Digitized by Google

R.ª BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DI TORINO
L
II 87.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CONCILIA GERMANIÆ,

QUÆ

CELSISSIMI PRINCIPIS

JOANNIS MAURITII,

ARCHI-EPISCOPI PRAGENSIS

SUMPTU,

Cl. JOAN. FRIDERIC. SCHANNAT

MAGNA EX PARTE PRIMUM COLLEGIT,

DEIN

P. JOSEPHUS HARTZHEIM S. J.

EJUSDEM CELSISSIMI IMPENSIS

PLURIMUM AUXIT, ET CONTINUAVIT.

TOMUS V.

AB ANNO MCCCC. AD MD.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

COLONIÆ AUGUSTÆ AGRIPPINENSIUM,

TYPO VIDUÆ JOAN. WILHELMI KRAKAMP, ET HÆREDUM
CHRISTIANI SIMONIS, Bibliopolarum.
ANNO MDCCLXIII.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO. CELSISSIMO.
DOMINO. DOMINO.

JOANNI.
MAURITIO.
GUSTAVO.
DEI. GRATIA. ARCHI-EPISCOPO. PRAGENSI.

SEDIS. APOSTOLICÆ. LEGATO. NATO.

S. ROMANI. IMPERII. PRINCIPI.

COMITI. DE. MANDERSCHEID-BLANCKENHEIM.

ET.

GEROLDSTEIN.

LIBERO. BARONI. IN. JUNCKERATH.

DOMINO. IN. BETTINGEN. DAUN. ET. ERP.

UTRIUSQUE. SACRÆ. CÆSAREÆ. NEC. NON. GERMANIÆ.
HUNGARIÆ. ET. BOHEMIÆ. REGIÆ. MAJESTATIS.

CONSILIARIO. INTIMO. ACTUALI.

INCLYTI. REGNI. BOHEMIÆ. PRIMATI.

ECCLESIARUM. METROPOLITANÆ. COLONIENSIS. ET.
CATHEDRALIS. ARGENTINENSIS. RESPECTIVE.

PRÆPOSITO. SENIORI. AC. THESAURARIO.

ILLUSTRIS. ECCLESIÆ. COLLEGIATÆ. AD. S. GEREONEM.

PARITER. PRÆPOSITO.

NEC. NON. UNIVERSITATUM. COLONIENSIS.
ET. CAROLO-FERDINANDEÆ. PRAGENSIS.

CANCELLARIO. PERPETUO.

ET. PROTECTORI. &c. &c.

Digitized by Google

RE

CE

quanto
preferi
ſolo fra
ſul muri

TU
TIBI, T

Digitized by Google

REVERENDISSIME ARCHI-EPISCOPE, CELSISSIME S.R.I. PRINCEPS, AC DOMINE, DOMINE!

TUÆ CELSITUDINIS Clementiſſima voluntate ac juſſu TUUM hoc Conciliorum opus proſequendum ſuſcepi tanto lubentius, quanto impenſius minima Societas noſtra univerſa, ea præſertim, quæ ad Rhenum, in gentilitio & natali TUO ſolo ſita eſt, TUIS geſtit non tantum parere imperiis, ſed nutibus etiam famulari.

TUUM hoc Opus dixi: neque enim alteri, quam TIBI, TUOQUE inſigni erga Germaniæ Eccleſias ſtu-

dio,

Digitized by Google

dio, amorique adſcribendum eſt. TUA magna in mente pretioſa hæc non minus, quam vaſta Germanicarum Synodorum collectio, inventa primum & adumbrata: TUO ære, TUISQUE impenſis, eadem a Schannato, ſuſceptis per varias Europæ Provincias itineribus, incepta: TUA munificentia a P. Joſepho Hartzheim continuata, aucta, typis edita, atque ad hanc quinque Tomorum amplitudinem hucusque producta: TUA porro liberalitate, vere Principali, trium adhuc Tomorum, qui miſſo Programmate literatis indicati jam ſunt, acceſſione augenda eſt.

Non in peregrinam tamen omnino meſſem, aut a meis alienam laboribus immiſi manum. Dudum eodem hoc in agro jam deſudavi. Mox enim, ac TUIS Clementiſſimis ſub auſpiciis, magnum hoc tot voluminum opus ſuum in ordinem digerendum, preloque committendum ſuſcepit Hartzhemius, vir & favore TUÆ REVERENDISSIMÆ CELSITUDINIS, & perpetua apud Literatos omnes memoria dignus, ſibi me nil minus cogitantem, adoptare voluit Socium, &, ut labores cum ipſo dividerem, a Superioribus exoravit: ſtatimque, veluti præſcius futurorum, ſcrinia mihi ſua, in quibus repoſita quæque habuerat, ſuis temporibus evulganda, detexit, agendorumque conſilia mecum communicavit.

Spero

Digitized by Google

DEDICATIO.

Spero propterea, Clementiſſima TUÆ CELSITUDINIS Benignitate confiſus, fore, ut pari Benevolentia, qua priores quatuor TUI hujus operis Tomos ab Hartzhemio excepiſti, a me pariter, eorundem cum ipſo laborum ſocio, præſentem hunc, quem demiſſiſſime offero, Tuisque pedibus ſubſterno, *TOMUM QUINTUM*, dimidia fere ex parte a me editum, Supplemento non modico, Digreſſione, ac Indicibus auctum, cæterosque deinceps, DEO adjutore, TE vero Fautore, ac Meccœnate, ſecuturos admittere non dedigneris.

Cum multis ex argumentis perſpectum habeam, quantis in amoribus apud CELSITUDINEM TUAM P. Hartzhemius ſemper fuerit, quantisque a TE favoribus cumulatus; non committendum id a me putavi, ut in hac meæ Dedicationis Epiſtola triſti ejusdem obitus commemoratione renovarem illum dolorem, quem ex tanti viri jactura cum Literatis omnibus percepiſti. Patieris tamen, REVERENDISSIME PRÆSUL, ut ejusdem laudes, quas tum ob univerſalem Scientiarum prope omnium notitiam, tum maxime ob inſignes Religioſiſſimæ vitæ virtutes, non domeſtico ſolum noſtro, ſed externorum etiam, quotquot eum noverant, judicio fuit commeritus, meæ huic Epiſtolæ ſubjiciam, æmulandasque toti poſteritati tranſcribam.

Ego

Digitized by Google

DEDICATIO.

Ego interim oro DEUM Optimum Maximum, qui CELSITUDINEM TUAM ad magnum hoc opus urgendum, promovendumque excitavit, ut aucto vigore, viribusque, TE ad ea uſque tempora ſervet incolumem, quibus non tantum, quæ TUO conſilio ac liberalitate cœpta ſunt, completa penitus & abſoluta videas; ſed ex maximis etiam, quæ inde ſeris annis in Eccleſiam univerſam derivata fuerint, emolumentis uberrimi ſolatii, gaudiique fructu perfruaris.

Ita optat, vovet, precatur

REVERENDISSIMÆ CELSITUDINIS TUÆ

Infimus Cliens,
Devotiſſimus Servus

HERMANNUS SCHOLL S. J.

ELO-

Digitized by Google

ELOGIUM, ac brevis Vitæ SYNOPSIS
REVERENDI PATRIS JOSEPHI HARTZHEIM,
SOCIETATIS JESU,

Qui Concilia Germaniæ maxima ex parte collegit, & quæ hucusque edita sunt, Dissertationibus, ac Digressionibus illustravit.

Dimidia fere pars hujus Vti Tomi prodierat e prelo, cum ejusdem Collectorem, Editoremque, R. P. Josephum Hartzheim inopina mors rapuit. Die XIV. Januarii, ipso Sancti Hilarii festo, quod in hujus Sancti Doctoris memoriam solemnius quot annis celebrare consueverat, summo mane repertus est in cubiculo apoplexia tactus, eaque tam gravi, ut licet Expertissimorum Medicorum adhiberetur industria, in horas tamen singulas auctum potius malum fuerit, quam imminutum. Tres dies is morbus lecto affixum tenuit, quarto sustulit Virum ætate, prudentia, scientia, atque eminente virtute, non Societati tantum nostræ, sed urbi, Patriæque universæ, immo & exteris Venerabilem. Quotquot enim norant hominem, tulpexere in eo vastitatem ingenii, memoriæ tenacitatem, linguæ facundiam, prudentiæ singulare decus, & imbutum omni literatura animum.

Natus erat Coloniæ anno MDCXCIV. XI. Januarii, Patre Viro Clarissimo, Ignatio Conrado, J. U. D. & Urbis Senatore, Matre Gudula Sophia de Herrestorff. Prima Scientiarum rudimenta hausit in urbe natali apud Patres Societatis JESU, quorum etiam institutum, post adeptam in Agrippinensi Universitate Philosophiæ Lauream, complexus est Treviris, anno labentis Sæculi XII. Posito religioso tirocinio, studiisque de more repetitis, extra Rheni inferioris Provinciam missus est Luxemburgum, ut Germanos ibi, Gallosque politioribus literis docendo excoleret: quod quanta sedulitate, suique commendatione, tum & discipulorum emolumento præstiterit; testantur adhuc, quotquot sunt superstites, qui eo olim usi Magistro fuerant. Theologiæ deinde uno anno Coloniæ, triennio insuper eidem vacavit in Italia Mediolani, ubi discendi studiis, docendi simul laborem conjunxit, dum Hebraicæ linguæ elementa e Cathedra tradidit, ac præterea Præsidiarios ibidem Milites Germanos, sermone Patrio, sacris Concionibus ad vitam ex Christianæ doctrinæ regulis ducendam informavit.

Propugnatis Universæ Theologiæ placitis, celebriores Insubriæ & Latii lustravit Bibliothecas, & cum eruditioribus istarum Regionum viris, cumprimis cum Clar. Muratorio, Assemanno, Ceva, & Eminent. Cardinali Ptolomæo amicitiam contraxit. Romam ex itinere cum viseret, etiam Eminent. Passionæo innotuit, illique se ita ab eruditione probavit, ut Purpuratus hic Præsul deinceps non unis eum literis salutarit.

In Provinciam Rheni inferioris reversus, Philosophiam sexennio docuit: tum supremis Doctoris honoribus a Sacra Facultate donatus, Theologiam quadriennio, Sacram Scripturam decennio prælegit: in quam eruditissimas quot annis Dissertationes edidit, a Literatis, etiam exteris, magnopere laudatas, avideque & magno numero in Galliam expetitas. Gymnasii Tricoronati Colonienſis secundariam Præfecturam gessit biennio, primariam annos quatuor & viginti: quo tempore totus in eo fuit, ut Professoribus, ac Discipulis novos indies stimulos, atque animos adderet, arduumque ad scientias iter complanaret. Vigiles semper in Scholas intendit oculos: concertationes publicas omni studio promovit: Græcis, aliisque Dissertationibus annuis argumentum, ut plurimum, ipse statuit. Historiæ tam Sacræ, quam profanæ studium primus in Provinciæ suæ Scholas invexit, illudque, magno rei literariæ bono, mirifice commendavit, latiusque propagavit. Mirabantur in eo omnes promptissimam de quovis scientiarum genere disserendi facultatem, & stupendam eorum, quæ in Poetis, rudibus olim annis, legerat, memoriam. Virgilium & Horatium ita tenebat animo, ut non semel auditus fuerit suggerere, cum ex his aliquid declamantem memoria fefellisset. Ipsis etiam in versibus pangendis ea erat facilitate, ut si quando casus inopinus ingrueret, pauculas intra horas integrum Poëma conficeret, idque tam ornatum; ut lucernam olere videretur. Soluta porro in oratione quanta fuerit facundia, tum quotidianis in congressibus, tum extemporaneis non raro sermonibus palam fecit, quando in aliorum, quos morbus, aut alius casus impedierat, locum peroraturus successit. Cujus quidem extemporaneæ eloquentiæ specimen præcipue dedit in publico, celebrique Literatorum consessu, cum Professoris biduo ante, quam Me-

taphy-

taphyſicos jam emeritos ſolẽnni valediĉtione manumiſſurus erat, defunĉti partes in ſe ſuſcepit. Unicus tantum ſupererat dictioni parandæ dies ; Hartzhemius, ne cuipiam alteri moleſtus eſſet, hanc ſibi Provinciam ſumpſit, & poſtridie ductо ex ipſo Profeſſoris obitu argumento, tam gravem, tam ornatam, tamque efficacem de memoria orationem ad Academicos habuit, ut viri facundiam mirarentur cæteri, Diſcipuli vero, qui dimittebantur, vel inviti in ſingultus, lachrymasque proruperint. Plus forte admirationis habet, quod ſequitur: Anno Jubilæi LI. Exercitia Spiritualia ſermone vernaculo publice tradebat in Æde Metropolitana, adſcitо e Collegis laborum Socio. Sed hic tertio, quartove die nimia dicendi contentione ita obtudit vocem, ut cum explicare confertæ multitudini meditationem niteretur, nec loqui præ raucedine, nec intelligi a populo poſſet. Aderat in templo Hartzhemius, & ubi Socium in Cathedra laborantem advertit, ſibi ut locum cederet, rogavit, atque illico ſuggeſtum conſcendens, propoſitum ab altero argumentum aſſumpſit, & proſecutus eſt, ac dein Meditatione finita, quæ dicenda ipſe paraverat, ſubjunxit.

Nullum erat bonarum artium, ſcientiarumque ſublimiorum genus, in quo non ſuiſſet egregie verſatus: nullum, de quo non mira facundia, copiaque diſſereret. Philoſophiam, Theologiam, Scholaſticam, Dogmaticam, Polemicam, Moralem, Hiſtoriam Sacram, profanamque perſpectam habuit: Artis inſuper Heraldicæ, reique Monetariæ notitiam non attigit tantum, ſed apprime tenuit. Atque ob hanc univerſalis eruditionis famam, ſi qua incideret dubitatio, aut conſilii expetendi neceſſitas, frequentiſſimi ac fere quotidiani ad ipſum a ſummis, infimisque facti fuere concurſus.

Linguarum exoticarum uti amantiſſimus fuit ; ita earundem ſtudium, amoremque in aliis etiam accendit, & ſuo commendavit exemplo. Præter vernaculam & Latinam, callebat Græcam, Hebraicam, Gallicam, Italicam, & mediocriter Hiſpanicam. In Græca adeo promptus fuit, ut Græce ſcriberet ac loqueretur. Anno 1735. ſelectas ex Tractatu de Fide Propoſitiones Græco idiomate typis edidit, & P. Jacobo Settegaſt, Societatis noſtræ Sacerdote, easdem publice, in Eruditorum corona, contra Græce argumentantes, propugnante, ipſe totius diſputationis arbiter præſedit, raro, & inaudito ante eum diem apud Ubios exemplo.

Ad Gymnaſiarchiæ & publici Profeſſoris labores adjunxit munus Examinatoris Synodalis & Ordinandorum. Vergente in Senium ætate, relicta Cathedra Theologica, Metropoliticam aſcendit, ut Verbum DEI, quod Theologiæ Candidatis Latino antea ſermone explicaverat, nunc Civitati univerſæ ex primario hoc urbis ſuggeſtu lingua patria explicaret. Integro novennio iſtud officium ita geſſit, ut a ſummi infimique ſubſellii hominibus, frequentia maxima, nec minore voluptate audiretur. Vehementiore ut plurimum utebatur genere dicendi, atque adeo volubili, ut intra horæ ſpatium tantum fere expromeret; quantum alii inter unam & dimidiam. Virilem amabat eloquentiam, nullis inuſtam calamiſtris, nullis e profana hiſtoria floſculis diſtinctam. Scriptura & Patres fere ſoli fontes erant, e quibus hauriret. Magnum ejus verbis pondus addebat provecta ætas, pervulgata fama doctrinæ, & vitæ laudatiſſimæ exemplum. Sive enim domi, ſive foris inter amicos verſaretur, miram ſemper præ ſe ferebat conſtantiam, integritatem, pietatem in DEUM, Divini honoris zelum, ac proximos omni ope adjuvandi ſtudium. Domeſticarum legum nemo erat ipſo tenacior, Orationem Matutinam ultra præfinitum horæ ſpatium produxit ſæpe, nunquam citra ejus fines reſtrinxit : In itineribus uſque adeo hujus ita retinens conſuetudinis; ut diurnum hoc penſum ferme ad Clepſydram metiretur. Horas Canonicas articulata voce, ac fere de genu, cum in cubiculo eſſet: aut coram Chriſto Euchariſtico, ad quem adorandum frequentiſſime conſueverat accurrere, perſolvebat: inſignioribus Pſalmorum locis non raro inhærens, ac frœnos laxans affectui. Sacrificium ultra dimidiam horam paſſim producebat, candentibus genis, & inflammato vultu ſat prodens adſtantibus, quibus intus ignibus arderet. Semel ei in vita accidit, ut in itinere Sacrificandi copia non eſſet : tulit id adeo moleſte, ut apud familiares nunquam ejus rei ſine doloris ſenſu mentionem faceret.

Quam nihil defugerit in proximo juvando moleſtiæ, experti ſunt plurimi per ipſum ad Cœnobia revocati Apoſtatæ, adducti ad veram fidem heterodoxi, adjuti pauperes, erecti in ſpem miſeri, atque omnes ii demum, qui eo uſi ſunt vel conſcientiæ, vel ſtudiorum moderatore. Tametſi graviſſima præ manibus haberet negotia, præſto tamen ſemper erat, ubi ejus opera vel a pœnitentibus, vel ab infirmis, moribundisve (in quibus ſolandis, & ex-

tre-

tremam ad hastam roborandis mira dexteritate valebat) vel ab aliis demum alia ope indigentibus petebatur: tanta comitate venientes ad se admittere solitus, ac si in hominem omnibus solutum curis, studiisque ac negotiis vacuum incidissent. Ipse primus Coloniæ pro indefesso suo alienæ salutis procurandæ zelo arduum in se suscepit laborem, Sacram B. Patris nostri IGNATII Ascesin, octiduo Festa Pentecost ulia præcedente, Viris Literatis, Ecclesiasticis, Sæcularibusque sermone latino tradendi: quod munus septendecim continuos annos prosecutus est: ac prioribus quidem solus duas horas mane, totidem vespere perorando explevit, ea facilitate & ubertate verborum, ut Auditores, qui magno numero confluxerant, simile quidpiam se vidisse negarent: Annis tamen deinceps consecutis, ob contractam e contentione invaletudinem, cum socio partitus est laborem eo usque, dum invalescente ætate, gravioribusque distentus negotiis, spartam hanc aliis ornandam debuit relinquere.

Sed reliquas ejus virtutes omnes superabat ardentissimus in DEUM amor, qui eas apud ipsum egerat radices, ut ad hunc omnia sua referret consilia, eodemque amore impellente, quidquid posset, susciperet, imo majora etiam viribus agenda animo destinaret. Tantam certe rerum adhuc elucubrandarum molem etiam in extremo senio sua in mente descripserat, ut illi perficiendæ vix integrum Sæculum sufficisset. Sexagenario major Concilia Colonienſia, quæ magna cura pridem collegerat, præmisso jam ad Eruditos Programmate, publicam emittere in lucem meditabatur; cum Reverendissimus & Celsissimus S. R. I. Princeps, ac Archi-Episcopus Pragensis, cui perspecta a multis jam annis viri eruditio fuerat, ceptum olim a Schannato, totius Germaniæ Conciliorum collectionem, illi prosequendam, curandamque ejusdem editionem obtulit. Nihil accidere poterat Hartzhemio jucundius, eo quod adverteret, opus hoc cum insigni non unius tantum Diœcesis, sed Ecclesiæ universæ utilitate & emolumentis esse conjunctum. Novis igitur animis, novoque fervore in amplum hunc vastissimi studii campum ingressus fuit, familiari hac sua tessera usus: *Laboremus pro DEO & Ecclesia.* Veterum Chronica, Historias, Annales tum Ecclesiæ universalis, tum particularium perlustravit: Eruditos insuper totius Germaniæ viros frequenti literarum commercio ad idem secum studium excitavit: qua industria tantam congessit Synodorum, earumque rerum, quæ ad Synodos pertinent, multitudinem, ut Schannati collectionem non dimidia solum parte auxerit; sed multum etiam superaverit. Magnum equidem Vir ille diligentissimus ex antiquissimis primorum Sæculorum monumentis attulit Hartzhemio subsidium, sed ultra Sæculum XIII. progressus vix fuit: unde pleraque Tomi IV., Quinti autem Concilia prorsus omnia, aut fere omnia Hartzhemio adscribenda veniunt, præter innumera, quæ in tribus prioribus Tomis Schannati collectis adjecit. Pro Tomis secuturis, nullam omnino Synodum, discussis utcunque scriniis, a Schannato relictam reperi: omnia, quæ in eorundem Programmate notantur, P. Josephi indefessa studia detexere.

Ipsum hoc, de quo loquor, Programma ultimum opus fuit, quod imprimendum quidem Typographo commisit; impressum tamen non vidit, catarrho apoplectico prostratus in lectum, & in medio cursu laborum non tantum ad eorum, quæ pro gloria DEI fecit, scripsitque, sed illorum simul, quæ scribere & facere voluit, mercedem evocatus. Invisere unt decumbentem honoratiores e civitate Viri, & vale supremum dixere. Ingemiscentibus aliis, solus constabat ipse sibi, nec vivere recusans, nec mori timens. Patuit tunc omnibus, quam vere, cum valeret, dictitarit: *Dispositi pridem domui meæ; & exspecto, donec veniat immutatio mea.* De funere ubi percrebuit, maximus per urbem inter amicos & clientes consecutus est luctus: Domesticorum vero communis comploratio. Pagellæ publicæ mox Eruditis mortem nuntiarunt; & Cl. Pintius, Ravennas, Excellentissimo D. Nuntio Apostolico ab epistolis, Hartzhemio suo hoc parentavit Epitaphio:

D. O. M.

JOSEPHO. HARTZHEMIO.
SOC. JESU. PRESBYTERO.
THEOLOGO. PHILOLOGO. ATQUE. ORATORI.
EXIMIO.
LINGUARUM. ORIENTALIUM. EXOTICARUMQUE.
SCIENTISSIMO.
IN. PATRIO. OLIM. GYMNASIO. SACRARUM. LITTERARUM.
INTERPRETI.
QUI.
QUOAD. VIXIT. PIETATEM. IN. DEUM. AMOREM. IN. PROXIMOS.
URBANITATEM. LEPORES. MIRE. EXERCUIT.
VIRO.
NUNTIIS. APOSTOLICIS. PRÆSERTIM. VERO. CÆSARI. ALBERICO. LUCINIO.
NUNC. SANCTÆ. SEDIS. APOCRISARIO.
QUI. ILLUM. SÆPE. IN. REBUS. ARDUIS. CONSILIARIUM. ADHIBUIT.
APPRIME CHARO.
OPTIMORUM. STUDIORUM. CULTORES. COLONIÆ. AGRIPPINENSIS.
MERITO. PARENTANT.
VIXIT. ANN. LXIX. DIES. IV.
OBIIT. APOPLECT. XVI. CAL. FEBR. A. C. MDCCLXIII.

Quis furor est, atram bellis arcessere mortem?
Imminet, & tacito clam venit illa pede. Ex Tibullo.

Cor-

D. CORNELIUS VALERIUS DE VONCK, Libris editis, & geſtis apud Batavos Magiſtratibus Clariſſimus, extemporali hoc epicedio ejusdem Viri mortem proſecutus eſt:

DIVIS MANIBUS
VENERABILIS PATRIS JOSEPHI HARTZHEMII EX SOC. JESU,
VIRI PIETATE, atque ERUDITIONE CELEBERRIMI.

TUne adeo moreris! Tu me ſic, Care, relinquis
Gloria Pierii rara, JOSEPHE, chori?
Cujus amicitiæ quamquam mihi fœdera demum
Tertia poſt iſthanc prima ferebat hiems:
Sic tamen à Summo mihi jam disjunctus amico,
Et videor magna ſic mihi parte mori,
Tamquam ter Pyleos Tecum ſociatus in annos,
Tempus amicitiæ & noſtra juventa foret.
HARTZHEMI moreris? ſine me, Venerande, veheris
Ætheris in ſummas, nubila transque, plagas?
Nullumne ergo Tui monimentum cernet amoris,
Aut reliquum quidquam VONCKIUS ille Tui?
VONCKIUS ille, Tui ſpecimen præſigne favoris,
Cui noctes memini, Teque dediſſe dies,
Litera quem Batavis toties inviſit in oris,
Litera Teutonico viſit in orbe Tua.
Sed fruſtra meminiſſe juvat! jam videt ab alto
HARTZHEMIUS Secli ludibria vota Sui.
Et tamen ex Alto ſic conſolatur amantes,
Illorum ut ſemper ſe meminiſſe ſciant.
Illorum numero me nunc &, Care, reponas,
In Superisque mei Tu meminiſſe velis!
Fallor? & ami iſthic (CAROLI Tibi maxima quondam
Principis ut fuerat cura) Beatus agens
SULTZBACHIDUM Stirpi manſura Palatia peſcis,
Et ſobolem CAROLO Numina poſcis ovans?
Hæc rata ſint utinam Tibi vota, preceſque bonorum!
Sic minus HARTZHEMII fata dolenda mihi.

Manhemii D. XXVII. Januarii
CIↃIↃCCLXIII.

CORN. VALERIUS
DE VONCK.

Typis edita ſunt a P. JOS. HARTZHEIM:

I. Summa hiſtoriæ omnis ab exordio rerum ad annum a Chriſto nato MDCCXVIII. in 18. *Luxemburgi.*
II. De initio Metropoleos Eccleſiaſticæ Coloniæ Claudiæ Auguſtæ Agrippinenſium Diſquiſitio I. II. & III. Colon. Agripp. 1731. & 1732. in 4to.
III. Inſcriptionis Herſellenſis Ubio-Romanæ explanatio ad Excell. D. Jacobum S. R. I. Baronem Walbot de Baſſenheim. Colon. Aug. Agrippinenſium 1745. in 8vo.
IV. Bibliotheca Scriptorum Colonienſium. Colon. 1747. Fol.
V. Diſſertationes X. Hiſtorico-Criticæ in Sacram Scripturam ab anno 1736. ad 1746. in fol.
VI. Catalogus Hiſtorico-Criticus Codicum MSS. Bibliothecæ Eccleſiæ Metropolitanæ Colonienſis. Colon. 1752. in 4to.
VII. Hiſtoria rei Nummariæ Colonienſis, & Diſſertationes de eadem. ibid. 1754. in 4to.
VIII. Prodromus hiſtoriæ Univerſitatis Colonienſis: quo exhibetur Synopſis Actorum & Scriptorum a Facultate Theologica pro Eccleſia Catholica & Republ. ibid. 1759. in 4to.
IX. Concilia Germaniæ, quæ Celſiſſimi Principis Joannis Mauritii Archi-Epiſcopi Pragenſis ſumptu, Clar. J. Frideric. Schannat magna ex parte primum collegit, dein P. Joſ. Hartzheim S. J. ejusd. Celſiſſimi impenſis plurimum auxit, continuavit &c. ibid. Tomi V. fol.

Ad Typum parata:

I. Eifflia Occidentalis illuſtrata. *Opus a Cl. Schannato cœptum, a P. Joſ. Hartzheim ad finem perductum, Figuris ornatum, & codice Diplomatico auctum.*
II. Vita Sancti Annonis Diplomatica.
III. Hiſtoria Gymnaſii Tricoronati.
IV. Hiſtoria Literaria Germaniæ.
V. Concionum Germanicarum Tomi plures.
VI. Exercitiorum S. P. Ignatii Tomi aliquot.

His tamen operibus extrema adhuc lima deeſt.

Magna item collecta ab illo fuit Farrago Diplomatum pro Archidiœc. Colonienſis, Ducatuumque Montenſis, & Juliacenſis Hiſtoria, quam ſibi ſcribendam ſumpſerat. Sed hæc ejus conſilia aliis deinde interpellata curis, exitu caruere.

FACULTAS REV. P. PROVINCIALIS
CUM PRIVILEGIO CÆSAREO.

CUm Vidua JOANNIS WILHELMI KRAKAMP, & Hæredes CHRISTIANI SIMONIS, Bibliopolæ Colonienſes, typis vulgare deſiderent Tomum quintum *CONCILIORUM GERMANIÆ, a P. Joſepho Hartzheim, Societatis noſtræ Sacerdote, elucubratum;* Ego infra ſcriptus, ejusdem Societatis in Provincia Rheni Inferioris Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi facta ad Adm. Rev. P. N. LAURENTIO RICCI, Univerſæ Societatis JESU Præpoſito Generali, iisdem ad primam hanc duntaxat prædicti Tomi editionem facultatem impertio; ſimulque communico Jus Privilegii Cæſarei, quo Bibliopolis, ac Typographis interdicitur, ne quis Librum ullum a Societatis noſtræ Patribus conſcriptum, citra conſenſum Superiorum recudere, aut alibi recuſum intra fines S. R. Imperii inferre præſumat. In cujus rei fidem has iis manu propria ſubſcriptas, ac conſueto officii mei Sigillo munitas dedi. Paderbornæ 9na Aug. 1763.

(*L. S.*) ANTONIUS RÜTING S. J. mpp.

INDEX

INDEX CHRONOLOGICUS
TOMI V.
CONCILIORUM GERMANIÆ ET EPISTOLARUM AD CONCILIA PERTINENTIUM:

SÆCULO XV.

Annus Christi		Paginæ
1403.	MAGDEBURGENSE Concilium Provinciale sub Alberto IV. Archi-Episcopo. Capitula CXXIV.	676
1405.	Innocentii VII. Epistola ad Sbynkonem Archi-Episcopum Pragensem, de Synodo indicenda contra Schismaticos, Antipapæ Clementi VII. jam defuncto adhærentes.	1
1406.	HAMBURGENSE Provinciale sub Joanne Archi-Episcopo, de errore quorundam Fratrum Minorum.	2
1407.	HERBIPOLENSE Concilium. Capitula XXIX.	3
1408.	HALBERSTADIENSIS Synodus sub Henrico Episcopo. Capitula IX.	13
1408.	PRAGENSE Concilium sub Sbynkone Archi Episcopo.	28
1409.	GERMANIÆ Episcopi, & Principes, & Doctores, qui Concilio PISANO per se, vel per Legatos interfuerunt, indicati.	25
1409.	Conventus Francofurti Regis Ruperti, Archi-Episcoporum & Principum, item Legatorum a Conventu Pisano, & a Gregorio XII.	14
1409.	Appellatio Pisis facta a prætenso Conciliabulo Pisano nomine Ruperti Romanorum Regis per Oratores eo missos.	15
1411.	HERBIPOLENSIS Synodus sub Joanne ab Egloffstein. Capitula VII.	31
1411.	PADERBORNENSIS Synodus sub Wilhelmo.	33
1411.	MINDÆ Episcopale Mandatum Visitationis & Inquisitionis faciendæ.	34
1412.	HAVELBERGENSI Episcopo ex Magdeburgensi Concilio articuli propositi, examinandi circa prætensa Miracula in Wilsnack.	35
1413.	MISNENSIS Synodus sub Rudolpho Episcopo. Capitula XV.	36
1413.	OLOMUCENSIS Synodus sub Wenceslao. Cap. XIII.	39
1414.	AUGUSTANA Synodus sub Anselmo Episcopo, Lavingæ celebrata.	43
1414.	CONSTANTIENSIS Concilii Diarium ab die 16. Novembris 1414. ad diem 22. Aprilis 1418. §. XII. universim excerpti, qui ad Germaniam pertinent.	44
	Causa 1. Agitata in hoc Concilio hæresis Crucifratrum.	64
1415.	2. Canonizatio S. Birgittæ.	64
	3. Ducis Austriæ Friderici cum Concilio Constantiensi & cum Sigismundo Cæsare conciliatio gemina.	64
	4. Confirmatio Immunitatis Ecclesiasticæ, olim a Friderico & Carolo IV. concessæ.	70

Annus Christi.		*Pag.*
1415. *Causa* 5.	Hæresis Wicleffi, Hussi, & Hieronymi Pragensis in hoc Concilio damnata.	80
1416. 6.	Causa agitata inter Wilhelmum Episcopum Argentinensem, & Capitulum Ecclesiæ ejusdem, a quibus conjectus fuit in carcerem.	96
1418. 7.	Examen librorum Matthæi Grabon ex Ordine Prædicatorum.	118
8.	De dissidio Uladislai Jagelonis Poloniæ Regis, & Luitoldi Ducis Lituaniæ, contra Equites Prussicos Ord. B. M. V. Teutonicos.	125
9.	Concordata Constantiæ inter Martinum V. & Nationem Germanicam.	127
10.	Articuli XVIII. de reformanda Curia Romana, oblati Concilio Constantiensi.	134
11.	Germanicæ Nationis & Martini V. Papæ Concordata quoad Ecclesiastici Regiminis emendationem. Cap. XI.	142
12.	Martini Papæ Confirmatio omnium conciliariter Constantiæ actorum.	149
1410.	NORIMBERGÆ Conventio duorum Episcoporum.	150
1413.	PRAGENSIS Synodi mentio Raudnitzii celebratæ contra Wicleffistas.	150
1414.	WORMATIENSIS Synodi mentio.	151
1415.	VARMIENSIS Synodi mentio in Prussia sub Joanne III. Episcopo Varmiensi.	151
1415.	Joannis XXIII. Papæ Mandatum ad Magistratum Luneburgensem.	723
1416.	TORNACENSIS Synodi mentio.	151
1416.	WRATISLAVIENSE Concilium sub Wenceslao Episcopo. Capitula XX.	152
1417.	COLONIENSIS Synodi Provincialis sub Theodorico Archi-Episcopo mentio.	160
1417.	Mandatum Concilii Constantiensis ad Consules & Scabinos Luneburgenses.	724
1418.	COLONIENSIS Concilii contra Grabbonem mentio.	161
1418.	SALISBURGENSE Concilium Provinciale, constans articulis XXXIV. sub Eberhardo.	161
1418.	Concordata inter Martinum V. Papam, & Nationis Germanicæ Procuratores.	725
1418.	Sigismundi Regis Mandatum ad Capitulum Verdense.	732
1418.	Sigismundi Regis Mandatum ad Wilhelmum Ducem Brunswicensem.	733
1418.	Sigismundi Imperatoris Mandatum ad Ulricum, olim Verdensem, nunc Seccoviensem Episcopum.	734
1418.	Sigismundi Imperatoris Mandatum ad Senatum Luneburgensem.	734
1419.	HALBERSTADIENSIS Synodus Archidiaconalis.	163
1420.	MOGUNTINA Encyclica Conradi III. Archi-Episcopi ad Decanos suæ Diœcesis.	163
1420.	LUBECENSE Concilium sub Joanne Episcopo. Capitula XXXIV.	165
1420.	SALISBURGENSE Concilium sub Everhardo III. Articuli XXXIV. *Alii ad annum* 1418. *referunt.*	171
1420.	SALISBURGENSE Concilium, Præside Joanne Archi-Diacono Salisburgensi. Canones LIX.	187
1421.	Martini V. cruciata, Nationi Germanicæ missa, contra Hussitas per Brandam Cardinalem.	204

Digitized by Google

Annus Christi		Pag.
1421.	*ATREBATENSIS Conciliabuli Hussitarum mentio.*	206
1421.	*PRAGENSE Conciliabulum sub Conrado Archi Episc. hæretico. Cap. XXII.*	198
	Raynaldi Reflexiones ad Conciliabulum Pragense.	202
1421.	*Epistola Conciliabuli ad Principem, populumque Lusatiæ.*	203
1422.	Martini V. cruciata, indicta Sigismundo Regi, Norimbergæ exequenda.	214
1423.	Conventus NORIMBERGÆ.	216
1423.	TREVIRENSE Provinciale Concilium sub Ottone Archi-episcopo. Capitula VI.	222
1423.	NORIMBERGENSIS Conventus, de bello Hussitis inferendo.	216
1423.	MOGUNTINUM Concilium Provinciale sub Conrado Archi-episc. Capitula XVII.	206
1423.	COLONIÆ Concilium Provinciale. Capitula XII.	217
1424.	LEODIENSIS Synodus sub Joanne de Heynsberg, episcopo.	735
1427.	Moguntinus Archi episcopus Conradus, requisitus a Papa Martino V. per Cardinalem de Anglia, Hortatorias scribit Episcopis pro Subsidiis ad bellum Hussiticum prosequendum.	227
1427.	Conventus FRANCOFURTENSIS. Encyclica epistola ad omnes Status Imperii Germanici, ad conflandum exercitum in causa Fidei contra Hussitas. Coordinatio exercitus ducendi in Bohemiam, via, ordo, ratio concepta, &c.	229
1429.	RIGENSIS Concilii Provincialis mentio.	231
1431.	Conradi Archi-episcopi Moguntini Convocatoria ad Concilium Provinciale.	232
1431.	Moguntinus & Colonienſis Archi-episcopi ad alios Germaniæ Archi-episcopos ad Synodos similes celebrandas hortatoriæ.	233
1431.	SUMMA Conciliorum BASILEENSIS, FLORENTINI, LATERANENSIS, LAUSANENSIS &c.	774
	Apologia Eugenii Papæ IV.	871
1432.	Eugenius IV. invitat Conradum Archi-episcopum Moguntinum ad Concilium Basileense.	234
1433.	Indultum Concilii Basileensis concessum Quedlinburgensi Monasterio.	738
1434.	Conservatorium Ecclesiæ S. Servatii Quedlinburgensis.	739
1434.	Literæ Theodorici Archi-episcopi Colonienſis ad Concilium Basileense.	743
1434.	Literæ Paderbornenſium ad Concilium Basileense.	745
	Compendiosa narratio, quo modo Bohemi ad Concilium perducti sint.	760
1435.	ARGENTINENSE Concilium sub Bertholdo. Capitula CVI.	235
1435.	RATISPONENSIS Synodi mentio sub Conrado episcopo.	254
1435.	Indultum Concilii Basileensis, datum Nobilibus Schwichelte pro tempore interdicti.	921
1435.	Pactum Præpositorum in variis Canoniis Halberstadiensis Diœcesis.	922
1435.	Conservatorium Concilii Basileensis pro Confraternitate Capellæ S. Gertrudis Brunswicensis.	923
1438.	Moguntinus Archi-episcopus Theodoricus Capitula a Papa & Basileensi Concilio missa Suffraganeis communicat, & responsum poscit.	255
1438.	Moguntini Archi-episcopi Epistola ad Religiosos suæ Diœcesis, de dissidiis inter Papam & Concilium Basileense.	257

Digitized by Google

Annus Christi		*Pag.*
1438.	Moguntini Archi-Episcopi Epistola ad Suffraganeos cum copiis Appellationis &c.	256
1438.	FRISINGÆ Synodus sub Nicodemo Episcopo.	258
1438.	FRANCOFURTI Conventus Imperii Principum & Episcoporum. Neutralitas decernitur.	258
1439.	Conventus FRANCOFURTENSIS Moguntiæ consummatus.	259
1440.	Mentio SALISBURGENSIS Concilii sub Joanne II. Archi-Episc.	260
1440.	Ad Frisingensem Synodum Oratio Synodalis.	260
1440.	FRISINGENSIS Synodus sub Nicodemo Episcopo. Capitula XXVI.	267
1441.	BASILEENSIS Synodi credentiales ad Jacobum Archi-Episcopum Trevirensem.	283
1444.	Eugenii Papæ Epistola declaratoria, scripta Trajectensi Episcopo; quod Ducatus Clivensis eximatur a potestate Archi-Episcopi Coloniensis & Episcopi Monasterienſis.	283
1444.	FRISINGENSIS Synodus, indicata sub Joanne III. Episcopo Frisingensi.	285
1445.	TORNACENSIS Synodus indicata sub Joanne.	286
1445.	Exauctoratio Jacobi Trevirensis, & Theodorici Colonienſis Archi-Episcoporum per Eugenium IV.	286
1445.	Eugenii Literæ absolutoriæ Clivensium a juramento dato Archi Episcopo Colonienſi & Episcopo Monasterienſi.	287
1446.	WRATISLAVIENSIS Synodus sub Conrado Episcopo.	288
1446.	Eugenii IV. concessio, ut Decreta Basileensis Concilii ab Alberto Rege acceptata, in Germania observentur usque ad modificationem.	301
1446.	Eugenii IV. Literæ super diversis indultis post præstitam obedientiam.	302
1446.	LEODIENSIS Synodus, & Reformatio Curiæ sub Joanne Episcopo. Capitula XXXIII.	306
1446.	HERBIPOLENSIS Synodus sub Gotfrido Episc. Cap. CLXXVII.	314
1446.	BASILEENSIS Synodus scribit Jacobo Trevirensi Archi-Episcopo, ut suos Legatos Basileam mittat.	360
1447.	EYSTATTENSE Concilium, cum Presbyterorum, tum Clericorum sub Joanne Martino Episcopo. Capitula XLIX.	362
1447.	Jacobi Archi-Episcopi Trevirensis, & aliquot Germaniæ Principum Avisamentum de eo, quod aptissimum sit dirimendo Schismati.	383
1447.	Nicolai V. Papæ Confirmatio, & prolixior Declaratio super conventione antecedenti, uti & Eugenii Concordata.	386
1447.	Eugenii IV. Papæ Salvatorium circa concessa Germanis.	390
1447.	Eugenii IV. Papæ Decretum, quo Archi Episcopos Jacobum Trevirensem, & Theodoricum Colonienſem dignitati restituit.	394
1448.	Concordata inter Nicolaum V. & Fridericum III.	395
1449.	Felicis V. Anti-Papæ Bulla, qua usurpatæ dignitati renunciat.	917
1449.	Decretum Synodi Lausannensis, quo Nicolaum V. legitime in Pontificem electum esse declarat.	919
1449.	Dissolutio Concilii Lausannensis.	921
1451.	MOGUNTINUM Concilium sub Theodorico Archi-Episcopo.	398
1451.	SALISBURGENSE Concilium sub Nicolao Cusano, Legato Apostolico.	923

Annus Christi		*Pag.*
1451.	Nicolai Papæ V. Confirmatio Statutorum Synodalium & Curiæ Leodiensis.	927
1452.	COLONIENSE Concilium.	413
1452.	HERBIPOLENSIS Synodi anno 1452. celebratæ ordo.	420
1452.	MAGDEBURGENSE Provinciale Concilium sub Nicolao de Cusa. Capitula II.	426
1453.	HERBIPOLENSE Concilium sub Gotfrido Episcopo.	430
1453.	EYSTETTENSE Concilium sub Joanne Episcopo.	433
1454.	CAMINENSIS Synodi sub Henningo Episcopo mentio.	437
1454.	CAMINENSIS Synodus sub Henningo Episc.	930
1455.	MOGUNTINA Synodus sub Theodorico Archi-Episcopo, in Aschaffenburg celebrata.	438
1455.	Nicolai Cusani, Legati Apostolici, Bulla e Synodo Bambergensi data.	440
1447. ad 1456.	WRATISLAVIENSIS Synodus sub Petro Episcopo.	443
1456.	SALTZBURGENSE Concilium Provinciale.	936
1463.	CONSTANTIENSE Concilium sub Burkardo Episcopo. Capitula XXXI.	449
1463.	Pii Papæ II. Bulla Retractationum.	945
1465.	EYSTETTENSIS Synodus sub Wilhelmo Episcopo.	470
1465.	PADERBORNENSIS Synodus sub Simone Episcopo.	952
1466.	OSNABRUGENSIS Synodus sub Conrado Diepholtio Episcopo.	952
1466.	MAGDEBURGENSIS Synodi mentio.	476
1470.	PATAVIENSIS Synodus sub Udalrico Episcopo. Capitula LV.	476
1471.	Statutum Rudolphi, Episcopi Wratislaviensis, de casibus reservatis.	953
1473.	WRATISLAVIENSIS Synodus sub Rudolpho Episcopo.	491
1475.	WRATISLAVIENSIS Synodus sub Rudolpho Episcopo.	497
1475.	FRISINGENSIS Synodus sub Sixto Episcopo.	501
1476.	CONSTANTIENSE Concilium sub Hermanno Episcopo.	505
1480.	VESONTIONENSE Concilium sub Carolo de Novo Castro Archi-Episcopo.	508
1480.	FRISINGENSIS Synodus sub Sixto Episcopo. Capitula L.	510
1481.	VESONTIONENSIS Synodus sub Carolo de Novo Castro Archi-Episcopo.	509
1481.	TORNACENSIS Synodus sub Ferrico Episcopo & Cardinali. Capitula XIV.	525
1482.	TREVERICÆ Sanctiones.	540
1483.	COLONIENSIS Synodus.	541
1483.	CONSTANTIENSE Concilium Diœcesanum sub Ottone Episcopo. Capitula LVIII.	545
1484.	AICHSTADIENSIS Synodus sub Wilhelmo Episc. Capit. XVIII.	567
1490.	SALTZBURGENSIS Synodus Provincialis sub Friderico V. Archi-Episcopo. Capitula XLVI.	572
1491.	BAMBERGENSIS Synodus sub Henrico III. Episc. Capitula LXI.	597
1492.	SWERINENSIS Synodus sub Conrado Episcopo. Capit. LX.	639
1492.	Constitutiones Synodales THOMÆ Episcopi Constantiensis. Capitula II.	659

Digitized by Google

Annus Christi		*Pag.*
1492.	CAMINENSIS Synodus, celebrata Stargardiæ, sub Benedicto Episcopo Caminensi. Capitula XVIII.	661
1495.	TREVERICA Synodus sub Joanne Badensi, Archi-Episcopo.	662
1497.	VARMIENSIS Synodus sub Luca Episcopo. Capitula LII.	664
1497.	WRATISLAVIENSIS Synodus sub Joanne Episcopo. Capitula V.	670
1499.	MOGUNTINA Synodus sub Bertholdo Hennebergico, Archi-Episc.	673
1500.	CAMINENSIS Synodus SEDINI, celebrata sub Martino Cauth, Episcopo. Capitula LXI.	673
	Brevis Synopsis aliquarum Synodorum HAVELBERGENSIUM ad Sæculum XV. potissima ex parte pertinentium.	955

FINIS INDICIS CHRONOLOGICI.

DIGRESSIO AD SÆCULUM XV.

CAPUT I.	*Præmittuntur aliqua de Conciliis universim.*	958
§. I.	*Definitio Conciliorum ex mente Catholicorum.*	959
§. II.	*Definitio Conciliorum secundum Protestantes.*	960
§. III.	*Cui competat jus Concilia convocandi.*	963
§. IV.	*Ad quem pertineat Concilii præsidere?*	966
§. V.	*De Conciliorum auctoritate, & infallibilitate.*	971
§. VI.	*De Conciliorum confirmatione.*	975
CAPUT II.	*De Synodis Constantiensi & Basileensi prætermissis: de celebrioribus hujus Sæculi XV. Scriptoribus Canonistis Germanis, ac de variarum Sectarum erroribus in eodem Sæculo per Germaniam disseminatis.*	986
§. I.	*De Synodis Constantiensi & Basileensi prætermissis.*	986
§. II.	*De Scriptoribus, præcipuis Canonistis, Germanis, qui Sæculo XV. floruerunt.*	988
§. III.	*De erroribus variarum Sectarum, Sæculo XV. per Germaniam disseminatis.*	992

INDEX

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICUS
CONCILIORUM GERMANIÆ
SÆCULI XV.

A.

Argentinenſe III. Concilium A. MCCCCXXXV. p. 235
Atrebatenſe Conciliab. MCCCCXXI. p. 206
Auguſtanum IX. Conc. MCCCCXIV. p. 43

B.

Bambergenſe XI. Concilium An. - - MCCCCXCI. p. 597

C.

Caminenſe II. Conc. MCCCCLIV. p. 930
Caminenſe III. - MCCCCXCII. p. 661
Caminenſe IV. - MD. - p. 673
Colonienſe LXXI. MCCCCXVII. p. 160
Colonienſe LXXII. MCCCCXVIII. p. 161
Colonienſe LXXIII. MCCCCXXIII. p. 217
Colonienſe LXXIV. MCCCCLII. p. 413
Colonienſe LXXV. MCCCCLXXXIII. p. 541
Conſtantienſe XIV. MCCCCXIV. p. 44
Conſtantienſe XV. MCCCCLXIII. p. 449
Conſtantienſe XVI. MCCCCLXXVI. p. 505
Conſtantienſe XVII. MCCCCLXXXIII. p. 545

E.

Eichſtettenſe III. Concilium A. - MCCCCXLVII. p. 362
Eichſtettenſe IV. MCCCCLIII. p. 433
Eichſtettenſe V. MCCCCLXV. p. 470
Eichſtettenſe VI. MCCCCLXXXIV. p. 567

F.

Francofurti XV. Conventus A. - MCCCCIX. p. 14
Francofurti XVI. Conventus - MCCCCXXVII. p. 229
Francofurti XVIII. Conventus - MCCCCXXXVIII. p. 258
Friſingenſe XXIII. Concilium A. - MCCCCXXXVIII. p. 248
Friſingenſe XXIV. MCCCCXL. p. 267
Friſingenſe XXV. MCCCCXLIV. p. 285
Friſingenſe XXVI. MCCCCLXXV. p. 501
Friſingenſe XXVII. MCCCCLXXX. p. 510

H.

Halberſtadienſe X. Concilium A. - MCCCCVIII. p. 13
Halberſtadienſe XI. MCCCCXIX. p. 163
Hamburgenſe II. MCCCCVI. p. 2
Herbipolenſe XVI. MCCCCVII. p. 3
Herbipolenſe XVII. MCCCCXI. p. 31
Herbipolenſe XVIII. MCCCCXLVI. p. 314
Herbipolenſe XIX. MCCCCLII. p. 420
Herbipolenſe XX. MCCCCLIII. p. 430

L.

Leodienſe IX. Conc. MCCCCXXIV. p. 735
Leodienſe X. - MCCCCXLVI. p. 306
Lubecenſe III. - MCCCCXX. p. 165

M.

Magdeburgenſe XVIII. Concilium A. - MCCCCIII. p. 676
Magdeburgenſe XIX. MCCCCLII. p. 426
Magdeburgenſe XX. MCCCCLXVI. p. 476
Mindenſe X. - MCCCCXI. p. 34
Miſnenſe I. - MCCCCXIII. p. 36
Moguntinum LX. MCCCCXXIII. p. 206
Moguntinum LXI. MCCCCLI. p. 398
Moguntinum LXII. MCCCCLV. p. 438
Moguntinum LXIII. MCCCCXCIX. p. 673

N.

Norimbergæ V. Conventus A. - MCCCCX. - p. 150
Norimbergæ VI. Conv. MCCCCXXIII. p. 216
Norimbergæ VII. Conv. MCCCCXXIII. p. 216

O.

Digitized by Google

O.

Olumucenſe IV. Conc. MCCCCXIII. p. 39
Osnabrugenſe I. - MCCCCLXVI. p. 952

P.

Patavienſe X. Conc. MCCCCLXX. p. 476
Paderbornenſe XV. MCCCCXI. p. 33
Paderbornenſe XVI. MCCCCLXV. p. 952
Pragenſe VI. - MCCCCVIII. p. 28
Pragenſe VII. - MCCCCXIII. p. 150

R.

Ratisbonenſe XV. Concilium A. - MCCCCXXXV. p. 254
Rigenſe III. - MCCCCXXIX. p. 231

S.

Saltzburgenſe XXIV. Concilium A. - MCCCCXX. p. 171
Saltzburgenſe XXV. MCCCCXX. p. 187
Saltzburgenſe XXVI. MCCCCXL. p. 260
Saltzburgenſe XXVII. MCCCCLI. p. 923
Saltzburgenſe XXVIII. MCCCCLVI. p. 936
Saltzburgenſe XXIX. MCCCCXC. p. 572
Swerinenſe I. - MCCCCXCII. p. 639

T.

Tornacenſe II. Conc. MCCCCXVI. p. 151
Tornacenſe III. - MCCCCXLV. p. 286
Tornacenſe IV. - MCCCCLXXXI. p. 525
Treverenſe XXXVIII. MCCCCXXIII. p. 222
Treverenſe XXXIX. MCCCCXCV. p. 662

V.

Varmienſe I. Concilium An. - MCCCCXV. - p. 151
Varmienſe II. - MCCCCXCVII. p. 644
Veſontionenſe I. MCCCCLXXX. p. 508
Veſontionenſe II. MCCCCLXXXI. p. 509
Vratislavienſe VII. MCCCCXVI. p. 152
Vratislavienſe VIII. MCCCCXLVI. p. 288
Vratislavienſe IX. MCCCCLXXIII. p. 491
Vratislavienſe X. MCCCCLXXV. p. 497
Vratislavienſe XI. MCCCCXCVII. p. 670
Wormatienſe XXVII. MCCCCXIV. p. 151

FINIS INDICIS ALPHABETICI.

CATA-

Digitized by Google

CATALOGUS ROMANORUM PONTIFICUM

AB ANNO MCCCCIV. AD MCCCCXCII.

Quorum annos Conciliis Germaniæ præfigendos putavimus.

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
Innocentius VII. *Sulmonenſis, quondam Coſmas Melioratus, Presb. Cardin. S. Crucis.*	CCIV.	Anno Chriſti MCCCCIV. V. Idus Septembris.	Annos II. Menſes II. Dies III.	Anno Chriſti MCCCCVI. VIII. Idus Novembris.
Gregorius XII. *Venetus, antea Angelus Corarius, Cardin. S. Marci.*	CCV.	MCCCCVI. IV. Non. Decembris.	Annos II. Menſes VI. Dies III. Electo a Cardinalibus in Concil. Piſano Alexandro V.	MCCCCXV. Pontificatu ceſſit, obiit MCCCCXVII.

Concilium Piſanum a duarum factionum Cardinalibus ad Schisma Pontificum Romanorum & Avenionenſium tollendum indictum fuit A. 1409. Præſedit Cardinalis Pictavienſis, utriusque Collegii Decanus. Abſolutum fuit Seſſionibus XXII. Duravit a 29. Mart. ad 14. Aug. anni ejusdem. Seſſione XIX. a Cardinalibus viginti quatuor electus Alexander V. aucto Schismate, non ſublato.

Alexander V. *Cretenſis, olim Philaretus, ex Ord. Minor. Epiſcopus Vicentinus.*	CCVI.	MCCCCIX. XVI. Kal. Junii.	Menſes X. Dies VIII.	MCCCCX. V. Non. Maji.
Joannes XXIII. *Neapolitanus, antea Balthaſar Coſſa.*	CCVII.	MCCCCX. XV. Kal. Junii.	Annos V. Dies XIII.	MCCCCXV. XI. Kal. Junii Papatu dejectus Seſſ. XII. Concil. Conſtantienſis.

Digitized by Google

Nomen & Natio.	Ordo Succeſſionis à S. Petro.	Aditt Pontificatum.	Sedit in Cathedra Petri.	Obiit vel abiit à Pontificatu.

Concilium Conſtantiæ habendum indixit hic Papa, protegente & procurante Sigismundo Rege. Cœpit illud A. 1414. 5. Nov. Seſſiones habuit XLIV. Finitum A. 1418. Seſſione XII. Joannes XXIII. depoſitus, Gregorius XII. ſponte abdicavit Papatum Seſſ. XIV. Benedictus XIII. Antipapa, olim Petrus de Luna, in Schismate obiit A. 1424. Clemens VIII. pariter Antipapa, olim Ægidius Munio, A. 1429. XV. Kal. Sept. vero ſe Papæ ſubjecit.

Martinus V. *Romanus, olim Otto de Columna, Cardin. Diac.*	CCVIII.	Anno Chriſti MCCCCXVII. IV. Non. Novembr.	Annos XVI.	Anno Chriſti MCCCCXXXI. VII. Kal. Mart.

Dicitur vulgo MARTINUS V.; etſi reapſe ſit Tertius nomine Martini: nam, qui nomine III. & IV. Martini celebrantur, MARINI fuere, non MARTINI.

Eugenius IV. *Venetus, antea Gabriel Condulmerius, Card. Presbyt. S. Clementis.*	CCIX.	MCCCCXXXI. V. Non. Maji.	Annos XVI.	MCCCCXLVII. VII. Kal. Mart.

Concilium Baſileæ indixit; quod cœptum A. 1431., Seſſiones habuit XLV. Translatum hoc Concilium Baſilea Ferrariam A. 1438., hinc Florentiam ab Eugenio P. M. A. 1439. Florentia demum ab eodem Papa Romam A. 1442. VI. Kal. Maji poſt Seſſionem XXX. deductum. Felix V. Antipapa, olim Amedeus, Sabaudiæ Dux, Baſileæ electus, abdicat Lauſanæ Papatum A. 1449.

Nicolaus V. *Sarzanenſis, antea Thomas, Cardin. S. Suſannæ.*	CCX.	MCCCCXLVII. Prid. Non. Mart.	Annos VIII. Dies XIX.	MCCCCLV. IX. Kal. April.
Calliſtus III. *Hiſpanus, olim Alphonſus Borgia.*	CCXI.	MCCCCLV. VI. Idus Aprilis.	Annos III. Menſes III. Dies XIX.	MCCCCLVIII. VIII. Id. Aug.

Pius

Digitized by Google

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis à S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit vel abiit à Pontificatu.*
Pius II. *Senenſis, antea Æneas Sylvius Piccolominius.*	CCXII.	Anno Chriſti MCCCCLVIII. XIV. Kal. Septembris.	Annos VI. minus V. dieb.	Anno Chriſti MCCCCLXIV. XIX. Kal. Septemb.
Paulus II. *Venetus, olim Petrus Barbus.*	CCXIII.	MCCCCLXIV. III. Kal. Septembr.	Annos VI. Menſes X. Dies XVI.	MCCCCLXXI. VIII. Kal. Aug.
Sixtus IV. *Savonienſis, quondam Franciſcus Roboreus ex Ord. Minorum.*	CCXIV.	MCCCCLXXI. V. Idus Aug.	Annos XIII. Dies V.	MCCCCLXXXIV. Idibus Auguſti.
Innocentius VIII. *Genuenſis, antea Joannes Baptiſta Cibo.*	CCXV.	MCCCCLXXXIV. ante IV. Kal. Septemb.	Annos VII. Menſes X. Dies XXVII.	MCCCCXCII. VIII. Kal. Aug.
Alexander VI. *Valentinus, olim Rodericus Lenzolius.*	CCXVI.	MCCCCXCII. III. Idus Aug.	Annos XI. Dies VIII.	MDIII. XV. Kal. Septembr.

FINIS CATALOGI ROMAN. PONTIFIC.

SERI-

Digitized by Google

SERIES CHRONOLOGICA
REGUM ROMANORUM, ET IMPERATORUM OCCIDENTIS.

Wenceslao, ob inertiam ceteraque vitia, prope Renſam ad Rhenum exauctorato, ab Archi-Epiſcopis VIIviris, Joanne Moguntino, Friderico Colonienſi, & Wernero Trevirenſi ſuffectus eſt Rex Romanorum RUPERTUS, Palatinus Anno MCCCC. die XX. Auguſti, Electoribus ceteris ad novum deligendum Imperio Caput invitatis quidem, ſed non comparentibus.

Natus erat Rupertus Anno MCCCLII. Patre Ruperto Tenace, Palatino, Matre Beatrice, Petri II. Regis Siciliæ Filia. Alii Latina voce Clementem, alii Teutonica Chlemm, id eſt, rigidum, appellatum ſcribunt. (a) Utrumque illi agnomen jure tribuitur; quam enim erat naturæ bonitate, & morum comitate Clemens, tam in premendis hoſtibus Reipublicæ rigidus & ſeverus fuit.

Ejusdem Anni MCCCC. diem Novembris XXV. deſignaverat, qua coronam apud Aquisgranenſes ex more ſuſciperet. Sed cum hi juramentum, quo ſuam Wenceslao fidem obſtrinxiſſent, prætendentes, ingreſſum negarent; Anno MCCCCI. Coloniæ, ipſa Epiphaniæ die, a Friderico Archi-Epiſcopo Colonienſi corona Regia inſignitus fuit: Aquisgranenſibus interim rebellium pœna ex lege proſcriptis, graviterque mulctatis.

Anno MCCCCII. Bonifacio IX. Imperii coronam offerente, in Italiam, modico, acciſis jam Imperii rebus, cum exercitu perrexit: verum a Galeatio Mediolanenſium Duce majoribus viribus obſiſtente repreſſus, accepta clade, ſine corona, ſine gloria, rediit in Germaniam, huic exornandæ, atque in pace conſervandæ, reliquam ætatem impenſurus.

Invaleſcebat inter hæc diuturnum Schisma Eccleſiæ, Benedicto XIII. & Gregorio XII. qui Bonifacio ſucceſſerat, pro tuenda Pontificia dignitate, magna invicem contentione decertantibus. Graviſſimo morbo ut remedium quæreretur, Anno MCCCCIX. Cardinales, neutro, qui ſe pro Pontifice gerebant, probante, Piſis Concilium, ac paulo poſt Rupertus Rex, Francofurti Comitia Principum indixere. Ad hunc Principum conventum duo ſe Cardinales adjunxerant, alter ut Gregorii XII. alter ut Cardinalium Piſis congregatorum partes ageret. Diu utrimque diſceptata res fuit. Major Archi Epiſcoporum, Prælatorumque ceterorum,

(a) *Vide Struvium Corp. Hiſt. Germ. Period. IX. pag.* 662.

Digitized by Google

rum, ac Principum pars favebant Cardinalibus: Rupertus autem Rex, cum Archi-Epiſcopo Trevirenſi Wernero, Ducibusque Bavariæ, Gregorio adhærebant. Miſſi a Rege Piſas Legati, qui pro Gregorio, ne exauctoraretur, perorarent: ſed hi, cum non audirentur, facta a Concilio ad Papam Gregorium provocatione, nemine ſalutato receſſerunt. Nihil his moti Conciliabuli Piſani Patres, utroque Pontifice, Gregorio & Benedicto depoſito, Petrum de Candia, ſub Alexandri V. nomine, Papam dixere, ſicque unguem ulceri immittentes, tertio Pontifice duobus addito, auxerunt Schisma, non ſuſtulerunt.

His peractis non diu ſuperfuit Rupertus. Repentino correptus malo, Oppenheimii deceſſit Anno MCCCCX. die Maji XVIII. Ægrotans ſeptem arbitris familiæ herciscundæ commiſit negotium. Facta diviſio eodem anno die Veneris poſt feſtum Sancti Michaelis. (*b*) Heidelbergæ, ubi Academiam erexit (*c*), in æde S. Spiritus, quam ditavit, Regio apparatu ſepultus, hoc meruit Epitaphio honorari: RUPERTUS, DUX BAVARIÆ, COMES RHENI PALATINUS, JUSTUS, PACIS ET RELIGIONIS AMATOR, DIGNUS DEO VISUS, QUI PRO JUSTITIA PATERETUR, HUJUS SACRÆ ÆDIS ET COLLEGII INSTITUTOR, HIC CUM CASTISSIMA CONJUGE ELISABETHA, NORICI MONTIS BURGGRAVIA, QUIESCIT, VITA FUNCTUS ANNO CHRISTI M.CCCC.X. KALEND. JUNII XV.

Ruperto demortuo, Francofurtenſibus in Comitiis, quæ pro novi Cæſaris electione in diem Sancti Ægidii a Præſule Moguntino indicta fuerant, ad funeſtum Schisma Eccleſiæ novum acceſſit Schisma Imperii. Diſſidentibus enim Septemvirorum ſuffragiis, ab aliis SIGISMUNDUS Wenceslai frater, ab aliis JODOCUS, Moraviæ Marchio, Rex Romanorum dicebatur. Quo factum, ut uno eodemque tempore, & tres in Eccleſia Summi Pontificatus titulo uterentur, Benedictus nimirum XIII. Gregorius XII. & Joannes XXIII., qui Alexandro V. paulo ante (*d*) ſucceſſerat: ac tres pariter in Imperio colerentur Reges Romanorum: Wenceslaus Rex Bohemiæ: Sigismundus ejusdem Frater, Rex Ungariæ, & horum Patruelis Jodocus. (*e*) Non diuturnum tamen Imperii iſtud Schisma fuit. Damna, quæ inde in Germaniam redundatura merito timebantur, Jodoci mors prævertit, qui Brunnæ, Moraviæ Metropoli, cum præter inanem Regni titulum nihil illuſtre geſſiſſet ad gloriam, poſt paucos Imperii menſes, anno ætatis ſuæ LX. (*f*) deceſſit, (*g*) ſub Regiis Inſignibus, quæ vivens nondum acceperat, ſepultus.

Vulgata Jodoci morte, concordibus Procerum omnium votis Imperium oblatum eſt SIGISMUNDO. Alter is Filius erat Caroli IV. ex Eliſabetha Stettinenſi, Ludovici Regis Hungariæ conſobrina, & Poloniæ Regis Caſimiri nepte. Balbinus (*h*) anno MCCCLXVIII. natum ſcribit, diem non memorat. Alii natales ejus ad annum præcedentem referunt.

Anno MCCCLXXIII. Marchia Brandeburgica a Carolo Patre donatus fuit.

Pri-

(b) *Vide Struv. l. cit. pag.* 677.
(c) *Briet. Annal. Mundi Sæc. XV.*
(d) *XVI. Kal. Jun. eod. anno* 1410.
(e) *Aventin. L. VII. C. XXIII.*
(f) *Schaten. nonagenarium ſcribit.*
(g) *Struvius defunctum dicit Octava Januarii A.* 1411. *Schaten* 20. *Mart.*
(h) *Balbin. L. III. C. XXI.*

Digitized by Google

Primam uxorem duxit Mariam, Ludovici Hungariæ Regis filiam, & hæredem, jam a pueritia ſibi deſponſatam: Hungariæ Rex ab Archi Epiſcopo Strigonienſi coronatus Anno MCCCLXXXVI.

Quam felix hoc primo connubio, tam infelix altero fuit ob vitia novæ conjugis, quam, Maria Hungariæ Regina anno MCCCCXII. defuncta, decennio ab hujus obitu elapſo, duxerat. Erat hæc Barbara, Hermanni Comitis Ciliæ filia. Ex qua Eliſabetham filiam & hæredem genuit, Alberto Auſtriaco, dein Regi & Imperatori, nuptam.

Anno MCCCCX. poſt Ruperti mortem a duobus Septemviris Wernero Trevirenſi, & Ludovico Comite Palatino Rheni, ac dein anno ſequente, Jodoco Marchione æmulo e vivis ſublato, Electorum omnium aſſenſu dictus, ſalutatusque fuit Rex Romanorum. Poſtremis pro altera electione Comitiis Sigismundus ipſe interfuit. Cum ob Regiam dignitatem omnium primus rogaretur a cæteris, quem Imperatorem nominaret; Ipſe ſibi ſuffragium dedit, dicens: *Me ego novi, non perinde alios, cum neſciam, an quisquam alius æque idoneus ſit, capeſſendi orbis Imperii.* Delectati iſto candore Proceres, ejusdem ſuffragio ſuis etiam calculis adſtipulati ſunt. (i) Princeps re ipſa fuit ob inſignem prudentiam, animi magnitudinem, liberalitatem, aliasque dotes, quas proceritas corporis ad augendam Majeſtatem ornabat, ampliſſima fortuna dignus. Præter idioma Teutonicum, linguas Latinam, Italicam, Gallicam, Bohemicam, Slavicam ita callebat, ut ſingulis congrue, facundeque loqueretur. Scientiarum ſtudia ut ipſe amavit ſemper, ſic in aliis etiam fovit, munificentiſſimus eruditorum Fautor & Mecœnas. Quam diſſimilis Wenceslao fratri, tam ad CAROLI IV. Patris indolem, ex virtutum præſtantiſſimarum lineamentis factus, pacisque non minus, quam belli artibus clarus. Scientiæ tamen militari par felicitas adjuncta non fuit, ſæpe enim in Hungaria cum Turcis, ſæpe in Bohemia cum Huſſitis minus feliciter decertavit. Præcipue in eo enituit ardentiſſimum ſtudium tuendæ religionis, pacisque & concordiæ in Eccleſiam reducendæ: creditus propterea, Divino munere Imperator obtigiſſe, ut atrociſſimo Schismate ſublato, turbatum Eccleſiæ ſtatum reſtauraret.

Hæc prima illi mox ab adito Imperio & antiquiſſima cura fuit, ac dici vix poteſt, quantos in ſe labores ſuſceperit, ut iſtud negotium & urgeret acriter, & feliciter conficeret.

Cum nullum aptius Schismati dirimendo, fideique adverſus invaleſcentes in Bohemia Wicleffi & Huſſi errores defendendæ videretur remedium, quam Concilium Generale; ipſe poſt longum ea de re literarum commercium, Anno MCCCCXIII. in Italiam profectus, Joanni XXIII., cui ſe ſe addixerat, perſuaſit, ut Concilium in annum ſequentem indiceret, deſignato ad illud celebrandum loco, Conſtantia, urbe Imperatoria.

Eodem anno, XX. Octobris edito Diplomate, tanquam Summus Eccleſiæ univerſalis Advocatus, tutelam Concilio & ſecuritatem pollicetur.

Anno MCCCCXIV. ut majore cum auctoritate & ſplendore Conſtantienſi Concilio intereſſet, inferiorem ad Rhenum deſcendit pro Auguſtali corona Aquisgrani

(i) *Schaten Annal. Paderb. Part. II. ad annum* 1411. *& Briet. in Annal. Mundi.*

Digitized by Google

grani accipienda. Deduxere Regem ſeptem Epiſcopi, Principes octo, decem ac centum Comites, ſexcenti amplius Equeſtres viri, ſex inſuper millia electorum Militum. (*k*)

IV. Novembris Aquisgranum ingreſſus fuit: quatriduo poſt Imperiale illi Diadema impoſuit Theodoricus a Mœrſa Colonienſis Archi-Epiſcopus. Inde Conſtantiam properavit, ubi Dominica, Feſtum S. Martini præcedente, Joannes XXIII. Concilio initium fecit.

XXIV. Decembris ejusdem anni in ipſo pervigilio Nativitatis Chriſti Conſtantiam delatus, nocte inſequente, Joanne Papa ſolemnibus ceremoniis Divinum Sacrificium ad aram peragente, Imperator aſſumpto Diaconi habitu, Evangelium, cujus hoc eſt exordium: *Exiit edictum a Cæſare Auguſto*, decantavit.

Anno MCCCCXV. Joanne Papa ex Concilii ſententia depoſito, Gregorio inſuper ob amorem pacis ſua ſponte Pontificatus inſignia ponente, ſolus expugnandus ſupererat Benedictus XIII., qui favore Alphonſi Regis Aragonum, & quorundam Hiſpaniæ Procerum fretus, in retinenda dignitate pertinax, Concilii, totiusque Eccleſiæ precibus ac votis oblu&tabatur; hanc proin in ſe ſuſcepit Provinciam Sigismundus, ut ſi frangere hominis contumaciam non poſſet, Reges ſaltem, Principesque ac populos ab ejus obedientia abduceret. Quod inſtituto, Concilii Patribus bene precantibus, in Galliam, Angliam, & ad Hiſpaniæ confinia itinere, ſua prudentia & auctoritate tam feliciter perfecit, ut Aragoniæ, Caſtellæ, Portugalliæ, Scotiæ, ac Neapoleos, Siciliæque Reges, aliique Principes miſſis Conſtantiam Legatis, incredibili totius Eccleſiæ gaudio, ſe ſe Concilio adjungerent.

Anno MCCCCXVII. XXVII. Januarii Imperator Conſtantiam reverſus, magnifico cum apparatu excipitur. Benedictus XIII. qui ad mortem uſque ſua in contumacia perſtitit, conſentientibus Sigismundo, Caſtiliæ, Navarræ & Aragoniæ Regibus exauctoratur. Demum

XI. Novembris ejusdem anni, Schismate jam penitus extincto, Otto de Columna, ſub nomine Martini V. novus Eccleſiæ Paſtor datus eſt. Finita Electione, ſcribit *Platina*, effuſum nimio gaudio Sigismundum Regem, nullo habito ſuæ dignitatis diſcrimine, conclave ingreſſum, gratias omnibus egiſſe, qui tantum virum, ac tam Reipublicæ Chriſtianæ neceſſarium, delegiſſent; & ante eum proſtratum, cum ſumma veneratione ejus pedes exoſculatum eſſe. Quem contra Pontifex amplexus, non ſecus ac fratrem in pretio habuerit, eique gratias egerit, quod ſua opera & induſtria pax tandem Eccleſiæ reddita eſſet.

XXI. ejusdem Menſis Martinus Epiſcopus conſecratus, magnaque celebritate coronatus, ac dein inſigni pompa, præcedentibus, qui in Concilio aderant S. R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, cæterisque Prælatis, ac Romanæ Curiæ Officialibus, Sigismundo Rege ex una, Friderico Marchione Brandeburgico ex altera parte frænum equi, quo Pontifex vehebatur, regentibus, per urbem deductus fuit.

(k) *Schaten Annal. Paderb. Parte II. L. XV. ad h. annum.*

Digitized by Google

Anno MCCCCXVIII. die Aprilis XXII. Seſſione XLV. Concilium Conſtantienſe finitum eſt. Tribus illud annis ac fere ſex menſibus tenuit, de quo, ut Brietius ſcribit (*l*), Sigismundus gloriam etiam in terris retulit immortalem, Hercule felicior, exciſa Schismatis plusquam tricennalis hydra, cui nova capita in dies adnaſcebantur.

Anno MCCCCXIX. mortuo fratre Wenceslao, Sigismundus Bohemiæ Regnum adiit. Sed Huſſitarum furore, alium ab illo Regem, ſuæ faventem ſectæ, optantium, a pacifica ejusdem poſſeſſione diu impeditus fuit. Hi nempe fructus ſunt hæreſum, poſt rapinas, cædes, incendia, uſque ad perduellionem & Majeſtatis contemptum inſanire.

Anno MCCCCXX. Sigismundus in Bohemiam movit: Pragam obſedit. Coronam Regni Bohemici accepit a Conrado Archi-Epiſcopo, qui Catholicam adhuc eo tempore tuebatur fidem, ſed non diu poſt ad Huſſiticas Calixtinorum partes acceſſit, fidei proditor & apoſtata. Pragenſis urbis obſidio ſextam in ſeptimanam a Sigismundo protracta, ſucceſſu caruit. Revocato dein ex Bohemia Catholicorum exercitu, Ziſca, Dux Huſſitarum, Regnum ſui juris fecit, horrendum in modum adverſus Catholicos, perſonas præſertim DEO ſacratas, deſæviens. Quare Martinus V. Papa eodem hoc anno adverſus illum ſacrum bellum indixit, & ſub ſigno crucis Catholicos ad militiam invitavit.

Anno MCCCCXXI. Extremo Autumno ingens Cruce ſignatorum exercitus ſub auſpiciis Sigismundi in Bohemiam proceſſit. Magna rei bene gerendæ concepta ſpes; ſed eventus fefellit. Nam ineunte

Anno MCCCCXXII. dum ad Salzam oppidum conſedere agmina, & de Huſſitarum, qui ſubitarium ex agris exercitum conflaverant, adventu audiverunt; tantus repente Catholico militi injectus eſt terror, ut viſo necdum hoſte, omnibus relictis impedimentis, turmatim turpiſſimam ſe conjicerent in fugam. Fugientium terga cædentes Huſſitæ, magnam ſtragem edidere. Hæc ad VII. Januarii acta produntur.

Sigismundus ad eam cladem reſarciendam Ordines Imperii Norimbergam evocat. Interfuit conventui Julianus Cardinalis, a Pontifice in Germaniam miſſus. Decreta ad VII. Kal. Junii altera in Bohemos expeditio. Imperator, quo ſe potentiſſimi Ducis Auſtriæ præſidio firmaret, Eliſabetham, quam unicam habebat filiam, Alberto Auſtriaco conjugem dedit. Præter Hungariæ & Bohemiæ Regnorum hæreditatem, Moravia dotis loco adjecta.

Adulta æſtate ſecunda in Bohemos ſuſcepta eſt expeditio. XL. Millium peditum coactus exercitus: Equitum paulo minor. Proſpero aliquamdiu ſucceſſu peracta res: Oppida hinc inde capta, ſpoliati incolæ, hoſtes profligati. Sed paulo poſt pavore rurſum perculſi milites Catholici plenis agminibus ſe ſe dederunt in fugam, licet nullus obverſaretur ante oculos, quem timerent: regnumque Huſſitarum direptioni & crudelitati reliquerunt. Tot cladibus attritus Sigismundus, novam cum Ziſca aleam tentare non voluit: imo ad extrema delapſus conſilia, ſuas illum in partes traducere ſtuduit, eumque in finem

Anno

(l) *Annal. Mundi ad annum* 1418.

Digitized by Google

Anno MCCCCXXIV. eidem, incaſſum tamen, totius Regni Gubernationem obtulit, non ſine ingenti ſuo & Germanici nominis dedecore. Tantum ſui timorem Ziſca, quamvis utroque oculo cæcus, apud omnes concitaverat. Poſt quadriennium tamen & vivere & timeri deſiit, peſte, per caſtra Bohemorum graſſante, extinctus.

Anno MCCCCXXVII. itemque MCCCCXXXI. Germanorum arma rurſum in Bohemiam verſa, ſed ſucceſſu nihilo meliore, quam annis prioribus: nec aliud ex utraque expeditione, quam idem fugæ dedecus, reportatum fuit.

Eodem anno MCCCCXXXI. inchoatum Baſileenſe Concilium: Willhelmus Bavariæ Dux ejusdem Protector a Sigismundo conſtitutus. Invitati ad illud Bohemi, ut cum armis expugnari non poſſent; mitiore via & cum Eccleſia, & cum Rege reconciliarentur.

MCCCCXXXIII. die IV. Januarii Bohemorum Oratores Baſileam advenere, cum ccc. Equitibus urbem ingreſſi. IX. die ejusdem Menſis acceſſere ad Synodum. XIV. Aprilis Legati a Synodo viciſſim Pragam ad Bohemos miſſi.

Eodem anno Sigismundus ſummo honore Romæ exceptus, ipſo die Penteceſtes ab Eugenio IV. Papa Auguſtalibus Imperii Inſignibus condecoratus, Imperatorque & Auguſtus ſolenni ritu ſalutatus fuit. Inde Baſileam properavit, ut diſſidia componeret, quæ inter Pontificem & Concilii Patres exarſerant. Sopita ad tempus diſcordia, Baſilea Ulmam, inde Ratisbonam Imperator diſceſſit.

Interea Bohemi nullis antea Catholicorum armis victi, mutuis ſe ipſos bellis obtrivere, Huſſitarum Thaboritarum, & Orphanorum fere XL. Millibus a Calixtinis Huſſitis Duce Mainardo cæſis. Tanta ſuorum ſtrage patrata, mitiores effecti, pronioresque ad pacem, & cum Eccleſia Baſileæ, inita concordia, & cum Cæſare Ratisbonæ circa annum MCCCCXXXV. reconciliati ſunt.

MCCCCXXXVI. Sigismundus VI. Kal. Septembris Pragam inviſit, ibique honorificentiſſime Rex ſalutatus, Nobilium, civitatumque juramenta excepit, tota plaudente Germania, quod inclytum illud Regnum, poſt tot cruenta prælia, fatalesque clades, tandem ad concordiam, priſtinumque fidei cultum fuerit revocatum.

MCCCCXXXVII. Tot rebus peractis, tanquam ſuo jam munere perfunctus, Sigismundus Imperator Znoymæ in Moravia, poſtquam Albertum generum Hungariæ & Bohemiæ Regem dixerat, vivere deſiit V. Idus Decembris. Imperii anno XXVII. Ætatis LXX.

ALBERTUS hoc nomine inter Cæſares II., uti in Hungariæ, Bohemiæque Regnis, ita in Imperii etiam adminiſtratione Socero Sigismundo ſucceſſit, XIII. Kal. Aprilis omnium Septemvirorum conſenſu Rex Romanorum electus, Princeps Sapientia, Religione, fortitudine bellica, potentia inſuper, & omni virtutum laude Germanos inter Proceres clariſſimus. Ter uno eodemque anno MCCCCXXXVIII. coronatus. Ipſis Kal. Januariis primam illi Coronam impoſuit Hungaria: alteram Bohemia III. Kal. Junii. Tertiam Germania Aquisgrani: quo menſe hanc & quo die acceperit, incertum.

Filius erat Alberti IV. Ducis Auſtriæ, ex Joanna Alberti Bavariæ & Hollandiæ Ducis filia anno 1399. progenitus. Anno ætatis 20. Eliſabetham, Sigismundi Imp. filiam unicam & hæredem duxit.

Digitized by Google

Hoc ipſo anno MCCCCXXXVIII. Bohemiam cum exercitu XXX. millium ingreſſus, Taſconem, hæreticæ factionis, nondum penitus ſopitæ, caput, cæterosque rebelles Bohemos contrivit, & Caſimirum, æmulum Regni, e Bohemia ejecit.

In Germaniam reverſus, Norimbergæ Principum Comitia indixit : in his Germaniam, excepta tamen Bohemia, Auſtriaque, in quatuor circulos diviſit: quorum primus Bavariam cum Franconia, ſecundus Rhenenſes terras cum Alemannia, tertius Weſtphaliam cum Belgio, quartus Saxoniam complecteretur. Non diu poſt tamen nova diviſio facta in ſex circulos. (*m*)

Anno MCCCCXXXIX. Nova Moguntiæ Comitia celebravit. Frequentiſſimus is conventus fuit, nam præter Cardinales ab Eugenio, Præſulesque a Baſileenſibus Concilii nomine miſſos, confluxere ex tota pene Europa Epiſcopi, Principumque Legati. Summa fere rei deliberandæ fuit concordia Eccleſiæ. *Vide de hoc Conventu narrationem Auguſtini Patritii in hujus Tomi Supplemento pag.* 851.

Solutis Comitiis, cum exercitu in Hungariam feſtinavit Albertus, ut Amurathi, Turcarum Imperatori, Belgrado imminenti, ſe ſe opponeret. Sed is ſeu fama de adventu Regis, ſeu, quod præſenti expeditione fatigatus jam eſſet, ante receſſerat, quam Albertus adveniret. Dum reditum parat, in ventris profluvium ex incauto peponum eſu incidit: eoque ex morbo in Villa longa, non procul Strigonio deceſſit, VI. Kalend. Novembris anno Chriſti MCCCCXXXIX. Ætatis XXX. Imperii II. non integre completo. Eliſabetham uxorem gravidam reliquit, quæ dein Ladislaum Poſthumum peperit. Non facile Cæſar, *inquit Schaten*, aut majore ſpe (*n*) ad Imperium venerit, aut majore luctu in flore ætatis amiſſus fuerit.

Sub initium anni ſequentis MCCCCXL. ipſa ſolenni die Purificationis Bmæ M. V. ad Summum Imperii faſtigium conſenſu Procerum evectus eſt FRIDERICUS, hoc nomine IV. Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ Dux, Comes Tirolis, Erneſti Ferrei, ex linea Stiria, filius, Matre Cimburga, Maſſoviæ Ducis filia natus, Leopoldi III. Probi, nepos, Alberti II. Cæſaris Patruelis. Editus in lucem fuit Oeniponti anno MCCCCXV. die Septembris XXIII., adeoque annum ætatis XXVI. nondum compleverat, cum Rex Romanorum appellaretur: Princeps pietate & religione egregius: vigeſimo jamtum ætatis anno, aliis incaſſum obnitentibus, ſuſcepto per mare in Palæſtinam itinere, ſacra loca inviſerat: judicio ſupra ætatem maturus, pacis juxta ac Cleri amans, æquus, benignus, vini cibique continentiſſimus, procero ac pulchro corporis habitu, omnibus virtutum ornamentis ad Imperium natus. (*o*)

Jacobus Archi-Epiſcopus Trevirenſis ab Electorum Collegio delectus fuit, qui Procerum nomine ſummum illi honorem deferret, & ad Regnum ſolenni ritu capeſſendum ſecum adduceret. Dignitatem admiſit Fridericus, inaugurationis autem celebritas tertium in annum prolata eſt.

Præter electionis negotium Francofurtenſibus in Comitiis etiam de Eccleſiæ ad concordiam reducendæ cauſa Epiſcopi, Principesque tractavere. Nihil fœdius in Concilio Baſileenſi, ab ibidem congregatis actum, quam, quod anno præcedente

(m) *Struv. Corp. Hiſt. Germ. Period. X. pag.* 717.
(n) *Schaten Annal. Paderborn. L. XVI. ad annum* 1439.
(o) *Schaten L. cit. ad annum* 1440.

Digitized by Google

dente Eugenium Pontificem, de cujus legitima electione nullum Orbi Chriſtiano dubium fuerat, ſua de Sede dejicere tentaverint, ejusque in locum Amadeum, Sabaudiæ Ducem, antea Anachoretam, obtrudere, dato illi nomine Felicis V. Unde novum illud perniciosiſſimumque enatum eſt Schisma, quo alii Eugenio, alii Felici, recens a Baſileenſibus inducto, alii medias amplexi partes, neutri parebant.

Tertiam hanc neutri parti adhærentium claſſem, & anno priore, & his rurſum in Comitiis adoptarunt Germaniæ Epiſcopi complures, & Principes, fœdoque exemplo nec verum Pontificem agnoverunt, nec Pſeudo-Papam averſati ſunt: dicti propterea Acephali. Novum iſtud Schismatis genus a Theodorico, Colonienſi Archi-Epiſcopo, qui pertinaci & infenſo in Eugenium animo fuit, in Germaniam invectum ſcribitur. (p)

Anno MCCCCXLI. coacta Moguntiæ, quæ anno præcedente indicta fuere, Comitia. Oratores Eugenii Papæ, & Baſileenſium, pro ſua quique parte, multis perorarunt. Sed Principes, prioribus inhærentes, profeſſi ſunt, neutras ſe partes eſſe ſecuturos, eo uſque, dum aliud in Concilio Generali, extra Florentinum & Baſileenſe ſtatueretur. Nec plus aliquid ad Eccleſiæ pacem allatum eſt tum in Comitiis anni ſequentis, quæ Francofurti, tum in iis, quæ dein Norimbergæ fuere celebrata. Magna quidem ubique pompa peracta res, ſed fructu nullo.

Anno MCCCCXLII. Fridericus Rex in circumfuſa corona Principum, Aquisgrani, Diademate, Sceptro, Purpuraque Regia exornatus eſt a Theodorico, Colonienſi Archi-Epiſcopo, tertia jam vice poſt Sigismundum, & Albertum, hoc Regalis Unctionis munere perfuncto. Aderat reliquos inter Præſules Ludovicus, S. Cæciliæ Cardinalis, miſſus a Concilio Baſileenſi Legatus: Hunc Epiſcopus Leodienſis (cujus Eccleſiaſticæ Poteſtati Aquisgranum ſubeſt) cum ob Schisma Concilii, in iſta celebritate præſentem ferre non vellet, ex urbe ejecit. Sed turbas compoſuit, ejectumque reduxit Theodoricus Colonienſis, qui uti hoſtem Eugenii, ita perpetuum Baſileenſium Patronum egit: malo tamen ſuo; nam non diu poſt, (q) in pœnam rebellionis contra Sanctam Sedem, totam Clivenſis Ducis Provinciam, Eccleſiaſticæ Jurisdictioni Metropolitani Colonienſis ab Eugenio ſubtractam vidit: Atque ipſe demum Theodoricus, ob eandem hanc Schismatis, tam diu in Germania defenſi cauſam, una cum Jacobo Sirckio, Archi-Epiſcopo Trevirenſi, quem ſuas in partes traxit, ejusdem Eugenii Papæ ſententia, ab Eccleſiæ cœtu ejectus, & Archi-Epiſcopali dignitate (r) exutus fuit. Multum utroque eo fulmine commoti, exaſperatique fuere VIIviri; ſed ſimul etiam, viſa Eugenii ſeveritate, & inconcuſſa conſtantia, vehementer perterriti, factique proniores ad pacem, quæ

Anno MCCCCXLVI. Friderici Imperatoris opera, & Æneæ Sylvii induſtria tandem etiam maximo totius Eccleſiæ, Germaniæ præſertim, tam diu jam in ancipiti fluctuantis, bono reſtaurata eſt, dum poſt repetitas Legationes, ultro citroque miſſas, Eugenius Papa ad Friderici Imperatoris preces Archi-Epiſcopos Colonienſem, Trevirenſemque, anathemate ſolutos, recepit in gratiam, priſtinasque reſtituit in Sedes, (s) alia inſuper, ad Germanicæ Nationis levamen petita, clementer indulſit. (t) Germani viciſſim Præſules, Principesque abjurato Baſileenſi Schismate, relictaque Acephalorum factione, Eugenium IV. Summum Pontificem, verumque Chriſti in terris Vicarium profeſſi, ſuam illi reverentiam, fidelitatemq; addixere. Hæc Germanorum ad Romanam Sedem acceſſio, ſub anni Quadrageſimi ſexti finem

 præci-

(p) *Vide Schaten Annal. Paderborn. Parte II. L. XVII. ad hos annos.*
(q) *Anno* 1445. *vide infra hoc Tomo pag.* 286. *literas exemptionis ad Ducem Clivenſem datas. Alias item literas ad Epiſcopum Trajectenſem pag.* 283.
(r) *Anno* 1445. *vide literas exauctorationis hoc Tomo pag.* 286.
(s) *Vide infra hoc Tomo pag.* 394.
(t) *Vide de his literas Eugenii Papæ hoc Tomo pag.* 301. 302.

præcipue agitata, & ſub anni ſequentis initium completa fuit. Tantam ea res lætitiam Romæ excitavit, ut compulſatione campanarum, feſtivis ignibus, ſolennique Sacrificio, cui Cardinales omnes intererant, & decreta ſupplicatione publica, totius Eccleſiæ nomine, pacis auctori DEO gratiæ fuerint perſolutæ.

Anno MCCCCXLVIII. poſt confectam cum Germanis pacem, Eugenius Pontifex ſine exceptione Maximus, (*u*) Romæ ad Immortalitatem abiit VII. Kal. Martii. Succeſſorem habuit Nicolaum V. qui ex humili, quo natus erat, loco, ob doctrinæ, Theologicæ præſertim, ac inſignis Sapientiæ præſtantiam, ad Mitram Epiſcopalem, dein ad Purpuram, poſtremo, Cardinalium omnium conſenſione, ad Summi Pontificatus honorem provectus fuit. Rata habuit, probavitque ea, quæ inter Eugenium IV, Cæſaremque, ac Principes Germaniæ pacta erant. Fridericus viciſſim edito Diplomate, omnes Imperii Ordines juſſit, Nicolaum V. Pontificem, verum Chriſti in terris Vicarium revereri.

Anno MCCCCXLIX. Lauſannæ, quo Baſileenſes ſe cum Felice Antipapa receperant, Synodus diſſoluta eſt. Felix, cum Nicolao V. reconciliatus, Papæ nomen poſuit: retento honore Cardinalis. Felicior multo, & glorioſior relicta dignitate, quam aſſumpta. (*x*)

Anno MCCCCLII. Idibus Martii, Fridericus a Nicolao V. Longobardorum Rex coronatus, ſimulque cum Leonora, Eduardi Regis Luſitaniæ Filia, jam ante per Oratores ipſi deſponſata, inter Miſſarum Solennia a Pontifice Matrimonio devinctus eſt: poſtridie cum eadem Imperiali corona decoratus.

Anno MCCCCLIII. maximo Chriſtiani orbis luctu Conſtantinopolis a Turcis expugnata, & Orientale Græcorum Imperium ad Barbaros translatum eſt ipſis diebus Pentecoſtalibus: Manifeſta numinis pœna, quod Græci initam in Concilio Florentino cum Romana Eccleſia concordiam perfide ruperint, & ad Schisma relapſi, Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere denuo negaverint.

Anno MCCCCLXVIII. Norimbergæ Fridericus pacem publicam inſtaurat: paulo poſt iterum Principum inter ſe diſcordiis violatam.

Anno MCCCCLXXV. Carolo Audaci, Burgundiæ Duci, Noveſium obſidenti reſtitit, & a Monaſterienſi Epiſcopo cæſum, ad ſolvendam obſidionem coegit.

Anno MCCCCLXXXVI. Fridericus Maximilianum filium Francofordienſibus in Comitiis Romanorum Regem electum, IX. Aprilis apparatu ſplendidiſſimo Aquisgrani coronatum vidit.

Anno MCCCCXCIII. Fridericus IV. Imperator, Lintzii in Auſtria defunctus, ad Patres abiit. De ipſa mortis die diverſæ ſunt Auctorum ſententiæ. Vero propinquius ſentire videntur, qui XIV. Kal. Septembris e vita ſublatum ſcribunt. Qua ex computatione regnavit a prima electione, Francofurti facta, annos LIII. Menſes V. rara temporum diuturnitate, & felicitate; quæ poſt Octavium Auguſtum nulli exinde Cæſarum obtigit. Annum ætatis expleverat LXXVIII. Corpus Linzio Viennam deportatum, & Mauſolæo, quod ſibi paraverat, illatum. (*y*)

(u) *Briet. in Annal. Mundi ad h. ann.*
(x) *Vide hoc Tomo pag.* 917. *Bullam, qua Papatui renuntiat. Et pag.* 919. *Literas Lauſannenſium, quibus Nicolaum V. Papam ſe revereri profitentur.*
(y) *Schaten Annal. Paderb. P. II. L. XVIII.*

CON-

Digitized by Google

CONCILIA GERMANIÆ.

SÆCULUM XV.

CONCILIUM PRAGENSE INDICTUM Anno Chriſti MCCCCV. Innocentii VII. Papæ I. Ruperti Reg. Roman. VI.

EPISTOLA INNOCENTII PP. VII. ad SBINKONEM Archi-Epiſcopum Pragenſem, de cogenda Synodo contra (a) *Schiſmaticos.*

VENERABILI FRATRI SBINKONI, ARCHI-EPISCOPO PRAGENSI.

Ttendentes tuæ Fraternitatis diligentiam, quam ad ſtatum & honorem noſtrum, & Romanæ Eccleſiæ, experimento multiplici, & fide dignorum teſtimoniis te ſemper habere cognovimus, ut illa poſſis erga ſtatum & honorem noſtrum, & præfatæ Eccleſiæ, & ad reductionem oberrantium, & ſe ſubtrahentium quomodolibet ab obedientia & devotione noſtris, & Eccleſiæ præfatæ, & ad Noſtrum, & ejusdem Eccleſiæ gremium reintegrationem, & pro ſtatu Eccleſiæ tuæ Fraternitati expedire videbitur, ad proximam *Provincialem Synodum* per eandem

(a) Cum in Bohemia multi ab Innocentio VII. Pontifice ad *Petrum de Luna* defeciſſent; ad Sbinkonem Pragenſem Archi-Epiſcopum dedit Litteras INNOCENTIUS, quibus juſſit, ut Provinciale Concilium adverſus Schismaticos cogeret, *quas Litteras* Romæ apud S. Petrum VIII. Kalend. Julii datas edidit *Raynaldus in Annalibus.*

Digitized by Google

dem Fraternitatem tuam celebrandam ad te convocandi Venerabiles Fratres noſtros, Epiſcopos Suffraganeos tuos, & dilectos Filios Abbates, Præpoſitos, Decanos, Archi-Diaconos, Archi Presbyteros, & alios Prælatos, & perſonas Eccleſiaſticas, ſæculares & regulares, exemptos, & non exemptos, Capitula quoque quarumcumque Eccleſiarum, nec non Domorum hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani, B. MARIÆ Theutonicorum, Calatravenſium, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Auguſtini, Carmelitarum, & Humiliatorum, S. Benedicti, Magiſtros, Priores, Præceptores, & quorumcumque aliorum Ordinum Fratres tuæ Provinciæ, & generaliter, & ſpecialiter injungendi, & imponendi eis, & cuilibet ipſorum, quæ in favorem noſtrum, & Romanæ Eccleſiæ, ac etiam contra aſſerentes damnatæ memoriæ Robertum, olim Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Presbyterum Cardinalem, qui ſe Clementem VII. auſu temerario nominare præſumpſit, ac ſequaces & fautores eorumdem, ac eiſdem adhærentes videris expedire: contradictores inſuper ac rebelles, & inobedientes, auctoritate noſtra, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, non obſtante, ſi eis vel eorum aliquibus conjunctim vel diviſim indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra certa loca convocari, aut trahi non poſſint: & INFRA, plenam & liberam hac vice dumtaxat tenore præſentium concedimus facultatem. Datum Romæ apud S. Petrum VIII. Kalend. Julii, Pontificatus noſtri h.

Raynaldus Annal. Eccleſ. Tom. XVII. ad ann. 1405.

HAMMABURGENSE CONCILIUM
PROVINCIALE,
HABITUM SUB ARCHI-EPISCOPO BREMENSI JOANNE DE SLAMESTORP, CUM EPISCOPIS PROVINCIALIBUS LUBECENSI, SWERINENSI, ET RAZEBURGENSI.

Anno Chriſti MCCCCVI. Innocentii VII. Papæ II. Ruperti Reg. Roman. VII.

ERror iſte pernicioſus, per hæc tempora inter fideles gliſcebat, *quicunque veſte Monaſtica Minoritarum Fratrum amictus ex hac vita decederet, illum certa ſalus æterna ut maneret.* Quin nec diutius purgatorii cruciatibus torquendum illum aſſerebant nonnulli: cum S. FRANCISCUS ſemel quot annis e cœlo dilapſus id committeret, ut inde ereptus addictus ſibi cliens in Paradiſum ſe remigrantem ſequeretur. Id vero Minoribus Fratribus nonnullis exprobratum fuiſſe in *Concilio Provinciali Hamburgenſi* anno 1406, aſſerit *Hermannus Cornerus in Chronico ad annum* 1359. *his verbis*: " Temporibus meis, me præ" ſente *in Provinciali Synodo, in urbe Ham*" *maburgenſi* celebrata anno Domini " MCCCCVI. per D. JOHANNEM DE " SLAMESTORP Archi-Epiſcopum Bre" menſem, & Dominos JOHANNEM, & " (a) DULMEN LUBICENSEM, RODULF" FUM natu Ducem de Meckelenburg " SWERINENSEM, & DITHLEVUM PAR" KENTIN RATZEBURGENSEM, *Comprovin*" *ciales Epiſcopos*, præfatus Dominus Jo" HANNES, Epiſcopus Lubicenſis, Do" ctor utriusque Juris Pariſienſis, Vir " multum ſolennis, & Pater Religioſo" rum, hunc errorem in publico Con" ſiſtorio, ipſis Fratribus *Minoribus* ibi" dem præſentibus objecit coram *tota* " *Provincia*, tanquam per dictos Fratres " publice prædicatum in urbe Lubi" cenſi."

Manſi Supplem. Concilior. T. III. p. 771. *ex Cornero edito ab Eckarto.*

(a) *forte:* de

CON-

Digitized by Google

CONCILIUM HERBIPOLENSE

SUB JOANNE AB EGLOFFSTEIN EPISCOPO,

Anno Chriſti MCCCCVII. Gregorii XII. Papæ I. Ruperti Reg. Roman. VIII.

JOHANNES, DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS, GRATIA EPISCOPUS HERBIPOLENSIS; UNIVERSIS CAPITULIS, CONVENTIBUS, ATQUE CLERO TAM REGULARI, QUAM SÆCULARI, PER NOSTRAS CIVITATEM ET DIOECESIM HERBIPOLENSEM CONSTITUTIS, SALUTEM IN EO, QUI EST OMNIUM VERA SALUS.

CONſtitutiones, in hac noſtra Herbipolenſi *Synodo* die data præſentium promulgatas, ab omnibus ſciri, & irrefragabiliter ſecundum mentem obſervari præcipimus infraſcriptas. Quapropter ſub excommunicationis pœna ſtatuimus & ordinamus: ut deinceps in ſingulis Capitulis Ruralibus noſtræ Diœceſis præſidentes, dictis Capitulis per ſe, aut alium idoneum debite, ac cum integritate publicent. Ut autem ſimul ſtatuta Prædeceſſorum noſtrorum diligentius obſerventur, diſtricte præcipimus & decernimus, ſtatuendo: quatenus ipſa, quæ volumus utentium moribus approbari, a quibuslibet Prælatis, & Decanis Ruralibus recipiantur in ſcriptis in hac *noſtra Synodo* conſtitutis: Decani vero Rurales ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, & Vicariis earum, copiam faciant infra menſem, quam in libris Eccleſiarum redigi ordinent, in quibus ſtatuta ipſa lecta, & ſæpius repetita, ſingulorum memoriæ inculcentur.

Cap. I. *De Reſcriptis.*

Cum nemo credendus ſit delegatus, niſi commiſſionem & poteſtatem ipſammet oſtendat, juxta Canonica inſtituta ſub excommunicationis pœna præcipiendo ſtatuimus, & ordinamus: ut nullus deinceps per noſtram civitatem & Diœceſim, cujuscumque ſe Judicem delegatum ſive ſubdelegatum aſſerentis literas, proceſſus, ſeu mandata, quomodolibet exequatur, ſeu recipiat, niſi prius ſibi per verorum, non corruptorum, non cancellatorum, non ſuſpectorum Reſcriptorum originalium commiſſionis ſuæ, ac poteſtatis eorundem oſtenſionem fides fiat oculata.

Cap. II. *De Conſuetudine.*

Execrabilis & deteſtandus abuſus noſtrum graviter turbavit auditum, quem in nonnullis Eccleſiis, & Monaſteriis noſtræ civitatis & Diœceſis comperimus uſque hæc tempora proh dolor! perduraſſe; qualiter: Feſta Sanctorum Johannis Evangeliſtæ, Stephani Prothomartyris, & Innocentium, cum cæteris diebus ſequentibus, quæ non immerito ſumma forent devotione celebranda, quaſi in ludibrium ſint converſa; in ipſis namque Feſtis & diebus in ipſis Eccleſiis & Monaſteriis Divinus cultus & ordo in cantu, in pulſu, in habitu, diſciplina & moribus, per ea, quæ tam juri, quam rationi ſunt contraria, Religioni diſſona, choro inconvenientia, honeſtati perſonarum incongruentia, turpiter immutatur. Conſuetudinem ergo ipſam, quam corruptelam potius & abuſum reputamus, hac ſacra Synodali conſtitutione reprobamus, vobis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius inhibentes, ut ab hujusmodi abuſu de cætero deſiſtatis, ac ceſſetis, dictiſque diebus Feſtis in cantu, in moribus, habitu, diſciplina, atque geſtu, cum Eccleſia noſtra majori vos conformetis.

Cap. III. *De ætate ordinandorum.*

Cum, ut, aliquo non obſtante Canone, valeat quis libere in XVIII. ad Subdiaconatus, & in XX. ad Diaconatus, & XXV. ætatis anno, ad Presbyteratus Ordines promoveri, ſtatuat Con-

cilium Viennenſe; diſtrictius inhibemus: ne quis ad aliquem Ordinem prædictorum in ætate, quam (ut præmittitur) requirit Ordo, non conſtitutus, præſumat aſcendere; alioquin præſumptorem ejuſmodi uſque ad legitimam ætatem ab exercitio ſuſpendimus Ordinis antedicti.

Cap. IV. *De Qualitate Ordinandorum.*

Quoniam nullus, niſi Epiſcopus, ac ipſius in Spiritualibus, Epiſcopo in remotis agente, Generalis Vicarius, vel, Sede vacante, Capitulum, ſeu is, ad quem tunc temporis adminiſtratio ſpiritualium noſcitur pertinere, ſuo ſubdito, ut in Diœceſi aliena ad Clericorum Ordines aſcendere valeat, licentiam poterit impertiri, niſi ſibi, quod ſuos Clericos, ac ſubditos poſſit, a quo voluerit Epiſcopo, facere ordinari, a Sede Apoſtolica ſpecialiter ſit indultum; ſecundum Canonicas Sanctiones, hac in perpetuum valitura Conſtitutione ſanximus; (*) & Examinatores Ordinandorum nullum quemcumque ordinandum Diœceſis alienæ Religioſum, aut Sæcularem recipiant & admittant ſine Diœceſanorum Epiſcoporum litteris dimiſſoriis, aut alias ſui Superioris ſupradicti, de cujus indulto Apoſtolico præfatis Examinatoribus fides fieri debebit ante omnia oculata.

Præterea, nullus illegitime natus ad aliquem ſacrum Ordinem, vel Beneficium curam habens animarum, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ admittatur in aliqua Eccleſia ſæculari, & tales, qui hactenus ſunt admiſſi, ſi de eis conſtiterit, per Archi-Diaconos repellantur: alioquin ſcienter contrarium facientes, per unum menſem, ab ingreſſu Eccleſiæ noverint ſe ſuſpenſos.

Cap. V. *De Clericis peregrinis.*

Cum plerumque infames conſueverunt loca ſua relinquere nationis, ſtatuimus: ut Clerici peregrini & ignoti, per noſtram Diœceſim de cætero ad officiandum, tamquam Vicarii, vel Socii, in Eccleſiis vel Capellis aliquatenus (b) admittantur, niſi noſtras exhibeant litteras, quibus eis officiandi in Eccleſiis noſtræ Diœceſis licentiam concedimus; præcipimus itaque ex nunc omnes Clericos peregrinos & ignotos, noſtras non habentes litteras ſuper admiſſione ſua, a Vicariis Eccleſiarum, ſeu Capellarum, & a ſocietate domeſtica penitus removeri; qui autem in utroque, vel altero hujusmodi mandati noſtri articulo transgreſſor exſtiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ, & Divinis, per Nos ſe noverit ſuſpendendum, ac graviori pœna, ſi ejus culpa exigerit, puniendum.

Cap. VI. *De Officio Archi-Diaconi.*

Quoniam nullus omnino Archidiaconus, Archi-Presbyter, ſive Præpoſitus, vel Decanus, animarum curam, ſine judicio vel conſenſu Epiſcopi Diœceſani, alicui tribuendi habent facultatem; immo, ſicut a ſanctis Patribus eſt ſtatutum, animarum cura in ſolius Epiſcopi conſiſtit poteſtate, nec obtentu alicujus conſuetudinis, debent Inſtitutiones, ut puta, quæ ad ipſorum non ſpectant officium, vendicare, neminique liceat, ſine mandato vel ſine licentia Epiſcopi, curam committere animarum; univerſis & ſingulis Archi-Diaconis noſtræ Eccleſiæ, eorumque Officiatis præſentibus & futuris diſtrictius inhibemus, ne alicui ſine noſtra licentia curam committere præſumant antedictam, alioquin ipſorum quemlibet excommunicationis ſententiæ, eo ipſo, volumus ſubjacere.

Item, ſtrictiſſime præcipimus, & mandamus omnibus & ſingulis Archi-Diaconis, Præpoſitis, & aliis Prælatis per civitatem & Diœceſim noſtras ubilibet conſtitutis, jurisdictionem Eccleſiaſticam habentibus, ut Officiales ad jurisdictionem ipſam præficere ſtudeant, qui ſint viri bonæ famæ, in jure periti & experti, notitiam cauſarum habentes, ſi tales habere valeant; alioquin viros expertos & conſcientioſos, ac Deum timentes, qui ad minus, de conſilio jurisperitorum, ſententias tam interlocutorias, quam diffinitivas ferant, & ordinate, abſque illicita extorſione pecuniarum in ſingulis procedant, neque de cauſis ad Forum Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine non ſpectantibus ſe aliquatenus intromittant. Si autem Prælati idiotas, exactionatores, notorios concubinarios, infames, aut uxoratos, ſeu laicos, aut alios inhabiles ad hujusmodi

(*) *forte*: ut (b) *ſupple*: non

modi Officialatus officium ſcienter præfecerint; tam ipſi Prælati præficientes, quamdiu hujusmodi Officiales in dictis officiis ſuſtinuerint, quam Officiales iidem, ab omni exercitio jurisdictionis ſint eo ipſo ſuſpenſi: ſi autem tales, ut præmittitur, Officiales a principio forſitan ignoranter aſſumpſerint, poſtquam eos ſciverint eſſe tales, ſub pœna prædicta dimittere teneantur: ſententiæ vero per Officiales uxoratos ſeu laicos, in cauſis Eccleſiaſticis latæ, ſint ipſo jure nullæ.

Inſuper eisdem Archi-Diaconis diſtrictiſſime inhibemus, ut officium Viſitationis per ſe, vel per ſuos Officiales exercentes, Parochias, ſive perſonas viſitatas indebitis ſeu oneroſis procurationibus, ſive exactionibus gravare aliquatenus non præſumant, nec numerum perſonarum a ſacris Canonibus inſtitutum excedant, neque ſumptuoſas, ſive ſuperfluas expenſas quærant, ſed cum gratiarum actione accipiant, quæ honeſte & competenter illis fuerint miniſtrata, ac in cunctis agendis taliter procedant, ut non quæ ſua ſunt, ſed quæ JEſu Chriſti, quærere videantur.

Cap. VII. *De officio Vicarii.*

Cum ſit reprehenſione dignum, ut quis oves proprias, alteri earum curam committendo, deſerat, & alienas regere, præſertim cauſa avaritiæ, præſumat; idcirco diſtricte inhibemus: ne quis Parochialem Eccleſiam obtinens, alienam regere, tanquam mercenarius aliquatenus attemptet, niſi ſuper hoc petita & obtenta noſtra, aut Vicarii noſtri in Spiritualibus licentia ſpeciali: & nihilominus in litteris per Nos, aut ipſum noſtrum Vicarium deſuper concedendis, cauſa rationabilis & manifeſta contineatur, quare ſuam Parochiam per ſe commode regere non valeat; contrarium facientes, a ſuis officiis decernimus ſuſpendendos.

Cap. VIII. *De Majoritate, & Obedientia.*

Quia per inobedientiam protoplaſtus DEI gratia fuit privatus, & a Paradiſo dejectus, hoc quidam Heremitæ, ſeu alias in ſylvis, ſeu locis ſolitariis habitantes, minime advertentes, Plebanis ſuis, intra quarum Parochiarum limites commorantur, obedientiæ debitum ſubtrahunt, & ab eis negligunt recipere Eccleſiaſtica Sacramenta, non curantes, a quocunque Sacerdote Religioſo, vel Sæculari hujusmodi Sacramenta recipere, ipſos forte nequeunte ſolvere vel ligare; unde volentes huic errori ſeu negligentiæ ſalubriter obviare, ſtatuendo decernimus: ut homines iidem, ſic in incerto vagantes, & quos acephalos reputamus, ad ſubjectionem & obedientiam debitam Plebanis ſuis impoſterum exhibendam, hujus auctoritate ſtatuti, cenſura Eccleſiaſtica compellantur.

Præterea ſuperſtitioſam quarundam perſonarum invidiam compeſcere cupientes, qui more Cham dilectione Filiali rejecta, & paternali pietate conculcata, non ſolum in Capitulis & Conventibus, pro Tractatibus capitularibus congregati, Prælatis ſuis, & Superioribus reverentiam debitam ſubtrahunt, verum etiam ad invicem nonnunquam in verba probroſa & contumelioſa prorumpunt, ex quibus negotia, propter quæ tractanda convenerunt, plerumque remanere indiſcuſſa cernuntur in Eccleſiarum diſpendium & gravamen; hoc noſtro in perpetuum valituro edicto ſtatuimus, & ordinamus: ut in ſingulis Capitulis, & Conventibus, ſervetur reverentia & morum gravitas, ita, quod nullus in alterum verbis, aut factis probroſis, aut contumelioſis prorumpat: Decanis nihilominus, & aliis, dictis Capitulis præſidentibus ſub excommunicationis pœna diſtricte injungentes, ut his, qui contra edictum prohibitionis noſtræ hujusmodi venerint, per unius menſis ſpatium, ſine ſpe veniæ, fructus ſuarum ſubtrahantur Prebendarum, a quibus ipſos (*c*) prædicti temporis ſpatium ſuſpenſos manere volumus, & decernimus eo ipſo.

Item in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus univerſis & ſingulis Presbyteris, ac Clericis Ruralibus noſtræ Diœceſis, quatenus, quotiens ipſos per ſuos Decanos, & Camerarios, aut alios, ad quos hoc pertinuerit ab antiquo, ad Capitula ſive convocationes per inſinuationem & publicationem noſtri, Succeſſorumque noſtrorum, ac etiam Archidiaco-

(*c*) *ſupple*: per

conorum convocari contigerit, totiens ipsi ad Capitula & convocationes hujusmodi studeant convenire, nisi ex rationabili causa se de absentia poterint excusare, in quo tamen alium idoneum Presbyterum loco sui ad Capitula & convocationes dirigant antedicta.

Cap. IX. *De Postulando.*

Advocati causarum, cum causam regendam susceperunt, libellum sive petitionem, positiones & articulos, exceptiones & defensiones ordinent, aut ordinata examinent, & in eis, antequam coram Judice producantur, se subscribant; alioquin pro libellis, petitionibus, positionibus, articulis, exceptionibus & defensionibus ipsis, ut præfertur, per Advocatum non subscriptis, parti victrici Judex causæ pro expensis nihil taxet.

Cap. X. *De Judiciis.*

Cum nonnunquam Judices Ecclesiasticos nostræ civitatis & Diœcesis, per saltum procedere, tam ex officio, quam ad partium instantiam, perspeximus, quod ex eo provenire cognovimus, quod processus Judicum eorundem sigillo in executionis judicium sigillatos non reportant; universis igitur & singulis Judicibus suprascriptis sub excommunicationis pœna districte inhibemus, ne deinceps contra personas quascumque ulteriores processus faciant aut dirigant, nisi priores signo executionis, ut præmittitur, viderint debite sigillatas. Huic nostræ sanctioni adjicimus, quod quilibet Ecclesiæ Parochialis Rector sigillum proprium debet habere infra mensem, pro processibus ipsis sigillandis & signandis, sub pœna adjecta.

Præterea cum nullus officium duorum in judicio valeat exercere juxta Canonica instituta; hoc edicto perpetuo prohibemus: ne quis Judicum Nobis subjectorum de cetero per se ipsum acta causæ coram ipso pendentis scribere præsumat; alioquin actis hujusmodi in judiciis & extra, fidem aliquam minime fore adhibendam declaramus.

Cap. XI. *De Foro competenti.*

Quoniam ex constitutione supra posita dubitationes insurgunt, videlicet: quæ causæ ad Ecclesiasticum forum debeant pertinere, nonnullos casus ejusmodi præsenti duximus annotandos sanctioni, ne Judices tam Ecclesiastici, quam sæculares, per ipsorum ignorantiam se valeant excusare. Inprimis videlicet, omnes invasores Ecclesiasticarum rerum, seu Religiosorum locorum, sub Ecclesiastico judicio conveniuntur; item, causæ rusticorum vel servorum Ecclesiæ; item, causæ publice pœnitentium; item, causæ pupillorum, viduarum, & miserabilium personarum; item, causæ peregrinorum; item, quando Judex sæcularis justitiam reddere negligit; item, in crimine sacrilegii, usurarum, hæresis, simoniæ, excommunicationis, adulterii, matrimonii, dotis, super decimis; item, causa Nativitatis, Beneficialis, Juris Patronatus, rapinæ; item, ratione pacti & voti fracti; item, ratione juramenti, vel Fidei-dationis; item, quando pars aliqua fuerit Ecclesiastica, sive reus fuerit, sive actor, etiam super re prophana, causa debet etiam a Judice Ecclesiastico terminari.

Insuper universis Judicibus Nobis subjectis præsenti prohibemus edicto, ne Comitem aut Baronem, Ministerialem Ecclesiæ nostræ Herbipol. ad ipsorum præsumant trahere judicia quovis modo, sine nostra speciali licentia; alioquin judicium ipsum irritum decernimus, & Judicem excommunicationis sententia innodatum eo ipso declaramus.

Cap. XII. *De Præbendis & Dignitatibus.*

Cum in civitate, & Diœcesi nostris Herbipolens. diversi Clerici sæculares, non ponentes terminum avaritiæ, nec salutem propriam attendentes, onerare se pluribus Beneficiis Ecclesiasticis, incompatibilibus non formident; Nos, qui aliorum indigentiis, & aliorum saluti succurrere cupimus, & Ecclesiarum necessitatibus providere, authoritate præsentis Synodi firmiter & districte præcipimus: ut singuli, talia plura Beneficia possidentes, aut recepto ultimo sint contenti, aut infra XVIII. dierum spatium, a publicatione præsentium, continue sequentium, quem terminum ipsis pro peremptorio assignamus, secum esse per eum, qui jure hoc facere potuerit,

rit, dispensatum legitimis edoceant documentis; alioquin Nos, juxta formam Canonum contra hos traditum, providere curabimus.

Cap. XIII. *De Testamentis.*

Intelleximus, quod nonnulli tam Religiosi, quam sæculares Clerici, vel laici, Divino timore postposito, suarum animarum periculum incurrere, dum res, quæ per manus eorum ex testamento decedentium debent in usus certos, præsertim pios, distribui seu expendi, aliis usibus applicare non formidant, ac negligentias, dolos & fraudes quamplures circa hujusmodi executionis officium committunt: quandoque nullatenus, quandoque tardius id, quod eis commissum est, exequendo, & quod deterius est, pecunias, res, & bona ipsa sibi quandoque usurpant, & in usus proprios convertunt: frequenter etiam pro longe minori prætio, quam alibi commode vendi possent, bona ipsa recipiunt & destribuunt: ita ut plerique non Executores, sed consumptores, sive dilapidatores, aut subtractores appellari potius merentur. Cum igitur ad nostrum spectet officium piis ultimis voluntatibus providere, ut secundum voluntatem defuncti cuncta procedant, ideoque contra præmissas fraudes, dolos, & negligentias, prout justum fuerit, secundum sanctiones Canonicas intendimus remediis oportunis providere, prout ad nostrum spectat Pastorale officium: nihilominus ad doli maculam evitandam, omnisque fraudis tollendam suspicionem, districtissime præcipimus, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut ipsi Executores deinceps deputandi, quanto cito commode poterint, post obitum defuncti, de omnibus & singulis bonis per ipsum defunctum relictis & inventis, inventarium coram personis honestis & fide dignis conficiant, si nostrum & sacrorum Canonum ultionem evadere velint.

Item; quia sæpe contingit, quod Prælatis, & aliis Clericis, ac Ecclesiasticis personis decedentibus, bona ab ipsis dimissa, quæ secundum ipsorum ultimam voluntatem ad certos usus deberent distribui, vel ad alios, si ab intestato decederent, de jure, vel consuetudine devolvi; per utriusque generis homines, Clericos & laicos, Regulares & sæculares, & quandoque etiam per ipsos Executores occupantur, surripiuntur, dilapidantur, & consumuntur, in eorum, quorum interest, grave dispendium & jacturam. Nos, ipsorum ausus reprimere, ac eorum, quorum interest, indempnitatibus præcavere volentes, decernimus; ut præmissa de cætero temeritate propria præsumentes, per excommunicationis sententiam fore compescendos, a qua nullatenus absolvantur, donec plene restituerint, quidquid de bonis receperint supradictis: & nihilominus decernimus, tales aliis juris remediis, si hoc exegerit qualitas delicti, justitia mediante, fore compescendos.

Præterea; ad aures nostras per clamosam insinuationem multorum devenit, quod Patroni Ecclesiarum tam laici, quam Clerici, Advocati, Judices, Præcones, bona decedentium Clericorum occupant & usurpant, volentes sibi ab intestato succedere, & aliquando etiam eorum testamenta infringere, pro suæ voluntatis arbitrio, non judicio rationis; quare provide duximus statuendum: ut Patroni Ecclesiarum, & alii supradicti, de talibus de cætero abstineant, & nisi abstinere voluerint, quousque sic ablata restituant, excommunicationis vinculo innodentur, ac alia pœna condigna percellantur.

Cap. XIV. *De Decimis, & Oblationibus.*

Decimas sacri Canones sine diminutione Clericis exsolvi jubent: ideoque mandamus, quatenus ipsas de fructibus statim, cum collecti fuerint, & non deductis expensis, cum plenaria integritate exsolvantur.

Item; licet omnis Christianus ad Missarum solempnia aliquid Deo offerre teneatur, & reducere ad memoriam, quod Deus per Moysen dixit: *Non apparebis in conspectu meo vacuus;* in præcipuis tamen Dei, & Sanctorum Festivitatibus per anni circulum occurrentibus, quas circa nostræ Ecclesiæ longævam consuetudinem septem fore censemus, videlicet: Nativitas Domini J. Christi, Pascha, Pentecostes, Nativitas B. Mariæ Virg., Purificatio, Annuntiatio, & Assumptio, ad Oblationes & Offertoria omnes & singulos nostros subditos in suis

ſuis Parochialibus Eccleſiis teneri declaramus; niſi aliud in quibusdam Eccleſiis ex longa conſuetudine eſſet introductum.

Cap. XV. *De Statu Monachorum.*

In Religioſorum Reformationem, ex officii debito, oculorum aciem dirigentes, præcipimus, & mandamus omnibus & ſingulis Regularem vitam profeſſis, quatenus ſecundum Regulam, quam profeſſi ſunt, ac juxta ordinationes, diffinitiones, & ſtatuta Sanctorum Patrum vivere ſtudeant, ſubſtantialia, videlicet: obedientiam, paupertatem, & continentiam firmiſſime ſervari curent; in habitibus, & calceamentis Ordini ſuo congruentibus, ſecundum formam conſtitutionum deſuper confectarum, ſe decenter & honeſte habeant, Tonſuras etiam deferant largas & latas, omnesque Fratres communiter vivant, & comedant in Refectorio, in quo nullus carne veſcatur, menſæ vero non deſit lectio, ſilentium in Oratorio, Dormitorio, Refectorio, & Clauſtro debite obſervetur. Rurſus mandamus: ut in ſingulis Monaſteriis idoneis (*d*) teneatur Magiſter, qui Monachos, ſive Novitios in primitivis ſcientiis inſtruat diligenter: ipſis etiam Novitiis fidelis deputetur Inſtructor tam in Divinis Officiis, quam in obſervantia regulari. Regula etiam in Capitulo ab ipſo, qui præeſt Capitulo, vel alio, cui hoc injunctum fuerit, frequenter legatur, & etiam propter minores vulgariter exponatur. Volumus inſuper, ut in ſingulis Monaſteriis numerus Monachorum antiquitus inſtitutus teneatur, ſi quidem ad hoc ſufficiant facultates: ſin minus, tot Monachi teneantur, quot de ipſorum Monaſteriorum bonis, ſive proventibus abſque penuria poterint ſuſtentari. Præcipimus etiam, & mandamus: ut ad portam cujuslibet Monaſterii unus Portenarius, ſive Janitor providus & diſcretus deputetur, ne, absque licentia Abbatis, vel alterius præſidentis Monaſterio, eodem alicui ingrediendi libertas concedatur, neque mulieres Monaſterio virorum aliquatenus intrare permittantur.

Hæc autem omnia in Monaſteriis Monialium, quoad articulos Abbatiſſis, & Monialibus congruentes, præcipimus obſervari; ſi quis autem in præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum temerarius violator exſtiterit, regulari ſubjaceat diſciplinæ, aliisque pœnis a ſacris Canonibus & Statutis Ordinum nihilominus comminatis, veniat graviſſime percellendus. Abbates quoque, quibus omnes Monachi reverenter obediant, taliter ſe regant opere & ſermone, ut exemplo virtutis, verboque doctrinæ fratres ſuos inſtruere poſſint in bono, & etiam a malo revocare, zelum Religionis habentes ſecundum ſcientiam, ut delinquentes corrigant & caſtigent, obedientes foveant & confortent, nec extra ſua Monaſteria domicilium aliqualiter teneant, ſed ſint cum fratribus ſuis in Monaſterio & Choro: & horis Canonicis, prout frequenter poterint, interſint, Miſſasque ad minus in ſummis & præcipuis Feſtivitatibus per ſe cantent, vigilem curam, & diligentem ſolicitudinem gerentes in omnibus, ut de officio eis commiſſo dignam Deo poſſint reddere rationem; quod ſi remiſſi, vel negligentes inventi fuerint, ſecundum regularia inſtituta & ſacros Canones, pœna debita decernimus caſtigandos, cum offenſa non ſolum propria, verum etiam aliena de eorum manibus requiratur. Inſuper volumus & mandamus: ut omnes & ſinguli Abbates, Abbatiſſæ, & Conventus Nobis ſubjecti, deinceps per Nos requiſiti, de omnibus expoſitis, & receptis per eos, Nobis, & Commiſſariis noſtris ad hæc deputandis, abſque dolo, fraude, ſeu negligentia debitam rationem reddant.

Cap. XVI. *De Cenſibus.*

Cum circa ſolutionem & receptionem cenſuum annuorum infra Dominium Eccleſiæ noſtræ temporale diverſa ſentire diverſi conſueverint, ex quo diſſenſiones & ſcandala ſuborta plerumque dinoſcuntur; præſentibus ſub excommunicationis pœna ſtatuimus, volumus, & ordinamus: ut infra dictum Dominium, ratione cenſuum Eccleſiis, aut Monaſteriis, aut actione eorundem ſingularibus perſonis debitorum, pro libra Hallenſ. XXX. & pro libra denariorum, LX. denarii, monetæ Herbipolenſis, communiter pro tempore currentis, & non ultra exſolvantur, ſeu quomodolibet exigantur.

Cap.

[*d*] *forte:* idoneus

Cap. XVII. *De Celebratione Miſſarum.*

Diſtricte inhibendo mandamus, ne de cætero & præcipimus: ne ullus Presbyter, ſine Scolare in Miſſa reſpondente, Miſſam audeat celebrare.

Item; Sacerdotes, Diaconus, ſive Subdiaconus in veſte, quæ polluta eſt nocturna pollutione, ad aram miniſtraturus, non accedat.

Item; Altaribus cum diſciplina & timore aſtantes, ſigna, & Cruces diſtincte & ſine confuſione peragite.

Inſuper reminiſcentes Moyſi, ſervi Dei, qui hoſtes populi ſui non ferro pugnando, ſed prece orando dejecit, ſtatuimus: ut inter cottidiana ad Miſſas, Matutinum, & Veſperas decantanda ſuffragia, ante *Da pacem Domine, & Fiat pax in virtute tua*, & Collectam: *Deus, a quo ſancta deſideria &c.* pro pace Clerus & populus, flexis in terram genibus, & erectis in cœlum cordibus cottidie ſtudeat obſervare, quatenus Dominus noſter Jeſus Chriſtus Rex pacificus, ſedatis tribulationibus, & Eccleſiarum perſecutoribus, & invaſoribus humiliatis, pacem in populo ſuo, multiplicatis interceſſionibus, largiatur.

Præterea; nullus Clericus uno die duas Miſſas decantet, præterquam in die Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & neceſſitate, quæ ſi eveniat non ſumat niſi ſanguinem, ablutionem vero aſtanti porrigat.

Item; firmiter inhibemus, ne mulieres miniſtrare apud Altaria permittantur.

Item; duo officia ſub uno Canone non dicantur.

Item; in Elevatione campana pulſetur, ut in nomine Jeſu omne genu flectatur, nec ante pulſetur quam hæc verba dicuntur Sacroſancta: *Hoc eſt enim Corpus meum.*

Cap. XVIII. *De Feſtivitatibus.*

Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ Feſtum Viſitationis, ſanctæ recordationis Dominus Urbanus Papa VI. ſub duplici Officio ſolempniter, ut alia dictæ Virginis Feſta, ſtatuit per orbem univerſum celebrandum, ac ſuaſit & conſuluit, ut ejuſdem Feſti vigilia in obſervatione jejunii, ſicut Feſtum Aſſumptionis ejuſdem devotius obſervetur. Nos igitur volentes hujuſmodi ordinationem ſalutarem debitæ executioni demandare, diſtricte præcipimus & mandamus, ut per noſtram civitatem, & Diœceſim Feſtum illud peragatur juxta dictæ ordinationis continentiam ſupradictam, & quod officium in Hiſtoria, ſicut tenetur in noſtra Eccleſia, ab omnibus decantetur.

Cap. XIX. *De Divinis Officiis.*

Execrabilis & deteſtanda aliquorum negligentia noſtrum turbavit auditum, quod in pleriſque Monaſteriis Regularibus, ad hoc fundatis & ſufficienter dotatis, horæ Canonicæ, & alia Divina Officia nullatenus, vel ſaltem raro, aut negligenter incomplete, & inordinate decantantur ſeu peraguntur; quodque nonnulli Eccleſiarum Miniſtri, modeſtia Clericalis ordinis abjecta, non conſiderantes, quod beneficium datur propter officium, horas Canonicas dicere, ſeu pſallere negligunt, in Divine Majeſtatis offenſam & ſcandalum plurimorum. Ne igitur transgreſſores invaleſcant hujusmodi, aliiſque veniant in exemplum, diſtrictiſſime præcipiendo mandamus: ut in omnibus & ſingulis Eccleſiis Collegiatis, ac Monaſteriis regularibus virorum, & mulierum, Nobis ſubjectorum, ad hoc fundatis & ſufficienter dotatis, Officium Divinum diurnum pariter & nocturnum horis debitis ſolempniter cum nota, in ſpiritu humilitatis, devote, rite, ordinate, diſtincte, & laudabiliter pſallantur, & decantentur; quodque omnes & ſinguli in ſacris Ordinibus conſtituti, & etiam inferioribus, de patrimonio Chriſti Beneficiati ſæculares, & Religioſi ſimul ſingulis diebus Horas Canonicas convenienter & debite dicant, & perficiant: in præmiſſis vero, vel aliquo præmiſſorum negligentes, culpabiles, inobedientes, ſeu rebelles, cujuscumque fuerint ſtatus, conditionis, vel dignitatis, decernimus per cenſuram Eccleſiaſticam, ac ſubtractionem redituum, & proventuum ſuorum Beneficiorum, ac alias ſecundum qualitatem delicti, graviter puniendos; & quia Superiorum negligentia, quæ dum ſpem impunitatis promittit, multam peſtilentiam in ſubditis nutrire conſuevit: idcirco omnibus illis, ad quos id pertinet, diſtri-

diſtricte, & in virtute ſanctæ obedientiæ injungimus, & mandamus: ut circa reformanda præmiſſa, eorumque ſingula corrigenda ſolicitum curam gerent, alioquin nos eorum negligentiam, prout juſtum fuerit, puniemus.

Inſuper præcipimus & mandamus: ut in omnibus Collegiis infra civitatem & Diœceſim noſtras conſtitutis, ſingulis diebus perpetuis temporibus, finitis Tertiis, pro ſalute noſtra, & Succeſſorum noſtrorum Epiſcoporum pro tempore exiſtentium legatur Pſalmus: *Levavi oculos meos in montes*, cum Verſiculo: *Salvum fac ſervum tuum Domine*, & Collecta: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui facis mirabilia magna ſolus* &c. prout in noſtra Eccleſia Herbipolenſi hactenus fieri eſt conſuetum; & idem præcipimus ab omnibus Clericis, Horas Canonicas legentibus, obſervari.

Præterea, licet a ſacris Canonibus dudum fuerit inſtitutum, ut Rectores Parochialium Eccleſiarum, infra unius anni ſpatium, ad Sacerdotium teneantur promoveri, plerique cortici verborum textus juris inhærentes, Sacerdotalem Ordinem recipiunt, ſed officium Ordini adnexum differunt exercere. Nos igitur attendentes, quod ſacri Canones non verba, ſed mentem amplectantur, hac *Sacra Synodo* ſtatuimus, & ordinamus: quod Rectores Eccleſiarum Parochialium ſinguli noſtræ Civitatis & Diœceſis poſt receptionem Sacerdotii, infra unius anni ſpatium ſuſceptionis Ordinis ejusdem immediate ſubſequentis, hoc Sacerdotale officium cum Miſſarum celebratione teneantur debite exercere, ipſumque fideliter, diebus, quibus vixerint, continuare, niſi deſuper per Nos, aut Succeſſores noſtros, ex cauſa, quam Nos, aut Succeſſores noſtri duxerimus, aut duxerint, ſeu ſaltem ducere debeamus, vel debeant reputare, cum eisdem fuerit diſpenſatum; alioquin ipſis Eccleſiis Parochialibus ſic ſuſceptis, privatos eſſe volumus eo ipſo.

Cap. XX. *De Baptiſmo.*

Doceant etiam Sacerdotes, quod non ſolum viri, ſed etiam mulieres in neceſſitate baptizare poſſunt, ſi alius non poſſit haberi. Sciant etiam Sacerdotes, quod ſi laicus, cum baptizat ex ſimplicitate, non cauſa introducendi errorem, dicat: *Ego te Baptizo in nomine S. Patris, S. Filii, S. Spiritus*; quod non eſt rebaptizandus puer, quia illud apponit, quod neceſſe eſt intelligi: Pater enim Sanctus eſt, unde in Johanne: *Pater Sancte ſerva eos* &c. Filius Sanctus eſt, unde in Luca: *Quod enim ex Te naſcetur, Sanctum vocabitur.* Et Spiritus, Sanctus eſt, unde ibidem: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te.* Hoc probat Auguſtinus per hoc, quod dicitur ter *Sanctus* in Iſaia, & Apocalypſi. Si quid aliud autem interpoſitum fuerit, non eſt baptizatus; ſi autem in fine appoſuerit, cauſa devotionis, & ex ſimplicitate, non intendens per hoc baptizare; & *S. Mariæ, S. Johannis, S. Petri*, &c. baptizatus eſt.

Pro Baptiſmo nihil exigatur, ſed (*a*) quid offeratur gratis, accipi poteſt.

Cap. XXI. *De cuſtodia Euchariſtiæ.*

Nullus de cætero Sacerdos in deportatione ſaluberrimi Corporis Domini noſtri ad infirmos, quantumcumque aura mala, via lubrica vel lutoſa exiſtat, in calopedibus ire præſumat.

Cap. XXII. *De Reliquiis, & Veneratione Sanctorum.*

Ne in debita veneratione Sanctorum quiſquam noſtræ civitatis & Diœceſis a noſtra majori Eccleſia valeat deviare, Feſtivitates, per anni circulum, per populum Nobis ſubditum ſolempniter celebrandas, & quæ ab olim ipſa noſtra Eccleſia, & populus civitatis ſolempniter celebravit, præſentibus duximus annectendas, mandantes: quatenus Feſtivitates ejusmodi, & nullas alias, ſine noſtra ſpeciali auctoritate & licentia, populo veſtro celebrandas aliquatenus de cætero indicatis.

Feſtum videlicet: Nativitatis Domini noſtri JEſu Chriſti, S. Stephani, S. Joannis Evang., SS. Innocentium, Circumciſionis Domini, Epiphaniæ Domini, Purificationis S. Mariæ, S. Mathiæ Ap., Annuntiationis B. Mariæ Virg. Reſurrectionis Domini, cum tribus diebus ſequentibus, S. Georgii M., S. Marci Evang., SS. Philippi & Jacobi App. Inventionis S. Crucis, Aſcenſionis Domini, Penthecoſtes cum tribus diebus ſequentibus, SS. Trinitatis, Corporis Chriſti,

(*a*) *adde:* ſi

Chriſti, S. Viti M., Nativitatis S. Joannis Bapt., SS. Petri & Pauli App., Viſitationis S. Mariæ, S. Kyliani, S. Mariæ Magd., S. Jacobi Apoſt., S. Laurentii M., Aſſumptionis B. Mariæ, Nativitatis S. Mariæ, Conceptionis S. Mariæ, S. Mathæi Ap., S. Michaelis, S. Burchardi Ep., SS. Simonis & Judæ App., Omnium Sanctorum, S. Martini Ep., S. Eliſabethæ Viduæ, S. Catharinæ, S. Andreæ Ap., S. Nicolai Ep., S. Thomæ Apoſtoli. Item anniverſarius Dedicationis, & Feſtivitas cujuslibet Eccleſiæ Patroni, dies quoque Dominici ſinguli per anni circulum occurrentes.

Cap. XXIII. *Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant.*

Quia nonnulli Clerici, finem avaritiæ non ponentes, negotiationes & mercantias illicitas, ac uſuras deteſtandas, in animarum ſuarum periculum exercere non verentur, pœnas multiplices a ſacris Canonibus incurrendo; ut igitur vitia tam deteſtabilia, & Clericali Ordini contraria & inimica a Clero noſtro penitus exſtirpentur, quoniam ſecundum Apoſtolum: *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus.* (*b*) Idcirco diſtricte prohibemus omnibus Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis nobis ſubjectis, Sæcularibus & Religioſis, cujuscumque fuerint dignitatis, ſtatus, aut conditionis, ne vina, blada, ſeu alia quæcumque mercimonia, cauſa negotiandi, ſeu cupiditatis vel lucri, per ſe, vel alios, publice vel occulte, quovis quæſito colore emant, & ulterius vendant, vel aliis negotiationibus ſæcularibus illicitis, aut indecentibus, ſeu a ſacris Canonibus prohibitis, vel alias ſuo Ordini non congruentibus ſe immiſceant, nec uſuras nefandiſſimas exerceant, neque tabernas teneant, nec eas, vel alia loca ſuſpecta vel inhoneſta abſque evidenti cauſa publice frequentent, neque cum taxillis ſeu aleis, cauſa lucri, ludere præſumant, aut in domo ſua ludere propter queſtum permittant; contrarium vero facientes, tamquam violatores Canonum, decernimus animadverſione condigna puniendos.

Cap. XXIV. *De Judæis.*

Cum jam dudum Judæis ſint prohibita & interdicta mancipia Chriſtiana, volumus, & præcipimus: ut Plebani, & alii Rectores Eccleſiarum, ubi ſunt domicilia eorum, diebus Dominicis omnes de Fide Catholica Judæorum nutritores & ſervientes, denuntient excommunicatione ligatos. Excommunicatos etiam denuntient omnes alios Chriſtianos, qui apud Judæos pecuniam ſuam locant, ut a Judæis uſuram recipiant, vel ut Judæi pecuniam mutuent & uſuram.

Inſuper, quando Sacramentum Altaris ante domos Judæorum deferri contigerit, ipſi Judæi, audito ſonitu prævio, intra domos ſuas ſe recipiant, & feneſtras, ac oſtia ſua claudant, hoc etiam in quolibet die Paraſceve per plateas Eccleſiæ facere compellantur; nec præſumant de Fide Catholica cum ſimplicibus diſputare; nec filios, aut uxores, ad viam Chriſtianorum venientium, invitos audeant detinere; nec Chriſtianos infirmos viſitent, vel circa ipſos exerceant opera medicinæ.

Cap. XXV. *De Hæreticis.*

Volumus inſuper, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus: ut omnes Plebani, & Eccleſiarum Rectores, ſeu Vicarii, noſtræ Diœceſis, omnes hæreticos, eorum fautores, receptores, nec non defenſores ipſorum, denuntient quater in anno, ſcilicet: in Nativitate Domini; in die Palmarum; in Pentecoſte; & in Feſto omnium Sanctorum; excommunicationis ſententiæ ſubjacere; & nihilominus eos omnes, cujuscumque ſtatus & conditionis exiſtant, tales eſſe ſcientes, vel ex veroſimili conjectura, vel alias ſuſpicione probabili, ſi non accuſaverint, ſeu denuntiaverint publice, vel ſi hoc publice non auderent, metu perſonæ vel rerum, Plebano, Rectori, ſeu Vicario loci, vel ſi ex quacumque cauſa eis ſecrete denuntiare non poſſent, ad noſtram hæc notitiam non detulerint, tanquam fautores eorum ex nunc excommunicamus, & excommunicatos volumus eiſdem temporibus nuntiari.

Cap. XXVI. *De Raptoribus.*

Olim infra limites non ſolum Archidiaconatus illius, infra quem Clericum in

(*b*) II. Timoth. II, 4.

in Sacris Ordinibus conſtitutum, aut Religioſum aliquem temere capi, ſed etiam Archidiaconatus illius, ubi ipſe detineri contigerit, ut ipſo facto ceſſetur a Divinis, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna ſtatuit ſacrum *Concilium Moguntinum*, ac etiam *Statutum Synodale*. Nos igitur, matura deliberatione præhabita, de conſenſu & aſſenſu Prælatorum, atque Cleri, Nobis in hac ſancta Synodo aſſiſtentium, non ſolum Concilium & Statutum ipſa approbamus, verum etiam ipſa innovamus, ac ipſis duximus adjungendum, ut & ipſa ſub ſuis pœnis, ſententiis, cenſuris, etiam in ſtatuta forma contra Eccleſiaſticarum rerum ſpoliatores, & Clericorum in morte deprædatores, per omnia inviolabiliter, poſtquam de captivatione, ſpoliatione, detentione, aut deprædatione conſtiterit evidenter, a Clero infra limites Archidiaconatuum ſupra deſcriptorum, nullo alio mandato deſuper exſpectato, obſervetur; ac inſuper pro majori Eccleſiaſticæ libertatis tutela, dictorumque criminum repulſa, ſub eiſdem pœnis & ſententiis firmiter ſtatuimus & mandamus: quod in nulla Eccleſia, neque Cathedrali, neque Collegiata, nec etiam Monaſterio aliquo Ordinis S. Benedicti, filii aut nepotes eorum, qui Clericum aliquem in ſacris, ut præfertur, conſtitutum, aut Religioſum, temere captivaverint, aut captivatum detinuerint, vivum, aut mortuum, ut præfertur, ſpoliaverint, quovis modo in Canonicos recipiantur, aut in fratres.

Cap. XXVII. *De Uſuris.*

Quia ita crimen uſurarum invaluit, ut multi aliis negotiis prætermiſſis quaſi licite uſuras exercent, & qualiter utriuſque teſtamenti pagina condempnentur, nequaquam attendunt. Ideoque volumus, prout in *Lateranenſi*, *Viennenſi*, & *Lugdunenſi* Conciliis ſtatutum eſt: ne uſurarii manifeſti, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam, & qui propriæ temeritatis audacia, manifeſtorum uſurariorum corpora ſcienter ſepelire præſumpſerit, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat, nulla ei exemptione, vel alio privilegio aliqualiter ſuffragante.

Nullus etiam teſtamentis manifeſtorum uſurariorum interſit, aut eos ad confeſſionem admittat, ſive ipſos abſolvat, niſi de uſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum præſtent, ſecundum formam, idoneam cautionem: teſtamenta autem ipſorum, niſi præmiſſa ſatisfactione, aut præſtita idonea cautione, non valeant, ſed ſint ipſo facto irrita.

Inhibemus inſuper: quod nulli ſæculares, vel Religioſi, cujuſcumque fuerint conditionis aut ſtatus, uſurarios ſaltem manifeſtos, vel de uſuraria pravitate publice diffamatos, audeant qualitercumque abſolvere, ſed ipſos ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum in Spiritualibus, pro abſolutione obtinenda remittant, non obſtante ſi ipſis, vel alicui ex eis, forſan per Nos, aut Vicarium noſtrum, generaliter vel ſpecialiter ſit indultum, quod etiam in caſibus Nobis reſervatis, Beneficium abſolutionis valeant impendere: contrarium facientes, ab ingreſſu Eccleſiæ decernimus ipſo facto ſuſpenſos, & nihilominus revocamus, & annullamus omnes licentias, & indulta, quibuscumque perſonis ſæcularibus, vel Religioſis per Nos, aut Vicarium noſtrum in Spiritualibus conceſſas, & conceſſa, ut in caſibus Nobis reſervatis abſolutionis Beneficium poſſint ſeu valeant impendere qualitercumque.

Cap. XXVIII. *De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.*

Cum ſecundum Concilium *Viennenſe*, ultimo ſupplicio deputandis negari, ſi petant, non debeat pœnitentiæ Sacramentum, abuſus dampnabilis in quibuſdam partibus contra hæc inductus per *Viennenſe Concilium* aboletur omnino, & præcipitur Juſtitiariis omnibus, & Dominis temporalibus, ut ab hujuſmodi deſiſtant abuſu;

Præterea vobis Sacerdotibus injungimus in virtute ſanctæ obedientiæ per præſentes, ut in principio Quadrageſimæ, ſaltem Dominica *Invocavit*, Plebes veſtras in ambonibus moneatis, & omni qua poteritis diligentia inducatis, quod tempeſtive confeſſiones ſuas faciant Sacerdotibus competentibus, ne in in conſcientia cruentata in Feſto Paſchæ ad Corpus Chriſti improvide accedere videantur.

Cap.

Cap. XXIX. *De Interdicto.*

Felicis recordationis olim Dominus BONIFACIUS PP. VIII. ſalubriter duxerat ordinandum: quod ſingulis diebus in Eccleſiis & Monaſteriis, in terris ſeu locis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, conſtitutis, Miſſæ celebrentur, & alia dicantur officia, ſicut prius, voce tamen ſubmiſſa, & januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, campanis etiam non pulſatis, quodque tam Canonici, quam Clerici Eccleſiarum, in quibus diſtributiones cottidianæ illis, qui horis interſunt Canonicis, diſtribuuntur, ſi ad officia non veniant ſupradicta, diſtributiones eaſdem amittant, ſicut interdicto perderent non exſtante, ſi Divinis Officiis non adeſſent. Verum, quia ex levitate pœnæ ſupradictæ conſtitutio ſalubris antedicta in pleriſque Eccleſiis & Monaſteriis noſtræ civitatis & Diœceſis minime obſervatur, univerſis & ſingulis Eccleſiarum & Monaſteriorum Abbatibus, Prioribus, & Decanis, eorumque vices agentibus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam in ipſos, & ipſorum quemlibet, ſi non fecerint, quod mandamus, in Dei nomine ferimus in his ſcriptis, diſtrictiſſime ſtatuendo præcipimus & mandamus: quatinus univerſos & ſingulos, ſuarum Eccleſiarum & Monaſteriorum perſonas, per ſubtractionem fructuum ſuarum Præbendarum, & alias prout competentius poterunt, dictis officiis tempore interdicti ſupradicti compellant devotius intereſſe dictim, & alias conſtitutiones ipſius Bonifacii faciant inviolabiliter & plenarie obſervari.

Datum *Herbipoli*, Anno Dom. MCCCCVII. die 1. Septembris.

Deſcripſit Cl. Schannatus ex Codice MS. Cœnobii S. Michaelis Bambergæ.

SYNODUS DIOECESANA HALBERSTADENSIS,

AB HENRICO EPISCOPO CELEBRATA Anno Chriſti MCCCCVIII. Gregorii XII. Papæ II. Ruperti Reg. roman. IX.

HENRICUS, (*a*) DEI GRATIA, HALBERSTADENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS; UNIVERSIS ET SINGULIS PRÆLATIS, CANONICIS, ARCHIDIACONIS, PLEBANIS, BENEFICIATIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS CIVITATIS ET DIOECESIS NOSTRÆ HALBERSTADENSIS, SALUTEM, ET SINCERAM IN DOMINO CARITATEM.

QUia Sanctorum Patrum, & Summorum Pontificum, nec non Generalium Conſtitutiones Conciliorum, & Statuta, licet Eccleſiarum utilitatem contineant, Clericorum honeſtatem, & ſalutem ſuadeant animarum; tamen in deſuetudinem abire videntur: igitur omnibus vobis diſtricte præcipiendo mandamus: ut ſaltem *Statuta Provincialia & Synodalia*, in domibus veſtris habeatis, & eadem a die notitiæ publicationis præſentium infra duos menſes legatis, & relegatis, vitam quoque & mores, juxta diſpoſitionem eorundem, corrigatis & emendetis, alias ultra pœnas in eisdem contentas, pœnas alias, juxta delicti exigentiam, infligemus, & irremiſſibiliter ab omnibus recipiemus; & quia in cunctis per Presbyteros & Clericos, prout evidentia facti demonſtrat, plus exceditur, dignum duximus aliqua ſtatuta circa eadem crimina cum pœnarum adjectione innovare.

I. Idcirco Edicto perpetuo inhibemus: ne Clerici in civitate & Diœceſi noſtra Halberſtadenſi, comam vel barbam nutriant, maxime Sacerdotes, qui taliter tondantur, (*b*) ut pateant eis aures,

(*a*) Henricus von Warberg eligitur anno 1407. Obiit A. 1409. Gröningæ: Halberſtadii ſepultus in ſua Eccleſia Cathedrali. *Lenzen pag.* 269. 270. (*b*) *lege:* tondeantur

Digitized by Google

cæteri vero inferioris Ordinis Clerici in tonſura non multum diſcrepent ab eisdem, & coronam deſuper habeant congruentem.

II. Veſtes rubeas, vel virides non deferant, ſed ſtatui ſuo congruentes, nimia brevitate vel longitudine non notatas, quas etiam prohibemus a latere & retro aperiri, præterea manicas in eisdem portent duorum palmorum cum medio latitudinem non excedentes.

III. Argentatis, vel deauratis, aut alio metallo ornatis cingulis aut cultellis non utantur, ſed nec procedant in publicum circumcincti veſte ſuperna.

IV. In caputiis vel mitris foderaturas non habeant, niſi forte de nigra pelle agnina.

V. Similiter ſocolaribus, vel calceis rubri, aut albi coloris, non induantur.

VI. Baliſtas, gladios, cultellos, vel alia quæcunque arma, ad offendendum parata, niſi forte in via extra civitatem, villas, vel caſtra tranſeuntes, non deferant per ſe, vel familiares ſuos, niſi ſe ſequentes in die, vel in nocte deferre permittant.

VII. Clericus non viator, in ſacris Ordinibus conſtitutus, aut Monachus, vel Canonicus ſecularis, aut Regularis, ſi tabernam intraverit ſine cauſa evidenti, aut rationabiliter honeſta, ibique biberit, aut comederit, præcipue tempore nocturnali, ab officio ſit ſuſpenſus, donec unum diem in pane & aqua jejunet; ſi ibidem luſerit ad aleam vel taxillos, ab officio ſit ſuſpenſus, donec duos dies in pane & in aqua jejunet; ſi in his tertio deprehenſus conſuetudinem non dimittat, aut ſi ſuſpenſus ingeſſerit ſe Divinis, per Nos Beneficio, ſi quod habet, privabitur, ſi non habet, alia pœna arbitraria punietur.

VIII. Concubinarios Clericos, qui retinendo publice concubinas, & famam negligunt, & reverentiam maculant clericalem, Nos, more pii Patris, non perſonas, ſed perſonarum vitia deteſtantes, eorum ſaluti præſentis Conſtitutionis tenore ſic duximus providendum: quod ſi Presbyteri, vel alii Clerici ab Eccleſia qualicumque Beneficio vel ſtipendiis, ipſo facto, ſint privati, quæ Beneficia illi, ad quos collatio pertinet, teneantur conferre aliis perſonis idoneis; alii vero, non Beneficiati, qui in præmiſſis deliquerint, excommunicationi ſe noverint ſubjacere, ipſo facto, & inſuper pœna pecuniaria ab eisdem irremiſſibiliter exigetur.

IX. Abuſum quoque, ac ſuſpicionem carnalis contagii a perſonis Eccleſiaſticis, paterna diligentia, procul cupientes; perſonis hujusmodi frequentationem Clauſtrorum, vel Monaſteriorum Monialium, nec non aliarum domorum mulierum conjugatarum juvenum, maxime earum maritis invitis, aut abſentibus, & aliarum mulierum quarumlibet ſuſpectarum, ac inhoneſtam collocutionem, & ludum noxium cum eisdem in cameris, vel publice, de cætero prohibemus, & qui contra fecerint, ultra pœnas a jure expreſſas, tres libras ceræ pro quolibet tali exceſſu perſolvent, & nihilominus carcerali ſupplicio, per nos eisdem, juxta delicti exigentiam, limitandum, ſe ſciant ſubjacere.

Datum in *Synodo noſtra Halberſtad.* Anno Domini MCCCCVIII.

Ex Codice MS. Biblioth. S. Petri Erford. deſcripſit Cl. Schannat b.m.

FRANCOFURTI CONVENTUS

Anno Chriſti MCCCCIX. Gregorii XII. Papæ III. Ruperti Reg. Roman. X.

LAndulphus, a Cardinalibus Piſano in cœtu congregatis miſſus in Germaniam, ſedulam adeo navavit operam, ut Germanos *ſacro Epiphaniæ die* ad Conventum Francofurti celebrandum adduxerit & promoverit.

Interfuere huic Conventui Archi-Epiſcopi: Moguntinus, & Colonienſis, Robertus Romanorum Rex, una cum aliis pluribus Magnatibus & Præſulibus, tum Francorum, Anglorum, ac multarum Germaniæ Provinciarum Oratoribus: cum-

Digitized by Google

cumque de reintegranda Eccleſiarum conjunctione diebus ſex agitatum eſſet, recurrente ſeptimo, Antonius, Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, Gregorii XII. Nepos, & Legatus acceſſit, ac pluribus in Gregorii cauſa tuenda adverſus Cardinalium Cœtum Piſis coactum, atque Landulphum, a Piſis Legatum, egit. Poſt hanc deliberationem decretum hoc fuit, & poſtea infra duos dies Rex & Antonius prædicti, & paulatim etiam alii, ad propria redierunt, concludendo finaliter: " Quod Rex Robertus ſuos, & Mogun-" tinus, & Colonienſis Archi-Epiſcopi, " & Marchio Misnenſis prædicti, eorum " Ambaſiatores ad Italiam mittere vellent, " ad ſollicitandum factum unionis." Rex Antonium Legatum Gregorii honorifice habuit, coluit, & partes ejus defendendas ſuſcepit. Tum Joannem, Rigenſem Archi-Epiſcopum, Matthæum Wormatienſem, & (a) Ulricum Werdenſem Epiſcopos (b) Oratores miſit, qui Piſis cauſam Pontificis Gregorii XII. tuerentur.

Theodoricus ad Niem Lib. III. C. 39. coævus Pontificiæ Curiæ Scriba. Ex quo Raynald. Annal. Eccleſ. T. XVII. ad h. a.

SCHATENUS paulo aliter ad hunc annum:

PIſis congregati Cardinales ad omnes Archi- & Epiſcopos ſcripſerunt, & ad Concilium Piſanum (c) eos invitarunt: ſigillatim ad Archi-Epiſcopum Moguntinum: qui Encyclicas ad Provinciales Epiſcopos ſcripſit, eosque Moguntiam poſt feſtum Epiphaniæ invitavit.

Gobelinus coævus Auctor ſpecialius dicit Feria III. intra octavum Epiphaniæ Moguntiam convocatos fuiſſe, Francofurti autem cum Ruperto, Rege Romanorum, conveniſſe in octava Epiphaniæ.

(a) *Schatenus* edidit duos Legatos: Rigenſem Epiſcopum, quem Ulricum appellat, & Conradum de Suſato, Theologiæ Magiſtrum, Canonicum Spirenſem. Deinde *Schatenus* Archi-Epiſcopum Rigenſem vocitat Joannem, Epiſcopum vero Werdenſem nominat Conradum Sultonium. *Parte II. Annal. Paderb. Lib. XV. ad h. a.*

(b) In IV. Seſſione nominat *Raynaldus in Annalibus Eccleſiaſticis* Ambaſiatores Wenceslai, Regis Bohemiæ, 1. Dominum Wenceslaum, Patriarcham Antiochenum. 2. D. Simonem, Epiſcopum Misnenſem. 3. D. Benetium Coſnich, Militem. 4. D. Joannem Nuſon, Decretorum Doctorem.

(c) Piſanum Concilium inchoatum fuit h. a. 1409. 25. Martii: eademque die habita prima Seſſio: vigeſima tertia & ultima Seſſio 7. Auguſti anni ejusdem.

Appellatio a prætenſo Conciliabulo PISIS

Anno MCCCCIX. habito per Cardinales utriusque partis, Præſide Cardinali Pictavienſi; facta nomine RUPERTI, Romanorum Regis, a Procuratore ejusdem Conrado de Suſato, Canonico Spirenſi, ſtante pro Gregorio XII. A. 1406. electo IV. Nonas Decembris, veluti legitimo Papa, quia a Conventu Piſano deponi non poſſet, allegatis multis argumentis.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

ANno a Nativitate ejuſdem milleſimo, quadringenteſimo nono, indictione ſecunda, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Gregorii, Divina Providentia Papæ XII. anno tertio, die decima nona men-

Anno MCCCCIX. Lunæ, XV. Aprilis fuit IV. Seſſio, in qua non Magiſter Conradus de Suſato, ſed ejus ſocius, Epiſcopus Verdenſis, aſcendit Cathedram & fecit arengam in illud Pax vobis: dein præmiſſis proteſtationibus dixit: *Intendo difficultare & impugnare acta & agenda in hoc Concilio*; finita oratione petierunt mandatum Regis Ruperti ſibi exhiberi, & petitiones ac dubia ſcripto exhiberi: utrumque primo recuſant, ſubin dant, & cras reſponſum accepturos dimiſerunt. Ita *Manſi Tom. III. Supplem. pag.* 1094. 1095. Seſſione VII.

menſis Aprilis , hora primarum , vel quaſi , in Eccleſia S. Catharinæ Ordinis Prædicatorum in civitate Piſarum , in Notariorum noſtrorum teſtiumque ſubſcriptorum præſentia , perſonaliter conſtitutus, Honorabilis Vir Dominus *Conradus* de Suſato , *Canonicus Eccleſiæ Spirenſis* , in Sacra Theologia & in artibus Magiſter, Procurator , & procuratorio nomine Sereniſſimi & Glorioſiſſimi Principis & Domini D. ROBERTI Romanorum Regis ſemper Auguſti, conſtituentis, prout de ejus mandato per litteras patentes, Sigillo Majeſtatis dicti Romanorum Regis in cera crocea impendente ſigillatas , plenam fecit fidem : animo & intentione appellandi & provocandi , tenens in ſuis manibus quædam papyri folia, quandam appellationem ſeu provocationem interpoſuit, appellavit, & provocavit, Apoſtolos petiit, & proteſtatus fuit , omniaque & ſingula alia fecit, & facere ſe dixit, quæ in dictis papyri foliis continentur, quorum tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis.

COram vobis diſcretis viris Notariis publicis tamquam perſonis authenticis & fidelibus, & teſtibus hic adſtantibus fide dignis, Ego *Conradus* de Suſato, in Sacra Theologia, & in artibus Magiſter , Canonicus in Eccleſia *Spirenſi* , Procurator , & nomine procuratorio Sereniſſimi, & Excellentiſſimi Principis & Domini Domini ROBERTI, Dei gratia, Romanorum Regis ſemper Auguſti, præcipui *Defenſoris & Advocati Eccleſiæ ſanctæ Dei* , animo & intentione appellandi & provocandi , & Apoſtolos petendi, & recipiendi atque præſtandi melioribus & officacioribus modo , via , jure, cauſa, atque forma, quibus poſſum & debeo, dictuſque Dominus meus poteſt, & debet , dico & propono : quod licet dudum felicis recordationis D. INNOCENTIO PP. VII. (*b*) ab hac vita mortali ſubtracto, tunc Epiſcopi , Presbyteri , & Diaconi , Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui tunc erant, celebratis ejuſdem quondam D. INNOCENTII funeralibus, atque ejus corpore Eccleſiaſticæ tradito ſepulturæ, pro electione Summi Pontificis in conclavi ſecundum formam ſanctorum Canonum congregati , omnium & ſingulorum vota omnia & ſingula, concorditer , nemine diſcrepante , in Sanctiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum D. *Angelum* (c) *tituli ſancti Marci* Presbyterum Cardinalem , ipſorumque confratrem , ejus exigentibus meritis, divinitus inſpirati direxerunt ; ipſumque in ſummum Romanæ & univerſalis Eccleſiæ Pontificem elegerunt, inthronizaverunt, & ut talem venerantes adorarunt.

Et nonnullis interjectis, quibus a Cardinalibus, ut juſtum Pontificem habitum, promulgatamque toto orbe illius electionem deſcribit, ſubjungit.

Nihilominus dicti olim Cardinales , omnes & ſinguli, uno dumtaxat excepto, ſuæ ſalutis immemores inobedientiæ filii , neſcitur, quo ducti ſpiritu, foras egreſſi contra Sacerdotem Domini, & relicto ſuo Rege, rebellarunt, & Eccleſiam ſanctam Dei , quæ in unitate conſiſtit , *ad cujus defenſionem prælibatus Sereniſſimus Dominus meus conſtituens adſtringitur* & obligatur, ſcindentes & ſcindere molientes, ſe (*d*) ſchiſmatis contra *Papam* irreligioſa temeritate inſtituerunt, nec non ſua temeritate uſque ad hoc proſiliere : & ſuam diviſionem , Catholicam eſſe credentes Eccleſiam , Cathedram ſibi inſtituere , atque primatum aſſumere conantes, ab eo, quod unum eſt , ſemetipſos ſegregarunt. Et licet præfati olim Domini Cardinales die XI. men-

Piſano Concilio , quod nonnullis *Generale legitimam* cenſetur cum Natali Alexandro, ſed Baronio, nec approbatum, nec reprobatum videtur. Interfuere 24. Cardinales, tres Patriarchæ: Alexandrinus, Antiochenus, Hieroſolymitanus : 180. Epiſcopi: 300. Cœnobiarchæ : 280. Doctores : præfuit Cardinalis utriusque Collegii Decanus. Celebratæ Seſſiones XXII. Seſſione XIX. electus Alexander V, ante Petrus Philaretus, Cretenſis.

(*b*) Innocentius VIII. Pontifex CCIVtus, obiit VIII. Idus Novembris A. 1406. Pontificatus anno ſecundo, die primo & viceſimo.

(*c*) Angelus Corarius, Cardinalis, Venetus, Titulo S. Marci, eligitur Pontifex A. 1406. IV. Nonas Decembris, jurat ſe abiturum Pontificatu, quando Petrus de Luna, ſeu Benedictus XIII. id facturus eſſet.

(*d*) *deeſt*: authores

menſis Maji proxime præteriti omnem obedientiam dicto Sanctiſſimo Domino *Gregorio* ſe ſcripſerunt ſubtraxiſſe, prout in litteris ſuis *datis Liburni, primo die* menſis Julii, clariſſime continetur, in quibus dicitur inter cetera: " *Quod XI. menſis Maji proxime præteriti, omnem, quantum in nobis fuit, obedientiam juxta juris exigentiam abſtraximus, & receſſimus ab eodem:* quæ, & tenorem litteræ ego Procurator, prædicto nomine procuratorio, in quantum faciunt pro juſtificatione, & veriſicatione præſentis appellationis, habere volo pro inſertis: plurimum tamen magni, potentes, & ſapientes viri, revocant in dubium, an dicta die, prout ſcripſerunt, ipſi obedientiam abſtraxerunt, eo quod (*e*) idem dum Cardinales in aliis ſuis literis datis *Piſis* XII. menſis Maji ſcribunt, quomodo die XI. Maji receſſerunt de Luca hora vigeſima ſecunda, hoc eſt, per duas horas ante noctem, & in eiſdem litteris circa finem habentur hæc verba: " *Nec noſtræ mentis eſt, a fide, veritateque juris erga præfatum Dominum noſtrum (dummodo modis hactenus per eum retentis, ſuccisis, ipſum ad id, quod tenetur effectualiter adimplere, diſpoſitum videamus) modo aliquo deviare: ſed tali eventu obedientiam & reverentiam debitas exhibere.* Cum igitur XII. die Maji non habebant intentionem obedientiam ſubtrahendi juxta jam expreſſa: quomodo ſtabit, quod die immediate præcedenti ſubtraxerunt obedientiam?

Item *die XIII. dicti* menſis Maji appellationem quandam interpoſuerunt, in qua coram Domino GREGORIO, (*f*) tamquam Sanctiſſimo Domino, & Patre Sanctiſſimo, cum omni reverentia, tamquam humiles ipſius ſervitores, appellarunt. Quinimo dicunt in ea, " *A vobis, Pater Beatiſſime, irrationabiliter, & ſecundum non rectam rationem decernentibus, ad voſmet ſecundum certam rationem & melius informatum.* Notarii quoque ipſum in inſtrumento, cui appellatio eſt inſerta, *Sanctiſſimum in Chriſto Patrem* ſcribunt, & appellant, &c. ex quibus luce clarius habetur, quod tunc ſcilicet die XIII. Maji, ipſi olim Domini Cardinales, & eorum Notarii, *Dominum Gregorium* pro Sanctiſſimo Patre & Domino, & ſummo Pontifice, manifeſte ſcripſerunt, nominarunt, & recognoverunt. Quomodo igitur ſcribunt, quod XI. die dicti menſis Maji obedientiam ſubtraxerunt? Ecce inculcationem, ecce involutionem, ecce dubitationem, mentibus Principum, Dominorum, & aliorum virorum ſapientum ingeſtam. Et ſi ſic erraverunt in principio: non eſt mirum, quod in fine gravius errarunt. Dicitur namque: *Parvus error in principio, maximus eſt in fine.*

Eſto tamen, quo præfati Domini olim Cardinales die XI. menſis Maji obedientiam *D. Gregorio* ſubtraxiſſent, quod tamen ex præmiſſis non apparet; quia tamen, ut ſcribunt in dictis litteris, hora vigeſima ſecunda, per duas ſcilicet horas ante noctem receſſerunt, evidentiſſime conſtat, quod nullam ſolemnitatem, nec ordinem juris in re tam grandi & nova ſicut merito ſervaſſent, ſervaverunt. Vix ſufficiebat eis tempus Piſas accedendi ante noctem: & ecce obedientiam ſubtrahere concluſerunt, & eam ſubtraxerunt, ipſumque Sanctiſſimum Dominum noſtrum GREGORIUM, contra juſtitiam, & juris ordinem, ut apparet, ſpoliaverunt. Ubi deliberaverunt? in campo. Ubi concluſerunt? in diverſorio. Ecce præcipitationem facti in principio. Non enim immerito prius Dominum Gregorium monuiſſent, quod niſi votis & juramentis ſatisfaceret, obedientiam ſibi ſubtraherent. Numquid attendere debebant, cum quadam maturitate, quanta rei ſolemnitate Gallici proceſſerunt cum ſuo Domino, quem vocant *Benedictum*, cum ſemel ſibi obedientiam ſubtraherent? Litteras autem & inſtrumenta *Appellationum*, & alia ſuperius inducta, in quantum faciunt pro juſtificatione præſentis appellationis, &c. Ego Procurator præſentibus habere volo pro inſertis.

Præterea dicti olim Cardinales, prioribus non contenti, ſed pejora malis adjicientes, præfato Domino noſtro, Sanctiſſimo Domino *Gregorio*, multiplices injurias verbis, ſcriptis, atque factis, cum nulla contra eum adhuc lata eſſet ſententia, cum etiam ipſi non eſſent, nec deberent eſſe *Judices in cauſa propria*, contra juris & juſtitiæ ordinem, & omnem æquitatem humanam, in multiplex oppro-

(*e*) *forte*: iidem Cardinales

(*f*) XII.

opprobrium Sedis Apoſtolicæ, univerſalis Eccleſiæ, obedientiæ noſtræ, & in Cleri vilipendium, & totius Cleri ſtatus denigrationem, multipliciter irrogarunt, ab executione ſententiæ nondum latæ inchoantes. Sicque prædicti olim Cardinales per litteras ſuas, & Pſeudo-Apoſtolos, præfatum Sanctiſſimum Dominum noſtrum nondum juſte convictum, nec confeſſum prædicarunt, intimarunt, & publicarunt quaſi per totam Chriſtianitatem, perjurum, votifragum, ſchismaticum, imo ſchismatis auctorem & hæreticum. Numquid eſt hic modus procedendi tantorum virorum, olim in tanto faſtigio dignitatis conſtitutorum, ad quos oculi aliorum fidelium ſicut Sagittarii ad metam reſpiciunt, jurgiis, blaſphemiis, & maledictionibus partem adverſam, *ante ſententiam latam*, tam turpiter & deteſtabiliter informare? Numquid iſta ſunt media ad concordiam & unionem inducendam? Numquid bonus finis, bene etiam intentus, per bona, & apta media bene, & rationabiliter eſt proſequendus? Numquid ſcriptum eſt: *Quod juſtum eſt, juſte exſequaris*? (*b*)

Item, quis eſt iſte modus a ſæculo inauditus, quod dicti olim Domini Cardinales, qui hucusque a tempore Domini GREGORII, & ſui Prædeceſſoris, fuerunt Duces noſtræ obedientiæ, Anti-Cardinales Gallicos, pridem excommunicatos, anathematizatos, & indignos aliquo Prælationis titulo nominare, quinimo ſchismaticos, & illius nefandi ſchismatis in Eccleſia Sancta Dei inductores & nutritores, vocant, & ſcribunt Reverendiſſimos Patres & Dominos, quinimmo & Cardinales Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ; & Sanctiſſimum Dominum noſtrum GREGORIUM vocant, & ſcribunt ſchismaticum, & ſchismatis nutritorem? Bene hæc poteſt converſio in oppoſitam qualitatem appellari: cum tamen ipſe Sanctiſſimus Dominus noſter nec ſchiſma induxit, ſed pluribus proh dolor! annis ante eum fuit & duravit, nec iis, qui ſchisma induxerunt, favet, & aſſiſtit. Fomentum namque ſchiſmatis illis attribuitur, qui ſchiſma faciunt, vel fecerunt, inducunt, vel induxerunt, & in hujuſmodi perſeverant, vel eiſdem aſſiſtunt, &c. ſed nihil ad eos, qui non ſunt ſibi conſcii alicujus culpæ in hoc facto. Sicut enim *Schiſma Græcorum* non eſt Latinis imputandum: ita nec ſchiſma *Gallicorum*, ſeu per *Gallicos introductum*, capiti vel membris obedientiæ Romanæ. Ipſe inſuper pro ſublatione ſchiſmatis, cum nondum duobus annis eſſet in Pontificatu, *Concilium Generale* decernere voluit, decrevit, & per ſuas patentes litteras, prout inferius plenius dicetur, induxit, ut Unio & Pax daretur Eccleſiæ. Denique ſuis litteris & Nuntiis, omnes & ſingulos ſub obedientia Domini GREGORII conſiſtentes requiſiverunt & hortati ſunt, ipſisque nihilominus mandaverunt, quantum in eis erat, ut ipſi & eorum ſinguli Domino GREGORIO obedientiam ſubtraherent: cum tamen ad hujuſmodi ſubtractionem nondum eſſent cauſæ ſufficientes ad lucem poſitæ. Mirabile viſum eſt, quod de tanto ſe volebant intromittere. Quis etenim conſtituit eos judices Gregorii, & totius obedientiæ noſtræ, & præſertim Germaniæ? Conſtat eos velle omnes a Romano Pontifice declinare. Quod ſi factum fuiſſet, quis tempore medio diſpenſaſſet in caſibus Papæ reſervatis? Quis cognoviſſet in cauſis Appellationum ad eum devolutis? Quis etiam Pallium dediſſet, & Archi-Epiſcopos confirmaſſet? &c.

Præterea Sanctiſſimus Dominus noſter Gregorius videns ſe non proficere, nec concordare cum eo, qui ſe vocat *Benedictum* (*XIII. ſeu Petrum de Luna*) ab alia parte, *ad viam ceſſionis* perficiendam, concluſit pro unione in Eccleſia Dei perficienda, *viam Concilii Generalis*, prout etiam illud convocavit, & indixit per certas ſuas litteras Apoſtolicas ſub *data tertio Nonas Julii*, in feſto ſcilicet Pentecoſtes proximo futuro: quarum litterarum tenorem, in quantum faciunt pro verificatione *præſentis Appellationis*, & non aliter, ego Procurator habere volo pro inſertis. Et veriſimile eſt, quod ipſe Dominus Gregorius diu ante, Concilium concluſerat: ſed antequam litteræ conficerentur, habuit cogitare de congruis tempore & loco, quibus deberet convocari.

Verum ut ipſi Domini Cardinales præfatum Dominum Gregorium etiam in hoc ſanctiſſimo propoſito prævenirent, præoccuparent, & impedirent: cum quibuſdam Anti-Cardinalibus & ſchis-

(*b*) Deut. XVI, v: 20.

ſchiſmaticis, dudum per D. GREGORIUM, & ſuos Prædeceſſores, ex cauſis anathematizatis, & quocumque Prælationis titulo privatis atque condemnatis, & pro *Schiſmaticis* reputatis, atque a gremio & conſortio Sanctæ Matris Eccleſiæ, eorum exigentibus demeritis, prorſus excluſis, ſe univerunt, & junxerunt; ac unum quoddam cum eis, ut aſſerunt, prætenſum Collegium, *nullum Caput habentes*, neque recognoſcentes, de facto, licet non de jure, effecti, quoddam *prætenſum Concilium*, quod potius Conventiculum, vel Conciliabulum dici debet, per certas ſuas litteras ſub data anticipata, ut vehementer præſumitur, fabricatas in *civitate Piſarum*, in feſto Annuntiationis Virginis glorioſæ lapſo, ſub data *Liburni*, *vigeſima quarta menſis Junii*, indixerunt. Ex quibus quidem litteris quot dubitationes, quot inculcationes, & involutiones, in cordibus Principum & Dominorum, & Sapientum, ac Chriſti fidelium exortæ ſint, vix calamo poterit ſcribi, vel lingua explicari: eo quod iſti Domini olim Cardinales, quantum ex ipſis eorum litteris luce clarius habetur (quas etiam, in quantum faciunt pro verificatione præſentis Appellationis, ego Procurator habere volo pro expreſſis) nova numquam prius viſa, vel audita, attentare conati ſunt; ſemitas antiquorum, & Sanctorum Patrum, & ſacrorum Canonum doctrinas omittentes, obliquas ac dubias ambulare cœperunt vias, prout & illas continuant de præſenti. Et nihilominus in neglectu poſuerunt omne id, & totum, quod eſt honeſtatis, conſolationis, & conſervationis obedientiæ noſtræ, & Eccleſiæ Sanctæ Dei, de ſuis commodis confuſione, deſolatione, ruina, atque diviſione minime curantes. Unde, ut pluribus pauca tangantur, primo videamus de præoccupatione. Ex litteris namque pro Concilio celebrando deſtinatis, de quibus ſtatim facta eſt mentio, manifeſte habetur, quod unio ipſorum olim Cardinalium cum Anti-Cardinalibus præceſſit ipſam prætenſi ſui Concilii indictionem: dicentes, prius ſe eſſe unitos, & poſtea matura deliberatione concluſiſſe Concilium convocandum. Unde dicitur in dictis litteris inter cætera: " Quibus viſis & pluribus habitis " inter Nos conſiliis, firmamus Nos venire cum Dominis alterius Collegii, " & Liburnum accedentibus Nobis, qui " locus eſt prope civitatem Piſanam " ejuſdem Diœceſis, ac de eis Dominis " Cardinalibus ex altera parte in ſuffi- " cienti numero nobiſcum congregatis, " in unum Nos univimus propoſitum, &c. Et nihilominus ut habetur ex litteris ſuis, ſuper eorum unione datis Liburni penultima die menſis Junii, litteræ Concilii datæ ſunt per quatuor dies ante: quia vigeſima quarta Junii. Ecce quomodo in ſcriptis eorum dant intelligere ſibi invicem contradictoria, quia ante indictionem convocationis Concilii fuerunt uniti. Quis ſanæ mentis ex iſtis non inciperet dubitare de factis, & proceſſu dictorum Dominorum? Unde etſi dicti Domini tempore ſuæ unionis cum Anti-Cardinalibus primo indixiſſent Concilium: conſtat tamen, quod hoc factum fuiſſet per quatuor dies poſt datam litterarum convocationis Concilii.

Item in quibuſdam litteris ſuis dicto Sereniſſimo Romanorum Regi, Domino meo directis, datis Liburni vigeſima ſexta Julii ſcribunt iſta verba: " Deliberavimus invicem vocare Concilium " Generale ex utraque parte, eiſdem " loco & tempore: cujus rei atque noſtri propoſiti intimationem, determinato loco, ubi optandiſſima Congregatio hujuſmodi fieri debeat, & oratorem noſtrum præcipuum, mittemus in brevi." Ex quibus litteris & verbis patet, quod vigeſima ſexta Julii, quæ fuit pluſquam per menſem poſt prætenſam datam litterarum convocationis ſui prætenſi Concilii, ipſi deliberaverant convocare Concilium: ſed nondum convocabant, quia nondum erat determinatus locus, ubi iſta congregatio fieri deberet. Igitur tempore datarum litterarum ſui prætenſi Concilii, nondum erant concordes de loco. Igitur data eſt anticipata, & hoc in fraudem Domini GREGORII, ut vehementer præſumitur, & ut videatur eum prævenisſe: per hujusmodi enim adinventiones exquiſitas vehementer ſuſpicatur, & præſumitur, ipſos olim Cardinales, fuiſſe & eſſe cauſas impedimenti unionis exoptatæ. Nonne quivis Catholicus hoc concipere poterit evidenter, quod ſi hujuſmodi indictionem Conciliabuli emiſiſſent, dictumque Concilium Papæ fuiſſet ſorti-

tum effectum, nec, ut prædicitur, impeditum, ſicut obedientia *Benedicti* in ſuo, ita & noſtro in Papali Concilio, unanimi voce, & concorditer requiſiviſſet, & efficaciter induxiſſet Dominum GREGORIUM ad obſervantiam voti & juramenti ſui pro reintegratione Eccleſiæ Sanctæ Dei? neceſſariumque fuiſſet ipſum ad hoc attendere, omnis dilationis mora proſtergata: alias tota obedientia, vero ordine, & juxta omnem æquitatem, & cum bona conſcientia, receſſiſſet ab eodem tanquam fautore ſchiſmatis antiquati; nullaque fuiſſet in noſtra obedientia diviſio ſubillata, quin immo ex tunc ſincera unio per ambas obedientias procurata, & inducta. Quidam etiam Abbas Ambaſiator dictorum Dominorum olim Cardinalium retulit, quod per duos menſes diſputarunt de loco, in quo indiceretur Concilium. Et, de hoc etiam habetur evidens magnumque teſtimonium eorum, qui adhærent ipſis Dominis olim Cardinalibus, dicentium, quod per totum menſem Auguſti primo fuit concordatum de loco Piſarum cum Florentinis. Quod etiam patet ex hoc, quia Nuntius, qui deferebat litteras Concilii Cardinalium ad partes Rheni, habuit litteras credentiæ olim Dominorum Cardinalium, ſub data primæ Septembris: poſt hæc receſſit de Piſis: & per conſequens tunc fuit primo expeditus. Et veriſimile eſt, quod illum vel alium Nuntium, citius deſtinaſſent, ſi de loco & tempore die vigeſima quarta Junii concordaſſent. Item multi curteſani, quorum aliqui tempore indictionis Concilii, per Gregorium fuerunt in Luca, & aliqui in Piſis, & aliqui in Liburno, dixerunt, quod Dominus Gregorius publicaverat Concilium ſuum per plures dies antequam audiretur de Concilio olim Cardinalium. Videtur igitur manifeſtum, quod datam prædictam callide anticipaverunt, volentes Gregorium, & ſuum Concilium prævenire. Quod ſi per impoſſibile non eſſet factum: quare ſic tarde intimaverunt ſuum Concilium? Nam Dominus Gregorius bene per duos menſes ſuum Concilium ante prætenſum Concilium eorum per litteras patentes publicavit.

Inſuper etſi convocatio Concilii generalis, juxta traditionem & Decreta Sanctorum Patrum, pertinet ad Summum Romanæ Eccleſiæ Pontificem, diſpoſitum ſaltem ad convocandum, & qui, quantum in ſe eſt, Concilium Generale indixit, & per ſuas patentes litteras Apoſtolicas publicavit: dicti tamen olim Cardinales, & eorum in hac parte complices, in litteris & ſcriptis ſuis affirmant, & verbis prædicare non verentur, quod hoc veritatem habeat de Papa *indubitato*. Per quæ Papatum Domini Gregorii revocant in dubium, cum tamen in inſtrumento Conclavis ad inſtantiam dictorum Dominorum, ante electionem Domini Gregorii in Summum Pontificem, clare dicatur in hæc verba: *Et intendentes ad remedia fortiora, non quid juris pro parte eorum juſtitia ſuadet.* Quod jus veriſſimum eſt, & plena veritate fulcitum. Dicti autem inſtrumenti Conclavis tenorem, in quantum facit pro juſtificatione & verificatione præſentis Appellationis, ego Procurator prædictus volo habere pro expreſſo.

Præterea, ſi dubitant de Papatu Domini Gregorii, quare ſimili ratione non dubitant de ſuo Cardinalatu? Quod ſi dubitant, tunc etiam ex ſimili dubio non habent ſe intromittere de electione Summi prætenſi Pontificis, contra prætenſam practicam, quam habent præ manibus. Item pariformiter dicti Domini, & eorum complices, habebunt dubitare de Papatu *Innocentii VII. Bonifacii IX.* & fortaſſis *Urbani VI.* & ſic in eandem videntur incidere opinionem, quinimmo & verius errorem, cum Gallicis, qui a principio iſtius deteſtandi & horrendiſſimi ſchismatis, Eccleſiam Catholicam & inconſutilem Chriſti tunicam dividere præſumpſerunt. Ipſi etiam in dando Dominum *Gregorium*, & alium, ſeu alios ejusdem Prædeceſſorem, ſeu Prædeceſſores, obedientiæ noſtræ, in Summos Pontifices: eamdem noſtram obedientiam totam videntur decepiſſe, ſubſannaſſe, & eidem illuſiſſe, ſi fas eſt dicere.

Item in litteris, quas ſcripſerunt Sereniſſimo Domino meo, Domino RUPERTO, Romanorum Regi, poſt aſſumptionem dicti Domini GREGORII, ſub data Romæ decima Decembris, ſcribunt in hæc verba: " Poſt ſolemnes de " futuri Pontificis electione tractatus, illo " Divinitus inſpirante, qui cuncta per- " petua ratione gubernat, vota noſtra

in

" in Reverendiſſimum in Chriſto Patrem " & Dominum ex noſtro Collegio, Dominum *Angelum*, tituli S. Marci Presbyterum Cardinalem, Confratremque noſtrum ad culmen Dignitatis Apoſtolicæ, poſt Divinæ gratiæ munera, univerſis ejus exigentibus meritis, nec immerito aſcenſurum, nemine diſcrepante, direximus, ipſumque Confratrem noſtrum die ultima Novembris in Dominum noſtrum eligimus atque Patrem. In quibus verbis dant manifeſte intelligi, quod ipſum *Gregorium* ad culmen Apoſtolicæ dignitatis elegerunt, & aſſumpſerunt, nullum dubium prætendentes. Quod ſi aliquod dubium prætendebant, quare ipſum omni dubio ſemoto in Summ um Pontificem elegerunt, & ipſum toti noſtræ obedientiæ pro Summo Pontifice dederunt, præſentarunt, nec non verbis & ſcriptis, Nuntiis & Ambaſiatoribus, cum ſolemnitate debita publicarunt?

Præterea licet congregationem per dictos olim Cardinales indictam in Piſis ad Feſtum Annuntiationis Virginis Gloriosæ proxime præteritum, prætendant eſſe Concilium generale; & in eo tamquam in Concilio generali poſſe & debere facta tractari univerſalis Eccleſiæ, eaque habere vim & efficaciam: nihilominus ex ratione, & ſimul ex ſcriptis eorum, & modo procedendi, contrarium luculenter apparet: Concilium namque generale debet eſſe liberum ſecundum traditiones ſanctorum Patrum; ſed congregatio indicta per ipſos olim Cardinales expreſſe reſtricta eſt & limitata: unde in litteris ſuæ convocationis dicitur in hæc verba: " Finiſque imponatur ſchiſmati, per viam " mutuæ ceſſionis: & *infra*: Eſt enim " noſtra, & Dominorum de collegio alte" rius partis intentio, & irrevocabile " propoſitum, quod cum his, qui veniunt " ad dictum locum & terminum, provi" deatur fidei & Eccleſiæ juxta effectus " prædictos. Item in litteris confœderationis, ſeu unionis dictorum Dominorum cum Anticardinalibus dicitur, & ſcribitur inter cetera ſic: " Juramento & vo" to irrevocabili firmamus, quod per " viam mutuæ ceſſionis (*a*) ambo de " Papatu, vel alterius alio mortuo vel " Canonice ejecto, proſequamur unio" nem.

Numquid iſti præſumunt imponere legem Spiritui ſancto, a quo dicitur regi Concilium generale? Numquid ſunt dabiles aliæ viæ rationabiles pro unione Eccleſiæ ſanctæ, quam via ceſſionis? unde via hæc ceſſionis eſt a Gallicis pridem adinventa, & in particulari eorum Conciliabulo determinata, quam pro lege iſti ponentes, per Anticardinales Gallicos inducti, Concilium limitare, & regulam ſeu legem Spiritui ſancto imponere minus provide, quinimmo & periculoſe, præſumpſerunt? Quaſi Concilium, non quamcumque rationabilem viam pro unione Eccleſiæ introducenda non inquirere, de ea deliberare, atque eam libere & abſolute aſſumere debeat arque poſſit.

Item terminus in litteris convocationis prædictæ expreſſus videtur eſſe nimis brevis quoad plures de noſtra obedientia: eo quod (*b*) plurimi tantum diſtant a loco Piſarum, quod poſt inſinuationem eis factam, per ſe vel ſuos Procuratores ad locum Piſarum non poterunt modo humano pervenire. Si igitur non veniant, non tamen ſunt contumaciter abſentes, & per conſequens congregatio facta Piſis non meretur dici Concilium generale. Præterea dicti prætenſi Domini videntur aſſerere, dicere, & tenere, quod Sanctiſſimus Dominus, Dominus *Gregorius* teneatur in Piſis Concilio prætento, per eos indicto, potius conciliabulo, comparere; & ſi veniret, quod poſſet ibidem judicari. Quod utique ex iis, quæ geſta ſunt, hactenus apparet: eoquod major pars Prælatorum in Piſis exiſtentium eſt de parte ſibi adverſa, quæ partem noſtram ſemper reputavit, & prædicavit ſchiſmaticam, ſicut e contra: alii autem omnes fere ſubtraxerunt Domino Gregorio obedientiam diu ante Concilii ſui prætenſi indictionem, & fecerunt ſe partem contra eum ipſum, incuſantes, & crimina enormia imponentes, ante ſententiam latam; ipſique olim Cardinales ſunt excommunicati, omnique honore & dignitate privati & exuti. Quis autem compos rationis præſumat dicere, quod quis, quantumcumque etiam modicus, coram ſuis adverſariis, ſeu parte adverſa, comparere teneatur; ſeu etiam, quod ſententia prætenſa, ſi quam ferret, ipſo jure ſubſiſteret?

(*a*) *forte*: amborum. (*b*) *corrige*: plurimi tanta ſunt

ret? Præterea eſto, quod Dominus Gregorius veniret Piſas & vellet renuntiare : non veniente Benedicto , dubium eſt , an debeat renuntiare , cum contingere poſſet , quod ille, qui vocat ſe Benedictum , parte ex adverſa poſt reſignationem Gregorii diceret : " Ego jam ſum " unicus , & nullum habeo contenden- " tem de pari , cur vultis me privare vel " compellere ad cedendum?" quod ſi fieret, utique cederet ad ignominiam & verecundiam permaximam totius obedientiæ noſtræ: & maxime quia dicitur , & ita dicunt aliqui ex olim Cardinalibus noſtræ obedientiæ, quod Anticardinales Gallici obedientiam ſuo Benedicto pridem reſtitutam nondum abſtraxerant. Præterea licet neceſſario aliqui de prætenſis olim Dominis Cardinalibus , & Anticardinalibus , fuerint excommunicati, anathematizati, inhabilitati , & omnis Prælationis titulo privati: nihilominus in vilipendium Apoſtolicæ poteſtatis clavium Eccleſiæ , neſcitur quo jure, quo modo, & qua bona conſcientia, una partium alteram habilitavit, diſpenſavit, famæ reſtituit, & in Cardinales creavit, & fortaſſis una aliam abſolvit. Quæ utique nullatenus ipſis vel alicui eorum , ſed ſoli Papæ , vel ſuam auctoritatem habenti, poſſunt convenire.

Item licet Domini olim Cardinales ex obedientia noſtra primo, & deinde ipſi, & Anticardinales Gallici ſimul pro parte Sereniſſimi Domini , Domini Roberti Romanorum Regis conſtituentis, Domini mei , & per ſuos ſolemnes oratores fuerunt cum omni reverentia & debita inſtantia requiſiti & exhortati, quatenus amore Dei, & intemeratæ Virginis Mariæ , & totius curiæ ſuper cæleſtis , nec non contemplatione Eccleſiæ militantis , & ad petitionem Regiæ Majeſtatis, vellent inclinari ad mutandum locum Piſarum, & ad reconveniendum in alio certo loco, dicto Domino Gregorio, & eis congruo; ubi Dominus Gregorius faceret id, ad quod obligatur, & ulterius ad electionem unici ſummi Pontificis procederetur: quia ſperaret dicta Regia Majeſtas, quod per iſtum modum omnibus dubiis, ſcrupulis, perplexitatibus, difficultatibus, ac novis diviſionibus, præcipue in partibus obedientiæ noſtræ, ſublatis & excluſis , fieret pura & ſincera , integra ac univerſalis unio in Eccleſia ſancta Dei, quam per Concilium indictum a Domino Gregorio, vel etiam per congregationem in Piſis factam ſeu indictam , timeret non poſſe habere. Quod ſi ad hoc inclinarentur , & ſic facerent, dicti Oratores Regiæ Majeſtatis offerebant ipſis Dominis plenam ejuſdem Regiæ Majeſtatis aſſiſtentiam : & ſive dictus Dominus Gregorius in dicto loco compareret, & debitum ſuum faceret, ſive non, nihilominus ad electionem ſummi Pontificis procederetur: quia extunc clare appareret , quod Dominus Gregorius nollet facere debitum ſuum.

Fuit etiam per eoſdem oratores dictum & allegatum , quod ſi pro anima hominis lucranda expediret, ſicut revera expedit , magnam immo multum grandem rem facere : multo magis incomparabiliter ad lucrandum plures animas, ad cavendum innumeras ſtrages, ad præveniendum deſtructiones, deſtitutiones, & deſolationes Eccleſiarum , Monaſteriorum, & Cœnobiorum , atque univerſali integra ac pura unione facienda & procuranda, brevis mora , cum aſſignatione alterius loci bene commodi , nullatenus eſſet deneganda. Licet etiam dubia & difficultates, quibus multorum animi moventur , & moti ſunt, in præſentia dictorum Dominorum , & aliorum Prælatorum in Eccleſia Cathedrali Piſana congregatorum , die decima quinta menſis Aprilis fuerunt explicata ; propter quæ & alia plurima , prout tunc publice dicebatur, timor erat, & eſt dictum Domino Regi Romanorum , quod per congregationem in Piſis factam, ſincera, & integra fidelium unio nequaquam haberetur; nihilominus dicti Domini, quaſi indurati, obſtinati , & in alienum ſenſum miſerabiliter verſi , & primo & ſecundo reſponderunt præcipitanter , prompte, & ſatis irreverenter, quod impoſſibile eſſet mutare locum , quodque ſuper mutatione loci nihil vellent audire, vel tractare quoquo modo.

Et quia dicti olim Cardinales, prout colligitur ex præmiſſis , conſideratis viis, & modis per eos ſervatis, ab obedientia Domini Gregorii ſummi Pontificis perperam receſſerunt, multiplices injurias verbis, ſcriptis, & factis irrogarunt, & ipſum blaſphemarunt ; prætenſum quoddam

dam Concilium, quinimmo Conciliabulum, in loco Piſarum, ad prævenien-dum, præoccupandum, & impediendum Concilium, indictum per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Gregorium Papam duodecimum, quantum in eis fuit, indixerunt; datam litterarum, ut præſumitur, anticiparunt; locum ſui prætenſi Concilii, verius conciliabuli, dudum antequam eis eſſet conceſſus, pro congregatione fienda nominarunt; ipſum Dominum Gregorium Papam dubitatum appellarunt & ſcripſerunt; ſuam congregationem prætenſam, quam Concilium vocant, contra libertatem & naturam Concilii, certis modis, tanquam legem imponentes Spiritui ſancto limitarunt, & reſtrinxerunt; terminum conventionis ſeu congregationis pro multis de noſtra obedientia nimis brevem aſſignarunt; in propria cauſa, cum ſint pars, & manifeſte adverſarii, ſe judices vel conjudices eſſe præſumpſerunt; ſe invicem licet nulliter & de facto habilitaverunt, petitiones, inſtantias, requiſitiones, & exhortationes per Oratores dicti Domini Sereniſſimi Regis Romanorum, & pro parte ſua oblatas & factas, pro pura ſincera & integra unione fidelium inducenda (ut cum eorum bona venia loquar) animoſe, pertinaciter, & præcipitanter, temere & irreverenter excluſerunt, & admittere recuſarunt. Et quia etiam, ut veriſimiliter timetur, dicti prætenſi olim Cardinales in neglectu penitus ponentes omne id, quod eſt confuſionis, deſolationis, ruinæ, deſtitutionis, verecundiæ, ignominiæ, & diviſionis partis, & obedientiæ noſtræ, quantum apparere poteſt ex iis, quæ per eos acta ſunt, aguntur., & agentur veriſimiliter in futurum, ſanctam Eccleſiam Catholicam, & inconſutilem Chriſti tunicam, ſcindere, dividere, lacerare, laniare, proſternere, & conculcare, timore Dei prorſus excluſo, ſatagentes plura ſcandala, diſſidia, & errores introducere, ac procurare, & quantum in eis erit, facere non ceſſabunt novum idolum, vitulum conflatilem, perverſum Antichriſtum, & maledictionis æternæ filium nominando, & intrudendo ſuas praviſſimas, & perverſiſſimas affectiones, & errores inſequendo, quibus totum ſtatum Sedis Apoſtolicæ, & Chriſti fidelium, ad exitium & præcipitium intolerabile ponere, & integraliter ſubvertere nituntur: idcirco ego Conradus ſupradictus Procurator, & procuratorio nomine præfati Excellentiſſimi, & Glorioſiſſimi Principis ac Domini, Domini ROBERTI, Romanorum Regis, ſemper Auguſti, cernens dictos olim Cardinales, & alios Anticardinales, quibus dicunt ſe unitos, a ſuo prætento propoſito non poſſe revocari; ſed eos hujuſmodi velle intendere damnabiliter, & de facto inhærere: ſentienſque ſanctam & univerſalem Eccleſiam Catholicam, cujus ipſe Romanorum Rex eſt DEFENSOR, ET ADVOCATUS PRÆCIPUUS; ad quem ſpectat, ne eam aliquibus patiatur inſidiantium procellarum fluctibus illidi, & quietam faciem tempeſtatis inſolito timore turbari, & præſertim obedientiam noſtram, per omnia & ſingula præmiſſa, & alia plurima, quæ calamus non capit, attentata, & præſumpta, in ſuoque prætenſo Conciliabulo, per ſe & eos, qui in eo confluunt, & conveniunt, veriſimilter, ut timetur, licet nulliter, & de facto, attentanda & præſumenda; dictumque Dominum meum, Sereniſſimum Dominum Regem Romanorum, & jus ſuum, & quoslibet Romanæ Eccleſiæ, & Sacri Romani Imperii fideles, & præcipue Status, Honores, & Jura Regum, Principum & Prælatorum, communitatum, ac perſonarum tam Spiritualium, quam ſæcularium, cujuſcumque ſtatus, conditionis, vel ſexus exiſtant, præſertim eorum, qui hactenus fuerunt de obedientia Domini Gregorii, & ſuorum Prædeceſſorum, multipliciter læſa eſſe, vel ſaltem lædi & gravari poſſe quomodolibet in futurum; ne etiam præfatus Sereniſſimus Romanorum Rex per dictos olim Cardinales & Anticardinales, ac eorum Concilabulum, nulliter, & de facto attentata, fienda, & præſumenda, aut ipſorum aliqua, in præjudicium Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Sacrique Romani Imperii, ſive Regni, Regum, Principum, Prælatorum, communitatum, ac perſonarum, ſive Spiritualium, ſive regularium, atque prædictorum ejuſdem Eccleſiæ, & Sacri Romani Imperii ſive Regni ſubditorum quorumcunque, aliquatenus videatur approbare, aut in ea vel ipſorum aliquod conſentire quovis modo, & volens ne dum contra præterita

rita illata, ac præſentia gravamina, quæ fortaſſis inferuntur, ſed & contra futura, licet nulliter & de facto, inferenda juris Beneficiis, dictum Dominum nonoſtrum ROMANORUM REGEM, Sanctam ROMANAM Eccleſiam, Sacrum Imperium ROMANUM, ſive REGNUM, omnes & ſingulos ſupra nominatos defendere, & juvare a præmiſſis omnibus & ſingulis, & aliis gravaminibus quibuscumque illatis & inferendis, comminatis, & comminandis, & omnibus ſequelis, ſeu illis, quæ elici poterunt quomodolibet ex eiſdem, vel eorum altero, communiter, vel diviſim; pro dicto Sereniſſimo Domino ROMANORUM REGE, & pro aliis REGIBUS, Principibus, Prælatis, communitatibus, perſonis privatis, Spiritualibus vel ſæcularibus, & aliis quibuscunque præſenti appellationi adhærentibus, ſeu adhærere volentibus; nec non a dictis olim Cardinalibus, Anticardinalibus, conventiculo, atque conciliabulo per eoſdem convocato, vel in poſterum convocando, contra ipſos, & quemlibet ipſorum adhærentium eis, atque ſuum conciliabulum, ſeu conventiculum ingredientium, ſeu approbantium; quod cum de jure, & bona æquitate & ratione poſſum, & debeo, & ipſe præfatus Sereniſſimus Princeps Dominus meus ROMANORUM REX poteſt & debet; ad Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſponſum & caput præcipuum Eccleſiæ militantis, Judicem vivorum & mortuorum, nec non ad generale Concilium legitime, rite & Canonice atque debite convocatum, ſeu convocandum, in iis ſcriptis procuratorio nomine, quo ſupra, provoco, & appello: Apoſtolos peto primo, ſecundo, tertio, inſtanter, inſtantius, inſtantiſſime, ſi quis ſit, qui eos mihi dare poſſit, velit, aut valeat: proteſtans, quod hac appellatione ſeu provocatione pendente, contra præfatos, ſanctam ROMANAM ac univerſalem Eccleſiam, & Sereniſſimum Dominum meum Robertum ROMANORUM REGEM, ceterosque REGES, Principes, Prælatos, communitates, perſonas ſpirituales, & ſeculares, Sacroſanctæ ROMANÆ Eccleſiæ & ROMANI Imperii ſubditos, præſenti appellationi, & dicto ROMANORUM REGI adhærentes, ſeu adhærere volentes nihil omnino debeat attentari.

Submitto nihilominus ego *Conradus Procurator* nomine procuratorio quo ſupra, Domino noſtro Jeſu Chriſto, & *futuro generali Concilio* rite, legitime atque Canonice convocato, vel convocando, prædictæ Sanctæ ROMANÆ Eccleſiæ jura, privilegia, honores, bona, immunitates, & libertates, atque ejuſdem Eccleſiæ, dictique Domini *Roberti* ROMANORUM REGIS conſtituentis, Domini noſtri, aliorumque REGUM, Principum, Prælatorum, communitatum, perſonarum, atque Eccleſiæ & *Imperii* ſubditorum ac fidelium, omniumque & ſingulorum ſibi, & præſenti ſuæ appellationi adhærentium, vel adhærere volentium, omnia atque ſingula bona præſentia & futura, cum proteſtatione minuendi, corrigendi, immutandi, facti ſubſtantia non mutata, & alias prout eſt moris, cum proteſtatione etiam intimandi, inſinuandi, & publicandi, ubi, quando, quibus, & quoties videbitur expedire.

Raynaldus in Annal. Eccleſiaſt. No. 19. 20. *& ſeqq. ad ann.* 1409.

Harduinus Tomo VIII. Concil. pag. 120. *Dacherius eandem refert.*

In Seſſione *VII.* Concilii Piſani Petrus de Ancharano, Iſtorum ea ætate Princeps, objectis ab Epiſcopo Verdenſi & Conrado de Suſato Seſſ. IV. reſpondit.

Refert Manſi Tom. III. Supplem. Concil. pag. 1099. *ex codice MS. Bibliotheca Majoris Eccleſiæ Lucenſis inter Feliniamos codices, ipſamet manu Petri Ancharani ſcripto. Dacherianâ & Labbeanâ non tantum plenior, ſed & ſuperior eſt relatio Manſiana.*

CON-

Digitized by Google

CONCILIO PISANO interfuerunt

ex Germania Epiſcopi, Duces, Comites, Doctores infraſcripti Anno MCCCCIX.

MCCCCIX. 28. Martii comparuerunt Piſis Venerabiles Viri D. D. Sebaſtianus Decanus, & Nicolaus Warat Canonicus Eccleſiæ Brixienſis, (*a*) & Gregorius Zihorandi Secretarii RR. in Chriſto Patris D. Ulrici, Epiſcopi Brixienſis, Procuratores pro eodem.

MCCCCIX. 30. Martii R. in Chriſto Pater D. Joannes, Epiſcopus in univerſali Eccleſia, & nobilis vir Franciſcus Panthira, & D. Andreas de Morciculis, in jure civili Licentiatus, & venerabilis vir Odoricus de Nucuſſii, Canonicus Civitatenſis, nomine R. in Chriſto Patris Antonii, *Patriarchæ Aquilegenſis.*

Eodem die D. Enricus Honberch, Decretorum Doctor, & Caripiens (*forte* Chori-Epiſcopus) Eccleſiæ Trajectenſis, procuratorio nomine D. Friderici Epiſcopi Trajectenſis.

10. Aprilis D. D. Magiſter Geraudus Ronde, ſacræ Theologiæ Profeſſor, Lambertus de Stipite, Decretorum Doctor, Egidius de Vilaninoniæ (*b*) in utroque jure, Andreas Zanderman (*c*) in Legibus, & Paulus de Doctingen etiam in utroque jure Licentiatus, procuratorio nomine D. Electi *Leodienſ.* Supradicti Ambaſiatores Capituli, Eccleſiæ & Diœceſis Leodienſis procuratorio nomine omnium Prælatorum ſæcularium & religioſorum Leodienſium.

Eodem die Stephanus, Abbas Monaſterii de Caritate, Ordinis Ciſtercienſis, Biſuntinæ Diœceſis, Sacræ Theologiæ Profeſſor, promotus per Benedictum XIII. die 7. Idus Octobris A. MCCCC.

13. Aprilis Martinus, Epiſcopus Atrebatenſis, promotus per Benedictum XIII. die VIII. Kal. Decembris A. MCCCCVII. Indict. X.

Idem pro Abbate Montis Stingilli, Ord. S. Auguſtini, Diœc. Atrebatenſis, pro Capitulo Atrebatenſi.

Petrus Candent (Guidonis *Labb.*) Legum Doctor, & Cancellarius Ducis Brabantiæ. Joannes, Abbas Monaſterii S. Petri de Gemlois, Ordinis S. Benedicti, Leodienſis Diœceſis. Otto, Abbas Monaſterii S. Mariæ de Zongerloo (Tongerloe) Ordinis Præmonſtrat. Cameracenſ. Diœceſis. Amandus de Bremmonte, Licentiatus in ſacra pagina. Magiſter Ganfredus de Zichen, Magiſter artium, & Licentiatus in Legibus. Jacobus de Thurnhout, Magiſter artium, & Licentiatus in legibus, procuratorio nomine Illuſtris Principis D. Ducis Bramantiæ (Brabantiæ)

Eodem die Abbas Monaſterii S. Petri de Gemlois (Gemblour) Ordinis S. Benedicti, Leodienſis Diœceſis.

Eodem die Abbas Monaſterii B. M. in Villers, Ordinis Ciſtercienſis, Leodienſis Diœceſ.

Eodem Joannes, Abbas Monaſterii S. Mariæ de Tongerloe, Ordinis Præmonſt. Cameracenſis Diœceſis, promotus per Bonifacium IX. anno nono Pontificatus, MCCCC.

17. Aprilis Venerabilis Vir Fridericus Deys, Decretorum Doctor, Decanus Paderbornenſis, nomine Everhardi, Archi-Epiſcopi Saltzburgenſis: item pro Ulrico, Epiſcopo (*d*) Raventinenſi: item pro Eugilmaro, Epiſcopo Creonenſi.

Eodem F. Petrus, Procurator Ordinis B. M. Teutonicorum, Procurator Magiſtri Generalis ſui Ordinis.

19. Aprilis D. Joannes Nam, Juris utriuſque Doctor, procuratorio nomine Conradi, Electi Olomucenſis. Item idem Joannes Electus, procuratorio nomine pro Capitulo Eccleſiæ Pragenſis.

20. Aprilis Venerabiles Viri D. D. Joannes, Abbas Monaſterii Cæſarienſis (Kayſerſheim) Ordinis Ciſtercienſis, Auguſtenſis

(*a*) Brixinenſis *habent excuſi, annotante Manſio.*
(*b*) de Tomalintuë, *Labbe.*
(*c*) Sudemian, *Labbeo. Ughello:* Dordemian.
(*d*) *forte*: Lavantinenſi.

Digitized by Google

ſtenſis Diœceſeos. Fridericus Deys, Decretorum Doctor, Decanus Paderburnenſis. Joannes de Miſſen, Canonicus Eccleſiæ B. M. veteris capellæ Ratisbonenſis, procuratorio nomine pro Joanne, Epiſcopo Ratisbonenſi.

22. Aprilis Joannes, Epiſcopus Lubicenſis, promotus per Bonifacium IX. die VIII. Kal. Octobris, Pontificatus anno IX. anni MCCCXCVII. Idem Joannes, nec non Venerabiles Viri Theodoricus, Decanus Eccleſiæ Stendalienſis, & Joannes, Præpoſitus Tangermundenſis, Licentiatus in Decretis, ut Ambaſiatores Illuſtris & Excellentis D. Jodoci, Marchionis Brandenburgenſis, Archi-Camerarii S. R. I. & Marchionis Moraviæ.

Eodem die Dominicus Parvi de Varenis, S. Theologiæ Magiſter, Procurator Henrici, Epiſcopi Tullenſis.

23. Aprilis Ludolphus, Abbas Monaſterii Saganenſ. Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini Uratislavienſis, promotus.....

Eodem die idem Abbas cum D. Nicolao Barſmez, Scholaſtico, & Canonico Uratislavienſi, procuratorio nomine pro Benceslao, Epiſcopo Uratislavienſi, & Clero Capituli ejuſdem civitatis.

Eodem die Venerabiles D. D. Gerardi Rudelli, S. Theologiæ Profeſſor: Lambertus de Stipite, Decretorum Doctor: Egidius de Umalmen, U. J. D.: D. Andreas Suderman, in Legibus, & Paulus de Cloetingen, etiam in utroque Jure Licentiatus, procuratorio nomine pro Renero, Abbate S. Jacobi Leodienſi, Ordinis S. Benedicti: Henrico, Abbate Monaſterii S. Laurentii extra muros, Leodienſis Diœceſis, Ordinis S. Benedicti: Joanne, Monaſterii XII. Apoſtolorum: Bellicedius (Belli reditus) Leodienſis, Præmonſtrat. Ordinis, & Willermo, Abbate Monaſterii S. Ægidii in publico (e) Monte prope Leodium, Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, ſicut & pro tota Eccleſia, civitate, & Diœceſi Leodienſi, & Abbatibus Monaſterii Stabulenſis, Ordinis S. Benedicti, Leodienſis Diœceſis. Abbate Monaſterii S. Trudonis, ejuſdem Ordinis, & Diœceſis. Abbate Monaſterii S. Uberti, ejuſdem Ordinis & Diœceſis. Abbate Monaſterii S. Gerardi de Bramo (Bronio *legit Labbe*) ejuſdem Ord. & Diœceſis. Abbate Monaſterii Walcidiorenſis. Abbate Florienſi omnibus ejuſdem Ordinis & Diœceſis. Abbate Alvenſi, Ord. Ciſtercienſ. ejuſdem Diœceſis. Abbate Monaſterii Vallis S. Lamberti. Abbatis (f) Monaſterii Vallis Dei. Abbate magni Prati omnibus ejuſdem Ord. & Diœceſis. Abbate Monaſterii Floreffenſis, Ordinis Præmonſtratenſis, ejuſdem Diœceſis. Abbate Monaſterii Parcenſis. Abbate Monaſterii Averbodienſis. Abbate Monaſterii Helümenſis, omnibus ejuſdem Ordinis & Diœceſis. Abbate Monaſterii novi, Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, Leodienſis Diœceſis. Abbate Monaſterii Flonenſis. Abbate Monaſterii Mahomenſis, utroque ejuſdem Ordinis & Diœceſis.

26. Aprilis Rodulphus Presbyter, Canonicus Eccleſiæ Cameracenſis, pro Capitulo ejuſdem Eccleſiæ.

28. Aprilis Magiſter Hugo de Cayen, Licentiatus in Decretis, Cantor & Canonicus Eccleſiæ Conſtantienſis, (g) pro Capitulo Eccleſiæ ſuæ.

30. Aprilis Joannes, Abbas Monaſterii S. Ghiſelmi [*forte* Ghisleni] de cella, Cameracenſis Diœceſis, Ord. S. Benedicti.

1. Maji. Joannes, nec non D. Thomas de Fraxino, Miles, & Henricus de Rheingeſlutta (Rheingesslitte *Labb.*) Licentiatus in Legibus Eccleſiaſticis Eccleſiæ S. Petri Luchoſenſis, Cameracenſis Diœceſis, procuratorio nomine electus Ambaſiator Illuſtris & Magnifici Principis Guillelmi Ducis de Bavaria, Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ Comitis.

4. Maji adverunt Venerabiles Viri Franciſcus, S. Theologiæ Magiſter, Ordinis Prædicatorum, & Petrus Ringer, Vice-Cancellarius venerabilis ſtudii Viennenſis, procuratorio nomine pro Erneſto, Duce Auſtriæ, & Studio ſuo Viennenſi.

7. Maji

(e) pulchro Monte, *alia Lectio.*
(f) *forſ:* Abbate
(g) *forte:* Conſtantienſis in Normannia.

Digitized by Google

7. Maji Magiſter Fridericus Rocardi, Præpoſitus Eccleſiæ Hayngenſtadenſis (Heiligenſtadenſis *lego*) Maguntinæ Diœceſis, & Canonicus Eccleſiæ Warmenſis, procuratorio nomine pro Arnoldo, Epiſcopo Culmenſi, & pro Capitulo Eccleſiæ Culmenſis, & pro Joanne, Epiſcopo Pomenzamenſi (Pomeſanienſi *lego*) & ejus Capitulo, ſicuti pro Capitulo Eccleſiæ Warmenſis, & Eccleſiæ Sambienſis.

Eodem die Venerabilis Vir Nicolaus Lubich, Decanus Eccleſiæ B. M Erphordienſis, Proto Notarius, & Secretarius Illuſtrium Principum Friderici, & Guillelmi Germani, Landgravii Thuringi, Marchionum Misnenſium, Comitum Palatinorum Saxoniæ, procuratorio nomine, & ut Ambaſiator ipſorum.

Eodem die Venerabiles D. D. Godefridus Liveghen (de Leiningen *puto*) Præpoſitus Moguntinenſis, & Theſaurarius Eccleſiæ Colonienſis Theodoricus de Minſe, (Mœrſa *lego*) Præpoſitus Bonnenſis, & Archi-Diaconus Eccleſiæ Colon. Comes. Joannes de Linepe, (*g*) Subdiaconus Eccleſiæ Colonienſis. Henricus Veſterholtz (*h*) J. U. D. Auditor ſacri Palatii, & Decanus Eccleſiæ S. Andreæ Colonienſis. Hugo de Heynort (*i*). Chriſtianus de Eripilis (Erpell) Legum Doctor, Canonicus S. Caſſii Bonnenſis, Colon. Diœceſis. Balduinus de Diche, Canonicus S. Andreæ Colon. ut Ambaſiatores & Procuratores Friderici Archi-Epiſcopi Colonienſis, Sacri Imperii Electoris, & Archi-cancellarii per Italiam.

Eodem die Petrus, Epiſcopus Cameracenſis, promotus anno MCCCCV.

Eodem die Joannes, Abbas Monaſterii Tongarenſis, Ordinis Præmonſtrat. Cameracenſis Diœceſis.

Eodem die Ægidius, Epiſcopus Conſtantienſis, promotus anno MCCCCVII. pro ſe, & Michaele, Abbate Monaſterii S. Salvatoris, Vice-comitis, Ordinis S. Benedicti, Diœceſis Conſtantienſis, & pro Guillelmo, Abbate Monaſterii Beatæ Mariæ de Bombayo, ejuſdem Ordinis & Diœceſis, ſicut & pro Joanne, Abbate S. Laudi de S. Laudo, Ordinis S. Auguſtini, Conſtantienſis Diœceſis.

8. Maji Joannes de Torrano, Cantor, & Canonicus Eccleſiæ Metenſis, pro Capitulo Eccleſiæ Tullenſis.

9. Maji Joannes de Tornato, Cantor, & Simon de Fraudi, Canonici Eccleſiæ Metenſis, procuratorio nomine pro Rudolpho Epiſcopo.

Eodem Viri Venerabiles DD. Joannes Conteti, Licentiatus in Decretis, Canonicus Biſuntinus, & Joannes de Nemoribus, Secretarius Cardinalis Salutiarum, procuratorio nomine pro Archi-Epiſcopo Biſuntino.

Die 16. Maji Venerabiles Viri D. Joannes Kempen, Præpoſitus Eccleſiæ S. Bartholomæi Francfordienſis, Moguntinæ Diœceſis. Philippus Flath, Canonicus Moguntinus. Henricus Heverfels (Herenfels *Labb.*) Decretorum Doctor, Præpoſitus Eccleſiæ S. Victoris extra muros. Conradus Ovels, Decanus B. Mariæ ad Gradus Moguntinenſis. Veſt, Præpoſitus Jetheburſis, ut Ambaſiatores Joannis Archi-Epiſcopi Moguntini, Imperii Electoris, & ejuſdem per Germaniam Archi-Cancellarii.

Eodem Venerabiles Viri Henricus de Croule, Licentiatus in Decretis, Canonicus Eccleſiæ Beatæ Mariæ in Yvodio Conſiliarius, & Exeſulus de Vealdrefinga, Paſtor in.... Tevevenſis (*l*), Capellanus, Ambaſiatores procuratorio nomine pro Carolo Duce Lotharingiæ & Marchion.

17. Maji. Advenerunt Piſas Hemyngus de Valde, miles, procuratorio nomine Ambaſiator D. Bugguzlani (Buggus-lai *lego*) Ducis Stetinenſis, Lomeraniæ, Salvæ, (*m*) Caſſuriæ Principis Raywart.

Die 19. Maji. Joannes de Goch, Præpoſitus Eccleſiæ S. Sebaſtiani Magdeburgenſis, Apoſtolicæ Cameræ Clericus, procuratorio nomine, & ut Ambaſiator Guntherii Archi-Epiſcopi Magdeburgenſis, & pro excelſis Prin-

(*g*) Lennep. (*h*) Weſterholtz. (*i*) Heinott.
(*l*) Treverenſis Diœceſis. (*m*) Slaviæ, Caſſubiæ.

Digitized by Google

Principibus Henrico, & Gunthero Fratribus Comitibus de Schwartzemburg, ſicut & pro Waltero Epiſcopo Merſeburgenſi.

Die 27. Maji. RR. D. Venceslaus, Patriarcha Antiochenus, & Thuno (*n*), Epiſcopus Miſnenſis, & Magnificus, & Excelſus D. Beneſinus, Baro Regni Bohemiæ Regis Romanorum, & Bohemiæ comparuerunt in dicto Concilio Piſano. Item dicti Ambaſiatores præſentarunt literas Dominorum Cardinalium ex parte Regis Hungariæ, quod propter nonnullas cauſas Ambaſiatores ſuos ad hoc ſacrum Concilium generale mittere non poterat, ſed quod Frater ſuus Rex Romanorum & Bohemiæ ſuos mittebat ſolemnes Ambaſiatores, & quod ipſe a voluntate dicti Fratris ſui deviare non contendebat.

Eodem 27. Maji. Timo, Epiſcopus Miſnenſis, promotus a Bonifacio IX. die III. non. Decembris, Pontificatus X. Chriſti MCCCXCVIII. indict. 6.

Die 29. Maji. Venerabiles Viri Andreas de Bohemita Libenda, S. Theologiæ Profeſſor, & Herobaldus Zolobold, Baccalaureus, in S. Theologia Artium Magiſtri, procuratorio nomine pro Univerſitate Studii Pragenſis.

Die 3. Junii. Venerabilis Vir M. Simon Gileti, Baccalaureus in legibus, Canonicis Laudonenſis, procuratorio nomine. . . Joannis, Epiſcopi Wirdunenſis, ejuſque Capituli.

13. Junii. Joannes de Montani, Rector Parochialis Eccleſiæ S. Udalrici extra muros novæ civitatis Saltzburgenſis Diœceſis, procuratorio nomine pro Conrado, Epiſcopo Gurcenſi.

Eodem Fridericus Deys, Decretorum Doctor, Decanus Paderbornenſis, procuratorio nomine ut Ambaſiator Illuſtris Principis D. Joannis Maynardi, Palatini Carinthiæ, & Comitis Goritiæ & Tirolis.

Hactenus Manſi Tom. III. Supplementi Concilior. pag. 1060. *ad pag.* 1088. *ex codice Regio MS. Taurinenſi præ Catalogis vulgatis a Coſſartio, Labbeo, Martenio, & Ughelliano, veluti plenior & in multis accuratior.*

(*n*) Thimo.

CONCILIUM PRAGENSE

SUB SBYNKONE ARCHI-EPISCOPO.

Anno Chriſti MCCCCVIII. Gregorii XII. Papæ II. Ruperti Reg. roman. IX.

SUMMA. Damnatio XLV. articulorum Wicleffi.

Hoc anno SBINKO, Pragenſis Archi Epiſcopus, cum animadverteſſet *Wicleffi* hæreſes a *Joanne Huſs*, ab Oppido, quod *Anſerem* ſonat, ita dicto, diſſeminari, *celebrem Synodum coegit*, in qua quadraginta quinque articulos Wicleffi, *Londini*, (*a*) & *Oxoniæ* (*b*) in *Anglia*, in Gallia *Pariſiis*, & Romæ ab *Urbano VII.* damnatos, etiam in Bohemia *Pragæ* damnavit. Ut vero ex Anglia in Bohemiam Wicleffi hæreſis, miſerando Regno exitium allatura irrepſerit, quive ii fuerint articuli, quorum primus affirmat Subſtantiam panis manere in Sacramento, tertius negat præſentiam Chriſti in Euchariſtiæ Sacramento, & ſextus debere Deum parere dæmoni, ait; deſcribit Joannes Coclæus ex vetuſtis monumentis hiſce verbis:

Factum eſt, ut poſt mortem ipſius, nimirum Wicleffi, *quidam ex Diſcipulis ejus, nomine Petrus Payne, Anglus, Pragam cum libris illius profugerit, Regnante Wenceslao, ea forſitan occaſione permotus, quod ante eum Bohemus quidam, genere Nobilis ex domo, quam* Putridi Piſcis *vocant, apud Oxoniam in litterarum ſtudio conſtitutus, libros Wicleffi, quibus titulus eſt:* De univerſalibus realibus, *inde in Patriam ſecum retulit, veluti pretioſum theſaurum, quos Pragæ diverſis tranſcriptionibus multis homi-*

(*a*) Anno 1382. (*b*) Anno 1382.

Digitized by Google

hominibus communicavit, & juxta nomen ſuum putridi hæretici lethale virus civibus ſuis infudit. Communicavit vero libros illos iis potiſſimum, qui Theutonicorum (uti refert Æneas) *odio tenebantur; uti illi per nova dogmata vexati, Academiam Pragenſem, in qua prævalebant, Bohemis regendam diſcedentes reliquerent. Priusquam tamen invaluiſſet lues illa vulgo apud multos, Doctores, & Magiſtri Almæ Univerſitatis Pragenſis, qui jam acceperant, multos Joannis Wicleffi articulos publice damnatos fuiſſe non ſolum in Anglia per Concilium Provinciale, & per Univerſitatem Oxonienſem; verum etiam Romæ in Concilio Generali, & Pariſiis a celeberrima Facultate Theologica; propoſuerunt & ipſi quadraginta quinque articulos Wicleffi publice examinandos ſub hoc verborum tenore:*

XLV. Articuli JOANNIS WICLEFFI.

I. SUbſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini manent in Sacramento Altaris poſt conſecrationem.

II. Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in Sacramento Altaris.

III. Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identice, realiter, & in propria eſſentia corporali.

IV. Si Epiſcopus vel Sacerdos exiſtat in mortali peccato; non ordinat, non conficit, nec baptizat, nec conſecrat.

V. Non eſt fundatum in Evangelio, quod Chriſtus miſſam ordinaverit.

VI. Deus debet obedire diabolo.

VII. Si homo fuerit debite contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

VIII. Si Papa ſit præſcitus & malus, & hinc membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ab aliquo ſibi datam, niſi forte a Cæſare.

IX. Poſt Urbanum VI. non eſt alius recipiendus in Papam, ſed vivendum more Græcorum ſub legibus propriis.

X. Contra Sacram Scripturam eſt, quod Viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

XI. Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat ipſum excommunicatum a Deo.

XII. Excomunicans Clericum, qui appellavit ad Regem & conſilium regni, eo ipſo eſt traditor regni.

XIII. Illi, qui dimittunt prædicare, ſive verbum audire propter excommunicationem Prælati, ſunt excommunicati, & in die Judicii traditores Chriſti habebuntur.

XIV. Omnes de ordine mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynam, ſunt excommunicati.

XV. Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.

XVI. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia, & poſſeſſiones ab habitualiter peccantibus.

XVII. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

XVIII. Decimæ ſunt meræ eleemoſynæ, & Parochiani propter peccata poſſunt eas ad libitum auferre.

XIX. Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos religioſos, non plus proſunt eidem, quam generales, cæteris paribus.

XX. Conferens eleemoſynam fratribus, eſt excommunicatus eo facto.

XXI. Si aliquis ingreditur religionem privatam quamcumque, tam poſſeſſionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior, & inhabilior ad obſervanda mandata Dei.

XXII. Sancti inſtituentes religiones privatas, ſic inſtituendo peccaverunt.

XXIII. Religioſi viventes in religionibus privatis non ſunt de religione Chriſtiana.

XXIV. Fratres tenentur per labores manuum victum acciperre, non per mendicitatem.

XXV. Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis in temporalibus obvenientibus.

XXVI. Oratio præſciti nihil valet.

XXVII. Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.

XXVIII. Confirmatio juvenum Clericorum, ordinatio locorum & conſecratio reſervantur Papæ, & Epiſcopis

pis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

XXIX. Universitates, studia, graduationes, Collegia & magisteria in eisdem sunt vana gentilitate introducta, & tantum prosunt Ecclesiæ sicut diabolus.

XXX. Excommunicatio Papæ, vel alterius Prælati, non est curanda, quia est censura Antichristi.

XXXI. Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.

XXXII. Ditare Clerum est contra regulam Christi.

XXXIII. Sylvester Papa, & Constantinus Imperator erraverunt Ecclesiam ditando.

XXXIV. Licet alicui Diacono vel Presbytero prædicare Verbum Dei absque Apostolicæ sedis vel Episcopi auctoritate.

XXXV. Ingredientes aliquam religionem eo ipso sunt inhabiles ad observanda Divina præcepta, & perveniendum ad Regnum Cœlorum, niti apostataverint ab eisdem.

XXXVI. Papa cum omnibus Cardinalibus, & Clericis possessionem habentibus, sunt hæretici, & laici istis consentientes.

XXXVII. Ecclesia Romana est Synagoga Sathanæ.

XXXVIII. Credere indulgentias est fatuum.

XXXIX. Decretales epistolæ sunt apocryphæ, & seductivæ a fide Christi, & Clerici sunt stulti, qui eis student.

XL. Imperator & seculares sunt seducti a diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

XLI. Electio Papæ a Cardinalibus, est per diabolum introducta.

XLII. Non est de necessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam esse summam inter alias Ecclesias.

XLIII. Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus, & civilia commercia.

XLIV. Augustinus, Benedictus, Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & introierunt religiones.

XLV. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

Quos quidem articulos rite & legitime examinatos, generali sententia uno ore & communi omnium consensu per solemne Decretum condemnarunt Doctores, & Magistri Academiæ Pragensis anno Domini MCCCCVIII.: cujus rei testem ocularem produco M. Joannem Przibram Bohemum, qui cum multis annis inter Hussitarum Doctores fuerit unus de præcipuis, resipiscens tamen postremo acerrime Wicleffistas impugnavit, atque etiam ex propriis Wicleffi verbis confutavit, & convicit.

Cochlæus Lib. I. de Historia Hussitarum. inde Raynaldus in Annal. Eccles. ad h. a. N. 69.

Testimonium de *Universitatis Pragensis sententia* contra Wicleffum hic prolata a Joanne de Przibram, qui primo Hussitis favit, post ejuratis erroribus Hussi, contra eundem scripsit & dimicavit Catholicus: "Profiteor toto animo, quod Decretum & Sententia *in Congregatione Doctorum, Magistrorum*, & totius Nationis Bohemicæ circa annum Domini MCCCCVIII. facta in Universitate Pragensi in domo nationis ad nigram Rosam, Magistro Joanne HUS, tanquam principali in eadem præsente & consentiente, & ME illic etiam præsente & coassistente, est in hoc de tanto justa rationabilis atque vera, de quanto omnes & singuli unanimiter nullo penitus contradicente decreverunt." &c.

Ex Cochlæi L. I. citato de Historia Hussitarum.
Raynaldus Loc. cit.

Archi-Episcopus Sbinko, motus querelis Doctorum, & Literis, Vir consilio & animo illustris . . . munitus ad hoc Sedis Apostolicæ auctoritate, veluti Legatus, & Commissarius, convocatis Doctoribus, jussit ad se ferri Libros Wiclephi. Quibus sane allatis, Doctorum consilio & examine fretus, omnes illos ignibus adjudicavit. Supra 200. Volumina fuisse, ait *Æneas Sylvius.*

Cochlæus Lib. I. Histor. Hussitar. pag. 17.

SYNO-

Digitized by Google

SYNODUS DIOECESANA HERBIPOLENSIS,

A JOANNE AB EGLOFFSTEIN EPISCOPO CELEBRATA

Anno Chriſti MCCCCXI. Joannis XXIII. Papæ II. Sigismundi Reg. Roman. II.

STATUTA VII.

JOHANNES, DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS HERBIPOLENSIS; UNIVERSIS CAPITULIS, CONVENTIBUS, ATQUE CLERO REGULARI, ET SÆCULARI, PER NOSTRAS CIVITATEM ET DIOECESIM HERBIPOLENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO, ET PRÆSENTIUM REPETITÆ LECTIONIS INCONVULSAM NOTITIAM ET OBSERVANTIAM.

CUm die data præſentium, *in ſacra Herbipolenſi Synodo* quaſdam conſtitutiones ſuper certis articulis duxerimus promulgandas, Univerſitati veſtræ per hæc ſcripta præcipimus & mandamus, quatenus eis, quas ſub Sigillo Vicariatus noſtri vobis tranſmittimus, uti velitis inantea, eaſque ſub ſuis certis Titulis Synodalibus noſtris inſtitutis, quæ olim, ſub prima noſtra Synodo per Nos celebrata, debite compilavimus, collocare.

I. *De Immunitate Eccleſiarum.*

Olim, ut infra limites non ſolum Archidiaconatus illius, infra quem Clericum in ſacris Ordinibus conſtitutum, aut Religioſum aliquem temere capi, ſed etiam Archidiaconatus illius, ubi ipſum detineri conſtiterit, ut ipſo facto ceſſetur a Divinis, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, ſtatuit ſacrum Concilium Moguntinum, ac etiam Statutum Synodale: verum quia Concilium & Statutum hujusmodi nonnunquam neglectum eſt obſervari ab illis, in quorum favorem dinoſcitur ſtatutum; factum eſt, ut ſæpe morte conterantur, velut vaſa teſtea, Filii Syon inclyti, & ſicut ovis ad occiſionem reputantur ab impiis Eccleſiæ filii & Prælati: Nos igitur multa deliberatione præhabita, de conſenſu Prælatorum atque Cleri, Nobis in hac ſacra Synodo aſſiſtentium, non ſolum Concilium & Statutum ipſa approbamus, verum etiam ipſa innovamus, ac ipſis duximus adjungendum, ut & ipſa ſub ſuis pœnis, ſententiis, & cenſuris etiam inſtituta forma contra Eccleſiaſticarum rerum ſpoliatores & Clericorum in morte deprædatores, per omnia inviolabiliter, poſtquam de captivatione, ſpoliatione, detentione aut deprædatione conſtiterit evidenter, intra limites Archidiaconatuum ſupra deſcriptorum, nullo alio mandato deſuper exſpectato obſerventur. Hoc inſuper pro majori Eccleſiaſticæ libertatis tutela, dictorumque criminum repulſa ſub eiſdem pœnis & ſententiis firmiter ſtatuimus & mandamus, quod in nulla Eccleſia, neque Cathedrali, neque Collegiata, nec etiam Monaſterio aliquo Ordinis S. Benedicti, filii aut nepotes ipſorum, qui Clericum aliquem in ſacris, ut præfertur, conſtitutum, aut Religioſum temere captivaverit, aut captivatum detinuerit, vivum aut mortuum ſpoliaverit; quovis modo, in Canonicos recipiantur, aut in fratres.

II. *De Parochis.*

Quamquam a ſacris Canonibus dudum fuerit inſtitutum, ut Rectores Parochialium Eccleſiarum infra unius anni ſpatium ad Sacerdotium teneantur promoveri; plerique cortici verborum textus juris inhærentes, Sacramentalem ordinem recipiunt, ſed officium ordini ipſi adnexum differunt exercere: Nos igi-

Digitized by Google

igitur attendentes, quod ſacri Canones non verba, ſed mentem amplectantur, ſacra approbante hac Synodo ſtatuimus & ordinamus; quod Rectores Eccleſiarum Parochialium ſinguli noſtræ civitatis & Diœceſis poſt receptionem ſacri Sacerdotii, infra unius anni ſpatium ſuſceptionis ordinis hujusmodi immediate ſubſequentis, hoc Sacerdotale officium cum Miſſarum celebratione teneantur debite exercere, ipſumque fideliter diebus, quibus vixerint contiuuare, niſi deſuper per Nos, aut Succeſſores noſtros ex cauſa, quam Nos aut Succeſſores noſtri duxerimus aut duxerint, ſeu ſaltem ducere debeamus vel debeant reputare, cum eiſdem fuerit diſpenſatum, alioquin ipſos, Eccleſiis Parochialibus ſic ſuſceptis privatos eſſe volumus eo ipſo.

III. *De Cohabitatione Clericorum & Mulierum.*

Quamvis per Statuta tam Canonica, quam Synodalia, concubinæ Clericis ſint gravibus ſub pœnis interdictæ; nonnulli tamen lumbos continentiæ non præcingentes, focarias ſeu mulierculas cauſa concubitus nutriunt atque fovent; univerſis Decanis tam Cathedralis noſtræ Eccleſiæ, quam Collegiatarum, nec non Ruralium Capitulorum, aut eorum vices gerentibus, diſtrictius præcipimus & mandamus; quatenus infra unius menſis ſpatium a die data præſentium immediate ſubſequentis, concubinas & focarias hujusmodi a ſuis ſubditis penitus rejiciant & expellant, alioquin ſanguinem ipſorum de ſuis manibus requiremus. Si vero quiſquam Decanis aut vicem gerentibus eiſdem rebellis fuerit, ipſum Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario infra eundem terminum Decanus ipſe ſignificet rebellantem: a Nobis tamen per commiſſionem præſentium, Poteſtatem procedendi contra concubinarios iſtiusmodi nullatenus abdicamus, nec tamen per proceſſum ipſum, ſi quem (*a*) Nos aut noſtrum Vicarium in Spiritualibus forſitan haberi contigerit, commiſſionem ipſam intendimus aliquatenus revocare, niſi de revocatione ipſa in noſtris inde faciendis litteris mentio fieret.

(*a*) *ſupple*: per.

IV. *De Religione & Veneratione Sanctorum.*

Ne in debita veneratione Sanctorum quiſquam noſtræ civitatis & Diœceſis a noſtra majori Eccleſia valeat deviare; Feſtivitates per anni circulum per populum Nobis ſubditum ſolempniter celebrandas & quas ab olim ipſa noſtra Eccleſia & populus civitatis ſolempniter celebravit, præſentibus duximus annectendos, mandantes, quatenus Feſtivitates ejuſmodi, & nullas alias ſine noſtra ſpeciali auctoritate & licentia noſtro populo celebrandas aliquatenus, de cætero indicatis: Feſtum videlicet, Nativitatis Domini noſtri. Sancti Stephani Prothomartyris. S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ. Sanctorum Innocentium. Circumciſionis Domini. Epiphaniæ Domini. Purificationis ſanctæ Mariæ. Sancti Matthiæ Apoſtoli. Annuntiationis ſanctæ Mariæ. Reſurrectionis Dominicæ. Sancti Marci Evangeliſtæ, ante prandidium. Sanctorum Philippi & Jacobi Apoſtolorum. Inventionis ſanctæ Crucis. Aſcenſionis Domini. Pentecoſtes cum tribus diebus ſequentibus. Sanctæ Trinitatis. Corpus Chriſti. Sancti Viti Martyris. Nativitatis ſancti Joannis Baptiſtæ. Viſitationis ſanctæ Mariæ. Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum. Sancti Kiliani. Sanctæ Mariæ Magdalenæ. Sancti Jacobi Apoſtoli. Sancti Laurentii Martyris. Aſſumptionis ſanctæ Mariæ. Nativitatis ſanctæ Mariæ. Conceptionis ſanctæ Mariæ. Sancti Bartholomæi Apoſtoli. Sancti Mathæi Apoſtoli. Sancti Michaelis Archangeli. Sancti Burchardi. Sanctorum Simonis & Judæ Apoſtolorum. Omnium Sanctorum. Sancti Martini Epiſcopi. Sanctæ Eliſabethæ Viduæ. Sanctæ Katharinæ Virginis. Sancti Andreæ Apoſtoli. Anniverſarius Dedicationis & Feſtivitatis cujuslibet Eccleſiæ Patroni. Dies quoque Dominicæ ſingulæ per anni circulum occurrentes.

V. *De Statu Monachorum.*

Quia Religioſi habitum ſuæ Religionis non deferentes excommunicati ſunt ipſo jure, plurimi de Ordine ſancti Benedicti ſine ipſo incedunt; quapropter & nos ipſis a Divinis interdicimus. Volumus autem, ut ipſi inantea habitum ſuum Religioni ſuæ congruum deferant, ſub-

ſubſtantialia quoque Regulæ & Religionis obſervent; alioquin per Clerum noſtræ civitatis & Diœceſis, præſenti Synodali ſanctioni non parentes, in Divinis & extra mandabimus evitari.

VI. *De Decimis.*

Licet omnis Chriſtianus ad Miſſarum ſolempnia aliquid Deo offerre teneatur, & reducere ad memoriam, quod Deus per Moyſen dixit: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus*, in præcipuis tamen Dei & Sanctorum Feſtivitatibus per anni circulum occurrentibus, quas juxta noſtræ Eccleſiæ longævam conſuetudinem VII. fere cenſemus: Nativitatis videlicet Domini noſtri Jeſu Chriſti. Paſchæ & Pentecoſtes. Nativitatis ſanctæ Mariæ. Purificationis. Annuntiationis. Aſſumptionis. Ad oblationes & offertoria omnes & ſingulos noſtros ſubditos in ſuis Parochialibus Eccleſiis Sacerdotibus ſuis Curatis teneri præſentibus declaramus, ſtatuendo.

Præterea decernimus & diſtrictiſſime injungimus, & mandamus, ut ſinguli Eccleſiarum Rectores in prædictis ſeptem Feſtivitatibus ſtatuta ſupraſcripta, contra ſpoliatores & captivatores Clericorum edita, ſuo pronuntient de ambone, ne ipſi prætextu ignorantiæ eorundem ſe valeant aliquatenus excuſare.

Decimas ſacri Canones jubent ſine diminutione, & ſine expenſarum deductione Clericis exſolvi, ideoque mandamus, quatenus ipſas de fructibus ſtatim, cum collecti fuerint, & non deductis expenſis cum integritate plenaria exſolvant.

VII. *De Accuſatione.*

Poſtremo, quia ad morum correctionem, & controverſiarum diſſolutionem ſemel ad minus in anno Epiſcopalem Synodum ſacri Canones celebrari præceperunt, ſtatuimus & ordinamus: ut ſingulis annis deinceps, anno immediate ſequenti dumtaxat excepto, omnes & ſinguli Prælati, & Decani rurales, adjunctis ſibi de Clero ſibi ſubdito duobus aut tribus viris idoneis & honeſtis, Feria quarta poſt Dominicam, qua *Jubilate* in Eccleſia Dei poſt Paſcha decantatur, pro Concilio, & de quinquennio in quinquennium dicta die generaliter omnes & ſinguli Synodo Epiſcopali intereſſe debentes, ſine nova advocatione, pro generali hujusmodi Synodo celebranda, teneantur intereſſe.

Datum Herbipoli Anno Domini MCCCCXI. menſis Octobris die XXIII. noſtri Vicariatus ſub ſigillo.

Deſcripſit Cl. Schannatus ex Codice MS. Cœnobii S. Michaelis Bambergæ.

SYNODUS PADERBORNENSIS

Anno Chriſti MCCCCXI. Gregorii XII. Papæ V. Joannis XXII. PP. II. Sigismundi Rom. Reg. II.

WILHELMUS, (*a*) Paderbornenſis electus Epiſcopus, in Abdinghoviano Sancti Benedicti Cœnobio religioſam ad diſciplinam reducendo, alterum jam in annum laboraverat multo quidem ſtudio, ſed fructu nullo: cum Abbas ac Monachi omnibus Epiſcopi monitis publicis, privatisque non ſolum contumaciter reſtitiſſent, ſed Clerum inſuper & plebem adverſus Epiſcopum concitaſſent. Tandem cum Epiſcopus poſt Eccleſiaſticas adhibitas cenſuras, carceres etiam contumacibus intentaſſet; Monachi cum Clericis, laicisque iram omnem odiaque verterunt in Eccleſiaſticum Epiſcopi Judicem, tanquam motuum horum incentorem (erat is Gobelinus Perſona, ex cujus Coſmodromio hæc excerpſimus) eundemque, tentata etiam vita, inſperſo cibis veneno, graviſſimis injuriis afflixêre. Quare hic " *in Epiſcopali Synodo* (inquit Gobelinus) " *coram Clero ibidem congregato* de inſecu- " ritate Perſonæ ſuæ, propter machina- " tiones in mortem ejus attentatas, pro- " teſtans, de ſpeciali mandato Domini " Electi, Curiam Epiſcopalem cum juriſdi-

Digitized by Google

" risdictione ſua, ad oppidum Bilfelde, " Diœceſis Paderbornenſis, ipſi Domino " Electo de-jure Patrimoniali pertinens, " transferebat."

Gobelinus Perſona Coſinodrom. Cap. XCII. Schatenus Annal. Paderborn. P. II. L. XV.

(a) Wilhelmus, Dux Montium, anno MCCCXCIX. a Paderbornenſi Collegio Cathedrali una conſenſione electus Epiſcopus, cum Bertrando de Arvaſſanis Canonico Ravennatenſi, quem Pontifex Bonifacius IX. Epiſcopum nominaverat, plus anno integro de adeunda Epiſcopatus poſſeſſione diſceptavit: ad quam dein anno MCCCCI. Prid. Id. Martii, e Papæ, Bernardum in Italiam revocantis, conſenſu, admiſſus fuit. Præfuit Eccleſiæ Paderborn. uſque ad annum MCCCCXVI. quo dum pro obtinenda Metropolitana Colonienſi, ad quam anno præcedente multorum Canonicorum Colonienſium ſuffragiis evocatus fuerat, cum Theodorico Mörſano æmulo ſuo, ab altera Canonicorum parte electo, acriter decertâſſet; tandem huic non Colonienſem ſolum Metropolim, ſed Paderbornenſem etiam Epiſcopatum ceſſit anno MCCCCXVI. Et cum Majoribus initiatus nondum eſſet, relicta ſponſa ſua Eccleſia, Nicolai Teckleburgenſis Comitis filiam Alheidem, Theodorici Mœrſani neptem, Sponſam duxit, nuptiis Arnsbergæ 19. Februar. celebratis, præſente & procurante Theodorico Archi-Epiſcopo Colon. qui Paderbornenſem dein Eccleſiam annis ſeptem & quadraginta adminiſtratoris nomine tenuit, rexitque.

Tribunal Inquiſitionis ſtabilitum MINDÆ

per Vicarii Generalis Litteras, ſeu Mandatum Epiſcopale, Datum anno MCCCCXI. Indict. XIV. Menſe Septemb. Die XXVIII.

NOS WILBRANDUS, DEI GRATIA, EPISCOPUS MINDENSIS,

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

CUm, proh dolor! noſtra Mindenſis Eccleſia quam graviſſime & atrocuume ob diverſa & quamplura crimina, præſertim capitalia, ut puta contra naturam, homicidium, crimen læſæ Majeſtatis, crimen falſi, ſacrilegium, conſpirationem, falſum teſtimonium, ſimoniam, raſuram, nec non exceſſus, malitias, inſolentias, ſcandaliſationes, injuriationes, læſiones, malam vitam, inhoneſtatem morum, multiplicitatem vitiorum, notabilesque in ſanctis moribus, aliis virtutibus, ſacris Ordinibus, Divinorum Officiorum obſequiis, ac Beneficiatibus titulis, defectus perſonarum in ea exiſtentium, quam diutius & inceſſanter in mali ſtatus diſpoſitione, ornatu, regimine & gubernatione, bonorum amminiſtratione, fructuum exhibitione, Divini cultus, ac inhoneſtis & illicitis ſtatutis & conſuetudinibus, & aliis, quaſi per infinitum corruptibiliter in capite, & in membris ſint, & malignizata, ſcandalizata, & dehoneſtata, & injuriata, & per minimum læſa & corrupta, & vituperata, nec non etiam, quæ olim locus Paradiſi & hortus deliciarum fuerat, & in ſpiritualibus Sanctius reflorere, ac in temporalibus uberius habundare conſueverat, in eiſdem ſpiritualibus & temporalibus paſſa fuerat, & patitur gravia detrimenta, ac in eis, quaſi funditus collapſa, & collabitur, quia niſi ei celeriter ſuccurratur; vix adjiciet, ut reſurgat.

Et quia præmiſſa Nobis innoteſcunt & nota ſunt, non ſolum ex cottidiana, clamoroſa, & publica fama in dies coram clamante, Officium noſtrum in civitate ac inceſſanter propulſante, & ad judicium Nos evocante: verum etiam ex noſtra ſcientia ſenſibus corporeis per Nos palpata, & per experimenta nobis clara & notoria ſunt, & inſuper ea non Nobis ſolum, ſed etiam noſtris, & vicinarum partium Clero & populo clareſcunt. Et cum Eccleſia quam plures Nos, & ſucceſſive *Officiales* noſtri de mandato noſtro in *loco Capitulari ipſius Eccleſiæ* Canonicos, & ibi capitulariter tunc exiſtentes, & Capitulum celebrantes, monuimus, & juſſimus, ac juberi, ac moneri fecerimus, ut præmiſſa eis in genere & in ſpecie tunc deſignata infra certos

tos terminos tunc expreſſos, corrigerent, & emendarent: ipſi tamen monitiones & juſſiones hujuſmodi adimplere non curarunt, neque curant. Ac videntes & experientes, quod propterea ipſa Eccleſia paupercula ſummopere tam in ejuſdem capite & membris, *Viſitationem*, & *Inquiſitionem*, & *Reformationem*, punitionem, & emendationem, relevationem, conſtitutionem, ac ulterius diſpoſitionem fructuoſe cujuscumque luna quam maxime neceſſario indigere dinoſcatur. Tenore præſentium conſtituimus & ordinamus Venerabiles Viros, Dominos, Magiſtrum *Johannem Barborch*, *Decretorum Doctorem*, *Hermannum Reynerdinck*, *Decanum S. Joannis*, Magiſtrum *Joannem Kerckhof*, Canonicum S. Martini, *Jordanum Groten*, Hamelenſem, Mindenſis Diœceſis Eccleſiarum Canonicos, ac *Joannem Plettenborch*, Notarium publicum, Clericum Colonienſis Diœceſeos, in noſtros Vicarios, & Officiales, ſpeciales & Generales &c. *Et ſic fuit inchoatum tale factum, quod ſtetit per tres annos.*

Leerbeck Chronicon Mindenſe. Edidit Leibnitzius Tomo II. Scriptor. Brunſwicenſ.

Articuli OTTONI, Havelbergenſi Epiſcopo, in MAGDEBURGENSI CONCILIO propoſiti, circa cultum prætenſi cujusdam Sanguinis Chriſti in Wilsnack.

Anno Chriſti MCCCCXII. Joannis XXIII. PP. III. Sigismundi Reg. Roman. II.

I. IN Oppido veſtro *Wilsnack* illicita fieri perhibentur in opere, ſermone, & fallacibus ſignis; & primo quidem innumerabilia & incredibilia miracula, & ſæpe quod mortui reſurgant, quorum tamen nemo viſus eſt.

II. Licet talia figmenta ſint publica, nunquam tamen audivimus aliquem veſtrorum Clericorum propter hoc eſſe punitum, ut aliis cederet in exemplum; cum tamen ſcriptum ſit: Peccantem coram omnibus arguere, ut & cæteri timorem habeant.

III. In majorem confirmationem errorum, magna miraculorum volumina conſcripta ſunt, & dietim talia figmenta conſcribuntur, ita quod de Chriſto, & ejus Apoſtolis, non tot ſcripta ſunt, quam ibidem habentur; & hæc magna præſumptio eſt, Poſteris noſtris talia relinquere in ſcriptis, quaſi per Prædeceſſores Prælatos, & Doctores ſint approbata.

IV. Veneratur ibidem populus cruorem, neſcimus quem; cum tamen nullus ibidem habeatur, nec aliquid ſimile cruori. Hoc primo ortum habuit ab illius loci quondam Plebano, cui fides non debuit haberi, ex eo, quod per ſe faſſus eſt in Magdeburg, qualiter egit; Teſtibus felicis memoriæ *Chriſtiano*, ſacræ Theolog. Doctore, de Ord. Minorum, & quondam Magiſtris in Theologia, *Henrico* de *Geysmania*, & *Petro Steinbecke*.

V. Alii cautius loquentes, aſſerunt non cruorem, ſed Sacramentum ibidem venerari, contra quos communis nominatio loci militat; quia dicitur: *ad ſacrum Sanguinem*, & invocatio talis eſt: *Adjuva me ſacer ſanguis*, vel *ſacer ſanguis me liberet*. Quando tamen neceſſe non eſt ad illum

Anno 1383. oppido Wilznack in cineres redacto, dicuntur inter cineres & rudera 3. Hoſtiæ in una pixide ſartæ illæſæ repertæ fuiſſe, ſed ſanguineis guttis reſperſæ: inde fama late manat. Concurſus populi immenſus, uti & oblationes, indulgentiæ variæ a Papa & Epiſcopis nunc datæ, nunc revocatæ: de hac Hoſtia prætenſo ſanguine imbuta hæc ſapiens ordinatio procedit. *V. Lentzen Havelbergiſche Hiſtorie pag.* 40. 41. 42.

illum locum propter Sacramentum recurrere, cum ubique in Ecclesiis habeatur.

VI. Pro Reliquiis ibidem exponitur, nescimus quid, de cera candelæ, quo Fideles consignantur, cum juris sit dispositio, nullas venerari Reliquias, nisi a Sede Apostolica sint approbatæ.

VII. Dicuntur ibidem publicari indulgentiæ multæ & magnæ, nec tamen constat, quis easdem dederit.

VIII. Clerici ibidem ministrantes Divina, leves & multiloqui, absque timore Dei absolvunt in casibus gravibus, nescitur cujus authoritate.

IX. Sumptuosum ibi ædificium erigitur, ex quo fama loci confortatur, & dilatatur in remotiora, quod non expedit, antequam res examinetur & justificetur.

X. Multa insuper ibidem dominatur avaritia; ille pro pecunia visitat peregrinos; ille vendit signa, quibus tamen nullum correspondet signatum; alius, si petatur pronuntiari aliquod miraculum, petit pecuniam; alius, etiam a pauperibus mendicantibus exigit pecuniam pro cedula, in qua innotescit talem, & talem ex ipsis ibi fuisse; alius petit ad structuras; alius ad sacras candelas &c.

Quapropter, cum non modicum imputetur Ecclesiæ Magdeburgensi, & ejus Pontifici, quidquid ibi committitur erroris, petit sacrum hoc Concilium, super omnibus, ac singulis præmissis, informari a vobis.

SYNODUS DIOECESANA MISNENSIS,

SUB RUDOLPHO, EPISCOPO MISNENSI,

CUJUS STATUTA PUBLICATA è CASTRO STULPIN

Anno Christi MCCCCXIII. Joannis XXIII. PP. IV. Sigismundi Reg. Roman. IV.

RUDOLPHUS, DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS MISNENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, ARCHI-PRESBYTERIS, ET CLERO NOSTRÆ DIOECESIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM, ET MANDATIS HUJUSMODI FIRMITER OBEDIRE.

STatuta Canonum volentes exequi, ut tenemur, ideo Statuta Synodalia per Prædecessores nostros edita duximus confirmanda, & præsentium authoritate confirmamus, & ea, quæ per negligentiam non sunt servata, innovamus, & sub excommunicationis pœna præcipimus observari, quorum copiam recipiant singuli Presbyteri nostræ Diœcesis infra mensem, & particularibus Synodis, & conventionibus eadem Statuta legant, & publicent diligenter.

I. Primo: omnes hæreticos, schismaticos, sortilegos, incantatores, & magicas artes exercentes, homicidas, usurarios publicos, adulteros manifestos, emptores spoliorum scienter, & violatores Ecclesiasticæ libertatis excommunicamus, Dei nomine in his scriptis invocato, quos, & vos singulis diebus Dominicis & Festis excommunicatos publice denuncietis.

II. Item præcipimus, quod singuli Clerici nostræ Diœcesis, vestes & tonsuram gerant congruentes, alioquin contra transgressores, quantum de jure poterimus, procedemus.

III.

Rudolphus de Plauvenitz, Episc. Misnensis, sedit ab anno 1411. IV. Idus Januarii ad A. 1419. Alii ad A. 1427. *Calles pag.* 281. 282.

Digitized by Google

III. Item volumus, quod nemo Clericorum in locis publicis choriſare, tripudiare, ludos ineptos exercere præſumat, & maxime ludum taxillorum indiſcrete, ſed ſi quis eis uti voluerit pro recreatione cibi, vel potus, vel cauſa ſolatii, hoc non prohibemus.

IV. Item volumus, ut veſtes ſacræ, & ornamenta, vaſa, & alia ad Divinum cultum ſpectantia, munda, & decenter habeantur, nec mulieribus, aut vetulis committantur ullo modo.

V. Item præcipiendo mandamus: quod ſinguli Clerici, & præſertim Beneficiati in Horis Canonicis dicendis, & maxime in Officiis Divinis ſe regant juxta rubricam Eccleſiæ noſtræ Miſnenſis.

VI. Inſuper prohibemus: ne de cætero in Dedicationibus, primis Miſſis, receptionibus Novitiorum in Monaſteriis, ſeu infra ſepta Monaſteriorum quorumcunque regularium, utriusque ſexus, fiant aliquæ choreæ, nec permittantur mulieres qualescunque in Monaſteriis Monachorum pernoctare, alioquin contravenientes graviſſime puniemus.

VII. Inſuper mandamus: ut in Monaſteriis ordinum non mendicantium utriusque ſexus, de cætero nemo ſuſcipiatur ſine noſtro conſenſu ſpeciali, ne Monaſteria ex perſonarum hujuſmodi receptione ultra debitum graventur.

VIII. Item præcipimus, ut nullus Religioſus de cætero admittatur in Terminarium, niſi ad hoc per Nos fuerit præſentatus, & ſuper præſentatione hujusmodi noſtras literas exhibeat teſtimoniales.

IX. Item præcipimus & mandamus, quod Præpoſiti, & Abbatiſſæ Monaſteriorum Monialium clauſuram ſuorum Monaſteriorum ſub diligenti habeant cuſtodia, nec quenquam virorum cujuscunque conditionis, Status vel Ordinis exiſtant, die aut noctu Monaſteria intrare, nec Monialibus in manifeſto ſive occulto confabulari permittant, niſi ex legitima neceſſitate hoc fieri oporteat, quod tamen in præſentia & audientia trium *Monachorum* Monialium debet fieri, & de licentia Abbatiſſæ, alioquin ſi quæ in perſonas Monaſteriorum evenerint, de manibus Præpoſiti & Abbatiſſæ requiremus.

X. Præterea licet prius ſit proviſum omnes & ſingulas ſanctimoniales, ac Deo dicatas Virgines ſub perpetua clauſura debere in ſuis Monaſteriis permanere, ipſisque nulla facultas exeundi tribuatur, niſi in caſibus infra ſcriptis, videlicet: videlicet ſi aliqua eſſet ita infirmata, quod cum aliis ſine gravi periculo non poſſit converſari, & ſi haberent aliqua Beneficia in feudum a Principibus & Dominis temporalibus, tunc Abbatiſſa cum duabus antiquis & non ſuſpectis exire poterit, ad ſuſcipiendum hujuſmodi feudum, & eo ſuſcepto ad Monaſterium ſuum ſine mora revertatur. In cæteris caſibus ſub excommunicationis pœna prohibemus, ne aliqua Monialis extra ſuum Monaſterium valeat proficiſci ſine noſtra licentia ſpeciali, alioquin in locis, ad quæ perrexerit, quamdiu ibi perſeveraverit, ceſſetur a Divinis.

XI. Mandamus omnibus & ſingulis Archi-Presbyteris noſtræ Diœceſis ſub bono obedientiæ, & ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, quod abhinc infra menſem diligenter inquirere debeant a Plebanis, & Vice-Plebanis ſuarum ſedium de locis, & beneficiis indigentibus confirmationem, conſecrationem, & reconciliationem, ſive fuerint Eccleſiæ, ſive Capellæ, ſive Altaria, aut Cæmiteria polluta ſanguine, aut ſeminis effuſione, ſeu deſtructa alias ignis combuſtione, debeant Nos ſub pœna prædicta de ipſis per propria nomina in ſuis literis infra prædictum menſem certificare, loca vero & Altaria indigentia prædictis, niſi Nobis, (ut præmittitur) fuerunt intimata, ex tunc, id eſt, poſt menſem, ſi Eccleſiæ, Capellæ, vel Altaria fuerint ab Officiis Divinis, Cæmiteria vero ſepultura ex tunc, prout ex nunc, ſuſpendimus in his ſcriptis, donec fuerint Nobis intimata.

XII. Inſuper etiam de cauſis animum noſtrum moventibus omnia indulta ſub quacunque verborum forma, quibuscunque perſonis per Nos, noſtrum Prædeceſſorem, ac Adminiſtratores Capituli, & Eccleſiæ noſtræ Miſnenſis vacantis data & conceſſa revocamus, caſſamus, & irritamus, ac caſſa, & irrita

pronunciamus, ac ea deinceps volumus nullius valoris fore & momenti.

XIII. Insuper mandamus, & præcipimus: ut quæstores quoscunque, seu petitores, & præsertim judæos noviter conversos, recipere vel admittere ad petendum, seu ad prædicandum in vestris Parochiis non debeatis, sine nostris literis veris, & licentia speciali.

XIV. Item præcipimus: ut Clerici continenter, & caste vivere studeant, quod puro corde, & mundo corpore Deo possint Ecclesiastico officio ministrare, si qui vero de cætero deprehensi fuerint detinere concubinas, nisi infra mensem se ab earum consortio separaverint, ex tunc ipsos, & eorum quemlibet, qui hujusmodi nostri Statuti transgressores fuerint, volumus sententia suspensionis innodari.

XV. Item volumus & deliberatione provida duximus inhibendum omnibus & singulis Clericis, Scholarum Rectoribus, Succentoribus, & locatis eorundem nostræ Diœcesis, ut de cætero in ipsis Scholis, seu locis aliis quibuscunque, præterquam in studiis privilegiatis, libros sacræ Paginæ, ac Juris Canonici non legant, aut declarent publice, vel occulte, sed in studio artium liberalium stent contenti; quia plerumque (prout experientia didicimus) ex talium in particularibus studiis, lectionibus, pericula non pauca insurgunt animarum, sectæ quam plurimæ, & errores oriuntur; Expositores vero Evangeliorum, Sequentiarum, & Hymnorum, prout moris est, in Scholis materna lingua exponere non prohibemus.

RUDOLPHUS, Dei gratia Episcopus Misnensis, considerantes Domino reddere populum acceptabilem, ac bonorum operum sectatorem, fideles ipsos, ut vitam valeant agnoscere veritatis, ac ab his, quæ mentes fidelium maculant, nec non & scrupulos conscientiarum generant, per quod devia fidei insurgunt, retrahere cupientes, solicite instigati monitis, & queruloſis plurimorum pulsati relatibus, quoniam in Diœcesi nostra Misnensi tantus abusus invaluit, prout Nobis luculenter exstat declaratum, quod nonnulli Rectores, Plebani, sive eorum Capellani avaritiam sectantes, concursus plebium suis in locis provocantes, & populum ex cupiditate attrahentes, signa inconsueta, imo indicibilia promulgantes, ex quibus Fideles Christi non modice seducuntur. Volumus igitur, & sub pœna excommunicationis mandamus: ne quis Prælatus, sive Plebanus, ac Presbyter nostræ Diœcesis, quæcunque signa, suis in Ecclesiis, sive locis transacta, qualiacunque nuncupari potuerint, intimare vel publicare præsumant: nisi prius ad nostram, sive Vicarii nostri in Spiritualibus præsentiam ipsorum signorum effectum deduxerint luculenter, ut tandem nostro aut Vicarii in Spiritualibus nostri licentia obtenta, eadem valeant publicare; alioquin hujusmodi nostri mandati transgressores sententiam excommunicationis declaramus incidisse, ipsosque acriter puniemus, nolumus tamen præsens mandatum nostrum ad Ecclesiam nostram Misnensem aliquatenus extendi.

Præterea præcipimus, & mandamus, ut mandatum nostrum dudum per Nos editum suo in effectu teneatur, videlicet: Notarii publici, Tabelliones, & Tabularii, officium Tabellionatus nostra in Diœcesi non exerceant, neque Acta nostra, Codices, & Protocolla, & Contractus in Judiciis aut extra conscribere præsumant, nisi a Nobis, aut nostro Officiali fuerint approbati, & per Literas nostras, seu Officialis nostri fidem faciant sub pœna in Processu nostro inantea expressa.

Mandamus insuper universis & singulis vobis supradictis Curatis, & non Curatis, ut vos omnes singulariter singuli, & universaliter universi nostrorum Processuum & Statutorum in *præsenti Synodo* lectorum, a nostro Officiali copias recipiatis, & de ambone Ecclesiarum vestrarum hujusmodi nostra mandata diligenter publicetis, & exequutioni demandari faciatis: nam si quemcunque reprehensibilem circa præmissa perceperimus, allegando ignorantiam, a pœnis sibi applicandis non poterit relevari.

Datum in Castro nostro Episcopali *Stulpin*, Anno Domini MCCCCXIII. ipso die S. Galli Confessoris, nostro sub sigillo.

Sumptum ex Codice MS. Biblioth. Metropol. Eccles. Moguntinæ.

Dili-

Diligenter collatum cum ſuo genuino Textu, in Archivo Archi-Epiſcopali Pragenſi ſub fide mea jurata aſſervato, per omnia concordare, teſtor Pragæ die 7. Octobris A. 1757.

(L.S.)

WENCESLAUS PROCOPIUS DUCHOWSKI mpp.
Reg. Capellan. Oo. Sanct. in Caſtro Prag. Beneficiatus, Notarius Apoſtolicus, & Curiæ Archi-Epiſcopalis Archivarius juratus.

SYNODUS DIOECESANA OLOMUCENSIS,

A WENCESLAO, PATRIARCHA ANTIOCHENO, ET COMMENDATARIO ECCLESIÆ OLOMUCENSIS, IN OPPIDO WISCHAU CELEBRATA

Anno Chriſti MCCCCXIII. Joannis XXIII. PP. IV. Sigismundi Reg. Rom. IV.

WENCESLAUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, PATRIARCHA ANTHIOCENSIS, COMMENDATARIUS PERPETUUS ECCLESIÆ ET EPISCOPATUS OLOMUCENSIS; VENERABILIBUS, HONORABILIBUS, ET DISCRETIS VIRIS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ARCHI-DIACONIS, CANONICIS, PLEBANIS, ECCLESIARUM RECTORIBUS, ALTARISTIS, VICARIIS, ET CLERICIS, PER CIVITATEM, ET DIOECESIN NOSTRAS OLOMUCENS. CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO, QUI EST OMNIUM VERA SALUS.

POſtquam ſuper ſolium Paſtoralis Eminentiæ ipſius Eccleſiæ *Olomucenſis* Nos, licet immeritos, Divina Bonitas collocavit, ex injuncti Nobis officii debito, ſubditorum ſaluti ac utilitati providere volentes, quasdam noſtras Conſtitutiones neceſſarias, prout experientia nos docuit, in hac *noſtra Sancta Synodo*, quam de conſilio & conſenſu Decani, & Capituli noſtræ Olomucenſis Eccleſiæ duximus celebrandam, prioribus annectimus; mandantes, & volentes, ut vos omnes, & ſinguli veſtrum, eas benigno ſuſcipientes affectu, eis utamini de cætero locis, & temporibus quibuslibet oportunis.

Cap. I. *De Statutis, & Canonibus obſervandis.*

CAnonum Statuta, Patrum Decreta, nec non Conſtitutiones Provinciales Domini Arneſti Archiep. & Synodales, tam a noſtris Prædeceſſoribus, quam a Nobis, editas, ab omnibus inviolabiliter teneri, & obſervari volumus ſub pœna in eiſdem oppoſitis, ignorans enim ignorabitur, & negligens negligetur. Et licet ſacri Canones ſint Synodi, & Eccleſia Romana, quæ eſt Mater & Domina omnium Eccleſiarum, quam inſcrutabilis Divinæ providentiæ altitudo in univerſis diſpoſitionibus incommutabilem voluit, totius orbis præcipuum obtineat Magiſtratum; tamen clamoroſa & deteſtabilis querela per nonnullos Prælatos noſtræ Diœceſis, ad Nos pervenit, qualiter: quidam Clerici peregrini, & per illos Clericos laici ſeducti, ſcandaloſe & heretice predicant in angulis, & in publico, ponentes os in Cœlum: dicentes, Summum Pontificem, qui eſt Ordinarius omnium Eccleſiarum, & omnium Chriſtianorum, non poſſe excommunicare, & quod excommunicatio tam Papalis, quam etiam aliorum Prælatorum ſit nulla; aſſerentes etiam in occulto, & in manifeſto, quod bona Clericorum male viventium poſſunt rapere, & eos ſpoliare ſine pœna excommunicationis, & per hoc nervum Eccleſia-

Digitized by Google

cleſiaſticæ cenſuræ annullantes, quantum in eis eſt, laicos ſimplices & potentes in eorum favorem & hæreſim inducentes, alios multos errores hæreticos publice prædicant:

Igitur ſtatuimus: ut ſi quis Clericus, vel laicus, utriusque ſexus, cujuscumque dignitatis vel ſtatus exiſtat, auſus ſit præſumptione dampnabili, publice vel occulte prædicare, docere, credere vel tenere prædictos errores, tales ut hæreticos excommunicamus. Mandantes: ut tales non fovere, ſed potius, ſi poſſibilitas fuerit, detinere curetis, & Nobis vel Vicario noſtro præſentare puniendos, vel ſaltim denuncietis Nobis, aut Officiali noſtro, ſub pœna excommunicationis & alia etiam pœna pro negligentia infligenda. Ex eadem radice & hæretica pravitate dicunt alii, quod Sacerdos in mortali exiſtens peccato, non poſſit conficere Corpus Chriſti, ſeu ſic ligatus non poſſit ſolvere vel ligare ſuos ſubditos a peccatis; illi ſic tenentes illam hæreticam opinionem, pro hæreticis, & incredulis teneantur & habeantur; quos errores per hanc ſacram Synodum pariter dampnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus.

Cap. II. *De Obſervandis circa Sacramenta.*

In hac Sancta Synodo ſtatuimus: ut Sacerdos quilibet plebem ſuam doceat diligenter, ut, cum in celebratione Miſſarum levatur hoſtia ſalutaris, quilibet devote flectat genua ſua vel ſaltem ſe reverenter inclinet, & cum extra ſepta Eccleſiæ portatur, mandamus ſolita veneratione venerari.

Item ſtatuimus: ut Sacerdotes & campanarii, qui Sacerdotibus ad Altare in celebratione Miſſarum aſſiſtunt, juxta quod officium eorum requirit, ſuper veſtimenta ſua ſuperpelliciis utantur; & quia, maxime in Parochiis ruralibus hoc contingit, ut, propter Clericorum defectum, Sacerdotes ſolos oporteat celebrare contra ſanctiones Canonicas, vel pueros ignaros, qui verba, quæ reſpondent Sacerdoti, non intelligunt, cantare nec legere ſcientes, loco Clericorum aſſumant; inhibemus, & ſub eadem pœna ſtatuimus: ne Presbyteri ſine Clerico Divina Officia, & maxime Miſſarum ſolempnia celebrare præſumant.

Item; quia veraciter addidicimus peſſimam conſuetudinem, imo corruptelam, ſacris Canonibus contrariam, videlicet, quod poſt confectionem ſeu conſecrationem ſacri Criſmatis in noſtra Eccleſia Olomucenſi peractam, Decani rurales illud per laicos leves & pannoſos recipi & portari procurent, qui & illud interdum vendunt irreverenter, ex quo multa ſortilegia & mala committuntur; Nos, his malis & periculoſis conſuetudinibus obviare volentes, ſtatuimus, & diſtricte ſub pœna excommunicationis mandamus, ut omnes Decani rurales per noſtram Diœceſim exiſtentes, & quilibet eorum unum Sacerdotem idoneum expenſis propriis, pro recipiendis Sacramentis ad Eccleſiam noſtram in Olmutz, omni negligentia poſtpoſita, transmittat, ut Sacramenta cum reverantia recipiantur, & ſub cuſtodia debita deferantur; Plebani vero per Presbyteros vel Clericos idoneos a Decanis recipiant: qui vero Plebani, hujusmodi noſtro Statuto, non providendo Presbytero de expenſis, contrarii exſtiterint, in uno fertone puniantur, & ſi contumaciter contrarii huic noſtro Statuto perſtiterint, per Officialem noſtrum gravius puniantur. Qui vero Sacramenta de jure, vel conſuetudine poſt confectionem diſtribuerit, ſi alteri, quam Sacerdoti, diſtribuendo ad portandum aſſignaverit, ipſo facto pœnam excommunicationis incurrat.

Item ſtatuimus: quod Baptiſma cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum vis conſiſtit, ſervantes formam & modum cum exacta diligentia.

Cap. III. *De Celebratione Feſtivitatum.*

Item ſtatuimus: ut circa celebrationem Feſtivitatum Eccleſiæ noſtræ, ſit concordia ſingularum, ita ut omnes Feſtivitates, prout in Statutis Domini Arneſti continentur, celebrentur.

Inſuper adjicimus: ut Feſtum Viſitationis B. Mariæ Virg. quod in predictis ſtatutis non continetur, item Feſtum S. Hedwigis, & S. Marthæ, in horis trium Lectionum, & Officio Miſſæ, ſolempniter

ter celebrentur ; & quia Beatiſſimi , & Glorioſiſſimi Martyris Longini Reliquias ad Eccleſiam noſtram Olomucenſem attulimus , ſtatuimus quoque , ut totus Clerus noſtræ Diœceſis ipſius Feſtum, & diem , cum horis & Divino Officio debeat XV. menſis Martii, una Nobiſcum, ſolempni veneratione venerari.

Et licet multi in Feſtivitatibus a laboribus abſtineant, ad pejora facinora in eisdem Feſtivitatibus convertuntur (quod dolenter referimus) ludos exercentes , inter quos ludos multa mala vituperia,imo interdum homicidia committuntur. Nos ea mala prohibere volentes , mandamus Plebanis, ſeu Eccleſiarum Rectoribus, ut tales tabernarios & luſores excommunicatos denuntient, quos ex nunc, prout ex tunc, virtute hujus Statuti noſtri excommunicamus.

Cap. IV. *Ut omni Feria ſexta, major campana pulſetur.*

Item ſtatuimus : ut ſingulis Feriis ſextis, hora meridiei major campana pulſetur in memoriam Paſſionis JESU CHRISTI, conformantes Nos, quantum in hoc , Eccleſiæ Metropolitanæ ; & quicumque homines auditò pulſu campanæ , Paſſionem Domini recolentes, flexis genibus tria *Pater noſter*, & totidem *Ave Maria*, devote dixerint, his, de injunctis ſibi pœnitentiis XL. dies miſericorditer relaxamus , & hoc Sratutum ſinguli Plebani & Rectores Eccleſiarum ſuis Parrochianis innoteſcant.

Cap. V. *De Jejunio.*

Qui ſine rationabili cauſa non obſervant jejunia, quæ ſunt ſibi præcepto Eccleſiæ ſervanda, illis interdicimus ingreſſum Eccleſiæ, donec, propter transgreſſorem præcepti , a proprio Sacerdote pœnitentiam recipiant ; ſi autem contempſerint, & pœnitentiam non ſuſceperint, denuntientur noſtro Vicario, gravius puniendi.

Cap. VI. *De Beneficiis erigendis.*

Intelleximus præterea, & nimis graviter in animo noſtro reputamus , quod in noſtra Diœceſi conſuetudo talis irrepſit, quod illi, ad quos Beneficiorum erectio pertinet, de conſuetudine vel de jure, Beneficia ipſa, quæ de novo fundant, de cenſibus illicitis uſurariis, & uſuram omnino ſapientibus erigunt atque creant : nam, ut refertur, pecunias ſuper certis poſſeſſionibus mutuant illi fundatores ſub pactis & conditionibus illicitis, de quibus penſionibus Beneficia petunt exigi & creari. Nos huic pernicioſo malo obviare volentes, & attendentes, quod hujuſmodi erectiones de talibus redditibus vergunt in interitum animarum, tum propter incertitudinem eorum , cum nulla ſint ſtabilitate ſubnixa ; ſtatuimus : ut nullus Chriſti Fidelium de talibus immundis redditibus Beneficia valeat fundare ; Vicariis etiam in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut nullus eorum talia Beneficia facere præſumat ; Nos enim, ſi ſecus factum fuerit , hoc decernimus irritum & inane, volentes , ut prædicti immundi redditus , taliter deputati , illis, quorum quo ad verum dominium exiſtunt , in ſorte reddantur, & ſine difficultate qualibet aſſignentur.

Cap. VII. *Ut in Villis Scholæ non habeantur.*

Item fama referente didicimus, quod multi Plebani, & Rectores Eccleſiarum, in villis, ubi Eccleſiæ earum ſunt, Scholas de novo erigunt & erexerunt , ex quibus multa mala committuntur , tum propter negligentiam puerorum, quia ibi Rectores imperiti exiſtunt ; tum etiam propter furta, quæ ibi Scholares exiſtentes magni & parvi, neceſſitate interdum cogente , committunt , & ſic plus in furtis , quam in litteris addiſcunt. Illis ergo malis obviare volentes , ſtatuimus ſub pœna excommunicationis , & mandamus, ut nullus Scholas habeat in villa, ubi dudum erectæ non fuerint , & in quibus locis tam Rector quam Scholares neceſſaria habere non poſſunt , ſed in Oppidis, ubi ab antiquo Scholæ fuerint , & de quarum erectione hominum memoria non exiſtat.

Cap. VIII. *De Clericis non reſidentibus circa proprias Eccleſias.*

Querulose ad Nos eſt deductum , quod multi Plebani & Rectores Eccleſiarum in noſtra Diœceſi ſuas proprias Eccleſias deſerunt ſine licentia Noſtra, vel Vicarii noſtri Spiritualis , & in civitatibus , oppidis , & villis manſionem tra-

Digitized by Google

hunt pro libitu, vitam in vanitatibus & in otiis deducunt : penſionem , quam a Parochianis ſuis per eorum Conventores & Vicarios extorquent , inaniter conſumunt, & ipſi Conventores , & Vicarii , ab eis locati, ſcandaloſe in Parochiis eorum vivunt , per ſimoniam Sacramenta vendentes , & alia, quo modo poſſunt exquirunt, ut penſionem Plebanis aſſignent, de Grege modicam vel nullam curam habentes, ex quo multa ſcandala & peccata in Parochianis eveniunt. Nos vero, tantis malis obviare volentes, omnes litteras abſentiæ, per Nos, vel Prædeceſſores noſtros conceſſos , revocamus , & nihilominus univerſos Plebanos, Rectores , & Curatos in noſtra Diœceſi præſentibus ammonemus, ut infra duorum menſium ſpatium , a publicatione præſentium , ad ſuas revertantur Eccleſias , & in eiſdem reſidentiam faciant perſonalem ; quod ſi infra dictum terminum ammoniti non redierint , vel cauſas rationabiles coram Nobis, vel Vicario noſtro non allegaverint , ex tunc Nos ad ipſorum privationem procedemus. Inſuper ſtatuimus: ut omnes Decani Rurales cum diligentia exacta inquirant de Plebanis & Rectoribus quibuslibet in Decanatu ſuo, qui ſic temerarie ſine licentia Noſtra , vel Vicarii noſtri ſe abſentaverint & abſentant , & etiam de eorum Conventoribus, & Vicariis, & quos in eorum Decanatu invenerint, Nobis, vel Vicario noſtro eos denuntient, & denuntiare faciant , prout noſtram voluerint indignationem, & pœnam excommunicationis evitare.

Cap. IX. *Ut Clerici non mercentur.*

Volentes, ut Clerici noſtræ Diœceſis in ſuis actibus univerſis Deo ſint placibiles; & etiam contra ipſos nulla poſſit haberi ſuſpicio, vel ſcandalum ſuboriri , ſtatuimus , & mandamus in hac ſancta Synodo , ut nullus Clericorum noſtræ Diœceſis, mercimonia & lucra temporalia exquirat , quia omnes mercaturæ, in quibuscumque rebus conſiſtant , per ſacros Canones Clericis ſunt prohibitæ, quia Clerici non tantum a malo, ſed ab omni ſpecie mali debent abſtinere ; & ideo mandamus , ſub excommunicationis pœna, omnibus Decanis Ruralibus, ut diligentiam adhibeant in ſuis Decanatibus inquirendo , ſi quos Clericos mercatores invenerint, Nobis, vel Vicario noſtro , omni negligentia poſtpoſita, denuntient puniendos.

Cap. X. *De Archidiaconorum viſitatione.*

Item ſtatuimus , & mandamus ſub pœna excommunicationis , quod Archidiaconi teneantur per Archidiaconatus ſuos viſitationis officium exercere juxta Canonicas ſanctiones , id quod, quantocius potuerint, incipiant, & uſque proximam Synodum in toto compleant , nihil ab his, quos viſitabunt, recipiendo , ſed expenſis ſint contenti , ut non quæ ſua ſunt, ſed Jeſu Chriſti quærere videantur ; debitam converſationem facientes de ordinibus miniſtrantium in Eccleſiis, ac de inſtitutionibus Canonicis, de dotibus, & ſtructuris domorum , & cæteris quæ ad ipſorum ſpectant officium ; adjicientes : quod non liceat viſitanti, niſi unam procurationem recipere una die, ſive unum ſolum locum viſitaverit , ſive plura , etiamſi locus quilibet viſitatus ab illo , ſufficeret ad procurationem integram perſolvendam , cum eisdem ſufficere debet , ut temporalia metat a locis perſonaliter viſitatis pro diebus, quibus eis ſpiritualia ſubminiſtravit.

Cap. XI. *De Hoſpitalionariis , & aliis Queſtoribus.*

Clamoſa ad Nos pervenit querela, qualiter quidam Hoſpitalionarii , & alii Queſtores , cum litteris Papalibus , & Epiſcoporum falſis, ſe alios mentiendo, abuſiones non modicas in ſua prædicatione & petitione proponunt, homines ſimplices ad dandum eis inducentes, & illam eleemoſynam, ſive ſubſidium indiſcrete & ſcandaloſe in tabernis , & alias ſumptuoſe conſumunt. Nos vero , talibus malis obviare volentes , ſtatuimus : ut qui ad quærendas eleemoſynas , ſive ad ſubventiones qualescumque deſtinantur , modeſti & diſcreti ſint , nec in tabernis , aut aliis locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant ac ſumptuoſas expenſas. Adhæc quia per indiſcretas & ſuperfluas indulgentias, quas facere non verentur , Claves Eccleſiæ contempnuntur, & pœnalis ſatisfactio evacuatur ; ideo mandamus ſub pœna excom-

Digitized by Google

communicationis, omnibus Plebanis, Rectoribus, & Clericis noſtræ Diœceſis, ut tales deceptores in Eccleſiis non promoveant, nec ad petitionem admittant, niſi prius viſis litteris; quia per experientiam didicimus, quod multi in noſtra Diœceſi his temporibus formam & auctoritatem exceſſerunt in multis, abſolventes indifferenter in quibuscumque caſibus, etiam diſpenſantes in caſibus eis prohibitis, homines mirabiliter ſpoliantes, & animas eorum decipientes, contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum: & ideo ſi quos tales præſumptores invenerint, vel circa eorum poteſtatem aliquod dubium habuerint, eos non admittant, ſed ad Nos, vel ad Officialem noſtrum transmittant puniendos, & litteras, quas ſuper hujusmodi indulgentias habuerint, examinandas. Revocamus interea omnes petitiones antiquas.

Cap. XII. *De Statutorum obſervantia.*

Cum Synodus infra annos XXX, & citra non fuerit celebrata, & ex eo conſtitutiones Domini Arneſti, & Synodales noſtrorum Prædeceſſorum in oblivionem ſint deductæ, prout experientia, quæ eſt optima rerum Magiſtra, declarat; mandamus Venerabilibus & Honorabilibus Viris, Prælatis, & Canonicis Eccleſiæ noſtræ Olomucenſis, nec non aliarum Eccleſiarum, in Diœceſi noſtra conſtitutarum Archidiaconis, Decanis ruralibus, Plebanis, nec non Rectoribus, & omnibus Clericis Beneficiatis, in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo, quatenus ipſas noſtras conſtitutiones, una cum conſtitutionibus Domini Arneſti mox ſibi conſcribi faciant, & procurent, ac ſingulis annis in convocationibus Clericorum ſtudioſius recommendent ac legant; Archidiaconi autem, & Decani rurales, & Parochialium Eccleſiarum Rectores, ſinguli unum libellum ipſarum conſtitutionum comparent; nam lapſis tribus menſibus, a data præſentium, nemo per ignorantiam poterit ſe excuſare.

Cap. XIII. *De Synodo annis ſingulis celebranda.*

Statuimus etiam, ut Synodus ſancta ſingulis annis proxima die poſt Feſtum ſancti Mauritii, hora tertiarum celebretur, mandantes omnibus & ſingulis Decanis ruralibus, ut quilibet eorum cum quatuor ſenioribus Plebanis ad eandem venire non negligant; inſuper mandamus: ut quilibet Decanus ruralis omnia & ſingula Beneficia in ſuo Decanatu conſiſtentia conſcribat diligenter, & conſcripta Nobis, infra duorum menſium ſpatium, a data præſentium, aſſignet.

NOS WENCESLAUS, Dei gratia, Patriarcha Anthiocenſ. & Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Olomucenſis, Anno Dom. MCCCCXIII. die prima menſis Septembris in die S. Ægidii in Opido noſtro *Wiſchau*, *Synodum* celebrantes, Prælatis & Canonicis noſtræ Eccleſiæ, & aliis ſæcularibus & Religioſis Prælatis, nec non Presbyteris & toti Clero noſtræ Diœceſis, præſentibus mandamus: ut ſupradictæ noſtræ conſtitutiones ab omnibus ſerventur &c.

Deſcripſit Cl. Schannat b. m. ex cod. MS. Biblioth. Mogunt.

SYNODUS AUGUSTANA

Anno Chriſti MCCCCXIV. Joannis XXIII. Papæ V. Sigismundi Reg. Roman. V.

ANSELMUS Nobilis a Nenningen electus ex ſummo Cuſtode Eccleſiæ Cathedralis Auguſtanæ, concordibus votis, Epiſcopus LImus anno MCCCCXI. poſt diviſionem temporaneam Diœceſis Auguſtanæ inter Fridericum II. de Graffenegg, Epiſcopum Auguſtanum, anno 1414. 11. Auguſti auctoritate Cæſaris Sigismundi, a Joanne XXIII. confirmatum, extra civitatem Auguſtanam (quæ Diœceſeos pars ruralis Epiſcopo ceſſit uſque ad Apoſtolicam litis deciſionem) Lavingæ anno 1414. *Synodum* indixit, interdicto ſuppoſuit civitatem Auguſtam

guſtam, excommunicationis vinculo ſibi reſiſtentes innodavit, omnibusque remediis poſſeſſionem Epiſcopatus ſui tuitus eſt.

Martinus V. anno 1421. utrique Anſelmo & Friderico II. Cathedram abjudicavit. Uterque Pontificio edicto paruit, Anſelmus obiit Blauburæ in Monaſterio anno 1424. (*aliis* 1428.)

Corbinianus Khamm Hierarchia Auguſtana Claſſe III. Sect. XX. pag. 275.

Nec plura reperi.

DIARIUM
CONCILII CONSTANTIENSIS
in Germania celebrati anno MCCCCXIV. XVI. Novembris, ad annum MCCCCXVIII. XXII. Aprilis.

DE SCRIPTORIBUS hujus Concilii.

§. I. MAgni intereſt, e quo fonte habeamus Acta Concilii Conſtantienſis. *LABBEUS Tom. VIII. Conciliorum* poſt factam maximam diligentiam in conquirendis undequaque Actis hujus Concilii, poſt codices Roma a Cardinali Barberino acceptos, poſt viſam editionem Hardtii in Germania ex MSS. Vindobonenſis, & Wolffenbutelenſis Bibliothecarum adornatam, fatetur, primum exemplar hujus Concilii Typo editum, cœptum fuiſſe Conſtantiæ anno MCCCCXCIX., abſolutum vero Hagenoæ anno MD. Addit *SCHELESTRATUS* (*in Diſſertat. de Actis Concilii Conſtantienſis*) ſecundam factam fuiſſe Mediolani anno MDXI.: tertiam Pariſiis anno MDXXIV. opera CAROLI MERLINI, Doctoris, Theologi: eandem recuſam Coloniæ A. MDXXX. typo Quenteliano: & in his quatuor primævis, ad hanc diem notis Editionibus deſunt in Decreto *primo Seſſionis IV. Conſtantienſis* anno MCCCCXV. XXX. Martii celebratæ, hæc verba: *Ad fidem, ... & ad reformationem generalem Eccleſiæ DEI in capite & membris*: Hæ ultimæ voces: *Et ad reformationem in capite & membris*, abſunt etiam a duobus codicibus Vindobonenſi, & Wolffenbutelenſi, a Brunſwicenſi, Gothano, & Lipſienſi, *teſte Hardtio Tom. IV. Parte I. pag.* 86. 87. 89. Abſunt a novem aliis MSS. codicibus, a Scheleſtratio viſis, & teſte Harduino *Tom. VII. Concilior. pag.* 251.

§. II. Poſt quatuor primas editiones, Petrus Crabbe, Mechlinenſis Franciſcanus, typo Colonienſi Concilia omnia, quæ novit, fecit recudi anno MDXXXVIII. inter quæ Conſtantienſe Concilium eſt, juxta exemplar, a Concilii Baſilienſis deputatis extractum, & Concilii hujus ſigillo munitum.

In hac Crabbeana editione refertur Decretum primum quartæ Seſſionis Conſtantienſis, & ſecundum Decretum quintæ Seſſionis Conſtantienſis, quale ſubin a Surio anno MDLXVII. *Tom. III.* & a Binio MDCVI. & iterum MDCXVIII. vulgatum fuit, uti omnes poſteriores Synodographi jam ediderunt.

§. III. Quæ autem cauſa fuerit, ob quam Crabbe ab omnibus anterioribus impreſſis abierit, & has voces addiderit, *quæ pertinent ad fidem, & ad reformationem Eccleſiæ in capite & membris*, neſcio, & hæreo dubius.

Nam ex una parte quis credat, ſex Deputatos, II. Cardinales, II. Epiſcopos, II. Doctores a PP. Concilii Baſilienſis, Acta & Decreta nonnulla Concilii Conſtantienſis non fideliter excerpſiſſe & contraxiſſe?

Ex altera parte, ſi Patres Baſilienſes poſt Seſſ. 25. mandaverint extrahi & conſcribi Decreta Concilii Conſtantienſis; non levis momenti ſuſpicio eſt, Decreta Seſſ. IV. & V. fuiſſe adulterata & aucta ad libitum illorum, qui poſt Seſſ. XXV. in Conciliabulo Baſilienſi multa infauſta & infanda patrarunt, uti creationem Antipapæ Felicis, attentatam depoſitionem Eugenii &c: quidquid enim ad auctoritatem ſibi conciliandam ſupra Papam, licet verum & agnitum ab Eccleſia

Digitized by Google

cleſia excogitare poterant, id auſi ſunt & præſumpſerunt.

§. IV. Altera quæſtio eſt de generalitate hujus Concilii Conſtantienſis, licet enim Cleri Gallicani opinio ſit, anno MDCLXXXII. declarata, & a Clariſſ. Viro Hardtio ſexcenties repetatur hic titulus: *Magnum & œcumenicum Concilium Conſtantienſe*, videtur tamen minime illi titulus hic convenire ante Seſſ. XXXV., celebratam die 18. Junii A. MCCCCXVII, qua fuit peracta unio Ambaſiatorum Regis Aragoniæ & Caſtellæ, adeoque Catholicæ, tunc notæ Nationes omnes in ſuis Legatis unicæ repræſentare poterant ECCLESIAM UNIVERSALEM.

Id hiſtoriæ ſeries docet: Seſſioni I. & II. ſola obedientia JOANNIS XXIII. intererat. Seſſioni XIV. acceſſit obedientia GREGORII XII. Seſſioni XXXV. acceſſit Hiſpania, Caſtilia, Aragonia, Portugallia, Sicilia, Scotia, quæ ſe ſubtraxerunt obedientiæ, Benedicto XIII. juratæ, & ſic ultimæ novem Seſſiones *Concilii Conſtantienſis* poſſunt dici celebratæ a *Conventu, Eccleſiam univerſalem repræſentante*: & XXXIV. priores Seſſiones ſunt Conventus quatuor Nationum, Germanicæ, Italicæ, Francicæ, & Anglicanæ: neque harum quidem integrarum; nam Germaniæ Rex Sigismundus, & multi Principes Germani ſteterunt pro Gregorio XII. uſque ad Seſſ. XIV. Italiæ natio diviſa erat.

Audiamus ex Regeſto Romæ exiſtente, tempore Concilii Conſtantienſis ſcripto, hiſtoriam Seſſionis IV. 30. Martii A. MCCCCXV. celebratæ: " Magna " concertatio tam inter Cardinales, quam " Nationes fuit ob capitula ſtatuenda. " *Imo.* Cardinales Cardinali Florentino " Zabarella difficultatem fecerunt veni" endi ad ſeſſionem quartam, nolentes " Decretorum ab ipſis impugnatorum, " utpote *de jure* non verorum, promul" gationi intereſſe, ideoque Regem Ro" manorum die 29. Martii apud Natio" nes plurimum laborâſſe, ut Decreta " a Cardinalibus impugnata omitteren" tur; obtinuiſſe tamen ab eis, quod " ſeſſio uſque ad horam decimam pro" rogaretur, & in craſtinum uſque ad " illam horam viderent, ſi poſſent ad " invicem concordare.

Ex his verbis patet ante Seſſionem quartam inter ipſas Nationes diſcordiam fuiſſe circa Capitula ſtatuenda Seſſione quarta.

Trigeſima Martii mane hora ſeptima convenientibus in Palatio Epiſcopali Rege Romanorum, Cardinalibus, & Nationibus, magna inter illos altercatio fuit ſuper Decretis in ſeſſione publicandis, & tandem Cardinalibus cum Nationibus non concordantibus incœpta eſt miſſa; cumque Prælati ſederent in Concilio cum MITRIS & PLUVIALIBUS ad Seſſionem Quartam celebrandam; Cardinales (ait *Schelſtratus*) noluiſſe Seſſioni illi intereſſe, quia ſuper definitionibus non fuerunt habitæ, nec ſufficienter petitæ deliberationes eorum: ideoque Regem Romanorum ad ſe vocaſſe Deputatos Nationum, & ingrediendo cum duobus Cardinalibus S. Marci & Florentino, primam capellam Eccleſiæ Conſtantienſis, non modicam iterum diſceptationem habitam fuiſſe inter Regem, Cardinales, & Deputatos Nationum ſuper Capitulis prælibatis, tamen Divino Flamine inſpirante, in unam ſententiam convenerunt, ut omitterentur Capitula a Cardinalibus impugnata, nempe articulus: *De reformanda Eccleſia in capite & membris*, cui Cardinales contradixerant, uſque adeo, ut ex ſola evitandi ſchiſmatis & ſcandali cauſa, non animo conſentiendi (*a*) promulgatis Cardinales interfuerint, & Cardinalis Florentinus (qui ſolebat alias ex ambone promulganda promulgare) noluerit ea die id facere, ſed Andreas Laſcarus, electus Potznanienſis Epiſcopus, Decretum illud promulgarit. Hinc iterum claret, quod Seſſione quarta & quinta nec fuerit Concilium Oecumenicum, nec concors votum, cui Cardinales & Legatus Regis Galliæ, & Natio Gallica multum proteſtando contradixerunt.

(*a*) Hæc ex geſtis coævis Concilii Conſtantienſis *Clariſſ. Schelſtratus loco citato.*

DIARIUM ET INDEX SESSIONUM, ET IN IIS DECRETORUM.

PRæmittitur Præfatio Concilii Baſileenſis, jubentis nonnulla Decreta & geſta Concilii Conſtantienſis excerpi, & conſcribi per ſex Deputatos, duos Cardinales, duos Epiſcopos, duos Doctores. A. MCCCCXLII.

Introitus Joannis Papæ XXIII. ad urbem Conſtantienſem anno MCCCCXIV. Indictione VII. die Lunæ V. Novembr.

SESSIO PRIMA XVI. Novembris anni MCCCCXIV. Erat indicta prima Seſſio Kalendis Novembris Conſtantiæ celebranda in Eccleſia Cathedrali Conſtantiæ, ſed ob varias cauſas dilata fuit in decimam ſextam hujus menſis. Poſt Sacrum, Litanias, & ſermonem, a Papa ipſo habitum

I. Lecta fuit Bulla convocationis Concilii a Cardinali Florentino, data Laudæ V. Idus Decembris a Joanne XXIII. anno quarto Pontificatus.

II. Deputati Protonotarii quatuor Nationum, Germanicæ, Gallicæ, Italicæ, Anglicæ. Pro natione Germanica delectus Hermannus Dwerg Protonotarius.

III. Notarii pro eadem Germanica delecti Gumpertus Fabri, & Giſelerus Boventenſ.

IV. Procuratores & Notarii pro eadem delecti Magiſtri: Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro.

Præſedit primæ & ſecundæ Seſſioni Papa Joannes.

XXII. Januarii Dominus Frater Joannes Dominici, tituli S. Marci Presbyter Cardinalis Raguſinus, obtento per Imperatorem a Concilio ſalvo conductu, introductus fuit cum capello rubro, ſtipatus Duce Bavariæ, & Duce Bigæ, & Joanne Electo Conſtantinopolitano, deinde Dominis Epiſcopis Wormatienſi, Spirenſi, & Verdenſi, in habitu Prælatorum cum capello nigro, veluti Legati Domini Gregorii XII. in civitatem Conſtantienſem, & in conventu Eremitarum S. Auguſtini habitarunt.

SESSIO II. anno MCCCCXV. II. Martii. Poſt Miſſam celebratam Dominus Papa legit ſcedulam, qua promittebat ſe ceſſurum Pontificatu, ſi & quando Petrus de Luna Papatui cederet. Bulla ſuper ceſſione promiſſa confecta.

Die 20. Martii Papa Joannes in habitu ſimulato fugit Conſtantia Scaphuſam, & ex ea urbe ſcripſit Sigismundo Regi, Regi Franciæ, & Collegio Dominorum Cardinalium, ſe non promiſſi frangendi cauſa, ſed ſanitatis & ſecuritatis ergo Conſtantia abiiſſe.

SESSIO III. XXV. Martii, quæ eſt prima poſt fugam Joannis XXIII. præſedit Seſſioni Petrus Alliacenſis, Cardinalis Cameracenſis: Rex Romanorum in habitu Imperiali cum ſuis Nobilibus interfuit: Aſſiſtebat Regi Cardinalis Florentinus. Poſt Miſſam & Litanias Cardinalis Florentinus præmiſſa exhortatione pronuntiavit conſtitutiones ſequentes:

I. Ipſam Synodum eſſe legitime convocatam, & inchoatam Conſtantiæ.

II. Poſt receſſum Domini Papæ, vel aliorum quorumcunque, eſſe & remanere eam in ſua integritate & auctoritate.

III. Non diſſolvendam ante perfectam exſtirpationem ſchiſmatis, & dum Eccleſia ſit reformata in fide & moribus, in capite & membris.

IV. Non transferendam alio, niſi ex cauſa rationabili & de conſenſu Synodi.

V. Nemini recedendum ante finitum Concilium. His lectis & approbatis, *Henricus de Piro*, petiit nomine Concilii & Imperatoris inſtrumentum.

Quod confectum approbavit & ratificavit Petrus Cardinalis præſidens ad Inſtantiam Regis Sigiſmundi, & Henrici de Piro Procuratoris & Syndici Nationis Germaniæ, & aliorum Syndicorum & Univerſitatum, videlicet Viennenſis, Erfordenſis, Colonienſis, Lubicenſis, Eccleſiarum, & Ambaſiato-

Digitized by Google

ſiatorum, præſentibus Ludovico Duce Bavariæ, Nobilibus Friderico & Joanne Burggraviis Norinbergenſibus, Ludolpho Duce Saxoniæ.

Poſt prandium fuit Congregatio deputatorum quatuor Nationum, in qua varia tractata, & deliberata.

SESSIO IV. anno MCCCCXV. 30. *Martii* in Eccleſia Cathedrali Conſtantienſi: poſt Officium & Miſſam de Spiritu ſancto, & Litanias, interfuerunt ducenti Patres, & Rex Romanorum Sigiſmundus, decem Cardinales, præter Nobiles ſupradictos, Comes de Schwartzburg, Magiſter Curiæ Regis Romanorum. Lectæ Conſtitutiones V.

I. Quod ipſa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitime & generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem a Chriſto immediate habet, cui quilibet cujuſcunque ſtatus, vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & ad exſtirpationem ſchiſmatis, (*b*) & reformationem generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris.

II. Joanni XXIII. locum mutare, vel Officiales avocare non licere ſine Synodi conſenſu.

III. Translationes Prælatorum, privationes, aut acta alia, agendave per Joannem XXIII. contra illos, qui Synodo adhærent, nulla eſſe.

IV. De qualibet natione eligendos tres, qui cognoſcant de cauſis recedere volentium.

V. Non creandos novos Cardinales. Quibus lectis & approbatis per generalem (*c*) Synodum, petiit Henricus de Piro inſtrumentum.

SESSIO V. anno MCCCCXV. indictione VIII. VI. die Aprilis die Sabbati celebrata. Præſes Concilii Jordanus Epiſcopus Albanenſis, Cardinalis de Urſinis. Interfuit Imperator cum 33. Principibus Germaniæ. Cantata Miſſa. D. Andreas (*d*) Laſcaris electus Poznanienſis certa capitula legit.

Primum idem, quod Seſſ. IV. ſupra.

II. Quod quicunque præceptis hujus ſanctæ Synodi, aut alterius Generalis, obedire contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur, & debite puniatur.

III. Joannis XXIII. fugitivi mutationes, translationes attentatas, nullas eſſe.

Adhuc IV. alias conſtitutiones addit Surius & Harduinus circa Papam Joannem.

His peractis, D. Andreas, electus Potznanienſis, in *Materia FIDEI* & ſuper materia Joannis Huſs varia aviſamenta prælegit. Commiſſarii in materia fidei Cardinalis Cameracenſis, Cardinalis S. Marci, Epiſcopus Dolenſis, & Abbas Ciſtertii nominati.

SESSIO VI. anno MCCCCXV. VII. Aprilis. Præſedit Joannes Cardinalis Oſtienſis. Joannes Epiſcopus Rigenſis, erat deputatus pro Natione Germania. Epiſcopus Atrebatenſis prælegit duas conſtitutiones de procuratorio a Joanne XXIII. præſtando.

Variæ formulæ procuratoriæ.

Legati ad Joannem ex Natione Germaniæ, Joannes Archi-Epiſcopus Luthomislenſis, Petrus Epiſcopus Ripenſis, Andreas Epiſcopus Poznanienſis electi, ut vel omnes, vel ex eis delecti adeant Papam fugitivum, revocent

(*b*) *Has voces ultimas a primis Impreſſis omnibus, & a plurimis MS. abfuiſſe jam ſupra monui.*

(*c*) *Ita poſt Petrum Crabbe ex MS. juniore conſcripſit Harduinus:* Generalis dici poteſt ſecundum convocantis Joannis XXIII. intentionem, licet unius hujus obedientiæ ſubditi intervenerint, & abfuerint ſubditi obedientiæ Petri de Luna, quæ ante 15. Seſſionem, & Gregorii XII. quæ ante 14. Seſſionem non intervenerunt, imo hi duo aperte negarunt eſſe Concilium Generale ante ſuum acceſſum; & hoc in Actis legitur.

(*d*) Epiſcopus Electus Poznanienſis legit, quia Cardinalis Florentinus recuſabat ea legere, & cum aliis Cardinalibus proteſtatus eſt, & diſputavit, quod poſitiones memoratæ non erant veræ de jure, & intervenit Seſſioni ſolo animo vitandi ſchiſmatis, nullatenus vero conſentiendo. *Scheleſtratus. Labb.*

Digitized by Google

vocent ad Concilium Conſtantiæ, vel ad vicinam villam Ulmæ, vel Raveſpurg, vel Baſileam: interea ſuperſedendum a proceſſu contra eundem: famoſi libelli interdicuntur. Statutum, ut Commiſſarii contra Joannem Huſs pergant in cauſa ſua. Allatæ litteræ Univerſitatis Pariſinæ ad Conſtantienſes. Demum decreta citatio contra Hieronymum de Praga.

SESSIO VII. II. Maji anno MCCCCXV. Præſidebat Joannes Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Vivarienſis. Interfuit Imperator cum inſignibus & Principibus prædictis.

Henricus de Piro Promotor Concilii petiit citari Papam Joannem: citatur.

Accuſat contumaciam Hieronymi Pragenſis citati, & non comparentis, prætendi ſalvum conductum; hic impetratur.

SESSIO VIII. IV. Maji. In Eccleſia Cathedrali Conſtantienſi præſidebat Johannes, Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Vivarienſis. Interfuit Imperator & Hungariæ Rex cum Inſigniis Regalibus, & Nobilibus ſuis. Poſt Sacrum, Litanias, Orationes, & ſermonem ab Epiſcopo dictum, Henricus de Piro præſentavit citationem executioni mandatam, petiitque, Johannem Wicleff, ut hæreticum, & hæreſi immortuum, condemnandum. Ejuſdem etiam XLIV. articulos, cum CCLX. per Synodum damnandos, uti & nomine quatuor Nationum decerni, oſſa ejuſdem exhumanda eſſe, uti & libros reprobandos poſtulavit. Subinde ſententia lecta, quam Surius, & alii Synodographi habent.

Hac eadem Seſſione Fridericus Dux Auſtriæ, qui Joannem XXIII. fugitivum receperat, ideoque a Sigismundo bello impetitus fuerat, cupiens Regi conciliari, per quatuor Prælatos & Duces aliquot introductus, Regi ſupplex factus eſt. Juraverat Rex, nunquam ſe in gratiam eum recepturum. Reſponderunt Patres, ipſa pœnitentia Friderici mutari ſtatum, nec juramento eum amplius ligari. Rex ſupplici veniam conceſſit, mediantibus Principibus Burggravio Nurembergenſi, & Ludovico Duce Bavariæ, hac conditione, ut Papam reducere vellet, ut ſe, & bona ſua in poteſtatem Regis daret, nec ſimile quid ſubinde admitteret. Accepit conditiones Fridericus, & literas in Teutonico ſcriptas dedit præſtandæ ſatisfactionis Regi & læſis: quas Rex voluit inſeri Actis Concilii. Refert eas latine *Surius*, & alii.

SESSIO IX. XIII. Maji die Lunæ fuit habita in Eccleſia Cathedrali, Præſide Joanne Oſtienſi Epiſcopo, Cardinali Vivarienſi. Interfuit Rex & Nobiles cum Inſignibus Regalibus, & XIV. Cardinalibus. Poſt Miſſam, Litanias, & Orationes fuit a Benedicto Gentiani, Monacho Ord. S. Benedicti, Ambaſiatore Studii Univerſitatis Pariſienſis, oblata Epiſtola Univerſitatis Pariſienſis, qua ſe Concilio commendat. Deinde Henricus de Piro, Concilii Promotor, & Procurator, dixit, citationem contra Joannem Papam factam, nec comparuiſſe: quare videri ſcandaloſum, & procedendum contra eundem ex officio.

His factis, Cardinalis Florentinus protulit Bullam Joannis, qua Cardinales Petrum Cameracenſem, Guillelmum S. Marci, & ſe Florentinum conſtituebat ad defendendum & agendum nomine ſuo. Nullus acceptavit munus delatum. Henricus de Piro oppoſuit, citationem eſſe perſonalem, & cauſam criminalem: in hac non admitti Procuratorem. Fit denuntiatio ad portam Eccleſiæ. Promotor petit Commiſſarios in cauſa Joannis examinanda. Concilium dat Commiſſarios... Pro Natione Germanica Epiſcopum Merſeburgenſem, Andream Electum Poznanienſem, & Bertholdum de Wildungen, S. Palatii Auditorem. 2do. Concilium deputat Judices... pro Natione Germanica Nicolaum Plocenſem Epiſcopum. 3. Deputat Seſſionarios . . . pro Natione Germanica Magiſtrum Eberhardum Lupi.

SESSIO X. XIV. Maji celebrata in Eccleſia Cathedrali: præſidebat idem Joannes, Oſtienſis Epiſcopus, Cardinalis Vivarienſis, interfuit Rex Romanorum in Inſignibus Regalibus cum ſuis Nobilibus, & duobus Cardinalibus,

bus, ſibi Regi aſſiſtentibus, Angelo Laudenſi, & Jordano de Urſinis.

Henricus de Piro Promotor propoſuit, contra Joannem Papam citationem factam, & executioni datam: ac denuo eundem citari petiit extra valvas Eccleſiæ per Prælatos quatuor nationum, & duos Cardinales: dein petiit, concluſam ſententiam ſuſpenſionis Papalis dignitatis debere effectui dari.

Item ſcrutinium inſtitutum ſuper mittendis cum Rege Romanorum ad Petrum de Luna.

Lecta litera, per Bohemos ſcripta, & oblata per Dominum Epiſcopum Luthomiſlenſem. Lecta dein *BULLA* conſtitutionis Procuratorum D. Gregorii XII. ſcripta Wernero Archi-Epiſcopo Treverenſi, Ludovico Comiti Palatino Rheni, & Carolo de Malateſtis Domicello Ariminenſi.

SESSIO XI. XV. Maji habita in Eccleſia eadem. Præſide eodem, præſentibus Rege Romanorum & Hungariæ &c. poſt ſacram Miſſam, Litanias & Orationes, Andreas electus Potznanienſis legit articulos LIV. formatos contra Joannem Papam, per teſtes probatos, cum nonnullis aliis.

II. Epiſtola ejuſdem ad Regem Sigiſmundum ſcripta de Cellis.

III. Idem Andreas legit Decreta pro approbatione ſcripturarum & deputationis.

Die 26. *Maji* quatuor deputati Commiſſarii ad Papam, ad intimandos eidem articulos, & requirendum reſponſum, reverſi ad Concilium retulerunt acta.

IV. Inſtrumentum ratificationis articulorum ſupradictorum factum per Joannem Papam, olim Balthaſſarem, die 27. Maji.

Idem Commiſſarii intimant Papæ diem & terminum ad audiendam ſententiam.

Papa ſe nil curaturum, & acceptaturum ſententiam, repoſuit, citra appellationem.

SESSIO XII. XXIX. Maji celebrata die Mercurii, eodem præſide, iiſdem præſentibus.

Poſt Officium, Miſſam, Litanias, facta relatio a Nuntiis ad Papam Joannem miſſis.

Henricus de Piro petiit pronuntiari ſententiam definitivam. Conſtitutum, non procedendum ad Electionem Papæ, niſi ſede vacante.

III. Statutum, quod nemo contendentium reeligendus in Papam.

Joannes auditam ſententiam contra ſe latam ratificavit: omnia Inſignia Papalia coram iis, qui miſſi fuerant, depoſuit.

SESSIO XIII. XV. Junii anno MCCCCXVI. indictione VIII. in Eccleſia majori Conſtantienſi, præſes fuit Joannes Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Vivarienſis, præſente Rege Romanorum & Hungariæ, cum reliquis.

Poſt Miſſam, Litanias, & Orationem &c.

Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis Procuratores & Promotores Concilii propoſuerunt pullulare in diverſis locis diverſas hæreſes, &c.

Conſtitutum: dicere, quod laici teneantur ſub utraque ſpecie communicare, eſt erroneum: id pertinaciter aſſerentes puniendi per Diœceſanos locorum, Officiales eorum, vel Inquiſitores.

Epiſcopus Atrebatenſis proteſtatus eſt, quod Petrus Cameracenſis Epiſcopus eſſet Commiſſarius in cauſa vertente inter Ducem Burgundiæ & Univerſitatem Pariſienſem. Deputantur Commiſſarii in materia fidei & hæreſum exſtirpatione. . . pro Natione Germanica Andreas Electus Poznanienſis, Magiſter Nicolaus Dinckelſpuel, M. Theodoricus de Monaſterio, ſacræ Theologiæ Profeſſor, Bertholdus Wildungen ſacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditor.

In cauſa vero Joannis Huſs ſtatutum, ut Judices olim deputati in illa ulterius cognoſcenda procedant.

SESSIO XIV. Apoſtolica Sede vacante, regnante Sereniſſimo Sigiſmundo, *die Jovis* 4. *Julii* in Eccleſia Cathedrali celebrata præſente Rege cum inſigniis & Nobilibus, poſt cantatum Hymnum *VENI CREATOR*, & Orationem:

Joannes Dominici, Cardinalis S. Sixti, & Carolus de Malateſta Procuratores Gregorii XII. protulerunt Bullam, qua hic Gregorius ipſis, deinde electo Conſtantinopolitano, Wernhero Archiepiſcopo Treverenſi, tum Ludovico Comiti Palatino Rheni, concedit authoritatem, Concilium Conſtantienſe approbandi, non qua per Joannem XXIII. ſed quatenus ſua (Gregorii XII.) vice, per Serenitatem Regiam convocatum. Declarat, Concilium a ſe nunc probari, & unionem Cardinalium utriuſque obedientiæ.

Demum tolluntur proceſſus, & cætera in duabus obedientiis hinc inde decreta occaſione ſchiſmatis.

Concilium omnia per Gregorium XII. in ſua obedientia canonice & rationabiliter facta, ratificat.

Recipit Cardinales ipſius Gregorii: Officiarios ejus vult ſuis gaudere officiis.

Præcipit, nulli recedendum ſine licentia.

Petitur a Rege præſtanda Concilio ſecuritas.

Editur Diploma Regium tuendo Concilio.

His lectis Statutis & probatis, nomine Gregorii XII. & ſpeciali ejuſdem mandato, Carolus de Malateſtis renuntiat pure & ſimpliciter Papatui, & omni Juri & titulo ad eum.

Archi-Epiſcopus Mediolanenſis acceptat ceſſionem nomine Concilii, & intonat: *Te Deum laudamus.*

Statutum, Petrum de Luna requirendum, ut cedat Papatui.

SESSIO XV. VI. Julii, loco & horis conſuetis. Præſedit Joannes, Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Vivarienſis. Interfuit Rex Roman. cum Inſigniis Regalibus, & Nobilibus ſuis. Poſt Miſſam cantatam, Litanias, & conſueta, introductus Joannes Hus, accuſatus, & convictus, ut hæreſiarcha, collocatus in medio Concilii ſupra altius reliquis ſcamnum. Decretum de ſilentio ſervando ab omnibus tempore ſeſſionis inſtantis. Henricus de Piro promotor propoſuit, Magiſtrum Joannem Hus, Bohemum, fuiſſe convictum de articulis hæreticis, ſeditioſis, & eoſdem per Præſidem, per D. Regem, per totam Synodum Conſtantienſem condemnandos, libros ejus igne comburendos: demum juſtitiæ complementum a Synodo fieri poſtulabat.

Bertholdus de Wildungen legit articulos formatos & dogmatizatos ab Huſs: quibus recitatis lecta fuit ſententia ab Epiſcopo Concordienſi: quos publice dixit Huſs, nolle ſe revocare.

Subin degradatus fuit in Synodo, exutus omnibus Sacerdotalibus, & Clericalibus indumentis, traditus Curiæ ſæculari.

Deinde prælecta eſt opinio Joannis Parvi: *Quilibet Tyrannus poteſt & debet licite & meritorie occidi per quemcumque Vaſallum* &c. declarata nomine Concilii erronea in fide & moribus, hæretica, ſcandaloſa, ad fraudes, mendacia, perjuria, proditiones viam dans.

Ultimo edidit Concilium Conſtitutionem contra invaſores, ſeu ſpoliatores accedentium & recedentium a Concilio Conſtantienſi.

Finita Seſſione libri Joannis Huſs fuerunt combuſti in platea Palatii Epiſcopalis, videlicet liber de Eccleſia, & alia opuſcula ejuſdem.

SESSIO XVI. XI. Menſis Julii in majore Eccleſia, Præſide eodem Joanne, poſt Miſſam & Litanias &c. præſentibus variis Cardinalibus & Epiſcopis, Andreas, Electus Poznanienſis, prælegit ex ambone deputatos Ambaſiatores Sacri Concilii ad Aragoniam, ita ut hi omnes, vel ex iis quatuor, cum conſenſu Regis Sigismundi adeant & requirant Petrum de Luna, Benedictum XIII. nominatum, ut renuntiet Papatui. Datæ illis Bullæ, quibus Joannes XXIII. & Gregorius renuntiaverant, quarum autographa Inſtrumenta jubet Synodus aſſervari.

III. Datur certis Epiſcopis Judicibus poteſtas citandi ſub pœna privationis eos, qui receſſerunt a Concilio.

IV. Decernitur literas de juſtitia expediendas.

V.

Digitized by Google

V. Præſides habere poteſtatem dandi licentiam recedentibus.

VI. Cardinalibus de bonis Cameræ Apoſtolicæ providendum, mandatur Cardinali Camerario.

VII. Nuntiatur illos, qui ad Concilium Conſtantiæ, a Rege Francorum Carolo, & ab Univerſitate Pariſienſi miſſi fuerant, captos, ſpoliatos, vulneratos eſſe. Contra quorum captivatores ex conſenſu quatuor Nationum decreta fuit Bulla Concilii, & contra alios ſpoliatores venientium ad Concilium.

VIII. Mandat Concilium regiſtrari Inſtrumenta ratificatæ ſententiæ contra Joannem XXIII.

IX. Mandat transſumi literas de ceſſione Gregorii XII.

SESSIO XVII. XV. Julii die Lunæ.

Joannes Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Vivarienſis, & Vice-cancellarius præſedit. poſt Litanias dictas, & in iis triplici voto pro itinere incolumi Sigismundi Regis Rom., ad Regem Aragoniæ, pro abolendo ſchismate Petri de Luna profecturi, Joannes Epiſc. Oſtienſis Cardinalis dixit orationem ſuper Regem, flectentem ante Altare. Quibus peractis Rex Romanorum rediit ad ſedem ſolitam.

II. D. Antonius, Concordienſis Epiſcopus, de mandato Synodi legit ſchedulam conceſſionum, Legationis, ſalvi conductus, & aliorum indultorum Rmo Patri Domino Angelo Corario, Cardinali Portuenſi, per Concilium Conſtantienſe conceſſorum. &c.

III. Lecta fuit Scheda inhibitionis cenſuræ, & excommunicationis contra omnes impedientes eos, qui ad Concilium veniunt, vel ab eo licentiati recedunt.

IV. Decretum, quod impediens Regem Romanorum in itinere, ſit ipſo facto excommunicatus.

V. Singulis diebus Dominicis Miſſam celebrandam cum proceſſione & orationibus pro itinere Regis, cum Indulgentia 100. dierum pro iis, qui Miſſæ &c. interſunt.

VI. Epiſtola Concilii Conſtantienſis ad Bohemos, quâ Pp. eos orant, ut ſectatores peſtiferos Doctrinæ Wicleffi & Huſſi non permittant prædicare: mandant ſub pœnis excommunicationis, privationis Beneficiorum, & degradationis, ut pro ea hæreſi repellenda omnibus curis intendant, ſub appenſis ſigillis quatuor Nationum.

SESSIO XVIII. XVII. Auguſti, die Sabbati.

Præfuit Joannes Epiſcopus Oſtienſis, Cardin. Vice-cancellarius. Poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Datur poteſtas quatuor Epiſcopis Judicibus definiendi, & cauſas per duos cognoſcendi.

II. Statuitur, adhibendam eſſe fidem Bullis Concilii, uti Literis Apoſtolicis.

III. Falſum committens circa Bullam Concilii, puniendus, uti falſarius Literarum Apoſtolicarum.

IV. Literas expediendas ſuper gratiis, a Joanne, olim Papa, conceſſis, exceptis exorbitantibus, & expectativis.

V. Deputantur Ambaſiatores ad Gregorium XII. olim, nunc Epiſcopum Cardinalem, ſuper negotiis unionis Eccleſiæ.

VI. Epiſtola Concilii Conſtantienſis ad Sigismundum, de rebus Huſſitarum.

VII. Literæ Bohemorum & Moravorum ad Concilium, apologeticæ Joannis Huſs.

SESSIO XIX. die XXIII. Septembris anni MCCCCXV. Sede Apoſtolica vacante, Præſide eodem Joanne Epiſcopo Oſtienſi, Cardinali Vivarienſi. poſt celebratam Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Hieronymus de Praga, per Petrum Cardinalem Cameracenſem, & alios a Concilio Deputatos inſtructus de Fide recta S. Matris Eccleſiæ, antea accuſatus de hæreſi, & ideo per Concilium incarceratus, revocationis ſchedulam ſtans in ambone publice, & alta voce legebat ... "Ego Hieronymus de Praga ... anathematizo "omnem hæreſin .. Wicleffi & Huſſi, "..inſuper juro me in veritate Eccleſiæ Catholicæ permanſurum." Sequuntur articuli 42. Wicleffi & Huſſi ab Hieronymo anathematizati.

II. Bertholdus de Wildung legebat Schedulam Ordinationis conceſſæ ſuper Regulam S Franciſci, &c.

III. Idem legit aliam conſtitutionem Concilii: quod non obſtantibus ſalvis conductibus poſſit Judex competens de hæreſi inquirere.

IV. Idem legit aliam conſtitutionem Concilii: quod Dominus Vice-Cancellarius *expediat* Caroli IV. Diploma, & Friderici II. Impp., approbatam ab Honorio III. Ordinationem pro Eccleſiaſtica libertate ſub Bulla Sacri Concilii Conſtantienſis.

V. Committuntur cauſæ hæreſis certis Judicibus: Joanni Patriarcha Conſtantinopolitano, & Joanni Epiſcopo Sylvanectenſi, audiendæ, cognoſcendæ, decidendæ, & terminandæ cum omnibus & ſingulis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis &c.

VI. Statutum: quod Beneficiati, in Concilio Conſtantienſi præſentes, fructus Beneficiorum ſuorum in abſentia a ſuis Eccleſiis recipiant.

VII. Quod Literæ ſuper proviſionibus ad Patriarchales, Metropolitanas, & alias Eccleſias, per Joannem olim Papam uſque ad ſuſpenſionem conceſſæ, expediantur. Statutum Concilii lectum & approbatum.

SESSIO XX. XXI. Novembris anno MCCCCXV. Indictione VIII. Loco, tempore, & Præſide Concilii iisdem. poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Antonius Concordienſis Epiſcopus legit Monitorium contra Fridericum Ducem Auſtriæ, in cauſa Tridentini Epiſcopi Georgii turbati in canonica poſſeſſione Eccleſiæ, civitatis, & oppidorum, ſexdecim annis pacifice obtentorum. Decretum mox expeditum in forma debita publicandum, affigendum, Duce citato, octava die poſt lapſum 30. dierum ei aſſignatorum. Quatuor Nationes approbarunt per vocem: *Placet*, pro Germanica Natione Merſeburgenſis Epiſcopus.

II. *Die Sabbati VIII. Decembris*, fuit lecta coram convocatis quatuor Nationibus una Litera miſſa Cardinalis Angeli Corarii, olim Gregorii XII., gratias agentis Concilio pro benigna providentia circa ſuam perſonam.

Approbata a quatuor Nationibus & Cardinalibus.

III. Procurator Friderici Ducis Auſtriæ, a Monitorio, proteſtando, appellavit, & appellationis ac proteſtationis petiit Inſtrumentum. Contra, Procuratores Epiſcopi Tridentini petierunt Inſtrumentum Monitorii pro ſuo Epiſcopo.

IV. Congregatio ad audiendam relationem Ambaſiatorum, Miſſorum a Concilio Conſtantienſi ad Petrum de Luna, & Regem Aragoniæ.

V. Capitula Narbonæ concordata inter Sigismundum Romanorum, & Hungariæ Regem, & Ambaſiatores Sacri Concilii Conſtantienſis ex una parte, & ex altera parte Dominos de obedientia Petri de Luna anno 1415. 13. Decembris, in Capitulo novæ Eccleſiæ Narbonenſis. Capitula erant XII.

VI. Nomina illorum, qui juraverunt Capitula Narbonæ approbata, e Germanis hi notantur:

Antonius Aquilejenſis Cardinalis.

Petrus Cameracenſis Cardinalis.

Petrus Archi Epiſcopus Rigenſis, pro ſe, & Rege Daciæ, Sueciæ, & Norvegiæ.

Nicolaus Epiſcopus Merſeburgenſis pro ſe, & Archi-Epiſcopo Magdeburgenſi.

Joannes Epiſcopus Slesvicenſis pro ſe, & Rege Daciæ, Norvegiæ.

Martinus Epiſcopus Atrebatenſis pro ſe, & Duce Burgundiæ.

Georgius Epiſcopus Tridentinus.

Ulricus Epiſcopus Verdenſis.

Joannes Epiſcopus Wormatienſis.

Thomas Epiſcopus Emonenſis.

Andreas Poznanienſis, Ambaſiator magni Ducis Witoldi, fratris Lithuaniæ Ducis.

Sifridus de (*a*) Ewagen, Ord. S. Benedicti, Auguſtenſis Diœceſis.

Ever-

(*a*) *forte:* Elwangen.

Digitized by Google

Everardus Abbas in Lanz pro ſe, & Monaſterio ſuo, & tanquam pro parte omnium Abbatum Ordinis S. Benedicti, Herbipolenſis Diœceſis.

Hermannus de Argivillari, Abbas S. Petri, Ord. S. Benedicti, Tullenſis Diœceſis.

Nomina Ambaſiatorum & Procuratorum.

Petrus Cathon, Ambaſiator Ducis Burgundiæ.

Leo de Noſereco, Licentiatus in Legibus, Canonicus, Decanus Biſuntinenſis, Procurator Capituli ejusdem.

Abbas S. Pauli Biſuntinenſis.

Theodoricus de Monaſterio, pro Univerſitate Colonienſi.

Joannes Brunn, pro Epiſcopo Halberſtadenſi.

Petrus de Mera, pro Epiſcopo & Capitulo Trajectenſi.

Paulus de Praga, pro Epiſcopo Luthomislenſi.

Jacobus Baruth, pro Abbate S. Lamberti, Saltzburgenſis Diœceſis.

Frater Angelus, Abbas Monaſterii in Bura, Saltzburgenſis Diœceſis, Ord. Ciſtercienſis, pro Monaſterio ſuo, & Ernesto Duce Auſtriæ.

Petrus, Præpoſitus Canonicorum Regularium Monaſterii in Lægingen, pro Monaſterio ſuo, & Burggravio Nurembergenſi.

Magiſter Petrus de Pulcra, pro Univerſitate Studii Viennenſis.

Petrus Parchis, Ordinis Teutonicorum, pro dicto Ordine.

Andreas, Cantor Lubecenſis, pro Epiſcopo & Capitulo Lubecenſi, nec non pro Epiſcopo & Capitulo Brandenburgenſi.

Joannes de Burnen, pro Epiſcopo Monaſterienſi.

Joannes Grez-Reginæ, pro Abbate Mobedeus, Pragenſis Diœceſis, Ord. S. Benedicti.

Matthias de Ville, pro Præpoſito in Vienna, Patavienſis Diœceſis.

Joannes Gervuer, pro Henrico Epiſcopo Verdenſi.

Joannes Tremoſinus, pro Præpoſito Thoalarenſi, Diœceſis Pragenſis, Ord. Præmonſtratenſis.

Stephanus Poletz, pro D. Epiſcopo Luthomislenſi, & Univerſitate Studii Pragenſis.

Theodoricus Cintemberg, Cancellarius Epiſcopi Ubracenſis (Vratislavienſis) pro Ducibus Sileſiæ.

Voalmarus Sals & Luderus Rector, pro Epiſcopo Hildesheimenſi, & Capitulo ejusdem.

Petrus Tetinger pro ſe, & Abbate Fuldentio, Præpoſito Nurembergenſi, Patavienſis Diœceſis.

Frater Bernardus, Prior domus Cartuliæ, prope Argentinam, Procurator Prioris majoris Cartuliæ.

Nicolaus, Officialis Brixinenſis, pro Epiſcopo & Clero Brixinenſi, & Erneſto, Duce Auſtriæ.

Petrus de Holtzkirchen pro ſe, & Abbate Fuldenſi, Ord. S. Benedicti, Diœceſis Herbipolenſis, & Præpoſito Nurembergenſi, Patavienſis Diœceſis.

Simon Dobetheus, Archi-Diaconus Vapincenſis, Procurator Capituli Atrebatenſis.

Theodoricus de ſancto Deodato, Licentiatus in Legibus, Procurator Epiſcopi Tullenſis.

Vernejus Militis, Decanus Eccleſiæ Bambergenſis, Bremenſis Diœceſis.

Henricus de Molendino, Canonicus Bremenſis, Ambaſiator Domini Bremenſis Archi Epiſcopi.

Antonius de Zwanewarde, Procurator Præpoſiti & Capituli Eccleſiæ S. Salvatoris, Harlebecenſis Diœceſis, & Decani & Capituli Eccleſiæ B. Mariæ Cortracenſis, Tornacenſis Diœceſeos.

Hugo Fabri, Magiſter in Artibus & Medicinis, Procurator Epiſcopi Cameracenſis.

Otto de Milex, Præpoſitus Eccleſiæ Herbipolenſis, pro ſe, & Epiſcopo Herbipolenſi.

Joannes Habunde pro ſe, & Epiſcopo Eyſtettenſi, & Duce Franconiæ.

Bertholdus Ruke, Præpoſitus Lubecenſis pro ſe, & Epiſcopis Darbatenſi, Ozilienſi & Coronenſi.

Petrus Storch in Theologia Doctor, pro Univerſitate ſtudii Lipſienſis.

Digitized by Google

Joannes Creſte, Licentiatus in utroque jure, pro Duce Guillermo Bavariæ, Comite Hollandiæ, Hannoniæ, & Zelandiæ.

Magiſter Albertus de Nuremberga, pro ſe, & Epiſcopo Bambergenſi.

Philippus de Lumpreſſa, Literarum Apoſtolicarum Scriptor, pro ſe, & Bartholomæo, Abbate monaſterii S. Laurentii extra muros Tridentinos.

Cuntzo de Swola, Auditor cauſarum S. Palatii Apoſtolici: & Albertus Varemtapp pro ſe, & Archi-Epiſcopo Pragenſi.

Joannes & Arnoldus Forcheim, Literarum Apoſtolicarum Scriptores, pro ſe, & electo Metenſi.

Michael de Ezſedal, Rector Parochialis Eccleſiæ in Loſen, Vratislavienſis Diœceſis, pro Præpoſito Martalenſi, Ordinis Præmonſtratenſis, Conſtantienſis Diœceſis.

VII. Epiſtola Franciſci, Narbonenſis Epiſcopi, ad quinque Cardinales: de unione inita cum obedientia Benedicti XIII. lecta in hac Seſſione.

VIII. Copia ſubtractionis per Regem Aragonum & Siciliæ, Ferdinandum, facta Domino Petro de Luna ab ejus obedientia.

IX. Copia literæ clauſæ ex parte dicti Domini Regis, directæ Domino Imperatori.

1416. 4. *Februarii* Congregatio Cardinalium, Prælatorum, & Procuratorum in Eccleſia Cathedrali Conſtantiæ: in qua DD. Cardinales & Epiſcopi juraverunt Capitula Narbonæ inita inter tres obedientias Joannis XXIII. & Gregorii XII. ex una olim Paparum, ex altera Petri de Luna. . . In teſtimonium juratorum Capitulorum ſubſcribit Petrus Cardinalis Cameracenſis.

1416. 20. *Februarii* in Congregatione Dominorum de Concilio ſtatuerunt de officiis Curiæ quondam Gregorii XII. admittendis. 2*do*. citandos Huſſitas, diffamantes Concilium ob Huſſum damnatum. 3*tio* Monitorium mittendum captivatoribus, ſpoliatoribus familiarium Domini Guillelmi Electi Argentinenſis: cujus Monitorii tenor ſubjungitur, datl Conſtantiæ 10. Martii anni 1416.

1416. 24. *Februarii* Congregatio Generalis Synodi, in Eccleſia, in qua

I. Lectum Decretum de admittendis Officialibus olim Gregorii XII.

II. Auditur Legatus Ferdinandi Regis Aragoniæ.

III. Fit relatio in cauſa Fidei de articulis 102. contra Hieronymum de Praga, teſtibus auditis: poſtulatur a promotore ſententia.

IV. Joannes de Scribanis promotor, poſcit pœnas contentas in Monitorio, contra ſpoliatores Tridentini Epiſcopi declarandas.

V. De tribus Sanctis Sueciæ, Norwegiæ & Daniæ Regnorum fuit decreta remiſſio ad partes ſuper examinatione.

VI. Recenſentur articuli 45. Hieronymi de Praga, & hujus reſponſa ad articulos. Rurſum alii articuli 102. & promotoris inſtantia, ut per torturam cogatur edicere verum & ſtatum ſuum aperire.

VII. Cauſa Argentinenſis. *Hardouin. Lunig habent acta* inter Capitulum Eccleſiæ Argentinenſis & civitatis Conſules ex una, & ex altera parte inter Wilhelmum electum Epiſcopum Argentinenſem.

1416. *die* 30 *Aprilis* fuit Seſſio publica ſine ſolemnitatibus.

I. Epiſcopus Laudenſis fecit ſermonem de morte Ferdinandi Arragonum Regis, & Alfonſi Filii in Regnum ſucceſſione.

II. Epiſtola Joannis Doctoris ad Concilium de geſtis in Regno Arragoniæ: Alterius Epiſtola de geſtis in Regno Caſtellæ in Comitatibus Fuxi, & Arminiaci, lectæ fuerunt.

III. Henricus de Piro promotor poſcit declarari, quod Argentinenſes jam incurrerint pœnas in monitorio miſſo contentas: mox procurator Capituli Argentinenſis appellavit, & apoſtolos dari ſibi voluit.

IV. lecta Epiſtola Regis Francorum de novem aſſertionibus Joannis Parvi.

V.

Digitized by

V. Concilium cenſuit non deferendum procuratori Capituli Argentinenſis, ejusque appellationi ; ſed eam temerariam & frivolam eſſe.

1416. 5. *Maji* Congregatio Generalis loco conſueto.

I. Joannes Gerſon protulit cauſam Regis Francorum & Univerſitatis Pariſienſis contra novem aſſertiones Joannis Parvi.

Martinus, Epiſcopus Atrebatenſis, pro Duce Burgundiæ petiit terminum ad replicandum Gerſoni.

II. Promotor accuſavit contumaciam Capituli Argentinenſis.

III. Alamannus Cardinalis Piſanus ſermonem fecit de juſtitia cuivis adminiſtranda.

IV. Epiſtola Sigiſmundi Regis ad Concilium lecta : qua petiit ſuſpendi declarationem Monitorum uſque ad ſuum adventum.

V. Lectus libellus novem aſſertionum Joannis Parvi.

VI. Deputantur Commiſſarii in cauſa Argentinenſi, ad recipiendum teſtes per Concilium.

1416. 9. *Maji* Congregatio Generalis per modum Seſſionis publicæ.

I. Lectæ quatuor literæ : prima Sigiſmundi ad Concilium.

II. Schedula prorogationis in cauſa Argentinenſi.

III. Regis Romanorum.

IV. Univerſitatis Pragenſis. *Subjiciuntur tenores dictarum literarum.*

1416. 11. *Maji* Congregatio in cauſa Argentinenſi.

1416. 16. *Maji* Altera Congregatio in eadem cauſa. Deputatio Commiſſariorum in eadem cauſa.

1416. 23. *Maji* In Congregatione referuntur reſponſa Hieronymi de Praga.

1416. 26. *Maji* Relatio de fulminatis certis ſententiis a Cardinali Angelo Corario, contra Comitem de Urbino Eugubienſis Diœceſis.

Continuatum examen & interrogatio Hieronymi de Praga, ejuſque reſponſa. Demum Hieronymus revocationem olim factam improbavit, Wicleffum & Huſſum ſanctos, bonos viros fuiſſe, aſſeruit, ſe eorum doctrinam tenere. His auditis Promotores petierunt definitivam ſententiam in proxima Seſſione.

SESSIO XXI. anno MCCCCXVI. 30. *Maji* in Eccleſia Conſtantienſi. Præſide Joanne Epiſcopo Oſtienſi, Cardinali Vivarienſi.

I. Poſt Miſſam, Litanias, & reliqua ſermo fuit factus ab Epiſcopo Laudenſi.

Eo ſermone finito, Magiſter Hieronymus aſcendens quandam Bancam replicavit contra ejus ſermonem.

His & aliis auditis, Patriarcha Conſtantinopolitanus ſententiam definitivam contra eum legit, quam Concilium approbavit.

Ea lecta: Hieronymus eſt traditus poteſtati ſæculari, & combuſtus fuit.

II. Lecta Epiſtola Sigismundi Regis ad Concilium, qua oſtendit deſiderium pacis & concordiæ Eccleſiæ.

III. Epiſtola Archi-Epiſcopi Moguntini, quâ ſe excuſat apud Regiam Majeſtatem, quod in ſenio conſtitutus ob neceſſitates Eccleſiæ ſuæ non poſſit ad Synodum venire.

IV. Lectus tenor declarationis pœnarum, in quas Decanus, Capitulum, & civitas Argentinæ incidit, ob Wilhelmum electum Epiſcopum, & Cantorem, vi captos, nec hactenus dimiſſos, uti moniti fuerant.

1416. 5. *Junii* Congregatio Generalis.

I. Regis Portugalliæ Ambaſiatores Concilio commendantur.

II. Comes de Nelleburg, locum tenens Gubernatoris & Cuſtodis ſacroſanctæ Synodi Conſtantienſis, per os Epiſcopi Verdenſis propoſuit Literas Fratris ſui Canonici Argentinenſis, excuſatorias de captione Wilhelmi, electi Argentinenſis, adeoque illum in pœnis, in Monitorio latis, comprehendi non poſſe.

1416. 27. *Junii* Congregatio Generalis fuit in cauſa Argentinenſis Wilhelmi. Diſputatum pro & contra.

II. Le-

II. Lecta Epiſtola Regis Francorum ſuper promotione Electi Wilhelmi.

III. Lecta Capitula pro D. Argentinenſi a Patriarcha Antiocheno coram deputatis Commiſſariis cauſæ.

1416. 4. *Julii* Loco & tempore conſuetis, Congregatio Generalis abſque ſolemnitate.

Florentinus Cardinalis fecit ſermonem pro concordia.

Magiſter Joannes Abundi obtulit literas clauſas a Sereniſſimo Rege Aragoniæ, & inſtrumentum publicum procurationis pro Domino Texal Gerali O. B. M. de Mercede.

Ea lecta Magiſter Antonius Texal, conſcenſo ambone, fecit collationem in laudem Regis dicti, & excuſavit de tardatione miſſionis Ambaſiatorum ad Concilium.

Magiſter Abundi quandam commiſſionis ſchedulam pro Domino Joanne Cornelii decretorum Doctore legit.

Tenores horum inſtrumentorum & literarum ſequuntur.

Procuratorium perſonæ Antonii Texal pro Rege Aragonum, lectum a Joanne Abundi.

Reſponſum Concilii Conſtantienſis factum Generali O. B. M. de Mercede, Ambaſiatori Regis Aragonum.

Commiſſio per Joannem Abundi pro Doctore Toloſano in cauſa Archidiaconatus Ulmenſis Eccleſiæ Toloſanæ.

1416. 14. *Julii* Literæ Regis & Reginæ ad Congregationem quatuor Nationum: quia Rex & Regina Caſtellæ volebant ſe unire Congregationi, non tamen eſſe Concilium Generale ante adventum Legatorum Caſtellæ.

Auditus Nuntius a Duce Albaniæ, Gubernatore Scotiæ, (cujus Rex captivus tenebatur jam a 12. vel circa annis a Rege Angliæ.)

1416. 18. *Julii.* Congregatio, in qua ſolum de cauſis particularibus actum fuit.

I. Lecta Scheda in cauſa Fidei.

II. Scheda in cauſa Tridentina.

III. De citatione olim Decreta contra Nobiles Bohemiæ, & Moraviæ. Procurator ſupplicat pro executione cauſæ.

IV. Præpoſitus Quinqueccleſienſis legit Schedulam Deputationis Commiſſariorum in cauſa Fidei, & in cauſa Tridentina.

V. Promotor Concilii petit deputari Commiſſarios in cauſa Georgii Epiſcopi Tridentini, contra Fridericum Ducem Auſtriæ.

VI. Promotor Henricus de Piro petit executionem citationis contra fautores Wiclethiſtarum, quosdam Nobiles de Bohemia & Moravia. Deputantur Commiſſarii ex quatuor Nationibus: pro Germanica Nicolaus Epiſcopus Merſeburgenſis, & Joannes de Alexandria.

VII. Commiſſio in cauſa Fidei contra fautores Huſſi in Bohemia & Moravia.

10. *Auguſti* placuit Nationi Italicæ.

20. *Auguſti* placuit Nationi Germanicæ.

21. *Auguſti* placuit Nationi Gallicanæ.

VIII. Executio citationis Bohemorum in audientia Conſtantiæ facta.

Dein executio in partibus Bohemiæ facta, alia, & alia.

1416. 10. *Septembris* Congregatio Generalis. Excepti Ambaſiator Alphonſi, Aragonum Regis, qui gratias egit Concilio ob exſpectatos Ambaſiatores ſuos, & offert ſe paratum ad unionem.

II. Legitur Inſtrumentum Procuratorium Regis Aragonum, Siciliæ, Sardiniæ &c. Legatos accedere Conſtantiam ad Congregationem, ut fiat unum Generale Concilium.

1416. 16. *Septembris* Congregatio Generalis, ſine ſolemnitatibus. Ludovicus Comes Palatinus, Dux Bavariæ Gubernator, & locumtenens Sigismundi pro Concilio Conſtantienſi, proteſtatur contra Ambaſiatores Jacobi de Neapoli, & Reginæ ejus uxoris, qui prætendebant variorum Regnorum titulos &c.

Laurentius de Neapoli, Ambaſiator pro Jacobo, & Joanna, pro iis peroravit.

II. Le-

II. Lectæ literæ Regis Poloniæ per D. Petrum de Polonia.

III. Lecta Epistola Magistri Generalis O.B.M. Teutonicorum, pro pace inter eos, & Regem Poloniæ, mediante Sigismundo Rege Rom. & Concilio promovenda.

IV. Literæ Universitatis Cracoviensis. Laudat zelum Concilii contra hæreses Wicleffi, & Hussi &c. Hortatur ad eligendum Pastorem unicum, Christi Sectatorem.

V. Lectum procuratorium Jacobi, & Joannæ, Regum Ungariæ, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Jerusalem, Raviæ, Serviæ, Galiciæ, Ludomiriæ, Bulgariæ, & Neapoleos.

VI. Literæ credentiæ Regis & Reginæ Neapoleos.

1416. 19. *Septembris.*

I. Lectum instrumentum confirmationis concordatorum, in Narbona initorum per Regem Navarræ.

II. Literæ credentiæ ejusdem Regis Navarræ.

III. Subtractio Regis Aragonum ab obedientia Petro de Luna.

IV. Subtractio obedientiæ Regis Navarræ eidem facta.

V. Subtractio Comitis Fuxi.

VI. Decretum suspensionis sententiarum & processuum in diversis obedientiis.

SESSIO XXII. 15. *Octobris anno* 1416. *Indict. IX.*

I. Schedula lecta per Ambasiatores Regis Aragonum.

II. Literæ convocatoriæ scriptæ a Miseratione Divina Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Prælatis, & cæteris, in Constantia provinc. Moguntinensis in Christi nomine congregatis, (*a*) ad Illustrem Principem Ferdinandum Aragoniæ & Siciliæ Regem, ut ipse cum subditis veniat ad tractandum una secum de exstirpando schismate (non obstante pertinacia Petri de Luna, nolentis cedere) suos subditos convocari, moneri per Regem orant.

Ea lectura finita, Oratores Domini Alfonsi dixerunt: Nos Oratores convocamus vos omnes Prælatos & cæteros juxta tenorem dicti Capituli.

III. Concedit Synodus Ambasiatoribus Regis Aragonum, Castellæ, Portugalliæ, Navarræ, vocem in natione Hispanica, observando Capitula Narbonensia.

IV. Ambasiatores Regis Aragonum acceptant omnia decreta & acta secum facta, edita in sacra Generali Synodo Constantiensi.

V. Antonius Taxal fecit brevem collationem. Cui respondit Franciscus Cardinalis nomine Synodi per brevem collationem.

Tum cantatus Hymnus: *Te Deum laudamus.* Cantata Missa de Spiritu S., Litaniæ, & reliqua.

VI. Sessio de unione Ambasiatorum Aragonum.

VII. Decretum locationis eorundem Ambasiatorum.

VIII. Protestatio Ambasiatorum Regis Jacobi & Reginæ Joannæ.

IX. Protestatio pro Rege Francorum.

X. Promotores Henricus de Piro de Colonia, Licentiatus in Decretis, & Joannes de Scribanis de Placentia, petierunt per Protonotarios Sedis Apostolicæ fieri instrumenta ad conscribenda acta Concilii Constantiensis. Ambasiatores Regum idem petierunt.

SESSIO XXIII. 5. *Novembris anno* 1416. Loco & tempore consuetis. Præside Joanne Episcopo Ostiensi, S. Rom. Eccl. Cardinali Vice-Cancellario. Post Officium Missæ, Litanias & alia, fuit lecta

I. Commissio Deputatorum super informatione summaria facienda ad effectum citationis personalis, & per edictum contra Petrum de Luna.

II. Processus in causa hæresis & schismatis contra Petrum de Luna, Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum, coram S. Synodo & Commissariis habitus.

(*a*) Non audebant sibi nomen *Concilii* attribuere.

Digitized by Google

SESSIO XXIV. 28. *Novembris anno* 1416. Eodem loco, tempore, & præſide. poſt Miſſam, Litanias, & Orationes

Citatio decreta contra Petrum de Luna & lecta: quam quatuor Nationes approbarunt.

SESSIO XXV. 14. *Decembris anno* 1416. *die Lunæ, Indict. IX.*

I. Unio & incorporatio D. Comitis de Fuxo per ejus Ambaſiatores.

II. Cuſtodia, regimen, cura Eccleſiæ Olomucenſis in Spiritualibus, vacans per obitum Wenceslai Patriarchæ Antiocheni, Joanni Epiſcopo Luthomiſlenſi commiſſa fuere. Expediendæ litteræ a Cardinali Vice-Cancellario.

III. Literæ credentiæ Comitis Fuxi pro Epiſcopis Olorenſi, & Adurenſi, Legatis ſuis.

IV. Inſtrumentum procurationis D. Comitis Fuxi, & trium Statuum Dominiorum ſuorum.

His lectis unio & incorporatio dictorum Dominorum per quatuor Nationes facta. Et cantatum: *Te Deum laudamus.*

V. Lecta Schedula Deputationis Commiſſariorum in cauſa Tridentina, pro Natione Hiſpanica.

VI. Schedula Approbationis ſuper victualibus, & penſionibus domorum cum civibus Conſtantienſis. Una cum taxa lectorum, domorum, victualium pro equis & hominibus.

SESSIO XXVI. 25. *Decembris anno* 1416. Hora, loco, & Præſide iisdem.

I. Unio & incorporatio Caroli, Regis Navarræ, in ſuis Ambaſiatoribus.

II. Decretum de non derogando juri alicujus Nationis in prioritate votorum, lectum ab Epiſcopo Aretino nomine Concilii: quod acceptant Legati Regis Navarræ; Dein convocant omnes Prælatos, & cæteros Dominos, juxta tenorem Capituli Narbonenſis.

III. Legitur Procuratorium Caroli, Regis Navarræ, Ducis Nemauſenſis.

IV. Procuratorium Status Cleri Regni Navarræ.

V. Procuratorium Domini Decani Beatæ Mariæ de Tutela.

VI. Procuratorium D. Abbatis de Oliva, Pampilunenſis Diœceſis.

VII. Procuratorium D. Abbatis de Tiraſona, Tiraſonenſis Diœceſis.

VIII. Procuratorium Abbatis de Yrancio, Pampilonenſis Diœceſis.

IX. Procuratorium Abbatis de Irachis, Pampilon. Diœc. & aliorum Abbatum & Capitulorum.

X. Citatio Friderici Ducis Auſtriæ, & aliorum in cauſa Tridentina.

XI. Fit relatio citationis factæ.

XII. Deputantur Commiſſarii in cauſa Auguſtenſi, Monaſterii Cæſareenſis.

SESSIO XXVII. 20. *Februarii anno* 1417. Loco & Præſide iisdem.

poſt Officium Miſſæ, Litanias, & reliqua:

I. Fuit accuſata contumacia Friderici, Ducis Auſtriæ, & aliorum in Monitorio nominatorum.

II. Relatio facta per Commiſſarios in cauſa Tridentina ſuper executione Monitorii, & approbata.

III. Referuntur tenores dictarum citationum.

IV. Deputantur Commiſſarii ad recipiendas informationes Monaſterii Cæſarienſis, Ord. Ciſtercienſis, Auguſtenſis Diœceſeos, occaſione invaſionum, exactionum, & injuriarum illatarum a Ludovico, Duce Bavariæ.

SESSIO XXVIII. 3. *Martii anno* 1417. in Majore Eccleſia Conſtantienſi. Præſide Joanne, Epiſcopo Oſtienſi.

poſt Miſſam, Litanias, & reliqua ſupervenit Sereniſſimus Rex Roman. & Hungariæ Sigismundus cum ſuis Nobilibus.

I. poſt accuſatam Ducis Auſtriæ contumaciam Nicolaus Epiſc. Merſeburgenſis legit Decretum Concilii Conſtantienſis, quo declarabat Fridericum, Ducem Auſtriæ, ob Georgium Epiſcopum Tridentinum, ejusque urbes & oppida capta, ſpoliata, invaſa, violato juramento, facto Sigismundo Regi

Regi de reſtituendo, in omnes pœnas conſtitutione Carolina contentas, incidiſſe.

II. Proteſtatio Ambaſiatorum Regis Francorum pro juſtitia ejuſdem Regis elucidanda.

SESSIO XXIX. 8. *Martii anno* 1417. Loco, tempore, & Præſide, *ut ſupra.* Poſt Sacrum factum, Litanias, & reliqua:

I. Stephanus, Dolenſis Epiſcopus, legit deputationem Procuratorum & Notariorum, a Concilio Conſtant. factam in cauſa contra Petrum de Luna.

II. Ordinatio lecta ſuper contumacia Domini Petri de Luna.

III. Inſtrumentum executionis lectum.

SESSIO XXX. 10. *Martii anno* 1417. in majori Eccleſia Conſtantienſi.

Præſedit D. Joannes, Epiſcopus Oſtienſis, Cardin. Vice-cancellarius.

Interfuit Sigismundus Rex cum multis Principibus.

Poſt Sacrum, Litanias &c.

I. Legati ad Petrum de Luna, retulerunt, eum inventum in caſtro Paniſcola, citatum, & inſtrumenta Concilii ei exhibita fuiſſe.

II. Concilium Conſtantienſe approbat ſubtractionem obedientiæ factam per Regem Aragonum Petro de Luna.

III. Inſtrumentum reſponſionis per Petrum de Luna factæ, productæ, & lectæ.

IV. Practicæ viæ ſchismatis abolendi per Petrum de Luna duæ: prima via renuntiationis, altera via compromiſſionis.

V. Inſtrumentum executionis in perſonam factæ per D. Lambertum de Stipite, Priorem Ordinis Cluniacenſis, Diœceſis Leodienſis, Paniſcolæ in Dertuſenſi Diœceſi.

Poſt quorum Inſtrumentorum lectionem Promotores petierunt publica inſtrumenta fieri, & inter acta Synodi regiſtrari.

SESSIO XXXI. die 31. *Martii anno* 1417. Poſt Miſſam dictam & Litanias, & reliqua: lectum

I. Monitorium contra Comitem Virtutum, ob vim illatam Alberto, Epiſcopo Aſtenſi, capto & incarcerato: Commiſſarii dati: affixæ citationis ſchedulæ.

II. Lectum Decretum ſuper redintegratione Eccleſiæ Bajonenſis, quæ per plures annos, duos Epiſcopos habuerat, ſcilicet Petrum, a Joanne XXIII. nominatum, ſed jam defunctum: & Guillermum adhuc ſuperſtitem, quem Petrus de Luna illius Sedis Epiſcopum dixerat. Statutum a Concilio, ut Guillermus totum Epiſcopatum obtineat & regat.

III. Præſentantur literæ miſſivæ Regis Poloniæ ad Concilium, item literæ Advocati Ord. B. M. Teutonicorum. Neutræ lectæ, quia Nationibus non fuerant ante communicatæ.

IV. Petrus de Polonia legebat aliud Decretum, quo ſubrogabantur Domini Jacobus Plocenſis Nationis Germanicæ, Petrus Olorenſis Nationis Anglicanæ, Thomas Emonenſis Nationis Italicæ, Epiſcopi: loco Dominorum Ulrici Verdenſis, Patricii Cortagenſis, Lazari Czinenſis Epiſcoporum, in cauſa Fidei de Regno Bohemiæ.

Qua ſubrogatione facta, fuit deputatus in una alia cauſa Fidei de Regno Bohemiæ R. D. Hieronymus electus Ariminenſis, loco Bartholomæi electi Alexandrini in Lombardia.

V. Promotores petierunt fieri inſtrumenta.

VI. His factis, de licentia Synodi Petrus de Polonia legebat certam literam miſſivam ad Conc. Conſtantienſe per Regem Poloniæ, & Ducem Witoldum, qua excuſabant, pacem non factam inter ſe, & Ordinem Teutonicorum.

VII. Proteſtationes variæ Anglicanorum de diviſione in quatuor Nationes, contendentium, quod Anglia mereatur vocem pro ſua Natione &c.

SESSIO XXXII. 1. *Aprilis anno* 1417. Loco, tempore, & Præſide iisdem.

Poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Præſes deputavit ex quatuor Nationibus, & Cardinalibus, qui Petrum de Luna ad valvas Eccleſiæ citent, &

de citatione facta referant ad Synodum.

II. Articuli contra Petrum de Luna numero 81. Teſtes citati, auditi.

Novæ citationes ad Valvas.

III. Inſtrumentum contractus inter Cardinales facti, & ſubſcripti per ipſos & Notarios, qualiter eligendus in Papam debeat eſſe conſtitutus.

SESSIO XXXIII. 12. *Maji anno* 1417.

Præſide Joanne, Epiſcopo Oſtienſi.

Præſente Rege Roman. & Hungariæ Sigismundo. Poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

Facta iterata citatione Petri de Luna & relatione, lectum Decretum de publicatione atteſtationum, & citatione ad contra objiciendum.

Tenores citationum & ſchedularum ſequuntur.

SESSIO XXXIV. 5. *Junii anno* 1417. *Indict. X.* præſedit Joannes, Epiſcopus Oſtienſis, Cardin. Vice-cancellarius. poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Duo Commiſſarii conſcenſo ambone legerunt articulos productos contra Petrum de Luna, & eorum probationes per teſtes.

II. His peractis Epiſcopus Concordienſis legit Decretum ex mandato Synodi.

III. Promotor petit fieri inſtrumenta actorum lectorum.

SESSIO XXXV. 18. *Junii anno* 1417. Præſens Imperator & Rex cum multis Principibus, & Nobilibus ſibi inſervientibus.

I. Ambaſiatores Regis Caſtellæ & Legionis poſt lectum procuratorium, aſcenderunt ambonem, & tria ſe facturos, edixerunt:

Concilium Conſtantienſe convocaturos.

præſenti congregationi in Conſtantia ſe unituros.

Subtractionem obedientiæ in Narbona ratificatam, juxta capitula ibidem concordata, approbaturos.

II. Oratores & procuratores Illuſtriſſimi Domini Infantis Henrici, Ordinis ſacræ Militiæ ſancti Jacobi de Spata, Generalis Magiſtri.

Convocant omnes prælatos & decanos in hac congregatione.

Uniunt ſe ipſis.

Acceptant Capitula concordata in Narbona.

III. Ambaſiatores Regis Caſtellæ

Approbant Capitula Narbonenſia.

Ab obedientia Petri de Luna ſe ſubtrahunt, nil obſtantibus juramentis eidem factis.

Uniunt ſe Dominis Conſtantiæ congregatis.

IV. Legitur procuratorium Oratorum Regis Caſtellæ.

V. Promotor Concilii omnia acceptat, poſcit inſtrumenta fieri.

VI. Canitur: *Te Deum laudamus.*

Ab hac die incipit juxta literam eſſe Concilium univerſale Conſtantiæ, ab Seſſione 36. *ad Seſſionem* 45. *& ultimam.*

SESSIO XXXVI. 22. *Julii anno* 1417. præſide Joanne Epiſcopo Oſtienſi.

poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Legitur decretum citationis ab Epiſcopis faciendæ, & affigendæ valvis Eccleſiæ: fit omnium relatio ad Concilium.

II. Legitur Decretum caſſationis pœnarum, dictatarum per Petrum de Luna, vigore cujusdam conſtitutionis pro Ambaſiatoribus Regis Caſtellæ.

III. Citatio ad audiendam ſententiam.

IV. promotores petunt fieri inſtrumenta.

SESSIO XXXVII. 26. *Julii anno* 1417. præſedit Joannes, Oſtienſis Epiſcopus.

Interfuit Rex Roman. & Hungariæ cum inſignibus Regalibus, & Nobilibus, ſibi inſervientibus.

poſt Miſſam, Litanias & Sermonem habitum:

I. Lecta fuit per Guillermum Cardinalem S. Marci ſententia definitiva, qua Benedictus XIII. ob gravia crimina ſchiſmatis, hæreſis, ob violatum articulum: *Unam, Sanctam, Catholicam Eccle-*

Digitized by Google

Ecclesiam. . . . . privatur, deponitur a Papatu, eidem inhibetur, ne pro Papa se gerat, omnesque Christiani ab ejus obedientia absolvuntur, vetitum insuper sub pœnis gravissimis, ne quis ei adhæreat.

His peractis Cardinalis Præses nomine Synodi dixit: *placet.*

II. Subscripserunt Protonotarii: exemplaria postulata.

SESSIO XXXVIII. 28. *Julii anno* 1417. Loco, tempore, Præside iisdem.

Post Missam, Litanias, & reliqua:

I. Dominus Petrus de Lomburga legit Decretum Concilii Constantiensis irritans pœnas omnes ab anno 1416. latas contra Ambasiatores Infantis Henrici, Filii Joannis, Regis Castellæ.

II. Idem legit Decretum revocationis vocum Ambasiatoribus Regis Aragonum concessarum.

III. Unus Ambasiator Regis Aragonum protestatus est de nullitate hujus Decreti.

IV. Adjunguntur Commissarii novi in causa Argentinensi.

V. Protestatio Cardinalium contra reformationem, ante electionem Pontificis præmittendam.

VI. Protestatio trium Nationum Italicæ, Gallicæ, Hispanicæ contra Nationem Germanicam, quæ volebat reformationem præmittendam electioni novi Pontificis, facta 11. Septemb. anno 1417.

VII. Protestatio Nationis Germanicæ facta in Concilio contra electionem Papæ, reformationi præmittendam.

Anno 1417. 23. *Septembris Congregatio inter Sessionem* 38*vam* & 39*nam* pro Concordia inter quatuor Nationes: Italicam, Hispanicam, Gallicanam & Anglicam (quæ a Sigismundo Rege se jam sejunxerat) & Germanicam, quæ sola cum Rege volebat fieri reformationem ante electionem.

Concordia hoc modo facta per Episcopum Vintonienſem, Anglum, tum casu Constantiam invitatum ex vicinia itineris in Jerosolymam: qui, cum esset Patruus Regis Angliæ, persuasit Sigismundo, & Nationi Germanicæ, ut primo eligeretur certus Pontifex, sed ante electionem per Decretum Concilii in forma fieret *Cautio de fienda Reformatione*, post electum Papam, & expedirentur Capitula reformationis, concordata per omnes Nationes, & darentur Deputati ad ordinandum modum electionis.

II. Lectus fuit tenor Commissionis super præsidentiam inter Legatos Regis, & Reginæ Castellæ, & Legionis, & Navarræ, ex una parte, & ex alia inter Legatos Regum Aragonum, Siciliæ, & Portugalliæ.

SESSIO XXXIX. 9. *Octobris anno* 1417. Præses, locus, & tempus idem.

Post Missam, Litaniam, & reliqua:

I. Bartholomæus, Archi-Episcopus Mediolanensis, legit Decretum de Conciliis Generalibus, a fine hujus Concilii in quinquennium, post in septennium, demum a decennio in decennium celebrandis.

II. Forma præscripta Professionis edendæ a futuro Pontifice.

III. Ne Prælati transferantur inviti.

IV. Spoliorum exactiones, & procurationes ratione visitationis interdictas esse, & manere.

V. Potestas definiendi possessorium causæ Episcopatus Cumanensis, tribus Episcopis de Concilio commissa.

SESSIO XL. 30. *Octobris anno* 1417.

Post Missam de Spiritu S., Litanias, & reliqua:

I. Lectæ a Cardinali Guillermo, Tit. S. Marci, Reformationes XVIII. fiendæ per Papam una cum Concilio, priusquam Concilium dissolvatur.

II. Decernitur procedendum ad electionem Papæ Romani, absentia Cardinalium Petri de Luna non obstante.

III. Statuitur modus & forma eligendi Pontificis.

SESSIO XLI. 8. *Novembris anno* 1417. *Indict. X.* Loco, tempore, consuetis.

Interfuit Sigismundus Rex cum Insigniis.

Post Missam, Litanias, & reliqua:

I. Episcopus Laudensis habuit sermonem in illud: *Eligite meliorem.* (*)

II. Le-

(*) IV. Reg. X.

II. Lecta conſtitutio Clementis Papæ VI. de modo & forma tenendis ſuper victualibus Cardinalium in Conclavi exiſtentium.

III. Capitula X. juranda per Electores Romani Pontificis, & cuſtodes Conclavis.

IV. Nomina jurandorum.

V. Decretum de Electoribus Romani Pontificis pro hac vice. Juxta ordinationem Concilii, Cardinalibus ex eorum voluntate & conſenſu adjunguntur Patriarcha Conſtantinopolitanus, V. Archi-Epiſcopi, & XI. Epiſcopi, deinde dilecti Eccleſiæ Filii: Jacobus Bennenſis electus, Italicæ, Robertus Cluniacenſis Gallicanæ, Thomas S. Mariæ Eboracenſis Anglicanæ, Monaſteriorum Abbates. Leonardus Generalis Ord. Prædicatorum, ſacræ paginæ, Italicæ: Thomas, Decanus Eboracenſis, Anglicanæ: Pandulphus de Malateſtis, Archidiac. Bononienſis, Italicæ: Waltherus Graſſi, Prior Rhodi Decretorum, Gallicanæ: Philippus de Madalia, Archidiac. Pœnitentiarius in Eccl. Barcin. ſac. paginæ, Hiſpanicæ: Lambertus de Stipite, Prior de Berkeneyo, Gundiſalvus Garciæ de Bruneſta, Decretorum: Walaſchus Petri, juris utriuſque, Hiſpanicæ: Nicolaus de Dinckelſpuel, Conradus de Suſato, ſacræ paginæ Doctores, Germanicæ Nationis.

VI. Decretum de non ſpoliando eligendum in Papatu.

VII. Decretum annullationis proteſtationum, contentionum, nec non ſuſpenſionis cauſarum, & audientiæ litium.

VIII. Introitus Conclavis.

IX. Electio Papæ die Jovis in Feſto S. Martini, XI. Novembris. Odo de Columna, Cardinalis S. Georgii ad Velum aureum, concordi voce eligitur, qui Martinus V. vocari voluit.

X. Coronatio Papæ. Vigeſima prima Novembris, die Dominica, in Eccleſia majore Conſtantienſi, deducente Sereniſſimo Imperatore, & Prælatis omnibus coronatur. Coronatus per Sigismundum Regem a dextris, per Marchionem Brandeburgenſem a ſiniſtris ducitur fræno equi, cui Papa inſidebat, ab Eccleſia ad Monaſterium S. Auguſtini, per circuitum ad Conſtantienſem Cathedralem ſolemniſſime reductus.

SESSIO XLII. 28. *Decembris anno* 1417. Præſedit ipſius Papa Martinus.

Poſt Miſſam, Litanias, & reliqua:

I. Sigismundus Rex jurat fidelitatem Eccleſiæ Romanæ: Confirmatur ejusdem Regis electio.

II. Guillermus, S. Marci Cardinalis, legit Bullam Martini V. ſcriptam Domino Imperatori, qua eum liberat ab onere cuſtodiendi Joannis XXIII. & eum ſibi Papæ traditum fatetur.

SESSIO XLIII. 21. *Martii anno* 1418. *Indictione XII.*

Præſedit Martinus Papa V.

Poſt Miſſam, Litanias, & ſolita: Guillermus Cardinalis prælegit Decreta per Dominum Papam, & Synodum facta.

I. De exemptionibus Eccleſiarum, Capitulorum, Monaſteriorum, poſt obitum Gregorii XI. factis, quas revocat, & priſtinæ Ordinariorum jurisdictioni ſubjicit.

II. Uniones ab eodem tempore factas ad querelas eorum, quorum intereſt, revocabit Papa juſtitia mediante.

III. Fructus percipiendos vacationis tempore, juris, vel conſuetudinis diſpoſitioni relinquit Papa, nec vult ſibi, aut Cameræ Apoſtolicæ applicari.

IV. Simoniam ita vetat, ut ſimoniace ordinati, ſint eo ipſo ſuſpenſi: Electiones, poſtulationes, confirmationes ſimoniacæ .... ſint ipſo jure nullæ, nec ſic promoti faciant fructus ſuos.... dantes & accipientes ipſo facto, ſint excommunicati.

V. Diſpenſationes omnes, præter illas, Bonifacii VIII. per Bullam: *Cum ex eo*, revocat.

VI. de Decimis, & aliis oneribus eccleſiaſticis, quæ jura prohibent, ab inferioribus Papa imponi, iterum idem mandat. Papa niſi ex magna cauſa utilitatem Eccleſiæ concernente, nec niſi de conſilio Cardinalium imponet: nec Regno

Digitized by Google

gno alicui, nisi Prælatis Regni consentientibus.

VII. De vita & honestate Clericorum in vestibus, tonsura, & habitu.

VIII. Concordata cum singulis Nationibus *Sacro approbante Concilio* inita, in sua Cancellaria vult poni papa Martinus, & literas sub sigillo Vice-Cancellarii, volentibus offert super reformatione 30. Octobris anno 1417. in Sess. XL. proposita, cui fuisse & esse satisfactum, Papa declarat.

Subinde Cardinalis Episcopus Ostiensis respondit: De mandato Nationum respondeo, quod placent Nationibus Decreta recitata, & cuilibet Nationi placet concordia cum ipsa per Dominum nostrum facta, & per præmissa fatentur dicto Decreto jam esse satisfactum, non intendentes propterea, quod concordata cum una Natione, in aliquo alteri Nationi afferant præjudicium.

Deinde Guillermus, Cardinalis S. Marci, de mandato Papæ & Synodi prælegit publice articulos reformatos, per Papam & Synodum, qui erant propositi. Sess. XL. 30. Octobris anni proximi.

Articulus primus: De numero & qualitate Dominorum Cardinalium. *Statuimus, ut deinceps &c.*

Infra XV. articuli avisati & reformati ex Cl. von der Hardt exhibebuntur.

1418. 15. *Aprilis.* Concordata inter Martinum V. & Nationem Germanicam expedita per Joannem Episcopum Ostiensem S. R. E. Cardinalem & Vice-Cancellarium:

Harduinus habet articulos XI.

Von der Hardt totidem ex MS. Viennensi Cæsareo, & Gothano Ducali.

Infra exhibebuntur.

SESSIO XLIV. 19. *Aprilis anno* 1418. In Ecclesia majori Constantiensi.

præsidet Martinus V. PP.

Interest Sigismundus Rex cum insignibus.

Post Missam, Litanias, & solita,

I. Prælegit Antonius de Chalanco, S. R. E. Cardinalis, Decretum de loco futuri Concilii designato, civitate Papiensi.

SESSIO XLV. & ultima 22. *Aprilis anno* 1418. Loco & tempore consuetis.

Papa Martinus V. præsidet.
Interest Sigismundus Rex.

Post Missam, Litanias, & solita

I. Papa absolvit Concilium, hac voce, de mandato Papæ & Concilii: Domini, *ite in pace*, responsum: *Amen.*

II. Ambasiator Poloniæ Regis detulit Libellum Fratris Joannis Falkenberg, hereses & errores continentem, quem, uti jam damnatum per Nationes & Cardinales, damnari, & damnatum pronuntiari petiit ante dissolutionem Concilii.

Papa respondet, omnia determinata *in materia Fidei conciliariter*, tenenda & inviolabiliter observanda.

Bulla dissoluti Concilii, Venia redeundi ad propria.

Hoc Diarium ex Hardouiniana Collectione Conciliorum Tomo VIII. excerptum fuit.
Cl. Binius brevius Diarium fecit, quod Hardouin recudit.
Cl. von der Hardt Tomo IV. de rebus Concilii Constantiensis, Chronologicam seriem fusiorem præmisit.

CAU-

Digitized by Google

CAUSÆ AGITATÆ IN ET CORAM CONSTANTIENSI SYNODO,

De Eccleſiis, vel Epiſcopis, vel Principibus Germaniæ, & Populis eo Sæculo in Natione Germanica reputatis.

CAUSA PRIMA

De hæreſi Cruci-Fratrum in Miſnia.

Anno MCCCCXIV. Miſnia vidit naſcentem ſectam novam Flagellatorum, in Oppido Sangershauſen, qui ſibi nomen indiderant *Fratrum Crucis*: circuibant civitates & oppida flagris tergora cædentes.

Adventu ſuo in orbem jactabant reprobatum a Deo Sacerdotium Evangelicum, ob vitam & mores perverſos Eccleſiaſticorum: improbabant Baptiſmum in aqua, ſuo quemvis ſanguine baptizandum. Sacramentum Altaris eſſe cuculum Presbyterorum, nec in eo eſſe verum Chriſti Corpus, nec verum Deum. Negabant Sacerdoti confitendas eſſe noxas: flagella cum contritione cordis ſuſcepta iis abluendis ſufficere. Purgatorium locum & preces pro defunctis rejiciebant: diem Feſtum præter Dominicum Natalem Domini, & Aſſumptæ Mariæ in Cœlum, alium nullum colebant. *Von der Hardt T. I. Hiſtor. Conc. Conſt. pag.* 124. enumerat L. articulos alios, aliis inſaniores.

Jam Sæculo XIII. & XIV. enarravimus ſimiles fanaticos. *Vide Digreſſionis in ſæculum XIII. §. XIII. pag.* 57. *Tomo III. & Digreſſionis noſtræ ad ſæculum XIV. §. V. pag.* 626. *Tomo IV. Concilior. German.*

Super præmiſſis articulis (*a*) præfati hæretici, culpabiles inventi, per Magiſtrum Henricum Schonefeld, Magiſtrum Theologiæ, & Inquiſitorem Hæreticæ pravitatis, igni adjudicati, in præfato oppido Sangerhauſen combuſti ſunt.

Cl. Hardtius dicit S. Vincentium Ferrerium per Literas Conſtantiam fuiſſe, poſt Seſſionem XXXV. 9. Julii A. 1417. invitatum, ut a Flagellatorum ſecta (falſiſſime Sancto huic imputata) avocaretur. *Tomo IV. in Serie Chronologica Concil. Conſtant. pag.* 43.

Gobelinus Perſona Coſmodromii ætate VI. Cap. XCIII. pag. 294. 295.

CAUSA SECUNDA

S. Birgittæ canonizatæ.

BONIFACIUS IX. durante ſchiſmate inter Romanos & Avenionenſes Papas electus fuerat Romæ anno 1389. Hic anno 1391. S. Birgittæ Sueciæ ſanctarum Viduarum cultum decrevit. Verum cum hujus Pontificis authentia a Gallis in dubium vocaretur;

Oratores Regni Sueciæ Joanni XXIII. ſupplicarunt pro eadem Canonizatione extra dubium ponenda. Hic Pontifex tempore Concilii Conſtantienſis a ſe, & Cæſare convocati, ante Seſſionem IIdam anno 1415. die 2. Februarii cum magna Solennitate S. Birgittam in Templo Cathedrali, præſente Cæſare Sigismundo canonizavit, intererant quatuor Patriarchæ, Cardinales ſedecim, (non 29. *uti ſcribit Naucle-rus*) Archi-Epiſcopi XLVII. Epiſcopi CLX. Principes, Comites, Barones, Doctores ſine numero.

Hoc Pontifice in Seſſione XII. Conſtantienſi 29. Maji 1416. depoſito, & depoſitioni ſuæ acquieſcente: Oratores Sueciæ, & Norvegiæ ſupplicarunt Martino V. in Seſſione XLI. Concilii Conſtantienſis electo, pro eadem cauſa. Hic Florentiæ Kalendis Julii anno 1419. ut indubitatus Pontifex iterat Canonizationem.

Pagi Tomo IV. Breviarii in vita Joannis XXIII. No. XXVI. pag. 387.

CAUSA TERTIA

Friderici, Ducis Auſtriæ, cum Concilio Conſtantienſi, & cum Cæſare Sigismundo duplex diſſidium, duplex ejuſdem Conciliatio cum Imperatore.

JOANNES XXIII. priusquam ad Concilium Conſtantienſe, a ſe cum Cæſaris conſenſu convocatum, iret, præſidium Friderici Auſtriæ Ducis pepigerat, numerata eidem ſumma ſex mille Florenorum aureorum, & creato eodem Capitaneo generali militum Pontificiorum. Hoc pactum Sigismundus Rex ſibi oblatum a Joanne, cauſato cœli Conſtantienſis ſibi noxii inclementiam, Cæſar ratum habuit: moraturum enim ſe ſpopondit, vel Conſtantiæ, vel in loco Friderici Ducis Conſtantiæ vicino.

Poſt

(*a*) *Gobelinus plures errores & ſtultiores, & extenſiores habet ætate VI. Cap. XCIII. p.* 295. *Von der Hardt Tom. III. Pars VII. pag.* 94. 95.

Digitized by Google

Poſt primam Seſſionem & 2dam, qua promiſerat ſe ceſſurum Papatu, ſi alii duo cederent, metuens vel ſuæ valetudini, vel vi inferendæ, collocutus cum Friderico, qui Conſtantiam venerat, nocte imminente ſub habitu veredarii, vel pugilis clam urbe exceſſit.

Occaſionem ſuffeerat Friderici ingenium, qui ludos equeſtres publicos extra urbis mœnia Principibus & Nobilibus exhibuerat, populo igitur & Principibus accurrentibus facile fuit Joanni, excubias Palatio ſuo appoſitas fallere. Quare ſub alieno Schemate equo evectus, primo Schaffhuſam, dehinc Lauffenbergam, inde Friburgum, Briſacum, ac Neuburgum abit cum Friderico, qui fuga cognita, Papam mox inſecutus eſt.

Cæſar & Patres ultra, quam dici poteſt, indignati Papæ, & Friderico Duci, metuebant, ne Concilium ab initio diſſolveretur, & ſpes ſchismatis extinguendi evaneſceret.

Joannes & Fridericus primo per Literas Regi & Concilio fugam excuſarunt; ſed Cæſar ab Epiſcopis excitatus, in graviſſimam iram exarſit.

Indicitur dies Friderico, ceu turbatori Eccleſiæ & Imperii, qua compareat, & rationem facti reddat.

Sed quum citatus, non compareret; in Bannum Imperii ipſe & Ditiones ejus declarantur, ſubditi jurata fide liberantur, arces, prædia, oppida Helvetiis, Suevis, Rhenanis primo occupaturis, offeruntur perpetuo retinenda citra reluitionem.

Helveti pacto quinquaginta annorum Auſtriacis obſtricti, non audebant obſequi ſententiæ Cæſaris: ſed Cæſar & Concilium declararunt, hoc pacto non juvari eum, qui in Majeſtatem Cæſaream, Eccleſiam, & Imperium peccaſſet, & anathemati ſubjectus eſſet; liberari eos hoc in caſu juramento facto. Igitur cum & Helvetii, & multi alii ex Cæſareo Banno proficerent, turmatim ditiones Friderici involarunt, diripuerunt, incenderunt.

Ludovicus, Comes Palatinus Rheni, Friderici Ducis Affinis, hunc adit: ottendit omnium Eccleſiaſticorum, & Laicorum Principum animos abalienatos: ſerviendum tempori, ne ad incitas redigamur, & rideamur ab omnibus: ſuadens ei, ut ſupplex fiat Cæſari: Papam reſtituat, & ſua bona in Cæſaris poteſtatem tradat.

Obſequitur Affini, meliora ſuadenti Fridericus, frustra obnitente Joanne XXIII. proficiſcitur Conſtantiam, & anno 1415. 5. Maji a ſuo affine Ludovico, ac Burggravio Friderico Norimbergenſi adductus, ſupplex ac genibus veniam petit coram Cæſare ſtipato innumera cohorte Nobilium, & Legatorum in Conventu, & Refectorio Franciſcanorum, in Congregatione Deputatorum a IV. Nationibus.

Cæſar gravibus verbis Ducem Auſtriæ increpuit, & jubet primo: Papam Joannem XXIII. Conſtantiam reducat: 2. Se & bona ſua poteſtati Cæſaris tradat, nec abeat Conſtantia, niſi cum venia Imperatoris.

Hæc omnia ſcripto pollicitus Fridericus (*a*) Friburgam proficiſcitur, ut fugitivum reducat; ſed noluit ſequi ultra Rudolphi cellam: inde ſcribit Cæſari, quid facto opus: jubet Cæſar, Joannem ibidem ut cuſtodiat: ſubin in Monaſterio Reichenawienſi cuſtoditus, Ludovico, Palatino Comiti, cuſtodiendus aſſignatur, qui Mannheimii primum, dein Heidelbergæ incluſum tenuit.

Fridericus Conſtantiam reverſus, cum videret ſua ab omnibus diripi impune: ipſummet Cæſarem adit, & in priorem ſtatum reponi petit.

Opponit Cæſar, experiatur viam juris, & oſtendat poſtulata ſibi deberi: Jus omnibus adminiſtrandum.

Hoc generico reſponſo deluſum ſe videns, anno 1416. 30. Martii Fridericus *2da vice* clam abit Conſtantia, & inviſit Tirolim, quam a fratre Ernesto, captis homagiis pene abſorptam & ereptam, frustra ingemiſcit.

Eccleſiaſtici & Nobiles favebant Ernesto, uti & Concilium Conſtantienſe: civitates & oppida ruſticana Tirolenſia ſtabant a Friderico. Demum cum cadmæum bellum metueretur; prudentiores exoptarunt medium concordiæ, ac Friderico Comitatum Tirolis, Ernesto Stiriam adjudicant.

Interim Georgius de Lichtenſtein, Tridentinus Epiſcopus, vidit Diœceſin ſuam a Friderico vexari, diripi.

1416. 3. *Auguſti* Congregatio Nationum in cauſa Tridentina.

1416. 15. *Auguſti* Congregatio in cauſa Tridentina.

1416. 16. *Auguſti* Congregatio in cauſa Tridentina.

1416. 1. 2. 3. 4. *diebus Septembris* in Congregatione Generali Friderici, Ducis Auſtriæ, cauſa Tridentina ſevere expenſa.

1417. 18. *Februarii* Fridericus, Dux Auſtriæ, ob cauſam Tridentinam citatus.

1417.

(*a*) *Promiſſionem Friderici factam Cæſari, refert Cl. Lunig de rebus Germaniæ II. Theil pag.* 531. 532.

Digitized by

1417. 20. *Februarii Seſſio XXVII.* in cauſa Tridentina Friderici Auſtriaci.

1417. 1. 2. 3. *Martii Seſſio Generalis XXVII.*

1417. 4. *Aprilis* Diplomata affixa contra Ducem Auſtriæ.

1417. 25. *Novembris* Martinus V. Papa Legatum ad Fridericum, Ducem Auſtriæ, mittit, eum cum Cæſare reconciliaturus.

1418. 7. *Februarii poſt Seſſionem XLII.* Comitia Conſtantiæ in Curia Regia celebrata fuerunt, Præſide Friderico Electore Brandenburgico, contra Fridericum Ducem Auſtriæ.

1418. 16. *Aprilis ante Seſſion. XLIV.* Cæſare cum Friderico Auſtriaco nondum compoſitâ, Conſtantiam rediit.

1418. 25. *Aprilis poſt ultimam Seſſionem* 22. *Aprilis* exactam, in Monaſterio Münſterlingenſi Cæſar cum Friderico, Duce Auſtriæ multis diebus tractat.

1418. 6. 7. *Maji* Cæſar & Fridericus Auſtriacus in gratiam redeunt.

1418. 12. *Maji* Sigismundus in foro Conſtantienſi ſub Baldachino, Brandenburgo ſceptrum tenente Ludovico de Brieg gladium: Fridericum Auſtriacum de omnibus Principatibus & ditionibus inveſtit coram 50000. hominibus, 1500. equitibus.

Pacis Condition. de reb. Imper. L. IV. pag. 430. *Cl. Lunig refert.*

Decretum Synodi Conſtantienſis contra Ducem Fridericum, Auſtriacum, & ipſi adhærentes, ut Capitulo Metropolitano (a) *Tridentino ablata bona ſine mora, niſi dictas incurrere velint pœnas, reſtituant, ſeque intra determinatum tempus Synodo, aut ejus Delegatis, cauſam violentæ ſuæ involationis in Bona dicti Capituli dicentes, exhibeant.*

DE ANNO MCCCCXV.

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS CONSTANTIENSIS UNIVERSALIS ET SINGULIS CHRISTI-FIDELIBUS SALUTEM, ET OMNIPOTENTIS DEI BENEDICTIONEM.

GRavem querelam Venerabilis Fratris noſtri GEORGII, Epiſcopi Tridentinenſis, accepimus continentem, quod Illuſtris Princeps Fridericus, Dux Auſtriæ, ipſum in Canonica poſſeſſione Eccleſiæ & civitatis Tridentinenſis, & oppidorum, caſtrorum, villarum, terrarum, & locorum, juriumque & aliorum bonorum mobilium & immobilium, ad eandem Eccleſiam, & ipſum Epiſcopum pertinentium, alias ſexdecim annis pacifice exiſtentem, Eccleſia, civitate, oppidis, caſtris, terris, villis, locis, ac juribus, & bonis hujusmodi temerarie, & de facto ſpoliaſſet, eaque novem annis citra detinuiſſet, & adhuc detinet occupatas, & occupata, fructus, redditus, & proventus ſublevando, & percipiendo ex eisdem, ac ipſum cepiſſet, & carceribus mancipatum affeciſſet pluribus gravibus violentiis ac injuriis, propter quæ anathematis, ſacrilegii, & alias pœnas, a jure contra talia perpetrantes promulgatas incurriſſet, quibus inſorduiſſet per longa tempora, & inſordet de præſenti: nonnullasque promiſſiones, ac etiam certa juramenta, & literas tempore ſuæ captivitatis, & ante ſeu poſt, in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ, dictæque Eccleſiæ Tridentinenſis damnum non modicum, ab eodem Epiſcopo incuſſionibus & metu extorſit. Et ulterius idem Fridericus nuper, dum inter Sereniſſimum Principem Sigismundum, Romanorum & Hungariæ Regem, ac ipſum Fridericum Ducem, poſt executionem juſtitiæ contra eundem Fridericum per dictum Dominum Regem factam, ſubmiſſionis tractatus firmaretur, ſe juramenti vinculo adſtrinxiſſet, quod ſi quæ perſonæ tam Eccleſiaſticæ, quam ſæculares dicto Regi de ipſo Friderico conquererentur, & ab ipſo Rege ſibi peterent juſtitiæ complementum miniſtrari, ipſe Fridericus Dux ſtare deberet ordinationi dicti Regis, & facere, quæ dictus Rex diceret & ordinaret: quod quidem, licet Rex ipſe, dicto Geor-

(a) Errat *Cl. Lunig:* Capitulum Tridentinum eſt Cathedrale, non Metropolitanum.

Digitized by Google

Georgio Epiſcopo de præmiſſis graviter coram eodem conquerente, decreviſſet, & ordinaſſet, quod ipſe Fridericus Dux, Eccleſiam, civitatem, oppida, caſtra, villas, terras, loca & jura, & bona hujusmodi, quibus ipſum Georgium Epiſcopum notorie ſpoliaverat, notorieque detinet occupatas & occupata, eidem Georgio reſtitueret, ipſumque permitteret eorum poſſeſſione impoſterum pacifice uti & gaudere; nihilominus idem Fridericus Dux pro parte dicti Epiſcopi interpellatus, & ſufficienter requiſitus, hoc facere non curaſſet hactenus, nec curat de præſenti. Quapropter antea præmiſſorum exceſſuum, & ſpolii notorietate, & rei evidentia, idem Epiſcopus petiit per Nos ſuper præmiſſis de opportuno remedio ſibi provideri, & literas monitoriales contra prætatum Fridericum Ducem, & alios forſan occupatores & detentores Eccleſiæ, civitatis, oppidorum, caſtrorum, villarum, terrarum, locorum, & bonorum hujuſmodi, etiamſi Ducalis, vel alterius cujuscunque ſtatus, gradus, & præeminentiæ eſſent, decerni, & concedi, ipſumque Fridericum Ducem, & occupatores, & detentores prædictos ſub pœnis juris & conſtitutionis a divæ memoriæ Carolo IV. contra tales facinoroſos & ſacrilegos editæ, & aliis pœnis gravioribus requiri & moneri, quatenus infra certum terminum idem Fridericus Dux, & occupatores, ac detentores prædicti, Eccleſiam, civitatem, caſtra, oppida, terras, villas, jura, & alia bona hujusmodi, quibus eundem Georgium Epiſcopum ſpoliaſſet, ſeu ſpoliavit: ac etiam quæcunque caſtra & bona ante & poſt prætactam ſpoliationem ad dictam Eccleſiam Tridentinam devoluta, quæ detinerent, ſeu detinent occupatas, ſeu occupata reſtitueret, & reſtituerent, & alias ſibi circa injurias & percepta, & alia debite ſatisfaceret, & ſatisfacerent: nec non ſe, vaſallos & ſubditos ſuos, & Eccleſiæ ſuæ prædictæ, a prædictis juramentis & promiſſionibus abſolvi, & prædictas literas caſſari, irritari, & annullari, humiliter & cum inſtantia debita poſtulavit, & alias circa præmiſſa petiit, & concluſit, ſicut in petitionibus pro parte ejusdem Epiſcopi verbo & ſcriptis, & in actis coram Nobis inter dictas partes factis & redactis, plenius noſcitur contineri. Nos vero (*b*) per notorietatem facti, & alias practicata in cauſa hujuſmodi, coram Nobis, & a Nobis deputatis, Nobis conſtitit, & conſtat, petitionem hujusmodi fore juſtam; ipſum Fridericum Ducem, & occupatores, & detentores antedictos monendos, petitasque literas monitoriales contra dictum Fridericum Ducem, & occupatores, & detentores hujusmodi, partibus ipſis auditis, & ſervatis ſervandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decrevimus fore concedendas, decernimuſque & concedimus in forma, quæ ſequitur:

MONITORIUM in forma debita contra Ducem Auſtriæ.

SAcroſancta Generalis Synodus Conſtantienſis univerſos & ſingulos Venerabiles Fratres, Patriarchas, Archi-Epiſcopos, & dilectos Eccleſiæ Filios, Abbates, Priores, Præpoſitos, Decanos, Cantores, Scholaſticos, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Canonicos, Parochialiumque Rectores Eccleſiarum, cæteroſque Presbyteros, Clericos & Notarios, & Tabelliones publicos, per Alemanniam & Italiam, & alias ubilibet conſtitutos, & eorum quemlibet, tenore præſentium requirimus & monemus primo, ſecundo, tertio & peremptorie, communiter & diviſim, eiſque & eorum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ & ſubſcriptis ſententiarum pœnis diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus infra ſex dierum ſpatium, poſtquam pro parte dicti Georgii Epiſcopi, vigore præſentium fuerint requiſiti, vel eorum alter fuerit requiſitus: quorum ſex dierum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies eis & eorum cuilibet pro tertio & peremptorio termino ac Canonica monitione aſſignamus, ita quod in his exequendis alter alterum non expectet, nec unus pro alio ſe excuſet, præfatum Fridericum Ducem, & quoscunque alios Eccleſiæ & civitatis Tridentinenſis, nec non oppidorum, caſtrorum, terrarum, locorum ac jurium & bonorum quorumcunque ad ipſam Eccleſiam pertinentium, prædictorum forſan occupato-

(*b*) *Videtur omiſſum*: quia

res & detentores, vaſallos & ſubditos, etiamſi Ducalis aut alterius cujuscunque Dignitatis, Status ac præeminentiæ fuerint, in eorum propriis perſonis, ſi & ubi pro præmiſſorum ac infraſcriptorum executione ad eorum præſentiam tutus patebit acceſſus; alioquin per edictum publicum in audientia publica contradictarum legendum, nec non Cathedrali & ſancti Stephani Conſtantienſis, ac locis circumvicinis, videlicet Aquilejenſi, Saltzburgenſi, Auguſtenſi, Friſingenſi, Brixinenſi, Curienſi, Feltrenſi & Veronenſi Eccleſiis affigendum & inibi publicandum ex parte noſtra, Fridericum Ducem Auſtriæ, & alios occupatores prædictos requirant & moneant, quos Nos etiam, tenore præſentium ſic requirimus & monemus, ipſique Friderico Duci, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub anathematis, ſacrilegii, privationis omnium bonorum feudalium, quæ ab Eccleſia, ſeu Imperio obtinet, & intrahabilitationis ſuæ & filiorum ſuorum maſculorum ad obtinendum tam feuda quam Officia & Beneficia uſque ad ſecundam generationem, & honoris, & famæ, ac communionis in conſiliis Principum, quam ipſum Fridericum Ducem, juxta conſtitutionem divæ memoriæ Caroli IV. contra tales facinoroſos & ſacrilegos editam, a Sede Apoſtolica canonizatam & approbatam, quin imo & perjurii, ratione juramenti in manibus Regis Romanorum per ipſum Ducem præſtiti, & aliis ſæcularibus perſonis ſub excommunicationis & privationis minorum feudalium, quas ipſas perſonas ſæculares ſupradictas, nec non Eccleſiaſticis perſonis ſub dictæ excommunicationis ac privationis omnium Beneficiorum Eccleſiaſticorum, & in habilitationis ad illa, & quæcunque alia Beneficia inpoſterum obtinenda, ac ſuſpenſionis a Divinis quoad Capitula, nec non interdicti, quoad omnia territoria prædicti Ducis Friderici, & cæterorum occupatorum & detentorum cenſuris & pœnis; quas Eccleſiaſticas perſonas prædictas, ſi in præmiſſis deliquerint, & mandatis & monitionibus hujuſmodi non paruerint, ſeu non paruerit, incidere volumus ipſo facto, & quas in ipſas exnunc prout extunc, extunc prout exnunc, Canonica monitione præmiſſa, ferimus in his ſcriptis, niſi mandatis hujuſmodi obedierint, diſtricte præcipiendo mandent, ſeu alter eorum mandet. Quibus Nos etiam tenore præſentium ſic mandamus, quatenus ipſe Fridericus Dux, & alii forſan occupatores & detentores hujuſmodi, infra triginta dierum ſpatium poſt requiſitionem & monitionem immediate ſequentium, & quorum dierum decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem dies pro tercio & peremptorio terminis, ac motio & peremptorio terminis, ac monitione Canonica eis, & eorum cuilibet aſſignamus, ab occupationibus & detentionibus Eccleſiæ, civitatis, oppidorum, caſtrorum, terrarum, & locorum, nec non jurium & bonorum prædictorum, & illorum, quæ ante & poſt præfatam ſpoliationem ad illam Eccleſiam Tridentinam ſunt devoluta, penitus & omnino deſiſtant, & eorum quilibet deſiſtat, ac ipſi Georgio, aut Procuratori, ſeu Procuratoribus ſub ejus nomine, poſſeſſionem corporalem, realem & actualem Eccleſiæ, civitatis, oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, nec non jurium & bonorum prædictorum efficaciter & ſine dolo & fraude reſtituant, & reſtitui faciant & permittant, & eorum quilibet reſtitui faciat & permittat. Ipſe quoque Fridericus Dux Georgio Epiſcopo de perceptis hujuſmodi ſatisfaciat, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Vaſalli quoque & Nobiles, Officiarii, Capitanei & ſubditi, tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares ſupradicti, infra ſex dies poſt lecturam & publicationem, & affixionem præſentium, nec nec lapſum dictorum triginta dierum terminum immediate ſequentium, quorum ſex dierum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino eis & eorum cuilibet per ſimile dictum aſſignamus, & aſſignari præcipimus & mandamus, præfato Georgio Epiſcopo, tanquam eorum vero Domino, & non ipſi Friderico Duci, ſeu alteri cuiquam, in omnibus, prout alias conſueverunt, facere teneantur. Non obſtantibus quibuscunque juramentis in contrarium præſtitis, a quibus eos, ut præmittitur, abſolvimus, efficaciter pareant, obediant, & intendant, & eorum quilibet pareat, obediat, & intendat. Et inſuper in caſu, quo præfatus Dux Fridericus, & alii forſan occu-

occupatores & detentores, nec non Vaſalli, Nobiles, Officiarii, Capitanei & ſubditi, & alii ſupradicti mandatis hujuſmodi infra terminos ſupradictos non paruerint, ex tunc prout ex nunc, ex nunc prout ex tunc, omnes & ſingulos Vaſallos, Nobiles, Officiarios, Capitaneos, nec non occupatores & detentoret in civitate & Diœceſi Tridentinenſi, ſeu alibi commorantes & conſtitutos, quorum præſentia pro executione præmiſſorum, & infra ſcriptorum facienda tute adiri non poteſt, per ſimile edictum pari modo & forma legendum, publicandum, & affigendum, Fridericum Ducem, & alios occupatores & detentores tenore præſentium peremptorie citamus & mandamus, quatenus ipſe Fridericus Dux, & alii forſan occupatores & detentores hujuſmodi, moniti & requiſiti octava die poſt lapſum dictorum triginta dierum eis aſſignatorum immediate ſequentium, ſi juridica fuerit, alioquin proxima die juridica ex tunc ſequenti: alii vero, ut Nobiles, Capitanei, Officiarii & ſubditi per edictum hujuſmodi moniti & exquiſiti, vigeſima die poſt lapſum dictarum ſex dierum eis aſſignatorum immediate ſequentium, ſi juridica fuerit, alioquin proxima die juridica ſequenti compareant coram Nobis, vel Judicibus per Nos deputatis, ſeu interim deputandis, pœnas, cenſuras, ac ſententias hujuſmodi declarari, & ipſe Fridericus Dux, procedi, viſuri, & audituri. Certificantes nihilominus, eoſdem, quod uſque ad declarationem pœnarum prædictarum procedemus juſtitia mediante. Venerabilibus vero Fratribus, Patriarchis, Archi-Epiſcopis & Epiſcopis, quibus ob reverentiam ſuarum Pontificalium dignitatum, duximus merito deferendum, ſi in prædictis deliquerint, vel aliquis eorum deliquerit, eis ſex dierum Canonica monitione præmiſſa ingreſſum Eccleſiæ interdicimus in his ſcriptis. Si vero hujuſmodi interdictum per alios ſex dies ſuſtinuerint, ipſos ſuſpendimus a Divinis. Si vero hujuſmodi interdicti & ſuſpenſionis ſententias animis, quod abſit, ſuſtinuerint, vel alter eorum, quod abſit, ſuſtinuerit induratis, ipſos ex nunc prout ex tunc, ex tunc prout ex nunc excommunicationis ſententia innodamus. Inferiores vero Epiſcopis, qui in præmiſſis exequendis negligentes fuerint, poſt lapſum ſex dierum terminum, excommunicanis ſententiam incurrere volumus ipſo facto. Abſolutionem vero omnium & ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias, aut earum aliquam incurrerint, vel aliquis eorum incurrerit quoquo modo, Nobis, aut ſummo futuro Pontifici tantummodo reſervamus. Loca vero audientiæ, & valvarum prædictarum, tanquam publica & idonea ad executionem prædictorum, ut præmittitur, publicandam adinſtar publicorum edictorum, quæ olim in albo prætorio ſcribebantur, duximus eligenda, quæ præſentes noſtras literas ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo judicio publicabunt, in quibus noſtras literas modo præmiſſo decernimus publicandas, ne prænominati moniti & citati de præmiſſis aliquam ignorantiam prætendere valeant, vel etiam allegare; cum non ſit veriſimile apud dictos ſic citatos & monitos remanere incognitum, quod tam patenter & notorie extitit publicatum. Volentes nihilominus & decernentes, quod præſentes noſtræ literæ dictos monitos & citatos perinde arceant & adſtringant, ac ſi eorum propriis perſonis publicatæ fuiſſent. De executione præmiſſorum, & de his, quæ in præmiſſis & quolibet præmiſſorum vos præſcripti Venerabiles Fratres, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, voſque alii delegati noſtri feceritis, ſeu aliquis eorum fecerit, Nos per inſtrumenta publica, ſeu alia legitima documenta legitime certificare non obmittatis, ſub pœnis ſupradictis, quibus & cuilibet veſtrum in præmiſſis dabimus plenam fidem. Datum Conſtantiæ, undecimo Kalendas Decembris, anno a Nativitate Domini milleſimo, quadringenteſimo decimo quinto, Apoſtolica Sede vacante.

Tom. XXIX. Concil. ex Typogr. Reg. Pariſ.

Cl. Lunig des H. Röm. R. Archivs *Spicilegii Eccleſiaſtici* 2. Theil *pag.* 918.

CAUSA QUARTA

Confirmatio Immunitatis Eccleſiaſticæ

per Concilium Conſtantiæ.

SESSIONIS XIX. ANNO MCCCCXV. XXII. SEPTEMBRIS CELEBRATÆ

DECRETUM,

QUOD DOMINUS VICE-CANCELLARIUS EXPEDIAT CAROLINAM SUB BULLA SACRI CONCILII CONSTANTIENSIS.

CUm in Generalibus Conciliis, *maxime Lateranenſi*, (*a*) provide quædam fuerint Statuta, libertatem Eccleſiaſticam concernentia, quæ (*b*) piæ memoriæ FRIDERICUS SECUNDUS in fervore devotionis Romanæ Eccleſiæ tunc perſiſtens, etiam quædam ſtatuit, & adjunxit: & demum per felicis recordationis HONORIUM TERTIUM fuit ejuſdem Friderici Conſtitutio approbata, & conſequenter per divæ memoriæ CAROLUM (*c*) QUARTUM eadem fuit approbata, & quædam alia in favorem Eccleſiaſticæ libertatis adjecta, quæ in libro Cancellariæ Romanæ Eccleſiæ latius continentur: hæc Sancta Synodus decernit, & mandat Domino Vice Cancellario ejusdem Romanæ Eccleſiæ, ut executorias literas ſuper ipſis expediat in forma dari ſolita:

Confirmatio Conſtitutionum FRIDERICI SECUNDI, & CAROLINÆ.

Sacroſancta Synodus Conſtantienſis (*d*) in ſpeculum (*e*) ſuæ conſiderationis extollens, quam graviſſima diſpendia Eccleſiæ, Monaſteria, Hoſpitalia, Xenodochia, & alia pia loca, ac perſonæ Eccleſiaſticæ ſic tempore guerrarum, & lugubris ſchiſmatis, proh dolor! cauſante malitia, & ambitione mentium humanarum, ad talia diverſis coloribus, modis & titulis inhiantium improbe, hactenus pertulerint, maxime a tempore felicis recordationis URBANI Papæ VI. incluſive citra, ac perferant inceſſanter, in talliis, collectis, exactionibus, occupationibus, invaſionibus, detentionibus, diſtractionibus, conceſſionibus, venditionibus, infeudationibus, emphyteoticis, & aliis locationibus, donationibus, dimembrationibus, dationibus, permutationibus, & aliis variis & diverſis alienationibus Regnorum, Provinciarum, Comitatuum, Dominorum, territoriorum, diſtrictuum, civitatuum, caſtrorum, villarum, & aliorum locorum, bonorum, jurium etiam ſpiritualium, ac juriſdictionum ad Romanam, & Eccleſias alias, Monaſteria, Hoſpitalia, Xenodochia, & pia loca, ac perſonas hujuſmodi communiter vel diviſim ſpectantium, aliiſque gravaminibus hactenus a dicto tempore citra, & per ipſum tempus, ſeu ipſo tempore uſque in præſentem diem, præter ſeu contra diſpoſitionem juris ſcripti quomodocumque & qualitercumque impoſitis, illatis, factis, ſeu præſumptis, aut attentatis: ac intendens, & cupiens circa reformationem Immunitatis Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, ac recuperationem bonorum, & jurium ſuorum diligenter intendere: quamvis dudum contra ſæculares Poteſtates, nec non Conſules civitatum, ac alios, qui Eccleſias, & viros Eccleſiaſticos talliis, collectis, & exactio-

(*a*) Generali XII. anno 1215. Canone XLVI. ſub Innocentio III.
(*b*) Tomo III. noſtro editum pag. 505. a Friderico II. Auguſto anno 1220. Romæ, & A. 1213. Egræ.
(*c*) Carolus IV. ſimile Edictum pro Immunitate Eccleſiaſtica edidit Tangermundæ anno 1377. XV. Kal. Julii.
(*d*) Cum multis adjectionibus per Concilium Conſtantienſe in decima nona Seſſione, quibus Libertati Eccleſiaſticæ plurimum favetur.
(*e*) *forte:* in ſpeculam ſe conſiderationis

Digitized by Google

actionibus aliis aggravare nitebantur, in *Lateranenſi Concilio* Immunitati Eccleſiæ proviſum fuit, per quod hujusmodi præſumptio ſub anathematis diſtrictione prohibita fuit; & illius fautores & transgreſſores excommunicationi ſubjacere præcepit hujusmodi Concilium, donec ſatisfactionem earundem impenderent competenter; ac etiam conſtitutiones & ſententiæ, quæ a talibus vel de ipſorum mandato forent promulgatæ, inanes & irritæ haberentur, nullo tempore valituræ. Et ut nullus vano in hoc deciperetur errore, ut infra tempus ſui regiminis hujuſmodi anathema ſuſtineat, quaſi poſt illud non eſſet ad ſatisfactionem debitam compellendus, decretum fuit in eodem Concilio, & ipſum, qui ſatisfacere recuſaret, & ſucceſſorem illius, niſi ſatisfaceret infra menſem, manere debere Eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum etiam ſuccedere debeat in onere, qui ſubſtituitur in honore. Et licet etiam in ſacris legibus pro libertate & immunitate Eccleſiaſtica, ſive Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, multa ſalubria & favorabilia Statuta fuerint, dudum felicis recordationis HONORIUS Papa III. attente conſiderans, quod quondam FRIDERICUS Secundus, olim Romanorum Imperator, tunc ſub obedientia & devotione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtens, ad laudem ejusdem Eccleſiæ, & ſacri decus Romani Imperii, cupiens, ut expurgatis quorumdam erroribus & iniquis Statutis penitus deſtitutis, de cætero Eccleſiæ & ECCLESIASTICÆ perſonæ plena vigerent quiete & ſecura libertate gauderent, ac pie & juſte attendens, quod quorumdam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra ECCLESIASTICAM diſciplinam, & ſacros CANONES ſtatuta ſua confingere adverſus ECCLESIASTICAS perſonas, & ECCLESIASTICAM libertatem; edictali lege hujuſmodi ſtatuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita annuntiari, & omnia ſtatuta & conſuetudines contra civitates & loca, poteſtates vel conſules, aut quæcumque aliæ perſonæ contra libertatem Eccleſiæ, & ECCLESIASTICAS perſonas hujusmodi edere aut conſervare tentaverint contra Canonicas & Imperiales Sanctiones, de ipſorum Capitularibus infra duos menſes poſt hujusmodi legis publicationem penitus aboleri facerent: & ſi de cætero talia attentarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua jurisdictione privatos: nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri Fiſco Imperiali præceperat ſubjacere: Poteſtates vero, Conſules, Statuarii, & Scriptores Statutorum prædictorum, nec non Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memoratas judicarent, extunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter non tenere: quodque, ſi per annum præfatorum Conſtitutionum inventi forent contemptores, bona eorum per totum ſuum Imperium mandavit impune ab omnibus occupari, ſalvis nihilominus aliis pœnis contra tales in *Generali Concilio* promulgatis. Et inſuper voluerat tunc idem Imperator, quod nulla communitas vel publica perſona ſeu privata collectas, ſeu exactiones, angarias, vel perangarias, Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis hujuſmodi imponeret, aut invadere Eccleſiaſtica bona præſumeret: quod ſi ſecus faceret, & requiſita ab Eccleſia, vel Imperio hujuſmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione nullatenus remitteretur. Statuerat inſuper, quod, quæcumque communitas vel perſona per annum in excommunicatione propter libertatem Eccleſiæ violatam perſiſteret, ipſo jure banno Imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione vel civili ad judicium ſæculare præſumeret trahere contra Canonicas Sanctiones, & contra Conſtitutiones Imperiales: quod ſi ſecus faceret, actor a ſuo jure caderet, & judicatum non teneret, & judex foret ex tunc judicandi authoritate privatus: quodque judices temporales, qui Clericis & perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare præſumerent, tertio requiſiti jurisdictionem amitterent, prout dicta Imperiali edictali Conſtitutione plenius continetur. Dictusque HONORIUS conſtitutionem ipſam de conſilio

etiam

etiam Fratrum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, qui tunc erant, authoritate Apostolica approbans & confirmans, ipsam mandavit inviolabiliter observari: nec non Statutarios & Scriptores prædictos, excommunicatos eadem authoritate nuntiari.

Et deinde ad evidentiam divæ memoriæ Caroli Quarti etiam Romanorum Imperatoris semper Augusti deducto, quod nonnullæ sæculares personæ in potestatibus, & officiis publicis constitutæ, videlicet Duces, Marchiones, Comites, & alii Domini temporales, nec non Consules civitatum, oppidorum, villarum & locorum Rectores, in eorundem provinciis, Dei timore postposito, Statuta singularia & iniquas ordinationes motu proprio & de facto, contra personas Ecclesiasticas, & Ecclesiarum libertates, & harum privilegia, condiderant, illisque de facto & publice utebantur contra Canonicas & legitimas sanctiones: utpote quod nulla bona temporalia in vim & potestatem Ecclesiasticam transferantur, & ne Clerici in sacris constituti ad agendum & testificandum in civilibus & maxime in piis causis, aliquatenus admitterentur; quodque excommunicati laici, & publice denuntiati in foro civili minime repellerentur. Et insuper cum prædicti Domini temporales, Consules, & Rectores per sæcularem potestatem res ac bona Clericorum occuparent, arrestarent, & oblationem Christi Fidelibus minuerent atque restringerent; exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus Ecclesiarum exigerent & extorquerent, possessiones ecclesiarum, & personarum earundem devastarent incendiis & rapinis; contractus inter Clericos & laicos factos legitimos, ac libros civitatum, castrorum, villarum, & aliorum locorum prædictorum inscribere & sigillare recusarent; donataque & legata ad fabricas, Ecclesiarum structuras, contra dictorum & præfatorum voluntatem, & aliorum quorum intererat, contra justitiam usurpare præsumerent; ac in fraudem & odium Clericorum de bonis Ecclesiæ, rebus Clericorum, quæ non causa negotiationis, sed pro eorum propriis utibus per eorum terras & Dominia ducebant, & duci faciebant, telonium exigere, & recipere non verebantur, & confugientes atque currentes ad Ecclesias & earum cœmeteria, inde extrahere contra Canonicas & Imperiales sanctiones præsumpserant: idem Carolus Imperator tamquam Christianissimus Princeps, volens & in præmissis providere de remedio salutari, etiam de quorumdam Principum, Ducum, Comitum, Baronum, Fideliumque aliorum consilio, authoritate Imperiali quæcunque Statuta & consuetudines prædictas, tamquam per Canonicas & civiles sanctiones expresse reprobata, cassavit, irritavit, & annullavit, ac cassa & irrita, nulliusque roboris esse voluit penitus & momenti: præcipiens sub indignatione banni Imperialis universis & singulis Principibus, ac Dominis temporalibus, Consulibus, Potestatibus, & aliis in officiis publicis constitutis, quatenus extunc ipsorum Statuta & ordinationes, sicut in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis edicta fuerant, omnia revocarent, & de luce tollerent: quodque secundum ea non judicarent amplius, nec sententias ferrent, aut eisdem in judicio, vel extra judicium quomodolibet pro & contra Ecclesiasticam libertatem potirentur. Pronuntiavitque insuper & eadem decrevit authoritate, quod quicumque laicus: cujuscumque status, gradus, aut conditionis existeret, ausu sacrilego, & propria temeritatis audacia Sacerdotem vel Clericum sæcularem vel religiosum diffidaret, proscriberet, captivaret, spoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, ac hujusmodi maleficia perpetrantes, & facientes scienter receptaret, vel eis favorem præstaret, præter pœnas a sacris Canonibus, Imperialibus, & legalibus Sanctionibus in tales promulgatas, eo ipso redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita vel consilia Nobilium admitteretur quovis modo. Hortans insuper in Domino, & requirens Ecclesiasticos Prælatos, in illis partibus, in quibus committerentur, talia constitutos, ut Legem Imperialem hujusmodi per eorum Ecclesias & Synodos publicarent, ne transgressores hujusmodi per simulatam ignorantiam suas in hac parte valeant malitias excusare, prout in edictali lege prædicta plenius continetur. Quia non tantum in Provinciis & Regnis, quæ Romanum profiterentur Imperium, sed fere modernis tem-

temporibus ubique in toto Chriſtiano orbe neglectis hujusmodi *Lateranenſis* Concilii conſtitutionibus, Imperialibus, ac ſacris Sanctionibus quibuscumque, ab impiorum malitia adverſus Eccleſias & Clericos nulla reverentia, nullo Dei timore, nulloque animarum interitu penſatis, eorundem temere audacia crevit inſolenter. Igitur authoritate Dei Omnipotentis prædicta omnia innovat, ſtatuit & confirmat, perpetuisque futuris temporibus ab omnibus Chriſti fidelibus ubilibet in omnibus & per omnia, juxta ipſarum conſtitutionum tenores, ſub bannis, aliisque pœnis & cenſuris ſupra in eiſdem comprehenſis, inviolabiliter obſervandis.

Ceterum in eodem (*b*) Lateranenſi Concilio ſtatutum & ordinatum fuit, quod Epiſcopus, ſive Ordinarius cum conſenſu ſui Cleri ad relevandas communes utilitates & neceſſitates, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, absque ulla coercitione poſſit Eccleſiaſticas perſonas compellere ad aliqua ſubſidia laicis conferenda, prius Romano Pontifice conſulto: & hac ſumpta occaſione, laici in quampluribus partibus, minis vel terroribus, ſeu aliquibus aliis modis aut coloribus diverſis ducunt, ut tallias, collectas, ſubſidia, impoſitiones, vel alia quævis onera, quocumque vocabulo ſeu nomine nuncupentur, Eccleſiis, vel Clericis imponant, aut imponi conſentiant, vel permittant, cum facultate interdum per ipſosmet laicos, aut alios exigendi. Ex quo Conſtitutio Lateranenſis, quæ ob pietatem laicorum fuit ordinata, in impietatem & grave damnum, & jacturam Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum vertitur. Ideo dicta Sancta Synodus hoc perpetuo ſtatuit, & ordinat, quod nulla perſona ſæcularis cujuscumque dignitatis, aut ſtatus & conditionis exiſtat, etiamſi Imperiali, Regali, vel quacumque præfulgeat dignitate, ſub prætextu conſenſus Epiſcopi, Clero tallias, impoſitiones, & onera, vel ſubſidia imponat, exigat, vel recipiat, niſi prius Romano Pontifice conſulto, ſub pœnis, bannis, & cenſuris eisdem.

Idem per omnia, Romano Pontifice dictas tallias, vel collectas imponente, vel imponi mandante, conſenſu Epiſcopi vel Cleri non accedente; Epiſcopi vero, qui contra prædictum Concilium Lateranenſe, vel hanc Conſtitutionem, imponendo, vel imponi conſentiendo, vel exigendo conſenſerint, eis ingreſſus Eccleſiæ ipſo facto ſit tamdiu interdictus, donec læſis Eccleſiis, & Clericis, ac Eccleſiaſticis perſonis plenariam fecerint ſatisfactionem. Prælati quoque, qui contra ſacrorum Canonum diſpoſitionem, & contra Conſtitutionem Bonifacii VIII., quæ incipit: *Vas electionis* &c. viſitando, vel caritativum ſubſidium, nec non tallias & collectas imponendo, Eccleſiaſticas perſonas quocumque modo gravant, ipſo facto ab omni adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium (etiamſi in Pontificali, vel alia dignitate exſiſtant) ſint privati, aliis quidem pœnis in jure expreſſis in ſuo robore permanſuris.

Item conſiderans, quod nonnulli Summi Pontifices ex captata opportunitate nonnullorum Regum, Dominorum, Comitum, & aliarum quarumvis perſonarum temporalium, aut ad ipſorum benevolentiam captandam, vel alio ſpiritu ducti, conceſſerunt, & licentiam dederunt eiſdem, tallias, collectas, ſubſidia, impoſitiones, datias, pedagia, aut alia quævis onera hujuſmodi imponendi, vel exigendi ab Eccleſiis, Clero, vel Eccleſiaſticis perſonis in eorumdem Dominio, vel diſtrictu, aut alibi conſtitutis & commorantibus, alias ad tempus, alias ad certam ſummam, ſub diverſis modis, formis, vel conditionibus, in confectis literis Apoſtolicis, vel aliis hujuſmodi licentiæ comprehenſis: idcirco omnes & ſingulas conceſſiones & licentias hujuſmodi, etiamſi de plenitudine poteſtatis Romanorum Pontificum, aut Apoſtolicæ Sedis quovis modo, & quibusvis perſonis, ſub quibuſcumque verborum tenoribus conceſſas revocat, caſſat, annullat, & irritat. Dictiſque Dominis Comitibus, & aliis, ut ſupra expreſſis, mandat, & jubet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis, bannis, & cenſuris, nec non in triplum reſtitutionibus ſupra expreſſis, quas incurrent ipſo facto, quod ab inde in antea dictis conceſſionibus, licentiis, aliqua & aliquibus ex ipſis nullo modo per ſe, vel alium, aut alios, directe, vel indirecte,

(*b*) Sub Alexandro III. cap. 19. & ſub Innocentio III. cap. 64.

palam, publice, vel occulte, imponendo, vel exigendo, quoquo modo utantur: quinimo privilegia, conceſſiones, & ſcripturas hujuſmodi ſuper dictis conceſſionibus & licentiis confectas de luce aboleri faciant.

Item eadem authoritate ſtatuit, ordinat, decernit, & declarat, quod Regna, Provinciæ, Comitatus, Dominia, territoria, civitates, diſtrictus, terræ, villæ, caſtra, fortalitia, poſſeſſiones, ædificia, grangiæ, & quævis alia bona, res, jura, juriſdictiones, actiones reales & perſonales, ſpirituales, & temporales, ac patronatus, & pertinentiæ eorundem, & Eccleſiarum Cathedralium Diœceſes, quæ Romanæ, ſeu Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, Abbatialibus, & quibuſvis aliis Collegiatis ſæcularibus vel regularibus Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, menſiſque Cathedralibus, & Abbatialibus, Capitulis, Collegiis, ſeu Conventibus, Hoſpitalibus, Xenodochiis, & quibuſvis aliis piis locis, alicui, vel aliquibus ex ipſis temeritate, vel audacia, dolo, vi, vel fraude, quomodocumque, vel qualitercumque per qualvis perſonas Eccleſiaſticas vel laicales, Capitula, Collegia, Dominos, Comitatus, & Univerſitates, etiamſi Imperiali, Regali, Cardinalatu, Pontificali, vel alia quavis Eccleſiaſtica, vel laicali præeminentia & dignitate præfulgerent, a tempore felicis recordationis Gregorii Undecimi incluſive citra (poſt cujus quidem Gregorii deceſſum (c) ſchiſma præſens, proh dolor! in Dei Eccleſia ortum habuit) quavis occaſione ſeu colore quæſito fuerint invaſa, occupata, uſurpata, captata, ſeu detenta; hujuſmodi Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, menſiſque Cathedralibus, & Abbatialibus, Capitulis, Collegiis, ſeu Conventibus, Hoſpitalibus, Xenodochiis, & piis locis, videlicet illi & illis, cujus, quorum, vel quarum tempus, & in tempore invaſionis, occupationis, uſurpationis, captionis, ſeu detentionis hujuſmodi erant, & nunc ſunt: dummodo tempore invaſionis, occupationis, uſurpationis, ſeu detentionis prædictæ, vel prius, poſſeſſiones, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, menſas Cathedrales, & Abbatiales, Capitula, Conventus, Hoſpitalia, Xenodochia, & pia loca, aut per aliquem, vel aliquod ex ipſis, coram aliquo de exſecutoribus, ſive conſervatoribus, de quibus infra fit mentio, probetur infra tempus quadrimeſtre, a die probationis prædictæ continue currendum; vel ſi fama de dicta poſſeſſione, aut ſecuta invaſione, occupatione, uſurpatione, captione, ſeu detentione hujuſmodi erit in Diœceſi Eccleſiæ, Monaſterii, Prioratus, menſarum Cathedralium, Abbatialium, Capituli, Collegii, Conventus, Hoſpitalis, Xenodochii, vel pii loci hujuſmodi, ſimiliter infra ſimile quadrimeſtre, continuandum a die legitimæ citationis, monitionis, ſeu requiſitionis perſonaliter factæ; vel ſi poſſeſſoris copia commode haberi, aut bene, tute, ac legitime citari non poſſit; tunc & eo caſu moneri, & requiri valeat per edictum in aliquo loco Diœceſis, vel ipſi Diœceſi propinquo, ubi invaſor, occupator, uſurpator, captor, ſeu detentor habitare conſueverat, ad habitandum vacua & expedita, plenarie, realiter, & cum effectu, omni ceſſante excuſatione, & exceptione, reſtituantur, reddantur, & redintegrentur, ac pacifice dimittantur, ſub pœnis, bannis, & cenſuris, & ſub aliis ut ſupra, & ſub triplicata reſtitutione, & ſub infamia, & occupatione, & juris amiſſione ſuperius nominatis: quas negligentes, inobedientes, tranſgreſſores, rebelles, & contra facientes incurrent ipſo facto: a quibus pœnis, & cenſuris, & aliis prædictis non poſſint abſolvi, niſi prius factis (ut præfertur) plenis & integris reſtitutionibus. Et nihilominus ex abundanti cautela ipſa Sancta Synodus ex certa ſcientia prædicta bona, Regna, civitates, & cætera, ut ſupra, illis, quibus erant (ut præfertur) reſtituit, reddit, & redintegrat per præſentes. Et inſuper licet Prælatis, Capitulis, Conventibus, & Rectoribus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & locorum hujuſmodi, quorum talia Regna, bona, & cætera erant, & nunc ſunt, eorumque Succeſſoribus, aut eorum Procuratoribus, & Syndicis, authoritate propria, alicujus conſenſu, vel licentia minime requiſita, poſſeſſionem illorum intrare, capere, aut detinere libere, & impune: conſtitutionibus, & privilegiis Apoſtolicis, & Imperialibus, & aliis quarumvis perſonarum nequaquam

(c) Anno 1378. ad 1415. 23. Septembris.

quam obſtantibus. Rurſus quia contractus celebrari, nec non conceſſiones ſuper Regnis, Provinciis, civitatibus, caſtris, villis, & aliis bonis ſupra expreſſis, viro non purgato, veriſimiliter ad vexationes redimendas facti, vel factæ præſumerentur: eapropter ipſa Sancta Synodus ex certa ſcientia omnes & ſingulas conceſſiones, donationes, venditiones, alienationes, pignorationes, diviſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, extenuationes, permutationes, obligationes, declarationes, revocationes, infeudationes, reinfeudationes, pacta, proviſiones, promiſſiones, ſententias, & alios contractus quoſque, etiamſi juramentis fuerint convalidatæ, & convalidati, etiam per viam, aut modum cujuſcumque contractus etiam in illis contenta, ſub quacumque verborum conceptione appareant, poſt invaſiones, occupationes, uſurpationes, captiones, vel detentiones Regnorum, Provinciarum, civitatum, & aliorum alicujus, vel aliquorum bonorum hujuſmodi, & ante eorumdem bonorum plenariam reſtitutionem, de, in, pro, aut ſuper eiſdem alicui vel aliquibus ex Regnis, aliis bonis hujuſmodi, vel ipſorum, aut eorum aliquibus juribus, juriſdictionibus, actionibus, & pertinentiis realibus & perſonalibus, atque mixtis, Spiritualibus & temporalibus quibuscunque, quibusvis Dominis, Dominiis, Comitatibus, Univerſitatibus, Capitulis, Collegiis, Patriarchalibus vel aliis Eccleſiis quibuſvis, ſive eorum menſis aut aliis perſonis quibuſcumque Eccleſiaſticis vel laicalibus, etiamſi Imperiali, Regali, Pontificali, vel alia Eccleſiaſtica & temporali præfulgeant dignitate, quavis occaſione, a dicto tempore Gregorii incluſive citra, quomodocumque, & qualitercumque factis & conceſſis, faciendis, concedendis per Romanos Pontifices, motu proprio, ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis cum omnium defectuum ſupplemento, ac de & cum conſenſu & conſilio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ſive per modum aut viam contractuum quorumcumque, vel alias & quavis authoritate etiam Apoſtolica, Imperiali, Regali, Legatorum, Nunriorum, aut Vicariorum Sedis Apoſtolicæ, ſive ordinaria legata, vel delegata, etiamſi factum & conceſſum fuerit per illas perſonas, aut de & cum conſenſu illarum, ad quas in talibus de jure, & de conſuetudine facere, concedere, & conſentire pertinuerit, nullas & nullos, nulliuſque juris, efficaciæ, firmitatis, roboris & momenti, atque viribus evacuatos fuiſſe & eſſe decrevit & declaravit. Et nihilominus ex abundanti cautela, ipſas & ipſos revocat, caſſat, abolet, irritat & annullat, ac viribus evacuat: ipſaque Regna, & Provincias, civitates, & alia bona cum juribus, & omnibus aliis ſupradictis, tenore præſentium illis, quorum vel quarum (ut præfertur) erant & ſunt, reddit, reſtituit & redintegrat.

Statuens quoque & præcipiens, decernens & declarans, ipſa omnia & ſingula reddenda, reſtituenda, & redintegranda, quibus (ut præfertur) erant & ſunt vacua & expedita, plenarie, realiter, & cum effectu, omni ceſſante excuſatione, infra dictum quadrimeſtre, ſub eiſdem pœnis, bannis, & cenſuris, & aliis, quas incurrent ipſo facto, & a quibus non poſſint abſolvi, niſi ut ſupra continetur: aliis tamen juris remediis pro prædictis exſecutioni demandandis in ſuo robore permanſuris. Et nihilominus liceat Prælatis & aliis, quorum talia bona (ut præfertur) erant & ſunt, poſſeſſiones intrare, & cetera, ut ſupra continetur.

Item dicta ſancta Synodus eadem authoritate ex certa ſcientia decernit & declarat, omnes & ſingulas conceſſiones, donationes, obligationes, venditiones, extenuationes, pignorationes, diviſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, permutationes, declarationes, revocationes, infeudationes, reinfeudationes, ac cenſuum, fructuum, ſeu reſponſionum aliarum, quocumque nomine ſeu vocabulo nuncupentur, extenuationem, extinctionem, pacta, promiſſiones, proviſiones, ſententias, & alios contractus quoſcumque, etiamſi juramentis fuerint convalidatæ & convalidati, etiam per viam aut modum cujuſcumque contractus, & in illis contenta, ſub quacumque verborum conceptione appareant, quibusvis Patriarchis, Primati-

bus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, eorumque Cathedralibus Eccleſiis, ſive antiquis, ſive poſt dictum ſchiſma erectis, aut eorum menſis, Capitulisque, Collegiis, Comitatibus, ſeu Univerſitatibus, & perſonis, etiam Imperialis, Regalis, Reginalis, Pontificalis, Cardinalatus, aut cujusvis Eccleſiaſticæ vel mundanæ ſuerint dignitatis, præeminentiæ, ſtatus vel conditionis, de, in, pro aut ſuper Regnis, Provinciis, Comitatibus, Dominiis, territoriis, civitatibus, diſtrictibus, terris, villis, caſtris, fortalitiis, poſſeſſionibus, ædificiis, grangiis, & quibusvis aliis bonis, rebus ac pertinentiis ſuis, juribuſque, juriſdictionibus & actionibus realibus, & perſonalibus atque mixtis, Cathedraliumque Eccleſiarum Diœceſibus, ac patronatuum juribus, & quibuſvis aliis tam ſpiritualibus quam temporalibus, ſine aliquo vel aliquibus prædictorum ad Romanam, Patriarchales, Metropolitanas, Cathedrales, Abbatiales, & quaſvis alias Collegiatas, & non Collegiatas, Regulares & ſæculares Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, menſaſque ipſarum Eccleſiarum, Capitula ſeu Conventus eorum, aliquos vel aliquas ex ipſis factas & factos, præter vel contra diſpoſitionem juris ſcripti, a dicto tempore Urbani Papæ VI. inclusive citra, quomodocumque & qualitercumque, uſque in præſentem diem, ſub quibuſvis titulis, juribus, actionibus, cauſis, modis, conditionibus, viis ſive formis, & quavis occaſione, etiam motu proprio, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, ac cum ſuppletione omnium defectuum, etiam de & cum conſilio & conſenſu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ſive per viam aut modum contractuum quorumcunque, vel alias, & authoritate quacumque, etiam Apoſtolica, Imperiali, Regali, Reginali, Legatorum, Nuntiorum, aut Vicariorum Sedis Apoſtolicæ, ſive ordinaria, delegata vel ſubdelegata, vel quacumque alia, etiamſi factum & conceſſum fuerit per illas perſonas, aut de & cum conſenſu illarum, ad quas in talibus de jure & conſuetudine facere, concedere, & conſentire pertinuerit; fuiſſe & eſſe ipſo jure nullos & nullas, ac nullius efficaciæ, roboris & momenti, viribuſque evacuatos & evacuatas; & perinde cenſeri & haberi, ſub & cum modificationibus infra ſcriptis, ac ſi facti & factæ non fuiſſent. Conceſſioneſque, donationes, & cætera hujuſmodi, & alias quasvis, quæ cum detrimento; vel læſione Eccleſiarum, Monaſteriorum, menſarum, Capitulorum, Conventuum, locorum ſeu perſonarum alicujus vel aliquorum hujuſmodi factæ a dicto tempore Urbani Papæ VI. citra, ex certa ſcientia & authoritate prædicta hac edictali conſtitutione, ſub & cum ſupra & infra dictis modificationibus revocat, caſſat, irritat, & annullat; & nihilominus ad abundantiorem cautelam tollit, & penitus viribus evacuat, dictaque Regna, loca, territoria, diſtrictus, jura, juriſdictiones &c. ac bona hujuſmodi ad jus, & proprietatem Eccleſiarum, Monaſteriorum, locorum, menſarum, Capitulorum, Conventuum, & perſonarum hujuſmodi, ad quæ, ſeu quas ſpectabant, & nunc ſpectant & pertinent, ſub & cum ſupra & infra ſcriptis modificationibus reſtituit, reddit, & reincorporat penitus per præſentes. Quorum omnium poſſeſſionem vacuam, liberam, expeditam, nihilominus illi, qui talia bona tenuerint, & tunc tenebant, debeant, ac etiam teneantur infra dictum quadrimeſtre a die probationis vel citationis, monitionis, ſeu requiſitionis, ut ſupra fiendæ, libere, totaliter, & cum effectu vacua & expedita relaxaſſe, & dimiſiſſe Eccleſiis, Menſis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, locis, & aliis perſonis hujuſmodi, ad quas ante conceſſiones prædictas ſpectabant, & pertinebant, & nunc ſpectant & pertinent, ſeu ſpectare & pertinere poſſunt; ſub pœnis, bannis, & cenſuris, & aliis, ut ſupra, quas incurrent ipſo facto, & a quibus abſolvi non poſſunt, niſi prius ſatisfecerint & reſtituerint, ut ſupra continetur. Et nihilominus liceat Prælatis, Capitulis, Conventibus, ac Rectoribus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum locorum hujuſmodi, quorum talia bona fuerunt, & nunc ſunt, eorumque Succeſſoribus, & Syndicis authoritate propria, alicujus conſenſu, vel licentia minime requiſitis, cautione tamen prius præſtita, ut inferius denotatur, poſſeſſionem illorum intrare, capere, & recipere libere & impune: non obſtantibus Conſtitu-

ſtitutionibus, Privilegiis Sedis Apoſtolicæ ejus authoritate conceſſis, factis, concedendis, & faciendis, ac impetrationibus ſub quacumque verborum expreſſione, & tenoribus conceſſis; & etiamſi de ipſorum tenoribus expediret facere mentionem ſpecialem de verbo ad verbum, in totum, vel in partem: quorum & quarum omnium ipſa Sancta Synodus hic pro expreſſis, lectis, & inſertis haberi vult, & decernit: nec non præſcriptionibus, conſuetudinis, & aliis contrariis, & repugnantibus, aut quovis modo huic conſtitutioni de cætero nequaquam obſtantibus quibuſcumque.

Prædicta quoque, quæ de declarationibus ac revocationibus hujusmodi dicta ſunt, non vendicent ſibi locum in infeudationibus, conceſſionibus, & locationibus quibusvis perpetuis, ſolitis ante dictum tempus Domini Gregorii Papæ XI. fieri & dari in feudum, reviſendum Vicariatum, aut emphyteoſim, & Regnis, Provinciis, civitatibus, terris, caſtris, villis, locis, territoriis, diſtrictibus, & aliis bonis ſeu juribus hujusmodi, aliquo vel aliquibus eorumdem, dummodo utile Dominium eorumdem per pacificam tenutam corporalis poſſeſſionis ante hujusmodi infeudationem, reinfeudationem, conceſſionem, non fuerit cum directo Dominio incorporatum, & ſolidatum, ac etiam, quod Canon & cenſus antiquitus ante Domini Gregorii Papæ XI. pro illis præſtari & dari ſoliti, conſueti ſeu admiſſi, ſi qui præſtabantur, debite perſolvent. Nec etiam locum habeant in venditionibus bonorum, quorum juſta pretia apparebunt & probabuntur, conventuum, & locorum hujuſmodi, quorum (ut præfertur) erant dumtaxat, verſa eſſe in permutationibus factis, verſis in evidentem utilitatem Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum hujuſmodi. Nec locum ſibi vendicent in conceſſionibus, per Romanos Pontifices pro dotatione in totum vel in partem, ac pro alia quavis ſubventione aliquarum Eccleſiarum Cathedralium, & aliarum indigentium quarumcumque civitatum factis de aliquibus Eccleſiis inferioribus, & bonis earum: dummodo hujuſmodi civitates ab antiquo & ante dictum ſchiſma habuerint famam, titulum, & nomen civitatis; & dummodo etiam hujuſmodi ceſſa non fuerint alicujus Eccleſiæ Cathedralis, ſed ab Abbatialibus inferiorum Eccleſiarum. Nec etiam ſibi ſortientur effectum in venditionibus, & aliis alienationibus bonorum, Hoſpitalium, Xenodochiorum, & aliorum piorum locorum quorumlibet, quæ Hoſpitalia, Xenodochia, & pia loca, ut ſunt ad Sancta Sanctorum, Sancti Spiritus in Saxia de urbe, Beatæ Mariæ novæ de Florentia, de Scala, de Seminis, ac de Miſericordia, de Paradiſo, & ſimilia, pro ſuſtentatione pauperum, & hoſpitalitate conſervanda conſueverunt ab antiquo bona eorum vendere, aut taliter alienare, locare, aut uſumfructum concedere, ſecundum eorum ſtatuta, ſeu laudabiles & antiquas conſuetudines pacifice hactenus obſervatas: privilegiis etiam antiquitus a Romanis Pontificibus quibusvis Religioſorum Ordinibus, bonorum & rerum hujusmodi indultis, ac etiam ſuis conſuetudinibus in talibus ab antiquo obſervatis, in ſuo robore permanſuris. Nec etiam in Vicariatibus, Gubernationibus, miniſtrationibus, ſeu locationibus, aut feudis Provinciarum, terrarum, caſtrorum, locorum, ſeu bonorum hujuſmodi ad tempus novem annorum, vel abinde infra dumtaxat duraturis: prædictis tamen modificationibus non ſe ad prædicta invaſa, occupata, uſurpata, capta, ſeu (ut præfertur) detenta, aliqualiter extendentibus.

Cæterum decrevit præfata Sancta Synodus eadem authoritate, quod quicumque ex juſtis & rationabilibus cauſis probaverit legitime ſe, de, aut ſuper Regnis, Provinciis, civitatibus, terris, caſtris, locis, vel bonis hujuſmodi, vel eorum aliquo, pro pretiis perſolutis, vel ex cauſa depoſiti, ſive mutui, aut alias ex juſtis cauſis recipere debere a Romana, ſeu aliis Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, Hoſpitalibus, vel locis ipſis, ſeu eorum aliquo, aut ex Prælatis, ſeu Rectoribus eorumdem occaſione dumtaxat Eccleſiarum, Hoſpitalium, ſeu locorum præfatorum, ad quæ ipſa bona pertinuiſſent, vel pertinerent, aliquas florenorum, ſeu pecuniarum ſummas, aut res alias; ac illas verſas eſſe in utilitatem evidentem Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, aut locorum hujuſmodi, quod facta coram loci Ordinario deductione,

ctione, aut defalcatione fructuum, aut proventuum perceptorum, arbitrio dicti Ordinarii loci, ſive rerum & bonorum, de quibus ageretur, ſuper quo ipſius Ordinarii conſcientiam oneraverit, & oneret; non obſtantibus quibuſcunque conventionibus, ſeu pactis initis, vel adjectis, etiam auctoritate Apoſtolica, vel alia quomodolibet roboratis, ac juramento vallatis, maxime, quoad probandum pretia, res, vel pecunias, verſa eſſe in evidentem utilitatem, vel quorum talia bona fuiſſent, ſeu ut fructus in ſortem computare quis minime teneretur, aut quod faceret fructus ſuos, ſeu aliis contrariis & aliter diſponentibus quovis modo, Eccleſia, ſeu Monaſterium, Hoſpitale, vel locus hujusmodi reſiduum, quod declaratur ad reſtituendum illi qui ſolviſſet, aut ejus hæredibus, ſeu jus vel cauſam, aut titulum ſuum habentibus, infra annum a die talis declarationis continue computandum, vel ad hujusmodi bona obligata uſque ad ſatisfactionem, ut infra declaratur, ipſis creditoribus reſtituendum, pro dicto reſiduo declarato; eo ipſo Prælatus, Capitulum, Conventus, ac Rectores talis Eccleſiæ, Monaſterii, Hoſpitalis, vel loci, cujus vel quorum (ut præfertur) ipſa bona erant, ſub pœna excommunicationis ſint adſtricti. Et nihilominus pro ſecuritate creditorum ſuper ſatisfactione hujuſmodi, nullus ex Prælatis & aliis ſupradictis poſſit aut debeat per ſe aut per alium poſſeſſionem talium bonorum intrare, capere vel retinere, niſi idonea cautione prius per ipſos præſtita coram loci Ordinario, ipſius vel ipſorum creditorum, & hujuſmodi Ordinario recuſante, coram loci Ordinario debitoris de eo, quod ab Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, vel locis ſeu perſonis ſupradictis ratione declarationis hujuſmodi tenerentur, habere creditores ipſi infra dictum annum perſolvendo: bona quoque talibus vendita, pignorata, ſeu aliter obligata, alienata, vel ut ſupra conceſſa, illis uſque ad ſatisfactionem ſpecialiter obligata remaneant, & exſiſtant. Si autem infra dictum annum ſatisfactio quantitatis declaratæ facta non fuerit, (ut præmittitur) præviis tribus proteſtationibus, diverſis diebus per creditores, ſeu eorum Procuratores factis, præfatis Capitulis, Conventibus, aut Rectoribus hujuſmodi ſuper dicta ſatisfactione, ſaltem infra menſem a die primæ proteſtationis facienda: tunc lapſo dicto menſe liceat hujuſmodi creditoribus, aut hæredibus jus, vel cauſam, ſeu titulum habentibus ab illis, per ſe vel Procuratores ſuos authoritate propria poſſeſſionem bonorum hujuſmodi intrare, capere, ac illa tenere & poſſidere, fructuſque & emolumenta ex illis percipere. Deducendo tamen de ſorte ipſius debiti, quouſque eidem fuerit de quantitate hujuſmodi debiti, ut præfertur, declarata integraliter ſatisfactum: ita tamen proviſo circa præmiſſa & quodlibet prædictorum, quod pro debito Romanæ, vel alterius Cathedralis, vel inferioris Eccleſiæ, Hoſpitalis, aut pii loci, Prælatus, Rector, ſive alia perſona hujuſmodi, niſi ſolitum pro ſua Eccleſia, Hoſpitali, & pio loco, in cujus evidentem utilitatem dumtaxat probabiliter, ut præfertur, pretium & valorem verſum eſſe fidejubere, vel alias cautionem de debitis declaratis, vel alias minime præſtare teneatur: nec hujuſmodi bona pro aliis debitis quoquomodo remaneant obligata; nec etiam de ipſis reſtitutio & redintegratio, ut ſupra eſt declaratum, quovis modo valeat nec debeat retardari. Cæterum, quia lex ſalubris præteritis intendit, & futuris caſibus providere, decernit ipſa Sancta Synodus eadem authoritate, quod de cætero præmiſſis, & infra ſcriptis nulla feudatio, locatio, donatio, venditio, permutatio, pignoratio, obligatio, ſive quævis alienatio, aut declaratio, de aut ſuper Regnis, Provinciis, civitatibus, terris, caſtris, locis, juribus, ac juriſdictionibus, ſeu bonis prædictis, aut aliquo eorumdem, authoritatibus hujuſmodi, ſeu earum aliqua, vel alias ſine expreſſa deliberatione Concilii Generalis, vel ſaltem Provincialis, cum evidenti tamen utilitate Eccleſiæ, & pii loci hujusmodi fieri poſſit, vel debeat, quovis colore quæſito, ſeu jam facta confirmari, extendi, vel prorogari, aut de novo concedi quovis modo. Salvo, quod locationes uſque ad prædictum tempus novem annorum, vel abinde infra, & non ultra, tam Apoſtolica, quam ordinaria authoritate valeant celebrari, cum dicta præſtatione tamen cenſus ſoliti, ſive rationabilis. Ita tamen, quod fiant

cum

cum evidenti utilitate hujuſmodi tam per Romanum Pontificem, quam per Prælatos, & Rectores, ſecundum juris ſcripti formam, etiam infeudationes, emphyteoticæque conceſſiones, occupationes, & revocationes de bonis feudalibus, ac emphyteoticis ante dictum tempus Gregorii undecimi infeudari ſolitis, ad Eccleſias, Monaſteria, Hoſpitalia, vel pia loca hujuſmodi quomodolibet devolutis, & devolvendis inpoſterum, cum modificationibus infraſcriptis, pro cenſu & canone ſolitis, aut adauctis ante præfatum tempus Gregorii undecimi, & non de aliis, aut aliter ullo modo poſſint etiam fieri conceſſiones Vicariatuum, Gubernationum, & Adminiſtrationum Regnorum, Provinciarum, civitatum, terrarum, caſtrorum, locorum præfatæ Eccleſiæ Romanæ, quæ ante hujuſmodi tempus concedi in Vicariatum, ſeu adminiſtrationem per Romanam Eccleſiam conſueverunt per Romanos Pontifices ad tempora novem annorum, & abinde infra, & non ultra, cum reſponſionibus, Canonibus, & cenſibus conſuetis, melioratis ſeu adauctis ante tempus præfatum: hoc addito, declarato ac reſervato, quod Vicariis non ſolventibus eidem ROMANÆ Eccleſiæ cenſum ac Canonem debitum in terminis appoſitis, vel ſaltem, infra menſem poſt lapſum terminum, eo ipſo abſque aliqua declaratione ad cenſum & Canonem duplicatos perſolvendos præfatæ ROMANÆ Eccleſiæ teneantur, ac adſtricti ſint. Et ſi primum & duplicatum cenſum ſeu Canonem prædictos infra alium menſem ſequentem non ſolverint, ipſo facto ſententias, banna, & pœnas hujuſmodi incurrent. Si autem infra ſemeſtre a lapſu primi termini præfati ſolutionem hujuſmodi non fecerint de cenſu & Canone, ut præfertur, ipſo jure cadant ab omni poſſeſſione Vicariatus, gubernationis & adminiſtrationis hujuſmodi, & conceſſa ad liberam ordinationem ROMANI Pontificis, & ROMANÆ Eccleſiæ præfatæ devolvantur, & devoluta ipſo facto intelligantur eſſe, & ſint, cum omni rerum integritate & cauſa. Et illud idem intelligatur ſervari & fiat in & de Vicariis, gubernationibus, & adminiſtrationibus provinciarum, civitatum, terrarum, caſtrorum & locorum aliorum quorumvis, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & locorum aliorum prædictorum, & cujuslibet eorundem. Præmiſſa quoque extendantur ad ſolutionem feudorum bonorum emphyteoticorum, & aliorum locatorum reſponſiones quovis titulo, tam ad ROMANAM, quam ad alias Eccleſias, Monaſteria, & loca alia ſupraſcripta, communiter vel diviſim, prout de cenſibus & Canonibus Vicariatuum prædictorum ſuperius continetur. Diſtrictius nihilominus inhibens, ne qua prorogatio, ſeu nova conceſſio Vicariatuum, gubernationum, ſeu adminiſtrationum hujuſmodi de Regnis, Provinciis, civitatibus, terris, caſtris, & locis dictæ ROMANÆ Eccleſiæ fieri poſſit, aut debeat, niſi de conſilio & aſſenſu ROMANORUM Pontificum & Dominorum Collegii ſanctæ ROMANÆ Eccleſiæ Cardinalium, eorum ſcrutatis votis, vel ſaltem per duas partes dicti Collegii in concordia, & non niſi pro evidenti cauſa, ſtatu, & honore Eccleſiæ præfatæ: ita tamen, quod debeant ipſi Cardinales in literis Apoſtolicis vel contractibus deſuper factis, una cum Romano Pontifice propriis manibus ſe ſubſcribere, ad inſtar antiquorum privilegiorum Apoſtolicorum in perpetuum.

Et ſi aliter, ſecus, ſeu alio modo in præmiſſis & infraſcriptis omnibus & contentis in præſenti Capitulo, vel circa ea facta, ſeu declarata etiam motu proprio, & de Cardinalium conſilio ſeu conſenſu, ſeu alias, & Apoſtolica vel quavis alia authoritate, non teneant ipſo jure, & nullum jus contrahentibus vel recipientibus aliter acquiratur. Et nihilominus Vicarii ipſi, Gubernatores, & Adminiſtratores, & alii recipientes, quovis nomine nuncupentur, vel titulo, vel modo, etiamſi ſponte concederentur, vel alias contrarium facientes, ipſos proceſſus, banna, ſententias, & pœnas ipſo facto ſe noverint incurriſſe: conceſſionibus, conſtitutionibus, privilegiis Apoſtolicis, ac aliis quarumcumque perſonarum, nec non conſuetudinibus, & aliis quibusvis in contrarium facientibus, nequaquam obſtantibus. Hoc ſane intellecto, quod modificationes ipſæ ſupraſcriptæ, & ipſarum aliqua, aliis, qui tenent & tenuerunt regna, provincias, civitates, terras, caſtra, ſive alia bona, & in alio infraſcripto Capitulo continetur, ſcilicet, invaſa, occupata, capta, ſeu (ut præfertur)

fertur) detenta, non valeant in aliquo ſuffragari: quin immo ad plenarie reſtituendum, reddendum, & ad alia faciendum (ut in eodem Capitulo continetur) protinus ſint adſtricti.

Ex eodem Concilio Conſtantienſi, (a) *quando ſolvenda ſit, ſive deneganda decima.*

Cum paterna pietas filiis hominum providere debeat, licet in caſu neceſſitatis urgentis valeat viciſſitudo laudabilis; declarat ſancta Synodus, non licere romano Pontifici indictiones ſive exactiones quaſcumque ſuper Eccleſiam, vel Eccleſiaſticas perſonas imponere per modum decimæ, vel alio quovis modo. Si vero cum neceſſitas acciderit Papæ, qua eſſet eidem debite ſubveniendum, vocato generali Concilio, ſecundum quod expediens videbitur, & utile ſecundum Decretum Concilii, provideatur eidem.

Ex Collect. Regia Harduini Tom. VIII. pag. 923. & ſeqq.

(a) Seſſione XLIII. anno 1418. 21. Martii.
Inter Statuta Eccleſiæ Colonienſis in Concilio Colonienſi anno 1423. celebrato, publicatur hæc Confirmatio duorum Diplomatum Cæſareorum CAROLI IV. & FRIDERICI, facta pro Immunitate Eccleſiaſtica a Concilio Conſtantienſi. (r)

Statuta Colonienſia impreſſa A. 1554. pag. 237. & ſeqq.

CAUSA QUINTA

Hæreſis Wicleffi, Huſſi, Hieronymi Pragenſis in Concilio damnata.

MARTINUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILIBUS FRATRIBUS ARCHI-EPISCOPIS, ET EPISCOPIS; AC INQUISITORIBUS HÆRETICÆ PRAVITATIS UBILIBET CONSTITUTIS, AD QUOS LITTERÆ PRÆSENTES PERVENERINT, SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

INter (a) cunctas Paſtoralis Curæ ſolicitudines; quibus premimur inceſſanter, illa potiſſime fortius Nos angit, ut hæreticis de finibus Chriſticolarum expulſis, ſuisque falſis doctrinis & erroribus perverſis penitus, quantum Nobis ex alto conceditur, exſtirpatis, orthodoxa & Catholica fides integra & illibata permaneat, ac populus Chriſtianus ejuſdem fidei ſinceritate, quolibet obſcurationis ſemoto velamine, immobilis & inviolatus perſiſtat. Sane dudum plus quam omnibus retroactis temporibus in nonnullis Regionibus & Dominiis, præſertim Regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ, ac locis & diſtrictibus illis vicinis, adverſus fidei Catholicæ dogmata, & ſanctæ Matris Eccleſiæ traditiones, non ſolum contra unum, quinimo contra plura Fidei Catholicæ dogmata inſurrexerunt quidam hæreſiarchæ circumcelliones, ſchismatici, & ſeditioſi, Luciferina ſuperbia, & rabie lupina evecti, dæmoniorum fraudibus illuſi, de vanitate in idipſum (licet forent de diverſis mundi partibus oriundi) convenientes, & caudas colligatas habentes, damnatæ videlicet memoriæ Joannes Wicleff de Anglia, Joannes Huſs de Bohemia, & Hieronymus de Praga, (b) qui utinam alios ſecum ad infidelitatis interitum non traxiſſent! Nam ubi hujuſmodi peſtilentes perſonæ per-

(a) Errores Joannis Wicleff de Anglia damnati ſunt Seſſione VIII. 4. Maji A. 1415. Joannes Huſs de Bohemia, Seſſione XV. 6. Julii A. 1415. cum libris coram ipſo crematis damnatus, depoſitus, brachio ſæculari traditus, & in ſua pertinacia combuſtus fuit, cineres in Rhenum projecti.

(b) Hieronymus de Praga Seſſione XXI. generali 30. Maji A. 1416. abſente Cæſare, & locum tenente Electore Palatino, publice damnatus ad rogum, & concrematus fuit, poſtquam errores ſuos bis coram Synodo ejuraverat: ſed iterum relapſus, pertinax in errore obiit.

Digitized by Google

perverſa dogmata pertinaciter ſeminabant, in ſuæ doctrinæ peſtiferæ primordio Prælati, & alii judiciariæ poteſtatis Regimina exercentes, tamquam canes muti non valentes latrare, nec ulciſcentes cum Apoſtolo in promptu omnem inobedientiam, hæreſiarchas ipſos peſtiferos & doloſos, eorum lupinam rabiem truculentam ſtatim (ut adſtricti fuerant) canonice coercere, eoſque de Domo Domini corporaliter ejicere non curarunt; ſed ſacrilegam, falſam, & perniciosam ipſorum doctrinam per longas moras negligenter convalere permiſerunt: populorum multitudo illorum opinionibus falſis decepta, pro veris accepit, quæ diu mendaciter & pernicioſe, ac damnabiliter ſeminaverunt, eisque credendo, a recta fide cecidit turba multa, & errore devio involvitur proh dolor! paganorum adeo: quod per diverſa illarum, eiſdemque convicinarum partium climata, oves Chriſti Catholicas hæreſiarchæ ipſi ſucceſſive infecerunt, & in ſtercore mendaciorum fecerunt putreſcere. Quapropter Generalis Conſtantienſis Synodus tantam fidelium, & fidei orthodoxæ plagam & ruinam videns, exclamare compulſa eſt cum Auguſtino: " Quid (*c*) faciet Eccleſiæ medicina, ſa" lutem omnium materna caritate con" quirens, tamquam inter phreneticos " & lethargicos æſtuans?" Numquid contemnere, numquid deſiſtere, vel debet, vel poteſt? certe non, ſecundum eundem; immo utriſque ſit, neceſſe eſt, moleſta, quæ neutris eſt inimica. Nam & moleſtus eſt medicus furenti phrenetico, & pater in diſciplina filio: ille ligando, iſte cædendo; ſed ambo diligendo. "Si autem negligant, & eos " perire permittant (*inquit Auguſtinus*) " (*d*) iſta manſuetudo potius falſa crudelitas eſt." Proinde Synodus prætata ad Omnipotentis DEI gloriam, ipſiusque Catholicæ Fidei, ac Chriſtianæ Religionis conſervationem, augmentum, & animarum ſalutem, & præſervationem, eoſdem Joannem Wicleff, & Joannem Huſs, & Hieronymum, qui inter cætera de Sacro Euchariſtiæ Sacramento, & aliis Sacramentis Eccleſiæ, & articulis Fidei aliter, quam Sancta Romana Eccleſia credit, & tenet, & prædicat, & docet, quamplurima temere & damnabiliter credere, ac tenere, prædicare, atque docere pertinaciter attentabant, velut hæreticos & pertinaces, ac obſtinatos, jam a communione fidelium ſeparatos, & de domo Dei corporaliter ejecit, & ſpiritualiter ejectos declaravit: & alia nonnulla circa præmiſſa utilia & ſalubria ſtatuit, & decrevit, per quæ alii, qui cauſantibus hæreſiarchis, eorumque falſis doctrinis hujuſmodi, ſpiritualiter de domo Dei exierunt, per vias Canonicas reducerentur ad ſemitas veritatis. Et quia (ſicut dolenter accepimus) non ſolum in Regno Bohemiæ, & Marchionatus, Dominiis, & locis ſupradictis, verum etiam in quibuſdam partibus, & Provinciis contiguis, ſeu vicinis eisdem, etiam nonnulli ex ſectatoribus, & ſequacibus hæreſum, ac errorum hæreſiarcharum prædictorum, timore Divino, & pudore humano prorſus abjectis, nec de ipſorum, & præſertim Joannis Huſs, & Hieronymi interitu miſerabili ſumentes converſionis, & pœnitentiæ fructum; ſed tamquam in profundum preſſi peccatorum, Dominum Deum blaſphemare non ceſſant, ducentes in irritum nomen ejus: quorum mentes pater mendacii (*e*) ſic damnabiliter excœcavit, ut prædictos libros, codices, & opuſcula, hæreſes, & errores, continentes, ſeu continentia, dudum etiam per Synodum præfatam damnatos, & damnata, ac ignibus concremanda deputata, & concremata, legunt, ſtudent, ac ex eis in ſui, & multorum ſimplicium periculum, nedum contra ſtatuta, decreta, & ordinata in Synodo ſupradicta, ſed etiam contra Canonicas Sanctiones dogmatizare præſumunt in animarum periculum, ac puritatis Fidei denigrationem, & ſcandalum plurimorum. Nos igitur attendentes, quod *error*, *cui non reſiſtitur*, *approbari* videtur, ac malis & pernitioſis erroribus hujuſmodi reſiſtere, ac eos de medio Chriſti fidelium, & præſertim de ſupradictis Bohemiæ & Moraviæ Dominiis, & diſtrictibus, ac confinibus, & viciniis eorum, ne amplius & latius ſe extendant, funditus evellere cupientes, diſcretioni veſtræ, *Sacro approbante Concilio Conſtantienſi*, per Apoſtolica ſcripta committi-

(*c*) Epiſt. 167. ad Fauſt. (*d*) Epiſt. 50. ad Bonifac. (*e*) Joannis VIII.

mittimus, & mandamus, quatenus vos Archi-Epiſcopi, & Epiſcopi, ac Electi, & quilibet veſtrum per ſe, ſeu alium, vel alios, quos graves, & idoneas perſonas ſpiritualem jurisdictionem habentes eſſe volumus, omnes & ſingulos cujuſcumque dignitatis, officii, præeminentiæ, ſtatus, vel conditionis exiſtant, & quibuſcumque nominibus cenſeantur, qui de præexcelſo, ſalutifero, & ſupermirabili Sacramento Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU CHRISTI, vel de Baptiſmate, ſeu de peccatorum Confeſſione, Pœnitentiæ pro peccatis injunctione, vel reliquis Eccleſiaſticis Sacramentis, ſeu Fidei articulis, aliter ſentire, aut docere, quam Sacroſancta Romana Eccleſia, & univerſalis docet, prædicat, & obſervat: aut articulos, ſeu libros, & doctrinas præfatorum hæreſiarcharum Joannis Wicleff, & Joannis Huſs, & Hieronymi, per eandem Conſtantienſem Synodum cum ſuis authoribus (ut prædicitur) damnatos, & damnatas, tenere, credere, & dogmatizare, ac vitæ finem ipſorum hæreſiarcharum publice, vel occulte, pertinaciter quomodolibet laudare vel approbare præſumpſerint, eorumque receptatores, defenſores, aut fautores quoslibet etiam contemplatione prædictorum errorum; nec non credentes & adhærentes eisdem, tamquam hæreticos judicetis, & velut hæreticos ſæculari Curiæ relinquatis. Receptatores quoque, fautores, & defenſores hujuſmodi peſtiferarum perſonarum, quæ erroribus ipſis crediderint, nec favore, aut contemplatione errorum ipſorum, ſed forte carnalis amoris cauſa, vel occaſione alia hujuſmodi perſonas peſtiferas receptaverint, præter pœnas ab utroque jure talibus inflictas, per judices competentes tanta ſeveritate pœnarum in tam enormi ſcelere ultionem accipiant, quod cedat ceteris graſſantibus in exemplum; ut quos Dei timor a malo non revocat, ſaltem coerceat ſeveritas diſciplinæ. Cum reliquis vero hujuſmodi ſecta damnabili quomodolibet infectis, qui poſt competentem monitionem, ac frequentem exhortationem, qua pie erga eos, ſpe correctionis, & emendationis, ac ad melioris vitæ frugem converſionis, uſum eſt, a prædictis erroribus & ſecta noluerint reſipiſcere, & ad gremium, unitatemque Sanctæ Matris Eccleſiæ, ac Fidem Catholicam, quæ ſola (*f*) ſalvare poteſt, ſine qua nulli veræ ſalutis ſubſidium contingit, plene recognoſcere, & confiteri, juſtitiæ ſeveritas (prout facti popoſcerit qualitas) dulcore miſericordiæ temperetur. Et nihilominus omnes Chriſtianæ & Catholicæ fidei Profeſſores, Imperatorem, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, Milites, Poteſtates, Rectores, Conſules, Proconſules, Scabinos, communitates, & univerſitates Regnorum, provinciarum, civitatum, oppidorum, caſtrorum, villarum, terrarum, aliorumque locorum hujuſmodi, nec non cæteros jurisdictionem temporalem exercentes, juxta juris formam & exigentiam auctoritate Apoſtolica exhortando moneatis & requiratis, ut de regnis, provinciis, civitatibus, oppidis, caſtris, villis, terris, & omnibus aliis locis ac Dominiis ſupradictis, omnes & ſingulos hæreticos hujusmodi, ſecundum tenorem (*g*) Lateranenſis Concilii, quod incipit: *Sicut ait*, adinſtar etiam irretitorum crimine uſurarum, quos publice vel manifeſte per facti evidentiam cognoverint eſſe tales, tamquam oves morbidas, gregem Domini inficientes expellant, donec & quouſque a Nobis, ſeu vobis, vel aliis judicibus Eccleſiaſticis, vel Inquiſitoribus, fidem & communionem Romanæ Eccleſiæ tenentibus, aliud recipiant in mandatis: nec eoſdem in ſuis diſtrictibus prædicare, domicilia tenere, larem fovere, contractus inire, negotiationes & mercantias quaslibet exercere, aut humanitatis ſolatia cum Chriſti fidelibus habere permittant. Et ſi tales hæretici publici ac manifeſti, licet nondum per Eccleſiam declarati, in hoc tam gravi crimine deceſſerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura, nec obligationes fiant, aut recipiantur pro eiſdem: bona tamen ipſorum a tempore commiſſi criminis ſecundum Canonicas ſanctiones confiſcata, non occupentur per illos, ad quos alias pertinerent, donec per hujusmodi Judices Eccleſiaſticos ſuper hoc poteſtatem habentes, ſententia declaratoria ſuper ipſo hæreſis crimine fuerit promulgata. Qui autem de hæreſi per Judicem competentem Eccleſiaſticum inventi

(*f*) Hebr. XI.

(*g*) Concilium Lateran. ſub Alexand. III. cap. 27.

venti fuerint, ſola ſuſpicione notati ſeu ſuſpecti, niſi juxta conſiderationem, & exigentiam ſuſpicionis, qualitatemque perſonæ, ad arbitrium judicis hujuſmodi propriam innocentiam congrua devotione monſtraverint, in purgatione eis Canonice indicta deficientes, & ſe Canonice purgare non valentes, aut pro hujuſmodi purgatione facienda, obſtinatione damnabili jurare renuentes, tamquam hæretici condemnentur. Qui vero dictam innocentiam monſtrare ex quadam negligentia ſeu deſidia, & purgationem hujuſmodi facere omiſerint, anathematis gladio feriantur, & uſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus evitentur; ita quod ſi per annum in excommunicatione hujuſmodi perſtiterint, extunc velut hæretici condemnentur. Si quis vero ſuper aliquo ſæpe dictæ peſtiferæ doctrinæ hæreſiarcharum prædictorum, vel aliquibus articulis dumtaxat ſcandaloſis, temerariis, ſeditioſis, vel piarum aurium offenſivis, culpabilis repertus fuerit, Canonice puniatur. Si vero propter ſolam infamiam aut ſuſpicionem dictorum articulorum, vel alicujus ipſorum, quis repertus fuerit ſuſpectus, & in purgatione Canonica propter hoc ſibi indicta deficeret, pro convicto habeatur, & tamquam Canonice convictus puniatur. Et inſuper felicis recordationis BONIFACII PAPÆ Octavi Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit: *Ut inquiſitionis negotium*, renovantes, & etiam exſequentes, univerſas Poteſtates, & Dominos temporales, & Judices antedictos, quibuscumque Dignitatibus, vel Officiis, ſeu nominibus cenſeantur, exhortando requirimus & mandamus eiſdem; ut ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ac Filii Eccleſiæ nuncupari, & in Chriſti nomine gloriari, ita pro defenſione fidei vobis Arciepiſcopis, Epiſcopis, & Electis, ac Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, & aliis judicibus, ſeu perſonis Eccleſiaſticis per vos ad hoc (ut præmittitur) deputandis, fidem & communionem ſanctæ Matris Eccleſiæ tenentibus, pareant, & intendant, præbeantque auxilium & favorem, in hæreticorum nec non credentium, fautorum, receptatorum & defenſorum ipſorum inveſtigatione, captione, cuſtodia diligenti, cum ab eiſdem fuerint requiſiti; ut præfatas perſonas peſtiferas, alias ſecum perdere molientes, in poteſtatem ſeu carcerem per vos Archiepiſcopos, Epiſcopos, electos, & Inquiſitores prædictos, aut deputandos a vobis, vel ad locum, de quo vos, vel ipſi mandabitis, infra eorumdem Dominorum poteſtatem, Rectorum ſeu Judicum diſtrictum ducant, vel duci faciant ſine mora: ubi per viros Catholicos, a vobis Archiepiſcopis vel Epiſcopis, electis ſeu Inquiſitoribus, ſeu deputandis perſonis hujuſmodi, vel veſtrum aliquo deputato, ſub exacta & diligenti cuſtodia, ne fugiant, ponendo eos, etiam compedibus & manicis ferreis teneant, donec eorum negotium per Eccleſiæ judicium terminetur: & quod de hæreſi a judice Eccleſiaſtico competenti, qui fidem & communionem dictæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ teneat, condemnentur, præfati Domini temporales, ſeu Rectores, Judices, vel eorum Officiales, ſeu nuntii, ſibi relictos, recipiant indilate, animadverſione debita puniendos. Verum ne in præjudicium & ſcandalum præfatæ fidei orthodoxæ Religionis Chriſtianæ, prætextu ignorantiæ quemquam in hoc circumveniri, aut verſutos homines ſub frivolæ excuſationis velamine in hac materia palliare contingat; & ut de convincendis, ſeu cognoſcendis, hæreticis, receptoribus, defenſoribus, fautoribus, credentibus & adhærentibus, nec non de hæreſi ſuſpectis, & aliis hujuſmodi perverſa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habeatur in futurum inſtructio; tam ad Regnum Bohemiæ & convicinas illi, quam alias quaslibet partes, in quibus hæc ſuperſtitioſa doctrina quomodolibet pullulaverit, articulos infraſcriptos, ſectam dictorum hæreſiarcharum concernentes, pro directione dictæ fidei concernimus transmittendos, & etiam deſtinandos: ſuper quibus vobis & aliis omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Electis, ac Commiſſariis & Inquiſitoribus in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus, ut quilibet eorum infra limites & loca ſuæ juriſdictionis, nec non Regno & Marchionatu, & locis eis vicinis prædictis, etiamſi loca ipſa extra juriſdictionem eamdem ultra duas dietas conſiſtant, circa exſtirpationem & correctionem errorum, ac hæreſum, & hujuſmodi ſectæ peſtiferæ, in favorem ipſius fidei orthodoxæ diligenter invigilent: & omnes infama-

famatos ſeu ſuſpectos de tam peſtifera labe ſub confeſſati criminis, excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, aut alia formidabili pœna Canonica vel legali, prout, quando & quemadmodum eis videatur expedire, & facti inquireret qualitas, ad ſingulos hujuſmodi articulos per juramentum corporaliter præſtitum, tactis ſacroſanctis Evangeliis, ſeu Sanctorum Reliquiis, imagine Crucifixi, ſecundum quorumdam locorum obſervantiam, juxta infraſcripta *Interrogatoria* ad quemlicet articulum convenientia, reſpondere compellant. Nos enim contra omnes, & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Electos, & Inquiſitores, qui ſuper expurgando ſuum territorium, diſtrictum, ſeu locum, de talibus malis, & ſceleratis hominibus negligentes fuerint, ſeu remiſſe egerint, uſque ad privationem ſeu depoſitionem Pontificalis dignitatis procedere intendimus & procedemus, ac procedi faciemus; alioſque loco illorum ſubſtituemus, qui pravitatem hæreticam poſſint & valeant confundere; & ad alias pœnas contra tales a jure inflictas, & alias graviores, ſi expediat, infligendas, procedemus, procedique faciemus, juxta juris & facti exigentiam, ac hujuſmodi culpæ & criminis fœditatem. Tenores vero eorumdem articulorum, ſeu capitulorum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur per ordinem in hæc verba:

Et primo ſequitur tenor articulorum JOANNIS WICLEFF.

(*SESSIONE VIII. anno* 1415. 4. *Maji, damnatorum*)

I. SUbſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis, remanent in Sacramento Altaris.

II. Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem Sacramento.

III. Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identice, & realiter in propria præſentia corporali.

IV. Si Epiſcopus, vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non conficit, non baptizat.

V. Non eſt fundatum in Evangelio, quod Chriſtus Miſſam ordinaverit.

VI. Deus debet obedire diabolo.

VII. Si homo fuerit debite contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

VIII. Si Papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ſibi ab aliquo datam, niſi forte a Cæſare.

IX. Poſt Urbanum Sextum non eſt recipiendus aliquis in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub legibus propriis.

X. Contra Scripturam Sacram eſt, quod viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

XI. Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat eum excommunicatum a Deo: & qui ſic excommunicat, fit ex hoc hæreticus, vel excommunicatus.

XII. Prælatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipſo traditor eſt Regis & Regni.

XIII. Illi, qui dimittunt prædicare, ſive audire Verbum Dei, propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in Dei judicio traditores Chriſti habebuntur.

XIV. Licet alicui Diacono, vel Presbytero prædicare Verbum Dei, abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ſive Epiſcopi Catholici.

XV. Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.

XVI. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab Eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolum actu delinquentibus.

XVII. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

XVIII. Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ: & poſſunt Parochiani, propter peccata ſuorum Prælatorum, ad libitum ſuum eas auferre.

XIX. Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos vel Religioſos, non plus proſunt eidem, quam generales, ceteris paribus.

XX.

Digitized by Google

XX. Conferens eleemoſynam Fratribus, eſt excommunicatus ipſo facto.

XXI. Si aliquis ingreditur religionem privatam qualemcunque, tam poſſeſſionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſervationem mandatorum Dei.

XXII. Sancti inſtituentes religiones privatas, ſic inſtituendo peccaverunt.

XXIII. Religioſi viventes in religionibus privatis, non ſunt de religione Chriſtiana.

XXIV. Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.

Prima pars eſt ſcandaloſa & præſumptuoſe aſſerta, pro quanto ſic generaliter & indiſtincte loquitur: & ſecunda erronea, pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere.

XXV. Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.

XXVI. Oratio præſciti nulli valet.

XXVII. Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.

XXVIII. Confirmatio juvenum, Clericorum ordinatio, locorum conſecratio, reſervantur Papæ & Epiſcopis, propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

XXIX. Univerſitates, Studia, Collegia, graduationes, & magiſteria in eiſdem, ſunt vana gentilitate introducta, & tantum proſunt Eccleſiæ ſicut diabolus.

XXX. Excommunicatio Papæ vel cujuscumque Prælati non eſt timenda, quia eſt cenſura Antichriſti.

XXXI. Peccant fundantes clauſtra; & ingredientes ſunt viri diabolici.

XXXII. Ditare Clerum eſt contra regulam Chriſti.

XXXIII. Silveſter Papa & Conſtantinus Imperator erraverunt Eccleſiam dotando.

XXXIV. Omnes de ordine mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynam, ſunt excommunicati.

XXXV. Ingredientes religionem, aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſervanda Divina Præcepta, & per conſequens ad perveniendum ad regnum cœlorum, niſi apoſtataverint ab eiſdem.

XXXVI. Papa cum omnibus Clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eo quod poſſeſſiones habent: & conſentientes eis, omnes videlicet Domini ſæculares & cæteri laici.

XXXVII. Eccleſia Romana eſt Synagoga Satanæ, nec Papa eſt proximus & immediatus Vicarius Chriſti & Apoſtolorum.

XXXVIII. Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt a fide Chriſti: & Clerici ſunt ſtulti, qui ſtudent eas.

XXXIX. Imperator & Domini ſæculares ſunt ſeducti a diabolo, ut Eccleſiam dotarent bonis temporalibus.

XL. Electio Papæ a Cardinalibus, a diabolo eſt introducta.

XLI. Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere, Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.

Error eſt, ſi per Romanam Eccleſiam intelligat univerſalem Eccleſiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum Summi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares.

XLII. Fatuum eſt credere indulgentiis Papæ & Epiſcoporum.

XLIII. Juramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborandos humanos contractus & commercia civilia.

XLIV. Auguſtinus, Benedictus & Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc, quod habuerint poſſeſſiones, & inſtituerunt, & intraverunt religiones: & ſic a Papa uſque ad ultimum religioſum, omnes ſunt hæretici.

XLV. Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt a diabolo. (*f*)

(*f*) Extra hos 45. articulos Conſtantiæ examinatos, & cenſuratos, contentos in Libris *Dialogus*: & *Trialogus* per Wicleffum nominatis, & Romæ jam anno 1412. damnatos, Magiſtri Oxonienſes alios ducentos ſexaginta ex Libris Wicleffi excerpſerunt. Conſtantienſis Synodus eos in globo damnavit, alios notorie hæreticos, alios ſcandaloſos & blaſphemos: alios erroneos, temerarios, piarum aurium offenſivos, fidei & moribus inimicos: alios veſanos. Voluit inſuper eadem Synodus Conſtantienſis libros cremari, memoriam Wicleffi damnari, oſſa exhumari & comburi.

Digitized by Google

Tenor autem articulorum JOANNIS HUSS ſequitur, & eſt talis:

I. UNica eſt Sancta univerſalis Eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum univerſitas. *Et infra ſequitur*: Univerſalis Sancta Eccleſia tantum eſt una, ſicut tantum unus eſt numerus prædeſtinatorum.

II. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecit quoſdam actus, actibus Eccleſiæ malignantium conſimiles.

III. Præſciti non ſunt partes Eccleſiæ, cum nulla pars ejus finaliter excidet ab ea: eo quod prædeſtinationis caritas, quæ ipſam ligat, non excidit.

IV. Duæ naturæ Divinitas & humanitas, ſunt unus Chriſtus.

V. Præſcitus etſi aliquando eſt in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars Sanctæ Eccleſiæ: & prædeſtinatus ſemper manet membrum Eccleſiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, ſed non a gratia prædeſtinationis.

VI. Sumendo Eccleſiam pro convocatione prædeſtinatorum, ſive fuerint in gratia, ſive non ſecundum præſentem juſtitiam, iſto modo Eccleſia eſt articulus Fidei.

VII. Petrus non eſt, nec fuit caput Eccleſiæ Sanctæ Catholicæ.

VIII. Sacerdotes quomodolibet criminoſe viventes, Sacerdotii polluunt poteſtatem: & ſic ut filii infideles, ſentiunt infideliter de ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, de clavibus, officiis, cenſuris, moribus, cærimoniis, & ſacris rebus Eccleſiæ, veneratione Reliquiarum, Indulgentiis, & Ordinibus.

IX. Papalis dignitas a Cæſare inolevit, & Papæ perfectio & inſtitutio a Cæſaris potentia emanavit.

X. Nullus ſine revelatione aſſereret rationabiliter de ſe, vel alio, quod eſſet caput Eccleſiæ particularis: nec Romanus Pontifex eſt caput Romanæ Eccleſiæ particularis.

XI. Non oportet credere, quod iſte quicumque eſt Romanus Pontifex, ſit caput cujuſcumque particularis Eccleſiæ Sanctæ, niſi Deus eum prædeſtinaverit.

XII. Nemo gerit vicem Chriſti vel Petri, niſi ſequatur eum in moribus, cum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam poteſtatem: quia ad illud officium Vicariatus requiritur & morum conformitas & inſtituentis authoritas.

XIII. Papa non eſt verus & manifeſtus Succeſſor Apoſtolorum Principis Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro: & ſi quærit avaritiam, tunc eſt Vicarius Judæ Scarioth. Et pari evidentia Cardinales non ſunt veri & manifeſti Succeſſores Collegii aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint more Apoſtolorum, ſervantes mandata & conſilia Domini noſtri Jeſu Chriſti.

XIV. Doctores ponentes, quod aliquis per cenſuram Eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, ſæculari judicio eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc Pontifices, Scribas & Phariſæos, qui Chriſtum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes: *Nobis non licet interficere quemquam*, ipſum ſæculari judicio tradiderunt; & quod tales ſint homicidæ graviores, quam Pilatus.

XV. Obedientia Eccleſiaſtica eſt obedientia ſecundum adinventionem Sacerdotum Eccleſiæ, præter expreſſam authoritatem ſcripturæ.

XVI. Diviſio immediata humanorum operum eſt, quod ſunt vel virtuoſa, vel vitioſa: quia ſi homo eſt vitioſus, & agit quidquam, tunc agit vitioſe: & ſi eſt virtuoſus, & agit quidquam, tunc agit virtuoſe: quia ſicut vitium, quod crimen dicitur, ſeu mortale peccatum, inficit univerſaliter actus hominis vitioſi; ſic virtus vivificat omnes actus hominis virtuoſi.

XVII. Sacerdotes Chriſti viventes ſecundum legem ejus, & habentes ſcripturæ notitiam, & effectum ad ædificandum populum, debent prædicare, non obſtante prætenſa excommunicatione. Et infra: quod

ſi

si Papa vel aliquis Prælatus mandat Sacerdoti sic dispositio, non prædicare, non debet subditus obedire.

XVIII. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad Sacerdotium accedit: & illud mandatum debet exsequi, prætensa excommunicatione non obstante.

XIX. Per censuras Ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis & interdicti, ad sui exaltationem Clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Antichristo. Signum autem evidens est, quod ab Antichristo tales procedunt censuræ, quas vocant in suis processibus fulminationes, quibus Clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Antichristi, qui Clerum pro se maxime usurpabit.

XX. Si Papa est malus, & præsertim si est præscitus, tunc, ut Judas Apostolus, est diabolus, fur, & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum ejus.

XXI. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti insolubiliter.

XXII. Papa vel Prælatus malus & præscitus, est æquivoce pastor, & vere fur, & latro.

XXIII. Papa non debet dici Sanctissimus, etiam secundum officium, quia alias Rex deberet etiam dici Sanctissimus secundum officium: & tortores & præcones dicerentur sancti, imo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit Officiarius Dei.

XXIV. Si Papa vivat Christo contrarie, etiamsi ascenderet per ritam & legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet, quam per Christum, dato etiam, quod intraret per electionem a Deo principaliter factam. Nam Judas Scarioth rite & legitime est electus a Deo Christo Jesu ad Episcopatum, & tamen ascendit aliunde in ovile ovium.

XXV. Condemnatio quadraginta quinque articulorum Joannis Wiceff per Doctores facta, est irrationabilis & iniqua, & male facta, & ficta est causa per eos allegata: videlicet ex eo, quod nullus eorum sit Catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.

XXVI. Non eo ipso, quo Electores, vel major pars eorum consenserit viva voce secundum ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus & manifestus Successor, vel Vicarius Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in Officio Ecclesiastico: unde sive Electores bene, sive male elegerint, operibus electi debemus credere. Nam eo ipso, quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum Ecclesiæ, habet a Deo ad hoc copiosius potestatem.

XXVII. Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum Caput in Spiritualibus Regens Ecclesiam, quod semper cum ipsa Ecclesia militante converletur, & conservetur.

XXVIII. Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos, sparsos per orbem terrarum, melius suam Ecclesiam regularet.

XXIX. Apostoli & fideles Sacerdotes Domini strenue in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summe possibile Papa, usque ad diem judicii.

XXX. Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Super præmissis autem articulis, quilibet de eis suspectus, seu in eorum assertione deprehensus, juxta modum interrogetur infrascriptum.

Inprimis: utrum cognoverit Joannem Wicleff de Anglia, Joannem Huss de Bohemia, Hieronymum de Praga, seu aliquem eorum: & unde habuerit eorum notitiam, & utrum cum eis, vel eorum aliquo, dum viverent, conversationem vel amicitiam habuerit.

Item utrum sciens ipsos, seu aliquem ipso-

ipſorum excommunicatos, ſcienter participaverit cum illis, reputans & dicens, talem participationem non eſſe peccatum.

Item utrum poſt mortem eorum pro eiſdem, ſeu aliquo eorum oraverit, & publice vel occulte opera pietatis exercuerit, aſſerens eos fore beatos & ſalvos.

Item utrum eos vel aliquem eorum ſanctos reputaverit & dixerit, & eis veneraciones velut ſanctis exhibuerit.

Item utrum credat, & teneat, & aſſerat, quod quodlibet Concilium generale, & etiam Conſtantienſe univerſalem Eccleſiam repræſentet.

Item utrum credat, quod illud, quod ſacrum Concilium Conſtantienſe, univerſalem Eccleſiam repræſentans, approbavit, & approbat in favorem fidei, & ad ſalutem animarum, quod hoc eſt ab univerſis Chriſti fidelibus approbandum & tenendum: & quod condemnavit, & condemnat, eſſe fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eiſdem eſſe tenendum pro condemnato, credendum & aſſerendum.

Item utrum credat, quod condemnationes Joannis Wicleff, Joannis Huſs, & Hieronymi de Praga factæ de perſonis eorum, libris & documentis per ſacrum generale Conſtantienſe Concilium, fuerint rite & juſte factæ, & a quolibet Catholico pro talibus tenendæ & firmiter aſſerendæ.

Item utrum credat, teneat, aſſerat, Joannem Wicleff de Anglia, Joannem Huſs de Bohemia, & Hieronymum de Praga, fuiſſe hæreticos, & pro hæreticis nominandos ac deputandos, & libros & doctrinas eorum fuiſſe & eſſe perverſos: propter quos & quas, & eorum pertinacias, per ſacrum Concilium Conſtantienſe pro hæreticis ſunt condemnati.

Item utrum habeat in ſua poteſtate aliquos tractatus, opuſcula, epiſtolas, vel quæcumque alia ſcripta in quocumque idiomate, per Joannem Wicleff, Joannem Huſs, & Hieronymum hæreticos, ſeu eorum pſeudodiſcipulos & ſequaces editos, vel translatos, edita, vel translata; quod illos vel illa Ordinario loci, vel ejus Commiſſario ſeu Inquiſitori ſub juramento præſentet.

Quod ſi apud ſe ſcripta hujuſmodi ſe habere non cognoverit, ſed alibi; quod juret, illa circa ſuum Ordinarium, vel alios ſupradictos, infra certum terminum ſibi præfigendum deponere.

Item utrum ſciat aliquem, vel aliquos habentes prædictorum tractatus, opuſcula, epiſtolas, vel quæcumque alia ſcripta, in quocumque idiomate compoſita, ſive translata, quod illum, vel illos detegat, vel manifeſtet pro purificatione fidei, ſive exſecutione juſtitiæ.

Item ſpecialiter litteratus interrogetur, utrum credat ſententiam ſacri Conſtantienſis Concilii ſuper quadraginta quinque Joannis Wicleff, & Joannis Huſs triginta articulis ſuperius deſcriptis latam, fore veram & Catholicam: ſcilicet, quod ſupradicti quadraginta quinque articuli Joannis Wicleff, & Joannis Huſs triginta, non ſunt Catholici, ſed quidam ex eis ſunt notorie hæretici, quidam erronei, (a) alii temerarii & ſeditioſi, alii piarum aurium offenſivi.

Item utrum credat & aſſerat, quod in nullo caſu ſit licitum jurare.

Item utrum credat, quod ad mandatum Judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad cauſam opportunum, etiam pro purificatione infamiæ faciendum, ſit licitum.

Item utrum credat, quod perjurium ſciènter commiſſum, ex quacumque cauſa vel occaſione, pro conſervatione vitæ corporalis propriæ, vel alterius, etiam in favorem fidei, ſit formale peccatum.

Item utrum credat, quod deliberato animo contemnens ritum Eccleſiæ, cærimonias Exorciſmi & Catechiſmi, aquæ baptiſmatis conſecratæ, peccet mortaliter.

Item utrum credat, quod poſt conſecrationem Sacerdotis in Sacramento Altaris ſub velamento panis & vini, non ſit panis materialis, & vinum materiale, ſed idem per omnia Chriſtus, qui fuit in Cruce paſſus, & ſedet ad dexteram Patris.

Item

(a) *MSS. addunt:* alii blaſphemi, alii periculoſi.

Digitized by Google

Item utrum credat & asserat, quod facta consecratione per Sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & præter speciem vini, sit vera Caro Christi & Sanguis, & anima, & Deitas, & totus Christus, ac idem corpus absolute, & sub una qualibet illarum specierum singulariter.

Item utrum credat, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum, ab Ecclesia universali observata, & per sacrum Concilium Constantiæ approbata, sit servanda sic, quod non liceat eam reprobare, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tamquam hæretici vel sapientes hæresim, sint arcendi & puniendi.

Item utrum credat, quod Christianus contemnens susceptionem Sacramentorum confirmationis, vel extremæ unctionis, aut solemnizationis matrimonii, peccet mortaliter.

Item utrum credat, quod Christianus ultra contritionem cordis, habita copia Sacerdotis idonei, soli Sacerdoti de necessitate salutis confiteri teneatur, & non laico, seu laicis quantumcunque bonis & devotis.

Item utrum credat, quod Sacerdos in casibus sibi permissis possit peccatorem confessum & contritum a peccatis absolvere, & sibi pœnitentiam injungere.

Item utrum credat, quod malus Sacerdos cum debita materia & forma, & cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, & vere conferat alia Sacramenta.

Item utrum credat, quod beatus Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi, & solvendi super terram.

Item utrum credat, quod Papa Canonice electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit Successor beati Petri habens, supremam auctoritatem in Ecclesia Dei.

Item utrum credat, auctoritatem jurisdictionis Papæ, Archi-Episcopi, & Episcopi in solvendo & ligando esse majorem auctoritate simplicis Sacerdotis, etiam si Curam animarum habeat.

Item utrum credat, quod Papa omnibus Christianis vere contritis, & confessis ex causa pia, & justa possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maxime pia loca visitantibus, & ipsis manus suas porrigentibus adjutrices. Et,

Utrum credat, quod ex tali concessione visitantes Ecclesias ipsas & manus adjutrices eis porrigentes, hujusmodi indulgentias consequi possint.

Item utrum credat, quod singuli Episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum Canonum, hujusmodi indulgentias concedere possint.

Item utrum credat, & asserat, licitum esse, Sanctorum Reliquias, & imagines Christi fidelibus venerari.

Item utrum credat, religiones ab Ecclesia approbatas, a sanctis Patribus rite & legitime introductas.

Item utrum credat, quod Papa vel alius Prælatus propriis nominibus Papæ pro tempore expressis, vel ipsorum Vicarii, possint suum subditum Ecclesiasticum, sive sæcularem, propter inobedientiam, sive contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato sit habendus.

Item utrum credat, quod inobedientia sive contumacia excommunicatorum crescente, Prælati, vel eorum Vicarii in Spiritualibus habeant potestatem aggravandi, & reaggravandi, interdictum ponendi, & brachium sæculare invocandi; & quod illis censuris per inferiores sit obediendum.

Item utrum credat, quod Papa, vel alii Prælati, & eorum Vicarii in Spiritualibus habeant potestatem, Sacerdotes & laicos inobedientes & contumaces excommunicandi, ab Officio, Beneficio, ingressu Ecclesiæ, & administratione Ecclesiasticorum Sacramentorum suspendendi.

Item utrum credat, quod liceat personis Ecclesiasticis absque peccato hujus mundi habere possessiones & bona temporalia.

Item utrum credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat; imo quod sic auferentes, tollentes, & invadentes bona ipsa Ecclesiastica, sint

Digitized by Google

tamqam ſacrilegi puniendi, etiamſi male viverent perſonæ Eccleſiaſticæ, bona hujusmodi poſſidentes.

Item utrum credat, quod hujusmodi ablatio & invaſio cuicumque Sacerdoti, etiam male viventi, temere vel violenter facta, vel illata, inducat ſacrilegium.

Item utrum credat, quod liceat laicis utriuſque ſexus, viris ſcilicet & mulieribus, libere prædicare Verbum Dei.

Item utrum credat, quod ſingulis Sacerdotibus libere liceat prædicare Verbum Dei, ubicumque, quandocumque & quibuscumque placuerit, etiam ſi non ſint miſſi.

Item utrum credat, quod omnia peccata mortalia, & ſpecialiter manifeſta, ſint publice corrigenda & exſtirpanda.

Volumus inſuper ac ſtatuimus, & decernimus, quod ſi quis per ſecretam informationem per vos recipiendam, vel alias repertus fuerit infamatus, ſeu ſuſpectus de quacumque ſpecie hæreſis peſtiferæ, ſectæ, vel doctrinæ peſtilentium Joannis Wicleff, Joannis Huſs, & Hieronymi de Praga hæreſiarcharum prædictorum; aut de fovendo, receptando, defendendo præfatos damnatos homines, dum viverent in humanis; vel ipſorum perfidos ſequaces, & pſeudo-diſcipulos, aut ipſorum erroribus credendo, pro ipſis defunctis, vel aliquo ipſorum, poſt obitum orando, vel inter Catholicos nominando & defendendo, vel ipſos, ut ſanctos colendo, prædicando, vel adorando, vel alias circa eos ſuſpecte agendo, citetur per vos ſeu alterum veſtrum, perſonaliter coram vobis ſeu altero veſtrum compariturus, ſemotis Procuratore & Advocato, reſponſurus medio juramento per ipſum ſic (ut prædictum eſt) corporaliter præſtito, de plana & mera veritate dicenda ſuper prædictis articulis, ſeu eorum ſingulis, vel aliis opportunis, ſecundum exigentiam caſus, & occurrentium circumſtantiarum ad arbitrium veſtrum, & prout vobis, ſeu alteri veſtrum videbitur expedire, vel alias contra eoſdem ipſorum ſingulos (prout præſentibus exprimitur, vel alias) Canonice procedatis: nec non præſentes literas, excluſis articulis & interrogatoriis ſuperius poſitis atque omiſſis, in civitatibus, Diœceſibus, terris & locis aliis, ubi tute fieri poterit, authoritate noſtra ſolemniter publicetis, & publicari faciatis, omnes & ſingulos hæreticos hujusmodi, nec non ſectatores ipſarum hæreſum & errorum, utriusque ſexus, tenentes & etiam defendentes eoſdem, aut hæreticis ipſis quomodolibet publice, vel occulte in Divinis, vel alias participantes, etiamſi Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, Regali, Reginali, Ducali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate: nec non Advocatos & Procuratores quoslibet, qui hæreticos hujusmodi, aut credentes, ſequaces fautores, defenſores & receptatores ſuper crimine hæreſis, aut credulitatis, ſequelæ, fautoriæ, defenſionis, & receptationis hujusmodi defenderint, excommunicatos ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis in præſentia populi nuntietis, & per alios nuntiari faciatis. Et nihilominus contra eoſdem omnes & ſingulos utriuſque ſexus, hujuſmodi errores tenentes, approbantes, defendentes, dogmatizantes, ac fautores, & receptatores, & defenſores eorundem, exemptos & non exemptos, & quemlibet ipſorum, cujuſcumque dignitatis, ſtatus, præeminentiæ, gradus, ordinis, vel conditionis (ut præfertur) exiſtunt, authoritate noſtra diligenter inquirere ſtudeatis: & eos, quos per inquiſitionem hujuſmodi diffamatos, vel per confeſſionem eorum, ſeu per facti evidentiam, vel alias hujuſmodi hæreſis & erroris labe reſperſos reperietis, authoritate prædicta etiam per excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, nec non privationis dignitatum, Perſonatuum, & Officiorum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, ac feudorum, quæ a quibuscumque Eccleſiis, Monaſteriis, ac aliis locis Eccleſiaſticis obtinent, ac etiam bonorum, & dignitatum ſæcularium, ac graduum ſcientiarum quarumcumque facultatum, & per alias pœnas, ſententias & cenſuras Eccleſiaſticas, ac vias, & modos, quos ad hoc expedire, ſeu opportunos eſſe videritis, etiam per captiones & incarcerationes perſonarum, & alias pœnas corporales, quibus hæretici puniuntur, ſeu puniri jubentur, aut ſolent juxta Canonicas ſanctiones. Similiter & Clericos ipſos, & Eccleſiaſticas perſonas uſque ad degradationem

tionem inclusive, si eorum culpa ac pertinacia vel rebellio id exigat, aut requirat, corrigatis & puniatis, ac diligenter corrigi & puniri faciatis: nec non contra eosdem, ipsorum, laicorumque bona secundum Canonicas sanctiones & legales, contra hæreticos & eorum sequaces editas, quibus eosdem sectatores sive sequaces subjacere decernimus, animose consurgatis juxta modum & formam supradictos. Et qui de præmissis hæresibus vel articulis, vel aliquo præmissorum infamati fuerint, ad arbitrium vestrum se purgare teneantur. Alii vero qui per testes seu propriam confessionem, vel alias legitimas probationes convicti fuerint de prædictis hæresibus vel articulis, vel aliquo præmissorum, eosdem articulos, & errores solemniter, & publice revocare, abjurare, pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem (si delictum exegerit) subire cogantur: nec non quod errores & hæreses hujusmodi, cujuscumque generis, vel speciei censeantur, de cetero verbo, nutu, vel facto non fovebunt, seu alios ad credendum illis verbo, vel de facto, publice vel occulte, directe vel indirecte, aut alio quovis modo inducent, sufficientem & idoneam cautionem præstare teneantur. Quodsi forsan eosdem articulos solemniter, & publice revocare & abjurare, & pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem perpetuam, vel temporalem juxta vestræ discretionis arbitrium, sine dilatione subire, ac sufficientem cautionem, quod errores & hæreses ipsas de cætero non tenebunt, nec fovebunt, nec alios ad credendum, vel verbo, vel facto, publice & occulte, directe vel indirecte, vel quovis quæsito colore inducant, præstare, seu aliquid præmissorum facere voluerint, extunc contra ipsos juxta qualitatem errorum ac delictorum suorum (etiam si expediat) tamquam contra hæreticos, aut hæretica labe respersos, authoritate nostra juxta Canonicas & legales sanctiones summarie & simpliciter, ac de plano sine strepitu, & figura judicii, & etiam ex officio, appellatione, seu appellationibus quibuscumque cessantibus procedatis, ac ipsos juxta easdem Canonicas traditiones puniaris, etiam si opus fuerit, curiæ sæculari relinquendo, contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione posposita, compescendo, invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio ejusdem brachii sæcularis. Non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi Prædecessoris nostri, qua cavetur, ne quis extra civitatem & Diœcesim suam, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam diætam a fine suæ Diœcesis ad judicium evocetur, seu ne judices a Sede Apostolica deputati extra civitatem & Diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii, vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam diætam a fine Diœcesum eorumdem trahere præsumant, & de duabus diætis in Concilio generali, quam aliis quibuscumque constitutionibus Romanorum Pontificum, tam a judicibus delegatis, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis editis, quæ possint in hac parte vestræ jurisdictioni aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, seu si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, seu ultra vel extra loca ad judicium evocari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi & eorum personis, locis, & ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, vestræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Datum Constantiæ octavo Kalendas Martii, Pontificatus nostri anno primo.

MARTINUS &c. AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

IN eminentis Apostolicæ dignitatis specula superni dispositione consilii constituti, inter solicitudines alias innumerabiles nostris humeris incumbentes, assidua cura revolvimus, & in votis nostris gerimus desideranter, ut Fides Catholica, quæ Christianæ religionis firmissimum est fundamentum, nostris

proſperetur temporibus, ac a contagioſis hæreticorum dogmatibus, quibus illam quaſi tenebroſi fumi caligine obſcurare ſatagunt, conſervetur, hæreticaque pravitas de finibus fidelium exſtirpetur; ne innoxii & religione hujuſmodi inſigniti, hujuſmodi dogmatibus, inſtigante etiam ſatore malorum operum, infici valeant, & involvi. Sane cum dudum damnatæ memoriæ Joannes Huſs de Bohemia, & Hieronymus de Praga hæreſum quondam nefandæ memoriæ Joannis Wicleff de Anglia, pertinacis hæretici, reprobi ſectatores, puritatem & ſplendorem ipſius fidei, nec non immaculatam Eccleſiam, Domini noſtri JESU CHRISTI Sponſam, vulpina calliditate per diverſas doctrinas ſacrilegas, atque errores multifarios partim inferius deſignatos obumbrare, ac Regni Bohemiæ, & partium illi vicinarum incolas inficere, eiſque peſtiferum virus inferre per tempus & tempora, nequiter in ſuarum, nec non incolarum prædictorum, ac aliorum animarum periculum, & ſcandalum plurimorum molirentur, Baldaſſar tunc Joannes XXIII. in ſua obedientia, de qua partes illæ fuerant, nuncupatus, volens, prout ſuo incumbebat officio, hujuſmodi doctrinas & errores e mundi limitibus evellere, & penitus exſtirpare, habitis primitus, & præcedentibus diverſis tam authoritate Apoſtolica, quam nonnullorum Archi-Epiſcoporum in ſuis Conciliis & locis, inſignibus ſuper iis proceſſibus, in Concilio per eum tunc Romæ celebrato ad ulteriora procedens, libellos, volumina, tractatus, libros, ſive opuſcula ipſius Joannis Wicleff, doctrinas & errores hujuſmodi continentes, de quibus infra fit mentio, condemnavit; mandans illos & illa publice concremari: diſtrictius etiam inhibendo, ne quis Chriſti nomine inſignitus, aliquem, vel aliquos, ſeu aliqua ex dictis libellis, voluminibus, tractatibus, & libris, ſive opuſculis legere, exponere, docere, vel tenere, aut illis quomodolibet uti, vel illos, niſi in ipſorum reprobationem, allegare publice vel occulte auderet; ac univerſis ipſius Joannis Wicleff tunc defuncti memoriam, quominus de hæreſi damnaretur, defendere volentibus tertium tunc expreſſum terminum aſſignavit; & etiam in generali Conſtantienſi Concilio ad nonnullos alios actus ſuper præmiſſis proceſſit: ſubſequentes vero, poſtquam ipſe Baldaſſar (tunc Joannes XXIII.) dictæ obedientiæ præeſſe deſierat, ad audientiam præfati Conſtantienſis Concilii crebris clamoribus deducto, quod ſupradictus Joannes Wicleff diverſos, & inter alios Dialogum, & Trialogum per ipſum nominatos libros, atque opuſcula & volumina compoſuerat; in quibus inter cætera quadraginta quinque damnabiles inſeruerat & dogmatizaverat erroneos articulos, prout Joannes Huſs & Hieronymus ſupradicti, nonnullorum potentum etiam ſequacium dictorum errorum, protectione ſuffulti legerent, & etiam dogmatizarent; ſimplicibus primo bonum vinum ponentes, paulatim fel draconis in calice Babylonis, perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis contra ipſius Catholicæ fidei veritatem procaciter inſtillando; ac ignorantes Dei juſtitiam, & propriam gloriam inaniter quærentes ſtatuere: molliendo ſuper oleum ſermones ſuos, quibus tamquam jaculis corda vulnerabant infirmorum, linguas ſuas acuendo, ut immaculatos interimerent in occulto: ex quibus multa ſcandala atque damna, & animarum pericula in Bohemiæ ſupradicto, & Angliæ regnis ſunt ſecuta: prædictum Conſtantiense Concilium, quia per diligentem inquiſitionem ſuper hoc de ejus mandato factam præmiſſa & plura alia reperit fore vera atque notoria; idcirco prædictos per eumdem Baldaſſarem (tunc Joannem XXIII.) ut præfertur, habitos proceſſus approbando, eoſdem quadraginta quinque articulos, ac Dialogum ac Trialogum prædictos, & quoſcumque alios libros, tractatus & opuſcula, per eumdem Joannem Wicleff conceptos atque factos reprobavit; nec non illos & illa, ac memoriam ipſius Joannis Wicleff damnavit; ipſum fuiſſe & eſſe notorium, & pertinacem hæreticum, ac in hæreſi deceſſiſſe, nihilominus declarando: nonnullorum quoque temerariam aſſertionem, adſtruere præſumentium, Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſcilicet panis & vini ſpecie, a fidelibus ipſis ſumendum, ſimiliter reprobavit. Et deinde poſtquam nutu Dei, cujus in comprehenſibilia ſunt judicia, Joannes Huſs (*b*) etiam a nonnullis

(*b*) mancus ſenſus.

nullis murmure gerebantur, aliquorum potentum ſæcularium ſalvo conductu ſuffultus perſonaliter venerat, ac Hieronymus prætatus adductus fuerat, ut conſummarentur peccata illorum, ad Conſtantienſe Concilium: ſupradictum utique Concilium ipſum, quia ex fama publica ad eos devenerat, Joannem Huſs, & Hieronymum prædictos præfatis erroribus eſſe implicatos, ipſos carcerali cuſtodia ſucceſſive mancipari, & ibidem tamdiu teneri fecerat, quouſque ſuper præmiſſis veritas eluceret. Tandem cum de prædictis eſſent ſententialiter convicti, præfatum Conſtantienſe Concilium triginta erroneos articulos dicti Joannis Huſs, nec non quemdam libellum per ipſum compoſitum, & per eum *de Eccleſia* intitulatum, qui etiam inferius deſcribitur, ſimiliter reprobavit: ac eumdem Joannem Huſs Presbyterum prius caritative monitum, ut errores ipſius prædictos, prout de jure facere tenebatur, ſolemniter & publice abjuratet & revocaret; ipſo tamen in ſua pertinacia damnabiliter perſiſtente, a ſuis ordinibus degradatum, nudatum quoque & privatum omni privilegio Clericali, de crimine hæreſis condemnavit, & nihilominus, quod ex quovis ſalvo conductu per quemcunque Principem ſæcularem conceſſo, nullum fidei Catholicæ & jurisdictioni Eccleſiaſticæ præjudicium generaretur, declaravit; & ſubſequenter dictum Concilium præfatum Hieronymum laicum, Magiſtrum in artibus, in hæreſim errorum ſuorum, quos prius ſimiliter caritativis monitis in Concilio ſupradicto abjuraverat & revocaverat, prout infra continetur, velut canis ad vomitum reproba temeritate relapſum, etiam de crimine hæreſis condemnavit. Verum quia non ſine diſplicentia grandi ad noſtrum pervenit auditum, quod nonnulli Joannis Huſs & Hieronymi prædictorum, quos ſæcularis poteſtas propter eorum demerita & peccata, ignis incendio juſtitia exigente conſumpſit, reprobi ſequaces, & aſſeclæ, in profundum malorum deſcendentes, fidelium animas damnabiliter ſauciantes, adhuc prædictas hæreſes ſequi, ac dogmatizare non ſine Divini numinis offenſa, & (*c*) opprobrium fidei ſupradictæ conantur, in hujusmodi animarum periculum & ſcandalum plurimorum; & nimis grave exſiſteret ad exterminationem pravitatis prædictæ non agere, quod ipſius contagioſa enormitas agendum requirit; ideo ad Dei Gloriam & ejusdem fidei augmentum, prout ex debito Nobis commiſſi officii incumbit, ſectam deteſtabilem, & præmiſſos ipſius exſecrandos errores, ne propagentur ulterius, & corda fidelium corrumpant, exſtirpare, errantesque hujusmodi in viam veritatis reducere, ac animas eorum Deo ſua Nobis cooperante gratia lucrifacere totis conatibus affectantes, præmiſſa omnia & ſingula, nec non ea, quorum tenores inferius deſcribuntur & annotantur, ad publicam notionem cunctorum fidelium præſentium, & memoriam futurorum deduci volumus per præſentes, ne quisquam affectatam, ſeu quamvis aliam valeat ignorantiam prætendere, ſeu quælibet allegare, ſed potius certitudinaliter de iis, quæ pro exſtirpatione hujusmodi hæreſium, & errorum tam Joannis Wicleff, quam Joannis Huſs, & Hieronymi prædictorum hactenus geſta fuerunt, informentur. &c.

Hic inſerta eſt Bulla Joannis XXIII. contra eosdem errores, edita in Concilio Romano anno 1412.

2do. *Bulla executoria ejusdem, data Romæ IV. Nonas Februarii anno* 1412.

3tio. *Decretum Concilii Conſtantienſis contra errores Wicleffi, editum Seſſ. VIII. anno* 1415.

4to. *Decretum ejuſdem Concilii Seſſ. XXI. contra Hieronymum de Praga.*

5to. *Decretum ejuſdem Concilii Seſſ. XXV. quæ incipit:* Quia teſte veritate.

Demum concluſio Bullæ: In eminentis, *horum omnium Confirmatoria. Datum Conſtantiæ VIII. Kal. Martii, anno primo Pontificatus.*

Harduinus Tom. VIII. Concil. pag. 906. *ex primæva editione Hagenoana.*

Cl. Hardrius *in Indice generali* Tomo VII. *rerum Conſtantienſis Concilii* narrat, duas Bullas MARTINI V. de anno 1418. VIII. Kal. Martii, datas Conſtantiæ (unam, quæ inchoatur: *Inter cunctas*, jam hic editam, alteram: *In eminentis*, vulgatam ab Raynaldo

(*c*) *forte*: opprobrio.

ad annum 1415. Tomo XVIII. *Annal. Eccleſiaſt. pag.* 77. & ab Cl. Harduino Tomo VIII. *Concilior. pag.* 918. & ab Scheleſtrato *ex Regeſto authentico variorum Martini V.*) in diſceptationem venire, utrum ſint Confirmatoriæ Concilii Conſtantienſis, inter Scheleſtratum ex una, & Richerium ac Maimburgum ex altera. Eo quod hi Scriptores diſſideant in ea quæſtione: *An Concilium ſit ſupra Papam?* Cl. Fleury *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* Tomo XXI. Lib. CIV. No. CXI. pag. 478. poſtquam obſervaſſet has duas Bullas, non omnino concordare in verbis: eo quod prima *Inter cunctas*, videatur aſſerere Bullam in & cum Concilio editam, *ſacro approbante Concilio*: quæ verba non habet 2da Bulla, ac ſi ſolius Papæ auctoritate edita fuiſſet. Addit ſuam animadverſionem: ex utraque Bulla confici Superioritatem Concilii Oecumenici ſupra Papam hoc argumento: Inter quæſtiones proponendas hæretico ad Eccleſiam redituro, hæc interrogatio affirmanda proponitur: *Utrum credat, teneat, & aſſerat, quod quodlibet Concilium Generale, & etiam Conſtantienſe, Univerſalem Eccleſiam repræſentet? Item utrum credat, quod illud, quod S. Concilium Conſtantienſe Univerſalem Eccleſiam repræſentans, approbavit, & approbat in favorem Fidei, & ad ſalutem animarum, quod hoc eſt ab univerſis Chriſti Fidelibus approbandum & tenendum?*

Quibus relatis pergit ratiocinando: atqui Concilium Conſtantienſe aſſeruit Seſſione V. Concilium habere a Chriſto immediate poteſtatem ſupra omnes perſonas etiam Papales, qui eidem obedire tenentur, & poſſunt puniri, niſi obediant: Ergo definita eſt Catholica Fide hæc Theſis, quod Concilium ſit ſupra Papam.

Jam Cl. Scheleſtratus reſponderat Gallis: quod ea tantum, quæ Concilium *quoad favorem Fidei* approbaſſet, vel damnaſſet, approbare, vel damnare teneatur Catholicam fidem amplexurus: Deinde Concilium hoc non definivit abſolute, Concilia generalia habere a Chriſto poteſtatem ſupra Pontifices, ſed tantum pro tempore ſchiſmatis, quando neſcitur, quis ſit verus Papa; nam dubius Papa habetur pro non Papa, & proinde habere ſuper illum poteſtatem non eſt habere poteſtatem in Papam. Ita *Bellarminus*.

Cæterum Bullæ: *Inter cunctas*, &: *In eminentis*, damnatos errores in Concilio Conſtantienſi Seſſ. VIII. contra Wicleffum: Seſſ. XV. contra Huſſum: Seſſ. XXI. contra Hieronymum Pragenſem, rurſum condemnant.

DIARIUM HUSSITICÆ DAMNATIONIS ET COMPLICUM.

MCCCCXIV. XXVI. Auguſti Joannes Huſſus Pragæ triplici libello divulgato linguis Latina, Teutonica, Bohemica profeſſus erat, ſe iturum Conſtantiam ad reſpondendum de doctrina ſua, de qua accuſabatur, omnes adverſarios ſuos monens, adeſſent ibidem, ad eum coarguendum: qui ſi eum vel minimi erroris in fide convincerent, non recuſare ſe ſubire quaſcumque hæretici pœnas. Agnovit ergo ſemper Concilium Conſtantienſe judicem ſuum in materia Fidei.

XV. Octobris Praga exivit.

XVIII. Octobris Cæſar Sigismundus dederat Spiræ literas ſalvi commeatus, ne quid violentiæ injuſtæ in via ei accideret, adjecto præcepto ſub pœna capitis, ne Conſtantia diſcederet. *Bzovius* Literas Imp. exhibet, datas Spiræ XVIII. Octobris anno MCCCCXIV.

III. Novembris Conſtantiam advenit. In hoſpitio libere agere permiſſus, errores Wicleffi diſſeminavit voce & libris.

Monitus cum deſiſtere nollet, teſte *Cerretano in Diario MS. apud Bzovium*, ductus eſt ad Pontificem Joannem XXIII., a quo XXVIII. Novembris A. MCCCCXIV. cuſtodiæ cauſa incluſus fuit, ne ſpargere hæreſes pergeret.

Huſſus videns e Clero Bohemico advectos accuſatores, & multos adverſarios ſuæ doctrinæ, cœpit fugam circumſpicere, & curru ruſticano ſtraminibus oppleto tectus elabi voluit. Hic currus erat Joannis de Latzenbog amici Huſſi. Magiſtratus urbanus Conſtantiæ monitus fugitivum perſequitur, & interceptum Conſtantiam reducit ad Palatium Papæ. *Naucleri generat.* 48. *pag.* 437.

Digitized by Google

437. *M. Cerisart L. Histoire du Concile de Constance L. I. pag. 56.*

Ulricus Reichenthal Chori-Episcopus Constantiensis, & Conradus Dacher Consiliarius Electoris Saxoniæ, authores coævi, narrant, secunda vice Hussium tentasse fugam ex urbe Constantia A. MCCCCXV. III. Martii ex suo hospitio: sed forte in die & loco *unde* errant. Nam ut ait *von der Hardt in actis Concilii Constantiensi* præviis *Tomo IV.* in arctiorem custodiam III. Martiii apud Franciscanos traditus fuit, cum antea in Cœnobio Prædicatorum reclusus fuisset, credo ob tentatam secundam fugam.

I. Decembris deputantur Cardinales examinatores Joannis Hussi. X. Decembris Cæsar imperat Hussum e carcere liberum dimitti.

MCCCCXV. I. Januarii Deputati congregati fuerunt super inquisitione justitiæ Hussi per Cæsarem non impedienda.

III. Januarii Hussus in carcerem apud Dominicanos recluditur.

XXII. Januar. Hussus Episcopo Constantiensi traditus, Constantia Gottlesium vehitur & includitur.

VI. Aprilis Sessione quinta Generali: proponitur causa Hussi, in proxima Sessione tractanda.

XI. Aprilis congregati Deputati quatuor Nationum, Hieronymo de Praga Salvum conductum dant, *Salva semper justitia.*

XVII. Aprilis, Sessio VI. Generalis, constituti Commissarii in causa Hussi: de libris & articulis Wicleffi sententia Cardinalium postulata.

XVIII. Aprilis Hieronymus de Praga citatus prima vice. Congregati Cardinales & Theologi super articulis Wicleffi examinandis.

XXV. Aprilis Hieronymus de Praga Constantia fugit: in itinere Hirsaviæ captus fuit.

I. Maji denuo idem citatur.

II. Maji celebrata *Sessio VII. Generalis.* Decreta nova Sessio in diem IV. Maji de Wicleffo damnando.

IV. Maji Sessio VIII. Memoria Wicleffi cum ejus articulis & libris damnata, hæreticus declaratus, mandantur ossa exhumari.

XIII. Maji Sessio IX. Hieronymus de Praga tertio citatus.

XVI. Maji Congregatio publica contra Hussum, & ejus Salvum conductum, quem multis modis violalaverat.

XXIII. Maji Hieronymus captivus Constantiam reducitur.

XXV. Maji Sessio Generalis XI.

XXVIII. Maji Deputati in causa Hussi pro formandis articulis.

XXIX. Maji Sessio Generalis XII.

XXX. Maji congregatæ Nationes de Husso e carcere Gollesiensi Constantiam reducto, publice examinando. Bohemorum libelli supplices oblati pro Joanne Husso: responsum iisdem, proxime auditum iri Joannem.

I. Junii Hussitæ sententiam Hussi exponunt, ad quorum revocationem Huss invitatur.

V. Junii Huss primum publice auditus.

VII. Junii secunda vice.

VIII. Junii pro tertia vice examinatus: articuli XXVI. damnati, & alii propositi: frustra ad eorum revocationem Hussus invitatur.

IX. & XIII. Junii eadem pertinacia invitantibus ad revocationem resistit.

XV. Junii Sessio Generalis XIII.

XXX. Junii datur Husso Confessarius septiduo ante mortem.

II. III. IV. Julii Sessio Generalis XIV.

V. Julii Congregatio, in qua Hussus pertinaciæ suæ inhæret.

VI. Julii Sessio Generalis XV. Postquam Imperator, Cardinales, & Episcopi sæpissime eum hortati essent ad revocationem errorum; noluit vel unicum revocare, appellavitque ad Judicem JESUM CHRISTUM.

Demum Episcopus Constantiæ duas sententias legit: primam coram Husso genuflexo, qua libri ejus omnes cum erroribus igni decernebantur; alteram, qua damnabatur ipse ad degradationem. Hactenus Ecclesia.

Subin

Subin degradatus juxta ritum ecclesiæ, ut laicus traditur brachio sæculari, Electori Palatino, & Magistratui urbis: post igni traditus: cineres Constantiæ in Rhenum projecti.

XI. Julii Sessio Generalis XVI.

XIX. Julii congregati Deputati. Hieronymus Pragensis e carcere in Concilium ductus, examinatus.

XVII. Augusti Sessio Generalis XVIII.

VIII. Septembris Hieronymus Pragensis ad revocationem invitatus.

XI. Septembris Hieronymus Pragensis prima vice revocavit errores.

XXIII. Septembris Sessio Generalis XIX. secunda vice idem revocat.

MCCCCXVI. XVII. Aprilis Hieronymus Pragensis ad examen retractus.

II. Maji publice examinatus.

XXX. Maji Sessio Generalis XXI. Hieronymus relapsus, pertinax, damnatur ad rogum, & comburitur.

CAUSA SEXTA

CAPITULI & CIVITATIS Argentinens.

CONTRA

WILHELMUM II. (a) *Episc. Argent.*

GRAVAMINA PRÆLATORUM, ET CÆTERI CLERI METROPOLITANI (b) ARGENTINENSIS, CONTRA EPISCOPUM WILHELMUM II. IBIDEM, DE ANNO MCCCCXVI.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

ANno a Nativitate ejusdem *Millesimo, quadringentesimo, sexto decimo,* indictione nona, Apostolica Sede Pastore carente, coram Reverendissimis in Christo Patribus & Dominis, Dominis miseratione Divina, JOANNE, *Patriarcha* Constantinopolitano, & NICOLAO, Episcopo Merseburgensi, Nuntiis & Legatis sacrosancti Generalis Constantiensis Concilii, super unione & reformatione universalis Ecclesiæ sanctæ Dei congregati ad civitatem, & Capitulum Argentin. super liberationem, & relaxationem Domini WILHELMI, electi Argentinensis, per cives Argentinenses, & Capitulum antedictum personaliter detenti specialiter destinatis in civitate ipsa, & in loco, in quo Capitulum Ecclesiæ Argentin. teneri consuevit, & tenetur existentibus, in meique Notarii publici, & testium infrascriptorum præsentia personaliter constituti, & existentes nonnulli Religiosi, & alii

(a) Wilhelmus de Diesth, Episcopus Argentinensis LXXV, auctoritate Papæ ab Ecclesia Trajectensi transfertur ad Argentinensem 14. Decembris anno 1394. Sedit annos 44. Obiit Molshemii anno 1439. Pridie Nonas Octobris. Hic a civibus Argentinensibus captus fuit in Molsheim A. 1415. 7. Decembr. & Argentinam deductus. Hanc discordiam Episcopi & Civium, cum Moguntinus Archi-Episcopus, & Marchio Badensis sopire non possent, ad Concilium Constantiæ res delata fuit.

(b) Hanc erroneam inscriptionem fabricatus est *Cl. Lunigius*: certum est Argentinam nec hoc Sæculo, nec aliis Metropolim Ecclesiasticam fuisse, sed Episcopalem meram.

1415. 9. 10. 11. *Decembris* congregatæ Nationes pro liberando Episcopo Argentinensi Wilhelmo de Diesth. De Diez, *Laguillio.*
1416. 13. 14. *Januarii* Legati Concilii Argentorato Constantiam reversi.
1416. 15. *Jan.* Congregatio publica Constantiæ, in qua auditi Legati reversi Strasburgo.
1416. 16. 17. 18. 19. *Jan.* Congregatæ IV. Nationes in causa Argentinensi.
1416. 20. *Jan.* Congregatio generalis de Episcopo Argentinensi captivo.
1416. 10. *Martii* Monitorium contra Argentinenses pro Episcopo publicatum.

Digitized by Google

alii Viri Eccleſiaſtici, qui Abbates, & Archidiaconi, & alii Prælati civitatis & Diœceſis Argentin. dicebantur, & præſertim Dominus *Burchardus*, *Abbas Monaſterii Novillarenſis*, nec non *Johannes Armbruſter*, *Abbas Monaſterii in Schutteren*, & *Johannes Wangenberg*, *Archipresbyter in Sletſtad*, nec non *Jacobus Ris*, *Publicanus* (c) *Eccleſiæ St. Andreæ Argentin.*, ut aſſerebatur, poſt debitam reverentiam eisdem Dominis Patriarchæ, & Epiſcopo Nuntiis, & Legatis antedictis per ipſos Dominos Abbates, Archipresbyteros, & Prælatos impenſam, ipſis Dominis Nuntiis, & Legatis per Venerabilem & circumſpectum Virum, Dominum *Hermannum Ritter*, *Advocatum Curiæ Argentin.* nec non Clericum Capituli dictæ Argentin. Eccleſiæ ibidem præſentem, proponi fecerunt multa gravamina, & oppreſſiones, quibus ipſi, & Clerus Argentin. affligebantur per malum regimen prædicti electi, præſentantes, & exhibentes per eundem quendam papiri rotulum ſcriptum, *cujus tenor de verbo ad verbum inferius eſt inſertus*, de malo regimine dicti Domini Argentin. electi, & oppreſſionibus ac violentiis ipſis factis per eundem, multipliciter conquerendo petentes humiliter, ac etiam poſtulantes, ſibi ſuper dictis oppreſſionibus, & violentiis, & aliis in ipſo rotulo contentis, & expreſſis, ac malo regimine antedicto, per eoſdem Dominos Nuntios & Legatos de optimo remedio providere. Tunc vero iidem Reverendiſſimi Patres Domini Patriarcha, & Epiſcopus, Nuntii & Legati prædicti hujusmodi rotulum benigne recipientes ipſis Dominis Abbatibus, Archidiaconis, & Prælatis reſponderunt, ſe velle eis concedere omnia juridica, offerentes ſe paratos ipſis conquerentibus, ſi aliqua volebant intentare, juxta eorum poſſibilitatem miniſtrare juſtitiam. Tenor vero rotuli antedicti ſuperius, ut præmittitur, præſentati, & recepti ſequitur, & eſt talis: ...

Reverendi Patres: hii ſunt defectus, & gravamina, quibus Prælati, & Clerus Argentin. Diœceſis hactenus gravati ſunt & fuerunt, circa quæ pro conſervatione libertatis Status Eccleſiaſtici petunt eis provideri. *Primo* cum oportet, quid indiſtincte Eccleſiaſtici viri dictæ Diœceſis hactenus a Domino WILHELMO, electo & confirmato Argentinenſi indefenſi, ſive ſint religioſi Viri, Abbates, Præpoſiti, Proceres, &c. ſive Clerici ſeculares juri ſtent coram laicis perſonis judicum, & diſtrictuum Dominorum temporalium, & juri pereant laicis reſponſari querelis ipſorum, & a laicis recipiant juſtitiam, & decreto Judicum temporalium pereant cum effectu per præconeſque laicorum eisdem mandata obſervent, & eorum advertant, & eisdem obtemperent indiſtincte, ob quæ, & qualia Monaſteria, Conventus, Præbende eorum, & alia depauperati ſunt, & depauperantur cottidie contra Eccleſiaſticam libertatem, quia ſua conſequi non poſſunt. *Secundo* Prælati, & Clerus Diœceſis Argentin. hactenus indefenſi a dicto Domino WILHELMO electo, & non protecti, indiſtincte a laicis ad omnes exactiones, dacias, tallias, gabellas, & alia onera laicalia ſubeunda, & ſolvenda ortantur, & compelluntur ſine omni miſericordia, etiam de bonis Monaſteriorum, & quæ propriis ſumptibus excolunt, ob quæ vires & facultates ipſorum exhauſtæ ſunt, & ſi exſolvere eadem reculant, tunc bona ipſorum de facto ab eis auferuntur. *Tertio* Viri Eccleſiaſtici, Religioſi, Abbates, Priores, & eorum Monaſteria, nec non Clerici ſæculares indiſtincte in Diœceſi Argentin. propter indefenſam Domini WILHELMI prædicti a laicis Dominis temporalibus ratione Advocatiæ, ſeu exactionis turpis, quam tamen exactionem Domini temporalem laici milites, & militares dictæ Diœceſis nominant, & nominare conſueverunt, jus Advocatiæ omnem ſubſtantiam Cleri extorquent: nam aliquis Abbas Domino ſuo temporali annuo ſexaginta, vel octoginta modia frumenti advocatiæ nomine aſſignare annuo, & ſingulis annis compellitur: ex quibus pro cultu Divino peragendo Monachos ſuos alere debet, & ſic juxta vires facultates indiſtincte omnes Eccleſiaſtici Viri extorquentur a laicis: & non tantum in hoc opprimuntur, verum etiam ad mandata laicorum operas ſerviles facere, & miniſtrare oportet eisdem, prout cæteri ſervi & villani, præſtando carras ſeu quadrigas ipſorum, famulas, & alia animalia ipſorum in uſus, & commoditatem laicorum Dominorum tempora-

(c) *Credo:* Plebanus, *ſeu* Parochus.

poralium ad eorum nutum & beneplacitum, ob quæ vectigalia immenſe gravantur. *Quarto*, quia a Domino WILHELMO, Electo prædicto immenſe hactenus ſpoliati, & deprædati ſunt, variis viis: nam omni anno collectam habere voluit, & extorſit ab eiſdem ſine miſericordia jam de qualibet marcha redditum annuorum, quas Viri Eccleſiaſtici, Religioſi, & Sæculares poſſiderunt, quintam partem florenorum Renenſ. ut puta quatuor blapphardos: aliquando de marcha duos blapphardos: aliquando plus, hoc annue continuando, ob quæ annue Clerus tria millia florenorum cum quingentis florenis eidem exſolvit: aliquando vero duo millia, vel mille octingentos florenos. Inſuper a quocumque Abbate, Abbatiſſa, Præpoſito, vel Priori Electo a ſuo Conventu, & ab ipſo confirmando pro conſervatione prædicta facienda tantum extorſit, & extorquere conſuevit a confirmando, & Monaſterio ſuo, & indiſtincte omni tempore confirmationem ſciente, quod vires facultates Monaſteriorum ipſorum, exhauſit, & proprietates & poſſeſſiones Monaſteriorum vendere coacti ſunt, & fuerunt: nam pro confirmatione alicujus Abbatis, vel Abbatiſſæ jam ſexingentos, jam ſeptingentos, jam octingentos, jam quingentos, jam quadringentos florenos extorſit, & extorquere conſuevit: & ſi infra anni ſpatium, vel quandocunque eundem confirmatum, vel confirmatam, decedere contingebat, iterato tantum pro confirmatione novi electi, vel electæ habere voluit, prout prius extorſit ab eiſdem. Inſuper indiſtincte ad ſui libitum quoſcunque Sacerdotes ſuæ Diœceſis, ſine cauſa & ratione, cauſa extorquendi pecunias ab eisdem, cœpit, incarceravit, & incarcerare conſuevit, & rebus, & bonis eorum ad ſui libitum ſpoliavit, & abſtulit, tam in vita, quam poſt mortem ipſorum: non vocati in jus, non victi, neque confeſſi: & ne ſimilia inhumana eis contingant, decenter petunt, miſericorditer eiſdem provideri de remedio. Inſuper judicia Eccleſiaſtica ordinaria, nec delegata in Diœceſi Argentinenſi in Dominiis Dominorum temporalium, & Imperii propter indefenſam Domini Wilhelmi progreſſum habere non poſſunt, nec mandata Eccleſiaſtica reciperentur, nec publicare per aliquem Sacerdotem præſumerentur, nec per metum aliquem ad publicanda præſentari ſine examinatione ſui ipſius & metu corporum: quare nec decimas, cenſus, nec debita ipſis, & eorum Monaſteriorum, & Præbendis competentia conſequi poſſunt, ob quæ depauperati ſunt hactenus, & cottidie depauperantur, & petunt provideri eiſdem, ut de cætero Mandata Eccleſiaſtica in Diœceſi prædicta, & diſtrictibus Dominorum temporalium recipiantur ob ſua conſequenda. Inſuper ſilvas & nemora ipſorum Monaſteriorum, & Religioſorum, Abbatum, Præpoſitorum, Priorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, nec non bona & jura ſilveſtria, ſeu foreſtaria ob indefenſam antedicti Domini Wilhelmi electi, &c. Domini temporales recipiunt, & auferuntur ab eis indebite, & prædictis ipſis ſpoliant indiſtincte. Petunt ſimiliter, ut hiis provideatur. Item juribus & operis ſervilibus tam in vita, quam poſt mortem debitis & competentibus Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis Monaſteriorum, & aliis Religioſis locis a ſervis aſcriptitiis, & aliis perſonis Monaſteriorum eorundem, a Dominis temporalibus laicis ſpoliantur, & deſtituuntur, atque ſibi titulo prætenſæ advocatiæ ſub ipſis has operas & jura uſurpant & aſſcribunt in grave detrimentum Eccleſiaſticarum perſonarum: item jura, juriſdictiones, & alia privilegia, quæ & quas viri Eccleſiaſtici habent, & habere conſueverunt, in certis villis & diſtrictibus ad eorum Monaſteria pertinentibus, ipſi etiam laici eiſdem Eccleſiaſticis perſonis uſurpant, & deſtituuntur, & ipſos impediunt, quominus ipſi gaudere poſſint ipſorum privilegiis & libertatibus. Item ipſi laici, & Domini temporales propter indefenſam ipſorum a dicto Domino Wilhelmo, decimas ad ipſorum Monaſteria, & Abbatias, & aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum, Præbendas, & menſam ſpectantes ſibi uſurpant, aſſumentes ſibi vocabulum ironicum & repugnans dicentes: *ſive Decimas laicales*, cum tamen nulla decima poſſit dici *laicalis*, cum poſſeſſio in eoſdem laicos eorundem non cadat, cum decimæ ſint cibus in domo Domini. Item laici & Domini

mini temporales, qui cum potentia armorum incedunt per Diœceſin, ut plurimum in Monaſteriis & locis religioſis ſe locant, & bona ipſorum conſumunt, ſine miſericordia Eccleſias, & Monaſteria graviter ledendo, & depauperando: petunt circa eiſdem obviari. Inſuper præfatus Dominus WILHELMUS a tempore ſui introitus (c) in dictam Eccleſiam Argentin. indiſtincte omnes benedictiones Abbatum, Abbatiſſarum, cæterorumque Prælatorum, nec non Ordines Clericales, cæteraque Sacramenta per Suffraganeum, ſeu Epiſcopum titularem confert, & conferre conſuevit *Symoniace* pro pecuniis immenſis, quæ pecuniæ ob dationem Ordinum, ob Benedictionem, ob conſervationem Eccleſiarum & Cœmiteriorum, & reconciliationem eorundem, hactenus a Prælatis, & Eccleſiaſticis Viris extortæ ſunt, & cotidie extorquentur, contra Divinæ legis inſtitutionem; & petunt ſimiliter eiſdem de remedio opportuno provideri. Item ipſi Domini Abbates, Præpoſiti, & Priores Monaſteriorum & Conventuum hactenus indiſtincte ultra onera Epiſcopalia debita & competentia ſolita per Dominum WILHELMUM coacti, compulſi, & coartati ſunt hactenus indiſtincte ad exactiones indebitas annuas. Nam ipſe Dominus WILHELMUS Sagittariis, ſive Baliſtariis ſuis portenriis fittulatoribus Coc. exponditaribus Cellerariis, & aliis familiaribus ſuis ſalarii nomine nil vel parum tribuit, nec tribuere vult, ut, aſſeruit, ſed Abbates, Præpoſitos, & Eccleſiaſticas perſonas compellit per totam ſuam Diœceſim contra ſolitum fas & rationem ad ſatisfaciendum eisdem ſuis familiaribus annue de ſalariis apud ipſum Dominum Wilhelmum ſerviendo deſervitur, ob quæ annuæ contributiones ipſos Abbates, Præpoſitos, Priores, & Eccleſiaſticos Viros imponere oportet, nam talis Abbas artatur annue ad ſolvendum quatuor florenos, talis ad quinque, talis ad tres, talis ad ſex &c. juxta vires facultates: petunt ſimiliter ipſis provideri. De & ſuper quibus omnibus & ſingulis antedictis iidem Domini Abbates, Archidiaconi, & Prælati petierunt, dictique Domini Nuntii & Legati voluerunt, & conceſſerunt, ſibi unum & plura publica fieri Inſtrumenta per me Notarium publicum infra ſcriptum. Acta fuerunt hæc anno, die, menſe, indictione, & loco, quibus ſupra, præſentibus Venerabilibus & Illuſtribus Viris *Hugelmanno de Vuſtingen Decano*, *Friderico Comite de Zolre*, Canonico dictæ Eccleſiæ Argentin. *Nicolao Slendorpf*, Decano Eccleſiæ S. Sixti Merſeburgenſis, & *Conrado Luppfer* Vicario in Eccleſia Argentin. teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

Et ego *Ludovicus de Maurinis*, Clericus de Luca, in Legibus Licentiatus publicus, auctoritate Apoſtolica Notarius, ac præfatorum Reverendiſſimorum in Chriſto Patrum, Dominorum JOHANNIS Patriarchæ Conſtantinopolitani, & Nicolai Epiſcopi Merſeburgenſis, una cum Nicolao de Slendorff Decano St. Sixti Merſeburgenſis, pro tunc Notarius & Scriba prænominatis teſtibus dictis præſentationibus, exhibitionibus, & requiſitionibus, ac ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, agerentur, & fierent adfui, vidi, & audivi prius inde publicum Inſtrumentum, manu aliena fideliter ſcriptum, me aliis occupatum negotiis conficiens in fidem præmiſſorum omnium & ſingulorum rogatus, & requiſitus.

Cl. Lunig Spicilegii Eccleſiaſtici des Teutſchen Reichs Archiv 2. Theil pag. 905. Vitioſiſſimam deſcriptionem horum Gravaminum debemus Librario, quo Cl. Lunigius uſus eſt.

(c) Anno 1394. facta permutatione.

Digitized by Google

Capituli Cathedralis Argentinenſis, uti & Magiſtratus ibidem, Inſtrumentum APPELLATIONIS ad Sedem Apoſtolicam, & Generale Concilium melius informandum, nec non ad futurum Pontificem, per Concilium legitime eligendum, in cauſa Epiſcopi WILHELMI II. Argentinenſis, contra memoratum Capitulum Cathedrale, & Civitatem, de anno MCCCCXVI. XXVII. Martii Conſtantiæ in publica Congregatione propoſita.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

ANno a Nativitate ejusdem Milleſimo, quadringenteſimo, ſexto-decimo, Indictione nona, Apoſtolica Sede vacante, die Lunæ, viceſima ſeptima Aprilis, hora primarum, vel quaſi, tempore *Sacri generalis Concilii Conſtantienſis*, in noſtrorum Notariorum publicorum, teſtiumque infra ſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum, & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus Honorabilis Vir Dominus Kuwt, (*b*) alias Bell, Procurator, ut aſſeruit, & Syndicus Procuratorio & Syndicatorio nomine Venerabilium Virorum Dominorum Hugelmann, (*c*) Decani, & Capituli: nec non Friderici de Zolre, (*d*) Canonici Venerabilis Eccleſiæ Argentinenſis, ac etiam Excelſorum Dominorum Magiſtri Officiorum, (*e*) nec non Proconſulum, Conſulum, & Univerſitatis Magnificæ civitatis Argentinenſis, nec non Rulini Barpfenning, Ulrici Goſſe, & Michaelis Melbruge, civium Argentinenſium, tam conjunctim, quam diviſim, habens & tenens in ſuis manibus quandam appellationem papiri cedulam, quam ibidem palam & publice, ac alta & intelligibili voce legit, & publicavit, ac provocavit, & appellavit, & proteſtatus fuit, aliaque dixit & fecit quemadmodum in eadem appellatione continebatur, *cujus tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis:*

COram (*f*) Vobis Notario publico, & teſtibus hic præſentibus, & altantibus: Ego Heinricus Kuwt, (*g*) dictus Bell, Procurator, & Syndicus, Procuratorio & Syndicatorio nominibus Venerabilium Virorum Dominorum Hagelmanni Decani, & Capituli, nec non Friderici de Zolre, Canonici Venerabilis Eccleſiæ Argentin., ac etiam Excelſorum Dominorum Magiſtri Officiorum, (*b*) nec non Proconſulum, Conſulum, & Univerſitatis Magnificæ (*i*) civitatis Argentinenſis, nec non Rulini Barpfenning, Ulrici Goſſe, & Michaelis Melbruge, civium Argentinenſium, tam conjunctim, quam diviſim, proteſtor ſolempniter & expreſſe, quod per præſentem, & quemcunque alium actum per me dictis nominibus factum, aut faciendum, non intendo, me quibuscumque rite, & juſte, ac ſancte per prædictum ſacrum generale Conſtantienſe Concilium, in Spiritu Sancto legitime congregatum, (*k*) diffinitionibus, decretis, ac ſtatutis, & ordinationibus, ac diffiniendis, decernendis, ſtatuendis, & ordinandis in aliquo opponere, aut contra ea facere, vel venire. Quinimmo volo ſemper & intendo diffinitionibus ſanctis, & juſtis, nec non decretis, ſtatutis, & ordinationibus, atque mandatis prædicti ſacri Concilii firmiter atque humiliter parere, & obedire. Infra dictis tamen ſemper ſalvis. Proteſtor inſuper, quod per præſentem actum, vel etiam alium quemcunque per me factum, aut faciendum, nolo, neque intendo, ab appellatione, & appellationibus per me nomine dictorum Dominorum in præſenti cauſa interpoſitis, & gravami-

(*b*) Libot, *Hardouin Tom. VIII. Concil. pag.* 532.
(*c*) Hugelmannus, Dominus de Vinſtingen, Decanus.
(*d*) Fridericus de Hohenzöllern, Camerarius. (*e*) officiariorum
(*f*) *Totum habet Harduin T. VIII. Concilior. a pag.* 532.
(*g*) Libot. *Harduin.* (*b*) officiariorum. *Harduin.*
(*i*) magnæ. *Harduin.* (*k*) definitis

Digitized by Google

vaminibus eis illatis, quoquo modo recedere, neque reſilire, ſed eiſdem volo firmiter inhærere, quibus proteſtationibus ipſis ſalvis appellando propono dictis nominibus & dico, quod quamvis prædicti Domini, Decanus, Canonici, & Capitulum nuper deſolationis, (*l*) deſtructionis, dilacerationis bonorum eorum, poſſeſſionum, terrarum, oppidorum, & caſtrorum prædictæ Venerabilis Eccleſiæ Argentinenſis alienationis, per WILHELMUM DE DYEST, aſſertum Electum ejuſdem Eccleſiæ, dampnoſe, & irrecuperabiliter factis, præſertim cum idem WILHELMUS tempore ſuæ dampnoſæ, & execrabilis promotionis prædictam Eccleſiam Argentin. in triginta caſtris, vel circa (*m*) & oppidis, atque redditibus invenuſſet ad valorem triginta millium florenorum auri annuatim habundare, quæ omnia temporibus ſuis miſerrime dilapidavit, diſſipavit, & quaſi ad nihilum reduxit. Ita quod hodie dicta Eccleſia Argentin. nullam hujusmodi oppidorum & caſtrorum in poſſeſſione habet, quod deteſtabile eſt audire, pie (*n*) compatientes & cupientes, quantum in eis erat, indempnitati Eccleſiæ prædictæ providere, & finali ipſius Eccleſiæ exterminio imminenti obviare. Ad ipſius WILHELMI atteſtationem tunc fugitivi, & ſuſpecti propter præmiſſa per eum commiſſa & perpetrata, volens tunc, & intendens oppidum Zabern ipſius Eccleſiæ Argentin. penitus ab ipſa Eccleſia alienare, (*o*) prout publica vox, & fama tunc de hiis (*p*) in partibus illis erat, quemadmodum etiam quaſi alienatum eſſe videtur, debita cum honeſtate proceſſiſſent, cum non erat ſuperior, ad quem ſtatim recurſus poſſet haberi propter periculum inſtans, quem etiam in habitu laicali, & abſque tonſura Clericali repererunt, quemadmodum etiam ſemper incedere ſolebat, & ſolet, ſucceſſive prædicto ſacro Concilio arreſtationem, alienationem, deſtructionem, deſolationem, & finale exterminium per ſuos legitimos Procuratores, atque amicos ſolemniter, & ſufficienter intimaſſent, cum exhortatione, & ſupplicatione tam humili, quam devota deprecando, quatenus prædictum ſacrum Concilium prædictis Dominis, Decano, Canonicis, & Capitulo, & Eccleſiæ Argentin. in præmiſſis paterne conſulere, ipſique Eccleſiæ tam miſerabiliter deſtructæ occurrere, nec non etiam Dominum BERNHARDUM Comitem de Eberſtein, prædicti oppidi una cum WYRICO (*q*) de Hoenburg occupatorem & detentorem, tunc perſonaliter coram præfato ſacro Concilio, ſeu certis tunc in cauſa hujusmodi Deputatis conſtitutos, ad reſtituendum Eccleſiæ prædictæ oppidum prædictum, vel ad reponendum ipſum in manibus ipſius ſacri Concilii compellere, & conſtringere dignaretur, prout hæc, & alia in inſtrumentis publicis deſuper confectis, ad quæ me, iis quo ſupra nominibus refero, & ea, nec non omnia & ſingula acta, facta, dicta, geſta in præmiſſis, & circa præmiſſa hic infero, & pro inſertis haberi volo, quatenus tamen faciunt pro juſtificatione præſentis appellationis, & non alias, plenius continetur. Nihilominus tamen prædictum ſacrum Concilium (cum omni ſemper benigna ſupportatione ejuſdem loquendo) majoribus, ut præſumitur, præpeditum negotiis ſupplicationem, & exhortationem dictorum Dominorum Decani, Cantoris, (*r*) & Capituli uſque nunc exaudire, in præmiſſis paterne conſulere, & occurrere, & indempnitati Eccleſiæ prædictæ providere diſtulit, atque differt: & quamvis etiam prædicti Domini Decanus, Canonici, & Capitulum nuper Reverendiſſimis in Chriſto Patribus, Dominis JOANNI Patriarchæ Conſtantinopolitano, & NICOLAO Epiſcopo Merſeburgenſi, in civitate Argent. nomine dicti ſacri Concilii exiſtentibus, nonnullas vias rationabiles, & juſtas ac ſanctas obtuliſſent, & etiam apud eos debita cum inſtantia inſtitiſſent, quatenus indemnitati Eccleſiæ prædictæ providerent, dictumque oppidum ad manus ipſorum nomine prædicti Concilii reciperent, & alias in præmiſſis Eccleſiæ prædictæ ſalubriter ſuccurrerent, attentis maxime legitimis cauſis ſuſpicionis perpetuæ alienationis oppidi prædicti, ac etiam (*s*) Borre, quod etiam idem Comes Bernhardus

(*l*) deſolationem, deſtructionem
(*m*) vel citra
(*n*) propterea compatientes
(*o*) alleviare
(*p*) de ipſo
(*q*) Ulderico
(*r*) Canonicorum, *non* Cantoris. *Harduin.*
(*s*) Caſtri Boje.

abſque aliqua requiſitione prædicti proviſi (t) electi, ac etiam ipſorum Dominorum Decani, Canonicorum, & Capituli de facto cum oppido prædicto una cum prædicto Wyrico (u) occupat, quæ etiam cauſæ eisdem Ambaxiatoribus allegatæ fuerunt, continentes in effectu videlicet ex eo, quia idem Comes BERNHARDUS abſque eorum Dominorum Decani, Canonicorum, & Capituli, quinimmo contra ipſorum voluntatem ſe detentioni, & occupationi eorundem caſtri & oppidi intromiſit, licet Vaſallus ſit Eccleſiæ, tamen id oppidum & caſtrum nec huic ſacro Concilio, nec Eccleſiæ Argentin. nec etiam Capitulo ejusdem Eccleſiæ reſtituere curavit, neque curat, cum tamen juramento fidelitatis Eccleſiæ aſtringeretur. *Secundo.* Quia idem Comes non obſtante juramento fidelitatis, quo Eccleſiæ alligatur, ipſe ſe Dominis Decano, & Capitulo oppoſuit ſupradictis, expreſſe ſe partem contra eos faciens tam coram prædictis Reverendis Patribus, quam alibi: Quinimmo etiam idem Comes cum volentibus Eccleſiæ prædictæ ac Capitulo movere guerram, illegitime converſatur, & eiſdem alligatus exiſtit, ac ſimiliter ipſis Dominis Decano, Canonicis, & Capitulo ex prædicto oppido, & caſtro guerram movere minatur, ſtudens obeſſe Eccleſiæ, cum juxta exigentiam juramenti fidelitatis ſibi prodeſſe deberet, & ejuſdem indempnitati præeſſe. (x) *Tertio.* Quia idem Comes ſervitor, & fautor ſpecialiſſimus fuit, & eſt Illuſtris Principis Domini LUDOVICI Ducis Bavariæ, Comitis Palatini, qui etiam terras & oppida Eccleſiæ unc cum caſtro Ortenberg de facto, & contra jus detinet, & ſic vehementer ſuſpicatur, eadem oppida Zabern, & caſtrum Borre, (y) ſibi ipſi uſurpare poſſe. *Quarto.* Quia potentia ipſius Domini DUCIS, & præfati Comitis Bernhardi adeo eſt magna, quod in caſu ceſſus, vel deceſſus, aut privationis ipſius WILHELMI, vel etiam hoc ſacro Concilio diſſoluto nunquam oppidum, & caſtrum prædicta de manibus ipſius Comitis Bernhardi evelli poſſent. *Quinto.* Quia apparuit, & apparet etiam magna ſuſpicio contra eundem Comitem Bernhardum ex eo, quia alias idem Comes recepit in hypothecam villam Zaſsbach, (z) cum fortalitio pro ſexcentis florenis auri a prædicto WILHELMO ſine conſenſu Capituli ad finem, ut eidem WILHELMO in guerra contra Dominos Decanum, Canonicos & Capitulum, & civitatem Argentin. aſſiſteret: idem etiam Comes eandem villam cum fortalitio Eccleſiæ Argentin. reſtituere noluit, niſi Decanus, Canonici, & Capitulum hujuſmodi villam, & fortalitium ab eodem Comite pro ſexcentis florenis de bonis Eccleſiæ reluerent: alioquin etiam in perpetuum ab eadem Eccleſia fuiſſent alienata. *Sexto.* Ex eo, quia in inſtructionibus, per Dominos Abbatem Monaſterii in Elwangen, & Chriſtian. de Erpel hujuſmodi ſacri Concilii Nuntios nuper Argentinæ exhibitis, continebatur, & continetur inter cætera, quod idem Comes Bernhardus in omnem eventum retinere deberet, & debeat poſſeſſionem caſtri & oppidi prædictorum, & ea reſtituere duntaxat dicto Wilhelmo, vel futuro præficiendo Epiſcopo. Ex quibus etiam luculenter apparuit, & apparet, indempnitati Eccleſiæ minime proviſum eſſe. Quinimmo etiam prædicta *contra diſpoſitionem juris communis* attemptata videntur. Nam in caſu ceſſus vel deceſſus prædicti WILHELMI, ac vacationis prædictæ Eccleſiæ gubernatio, & cuſtodia oppidorum, caſtrorum, & poſſeſſionum Eccleſiæ ad Decanum, Canonicos, & Capitulum prædictos pertinent de jure, quo jure iidem Domini Decanus, Canonici, & Capitulum in caſu hujusmodi forent penitus deſtituti, ſi hujuſmodi oppidum, & caſtrum in manibus ejuſdem Comitis modo præmiſſo remanere deberent. *Septimo* apparuit & apparet ſuſpicio contra eundem Comitem, quod ab initio receptionis caſtri, & oppidi prædictorum dixit idem Comes coram pluribus fide dignis, ſe in eadem ſubintraſſe, & ea detinere nomine Imperii, & de juſſu prædicti Domini Ducis tamquam Subballivus (a) Imperii. Nunc autem dicit, ſe eadem detinere & cepiſſe tamquam Vaſallus Eccleſiæ, & pro Eccleſia mutans verba per eum dicta. Et quatenus præ-

(t) prætenſi Electi
(u) Ulrico
(x) pro poſſe
(y) Bojer, *rectius:* Hohenbar.
(z) Sezuach
(a) Subvaſallus

prædicti Domini Ambaxiatores & Nuntii Sacri Concilii prædicti rationabilibus cauſis, modis & viis eis per Dominos Decanum, Canonicos, & Capitulum prædictos oblatis debuiſſent acquieviſſe, & Eccleſiæ prædictæ circa ejus indempnitatem providiſſe ; ipſi tamen Domini *Patriarcha*, & *Epiſcopus*, & alii Nuntii prædicti communes (*b*) & ſingulas (*c*) juſtas & ſanctas, ac rationabiles vias prædictas acceptare, & Eccleſiæ prædictæ in præmiſſis providere penitus recuſarunt, & denegarunt, dicentes, ſe ad præmiſſa nullum habere mandatum. Et quamvis Sacra Generalia Concilia, & prædictum Sacrum Conſtantienſe Concilium per Spiritum Sanctum, ut pie creditur, regulata fuerunt, prout etiam ipſum Sacrum Conſtantienſe Concilium regulari dicti Domini mei firmiter credunt. Et propterea etiam ipſum Sacrum Concilium in aliquo errorem, quod abſit, aut tamquam inſcitiam in ipſo denegare per quemquam aſſerere, foret ipſum Spiritum Sanctum reprehendere, quod abſurdum inimicum cenſeretur, verumptamen, quia prædicti Domini appellationis vendita relatione didicerunt, quod præfatum ſacrum Conſtantienſe Concilium in hujuſmodi cauſa ſupradictæ Eccleſiæ Argentinenſ. in præmiſſis compatiendo, nonnullis Dominis Prælatis, atque Doctoribus ſedecim in numero, videlicet de quatuor nationibus, quatuor deputavit, qui cauſam hujuſmodi audiendi, & cognoſcendi uſque ad ſententiam diffinitivam excluſive habuerunt poteſtatem. Qui quidem Domini etiam ſedecim Commiſſarii Deputati inter ſe deliberaverunt, & concluſerunt in hunc modum, videlicet *in primis* applicando jura ad ea, quæ facta ſunt in materia, diſcuſſoque prius, an ſuper characteris Clericalis, vel Ordinis Eccleſiaſtici ſacri, vel non ſacri electi Argent. excipiendo, perſeverando, (*d*) ſit ante omnia pronuntiandum. Et utrum ab hujusmodi exceptionibus excipientes ſint repellendi, diverſis conſiderationibus ad evitandum multa inconvenientia, ex (*e*) conſiſtentibus in facta reſultantia ad faciliorem expeditionem cauſæ ſine ſuſpicione, & ut veritas habeatur, ac ſcandala, & pericula imminentia evitentur, aviſando deliberarunt, *primo*, quod cauſa hujuſmodi tam pro Electo, quam contra eum, Capitulumque, & communitatem Argentin. cum dependentiis, emergentiis, incidentiis, & connexis committatur aliquibus judicibus per Concilium cum plena poteſtate in forma juris tractanda in Baſilea, vel in alio loco inſigni, extra Conſtantiam & Argent. ex cauſa uſque ad ſententiam excluſive. Et cum ex officio Nobis per inquiſitionem, quam mercenarie procedendo plenarie proceſſu inſtructo, & concluſo, aſſignata die ipſi Electo & aliis quibus fuerit, & videbitur aſſignanda Conſtantia ad comparendum perſonaliter, vel peremptorie ſecundum exigentiam caſus, vel materiæ coram Concilio, audituri relationem proceſſus, & ipſius exhibitionem poſtmodum judicando per (*f*) ipſius Concilii deliberationem. Item aviſando deliberaverunt, quod ante omnia deberent inducere, monere, & requirere Capitulum, & communitatem Argentinenſem, ut ipſum electum deliberent, & relaxarent in manibus judicum deputandorum nomine Concilii, & hoc (*g*) excommunicationis in ſingularum perſonas, & interdicti in Capitulum & civitatem, & in eorum territoriis, & Dominiis, & aliis pœnis tam juribus (*h*) quam aliis, de quibus (*i*) indebite eis, quas ipſi poſſint, debeant, & teneantur declarare, caſu quo non fecerunt, & proceſſus facere contra particulares culpabiles. Item aviſando deliberarunt, quod electo liberato, & in eorum manibus repoſito, immediate in eodem loco exiſtente, debeant inducere, requirere & monere maxime dicti electi conſenſu interveniente, ut oppidum Zabern & caſtrum Borre (*k*) detinentes debeant relaxare, & remittere pure & libere in poteſtate, & cuſtodia dictorum judicum nomine Concilii, (*l*) & hoc per conſimiles cenſuras, & interdicta, & conſimiles declarationes, & per privationem feudorum, & aliarum pœnarum, de quibus eis videbitur. *Item* aviſando deliberarunt, quod caſtrum & oppidum hujusmodi debeant dari

(*b*) omnes, *pro:* communes
(*c*) & ſingnli
(*d*) perſeverant,
(*e*) ex conſiſtentibus in præfata reſultantia
(*f*) pro ipſius Concilii deliberatione
(*g*) ſub pœna
(*h*) juris
(*i*) videbitur
(*k*) Hohenbar
(*l*) & hoc ſine ſtipendiis aut expenſis reſtitutionis

dari, & committi in cuſtodiam alicujus non ſuſpecti, fideli habita deliberatione cum ipſo electo, & aliis, de quibus videbitur, & quod ultra redditus annuos dictorum caſtri & oppidi pro cuſtodia exponendi non poſſint, & debeant nec etiam etiamſi pro communibus (*l*) expenſis fieri poſſit, & quod pro ſtipendiis ſuis, vel expenſis, vel quocunque caſu dato fortuito, vel alio non poſſit nec debeat differre expeditionem, & traditionem caſtri & oppidi prædictorum ad decretum & beneplacitum Concilii, vel ſpecialiter ad hoc Deputatorum, & de hoc debeant recipi juramenta (*m*) obligationes, & hypothecationes, & aliæ ſecuritates poſſibiles. *Item* aviſando deliberarunt, quod qui caſtri, & oppidi cuſtodiam habebunt, debeant, & teneantur jurare & promittere, non offendere Capitulum, vel communitatem Argentin. quod eis debeat fieri inhibitio, & ſimiliter illis de Capitulo, & communitate Argentin. ſub pœnis formidabilibus, donec per Concilium, vel ſuam auctoritatem aliud ſuper hoc fuerit ordinatum. Et quamvis poſt prædictam deliberationem, & etiam ante iidem Domini ſedecim Deputati requiſiti fuiſſent, & cum inſtantia ab eis petitum fuiſſet, quatenus indempnitati Eccleſiæ prædictæ, maxime circa oppidum piædictum providerent, & ſi providiſſent, quod nondum apparuit, prædictos Dominos Decanum, Canonicos, & Capitulum de hoc certificarent, cum iidem Domini nunc fuiſſent, & eſſent parati, præfatum WILHELMUM relaxare, præſtita per ipſum ſola juratoria cautione de ſtando, & parendo juri coram prædictis Deputatis, & ſacro Concilio, ad quod etiam ipſi Domini paratos ſe ſemper obtulerunt. Prædicti tamem etiam Domini Deputati indempnitati hujusmodi ſaltem tacite pertranſientes (*n*) ſe deliberationem, quam facere intendebant circa præmiſſa feciſſe aſſerebant, dictos tamen Appellantes de proviſione indempnitatis hujusmodi certificare non curarunt. Cum iidem Domini Deputati in cauſa hujusmodi juxta eis per prædictum ſacrum Concilium commiſſa procedere intendiſſent: aliqui tamen pauci, animo partiales Prælati, a Spiritu Sancto, ut præſumitur, recedentes, ſeque Procuratoribus & Magiſtris magnis inter ſanctos (*o*) Dominos ibidem in eodem Spiritu congregatos, tamquam principales Gubernatores repræſentantes, mittentes falcem in meſſem alienam, in angulis, & non in publico quasdam particulares feciſſe dicuntur in cauſa hujusmodi deliberationes, & a jure communi penitus devias & exorbitantes, licet ſuper hoc a prædicto ſacro Concilio nil penitus habuiſſent in mandatis, ſaltem ſic deliberandi, qui etiam omnibus, & ſingulis per prædictos ſedecim deputatos deliberationibus, & concluſionibus contradixiſſe & contrarium feciſſe comprobantur, prout rei docuit, proh dolor! & hodie docet exitus. Et licet idem Spiritus Sanctus per organum Prophetæ David locutus fuerit ſic inquiens: *Recta judicate filii hominum*; (*p*) quod etiam judicium non immerito ipſe idem Spiritus S. in prædicto ſacro Concilio procul dubio fieri ſemper voluit ac hodie vult, machinationibus, partalitate, exorbitantiis & particularibus deliberationibus iniquis & injuſtis, perſonarum quarumcunque non obſtantibus quibuscunque. Quædam tamen prævisa litera ſub Sigillo ſive Bulla dicti ſacri Concilii partialiter, & abſque prædictorum ſedecim Deputatorum, quinimmo etiam præter, & abſque inclitarum quatuor nationum prædicti ſacri Concilii ſcitum, conſenſum, voluntatem, & mandatum *cameraliter*, & *angulariter*, contra omnem juris formam & debitam rationem, etiam *ſurreptitie & obreptitie* contra prædictos Dominos meos, etiam neſcitur, ad cujus inſtantiam, emanata eſſe dicitur. In qua de omnibus & ſingulis oblationibus, requiſitionibus, exhortationibus, dicto ſacro Concilio per dictos Dominos meos factis, nec non de alienatione, deſolatione, deſtructione, periculis, exterminiis, & aliis ſupradictis dilapidationibus per dictum D. WILHELMUM Venerabili Eccleſiæ Argentin. prædictæ factis, & præſtitis nulla penitus mentio facta apparet. Quinimmo per eandem proviſam (*q*) Bullam exorbitantes prædicti Domini mei per edictum, per modum *monitionis* requiri dicuntur, quatenus infra duodecim dies poſt lectionem, publicationem, & affixionem ejuſdem præ-

(*l*) minoribus, *pro:* communibus
(*n*) pertranſeundo
(*p*) Pſalm. LVII, 2.
(*m*) Inſtrumenta
(*o*) ſtantes, *pro*: ſanctos
(*q*) prætenſam

prævisæ (r) Bullæ in certis Ecclesiis, & locis ibidem expresse factas prædictum WILHELMUM assertum electum, nec non Cantorem Ecclesiæ prædictæ cum eorum familia absque qualibet contradictionis obstaculo plenarie in manibus dicti sacri Concilii, seu Commissariorum ab eodem sacro Concilio ad hoc Deputatorum libere restituerent, ipsisque ablata redderent, & reddi ac restitui facerent, vel de ipsis, si non extarent, satisfacerent, aut satisfieri procurarent, competenter sub excommunicationis & interdicti, & aliis sententiis, & censuris, ac pœnis. Quodsi forsan hujusmodi monitionibus, & requisitionibus in dicto termino comparere contempnerent, infra alios duodecim dies Domini Hugelmannus Decanus, Fridericus de Zolre, nec Rulinus Barpfenning, Ulricus Gosse, & Michael Melbruge personaliter in eorum propriis personis, & alii Domini Canonici, & Capitulum omnes legitime comparerent *Constantiæ* in loco Sessionis, ad videndum & audiendum se declarari in censuras & pœnas tam juris, quam sacri Concilii prædictis incidisse. Certificantes nihilominus omnes, & singulos supradictos Dominos, & eorum quemlibet, quod sive hujusmodi monitionibus, & requisitioni parere, & obedire, ac in præfatis terminis comparere curarent, sive non, ipsa nihilominus sancta Synodus ad omnia, & singula præmissa, & alia juris remedia in præmissis opportuna quomodolibet procederet, quæ utique ab ipsa sancta Synodo processisse minime creduntur, sed potius *cameraliter*, particulariter atque furtive, eadem sancta Synodo penitus ignorante, extorta præsumitur, maxime ex eo, & pro eo, quia quidam Caspar de Perusia, qui semper atque frequenter prædictos Dominos meos in prædicto sacro Concilio, & in Nationibus nequiter, & mendose tamquam Advocatus diffamando, prædictam prævisam (s) Bullam præter scitum consensum, & voluntatem dicti sacri Concilii, & ipsarum Quatuor Nationum, non per Cancellariam, sed angulariter, & cameraliter expediviſſe comprobatur, pecunia, & muneribus corruptus dictum sacrum Concilium vituperando, & scandalizando. Nam in eodem prævisо (t) *Monitorio* inter cætera continetur, quod dicti Domini Decanus, & Capitulum eidem WILHELMO debitam obedientiam promiserint, & præstiterint, quod omni caret veritate. Quinimmo idem WILHELMUS eisdem Decano, & Capitulo solempne præstitit juramentum de non alienando bona Ecclesiæ prædictæ, cujus tamen fecit, (u) perjurium incurrendo. Etiam non attendens eadem sancta Synodus, quod præfatus Cantor fuit, & est de jurisdictione dictorum Dominorum Decani, & Capituli, quodque etiam de consuetudine legitime præscripta correctio, & punitio Canonicorum dictæ Ecclesiæ Argent. delinquentium, ac etiam arrestatio, captio, & detentio eorundem ad eosdem Decanum, & Capitulum spectavit, & pertinuit, quodque etiam si apparere posset, eundem Cantorem, & Canonicum per Decanum, & Capitulum prædictos fuisse captum, quod hujusmodi captura rite, & legitime ipsius Cantoris & Canonici de causis exigentibus facta fuit, & præsertim ex eo, & pro eo, quia idem Cantor ut laicus sine habitu, & tonsura Clericalibus in armis equitando semper incessit. Quodque etiam juxta juramentum per eum præstitum Decano prædicto obedire sæpius recusavit, & contra juramentum suum veniendo, Capitulum ejusdem Ecclesiæ rebus, & bonis suis vi, & manu armata spoliavit, ac sæpius debellare, & deprædare studuit. Eosdem etiam Decanum, & Capitulum ad indebitas exactiones spreto judicio, & foro atque jurisdictione Spirituali compulit, nec justitia in foro Ecclesiastico contentari voluit, sed eosdem exactionare (x) deprædari ad suæ libitum voluntatis, & quam plura alia enormia contra juramentum fidelitatis, & obedientiæ commisit, & perpetravit. Non attendens etiam ipsa sancta Synodus, quod præfatus WILHELMUS prævisus (y) Electus non fuit, neque est in aliquo etiam Clericali, vel majori Ordine constitutus, quodque tamquam purus laicus armatus semper incessit sine aliqua tonsura. Quodque etiam tempore suæ arrestationis sic repertus fuerit, & sic etiam ejusdem correctiones

(r) prætensæ (s) prætensam (t) prætenso
(u) contrarium (x) exauctorare (y) prætensus

nes punitiones ad præfatos Dominos Magiſtrum, Officiorum Rectores, & prædictæ civitatis Argentin. non eſt dubium pertinere. Quodque dictum ſacrum Concilium Conſtantienſe de exceſſibus laicorum non ſpectat cognoſcere. Et præſertim de exceſſibus in dicta civitate Argent. & ejus diſtrictu per dictum WILHELMUM de Dyeſt commiſſis & perpetratis inhibendo, mandando, monendo, vel aliis qualitercunque diſponendo. Et licet prædictum prævisum [z] Monitorium præter ſcitum voluntatem, conſenſum, atque mandatum dicti ſacri Concilii, ac etiam contra juris & ſtili Romanæ Curiæ formam emanaſſe creditur, eique etiam tamquam nullo & a jure communi exorbitanti, nec non ſubreptitie & obreptitie extorto fides aliqua non fuiſſet, neque eſſet adhibenda, ſibique etiam minime parendum, neque obtemperandum per prædictos Dominos monitos, ut dicitur, atque citatos quamvis de facto, & quamvis etiam in prævisa [a] forma dicti prævisi (b) Monitorii caveatur expreſſe, quod dictum prævisum (c) Monitorium per Edictum publice foret in Romana Curia, & extra in partibus circumvicinis affigendum. Nihilominus tamen etiam prævisa [cc] forma hujuſmodi in exequendo minime ſervata eſſe dicitur, maxime cum originalis prævisa Bulla hujusmodi minime reperiatur in aliquo locorum edicti hujusmodi, extra Romanam Curiam fuiſſe in valvis Eccleſiarum, ut moris & juris eſt, affixa. Et licet præfatus Dominus Gaſpar de Peruſio, Advocatus dictæ partis nuper coram omnibus Dominis Deputatis quatuor Nationum hujuſmodi Sacri Concilii in cauſa hujusmodi, tunc pro audientia Illuſtris Principis Domini Comitis de Wirtenberg, nec non Baſilienſis & Conſtantienſis civitatum, nec non Bernenſis, Turicenſis, Schaffuſenſis, Lucernenſis, Uberlingenſis, Ravenſpurgenſis, Rotwilenſis, Lyndowenſis, Pfulbendorpfenſis, & Wilingenſis oppidorum Imperialium Ambaxiatoribus, danda in domo Fratrum Minorum Conſtantiæ congregatis (d) expreſſe poſtulaſſent & petiviſſent, quemadmodum etiam ſæpe & ſæpius pro parte dictorum Dominorum Decani, Canonicorum, & Capituli petitum & poſtulatum fuit: Quatenus hoc Sacrum Generale Concilium indempnitati Eccleſiæ Argentin. prædictæ provideretur, prædictique etiam Ambaxiatores coram eiſdem Dominis Deputatis, & a Sacro Concilio etiam cum inſtantia poſtulaſſent, quatenus prædictæ Reverendiſſimæ Paternitates, & hoc Sacrum Concilium intuitu Dei, & etiam propter bonum pacis & concordiæ, & etiam pro utilitate & ſtatu Reipublicæ totius Patriæ terminum Monitorii prædicti, nec non etiam *Salvum Conductum* eiſdem Dominis Decano, Canonicis, & Capitulo, ac Magiſtro Officiorum, Proconſulibus, & Conſulibus dictæ civitatis Argent. per idem Sacrum Concilium datum, & conceſſum ad moderatum tempus, videlicet terminum quindecim dierum proxime futurorum prorogare dignarentur, attento maxime quod iidem Domini Ambaxiatores mediante auxilio & conſilio ejuſdem Sacri Concilii ſperabant inter partes hujusmodi ſe taliter interponere, & amicabiliter tractare, quod cauſa hujuſmodi abſque magnis periculis concordaretur & terminaretur. Nihilominus tamen prædictæ Reverendiſſimæ Paternitates, ſeu ſaltem prædicti Domini Deputati Reverendiſſimorum Dominorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſenſu, nec non votis Nationum hujus Sacri Concilii, ut creditur, minime ſuper hoc auditis, neque receptis, petitionem prædictam expreſſe rejecerunt, ſeu ſaltem admittere recuſarunt. Et prædictæ Reverendiſſimæ Paternitates cum benigna ſemper ſupportatione earundem Reverendiſſimarum Paternitatum loquendo, ut dicitur de prædictis non ignari aliaſque nulliter, & de facto in cauſa hujuſmodi procedentes ad executionem dicti (e) prævisi Monitorii, nec non pœnarum & cenſurarum prævisarum (f) in eodem expreſſatarum declarationem contra eosdem Dominos meos monitos atque citatos procedere nituntur. Et quia prædicta omnia & ſingula fuerunt, erant, & ſunt vera, publica, & notoria, dictique etiam Domini Decanus, Canonicus, & Capitulum, nec non Procurator & Syndicus nominibus, quibus ſupra prædicta omnia & ſin-

(z) prætenſum (a) prætenſo (b) prætenſi
(c) prætenſum (cc) prætenſa (d) congregatis
(e) prætenſi (f) prætenſarum declarationem

& ſingula fuerunt, & erant quilibet ipſorum fuit, & hodie ſunt probare parati, & ſe ad probandum prædicta, ſi neceſſe fuerit, admitti petunt, & quilibet eorum petit, in quantum onus probandi prædicta ſibi incumbit, de quo etiam proteſtatur. Ideo Procurator prædictus nominibus quibus ſupra, ſentiens ſe, & dictos Dominos ſuos, & jura ipſorum per prædicta omnia & ſingula, & eorum quemlibet fore læſos & læſa, timensque eos impoſterum ab eisdem Dominis Prælatis, Deputatis Sacri Concilii (*g*) plus poſſe lædi, ideo ab eisdem Dominis Prælatis, & Deputatis Sacri Concilii tamquam male informatis, & a prædictis particularibus deliberationibus, & a dicto præviſo iniquo nullo & invalido Monitorio, nec non a prætenſis pœnis & cenſuris in eodem contentis, & a ſingulis membris & Capitulis in ipſo expreſſatis, nec non etiam a dicta prætenſa iniqua, & injuſta [*b*] excommunicatione, ac etiam dictarum petitionum juſtarum non admiſſione, & non exauditione, & a dicto præviſo proceſſu prædictæque venerabilis Eccleſiæ Argentin. irrecuperabili dampnificatione prædictorumque oppidi Zabern, & caſtri Borre alienatione, & prædicti Comitis BERNHARDI, eorundem occupatoris tali quali tollerantia ipſiusque Comitis expulſione, denegatione, & ab omnibus aliis & ſingulis gravaminibus, quæ ex præmiſſis & actis cauſæ hujusmodi elici poſſint, & quæ ad (*i*) probandum ſufficiunt tam conjunctim, quam diviſim, non tamen a prioribus Appellationibus in cauſa hujusmodi interpoſitis recedendo, *ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ad Sacrum Generale Concilium melius informandum, & ad futurum Romanum Pontificem* auctore Domino per ipſum Sacrum Concilium eligendum in his ſcriptis dictis nominibus provocat, & appellat, ac Apoſtolos petit primo, ſecundo, & tertio, ac inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime ſibi dari & exhiberi abjiciens (*k*) ſe, & dictos Dominos ſuos, & eorum quemlibet, ac jura & bona ipſorum, eisque adhærentium protectioni, & tuitioni Sedis Apoſtolicæ, & hujus Sacri Concilii, proteſtando ſolempniter & expreſſe, quod hujusmodi Appellatione pendente nihil penitus contra ipſos ſuos Dominos attemptaretur, ſeu innoveretur. Quodque etiam hujuſmodi Appellationem vult & intendit proſequi, & jure debito terminare loco & tempore opportunis. Et quod etiam præſentem Appellationem poſſit & valeat corrigere, & emendare, eique addere & minuere, & alias proteſtatur, ut fuit & eſt moris, atque juris & ſtili Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum, & Curiæ Romanæ: requirens vos Notarios publicos infra ſcriptos, ut de præmiſſis omnibus & ſingulis conficiatur unum vel plura, publicum vel publica, & tot, quot neceſſaria fuerint, inſtrumentum vel inſtrumenta ad futuram rei notitiam. Acta ſunt hæc in majori Eccleſia Conſtantienſi ſub anno, Indictione, die, & menſe, quibus ſupra. Præſentibus ibidem Reverendo in Chriſto Patre Domino Ludovico, Epiſcopo (*l*) Bauwarenſi, ac Venerabili ac provido viro Magiſtro Johanne de Breyda in Medicinis Licentiato, & Petro Annotti Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditoris, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis. [*m*]

Et ego Gumpertus Fabri de Wildungen, Clericus Moguntinenſis Diœceſis, publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritate Notarius, prædictis proteſtationibus provocationi & appellationi interpoſitioni, omnibusque aliis & ſingulis præmiſſis, dum ſicut præmittitur per ſupradictum Dominum Henricum Kuwt, Procuratorem & Syndicum, fierent, & agerentur una cum infraſcripto Notario, & teſtibus præſens fui, eaque ſic fieri, vidi, & audivi. Ideo hoc præſens publicum Inſtrumentum per alium me aliis occupatum ſcriptum, una cum provido viro Magiſtro Johanne Hees de Wener, Notario publico infraſcripto exinde confeci, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, & nomine meis ſolitis & conſuetis una cum ejusdem Magiſtri Johannis Hees Notarii ſigno & ſubſcriptione ſignavi, rogatus & requiſitus

(*g*) nil amplius
(*h*) exſecutione, *loco:* excommunicatione,
(*i*) ad appellandum
(*k*) ſubjiciens ſe
(*l*) Bangarenſi
(*m*) Hic Hardouinus ceſſat ſolo nomine *Joannis Wener*, Notarii ad præmiſſa addito. Reliqua ſunt Lunigii.

ſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Johannes Hees de Wener, Clericus Padeburn. Diœceſis, publicus Apoſtolica, & Imperiali auctoritatibus Notarius. Quia hujuſmodi appellationi, interpoſitioni, & lectioni, cæterisque præmiſſis, una cum prænominatis teſtibus atque Notario ſupraſcripto præſens interfui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Ideoque hoc præſens publicum Inſtrumentum per alium fideliter ſcriptum una cum Notario exinde confeci, ſubſcripſi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, & nomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi, rogatus & requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Lunig Tomo II. Spicilegii Eccleſiaſtici II. Theil pag. 892.

Collatus cum Harduini non minus vitioſa deſcriptione Tom. VIII. Concil. p. 532.

Concilii Conſtantienſis Pronuntiatio declarationis in pœnas, quas in citatione Capitulo Cathedrali, & Magiſtratui Argentinenſibus, ut captum Epiſcopum coram Concilio, (a) *ſtatuant; ſi inobedientes fuerint, minatum eſt, & præcedentem Appellationem tanquam frivolam rejecit.*

27. Junii anno 1416.

IN DEI NOMINE. AMEN.

AD compeſcendos temerarios auſus ſubditorum in Superiores, & Prælatos ſuos, nec non laicorum, quos Clericis infeſtos oppido tradit antiquitas in perſonas Eccleſiaſticas, & præſertim Paſtorale gerentes officium, tuendamque Eccleſiæ libertatem, hæc Sancta generalis Synodus Conſtantienſis dudum ad eam, fama publica proferente frequentique, & clamoſa inſinuatione rem pene notoriam demonſtrante, Hugelmannus Decanus, & Fridericus de Zolre Canonicus de mandato Capituli Eccleſiæ, atque de conſenſu Proconſulum, Rectorum, & communitatis civitatis Argentin. nec non Michaelis Melbruge, Rulini Barpfenning dictæ civitatis civium conſilio, auxilio, & conſenſu dilectos Eccleſiæ Filios WILHELMUM Electum, nec non Fridericum Cantorem dictæ Argentin. Eccleſiæ cum nonnullis eorum bonis, & rebus manu armata violenter, & temere ceperant in quodam caſtro ad ipſam Eccleſiam pertinente, atque ad civitatem Argentin. invitos adduxerant, carcerique mancipaverant: dictique Hugelmannus, Fridericus aliique ſupra nominatim, nec non Capitulum, Conſules, Proconſules, civitas, & communitas prædicti incluſos detinebant, prout adhuc detinent mancipatos: Hugelmannum Decanum, Fridericum Canonicum, nec non Capitulum, Conſules, Proconſules, Rectores & communitatem, atque Michaelem, & Rulinum præfatos Canonice, & peremptorie monuit, quatenus infra certa temporum ſpatia tunc futura, nunc autem, & diu elapſa prædictos WILHELMUM Electum, & Fridericum Cantorem, ſub pœnis juris, & Sacrorum Canonum, nec non excommunicationis in ſingulos, interdicti in Eccleſiam, atque civitatem, communitatem, nec non in terras Dominia, atque loca ad Capitulum, & communitatem prædictum, & prædictam communiter, vel diviſim pertinentes, & pertinentia eidem Sanctæ Synodo redderent, & relaxarent, niſi tamen cauſam, vel cauſas allegare vellent, quare ad præmiſſa minime tenerentur, ad quam ſeu quas allegandas eorum ſancta Synodus certum & peremptorie terminum præfixit, & aſſignavit, & ad illos peremptorie citavit. Alioquin eadem Sancta Synodus præfatas ſententias, & cenſuras ex tunc in ſcriptis promulgavit. Et quia præfati moniti hujusmodi monitioni parere, & coram eadem Sancta Synodo legitime ad præmiſſa in aſſignato, & prærogato terminis, & eorum quolibet comparere, cauſamque vel cauſas præmiſſas allegare minime curaverunt, immo contumaciter contempſerunt. Ad hoc tamen diutius

(a) Congregatione Generali ſine ſolemnitatibus Concilii inter XX. & XXI. Seſſiones.

Digitized by Google

tius exſpectari idcirco eadem Sancta Synodus præfatus Hugelmann Decanum, Fridericum Canonicum, Michaelem, & Rulinum cives, nec non Conſules, & Proconſules, & ſingulariter ſingulos excommunicationem, Eccleſiam vero civitatem & communitatem, nec non terras, Dominia, & loca, prædicta, & prædicta interdicti ſententias, & cenſuras incurriſſe, dictasque perſonas ſingulariter ſingulas excommunicationi, Eccleſiam vero civitatem & communitatem, atque terras, Dominia, & loca prædictas, & prædicta Eccleſiaſtico ſubjacere interdicto, pronuntiat, & declarat, præmiſſaque mandat per omnes Eccleſiæ ſubditos, qui fuerunt ſuper hoc requiſiti, publicari, & de præmiſſis confici literas oportunas.

Lunig Loco citato....
Harduin Tom. VIII. Concilior. pag. 572.
diverſis ſtilo & vitiis multis.

NOTIFICATIO DECLARATIONIS.

SACROSANCTA ET GENERALIS SYNODUS CONSTANTIENSIS VENERABILI FRATRI EPISCOPO ANCONITANO, ET DILECTIS ECCLESIÆ FILIIS CONSTANTIENSIS ET SPIRENSIS OFFICIALIBUS, SALUTEM, ET DEI OMNIPOTENTIS BENEDICTIONEM.

CUm dudum ad audientiam noſtram poſt depoſitionem Baldaſſaris, olim Johannis Pontificiis viceſimi tertii in ſua obedientia nuncupati, per Nos factam, fama publica referente deductum foret. Quod Hugelmannus de Vynſtingen Decanus, & Fridericus de Zolre, Canonicus Eccleſiæ Argentinenſis. Michael Melbruge, & Rulinus Barpfenning cives Argentin. de Capituli, & Canonicorum prædictæ Eccleſiæ, nec non Conſulum, & Proconſulum, atque communitatis civitatis Argentin. de Capituli, & Canonicorum prædictæ Eccleſiæ auxilio, & conſenſu, hoc ratum, & gratum habentium, cum nonnullis ſuis in ea parte complicibus ad oppidum Mollisheim, Argentin. Diœceſis ad Epiſcopalem menſem ſpectans, (in quo tunc erat dilectus Eccleſiæ Filius, WILHELMUS electus Argentin. una cum dilectis Eccleſiæ Filiis Friderico de Bytz, Cantore Eccleſiæ prædictæ, & familia ipſorum Electi. & Cantoris pro quibusdam ipſius Eccleſiæ negotiis illic una cum eiſdem Decano & Canonico, ut ipſe credebat electus utiliter pertractandis, & promovendis,) manu armata acceſſerant, & ſuadente diabolo ac Dei timore, nec non reverentia, & obedientia eidem electo per ipſos debitis inconſulte poſtpoſitis, in Electum, & Cantorem prædictos auſu ſacrilego manus injecerant temere violentas. Eosque cum prædicta ipſorum familia ignominioſe cœperant, & ad eandem civitatem perduxerant, ibique carceribus manciparant, ac ex poſt detinuerant, prout adhuc detinent electum ipſum incarceratum. Nec non eosdem Electum, Cantorem & Familiam, bonis, & rebus ſuis apud eos repertis ſpoliaverant, propterea excommunicationem, aliasque cenſuras Eccleſiaſticas, & pœnas in tales a jure prolatas dampnabiliter incurrendo. Nos de tam gravibus exceſſibus prope Nos, qui ad univerſalis Eccleſiæ reformationem diu ante fuimus, prout adhuc ſumus authore Domino inſimul congregati, & ad quos ſuper quibuſcumque quæſtionibus movendis contra Electum, Cantorem ac Familiam prædictos communiter, & diviſim de facili poterat recurſus haberi, non immerito dolentes & volentes, prout ad Nos ſpectabat, & ſpectat, ſuper hiis diligentius inquirere veritatem, Venerabiles Fratres, Johannem Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Nicolaum Epiſcopum Merſeburgenſem ad civitatem prædictam, cum plena poteſtate ſuper præmiſſis ſimpliciter, & de plano inquirendi ſeque informandi, etſi ita eſſe reperirent Electum, & Cantorem, ac Familiam prædictos cum rebus, & bonis hujusmodi eis ablatis, ut præfertur, libere in noſtris manibus reſtitui, faciendi, requiſitionemque, & monitionem hujusmodi, cæteraque circa hæc quomodolibet utilia, & neceſſaria faciendi, nuntios ſpeciales noſtros duximus, deſtinandos parati de ipſo electo quærulantibus omnibus reddere bonum, & breve juſtitiæ complementum. Ex quorum ſiquidem Patriarchæ & Epiſcopi, qui ad eandem

civitatem, prout eis injunximus, propter præmiſſa perſonaliter accellerant, relatione fide digna comperimus, quod quanquam prædictas captionem, & detentionem fore notorias in illis partibus reperiſſent, ac de illis,& aliis præmiſſis ibi eſſet publica vox & fama, ipſique Decanum, Canonicum & Capitulum, cives, Conſules, Proconſules & communitatem prædictos pro parte noſtra requiſiviſſent, & monuiſſent inſtanter ut Electum, Cantorem & Familiam relaxarent, electumque in noſtris manibus, ut facere tenebantur, libere aſſignarent, cum oblatione juſtitiæ, quam apud Nos ſublata difficultate qualibet invenirent, ſi contra ipſos vellent aliqua proponere, coram Nobis: tamen Decanus Fridericus, Capitulum, cives,Conſules, Proconſules, & communitas prædicti requiſitione,& monitione hujusmodi obauditis, aut ſpretis prædictos Electum, Cantorem & Familiam relaxare, ipſumque Electum in manibus aſſignare, minus, debite denegarunt, aut ſaltem diſtulerunt, prout adhuc denegant, & differunt de præſenti, propter quæ Nos ad juris remedia concurrere, ſuggerente juſtitia commoniti, & in hac parte ex officio contra ipſos procedere volentes, per Noſtros certi tenoris literas adinſtar Edicti publici majoris Conſtantienſis, & quorundam aliarum dictæ Diœceſis Eccleſiarum portis publice affixis, monuimus Decanum Fridericum, Capitulum, cives, Conſules, Proconſules & communitatem prædictos, ac etiam quoscumque alios in præmiſſis forte culpabiles, videlicet infra certum terminum peremptorie competenter tunc expreſſum *Decanum Fridericum*, *Capitulum*, *Michaelem & Rulinum*, cives, Conſules, Proconſules, communitatem, & complices præfatos, quatenus Electum & Cantorem cum hujusmodi eorum Familia, absque cujuslibet contradictione obſtaculo, & plenarie in noſtris manibus, ſeu Commiſſariorum per Nos ſuper hoc deputatorum reſtituerent, aut ponerent, eisque ablata redderent, aut reddi, & reſtitui facerent, ſi extarent. Alioquin de illis ſatisfacerent, aut procurarent ſatisfieri, competenter ſub excommunicatione, quam alias Decanum, & Fridericum Canonicum, nec non cives, Conſules, Proconſules, & alias culpabiles in præmiſſis, ac etiam ſingulas perſonas, & Capitulo, & communitate prædicta incurrere, nec non interdicti pœnis, quo Eccleſiam Argentin. & civitatem præfatas, & omnia loca, terras, & Dominia Capitulo, & communitati prædictis in temporalibus ſubjecta corporaliter volumus ſubjacere. Et nihilominus ex tunc etiam Decanum Fridericum, Canonicum, Capitulum, cives, Conſules, Proconſules, communitatem & complices, nec non omnes,& ſingulos in præmiſſis culpabiles ſæpedictos, & eorum fautores per idem edictum peremptorie *citavimus*, ut infra alium terminum peremptorie competenter, etiam tunc expreſſum videlicet Decanum Fridericum, Canonicum, Michaelem & Rulinum cives, perſonaliter in eorum propriis perſonis. Alii vero omnes legitime com-
" parerent coram Nobis *ad audiendum*
" *per Nos declarari, ſe in pœnas, & cenſu-*
" *ras prædictas incidiſſe, vel ad docendam cau-*
" *ſam rationabilem, quare illa fieri non debe-*
" *rent.* " In quo quidem primo termino dilectus Eccleſiæ Filius, Magiſter Johannes de Scribann. Procurator in Romana Curia, & Promotor hujusmodi Officii per Nos *Deputatus* coram Nobis in judicio comparens, ac de *citatione* prædicta Nobis fidem faciens, per legitima documenta prædictorum citatorum non comparentium contumaciam accuſavit. Et licet etiam poſtea Decano Friderico, Canonico, Capitulo, civibus, Conſulibus, & communitati prædictis pro bono pacis, nec non obviandum ſcandalis & litibus, quæ alias ex præmiſſis,& eorum occaſione poſſint veriſimiliter exoriri, multa dilationes ſub dierum competentibus intervallis dederimus ad expurgandum per ipſos coram Nobis hujusmodi minis moroſam contumaciam eorundem, & quanquam ſpecialiter exhortatione cariſſimi Eccleſiæ Filii SIGISMUNDI, Romanorum & Hungariæ &c. Regis Illuſtriſſimi excitati dilectum Eccleſiæ Filium, Nobilem Virum Henricum dictum Latzenboch, militem ad prædictam civitatem Argentin. & Capitulum prælibatum transmiſerimus, pro hujusmodi liberatione, & relaxatione concorditer facienda, certo termino præfixo, donec ejusdem Henrici reſponſio

fio haberetur, jam elapſo termino eandem declarationem ſuſpenderimus, putantes intercedentibus ſuffragiis ejusdem invictiſſimi Romanorum Regis, prædictos Conſules, Proconſules, & Capitulum noſtris immo Dei, & Eccleſiæ juſſionibus hujusmodi obedire debere, ipſi tamen Decanus Fridericus, Canonicus, Capitulum, cives, Conſules, Proconſules, & communitas in reprobum ſenſum dari requiſitioni & monitioni, nec non citationi noſtris prædictis obedire contumaciter non curarunt, nec in termino eidem Henrico præfixo debite & cum effectu reſponderunt, nec quæ cum eodem Henrico tractaveramus, effectui demandarunt. Poſtea vero præfatus Magiſter Johannes coram Nobis in judicio comparens, quandam petitionem ſummariam in hujuſmodi cauſa dedit, Nosque demum attendentes, quod ferro ſcindenda ſunt vulnera, quæ fomenta reſpuunt medicinæ, ad inſtantiam præfati Joannis prædictos Decanum Fridericum, Canonicum, Capitulum, cives, Conſules, Proconſules, & communitatem ad noſtram in cauſa hujusmodi declarationis ſententiam audiendam, in audientia publica, ut moris eſt, citari fecimus ad certum diem peremptorie competenter, in quo prædicto Johanne coram Nobis *in publica Seſſione* in judicio comparente, ac præfatorum citatorum non comparentium contumaciam accuſante, & in eorum contumaciam ſententiam ipſam ferri petente, Nos ipſos citatos, quod ad hoc, prout erant reputantes, merito contumaces in eorum contumaciam viſis, per Nos, & diligenter inſpectis omnibus & ſingulis actis & habitis in cauſa hujusmodi, ipſisque cum diligentia recenſitis & examinatis, per hanc noſtram ſententiam pronuntiamus, & declaramus præfatos Hugelmannum Decanum, Fridericum Canonicum, Michaelem & Rulinum cives, nec non Conſules, Proconſules, & ſingulariter ſingulos *Excommunicationis*, Eccleſiam vero, civitatem, & *communitatem*, nec non terras, Dominia, & loca ad Capitulum & communitatem communiter, vel diviſim pertinentes, & pertinentia *Interdicti* ſententias & cenſuras incurriſſe, dictasque perſonas ſingulariter ſingulas excommunicationi, Eccleſiam vero, civitatem & communitatem, atque terras, Dominia, & loca prædictas, & prædicta Eccleſiaſtico interdicto ſubjacere. Quocirca diſcretioni veſtræ per ſcripta noſtra mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum per vos, vel alium, ſeu alios prædictam ſententiam noſtram, ubi & quando expedire videritis, authoritate noſtra ſolempniter publicetis. Nec non Decanum Fridericum, Canonicum, cives, Conſules, Proconſules, & ſingulas perſonas excommunicationi ad Eccleſiam Argentin. civitatem, loca, terras, & Dominia ipſa interdicto ipſo, ut præmittitur, ſuppoſita in omnibus Eccleſiis, & locis, de quibus etiam fueritis requiſiti coram multitudine populi publice nuntietis. Et ab aliis tamdiu denuntiari dictosque Decanum Fridericum, Canonicum, cives, Conſules, Proconſules, & perſonas arctius evitari ab omnibus faciatis, quouſque ipſi abſolutionis Beneficium ab excommunicationis ſententia, nec non aliis cenſuris, & pœnis eiſdem a Nobis, aut ab unico & indubitato, Summo Pontifice in proximo Domino annuente creando meruerint obtinere. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Conſtantiæ tertio Nonas Junii, anno a Nativitate Domini, Milleſimo, quadringenteſimo, ſexto decimo, Apoſtolica Sede vacante.

Cl. Lunig Spicilegii Eccleſiaſtici des T. Reichs Archivs 2. Theil.

Harduinus Tom. VIII. Concil. pag. 498. diverſitate magna, & multis vitiis plenam copiam hujus Monitorii habet.

Con-

Digitized by Google

Concilii Conſtantienſis Commiſſoria poteſtas

Deputatis commiſſa X. perſonis inquirendi contentiones inter Epiſcopum WILHELMUM II. Argentinenſem, & Capitulum ſuum Cathedrale, uti & Magiſtratum & communitatem.

De anno MCCCCXVI. XXVII. Aprilis.

SAcroſancta & Generalis Synodus Conſtantienſis dilectis Eccleſiæ Filiis *Angelo Veronenſi*, & *Brandæ Placentinenſi*, *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus*, ſic vulgariter nuncupatis: nec non *Marino Epiſcopo Aprutino*, *Thomæ de Aurelia*, Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditori, pro Italica: Johanni Patriarchæ Conſtantinopolitano, Johanni Epiſcopo Gebenenſi, pro Gallicana: Jacobo Epiſcopo Plocenſi, Nicolao Vordis etiam dicti Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditori, pro Germanica: Patritio Epiſcopo *Cartagienſi*, & *Richardo Derbaim*, Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Protho-Notario, pro Anglicana Natione committit omnes & ſingulas cauſam & cauſas tam civiles, quam criminales, quæ vertitur, vertuntur, ſeu verti, & eſſe ſperantur inter dilectos Eccleſiæ Filios, WILHELMUM Electum Argentinenſem ex una, ac Hugelmannum Decanum, Fridericum Canonicum, & Capitulum ejusdem Eccleſiæ Argentin. & Rulinum Barpfenning, Michaelem Melbruge, Magiſtros civium, Conſules, Proconſules, ac communitatem Argentin. & eorum ab utraque parte complices & adhærentes conjunctim & diviſim parte ex altera, de & ſuper captivationibus dictorum *Electi*, & *Cantoris Argentin.* ſuorum familiarium, & ſibi adhærentium in hac parte, nec non ſpoliis, violenciis, & injuriis per unam partem contra aliam active & paſſive deductis, & deducendis juxta tenorem cedulæ alias in *Seſſione publica*, *in præſenti materia lecta* audiendi, cognoſcendi cum omnibus & ſingulis emergentiis, incidentiis, dependentiis, & connexis uſque ad ſententiam diffinitivam excluſive, & cum poteſtate, & quod ſi omnes judices intereſſe non poſſint, aut noluerint, major ſaltem pars in aliorum abſentia procedere valeat indemnitati Eccleſiæ Argentin. proviſo ſummarie ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & figura judicii feriis non obſtantibus ſola facti veritate inſpecta, & terminis abbreviatis etiam ex officio cum poteſtate proceſſus jam decretos, vel in futurum fulminandos, contra quoscunque, quorum contumacia hoc exigit, aggravandi, reaggravandi, & brachium ſæculare invocandi totiens, quotiens opus erit. Et nihilominus *Decanum*, & *Capitulum*, nec non *Michaelem*, & *Rulinum*, *Cives* ſupradictos, ſingulasque perſonas tam Capituli Argentin. quam communitatis ejuſdem civitatis, a quibuscunque cenſuris in forma juris *abſolvendi*. Et *Interdictum* occaſione præmiſſorum, ubicunque poſitum *relaxandi*, vel ad tempus ſuſpendendi, nec non omnes & ſingulos proceſſus in hujusmodi cauſa decretos, & decernendos, fulminatos & fulminandos, tam in Concilio Conſtantienſe, quam in partibus per edictum exequendi conſtitutionibus, & aliis contrariis non obſtantibus quibuſcunque.

Cl. Lunig Spicil. Eccleſiaſt. des T. Reichs Archivs 2. Theil.

Harduinus Tomo VIII. Concil. pag. 554.

Commiſſariorum Concilii Conſtantienſis Inſtrumentum Abſolutionis pro Capitulo Cathedrali, uti & Magiſtratu & Communitate Argentinenſibus, anno MCCCCXVI. XVIII. Julii.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

PEr hoc præſens publicum inſtrumentum pateat univerſis præſentibus, & futuris. Quod anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, ſextodecimo, indictione Nona, *Sede Apoſtolica vacante*, *die vero Sabbati*, *decima octava men-*

Digitized by Google

menſis Julii Conſtantiæ, provinciæ Moguntinenſis, in Eccleſia Cathedrali proceſſionibus, ſive congregationibus publicis per Sacrum Concilium Conſtantienſe ſuper ordinationibus, diffinitionibus, & concluſionibus teneri, & ſervari ſolent ſpecialiter deputata, ipſoque Concilio in modum generalis Congregationis ſuper certos ibidem ordinandos, concedendos, & diffiniendos legitime congregato, inter cætera, quæ ibidem Statuta, ordinata, & definita fuerunt, idem Concilium in finem, & effectum, ut provideri poſſit indempnitati Eccleſiæ Argentinenſis, ac Reverendo Patri Domino *WILHELMO*, *Electo Argentinenſi*, *& Friderico Bitz*, *Cantori* dictæ Eccleſiæ ex una, & Hugelmanno Decano, & Friderico de Zolre Canonico, & Capitulo ipſius Eccleſiæ Argentinenſis, & Roilino Barphennyg, Michaele Melbruge Magiſtro, civium Conſulibus, & Proconſulibus, & communitati ſæpe dictæ civitatis Argentinenſis, & ipſorum ab utraque parte complicibus & adhærentibus, conjunctim & diviſim, in cauſa & cauſis vertente, & quæ verti & eſſe ſperarunt inter eos, & quæ una pars alteri, & altera alteri movet, movebit, ſeu movere intendat de & ſuper nonnullis ſpoliis, violentiis, injuriis, dilapidationibus, & alienationibus, & aliis, in ipſis cauſa & cauſis deductis, & deducendis, & eorum occaſione partibus ex altera, hinc inde plena juſtitia miniſtretur, & ex quo Judices ſeu Commiſſarii alias per ipſum Concilium ipſis partibus ad examinandam cauſam & cauſas prædictas, videlicet Reverendiſſimi in Chriſto Patres & Domini *Branda Placentinenſis*, *Angelus Veronenſis*, *Presbyteri Cardinales*, pro Collegio Reverendiſſimorum Patrum, Dominorum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium: *Martinus*, *Epiſcopus Aprutinenſis*, & *Thomas de Aurelia*, Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditor, pro Italica: *Johannes*, *Patriarcha Conſtantinopolitanus*, & *Johannes*, *Epiſcopus Gebenenſis*, pro Gallicana: *Jacobus*, *Epiſcopus Placentinenſis*, & *Nicolaus Vordus*, *ejusdem Palatii Apoſtolici cauſarum Auditor*, pro Germanica: *Patritius*, *Epiſcopus Cortragenſis*, & *Richardus Darbam*, *Sedis Apoſtolicæ Protho-Notarius*, pro Anglicana Nationibus uniformiter *Deputati* fuiſſent, licet tunc plena poteſtate pro examinatione hujusmodi cauſæ & cauſarum uſque ad diffinitivam ſententiam, in ea, ſeu eis proferendam excluſive non ſuffulti, prout in quadam papiri cedula *die vigeſima ſeptima menſis Julii* proxime præteriti, partim per organum Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini *Johannis*, Patriarchæ Anthiocenſis, *in ſimili Congregatione ipſius Synodi Conſtantienſis* recitata, partim vero *de mandato ipſius Synodi*, & totius Congregationis per Venerabilem Virum, Magiſtrum *Henricum de Piro*, de Colonia, ipſius Synodi Conſtantienſis Promotorem, in ſcriptis tunc pronuntiata, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Quapropter *ipſa Synodus*, ut præmittitur, loco & hora, quibus ſupra, legitime congregata, nil de contingentibus & neceſſariis, quoad ſupra dictas cauſas atque partes omittere volens, ſupradictis Dominis, Judicibus, & Commiſſariis alias Deputatis dedit, tribuit, atque conceſſit plenam poteſtatem audiendi, & cognoſcendi cauſam & cauſas hujusmodi, prout & quemadmodum in ſimili papiri cedula per Reverendum in Chriſto Patrem, & Dominum, Dominum *Antonium*, *Epiſcopum Concordienſem*, de mandato ipſius Synodi Sacroſanctæ in ambone, in quo edicta, decreta, ordinationes, ſtatuta fuerunt, & diffinitiones ipſius Synodi legi ſolent, lecta & publicata, cujus tenor ſimiliter inferius eſt inſertus, continetur, & habetur. *Tenores vero cedularum*, *de quibus ſupra ſit mentio*, *ſequuntur*, *& ſunt tales*: *PRIMO*: Quod perſona Domini Electi Argentinenſis offeratur Sacro Concilio, cras

1416. 30. *Aprilis* Appellatio Argentinenſium repudiata. Item congregata eodem die Natio Germanica in cauſa Argentinenſium.

1416. 8. *Maji* Congregatio publica pro Epiſcopo Argentinenſi liberando.
Rurſum die 9. *Maji anno* 1416.

1416. 9. *Junii* contra Argentinenſes pronuntiatum.

1416. 27. *Junii* Congregatio Generalis. Guillelmus de Dieſt Conſtantiam deducitur, ſententiæ Concilii ſe ſubmiſit. *Hardtius in Indice ante Tom. IV.*

cras in Congregatione Generali in loco Seſſionum faciendi, ibique per habentem verbum nomine dicti Concilii cum honeſtate & honore debitis recipiatur, ſecundum quod decet honorem Sacri Concilii, & Eccleſiæ Argentinenſis, & perſonæ ejusdem Domini Electi conſideratis. *Item*, quod attendatur, quod dictæ perſonæ oblatio fiat pure & ſimpliciter ſine conditione & obligatione quacumque, & ſi forſan aliqua conditio vel obligatio interveniret in dicta obligatione caſſetur ante omnia per dictum Concilium, & pure præfata perſona recipiatur ad finem juſtitiæ, inter partes, & alias ex officio interſtrandæ. *Item*, quod dictus Electus ibidem offerat & præſtet cautionem idoneam de non recedendo a Concilio ante finem cauſæ, & de ſtando juri ac judicio ſiſti, & de parendo, obtemperandoque & obediendo judicatis ſuper omnibus propoſitis & proponendis contra eum, tam ex officio, quam ad inſtantiam datam & Capituli, ac civium Argentinenſium, & maxime ſuper his, quæ concernunt indemnitatem Eccleſiæ Argentinenſis prædictæ. *Item*, quod vice verſa præfati Domini Decanus, & Capitulum, ac cives ſimilem cautionem præſtent, quoad propoſita, & proponenda contra eos pro parte dicti Electi, & alias ex officio, ne juſtitia dicti Sacri Concilii in aliquo videatur claudicare.

Iſta ſuperius ſcripta non fuerunt lecta, ſed ſolum per Dominum Patriarcham Anthiocenſem verbaliter dicta. Sequens Capitulum fuit lectum, prout ſequitur:

Item, quod deputentur per Sacrum Concilium de qualibet Natione duæ notabiles perſonæ, & ex parte Collegii duo Domini Cardinales, qui habeant plenam poteſtatem recipiendi dictas cautiones, caſu quo in prima Congregatione non eſſent per Concilium receptæ, & circa cuſtodiam perſonæ medio tempore providendi in dicto caſu, & etiam cauſam & cauſas, & quærelas partium prædictarum, & alias ex officio motas, & movendas audiendi, examinandi, & generaliter omnia faciendi, quæ ad plenam diſcuſſionem hujuſmodi cauſarum, & quærularum pertinent, ſeu pertinebant uſque ad ſententiam diffinitivam. *Tenor ſecundæ cedulæ*: Sacroſancta & Generalis Synodus Conſtantienſis dilectis Eccleſiæ Filiis A. Veron. & B. Placentinenſi, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ſic vulgariter nuncupatis, nec non Marino, Epiſcopo Apruntinenſi &c. *ut ſupra*. Qua quidem ultima papiri cedula poteſtatem conceſſam Judicibus, & Commiſſariis prælibatis, in ſe continente lecta & ipſa cedula, ut ſic lecta per eundem Dominum *Antonium, Epiſcopum Concordienſem, Italice: Vitalem Tholonenſem, Gallicane: Nicolaum Merſeburgenſem, Germanice: Patritium Anglicane Nationum*, & *Johannem, Epiſcopum Oſtienſem*, Cardinales, Collegii nominibus approbata per verbum *Placet*, præfata Synodus Conſtantienſis ad honorabilis viri Magiſtri Johannis de Stribann, Promotoris ipſius Synodi juſtam, & requiſitam, mandavit omnibus & ſingulis Protho-Notariis Sedis Apoſtolicæ, cæterisque Notariis ipſius Synodi Conſtantienſis unum vel plura, ac tot, quot ſufficiant, fieri publicum & publica Inſtrumentum & Inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam, præſentibus ibidem Reverendiſſimis in Chriſto Patribus, & Dominis, Dominis: Johanne Oſtienſi, Vinarienſ. Angelino Peneſtrin. vulgariter Lauden. Epiſc. Cardinalibus. Antonio Bononienſi, Antonio Aquilegienſi, Gabriele Senenſi, Alamano Pitano, Angelo Veronenſi, Thoma Tricaritenſi, Guillielmo Sancti Marci, Antonio de Challanto, Petro de Fuxi Presbyteris, Reginaldo de Branchatiis, Ludovico de Fliſto, Amadeo Salutiarum Lucido de Comite, & Franciſco Florentin. Diaconis Cardinalibus vulgariter nuncupatis, aliisque Dominis, Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Regum, Principum, Comitatum, & Univerſitatum Studiorum Ambaſiatoribus, Doctoribus, & Magiſtris, ac Procuratoribus Eccleſiaſticis & Secularibus dictum Concilium repræſentantibus, aliis Chriſtianis in numero copioſo ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego Gunipertus de Wildnerghen, Clericus Moguntinenſis Diœceſis, publicus, Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus Notarius, præfatæque Synodi Conſtantienſis pro Natione Germanica Scriba, & prædictarum cedularum recitationi, & lecturæ, poteſtatis traditioni, omnibusque & ſingulis aliis præmiſſis, dum ſicut præmitti-

mittitur, fierent, & agerentur una cum prænominatis Dominis Cardinalibus, cæterisque Dominis pro teſtibus in ſcriptis præſens ſucceſſuris temporibus fui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Ideo hoc præſens publicum Inſtrumentum hujusmodi cedularum lectturam, Judicum deputationem, poteſtatis dationem in ſe continens, per alium, me aliis occupato, ſcriptum de mandato Synodi prælibatæ exinde confeci, publicam, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi, rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum. Quorum quidem inſtrumentorum, ſeu commiſſionum prædictarum vigore, per Nos in cauſa & cauſis hujusmodi inter partes prædictas ad certos actus rite & legitimo proceſſo, ac cautione idonea & ſufficiente de non recedendo a Concilio Conſtantienſi prædicto ante finem cauſæ & cauſarum hujusmodi, quo ad ipſum Dominum Electum duntaxat primo, deinde ab ipſo Domino Electo, nec non ab ipſis Dominis, Decano, Canonicis, Capitulo, civibus, & communitati Argentin. ſubſequenter de ſtando juri & de judicio ſiſti, & de parendo, obtemperandoque & obediendo judicatis ſuper omnibus propoſitis & proponendis, contra alterutram partium tam ex officio, quam ad inſtantiam alterutrius partis diligenter receptis. Et ad majorem cautelam, & certitudinem præmiſſorum attendorum, & obſervandorum, aliisque quam pluribus cautionibus a dictis Dominis, Decano, Canonicis, Capitulo, civibus, & communitate ſolempni, interveniente ſtipulatione, tam ſuper reſtitutione ablatorum, quam expenſarum ratione continenter factarum, & alias de parendo & obtemperando mandatis dicti Sacri Concilii, atque noſtris coram Nobis datis, & realiter exhibitis.

Tandem die, & hora infraſcriptis comparent in judicio coram Nobis Judicibus, & Commiſſariis præfatis ad hoc ſpecialiter congregatis, Dominus Hugelmannus de Vinstingen, Decanus, ac Thoringus de Arburg, Canonicus Eccleſiæ Argentinenſis prædictæ, tam nominibus propriis, quam Capituli, & Eccleſiæ Argentin. citra tamen ſuorum Procuratorum revocationem, ac idem Dominus Thoringus, & Magiſter Henricus Kuwt, alias Bell, in Romana Curia, & dictorum Dominorum Friderici de Zolre, Canonici Eccleſiæ, nec non Rulini Barpfenning, Michaelis Melbruge, ac Proconſulum, Conſulum, civium, & communitatis civitatis Argent. Principalium Procuratores, prout de ipſorum procurationum mandatis Nobis legitime conſtabat, prout conſtat documentis in præſentia memorati Domini WILHELMI Electi, tunc etiam coram Nobis comparentis, ac ad actum infra ſcriptum per nos legitime requiſiti, prædicti Domini Hugelmannus Decanus, ac Toringus Canonicus, nec non Magiſter Henricus Kuwt, alias Bell, Procuratores in perſonam dicti Domini Friderici de Zolre, & Capituli Eccleſiæ, nec non Rulini Michaelis civium prædictorum, ac Proconſulum, Conſulum, & communitatis Argentin. a prædictis excommunicationis ſententiis abſolvi, ac interdictum in quibuscunque Eccleſiis, terris, ſeu locis communiter, ſeu diviſim eisdem ſubjectis poſitum relaxari per Nos debita cum inſtantia poſtulavit, prout id etiam in quadam petitione ſummaria in ſcriptis Nobis oblata humiliter *flexis genibus* petierunt, offerentes ſe in omnibus patatos ſtare juri, & parere mandatis Sanctæ Matris Eccleſiæ, dictique Sacri Concilii, atque noſtris. Nos igitur Judices, aut Commiſſarii præfati attendentes requiſitionem hujusmodi fore juſtam, & conſonam rationi, & quod Sancta Mater Eccleſia nemini claudit gremium ad eam revertenti, & veniam petenti, conſcito Nobis prius de relatione ipſorum, Dominorum Electi, Cantoris, & Familiæ eorundem, ac demum receptis per Nos ab ipſis Dominis Hugelmanno Decano Principali, ac Toringo Canonico, nec non Magiſtro Henrico Kuwt, Procuratoribus, procuratoriis nominibus, quibus ſupra, & per ipſorum quemlibet ad mandatum noſtrum, & in noſtris manibus tactis corporaliter ſcripturis Sacroſanctis, ad Sancta Dei Evangelia præſtito juramento, ac inſuper aliis cautionibus ſufficienter de ſtando juri, & parendo Sanctæ Matris Eccleſiæ, dictique Sacri Concilii, & noſtris mandatis, nec non etiam recepta ab eiſdem Dominis, Decano, Canonico, & Procuratore, nominibus, quibus ſupra, cautione idonea, ſine depoſito, ac promiſſorio ſufficienti

de reſtituendo effectualiter dictis Dominis, WILHELMO Electo, Friderico Cantori, & Familiæ eorum res ablatas hujusmodi, quæ exſtant, & quarum facultatem reſtituendi habent, infra viginti dies, a die dat. præſentium immediate ſequentes, & de aliis ſecundum valorem earum ſufficienter, competenter ad mandatum noſtrorum Judicum, & Commiſſariorum infra terminum per Nos eoſdem taxatione prima aſſignandum, conſequenter prænominatos Dominos Hugelmannum Decanum, Principalem in perſona propria, Toringum, & Magiſtrum Henricum Kuwt, Procuratores in perſona dictorum Dominorum, Friderici Canonici, nec non Rulini, & Michaelis, civium, ac Proconſulum, Conſulum civitatis prædictæ, etiam Principalium. Et vice verſa ipſos Dominos Fridericum Canonicum, nec non Rulinum, & Michaelem, ac Proconſules, Conſules, Cives civitatis ejuſdem in perſonas dictorum Toringi, & Magiſtri Henrici Kuwt Procuratorum ſingulariter ſingulos ab excommunicationis ſententiis, quas incurrerint, propter contumaciam in non parendo monitorio ſupradicto, per Sacrum Concilium contra eos decreto, in quibus ſententiis declarati incidiſſe exſtiterunt, præfertur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, duximus abſolvendos ſimpliciter, & abſolvimus, ac interdictum in Eccleſia, communitate civitatis Argentin. aliis quibuscumque Eccleſiis, terris, & Dominiis ratione contumaciæ prædictæ poſitum, duximus ſuſpendendum, & uſque ad tres menſes proxime futuros ſuſpendimus per præſentes. Quæ omnia & ſingula acta, & facta per Nos Judices, & Commiſſarios antedictos vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis intimamus, inſinuamus, & notificamus, ac ad veſtram & cujuslibet veſtrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præſentes. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras literas abſolutionis, & relaxationis exinde fieri, & per Notarios publicos, ſcribaſque noſtros infraſcriptos ſubſcribi, & publicari mandavimus, ac Dominorum Angeli, & Brande Cardinalium, nec non Johannis Patriarchæ prædictorum ſigillorum vice, & nomine, & de conſenſu omnium noſtrum Judicum & Commiſſariorum præfatorum fecimus appenſione communiri. Datum, & actum Conſtantiæ, Provinciæ Moguntinenſis, in Aula Epiſcopali Conſtantienſi, in loco ſolito, ubi per Nos jura inter dictas partes redduntur, Nobis inibi ad jura reddendum, pro tribunali ſedentibus: ſub Anno a Nativitate Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, ſextodecimo, indictione nona*, Apoſtolica Sede vacante, *die vero Jovis, viceſima tertia menſis Julii;* præſentibus ibidem honorabilibus Viris Wilhelmo de Sele, & Joanne Bluet de - - - - Nuncio noſtro in hujusmodi cauſa jurato, Clerico Leodienſis, & Spirenſis Diœceſis, ac Ulrico Meyer, Prothonotario civitatis Argentinenſis, prædictis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

Et ego Johannes Ruenberg de Montemartis, Clericus Padeburnenſis Diœceſis, publicus Apoſtolica, & Imperiali auctoritatibus Notarius, ac Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & Domini, Domini Angeli, Cardinalis Veronenſis, Judicis, & Commiſſarii præfati, & hujusmodi cauſæ coram eo ſcriba. Quia prædictis *abſolutioni, relaxationi*, eorumque *petitioni*, coram decreto, omnibusque aliis, & ſingulis præmiſſis, dum ſic, ut præmittitur, fierent & agerentur, una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, & audivi. Ideoque hoc præſens publicum inſtrumentum per alium, me aliis occupatum negotiis fideliter ſcriptum exinde confeci, ac una cum Antonio connotario meo prædicto ſubſcripſi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, & nomine meis ſolitis, & conſuetis, una cum appenſione ſigillorum memoratorum Dominorum Angeli, & Brande Cardinalium, ac Johannis Patriarchæ præfatorum, ſignari, rogatus, & requiſitus in fidem, & teſtimonium omnium, & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Antonius Bartholini Franchi de Piſis, publicus Apoſtolica, & Imperiali auctoritatibus Notarius, ac præfatorum Dominorum Judicum.

Cl. Lunig Spicilegii Eccleſiaſt. des Teutſchen Reichs Archivs 2. Theil.

Exi-

Exitus plenus hujus Cauſæ ex P. Laguillio, S.J.
in Hiſtoria Alſatiæ.

Advocatus Capituli, & Magiſtratus Argentinenſis coram Congregatione IV. Nationum 11. Decembris anno 1415. dixerunt, Epiſcopum volentem vendere vel prodigere Savernam & caſtrum Bar, ut hoc ære pararet nuptias, quique jam viginti caſtra alienis manibus vendiderat, in locum Capituli incluſum fuiſſe: eamque mali majoris evitandi cauſa incarcerationem inſtitutam fuiſſe. De cætero ſeſe ſubeſſe & ſubjicere definitioni Concilii. Advocatus Epiſcopi petiit Monitorium pro liberatione Epiſcopi ante omnia.

Deputati Nationum declararunt, a ſedecim Commiſſariis cauſam examinandam, ſed proviſionaliter relaxandum Epiſcopum.

Advocatus Capituli reſtitit: non relaxandum, niſi reſtitura poſſeſſione Eccleſiæ.

Res ad aliam Congregationem rejicitur.

Interim 22. Decembris anno 1415. fœdus ſeu confraternitas inſtituitur inter Decanum, Prælatos, Archi-Diaconos, & omnes Abbates Argentinenſis Diœceſeos contra Wilhelmum, & ſtatuuntur præſervativa media contra abuſus ab Epiſcopis tentatos, vel tentandos. Adveniunt Argentinam Commiſſarii Conſtantienſes. Principes commiſſionis erant Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Epiſcopus Merſeburgenſis. Effectum nihil. Deputati Confraternitatis plura & atrociora crimina, Wilhelmo objecta, Commiſſariis, ad Concilium perferenda, inſinuarunt.

Commiſſarii his viſis & auditis Conſtantiam redeunt, relicto in vinculis Epiſcopo.

Congregatio 19. Januarii anno 1416. magna cum indignatione relationem audivit. Voluit relaxari Epiſcopum ſub conditione jurata, quod pariturus eſſet deciſioni Concilii, caſtra Savernum & Bar ſub Concilii tutela fore.

20. Februarii anno 1416. Procuratores Concilii inſtiterunt pro liberatione Epiſcopi, & Monitorio expediendo, quod 10. Martii expeditum fuit: incurſuros Decanum, & Camerarium, Canonicos, Cives, Rolinum Barpfenning, Michaelem Melbruge, & Ulricum Goſſe excommunicationem, ob contumaciam, niſi intra XII. dies Epiſcopum & ei adhærentes liberent carcere.

Evolvitur hic terminus fruſtra.

27. Aprilis Procurator Epiſcopi inſtat pro executione Monitorii declaranda.

Advocatus Capituli & ſociorum publico actu appellat ab omnibus actitatis *ad Concilium melius informatum*, & ad Papam futurum, cauſatus, *Monitorium* non eſſe a Concilio, ſed *ſubreptum* ab inimicis Capituli & civitatis.

Hæc Appellatio fuit 30. Aprilis anno 1416. rejecta uti temeraria, frivola, contraria juri & rationi.

5. Maji Promotor Concilii in Congregatione petiit, Capitulum & urbem contumaces interdicto ſubjici, excommunicationem declarari. Interea afferuntur literæ Sigismundi Reg. Rom. per Henricum de Latzenbog, quibus petit ſuſpendi declarationem contra Argentinenſes uſque ad reditum ſuum.

Concilium non omnino abſtinuit ab actione, ſed citavit defenſores Capituli & urbis: teſtes audire voluit, informationesque, ut proximo ſabbato definire cauſam liceret.

8. Maji anno 1416. Henricus de Latzenbog præſentavit credentiales Imperatoris, affirmabatque Concilio, Imperatorem redditurum Epiſcopo libertatem, & procuraturum indemnitatem Eccleſiæ Argentinenſis. Imo ipſe Henricus promiſit, ſe adducturum Epiſcopum ad Concilium, modo Prælati ſibi adjungerentur cum poteſtate neceſſaria.

Epiſcopus Wilhelmus fuit liberatus, miſſo Latzenbogo, & ſociis, 27. Junii anno 1416. apparuit in pleno Concilio. Mox Latzenbogus Argentinam reverſus, Chorepiſcopum & familiares Wilhelmi Epiſcopi relaxari fecit, Procurator cauſæ & Regis Franciæ pro Wilhelmo perorarunt.

28. Junii Wilhelmus cum omni decore comparuit in Concilio, ſub conditione, quod ſtaturus eſſet definitioni Concilii, nec Conſtantia abiturus citra Concilii conſenſum.

23. Julii anno 1416. Decanus Hugelmannus, & Thuringus d'Arbourg deputati Capituli coram Congregatione ſpeciali una cum Advocato civitatis, genibus flexis ſupplicarunt pro abſolutione a cenſuris & interdicti ablatione.

Commiſſarii hac ſubmiſſione moti, aſſenſerunt precibus, ſed ea conditione, ut jurarent ſe parituros Decretis Concilii, & reſtituturos Epiſcopo & Cantori Friderico de Bitſch, & familiaribus omnia per incarcerationem ablata.

Digitized by Google

Quo juramento præſtito, ab Excommunicatione abſolvuntur, ſed civitas adhuc trimeſtri ſpatio ſub interdicto manſit, quod 8. 8bris anno 1416. prorogatum fuit uſque ad diem Cinerum anni proximi 1417.

Epiſcopus ægre tulit, hanc gratiam factam ab Commiſſariis: appellavit *ad Concilium*, quod ſolum poterat cauſam terminare: violatores puniendos, honorem Principis & Epiſcopi *vindicandum*, *reparanda* damna omnia &c.

Sigismundus 1. *Januarii anni* 1417. reverſus Conſtantiam, cauſam Epiſcopi, qua Principis Imperii in ſe ſumſit tuendam, urbem declaravit incidiſſe in Bannum Imperii ob violatam Epiſcopi Principis dignitatem.

Nobiles & Domini vicini gaviſi hac declaratione, ſperabant ſe urbem invaſuros, urbana prædaturos.

Urbs hoc Banno Imperiali territa, poſt reſtitutum Epiſcopum & Cantorem libertati, damnata fuit ad ſolvendos ſex mille florenos Cameræ Apoſtolicæ, & majorem ſummam Sigismundo Imperatori.

Anno 1417. 6. Novembris ante ingreſſum in Conclave interdictum civitati & Capitulo levatum fuit: Decanus, Canonici, & cives damnati in expenſas, taxa, reſervata Commiſſariis Concilii.

CAUSA SEPTIMA

MATTHÆI GRABON, Fratris ex Ord. Prædicatorum, tractata Conſtantiæ III. Aprilis ANTE SESSIONEM GENERALEM XLIV., QUÆ FUIT CELEBRATA DIE XIX. APRILIS ANNI MCCCCXVIII.

MARTINI V. PP. I. SIGISMUNDI Reg. VIII.

CAPUT I.

Concluſiones Fratris Matthæi Grabon, Ordinis Prædicatorum, in Sacro Conſtantienſi Concilio ad examinandum Martino V. oblatæ.

Ex antiquis codicibus Gerſonianis.

BEATISSIME PATER! Exponitur Sanctitati veſtræ ex parte viri devoti Oratoris Fratris MATHÆI GRABON, Conventus Wiſmarienſis (forte Vinarienſis) provinciæ Saxoniæ, *Ordinis Prædicatorum*, ac Merſeburgenſis Diœceſeos, quod cum *Lector* ipſe exiſtens in Conventu Groningenſi, Diœceſeos Trajectenſis, dictæ provinciæ, & ordinis, videret, *plures perſonas ſexus utriuſque novæ religionis habitum aſſumentes, & conventicula facientes*, (a) nullum habitum approbatum profitentes, *ſtatuentesque ſibi ipſis ſuperiores pro libitu voluntatis, & ſub ſimulata devotione populum attrahentes, & multa contra veritatem Sacræ Scripturæ, ac Sacros Canones attentantes, & de eleemoſynis Chriſti fidelium domos ſumptuoſas ad modum Monaſteriorum regularium ædificantes, & ſe invicem in eis includentes cum obſervatione quorundam rituum* minime per Eccleſiam approbatorum: cœpit ſuper hoc apud ſemetipſum ardenter cogitare, & an hoc ſtantibus regulis fidei, & Sacris Canonibus, Eccleſia diſſimulare deberet. Revolvensque diligentius Sacræ Scripturæ, ſanctorumque Doctorum libros, & Sacros Canones, qualdam *concluſiones, reprobantes illorum modum vivendi, extraxit*, & ſcripturæ commendavit. Quarum una principalis eſt, ex qua aliæ deducuntur, exceptis paucis. *Nullus poteſt licite, & meritorie, imo nec veraciter, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis univerſalia conſilia conjunctim, extra veras religiones manendo, adimplere.*

Ex quo ſequitur immediate formali conſequentia, articulus ſeu concluſio in ordine: *quod nullus poteſt prædictum paupertatis conſilium meritorie, imo nec veraciter obſer-*

(a) Anno 1384. Gerardus de Groot, Daventrienſis, Canonicus Ultrajectinus, Præpoſitus Aquisgranenſis, inſtituit Societatem plurium Clericorum ſæcularium, qui opes ſuas in commune conferrent, juventutem docerent, Horas Canonicas, & alia exercitia pia ſimul facerent. Thomas de Kempis, oppido Archi-Diœceſis Colonienſis, fuit ex eorum numero, & ſcripſit viam Inſtitutoris.

d by Google

obſervare, niſi fuerit in Statu Spiritualis perfectionis, ſive *veræ religionis.*

Et dico notanter de *iſtis tribus conſiliis* ſimpliciter, ſeu univerſaliter ſumptis. *Secundum quod* vero, & *in aliquo caſu* poſſunt laudabiliter, & meritorie extra religiones obſervari. Quando enim aliquis ſecularis dat eleemoſynam in caſu aliquo, quando ad eam de neceſſitate præcepti non tenetur, implet illud conſilium paupertatis in illo caſu tantum. Et quando continet ſe ab uxoris amplexibus tempore illo, quando illud facere non tenetur, implet *conſilium continentiæ*, in illo caſu *ſecundum quod* tantum. Quando etiam obedit alicui ſuo Prælato, Curato, vel Epiſcopo, in caſu, quando hoc de neceſſitate præcepti non tenetur, obſervat illud *obedientiæ conſilium* in illo caſu. Et iſta poſſunt extra *religiones viventes*, voto, vel ſine voto Deo offerre. Unde dicit *S. Thomas ſecunda ſecundæ: Quod in ſæculo viventes* aliquid Deo dant, & aliquid ſibi reſervant, & ſecundum hoc Prælatis Eccleſiæ ſubduntur. Regulares autem oportet totum Deo, quod habent, tanquam holocauſtum offerre. Et hoc fit & fieri poteſt tantum per *tria conſilia univerſalia* prædicta. Et ideo dicit ibidem, quod ad *ſæculares* pertinent tantum *particularia vota.* Unde *particularia* vota dicuntur ſacrificia, more veterum, de cujus ratione fuit, de offertorio Deo oblata partem dare, & partem retinere. *Univerſalia* vero vota holocauſtum dicuntur, de cujus ratione fuit, totum Deo offerre, & nihil retinere, quod pertinet ad ſolos religioſos, ſe & ſua in modum cujusdam holocauſti Deo dedicantes.

Ex quibus ſequitur *undecima, quod abdicare quemquam omnia propter Chriſtum, extra prædictas religiones manendo*, ſeu, niſi veram aliquam religionem ingrediatur, *eſt ſibi, & ſuis, quorum cura ſibi incumbit, vitam ſubtrahere.* Quod eſt homicidium tot hominum committere, quot ejus curæ ſubduntur. Hæc eſt de mente *S. Thomæ ſecunda ſecundæ: Quæſt. 33. art. &c.*

Ex quibus ſequitur, quod *nullus poteſt abdicationem omnium propter Chriſtum facere extra veram religionem manendo*, ſine peccato mortali. Quia ſubtraheret ſibi vitam.

Ex quibus ſequitur, quod *omnes peccant, qui bona ſua ſimpliciter in eleemoſynam largiuntur*, extra religionem veram manendo, quæ eſt tertia concluſio in ordine.

Et etiam, quod *peccent, qui ſua propria reſignant*, non intrantes religionem aliquam approbatam, quæ eſt *decima octava* in ordine, coincidens cum *tertia* immediate præcedenti.

Ex quibus ſequitur *decima*, quod *reputantes ſe bene facere, aſſumendo* prædictum *conſilium paupertatis, remanendo in ſtatu ſæculari, mortaliter peccant.* Ratio. Quia talis non eſt aſſumptio ipſius niſi fantaſtica, perverſa, & non vera. Ut docet Dominus *Johannes XXII.* in quadam *extravagante: Glorioſam Eccleſiam, &c.* & ratio idem convincit.

Ex quibus ſequitur, quod *ſæculares, credentes ſe mereri tali abdicatione* (in ſæculo ſcilicet manendo) *vitam æternam, mortaliter peccant.*

Ex quibus ſequitur, quod aliquis ſic voluntarie pauper propter Chriſtum, in ſeculo manens, omnino nihil habendo, nec etiam ipſam voluntatem habendi propria, *includit omni tempore contradictionem, &c.* quia includit, quod ſecularis ſit religioſus, & econtra. Quod eſt omni tempore contradictio.

Ex quibus ſequitur, quod *non effundi omnes opes ſimul ab his, qui volunt in ſtatu ſeculari remanere*, reducitur quaſi immediate ad illud præceptum Decalogi: *Non occides.* Uno caſu tantum dempto ſecundum expoſitionem *Sancti Thomæ Quæſt. XXXIII.* allegantis ad confirmationem dicti ſui Ambroſium dicentem *in primo de Officiis:* Deus non vult ſimul omnes opes effundi, niſi forte ut Heliſæus, qui mactavit boves ſuos, & pavit pauperes ex eo, quod habuit: ut nulla cura teneretur domeſtica, ſed ut ſe daret in Propheticam diſciplinam. Quod verbum ſcilicet, *niſi forte ut Heliſæus*, exponit *Sanctus Thomas*: Niſi quis velit ſtatum ſuum, ſcilicet ſecularem, mutare per religionis ingreſſum, & Principem *de extrema neceſſitate* liberare &c. Et *Johannes in ſumma confeſſionis* ſub aliis verbis: niſi quis velit ex toto ſeculum relinquere. Et *Magiſter Sententiarum* titulo *de Eleemoſynæ* dicit idem. Et loquitur ibi *Ambroſius* de effu-

effuſione, ſeu abdicatione actu habitorum, ex quibus poſſit homo convenienter vitam tranſigere, ſecundum conditionem ſtatus,& perſonæ.

Ex quibus ſequitur, quod dicens pertinaciter, omnia eſſe meritorie abjicienda propter Chriſtum, in ſeculo manenti, *hæreticus* eſt dicendus. Excepto uno ſolo caſu, *de liberando Principem de neceſſitate extrema.* Per quem,&c.

Ex quibus ſequitur, quod *proprietas temporalium rerum eſt ſtatui ſeculari eſſentialiter annexa.* Et per conſequens Dominus *Papa* ſalva authoritate ſua, *non poteſt diſpenſare cum ſecularibus, ut omnibus in ſingulari careant*, ſeu nihil in ſingulari habeant.

Ex quibus ſequitur *ſextus articulus*, reddens præcedentis articuli quinti rationem. Si enim Dominus *Papa* poſſet hoc; poſſet alicui concedere propriæ vitæ ſubtractiones, &c. poſſet etiam, quod pro omni tempore contradictionem implicat. Quod Deus, ſecundum Sanctos, facere non poteſt. Sequitur etiam, quod *Religioſus ſine peccato mortali non poteſt abdicare voluntatem habendi communia*, etiam quando actu talia non habet. Quia etiam illud, quod nullus facere poteſt ſine peccato mortali, nullus poteſt illud velle facere. Et Religioſus non poteſt abdicare communia, quia ſine illis vivere non poſſet, cum per ſuam profeſſionem renuntiaverit omnibus, & ſingulis propriis ſingularibus. Sequitur ergo, quod Religioſus, &c. Quia etiam, teſtante *Sancto Thoma ſecunda ſecundæ. Q. XXXIII. art, &c.* Nullus debet inconvenienter vivere, tribus caſibus exceptis,

Sequitur, quod *male faciant, & peccent, illud abjicientes, de quo ſecundum ſtatum ſuum, & conditionem perſonæ poſſint convenienter vivere*: dictis tribus caſibus exceptis, &c.

Nullus etiam *corpore validus, extra veram neceſſitatem* exiſtens, *poteſt ſine peccato Chriſti fidelium eleemoſynas tollere.*

Ex quibus ſequitur, quod prædicta *tria* Salvatoris *conſilia* ſint ita concatenata, ut ubi *paupertas* veraciter ſeu meritorie invenitur, oportet, quod neceſſario *obedientia, & caſtitas* veraciter, ſeu meritorie inveniantur. Probatur ita: quia Papa ſic arguit in *Decretali.* Qui non renuntiant propriis, non ſunt Religioſi. Ergo *propriis renuntiantes ſunt Religioſi.* Et omnis Religioſus eſt neceſſario ſimul cum paupertate ad alia duo conſilia veraciter obligatus. &c.

Ordo & numerus articulorum, & concluſionum prædictarum.

Articulus I. Proprietas temporalium rerum ſtatui ſeculari eſſentialiter eſt annexa.

Art. II. Nullus ſine peccato poteſt illud abjicere, quo retento poteſt convenienter vivere ſecundum ſtatum ſuum.

Art. III. Omnes peccant, qui bona ſua ſimpliciter in eleemoſynam largiuntur propter Chriſtum.

Art. IV. Abdicationes omnium propter Chriſtum nullus facere poteſt, extra veras religiones manendo, ſine peccato mortali. Et dico *veras religiones* per Sedem Apoſtolicam *approbatas.*

Art. V. Papa non poteſt diſpenſare cum ſecularibus, ut omnibus in ſingulari careant.

Art. VI. Si Papa poſſet alicui concedere hoc, tunc poſſet concedere propriæ vitæ ſubtractionem. Quod eſt contra præceptum Decalogi: *Non occides.*

Art. VII. Religioſus non poteſt ſine peccato mortali abdicare voluntatem habendi communia, quando actu talia non habet.

Art. VIII. Quod aliquis ſit voluntarie pauper propter Chriſtum, in ſæculo manens, omnino nihil habendo in ſingulari, nec etiam ipſam voluntatem habendi propria, includit omni tempore contradictionem.

Art. IX. Nullus poteſt paupertatis conſilium meritorie obſervare, niſi fuerit in ſtatu Spiritualis perfectionis, ſive veræ religionis. Dico autem veram religionem, ſecundo modo dictam religionem.

Art. X. Reputantes ſe bene facere aſſumendo paupertatem, quæ eſt Salvatoris conſilium, remanendo in ſtatu ſeculari, peccant mortaliter.

Art. XI. Abdicare omnia etiam pro-

Digitized by Google

propter Chriſtum, niſi veram approbatam religionem ingrediatur, eſt ſibi, & ſuis, quorum cura ſibi incumbit, vitam ſubtrahere. Quod eſt homicidium committere tot hominum, quot etiam ejus curæ ſubduntur.

Art. XII. Credentes ſe mereri vitam æternam tali abdicatione, credunt ſe poſſe mereri vitam æternam mortaliter peccando.

Art. XIII. Effundi omnes opes ſimul ab his, qui volunt in ſeculo manere, reducitur quaſi immediate ad illud Præceptum: *Non occides.*

Art. XIV. Dicens omnia meritorie eſſe abjicienda propter Chriſtum remanenti in ſeculo, eſt hæreticus judicandus.

Art. XV. Nullus poteſt meritorie, & ſecundum Deum obedientiæ paupertatis & caſtitatis conſilia extra veras & approbatas religiones manendo adimplere.

Art. XVI. Tria Salvatoris conſilia ſunt ſic concatenata, ut ubi paupertas meritoria, in quantum eſt Salvatoris conſilium, invenitur, oportet, ut neceſſaria alia duo, ſcilicet caſtitas, & obedientia, inveniantur, quæ a paupertate ſeparari non poſſunt.

Art. XVII. Matronæ, ſeu mulieres communem vitam ducentes, infimul commorantes, Beguttæ (*b*) vulgariter nuncupatæ, quoscunque errores non tenentes, aut prædicantes, ſeu alias de erroribus, vel hæretica pravitate non ſuſpectæ, *æternæ damnationis ſunt filiæ*, & eorum ſtatus eſt prohibitus & damnatus.

Art. XVIII. Peccant, quia propria ſua reſignant, non intrantes religionem approbatam. Ratio eſt ſecundum eum, quia *Religioſorum eſt carere proprio*, ſicut *Sæcularibus eſt neceſſarium* retinere proprium.

Art. XIX. Non licet Presbyteris & Clericis communem vitam ducere, niſi in religione approbata, ſub pœna peccati mortalis.

Art. XX. Peccant omnes, qui fovent conſilio & auxilio communem vitam ducentes extra religionem approbatam.

Art. XXI. Excommunicati ſunt omnes communem vitam ducentes extra religionem approbatam.

Art. XXII. Quare ſimiliter excommunicati ſunt illi, qui vitam communem extra religionem approbatam ducentibus præbent eleemoſynam. Et qui tales fovent conſilio, & auxilio, vel defenſione, ſimiliter ſtant, & ſunt in ſtatu perpetuæ damnationis. Et niſi de hujusmodi eorum exceſſibus magna contritione pœnituerint, ad vitam æternam non poſſunt pervenire, nec ſalvi permanere.

Art. XXIII. Omnes *vitam communem ducentes* extra religionem approbatam, ſunt illi, a quibus Salvator noſter præcipit eſſe abſtinendum, & tamquam a falſis Prophetis attendendum.

Art. XXIV. Quilibet faciens *contra Jura Canonica*, peccat mortaliter.

Art. XXV. Nullus corpore validus, abſque communi utilitate & neceſſitate, poteſt extra veras religiones ſine peccato eleemoſynas Chriſti fidelium tollere. &c.

CAPUT II.

Petri de Alliaco, (c) *Cardinalis Cameracenſis, judicium de cauſa fidei Matthæi Grabon, datum Commiſſario Cardinali a Martino V. conſtituto.*

REverendiſſime Pater & Domine! ſuper ſchedula papyrea ſigillo veſtro ſigillata mihi ad inſtigatoris inſtantiam *in quadam cauſa Fidei* reſpondeo, deliberationem meam iſtam eſſe pro præſenti: quod coram Reverendiſſima Paternitate veſtra *convocentur Theologi, qui ſunt in hoc Sacro Concilio.* Quibus *proponatur materia*, ut communicatis invicem com-

(*b*) Vide de illis Diſceptationem noſtram Digreſſione III. ad Sæculum XIV. *pag.* 623. *Tomi IV. Conciliorum Germaniæ.*

(*c*) Martinus V. articulos Grabboni cenſurandos commiſit Petro Alliacenſi, Cardinali Cameracenſi, & Joanni Gerſon Cancellario Pariſino aliisque poſt Seſſionem XLIII. Conſtantienſis Concilii, qui cenſuerunt Grabboni propoſitiones erroneas, falſas, temerarias, ut poſtea dicetur.

Digitized by Google

communi deliberatione ſine contentione *dicat* tandem *unusquisque in publico*, id quod ſibi videbitur *conformiter ad Sacram Scripturam.* Et illic ego *in favorem fidei* volo libenter intereſſe.

Non enim debet talis materia in tenebris vel particulariter terminari, ſed communiter & in luce. Ut quilibet, qui intererit, poſſit vel docere, vel doceri, dum ſe mutuo quilibet intelliget.

Et *talem modum ſervavi in hoc Concilio in cauſis fidei mihi commiſſis.* Et nihilominus, quia neſcio, ſi occurrerit occaſio, quod non poſſem intereſſe in convocatione præmiſſa, dico, quod mihi occurrit, ut ſequitur.

Propoſitiones ſive *Concluſiones*, *ſuper quibus fit Inquiſitio*, habent *fundamentum* primæ concluſionis *principale*, quod eſt *erroneum*, repugnans nedum rationi Theologicæ & morali, ſed etiam obſervationi primitivæ Eccleſiæ, quæ ſcribitur *Actor. IV.* ubi ſic in forma dicitur: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed nec quiſquam egens erat inter eos.* Conſtat itaque, quod *in illa Congregatione primitiva fuerunt multi uxorati, & alii diverſarum conditionum ſæculares, qui* ſcilicet *non erant aſtricti per votum ad tria conſilia Evangelica caſtitatis, obedientiæ & paupertatis*, quemadmodum ſunt profeſſi religionum, per Beatum *Baſilium*, *Benedictum*, & *Auguſtinum*, ac ſimiles introductarum. Quas iſte ponens hujusmodi concluſiones appellat *veras religiones, tanquam extra illas non ſit vera religio, quod falſum eſt.*, imo *hæreticum*, ſi ſic per præciſionem intelligatur. Quoniam *Chriſtiana vera eſt religio, etiam apud ſæculares, ut Jacobus in Canonica ſua* notanter expreſſit.

Sunt præterea in dictis propoſitionibus multæ *clauſulæ* appoſitæ ultra prædictum *principalem fundamentalem errorem*: quod ſæculares *non poſſint vivere ſine proprio:* quæ continet magnam temeritatem, ſcandalum, atque proterviam: & quæ poſſent ſingillatim reprobari. Ut, quod dicere oppoſitum illius, quod aliquæ concluſiones ſuæ continent, ſit hæreticum, quod ſit implicans contradictionem, quod ſit peccatum mortale, quod omnis faciens contra jura Canonica, peccat mortaliter, & ita de ſimilibus.

Eſt igitur *deliberatio mea*, quod propter iſta & ſimilia, quæ tractatus vel libellus, a quo ſunt extractæ concluſiones, ſeu poſitiones antedictæ, continet, damnandus eſt, ut erroneus, & temerarius, & ſcandaloſus, & ut dogma falſum Sacræ Scripturæ contrarium. Et per conſequens, quod *tractatus eſt hæreticalis, & igni tradendus.*

Cæterum de *Compoſitore tractatus* deliberent Domini juſtitiæ, iſtis attentis, quid agendum.

In teſtimonium præmiſſorum propria manu ſubſcripſi. Veſter totus Petrus, Cardinalis Cameracenſis.

CAPUT III.

Johannis Gerſonis judicium, ſeu propoſitiones de dogmatibus Matthæi Grabon, in Concilio Conſtantienſi propoſitis IN CAUSA FIDEI DE VERA RELIGIONE ET PERFECTIONE.

Quibus propoſitionibus tredecim Doctores majores, quos pro tunc mundus habuit in Theologia de diverſis Univerſitatibus, contra prædictas aſſertiones adhæſerunt.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC DOMINO PRÆSTANTISSIMO, DOMINO ANTONIO, CARDINALI VERONENSI, JOHANNES, CANCELLARIUS PARISIENSIS, HUMILITER OBEDIRE.

REVERENDISSIME PATER! ſuper ſchedula, per Reverendiſſimam Paternitatem veſtram *ex commiſſione Domini noſtri* mihi transmiſſa, *reſpondeo conformiter ad reſponſionem* Reverendiſſimi Patris, ac Domini mei, ac Præceptoris præcipui, Domini *Cardinalis Cameracenſis.* Quam reſponſionem in ſcriptis ego vidi, & huic adhæreo, paratus, ſi opus fuerit, ad declarationem non veriorem, ſed forte latiorem. Scriptum Conſtantiæ propria manu, *die tertia Aprilis, anni Milleſimi, quadringenteſimi, decimi octavi.*

Ad elucidationem veritatis, & ad obedientiæ meritum *ſex propoſitiones* ſequentes cum totidem *Corollariis* offeruntur

tur vobis Reverendiſſimo Patri, Domino *Cardinali Veroncnſi, judici in hac parte* per me Johannem, Cancellarium Pariſienſem.

Propoſitio I. Sola Religio Chriſtiana eſt proprie vere, & anthonomaſtice *dicenda religio*, quam Chriſtus obſervavit perfectiſſimo & ſummo modo.

Patet prima pars: Quia extra religionem Chriſtianam non eſt ſalus. Secundam partem nullus poteſt negare Chriſtianus. Quia ſicut eam Chriſtus docuit in Evangelio, ſit & fecit, quod cœpit facere & docere.

Propoſitio II. Religio Chriſtiana non obligat ad obſervantiam conſiliorum neque cum voto, neque ſine voto. Patet: quia jam non eſſent conſilia, ſed præcepta.

Propoſitio III. Religio Chriſtiana poteſt abſque voto obligante ad conſilia, *perfecte imo perfectiſſime obſervari.*

Patet de *Chriſto*, qui *non legitur voviſſe conſilia*, qui fuit tamen ſuæ legis perfectiſſimus obſervator. Patet inſuper de *Apoſtolis, & Diſcipulis Chriſtianis in primitiva Eccleſia*, quorum multi erant uxorati, multi poſſeſſiones habuerunt, quidam in communi, quidam in proprio. Multi ſubjiciebantur ſolis Prælatis ſuis, Epiſcopis, & Curatis.

Conſtat itaque, quod *non erant de religionibus Baſilii, vel Auguſtini.* Quia nondum fuerant inſtitutæ, vel per Eccleſiam approbatæ, nec talibus regulis ſubdebantur.

Propoſitio IV. Religio Chriſtiana non requirit ad perfectiorem ſui obſervationem, tam in præceptis, quam in conſiliis, quod ſuperaddatur alia religio. Quales dicuntur *obſervationes inſtitutæ per Sanctos Baſilium, & Auguſtinum, &c.* Et quales *Anſelmus* vocat *religiones factitias.* Patet ex præcedentibus.

Propoſitio V. Religiones hujusmodi *factitiæ ſatis improprie, & abuſive, & forſan arroganter dictæ ſunt ſtatus perfectionis.*

Patet, quia conſtat, *homines imperfectiſſimos tales religiones profiteri. Sic notat Auguſtinus, quod non pejores reperit, quam eos, qui in hujusmodi religionibus defecerunt.*

Sed aliunde declaratur hæc abuſio, vel uſurpatio nominis. Quia ſecundum illos, *qui noviter*, poſt Sanctos Doctores *uſi ſunt tali vocabulo, ſtatu perfectionis*, ille ſtatus non dicit apud religiosos perfectionem habitam, vel *acquiſitam*, ſicut eſt de ſtatu Prælatorum, ſed tantummodo dicit perfectionem acquirendam. Conſtat autem, quod perfectio acquirenda non eſt acquiſita. Et ideo melius nominaretur *via* quædam, vel *inſtrumenta*, ſeu *diſpoſitiones* ad perfectionem acquirendam, quam diceretur *ſtatus perfectionis.* Imo & ſicut *hujuſmodi ſtatus*, ſic dictus, dirigit, & juvat quosdam ad perfectiorem obſervationem veræ religionis Chriſtianæ, *ſic & multos impedit*, atque *præcipitat*, *quod tutius fuerat in ſeculo remaniſſe.* Quia *diſplicet Deo ſtulta, & infidelis promiſſio*: quæ ſcilicet, *vel indiſcrete ſumitur, vel non obſervatur.*

Propoſitio VI. Religio Chriſtiana perfectius poteſt, & debet obſervari a Papa, Cardinalibus & Prælatis, *etiamſi nullo voto ſint aſtricti ultra legem Dei; quam ſimplices religionum factitiarum Profeſſores.* Patet: quia ſunt in ſtatu perfectionis excendæ. Primum Corollarium, ſequitur *primo, quod acceptio religionis*, ſicut *Frater Matthæus Jacobita* deſcribit in ſecunda acceptione, ubi vult declarare, quod eſt proprie, & anthonomaſtice religio, eſt nedum *ſtulta, & inſana*, ſed & *hæreticalis, blaſphema*, quando dicit ſic: alio modo, inquit, *accipitur hoc nomen* religio, *ſecundum* quod a religando *dicitur*, *prout homo obligat ſe ad ea, quæ pertinent eſſentialiter ad ſtatum perfectionis.* Et *illo modo dicitur anthonomaſtice tantum de illis, qui ſunt* in aliqua *de approbatis regulis proprie dictis profeſſi, cujuſmodi Auguſtini, Baſilii, Benedicti, Franciſci, &c.*

Patet Corollarium ex præcedentibus deducendo ad hoc inconveniens, quod Chriſtus, & Papa, & Prælati non obſervaverunt, vel obſervant eſſentialiter ſtatum perfectionis. Quia, ſi non profeſſi ſunt regulas prædictas, ideo nec deberent dici de *vera religione*, niſi improprie, & analogice, contra primam propoſitionem, quæ ſolide fundata eſt: nec eſt credibile, quod Auguſtinus, & Sanctus Thomas hoc ſomniaverunt.

Unde etſi poſſint in religione Chri-

ſtiana aſſignari *duo modi vivendi ſecularium* videlicet, & illorum, *qui profitentur religiones factitias*, quos communis uſus *Religioſos* appellat: non tamen ita diſtinguntur iſti modi, quin multa, quæ conveniunt talibus Religioſis, conveniant, & convenire poſſint vere, & meritorie multis ſecularibus: imo & perfectius, ſicut patet de Prælatis, qui ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ, tam majores, quam minores, ſicut ſunt curati, prout multi tenent contra Sanctum Thomam.

Secundum Corollarium. Sequitur *ſecundo*: quod *extra religiones factitias poteſt aliquis* cum voto ſimplici, vel ſine voto, *Chriſtianam religionem in ſuis præceptis, & conſiliis perfecte obſervare*: & dicere, quod tale votum ſimplex, ſi fieret, eſſet nullum, & pro non voto deberet computari, eſt apertiſſimus error, & inſanus. Sic tamen *iſte Frater* ponit circa finem, & in fine ſui ſcripti ultimi.

Corollarium tertium. Sequitur *tertio*: quod *tota doctrina fratris iſtius inniti. tur ſtultæ, & inſanæ fantaſiæ, imo & blaſphemiæ.*

Propterea non eſt mirandum, ſi hoc inconvenienti dato, multa poſuerit, & deducere conatus eſt. Ut: quod implicet contradictionem, aliquem de ſeculo ſervare conſilium paupertatis, vel caſtitatis & obedientiæ: imo, quod hoc eſſet mortale peccatum, extra religiones factitias, quas ſolas vocat veras religiones; & quod Papa non poſſet diſpenſare, quod aliquis in ſeculo ſic obſervaret conſilium paupertatis, &c. Et quod dicens oppoſitum eſt hæreticus.

Nec valet ratio ſua: quod ſi ſecularis voveret paupertatem, ageret contra illud præceptum: *Non occides.* Quoniam multis modis poſſet ſecularis, ſicut & Religioſus, vivere decenter, & ſufficienter, in communi ſine proprio, imo & nihil habendo, niſi labores manuum ſuarum: poteſt etiam aliquis de ſeculo, ſicut confitetur, & verum eſt, vovere ſolenniter caſtitatem. Patet in Sacerdotibus. Cur non ſimiliter vovere poſſet obedientiam Prælato ſuo ſecularі, cum ſecularibus vivere in communi?

Corollarium quartum. Sequitur *quarto*: Quod fautores, & defenſores iſtius fratris ſunt arcendi, ſeu repellendi. Et niſi deſiſtere voluerint, graviter puniendi.

Ita tamen, quod *non laxetur nimia licentia ad defenſionem Begardorum, & Beguttarum*, ſi reperiantur effrenes & diſcoli, & ſcandaloſi in ſacris obſervationibus. Præſertim in contemptum Prælatorum ſuorum ſecularium, & Curatorum, juxta mentem *Decretalium contra tales editarum.*

Corollarium quintum. Sequitur *quinto*: Quod Dominus noſter *Papa*, qui *ſecularis eſt*, & ſimiliter ſui Cardinales & *Prælati*, tam majores, quam minores *de ſeculo*, debent celeriter, & vehementer operam dare, quod talis *doctrina peſtiferа, ac blaſphema, atque injurioſa* eis, extirpetur judicialiter & publice, ne ſerpat in majorem perniciem.

Corollarium ſextum. Sequitur *ſexto*: Quod ſi *autor* talis doctrinæ cum ſuis fautoribus inveniatur *pertinax*, & arrogans, & a longo tempore, tam contra Prælatum ſuum, quam Magiſtros & Doctores, tam in verbis, quam in ſcriptis; debet ſic arreſtari, quod non habeat facultatem redeundi, & deteriora perpetrandi. Sicut jam dicitur hoc pluries feciſſe, *recedendo* ſcilicet a Prælato ſuo & Judice, & conſequenter ſemel *ab hoc Concilio.*

Alia *ſunt de validis mendicantibus*, *ac de actione contra jura Canonica*, *quæ dimitto.*

CAPUT IV.

Matthæi Grabon revocatio & abjuratio prædictorum ſuorum articulorum & concluſionum A. 1418. ante Seſſionem XLIV. coram Cardinalibus & Commiſſariis cauſæ ſuæ.

EGO *Frater Matthæus Grabon*, Ordinis Fratrum Prædicatorum, Profeſſus Conventus Wilmarienſis (forte Viſnarienſis) Merſeburgenſis Diœceſis, Provinciæ Saxoniæ, cognoſcens veram Catholicam, & Apoſtolicam Sedem, anathematizo, & *abjuro omnem hæreſin, omnemque falſam, & erroneam doctrinam* in quodam meo

meo opuſculo, tractatulo, ſeu libello, incipiente: *ſuppono primo, quod non intendo infra ſcripta, neque quomodolibet alia pertinaciter defendere, &c.* & ſic finiente: *& aliam ſpecificat Joannes Andreæ, cujus inventrices, ſeu aſſumptrices conſcientiam peccatum reputabant (ut invenitur in gloſſa utriuſque ſuper dictum Cap. Et per hæc patet reſponſio ad decimum*) maxime ad decem, & ſeptem concluſiones perverſas, ſive aſſertiones, quarum aliæ ſunt hæreticæ, aliæ erroneæ, & aliæ ſcandaloſæ, ac piarum aurium offenſivæ, per me dictas & manutentas, in dicto perverſo opuſculo ſive tractatulo, aut libello contentas, de qua hactenus infamatus, convictus, & ſententialiter condemnatus ſum. Conſentio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ Sedi, ac corde & ore puris profiteor, eandem fidem, & doctrinam me tenere & credere, quam Sancta Mater Eccleſia tradidit & firmavit. Jurans per Sanctam Trinitatem, & per hæc Sacroſancta Chriſti Evangelia, eos, qui contra hanc fidem orthodoxam venient cum dogmatibus ſuis, æterno anathemate dignos eſſe. Promitto etiam, quod, ſi ego ipſe aliquando contra hæc aliquid ſentire, dicere aut prædicare præſumpſero, Canonum ſeveritati me ſubmitto. Præſenti *abjurationi* per me *lectæ*, & perlectæ *manu propria me ſubſcripſi*, hancque meam *confeſſionem & abjurationem* coram veſtra Reverendiſſima Paternitate, Domine *Cardinalis Aquilegienſis, Judex & Commiſſarie*, Reverendiſque Patribus Dominis Prælatis, Doctoribus, & Magiſtris hic præſentibus, ad hoc ſpecialiter vocatis, & requiſitis feci, & approbavi ad futuram rei memoriam, in teſtimonium præmiſſorum.

Von der Hardt Concilii Conſtantienſis Tomi III. Part. VIII. pag. 106.
Ex Tom. V. Operum Gerſonis in appendice.

CAUSA OCTAVA

De diſſidio VLADISLAI JAGELONIS, Poloniæ Regis, & LUITOLDI, Ducis Lituaniæ,

CONTRA

EQUITES PRUSSICOS Ord. B.M.V. TEUTONICOS, circa converſionem Samogitiæ, & hujus Provinciæ poſſeſſionem.

DE hoc diſſidio multiplex mentio fit in *Faſtis Concilii Conſtantienſis ante Tomum IV. rerum Conſtantienſis Concilii a Cl. Hardtio adornatis:* verum quantumcunque legerim & volutarim ſeptem Tomos Hardtii, non potui nec originem, nec ſeriem diſſidii, nec finem intentum ab utraque parte divinare.

Incipio ab ultimo. Qua de cauſa, aut crimine accuſantur a Polonis Equites Teutonici apud Concilium Conſtantienſe?

Reſpondet Cl. Hardtius: Ex ea cauſa, quod Equites docerent, aut prætenderent, Samogitas paganos ferro, igne, cæde, non verbo Divino ſolo adducendos, vel cogendos ad fidem Chriſti. In eum finem deſcribit prolixam orationem Pauli Vlodomiri, Cracovienſis Canonici & Doctoris, ſcriptam & datam Nationi Germanicæ anno 1415. 5. & 6. Maji congregatæ in publico Conventu.

Idem crinomenon ſæpius indicat Hardtius *in Indice generali Tomo VII.* ſubjecto.

Sed, bona venia Hardtii, is error apud Teutonicum Ordinem non fuit: neque eſt meus Eccleſiæ Chriſti, ferro propagare Religionem, ſed verbo Dei prædicando.

Sane Literæ, quas Vladislaus Poloniæ Rex Concilio Conſtantienſi ſcribit, non faciunt mentionem hujus erroris, a Teutonicis Equitibus adoptati: nec Literæ Teutonicorum ad idem. Neque ullus Papa, qui Ordinem Teutonicorum approbavit, dedit facultatem, paganos, dum quiete ſuo ritu vivunt, armis aggrediendi, vel vexandi; ſed ubi Catholicos invadunt, ſpoliant, trucidant,

Digitized by Google

uti Slavi Sæculi XII. anno 12. invaſerunt Saxoniam horrenda ſtrage hominum, pecudum, incendiis, rapinis: *v. Tom. III. pag.* 257. Vel uti Stedingi Provinciam Bremenſem, & confines Catholicas ferro & igne invaſerunt Sæculi XIII. anno 34. *v. Tom. III. pag.* 551. Tum Papa & Epiſcopi, ex Lege naturali docti, vim injuſtam vi juſta repellere, cruciatam indixerunt his paganis, vel hæreticis abigendis, compeſcendis, & pro liberanda patria ab hoſtibus crudeliſſimis.

Eadem eſt mens Catholicorum Theologorum. *v. Digreſſionis ad Sæculum XIII. §. VIII. de uſu gladii contra hæreticos. Tomo IV. Concil. pag.* 54. An autem Teutonici Equites, vel Poloni, vel Lituani, aliquando limites juſtæ defenſionis exceſſerint, non hic examinabo.

Pomum diſcordiæ inter Polonos & Teutonicos fuit Provincia Samogitia: quæ modo a Polonis, modo a Teutonicis invaſa & acquiſita fuit, modo amiſſa, modo reſtituta, quas vices infra recenſebo. Accuſabant Poloni Teutonicos, hi Polonos uſurpatæ violentiæ erga Samogitas. Concilium Conſtantienſe Legatos miſit, tum concordiæ conciliandæ cauſa inter has duas partes, tum prædicandæ Fidei, & ordinandarum Eccleſiarum in Samogitia. Sententia nulla lata in Concilio legitur, etſi plures ex Polonia Epiſcopi & Legati pro Rege Vladislao Jagelone Conſtantiæ adeſſent. Quare cum fruſtra in Hardtio initium, vel ſeriem, vel finem hujus controverſiæ quærerem, adivi demum Hiſtoriam Lituaniæ P. Kojalowicz, editam Antwerpiæ anno 1669. cujus narrationi aliqua ex Hardtio adjeci.

Anno 1404. Raciunzi Rex Poloniæ Vladislaus Jagelo, Vitoldus Alexander Dux Lituaniæ, & Magiſter Crucigerorum Pruſſiæ, ſeu Ord. B. M. V. Teutonicorum Equitum, Baro de Jungingen, convenerunt die condicta. Ictum eſt fœdus poſt longum bellum, auctore præcipuo Epiſcopo Vladislavienſi, his Legibus: Vitoldus Samogitiam Crucigeris perpetuo jure tradat: Rex Jagelo 40000. florenorum numeret: Crucigeri Drobryniam Polonis reſtituant: captivi utrimque fideliter reſtituuntor: transfugæ extra fines ejiciuntor: excurſionibus mutuis in confiniis abſtinento.

1405. Vitoldus Dux honorifica Legatione Magiſtrum, & Primores Ordinis Teutonici Caunam invitat, ſcribuntur tabulæ fœderis latino & teutonico ſermone. Quibus Samogitia, a Lituaniæ Principatu avulſa, Ordini Teutonico mancipatur. Deducuntur Vitoldiana præſidia: Magiſter Ordinis Teutonici arces, oppida, civitates milite ſuo occupat. Samogitæ id ægre ferunt: multæ cædes patrantur. Vitoldus eosdem ad obſequium Ordinis cogit.

1408. Vitoldus Dux rurſum Crucigeros Samogitia expellit.

1409. Crucigeri nova occaſione excitati, bellum Poloniæ Regi denuntiant, niſi Samogitiam reſtituat, & Vitoldi amicitiæ renuntiet; etiam Lituaniam a ſe invadendam minantur.

1410. Rex Jagelo contra eosdem bellum decernit, & Crucigeros horrenda clade profligat ad Tannebergam 15. die Julii.

1411. Pax concluſa Torunii: Crucigeri Samogitia ceſſerunt, poſt Jagellonis & Vitoldi fata eam recuperaturi.

Rex novo fœdere Polonis Lituanos conjungit, & pæne exæquat: Samogitia Catholica Regio nunc abolita prorſus idololatria, Epiſcopatu ac Collegio majore in Miednick civitate, minoribus Collegiis Sacerdotum in minoribus oppidis fundatis, inauguratur Catholicæ Fidei Regulis. Leges Eccleſiaſticæ Lituanæ Legibus Regni Poloniæ aſſimilantur.

Hæc omnia Vitoldus Dux, magnifica Nobilium Samogitarum ad Concilium Conſtantienſe Legatione, confirmari petiit.

1415. 17. *Februarii* advenerunt Legati numeroſi Conſtantiam.

Michael Kochmeiſter, novæ Marchiæ Advocatus, Equites Crucigeros contra Henricum de Plawen, Magiſtrum Ordinis Teutonici, excitaverat ea de cauſa, quod Magiſter Henricus Legato a Concilio Conſtantienſi, Benedicto de Macra, qui ad litem terminandam de finibus Samogitiæ miſſus fuerat, nimia facilitate indulſiſſet, ut Memmelum ac Velona arces, Samogitiæ adjungerentur: imo Magiſtrum in vincula conjecit, & Equitum animos ita allexit, ut ipſus Magiſter ſufficeretur in locum Plawenii: Utque bellici genii erat, mox fœdus cum Jagelone & Vitoldo ictum reſcidit, immiſſis inopinato in Drobryniam vaſtatoribus: ac ne quid ſceleris violati jurisjurandi ſacrilegio deeſſet, quoscunque Polonos intercipi contigit, ſuſpendio enecavit.

His injuriis provocatus Rex, exercitum in Pruſſiam ducit. Interim Turcas Hungaria imminere rumor erat. Pontifex Turcici belli metu, Legatum ad Regem, & Equites Teutonicos mittit Epiſcopum Lauſanenſem: cujus interventu

Digitized by Google

terventu biennales induciæ ægre inter Regem & Equites pactæ fuerunt.

1415. 4. *Maji* causa Vladislai Jagelonis Regis, contra Equites Prussios Ord. B. M. V. Teutonicos, per Commissarios Concilii Constantiensis examinari cœpta.

1415. 5. *Julii* congregata fuit Natio Germanica in causa Polonorum, quam causam, ait *Hardtius*, hanc fuisse: Verbo, an ferro Pagani ad Fidem adducendi? Hæc opinio *Hardtii*.

1415. 29. *Novembris* Literæ Vladislai Regis, & Vitoldi Ducis lectæ in Congregatione Constantiæ.

1416. 10. *Julii* Michaelis Kochmeisteri scripta Litera coram Congregatione lecta.

1416. 2. *Augusti* Epistola Vladislai Regis. Grates agit, & gratulatur pro Hussis & Hussitis damnatis, & quod Cardinalem & duos Episcopos, Leopoliensem, & Belvensem miserint pro Ecclesiis inter Paganos erigendis. Neutra Epistola alterum accusat, nec Universitas Cracoviensis aut Regem, aut Equites arguit. Ut mirer, quid Cl. Hardtium impulerit, ad hunc errorem Equitibus affingendum.

1417. Vitoldus Concilii Constantiensis Legatos invitat, ut mandata quantocius exequantur. Legati in Samogitiam advecti, Matthiam, natione Lituanum, Ss. Theologiæ Doctorem, nuper Collegii Canonicorum Vilnensium Præpositum novum Samogitiæ Episcopum creant, consecrant, & quæ ad Ecclesias sacrandas pertinent, mense Octobri perficiunt.

1418. Bellum in Prussiam a Polonis & Lituanis totis viribus suscipitur. Crucigeri oppressi, Legatum a Papa Bartholomæum Capra Mediolanensem Archi-Episcopum obtinent, cujus industria biennales induciæ impetrantur. Rex Jagelo & Vitoldus diffisi Equitibus, novum fœdus cum Rege Daniæ, & Duce Pomeraniæ sanciunt.

Hæc ex P. Wijuck-Kojalowicz S. J. ostendunt Seriem rei & finem.

CONCORDATA CONSTANTIÆ.

Anno Christi MCCCCXVIII. Martini V. Papæ I. Sigismundi Reg. Rom. VII.

Concordia facta in Concilio Constantiensi inter MARTINUM Papam V. & NATIONEM GERMANICAM, DE ECCLESIÆ UNIVERSALIS ADMINISTRATIONE, a Johanne, Cardinali Ostiensi, Ecclesiæ Romanæ Vice-Cancellario, sub sigillo ipsius communicata Ecclesiæ Metropolitanæ Magdeburgensi, Constantiæ III. Maji, Pontificatus Martini V. anno primo.

UNIVERSIS ET SINGULIS, JOHANNES, MISERATIONE DIVINA EPISCOPUS OSTIENSIS, SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ CARDINALIS, ET VICE-CANCELLARIUS, SALUTEM IN DOMINO, ET PRÆSENTIBUS FIDEM INDUBIAM ADHIBERE.

§. I.

Si juxta laudabilem antiquorum sententiam, & providum Sapientum consilium dignum est, ea, quæ majorum consultissima providentia in subditorum gratiam & commoda geruntur, Scripturæ testimonio redigere, dignum per consequens est, & rationi consentaneum, ut adeo nota fiat eorum veritas, quod inde nec desit pacificis opportuna provisio, nec usquàm perversis sub ignorantia variandi supina facultas requiratur.

§. II. Cum itaque nuper inter Sanctissimum in Christo Patrem & Dominum nostrum, Dominum MARTINUM

Martinus V. *antea* Odo de Columna, Romanus, concorditer electus in & a Concilio Constantiensi anno 1417. 11. Novembris, Sessione XLI. Obiit anno 1431. 10. Februarii. Sessionibus XLII, XLIII, XLIV. præsedit ipse Papa Martinus.

Digitized by Google

NUM Divina Providentia Papam QUINTUM, & Reverendos Patres, Prælatos, nec non egregios, & circumſpectos viros Ambaſiatores, Procuratores, Doctores, & Magiſtros, cæterosque, *Venerabilem NATIONEM GERMANICAM in Generali Concilio Conſtantienſi repræſentantes*, & facientes; nonnulla *Capitula concordata, ab utraque parte* ſponte ſuſcepta, nec non de dicti Domini noſtri Papæ mandato, *in Libro Cancellariæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, in quo Romanorum Pontificum Conſtitutiones & Ordinationes ſolent conſcribi*, ad futuram rei certitudinem Nobis operam dantibus, prout ad noſtrum ſpectat officium, die quinta decima menſis Aprilis, Pontificatus dicti Domini noſtri Papæ anno primo, conſcripta fuerunt, ac de ſimili mandato in *Audientia contradictarum* die ſecunda menſis Maji, anno quo ſupra, lecta & publicata: adjecto, quod ſub noſtrarum litterarum teſtimonio indigens, quisque ſibi teſtimonium ſumere valeat, in toto vel in ea parte, qua indiguerit earumdem.

§. III. Nos ad Reverendi in Chriſto Patris Domini GUNTHERI Archi-Epiſcopi, ac Præpoſiti, Decani, & Capituli Eccleſiæ Magdeburgenſis inſtantiam, Capitula hujusmodi, ſicut præfertur, concordata, & ſponte ſuſcepta ex integro libro prædicto de verbo ad verbum fideliter conſcribi, & præſentibus annotari fecimus, quorum tenor ſequitur in hunc modum.

§. IV. *De numero & qualitate Cardinalium.*

Statuimus, ut deinceps numerus Cardinalium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ adeo ſit moderatus, quod non ſit gravis Eccleſiæ, qui de omnibus partibus Chriſtianitatis proportionabiliter, quantum fieri poterit, aſſumantur, ut notitia cauſarum, & negotiorum in Eccleſia emergentium facilius haberi poſſit, & æqualitas regionum in honoribus Eccleſiaſticis obſervetur, ſic tamen quod num. XXIV. non excedant, niſi pro honore Nationum, quæ Cardinales non habent, unus vel duo pro ſemel de conſilio, & conſenſu Cardinalium aſſumendi viderentur. Sint autem viri in ſcientia, moribus & rerum experientia excellentes, *Doctores in Theologia, aut in Jure Canonico, vel civili, præter admodum paucos, qui de ſtirpe Regia, vel Ducali, aut magni Principis oriundi exiſtent*, in quibus competens litteratura ſufficiat; non fratres, aut nepotes ex fratre, vel ſorore alicujus Cardinalis viventis; nec de uno ordine mendicantium ultra unum; non corpore vitiati, nec alicujus criminis, vel infamiæ nota reſperſi: nec fiat eorum electio per auricula vota ſolummodo, ſed etiam cum conſilio Cardinalium collegialiter, ſicut in promotione Epiſcoporum fieri conſuevit: qui modus etiam obſervetur, quando aliquis ex Cardinalibus in Epiſcopum aſſumetur.

§. V. *De Proviſionibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, Dignitatum, & aliorum Beneficiorum.*

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa MARTINUS V. ſuper proviſionibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, Beneficiorum quorumque utetur *Reſervationibus* juris ſcripti ex Conſtitutione *Execrabilis*, &: *Ad Regimen* modificatis, ut ſequitur. Ad Regimen Eccleſiæ generalis, quamquam immeriti ſuprema diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris deſideriis, ut debemus, quod per noſtræ diligentiæ ſtudium ad quarumlibet Eccleſiarum & Monaſteriorum Regimina, & alia Eccleſiaſtica Beneficia juxta Divinum beneplacitum, & noſtræ intentionis affectum, viri aſſumantur idonei, qui præſint & proſint committendis eis Eccleſiis, Monaſteriis, & Beneficiis prælibatis. Præmiſſorum namque conſideratione inducti, & ſuadentibus nobis aliis rationabilibus cauſis, nonnullorum Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archi Epiſcopales, Epiſcopales Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, & Officia, nec non Canonicatus, & Præbendas, ac Eccleſias, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, vel ſine cura, regularia & ſæcularia quæcumque, aut qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, nunc apud Sedem Apoſtolicam, quocumque modo vacantia, & inpoſterum vacatura, nec non per depoſitionem, vel privatio-

tionem, ſeu translationem per Nos, ſeu auctoritate noſtra factas, & in antea faciendas ubilibet: nec non ad quæ aliqui in concordia ſeu diſcordia electi, vel poſtulati fuerint, quorum electio caſſata, ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renuntiatio, & admiſſa auctoritate noſtra exſtiterit, ſeu quorum electorum, poſtulatorum, & in antea eligendorum, ſeu poſtulandorum electionem caſſari, vel poſtulationem repelli, aut renuntiationem admitti per Nos, ſeu auctoritate noſtra continget apud Sedem prædictam, vel alibi ubicumque, & etiam per obitum Cardinalium ejusdem Eccleſiæ Romanæ, ac Officiariorum dictæ Sedis, quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt, videlicet Vice-Cancellarii, Camerarii, ſeptem Notariorum, Auditorum literarum contradictarum, & Apoſtolici Palatii cauſarum Auditorum, Scriptorum literarum Apoſtolicarum, & viginti quatuor Pœnitentiariæ præfatæ Sedis, & viginti quinque Abbreviatorum, nec non verorum Commenſalium noſtrorum, & aliorum viginti quinque Capellanorum Sedis ejusdem in Epitaphio deſcriptorum, ac etiam quorumcumque Legatorum, ſeu Collectorum, ac in terris Eccleſiæ Romanæ Rectorum, & Theſaurariorum Deputatorum, ſeu Miſſorum hactenus, vel deputandorum, ac mittendorum inpoſterum, vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos, vel Collectores, ſeu Rectores, aut Theſaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint, ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis; nec non quorumlibet, pro quibuscumque negotiis ad Romanam Curiam venientium, vel etiam recedentium ab eadem, ſi in locis a dicta Curia ultra duas dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint, vel eos in antea tranſire de hac luce contigerit; & etiam ſimili modo quorumcumque Curialium, peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quacunque cauſa, vel ad quævis loca ſecedentium, ſi eos, antequam ad dictam Curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem Curia, ut præmittitur, non remotis, dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem, jam forſan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit de medio ſubmoveri; nunc per obitum hujusmodi vacantia, vel in poſterum vacatura; rurſus Monaſteria, Prioratus, Decanatus, Dignitates, Perſonatus, Adminiſtrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Eccleſias, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica ſecularia, vel regularia, cum cura, vel ſine cura, quæcumque & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, quæ promoti per Nos, vel auctoritate noſtra ad Patriarchalium, ſeu Archi Epiſcopalium, Epiſcopalium Eccleſiarum, nec non Monaſteriorum Regimina obtinebant, tempore promotionum de ipſis factarum, nunc quocunque modo vacantia, ſeu in poſterum vacatura; nec non etiam per aſſecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Eccleſiarum, aut Beneficiorum aliorum, per Nos, ſeu auctoritate noſtrarum literarum immediate collatorum, ſeu conferendorum in poſterum, præterquam ſi virtute gratiæ exſpectativæ aſſecutio fiat, nunc vacantia, & in antea vacatura: plena ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis cum fratribus noſtris collatione præhabita, & matura deliberatione ſecuta, ordinationi, diſpoſitioni, ac proviſioni noſtræ *uſque ad quinquennium* de ipſorum fratrum conſilio auctoritate Apoſtolica reſervamus, decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis, & quolibet eorum per quoſcumque, quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attemptari: non obſtantibus quibuscumque Conſtitutionibus a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus editis, quatenus obſiſtere poſſent ſuper enarratis articulis vel alicui, vel aliquibus eorum dicto quinquennio durante. Nulli igitur &c.

§. VI. In Eccleſiis Cathedralibus, & etiam Monaſteriis Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectis fiant electiones Canonicæ, quæ ad Sedem Apoſtolicam deferantur, quas etiam ad tempus conſtitutum in conſtitutione Nicolai III. quæ incipit: *Cupientes*, Papa exſpectat; quo facto, ſi non fuerint præſentatæ, vel ſi præſentatæ minus Canonice fuerint, Papa provideat; ſi vero Canonicæ fuerint,

rint, Papa eas confirmet, nisi ex causa rationabili & evidenti, & de fratrum consilio, & de digniori, & utiliori persona duxerit providendum : proviso, quod confirmati, & provisi per Papam, nihilominus Metropolitanis, & aliis præstent debita juramenta & alia, ad quæ de jure tenentur.

§. VII. In Monasteriis, quæ non sunt immediate subjecta Sedi Apostolicæ, nec non in aliis Beneficiis regularibus, super quibus pro confirmatione, seu provisione non consuevit haberi recursus ad Sedem Apostolicam, non teneantur venire electi, seu illi, quibus providendum est; ad curiam ad habendam confirmationem, seu provisionem : nec etiam dicta Beneficia regularia cadant in gratiis exspectativis : ubi autem in Monasteriis ad curiam Romanam pro confirmatione venire, seu mittere consueverunt, ibi Papa non aliter confirmet, aut provideat, quam superius de Ecclesiis Kathedralibus est expressum.

§. VIII. De Monasteriis Monialium Papa non disponet, nisi sint exempta, & tunc per commissionem in partibus. (a) De cæteris Dignitatibus, & Beneficiis quibuscumque secularibus, & regularibus vacaturis, ultra reservationes jam dictas majoribus dignitatibus post Pontificales in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis Ecclesiis, exceptis, de quibus jure ordinario provideatur per illos inferiores, ad quos alias pertinet ; nec computentur in turno seu vice eorum.

§. IX. Item (b) Dominus noster Papa declarat, quod per quamcunque aliam reservationem, gratiam exspectativam, aut quamvis aliam dispositionem, sub quacumque verborum forma, per eum aut ejus auctoritate factam, vel faciendam, non velit, neque vult, neque intendebat, nec intendit facere aut fieri, quominus de media parte illarum & illorum, cum vacabunt, alternis vicibus libere disponatur per illos, ad quos collatio, provisio, præsentatio, electio, aut alia quævis dispositio pertinebit, prout ad ipsos spectabit de consuetudine, vel de jure : ita quod cum de una Dignitate, Personatu, Officio, vel Beneficio, ex illis ad electionem, provisionem, collationem, seu quamvis aliam dispositionem alicujus spectante, fuerit auctoritate Apostolica provisum, aut alias dispositum; ille, ad cujus electionem, collationem, vel quamvis dispositionem primo loco pertinebat, & ita consequenter de singulis hujusmodi Dignitatibus, Personatibus, Officiis, & Beneficiis vacaturis, auctoritate ejusdem Domini nostri Papæ, aliorum prædictorum alternatis vicibus disponatur; reservationibus, aut aliis a præmissis dispositionibus auctoritate ejusdem Domini nostri Papæ factis, vel faciendis non obstantibus quibuscumque.

(*Mensibus scilicet Papalibus nondum tunc introductis.*)

§. X. Quotiens vero aliquo vacante Beneficio cadente invice & gratia exspectativa, non apparuerit infra tres menses a die notæ vacationis in loco Beneficii, quod alicui de illo secundum prædictas ordinationes fuerit Apostolica auctoritate provisum, ordinarius, vel alius, ad quem illius dispositio pertinebit, de illo libere disponat, nec sibi in sua vice computetur. Beneficia, quæ per simplicem renuntiationem, aut permutationem vacaverint, neutri parti computentur.

§. XI.

(a) Hic incipit paragraphus, ex varia interpunctione controversus. *Dumont* in *Corpore Juris Gentium Diplomatico T. II. P. II. pag.* 111. *Not.* 1. indicat, *Leibnitii* editionem minus recte interpunctam esse, & Parenthesi includit hæc verba: *Majoribus dignitatibus*, usque ad illa: *vice eorum.*

(b) *Cl. von der Hardt in Concilii Constantiensis Historia T. I. pag.* 1054. exhibens hæc Martini V. cum Germanis concordata ex tribus Cæsareæ Bibliothecæ Tomis MSS. & uno Ducali Brunsvicensi, Concilio coævis, vult, legendum esse: *Idem Dominus noster*, in una periodo continua, inchoata a verbis: *De cæteris Dignitatibus*, quæ periodus §. X. terminetur: unde consequens sit, *Majores Dignitates* post Pontificalem, Ordinario Collatori relictas. Sed contrarium sentiunt plerique Catholici cum *Branden*, *Reiffenstbul*, & pluribus aliis apud *Rigantium*, *Comment. in Regulas Cancellariæ Apostolicæ T. I. in Reg.* 4. *n.* 32. 33. *& seqq.* qui hæc solum verba parenthesi inclusa volunt: (*Majoribus Dignitatibus post Pontificales in Cathedralibus, & Principalibus in Collegiatis Ecclesiis exceptis*) unde concludunt, *Dignitates majores* Papæ reservatas esse. Addit *Rigantius*, contrariam assertionem erroneam evinci ex inveterata praxi & stilo inconcusse servato a die concordatorum, usque ad præsens, demonstrantibus, dignitates præfatas provisas fuisse per Sedem Apostolicam.

§. XI. *De Qualificatione Beneficiandorum.*

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa Martinus V. ad exaltationem Fidei Catholicæ, & Spiritualem profectum populi Chriſtiani, *de conſenſu & beneplacito Nationis Germanicæ*, ſtatuit, ordinat, & decernit, quod deinceps in Metropolitanis & Cathedralibus Eccleſiis *Nationis Germanicæ* ejusdem, *ſexta Pars Canonicatuum, & Præbendarum ſit pro Doctoribus, aut Licentiatis* in ſacra pagina, vel altero jurium, vel in Theologia Baccalauriis formatis, aut Magiſtris in Medicina, qui per *biennium*, ſeu Magiſtris in Artibus, qui per *quinquennium* poſt Magiſterium in Theologia, aut altero jurium, ſtuduerint in *Studio Generali*; ſic videlicet, quod ubicunque non fuerit ſaltem ſexta pars Canonicorum Præbendatorum in Metropolitana, aut Cathedrali Eccleſia taliter graduatorum, ibi quicumque deinceps vacaverit Canonicatus & Præbenda, quacumque etiam Apoſtolica, vel alia auctoritate, non niſi taliter graduatis conferatur, quouſque dicta ſexta pars compleatur taliter graduatorum. Si tamen infra menſem a tempore vacationis hujusmodi Canonicatus & Præbendæ numerandum repertus fuerit taliter graduatus, & alias idoneus, qui per ſe, vel Procuratorem voluerit acceptare, quod poſtmodum continuetur, ut ad minus dictus numerus ſextæ partis Canonicorum taliter, ut præmittitur, graduatorum in ipſis Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis habeatur: ubi autem *ſoli* conſueverunt *Illuſtres ac de Comitum, vel Baronum genere, vel ex utroque genere militares* in Canonicos admitti, taliter graduati, qui acceptare voluerint, ſi taliter Nobiles, ut præmittitur, fuerint in Eccleſiis, cæteris etiam Nobilibus ſaltem uſque ad dictum numerum præterantur.

§. XII. Item quod in aliis Collegiatis Eccleſiis ejuſdem Nationis ſimiliter ſexta pars Canonicatuum & Præbendarum, deinceps modo præmiſſo conferatur, ſicut præmittitur, graduatis, aut ſaltem in Medicina, aut in Artibus Magiſtris vel Licentiatis, aut in Theologia, vel altero jurium Baccalariis examinatis per rigorem.

§. XIII. Item quod Parochiales Eccleſiæ, habentes communi æſtimatione, quæ ſecundum famam publicam attendatur, duo millia communicantium, vel plures; deinceps non conferantur etiam Apoſtolica, vel quacunque alia auctoritate, niſi Doctoribus, aut Licentiatis in ſacra pagina, vel jure Canonico, vel civili, vel Baccalauriis in Theologia formatis: ſi tamen infra menſem a tempore vacationis Eccleſiæ numerandum, reperiatur taliter graduatus, qui per ſe, vel Procuratorem voluerit acceptare; decernendo irritum & inane, ſi ſecus in præmiſſis, tam circa Canonicatus & Præbendas, quam Parochiales Eccleſias, vel eorum aliquid a quoquam, quavis etiam Apoſtolica auctoritate fuerit attemptatum. Salvis ſemper laudabilibus conſuetudinibus & Statutis Eccleſiarum; quæ præmiſſis non adverſantur: in contrarium, autem facientibus non obſtantibus quibuscunque.

§. XIV. Item quatenus prædicta ordinatio pluribus profit, & humanæ ambitioni frenum imponatur, ordinat, ſtatuit, & decernit idem Dominus noſter Papa, quod vigore præſentis conſtitutionis, ſeu ordinationis, nemo graduatorum poſſit ultra unum Beneficium Eccleſiaſticum adipiſci.

§. XV. *De prærogativa Graduatorum.*

Item vult, quod in pari data ad eandem collationem graduatus non graduato præferatur, prærogativis, & diligentiis, non obſtantibus quibuscumque.

§. XVI. Item, quod Vicariæ, ad certa chori officia in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis deputatæ, non conferantur, etiam Apoſtolica auctoritate, niſi talibus, qui hujusmodi Beneficia cantando & legendo, & alias ſciverint, & poterint perſonaliter adimplere.

§. XVII. *De Annatis.*

De Eccleſiis & Monaſteriis virorum dumtaxat vacantibus & vacaturis, ſolventur pro fructibus primi anni a die vacationis ſummæ pecuniarum in libris Cameræ Apoſtolicæ taxatæ, quæ *communia ſervitia* nuncupantur: ſi quæ vero exceſſive taxatæ ſunt, juſte retaxentur, & provideatur ſpecialiter in gravatis regionibus ſecundium qualitatem rerum, temporum, & regionum, ne nimium prægraventur, ad quod dabuntur Commiſſarii, qui diligenter inquirant & retaxent. Taxæ autem prædictæ pro media parte infra annum, a die poſſeſſionis pacificæ totius, vel majoris partis ſol-

ventur , & pro media parte alia infra ſequentem annum. Et ſi infra annum bis vel pluries vacaverint, ſemel tantum ſolvatur , nec debitum hujusmodi in Succeſſorem in Eccleſia, vel Monaſterio tranſeat. De cæteris autem Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis & Beneficiis ſecularibus quibuscunque , & regularibus , quæ auctoritate Sedis Apoſtolicæ conferentur, vel providebitur de eiſdem, præterquam vigore gratiarum expectativarum , aut cauſa permutationis , ſolvantur annuata ſeu medii fructus juxta taxam ſolitam a tempore unionis (poſſeſſionis) infra annum; & debitum hujusmodi in Succeſſorem in Officio, Beneficio non tranſeat. De Beneficiis , quæ valorem viginti quatuor florenorum de Camera non excedunt , nihil ſolvatur ; debitis omnibus præteriti temporis uſque ad Aſſumptionem Domini noſtri communium ſervitiorum,& annuatorum pro medietate relaxatis , ſolventibus aliam medietatem infra ſex menſes a die publicationis.

§. XVIII. *De cauſis tractandis in Romana Curia, vel non.*

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa Martinus V. ſtatuit, & ordinat , quod nullæ cauſæ in Romana Curia committantur, niſi quæ de jure, & natura cauſæ in Romana Curia tractari debebunt , & quod *cauſæ, quæ ad forum Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine non pertinent*, per Curiam Romanam etiam prætextu cruceſignationis laicorum extra tempus Paſſagii Generalis non recipiantur, de illis cognoſcendo in Curia, vel extra committendo, niſi de conſenſu partium. Quæ vero ad forum Eccleſiaſticum pertinent , & de jure ſunt per appellationem , aut alias ad Romanam Curiam devoluta, ac de ſui natura in eadem tractandæ , tractentur in ea: cæteræ committantur in partibus, niſi forſan pro cauſæ,& perſonarum qualitate, in commiſſione exprimenda, illis tractare in Curia expediet , pro juſtitia conſequenda, vel de partium conſenſu in curia tractentur.

§. XIX. *De Commendis.*

Ordinat Dominus noſter Papa, quod in poſterum Monaſteria , aut magni Prioratus Conventuales (habentes) hiis temporibus ultra decem Religioſos, & officia clauſtralia, dignitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus , ſicut & Eccleſiæ Parochiales nulli Prælato, etiam Cardinali dentur, in commendam, datæ aut dati quamprimum commendatariis loco illorum de æquivalenti providebitur, poſt pacificam poſſeſſionem adeptam illas dimittant , una etiam Eccleſia Metropolitana uni Cardinali, vel Patriarchæ concedi poterit proviſionem aliam ſufficientem non habenti.

§. XX. *De Symonia.*

Ut autem conſiderata malitia aliquorum temporum proxime præteritorum , quibus labes Symoniaca tam in Ordinibus , quam in Beneficiis Eccleſiaſticis tunc conferendis, & percipiendis, ac religionibus ingrediendis, fuit heu nimium frequentata, læſis in hoc conſcientiis ad pernitioſiorem adminiſtrationem , & perceptionem Sacrorum Eccleſiaſticorum , ſalubriter omnibus conſulatur , & ſingulis Patriarchis , Archi-Epiſcopis , Epiſcopis, Abbatibus , Abbatiſſis, cæteriſque Prælatis : nec non Clericis ac perſonis Eccleſiaſticis , Religioſis & ſecularibus utriusque ſexus : ut quælibet eorum infra tres menſes poſt publicationem, aut inſinuationem præſentium ſibi, aut in Diœceſi , ubi domicilium habuerit, factam, aliquem in ſacra pagina, vel in jure Canonico Doctorem, vel Licentiatum , vel Baccalaurium formatum : ubi talis non reperiretur , Lectorem , aut alias intelligentem Sacerdotem diſcretum, ac bonæ famæ, curatum, vel non curatum *eligere valeat Confeſſorem*, qui infra prædictum tempus, quantocius commode fieri poterit, ejus confeſſione audita, ipſam perſonam confitentem a ſuis peccatis, & a quibuscumque excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti, aliisque ſententiis, cenſuris atque pœnis, quas forſan propter Symoniacm in ordine, vel Beneficio Eccleſiaſtico, religionis ingreſſu , aut alias qualitercunque active, vel paſſive commiſſam uſque ad tempus publicationis prædictæ dignoſcitur incurriſſe, *in foro conſcientiæ dumtaxat abſolvere;* nec non *ſecum ſuper irregularitate*, pro eo , quod hujusmodi ſententiis ac excommunicatione ligata, forſan Miſſas, vel alia Divina Officia celebraſſe, aut ſe illis

illis immiſcuiſſe cenſebitur ; uſque ad tempus prædictum contracta , ipſaque propter præmiſſa, aut eorum aliquod a ſui ordinis, vel officii exſecutione ſuſpenſa, quod in illis nihilominus miniſtrare, illa exercere & adepta Beneficia, vel ſtatum, in quo eſt, retinere, & ad ulteriora promoveri poſſit, in dicto foro valeat diſpenſare, ac eadem Beneficia, quæ obtinet, ab hoc forſitan vacantia vel vacatura ; ſicut poſtquam dimiſerit, reconferre, omnemque inhabilitatis , irregularitatis, nec non infamiæ maculam ſymoniacam, atque aliam labem,per eam occaſione prædicta uſque ad tempus prædictum contractam, in eodem foro totaliter abolere: *Fructus* quoque Beneficiorum Eccleſiaſticorum; quos forſan indebite percepit,& quos percipere potuiſſet, & ad quicquid occaſione prædicta fuerit refundendum (dummodo perſona ipſa ad reſuſionem faciendam, deducto ne egeat in ſtatu , in quo tunc fuerit, aut alias absque nota, vel ſcandalo ſufficiens non fuerit) in dicto foro remittetur , ac etiam de hiis quitare,& liberare tenore præſentium (litterarum) miſericorditer indulgemus: conſtitutionibus Apoſtolicis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuscumque.

§. XXI. *De non vitandis excommunicatis, niſi fuerint denuntiati.*

Inſuper ad vitandum ſcandala,& multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, omnibus Chriſti fidelibus tenore præſentium (litterarum) miſericorditer indulgemus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacrorum adminiſtratione vel receptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel prætextu cujuscunque ſententiæ,aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, a jure, vel homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere,vel aliquem vitare , aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, vel cenſura hujusmodi fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam , communitatem aut locum, certam, vel certum a judice publicata , vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe; conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuscunque. Salvo, ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum, ſententiam latam Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe , quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri juxta Canonicas ſanctiones.

§. XXII. *De Diſpenſationibus.*

Ordinat etiam Dominus noſter ad Eccleſias Cathedrales, Monaſteria, Prioratus Conventuales, aut Parochiales Eccleſias, ſuper defectu ætatis ultra triennium nullatenus diſpenſare; niſi forte Eccleſiis Cathedralibus ex ardua,& evidenti cauſa, de conſilio Cardinalium , ſeu majoris partis illorum videretur , aliter diſpenſandum. Item Dominus noſter in arduis, & gravibus caſibus *ſine conſilio Cardinalium non intendit diſpenſare.*

§. XXIII. *De proviſione Papæ & Cardinalium.*

Romano Pontifici a Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus pro illorum ſuſtentatione, *rebus Romanæ Eccleſiæ ſtantibus , ut ſunt , non videtur aliter poſſe provideri , quam huc uſque factum eſt , ſcilicet per Beneficia, & communia ſervitia , quæ vacantia nuncupantur*; verum circa Beneficiorum qualitatem taliter duximus providendum, quod nulli Cardinali Monaſterium, (vel) Prioratus Conventualis ultra numerum decem religioſorum ſecundum moderna tempora habetur (habere) conſueti, nulla major dignitas poſt Pontificalem in Cathedralibus, aut Parochialibus Eccleſiis, nullum Officium Clauſtrale, nullum Xenodochium,Hoſpitale, elemoſinaria, aut leproſaria in titulum , vel adminiſtrationem conferantur; & ſi quæ talia nunc obtinent, quam primum Papa loco illorum de alio æquivalenti providebit , illa dimittere teneantur , ſicut ſuperius de commendis eſt dictum.

§. XXIV. *De Indulgentiis.*

Cavebit Dominus noſter Papa in futurum nimiam indulgentiarum effuſionem, ne vileſcant : & in præteritum conceſſas , ab obitu Gregorii XI. adinſtar alterius indulgentiæ revocat, & annullat.

§. XXV. Item Sanctiſſimus Dominus noſter , & *inclita Natio Germanorum*

conceſſerunt, & proteſtati ſunt, quod omnia, & ſingula ſupra ſcripta durare, & tolerari debeant, *uſque ad quinquennium dumtaxat*, a data præſentium numerandum; conſtitutionibus Apoſtolicis Regulis Cancellariæ factis & fiendis; & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuscunque; quodque per obſervantiam eorum nullum jus novum Romano Pontifici, aut alicui Eccleſiæ, vel perſonæ acquiratur, ſeu præjudicium generetur: ſed lapſo dicto quinquennio, quælibet Eccleſia,& perſona prædicta liberam facultatem habeat utendi, quolibet jure ſuo. Non obſtantibus ſupra dictis. Et quod Capitula prædicta, & quodlibet eorum dentur cuilibet, ea habere volenti communiter, ſeu diviſim, in autentica forma, ſub Sigillo Vice-Cancellarii cum ſubſcriptione Notarii, ſic quod fidem faciant exhibita ubicunque; pro toto autem non ſolvantur ultra duodecim *Groſſi Turonenſes.*

§. XXVI. Hæc univerſitati veſtræ tenore præſentium firmiter atteſtantes,eadem noſtras præſentes litteras in horum fidem & teſtimonium prætato Domino *Archi-Epiſcopo*, Præpoſito, Decano, & *Capitulo Magdeburgenſi* conceſſimus, noſtri Sigilli munimine roboratas. Datum Conſtantiæ, Provinciæ Moguntin. in domo habitationis noſtræ, Anno quo ſupra, die tertia menſis Maji, Pontificatus ſupradicti Domini Papæ Anno *primo.*

Leibnitz Cod. Juris gentium monet, poſteriora Concordata ſub Nicolao V. anno 1447. *ex his prioribus illuſtranda.*

Von der Hardt Tomo I. Hiſtoriæ Concilii Conſtantienſis pag. 1055. *Generalia Concordata exhibet.*

Articuli (*) *de reformanda Curia Romana a Martino V. oblati Nationibus Germanicæ, Gallicæ, Anglicanæ anno* 1418. *extremo Januario.*

Ideati & definiti ante electionem Papæ Seſſione XL. anno 1417. 30. *Octobri. ſed publicati poſt electionem Seſſione XLIII. anno* 1418. 21. *Martii.*

ARTICULUS I.

De numero, qualitate, & Natione Dominorum Cardinalium.

MS. Vindobonenſe. *Papa decrevit non fore ultra XXIV. niſi ex cauſa & propter honorem Nationis, quæ Cardinalem non haberet.*

STatuimus, (*a*) ut deinceps *Numerus Cardinalium* Sanctæ Romanæ Eccleſiæ adeo ſit *moderatus*, quod nec ſit gravis Eccleſiæ, nec ſuperflua numeroſitate vileſcat.

(*b*) Qui *de omnibus partibus Chriſtianitatis* proportionaliter, quantum fieri poterit, aſſumantur; ut notitia cauſarum, & negotiorum in Eccleſia emergentium facilius haberi poſſit, & *æqualitas Regionum* in honoribus Eccleſiaſticis obſervetur.

(*c*) Sic tamen, quod *numerum viginti quatuor non excedant.* Niſi *pro honore Nationum, quæ Cardinales non habent*, unus, vel duo, pro ſemel de conſilio & conſenſu Cardinalium aſſumendi viderentur.

(*d*) Sint autem *Viri in ſcientia, moribus, & rerum experientia excellentes, Doctores in Theologia, aut in Jure Canonico, vel civili.* Præter admodum paucos, qui *de ſtirpe Regia, vel Ducali, vel magni Principis* oriundi exiſtant, in quibus competens litteratura ſufficiat.

Non fratres aut nepotes ex fratre, vel ſorore alicujus Cardinalis viventis.

Nec

(*) *Hunc titulum refert Cl. Hardt*: MARTINI V. PP. Reformatio in Capite & Curia Romana A. MCCCCXVIII. circa finem menſis Januarii in Concilio Conſtantienſi Nationibus oblata. *Tomo I. Hiſtor. Concil. Conſtantienſis pag.* 102.

(*a*) Cardinalium numerus erit moderatus.

(*b*) Cardinales ex omnibus Nationibus eligendi. Æqualitas Regionum in Cardinalium electione ſpectanda.

(*c*) Cardinales ſint XXIV.

(*d*) Sint Viri docti & prudentes, Doctores, aliqui ex illuſtribus familiis.

Digitized by Google

Nec de uno ordine mendicantium *ultra unum.*

Nec corpore vitiati, aut alicujus criminis vel infamiæ nota reſperſi.

(e) Nec fiat eorum electio *per auricularia vota* ſolummodo, ſed etiam *cum conſilio Cardinalium* collegialiter, ſicut in promotione Epiſcoporum fieri conſuevit.

Qui modus etiam obſervetur, quando aliquis ex Cardinalibus in Epiſcopum aſſumetur.

ARTICULUS II. IV. V.

De Reſervationibus Sedis Apoſtolicæ.

MS. Vindob. *Ultra reſervationes juris duæ partes ſint in diſpoſitione Papæ, tertia vero Ordinariorum.*

De collatione Beneficiorum, & gratiis expectativis.

MS. Vindob. *Papa non intendit dare, niſi ad unum Beneficium.*

De Confirmatione Electionum.

MS. Vindob. *Si Canonice factæ fuerint, Papa confirmet: ſi non, Papa provideat.*

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa MARTINUS V. ſuper *Proviſionibus* Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Beneficiorum quorumcunque, vult, intendit, & mandat obſervare, quod exceptis Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, & cæteris Beneficiis *reſervatis* (f) *in jure*, & deſignatis, & in Extravaganti, *ad Regimen* modificata, quantum ad numerum conſuetum: item quoad *Capellanos* (g) *honoris*, quod *Beneficia eorum non ſint reſervata.* Niſi ſint Magiſtri, Doctores, vel Licentiati in Theologia, Jure Canonico, vel civili. *Quorum diſpoſitio ad Papam ſpecialiter pertineat.*

In Eccleſiis & Monaſteriis fiant *Electiones Canonicæ.*

(h) *De Monaſteriis* autem *non exemptis*, quorum fructus ſecundum taxam communem decimæ extra Italiam, Hiſpaniam centum quinquaginta; in Italia vero & Hiſpania ſexaginta librarum Turonenſium parvorum valorem annuum non excedant, fiant *confirmationes* &c. aut *proviſiones* per Ordinarios, ſecundum Canonicas Sanctiones.

De Monaſteriis vero *excedentibus ſummas prædictas*, nec non Cathedralibus Eccleſiis, *Electiones ad Sedem Apoſtolicam deferantur:* quatenus ad tempus conſtitutum *in Conſtitutione Nicolai III.* (i) quæ incipit: *Cupientes*, Papa expectet. Quo tranſacto, (k) ſi non fuerint præſentatæ, vel ſi præſentatæ minus canonicæ fuerint, *Papa provideat*: ſi vero canonicæ fuerint, *Papa* eas *confirmet.* Niſi ex cauſa rationabili & evidenti, & de fratrum conſilio, *de digniori & utiliori perſona* duxerit providendum.

Proviſo, quod confirmati & proviſi per Papam, nihilominus *Metropolitanis*, & aliis *præſtent* debita *juramenta*, & alia conſueta.

(l) *De Monaſteriis Monialium* Papa non diſponet, niſi ſint exempta.

(m) Ad *Epiſcopales* autem *Dignitates* & ſupra *nullus eligatur, niſi Doctor aut Licentiatus cum rigore examinis in Theologia, aut jure canonico, vel civili.*

De cæteris vero Dignitatibus, Officiis & Beneficiis, ſecularibus & Regularibus, ultra reſervationes prædictas, *duæ partes ſint in diſpoſitione Papæ, & tertia pars remaneat in diſpoſitione ordinariorum.*

Ita, quod duo prima cedant *Papæ*, & tertium *Ordinario*; ita quod perquamcunque aliam reſervationem, aut prærogativas non minuatur.

Item Beneficia vacantia per reſignationem ſimplicem, vel ex cauſa permutationis, neutra Papæ competant: videatur in margine in Cancellaria.

Item von vult, nec intendit *gratias expectativas* (n) dare, niſi ad unicum Benefi-

(e) Electionis Cardinalium modus.
(f) Reſervationes Papæ ordinariæ.
(g) Capellani honoris.
(h) De Monaſteriis non exemptis.
(i) Sexto Decret. Lib. I. Tit. 6. cap. 16.
(k) Quomodo electiones poſſint ad Papam devolvi.
(l) De Monaſteriis Monialium.
(m) Ad Epiſcopatus eſſe eruditos promovendos.
(n) De gratiis expectativis.

Digitized by Google

neficium: Nisi in *Italia*, & in *Hispania*, & in aliis partibus, ubi Beneficia sunt exilia: Neque ad dignitates majores post Pontificales in Cathedralibus, neque ad principales in Collegiatis, neque ad Prioratus Conventuales.

Dignitates vero *majores post Pontificales* in Cathedralibus, principales in Collegiatis, *nullis* (o) *nisi Doctoribus, aut Baccalaureis formatis in Theologia, vel Doctoribus, aut Licentiatis in jure Canonico vel civili*, conferri valeant.

Nec ad illas alius assumatur, nisi forte propter ipsorum tenuitatem infra mensem a die vacationis nullus inveniatur talis, qui illa voluerit acceptare.

Cæteris autem *litteratis* in prærogativis datarum (p) providebitur.

Item quod *in pari data gratiarum expectativarum* (q) ad eandem collationem *graduatus non graduato præferatur*, & in gradibus paribus *Diœcesanus præferatur non Diœcesano.*

Multorum temporum experientia docuit, quod *dilationes* (r) *eligendi*, aut alias providendi Ecclesiis, Monasteriis, vel aliis dignitatibus, quibus de jure, vel consuetudine per electionem est providendum, quæ a nostris Prædecessoribus, etiam in Generalibus Conciliis statuuntur, tam prætextu vocationis absentium, quam alias nimium diuturnas damnationes, vexationes, ac onera gravia expensarum inducant;

Quibus providere volentes, *Sacro approbante Concilio statuimus*, ut deinceps vacantibus Ecclesiis, Monasteriis, & Dignitatibus prædictis, ii ad quos pertinebit eligere, a die notæ vacationis in Ecclesia, Monasterio sive loco, *per viginti dies continuos absentes expectent.* Quibus transactis, hi, quæ præsentes fuerint, absque alia vocatione absentium, libere ad electionem procedant.

Qui *infra quadraginta dies* a die notæ vacationis prædictæ non elegerint, locum habeant Statuta super hoc in Concilio Generali. Quæ, & alia jura, circa hoc edita volumus in suo robore permanere.

ARTICULUS III.

De Annatis & communibus servitiis & minutis.

MS. Vindob. *Papa decrevit, solvantur fructus* (s) *primi anni, & male taxata, juste taxentur.*

Pro *sustentatione Summi Pontificis*, & Fratrum suorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ *Cardinalium*, de Ecclesiis & *Monasteriis Virorum* duntaxat, vacantibus & vacaturis, solventur pro *fructibus primi anni* a die vacationis, summæ pecuniarum in *libris Cameræ Apostolicæ* (t) *taxatæ*, quæ *communia servitia* nuncupantur.

Si quæ (u) male taxatæ sunt, juste retaxentur.

Et provideatur specialiter *in gravatis regionibus*, secundum qualitatem rerum, temporum & regionum, *ne nimium prægraventur.* Ad quod dabuntur *Commissarii*, qui diligenter inquirant, & retaxent.

Taxæ autem prædictæ (v) *pro media parte* infra annum a die habitæ possessionis solventur: Et *pro media parte alia* infra sequentem annum.

Et (x) *si bis in anno vacaverint, semel* bene *solvetur.*

Nec debitum hujusmodi in Successorem in Ecclesia, vel Monasterio transeat,

De cæteris autem Dignitatibus, Personatibus, Officiis, & Beneficiis, secularibus & Regularibus quibuscunque, quæ authoritate Sedis Apostolicæ conferentur, vel providebitur de eisdem, præterquam vigore gratiarum expectativarum, aut causa permutationis, *Solvatur valor fructuum primi anni pro media parte infra sex menses* a die habitæ possessionis: Et *infra alios sex menses* pro alia parte.

Et (y) *debitum hujusmodi in Successorem in Beneficio non transeat.*

AR-

(o) Eruditorum prærogativa.
(p) *forte:* litterarum
(q) *Labb. & Schelestr.* earum
(r) De dilata electione.
(s) De fructibus primi anni.
(t) Communia servitia.
(u) De taxis iniquis moderandis.
(v) Quando taxæ Ecclesiarum solvendæ.
(x) Si bis in anno Ecclesia vacaverit.
(y) Ne Successores onerentur Antecessoris debito.

Digitized by Google

ARTICULUS VI. & VII.

De Cauſis in Romana Curia tractandis, vel non.

MSc. Vndob. *Papa decrevit cætera, quæ de jure ad Curiam non pertinent, in ea non tractari.*

De Appellationibus ad Romanam Curiam.

MS. Vindob. *Injuſte ſeu frivole appellans ab interlocutoria, vel gravamine, ultra condemnationem expenſarum, & intereſſe non audiatur.*

(z) Cauſæ quæ ad forum Eccleſiaſticum *de jure*, vel *conſuetudine* non pertinent, per Curiam Romanam non recipiantur, de illis cognoſcendo in Curia, vel extra committendo, niſi de conſenſu partium.

Quæ vero *ad forum Eccleſiaſticum*, ut præmittitur, *pertinent*, & de jure ſunt per appellationem, aut alias ad Romanam Curiam devolutæ, aut de ſua natura in illa tractandæ, tractentur in ea.

Cæteræ committantur in partibus.

Niſi (*a*) forte pro cauſæ, aut perſonarum qualitate illas tractare in curia expediret pro juſtitia conſequenda, vel de partium conſenſu in curia tractarentur.

Matrimoniales (*b*) tamen cauſæ in prima inſtantia præter appellationem *non committantur in Curia*, niſi in cauſis proxime dictis.

Item *ad refrenandum appellationes fruſtratorias*, (*c*) quæ ante definitivas ſententias interponuntur, ordinamus, quod *injuſte*, ſeu *frivole appellantes* ab interlocutoria, vel gravamine, ultra condemnationem expenſarum, damnorum, & intereſſe, *in decem florenos*, ſi appellatio interponatur in curia: & *in viginti* ſi de partibus ad curiam; parti appellatæ *condemnetur*. Et quod ſuper eadem locutoria, vel gravamine *ſecundo appellare* non liceat, niſi haberent vim definitivæ.

ARTICULUS IX.

De exemptionibus, & incorporationibus tempore ſchiſmatis factis.

MS. Vind. *Papa revocat.*

Attendentes, quod a tempore obitus felicis recordationis (*d*) Gregorii XI. Prædeceſſoris noſtri nonnulli Romani Pontifices, aut pro Romanis Pontificibus ſe gerentes, & in ſuis diverſis obedientiis reputati, *pro ſua voluntate*, aut *pro importunitate petentium*, nonnullas Eccleſias, Monaſteria, Capitula, Conventus, Prioratus, Beneficia, loca & Perſonas, *a jurisdictionibus Ordinariorum* tempore dicti Gregorii nullatenus exemtas, vel exemta de novo a dictorum Ordinariorum jurisdictionibus (*e*) *exemerunt*, *in grave ipſorum Ordinariorum præjudicium*. Nos volentes hujusmodi præjudicio obviare, omnes *exemtiones* Eccleſiarum, Monaſteriorum, Capitulorum, Conventuum, Præpoſiturarum, Beneficiorum, locorum, & perſonarum quarumcunque, etiam, ſi ex prædictis aliquod Monaſterium fuerit exemtum, & poſtea ſubjectum Monaſterio diverſi habitus, vel coloris, a tempore dicti obitus Gregorii XI. *per quoscunque pro Romanis Pontificibus ſe gerentes de novo factas*, quæ tamen ante exemtionem hujusmodi nulla exemtione gaudebant, ſed ſimpliciter ſubjiciebantur Ordinariorum jurisdictioni, nullumque ante id tempus initium habuerunt: exceptis etiam exemtionibus, quæ uni toti ordini, & quæ Eccleſiis, Monaſteriis, Capitulis, Conventibus, Beneficiis, ſive locis, a prædicto tempore ſub exemptionis modo, aut conditione fundatis, aut contemplatione novæ Fundationis, ſeu Univerſitatibus ſtudiorum generalium, aut per modum confirmationis, augmenti aut additionis factæ fuerunt, aut conceſſæ, aut ſuper quibus præſentibus & auditis, quorum intererat, auctoritate competente ordinatum fuit, ſeu in quibus Ordinarii conſenſerint: *Sacro approbante Concilio revocamus*, Eccleſias, (*f*) Mo-

(z) Quæ cauſæ ad Curiam Romanam ſpectent. (*a*) Quæ non ad Curiam ſpectant.
(*b*) Cauſæ matrimoniales. (*c*) Appellationes fruſtratoriæ.
(*d*) Quas exemtiones Papa velit revocatas.
(*e*) Ordinariorum præjudicium ex exemtionibus.
(*f*) Jus Ordinariis reſtitutum.

Monaſteria, & alia prædicta in priſtinam jurisdictionem reducentes. Cæteris autem *exemtionibus*, *ante obitum* dicti *Gregorii habitis*, vel conceſſis, nullum volumus per hoc præjudicium generari.

Revocamus etiam omnes *uniones & incorporationes* (*g*) a tempore obitus Gregorii XI. per eos, qui pro Summis Pontificibus in eorum obedientiis reputati fuerunt, factas, ſeu conceſſas, *quæ effectum ſortitæ non fuerunt.*

Item omnes etiam, quæ effectum ſortitæ fuerunt, de perpetuis Vicariis factas, & conceſſiones omnes juris Patronatus ſeu præſentandi, factas laicis, Eccleſiarum, ſeu Beneficiorum, quæ non fundaverunt, nec dotaverunt.

Circa alias vero *uniones*, *quæ effectum jam ſortitæ fuerunt*, cum certa regula dari non poſſit, *ad querelas* eorum, quorum intererit, ſi non ex rationabilibus cauſis, vel veris factæ fuerunt, licet Apoſtolicæ Sedis authoritas intervenerit, *revocabimus* eas, juſtitia mediante, vel aliter ſecundum juris exigentiam providebimus.

ARTICULUS X.

De Commendis.

MS. Vindob. *Monaſteria & Prioratus habentes ultra decem Religioſos nulli dentur.*

Ordinat idem Dominus noſter Papa, quod inpoſterum Monaſteria, aut magni Prioratus Conventuales, habere conſueti his temporibus ultra decem Religioſos in Conventu, & officia clauſtralia, dignitates (*b*) majores poſt Pontificalem in Cathedralibus, ſive Eccleſiæ parochiales, *nulli* Prælato etiam Cathedrali *dentur in Commendam.*

Datæ autem, & dati quamprimum Commendatariis loco illorum de æquitate providebitur, poſt pacificam poſſeſſionem adeptam illos dimittant.

Una etiam Eccleſia Metropolitana uni Cardinali, vel Patriarchæ concedi poterit, proviſionem aliam ſufficientem non habenti.

ARTICULUS XI.

De fructibus medii temporis.

MS. Vindob. *Quando Eccleſia vacat, Papa juris, & conſuetudinis, & privilegii diſpoſitioni relinquit.*

Item Sanctiſſimus (*i*) Dominus noſter *Fructus & Proventus* Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Beneficiorum, *vacationis tempore obvenientes* relinquit, illosque ſibi vel Apoſtolicæ Cameræ prohibet applicare.

ARTICULUS XII.

De non alienandis bonis Romanæ, & aliarum Eccleſiarum.

MS. Vindob. *Papa revocat omnes tales factas citra Papam Gregorium XI.*

Volentes indemnitatibus providere, omnes (*k*) *alienationes rerum immobilium*, & jurium, nec non conceſſiones Vicariatuum, terrarum, civitatum, & Dominiorum Romanæ Eccleſiæ, ultra quinquennium *ſine Concilii conſenſu*, & ſubſcriptione majoris partis Cardinalium illius obedientiæ: nec non omnes *alienationes rerum* ſimilium *aliarum Eccleſiarum*, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum ſine conſenſu libero Rectorum & Miniſtrorum eorundem: per quoſcunque pro Romanis Pontificibus ſe gerentes a tempore felicis recordationis Gregorii XI. Prædeceſſoris noſtri factas & conceſſas, *Sacro approbante Concilio* penitus *revocamus.*

Alienationes vero, per Prælatos, Rectores, aut Miniſtros, de rebus ſimilibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut aliorum Beneficiorum ſuorum præter, aut contra juris formam factas *nullas* fuiſſe & *eſſe declaramus*, & etiam *revocamus*: Res ipſas, terras, civitates, atque Dominia, ad jus & proprietatem Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Beneficiorum ipſorum reducentes.

Volumus etiam, ac intendimus, (*l*) quod *Regimina terrarum*, provinciarum, civitatum, & Dominiorum *Eccleſiæ Romanæ*,

(*g*) Uniones Eccleſiarum a Papa revocatæ.
(*b*) De Commendis per Papam reſtrictis.
(*i*) Fructus Eccleſiarum tempore vacationis Papam ſibi nolle vindicare.
(*k*) Alienationes rerum ſacrarum per Papam revocatæ.
(*l*) Regimen terrarum Romanæ Eccleſiæ, quibus committendum.

Digitized by Google

manæ, quas pro tempore poſſidebit, nulli *niſi Cardinali*, vel Prælato Eccleſiaſtico, & ultra quam in iis, quæ requirunt miniſteria laicorum: ſed nec Vicariatus terrarum Eccleſiæ Romanæ ultra triennium, & de Cardinalium conſilio *concedantur*, vel etiam committantur.

De cæteris autem alienationibus, ſi qui ſe gravari ſenſerint, querelam exponant apud Sedem Apoſtolicam, per quam, ut fieri poterit, providebitur de remedio competenti.

ARTICULUS XIII.

Propter quæ & quomodo Papa poſſit corrigi & deponi.

MS. Vindob. *Nihil reſpondit.*

Non videtur, prout nec viſum fuit in pluribus Nationibus; circa hoc aliquid novum ſtatui vel decerni.

ARTICULUS XIV.

De extirpatione Simoniæ.

MS. Vindob. *Ordinati ſint ſuſpenſi. Electiones ſint nullæ.*

Multæ contræ Simoniacam pravitatem ab olim factæ ſunt conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit extirpari. Nos volentes, ut poſſumus, attentius providere, *Sacro approbante Concilio* declaramus, quod *ordinati ſimoniace* (*m*) ab executione ſuorum Ordinum ſint eo ipſo *ſuſpenſi.*

Electiones autem, poſtulationes, confirmationes, & quævis proviſiones Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, & Beneficiorum ecclesiaſticorum quorumcunque, ſeu ad illa, nullæ ſint ipſo jure, nullumque per illas jus cuiquam acquiratur. Nec faciat fructus ſuos. Sed ad illorum reſtitutionem tanquam inique ablatorum, percipientes teneantur. Statuentes inſuper, quod dantes, & recipientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, etiamſi Pontificali, aut Cardinalatus præfulgeant dignitate.

Diſtrictius inhibentes, juxta etiam antiqua Statuta Canonum, quod pro Ordinibus, etiam Clericali tonſura, *ordinans nihil recipiat*, cum ad id ſint fructus Eccleſiaſtici deputati.

Quodque *Notarii* pro literis ſuper Ordinum prædictorum collatione, pro prima Clericali tonſura non ultra unum, pro quatuor minoribus ordinibus unum pro quolibet Sacro Ordine unum groſſum de Camera, quorum decem faciunt, florenum de *Camera*, recipiant. Quod ſi contra faciant, Canonicis ſubjaceant inſtitutis.

ARTICULUS XV.

De Diſpenſationibus.

MS. Vindob. *Omnes revocat, præter illas, quæ ſecundum formam* C. Cum ex eo, *factæ ſunt.*

Quia Beneficia propter officia conceduntur, reputamus *abſurdum, ut qui Beneficia obtinent, recuſent, aut negligant officium exercere.* Nos igitur *Sacro approbante Concilio* omnes *diſpenſationes*, a quibuscunque pro Romanis Pontificibus ſe gerentibus (*n*) conceſſas, quibuscunque electis, confirmatis, ſeu proviſis ad Eccleſias, Monaſteria, Prioratus Conventuales, Diaconatus, Archidiaconatus, & alia quæcunque Beneficia, quibus certus ordo deditus eſt, vel annexus, aut de illis: Ne munus conſecrationis Epiſcopi, ſeu benedictiones habentes, aut ceteros debitos, aut annexos ordines ſuſcipiant, præter illas, quæ ſecundum formam Capituli: *Cum ex eo, ſexto Decret. L. 1. tit. 6. cap. 34.* factæ ſunt, *revocamus.*

Statuentes, ut qui de præſenti illas, vel illa obtinent, infra ſex menſes a die publicationis hujusmodi conſtitutionis noſtræ, & quæ inpoſterum obtinebunt, infra annum a die poſſeſſionis adeptæ *ſe faciant conſecrari aut benedici*, ſive ad alium debitum ordinem promoveri. Alioquin ſint ipſis Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis & Beneficiis prædictis ipſo jure privati.

Et aliis libere conferantur, aut provideatur. Cæteris conſtitutionibus circa hæc editis in ſuo robore duraturis.

Et quia multi *Epiſcopi*, & eorum Superiores, atque *Abbates*, *in quibus major debet*

(*m*) De Simonia per Papam extirpanda.
(*n*) Diſpenſationes per Papam revocatæ.

Digitized by Google

bet esse solicitudo Curæ & Officii Pastoralis, plerumque extra Ecclesias, Diœceses, & Monasteria commorantur, propter quod *negligitur Officium Pastorale*; *Eodem approbante Concilio* statuimus, quod *Episcopi*, (o) & Superiores hujusmodi, in suis Ecclesiis vel Diœcesibus, Abbates autem in suis Monasteriis *personaliter resideant*.

A quibus si per sex menses (p) continuos abfuerint, a perceptione fructuum, & proventuum eorundem *per annum* integrum: & si per annum abfuerint, ab eorum fructuum, & proventuum perceptione *per biennium* sint privati.

Qui fructus & proventus in utroque casu Cathedralibus Ecclesiarum, & Conventibus Monasteriorum applicentur.

Si vero *per biennium abfuerint*, ipsis Ecclesiis, & Monasteriis decernimus esse privandos. Nullumque eis in aliquo casuum prædictorum cujusvis generalis studii privilegium suffragetur, nec illis gaudeant quovis modo. Ordinat Dominus noster, quod ad Ecclesias Cathedrales, Monasteria, Prioratus Conventuales, aut Parochiales Ecclesias, *super defectum ætatis ultra triennium nullatenus dispensetur*. (q) Nisi forte in Ecclesis Cathedralibus ex ardua, & evidenti causa de consilio Cardinalium, seu majoris partis illorum, videretur aliter dispensandum.

Item Dominus noster *in gravibus, & arduis casibus* sine consilio Cardinalium *non intendit dispensare*.

Circa *Beneficia incompatibilia* obtinentes, in quibus multi reperientur (r) excessus, *constitutionem* felicis recordationis *Joannis XXII.* Prædecessoris nostri, quæ incipit: *Execrabilis* (Extravagant. *Joh. XXII. tit.* 3. *c.* 1.) salva moderatione, in eo, quod in ea dicitur de *uno* Curato Beneficio cum non Curato incompatibili, tamen licite retinendis, *ad duo* etiam Curata, dummodo non sint duæ Parochiales Ecclesiæ, *extendimus, Sacro appprobante Concilio* innovamus, atque contenta in illa secundum illius formam, & tenorem de novo statuimus, & etiam ordinamus, contenta in illa volentes diligentius observari.

ARCULUS XVI.

De provisione status Papæ & Cardinalium.

MS. Vindob. *Non videtur aliter fore providendum, quam hucusque provisum est scilicet per Beneficia & servitia communia.*

Romano Pontifici & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus *pro illorum sustentatione*, rebus Romanæ Ecclesiæ stantibus, ut sunt, non videtur aliter posse provideri, quam hucusque factum est, scilicet *per Beneficia* (s) *& communia servitia*, quæ *vacantiæ* nuncupantur.

Verum *circa Beneficiorum qualitatem* taliter duximus providendum, quod nulli Cardinali Monasterium, Prioratus Conventualis, ultra numerum decem Religiosorum secundum moderna tempora habere consuetus, nulla major dignitas post Pontificalem in Cathedralibus aut Parochialibus Ecclesiis, nullum officium claustrale, nullum Xenodochium, hospitale, eleemosynaria, seu leprosaria, *in titulum vel administrationem conferantur*.

Et si quæ talia nunc obtinent, quamprimum Papa loco illorum de alio æquivalente providebit, illa dimittere teneantur, sicut superius *de Commendis* est dictum.

Proviso, quod nullus Cardinalis de proventibus Ecclesiasticis non habeat ultra valorem *seu millium florenorum*.

Statuimus, quod singuli Cardinales, Monasteria, aut Prioratus Conventuales, habentes ultra numerum XII. Religiosorum secundum consuetudinem modernorum temporum, habeant (t) in illis *Vicarium Generalem in Spiritualibus, & temporalibus Religiosum*.

Poterunt tamen iidem Cardinales *ad Regimen temporalium* sub dicto Vicario alias personas constituere. Et nitentur, quantum poterunt, ad Ecclesiasticas personas hoc agere.

Constitutas tamen ad Regimen hujus-

(o) Episcopi & Abbates in suis sedeant Ecclesiis.
(p) Malitia absentium.
(q) De dispensationibus super defectu ætatis.
(r) Beneficia incompatibilia restricta.
(s) Vacantiæ pro Papæ sustentatione.
(t) Vicarius Generalis in Spiritualibus.

Digitized by Google

jusmodi, dictus *Vicarius* sine consensu Cardinalis non valeat revocare.

In minoribus autem Beneficiis constituant *Vicarium in Spiritualibus*. Cætera per alias personas: & quantum poterunt, ut præmittitur, per *Ecclesiasticas* hoc faciant.

Nulli autem laico Monasteria aut Beneficia hujusmodi locent, vel ad firmam aut arradimentum (t) dent.

Teneantur etiam in illis tenere numerum Religiosorum, secundum moderna tempora consuetum: & maxime, quot erant, antequam Cardinales ipsi illa Monasteria aut Beneficia obtinerent.

Nisi postmodum fructus & reditus eorum sine culpa Cardinalium essent adeo diminuti, quod ad sustentationem Prioris, & tot Religiosorum non sufficerent.

Superiores autem dictorum Monasteriorum & Prioratuum, *quibus jus visitandi competit*, illa poterunt visitare, & defectus charitative corrigere. Et quæ in illis reparanda viderint, aut collapsa maxime, ac per culpam Cardinalium, vel suorum Ministrorum, tam in Spiritualibus, quam in temporalibus, illa Gubernatoribus ipsorum injungant reparari secundum facultatem Monasteriorum, & Beneficiorum hujusmodi: deducto quantum Abbas vel Prior, si essent, secundum communem modum pro statu suo expenderent.

Quod si in conficiendis his, quæ in præmissis injuncta fuerint, Gubernatores prædicti fuerint negligentes: Superiores ipsi tantum Sedi Apostolicæ & Cardinalium dignitati deferant, quod semel Summo Pontifici & Cardinalibus ipsis studeant intimare. Qui super his provideri procurabunt.

Quod si non fecerint infra terminum competentem, *Superiores ipsi sua auctoritate provideant* secundum jura & Canonicas Sanctiones: procedendo contra gubernatores ipsorum principales &c. quemadmodum facere possent, si per Abbates, vel Religiosos dicta Monasteria, vel Prioratus obtinerentur. Quocunque privilegio non obstante.

ARTICULUS XVII.

De Indulgentiis.

MS. Vindob. *Cavebit Dominus Papa imposterum nimiam Indulgentiarum effusionem, ne vilescant: & præteritas revocat, a tempore Gregorii XI. factas.*

Cavebit Dominus noster Papa in futurum *nimiam Indulgentiarum effusionem*, ne vilescant.

(u) Et in præteritum concessas ab obitu Gregorii XI. citra perpetuas: Item quæ dicuntur *de pœna & culpa*, sive *de plena remissione*, concessas locis: Item omnes concessas *adinstar alterius Indulgentiæ* revocat & annullat.

ARTICULUS XVIII.

De Decimis imponendis.

MS. Vindob. *Papa nullas imponet imposterum, & prohibet ab inferioribus imponi, & impositas revocat.*

Præcipimus & mandamus, jura, quæ prohibent inferioribus a Papa *Decimas, & alia onera Ecclesiis*, (v) & personis Ecclesiasticis imponere, districtius observari.

Per Nos autem *nullatenus imponentur*; quod & nostris Successoribus indicamus, non imponi generaliter super totum Clerum: nisi ex magna & ardua causa, & utilitate universalem Ecclesiam concernente, & de consilio, & consensu, ac subscriptione Fratrum, & Prælatorum, quorum consilium faciliter haberi poterit: nec specialiter in aliquo Regno, vel Provincia, inconsultis Prælatis illius Regni vel Provinciæ.

Cl. von der Hardt Tomi I. de Concilio Constantiensi Part. XXIII. a pag. 1021 *ad* 1038.

(t) arrendamentum. *Labbe, Schelestr.*
(u) Indulgentiæ limitatæ.
(v) Decimas Ecclesiis olim impositas a Pontifice non quærendas esse.

Ger-

Digitized by Google

GERMANICÆ NATIONIS
ET
MARTINI V. PAPÆ
CONCORDATA,

Quoad Eccleſiaſtici Regiminis Emendationem, in Concilio Conſtantienſi anno MCCCCXVIII. adornata.

PRÆFATIO AC TESTIMONIUM JOHANNIS, EPISCOPI OSTIENSIS, CARDINALIS, ET VICE-CANCELLARII.

EGO JOHANNES, Episcopus Ostiensis, Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & Vice Cancellarius, infra ſcripta Conſtitutiones & Statuta transvidi in Cancellaria de mandato Domini noſtri MARTINI Papæ V. *die quinta decima menſis Aprilis*, Pontificatus dicti Domini noſtri Papæ anno primo. Et *in libro Cancellariæ feci ſcribi* de eodem mandato. Et juxta ejusdem Domini noſtri mandatum ſic obſervari ubique mandavi. Et mihi extrahi ea feci & mandavi per Notarium ſubſcriptum, & *in hanc publicam & autenticam formam* redigi, inſerendo ea de verbo ad verbum, prout in quaternis ſeu *Libris* dictæ *Cancellariæ* originaliter conſcripta exiſtunt. Ut in quocunque judicio & extra, tam in Curia Romana, quam extra, fidem plenariam faciant, illisque ſtari debeat incommutabiliter, ſicut propriis originalibus. Voluit inſuper, mandavit, ſtatuit, & ordinavit idem Dominus noſter Papa, quod omnia & ſingula hic ſubſcripta firmiter & immobiliter obſervent-tur. In quorum omnium *teſtimonium* ſigillum meum cum Notarii publici infra ſcripti ſubſcriptione apponi feci, & mandavi.

CAPUT I.

De numero & qualitate Cardinalium, & eorum creatione.

Statuimus, ut deinceps *numerus Cardinalium* Sanctæ Romanæ Eccleſiæ adeo ſit *moderatus*, quod non ſit gravis Eccleſiæ.

Qui *de omnibus partibus Chriſtianitatis* proportionaliter, quantum fieri poterit, aſſumantur: ut notitia cauſarum & negotiorum in Eccleſia emergentium facilius haberi poſſit, & *æqualitas Regionum in honoribus Eccleſiaſticis* obſervetur.

Sic tamen, quod numerum XXIV. non excedant, niſi pro honore Nationum, quæ Cardinalem non habent, unus vel duo pro ſemel de conſilio & aſſenſu Cardinalium aſſumendi viderentur.

Sint autem *Viri in ſcientia, moribus, & rerum experientia excellentes*, Doctores in Theologia, aut in jure Canonico, vel civili.

Præter admodum paucos, qui *de ſtirpe Regia*, vel *Ducali*, aut *magni Principis* oriundi exiſtant. In quibus competens literatura ſufficiat.

Non fratres aut nepotes ex fratre, vel ſorore, alicujus Cardinalis viventis.

Nec de uno ordine mendicantium ultra unum.

Non corpore vitiati, nec alicujus criminis vel infamiæ nota reſperſi.

Nec fiat eorum *electio per auricularia vota* ſolummodo: ſed etiam cum conſilio Cardinalium collegialiter. Sicut in promotione Epiſcoporum fieri conſuevit.

Qui modus etiam obſervetur, quando aliquis ex Cardinalibus in Epiſcopum aſſumetur.

CAPUT II.

De proviſione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, Dignitatum, & aliorum Beneficiorum.

Sanctiſſimus Dominus noſter *Papa Martinus quintus* ſuper proviſionibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Beneficiorum

rum quorumcunque, *utetur reſervationibus Juris ſcripti*, & Conſtitutionis: *Execrabilis*, (a) &: *Ad regimen*, (b) modificate, ut ſequitur:

AD regimen Eccleſiæ Generalis quanquam immeriti ſuperna diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris deſideriis, ut debemus, quod per noſtræ diligentiæ ſtudium ad quarumlibet Eccleſiarum, & Monaſteriorum regimina, & alia Beneficia Eccleſiaſtica, juxta Divinum beneplacitum, & veſtræ intentionis affectum, viri aſſumantur *idonei*, qui *præſint* & *proſint* committendis eis Eccleſiis, Monaſteriis & Beneficiis prælibatis.

Præmiſſorum itaque conſideratione inducti, & ſuadentibus Nobis aliis rationabilibus cauſis, nonnullorum Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus & Officia, nec non Canonicatus & Præbendas, & Eccleſias, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica, cum Cura, vel ſine Cura, ſecularia & regularia, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, apud Sedem Apoſtolicam quocunque modo *vacantia*, vel impoſterum *vacatura*: nec non per depoſitionem, vel privationem, ſeu translationem, per Nos, ſeu authoritate noſtra factas, & inantea faciendas, ubilibet: Nec non, ad quæ aliqui in concordia, ſeu diſcordia electi, vel poſtulati fuerint, quorum electio caſſata, vel poſtulatio repulſa, vel per eos facta renuntiatio, & admiſſa authoritate noſtra exſtiterit, ſeu quorum electorum, vel poſtulatorum, & in antea eligendorum, ſeu poſtulandorum electionem caſſari, vel poſtulationem repelli, aut renuntiationem admitti per Nos, ſeu authoritate noſtra continget apud ſedem prædictam, vel alibi ubicunque: & etiam per obitum Cardinalium ejusdem Eccleſiæ Romanæ, ac Officiariorum dictæ Sedis, quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt, videlicet Vice-Cancellarii, Camerarii, ſeptem Notariorum, auditorum literarum contradictarum, & Apoſtolici Palatii cauſarum auditorum, correctorum, centum & unius ſcriptorum literarum Apoſtolic. & XXIV. pœnitentiariæ præfatæ ſedis, & viginti quinque abbreviatorum, nec non verorum commenſalium noſtrorum, & aliorum XXV. Capellanorum Sedis ejusdem in pitavio (c) deſcriptorum, & etiam quorumcunque Legatorum, ſeu Collectorum, ac in terris Eccleſiæ Romanæ Rectorum & Theſaurariorum, Deputatorum, ſeu miſſorum hactenus, ſeu Deputandorum ac mittendorum impoſterum vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos, vel Collectores, ſeu Rectores, aut Theſaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint, ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis: Nec non quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam Curiam venientium, vel etiam recedentium ab eadem, ſi in locis a dicta Curia ultra duas dietas legales non diſtantibus, jam forſan obierint, vel eos in antea tranſire de hac luce contigerit: & etiam ſimili modo quorumcunque curialium, peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quacunque cauſa ad quævis loca ſecedentium, ſi antequam ad dictam curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem curia, ut præmittitur, non remotis, dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem, jam forſitan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit de medio ſubmoveri, nunc per obitum hujusmodi *vacantia*, vel in poſterum *vacatura*: rurſus Monaſteria, Prioratus, Decanatus, Dignitates, Perſonatus, Præbendas & Eccleſias, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica, ſecularia, & regularia, cum cura vel ſine cura, quæcunque, & qualiacunque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, quæ promotæ per Nos, vel authoritate noſtra ad Patriarchalium, Archiepiſcopalium, & Epiſcopalium Eccleſiarum, nec non Monaſteriorum regimina, obtinebunt tempore promotionum, de ipſis factarum, nunc quocunque

(a) Extravagans: *Execrabilis unica de Præbendis & Dignitatibus*, edita fuit anno 1317. a Joanne XXII. Papa.

(b) Extravagans: *Ad Regimen inter communes de Præbendis & Dignitatibus*, edita fuit a Benedicto XII. anno 1335.

(c) Pitavio, *credo pro* pitatio, *ſeu* codicillo, *vel* catalogo Curialium Papæ.

que modo *vacantia*, ſeu in poſterum *vacatura* : Nec non etiam quæ per aſſecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum Eccleſiaſticarum, aut Beneficiorum aliorum, per Nos, ſeu authoritate literarum noſtrarum immediate Collatorum, ſeu conferendorum in poſterum, præterquam, ſi virtute gratiæ expectativæ aſſecutio fiat, nunc *vacantia*, & in antea *vacatura* : plena ſuper præmiſſis omnibus, & ſingulis cum fratribus noſtris collatione præhabita, & matura deliberatione ſecuta, ordinationi, diſpoſitioni, & proviſioni noſtræ uſque ad *quinquennium* de ipſorum fratrum conſilio authoritate Apoſtolica *reſervamus*. Decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis, & quolibet eorum per quoscunque quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quibuscunque conſtitutionibus, a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus editis, quatenus obſiſtere poſſent ſuperius enarratis articulis, vel alicui, ſeu aliquibus eorum: dicto *quinquennio durante*. Nulli ergo, &c.

In Eccleſiis Cathedralibus, & etiam in Monaſteriis, *Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectis*, fiant *electiones Canonicæ*, quæ ad Sedem Apoſtolicam deferantur. Quas etiam ad tempus, conſtitutum in conſtitutione Nicolai III. quæ incipit: *Cupientes*, Papa expecter. Quo facto, ſi non fuerint præſentatæ, vel ſi præſentatæ minus Canonicæ fuerint, Papæ provideat : ſi vere Canonicæ fuerint, Papa eas confirmet. Niſi ex cauſa rationabili, & evidenti, & de fratrum conſilio, de digniori, & utiliori perſona duxerit providendum. Proviſo, quod confirmati, & *proviſi per Papam* nihilominus *Metropolitanis* cum aliis *præſtent debita juramenta*, & alia, ad quæ de jure tenentur.

In Monaſteriis, quæ non ſunt immediate ſubjecta Sedi Apoſtolicæ, nec non in aliis Beneficiis Regularibus, ſuper quibus pro confirmatione, ſeu proviſione non conſuevit haberi recurſus ad Sedem Apoſtolicam, *non teneantur* venire electi, ſeu illi, quibus providendum eſt, *ad Curiam* ad habendam confirmationem, ſeu proviſionem. Nec etiam dicta Beneficia regularia cadant in gratiis expectativis.

Ubi autem in Monaſteriis ad Curiam Romanam pro confirmatione venire, vel mittere conſueverunt: ibi Papa non aliter confirmet, aut provideat, quam ſuperius de Eccleſiis Cathedralibus eſt expreſſum.

De Monaſteriis Monialium Papa non diſponet: niſi ſint exempta: Et tunc per commiſſionem in partibus.

De (*d*) *cæteris* Dignitatibus, & Beneficiis quibuscunque ſecularibus & regularibus, vacaturis ultra reſervationes jam dictas: majoribus Dignitatibus poſt Pontificales in Cathedralibus, & Principalibus in Collegiatis Eccleſiis, exceptis : de quibus *jure ordinario provideatur per* illos inferiores, ad quos alias pertinet : Nec computentur in turno, ſeu vice eorum : Idem Dominus noſter ordinat, quod per quamcunque aliam reſervationem, gratiam expectativam, aut quamvis aliam diſpoſitionem, ſub quacunque verborum forma per eum, aut ejus authoritate factam, vel faciendam, non velit, neque volebat, neque intendebat, nec intendit facere, aut fieri, quominus de media parte illarum & illorum, cum vacabunt, *alternis vicibus libere diſponatur per illos, ad quos collatio, proviſio, præſentatio, electio, aut alia quævis diſpoſitio pertinebit*, prout ad ipſos ſpectabit de conſuetudine, vel de jure, ita quod cum *de una* Dignitate, Perſonatu, Officio, vel Beneficio ex illis ad electionem, proviſionem, collationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem alicujus ſpectante, fuerit *authoritate Apoſtolica proviſum*, aut alias diſpoſitum, *ille ad cujus electionem*, vel quamvis diſpoſitionem primo loco *pertinebat, de alio immediate poſtea vacaturo provideat*, aut diſponat, prout ad eum pertinebit.

Et ita conſequenter de ſingulis hujusmodi Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, & Beneficiis vacaturis, auctoritate ejusdem Domini noſtri Papæ, & aliorum prædictorum, *alternatis vicibus diſponatur*. Reſervationibus, aut aliis præmiſſis diſpoſitionibus auctoritate ejusdem Domini noſtri Papæ factis, vel faciendis, non obſtantibus quibuscunque.

Quo-

(*d*) *De cæteris Dignitatibus* incipit periodus critica, de cujus interpunctione diverſi diverſa ſentiunt, ut dixi *hujus Tomi pag.* 130. *Dumont* cenſet Periodum non eſſe completam, niſi in his verbis, *aut diſponat, prout ad eum pertinebit.*

Digitized by Google

Quoties vero aliquo vacante Beneficio, cadente in vice, & in gratia expectativa, non apparuerit infra tres menſes à die notæ vacationis in loco Beneficii, quod alicui de illo ſecundum prædictas ordinationes fuerit auctoritate Apoſtolica proviſum: *Ordinarius*, vel *alius*, ad quem illius diſpoſitio pertinebit, *de illo libere diſponat*: Nec ſibi in ſua vice computetur.

Beneficia etiam, quæ per ſimplicem renuntiationem, aut permutationem vacaverint, neutra Papæ computentur.

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa MARTINUS *Quintus*, ad exaltationem Fidei Catholicæ, & ſpiritualem profectum populi Chriſtiani, *de conſenſu, & beneplacito Nationis Germanicæ* ſtatuit, & ordinavit, ac decrevit, quod deinceps in Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis *Nationis Germanicæ* ejusdem *ſexta pars Canonicatuum, & Præbendarum ſit pro Doctoribus, aut Licentiatis in ſacra pagina, vel altero jurium, vel in Theologia Baccalaureis formatis, aut Magiſtris in Medicina*, qui per biennium, ſeu *Magiſtris in artibus*, qui per quinquennium poſt Magiſterium in Theologia, aut altero jurium ſtuduerunt in ſtudio generali.

Sic videlicet, quod ubicunque non fuerit ſaltem *ſexta pars Canonicorum Præbendatorum*, in Metropolitana, vel Cathedrali Eccleſia, taliter *graduatorum*, ibi quæcunque deinceps Canonicatus, & Præbendæ vacaverint, quacunque etiam Apoſtolica, vel alia auctoritate, *non niſi taliter graduatis conferantur*, quouſque dicta *ſexta pars* compleatur *taliter graduatis*. Si tamen *infra menſem* a tempore vacationis hujusmodi Canonicatus, & Præbendæ numerandum, repertus fuerit taliter *graduatus*, & *alias idoneus*, qui per ſe, vel per Procuratorem voluerit acceptare.

Quod poſtmodum continuetur, ut ad minimum dictus *numerus ſextæ partis Canonicorum*, taliter, ut præmittitur, *graduatorum*, in ipſis Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis habeatur.

Ubi autem ſoli conſueverunt *Illuſtres*, aut de *Comitum*, vel *Baronum* genere, vel ex utroque genere militares in Canonicos admitti: taliter graduati, qui acceptare voluerint, ſi taliter *Nobiles*, ut præmittitur, fuerint in illis Eccleſiis, cæteris etiam nobilibus ſaltem uſque ad dictum numerum præferantur.

Item quod in aliis Collegiatis Eccleſiis *ejusdem* Nationis, ſimiliter *ſexta pars Canonicatuum*, & Præbendarum deinceps modo præmiſſo conferatur, ſic ut præmittitur, graduatis, aut ſaltem in Medicina, aut in artibus Magiſtris, vel Licentiatis, aut in Theologia, vel in altero jurium Baccalaureis examinatis per rigorem cum limitatione, modo & ordine ſupradictis.

Item quod *Parochiales Eccleſiæ* habentes communi æſtimatione, quæ ſecundum famam publicam attendatur, *duo millia communicantium*, vel plures, deinceps non conferantur, etiam Apoſtolica vel quacunque alia authoritate, niſi *Doctoribus vel Licentiatis in ſacra pagina*, vel Jure Canonico vel Civili, & Baccalaureis in Theologia formatis. Si tamen *infra menſem* a tempore vacationis numerandum, reperiatur taliter graduatus, qui per ſe, vel per Procuratorem voluerit acceptare.

Decernendo irritum & inane, ſi ſecus in præmiſſis, tam circa Canonicatus & Præbendas, quam Parochiales Eccleſias, vel eorum aliquod, a quoquam quavis etiam auctoritate Apoſtolica, fuerit acceptatum.

Salvis ſemper *laudabilibus conſuetudinibus & Statutis Eccleſiarum*, quæ præmiſſis non adverſantur. In contrarium autem facientibus non obſtantibus quibuscunque.

Item quatenus prædicta Conſtitutio, ſeu Ordinatio, pluribus proſit, & *humanæ ambitioni frenum imponatur*, ordinat, ſtatuit, & decernit idem Dominus noſter Papa, quod vigore præſentis Conſtitutionis, ſeu Ordinationis, nemo *Graduatorum poſſit ultra unum Beneficium Eccleſiaſticum adipiſci*.

Item vult, quod in pari data ad eandem collationem *graduatus non graduato præferatur*. Prærogativis & diligentia non obſtantibus quibuscunque.

Item quod *Vicariæ* ad certa Chori officia in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis deputatæ, non conferantur etiam Apoſtolica auctoritate, niſi talibus, qui hujusmodi Beneficia cantando, legendo, & alias ſciverint & poterint perſonaliter adimplere.

CAPUT III.

De Annatis.

De Eccleſiis & Monaſteriis virorum duntaxat vacantibus & vacaturis, ſolventur pro fructibus primi anni a die vacationis *ſummæ pecuniarum* in libris Cameræ Apoſtolicæ taxatæ, *quæ communia ſervitia* nuncupantur.

Si quæ vero *exceſſive taxatæ* ſunt, juſte retaxentur, & provideatur ſpecialiter *in gravatis regionibus*, ſecundum qualitatem rerum, temporum & *regionum*, *ne nimium prægraventur*. Ad quod dabuntur *Commiſſarii*, qui diligenter inquirant & retaxent.

Taxæ autem prædictæ *pro media parte infra annum* a die habitæ poſſeſſionis pacificæ totius vel majoris partis ſolventur: Et *pro media parte alia infra ſequentem annum.*

Et ſi *infra annum* bis vel pluries *vacaverit*, ſemel tantum ſolvetur.

Nec debitum hujusmodi *in Succeſſorem* in Eccleſia vel Monaſterio *tranſeat.*

De cæteris autem Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis ſecularibus & regularibus quibuscumque, quæ auctoritate Sedis Apoſtolicæ conferentur, vel providebitur de eisdem, præterquam vigore gratiarum expectativarum, aut cauſa permutationis, ſolvatur *annata* ſeu *medii fructus* juxta taxam ſolitam tempore unionis infra annum. *Et debitum* hujusmodi *in ſucceſſorem* in Beneficio *non tranſeat.*

De Beneficiis vero, quæ valorem XXIV. florenorum de Camera non excedunt, nihil ſolvatur.

Debitis omnibus præteriti temporis, uſque ad Aſſumptionem Domini noſtri communium ſervitiorum & annatarum, *pro medietate relaxatis* ſolventibus aliam medietatem infra ſex menſes a die publicationis.

CAPUT IV.

De cauſis tractandis in Romana Curia, nec ne.

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa MARTINUS V. ſtatuit & ordinat, quod nullæ cauſæ in Romana Curia committantur, niſi *quæ de jure* & natura cauſæ in Romana Curia tractari debebunt.

Et quod cauſæ, *quæ ad forum Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine non pertinent*, per Romanam Curiam etiam prætextu cruceſignationis laicorum, extra tempus Paſſagii generalis, *non recipiantur*, de illis cognoſcendo in Curia, vel extra committendo, niſi de conſenſu partium.

Quæ vero ad forum Eccleſiaſticum pertinent, & *de jure* ſunt per appellationem, aut alias ad Romanam Curiam *devolutæ*, ac de ſui natura in eadem tractandæ, tractentur in ea. *Cæteræ committantur in partibus.*

Niſi forſan pro cauſæ & perſonarum qualitate, in commiſſione exprimenda, illas tractare in curia expediret, pro juſtitia conſequenda, vel de partium conſenſu, in curia tractentur.

CAPUT V.

De Commendis.

Ordinat Dominus noſter Papa, quod inpoſterum Monaſteria, aut magni Prioratus Conventuales, habentes hiis temporibus ultra decem Religioſos, & officia clauſtralia, dignitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus, ſive Eccleſiæ Parochiales, *nulli Prælato etiam Cardinali dentur in commendam.*

Datæ autem & dati, quamprimum *Commendatariis* loco illorum de æquivalenti providebitur, poſt pacificam poſſeſſionem adeptam, illas dimittant.

Una etiam Eccleſia Metropolitana uni Cardinali vel Patriarchæ concedi poterit, proviſionem illam ſufficientiorem non habenti.

CAPUT VI.

De Simonia in foro conſcientiæ providetur, ut ſequitur.

Ut autem, conſiderata *malitia* aliquorum *temporum proxime præteritorum*, quibus *labes Simoniaca* tam *in Ordinibus*, quam *in Beneficiis Eccleſiaſticis* tunc conferendis & percipiendis, ac religionibus ingrediendis, fuit heu *nimium frequentata*, *laſis* in hoc *conſcientiis*, ad puriorem adminiſtrationem & perceptionem Sacramentorum, ſalubriter *conſulatur*: Omnibus & ſingulis Patriarchis, Archi Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Abbatiſſis, cæterisque Prælatis, nec non Clericis ac per-

Digitized by Google

perſonis Eccleſiaſticis, Religioſis & ſæcularibus utriuſque *ſexus*, ut quælibet earum infra tres menſes poſt publicationem aut inſinuationem præſentium, ſibi aut in Diœceſi, ubi domicilium habuerit, factam, aliquem *in ſacra pagina, vel in Jure Canonico Doctorem, aut Licentiatum, vel Baccalaureum formatum*, ubi talis commode poterit reperiri, vel ubi talis non reperitur, *Lectorem*, ſeu alias *intelligentem Sacerdotem diſcretum ac bonæ famæ*, curatum, vel non curatum, *eligere* valeat *Confeſſorem*, qui infra prædictum tempus, quantocius commode fieri poterit, ejus confeſſione audita, ipſam perſonam confitentem a ſuis peccatis, & a quibuscunque excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti, aliisque ſententiis, cenſuris, & pœnis, quas forſan *propter Simoniam* in Ordine vel Beneficio Eccleſiaſtico, Religionis ingreſſu, aut alias qualitercunque, *active vel paſſive commiſſam*, uſque ad tempus publicationis prædictæ dignoſcitur incurriſſe, *in foro conſcientiæ* duntaxat *abſolvere*, nec non ſecum ſuper irregularitate, ſuper eo, quod hujuſmodi ſententiis, aut earum aliqua ligata forſan Miſſas, vel alia Divina Officia celebraſſe, aut ſe illis immiſcuiſſe cenſebitur, uſque ad tempus prædictum contracta, ipſaque propter præmiſſa, aut eorum aliquod a ſuorum ordinis vel officii executione ſuſpenſa, quod in illis nihilominus miniſtrare, illa exercere, beneficia adepta, vel ſtatum, in quo eſt, retinere, & ad ulteriora promoveri poſſit, in dicto foro valeat *diſpenſare*, ac eidem Beneficia, quæ obtinet, ob hoc forſitan vacantia, vel vacatura, ſi & poſtquam dimiſerit, *reconferre*, omnemque inhabilitatis, irregularitatis, nec non infamiæ maculam ſive notam, atque aliam labem, per eum occaſione prædicta uſque ad tempus prædictum contractam, in eodem foro totaliter *abolere*, fructus quoque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, quos indebite percepit, & quos percipere potuiſſet, aut quidquid occaſione prædicta fuerit refundendum, dummodo perſona ipſa ad refuſionem faciendam, deducto, ne egeat in ſtatu, in quo nunc fuerit, aut alias abſque nota vel ſcandalo ſufficiens non fuerit, in dicto foro *remittere*, ac eam de his *quitare & liberare*, tenore præſentium miſericorditer *indulgemus*: Conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuscunque.

CAPUT VII.

De non vitandis excommunicatis, antequam per Judicem fuerint declarati & denuntiati.

Inſuper ad vitanda ſcandala & multa pericula, *ſubveniendumque conſcientiis* timoratis, omnibus Chriſti fidelibus tenore præſentium miſericorditer *indulgemus*, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione vel receptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel extra prætextu cujuscunque ſententiæ aut cenſuræ Eccleſiaſticæ a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, ac interdictum Eccleſiaſticum obſervare: niſi ſententia vel *cenſura* hujusmodi fuerit in vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, Communitatem, aut locum certum, vel certa *a Judice publicata* vel *denuntiata* ſpecialiter & expreſſe.

Conſtitutionibus Apoſtolicis & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuscunque.

Salvo ſi quem pro ſacrilegio & manuum injectione in Clerum, ſententiam latam in Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri, juxta Canonicas ſanctiones.

CAPUT VIII.

De Diſpenſationibus.

Ordinat etiam Dominus noſter ad Eccleſias Cathedrales, Monaſteria, Prioratus, Conventuales & Parochiales Eccleſias, *ſuper defectum ætatis ultra triennium nullatenus diſpenſare.* Niſi forte in Eccleſiis Cathedralibus ex ardua & evidenti cauſa, de conſilio Cardinalium, ſeu majoris partis illorum videretur aliter diſpenſandum.

CAPUT IX.

De proviſione Papæ & Cardinalium.

Romano Pontifici & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus *pro illorum ſuſtentatione*, rebus Romanæ Eccleſiæ ſtantibus, ut ſunt, non videtur aliter poſſe provideri, quam hucusque factum eſt, ſcilicet *per Beneficia, & communia ſervitia*, quæ *vacantia* nuncupantur.

Verum circa Beneficiorum qualitatem taliter duximus providendum, quod *nulli Cardinali* Monaſterium, Prioratus Conventuales, ultra numerum decem Religioſorum ſecundum moderna tempora habere conſueti, nulla major dignitas poſt Pontificalem in Cathedralibus, aut Parochiales Eccleſiæ, nullum officium clauſtrale, nullum Xenodochium, Hoſpitale, Eleemoſynaria, ſeu Leproſaria, *in titulum vel adminiſtrationem conferantur.* Edſi quæ talia obtinet, quamprimum Papa loco illorum de alio æquivalenti providebit, illa dimittere teneatur, ſicut ſuperius de Commendis eſt dictum.

Proviſo, quod Cardinalis de proventibus Eccleſiaſticis non habeat ultra valorem ſex millium florenorum.

CAPUT X.

De Indulgentiis.

Cavebit Dominus noſter Papa *in futurum* nimiam Indulgentiarum effuſionem, ne vileſcant. Et *in præteritum* conceſſas ab obitu GREGORII XI. *adinſtar alterius Indulgentiæ*, revocat & annullat.

CAPUT XI.

De horum Concordatorum Papæ Martini V. & Nationis Germanicæ valore.

Item Sanctiſſimus Dominus noſter *Papa, & inclyta Natio Germanorum conſenſerunt & proteſtati ſunt*, quod omnia & ſingula ſupradicta *durare & tolerari debeant uſque ad quinquennium duntaxat*, a data præſentium numerandum: Conſtitutionibus Apoſtolicis, *Regulis Cancellariæ* factis & fiendis, & aliis in contrarium facientibus, *non obſtantibus*, quibuſcunque. Quodque per obſervantiam illorum *nullum jus novum Romano Pontifici*, aut alicui alteri Eccleſiæ vel perſonæ *acquiratur*, ſeu præjudicium generetur.

Sed *lapſo dicto quinquennio* quælibet Eccleſia & perſona prædicta *liberam facultatem habeat utendi quolibet jure ſuo*, non obſtantibus ſupradictis.

Et quod Capitula prædicta, & quodlibet eorum, *dentur* cuilibet ea habere volenti, communiter ſeu diviſim, *in autentica forma ſub Sigillo Domini Vice Cancellarii*, cum ſubſcriptione Notarii. Sic quod fidem faciant, exhibita ubicunque.

Pro toto autem non ſolvantur, ultra duodecim groſſi Turonenſes.

Von der Hardt Concilii Conſtantienſis Tomo I. a pag. 1055. *& cæteris.*

Ex MSS. codicibus Cæſareo Vindobonenſi & Ducatibus Brunſwicenſibus.

Anno 1418. VII. Kal. Februarias Martinus V. Sigismundo Regi Diploma conceſſit, decimas integras unius anni omnium Beneficiorum Eccleſiaſticorum in tota Germania ſub Imperio Romano conſiſtentium, percipiendi.

Horum Concordatorum Exemplar directum ad Abbatem & Conventum in Selſe, Ordinis S. Benedicti, Argentinenſis Diœceſeos, conſcriptorum & publicatorum 2*da Maji anno primo Martini, adeoque anno* 1418. *edit* Cl. Senckenbergerus, *Imperialis Judicii Aulici Conſiliarius*, Tomo I. Receſſuum Imperii *edito Francofurti anno* 1747. *typo Erneſti Auguſti Koch* pag. 111. & ſeqq. *quæ editio non tantum accurata & conformis* Hardtii & Leibnitii *editione, ſed utraque emendatior, & verosimiliter originali conformior, quod paucis evidenter demonſtratur, nam primo non habet ſubdiviſiones ab utroque additas, nullum pæne habet comma, ſicut tum temporis moris erat: pauca hinc & inde puncta. Commata, parenthеſes, duo puncta &c. ſunt* additamenta Cl. Leibnitii & Hardtii, *non originalium Literarum Sæculi XV. initio exaratarum: Certe meum, quod infra anno* 1447. *producam ex* Archæo Electorali coævo *productum, ſimili ſimplicitate ſcriptum, ætatem ſuam oſtendit. Tertio nullum* æ, *ſed ſimplici* e *ſcribitur:* que Eccleſie noſtre &c. *Quarto vix nullum* t, *ſed ejus loco* c, *ubique v. g.* di-

g. diſpenſacio, eleccio, gracia, audiencia, inſtancia &c. *ubi cæteri* t *ſubſtituunt ex ſua ætate. Videtur Cl. Vir originale Argentinenſe ipſe aut ejus deſcriptor præ oculis habuiſſe.*

MARTINI V. PP. Confirmatio omnium per Concilium Conſtantienſe in materiis Fidei Decretorum, & Concilianter factorum, & non aliter: edita occaſione damnationis errorum JOANNIS FALCKEMBERGII, quæ per Oratores Regis Poloniæ magno clamore poſtulabatur Seſſione ultima hujus Concilii anno 1418. die 22. Aprilis.

EN OCCASIONEM, EN FRUCTUM.

JOANNES DE FALCKEMBERGA, oppido hujus nominis in Diœceſi Caminenſi, ſubjecto Dominis Equitibus Boruſſicis B. M. V. Ordinis Teutonici: Hic cum Ordini Prædicatorum nomen dediſſet, vixit tempore ſchismatis trium Pontificum, & inter eos Gregorio XII. adhæſit, quod ſchisma magnum etiam Ordines Regularium turbavit, adeo ut inter unius familiæ v.g. Prædicatoriæ Alumnos, alii Alexandro V. alii Gregorio XII. alii Joanni XXIII. adhærerent. Hinc, cum Joannes in Concilio Conſtantienſi præſens, Leonardum de Datis Ordinis ſui Magiſtrum Generalem agnoſcere recuſavit, eo quod alteri obedientiæ addictus eſſet: in hujus obſtinationis pœnam a Comitiis totius Ordinis Argentinæ anno MCCCCXVII. VI. Junii celebratis, ad perpetuum carcerem damnatus fuit.

Eodem tempore fervebat in Concilio Conſtantienſi cauſa IX. Propoſitionum *Joannis Parvi*, Theologi Pariſini Ducis Burgundiæ, quas non cenſebat ut hæreticas damnandas. Scripto hoc Libello & Concilio oblato: " Tres Tractatuli dati judicialiter in " Concilio Conſtantienſi circa novem aſſer- " tiones Joannis Parvi Sacræ Facultatis Pa- " riſienſis a Joanne Gerſonio Cancellario " Eccleſiæ Pariſienſis denuntiatas, ſcripti " per Magiſtrum Joannem de Falckenbergi- " ca, Ord. Prædicatorum, Sacræ Theolo- " giæ Profeſſorem.

Recuſus inter opera *Gerſoni* Antverpiæ impreſſa anno 1706. *in appendice Tomi V. a columna* 1013. *ad columnam* 1032. quos libellos ſi ſolos ſcripſiſſet, nihil mali paſſus fuiſſet: etſi enim has Parvi aſſertiones fere Magiſtri omnes reprobas habuerint, quamplures tamen ab hæreſis cenſura eximendas cenſuerunt.

Verum lis inter Regem Poloniæ & Equites Teutonicos ultimam ei perniciem attulit.

Eccum titulum Libelli pro Equitibus contra Poloniam ſcripti: " Libellus in gratiam " Dominorum ſuorum Equitum Crucigero- " rum editus, ſed multo pipere ſeu potius " felle conditus adverſus Vladislaum ſive Ja- " gelonem, qui ex Duce Lituaniæ tum infi- " deli & idololatra electus Rex Poloniæ, " Chriſtianam Religionem amplexus erat, " & cum ſuis Polonis ac Lituanis Equites " dictos Cruciferos multis cladibus affecerat, " ac pæne profligârat. *Initium Libri:* Uni- " verſis Regibus & Principibus, cæterisque " Prælatis ſive Eccleſiaſticis, ſive ſæculari- " bus, & generaliter omnibus, qui Chri- " ſtiani nominis meruerunt inſigniri titulo. &c. . . *Finis*: Quatenus pro exterminio " Polonorum, & eorum Regis Jagyel valeant " vitam capeſſere æternam.

Scilicet, *pergunt dicti PP.*, cum Sigismundus Cæſar ex ſententia Concilii Conſtantienſis Lutetiam progreſſus eſſet cum rege Carolo VI. de ſchismate extinguendo collaturus, Nicolaus, Gnesnenſis Archi-Epiſcopus, comes ei adjunctus, qua erat magnificentia, Doctores omnes Academiæ Pariſienſis ſplendido convivio excepit XVII. Januarii anno MCCCCXVII. & inter prandendum hic Libellus ipſi fuit ab uno e Magiſtris oblatus, de quo antea nil audierat.

Offenſus eo libello graviſſime, ubi Conſtantiam rediit, cum Legatis Polonis ad Patres conqueſtus eſt diebus VIII, IX, X. Februarii ſequentis, obtinuitque ut Falckenbergius in carcerem detruderetur. Diebus XI, XII, XIII. ejusdem menſis frequenter congregatæ Nationes cum Cardinalibus Commiſſarios delegarunt, qui Libellum & Auctorem examinarent, & ad Synodum referrent. Commiſſarii delegati II. Non. Junii anno MCCCCXVII. hanc ſententiam tulerunt:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

NUper oblato Nobis coram Commiſſariis noſtris in cauſa Fidei quodam Tractatulo a F. Joanne Falckemberg, Ord. Prædicatorum, compoſito &c. *Finis:* Committens Commiſſariis prædictis, quatenus dicto F. Joanni dicti tractatuli ſeu libelli, ut præmittitur: Compoſitori, tanquam humiliter ſe ſubjicienti eisdem, ut cum eodem propter humilem ſubjectionem præmiſſam miſericorditer agentes, pœnitentiam ſalutarem imponant, prout ſecundum Deum, juxta delicti qualitatem, attentis etiam his, quæ ſecundum ſacram Scripturam, & ſacros Canones in hujusmodi negotio attendenda viderint, & cenſuram ipſam in toto expediant ſine ulteriori relatione ad ipſum Concilium amplius facienda. Provideantque in præmiſſis, ut ſalvetur debita reverentia Catholicæ Fidei, & honor Regis, & Regni Poloniæ, quod conſtat eſſe nobile membrum Eccleſiæ militantis, prout ſecundum Deum viderint expedire. Datum *Conſtantiæ* anno Incarnat. Dom. MCCCCXVII. ſecundo Nonas Junii.

Legati Poloni XXII. Aprilis anno MCCCCXVIII. *in ultima Seſſione Generali publica* vehementius inſtitere, ut Libellus jam per Judices delegatos prædamnatus totius Concilii & Papæ ſententia damnaretur tanquam continens doctrinam hæreticam, erroneam in fide. *Sed fruſtra:* Martinus V. ſilentio omnibus impoſito dixit, " quod om-" nia per Concilium in materiis Fidei de-" creta, & conciliariter facta, approbabat, " & non aliter, nec alio modo. " Proteſtatione & appellatione Polonorum fruſtra iteratis.

Qualis ſententia Joanni fuerit impoſita, qualiter & ubi vitam finiverit, ipſi Scriptores neſciunt, varia referunt, nihil ad nos.

CONVENTUS IN NORIMBERGA

Anno Chriſti MCCCCX. Alexandri V. Papæ I. Ruperti Reg. X.

ALBERTUS, Babebergenſis Epiſcopus, & FRIDERICUS, Eiſtettenſis Epiſc., communis Colloquii gratia Norimbergam convenerunt, & laborantis Eccleſiæ labes (*ob ſchiſma trium, Papatum ſibi arrogantium*) diligenter diſcuſſerunt. Ibi Benedicto XIII. & Alexandro V. rejectis, Gregorium XII, ut verum & Catholicum Epiſcopum approbarunt, & ſe in ejus obedientia perſtituros eſſe profeſſi ſunt, donec ex Concilii Generalis auctoritate ſchisma penitus tolleretur.

Hoffmannus L. V. Annal. Bambergenſium edente Ludewigio Tomo I. Scriptor. Bamberg.

SYNODUS PRAGENSIS

RAUDNITZII CELEBRATA

Anno Chriſti MCCCCXIII. Joannis XXIII. Papæ IV. Sigismundi Reg. rom. IV.

HOc anno, die 29. Auguſti CONRADUS Weſtphalus, Raudnitzii, ditione ad Archi-Epiſcopatum pertinente, Synodum univerſi Cleri ſui celebravit, cujus articuli nil niſi ſanum & Catholicum continebant.

Hos articulos ex manuſcripto codice habuit Balbinus, uti teſtatur, in Epitome rerum Boem. L. IV. C. VI. pag. 423.

Ex communicatis Literis à D. Dachowsky, Archi-Epiſcopi Pragenſis Archivario, anno 1762. 30. Martii tranſmiſſis, deſcripſi iſtam mentionem hujus Synodi.

WOR-

Digitized by Google

WORMATIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXIV. Joannis XXIII. Papæ V. Sigismundi Reg. rom. V.

JOANNES DE FLECKENSTEIN (*a*) *in Synodo* Feria IV. poſt Bartholomæi anno Milleſimo quadringenteſimo decimo quarto, præcepit, ut Feſtum Viſitationis Beatæ MARIÆ Virginis DEI Genitricis celebraretur in civitate Wormatienſi, & in tota Diœceſi ſua.

II. Quod Feſtum Sanctæ Trinitatis ſervaretur in Dominica die, in octava Pentecoſtes. (*b*)

III. Multas lites & abuſus laudabili conſilio tollit, religionis cultum auget, numeroſa Synodo collecta. (*c*)

(*a*) Joannes de Fleckenſtein fuit Epiſcopus Wormatiæ Ordine XLV. Sedit annis XVI. Obiit A. 1426. 8. Maji, ſepultus in majori Eccleſia ante ſummum Altare.

(*b*) *Hactenus Chronicon Wormatienſe, ſcriptum a Kirſchgartenſi Monacho, edente Ludewigio Tomo II. Reliquiæ MSS. pag.* 153.

(*c*) *Hæc addit Climus Schannatus Hiſtoriæ Wormatienſis Tomo I. pag.* 410. *nec plura ſuperſunt.*

SYNODUS VARMIENSIS

Anno Chriſti MCCCCXV. Sede Apoſtol. vacante. Sigismundi Reg. rom. VI.

SUB JOANNE III. EPISCOPO VARMIENSI, *20. Febr. contra Wicleffitas celebrata.*

HUic Synodo cæteri, qui in Pruſſia ſunt Epiſcopi, interfuere. Circuitus cum aqua luſtrali per domos ſtatutus fuit, eo tempore, quo nefaria Wicleffitarum hæreſis in has oras irrupit, & mala multa cauſavit. Nam plurimi, qui huic ſectæ nomen dabant, a recto veræ Fidei tramite recedentes, Eccleſias non frequentabant, Sacramenta irridebant, & contemnebant, ſeque in popinis liquoribus ingurgitabant : a Dœmoniis vexati mirum in modum cruciabantur, ut in rabiem & inſaniam verſi, more canum per plateas diſcurrerent: alii in ignem inſilientes cremabantur, alii in flumina & puteos ſe præcipites dabant, & ſuffocabantur : qui verò aquam luſtralem adhibuerant, a periculo omni illæſi ſervabantur, unde fiebat, ut ſalis & aquæ exorciſatæ uſus frequentior haberetur.

Hæc mentio extat in Synodo Varmienſi, anno 1726. *Heisbergæ celebrata ab Illuſtriſſimo Chriſtophoro SZEMBECHO Epiſcopo Varmienſi & Pomeſanienſi, impreſſa Brunsbergæ anno* 1726. *pag.* 64.

SYNODUS TORNACENSIS

A. C. MCCCCXVI. SEDE ROM. VACANTE. SIGISMUNDI R. VII.

SUB JOANNE EPISC.

Ejus Mentio duntaxat ſupereſt.

UT JOANNES DE THOYSI, (*a*) Epiſcopus Tornacenſis, in meliorem ſtatum poſt bella, famem, peſtilentias, Diœceſin reduceret; Synodum Diœceſanam congregavit Tornaci anno MCCCCXVI, cujus acta repetuntur anno MCCCCLXXXI, ubi Synodum referemus infra.

Summa Statutorum Synodalium Tornacenſis Eccleſiæ, una cum Synopſi vitæ Epiſcoporum edita a D. La Groux, Paſtore Eccleſiæ La marque en Baroeul inſulis anno 1726. *in* 8vo.

(*a*) Sedit ab anno 1413. ad 1433.

CON-

Digitized by Google

CONCILIUM WRATISLAVIENSE

Anno Christi MCCCCXVI. Romana Sede vacante. Sigismundi Rom. Reg. VII.

Constitutiones Domini WENCESLAI, (a) Episcopi Wratislaviensis.

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS, AMEN.

WENCESLAUS, DEI GRATIA, EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS. UNIVERSIS ET SINGULIS PRESBYTERIS ET CLERICIS NOSTRE DYOCESIS, SALUTEM IN EO, QUI EST OMNIUM VERA PAX ET SALUS.

SUper gregem Dominicum Divinitus Nobis creditum, & in partem sollicitudinis vocati, speculatoris officium in vinea Nobis commissa exercentes, ad universas nostre Dioceſis Ecclesias aciem nostre considerationis extendimus, & congrua provisionis remedia singulis defectibus, quanto Nobis ex alto commissum est, intendimus adhibere.

§. I.

Et quamvis deceat quosque subditos curam solertem gerere: ut ambulent velut filii lucis; hoc tamen precipue ab illis videlicet Ecclesiarum Rectoribus, & Prelatis, & Clericis, qui constituti per altitudinem regiminis & officii in specula quasi signum positi sunt ad sagittam, exigitur, & circa commissos sibi Plebanos, Pastoris similiter & Custodum officium implentes, sic invigilent; ut vita, doctrina, & moribus alios ad bene vivendum suo exemplo provocent & inducant. Sane, quia non est ambiguum, illud esse sceleratius commissum, quod est gravius punitum. Cumque vicium incontinentie divine Majestatis oculis sit detestabile; ut etiam totum orbem ab illo vicio expurgandum, catharactas celi solvendo, omnem carnem, paucis exceptis, aquis diluvii delevit pro nulloque crimine dixit, quam pro illo: *penitet* (b) *me* fecisse hominem; illud etiam vitium per penarum exaggerationem de finibus nostre Diecesis, & presertim a Filiis Levi, ut sacrificium illud incontaminatum puro corde, & casto corpore acceptabiliter offerant, propellere: & eos, qui quasi aurum & argentum colare volentes presentis *Synodi* ac etiam Nobis a future, indulti auctoritate non novam rem aggredientes: neque viam insolitam ambulantes: sed anteriorum jurium, & *Constitutionum Provincialium*, quarum nonnulle propter earum vetustatem in oblivionem date sunt & tradite, alique vero per abusum abrogate nec recepte, calcatam, vestigiis inherentes: statuimus & statuendo mandamus, quatenus nullus Presbyter, Dyaconus, Subdyaconus, cujuscumque gradus, vel conditionis existant, nostre Dioceſis, concubinam seu focariam, vel alias mulieres suspectas, in domo sua, vel aliena teneat: & ei victualia ministret, seu ministrare faciat. Alioquin omnes tales tenentur, & privantur pena privationis quarte partis reddituum Beneficiorum suorum, quam incurrere volumus ipso facto. Confidimus enim, quod spiritualis pena excommunicationis, & suspensionis talibus a jure infligenda quevis, quam temporalis, quamvis periculosior formidatur in temporalem commutata: subditorum mutabuntur & mo-

(a) Wenceslaus, Dux Ligniacensis, ex Cathedra Lebusiana translatus fuit a Papa ad Cathedram Wratislaviensem, Episcopus XXVIII., resignat Episcopatum ad manus Papæ Martini V. anno 1417. 11. Novemb. electi Constantiæ. Obiit eodem anno 1417.

(b) Genesis VI, 7.

Digitized by Google

mores: & quia neceſſe eſt, ut ferro abſcindantur vulnera : que fomentorum non ſentiunt medicinam, adjicimus preſentis conſtitutionis vigorem. Quod ſi quis Clericus poſt ipſius Conſtitutionis publicationem concubinam tenere preſumpſerit , penam carceris ſeu carceralem ad tempus per Nos, vel Officiales noſtros moderandum incurrere volumus , ipſe juris penitentiam ſingulis feriis ſextis in pane & aqua : feriis quartis & ſabbatinis in pane & cerviſia , ut corpore, quo deliquit, puniatur, peracturus ; quouſque ad cor reverſus , ſe a commiſſis caſtigatione condigna maceratus duxerit cohibendum. *Item* cum in officiis charitatis illis primo loco ſimus obnoxii, a quibus Nos conſtat charitatis beneficia percepiſſe, nonnulli hec minime perpendentes, contra debitum ordinem charitatis anime ſue potius detrimentum, quam teſtamentum facientes, & ut eorum vite enormis, apud quos converſati ſunt, etiam poſt mortem jugis maneat memoria : & odor male fame diutius corda fidelium inficiat, concubinis ſuis & focariis tam magnas faciunt legationes & teſtamenta, de tot & tantis rebus , & annuis redditibus aſſignationes & donationes, que etiam valde inſignibus nobilibus, & illuſtribus viderentur pro dote ſufficere, Eccleſias,quarum intuitu bona acquiſierunt, in teſtamentis ſuis damnabiliter pretereuntes ; Nos , premiſſis congruam volentes adhibere medelam, ſtatuimus & ſtatuendo mandamus ; quatenus nullus Eccleſiarum Parrochialium Rector, vel alius Clericus, quicunque adminiſtrationem habens, de bonis , maxime intuitu Beneficiorum ſuorum acquiſitis, aliquod teſtamentum, legationem, aſſignationem, ſeu donationem , concubinis ſuis , ſeu focariis , vel aliis ſuſpectis perſonis, & laicis, in vita, vel in morte faciat: ſed ſecundum juris communis diſpoſitionem eadem bona ſua Succeſſoribus ſuis dimittant, vel Eccleſiis pro earum reparatione, ſeu librorum, vel aliarum rerum ad Divinum cultum comparatione relinquant, & diſponent. Et quia juxta Canonicas , & legitimas ſanxiones pactum turpe , & rei turpis nulla eſt obligatio; omnes donationes, teſtamenta & legationes prædictis perſonis , & promiſſiones de his faciendum facte, irritamus, annullamus, & caſſamus. Imo verius irritas, caſſas , & nullas nuntiamus : non obſtantibus quibuscumque conceſſionibus & indultis, ac literis teſtandi ſub quacumque forma verborum a Nobis conceſſis , per que huic noſtro Statuto nullum volumus prejudicium generare. Per hoc non negamus, qnin Chriſti pauperibus, amicis ſuis, & ſervitoribus: ſeu in alios pios uſus donationem de rebus ſuis predictis facere poſſint, tamen moderatam.

§. II. *De Tabernariis.*

Item ſtatuimus , & mandamus , hortamurque per viſcera miſericordie Jeſu Chriſti, quatenus omnes Clerici a tabernarum viſitatione , a crapula & ebrietate, que mentis inducit exilium , & libidinis provocat incentivum, abſtineant. Conviviaque & commeſſationes in eorum convocationibus, & animarum commemorationibus (quas *ſtipas* vocant) non faciant: cantilenas mundanas , turpes , & ſcurrilia turpiloquia (ſicut decet Sanctos) non proferant , neque cantent: linguas ſuas & ora, quibus incontaminata Chriſti myſteria conficiunt, & premunt , omni mendacio & perjurio preſertim excluſis , munda conſervent , ſecularibuſque negotiis ſe non miſceant : per decentiamque habitus extrinſecam moris honeſtatem intrinſecam oſtendant. Statuendo mandamus, quatenus nullus Clericorum veſtes & habitum tam formæ quam coloris ſacris Canonibus (preſertim per conſtitutionem CLEMENTIS V. *de vita & honeſtate Clericorum*) prohibitos , nec non mitras ante vel retro veluti cornua curvatas portent , ſeu deferant. Alioquin ultra penas a *jure communi* ſtatutas contra facientes, & preſertim tabernas abſque itineris neceſſitate viſitantes : pena Synodali , videlicet *trium marcarum argenti* decernimus preſentis conſtitutione vigoris ipſo facto mulctatos.

§. III. *De Euchariſtie expoſitione.*

Item quamvis retroactis temporibus, nonnullis perſonis,tam ſecularibus quam regularibus , & certis locis ſpe augmentande devotionis a Nobis ſit indultum, ut aliquibus diebus in ſeptima-

na illud vivificum, & ſalutiferum hereditatis eterne pignus noſtrum certiſſimum, Corporis Domini noſtri JESU CHRISTI Sacramentum viſibiliter exponi, & publice poſſit demonſtrari; ex qua frequenti expoſitione (ut percepimus) excreſcit indevotio multorum, minoratur reverentia, tepeſcit charitas, & ut locorum vicinorum pericula edocent, ex ea hereſes inſurgere, & pullulare formidamus: & quia quod ad ſalutem pie indulſimus, cum ad noxam tendere perſpicimus, conſultius revocamus. Cumque etiam Sanctorum Patrum ſanxit authoritas, quod iſtud Sacratiſſimum Sacramentum poſt Miſſarum ſolemnia, niſi pro uſu infirmorum & decedentium, reſervari non debet: ne veluti (quod in figura, quin Deus de celo manna pluit in deſerto Patribus) ſpecies hujus Sacramenti in alterum diem reſervate putrifiant ſeu putreſcant, mandamus igitur ſtatuendum. Quod nullus in antea Clericorum ſecularium ſive regularium ſub obteſtatione Divini judicii iſtud veneratiſſimum Sacramentum Miſſarum ſolemniis expletis (Feſto Corporis Domini noſtri JESU CHRISTI: & ſi ejuſdem Sacramenti ſingularis fiat memoria, excepto) exponere, demonſtrare, & reſervare quam ad uſum infirmorum preſumat: propter penam rebellionis, & contemptum noſtri mandati, quam ſe noverit incurſurum, pene Synodali contra facientes, totiens quotiens contra premiſſa preſumptum fuerit, ſubjacere volumus ipſo facto. Non negamus tamen, quin ipſi Clerici, qui ſingularem eidem vivifico Sacramento reverentiam exhibere volunt: Miſſam ipſo Sacramento non expoſito publice, nec denudato celebrare poterint & decantare.

§. IV. *De Collatione Sacramentorum in communi.*

Item multorum oculos ſic avaricie vicium execavit, ut Divino timore poſtpoſito, Chriſti-Fideles nec Sacramenta Corporis Chriſti: nec Unctionis extreme procurare, & eis conferre, nec baptizare: nec matrimonialiter copulare volunt, niſi prius certis denariis preſentatis vel datis. Et quia tales ementes, & vendentes exemplo Salvatoris merito de Templo Dei ejiciuntur. Mandamus omnibus & ſingulis Presbyteris, Curatis, & non Curatis, ut in antea talia non attentent. Statuentes ſub *pena privationis Beneficii*, quatinus nihil pro collatione Sacramentorum (pretextu etiam cujusvis conſuetudinis) exigant. Sed ipſa Sacramenta ſine pacto, & quavis exactione gratis porrigant & conferant. Volumus tamen, quod ubi pia fidelium devotione & introductione, quod Sacramenta miniſtrantibus aliquid conſuevit dari, quod hujusmodi conſuetudinis contemptores, & violatores per Nos ex mero Officio, vel Officiales noſtros ad eandem ſervandum compellandos Nobis vel eis denuntient, & ad noſtram, vel eorum notitiam perducant.

§. V. *De Clericis peregrinis.*

Item ſtatuimus, quo nullus Eccleſiarum Rector Clericos peregrinos, & extraneos in ſua Eccleſia ad celebrandum, vel aliud officium exercendum Clericale, niſi viſis litteris noſtris receptoriis, ſub pena Synodi admittat.

§. VI. *De Sacramento conſervando.*

Item dolenter referimus, quod nuper ignis voragine duabus Eccleſiis noſtre Dieceſis conſumptis, eoque Sacraria, in quibus Sacramenta conſervantur, lignea fuerunt, incendio totaliter ſunt conſumpta & incinerata. Ne igitur propter noſtram incuriam Divina ultio in Nos gravius exardeſcat. Mandamus, hortantes, quatenus Plebani, ceterique Eccleſiarum Rectores, & earum vitrici (*a*) Sacraria, in quibus Sacramenta conſervari debent, de lapidibus, ſeu lateribus conſtruant, & conſervari faciant. Diſtricte precipientes ſub *pena Synodali*, quatenus Corpus Chriſti vivificum una cum aliis Sacramentis, Unctionem in loco ſingulari mundo, & ſignato ſeris adhibitis juxta *Generalis Concilii Decreta*, ne ad ea temeraria manus poſſit extendi ad aliqua nefaria & horrenda exercenda, reſervent & cuſtodiant. Ne oſſa Regis Ydumee redigantur in cinerem. Et quia ipſe Salvator noſter redemptionis miniſterio expleto: corpus ſuum mortuum, & pro Nobis in ara crucis arefactum in ſepulchro petra exciſo ſigillis munito voluit recondi & reſervari: Multo plus Sacramentum Corporis ſui jam in celo regnantis & immortalis,

[*a*] *forte:* Vicarii.

talis, in quo Sacramento nobiſcum manere voluit etiam corporaliter uſque ad conſummationem ſeculi: ne incineretur & corrumpatur, majori diligentia & cuſtodia reverenterque conſervari debet & cuſtodiri. Sed quia ad id forte nonnullorum Eccleſiarum perficiendum non ſuppetunt facultates: ideo omnibus, qui ad ipſa Sacraria manus porrexerunt conſtruenda adjutrices, *quadraginta dierum indulgentias*, auctoritate ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & Apoſtolorum Petri & Pauli confiſi in Domino miſericorditer elargimur.

§. VII. *Accentus & cantus ſit idem cum Eccleſia Cathedrali.*

Item, quia non licet membra a capite recedere, & turpis ſit pars, que ſuo non congruit univerſo, convenitque juxta ſacrorum Canonum decreta Eccleſie ordinem ab omnibus equaliter cuſtodiri; ſub debita obedientia & *pena Synodali*, diſtricte precipiendo mandamus ſtatuendo, quatinus omnes & ſinguli Clerici Beneficiati noſtre Dioceſis, & preſertim Eccleſiarum Parrochialium Rectores, nec non & Collegiate Eccleſie in Divinis Officiis & Miſſarum celebrationibus, inchoationibus, & concluſionibus collectarum, in accentibus Epiſtolarum & Evangeliorum, & notis prefationum eundem ordinem, & ritum & morem, quem tenet noſtra Eccleſia Cathedralis, & qui ſervatur in eadem, teneant diligenter & obſervent, ſeque eidem in omnibus coaptent, & conforment, contra facientes pena Synodali mulctantes.

§. VIII. *Circuitu intereſſe debent Beneficiati.*

Item ſtatuimus ordinantes, quod quilibet Clericus in Eccleſis, in quibus Beneficiatus exiſtit, diebus Dominicis & aliis, quibus Proceſſiones ſolennes fieri ſolent, ipſis Proceſſionibus interſit ſub pena unius groſſi uſualis, quam incurrere volumus negligentem ipſo facto, quam penam in Eccleſia noſtra Cathedrali, & Collegiatis per Vicedecanos, in aliis vero per Eccleſiarum Rectores exigi volumus & mandamus, quam penam poſt eorum requiſitionem, ſi proceſſioni non interfuerit, infra triduum ſolvere neglexerit: ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie ſententiam incurrat ipſo facto.

§. IX. *Miſſas quot quilibet legat.*

Item, quia ſunt nonnulli Eccleſiarum Rectores, in quos torpor negligentie in tantum obrepſit, quod vix in Eccleſiis ſuis infra unius ebhomade ſpatium unam Miſſam: nonnulli Altariſte (quod deterius eſt) unam imo nullam per anni circulum in Altaribus & Eccleſiis, in quibus Beneficiati exiſtunt, celebrant, ſeu faciunt celebrare. Quare ſtatuimus, diſponimus & ordinamus, quod quilibet Plebanus ruralis tres Miſſas ad minus in Eccleſia ſua ſingulis ebdomadis, Altariſta vero unam, niſi ad plures celebrandas ex fundatione, vel conſuetudine eſſet aſtrictus, quas omnes teneantur per ſe, vel per alios, legant, & dicant, ſeu decantent *ſub pena Sinodali*, contra facientes gravius proceſſuri.

§. X. *De Copula matrimoniali.*

Item mandamus anterioris juris decreta exequentes, quatenus nullus Presbyter Parrochianum alienum, ſeu quosvis alios etiam ſuos Parrochianos in facie Eccleſie copulet, ſeu copulare preſumet bannis non premiſſis, contra facientes penam Synodalem, præter penam alias a jure talibus inflictam, incurrere volumus in ipſo facto.

§. XI. *Ne rapta raptori copuletur.*

Item mandamus, quatenus nullus raptam raptori copulet, niſi priſtine libertati reſtitutam ſub pena præmiſſa, & quia ſunt nonnulli laici, qui bannis non premiſſis ſe faciunt copulari: ignorantes publicare, ſeu bannum premittere verecundentur, & non curent, & ut pena timoris ad ea præmittenda facilius inclinentur, mandamus omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, quatenus Conſtitutionem *Concilii Generalis*, que incipit: *Cum inhibitio*: preſentibus annexam tribus diebus Dominicis poſt nunc inſtans feſtum Nativitatis Chriſti, ne in premiſſis ſe juris ignorantiam excuſare poterint, ſtudeant publice ex eorum ambonibus publicare.

§. XII. *De Immunitate Eccleſiarum.*

Item, quia fama crebro referente, experientiaque, que efficax rerum magiſtra exiſtit, didicimus, quod nonnulli Conſules civitatum & oppidorum, ac alii Capitanei, Balivi, ceterique poteſtatem habentes, tot onera Clericis & eorum ſubditis & bonis imponant, ut omnia eorum negocia, que per eos agenda ſunt, de bonis Eccleſiaſticis & ſubditorum eorum cuncta fere velint compleri, & quod deterius eſt, bona Eccleſiarum propria auctoritate, imo verius temeritate invadunt, homines Eccleſiarum ſpoliant, & res eorum violenter recipiunt, ſibi jus in eis, cum nullum habeant, vendicantes, non perpendentes, quod eis de rebus Eccleſie nulla diſponendi ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas non auctoritas imperandi, & quia *Statuto* (*c*) *Provinciali* loca, ad que res Eccleſiarum per habitantium in eisdem violentiam ablate deducuntur, Eccleſiaſtico ipſo facto ſubjiciuntur interdicto. Mandamus vobis omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, quatenus in ipſis locis, ad que res ipſe perducte ſunt, & pervenerint, interdictum auctoritate prefati ſtatuti prolatum inviolabiliter obſervetis, alio ſuper hoc a nobis mandato minime exſpectato. In derogationemque Eccleſiaſtice libertatis & contemptum nonnulla ſtatuta faciunt & ordinant, & edicta ſua publice proclamant, jurisdictionem etiam Eccleſiaſticam in eos, qui ad ſuam juſticiam conſequendam ad fores Eccleſie confugiunt bannientes, & proſcribentes impediunt. Sunt & alii, qui Clericos etiam non ſolum in bonis moleſtant, ſed & earum perſonas judicant, captivant, & detinent, & eorum judicio contra Sanctorum Patrum Decreta parere compellunt. Multi etiam in ſue ſalutis grave diſpendium in gradibus conſanguinitatis & affinitatis, & alias a jure prohibitis contrahunt, & contrahere matrimonium preſumunt. Nonnulli etiam contra nervum Eccleſiaſtice cenſure, & in vilipendium & contemptum tempore interdicti contra prohibitionem juris, & aliqui excommunicatos publice ſepeliunt, & Eccleſiaſtice tradunt ſepulture, & quia contra tales preſumptores & temerarios actores ſufficienter juris communis remedio eſt proviſum, (*d*) certa Capitula Corporis juris clauſa. Ne tam illi, qui ea publicare, ſeu illi, quibus publicari & notificari debent, ignorantiam allegare valeant aliqualem, preſentibus noſtris Statutis duximus annectenda. Primo C. *Non minus. De Immun. Eccleſ.* Secundo C. *Cum Inhibitio. De cland. deſp.* Tertio C. *Noverit de ſent. excomm.* Quarto C. *Quoniam ut intel.* & C. *Eos qui. De Immunitate Eccleſ.* Lib. VI. Quinto C. *Quum qui abjectis. De vita & honeſtate Clericorum in Clem.* Quibus etiam addi fecimus: *Si Judex laicus. De ſent. excomm. Lib. VI.* Mandantes omnibus & ſingulis Archi-Presbyteris Sedium noſtre Dioceſis, quatenus preſentia noſtra Statuta una cum predictis Conſtitutionibus eis annexa, antequam de loco recedant, Curie noſtre Notarium recipiant, convocationibusque factis, infra unius menſis ſpatium ſingulis ſuarum Plebanis legant, intiment, & inſinuent, quibusque Plebanis eadem ſtatuta a ſuo Archi Presbytero; pretacti etiam Archi-Presbyteri quilibet a ſuo Archi-Diacono Statuta, *in* (*e*) *proxima Synodo* noſtra nuper edita, ſuis Plebanis per eum communicanda, recipiant, & conſcribi faciant infra tres menſes *ſub pena Synodali*, prefatique Eccleſiarum Rectores eadem Capitula ſuperius deſcripta & annexa infra hinc, & feſtum Epiphanie Domini ſucceſſive certis diebus Dominicis & Feſtivis populo publicent, & publicari faciant.

§. XIII. *Viſitatio Cleri per Archi-Diaconum.*

Item parum eſt jura condere, niſi ſit, qui ea tueatur, & debite executioni demandet ſub obteſtatione Divini judicii & ſuſpenſionis ab officio pena. Mandamus omnibus Archi-Diaconis noſtre Dioceſis, quatenus infra hinc & feſtum Nativitatis Beati Joannis Baptiſte quilibet,

(*c*) Vratislavia ab initio Gneznenſem Archi-Epiſcopum habuit Metropolitam, cujus Provinciæ accenſebatur: nunc videtur immediate S. Sedi Apoſtolicæ ſubjecta.
(*d*) *forte addendum:* per certa.
(*e*) Aliam ergo Synodum præter hanc Wenceslaus celebravit.

bet, prout ad eorum pertinet officium, ſinguli ſingulas ſui Archi-Diaconatus Baſilicas viſitent: auctoritateque Noſtra, quam eis preſentibus impartimur, que corrigenda & reformanda viderint, reforment & corrigant, & preſertim de vita & continentia Clericorum diligentius inquirant, penamque ſtatuti ſupra expreſſi a concubinariis per cenſuram Eccleſiaſticam exigant, & ſi exceſſus qualitas meruerit, vel eorum rebellio gravioribus penis per Nos corrigendum, contumaces Nobis deferant & denuntient. Et an Sacramenta diligenti cuſtodia ſint reſervata? fideli perluſtratione conſpiciant, ſecundumque *Statuta Provincialia antiqua*: ſingulos in Canone & ſignis, an ea competenter faciant & ſciant, & (*a*) modo & forma baptiſandi, & verbis ſubſtantialibus diligenter examinent. Ignorantes ab officio, prout viderint expedire, ad tempus ſuſpendant, nec easdem ſuſpenſionis ſententias juxta eorundem Statutorum tenorem propter noſtram ſententiam relaxent. *Penam Synodalem* transgreſſores Statutorum preſentium, & etiam *in proxima Synodo* ſtatutorum, & preſertim, qui ea non habuerint, & apud quos ea non reperierint, per Nos in pios uſus convertendum ſolvere compellant, ſicque in premiſſis curam ſolertem & diligentem exerceant, officiique ſui debitum irreprehenſibiliter exigant, ne videantur, *que ſua ſunt, quærere, ſed que JESU CHRISTI*, ut talentum miniſterii ſibi traditi, cum Dominus rationem poſiturus cum ſervis ſuis venerit, reddere poterint & repreſentare, multiplicibus virtutum meritis augmentatum: ſuperque multa & plura ab eodem conſtituendi, eternorumque premiorum manſiones conſequi, & in gaudia ſua feliciter poterint & valeant introire.

§. XIV. *De Copula conjugali.*

Cum inhibitio copule conjugalis ſit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus diſtricte obſervari. Unde Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inherentes, clandeſtina conjugia penitus inhibemus: prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus intereſſe preſumat, quin ſpecialem quondam locorum conſuetudinem ad alia generaliter porrigendo; ſtatuimus etiam cum neceſſaria fuerint, contrahenda in Eccleſiis per Presbyteros publice proponantur competenti termino prefinito, ut ille, qui voluerit, ſeu noluerit, legitime impedimentum opponat, & ipſi Presbyteri nihilominus inveſtigent, utrum aliquod impedimentum obſiſtat? Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec quid fieri debeat, ſuper hoc manifeſtis conſtiterit documentis. Si quis enim hujusmodi interdicta conjugia inire preſumſerit in gradu prohibito, etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium, cum illi taliter contrahendo non ex parte ſcientie, ſed affectatores ignorantie videntur. Pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter omne interdictum, etiamſi in conſpectu Eccleſie, contrahere preſumunt. Sane Parrochialis Sacerdos, ſi tales conjunctos prohibere contempſerit, nec non quivis etiam regularis, qui eis preſumpſerit intereſſe: per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus, ſi culpe qualitas poſtulaverit, ſed qui taliter copulari preſumpſerint, etiam in gradu conceſſo, dignam penitentiam injungant, ſi quis autem ad impedienda legitimam copulam malitioſum impedimentum objecerit, Canonicam non aufugit ultionem.

§. XV. *De fide pactionis & conſenſus.*

Noverit Fraternitas tua, &c. *Et infra*: Excommunicamus omnes hæreticos utriuſque ſexus: quocumque nomine cenſeantur: & fautores, receptores, & defenſores eorum. Nec non & qui de cetero fecerint, ſervari Statuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſie libertatem: niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes poſt hujus publicationem ſententiæ fecerint amoveri. Item excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipſorum, nec non Poteſtates, Conſules, Rectores, Conſiliarios locorum, ſi de cetero hujusmodi Statuta & conſuetudines Eccleſiæ fuerint obſer-

(*a*) *deeſt:* de

obſervate, nec non & illos, qui ſecundum ea preſumpſerint judicare : vel in publicam formam ſcribere judicata. Quoniam (ut intelleximus) quorundam Juſticiariorum, Balivorum, Judicumve ſecularium, ac temporalium Dominorum in quibuſdam partibus preſumptuoſa temeritas ſic excrevit, ut in terris eorum ſive diſtrictibus literas Apoſtolicas impetrantes, vel ad Judices Ordinarios Eccleſiaſticos recurrentes, ſuper cauſis, negotiis, ſeu queſtionibus, que de jure, aut antiqua conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinent, obtinere non poſſint, in eis per eosdem ordinarios Judices, vel Apoſtolicas literas juſticie complementum, quin potius ſuper illis recurrere ad judicium ſeculare, vel a lite, cauſa & queſtione deſiſtere compelluntur. Nos juſtitiam noſtram & Eccleſie noſtre ſponte nolentes negligere, qui alios in ſua juſtitia confovemus, ſtatuimus, ne quis impetratores litterarum noſtrarum, vel alios ad forum Eccleſiaſticum recurrentes, ſuper cauſis, que ad idem forum de jure vel antiqua conſuetudine pertinere noſcuntur, ad deſiſtendum vel in foro ſeculari de queſtionibus hujusmodi litigandum, per eorundem Judicum Eccleſiaſticorum, vel impetrantium, vel litigantium, ſeu nolentium litigare, aut propinquorum ipſorum, ſeu rerum illarum, & Eccleſiarum ſuarum captionem, modisque aliis quibuscumque compellat, ſeu compelli faciat, vel procuret, nec per ſe aliosque impediat, quominus coram Judicibus Eccleſiaſticis, delegatis ſeu ordinariis querelantes de cauſis, que, ut premiſſum eſt, ad cognitionem pertinent eorundem, poſſint libere juſtitiam obtinere, nec ad predicta facienda det auxilium, conſilium, favorem. Si quis vero contra preſumpſerit, excommunicationi ſe ipſo facto noverit ſubjacere, a qua, niſi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, vel jurisdictio uſurpata, quam parti, que turbata in perſecutione fuerit ſui juris: de injuriis, damnis, expenſis, & intereſſe, priuſquam per eundem integre fuerit ſatisfactum, nullatenus abſolvatur. Et qui temporale Dominium obtinent, ſuis ſubditis, ne Prelatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem : neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere preſumant, aliquando interdicant : cum talia in derogationem libertatis Eccleſiaſtice preſumantur, ipſo facto excommunicationis ſententie decernimus ſubjacere.

§. XVI. *De vita & honeſtate Clericorum.*

Quoniam, qui abjectis veſtibus proprio congruentibus ordini alias aſſumere & in publico portare, rationabili cauſa ceſſante præſumit, Profeſſorum ordinis illius prærogativa ſe reddit indignum : præſenti conſtitutione ſancimus. Quod, quicunque virgata vel partita publice veſte utetur, ſi Beneficiatus exiterit, per ſex menſes a perceptione fructuum Beneficiorum, que obtinet, ſit eo ipſo ſuſpenſus. Si vero Beneficiatus non fuerit; in ſacris tamen ordinibus citra Sacerdotium conſtitutus: per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad Beneficium Eccleſiaſticum obtinendum. Idem quoque cenſemus de Clericis aliis veſtem talem publice deferentibus: Clericalem dignitatem, vel Perſonatum, ſeu Beneficium aliud obtinentibus, cui cura imminet animarum, nec non ceteri in Sacerdotio conſtituti ac religioſi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinſeci morum intrinſecam honeſtatem oſtendere, ſi preterquam ex cauſa rationabili publice veſtem ferant, hujusmodi ſint eo ipſo, Beneficiati videlicet, a perceptione fructuum Beneficiorum, que obtinent, ſuſpenſi per annum. Ceteri vero Sacerdotes, & religioſi quilibet per idem tempus reddantur ad quodcunque Beneficium inhabiles obtinendum. Sed & tales & ceteri quicumque Clerici utentes epitogio ſeu tabardo foldrato, ita brevi, quod veſtis inferior notabiliter videatur, epitogium ipſum ſeculares Clerici & religioſi adminiſtrationem habentes, teneantur intra menſem dare pauperibus. Ceteri vero religioſi adminiſtrationem non habentes intra idem tempus teneantur ſuis ſuperioribus aſſignare in pios uſus aliquos convertendos. Alii Beneficiati ſuſpenſionis, ceteri vero inhabilitatis penas predictas per idem tempus ſe noverint incurriſſe. Huic inſuper adjicimus ſanctioni : ut Clerici, præſertim

tim Beneficiati caligis cæcacis ', rubeis , aut viridibus publice non utantur.

§. XVII. *De Sepultura Eccleſiaſtica.*

Eos, qui proprie temeritatis audacia, defunctorum corpora non ſine contemptu clavium Eccleſie in cimiteriis interdicti tempore in caſibus nemini conceſſis a jure,vel excommunicatos publice aut nominatim interdictos , vel uſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire preſumunt: decernimus ipſo facto excommunicationis ſententie ſubjacere , a qua nullatenus abſolvantur , niſi prius ad arbitrium Dioceſani Epiſcopi eis , quibus per premiſſa fuerit injuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerit competentem, nullo eis circa premiſſa exemptionis,vel quovis alio privilegio ſub quacumque forma verborum conceſſo,aliqualiter ſuffragante.

§. XVIII. *De Copula illicita.*

Eos, qui Divino timore poſtpoſito in ſuarum periculo animarum: ſcienter in gradibus conſanguinitatis , vel affinitatis conſtitutione Canonica interdictis : aut cum monialibus matrimonialiter contrahere non verentur : nec non religioſos,& moniales,& Clericos, in ſacris Ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes , refrenare metu pene ab hujusmodi eorum temeritatis audacia cupientes : ipſos excommunicationis ſententie ipſo facto decernimus ſubjacere : precipientes Eccleſiarum Prelatis , ut illos , quos eis conſtiterit taliter contraxiſſe, excommunicatos publice tamdiu nuncient, ſeu a ſuis faciant ſubditis nuntiari : donec ſuum humiliter cognoſcentes errorem ſeparentur abinvicem , & abſolutionis obtinere Beneficium mereantur. Per predicta juribus , que ſic contrahentibus alias penas imponunt, in nullo volumus derogari.

§. XIX. *De Juriſdictione & foro competenti.*

Si judex laicus malefactorem captum detineat, & is ſe Clericum dicens , ad Curiam Eccleſiaſticam petat remitti : vel curia ipſa eum tanquam ſuum Clericum repetat: illum judice inficiante Clericum eſſe: & ob hoc minime remittendum, dubitatione hujusmodi, an ſcilicet ſit, qui repetitur, Clericus ? ad Judicem Eccleſiaſticum, quia de re Eccleſiaſtica & Spirituali, vocato tamen ad hoc ſeculari , vel alio cujus intereſt, cognitio pertinebit. Et ſi notorium fuerit : quod idem malefactor ſit Clericus, qui hujusmodi privilegio gaudere debeat : ſtatim absque alia cognitione , ſi fama publica de hoc exſtiterit , aut ipſe pro Clerico communiter habebatur: in continenti, & ante cognitionem Clericatus Eccleſiaſtice curie debet reddi Item etiam cenſemus , ſi reus ipſe ante deprehenſionem pro laico publice ſe non gerens , deprehenſus fuerit in habitu Clericali, tonſuram videlicet , & veſtes deferens Clericales. Nam talem debemus Clericum, donec conſtet de contrario, repreſentare, ſicut de illo , qui in poſſeſſione ingenuitatis exiſtat. Si dicatur ab alio libertinus: legalis ſancit auctoritas : ut probandi neceſſitate non ipſe, ſed adverſarius adſtringatur. Juſtum eſt enim, ut ipſe talis, quem geſtat ex habitu, quouſque appareat aliud, preſumatur: qualis is eſſe , cujus fert habitum, comprobetur. Ex ſtigmate namque conſueto fabricenſibus imprimi, latens fabricenſis agnoſcitur. Cuſtodes aquarum , quos hydrophylaces nominant, quæ eis infigi ſolet, annotatione ſignati, manifeſti ſunt omnibus : & angariarum nomine non tenentur. Iſque ſtatus alicui eſſe videtur, in quo ipſe deprehenditur, donec contrarium doceatur. Non ſic autem volumus obſervari: ſi ante deprehenſionem pro laico publice ſe gerebat : ac pro tali communiter habebatur: quamvis ante deprehenſionis tempus captus fuerit in habitu Clericali: tunc enim reſtituendus non eſt, quouſque fidem de titulo fecerit Clericali , cui eidem probationis onus incumbat propter preſumptionem, quæ adverſus ipſum orta eſt ex delatione laicalis habitus, procedendo tamen contra eum, interim proceſſus quivis judicis ſecularis penitus conquieſcat.

§. XX. *Conductio Euchariſtie.*

Et ut Domino quantum in Nobis eſt, populum reddamus acceptabilem , & bonorum operum ſectatorem , & quod gratis accepimus, gratis aliis communicemus : omnibus Chriſti fidelibus vere confeſſis & contritis , qui ſacrum Cor-

Corpus Chriſti, quando defertur ad infirmos, vel quando ad Eccleſias reportatur, devote conduxerint: ſeu qui verbum Dei totiens quotiens in Eccleſiis predicatur, audierint: nec non & illis, qui ad pulſationem campanarum de mane & de ſero juxta tenorem noſtri mandati faciendum flexis genibus unum PATER NOSTER & tria AVE MARIA ob reverentiam Beate Virginis Marie pro felici ſtatu & unione Eccleſie: & pro pace dixerint, quadraginta dierum indulgentias auctoritate Domini noſtri JESU CHRISTI, & beatorum Petri & Pauli confiſi, miſericorditer elargimur. Item de ſpecialis dono gratie omnibus & ſingulis Presbyteris Curatis & non Curatis, ceterisque Clericis noſtre Dioceſis hic preſentialiter conſtitutis, ut ſibi quilibet valeat eligere confeſſorem ſeu confeſſores, eos qui abſolvere valeat ſeu valeant, in caſibus etiam Nobis a jure, vel conſuetudine reſervatis: plenam auctoritate preſentium concedimus facultatem ad unum annum dumtaxat valituris: caſibus tamen, in quibus ipſo facto quis incidiſſet excommunicationis ſententiam a jure, vel ab homine prolatam, Nobis ſpecialiter reſervamus.

Expliciunt Statuta Wenceslai Wratislavienſis.

Deſcripta ex Libro impreſſo in 4to anno 1512. *Nurembergæ, recuſo Wratislaviæ anno* 1585.

Cl. Lunig (*Continuatione II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag.* 1188.) qui ex eodem Libro hanc Synodum edidit, nullum annum celebratæ Synodi addit: ſed ex *Curio*, *Sileſiacarum rerum Scriptore*, certum eſt, Wenceslaum e Ducum Ligniacenſium ſanguine ortum fuiſſe, & ex Epiſcopo Lebuſiano fuiſſe Pontificis auctoritate translatum ad Cathedram Eccleſiæ Wratislavienſis. Subin reſignaſſe Epiſcopatum ad manus Papæ Martini, ac demum mortuum fuiſſe anno MCCCCXXII. ergo ante hunc annum Synodus hæc celebrata fuit.

Curius, *Hiſtoriographus Sileſiæ*, hæc de eo certa ponit: I. Quod Pretislaus, Anteceſſor Wenceslai II, obierit anno 1376. II. Quod Wenceslaus, Ligniacenſis Dux, & in Epiſcopatu Succeſſor, obierit anno 1417, & ante mortem reſignavit Epiſcopatum in manus Martini V, qui anno 1417. 11. Novembris electus fuit Pontifex in Concilio Conſtantienſi, ſed, quot annis ſederit in Cathedra Vratislavienſi, non dicit. Idem dicit eum *quinquennio* adminiſtraſſe Epiſcopatum Vratislavienſem, ſed unde inchoandum, quo die finiendum? In hac Synodo, quam anno 1416. collocavi ex conjectura, liquet ex §. XII. eum nuper *proximo anno* aliam Synodum celebraſſe.

COLONIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXVII. Sede Rom. vacante. Sigismundi Reg. rom. VIII.

THEODORICUS, Comes de MOERSA, Archi-Epiſcopus Colonienſis ex Præpoſito Bonnenſi, anno MCCCCXIV. VIII. Kal. Maji electus, ab initio ſui Archi-Epiſcopatûs reformandæ in Ordine Eccleſiaſtico diſciplinæ Vigilias admovit, & Primoribus Cleri in cœtum Provincialem congregatis, Leges propoſuit, quas communi conſenſu approbatas, promulgavit anno MCCCCXVII.

Mörckens in Conatu pag. 146. *Idem in Indice Apodictico ad h. annum. In Statutis Coloniæ, anno* 1554. *impreſſis, hujus Synodi nulla fit mentio.*

CON-

Digitized by Google

CONCILIUM COLONIENSE

SUB THEODORICO, ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI, ET ADMINISTRATORE PADERBORNENSI,

In quo Clericorum Regularium in communi viventium inſtitutum, contra impugnantium calumnias defenſum, & publicis tabulis confirmatum fuit.

ANNO MCCCCXVIII. COLONIÆ PUBLICATIO.

Circa annum MCCCCXVIII. haud levi procella agitati ſunt Regulares Clerici, qui ſecundum D. Auguſtini inſtitutum vitam in communi ſocietate viventium amplexi erant, & jam ab aliquot annis magno Germaniæ bono florere cœperant. Auſus quippe Matthæus Grabbo Razeburgenſis, e Predicatorum familia Theologiæ Profeſſor, librum a ſe conſcriptum ſpargere in vulgus, quo contendebat, *fas non eſſe ulli extra mendicantium ordines amplecti aliquod vitæ inſtitutum*, in quo palam ſecundum Evangelica conſilia paupertatem, caſtitatem, & obedientiam profiterentur. Is liber, tanquam claſſico inflato, multos adverſarios concivit Clericis hiſce ex mendicantium familiis. a quibus traducti, oppugnatique. At poſtquam ea ad Theodoricum Colonienſem Archi-Epiſcopum delata fuere; convocavit illa *in Concilium* ex omnium facultatum Collegiis viros eruditos: quorum judicio cum inſtitutum Clericorum magnopere probaretur, Archi-Epiſcopus publicis etiam tabulis confirmavit.

Schatenus Tom. II. Annal. Paderborn. ad b. ann.

Gelenius de Magnitudine Lib. III. Syntag. 39. pag. 451.

CONCILIUM PROVINCIALE SALTZBURGENSE

Anno Chriſti MCCCCXVIII. Martini V. Pp. I. Sigismundi Reg. rom. IX.

Cœptum anno MCCCCXVIII. medio Novembri, finitum MCCCCXIX. menſe Januario.

Fœdus inter Archi-Epiſcopum Salisburgenſem, ejusque Suffraganeos Epiſcopos initum pro tuenda Immunitate Eccleſiaſtica

Anno MCCCCXIX.

NOS EBERHARDUS, Dei gratia, Archi-Epiſcopus Salisburgenſis, S. Sedis Apoſtolicæ Legatus. Nos ejusdem gratia Hermannus Friſingenſis, Albertus Ratisbonenſis, Georgius Paſſavienſis, Bertholdus Brixinenſis, Erneſtus Gurcenſis, Engelmanus Chiemenſis, Ulricus Seccovienſis, & Wolfgangus Lavantinus Epiſcopi, Provinciæ Salisburgenſis Suffraganei, hiſce patentibus atteſtamur pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris. Poſtquam pro bono publico prætactæ Provinciæ ad recuperandam Immunitatem Eccleſiaſticam, & bonum regimen *Concilium Provinciale* octava poſt Feſtum S. Martini die, in urbe Salisburgenſi per Nos Archi-Epiſcopum Eberhardum convocatum, & rite celebratum fuit; ubi inter cætera ad dictum Concilium diverſi defectus, gravamina, & importunitates delata fuerant, quæ Nobis, noſtris Prælatis, & Clero a quibusdam ſæcularibus Principibus, Dominis, & Equitibus, Vaſallis, eorumque Officialibus, & ſubditis in dicta provincia commorantibus contra Pontificia, & Cæſarea jura, Clerique immunitatem attentantur. Quapropter etiam Nos, & illud Concilium, Sereniſſimum Principem noſtrum, Clementiſſimum Dominum, Dominum SI-

Digitized by Google

GISMUNDUM Romanorum regem pro assistentia contra dicta gravamina humiliter invocavimus, & cum Nos ipse noster Clementissimus Dominus Romanorum Rex suis regiis litteris desuper assecuraverit, quod Nos matura deliberatione & Capitulorum uostrorum consilio confœderaverimus, nosque etiam vigore præsentium confœderamus sequenti modo, & promittimus etiam hoc fœdus servare, nobisque invicem succurrere sub fide principali fideliter & candide. Primo itaque, si aliquis ex sæcularibus cujuscunque status & conditionis contra unum, aut plures nostrum, vel Prælatos, Clerique immunitatem inique egerit, tunc gravatus, vel gravati secundum jura, aut statuta hujus provinciæ contra talem interdictis, & excommunicatione procedat, vel procedant, donec resipuerit & parti gravatæ satisfacerit; & si ejusmodi sæcularis persona reniteretur, nec satisfacere vellet, & sic in sua temeritate permaneret, post sex septimanas incepti processus Nos invicem invocabimus nostri, nostrorum Prælatorum, & Cleri causa pro assistentia contra talem sæcularem personam, & qui ita inter Nos invocatus fuerit, is sine mora processum & excommunicationem patentibus literis in sua Diœcesi contra sæcularem publicare teneatur, juxta tenorem, processus fideliter & candide continuando usque ad reorum resipiscentiam. Si autem, quod Deus avertat, tales personæ in contumacia perseverarent, & gladium Spiritualem Censuratum spernerent, deberetque invocari gladius temporalis, præsertim nostri prænominati Clementissimi Domini Romanorum Regis, id fieri debeat nostrum omnium aut potiorum e Nobis consensu & consilio: ita tamen, ut Nos, & nostrum quilibet, qui ita invocatus fuerit, ut præmittitur, assistentiam, consilium, aut consensum sine mora impertiri teneamur, & teneatur, præclusa omni omnino tergiversatione. In quorum omnium fidem, & perpetuam rerum scriptarum memoriam hasce litteras fieri, & nostris, ac nostrorum Capituloruum dependentibus sigillis roborari curavimus. Datum post Nativitatem Christi anno 1419. Dominica immediate ante Festum S. Antonii.

Meichelbeck loco citando Historiæ Frisingensis.

Meichelbeckii Notæ. Has litteras vulgari idiomate fuisse conscriptas omnino nobis persuasum habemus. Certe in Frisingensibus chartariis reperiuntur exaratæ sermone germanico. Verum, quia exemplar nobis exhibitum ob plures lacunas ex litteris detritis ac fugientibus orus legi totum non poterat, opus erat Instrumentum illud aliunde, & quidem ex Salisburgensi Historia excerpere.

Cæterum ex his sancti Fœderis inter Episcopos initi litteris discent Collectores Conciliorum Synodum Salisburgensem eodem adhuc anno, quo Constantiense terminatum fuerat, nempe A. 1418. medio fere mense Novembri fuisse institutam: & mense Januario anni sequentis, (1419.) hanc piam societatem adversus violatores Ecclesiasticæ Immunitatis coluisse. Item plures Episcopos huic tractatui, quam dicto Concilio Salisburgensi fuisse præsentes.

Præter Eberhardum, Archi-episc. Salisburgensem, interfuere: Albertus Ratisbonensis, Hermannus Frisingensis, Engelmanus Chiemensis, Ulricus Secoviensis, Wolfhardus Lavantinus, Episcopi: & absentium Præsulum Pataviensis, Brixinensis, & Gurcensis Procuratores, una cum Abbatibus, Præpositis, aliisque Præiatis & Primoribus Provinciæ Salisburgensis.

Totius Concilii intentio eo spectabat, ut Prædecessorum Archi-Episcoporum Friderici, Conradi, Piligrini Statuta in Provincialibus Synodis concepta, in memoriam revocarentur.

Conditi fuere Articuli XXXIV. publicandi, & inculcandi. Horum articuli plerique a Decretis Concilii Generalis Constantiensis non differebant: aliqui singulariter Wicleffi virus, & mulierum indecentia vestimenta reprehendebant.

Judæi jussi non alio, quam cornuto pileo, uti, ut sic a Fidelibus discernerentur.

Aldekreiter hoc Concilium ad A. 1418. refert.

Dukerus scribit, anno 1419. Episcopos hujus Provinciæ iniisse Fœdus contra invasores libertatis Ecclesiasticæ.

Fœdus refert *Meichelbeck Historiæ Frisingensis Tom. II. pag.* 192, 193. ex quo hæc bona fide, nec plura habente, excerpsimus.

ARCHI-

ARCHI-DIACONALIS SYNODUS HALBERSTADENSIS

ANNO CHRISTI MCCCCXIX.

Declaratio duorum Parochorum Diœceſis Halberſtadenſis, coram Henrico Archi-Presbytero in Synodo facta, de Decima Monaſterio Eylwardeſtorpienſi ſolvenda.

NOS HENRICUS, Archi-Presbyter Banni Orientalis, publice recognoſcimus ex præſentibus, quod juxta annum Domini M. quadringenteſimum decimum nonum *Sanctam Synodum* Feria ſexta poſt Matthæi Apoſtoli in Quernforde celebrantes, honorabiles Viri, Domini Joannes Czygkalo Plebanus in Muchile, & Joannes Michaelis Plebanus in Quernforde, declaraverunt, . . . als . . . . . ad quæſtionem petitoriam, coram Nobis judicialiter motam per Venerabilem Dominum Abbatem in Eylferſtorff, quod expedit juxta conſuetudinem patriæ, & terræ Decimam exſolvere de omnibus feminibus & ſementis in agris, pro quocunque tempore anni ſeminatis, meſſis & collectis, non obſtantibus aliis quibuscunque.

Publicata ſunt hæc in præſentia Domini Heinrici, Plebani de Schapslede: Domini Heynemanni, Canonici caſtri Quernforde: Domini Joannis, Plebani in Dornſtede; Laycorum vero: Clauwes, Gerynghen dicti Mollhuſen, & aliorum plurimorum fide dignorum. In evidentiam præmiſſorum Sigillum noſtri officii præſentibus eſt ſubimpreſſum.

Ludewig Reliquiæ MS. Tom. I. pag. 453. 454.

MOGUNTINA ENCYCLICA

CONRADI (a) Archi-Epiſcopi, ad Decanos & Clerum Moguntinum.

Anno Chriſti MCCCCXX. Martini V. Papæ III. Sigismundi Reg. rom. XI.

VENERABILIBUS TAM NOSTRE MAJORIS, QUAM ALIARUM COLLEGIATARUM ECCLESIARUM NOSTRARUM CIVITATIS ET DIOECESEOS MOGUNTINE DECANIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM, ET MANDATIS NOSTRIS DISTRICTIUS OBEDIRE.

I. FElicis recordationis Predeceſſores noſtri conſiderantes, quam deteſtabile ſit inobedientie vitium, quod ex radice ſuperbie traxit originem, inter cetera pro honore & reverentia Prelatorum, qui columpne Eccleſie forecenſentur, provide ſtatuerunt, hoc quoque teneri, & per univerſos Canonicos Eccleſiarum hujusmodi obſervari, & fieri voluerunt, quod Canonici Prælatis ipſorum in omni exhibita reverentia aſſurgendo, & in aliis prerogativis tanquam obedientes eſſe deberent, & devotionem exhibere ſpecialem, ut per ſigna hujusmodi ipſi Decani a ſimplicibus Canonicis diſcerni valerent, ſed quia nonnulli tunc, nunc quoque moderni Canonici immemores juramenti, in eorum receptionibus preſtiti, de conſuetudinibus Eccleſiarum obſervandis, nec adver-

(a) Conradus III. Waldgravius in Dunen, Rhingravius zum Steyn, electus fuit anno 1419. 23. Septembris Archi-ep. XLVII. Obiit 1434. 10. Junii. *Gudenus Cod. Diplom. Tom. IV. pag.* 122. & *Serarius Lib. V. rerum Mogunt. pag.* 874.

Digitized by Google

advertentes, quod, ſicut legum, ſic antiquarum conſuetudinum transgreſſores juxta utriusque juris precepta non immerito ſunt plectendi contra debitum obedientie, & conſuetudinem hujusmodi juri conſonam, ex quadam arrogantia vel ſimulatione quadam motu proprio venire & facere preſumpſerunt, & preſumunt, & inobediendo in his, que juſta ſunt & honeſta, multipliciter contradicunt: propter quod non fuit, aut hodie dubium eſt, quia talia preſumentes notam inobedientie & reatum perjurii tunc incurrebant, & hodie moderni quidam, quod dolenter ymmo & diſplicenter intelleximus, incurrere non verentur.

II. Nos igitur, qui ſupradictis.... Prædeceſſoribus noſtris in hac S. Sede ſucceſſimus, ſic jugum Domini, quod ipſi occaſione premiſſorum humeris ipſorum ſupportarunt, collo noſtro abjicere non volentes, obedientiam & reverentiam debitas & devotas Prelatis Eccleſiarum predictarum, maxime vobis Decanis non ſolum per Canonicos, ymmo & a fortiori per Vicarios decernimus & volumus exhiberi. Vobis & ſingulis veſtrum in virtute ſancte obedientie, & ſub excommunicationis pœna diſtricte precipiendo mandantes, quatenus contra omnes & ſingulos Canonicos & Vicarios, qui vobis, aliisque Prelatis ipſorum quomodolibet in obediendo, debitam quoque reverentiam exhibendo contradicunt, ad penas & cenſuras in C. *Præterea. de Majoritate & Obedientia.* in Statutis Provincialibus contentas quoad Canonicos, quantum vero ad Vicarios ad clauſtralem, aut alias juxta exceſſus qualitatem, intrepide & omni excuſatione poſtpoſita procedatis, & ſinguli veſtrum procedant, prout excomm. ſententiam predictam, nec non indignationem Dei & noſtram velitis evitare.

III. Ceterum cum non tantum ſacrorum Canonum, verum etiam Statutorum Provincialium prædictorum ſuper incontinentia Clericorum hactenus quam plura emanarint inſtituta, cum mulieribus cohabitationis vitium excluſiva, nulla tamen eorundem Clericorum etiam quantocunque digeſta conſilio uſque nunc medela ſufficit; quin, quod etiam diſplicenter intelleximus, & non ſine cordis amaritudine referimus; nonnulli Prelati, Canonici, Sacerdotes, & Clerici obſcenis voluptatibus inhiantes, adhuc hodie publice detineant concubinas. Ne igitur delictum hujusmodi tranſeat impunitum, vobis Decanis omnibus & ſingulis .... ſub penis & cenſuris antedictis, & ut ſupra, diſtricte precipiendo mandamus, quatenus ad hujusmodi *Concubinatus* vitium extirpandum, ſine fictione una Nobiscum laborantes, ſinguli veſtrum, ſingulis vobis ſubditis tam Canonicis, quam Vicariis hujusmodi vitio incontinentie reſperſis, vice & authoritate noſtra diſtrictius injungendo precipiatis, ut infra terminum congruentem, ſingulis ipſorum per ſingulos veſtrum eis adhoc prefigendum, concubinas hujusmodi relinquant, & a ſe ſine fraude & dolo quibuscunque prorſus repellant ſub penis & cenſuris tam Canonum, quam Statutorum predictorum, quas contra facientes, & inobedientes, & rebelles incurrere volumus ipſo facto. Ad quorum etiam declarationem, & denuntiationem, ac aggravationem, & reaggravationem, prout opus fuerit, procedendi, vobis omnibus & ſingulis omnimodam tenore preſentium tradimus poteſtatem.

IV. Et, ne Sacerdotes ceu Clerici rurales ab hoc Edicto videantur excluſi, Archi-Dyaconis, ſeu Præpoſitis ipſorum pari modo mandamus: ſubditos ipſorum a vitio concubinatûs hujusmodi totis viſceribus refrenare, ſimilem poteſtatem declarandi & reaggravandi ipſis preſentibus concedentes. Vos etiam Decani, & Archi-Dyaconi, & Præpoſiti ... taliter vos exhibeatis in premiſſis, ne ſanguis ſubditorum noſtrorum de noſtris, ſeu veſtris manibus requiratur, & prout penas & indignationes ſupra dictas volueritis evitare.

In cujus rei teſtimonium &c. Datum ſabbato die poſt Feſtum Aſcenſionis, anno Domini MCCCCXX.

Cl. Gudenus Tomo IV. Codicis Diplomatici Anecdotorum No. LIV. pag. 128.

Anno 1420. dedit ad Cleri optimates Literas in Eltvilla, quibus cum de vitiis aliis, tum vero maxime de obſcœno concubinatu funditus evellendo monuit.
Serarius Rerum Moguntin. L. V. pag. 874.

CON-

CONCILIUM LUBECENSE

Anno Chriſti MCCCCXX. Martini V. Papæ III. Sigismundi Reg. rom. XI.

SUB JOANNE EPISCOPO.

SUMMA CAPITULORUM.

I. *Innovatio veterum Statutorum.*
II. *Reſervatio caſuum Epiſcoporum.*
III. *Enumerantur caſus reſervati.*
IV. *Interdictum concubinis & ſuſpectis.*
V. *Præceptum veſtium modeſtarum.*
VI. *Tonſuræ Clericalis.*
VII. *Ordo Lubecenſis Eccleſiæ ſervandus.*
VIII. *Interdictum ebrietatis.*
IX. *Alienorum Clericorum.*
X. *Alienorum Epiſcoporum & Quæſtuariorum.*
XI. *De non publicandis Indulgentiis extraneis.*
XII. *De ſervando interdicto locorum.*
XIII. *Quæ licita tempore interdicti.*
XIV. *De iis, qui cauſam interdicto dederunt.*
XV. *De ſpernentibus excommunicationem.*
XVI. *De celebrantibus in Eccleſiis non dedicatis, vel pollutis.*
XVII. *Qui ſepeliendi, qui non?*
XVIII. *Excommunicantur impedientes jurisdictionem Epiſc.*
XIX. *Ne duæ Miſſæ eadem die.*
XX. *Ne fiat conventio pro miniſtrandis Sacris.*
XXI. *Contra uſuras Clericorum.*
XXII. *Confeſſiones in publico audiendæ.*
XXIII. *De non admittendis extraneis.*
XXIV. *Chriſma in Cœna Domini acceptandum.*
XXV. *Indulgentiæ comitaturis viatico deportato conceſſæ.*
XXVI. *Ne oppignorentur vaſa ſacra.*
XXVII. *Clauſura Monialium arctior præcipitur.*
XXVIII. *Baptiſmalia vaſa clauſa ſervanda.*
XXIX. *Parochi ne urbe exeant citra licentiam.*
XXX. *Beneficiati ſuo tempore ordinandi.*
XXXI. *Quot Patrini baptizandis.*
XXXII. *Pœna tabellionum non auctorizatorum.*
XXXIII. *Copia Synodi habenda ſub pœna.*
XXXIV. *Indictio futuræ Synodi.*
XXXV. *Miſſarum indictio.*

JOHANNES, (*a*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS LUBICENSIS, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

CUm ideo factæ ſunt conſtitutiones, ut earum metu humana coerceatur audacia, tutaque remaneat inter reprobos innocentia, ad cohibendam humanam audaciam de peccato conſtitutiones quasdam vitiis, & concupiſcentiis *in hac noſtra Synodo* proſpeximus opponendas, inhærentes veſtigiis tam Divini quam humani juris, per quod genus humanum, ut honeſte vivat, alterum non lædat, jus ſuum cuique tribuat, informatur. Quia igitur Rex pacificus, pia miſeratione, diſpoſuit, ſibi ſubditos fore pudicos, pacificos, & modeſtos, ad obſervationem iſtorum exhortationes, inhibitiones, & mandata noſtra cum quibusdam noſtris conſtitutionibus, Nobis, & univerſo Clero noſtro neceſſariis, publicamus, volentes & decernentes, ut quilibet intercedere debeat, ne in his ignorantiam prætendere valeat & allegare, quia præſens notificatio, & infraſcriptorum publicatio mandatorum habetur loco monitionum Canonicarum juxta quodlibet mandatum infraſcriptum, ita quod delinquentes in infraſcriptis, condignis pœnis, puniantur.

I. *Imprimis* itaque Statuta & Conſtitutio-

(*a*) Joannes Schele, Hannoveræ natus, eligitur Epiſcopus VII. hoc nomine, Lubecenſis, anno 1420, fuerat Decanus Bremenſis Metropolitanæ, Theſaurarius Mindenſis Cathedralis, & Canonicus Dorpati in Lithuania. Antea Secretarius Sigismundi Regis, in Concilio Baſileenſi Doctor Canonum promotus hoc eodem anno 1420. Bononiæ teſte diplomate apud *Lunig. P. II. Spicileg. Eccleſ. pag.* 388. Poſt ab obſequiis fuit Alberti Regis Hungariæ. obiit Viennæ anno 1439, ſepultus in Collegio Scotorum. Grundliche Nachricht der Statt Lubeck 1713. *in* 8vo.

Digitized by Google

tutiones Prædeceſſorum noſtrorum innovamus, præcipimus, & mandamus, ut Præpoſiti, Decani, cæterique noſtrarum Eccleſiæ & Diœceſis Prælati, quibus hoc de jure, privilegio, vel conſuetudine legitime præſcripta competit, ſuorum ſubditorum, infra duos menſes proxime ſecuturos, ſic ſtudeant exceſſus corrigere, ut non ſint deſides, negligentes, ſeu remiſſi, ante oculos Deum habentes, juſtitiam ſtudeant exercere, ut non quæ ſua, ſed quæ JESU CHRISTI ſunt, quærant, pœnam Canonicam, quæ magis timeatur, excedentibus infligendo, ne ſanguis ſubditorum de manibus Prælatorum requiratur. Alioquin hujusmodi jurisdictionem Canonicam, monitione præmiſſa, volumus ad Nos devolvi, maxime juxta Canonicas ſanctiones.

II. Item caveant omnes & ſinguli Prælati ac alii, & omnino ſe abſtineant, ne ſe intromittant de caſibus, Reverendis Patribus, Dominis Epiſcopis, Nobisque de jure, vel conſuetudine ſpecialiter reſervatis, & ipſos ad Nos deferant, ne abſolvendo in his, vel judicando, in quibus authoritatem noſtram non habent, umbram exhibeant in opere Domini, & non ſit veritas in effectu. Nam quamvis quilibet Sacerdos in ſui ordinatione accipiat poteſtatem ligandi & ſolvendi, dummodo habeat materiam, caſus tamen infraſcripti, ſeu Canones, Epiſcopis ita reſervantur, quod de ipſis nulla attribuitur inferioribus facultas abſolvendi.

III. Qui caſus ſunt: excommunicatos majori excomunicatione abſolvere, pœnitentias ſolennes, Dei & Sanctorum blaſphematoribus, ac matrimonium clandeſtinum, vel contra interdictum Eccleſiæ contrahentibus imponere, de votorum quorumlibet immutatione, de incendio, ſacrilegio, inceſtu Sanctimonialium, male ablatorum, incertorum, vel quando non extant hi, quibus facienda eſt reſtitutio, certorum reſtitutione, de homicidio, de parvulorum oppreſſione, de ſortilegio, de falſo teſtimonio ſeu inſtrumento, de Eccleſiarum, & Eccleſiaſticæ emunitatis violatione, de perjurio, de adulterio, de percuſſione parentum, de peccato contra naturam, & maxime cum brutis, & aliis ſimilibus ſeu enormibus abſolvere, ſeu quomodolibet diſpenſare. Hinc eſt, quod ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ ſtatuimus, ne quis Clericus, ſæcularis aut Religioſus, cujuscumque Status, aut dignitatis fuerit, in prædictis caſibus, ſententiam noſtram ſine ſpeciali licentia diſpenſet vel abſolvat.

IV. Item firmiter inhibemus, ne quisquam ſacri Altaris Miniſter in ſacris conſtitutus habeat concubinam, vel etiam talem in domo ſua familiam, de qua quocumque modo ſiniſtra ſuſpicio, vel infamia veriſimiliter poterit ſuboriri. Mandamus ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio latæ in his ſcriptis ſententiæ, ut omnes Clerici noſtræ civitatis & Diœceſis habentes concubinas a ſe ipſas removeant indilate, videlicet intra ſpatium quatuordecim dierum, ita ut non hoſpitiis, nec veſtitu, nec alimentis ipſis procurent, vel faciant procurari.

V. Item cum veſtitus indecens, & incompoſitus mentis incompoſitionem indicet, & cor nuntiet impudicum, mandamus, ut quisque Clericus iſto utatur habitu, quem Canones ſacri concedunt, ut nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus utantur, nec veſtimenta deferant nimia brevitate, vel longitudine notanda, nec quisquam tenacula aurea, vel argentea in togis, vel ſuperiori veſte circa collum, vel intuitum ante pectus, aut in manicis circa manus, ſuperfluitatem inducentia publice deferre præſumant. Itaque omnibus & ſingulis Beneficiatis, & in Sacris Ordinibus conſtitutis uſus veſtium rubei & viridis, lucidorum colorum, poſt duos menſes à dato præſentium computandos, ſub excommunicationis pœna ſtrictiſſime interdicimus.

VI. Et Clerici cum Tonſura rotunda & corona raſa & ampla ſicut decet Clericos, præſertim in Sacris conſtitutos incedentes (*b*) in miniſteriis Divinorum religionem deferant anni temporibus congruentem.

VII. Item in omnibus Divinis Officiis & horis nullum ordinem præter ſolum Lubicenſ. ordinem præcipimus obſervari.

VIII. Item cum ebrietas mentis inducat exilium, & libidinis provocet incen-

(*b*) *lego:* incedentes.

Digitized by Google

cendium , ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ prohibemus , ut nullus Clericus Beneficiatus, vel in Sacris conſtitutus, in ea civitate,vel loco aut villa, ubi hoc Beneficium ſeu manſionem, ſeu Beneficiati vices gerit , occaſione ludorum tum taxillis, vel inter ſocios potando viciſſim præſumant tabernas temere viſitare.

IX. Item mandamus , quod nullus Clericus ex Diœceſi aliena recipiatur, ſeu ad ſervitium , ſeu ad Beneficium aliquod Eccleſiaſticum in noſtra Diœceſi , niſi probaverit Nobis , aut Officiali noſtro per literas proprii Epiſcopi ſui, vel alias, Canonice ſe ordinatum , & quod habens executionem ſui Officii Diœceſim ſuam laudabiliter ſit egreſſus. Nam frequenter accidit , quod excommunicati, & irregulares, & aliis criminibus irretiti , cum in ſuis non admittantur Diœceſibus,ad alienas tranſeant, Divina celebraturi,in animarum ſuarum grave periculum ad ſcandalum plurimorum;alioquin in contrarium facientes excommunicationis ſententiam ferimus in his ſcriptis.

X. Præterea firmiter inhibemus, ut nullus alienus Epiſcopus ad Pontificale Officium in noſtra Diœceſi qualitercunque exercendum , vel aliqui quæſtionarii ad exercendum prædicationis, vel quæſtus officium deinceps aliquo modo admittantur , niſi fuerint ſuper his noſtris litteris ſpecialiter communiti.

XI. Item inhibemus ſub pœna excommunicationis , quam ferimus in his ſcriptis , ut nullus , ſive Clericus , ſive laicus indulgentias extraneorum Epiſcoporum pronuntiet , ſeu pronuntiari faciat in noſtra Diœceſi , niſi ad eas litera certi noſtri conſenſus , ratihabitionis, & confirmationis acceſſerit & voluntas.

XII. Item ſtatutum eſt a jure, quod quicunque in loco interdicto ab homine, vel etiam a re ſcienter & ſolenniter, campanis pulſatis , & januis apertis celebraverint, niſi privilegium ſuper hoc exiſtat, & niſi in quinque Feſtivitatibus , ſcilicet Natali Domini, Paſchæ , Pentecoſtes , Aſſumptionis Virginis Glorioſæ, & Corporis Chriſti , quæ per Bonifacium IX. quatuor prædictis eſt adjecta, irregularitatem incurrant, a qua non per alium, niſi per Summum Pontificem poterunt liberari , ſed , januis clauſis , campanis non pulſatis poſſunt , imo debent ſubmiſſa voce (interdictis & excommunicatis, & quibuscunque aliunde venientibus, id eſt, de gremio Eccleſiæ non exiſtentibus Clericis & laicis, ac etiam Religioſis quibuscunque , niſi ſuper his privilegiati exiſtant , & privilegium ſuum prius oſtenderint , excluſis) Divina Officia celebrari, & tantum infraſcripta Sacra miniſtrari.

XIII. Permittitur etiam tempore interdicti baptiſmus parvulorum , pœnitentia non tantum morientium,ſed etiam ſanorum & Euchariſtia , infirmorum confirmatio in fronte , confectio chriſmatis & unguentorum etiam debet permitti tempore interdicti. Hoc ſane expreſſo , quod pœnitentia non ſolum infirmis, ſed & ſanis tempore interdicti injungitur , dum tamen excommunicati non fuerint , qui præterquam in mortis articulo ad eandem nullatenus admittantur.

XIV. Illis etiam , propter quorum culpam , dolum , vel fraudem fertur ſententia interdicti , vel qui ad perpetrandum delictum aliquod præbuerunt auxilium , conſilium , vel favorem , niſi de ipſo delicto ſatisfactionem fecerint competentem , non eſt proxime Beneficium aliquatenus concedendum.

XV. Item pervenit ad Nos , quod multi excommunicationem vilipendentes, excommunicatos publice admittunt , ad Divinum Officium , celebrantes coram ipſis ſcienter , vel ignorantia affectata. Quamobrem in omnes tales , qui id animo fecerint , vel qui ipſos ad Eccleſiaſticam ſepulturam receperint, præter pœnas alias in jure expreſſas ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ ſententiam generaliter ferimus in his ſcriptis. Interdicentes etiam reconciliationem omnibus cimiteriis illis , in quibus excommunicatorum corpora ſunt ſepulta.

XVI. Similiter ſub eiſdem pœnis firmiter prohibemus ne quiſquam in Eccleſiis non dedicatis , aut per effuſionem ſeminis , vel ſanguinis , ſeu alias per violentiam pollutis , vel in privatis domibus, ſeu ad Altaria non conſecrata , vel etiam portatilia, de cætero celebrare præſumat. Ne quisquam de qualicunque Beneficio

Ec-

Eccleſiaſtico, quocunque nomine cenſeatur, ſi mereatur dici Beneficium, ad cujus fundationem, confirmationem Epiſcopalis conſenſus, & authoritas efficaciter non acceſſit, directe vel indirecte ſe aliquatenus, ſub eisdem pœnis, intromittat, cum talia ſine Epiſcopali auctoritate exerceri nequeant aut etiam uſurpari. Inſuper Statutum felicis memoriæ Domini HEINRICI quondam Epiſcopi Lubecenſ. Prædeceſſoris noſtri amplificandum ſtatuimus, & ſub pœna per eundem in contrarium facientes promulgata inhibemus, ne deinceps quis, præſertim in Eccleſia noſtra Cathedrali Lubecenſi ſepeliatur.

XVII. Item: niſi per Nos propter Beneficia impenſa ſepeliendus dignus fuerit declaratus. Item mandamus & præcipimus, quatenus omnes & ſinguli, qui plura habent Beneficia ex conſuetudine, vel ex jure incompatibilia, infra menſem ſuæ incompatibilitatis diſpenſationem, ſi quam habent, debeant adhibere. Alioquin contra ipſos executione, in quantum de jure poterimus, procedemus. Inſuper ad reprimendum illicitos auſus malignantium, veſtigiis Venerabilium Dominorum BORCHARDI, HEINRICI, & JOHANNIS Epiſcoporum quondam Lubecenſium, noſtrorum Prædeceſſorum, inhærere, ac juſtitiam noſtram, & Eccleſiæ Lubecenſis ſponſæ noſtræ defenſare volentes merito, ut tenemur, in præſenti *Sancta Synodo* declaramus, eſſe ſtatutum, decretum, & ordinatum, ac etiam ſtatuimus & ordinamus, ne deinceps ulla perſona Eccleſiaſtica, vel ſæcularis; quantacunque præfulgeat nobilitate, aut præeminentia ſtatus, bona noſtra Epiſcopalia, ac Dominorum noſtrorum Præpoſiti, Decani, Canonicorum, & Capituli Eccleſiæ noſtræ Lubecenſis violenter invadat, occuper, aut rapiat, aut invaſoribus, occupatoribus, aut ſpoliatoribus præſtet auxilium, conſilium, favorem, vel Nos, ſeu Dominos noſtros, Præpoſitum, Decanum, Canonicos, & Capitulum prædictos, aut Eccleſiam noſtram in juribus, jurisdictionibus, & libertatibus noſtris, ſeu ipſorum impediat vel perturbet, nec etiam colonos, villarios, aut ſubditos noſtros, aut Præpoſiti, Decani, Canonicorum, & Capituli prædictorum capiat, res vel bona ipſorum violenter occupet nomine pignoris, res eorum violenter capiat, eos bonis ſuis ſpoliet, equos, boves & oves, & alia pecora eorum in prædam abducat, per oneroſas & violentas hoſpitalitates, & indebita ſervitia eos affligat, & illicitas exactiones, tallias, ſeu collectas, ac vectigalia, ſeu precarias eis imponat, nec præmiſſa ſic occupata, rapta, capta, ablata, ſeu deducta emat, vel detineat, nec ad præmiſſa facienda det conſilium, auxilium, vel favorem. Si qua vero perſona, cujuscunque conditionis aut ſtatus contrafacere præſumpſerit, niſi infra ſex dies immediate ſequentes, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos pro tertio & peremtorio termino, ac monitione Canonica ſibi aſſignamus; occupata, rapta, capta, ablata, extorta, ſeu abducta reſtituerit, aut de damnis, violentiis, & injuriis, perturbationibus, & moleſtiis deſtiterit, excommunicationi ipſo facto ſe noverit ſubjacere. Si qui vero Domini temporales, Comites, Barones, ſeu Nobiles, ſeu Domini temporales, cujuscumque dignitatis, conditionis, aut ſtatus exiſtant, ſeu exiſtat, aut Advocati, ſeu Capitanei ipſorum, ſeu ipſius, aut majoris oppidorum, caſtrorum, aut villarum noſtræ Diœceſis in hujusmodi ſententias excommunicationum inciderint, & eas animis ſuſtinerent induratis, per menſem a tempore lapſus publicatæ monitionis prædictæ computandum, in diſtrictibus, ſeu terris dictorum Dominorum temporalium, Comitum, Baronum, & Nobilium, ſeu Domini temporalis, & per omnes Parochias diſtrictuum, ſeu terrarum ipſorum, ſeu diſtrictus ipſius in noſtra Diœceſi conſtitutas, ac per oppida, caſtra, & villas prædictorum, dicta monitione præmiſſa; generaliter ceſſetur a Divinis. Si qui vero milites, ſeu miles, armigeri, ſeu armiger, vel oppidanus, colonus, aut alius quicunque noſtræ Diœceſis in hujusmodi Prædeceſſorum noſtrorum & noſtras ſententias inciderint, ſeu inciderit, & eas, ut ſupra, per menſem animis ſuſtinuerint induratis, vel ſuſtinuerit, in Parochiis illis, ſeu in Parochia illa duntaxat, in quibus, ſeu in qua tenent, ſeu tenet domicilia, ſeu domicilium prædicto menſe elapſo ceſſetur generaliter a Divinis. Et ne aliquis prædictorum malefactorum hujus-

hujusmodi ſtatuti, ſeu decreti ignorantiam valeat prætendere, omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus & interceſſoribus per noſtras civitates & Diœceſim Lubecenſes ubilibet conſtitutis, in virtute ſanctæ obedientiæ & nihilominus ſub pœna excommunicationis, quam trium dierum ſpatio pro canonica monitione præmiſſa in ipſos & ipſorum quemlibet ferimus in his ſcriptis, ſi non fecerint, quod mandatur, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus ipſorum ſinguli in ſuis Eccleſiis, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, cum populus convenerit ad Divina, hujusmodi ſtatutum ſeu decretum per ſe publicent, ſeu per alios faciant publicari.

XVIII. *Item* excommunicamus omnes & ſingulos, tam Clericos, quam laicos, cujuscunque conditionis fuerint, qui Nos impediunt directe vel indirecte, per ſe, vel per alium, aut alios in noſtra jurisdictione Epiſcopali, in his, quæ ad officium noſtrum Paſtorale ſpectant. Innovamus inſuper vetera Statuta Prædeceſſorum noſtrorum de areis & dotibus ædificandis, de anno gratiæ, & de memoriis pro Dominis Principibus in terra Holtzat, & Epiſcopis Lubicenſibus, trina voce quolibet anno per Rectores Eccleſiarum, & Beneficiatos Diœceſ. noſtri faciendis, prout Præceceſſores noſtri ſtatuerunt, & decreverunt faciendis.

XIX. *Item* inhibemus, ne quis præſumat duas Miſſas habere de die, niſi in caſibus, in jure privilegiatis.

XX. *Item* volumus & mandamus, quod nullus conventionem faciat, ſeu aliquid exigat pro adminiſtratione Sacrorum Eccleſiaſticorum, niſi voluntarie offeratur.

XXI. *Item* ne aliquis Clericus exerceat uſuras, vel mercaturas ſuſpectas, vel contractum aliquem, in fraudem uſurarum.

XXII. *Item* mandamus, ne confeſſiones in cameris, locisque ſuſpectis, & occultis audiantur, ſed in Eccleſiis, ſeu aliis locis congruis & honeſtis, niſi infirmitatis affuerit cauſa. Indulgemus etiam Presbyteris ſibi invicem confitendi & abſolvendi poteſtatem in ſimplicibus.

XXIII. *Item* mandamus, ne Religioſi extranei & aliarum Diœceſium aliquatenus admittantur in Diœceſi noſtra in parochiis, niſi doceant, ſe legitime præſentatos & admiſſos. Nec etiam quæcunque Religioſæ perſonæ, niſi in habitu, quem deferre tenentur, ad Divina admittantur, quod, depoſito habitu, tamquam depoſiti a poteſtate, ſunt cenſendi.

XXIV. *Item* in Cœna Domini cum conſecratur Chriſma, compareant, qui ad hoc tenentur.

XXV. *Item* omnibus vere confeſſis & contritis, ſequentibus devote Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti, dum portatur ad infirmos, auctoritate Nobis conceſſa, XL. dies indulgentiarum miſericorditer in Domino relaxamus.

XXVI. *Item* mandamus, ne aliquis libros, Calices, Patenas, vel alias res Eccleſiaſticas creditoribus præſumat aliquatenus obligari, ſed potius obligata redimantur, quæ etiam absque uſuris reſtitui præcipimus.

XXVII. *Item* mandamus Præpoſitis ſanctimonialium, ut caveant, ne aliquis, ſive Clericus ſive laicus introeat clauſtra Monialium, niſi de licentia Præpoſiti, & obtenta deſuper noſtra licentia ſpeciali. Contrarium facientes ipſi Præpoſiti, infra octo dierum ſpatium à tempore receſſus, Nobis vel noſtro Officiali ſtudeant revelare fideliter.

XXVIII. *Item* mandamus, ut baptiſteria Sacra in noſtris civitatibus, Diœceſ. ſub clauſtro debito, & religioſa Clericali cuſtodia habeantur & ſerventur.

XXIX. *Item* mandamus omnibus & ſingulis Divinorum Rectoribus, ſub pœna excommunicationis, quatenus, antequam de civitate Lubicenſ. recedant, per Principalem *de quarta Officiali* fideliter revelent, vel procurent revelari, nec recedant ſub eadem pœna, niſi prius cum Officiali noſtro, ſuper abſentibus & præſentibus conferant ſimiliter.

XXX. *Item* mandamus, ut unusquisque, ſecundum exigentiam ſui Beneficii ſtatutis a jure temporibus, ſub privationis pœna recipiat Sacros Ordines, ſicut decet.

XXXI. *Item* diſtrictius inhibemus, ne ad pueros baptizandos plures, quam tres compatres, de cætero aſſumantur, vel quo-

quomodolibet admittantur. Item quia nonnulli ad officium tabellionatus minus idonei in civitate & Diœceſi noſtris illegitime huic officio dicuntur ſe ingerere, ſtatuimus ſub pœna decem marcarum monetæ Lubicenſ. diſtricte mandando prohibentes, ne quisquam in civitate & Diœceſi noſtris prædictis aliquem pro tabellione ad conficiendum publicum inſtrumentum requirat, nec etiam de officio tabellionatus ſe quomodolibet intromittat, illud exercendo, niſi per Nos, aut Officialem noſtrum expreſſe fuerit approbatus. Alioquin requiremus pœnam hujusmodi decem marcarum fabricæ applicandarum: ſimiliter & de officio hujusmodi ſe intromittentes pœnam eandem eo ipſo ſe noverint incurriſſe.

XXXII. *Item* ne de præmiſſis ignorantiam prætendere quisquam valeat, ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ mandamus, ut quivis præſertim gerens in civitate & Diœceſi noſtra curam animarum, infra menſem proxime ſecuturum, copiam præſentis proceſſus Synodalis in ſua Eccleſia Parochiali apud ſe, etiam ad uſum aliorum habere procuret.

XXXIII. *Item* mandamus omnibus & ſingulis *ad æſtivalem Synodum* jam proxime præteritam vocatis, tunc abſentibus abinde & contumacibus, & etiam nunc abſentibus, nec non Clericis concubinariis, per Nos alias monitis, culpabiles, ſi qui fuerint, excommunicationis & ſuſpenſionis ſententias per Nos tunc latas damnabiliter incurrendo, quatenus ſub pœna xx. marcarum monetæ Lubic. fabricæ applicandarum infra quindecim ſpatium dierum proxime ſequentium, quivis ipſorum Beneficium abſolutionis, ſive diſpenſationis a Nobis obtinere procuret. Alioquin pœnam ſupra proxime dictam, eo ipſo ſe noverit incurriſſe.

XXXIV. *Item* petimus & in Domino hortamur, ut civitatis & Diœceſis noſtrarum Presbyter quilibet tres Miſſas celebret, videlicet unam pro vivis, aliam pro defunctis, & tertiam pro pace, quam Nobis pacis auctor tribuere dignetur, & firmiter ſtabilire.

In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præſentes literas, & inſtrumentum, hujusmodi noſtrum Proceſſum Synodalem in ſe continentes, ſive continens exinde fieri, & per Albertum, Notarium noſtrum, atque Scribam infraſcriptum, ſubſcribi & publicari mandavimus, noſtrique Secreti juſſimus appenſione muniri. Datum Lubic. in Curia noſtra Epiſcopali ibidem, anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, vigeſimo. Indictione XIII. menſis Octobris, die XXIII. hora tertia, vel quaſi, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri MARTINI, Divina providentia Papæ quinti, anno tertio. Præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis Viris, Dominis, Johanne Dagbewake in Ronneberghe Mindenſ. & Gherardo in Myeſtad, noſtræ Lubicenſ. Diœceſis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, Teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Albertus von Dembrake, Clericus Verdenſis Diœceſis, publicus Imperiali auctoritate Notarius, prædictarum ſententiarum atque Proceſſus Synodal. Fulmination. & Decreto, omnibusque aliis præmiſſis præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi, & in hanc publicam formam redegi. Quam de mandato ſupradicti Reverendi in Chriſto Patris, Domini JOHANNIS, Epiſcopi Lubicenſis, una cum appenſione Secreti ſui, ſigno & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi, rogatus & requiſitus in fidem, & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Lunig Teutſchen Reichs-Archivs II. Theil pag. 384.

CON-

Digitized by Google

CONCILIUM SALTZBURGENSE PROVINCIALE

SUB EBERHARDO, (*) ARCHI-EPISCOPO SALTZBURGENSI,

Anno Chriſti MCCCCXX. Martini V. Papæ III. Sigismundi Rom. Reg. XI.

In cauſa Fidei & Morum.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI. AMEN.

EBERHARDUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, ARCHI-EPISCOPUS SALTZBURGENSIS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

DEUS omnium creaturarum Fabricator, poſt infinita ſæcula creaturas ad extra ſuæ caritatis volens eſſe participes, ad ipſius imaginem & (*a*) pulchritudinem humanam condidit creaturam, perfectam, in naturalibus illuſtratam, & cunctis adornatam virtutibus, & ratione rectiſſima regulatam; quibus felicitatem poterat poſſidere perpetuam, ſi in originali juſtitia perſtitiſſet. Sed hoſtis antiquus tantæ, quam amiſerat, felicitati invidens, hominem tot donis & virtutibus præfulgentem ſua calliditate traxit ad vetita. Cui homo primus aſſentiens, cum tota ſui ipſius poſteritate, in ſingulis ſuis virtutibus vulneratus, mortalis effectus, cœpit infinitis, nedum corporis, ſed etiam animi incommodis & miſeriis laborare. Hinc & homicidia, hinc & mala innumerabilia per appetitum noxium, proclivem ad malum, orbem replevere terrarum. Sed in horum remedium, miſerationum Dominus regulas ad honeſte vivendum, quibus homo felicitatem recuperaret perditam, nedum per ora Prophetarum, & Principum, & ipſorum Legatorum, ſed etiam ſacratorum Præſulum Provinciæ Saltzburgenſis, in ſolicitudinis partem vocatorum Prædeceſſorum noſtrorum, pro directione gregis ipſis crediti Divinitus promulgavit. Quæ licet ſaluberrima exſtitiſſent, temporum tamen exigente malitia, qua univerſalis Dei Eccleſia monſtruoſo & peſtifero ſchismate fere ſex luſtris miſerabiliter lacerata, a memoria hominum ex quadam diſſuetudine exſularunt. Hinc delinquentium impunitas, præbens veniam delinquendi, effecit, ut effrenata cupiditas, & facilitas veniæ, tam in Clero, quam in populo, noſtræ Provinciæ decorem priſtinum in moribus per difformitatem vitæ denigrantur. (*b*) Sed quia dies Sanctificationis illuxit, qua Romana & univerſalis Eccleſia jam unico & indubitato gubernatur Paſtore, tempus eſt, ut ex debito Paſtoralis officii, quod dudum in votis geſſimus, ad reprimendum tot conatus noxios, ad ſanandum infirmos, ad alligandum confractos, ad corrigendum exceſſus, ad reformandum mores, providis Statutorum remediis aſſurgamus.

Hinc eſt, quod Nos EBERHARDUS præfatus, *Albertus* Ratisponenſis, *Hermannus* Friſingenſis, *Engelmarus* Chiemenſis, *Ulricus* Seccovienſis, *Wolffhardus* Laventinenſis, cum Venerabilium Fratrum noſtrorum abſentium *Patavienſis*, *Brixi-*

(*) Eberhardus, Baro de Neuhaus, III. hoc nomine eligitur Archi-Epiſc. Salisburg. anno 1403., Synodum celebravit anno 1418. die octava poſt Martini redux e Concilio Conſtantienſi eodem anno clauſo (licet in impreſſione omnes annum 1420. præferant) ait *Hanſiz Tom. II. Germ. pag.* 468. Univerſitas Viennenſis 4. Doctores ab Archiep. accitos eo miſit ex ſuo gremio, anno 1418. ait *Hanſiz loc. cit.*

(*a*) *forte:* ſimilitudinem (*b*) *lege:* denigrarent.

Digitized by Google

Brixienſis, *Gurzenſis*, Eccleſiarum Epiſcoporum, *Procuratorum*, & Venerabilium (*b*) Abbatum, & aliorum Prælatorum, & totius *Sacri Concilii Saltzburgenſis* approbatione, conſilio, & conſenſu, omnia & ſingula Statuta Reverendiſſimi Patris & Domini, Domini GUIDONIS, tunc *Sancti Laurentii* in Lucina Presbyteri Cardinalis, & Reverendi Patris & Domini, Domini JOANNIS Epiſcopi Tuſculani, Apoſtolicæ Sedis Legatorum, dum in noſtra Provincia Legationis officio fungerentur, & Reverendiſſimorum Patrum ac Dominorum divæ memoriæ FRIDERICI, CHUNRADI, PILGRINI, Sanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcoporum, ac Legatorum Sedis Apoſtolicæ, Prædeceſſorum noſtrorum, edita in ipſorum Provinciis, ſeu *Conciliis Provincialibus*, innovamus, & obſervari præcipimus. Quibus novis morbis emergentibus nova remedia adhibentes, Statuta ſubſcripta, de Venerabilium Fratrum noſtrorum prædictorum, & totius Provinciæ approbatione, ordinamus & ſtatuimus, volentes & præcipientes, easdem noſtras Conſtitutiones ab omnibus & ſingulis noſtris *Suffraganeis*, & eorum ſubditis firmiter obſervari & publicari *in ipſorum Synodis*, copiasque illarum petentibus decernimus ſub petentium ſumptibus & expenſis.

I.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica, ex Concilio Domini Eberhardi.

DE SUMMA TRINITATE, quæ propter ſui exquiſitiſſimam & probatiſſimam perfectionem, ac clariſſimam, & lucidiſſimam veritatem, adjectione vel declaratione ulla non indiget: ad quam in primis, tamquam principium, medium & finem ſalutis omnium, corda noſtra, manus & oculos elevemus devoti: nihil aliud eſt credendum, tenendum, & docendum, niſi *quod Romana credit, tenet, & docet Eccleſia*, piiſſima, ſanctiſſima, & prudentiſſima Mater noſtra: ita tamen, ut omnes Prælati articulos Fidei principales fideliter ſuos ſubditos laicos doceant ſimpliciter credere, ſicut Eccleſia: (*c*) Eccleſiaſticos vero expliciter & diſtincte.

Item ſtatuimus, ut ſi aliquis Clericus vel laicus utriusque ſexus, cujuscumque dignitatis, religionis, vel ſtatus exiſtat, auſus ſit præſumptione damnabili publice prædicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod Sacerdos in mortali peccato exiſtens non poſſit conficere corpus Chriſti; ſeu ſic ligatus non poſſit ſolvere vel ligare ſuos ſubditos a peccatis; pro hæretico & incredulo habeatur. Quem errorem *hujus Sacri Concilii approbatione* damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus; cum Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod ſive bonus, ſive malus ſit Miniſter, per utrumque Deus effectum gratiæ confert. Non enim, quæ ſancta, coinquinari poſſunt: nec ipſa Sacramenta propter hominum malitiam profanari. Unde Sacerdos, quantumcumque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtant. Licite ergo a quocumque Sacerdote ab Eccleſia tolerato Divina Myſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta.

II. *De Conſtitutionibus.*

Fruſtra Sanctorum Decreta *Canonum* antiquis fuiſſent ordinata temporibus, ſi illorum executio negligatur. Hinc eſt, quod Nos *Eberhardus*, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia, Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Statuta Romanorum Pontificum de celebrandis *Provincialibus Conciliis* & *Epiſcopalibus Synodis* diligenter cupientes obſervari, ordinamus, quod noſtrum *Provinciale* proximum Concilium a Feſto Sancti Auguſtini proxime futuro ad annum, indicimus publice, & intimamus in hac civitate Metropolitana noſtra Saltzburgenſi, per Nos, Deo concedente, aut noſtros Procuratores ſolemniter celebrandum; niſi ex emergente cauſa, utputa, guerræ, peſtilentiæ, aut alia duxerimus locum immutandum. Quam mutationem loci etiam congruo tempore noſtris literis intendimus publicare. Ad quod conveniendum exnunc ſub pœnis infra ſcriptis evocamus, citamus, & requirimus omnes & ſingulos noſtræ Provinciæ, qui per annum per ſeipſos, vel alium in caſu *Suffraganeos*, & alios quoscumque, qui de jure, vel conſuetudine ad Provinciale Concilium ire tenentur. Sta-

(*b*) Religioſorum (*c*) Clericos

Statuentes denique pro ulteriori Canonum excecutione, *Sacro approbante Concilio*, ut ſinguli *Suffraganei* noſtræ provinciæ, qui per annum per ſe ipſos, vel alium in caſu, quo legitime non fuerint impediti, omiſerint celebrare *Synodos Epiſcopales*, a Pontificali officio, nec non ab omni exercitio jurisdictionis Eccleſiaſticæ per ſe vel per alium ſint ipſo jure ſuſpenſi; eorumque jurisdictio Eccleſiaſtica, & illius liberum exercitium, ad Capitulum, ſeu Eccleſiam devolvatur, & devoluta perſiſtat; omniaque & ſingula emolumenta jurisdictionis ad Capitulum pertineant, in publicam ipſius Eccleſiæ, non ſingularium perſonarum, vel officiorum utilitatem, donec hujusmodi *Synodos* (*d*) congregaverit, convertenda. Adjicientes, quod ſub pœna præmiſſa, omnes & ſinguli noſtræ provinciæ Suffraganei infra hinc & *Feſtum Sancti Jacobi* proxime venturum, *ſuas Synodos* in ſuis Diœceſibus ſtudeant celebrare. In quibus de corrigendis exceſſibus, & reformandis moribus, præſertim in Clero, cum Dei timore agatur, viſitationes faciant, vel fieri procurent, maxime Monaſteriorum Ordinis Sancti Auguſtini Canonicorum Regularium, & Sancti Benedicti in certis partibus, heu, nimium collapſorum, juxta Canonicas ſanctiones: quod & Nos in noſtra Diœceſi Saltzburgenſi fieri procurabimus; ut exhibeamus Nos noſtris fratribus in exemplum. Si vero dicto tempore ſuſpenſionis durante, Suffraganei noſtri, vel alter eorumdem exercitio dictæ jurisdictionis Eccleſiaſticæ per ſe, vel per alium ſe immiſcuerit, aut Capitulum (*e*) contra præmiſſa impediverit, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat. Quod ſi per annum alium integrum Suffraganei noſtræ provinciæ Concilium Synodale convocare ſeu celebrare neglexerint (quia creſcente contumacia creſcere debet & pœna) contra (*f*) dictos contumaces violatores Canonum & noſtrarum conſtitutionum ſequenti Provinciali Concilio, aut Concilio generali, ſi illud celebrari contigerit, de remedio provideatur opportuno juxta Canonicas Sanctiones. Suffraganei vero noſtri, & alii, qui de jure, vel conſuetudine ad Provinciale Concilium ire tenentur, niſi congruo ſe tempore perſonaliter præſentaverint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, niſi tali neceſſitate & impedimento legitime præpediti fuerint, ex tunc per Procuratores ſuos legitimos comparere teneantur ſub pœna prædicta. Durentque Concilia Provincialia per duodecim: & Epiſcopales Synodi per tres dies, niſi agendorum exigentia prolixius aut præciſius tempus expoſcat.

Inſuper *Sacro approbante Concilio* ordinamus, ut omnes & ſinguli noſtri Suffraganei in proximis ipſorum Synodis per ſingulas Diœceſes, prout & Nos in noſtra proxima Synodi Saltzburgenſi ordinabimus ſub pœna ſuſpenſionis a Pontificali officio, ſtudeant perſonas idoneas, probas videlicet & honeſtas, in teſtes publicos ſive Synodales ordinare, qui per totum annum ſimpliciter & de plano absque ulla jurisdictione ſolicite inveſtigent, quæ correctione & reformatione ſint digna, & ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Epiſcopalem, ut correctione digna animadverſione congrua puniantur.

Ad reformationem quoque Ordinum *Sancti Auguſtini* Canonicorum Regularium, & *Sancti Benedicti* noſtræ Provinciæ, cura officii Paſtoralis attendentes, Sacro approbante Concilio, ordinamus Præſidentes Capitulis antedictis, videlicet de Ordine *Sancti Auguſtini* Canonicorum Regularium, (*g*) Dominum Præpoſitum, Metropolitanæ Eccleſiæ Saltzburgenſis, Monaſterii Beatæ Mariæ Virginis Nuiburgæ Patavienſis Diœceſis Præpoſitos; de Ordine vero *Sancti Benedicti* Religioſos Monaſterii *Sancti Petri* civitatis Saltzburgenſis, & in Niedernaltach Patavienſis Diœceſis Abbates: quibus plenam concedimus poteſtatem citandi & evocandi, per cenſuras etiam Eccleſiaſticas omnes & ſingulos Abbates, Præpoſitos, Priores, & quoſcumque alios Ordinum prædictorum, qui ad Capitula ipſorum Provincialia conſueverunt convocari, aut de jure vocari debebunt. Super quibus ipſis decernimus per Cancellariam noſtram fieri literas opportunas, qui in eventum negligentiæ Epiſcoporum Suffraganeorum noſtrorum, ſi ſuas *Synodos* non celebraverint in termino ſuperius (*b*) expreſſo; &

(*d*) aggregaverint,
(*e*) circa præmiſſa
(*f*) *forte:* tales
(*g*) Dominos
(*b*) expreſſato.

emendanda, & corrigenda in omnibus & ſingulis Monaſteriis Ordinum prædictorum noſtræ Provinciæ non correxerint, & emendaverint diligenter, teneantur ſinguli ſuum Capitulum Provinciale in loco apto ſuorum Monaſteriorum, in *feſto Sancti Michaelis* proxime futuro, convocare & celebrare: ibique agere de reformatione Ordinum & Monaſteriorum juxta Conſtitutiones dictorum Ordinum, & Canonicas Sanctiones: jure tamen Ordinariorum in omnibus ſemper ſalvo. Dictaque Capitula Provincialia prædictorum Ordinum *de triennio in triennium* per prædictos Ordines diſtricte præcipimus in noſtra Provincia celebrari. In caſu etiam diligentiæ, quo noſtri Suffraganei etiam ſuas Synodos celebraverint, fecerintque diligentiam ſuam pro reformatione Ordinum præfatorum; nihilominus tamen volumus & ordinamus, ac diſtricte præcipimus, ut Præſidentes ſuperius nominati, debeant & teneantur de *triennio in triennium* incipiendo a fine præſentis *Concilii*, ſua Capitula celebrare; liberumque ſit Præſidentibus ſæpe dictis terminum præfatum pro ſuis celebrandis Capitulis prævenire.

Ordinamus denique, *Sacro approbante Concilio*, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, & mandamus omnibus & ſingulis Abbatibus, Abbatiſſis, Præpoſitis, Prioribus, Prioriſſis, & aliis, quibus cura, & adminiſtratio Monaſteriorum utriusque ſexus dictorum Ordinum noſtræ Provinciæ eſt commiſſa; quatenus infra hinc & feſtum *Pentecoſtes* proxime futurum, debitum Paſtoralis officii ſui diligenter impendant: ipſos præcipue ad tria ſubſtantialia Ordinis, videlicet, proprietatis abdicationem, obedientiæ exhibitionem, & caſtitatis obſervationem reducendo: prohibendo congreſſus (*i*) ſine cauſa rationabili, & ingreſſum perſonarum ſuſpectarum: ac obſervent, & a ſuis ſubditis faciant obſervari, ut Divinum officium diurnum pariter & nocturnum devote juxta Regulas dictorum Ordinum celebretur. In aliis vero, quæ reformationem Monaſteriorum & Ordinum præfatorum reſpiciunt, ſe tales oſtendant, quod Nobis, & Suffraganeis noſtris ipſos viſitantibus, de diligentia quam inveniemus, debebunt merito commendari: ſcituri, quod ſi in præmiſſis, aut eorum aliquo negligentes exſtiterint, aut aliqui ex ſubditis præmiſſorum rebelles, & inobedientes inventi fuerint; contra tales per Nos, & noſtros Suffraganeos ad pœnas graviores procedemus juxta Canonicas Sanctiones.

III. *De Conſuetudine.*

Conſuetudines, quæ gravamen Eccleſiis inducere (*k*) demonſtrantur, invalidas publicamus: locorum Ordinariis, ut in omnem eventum eis reſiſtant, firmiter injungentes.

IV. *De Renuntiationibus.*

Nullus Eccleſiam, vel Beneficium Eccleſiaſticum dimittere, vel recipere præſumat ſine ſui Superioris authoritate; quod ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis omnibus firmiter inhibemus.

V. *De Scrutinio.*

Statuimus, quod nullus ad examen per Sacrorum Ordinum ſuceptionem aliquatenus admittatur, niſi recenter confeſſus fuerit omnia ſua delicta idoneo Sacerdoti. Et quia pauci ſunt, qui ſua delicta cum ſequelis eorum intelligant, per diſtrictum informatorem debet inſtrui ordinandus, an expediat ſibi ordinari, an vero (*l*) irregularitatis alicujus prætextu ei potius ſit abſtinendum.

Item quod nullus admittatur ordinandus, vel promovendus ad ordinem ſuper Vicaria ((*m*) niſi ſit perpetua Vicaria) a qua non poſſit ad inordinatum placitum amoveri.

Statuimus inſuper ad terrorem malefactorum, ut omnes Epiſcopi provinciæ Saltzburgenſis, ac eorum Vicarii, quando volunt & debent ſuis temporibus ordines celebrare, committant expreſſe Examinatoribus Clericorum ordinandorum ſub anathematis interminatione, ut inter cetera perquirenda fideli diligentia perquirant, ſub obtentu honoris percipiendi a ſingulis ordinandis, ut ſi patres,

(*i*) egreſſus
(*k*) dignoſcuntur
(*l*) *id eſt*: finis alicujus pravi & minus recti & legitimi.
(*m*) *Hæc parenthetica clauſula in MS. Ratisbonenſi deeſt.*

tres, avi, aut progenitores eorum uſque ad lineam aſcendentem, captivaverint, captivatum detinuerint, occiderint, aut mutilaverint temere Clericum aliquem in Sacris Ordinibus conſtitutum, & pro Clerico ſe gerentem. Eum vero, quem in aliquo præmiſſorum affectum per aliquem ipſorum progenitorum uſque ad lineam memoratam invenerint, ſi hujusmodi factum ſit notorium, non admittant. Prælati quoque, vel eorum vices gerentes, quorum intereſt inveſtire, vel inſtituere præſentatos, ante inveſtituram, vel inſtitutionem cum ſumma diligentia de his quærant: & quos tales invenerint, nullo modo inſtituant ad aliquod Officium, vel Beneficium Eccleſiaſticum. Examinatores inſuper & Prælati, ac eorum vices gerentes, qui ſecus in præmiſſis agere præſumpſerint, in futurum ſuſpenſionis ſententia percellantur: alias per locorum Ordinarios graviter puniendi, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, & ab hujusmodi reatibus appareant abſoluti.

VI. *De Filiis Presbyterorum.*

Nullus illegitime natus ad aliquem Sacrum Ordinem vel Beneficium, aut Officium Curam habens animarum, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ admittatur in aliqua Eccleſia ſæculari. Et tales, qui hactenus ſunt admiſſi, ſi de his conſtiterit, per eorum Ordinarios repellantur. Alioquin ſcienter contrarium facientes per unum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ noverint ſe ſuſpenſos.

VII. *De Officio Archidiaconi.*

Inhibemus Epiſcopis, Archidiaconis, Prælatis, ac eorum Officialibus univerſis ſub pœna ſuſpenſionis, quam in omnes facientes contrarium promulgamus, ne ſubditis ſuis, aut eis qui litigant, ſeu litigaverint coram eis, aliquam eis faciant inhibitionem, ſeu impedimentum aliquod præſtent, ſub quocunque colore vel modo, publice vel occulte, quo minus cauſas ſuas appellationum, ſeu quascumque alias ad examen Superiorum ſpectantes, libere poſſint (*n*) deferre.

VIII. *De Officio Vicarii.*

Et quia Eccleſiarum Rectores Vicariis ſuis adeo relinquunt exiguam portionem, quod ex ea nequeant ſuſtentari, Generali Concilio inhærentes ſtatuimus, ut ipſis Vicariis ſuis ſufficiens, & honeſta portio de proventibus Eccleſiæ aſſignetur. Alioquin ipſi Rectores, ſi moniti non aſſignaverint, ſuis poterunt Beneficiis ſpoliari. Nullusque ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio, intitulatus ad Curam animarum, Vicariam perpetuam, vel (*o*) Epiſcopalem, vel (*p*) plus Beneficii aſſumere præſumat.

IX. *De Officio delegati.*

Ad hæc plerumque contingit, quod judices delegati, (*q*) ad quos ſimplices commiſſiones ſub forma communi diriguntur, ultra quam patiantur vires reſcripti præcedentis, terras, civitates, oppida & villas Eccleſiaſtico ſubjiciunt interdicto, invocantes etiam ſuper hoc brachium ſæculare. Nos igitur volentes iniquis proceſſibus hujusmodi obviare, præſenti ſcripto declaramus de Fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu, quod Sacerdotes noſtræ civitatis, Diœceſis, & Provinciæ, ad obſervationem ſeu publicationem ſententiarum hujusmodi interdicti minime teneantur; nec invocationi brachii ſæcularis, quam ſic faciunt, aliquatenus eſt parendum: ſuper interdicto vero ponendo, recurrant ad decretalem extravagantem, quæ incipit: *Provide attendendum* (*r*). Et eſt Bonifacii VIII. cujus tenor ſequitur in hæc verba:

" Provide attendendum, quod, ut frequentius, quamvis non ſine cauſa, ſine culpa tamen multorum, interdicti ſententiæ proferuntur: quodque ſunt nonnulli judices nimis prompti ad proferendas easdem, etiam in negotiis ſive cauſis, quæ interdum plus ex cupiditatis, quam caritatis radice perſpicuis indiciis procedere arguuntur: quodque interdicti tempore Divina organa ſuſpenduntur, & laudes: nec Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrantur, ut ſolent; tolluntur mortuis, ſeu minuuntur ſuffragia; præſertim per oblationem frequentem Hoſtiæ ſalutaris: adoleſcentes & parvuli participantes rarius Sacra-

(*n*) ferre
(*o*) temporalem
(*p*) ſimilis Beneficii
(*q*) ſeu ſubdelegati
(*r*) *In ſexto Extravag. commun. Lib. 5. de ſent. excomm. c. 2.*

" Sacramenta, minus inflammantur, & " ſolidantur in fide : fidelium tepeſcit " devotio, hæreſis pullulat, & multi- " plicantur pericula animarum: præſen- " tis conſtitutionis providemus edicto, " ut nulla provincia, civitas, caſtrum, " villa, locus, territorium, vel diſtri- " ctus auctoritate ordinaria, vel delegata " ſupponatur Eccleſiaſtico interdicto pro " pecuniario debito, vel pro cujusvis " monetæ vel pecuniæ quantitate, qua- " cumque occaſione vel cauſa, ſeu quo- " vis quæſito colore : pro eo maxime, " quod ipſorum Domini, Rectores, ſeu " Officiales, quocumque nomine cenſe- " antur, aut incolæ ſeu habitatores, aut " ſingulares perſonæ, ipſorum ſtatutis " vel ſtatuendis, ordinatis vel ordinan- " dis terminis hujusmodi debitum, ſeu " quantitatem non ſolverunt hactenus, " aut in antea non perſolvent. Nos " enim exnunc decernimus irritum & " inane, ſi ſecus hactenus exſtitit atten- " tatum, vel contigerit attentari; (*s*) il- " ludque revocamus omnino. Non ob- " ſtantibus quibuscumque contractibus, " obligationibus, pactis, conventioni- " bus, compoſitionibus, ſubmiſſioni- " bus, fidejuſſionibus, conſenſibus, " proceſſibus, & ſententiis ſuper hoc " habitis, vel habendis, juramentorum, " pœnarum ſpiritualium & temporali- " um, ſeu multarum appoſitione, vel " quacumque alia firmitate vallatis : niſi " talis ſuppoſitio interdicti hactenus fo- " ret facta, vel in antea fieret de Apo- " ſtolicæ Sedis licentia ſpeciali expreſſa, " per ipſius Sedis patentes litteras ap- " parente.

X. *De Officio Ordinarii.*

Sacerdos vero quilibet plebem (*t*) piam doceat diligenter, ut, cum in celebratione Miſſarum levatur Hoſtia ſalutaris, quilibet Deo devote flectat genua ſua, vel ſaltem ſe reverenter inclinet : idem faciens, cum eam portat Presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine, ferat manifeſte & honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore, ſemper nola parvula & lumine, niſi locorum repugnet diſtantia vel temporis qualitas, præcedentibus, ut ex hoc fides & devotio apud homines augeantur.

Cum mos unicuique gerendus ſit, & in diverſis Diœceſibus noſtræ provinciæ Clerus & populus inveniatur variis vitiis & defectibus laborare, quæ omnia non poſſunt una quaſi medela curari : Nos, cunctorum ſaluti noſtri gregis, quantum poſſumus, providere volentes, aliqua duximus generaliter committenda ; omnesque & ſingulos noſtros Suffraganeos, qui una nobiscum ſuper populum nobis creditum in partem ſolicitudinis ſunt vocati, & de contingentibus apud ipſos in Clero & populo, quæ reformatione & emendatione indigent, habent notitiam certiorem; paterna exhortatione requirimus, & monemus in viſceribus Jeſu Chriſti, ut gregi ſibi commiſſo prælint verbo doctrinæ pariter & exemplo, ac ſecundum qualitatem temporum & locorum, ea quæ correctione & emendatione indigent, reformare & corrigere, dum ipſos ſuas Synodos celebrare, & ſuas Diœceſes viſitare contingit per ſeipſos, vel alios Deum timentes, non omittant; In ipſorum Paſtorali Officio taliter procedentes, ut tollantur ſcandala, evellantur vitia, & populus eis creditus numero, & merito augeatur ; ne ſubditorum ſanguis in die diſtricti judicii de ipſorum manibus requiratur: attendant, ut ſint jurium, præſertim contra Eccleſiaſtica crimina promulgatorum, & noſtrarum conſtitutionum exſecutores. Uſuras prohibeant, quantum poſſunt; Clericorum concubinatum cohibeant nimium ſcandaloſum; provideant, ut Divinum officium (*u*) canonice & debite perſolvatur: ut mendicantes præſentati cum litteris Ordinariorum in ipſorum mendicitate non graventur. Ut mendicantes Fratres ſuis limitibus contenti, Parochiales Eccleſias & ipſarum jura non offendant; Feſtivitates Sanctorum nimis multiplicatas reſtringant. Item, quia Divinum Officium in Eccleſiis cum Solemnitatibus debitis perſolvatur : habeantque Archidiaconos, Decanos, & Officiales in jure peritos, habentes peritiam cauſarum ; quod tales juſtitiam (*v*) celeriter faciant, præcipue pauperibus: abſtineant ſe, & abſtinere faciant tales

(*s*) illud quoque (*t*) ſuam (*u*) in Eccleſiis cum ſolemnitatibus debitis
(*v*) in ſcientia celeriter faciant pauperibus.

tales ab immoderatis exactionibus circa lites: quod de Monasteriis Ordinum Sancti Augustini Canonicorum Regularium, & Sancti Benedicti, suarum Diœcesium juvenes habiles mittantur ad studium generale: quod Beneficiorum permutationes dumtaxat ex causis a jure permissis admittantur.

XI. *De Majoritate & Obedientia.*

Sacro approbante etiam *Concilio* statuimus, ut nulli Clerici Nobilium, Capellani in capellis castrorum Dominorum suorum celebrare præsumant, nisi ante Episcopo, vel loci Archidiacono obedientiam faciant manualem, ut ad Synodos veniant & Capitula, certis temporibus & statutis mandata Ecclesiastica recepturi, & suis Dominis, ac eorum castrensibus, secundum quod fuerit opportunum, relaturi; cum Plebani, in quorum terminis castra consistunt, hoc facere frequenter non audeant propter tyrannidem suorum Dominorum. Quod si secus quispiam facere præsumpserit, per loci Ordinarium, vel Archidiaconum condigne puniatur. Statuentes etiam sub pœna excommunicationis jam latæ sententiæ, districte mandantes, ut si quando prædam vel spolium rerum Ecclesiasticarum ad Divinum cultum deputatarum, seu etiam Ecclesiasticam personam captivam ad aliquam civitatem, villam, oppidum, seu castrum adduci contigerit, Sacerdotes & Capellani civitatum, villarum, castrorum, postquam sciverint, non exspectato super eo (x) suorum mandato, abstineant a Divinis interim, quoad persona captiva, aut res Ecclesiasticæ prædictæ in præfatis locis detinentur.

XII. *De his,* (y) *qui vi metuque absolvunt, vel absolvuntur.*

Hos, qui absolutionem, vel quamcumque revocationem ab excommunicatione, suspensione, vel interdicti sententiis, per vim, vel per metum extorserint, cum hoc, quod hujusmodi absolutiones, revocationes sunt irritæ, statuimus, & publicamus, excommunicationis sententiæ subjacere.

XIII.

. . . . . .

Quia Clerici & Religiosi nonnulli, non attendentes, quantum sit obedientiæ bonum, quod victimis antefertur, & quod peccatum est ariolandi, nolle acquiescere; & scelus idololatriæ, obedire non velle; amissionem rerum suarum & corporis, & vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exsequi Prælatorum. Qui cum prosperitatis tempore multa bona receperint, laute vixerint de patrimonio Crucifixi, imminente necessitatis articulo, pro honore illius adversitates sustinere detrectant, qui cum foret summe dives, ad obediendum Deo Patri pro salute nostra subiit onus voluntariæ paupertatis: ex quo propter contemptum clavium Ecclesiæ, nervus Ecclesiasticæ disciplinæ dissolvitur, & animas miserabiliter periclitari contingit: Sacra hujus Concilii necessaria deliberatione statuimus, ut nulla rerum perditio, aut metus corporis, nec legitime probatus, subditi inobedientiam, mandatum Prælati exsequi non curantis, valeant excusare: adeo, quod si metus corporis dumtaxat sentienti, proprio juramento, & non legitimis coram eo, a quo mandatum subditus receperit (z) ostensis fuerit documentis, nihilominus loco cedat, ne notam transgressionis incurrere videatur. In his autem, quæ in non faciendo consistunt, ut puta, cum mandatur, non communicare excommunicatis, non celebrare in locis interdictis, ac aliis hujusmodi, omnino nullum, nec rerum, nec corporum, quantumcumque probatus metus excusat; cum pro nullo metu debeat peccatum mortale committere; quod ex inobedientia surgere, Sanctorum auctoritatibus comprobatur.

XIV. *De Alienatione.* (a)

Quia plerumque cessiones actionum in fraudem fiunt; aliquando tamen pure & simpliciter ex causa legitima: statuimus, ut cessiones actionum, quæ ex justis causis vel causa procedunt, in præsentia Episcoporum, Judicum, seu Officialium suorum, de licentia eorumdem, si subsint legitimæ causæ, fiant: jurent etiam

(x) *forte:* Superiorum
(z) *forte:* ostensus
(y) quæ vi aut metus causa fiunt.
(a) mutandi judicii causa facti.

Digitized by Google

etiam cedentes, quod non ſimulate, ſed vere cedant. Alioquin ſecus factas, determinamus non tenere.

XV. *De Judiciis.*

Et quia quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnam perſonaliter citari non poſſunt: quidam etiam, quia in caſtris habitant, ita quod nulla poteſt ad eos citatio pervenire: idcirco provida & neceſſaria deliberatione ſtatuimus, ut contra tales citationes edictum apud Parochialem Eccleſiam ipſorum publice & legitime proponatur. Quia, ſi Parochialis Sacerdos tales citare non poſſet metus cauſa, faciat juramentum hujusmodi coram aliquo Presbytero honeſto, qui ipſi judici de hoc faciat literatoriam fidem. Extunc in Cathedrali Eccleſia tribus Dominicis continuis publice in ambone citentur, dummodo citandi infra unam diætam ſint a Cathedrali Eccleſia conſtituti. Alioquin ad tres quindenas ſolemniter evocentur. Et extunc contra hujusmodi, ac ſi perſonaliter citati fuerint, procedatur, ne ex malitia valeant commodum reportare: propterea, quod crudeles homines & perverſi; dum ad forum Eccleſiaſticum in cauſis, etiam de quibus Eccleſia merito habet agnoſcere, a judicibus evocantur, illius auctoritatis, qua dicitur; qui honorat miſſum, honórat mittentem: immemores exiſtentes; Nuncios Eccleſiaſticorum Judicum citatione excommunicationis, vel alias judiciales, & juris litteras defendentes, verbis probroſis, & quandoque duris verberibus quosdam captivantes, alios interdum ſuis rebus temere, publice ſpoliantes, multipliciter afficiunt & perturbant, & impediunt citationes, & litterarum exſecutiones, in non modicam Eccleſiaſticæ libertatis contumeliam & jacturam. Conſiderantes igitur malitiis hominum non eſſe aliquatenus indulgendum, hoc *Sacro approbante Concilio* duximus ſtatuendum, ut reus nuntios acta judicialia deferentes, per ſe, vel per alium verberans, ſpolians, vel captivans, lite etiam non conteſtata, auctoritate etiam hujus Sacri Concilii habeatur penitus pro convicto. Actor vero in cauſa reconventionis ſimilia perpetrare per ſe, vel per alium non formidans, ſuper inſtituta contra reum actione amplius nullatenus audiatur. Et inſuper uterque, ac omnes alii, qui nomine & actione eorum talia facere præſumpſerint, uſque ad condignam ſatisfactionem læſo, & judicibus ſummaria cognitione ſuper hujus fero facto præhabita, percellantur.

XVI. *De foro competenti.*

Dudum felicis recordationis PILGRINUS, Prædeceſſor noſter, provide duxerat ſtatuendum, ne Prælatus, vel quivis alius Clericus, alium Prælatum, vel Clericum, aut etiam laicus quamcunque perſonam Eccleſiaſticam coram ſæculari judice trahere, vel convenire, aut tractus ſeu conventus ſponte & judicialiter præſumeret reſpondere: alioqui tam trahentes, quam tracti, ultra pœnas contra tales a jure promulgatas, excommunicationis ſententiam incurrerent ipſo facto. Verum nonnulli laici ſalutis ſuæ immemores, contra pœnas prædictas, perſonas Eccleſiaſticas, etiam ſi Pontificali præfulgeant dignitate, ad hujusmodi judicia forenſia & ſæcularia indiſtincte trahere non verentur. Qui quidem judices ſæculares (*c*) nec compareant propria in perſona ſic citati, res & bona ſua, atque Beneficiorum ſuorum, decernunt in contumaciam invadenda, ſic quod ipſi laici exinde, occaſione recepta, bona Eccleſiaſtica invadere & occupare præſumunt in Eccleſiaſticæ libertatis detrimentum. Nos hujusmodi temeritatis audaciam reprimere cupientes, datam conſtitutionem Prædeceſſoris noſtri auctoritate hujus Concilii de Fratrum noſtrorum conſilio innovamus, & extendi volumus ad judices ſæculares antedictos. Adjicientes, quod ſi quando laicus Clericum, ſeu Eccleſiaſticam perſonam, cujuscumque dignitatis vel conditionis exiſtat, noſtræ Saltzburgenſis, Brixinenſis, Chiemenſis, Seccovienſis, & Laventinenſis Diœceſium, ad judicium ſæculare trahere vel judicare præſumpſerit, tamdiu in territorio trahentis & judicantis ceſſetur a Divinis, donec de hujusmodi injuria ſatisfecerint parti tractæ, & abſolutionis beneficium meruerint obtinere.

XVII.

(*c*) *forte*: ne compareant.

XVII. *De vita & honeſtate Clericorum.*

Etſi per Sacros Canones, & noſtrorum Anteceſſorum conſtitutiones indecentia in vita, & habitu Clericorum ſtrictiſſime prohibeatur, noſtri tamen ſubjecti temporibus præſentibus hoc minime attendentes, tam in habitu, quam reliquis ad honeſtatem in ſortem Domini electorum ſpectantibus habenas ſuas dimiſerunt. Nos igitur huic inhoneſtati Clericorum occurrere volentes, noſtrorum nihilominus Anteceſſorum conſtitutionibus in ſuo robore duraturis, ſtatuimus, ut quicumque Clericus in Sacris Ordinibus conſtitutus, vel in minoribus, & Beneficiatus tantum, portaverit habitum a Sacris Canonibus, vel a noſtris Anteceſſoribus prohibitum, ſi monitus fuerit, eo ipſo amiſſionem illius habitus incurrat ipſo jure, in aliquod opus pium convertendum (*d*). Et ut hæc conſtitutio noſtris temporibus effectu non careat, noſtris Suffraganeis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii præcipimus, quod per ſuas Diœceſes aliquos discretos & honeſtos Eccleſiaſticos Viros deputent, qui prædictis Clericis, unica monitione tantum præmiſſa, præcipiant, ut infra decennium talem habitum deponant, & nullo amplius tempore reaſſumant. Alioquin ipſum habitum eis publice auferant, etiam violenter, & eum in opus pium convertant; cum conſenſu tamen ipſorum Diœceſanorum, ſi habitus ipſe notabilis fuerit æſtimationis. Alioqui præter talem conſenſum exſequantur, quod in exemplum prædictorum noſtrorum Suffraganeorum intendimus obſervari.

Cum plerique Fratres Ordinum mendicantium, ac Religioſi Ordinum aliorum intitulati, &c. ad Eccleſias Cathedrales ſuæ religionis habitum abſque rationabili cauſa manifeſte non deferentes, ad excuſationem in peccatis exemptionis allegando privilegium, de quo minime oporteret, in animæ ſuæ periculum, & pluriumorum ſcandalum allegando, ſicque excommunicationis ſententia innodantur, qua ligati damnabiliter exercere ea, quæ ſunt Epiſcopalis ordinis, non verentur. Nos tantæ temeritati providere volentes, ſacro approbante Concilio, ordinamus, ut ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, nullus Suffraganeorum noſtræ provinciæ in ſua Diœceſi ad exercendum ea, quæ Epiſcopalis ordinis exiſtant, tales titulares Epiſcopos admittat, niſi habitum ſuæ religionis manifeſte deferant, & ſint converſationis laudabilis, & bonæ famæ; omnesque tales, cum excommunicati ſint, arctius evitent, & faciant eoſdem ab aliis arctius evitari. Nullusque Clericus, vel Scholaris noſtræ provinciæ ſub pœna ſuſpenſionis ab ordine, quem ſuſceperit ab eodem, quam contravenientes incurrere volumus ipſo facto, ſacros aut minores ordines; nec etiam laici utriuſque ſexus confirmationis Sacramentum quoquo modo recipere præſumant. Nec invitentur tales, nec venientes ſponte admittantur ad conſecrandum Baſilicas, Altaria, aut ad benedicendum quaſcumque res ſacras, niſi de abſolutione eorum conſtiterit manifeſte.

XVIII. *De Cohabitatione Clericorum & mulierum.*

Ad arcendum concubinatus crimen, ut de Clero penitus evellatur, ſummo ſtudio per Sacros Canones eſt proviſum. Quia tamen tempore, quo univerſalis Eccleſia monſtruoſe diviſa perſtitit, modica diligentia adhibita fuit in exſequendo eiſdem proviſionibus, crimen præfatum in multis locis etiam provinciæ noſtræ, cum maximo Catholicorum ſcandalo, totius Clericalis Ordinis contemptu frequentatur. Cui morbo volentes occurrere, ut debemus, ſacro approbante Concilio decernimus, ut deinceps omnes in Sacris Ordinibus conſiſtentes, vel etiam in minoribus Beneficiati, vel ad religionem aliquam Deo ſponte oblati & obligati, qui concubinatus fœditate caſtitatis votum notorie ſeu publice violarunt, tenendo notorie concubinas, pœnis infraſcriptis ipſo facto ſubjaceant: ut videlicet, ſi habuerunt beneficia ſæcularia, vel regularia officia, aut adminiſtrationes vel dignitates, niſi infra duos menſes prorſus (*e*) a ſe removerint, ipſo jure intelligantur ſuis beneficiis, officiis, adminiſtrationibus, &

(*d*) converrendi. (*e*) *quæ ſequuntur ex MS. Ratisbonenſi, ſuppleta ſunt.*

& dignitatibus Eccleſiaſticis per hanc conſtitutionem privati. Et poſſunt ipſa beneficia, officia, adminiſtrationes & dignitates prædictæ libere per habentes poteſtatem aliis conferri, impetrari, vel de eiſdem aliis modis Eccleſiaſticis provideri. Si vero Beneficiati non fuerint, & concubinas notorie & publice detinuerint, & infra duos menſes a ſe non ſeparaverint, ſint ipſo jure inhabiles ad quæcumque Beneficia Eccleſiaſtica aſſequenda, pœnis aliis a Sacris Canonibus contra tales editis in ſuo robore duraturis.

XIX. *De Inſtitutionibus.*

Statuimus, ut nullus Clericus ad Curam animarum ab Epiſcopo vel Archidiacono admittatur, niſi prius juraverit, quod nullam in adeptione Beneficii, ad cujus curam præſentatus eſt, commiſerit ſimoniam. Cum decor Eccleſiæ, exaltatio fidei, & errorum extirpatio per viros in utroque jure Divino peritos & humano inſtructos, ut plurimum procurari noſcatur; illi, quoniam in proviſione congrua, quæ ad ſtatus ipſorum decentiam expediret, ſtipendiis Eccleſiaſticis carentes, talentum eis creditum diſpenſare Dei populo non valentes, lucerna ſub modio abſconſa non effundit in domo Domini luminis claritatem. Unde plerumque contingit, ut Beneficia, & Officia Eccleſiaſtica, præſertim, quibus onus Curæ animarum, & Eccleſiaſticæ jurisdictionis incumbit, minus idoneis provideantur Rectoribus, ex quibus Paſtoribus deſunt pabula, & ovibus deficiunt alimenta. Ad quorum ſalutare remedium Sacroſancta Generalis Conſtantienſis Synodus; ſaluti nationis Germanicæ providere intendens, decretum promulgavit inferius annotatum: Nos ſpiritualem animarum profectum noſtræ provinciæ, quem Paſtorali cura dudum concepimus, exſequi cupientes, præfatam conſtitutionem Conſtantienſis Concilii ſacro approbante Concilio publicantes, præcipimus, & mandamus, ut inſtitutio prædicta ab omnibus noſtris Suffraganeis in ſuis Synodis proxime celebrandis intimetur, & obſervetur. Quam exnunc cum ſingulis in ipſa contentis volumus ſub pœna ſuſpenſionis a collatione & electione Beneficiorum per ſingulos Beneficiorum Collatores, & Patronos firmiter obſervari. Tenor vero conſtitutionis ſequitur, & eſt talis: " Sanctiſſimus Dominus noſ" ter Papa Martinus V. ad exaltatio" nem fidei Catholicæ, &c. Vide informationem ex Concilio Conſtantienſi de qualitate Beneficiandorum, &c. Invenies, &c.

Quoniam nonnunquam contingit, quod ad vacantem Epiſcopatum, vel aliam Prælaturam, vel quodcumque Beneficium aut Officium Eccleſiaſticum Regulare, vel ſæculare, duo in diſcordia eliguntur, ſeu inſtituuntur; & alter, qui minore jure utitur, ut eum, cui majus eſt acquiſitum, per potentiam, vel per tædium fatigare & haurire poſſit, attrahit favorem potentium laicorum, quibus, ut ei mutuent, & aſſiſtant, promiſſiones facit de Beneficiis eorum filiis conferendis, & de juribus, & libertatibus Eccleſiaſticis remittendis: Nos huic morbo occurrere volentes remedio ſalutari præſentis ſtatuti, hujusmodi promiſſores, & potentum laicorum attractores volumus ipſo jure ſententia excommunicationis eſſe innodatos, & nihilominus eos fore ineligibiles ad hujusmodi dignitates: mutuatores etiam pecuniarum taliter in hoc caſu volumus carere actionibus pro mutuo hujusmodi repetendo.

XX. *Ut Eccleſiaſtica Beneficia ſine diminutione conferantur.*

Quoniam in quibuſdam Alemanniæ locis laici Fundatores Eccleſiarum, vel hæredes ipſorum; poteſtate, in qua hucuſque Eccleſia ſuſtinuit, abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum in Beneficiis, in quibus jus obtinent Patronatus, ſibi retinent ex pacto, (f) cum præſentantur, Clericos; adeo huic vulneri canceroſo, & ſimoniaco cenſuræ ferrum apponimus, decernentes, ut ex quo aliquid conſtiterit, pluries eos hujus (modi) perpetraſſe flagitium, anathemate feriatur, & ejus terra ponatur ſub Eccleſiaſtico interdicto, donec Eccleſiam ſub ſuo jure dimittat; ſalvo jure Patronatus, quod eis de jure reſervamus, cum poſſint per juris ignorantiam excuſari. Qui vero

(f) *forte*: cum præſentant Clericos,

vero cæca cupiditate ducti taliter a Patronis Beneficia per præsentationem recipere non verentur, Officio Beneficioque priventur, nec ad Beneficium, vel actus Ecclesiasticos admittantur, nisi per Sedem Apostolicam cum ipsis fuerit dispensatum. Episcopi vero, vel Archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint animarum, ob institutionem hujusmodi (g) Beneficiorum collationem, perpetuo sint suspensi, &c.

Cum Beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferri debeant, quidam Ecclesiarum Patroni, personis idoneis prætermissis, tales adeo cum præsentant, qui portionem, quam talibus debeant esse contenti, suis usibus residuum totaliter applicando. Unde ad hujusmodi mali perniciem extirpandam, statuimus, quod si tales Clerici se portione debita spoliari videntes, ad Episcopum suum querelam non detulerint, auctoritate præsentis Concilii sint ipso jure suspensi; nihilominus per Episcopum eisdem Ecclesiis spolientur. Si vero ad Superiorem super hoc detulerint quæstionem, ipse Patronum per censuram Ecclesiasticam ab hujusmodi molestatione, & exquisita exactionis malitia compescat: adjicientes nihilominus, quod si in hac (re) pertinax Patronus exstiterit, ad præsentationem, &c. Ecclesiæ proximo vacaverit, nullatenus admittatur.

Ad nostrum, quod dolenter referimus, pervenit auditum, quod nonnulli Episcopi, Comites, Barones, Nobiles, ac eorum Potestates & Officiales, dum aliquam vacare contingit in nostra Provincia Prælaturam, Beneficium vel Officium Ecclesiasticum, statim gentes inibi mittunt armorum, quæ graves faciunt in ipsis Prælaturis, vel Beneficiis expensas. Et quod deterius est, nonnunquam hi, ad quos electio, vel præsentatio spectat futuri Prælati, compelluntur eligere, aut præsentare per abusum potestatis sæcularis, vel potentiæ inordinatæ. Quandoquidem nullatenus admittunt ad possessionem, etiam jam a suo Superiore confirmatum, donec de certa pecuniæ quantitate concordent cum laicis antedictis, atque persolvant eamdem. Nos hujusmodi damnandæ ambitionis audaciam reprimere cupientes, auctoritate hujus Sacrosancti Concilii statuimus, ut nullus, quacumque Ecclesiastica, vel mundana, etiamsi Pontificali, vel Ducali præfulgeat dignitate, talia de cætero facere præsumat, per quæ offenditur Ecclesiastica libertas, & Ecclesiæ multipliciter aggravantur. Quod si secus actum fuerit, nisi infra mensem a tempore hujusmodi vacationis restituerint, aut remiserint jam promissum, quod indebite extorserunt realiter, & cum effectu, ipsos volumus excommunicationis sententiæ eo ipso subjacere; a qua nullatenus absolvantur, donec modo simili restituant extorta: in quibus etiam nulla eorumdem remissio vindicat sibi locum.

(g) *forte:* Beneficiorum collatione perpet.

XXI. *De Emptione.*

Nullus prædam aliquam scienter emere, vel tenere præsumat: alioquin nisi infra mensem prædam ipsam, aut ejus æstimationem, si restitutioni non subjaceant, restituat, excommunicationis sententia percellatur.

XXII. *De Pignoribus.*

Ad omnium quoque dubitationem, sive quæstionis materiam amputandam, statuimus, ut si quis prædium suum, cui jus attinet Patronatus, cuiquam obligaverit indistincte, jus præsentandi apud ipsum obligantem resideat. Cum tale jus æstimari non possit. & . . . . . in sortem nequeat computari. Cum semper fructus rei pignoratæ in sortem debeant computari, juxta Canonicas & legitimas sanctiones.

XXIII. *De Testamentis.*

Ad hæc, quia quædam in quibusdam partibus consuetudo, immo corruptela detestabilis observatur; videlicet, quod tam Clericus, quam laicus in lecto ægritudinis constitutus, ultra quinque solidos usualis monetæ, vel aliam summam, juxta loci consuetudinem limitatam, nec piis locis, nec personis Ecclesiasticis, pro animæ suæ remedio, aut aliis quibuscumque (b) ordinare legata; considerantes prædictam consuetudinem & sacris Canonibus, & sacris etiam legibus, obviare; cum omnium jura clament, quod ultima voluntas, & ultimum hominis testamentum immobile

(b) *forte deest:* possit.

perſeveret: & quod nihil ſit, quod magis homines deceat, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſtylus exſiſtat: eamdem conſuetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribus inimicam, auctoritate hujus Concilii Sacri penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut ubicumque jura a teſtamentorum non prohibent factione, vel in lecto ægritudinis conſtituto, legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis collatis circa pia loca, perſonas Eccleſiaſticas,& alias quascumque, dummodo contra legitimas non veniat ſanctiones, libera ſit facultas. Volentes & præcipientes diſtricte, ut per locorum Epiſcopos, & ceteros Prælatos jurisdictionem habentes, univerſi Clerici & laici impedientes defunctorum legata, ſeu ultimas voluntates, per excommunicationem in perſonas,& interdicti in loca ſententias, quindecim tamen dierum Canonica monitione præmiſſa, ferendas ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur. Ad quarum exſecutiones,& debitas aggravationes procedente tempore faciendas, Epiſcopi& Prælati, ad quos teſtamentorum defenſio, utroque jure ſuadente, dignoſcitur pertinere, tam benevolos ſe exhibeant & paratos, ne hujusmodi negligentia de eorum manibus in die dittricti judicii requiratur.

XXIV. *De Sepulturis.*

Inſuper ſtatuimus, & ſub pœna ſuſpenſionis præcipimus firmiter & monemus, ut quilibet Sacerdos Provinciæ Saltzburgenſis, cujuscumque Dignitatis, ſeu Eminentiæ, Status vel Religionis fuerit, infra octo dies cauſa legitima ceſſante, poſtquam ei de morte Archi-Epiſcopi,vel proprii Epiſcopi prædictæ provinciæ conſtiterit, per ſe,vel per alium Miſſam pro defunctis dicat, in remedium Archi-Epiſcopi,aut Epiſcopi memorati.

XXV. *De Parochiis.*

Nos Sanctorum Patrum, qui Eccleſiæ Sanctæ Dei, & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet tranſgredi, poſuerunt, Statuta conſiderantes, hujus Sacri approbatione Concilii, univerſis Sacerdotibus tam Religioſis, quam ſæcularibus, cujuſcumque Ordinis, conditionis,ſive ſtatus exſiſtant, in civitate, Diœceſis, vel Provinciæ Saltzburgenſis degentibus ſub debito juramenti, quod Epiſcopo in receptione Sacerdotii præſtiterunt, ſub interminatione Divini Judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Epiſcopum, vel loci Archidiaconum, ſeu ejus Vicarium, alii eſt conceſſa; (excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet;) ad confeſſionem recipere, aut ei aliquod Eccleſiæ Sacramentum porrigere præſumat, non petita deſuper & obtenta licentia proprii Sacerdotis: cum (*i*) minime incerti & indubitati juris exſiſtat, talem a tali crimine ſolvi non poſſe aliquatenus vel ligari: & ex hoc ordinem Eccleſiæ per majores & Sanctos Patres Divina providentia inſtitutum confundi, & perturbari. Et hoc præſens Statutum per univerſos Plebanos ſingulis quatuor temporibus, & in præcipuis Feſtivitatibus coram ſuis Parochianis præcipimus publicari.

XXVI. *De Jure Patronatus.*

Ad exſtirpandam illam deteſtabilem corruptelam quorundam Eccleſiarum Patronorum, qui Rectoribus earum defunctis, ſpoliant dotem, & Eccleſiam rebus mobilibus, & interdum immobilibus, in ſalutis propriæ diſpendium & ſcandalum plurimorum, ſtatuimus, ut ſive Clericus, ſive laicus hoc facere præſumpſerit, cujuscumque dignitatis, etiam Pontificalis exſiſtat, ſit a jure præſentandi ea vice ſuſpenſus . . . . . Eccleſiam conferat: & ſi ipſe negligens fuerit, Superior ipſam conferat ipſa vice: uterque autem ſit excommunicatus ipſa juris . . . . . & arctius ab omnibus evitetur, donec cum debita ſatisfactione reſtituat ſic ablata.

XXVII. *De Celebratione Miſſarum.*

Prædeceſſorum noſtrorum ducti veſtigiis ſtatuimus, inhibentes hujus Sacri approbatione Concilii, ut nullus Sacerdotum novitiorum illa die, qua primam Miſſam celebrare voluit, in exordio publicationis ſanctiſſimi ſui officii oblaturus Deo primitias gratiæ ac ſalutis ſibi collatæ, aliquos ad convivium invitare, aut invitatos habere, aut procurare per ſe,

(*i*) *in quodam MS. deſiderabatur.*

ſe, vel per alium ullo modo præſumat: ſed ad ſolum Deum, cujus militiæ eſt adſcriptus, dirigat aciem ſui cordis, maxime illa die devotus, curis & ſolicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum diſtrahuntur, exutus; remotis vanitatibus hiſtrionum, qualibus tumultibus & inſolentiis reproborum, qui etiam ſæpe venire aſſolent non vocati.

XXVIII. *De Baptiſmo.*

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus exſiſtit; his ſcilicet verbis: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Doceant igitur Sacerdotes tam mares quam fœminas, in neceſſitate debere (illos) parvulos baptizare eadem forma in ſuo idiomate. Et, quod patres & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptizare. Et ſi Sacerdotes ſuper hoc diligenter requirentes debitam formam in Baptiſmo invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa baptizatum, quoad unctionem olei in pectore & in ſcapulis, & Chriſmatis in vertice, quod a laicis eſt omiſſum. Si autem in Baptismate debitam formam non invenerint obſervatam, non differant parvulos baptizare.

Item ſtatuimus, ut in cunctis Eccleſiis Baptiſmus, Chriſma, Oleum, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia clavibus adhibitis aſſerventur, ne poſſit ad illa manus temeraria extendi. Pallæ quoque altaris, vaſa, corporalia & veſtimenta Miniſtrorum munda & nitida conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum in Sacris ſordes negligere, quæ dedecent etiam in profanis.

XXIX. *De Emunitate Eccleſiarum.*

Quamquam dudum Eccleſiarum Advocati, ut ab indebitis vexationibus earum abſtineant, & conſuetis juribus ſint contenti, ſaluberrimis monitionibus antiquorum Conciliorum ſint cauſati: quia cum plerique Domini temporales, & laici alii Provinciæ Saltzburgenſis, in Eccleſiis, Monaſteriis, ſeu quibuslibet piis locis, in quibus jus Advocationis prætendunt, ſuis juribus non contenti, inconſuetas & enormes novitates exercent, attentant in Eccleſiæ libertatem non modicum detrimentum. Nos huic morbo occurrere cupientes, auctoritate hujus Concilii ſtatuimus, ne Advocati Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum piorum locorum quorumcumque dictæ noſtræ Provinciæ, quocumque etiam nomine cenſeantur, de cetero talia præſumant; nec Eccleſias, Monaſteria, & alia pia loca, ultra conſueta & debita onera ullatenus aggravent & infeſtent, quocumque quæſito colore. Alioquin ipſos, & eorum quemlibet, auctoritate hujus Sacri Concilii excommunicationis volumus ſententiæ ſubjacere ipſo facto: a qua, donec de hujusmodi indebite extortis ac illatis violentiis Eccleſiis, Monaſteriis, atque locis aliis piis competenter ſatisfecerint, nullatenus abſolvantur.

Abuſum quoque ſeu conſuetudinem quorumdam laicorum, immo potius corruptelam Sacris Canonibus, & legibus inimicam, quam quidam Judices & Poteſtates ſaculares ad inſtantiam ſe præcedentium habere auctores contra Prælatos ac Clericos Beneficiatos noſtræ Provinciæ, ſeu etiam contra tales ex officio procedentes, licet de facto, ipſos Prælatos ac Beneficiatos in bonis immobilibus ſpectantibus ad Eccleſias, Monaſteria & Beneficia eorumdem, quaſi quodam citationis edicto publico ſolent ad judicium evocare, licet nulliter, & de facto, allegantes, quod non contra Clericos, ſed ipſorum bona dumtaxat judicent & procedant: non attendentes, quod Clerici & Clericorum bona eodem gaudent privilegio, & nulla ſit eis de rebus, & Perſonis Eccleſiarum attributa judicandi facultas. Nos hanc conſuetudinem, Sacro approbante Concilio, penitus reprobantes, decernimus, præfatam conſuetudinem fore iniquam, rationi, & juri penitus inimicam: ſtatuentes ſub pœnis præmiſſis, quas contra facientes incurrere volumus ipſo facto; ut nullus, cujuſcumque ſtatus, conditionis, aut ordinis exſiſtat, etiamſi Pontificali aut Ducali præfulgeat dignitate, præfatam reprobatam conſuetudinem obſervet, aut obſervari faciat, nec ipſius prætextu perſonas Eccleſiaſticas predictarum Diœceſium in ipſorum bonis, & poſſeſſionibus perturbare, inquietare, aut judicare

care præſumat : decernentes irritum & inane, ſi ſecus contra præmiſſa , a quoquam fuerit attentatum , ſententiaſque latas licet de facto ac . . . . . impoſſibiles , cum omnibus inde ſecutis nullius exiſtere roboris vel moniti.

XXX. *De Simonia.*

Ut labes pravitatis ſimoniacæ in noſtra Provincia penitus extirpetur, Nos ſacro approbante Concilio , ordinamus, ut conſtitutio Generalis Concilii Conſtantienſis inferius deſcripta in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus , & aliis Eccleſiis Collegiatis per Ordinarios, aut eorum inferiores ter in anno publice intimetur ; ut in pœnarum afflictione nullus valeat crimen prædictum ignorantia excuſare : adjicientes, ut ad locum Ordinarii, & exſecutionem ipſius,& aliorum jurium pro extirpatione pravitatis præfatæ procedant contra quoslibet transgreſſores. Alioquin contra negligentes exſecutionem hujuſmodi, ac ſimoniam active,vel paſſive committentes in futuris Provincialibus Conciliis acrius, auctore Domino, procedemus. Tenor vero Conſtitutionis Conſtantienſis ſequitur in hunc modum:

MARTINUS &c.

" Multæ contra ſimoniacam pravi-
" tatem ab olim factæ ſunt conſtitutio-
" nes , quibus morbus ille non potuit
" competenter extirpari. Nos volen-
" tes de cetero , ut poſſumus , atten-
" tius providere , ſacro approbante
" Concilio declaramus , quod ordinati
" ſimoniace ab exſecutione ſuorum or-
" dinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electio-
" nes autem, poſtulationes, confirmatio-
" nes, & quævis proviſiones ſimoniacæ
" Eccleſiarum, Monaſteriorum, Digni-
" tatum, Perſonatuum, Officiorum, &
" Beneficiorum Eccleſiaſticorum quo-
" rumcumque deinceps factæ , nullæ
" ſint ipſo jure , nullumque per illos
" jus cuiquam acquiratur : nec promo-
" ti, confirmati , aut proviſi faciant fru-
" ctus ſuos ; ſed ad illorum reſtitutio-
" nem , tamquam inique ablatorum ,
" percipientes teneantur. Statuentes in-
" ſuper, quod dantes,& recipientes ip-
" ſo facto ſententiam excommunicationis
" incurrant, etiamſi Pontificiali, aut Car-
" dinalatus præfulgeant dignitate.

XXXI. *De Sententia Excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.*

Item in quibuſdam locis , ut accepimus, in tantum accrevit temeritas & præſumptio laicorum , quod, ſi quando auctoritate Ordinarii, ſeu Delegati, in terram , villam, aut caſtrum interdictum generale ponatur , iidem laici officium Sacerdotum, immo quod ipſis Sacerdotibus eſt prohibitum, uſurpant ; curantes, ut Eccleſiaſticam per hoc magis cenſuram elidant, apud loca taliter interdicta ſepelire præſumunt in cœmiterio corpora defunctorum. Licet autem jam pridem contra præſumptores hujusmodi inter alia ſit proviſum, (*k*) ut non reſumantur Divina , quam, quæ tumulata ſunt corpora , fuerint exhumata : quia tamen per illos, contra quos interdictum ponitur, antequam ſatisfaciant, frequenter in pactum deducitur , ut exhumationis pœna ab Ordinario, vel Delegato ante omnia ſimiliter remittatur : ne forte hujusmodi delinquentium temeritas actione hac impunita remaneat , & per hoc ceteris detur audacia, ſimilia præſumendi , Sacri approbatione Concilii ſtatuimus & mandamus, ut quicumque amodo intra cœmiterium loci interdicti aliquod corpus, ſeu corpora defunctorum ſepelire præſumpſerint, aut qui talia præſumentibus opem vel operam quocumque modo adhibuerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto : a qua non niſi per ſolum Metropolitanum, vel Diœceſanum , aut cui ſuper hoc ſuas vices ſpecialiter commiſerit, abſolvantur: Metropolitanus vero, vel ejus Diœceſanus , aut eorum in hac parte Vicarii, nequaquam ad impendendum talibus abſolutionis beneficium procedant , niſi prius ſepultis taliter corporibus exhumatis, Eccleſiæ & perſonis, quibus ex hoc injuria dignoſcitur irrogata , ſatisfactum fuerit competenter : & niſi ſuper facta exhumatione ,& ſatisfactione præſtita, ordinarii, aut ſi copia ipſius haberi non valeat, Officialium ſuorum litteras abſolutionis ipſis pro teſtimonio exhibeant & oſtendant , ad communionem Eccleſiæ nullatenus admittantur.

XXXII.

(*k*) *forte:* ut non prius

Digitized by Google

XXXII. *De Hæreticis.*

Cum nonnulli (quod dolenter referimus) Wiclethiſtarum, & Huſſitarum hæreſibus & erroribus infecti; & de eiſdem infamati & ſuſpecti, terminos noſtræ provinciæ, ſub agni ſpecie gerendo lupum, latenter intrantes, & auſu temerario præſumunt prædicare, tenere & docere occulte, & publice prædictorum errores, & hæreſes dudum ab univerſali Eccleſia, & Generali Conſtantienſi Concilio tamquam erroneos, & hæreticos condemnatos: Nos ſaluti gregis Dominici Nobis commiſſi, ſaluti animarum, & huic morbo periculoſo pervigili cura providere volentes, ne ſcintilla modica in principio ſuccreſcat in flammam, & fermentum modicum totam maſſam corrumpat, ſacro approbante Concilio ſub interminatione maledictionis æternæ, ac ſub excommunicationis ſententiis in ſingulares perſonas, & interdicti in loca, ſi communitates, aut Domini locorum in infra ſcriptis negligentes, aut culpabiles fuerint, quas contra facientes ac negligentes incurrere ipſo facto, volumus, inhibemus, ut nulla (*l*) Eccleſia, mundanave perſona noſtræ provinciæ, cujuſcumque ſtatus, conditionis, aut ordinis exiſtat, etiamſi Pontificali, aut ducali præfulgeat dignitate, prætatis erroribus, & hæreſibus infectos, infamatos, aut ſuſpectos, in ſuis Eccleſiis, Monaſteriis, Parochiis, Dominiis, terris, civitatibus, oppidis, villis, caſtris, aut domibus, aut locis aliis quibuſcumque, ad prædicandum, docendum, aut dogmatizandum publice, vel occulte admittat, ſeu aſſumat, quovis quæſito colore: nulluſque præfatorum eorumdem prædicationem audire, aut prædicationibus intereſſe præſumat quoquo modo. Ordinamus, ut omnes Chriſti fideles utriuſque ſexus memoratæ noſtræ provinciæ, poſtquam audiverint, ſciverint, aut eis conſtiterit, præfatis hæreſibus, & erroribus infectos, infamatos, aut ſuſpectos, in præfata noſtra provincia morari, docere, dogmatizare errores prædictos, ipſos ſtatim ſuis Superioribus, quorum præſentiam commode adire poterunt, ſine omni excuſatione & negligentia, ſub pœnis, ut ſuperius exprimitur, denuntiare nullatenus omittant. Omnibus Ducibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Burggraviis, Caſtellanis, Magiſtris civium, Conſulibus, Judicibus, & Officialibus aliis quibuſcumque diſtincte præcipimus, & mandamus ſub pœnis præmiſſis, ut ad requiſitionem Suffraganeorum noſtrorum, eorumdem Vicariorum, ſeu Inquiſitorum pravitatis hæreticæ, ſeu cujuſcumque alterius prædictorum, taliter de hæreſi infectos, infamatos, aut ſuſpectos incarcerare, captivare, aut detinere debeant, & teneantur. Et ſi tales ſe prætenderent in Sacris Ordinibus conſtitutos, Nobiſque ac noſtris Suffraganeis, Archidiaconis, Vicariis, & eorumdem Officiis, & hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus Deputatis, pro nunc autem in noſtra procincia poſtea deputandis, tradant, & aſſignent taliter denuntiatos & ſuſpectos, ut pro extirpatione tam periculoſi criminis libere procedant, & procedi faciant juxta Canonicas ſanctiones. Receptatores quoque, fautores & defenſores eorumdem, pœnis, ut præmittitur, volumus ſubjacere. Et quia tales infecti, infamati, & ſuſpecti de erroribus ſupradictis, ut plurimum per ſimulatam converſionem, ad unitatem Eccleſiæ redeunt fraudulenter, ſacro approbante Concilio ordinamus, ut ultra pœnas talibus poſt converſionem ipſorum, & errorum abjurationem, carceribus mancipentur, nec relaxentur ab eiſdem, donec de vera, & ſincera ipſorum converſione veriſimiliter præſumatur. Adjicientes, ut omnes, & ſinguli noſtri Suffraganei ad extirpationem tanti mali viriliter aſſurgentes, omnia, & ſingula jura contra hæreticos ac de hæreſi ſuſpectos, & infamatos contra ipſorum receptatores, fautores & defenſores, ac poteſtates ſæculares, qui requiſiti legitime neglexerint ſua Dominia a pravitate hæretica extirpare, promulgata provide exſequantur, & obſervent, & a ſuis ſubditis faciant inviolabiliter obſervari, paterne, ut tenemur, in hoc ipſorum officium excitantes.

XXXIII. *De Judæis.*

Non ambigui juris eſt, Hebraicam gentem a fidelium crucifixi populo aliquo diſcretionis extrinſecæ ſignaculo debere eſſe ſeparatam. Unde ſanctæ memoriæ GUIDO, titulo ſancti Laurentii in Lu-

(*l*) *forte:* Eccleſiaſtica.

Lucina Presbyter Cardinalis, in hanc noſtram provinciam a Sacroſancta Apoſtolica Sede Legatus, provide decrevit, ſtatuendo, ut Judæi in publicum ſe exhibentes pileum deferre debeant cornutum : non portantes, pœna pecuniaria præcipimus mulcta puniri. Nos autem volentes prædicti legati bonam intentionem, quantum in Nobis eſt, effectui mancipare, omnibus ſæcularibus poteſtatibus, cujuscumque conditionis, & præeminentiæ exſiſtant, quocumque nomine cenſeantur, ſive communitates, ſive ſingulares reipublicæ Præſidentes exſiſtant, ſub excommunicationis ſententia præcipimus, & diſtricte injungimus, ut per ſe, vel per alios ſuos familiares, quemcumque Judæorum, pileum talem in publico non deferentem pecuniaria pœna, juxta eorum arbitratum taxanda, quacumque conditione, provocatione, vel excuſatione frivola non obſtante, protinus puniant.

Præcipimus etiam pro meliori hujus providi Statuti executionis effectu, ut prædictæ poteſtates per ſe, vel per alios poſſint, & debeant Judæum ſic pileum cornutum non portantem aliqua veſte, vel alia re, publice, & ſtatim in itinere, quo viſus eſt, pignorari, ut ſic eo citius pœnam exſolvat antedictam. Et quoniam non tantum maſculos Judaicæ ſuperſtitioni inhærentes a Chriſtiano populo convenit ſeparari, ſed etiam ejuſdem ſuperſtitionis feminas, atque virgines a Catholicorum gente volumus eſſe ſegregatas : unde præcipimus ſub eiſdem pœnarum exactionibus, ut mulieres, vel virgines dictæ ſuperſtitioni inſudantes, cum ſe in publicum exhibent Chriſtianorum noſtræ provinciæ, nolam ſonantem in aliqua ſui corporis deferant parte : alioquin ipſas per dictas poteſtates pœnis, & modis præſcriptis in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus affligi.

XXXIV. *De prohibito & illicito veſtitu mulierum.*

Cum in partem ſolicitudinis, & Paſtoralis officii ad hoc ſimul aſſumpti . . . . . gregẽm Dominicum rite gubernemus, & in eo vitia extirpemus, & virtutes inſeramus, debemus non ſolum removere peccata, ſed etiam cujuslibet mali, & peccati ſpeciem, & imaginem, ac etiam ſcandaloſum quodlibet, & exempli continens perniciem, curabimus, quantum poterimus, provincia extirpare. Unde (quod dolenter referimus) multorum querelis ſumus excitati, ac etiam in parte noſtris propriis percepimus oculis, quod in nonnullis noſtræ provinciæ partibus mulieres habitu induuntur ſatis inhoneſto, utputa caudam ad modum aſpidis, ac alias ornatum exquiſitiſſimum, & ſupra modum ſumptuoſum habentes. Faciunt enim quædam mulieres ſuis peplis, crinibus, atque aliis capitis ornamentis, ac ſi ante, & poſt facies habeant monſtruoſe. Conſiderantes ideoque, quod ex his, & conſimilibus vanitatibus ſcandala, oblocutiones, detractiones, quæ in cordibus ſimplicium generantur, ac nihilominus per hoc patrimonialia exhauriuntur, furta, rapinæ, & alia innumeroſa peccata, & demum *ſpectacula luxuriam provocantia* in domibus, plateis, & Eccleſiis, aliiſque locis damnabiliter proveniunt. Nos igitur volentes, ſicut tenemur, his periculis occurrere, *Sacro approbante Concilio*, ſub excommunicationis ſententia, & obteſtatione Divini Judicii, univerſos & ſingulos laicos noſtræ provinciæ per viſcera JESU Chriſti obſecramus ac rogamus, & nihilominus diſtricte præcipiendo mandamus, ut uxores ſuas, & filias, & alias mulieres in ſua patria, ſeu familiari poteſtate exſiſtentes faciant honeſte incedere : prohibentes, ne *niniam* in veſtibus, & aliis mulierum ornamentis *ſuperfluitatem* habeant. Eiſdem etiam mulieribus ſub excommunicationis ſententia præcipimus, ut in hoc maritorum ſuorum obtemperent mandatis. Quodſi ſecus fecerint, noſtris Suffraganeis, & aliis Eccleſiaſticis Viris noſtræ Diœceſis & Provinciæ curæ animarum præexſiſtentibus, præcipimus, rebelles mulieres communione privare, ac eas aliis Eccleſiaſticis ſupponere cenſuris. Univerſis etiam ſæcularibus poteſtatibus ſub ejuſdem diſtrictionis pœna injungimus, ut ad corroborationem, & exſecutionem hujus neceſſarii Statuti faciant Statuta pœnalia, quibus hanc ſanctionem faciant exactiſſime obſervari. &c. *Deo gratias.*

Harduin Tom. VIII. Concilior. pag. 957. *& ſeqq. ad* 976.
Ex Regia Pariſina editione excerptum.

Cl.

Cl. van der Hardt *in Hiſtoria Concilii Conſtantienſis Tomo I. Parte V. pag.* 161. laudat Eberhardi, Archi-Epiſcopi Salisburgenſis, Studium pro reformandis moribus ſuæ Eccleſiæ anno 1420. celebrato Concilio. Addit eundem Eberhardum, quando fuit Conſtantiæ, quotidie ante portam domus ſuæ panem & carnes elixas haud exiguo pondere cum jure diſtribuiſſe, addito vino; diebus eſurialibus pultem & legumina.

CONCILIUM SALTZBURGENSE

Anno Chriſti MCCCCXX. Martini V. Papæ III. Sigismundi Reg. rom. XI.

JOANNES, DEI GRATIA, PRÆPOSITUS (*a*) ET ARCHI-DIACONUS ECCLESIÆ SALTZBURGENSIS.

UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS, ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, CÆTERISQUE PRÆLATIS, ARCHI-DIACONIS, PAROCHIALIUM ECCLESIARUM RECTORIBUS, PLEBANIS ET CLERICIS QUIBUSCUMQUE PER DIŒCESIM SALTZBURGENSEM CONSTITUTIS.

QUamvis per Sacrorum Canonum, & Provincialium Conciliorum Statuta recte ac honeſte vivendi norma adeo ſit ſufficienter comprehenſa, quodſi eorumdem negligeretur exſecutio, quodammodo de cetero aliqua nova conderentur Statuta: quia tamen eorumdem tam ſaluberrimorum Statutorum noſtris temporibus memoria quaſi evanuit, cœcaque ipſa quodammodo offuſcavit oblivio, tamquam prodita numquam extitiſſent. Et quia juxta ſapientis cujuſdam dictum, numquam nimium dicitur, quod nunquam ſatis dicitur: ſubſcriptæ Ordinationes in Epiſcopali Synodo in civitate Saltzburgenſi nuper celebrata, cui de mandato Reverendiſſimi in Chriſto Patris Domini noſtri EBERHARDI Sanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis Legati, & ex commiſſione ejus ſpeciali præſedimus, alias emanarunt. Ad quorum humilem ac devotam obſervantiam, executionemque promptam & debitam, vos omnes & ſingulos in Domino exhortamur, prout Divinam ex hoc reportare remunerationem, præfatique Reverendi Domini noſtri Archiepiſcopi pœnam & ultionem debitas & condignas volueritis evitare.

I. *Declaratio pœnæ Statuti Provincialis contra notorios concubinarios editi.*

Contra crimen concubinatus Clericorum plurimum ſcandaloſum, & hinc merito deteſtandum, non aliter, nec melius, quam dudum in Provinciali Concilio ſtatutum fuit, videmus poſſe provideri. Innoteſcimus tamen, & ad memoriam revocamus ejuſdem Concilii . . . . . omnes namque, qui a die publicationis Statutorum Provincialium, infra duos menſes concubinas ſuas, quas notorie tenuerunt, a ſe prorſus non removerint, ſi Beneficiati fuerint, ſciant ſe ſuis Beneficiis ſtatim ipſo facto, abſque alia privationis ſententia, auctoritate ejuſdem Concilii eſſe privatos; nec aliquid juris amplius competere, aut aliquem ſe titulum habere in eiſdem: tenerique ſe idcirco ad reſtitutionem omnium fructuum & proventuum, quos levaverunt, ſeu in futurum levabunt ex eiſdem. Poſſuntque eorum Beneficia per habentes poteſtatem libere aliis conferri, vel in curia etiam impetrari. Qui vero Beneficiati non fuerint, ſciant ſe auctoritate ejuſdem Concilii ad habendum quæcunque Eccleſiaſtica Beneficia perpetuo inhabilitatos.

II. *Quod*

(*a*) Hundio eſt Præpoſitus vigeſimus Archi-Epiſcopalis Eccleſiæ: præſedit Concilio nomine Archi-Epiſcopi Eberhardi III. Feſto S. Auguſtini.

Digitized by Google

II. *Quod Clerici non debent ſecum tenere mulieres juvenes, & de incontinentia ſuſpectas.*

Et quoniam juxta Apoſtolum non ſolum a malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali debemus abſtinere; prohibemus, ne Clerici in domibus ſuis habeant feminas juvenes, de quibus ſuſpicio poſſit merito ſuboriri. Qui autem feminarum famulatu carere nequiverint, tales ſibi aſſumant, quæ propter ætatem, morumque gravitatem, aut, ſi fieri poteſt, conſanguinitatem, omnem merito ſuſpicionem excludant.

III. *Quod Clerici in domibus ſuis tabernas tenere, aut tabernas, & laicorum convivia accedere non debeant*

Inhibemus inſuper, prout etiam per Sacros Canones, & Provincialium Conciliorum Statuta prohibitum exſtat, ne Clerici officium tabernariorum exercere præſumant; & ne in ſuis domibus tabernas teneant, aut vinum more tabernariorum vendant. Tabernas quoque, & laicorum convivia (quod valde honeſtatem dedecet Clericalem, ipſorumque Clericorum vileſcere facit auctoritatem) Clerici omnino devitent, niſi neceſſitatis cauſa in itinere conſtituti.

IV. *Quod Clerici venationi, & ludo alearum, & taxillorum inſiſtere non debent.*

Venationi quoque cum canibus, nec non aucupationibus cum falconibus, niſis, aut hujuſmodi volucribus Clerici omnino non inſiſtant, nec canes tales venaticos, aut aves in domibus teneant, aut ſecum per viam ducant. Ad aleas etiam & taxillos non ludant, nec hujuſmodi ludis interſint, nec ludos tales in domibus ſuis exercere permittant.

V. *Quales Presbyteros debeant ſibi aſſumere Plebani in adjutorium exercitii curæ animarum.*

Omnibus inſuper Saltzburgenſis Diœceſis Plebanis prohibemus, ne in adjutorium exercitii curæ animarum, aut Capellanatum aſſumant Presbyteros luſores, potatores, ebrioſos, aut laicorum convivia frequentantes, per quos multum plebs ſcandalizatur fidelis. Nullum etiam Sacerdotem alienigenam & penitus incognitum, ſuæ ordinationis litteras, ſeu formatas omni ſuſpicione carentes non habentem, & vero litteras commendatitias proprii Epiſcopi (*a*) aut fide digno teſtimonio, ſeu longi temporis converſatione de vita & moribus ipſius fuerit informatus, aſſumere præſumant.

VI. *Quod Plebani inducere debent ſibi ſubditos Presbyteros ad obſervantiam Statutorum Provincialium & Synodalium Ordinationum, & ad deferendum habitus honeſtos & Clericales, à laicorum habitu diſcrepantes.*

Studeant quoque Plebani ſuorum domeſticorum, præſertim Clericorum ſibi ſubjectorum, diligentem curam gerere, ipſos ad obſervantiam conſtitutionum Provincialium, & hujus Sanctæ Synodi ordinationum, morum honeſtatem, Clericaliſque habitus decentiam reſpicientium, inducendo; nec patiantur eos deferre habitus a Sacris Canonibus, vel Provincialibus Conciliis interdictos: ſed faciant ipſos deferre veſtes in colore, & ſciſſura honeſtatem Clericalem decentes; nimia longitudine, vel brevitate non notandas, circa pectus & ſcapulas, ut moris eſt laicis, non ſtrictas, & corpori bene adjacentes; ſed bene amplas, & aliquantum plicatas, manicas decentes, uſque ad contactum manus protenſas, infra vero brachium deorſum ultra unius palmæ longitudinem minime dependentes, cum goleriis licitis ſaltem unius pollicis collo adjacentibus: ſciſſuras, ſeu aperturas a latere omnino non habentes, nec retro: ab anteriori tamen parte, propter majorem ambulandi commoditatem, ad altitudinem unius palmæ cum media, veſtes non prohibemus aperiri. Veſtes etiam ad equitandum, prout commoditas poſtulaverit, ante & retro poterunt, honeſte tamen aperire. In ſciſſuris hujuſmodi, in goleriis, ſeu aliis veſtium extremitatibus foderaturas expoſitas, & notabiliter præeminentes non habentibus.

Abuſum quoque iſtum Clericorum, quo ſe ſæcularibus hominibus conformantes pallia deferunt, nudis joppulis (*b*) manicas ſtrictas, ut nunc moris eſt, multipliciter

(*a*) aut niſi fide.

(*b*) joppa, caligæ ſpecies Ducangio.

Digitized by Google

citer plicatas seu (*b*) rigatas, aut aliàs laicales habentibus, nulla veste manicata coopertis, cum expositis brachiis nequaquam tolerent. Aliasque tam decenter, & honeste Clericos sibi subditos incedere faciant, ut per decentiam habitus extrinsecam morum valeant ostendere honestatem. Hanc autem habitus honestatem exhortamur præcipue ipsos Plebanos, sicut & ceteros Clericos, observare, quatenus in omnibus suis subditis se normam & exemplum præbeant.

VII. *Quod Sacramenta Ecclesiastica, & alia Spiritualia libere, sine conventione, & pactione præcedente debent ministrari.*

Volumus quoque, & præcipimus singulis Saltzburgensis Diœcesis Presbyteris, quatenus circa Sacramentorum administrationem omnem observent puritatem, libere, sine pactione, aut conventione prævia, Ecclesiastica Sacramenta, & alia Spiritualia administrando. Ex post vero antiquas, & laudabiles Ecclesiarum consuetudines pia fidelium devotione, per ministrorum sustentationem introductas non intendimus prohibere; ad quas etiam observandas superioris officii laici Ecclesiastica possunt censura compelli.

VIII. *Quod non sunt tolerandi pro aliquo quæstu publice delinquentes, & quod potestate absolvendi in casibus reservatis Sacerdotes abuti non debent.*

Districte quoque prohibemus, ne quis Sacerdotum adulteros, concubinarios, seu fornicarios, aut alios quoscunque publice delinquentes gratia, vel favore, aut pro aliquo temporali emittat. Nec obtentam a superiori in casibus reservatis ad certum personarum numerum licentiam, eam venalem exponant; non nisi ad solvendum aliquid ex pacto, eadem licentia utendo; sed gratis & libere, prout expediens fuerit, ad omnes sine personarum acceptione, hujusmodi sibi concessa utantur potestate.

IX. *Quod pro sepeliendis præventis nil est extorquendum.*

Pro sepultura quoque præventorum Presbyteri nil extorquere præsumant.

(*b*) *forte*: rugatas.

X. *Qualiter adulteri, & concubinarii publici sint admonendi, & ab ingressu Ecclesiæ excludendi.*

Ad exstirpandum quoque adulterii, & concubinatus publica crimina, quæ in Diœcesi Saltzburgensi plurimum sunt frequentata, hunc volumus & præcipimus ordinem per singulas Saltzburgensis Diœcesis Parochias observari; videlicet, ut infra duorum mensium spatium in qualibet Ecclesia Parochiali aliquo die Dominico vel Festivo, quando major adfuerit populi multitudo, publice in ambone admoneantur, & requirantur in generali omnes & singuli utriusque sexus homines præfatis criminibus publice implicati, quatenus ab hujusmodi adulterio, & concubinatu penitus & omnino desistant. Si qui vero generali spreta admonitione se non correxerint, sequenti Dominica in specie, & nominatim, ut se emendent, ... sic illi, quorum Domus inhabitant, quatenus eos ultra non hospitent, admoneantur & requirantur. Quodsi nec taliter moniti se correxerint, sequenti Dominica eosdem, ac illos, qui eos hospitare præsumpserint, ab ingressu Ecclesiæ publice excludant, coram quibus expost Presbyteri nullatenus Divina celebrare præsumant. Idem quoque de conjugibus utriusque sexus, qui temere sibi mutuo cohabitare recusant & nolunt, & de hospitantibus eosdem, etiamsi non sit notorium eos alibi adulterari, volumus per omnia observari.

Hunc quoque ordinem perpetuis temporibus in posterum præcipimus observari: ita quod generalis ista monitio in Dominica prima Quadragesimæ publice proponatur, speciali continenter admonitione, & exclusione sequentibus duabus Dominicis, prout supra dispositum, continuatis.

XI. *Qualiter se debeant habere Plebani ad eos, quos ad auctoritatem Superiorem remittunt.*

Quotiens vero ad Superioris auctoritatem aliquos remitti contigerit, Plebanus eosdem reversos, nisi litteras testimoniales Superioris ostenderint, pro absolutis nequaquam teneant, nec Sacramenta eis Ecclesiastica, nisi pœnitentia, aut saltem pœnitentiæ parte peracta, administrent;

Digitized by Google

ſtrent: quod præſertim circa adulteros,& alios criminoſos notorios volumus exactiſſime obſervari. Et ut fraudibus via præcludatur, hujuſmodi notorios,& manifeſtos criminoſos ad auctoritatem Superioris litteris ſuis clauſis, cauſæ & facti narrationem plene continentibus, tranſmittant; eoſdemque reverſos non ad ſimplices remiſſionis ſchedulas, ſed ad litteras Superioris intentionem continentes, ad Eccleſiaſtica remittant Sacramenta.

XII. *Quod matrimonia clandeſtine non ſint contrahenda, & quod ſecus aut contrarium facientes ad Epiſcopalem auctoritatem ſint remittendi.*

Et quoniam ex clandeſtinis matrimoniorum contractibus plurima ſæpe inſurgunt pericula animarum, quibus occurrere cupientes, quod ſuper hoc provide a jure ſtatutum exſtitit; præcipimus obſervari: ut videlicet cum matrimonia fuerint contrahenda, prius per Presbyteros publice in Eccleſia proponantur,bono competenti termino præfinito, ut infra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipſi etiam Presbyteri infra illum nihilominus inveſtigent, an aliquod impedimentum obſiſtat, ſolicitare. Cum apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec, quid fieri debeat, manifeſtis conſtiterit documentis. Qui vero aliter contrahere præſumpſerit, ad Epiſcopalem auctoritatem puniendi ſecundum juris diſpoſitionem remittantur.

XIII. *Quod matrimonia in Eccleſiis, & mediante Presbytero contrahi debent: & quod non poſt, ſed ante carnalem copulam nuptiarum ſolemnia matrimonia ſint benedicenda.*

In contrahendis quoque matrimoniis hanc volumus honeſtatem pro reverentia Sacramenti obſervari, ut videlicet nonniſi per Presbyteros, & ſi commode fieri poteſt, in Eccleſia, aliquando in alio loco honeſto, ſine ſtrepitu, cum honeſtate debita fiant matrimoniorum copulationes. Matrimonia quoque, quæ benedicenda fuerint, non poſt, ut moris exſtitit, ſed ante ipſorum carnalem conſummationem, ac ſolemnitatis nuptiarum celebrationem, pro benedictionis ipſius reverentia benedicatur.

XIV. *Quod Patrini baptiſmales non multiplicentur.*

Et quia ex cognatione ſpirituali, ſicut etiam carnali, impedimentum oritur matrimonii, impediens contrahendum, & dirimens etiam contractum. Unde ne nimium inter homines ejuſdem Parochiæ hujuſmodi multiplicentur attinentia, mandamus, quatenus Presbyteri parentes baptizandorum puerorum inducere ſtudeant, ut uno tantum viro, vel una muliere, prout Canones diſponunt, ſint contenti. Ad quod ſi forte facile induci non poſſunt, ſaltem ultra duos,unum ſcilicet virum, vel unam mulierem, nequaquam admittant.

XV. *Quod Presbyteri informare debent populum, qualis & quam lata ſpiritualis cognatio in baptiſmo & confirmationis Sacramento oritur.*

Injungimus inſuper omnibus Plebanis, quatenus populum ſibi commiſſum publice in ambone informare ſtudeant, quod, ſicut inter quemlibet levantem aliquem de ſacro fonte, & ipſum levatum, ſic & inter omnes filios, & filias levantem & ipſum levatum, & inter conjugem levantis carnaliter prius cognitum, & ipſum levatum, nec non inter parentes levati,& ipſum levantem, & ejus conjugem, carnaliter prius cognitum, vel cognitam cognatio oritur ſpiritualis impediens matrimonium contrahendum, & dirimens jam contractum, & ea, quæ de levante ſunt dicta, etiam de baptizante modis expreſſis declarent eſſe intelligenda.

In confirmationis quoque Sacramento ratione prius confirmantis, & ad confirmationem aliquam tenentis, non autem ratione ligaturam, aut faſciam ſolummodo fronti alligantis, ſeu chriſma dumtaxat abluentis, eiſdem modis, ut in baptiſmate, hujuſmodi propinquitatem provenire populo denuntient & declarent.

XVI. *Forma Juramenti, quam præſtare debent teſtes Synodales in manibus ſuorum Archidiaconorum.*

Jurabunt teſtes Synodales, vel ſaltem

Digitized by Google

tem fidem loco juramenti piabunt in hac forma. Primo quod per totum annum uſque ad Synodum proximam diligenter inquirent, ſimpliciter tamen de plano, & abſque ulla juriſdictione, quæ correctionis, & reformationis tam in Clero, quam in populo ſint neceſſaria: & quod illa fideliter referent in Concilio Provinciali, & Synodo Epiſcopali proxime celebrandis, poſtquam fuerint requiſiti; uſurarios, adulteros, concubinarios notorios, ſeu manifeſtos, & quoſcumque manifeſte, & publice delinquentes tam in Clero, quam in populo, quos debita ad hæc adhibita diligentia perquiſiverint, deferre & denuntiare, quando ſuper hoc requiſiti fuerint, denuntiare non omittent.

XVII. *Statuta ſummatim, & ordinate ſub certis titulis collocata populo* (d) *collocanda.*

Quoniam multa Statuta Provincialia tam antiqua, quam etiam promulgata, nec non & quæ Synodales ordinationes laicos concernunt, quorum quæ etiam ſatis dignoſcuntur eſſe pœnalia. Unde ne ipſos ignorantes contingat detrimentum incurrere, quod dignum eſt eos poſtmodum (*e*) vetitos ſuſtinere; idcirco ſtatuimus & ordinamus, quatenus ſinguli Saltzburgenſis Diœceſis Plebani eadem ſtatuta laicos reſpicientia, prout inferius ſummatim ſubjectis rubricis, & titulis ordinate continenter, quam citius poterunt, eorum habita copia, aliquo die Dominico vel Feſtivo, & deinceps ſingullis annis bis: ſemel ſcilicet in Dominica prima Adventus Domini, & ſemel in Dominica prima Quadrageſimæ, Plebi ſibi commiſſæ publice in ambone vulgari lingua clare, & intelligibiliter intiment, publicent, & exponant; ad obſervantiam eorundem, prout unumquemque concernunt, dignoſcitur, eamdem plebem fideliter exhortando.

XVIII. *De Uſurariis & eorum pœnis ex Statutis Domini Guidonis tituli Sancti Laurentii, Presbyteri Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legati, quod incipit*: Item dolentes.

Excommunicati ſunt ipſo facto uſuras exercentes, qui ſic excommunicati ter in anno, videlicet in Cœna Domini, in Aſſumptione Glorioſæ Virginis Mariæ, in Nativitate Domini, per Plebanos, & majores ſuos debent denuntiari, aliis pœnis contra uſurarios editis nihilominus ſalvis.

XIX. *De eodem ex Statuto Domini Johannis Epiſcopi Tuſculani Apoſtolicæ Sedis Legati, quod incipit*: Uſurarios actus.

Uſurarii dicuntur etiam, qui ſub titulo emptionis uſuras exercent, emendo ſcilicet pignus pro quantitate, quæ mutuo petitur, & revendendo eidem, redemptionis tempore pro quantitate eadem adaucto numero uſurarum. Et hæc conſtitutio una cum conſtitutione Gregorii X. in Generali Concilio edita, publicari debet ſingulis annis in Quadrageſima, lecto Evangelio in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis. Et tunc etiam uſuras exercentes contra dicti Concilii tenorem, ac illos, qui eos retinent in domibus propriis, nominatim, & in ſpecie excommunicati debent denuntiari. Et uſurarium, etiam occultum, dum tamen duorum vel trium fide dignorum teſtium ipſum conſtiterit uſuras exercuiſſe, nec pro eo ſatisfactum fuerit, nullus recipere debet ad Eccleſiaſticam ſepulturam. Alioquin Eccleſiaſtici, in cujus cœmeterio de conſenſu Prælati, ſive Capituli tale corpus ſepultum fuerit, exhumatum Eccleſiaſtico ſubjacet interdicto.

XX. *Intentio Concilii Generalis, de quo ſupra fit mentio, quod habetur in Capit. Uſurarum, de uſuris libro ſexto in effectu eſt talis, ut ſequitur.*

Conſtitutio Lateranenſis Concilii contra uſurarios edita debet inviolabiliter obſervari; ſcilicet, quod manifeſti uſurarii ad commnionem Altaris, & Eccleſiaſticam ſepulturam, & oblationem faciendam admitti non debent, & qui eorum oblationes receperint, aut ad Eccleſiaſticam eos ſepulturam admiſerint, compelli debent reddere, quod acceperint, & ad arbitrium Epiſcopi ab officio ſuſpendi. Item ſecundo præcipitur Dominis terrarum, & univerſalibus, ſeu communitatibus, ne permittant alienigenas in terris & locis ſuis conducere domos, & jam conductas retinere ad exercendum uſuras. Contrarium facientes, ſi ſunt Epi-

(*d*) *forte*: communicanda (*e*) *MS. habet*: fetitos, *haud dubie mendoſus.*

Epiſcopi, aut eorum Superiores ſuſpenſionem; alii vero inferiores, excommunicationis; communitates autem interdicti ſententias, & pœnas incurrunt ipſo facto: quas ſuſpenſionis & excommunicationis pœnas, ſi Epiſcopi, & eorum Superiores, aut ſingulares perſonæ per menſem ſuſtinuerint animo indurato, eorum terræ, quamdiu hujuſmodi uſurarii in ipſis permanſerint, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto: & nihilominus laici ab hujuſmodi exceſſu per ſuos debent Ordinarios compeſci.

XXI. *Ex eodem Concilio Generali, quod habetur de uſuariis, in Cap.* Quamquam, *libro ſexto.*

Manifeſto uſurario, licet mandaverit uſuras reſtitui, Eccleſiaſtica ſepultura denegari debet, niſi primo, prout facultates patiuntur, ſatisfaciat, vel de reſtituendo, idonee caveat illis, quibus reſtitutio facienda, ſi præſentes fuerint: vel, ipſis abſentibus, loci Ordinario, aut ejus vices gerenti, ſive Rectori Parochialis Eccleſiæ, in qua habitat, coram fide dignis de Parochia; in cautione hujuſmodi exprimendo quantitatem uſurarum receptarum, ſi hujuſmodi fuerit quantitas manifeſta: alioquin aliam quantitatem ipſius recipientis arbitrio moderandam: qui ſi ſcienter minorem, quam viſibiliter creditur, moderetur, tenebitur ad reſidui ſatisfactionem, & eos contra hanc conſtitutionem ſepeliendo, Lateranenſis Concilii pœnam incurrunt. Teſtamenta quoque talium uſurariorum alias facta non tenentur: nec debet aliquis intereſſe, nec eos abſolvere, aut etiam admittere ad confeſſionem.

XXII. *De Conſtitutione Concilii Viennenſis, quæ habetur in Clementina* (*contra eos*) *de ſepulturis.*

Sepelientes ſcienter uſurarios manifeſtos, etiamſi exempti fuerint, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrant; a qua niſi ſatisfactio prius competenter eis, quibus ex hoc injuria eſt irrogata, facta fuerit, nullatenus abſolvi debent.

XXIII. *Ex Statuto Domini Pilgrini Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, quod incipit:* Apud multos.

Uſurarii, poſtquam a ſuis Rectoribus trina monitione fuerint nominatim moniti, ſi infra menſem non deſtiterint, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrunt. Et Eccleſiarum Rectores, & Prælati tenentur ſuos ſubditos manifeſtos uſurarios monere & inducere, ut infra menſem ab hujuſmodi pravitate deſiſtant, & de perceptis ſatisfaciant cum effectu. Quod ſi non fecerint, eos excommunicatos denuntient, certificantes nihilominus eos, quod ſi in hoc peccato deceſſerint, Eccleſiaſtica ſepultura carebunt. Quodſi Rectores ſcienter ſepeliverint, ſimiliter ipſo facto excommunicationis ſententia ſunt ligati. Et manifeſti uſurarii dicuntur, de quibus eſt publica vox & fama, & certa ſunt indicia, & argumenta, quod pecunias mutuant ad uſuras, eaſque recipiunt; vel fructus rei pignoratæ ex pacto, vel alias ſibi imburſant, nec computant in ſortem pecuniæ mutuatæ.

XXIV. *De Spoliatoribus, & raptoribus ſtratarum, ex Statuto Domini Johannis Tuſculani, quod incipit:* Spoliatores ſtratarum.

Excommunicati ſunt ipſo facto ſpoliatores ſtratarum, & raptores tranſeuntium per vias, & eiſdem dantes auxilium, vel favorem.

XXV. *De bis, qui ſcienter emunt prædam, ex Statutis Domini Eberhardi Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi.*

Nullus prædam aliquam ſcienter emere, vel tenere præſumat: alioquin niſi infra menſem prædam ipſam, aut ejus æſtimationem, ſi deprædata, & oblata haberi non poſſit, reſtituat, excommunicationis ſententia percellatur.

XXVI. *Qualiter Decimæ ſunt perſolvendæ, & qualiter puniri debeant laici decimas uſurpantes, ex Statuto Domini Guidonis Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legati.*

Decimæ tam antiquæ, quam etiam de novalibus majores & minutæ, juxta lau-

laudabilem consuetudinem patriæ integraliter sunt persolvendæ. Et laici decimas, maxime novalium, & minutas sibi usurpantes, ab ingressu Ecclesiæ usque ad satisfactionem condignam sint suspensi.

XXVII. *De his, qui imponunt aut exigunt nova passagia, vel antiqua augmentant, ex Statuto Domini Joannis Tusculani Episcopi, quod incipit:* Imponentes.

Nova passagia imponentes & exigentes, vel antiqua augmentantes, singulis annis Summus Pontifex in Cœna Domini denuntiat excommunicationi subjacere: quos etiam sive fuerint Ecclesiasticæ, sive sæculares personæ, quocunque nomine censeantur, locorum Ordinarii per se, vel per suos Vicarios omni anno eadem die Cœnæ Domini, pulsatis campanis, & accensis candelis, excommunicatos, & ab omnibus evitandos usque ad restitutionem integram debent denuntiare.

XXVIII. *Quod etiam in lecto ægritudinis potest quis testari, contraria consuetudine non obstante, ex Statuto Domini Eberhardi Archi-Episcopi Saltzburgensis, quod incipit:* Ad hæc.

Non obstante consuetudine, quæ potius est corruptela, ubi jura testamentorum (f) sanctionem non prohibent, quilibet etiam in lecto ægritudinis constitutus, legare, disponere & ordinare potest de bonis sibi collatis a Deo piis locis, aut alias. Et impedimentum præstantes, per Prælatos compesci debent Ecclesiastica censura.

XXIX. *De his, qui tempore interdicti sepeliunt corpora defunctorum, aut sepelientibus opem præstant, ex Statuto Domini Eberhardi, Archi-Episcopi Saltzburgensis, quod incipit:* Item in quibusdam.

Excommunicati sunt laici sepelientes intra cœmeteria locorum interdictorum corpora defunctorum, aut qui sepelientibus opem, vel operam præstant: a qua non absolvantur, nec per Ordinarium loci, vel per eum, cui super hoc specialiter commiserit suas vices. Hujusmodi tamen absolutio non est impendenda, nisi prius exhumentur sic tumulata, & satisfactum fuerit Ecclesiæ & personis, quibus exinde injuria dignoscitur irrogata. Nec etiam tales ad communionem Ecclesiæ admittantur, nisi habeant super exhumatione, & absolutione prædicta litteras Ordinarii vel sui Officialis.

XXX. *Quod mulieres per exclusionem a communione prohibendæ sunt ab illicito vestitu; ex Statuto Domini Eberhardi Saltzburgensis Archi-Episcopi, quod incipit:* Cum in partem.

Mandatur sub pœna excommunicationis omnibus laicis, & sub obtestatione Divini Judicii, ut uxores suas & filias, & alias mulieres, in præsentia, vel familiari potestate constitutas, faciant honeste incedere: prohibeantque, ne nimiam in vestibus longitudinem, & aliis mulierum ornamentis exquisitam superfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur sub pœna excommunicationis, ut in his pareant maritis: alias Eucharistiæ communione priventur, & per censuram Ecclesiasticam arceantur. Et in fine mandatur sæcularibus potestatibus sub pœna præfata, ut ad corroborationem hujusmodi statuti faciant hanc constitutionem exacte observari.

XXXI. *De his, qui occidunt, verberant, aut qualitercumque manus violentas in Clericos injiciunt, aut eos captivant, seu captivatos tenent. Ex Statuto Domini Guidonis Cardinalis Apostolicæ Sedis Legati, quod incipit:* Item cum in plerisque.

Occidens, verberans, aut qualitercumque manus violentas in Clericos injiciens, seu eos capiens, singulis annis in Synodis Episcopalibus excommunicati denuntiari debent, & nominatim illi, de quibus constiterit manifeste.

XXXII. *De eodem, ex Statuto ejusdem Domini Guidonis, quod incipit:* Quodcumque vero.

Vulnerans enormiter Ecclesiasticam personam, occidens vel captivans, non nisi

(f) factionem.

niſi per Sedem Apoſtolicam debet abſolvi. Et ſi quid tenebat ab Eccleſia, illud ipſo facto perdit, quod in utilitatem Eccleſiæ debet converti. Et generaliter in Diœceſi, in qua aliquem Canonicum Cathedralis Eccleſiæ, vel in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum capi contigerit, aut captivum detineri, uſque ad liberationem ipſius, & debitæ ſatisfactionis exhibitionem: Similiter & in Parochia, in qua res Clerici violenter ablatas detineri contigerit, uſque ad ſatisfactionem, & reſtitutionem congruam ceſſari debet a Divinis.

XXXIII. *De eodem, ex Statuto Domini Friderici Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, quod incipit:* Statutum.

Captivato Domino Archi-Epiſcopo Saltzburgenſi, aut aliquo ipſius Suffraganeo, ſeu invaſa Eccleſia Saltzburgenſi, aut quacunque alia Eccleſia Cathedrali provinciæ Saltzburgenſis, hoſtiliter & injurioſe, ut de ſubverſione ſtatus ejus veriſimiliter timeatur; ſtatim poſtquam hoc innotuerit, per totam provinciam Saltzburgenſem ceſſari debet a Divinis. In terris tamen Principum ceſſari non præcipitur, niſi ab offenſis hujusmodi ceſſare, & emendam præſtare infra menſem admoniti contempſerint.

XXXIV. *De eodem, ex Statuto ejuſdem Friderici, quod incipit:* Item cum hi.

Qui violentas manus in Clericos injiciunt, debent in Parochia, in qua delictum commiſſum fuerit, aut in qua injiciens domicilium habuerit, per Rectores Eccleſiarum ſingulis Dominicis, & Feſtivis diebus excommunicati denuntiari: & qui tales violentos injectores ſcienter ad Divina vel Eccleſiaſticam ſepulturam receperint, ſunt ab officio ſuſpenſi. Qui vero in prædicta denuntiatione, poſtquam ſibi per Ordinarium fuerit ſpecialiter demandata, negligens fuerit, aut remiſſus, per viginti dies ab ingreſſu Eccleſiæ, & ab officio eſt ipſo facto ſuſpenſus.

XXXV. *De eodem, ex Statuto Domini Joannis Tuſculani Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis Legati, quod incipit:* Eos qui.

Captivantes ſeu captivos detinentes Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas, ſi infra octo dies, poſtquam requiſiti fuerint, eos non relaxaverint, omnibus Dominicis, & Feſtivis diebus per Prælatos & Rectores Eccleſiarum, in quarum limitibus hujusmodi captivantes, aut detinentes commorantur, & perſonæ hujusmodi, Eccleſiaſticæ fuerint captivatæ, aut in quibus captivæ detinentur, excommunicati publice denuntientur. Et nihilominus, ubi hujusmodi perſonæ Eccleſiaſticæ captæ detinentur, quamdiu taliter detinentur, Clerici hoc ſcientes ceſſare debent a Divinis: contrarium facientes, excommunicati ſunt ipſo facto.

XXXVI. *De bis, qui verberant, vel capiunt Nuntios Legatorum Apoſtolicæ Sedis, Archi-Epiſcoporum, Delegatorum, Judicum, & aliorum, aut eos, qui de curiis eorum veniunt, aut eos occidunt: ex Statuto Domini Joannis Tuſculani, quod incipit:* Si qui in tantum.

Capientes, verberantes Nuntios Legatorum Apoſtolicæ Sedis de latere miſſorum; ſeu Archi-Epiſcoporum, vel Delegatorum; & eisdem litteras auferentes, vel dilaniantes, ſeu ipſos in jurisdictionem (aut) eis commiſſa quomodolibet, manifeſte vel occulte impedientes: ſimiliter & illi, qui ad curiam eorum Legatorum, Archi-Epiſcoporum, Epiſcoporum, vel Delegatorum venientes, aut abinde recedentes offendunt in perſonis, aut bonis, quæ ſecum habent, ſpoliant, excommunicati ſunt ipſo facto.

XXXVII. *De eodem, ex Statuto Domini Eberhardi Archi-Epiſcopi Saltzburgenſis, quod incipit:* Præterea.

Reus verberans, ſpolians, & captivans nuntium judicis litteras judiciales deferentem, pro convicto debet haberi: & idem in actore in cauſa reconventionis.

XXXVIII. *De bis, qui bona decedentium Clericorum occupare præſumunt: ex Statuto Domini Guidonis Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legati, quod incipit:* Item ad aures.

Patroni Eccleſiarum tam Clerici, quam laici, Advocati, Judices, & præcones, bona decedentium Clericorum occupantes &

Digitized by

& uſurpantes, excommunicationis vinculo, quouſque ablata reſtituant, debent innodari.

XXXIX. *De eodem, ex Statuto Domini Friderici Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, quod incipit:* Item Statutum: *& ex Statuto Domini Joannis Tuſculani Apoſtolicæ Sedis Legati, quod incipit:* Nonnulli.

Raptores, invaſores, & occupatores bonorum Clericorum (*a*) detinentium, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt. Et in locis, ubi talia bona violenter ablata conſervantur, tamdiu ceſſari debet a Divinis, poſtquam hoc Rectoribus Eccleſiarum innotuerit, donec ablata hujusmodi ſucceſſori defuncti reddantur, in priſtino loco reponantur, ac alia ſatisfactio competens ſubſequatur.

XL. *De eodem, ex Statuto Domini Eberhardi, Archi-Epiſcopi Saltzburgenſis, quod incipit:* Ad exſtirpandam.

Eccleſiarum Patroni, ſive Clerici aut laici, qui Rectore Eccleſiæ mortuo, dotem & Eccleſiam rebus mobilibus ſpoliant, cujuscumque dignitatis fuerint, ſunt a jure putandi illa vice ſuſpenſi, & collatio ad immediatum ſuperiorem devolvitur. Inſuper etiam ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt.

XLI. *De his, qui imponunt tallias, & exactiones Eccleſiaſticis perſonis: ex Statuto Domini Pilgrini Archi-Epiſcopi Saltzburgenſis, quod incipit:* Cum Eccleſiæ.

Imponentes Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis, & recipientes ab eiſdem exactiones, tallias & collectas; ſi infra menſem, poſtquam per Eccleſiarum Prælatos moniti fuerint, non deſtiterint, vel de damnis illatis competenter ſatisfecerint; excommunicati ſunt ipſo facto, & terræ ipſorum Eccleſiaſtico ſubjacent interdicto.

XLII. *De his, qui Eccleſiaſticas perſonas compellunt ſolvere pædagia, vel quidagia de rebus ſuis: ex Statuto ejuſdem Domini Pilgrini, quod incipit:* Conſtitutionem: *& in Cap. De cenſibus L. 6.*

Bonifacius VIII. ſtatuit, quod ſi univerſitas, ſeu communitàs, vel ſingularis quæcunque perſona, cujuscumque dignitatis fuerit, per ſe, vel per alium, ſuo vel alieno nomine Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas compulerit ſolvere pædagia, vel quidagia, ſeu exactiones pro rebus ſuis, quas cauſa negotiationis non deferunt, univerſitas talis eſt interdicta, & perſonæ ſingulares excommunicatæ. Nec valet contraria conſuetudo. Et hæc conſtitutio per Prælatos, Archidiaconos, & Plebanos debet ſolemniter publicari.

XLIII. *De his, qui occupant, invadunt, aut uſurpant ſibi Eccleſiaſtica bona: ex Statuto Domini Joannis Tuſculani, quod incipit:* Dignum.....

Sæculares Eccleſiaſticæve perſonæ, quacumque dignitate præfulgeant (Romanorum dumtaxat Rege, & ejus conjuge, & filiis exceptis) (*b*) Eccleſias & Eccleſiaſtica bona, jura & jurisdictiones, ſeu Eccleſiarum vaſallos publice occupare, aut invadere, vel ſcienter uſurpare; ſeu occupatoribus, invaſoribus, aut uſurpatoribus hujusmodi poteſtatem quomodolibet, auxilium, vel favorem (*c*) præſumpſerint: nec non qui bona Eccleſiarum titulo pignorum detinent obligata, a quibus receperint ultra ſortem: niſi requiſiti infra menſem ſatisfecerint, ipſo facto excommunicati, & terræ ipſorum Eccleſiaſtico ſubjacent interdicto; quod Clerici terræ offenſorum ad ſolam denuntiationem Prælati offenſi obſervare tenentur: alioquin ante ſatisfactionem coram celebrante a Divinis ſunt ipſo facto ſuſpenſi.

XLVI. *De eodem, ex Statuto ejuſdem Domini Joannis Tuſculani, quod incipit:* Nullus de cetero.

Qui prætextu guerrarum, quas habent cum Advocatis Eccleſiarum, earumdem Eccleſiarum bona ſubripuerint, aut Eccleſias ipſas, aut earum villas, & incendio, & hoſtilitate devaſtant, aut homines earum ſuis bonis ſpoliant, excommunicati ſunt ipſo facto; nec poſſunt, niſi ſufficienter emendaverint, abſolvi.

XLV. *De eodem, ex Statuto ejuſdem Domini Joannis, quod incipit:* Prohibemus.

Qui propter debitum, aut fidejuſſoriam obligationem alicujus perſonæ ſingu-

(*a*) *forte:* decedentium (*b*) quæ (*c*) præſtare

Digitized by Google

ſingularis, bona Eccleſiaſtica ad ipſam Eccleſiam,& Capitulum communiter pertinentia ceperit, ſeu ſpoliaverit, niſi requiſitus infra quindecim dies, a die requiſitionis numerandos, reſtituerit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit.

XLVI. *De his, qui ad vacantes Eccleſias mittunt armatos, & faciunt ibi expenſas. Ex Statuto Domini Eberhardi Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, quod incipit:* Ad.....

Prælati, Principes, aut alii Nobiles, atque Officiales eorumdem, qui ad vacantes Prælaturas, Beneficia ſive Officia, mittunt gentes armorum, & inibi expenſas faciunt graves, aut compellentes eligere per abuſum poteſtatis ſæcularis, aut potentiæ inordinatæ; ſeu qui electum,& confirmatum non admittunt ad poſſeſſionem, niſi pro certa pecuniæ quantitate; niſi infra menſem emendaverint, quod fecerint, excommunicati ſunt ipſo facto, a qua ſententia non abſolvantur, donec ſatisfaciant, & extorta reſtituant, in quibus etiam non prodeſt eis remiſſio.

XLVII. *De Laicis recipientibus,& occupantibus Eccleſiaſtica Beneficia. Ex Statuto Domini Joannis Tuſculani, quod incipit:* Laicos.

Laici recipientes & occupantes Eccleſiaſtica Beneficia, niſi infra menſem a tempore occupationis computando ipſa dimiſerint, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt.

XLVIII. *De Advocatis Eccleſiarum, qui ultra jura eis debita Eccleſiaſtica, gravant Eccleſias. Ex Statuto ejusdem Domini Joannis, quod incipit:* Nonnulli.

Mortuo Eccleſiæ Advocato, non omnes ejus filii, ſed ille ſolus, in quem omnes, vel major pars ipſorum conſentit, habeatur pro Patrono. Et Advocati Eccleſiarum, qui defendendo & manutenendo perſonas & bona Eccleſiarum, quarum ſunt Advocati, negligentes fuerint, aut remiſſi, hujuſmodi Advocationis officio privati ſunt ipſo facto. Qui vero ab hujusmodi Eccleſiis ultra debitum aliquid auferre præſumpſerint, niſi infra menſem ablata reſtituerint, ſingulis menſibus debent excommunicati denuntiari.

XLIX. *De eodem, ex Statuto Domini Eberhardi, Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, quod incipit:* Quamquam.

Excommunicati ſunt laici Advocati Eccleſiarum, qui ſuis juribus non contenti, inconſuetas & enormes novitates in ipſas Eccleſias exercent & attentant, & ultra debita onera aggravare non formidant.

L. *De Patronis Eccleſiarum, qui poſt tempus a jure præfixum occupant Eccleſias, aut impediunt Superiores in collatione. Ex Statuto Domini Joannis Tuſculani, quod incipit:* Eccleſiarum.

Patroni Eccleſiarum ad Eccleſias vacantes præſentare debent perſonas idoneas infra tempus a jure ſtatutum. Qui vero poſt lapſum ejusmodi temporis per menſem Eccleſias ipſas retinere & occupare præſumpſerint, ipſo facto ſunt excommunicati, & ea vice præſentatione hujuſmodi Eccleſiarum privati; quas Superiores infra tempus eis a jure præfixum conferre tenentur: alioquin a collatione Beneficiorum ſunt ipſo facto ſuſpenſi. Laici vero impedientes Ordinarium providere volentem, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt.

LI. *Ex Statuto Domini Eberhardi, Saltzburgenſis Archi-Epiſcopi, quod incipit:* Quoniam. *De Patronis, qui partem Advocationis, cum præſentant, ſibi retinent ex pacto.*

Laici Patroni ex pacto ſibi retinentes partem decimarum, vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum in Beneficiis, cum præſentant Clericos ad ea, excommunicari debent, & terra eorum Eccleſiaſtico interdicto ſupponi, donec Eccleſiam liberam dimittant ſub ſuo jure; ſalvo tamen eis jure Patronatus. Clerici autem taliter ab ipſis recipientes Beneficia, officio & beneficio priventur; nec ad Beneficium vel actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi per Sedem Apoſtolicam cum eis fuerit diſpenſatum. Epiſcopi vero & Archi-Diaconi, qui talibus ſcienter curam commiſerint animarum, ſub

inſti-

institutione hujusmodi Beneficiorum & collatione perpetuo sint suspensi.

LII. *De eodem, ex Statuto ejusdem Domini Eberhardi, Archi-Episcopi Saltzburgensis, quod incipit:* Beneficia.

Clerici, qui præsentantur ad Ecclesias per Patronos cum assignatione alicujus portionis, ut residuum usibus Patronorum applicetur, si de hoc non deferunt querelam ad Episcopum suum, sunt ipso jure suspensi, & per Episcopum hujusmodi Beneficiis spoliandi. Patroni vero per Episcopum, cum hoc ad ipsum deductum fuerit, ab hujusmodi exactione compescantur. Et si in hoc pertinaces fuerint reperti, ad præsentationem hujusmodi Ecclesiarum, cum proxime vacaverint, nullatenus admittantur.

LIII. *De laicis, qui sine consensu Prælatorum bona Fabricæ Ecclesiarum deputata administrant. Ex Statuto Domini Joannis Tusculani, quod incipit:* Laicos.

Laici sine assensu Prælatorum & Capitulorum bona fabricæ Ecclesiæ deputata administrare non possunt. Et qui contrarium fecerint, si infra mensem, postquam per Ordinarium loci moniti fuerint, non desistunt, excommunicati sunt ipso facto.

LIV. *De bis, qui Ecclesias & earum ædificia violenter, & sine Prælatorum assensu incastellare præsumunt, aut gentes ibi tenere. Ex Statuto ejusdem Domini Joannis Tusculani, quod incipit:* Nonnullos.

Qui Ecclesias, campanilia, seu alia Ecclesiarum ædificia violenter, & sine Prælatorum assensu incastellare, aut personis armatis munire præsumpserint, & eorum hæredes hujusmodi violentiæ participes, per suos Superiores excommunicationis pœna percellantur.

LV. *De bis, qui prohibent, ne quis conquiratur coram Ecclesiastico Judice; aut qui condunt Statuta contra Ecclesiasticam libertatem. Ex Statuto ejusdem Joannis Tusculani, quod incipit:* Personis.

Universitates civitatum & locorum prohibentes, ut nullus conquiratur coram Ecclesiastico Judice, ac Statuta condentes contra Clerum & Ecclesiasticam libertatem, interdicti: singulares vero personæ talia committentes, quacumque dignitate præfulgeant, excommunicationis sententias ipso facto incurrunt.

LVI. *De bis, qui tradunt Ecclesiasticas personas coram Judice sæculari. Ex Statuto Domini Pilgrini, Saltzburgensis Archi-Episcopi, quod incipit:* Sæpe.

Trahentes Clericos & Ecclesiasticas personas coram judice sæculari; nec non Ecclesiasticæ personæ conventæ sponte coram talibus judicibus sæcularibus judicialiter respondentes, excommunicati sunt ipso facto.

LVII. *De eodem, ex Statuto Domini Eberhardi, Saltzburgensis Archi-Episcopi, quod incipit:* Dudum.

Judices sæculares, qui personas Ecclesiasticas ad judicia sæcularia evocare, aut trahere in ipsorum contumaciam, ipsis non comparentibus, Ecclesiastica bona invadenda decernere præsumpserint, excommunicati sint ipso facto. Et quotiens laicus cujuscunque dignitatis existat, Ecclesiasticam personam ad judicium sæculare trahere aut judicare præsumpserit, tamdiu in territorio trahentis & judicantis cessetur a Divinis, donec satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

LVIII. *De eodem, ex Statuto ejusdem Domini Eberhardi, quod incipit:* Quanquam. *In paragrapho:* Abusum.

Invalida & iniqua est consuetudo, qua judices sæculares trahere conantur personas Ecclesiasticas ad judicium sæculare, etiam super bonis Ecclesiasticis; & contra facientes excommunicati sunt ipso facto; & eorum processus, ac omnia inde secuta nullius sunt momenti.

LIX. *Provisio contra Hussitas, ne admittantur ad prædicandum; & quod eos scientes suis Superioribus denuntient. Ex Statuto Domini Eberhardi, Saltzburgensis Archi-Episcopi, quod incipit:* Cum nonnulli.

Mandatur sub interminatione maledictionis æternæ, & sub excommunicationis pœna latæ sententiæ in singulares

Digitized by Google

perſonas, & interdicti in loca, ne quispiam, cujuscumque ſtatus exiſtat, etiamſi Pontificali vel Ducali præfulgeat dignitate, Wicleffiſtas & Huſſitas, & de eorum hæreſibus, & erroribus infamatos aut ſuſpectos, in quibuſcumque locis ad prædicandum, docendum, & dogmatizandum admittat, ſeu aſſumat, publice vel occulte. Et omnes utriuſque ſexus Chriſti-fideles dictæ Provinciæ, poſtquam audiverint, ſciverint, aut eis conſtiterit, hujusmodi hæreticos & ſuſpectos in Provincia morari vel docere, &c. ſub pœnis prædictis denuntiare tenentur ſuis Superioribus, ſi eorum præſentiam commode adire poſſunt. Principes quoque & (i) Comites, & eorum Judices & Officiales, ad requiſitionem Epiſcoporum, vel ſuorum Vicariorum, tales incarcerare, captivare & detinere debent, & tenentur ſub pœnis prædictis, etiamſi ſe prætendant in Sacris conſtitutos; quos tamen ſuis Superioribus præſentare tenentur. Et contra eos procedatur juxta Canonicas Sanctiones. Receptatores quoque, fautores, & defenſores eorumdem pœnis ſubjaceant præfatis. Inſuper ordinatur, ut ultra pœnas juris, non abjurantes hujuſmodi errores per annum carceribus mancipentur; nec relaxentur, donec de vera conſtet ipſorum & non ſimulata converſione. Hortantur demum Suffraganei, ut contra tales viriliter inſurgant, & jura exſequantur, & obſervent, & a ſuis faciant ſubditis inviolabiliter obſervari.

Harduinus Tomo VIII. Concilior. a pag. 975. - 990. & hic ex Hundii Metropoli.

(i) *forte*: Communitates.

CONCILIABULUM PRAGENSE
HUSSITARUM
Anno Chriſti MCCCCXXI. Martini V. Papæ IV. Sigismundi Rom. Reg. XII.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

INcipit Sancta Synodus, habita & rite celebrata, de anno Domini MCCCCXXI. die VII. menſis Julii, in inclyta civitate Pragenſi, ſub CONRADO (a) Archi-Epiſcopo ejusdem civitatis Pragenſis, & ſub poteſtate & mandato Magnificorum & Nobilium Dominorum, Magnatorum, Comitum, Baronum, nec non Magiſtrorum, Civium, & Communitatum ejusdem civitatis Pragenſis: ac Militum, Clientum, civitatum aliarum communitatum Chriſtianiſſimi Regni Bohemiæ, & Marchionatus Moraviæ, convenientibus ad illam, fere ex univerſis diſtrictibus, Clericis ejusdem Regni Bohemiæ, & Marchionatus Moraviæ: & præſidentibus in ea Magiſtris, (b) *Joanne de Przibram*, *Procopio de Piltzna*, (c) *Jacobo de Miſna*, & *Joanne de nova civitate*: ſtatuentibus & exponentibus communi conſilio totius Cleri, & conſenſu uniformi, has ſalubres & Eccleſiaſticas Regulas. Ut omnes Clerici prædictarum, civitatis & Diœceſis noverint, quid debeant in futurum obſervare.

I. *Explanatio Fidei ipſius Sanctæ Synodi.*

Inprimis pio & fideli corde credimus, & integra mente credendum & aſſe-

(a) Conradus, gente Weſtfalus, Epiſcopus Olomucenſis, poſt mortem Slinconis & Alberici reſignationem Archi-Epiſcopus Pragenſis, ad Huſſitarum hæreſes prolapſus, novam Calixtinorum ſectam, quæ Calicem ſub altera ſpecie urgebat, in hac Pſeudo-Synodo approbavit: anno 1423. infelici morte extinctus.

(b) In juventute Huſſo favit, poſt anno 1428. edidit præclaram profeſſionem Catholicæ Fidei, editam a *Cochlæo*.

(d) Jacobus de Miſna, vulgo Jacobus de Mizabohomes & Jacobellus, Concionator in Eccleſia S. Michaelis Pragæ, auctor erroris de utraque ſpecie ex neceſſitate ſalutis Laicis danda.

Digitized by Google

asseverandum affirmamus, omne verbum Sacræ Scripturæ novi ac veteris testamenti Sanctum & Catholicum: ac ab universis Christi fidelibus venerandum & tenendum toto corde, asseveramus & nunciamus. Item Symbolum Apostolorum, Symbolum magni Nicæni Concilii, Symbolum Athanasii, una cum omnibus aliis Symbolis Catholicis, in Ecclesia primitiva tentis & promulgatis, fideliter & ex integro credimus, & credendum ab omnibus asseveramus. Omniaq; Decreta, Statuta sancta, rationabilia, & Catholica Apostolorum, & Ecclesiæ primitivæ: quam pro Matre & Magistra Fidei Catholicæ honoramus, & a qua discedere nephas putamus: tenenda & observanda decernimus, & mandamus, ita ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque servemus & custodiamus.

II. *De Gubernatoribus & Directoribus universi Cleri Diœcesum Pragensis, Olumucensis, & Lythomislensis.*

Item pro universo ordine & honestate totius Cleri nostri custodienda & retinenda, omnique præsumptione in Clero hujus Regni compescenda, dignum duximus, eligere quatuor viros idoneos, scientia & vita comprobatos: Principales & capitales, supremosque Cleri Gubernatores, Directores, & Ministratores in Spiritualibus cum consensu Reverendissimi in Christo Patris Archi-Episcopi Pragensis, scilicet Magistrum Joannem Przibram, Magistrum Procopium de Piltzna, Magistrum Jacobum de Misna, & Joannem Prædicatorem de nova civitate. Quorum directioni, dispositioni, & vocationi, in omnibus licitis & honestis parere & obedire, syncere promittimus & spondemus: dando & concedendo plenam & omnimodam super Nos potestatem, omnes injustos & rebelles castigandi, puniendi, dirigendi, deponendi, mutandi vel alienandi, & quomodolibet aliter, exigente ordine & justitia, peragendi.

III. *De habenda ab omnibus Lege Domini scripta, discenda, & promovenda.*

Item, quod omnes Sacerdotes totam Legem Domini scriptam ex integro, aut si nullatenus possunt, ad minus novam legem habeant, & ipsam tota solicitudine legant & discant, & in se & normam & vitam Evangelicam & Apostolicam, nec non in aliis studiose promoveant: Verbum Domini jugiter prædicando, & constanter promulgando.

IV. *De novitatibus absque ratione non inveniendis.*

Item quod nullus Clericorum aliquam novitatem consuetam, contra Evangelium, aut antiqua Sanctorum Patrum præcepta, & decreta rationabilia, audeat incipere & docere, aut prædicare, sed ipsam ad prædictos Regni Gubernatores & Directores, aut Synodum Provincialem deferat, & ipsam approbet aut ostendat, & præsertim articulos contra Sacratissimam Eucharistiam, & alia concomitantia, & per Universitatem, & Clerum Pragensem prohibita. Quæ & Nos prohibemus, ut nemo tenere præsumat, aut docere.

V. *De Fide Eucharistiæ, & ejus promotione.*

Item quod omnes Sacerdotes in Divinissimo Eucharistiæ Sacramento, & corde fidelissime credant, & ore syncerissime confiteantur, tam sub forma panis, quam sub forma vini totum Dominum Jesum Christum, verum Deum & hominem, cum suo proprio corpore & sanguine, nobiscum esse sua præsentia reali. Sicque ab omnibus teneadum fideliter populo nuntient & credendum. Ejusque Sacratissimæ Eucharistiæ communionem Divinissimam, sub utraque specie vini & panis, quotienscunque Spiritus Domini suggesserit, sane semel tantum quotidie, aut alias dierum intervallo Christi fidelibus universis, tam sanis, quam ægris, tam adultis, quam infantibus, cum ingenio & pietatis consilio effectualiter exequendum, promoveant, & velut donum omnium gratiarum ardentissime populo recommendent.

VI. *De Ordine, & ritu Missæ juxta decreta Sanctorum observanda.*

Item quod ordo, & Officium Sacræ Missæ, in omni ritu, & gestu ab Ecclesia pri-

primitiva (*i*) evacuato & exemplato, & a Sanctis primitivæ Ecclesiæ approbato, tento, & in habitu communi,quem alii (*k*) horarium, alii ornamenta appellant : circumscripta ab eis omni superfluitate, semota & preciositate, ab omnibus & singulis sacrificantibus, nisi necessitas inevitabilis præpediat, diligenter observetur.

VII. *Quod circa omnia Sacramenta Eucharistia est conferenda.*

Item statuimus, quod circa ministrationem omnium sex Sacramentorum, Sacramentum Eucharistiæ, velut virtus & confirmatio eorundem, non deseratur, sed concurrat & ministretur. Quia teste B. Dionysio, nullum Sacramentum rite celebratur, in quo Eucharistia non sumitur.

VIII. *Quod nullus Sacerdos debeat civiliter, & sæculariter dominari.*

Item quod nullus Sacerdos Christi super prædiis, agris,domibus, censibus, aut quibuscunque aliis proventibus & possessionibus, civili vel sæculari jure, dominetur: sed verius, & ad normam Evangelicæ paupertatis, & vitæ Apostolicæ, victu & amictu moderato contentetur. Ipsas autem eleemosynas, & facultates Ecclesiæ appropriatas, & dotationes temporales sive perpetuas,nemo sæcularium Dominorum per se usurpare debet,aut auferre.

IX. *De Conductoribus* (l) *& Conventibus.*

Item quatenus a modo nullus Clericus audeat res Ecclesiæ quascunque in mercede convenire, propter avaritiam, & damnosam solicitudinem annexam. Sic nec solicitudinem circa patrimonialia exercere, Nicæno Concilio hoc statuente.

X. *De omnibus peccatis mortalibus destruendis & cohibendis.*

Item statuimus in Domino JESU Christo, & sub æterna damnatione denunciamus, quatenus quilibet Christi Sacerdos omnia peccata mortalia,publica lege Dei prohibita, toto conatu, & absque omni desidia, in se & in omnibus aliis, diligenter & pro posse, evitare, destruere, evellere, disperdere & dissipare debeat : nec aliquid hujusmodi malum, per omnia pericula rerum, & corporum suorum, in se & in suis subditis negligens permittere, ignorare, aut tolerare.

XI. *De nihil accipiendo, & exigendo a septem Sacramentis.*

Item quod nullus Sacerdotum Christi a septem Sacramentis, aut pro septem Sacramentorum ministerio, immo nec extra ministerium omnium Sacramentorum, & aliis omnibus spiritualiter annexis, pecuniam aliquam,aut dona accipiat, aut exigat. Nec sub obtentu religionis cujuscunque pro orationibus recipere audeat.

XII. *De non cohabitando mulieribus.*

Item quatenus nullus Sacerdos cum mulieribus maxime juvenibus, nedum cohabitationem, sed nec conversationem habeat, nec colloquia aliqua misceat, nec domus eorum, nisi salubris cogat necessitas, ex Apostoli præcepto visitet, sed devitet.

XIII. *De Clerico in fornicationem lapso.*

Item si quis Sacerdos in fornicationem lapsus fuerit, quod ad unum annum in carcere detentus puniatur. Quod si pluries lapsus fuerit, quatenus degradetur, & ab officio perpetuo suspendatur.

XIV. *De Clerico in ebrietatem lapso.*

Item, si quis Sacerdos in ebrietate aliquotiens repertus fuerit, aut tabernis, aut (*m*) aliis inservierit ; quatenus in carcerem detrudatur.

XV. *De hoc quod Sacerdos debet differre a laicis veste, tonsura, & gestu.*

Item Clericus professionem suam etiam habitu, & tonsura a communi populo differenti, gestu & incessu probet, sed nec vestimentis,nec calciamentis decorem, sed tantum religionem quærat.

XVI.

(*i*) *forte:* emanato. (*k*) Orarium
(*m*) *forte:* aleis.
(*l*) *forte:* Conventoribus.

Digitized by Google

XVI. *De Clerico ſcurrili, aut maledico.*

Item Clericum ſcurrilem, aut maledicum, & vanis, & turpibus joculatorem, aut maleficum, ab officio dicimus removendum.

XVII. *De Clerico percuſſore.*

Item quod Clerici ſeditionarii nequaquam ordinentur, & ſi in ordinibus fuerint, degradentur.

XVIII. *De confeſſione auriculari non prohibenda.*

Item nemo homines vere pœnitentes, humili corde peccata ſua confiteri Presbyteris affectantes, quavis temeritate ab eodem præſumat repellere, aut prædictam confeſſionem velut illicitam, aut vim clavium, quibus peccata vere pœnitentibus a Domino JESU Chriſto (*n*) myſterialiter remitti creduntur, ſatisfactionis quoque remedia ſaluberrima, quoquomodo audeat prohibere.

XIX. *De Fonte Baptiſmi, & Chriſmate in Eccleſia retinendis.*

Item quod Eccleſiarum Directores fontem Baptiſmi temporibus licitis conſecratum, Oleum quoque Sacrum cum Chriſmate in Eccleſiis ſuis habeant, & habenda provideant. Et ſolitis modis ungendi, interrogandi, & reſpondendi, & exorcizandi infantes baptizent, & baptizatos mox, ſi idonei ſunt & cibi capaces, Sacramento Corporis & Sanguinis Domini communicent.

XX. *De Clerico adjudicando a laicis non defendendo.*

Item ſi quis cujuscunque honoris Clericus, judicio Epiſcopi, aut illorum electorum, quocumque crimine fuerit damnatus, non licet eum cuicunque laico quovis modo defenſare, ſed Eccleſiaſtico judicio obtemperare.

XXI. *De modo orandi, & legendi Clericorum.*

Item quod quilibet Chriſti Sacerdos, cui tempus, & locus facultatem dant, ad horas Canonicas ſit obligatus: niſi meditatione, aut ſtudio, & legendi, aut alia utiliore inevitabiliter ſit præpeditus neceſſitate. Quod, ſi quis otio vacaverit, tempus, per quod aut orare, aut ſtudere potuit, vane conſumpſerit, ſit anathema.

XXII. *De quibuſdam rationabiliter omiſſis.*

Nuntiamus propter pericula aliqua futura evitanda, quod circa ritus Eccleſiaſticos, illa quæ ſunt rationabiliter ex certis cauſis omiſſa in communitatibus Pragenſium, quod hæc habeantur, & teneantur pro omiſſis. Niſi magis rationabilis, & magis utilis cauſa interveniret pro tali ritu reſumendo. Hæc ergo Sancta, & rationabilia Statuta, & Decreta ſtatuimus: immo potius antiqua Statuta (*o*) Concilia, & Sanctorum præcepta renovamus: Proteſtantes in his omnibus, quod per illa in nullo fidei orthodoxæ Domini noſtri JESU Chriſti intendimus derogare. Sed ſi de contrario aliquo eorundem melius docti fuerimus, parati humiliter ſumus emendare. *Hæc in Synodo.*

Decreta iſta loco reformationis erant Huſſitis antiquis. Quia plerique apoſtatæ multas ex Wicleffo enormitates docuerant, & in praxim perduxerant, de quibus peſſime audiebant apud exteros Bohemi. Ad abolendam igitur illam infamiam hujusmodi decreta verbis quidem ſtatuerunt, ſed factis maxima ex parte non tenuerunt, neque hodie tenent *Waldenſes* & *Thaboritæ*. Ex eo itaque tempore permanſit perpetua diſcordia inter Sacerdotes *Thaboritarum*, & Magiſtros atque *Clericos Pragenſes*. Nec ullis tractatibus, aut congregationibus publicis, in concordiam reduci potuerunt, licet a plurimis Baronibus & civitatibus Regni id ſæpe attentatum fuerit. Qua de re prolixa ſcripta eſt hiſtoria a *Joanne Lukawitz Sacerdote Thaborita:* qui adverſus Magiſtros Pragenſes (inter quos nominatiſſimi erant *Jacobellus de Miſna*, *Joannes de Rokyzan*, *Joannes de Przibram*, *Wenceslaus de Drachou*, & *Procopius de Pilzna*) ubique tuetur partes Wiclephi & *Thaborenſium*. Quamvis negare non potuerit, Pragenſes Magiſtros datis arbitris pro ſua parte ſen-

ten-

(*n*) *lege*: per Sacerdotem miniſterialiter

(*o*) *forte*: Conciliorum

tentiam obtinuiſſe. Quandoquidem ad Romanæ, & Catholicæ Eccleſiæ ritus & inſtituta, multo propius accedebant, quam *Thaboritæ*. *Pragenſes* enim aſſerebant cum Romana Eccleſia ſeptem Sacramenta, & conſuetos circa eorum adminiſtrationem, ritus, & cæremonias: in Euchariſtia verum Corpus Chriſti, in Miſſa ornamenta, & vaſa ſacra, in Baptiſmo exorciſmum, unctionem, Chriſma, ſal, patrinos, & id genus alia, in pœnitentia confeſſionem auricularem, & ſatisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes, & alia pietatis exercitia: extremam unctionem pro infirmis, purgatorium ignem, & ſuffragia vivorum pro defunctis, conſecrationes, & dedicationes Templorum, & Altarium, Sacros Ordines Clericorum, feſtà, & jejunia Eccleſiæ, & id genus alia permulta, quæ antiquo ritu obſervant Catholicæ Eccleſiæ Filii. Quemadmodum ex ſupradictis Synodi ſuæ Capitulis, & ex articulis eorum (*quos in hiſtoria ſua in modum epilogi recitat ille ipſe Thaborita*) liquido cognoſcitur.

Cochlæus Lib. V. Hiſtoriæ Huſſitarum Auctor, Canonicus Wratislavienſis, impreſſus Moguntiæ anno 1549.

Balbinus in Epitome rerum Bohemicarum Lib. IV. C. 7. fol. 448. *ſcribit, Acta hujus Synodi in veteri codice deſcripta ſe habere. Clariſſimo D. Dachowski videnter eadem, quæ Cochlæus habet.*

Subjungit XXIII. articulos Magiſtrorum Pragenſium ſub Conrado Weſtphalo jam in hæreſin lapſo, contra Thaboritas:

Repoſuerunt Thaboritæ plures prolixiores articulos, jam diviſi ab Huſſitis Pragenſibus.

ODORICI RAYNALDI Reflexiones

ad Conciliabulum Pragenſe anni MCCCCXXI.

HAbita itaque eſt *Pſeudo-Synodus* a *Calixtinis ſchiſmaticis*, qui inter Catholicos & Huſſitas mediam factionem condidere, cum veritatem Catholicam de præſentia Chriſti in Euchariſtia propugnantes, commento diabolico divulſi eſſent a Fidelium communione, dum contra Eccleſiæ præcepta Communionem ſub utraque ſpecie ab hæreticis accipiebant. Cœptum eſt ejusmodi Conciliabulum die VII. menſis Junii, Præſide apoſtata CONRADO *Weſtphalo, Pragenſi Archi-Epiſcopo*, qui cum adverſus Huſſitarum impietatem pro Eccleſiæ & Chriſti gloria fundere ſanguinem debuiſſet, a ſuſcepta conſtantia deſcivit: cui aſſedere Magiſtri ſcelerum Joannes Przisbram, Procopius e Pilzna, Jacobus e Miſnia, & Joannes e nova civitate. Cum vero eorum omnium conſilia eo ſpectarent, ut vano fictæ pietatis lenocinio Catholicos deluderent, ita ſua Decreta compoſuere, ut Sanctimoniam Chriſtianam olerent, uno excepto, quo Eccleſiæ Romanæ conculcato ritu, ſumendi a laicis ſub ſpeciebus vini ſanguinis, contra Decreta Sanctorum Patrum inani pietatis falſæ ſpecie neceſſitatem induxerunt.

I. *Inprimis* admiſere *Novum & vetus Teſtamentum*, *Symbolum Apoſtolorum*, *Nicæni Concilii*, & *Decreta primitivæ Eccleſiæ.*

II. At in *ſecundo Canone* viros impios hæreſeos infamia notatos ad perdendum Clerum Catholicum, reſtituendæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ obtentu inani præfecerunt.

III. In *tertio* Sacerdotibus mandata dedere, ut vitam Apoſtolicam abumbrarent, quo direptioni expoſitis Eccleſiaſticis opibus, nobiles ad ſe pellicerent.

IV. *Quarto Canone* vetuere quidquam in religione novari, ne ob ſectarum inter ſe pugnantium varietatem ab invicem diſſiderent, tum præcipue edixere, ne hæreſis Wicleffi & Joannis Huſs contra Euchariſtiam promulgaretur.

V. *Quinto Canone* præſentiam totius Chriſti ſub qualibet ſpecie cum Catholicis ſunt profeſſi his verbis: " Item quod " omnes Sacerdotes in Diviniſſimo Eucha-

" chariſtiæ Sacramento, & corde fideliſſi-
" mo credant, & ore ſyncericſſime con-
" fiteantur, tam ſub forma panis, quam
" ſub forma vini totum Dominum JE-
" ſum Chriſtum verum Deum & homi-
" nem cum ſuo proprio corpore & ſan-
" guine nobiſcum eſſe ſua præſentia rea-
" li, ſicque ab omnibus tenendum fide-
" liter populo nuntient & credendum."
Addidere viri inconſtantes, qui paulo ante nihil in religione novandum edixerant, ut populo ſpecies vini exhiberentur.

VI. Retinuere *ſexto Canone* Sacros in Miſſæ Sacrificio ritus, atque Altarium, Templorumque ornamenta.

VII. *Septimo Canone* edixere, ut in adminiſtrandis ſex aliis Sacramentis Eucharistiæ etiam Sacramentum conferretur, in quo etiam haud parum novarunt *contra quartum Canonem*, dum infantibus Baptiſmo perluendis Eucharistiam tradi voluere.

VIII. *Octavo Canone* ſceleratiſſimi latrones Clerum omni jure atque imperio in agros, prædia, domos, & cenſus ſpoliarunt, addita Juliani apoſtatæ ratione, dum in Chriſtianos latrocinia exercebat, ut ita Chriſti pauperis exemplis ſe accommodarent: nec minus inepte rerum uſu ſine ullo jure contentos eſſe voluerunt, atque errorem Fraticellorum jam ante damnatum redintegrarunt....

XVIII. Interjectis pluribus *decimo octavo*, ne Wicleffi & Joannis Huſs lue viderentur laborare de ſacra exomologeſi hoc ſancitum: " Nemo homines vere
" pœnitentes, humili corde peccata ſua
" confiteri Presbyteris affectantes, qua-
" vis temeritate ab eodem præſumat re-
" pellere, aut prædictam confeſſionem
" velut illicitam, aut vim clavium, qui-
" bus peccata vere pœnitentibus a Do-
" mino JEſu Chriſto myſterialiter (*a*)
" remitti creduntur, ſatisfactionis quo-
" que remedia ſaluberrima quoquo mo-
" do audeat prohibere, &c." Quæ vero Fidei Catholicæ conſentanea ſanxere, id ad declinandam invidiam, ne in ſe univerſum orbem concitarent, præſtitere; ob quam etiam a *Polonis & Lituanis*, cum eorum clientelam contra SIGISMUNDUM Regem exambirent, hoc anno repudiatos, refert *Cranzerus*. *Addit vero Cochlæus*: maximam diſcordiam inter *Thaboritas*, qui Wicleffi, & Joannis Huſs errores ſectabantur, atque *Calixtinos Pragenſes*, qui ad fidem orthodoxam propius accedebant, ab eaque ob calicis uſum diſceſſerant, exortam, neque ulla ratione, datis etiam arbitris, ſedari potuiſſe: afferunturque ab eodem auctore plures articuli Eccleſiæ Romanæ ritibus in plurimis conſentientes, a Pragenſibus contra *Thaboritarum* effrænatam impietatem editi. Impendente vero cruce ſignatorum Catholicorum, expeditionis terrore, finitimos Principes, inter alios Miſniæ Marchionem, exaratis ſexta die Julii litteris ſolicitarunt, ut eorum patrocinium ſuſciperet, profeſſi ſunt, nunquam quatuor articulis jam ante a nobis expoſitis, de quibus in *Concilii Baſilcenſis Actis* agendum erit, diſceſſuros, ac Sigismundum Regem multis calumniis oncrarunt, in quibus omnibus idem *Cochlæus ipſum vindicat*.

Raynaldus ad h. a. in Annalib. Eccleſiaſtic. ex Cochlæo Lib. V. Hiſtor. Huſſit.

Ex Dubravio Hiſtor. Bohemiæ Lib. XXVI.

(*a*) miniſterialiter

Epiſtola CONRADI Archi-Epiſcopi, jam apoſtatæ, & Baronum Regni Bohemiæ, ad Principem & populum Luſatiæ, anno 1421.

CONRADUS, Pragenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, Zenzo de Wartenberg *alias* de Vuesle, Henricus Berka de Duba, Ulricus de Hardetz, Hyneck Cruſſina de Lichtenberg, Alzo Scopeck, Joannes de Kalsko, Mikes de Sampach, Henricus de Vuartenberg, Victorinus de Kunſtat,

Digitized by Google

ſtat, Hinko de Kunſtat, Hermannus de Broten, Joannes de Lichtenberg *alias* Cruſſina, Henricus Latzenbock de Ochlim, Wenceslaus de Swevretitz, Joannes de Opotzna, Gnual de Sternberg *alias* de Holitz, Ameſtus de Richenberg, Joannes de Chlum, Wenceslaus de (*) Gentſenſteyn, Nicolaus de Valſtein, Nicolaus de Monachu, Zdenick, Modeck de Teynitz, Magiſtri civium atque Communitates inclytæ civitatis, & invictæ in veritate urbis Pragenſis, Joannes Ziska de Batznau, civitas & communitas de Moncibus. Cumis una cum aliis Nobilibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Civitatibus & Communitatibus Regni Bohemiæ.

Illuſtri & Magnifico Principi, nec non terrigenis civitatibus Budiſſin, Gorlitz, Sittaviæ, Lobaviæ, Luban, & Camentz Fautoribus noſtris ſervitutem paratam cum deſiderio omnis boni.

Illuſtris Princeps, nec non Nobiles Barones, Milites, Clientes, cæterique civitatum Communitates. Noveritis, qualiter inclytum Regnum coronæ Bohemiæ innumeras & atroces injurias, & injurioſas calumnias, vaſtationem, & exuſtiones villarum, inhumanasque & crudeles occiſiones virorum pariter & mulierum, & parvulorum, una cum aliis innumeris detrimentis (quæ gemebundum cor abſque lacrymis nec videre, nec narrare poteſt) hactenus ab invaſoribus & crudelibus exterarum gentium hoſtibus perpeſſum eſt, & patitur, pro dolor! in pericula atque damna omnium noſtrorum pariter & detrimenta: ideoque veſtram illuſtrem Magnificentiam & generoſas Nobilitates, providasque prudentias veſtras, nos omnes unanimi deſuper compaſſione ex intimo corde commoniti (*a*), conſtanter petimus, immo prout de jure debemus, requirimus, & monemus, quatenus non veluti viri, Deum & famam negligentes, ſed veluti viri ſtrenui, memores veſtrorum juramentorum, quibus jure feudi & homagiali coronæ Regni Bohemiæ præcipuo eſtis obligati, & ad ipſam protegendam, & ab omnibus invaſoribus & hoſtibus tuendam prorſus de jure aſtricti, contra ipſam amplius non inſurgatis, immo inſurgere quoslibet, velut fideles ipſius Coronæ tutores, pro poſſe prohibeatis, prout honoris veſtri puritatem, & juramenti præſtiti integritatem diligitis firmius obſervare. Alioquin contra vos, & quemlibet hujusmodi ſecus facientem, velut contra honoris negleſtorem, & juramenti præſtiti corruptorem, juxta jura Regni remedio opportuno durius procedemus. Significamus inſuper vobis graves exceſſus & culpas Sereniſſimi Domini Sigismundi Regis, quas ab ipſo paſſi prætentibus incluſas vobis deſtinamus.

Datum in plena Congregatione Baronum terræ Bohemiæ & Moraviæ, & Dominorum inclytæ civitatis Pragenſis, nec non Militarium & Clientum civitatum & communitatum in Gaslavienſi civitate anno Domini MCCCCXXI. Sabbato poſt Martini.

Cochlæus Lib. V. Hiſtor. Huſſitarum.

(*) Gutenſtein,

(*a*) *forte*: commoti

Epiſtola MARTINI V. indicit cruciatam contra Wicleffiſtas & Huſſitas, Nationem Germanicam hæreſi ſua inficientes.

Anno Chriſti MCCCCXXI. Martini V. Papæ IV. Sigismundi Imp. XII.

DILECTO FILIO BRANDÆ, (*a*) TIT. S. CLEMENTIS PRESBYTERO CARDINALI, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, Salutem &c.

COnſiderantes iniquitatis alumnos *Wicleffiſtas* & *Huſſitas*, aliosque hæreticos, & infideles, qui veram ſalutis ſemitam deſerentes, Chriſtianæ Religionis perſecu-

(*a*) Caſtilionæo Mediolanenſi.

ſecutores acerrimos ſe ſe reddunt, quique falſis & inſanis dogmatibus, & damnatis erroribus, hæreſumque fomentis orthodoxam fidem evertere molientes, univerſum Regnum Bohemiæ, & partes illi conterminas infecerunt: ac cupientes illorum temeritati, quantum cum Deo poſſumus, obviare, fideles milites Chriſti, pugiles, athletas vivificæ Crucis, qua Nos a damnatione redemit, charactere inſignitos, contra præfatos hæreticos duximus excitandos; ut hæreticos ipſos, qui etiam Dei timore poſtpoſito Eccleſias, Monaſteria, vel alia pia loca in honorem Chriſti, Virginis Glorioſæ, Apoſtolorum, Martyrum, & Confeſſorum dedicata, eorumq; imagines concremant, & evertunt, & fidem Catholicam, præſertim in *Natione Germanica*, delere moliuntur, a nequiſſimis eorum propoſitis & inſultibus, quibus in Chriſtianum ſanguinem, & Catholicos Sacerdotes debacchantur, non ſolum Spiritualibus, verum etiam temporalibus convocatis præſidiis proponimus auctore Domino coercere.

Hodie ſiquidem pro ſuccidendis ex agro Dominico vepribus peſtiferis & nocivis, quibuscumque perverſis erroribus de hæreticorum ipſorum mentibus extirpandis, illorumque ſalubri reductione ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ, ut ad cor reverſi ab hujusmodi reſipiſcant erroribus, quibus gregem ipſum ſeducere, & inficere moliuntur, & ſi in eorum obſtinatione, & malignitate permanſerint, evertantur, te ad Regnum præfatum, nec non Marchionatus Moraviæ, & Miſniæ, eorumque provincias, civitates, terras, & loca eiſdem hæreſibus, & erroribus polluta, tibi plenæ poteſtatis Legati de latere officium committendo, de Fratrum noſtrorum conſilio, tamquam pacis Angelum providemus deſtinandum, prout in aliis noſtris deſuper confectis litteris plenius continetur. Cupientes itaque, ut hujusmodi legationis officium ad laudem, & gloriam Divini nominis, & ſalutem fidelium animarum eo facilius exequaris, quo ampliori te noveris per Sedem Apoſtolicam facultate munitum, directis in cœlum oculis ad illum, cujus res geritur, Divinum, & humanum præſidium invocantes, ut hujusmodi adjuti præſidiis eorundem hæreticorum audaciam, niſi ſe ad Chriſtum converterint, coercere, & comprimere valeamus, omnes & ſingulos Reges, Duces, Marchiones, Principes, Barones, Comites, Capitaneos, Magiſtratus, & quoslibet alios Officiales, eorumque loca tenentes, communitates quoque, univerſitates civitatum, terrarum, oppidorum, caſtrorum, & aliorum quorumcumque locorum, cæterosque Chriſtiani nominis Zelatores, Status, & Regionis cujuslibet, ubilibet dominantes, ac conſtitutos, rogamus & hortamur, ac per aſperſionem ſanguinis ejusdem Glorioſiſſimi Redemptoris paternis affectibus obſecramus, in ſuorum remiſſionem peccaminum ſuadentes, ut ad Wicleffiſtarum, Huſſitarum, & aliorum hæreticorum præfatorum ſubverſionem & exterminium, & ad impendenda ſibi contra eos profutura ſuffragia, quibus hujusmodi negotii proſecutio feliciter adjuvetur, potenter ac viriliter ſe accingant, quos ſpiritualibus donis, indulgentiis videlicet, & remiſſionibus de ipſorum fratrum conſilio providimus invitandos, &c. *Inſtruxit ampliſſimis mandatis Legatum, ut Præſules, & alios viros laborum ſocios ſibi aſciſceret, qui Chriſti fideles, ſacram militiam in hæreticos profeſſuros, Crucis Symbolo inſignirent.* Datum Romæ apud S. Petrum, Id. Aprilis, Pontificatus noſtri anno IV.

Raynald in Annal. Eccleſiaſticis ad h. ann. N. 6.

De eodem BRANDA, *Legato in Germaniam, hæc adde:* Anno MCCCCXXI. menſis Junii die XXI. intravit Leodium cum magno honore, a Domino Epiſcopo, & omnibus Eccleſiaſticis, proceſſionaliter obviam procedentibus uſque ad portam S. Leonardi, receptus D. Branda Cardinalis Placentinus, a Latere Papæ Legatus, ad ſignum Crucis prædicandum contra perfidos [a] hæreticos Regni Bohemiæ. Quo ipſo die Miſſa ſpecialis in Eccleſia majori per univerſum Clerum civitatis, coram dicto Cardinali ſolemniter pro extirpatione hæreſis hujusmodi eſt celebrata.

[a] *Quam perfidi non ſolum in Eccleſiam & Papam, ſed in Regem & Regnum, fuerint Huſſitæ ab anno 1408. ad 1470. docent bella, ad quæ Sigismundus & Succeſſores fuere coacti.*

Prima Auguſti, iterum Miſſa ſpeciali facta in majori Eccleſia, Dominus Epiſcopus Leodienſis, cum plurimis Nobilibus, ſatis magna, ut apparebat, devotione recepit Crucem ad pergendum contra perfidos ſupradictos, & eadem die poſt prandium cum pulchro comitatu ſuorum, & aliorum Cruce ſignatorum, Leodio receſſit verſus Regnum Bohemiæ, in ſubſidium Archi-Epiſcopi Colonienſis, & aliorum Electorum Imperii, & Principum Alemanniæ.

Chronicon magnum Belgii, ex quo Raynaldus.

Similis Epiſtola Papæ Martini V. ſcripta fuit ad Germaniæ Archi-Epiſcopos, & Epiſcopos, Electores Imperii, & alios Principes. *Raynald. n. 8. ad h. a.*

Ex Libro III. Epiſtolarum Martini V. pag. 151.

Perſonæ congreſſæ ex Germania ad Bohemos Hæreticos compeſcendos.

DUX Militiæ fuit *Fridericus* Marchio Brandenburgenſis, cum eo præcipui fuere *Otto* Trevirenſis, *Theodoricus* Colonienſis, *Guntherus* Magdeburgenſis Archi-Epiſcopi: item Epiſcopus Leodienſis, & alii. *Ludovicus* Comes Palatinus, *Albertus* Dux Saxoniæ, *Ludovicus* Landgravius Hatſiæ, *Fridericus* & *Wilhelmus* Marchiones Miſnienſes, Domini noſtri: *Bernus*, *Georgius*, & *Adolphus* Principes Anhaltini: *Fridericus* Landgravius Doringiæ, *Joannes* Dux de Berge, *Henricus* Comes de Schwartzburg, *Volradus* & *Gerardus* Comites de Mansfeld, *Bedo* de Stolberg Comes, & plures alii, quorum *quadraginta Equitum fuere millia*, dempta multitudine Peditum. Et cum tot & tanti eſſent, vix Bohemiam ingreſſi, ſubito pavore omnes perculſi, & priuſquam hoſtis ullus in conſpectu daretur, fœdiſſime omnes ſimul cœperunt fugere, quilibet extra Bohemiam. Hoſtis exin metu alieno ingenti præda potitus eſt, quam relictam invenit.

Langius in Chronico Citizenſi, apud Piſtorium inter illuſtres Scriptores pag. 853. edition. Francof. 1513.

CONCILIABULUM IN ATREBATENSI DIOECESI ANNO MCCCCXXI.

IN Belgio prope Duacum in oppido, cui *Sains* nomen eſt, hæreſi Bohemica infecti, *Conciliabulum* compegerant: atque in Atrebatenſis Epiſcopi carceres conjectos fuiſſe, narrat *Monſtreletus Vol.* 1. *Cap.* 258. quorum pars ad animæ ſanitatem reverſa, infidiam exuit, pars autem Cenſoris Fidei & Theologorum monita reſpuens, Atrebati, Duaci, Valentinianis, ardentibus rogis conſumpta periit: quorum exitio publica ſalus conſtituta eſt.

Raynaldus Annal. Eccleſ. ad h. a. N. 9.

CONCILIUM MOGUNTINUM

Anno Chriſti MCCCCXXIII. Martini V. Papæ VI. Sigismundi Reg. Rom. XIV.

STATUTA XVII.

SUB DOMINO CONRADO ARCHI-EPISCOPO, EDITA IN PROVINCIALI CONCILIO, MOGUNTIÆ CELEBRATO.

DE Mandato Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Domini CONRADI Archi-Epiſcopi Moguntinenſis, in hoc Provinciali Concilio Preſidentis, exponitur Vobis Reverendis Patribus, Epiſcopis, Abbatibus, Nuntiis & Oratoribus ad Concilium hujusmodi convocatis, ceterisque Prælatis, Doctoribus & Magiſtris hic preſentibus, ſicut olim a Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum: quod Metro-

Digitized by Google

Metropolitani ſingulis annis cum ſuis Suffraganeis non omittant Concilia celebrare: in quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis preſertim in Clero, diligenter cum Domini timore habebunt tractatum, Sed quia inſtitutioni hujusmodi per non uſum videtur eſſe aliquantulum in non modicum periculum animarum, & in Status Eccleſiaſtici præjudicium derogatum; quapropter idem Reverendiſſimus in Chriſto Pater volens inſequi veſtigia Sanctorum Patrum; atque etiam in hoc obedire mandatis Apoſtolicis, ſibi deſuper directis: Vos Reverendos in Chriſto Patres, Dominos Epiſcopos, Abbates, ceterosque Nuntios, Prelatos, Doctores & Magiſtros, pro celebratione Concilii Provincialis convocari fecimus: veſtroque conſilio,& auxilio de exceſſibus corrigendis,& moribus reformandis, ac, que bonum Statum Eccleſie, aut libertates Eccleſiaſticas concernere videntur, tractaturi. Verum quia ante omnia in fide incipiendum eſt, cum ſine fide nullus ſalvetur; *Primo* intendit idem Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus, cum conſilio veſtrarum Paternitatum publicare condemnationes, & concluſiones *Wicleff*, & *Huſſi* in Concilio *Conſtantienſi* factas, quod tenentes hujuſmodi hæreſes ſic condemnatas ſint hæretici cenſendi: & eorum fautores, ſi non deſiſtunt, puniendi. Inſuper cum conſilio veſtro intendit mandare univerſis Rectoribus Eccleſiarum, quod ſi quos ſciant hujuſmodi hæreticorum fautores, vel receptatores: quod eoſdem Eccleſie denuntient, debita pœna puniendos. Et dein Patres Reverendi, docet experientia; que rerum eſt magiſtra, quod diſſolutio Clericorum in moribus, & vita domum Dei diſcolorat, immo verius denigrat, ita quod propter diſſolutionem hujuſmodi periit devotio in populo, fides decrevit in mundo, & ſtatus Eccleſiæ exiſtit diminutus: Et quanquam a Sanctis Patribus contra premiſſa ſalubriter ſit proviſum cum debita penarum appoſitione, & in diverſis Conciliis Generalibus, & Provincialibus, ultra penas juris communis, nove ſint pene appoſite. Heu tamen, & heu in tanto excrevit hujuſmodi malitia, quod pene hujuſmodi minime formidantur, & ſic a bono obedientie receditur, Sanctiones Sanctorum Patrum predictorum,& ordinationes Conciliorum vilipenduntur: ſurguntque preterea hereſes & pullulant, & innumera mala ſubſequuntur. Ceterum cum nihil Eccleſie Dei magis officiat, quam quod indigni aſſumantur ad regimen animarum: & grave nimis eſt,& abſurdum, quod Eccleſiarum Prelati, cum poſſint viros idoneos ad officia promovere, aſſumere non verentur indignos, quibus, nec morum honeſtas, nec literarum ſcientia ſuffragatur. Unde quanta Eccleſiis ex hoc damna proveniant, nemo ſane mentis ignorat. Et licet circa premiſſa in diverſis generalibus Conciliis ſit proviſum. Sunt tamen nonnulli, qui non judicium rationis,ſed potius tranquillitatis ſequentes affectum, beneficia dignis non ſatagunt aſſignare, in periculum animarum, & ſcandalum plurimorum: propter que etiam ſtudia generalia depereunt: quia ſtudentibus in Beneficiis non providetur: ſed potius Beneficia indoctis conferuntur. Et quod ultra lamentabiliter exponitur: quamquam per leges Imperiales, ultra Canonicas Sanctiones per conſervationem libertatis Eccleſie diverſe pene ſint adinvente contra tranſgreſſores libertatis Eccleſie huiuſmodi: his tamen non obſtantibus, diverſa gravamina,& onera Eccleſiis quotidie, & Eccleſiaſticis perſonis imponuntur a multis: datis etiam ad hoc laicis pro executoribus. Inſuper quia ſunt nonnulli, qui falcem ſuam mittunt in alienam meſſem: cognoſcentes de cauſis, ad eorum juriſdictionem minime ſpectantibus: ex hoc inſurgunt invidie, & rancores inter laicales,& Eccleſiaſticas perſonas: incendia, rapine, & diverſa alia mala propterea perpetrantur, & ordo Eccleſiaſticus confunditur. Requirit igitur idem Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter Archi-Epiſcopus, & vos Reverendos Patres, in Fide Chriſti, & per viſcera miſericordie Dei exhortatur, quatinus conſilia, & auxilia impertiri dignemini pro ſalubri Statu Eccleſie: ac pro conſervatione libertatis Eccleſiaſtice. Et etiam que, & qualia in *Generali Concilio in civitate Papienſi* de proximo celebrando, ſint circa premiſſa proponenda, & agenda: intendit etiam prefatus Dominus cum veſtris Reverentiis in omnibus concurrere, que ſunt pro bono Statu Eccleſie, & pro conſervatione libertatis Eccle-

Eccleſiaſtice. Idem Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus dat, & concedit liberam poteſtatem unicuique in preſenti Concilio proponendum, & allegandum, que ſibi pro expeditione premiſſorum videbuntur utilia, honeſta, diſcreta, & quomodolibet oportuna.

Cap. I. *Damnatur hereſis Bohemorum.*

Sanctam (*b*) & orthodoxam Fidem Catholicam, quam Sancta Romana, & univerſalis profitetur, dogmatiſat, & tenet Eccleſia, cum omni ritu obſervantie Sacramentalis, prout ipſa Romana Eccleſia hactenus tenuit & obſervat, totis cordibus devotiſſime credimus, & ore ſimpliciter confitemur. Verum, quia pridem in Regnis Anglie, & poſt hoc Bohemie, in quibus predicta fides devotiſſimo quondam venerabatur affectu, nunc quedam ſeviſſime hereſes, quantum in eis eſt, Status Eccleſiaſtici deſtructive, gratiarum Sacramentalium exterminative, & clavium Eccleſie, nec non poteſtatis earundem ac Eccleſiaſticarum cenſurarum penitus enervative inceperunt noviter, nec adhuc deſinunt, maxime in Regno Bohemie pullulare: Que licet in Sacro Conſtantienſi Concilio Generali cum ſuis auctoribus, Magiſtris videlicet Joanne Wicleff primo, ac poſtmodum Joanne Huſſe, & Hieronymo de Praga, eorumque ſequacibus & adherentibus, nec non omnibus ſuis erroribus, libellis, & opuſculis fuerint condemnate, & Synodaliter reprobate, cum inhibitione ſub gravibus penis, ne quisquam cujuſcunque dignitatis, ſtatus, preeminentie, aut conditionis exiſtat: hujusmodi libellos, ſeu opuſcula, aut errores, ſive articulos in eis contentos, reprobata, & reprobatos legere, vel ſtudere preſumat. Venena tamen ſue toxicationis jam adeo diffuſa & multiplicata, quod populus ille pridem Catholicus in Bohemia, nunc ad arma convolans, Clericos, & veros Chriſticolas inhumaniter perſequitur, crudeles ipſis mortes atque martyria, & penas diverſimodas inferendo: Eccleſias atque imagines noſtri Salvatoris, ejus Glorioſiſſime Genitricis, ceterorumque Sanctorum deſtruens, & devaſtans. Iccirco volentes Nos dicte Eccleſie Romane atque Catholice conformare, predictas hereſes, dictorumque hereſiarcharum doctrinas erroneas ſimiliter anathematizamus, reprobamus, & totaliter condempnamus: afferentes cum dicto Generali Concilio Conſtantienſi, quod omnes hujuſmodi articuli, aut ſunt piarum aurium offenſivi, aut ſeditioſi, aut ſcandaloſi, vel manifeſte a fide devii, ſeu expreſſam hereſim continentes, prout in ſententia lata contra dictos hereticos, & ſua perverſa dogmata plenius continetur. Quapropter univerſos & ſingulos Nobis ſubjectos in virtute ſancte obedientie requirimus, & eis precipiendo mandamus, quatenus in Spiritu virtutis Dei exſurgentes, predictorum hereticorum ſequaces, eorumve fautores vel receptatores, & eorum doctrinam reprobam cum opuſculis memoratis, ubicunque illos ſeu illa, contigerit reperiri, diligenter inquiratis: Nobiſque, Ordinario loci, aut alicui ex inquiſitoribus hereticе pravitatis, ad hoc a Sede Apoſtolica deputatis, vel deputandis, prodatis, & reveletis, atque mediante juſtitia (ſi non reſipuerint) exterminari, & libros totaliter concremari fideliter procuretis. Nos etiam omnibus per noſtram provinciam conſtitutis, confeſſis, & contritis, qui ad id operam, vel efficaciam dederint, aut qui in expeditionem exercituum contra prædictos hereticos profecti fuerint, aut ad hujuſmodi expeditiones, ſi perſonaliter proficiſci non valeant, manus ſuas porrexerint adjutrices: de Omnipotentis Dei miſericordia, & Sanctorum ac Sanctarum noſtrorum Patronorum, aut Patronarum meritis, & precibus confiſi, quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitentiis miſericorditer in Domino relaxamus, Suffraganeos provintie noſtre in Domino exhortantes: ut his noſtris indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus, & Dioceſibus ſuperaddant. Mandamus inſuper omnibus, & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, & eorum Vicariis, ſeu Plebanis, aliiſque Predicatoribus per Provinciam Moguntinenſem, quod in ſingulis ſermonibus ſuis ad populum faciendis, exhortationes faciant ſpeciales ad inducendum populum congruis modis, ut orationes, jejunia, & eleemoſynas,

(*a*) Hic incipit Liber, in quo hoc Concilium impreſſum eſt Eiſtadii anno 1484. Extat in Bibliotheca Herbipolenſi.

ſynas, & alia pia opera: omneſque Presbyteri dicte noſtre Provintie Miſſarum ſolenniis celebrandis, & alias ſpeciales collectas, & ſuffragia noſtro offerant Salvatori: quatenus Eccleſie ſue Sancte, & veris Chriſticolis contra quoſcunque perſecutores, & rebelles ejuſdem, præſertim dictam fidem Catholicam impugnantes, largiri dignetur victoriam, & triumphum.

C. II. *Inſtituuntur pulſationes pro memoria Paſſionis Chriſti ad feriam ſextam in meridie, & compaſſionis Beate Virginis quo libet mane.*

Cum Petri naviculam Sanctam, & Catholicam Eccleſiam interdum propter peccata hominum fluctuantem (cujus fides deficere non poteſt) confidenter ſperemus, memoria paſſionis, & mortis Domini noſtri JESU Chriſti in fide recta, & interceſſione Glorioſiſſime ac ſemper Virginis Dei Genitricis Marie a fluctibus & incurſibus hereticorum liberari: ſalutationem quoque Virginis Angelicam eidem fore gratiſſimam; Horum itaque conſideratione ad impetrandum veniam peccatorum noſtrorum, & ut Deus omnipotens per ſuam miſericordiam ſanctam & orthodoxam Romanam, & Catholicam Eccleſiam pacificare, regere, & adjuvare dignetur, & eidem, excluſis erroribus univerſis, valeamus in pace, & unitate, in fide recta, ſpe firma, & charitate perfecta famulari: ſtatuimus, volumus, & ordinamus, hoc Sacro Provinciali approbante Concilio; quod deinceps in ſingulis civitatum, & locorum provincie noſtre Eccleſiis principalibus, Collegiatis, & Parochialibus, omnibus feriis ſextis hora meridiei, vel circa, in memoriam Paſſionis ac Mortis Domini noſtri JESU Chriſti, noſtreque redemptionis, pulſetur ſolenniter magna cujuslibet earumdem Eccleſiarum campana: ad excitandum Chriſti fideles, ut eadem hora memoriam Paſſionis Chriſti, & ſue redemptionis devotius recolant, & per ejus merita miſericordiam Dei pro premiſſis, & omni neceſſitate Eccleſie implorent. Similiter quoque approbante hoc Sacro Provinciali Concilio ſtatuimus, volumus, & ordinamus: ut deinceps ſingulis Eccleſiis predictis omni die circa ſolis ortum in memoriam compaſſionis Glorioſiſſime, & Intemerate ſemper Virginis Marie, que ſtans juxta Crucem ſui Dilectiſſimi Filii cruciabatur, anxietate, & merore plena: pulſetur tribus vicibus campana ipſius Eccleſie, que & prout hactenus circa occaſum ſolis pro ſalutatione ejuſdem Virginis pulſari conſuevit, ad hortandum Chriſti fideles: ut tunc in laude ipſius Virginis incipientes, eam cum ſalutatione Angelica devote venerentur: ut ipſa, quam Filius ejus nihil negans ſemper honorat, pro nobis, & omni neceſſitate noſtra apud Dominum intercedat. Nos etiam omnibus contritis, & confeſſis in provintia noſtra conſtitutis, qui feria ſexta tempore pulſus predicti in memoriam Paſſionis, & mortis Domini noſtri JESU Chriſti tria *Pater noſter*, & tria *Ave Maria*, nec non qui tempore pulſus, qui ſingulis diebus fieri debet, circa ortum ſolis ter ſalutationem Virginis Angelicam *Ave Maria*, flexis genibus oraverint: de Omnipotentis Dei miſericordia, & authoritate noſtra Metropolitica, & ordinaria quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitentiis, totiens quotiens hoc fecerint, miſericorditer in Domino relaxamus. Suffraganeos provintie noſtre in Domino hortantes, ut his noſtris indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus, & Dioceſibus ſuperaddant.

C. III. *De Veſtibus Clericorum, & calceis.*

Quoniam, qui abjectis veſtibus proprio congruentibus ordini, alias aſſumere, & eas in publico rationabili cauſa ceſſante deferre præſumit, Profeſſorum ordinis illius prærogativis juxta Canonicas Sanctiones ſe reddit indignum; Iccirco preſenti conſtitutione ſancimus, ut Clerici per civitates & opida, & preſertim in Eccleſiis, veſtes longas, & ſtatui Clericali decentes deferre debeant, & teneantur, non ſericeas ab extra, non variatas aut diviſatas, nec deſuper ab extra cum plicaturis foderatas, manicis autem ſtrictis, & aliis decentibus utantur: non ferant calceos, ſive ſotulares inhoneſtos, aut indecentes, non conſuticios extra talum. Itinerantibus autem ex cauſa brevioribus veſtibus uti liceat: tranſgreſſores vero a diſtributionibus, & corpore Prebende per unum menſem nove-

noverint se suspensos. Et ut premissa inviolabiliter observentur, mandamus sub simili pena Ecclesiarum Decanis, vel eorum loca tenentibus: seu his, ad quos de jure, vel consuetudine correctio spectare dinoscitur: quatenus cum effectu inhibeant Officiatis Ecclesiarum, ne de distributionibus, & corporibus Prebendarum hujusmodi transgressoribus aliquid administrent, vel assignent: per premissa tamen *Cle. Qm. De vita, & honestate Clericorum*: nec non ordinationi Generalis Concilii Constantiensis, & aliis juribus, que de indecentia vestium Clericorum tractant, non intendimus derogare, sed potius volumus in suo robore permanere.

C. IV. *De Tonsura Clericali.*

Ut Clericorum mores, & actus eorum exteriores in melius reformentur, honeste vivere studeant universi. Decet igitur unumquemque coronam, & tonsuram unicuique suo ordini, statui, aut dignitati convenientem deferre juxta Canonicas Sanctiones. Sunt tamen nonnulli contemptores sanctionum hujusmodi: ideo statuimus, & decernimus. Transgressores hujusmodi simili pene, ut premittitur, subjacere.

C. V. *Quando, & ubi Clericis liceat arma portare.*

Cum Clericis sit inhibitum, ne arma portent: statuimus, ut nullus Clericorum per civitates, & opida armatus incedat, nec gladios, vel cultellos longos portent, nisi forte eos equitare contingeret, sub pena simili: extra autem civitatem armatus non incedat, nisi hoc faceret in defensionem Ecclesie sue, rerum vel persone, habita licentia a suo Superiore, nisi contingeret eum incedere per loca suspecta, & tunc coopertas loricas, aliaque arma deferre poterit: transgressores autem volumus pene simili subjacere.

C. VI. *Confabulantium Clericorum sub Divinis pena statuitur.*

Quoniam valde iniquum est, & res pessimi exempli, ut tempore, quo Divina celebrantur officia, Canonici, & alii Clerici ad Divinum cultum deputati, qui devotissime psalmodie deberent intendere, confabulationes, aliaque inter se habeant colloquia ad Divinum cultum minime spectantia: statuimus igitur, & ordinamus de Fratrum nostrorum consilio, ut dicti Canonici & Clerici, qui tempore divinorum inter se colloquia hujusmodi, seu confabulationes inter se in Choro habuerint, a presentiis & Prebendarum, seu Beneficiorum suorum corporibus per unum diem irremissibiliter sint suspensi, aut alias ad arbitrium Decani vel ejus, ad quem spectat eorum correctio, puniantur, qui, si negligentes fuerint: eidem pene se noverint subjacere.

C. VII. *Prohibetur Clericis deambulatio per Ecclesiam tempore Divinorum.*

Insuper inhibemus, ne de cetero Canonici, vel Clerici tempore Divinorum per Ecclesiam cum laicis, vel aliis Clericis spaciari, vel deambulare presumant. Quod, si contrarium fecerint, presentiis, & corporibus Prebendarum, seu Beneficiis suis unius diei careant irremissibiliter, & alias ad arbitrium Decani illius Ecclesie, vel ejus, ad quem spectat eorum correctio, puniantur, qui, si in hujusmodi correctione fuerint negligentes, eidem se noverint pene subjacere.

C. VIII. *Carolina mandatur observari.*

Rursum Constitutionem, que Carolina (*s*) nuncupatur, etiam per Sanctissimum in Christo Patrem, & Dominum MARTINUM Divina Providentia QUINTUM, *in Generali Concilio Constantiensi* approbatam, mandamus ab omnibus observari debere, ipsamque constitutionem in aliis constitutionibus Statutorum Provintialium inserimus, & volumus pro inserta haberi. (*t*)

C. IX. *Diffidatio, bastibudia, torneamenta, choree, ludus ad taxillos, & concubinatus, Clericis prohibentur.*

Insuper statuimus & ordinamus, ut

(*s*) quæ vulgariter Karolina nuncuparur.
(*t*) *Eystettensis Editio hic interserit:* Martinus Episcopus, Servus Servorum, &c. Aliud Statutum Provinciale.

Digitized by Google

ut Clerici jurisdictionem temporalem non habentes, guerris se non immisceant, nec aliquam Ecclesiasticam, vel secularem personam hostili more diffidant, nisi pro Ecclesia sua, & de Superioris sui licentia speciali, sub pena privationis Beneficiorum suorum: quam, si canonice moniti non destiterint, eos incurrere volumus ipso facto. Eidem etiam pene quoscunque Clericos Beneficiatos publice hastiludentes, vel torneamentantes similiter decernimus subjacere. Nullus etiam Clericus in sacris constitutus, aut Beneficiatus, publice (*u*) corizare, vel ad taxillos ludere presumat, alioquin per Superiorem suum graviter puniatur. Licet alias in Generali Concilio extiterit ordinatum, ut Clerici in Sacris Ordinibus constituti, aut Beneficiati, ab omni libidinis vicio se debeant præcavere, quatenus in conspectu Omnipotentis Dei puro corde valeant ministrare, & circa premissa etiam per Predecessores nostros salubriter sit provisum, cum debita penarum adjectione; hujusmodi tamen penas Clerici concubinarii minime curant formidare. Statuimus igitur & ordinamus, ut Clerici concubinas in sua cohabitatione, vel alibi notorie tenentes, aut nutrientes, omnibus proventibus Beneficiorum suorum per unius anni spatium sint ipso facto privati: & si postmodum Canonice moniti non destiterint, ipsos decernimus ipso facto suis Beneficiis fore privatos. Clerici vero in sacris constituti, non Beneficiati, premissa perpetrantes, si Canonice moniti non destiterint, ipso facto inhabiles reddantur ad Ecclesiastica Beneficia regenda, vel consequenda, donec per Ordinarium cum eis super hoc fuerit dispensatum. Hortamur etiam locorum Ordinarios sub obtestatione Divini Judicii, ut contra quoscunque Clericos de predicto vicio suspectos, diligenter inquirant, & procedant juxta Canonicas Sanctiones, quibus non intendimus in aliquo derogare.

C. X. *Quales debeant esse ordinandi, & quod pro collationibus Ordinum, pro formatis, pro conservatione Ecclesiarum, & confirmationibus nihil exigatur.*

Insuper statuimus, ut nullus deinceps ad Sacros Ordines admittatur, nisi diligenter examinatus, sufficientis scientie, legitime etatis, & honestorum conversationis, & morum, saltem testimonio duorum proborum virorum, aut patentium literarum Prelati, Archi-Presbyteri, vel ruralis Decani fuerit inventus: presertim si ordinanti (*x*) alias sit ignotus, alioquin ordinans a collatione ordinum per unum integrum annum sit suspensus. Volentes & mandantes, quod Episcopi ordines conferentes, vel celebrantes, nihil omnino pro hujusmodi ordinatione ab ordinandis, vel alias exigant, aut exigi permittant: alioquin a collatione ordinum per unum annum integrum similiter sint suspensi, salvis tamen Canonibus contra symoniacos in ordine promulgatis: pro singulis vero *formatis* scribendis, & sigillandis duntaxat unum antiquum tornonsem (*y*) vel ejus verum valorem ad majus pro scriptura & sigillo recipi toleramus. Pro consecratione autem Ecclesiarum, vel aliarum rerum, aut frontis chrismatione, procurationibus a jure permissis, Episcopi sub pena predicta (*z*) omnimode sint contenti. Qui autem Vicarios in Pontificalibus habere voluerint, eis aliunde de statu congruo studeant providere, ne Vicarii hujusmodi occasionem in premissis habeant delinquendi. Et si constiterit alicui Episcoporum, suum in Pontificalibus Vicarium premissa transgredi quovismodo: ipsum a Vicariatu destituat, aut alias taliter puniat, quod aliis cedat in exemplum. Quod si per mensem facere neglexerit, a collatione ordinum etiam per se, vel alium facienda per sex menses noverit se suspensum.

C. XI. *Eligendi ad dignitates, & curas sint & legitime etatis, & latini.*

Preterea statuimus & ordinamus, quod de cetero nullus ad aliquam dignitatem, vel Personatum, seu Parochialem Ecclesiam eligatur, aut instituatur, nisi fuerit legitime etatis, aut sciat latinum competenter legere atque loqui: secus autem facientes ab electione, & institutione Beneficiorum per annum ipso facto sint suspensi, & nihilominus nulla sit electio, vel institutio ipso jure.

C. XII.

(*u*) coreizare (*x*) Ordinandi alias sint ignoti, (*y*) Turonensem
(*z*) amodo

C. XII. *Vacantium Eccleſiarum bona reſerventur Succeſſoribus.*

Cum Sacris Canonibus inhibitum ſit, ne Capella, Conventus, Collegia, & ſingulares perſone, bona Eccleſiarum Cathedralium, ac Regularium, ac Collegiatarum vacantium, a Prelatis ipſorum dimiſſa, vel vacationis tempore obvenientia, que in utilitatem dictarum Eccleſiarum expendi, vel futuris debent Succeſſoribus fideliter reſervari: occupent, diſtrahant, & inter ſe dividant, ſurripiant, dilapident, diſſipent & conſumant: Ipſi tamen in eorum grave diſpendium, & jacturam, aut damnum Eccleſiarum penas a jure prolatas minime formidantes a premiſſis minime abſtinent. Volentes ergo circa premiſſa providere, de Fratrum noſtrorum conſilio, ultra penas a jure ſtatutas, ſtatuimus, ut Capitula, Conventus, & Collegia, ac ſingulares perſone predictarum Eccleſiarum vacantium bona, a Prelatis ipſarum Eccleſiarum dimiſſa, vel que vacationis tempore obvenerunt, & per eos occupata, & inter ſe diviſa ſurrepta, & diſtricta ac dilapidata, futuris Succeſſoribus Eccleſiarum infra unius menſis ſpatium ſub excommunicationis pena, ſi extant, & facultatem reſtituendi habeant, alioquin eorum verum valorem realiter, & cum effectu aſſignent: lapſo vero menſe ſi premiſſa minime curaverint adimplere: extunc authoritate hujur Sacri Concilii Capitula, Conventus, & Collegia Cathedralium, Regularium, & Collegiatarum Eccleſiarum interdicto Eccleſiaſtico ſupponimus ipſo facto, & ſingulares hujusmodi Eccleſiarum perſonas etiam ipſo facto, excommunicationis ſententia innodamus. Per premiſſa tamen non intendimus derogare Clericorum Statutis *de Electione*: nec Statutis, aut conſuetudinibus Eccleſiarum poſt decretum: *Quia ſepe: de electione T. VI.* legitime introductis.

C. XIII. *Suſpenditur effectus penarum abſentium ab hoc Provinciali Concilio.*

Quamvis juxta Canonicas Sanctiones abſentes, & legitime vocatos ad preſens Concilium poſſemus penas juris incidiſſe declarare; de Fratrum tamen noſtrorum conſilio effectum penarum hujuſmodi ſuſpendimus per preſentes. Exhortantes in Domino ſingulos noſtre provincie Suffraganeos; quatenus in proximo Concilio, Deo dante, per Nos celebrando per ſe, vel alios ſufficienter inſtructos compareant. Quod ſi non fecerint, ipſos penas a jure contra tales promulgatas indubie incidiſſe declarare non omittemus.

C. XIV. *Indicit aliud futurum Capitulum Provinciale.*

Fruſtra Sanctorum Decreta Canonum antiquis fuiſſent ordinata temporibus, ſi eorum executio negligatur. Hinc eſt, quod Nos CONRADUS, Dei gratia, Archi-Epiſcopus Moguntinenſis, Statuta Romanorum Pontificum, de celebrandis Conciliis diligenter cupimus obſervari, noſtrum Provinciale Concilium in hac civitate noſtra Metropolitica per Nos Deo concedente fore celebrandum, incipiendo a Dominica prima poſt Feſtum Beati Joannis Baptiſte, de anno proxime futuro duximus intimandum, & indicendum, ac intimamus, & indicimus: ad quod conveniendum exnunc ſub penis juris ſingulos noſtræ Provintie Suffraganeos, ac alios quoſcunque, qui de jure, privilegio, vel conſuetudine ad Provinciale Concilium ire tenentur, requirimus, citamus, monemus, & evocamus, niſi ex emergenti cauſa, utputa, peſtilentiæ vel guerre duxerimus locum, vel tempus mutandum, quam loci, vel temporis mutationem, etiam congruo tempore proponimus noſtris literis vobis intimare & publicare, ſtatuentes denique pro ulteriori Canonum executione, hoc Sacro approbante Concilio, ut ſinguli Suffraganei noſtre Provincie, ſua Synodalia Concilia non omittant celebrare, deputentque perſonas providas, idoneas, & honeſtas, que per totum annum ſimpliciter, & de plano abſque ulla juriſdictione inveſtigent, que correctione, vel reformatione ſunt digna, & ea fideliter proferant ad Metrpolitanum, Suffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti celebrando, juxta formam (a) *Decretalis: Sicut olim, de accuſationibus.*

C. XV.

(a) formam, *omittit Eyſtettenſis editio.*

C. XV. *Mandat Statuta Provincialia prius & nunc edita recipi, legi, & in Eccleſiis reponi.*

Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus, Dominus CONRADUS, Archi-Epiſcopus Moguntinenſis, Statuta Provincialia per ſuos Predeceſſores ſalubriter edita, & facta ab omnibus ſciri mandat, & de novo predictas conſtitutiones innovat, precipitque ſingulis Suffraganeis ſue Provintie, ut copiam Statutorum Provincialium predictorum infra duos menſes a data preſentis diei computandos ad ſe recipiant, & in proximo futuro Concilio per eum Deo dante celebrando, que circa premiſſa ſint reformanda, corrigenda, aut proponenda proponant, nec non Statuta Provincialia in hoc preſenti Concilio ordinata ſimiliter ad ſe recipiant, & in Eccleſiis ſuis reponi, & fideliter conſcribi procurent, ac in ſuis Synodis ea publicent, & legi faciant.

C. XVI. *Cauſe prophane ad ſuum forum remittantur.*

Quoniam nonnulli falcem ſuam mittunt in meſſem alienam, cauſas ad earum jurisdictionem minime ſpectantes ſibi uſurpant, & propter hoc diverſe guerre, incendia, & innumera mala committuntur. Exhortatur igitur Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Vos Reverendos Patres, Nuntios, atque Oratores, quatenus providere dignemini: ut cauſe, que de ſui natura non ſunt in foro Eccleſiaſtico tractande, ad judices ſuos remittantur. Quodque provideatis, & providere velitis circa premiſſa per ſtatuta, & ordinationes rationabilia & rationabiles; cum intentio ejusdem Domini noſtri Archi-Epiſcopi exiſtit ſimiliter circa premiſſa in ſua Dioceſi providere.

C. XVII. *Proteſtatio Promotoris hujus Concilii.*

Proteſtor preterea ego Joannes (*b*) Munterman, preſentis Concilii Promotor, nomine procuratorio (*c*) ejusdem, ac Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini CONRADI Archi-Epiſcopi Moguntinenſis hic preſentis, quod ſi aliqui (*d*) vota ſua in preſenti Concilio dederint, quibus hoc a jure, privilegio, vel conſuetudine non competit, pro (*e*) preſtatione votorum hujusmodi, alicui ex eis jus, poſſeſſio, vel quaſi vocis dande nullatenus adquiratur.

Concluſio hujus Concilii, pro excommunicatione abſentium ſine licentia, & rationabili cauſa.

Sequitur: Omnes abſentes ſine noſtra licentia ſpeciali petita a Nobis, & obtenta, Regulares, & ſeculares cujuscunque conditionis ſtatus, ſeu eminentie exiſtant, qui ſeu quorum Predeceſſores Synodum Domini noſtri de conſuetudine laudabili hactenus obſervata frequentare conſueverunt, niſi rationabilis cauſa, ſive impedimentum eos excuſet, in his ſcriptis excommunicamus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Finiunt Statuta Provincialia Moguntina, a Dno CONRADO Archi-Epiſcopo Moguntino, conſentientibus ſuis Comprovincialibus edita, anno Domini MCCCCXXIII.

Ex Codice impreſſo Hagenoæ anno 1511. *typo Henrici Gran, Cives Hagenav. collato cum codice Eyſtettenſi anno* 1488.

Conradus III. Comes Rhenenſis & Sylveſtris, Canonicus Metropolitanus, Præpoſitus Francofurtenſis, Rudesheimii in die S. Gereonis eligitur anno 1419. extra Moguntiam, propter tumultuantes cives. Ipſo Præſidente facta eſt Viſitatio Archi-Epiſcopatus Moguntini per Cardinalem Placentinum juſſu Martini V. Romani Pontificis, quæ ſcripta apud aliqua Collegia habetur. Celebravit quoque Synodum Provincialem Moguntiæ anno 1423, cujus Decreta ſunt impreſſa.

Joannes Latomus in Catalogo Archiepiſc. Moguntin. edita a Menckenio T. III. Scriptorum rerum Germanicarum.

Anno 1431. *Concilium* Aſchaffenburgi ab eodem celebratum fuiſſe, ſcribit Cl. Wurdtweinius *in Elencho*, mihi hactenus non viſum.

Obiit Conradus anno 1434. 10. Junii. Teſte eodem *Latomo*.

(*b*) Muntſchman, *habet Editio Eyſtettenſis anni* 1488. (*c*) Promotoris, *eadem Editio*. (*d*) aliquibus, *eadem Editio*. (*e*) per præſtationem

Digitized by Google

Cruciata indicta & Executioni Mandata

Anno Chriſti MCCCCXXII. Martini V. Papæ V. Sigismundi Reg. rom. XIII.

Poſt cladem ad Iglaviam acceptam, Ziſca Duce contra Exercitum Sigismundi cæſum & devictum, victor Ziſca, licet utroque oculo orbatus, in Catholicos & Sacra omnia debacchatus eſt. Pontifex Divinæ voluntati acquieſcens, ut rabidos hæreticos comprimeret, Rigenſem Archi-Epiſcopum, ac Suffraganeos Præſules, ut vires conjungerent ad impios compeſcendos, eſt cohortatus. Incitati etiam ad tuendam armis religionem Principes Electores, ex quibus Colonienſem, Moguntinum, & Treverenſem Crucis ſigno inſignitos, refert Thomas Walſinghamus *in Henrico V.* Ad ſolemne porro Colloquium Norimbergam convenere Septem-viri pro expediendis bellicis in Hæreticos conſiliis, cui cœtui Sigismundus Romanorum, Hungariæ, ac Bohemiæ Rex, interfuit, & Branda, Cardinalis, Sed. Apoſt. Legatus, his ad Cæſarem literis inſtructus, exponens cauſas, cur bello hæretici impugnandi.

MARTINUS PAPA SIGISMUNDO &c. &c.

QUamvis non dubitemus Serenitatem tuam ſponte inflammatam eſſe ad Bohemiæ Hæreſin extinguendam, & ad illud ſanctum opus, quod præcipue Tuum eſt munus, amplioribus exhortationibus non egere; tamen cum ſentiamus, Tecum de proximo conventuros Venerabiles Fratres noſtros Archi-Epiſcopos, & dilectos Filios, nobiles Viros, Electores Imperii, & alios Alemanniæ Principes, & in ea veſtra congregatione agendum ſit de multis magnis & arduis rebus, & potiſſimum de hac ſancta Fidei cauſa, quæ cæteris major eſt, & omnibus aliis præponenda: eam Tibi volumus iterum noſtris literis commendare, & cordi tuo imprimere, ardenti deſiderio ſtimulati, quod ſuper omnia inſidet cordi noſtro. Perſuaſum enim eſt nobis, quod, ſi a Te maxime, & a reliquis fidelibus Principibus, & populis Germanicis, in quorum perniciem & confuſionem præter Dei & Eccleſiæ ſuæ injuriam, hæc hæreſis intenta eſt, maturo tempore futuræ æſtatis adhibita fuerit cura, & aliquis exercitus ordinatus, ita quod ingrediatur interiora Bohemiæ, facile opprimentur & exterminabuntur hæretici Deo rebelles, & Tibi.

Nam, ſicut audivimus, nonnulla oppida vi capta, quædam metu dedita aut voluntate ſunt, & fere totus Moraviæ Marchionatus reductus, atque ſanatus eſt, ex quo laudabili principio, ſi fiat in tempore, quod fieri poteſt, plena & perfecta victoria ſubſequetur.

Et propterea Fili Cariſſime, Te unum maxime in hac cauſa requirimus, cujus officium eſt, *armatam* hæreſin armis opprimere, ſicut aliquando a Chriſtianiſſimis Imperatoribus, tuis Prædeceſſoribus factum eſt.

Etenim, ſi alterius conditionis ſurrexiſſet hæreſis in populo Chriſtiano, quæ tantum falſis & ſophiſticis argumentis labefactare Fidem & Religionem Chriſtianam conaretur, ſicut aliquando Patrum noſtrorum temporibus viſum eſt: cum ſanctis inſtitutis & rationibus veræ doctrinæ, & facili coercitione juſtitiæ ea tollere poſſet Eccleſia, nec eſſet ad Tua, & aliorum arma confugiendum; ſed cum hæc abominanda hæreſis, quæ non Dei ſolum legem violat, & Eccleſiæ ſuæ inſtituta, ſacras ædes diruit, Sacerdotes interficit, ornamenta Eccleſiarum Divino cultui deputata vi rapit, & omnia ſacra coinquinat: ſed etiam poſt Divina violata, humana jura confundit, omnemque ſtatum humanum & regimen politicum tollit, & vitam hominum ratione & legibus inſtitutam traducit ad irrationabilem ſenſualitatem pecudum & licentiam beſtialem, in hoc tanto errore vel ſcelere potius innitatur armis & viribus; Quid aliud facere Nos oportet, qui ad conſervandam noſtram Religionem & Fidem Chriſtianam in apice Apoſtolatus a Domino conſtituti ſumus, quam implorare imprimis auxilium ſublimitatis Tuæ, & eorum Fidelium, qui armis hanc nefariam peſtem poſſunt ſuperare atque delere, qua-

quales ſunt GERMANIÆ Principes & populi, qui ſunt huic morbo finitimi & periculo propinquiores? & ideo ſcribimus de præſenti Principibus iis, quos Tecum exiſtimamus eſſe in hac Congregatione futura, ut ad extirpationem extremam hujus inquinatiſſimæ hæreſis opportuno tempore cum eorum potentia ſe paratos exhibeant: quos etiam in hac cauſa animare auctoritate Tua debes & exemplo, ut intelligant Te ſuum caput in hac materia ferventem, & velle omnibus viris in hac cauſa laborare, quæ a Te uno potiſſimum, cæteris curis & negotiis prætermiſſis aut dilatis in aliud tempus, ſuſcipienda eſt ea animi magnitudine, quæ tam ſanctæ rei convenit & dignitati Tuæ: Etenim ſi feceris reliqua omnia ratione, & feliciſſime conſummaveris, nec ſatisfacies Deo, nec Reipublicæ Chriſtianæ, quæ hujus conſummationem victoriæ non abs re a Te uno poſtulat & expectat, quoniam hoc ſibi officium præſtare debes, etiamſi in alienis terris offenſa eſſet & turbata Religio Chriſtiana, quæ domi Tuæ violatur ſimul cum JURE TUO REGIO. Igitur Fili cariſſime, da operam, ut in Congregatione præfata ante omnia habeatur ratio Expeditionis Bohemiæ, & ad eam ordinandam omnes curas tuas cogitationesque convertas, Tibique perſuadeas nihil poſſe Te facere aut cogitare DEO acceptius, gratius Nobis, glorioſius Tibi, & utilius populo Chriſtiano. Datum Romæ &c.

Raynaldus in Annal. Eccleſiaſt. ad h. ann. a No. 18. T. XVIII. ex libro brevium.

Deſignatio præſenti Bello in Bohemia, Militum ſuppeditandorum ab Electoribus Eccleſiaſticis & Sæcularibus, Comitibus, Abbatibus, Dominis, Equitibus, & Civitatibus, inita & ſcripta Norimbergæ anno MCCCCXXII.

PRINCIPES.

Moguntinus, 50. Haſtatos (Gleuen)
Colonienſis, 40. Haſtatos.
Palatinus, 50. Haſtatos.
Saxo, 20. Sagittarios (Schützen)
Brandenburgenſis, 50. Sagittarios.
Archi-Epiſcopus Magdeburgenſis, 30. Haſtatos & 10. Sagittarios.
Epiſcopus Hildeſienſis, 5. Haſtatos, 5. Sagittarios.
Epiſcopus Herbipolenſis, 15. Haſtatos.
Epiſcopus Babenbergenſis, 20. Haſtat.
Epiſc. Eiſtettenſis, 10. Haſtat.
Epiſc. Argentinenſis, 10. Haſtat.
Epiſc. Conſtantienſis, 8. Haſtat.
Epiſc. Baſileenſis, 2. Haſtat.
Epiſc. Curienſis, 2. Haſtat.
Epiſc. Veſontionenſis, 6. Haſtat.
Epiſc. Auguſtanus, 2. Haſtatos.
Epiſc. Mindenſis, 6. Haſtat.
Epiſc. Tullenſis, 3. Haſtat.
Epiſc. Wirdunenſis, 6. Haſtat.
Epiſc. Lauſanenſis, 6. Haſtat.
Epiſc. Spirenſis, 3. Haſtat.
Epiſc. Wormatienſis, 2. Haſtat.
Epiſc. Verdenſis, 2. Haſtat. 6. Sagitt.
Epiſc. Paterbornenſis, 8. Haſtat. 8. Sagitt.
Epiſc. Halberſtadienſis, 6. Haſtat. 6. Sagitt.
Epiſc. Bremenſis, 10. Haſtat. 10. Sagitt.
Epiſc. Ratisbonenſis cum Capitulo, & Clero, & Prælatis, 10. Haſtat.
Civitas Ratisbonenſis, 6. Haſtat.
Epiſcopus Caminenſis, 6. Haſtatos, 6. Sagittarios.
Epiſc. Monaſterienſis, 10. Haſtat.
Omitto hic Duces & Principes ſæculares cum ſuo cenſu.
Omitto Dominos & Comites Germaniæ inferioris ſeu Belgii.
Omitto Comites & Dominos in Germania cum ſua taxa & cenſu.

Cenſus Abbatum & Prælatorum.

Abbas de Weiſſenburg, 2. Haſtatos.
Abbas de Selſſe, 1. Haſtatum.
Abbas Murbacenſis, 1. Haſtat. 2. Sagitt.
Abbas Einſidlenſis, 2. Haſtat.
Abbas de Bebinhuſin, 3. Haſtat.
Abbas de Salmanweiler, 5. Haſtat.
Abbas de Albe, 2. Haſtat.
Abbas Campidunenſis, 2. Haſtat.
Abbas de Ochſenhuſen, 2. Haſtat.
Abbas de Kotzlingen, 1. Haſtat.
Abbas de Weingarten, 4. Haſtat.
Abbas Fuldenſis, 6. Haſtat.
Abbas de Peterhuſen, 2. Haſtat.
Abbas Echlingenſis, 2. Haſtat.
Abbas de Zwifalde, 2. Haſtat.
Abbas S. Georgii, 1. Haſtat.

Abbas

Abbas de Yeſene, 2. Haſtatos.
Abbas S. Joannis, 1. Haſtatum.
Abbas S. Blaſii, 1. Haſtat.
Abbas de Kungſcronen, 1. Haſtat.
Abbas de Schuſſenriet, 1. Haſtat.
Omitto Civitatum Germaniæ & Helvetiæ cenſum.
Omitto cenſum Dominorum, qui nummum centeſimum dedere.

Sequuntur Abbates, non Principes, ſic recenſiti.

Abbas Biſſe der weiſe Mon.
Abbas Ringoviæ.
Abbas de Ochſenhuſen.
Ille de Rotten.
Abbas vom Stein.
Abbas Sancti Petri.
Abbas S. Ruperti.
Abbas S. Mariæ.
Abbas de Diſenddis.
Abbas S. Urbani.
Abbas de Sant Eſperg.
Abbas de Rotenkirch.
Abbas de Ottenburen.
Abbas de Marcktaill.

Hæc *prima* Matricula Cleri Germanici cenſi anno MCCCCXXII. in Comitiis Norimbergenſibus ad Milites ſufficiendos Expeditioni Bohemicæ contra Huſſitas, & eorum aſſeclas.

Teutſche Reichs-Abſcheid, erſter Theil, Franckfurt 1747. pag. 117.

NORIMBERGENSIS CONVENTUS

Regis, Episcoporum, et Principum.

Anno Chriſti MCCCCXXIII. Martini V. Papæ VI. Sigismundi Regis rom. XIV.

De Bello Hæreticis in Bohemia inferendo per Secundas Suppetias.

SIGISMUNDUS Rex Norimbergam proceſſit, eo conſilio, ut *nova* in Bohemiam adverſus Huſſitas auxilia compararet: neque enim iis tumultuantibus ipſe ſe Regnum tenere poſſe putabat. Die conſtituto Fridericus Babebergenſis, Joannes Würtzeburgenſis, & Joannes Eyſtettenſis Epiſcopi, Albertus Auſtriæ, Chriſtophorus Bavariæ, & Fredericus Saxoniæ Duces. Fridericus, Joannes, & Albertus Marchiones Brandenburgenſes venerunt, acceſſit etiam JULIANUS Cardinalis Legatus a Martino V. PP. miſſus, ac concione advocata Principes omnes ad arma adverſus Huſſitas capienda hortatus eſt, denuntians ſe remiſſionem omnium peccatorum omnibus indulgere, qui rite confeſſi huic ſe militiæ devoviſſent. Quibus vocibus erecti Principes, qui aderant omnes, ut & Archi-Epiſcopus *Moguntinus*, *Colonienſis*, *Trevirenſis*, *Suevorum Sodalitas*, quam *Divi Georgii* nominant, & Imperiales civitates ad 40000. Equitum, & totidem ferme Peditum, nomina in illam expeditionem dederunt.

Hoffmannus Annal. Bambergenſ. Lib. V. ex editione Clar. Petri Ludewig.

CON-

Digitized by Google

CONCILIUM COLONIENSE

PROVINCIALE

Anno Chriſti MCCCCXXIII. Martini V. Papæ VI. Sigismundi Reg. rom. XIV.

TITULI STATUTORUM ECCLESIÆ COLONIENSIS EDITORUM A DOMINO THEODERICO, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPO.

I. Contra fornicarios ſeu concubinarios Clericos.
II. Contra Sæculares interdicentes ſuis ſubditis, ne civilia & neceſſaria commercia cum Clericis habeant, ſeu ſolita obſequia eis exhibeant.
III. Officialis in cauſis Appellationum a Suffraganeis, ſervabit jura communia.
IV. Contra abrogantes pias & laudabiles conſuetudines.
V. Stationariorum ſeu Quæſtuariorum officia, ſolis tantummodo Sacerdotibus concredenda.
VI. Contra deambulantes in templis ſub Officiis Divinis.
VII. In Vice-Curatores Eccleſiarum Parochialium non Fratres mendicantes, ſed Presbyteri ſæculares, ſi tamen idonei haberi poterunt, aſſerendi.
VIII. Quibus de Concubinariis ſuperius mandatum intelligendum?
IX. Contra hæreſes præſertim Wicleſficam ſeu Huſſiticam per id tempus ſævientem.
X. Cur ſingulis Feriis ſextis circa meridiem campana magna pulſetur, & cur item quotidie mane & veſperi certorum ictuum pulſatio fiat.
XI. Compaſſionis B. Mariæ feſtum ſeu memoria, quando in templis agenda.
XII. Statutorum copia quibus neceſſario habenda.

THEODORICUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX &c.

I. *Contra fornicarios ſeu concubinarios Clericos.*

LIcet per Sacros Canones Sanctorum Patrum, ſatis abunde contra notorios fornicarios Presbyteros, ſimiliter & Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, & Beneficiatos, focarias, & concubinas, & mulieres ſuſpectas in domibus ſuis, & extra domum in Parochia publice habentes, proviſum exiſtat: quia tamen ſuccreſcente malitia temporis moderni, labes hujuſmodi criminis in Eccleſia Dei in tantum inolevit, quod ſcandala plurima in populo ſunt exorta, & veriſimiliter exoriri poterunt in futurum, & ex fide dignorum relatione percepimus, quod quidam Eccleſiarum Prælati; & alii, etiam Capitula, ad quos, vel ad quem immediate correctio conjunctim, vel diviſim ex Statuto ſeu conſuetudine dignoſcitur pertinere, obtentu commodi temporalis, vel ex negligentia, tales in ſuis ini-

quitatibus ſuſtinuerunt, & ſuſtinent. Ideo hoc Sacro *Provinciali* Concilio approbante, monemus omnes & ſingulos Eccleſiarum Prælatos, & alios quoſcumque noſtræ provinciæ, etiam Capitula & Collegia, ad quos, vel ad quem hujuſmodi Presbyterorum, Clericorum in Sacris Ordinibus conſtitutorum, ac Beneficiatorum, & aliorum correctio conjunctim, vel diviſim immediate ſpectare dinoſcitur, quatenus intra ſex ſeptimanarum ſpatium poſt præſentium Statutorum Provincialium publicationem, moneatis in ſpecie, & nominatim ſub pœna juris, & aliis maxime formidabilibus, omnes & ſingulos Prebyteros, & Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, ut intra novem dierum ſpatium poſt hujuſmodi monitionem eis factam, quorum dierum tres pro primo, tres pro ſecundo, & reliquos tres pro tertio, & peremptorio termino præfigimus, ſuas focarias, ſeu concubinas a ſe removeant, & ipſas ab eorum cohabitationibus, & a Parochia penitus expellant, ipſas vel alias minime in eorum habitationibus, & Parochia admiſſuri. Alioqui inobedientes, ab Officiis Divinorum ſuſpendant: & ſi protervitas hoc eorum exegerit, Beneficiis ſuis priventur. Et ſi Prælati, & aliqua etiam Capitula, ad quos correctio præſcriptorum immediate conjunctim, vel diviſim pertinere dinoſcitur, præſcriptos concubinarios effectualiter non correxerint, ita quod ipſi præſcriptas mulieres a ſe, & Parochia non removeant cum effectu vel animo, aut alias in eorum habitationes, vel Parochias reſumpſerint: & præſcripti Prælati, & Capitula tales Presbyteros, vel Clericos, Beneficiatos, vel non Beneficiatos in ſuis iniquitatibus per ſpatium ſex ſeptimanarum ſuſtinuerint, ex tunc volumus, quod correctio talium Presbyterorum, & Clericorum, Beneficiatorum, & non Beneficiatorum, ad Diœceſanos locorum plenarie devolvatur. Et ſi Diœceſani locorum per ſex ſpatium menſium hujuſmodi delicta reliquerint incorrecta, cum ex tunc poſſint notari de negligentia, volumus & ſtatuimus, quod extunc illorum delictorum, & delinquentium correctio ad Nos libere devolvatur, non obſtantibus quibuscunque pactis, conſuetudinibus, ſeu ſtatutis. Inhibemus etiam, ne Beneficiati prædicti filios, aut filias, vel concubinas dotent, aut ditent de Patrimonio CRUCIFIXI, aut talium nuptiis, vel etiam exequiis audeant interesſe: & qui contrafecerint, pœna Canonica percellantur.

II. *Contra ſæculares interdicentes ſuis ſubditis, ne civilia, & neceſſaria commercia cum Clericis habeant, ſeu ſolita obſequia eis exhibeant.*

Item licet per Sacros Canones ſit proviſum contra obtinentes temporale Dominium, interdicentes ſuis ſubditis, ne Prælatis, aut Clericis, ſeu Perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant, vel emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis blada molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, cum talia in derogationem Eccleſiaſticæ libertatis præſumantur: quia tamen perſæpe Univerſitates civitatum, oppidorum, villarum, & aliorum locorum, nec non collegia, ſocietates, ſeu corpora miniſteriorum ſeu officiorum mechanicorum, præſcriptis ſimilia, & interdum majora committunt, & contra tales proviſum eſt; ideo ſtatuimus & ordinamus, omnes & ſingulos ad hoc opem, conſilium, auxilium, vel favorem præbentes, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrere. Et quia per præmiſſa providimus Clericis contra laicos, volentes etiam providere laicis contra Clericos, ſtatuimus, quod ipſis laicis de Clericis conquerentibus, ab ipſorum Clericorum judicibus fiat juſtitia expedita.

III. *Officialis in cauſis appellationum a Suffraganeis, ſervabit jura communia.*

Item ſtatuimus, quod Officialis noſter Colonienſis, qui fuerit pro tempore, in cauſis appellationum, quæ ad Curiam noſtram ab audientia Suffraganeorum noſtrorum, ſeu eorum Officialium devolventur, ſeu hactenus ſunt devoluta, ſervent jura communia, & maxime illa, quæ introducta ſunt per felicis recordationis Innocentium Papam IV. quæ hodie ſunt inſerta *Libro ſexto Decretalium.* Alioqui ipſum Officialem noſtrum ab Officio ſuſpendimus.

IV. *Contra abrogantes pias, & laudabiles conſuetudines.*

Item cum præſumptuoſa quorumdam Dominorum temporalium, Judicum,

cum, Scabinorum, Conſulum, univerſitatum, civitatum, oppidorum, villarum, & aliorum locorum, nec non collegiorum & aliorum, ſocietatum, ſeu corporum, miniſteriorum, & officiariorum mechanicorum, Rectorumque aliorum locorum, vel communitatum, aut quocunque nomine, vel titulo nominare ſe præſumunt, ſeu præſumant in futurum: in nonnullis noſtrarum civitatis & Diœceſis, nec non Provinciæ terminis, contra Dei Eccleſiam, ſuam extendentium poteſtatem temeritas ſic excrevit, quod conſuetudines, & obſervantias vetuſtas, & laudabiles, pia fidelium devotione introductas, non abſque ſcrupulo hæreticæ pravitatis infringere moliuntur, inhibendo, ſeu opem, operam, conſilium, auxilium, & favorem ad hæc præſtando, aut aliis callidis, & occultis machinationibus, ſeu conditis verbis, aut factis perficiendo, ne tempore exequiarum, ac, in *ſeptimis*, *tricesimis*, & *anniverſariis* Parochianorum defunctorum, aut alias quocunque tempore, panes, carnes, vel caſei, ſeu piſces, vinum, vel cereviſia, ſeu candelæ, vel denarii, aut aliæ res quælibet, prout juxta morem, & conſuetudinem prædictam earundem Eccleſiarum, Capellarum, vel Altarium, ſub antiquis temporibus obtentum fuit, a Chriſti fidelibus utriuſque ſexus hominibus offerantur: ne etiam quis minus, aut aliud, quam certam monetam, aut ejus valorem, aut Petias effractæ monetæ, aut conſimile (in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, ac contra conſtitutiones, & obſervantias memoratas) offerat temporibus antedictis, cum præmiſſa in Divinæ Majeſtatis offenſam (a qua Majeſtate laici præſcripti ſuas merito ſibi datas recognoſcere deberent poteſtates) ac Ecoleſiarum earundem ac conſuetudinum, obſervantiarum prædictarum grandem perniciem tendere dinoſcuntur. Nos igitur hujuſmodi auſibus nefariis occurrere cupientes, diſtrictius inhibemus, ne quis in modis præſcriptis, vel aliis quibuscunque, dictas conſuetudines infringat, aut infringere ſive violare procuret, aut talia mandata, vel ſtatuta, & novas conſuetudines immo verius corruptelas de novo introducant, nec per ſe alioſve, quibuſcunque machinationibus, conditis verbis, vel factis qualitercunque efficiendo impediant, quominus dictæ, aut quævis aliæ oblationes, Eccleſiis, aut Eccleſiaſticis perſonis quibuscunque juxta vota fidelium libere offerantur: Nec ad prædicta facienda, vel non facienda, dent conſilium, auxilium, opem, operam, vel favorem publice, vel occulte.

Inſuper diſtricte præcipiendo mandamus, ut in contrarium attentata, ſi quæ ſint, revocent, & revocari procurent cum effectu intra menſem poſt publicationem hujuſmodi noſtri ſtatuti. Alioquin in omnes & ſingulos, in præmiſſis contrarium facientes, & in his, aut aliquo ipſorum inobedientes & rebelles, excommunicationis ſententiam, quam etiam ipſos per jus commune incidiſſe reputamus, ferimus in his ſcriptis: a qua, niſi Rectori Eccleſiæ, Capellæ, vel Altaris, cujus oblatio (ut præmittitur) impedita fuerit vel diminuta, de injuriis, damnis, expenſis, & intereſſe, prius integre ſatisfactum fuerit, nullatenus abſolvantur. Volentes, quod univerſi & ſinguli Eccleſiarum Rectores, & eorum vices gerentes prædicti, quorum intereſt, præmiſſa ſuis Parochianis ſingulis menſibus ſemel publicare non omittant. Et ſi univerſitas in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum deliquerit, vel contrafecerit, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto.

V. *Stationariorum, ſeu Quæſtuariorum Officia ſolis tantummodo Sacerdotibus concredenda.*

Item ſtatuimus, & inhibemus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne quis de Officio quæſtionatus Eleemoſynarum ſe intromittant, niſi in Sacris Ordinibus fuerit conſtitutus. Nec ambonem ad prædicandum populo, aut charitativa poſtulandum ſubſidia, aut indulgentias ſibi commiſſas inſinuandum, vel aliud, quam in eorum literis Apoſtolicis, vel Diœceſani Epiſcopi continetur, exponendum, niſi in Sacerdotio conſtitutus, aſcendere præſumat. Mandantes univerſis & ſingulis Diœceſanis noſtris Capitulis, & aliis, ad quos talium conſtitutio dinoſcitur pertinere, ne alicui, niſi ſecundum formam ſtatuti, literas concedant, & extra iſtam formam conceſſas, quantocius revocare procurent.

VI. *Contra deambulantes in Templis ſub Officiis Divinis.*

Item ſtatuimus, ne Canonici ac Beneficiati in Eccleſia, vagentur in Choro vel in Eccleſia, aut etiam intra Eccleſiam, vel cœmeterium de loco ad locum, nec ſtando, nec ſedendo inutiliter fabulentur, quamdiu inibi Divina peraguntur. Sed morate & diſtincte in Choro intendant Divinis, ſub pœnis privationis fructuum ad octo dies.

VII. *In Vicecuratos Eccleſiarum Parochialium non Fratres mendicantes, ſed Presbyteri ſæculares, ſi tamen idonei haberi poterunt, aſſerendi.*

Item ſtatuimus, & ordinamus ſub pœna excommunicationis, quam ferimus in his ſcriptis, ne aliquis Rector, aut perpetuus Vicarius Parochialis Eccleſiæ, ſeu Capellæ, ordinet, conſtituat, vel deputet aliquem Religioſum mendicantem, ad regendum, & gubernandum, ſeu officiandum ecclesiam ſuam, vel ejus Vicariam ſeu Capellam, aut alias vices ſuas committere talibus præſumat, modo alter idoneus commode haberi poterit, dolo & fraude ſeclusis. Datum, Statutum & ordinatum Coloniæ de conſilio, & in præſentia Venerabilium Virorum Ambaſiatorum, & Nuntiorum Reverendorum Patrum, & Dominorum Suffraganeorum noſtrorum *Leodienſis*, *Trajectenſis*, *Monaſterienſis*, *Mindenſis*, & *Oſnabrugenſis Epiſcoporum: ac Capitulorum Eccleſiarum earundem*, qui ad hoc miſſi fuerunt in multitudine copioſa, Anno Domini MCCCCXXIII. die Sabbati, vigeſima menſis Martii, ſub ſigillo noſtro, præſentibus impreſſo in teſtimonium præmiſſorum.

VIII. *Quibus de concubinariis ſuperius mandatum intelligendum?*

THEODORICUS, Dei gratia, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Sacri Imperii per Italiam Archi-Cancellarius, Weſtphaliæ & Angariæ Dux &c. Cum Nos nuper editioni noſtrorum Statutorum Provincialium in ſeſſionibus noſtri Concilii Provincialis ſolenniter publicatorum, auctoritatem, conſenſum, & operam dederimus: jura tamen, & jurisdictiones, aut libertates Suffraganeorum noſtrorum, & Eccleſiarum, aut aliorum quorumcunque Judicum Provinciæ noſtræ, tollere aut ledere, vel eos ad aliquod veriſimiliter impoſſibile, obligare non intendebamus, nec intendimus: Ideirco ad omnem ambiguitatem tollendam, quæ circa ſtatutum, pridem in hoc Sacro Concilio contra concubinarios editum, poſſit ſuboriri, declaramus hoc ſtatutum ad *notorios* concubinarios, concubinas in eorum habitationibus, vel alibi *publice* detinentes, duntaxat extendi debere. Nolumus etiam vigore dicti ſtatuti, Nobis aliquam jurisdictionem acquiri, vel ad Nos devolvi. Carolinam in Generali Concilio Conſtantienſi approbatam, mandamus ab omnibus obſervari; ipſamque aliis conſtitutionibus Statutorum Provincialium volumus inſertam haberi.

IX. *Contra hæreſes præſertim Wicleffi cam ſeu Huſſiticam per id tempus ſævientem.*

Hæreſes hæreticorumque Joannis Wicleff, Joannis Huſs, & Hieronymi de Praga doctrinas erroneas anathematizamus, reprobamus, & totaliter condemnamus, aſſerentes cum Concilio Generali Conſtantienſi, quod omnes hujusmodi articuli, aut ſunt piarum aurium offenſivi, aut ſeditioſi, aut ſcandaloſi, vel manifeſte a fide devii, ſeu expreſſam hæretim continentes, prout in ſententia lata contra dictos hæreticos, & ipſorum perverſa dogmata, plenius continetur. Quapropter univerſos, & ſingulos ſubjectos Nobis in virtute ſanctæ obedientiæ requirimus, & eis præcipiendo mandamus, quatenus in Spiritu virtutis Dei exurgentes, prædictorum hæreticorum ſequaces, aut fautores, aut receptatores, & eorum doctrinam reprobam cum opuſculis memoratis, ubicunque illos ſeu illas contigerit reperiri, diligenter inquiratis; Nobisque Ordinario loci, aut alicui ex Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, ad hoc a Sede Apoſtolica deputatis, vel deputandis prodatis, vel reveletis, atque mediante juſtitia (ſi non reſipuerint) exterminari fideliter procuretis. Nos enim omnibus per noſtram Provinciam conſtitutis, conf ſſis & contritis, qui ad hoc operam efficaciter dederint, aut qui in expeditione exercituum contra dictos hæreticos profecti fuerint, de Omnipotentis Dei miſericordia

dia,& Sanctorum, ac Sanctarum noſtrorum Patronorum, & Patronarum meritis,aut precibus confiſi, XL. dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus : Suffraganeos Provinciæ noſtræ in Domino hortantes, ut his noſtris indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus, & Diœceſibus ſuperaddant. Mandantes inſuper omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, & eorum Vicariis ſeu Presbyteris, aliiſque Prædicatoribus per Provinciam Colonienſem, quod in ſingulis ſermonibus ſuis ad populum faciendis, exhortationes faciant ſpeciales ad inducendum, populum congruis modis, ut orationes, jejunia, & alia pia opera, omneſque Preſbyteri dictæ Provinciæ noſtræ, Miſſarum in ſolenniis celebrandis, ſpeciales collectas,& Suffragia noſtro offerant Salvatori, quatenus Eccleſiæ Sanctæ, & veris Chriſticolis contra quoſcunque perſecutores, aut rebelles ejuſdem, præſertim fidem impugnantes, largiri dignetur victoriam & triumphum.

X. *Cur ſingulis feriis ſextis circa meridiem campana magna pulſetur, & cur item quotidie mane, & veſperi certorum ictuum pulſatio fiat?*

Item deinceps in ſingulis civitatum & locorum Provinciæ noſtræ principalibus Eccleſiis Collegiatis & Parochialibus, omnibus feriis ſextis hora meridiei, vel circa, in memoriam Paſſionis, & mortis Domini noſtri JESU Chriſti, noſtrique Redemptoris, ſolemniter campana cujuslibet Eccleſiarum magna pulſetur, ad excitandum Chriſti fideles, ut eadem hora memoriam Paſſionis Chriſti, & ſuæ redemptionis devotius recolant, & per ejus merita, miſericordiam Dei pro præmiſſis,& omni neceſſitate Eccleſiæ implorent. Similiter quoque approbante hoc Sacro Provinciali Concilio ſtatuimus, ut deinceps in ſingulis Eccleſiis prædictis omni die circa ſolis ortum, in memoriam compaſſionis Glorioſæ Virginis MARIÆ pulſetur tribus vicibus campana magna ipſius Eccleſiæ : & prout hactenus circa occaſum ſolis pro ſalutatione ejuſdem Virginis Glorioſiſſimæ pulſari conſuevit, ad hortandum Chriſti fideles, ut in laude ipſius Virginis incipientes, eam cum ſalutatione Angelica venerentur, ut ipſa, quam Filius ejus nihil negans ſemper honorat, pro Nobis, & omni neceſſitate noſtra apud Dominum intercedat. Nos enim omnibus contritis & confeſſis, in Provincia noſtra conſtitutis, qui feria ſexta tempore pulsûs in memoriam Paſſionis, & mortis Domini noſtri JESU CHRISTI tria PATER NOSTER, & tria AVE MARIA &c. Nec non, qui tempore pulſus, qui ſingulis diebus fieri debet circa ortum ſolis, ter ſalutationem Virginis Angelicam, AVE MARIA flexis genibus oraverit, de Omnipotentis Dei miſericordia, & authoritate noſtra Metropolitana, & Ordinaria XL. dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis toties quoties hoc fecerint, miſericorditer in Domino relaxamus : Suffraganeos Provinciæ noſtræ in Domino hortantes, ut his noſtris indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus & Diœceſibus ſuperaddant.

XI. *Compaſſionis B. Mariæ Feſtum ſeu memoria, quando in templis agenda.*

Ad gloriam Sanctæ, & intemeratæ Virginis Dei Genitricis pro miſeris peccatoribus Filium ſuum Crucifixum aſſidue deprecantis & orantis, cujus laudes etiamſi omnes arenulæ maris in linguas converterentur, depromere nequirent : nec non ad honorem illius anguſtiæ & doloris, dum Redemptor noſter JESUS Chriſtus expanſis manibus in ara Crucis pro ſalute noſtra immolatus, matrem ſuam benedictam dilectiſſimo diſcipulo ſuo Joanni Evangeliſtæ commendavit, & præſertim ut prophanorum hæreticorum Huſſitarum perfidia, qui imagines ad laudem Crucifixi, & Glorioſæ Virginis dedicatas, auſu ſacrilego comburere, & devaſtare minime formidarunt, nec formidant, ſtatuimus, & ordinamus, ut Feſtum Commemorationis præfatæ Anguſtiæ, & Doloris B. MARIÆ Virginis, deinceps ſingulis annis feria ſexta poſt Dominicam JUBILATE, niſi aliquod feſtum eodem die intervenerit, & ex tunc prima feria ſexta proxima ſubſequenti, in primis Veſperis, Matutinis, aliiſque horis, nec non in ſecundis Veſperis in choro tantum, in omnibus Eccleſiis Provinciæ noſtræ ſubjectis, ſecundum Notas, & Hiſtoriam, & Homiliam de eodem Feſto com-

compoſitas ſolenniter celebretur: ut Dominus noſter JESUS Chriſtus velamina de cordibus eorundem hæreticorum auferat, & eoſdem ad Sacroſanctam Fidem Catholicam revocare, & Chriſti fideles ab erroribus,& omni malo per piiſſimam ſuam miſericordiam præſervare & cuſtodire dignetur. Cuicunque autem intereſſenti huic Miſſæ cum devotione, de Omnipotentis Dei miſericordia, & authoritate noſtra Metropolitana & ordinaria, XL. dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus: exhortantes Suffraganeos Provinciæ noſtræ in Domino, ut his noſtris indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus & Diœceſibus ſuperaddant.

XII. *Statutorum copia quibus neceſſario habenda.*

Cæterum mandamus omnibus Suffraganeis noſtris,& eorum cuilibet, ut Statutorum in Sacro *Provinciali* Concilio concluſorum & publicatorum copiam ſub forma authentica intra unum menſem immediate ſubſequentem recipiant, & ſuis Synodalibus Conciliis faciant publicari intra tempus a jure ſtatutum, ne quiſpiam de ſibi ſubjectis, de eorum editione prætendere valeat ignorantiam, vel allegare. Et præcipue mandamus Decanis Eccleſiarum noſtrarum civitatis & Diœceſis, ac Chriſtianitatum Decanis, quatenus ea in ſuis Eccleſiis,& Capellis conſervent,& publicent, ac ulterius dent (per copiam) Eccleſiarum Rectoribus Decanatuum eorundem: alioqui juſto impedimento ceſſante, præmiſſa negligentes per excommunicationis ſententiam, tanquam inobedientes, volumus canonice puniri.

Pronuntiatum in Eccleſia noſtra Colonienſi ſub anno a Nativitate Domini MCCCCXXIII. die Jovis, XXII. menſis Aprilis, ſub Sigillo noſtro præſentibus apreſſo in teſtimonium præmiſſorum.

Ex Statutis Eccleſiæ Colonienſis, Typo Quentheliano anno 1554. *unde Hardouin Tom. VIII. pag.* 1007.

Meminit hujus Synodi Joannes Gerſon, Cancellarius Pariſienſis Univerſitatis, cum magna laude Theodorici, utpote reformantis mores Clericorum ſuæ Eccleſiæ: *L. De modis uniendi ac reformandi Eccleſiam. Apud Cl. von der Hardt Tom. I. Part. V. pag.* 104.

Cl. Lunig. Specil. Eccleſ. Continuat. P. I. pag. 576.

Cl. Möreckens in vita Theodorici hujus pag. 147. ait illum anno 1418. Conventu Conſtantienſi ſoluto, Conſtitutiones ejusdem per ſuam Diœceſin publicari, & ab omnibus obſervari præcepiſſe, idque conſtare ſcribit *ex actis Concilii ab eo vulgatis, quæ ego hactenus non vidi.*

CONCILIUM TREVERENSE PROVINCIALE

Anno Chriſti MCCCCXXIII. Martini V. Papæ VI. Sigismundi Rom. Reg. XIV.

STATUTA VI. Concilii Trevirenſis ſub OTTONE (a) *Archi-Epiſcopo.*

HÆc ſunt Statuta (*b*) per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum OTTONEM, Dei gratia, Sanctæ Treverenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopum, Germaniæ & Galliæ Belgicæ Primatem, atque Sacri Imperii per Galliam & Regnum Arelatenſe Archi-Cancellarium, cum ſuis Suffraganeis, videlicet Reverendo in Chriſto Patre, Domino Conrado *Beyber*, Epiſcopo *Metenſi*, per-

(*a*) Otto de Ziegenheim electus fuit Archi-Epiſcopus Treverenſis 13. Octobris anno 1418. Sedit annos XI. Mortuus 13. Februarii anno 1430.

(*b*) Multum utique fructum ab hoc Concilio habuit Otto; non tamen a Metropolitano Capitulo eum, quem ſperaverat. Teſtantur *id Geſta Trevir. Marten. pag.* 447. " Nempe Archi-Epiſcopus ſuam Sponſam Eccleſiam & Capitulum Treverenſe zelo opti-

Digitized by

perſonaliter præſente, & Reverendo Patre Domino *Henrico*, Epiſcopo *Tullenſi*, per Procuratorem, videlicet Magiſtrum Ymentum de Tapejo, in legibus Licentiatum, comparente: & Reverendo in Chriſto Patre, Domino *Ludovico*, Epiſcopo ſeu Adminiſtratore perpetuo Virdunenſi Cardinali in remotis agente, & abſente, licet vocato, cæterisque Prælatis, Religioſis & Sæcularibus Provinciæ Treverenſis *in Concilio Provinciali*, anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, vigeſimo tertio, XXVI. die Aprilis, in Eccleſia Treverenſi celebrato, edita, atque per ipſum Sacrum Concilium approbata & ratificata.

Cap. I. *De Fide Catholica.*

SAnctam Orthodoxam atque Apoſtolicam Eccleſiam, ſanguine victimæ Paſchalis dedicatam, unicam æterni Sponſam Regis, ipſo Sponſo in canticis proclamante: *Una eſt Columba mea* &c. extra quam non eſt ſalus: Per unicam arcam Noe tempore generalis diluvii, extra quam cuncta animantia ſuper terram deleta ſunt, deſignata: pro qua Dominus per Prophetam oravit, dicens: *Erue a framea Deus animam meam, & de manu canis unicam meam.* Ubi primum pro ſe tanquam pro Capite, deinde pro unica ejus ſponſa oravit, hanc credimus & ſimpliciter profitemur. In qua ſecundum cultum Chriſtianæ Religionis a Spiritu Sancto per Sanctos Apoſtolos Eccleſiæ Primates primitus introductum, Martyrumque conſtantia roboratum, Confeſſorum & Virginum exemplis decoratum, per Sanctos Eccleſiæ Doctores plantatum, atque per Romanos Pontifices Chriſti Vicarios, Petri Succeſſores ſuis monitis & præceptis traditum & expreſſum, vivere tenemur. HUNC ſiquidem Catholicæ Fidei ritum & vere Fidelium cultum, quidam Pſeudo-Prophetæ ſuis falſis dogmatibus & reprobatis doctrinis nitebantur pervertere, his modernis temporibus: inter quos primo Wicleff, demum Huſz & Hieronymus hæreſiarchæ, Eccleſiam Dei turbarunt. Qui, licet cum ſuis erroribus & falſis doctrinis cum eis adhærentibus per Eccleſiam ſunt damnati, ac in Sacroſancta Generali Conſtantienſi Synodo, per ſententiam reprobati, plures tamen ipſorum errores ſequentes reliquerunt, qui ut experientia didicimus, ſuis lupinis morſibus & caninis latratibus, per ſe, & certos ipſorum nuntios, per mundum vagantes, ſuo letifero potu vix numerabilium errorum via quadam Anthichriſtiana, Dei Eccleſiam nituntur ad exterminium ducere, & veros Chriſti fideles a via veritatis declinare, & diabolico inſtinctu in fauces rugientis (*a*) producere. Volentes itaque ſuper grege Dominico Nobis commiſſo pervigili cura, ut tenemur, vigilare, authoritate hujus Sacri Concilii Provincialis, ſtatuimus: & in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam pro nunc prout ex tunc, firmiter in his ſcriptis, ſalvis aliis pœnis in jure expreſſis, mandamus, ne aliquis Clericus, vel laicus ſcienter perverſam dictorum WICLEFF, HUSZ, & HIERONYMII, aut eorum ſequentium, qui vulgo *Huſſitæ* vocantur, vel quorumcumque, etiam aliorum ab Eccleſia damnatorum, doctrinam acceptet, neque tales, aut eorum defenſores, aut receptatores, aut nuncios ſcienter ad ſua hoſpitia recipiant, auxilium, favorem, vel defenſionem adminiſtrent, quomodolibet vel aſſiſtant. Præcipimus inſuper omnibus & ſingulis Dominis, temporalem jurisdictionem habentibus, ut quam ſtatim tales in ſuis territoriis adeſſe noverint, ipſos captivent, & Prælatis ſuis Superioribus, ad quos ſpectat talium examen, ad examinandum eoſdem præſentent, & quilibet eorum præſentet ſub præ-

" optimo & ſincero reformare, & ad meliorem ſtatum reducere cupiens; cui Ca-
" nonici Capitulares Treverenſes fortiter ſe oppoſuerunt & reſtiterunt. Tandem
" ſentiens ipſe Dominus & Pater Reverendiſſimus Otto ſe non poſſe ſolum profi-
" cere in hujusmodi ſancto & bono inchoato opere, quendam Legatum Sedis Apo-
" ſtolicæ HENRICUM, Cardinalem de Anglia, de ſanguine Regis Angliæ natum,
" ſecum Treverim cum multitudine Doctorum Virorum adduxit, ſperans, inde
" conſequi aliquam bonam reformationem & optatum fructum. Sed, proh dolor! ſator mali ſeminis corda Canonicorum Trevirenſium obcæcavit in tantum, quod ipſi Canonici tam Cardinali, quam Archi-Epiſcopo præfatis reſtiterunt, ita quod ambo nihil proficerent; ſed abſque aliquo oprato fructu reformationis receſſerunt: permittentes Canonicos ipſos in ſuis antiquis conſuetudinibus vel abuſionibus. *Ex Illuſt. D. Hontheimio.*

(*a*) *forte:* projicere

prædictis pœnis. Inferioribus vero, jurisdictionem non regentibus, ſub prædictis pœnis injungimus, ut præfatos ſic errores ſeminantes, ſine dilatione Prælatis Superioribus denuntient, ſi eorum acceſſum commode habere poterint. Sin autem; judicibus temporalibus manifeſtare procurent, qui ſub pœnis prædictis tales denuntiatos captivent, & ut præfertur, Prælato Superiori ad examinandum eosdem absque mora ſtudeant perſcrutari. Hortamur inſuper,& omnibus vere fidelibus,& devotis utriusque ſexus, & præſertim religioſis injungimus, ut puro corde, & humili ſpiritu Deum Omnipotentem exorent, ut ſua inoblita bonitate, mentes fidelium errorum armis ſuæ inexpugnabilis potentiæ protegat & defendat.

C. II. *De Horis Canonicis legendis & cantandis.*

Attendentes, quod Clerici Beneficiati, & in Sacris conſtituti ad immolandum ſacrificium laudis, fructum labiorum ſuorum, videlicet horas Canonicas dicendum, in puritate conſcientiæ, & cum devotione, tenentur: quas ſæpius, quod dolentes referimus, tam Religioſi, quam ſæculares perſonæ ſine advertentia legentes, atque ſyncopando celeriter diſcurrentes, ulla diſciplina tempore pſallendi, ſervata, taciturnitate,ſeu ſilentio prætermiſſo, & plerumque extranea, prophana, & inhoneſta intermiſcendo colloquia, horis indebitis penſum ſuæ ſervitutis perſolvunt. Ne igitur transgreſſiones hujusmodi invaleſcant, ſacri approbatione Concilii ſtatuimus, ut in Cathedralibus, & Regularibus Monaſteriis, & Collegiatis Eccleſiis, Canonici & Religioſi, cæteræque Eccleſiaſticæ perſonæ debitis horis per ſe, impedimento ceſſante, non tantum per pueros, devote cum debitis pauſis, ſilentio ſervato, ſine ſyncopatione, attenta mente, ut chorus tacens, quid alii legant, advertat: ſingulas horas Canonicas, cæteraque Divina Officia ſtudeant adimplere, qui poſtquam chorum intraverunt, ab eodem non recedant, nec tempore Divinorum in Eccleſia, præſertim in navi Eccleſiæ, non deambulent, ſine rationabili cauſa. Caveant tamen Clerici, ne in cantando Divinum Officium voces eorum exaltando plus hominibus placere ſtudeant, quam præſtare Deo officium intendant. Nam in ſacro miniſterio, dum blanda vox quæritur, congrua vita negligitur. Et Cantor Deum moribus ſtimulat, cum populum vocibus delectat. Cæteri vero Paſtores, Vicarii, & alii ſimplices competenti tempore cum debita animadvertentia, & totali verborum expoſitione horas Canonicas legant, & Divinum Officium nocturnum ſive & diurnum ſtudioſe celebrent & devote, ſalvis rationabilibus privilegiis, & ſtatutis quarumcunque Eccleſiarum, præcipientes omnibus, & ſingulis Eccleſiarum Prælatis, ceterisque, quorum intereſt, ut omnium negligentia, vel incuria relegatis circa prædicta,vel præmiſſa reformanda,& eorum ſingula corrigenda, ſolicitam curent diligentiam adhibere, non obedientes per cenſuram Eccleſiaſticam, aut ſubtractionem fructuum corrigendo.

C. III. *De Fornicatoribus Clericis, Beneficiatis & Ordinatis.*

Quamvis Divino Præcepto omnes teneantur crimen fornicationis vitare, præcipue tamen Viri Eccleſiaſtici, Sacerdotes, & Eccleſiarum Prælati, quibus per Prophetam Dominus ait: *Sancti eſtote, quoniam ego Sanctus ſum Dominus Deus veſter.* Cum enim ipſi dicantur Templum Domini, & debeant eſſe Sacrarium Spiritus Sancti, indignum eſt, eos quibuslibet immunditiis ſervire, ne & iſtud terribile verbum audiant, quod Dominus per Prophetam dicit: O vos Sacerdotes, qui fallitis nomen meum, & dixiſtis,in quo fallimus? quibus reſpondit: offerentes ad Altare meum panes pollutos: *non eſt mihi voluntas in vobis, & ſacrificium non accipiam de manibus veſtris*, quia polluti eſtis, dicit Dominus. Summo ergo opere cavere debent Clerici, & maxime Sacerdotes a cohabitatione mulierum præſertim ſuſpectarum, ne antiqui hoſtis fraude decipiantur. Quanquam autem contra Clericos in ſacris conſtitutos concubinas notorie ſecum tenentes, aut alias ſuſpectas mulieres multa ſint edita jura nova, ſintque plures pœnæ appoſitæ: multi tamen hujus temporis Clerici dictas pœnas non verentur, ſed nefando hujus criminis vitio ſe contaminant, unde plura ſcandala oriuntur,& veriſimiliter niſi proviſerint,evenient graviora.

Cu-

Cupientes itaque huic morbo ſalubriter providere, auctoritate hujus Sacri Concilii ſtatuimus & ordinamus, ut nullus Presbyter, vel Clericus in ſacris Ordinibus exiſtens, vel Beneficiatus, concubinam, vel interdictam, vel ſuſpectam mulierem ſecum in domo teneat. Et ſi quis hujusmodi talem perſonam in animæ ſuæ periculum, honoris & ſui ſtatus detrimentum tenuerit, teneat, vel actu detinet, eandem infra duodecim dies a tempore publicationis hujus ſtatuti, quorum quatuor pro primo, quatuor pro ſecundo, & reliquos quatuor dies pro ultimo, & peremptorio termino, & Canonica monitione aſſignàmus, a ſe realiter, & cum effectu amoveat, & dimittat, & de cætero ad ſe eam non admittat, ſeu ad eam accedat, vel cum ea commercium ſuſpectum quomodolibet habeat, ſed neque aliam talem aſſumat, ſub pœna perditionis omnium fructuum ſuorum Beneficiorum unius anni. Quod ſi nec a prædictis deſtiterit, per Superiorem ſuum a Divinis ſuſpendatur, & per alias pœnas, & cenſuras Eccleſiaſticas uſque ad Beneficii, ſeu Beneficiorum ſuorum prævaricationem procedatur: in quo, ſi Prælati, vel Collegia correctionem ſubditorum habentes, poſt menſem negligentes reperti fuerint, extunc talium correctio ad Nos, vel Epiſcopum loci ipſo facto devolvatur.

Inhibemus inſuper prædictis Sacerdotibus & Clericis in Sacris exiſtentibus, ne de ſtipendio CRUCIFIXI ſuos filios vel filias, ſpurios vel concubinas dotent & ditent, neque aliud quid de prædictis bonis legent, & neque filios aut filias infantes in ſuis domibus teneant, aut nutriant, ipſosque filios aut filias ſic foveant in victu & veſtitu, ut omnis occaſio ſcandali vitetur.

C. IV. *De habitu Clericorum.*

Clericalis Ordo debet quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi ſol refulgens lucet, ad decorem domus Dei, in alios ſplendere. Sunt enim Clerici in ſortem Domini electi, & quaſi ſignum ad ſagittam ſunt poſiti. Sicut ergo cæteris dignitate præcedunt, ita decenti habitu, morum honeſtate, vitæ ſanctitate in ſe deberent oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat converſari. Et præcipue Prælati Eccleſiarum, qui ad exemplar, & normam vivendi, cæteris ſunt interpoſiti: qui ſummo ſtudio præcavere debent, ne aliqua inhoneſta committant, unde ſcandalum in ſubditis mentium poſſit generari: quod enim a Prælatis agitur, facile a ſubditis in exemplum trahitur. Unde igitur Clerici diſcant a vetitis abſtinere, auctoritate hujus Sacri Concilii Provincialis ſtatuimus, ut ipſi ſuos actus & mores, ſecundum Decreta Sanctorum Patrum, juris diſpoſitionem, ſalubriaque monita, atque ſtatuta noſtrorum Anteceſſorum dirigant, & ipſa obſervare procurent. Specialiter tamen inhibemus, ne quis Clericorum nefanda juramenta, per corporis membra, aut ſanguinem noſtri Redemptoris, aut alias blaſphemias in Deum aut Sanctos ejus dicere, ullo modo præſumat, ſub pœna amiſſionis omnium fructuum ſuorum Beneficiorum per tres menſes.

Item mandamus, ut Clerici in Sacris & Beneficiati exiſtentes, a ludis illicitis abſtineant, & maxime a ludo taxillorum vel alearum, qui cauſa avaritiæ vel turpis quæſtus fiunt. Officia etiam a jure Clericis prohibita non exerceant: ut officium tabernariorum & ſimilium a jure prohibitorum. Item cum Sacerdotes & Clericos oporteat per decentiam habitus extrinſeci, intrinſecam moris honeſtatem oſtendere, ſtatuimus, ut nullus Clericorum in Sacris exiſtentium, abjecta forma Eccleſiaſticæ honeſtati congruente, alienam formam ſibi prohibitam, in ſuis veſtibus deferre præſumet, ne miles cœleſtis militiæ ſuo habitu, militem armorum ſe oſtendat, ſed in decenti veſte incedat, ſuumque habitum in colore, forma, ſeu figura deferat, prout Sancti Patres ordinarunt, juraque ſub certis pœnis ſanxerunt, & noviſſima Sacri *Conſtantienſis* Concilii Decreta mandaverunt, Anteceſſorumque noſtrorum Statuta ſalutaria ſtatuerunt: tonſuram etiam & coronam quilibet ipſorum decenter portet, juxta ſui Ordinis qualitatem.

C. V. *Ne quæſtores ſine licentia Epiſcopi loci admittantur.*

Ad refrenandum continuos quæſtorum exceſſus, quibus novis excogitatis modis pauperes decipere, & eleemoſynas ab eis extorquere diverſis fallaciis conantur, nunc indulgentias promittendo, nunc vero certas infirmitates, & plagas a Sanctis, ſub quorum nomine eleemoſy-

nas petunt, infligendas comminando, variisque aliis deceptionibus populum ſimplicem, ad manus eis adjutrices præſtandum inducendo: nonnullis etiam eorum ſe quæſtores certorum hoſpitalium, vel locorum Religioſorum falſo mentiendo, ſimplicibus falſas literas adulterinis ſigillis oſtendentes, neque in aliqua Eccleſia Nobis ſubjecta, ſine literis noſtris, aut Epiſcopi loci, ſeu Apoſtolicis admittantur. Statuimus & ordinamus, ut nullus laicus in quæſtorem admittatur. Habentes autem literas Apoſtolicas non admittantur, niſi prius Nobis, vel Epiſcopo loci ad examinandum easdem literas ſe præſentent. Nullus etiam quæſtorum qualescunque literas obtineat, ad prædicandum vel aliqua intimandum admittatur, niſi ſecundum conſtitutionem Clementinæ conſtitutionis: *De Pœnitent. & Remiſſ.* Nullus etiam talium quæſtorum ad petendum eleemoſynam in aliquo loco recipiatur, niſi prius literas ſuas Paſtori, vel Vicario ejusdem loci præſentet, qui ipſum ſecundum formam infra ſcriptam admittat. Quod ſi aliquis ſine literis, vel literis non præſentatis, ſub forma quæſtorum eleemoſynam in Eccleſia vel extra petierit, per Paſtorem vel Vicarium ibidem regentem, Nobis, vel Epiſcopo loci, aut Officiali denuntietur. Ut autem forma dicta Clericis cunctis pateat, ejus tenorem de verbo ad verbum decernimus apponi, quæ talis eſt: Abuſionibus, quas nonnulli eleemoſynariorum quæſtores in ſuis apponunt prædicationibus, ut ſimplices decipiant, & aurum ſubtili vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eisdem, cum in animarum cedat periculum & ſcandalum plurimorum, nam prout Nobis eſt poſſibile præcludere cupientes juxta Statutum Concilii Generalis duximus prohibendum diſtricte, ne quæſtores aliqui niſi Apoſtolicas vel Diœceſani Epiſcopi literas exhibuerint, quomodolibet admittantur, nec permittantur, cum ſolum (*b*) ipſis competit indulgentias ſibi conceſſas inſinuare populo, & charitative poſtulare ſubſidia ſimpliciter ab eodem, & nullatenus ipſi populo prædicare, nec aliquid exponere, quam quod in literis continetur. Supradictas literas quoque Apoſtolicas Diœceſani Epiſcopi, ne quid fraudis committi valeat, antequam quæſtores admittantur, examinent diligenter. Ad hæc tamen aliqui ex hujusmodi quæſtoribus, ſicut ad noſtram audientiam eſt perlatum, non ſine multæ temeritatis audacia & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo ſuo motu proprio de facto concordant (*c*), ſuper votis diſpenſant, a perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis ſibi confitentes, a peccatis abſolvunt, & male ablata, authoritate data ſibi aliqua pecuniaria quantitate remittunt, tertiam aut quartam partem de pœnitentiis injunctis relaxant, animas tres, vel plures parentum, vel amicorum illorum, qui eleemoſynas eis conferunt, de purgatorio, ut aſſerunt mendaciter, extrahunt, & ad gaudia Paradyſi perducunt, Benefactoribus locorum, quorum quæſtores exiſtunt, remiſſionem plenariam peccatorum indulgent, & aliqui ex ipſis eos a pœna & a culpa (uti eorum verbis utamur) abſolvunt. Nos abuſibus hujusmodi, per quos cenſura vileſcit Eccleſiaſtica, & clavium Eccleſiæ authoritas deducitur in contemptum, omni modo aboleri volentes, ea per quoſcunque quæſtores fieri, vel attentari de cætero diſtrictius prohibemus omnia & ſingula privilegia, ſiqua ſuper præmiſſis, vel eorum aliquo ſint in aliquibus locis, ordinibus vel perſonis quæſtores hujusmodi, quomodocunque conceſſa, ne ipſorum prætextu ſit eis materia talia ulterius præſumendi, authoritate Apoſtolica, quantum ad præmiſſa penitus revocantes. Quæſtores autem, qui deinceps in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum, deliquerint, vel alias etiam quibuſcunque ſuis privilegiis abuſi fuerint, ſuper locorum Epiſcopos puniri volumus, nullo modo prorſus eisdem quæſtoribus in hac parte privilegio ſuffragante, quod a ſuis temerariis auſibus, qui ubique, ut communis habet aſſertio, nimium excreverunt, pœnæ formidine perpenſius compeſcantur.

C. VI. *De Confeſſoribus.*

Cum, ubi majus fertur periculum, cautius ſit agendum, volentes itaque ſaluti animarum providere, & quibusdam periculis, fraudibus quorundam Confeſſorum plus lanam quam ovem diligentium, quantum poſſumus obviare: hortamur omnes & ſingulos Religioſos, ut ſæculares Confeſſores audientes, ut more periti

(*b*) *aliàs*: per ipſas competat

(*c*) *aliàs*: concedunt

by Google

periti medici debitam medelam confeſſis adhibeant, & ſalutarem pœnitentiam imponant, & peccati circumſtantias, eiſdem in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, ne propter munera, aut ſpem lucri, pœnitentiam minorem quam expediat, injungant, nec ob aliquam cauſam duriorem infligant, neque aliquis eorum a confitente ante vel poſt aliquid exigat, vel extorqueat. Sed nec alicui res oblatas aut ablatas, vel alienas detinentem, niſi reſtituat, abſolvat, niſi ſibi fuerit facultas reſtituendi de eiſdem, aut aliis rebus: neque illas res reſtituendas Confeſſor recipiat, etiam ſub promiſſione reſtitutionis faciendæ, niſi forte per alium reſtitutio ita caute fieri non poſſit. Item confeſſor pœnitentiam, vel onus confeſſo injunctum pro aliqua pecunia, vel munere ad perficiendum in ſe non recipiat, neque aſſumat, ſub pœna amiſſionis officii audiendi confeſſionem uſque ad gratiam noſtram, vel Ordinarii loci ſub quo deliquit: ſub ſimili pœna præcipimus, ut nullus confeſſor aliquem abſolvat, in quem poteſtatem non habeat, & præſertim ut ne abſolvat aliquem in caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſervatis, niſi ad hoc a ſuo Superiore commiſſionem habeat. Nullus etiam Confeſſorum confeſſionem audiat in domo ſua, vel camera privata, ſed in Eccleſia, refectorio, aut ambitu, aut alio loco decente, pœnis ſub prædictis. Item ſimpliciter quorundam Presbyterorum, qui interdum aliis Presbyteris, Curatis vel non Curatis nullam in eos poteſtatem habentibus confitentur, ſuccurrere cupientes, inhibemus, ne de cætero aliquis Presbyter alicui curato, aut non curato nullam ſuperioritatem in eum habenti, confiteantur (a) ſine licentia ſui Superioris, cum a non ſuo judice nullus ligari valeat vel abſolvi.

Per præmiſſa tamen hujus Sacri Concilii Statuta nolumus neque intendimus ſtatutis Prædeceſſorum noſtrorum, & maxime ſtatutis per BALDUINUM felicis memoriæ, in Concilio Provinciali editis, & poſt per eum modificatis, in aliquo contradicere, derogare, ſeu ea revocare: ſed ipſa ſtatuta auctoritate hujus Sacri Concilii approbamus, innovamus & ratificamus, ſinguliſque Nobis ſubjectis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, ut eadem ſtatuta obſervent, eis utantur, & ſecundum ea vivere non obmittant.

Illuſtriſſimus Hontheimius Tomo II. Hiſtoriæ Diplomaticæ Trevirenſis No. DCCXCIII. pag. 367.

(a) *lege:* confiteatur.

Epiſtola hortatoria CONRADI, Moguntiæ Archi-Epiſcopi, ad Bellum Huſſiticum, requiſiti à Cardinali Angliæ, nomine Papæ MARTINI V.

Anno Chriſti MCCCCXXVII. Martini V. Papæ XI. Sigismundi Reg. Rom. XVIII.

ENCYCLICA, qua CONRADUS ſuis Suffraganeis communicat litteras Legati Apoſtolici, ad bellum Huſſiticum hortatorias, juxta concluſa dietæ FRANCOFURTENSIS hic inſertas.

CONRADUS D. G. SANCTE MOGUNTINE SEDIS ARCHI-EPISCOPUS, SACRI IMPERII PER GERMANIAM ARCHI-CANCELLARIUS. REVERENDO IN CHRISTO PATRI DOMINO EPISCOPO .... CONFRATRI, ET AMICO NOSTRO CARISSIMO, GRATUM ET SINCERUM COMPLACENDI ANIMUM, ET CONTRA PULLULANTES HERESES PRO DEFENSIONE FIDEI VIRILITER INSUDARE.

NOveritis, Nos Reverendiſſimi in Chriſto Patris, ac Illuſtris Principis & Domini, D. HEINRICI ..... Cardinalis *de Anglia*. ... Domini noſtri Cariſſimi, infra ſcripti tenoris litteras Nobis .... exhibitas, cum ea, qua de-

Digitized by Google

cuit reverentia recepiſſe . . . . . quarum tenor de verbo ad verbum ſequitur in hunc modum:

HEINRICUS *miſeratione Divina tit.* S. Euſebii Ss. R. E. *Presbyter Cardinalis*, de Anglia *vulgariter nuncupatus*, *per univerſam Germaniam*, *Ungarie*, *Bohemieque Regna*, *ac in cauſa Fidei per univerſum orbem Apoſtolice Sedis a latere Legatus.* Venerabili Frarri noſtro, Illuſtri Principi CONRADO Archi-Epiſcopo *Mogunt.* S. R. I. Electori, & per Germaniam Archicancellario, & veſtris Suffraganeis quibuscumque totius Provincie, & Diœceſium veſtrarum. . . . Clero exempto, Religioſis, & alias ſtatus cujuscunque, preeminentie vel conditionis; nec non omnibus & ſingulis Principibus, Nobilibus, Plebeis & popularibus fidelibus . . . per dictas veſtras Provinciam & Diœceſim ubilibet conſtitutis, ſalutem in Domino ſempiternam.

Quoniam verbum Patris ipſe Dei Filius a celeſtibus ad procliva deſcendens, ut ovem peractam revocaret, in ara crucis profluentiſſime ex immenſa caritate ſuo precioſiſſimo ſanguine effuſo, ſponſam ſuam ſine macula & ruga ſpecioſam, Sanctam Eccleſiam, & Fidem Catholicam miris adornatam prodigiis, ſuis fidelibus omni puritate venerandam commendavit, quam proh dolor & heu! noviſſimis his diebus temeritate diabolica perfidiſſimis, & inhumaniſſimis hereticorum Huſſitarum in *Bohemia* ſevientium morſibus ac inſultibus, in blaſphemiam Omnipotentis Dei, Glorioſeque Virginis Mariæ, & totius celeſtis Jerarchie, atque Chriſtiani politici regiminis everſione conſpicimus multipliciter violatam; & cum populus Chriſtianus colla ſua ſubmittere teneatur, ne Dei & Redemptoris ſui offenſa invaleſcat, ac perfidia dictorum hereticorum amplius incaleſcat, flaminiſque ſui peſtiferi contagioſi morbi vicinas, & finitimas partes ſuccendat; multa, & matura deliberatione, urgenti neceſſitate, & exactiſſima congruentia viſum eſt Nobis, & aliis tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus Principibus, Prelatis, Comitibus, & Proceribus, noſtra & verius Apoſtolica auctoritate pridem in *Franckfordia*. . . . . convocatis, & congregatis in multitudine copioſa, & multorum adjutorio tanti ſarcina repudii manu forti, & modis congruis quibuscunque felicius ſupportetur & exterminetur; quo quilibet. . . . Chriſti fidelis pro extirpatione tam dampnate abominationis, juxta in dicta congregatione adviſata & concluſa, quorum copiam ad manus habetis, ſimileſque copias ſingulis veſtris Suffraganeis per vos tranſmitti volumus, infra hinc, & XII. dies ante Dominicam *Reminiſcere* proxime venturam, ſeu ante XVII. diem menſis Februarii partem ſuam effectualiter contribuat, ſub ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie in vos Archi-Epiſcopum, & Epiſcopos Suffraganeos veſtros; ſubque excommunicatione in ſingulares perſonas alias; & interdicti penis in locum, ſeu loca, quas etiam ferimus in his ſcriptis, dictum ſpacium temporis pro I. II. & III. termino. . . . nec non monitione canonica tenore preſentium prefigentes.

Quilibet etiam Ordinariorum ſub dicta pena, Vos. . . , Venerabilis Frater noſter Archi-Epiſcope; &. . . Epiſcopi, quantum ad Clericos veſtre Spirituali, & laicos veſtre temporali juriſdictionibus ſubjectos, hujuſmodi concordata fideli faciatis. . . . executioni demandari; & ſi quis, tanquam ſue ſalutis, & fidei negligens, manum vellet ab hoc ſalutifera ſubventione retrahere.

Exhortamur ergo vos omnes, & ſingulos predictos. . . per viſcera miſericordie D. N. J. C. & per aſperſionem precioſiſſimi ſanguinis ejuſdem, ut tamquam Athlete fortes contra dictos hereticos aſſurgere, & oracionis, ac devocionis fervore vos precingere ſtudeatis; quod heretici prefati, errore falſitatis abjecto, viam agnoſcant veritatis; & ut fideles Chriſti ad premiſſa reddantur prompciores, de injuncta Nobis poteſtate cuilibet, qui in propria perſona ad expeditionem contra dictos hereticos iverit, & fideliter decertaverit, aut in eadem deceſſerit expedicione, pleniſſimam peccatorum ſuorum habeat remiſſionem. Qui vero juxta ratam ſibi deputatam, vel amplius ad opus pretactum manum porrexerit adjutricem, centum dies indulgentiarum in Domino impartimur. Ordinariis vero, vel ipſorum Vicariis ad commutandum vota quecumque, & quorumcunque; nec non quoſcunque ſuper

male

male acquiſitis, dummodo talia ad prædictam expedicionem contribuant, ad abſolvendum plenam attribuimus poteſtatem; ſic tamen, quod collectores ad preſentem collectam deputati, de talibus male acquiſitis jurati ad hoc, ſignaturam in regiſtrum ipſorum, quemadmodum de aliis contribuendis, prout in articulis, de quibus in preſentibus fit mentio, expreſſum eſt, facere tenebuntur.

Volumus etiam, quod tranſumpto harum litterarum, ſub ſigillo ordinarii Judicis. . . . fides integra adhiberi debeat; appellationis ſubterfugio in premiſſis penitus ceſſante & ſecluſo, mandantes nihilominus, ne aliquis fidelis Chriſtianus Sacroſancte Eccleſie, & lateris Crucifixi. . . . earundem ignorantiam pretendat.

Quod igitur dicte indulgencie ad alliciendos animos fidelium, ad ſuccurſum effectualem contra dictos hereticos preſtandum, in quibuſcunque Eccleſiis majoribus, Collegiatis, Parochialibus, & locis Eccleſiaſticis Provincie, & Diœceſis veſtrarum. . . . . ſingulis diebus Feſtivis intra Miſſarum. . . . ſollempnia, cum major populi affuerit multitudo, in vulgari ſermone intelligibiliter proclamentur; quodque de modo, & forma executionis veſtre. . . Nos per litteras veſtras patentes, harum ſeriem in ſe continentes, autentice curetis reddere certiores.

Datum *Franckfordie*. . . VIII. idus Decembris. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & D. N. D. *Martini* Pape *quinti* anno XI.

In cujus rei teſtimonium preſentes noſtras litteras ſive preſens publicum inſtrumentum, hujuſmodi noſtrum tranſumptum in ſe continentes ſive continens, exinde fieri, & per Notarios publicos. . . . ſubſcribi, & publicari mandavimus, noſtrique Sigilli appenſione juſſimus communiri. Datum & actum in caſtro noſtro *Haſte*. . . ſub anno Domini MCCCCXXVII. indict. V. die vero Decembris XI. Pontificatus Sanctiſſimi. . . MARTINI. . . . anno XI. Sereniſſimo, & Invictiſſimo Principe, & D. Domino SIGISMUNDO Rom. Rege ſemper Auguſto, ac Ungarie, Bohemie &c. Rege, Domino noſtro gracioſo feliciter regnante. Preſentibus ibidem ſpectabilibus, & Nobilibus:

Michaele de *Wertheim*, & *Friderico* de *Liningen* juniore, Comitibus. *Diethero* de *Iſemburg*, Domino in Budingen Barone.

Honorabilibus:

Hermanno de *Buchenawe* Prepoſito Eccleſie *S. Johannis* prope *Fuldam*. *Petro Echter*, & *Johanne* de *Cronenburg*, noſtre *Mogunt*. Eccleſie Canonicis.

M. *Johanne* de *Swerte* Licentiato in decretis, noſtre Sedis Prothonotario. *Wilhelmo* (*a*) Decano. . . *S. Victoris* extra muros *Mogunt*.

Et Strenuis

Johanne Schencken de *Schweinsberg* Milite. *Dietherico Kemmerer*, *Wernero* de *Hartheim*, *aliisque quam pluribus fidedignis teſtibus ad præmiſſa vocatis pariter & rogatis*.

Ex Tomo IV. Codicis Diplomatici de Gudenus pag. 164.

(*a*) Stratz de Bentheim.

CONVENTUS FRANCOFURTENSIS
Anno Chriſti MCCCCXXVII. Martini V. Papæ X, Sigismundi Regis rom. XVII.

Ad conflandum Exercitum contra Huſſitas.

Littera per S. R. I. Principes Electores directa univerſis Principibus Eccleſiaſticis & Sæcularibus, per Almaniam conſtitutis, in cauſa fidei ad faciendum exercitum contra hæreticos, pro conculcatione eorundem.

ILLUSTRIS PREPOTENS ET MAGNIFICE PRINCEPS, CONSANGUINEE CARISSIME.

NOvit mundus, novit & Sacrum Rom. Imperium, & a veſtra non credimus notitia peregrinum, quot & quantis illa perfida gens Wickleffiſtica, in

ed by Google

Bohemie partibus invalescens dampnatorum *Hus*i & *Hieronimi* falsis imbuta dogmatibus, & execrabili, ac Deo, & Sancte Romane Ecclesie odibili respersa heresi Spiritum veritatis abjiciens inconsutilem Salvatoris nostri tunicam mortibus conatur laniare caninis; plasmatori omnium Domino blasphemias, intemerate Virgini & Matri, & Sanctis suis contumelias inferat. Sacrosanctum Eukaristie Sacramentum nostre salutis viaticum, & reliquias Sanctorum venerandas conculcando, pedibus intruncando Crucifixi, illibate Matris Marie, & Sanctorum suorum imagines Monasteria, Ecclesias, & loca Sacra nedum profanando, sed & funditus evertendo; nec tantis omnibus malis contenta, majoribus, humanitatis spreto officio, crudelitatem assumens belluarum, & in populum, Christi Sanguine redemptum velut Rampnus in ligna semens, ignem & ferrum in orthodoxorum convertit viscera, suos impietatis gladios in Christi fidelium sanguine inebriat occisorum, & innocentum servorum JESU Christi, & Virginum velatarum, & Deo Sacratarum carnes laniandas celi volucribus, & terre bestiis derelinquit; quod quidem pregrande inter cuncta mala majus, tanto cum ingentiori dolore referimus, quanto idipsum nostris conspicere oculis, nostrorum exigunt demerita peccatorum, pro cujus permitiose pestis, & virulente heresis eradicatione & exterminatione, ac eorundem perfidorum hereticorum, Deo & Ecclesie rebellium conculcatione, modis & viis, ex necessitudine congruis, dandis, & inquirendis, Nos ad Illustrissimi Principis & Domini, D. Sigismundi Romanorum, Ungarie, Bohemie &c. Regis Invictissimi, Domini nostri gracioſi ammonitionem, & exhortationem, tanquam sui, & S. R. Imp. Principes, Electores, & membra precipua, multos hucusque conventionum celebravimus dies, in quibus Nos, & alii dicti S. R. I. Principes, Ecclesiastici, & seculares, Comites, Barones, Milites, clientes, & civitatum communitates convenimus, multosque labores utinam proficuos pro dictorum hereticorum conculcatione, & ad Sancte Matris Ecclesie gremium reductione gratissimis subivimus mentibus, prout id satis extat liquidum toti orbi, qui tamen nostri labores, licet accurati pro reductione, & potius conculcatione dictorum rebellium, modicum, quod cum metore referimus, profuerunt. Unde, ut tam infecto morbo omnibus pernitioso de die in diem se ferocius, & amplius augmentanti, generalis antidoti salutari remedio occurratur, Nos fidei zelo, & fervore accensi, alii ex Nobis in propriis personis, & alii gravibus negotiis prepediti in nostris Secretariis, & Oratoribus plenissimis nostris suffultis mandatis in hunc locum *Franckfordie* convenimus; ubi cum prefati Domini nostri Romanorum Regis, & aliorum Principum Ambasiatoribus celebribus, matura deliberatione prehabita de hujusmodi materia fidei feliciter promovenda, & dictorum Hussitarum perfidia conculcanda ad Omnipotentis Dei laudem, sueque Genitricis & Virginis Marie, ac Ss. omnium gloriam, S. R. & Apostolice Sedis exaltationem, Katholice Fidei defensionem, & reipublice commodum & salutem, S. Fidei devotione cordialius inflammati, & mentium nostrarum affectione sitibunda, in animorum unitatem aspiramus, & in hoc finaliter resedimus ut fortitudinis accincti robore, & loricam fidei induentes in quatuor finibus ad dictorum hereticorum terras, in virtute Crucifixi, cujus res agitur, quique nostrorum exercituum signifer erit precipuus, Divina disponente providentia, armata movebimus castra nostra. Prefertim Nos Principes Electores, & alii Sacri Imperii Principes, Ecclesiastici & seculares, Comites, Barones, & communitates partium *Reni*, *Elsacie*, *Suevie*, *Bavarie*, & *Franckonie* in una; Nos FRIDERICUS Dux *Saxonie* &c. cum aliis Nobis affluentibus, in alia; Principes & communitates *Slesie* in tertia, nec non Illustres Principes Duces *Austrie*, cum Archi-Episcopo *Saltzburgensi*, & ceteris sibi assistentibus, in quarta partibus, insultus bellicos contra præfatos hereticos faciemus, & operam dabimus oportunam, ut tantum malum iniciatum, & periculo adauctum graviori, in suo germine venenoso potenti suffocatione deleatur, ne in exterminativam virulentamque plantam Antichristiane Ecclesie valeat pullulare.

Et

Et cum amice dilecte, hoc fidei negotium ſuos in caritate fidei combinatos concernat generaliter ſingulos, & ſingulariter univerſos, ſitque modo tempus, quo Altiſſimus ſue fidei defenſores, & propugnatores pervigiles ſuis velit indiciis evidentiſſimis comprobare; idcirco, ne error hic, & ſcelus manifeſtum per non reſiſtentiam videatur aliquatenus approbari, amicitiam veſtram, quam dicte fidei ſacre cauſa debeat fortius, quam noſtra exhortatio inflammare, quamque ejuſdem fidei & Katholice Matris Eccleſie precipuam novimus zelatricem, per viſcera miſericordie Domini noſtri, qui hujuſmodi negocii ſui erit defenſator, obſecrando deprecamur, quatenus ut verus Chriſtianus in confeſſione fidei non deficiens, ad laudem Dei, exaltationem fidei, & utilitatem reipublice, ad talem exercitum JESU Chriſti veſtram armatam, & expeditam militiam, majori quo poteritis numero, dignemini deſtinare; ita, quod eadem veſtra militia in Ss. Petri & Pauli Apoſtolorum Feſto proxime affuturo, bene diſpoſita ſit in opido Nurembergenſi, aut in Campis prope, ubi Nos eo tunc in propriis perſonis inveniet, contra præfatos fidei hoſtes in proximo conſiſtentes, in altiſſimi virtute bellaturos, & triumphaturos feliciter, Deo dante; pro quo ipſa veſtra dilectio ultra laudum preconia, que ob id ab hominibus reportabitis, poſt hujus vite decurſum, corona immarceſſibili in orbe ſtellifero merebitur laureari.

Datum Franckfurdie Dominica *Quaſimodo geniti* Anno Domini MCCCCXXVII.

Ex Tomo IV. Codicis Diplomatici Gudenus pag. 158.

Anno MCCCCXXVII. Idea conſilii de modo & via Exercitus in Boheniam iturі, taxandi, coordinandi, regundi. Eam Germanice *Senckenbergius refert* §. 46. una cum matricula Militum a Statibus Imperii ſuppeditandorum, & executione hujus conſilii.

Erſter Theil Teutſcher Reichs-Abſcheide *Francofurti anno* 1747. *a pag.* 120.

Anno MCCCCXXVII. Taxatio vel cenſus nummorum communi bello contra Huſſitas in Bohemia pendendorum ab omnibus germanis Principibus, Laicis & Clericis, Comitibus, Dominis, Equitibus, ſervis, civitatibus in Comitiis Francofurti hoc anno decretus.

Teutſcher Reichs-Abſcheid Erſter Theil *Cl. Senckenbergii pag.* 124. *& ſeqq. excuſus Francofurti anno* 1747.

RIGENSE CONCILIUM

Anno Chriſti MCCCCXXIX. Martini V. Papæ XII. Sigismundi Reg. Rom. XX.

HENRICUS Archi-Epiſcopus (*a*) Rigenſis ex *Concilio in Metropoli Rigenſi coacto* allegavit Romam ſedecim viros, qui apud Papam conquererentur de injuſta oppreſſione Eccleſiarum ſuæ Diœceſis.

Verum iidem capti in itinere a Commendatore arcis Goswin, Equite Ordinis B. M. V. Teutonicorum, qui eosdem manibus & pedibus colligatis præcipitavit in lacum congelatum.

Tomo XII. Concilior. Labbé pag. 405. *Ex quo Dictionarium Conciliorum impreſſum anno* 1758.

(*a*) Nonniſi anno 1255. Archi-Epiſcopum Rigenſem dictum exiſtimat Grunow apud Petrum de Duisburgo *in Chronico* edito ab *Hartknockio pag.* 124.

Rigenſis Archi-Epiſcopus erat octavus, S. R. I. Princeps ante annum 1561. a quo anno inter Poloniæ Archi-Epiſcopos numerari conſuevit. Ante eum annum habebat ſeptem Suffraganeos. *Revalienſem* in Livonia, *Curienſem* Siegelandenſem, ibidem Oiſelienſem, Dorpatenſem, Culmenſem, in Pruſſia Regali, Sambienſem & Pomeſanienſem, poſt hæreſin in Pruſſia prævalentem.

Sambienſi Diœceſi nunc præeſt Varmienſis Catholicus Epiſcopus exemptus. Pomeſanienſi ſuppreſſo præeſt Culmenſis Catholicus Epiſcopus, uti & Caminenſis in Pomerania regitur a Vladislavienſi Catholico Antiſtite.

Ita lego in Chorographia Regni Poloniæ, Coloniæ anno 1658. *impreſſa in* 8vo.

CON-

Digitized by Google

CONRADUS, Archi-Epiſc. Moguntinus,

ſcribit ſuis Suffraganeis Epiſcopis, convocando eosdem ad Concilium Provinciale.

Anno Chriſti MCCCCXXXI. Eugenii IV. Papæ I. Sigismundi Regis Rom. XXI.

CONRADUS, DEI GRATIA, SANCTE MAGUNTINE SEDIS ARCHIEPISCOPUS &c. REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO JOHANNI, EPISCOPO HERBIPOLENSI, AMICO NOSTRO CARISSIMO, GRATUM ET SINCERUM ANIMUM PLACENDI. REVERENDE IN CHRISTO PATER ET AMICE CARISSIME!

NOverit veſtra amicitia, luſtris duobus jam peractis deteſtandam hereſim *Bohemorum* in medio noſtrorum quodammodo conſiſtentem, que, poſtquam vulgares infecit, tandem univerſum regnum ſeduxit, devaſtavit ſancta, & ſacras polluit edes; exterminavit Clerum, & omnem celibatum commercio nephando ſtupravit; omnemque fidei virorem errorum raumate de hominum cordibus arefecit adeo, quod ſuis non contenta limitibus, in perditionem etiam exteros, & armis, & fraude, trahere moliatur.

Noviſtis etiam., quanto expenſarum profluvio, quantoque inſoncium Chriſtianorum ſanguine, & crebris rerum incommodis, ſolercia Prælatorum, & Principum Alemanie, jam tertio illam extirpare ſatagens, operam dedit; & fatali nutu tandem invalida, fruſtrato fine ſeceſſit. Timetur etenim, ne confortetur adeo illorum temeritas, quod tellurem germanicam aggreſſura, ſemen illud peſtiferum laribus noſtris afferat, & ſub melle palliatum venenum incolis noſtris efficiat alimentum; nec dubium, quin ipſius uve, quam Patres noſtri manducaverunt, acerbitas in noſtris amareſcat faucibus, & tanta a ſeculo non audita, fidei ſacre ac religioni, & ſtatui Chriſtiano moleſtiva flagella, inſcrutabili Divino permittente judicio, in iſto noſtro conſpicere evo, noſtra & populi exigant demerita peccatorum.

Unde amice cariſſime, expedit, ut filii tranſgreſſores, leni paterno correpti verbere clamemus in celum, ac mutuis & devotis in Domino orationibus, & ſuffragiis concurramus, accuratiſſimam operam impendentes, quod communicata providentia, alternatoque onere accurrentibus cladibus, & futuris periculis ſtatui Eccleſiaſtico imminentibus ſalubriter obvietur, ne plaga hujuſmodi in longum torpente propenſioris fraudis livore accreſcat, ſed proviſionis debite reſarcita munimine, priſtine valeſcentie juvamine integretur.

Offerente ſe igitur caſu, quod in brevi debeat apud *Baſileam* Generale Concilium celebrari, ad quod etiam per litteras Reverendiſſimi Domini Cardinalis *S. Angeli* Apoſtolice Sedis Legati, & dicto Concilio preſidentis, fuimus in proximo ſolemniter evocati, dignum duximus arbitrandum, intereſſe precipue Germanice Nationi, que in propriis metis locum Concilii obtinet, & Eccleſiarum honore, & amplitudine poteſtatis, copioſiorique numero inter ceteras nationes prefulget, gravi conſilio, tam res Fidei Katholice, que propter *Bohemos* hereticos titubant, quam generalis communitatis Eccleſiarum Alamanie reformationem, & inordinatorum variorum ad equitatis & juris reductionem querere, univerſali ſaluti inſiſtere, & alias ipſarum Eccleſiarum ſtatum omni ſollicitudine moderare; que quidem, ſi in preſentiarum, quod abſit, ſegniter tractarentur, magno cum periculo Clericalis nominis, in confuſionem perennem penitus jactarentur.

Quare indubie arbitrati, quod ſacro diſponente Concilio contraria ſingula paca-

pacabuntur, ut eo ordinacius atque utilius universitati Germanice Nationis salubriter consulatur, vos amicum nostrum carissimum, tamquam *Herbipolensem* Episcopum, auctoritate nostra Metropolitica in Domino requirendo, mandamus, ob zelum Katholice Fidei ac universalis, & presertim Metropolis nostre, & aliarum suffraganearum Ecclesiarum augmentum, ac statum pacificum Ordinis Clericalis, vestra propria in persona, quod multum utile censemus, si aliquamvis commode poteritis, advenire, aut, si vestram amicitiam aliquali corporali extunc forsitan egritudine, quod absit, detineri, seu aliis legitimis impedimentis coram Nobis deducendis prepediri contingeret, vestros celebres oratores & nuntios, pleniori mandato suffultos, ad Nos in opidum nostrum *Aschaffenb.* in diem XII. mensis Novembris proxime affuturam, vestro, ac vestrorum Provinciali consilio de jure, vel consuetudine interesse debentium vice & nomine, dignemini destinare; ubi Nos, dante Domino, personaliter constituti, una vobiscum, ac aliis Reverendis nostris Confratribus & Suffraganeis, quos similiter ad hoc evocavimus, tam spiritualia, quam temporalia incommoda, & gravamina, ac cetera, que statum, & reformationem, tam Metropolis, quam vestre, ac aliarum Ecclesiarum prædictarum, & Ecclesiastici Status conservationem respicere videbuntur, maturo, ut expedit, consilio discutiemus, & etiam colligemus; ut tandem Reverendissimorum Patrum Dominorum *Saltzburgensis*, *Magdeburgensis*, & *Bremensis* Archi-Episcoporum, amicorum nostrorum carissimorum, post sua, que similiter interea tenebuntur, & hujusmodi nostrum, Provincialia Concilia celebrata, mittendi oratores, & nuntii in quadam conventione *Maguntie*, die XIX. Novembris predicti, una cum Reverendo Patre Domino Archi Episcopo *Colonien si*, & Nobis, dante Domino, facienda, juxta hujusmodi nostra, & in suis Provinciis, & Provincialibus Concilis discussa interim, & collecta, aliqua necessaria, & utilia pro hujusmodi reformatione, reductione, & conservatione speratis, determinare, & concludere valeant, & valeamus; ut ipsorum atque nostri in prelibato Generali Concilio constituti Ambasiatores & Nuncii, in cunctis in eodem Concilio tractandis & gerendis, juxta determinata concluſa, & assumpta huiusmodi, pro dictis reformatione. . . . felicibus pariformiter intenderent, & pro eisdem eo facilius obtinendis accurratius inhererent. Nec velit, deprecamur, ipsa vestra amicitia propter hujusmodi terminum, si vobis videatur brevior, se a dicto nostro Provinciali Concilio absentare, quia non voluimus propter memoratam instantem Generalem Synodum, hujusmodi nostre conventionis terminum congrue prolongare.

Datum Eltevil XXII. die Septembris anno Domini MCCCCXXXI.

Gudenus Tom. IV. Codicis Diplomatici pag. 185.

Anno Christi MCCCCXXXI. Eugenii IV. Papæ I. Sigismundi Reg. Rom. XXI.

Domini Magunt. & Colonien s. Archi-Episcopi

scripserunt Dominis Saltzburgensi, Magdeb. & Bremensi Archi-Episcopis, proponendo narrationem Littere precedentis, ut stat in forma. Concludendo tamen cum clausula subscripta, que sequitur in hunc modum

AMicitiam vestram, quanto studiosius possumus, exhortamur in Domino & rogamus, quatenus ob Zelum Katholice Fidei, & universalis, & presertim Germanice Ecclesie augmentum, ac statum pacificum Ordinis Clericalis ibidem, vestros venerandos Suffraganeos, per se, vel suos nuntios speciales, ad Provincialem Synodum dignemini quantocius poteritis, evocare,

Digitized by Google

In qua diſcutientes, & maturo conſilio colligentes tam ſpiritualia, quam temporalia incommoda & gravamina, ac cetera, que ſtatum,& reformationem Metropolis,& Suffraganearum Eccleſiarum veſtrarum, quam totius Germanice Nationis,& Eccleſiaſtici Status conſervationem conſpicere videbuntur. Que tandem, ſi collecta per veſtros Oratores, & Nuntios pleno mandato ſuffultos ad civitatem *Maguntinam*, quam pro taliſmodi congregatione cunctis Metropolibus Alamanie credimus aptius ſituatam, in Dieta, quam prefiximus ad XIX. diem menſis Novembris, referre velitis, & deſtinare: ad quam dietam,& Nos Provincialibus noſtris Synodis interea ſimiliter celebratis conventuri, ſperamus Reverendiſſimos Patres Dominos *Magdeburgenſem*, & *Bremenſem* Archi-Epiſcopos amicos noſtros cariſſimos a Nobis pariformiter deprecatos, per ſuos, & Suffraganeorum ſuorum nuntios ſimiliter ad dictum terminum convenire. Et intentionis noſtre fotet, ut veſtri, ac aliorum Archi-Epiſcoporum prefatorum, atque noſtri in memorato Sacro Concilio conſtituti Oratores. . . . in cunctis in eodem Generali Concilio trnctandis & gerendis, juxta determinata concluſa, & aſſumpta in dicta conventione *Maguntina*, pro hujuſmodi reformatione, reductione, & conſervatione ſperatis pariformiter intenderent. Veſtrum in præmiſſis reſponſum amicabile preſtolamur, Nos ad veſtra beneplacita affectione gratiſſima ſemper ultroneos offerentes.

Datum Lanſtein ſub noſtri CONRADI Sigillo, quo & Nos THEODERICUS memoratus propter noſtri Sigilli abſentiam in premiſſis coutimur de preſenti. XXII. die menſis Septembris anno Domini MCCCCXXXI.

Gudenus Tom. IV. Codicis Diplomatici pag. 188.

EUGENIUS Pontifex Archi-Epiſcopum Moguntinum CONRADUM evocat ad Concilium Baſileenſe

Anno Chriſti MCCCCXXXII. Eugenii IV. Papæ II. Sigismundi Reg. Rom. XXII.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI. VENERABILI FRATRI CONRADO, ARCHI-EPISCOPO MAGUNTINO, AC S. R. I. ELECTORI, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

HIs que ad ſalutem, pacem & quietem Eccleſiaſtice Reipublice, ac totius populi Chriſtiani, augmentum fidei,& extirpationem hereſum pertinent, totis cordis viſceribus intendentes, Generale Concilium, quod juſtis, & rationabilibus de cauſis a civitate *Baſilienſi* ad civitatem noſtram *Bononienſem* pridem decreveramus transferendum; eiſdem rationibus impedimentiſque magna ex parte ceſſantibus, prout per Fraternitatis tue, ac aliorum S.R.I. Electorum oratores nonnullorumque fide digna relatione nuper informati fuimus; per noſtras certi tenoris litteras, quarum copiam eidem Fraternitati tue preſentibus mittimus intercluſam, in prefata civitate *Baſilienſi*, de Venerabilium Fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium conſilio, & aſſenſu decrevimus celebrandum.

Quam ob rem Venerabilis Frater, cum adhibentes maxime fidem Oratoribus, a te, nec non ceteris Romani Imperii Electoribus ad Nos nuper deſtinatis, affirmantibus Nobis pro tua,ac aliorum Electorum authoritate ſecure omnia, & ex zelo pacis, ac concordie, cui Nos maxime inheremus, ſi Concilium in prefata *Baſilienſi* civitate celebraretur, eſſe proceſſura, prefatum de celebrando *Baſilee* Concilio decretum ſtatuerimus; & pro ſingulari, quam de tua, ac aliorum Electorum erga Eccleſiaſticam Rempublicam, ac ſtatum noſtrum, fidelitate, & devotione in Domino fiduciam obtinemus, Fraternit. tuam una cum ceteris dicti

dicti Romani Imperii Electoribus prefatis, ad tuitionem, custodiam, protectionem, & securitatem prefati Concilii, ut in litteris prefati decreti nostri latius continetur, duxerimus deputandos; hortamur attente in Domino eandem Fraternit. tuam, quatenus visis presentibus, eundi ad prefatam civitatem *Basilien sem* . . . Concilii causa celebrandi, quanto cum majori numero potes de tua Diœcesi ac Provincia Prelatorum, & Doctorum, te quantocius prepares, & disponas, ut saltim infra tres menses, a data prefati decreti nostri computandos, & in adventu Legatorum nostrorum, quos ad. . . ad Concilium intendimus deputare, ibidem constitutus existas. Pergratum autem Nobis fecerit eadem fraternitas tua, quod etiam valde est consonum rationi, ut omnis dissensionis tollatur occasio, si diligenter procuraverit, ne quid ante prefatorum legatorum nostrorum ad prefatam civitatem *Bcsilee* accessum, preter reductionem, & pacem *Bohemorum* ibidem aliud ulterius pertractetur.

Requirimus preterea, & hortamur in Domino Fraternit. tuam, quatenus diligenter apud ceteros tuos in jure eligendi Imperii collegas velis operari, quod Venerabilis Frater noster RABANUS Archi-Episcopus *Trevirensis*, quem indubitatum ejusdem. . . . Ecclesie Presulem esse certum est, & ex cujus quidem Ecclesie titulo jus electionis dependet Imperii, ad possessionem juris ac proprietatem Imperialis electionis, quod maxime est justitie consonum, ac etiam equitati, omni remota exceptione admittatur. Enimvero prefati oratores a te ac ceteris Electoribus ad Nos pridem destinati, quantocius ad te, ac alios redeuntes, plene de singulis advisati Fraternit. tuam plenius informabunt.

Datum *Rome* apud Sanctum Petrum. Anno Incarnationis Dominice MCCCCXXXII. Kal. Martii. Pontificatus nostri anno secundo.

Galhardus.

Venerabili Fratri CONRADO Archi-Episcopo *Moguntino* S. R. I. Electori.

A. de *Florentia.*

Gudenus Tom. IV. Codicis diplomatici pag. 189.

ARGENTINENSE CONCILIUM

Anno Christi MCCCCXXXV. Eugenii IV. Papæ V. Sigismundi Imp. XXV.

SUB BERTHOLDO, EPISCOPO ARGENTINENSI.

CAPITULA CVI.

BERTHOLDUS, DEI GRATIA, EPISCOPUS ARGENTINENSIS, UNIVERSIS ABBATIBUS, PRÆLATIS, DECANIS, COLLEGIIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PLEBANIS, ET OMNI CLERO, ET POPULO CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ ARGENTINENSIS, SALUTEM IN DOMINO JESU CHRISTO.

IN hac Synodo nostra Generali, de Capituli & Prælatorum nostrorum consilio, & assensu celebrata sub anno Domini Millesimo quadringentesimo, tricesimo quinto, 14. Calendas Augusti Statuta Prædecessorum nostrorum, & nostra cum additionibus, & determinationibus eorundem in unum colligentes, eaque vestræ caritati subscripto tenore dirigentes statuimus, & auctoritate Dei Omnipotentis, & nostra ordinaria mandamus, ea firmiter & fideliter observari, inhibentes, ne aliquibus aliis opusculis pro Statutis nostræ Diœcesis, vel processibus generalibus utamini quoquo modo.

I.

In primis statuimus, ut si aliquis Clericus, vel laicus utriusque sexus, cujuscumque status, vel religionis existat, ausus sit præsumptione damnabili publice

Digitized by Google

prædicare, occulte docere & tenere, quod Sacerdos in mortali peccato exiſtens, non poſſit conficere Corpus Chriſti, ſive quod ligatus ligare, vel abſolvere nequeat ſuos ſubditos a peccatis, pro hæretico,& incredulo habeatur. Quorum errorem hujus Sanctæ Synodi approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus, cum Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod ſive bonus, ſive malus ſit miniſter, per utrumque Deus officium gratiæ confert, non enim quæ ſancta ſunt, coinquinari poſſunt, nec ipſa Sacramenta poteſt hominum malitia profanare; unde quantumcumque Sacerdos pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, quæ purgatoria cunctarum cogitationum exiſtunt. Licite etiam a quocumque Sacerdote ab Eccleſia tolerando Divina myſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta.

I I.

Sanctiſſimum Corpus Chriſti, cujus dignæ venerationi fragilitas humana non ſufficit, cum ad infirmos,vel ad mulieres vicinas partui, vel alia de cauſa extra Corpus Eccleſiæ deportatur, veneratione mandamus ſolita venerari, videlicet ut Presbyter indutus ſuperpellicio cum ſtola circa collum illud portet, niſi loci diſtantia, & temporis qualitas ſecus expoſcat. Clericus vero præcedat cum campanella,& lumine tintinando, & obviantes,donec Sacerdos tranſeat, genu flectant, & dicant ad minus devote ter orationem Dominicam cum ſalutatione Virginis Glorioſæ. Nos enim tam Presbytero, quam Clerico deportantibus, & ſingulis vere pœnitentibus, & confeſſis genu flectentibus, dummodo, ut dictum eſt, & genu flectant, & ter orationem Dominicam cum ſalutatione dicant, decem dies pro vice qualibet de injuncta ſibi pœnitentia, auctoritate, qua fungimur, relaxamus, Presbyter vero, qui aliter ipſum, vel occulte portare præſumpſerit, præter offenſam Divinam pœnam tanto exceſſui condignam, & ſalutis propriæ negligentiam poterit formidare.

I I I.

Damnamus quorundam errorem conferentium Eccleſiaſtica Sacramenta, maxime in extrema unctione, videlicet, quod unus inungit, alter profert verba Sacramenti. Sub pœna igitur ſuſpenſionis prohibemus talia de cetero attentari; ſed in omni Sacramento unus idemque actum faciat, & verba proferat, quæ deſiderant Sacramenta.

I V.

Inſuper, qui ſaltem ſemel in anno omnia ſua ſolus non confeſſus fuerit peccata proprio Sacerdoti, & Euchariſtiæ receperit Sacramentum, niſi de ejus conſilio ad tempus duxerit abſtinendum, & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Eccleſiaſtica careat ſepultura, juxta formam *Concilii Generalis*, quam præcipimus obſervari, & per Plebanos ſingulis diebus Dominicis per Quadrageſimam ſuis populis prædicari.

V.

Quia propter Divini Officii continuum exercitium Sacerdotibus continue neceſſarium eſt pœnitentiæ Sacramentum: quia propter etiam ſuperiorum abſentiam dictis Sacerdotibus confitendi neceſſitatem contigerit imminere, nec ulla conſuetudine poteſt introduci, quod quis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere,vel ligare. Idcirco hac noſtra licentia generali omnibus & ſingulis Sacerdotibus ſæcularibus noſtræ civitatis,& Diœceſis clementer indulgemus, ut quivis eorum & quotiens, & quem voluerit, valeat eligere confeſſorem, & unus alium abſolvere, vel ſibi invicem pœnitentias injungere, caſibus Epiſcopalibus dumtaxat exceptis, valeant ſalutares. Hoc autem indultum extendi volumus ad Collegiatarum Eccleſiarum Clericos, qui circa confeſſorum electionem ſuorum Decanorum debent licentiam obtinere.

V I.

Nonnulli Presbyteri ignari, quanti erroris exiſtat, licite tractare Divina, quæ ſicut gloriam digne, præſumpta pœnam promittunt æternam, in eadem Eccleſia ſeu diverſis, nulla neceſſitate urgente, ſed ad ſolum quæſtum, Miſſas celebrant bis in die; quod ſub atteſtatione tremendi judicii, hac edictali conſtitutione ſingulis Presbyteris inhibemus, videlicet ne de cetero pluſquam unam Miſſam, aut in caſibus a jure permiſſis

duas

duas una die quiſquam cantare, aut legere cum ſacrificii celebratione præſumat.

VII.

Ne autem aliquem contra hanc noſtram, & juris prohibitionem caſuum prædictorum peccare contingat, caſus eoſdem ſic duximus exprimendos. Licet enim in die Nativitatis Dominicæ Presbytero tres Miſſas juxta conſuetudines Eccleſiæ celebrare, & alio quovis die duas, ſi tunus eſt, vel ſi, una Miſſa celebrata, ſuperveniat aliqua eminentis ſtatus perſona; puta Princeps Eccleſiaſticus, vel etiam ſæcularis: hujuſmodi autem cautela ſemper adhibita, ut in communione corporis Miſſæ poſt communionem, vini & aquæ perfuſio non ſumatur,quæ ſumpta celebrationem aliam impediret. *JOHANNES.*

VIII.

Ut animarum periculis occurramus, & Chriſti fidelium lege Diœceſana Nobis ſubditorum conſulamus ſaluti, deliberatione præhabita, & cauteloſa utilitate ſubditorum penſata, ſingulis Sacerdotibus, & ordinum ſuorum executionem habentibus curas, & regimina Eccleſiarum,ſeu Capellarum, quibus præſunt, cum poteſtate clavium ligandi ſuos ſubditos, & ſolvendi præſentis conſtitutionis auctoritate conceſſas, & permiſſas eſſe volumus, & concedimus ad cautelam, & ad hæc ſtatuimus firmiter præcipiendo, ut in ſingulis noſtræ civitatis & Diœceſis (*a*),quarum Sacerdotes populum regunt, & per exhibitionem Euchariſtiæ communicare ſubditos conſueverunt, habeatur de cetero oleum infirmorum, ne propter ejus ibidem carentiam aliquibus ultra deficiat Sacramentum. *JOHANNES.*

IX.

Felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi veſtigiis inhærentes; juxta ejuſdem Bonifacii conſtitutionem ſive *Statutum ſexti Libri*, quod incipit: *Gloriosus Deus*, Sanctæ Synodi approbatione præcipimus, ut ſingulis annis perpetuo Beatorum Apoſtolorum, & Evangeliſtarum omnium, Sanctorum quoque Gregorii Papæ, Auguſtini, & Ambroſii Epiſcoporum,atque Jeronymi, Feſta a Clero noſtræ civitatis & Diœceſis, cum Officio de Feſtis per totum duplicibus inſtituto cum veneratione ſolenni, & debita peragantur, & ut tam ſalubre ſtatutum diligentius obſervetur. *Idem.*

X.

Cum ſit ars artium regimen animarum, curandum eſt, & ſollicite providendum, ne imperiti, & inſufficientes ad regimen hujuſmodi aſſumantur. Sacræ enim Synodi approbatione ſtatuimns, ut quicumque civitatis, & Diœceſis noſtræ de cetero Clericus fuerit ad ordinem Sacerdotii de novo promotus, talis ut inſtruatur circa curam regiminis animarum, aliis Clericis uno,vel pluribus per exercitium ejuſdem regiminis jam perfectis per biennium commoretur in ſuſcepto Sacerdotii ordine miniſtrando, nec antea liceat curam alienæ Parochiæ regere, niſi id ei ex cauſa diſpenſative fuerit a Nobis permiſſum de gratia ſpeciali. Ceterum Rectores Eccleſiarum talibus Sacerdotibus contra præſens noſtrum Statutum Vicarios concedentes, & Eccleſiarum ſuarum curas committentes, ſub eorundem Beneficiorum, quorum curas ſic committunt, perceptione præſentis Statuti auctoritate ſuſpenſos eſſe volumus ipſo facto, donec a Nobis ſuper hoc reſtitutionem meruerint obtinere. *JOHANNES.*

XI.

Quoniam, ut ait ſcriptura, ſecunda poſt naufragium tabula eſt culpam ſimpliciter confiteri, evidenter apparet, ſine confeſſione vocis propriæ non dimitti peccata. Præcipit enim Dominus in Evangelio mundandis peccatoribus, ut oſtenderent ſe Sacerdotibus. Docens corporali præſentia confitenda fore peccata non per nuntium, nec manifeſtanda per ſcriptum. Dixit enim: *Ite, monſtrate vos*: non unus pro omnibus, non alium faciatis nuntium, qui pro vobis offerat munus, id eſt, confeſſionem ſive pœnitentiam peccati; ſed quæ per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis. Idcirco præſenti edicto in perpetuum valituro diſtrictius inhibemus, ne quis civitatis, & Diœceſis noſtræ ſua peccata confiteri præſumat per nuntium, vel ſcriptum, vel etiam abſolutionis beneficium impetrare, prout quidam Clerici facere conſueverunt, dum eis Miſſarum ſolemnia,

(*a*) *adde*: Eccleſiis

vel alia Divina Officia imminent facienda : niſi forte id expoſcat cauſa rationabilis, quæ legitima fuerit ſecundum Canonicas Sanctiones ; corporalem enim requirit præſentiam forma Sanctæ Miniſtris Eccleſiæ in abſolutione obſervanda.

X I I.

Pro communi bono, & cultu Divino augmentando,ſtatuimus, ut (*a*) promiſſarii , ſeu præbendarii Parochialium Eccleſiarum ſuis Plebanis , ſeu Vice-Plebanis reverentiam exhibeant, & Miſſis, Veſperis, Completoriis , & Matutinis in Feſtis , quæ cum novem lectionibus peraguntur , ſuperpelliciati interſint,concelebrando eiſdem Plebanis, cum per hoc ipſi promiſſarii ab otiis, & aliis illicitis retrahantur , quod ſub pœna ab officio, & ſub pœna ſolutionis denariorum pro qualibet prædictarum horarum neglectu , convertendorum ad magnas candelas ipſius Eccleſiæ, quæ ad elevationem accenduntur , ad quorum ſolutionem per Vicarium, vel Officialem noſtrum ad denuntiationem Plebanorum compelli volumus, firmiter præcipimus obſervari. Ad quorum etiam coactionem per cenſuram Eccleſiaſticam omnibus Archi-Presbyteris preſentibus committimus poteſtatem. Præterea ut in diebus Dominicis, quibus Feſta, & Superioris mandata publicantur, populus ad publicam Miſſam frequentius conveniat ; ſtatuimus, ut promiſſarii ſuas Miſſas in diebus Dominicis poſt Offertorium Miſſæ publicæ cantum dicant , ni aliud ex aliqua juſta cauſa de voluntate Plebani procedat. *JOHANNES.*

X I I I.

Clandeſtina quoque matrimonia ſub pœna excommunicationis fieri prohibemus, & per Plebanos prohiberi ſub eadem pœna mandamus : ſed fiant in facie Eccleſiæ cum bannis , & monitionibus juxta Concilium Generale. *BERTHOLDUS Epiſcopus.*

X I V.

Piæ memoriæ quondam Domini JOHANNIS Prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, dies Feſtos, & maxime Dominicos , quibus ab omni opere ſervili abſtinendum eſt, in ea reverentia , qua jus , & Sanctorum Patrum decreta decernunt , fideliter præcipimus , & per Plebanos præcipi volumus obſervari. *JOHANNES.*

X V.

Statuimus& ordinamus, quod nullius cujuscumque Altaris Eccleſiæ majoris Presbyter , Præbendarius, vel Capellanus præſumat Miſſam cum nota , vel aliud Divinum Officium celebrare , antequam in Choro prædicto , in quo Divinum Officium eſt ſolemniter celebrandum , a quo etiam, quo ad Divinum Officium aliæ civitatis,& Diœceſis Eccleſiæ regulantur , Matutinum officium ſit completum. Et quod nullus eorundem poſtquam prima in Choro prædicto fuerit inchoata , uſque ad finem Miſſæ majoris,& ſextæ, vel nonæ, quæ ipſæ Miſſæ continuantur , præſumant Miſſam , vel aliud Divinum Officium celebrare , vel inceptum cum nota aliquatenus terminare. Volentes contra hoc ſtatutum facientes , poſtquam ad ipſorum notitiam pervenerit,ſententiam excommunicanis incidant ipſo facto.

X V I.

Præterea, quia frequenter Presbyteros noviter ordinatos, prout fama ad Nos referente pervenit, quis eorum prius ad celebrationem primæ Miſſæ in Eccleſia noſtra admittatur, lites, & quod verendum eſt dicere; convitia oriuntur , ex quo populus ſcandalizatur ; cum id ex radice avaritiæ procedere videatur,ſtatuimus,& ſub præſenti decreto pœna excommunicationis jam latæ ſententiæ prohibemus, ne de cetero aliquis ad celebrationem primæ Miſſæ, qui non ſit de civitate Argentinenſi oriundus , vel qui non habuerit domicilium in ipſa, vel moram ut incola ibidem traxerit , admittatur , & ne admiſſus ſub pœna prædicta Miſſam primam in Eccleſia Argentinenſi celebraret quoquo modo. Verum quia avaritiæ vitium in religioſis maxime eſt succidendum: idcirco huic ſtatuto adjicimus, quod de cetero nullus religioſus ſub pœna prædicta, quam admittentem, & admiſſum incurrere volumus ipſo facto , ad celebrationem primæ Miſſæ in Eccleſia noſtra Argentinenſi (*b*) nullatenus admittatur.

X V I I.

Ad hæc ſtatuimus, & ſub pœna excommunicationis jam latæ ſententiæ prohibe-

(*a*) *forſ.* præmiſſarii

(*b*) *forſ.* ullatenus

hibemus, ne in posterum aliquis Clericus Beneficiatus, vel in Sacris Ordinibus constitutus cujuscumque conditionis, dignitatis, vel status existat, eundo per civitatem Argentinensem cinctus incedat desuper more laico, cultrum deferens in opprobrium mansuetudinis Clericalis, sed in honesto incedat habitu, sicut decet Ordinem Clericalem.

XVIII.

Inhibemus præterea omnibus Prælatis, Canonicis, Presbyteris, Præbendariis, & Capellanis nostræ majoris, & aliarum Collegiatarum Ecclesiarum civitatis Argentinensis, licet Choris Ecclesiarum non sint adstricti sub pœna excommunicationis jam latæ sententiæ, ne de cetero ipsas Ecclesias sine religione, id est, superpellicio ingredi præsumant, donec in Choris earundem Ecclesiarum Divina peraguntur. *JOHANNES.*

XIX.

Officia Sacristæ sive ad Clericos, sive ad laicos eorum collatio, vel receptio pertineat, gratis & sine datione vel promissione pecuniæ, vel alterius rei temporalis personis idoneis conferantur, quæ velint, & possint idoneum officium hujusmodi adimplere, & de ornamenta Parochiæ conservando præstare idoneam cautionem. Qui etiam Sacristæ ab hujusmodi officio, nisi ex causa rationabili, & coram Ecclesiastico Judice non valeant amoveri. Superpelliciis quoque, & camiseis albis tempore Divinorum utantur; quæ sub excommunicationis pœna præcipimus observari. *FRIDERICUS Episcopus.*

XX.

Eucharistiam, Baptismum, Oleum Sanctum, Chrisma, Corporaliaque, Pallas, & Ornamenta Ecclesiastica præcipimus sub forti, & tuta custodia mundissime observari: ut quanto specialius hoc injungitur, tanto in hoc excedendo periculosa negligentia severius puniatur. *Idem.*

XXI.

Cum Sacri Canones statuerunt alienationes rerum Ecclesiasticarum maxime in manibus laicorum sine debita juris solemnitate fieri non debere: & si secus fieret, quod etiam alienatio non teneat ipso jure, alienationes hujusmodi nihilominus puniendo, monemus & hortamur Prælatos, & alienatores rerum Ecclesiarum quoscumque, ut alienata præter debitam juris solennitatem, ad Monasteria, & Ecclesias suas revocent infra mensem: alioquin si quos tales invenerimus, ultionis cautioni subjacebunt.

XXII.

Præterea omnes ementes prædia, vel res immobiles Monasteriorum, vel Ecclesiarum absque auctoritate Superioris, vel præter consensum Capituli, vel Conventus, præter alias juris pœnas hoc Sacro Concilio excommunicationis sententiæ innodamus; contra tales nihilominus procedi debere pro restitutione bonorum hujusmodi per sententias interdicti mandamus.

XXIII.

Insuper Prælatis religiosis, ne aliqua debita sine Capituli, vel Conventus consensu inter Judæos sub usuris recipiant, prohibemus: decernentes ad solutionem hujusmodi Monasteria non teneri, immo sponsores, obligatores, seu fidejussores se pro Prælatis hujusmodi inter Judæos contra prædicta obligantes, nullam habere contra Monasterium, nec contra ipsum Prælatum penitus actionem, ac cautiones super hac factas, sub quibuscumque pœnis carere juribus declaramus. Inhibemus omnibus Judicibus, ne ad instantiam Judæorum juxta hujusmodi cautiones procedant, Notariis quoque & Sigilliferis, ne hujusmodi contractus conscribant vel sigillent, sub pœna privationis officiorum suorum districtissime prohibemus.

XXIV.

Item, quia ex eo, quod calices inter Judæos obligantur, quædam nefandissima per ipsos crucis Christi inimicos dicuntur esse commissa in contumeliam Fidei Christianæ; idcirco ad evitandum periculum tam damnosum, sub pœna excommunicationis inhibemus omnibus nobis subjectis, ne de cetero calices aliquos consecratos Judæis obligare præsumant, vel obligationibus consentiant, aut eas procurent: alioquin contra facientes excommunicationis sententiam, quam in his scriptis proferimus, incurrere volumus ipso facto: & nihilominus talem obligationis contractum decernimus

mus non valere. *FREDERICUS ex Concilio Herbipolenſi.*

XXV.

Ementes bona feudalia, quæ ad Eccleſias, ſeu perſonas Eccleſiaſticas, Eccleſiarum nomine jure directi Dominii pertinent, ac vendentes, cum ea ſine conſenſu Eccleſiarum & perſonarum hujusmodi alienare nequeant, Eccleſiarum indemnitatibus providendo, tali volumus & ſtatuimus pœna multari, ut ementes vel alienantes Clerici vel laici, ſive ſint Religioſi, vel Clerici ſæculares, qui ſine conſenſu eorum, qui ſuper hoc requirendi ſunt, hujusmodi bona feudalia emerint, vel alienaverint, excommunicationis ſententiæ, quam ex nunc proferimus, ſubjacebunt ipſo facto: & bona ipſa, ad quos directum Dominium pertinet, applicentur. *FREDERICUS.*

XXVI.

Prohibemus etiam, ut nullus propter debitum, aut fidejuſſoriam obligationem ſingularis perſonæ alicujus Eccleſiæ Eccleſiaſtica bona capiat, quæ ad Eccleſiam ſeu Capitulum Eccleſiæ communiter pertinent; & qui contra fecerint; niſi moniti intra quindenam a die monitionis numerandam reſtituerint Eccleſiæ vel Capitulo, ad quos pertinent, excommunicationis ſententiæ, quam ex nunc proferimus, ſubjacere volumus ipſo facto. *FRIDERICUS de Concilio Herbipolenſi.*

XXVII.

Nulli de cetero, qui cum Advocatis Eccleſiarum guerras habent vel retinent, bona Eccleſiarum, quarum ipſi Advocati defenſores exiſtunt, prætextu guerræ, quam habent cum eis, ſubripiant, aut Eccleſias illas, vel villas earum & loca incendio, vel hoſtilitate devaſtent, aut homines earum ſpolient ſuis: & qui contra fecerint, ipſo facto, excommunicationis ſententiam, quam in his ſcriptis proferimus, incurrent, nec abſolvi valeant ab eadem, niſi, qui deliquerunt, ſufficienter emendent. *Idem in Concilio Herbipolenſi.*

XXVIII.

Laicos in nonnullis partibus prætextu fabricæ Eccleſiæ reparandæ per laicos ſine conſenſu Prælatorum, ſeu Capitulorum Eccleſiarum hujuſmodi ad recipiendum oblationes, ſeu proventus alios conceſſos fabricæ, deputatos, præſentis conſtitutionis tenore ejuſmodi officio ex nunc eſſe volumus privatos, & alios laicos, vel Clericos ſine prælati Eccleſiarum reparandarum aſſenſu prohibemus in poſterum ordinari, cum vituperoſum exiſtat, ut laici Prælatis, & Capitulis Eccleſiarum invitis, bona Eccleſiæ miniſtrent. Et qui contra fecerint, & moniti infra menſem, ab hoc officio non ceſſabunt, excommunicationis ſententiæ, quam in his ſcriptis proferimus, eo ipſo eſſe volumus innodatos. *JOHANNES.*

XXIX.

Sunt nonnulli, qui anno gratiæ pro relaxatione debitorum in functionibus Beneficiorum defunctis Clericis conceſſo damnabiliter abutuntur, fructus ipſius anni conſanguineis ſuis, vel aliis, quibus voluerint, relinquentes: ex quo provenit duplex injuria, Eccleſiæ ſcilicet & perſonæ. Fraudantur etiam per dictum anni ſpatium ſervitore, privatur perſona ſuccedens in percipiendis fructibus jure ſuo: quod de cætero fieri prohibentes, Sacro approbante Concilio, ſtatuimus pro relevatione debitorum, quæ aliunde ſolvi non poſſint, anno gratiæ Clerici non utantur, vel niſi ipſius anni fructus pro alia pia cauſa relinquant Eccleſiæ, a qua idem Beneficium habuiſſe noſcuntur, alias in præſentias ipſius Eccleſiæ pro defuncti anniverſario convertantur.

XXX.

Inhibemus etiam, & ſub pœna excommunicationis & privationis Beneficiorum interdicimus, ne quis Sacerdos, etiam habens Parochiam vel Præbendam de cetero Vicariam aliquam recipiat, & retineat cum hujusmodi Præbenda vel Eccleſia. Si quis etiam contra præſentis inhibitionis tenorem Vicariam hactenus eſt adeptus, illam reſignet, cum illud contrarium ſit Canonicæ ſanctioni. *Idem ex Concilio Herbipolenſi.*

XXXI.

Presbyteris duas recipere Vicarias prohibemus omnino, cum impoſſibile ſit, quod Eccleſiis poſſint ſervire duabus; & qui contra fecerint, prima Vicaria ipſo facto, & de ſecunda, quamdiu pri-

Digitized

primam tenuerit, proventibus ſit privatus, quos in utilitates ipſius Eccleſiæ per Nos vel Officialem noſtrum, vel loci Archi-Diaconum decernimus convertendos. *Idem.*

XXXII.

Item, ſub pœna excommunicationis prohibemus, ne quis aliquem Vicarium ab Eccleſia ſua ſine cauſa ſufficienti vel legitima prius cognita, & de qua coram ſuo Judice ſit convictus, removeat, & ſi ſecus factum fuerit, id irritum decernimus, & preſumtores animadverſione debita puniendos, nec e converſo Vicarius ſine cauſa deſerat Vicariam. *Idem.*

XXXIII.

Sub pœna excommunicationis prohibemus, ne quis Sacerdotum alium quemquam Vicarium in ſua Vicaria ſupplantet, maxime pecunia mediante; quod ſi ſecus a quoquam factum fuerit ſub effectu, ſalvis aliis pœnis juris, ipſum præſumtorem eo ipſo admittere nolumus habitum & ambitum. Quia vero quorundam Rectorum præſumtuoſa temeritas in præſentis noſtræ inhibitionis eluſionem quædam pacta vel juramenta nituntur invenire: idcirco ad eorum malitiam comprimendam, ſtatuimus, quod, ſi cum Rector Eccleſiam, aut Vicarius Vicariam adepti fuerint, aliqua pacta vel juramenta huic ſtatuto derogantia fecerint, neglecta ea pro vanis & irritis habeantur, ſed talia promittens vel jurantes pro incautis promiſſionibus & temerariis juramentis pœnitentiam agere teneantur. *Idem.*

XXXIV.

Item ſub pœna excommunicationis prohibemus Rectoribus, Capellanis, & Vicariis Monaſteriorum & Eccleſiarum noſtræ civitatis & Diœceſis, ne Quæſtores quoſcunque in Eccleſiis ſuis admittant, niſi noſtras ſpeciales litteras deferentes, vel ne quibuſcumque utentes privilegiis, in locis interdictis ad celebrationem Miſſarum admittant, niſi hoc eis committatur de licentia Judicis aut Executoris, qui poſuit interdictum, aut Superioris poteſtatem ſuper eos habentis. Item ad prædicandum iidem Quæſtores non admittantur, ſed per Sacerdotes Eccleſiarum & Oratoriorum, a quibus requirunt ſubſidium, cauſa adventus eorum, & petitio proponatur. Quod ſi litteras noſtras etiam habuerint, quod per ſe poſſint proponere facta ſua, hoc ſimpliciter faciant, abſque cavillationibus & confictis mendaciis, quæ Divinam Majeſtatem offendunt. Alioquin per Plebanos impediantur ſecure: quæſtoribus ipſis, ſi contra hoc Plebanos vexare niſi fuerint, in expenſis omnimode condemnandis. *FREDERICUS.*

XXXV.

Quia juris ordo confunditur, ſi jus ſuum unicuique non ſervatur, ſtatuimus & ordinamus, ut cum perſonæ Eccleſiaſticæ quæcumque Regulares vel ſæculares, cujuſcumque ordinis vel ſtatus exiſtant, alterius Eccleſiæ Parochianum per electionem ejuſdem Parochiani rite & juſte factam ad ſuam Eccleſiam vel cimiterium ſuſceperint tumulandum, Rectori ejusdem Parochiæ de obventionibus quibuſcumque & quomodocumque relictis, & occaſione ejusdem funeris provenientibus ſecundum Statuta Canonica quartam partem infra quindenam poſt ejusdem funeris tumulationem ad requiſitionem dicti Rectoris integre perſolvere teneantur. Alioquin ſalvis aliis juris pœnis, omnes, qui in dicta quarta ſolvenda in termino prædicto ſe negligentes exhibuerint, aut alias ac dictis Rectoribus non concordaverint, per cenſuram Eccleſiaſticam præcipimus coerceri.

XXXVI.

Ut Chriſti militia laudibus deputata Divinis, vita, geſtu, moribus & habitu a genere diſcernatur laicali, diſtricte præcipiendo ſtatuimus, ut Prælati, Sacerdotes, & alii Clerici noſtræ civitatis & Diœceſis, cujuſcumque gradus vel conditionis exiſtant, veſtes deferant, brevitate non culpabiles, aut notabiles ornatu ſuperfluo aut colore. Inſuper quorundam Clericorum odibilem deteſtantes abuſum, qui contra Clericalis honoris præeminentiam caligas rubei, gilvi, aut viridis coloris portare præſumunt. Nos id de cetero fieri prohibentes, ſub pœna excommunicationis omnes & ſingulos Clericos noſtræ civitatis & Diœceſis, cujuſcumque ſtatus, ordinis, aut dignitatis exiſtant, qui de cetero tales caligas geſtare præſumpſerint, vel qui

clamydes, aut alias ſuas veſtes geminis aurifrigiis, (a) quæ vulgariter bortum dicuntur, nodulis, aut aliis ſuperfluitatibus auri vel argenti ornaverint, & qui hujusmodi tam præſumtuoſa non depoſuerint, infra proximas octo dies, ſtatuimus propter hoc excommunicationis ſententia puniendos. *FREDERICUS Epiſcopus.*

XXXVII.

Clerici quidam ipſa facti oſtenſione proprii ſtatus honorem obfuſcare intendentes, coronam & tonſuram condecentes, quæ principalis decor exiſtunt Ordinis Clericalis, deterre contemnunt. Nos igitur cupientes huic morbo adhibere remedium opportunum, ſub pœna excommunicationis præcipimus, ut ſinguli Clerici noſtræ civitatis & Diœceſis coronas & tonſuras deferant condecentes, qui vero contrarium fecerint, cum a quocunque Judice Eccleſiaſtico vel fæculari quicquam pro eis tanquam pro Clericis fuerit judicandum, quantumcunque veſtibus utantur ſimplicibus, & alia inſignia deferant Clericatus: nulla tamen poſſeſſione Clericatus fungantur, nec ut Clerici judicentur, niſi per ſuſceptionem Ordinum ſufficientibus & idoneis probationibus ſe vere Clericos eſſe probent. Coronam autem intelligimus condecentem, quæ debito capitis loco poſita, congruam habens latitudinem, cooperta non eſt crinibus revolutis. *BERTHOLDUS.*

XXXVIII.

Ad hæc cum nonnulli Sacerdotes Divinum agentes Officium comam & crines nutriant nimis longos contra decentiam Sacerdotalem & Sanctorum Patrum Decreta, quæ Clericos tonſo capite, & patentibus auribus præripiunt miniſtrare, ſtatuimus, ut quicumque Sacerdos in Sacerdotali officio miniſtrans viſus fuerit comam nutrire, in tantum, quod auriculam coma nimis excedat, in decem ſolidis denariorum dandis per Clericos Argentinenſes, ad ornamenta chori Eccleſiæ noſtræ Argentinæ per Officialem noſtrum, ſi per effectum coram eo committi poterit ad denuntiationem per cu.... Fabricæ, vel cujusvis alterius condemnetur. In Diœceſi vero in Collegiatis Eccleſiis in ſimili pœna ad uſum ruralis Capituli per Archi-Presbyterum condemnetur. Archi-Presbyteris enim, pro illa & alia Clericali decentia, ſive veſtium, ſive crinium arcendi Confratres ſuos etiam cenſuram Eccleſiaſticam damus, & concedimus præſentibus poteſtatem: nec volumus aliquos per ſe ſtare in Diœceſi Sacerdotes extra Confraternitates, quæ eiſdem Archi-Presbyteris non ſubſint, ſed omnes ad ipſorum convocationem convenire per ipſos etiam per cenſuram hujuſmodi arceantur, excommunicatos vero vel ſuſpenſos per eos ante denuntiationem ipſi Archi-Presbyteri abſolvere poſſint, poſtea vero nonniſi per Nos, vel Archi-Diaconum ſuum, vel Officiales noſtros abſolvi valebunt. *Idem.*

XXXIX.

Attendentes quantum ex eo, quod Clerici, præſertim Beneficiati civitatis & Diœceſis noſtræ veſtibus partitis & virgatis utuntur, Eccleſiæ ac in Clero & populo ſcandalum generetur, & quod qui'a paucis Nobilibus incipitur, per plebejorum & ſalſamentariorum filios trahitur in exemplum: ad tollendam peſtem hujuſmodi, taliter perpetuo edicto duximus ſtatuendum, ut quicunque Clericus beneficiatus, vel in ſacris Ordinibus conſtitutus, civitatis & Diœceſis noſtræ de cetero veſtes partitas geſtare præſumpſerit vel virgatas, ſi cujuſvis Eccleſiæ, aut Eccleſiarum noſtræ civitatis & Diœceſis fuerit Canonicus præbendatus, tamdiu fructu præbendæ ſuæ, & voce Capituli careat, in eisdem Collegiatis Eccleſiis, quouſque depoſitis hujuſmodi veſtibus, Decano ſuo cautionem faciat de non utendis veſtibus hujusmodi per fidem nomine juramenti; ſi vero nullius Collegiatæ Eccleſiæ Canonicus fuerit, ſed cujusvis Eccleſiæ, vel Eccleſiarum Rector, vel Capellæ, aut alterius Beneficii cujuſcumque ad ſolvendum, tali, poſtquam ſuper hoc denuntiatus fuerit, decimas, vel quaſvis obventiones Eccleſiæ, vel Capellæ, aut alterius Beneficii ſui ſuper hujuſmodi decimis vel obventionibus audientia (b) præbeatur, ſed debitores hujuſmodi decimarum ipſas partim ad Fabricam illius Eccleſiæ vel Beneficii, partim pauperibus ejuſdem loci, in quo ſitum eſt Beneficium, ſolvere teneantur, quouſque Nobis vel Decano majoris Eccleſiæ vice noſtra Bene-

(a) aurifrigium: fimbria aurea.

(b) *forte:* non, *addendum.*

Beneficiatus de non utendis veſtibus hujuſmodi caverit ſimiliter per fidem nomine juramenti. Si vero nullum Beneficium habeat, ſi in Sacris conſtitutus Ordinibus, quindecim dierum monitione præmiſſa, ſi hujuſmodi veſtibus de cetero uti præſumpſerit, in excommunicationis ſententiam incidat ipſo facto. *FREDERICUS.*

XL.

Uſum tabernarum, præterquam in itinere conſtituti, & ne tabernas in domibus ſuis teneant, ludos quoque taxillorum ad hasbardum, & huic ſimilia in locis publicis & inter laicos, omnes & ſinguli Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ noſtræ civitatis & Diœceſis, præſertim in Prælaturis, & in Sacris Ordinibus conſtituti ſibi Sacræ noſtræ Synodi prohibitione ſub pœna excommunicationis noverint interdictos. *FREDERICUS de Concilio Herbipolenſi.*

XLI.

Haſtiludia & torneamenta Clerici, qui ſunt in dignitatibus & perſonatibus, ſeu in Sacris Ordinibus conſtituti hoc edicto perpetuo ſibi noverint interdicta: ita, quod nulla perſona Eccleſiaſtica in dignitate ſeu perſonatu, aut in ſacris Ordinibus conſtituta cum armis ipſam exerceat: & qui contra fecerint, excommunicationis vinculum, quam in his ſcriptis proferimus, incurrere volumus ipſo facto. *Idem.*

XLII.

Deteſtabile etiam vitium concubinatus a Clero exterminare cupientes, hoc edicto perpetuo ſtatuimus prohibendo, ne aliqui Clerici Regulares vel ſæculares huic crimini de cetero ſe involvant. Si qui vero contra hanc noſtram prohibitionem concubinas ad ſuam procurationem ſibi de cetero aſſumſerint, in domo vel extra, ita, quod eorum circa hoc notorius ſit exceſſus, excommunicationi, quam ex nunc proferimus, ſubjaceant ipſo facto. Ad hæc juxta tenorem Provincialis Concilii in Clericis, qui retinendo publice concubinas & famam negligunt, & reverentiam maculant Clericalem, more pii patris, non perſonas, ſed perſonarum vitium deteſtantes, eorum ſaluti ſic duximus providendum, quod qui deinceps retinere præſumſerint publice concubinas, vel novas focarias acquirere, ſuis ſint privati Vicariis & Beneficiis ipſo facto: quas & illi, ad quos collatio pertinet, conferre aliis perſonis idoneis teneantur. *Idem.*

XLIII.

Inſuper omnibus Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis quibuſcumque noſtræ civitatis & Diœceſis maxime in Sacris Ordinibus conſtitutis ſub pœna excommunitationis inhibemus, ne ſe ex Clericis faciendo mercatores notabiles, negotiis ſæcularibus ſe immiſceant, vel negotiationes, aut mercimonia exerceant quoquo modo. *Idem.*

XLIV.

Armorum uſum ab omnibus Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis evitandum: injungentes eiſdem, ne quis ſine inevitabilis neceſſitatis cauſa, aut noſtra licentia ſpeciali arma deferre præſumat, ne contra tranſgreſſores per excommunicationis ſententiam, exigente juſtitia, procedere compellamur, & ne ipſos exuamus privilegio Clericali, quantum ad Canonem de injectione manuum in Clericos violenta. *Idem.*

XLV.

Item prohibemus Clericis quibuscumque, ne in contractibus quos faciunt, ſic ſe obligent vel paciſcantur, ut ſi forſan, quod promittunt, adimpleant, Eccleſiæ ipſorum ſupponantur Eccleſiaſtico interdicto. Quæ pacta decernimus non valere, quia delictum perſonæ non debet in Eccleſiam, vel ſubditos redundare. *Idem.*

XLVI.

Item apoſtatas omnes Monachorum & Monialium quarumcumque Religionum, & Canonicorum Regularium in noſtra civitate, & Diœceſi degentes, manifeſtos, & occulte latitantes, & eos, qui ſcientes tales in Eccleſiis ſuis tenent, & recipiunt, præſentibus excommunicamus, præcipientes omnibus Decanis Conventualibus, Archi-Presbyteris, & Decanis ruralibus, quatenus nomina dictorum apoſtatarum, & Clericos peregrinos in ſuis terminis commorantes, inter quos etiam non ordinati Divina, quantum in eis eſt tanquam veri idololatræ profanant, ſollicite perquirant: quorum nomina in-

Digitized by Google

fra unius menſis ſpatium Nobis repræſentent. *FREDERICUS ex Concilio Herbipolenſi.*

XLVII.

Ad hæc præſenti decreto in perpetuum valituro decernimus, ut nullus Prælatus, ſeu alia quævis perſona Eccleſiaſtica cujuscumque ſtatus, vel dignitatis exiſtant, hiſtrionicas veſtes de cetero ferre præſumant. Et qui contra fecerint, ſententiam excommunicationis quam ex nunc præferimus, incurrant ipſo facto. *JOHANNES.*

XLVIII.

Omnibus Clericis Nobis ſubjectis Parochiales Eccleſias, nec non etiam Collegiatas officiantibus, in virtute ſanctæ obedientiæ injungentes, ut ipſi Dominicis, & aliis, quibus Feſta novem lectionum aguntur diebus, intra Eccleſias ſuas horas Canonicas cum nota, vel ſaltem ſine nota ſtudeant canere, vel orare. Quod etiam præcipimus fieri in diebus privatis, quando eis opportunitas id permittit.

XLIX.

Item in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, ne quis inter laicos, & commeſſationes frequenter, vel locum commeſſationis, qui vulgariter dicuntur Trinckſtuben teneat, cum ſicut per experientiam didicimus, Clerici per eorum frequentiam, & communionem ſæpius maculentur.

L.

Item invenimus, quod nonnulli pro Clericis ſe gerentes, cappas ſeu habitum Monachalem deferant: qui tamen nullius approbatæ regulæ habitum ſunt profeſſi, quod de cetero fieri prohibemus. Et generaliter omnes in his ſcriptis præcipimus & monemus, ut infra quindenam a publicatione præſentium numerandam, habitum ſic præſumptum deponant, & in habitu Clericis ſæcularibus ſe conforment, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio ſuo, quam in facientes contra hanc noſtram prohibitionem ex nunc prout ex tunc proferimus in his ſcriptis. Et inſuper diſtricte inhibemus, ne aliquis noſtræ civitatis vel Diœceſis Clericos tales præſumptores ad hoſpitium recipiat, quos ab omnibus arctius præcipimus evitari.

LI.

Item ſub pœna ſuſpenſionis ab officio latæ ex nunc in his ſcriptis a Nobis ſententiæ inhibemus, ne aliquis Clericus noſtræ civitatis, & Diœceſis Altare ſuum ad quod intitulatus eſt, per alium officiet, niſi id ei ex cauſa rationabili, & legitima fuerit diſpenſative permiſſum. Quo caſu non per aliquem religioſum, cujuscumque etiam religionis exiſtat, ſed per ſæcularem Clericum officii ſui executionem habentem, ſuppleat vices ſuas ſub pœna prædicta, quam contra facientes incurrere volumus ipſo facto. Hac autem prohibitione volumus comprehendi Sacerdotes Parochias regentes, qui quotiens ingruit neceſſitas executionis officii ſui, religioſos requirunt.

LII.

Item ſub pœna ſuſpenſionis prædicta de cetero prohibemus, ne aliquis Clericorum in ſua Eccleſia, vel Altari quempiam alienum Sacerdotem de novo promotum ad celebrandum primam ſuam Miſſam pro lucro, vel ſub ſpe lucri ſive colore admittat pacto aliquo præcedente, & ne aliquis Collegiatæ Eccleſiæ cujuscumque ſæcularis vel regularis, aut cujuscumque religionis Sacerdos Miſſam hujusmodi, videlicet primam extra Eccleſiam Collegii ſui, & conventus celebrare præſumat, cum id non videatur ſine avaritiæ nota præſumi.

LIII.

Item ſpiritualibus Sororibus omnium incluſorum, ac generaliter omnibus aliis perſonis familiariter conductis pro obſequio Monaſteriorum, & locorum Religioſorum cujuscumque ordinis noſtræ civitatis & Diœceſis, qui cum regularem profeſſionem non fecerint, præcipimus ſub pœna excommunicationis latæ ex nunc a Nobis ſententiæ, quam Canonica monitione præmiſſa præſentibus ferimus in rebelles, ut Sacerdotibus, in quorum Parochiis conſiſtunt, ſicut ceteri eorum ſubditi ſubſint, & eis obediant, & intendant, niſi poſt menſem poſt publicationem præſentium, quod ad id non teneantur, legitime doceant coram Nobis.

LIV.

Item ſub pœna ſuſpenſionis ab officio latæ ex nunc in his ſcriptis a Nobis

Digitized by Google

bis Canonica monitione præmiſſa ſententiæ in contrarium facientes inhibemus, ne aliquis Sacerdos, cujuſcumque ſtatus vel religionis exiſtat, alterius Sacerdotis ſubditum ſine ipſius licentia recipiat ad confeſſionem, vel ei Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtret, niſi neceſſitas exigat, vel id alicui competat ex privilegio vel indulto, de quo prius dictum fuerit coram Nobis.

L V.

Item ſub pœna excommunicationis ex nunc canonica monitione præmiſſa in his ſcriptis latæ a Nobis ſententiæ inhibemus, ne aliquis Sacerdos noſtræ civitatis,& Diœceſis aliquam Miſſam celebret, Sacerdotalis Præbendæ perpetuæ, quæ non eſt de noſtra auctoritate modo debito inſtituta, & per noſtras litteras approbata.

L V I.

Item omnibus Sacerdotibus Nobis ſubjectis Parochias regentibus in virtute ſanctæ obedientiæ injunginus firmiter & diſtricte, ut ipſi ſingulis diebus Dominicis infra Miſſarum ſolemnia, dum fiunt ſermones ad populum, Symbolum ſanctæ Fidei Chriſtianæ populis ſuis in vulgari prædicent & exponant.

L V I I.

Ad hæc inhibemus, ne in baptizandis infantibus ad levandum de Sacro Fonte pluſquam duæ vel tres ad majus admittantur perſonæ, pro quolibet baptizando: cum ſicut experientia docet, periculoſa impedimenta multotiens exinde proveniant matrimoniis contrahendis. *BERTHOLDUS.*

L V I I I.

Avaritiæ vitium, quod a compaternitatibus novimus frequentari, exſtirpare cupientes, & Monaſteriorum indemnitatibus providere, diſtricte inhibemus omnibus Abbatibus, Abbatiſſis, & quorumvis Monaſteriorum Prælatis, ne aliquorum compatres fiant: ſed ſi fierent cauſa rationabili exigente, tunc, ne aliquid ea de cauſa tunc, vel poſtea dent, vel ſolvant per ſe, vel per alios, ſub pœna excommunicationis diſtrictiſſime inhibemus. *JOHANNES Argentinenſis Epiſcopus.*

L I X.

Item,quia nonnullæ ſunt perſonæ in Sacris Ordinibus etiam conſtitutæ, & aliquæ etiam eorum Beneficiatæ officium tabellionatus exercentes, quarum perſonarum inſtrumenta, non ſolum in civilibus, ſed etiam in Eccleſiaſticis negotiis tanquam publica recipiuntur, licet de earum auctoritate, & de aliis, quæ circa conſtitutionem tabellionis requiruntur, minime Nobis conſtet: quod pernitioſum Nobis exiſtit. Nos circa hoc adhibere volentes medelam, ſtatuimis, ut hujuſmodi perſonæ gerentes ſe pro tabellionibus publicis, pro tabellionibus in civitate & Diœceſi noſtra in judicio, vel extra in antea nullatenus admittantur, nec earundem perſonarum inſtrumenta tanquam publice recipiantur, nec fides talibus inſtrumentis adhibeatur, niſi prius de auctoritate ipſarum, & de aliis, quæ circa hoc fuerint neceſſaria, doctum fuerit legitime coram Nobis: injungentes omnibus ſubditis noſtris ſub pœna excommunicationis, quam in omnes ferimus, qui præſenti mandato noſtro non paruerint: Canonica tamen monitione præmiſſa, ut inſtrumenta earundem perſonarum tamquam publica non recipiant, nec eis tanquam publicis utantur, nihilominus injungimus perſonis prædictis pro tabellionibus ſe gerentibus ſub pœna prædicta: ut abſtineant ab inſtrumentorum hujuſmodi confectione tamdiu, quouſque de earum auctoritate & aliis, ut præmittitur, Nobis facta fuerit plena fides, quibus etiam medio tempore officium tabellionatus interdicimus per præſentes. *FREDERICUS.*

L X.

Quoniam inter crimina Eccleſiaſtica ſimoniaca hæreſis primum locum obtinet, nos dictam hæreſim maxime a perſonis Eccleſiaſticis Regularibus, & ſæcularibus extirpare volentes, ſcripto præſenti excommunicamus omnes, & ſingulos vendentes Eccleſiaſtica Sacramenta, videlicet Baptiſmum, Euchariſtiam, Unctionem extremam, Pœnitentiam, ac alia Sacramenta, nec non benedictionem nubentium, & Eccleſiaſticam ſepulturam. Illos ſententia noſtra complectentes, qui aliquod prædictorum negligunt impedire, quique ſuper certa re danda, vel facienda cum eis conveniunt, qui ea expoſcunt, cum gratis & abſque omni pacto dona,& Sacramenta prædicta debeant exhiberi. Nec prætextu alicujus quantumcunque longevæ conſuetudinis, immo potius cor-

Digitized by Google

ruptelæ, antequam impendantur, aliquid exigi, vel paciſci permittimus. Licet eis exhibitis volumus, prout jure cautum eſt, laudabiles conſuetudines obſervari: ſimiliter excommunicamus omnes & ſingulos vendentes, & pro eis aliquid dantes vel recipientes, inveſtituras, ſeu inſtitutiones, præſentationes & conceſſiones, ſeu collationes Dignitatum, Officiorum, Rectoriarum, Vicariarum in Monaſteriis, Eccleſiis, & quibuſcumque aliis noſtræ civitatis & Diœceſis Oratoriis & Capellis. Quia vero occaſione ſigilli ſigillationes Archi-Diaconorum, & aliorum Prælatorum in hujuſmodi poteſtatem habentium frequenter excedunt; in Beneficio valoris decem librarum redituum ultra quinque ſolidos, valoris vero decem marcarum ultra unam libram; valoris viginti ultra duas libras, & ſic aſcendendo recipi prohibemus: ita quod ultra quinque libras quantumcumque magnum ſit Beneficium recipere non præſumant; alioquin contrarium facientes pœna prædicti ſtatuti involvi cenſemus. Si vero nil vel minus receperint, ſalubrius judicamus. *Idem.*

L X I.

Interdicimus etiam Judicibus Eccleſiaſticis ordinariis, delegatis, arbitris, & compromiſſariis quibuſcumque, ne Dei timore poſtpoſito, & legum pœna, ac canonica ſuſpenſione non curatis, per ſordes vel pactiones illicitas pecunia, vel alia promiſſione quacumque procurante ſententias vel pronuntiationes quaſcumque ſibi in cauſis commiſſis dare vel proferre præſumant. Alioquin omnes contra facientes, ſalvis aliis pœnis a jure ſtatutis, excommunicationis ſententiam, quam ſcripto præſenti proferimus, incurrere volumus ipſo facto. *Idem.*

L X I I.

Item, ab omnibus Chriſti-Fidelibus utriusque ſexus, & præcipue perſonis Eccleſiaſticis ſortilegia, orationes, perverſas incantationes, ſeu quælibet alia maleficia fieri prohibemus. Si quis vero in prædictis forefactis ſe reum cognoverit, ab hujuſmodi pravo & perverſo uſu de cætero abſtineat cum effectu, & infra octo dies a propriis Sacerdotibus quærant, & recipiant pœnitentiam de commiſſis: alioquin omnes & ſingulas perſonas hujuſmodi pravos & perverſos actus committentes, & de jam commiſſis ſatisfacere negligentes, ac omnes eisdem conſentientes, vel etiam auxiliantes, ipſo facto excommunicationis ſententia, quam in his ſcriptis proferimus, volumus innodari. *JOHANNES.*

L X I I I.

Quia Patroni Beneficiorum Eccleſiaſticorum bona nonnunquam Rectoris defuncti auferre præſumunt, quæ potius occupare volentibus, defenſare tenerentur, ne de cetero talia attentare præſumant, diſtrictius inhibemus, ac ipſos Patronos, ſi ſecus fecerint, mandaverint, aut factum ſuo nomine ratum habuerint, ſuſpendimus ipſo facto a præſentatione Capellæ, ſeu cujuslibet alterius Beneficii, cui talem injuriam irrogarunt, & ſi in tali ſuſpenſione perſtiterint ultra tempus ad præſentandum definitum: interdicimus, ſicut debemus ex jure ad Nos per negligentiam devoluto, Rectorem inſtituere in eodem. *Idem.*

L X I V.

Item, quia plerumque plures Clerici a diverſis Patronis ad Beneficia in diſcordia præſentantur, ac unus Patronorum Clericum ab altero Patrono præſentatum capit, vulnerat, & occidit, ſeu alio ſuo nomine, ipſo Patrono hoc mandante ſuo nomine, factum ratum habente, unde ne tam deteſtabile vitium in noſtra civitate vel Diœceſi ultra ſibi locum vendicet, ſacræ approbatione Synodi ſtatuimus & ordinamus, qui in præmiſſis, aut alio ex eis notorie culpabilis repertus fuerit, ipſo facto a jure Patronatus perpetuo cadat, ſi quod ſibi competiit, & competere poterat in eodem.

L X V.

Item ſtatuimus, ut ſi Clericus ad Beneficium Eccleſiaſticum in diſcordia præſentatus ſuum adverſarium captivat, vel vulnerat, aut hoc fieri mandat, vel hoc ſuo nomine factum ratum habet, ipſo facto a jure cadat, ſi quod ſibi competiit, vel competere poterat in Beneficio illo, ad quod extitit præſentatus, ſalvis pœnis aliis contra tales malefactores & præcipue occiſores promulgatis & promulgandis. *Idem.*

LXVI.

LXVI.

Præterea Statutis *Provincialis Concilii* inhærentes, excommunicamus Clericos, Monachos, Canonicos fæculares & regulares univerſos, qui colligationes, conſpirationes, ſive confœderationes ullas fecerint, fidei vel juramenti interpoſita cautione, ſive in electionibus faciendis, ſive pro aliis quibuſcumque negotiis contra Canonicas Sanctiones: cum ex hujuſmodi colligationibus ſuboriantur diſcordiæ, quæ Eccleſiaſticam diſciplinam diſſolvunt, bona Eccleſiarum diſſipant, & pericula pariunt animarum. Volentes ex colligatione, conſpiratione, ſeu confœderatione hujuſmodi neminem obligari. Eadem quoque excommunicationis ſententia innodamus eos, qui conjurationes, conſpirationes, ſive confœderationes tales fecerint, vel fieri procuraverint, niſi ſine difficultate & dilatione qualibet ab invicem ſe abſolvant. Et quicunque detecti fuerint, confœderationes hujuſmodi attentare; ſi Monachi fuerint, vel Canonici regulares, de ſuis Monaſteriis tamquam membra putrida excludantur. Quia vero conſpiratores hujuſmodi occaſione utilitatis Eccleſiæ ſuæ vel Monaſterii in hujuſmodi facinoribus defendere ſe nituntur, omnes conſpirationes hujuſmodi, quæ occulte & ſine ſcitu & auctoritate Superioris eorum ſuæ cognitionis decretum interponentis attentatæ fuerint, ſub prohibitione prædicta decernimus comprehendi, cum alias eſſet verbis lex impoſita, & non rebus. *FREDERICUS ex Concilio Herbipolenſi.*

LXVII.

Eos, qui Dei timore poſtpoſito Clericos, ſeu perſonas Eccleſiaſticas occidunt, vulnerant, mutilant, proſternunt, capiunt, aut captos retinere præſumunt & ſententiam, quam incurrunt latam a Canone, non verentur, adjectione hujuſmodi pœnæ volumus coherceri, videlicet, quod Prælati, & Rectores Parochiarum in locis in quibus captivantes, & captivos detinentes ipſi degunt, & Clerici capiuntur, & captivi tenentur, ipſos captivantes, & captos tenentes excommunicatos denuntient publice ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, niſi poſtquam requiſiti fuerint, eos infra octo dies dimiſerint, & in locis, ubi capti Clerici, vel perſonæ Eccleſiaſticæ detinentur, tamdiu ſcientes ceſſent a Divinis, quamdiu in locis fuerint ſic captivi. Quodſi contra fecerint, tamquam eorum maleficiorum participes excommunicatos eſſe volumus ipſo facto. *FREDERICUS ex Concilio Herbipolenſi.*

LXVIII.

Nonnulli, qui ſe Eccleſiarum aſſerunt eſſe advocatos, non ſolum Eccleſias ipſas, ſicut tenentur, ab oppreſſionibus non defendunt, ſed Eccleſiarum ſuarum bona violenter diripiunt, ac perſonas ipſarum multipliciter inquietant. Et ſi advocatus quatuor pluresve filias habeat, quod eſt tamen intolerabile, omnes ſe repræſentant in direptione rerum Eccleſiæ, ſicque per hoc Eccleſiæ, unde ſperant auxilium, frequenter ſentiunt detrimentum. Quibus volentes ſalubri remedio providere, hac edictali conſtitutione ſanximus cunctos Eccleſiarum advocatos infra noſtræ civitatis, & Diœceſis terminos conſtitutos, cujuſcumque ſint præeminentiæ & ſtatus, ejuſdem juribus eſſe debere contentos, quæ ipſis ſeu eorum Anteceſſoribus fuerant conceſſa tempore, quo advocatiam ſuſceperunt, & Eccleſias, quarum advocati exiſtunt, defenſare ſtudeant, & manutenere pro poſſe. Et ſi plures filii aut hæredes alii uni advocato ſucceſſerint, ſolus in quem omnes concordant, aut major pars eorum, habeatur de cetero advocatus. Alioquin ſi negligentes in defendendo, & manutenendo perſonas, & jura ipſarum Eccleſiarum fuerint, vel remiſſi, hujuſmodi advocationis officio, eos eſſe privatos volumus ipſo facto. Et ſi quid ultra debitum ab ipſis Eccleſiis auferre, aut contra hujuſmodi conſtitutionis tenorem venire præſumpſerint, niſi infra menſem ipſis Eccleſiis reſtituerint, quod abſtulerunt, vel emendaverint, quod delinquunt, excommunicationis ſententiam in eos proferimus in his ſcriptis, & ad requiſitionem perſonarum Eccleſiæ injuriam paſſæ excommunicatos denuntiari mandamus. *Idem.*

LXIX.

Spoliatores ſtratarum, & raptores alios, qui tranſeuntes per vias, aut ſtratas publicas viduas, pupillos, peregrinos vel Scholares, aut Clericos ad ſtudium, vel

ad

ad curiam Romanam proficiſcentes, aut perſonas alias eorum bonis vi ſpoliant, ac eorum violentias, quæ perturbationem deſideratæ pacis inducunt, volentes de cetero coerceri, præter pœnas, quas eis ſacratiſſimæ leges imponunt, tali volumus noſtro feriente correctionis gladio pœna mulctari, ut tam ipſi, quam receptantes eos ſcienter, & dantes eis auxilium, vel favorem ipſo facto ſint nodo excommunicationis, quam ex nunc proferimus, innodati. *Idem.*

LXX.

Falſarios litterarum, ſeu Bullæ Summorum Pontificum, monetarum, & litterarum, ſigillorum noſtrorum vel judicum quorumcumque in his ſcriptis excommunicantes, eos, qui ſcienter receptaverint, aut eis præſtiterint, quominus capiantur, auxilium, conſilium, vel favorem publicum & occultum, præſentis conſtitutionis tenore ipſo facto eſſe volumus excommunicationis vinculo innodatos. *BERTHOLDUS.*

LXXI.

Begehardos quoque, & Beguinos ſe diſputationibus & erroribus involventes in vita, & habitu ſub fictæ ſanctitatis excellentia ab aliis hominibus diſcrepantes, quos *Viennenſe Concilium* damnat & reprobat, reprobamus. *Idem.*

LXXII.

Blaſphemias, & juramenta præſertim inconſueta a Clero extirpare cupientes, ea ſub excommunicationis, ſuſpenſionis, & pecuniariis, & aliis pœnis per Ordinarios, & Convicarios, & Officiales infligendis, fieri prohibemus. *Idem.*

LXXIII.

Permutationibus Beneficiorum nullum inferiorem Epiſcopo poſſe impertiri auctoritatem de jure, & tales permutationes factas ſine auctoritate Epiſcopi carere juribus declaramus: ipſas, ſi quæ factæ ſunt vel fuerunt, caſſantes, & irritas nuntiantes. *Idem.*

LXXIV.

Beneficiorum perpetuorum Fundationes, & inſtitutiones, quæ de auctoritate Ordinarii fieri debent de jure, in quibuscumque Eccleſiis, vel piis locis fiendas, inſtrumentis publicis, & authenticis conſcribi ſtatuimus, & firmari. Inſtrumenta quoque inſuper ſuper quibuscumque inſtitutionibus confecta, vel conficienda omnibus, quorum intereſt, oſtendi & communicari volumus, & mandamus. *Idem.*

LXXV.

Abuſum quarumdam Diœceſis noſtræ Eccleſiarum Collegiorum, & Monaſteriorum, ne quicquam quam jus utile, & neceſſarium eſt Eccleſiæ, per majorem, & ſaniorem partem Capituli, vel Collegii perficiatur, vel ſigillo Capituli ſigilletur, niſi omnes de Collegio conſentiant, deteſtatum per *Lateranenſe Concilium* deteſtamur: idem Concilium præcipientes firmiter obſervari. *Idem.*

LXXVI.

Cum membra ſine capite nihil agant, ſtatuta per quævis Capitula, vel Collegia Eccleſiarum noſtrarum Diœceſis ſine Prælatorum ſuorum conſenſu quibuſvis arduis, vel ſtatum Eccleſiarum tangentibus ordinata, vel quibus in ipſo actu adinſtar tutoris auctoritas Epiſcopi non acceſſit, declaramus, & decernimus non tenere: talia præſentibus irritantes: immo irrita nuntiantes, & de cetero fieri prohibentes. *FREDERICUS.*

LXXVII.

Clauſtra monialium omnibus, & maxime Clericis interdicimus: inhibentes ſub privatione honoris Abbatiſſis, Prioriſſis, & Magiſteriantibus omnibus Monaſteriorum noſtræ civitatis & Diœceſis, ne monialium aditum Clericis vel laicis præbeant, niſi ex manifeſta, & honorabili cauſa, ſive diſpenſatione ipſis in loco congruo & rato loqui habeant de honeſtis. *JOHANNES.*

LXXVIII.

Monachi & Moniales quicumque habitum deferant, ſecundum quod profeſſio eorum exigit congruentem, & de hoc ipſorum Prælati, & Prælatæ ſic provideant, ne ipſis ex negligentia pœnam debitam infligamus: maxime cum religioſi habitum ſuum contra præſentis conſtitutionis tenorem illicite deponentes, ſententiam Canonis contra tales prolatam incurrant. *FREDERICUS Argentinenſis Epiſcopus*

LXXIX.

Digitized by Google

LXXIX.

Præterea cum abdicatio proprietatis, & votum caſtitatis ſic ſint annexæ regulæ Monachali, quod contra ea nec Summus Pontifex conſueverit diſpenſare, ſub pœna privationis dignitatum, & honorum præcipimus Abbatibus, Abbatiſſis, & Prioriſſis, vel quocumque alio nomine cenſeantur, qui Monaſteriis, & Collegiis præeſſe noſcuntur, quod infra menſem a publicatione præſentium auferant ſubditis omnes reditus annuos, quos habent: alioquin ſi Prælati, & Prælatæ eorum hoc diſſimulaverint, eos ſuis privabimus dignitatibus, aliis ibidem ſubſtituendis, qui velint & valeant idem proprietatis vitium extirpare. Item quod quodcumque peculium in clauſtris, & extra, omnibus Religioſis infra dictum menſem penitus auferatur. Peculium autem dicimus puſillas res in veſtibus, & clenodiis, & alias mobiles, quas tenent, & recipiunt præter licentiam rationabilem Prælatorum: quæ omnia & ſingula undecumque veniſſe noſcantur ad proprietatem ſolius Monaſterii pertinebunt. Quicumque autem inventi fuerint proprietarii, licet in ægritudine pœnituerint, juxta Statuta Canonica morientes non tradantur Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Sed cum rebus hujuſmodi in ſterquilinio ſubterrentur. *Idem.*

LXXX.

Item præcipimus Abbatibus, Abbatiſſis, & quocumque alio nomine cenſeantur, qui Monaſteriis, & Collegiis præeſſe noſcuntur, ſub pœna privationis dignitatum ſuarum, ut quilibet habeant carcerem bene firmatum infra Monaſterii muros ad recipiendum, & præſervandum ibidem ſuos Monachos, & Moniales, & alias perſonas regulares incorrigibiles & pertinaces. *Idem.*

LXXXI.

Item diſtricte præcipimus omnibus Monachis & Monialibus, ac perſonis regularibus quibuscumque, ac etiam Clericis ſæcularibus in Monaſteriis præbendatis noſtræ civitatis & Diœceſis, ut Abbatibus, & aliis Prælatis ſuis obedientiam debitam exhibeant, & mandatis eorum licitis, & honeſtis pareant reverenter: alioquin a Nobis & noſtro Officiali, per excommunicationis ſententiam eorum pertinaciam, ſummaria de hoc cognitione præhabita, decernimus compeſcendam. *Idem.*

LXXXII.

Item ſub pœna ſuſpenſionis, & privationis dignitatum inhibemus Abbatibus, Abbatiſſis, Præpoſitis, Prioriſſis, & Prælatis Monachorum, & Monialium noſtræ civitatis & Diœceſis, ne in delictis æqualibus inæqualiter punire præſumant ſuos ſubditos delinquentes: ut talis correctio, vel pœna nec ex favore, vel odii fomite, ſed ex radice caritatis procedere potius videatur. *Idem.*

LXXXIII.

Inſuper omnes Perſonas Regulares, & ſæculares cujuſcumque ordinis, ſexus, vel conditionis exiſtant, quæ ſeras, vectes, vel hoſtia clauſtrorum quorumcumque, aut carceres, & præcipue monialium de cetero violenter infringere præſumpſerint ſcripto præſenti excommunicamus. *Idem.*

LXXXIV.

Item, qui tractant & adminiſtrant negotia Monaſteriorum, teneantur ad minus bis in anno Abbati, Prælato, Abbatiſſæ ſive Prælatæ ſtrictam computationem facere de receptis pariter & expenſis: Prælati quoque, & Prælatæ hujuſmodi, quibus adminiſtrationem temporalium in Monaſteriis committimus, vel commiſimus, de receptis & expenſis computent diligenter ad minus ſemel in anno Nobis, vel ei, quem duxerimus, deputandum. *Idem.*

LXXXV.

Item, ſi qui Monachi, vel Moniales, aut quicumque alio religionis ordine cenſeantur, in lapſum carnis inciderint, de quo convinci poſſint, vel locus non ſit infitiationi, tales ex hac noſtra ſententia fructibus Præbendarum ſuarum ex nunc privamus: inſuper loco & voce in electione careant, & ineligibiles in poſterum videantur, quouſque per Nos, vel Epiſcopum, qui pro tempore fuerit, & eorum Abbatem & Abbatiſſam, aut alios Prælatos Monaſteriorum poſt condignam pœnitentiam fuerint reſtituti, vel etiam reſtitutæ. *Idem.*

Digitized by Google

LXXXVI.

Item cum Monachi & Moniales ; ac aliæ Perſonæ Regulares non habeant perſonam ſtandi in judicio , nec ſe obligandi habeant aliquam poteſtatem , & ſe tamen obligent de facto frequenter : ne id de cetero faciant , diſtrictius inhibemus, contractus per eos initos decernimus non valere. Si qui vero Officiati vel Officiatæ pro neceſſitate ipſorum opus habuerint contrahendi , non faciant, niſi de Prælatorum ſuorum conſenſu , vel conventuum eorundem. Volentes nihilominus,& præcipimus diſtricte, ut Officiati,& Officiatæ contra formam hujuſmodi contrahentes , & ſe obligantes, officiis ſuis priventur. Contractus etiam ab officiatis Monachis, & Monialibus contra præmiſſa initos, irritos nunciamus. Propterea perſonas hujuſmodi, ſcilicet ſimplices regulares citari, moneri, & alias vexari in judiciis prohibemus , quicquid contra hoc factum fuerit, irritum decernentes : imo non ſolum trahentes eos in judicium,ſed & Judices, Notarios, & Sigilliferos, contra hæc facientes , Monaſterio , cujus perſona vexata fuerit , ad expenſas , & intereſſe decernimus obligari. *BERTHOLDUS.*

LXXXVII.

Pro reformatione morum in Monaſteriis feminarum noſtræ Diœceſis ad perpetuam memoriam ſui duximus ſtatuendum. In primis omnes receptas in Collegiis Monaſteriorum in *Eſchowe*, in *Sindeſſperg*, & Sanctum Johannem juxta Saberniam , & in *Bibelies* Ordinis Sancti Benedicti veras Monachas , & in *Hoenburg* , & in inferiori Monaſterio Ordinis Sancti Auguſtini veras Canonicas Regulares Religioſas dicimus,& declaramus , & habere Ordines per Sedem Apoſtolicam approbatos , hæcque apud eas eſſe & fuiſſe hactenus obſervata , & quod , poſtquam ad annos pubertatis venerint, ad profeſſionem teneantur : & ſi ſtant per tempora juris , tacite cenſeantur profeſſæ, prout de veris Monialibus, & Religioſis in Canonibus eſt decretum: & quod ad ſubſtantialia religionis , ſcilicet obedientiam, & carentiam proprii , & continentiam de neceſſitate ſalutis omnimode teneantur, nec eis liceat ad ſæculum remeare. Et hoc dicimus, ſtatuimus, & declaramus, & prædictis Monaſteriis perpetuo obſervandum. In Monaſteriis vero *Eyſcheim* & *Andlache*, quæ in horis Canonicis ſervant Ordinem Sancti Benedicti , & in Monaſterio Sancti Stephani , quod in horis Canonicis ſervat Ordinem Auguſtini , quæ ſe aſſerunt ab eo tempore, cujus contrarii memoria hominum non exiſtant , ſubſtantialia ordinum non obſervaſſe , declarationem hujuſmodi cauſa melioris deliberationis omittimus de præſenti , ſuadentes eis , ſed propter bonum pacis , pro nunc ſub nulla pœna præcipientes , ut ſubſtantialia ordinum ſtudeant obſervare, choreas quoque omnibus dominabus quorumvis Monaſteriorum noſtræ Diœceſis , & ſpecialiter in publico , ſcilicet ſtubis virorum , quæ dicuntur *Trinckſtuben*, & in curiis,& ſolemnitatibus, quæ fiunt pro haſtiludiis , & ſponſalibus , diſtricte inhibemus. Prælata vero in hujuſmodi ſtubis,& curiis manifeſte chorizans deinceps excommunicationis, ſubdita vero ſuſpenſionis per unum menſem a perceptione Præbendæ ſententias eo ipſo incurrant. Præterea variorum zendaliorum, & ſerricorum forraturas prædictorum ſex Monaſteriorum Dominabus , quas profeſſas eſſe decrevimus , omnino interdicimus , in Prælatas eorundem Monaſteriorum hujuſmodi forraturis deinceps utentes , excommunicationis, in ſubditas vero, ſuſpenſionis a perceptione Præbendarum tamdiu, quouſque depoſuerint , & non utendo talibus in manus Prælatæ pro fidei promiſſione caverint , octo dierum monitione præmiſſa, in his ſcriptis ex nunc, ut ex tunc ſententias proferimus. Prælata quoque hujuſmodi ſubditis ſuſpenſis Præbendas miniſtrans, vel in quantum in ſe eſt, miniſtrari permittens , in excommunicationis ſententiam incidat ipſo facto. Quamvis autem aliquæ perſonæ prædictorum trium Monaſteriorum in *Erſcheim* in *Andelache*, & Sancti Stephani forraturis hujuſmodi uſæ ſint ab antiquo , & ob hoc non utamur contra eas pœnis hujuſmodi de præſenti : ipſis tamen hujuſmodi ſumptuoſæ ſuperbiæ prohibemus abuſum , & maxime Dominabus Sancti Stephani , quibus per Abbatiſſas ſuas,quamvis non ſub pœnis prohibitum hoc invenimus ab antiquo : forraturas zendaliorum non nigri coloris. Item ornatum

extra

extra mittentem, qui dicitur *uſſum am gebrauenſel*. Item appropendicias manicarum, quæ dicuntur *Luſſum* excedentes manicas tunicæ inferioris. Item alias veſtes de novo parandas, quam nigri vel bruni coloris eiſdem Dominabus prædictorum trium Monaſteriorum ſub pœna excommunicationis præſentibus inhibemus. Egredientes autem monaſteria abſque Prælatæ licentia, vel Prælatis verbis contumelioſis inſultantes, prout plerumque fieri didicimus, per ipſas Prælatas tamdiu a perceptione Præbendarum ſuſpendantur, quouſque ad Prælatæ gratiam humiliter venientes hujusmodi reatum emendent. Sententias autem ipſarum Prælatarum hujusmodi ſuſpenſionis tam in Clericos, quam in Dominas eis ſubjectas pro ipſorum culpis & negligentiis latas vel rite ferendas, uſque ad ſatisfactionem condignam faciemus diſtrictius obſervari. Prælatæ autem, ſi in convictione hujuſmodi exceſſuum, præſertim in ſeipſas, & per conſequens in ipſarum Monaſteriis commiſſorum fuerint negligentes, ſuſpenſæ ab adminiſtratione Prælationum poterunt merito formidare. *FRIDERICUS ex Concilio Herbipolenſi.*

LXXXVIII.

Quidam crudeles homines dum ad forum Eccleſiaſticum, de quibus etiam merito habet cognoſcere, ab actoribus evocantur, nullius auctoritatis, qua dicitur: *Qui honorat Miſſum, mittentem honorat*, immemores exiſtentes, Nuncios Eccleſiaſticorum Judicum, citationes & excommunicationes, vel alias judiciales litteras, ſeu mandata deferentes, verbis opprobrioſis, & quandoque diris verberibus, quoſdam captivantes, alios interdum ſuis rebus ſpoliantes, multipliciter afficiunt, ac perturbant, & impediunt citationem, & mandatorum executionem in non modicam Eccleſiæ libertatis contumeliam & jacturam. Conſiderantes igitur tales per Statuta *Concilii Herbipolenſis* eſſe excommunicatos, & malitiis hominum non eſſe aliqualiter indulgendum: ita decrevimus ſtatuendum. Poſtquam reus, præmiſſa de hoc ſummaria cognitione, convictus fuerit Judicis nuntios: litteras, vel mandata judicialia deferentes per ſe, vel per alium verberaſſe, ſpoliaſſe, vel etiam captivaſſe, aut actor in cauſa recognitionis fuerit convictus modo, quo ſupra, ſimilia per ſe, vel per alium perpetraſſe, uterque, ac omnes alii, quos conſtiterit nomine & occaſione cauſarum talia præſumſiſſe, uſque ad condignam ſatisfactionem læto & judicibus exhibendam, excommunicationis ſententia percellantur, & eorum terræ, & in quibus degunt, ſupponantur Eccleſiaſtico interdicto. *JOHANNES.*

LXXXIX.

Quia quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem nimiam citari non poſſunt perſonaliter, quidam etiam in caſtris habitant, ita quod nulla poteſt ad eos citatio pervenire. Ideirco juxta *Concilium Moguntinum* provida & neceſſaria deliberatione ſtatuimus, ut contra tales citationis edictum tribus diebus Dominicis in Miſſa publica apud ipſorum Parochialem Eccleſiam, vel ſi Parochialis Sacerdos juſtam timoris cauſam ſuo juramento oſtenderit, in Eccleſia Cathedrali ſolemniter publicare. Et ex nunc contra hujuſmodi, ac ſi perſonaliter citati fuerint, procedere, ne ex malitia ſua valeant commodum reportare. *FREDERICUS.*

XC.

Generales citationes de cetero fieri prohibemus. Statuimus, ne quis Judex Eccleſiaſticus ſub generali clauſula ita ſcribat: *quos lator præſentium vobis nominaverit*, prohibentes Sacerdotibus, ne mandata talia exequantur. Nos enim tales citationum & commiſſionum litteras decernimus eſſe nullas. *Idem.*

XCI.

Sub pœna excommunicationis omnibus Sacerdotibus & aliis Clericis prohibemus, ne mandata vel citationes quorumcumque Judicum delegatorum, vel ſubdelegatorum recipiant, vel etiam exequantur, niſi juſſo, reſcripto authentico, ſive jurisdictionis Bulla Papali, vel alio ſigillo authentico ſignato, & cum ex hoc litteris, quæ *vidimus*, appellantur per Officialem civitatis curiæ noſtræ ſub hæc decretis, & ſigillo ejuſdem civitatis ſigillatis, & eorundem reſcripti *vidimus*, ac mandatorum ſuſceptorum a copia ſibi retenta. *Idem.*

XCII.

Quia perſonæ Judicibus, quibus auctoritate Sedis Apoſtolicæ cauſæ committi valeant, & loca, in quibus procedere, & ad quæ partes citari debeant, per nova jura ſunt expreſſa & limitata: idcirco omnibus Rectoribus & Sacerdotibus noſtræ civitatis & Diœceſis, ſub pœna excommunicationis firmiter inhibemus, ne ſi quando Judicum delegatorum, vel ſubdelegatorum mandata ſuſceperint, quibus aliquæ perſonæ citari mandantur, vel ſi alias de ipſorum Judicum jurisdictione, vel alia de cauſa antedicta mandata de jure ſubſiſtere valeant, veriſimiliter dubitaverint, illa nullatenus exequantur, ſed ſuper eis Vicarium, vel Officialem noſtrum, qui tempore fuerint, requirant, & de ejus conſilio dictæ executioni ſuperſedeant, aut ſi juſſerint, exequantur. *BERTHOLDUS.*

XCIII.

Proceſſum quondam Domini JOHANNIS Prædeceſſoris noſtri de ſalariis Advocatorum, Procuratorum, & aliarum perſonarum, Curiarum noſtræ, & Archi Diaconorum noſtrorum præcipimus obſervari. *BERTHOLDUS.*

XCIV.

Evitantes Judiciorum Eccleſiaſticorum & ſubditorum noſtrorum curiarum abuſus, ſcilicet, quod frequenter citationes & monitiones ad certos & nominatos dies .... primo dies Dominicus infra hebdomadam, qua terminus citationis occurrit, Plebanis præſentantur, & per ipſos diebus privatis publicantur, citatis tunc circa rem rusticam occupatis, de curialium, & aliorum ſapientum conſilio ſic duximus ſtatuendum, quod nulla deinceps citatio, vel hujuſmodi monitio ad nominatum diem concepta per quemquam Plebanorum, niſi ante diem Dominicum proximum terminum citationis vel monitionis præcedentem, vel ſaltem in ipſo die Dominico ante ſententiam publicæ Miſſæ præſentata fuerit, & poſtea ad minus trium dierum intervallum habuerint, quomodolibet publicetur, Plebanus vero contrarium faciens, qualibet vice pœnam decem ſolidorum ad fabricam Eccleſiæ noſtræ Argentinenſis ſolvendorum incurrat, & nihilominus citato vel monito ad damnum vel expenſas, quas hac occaſione pertulerit, teneantur. Orta autem diſſenſione circa præſentationem litterarum inter portitores & Plebanos, Plebanorum credi volumus juramento. Nullus autem Sigilliter citationes vel monitiones hujuſmodi in ſabbatho, vel quarum data eſſet in ſabbatho, cum terminus ſit in ſcripti hebdomada, ſigillare præſumat. Alioquin ad damna & expenſas teneantur citato. Portitores autem hujuſmodi deferentes citationes vel monitiones ad minus feria ſexta ab Argentina recedant. Qui contra præmiſſa fecerint, factas non tenere decernimus, nec artare citatum. Sententias vero contra præmiſſa latas, contra Plebanos non exequentes hujuſmodi per Nos vetitas citationes & monitiones, aut contra tales citatos vel monitos, ex nunc volumus & decernimus non tenere. Ac Officialem quemlibet contra præmiſſa ſcienter procedentem, & contra quem tam inique proceſſum fuerit, ad expenſas & intereſſe teneri. *Idem.*

XCV.

Quia Procuratores Curiarum pro litterarum executionibus multa ſumentes, portitoribus exequentibus, qui labores & pericula ſuſtinent, avaritia canina nullam vel quaſi minimam tribuunt portionem: ad hæc ut legationes haberi valeant contra morem ſolitum portitores, ſtatuimus & præcipimus, quod eiſdem portitoribus de qualibet littera executioni mandata per eos ad minus unus obulus aſſignetur. Portitor vero minus recipiens vel ſubtractionem portionis ſuæ ſibi factam ſubticens, & Officiali non revelans, pœnam carceris ſuſtinebit. Procurator autem contra hæc excedens, & portionem hujusmodi portitoris ſubtrahens, tamdiu a procuratione, & omnibus conſiſtoriis excludatur, quouſque pro qualibet vice unam libram denariorum Officiali perſolvat, pro media parte ſuis, & pro alia media aliorum curialium uſibus profuturam. *Idem.*

XCVI.

Cum nonnunquam pro concione etiam non communicantium multitudo vexetur: circa hoc ſic duximus ſtatuendum, quod in nulla citatione pluſquam

ſex

ſex perſonæ pro communione citentur, nec detur citatio talis, niſi eam impetrans ſe intellexiſſe veraciter citandos, excommunicato in citatione expreſſo communicaſſe prius, notario per fidem nomine juramenti. De quo, ſi de hoc antequam factum fuerit, contentio oriatur, tam impetrans, quam Notarius jurare corporaliter teneantur: alias Judex habeat pro non facto. Citatæ etiam pro concione, ſi Plebano ſuo de non communicando eidem excommunicato ante abſolutionem in caſibus illicitis fidem dederint nomine juramenti, & hoc ſub ſigillo Plebani per nuntium etiam ſimplicem ad terminum etiam citationis tranſmiſerit, & veniendo ad judicium, vel ad Procuratorem mittendo ſint excuſati: ita quod contra eos procedi non debeat, neque poſſit. Citationes autem participantium contra præmiſſa faciendas cum ſubſecutis proceſſibus, ac ſententias contra præmiſſa ferendas decernimus non tenere, nec non vexato contra præmiſſa adverſarium ad expenſas, & intereſſe teneri, cui adverſario ad hæc refundendum procurare impetrans teneatur. *Idem.*

XCVII.

Quia periculoſe interdicta pro penſionibus, & pecuniarum, & debitorum ſummis contra conſtitutionem BONIFACII Papæ octavi, qui hujuſmodi interdicta irritat ipſo jure, proferuntur frequenter. Nos hujuſmodi interdicta omnia pro pecuniariis debitis, cenſibus, vel penſionibus lata vel ferenda, ſive per delegatos Sedis Apoſtolicæ, ſive per quemcumque Officialem, declaramus virtute dictæ conſtitutionis (*a*) populis penitus eſſe nulla. Inhibentes omnibus, & Sacerdotibus, omnique Clero, ne hujuſmodi interdicta de cetero curent, vel in periculum animarum ſuarum obſervent ſententias, & proceſſus in quovis talia non obſervantes, ob hoc latos, vel ferendos irritos decernentes, omneſque hujuſmodi impetrantes interdicta tam adverſariis, quam gravatis Eccleſiis ad expenſas intereſſe teneri. Præmittimus autem, ne Divinum Eccleſiæ ſubtrahatur officium, ut ſi qui debitores hujuſmodi penſionis, & cenſuum Eccleſiarum, & piorum locorum, pro eo, quod non ſolvunt, in excommunicationum, & omnium aggravationum ſententiis, ſervatis juxta morem curiarum debitis intervallis, per tres menſes ſorduerint animo indurato, Judex quoque, & Dominus temporalis hujuſmodi excommunicatum, requiſitus per Judicem Eccleſiaſticum, ut in ſubſidium juriſdictionis Eccleſiaſticæ illum ad redeundum ad Matris Eccleſiæ grenium ſua temporali juriſdictione compellat, qui hujuſmodi ſubditum non curaverit exhibere, contra hujuſmodi Dominos, vel temporales Judices, propter eorum contemptum, & maxime in loco eis ſubjecto, ubi excommunicatus degit, per interdicti ſententias procedatur. *Idem.*

XCVIII.

Ne actus judiciales curiarum deluſorii reddantur, præſertim cum per appellationes, vel alias ad Superioris conſiſtoria deferuntur abuſum ſignaturarum, quæ in ſpatio actorum ſignantur, per quas ipſa acta confunduntur, & quibus ſignaturis alibi non creditur, deteſtantes, ſtatuimus, quod litis conteſtationes, concluſiones, & alii actus principales, non in ſignaturis, ſed in ſpecialibus actis & ſigillatis ponantur, nec Judex recipiat, niſi hujuſmodi actus in proceſſibus inveniat ſigillatos. Quamvis autem prorogationes terminorum, & ſuſpenſiones ſignari valeant in ſpatio: ſignaturas tamen hujuſmodi fieri contra unam partium abſentem tamquam contumacem, altera hoc petente, niſi de ſignatura hujuſmodi ſigillatus judicii oſtendatur receſſus. (*b*) *FREDERICUS.*

XCIX.

Quia quædam in quibuſdam partibus conſuetudo, immo potius corruptela deteſtabilis obſervatur, videlicet, quod tam laicus, quam Clericus in lecto ægritudinis conſtitutus, ultra quinque ſolidos uſualis monetæ, vel aliam ſummam juxta illius loci conſuetudinem limitatum, nec piis locis, quam perſonis Eccleſiaſticis pro animæ ſuæ remedio, & ſalute aliqua poſſit ordinare legata: conſiderantes prædictam conſuetudinem Sacris Canonibus, & ſæcularibus etiam legibus obviare: cum nihil ſit, quod magis hominibus debeatur, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſtylus exiſtat; eamdem conſuetudinem Deo odibilem

(*a*) *lege:* Papalis (*b*) *Forte deeſt:* prohibemus.

animabus, & bonis moribus inimicam, auctoritate hujus Sacræ Synodi penitus reprobamus: firmiter ſtatuentes, ut unicuique, quem jura a teſtamentorum non prohibent factione, in ſanitate, vel lecto ægritudinis conſtituto legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſuis ſibi a Deo collatis circa pia loca, & perſonas Eccleſiaſticas, dummodo ſuos hæredes contra ſanctiones legitimas non prætereat, libera ſit facultas: volentes,& præcipientes, ut per univerſos Prælatos, & Judices Eccleſiaſticos omnes Clerici, & laici impedientes defunctorum legata,ſeu ultimas voluntates per excommunicationis in perſonas interdicti in loca ſententias, octo dierum monitione præmiſſa, ferendas ab hujuſmodi impedimentis deſiſtere compellantur. *BERTHOLDUS.*

C.

Cum nonnulli Clerici executores largarum eleemoſynarum, quæ pro anima pauperibus erogari tenentur, hujuſmodi diſtribuenda mendicantibus diſtribuunt conſanguineis,vel amicis, imo quandoque, quod deterius eſt, uſurpare ſuis uſibus non formidant: præſenti decreto ſtatuimus tales executores non liberari, nec eis, quod ſatisfecerint, concedi; niſi hæc publice diſtribuant, loci etiam Plebano ſciente. Plebani etiam hujuſmodi negligentias ad Nos deferant, ſi Divinam, & noſtram velint effugere ultionem. *Idem.*

C I.

Item inhibemus, ne de cetero aliqua Religioſa ſæculariſve perſona ſe auctoritate diſpenſandi, abſolvendi, aut alio quovis modo Nobis ratione dignitatis Pontificalis,vel jurisdictionis a jure conceſſa, & ſpecialiter reſervata aliqualiter intromittat, vel eadem auctoritate quovis modo utatur, niſi cui Nos eamdem auctoritatem, ſicut opportunitas ſuaſerit, in parte, vel etiam generaliter duxerimus licite committendam, & qui de hoc ſe oſtendat noſtris patentibus præmunitum.

CII.

Item indulgentias quibuſvis perſonis Argentinæ conceſſas, ut in earum domibus poſſint celebrari Divina, præſentibus revocamus. *Idem.*

CIII.

Jus & conſuetudinem Eccleſiæ noſtræ Argentinenſis ab antiquo ſervatam ſcilicet,quod & qualiter decedentes Clerici ſaltem fertonem legare Epiſcopo teneantur, inviolabiliter præcipimus obſervari. *Idem.*

CIV.

Poteſtatem diſpenſandi, abſolvendi, & ſi ratio exegerit invitandi, interpretandi, & corrigendi ſuper Statutis Synodalibus præmiſſis Nobis ſpecialiter reſervamus.

C V.

Sigillifero autem curiæ noſtræ, ut has noſtras conſtitutiones, & quoslibet notabiles proceſſus noſtros in uno libro conſcribi faciat, & in curia noſtra continue conſervari, ut ad illum, cum opus fuerit, habeatur recurſus, diſtricte mandamus. *Idem.*

CVI.

Omnibus quoque Abbatibus, Abbatiſſis, Prioriſſis, Præpoſitis, Prioribus, & aliis Collegiatarum noſtrarum Eccleſiarum,vel Monaſteriorum Prælatis, omnibus Archi-Presbyteris, ut hujuſmodi noſtra Statuta in ſcriptis recipiant infra duos menſes, & Archi Presbyteris ſuis Confratribus publicent bis in anno, in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub pœna excommunicationis firmiter præcipiendo mandamus.

Martene. Theſauri Anecdotorum Tom. IV. a pag. 529. ad 555.
Ex MS. Bibliothecæ Argentoratenſis.

MENTIO SYNODI RATISPONENSIS

ANNI MCCCCXXXV.

CONRADUS Epiſcopus Feria IV. poſt Dominicam *Jubilate* Synodum ordinariam celebravit.

Andreas Ratisponenſis in Chronico Bavariæ ad annum MCCCCXXXV.

An-

Digitized by Google

Anno Chriſti MCCCCXXXVIII. Eugenii IV. Pp. VIII. Regno vacante.

Copia Littere, in qua THEODORICUS, Archi-Epiſcopus Moguntinus, ſcribit Suffraganeis deliberate ſuper aliquibus articulis, per Papam & Concilium miſſis; & quod reſpondeant.

THEODORICUS, (&c.) GRATAM ET SINCERAM COMPLACENDI VOLUNTATEM, REVERENDE PATER ET AMICE CARISSIME; NEC NON HONORABILES IN CHRISTO NOBIS SINCERE DILECTI.

INter ceteras noſtri Paſtoralis Officii ſollicitudines iſtam, qua pax, & Eccleſie Sancte Romane unitas, reformationisque tam in capite, quam in membris proſecutio poſſent conſervari, minimam minime reputamus. Quare niſi ſalubri preveniatur remedio, gravem ſuboriri veremur ſciſſuram, ultra quam calamo perarare valemus populo Dei diſpendioſam.

Sane cum nonnullis defluxis diebus Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus EUGENIUS Papa modernus Nobis, noſtrisque S. R. I. Coclectoribus, Sacri *Baſilienſis* Concilii ad civitatem *Ferrarienſem* ex cauſis in Bulla Sanctitatis ſue expreſſis Nobis exhibita translationem inſinuari, Nosque requiri fecerit, quatenus ad Concilium Ferrarienſe per Sanctitatem ſuam indictum, nos duceremus conferendos; porro Inclita Germanie Natio in Sacra Baſilienſi Synodo collocata pridie Nobis intimavit, qualiter hujusmodi translatio ad civitatem *Ferrarienſem* predictam facta, etiam contra S. Concilii *Baſil.* Decreta, dictarum pacis, unitatis & reformationis nimium foret deſtructiva, ordinarie authoritatis turbativa, & quod ſeverius commemorabant, hujuſmodi translatio tanti ſit diſcidii, quod ſpes totius reformationis jam facte & faciende ceſſaret, abuſus Romane Curie exuberanter ſuccreſceret, & conſequenter plurima pericula, maximamque ignominiam in Germanie partibus germinarent; Preterea Natio ſupradicta Nos debita requiſivit inſtantia, quatenus decretata in Sacro *Baſilienſi* Concilio ſuper ſublatione reſervationum, propter quam cuilibet Ordinariorum Beneficia in Dioceſi ſua vacantia libere incumberet conferre (quibus etiam decretis cautum exiſtit, quod ibi cauſe debeant tractari, & terminari, ubi originem aſſumpſerunt, quodque non omiſſo medio ad Papam, ſed ad Ordinarium immediatum provocari debeat; quodque ejuſmodi Decreta auctoritatem Superiorum conſervarent, caritatem in inferioribus corroborarent, & innumeris periculis & abuſionibus obviarent) gratanter acceptare, per noſtram Metropolim inſinuare & publicare, ipſumque Sacrum *Baſil.* Concilium manutenere, & favoribus noſtris aſſiſtere oportunis, uſque de ordine & modo, quibus Sanctitati ſue dicti Domini noſtri, aliiſque Prelatis propter annatarum ſubtractionem competens fieret proviſio, aviſare dignaremur; prout hec per dicte Nationis venerabilem Oratorem *liberioribus verbis* exiſtunt deducta. Et quis eſt, qui harum rerum magnitudinem non ponderabit! rem itaque tam grandem, tamque arduam intactam relinquimus, majori & celebriori digeſtione pertractandam.

Maturo igitur cum nonnullis doctis, devotis, & fidelibus noſtris dilectis, ad id ſignanter evocatis ſuper premiſſis prehabito conſilio, arbitrati eramus expedire, ad vos, aliorumque noſtrorum Suffraganeorum, nec non eorundem Capitulorum preſentiam atque notitiam, premiſſa ſub compendio perferre; poſt digeſtam deliberationem, de harum morarum, conſulta veſtra, quid circa premiſſa agendum, & concludendum finaliter exiſtat, Nobis die ſubnotato communicanda expetere, & explorare. Et quoniam hanc rem, celerem deſiderare expeditionem nemo eſt, qui non animad-

ed by Google

madvertat ; quare, ut antelatum eſt , certum diem, videlicet Dominicum, quo in Eccleſia Dei *Judica* cantatur, proximo quadrageſimali tempore futurum , Venerabilibus, & Nobis dilectis, Decano, & Capitulo Eccleſie noſtre *Maguntine* , Cleroque univerſo civitatis ejuſdem decrevimus indicendum, cum intimatione, quatenus hoc die, cum ceteris ſequentibus diebus Nobiſcum conveniant , & conſtituantur in civitate *Maguntina*, inibi quid circa premiſſa agendum , pertractaturi, & conſulturi. Nec breviorem terminum pretigere conveniebat , pretextu electionis Romanorum Regis , in Ceſarem Deo propicio promovendi, Nobis impeditis.

Quare veſtram exhortamur caritatem, in viſceribus Domini Noſtri JESU Chriſti exorantes , ut ſollicitudo veſtra cum Capitulo, doctis & Clericis Eccleſie veſtre convenire, & que ſuperius expoſita ſunt , & ipſa quomodolibet tangentia mature, & fideliter pertractare ; quidve deceat, quidve in his dedeceat , examinare, & demum concludere velit, quod in hac re felicius fuerit amplexandum. Nos die ſuperius commemorato de hujuſmodi veſtris intentionibus pertractatis, deliberatis, & concluſis, in quo etiam finaliter exoptatis reſidere , ad ſuprad. civitatem *Maguntinam* per fideles, & conſtantes veſtre caritatis oratores certificando, dictosque veſtros oratores eatenus deputando, & fulciendo, quatenus ſi aliquid per Nos , alios Suffraganeos noſtros , quibus ſimilia denunciavimus, aut eorum Ambaſiatores , noſtrumque Clerum ſupradictum , tempore & loco predictis foret pertractandum , determinandum, & concludendum circa premiſſa, & ipſorum quodlibet, ob mandati defectum omitti non oporteat ; ymmo verius ſine more diſpendio proſequatur, quod Canonicum, honeſtumque, & viſum fuerit expedire pro populo Dei , ad laudem Omnipotentis Clementie, atque Nobis ad complacenciam valde gratam. Super quibus omnibus veſtrum efflagitamus in ſcripto reſponſum.

Datum in Caſtro noſtro *Aſchaffenburg*. XXI. die menſis Februarii. Anno Domini MCCCCXXXVIII.

Ex Tomo IV. Codicis Diplomatici Gudeniani pag. 232.

Anno Chriſti MCCCCXXXVIII. Eugenii IV. Pp. VIII. Alberti II. Reg. I.

MISSIVE Domini Archi-Epiſc. Moguntini

ad Auguſtanum, Argentinenſem & Curienſem Epiſcopos cum copiis Appellationis, Proteſtationis & Unionis Inſtrumentorum intercluſis.

GRatam in Chriſto complacendi voluntatem Reverende Pater, Amice cariſſime ! ſatis liquide ex ſcriptis noſtris , Veſtre Paternitati dudum de menſe Februarii factis, illiusmodi dira & diſcidii materia, que inter Sanctiſſimum in Chriſto Patrem & D. N. D. EUGENIUM Papam QUARTUM ex una: nec non Sacroſanctum *Baſilienſe* Concilium, partibus ex altera, ſuſcitata exiſtit, alias proch dolor! plus noto, nato innotescere potuit, amaritudinem hoc pretextu animum noſtrum perfulgentem habunde demonſtrantibus, & non immerito; cum hec res Eccleſiaſticum ſtatum veriſimiliter innumeris commovere diſpendiis, & populi ſalutem Chriſtiani impedire conſpiciatur.

Idcirco certum terminum videlicet diem Dominicam, qua in Eccleſia Dei *Judica* decantabatur proxime preterita, veſtre caritati , pariter & aliis noſtris Suffraganeis inſinuavimus, exhortatique fuimus, quatenus hoc die veſtros conſtantes & litteratos viros *in Maguntiam transmitteretis*, inibi cum aliis, dicto die ad hujuſmodi locum evocatis intereſſendum, atque in re tam ardua pertractandum & concludendum, quod neceſſarium foret, & oportunum.

Et

Digitized by Google

Et quia pluribus aliis ad eundem locum predicto die ſuos notabiles Oratores mittentibus, vos reperimus, de quo ſatis miramur, nec veniſſe, nec miſiſſe, ideo cum his, quorum copia illuc erat, id quod expedierat, pertractatum fuit & concluſum. Ubi inter cetera exhibita hec fuere, que preſentibus inſeruntur, & per Nos veſtre Caritati transmittuntur; que ſiquidem potiſſime per noſtros Coelectores, ſuper electione Romanorum Regis noviſſime *Franckfordie* conſtitutos, digeſta fuerunt, fabricata & concluſa. Unde, cum hujuſmodi proteſtationis, & unionis effectus claudere preſtolatur quosvis, adherere Nobis, ipſisque Coelectoribus noſtris ſatagentes; ſitque Nobis creditum, ea ipſa per noſtram etiam Metropolim publicare, & vota eorum, qui ſcuto *Proteſtationum*, & *Unionum predictarum* cupierint manuteneri, vigilanter explorare, vobis earundem copiam duximus mittendam, atque inſinuandam.

Quocirca veſtram deprecamur Caritatem, nec non eandem Metropolitica requirimus auctoritate, quatenus una cum Coelectoribus noſtris antetatis, atque Nobis, Vos, veſtrumque Clerum univerſum, veſtreque ditioni ſuppoſitos ſtatus etiam cujuſcumque, proviſioni noſtre hujuſmodi ſubjugare, ſub umbra & viribus earum reſpirare, Nosque, prout antelatum eſt, de hujuſmodi veſtra, veſtrorumque intentione quantocius certificare velit. In quo Deo obſequium vos arbitramur exhibere, & facietis nobis complacentiam, vicaria exhibitione rependendam.

Datum *Aſchaffenburg.* VII. Aprilis, anno Domini MCCCCXXXVIII.

Ex Tomo IV. Codicis Diplomatici Gudeniani pag. 240.

Anno Chriſti MCCCCXXXVIII. Eugenii IV. Pp. VIII. Alberti II. Regis I.

MISSIVA miſſa per Dominum Moguntinum ad Religioſos ſue Diœceſis, . . . inter Papam & Concilium BASILIENSE.

SALUTEM ET SINCERAM IN DOMINO KARITATEM IN CHRISTO NOBIS SINCERITER DILECTE.

QUanta amaritudine noſtre mentis ſinceritas nedum propter diverſitatem, verum adverſitatem nuper inter Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam EUGENIUM QUARTUM ex una, & Sacrum BASILIENSE Concilium, partibus ex altera, ſubortam commota ſit, ipſe novit, qui nihil ignorat; cum durante hoc diſſidii genere diſpendioſum exiſtat ſuccidere ſolium, quod frugem Reipublice, Statuſque Eccleſiaſtici impedire aſſueverat, & quod ſitit mundus, univerſus ſemen plantare pacis optate.

Quare Nobis cum Reverendis in Chriſto Patribus, Illuſtribuſque Principibus S.R.I. & noſtris Coelectoribus ſuper Romanorum Regis electione, Deo duce, felicibus demandata auſpiciis, proxime in *Franckfordia* receptis; pro humanitatum veſtrarum debito, quam hujus rei diſpendioſa procella merito reddit fluctuantem, potiſſime, ut cavillationem pertinacium excludere poſſemus, Nobis providimus quibuſdam ſalubribus *Proteſtationis*, *Appellationis* & *Unionis* medelis, quibus ſiquidem veriſimiliter conſcientiarum noſtrarum puritas in tantis animarum noſtrarum anguſtiis relevamen ſuſcipere valeat & tutelam. Nihil enim auſibus temerariis aggreſſi ſumus, ſed ut, cum contrariorum evolaverint effectuum mandata, atque proceſſus, alicujus ſecuritatis aura auram poſſemus reſpirare. Quarum quidem Proteſtationis, Appellationis & Unionis, tunc Decretarum copias tibi preſentibus intercluſas duximus inſinuandas.

In Domino devotionem tuam ſinceriter exhortantes, auctoritateque Metropolitica requirentes, quatenus inſpectis, atque intellectis hujuſmodi Prote-

ſtationis, Appellationis, atque Unionis effectibus, cum fiducia in earum robore conquieſcas, nobiſcum concurras, atque juxta omnem vim ac effectum earumdem noſtrarum proviſionum Nobis adhereas, & de tua adhetione, aut voluntate ſcriptis, & Munimentis tuis authenticis Nos edocere, & certificare quantocius cures, Nobis ad complacenciam valde gratam.

Datum *Aſchaffenburg.* die VIII. Menſis Aprilis, anno Domini MCCCCXXXVIII.

Gudenus Tomo IV. Codicis Diplomatici pag. 242.

CONVENTUS FRANCOFORDIENSIS

Anno Chriſti MCCCCXXXVIII. Eugenii IV. Pp. VIII.

Germanicæ Neutralitatis Initium.

CONvenerunt Francofordiæ Electores Imperii poſt mortem SIGISMUNDI Cæſaris ad novum Cæſarem ſubrogandum. Qui cum varia indies edicta Romani Pontificis & Baſileenſium cernerent, communi conſenſu XV. Kal. Aprilis ejuſd. anni MCCCCXXXVIII. ſtatuunt, ſe, Provincialeſq. omnia decreta alterius partis contra alteram partem non ſuſcipere, venerarique & EUGENIUM Pontificem, & Concilium Baſileenſe, velleque uſque ad ſextum menſem deliberare, cujus parti ſit adhærendum. Interea tamen proteſtari, ſe non diſcedere ab obedientia & reverentia Sedis Apoſtolicæ. Prælatos autem Eccleſiarum populos ſibi commiſſos jure ordinario gubernaturos. Hoc principium fuit Neutralitatis Germanicæ, quæ prætextu concordiæ per ſex menſes inſtituta, ſupra ſex annos perduravit, ab Eugenio & Baſileenſibus reprobata. Nemini enim parebant, cum cenſuræ imponebantur.

Auguſtinus Patritius C. LXXIII. apud Natalem Alexandr. Tom. VIII. pag. 542.

FRISINGÆ SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXXXVIII. Eugenii IV. Pp. VIII. Alberti II. Reg. I.

EX EPISCOPI NICODEMI ABSENTIS MANDATO.

AD Laudem & Gloriam Omnipotentis DEI, ſalutem quoque Gregis, Reverendo in Chriſto Patri & Domino, Domino NICODEMO, Epiſcopo Friſingenſi, crediti Nos, *Nicolaus de Gumpenberg* Præpoſitus, *Joannes Grunwalder* Decretorum Doctor, Canonicus, ac ejusdem Reverendi Patris in Spiritualibus Vicarius Generalis, Sacræ SYNODI Epiſcopalis ex commiſſione ſpeciali Nobis per eundem deſuper facta Præſidentes, una cum Venerabilibus Patribus & Dominis, Abbatibus, Præpoſitis, Archi-Diaconis, Decanis, & univerſo Clero Diœceſis Friſingenſis, nobiſcum in hac *Sacra Synodo* conſedentibus, ad correctionem exceſſuum & reformationem morum, diligenti & matura deliberatione præhabita, infraſcriptas Conſtitutiones & Statuta ex cauſis rationabilibus ſolemniter & communiter edidimus, concluſimus, & præſentibus promulgamus, ſub pœnis quoque in eis contentis præcipimus inviolabiliter obſervari, & ut infra continetur, anno bis publicari.

Conſtat Capitulis XXXVI, quæ poſt biennium anno 1440. 2. Septembris in alia Synodo Friſingenſi, infra citanda, fuiſſe contracta, & ad pauciora panda reducta: *ait Meichelbeck.*

Datum & actum *Friſingæ* in Aula Epiſcopali ſub anno a Nativitate Domini M. Quadringenteſimo triceſimo octavo, Indi-

by Google

Indictione prima, die vero penultima menſis Aprilis. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini EUGENII, Divina Providentia Papæ QUARTI, anno octavo. In cujus robur & teſtimonium præmiſſorum ſigillum Vicariatus Epiſcopi Eccleſiæ Friſingenſis ſæpe dictis præſentibus duximus imprimendum.

(L.S.)

Meichelbeck Hiſtoriæ Friſingenſis Tom. II. pag. 223.

Aſſerens hanc Synodum paucis notam fuiſſe, ſed ex coævo Ebersbergenſi innotuiſſe ſibi. Vellem hujus Synodi Capita expanſa ex codice MS. deſcripſiſſet *Meichelbeckius*, uti Synodi anni 1440. Capitula dedit.

CONVENTUS MOGUNTINUS

MENSE MARTIO.

Anno Chriſti MCCCCXXXIX. Eugenii IV. Papæ IX. Alberti II. Cæſaris II.

FUit hic Conventus ingenti Cardinalium, Epiſcoporum, & Sacerdotum eo confluentium accurſu, & eximiis Principum Legationibus celeberrimus. Aderant ex ordine Septemvirorum tres Archi-Epiſcopi THEODORICUS Colonienſis, THEODORICUS Moguntinenſis, & RABANUS Trevirenſis, interque exteros Archi-Epiſcopus Turonenſis. Acceſſere Epiſcopi ex Gallia, Hiſpania & Italia cum Aquilejenſi patriarcha. Summa fere rei deliberandæ erat concordia Eccleſiæ: quando ſatis intelligebat Pontifex Patres Baſileæ non tam in hæreſes extinguendas, & diſciplinam Eccleſiæ reparandam, quam in ſe deprimendum, exuendumque Pontificia dignitate intentos, omnia conſilia agitare. Hinc quantum Pontifex conniſus Baſileenſe Concilium diſſipare; tantum Baſileenſes obnixi, ne loco moverentur. Jam vero ubi Moguntiæ ad diſceptationem ventum, Theodoricus Agrippinenſis Archi-Epiſcopus, ut qui potentia, generis claritudine & auctoritate facile inter omnes eminebat, prolocutus, pro Patribus Baſileæ retinendis, & decretis Baſileenſis Concilii recipiendis ſententiam dixit: quem Theodoricus Moguntinus, & Rabanus Trevirenſis Archi-Epiſcopi ſecuti.

Interim cum aliis Moguntiam acceſſit Nicolaus Cuſanus, (*) qui ſicuti antea Concilio Baſileenſi obtulerat *tres libros de Concordia Eccleſiæ*, magna a ſe cura, magnaque ingenii laude elaboratos; ita pro Eugenii Pontificis auctoritate in hoc Conventu Epiſcoporum, & Principum libere & acerrime peroravit.

At quantum ille in præſenti, cæterique Pontificis Legati, & cum his integriores viri pro Eugenio contenderent, nihil tamen in hoc Moguntino Conventu impetrare licuit. Manſere pertinaces Septemviri: recepta ſunt decreta Concilii Baſileenſis & Germanis imperata: Statutum, retinere Patres Baſileæ in Synodo: neque vetitum illis, quominus in jus vocarent ipſum Pontificem.

Schaten. Annal. Paderb. T. II. L. XVI. ex Æneæ Sylvii de Geſtis Concil. Baſileenſ. & Raynald. Hiſt. Eccl.

(*) Hercules omnium Eugeniarum partium Nicolaus Cuſanus exiſtimatus eſt, homo & priſcarum literarum eruditiſſimus, & multarum rerum uſu perdoctus: hic omne ſtudium ſuum, omnemque conatum in defenſione Eugenii collocavit. *Æneas Sylv.*

Idem Pactum Concordiæ, inter ſex Electores contra quodvis a quovis excitandum ſchisma, initum anno 1439. die S. Martini in Conventu Francofurtenſi, refert *Gudenus Tomo IV. Codicis Diplomatici pag.* 249. *No. CXIV. editionis Francofurtenſis anni* 1758.

Digitized by Google

SYNODI SALISBURG. MENTIO

Anno Chriſti MCCCCXL. Eugenii IV. Papæ X. Friderici III. Regis I.

SUB JOANNE II. (a) ARCHI-EPISCOPO.

JOANNES per Literas ſollicitatus ab Principibus Imperii Moguntiæ & Francofurti congregatis, ut Eugenio adhæreret, cæterum Neutralitatem amplecteretur. Iterum per Literas ſollicitatus a Congregatis Baſileæ, ut Concilio præ Eugenio adhæreret (b) incertus, quo ſe verteret, conſtituit evocato ſuorum Concilio deliberationem ſuſcipere.

Miſit etiam Literas ad Academicos Viennenſes, oravitque, ut ſibi ſubmitterent ad Congregationem, quam ipſe facere cogitabat cum ſuis Epiſcopis Suffraganeis, ac Ambaſſiatoribus Principum ſæcularium in ſua Provincia reſidentium aliquos Doctores Divini & humani juris ad cogitandum ac deliberandum quid ſibi expediat.

Quid in Synodo Salisburgenſi ſtatutum, aut quam in ſententiam itum fuerit idoneis inſtrumentis, *non inſtruimur*, ait Hanſizius. (c)

Illud videtur. Patres negotium remiſiſſe ad ulteriorem indaginem. Archi-Epiſcopus certe ad Fridericum III. Regem tunc Literas dedit, quibus eum orabat, uti rem per viros doctos diſceptari curaret, eorumque judicium ſibi perſcriberet: quum incertum haberet, quo vela verteret, utrum Concilio ſe applicaret? an potius eorum partibus, qui *Neutrales* vocabantur, accederet?

Rex eodem anno MCCCCXL. Doctores Univerſitatis Viennenſis per Epiſtolam hortatus eſt, uti cum Epiſcopis Paſſavienſi & Friſingenſi certum in locum convenirent, conſulerentque in medium, quid in cauſa Neutralitatis Germanicæ Archi-Epiſcopo reſpondendum, quid Concilii dandum eſſet?

Doctores inito cœtu, quum diu multumque diſſererent, ad extremum re infecta diſceſſerunt, propterea, quod Magiſtri duorum claſſium Theologiæ videlicet & Artium cenſerent ſtandum pro Concilio, minimeque ad partem *Neutralium* accedendum. Multi Doctorum ſententiam ſcripto complexi ſunt.

Hactenus Hanſiz. S. J. Parte II. Germaniæ ſacræ pag. 476.

(a) Joannes II. de Reisperger concordi ſuffragio electus Archi-Epiſcopus Salisburgenſis XXXIX. menſe Aprili. Obiit anno 1441. ultima Septembris, conſtanter adhærens legitimo Papæ Eugenio.
(b) Epiſtolam Concilii refert *Hanſizius Tomo II. Germaniæ ſacræ pag.* 475. e MS. Cæſareo.
(c) *Loco citato pag.* 476.

ORATIO SYNODALIS

Anno Chriſti MCCCCXL. Eugenii IV. Papæ X. Friderici III. Regis I.

Habita ad SYNODUM FRISINGENSEM SUB NICODEMO EPISCOPO,

DE VERBIS EVANGELISTÆ: *Aſcendens JESUS in Naviculam, transfretavit, & venit in civitatem ſuam.*

REverendiſſime Pater! (a) Sedis hujus Præſul alme, Sacra Friſingenſis Synode, ſinguli quoque Patres in Chriſto, Abbates Reverendi, Doctores

res Egregii, Venerabiles Præpoſiti, præcolendi Prælati, honorabiles populorum Paſtores, cæterique quibuſcunque dignitatum, meritorumve inſigniti, Domini mei ac Patres præſtantiſſimi. Convenientibus Nobis in unum in nomine Domini, tractaturis de his, quæ ad Dei laudem, & Eccleſiarum opportunitatem pertinent, proviſuris, audituris, acturis, & facturis. Dominum & Magiſtrum noſtrum, unigenitum Dei Filium, omni propulſa dubietate, præſentem eſſe certiſſime credamus, non enim efficacia carere poteſt promiſſionis ejus verbum illud: *Ubicunque duo vel tres in nomine meo congregati fuerint,*(b) *ego ero in medio eorum;* dicente eo: *cælum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt.* Ad hunc Patres optimi dirigite mentes, hujus imploremus auxilium, quo ſine nullum rite fundatur exordium: quatenus ipſe noſtram aſcendens naviculam, ſic regat, ita dirigat, taliter ſalvet, ut nullis marinis obſtantibus turbationibus, Synodalium actuum efficaci exequutione ſolutis ad portum tranſiretemus, ſed & mihi quæſo non ſufficienti cogitare aliquid ex me, quaſi ex me, Patres colendiſſimi, gratiam poſtulantes intervenite: ut & idem Dominus noſter JESUS Chriſtus naviculam meam aſcendens, defectum meum ſupplendo, opus quod cœpi, Nobis omnibus ut proſit ad ſalutem, terminare dignetur: quatenus in Domino gloriantes, Apoſtolicum illud eulogium vere dicere valeamus: *Sufficientia noſtra ex Deo eſt.*(c) Quod ut facilius impetremus, thronum gratiæ, Dei Genitricem, Virginem ſcilicet Mariam fiducialiter adeamus, & ejus Patrocinium mentalibus lacrymis exigentes imploremus, ut ea quaſi Navicula mediante, quam JESUS aſcendit ſua in Incarnatione, Nobis transmittatur, quo promiſſio illa Divina verificetur, qua dicitur: *Dilata os tuum & ego implebo illud.*(d) Quod ut fiat ipſi offeramus illud Ave ſupra modum ſuave: voce ſuppreſſa; ſed affectu prægrandi dicentes: AVE MARIA GRATIA PLENA.

Aſcendens Jeſus in naviculam, tranſfretavit & venit in civitatem ſuam.

REverendiſſime Pater! Sacraque Friſingenſis Synode: ſeptuplex Nobis occurrit myſtica navicula, qua aſcenſa Unigenitus Dei Filius tranſfretavit, & venit in civitatem ſuam. Eſt quippe navicula una pretioſa nimis, benedicta ſcilicet natura Chriſti, quam Dominus JESUS ſuam per Incarnationem aſcendit, ut ejus officio carnis ad unionem perveniret, quam anima mediante credimus eum aſſumpſiſſe (ut teſtatur hoc Auguſtinus) unde navicula illa mediante ad carnem veniens tranſfretavit, & venit in civitatem ſuam. Eſt navicula ſecunda ejuſdem Chriſti innocentiſſima humanitas, qua mediante ipſe conceptus in Virginem velut aliam ſuam in civitatem veniens tranſfretavit. Eſt & tertia navicula Virgo ſcilicet Maria, quam Dominus JESUS, cum ejus in utero conciperetur, aſcendens tranſfretavit, ut hunc in mundum velut ſuam ad civitatem veniret. In propria enim venit, & ſui eum non receperunt. Hac de navicula accipi poteſt, quod de muliere forti ſapiens cecinerat, cum diceret: *Facta eſt quaſi navis inſitoris de longe portans panem ſuum.* Eſt quoque navicula quarta, Crux ſcilicet Chriſti glorioſa, quam ipſe ſua paſſione aſcenderat, & ea mediante tranſfretavit, & venit in limbum Patrum, civitatem ſuam, quam tunc fluminis impetus lætificavit. Eſt inſuper navicula quinta, Eccleſia Chriſti militans, aut quævis fidelium congregatio. Sicut enim mare tranſeuntibus nulla eſt ſalus, niſi in navi: ita mundum illum itinerantes, niſi Eccleſiæ Filii fuerint in fide, ſpe & charitate, ſalutem nullam conſequentur. Hanc naviculam puto Paulum ſignificaſſe, cum diceret: *Niſi hi in navi manſerint, vos ſalvi fieri non poteſtis.* Eſt denique navicula ſexta, ipſa charitas, per quam Spiritus Sanctus mentem humanam inhabitans, quaſi ſuper aquas ferri videtur, niſi etenim humana mens aqua foret, nequaquam ſcriptura diceret: *Pravum eſt cor hominis,*

(a) Orationis hujus habitæ Scriptor & Declamator erat Joannes Kokkius, S. Theologiæ & Artium Liberalium Magiſter, & Decretorum Doctor, Monachus Tegernſeenſis. *Meichelbeck pag. 224. Tom. II. Hiſtor. Friſingenſis.*

(b) Matthæi XVIII. & XXIV. Capp. (c) II. Corinth. III. (d) Pſalmo LXXX.

& *inſcrutabile*, & *quis cognoſcet illud?* Eſt demum navicula ſeptima pœnitentia Sacramentalis, per quam quaſi ſecundam tabulam poſt naufragium, Chriſto per gratiam ſuam eam aſcendente, transtretrantes venimus in civitatem ſuam, Sanctam ſcilicet Eccleſiam. Hæc de naviculæ in bono acceptæ enumeratione dicta ſufficiant. Poſſet etiam naviculæ nominatio enumerari per aliquam ipſius acceptionem in malo, de qua ipſius acceptione eſt etiam illud: *In ſpiritu vehementi conteres naves Tharſis.* Sed quorum iſta? ad propoſitum igitur revertentes, omnibus naviculis aliis omiſſis, quintam duntaxat proſequamur. Sed valde mihi verendum eſt, ne, dum bona, quæ novi hac de congregatione, in medium produco, in laudando largus plus, quam ſatis eſt, adulationis vitio reprehendar. Et rurſus, dum vitia deteſtor, quibus ſorte congregationis hujus perſonæ nonnullæ, vel reæ habentur, vel ſuſpectæ: non ut oportet verba modificando (cum lingua in lubrico ſit poſita) Divini contemptus reus fiam: veritate dicente: *Qui vos ſpernit me ſpernit.* Qui enim in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. Occurrit vulgati Proverbii conſilium: *Parce lauda parcius vitupera.* Inter utrumque igitur, quantum valeo, medius iter agam. Confido nempe, Sacra Friſingenſis Synode, de tui pro me apud Deum, interventus efficacia. Supplebis etiam, non dubito, meos de tua dignatione defectus. Sic itaque tibi commendatus, cœtus colendiſſime, jam te Dominicam naviculam mihi videor aſcendiſſe. Lætus igitur proficiſcar aſcendens: *Hoc mare magnum, & ſpacioſum manibus, operationes facturus in aquis multis.* Aſcendam illuc uſque ad cœlos, & contemplabor bona tibi collata, cœtus optime: opera Domini viſurus, & mirabilia ejus in profundo, dum videlicet, quæ ſpectant dignitatis ad excellentiam, quæ (quantum ad propoſitum ſufficit) in ſex punctis mihi viſa ſunt contineri: ſcilicet in inſtitutionis electione, in adminiſtrationis authoritate, in excellenti ſublimatione, in ſingulari educatione, in pretioſi commendatione, & in tui luminoſa irridatione. Quantum ad primum de electione audi Apoſtolum de te quid dicat, tuam nempe perſonam induens, inquit: *Elegit nos ante mundi conſtitutionem.* Et Veritas ipſa dicit: *Ego vos elegi de mundo.* De ſecundo autem, ſcilicet de Adminiſtrationis authoritate Dominus inquit: *Quodcunque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Tertium autem ſcilicet excellens ſublimatio, ſic perſuadetur. Officiorum dignitas ſumi debet penes ſuorum actuum dignitatem, & actuum dignitas penes dignitatem objectorum. Sed quod eſt objectum Sacroſancto Corpore Domini noſtri JESU Chriſti dignius? Quis hujus vitæ exterior actus ſublimior, honorabilior, & delectabilior eſſe poteſt Sacramenti Dominici corporis confectione, aut contrectatione? unde Beatus Bernardus: *Credimus*, inquit, *quia non eſt poteſtas poſt Deum, ſicut poteſtas veſtra. Stupet cœlum, miratur terra, contremiſcit homo, reveretur plurimum angelica celſitudo.* Et paulo poſt. *Hæc eſt vere cumulata gloria, hæc eſt vere cœleſtis indulgentia, hæc eſt ſuper excellens gratia, Sacerdotem ſuis manibus Deum tenere, & aliis dando porrigere.* Hæc ille. De quarto, ſcilicet de ſingulari educatione, audi Dominum ad te loquentem, cum in veteri teſtamento dicit: *Non habebitis partem inter eos, ego pars & hæreditas veſtra in medio Filiorum Iſrael.* Quid enim eſt aliud victus tuus, Sacra Synode, niſi quod Divina inſpiratione homines non tibi, ſed Deo obtulerunt, & in præſenti adhuc offerunt? Pro quinto autem, quod eſt pretioſi commendatio, eſt advertendum, quod ad pretioſa & chara, ſicut ſunt theſauri, & cætera ſimilia, homines multum ſunt ſolliciti. Unde quam ſint talia eorum æſtimatione pretioſa, ex nullo melius, quam ex diligenti cordis appoſitione ad talia perpendi poteſt: *Ubi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum.* Sed Deus ad animam humanam in tantum cor apponit, ut hoc Beatus Job non immerito admirari cogeretur. Unde dicit: *Quid eſt homo, quia magnificas eum: aut quid apponis erga eum cor tuum?* An non theſaurus tibi videtur, pro quo proprio Filio ſuo non pepercit Deus? pro Nobis enim omnibus tradidit illum. Nihil certe aliud reperies in univerſo mundo, pro quo mori dignatus ſit. Ecce Angelus ſicut homo peccavit, ſed non Deus redemit eum, ſed animam humanam. Illam autem ſi pretioſam tuæ curæ commiſit, hanc certe, ſi pe-

ſi perierit, tua de manu requiſiturus eſt, dicente eo: *Sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* De ſexto ſcilicet de luminoſa irradiatione Dominum audiamus dicentem: *Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audivi a patre meo, nota feci vobis. Non autem taliter fecit omni nationi, & judicia ſua non manifeſtavit eis.* Hæc omnia Beatus Petrus brevi ſermone complexus eſt. *Vos* inquit, *eſtis genus electum* (ecce electio quoad primum) *regale Sacerdotium* (ecce adminiſtratio quoad ſecundum) *gens ſancta* (ecce ſublimatio quoad tertium) *Populus acquiſitionis* (ecce educatio quoad quartum) *ut virtutes ejus annuntietis* (ecce pretioſi commendatio quoad quintum) *qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum.* (Ecce illuminatio quoad ſextum) Age itaque gratias, cœtus optime, ei, qui *omnia ſubjecit ſub pedibus tuis*, te vero nulli. *Deus enim ſtetit in Synagoga Deorum*, id eſt in Synodo Sacerdotum: in medio autem eorum non aliquis Regum terræ, non Angelus, non Archangelus, non Principatus, non Poteſtas, non denique Virtus, aut Dominatio, nec demum de Cherubim, aut Seraphim Spiritus aliquis, ſed Deus ibi dijudicat, ſi hoc modicum eſt tibi, audi quod majus eſt. *An neſcitis*, inquit Apoſtolus, *quoniam Angelos judicabimus?* eapropter vos Sancti Dei vocabimini ſacris in litteris, non ſolum Principes terræ, ut ibi: *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.* Aut *Principes populorum*, ut ibi: Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham. Sed ſæpe Angeli, aut apud Malachiam Prophetam, ubi dicitur: *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem exquirent de ore ejus: quia Angelus Domini exercituum eſt.* Quod forte adhuc modicum eſſet, niſi etiam nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen, tibi communicaſſet: ut videlicet etiam te Deum dignaretur appellare, ut ibi: *Dii fortes terræ vehementer elevati ſunt*: Et ego dixi: *Dii eſtis & filii excelſi omnes.* Unde & Moyſi dictum legimus: *Ego te conſtitui Deum Pharaonis.* Taceo de ſingulari perexcellentique privilegio illo, quo te quaſi Divinæ Majeſtatis aliquali omnipotentia honoravit, ut non ſolo nomine, ſed etiam re ipſa Deus eſſe merearis: cum ſcilicet authoritatem tibi communicavit miraculum illud grande faciendi, ut quoties tu volueris, & quodcumque, de cœlo ad terram, & ad te Deum quaſi trahere poſſis, & queas in Sacramenti, Corporis ſcilicet & Sanguinis Dominici confectione. Perpende, ſi poſſis, an majus ſit cœlum & terram, & omnia, quæ in eis ſunt, creare de nihilo, vel panem & vinum in Corpus & Sanguinem Domini noſtri JESU Chriſti tranſubſtantiare? & hanc tamen actionem ſic mirabilem, tantamque virtutem requirentem, tibi utcunque dignatus eſt communicare. Nonne hac actione omnipotenti virtute quadam te dotavit, & præ creaturis aliis, imo præ ipſis ſpiritibus angelicis dignificavit? ſic ecce per te quaſi quandam per navem in mirabili iſta actione, & Sacramenti confectione de cœlorum regno in hanc lachrymarum vallem tranſfretando, tranſire dignatur velut *De gente in gentem*, & *de regno ad populum alterum:* ut ſic facta ſis, Sacra Synode, quaſi navis inſtitoris de longe (quia de cœlo) portans panem ſuum (quia Chriſtum in Sacramento Altaris). Hæc ſunt Patres optimi! quæ cœlum aſcendentes perſpeximus: Nunc autem aliquando deſcendemus uſque ad abyſſos, ut videamus mirabilia in profundo, abominationes ſcilicet peſſimas, fornicationes, negligentias, ſcandalaque plurima, & cætera ſimilia. Illic nempe *reptibilia, quorum non eſt numerus: animalia puſilla cum magnis.* Illic negociorum ſæcularium naves pertranſibunt. Draco etiam ille, ſuperbiæ ſcilicet Tyrannus, quem Dominus formavit, id eſt formari permiſit, ad illudendum ei, in die ſcilicet retributionis, cum fiet, quod ſcriptum eſt: *Qui ſe exaltat humiliabitur.* Illic videbis *quomodo obſcuratum ſit aurum, mutatus color optimus*, & aurum verſum in ſcoriam. Jam enim *refriguit charitas multorum & abundavit iniquitas:* jam *fides ſine operibus mortua eſt.* Intramus quidem Eccleſias, Miſſas facimus & audimus, de Chriſto loquimur, de Chriſtiano ſeu Clericali nomine gloriamur. Sed quid hæc omnia; Profecto nihil niſi tunica Joſeph, id eſt exterior apparatus: Filium autem, id eſt cordis debitam intentionem fera peſſima devoravit. Non eſt enim veritas non eſt miſericordia, non eſt ſcientia Dei in terra. Maledictum, & mendacium, furtum & homicidium inundaverunt: & ſanguis ſanguinem tetigit. Jam heu experientia cognoſcimus præſentia eſſe tempora illa periculoſa, quæ olim

olim Apoſtolus prædixit eſſe ventura. *Erunt*, inquit, *homines ſe ipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, inmites, ſine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.* Quod autem hæc omnia noſtra accidant de culpa tam in Clero, quam in populo, mihi forte dicenti non crederetur. Audiamus ergo magnæ authoritatis virum Chryſoſtomum Salvatoris noſtri in Hieruſalem venientis ingreſſum in templum tractantis. *Hoc erat*, inquit, *boni medici, ut ingreſſus ad infirmam civitatem ſalvandam, primum ad originem paſſionis intenderet.* Nam ſicut de templo omne bonum, ſic & omne malum procedit. Quemadmodum medicus quando primum ingreditur ad infirmum, ſtatim de ſtomacho ejus interrogat, & eum componere feſtinat: quia ſi ſtomachus ſanus fuerit, totum corpus validum erit: ſi autem diſſipatus fuerit, totum corpus infirmum eſt. Ita ſi Sacerdotium integrum fuerit, tota Eccleſia floret: ſi autem corruptum fuerit, omnium fides marcida. Et paulo poſt: *Vere*, inquit, *quemadmodum cum videris arborem pallentem, foliis marcidam: intelligis, quia aliquam taipam habet ad radicem. Ita cum videris populum indiſciplinatum, & irreligioſum, tunc cognoſce, quia Sacerdotium non eſt ſanum.* Hæc ille. Ecce naves iſtas videmus ad abyſſos deſcendendo, hoc noſtro tempore illic pertranſeuntes. Non utique ſunt illæ, quas Dominus aſcendat, ſed quas confringat & conterat: dicente Pſalmiſta: *In ſpiritu vehementi conteres naves Tharſis.* Caveamus igitur Patres optimi, ne poſtquam velut navicula Chriſtum aſcendentem ſuam per gratiam accepimus, noſtro vitio in navem Tharſenſem conterendam convertamur: ſed ſatagamus potius, ut nobis mediantibus Chriſtus velut ſua navicula transfretaturus ſuis in membris noſtræ curæ commiſſis, veniat in civitatem ſuam, Hieruſalem ſcilicet ſupernam: Thema noſtrum verificaturus, quod erat.

Aſcendens JESUS in naviculam, transfretavit, & venit in civitatem ſuam.

COnvenientibus itaque Nobis in unum PP. optimi, navibus illis, quas Tharſenſes diximus, noſtra culpa (ut vidimus) hujus mundi mare magnum tranſeuntibus, in ſpiritu vehementi conterendis eſt inſiſtendum: ut ſic, quod noſtra culpa fuit actum, nobis pœnitentiam agentibus deſtruatur, quod fieri poterit tripliciter: ſcilicet ſatagendo ad debitam ſubditorum correctionem, ædificando per boni operis actionem, & ad finem dirigendo per ſalutiferam ſuaſionem. Primum notatur per ipſius JESU in naviculam aſcenſionem, cum in themate præmittitur, aſcendens JESUS in naviculam. Secundum per Navigationis laborioſam actionem, cum ſubditur: Transfretavit. Tertium per finis gaudioſam adeptionem, ubi concluditur: & venit in civitatem ſuam. Primum eſt ſoliciti Paſtoris. Secundum exemplaris operatoris. Tertium experti ductoris, & confirmatoris. Per primum ſubditi purgantur, per ſecundum illuminantur, per tertium perficiuntur. Pro primo facit, quod dicitur: *Cum autem aſcendiſſet in naviculam, ceſſavit ventus:* quia *imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas.* Ecce purgativa correctio, quoad primum. Ad concordandum ſecundum accedat, quod dicitur apud Lucam: *Sedens de Navicula, docebat eos.* Ecce illuminativa operatio quoad ſecundum. Pro tertii conſonantia contendit, quod habetur ibidem, quo dicitur: *Subductis ad terram navibus, relictis omnibus, ſecuti ſunt eum.* Ecce perfectiva ſuaſio quoad tertium. Dixi primo, quod navium contritio, quas non aſcendit Chriſtus, fiat ſatagendo debitam ad ſubditorum correctionem: quæ notatur, cum in themate præmittitur: *Aſcendens JESUS in naviculam.* Eo nempe naviculam aſcendente, & ventis, & mari imperante, ceſſavit ventus, & facta eſt tranquillitas, ſic correpto impio, recedit a ſua via mala: dicente Pſalmiſta: *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſtea accelleraverunt.* Ceſſant enim tunc impetus paſſionum, & fit tranquillitas & pax in corde ipſius, ut fiat jam templum Domini ſanctum. *In*

pace

Digitized by Google

pace etenim factus eſt locus ejus. Hic eſt effectus ſoliciti Paſtoris & boni, qui animam ſuam ponit pro ovibus ſuis, qui intrat in ovile per oſtium, non aliunde. Qui quidem ovilis ingreſſus hic deſignatur per aſcenſionem in naviculam. Qui etiam ingreſſus per oſtium fit, ſi debita fiat intentione, hoc eſt, ovium ad ſalutem, ut ſcilicet Paſtoris præſentia ventus ceſſet tentationum. Econtrario mercenarius & neglector, & qui non intrat in ovile per oſtium, ſed aliunde, ventos non ſedat, ſed ſuſcitat. Videt enim lupum venientem, & fugit, quia mercenarius eſt. Eſt autem mercenarius (ſi Beato Gregorio credimus) qui lucris terrenis & commodis inhiat, Prælationis honore gaudet, temporalibus lucris paſcitur, impenſo ab hominibus honore lætatur. Ille ergo videt lupum venientem & fugit. Lupus autem venit, cum per ſævitiam malorum boni tribulantur. Sed utinam noſtri temporis mercenarii, non prius fugerent, quam lupum venientem viderent. Qui (pro dolor) ad flatum verbi, ad auræ ſonitum, ad ſolas ſcilicet Tyranni quaslibet minas fugiunt: aut quomodolibet aliter, rationabili, aut legitima cauſa non exigente, ſuis ab ovibus & parochiis ſe abſentant. Fugiunt, inquam, non mutando locum, ſed ſubtrahendo ſubſidium. Fugiunt, quia injuſtitiam vident & tacent: relinquentes juſtitiam, ne perdant pecuniam. Quibus Dominus per Ezechielem (*a*) dicit: *Non aſcendiſtis ex adverſo, nec oppoſuiſtis vos murum pro domo Domini.* Sed ubi quæſo hodie, qui ſe malis & vitiis viriliter opponat, qui publice peccantes arguat, juſtitiam defendat, ac faciat? Non ſunt (heu) temporibus iſtis defenſores in murum æreum, ſed parietes inclinati, & maceriæ depulſæ. Non utique tanta foret malorum audacia, niſi viderent Clericorum timiditatem, & diſſolationem Prælatorum. Sed audi, quiſquis es ille, qui derelicta non viſitas, diſperſa non quæris, contrita non ſanas, & quod ſtat non nutris, qui carnes pinguium comedis, Propheticam exprobrationem. Inquit enim: *O Paſtor & Idolum derelinquens gregem.* Et quid quæſo eſt idolum, niſi imago quædam ſurda & muta, ac ad omne bonum inutilis, & tamen in alto poſita rei alicujus ſpeciem gerens, & locum occupans, Divini cultus tolerans exhibitionem; Unde recte Prælatus negligens idolum dicitur: quia vice Dei poſitus honorem accipit, ſed ſurdus eſt ad clamorem pauperum miſerorum, & mutus ad verbi Dei prædicationem. De quibus Scriptura dicit: *Canes muti non valentes latrare.* Nonne vobis videtur Paſtor ille hujuſmodi negligentiis ſuis Dominum ſua de navicula non tam verbo, quam facto repellere, ac ipſi dicere: *Domine exi a me, quia peccator ego ſum?* Terreat itaque Nos Patres, ſententia terribilis, quæ dicit: *Maledictus*, (b) *qui facit opus ſuum negligenter* (ut dicit una translatio, noſtra tamen habet fraudulenter). Surgat itaque, qui dormit, ſolicite geſturus gregis ſibi commiſſi curam. *Meminerit, quia hora eſt jam nos de ſomno ſurgere.* Et inſtet oportune importune, arguat, increpet, & obſeeret in omni patientia & doctrina. Sed quis ſapiens, ut cuſtodiat hæc, & intelligat miſericordias Domini. *Vir* etenim *inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.* Quia impie agent impii, neque intelligent omnes impii. Porro docti intelligent, docti inquam non ſolo intellectu illuſtrati, ſed affectu inflammati: qui non tam viderunt, quam guſtaverunt, quoniam ſuavis eſt Dominus, quem ſentiunt ſuam in naviculam aſcendiſſe. Et tantum de principali primo. Dixi ſecundo, quod naves Tharſis conteri poſſint ædificando per boni operis actionem: quæ notatur, cum in themate ſubditur: *Transfretavit.* Annon bona actio erat, quod JESUS ſedens de navicula, docebat eos? Annon hoc faciens, lux in tenebris luxit? Et quia ipſius actio noſtra fuit inſtructio: ideo luceat lux noſtra coram hominibus, ut videant noſtra bona opera, ut non ſolo nomine, ſed etiam re ipſa ſimus lux: dicente Domino: *Vos eſtis lux mundi.* Et ad quid Lux noſtra lucere debeat, oſtenditur, cum dicitur: *Ut videant veſtra bona opera, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Ubi notatur ſubditorum ædificatio, unde & Dominus nobis hoc expreſſius ſignificare volens, dicere dignatur: *Vos eſtis Sal terræ.* Noſtra nempe doctrina, & vita bona condiri debent oves nobis ſubjectæ, ne vitiorum ſorde putreſcant & fœteant. Pro dolor! Sal illud in multis evanuit hodie,

(*a*) Ezechiel. C. XIII. (*b*) Jeremiæ C. XLVIII.

die, & adeo eſt infatuatum, ut vel condire, vel a corruptione præſervare nihil queat. Quoniam noſtri temporis Clerici ſunt, heu, affectu crudeles, affatu mendaces, habitu ſæculares, geſtu incompoſiti, victu luxuriosi, actu impii, & ſub vacuo Sanctitatis nomine ſancti nominis derogant diſciplinæ: ita ut jam ſit *Sacerdos ſicut populus.* Laici quippe Clericos videntes ſibi conformes in vanitate, iniquitate, & malitia, audientesque eorum verba malitiæ ad *excuſandas excuſationes in peccatis*, quibus dicunt: homines ſumus ſicut vos non valentes reſiſtere: ſibi putant conſimiliter licere. Porro ſalis infatuationem ex duobus accipimus. Primo ex populi fœtore. Si enim nos, qui ſpirituales ſumus, melius condiremus, melior utique ab eis famæ noſtræ procederet odor. Sed quia malo exemplo noſtro fœtere fecimus odorem noſtrum coram eis, cogimur etiam ſentire fœtorem eorum, & omne malum de nobis audire. Impletum eſt itaque illud Eſaiæ Vaticinium: interfecti eorum projicientur, & de cadaveribus aſcendet fœtor, & tabeſcent montes a ſanguine eorum. Interfecti quippe projiciuntur, dum a Prælatis de animarum morte nihil curatur, ſed de cadaveribus fœtor aſcendit, & tabeſcunt montes, quando ſubditorum malitia etiam Presbyteros inficit, & confundit Prælatos: ut tam in propria, quam in ipſorum ſalute deficiant. Secundo ſalis infatuationem cognoſcimus ex ejus conculcatione. De ſale namque infatuato Veritas dicit, quod ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Anne conculcatio ſit, quod tam multum repleti ſumus deſpectione. Facti quippe ſumus in Proverbium, & deriſum omni populo, opprobrium abundantibus, & deſpectio ſuperbis: ut jam fere quilibet horreat Sacerdotium, niſi in quantum quis dives eſſe cupit, aut præbendam pinguem habere deſiderat. Et unde iſta, niſi quia ſal non ſumus: vel ſi ſumus ſal, infatuatum ſumus? Dicit autem Veritas, quod ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur? Quaſi diceret: in nullo. Vis vere ergo ſalire, cœtus optime, vis condire, vis populum a dicto vitiorum fœtore præſervare, quod ſal non infatuatum ſis, oportet. Operemur igitur bonum ad omnes, dum tempus habemus. Terreat terribilis illa ſententia. Sciant Rectores, quod tot mortibus digni ſint, quot perditionis exempla in ſubditos tranſmittunt. Simus igitur Chriſti bonus odor in omni loco, & jam in ipſa navicula noſtra Chriſti exemplo transfretamus. Et tantum quidem dictum ſit de principali ſecundo. Dixi tertio, quod navium contritio malarum fieri habeat finis directione per ſalutiferam ſuaſionem. Quod notatur, cum in themate concluditur: *Et venit in civitatem ſuam.* Ecce terminus. Unum quodque autem tunc eſt perfectum, cum ſuum attigerit finem. Hinc eſt, quod ſubductis ad terram navibus, relictis omnibus, ſequuti ſunt eum, conſilium perfectionis exequentes, quo dicitur: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni & ſequere me.* Perfecti itaque eſtote Patres optimi, & jam ipſa perfectionis exequutione alios perficietis. Aperta jam nobis eſſet via dicendi de Epiſcoporum & Religioſorum perfectione, & de utriuſque ſtatus differentia, & officio & lapſu: ſed quoniam ſermonis ad finem properamus, illa tranſimus, in tempus aliud reſervantes. Unum tamen his duobus de ſtatibus ſilentio non prætereamus: quoniam ſi eorum Profeſſores, Pontifices ſcilicet & Religioſi tam re, quam nomine, tam opere, quam verbi profeſſione cultores eſſent in vinea Domini: mala, quæ memoravimus ſupra, procul dubio forent pauciora. Nunc vero, quia Structores ſunt nomine, re vero deſtructores: ideo venerunt ſuper nos mala hæc omnia, ut ſit, ſicut prophetatum eſt: *Venerunt Structores, deſtruentes te.* Nonne ſtructores deſtruunt, quando Evangelicam viam, quæ arcta eſt, latam mentiuntur? cùm peccata gravia, ebrietates, commeſſationes, choreas, adulteria, contentiones, rixas, & cætera hujuſmodi millia prætendunt, imo laudant? Vis audire deſtructores? Quoniam inquit Propheta: *Laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur. Exacerbavit Dominum peccator.* Clericos nempe communicantes cum laicis in prædictis criminibus non raro vel negare oportet Scripturam, ſeu pervertere, & fortaſſis errores, aut hæreſes afferre, & Dei veritatem in mendacium commutare, & aliis bonis viris non com-

communicantibus ob hoc detrahere, ſi non velint tam aperte confundi, & velut deſperati reputari. Sunt & alii deſtructores, qui raptores, uſurarios, falſarios, incendiarios, ſodomitas, & quantumlibet magnis peccatis immerſos, nullam quandoque in eos auctoritatem habentes, pro modica pecunia, vel exiguo prandio, aut ſolo favore conſequendo promptiſſime abſolvunt, leviſſimas ponentes pœnitentias, & maximas indulgentias: ſicque de facilitate veniæ incentivum præbent delinquendi. Contra quos apud Ezechielem dicitur: *Væ, qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas.* Quæ quidem verba idem Ezechiel exponens ſubdit, ut *caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum, & violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmentum panis: ut interficerent animas, quæ non moriuntur: ut vivificarent animas, quæ non vivunt: mentientes populo meo, credenti mendaciis.* Et infra ſubditur: *Mœrere feciſtis cor juſti mendaciter, quoniam ego non contriſtavi, & confortaſtis manus impii, ut non reverteretur a via ſua mala, & viveret.*

Neſcio, quid apertius dicere poſſem noſtrum ad propoſitum, quam illa Prophetæ verba. Tales non utique ſunt Paſtores boni, imo nec mercenarii. Sed in veſtibus ovium venientes Dominicum ad gregem, intrinſecus latitant lupi rapaces, devorantes plebem Domini, ſicut eſcam panis. Quid putatis ergo de gregibus agitur, ſi lupi Paſtores fiunt? Hæc ſunt PP. optimi, quæ in unum convenientes in nomine Domini eradicare debemus. Videamus itaque, ut gratia Dei in nobis vacua non ſit, neque in vanum eam accipiamus, negligentias emendemus, ſcandala vitemus, mala quantum poſſumus, impediamus: ut ſic per hujus mundi mare transfretantes, quilibet ex nobis veniat in civitatem ſuam, Hieruſalem ſcilicet ſupernam. Quod nobis præſtare dignetur Dominus noſter JESUS CHRISTUS, noſtram hanc præſentem naviculam aſcenſurus. Amen.

R. P. Meichelbeck Hiſt. Friſing. Tom. II. Parte Inſtrument. pag. 246.

CONCILIUM FRISINGENSE

IN CAUSA ECCLESIASTICARUM CONSTITUTIONUM, TEMPORE NICODEMI, DE SCALA EPISCOPI CELEBRATUM

Anno Chriſti MCCCCXL. Eugenii IV. Papæ X. Friderici III. Regis I.

TITULI CAPITULORUM.

I. De Clericis peregrinis & ignotis.
II. De Judiciis.
III. De Foro competenti.
IV. De vita & honeſtate Clericorum.
V. De cohabitatione Clericorum & mulierum.
VI. De Clericis non reſidentibus in Eccleſiis vel Præbendis.
VII. De Præbendis & Dignitatibus.
VIII. De conceſſionibus Præbendæ & Eccleſiæ non vacantis.
IX. De rebus Eccleſiæ non alienandis.
X. De Sepulturis.
XI. De Decimis.
XII. De Regularibus & eorum ſtatu.
XIII. De jure Patronatus & Advocatis Eccleſiarum.
XIV. De cenſibus & exactionibus.
XV. De benedictione ſalis, & aſperſorii diebus Dominicis.
XVI. De celebratione Miſſarum.
XVII. De Baptiſmo.

Digitized by Google

XVIII. De cuſtodia Euchariſtiæ, Chrismatis, & aliorum Sacramentorum.

XIX. De clandeſtina deſponſatione.

XX. De Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur vel promittatur.

XXI. De Judæis.

XXII. De uſuris & uſurariorum pœnis & præemptionibus.

XXIII. De pœnis.

XXIV. De pœnitentiis & remiſſionibus.

XXV. De ſententia excommunicationis, interdicti, & ſuſpenſionis.

XXVI. De publicatione Statutorum & eorum copia habenda.

PRÆFATIO.

AD laudem & gloriam Dei Omnipotentis, ſalutem quoque gregis Nobis crediti. Nos NICODEMUS ejuſdem gratia Epiſcopus Friſingenſis, una cum Venerabilibus Fratribus noſtris ſincere dilectis, Nicolao Præpoſito, Henrico Decano, totoque Capitulo Eccleſiæ noſtræ Friſingenſis, nec non Venerabilibus Patribus, Honorabilibuſque Nobis in Chriſto dilectis Abbatibus, Præpoſitis, Archi-Diaconis, Decanis, ac univerſo Clero noſtræ Diœceſis, Nobis in hac Sacra Synodo aſſiſtentibus, ad coercitionem exceſſuum, reformationemque morum, diligenti ac matura deliberatione præhabita, infra ſcriptas conſtitutiones, & ſtatuta ex cauſis rationabilibus ſolemniter, & communiter edidimus, & præſentibus promulgamus, ſub pœnis quoque in eis contentis præcipimus inviolabiliter obſervari, & ut infra continetur, in anno bis publicari.

CAPITULA.

I.

QUia Paſtorali ſollicitudini incumbit, ſubditis providere, ne ab ignotis ſeducantur, quos nonnunquam percepimus retroactis temporibus abjectos, & quod deteſtabilius eſt, facinoroſos, inhabiles circa Divina, ſe ingeſſiſſe in animarum pericula, & ſcandala plurimorum: diſtricte ſub excommunicationis pœna præcipimus, & mandamus univerſis noſtræ Diœceſis Prælatis, Decanis, Eccleſiarum Rectoribus, Plebanis, & Vice-Plebanis, ne de cetero aliquem alienæ Diœceſis, ſeu ignotum etiam peregrinum ſe pro Presbytero, ſeu in ſacris conſtituto gerentem, ad ipſorſim conſortium, Sacramentorum & Sacramentalium adminiſtrationem, vel alias ad regimen quoquomodo admittant, niſi deſuper literis noſtris, aut Vicarii noſtri patentibus, aut aliis legitimis documentis fuerint certificati.

II.

Ne quiſquam laicus vexetur per inanem citationem laboribus & expenſis, ſtatuimus, & præcipimus omnibus Judicibus Eccleſiaſticis noſtræ Diœceſis, ne laicos quoslibet, ad audiendum ſui citent vel evocent, niſi cauſam citationis exprimant nominatim & expreſſe, quæ ad forum pertineat Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine; nec citatum ſuper aliis cauſis quam in citatorio expreſſis reſpondere compellant. Quoniam fruſtra forent judiciorum ſtrepitus & diffinitiones, ſi non fierent earundem exſecutiones, ſtatuimus, & ſub excommunictionis pœna mandamus omnibus, & ſingulis noſtris ſubditis, quod tam noſtra, quam aliorum noſtrorum judicum juſſa, præcepta, mandata, ſententias, & proceſſus cujuſcunque continentiæ aut tenoris, firmiter ſibi deſtinata devote recipiant, & fideliter exſequantur, nuncios eorundem benevole acceptent, ad vindictam vel offenſionem nullatenus prodeant; per proprium ſigillum, ſi habuerint, in ſignum exſecutionis celebratæ literas ipſas una cum ſubſcriptione muniant & conſignent, ſi quis autem contemptor, vel neglector fuerit in aliquo præmiſſorum, ad præfatam pœnam, & nihilomnus parti læſæ teneatur ad reſarciendum expenſas, & damna pariter, & intereſſe, præmiſſa noſtra taxatione, vel judi-

Digitized by Google

judicum eorundem , a quibus prædicta emanarunt, & hoc quantum in litem fuerit juratum.

III.

Quia privilegium fori Eccleſiæ eſt immediate a jure Divino, quandoquidem nec conſenſus , nec tolerantia excuſare poteſt , animarum periculis providere volentes, ſtatuimus, & univerſis Chriſti fidelibus noſtræ Diœceſis diſtricte præcipiendo inhibemus, ne quemquam Clericum , aut perſonam Eccleſiaſticam, Capitulum, aut Collegium quodcunque ad judicium forenſe trahant: judicibus quoque forenſibus , ne quemquam eorumdem coram ſe experiri cogant. Alioquin tam actor quam judex ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrant. In qua ipſos, & ipſorum Plebanos, dum in ſcriptis legitime requiſiti fuerint, ſimiliter ſub eadem excomunicationis pœna volumus illico excommunicatos publice denunciari, numquam ad abſolutionis Beneficium admittendos, donec parti læſæ ſuper injuriis,& expenſis taliter irrogatis caveant, vel ſatisfaciant competenter, ſecundum æſtimationem,& declarationem legitimas, coram Nobis,vel Judice Eccleſiæ noſtræ rite faciendas. Salva nihilominus exactione pœnarum in conſtitutionibus aliis ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam, & in Concilio Provinciali promulgatarum.

Inhibemus, & ſub pœna excommunicationis interdicimus omnibus Chriſti Fidelibus, Clericis,& laicis noſtræ Diœceſis , ut nullus ipſorum contra dictum Salvatoris, & Sacros Canones ſine juſſu noſtro,aut Vicarii noſtri ſpeciali , præter judices Capituli noſtri Archidiaconi in Raëttnbuch per Archidiaconum ibidem , de cauſis matrimonialibus diffiniat , aut agnoſcere præſumat. Licet illorum, qui occulte Dei judicio aſſerunt, lepræ morbo percuſſi ſeparatio a communione hominum majoribus gradibus Eccleſiæ dumtaxat ſecundum expertorum modicorum examen ſit credita ; frequenti tamen querelarum aſſertione percepimus , plures innocenter ſeparatos , alios ſeparandos toleratos : præſenti ſtatuto ſub excommunicationis pœna inhibemus , quod nullus deinceps noſtræ Diœceſis Clericus, laicus quocumque modo,vel forma quemquam ſua temeritate audeat judicare leproſum, vel ab hominum ſeparare communione. Sed univerſis & ſingulis ſub noſtra Diœceſi degentibus diſtricte præcipimus, quod ſuborta fama contra quemquam, quod lepræ morbo percuſſus ſit , talem noſtræ, aut Vicarii noſtri tranſmittat audientiæ , tamquam ad Sacerdotem Leviticum per Nos, aut Vicarium noſtrum amplius examini medicorum ſubjiciendum pro experimento , an rumori veritas ſuffragetur : hoc tamen, niſi caſus adeo ſit indubitatus , quod tergiverſatione nequeat occultari, puta, cum infirmus aperte profitetur , quod manus Domini tetigerit eum.

IV.

Quia Clericorum eſt , in ſe ipſis implere voluntatem Domini , & lucere per honeſtam converſationem , qualiter alios oportet in domo Domini converſari, Sacra Synodo approbante ſtatuimus, volumus, & mandamus, univerſos Clericos noſtræ Diœceſis, Præpoſitum, Beneficiatos, & in ſacris conſtitutos honeſte, clericaliter, & devote ſe exhibere : a crapula, & ebrietate abſtinere , mitras caudatas penitus dimittere, cingulos,& monilia auro & argento , vel alio metallo exceſſive ad modum laicorum ſplendentia abjicere omnino & vitare: veſtes non rubei nec viridis coloris deferre deſubet clauſas, ſic quod ſuperior aliis ſupereminеat; ut inferior nequeat maxime in ſummitate apparenter videri : biretum capiti ſuperpoſitum cum caputio humeris impoſito portare ipſis in publico deambulantibus, contrafacientes vero, ultra pœnam juris communis, per ſuſpenſionem a perceptione fructuum Beneficiorum fabricæ applicandorum , ſecundum quod protervia meruit & exceſſus , arctius debere per Nos,aut Vicarium noſtrum puniri.

Item inhibemus omnibus Clericis ſupradictis, ne in publico, vel alibi præſentibus laicis tabernas intrent , niſi in itinere conſtituti, vel alia ex cauſa rationabili: nec ludos inhoneſtos : maxime taxillorum exerceant , nec talibus interſint. Contrafacientes vero pœna juris communis, & ad arbitrium noſtrum , aut Vicarii noſtri puniri volumus & mandamus.

Item ſtatuimus,& in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo manda-

mus, ut nullus Clericorum maxime Beneficiatorum, cauponem vel tabernarium hoſpitem ſibi conſtituat continuum in domo habitationis ſuæ; aut potum venalem negotiationis cauſa exponat publice aut vendat. Permittimus tamen domos Prælatis, & Monaſteriis pro hoſpitalitate rationabiliter introducta, & ſecundum permiſſum regulæ & juris communis. Contrafacientes arbitrio noſtro, aut Vicarii noſtri, arctius puniri volentes.

Ne Redemptoris Domini noſtri JESU Chriſti patrimonium inutiliter conſumatur, aut in uſus temporales exquiſitis diabolicis ſuggeſtionibus expendatur, de quo potius pauperum neceſſitatibus eſt ſubveniendum: ſtatuimus, ne Clerici maxime Beneficiati quacumque dignitate præfulgeant, Mimis, Joculatoribus, Hiſtrionibus, Buffonibus, Galliardis, ſeu hominibus artis ludicræ, prætextu nuptiarum, militiæ vel alterius ſimilis cauſæ, quidquam largiantur.

V.

Volumus concubinatum evitari ſub pœnis *Decreti Sacri Generalis Concilii Baſileenſis*: quas pœnas una cum pœnis juris communis contra inobedientes exſequi præcipimus & mandamus. Tenor autem prædicti decreti ſequitur per omnia in hæc verba:

Sacroſancta Generalis Synodus Baſileenſis in Spiritu Sancto legitime congregata univerſalem Eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

QUicumque (*a*) Clericus cujuſcunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificialis, vel alterius præeminentiæ exiſtat, qui poſt hujus conſtitutionis notitiam, quam habere præſumatur per duos menſes poſt publicationem ejuſdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium ſuorum Beneficiorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertet. Nec non & hujuſmodi publicum concubinarium, ut primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus Superior admonere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat. Quod ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit; jubet hæc Sancta Synodus, ut ipſum omnibus ſuis Beneficiis omnino privet; & nihilominus ſi publici concubinarii, uſquequo cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem manifeſtamque vitæ emendationem, fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorundam honorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum ſint inhabiles. Qui ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujuſmodi concubinatum redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium coercitio pertinet, eos, ut prædictum eſt, punire neglexerint; eorum Superiores, tam in ipſos de neglectu, quam in illo pro concubinatu modis omnibus digna privatione animadvertant. In Conciliis enim Provincialibus, & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem a collatione Beneficiorum, vel alia condigna pœna ſeveriter procedant. Et ſi hi, quorum deſtitutio ſpectat ad Summum Pontificem, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores propter publicum concubinatum comperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ipſi Summo Pontifici deferantur. Eadem diligentia, & inquiſitio in quibuſcumque Capitulis Generalibus, & Provincialibus quoad ſuos ſervetur, pœnis aliis contra prædictos, & alios non publicos concubinarios ſtatutis in ſuo robore permanſuris. Publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, notorius exiſtit: ſed, & qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, vel infamatam tenet, & per ſuum Superiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Quia vero in quibuſdam regionibus nonnulli juriſdictionem habentes pecuniarios quæſtus a concubinariis percipere non erubeſcunt,

(*a*) Seſſione XX.

cunt , patiendo eos in tali fœditate fordeſcere : ſub pœna maledictionis æternæ præcipit, ne deinceps ſub pacto omnino compoſitionis , aut ſpe alicujus quæſtus talia quovis modo tolerent, aut diſſimulent: alioquin ultra præmiſſam negligentiæ pœnam, duplum ejus, quod propterea acceperint reſtituere ad pios uſus omnino teneantur, & compellantur. Ipſas autem concubinas , ſeu mulieres ſuſpectas Prælati modis omnibus curent a ſuis ſubditis, etiam per brachii ſæcularis auxilium, ſi opus fuerit, penitus arcere. Qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud patres ſuos cohabitare non permittant. Jubet inſuper hæc Sancta Synodus, ut etiam in prædictis Synodis, & Capitulis hæc conſtitutio publicetur , & quilibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſionem moneat diligenter. Injungit præterea omnibus ſæcularibus viris, etiam ſi regali præfulgeant dignitate , ne ullum qualecumque inferant impedimentum , quocumque quæſito colore Prælatis , qui ratione officii ſui adverſus ſuos ſubditos pro hujuſmodi concubinatu procedunt. Et cum omne fornicationis crimen lege Divina prohibitum ſit, & ſub peccati mortalis pœna neceſſario evitandum, monet omnes laicos tam uxoratos quam ſolutos , ut ſimiliter a concubinatu abſtineant. Nimis enim reprehenſibilis eſt , qui uxorem habet , & ad aliam mulierem accedit. Qui vero ſolutus eſt , ſi continere nolit, juxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat. Pro hujus autem Divini obſervatione præcepti, hi ad quos pertinet , tam ſalutaribus monitis , quam aliis tantis remediis cum ſtudio laborent.

V I.

Periculis animarum , quæ cunctis operibus præferuntur , deſiderantes occurrere, ſtatuimus, volumus , & ſub pœna privationis Beneficii mandamus, ut omnes habentes Eccleſias , quibus animarum cura eſt annexa , perſonaliter in eiſdem reſideant, ut infra hinc,& Feſtum Sancti Michaelis proxime futurum Nos aut Vicarium noſtrum legitime doceant , quare in eiſdem perſonaliter reſidere non debeant, nec teneantur. Quia Beneficium datur propter officium , ſtatuimus , quod quicumque Canonicus Eccleſiæ noſtræ Cathedralis , aut alterius Collegiatæ noſtræ Diœceſis, per ſe,vel alium officium ſuum, quod exhibere debet in ordine quocumque ſecundum conſetudinem Eccleſiaſticam hactenus obſervatam, per unam ſeptimanam continuam neglexerit quacumque de cauſa, vel occaſione, decem libros denariorum uſualis monetæ ad fabricam ejuſdem Eccleſiæ ſolvere teneatur. Si vero minus quam per unam ſeptimanam neglexerit, eamdem pœnam proportionaliter ſecundum ratam temporis perſolvere teneatur. Si quis vero per ſecundam ſeptimanam , ut prædicitur , neglexerit, a perceptione fructuum, & reddituum Præbendæ , quam obtinet in Eccleſia , penitus ſit ſuſpenſus , donec pœnam ſolverit integraliter ſuperius expreſſam. Qui autem per tertiam neglexerit ſeptimanam, ad nullum actum Capitularem , nec ad aliquod ſtipendium Præbendale admittatur , donec de pœna ſatisfecerit memorata , nec non ad arbitrium noſtrum, ſicut alias ſibi duxerimus adjungendum, puniatur.

V I I.

Quia in tantum quorundam proceſſit ambitio, ut non duo,vel tria, ſed plura perhibeantur habere Beneficia : de conſilio Venerabilium Fratrum,& Patrum noſtrorum hoc emendari cupientes: ſtatuimus, & ſub pœna privationis Beneficiorum mandamus, ut omnes & ſinguli Clerici noſtræ Diœceſis incompatibilia de jure Beneficia retinentes , Nobis aut Vicario noſtro infra hinc , & Feſtum Sancti Michaelis diſpenſationes ſuper hoc obtentas indicent, & oſtendant. Inhibemus quoque ſub eadem pœna , ne quisquam Clericorum plures quam unum teneat Vicarium , niſi evidentis neceſſitatis cauſa aliud ſibi a Nobis,vel Vicario noſtro fuerit indultum.

VIII.

Ne per receptionem Canonicorum Præbendis non vacantibus alienæ mortis votum turpiter ingeratur, ſtatuimus, ut de cetero nullus recipiatur in Canonicum Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, nec alicujus alterius Collegiatæ noſtræ Diœceſis, niſi vacaverit Præbenda , quæ illi, qui aſſumitur in Canonicum, aſſignetur: alioquin receptio in contrarium facta nulla ſit ipſo facto,

facto, nisi facta fuerit de licentia nostra speciali.

IX.

Quia non omnibus liquent Canones contra alienationes rerum Monasteriorum, & Ecclesiarum, jurium prohibitiones publicando, omnino inhibemus omnibus Abbatibus, Prioribus, Præpositis, & aliis Prælatis, ac Clericis universis tam sæcularibus, quam regularibus, sub pœna privationis administrationum ipsorum, ne de rebus Ecclesiarum vel Monasteriorum suorum alienationes sine licentia legitima faciant perpetuas quocumque titulo, gratuito vel oneroso: nec etiam res temporales insignes, aut notabiles præter juris formam & licentiam, secundum eamdem obtentam (*b*) quocumque alienare præsumant: statuimus, & irrefragabiliter diffinimus, quod in qualibet Parochia Plebanus, assumtis sibi duobus honestioribus subditis suis, quorum quilibet habeat clavem unam, & ipse tertiam, omnia, quæ devotione fidelium ad fabricam Ecclesiæ, luminaria, vel ad alias utilitates fuerint deputata, diligenter colligat & conservet, & his usibus impendat, ad quos sunt deputata. Volumus etiam, quod nec tales sibi adjuncti, nec alii Procuratores Ecclesiarum qualescumque de rebus Ecclesiæ præter scitum Plebani quidquam disponant, ut res ipsa suspicione careat; & non detur occasio subtrahendi res Ecclesiarum. Volumus, & sub excommunicationis pœna præcipimus, quod Plebani & assumpti sibi ad hoc officium seu ministerium exsequendum, loci Decano semel in anno quolibet plenam teneantur reddere rationem. Quem rationes hujusmodi sub eadem pœna tam solicite, quam attente sub his testimoniis, exigere volumus & recipere, atque auctoritate nostra sub memorata pœna inhibere Plebanis & Ecclesiarum Procuratoribus, ne res Ecclesiarum nomine Vaccarum vulgariter *Immer Küe*, vel alias quovis quæsito colore sub specie usuræ mutuent, aut quomodolibet locent.

Statuimus, ut nullus Ecclesiasticus vel sæcularis cujuscumque status vel conditionis fuerit, Ecclesiarum vacantium, aut Clericorum decedentium bona rapiat, dissipet, aut invadat, quocumque quæsito colore. Contra facientes decedens Ecclesiastica careat sepultura: vivens autem cum tota familia sua ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec ablata restituerit universa.

Item simili pœna carentiæ sepulturæ decedentium, & ingressus Ecclesiæ vivorum prohibemus laicis, ne de sepulturis dandis se intromittant, nec campanas, vel ad Divinum cultum deputata contra voluntatem Plebanorum quocumque modo, præsertim ad profana & religioni Ecclesiasticæ adversa contrectent, aut per mansionarios Ecclesiarum pertractari mandent auctorabiliter contra Sacros Canones, nec in Ecclesiis & rebus earumdem quidquam statuant, vel quomodocumque ordinare præsumant.

X.

Insuper præsenti Constitutione duximus inhibendum universis Clericis nostræ Diœcesis, ne suspensos patibulo, decollatos, vel alios qualitercumque per sententiam morti traditos, in torneamentis ludis, publicis spectaculis, aut alias occisos, vel subito defunctos, qui non eodem anno confessi, vel alias in mortalibus peccatis morte præventi fuerint, vel non receperint Eucharistiæ Sacramentum; nisi de consilio Sacerdotis duxerint abstinendum, tradere præsumant Ecclesiasticæ sepulturæ, absque licentia nostra, aut Vicarii nostri super hoc petita diligentius & obtenta: nihilque pro concessione hujusmodi exigatur, neque recipiatur, nisi voluntarie offerant, sed dumtaxat sibi salarium competens solvatur.

XI.

Multi sæcularium interdum in detestationem Cleri temeritate propria decimas, quas omnium Dominus solvi præcepit, servitio suo mancipatis subtrahere non verentur, in animarum suarum grande periculum. Ideoque cunctis Prædicatoribus & Confessoribus, Religiosis & Sæcularibus præcipimus, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus in prædicationibus & confessionibus subditos suos studiosius moneant, & inducant, quod memores salutis animarum decimas ipsas omnium terræ nascentium sine diminutione integre: personales vero, secundum laudabilem consuetudinem persolvant, si pœnas damnationis æternæ voluerint evitare.

XII.

(*b*) *forte:* quomodocumque

XII.

Quia Religioſos, qui per religionem ſponte aſſumptam Deo dicati ſunt, purioris decet honeſtatis, & vitæ nitore clarere, ut Deo poſſint ſalubrius famulari: quapropter præſenti conſtitutione irrefragabiliter duximus ſtatuendum, ut univerſi Abbates, Prepoſiti, Priores, Decani, cæterique Monaſteriorum Profeſſi noſtræ Diœceſis, monaſtica & regulari vigeant diſciplina: Regulamque eis a Sanctis Patribus inſtitutam, ſecundum quod ſacrorum Statuta Canonum edocent, præſertim tria Ordinis ſubſtantialia, videlicet abdicationem proprietatis, obedientiam & continentiam, cærimonialiaque religionis ſecundum ſanctam Regulam, & diffinitiones Sanctorum Patrum diligentius ſtudeant in omnibus obſervare. Si quis autem prædictorum ſuæ ſalutis immemor promiſſorum exſtiterit violator ſeu neglector, ſecundum eamdem regulam & diffinitiones Patrum pœna condigna puniatur.

Quoniam nedum in viris, ſed etiam in mulieribus Deo devotis vigere debet Religio ſancta & vita monaſtica ſecundum regulam ſuæ Profeſſionis, & Patrum ſanctorum diffinitiones; immo etiam tanto cautius tenentur Prælati, & alii eis Præfecti vigilare, quanto fragiliores noſcuntur: Statuimus, volumus, & mandamus, quod omnes Prælati quorumcunque ordinum mendicantium, & non mendicantium, & alii quicumque Monachi, & non Monachi noſtræ Diœceſis, quibus etiam a Deo devotarum mulierum cura eſt commiſſa, easdem paterne, pie & ſolerter ſecundum ſuam Regulam, & Patrum diffinitiones ad obſervantiam Regulæ, & monaſticæ vitæ inducant, informent, & compellant juxta officii debitum: diligenter etiam vigilent, ne in receptione alicujus ipſarum quidquam per ſymoniam exigatur: negligentes vero & non reformantes, cujuscumque religionis fuerint, maxime de ordine Sancti Franciſci, qui triplicem regulam ſive modum ſancte vivendi declaravit, diſtricta animadverſione judicii punire non tardabimus. Inſuper conſtitutionem Bonifacii Papæ octavi ſuper clauſura Monialium editam, quæ incipit: *Periculoſo*, cum effectu exſecutioni demandari volumus & mandamus.

Quia nonnunquam ſub ſpecie religionis ſurgunt ſectæ, nec non conventiones peſtiferæ juribus inimicæ: præcipimus & mandamus cunctis Eccleſiarum Rectoribus noſtræ Diœceſis, quod omnes viros & mulieres infra terminos ſuarum Parochiarum degentes ſub ſpecie religionum non approbatarum, & communium in vita accepta, in communi vita popularium diſcrepantes requirant, quod infra menſem a ſua requiſitione ipſos informent, cujus religionis ſint, & ſuæ vitæ ac ſtatus approbationem. Quod ſi non fecerint, ipſos teneant in omni obedientia parochiali, ſicut alios Parochianos; & Nobis, & Vicario noſtro eosdem nihilominus denunciare non omittant.

XIII.

Quamvis Patroni & Advocati ſint in ſubſidium Eccleſiarum admiſſi, ſæpe tamen hoc tendit ad noxam & oppreſſionem, ut inde ſentiant detrimentum, quod a defenſione naſcitur inſtitutum: & infra conſtitutione præſenti ſancimus, & volumus, quod tam Patroni, quam Advocati Eccleſiarum, cujuscumque præeminentiæ aut ſtatus fuerint, gratia permiſſa, & antiquis juribus ipſis, & eorum progenitoribus in inſtitutione prima, ſeu cum ipſi ad Advocatus a principio per eos, ad quos pertinuit, ſuſcipiebantur, deputatis, penitus & omnino ſtent contenti, & pro poſſe ſuo ſtatum, honorem, & res Eccleſiarum requiſiti fideliter tueantur, & defendant. Item, ſi Patronus plures filios aut hæredes dereliquerit, omnes illi ſuccedant in ſtirpem & in locum defuncti: ac nihil plus exigant, extorqueant, vel recipiant, quam ei debebatur, in cujus locum & jus ſucceſſerunt, & nihilominus, ſicut defunctus, Eccleſiam defendere teneantur. Si quis vero in extorſione, aut receptione juris Advocatiæ modum exceſſerit memoratum, aut Patronatus occaſione, jure ſuo privetur, & nihilominus ſicut raptor, & ſpoliator Eccleſiæ puniatur.

XIV.

Quamvis res Eccleſiaſticæ non ad alium, quam pium uſum, in quem ordinatæ ſunt, expendi debeant, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate; quidam tamen Prælati, & alii Clerici plus timentes terrenam quam Divinam offendere

Majeſtatem, non verentur laicis Eccleſias, quantum in eis eſt, facere tributarias. *Et infra:* Sub excommunicationis pœna inhibemus univerſis Prælatis & Clericis noſtræ Diœceſis, ne novam ſteuram, aut quamvis aliam exactionem laicis ſolvere præſumant, non habita ſuper hoc Superioris ſui licentia ſpeciali & expreſſa.

Item inhibemus omnibus Clericis noſtræ Diœceſis ſub pœna jam dicta, ne aliquis eorum Decano, aut Archidiacono ſine Noſtro, aut Vicarii noſtri mandato collectam & exactionem ſolvere præſumat.

XV.

Cupientes affectum devotionis augumentari, mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ, & volumus omnes Sacerdotes, qui Parochiis præſunt, ſingulis diebus Dominicis aquam & ſal benedicere, ac eoſdem una cum toto Clero ad ipſas Eccleſias ſpectante, horis conſuetis ante Miſſarum ſolemnia proceſſionaliter circumire. Ut autem populus ad hujuſmodi proceſſiones invitetur, omnibus pœnitentibus confeſſis, & contritis, ipſam proceſſionem devote ſequentibus, ac illis, qui hujuſmodi proceſſionibus libenter intereſſent, ſed quominus interſint cuſtodia bonorum ſuorum, infirmitate, aut alio legitimo impedimento detinentur, ſub fiducia Divinæ pietatis de thelauro Eccleſiæ quadraginta dies indulgentiarum de injunctis ſibi pœnitentiis miſericorditer relaxamus, & eaſdem indulgentias per Rectores ſupra dictos volumus exhinc publicari.

XVI.

Volumus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut nullus Divina Miſſarum ſolemnia ſine luminibus celebrare præſumat: nec hoſtiam ante conſecrationem in altum quoquo modo elevare, ne adorando hoſtiam non conſecratam, populum idololatriam committere contingat.

Item Statutum Concilii Provincialis Saltzburgenſis præſentibus noſtris Statutis inſerendum duximus, cujus tenor ſequitur in hæc verba: "Item ſtatuimus, " ut ſi quis Clericus, vel laicus utriuſque " ſexus exiſtat, auſus ſit præſumptione " damnabili publice prædicare, aut oc- " culte docere, credere, & tenere, " quod Sacerdos in mortali peccato ex- " iſtens non poſſit conficere Corpus " Chriſti, ſeu ſic ligatus non poſſit ab- " ſolvere, vel ligare ſuos ſubditos a pec- " catis; pro hæretico, & incredulo ha- " beatur. Quem errorem hujus Sacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus; cum Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod ſive bonus, ſive malus fuerit Miniſter, per utrumque DEUS effectum gratiæ confert: non enim, quæ ſancta ſunt coinquinari poſſunt, nec ipſa Sacramenta per hominum malitiam profanari. Unde Sacerdos quantumcunque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, quæ purgatoria cunctorum contagiorum exiſtunt. Licite ergo a quocunque Sacerdote ab Eccleſia tolerato, Divina (c) miniſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta. Damnatione ſimili reprobamus quorumdam opinionem erroneam, aſſerentem, Epiſcopum, Presbyterum, ſeu Sacerdotem curatum non poſſe ſolvere Presbyteros fornicarios a fornicationis reatu propter votum caſtitatis: inhibentes, ne quiſquam de cetero prædictam opinionem ſub pœnis prædictis docere, tenere, ac dogmatizare quoquo modo præſumat publice vel occulte, adjicimus quoque, ut nullus in Diœceſi noſtra ad prædicandum ſive annuntiandum Verbum Dei admittatur, niſi miſſus ſit, & de miſſione ſua conſtiterit ſufficienter.

Cupientes, ac volentes Indulgentias de Corpore Chriſti per D. N. Sanctiſſimum EUGENIUM Papam QUARTUM conceſſas publicari, tenorem earundem præſentibus inſeri mandamus, qui ſequitur, & eſt talis:

EUGENIUS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

EXcellentiſſimum Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti Sacramentum, quod appropinquante Paſſionis ejus hora Dominus ipſe ſigno præcipui, quo Nos dilexit, amoris ſalubriter inſtituit, ejuſdem commemorationem Sanctiſſimam jugi mentis exſul-

(c) *forte:* myſteria.

by Google

fultatione contemplantes, ad hoc inter ſingulos hujuſmodi mercatos Sanguine Spiritualia diſpenſare munera votis expoſcimus ; ut illi condignis aſſurgentes laudibus , ſua frequentia ad ipſius veneracionem Sacramenti corda dirigant ; & eo quo corporalis habetur præſentia Salvatoris viatico, fructus vitæ complectentes æternæ , cœleſtia conſcendant , ipſum qui Nobis ſe in edulium tribuit perpetuo conſpecturi. Sane dudum piæ memoriæ URBANUS Papa IV. Prædeceſſor noſter , ad orthodoxæ corroborationem, & exaltationem fidei digne,& laudabiliter ſtatuens , ut de tanto Sacramento præter illam , quæ dietim in Eccleſia fieret, annuatim memoria ſolennior,& ſpecialior haberetur : & ad celebrandum ejus tam excellum tamque glorioſum Feſtum quintam poſt octavas Pentecoſtes feriam deſignans, ac Chriſti fideles quoslibet ad colendum illud donis Spiritualibus animare volens , omnibus vere pœnitentibus confeſſis , qui matutinali officio feſti ejuſdem in Eccleſia, in qua etiam illud celebraretur , intereſſent, centum : qui vero Miſſæ totidem, & qui in primis ipſius feſti matutinalibus, veſperis ſimiliter centum: qui autem in ſecundis, totidem ; illis vero, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorii horarum officiis , pro qualibet ipſarum quadraginta: iis autem, qui per octavas ipſius feſti Matutinalibus, Veſperis, Miſſæ , aut prædictarum horarum officiis intereſſent , ſingulis octavarum ipſarum diebus ſimiliter centum. Et ſubſequenter felicis recordationis MARTINUS Papa V. etiam Prædeceſſor noſter fideles eoſdem ad impertiendum pro veneratione Sacramenti hujuſmodi potiora reverentiæ,& devotionis exercitia firmare cupiens, ſingulis ex iis vere pœnitentibus & confeſſis, qui & quoties in ipſius Sacramenti profeſto jejunium, vel loco ipſius aliud pium juxta conſilium bonorum confeſſorum opus fecerint , etiam centum : & qui præmiſſis in Eccleſiis, in quibus illa celebrari contingeret, officiis intereſſent, nec non Epiſcopis,& aliis Prælatis Superioribus , qui dictis officiis libenter intereſſent ; ſed quominus eis in ipſis Eccleſiis intereſſe poſſent , pro conſervandis ſuarum dignitatum juribus , & aliis tunc legitime impedimentis , pro matutinali ducentos; reliquarum vero, videlicet Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorii feſti octuaginta : rurſus autem in quibuslibet octavarum diebus pro ſingulis matutinalium, Miſſarum,& Veſperarum, ſimiliter centum : nec non reliquarum horarum, officiorum hujusmodi quadraginta, Illis præterea, qui proceſſiones, in quibus ipſum vivificum Sacramentum dicto feſto juxta præfatarum ritus Eccleſiarum deferretur , continuo ſecuti forent ; ac quibuslibet in feſto ac octavarum diebus hujuſmodi pro pace , & tranquillitate Eccleſiæ Miſſas devote celebrantibus , pro ſingulis ipſarum, nec non aliis in eodem feſto Euchariſtiæ Sacramentum devote ſumentibus, etiam centum ſingulis annis pro feſto vice qualibet eis , qui dum corpus Dominicum communicandis deferretur infirmis, illud cum incenſo luminari præcedendo , vel ſequendo venerarentur, ſimiliter : & qui tunc illud alias devote ſecuti forent,etiam quinquaginta dies de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer relaxamus. Ac etiam ipſe MARTINUS Prædeceſſor noſter, quod in feſto & diebus octavarum hujuſmodi in terris, & locis Eccleſiaſticis , quavis auctoritate ſuppoſitis interdicto, pulſatis campanis, januis apertis, & alta voce excommunicatis prorſus excluſis , ſed interdictis, ut ocius reconciliari ſtuderent, admiſſis ; & illis, qui cauſam vel occiſionem hujuſmodi interdicto dediſſent, altari tunc nullatenus appropinquantibus ; Miſſæ & officia præmiſſa licite celebrari poſſent, auctoritate Apoſtolica duxit concedendum. Nos vero, quos interim ad ſummi Apoſtolatus apicem Divina clementia provexit , etiam pro frequentiori hujuſmodi veneratione Sacramenti ſummis geſtientes affectibus noſtri partes miniſterii ſalubriter impertiri; nec non relaxationes,& conceſſiones prædictas Apoſtolici robore muniminis ipſorum notioni fidelium committentes, præmiſſis per eundem MARTINUM Prædeceſſorem, ut præfertur, relaxatis diebus alias totidem dies pariformiter ab ipſis fidelibus conſequendos addicimus per præſentes : & inſuper univerſos Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, & aliarum Eccleſiarum Prælatos monemus, & hortamur in Domino; & eis per Apoſtolica

ſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, & in remiſſionem peccaminum injungimus, ut per ſe, vel alios eorum ſubditos per ſingulas ſuarum civitatum, & Diœceſis Eccleſias (*d*) in Dominicam feriam, & feſtum pridem proxime præcedente, ſalutaribus ad venerationem potiſſime Sacramenti hujus monitis, & exhortatione præſentium, quorum etiam tenor inter matutinales feſti, nec non dierum octavarum hujuſmodi lectiones recitentur, litterarum continentiam, & effectum publicare, & inſinuare procurent: ut ejuſdem Sacramenti ſuffragante myſterio, ſubditi & fideles ipſi ſpiritualium gratiarum uberiori fulciantur augmento, & ab illo, qui ſe pro ipſis immolavit hoſtiam, poſt hujus vitæ curſum ad gloriam perducantur æternam. Verum quia difficile foret hujuſmodi literas ſingulis exhiberi, volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod ipſarum tranſumpto manu publica, & ſigillo alicujus Epiſcopalis, vel Superioris Eccleſiaſticæ Curiæ munito, tamquam præfatis, ſi originaliter exhiberent literas, plena fides exhibeatur, & perinde ſtetur, ac ſi originales litere forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Datæ Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo triceſimo tertio, VII. Kalend. Junii, Pontificatus noſtri anno tertio.

XVII.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione, & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus exſiſtit, his ſcilicet verbis: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Doceant igitur Sacerdotes tam mares, quam fœminas, in neceſſitate debere parvulos baptizare eadem forma in ſuo idiomate, & quod patres, & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptizare: & ſi Sacerdotes ſuper hoc diligenter inquirentes debitam formam in baptiſmo invenerint, quod factum eſt, approbent; ſuplentes circa baptizatum, quo ad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, & Chriſmatis in vertice, quod a laicis eſt omiſſum. Si autem in baptizato debitam formam non invenerint obſervatam, non differant pueros baptizare.

XVIII.

Item præcipiendo mandamus, ut ſecundum Conſtitutionem *Lateranenſis Concilii*, Euchariſta, Chriſma, & Oleum Sanctum ſub fideli cuſtodia, & reverentia debita, clavibus adhibitis, conſerventur: ne poſſit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, & nefanda exercenda. Si vero is, ad quem ſpectat cuſtodia, ea incaute reliquerit, ultra juris communis pœnas, in libra ceræ eidem Eccleſiæ ſolvenda, & applicanda puniatur. Et ſi per ejus pigritiam aliquod nefandum inde contigerit, ejuſmodi ſubjaceat ultioni, juxta noſtram, aut Vicarii noſtri ordinationem, & delicti quantitatem. Sacramentum etiam Euchariſtiæ ſingulis menſibus ad minus ſemel renovari præcipimus, aut pluries ſecundum locorum exigentiam, & opportunitatem.

In pleriſque etiam Eccleſiis Mappæ, Palæ, Corporalia, & alia veſtimenta Divino cultui deputata tam inculta, & immunda relinquunt, quod interdum quibuſdam ſunt horrori, contra Statutum Concilii generalis: univerſis Cuſtodibus, Sacriſtis, & Eccleſiarum Rectoribus diſtricte præcipimus, quatenus omnia veſtimenta, ornamenta, ac vaſa ſupradicta per ipſos munda, & nitida conſerventur, corporaliaque pluries infra annum juxta caſus exigentiam per Clericos mundentur. Si quis vero in tranſgreſſione hujuſmodi Statuti culpabilis fuerit, uſque ad condignam ſatisfactionem ab officio ſuſpendatur.

XIX.

Statuimus & præcipimus univerſis Chriſti fidelibus noſtræ Diœceſis, utriuſque ſexus, ne quiſquam eorum clandeſtinis deſponſationibus, aut occultis matrimoniis interſit. Præcipimus inſuper in virtute ſanctæ obedientiæ univerſis Eccleſiarum Plebanis, quod poſtquam ipſis conſtiterit, procerto & probabili fama, aliquos clandeſtine contraxiſſe, ipſos ſtatim ad publicandum in facie Eccleſiæ, aut jura ſua proſequendum coram judice per ſubtractionem Sacramentorum, extra tamen neceſſitatis articulum cogere non poſtponant.

XX.

(*d*) *forte*: in Dominica feriam & feſtum prædictum *legendum.*

XX.

Diſtricte præcipiendo interdicimus, ne quiſquam Sacerdotum pro reconciliatione pœnitentium, aut pro adminiſtratione alicujus Sacramenti, vel aliquorum Sacramentalium, paciſcatur de ſibi danda pecunia, nec aliquo alio æquivalenti pro eodem. Sed volumus diſpoſitis abſque dilatione pro tempore, & loco congruis, adminiſtrari, & exhiberi ſecundum ritum Eccleſiæ. Verum quod rationis, & juris explorati exiſtit, quod ſocii paſſionum ſint pariter, & ſocii conſolationum, permittimus expoſt exigi etiam cum imploratione officii judicis quantitatem in talibus, conſuetudine debitam, ad quam laicos hortamur, & quantum de jure eſt, adſtringimus, & compelli volumus.

Item inhibemus ſub pœna privationis officii, ne aliquis Sacerdotum quemquam notorie delinquentem accepta pecunia, vel alio commodo temporali pœna condigna corrigere prætermittat.

Item interdicimus, & diſtricte inhibemus, ne quiſquam Clericorum, cujuſcumque ſtatus fuerit, cenſum de aliquo Beneficio, aut pecuniam, vel emolumentum aliud, ex pacto quocumque quæſito colore augeat, vel quemquam augere compellat. Contrafacientes tam dantes, quam recipientes, duplum quám dederint, vel acceperint Nobis (*e*) remiſſibliter ſolvere teneantur: nihilominus juxta arbitrium noſtrum, aut Vicarii noſtri arctius punientur.

Item volumus Statutum Concilii Generalis Conſtantienſis, & conſtitutionem de ſymonia editam publicari, ut in fine: quoniam contra transgreſſores ejuſdem diſtrictius, Deo dante, procedemus. Cujus ſtatuti tenor ſequitur per omnia in hæc verba:

MARTINUS &c. &c.

MUltæ contra ſymoniacam pravitatem ab olim factæ ſunt conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit extirpari. Nos volentes de cætero, ut poſſumus, attentius providere, Sacro approbante Concilio decernimus, quod ordinati Symoniace ab exſecutione ſuorum ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi: Electiones autem, Poſtulationes, Confirmationes, & quævis Proviſiones ſymoniacæ Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ſint ipſo jure, nullumque per illos jus cuiquam acquiratur; nec promoti, confirmati, aut proviſi faciant fructus ſuos; ſed ad illorum reſtitutionem, tamquam inique ablatorum percipientes, teneantur. Statuimus inſuper, quod dantes, & recipientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, etiamſi Pontificali, aut Cardinalatus præfulgeant dignitate.

(*e*) *lege*: irremiſſibiliter.

XXI.

Quamvis Judæi, qui Sanguinis Chriſti vindictam in ſe receperunt, ubi ſervire Chriſtianis, aut ſe laboribus nutrire parati ſunt, benignitate Eccleſiæ miſericorditer tolerentur; ipſi tamen gratia tanta, & tolerantia non contenti, orthodoxorum religionis Chriſtianæ facultates uſuris exhauriunt, laqueos offenſionis inferunt, & petram ſcandali: in qua defenſione, & adjutorio aliquorum culpabilium laicorum deteſtabilius foventur.

Hinc ſtatuimus diſtricte præcipiendo, quod Judæi in noſtra Diœceſi non permittantur fenerari, nec uti famulis Chriſtianis. Nullus quoque Chriſtianus domos ad habitandum eiſdem ad exercendum fenus locet: nec permittatur eis communio maxime ad frequentem viſitationem Chriſtianorum, præterquam in caſibus præmiſſis, ne eorumdem peccatis involvantur. In die Pentecoſtes feneſtræ & oſtia clauſa teneantur toto die. In diebus autem lamentationis, & Dominicæ Paſſionis in publicum minime prodeant: cum ſalutaris Hoſtia ad infirmos deputatur, caveant omni diligentia, ne contra Chriſtianam fidem, Beatam Virginem, vel Sanctos alios contumelioſa verba proferant: nec permittantur cum ſimplicibus diſputare de fide; ne callidis ſermonibus corda percutiant ſimplicium. Nullus cum eis edere præſumat, aut balneari, aut medicinas ab eis capere. Si quis vero Judæorum in his culpabilis repertus fuerit, eidem communio Chriſtianorum denegetur. Quod ſi quis Judæorum, mulierem cognoverit Chriſtianam, pro tanto facinore viginti libras

denariorum uſualis monetæ Domino loci, in quo ſcelus hoc perpetratum fuerit, irremiſſibiliter ſolvere teneatur, ad hoc per captionem rerum, & perſonæ, nec non aliis opportunis remediis compellendus. Idem ſi Chriſtianus, quod deteſtabilius eſt, propter periculum partus cognoverit Judæam. Et ſi Judæos ſatisfacere (*a*) pœna pecuniaria nequiverit, carcerali cuſtodiæ mancipetur afficiendus, donec ſcandalum ſopiatur. Chriſtianus quoque ad Judæam accedens ultra dictam mulctam, excommunicationis pœnam incurrat, niſi abſolutionis Beneficium a Nobis, vel Vicario noſtro meruerit obtinere.

XXII.

Uſurarum voraginem deteſtantes, inhibemus omnibus Chriſtianis noſtræ Diœceſis, tam Clericis, quam laicis; ne pecunias ad uſuras mutuent, aut in impignorationibus ultra ſortem aliquid ex pacto recipiant, nec emptiones deteſtabiles faciant, aut alios quoslibet actus uſurarios exerceant. Quod ſi quis contra fecerit, ultra pœnas juris communis,& Concilii Provincialis Saltzburgenſis, ſubjaceat ſolutioni decem libras denariorum uſualium irremiſſibiliter ſolvendarum ad fabricam Eccleſiæ, aut in uſus pauperum, juxta noſtrum, aut judicantis noſtri nomine arbitrium, convertendos; Inhibemus inſuper ſub excommunicationis pœna univerſis Prælatis, Decanis, Plebanis, & cœteris quibuſcunque religioſis & ſæcularibus, ne aliquem dictis criminibus manifeſte reum, ſatisfactione non præmiſſa, ad quam tamen eoſdem induci volumus, modis poſſibilibus Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ.

XXIII.

Volumus, & mandamus Statutum divæ memoriæ Guidonis Legati de Latere per noſtram Diœceſim promulgari, & publicari: quo cavetur, quod quicumque Perſonam Eccleſiaſticam vulneraverit enormiter, captivaverit, vel occiderit, ipſo facto ea, quæ ab Eccleſia nomine feudi, jure cenſuali, vel in emphyteuſin, aut alias quocumque nomine teneat, perdat penitus, & amittat, in utilitatem Eccleſiæ convertenda. Adjicimus quoque, quod in illa Parochia, in qua Canonicum Eccleſiæ Cathedralis capi contigerit, vel detineri, vel alium in dignitate, vel Perſonatu, ſeu Clericatu conſtitutum, donec liberetur & abſolvatur, ceſſetur generaliter a Divinis, ſalva ſatisfactione eidem debita impendenda.

XXIV.

Quia nonnulli Sacerdotes, ſæculares, vel religioſi in pœnitentia frena laxare, & extra terminos ſibi poſitos auctoritatem in caſibus Superioribus reſervatis præſumere auſu temerario referuntur; ſub excommunicationis pœna inhibemus, ne quiſquam Sacerdotum, regularis, vel ſæcularis noſtræ Diœceſis, quemcunque ſibi confitentem in caſibus Sedis Apoſtolicæ de jure,vel conſuetudine *reſervatis* abſolvere præſumat, niſi habito ejuſdem deſuper ſedis indulto, & mandato ſpeciali; nec etiam in caſibus ſimiliter de jure,aut conſuetudine Epiſcopo reſervatis abſolvere attentet: præſertim excommunicationis majoris vinculo innodatum, hæreticum, Judæum, fautorem alterius eorumdem, laicum prædicatorem, aut auditorem ejus, ſpoliatorem alicujus dotis Eccleſiaſticæ, aut Sacerdotes maxime in agone laborantes, aut temerarium occupatorem bonorum Eccleſiæ, depopulatorem agrorum, vinearum & hortorum, inceſtuoſum, fornicatorem cum ſacra moniali, homicidam etiam caſualem: publicantem confeſſionem ſibi factam, peccantem contra naturam,aut cum brutis; ſacrilegum incantatorem, ſeu incantatricem præcipue cum Sacramentis, Sacramentalibus,vel oſſibus mortuorum: prolis oppreſſorem, etiam a caſu incendiarium, commercia habentem cum Judæis, maxime in uſuris; propinantem, ementem, & vendentem venenum, præſertim in machinationem mortis proximi, dæmonem invocantem,cudentem falſam monetam, utentem ſcienter auro vel argento falſo, cogentem Chriſtianum dare ad uſuram, blaſphemum nominis Chriſti vel Sanctorum, falſum teſtem, coeuntem cum Judæa, obligatum ad vagas reſtitutiones, nec quemquam alium enormibus criminibus irretitum, non habita a Nobis deſuper commiſſione ſpeciali & expreſſa.

Item volumus ſub eadem pœna, omnes Confeſſores abſolvendo uti ad minus iſtis verbis: *Ego abſolvo te a peccatis*

(*a*) mulcta

catis tuis, & reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Inhibemus inſuper ſub excommunicationis pœna, diſtricte præcipiendo, ne quiſquam Sacerdotum religioſus, vel ſæcularis noſtræ Diœceſis non habita deſuper Sedis Apoſtolicæ, aut Noſtra, ſeu Vicarii noſtri ſpeciali licentia, ſe intromittat de diſtributione rerum male acquiſitarum, incertarum & vagarum.

Quia ex paſtorali ſolicitudine incumbit Prælatis, & ſuorum ſubditorum vultum intrinſecus agnoſcere ſecundum talentum ſibi creditum; Statuimus propterea, volumus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut omnes Abbates, Præpoſiti, Decani, Archi-Diaconi noſtræ Diœceſis, ſpecialiter non exempti, Nobis aut Vicario; omnes vero Sacerdotes inferiores ſuis Decanis, Monachi ſuis Abbatibus vel Præpoſitis, qui per Præpoſitos ſoliti ſunt gubernari; ſua peccata confiteantur, niſi alicui ipſorum a Superiore noſtro, aut Nobis, ſeu Vicario noſtro, de ſpirituali indulto aliud ſit conceſſum.

Abuſionibus quæſtorum viam præcludere cupientes, ſtatuimus, volumus, & mandamus, quod hi, qui præſunt Eccleſiis, nullum quarumcumque occaſione litterarum petere vel colligere eleemoſynam permittant, niſi litteris eorumdem prius diligenter perſpectis; & Noſtris, aut Vicarii noſtri, quibus appareat, quod ſuæ litteræ ſint veræ, ac eorumdem auctoritas adhuc duret, ſeu non exſpiraverit. Quo comperto, nulla portione recepta, exacta vel requiſita, ab eodem pro eleemoſyna petenda admittatur. Quod, ſi qui contra fecerint, triplum reſtituere teneantur ad uſus, quibus eleemoſynæ ſunt deputatæ, remiſſione colligentium minime profutura. Nec tunc, præter id, quod in literis continetur exhibitis, aliquid proponere populo permittantur. Hortamur præterea univerſos & ſingulos noſtræ Diœceſis laicos, ne Quæſtores, vel Collectores hujusmodi in eleemoſynis colligendis quoquo modo perturbent, aut impedire præſumant.

Præcipimus inſuper, & mandamus omnibus Prælatis, Rectoribus & Vicariis Eccleſiarum, ſub excommunicationis pœna, quod omnes falſos quæſtores, qui non exhibebunt per omnia ſanas litteras, detineant captivos, ipſosque Nobis, aut Vicario noſtro transmittant, vel denuncient, quantocius poterunt, pro demeritis puniendorum, (*f*) taliter, quod exemplis eorum ceteri ſimilia facere pertimeſcant.

XXV.

Præcipimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ inhibemus omnibus noſtræ Diœceſis jurisdictioni Præſidentibus, ne quemquam Clericum vel laicum pro culpa vel contumacia excommunicent, ſine ſcriptis & monitione Canonica non præmiſſa.

Quoniam juris apices non omnibus innoteſcunt ad uberiorem Sacerdotum inſtructionem, & ſalubrem informationem, qualiter Sacerdotes interdicti tempore ſe gerere debeant, & habere; præſenti declaramus ſtatuto; quod interdicti tempore tam ab homine, quam a jure prolati, tam ſani, quam infirmi ſunt ad remedium paterne admittendi, niſi fuerint interdicti, & excommunicati, vel quorum dolo, culpa, conſilio, favore, aut auxilio latum exſtitit interdictum; quibus tantum viaticum, & baptiſma parvulorum conceduntur. Nullus inungatur, vel tradatur Eccleſiaſticæ ſepulturæ, præter Clericos, qui ſervaverunt interdictum; niſi tales ſint, qui nominatim excommunicati, interdicti, vel ſuſpenſi fuerint. Qui vero Clerici non fuerint, hujusmodi ſententiis innodati, ſine pulſatione campanarum (*g*) conſtantibus quibuscumque ſolemnitatibus, cum ſilentio tumuletur. Inſuper Sacerdotes populum habentes, ſine ſcrupulo conſcientiæ, ſemel in hebdomada viros, & mulieres poſſunt ad Eccleſiam convocare, nec non ipſis exponere Verbum Dei: Mulieres poſt partum non inthronizentur cum ſolemnitate Pſalmi & Orationum: nuptiæ ſic non benedicantur: nec aqua benedicta populus ſolemniter aſpergatur. Singulis diebus Miſſæ in Eccleſiis celebrentur, & alia quævis Divina Officia, ſicut prius; ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, omnino quibuslibet excommunicatis, & interdictis, ac omnibus aliis, niſi ſuper hoc privilegium

(*f*) *forte:* puniendos

(*g*) *forte:* ceſſantibus.

gium exhibeant ſpeciale, excluſis: Miniſtris altaris dumtaxat exceptis, campanis non pulſatis: bini & inſimul tres horas Canonicas ſimul legere poſſunt, ita quod foris ſeu extra Eccleſiam nullatenus audiantur. In Feſtivitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, ac Aſſumptionis Beatæ Virginis Glorioſæ a veſperis vigiliarum earumdem uſque ad veſperas earumdem Feſtivitatum incluſive, campanæ pulſentur, januis apertis alta voce Divina Officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis; ſic tamen quod illi, propter quorum exceſſum interdictum hujusmodi eſt prolatum, Altari nullatenus appropinquent: nec in illis Feſtivitatibus ſepeliantur corpora mortuorum, neque vivis, & ſanis illis diebus Sacramentum Euchariſtiæ miniſtretur. Præterea inhibemus, ne in Eccleſia non conſecrata, vel a jure, vel ab homine interdicta, vel exſecrata per humanum injurioſum ſanguinem, vel ſemine humano & uxorio polluta, nullatenus Divina celebrentur.

Item Decreta *Sacri Generalis Concilii Baſileenſis* de excommunicatis certo modo non vitandis, de interdictis non leviter ponendis decreta, & per Nationem Germanicam acceptata per Diœceſim noſtram cupientes publicari, tenores eorundem præſentibus noſtris Statutis & Conſtitutionibus duximus inſerendos, quæ ſequuntur per omnia in hunc modum:

" AD vitandum ſcandala ac multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuit hæc *Sancta Synodus*, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcumque Divinis, vel extra, prætextu cujuscumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis, ab homine, vel a jure generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujuſmodi fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, univerſitatem, Eccleſiam, vel locum *certum*, a judice publicata, vel denuntiata *ſpecialiter* & *expreſſe*: aut ſi aliquem ita notorie ſententiam excomunicationis conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari: nam a communione illius abſtineri vult, juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari. Quoniam ex indiſcreta interdictorum promulgatione ſcandala multa conſueverunt evenire, ſtatuit hoc Sancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa aut locus, Eccleſiaſtico ſupponi poſſit interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Dominii, ſeu Rectoris vel Officialium. Propter culpam autem ſeu cauſam alterius cujuscumque privatæ perſonæ, hujusmodi loca interdici nequaquam poſſunt auctoritate quacumque ordinaria, vel delegata, niſi talis perſona prius fuerit excommunicata ac denuntiata, ſeu in Eccleſia publicata; ac Domini ſeu Rectores, vel Officiales ipſorum locorum auctoritate judicis requiſiti, hujusmodi perſonam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfactionem compulerint: qua etiam poſt biduum ejecta recedente, vel ſatisfactione, mox Divina reſumi poſſunt, quod etiam in pendentibus locum habeat.

Pridem Reverendiſſimus Pater & Dominus noſter JOANNES Sanctæ Sedis Saltzburgenſis Archi-Epiſcopus Nobis intimare curavit, quod nuper in diæta Moguntinenſi indicta per Illuſtriſſimum Dominum noſtrum, Dominum ALBERTUM Romanorum, Bohemiæ, Hungariæ &c. &c. Regem, Oratores ejusdem Domini Regis, nec non aliqui Sacri Imperii Principes Electores propriis in perſonis, alii vero ac etiam totius Germanicæ Nationis Metropolitani per ſuos Oratores convenientes, inter diverſos tractatus ibidem præ manibus habitos, decreta edita *in Sacra Baſileenſi Synodo*, cum certis tamen reſtrictionibus, modificationibusque temporum qualitatibus, ac dictæ Germanicæ Nationi ac commodis, concorditer acceptarunt. Quapropter Nos hortando requiſivit, quatenus dicta decreta per Diœceſim noſtram

noſtram reverenter publicare, exſequi, & obſervari mandaremus, ſicut præfertur reſtricta, & modificata. Nos vero mandatis Superioribus obedire, veluti tenemur, volentes, dicta decreta, ſicut & præmittitur, acceprata, cum quorumdam ex iis qualificationibus,modificationibus, præſentibus noſtris Statutis duximus quoad ipſorum initia adjungenda : mandantes, quatenus omnes & ſinguli utriusque ſtatus homines noſtræ Diœceſis, quorum intereſt, ea fideliter obſervent ſub pœnis in eiſdem contentis. Et primo decretum per Sacrum *Conſtantienſe Concilium* factum, & per Sacrum *Baſileenſe Concilium* renovatum, de auctoritate & poteſtate Sacrorum Generalium Conciliorum, temporibus & modis eadem convocandi,& celebrandi, quod eſt primæ Seſſionis,& incipit: *Frequens Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura eſt. &c. &c.* Iterum decretum de electionibus duodecimæ Seſſionis, quod incipit: *Sicut in conſtruenda domo præcipue eſt architectoris cura.* Sed quia lex ſic clare non (g) tendi poteſt, quin aliquam poſſit recipere dubitationem, petitum eſt, quatenus Sacrum Concilium declarare dignetur, quod electiones Pontificum,& Abbatum fiant ſervata forma in hoc decreto tradita; quodque in ceteris inferioribus dignitatibus electivis quibuscumque ſufficiat modus, & forma juramenti in eodem decreto expreſſi. Ceterum ſtatuere dignetur Sacrum Concilium, quod promovendus per Papam ſecundum quamdam clauſulam hujus decreti, quæ incipit : *Niſi ex magna &c. &c.* remittatur conſecrandus, aut benedicendus ad ſuum Superiorem immediatum, ſi forſitan talis promovendus fuerit præſens in Romana Curia : quod tamen nihilominus remittatur, ut hujusmodi ſuo immediato Superiori præſtet debitum juramentum ; quodque etiam confirmatio Electionum fiet per immediatum Superiorem, ad quem ſpectat jus confirmandi : & ſi ipſe ſine cauſa rationabili confirmare diſtulerit, ſeu recuſaverit, mediatus Superior adiri poterit. Inſuper quod etiamſi contingat proviſionem per Sacrum Concilium Domino Papæ non fieri, nihilominus electiones ſecundum formam hujus decreti, & ſupra declaratam valeant fieri, & robur obtineant ; neque propterea, quod ſibi per Sacrum Concilium proviſum non fuerit, quovis modo valeant impediri. Item Decretum decimæ quintæ Seſſionis, de Conciliis Synodalibus & Provincialibus obſervandis, quod incipit : *Pridem hæc Sancta Synodus &c. &c.* Item decretum decimæ nonæ Seſſionis de Judæis,& Neophytis, quod incipit: *Salvatoris noſtri JESU Chriſti ſequens veſtigia &c. &c.* Item omnia ſaluberrima decreta viceſimæ Seſſionis, quorum primum diſponit de publicis concubinariis, & incipit: *Quicumque Clericus cujuscumque &c. &c.* Secundum: de modo communicandi his, qui dicuntur excommunicati, ſuſpenſi vel interdicti, & incipit : *Ad vitandum ſcandala &c. &c.* Tertium: de modo, & forma ponendi interdictum in loco, & Divina reſumendi, & incipit : *Ut lites citius terminentur &c. &c.* Similiter omnia decreta viceſimæ primæ Seſſionis, quorum primum tollit annatas. Circa hoc tamen dignetur Sacrum Concilium declarare, quod non intendit per hoc decretum prohibere, quando licite exigatur,& ſolvatur, ſi quid tempore receptionis Beneficiati ſolitum ſit ſolvi fabricæ, vel pro ornamentis Eccleſiæ, vel ſimili caſu, ad uſum tamen Divini cultus, & non ad privatum commodum perſonarum convertendum. Secundum decretum viceſimæ primæ Seſſionis diſponit de pacificis Poſſeſſoribus non moleſtandis, & incipit : *Quicumque non violentus.* Tertium docet quomodo Divinum Officium ſit in Eccleſia celebrandum, & incipit : *Si quis Principem ſæculi.* Quartum oſtendit, quo tempore debet quis eſſe in Choro, & incipit : *Qui in Matutinis.* Quintum, qualiter extra Chorum horæ Canonicæ ſunt dicendæ, & incipit: *Quoscumque etiam &c. &c.* Sextum de his, qui tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam, & incipit: *Quicumque in Eccleſia.* Septimum, quod tabula pendeat in Choro, & incipit: *Ut cuncta in Domo Dei ordinate &c. &c.* Octavum, quod in Miſſa impleatur Credo, & quod non baſſe legatur Miſſa, & incipit: *Abuſum aliquarum Eccleſiarum.* Nonum, de pignorantibus cultum Divinum, & incipit: *Abuſum etiam illum cultui*

(g) *forte:* tradi.

tui Divino &c. &c. Decimum, de capitulis tempore Miſſæ non tenendis, & incipit: *Probibet hæc Sancta Synodus.* Undecimum, de ſpectaculis non faciendis in Eccleſia, & incipit: *Turpem etiam illum &c. &c.* Similiter decretum de numero & qualitate Cardinalium, de quo in viceſima tertia Seſſione, & incipit: *Cum Summo Pontifici &c. &c.* Item decretum ejusdem viceſimæ tertiæ Seſſionis, de electione caſſanda, ex qua turbari poſſet Eccleſia, & incipit: *Licet dudum hæc Sancta Synodus &c. &c.* Item decretum ejusdem Seſſionis, per quod reſervationes tolluntur, & incipit: *Et quia multiplices.* Circa hæc tamen dignetur Sacrum Concilium jus commune revocare, quod propter hujusmodi Beneficia in dicto decreto ſibi reſervata conferat infra ſpatium unius menſis, alioquin Ordinarii conferre valeant, quodque proviſi a Papa infra quatuor menſes Ordinariis ſuam proviſionem, ſub pœna amiſſionis juris, inſinuare debeant. Item decretum Seſſionis ejusdem tollens Clementinam, litteris de Probat. & incipit: *Licet in Apoſtolicis &c. &c.* Inſuper decreta triceſimæ Seſſionis de communione Sacramenti Euchariſtiæ, & incipit: *Ut lucidius videatur &c. &c.* Item decretum de collationibus Beneficiorum triceſimæ primæ Seſſionis, & incipit: *Placuit Divinæ pietati &c. &c.* Cum aliis decretis, de qualificationibus in ordine promovendorum loquentibus. Supplicatur cum Sacro Concilio, ut declarare dignetur, quod vigore horum decretorum non intendit tollere inferioribus Ordinariis tempus Lateranenſis Concilii, quodque ante ipſius lapſum non habeat locum præventio.

XXVI.

Quo hæc Statuta non tradantur oblivioni, & ne quisquam ignorantiam valeat allegare, ſed ut ſubditi poſſint in eis frequentius meditari; ſub excommunicationis pœna præcipimus, & injungimus omnibus Abbatibus, Præpoſitis, Prælatis & Decanis, & tranſcriptionem prædictorum, & copiam totalem ac plenam habeant, & ea bis in anno de verbo ad verbum Abbates & Præpoſiti, convocatis omnibus Monachis, & Canonicis Regularibus, & Præpoſiti ſeu Decani Cathedralis, & Collegiatarum Eccleſiarum, Canonicis in unum collectis; Decani vero ſinguli in Conventu, Collegio, ſeu Capitulo, ſuis Confratribus omnibus, etiam non curatis, accerſitis publicent, & perlegant, aut publicari, & perlegi faciant. In contrarium, contra hujus ſtatuti neglectores ſeu contemptores inquiſitionem habebimus diligentem, pœnas exactiſſime (*b*) perſecuturi.

Forma juramenti ſoliti per teſtem Synodalem præſtari.

EGo N. juro, quod amodo, & antea quidquam novi & audivi, aut poſtmodum inquiſiturus ſum, quod contra voluntatem Dei, & totam Chriſtianitatem in iſta Parochia, vel in iſto meo Decanatu, (ſi Decanus jurat) factum ſit, aut futurum erit, ſi in diebus meis evenerit, cum ad meam cognitionem quocumque modo perveniat, ſi ſcio, aut indicatum mihi fuerit, Synodalem eſſe cauſam, & ad miniſterium Epiſcopi pertinere, quod ego nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam, nullatenus celem Epiſcopo meo, aut ejus miſſo, cui hoc inquirere juſſerit, quandocunque me ex hoc interrogaverit. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia; (ſi Presbyter eſt, alias ſic) & illorum Sanctorum reliquiæ.

Ex Tomi II. Hiſtoriæ Friſingenſis Parte II. Inſtrumentali No. CCCXXXVIII. pag. 253. *Auctore Clariſſimo Domno Carolo Meichelbeck Benedictino Benedicto Burano. Typis Auguſtanis anni* 1729.

Cl. Severinus Binius Concilior. Tom. III. Parte II. pag. 1001. & *Harduinus* eandem ediderant. Sed neuter habuit Orationem Synodalem dictam ad Patres in Synodo a *Joanne Kockkio*, Theologiæ & Artium liberalium Magiſtro, Decretorum Doctore, Monacho Tegernſeenſi, quam primus edidit *Meichelbeck Tomi II. Part. II. Inſtrumentaria No. CCCXXXVIII.*

Lunig Spicilegii Eccleſiaſtici 2. Theil *pag.* 238.

(*b*) *forte:* proſecuturi.

CRE-

Credentiales Synodi Baſileenſis ad Jacobum a Sirck, Archi-Epiſcopum Treverenſem, in Conventu Moguntino exiſtentem (a) *Anno MCCCCXLI. XXV. Februarii.*

VENERABILI JACOBO, ARCHI-EPISCOPO TREVERENSI, Romani Imperii Electori.

SACROSANCTA SYNODUS BASILIENSIS IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, VENERABILI JACOBO, ARCHI-EPISCOPO TREVIRENSI, ROMANI IMPERII ELECTORI, SALUTEM et OMNIPOTENTIS DEI BENEDICTIONEM.

Intelligentes Conventionem Moguntie alias indictam per Cariſſimum Eccleſie Filium FREDERICUM, Regem Romanorum Illuſtrem, in preſentiarum teneri, plurimoſque illuc Principes, ac Prelatos confluere, Teque cum aliis Electoribus Romani Imperii debere intereſſe, & ſperantes conventum hujuſmodi pro bono univerſalis Eccleſie ac conſervatione authoritatis Generalium Conciliorum fieri; mittimus ad conventionem ipſam dilectos Eccleſie Filios Ludovicum tit. Sancte Cecilie Vice-Cancellarium, qui non ſolum in hoc Baſilienſi, ſed in Piſano, & Conſtantienſi Generalibus Conciliis pro exaltatione fidei, & authoritate univerſalis Eccleſie conſervanda aſſiduas ſubiit ſollicitudines & labores, cujusque tibi, & conſtantiam, & probitatem notam eſſe non dubitamus, & Johannem tit. Sancti Martini in montibus, non ſolum nobilitate, ſed etiam ſcientiarum, & virtutum ſplendore conſpicuum, Sancte Romane Eccleſie Ptesbyteros Cardinales Legatos, ac Guillelmum Hugonis Archi-Diaconum Metenſ. Legum Doctorem, Oratores noſtros; quibus nonnulla commiſimus, ſtatum univerſalis Eccleſie ac totius Religionis Chriſtiane bonum concernentia, cum aliis Oratoribus noſtris, illuc per antea miſſis, devotioni tue referenda. Quapropter te attente hortamur, ut eiſdem in dicendis noſtro nomine plenam fidem adhibens, in conventione hujusmodi pro authoritate, & honore univerſalis Eccleſie, & fidei Catholice exaltatione ſic labores, quod & tu inde merito commendari debeas, & hec Sancta Synodus fructus ex tuis operibus perſentiat in Chriſtiana Religione, quos ſperat, optatos. Datum Baſilie V. Kal. Martii, anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo primo.

Illuſtr. Hontheim. Tom. II. N. DCCCVIII.

(a) De hoc Conventu Moguntino ejusque Actis: vide *Müllers Reichs-Tag Theatrum I. Vorſt. Cap. V. pag. 57. ſeqq. & Continuation. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ D. Fleury Tom. XXII. ad annum MCCCCXLI.*

EUGENII Papæ IV. Epiſtola ad Epiſcopum Trajectenſem, qua nuntiat, quod Ducatum Clivenſem ab omni poteſtate ſpirituali Archi-Epiſcopi Colonienſis, & Epiſc. Monaſterienſis, exemerit, dictoque Trajectenſi injungit, ut Epiſcopum titularem deputet, qui Epiſcopalibus muneribus juxta beneplacitum Ducis fungatur. XVII. Kalend. Februar. anno MCCCCXLIV.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI Fratri Episcopo Trajectensi, Salutem et Apostolicam Benedictionem.

PAſtoralis Officii deſuper Nobis Divina providentia commiſſi debitum poſtulat & requirit, ut contra noſtrorum & Romanæ Eccleſiæ rebellium

temeritatem, eorum, qui in noſtra, & Sedis Apoſtolicæ obedientiæ devotione, & fide firmi, & immobiles permanſerunt, ſtatui & quieti, animarumque ſaluti ſalubriter conſulamus.

II. Exhibita ſiquidem Nobis pro parte dilectorum Filiorum, Nobilium Virorum, *ADOLPHI Ducis Clyphenſis, & JOANNIS ejus Primogeniti*, petitio continebat, quod, cum tam ſæculares, quam Eccleſiaſticæ perſonæ, nec non Collegia, Capitula, Monaſteria, Eccleſiæ, & alia loca Eccleſiaſtica in ſuis Dominiis, & terris in Colonienſi, & Monaſterienſi Diœceſi conſiſtentia, pro eo, quod *Archi-Epiſcopus Colonienſis* Nobis & Apoſtolicæ Sedi inobediens, & rebellis exiſtit, & iniquitatis Filius *HENRICUS qui ſe gerit pro Epiſcopo Monaſterienſi*, damnationis Filio *AMEDEO olim Duci Sabaudiæ, qui ſe Felicem V. auſu ſacrilego nominare præſumit*, & poſt, & contra proceſſus Apoſtolicos, contra (ipſum) & adhærentes fautores & ſequaces per Nos factos, adhærere præſumpſit; plurima in ſpiritualibus, & temporalibus detrimenta ſuſtineant, & animarum pericula incurrant, cum hæreticis & ſchiſmaticis, ac Nobis rebellibus jure ordinario ſint ſubjecta: pro parte dictorum Ducis, & Primogeniti Nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eorum ſubditorum ſuorum ſtatui, & ſaluti providere miſericorditer dignaremur.

III. Nos igitur, quibus *paſcendi oves Chriſti* divinitus eſt tributa poteſtas, volentes, ne in perditionis baratrum animæ fidelium perducantur, ſed potius ab hæreticorum contagione retrahantur, & ne illorum labes corda Chriſticolarum poſſit inficere; debito remedio providere: omnia & ſingula, perſonas, Collegia, Capitula, Monaſteria, Eccleſias, & loca quælibet Eccleſiaſtica, Dominia, terras, & loca ſupradicta, donec aliud ſuper hoc duxerimus diſponendum; *ab omni jurisdictione*, Poteſtate, & Superioritate Spirituali Colonienſis Archi-Epiſcopi, & Epiſcopi Monaſterienſis eximentes & liberantes.

IV. Fraternitati tuæ unum Epiſcopum, etiam titularem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, qui in dictis Dominiis, locis & terris, quæ dicti Dux, Primogenitus, & eorum Succeſſores in præfatis Colonienſi, & Monaſterienſi Diœceſi ad præſens ubique tenent, & in futurum quomodolibet obtinebunt, Clericos ordinare, & ad omnes Sacros Odines Eccleſiaſticos promovere, Chriſma, Oleum Sanctum conficere, ac omnia alia, & ſingula Pontificalia jura, omnemque Spiritualem jurisdictionem, quæ Archi-Epiſcopi Colonienſes, & Epiſcopi Monaſterienſes pro tempore inibi habere, & exercere conſueverunt, & conſuetudine, vel de jure, tam in viſitando, quam corrigendo, reformando, quam alia neceſſaria pro bono regimine illarum partium Cleri faciendo exercere valeat; nec non contra omnes & ſingulas Perſonas ſæculares, & Eccleſiaſticas cujuſcumque Status, Ordinis, Religionis, ſeu conditionis fuerint, Monaſteria quæcumque, Prioratus, Collegia, Univerſitates quorumcumque ordinum, etiam mendicantium, quæ ſchiſmatis labe infecta eſſent, aut præfato Amedeo quomodolibet adhærerent, ſeu faverent; ac contra omnes, & ſingulos non obedientes Nobis & rebelles inquirere & procedere, illasque per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia juris remedia, appellatione poſtpoſita, ac per coercitionem realem & perſonalem Beneficiorumque ſuorum quorumlibet (etiamſi Monaſteria, Prioratus, & dignitates Conventuales, Perſonatus, ac Miniſtrationes, & officia fuerint) privare, & realiter ab eisdem amovere poſſit; invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, nec non excommunicationis & interdicti; aliasque omnes & ſingulas ſententias, cenſuras & pœnas, quocumque tenore fuerint per ipſos Archi-Epiſcopos, Henricum, & Decanum Sancti Cuniberti Colon. ac quoscunque alios quacunque etiam auctoritate in perſonas, Monaſteria, Prioratus, Collegia, Dignitates, Eccleſias, & Eccleſiaſtica loca quæcunque præfata latas, & promulgatas, & impoſterum ferendas; auctoritate noſtra ſuſpendere, revocare, tollere, & annullare queat, ac cum ipſis perſonis, quæ ſic excommunicatæ ſe irregularitatis maculam forſan incurriſſe putarent, ſuper hujusmodi irregularitate diſpenſare, & eas habilitare, & in priſtinum ſtatum reponere valeat; *Deputandi*, & illum amovendi, aliumque ſui loco ponendi, quotiens pro parte dictorum

rum Ducis & Primogeniti, fuerit requisitus, auctoritate præfata tenore præsentium concedimus facultatem.

V. Volentes similiter, & tibi eisdem auctoritate, & tenore concedentes, ut omnia & singula, Dignitates, Personatus, Administrationes, & Officia, Monasteria, Prioratus, cæteraque *Beneficia Ecclesiastica* quæcumque *in dictis Dominiis*, terris & locis nunc vacantia, & imposterum sive per privationes hujusmodi, seu alias quomodolibet *vacatura* quæcunque, quodcunque, qualiacunque, & cujuscunque valoris fuerint, *quæ in turno sive mense ordinariorum vacare contigerit*, dummodo non sint Sedi Apostolicæ reservata, *personis idoneis per ipsos Ducem, & Primogenitum tibi nominandis* auctoritate præfata *conferve*, & de illis providere, ac personas, quibus hujusmodi Beneficia contuleris, in corporalem possessionem ipsorum Beneficiorum inducere, ac de ipsorum fructibus, reditibus, proventibus, juribus, & obventionibus universis integre responderi facere, libere, & licite valeas; constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac Synodalibus, & Provincialibus, Conciliis, Statutis quoque, & consuetudinibus Ecclesiarum, & Monasteriorum prædictorum, in quibus Beneficia hujusmodi forsan fuerint, juramentis quoque per personas ipsas præfatis Archi Episcopo & Henrico hactenus forsan præstitis (quæ quoad hoc relaxantes nullius esse decernimus roboris, vel momenti) cæterisque contrariis *non obstantibus* quibuscunque. Per præsentes tamen non intendimus in aliquo juribus Ecclesiæ Colonienſis, quæ prout cæterarum augere cupimus, in aliis quam, ut præmittitur, derogare. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quadringentesimo quadragesimo quarto, decimo septimo Kalend. Februarii, Pontificatus nostri anno quarto decimo.

POGGIUS.

LX.
Jo. LEGOUPH.

Versa pagina
pro POGGIO.

A. de Magio.

Ditmarus ad Teschenmacher Annal. Juliæ in Codice Diplomat. No. LXXIX. pag. 82.

Leibnitz. Codice Juris gentium in Mantissa No. XXXV. pag. 168.

FRISINGENSIS SYNODUS INDICATA
Anno Christi MCCCCXLIV. Eugenii IV. Pp. XV. Friderici III. Reg. V.
SUB JOANNE III. EPISCOPO FRISINGENSI.

JOANNES GRUNWALDERUS, (*a*) Vicarius olim Episcopi Frisingensis, in Concilio Basilienſi habitus Titulo S. Martini in montibus Presbyter Cardinalis, defuncto anno 1443. NICODEMO Episcopo Frisingenſi, electus fuit Episcopus concordi suffragio Capituli Frisingenſis, & 10. Octobris anno 1443. jam a Metropolita Salisburgenſi confirmatus, adiit possessionem.

Hic anno 1444. Casparum Tegernseensem Abbatem ad Synodum Diœcesanam in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo & mandando vocavit.

Meichelbeck Tom. I. Histor. Frisingensis pag. 237. nec plura de hac Synodo habet.

[*a*] Erat Filius illegitimus Joannis Ducis Bavari, Decretorum Doctor renuntiatus, Parochus ad S. Petrum, Canonicus Frisingæ, Vicarius Nicodemi Antecessoris, demum a Felice V. Antipapa Cardinalis nuncupatus, licet ipse nunquam se Cardinalem dixerit, nec a coævo vocatus fuerit. Obiit anno 1452. Viennæ 2. Decembris.

Digitized by Google

SYNODUS TORNACENSIS

Anno Chriſti MCCCCXLV. Eugenii IV. Papæ XV. Friderici III. Reg. VI.

SUB JOANNE CHEVROT EPISCOPO.

Mentio ſola : Statuta vide anno MCCCCLXXXI. quo repetita fuere.

JOANNES CHEVROT Epiſcopatum Tornacenſem anno MCCCCXXXIX. adeptus, Duci Burgundiæ a Conſiliis erat. Synodum, ut Diœceſi ſuæ provideret, congregavit XIII. Aprilis anno MCCCCXLV, in qua Statuta Prædeceſſorum renovavit: quæ repetita vide ſis in Synodo Tornacenſi anno MCCCCLXXXI.

Le Groux Paſtor edidit anno 1726. *in-fulis ſummam Statutorum Synodalium Tornacenſium, una cum vitis Epiſcoporum ejuſdem Urbis.*

Exauctoratio Jacobi Trevirenſis, & Theodorici Colonienſis Archi-Epiſcoporum per EUGENIUM Papam IV.

ANNO MCCCCXLV. IX. FEBRUARII.

VENERABILI FRATRI EPISCOPO TRAJECTENSI
SALUTEM.

NUper iniquitatis filios Theodoricum de Mœrſem (*a*) olim Colonienſem, & Jacobum Sirck Trevirenſem Archi-Epiſcopos tanquam *Hereticos* & *Schiſmaticos*, Noſtrosque & Romanæ Eccleſiæ rebelles, ex juſtis & urgentibus cauſis omni dignitate Archi-Epiſcopali, ac omni cura, regimine & adminiſtratione Colonienſis & Trevirenſis Eccleſiarum privavimus, & amovimus ab eisdem, ac privatos fore declaramus, & deinde ad proviſionem earundem Eccleſiarum, ne per hujusmodi privationes vacantes diſpendia paterentur, paternis & ſollicitis ſtudiis intendentes, Colonienſi Eccleſiæ de perſona Dilecti Filii ADOLPHI (*b*) Clivenſis duximus providendum, ad Eccleſiam vero Trevirenſem, Venerabilem Fratrem noſtrum *JOANNEM tunc Cameracenſem* Epiſcopum, de Fratrum conſilio, authoritate Apoſtolica tranſtulimus, ac *Adolphum Colonienſi*, & *Joannem Trevirenſi* Eccleſiis præfatis præfecimus in Archi-Epiſcopos & Paſtores; curam, regimen & adminiſtrationem Colonienſis & Trevirenſis Eccleſiarum ipſis Adolpho & Joanni in Spiritualibus & temporalibus plenarie committendo; ac mandando dilectis Filiis, Capitulis, Cleris, populis, & univerſis Vaſallis Colonienſis & Trevirenſis Eccleſiarum, ac Civitatum & Diœceſium earundem, ut præfatis Archi-Epiſcopis tanquam eorum Patribus & Paſtoribus in omnibus plenarie intenderent, & efficaciter obedirent, ipſosque Archi-Epiſcopos, quemlibet videlicet eorundem, ad ſuam Eccleſiam benigne reciperent, ac pro Noſtra, & Sedis prædictæ reverentia, debita honorificentia pertractarent, prout in diverſis noſtris literis exinde confectis plenius continetur &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno &c. MCCCCXLV. V. Idus Febr. Pontificatus noſtri anno XV. (*c*)

Illuſt. Hontheim. Hiſtoriæ Diplomat. Trevirenſ. Tom. II. N. DCCCXXI.

(*a*) de Mœrſa.
(*b*) Adolphus Clivenſis Dux ſemper a partibus Eugenii IV. ſtetit: hinc ejus filio Adolpho Mitram Colonienſem detulit Eugenius: ſed nullo effectu, obſiſtentibus Cæſare & Prin-

Digitized by Google

Principibus Germaniæ: Anno 1447. 5. Februarii utrumque Archi-Epiſcopum reſtituit ſuæ Cathedræ, & priorem ſententiam revocavit.

(c) Cum durante Schiſmate Papali Eugenius IV. hanc depoſitionem Archi-Epiſcoporum attentaſſet, Dietericus Moguntinus, Jacobus Trevirenſis, Theodoricus Colonienſis, Ludovicus Palatinus, Fridericus Saxoniæ, & Fridericus Brandenburgicus, Electores Imperii, *Francofurti* convenientes, occultum inter ſe fœdus percutiunt: niſi Eugenius irritam iſtam depoſitionem decerneret, Nationis Germanicæ onera tolleret, & authoritatem Conciliorum, ut ea Conſtantiæ declarata fuerat, profiteretur, ſe ipſius depoſitionem in Baſilea factam, probaturos. Gobellinus *in Comment. Pii II. L. I. pag.* 11. Æneas Sylv. *Europæ cap. XXXVII.* Raynaldi *Contin. Annal. Baron. Tom. XVIII. ad annum MCCCCXLVI.* Müller *Reichs-Tag Theatr. P. I. L.* 25. Ubi hæc Electorum unio exſtat.

Ill. Hontheim. ibidem.

Litteræ, quibus EUGENIUS Papa IV. omnes Perſonas Eccleſiaſticas & Sæculares DITIONIS CLIVENSIS a Juramentis Archi-Epiſcopo Colonienſi & Epiſcopo Monaſterienſi præſtitis abſolvit, & 2do omnes eorum pœnas, ſententias, cenſuras, & banna nullius exiſtere roboris decernit. Dat. Romæ VI. Id. Jul. anno MCCCCXLV.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

COmmiſſam Nobis cœlitus gregis Domini curam digni in Domino gerere tunc ſperamus, cum illos, quos per fallacem ſuæ calliditatis ſuaſionem a debita religionis cultura, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ obedientia, & reverentia retraxit miniſter Sathanæ, & ſeduxit; ad Sanctæ Matris Eccleſiæ gremium, & unitatem, ac ſtatum ſalvationis, & gratiæ piis exhortationibus, reducimus, & ſalutarium eruditionum amonitionibus revocamus. Sane Nos dudum de notoria *THEODORICI de Muerſe pro Archi-Epiſcopo Colonienſi, & HENRICI ejus Fratris pro Epiſcopo Monaſterienſi ſe gerentium* adverſus Nos, & Sanctam Romanam Eccleſiam rebellione & inobedientia pleniſſime informati, quæcunque juramenta dictis Theodorico & Henrico per quasvis Eccleſiaſticas, vel ſeculares perſonas infra terras & Dominia dilectorum Filiorum Nobilium Virorum *ADOLPHI Ducis Clivenſis*, & *JOHANNIS ejus Primogeniti* Illuſtrium, moram trahentes, præſtita, per alias noſtras relaxamus, ac nullius decrevimus exiſtere roboris & momenti.

II. Cum autem ſicut veridicorum relationibus accepimus, nonnulla ex perſonis ipſis, nec non Eccleſiis, Monaſteriis, Capitulis, Collegiis, ac locis Eccleſiaſticis, ſecularibus & Regularibus, etiam ultra præmiſſa juramenta retroactis temporibus cum majori, ac aliis civitatis & Diœceſis Colonienſis Eccleſiis, Monaſteriis, Capitulis ac Collegiis, & locis de illis firmiter aſſiſtendo, adhærendo, ſeu cum eis tenendo, & ab eis, ipſorumque ſtatu, ordinationibus, ſtabilitate ſeu alias nullatenus recedendo, colligationes & ſtabilitates, etiam intervenientibus juramentis fecerint, & diverſis pactis, etiam juramento vallatis, firmaverint; & propterea ad ſegregandum ſe a colligationibus, ſtabilitatibus, pactis & poſterioribus juramentis prædictis non modicas difficultates ingerat, etiam gravitates: Nos itaque, qui præmiſſis ex Apoſtolatus tenemur officio providere; colligationes, ſtabilitates, pacta, & deſuper præſtita juramenta prædicta, nec non quæcunque inde ſecuta, tanquam minus provide & irrationabiliter, ac *contra Sanctam Romanam Eccleſiam*, cujus auctoritas in quolibet juramento cenſetur excepta, geſta, & facta, quamdiu dicta Eccleſiæ, Capitula Monaſteria, & loca in rebellione erga Nos & Apoſtolicam Sedem perſtiterint, pro

pro infectis haberi, nec eos ad ipſorum obſervantiam teneri quoquo modo volumus & decernimus : per præſentes diſtrictius inhibentes ſub Divini obteſtatione judicii, quibusvis perſonis prædictis, ac aliis quibuslibet, ne prætextu dictorum colligationum, pactorum, & juramentorum, quæ dicta rebellione durante irrita, caſſa, & manca nuntiamus, contra præſentium litterarum formam ac ſeriem alicui ex rebellibus Nobis, & dictæ Sedi quomodolibet adhæreant, pareant, vel intendant, vel quicquam audeant attemptare, & inſuper omnia & ſingula, pœnas, ſententias, cenſuras, & banna quacumque dignitate & auctoritate, & Cæſarea, & Regia contra perſonas Eccleſiaſticas, oppida, loca, Dominia, & terras, quæ *ADOLPHUS Dux & JOHANNES Primogenitus præfati* ad præſens ubique tenent, & in futurum quomodolibet tenebunt, lata & ferenda caſſamus, irritamus, revocamus, annullamus; ac pro infectis, caſſis & irritis haberi & reputari, nulliusque exiſtere roboris decernimus per præſentes: non obſtantibus colligationibus, pactis, & deſuper præſtitis juramentis prædictis, cæterisque contrariis quibuscunque.

III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, inhibitionis, nuntiationis, irritationis, revocationis, annullationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contravenire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe ſciverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo, quadrageſimo quinto, ſexto Id Julii, Pontificatus noſtri anno quinto decimo.

JA. DE VICENTIA. POGGIUS.
P. DAVIDIS. *A. de Magio.*

Leibnitz. Codice Juris Gentium, in Mantiſſa pag. 170.

Ditmarus ad Teſchenmacheri Annales Juliæ, in Codice Diplomat. No. LXXX. pag. 83.

SYNODUS VRATISLAVIENSIS

Anno Chriſti MCCCCXLVI. Eugenii IV. Papæ XVI. Friderici III. Regis VII.

Synodalia Statuta Epiſcopi CONRADI.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

NOS CONRADUS Dei gratia, Epiſcopus Wratislavienſis, ut animas Nobis commiſſas lucrifacere valeamus, non omnino nova Statuta, ſed vetera reformando: noſtras conſtitutiones, licet non omnes quasdam tamen, quibus plus noſtris ſubditis conſulatur, de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, ad decorem noſtre, & omnium aliarum Eccleſiarum noſtre Diœceſis decrevimus ſubſcriptas conſtitutiones, conſtitutionibus Prædeceſſorum noſtrorum annectendas. Ita tamen, quod tam in noſtra predicta, quam aliis Eccleſiis dicte noſtre Diœceſis habeantur, & ſingulis annis in Eccleſiis ubilibet legantur, & ab omnibus diſtrictius obſerventur.

Primo igitur ſtatuimus, ut omnes Clerici coronam & tonſuram habeant congruentem, & quilibet ſuo ordini competentem comam habeat, barbam non nutriant, nec pelles eminentes circa collum extra veſtes ferant. Item indumenta non nimia brevitate, vel longitudine: & in manicis non nimia amplitudine notanda ferant, pannis, etiam rubeis & viridibus, nec virgultis, nec veſtibus retroſciſſis utantur.

Inſuper ſtatuimus, quod tabernas omnino divitent: a crapula, & ebrietate ſe

Conradus, ex Principibus Oelsnicenſibus & Glogovienſibus Ducibus, Epiſcopatum adeptus eſt Vratislavienſem poſt reſignationem Epiſcopi Wenceslai, Ducis Lignicenſis, factam anno 1417. Sedit annos 30. Mortuus anno 1447.

ſe abſtineant: nec ad equales hauſtus ſe, vel alios incitent, incitando ſe obligent, hoc quidem ſtatutum de viſitatione tabernarum nolumus ad viatores, & ad peregrinos extendi.

Item, ut ad aleas, & ad taxillos non ludant, hujuſmodi ludis interſint, etiam ut plauſus manuum more gentili, vel cantilenas ſeculares cantare non preſumant: quia in uno ore laudes Chriſti, una cum laudibus Jovis non concordant.

Item ut fibulas, vel corrigias auri vel argenti ornatum habentes; aut aliam ſuperfluitatem decoris non ferant: nec annulos, niſi quibus competit, ex officio vel dignitate.

Item ut nullus Clericorum in Sacris Ordinibus conſtitutus ſuſpectas mulieres ſecum habeat, vel eis cohabitet, & preſertim maritatas. Atque quod acceſſus ſuſpectarum mulierum devitent, & ab omni vicio libidinis ſe abſtineant, & continenter vivant ac mundi.

Item ut nullus Sacerdos, Dyaconus, vel Subdyaconus Cirogie, alias Cirologie, artem exerceat, que aduſtionem vel inciſionem inducit. Nec ſententiam ſanguinis dictet, aut proferat, aut ſanguinis vindictam exerceat: nec interſit, ubi exercetur, nec etiam literas dictet, vel ſcribat, pro ſanguinis effuſione deſtinandas, ac omnino ne literas incendiariis dictet vel ſcribat: aut ab ipſis receptet, vel aliquo modo ſibi preſentatas ab eisdem incendiariis exequatur.

Preterea ut Clerici omnino arma non ferant, nec in fraudem aliorum cultellos nimia longitudine notandos: & indecentes non habeant, nec utantur.

Item ut decimas alteri debitas non accipiant, nec de ipſis ſe intromittant. *Inſuper* quod Predicatores Verbi Dei ſive Divini ſuis in prædicationibus ad vulgum proponant, quod nemo a ſolutione decimarum, quicumque, cujuscunque conditionis exſtiterit, ſit emunis vel liber. Nec non occupatores, impeditores violentos, ſeu fraudulentos decimarum detentores: & prohibentes decimas in villis ſuis, vel aliis locis quibuscunque componi: & eos qui quamvis pro certa ſumma pecunie emerunt decimas, ſed non perſolverunt, ſingulis diebus Dominicis a tempore menſis Julii uſque ad medium Auguſti denuntient excommunicatos, & excommunicent: ut in forma Eccleſie conſueta.

Item quod nullus accipiat Eccleſiam, vel aliud Beneficium a manibus laicorum ſub aliqua promiſſione vel pacto, quod non velit uti privilegiis, vel libertatibus ipſis Beneficiis indultis & conceſſis, atque quod damnatam ſimoniacam pravitatem omnino effugient, ſcientes, quod omnes ſimoniaci ſunt interdicti quoad ſe: nec ſalvari poſſunt, niſi renuntient Beneficio per ſimoniam adepto, & ſunt ſuſpenſi a Divinis.

Item quod quilibet Presbiter ad Divinum Officium ſecum habeat Clericum, qui tam diurnum, pariter & nocturnum abſque ſincopatione peragat, & ab intrinſecis collocutionibus vacet, atque quod ſecundum ordinem Eccleſie Cathedralis tam circa ſecreta Miſſe, quam in aliis Officiis ſe conformet.

Item quod in ſingulis Eccleſiis Sacramenta Euchariſtie, Chriſmatis, & Sacre Unctionis ſub fidelis cuſtodie clavibus adhibitis conſerventur: nec non ſingulis quoque annis, Chriſma ab Eccleſia accipiatur Cathedrali, per illos, qui ſunt in ſacris Ordinibus conſtituti. Et quod vetus Chriſma in Eccleſia concremetur.

Item quod poſtquam vinum aceſcit, non ponatur ad conſecrandum. Et ponatur multo plus de vino quam de aqua in ſacrificio conſecrando. Atque quod Presbyteri celebrantes omnino conficiant, ne populum idololatrare contingat.

Inſuper Presbyteri Beginas, vel alias mulieres procurari poſtulantes ſingulis ſeptimanis non procurent Euchariſtie Sacramento, niſi conſtiterit, quod confeſſe ſint, & quod devotio requirat hoc earundem.

Item corporalia fiant de tela ſubtili, vaſa totius miniſterii ut palle Altaris, veſtimenta miniſtrorum munda, & nitida conſerventur, & ſpecialiter in ſaculis mundis, & pulchris ponantur: annis ſingulis, & temporibus certis in Eccleſiis laventur.

Preterea ut omnes Eccleſie, que habent fontem baptismalem, ſi nequeunt habere lapideum, habeant ligneum ad offi-

officium Baptiſmi in longitudine competenti. Atque quod ſinguli Sacerdotes Eccleſiarum Parochialium habeant librum penitentionalem, ut ſi quando juſta de cauſa penitentias,& ſatisfactiones peccatori injungant & obtemperent, ſic tamen quod annuntient peccatori, quam gravem penitentiam agere deberet ſecundum Sanctorum Patrum inſtituta, ad hoc, ne apud rudes omnino penitentia vileſcat. Et quod ita ſollicite officium in funeralibus pauperum celebrent, & in penitentiis eis injungendis, ſicut faciunt circa divites & ſublimes.

Inſuper quod Presbyteri tempore baptiſmi ſponte oblata recipiant, ſed penitus nihil extorqueant: ſub pena ſuſpenſionis Eccleſie ab ingreſſu, & quacumque hora portatur puer ad baptiſmum: ſine contradictione baptiſetur. Et ita volumus intelligi de omnibus aliis Sacramentis Eccleſiaſticis Chriſti Fidelibus miniſtrandis.

Item quod in Feſtivitatibus annuntiandis per circulum anni omnes concordent: ne ex diverſitate temporum ſcandalum in populo generetur. Excepta Dedicatione Eccleſie; & Feſto Patroni ipſius Eccleſie. Et ſi feria ſecunda aliquod feſtum occurrerit celebrandum, quod habet vigiliam cum jejunio ſibi annexo,ſabbato precedenti jejunetur.

Preterea quod quilibet Rector Eccleſie Parrochialis ignorans linguam Parrochianorum: provideat ſibi de alio ſufficienti,& ſcienti linguam: ne populus negligatur. Alioquin ſi aliquid exinde mali evenerit graviſſime punietur. *Inſuper* quod ſingulis temporibus quadrageſime nuntient populo, quod quilibet poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit: omnia peccata ſua ſolus ſemel in anno ſuo proprio Sacerdoti confiteatur: reverenter ad minus in Paſcha Corpus Domini noſtri JESU Chriſti ſuſcipiat, niſi forte ex cauſa rationabili, vel conſilio proprii ſui Sacerdotis prohibeatur. Et ſi forte ex propria malitia, vel temeritate abſtinuerit: vivus ab ingreſſu Eccleſie arceatur, donec ſatisfaciat, & mortuus Eccleſiaſtica careat ſepultura.

Item quod quilibet Prædicator Verbi Divini denuntiet excommunicatos omnes & ſingulos, qui affirmant ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum mortale. Et ſuper his omnes Presbyteri & Clerici invigilent diligenter.

Inſuper ſi Sacerdos inſufficiens fuerit peccatori in penitentia injungenda: conſilium requirat a peritiore, tacita omnino perſona peccatoris ſive confitentis: quam ſi alicui expreſſerit aliquo modo, ſine ſpe reſtitutionis deponatur, & in Monaſterio ad peragendum penitentiam recludatur.

Preterea ſtatuimus, quod quilibet Rector Eccleſie Parrochialis prohibeat clandeſtina,& occulta matrimonia fieri: & omnino prohibeat contrahere volentes, niſi primo fuerint denuntiati, & publicati: ut quicumque ſciat aliquod impedimentum legitimum: illud proponat infra terminum certum prefigendum. Termino vero lapſo, ſi nullus apparuerit contradictor, vel non conſtiterit de legitimo impedimento: tunc copulentur in Chriſti nomine contrahentes.

Item ut nullus Clericorum, vel Presbyterorum plures Vicarias habeat: ſed unam tantum,& perpetuam. Atque quod publica officia, & ſordida non aſſumant neque exerceant in domibus laicorum.

Item. Nullus religioſorum cujuscumque religionis ad Eccleſiam ſecularem deſerviat, vel ſub aliqua occaſione, ſeu pretextu ibi diu moretur. Neque Eccleſiam conducat,vel conveniat ſpectantem ad regimen Presbyteri ſecularis.

Item quod Rectores Eccleſiarum denuntient excommunicatos publice a ſuis Superioribus excommunicatos, & prout ipſis injungitur ab eisdem ſub pena trium marcarum, ſicut ſtatuit Dominus Archi-Epiſcopus: & iſta pena Sinodalis.

Inſuper quod iidem Rectores,& omnes Sacerdotes prefationes inſtitutas,& non alias in ſuis Miſſis obſervent: prout a Sanctis Patribus eſt inſtitutum.

Item ne pretextu ignorantie in premiſſis omnibus, & ſingulis ſe quiſquam valeat excuſare; Precipimus & mandamus in virtute ſancte obedientie, & ſub pena ſuſpenſionis ab officio, & nihilominus Sinodali injungentes: ut unusquiſque Archidyaconus,& Archipresbyter noſtre Dioceſis infra unum menſem copiam pre-

preſentium ſtatutorum ab Eccleſia noſtra recipiant : & eandem conſociis ſedium ſuarum tradant , & per ipſos Archipresbyteros poſtmodum aliis Eccleſiarum Rectoribus ſibi ſubditis infra unum menſem a data ſibi copia preſentium ſtatutorum computando aſſignent , ita quod quilibet Rector Eccleſie ſive Plebanus conſtitutiones easdem habeat in Eccleſia ſua parieti affixas.

Item non credatur deinceps pronuntiantibus indulgentias conceſſas, aut concedendas: niſi eis examinatis per Ordinarios: per cujus literas poſtea de hoc conſtabit.

Item Confeſſores in audiendo confeſſiones , non habeant acceptationem perſonarum pauperum, & divitum , ſed qui primum venient, primo audiantur , niſi neceſſitas ſecus ſuaderet : nec quidquam exigant, aut confeſſiones quoquomodo prodant.

Item quod nullus plura officiet Altaria, quam officiare poſſit, preſertim quod tot Miſſe legantur, quod in primeva fundatione ſunt expreſſe , vel de duobus officiantes ſunt contenti.

Item quod quilibet Rector Parrochialium Eccleſiarum proprium Sigillum habeat ipſius Eccleſie, quo ad executionem mandatorum conſignandam , & quod proceſſus, & mandata diligenter exequantur.

Inſuper quod pias voluntates perſonarum , teſtamenta atque legata omnino non impediant , etiam quoad Altaria de novo erigenda , vel alia Beneficia de novo creanda.

Item quod Predicatores, tam ſeculares, quam religioſi diſcretionem habeant in pronuntiando; ne tacenda proferant , aut proferenda reticeſcant , unde ſcandala in populo poſſint generari : & ſibi invicem non contradicant diverſa, adverſa, & omnino contraria predicantes.

Item quod nulli Sacerdotes, & Parrochialium Eccleſiarum Rectores propriis Beneficiis derelictis , in quibus reſidere deberent , curam aliarum Eccleſiarum , vel Beneficiorum gratia temporalis lucri ſibi uſurpent, & ſi Vicarios conſtituant , & miniſtros in Beneficiis alienis , cum vix unum officium adimplere ſufficiunt , ſtipendia ſibi vendicent plurimorum: neque quodlibet negotiationis genus exerceant ſub cenſu quocunque contra ſtatuta, & Canonicas Sanctiones. *Inſuper* quod nullus duas , vel tres Eccleſias regat. Aut quod duo vel tres unam conveniant, aut conducant.

Inſuper quod nullus Rector Parrochialis Eccleſie de ſua Eccleſia abſque rationabili cauſa , & abſque noſtra licentia ſpeciali ſe abſentare preſumat , niſi ſit Canonicus noſtre Eccleſie, qui habeat Eccleſiam Parrochialem , quem quoad reſidentiam in noſtra Eccleſia faciendam volumus ſupportari , a reſidentia ſue Eccleſie Parrochialis. Illis vero, qui ſe de ſuis Eccleſiis, aut aliis Beneficiis reſidentiam requirentibus abſque licentia noſtra abſentarunt, in virtute ſancte obedientie precipimus & mandamus ſub pena diſtrictius Sinodali, ut infra ſex menſes a publicatione preſentium computandos ad ſuas Eccleſias, ut eisdem debita preſtent obſequia, revertantur: alioquin infra annum, extunc inchoandum eosdem abſentes a perceptione pecuniarum, ſeu Beneficiorum, vel Eccleſiarum fructuum ipſorum eo ipſo volumus penitus foro ſuſpenſos: ad quos, ſi infra aliquod tempus propria temeritate, vel aliquo exquiſito colore ſe ingeſſerint ; illis ſimiliter Eccleſiis ſint ipſo jure privati. *Inſuper* cum juxta Canonicas Sanctiones, una Eccleſia unius debeat eſſe Sacerdotis : preſenti prohibemus edicto , ne de cetero aliquis duas vel plures in noſtra Dioceſi habeant Eccleſias: nec duo vel plures unam Eccleſiam a nobis etiam abeſſendi licentia obtinentes , aliquo titulo colorato ſibi querant, vel queſitas retinere in hac parte preſumpſerint attentare pecunias, quas pro Eccleſia hujusmodi conductores Eccleſiarum ipſarum locatoribus dederint, aut dare permiſerint, prorſus amittant illas: extunc dandas ad Eccleſie noſtre fabricam, dicte noſtre Eccleſie, repreſentandas, atque in uſus dicte noſtre Eccleſie fabrice convertendas.

Preterea ſtatuimus , ut quicumque noſtre Dioceſis ſive laicus, ſive Clericus de cetero per annum in excommunicationis ſententia per quemcunque Eccleſiaſticum Judicem in ipſum rite prolata, contumaciter preſumpſerit perdurare ; ipſorum bona mobilia, que obtinent univerſa, per Principes & Poteſtates ſecula-

res: ad Noſtri tamen & Eccleſie requiſitionem, debeant confiſcari. Si vero Clericus ſententiam excommunicationis per annum ſuſtinuerit animo pertinaci: fructibus Beneficiorum ſuorum, que in noſtra Dioceſi obtinet, per eundem annum, quo in ſententia perſtiterit, ipſo facto irrecuperabiliter ſit privatus. Quos vero fructus Beneficiorum, ſi forſan conſumpſit illo anno: tunc ſequentis anni redditibus omnino careat, quos pro opere fabrice noſtre Eccleſie decrevimus colligendos: ſola ſuſtentatione ipſi Clerico dumtaxat ad Noſtrum, vel noſtri Succeſſoris arbitrium, de ipſis redditibus ſive fructibus reſervata.

Item, ut omnes Archi-Presbyteri noſtre Dioceſis, & quilibet Sacerdos amodo quolibet anno, aut alias totiens quotiens fuerint vocati, veniant ad *Synodum Epiſcopalem & Dioceſanam*, proxima *Dominica poſt Feſtum S. Hedwigis* annis ſingulis celebrandam, excepto eo anno, quo contingat *Synodum Provincialem* celebrari: & quicunque non venerit, vel ſe legittime non excuſaverit: infra quindenam tempore Synodi celebrande tres marcas argenti ſolvat pro pena, quam ſi infra menſem tunc non ſolverit, ſit ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſie, quousque ſatisfaciat realiter & cum effectu. Archi-Presbyteri vero ſuos Presbyteros abſentes *a Synodo* Archi-Dyacono debent in ſcriptis annis ſingulis ſub penis predictis preſentare.

Item nullus ex Clericis, Peregrinis, & Advenis, niſi habitis litteris dimiſſorialibus, & receptatoriis admittatur.

Item de interdictis, que per Rectores Eccleſiarum ſervantur: etiam per Religioſos obſerventur.

Item, quod viſitantes infirmos, cum Sacramentis, vel legentes Miſſas non incedant in calopedibus. Et viſitantes infirmos cum Sacramentis, ut prefertur, ſequentibus indulgentias centum dierum a Domino BONIFACIO conceſſas pronuntient.

Item predicent Predicatores Verbi Dei contra uſurarios & captantes indebita lucra: & ſignanter, qui mutuant pecunias ſine authoritate Superiorum, ſine literis cenſus percipiunt, uſura eſt.

Item provideant Viſitatores deputandi circa exercentes ſortilegia contra febres ac infirmitates quascumque, ſcribentes caracteres, vel figuras, & nomina incognita, vel quaſcumque alias ſuperſtitiones exercentes. Et hec vel ſimilia circa homines & animalia exercentes.

Item ſane didicimus, quod quidam Rectores, ſive Plebani Eccleſiarum noſtre Dioceſis venientes ad ſe curſores, portitores Noſtrorum, Officialis noſtri, & aliorum Judicum noſtre Dioceſis mandatorum: male & inhoneſte recuſantes hujusmodi mandata exequi, nec non procurantes ipſos fuſtari, mergi, & aliis anguſtiis deordinate tribulari, in vilipendium Nobis, & dictis Judicibus, jurata obedientia omiſſa tractant. Nec non certi ſeculares eisdem ingreſſum civitatum & oppidorum prohibent. Nos hujusmodi iniquitatis & pravitatis errorem ab eis ſemovere volentes tanquam merito, Precipimus in virtute ſancte obedientie, & diſtrictius ſub pena excommunicationis, & decem florenorum Hungarienſium pro Camera noſtra applicandarum omnibus & ſingulis Eccleſiarum noſtre Dioceſis Rectoribus, ſive Plebanis, & eorum vices gerentibus, Altariſtis, & Monaſteriorum Religioſis, quatenus ipſi, & eorum quilibet, quando cum Noſtris, noſtri Officialis, & aliorum Judicum noſtre Dioceſis quibuscunque mandatis in genere vel in ſpecie per curſores, ſeu nuncios noſtros, aut eorum requiſiti fuerint, eosdem benigne acceptent, & acceptos pie tractent, & a quibuſcumque moleſtiis defendant, hujuſmodi noſtri mandata Officialis noſtri, & aliorum Judicum noſtre Dioceſis cum diligentia, omni ſemota contradictione & tedio, fideliter exequantur. Et ſi utique non pateret tutus acceſſus ad loca illa, quibus ipſi excommunicandi ſeu citandi degunt: extunc decernimus, quod proceſſus, ſeu citationes in locis vicinis circumjacentibus, ſine quavis contradictione exequatur ſub penis preſcriptis.

Item ſtatuimus, decernimus, & ordinamus: quod omnes & ſinguli Prelati, ac precipue Archi-Dyaconi & Archi Presbyteri omnium Sedium noſtre Dioceſis, omnes & ſingulos defectus, quorumcumque occupatorum, ſeu detentorum bonorum Eccleſiaſticorum captione aut leſione perſonarum Eccleſiaſticarum coram

ram Nobis, & noſtro Clero in hac Sinodo, aut inpoſterum fienda juxta temporis opportunitatem proponant: publicent & manifeſtent. Cum tamen in denuntiandis iſtis quamplurimum defides, conſideramus, & conſideravimus, ac remiſſos: ut juxta declarationem, & deciſionem hujuſmodi ipſis juſticie complementum reddere valeamus, prout Deo dante, pro poſſe noſtro indubie faciemus.

Item, ne homines Spirituales, & ſeculares noſtræ Dioceſis ad aliena loca, ſeu ad alienas Dioceſes vexentur, ad ſumptuſque graves & inutiles, nec non ad periclitationem rerum & corporum, propter viarum & locorum varia diſcrimina deducantur; Statuimus & ordinamus, quod nullus Presbyter curatus, & non curatus, aut Notarius publicus mandata peregrina extra Dioceſim noſtram emanata, ſine mandato noſtro, aut Vicarii noſtri in Spiritualibus ſpeciali acceptet, ſive executionem eorundem procuret, ſeu in Eccleſiis affigi faciat, ſed portatores hujusmodi mandatorum, & nuncios ad Nos, vel Vicarium noſtrum in Spiritualibus remittat cum effectu ſub pena Sinodali

Item quamvis perfidos Judæos propria culpa perpetue ſervituti ſubmiſit: pietas tamen Chriſtiana eos receptat, & ſuſtinet cohabitationem eorum. Ingrati tamen Nobis eſſe non debent, ut Nobis illam retributionem impendant, quam juxta vulgare proverbium: *Mus in pera: Serpens in gremio: Ignis in ſinu* ſuis conſueverunt hoſpitibus exhibere: Et quamquam ipſi nonnumquam contra fidem Catholicam, deteſtabilia, & inaudita, fideique contraria opera committunt, quibus etiam non competit Chriſti fideles intereſſe, ne indignationem, & plagam Dei Omnipotentis incurrant: Idcirco precipiendo mandamus, ut in poſt nullus Judeus aliquam nutricem, ſeu Familiam Chriſtianam ſibi ſervientem teneat, ſub pena trium marcarum argenti puri; ne filii libere famulentur ancille: cum mors Chriſti Chriſtianos liberos, illos autem illiberos effecit. Nullus autem Chriſtianus ipſis ſerviat: preſertim in domibus ipſorum, quum Judeorum mores & noſtri in nullo concordant, & ne ipſi ob continuam converſationem, & aſſiduam familiaritatem ad ſuam ſuperſtitionem, & perfidiam ſimplicium animos inclinarent. Talem ergo familaritatem cum eis habentibus, & eis ſervientibus omnia Eccleſiaſtica interdicantur Sacramenta.

Item quia multi proh dolor! noſtris modernis temporibus Beneficia Eccleſiaſtica aſſumere non formidant, juris ordine non ſervato in ſcandalum multorum, & periculum animarum ſuarum non modicum; Quare ſtatuimus & ordinamus, quod in poſt nullus ſe de aliquo Beneficio quovis modo intromittat: niſi ante Frida ſive proclamatio premittatur, juxta juris communis diſpoſitionem, ſub pena decem florenorum irremiſſibiliter pro Fiſco Camere noſtre pagandorum.

Item ſane didicimus, quod quidam religioſi falcem in meſſem alienam ſepiſſime mittere non formidant, in ſepulturis, confeſſionibus, ac aliis forum Paſtorum verorum concernentibus, in prejudicium & jacturam non modicam verorum Plebanorum & propriorum. *Preterea* ſtatuimus & ordinamus, quod in antea nullus religioſorum cujuscumque religionis, ſeu ordinis exiſtat, non curatus, aliquod funus ad ſepeliendum recipiat & acceptet, vel exequias peragat, nec ad legendum triceſimos circa ſe aliquem alliciat, aut ad eligendum ſepulturam circa ſe, aut in Monaſterio ſuo, aliquem inducat, ſine ſcitu & voluntate proprii Plebani, ſpecialiter illa intumulandi. ſub pena excommunicationis, & decem florenorum, Fiſco Camere noſtre irremiſſibiliter ſolvendorum.

Item ſtatuimus, quod inquiſitores heretice pravitatis de hereſi diligenter inquirant juxta privilegia ipſis a jure conceſſa: & de aliis criminibus que ad correctionem, ac emendationem ordinariorum pertinere dinoſcuntur, ſe quovis modo intromittere preſumant, ſub pena excommunicationis, & decem florenorum pro Fiſco Camere noſtre irremiſſibiliter aſſignandorum: niſi ad emendandum ſive corrigendum, tales per loci ordinarium fuerint deputati.

Item auribus noſtre audientie inſonuit, qualiter nonnulli noſtre Dioceſis Clerici ſeculares, & religioſi, ſalutis proprie immemores, homines ſexus utriuſque cauſa lucri temporalis ad prophanos idolatrie cultus plurimum induxerunt &

inducunt, ſigna (*b*) fieri ab imaginibus ſuarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, ſive Capellarum ſuarum Eccleſiarum, domorum, ſive locorum, fingendo, aſſerentes in periculum, & detrimentum animarum Chriſti fidelium non modicum. Quare dictis periculoſis,& enormibus defectibus obviare, eoſdemque exſtirpare, eradicare, & pro poſſibilitate noſtra emendare volentes: prout ex officio Nobis divinitus credito,& conceſſo tenemur & aſtringimur; Statuimus & ordinamus, quod in antea nullus Clericorum, tam ſecularium, quam religioſorum: cujuscumque ſtatus, gradus, dignitatis, ſeu eminentie exiſtant, alicui imagini, ſeu figure ſigna (*b*) aſſcribat, ſeu attribuat. Nec ea in ſermone, vel extra, denuntiare, publicare, ſeu affirmare preſumat ſub pena excommunicationis, & decem florenorum, Fiſco Camere noſtre irremiſſibiliter pagandorum: niſi talia auditis, & deſuper examinatis fideliter teſtibus, ac aliis probationibus legittimis per Nos examinata, ratificata, & approbata fuerint pariter & admiſſa. Alioquin contra facientes, totiens quotiens predicta fecerint, dictis penis volumus ſubjacere.

Item percepimus, quod errores multiplices circa reſignationem Beneficiorum, & permutationem earundem occurrunt, ut puta pravitas ſimoniaca, aliaque diſpoſitioni juris omnino contraria; Quare dictis defectibus obviare, eoſdemque de medio tollere volentes, ſtatuimus, & ordinamus, quod in poſt nullus Clericorum cujuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, ſeu eminentie exiſtat, aliquod Beneficium Eccleſiaſticum aſſignare, ſeu permutare in manibus Patronorum, ſeu perſonarum ſtatus cujuscumque, quovismodo preſumat, niſi in manibus noſtris, aut Vicarii noſtri Generalis, juramentiſque ipſorum utrorumque de cavenda fraude,vel contractu illicito quocumque premiſſo ſub pena decem florenorum Fiſco Camere noſtre applicandorum, ac irremiſſibiliter perſolvendorum.

Item ſtatuimus, quod caſus Papales & Epiſcopales tradantur ad Synodum.

(*b*) miracula, *intelligo:* prodigia.

Sciendum breviter, pro quibus caſibus ac penitentiis ſit penitens ad Epiſcopum remittendus.

Ad cujus rei memoriam evidentem, omiſſis difficultatibus, *dico primo:* Quod Penitentiarum alia eſt publica, alia eſt ſolennis, alia vero privata. Publica eſt, cum alicui injungitur peregrinatio cum baculo cubicali, & pera benedictis, vel aliquo genere veſtis: vel publice penitere, eſt publice coram populo, ſeu pro publico crimine penitentiam agere: ſimilitudinarie tamen poteſt dici publice penitere, ſicut & qui in propria domo penitentiam agit; & ſicut qui propter delictum invitus in Monaſterium detruditur: hanc Sacerdos poteſt injungere, cum non ſit inhibitum, & non imponitur niſi pro gravi crimine. Clericis talis penitentia non eſt injungenda, niſi depoſitis. Solennis penitentia eſt, que fit in *Capite quadrageſimali:* quam omnes penitentes, qui publicam ſuſcipiunt, aut ſuſceperunt penitentiam, ante fores repreſentent Epiſcopo civitatis: ſacco induti nudis pedibus, vultibus in terram dimiſſis, ſe reos eſſe ipſo etiam habitu,& vultu proteſtantes, & iſta imponitur a ſolo Epiſcopo: & hec penitentia imponitur pro homicidio, pro ſacrilegio, pro inceſtu, & ſimilibus gravibus horrendis caſibus, pro filiorum oppreſſione, & breviter pro omni gravi crimine, totam urbem, vel villam commovente. Hoc autem ſcias, quod omnis ſolennis penitentia eſt publica, ſed non econverſo. Solennis tamen magis continet ſecundum ſolennitatem predictam. Privata autem penitentia eſt, quæ pro occultis peccatis imponitur, que ſunt Presbytero confitenda. Et ab eo eſt penitentia injungenda. Niſi in caſibus, qui ſequuntur: in quibus ſunt confitentes ad Epiſcopum remittendi.

Et primo caſus Epiſcopales ſequuntur.

Primo coiens cum moniali conſecrata, vel virgine: vel non conſecrata, vel mulier cum religioſo.

Item verberans patrem,vel matrem.

Item

Item deflorans virginem vi oppreſſam vel ſeductam.

Item machinans in mortem conjugis.

Item abutens Chriſmate, vel re ſacra.

Item furtum faciens in Eccleſia.

Item Clericus, cujus negligentia furtum commiſſum fuit in Eccleſia.

Item baptiſans proprium puerum ſine neceſſitate.

Item proprium puerum ad baptiſmum, vel confirmationem tenens ſine neceſſitate.

Item fractor voti.

Item contrahens ſeu religionem intrans invita uxore poſt copulam conſecutam.

Item confeſſus ſe credidiſſe hereticam pravitatem, quo ad abſolutionem a peccato.

Item ſimoniacus quoad peccatum.

Item excommunicatus celebrans ſolenniter in Eccleſia, quoad peccatum: ſed quoad irregularitatem, ad Papam.

Item Clericus per ſaltum promotus.

Item ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprii Epiſcopi.

Item homicida factus verbo vel conſenſu, niſi defendendo, vel in fure vim faciente occiſo. Homicide autem aliqui mittuntur ab Epiſcopis ad Sedem Apoſtolicam propter enormitatem criminis, ad contritionem habendam, non tamen de juris neceſſitate, ſed de Epiſcoporum providentia & voluntate.

Item coiens in Eccleſia maxime conſecrata.

Item coiens cum Judea vel Sarracena.

Item concipiens filium, & non a ſuo viro, quem vir credens filium ſuum, inſtituit eum heredem in prejudicium aliorum.

Item procurans abortum, vel ſterilitatem in ſe vel in alio.

Item contrahens matrimonium cum alio poſt ſponſalia, juramento interpoſito.

Item ſcienter celebrans in Eccleſia interdicta, quo ad abſolutionem a peccato; ſed quoad diſpenſationem ab irregularitate mittendus eſt ad Papam.

Item ſortilegus.

Item demones invocans pro furto, vel mulieribus, vel quocunque modo.

Item ſcienter excommunicatos publice, aut nominatim interdictos, manifeſtos uſurarios, in cimiteriis, aut Eccleſiis, ſepelientes: & tales ſepelientes etiam ipſo facto excommunicati ſunt.

Item clandeſtine, vel contra interdictum Eccleſie matrimonium contrahentes.

Item blaſphemator Dei & Sanctorum.

Item oppreſſor filiorum ſtudioſe, violenter vel negligenter.

Item pro ſacrilegio.

Item pro incendiis.

Item perjurus, qui precedente juramento poſtea falſum dicit.

Item ſodomite, & omnes, qui fornicantur contra naturam: maxime cum brutis.

Item inceſtum faciens.

Item fornicans cum ea, quam baptiſavit, vel confeſſionem audivit.

Item uſurarius quoad peccatum, & diſpenſationem.

Item celebrans in Altari non conſecrato.

Item ſine ſacris indumentis.

Item non jejunus.

Item pro ablatorum, ſubtractorum, illiciteque acquiſitorum reſtitutione, & extendatur dumtaxat ad unum fertonem groſſorum, ſed infra non fiat remiſſio.

Etiam diligenter notandum eſt, quod in neceſſitatis articulo, in predictis caſibus, & aliis, quicumque fuerint, etiam Superioribus reſervatis, poteſt Sacerdos ſimplex abſolvere: premiſſo tamen, quod neceſſitatis articulo ceſſante confitentes ad Superiores, a quibus alias abſolvendi fuiſſent, remittantur.

Inſuper diligenter notandum eſt, quod in caſibus, in quibus Epiſcopus habet poteſtatem abſolvendi, poteſt etiam is, cui ipſe vices ſuas commiſerit, ſuam jurisdictionem exercere; preterquam in quinque caſibus.

Primus eſt, ubi ſolennis penitentia eſt injungenda, ut ſupra.

Secundus eſt, qui nec poteſt abſolvi ab excommunicatione in caſu, ubi excom-

communicat, nisi ei specialiter committatur.

Tertius ubicumque invenit irregularitatem contractam, tunc debet eum ad Episcopum remittere, ut dispenset cum eo, si potest, vel saltem cum suis literis illum remittat ad Papam.

Quartus incendiariis ante publicationem, secundum quosdam.

Quintus, si sit de consuetudine alicujus diocesis, quod certa crimina Episcopo reservantur. Sed advertendum est, quod Episcopus generaliter delegando vices suas circa penitentiam imponendam, ac similia, non intelligitur tali delegasse potestatem dispensandi, & absolvendi ab excommunicatione, & receptiones juramentorum, & restitutionem in integrum: nisi specialiter exprimatur, cum ad ipsius Episcopi correctionem specialiter spectare videatur. Et tunc ex causa legitima discreto viro, qui sciat rem, circumstantias negociorum, potest committere.

Item notandum est, quandocumque aliqui ad confessionem de criminibus conveniunt, & quamvis confiteri velint, se tamen asserunt abstinere non posse, quid sit faciendum circa tales? Consultationi tali taliter respondemus, quod Confessores eorum confessiones recipere debent, & eis de criminibus consilium adhibere. Quia licet non sit hujusmodi vera penitentia, tamen admittenda est eorum confessio, & crebris, & salubribus monitis est penitentia indicenda.

Sequuntur casus Papales antiquorum jurium, in quibus quis a solo Papa absolvitur.

Primus: qui verberat Clericum, hic tamen casus habet in jure exceptiones.

Secundus est de eo, qui incendit vel frangit Ecclesiam, vel locum religiosum, seu cimiterium, qui post denuntiationem non nisi a Papa absolvitur, & idem de quolibet incendario, si denuntietur.

Tertius: Quando Papa aliquem nominatim excommunicat, quem solus Papa absolvit, sic solus participantes absolvit.

Item Presbyter secundas nuptias benedicens, licet non sit excommunicatus, tamen mittendus est ad Sedem Apostolicam, quia est a Beneficio, officioque suspensus.

Item falsificans literas Papales, vel scienter literis Papalibus falsis utens.

Item insequutor Cardinalium, qui incurrit multas & graves penas C. *Felicis* Lib. VI.

Item illi mittuntur ad Sedem Apostolicam, qui occasione sententie excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, latitant, licentia gravandi illos, qui tulerunt eam, vel suis in personis, vel bonis. *De sentent. excommunic. Quecumque* Lib. VI.

Item corpus alicujus defuncti incidentes, vel coquentes pro ossibus transferendis, sunt excommunicati, & a Sede Apostolica absolvendi.

Item Inquisitores hereticorum, odio, vel gratia, amore, vel lucro contra justitiam, vel scientiam, omittentes contra quempiam procedere, vel contra ipsam heresim: alicui imponentes injuste, quod impediat officium suum, sunt excommunicati ipso facto, & a solo Papa absolvendi.

Item Religiosi, qui sine licentia speciali proprii Sacerdotis, scilicet cujus est populus, solennizarent matrimonia, aut ministrarent Sacramenta Eucharistie, vel extreme Unctionis, sunt excommunicati ipso facto, & a solo Papa absolvendi.

Item similiter sunt excommunicati Religiosi, qui excommunicatos a Canone in casibus, a jure non concessis, aut a sententiis per Statuta Provincialia, seu Sinodalia promulgatis aliquem absolverint a pena & a culpa, & a Papa tamen absolvendi.

Item insequutor Episcoporum est excommunicatus, & a solo Papa absolvendus. *Juxta Cle. de Sent. excommunic.*

Item Clerici religiosi inducentes aliquos ad vovendum, jurandum, vel promittendum de eligendo apud eos sepulturam, vel jam electam ulterius non immutent, sunt excomunicati ipso facto, & tamen per Sedem Apostolicam absolvendi.

Item

zed by Google

Item, qui cogunt celebrare aliquem in loco interdicto, vel ad audiendum Divina, vocant excommunicatos vel interdictos.

Item, qui prohibent talibus excommunicatis & interdictis, ne moniti exeant.

Item tales excommunicati vel interdicti, ſi moniti non exeant, ſunt excommunicati ipſo facto, & a Sede Apoſtolica abſolvendi.

Item illi etiam, qui ferrum, equos, arma, vel alia neceſſaria, ad impugnandum Chriſtianos deferunt, ſeu transmittunt, ſeu galeas aut naves vendunt, aut in piratis navibus Sarracenorum gubernationem exercent, vel impendunt conſilium vel auxilium ad diſpendium terre ſancte, ſunt excommunicati ipſo facto, tamen abſolvendi per Sedem Apoſtolicam per Extravagantem CLEMENTIS Quinti, que incipit: *Multa mentis.*

Item ſciendum eſt, quod quicumque curialis, qui facit, vel recipit promiſſionem, de aliqua re vel utilitate conſequendi, vel obtinendi aliquam gratiam aut juſticiam apud Sedem Apoſtolicam, excommunicatus eſt ipſo jure, de quo plenius habetur in Extravaganti BONIFACII, que incipit: *Excommunicamus.*

Sequuntur Canones Penitentiales.

Ut autem Sacerdos circa Penitentias diſpenſando cautius arbitretur: notandi ſunt caſus, in quibus per Canones certe pene ſeu penitentie imponuntur. Nam Canones penitentiales tenetur ſcire Sacerdos, alias vix in eo nomen Sacerdotis conſtabit.

Primus Canon dicit: quod ſi Presbyter fornicationem fecerit, penitentiam decem annorum facere debet, hoc modo: incluſus, ſacco indutus, & humi proſtratus, miſericordiam Dei jugiter implorans, tribus menſibus continuis de veſpera in veſperam, pane & aqua utatur, exceptis diebus Dominicis, & precipue feſtivitatibus, in quibus modico vino piſciculis & leguminibus recreatur. Elapſis ſic & finitis tribus menſibus exeat de carcere, non tamen procedat in publicum, ne grex fidelis in eum ſcandalum patiatur, per hoc appareret, quod loquitur de publico. Poſt hec reaſſumptis aliquantulum viribus anno uno & dimidio in pane & aqua peniteat, exceptis Dominicis & aliis precipuis feſtis: in quibus vino & ſagimine, ovis & caſeo reficiatur. Finito ſic primo anno & dimidio particeps ſit ſanguinis Domini, & ad apicem & ad Pſalmos cum aliis fratribus cantandos admittatur: in Choro tamen ad cornu Altaris non accedat, ſed minorum Ordinum tantum officia gerat. Deinde uſque ad expletionem ſeptimi anni tres legitimas ferias, videlicet ſecundam, quartam, & ſextam, exceptis diebus Paſchalibus, qui ſcilicet ſunt quinquaginta, in pane & aqua jejunet, tamen ſecundam feriam uno denario vel uno Pſalterio poteſt redimere: ſed ſi ſic ſeptimum annum compleverit, poteſt eum Epiſcopus ad gradum priſtinum revocare, ita tamen, quod in tribus annis ſubſequentibus omni feria ſexta, nulla interveniente miſericordia, in pane & aqua jejunet.

Sacerdoti etiam pro quolibet peccato, ſive crimine, quod depoſitionem inducit, eſt conſimilis penitentia injungenda.

Canon ſecundus dicit, quod Sacerdos cognoſcens filiam ſuam ſpiritualem, ſcilicet quam baptizavit, vel confirmari fecit, vel in penitentia audivit, penitentiam duodecim annorum agere debet, & ſi in publicum prodierit, eſt deponendus. Epiſcopus autem, qui talia commiſerit, quindecim annis peniteat: Mulier vero religioni tradenda eſt, rebus ſuis pauperibus erogatis.

Tertius, ſi quis contra naturam peccaverit, & eſt Clericus, deponi debet, vel religioni tradi, ſi corrigibilis appareat, ad perpetuam penitentiam peragendam. Si laicus, excommunicari, & a cetu fidelium uſque ad condignam ſatisfactionem fieri alienus: & hoc vicium majus eſt, quam ſi matrem quis cognoſceret.

Quartus, quod Sacerdos, qui intereſt clamdeſtinis nuptiis, triennio ſuſpenditur, & ſi culpa hoc exegerit, gravius puniatur.

Quintus, ſi quis excommunicatus celebraverit, triennio penitere debet, a vino & carnibus abſtinere.

Sextus, ſi quis votum ſimplex violaverit, tribus annis penitére debet.

Septimus, quod qui alium injuſte accuſat ad mortem, quadraginta dies in pane & aqua, per ſeptem vero annos peniteat, ſi accuſatus occiſus ſit: & ſi membrum perdidit, per triennium.

Octavus, quod quicumque Filiam Spiritualem, vel commatrem ſuam cognoſcit, per ſeptem annos peniteat, & ei conſentientes ſimiliter.

Nonus, quod ſi quis deſponſatam alii duxerit, eam dimittat, & XL. dies per ſeptem annos in pane & aqua peniteat.

Decimus, qui cognoſcit duas commatres, vel ſorores, ſive vivat uxor, ſive non: ad minus ſeptem annis peniteat, licet plus deberet.

Undecimus, quod homicida voluntarius ſine ſpe reſtitutionis deponitur, & ſeptem annis peniteat.

Duodecimus, quod caſualis homicida quinque annis peniteat.

Tredecimus, quod ſi factum fuit propter neceſſitatem inevitabilem, per duos annos debet penitere, licet, ſi eſſet inevitabilis, in nullo imputaretur ſibi, quod verum eſt quoad peccatum, ſed quoad cautelam, & innocentiam ſuam Eccleſie oſtendendam, bonum eſt penitere: ſed ſi quis per inſaniam committat homicidium, non imputatur ei, qui vero etiam intuitu diſcipline incaute percutiendo occidit, deponitur.

Quartus decimus, quod matricida per decem annos peniteat ſecundum formam ſatis aſpere traditam. Uxoricide autem imponitur major penitentia, talis enim, & qui Dominum occidit, nunquam equitet, nec vehiculo deportetur, quare dixit Hugo, quod majus peccatum eſt, uxoricidium, quam matricidium, cum gravius puniatur. Alii contra. Sed ideo major penitentia imponitur, quia promptiores ſunt homines ad occidendas uxores quam matres.

Quintus decimus, quod perjurus quadraginta diebus in pane & aqua per ſeptem annos peniteat, & ſemper debet eſſe in penitentia ſcilicet interiori.

Sextus decimus. In falſa menſura eſt triginta dierum in pane & aqua penitentia imponenda.

Septimus decimus. Si quis ſolenniter penituit, & poſtea rediit ad vomitum, decem annis peniteat.

Decimus octavus. Qui devotam vel monialem cognoſcit, decem annis peniteat, & ipſa ſimiliter penitentiam agat, ſecundum formam traditam.

Decimus nonus. Qui cantat Miſſam, & non communicat, annum penitere debet, & interim a celebratione Miſſe ceſſare.

Viceſimus. Qui mortuum Clericum involvit in palla Altaris, decem annis & quinque menſibus peniteat: Diaconus vero triennio & dimidio, ſive ſex menſibus.

Vigeſimus primus. Qui committit ſacrilegium violando Eccleſiam vel Chriſma, ſeu Calicem Sacrum pollutis manibus accipit, vel ſimilia committit, annis ſeptem peniteat: in duobus proximis, non intret Eccleſiam, & uſque ad quartum non offerat, & tribus diebus in ebdomada a carnibus & vino abſtineat jejunando, & alia conſideranda ſunt, ſicut de hoc plenius invenitur in jure.

Vigeſimus ſecundus. Si parentes frangunt ſponſalia filiorum, triennio ſeparantur à communione, & filii ſimiliter, ſi in culpa ſint. Sed ſi filii ſecundum promiſſionem factam contraxerint, excuſantur uterque quo ad penam Eccleſie intelligas, non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium.

Vigeſimus tertius. Qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, quinque annis peniteat.

Vigeſimus quartus. Quod maledicus contra Deum, vel aliquem Sanctorum ſuorum, linguam publice relaxans in blaſphemiam: debet agere penitentiam per ſeptem ebdomadas.

Vigeſimus quintus. In Sacerdote denudante illum, qui confeſſus eſt verbo vel ſigno.

Vigeſimus ſextus. Qui compulſus conditionaliter perjurat, ſi liber ſit, quadraginta diebus per ſeptem annos peniteat, ſi ſervus ſit, tribus annis.

Vige-

Digitized by Google

Vigeſimus ſeptimus. Qui perjurat in manibus Epiſcopi in Eccleſia Sacrata, tribus annis: qui in non conſecrata, uno anno peniteat: qui coactus & per ignorantiam, jejunet tribus quadrageſimis.

Vigeſimus octavus. Qui ſcienter falſum jurat, vel alium jurare compellit, duodecim annis peniteat.

Vigeſimus nonus. Qui in dicendis horis Canonicis, & aliis Officiis Divinis, a conſuetudine Metropolitane proprie Eccleſie diſcrepat, ſex menſibus communione privetur, ſi ex contemptu hoc accidit.

Triceſimus. Epiſcopus, qui ordinat ſine juſta cauſa Clericum invitum, penitus invitum, vel abſolute, anno ſuſpenditur.

Triceſimus primus. Epiſcopus, qui correctionem de venditione miniſteriorum diſſimulat, duobus menſibus; Sacerdos quatuor: Dyaconi & ceteri ad arbitrium judicis peniteant.

Triceſimus ſecundus. Sortilegus quadraginta diebus peniteat.

Triceſimus tertius. Qui videt in aſtrolabio futura, duobus annis peniteat.

Triceſimus quartus. Si per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillaverit in terram, id eſt, tabulam terre adherentem, lingua lambatur, & tabula radatur: ſi non fuerit tabula, locus corrodatur cavando, & Sacerdos quadraginta diebus peniteat. Si ſuper Altare ſtillaverit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus peniteat: ſi ſuper lintheum Altaris, & ad aliud ſtilla pervenerit, ſeptem diebus peniteat, & lintheamina, que tetigerunt ſtillam tribus vicibus miniſter abluat calice ſubterpoſito, & aqua ablutionis ſumatur, vel juxta Altare condatur, ſcilicet ſi ſine abhominatione ſumi non poteſt.

Triceſimus quintus. Si quis propter ebrietatem, vel voracitatem Euchariſtiam evomuerit, ſi laicus ſit, XL. diebus, Clericus autem LXX. diebus, Epiſcopus nonaginta diebus peniteat: ſi propter infirmitatem hoc accidat, ſeptem diebus.

Triceſimus ſextus. Qui Presbyterum interfecerit, duodecim annis peniteat.

Triceſimus ſeptimus. Qui domum vel aream voluntarie ſuccendit, ſublata vel incenſa omnia reſtituat, & tribus annis peniteat: Canon tamen dicit, quod ſi ex odio vel pro vindicta hoc fecerit, excommunicari debet, nec abſolvatur, quouſque ſatisfecerit. Penitentia autem ponitur, ut Hieroſolymam, vel in Hiſpaniam ad Sanctum Jacobum vadat, in Dei ſervitio per annum moraturus. Si quis Archi-Epiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxarit, damnum reſtituat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat. Hodie poſtquam denunciati ſunt, poſſunt abſolvi citra Sedem Apoſtolicam.

Triceſimus octavus. Qui communicat ignoranter heretico, uno anno peniteat: qui ſcienter quinque annis, qui permittit hereticum cantare Miſſam ignoranter, XL. dies. Si pro reverentia ejus, per annum: ſi in ſubverſione fidei, tamquam hereticus damnatur.

Triceſimus nonus. Qui ignoranter cognoſcit duas ſorores, vel matrem & filiam, vel amicam, vel neptem, ſeptem annis peniteat: ſi ſcienter, perpetuo careat conjugio.

Quadrageſimus. Qui cum brutis coierit, plus quam per ſeptem annos peniteat. Idem de inceſtu.

Quadrageſimus primus. Patronus, qui res Eccleſie dilapidat, anno peniteat.

Quadrageſimus ſecundus. Qui luſtrat domum ſuam magicis & incantatoribus, quinque annis peniteat.

Quadrageſimus tertius. Si mus comedat Corpus Chriſti, Sacerdos XL. diebus peniteat. Si perdidit, XXX. dies: ſi incaute dimiſit, quamvis nihil nephandi inde acciderit, tribus menſibus ab officio ſuſpendatur.

Quadrageſimus quartus. Qui jurat non facere pacem cum proximo ſuo, uno anno peniteat, & ad pacem redeat.

Quadrageſimus quintus. Pro perjurio, adulterio, & homicidio dantur regulariter ſeptem anni. Idem pro fornicatione, licet non ita aſpera penitentia injungatur.

Quadrageſimus ſextus. Qui ſcienter rebaptiſatur, ſeptem annis peniteat, faciendo tres quadrageſimas, & feria quarta & ſexta in pane & aqua jejunando, ſi pro vicio hereſis hoc fecerit: ſi autem pro immunditia, id eſt, pro ſalute cor-

poris obtinenda, tribus annis peniteat. Cum diſcretione autem injungatur penitentia, & preſcripti Canones moderentur, cum hodie ſint arbitrarii. Proviſo tamen, quod circa penitentias imponendas in caſibus ſupradictis, prout de jure fieri poterit, hujuſmodi penitentie augeantur, & minuantur, penſatis ſingulis circumſtantiis, & habito reſpectu ad contritionem & lachrymas confitentis. Et ſciendum, quod ſecundum LEONEM Papam nemo deſperare debet, dum adhuc eſt in corpore conſtitutus, quia nonnunquam, quod diffidentia etatis differtur, conſilio maturiori perficitur. *De Penit. Diſ. VII. c.* 1. Hoc exemplum habes in latrone, cujus etſi ſera fuerit penitentia, perfecta tamen & accelerata fuit indulgentia. Tanta enim poſſet eſſe contritio, quod ſufficeret ad omnem penam delendam, ita quod talis anima, nec per purgatorium tranſiret, ſed ad patriam convolaret. Verum quidem hoc periculoſum, rarum, & incertum eſt nobis.

Item didicimus: quod quidam Eccleſiarum Rectores, ac Monaſteriorum noſtre Dioceſis tam ſeculares, quam Religioſi, honeſtati Clericali, ac cultui Divino minime intendentes, ludos in lutinis, tubis & clamoribus excitare preſumunt, populum, plus propter lucrum & vanam gloriam ad audiendum Divina congregatum, in Miſſis ſolennibus, aut votivis provocant, quam ad laudem & honorem Dei. Cum vero in Eccleſia non alia, niſi que honeſtatem & devotionem introducere videantur, exerceri debent; Quare ſtatuimus & ordinamus, quod nullus Eccleſiarum tam ſecularis, quam religioſus Rector, ſive Plebanus, & preſertim Monaſteriorum & noſtre Dioceſis inantea quovis modo de talibus Miſſis votivis, aut ſolennibus nuncupatis, indiſcretis, ac honeſtati Clericali contrariis, & derogantibus attentare preſumat ſub pena excommunicationis, & decem florenorum, Fiſco Camere noſtre irremiſſibiliter applicandorum.

Item intelleximus, quod plura Altaria, ceteraque Beneficia in noſtra Dioceſi per negligentiam & incurabilitatem miniſtrorum ſuccumbunt ac pereunt, & ſignanter per alienationem ac amiſſionem monumentorum eorundem, & privilegiorum. Hujuſmodi igitur defectibus obviare volentes, ut tenemur, Statuimus & ordinamus, quod inantea nullus Clericorum noſtre Dioceſis monumenta, incorporationes, privilegia, ſeu inſtrumenta Beneficiorum, ſeu Altarium ſuorum quovismodo apud ſe retineat. Sed ea ad ſacras edes ſub fideli cuſtodia infra unum menſem reponat, & preſentare procuret, ſub excommunicationis & decem florenorum penis perſolvendorum, ac irremiſſibiliter Fiſco Camere noſtre applicandorum.

Item didicimus, quod Predicatores Verbi Divini noſtre Dioceſis in Eccleſia publice exorbitare non formidantes: factis ſecularibus ad forum ſeculare ſpectantes ſe intromittentes & immiſcendo: propter quod ſtatuimus, & ordinamus, quod de cetero, & inantea nullus Predicatorum Verbi Divini, emptiones, venditiones domorum, vaccarum ac animalium, ceterarumque rerum quarumcumque denuntiare preſumat ſub excommunicationis & decem florenorum penis, Fiſco Camere noſtre perſolvendorum.

Sub anno Nativitatis Domini MCCCXLVI. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini EUGENII Divina Providendia Pape *quarti*, Anno ejus ſedecimo. Reverendo in Chriſto Patri & Domino, Domino CONRADO, Dei Gratia Epiſcopo Wratislav. Synodum a *Feſto Sancti Urbani* uſque ad octavam Beati Johannis Baptiſte celebrante: Venerabilis Vir Dominus Henricus Roraw, Cuſtos, Canonicus & Officialis Wratislavienſ. nec non dicti Reverendi Patris Domini CONRADI Epiſcopi Wratislav *Vicarius in Spiritualibus Generalis*, dicteque Synodi Promotor, una cum Scientifico Viro *Magiſtro Balthaſar*, Rectore Scolarum Eccleſie Wratislav. de mandato ejuſdem Domini CONRADI Epiſcopi Wratislav. Generali, preſentia ſtatuta pro correctione & morum reformatione, nec non Cleri defectuum, aliqua comportarunt de antiquis eiſdem adjungentes. Que omnia Reverendus in Chriſto Pater & Dominus CONRADUS Epiſcopus Wratislav. ſupradictus, una cum Clero ſue Dioceſis ad Synodum congregato acceptavit, roboravit, & confirmavit, eiſque ſuam ordinariam auctoritatem interponendo pari-

pariter & decretum. Acta ſunt hec anno & Pontificatu predictis. Indictione nona, die Veneris *prima menſis Julii*, hora quaſi primarum, in alba ſtuba Curie Epiſcopalis Wrat. preſentibus ibidem Honorabilibus & diſcretis Viris Dominis Joanne de Wolavia, Plebano apud Sanctam Eliſabeth. Petro Wartinberg Subcuſtode. Joachim Manſionario Majoris. Caſparo Lehener, Manſionario crypte Collegiate Sancte Crucis. Jacobo Baringer, Predicatore Verbi Dei, Beate Marie Magdalene Wratislav. Martino Santberg, Plebano in Stynawia Eccleſiarum, & Johanne Weynrich Notario publico, ac copioſa multitudine Cleri congregata, teſtibus ad premiſſa vocatis pariter, rogatis. Originale in hoc finali loco continebat ſubſcriptiones trium Notariorum publicorum, qui premiſſæ *Synodo* interfuerunt, ipſa ſtatuta conſcripſerunt, & in formam publicam redegerunt, quorum nomina brevitatis intuitu pretermittuntur.

Impreſſa fuit hæc Synodus anno 1512. *Nurembergæ per Hieronymum Holtzel a pag. XXIII. ad XXIV. in* 4to.
Recuſa in codice impreſſo Wratislaviæ anno 1585. *a pag.* 61. *in* 4to.

EUGENII Papæ IV. Conceſſio ad inſtantiam FRIDERICI III. Imperatoris facta, ut Decreta Concilii Baſileenſis ab ALBERTO Rege acceptata, porro in Germania obſervantur uſque ad futuram modificationem.

Anno Chriſti MCCCCXLVI. Eugenii IV. Papæ XVI. Friderici III. Regis VII.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

AD tranquillitatem & commoda omnium Chriſti-Fidelium, & *præſertim Nationis Germanicæ*, quam Apoſtolica Sedes ſingulari affectione proſequitur, diligenti ſtudio intendentes, ea libenter concedimus, per quæ ipſius Nationis perſonarum quieti & commoditatibus conſulatur.

§. II. Sane *ad inſtantiam Cariſſimi in Chriſto Filii noſtri FRIDERICI III. Romanor. Regis*, Illuſtris & Venerabilis Fratris noſtri THEODORICI Archi-Epiſcopi Moguntin. & dilecti Filii Nobilis Viri FRIDERICI Marchionis Brandenburgenſis per alias noſtras litteras nonnulla *circa Concilium Conſtantienſe*, ejuſque Decreta, nec non *futuri convocationem Concilii* mentem noſtram concernentia declaravimus, prout in ipſis literis plenius continetur. Super aliis autem Decretis Baſileæ editis, & *per claræ memoriæ quondam ALBERTUM Romanorum Regem acceptatis*, ex quorum obſervantia *Natio Germanica præfata ex pluribus gravaminibus dicitur relevari*, contenti ſumus, volumus, ac decernimus, quod omnia & ſingula vigore Decretorum hujusmodi cum ſuis modificationibus acceptatorum, per eos, qui illa acceptarunt, vel acceptantibus in Natione præfata adhæſerunt, uſque in præſentem diem quomodolibet geſta vel acta ſunt, cum omnibus inde ſecutis rata, firma, & inviolabilia perſiſtant; nec in poſterum a quoquam quavis auctoritate caſſari, annullari, aut irritari, quovis modo valeant vel revocari; quodque omnes & ſingulos, qui uſi ſunt illis, ac in vim dictorum Decretorum, a die acceptationis eorundem quicquam conſecuti ſunt, ſecuri ſint & quieti, nec propterea impeti, turbari, aut moleſtari poſſint quomodolibet in futurum.

§. III. Super obſervatione vero & modificatione Decretorum eorundem, cum nonnulli Prælati Nationis præfatæ ex eisdem Decretis gravatos ſe fore conqueſti ſint; *cumque in illis Apoſtolicæ Sedi, quæ multum in ſuis juribus ex ipſis Decretis gravata dignoſcitur, recompenſatio promiſſa ſit*, decrevimus, *Legatum noſtrum cum*

Digitized by Google

ſufficiente poteſtate ad partes Germaniæ hujuſmodi tranſmittere, qui mediantibus Rege, Archi-Epiſcopo, & Marchione præfatis, ac aliis ejusdem Nationis Principibus & Prælatis, cum quibus fuerit opus, ſuper obſervantia & modificatione Decretorum hujusmodi, nec non ſuper proviſione, Sedi prædictæ faciendis, tractare poterit, & finaliter concordare.

§. IV. Permittentes interim & indulgentes, quod omnes & ſinguli, qui prætata Decreta receperunt, vel recipientibus, ut præmiſſum eſt, adhæſerunt in præfata Natione, illis ſimiliter cum modificationibus, quibus recepta ſunt, libere & licite uti poſſint, quos etiam circa ſingula præmiſſa manuteneri & defenſari volumus, *donec per Legatum hujuſmodi*, ut prædictum eſt, concordatum fuerit, vel *per Concilium*, quod ad prædictorum Regis, Prælatorum, & Principum exhortationem convocare proponimus, *aliter fuerit ordinatum*; non contraventuri, nec contravenientibus conſenſuri quovis modo. Speramus autem, & a certo tenemus dictos Regem, Archi-Epiſcopum, Marchionem, & alios Principes & Prælatos tanquam devotos ipſius Sedis, non paſſuros medio tempore Romanam Eccleſiam remanere in ſuis juribus ſpoliatam.

§. V. Hanc autem conceſſionem ad eos, qui declarationi, vel obedientiæ per ſuos Prælatos, vel Superiores Nobis factæ, aut infra ſex menſes faciendæ ſe opponerent, nullatenus extendi volumus, vel eis opitulari. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper hiis a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, permiſſionis, conceſſionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſexto, Nonis Februarii, & Pontificatus noſtri anno ſexto decimo.

Cl. Senckenberg refert ad annum 1447. Teutſches Reichs-Abſcheid *Parte I. No. XLVI. pag.* 174. - 177.

EUGENII IV. ſuper diverſis indultis, diſpenſationibus, ac conceſſionibus datis FRIDERICO III. Imperatori, & Principibus Germaniæ, qui receſſerant a neutralitate, & obedientiam ei præſtiterant. VII. Id. Febr. anno Incarnationis MCCCCXLVI.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

INter cætera deſideria cordis noſtri filios quoslibet ad Noſtram, & Apoſtolicæ Sedis obedientiam exoptantes adduci, illa, temporum qualitate penſata, aliquando concedimus, ordinamus, & ſtatuimus, per quæ Chriſti fidelium tranquillitati & commodis, remotis diſſenſionibus & ſcandalis conſulatur, & exinde animarum ſalutem valeant adipiſci. Sane cum propter diſſenſionem inter Nos & eos, *qui Baſileæ ſub nomine Generalis Concilii remanſerant*, dudum exorta, (a) *nonnulli Principes tam Eccleſiaſtici quam ſeculares Nationis Germanicæ, in quadam neutralitate, & animorum ſuſpenſione, a die decima ſeptima menſis Martii de anno Milleſimo quadringenteſimo triceſimo octavo uſque in præſentem diem ſe tenuerint*, ea mente, ut aſſerunt, ut poſtmodum unanimi conſenſu in Noſtra, & Sedis Apoſtolicæ obedientia & reverentia paribus greſſibus incedere poſſent: & Cariſſimus in Chriſto Filius noſter FRIDERICUS REX ROMANORUM, Illuſtris, ac Venerabilis Frater noſter *THEODERICUS Archi Epiſcopus Maguntin.* & Dilectus Filius Nobilis

(a) *forte*: exortam.

Digitized by Google

lis Vir *FRIDERICUS Marchio Brandeburgenſis, Sacri Imperii Electores; ac Venerabiles Fratres noſtri FRIDERICUS Magdeburgenſis, FRIDERICUS Saltzeburgenſis, & GERARDUS Bremenſis Archi-Epiſcopi*, ac quidam alii Prælati & Principes dictæ Nationis *Nobis debitam obedientiam per ſuos Oratores præſtiterint*, ac Nos ſolum JESU CHRISTI Vicarium recognoverint & profeſſi fuerint;

§. II. Nos attentis, quod dictæ neutralitatis, & ſuſpenſionis tempore plurima in ipſa natione acta, geſta & facta fuerint, quæ confirmationem, indulgentiam, & diſpoſitionem ſuper eis Apoſtolicæ auctoritatis requirunt; prætatorum Regis, Archi-Epiſcoporum, Marchionis, cæterorumque Prælatorum, & Principum ſupplicationibus inclinati, omnes & ſingulos, tam Metropolitanarum, quam Cathedralium, aliarumque Eccleſiarum, nec non dignitatum, etiam Abbatialium, ac poſt Pontificales majorum, & in Collegiatis Eccleſiis Principalium, & aliorum Beneficiorum, ac Officiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque, etiamſi Eccleſiæ Curatæ, Canonicatus & Præbendæ fuerint; electiones, poſtulationes, confirmationes, collationes, proviſiones, & diſpoſitiones, nec non proceſſus, ſententias, aliaque acta judiciaria, auctoritate ordinaria, hujuſmodi ſuſpenſionis, & neutralitatis tempore factas ſeu facta, quæ omnia & ſingula hic haberi volumus pro ſufficienter expreſſis, ac ea rata, & grata habentes auctoritate Apoſtolica, ex certa ſcientia confirmamus.

§. III. Volentes, ac etiam ſtatuentes, ut nulli, qui poſſeſſione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum hujuſmodi, quacunque, etiam eorum, qui Baſileæ poſt translationem, & diſſolutionem Concilii ibidem remanſerunt, auctoritate, ea fuerunt aſſecuti, ſuper hujuſmodi Eccleſiis, Dignitatibus, Beneficiis, & Officiis, ac Sententiis & Proceſſibus (etiamſi in Romana Curia vel extra eam lis, cujus ſtatum præſentibus habemus pro expreſſo, indeciſa pendeat, etiamſi ſuper eis, ad ea, vel contra ea fuerit alteri jus quæſitum, ſeu aliqui ſe habere prætenderent) ex nunc in antea, in ipſa Curia vel extra eam, Apoſtolica vel alia quavis auctoritate impeti, aut quomodolibet ex quavis ratione, vel cauſa moleſtari poſſint, ſed in ſuis poſſeſſionibus pacifice remaneant.

§ IV. Lites quoque, & cauſas quàscunque ſuper hujusmodi Eccleſiis, dignitatibus, beneficiis, & officiis pendentes (illis duntaxat exceptis, quæ coram ordinariis Judicibus, apud quos juxta formam dictæ ſuſpenſionis, & proteſtationis exinde ſecutæ, licuit litigare, indeciſæ pendent) ad Nos advocantes, auctoritate & ſcientia prædictis extinguimus, & ſuper eis adverſariis eorum perpetuum ſilentium imponimus; Poſſeſſores vero ipſos volumus in ſuis Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Beneficiis, & Officiis pacifice remanere, quibus omnibus ipſas Eccleſias, Monaſteria, Dignitates, Beneficia & Officia, quocumque modo vacaverint, auctoritate, & ſcientia præfatis tenore preſentium conferimus, & providemus de eiſdem: ac illis, qui *Pallium dictorum, qui Baſileæ poſt noſtram translationem ſub nomine Generalis Concilii remanſerunt, auctoritate, receperunt*, ut illo uti poſſint, præſentibus, concedimus, & indulgemus. Illis autem, qui non habent, ſine difficultate dabimus, & etiam libere concedemus: illis tantum perſonis exceptis, quæ occaſione privationum, propter noſtram, aut Baſilienſem adhæſionem factarum beneficia detinent, in quibus habeat locum proviſio, & diſpoſitio ſuper hiis, quæ contra proteſtationem facta forent, per præfatum Regem, & Electores Imperii conjunctim, vel diviſim promulgata.

§. V. Per hoc autem nulli contendentium ſuper titulo & juribus Eccleſiarum Friſingenſ. & Oſilienſ. volumus aliquod præjudicium afferri, aut etiam generari, ſed liberum ſit unicuique eorum jus ſuum proſequi juſtitia mediante.

§. VI. Præterea omnia & ſingula, quæ dictis ſuſpenſione, & proteſtatione durantibus, in præjudicium, gravamen vel læſionem jurisdictionis, juris vel poſſeſſionis Metropolitanorum, Diœceſanorum, Principatuum, Dominiorum, terrarum Regis, & Electorum, ac Archi-Epiſcoporum prædictorum, nec non alio-

aliorum Epiſcoporum, Prælatorum, Collegiorum, perſonarum, ſeu rerum quarumcunque, contra fœdus proteſtationis,& ſuſpenſionis hujusmodi quomodocunque vergentia, Apoſtolica vel alia quavis auctoritate conceſſa, ac in judicio,vel extra obtenta: inſuper Eccleſiaſticas cenſuras, mulctas,& pœnas, nec non cujuscunque irregularitatis, & inhabilitatis maculas, tam a jure, quam ab homine propter præmiſſa quomodolibet promulgatas quoque ſeu infligendas, quoad Regem, Archi-Epiſcopos,& Marchionem præfatos,eorumque Dominia, Clericos, ſubditos,& Vaſallos, & ad eos quoque,qui infra ſex menſes, a dato præſentium computandos, ſe declaraverint pro Nobis, aut eidem declarationi adhæſerint; caſſamus, irritamus,& annullamus, nulliusque eſſe decernimus roboris,vel momenti: omnem irregularitatis, & infamiæ maculam,ſive notam, per eos præmiſſorum occaſione contractam penitus abolentes; at eos reabilitantes,& reſtituentes ad eorum Eccleſias, Beneficia, Officia, dignitates, & honores quæcunque, ac in priſtinum ſtatum, & gum, in quo erant ante præmiſſa, reponentes; nec non illis, qui contra ipſos impetratis, conceſſis, vel obtentis, ſeu impetrandis, concedendis, & obtinendis quomodolibet niterentur, etiamſi eis aut eorum alicui jus quæſitum foret, ex certa ſcientia de poteſtatis plenitudine perpetuum ſilentium imponentes.

§. VII. Inſuper quascunque obligationes ſuper *annatis*, *ſeu communibus*, *& minutis ſervitiis*, cæterisque juribus, Nobis & Cameræ Apoſtolicæ,ſeu Collegio Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, cæterisque Officialibus debitis, ſeu quæ deberi dicerentur occaſione quarumlibet Metropolitanarum, & Cathedralium Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Officiorum, & Beneficiorum quorumcunque uſque in præſentem diem; remittimus, de noſtra liberalitate relaxamus, pariter & donamus, eosque qui in hujusmodi debitis obligati eſſent, ab omni eorum ſolutione abſolvimus,& etiam liberamus.

§. VIII. Diſpenſationes præterea quascunque, niſi tales forent, quas hactenus Sedes Apoſtolica concedere non conſuevit, *Indulta quoque, forum conſcientiæ reſpicientia*, etiam in casibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, nec non novas, pro poſſeſſoribus, ſine præjudicio juris quæſiti, ipſa ſuſpenſione durante, vel etiam antea a Nobis, aut ab eis, qui Baſileæ ſub nomine Concilii remanſerunt, aut legatorum ſuorum, vel alia quavis auctoritate obtentas, impetratas, conceſſas ſeu conceſſa, ac omnia inde ſecuta a die datæ conceſſionis earundem eadem auctoritate confirmamus, perinde ſi a Nobis impetrata fuiſſent.

§. IX. Super ſententiis autem in Romana Curia, vel in Baſilea, ſub nomine Generalis Concilii ante ipſam ſuſpenſionem, vel ea durante in cauſis, in quibus uterque litigantium extraordinario titulo nititur, latis, quæ executioni nondum ſunt demandatæ: volumus, ſtatuimus, & ordinamus, quod hujusmodi ſententiæ coram judice ordinario tractentur; & quicquid utraque pars vellet producere, pro jure ſuo coram eo debeat exhibere, qui quidem judex ſummarie ſimpliciter,& de plano ſola facti veritate inſpecta procedens, negotium ipſum unica valeat terminare ſententia, a qua nulli partium appellare liceat, aut provocare, aut reſtitutionem aliquam obtinere: per hoc autem nullatenus præjudicare intendimus eis, qui poſſeſſionem dignitatum,etiam Metropolitanarum, Cathedralium,& Abbatialium, ſeu Beneficiorum quorumcumque,ordinaria, vel alia auctoritate ſub eadem Natione obtinentes, durante neutralitate,vel ſuſpenſione, prædictorum vigore proceſſuum in Romana Curia, vel in Baſilea ſub nomine Generalis Concilii obtentorum, aut alias violenter fuerunt ſpoliati; ſed tam ſpolia, quam jura eorum denuo coram judicibus ordinariis cognoſcantur, & fine debito terminentur.

§. X. Inſuper omnes,& ſingulas *præfatæ Nationis*, *aut alterius in ea Beneficia*, *vel Officia obtinentes*, perſonas Eccleſiaſticas & ſeculares, etiamſi regalis, Archi-Epiſcopalis, Epiſcopalis, vel alterius Dignitatis fuerint, qui poſt diſſolutionem, ſive translationem præfati Concilii per Nos factam, Congregationi Baſilienſium ſub nomine Generalis Concilii adhæſerunt, obediverunt, aut incorporati fue-

fuerunt, qui jam ad noſtram obedientiam ſunt reverſi, vel infra ſex menſes poſt declarationem pro Nobis factam redierint, ſeu declarationi ipſi adhæſerint; ab omnibus & ſingulis juramentis, perjurii reatu, ac aliis cenſuris & pœnis, ſi quibus tenerentur, qui incurriſſent, inflictis, & in tales promulgatis, aut propterea infligendis, auctoritate præfata abſolvimus; & liberamus, ac omnem irregularitatem, inhabilitatis,& infamiæ maculam ſive notam exinde quandolibet forſan contractam, abolemus, & in priſtinum ſtatum reſtituimus, & reponimus perinde, ac ſi talia minime emanaſſent.

§. XI. Præterea omnes,& ſingulas perſonas Nationis præfatæ ſive alterius Beneficia in ea vel Officia, ſicut præmiſſum eſt, obtinentes, quæ ſub declaratione hujusmodi pro Nobis facta, vel facienda continebuntur, quæ poſt hujusmodi Concilii translationem Baſileæ remanſerunt, aut ipſi congregationi adhæſerunt, faverunt, officiis in eadem præfuerunt, aut in legatione eorum miſſi ſunt quandoque, aut eis crediderunt, ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, aliisque cenſuris, & pœnis in eas per proceſſus noſtros, aut alias inflictis, & promulgatis abſolvimus; cum his, qui ibidem,ſeu a proviſis ab ipſis, aut eorum authoritate ſacros ordines dicto tempore receperant, ut in ſuſceptis ordinibus miniſtrare valeant, diſpenſantes.

§. XII. Volumus inſuper, quod ſinguli Metropolitani nationis ejusdem actu jam Nobis obedientes, vel qui infra ſex menſes, ut præfertur,Nobis, & Apoſtolicæ Sedi debitam obedientiam præbuerint; conſimiles Bullas ſive literas Apoſtolicas habeant, ſuper quibus petentibus quibuscunque, quoties opus fuerit, ſub eorum ſigillis tranſumpta concedere valeant, eisque in judicio, vel extra plena fides, ſicut originalibus literis per omnia præbeatur. Super Eccleſiis autem *Trevirenſi & Colonienſi*, de quibus in petitionibus Regis, Archi-Epiſcopi Moguntinenſis,& Marchionis præfatorum ſpecialis eſt poſitus articulus, per alias noſtras literas deſuper editas ſpecialiter providimus, prout in eis latius continetur.

§. XIII. Ut autem præmiſſa eo firmius obſerventur, pro Nobis & Succeſſoribus noſtris Romanis Pontificibus de Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſu, pollicemur omnia,& ſingula ſupradicta inviolabiliter obſervare, & contra ea, vel ipſorum aliquod in toto vel in parte, nullo unquam tempore, quicquam innovare, & quod Nobis licere non patimur, eiſdem Succeſſoribus indicamus; decernentes ex nunc *irritum* & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis *etiam Apoſtolica auctoritate*, ſcienter vel ignoranter contigerit attemptari; Quin imo, ſi adverſus præmiſſa literæ aliquæ, aut mandata ad cujuscumque inſtantiam, vel etiam, ſi motu proprio, ſeu ex certa ſcienta, etiam cum derogatoriis clauſulis, ſub quacumque verborum forma a Nobis ſeu noſtra auctoritate ab alio quovis emanaſſent, ſeu in futurum emanarent; tales ex nunc pro infectis volumus haberi, quodque is contra quem emanaſſent, aut conceſſæ fuiſſent, aut emanarent, aut in futurum concederentur, illis minime obedire teneatur.

§. XIV. Non obſtantibus quibuscunque conſtitutionibus Apoſtolicis, & *etiam cum decreto irritante*, quocumque tenore exiſtant, in genere vel in ſpecie, per Nos ſeu Prædeceſſores noſtros conceſſis, ſeu concedendis privilegiis vel indultis, de quibus ac totis tenoribus eorum ſpecialis & expreſſa,etiam de verbo ad verbum mentio in noſtris literis foret facienda; nec non quarumcunque Eccleſiarum ſtatutis & conſuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacunque alia firmitate roboratis, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum confirmationis, voluntatis, ſtatuti, advocationis, extinctionis, impoſitionis, collationis, proviſionis, conceſſionis, caſſationis, irritationis, annullationis, conſtitutionis, abolitionis, reabilitationis, reſtitutionis, repoſitionis, remiſſionis, relaxationis, donationis, abſolutionis, liberationis, ordinationis, intentionis, diſpenſationis, pollicitationis, & indicationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem

Digitized by Google

autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei,& beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, *Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſexto*, ſeptimo Id. Februarii, Pontificatus noſtri anno *ſexto decimo*.

Cl. Leibnitz Codex Juris Gentium Part. I. pag. 392.
Cl. Senckenburg habet eandem Bullam, ſed anno 1447. *cætera paria.*
Teutſcher Reichs-Abſcheid Erſter Theil *No. XLVI. pag.* 174.

LEODIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXLVI. Eugenii IV. Papæ XVI. Friderici III. Reg. VII.

SUB JOANNE HEINSBERGIO, EPISC. LEODIENSI.

JOANNIS Epiſcopi IIX. (a) *Leodienſis Reformatio Curiæ & Cleri Leodienſis.*

UNIVERSIS PRÆSENTIA STATUTA VISURIS SEU AUDITURIS, JOANNES, Dei gratia, Episcopus Leodiensis, Salutem in Domino sinceram.

QUamvis bonæ memoriæ ADULPHUS, Epiſcopus Leodienſis, Prædeceſſor noſter, ad extirpandum Officiatorum Curiæ noſtræ, nec non curiarum Venerabilium Virorum Præpoſiti, Capituli, Archidiaconorum noſtrorum Leodienſium ipſas curias ſequentes abuſus & exceſſus, quædam ſtatuta utilia condiderit: quædam ſcilicet anno *milleſimo tricenteſimo triceſimo ſeptimo, menſis Septembris die viceſima octava*, quædam autem eodem anno, ſed menſis Octobris die ſeptima; alia quædam anno a Nativitate ejusdem Domini *milleſimo tricenteſimo XLIII. menſis Julii die nona*, & illa mandaverit ſub certis pœnis in eiſdem adjectis inviolabiliter obſervari. Illa tamen uſquequaque obſervata non ſunt, unde gravamina ſunt addita noſtris ſubditis graviora; ideoque eorundem ſubditorum incommodis obviare volentes illa ſtatuta,& alia Synodalia per Prædeceſſores noſtros edita, ac per Nos noviter cum aliquibus editionibus innovata, ſalvis tamen infraſcriptis ſtatutis, de dicti noſtri Capituli conſilio & conſenſu innovamus, & de novo confirmamus, præcipientes authoritate noſtra diſtrictius,& in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis in illis expreſſis diligentius ab omnibus obſervari, quædam autem conſideratione venerabilium majoris, & ſecundariarum Eccleſiarum noſtrarum Leodienſium Capitulorum,ac Cleri noſtrarum civitatis & Diœceſis Leodienſis de memorati noſtri Capituli majoris conſilio, & conſenſu ſtatuentes.

Licentia teſtandi per Epiſcopum, vel Officialem confirmata maneat.

Inprimis ſiquidem ſtatuimus, quod licentia teſtandi alicui Presbytero, ſeu Beneficiato per literas ſub ſigillo Officialatus Curiæ Leodienſis conceſſa non expiret per receſſum, vel deceſſum illius Epiſcopi, cujus authoritate conceſſa fuit, ſed perpetuo ſit firma & valida.

De Inventario faciendo.

Item, ſi contingat Sigilliferum vel Officialem foraneum apponere manus ad bona mobilia alicujus Presbyteri,vel alterius Beneficiati ab inteſtato, ſeu abſque licentia teſtandi defuncti, conficiatur de illis bonis ſtatim & fideliter inventarium, &

(a) Joannes Heinsbergius, Archi-Diaconus Hasbaniæ, Filius Domini Hinsbergii & Lewenbergii, anno ætatis 23. electus unanimi voto Capituli Leodienſis anno 1419. 15. Junii. Obiit 1459. 15. Kal. Novembr. *Foullon.*

& id , quod exequiis, & debitis ſolutis ſupercreverit , cedat diſpoſitioni noſtræ, convertentes, prout Nobis viſum fuerit expedire.

De viceſimo denario dando pro placet & abſentia.

Item quod de cætero pro abſentia infra Feſtum Sancti Ægidii per petentes non recipiatur ultra quam viceſimus denarius valoris annui Beneficiorum , deductis realibus oneribus, & ut Beneficii, de quo abſens petetur, vero valore notitia a Rectore petentis certior habeatur, volumus notitiam eandem juramento Rectoris & virorum fide dignorum coram illo, a quo petetur abſens,vel certo Commiſſario in hoc Beneficio ad hoc dando , & nullatenus dari deneganda doceri poſſe & debere, proviſo in hoc, quod docto ſemel Officiali vel Sigillifero Leodienſi modo præmiſſo, ſeu Archidiacono, ſuove Vicario,non arretetur talis docens absque legitima cauſa , valorem ejusdem ſecundario deducere vel docere , ſed uterque Prælatorum prædictorum ſit contentus documento , coram altero ipſorum fideliter facto , niſi fructus hujusmodi Beneficii augmententur, aut diminuantur , quodque pro *Placet* cujuscunque Beneficii curati quanticunque valoris, ultra unum ſcutum vetus , Beneficii vero non curati ultra quatuor groſſos veteres , quales ſubſcribuntur, de cætero non recipiantur quovismodo ; volumus tamen & mandamus pro *Placet* ipſorum Beneficiorum minus recipi ſecundum fructuum tenuitatem.

Nota, quod dantur duo groſſi antiqui pro reſignationibus. & de valore groſſi.

Item *in abſentia*, & *placet* etiam conjunctim pro reſignationibus , tam per Sigilliterum noſtrum , quam Archidiaconos Eccleſiæ noſtræ Leodienſ. non recipiantur ammodo ultra quam duo groſſi antiqui, quorum duodecim valebunt florenum Renenſem, & unum dimidium ſtuferum bonum , quales etiam groſſos ſolvi volumus *in abſentia & regratiationibus* , & quod nihil quoad abſentiam capiatur, ſed recipiatur abuſive.

Quod non denegetur alicui Canonice &c. reſidenti in civitate Leodienſi abſentia, & quod ſint contenti de viceſimo denario ut ſupra.

Item quia Decani,ſeu Vicedecani & Capitula ſecundariarum Eccleſiarum noſtrarum Leodienſ. hactenus plura onera, vexationes & labores nobiſcum, & cum Venerabili Capitulo noſtro Leodienſi , pro libertate Eccleſiaſtica noſtra ſervanda,& pro reſiſten. injuriarum , expreſſionum , & gravaminum , quæ proh dolor Clero modo tam infra civitatem , quam extra diverſimode,& pluries retroactis temporibus obvenerunt , & indies obveniunt, ſubire habuerunt, & habent, dum talia vel ſimilia occurrunt , idcirco ipſis Dominicis , Decanis, ſeu Vicedecanis, & Capitulis ſecundariarum Eccleſiarum noſtrarum Leodienſium prætactarum gratioſe indulgendo ordinamus , & ſtatuimus , ut in antea nullus Sigillifer noſter pro tempore, aut aliquis Archidiaconorum, ſive Vicarius eorundem Decanusve,ſive Vicedecanus Chriſtianitatum,ſeu conſiliorum quorumcunque , aut alius Prælatus , quicunque noſtrarum civitatis & Diœcecis Leodienſis alicui Canonico præbendato noſtrarum Eccleſiarum ſecundariarum Leodienſ. prætactarum, & reſident. in eisdem ſeu aliqua ipſarum, & extra easdem Beneficium & Officium, ſeu Beneficia, ſeu Officia noſtræ Diœceſis , Curatum, ſeu non Curatum, aut curata vel non curata obtinentes licentiam abeundi , fructusque, ad Nos , noſtram diſpoſitionem , & ad Prælatos prædictos , ſeu aliquem ipſorum ratione abſentiæ hujusmodi ſpectantes, levantes, & habentes ac facientes , illi vel illis laudabiliter in Divinis deſervire deneget : ſed concedere debeat , unicuique Canonico reſidenti, ut præfertur, petenti & competentem taxam , juxta articulum, ſive proventum prætactum de viceſimo denario ſingulis annis infra,& ante Feſtum beati Lamberti Martyris offerentes, hortantes omnes & ſingulos Decanos, vel Vicedecanos, & Capitula omnium & ſingularum Eccleſiarum noſtrarum Collegiatarum extra civitatem Leodienſem , & infra Diœceſin noſtram conſiſtentium: ut ipſi & eorum ſingulis ſeu favorabiliter in præmiſſis cum Canonicis reſident. in aliqua Eccleſiarum

ſecundariarum noſtrarum prætactarum ſe conformet, & abſen. nulli ipſorum Prælatorum & Canonicorum reſident. illam petenti denegent, ſcituri, quod ſi facere recuſaverint (quod abſit) non gaudebunt, neque fruentur noſtris præſentibus ordinationibus ſeu ſtatutis.

Fructus Beneficiorum ſub ficto colore &c. non arreſtentur.

Item inhibemus, ne de cætero fructus Beneficiorum, in quibus Rectores eorum perſonaliter reſident ſub ficto colore, quaſi ipſi ſint abſentes, aliquatenus arreſtentur, nec etiam eorum Rectores, qui abſentes ſunt cum licentia ſuorum Prælatorum, hujusmodi licentiam dare debent, dummodo Beneficia hujusmodi alias laudabiliter officientur prout debent, quodque ſi forſan ſcienter, vel ignoranter ſecus contigerit attentari, comperta veritate ſummarie judex ſine aliqua difficultate arreſtum tollat, & ſi forſan contra talem Rectorem, vel ejus Procuratorem, aut alium habentem cauſam ab eo occaſione hujusmodi arreſti quomodolibet fuerit poſt contumaciam, vel alias proceſſum ad excommunicationem, ſuſpenſionem, vel interdictum, abſolutio ſibi ſine difficultate impendatur, & pro revocatione arreſti abſque abſolutione hujusmodi, etiam pro eo ſigno ſive pro ſigillo nihil recipiatur, ſed litteræ ſuper hujusmodi revocatione, ſeu abſolutione confectæ gratis per Notarios ad talia deputatos ſignentur, & per eos, ad quos ſpectet, ſigillare, gratis ſigillentur, & inſuper, ſi contingat collectorem fructuum Beneficiorum abſent. & Procuratorem negociorum curiæ propter injuſtum arreſtum, vel injuſtam cenſuram hujusmodi condemnari in expenſis, præcipimus illas ſtatim ſolvi, vel in judicio deponi ad opus illius, cui eædem expenſæ ſic adjudicatæ fuerint.

Nullus Collector fructuum admittetur, niſi juraverit hic inſerta.

Item ſtatuimus, ut nullus Collector fructuum Beneficiorum, quorum Rectores ſine licentia ſunt abſentes, admittantur ad exercendum hujusmodi officium in judicio vel extra, niſi prius juraverit, quod non procurabit aliquos fructus aliorum Beneficiorum, in quibus Rectores eorum perſonaliter reſident, ſub ficto colore prædicto aliquatenus arreſtari, niſi prius illo Rectore debite in propria perſona, vel in loco Beneficii vocato, judex ad arreſtationem hujusmodi ex aliqua rationabili cauſa, quam in hujusmodi decreto exprimi volumus judicialiter decreverit procedendum, & etiam, niſi idem Collector juraverit, quod Beneficiis curatis, vel non curatis, quorum fructus colligere ſibi commiſſum eſt, ſeu committetur, debite & laudabiliter faciat deſerviri: & quod ſolvet jura eorum, & onera etiam realia ſupportabit, & quodſi bona eorundem propter ſuum defectum diminuantur, ipſe damnum plenarie reſarciet absque fraude.

De arreſtatione fructuum Beneficiorum Rectore abſente.

Item ſtatuimus, quod ſi licentia abeundi præcedit arreſtationem antedictam, Collector fructuum prædictorum pro arreſtatione, ſeu pro literis nihil percipiet, ſi vero licentia hujusmodi arreſtationem ſubſequatur, tunc per hoc volumus arreſtum eſſe ſublatum, & Collector, ſi præſens ſit, vel Subcollector duos dumtaxat groſſos percipiet, alioquin ſi abſens fuerit ad opus ejus, Sigillifero, vel Vicario Archidiaconi, qui arreſtum poſuit pro arreſtatione, & litteris nihil percipiet dummodo tantundem expoſuerit, & arreſtum non fuerit privative poſitum, in promptu ſolvi præcipimus, ſed ſi propter loci diſtantiam plus meruerit, hoc ſit in arbitrio judicis.

Item de *Synodo celebranda*, & de *exceſſibus Synodalibus*, ac excommunicatione, & inſtitutione Procuratorum Fiſcalium, nec non de ſalario & ſcripturis Sententiariorum, articulatorum, copiatorum Notariorum, Procuratorum quorumcunque Fiſcalium Curias noſtras, & aliorum Prælatorum frequentantium, nec non de his, qui cedere volunt bonis propter paupertatem, ſervetur, & fiat, prout in Statutis Synodalibus Curiæ Leodienſis, nec non moderationibus tempore bonæ memoriæ Domini Adulphi, quondam Epiſcopi Leodienſis, factis, atque prout in pace Tongrenſ. & aliunde ordinatum eſt, & proviſum; ſalvo, quod articulator non debeat contra unam

unam perſonam ſuper diverſis exceſſibus facere diverſos ſive plures proceſſus, niſi judex ex ſpeciali cauſa decreverit hoc eſſe faciendum, & ſit contentus pro reſponſionibus & juramento ad articulos, ſi in eisdem ſit unicus dumtaxat exceſſus, ſalario, prout de illis proviſum eſt, in ſolutis, & aliis prætactis, & ſi fuerint plures exceſſus in eisdem articulis, ſit contentus recipere & habere, prout judex quantitatem ſcripturarum, reſponſionem ad eosdem decreverit recipiendum fore vel ſolvendum.

Quod excommunicatus per annum arbitrio Judicis plectetur.

Item ſi citatus ex officio ad Curiam noſtram Leodienſ. vel alicujus Archi Diaconorum reſponſurus ſuper exceſſu quocunque fuerit propter ſuam contumaciam excommunicatus, ſtatuimus: ut hujusmodi contumax de cætero ultra ſummam vel valorem ſex groſſorum Turonenſ., ſi vero Presbyter duodecim groſſorum non plectetur pro ſua contumacia, ſi vero quis ad cujuscunque juſtitiam per annum, & amplius excommunicationis ſententiam animo ſuſtinuerit indurato, arbitrio judicis plectetur, & eo mediante cuilibet tali ſua abſolutio gratis ſignetur, & pro duobus groſſis, prout de illis proviſum eſt, ſigilletur, & idem volumus obſervari per quoscunque Judices noſtræ Diœceſis etiam authoritate Apoſtolica fungentes.

Quod non recipiatur ultra viginti denarios condemnation. pro interlocutoriam vim diffinitivæ habente.

Item ſtatuimus, quod pro ſententia diffinitiva, ſeu interlocutoria negocio finem imponente ſignando & ſigillando non recipiatur ultra viginti denarios condemnationum, vel abſolutionum, pro interlocutoria autem ſignando, aut ſigillando, quæ vim non habet diffinitivæ ſententiæ, non recipiantur ultra duos groſſos.

De numero Procuratorum Fiſcalium, & quales debent eſſe Procuratores fiſcales.

Item circa Procuratores negotiorum ſtatuimus, quod de cætero non ſint in Curia noſtri Officialis, niſi quindecim Procuratores negotiorum Curiæ ejusdem præter collectores, & quod in q alibet Curiarum Præpoſiti, & Archi-Diaconorum non ſit niſi unus, & ſint illi probi, diſcreti, & fideles, latinum congrue loqui ſcientes, qui non ſunt Presbyteri, non tabelliones publici, Notariatus officium in aliqua Curiarum prædictarum exercentes, non infames homicidæ, publici adulterii, manifeſti uſurarii, vel laici, & collectores fructuum Beneficiorum vacantium & abſentium, ſed ſint Presbyteri, & bonæ fidei homines.

Item ſtatuimus, quod nullus eorum ſit Sigillifer, Archi-Diaconus, vel Notarius illius Curiæ, cujus ipſe eſt negotiorum Procurator ordinatus: ſed ſint in ſingulis Curiis ſingula officia diſtincta, & ſit unusquiſque contentus ſuo officio.

De litteris abſentium.

Item cum in litteris abſentium ab aliquo Beneficio per Officialem noſtrum, & Archi-Diaconos concedentes exprimitur perſona illi deſervitura, cum clauſula una, cum alio vel aliis Beneficiis, nolumus, quod talis deſervitor pro licentia hujusmodi quidquam ſolvat, ex quo in hoc caſu eſt ei licentia ad hoc conceſſa.

De Citatione.

Item ſtatuimus, quod nullus de cætero citetur ad Curiam Leodienſem, ſeu Archi-Diaconorum ſuper ſuis exceſſibus reſponſurus, niſi cum citatorio mittantur etiam articuli continentes exceſſus hujusmodi, vel ſaltem, niſi in ipſo citatorio exceſſus taliter ſint expreſſi, quod citatus poſſit plene inſtrui, ſuper quibus ipſe in judicio convenitur.

Nullus incarceretur, niſi convictus de crimine vel confeſſus, ſeu in eo comprehenſus.

Item inhibemus, ne citatus aliquis authoritate ordinaria, vel noſtri conſervatoris Apoſtolici ad civitatem Leodienſem pro cauſa ſua agenda vel deferenda, ac legitime proſequenda veniens, vel inde recedens, aut in ea domicilium fovens, & juri ſtare paratus de cætero capiatur, vel incarceretur, aut incarceratus detineatur: niſi crimen in jure confeſſus, aut in crimine comprehenſus

Digitized by Google

fuerit, ſeu de eo convictus, ſi contingat aliquem talem, vel quemcunque alium in crimine non deprehenſum, non convictum detineri, illi dentur articuli celeriter & expedite, quod niſi factum fuerit, volumus, & mandamus ipſum in continenti ſub cautione, quam judex decreverit, emitti, & prohibemus, ne aliquis in Diœceſi Leod. Beneficiatus, & in ſuo Beneficio reſidens pro quocunque crimine ſibi impoſito capiatur: vel etiam fructus ſui Beneficii arreſtentur, niſi, ut præmittitur, convictus, aut ſaltem deſuper prius debite citatus fuerit, ac comparere, & juri ſtare non curaverit: vel de ejus fuga veriſimiliter timeatur, aut crimen hujusmodi executionem in perſonam requiret.

De Reſcriptione Mandatorum.

Item, quod de cætero Executores litterarum monitoriarum, quæ impetrantur ſuper contumacia judicato vel recognito, teneantur judici, qui illas conceſſit, modum & formam, atque diem, & horam ſuæ executionis una cum ſpeciali deſignatione perſonarum, in quas hujusmodi litteras ſcilicet executi reſcribere in fine earundem litterarum, vel per transfixam, ſuamque reſcriptionem ſigillo proprio & noto, quo uti conſueverunt, communire.

De Juribus litterarum proclamatoriarum, & admiſſorialium.

Item juri communi Prædeceſſorum noſtrorum ſtatutis & ordinationibus innitentes diſtricte prohibemus, ne pro reſignatione Beneficiorum per admittentes, pro inſtitutione, & admiſſione ad Beneficia quidquam recipiatur, etiam quocunque colore quæſito nihilominus tamen pro ſcripura ſigno, & ſigillo trium proclamationum ante inſtitutionem, ſeu admiſſionem fieri conſuetarum ſex groſſi, & pro inſtitutione, ſeu admiſſione, ſcriptura, ſigno & ſigillo duodecim groſſi, & pro audientia unus groſſus recipi potuerunt, & non ultra: per quæ tamen non intendimus tollere jus quæſitum per antiquitatem temporis Archidiaconis, & Prælatis aliis, habentibus compoſitionem de octava parte fructuum beneficii, vel officii, tempore admiſſionis hujusmodi, neque infringere conſuetudinem laudabilem Archidiaconorum, & aliorum Prælatorum minus pro præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum reſcribere conſuetorum, quam præcipimus in ſuo ſtatu irrefragibiliter obſervari.

De Viſitationibus, quas Archidiaconi faciunt.

Item circa viſitationes, quas Archidiaconi faciunt per ſe, vel ſuos Vicarios ſtatuimus, quod ipſi Viſitatores in his taliter ſe habeant, quod nihil contra Canonicas Sanctiones, ſive Synodales conſtitutiones aliquatenus faciant, ſeu fieri etiam permittant, ſed his dumtaxat quæ eis licita ſunt, ſint contenti, nihil penitus curialitatis, vel procurationis nomine a Proviſoribus menſæ Sancti Spiritus, aut fabricæ Altariſtis appendiciis non ſeparatis, ſeu filiabus Eccleſiarum, Capellis, aut etiam Hoſpitalibus recipientes, & quod, ut melius obſervetur, volumus, ut Viſitatores Apoſtolica authoritate forſitan committentes ad hoc per eorum adſtringi juramenta in Capitulo noſtro Leodienſi præſtanda, & ſi ſecus in aliquo fieri contigerit, volumus hoc Nobis, aut dicto Capitulo noſtro majori fideliter, quam citius nunciari, ut quod reparandum fuerit, debite reparetur, & ulterius, quod deinceps viſitationes per Procuratores nequaquam admittantur, vel fiant etiam authoritate Apoſtolica, niſi mandata ſive literæ Apoſtolicæ debite obtinendæ prius per Nos Epiſcopum præfatum, & noſtrum Venerabile Capitulum, aut ſaltem per ipſum noſtrum Capitulum viſæ examinatæ, & admiſſæ fuerint, ſufficienter & deliberatæ.

Notarius aut Procurator non exigat aliquid pro juramento, ubi juramentum non eſt præſtitum.

Item ſi contingat reum de exceſſu aliquo propter quem fuerit ex officio, vel ad inſtantiam partis tractus in cauſam componere ante litis conteſtationem, vel poſtquam, antequam in cauſa ſit juratum, nullus Notarius in cauſa hujusmodi ſive Procurator aliquod ab eodem reo ſuoque Procuratore exigere præſumat ratione alicujus juramenti, quod nondum in ipſa cauſa præſtitum eſt, videlicet, ut non recipiat Notarius aliquid pro jura-

juramento, quod non fuit in ipſa cauſa præſtitum, nec ſuper articulatis adverſus eum pœnitentiam recipere, vel componere volentem ad jurandum compellat, ſi tamen aliqua de articulis adverſus eum pœnitentiam petens, vel compoſitionem negaverit, intentionis noſtræ eſt, quod reſpondeat medio juramento calumniæ ante pœnitentiam injungendam, vel compoſitionem fiendam.

De Litteris Statutorum.

Item, quia nimis diſcrete quamplures litteras, quæ dicuntur ſtatutorum, & potiſſime per quas mandatur ceſſari a Divinis percipimus a Curia noſtra Leodienſ. emanaſſe, ſtatuimus, quod de cætero litteræ, quæ dicuntur ſtatutorum, & potiſſime per quas mandatur ceſſari a Divinis, dictentur per aliquem, ſeu aliquos noſtræ Curiæ prædictæ expertum ſeu expertos, præſtitum ſeu præſtitos, & ſigneto officialitatis per noſtrum Officialem ſi rationabiles & jure, vel ſtatuto bene fundatæ ſint, in ipſarum capite muniantur, antequam ſigillentur.

Item ſtatuimus, quod ſi canonice intranti, & pacifice poſſidenti biennium authoritate Apoſtolica Legati vel ordinaria Beneficium Eccleſiaſt. quodcunque litem in futurum ſuper eodem Beneficio moveri contingat, fructus ejusdem Beneficii nullatenus ex eo capite, quod Beneficium eſt litigioſum, vel quod occaſione Beneficii lis moveatur, illi ſubtrahantur, vel arreſtentur, ſed eo caſu ipſe illos percipiet, cum ea integritate, qua eos perciperet, ſi ſuper Beneficio hujusmodi vel ejus occaſione lis mota non eſſet, niſi ſubſtractionem vel arreſtationem hujusmodi mediante judicis competenti judiciali decreto ex aliqua rationabili cauſa fieri contingat, volumus autem, quod tali poſſeſſori, cui ſuper ſuo Beneficio lis eſt mota, non denegetur abſentia, ſi ex legitima cauſa ſe voluerit abſentare.

De Foraneis.

Item ſtatuimus, ut nullus de cætero ſit Officialis notter, ſeu alicujus Archi-Diaconorum prædictorum Officialis foraneus, niſi ſit Presbyter, vel Clericus vitæ laudabilis & honeſtæ converſationis, qui officium hujuſmodi exerceat laudabiliter, & honeſte, & in quolibet conſilio non ſit, niſi unus Officialis foraneus, & unus Archi-Diaconus foraneus conſiliis Bekenſ. propter ſui latitudinem, nec non Tong. Traject. & Sancti Trudonis propter idiomatum diverſitatem dumtaxat exceptis.

De Matrimonio.

Item, quia cognovimus quosdam Clericos, ſeu Officiales foraneos aliquando ſuper matrimoniis, ſeu ſponſalibus contractis partes contra hujusmodi matrimonium, ſeu ſponſalia opponentes concordaſſe, & aliquando compoſitionem cum illis iniiſſe, & pecunias ea de cauſa recepiſſe: ut de cætero periculis animarum obvietur, inhibemus omnibus noſtris ſubditis, ne ſuper oppoſitionibus factis contra matrimonium, ſeu ſponſalia contractum, ſeu contracta concordiam aliquam faciant, ſeu tractent componere, ſeu concordari, ſive tractari procurent, ne etiam aliquis hujusmodi compoſitionibus, concordiis, tractatibus intereſſe præſumat: ſed ſuper hujusmodi matrimoniis ſponſalibus, & oppoſitionibus exſpectetur ſententia judicis competentis.

Item inhibemus, ut litem in aliqua Curiarum prædictarum habentem in civitate Leodienſi ad cauſam ipſam Procuratorem legitime conſtitutum, vel ſubſtitutum aliquis citare, ſeu citari facere præſumat, ad quem actum, ſeu ad aliquos actus dictæ cauſæ, niſi de ſpeciali & expreſſo mandato judicis, ex aliqua rationabili cauſa hoc proceſſerit.

Item etiam inhibemus, ne in aliqua cauſa Notarius aliquis reſponſiones facientes ad poſitiones, ſive teſtes producentes audiat, recipiat, vel examinet extra Curiam noſtram, niſi judex cauſæ illi præſenti vel abſenti Notario hoc expreſſe commiſerit.

Quod nullus poteſt aut debet duabus Eccleſiis deſervire.

Item prohibemus, quod nequaquam uno Presbytero committatur deſervitura duarum Eccleſiarum Parochialium non condependentium abſque evidenti neceſſitate, & ſi contingat ex tali neceſſitate uni Presbytero deſervitura talium duarum Eccleſiarum Parochialium committi, nolumus

lumus tamen, quod talis Presbyter bis celebret in die abſque noſtra licentia ſpeciali, cum id jure prohibeatur : habentes autem plura Beneficia , & illis ſimul deſervientes, propterea non vexentur , nec quidquam ab eis exigatur, vel recipiatur , dummodo oneri ipſorum poſſint ſatisfacere , & ſatisfaciant cum effectu.

Placet Coadjutorium (a) *non expirat per mortem curati.*

Item quod Curato reſidenti in curia ſua,& obtento placet Coadjutorium (*a*) ſi medio tempore deceſſerit teſtamento per eum condito de licentia noſtra, illud non expiret per mortem dicti Curati, ſed durabit uſque ad Feſtum Beati Joannis Baptiſtæ mortem prædictam immediate ſubſequens.

Placet deſervitorium non expirat per mortem Curati abſentis.

Item ſimiliter de Curato abſente de noſtra , & aliorum Prælatorum licentia , & teſtamento per eum de eadem licentia noſtra condito placet pro deſervitore ſuo obtentum per mortem ejusdem abſentis Curati non expiret , ſed durabit ut ſupra.

Item volumus , ſtatuimus , & ordinamus , quod nemini petenti licentiam fructus ſui Altaris competentes non habenti, ponentes, & convertentes in augmentum hujusmodi ſui Beneficii, vel Altaris per noſtrum Officialem, & Sigilliferum, aut Archidiaconos, ſeu Vicarios ſuos prædictos denegetur, proviſo quod fructus levans in augmentum convertens ipſi Altari faciat debite in Divinis deſerviri , & poſt lapſum temporis ſibi ad hoc indulti computum inde reddere teneatur , & *placet deſervitorium* ſibi in hac parte gratis concedatur.

Item ſi contingat deinceps aliquem Presbyterum curatum, vel alium quemcunque Beneficiatum propter executionem mandatorum Eccleſiaſticorum minas aut metum ſuſtinere, propter quas non audet in Beneficio , aut loco reſidere , volumus, & mandamus tali Presbytero licentiam abeundi ab hujusmodi ſuo Beneficio gratis concedi, metu ipſo durante , & nihilominus per Judicem a quo mandata emanarunt, ſibi de expenſis neceſſariis honeſtate ſervata, pro eodem tempore debite provideri.

Conjugatus non ſit judex, Sigillifer , ſeu Vicarius.

Item inhibemus, ne de cætero aliquis ſit judex , & Sigillifer noſter, ſeu Vicarius, & componens in eadem curia ſimul & ſemel , quodque nullus conjugatus ſit Officialis,Sigillifer noſter, Vicariusque alicujus Archidiaconorum, aut judex alicujus curiarum prædictarum.

De Viſitatione Decanorum.

Item inhibemus , ne Decani Chriſtianitatum ſub colore viſitationis factæ , vel illius remiſſione recipiant de ſuis quartis Capellis pecunias annuas, niſi perſonaliter viſitaverint, & cum effectu : & tunc ſient contenti quarta illius , quod Archidiaconis pro integra Eccleſiæ viſitatione debetur; idem volumus obſervari in ſolutione obſonii,& Cathedratici ipſarum quartarum Capellarum dictis Decanis facienda , & nihilominus reſideant ipſi Decani quilibet in ſuo Concilio, niſi fuerit Officialis, Sigillifer, aut Protonotarius noſter, aut locum tenens alterius eorundem, ſalvisque privilegiis Apoſtolicis, vel niſi cum eis per Nos, aut noſtros Superiores fuerit diſpenſatum.

Item ſtatuimus , ut iidem Decani rurales in ſolutionibus abſentium, & placet de ſuis quartis Capellis, ac etiam in proclamatione, & admiſſionibus ad easdem, & octava parte fructuum ſint contenti , & illis utantur ſicut Sigillifer & Archidiaconi.

De Deliberatione Sacri Chriſmatis.

Item prohibemus, ne Sigillifer noſter Leodienſis , aut aliquis alius pro deliberatione Sacri Chriſmatis, Olei Sacri, aut olei infirmorum in civitate noſtra Leodienſi Decanis Chriſtianitatum noſtræ Diœceſis in hebdomada pœnitentiali deliberari ſolitorum, neque etiam ipſi Decani pro miniſtratione hujusmodi ſacrorum a Fratribus Conciliorum facienda quidquam recipiant vel exigant, contra, vel præter tenorem ſtatutorum Synodalium : ſed abſque extorſione alicujus pecuniæ ſive ſub colore expenſarum , aut alias

(*a*) *Non eſt in impreſſo anni* 1518. *Antwerp.*

Digitized by Google

alias quocunque illa expedite deliberent, cum ad hoc ex debito officiorum ſuorum obligentur.

Item prohibemus, ne hujusmodi Sacramenta detineantur per noſtrum Sigilliferum, aut quemcunque alium, neque etiam eorum deliberatio denegetur alicui Decano propter deportationem, aut executionem quorumcunque mandatorum Eccleſiaſticorum, abſque decreto noſtri Officialis ſpeciali.

De Commiſſionibus cauſarum.

Item quamquam Archidiaconi, & Decani Chriſtianitatum audire, & cognitionem cauſarum coram eis intentarum committere valeant, tamen, ut ipſi ſuperiorum eorum jurisdictionem, & authoritatem non defraudent, inhibemus, ne deciſionem, & diffinitivam ſententiam ipſarum committere præſumant quoquomodo, & ſimiliter inhibemus Officiali curiæ noſtræ Leodienſis, ne cauſas per viam appellationis ad eum devolutas aliquatenus committere præſumat: & cauſas alias per viam ſimplicis querelæ coram eo intentatas ultra ſemel committere præſumat decidendas.

De Juribus præſentationis ad Sacros Ordines.

Item in factis præſentationibus ad Sacros Ordines ſtatuimus & ordinamus, quod pro præſentatione ad quemlibet Sacrum Ordinem non recipiantur. Ultra ſex groſſi, quales præſcribuntur in quarto puncto, ſigno & ſigillo, in univerſo.

Quod ſemel in anno Curati reſcribant ſuo Decano.

Item ſtatuimus, quod de cætero reſcribens ſuis temporibus Decano, ſeu Vicedecano alterius Conciliorum noſtræ Diœceſis, prout moris eſt, debet ſemel duntaxat in anno, & non amplius reſcribere nomina, & cognomina Beneficiorum Curatorum, & non Curatorum, ac officiorum infra Parochiam ſuam conſiſtentes una cum annuo valore Beneficiorum ac officiorum hujusmodi juxta communem æſtimationem, vel prout melius ſciverit, ac nominibus, & cognominibus Rectorum eorundem reſident. atque abſent. ab eisdem, & deſervitorum eorundem, & excommunicatorum per annum, & amplius, & talis ſic reſcribens non debet ex officio citari ſuper ulteriori reſcriptione facienda.

Quod Presbyter non citetur ſuper incontinentiis, niſi mulier, cum qua peccavit (a) prius, ad Synodum vocata fuerit.

Item ſtatuimus, & ordinamus, quod nullus Presbyter ſuper incontinentiis citetur, niſi mulier nominata in citatorio, cum qua dicitur incontinens peccaſſe, ſit primo ad Sanctam Synodum provocata: volumus tamen, quod in eventum, in quem Synodus in loco domicilii ejusdem mulieris non fuerit celebrata, vel talis mulier per dolum, fraudem, ſive timorem Statutorum Synodalium ſit neglecta, & in Synodo non provocata, & de hoc Procurator Fiſcalis inquirere voluerit, hoc licite facere poterit.

Pœna contra violatores præſentium Statutorum.

Item quia parum valent ſtatuta, niſi debitis pœnis vallentur, ſtatuimus & ordinamus, quod omnes Officiales, Sigilliferi, Notarii, Procuratores negotiorum prædictarum curiarum, & Clerici forani, qui ſunt vel erunt, hæc ſtatuta pro poſſe, & bona fide, quantum in eis erit, obſervent. Si quis autem Officialis, Sigillifer, aut Notarius, aut Clericus foraneus Officialis noſtri, vel Archidiaconorum prædictorum, aut Procurator quicunque, ſcienter dicta ſtatuta, vel eorum aliqua præſumpſerint violare, volumus & ordinamus, quod talis ſuſpendatur ab exercitio officii ad ſex menſes, & ultra, prout ſuo judici in ea parte videbitur expedire, & alias arbitrio judicis ejusdem puniatur, prout hoc meruerit protervitas delinquentis.

Pœna contra non habentem præſentia ſtatuta.

Item præcipimus omnibus Judicibus, Sigilliferis, Officialibus, Advocatis, & Procuratoribus negotiorum dictarum curiarum, Clericis foraneis Officialis noſtri & Archidiaconorum, nec non Decanis Conciliorum prædictorum, aut vice gerentibus ſub pœna excommunica-

[a] *Acta impreſſ.*

nicationis, quod quilibet ipſorum infra menſem poſt præſentem publicationem copiam ſtatutorum ipſorum habeat, ne ſuper illis ignorantiam aliquam valeat allegare, & quod ipſi Decani, & eorum vice gerentes Rectoribus Eccleſiarum ſui Concilii ea publicent, & ipſi Rectores eorum copiam recipiant, quantocius poterunt, & ſi aliquos violatores, ſeu transgreſſores eorundem ſtatutorum, vel aliquos falſarios, vel abuſores litterarum Apoſtolicarum, vel delegatorum judicum, ſeu curiæ Officialis noſtri Capituli, vel Archidiaconorum prædictorum, vel ſuper hoc diffamatum ſciverint, invenerint, vel perceperint, illorum nomina, vel exceſſus Officiali noſtro, prout Statuta Synodalia præcipiunt, denuntient, vel re'cribant; verum quoniam omnia præmiſſa per Nos ordinata, & ſtatuta ſunt dumtaxat propter abuſus rebellorum, & in melius reformando, non intendimus per ea jurisdictionibus noſtris per Nos, & per noſtros Officiales curiæ noſtræ juratos ac Archidiaconorum Eccleſiæ noſtræ Leodienſis, & aliorum Prælatorum in aliquo derogare: ſalvis ſemper ordinationibus, & ſtatutis noſtris ſupra ſcriptis in ſuo robore permanſuris. In quorum omnium teſtimonium ſigillum noſtrum una cum Sigillo noſtri dicti Capituli appoſuimus, & Nos Capitulum Leodienſe prædictum in ſignum conſilii, & conſenſus noſtri ſuper, & in præmiſſis datorum, & ut ſtatuta, & alia præmiſſa robur obtineant perpetuæ firmitatis Sigillum noſtrum una cum ſigillo dicti Reverendi Patris Domini noſtri Epiſcopi Leodienſis prædicti his litteris, ſeu ſtatutis duximus apponendum. Datum anno a Nativitate Domini *Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, menſis Junii die quarta.*

Nota: Prædictæ Reformationes confirmatæ ſunt per Sanct. D. N. NICOLAUM Papam V. anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo primo, XIV. Kal. Novembris, Pontificatus ſui anno V.

Impreſſa eſt hæc Synodus Pariſiis in Chalcographia Jodoci Badii: Antverpiæ expenſis Joannis Vorſterman anno 1518.

Joannes Hinsbergius ex Provinciali Synodo Colonienſi A. 1424. reverſus, Statuta Provincialia vulgavit, Clero Leodienſi conſentiente. *Siffridus Petri in vita. Chapeaville Tom. III.*

Idem Joannes Hinsbergius Synodum anno 1287. a Joanne Flandro Epiſcopo Leodienſi celebratam, conſtantem Cap. XIX. & eo anno a nobis editam Tomo III. *ex Martene,* ſed conſtantem Capitulis XXXIV, qualem Martenus vulgavit, denuo publicavit A. 1445. *Litera Petri impreſſum Leodii.*

Idem Hinsbergius anno 1424. edidit Ordinationes Curiæ ſuæ Epiſcopalis, moderatas præ iis, quas Adolfus de Marka Anteceſſor in Epiſcopatu annis 1337, 1339, 1343. ediderat.

Lunig. Continuatio III. Spicilegii Eccleſiaſtici.

SYNODUS HERBIPOLENSIS

SUB GOTFRIDO (*a*) EPISCOPO,

Anno Chriſti MCCCCXLVI. Eugenii IV. Pp. XVI. Friderici III. Reg. VII.

In qua renovantur Statuta Provincialia Moguntinorum Archi-Epiſcoporum, præſertim PETRI de anno 1310. & multorum Herbipolenſium Epiſcoporum Statuta inſeruntur:

Puta JOANNIS, MANGOLDI, WOLFRAMI, GOTFRIDI, & ANDREÆ Epiſcoporum Herbipolenſium.

GOTFRIDUS Dei & Apoſtolicæ Sedis Gratia, Epiſcopus Herbipolenſis, univerſis & ſingulis Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Scholaſticis, Can-

Cantoribus, Archidiaconis, Cuſtodibus, tam Cathedralis, quam Collegiatorum Canonicis, Parochialium Eccleſiarum, Capellarum, & Sacrorum Locorum Rectoribus, nec non Presbyteris, & Clericis aliis quibuscunque per, & infra civitatem & Diœceſim noſtras Herbipolenſes ubilibet conſtitutis, ſalutem, & pœnitentium repetitæ lectionis notitiam, & obſervantiam inconvulſam. Dudum felicis memoriæ JOHANNES (*b*) Prædeceſſor noſter providenter attendens, & provide cupiens deformatorum reformationi proſpicere, utilitati communi prodeſſe, ac ſubditorum ſuorum commoditatibus utiliter conſulere, plurimas conſtitutiones Synodales edidit, in quibus multa utilia, & ſalubria ſtatuit quasdam juris communis, atque Metropoliticas Conſtitutiones interſerendo noxia ſperans per eadem de finibus ſuæ Diœceſis evellere, ſed hominum proh dolor! ſuccreſcente malitia eædem conſtitutiones, quas moribus hominum voluit approbare, in diſſuetudinem & abuſum penitus abierunt, ut nemo ſit, qui ſecundum earundem continentiam mores ſuos componere, aut ſemitas ſtudeat corrigere, ac ſi nullius penitus roboris forent ſive momenti; Nos vero, qui ſicut præfato Prædeceſſori noſtro licet immeriti in Epiſcopali Officio Domino permittente ſucceſſimus, ſic & in effectus plenitudine in his, quæ Rempublicam, ac ſubditorum noſtrorum utilitatem concernunt, ſucceſſiſſe debemus. Quare ipſius utilia, ſancta, & juſta Statuta in ſequenti libello ſub debitis titulis fecimus collocari, eaque corroboravimus, ratificavimus, & approbavimus per pœnitentes. Mandantes vobis omnibus, & cuilibet veſtrum in virtute ſanctæ obedientiæ, nec non ſub pœnis in eisdem Statutis contentis, ut vos de cætero juxta earundem continentiam regatis, & quilibet veſtrum ſe regat, quæ eas in præſenti continentur libello conſtitutiones, & nullas alias conſtitutionibus Synodalibus a quibuscunque Prædeceſſoribus noſtris promulgatis de cætero habituri.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica. Ex Concilio Domini PETRI, Archi-Epiſcopi Moguntinenſis.

(*anno* 1310.)

Capitulum primum in hac Synodo promulgatum.

DE Summa TRINITATE & Fide Catholica nihil aliud eſt credendum, tenendum, vel docendum, niſi quod Sacroſancta credit, tenet, & docet Romana Eccleſia Mater noſtra, ita tamen, quod omnes Prælati articulos fidei principales fideliter ſuos ſubditos doceant, laicos ſimpliciter credere ſicut Eccleſia, Clericos vero explicite & diſtincte.

Ex Concilio Aſchaffenburgenſi.

Statuimus, ut ſi quis Clericus vel laicus utriusque ſexus, cujuscunque dignitatis, religionis, aut ſtatus exiſtat, auſus ſit præſumptione damnabile publice predicare, vel occulte docere, credere, vel tenere, quod Sacerdos in mortali exiſtens peccato non poſſit conficere Corpus Chriſti, ſeu ſic ligatus non poſſit ligare vel abſolvere ſuos ſubditos a peccatis pro heretico ſeu incredulo habeatur, quem errorem hujus *Sacri Concilii approbatione* damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus. Cum Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod ſive bonus ſive malus ſit Miniſter, per utrumque Deus effectum gratie confert. Non enim, que Sancta ſunt, coinquinari poſſunt, nec ipſa Sacramenta poſſunt hominum malicia prophanari. Unde Sacerdos quantumcunque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, que purgatoria cunctarum cogitationum exiſtunt, licite ergo a quocumque Sacerdote ab Eccleſia tolerato Divina miniſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta.

De Conſtitutionibus. JOHANNES Epiſcopus.

Conſtitutiones Synodales tam a Nobis, quam Predeceſſoribus noſtris promul-

(*a*) Gotfridus ex Decano Cathedralis Bambergenſis, & Canonico Herbipolenſi eligitur Epiſcopus Herbipolenſis A. 1443. erat natus Comes Pincerna de Limburg. Severus Juſtitiæ cultor, recuperavit titulum Ducis Franconiæ, quem Albertus Brandeburgicus ob poſſeſſionem quorundam oppidorum uſurpaverat. Obiit anno 1455.

(*b*) Joannes ab Egloffſtein, Prædeceſſor in Epiſcopatu Herbipolenſi, anno 1409. Synodum celebravit, relatam *pag.* 31. *hoc Tomo IV.*

mulgatas, ab omnibus ſciri, & irrefragabiliter precipimus ſecundum mentem obſervari. Decernentes & volentes, ut poſt publicationem preſentem ignorans ignorabitur, & negligens negligatur. Sub excommunicationis pena ſtatuimus & ordinamus, ut deinceps in ſingulis Capitulis ruralibus noſtre Dioceſis preſidentes dictis Capitulis per ſe, aut alium, aut alios ydoneum, ſeu ydoneos conſtitutiones publicent debite, ac cum integritate infraſcriptas.

Idem. Ut autem Statuta Predeceſſorum noſtrorum cum additionibus & moderationibus noſtris diligentius obſerventur, & obſervari, ac memoriæ commendari valeant, diſtricte precipimus & decernimus ſtatuendo. Quatinus ipſa, que volumus utentium moribus approbari, a quibuslibet Prelatis & Decanis ruralibus recipiantur in ſcriptis in hac noſtra Synodo conſtitutis, Decani vero rurales ſingulis Eccleſiarum Rectoribus & Vicariis eorum copiam faciant infra menſem, que in libris Eccleſiarum redigi ordinent, & inſcribi, in quibus Statuta ipſa lecta & ſepius repetita ſingulorum memorie inculcentur.

De Reſcriptis. Ex Concilio Moguntinenſi.

Cum ſecundum legitimas Sanctiones Preſes Provincie delegatos Principis ad ipſius Preſidis Provinciam declinantes non debeat ex officii debito ſincere amplius facere, quam eorum legatio ſe extendat, Sacro approbante Concilio conſtituimus, ut nullus Plebanus, vel Vicarius, vel quicunque Clericus alter, vel Prelatus citationem vel proceſſum alium a judice delegato Sedis Apoſtolice, vel Subdelegato ſibi directe decitando quemcunque, vel trahendo ultra unam dietam vulgarem notorie computandum a fine Diœceſis partis ree aliquatenus exequatur.

JOHANNES Epiſcopus.

Cum nemo credendus ſit delegatus, niſi commiſſionem & poteſtatem ipſius oſtendat juxta Canonica inſtituta ſub excommunicationis pena precipiendo ſtatuimus & ordinamus, ut nullus deinceps per noſtram civitatem & Dioceſim cujuscunque ſe judicem delegatum ſive ſubdelegatum aſſerentem literas proceſſus, ſeu mandata quomodolibet exequatur, ſeu recipiat, niſi ſibi per verorum non falſorum, non corruptorum, non cancellatorum, aut ſuſpectorum reſcriptorum originalium commiſſionis ſive poteſtatis eorundem, aut ſaltem per noſtrorum Succeſſorum, aut Vicariorum noſtrorum in Spiritualibus literarum viſionis, vidimus communiter nuncupatarum oſtenſionem fides fiat oculata.

De conſuetudine. PETRUS Archi-Epiſcopus.

Conſuetudines, que gravamen Eccleſiis inducere dinoſcuntur, invalidas publicamus, locorum Archi-Diaconis, ut in omnem eventum eis reſiſtant, firmiter injungentes.

Ex Synodo Domini WOLFRAMI, Epiſc. Herbipolenſis.

Nonnulli Sacerdotes ſimplices Sacramentum Confirmationis in mortis articulo preſumunt fidelibus exhibere, quod ab Apoſtolorum tempore fuit ſolum Pontificibus reſervatum ad excuſandas excuſationes in peccatis ſolam conſuetudinem pretendentes. Unde omnibus Presbyteris diſtrictius inhibetur, ne talia de cetero ſua temeritate attemptent, preſertim cum umbra quedam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu.

Item ex eadem Synodo.

Deteſtanda etiam conſuetudo in locis plurimis noſtre civitatis & Dioceſis inolevit, quod uno conjugum ante intronizationem mortuo, alter ſuperſtes cum mortuo juxta feretrum, in quo poſitus eſt, a nonnullis Sacerdotibus, ac ſi ambo venirent, intronizantur, cum igitur juxta Apoſtolum mortuo viro mulier ſit a lege viri ſoluta, talia fieri de cetero prohibemus.

JOHANNES Epiſcopus.

Execrabilis & deteſtandus abuſus noſtrum graviter turbavit auditum, quem in nonnullis Eccleſiis & Monaſteriis noſtre civitatis & Dioceſis comperimus uſque ad hec tempora proch dolor! perduraſſe. Qualiter feſta Sanctorum Johannis Evangeliſte, Stephani Pro-

Protho-Martyris, & Innocentum cum certis diebus ſequentibus, que non immerito ſumma forent devotione celebranda, quaſi in ludibrium ſint converſa. In ipſis namque feſtis & diebus in ipſis Eccleſiis & Monaſteriis Divinus cultus & ordo in cantu, in pulſu, & habitu, diſciplina, & moribus per ea, que tam juri, quam rationi ſunt contraria, religioni diſſona, choro inconvenientia, honeſtati perſonarum incongruentia turpiter immutatur. Conſuetudinem ergo ipſam, quam corruptelam potius & abuſum reputamus hac Sacra Sinodali Conſtitutione reprobamus, vobis in virtute ſancte obedientie diſtrictius inhibentes, ut ab hujuſmodi abuſu de cetero deſiſtatis & ceſſetis, dictisque feſtis & diebus in cantu, moribus, habitu, diſciplina atque geſtu cum Eccleſia noſtra majori vos conformetis.

De Renuntiatione. PETRUS Archi-Epiſcopus Maguntinenſis.

Nullus Eccleſiam vel Beneficium Eccleſiaſticum dimittere, vel recipere preſumat ſine Superioris ſui auctoritate, quod ſub pena ſuſpenſionis omnibus firmiter prohibemus.

De etate, & qualitate, & ordine preficiendorum. PET. Archi-Epiſc. Magunt.

Jus commune pene adjectione juvamus, diſtrictiſſime inhibentes, ne aliquis Prelatus, ſeu ejus vices gerens, cujus intereſt inveſtire aliquem minorennem, videlicet qui non attigerit XXV. annum, ad Parrochialem Eccleſiam inveſtire preſumat. Alioquin factum ipſum ſit irritum, & Prelatum, ſeu ejus Vicarium hujusmodi inhibitionis temerarium transgreſſorem ex facto hujuſmodi ab ejus officio decernimus ſuſpendendum per unum annum proxime ſubſequentem, alias etiam ad arbitrium noſtrum puniendum.

JOHANNES Epiſcopus.

Cum ut in aliquo non obſtante Canonico valeat quis libere in XVIII. ad Subdiaconatus, & in XX. ad Diaconatus, & in XXV. etatis ſue anno ad Presbyteratus ordines promoveri, ut ſtatuit Concilium Viennenſe, diſtrictius inhibemus, ne quis ad aliquem ordinem predictorum in etate ipſa, quam, ut premittitur, requirit ordo non conſtitutus preſumat aſcendere. Alioquin preſumptorem ejusmodi uſque ad etatem ab executione ſuſpendimus ordinis antedicti.

De Scrutinio in ordine faciendo. PETR. Archi Ep.

Statuimus ad terrorem malefactorum, ut noſtri in Pontificalibus Vicarii, quando volunt & debent ſuis temporibus ordines celebrare, committant expreſſe Examinatoribus Clericorum ordinandorum ſub anathematis interminatione, ut inter cetera perquirenda fideli diligentia perquirant ſub obtentu honoris percipiendi a ſingulis ordinandis, ut patres, avi, & progenitores eorum uſque ad quartam lineam aſcendentem captivaverint, captivatum detinuerint, occiderint, & mutilaverint temere Clericum aliquem in ſacris Ordinibus conſtitutum, & pro Clerico gerentem. Cum autem, quem in aliquo premiſſorum culpabilem per aliquem progenitorum ſuorum uſque ad lineam memoratam invenerint, ſi factum hujusmodi ſit notorium non admittantur.

Prelati quoque, vel eorum vices gerentes, quorum intereſt inveſtire, vel inſtituere preſentatos, ante inveſtituram, vel inſtitutionem cum ſumma diligentia de his querant, & quos tales invenerint, nullo modo inſtituant, vel inveſtient ad aliquod Beneficium, vel officium Eccleſiaſticum juxta formam ſtatutorum a Predeceſſoribus noſtris deſuper editorum. Examinatores inſuper, & Prælati, ac eorum vices gerentes, qui ſecus in premiſſis agere preſumpſerint in futurum, ſuſpenſionis ſententia percellantur.

De temporibus ordinationis, & qualitate ordinandorum.

Statuimus, quod nullus ad examinationem, ſive ordinationem aliquam admittatur, niſi recenter ſit confeſſus omnia delicta ſua ydoneo Sacerdoti. Ut quia pauci ſunt, qui ſua delicta, vel ſequelas intelligant delictorum per diſcretum Sacerdotem de hoc valeat inſtrui ordinandus, an ſibi expediat ordinari, vel ob irregularitatis alicujus obtentum ei ſit potius abſtinendum. Item nullus pro-

movendus admittatur ad ordinem, ad titulum Vicarie, niſi ſit perpetua Vicaria, a qua poſſit ad Paſtoris, ſive Ordinantis placitum amoveri.

JOHANNES Epiſcopus.

Quoniam nullus niſi Epiſcopus, ac ejus in Spiritualibus Epiſcopo in remotis agente Generalis Vicarius, vel ſede vacante Capitulum, ſeu is, ad quem tunc temporis adminiſtratio Spiritualium noſcitur pertinere ſuo ſubdito, ut in Dioceſi ad Clericorum Ordines aſcendere valeat aliena, licentiam poterit impertiri, niſi ſibi, quod ſuos Clericos, aut ſubditos poſſit, a quo voluerit Epiſcopo facere ordinari, a Sede Apoſtolica ſpecialiter ſit indultum: ſecundum Canonicas Sanctiones, ac in perpetuum valitura conſtitutione ſanximus, ut Examinatores ordinandorum nullum quemcunque ordinandum Dioceſis aliene religioſum, aut ſecularem recipiant & admittant, ſive Dioceſanorum ipſorum literis dimiſſoriis, aut alias ſui Superioris ſupradicti, de cujus indulto Apoſtolico prefatis examinatoribus fides fieri debet ante omnia oculata.

De Filiis Presbyterorum.

Nullus illegitime natus ad aliquem ſacrum Ordinem, vel Beneficium curam habens animarum ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolice admittatur in aliqua Eccleſia ſeculari, & tales, qui hactenus ſunt admiſſi, ſi de eis conſtiterit per eorum Archidyaconos repellantur. Alioquin ſcienter contrarium facientes per unum menſem ab ingreſſu Eccleſie noverint ſe ſuſpenſos.

De cunctis peregrinis. Ex Conc. Fritzlarienſ. Domini SIFRIDI Epiſcopi.

Peregrini & ignoti Clerici nullo modo recipiantur ad ordines vel officium, niſi literis Epiſcoporum ſuorum commendatitiis, & dimiſſoriis ſint muniti.

De eodem. Statutum JOHAN. Epiſcop.

Cum plerumque infames conſueverunt loca ſue relinquere nationis, ſtatuimus, ne Clerici, peregrini, & ignoti per noſtram Dioceſim de cetero ad officiandum tanquam Vicarii, vel ſocii in Eccleſiis, vel Capellis aliquatenus admittantur, niſi noſtras exhibeant literas, quibus ei officiandi Eccleſias in noſtra Dioceſi licentiam concedamus. Precipimus & ex nunc omnes Clericos peregrinos, & ignotos literas noſtras non habentes ſuper admiſſione ſua a Vicariis Eccleſiarum ſeu Capellarum, & a ſocietate domeſtica penitus removeri. Qui autem in utroque, vel altero hujusmodi mandati noſtri articulo transgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſie, & Divinis per Nos ſe noverit ſuſpendendum, ac graviori pena, ſi ejus culpa exigerit, puniendum.

De Officio Archidiaconi. ANDREAS Epiſcopus Herbipolenſis.

Precipitur, quod nullus Archidiaconorum extra civitatem Herbipolenſem ſine licentia noſtra aliquem habeat Officialem, ſeu cauſas aliquas niſi valde viles & modicas decidentem. Et quia ubi periculum vertitur cautius eſt agendum, ſub pena excommunicationis ſpecialiter inhibemus, quod nulla cauſa matrimonialis, in qua conſilium peritorum magis, quam in aliis neceſſarium habeatur extra dictam civitatem, aliqualiter decitatur. Alioquin etiam taliter indicantes ſuſpenſos manere volumus, donec de transgreſſione hujusmodi Nobis emendam fecerint competentem.

JOHANNES Epiſcopus.

Quoniam nullus omnino Archi-Diaconus, Archi-Presbyter, ſive Prepoſitus, vel Decanus animarum curam ſine judicio, vel conſenſu Epiſcopi Dioceſani alicui tribuendi habet facultatem, ymmo a Sanctis Patribus eſt ſtatutum animarum cura in ſolius Epiſcopi conſiſtit poteſtate, nec obtentu alicujus conſuetudinis debent inſtitutiones utpute, que ad ipſorum non ſpectant officium, vendicare, neminique liceat ſine mandato, vel licentia Epiſcopi curam perficere animarum. Univerſis & ſingulis Archidiaconis noſtre Eccleſie, eorumque officiis preſentibus, & futuris diſtrictius inhibemus, ne alicui ſine noſtra licentia curam committere preſumant antedictam. Alioquin ipſorum quemlibet excommunicationis ſententie eo ipſo volumus ſubjacere.

Idem.

Idem.

Strictiſſime precipimus, & mandamus omnibus & ſingulis Prepoſitis, Archidiaconis,& aliis Prelatis per civitatem, & Dioceſim noſtras ubilibet inſtitutis jurisdictionem Eccleſiaſticam habentibus, ut Officiales ad jurisdictionem ipſam preficere ſtudeant, qui ſint viri bone fame in jure periti, & experti notitiam cauſarum habentes, ſi tales habere valeant. Alioquin viros expertos,& conſcientioſos ac Deum timentes, qui ad minus de conſilio jurisperitorum ſententias tam interlocutorias, quam diffinitivas ferant. Et ordinate abſque illicita extorſione pecuniarum in ſingulis procedant, neque de cauſis ad forum Eccleſiaſticum de jure,vel conſuetudine non ſpectantibus ſe aliquatenus intromittant. Si qui autem Prelati ydeotas exactionatores notorios, concubinarios infames, aut uxoratos, ſeu laicos,aut alios inhabiles ad hujuſmodi officium Officialatus in dictis officiis ſuſtinuerint, quod Officiales iidem ab omni exercitio jurisdictionis ſint eo ipſo ſuſpenſi. Si autem tales, ut premittitur, Officiales a principio forſitan ignoranter aſſumpſerint, poſtquam eos ſciverint eſſe tales, ſub pena predicta dimittere tenebuntur,ſententie vero per Officiales uxoratos, ſeu laicos in cauſis Eccleſiaſticis late ſint ipſo jure nulle. Inſuper eiſdem Archidiaconis diſtrictiſſime inhibemus,ut officium viſitationis per ſe, vel ſuos Officiales exercentes,Parrochias ſive perſonas viſitatas indebitis,ſeu oneroſis procurationibus,ſive exactionibus gravare aliquatenus non preſumant, nec numerum evectionum, ſive perſonarum a ſacris Canonibus inſtitutum excedant, neque ſumptuoſos,ſive ſuperfluos expenſos querant, ſed cum gratiarum actione accipiant, quod honeſte, & competenter illis fuerit miniſtratum, ac in cunctis agendis taliter procedant, ut non que ſua ſunt, ſed que JESU CHRISTI, querere videantur.

De Officio Vicarii. Ex Concilio Fritzlarienſi Domini SIFRIDI Archi-Epiſcopi.

Statuitur, ut Rectores Eccleſiarum ſufficientem aſſignant portionem ipſis Vicariis de bonis Eccleſiarum Parrochialium ſuarum, ut de eis congruam ſuſtentationem habere, & jura Epiſcopalia, & Archidiaconalia perſolvere, ac alia onera incumbentia valeant ſupportare. Alioquin dictum Concilium decrevit dictos Rectores huic ſtatuto non parentes dictis Eccleſiis ſpoliandos. Idem ſtatutum etiam decrevit providere contra maliciam ipſorum Rectorum, ſtatuens, quod ipſi Vicarii mutari non debent paſſim ſingulis annis ad voluntatem ipſorum Rectorum, qui hoc propter turpem queſtum facere ſatagunt. Sed tunc demum cum ipſi Rectores actu Sacerdotes exiſtentes in ipſis Eccleſiis per ſe deſervire volunt, vel alias ipſi Vicarii ex cauſis legittimis ab ipſis Eccleſiis merito ſunt removendi.

Ex Statuto Sinodali Dom. WANGOLDI Epiſc. Herbipolenſis.

Prohibetur etiam, quod nullus habeat plures Vicarios, quia cum Vicarii teneantur perſonaliter Eccleſiis deſervire, alienum eſt ab ordine juris, ut Vicariam quis habeat preter unam. Nec etiam Vicarius Vicarium preſumat ſubſtituere quoquomodo, nam taliter ſubſtitutus non Paſtor, ſed Mercenarius, cujus non ſunt oves proprie, potius eſt cenſendus, qui videns lupum fugit, & dimittit oves, quas lupus rapit miſerabiliter,& diſpergit. Sane cum majoribus honoribus functos inferiores recipere non ſit decens, prohibetur, quod nullus Paſtor, cujuscunque Eccleſie exiſtens ſe de regimine Vicarie aliqualiter intromittat, niſi de noſtra licentia hoc fiat,& cauſa rationabilis id expoſcat.

JOHANNES Epiſcopus Herbipolenſis.

Cum ſit reprehenſioni dignum, ut quis oves proprias alteri earum curam committendo deſerat, & alienas regere preſertim cauſa avaritie preſumat; Idcirco diſtricte inhibemus, ne quis Parrochialem Eccleſiam obtinens alienam, tamquam mercenarius aliquatinus attemptet, niſi ſuper hoc petita, & obtenta noſtra, aut Vicarii noſtri in Spiritualibus licentia ſpeciali, & nihilominus in literis per Nos, aut ipſum noſtrum Vicarium deſuper concedendis cauſa rationabilis, & manifeſta contineatur, quare ſuam Parrochiam per ſe commode regere non valeat. Contrarium facientes a ſuis officiis decernimus ſuſpendendos.

De Officio delegati. Ex Conc. Aſchaffenb.

Quia plerumque contingit, quod judices delegati, ſeu ſubdelegati, ad quos ſimplices commiſſiones ſub forma communi diriguntur contra ultra quam patiantur fines reſcripti extendentes invocant etiam brachium auxilii ſecularis. Nos igitur volentes hujusmodi iniquis proceſſibus obviare, preſenti declaramus edicto, quod Sacerdotes, & Clerici noſtre civitatis, & Dioceſis ad obſervationem, ſeu publicationem hujusmodi proceſſuum minime teneantur.

De Officio Ordinarii. Ex Synodo Dom. GOTFRIDI Epiſc. Herbip.

Licet Archi-Epiſcopus in ſubditos Suffraganeorum ſuorum exceptis quibusdam caſibus in jure expreſſis nullam prorſus habeat poteſtatem, nonnulli tamen veſtrum per ſimplicitatem, & juris ignorantiam conſuetudinem oneroſam in noſtre jurisdictionis & honoris non modicam derogationem, & omnium veſtrum grave prejudicium inducere, minus provide preſumentes ipſius Domini Archi-Epiſcopi, & Judicum ſuorum delegationem paſſim ſuſcipiunt, precepta exequuntur, & in cauſis per appellationem ad eos devolutis teſtimonium ferunt contra Predeceſſorum noſtrorum Statuta ſuper eo in Sinodis, quas celebraverunt, promulgata. Ne igitur ex hujusmodi conſuetudine ſubrepticia quiſquam de jurisdictione noſtra inpoſterum ſibi contra Statuta Canonum quicquam vendicet vel uſurpet, Predeceſſorum noſtrorum in hac parte veſtigiis inherere volentes, vobis univerſis & ſingulariter ſingulis mandamus in virtute ſancte obedientie, & ſub pena excommunicationis late ſententie, quatenus deinceps nullus veſtrum Domini Archi-Epiſcopi Maguntinenſis, ſeu Judicum ſuorum predictorum mandata ſeu precepta aliqualiter exequatur, ſeu mandatis & preceptis eorum obediat, vel intendat exceptis dumtaxat caſibus infraſcriptis.

De Caſibus.

Caſus ſive articuli, in quibus Archi-Epiſcopus habet jurisdictionem in ſubditos Suffraganeorum ſuorum ſunt hi: primo cum deviatur in Divinis Officiis a conſuetudine Metropolitane Eccleſie, niſi contraria conſuetudo, & rationabilis obviet ex adverſo. Item ſi delinquit in ejus Dioceſi. Item ſi habet domicilium in Dioceſi ſua. Item ſi cauſa deferatur ad eum per appellationem. Item cum abſolutus ab Archi-Epiſcopo non vult parere Epiſcopo, videlicet poſtquam ſubditus de injuſta excommunicatione de Epiſcopo ſuo conquerens fuit ab Archi-Epiſcopo Canonice abſolutus Epiſcopo ſuper eo, de quo fuit excommunicatus, ſatisfacere contempſerit, extunc Archi-Epiſcopus poteſt ipſum ſubditum Epiſcopi in priſtinas excommunicationis ſententias reintrudere. Item ſi cauſa criminalis eſt inter Epiſcopum, & Clericum ſuum, tunc cauſa illa debet deduci in Sinodum, in qua preeſt Archi-Epiſcopus. Item ſi Clericus habet civilem cauſam contra Epiſcopum ſuum. Item quando Canonici absque manifeſta, & rationabili cauſa ceſſaverunt a Divinis maxime in contemptum Epiſcopi, tunc Metropolitanus ad querelam ipſius tamquam a Sede Apoſtolica ſuper hoc delegatus cognita veritate ipſos poterit caſtigare. Item quando Epiſcopus eſt negligens in eo, quod ipſe facere debet, hoc eſt videlicet, quando Metropolitanus conſtituet yconomos, quos Epiſcopus neglexerit habere in ſua Eccleſia. Yconomus autem dicitur, cui res Eccleſie gubernande mandantur. Item ſi aliquis conqueratur Superiori de injuſta ſententia excommunicationis, & appellatur poſt excommunicationem preſtitam cautione de ſtando mandatis Eccleſie eſt in optione Superioris, an velit abſolvere eum, an remittere eum ad abſolvendum ad eum, a quo appellavit, premiſſa tamen cognitione, quod ex juſta cauſa ſit appellatum, & ex vera. Alioquin non transferetur jurisdictio ad Archi Epiſcopum, nec ipſum abſolvere poſſet. Si vero non appellavit, ſed per ſimplicem querelam ipſum adivit, debet eum remittere ad inferiorem, ut ipſum abſolvat, & ſi inferior ipſum abſolvere nolit, Archi-Epiſcopus eum abſolvat, tamen ſi periculum eſſet in mora propter hujusmodi remiſſionem, ſtatim eum abſolvat. Si autem quis proponat poſt appellationem legitime interpoſitam, ſe excommunicatione fuiſſe innodatum, vel in forma ex-

excommunicationis intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum in cauſis iſtis primo admittitur probatio, ut appareat, an abſolvi debeat, an denunciari non ligatus? Si autem in iſtis caſibus abſolutio impendi petitur ad cautelam, neceſſe habeat appellans probare primitus appellatum infra decendium, quamvis adhuc de veritate cauſe non conſtet. Item, qui conqueruntur coram Superiore executoris ſe irrationabiliter excommunicationi, vel interdicto ſuppoſitos, & offerunt ſe ad juſticiam de hiis, pro quibus ſententiam ipſam acceperunt; Superior periculo imminente, ne in excommunicatione decedat, poterit abſolvere non obſtante appellatione illius, qui ipſum excommunicavit. Item, ſi Sede Epiſcopali vacante, Capitulum in Spiritualibus negligenter & perperam adminiſtrat, Archi-Epiſcopus ob negligentiam & violentiam Capituli, eo vocato, tunc ſuper hoc cognitione premiſſa viſitatorem, ſeu adminiſtratorem eidem Eccleſie licite poterit deputare. Item, cum evidens eſt Epiſcopi eſſe ſententiam injuſtam vel indiſcretam. Item cum viſitat Provinciam, poteſt literas remiſſionis peccaminum concedere. Item cum viſitat, poteſt ſubditorum Suffraganeorum confeſſiones audire, abſolvere, ac penitentias injungere. Item, cum ad eum defertur queſtio per conſultationem. Item in hiis, que tangunt totam Provinciam communiter. Item quoad congregationem Sacri Concilii Provincialis, & que ibi aguntur, & ſtatuuntur. Item in injuriis notoriis ſibi, vel familie ſue, vel ſuis nunciis, cum viſitationis exercent officium, irrogatis. Item ratione privilegii ſibi a Papa conceſſi. Item, ſi inter Epiſcopum & Capitulum ſuum fiat contractus aliquis ſuper rebus immobilibus tunc, ne Epiſcopus poteſt eſſe autoriſator in re propria. Item, quando Epiſcopus recuſatur tamquam ſuſpectus, vel alia de cauſa mittit ei partes, & refert totam cauſam. Item ratione conſuetudinis, dummodo rationabiles ſint & preſcripte.

De Majoritate & Obedientia. Ex Statuto Sinodali Dom. WOLFRAMI, Epiſc. Herbip.

Nulli Capellani Nobilium in Capellis caſtrorum Dominorum ſuorum celebrari debent, niſi antea Epiſcopo, vel loci Archi-Diacono obedientiam faciant manualem, & ad Synodos, & Capitula venire debent recepturi mandata Eccleſiaſtica, & denunciaturi ſuis Dominis, & eorum caſtrenſibus, cum Plebani aliquando hoc facere propter eorum tyrannidem non ſunt auſi. Qui autem ante obedientiam hujusmodi factam Capellas officiaverint, ſuſpenſi & excommunicati per Eccleſiarum Plebanos tamdiu nuncientur, donec ſatisfaciant & obediant, ut dictum eſt.

Precipitur etiam ſub pena ſuſpenſionis jam late ſententie, ut ſi quando predam ſive ſpolium ſpiritualium perſonarum, ſeu etiam Eccleſiaſticam perſonam captivam ad aliquem locum adduci contigerit, Sacerdotes & Capellani eorundem locorum, poſtquam hoc ſciverint, nullo alio ſuper eo expectato mandato a Divinis ceſſabunt.

Ex Sinodo Domini WOLFRAMI, Epiſc. Herbipol.

Quia ex Statuto Concilii Provincialis Maguntinenſis edito & promulgato contra ſpoliatores rerum & perſonarum Eccleſiaſticarum, quod incipit: *Sacro etiam approbante Concilio* &c. In tit. *De major. & obedient.* poſito, Eccleſiaſticis perſonis civitatis & Dioceſis, ac Provincie Maguntinenſis, ut credimus, ſufficienter proviſum non extitit. De conſilio igitur Prelatorum, & Capituli Eccleſie noſtre pro utilitate ſubditorum noſtrorum ſcilicet Eccleſiaſticarum perſonarum eidem ſtatuto duximus auctoritate ordinaria annectendum, quod non ſolum in locis civitatis & Dioceſis noſtre, ad que dictum ſpolium deducetur, verum etiam in illis locis, in quibus res Eccleſiaſticarum perſonarum abſque mandato Judicis Eccleſiaſtici competentis occupari, arreſtari, detineri, aut afferri, ſeu diſtrahi domos, vel earum, ſive quecunque edificia demoliri contigerit, in eisdem locis ceſſetur ſub pena in eodem Concilio Provinciali expreſſa ab officiis Divinorum.

JOHANNES Epiſcopus.

Quia per inobedientiam Protoplaſtus Dei gratia fuit privatus, & a Paradiſo dejectus: hoc quidem heremite, ſeu alias

alias in ſilvis, ſeu locis ſolitariis habitantes minime advertentes Plebanis ſuis, intra quorum Parochiarum limites commorantur, obedientie debitum ſubtrahunt, & ab eis negligunt recipere Eccleſiaſtica Sacramenta, non curantes a quocunque Sacerdote religioſo vel ſeculari hujusmodi Sacramenta recipere, ipſos forte nequeunte ſolvere & ligare. Unde volentes huic errori ſeu negligentie ſalubriter obviare, ſtatuendo decernimus, ut homines eosdem ſic in incerto vagantes, quos acephalos reputamus ad ſubjectionem & obedientiam debitam Plebanis ſuis inpoſterum exhibendam, hujus auctoritate ſtatuti cenſura Eccleſiaſtica compellantur.

JOHANNES Epiſcopus.

Superſtitioſam quarundam perſonarum invidiam compeſcere cupientes, qui more Cham dilectione filiali rejecta, & paternali pietate conculcata, non ſolum in Capitulis & Conventionibus pro tractatibus capitularibus congregati, Prelatis ſuis & Superioribus reverentiam debitam ſubtrahunt, verum etiam ad invicem nonnunquam in verba probroſa, & contumelioſa prorumpunt, ex quibus negotia, propter que tractanda convenerant, plerumque remanere indiſcuſſa cernuntur in Eccleſiarum diſpendium, & gravamen, hinc noſtro imperpetuum valituro edicto ſtatuimus & ordinamus, ut in ſingulis Capitulis & Conventibus ſervetur reverentia & morum gravitas, ita quod nullus in alterum verbis aut factis probroſis, aut contumelioſis prorumpat, Decanis nihilominus, & aliis dictis Capitulis preſidentibus ſub excommunicationis pena late ſententie diſtricte injungentes, ut hiis, qui contra edictum prohibitionis noſtre hujusmodi venerint, per unius menſis ſpatium ſine ſpe venie fructus ſuarum ſubtrahant prebendarum. A quibus ipſos per dicti temporis ſpacium ſuſpenſos manere volumus & decernimus eo ipſo.

Idem.

In virtute ſancte obedientie precipimus univerſis & ſingulis Presbyteris, & Clericis ruralibus civitatis noſtre & Dioceſis, quatinus quotiens ipſos per ſuos Decanos & Camerarios, aut alios, ad quos hoc pertinuerit ab antiquo ad Capitula, ſive convocationes pro inſinuatione & publicatione proceſſuum, ſive mandatorum noſtrorum Succeſſorum, quam noſtrorum, ac etiam Archi-Diaconorum convocari contigerit, totiens ipſi ad Capitula & convocationes hujusmodi ſtudeant convenire, niſi ex rationabili cauſa ſe de abſentia poterint excuſare, in quo caſu alium ydoneum Presbyterum loco ſui ad Capitula & Conventiones dirigant antedicta.

De Poſtulando. JOHANNES Epiſcopus.

Advocati cauſarum, cum cauſam dirigendam ſuſceperunt, libellum ſive petitionem, poſitiones & articulos, exceptiones & defenſiones ordinent, aut ordinata examinent, & in eis antequam coram judice producantur, ſe ſubſcribant. Alioquin pro libellis, petitionibus, articulis, exceptionibus & defenſionibus ipſis, ut prefertur per Advocatum non ſubſcriptis, parti victrici judex cauſe pro expenſis nihil taxet.

De Procuratoribus. Ex Statuto WOLFRAMI Epiſc. Herbipol.

Ubi majus periculum vertitur, ibi procul dubio conſultius aut cautius eſt agendum. Cum itaque experientia magiſtra rerum efficax manifeſtat tutele pupillorum, nec non cure adultorum minorum ſepe ſepius in non modica, ymmo gravis patrimoniorum ſive ſubſtantiarum ipſorum minorum ſuorum parentum induſtria & laboribus ſtudioſis, ac multis variisque caſibus ſollicite, ut plurimum conquiſitarum diſpendia ac detrimenta. Pro utili juris diſpoſitione citra hoc ullatenus non attenta per ipſorum impuberum minorum curatores plerumque ſuſpectos, deſides, & remiſſos abſque curioſa providentia ac ſollicitudine ſtudioſa illegaliter proch dolor! gubernantur, ita ut ipſi plerique malevoli & maligni non tutores & curatores, ſed conſumptores ſive dilapidatores, ac ſubtractores appellari potius mererentur. Cum in ipſis revera hujusmodi officiorum nomina rebus ſeu perſonis non valeat, licet debeant conſonare.

Nos itaque huic morbo, qui communi-

muniter irrepſit infra limites noſtrarum civitatum & Dioceſis ſalubriter adhibere medelam, ſicque res minorum ſalvas fore ex noſtro officio debito deſiderabiliter affectantes, hac conſtitutione maturo conſilio Capituli, Prelatorum, & ſpecialiter Archi-Diaconorum Eccleſie noſtre deſuper prehabito, decernimus ſtatuendum, ut nulla perſona Nobis ſubjecta Eccleſiaſtica vel mundana ſexus utriusque, cujuscunque gradus, ordinis, conditionis, aut ſtatus exiſtat, de tutela, aut cura teſtimentaria legitima, ſeu dativa, vel alia qualicunque univerſali vel particulari bonorum pupillorum, & adultorum minorum deinceps quoquo modo, directe vel indirecte, in toto vel in parte ubilibet ſe intromittere preſumat, niſi prius confecto publice & legitime per eam inventario, id eſt, deſcriptis, & conſcriptis univerſis bonis ipſius minoris, immobilibus, mobilibus, ac ſe moventibus coram Nobis, ſeu Officiali, vel alio a Nobis, vel eodem Officiali noſtro ad hoc ſpecialiter deputando, corporale preſtiterit juramentum. Videlicet omnia & ſingula utilia ipſis pupillis & adultis minoribus facere diligenter, & inutilia pretermittere providenter, ipſorumque perſonas, & res ad commodum & utilitatem eorum cuſtodire, & ſalvare utique bona fide, & ſua adminiſtratione rationem reddere tempore oportuno cum integra reſiduorum reſignatione & reſtitutione, ac nil alienare de bonis ipſorum minorum, hiis maxime, que ſervando poterunt conſervare abſque auctoritate competentis judicis. De cetero volumus etiam, ac ordinamus preſentibus ſtatuentes, quod prefati tutores & curatores copiam dicti inventarii totaliter & fideliter tranſcripti ordinario Epiſcopo, aut ſuo Officiali pro tempore exiſtenti per ipſos conſervandam, ut tempore exitus, adminiſtrationis ſue, ejusque rationis reddite qualitas hujusmodi adminiſtrationis ſue decerni valeat evidenter ante ſue adminiſtrationis inchoationem, tradat publice, & aſſignet. Premiſſa autem in tutelis & curis ipſorum minorum dumtaxat, quorum ſubſtantia ſumma vel valorem centum librarum Hallenſium tranſcendit, volumus & ſtatuimus permanere, & inviolabiliter obſervari. Si vero ſubſtantia & facultates eorum ad centum libras Hallenſium, vel ad minus ſe extendant tunc ea, que premiſſa ſunt quoad juramenti preſtationem, & inventarii conſcripti aſſignationem coram Magiſtratu municipali, vel coram judice ſeculari Preſidente in loco, ubi ipſe impubes, vel pubes minor moratur, ſive ipſorum facultates conſiſtunt, ſtatuimus fore efficaciter adimplenda. Si quis igitur hujus Statuti transgreſſor exiterit temerarius, ipſum niſi infra menſem ab hujusmodi transgreſſionis tempore numerandum reſipuerit, id ſcilicet, quod in hoc Canone ſeu Statuto continetur exequendo, effectualiter excommunicationis ſententiam, quam ex nunc in hujusmodi transgreſſorem ferimus, per preſentes incurrere volumus ipſo facto. Salvis nihilominus aliis penis a jure ſtatutis contra tales pro tutoribus & curatoribus perperam ſe gerentes. Sic quoque, Deo dante, ut firmiter credimus, confidentiusque ſperamus, hujusmodi tutorum & curatorum, ut plurimum ſuſpectorum malignitas in noſtris civitatis & Dioceſis ſaltem preſentis pene formidine ſibi non inveniet ſucceſſorem, nec deinde minores Divina ſuffragante clementia de theſauris & divitiis ad eos ab eorum parentibus delatis in egeſtatum miſerias citra ipſorum vicium de cetero, ut hactenus lamentabiliter contigit, dilabentur, hoc ſtatutum pro utilitate minorum inductum per Plebanos locorum annis ſingulis pluribus diebus Dominicis in theutonico in ambonibus Eccleſiarum ſuarum ad populum publicetur.

JOHANNES Epiſcopus.

Ut calumpniis Procuratorum occurratur, preſenti declaramus edicto, ut quicumque ſe Procuratorem in judiciis Eccleſiaſticis noſtre civitatis & Dioceſis eſſe allegaverit, aut officio Procuratoris ſe ingeſſerit, niſi de ipſius mandato appareat in actis cauſe, tanquam falſarius per judicem cauſe judicetur.

De biis, que vi metusve cauſa fiunt. Ex Concilio Fritzlarienſi Domini GOTFRIDI Archiepiſc.

Quia Clerici & Religioſi nonnulli non attendentes, quantum ſit obedientie bonum, quod victimis antefertur, & quod peccatum eſt ariolandi nolle acquieſcere, & ſcelus ydolatrie obedire

non velle, amiſſionem rerum ſuarum & corporis vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exequi Prelatorum, qui cum proſperitatis tempore multa bona receperint, & laute vixerint de patrimonio Crucifixi, imminente Eccleſie neceſſitatis articulo pro honore illius adverſitates ſuſtinere detractant, qui cum foret ſumme dives ad obediendum Deo Patri pro ſalute noſtra onus ſubiit voluntarie paupertatis. Ex quo propter contemptum clavium Eccleſie nervus Eccleſiaſtice diſcipline diſſolvitur, & animas miſerabiliter periclitari contingit. Sacri hujus Concilii prehabita deliberatione ſtatuimus, ut nulla rerum perditio aut metus corporis, niſi legitime probatus, ſubditi inobedientiam mandatum Prelati exequi non curantis, valeat excuſare, adeo quod ſimilis metus corporis non ſimplici proprio juramento, ſed legitimis coram eo, a quo mandatum ſubditus recepit, oſtenſus fuerit documentis, nihilominus loco cedat, ne notam transgreſſionis incurrere videatur. In his autem, que in non faciendo conſiſtunt, utpote cum mandatur non communicare excommunicatis, non celebrare coram interdictis, ac alia hujusmodi, nullus omnino nec rerum, nec corporum quomodocunque probatus metus excuſet, cum pro nullo metu quis debeat peccatum mortale committere, quod ex inobedientia inſurgere Sanctorum auctoritatibus comprobatur.

PETRUS Archiepiſc.

Eos, qui abſolutionem, vel quamcunque revocationem ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis per vim vel metum extorſerint, cum hoc, quod hujuſmodi revocationes ſunt irrite, ſtatuimus & publicamus excommunicationis ſententie ſubjacere.

De Judiciis. Ex Concilio Maguntinenſi Domini WERNHERI Archi-Epiſcopi.

Quidam crudeles homines & perverſi, dum ad forum Eccleſiaſticum in cauſis etiam, de quibus Eccleſia merito habet cognoſcere, ab actoribus evocantur, illius auctoritatis, qua dicitur, *Qui honorat miſſum, mittentem honorat*, immemores exiſtentes, Nuncios Eccleſiaſticorum Judicum citationis, excommunicationis, vel alias judiciales, & jurisdictionis literas deferentes verbis probroſis, & quandoque diris verberibus, quosdam etiam captivantes, alios interdum ſuis rebus temere publice ſpoliantes multipliciter afficiunt & perturbant, & impediunt citationem, & literarum executiones in non modicam Eccleſiaſtice libertatis contumeliam & jacturam. Conſiderantes igitur maliciis hominum non eſſe aliquatenus indulgendum, hoc ſacro approbante Concilio duximus ſtatuendum, ut reus nuncios acta judicialia deferentes, per ſe, vel per alium verberans, ſpolians, & captivans, lite etiam non conteſtata, auctoritate hujus Concilii habeatur penitus pro convicto. Actor vero in cauſa reconventionis ſimilia perpetrare per ſe, vel per alium non formidans ſuper inſtituta contra reum actione amplius nullatenus audiatur, & inſuper uterque, ac omnes alii, qui nomine & occaſione eorum talia facere preſumpſerint, uſque ad condignam ſatisfactionem leſo & judicibus ſummaria cognitione ſuper hujus forefacto prehabita, precellantur.

JOHANNES Epiſcopus Herbipolenſis.

Cum nonnunquam Judices Eccleſiaſticos noſtre civitatis, & Dioceſis per ſaltum procedere, tam ex officio, quam ad partium inſtantiam conſpeximus, quod ex eo provenire cognovimus, quod nuncii proceſſus judicum eorundem ſigillo executorum in executionis judicium ſigillatos non reportant. Univerſis ergo, & ſingulis judicibus ſupraſcriptis ſub excommunicationis pena diſtricte inhibemus, ne deinceps contra perſonas quascunque ulteriores proceſſus faciant, aut dirigant, niſi priores ſigno executionis, ut premittitur, viderint debite ſigillatos.

Huic adjicimus noſtre ſanctioni, quod quilibet Eccleſie Parochialis Rector ſigillum proprium debet habere infra menſem pro proceſſibus ipſis ſigillandis & ſignandis ſub pena antedicta.

Idem.

Preterea cum nullus officium duorum in judicio valeat exercere juxta Canonica inſtituta, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne quis judicum Nobis ſubjecto-

jectorum de cetero per se ipsum acta cause coram ipso pendente conscribere presumat. Alioquin actis hujusmodi in judiciis,& extra fidem aliquam minime declaramus fore adhibendam.

De foro competenti. Ex Concilio Aschaffenburgensi.

Preterea nullus Ecclesiasticam Personam in criminali causa , vel civili questione , nec aliquem etiam laicum pro rebus,& possessionibus Ecclesiarum sine Personali jure , quod vulgo Leybgeding dicitur, quis earundem Ecclesiarum possessiones,vel bona possideat, sive alio quocunque titulo trahere presumat in judicium seculare.

Ex eodem.

Huic adjicimus sanctioni prioris statuta Concilii sectantes , ne Prelati, vel quicunque Judices Ecclesiastici de causis, quas laici habent ad invicem se nullatenus intromittant , nisi tales cause sint , quas ad forum Ecclesiasticum non sit dubium pertinere , ne ex hoc seculare judicium , quod esset valde incongruum , enervetur.

JOHANNES Episcopus.

Quoniam ex constitutione supra posita dubitationes insurgunt videlicet, que cause ad Ecclesiasticum forum debeant pertinere, nonnullos casus ejusmodi presenti duximus annotandos sanctioni , ne Judices, tam Ecclesiastici, quam seculares per ipsorum ignorantiam se valeant quempiam excusare. In primis videlicet omnes invasores Ecclesiasticarum rerum, seu religiosorum locorum sub Ecclesiastico judicio conveniuntur. Item cause rusticorum, vel servorum Ecclesie. Item cause publice penitentium. Item cause pupillorum, viduarum , & miserabilium personarum. Item cause peregrinorum. Item quando judex secularis justitiam reddere negligit. Item in crimine sacrilegii, usurarum, heresis, symonie, excommunicationis , adulterii , matrimonii, dotis super decimis. Item causa Nativitatis, Beneficialis Jurispatronatus, rapine. Item ratione pacti, & voti fracti. Item ratione juramenti, vel fidei dationis. Item quando pars aliqua fuerit Ecclesiastica , sive reus fuerit, sive actor, etiam super re prophana causa coram Judice Ecclesiastico terminari.

JOHANNES Episcopus.

Universis Judicibus Nobis subjectis presenti prohibemus edicto , ne Comitem , aut Baronem ministerialem Ecclesie Herbipolensis ad ipsorum presumant trahere judicia quasimodo, sine nostra licentia speciali. Alioquin judicium ipsum irritum decernimus,& judicem excommucationis sententia innodatum eoipso.

Idem.

Volumus , statuimus, ac sub pena predicta prohibemus , ne quis Clericus conjugatus, aut bigamus, seu in minoribus non constitutus ordinibus, se de officio judicandi aliquatenus intromittat.

De Jure jurando. Statutum Synodale Domini WOLFRAMI Episcopi Herbipolensis, tractum ex Concilio Domini PETRI Archi-Episcopi Magunt.

Statuitur contra conspiratores, quod Clerici , Monachi, & Canonici universi, qui colligationes, seu confederationes ullas fecerint fidei , vel juramenti cautione interposita suis in electionibus faciendis , pro aliis quibuscunque negotiis, contra Sanctiones Canonicas , excommunicati sunt , nec ex confederatione hujusmodi debet aliquis obligari.

De Vita & honestate Clericorum. Ex Concilio Maguntin. GERHARDI Archi-Episcopi.

Clericis vagabundis est statutum, & prohibetur,quod nullus a Clericis, vel Personis Ecclesiasticis recipi, nec dari quicquam debeat eisdem, cum vitam ducant reprobam & infamem.

Ex eodem.

Statuitur & districte precipitur observari , quod Sacerdotes & campanarii , qui Sacerdotibus ad Altare circa Baptismum, deportationem Olei , & Corporis Domini ad infirmos assistunt , & juxta quod officium eorum requirit , ministrant, super vestimenta sua superpellicia Sacerdotes, & campanarii camisiis albis utantur. Quas quidem camisias campanariorum,& superpellicia Sacerdotum populus cujuslibet

bet Parochie, quando, & quotiens neceſſe fuerit, de elemoſinis, que in Parochiis poſſunt haberi; alioquin de propriis conſumptibus comparabit. Statuitur etiam in Sacerdotes, qui poſt publicationem hujus ſtatuti ſuperpellicium pro ſe, & camiſiam pro ſuo campanario non habuerit infra duos menſes poſt eandem publicationem proxime ſubſequentes, tamdiu ceſſet ab Officiis Divinorum, donec defectus hujusmodi ſuppleatur. Precipitur etiam, ne Presbyteri ſine miniſtri ſuffragio Divina Officia, & maxime Miſſarum ſolemnia celebrare preſumant, attendentes illud, quod dicitur: *Ve ſoli, qui non habet, cum ceciderit, ſublevantem.*

De eodem, ex eodem.

Contra Clericos militares, qui Clerici ſcemate derelicto comam nutriunt, & geſtantes habitum laicalem coram Prelatis ſuis, & in Eccleſiis, in quibus habent Beneficia, neque reverenter incedunt, ſtatuitur & precipitur, ut apoſtantes hujusmodi, ſi, antequam a ſuis Prelatis, ſive Capitulis evocati, & prius habitis Beneficiis fuerint ſpoliati, ad ſuas Eccleſias, ſive Prebendas redire voluerint, non aliter admittantur, niſi diſcipline clauſtralis carcerem tanto tempore ſuſtineant, quanto a ſuis Eccleſiis eos conſtiterit aberraſſe, ne minus ſatisfactionis prolixitas, quam prevaricationis diuturnitas prorogetur.

JOHANNES Epiſcopus.

Clericus non viator in Sacris Ordinibus conſtitutus, aut Monachus, vel Canonicus Regularis, ſi tabernam intraverit ſine cauſa rationabili, & honeſta, ubicunque bibens aut comedens, aut in vicino loco ſervienti taberne, vel alias publico aliquantulam moram trahit, ab officio ſit ſuſpenſus, donec unum diem in pane & aqua jejunet. Et ſi ibidem luſerit ad aleas, & taxillos, ab officio ſit ſuſpenſus, donec duos dies in pane & aqua jejunet. Si in hiis tercio deprehenſus conſuetudinem non dimittit, aut ſi ſuſpenſus ingreſſerit ſe Divinis per ſententiam Epiſcopi Herbipolenſis tunc pro tempore exiſtentis privetur Beneficio, ſi quod habet, ſi non habet, pro ejusdem arbitrio puniatur.

Item ex Concilio Conſtantienſi.

Statuimus & ordinamus, quod Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & alii in minoribus ordinibus conſtituti, omnesque de Clero noſtro continue de cetero tonſuram ſive coronam deferant Clericalem, habeantque ſaltem Presbyteri crines longos, ita tamen tonſos, quod patentibus auribus incedant, gradatimque aſcendendo Clerici in minoribus ordinibus conſtituti minorem decentem tamen, Subdiaconi autem conſequenter aliqualiter majorem, deinde Diaconi ampliorem, & demum Presbyteri Diaconis latiorem, ampliorem, & majorem habeant, ſeu portent tonſuram ſive coronam, ita quod ſtatus, & gradus cuilibet ipſorum in hoc diſcerni, & perpendi commode poſſit & valeat, quam ſic frequenter ad minus de quatuor ſeptimanis ad quatuor ſeptimanas radi faciant, quod illius raſura cunctis inſpicientibus notanter, & evidenter appareat. Et qui premiſſa facere contempſerit, ſeu neglexerit, pena in Sacris Canonibus contenta puniatur. Inſuper inhibemus, ne aliquis Prelatus, ſeu Clericus Beneficiatus, aut Officium in Eccleſia Dei gerens ſecularis, vel regularis manicas ad cubitum pendentes, & longas cum magna, & ſumptuoſa ſuperfluitate, ſeu veſtes fiſſas retro, & in lareribus cum foderaturis ultra oram extendentibus cum fiſſuris deferre, & cum talibus in Eccleſiis cum ſuperpelliciis, aut aliis veſtibus ad cultum Dei, & Officium Eccleſiaſticum ordinatis, etiam intra Eccleſias ipſas, in quibus Beneficiatus exiſtat, Divinis Officiis intereſſe preſumat. Contrarium vero faciens pro qualibet vice a perceptione fructuum Eccleſiaſticorum per menſem noverit ſe ſuſpenſum, fructusque illi Eccleſie applicentur. Mandantes omnibus & ſingulis Prelatis, & aliis, ad quos ſpectat, ut hujusmodi penas abſque remiſſione exigant, & fabricis Eccleſiarum applicent. Alioquin Nos ipſorum negligentiam, prout juſtum fuerit, animadverſione condigna puniemus.

De cohabitatione Clericorum, & mulierum.
JOHANNES Epiſcopus.

Quamvis ad arcendum concubinatus crimen, & de Clero penitus eliminandum ſummo ſtudio per Sacros Canones Statuta Provincialia, & Sinodalia ſit proviſum, quia tamen nonnulli hujusmodi pro-

prohibitiones minime curantes, crimen prefatum cum maximo Catholicorum ſcandalo & totius Ordinis Clericalis contemptu nimium frequentant: Cui morbo duximus occurrendum, & providendum ſtatuentes, & ordinantes, ut deinceps omnes in Sacris Ordinibus exiſtentes, vel in inferioribus Beneficiati, ſeu aliquam religionem profeſſi, qui concubinatus feditate ſe maculaverint, aut concubinas, ſeu feminas ſuſpectas notorie in domo, vel alibi tenuerint, ſeu nutriverint, vel frequentem moram cum eis fecerint, vel alias qualitercunque habuerint, niſi eas infra mentem a die publicationis preſentium computandum prorſus a ſe removerint, & totaliter licentiaverint, ſic quod illas, vel alias ulterius minime admittant, penis a Generalibus Conciliis, Sacris Canonibus, Statutis Provincialibus, & Sinodalibus juſtitia mediante decernimus animadverſione condigna puniendos, mandantes, & ſub oſtentatione Divini Judicii injungentes omnibus & ſingulis Prelatis, & Decanis ruralibus, ut hoc noſtrum Statutum diligenter obſervent, & a ſuis ſubditis inviolabiliter obſervari faciant. Alioquin Nos ipſorum negligentiam, & diſſimulationem, prout juſtum fuerit, animadverſione condigna puniemus. Si vero quisquam Prelatis, aut Decanis eisdem rebellis fuerit in premiſſis; ipſum Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario Generali infra proximam quindenam, menſem prefatum immediate ſequentem Prelatus, aut Decanus ipſe ſignificet rebellem.

De Clericis non reſidentibus. Ex Conc. Magun. PETRI Archi-Epiſcopi.

Statuitur, ut in Cathedralibus, & aliis Collegiatis Eccleſiis Canonici, & alii Beneficiati nullas diſtributiones quotidianas, que tantum reſidentibus, & qui Divinis interſunt officiis, dari debent, in abſentia participent, exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens utilitas Eccleſie excuſaret, contraria conſuetudine non obſtante. Et qui illas taliter receperint, non faciunt eas ſuas, & ad reſtitutionem Eccleſie omnino tenebuntur. Idem etiam de diſtributionibus pro defunctorum Anniverſariis dandis eſt nihilominus obſervandum.

GOTFRIDUS Epiſcopus Herbipolenſis.

Volumus & mandamus, ut Eccleſias Parochiales in noſtris civitate, & Dioceſi obtinentes in ipſis infra novem menſium ſpacium a publicatione preſentium computando, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, & reſiduos tres menſes pro tercio, & peremptorio termino, ac Canonica monitione ipſis omnibus, & cuilibet eorum damus, & aſſignamus, & prefigimus, perſonalem faciant reſidentiam, ac curam ipſarum, & populi per ſe ipſos exerceant: culpabiles vero, & inobedientes prout juris fuerit, utique puniemus, licentias autem ſine indulto de non reſidendo per Nos, aut Vicarium noſtrum in Spiritualibus hactenus conceſſas, ſive conceſſa prefato termino elapſo tenore preſentium revocamus, penitus, & annullamus. Idem fieri volumus in aliis Beneficiatis Beneficiorum curam animarum non habentium a jure tamen communi ſtatuto, aut conſuetudine reſidentiam perſonalem requirentium.

De Prebendis & Dignitatibus. JOHANNES Epiſcopus.

Cum in civitate, & Dioceſi noſtris Herbipol. diverſi Clerici ſeculares non ponentes terminum avaricie, nec ſalutem propriam attendentes onerare ſe pluribus Beneficiis incompatibilibus Eccleſiaſticis non formident. Nos, qui aliorum indigentiis, & eorum ſaluti ſuccurrere cupimus, & Eccleſiarum neceſſitatibus providere: auctoritate preſentis Concilii firmiter, & diſtricte precipimus, ut ſinguli talia plura Beneficia poſſidentes, aut recepto ultimo ſint contenti, aut infra decem & octo dierum ſpacium a publicatione preſentium continue ſequentium, quem terminum ipſis pro peremtorio termino aſſignamus, ſecum eſſe per eum, qui jure hoc facere potuerit, diſpenſatum legitimis edoceant documentis. Alioquin Nos juxta formam Canonum contra hos traditam providere curabimus Beneficiis ipſis & perſonis.

Idem.

Grave nimis eſt & abſurdum, quod quidam Eccleſiarum Prelati, & alii ſeculares, & Religioſi, Capitula, & Conventus, cum poſſint viros ydoneos ad Eccleſiaſti-

ſiaſtica Beneficia, & Ordines Sacros preſentare, aſſumere, & promovere non verentur indignos, rudes, & ignaros, quibus nec morum honeſtas, nec literarum ſcientia, neque etatis maturitas ſuffragantur. Unde quanta exinde Eccleſiis damna proveniant, nemo ſane mentis ignorat; ex hoc enim ſtatus Eccleſiaſticus deformatur, ſalus animarum negligitur, & alia plura mala, & ſcandala exinde ſequuntur. Volentes igitur huic morbo mederi, precipimus, ut pretermiſſis indignis ydonei ad Beneficia Eccleſiaſtica, & ad Ordines Sacros preſententur, qui Deo & Eccleſiis velint,& valeant gratum efficere famulatum. Contrarium vero preſumentes penis a Sacris Canonibus inſtitutis decernimus juſtitia mediante puniendos. Inhibentes ſtrictiſſime Vicario noſtro in Spiritualibus, qui eſt, & qui pro tempore erit, & aliis quibuscunque, ne aliquos ſeculares, vel regulares ad Beneficia Eccleſiaſtica, preſertim quibus cura imminet animarum, admittant, ſeu inveſtiant, vel ad Sacros Ordines promoveant, ſeu promoveri permittant, niſi prius tales de,& ſuper ſcientia, moribus, & etate, ac ceteris de jure neceſſariis diligenter fuerint examinati,& ydonei reperti ſic, quod in omnibus,& per omnia diligens cura adhibeatur, ut digni promoveantur, & indigni repellantur, quum melius eſt paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros. Si enim cecus cecum ducat, ambo in foveam dilabuntur. Et ſi ſecus incaute fuerit preſumptum, non ſolum dejiciendus eſt indigne promotus, verum etiam promovens indignum animadverſione condigna puniendus.

Idem.

Quoniam,ut non ambigimus,ex fonte avaritie illa provenit enormitas, quod nonnulli Mònaſteriorum, Eccleſiarum, Conventuum, ac dignitatum Prelati, nec non Abbates, Abbatiſſe, Prepoſiti, Commendatores, Decani, Priores, Prioriſſe & cetere Perſone Eccleſiaſtice exempti & non exempti civitatis & Dioceſis noſtrarum, quibus Parochiales Eccleſie ſunt incorporate, annexe, ſeu unite, & in quibus jus obtinent Patronatus ſeu Rectorum preſentatio pertinet ad eosdem, de proventibus ipſarum Parochialium Eccleſiarum tantum percipiunt annuatim, quod Rectores ipſarum Eccleſiarum non poſſunt de reſiduo,ſeu portione eis aſſignata commode ſuſtentari, Epiſcopalia jura ſolvere, & alia eis incumbentia onera ſupportare, ymmo, quod deterius eſt, ad ipſas Eccleſias promoveri, dum vacant, cupientes, non aliter preſentent, ſeu admittant, niſi prius jurent,ſeu promittant, vel alias per litteras, ſeu inſtrumenta ſe aſtringant, ſeu obligent, quod de certa portione debeant eſſe contenti, que interdum reperitur tam exigua & modica, quod nedum premiſſa onera ſubire valeant, ſed etiam miſerabiliter ſub tanta laborum, & onerum ſarcina in obprobrium Sacerdotalis dignitatis egere coguntur, propter que ſepius contingit, quod non inveniuntur perſone ydonee, que hujusmodi Eccleſias velint recipere,ſic quod frequenter minus ydoneis conferuntur, ex quibus pericula imminent animarum. Nos volentes ſuper premiſſis, prout Nobis ex noſtro incumbit officio, remedium, quantum Nobis eſt poſſibile, adhibere, & ipſis Vicariis perpetuis onus diei, & eſtus portantibus ſubvenire; in virtute ſancte obedientie & ſub obteſtatione Divini Judicii diſtricte precipimus, & mandamus vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, quatenus infra trium menſium ſpacium a publicatione preſentium numerandum, Vicariis ipſis perpetuis in Eccleſiis inſtitutis, ſive inſtituendis congruas portiones non habentibus, de quibus idem Vicarii congrue ſuſtentari, & Epiſcopalia jura ſolvere, ac alia eis incumbentia onera valeant ſupportare, quibuscunque impedimentis, pactis, ſeu obligationibus,penitus,rejectis,& ſemotis aſſignent, & effectualiter tradant. Quas quidem portiones, ſi forſan infra terminum predictum aſſignare, & cum effectu tradere neglexerint, aut aliquis eorum neglexerit: Nos extunc auctoritate noſtra ordinaria, & etiam Apoſtolica, a Sacris Canonibus Nobis tradita ad hujuſmodi aſſignationem faciendam in Eccleſiis & Vicariis, in quibus oportunum fuerit, prout jus dictabit, & ordo exegerit rationis, juſticia mediante procedemus, & alias negligentias eorum, & cujuslibet ipſorum puniemus, quod ceteris cedet in exemplum. Exemptionibus,& aliis privilegiis non obſtantibns quibuscunque.

De

De Inſtitutionibus. Ex Concilio Fritzlarienſi.

Statuimus, ut nullus Clericus ad curam animarum ab Epiſcopo, vel ſuo Vicario admittatur, niſi prius juraverit, quod nullam in acceptione Beneficii, ad cujus curam eſt preſentatus, commiſerit ſimoniam, quodque bona ejusdem Beneficii non velit alienare, & alienata pro poſſe recuperare.

De Conceſſione Prebende. Ex Concilio Fritzlarienſi.

Statuitur, quod nullus in Canonicum eligi debet Beneficio non vacante, niſi juſta neceſſitas, vel utilitas Eccleſie id requirat. Et tunc unus tantum, & non plures aſſumi debent. Si qui autem contra hoc ſtatutum facere preſumpſerint, quod factum eſt, ipſo jure non teneat, & Epiſcopus ad tot Prebendas poteſtatem habeat, quot perſone fuerunt ſic aſſumpte.

Ne ſede vacante aliquid innovetur. Ex Concilio Maguntin.

Statuitur, ut quicunque defuncto Epiſcopo relicta ab eo, aut ſede vacante bona Eccleſie occupaverit, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrat, quam Succeſſor inviolabiliter faciens obſervari, nullatenus relaxet ſine reſtitutione, & ſatisfactione condigna de ſui Capituli conſilio & aſſenſu.

Ut Eccleſiaſtica Beneficia ſine diminutione conferantur. Ex Concilio Fritzlarienſi.

Cum Beneficia Eccl..ſiaſtica ſine diminutione conferri debeant, quidem Eccleſiarum Patroni perſonis ydoneis pretermiſſis, tales ad ea preſentant, qui portione aliqua debent eſſe contenti, reliquum ſuis uſibus totaliter applicando. Unde ad hujusmodi malam perniciem extirpandam, ſtatuimus, quod ſi tales Clerici ſe de portione debita ſpoliari videntes, ad ſuum Epiſcopum querelam non detulerint, auctoritate hujus Concilii ſint ipſo jure ſuſpenſi. Et nihilominus eisdem Eccleſiis ſpolientur per Epiſcopum, & Presbytero ydoneo provideatur de ipſis. Si vero ad Superiorem ſuper hoc detulerint queſtionem, ipſe Patronum per cenſuram Eccleſiaſticam ab hujusmodi moleſtatione compeſcat. Adjicientes nihilominus, quod ſi in hoc pertinax Patronus extiterit, ad preſentationem talis Eccleſie de cetero nullatenus admittatur.

De Rebus Eccleſie non alienandis. Ex Synodo Herbipolenſi.

Item, quia plures Rectores Eccleſiarum Parochialium ſimplicitate, ac juris ignorantia, & affectione carnali, quam habent ad ſuos, ſeducti, redditus, & fructus Eccleſiarum ſuarum, ut accepimus, in magna quantitate vendunt, vel alias alienant ad tempus, ſub quibusdam coloribus, & figmentis, aſſerentes, ſe velle venditionis precium in utilitatem Eccleſiarum convertere, & ſic dictum precium convertunt damnabiliter in utilitates conſanguineorum, vel aliorum familiarium ſuorum, ex quo Eccleſie, ut frequenter ſuſtinent detrimenta. Hunc igitur contractum decernimus irritum, & inanem; injungentes etiam Archidiaconis locorum, ut tales Sacerdotes vel Clericos, quos in hoc culpabiles invenerint, corrigant, ſeu puniant, ſecundum quod eos in his pro facti qualitate, & quantitate repererint delinquiſſe, eosque in predictis Eccleſiis indempnes conſervant per cenſuram Eccleſiaſticam compellentes.

De Teſtamentis, & ultimis voluntatibus. Ex Concilio Viennenſi.

Statutum eſt in Concilio Viennenſi, quod religioſi, etiam exempti ad executionem cujuscunque ultime voluntatis deputati, ad cujus executionis officium aſſumi non poſſunt, niſi a Superiori ſuo petita, & obtenta licentia, ſi etiam Prelationis fungantur officio, locorum Ordinariis debitam reddere, ipſique Ordinarii ab eiſdem abſque dolo, fraude, ſeu negligentia de ſuſcepto executionis officio teneantur exigere rationem. Illos quos circa id delinquiſſe repererint, in aliorum exemplum pena debita quocunque non obſtante privilegio punituri.

Ex Concilio Fritzlarienſi.

Statuitur, quod Clericus de proventibus anni gratie, vel alias de rebus Eccleſie acquiſitis, concubine ſue vel filiis ex fornicatione genitis quicquam penitus non relinquat, quod ſi fecerit, lega-

tum non teneat, & quod taliter eſt relictum, Eccleſie applicetur.

Ex eodem Concilio.

Ad abolendam de Domo Domini conſuetudinem, vel potius corruptelam, ſeu temeritatem, qua Clerici, qui ſignum pudicitie deberent oſtendere laicis, quibus ſunt poſiti in exemplum, in argumentum ſue finalis impudicitie fructus Prebendarum ſuarum concubinis, vel ſpuriis ſuis legant in ultima voluntate, contra quos rigor Eccleſiaſticus debet exerceri. Quare ſub anathematis vinculo prohibemus, ne de cetero Clerici gratie annis abutentes, cum de rebus Eccleſie nullum poſſint condere teſtamentum, fructus Beneficiorum Eccleſiaſticorum ſpuriis vel concubinis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire preſumpſerit, in ſignum ſue perditionis Eccleſiaſtica careat ſepultura, & quibus taliter fructus legantur, careant ipſo jure, qui autem teſtamentum tale poſt mortem defuncti manutenere volunt, & per quorum manus perſonis illis fructus prebende fuerint miniſtrati, excommunicationis mucrone percellantur.

Ex Concilio Aſchaffenburgenſi GERHARDI Archi-Epiſcopi.

Ad hec, quia quedam in quibusdam partibus conſuetudo ymmo corruptela deteſtabilis obſervatur, videlicet, quod tam Clericus, quam laicus in lecto egritudinis conſtitutus ultra quinque ſolidos uſualis monete, vel aliam ſummam juxta loci illius conſuetudinem limitatam, nec piis locis, nec perſonis Eccleſiaſticis pro anime ſue remedio & ſalute aliqua poſſit ordinare legata. Conſiderantes predictam conſuetudinem ſacris Canonibus, & ſecularibus legibus obviare. Cum omnia jura clamant, quod ultima voluntas & ultimum honoris teſtamentum immobile perſeveret, & nihil ſit, quod magis hominibus debeatur, quam ut ſupreme voluntatis liber ſtilus exiſtat. Eandem conſuetudinem Deo odibilem, animabus & moribus bonis inimicam & nocivam, hujusmodi auctoritate Sacri Concilii penitus reprobamus; firmiter ſtatuentes, ut ubicunque & unicuique, quem jura a teſtamentorum non prohibent factione, in ſanitate, vel in lecto egritudinis conſtituto, legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi a Deo collatis circa pia loca & perſonas Eccleſiaſticas, dummodo contra legitimas Sanctiones liberos ſuos non pretereat, libera ſit facultas. Volentes, & precipientes diſtricte, ut per locorum Epiſcopos, & ceteros Prelatos jurisdictionem habentes, univerſi Clerici & laici impedientes defunctorum legata, ſeu ultimas voluntates, excommunicationis in perſonas, & interdicti in loca ſententias, octo dierum monitione premiſſa ferendas, ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur. Ad quarum executiones & debitas aggravationes procedente tempore faciendas, Epiſcopi & Prelati, ad quos teſtamentorum defenſio utroque jure ſuadente dignoſcitur pertinere, tam benivolos ſe exhibeant & paratos, ne hujusmodi negligentia de eorum manibus in die diſtricti judicii requiratur.

JOHANNES Epiſcopus.

Intelleximus, quod nonnulli tam Religioſi, quam ſeculares Clerici & laici Divino timore poſtpoſito in ſuarum periculum animarum, pecuniam, res & bona, que per manus eorum ex teſtamentis decedentium deberent in uſus certos preſertim pios diſtribui, ſeu expendi; aliis uſibus applicare non formidant, ac negligentias, dolos, & fraudes quam plures circa hujusmodi executionis officium committunt, quandoque nullatenus, quandoque tardius id, quod eis commiſſum eſt, exequendo. Et quod deterius eſt, pecunias, res, & bona ipſa ſibi quandoque uſurpant, & in uſus proprios convertunt frequenter, etiam pro longe minori pretio, quam alibi commode vendi poſſunt, ad extinuationem propriam bona ipſa recipiunt & diſtrahunt. Ita, ut plerique non executores, ſed conſumptores, ſive dilapidatores, ſeu ſubtractores appellari potius merentur. Cum igitur ad noſtrum ſpectat officium piis ultimis voluntatibus providere, ut ſecundum voluntatem defuncti univerſa procedant: Ideoque contra premiſſos fraudes, dolos, & negligentias, prout juſtum fuerit, ſecundum Sanctiones Canonicas intendimus remediis oportunis providere, prout ad noſtrum ſpectat paſtorale officium, & nihilominus ad doli

doli maculam evitandam, omnisque fraudis tollendam ſuſpicionem diſtrictiſſime precipimus, & in virtute ſancte obedientie mandamus, ut ipſi executores deinceps deputandi, quantocius commode poterint, poſt obitum defuncti de omnibus & ſingulis bonis per ipſum defunctum relictis & inventis, inventarium coram perſonis honeſtis & fide dignis conficiant & conſcribant, ſi noſtram & ſacrorum Canonum ultionem evadere voluerint.

Idem.

Quia ſepe contingit, quod Prelatis, & aliis Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis decedentibus bona ab ipſis dimiſſa, que ſecundum ipſorum ultimam voluntatem ad certos uſus deberent diſtribui, vel ad alios, ſi ab inteſtato decederent, de jure vel conſuetudine devolvi; per utriuſque ſexus homines, Clericos & laicos, regulares & ſeculares, & quandoque etiam per ipſos executores occupantur, ſurripiuntur, dilapidantur, & conſumuntur, in eorum, quorum intereſt, grave diſpendium & jacturam; Nos ipſorum auſus reprimere, ac eorum, quorum intereſt, indempnitatibus precavere volentes: decernimus, ut premiſſa de cetero temeritate propria preſumentes per excommunicationis ſententiam fore compeſcendos, a qua nullatenus abſolvantur, donec plene reſtituerint, quicquid de bonis receperint ſupradictis, & nihilominus decernimus tales aliis juris remediis, ſi hoc exegerit qualitas delicti, juſtitia mediante fore compeſcendos.

Idem.

Item ad aures noſtras per clamoroſam inſinuationem multorum pervenit, quod Patroni Eccleſiarum tam laici, quam Clerici, Advocati, Judices, Precones bona decedentium Clericorum occupant & uſurpant. Volentes ſibi ab inteſtato ſuccedere, & aliquando etiam eorum teſtamenta infringere pro ſue voluntatis arbitrio, non judicio rationis. Quare provide duximus ſtatuendum, ut Patroni Eccleſiarum, & alii ſupradicti de talibus de cetero abſtineant; & niſi abſtinere voluerint, quouſque ſic ablata reſtituant, excommunicationis vinculo innodentur, ac alia pena condigna percellantur.

De Sepulturis. BONIFACIUS Papa octavus, eodem titulo, libro ſexto.

Animarum periculis & ſcandalis, que ex his proveniunt, volentes obviare univerſis Religioſis & ſecularibus Clericis, cujuscunque ſtatus vel conditionis exiſtant, in virtute ſancte obedientie, ac ſub interminatione maledictionis eterne diſtrictiſſime prohibemus, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias pormittendum inducant, ut apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent. Nos enim, ſi ſecus actum fuerit, electionem talem decernimus nullius penitus exiſtere firmitatis. Statuentes, ut hi, qui ſic elegerint, neque apud ſic electas Eccleſias ullatenus ſepeliri, nec alibi, ne contra votum juramenti, aut promiſſum hujuſmodi a ſe factum materiam habeant veniendi, poſſint eligere ſepulturam, ſed contradictione quacunque ceſſante ſepeliantur omnino circa illas Eccleſias, apud quas ſepeliendi de jure fuiſſent, ſi alias ſepultura non electa forſitan deceſſiſſent. Si vero iidem Religioſi, vel Clerici predictos in ſuis Eccleſiis vel cimiteriis preſumpſerint ſepelire; ad reſtitutionem tam ſepultorum corporum, ſi petantur, quam etiam omnium, que occaſione ſepulture illorum provenerint, quomodolibet ad eosdem infra decendium integraliter faciendam ipſos obligatos eſſe cenſemus. Quam niſi fecerint, Eccleſie ipſe, apud quas ſepulti fuerint, nec non cimiteria earundem extunc eo ipſo, & tam diu remaneant Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium predictorum.

Ex Synodo Epiſcopi Herbipolenſis.

Conſuetudini generali, que eſt optima legum interpres, in civitate & Dioceſi noſtra hactenus inconcuſſe ſervate nos conformare volentes: ſtatuimus, quod funus quodlibet apud alienam Eccleſiam ſepeliendum, prius ad Parochiam deportetur: nam ſicut funeratus a proprio Sacerdote curato, dum viveret, Eccleſiaſtica Sacramenta recepit, ſic eſt congruum & honeſtum, ut habendo Miſſam in propria Eccleſia, ultimum vale recipiat ab eodem.

De Parochiis. Ex Concilio Fritzlarienſi.

Sane gravis & clamoroſa querela noſtris auribus inculcatur, quod nonnulli ſuis juribus & finibus non contenti Parochianos alienos preſumunt recipere temere ad Divina, contra Canonicas Sanctiones, & cum dictorum Parochianorum Judices non exiſtant, nec ligandi, nec ſolvendi in eos acceperint poteſtatem, ſe tamen Judices faciendo in foro ſpirituali periculoſe abſolvunt, & ligant pro ſuo libito voluntatis, ſicque ipſos, qui proprios ſpernunt Presbyteros, minime abſolutos illud ſalutiferum noſtre peregrinationis viaticum, quod non proficit, niſi prius a criminum labe mundatis, in animarum ſuarum, & eorum, qui id non dijudicantes indiſcrete recipiunt, conferre periculum non verentur. Sicque dicti eorum Sacerdotes, qui curam recipiendo eorum ſuam pro ipſis animam obligarunt, dum ſibi taliter ſubtrahuntur, ſtatum ignorantes ipſorum non poſſunt, quod in eis egrotum eſt ſanare, nec conſolidare infirmum, nec alligare confractum, & ſic dum curationis neceſſarie non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis uſque ad interemptionem leſio dilatatur: Unde Sacerdotes nullam poſſint de ſic pereuntibus animabus ſuperno judici reddere rationem. Nos Sanctorum Patrum, qui Eccleſie Sancte Dei, & perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, Statuta conſiderantes hujus Sacri Concilii approbatione univerſis Sacerdotibus tam Religioſis, quam Secularibus cujuscunque ordinis, conditionis, ſive ſtatus exiſtant in civitate, Dioceſi, vel Provincia Maguntina degentibus, ſub debito juramenti, quod Epiſcopo in receptione Sacerdotii preſtiterint, ac ſub interminatione Divini judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Epiſcopum, vel loci Archi-Diaconum, ſeu ejus ſuper eo Vicarium aliis eſt commiſſa, preſumat excepta neceſſitatis cauſa, que legem non habet, ad confeſſionem recipere, vel ei aliquod Eccleſiaſticum Sacramentum porrigere, niſi petita deſuper & obtenta licentia proprii Sacerdotis; cum certi & indubitati juris exiſtat, talem a tali crimine ſolvi non poſſe aliquatenus, vel ligari. Et ex hoc ordinem Eccleſie per majores & ſanctos Patres per Divinam providentiam inſtitutum confundi, quod per univerſos Plebanos ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis coram ſuis plebibus precipimus publicari.

De Decimis. JOHANNES Epiſc.

Decimas Sacri Canones jubent ſine diminutione, & ſine expenſarum deductione Clericis exolvi. Ideoque mandamus, quatenus ipſas de fructibus ſtatim cum collecti fuerint, & non deductis expenſis cum integritate plenaria exolvantur.

Idem.

Licet omnis Chriſtianus ad Miſſarum ſolemnia aliquod Deo offerre teneatur, & reducere ad memoriam, quod Deus per Moyſen dixit: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* In precipuis tamen Dei, & Sanctorum Feſtivitatibus per anni circulum occurrentibus, quas juxta Eccleſie noſtre longevam conſuetudinem ſeptem fore cenſemus: Nativitatis videlicet Domini noſtri JESU CHRISTI, Paſche, Penthecoſtes; Nativitatis Sancte Marie, Purificationis, Annuntiationis, Aſſumptionis, ad Oblationes & Offertoria omnes & ſingulos noſtros ſubditos in ſuis Parochialibus Eccleſiis Sacerdotibus ſuis curatis teneri, preſentibus declaramus ſtatuendo, niſi aliud in quibusdam Eccleſiis ex longa conſuetudine eſſet introductum.

De ſtatu Monachorum.

Statutum eſt in Concilio Viennenſi, quod ſingulis menſibus tam in Monaſterio, quam extra, ſublata occaſione quacunque ad confeſſionem ſaltem ſemel accedant omnes & ſinguli Monachi. Et in prima Dominica menſis cujuslibet in Monaſterio ſemper communicent, niſi ex cauſa forte, quam Abbati, Priori, aut Penitentiariis Monaſterii non differant intimare, eorumque judicio vel abſtineant, vel accedant.

Ex Concilio Maguntinenſi.

Statuimus inſuper, ut in ſingulis Monaſteriis feneſtre perlatorie duplicata habeant ferramenta, ut & Moniales ſuis Prepoſitis, & Prelatis in rebus licitis & honeſtis obediant, nec cuiquam alii preter eorum licentiam ſua confiteantur pec-

peccata. Ipſi etiam Prepoſiti & Prelati clauſtra Monialium non introeant, niſi ſumma magna & evidens neceſſitas expoſcat.

De eodem.

Compaternitatem a Monachis, & Monialibus contrahi diſtrictius prohibemus. Statuimus, ut ſi aliqua clauſtra monialium ad inopiam tantam devenerunt, quod illi de proventibus Monaſterii contentari non poſſunt, & ab amicis panis, vinum, denarii, vel aliquod hujusmodi transmittantur eiſdem, non hoc prius recipiant, quam Magiſtre, vel Abbatiſſe id ſignificent, ut de ejus arbitrio, quid de hoc, quod miſſum eſt, fieri debeat, ſtatuatur, & labores earum veniant in commune, quod & de Monachis irrefragabiliter volumus obſervari.

De eodem.

Statuimus etiam, ut juxta Concilium proxime celebratum Monachi, & alii Religioſi quilibet, alterius coloris veſtibus, quam ejus ordini congruit, non utantur, ſive cotidiane, ſive pluviales exiſtant. Monaſteria Ordinis Sancti Auguſtini, & Benedicti juxta obſervationem ſue regule efficacius reformentur. Prohibemus diſtricte, ne quis Abbas vel Abbatiſſa duas habeant Abbatias, & etiam nulli Monacho vel Moniali duo officia in Monaſterio aſſignentur, niſi Abbatis providentia de aſſenſu Capituli propter evidentem neceſſitatem Monaſterii id duxerit ordinandum.

De eodem.

Nullus Monachus in Abbatem, vel ad aliquod officium, niſi dudum expreſſe profeſſus fuerit aſſumatur, & ſi qui taliter jam aſſumpti ſunt, a ſuis removeantur officiis, & alii ſubſtituantur eisdem. Quod de monialibus etiam decernimus obſervandum. Hoc priori Concilio in non Profeſſorum odium adjungentes, ut cum juxta decretum Pelagii Abbas ſit a Monachis eligendus, nullus omnino non profeſſus, quantacunque temporis diuturnitate ibi duraverit, ad electionem Abbatis aliquatenus admittatur, nec valeat ei ſuffragari ſive de facto ſive conſuetudine, ſcilicet, quod una cum ceteris Monachis ad tractatus alios Eccleſie antea ſit admiſſus.

Monachi jam adulti, ſi poſt annum probationis in manus Abbatis profeſſionem facere recuſaverint, de Monaſterio expellantur. Quod etiam de Monialibus obſervetur.

Nullus Monachus vel Monialis in duobus Monaſteriis locum habeat, vel prebendam. Item quicquid Monachus vel Monialis, undecunque provenerit, acquiſierit, ſuis applicare uſibus non preſumat, ſed totum in communes uſus Monaſterii redigatur.

Idem.

Nullus Monachus vel Monialis proprium quid habeat, & qui proprium habuiſſe in morte fuerit deprehenſus, Eccleſiaſtica careat ſepultura, & ſi ſepultus eſt, jam exhumetur; ſi qui vero ipſorum ad mandatum ſui Prelati propriis renunciari noluerint, de Monaſterio expellentur.

Idem.

Ludus alearum, corearum, ſcacorum, taxillorum, annullorum, & globorum Monachis, & Monialibus prohibemus diſtricte. Item Abbates & Monachi mantella, & ſarchotes non portent, nec pannos de nigro bruneto, ſed quanto poſſunt haberi precio viliori, juxta quod precipit regula eorundem atque Concilium Viennenſe.

Idem.

Abbates in communi dormiant dormitorio cum ſuis Monachis, in refectorio communi veſcantur, niſi quando juſta neceſſitas propter magnos, & honeſtos hoſpites id fieri eosdem compellat, idem de Abbatibus ſtatuimus obſervandum.

Idem.

Item tam Abbatibus, quam Monachis vulpina pellicia, & de cuniculis prohibemus, ſed agninis tantum utantur. Item Monachi calceos ſtrictos, qui ſcivales dicuntur, non habeant, ſed alios ſue regule competentes.

Idem.

Item Abbates cappas rotundas ad modum Epiſcoporum in uſu cottidiano non portent, ſed cum manicis, ut eorum ordo poſtulat, & requirit: nec ipſi, nec Monachi, qui quando equitant, mantel-

Digitized by Google

la deferant ſuper cappas, quas clauſas fore cenſemus.

Idem.

Hoc etiam ſtatutum lucidius declarantes, ſtatuimus, ut tam Monachi, quam Abbates in cappis nigris equitant, & rotundis, vel in habitu uſitato.

Idem.

Inſuper inhibemus diſtricte, ne occaſione qualibet ſeculares perſone domos, vel habitacula ſua faciant juxta Monaſteria Monachorum, quia frequenter & ex hoc contra Monachos ſiniſtra preſumptio eſt exorta, niſi forte alicui perſone omni ſuſpicione carenti id de conſenſu, & auctoritate Dioceſani Epiſcopi permittatur. Abbates vero, qui contra hoc fieri preſumpſerint, gravi ſubjaceant ultioni. Item Abbas nullum Monachum alterius Monaſterii ſine literis dimiſſoriis proprii Abbatis in ſuo Monaſterio recipere, vel tenere preſumat. Item Monachi in refectorio carnibus non utantur, niſi in infirmatorio cum egrotant.

De eodem.

Item quicunque Monachus in lapſum carnis ceciderit, de quo fuerit manifeſtum, ad nullam amplius dignitatem, nec ad aliquod officium Monaſterii aſſumatur, niſi propter manifeſtam emendationem, & honeſtam, ac religioſam converſationem ipſius per Dioceſanum Epiſcopum ſecum fuerit miſericorditer diſpenſatum. Eidem quoque pene ſubjaceat, ſi ſuper hoc infamatus fuerit, nec Canonice potuerit ſe purgare, & in penam ſui criminis de cetero ultimus ſit & in Choro, & in Capitulo, vocem non habeat ad aliquam Monaſterii ordinationem tractandam, niſi poſt emendationem manifeſtam Abbatis providentia, & conſenſu Conventus ipſum duxerint admittendum. Si vero Abbas, vel Monachus in officio conſtitutus in ſimilem lapſum ceciderit, a ſuo ſtatim removeatur officio. Quod circa Prepoſitum fieri volumus, ſi de hoc infamatus fuerit, niſi Canonice ſe expurget, & nihilominus penis illis ſubjaceat, que de ſimplici Monacho ſuperius ſunt expreſſe. Idem de Abbatiſſis, & Monialibus ſtatuimus obſervandum, & hec omnia, que ſtatuta ſunt de Monacho circa continentiam, propriorum abdicationem, & ſimilia, ad Canonicos Regulares volumus extendi, licet quo ad eſum carnium, & quedam alia regule inſerviant laxiori.

De eodem.

Plerique Religioſi, maxime Ordinis Sancti Benedicti, non verentur convivia celebrare, ſeculares etiam perſonas ad ipſa cenobia pro commeſſationibus invitantes, ex quo non ſolum ſcandaliſantur extranei, & confratres, ymmo eorum religio diſſolvitur, & modeſtia monaſtica deformatur. Cum igitur juxta Sacrorum Canonum Statuta, & Venerabilium Conciliorum decreta Monacho non liceat, undecunque pervenit aliquid, ſuis uſibus propriare privatis, Sacri Concilii approbatione talia de cetero ex quacunque cauſa fieri prohibemus. Si quis autem transgreſſor extiterit, pro qualibet transgreſſione carceralem octo dierum in graviori culpa ſubeat diſciplinam.

Idem.

Preterea, & ſi contra moniales, que de ſuis clauſtris propter aliquos enormes exceſſus, aut animi levitate temere fugientes, & in ſeculo ſeculariter per aliqua temporum ſpacia converſantes, & tandem penitentia ducte ad clauſtra, de quibus fugere preſumpſerint, humiliter redire volunt; certe & varie pene juxta qualitatem, & quantitatem excedentium a Sanctis Patribus ſunt ſtatute. Quidam tamen Abbates & Abbatiſſe, ac ceteris magiſtratus penis in Sacris Canonibus circa ſui ordinis regulam contra hujusmodi profugas perſonas expreſſis non exiſtentes contenti, graviores, & quaſi importabiles penas ipſis in ſui reverſione imponere non verentur, vel quod deterius eſt, eaſdem perſonas quantumcunque humiliter poſtulantes aditum ad ſua clauſtra, ex quibus exiverunt, admittere unanimiter contradicunt. Cum ergo juxta Sacrorum Canonum diverſas auctoritates pene non ampliande, ſed potius ſint reſtringende, & longe ſecurius ſit de miſericordia Deo, quam de crudelitate reddere rationem. Cum etiam Dominus per os Prophete pollicitus ſit dicens: *Peccator in quacunque hora converſus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum ſuarum minime recordabor.* Nos attendentes, quod ubi Paterfamilias largus

gus diſpenſator extiterit , non decet famulum eſſe tenacem , ut peccandi via , & occaſio perſonis talibus precludatur , provida deliberatione Concilii hujus decernimus ſtatuendum,& ſub pena diſpenſationis univerſis Abbatibus, Abbatiſſis , & ceteris Monaſteriis Magiſtratibus cujuscunque Ordinis,ſeu conditionis exiſtant , aut quocunque nomine appellentur, injungimus firmiter, & diſtricte , ut ſuis fratribus & ſororibus in apoſtaſie labem ex quacunque cauſa prolapſis, deſiderantibus & appetentibus cum humilitate , & devotione regreſſum ſuum (*) miſericordie , quam alma Mater Eccleſia nulli petenti claudere conſtituit, more pii Patrisfamilias, qui filium primo prodigum, & poſtmodum penitentem paterne recepit, liberaliter ſtudeant aperire , ita quod hujusmodi perſonas redire ad ſua clauſtra volentes , quantumcunque exceſſus earum graves fuerint, vel enormes, juxta cujuslibet ordinis diſciplinam,ſive regulam , & conſuetudinem obſervatam, ſine qualibet contradictione recipiant, & admittant. Ita tamen, quod propter earum acceſſus, nec victus , nec veſtitus ſubtrahatur eisdem , ſed alias, ſicut prediximus, regulariter puniantur. Alioquin predictam ſuſpenſionis ſententiam per Ordinarios locorum , ſeu Officiales eorum in omnes contradictores procedente tempore, juxta quod eorum protervia meruerit, precipimus promulgari.

JOHANNES Epiſcopus Herbipolenſis.

Inſuper ad religioſorum reformationem ex officii debito oculorum aciem dirigentes, diſtricte percipimus , & mandamus omnibus,& ſingulis regularem vitam profeſſis, quatenus ſecundum regulam, quam profeſſi ſunt , ac ordinationes, diffinitiones , & Statuta Sanctorum Patrum vivere ſtudeant. Subſtantialia,videlicet obedientiam , paupertatem , & continentiam firmiſſime ſervare curent, in habitibus & calceamentis ordini ſuo congruentibus ſecundum formam Cle. *Ne in agro*, & aliarum conſtitutionum deſuper confectarum ſe decenter & honeſte habeant. Tonſuras etiam deferant largas & latas. Omnesque fratres communiter vivant, & comedant in refectorio, in quo nullus carne veſcatur, menſe vero non deſit lectio. Silentium in oratorio, dormitorio , refectorio , & clauſtro debite obſervetur. Rurſus mandamus , ut in ſingulis Monaſteriis ydoneus teneatur Magiſter, qui Monachos ſive Novicios in primitivis ſcientiis inſtruat diligenter. Ipſis etiam Noviciis fidelis deputetur inſtructor tam in Divinis Officiis, quam in obſervantia regulari. Regula etiam in Capitulo ab ipſo , qui preeſt Capitulo, vel alio , cui hoc injunctum fuerit , frequenter legatur , & etiam propter minores vulgariter exponatur. Volumus inſuper, ut in ſingulis Monaſteriis numerus Monachorum antiquitus inſtitutus teneatur, ſi ad hoc ſufficiant facultates. Si autem facultates non ſufficiant , tot Monachi teneantur , quot de ipſorum Monaſteriorum bonis ſive proventibus abſque penuria poterint ſuſtentari. Precipimus etiam & mandamus, ut ad portam cujuslibet Monaſterii unus portenarius ſive janitor providus , & diſcretus deputetur, ne abſque licentia Abbatis , vel alterius Preſidentis in Monaſterio eodem alicui ingrediendi libertas concedatur , neque mulieres Monaſteria virorum aliquatenus intrare permittantur. Hec autem omnia etiam in Monaſteriis Monialium quoad articulos Abbatiſſis & Monialibus congruentibus precipimus obſervari. Si quis autem in premiſſis, aut aliquo premiſſorum temerarius violator extiterit, regulari ſubjaceat diſcipline , aliisque penis a ſacris Canonibus & Statutis Ordinum inflictis nihilominus veniat graviſſime percellendus. Abbates quoque , quibus omnes Monachi reverenter obediant, taliter ſe regant opere & ſermone , ut exemplo vite , verboque doctrine fratres ſuos inſtruere poſſint in bono , & etiam a malo revocare , zelum religionis habentes ſecundum ſcientiam, ut delinquentes corrigant, & caſtigent, obedientes foveant, & confortent , nec extra ſua Monaſteria domicilium aliqualiter teneant, ſed ſint & maneant cum fratribus ſuis in Monaſteriis , ac Choro , & Horis Canonicis, prout frequenter poterint, interſint, Miſſaſque ad minus in ſummis & precipuis feſtivitatibus per ſe cantent , vigilem curam , & diligentem ſollicitudinem gerentes de omnibus , ut de officio eis commiſſo dignam Deo poſſint reddere rationem. Quod ſi remiſſi vel negligentes

(*) *lege:* ſinum.

tes inventi fuerint secundum regularia instituta, & sacros Canones pena debita decernimus puniendos : cum offensa non solum propria, verum etiam aliena de eorum manibus requiratur. Insuper volumus, & mandamus, ut omnes & singuli Abbates, Abbatisse, & Conventus Nobis subjecti, deinceps per Nos requisiti, de omnibus expositis & receptis per eos Nobis, aut Commissariis nostris ad hoc deputandis, absque dolo, fraude, seu negligentia debitam rationem reddant.

De Religiosis Domibus. Ex Concilio Viennensi.

Cum de quibusdam mulieribus, Beginabus vulgariter nuncupatis, que cum nulli promittant obedientiam, nec prius renuncient, neque profiteantur aliquam regulam approbatam, religiose nequaquam existunt, quanquam habitum, qui Beginarum dicitur, deferant, & adhereant religiosis aliquibus, ad quos specialiter trahitur affectio earundem, Nobis fide digna relatione insinuatum extiterit, quod earum alique quasi perducte in mentis insaniam de summa Trinitate, & Divina essentia disputent, & predicent, ac circa fidei articulos, & Ecclesiastica Sacramenta opiniones Catholice fidei contrarias introducant, & multos super his decipientes simplices in errores diversos inducant, aliaque quam plura pericula animarum parientia, sub quodam velamine sanctitatis faciant, & committant. Nos tam ex his, quam ex aliis de ipsarum opinione siniſtra frequenter auditis eas merito suspectas habentes; statum earundem sacro approbante Concilio perpetuo prohibendum duximus, & a Dei Ecclesia penitus abolendum, eisdem, & aliis mulieribus quibuscunque sub pena excommunicationis, quam contrarium facientes incurrere volumus ipso facto, injungentes expresse, ne statum hujusmodi dudum forte ab ipsis assumptum, quoquomodo sectentur ulterius, vel ipsum aliquatenus de novo assumant. Predictis vero religiosis, per quos eedem mulieres in hujusmodi beginagii statu foveri, & ad ipsum suscipiendum induci dicuntur, sub simili excommunicationis pena, quam eo ipso, qui secus egerint, se noverint incursores, (*a*) districtius inhibemus, ne mulieres aliquas predictum statum, ut predicitur, dudum assumptum sectantes, aut ipsum de novo forsitan assumentes quomodocunque admittant, ipsis super hoc sectando, vel assumendo prebentes ullomodo consilium, auxilium, vel favorem: nullo contra premissa privilegio valituro. Sane per predicta prohibere non intendimus, quin si fuerint fideles alique mulieres, que promissa continentia, vel etiam non premissa (*) honeste in suis conversantes hospiciis penitentiam agere voluerint, & virtutum Domino in humilitatis spiritu deservire, hoc eisdem liceat, prout ipsis Dominis (*b*) ministrabit.

Ex Concilio Maguntinensi.

Statuitur, quod secta & habitus, nec non conventicula Beghardorum clamantium per plateas & vicos civitatum, oppidorum, & villarum hoc vulgare (*Brot durch Got*) & quelibet alie singularitates a Sancta Dei Ecclesia non recepte, sint penitus reprobati, & mandatur universis Plebanis per civitatem, & Diocesim, ac Provinciam Maguntinensem constitutis, ut eosdem Beghardos publice tribus diebus Dominicis, & Festivis ammoneant, ut hujusmodi singularitatibus derelictis se teneant sicut alii Christiani, & quod non predicent in cavernis, vel aliis locis secretis, & non conveniant cum Beginis se conformantibus eisdem in moribus, habitu, & incessu. Alioquini extra Parochias suas expellant eosdem. Idem etiam de Beginis pestiferis est statutum.

De Capellis Monachorum. Ex Concilio Maguntinensi.

Ad hec cum Religiosi quidem per Fratres sui Ordinis efficiant Ecclesias unitas sibi, & id Fratribus illis sit occasio dissolutionis, quia iidem eo sunt proniores ad lubricum, quo ex religioso titulo se autumant exemptos, ac Prelati eorundem per Ordinarios tales corrigi minime patiantur, sed quasi pro ordinis scandalo evitando ipsos ad domos suas revocant, vel ad alias Parochias mittant illos. Authoritate hujus Sacri Concilii duximus statuendum, ut Religiosorum Ecclesie per Fratres eorum non officientur, sed per Clericos seculares, ut saltem de reliquiis, que de mensa Religiosorum ceciderint, sustentari valeant pauperes Sacerdo-

(*a*) *forte*: incursuros. [*] *forte*: promissa (*b*) *lego*: Dominus

cerdotes, qui in vituperium ordinis Sacerdotalis publica egeſtate laborant, ita, quod hec ſint veriſſima illa verba Hieronimi dicentis in Canone: mendicat infelix Clericus in plateis.

De Jure Patronatus. Ex Concilio Maguntinenſi PETRI Archi-Epiſcopi.

Statuitur, quod ſi Clericus, ſive laicus Eccleſie Patronus Rectore ejuſdem defuncto ſpoliat dotem, & Eccleſiam, jure preſentandi eſt ea vice privatus, & Superior Eccleſiam illa vice deferri debebit. Statutum eſt etiam contra Patronos Eccleſiarum, qui bona Clericorum decedentium ſibi uſurpant contra Statuta Concilii Lugdunenſis, ut a jure Patronatus, & preſentandi, illa vice cadant penitus ipſo facto.

Ex Synodo WOLFRAMI Epiſcopi Herbipolenſis.

Item prohibemus in virtute ſancte obedientie, & ſub pena ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie late ſententie, & obteſtatione Divini Judicii, ne Sacerdotes, & alie Eccleſiaſtice perſone a Patronis Eccleſiarum ad Eccleſias Parochiales vacantes nomine, & vice alicujus minoris impuberis, vel alterius etatem legitimam non habentis ſe faciant veris Rectoribus preſentari, quia ex iſto execrabili abuſu, qui irrepſit, proh dolor in noſtra civitate & Dioceſi, ut accepimus, Eccleſia Dei, & anime fidelium dampnabiliter decipiuntur, preter alia mala, que ex his pollulant, & etiam ipſa Eccleſia inficitur ſymoniaca pravitate. Qui quidem ſic inſtituti apud laicos Kirchentreger vulgariter nuncupantur, & qui hactenus preſentati ſic fuerant fraudulenter, eas a ſe abdicent & reſignent, quod eis ſub predicta ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie pena firmiter precipimus per preſentes.

De Cenſibus. JOHANNES Epiſcopus.

Cum circa ſolutionem, & receptionem cenſuum annuorum infra Dominium Eccleſie noſtre temporale diverſa ſentire diverſi conſueverunt, ex quo diſſenſiones, & ſcandala ſuborta plerumque dinoſcuntur, preſentibus ſub excommunicationis pena ſtatuimus, volumus, & ordinamus, ut infra dictum Dominium ratione cenſuum, Eccleſiis, & Monaſteriis, aut occaſione eorundem ſingularibus perſonis debitorum, pro libra Hallen. triginta, & pro libra denariorum ſexaginta denarii monete Herbipolenſis communiter pro tempore currentis, & non ultra exſolvantur, ſeu quomodolibet exigantur.

De Conſecratione Eccleſie, vel Altaris. Ex Concilio Fritzlarienſ.

Eccleſia, aut cimiterium per ſanguinis, aut ſeminis humani effuſionem, aut per excommunicati corporis tumulationem violatum, ſive pollutum, per alium, quam Epiſcopum reconciliari non poteſt: cum ea, que ſunt Epiſcopalis ordinis, non niſi ab Epiſcopo valeant emendari.

De Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtie, & Divinis Officiis. Statutum ex Synodo WOLFRAMI Epiſcop. Herbipol.

Ad decorem Domus Domini, & ad cultum Divini Officii inibi ampliandum, & ut Chriſti fideles ad Divinorum Officiorum frequentiam, ac etiam devotionem ſalubrius invitentur. Statuimus, & ordinamus, & nihilominus Curatis Sacerdotibus in virtute ſancte obedientie injungimus per preſentes, quod ipſi de cetero in Eccleſiis ſuis debitis horis cottidie, pulſato campane ad hoc ſigno, non in cameris, ſtubis, aut aliis locis, ut nonnulli ex eis hactenus facere ex accidia conſueverunt, ſaltem Matutinum, & Veſpertinum Officium dicant, cum commode fieri poterit, niſi eos quandoque inevitabilis neceſſitas, ſeu impedimentum legitimum ab hoc retrahat & excuſet, quia ex iſto abuſu plures libri Eccleſiarum hujusmodi furtim aſportantur, ac etiam in locis prohibitis deteriorantur graviter ipſi libri. Alioquin ad ſolutionem librorum ſic perditorum, & deteriatorum juxta modum prehabitum dicti Plebani tenebuntur. Et nihilominus ſuper eo legitime puniatur.

De eadem Synodo.

Item antiquam Eccleſie noſtre Matris veſtre conſuetudinem, que retro temporibus in diſſuetudinem negligenter

Digitized by Google

abiit, innovare volentes, ſtatuimus, ymmo etiam omnibus Clericis civitatis & Dioceſis maxime Curatis precipimus in virtute ſanĉte obedientie in his ſcriptis, ut in ordine,& in Officio Divino, & in Feſtorum mobilium dierumque celebrium inditione, Dominicalium quoque hiſtoriarum impoſitione, communis ſeptimane, & jejuniorum publicatione, & obſervatione quoad ſe, & ſubditos ſuos in omnibus ipſi noſtre Eccleſie ſe conforment, quem Divinum Ordinem in ſcriptis a ſuccentore Eccleſie noſtre de cetero imperpetuum ſingulis annis recipere debebunt. Et ſimiliter diem Sanĉti Kiliani, & Dedicationis ejusdem Eccleſie ſolemniter celebrent. Eisdemque diebus in ſeptimana Pentecoſtes cum plebibus eandem noſtram Eccleſiam devote viſitent Eccleſiarum Plebani,qui & quorum Predeceſſores ab antiquis temporibus hoc facere conſueverunt. Ipſi quoque Plebani in diebus Patronorum, & Dedicationis Eccleſiarum ſuarum ſolemnes ferias una cum plebe ſua teneant & obſervent.

De eadem Synodo.

Item in die Dedicationis Eccleſie noſtre, que occurrit in die Columbani, Divinum Officium Plebani locorum Dioceſis noſtre de Martyribus peragant & obſervent.

De eadem Synodo.

Item anniverſarium Reverendi Domini BRUNONIS quondam Epiſcopi Herbipolenſis, per noſtros ſubditos civitatis,& Dioceſis noſtre ſabbato poſt diem Beati Urbani, quo feliciter diem extremum clauſit peragi precipimus juxta conſuetudinem humiliter & devote.

De eadem.

Statuit Concilium Maguntinenſe inhibendo ſub pena ſuſpenſionis late ſententie, ut nullus Sacerdotum noviciorum illa die, qua celebrare debuerit primam Miſſam, oblaturus Deo primitias gratie, & ſalutis ſibi collate, aliquos ad convivium invitare, aut invitatos habere, aut id fieri procurare per ſe,vel per alium nullomodo preſumat, ſed ad ſolum Deum dirigat aciem ſui cordis remotis vanitatibus, hiſtrionum curſibus, tumultibus,& inſolentiis reproborum.

Ex Concilio Viennenſi.

Nonnulli Cleri horas Canonicas dicere,ſeu pſallere preſumunt tranſcurrendo, ſincopando extranea quidem, & plerumque vana, prophana,& inhoneſta intermiſcendo colloquia, tarde ad Chorum conveniendo, ſeu Eccleſiam ipſam abſque rationabili cauſa ante finem officii exeundo, frequenter aves interdum portando, ſeu portari faciendo, canesque venaticos ſecum ducendo,ac quaſi nihil pretendentes de Clericali militia in corona, veſtibus, & tonſura Divina etiam celebrare, aut eis intereſſe minus devote preſumunt. Nonnulli etiam tam Clerici,quam laici preſertim in certis Feſtis, dum in Eccleſia orationi inſiſtere deberent, non verentur in ipſis earumque cimiteriis coreas facere diſſolutas, ac etiam interdum canere cantilenas, ac multas inſolentias perpetrare, ex quibus Eccleſiarum,& cimiteriorum violationes, inhoneſta, variaque delicta, quandoque ſequuntur, & Eccleſiaſticum plerumque perturbatur officium in Divine Majeſtatis offenſam,& aſtantium ſcandalum populorum. In multis inſuper Eccleſiis cum vaſis,veſtimentis,& ceteris ornamentis ad Divinum cultum neceſſariis indecentibus utique penſatis earumque facultatibus deſervitur, que omnia,& ſingula Viennenſe Concilium interdicit.

JOHANNES Epiſcopus.

Diſtricte etiam inhibendo mandamus,ne de cetero in locis non conſecratis, vel in Eccleſiis violatis Divina celebrentur, niſi ex noſtra permiſſione, & licentia ſpeciali, & expreſſa, nec in cimiteriis non conſecratis, vel violatis corpora defunctorum ſine noſtra licentia tumulentur.

Idem.

Item inhibemus, ne Plebani, vel Sacerdotes aliqui excommunicatis a Domino Papa,vel a Nobis, vel aliquo judice ordinario, ſeu delegato ante obtentum abſolutionis Beneficium in Feſtivis, vel privatis diebus de cetero introitum Eccleſie indulgeant, vel eos recipiant ad Divina, cum ante abſolutionem excommunicationis vinculum non poſſint ad tempus ſuſpendere, nec ſine peccato medio tempore poſſit eis, niſi certis caſibus communicari. Qui vero contrarium

by Google

um fecerit, ipso jure ab officio sit suspensus.

Idem.

Insuper districte precipimus, ne ullus Presbyter sine Scolare siibi in Missa respondente Missam audeat celebrare.

Idem.

Sacerdos Diaconus in veste,que polluta est nocturna pollutione, ad aram ministraturus non accedat.

Idem.

Altaribus cum disciplina,& timore astantes signa,& cruces distincte, & sine confusione peragite.

Idem.

Remiscente Moysi Servi Domini, qui hostes populi sui non ferro pugnando, sed prece orando dejecit, statuimus, ut inter cottidiana ad Missas, Matutinum, & Vesperas decantanda suffragia Antiph. *Da pacem.* & V. *Fiat pax in virtute.* & Collecta: *Deus a quo sancta desideria &c.* Pro pace Clerus provolutus in terram genibus,& erectis in celum cordibus cottidie studeat observare: Quatinus Dominus noster JESUS Christus Rex pacificus sedatis tribulationibus, & Ecclesiarum persecutoribus,& invasoribus humiliatis pacem in populo suo multiplicatam intercessoribus largiatur.

Idem.

Nullus Clericus uno die duas Missas decantet, preterquam in die Nativitatis Domini nostri JESU Christi, & necessitate, que, si eveniat, non sumat, nisi sanguinem, ablutionem vero astanti porrigat.

Idem.

Firmiter inhibemus,ne mulieres ministrare apud Altaria permittantur.

Idem.

Duo Officia sub uno Canone non dicantur.

Idem.

In Elevatione Domini campana pulsetur, ut in nomine IHESU omni genu flectatur, nec ante pulsetur, quam hec verba dicantur Sacrosancta: *Hoc est enim Corpus meum.*

Idem.

Felicis recordationis olim Dominus URBANUS Papa sextus pio ductus proposito omnibus vere penitentibus, & confessis, Sacrosanctum Eucharistie Sacramentum, quando ad infirmos portatur, & reportatur devote associantibus centum dies indulgentiarum misericorditer in Domino relaxavit. Quod in sermonibus vestris, quos ad populum vos facere contingerit, Christi fidelibus frequentius insinuare curetis.

Idem.

Glorioßissime Virginis Marie Festum Visitationis Sancte recordationis Dominus URBANUS Papa sextus sub duplici Officio solemniter, ut alia dicte Virginis Festa statuit per orbem universum celebrandum, ac suasit & consuluit, ut ejusdem Festi vigilia in observatione jejunii sicut Festum Assumptionis ejusdem devotius observetur. Nos igitur volentes hujusmodi ordinationem salutarem debite executioni demandare districte precipimus, & mandamus, & per nostras civitatem, & Diocesim Festum peragatur juxta dicte ordinationis continentiam supradictum, ac quod officium & historia, sicut tenetur in noctra Ecclesia, ab omnibus decantetnr.

Idem.

Execrabilis,& detestanda aliquorum negligentia nostrum turbavit auditum, quod in plerisque monasteriis regularibus ad hoc fundatis, & sufficienter dotatis, hore Canonice, & alia Divina Officia nullatenus, vel saltem raro negligenter, incomplete, & inordinate decantentur, seu peragantur. Quodque nonnulli Ecclesiarum Ministri modestia ordinis Clericalis abjecta, non considerantes, quod Beneficium datur propter officium, horas Canonicas dicere, seu psallere negligant in Divinæ Majestatis offensam, & scandalum plurimorum. Ne igitur transgressores invalescant hujusmodi, aliisque veniant in exemplum, districtissime precipiendo mandamus, ut in omnibus, & singulis Ecclesiis Collegiatis, ac Monasteriis regularibus Virorum & Mulierum Nobis subjectorum ad hoc fundatis, & sufficienter dotatis, singulis diebus Officium Divinum diurnum pariter, & noctur-

Digitized by Google

eturnum horis debitis ſolemniter cum nota in ſpiritu humilitatis devote, rite, ordinate, diſtincte, & laudabiliter pſallantur, & decantentur. Quodque omnes & ſinguli in Sacris Ordinibus conſtituti, & etiam in inferioribus de Patrimonio Chriſti Beneficiati ſeculares, & Religioſi ſimiliter ſingulis diebus horas Canonicas convenienter,& debite dicant, & perficiant. In premiſſis vero, vel aliquo premiſſorum negligentes, culpabiles,inobedientes, ſeu rebelles, cujuscunque fuerint ſtatus, conditionis, vel dignitatis decernimus per cenſuram Eccleſiaſticam,ac ſubtractionem reddituum, & proventuum ſuorum Beneficiorum, ac alias ſecundum qualitatem delicti graviter puniendos. Et quia Superiorum negligentia, que dum ſpem impunitatis permittit, multam peſtilentiam in ſubditis nutrire conſuevit, idcirco omnibus illis, ad quos id pertinet, diſtricte, & in virtute ſancte obedientie diſtricte injungimus & mandamus, ut omni negligentia,& incuria relegata circa reformanda premiſſa, & eorum ſingula corrigenda ſolicitam curet diligentiam adhibere. Alioquin Nos eorum negligentiam prout juſtum fuerit puniemus. Inſuper precipimus, & mandamus, ut in omnibus Collegiis infra civitatem, & Dioceſim noſtras conſtitutis ſingulis diebus perpetuis futuris temporibus finitis terciis pro ſalute noſtra,& Succeſſorum noſtrorum Epiſcoporum pro tempore exiſtentium legatur Pſalmus: *Levavi oculos meos in montes &c.* cum Verſu: *Salvum fac ſervum tuum.* cum collecta: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui facis mirabilia mágna ſolus,* &c. Prout in noſtra Eccleſia Herbipolenſi hactenus fieri eſt conſuetum. Et idem precipimus ab omnibus Clericis horas Canonicas legentes obſervari.

Idem.

Quanquam a Sacris Canonibus dudum fuerit inſtitutum, ut Rectores Parochialium Eccleſiarum infra unius anni ſpacium ad Sacerdotium teneantur promoveri, plerique cortici verborum textus juris inherentes Sacerdotalem Ordinem recipiunt, ſed officium ordini annexum differunt exercere. Nos igitur attendentes, quod Sacri Canones non verba ſed mentem amplectantur, ſacra approbante hac Synodo ſtatuimus,& ordinamus, quod Rectores Eccleſiarum Parochialium ſinguli noſtre civitatis, & Dioceſis poſt receptionem ſacri Sacerdotii infra unius anni ſpacium ſuſceptionis ordinis ejusdem immediate ſubſequentis, hoc Sacerdotale officium cum Miſſarum celebratione teneantur debite exercere, ipſumque fideliter diebus, quibus vixerit,continuare. Niſi deſuper per Nos, aut Succeſſores noſtros ex cauſa, quam Nos, aut Succeſſores noſtri duxerimus, aut duxerint, ſeu ſaltem ducere debeamus, vel debeant reputare, cum eisdem fuerit diſpenſatum. Alioquin ipſis Eccleſiis Parochialibus ſic ſuſceptis privatos eſſe volumus eo ipſo.

De Baptiſmo,& ejus effectu. Ex Synodo Fritzlarienſi.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur maxime in diſtinctione,& prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus conſiſtit his ſcilicet verbis: *Ego baptiſo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Doceant etiam Sacerdotes, tam mares, quam feminas in neceſſitate parvulos baptiſare eadem forma in ſuo ydiomate, & quod patres & matres infantes proprios, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptiſare. Et ſi Sacerdotes ſuper hoc diligentius inquirentes debitam formam ſervatam in baptiſmate invenerint, quod factum eſt, approbent ſupplentes circa baptiſatum, quoad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, & criſmatis in vertice, quod a laicis eſt obmiſſum. Si autem in baptiſmate debitam formam non invenerint obſervatam, non differant pueros baptiſare.

JOHANNES Epiſcopus.

Doceant Sacerdotes laicos baptiſare in neceſſitate teutunico predictam formam facere,& quomodo puer baptiſatus ſit a laico requirat Sacerdos ab eo, qui eum baptiſavit, ſi formam ſervaverit predictam. Quod ſi non ſervavit formam predictam, ipſe Sacerdos baptiſet puerum, & faciet totum officium ſicut ſcriptum eſt in libris, ſi autem ſervaverit laicus predictam formam Sacerdos inungat Oleo Sancto cum Criſmate, & dicat illa verba, que dicat in unctione, & non magis faciat circa unctionem pueri. Si autem de baptiſmo illius dubitetur, tunc

ized by Google

tunc baptiſetur ſub hac forma. *Si es baptiſatus non te rebaptiſo, ſi non es baptiſatus, ego te baptiſo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hec tria fiant, ſicut in libris continentur.

Item de eodem.

Doceant etiam Sacerdotes, quod non ſolum viri ſed etiam mulieres in neceſſitate baptiſare poſſunt, ſi alius non poſſit haberi. Sciant etiam Sacerdotes, quod ſi laicus cum baptiſat, ex ſimplicitate, non cauſa introducendi errorem, dicat. *Ego te baptiſo in nomine Sancti Patris, Sancti Filii, Sancti Spiritus*, quod non eſt rebaptiſandus puer, quia illud apponit, quod neceſſe eſt intelligi. Pater enim Sanctus eſt, unde in Johanne: *Pater Sancte ſerva eos &c.* Filius Sanctus eſt, unde in Luca: *Quod enim ex te naſcitur, Sanctum vocabitur.* Et Spiritus *Sanctus* eſt: unde ibidem *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te.* Hoc probat Auguſtinus per hoc, quod dicitur ter Sanctus in Yſaia, & in Apocalipſi. Si quod autem aliud interpoſitum fuerit non eſt baptiſatus. Si autem in fine appoſuerit cauſa devotionis, & ex ſimplicitate, non intendens per hoc baptiſare: & Sancte Marie, & ſancti Johannis, & ſancti Petri, baptiſatus eſt. Si autem intendit per hoc baptiſare, non eſt baptiſatus. Pro baptiſmo nihil exigatur, ſed ſi quid offeratur gratis, accipi poteſt.

De cuſtodia Euchariſtie. Ex Concilio Maguntinenſi, Fritzlarienſi.

Item ſtatuimus, ut in cunctis Eccleſiis Baptiſmus, Criſmã, Oleum, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia clavibus adhibitis conſerventur, ne poſſit ad illa temeraria manus extendi. Palle quoque, Altaris vaſa, corporalia, & veſtimenta miniſtrorum munda, & nitida conſerventur, nimis enim videtur abſurdum, in ſacris ſordes negligere, que dedecerent etiam in prophanis. Precipitur ex Statuto WOLFRAMI Epiſcopi Herbipolenſis, quod ſingulis annis Sacerdotes curati in Cena Domini vaſa munda Herbipolim transmittant ad recipiendum in eis Criſma, & Oleum Sanctum, que quidem vaſa debent eſſe debitis carracteribus conſignata.

Ex Concilio Viennenſi.

Prohibetur etiam in preſenti Concilio Viennenſi, ne quis de cetero in aulis, aut cameris, aut aliis privatis locis, ſeu domibus, ſed dumtaxat in Eccleſiis, in quibus ad hoc fontes ſpeciales ſunt deputati, aliquos, niſi Regum vel Principum, quibus valeat in hoc caſu deferri, liberi extiterint, aut talis neceſſitas emerſerit, propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi, audeat baptiſare. Quivis autem ſecus attemptare preſumpſerit, aut ſuam in hoc preſentiam exhibuerit, taliter per ſuum Epiſcopum caſtigetur, quod alii attemptare ſimilia non preſumant.

JOHANNES Epiſcopus.

Statuimus preterea, ut ſecundum ſtatuta Canonum Sacerdotes tantum, non alii in extremis laborantes infirmos in viatico, & confeſſione procurent, campanam ſemper ſecum deferentes, ex cujus ſono devotio fidelium excitetur ad tanti reverentiam Sacramenti. Inſuper nullus de cetero Sacerdos in deportatione ſaluberrimi Corporis Domini noſtri Sacramenti, quantumcunque aura mala, via lubrica, vel lutoſa exiſtat, in colopediis ire preſumat.

De Reliquiis, & veneratione Sanctorum.
JOHANNES Epiſcopus.

Ne indebita veneratione Sanctorum quiſquam noſtre civitatis, & Dioceſis a noſtra majori Eccleſia valeat deviare, Feſtivitates per anni circulum per populum Nobis ſubditum ſolemniter celebrandas, & que ab olim ipſa noſtra Eccleſia & populus civitatis ſolemniter celebravit, preſentibus duximus annectendas. Mandantes, quatenus Feſtivitates ejusmodi, & nullas alias ſine noſtra ſpeciali auctoritate, & licentia populo veſtro celebrandas aliquatenus de cetero indicatis: Feſtum videlicet Nativitatis Domini noſtri. Sancti Stephani Prothomartyris. Sancti Johannis Apoſtoli & Evangeliſte. Sanctorum Innocentum. Circumciſionis Domini. Epiphanie Domini. Purificationis Sancte Marie. Reſurrectionis Dominice cum tribus diebus ſequentibus. Sancti Georgii Martyris. Sancti Marci Evangeliſte. Sanctorum Philippi & Jacobi Apoſtolorum. Inventionis ſan-

Digitized by Google

ćte Crucis. Aſcenſionis Domini. Penthecoſtes cum tribus diebus ſequentibus. Sanćte Trinitatis. Corporis Chriſti. Sanćti Viti Martiris. Nativitatis ſanćti Johannis Baptiſte. Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum. Viſitationis Marie Virginis. Sanćti Kiliani. Sanćte Marie Magdalene. Sanćti Jacobi Apoſtoli. Sanćti Laurentii Martiris. Aſſumptionis ſanćte Marie, Nativitatis ſanćte Marie, Conceptionis ſanćte Marie. Sanćti Bartholomei Apoſtoli. Sanćti Matthei Apoſtoli. Sanćti Michaelis Archangeli. Sancti Burchardi. Sanctorum Simonis & Jude Apoſtolorum. Omnium Sanctorum. Sanćti Martini Epiſcopi. Sanćte Eliſabeth Vidue. Sanćte Katherine Virginis. Sanćti Andree Apoſtoli. Sanćti Nicolai Epiſcopi. Sanćti Thome. Anniverſarius Dedicationis,& Feſtivitas cujuslibet Eccleſie Patroni. Dies quoque Dominici ſinguli per anni circulum occurrentes.

De Obſervatione Jejuniorum. Ex Concilio Fritzlarienſi.

Adhec etiam prohibemus, ne quis adultus pariter, & diſcretus ordinaria,& ſtatuta jejunia utpote XL. quatuor temporum, & Vigiliarum preſumant infringere, nec hujusmodi neceſſaria propter votiva,& extra ordinaria jejunia violet, cum tale damnum tali lucrum Deus nolit recompenſari. Inherentes priori conſilio pravam quorundam conſuetudinem reprobamus, qui ſextam feriam violant, ſabbato, quarta feria, vel die alia ebdomade jejunantes: hoc decetero fieri Sacri auctoritate Concilii firmiter prohibemus.

De Immunitate Eccleſiarum,& Cimiteriorum. BONIFACIUS octavus.

Eos qui temporale Dominium obtinentes ſuis ſubditis, ne Prelatis, aut Clericis, ſeu Perſonis Eccleſiaſticis quicquid vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neque ipſis bladum molent, coquant panem, & alia obſequia exhibere preſumant, aliquando interdicunt, dum talia in derogationem libertatis Eccleſiaſtice preſumantur, eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere.

Ex Concilio Maguntinenſi. PETRI Archi-Epiſcopi.

Excommunicamus omnes,qui Deo dicatas Eccleſias auſu ſacrilego prophanantes faciunt immunitiones de ipſis,& ad firmandum eos perfodiunt cimiteria oſſibus mortuorum ejectis: omnes etiam opem, vel operam, conſilium & juvamen preſtantes, excommunicationis ſint ſententia innodati: Eccleſie etiam taliter prophanate, & nihilominus omnia illa loca, in quibus auctores, vel opem, auxilium, vel juvamen preſtantes habent domicilia, vel receptacula, ſunt auctoritate Concilii Maguntinenſis Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto: & familie eorum ſubtrahi debent Sacramenta, & Eccleſiaſtica ſepultura, donec cum debita ſatisfactione ipſa munitio deſtruatur.

Ne Clerici, vel Monachi ſecularibus negotiis ſe immiſceant. JOHANNES Epiſcopus.

Quia nonnulli Clerici finem ſue avaritie non ponentes, negotiationes,& mercantias prohibitas, & illicitas, ac uſuras deteſtandas in animarum ſuarum periculum exercere non verentur, penas multiplices a ſacris Canonibus incurrendo: ut igitur vicia tam deteſtabilia, & Clericali ordini contraria, & inimica a Clero noſtro penitus extirpentur. Quum ſecundum Apoſtolum *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus*, idcirco diſtricte prohibemus omnibus Clericis & Eccleſiaſticis perſonis Nobis ſubjectis, ſecularibus, ac religioſis cujuscunque fuerint dignitatis, ſtatus, aut conditionis, ne vina blada, ſeu alia quecunque mercimonia cauſa negotiandi, ſeu cupiditatis, vel lucri per ſe, vel alios publice, vel occulte quovis queſito colore emant & ulterius vendant, vel aliis negotiationibus ſecularibus illicitis, aut indecentibus, ſeu a Sacris Canonibus prohibitis, vel alias ſuo ordini non congruentibus ſe immiſceant, nec uſuras nephandiſſimas exerceant, neque tabernas teneant, nec eas, vel alia loca ſuſpecta, vel inhoneſta abſque evidenti cauſa publice frequentent, neque cum taxillis, ſeu aleis cauſa lucri ludere preſumant, aut in domo ſua ludere propter queſtum permittant. Contrarium vero facientes tanquam

by Google

quam violatores Canonum decernimus animadverſione condigna puniendos.

De Sponſalibus, & Matrimonii. Ex Synodo WOLFRAMI Epiſcopi Herbipolenſis.

Statuimus, ut nullus cujuscunque conditionis exiſtat, viros, ſeu mulieres per vim, coactionem, ſeu metum, qui poteſt cadere in conſtantem virum, matrimonium contrahere cogat aliqualiter, ſeu compellat preſertim, ubi impedimenta legitima obſtare noſcuntur. Quod ſi quis contrarium attemptare preſumpſerit per ſe, vel per alium, aut alios directe, aut indirecte, eundem preſumptorem, aut alios quoscunque ſibi ad hoc conſilium, auxilium, vel favorem preſtantes, excommunicationis ſententie ipſo facto decernimus ſubjacere. Nam difficile eſt, ut bono exitu peragantur, que ſunt malo principio inchoata.

De Clandeſtina deſponſatione. Ex Concilio Maguntinenſi.

Statuitur, ut matrimonium cum reverentia, & honore in conſpectu Eccleſie celebretur. Sic ut cum matrimonium fuerit contrahendum, in Eccleſiis publice per Parochialem Presbyterum tribus diebus Dominicis, & Feſtivis a ſe diſtantibus publice proponatur, ut ſi quod impedimentum matrimonii contrahendi noverint aliqui, illud infra terminum competentem ab ipſo Presbytero prefigendum in facie Eccleſie ſine difficultate revelent. Excommunicationis quoque ſententia in genere proferatur in omnes hujusmodi impedimentum celantes. Si quis autem non premiſſa denunciatione clandeſtina, & interdicta conjugia inire preſumpſerit etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta illegitima eſt cenſenda. Parochialis etiam Sacerdos, ſi tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam regularis, qui eis preſumpſerit intereſſe, per triduum ab officio ſuſpendatur Quibus quidem Sacerdotibus in virtute ſancte obedientie injungimus diſtrictius in his ſcriptis, ut hoc ſalutare ſtatutum, & penas, in eo expreſſas in qualibet quarta parte anni in ambonibus Eccleſiarum ſuarum duobus diebus Dominicis ad plebem publicent, ne quis per ejus ignorantiam excuſare ſe valeat, ne penas, de quibus predicitur, incurrat.

De Cognatione Spirituali. BONIFACIUS Papa octavus.

Ne dum inter baptiſatum, & illum, qui eum ſuſcipit de baptiſmo, ac inter eundem baptiſatum, & ſuſcipientis filios & uxorem ante ſuſceptionem carnaliter cognitam ab eodem, ymmo etiam inter ſuſcipiendum patremque baptiſati, & matrem cognationem ſpiritualem in baptimo contrahi jure conſtat, que cognatio, & contrahendum matrimonium impedit, & dirimit poſt contractum. Et eadem, que de ſuſcipiente ſunt dicta, ſunt etiam de baptiſante cenſenda. Ex confirmationis quoque ſeu frontis criſmatione ſpiritualis cognatio eisdem modis contrahitur, matrimonia ſimiliter impediens contrahenda, & dirimens poſt contracta;

Ex Concilio Maguntinenſi. PETRI Archi-Epiſcopi.

Statuimus, ut unus tantum aſſumatur Patrinus in Sacramento Baptiſmatis, & confirmationis, ad impedimenta matrimonii precavenda.

De Conſanguinitate, & affinitate. Ex Concilio Viennenſi.

Eos, qui Divino timore poſtpoſito in ſuarum periculum animarum ſcienter in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis conſtitutione Canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, nec non Religioſos, & Moniales, aut Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes excommunicationis ſententie decernit *Viennenſe* Concilium ſubjacere, precipiens Eccleſiarum Prelatis, ut illos, quos ea conſtiterit taliter contraxiſſe excommunicatos publice tamdiu nuncient, ſeu a ſuis faciant ſubditis nunciari, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem ſeparentur ab invicem, & abſolutionis habere Beneficium mereantur.

De Simonia. Ex Concilio Aſchaffenburgenſi.

Statuitur, quod quicunque pro Euchariſtia, oleo infirmorum, baptiſmate parvulorum, chriſmate, Oleo ſancto, ſepultura, aut aliquibus aliis Sacramentis conferendis aliqua de cetero munera quantumcunque modica a ſuis ſubditis tanquam debitum exegerit, auctoritate

Con-

Concilii *Aſchaffenburgenſis* eſt excommunicationis vinculo innodatus, niſi hujusmodi munera ſponte, & caritative a Chriſti fidelibus offerantur.

JOHANNES Epiſcopus.

Statutum nuper in Sacro CONSTANTIENSI Concilio contra ſymoniacam pravitatem editum, ne quis ignorantiam pretendere valeat, duximus iterato publicandum.

MARTINUS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Multe contra ſymoniacam pravitatem ab olim facte ſunt conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit extirpari. Nos volentes de cetero, quantum poſſumus attentius providere, Sacro approbante Concilio declaramus, quod ordinati ſymoniace ab executione ſuorum ordinum ſunt eo ipſo ſuſpenſi. Electiones autem poſtulationes, confirmationes, & quevis proviſiones ſymoniace Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps facte, nulle ſint ipſo jure, nullumque per illas cuiquam jus acquiratur, nec faciat fructus ſuos, ſed ad illarum reſtitutionem tanquam inique ablatorum percipientes teneantur. Statuentes inſuper, quod dantes & recipientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, etiamſi Pontificali, aut Cardinalatus prefulgeant dignitate. Datum Conſtantie XXI. menſis Marcii anno Domini Milleſimo quadrigenteſimo decimo octavo, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Domini MARTINI &c. anno I.

De Judeis. Ex Concilio Maguntinenſi.

Statutum eſt in Concilio Maguntinenſi, ut in univerſis civitatibus, oppidis, caſtris, & villis, civitatis, Dioceſis, & Provincie Maguntinenſis Gens Judeorum utriusque ſexus infra duos menſes poſt publicationem hujus ſtatuti talia ſigna & habitum, quibus ſeu per que ſine qualibet ambiguitate a Chriſtiano populo diſtinguatur ſibi eligat, & deferat manifeſte. Dignitates quoque ſeculares, & officia publica, quibus de gente prefata aliquis forte preeſt, & mancipia Chriſtiana prorſus dimittat. Alioquin cum omnibus locis, ubi Judei dicto ſtatuto obedire nolentes habitare, vel domicilia obtinere noſcuntur, in penam Chriſtianorum Potentum tam diu ceſſetur ab Officiis Divinorum, donec per Poteſtates, Principes, & Nobiles Chriſtianos, in quorum territoriis predicta gens miſera, & perfida converſatur ad obſervationem premiſſorum omnium compellatur. Ipſi autem Judei per locorum Dioceſanos indirecte per ſubtractionem communionis fidelium excommunicationis ſententia percellantur. Si quis vero de gente prefata in die Paraſceve viſus fuerit in platea, vel per oſtium domus ſue proſpicere, vel per feneſtras, ad quod probandum duorum Chriſtianorum ſtabitur juramento, is loci Dioceſano in marcha argenti pene nomine teneatur. Ad cujus ſolutionem ad omnes defendentes eum per excommunicationis ſententiam compellantur. Et ne quis Chriſtianus hujus ſtatuti ignorantiam valeat allegare, univerſis Eccleſiarum Rectoribus per Maguntinam civitatem, & provinciam conſtitutis, in quorum Parochiis Judei morantur, ſub pena excommunicationis auctoritate dicti Concilii late ſententie precipimus firmiter, ut quilibet in ſua Parochia ſingulis diebus Dominicis ſingula quatuor tempora immediate ſequentibus infra Miſſarum ſolennia puplice prefatum ſtatutum lingua materna exponere non obmittat.

JOHANNES Epiſcopus.

Cum jam dudum Judeis ſint prohibita, & interdicta mancipia Chriſtiana, volumus & precipimus, ut Plebani, & alii Rectores Eccleſiarum, ubi ſunt domicilia eorum, diebus Dominicis omnes de fide Catholica Judeorum nutrices, & ſervientes denuncient excommunicatione ligatos. Excommunicatos etiam denuntient omnes alios Chriſtianos, qui apud Judeos pecuniam ſuam locant, ut a Judeis uſuram recipiant, vel ut Judei eandem pecuniam mutuent ad uſuram.

Idem.

Si vero Sacramentum Altaris ante domos Judeorum deferri contigerit, ipſi Judei audito ſonitu previo intra domos ſuas ſe recipiant, & feneſtras ac oſtia ſua claudant. Hoc etiam in quolibet die Paraſceve per Prelatos Eccleſie facere.

com-

compellantur. Nec preſumant de fide Catholica cum ſimplicibus diſputare. Nec filios,aut uxores Judeorum ad viam Chriſtianorum venientium invitos audeant detinere. Nec Chriſtianos in Judaiſmum alliciant, aut aliquem auſu temerario circumcidant. Nec Chriſtianos infirmos viſitent, vel circa ipſos exerceant opera medicine.

De Hereticis. JOHANNES Epiſcopus.

Volumus inſuper, & in virtute ſancte obedientie diſtricte precipiendo mandamus, ut omnes Plebani , & Eccleſiarum Rectores, ſeu Vicarii noſtre Dioceſis omnes hereticos, fautores eorum, receptores,& credentes , nec non & defenſores ipſorum denuncient quater in anno, ſcilicet in Nativitate Domini. In die Palmarum. In Penthecoſte. Et in Feſto omnium Sanctorum excommunicationis ſententie ſubjacere. Et nihilominus eos omnes, cujuscunque ſtatus, & conditionis exiſtant tales eſſe ſcientes , vel ex veri ſimili conjectura , vel alias ſuſpicione probabili , ſi non accuſaverint,ſeu denunciaverint publice, vel non auderent metu perſone,vel rerum Plebano,Rectori, ſeu Vicario loci , vel ſi ex quacunque cauſa eis ſecure denunciare non poſſent ad noſtram hoc noticiam non detulerint: tanquam fautores,& conſervatores eorum, quos ex nunc excommunicamus , volumus eiſdem temporibus nunciari.

De Raptoribus. Ex Concilio Maguntinenſi.

Statuitur , & precipitur ſub pena excommunicationis , quam transgreſſores incurrunt, ut non ſolum in terminis illius Archidiaconatus, in quo Prelatum, vel Religioſum aliquem , ſeu Clericum habentem ſacros ordines, & pro Clerico ſe gerentem contigerit, temere captivari ; Sed in terminis illius Archidiaconatus, in quo quempiam talium detineri conſtiterit, ipſo facto ceſſetur ab Officiis Divinorum. Specialiter autem in omnibus locis illis, in quibus captivatores & eorum complices in maleficio, ipſis conſilium, auxilium, vel juvamen preſtantes domicilium obtinent, & ſive de facto, ſive jure jurisdictionem exercent, aut ubi habent receptaculum, ſervetur ſtrictiſſime Eccleſiaſticum interdictum. Ita videlicet, quod corpora mortuorum ad Eccleſiaſticam ſepulturam nullatenus admittantur. Quin ymmo ſi per violentiam laicalem in Eccleſiis, vel cimiteriis fuerint tumulata , ibi non relaxetur aliquo modo ſententia interdicti, niſi prius ejectis corporibus illis, ſic per laicalem violentiam tumulatis. Archidiaconi quoque, & eorum Officiales in aliis locis Dioceſis requiſiti, predictos ſacrilegos ab omnibus ſuis ſubditis excommunicatos denunciari faciant publice ſingulis diebus Dominicis,& Feſtivis, donec captivatus liber, & indempnis cum ſatisfactione debita dimittatur.

Ex Concilio Aſchaffenburgenſi.

Statuitur, ut perſona quantumcunque Nobilitate, aut Preeminentia ſtatus prefulgeat. ſi Eccleſias,ſeu Eccleſiaſtica bona jurisdictionis, vel vaſallos earum violenter , aut auctoritate propria publice occupare, aut occupando invadere, vel ſcienter occupantibus Eccleſias,& Eccleſiaſtica bona predicta preſtare preſumat quomodolibet per ſe, vel alium, vel alios conſilium , auxilium, aut favorem , & niſi requiſitus infra menſem Eccleſie leſe, aut Prelato ipſius damnum illatum emendaverit, ipſo facto ſit anathematis vinculo innodata. Decentium (a) etiam Clericorum peculium occupare, vel occupatum detinere omnibus laicis ſub anathematis pena exnunc prout ex tunc late ſententie diſtrictius inhibemus.

JOHANNES Epiſcopus.

Quoniam Clericidium abhominabilius, & deteſtabilius , gravius & perniciosius captione quacunque exiſtere dinoſcitur , conſtitutionem contra Clericorum captivatores ſuperius editam contra Clericorum occiſores extendentes ; Volumus , & ſub excommunicationis pena diſtrictiſſime precipiendo ſtatuimus , & ordinamus, conſtitutionem ſupradictam contra Clericidas antedictos uſque ad ſatisfactionem congruam Deo Nobisque , atque leſis impendendam per omnia inviolabiliter obſervari.

Idem.

Olim ut infra limites non ſolum Archidiaconatus illius, infra quem Clericum in

(a) *lego :* decedentium

in ſacris Ordinibus conſtitutum, aut Religioſum aliquem temere capi, ſed etiam Archidiaconatus illius, ubi ipſum detineri conſtiterit, ut ipſo facto ceſſetur a Divinis, ſub excommunicationis late ſententie pena ſtatuit ſacrum *Concilium Maguntinenſe*, ac etiam Statutum *Synodale*. Verum quia Concilium, & Statutum hujusmodi nonnunquam neglectum, & obſervari ab illis, in quorum favorem dinoſcitur inſtitutum, factum eſt, ut ſepe morte conteruntur, velut vaſa teſtea filii Syon incliti, & ſicut ovis ad occiſionem reputantur ab impiis Eccleſie filii & Prelati. Nos igitur multa deliberatione prehabita de conſenſu & aſſenſu Prelatorum, atque Cleri Nobis in hac Sancta Synodo aſſiſtentium, non ſolum Concilium & Statutum ipſa approbamus, verum etiam ipſa innovamus, ac ipſis duximus adjungendum, ut & ipſa ſub ſuis penis, ſententiis, & cenſuris etiam inſtituta forma contra Eccleſiaſticarum rerum ſpoliatores, & Clericorum in morte depredatores per omnia inviolabiliter, poſtquam de captivatione, ſpoliatione, detentione, aut depredatione conſtiterit evidenter a Clero infra limites Archi Diaconatuum ſupra deſcriptorum, nullo alio mandato deſuper exſpectato, obſerventur. Ac inſuper pro majori Eccleſiaſtice libertatis tutela, dictorumque criminum repulſa, ſub eisdem penis & ſententiis firmiter ſtatuimus, & mandamus, quod in nulla Eccleſia, neque Cathedrali, neque Collegiata, neque etiam Monaſterio aliquo Ordinis Sancti Benedicti, filii, aut nepotes ipſorum, qui Clericum aliquem in ſacris, ut prefertur, conſtitutum, aut Religioſum temere captivaverint, aut captivatum detinuerint vivum aut mortuum, ut prefertur, ſpoliaverint, quovis modo in Canonicos recipiantur, aut in Fratres.

De Uſuris. JOHANNES *Epiſc.*

Quia quidam Clerici, per quos Nomen Domini blaſphematur, ſue avaritie finem non imponentes, uſuram tam in pecunia, quam in aliis rebus exercere non verentur, penas contra uſurarios in Generalibus *Lugdunenſi* & *Viennenſi Conciliis* promulgatas non timentes, ut igitur vitium tam deteſtabile, & Clericali Ordini inimicum per Nos amplius valeat extirpari, univerſos & ſingulos in Clero conſtitutos hoc genus uſurarum exercentes, auctoritate hujus Concilii primo, ſecundo, tercio, & peremptorie requirimus, & monemus, ut infra unius menſis ſpacium a publicatione preſentium in hac Sancta Synodo facta continue ſequens atque currens, omnibus & ſingulis ipſorum creditoribus de uſuris extortis & receptis ab eisdem ſatisfaciant cum effectu, prout ipſorum patiuntur facultates, aut ſuper ipſis amice ſe componant, ac deinceps a deteſtandis uſurarum lucris deſiſtant, atque ceſſent. Alioquin ipſos, & ipſorum quemlibet auctoritate hujus Concilii exnunc excommunicationis vinculo innodamus.

Idem.

Quia crimen uſurarum ita invaluit, ut multi aliis negociis pretermiſſis quaſi licite uſuras exerceant, & qualiter utriusque teſtamenti pagina condempnetur, nequaquam attendunt. Ideoque volumus, prout in *Lateranenſi*, *Viennenſi*, & *Lugdunenſi Conciliis* ſtatutum eſt, ne uſurarii manifeſti Chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam. Et qui proprie temeritatis audacia manifeſtorum uſurariorum corpora ſcienter ſepelire preſumpſerint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, nulla eis exemptione, vel alio privilegio aliqualiter ſuffragante. Nullus etiam teſtamentis manifeſtorum uſurariorum interſit, aut eos ad confeſſionem admittat, ſive ipſos abſolvat, niſi de uſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum preſtent ſecundum formam decreti, quamquam de uſuris idoneam cautionem. Teſtamenta autem, niſi premiſſa ſatisfactione, aut preſtita idonea cautione non valeant, ſed ſint ipſo facto irrita.

Inhibemus inſuper, ut nulli Seculares vel Religioſi, cujuscunque fuerint conditionis aut ſtatus, uſurarios ſaltem manifeſtos, vel de uſuraria pravitate publice diffamatos audeant qualitercunque abſolvere, ſed ipſos ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum in Spiritualibus pro abſolutione obtinenda remittant, non obſtante, ſi ipſis, vel alicui ex eis forſan per Nos, aut ipſum Vicarium noſtrum generaliter, vel ſpecialiter ſit indultum, quod etiam

etiam in casibus Nobis reservatis beneficium absolutionis valeant impendere. Contrarium facientes ab ingressu Ecclesie decernimus ipso facto suspensos. Et nihilominus revocamus, & annullamus omnes licentias & indulta quibuscunque personis secularibus vel Religiosis per Nos, aut Vicarium nostrum in Spiritualibus concessas & concessa, ut in casibus Nobis reservatis absolutionis beneficium possint seu valeant impendere qualitercunque.

De crimine falsi. Ex Concilio Fritzlariensi.

Et quia plerique falsarii litteris Apostolicis, & aliorum Prelatorum testimoniis asserunt se munitos, hoc igitur decrevit Sanctum Concilium statuendum, ne tales qualiacunque scripta deferant a Clericis, vel a quibuscunque personis Ecclesiasticis recipiantur in Ecclesiis, vel in domo, nisi prius ipsorum littere per Diocesanum Episcopum, si ejus copia possit haberi: alioquin per Capitulum Ecclesie Cathedralis examinate fuerint diligenter. Et nisi ipsius Episcopi, vel Capituli litteris testimonialibus sint muniti. Et hoc ideo, quia per Sacerdotes simplices non potest de facili litterarum veritas vel falsitas indagari. Sane quecunque persona contra hanc formam tales receperit, ipso jure ab officio & beneficio per triennium sit suspensa, alia pena nihilominus juxta Superioris arbitrium punienda. Illud quoque presentis auctoritate Concilii huic Capitulo duximus annectendum, ut si tales sine dictis litteris testimonialibus petitiones suas presumpserint promovere, Plebani civitatum & villarum, & alii, ad quos venerint, eos cum rebus eorum per seculare judicium, si alias detinere non possunt, non dubitent occupare, loci Diocesano presentandos.

De Sortilegiis. Ex Concilio Moguntinensi.

Excommunicamus, anathematizamus omnes sortilegos firmiter prohibentes, ne ab alio, quam suo Episcopo, nisi forsitan in mortis articulo, absolvantur. Et hanc excommunicationis sententiam singulis diebus Dominicis & Festivis per Sacerdotes in eorum Ecclesiis & Capellis precipimus publicari.

De Clerico excommunicato ministrante. Ex Concilio Fritzlariensi.

Cum scriptum sit in lege Domini, quod, quicunque non obtemperasset Sacerdotibus, is extra castra positus lapidabatur a populo, aut gladio cervice subjecta expiabat contemptum. Et in primitiva Ecclesia inobedientes ejecti de Ecclesia rapido ore demonum trahebantur. Multi nomine Sacerdotes censuram Ecclesie contempnentes excommunicati, vel suspensi a Prelatis suis exigentibus culpis eorum, & immemores, quod Episcopis, & Prelatis clavium celorum sit collata potestas, attemptare sibi interdicta ministeria non verentur, contra quos volumus rigorem Ecclesiasticum exercere. statuimus igitur, ut tales sine spe restitutionis ab officiis deponantur, & infames, ac detestabiles facti de cetero ad Beneficia Ecclesiastica nullatenus admittantur, nisi per penitentiam approbatam, & conversationem laudabilem Sedis Apostolice gratiam meruerint obtinere.

De Privilegiis. Ex Concilio Generali.

Quamquam quibusdam regularibus a Sede Apostolica sit concessum, ut his, qui fraternitatem eorum assumpserint, si forte Ecclesie, ad quas pertinent, a Divinis Officiis fuerint interdicte, ipsos quoque mori contigerit, sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti. Quia tamen nonnulli questores elemosinarum eorum regularium privilegia eis a dicta sede sic gratiose concessa minus sane intellecta ad abusum, ut percepimus, pertrahere non verentur, vobis ad obviandum deceptionibus eorundem super eo coguntur (*b*) exprimere declarationem Concilii Generalis, quod illa de his videlicet fratribus intelligit, vel qui adhuc manentes in seculo eorundem ordini sunt oblati, mutato habitu seculari, vel qui eis bona sua dederint inter vivos, retento sibi, quamdiu in hoc seculo vixerint, usu fructu, qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium, vel aliorum non interdictas Ecclesias, in quibus elegerint sepulturam, ne si de quibuslibet ipsorum fraternitatem assumentibus fuerit intellectum pro duobus, vel tribus

(*b*) *lego:* cogimur.

denariis annuatim ſibi collatis diſſolvatur, & vileſcat Eccleſiaſtica diſciplina.

Ex Synodo WOLFRAMI Epiſcopi Herbipolenſis.

Quia nonnulli religioſi maxime exempti, ſubditos noſtros preſertim Eccleſiaſticas perſonas ad remota loca extra noſtram civitatem,& Dioceſim ad preſentiam conſervatorum privilegiorum ſuorum paſſim citari procurant contra debitum rationis, ut ſic fatigati ipſi citati laboribus,& expenſis, ac paupertate oppreſſi cogantur per indirectum ſuas cauſas,& Eccleſiarum ſuarum derelinquere indefenſas,ac liti cedere , quantumcunque defenſiones habere legitimas videantur. Statuimus de conſilio Prelatorum Eccleſie noſtre ſalubriter pro commodo, & utilitate communi, & ſingulari dictorum ſubditorum noſtrorum, ut ipſi tales ſubditi in ſingulis Eccleſie noſtre Archidiaconatibus ad ordinationem, & diſpoſitionem Archidiaconorum locorum ſuorum illis ibidem ſic citatis, ad minus in media parte expenſarum faciendarum per eos ſubveniant pecunia in parata. Quod ſue tunc perſecutioni, & defenſioni valeant efficatius, & comodoſius inherere, ad quam quidem ordinationem, & diſpoſitionem intra breve tempus, & ſalubriter faciendam ipſos Archidiaconos in virtute ſancte obedientie ſtringimus per preſentes.

Item ex eadem.

Item omnes & ſingulas Eccleſiaſticas perſonas ſeculares & regulares, exemptas, & non exemptas civitatis & Dioceſis noſtrarum exhortamur in Domino,perpenſius, attentiusque monemus, ut excommunicatos majori excommunicatione ab homine, vel a jure notorie in Divinis Officiis vitent, & in locis interdictis civitatis & Dioceſis earundem ſcienter Divinum Officium non celebrent. In hoc ad ſui excuſationem nullam affectatam ignorantiam, que eos in his non excuſat, aliqualiter pretendentes, ſi ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis, ac penas irregularitatis in Conſtitutionibus BONIFACII VIII. & CLEMENTIS V. Romanorum Pontificum, nec non proceſſibus quibusdam Domini JOHANNIS Pape XXII. expreſſas ac latas, in contrarium facientes, voluerint evitare.

Idem ex eadem.

Item injungimus Sacerdotibus Parochialibus in virtute ſancte obedientie in his ſcriptis, ne de ordinibus Mendicantium in Eccleſiis ſuis, ſeu cimiteriis quempiam permittant, quantum in eis eſt, predicationis officium exercere, niſi juxta tenorem Conſtitutionis BONIFACII, que incipit : *Super Cathedram* &c. innovate hodie per CLEMENTEM Papam V. in *Concilio Viennenſi* ſub titulo : *De Sepulturis*, in Capitulo *Dudum*, & etiam prius per eos noſtris literis certificati fuerint, ſcilicet, quod per Nos poſt preſentem Synodum, ad hujusmodi exercendum officium ſint admiſſi, & quod ante omnia eosdem moneant noſtro nomine, ut nihil predicent ad populum ſub quocunque etiam queſito colore, quod Romanam & univerſalem Eccleſiam offendere poſſit. Et ſi quempiam dictorum mendicantium terminariorum ſecus facere in premiſſis contigerit, ipſum dicti plebani nominatim, vel alias prout melius poterit, prodere ſuis literis non obmittant. Volumus etiam, quod curati Sacerdotes civitatis & Dioceſis noſtre eosdem fratres ad dicendum Miſſas in Eccleſiis ſuis admittant, dummodo ipſi fratres abſque injuria & damno ipſorum curatorum hoc faciant Sacerdotum.

Ex Concilio Viennenſi.

Statutum eſt in Concilio Viennenſi, quod excommunicati etiam exempti ſint, qui in caſibus a jure non permiſſis defunctos ſepeliunt in cimiteriis, vel Eccleſiis tempore interdicti, vel qui ſcienter ſepeliunt excommunicatos publice, aut nominatim interdictos, vel uſurarios manifeſtos.

Item in Conſtitutionibus BONIFACII VIII. ſub titulo : *De ſententia excommunicationis L. VI.* ſtatutum eſt, quod abſolutus propter mortis articulum imminentis, vel aliud impedimentum ab eo, a quo alias de jure abſolvi non poterat, ſi ceſſante impedimento hujusmodi ſe non preſentat, cum commode poteſt ei, a quo alias abſolvi debeat, ſententiam incidit eandem.

D.

De injuriis. Ex Concilio Aſchaffenburgenſi.

Statuitur, ut Canonicus, qui ſue, vel alterius Eccleſie Canonicum verbis probroſis affecerit manifeſte per quartam; ſi vero convicia manifeſta dixerit in Prelatum, per mediam partem anni a tractatu & conſortio ſui Capituli, nec non a perceptione fructuum ſue Prebende penitus ſit excluſius. Si quis autem Canonicorum in predictas perſonas, etiam citra ſanguinis effuſionem, manus injecerit temere violentas, penas predictas dupliciter patiatur.

Pro vulnere vero hujusmodi perſonis ab aliquo Canonicorum illato, ſi etiam nulla membri mutilatio ex tali vulnere fuerit ſubſecuta, per premiſſas penas quadrupliciter puniatur, & inſuper in utroque caſu juxta ſui Dioceſani arbitrium leſo ſatisfaciat competenter, antequam reſtitutionis beneficium conſequatur. Sed pro temeraria membri mutilatione omni beneficio Eccleſiaſtico ſit ipſo jure privatus.

Que omnia & ſingula circa alios Clericos beneficiatos, ſi perſonas Eccleſiaſticas predictis modis ledant, ſeu ledantur ab ipſis, juxta premiſſam formam & ordinem ſub penis eiſdem precipitur obſervari.

De Penitentiis & Remiſſionibus. Ex Concilio Viennenſi.

Cum ſecundum *Concilium Viennenſe* ultimo deputandis ſupplicio negari, ſi petant, non debeat Penitentie Sacramentum, abuſus dampnabilis in quibusdam partibus contra hec inductus, per Viennenſe Concilium aboletur omnino, & precipitur Juſticiariis omnibus, & Dominis temporalibus, ut ab hujusmodi deſiſtant abuſu, immo locorum Ordinariis injungitur, ut eos ad hoc, cum primum commode poterunt, diligenter moneant, & ſi neceſſe fuerit, Eccleſiaſtica cenſura compellere non obmittant.

Ex eodem Concilio.

In Concilio Viennenſi diſtrictiſſime prohibetur, ne eleemoſynarum queſtores aliqui, niſi Apoſtolicas & Dioceſani Epiſcopi literas exhibuerint, quomodolibet admittantur, nec permittantur, cum ſolum ipſis competat ſibi indulgentias conceſſas inſinuare populo, & caritativa ſubſidia poſtulare ſuppliciter ab eodem: ullatenus ipſi populo predicare, nec aliud exponere, quam quod in literis continebitur ſupradictis. Literas quoque Apoſtolicas, & Dioceſani Epiſcopi, ne quid fraudis committi valeat, per easdem, antequam queſtores ipſos admittant, examinent diligenter. Ad hoc cum aliqui ex hujuſmodi queſtoribus, ſicut ad noſtram audientiam eſt perlatum, non ſine multe temeritatis audacia & deceptione multiplici animarum indulgentias populo motu ſuo proprio de facto concedant, ſuper votis diſpenſent, a perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis ſibi confitentes abſolvant, mala ablata incerta data ſibi aliqua pecunie quantitate remittant tertiam, aut quartam partem de penitentiis injunctis, relaxent animas tres vel plures parentum, vel amicorum illorum, qui eleemoſynas eis conferunt, de purgatorio, ut aſſerunt, mendaciter extrahant, & ad gaudia Paradiſi perducant, & Benefactoribus locorum, quorum queſtores exiſtunt, remiſſionem plenariam peccatorum indulgeant. Et aliqui ex ipſis eos a pena, & a culpa abſolvant, abuſus hujusmodi penitus aboletur, & ea per quoſcunque queſtores fieri vel attemptari de cetero diſtrictius inhibetur.

Et omnia & ſingula privilegia, ſi qua ſuper premiſſis, vel eorum aliquo ſint aliquibus locis, ordinibus, vel perſonis queſtorum hujusmodi quoquomodo conceſſa, auctoritate Apoſtolica, quantum ad premiſſa ſint penitus revocata. Queſtores autem, qui deinceps in premiſſis vel aliquo premiſſorum deliquerint, vel alias etiam quibuſcunque ſuis privilegiis abuſi fuerint, ſic per locorum Epiſcopos puniri eosdem precipitur, nullo prorſus eiſdem queſtoribus in hac parte privilegio ſuffragante, quod a ſuis temerariis auſibus, qui ut communis habet aſſertio, nimium excreverunt, pene formidine perpenſius compeſcantur.

Ex Concilio Fritzlarienſi.

In Confeſſionibus audiendis maximam adhibeant diligentiam Sacerdotes, ita ut a penitente uſitata peccata & communia ſingillatim, inuſitata vero

tamen per quasdam circumlocutiones caute perquirant, ne inexpertis detur materia, quod ante neſcirent, perpetrandi. Caveat autem omnino Sacerdos, ne verbo aut ſigno, aut aliquo alio modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque omni expreſſione perſone, caute perquirat. Quem, qui peccatum in penitentiali judicio, ſibi detectum preſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum penitentiam in artum Monaſterium detrudendum. Verum, quia quidam Confeſſores, & ſi perſonam confitentis non exprimant, circumlocutionibus tamen confitentium, & peccati circumſtantiis ſub quadam generalitate indirecte publicant confitentem. Statuimus igitur, ut nullus Sacerdos expreſſa religione, conditione, ſeu ſtatu alicujus peccatum recitet confitentis, immo nec peccati qualitas, locus, ſeu vicinia perpetrati facinoris ſpecificetur ullo modo, cum ex hujusmodi circumlocutionum judiciis auditoris induſtria perſonam interdum eliciat peccatoris, & ex ſpecificatione peccati humana fragilitas ad perpetrandum ſimilia forſitan provocetur.

Ex eodem.

Et quia plerumque infirmus ſua confiteri peccata propter multorum preſentiam erubeſcit. Id a Sacerdotibus precipimus diſtrictiſſime obſervari, ut prius familiariter, & ſecrete audiant confeſſionem ipſius infirmi, ſi mortis periculum non obſtat, & poſtea ad eum deferant cum devotione, & habitu, & reverentia condecentibus Euchariſtiam ſalutarem.

Ex eodem.

Prohibemus etiam, ne quis Sacerdos ab uno ſibi confitente de aliorum peccatis nominibus expreſſis inquirat. Et ne Miſſas, quas penitentibus procurandas injunxerit, ipſemet celebrare preſumat. Et ne pro vivis fiat aliquod tricenarium, vel annale.

Ex eodem.

Sunt autem tria peccata, que in ſatisfactionibus injungendis ſunt Domino Apoſtolico reſervanda, ſcilicet in Clericos, vel quoscunque Religioſos injectio manuum violenta, Eccleſiarum, vel religioſorum locorum incendia, & ſymonia in ordine perpetrata.

Ex eodem.

Quia in penitentiis injungendis quidam caſus frequenter emergunt, qui propter Sacerdotum ignorantiam expediri non poſſunt. Et quia etiam diſpenſationem Epiſcopalem requirunt, in illis caſibus ad Epiſcopum, vel ſuos penitentiarios habeatur recurſus, ſive occulti fuerint, ſive etiam manifeſti. Statuitur etiam quod Sacerdotes in ſatisfactionibus injungendis in religione ſedeant, majora Penitentionariis Epiſcopi reſervent: utpote homicidia, ſacrilegia, incendia, peccata contra naturam, concubitum perſonarum conventualium, preſertim in ſacris ordinibus conſtitutarum, inceſtus videlicet cum conſanguinea, vel affine, compatre vel commatre, vel cum ea, que votum caſtitatis emiſit, injectionem manuum in parentes, oppreſſiones parvulorum per negligentias parentum in igne, vel in aqua natos amittentium, Beneficia (a) perjuria ſolemnia fidei fractiones votorum transgreſſores. Symoniam, adulteria, hereſes, apoſtaſias, maleficia eorum, qui maleficiunt conjuges, ne poſſint coire, vel qui procurant ſterilitatem mulierum, vel aborſum, falſarios, qui ſigilla literas, vel monetam falſificant, falſa inſtrumenta conficientes, falſum teſtimonium reddentes, blaſphematores Dei & Sanctorum, ſortilegos, ac majori excommunicatione excommunicatos. In hujusmodi peccatis, vel ſimilibus detentos mittant Sacerdotes ad Epiſcopos, vel eorum Penitentiarios abſolvendos, nec abſolvant, preterquam in mortis articulo absque loci Epiſcopi licentia ſpeciali. Declarantes, quod illi quibus hoc committitur, poteſtatem illud aliis perſonis non habeant committendi.

Ex Synodo WOLFRAMI Epiſcopi Herbipolenſis.

Sunt nonnulli Sacerdotes tanta ſimplicitate ſeducti, quod in caſibus Epiſcopalibus penitentes adintroducendum dumtaxat in Cena Domini, ad Nos transmittunt credentes, quod ad abſolutionem illorum caſuum ſola introductio ſine confeſſione Nobis, ſeu Penitentiariis noſtris facienda ſufficiat tunc eisdem, quorumquidem talium Sacerdotum ſimplicitatem quoad

(a) *Senſus obſcurus in Originali.*

quoad hoc valde reprehenſibilem judicamus. Statuentes, & mandantes vobis univerſis,& ſingulis,ut taliter penitentibus in confeſſionibus vobis fiendis, ſpecialiter injungatis, ut tales caſus antequam introducantur, Nobis ſeu penitentiariis noſtris detegant confitendo, & abſolutionis Beneficium conſequantur.

Ex eadem.

Quia nonnulli Sacerdotes Curati Dioceſis noſtre in mittendo Parochianos ſuos in Cena Domini Herbipolim ad noſtram preſentiam ſunt per omnia deſides, & remiſſi: ſtatuimus, & precipimus eis in virtutute ſancte obedientie, ut in omnem eventum ipſos Parochianos ad diem, & locum pretactos transmittere non obmittant.

Ex eadem.

Preterea vobis Sacerdotibus injungimus in virtute ſancte obedientie per preſentes, ut in principio quadrageſime ſaltem Dominica *Invocavit:* plebes veſtras in ambonibus Eccleſiarum moneatis, & omni qua poteritis diligentia inducatis, quod tempeſtive confeſſiones ſuas faciant Sacerdotibus competentibus, ne in conſcientia cruentata in Feſto Paſche ad Corpus Chriſti inprovide accedere videantur.

GOTFRIDUS Epiſcopus Herbipolenſis.

Elemoſinarum queſtores terminum ſue avaritie ponere neſcientes, ſed ut facultates uno die exhaurire valeant plurimorum, de, & ſuper literis noſtris literas quorundam Prelatorum recipiunt,& extorquent *viſionis.* Nos ſub excommunicationis pena late ſententie preſenti edicto irrefragabiliter inhibemus, ne deinceps queſtores quicunque ad petendum elemoſinas in Eccleſiis,& locis quibusvis admittantur, neque promoveantur, niſi veras & originales literas noſtri, aut Vicarii noſtri in Spiritualibus pro tempore exiſtentis ſigillorum appenſione communitas vobis duxerint oſtendendas. Non obſtantibus literis viſionis, *vidimus*, communiter nuncupatis Prelatorum, & perſonarum quorumcunque.

Idem.

Item Penitentiarios quoſcunque in caſibus Epiſcopalibus in genere, aut in ſpecie per Nos antea deputatos extra civitatem noſtram Herbipolenſem, ſive in ſcriptis, aut verbo ſit factum, prorſus preſentibus revocamus. Volentes, quod noſtri ſubditi utriusque ſexus in hujusmodi caſibus de cetero ad civitatem noſtram Herbipolenſem veniant ad Noſtram, vel Penitentiariorum noſtrorum preſentiam, quos ibidem deputavimus, vel in poſterum duximus deputandos. Niſi literis noſtris extra dictam civitatem certis, & ydoneis perſonis ex cauſis legitimis aliter duxerimus committendum.

De Sententia excommunicationis. Ex Concilio Viennenſi.

Item, quod quicunque laici, vel alie perſone Judices Eccleſiaſticos pro eo, quod ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti protulerant, occiderint, ceperint, ſeu alias in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum gravaverint, ſeu hoc fieri mandaverint, ſive eos, quorum ſunt occaſione prolate, vel eaſdem ſententias obſervantes ſententialiter excommunicatis communicare nolentes ad communicandum compulerint, niſi hujusmodi mandatum ante hoc male factum revocaverint, & ſatisfaciant de commiſſis, incurrant excommunicationis ſententiam eo facto. Illi etiam excommunicati ſunt, qui mandato utuntur, vel alias deliquerint in premiſſis. Qui ſi in eadem ſententia per duos menſes permanſerint, extunc non poſſunt abſolvi, niſi per Papam.

Ex eodem.

Statuitur in Concilio *Viennenſi*, quod Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare Divina, vel qui per precones faciunt tunc ad illa audienda populum evocari, vel prohibent, ne publice excommunicati, vel interdicti ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant, moniti Eccleſias exeant, & ipſi nominatim moniti, qui non exeunt, excommunicati ſunt, & per Sedem Apoſtolicam abſolvendi.

Ex eodem.

Item Libro VI. ſtatutum eſt in conſtitutione BONIFACII VIII. incipiente: *Quum ex intelleximus*, ſub tit. *De Immuni-*

tate

tate Eccleſiarum. Quum excommunicati ſunt omnes a jure, qui impediunt ſuper cauſis, que ad forum Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine pertinent, a Sede Apoſtolica literas impetrari, vel ſuper hujusmodi cauſis coram ordinariis, vel delegatis Judicibus Eccleſiaſticis litigari, a quo non poſſunt abſolvi, niſi ſatisfaciant tam judici, quam parti in his leſis de injuriis, damnis, expenſis, & etiam intereſſe. Item in Concilio Viennenſi cavetur, quod religioſi quicunque non debent extra ſuum ordinem aliquibus perſonis Clericis, vel laicis Sacramentum Unctionis extreme, vel Euchariſtie miniſtrare, vel matrimonia ſolemniſare, non habita ſuper his licentia Plebani loci, nec excommunicatos ab homine, vel a jure, nec a pena, nec a culpa quempiam debent abſolvere, niſi oſtendant ſe de novo privilegiatos ſuper eo. Quia ſuper his privilegia, ſi qua habuerint, ſunt caſſata in Concilio Viennenſi, & ſi ſecus fecerint, ſunt excommunicati in eodem Concilio, & non poſſunt abſolvi, niſi per Papam.

Ex eodem.

Item in eodem Concilio Viennenſi ſtatutum eſt ſub pena excommunicationis late ſententie, ne fratres Minores in Eccleſiis ſuis fratres & ſorores tertie Regule Sancti Franciſci recipiant tempore interdicti, ad Divina, niſi oſtendant ſe de novo eſſe privilegiatos ſuper eo, quia privilegia, que de hoc habuerint, ante Concilium Viennenſe ſunt ibidem penitus revocata. Premiſſa omnia & ſingula notent Plebani diligenter, & in ambonibus Eccleſiarum ſuarum publicent coram plebe.

BONIFACIUS octavus.

Alma Mater Eccleſia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat, & conſulte, que ſuadente ſubjectorum utilitate poſtmodum conſultius, & rationabilius revocat in meliusve commutat. Sane a noſtris fuit dudum Predeceſſoribus inſtitutum, ut in terris, ſeu locis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, nulla, certis caſibus & Sacramentis exceptis, Divina Officia celebrentur, vel miniſtrentur Eccleſiaſtica Sacramenta. Quia vero ex diſtrictione hujusmodi ſtatutorum excreſcit indevotio populi, pullulant hereſes, & infinita pericula animarum inſurgunt, ac aliis ſine earum culpa debita ſervicia ſubtrahuntur, cum Fratribus noſtris ſuper his deliberatione habita diligenti concedimus, quod tempore interdicti ab homine, vel a jure prolati non tantummodo morientes, ſed & viventes tam ſani, quam etiam infirmi ad penitentiam, que propter pronitatem, & velocitatem hominum ad peccandum ſumme neceſſaria eſt, licite admittant, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti preterquam in mortis articulo, nolumus ad eandem.

Illis vero, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occaſione ipſum interdictum eſt latum, prebuerunt conſilium, auxilium, vel favorem, niſi de ipſo delicto, ſi ſint tales, quod id facere valeant, prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo ydoneam cautionem dederint, aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel hujusmodi cautionem preſtare juraverint, quod cum poterunt ſatisfaciant, ad ſatisfactionem hujusmodi per eum, vel eos, qui ipſam facere debent, & poſſunt, preſtandam dabunt conſilium, vel auxilium, & juxta poſſe ſuum laborabunt fideliter, non eſt penitentie officium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quo ad iſtos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt, ubi civitas, vel locus alius, ſeu univerſitas interdicti exiſtunt, fienda eſt relaxatio interdicti, ſed eſt eis ſolummodo injungenda penitentia ſalutaris. Addicimus preterea, quod ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis Miſſe celebrentur, & alia dicantur Divina Officia ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis, & tam Canonici, quam Clerici Eccleſiarum, in quibus diſtributiones cottidiane illis, qui horis interſint, Canonicis tribuuntur, ſi ad officia non venerint ſupradicta, diſtributiones eaſdem amittant, ſicut interdicto non extante perderent, ſi Divinis Officiis non adeſſent. In Feſtivitatibus vero: Nativitatis Domini, Paſche, & Pentecoſtes, ac Aſſumptionis Virginis Glorioſe campane pulſentur, & januis apertis alta voce Divina Officia ſolemniter celebrentur excommunicaris prorſus excluſis. Sed interdictis, qui voluerint intereſſe admiſ-

by Google

admiſſis, quibus ob reverentiam dictarum ſolennitatum, & ut ipſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur prefatis diebus participationem permittimus Divinorum, ſic tamen, quod illi propter quorum acceſſum interdictum hujusmodi eſt prolatum ad altare nullatenus appropinquent. Ceteris que circa obſervationem interdictorum a noſtris ſunt Predeceſſoribus inſtituta in ſuo robore duraturis. Non obſtantibus quibusvis privilegiis quibuscunque Eccleſiis, Monaſteriis, Ordinibus, Religionibus, ſeu perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus vel regularibus, exemptis & non exemptis, ſub quavis forma & expreſſione verborum ab Apoſtolica Sede conceſſis, que contra tenorem preſentis conſtitutionis nulli volumus ſuffragari: cum quibuslibet tam ſecularibus, quam regularibus ſufficere debeat, ut tempore interdicti modo premiſſo diebus celebrent ſupradictis.

JOHANNES Papa vigeſimus ſecundus.

Provide attendentes, quod ut frequentius, quamvis non ſine cauſa ſine culpa tamen multorum interdicti ſententie proferuntur, quodque ſunt nonnulli Judices nimis prompti ad proferendas easdem etiam in negotiis ſive cauſis, que plus interdum ex cupiditate, quam caritatis radice perſpicuis indiciis procedere arguuntur. Quodque tempore interdicti Divina organa ſuſpenduntur, & laudes & Eccleſiaſtica Sacramenta non miniſtrantur, ut ſolent, tolluntur mortuis, ſeu minuuntur ſuffragia, preſertim per oblationem frequentem hoſtie ſalutaris. Adoleſcentes & parvuli percipientes rarius Sacramenta minus inflammantur & ſolidantur in fide, fidelium devotio tepeſcit, hereſes pollulant, & multiplicantur pericula animarum: preſentis conſtitutionis providemus edicto, ut nulla Provincia, civitas, caſtrum, villa, locus, territorium, vel diſtrictus auctoritate ordinaria vel delegata ſupponatur Eccleſiaſtico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujusvis monete, vel pecunie quantitate, ſub quacunque occaſione, vel cauſa, ſeu quovis queſito colore pro eo maxime, quod ipſorum Domini Rectores, ſeu Officiales quocunque nomine cenſeantur, aut incole, ſeu habitatores, aut ſingulares perſone ipſorum ſtatutis, vel ſtatuendis, ordinatis, vel ordinandis terminis hujusmodi debitum, ſeu quantitatem non ſolverint hactenus, vel in antea non perſolvant. Nos quoque etiam decernimus irritum & inane, ſi ſecus hactenus extitit attemptatum, vel contigerit attemptari. Illud quoque revocamus omnino non obſtantibus quibuscunque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compoſitionibus, ſubmiſſionibus, fidejuſſionibus, conſenſibus, proceſſibus, & ſententiis ſuper hoc habitis, vel habendis, juramentorum, penarum temporalium, vel ſpiritualium, ſeu mulctarum, vel quacunque alia firmitate vallatis. Niſi talis ſuppoſitio interdicti hactenus foret facta, vel in antea fieret de Apoſtolice Sedis licentia ſpeciali, & expreſſa per ipſius Sedis patentes literas apparente.

Ex Concilio Conſtantienſi.

Ad evitandum ſcandala & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis ſtatuit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque Divinis, vel extra pretextu cujuscunque ſententie, aut cenſure Eccleſiaſtice, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, aut a jure generaliter promulgate teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare · niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura fuerint in vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum vel certam a Judice publicata, vel denunciata ſpecialiter & expreſſe, aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione, aut aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtineri vult juxta Canonicam Sanctionem. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Ex Synodo Epiſcopi Herbipolenſis, ex conſtitutis CLEMENTIS, ex frequentibus.

Item monemus & hortamur in Domino ſimili modo Religioſos exemptos,

& non exemptos civitatis & Dioceſis noſtre, ut in obſervantia ceſſationis a Divinis, ſeu interdicti Eccleſiaſtici, quas quandoque de jure communi, vel Provinciali, aut Synodali, ſeu privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, aut alias de mandato Judicum competentium Eccleſie, vel ſingulares perſone conſueverunt hactenus obſervare in civitate noſtra Eccleſie noſtre Cathedrali, in aliis vero locis matricibus Dioceſis noſtre, hoc eſt, Parochialibus Eccleſiis ceſſantibus a Divinis & interdictis, intra quarum Eccleſiarum limites ipſa Monaſteria doctorum Religioſorum ſita exiſtunt, non obſtantibus ſuis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, conſuetudinibus, & conſtitutionibus quibuscunque. Que omnia caſſata ſunt in Concilio Viennenſi quoad hoc negotium, ſi excommunicationis in eodem Concilio latas ſententias in facientes contrarium, & irregularitatis maculam deinde ſequentis evitare voluerint, ſe conforment.

De eadem.

Nulli poſſunt ſe privilegio Apoſtolice Sedis tueri, quominus excommunicatos ab homine vel a jure preſertim pro violenta manuum injectione in Clericos debeant evitare. Cum hujusmodi injectores violenti pro hujusmodi facto ſint a Canone excommunicationis ſententia innodati.

De eadem.

Si concubine publice Clericorum Eccleſiaſtica cenſura diſtricte notentur, eosdem concubinarios non eſt dubium ſententia excommunicationis majoris involvi, qui poſt latam ſententiam communicant in eodem crimine criminoſis.

JOHANNES Epiſcopus.

Ut circa Sacroſanctum Dominici Corporis & Sanguinis Sacramentum per amplius Chriſtiana augeretur devotio, & ſuorum excreſceret retributio meritorum, quo devotius atque frequentius ad ea contingeret Sacramenti hujusmodi inſignia venerari, Sanctiſſime recordationis olim Dominus URBANUS Papa Sextus laudes provide feſtive venerationis, & gratias ſumme referens Deitati ad robur & exaltationem Catholice Fidei, conſtitutionibus felicis recordationis quondam Domini BONIFACII Pape octavi, que incipit: *Alma mater*, in ea parte, qua idem Dominus BONIFACIUS ſtatuerat, quod in Natalis Domini, Paſche, Penthecoſtes & Aſſumptionis Beate Marie Feſtivitatibus in terris ac locis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, campane pulſarentur, & januis apertis alta voce Divina Officia ſolenniter celebrarentur, ad hujusmodi venerandi Sacramenti feſtum extendit. Statuens, ut per univerſum orbem in terris & locis Chriſti fidelium ſuppoſitis ejusmodi interdicti pro tempore in hac celebritate Sacramenti predicti, ſicut in prefatis quatuor feſtis contentis in Bonifaciana conſtitutione ſupradicta campane ſimiliter pulſentur, & apertis januis alta voce Divina Officia ſolenniter celebrentur, excommunicatis tamen prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, quibus nihilominus ob reverentiam tante celebritatis, & ut ex hoc ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum inclinarentur facilius eo die participationem Divinorum indulſit. Sic tamen, quod illi, propter quorum exceſſum prolatum fuiſſet interdictum hujusmodi, altari nullatenus appropinquarent.

Idem.

Felicis recordationis olim Dominus BONIFACIUS Papa octavus ſalubriter duxerat ordinandum, quod ſingulis diebus in Eccleſiis & Monaſteriis in terris, ſeu locis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdictio conſtitutis Miſſe celebrentur, & alia dicantur Divina Officia, ſicut prius, voce tamen ſubmiſſa & januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, campanis etiam non pulſatis. Quodque tam Canonici, quam Clerici Eccleſiarum, in quibus diſtributiones cottidiane illis, qui horis interſint Canonicis tribuuntur, ſi ad officia non veniunt ſupradicta, diſtributiones easdem amittant, ſicut interdicto perderent non extante, ſi Divinis Officiis non adeſſent: verum quia ex levitate pene ſupradicte conſtitutio ſalubris antedicta in plerisque Eccleſiis & Monaſteriis noſtre civitatis & Dioceſis minime obſervatur, univerſis & ſingulis Eccleſiarum & Monaſteriorum Abbatibus, Prioribus & Decanis, eorumque vices obtinentibus in virtute ſancte obedientie, & ſub excommunicationis pena, quam in ipſos & eorum quemlibet, ſi non fecerint, pre-

preſentibus, quod mandamus Dei nomine ferimus in his ſcriptis diſtrictiſſime ſtatuendo precipimus & mandamus. Quatenus univerſas & ſingulas ſuarum Eccleſiarum & Monaſteriorum perſonas per ſubtractionem fructuum ſuarum Prebendarum, & alias prout competentius poterunt, dictis officiis tempore interdicti compellant devotius intereſſe, dictam, & aliam conſtitutionem ipſius BONIFACII faciant inviolabiliter & plenarie obſervari.

GOTFRIDUS Epiſc. Herbipol.

Dudum bone memorie JOHANNES Predeceſſor noſter immediatus ad obviandum gravibus animarum periculis, ac diverſis ſcandalis pro rnformatione Judiciorum Eccleſiaſticorum inter cetera provide ſtatuit, ut in judiciis ſuis, ac aliis Eccleſiaſticis judiciis ſibi ſubjectis poſt proceſſum inhibitionis, communionis, ſeu litere participantie communiter nominate non immediate ad interdicti Eccleſiaſtici, vel inhibitionis Eccleſiaſtice ſepulture promulgationem procedatur, ſed primo tunc poſt intervallum quindecim dierum ceſſatio Divinorum in locis, in quibus excommunicatus ipſe aggravatus, & reaggravatus viſus fuerit, vel moram traxerit, in forma debita fulminetur, & quindecim diebus ex poſt, ſi ipſius excommun cati continuatio exegerit, poterit poni ceſſatio Divinorum poſt ipſius receſſum ad tres dies, & in tercia quindena ad ſex dies, & deinde poſt quindecim dies ad novem dies. Iſtisqne proceſſibus, & aggravationibus ſucceſſive fulminatis poterit tunc, demum in caſibus a jure permiſſis procedi cum maturitate ad interdicti Eccleſiaſtici obſervantiam, aut Eccleſiaſtice ſepulture inhibitionem, juxta contumacie, & protervitatis exigentiam, proceſſusque aliter emanatos irritavit ipſo facto. Volens per premiſſa adinſtar providi medici vulneta languentium primo lenioribus, & his non proficientibus, demum fortioribus medicamentis curare. Verum quidam Parochialium Eccleſiarum Rectores ſimplices, ac juris ignari, dum ceſſatio Divinorum in Eccleſiis indicitur, non ſolum organa ſuſpendunt, ſed etiam Sacramenta & Sacramentalia, que a Chriſtifidelibus interdicti tempore ſubtrahuntur, ſibi ſubditis miniſtrare recuſant, nullam inter Divinorum ceſſationem, & Eccleſiaſticum interdictum differentiam ponentes. Quidam vero interdicti tempore prohibita faciunt, & conceſſis neſciunt gaudere. Ex quibus pericula cauſantur animabus, ac talis modi Rectores in irregularitatis aliquando prolabuntur maculam. Nos ex Paſtoralis noſtri officii debito, quantum poſſibile eſt premiſſa remediare cupientes, volumus & ordinamus, ut propter ceſſationem Divinorum, quotcunque etiam dierum per Nos, aut Judices Nobis ſubjectos indictam nulli Sacramenta, ac Sacramentalia, ſive ſepultura Eccleſiaſtica abſque tamen ſolemnitate aliquatenus denegentur, ſed dumtaxat organa ſuſpendantur, officia tamen Divina januis clauſis ſubmiſſa voce, & abſque campanarum pulſu celebrentur. Sed propter interdictum Eccleſiaſticum in civitatem, oppidum, Parochiam, caſtrum, aut villam ab homine jure, aut ſtatuto, prolatum non ſolum organa ſuſpendantur, ſed etiam Sacramenta, & Sacramentalia, ac ſepultura Eccleſiaſtica denegantur infraſcriptis ſalvis. Permittitur etiam eodem interdicto durante propter more periculum exhiberi baptiſmus, & confirmatio tam pueris, quam adultis. Criſma die Cene conficitur. Matrimonium contrahitur, ſed in facie Eccleſie non ſolemnizatur.

Tam ſani, quam infirmi ad penitentiam, & confeſſionem admittuntur, excommunicatis, & cauſam interdicti preſtantibus exceptis, qui tamen cum certis modificationibus juxta Capitulum: *Alma*, aliquando ad confeſſionem admittuntur.

Viaticum infirmis, & ſanis ad mortem damnatis non denegatur, ſed etiam eiſdem patenter aliis etiam Chriſti Fidelibus preſentibus porrigitur. Clerici decedentes, qui interdictum obſervaverunt in cimiterio abſque campanarum pulſu, ac omnibus ceſſantibus ſolemnitatibus tumulentur. Singulisque diebus in Eccleſiis Miſſe celebrentur, & alia dicantur Divina ſicut prius januis clauſis, & campanis non pulſatis. In Feſtivitatibus Natalis Domini, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, & Aſſumptionis Virginis Glorioſe Divina Officia alta voce januis apertis, campanisque pulſatis, excommunicatis tamen excluſis a primis Veſperis uſque ad ſecun-

das Veſperas incluſive celebrentur: non in eisdem quinque diebus interdicto durante corpora mortuorum Eccleſiaſtice tradantur ſepulture, aut Sacramenta alias tempore interdicti miniſtrari prohibita aliquatenus miniſtrentur. Verbum Dei ut prius, pulſu etiam precedente ſeminatur interdicto Eccleſiaſtico non obſtante.

Idem.

Cum in multis, variisque caſibus a jure communi cujus ignorantia non excuſat, majoris excommunicationis ſententia in excedentes proferatur, ideo ſuccincte enumerare curavimus, ut agniti magis evitentur, & de jure veteri ſunt viginti octo:

Primus. Cum quis injecit manus violentas in Clericum, etiam in minori ordine conſtitutum, aut in Monachum, etiam non Clericum, ut puta converſum, aut monialem.

Secundus. Cum quis incidit in hereſim jam damnatam.

Tercius. Cum quis defendit hereticum.

Quartus. Cum quis dicit Romanum Eccleſiam non eſſe caput aliarum Eccleſiarum.

Quintus. Cum quis poteſt defendere Clericum a violenta manuum injectione, & non defendit.

Sextus. Cum quis incarcerat Clericum, & iſte caſus implicatur quaſi in primo.

Septimus. Eſt contra Conſules, Officiales, & ceteros angarios, & ſimilia onera Clericis imponentes.

Octavus. Eſt contra ſuccedentes proximum dictis, niſi infra menſem errorem Predeceſſorum ſuorum purgaverint.

Nonus. Contra illos, qui ſtatuerunt, aut introduxerunt ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam.

Decimus. Contra illos, qui talia Statuta de cetero fecerint.

Undecimus. Contra illos, quia talia ſtatuta ſcripſerint.

Duodecimus. Contra illos, qui talia ſtatuta ſervare fecerint, licet ea non ſtatuerint.

Tredecimus. Contra illos, qui ſecundum illa judicaverint.

Quardus decimus. Contra illos, qui judicata conſcripſerint.

Quintus decimus. Contra incendiarios, & fractores Eccleſiarum, vel locum contiguum Eccleſie infra limites cimiterii. Alii autem aliter violantes bona Eccleſiarum ſunt excommunicandi per ſententiam.

Sedecimus. In eo, qui electus eſt in Papam a minori parte quam a duabus partibus Cardinalium ſe pro Papa ingerente, & non reſipiſcit.

Decimus ſeptimus. Contra illos, qui talem pro Papa tenuerint.

Decimus octavus. Contra falſitantes per ſe, vel per alium literas Papales.

Decimus nonus. Contra eum, qui ſcienter utitur literis ſic falſatis.

Viceſimus. Contra illos, qui arma bellica faciunt infidelibus in prejudicium Eccleſie.

Viceſimus primus. Contra illos, qui in ſtudiis generalibus tractant de locando hoſpicia Scolarium ante tempus prefinitum.

Viceſimus ſecundus. Contra religioſos leges, & medicinam in ſcolis audientes.

Viceſimus tercius. Contra Plebanos, Archidiaconos, Presbyteros leges, aut medicinam audientes, niſi infra ſpacium duorum menſium deſtiterint.

Viceſimus quartus. Contra Sigillarios, & baliſtarios, qui his utuntur in libello injuſto.

Viceſimus quintus. Cum quis participat in crimine excommunicato.

Viceſimus ſextus. Cum quis patticipat ſcienter in Divinis cum excommunicato a Romano Pontifice.

Viceſimus ſeptimus. Contra illos, qui Romanos, aut alios Chriſtianos in mare navigantes capiunt, aut ſpoliant.

Viceſimus octavus. Contra illos, qui innituntur ordinibus factis a ſchismaticis, ac recipientes alienata a ſchiſmaticis ab Eccleſiis.

De Jure vero ſexti libri Decretalium ſunt triginta duo.

Primus. Contra eos, qui tempore electionis Pape ad conclave eligentium alicui ſecrete ſcripturam, aut nuncium transmit-

Digitized by Google

mittunt, aut cum aliquo eorum ſecrete loquuntur.

Secundus. Contra Rectorem, & Officiales civitatis, in qua Summus Pontifex eligi debet, ſi fraudes committunt, aut diligentiam eis commiſſam fideliter non faciunt.

Tercius. Contra eos, qui gravaverint aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel ejus conſanguineos, vel Eccleſias, ſeu bona pro eo, quod eum pro quo rogabatur, eligere noluit.

Quartus. Contra uſurpantes bona Eccleſiarum vagantium.

Quintus. Contra ſeminantes diſcordiam in electionibus Abbatiſſarum.

Sextus. Contra eos, qui de regimine Urbis Rome ſe intromittunt, niſi ſpecialis intervenerit Apoſtolice Sedis licentia, per ipſius ſedis literas exprimenda.

Septimus. Contra partem procurantem conſervatorem procedere contra formam juris.

Octavus. Contra extorquentem per metum abſolutionem.

Nonus. Contra Judicem ſimulantem ſe mulierem in teſtem productam perſonaliter audire.

Decimus. Contra obedientem Imperatori per Sedem Apoſtolicam depoſito.

Undecimus. Contra compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmiſſionem bonorum, & jurium ipſarum Eccleſiarum.

Duodecimus. Contra laicos, qui ex contractibus initis ſuper rebus Eccleſiaſticis plus ſibi uſurpant, quam ex natura contractus eis licet.

Tredecimus. Contra Religioſos mendicantes, ementes eis domos ad habitandum de novo.

Quartus decimus. Contra imponentes theolonia, pedagia & guidagia Clericis.

Quintus decimus. Contra eos, qui impediunt ſuper cauſis, que ad forum Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine pertinent literas a Sede Apoſtolica impetrari, vel ſuper ipſis coram Ordinariis vel Delegatis Eccleſiaſticis litigari.

Sedecimus. Contra violantes libertatem Clericorum per indirectum.

Decimus ſeptimus. Contra Religioſos temere habitum dimittentes, aut ſtudia litterarum viſitantes abſque Abbatis licentia.

Decimus octavus. Contra Doctores & Magiſtros, qui Religioſos habitu ſuo dimiſſo Leges vel Phyſicam audientes ſcienter docere, aut in Scholis ſuis preſumpſerint retinere.

Decimus nonus. Contra tradentes ſcienter Eccleſiaſtice ſepulture hereticos, aut eorum fautores.

Viceſimus. Contra laicos publice vel privatim diſputantes de Fide Catholica, ſed iſte caſus potius eſt ferende ſententie, quam late.

Viceſimus primus. Contra Judices laicos ſuper crimine hereſis judicantes, aut captos ſuper eodem crimine liberantes, ſive executionem eis adjunctam non exequentes, aut Judicem Eccleſiaſticum ſuper eodem crimine procedentem impedientes.

Viceſimus ſecundus. Contra illos, qui Jacobum & Petrum de Columna pro Cardinalibus tenent.

Viceſimus tertius. Contra eos, qui dictis Jacobo & Petro favorem prebuerunt vel auxilium.

Viceſimus quartus. Contra eos, qui per aſſaſſinos aliquem Chriſtianum interfecerint vel mandaverint, quamquam mors non ſubſequatur, aut tales receptaverint vel defenſaverint.

Viceſimus quintus. Contra perſonas Eccleſiaſticas minores Epiſcopis, qui alienigenas, ſive non oriundos de terris ſuis in eorum terris conducere, domus ad exercendum fenus, vel conductas habere aut alias habitare permittunt, Epiſcopi vero ſuſpenſionis ſententiam incurrunt.

Viceſimus ſextus. Contra concedentes, aut extendentes repreſſalias adverſus perſonas Eccleſiaſticas.

Viceſimus ſeptimus. Contra inſequentes hoſtiliter aliquem ex Cardinalibus, etiamſi non injecerint manum.

Viceſimus octavus. Contra Rectores & Dominos, qui interfectores Cardinalium animadverſione digna non puniunt.

Viceſimus nonus. Contra ledentes directe vel indirecte Eccleſiaſticos Judices propter ſui jurisdictionis exercitium.

Digitized by Google

Triceſimus. Contra eum, qui propter mortis periculum fuit abſolutus ab excommunicationis ſententia ab aliquo, a quo alias abſolvi non poterat, ſi ceſſante impedimento ſe non preſentat, cum commode poteſt, ei a quo alias abſolvi debebat.

Triceſimus primus. Contra abſolutos a Sede Apoſtolica, vel delegatis ipſius, qui ſe debent alicujus conſpectui pro ſuſcipienda penitentia, aut pro ſatisfaciendo ſeſo preſentare & non faciunt.

Triceſimus ſecundus. Si quis injicit manus violentas in Novicium, etiam non Clericum, neque Profeſſum.

Ex Clementinis eliciuntur quinquaginta & unus caſus, quare a jure excommunicationis ſententia promulgatur in excedentes.

Primus contra Poſſeſſorem Beneficii, qui in una ſententia diffinitiva ſuccubuit, quod per triennium non poſſedit, ſi ſequeſtrum per loci Ordinarium fiendum impedit, aut fructus ſequeſtratos occupat.

Secundus contra eos, qui defunctorum corpora in loco interdicto Eccleſiaſtice tradant ſepulture.

Tercius, qui publice excommunicatos,

Quartus, qui nominatim interdictos,

Quintus, qui manifeſtos uſurarios ſcienter tradunt Eccleſiaſtice ſepulture in loco etiam non interdicto.

Sextus, Septimus, Octavus, & Nonus, contra Religioſos gravantes, vel defraudentes Eccleſias in decimis. *Primo*, Ex eo, cum decimas Eccleſiis debitas ſibi abſque cauſa legitima appropriare, ſeu uſurpare preſumunt. *Secundo*, quando aliorum animalia ſuis gregibus inmiſcent, ut exinde decima non ſolvatur. *Tercio*, quando animalia emunt, & venditoribus, aut aliis locant, ut decima ex eis non ſolvatur. *Quarto*, quando de terris quas tradunt aliis excolendas decimas ſolvere Eccleſiis non permiſerunt, aut prohibuerunt.

Decimus. Contra religioſos adminiſtrationem non habentes, qui ſine licentia ſpeciali ſuorum Prelatorum ad curias Principum ſe conferunt, ut ſuis Prelatis, aut Monaſteriis damna inferant.

Undecimus. Contra Monachos, qui intra ſepta Monaſterii ſine Abbatis licentia arma tenent.

Duodecimus. Contra impedientes Viſitatores Monaſteriorum Monialium.

Tredecimus. Contra mulieres ſectantes, aut de novo aſſumentes ſtatum Beginarum.

Decimus quartus. Contra religioſos pro ſtatu Beginarum dantes auxilium, conſilium vel favorem.

Quindecimus. Contrahens ſcienter matrimonium in gradu conſanguinitatis,

Decimus ſextus. vel in gradu affinitatis prohibito.

Decimus ſeptimus. vel cum moniali.

Decimus octavus. Religioſus contrahens matrimonium,

Decimus nonus. vel monialis,

Viceſimus. aut Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus, excommunicatus eſt ipſo jure.

Viceſimus primus. Inquiſitores hereticе pravitatis, & ſubſtituti a talibus Inquiſitoribus, aut ab Epiſcopo, vel ſede vacante a Capitulo ad exercendum officium inquiſitionis heretice pravitatis, ſi ex odio, gratia, vel amore, aut propter lucrum, vel commodum temporale omittunt procedere contra quenquam ubi fuerit procedendum ſuper hujusmodi pravitate.

Viceſimus ſecundus. Aut hujusmodi pravitatem inſonti imponunt.

Viceſimus tercius, aut inſontem alio modo vexant ſuper tali crimine, excommunicati ſunt, & per ſolum Papam preterquam in mortis articulo veniunt abſolvendi.

Viceſimus quartus. Inquiſitores heretice pravitatis, aut Commiſſarii ab eis, aut Epiſcopo, vel ſede vacante a Capitulo deputati, ſi pretextu officii inquiſitionis illicite pecuniam, aut aliquid aliud extorquent, excommunicati ſunt.

Viceſimus quintus. Si prefati Eccleſiarum bona ob delictum Clericorum Fiſco etiam Eccleſie ſcienter applicant, ſimiliter excommunicati ſunt.

Viceſimus ſextus. Officiales communita-

Digitized by Google

nitatum facientes ſtatuta ſuper uſuris ſolvendis non repetendis, aut non reſtituendis.

Viceſimus ſeptimus. Aut talia ſcribentes.

Viceſimus octavus. Aut dictantes.

Viceſimus nonus. Vel ſecundum illa judicantes.

Triceſimus. Vel non delentes illa de libris communitatum ſi poſſunt.

Triceſimus primus. Vel illa ſervantes excommunicati ſunt ipſo jure.

Triceſimus Secundus. Religioſi, qui Clericis,aut laicis Sacramentum Unctionis extreme,

Triceſimus tercius. Vel Euchariſtie miniſtrare,

Triceſimus quartus. Aut matrimonia ſolemnizare, non habita ſuper his Presbyteri Parochialis licentia ſpeciali.

Triceſimus quintus, aut qui excommunicatos a Canone preterquam a caſibus a jure expreſſis, vel per Privilegia Sedis Apoſtolice conceſſis eiſdem.

Triceſimus ſextus, vel a ſententiis per ſtatuta Provincialia, aut Synodalia promulgatis,

Triceſimus ſeptimus, ſeu a pena, & culpa abſolvere quemquam preſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto per Sedem duntaxat Apoſtolicam abſolvendi.

Triceſimus octavus. Banniens injurioſe Epiſcopum.

Triceſimus nonus, vel qui hujusmodi bannum fieri mandaverit, aut factum ab aliis ratum habuerit, vel ſocius fuerit in hoc delicto facientis. Aut conſilium in in hoc dederit, aut favorem, ſeu ſcienter defenſaverit eundem bannientem, ipſo jure eſt excommunicatus, a qua excommunicatione nequeat, niſi per Summum Pontificem preterquam in articulo mortis abſolvi.

Quadrageſimus. Religioſi mendicantes, qui domos ad habitandum, vel loca quecunque de novo recipiunt, aut prius recepta mutant vel alienant.

Quadrageſimus primus. Aut retrahunt aliquos a ſolutione decimarum Eccleſiis debitarum.

Quadrageſimus ſecundus. Sibi confitentibus conſcientiam faciant de ſolvendis hujusmodi decimis, alioquin ſcienter obmittentes tam diu ab officio predicationis manent ſuſpenſi, quousque fecerint, ſi commode facere poſſunt, & ſi medio tempore prædicare preſumpſerint, excommunicati ſint ipſo facto.

Quadrageſimus tercius. Religioſi, aut Clerici ſeculares, qui aliquos ad fovendum jurandum,aut promittendum inducunt, ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel electam ulterius non immutent: excommunicati ſunt, & per ſolum Romanum Pontificem preterquam in mortis articulo veniunt abſolvendi.

Quadrageſimus quartus. Religioſi etiam exempti violantes interdictum Eccleſiaſticum, aut Divinorum ceſſationem ſervatam per matricem Eccleſiam loci excommunicati ſunt.

Quadrageſimus quintus. Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare Divina.

Quadrageſimus ſextus, vel qui preconeſ faciunt tunc ad illa audienda populum evocari.

Quadrageſimus ſeptimus. Vel qui prohibent ne publice excommunicati, vel interdicti ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant,moniti Eccleſias exeant.

Quadrageſimus octavus. Et ipſi nominatim, qui non exeunt excommunicati, & per Papam abſolvendi.

Quadrageſimus nonus. Fratres minores, ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad Divina Fratres vel Sorores tercii Ordinis Sancti Franciſci, excomunicati ſunt.

Quinquageſimus. Aſſerens pertinaciter, quod anima rationalis ſeu intellectiva non ſit forma corporis humani, tamquam hereticus excommunicatus eſt.

Quinquageſimus primus. Pertinaciter aſſerens uſuram non eſſe peccatum, tamquam hereticus excommunicatus eſt.

Hoc quoque ſciendum, quod a jure excommunicati vitandi non ſunt, niſi ſecundum formam Conſtitutionis *Generalis Concilii Conſtantienſis* ſic incipientis: *Ad evitandum ſcandala.*

De verborum ſignificatione. Ex Concilio Maguntino.

In omni ſermone ad communem verbi intelligentiam recurrendum eſt.

De

Digitized by Google

De Regulis Juris. GOTFRIDUS *Epiſcopus.*

Sanctorum Patrum Regulis, & preſentibus Statutis quivis noſter ſubditus regatur in vita, verbis, & factis, ut ſciat & faciat, quod acceptum eſt Omnipotenti Deo. De cujus miſericordia & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, & precioſorum Martyrum Kyliani, Colonati, atque Tornani, Eccleſie noſtre Herbipolenſis Patronorum auctoritate & meritis confiſi, omnibus vere penitentibus & confeſſis, qui prefatas Conſtitutiones & Statuta ſibi comparaverint, legerint, aut legi audierint, quotiescunque hec fecerint, quadraginta dies de injuncta ſibi penitentia miſericorditer relaxamus.

Datum in civitate noſtra *Herbipolenſi* decima octava Kalendas Octobris, Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſexto.

Ex Libro impreſſo in Folio Litera Petri ſine conſule & die, quo continentur Synodi Herbipolenſes variæ.

Synodus Baſileenſis JACOBO *Archi-Epiſc. Treverico adverſus* EUGENIUM *ſcribit, ut ſuos Conſiliarios ad continuandam Synodum mittat. Anno* MCCCCXLVI. *V. Decembris.*

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS (*a*) IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS. VENERABILI JACOBO ARCHI-EPISCOPO TREVIR. ROMANI IMPERII ELECTORI, SALUTEM ET OMNIPOTENTIS DEI BENEDICTIONEM.

MEminiſſe te arbitramur, *in Conventione Francoford.* (*b*) pro pace Eccleſie in Dominica *Invocavit* celebrata omnium Venerabilium Archi-Epiſcoporum, & Nobilium Ducum, Marchionumque Principum Electorum Imperii communem fuiſſe ſententiam, alteram conventionem pro ipſa Eccleſie pace in eodem loco ad ſequentes immediate *Kalend. Septemb.* celebrandam fore, in qua ſperabant, omni impedimento ceſſante negotium ipſius Eccleſie concludere & conſummare, obnixius orantes, quatenus labores noſtros diutius continuatos adhoc in tam anguſto temporis intervallo non pigeret ſuſtinere, mitteremusque noſtros Oratores ad ipſam conventionem ſolemnes, quos, ut inſtanter petebant, *ad Kalend. Septemb. Francofordiam* deſtinavimus, redeuntes vero ad Nos ipſi noſtri Oratores Dilectiſſimus Eccleſie Filius Ludovicus tit. S. Cecilie Cardinalis Arelatenſ. vulgariter nuncupatus Legatus Noſter a latere, ſuique College, Prelati, & Doctores in Divino jure, & humano percelebres, retulerunt, (*c*) nihil actum eſſe

(*a*) Jam ab anno 1435. erat certo Schismaticum Conciliabulum, quotidie numero imminutum, ut nequidem hiſtorice Phyſice repræſentaret Occidentis Univerſalem Eccleſiam, nedum Orientis.

(*b*) Francofordiæ & Moguntiæ ita reverebantur Conventum Baſileenſem, ut in ea acta contra Eugenium Papam improbarent, & Neutralitatem exactam inter Concilium & Papam, quem unicum Eugenium credebant, revererentur, & præ Florentia & Baſilea locum tertium eligerent.

(*c*) *Nil actum eſſe de concluſione & conſummatione negotiorum Eccleſiæ in ipſa Conventione*) Multum econtra actum eſt in Conventione Francofortana ad Kal. Septemb. hujus anni indicta: ſcilicet in eadem, ope potiſſimum atque artibus Æneæ Sylvii, Eugenius pro legitimo Papa fuit agnitus, ſi generale Concilium convocaret, Decreta priorum Conciliorum confirmaret, gravaminibus Nationis Germanicæ medelam adferret, & Archi-Epiſcopos Trevirenſem ac Colonienſem reſtitueret. Gobelinus *in Comment. Pii II. L. I. pag.* 12. Nauclerus *Vol. II. Gen. XLIX. pag.* 1073. Müller

by Google

eſſe de concluſione, & conſummatione negotiorum Eccleſie in ipſa conventione, ſed omnia ad aliam (d) conventionem in Dominica *Letare* Nuremberge celebrandam fuiſſe delata; quod equo animo audiſſemus, ſi everſio fidei, violatio veritatis, juſticie contemptus, deſertio authoritatis univerſalis Eccleſie, Generalium Conciliorum ruina, perſecutio fidei, ſimul ipſam dilationem non comitarentur, miſerabiliſque exitus hujus Sacri Concilii, in quo omnium preteritorum, & futurorum Conciliorum robur & firmamentum eſt collocatum. Quenam deinceps ſpes Conciliorum, hoc pereunte, relinquetur in futurum, que preteritorum authoritas, que firmitas fidei, queve ſecuritas cultorum veritatis? ſed invaſoribus fidei paratur authoritas, impunitas hereticis, oppreſſionibus occaſio, erroribus locus, Religionis Chriſtiane inſtabilitas, omnibus humanis rebus incertitudo, que niſi confeſtim Chriſtianitati ſuperventura videremus, hoc a Nobis deſerto Concilio, nec ad horam amplius in eo permaneremus, cederemusque innumeris calamitatibus, que Nos inceſſanter opprimunt ſupra modum: ſed ſperamus in Deo, cujus cauſam agimus, quod faciet Nobiſcum cum temptatione proventum, nec Generalium Conciliorum authoritatem inter fluctus temptationum perire permittet, que veritatis Fidei Catholice indiſſolubile eſt vinculum, totiuſque reformationis, & decoris Eccleſie ſtabilimentum & robur. Quapropter Sancta hec Synodus, que poteſtatem a Chriſto immediate accepit, ancoram ſpei ſue firmans in Domino, nil pretermittet poſſibile per eam fieri ad ſuperventuris malis occurrendum; videt namque hoſtem fidei, & Chriſtianitatis inimicum olim EUGENIUM non deſiſtere a perſecutione veritatis, ac in ſuis hereſibus induratum nil aliud moliri, niſi ruinam hujus Sancte Synodi, ut libere extollens ſe ſupra id, quod eſt Sanctum atque Divinum, ſcilicet legem Dei & Chriſti, impune Catholicam Fidem corrumpat, amplius, quam jam temptavit corrumpere, ut catervatim ſecum animas Chriſtianorum ad infernum deducat. Videt inſuper reſiſti ei non poſſe, niſi hec Sancta Synodus firmiter perſeveret: perſeverare non poteſt, niſi per Patrum continuationem, continuare vero tunc melius poteſt, ſi in copioſo numero Coadjutores habuerit, haberi poſſunt melius a nemine, quam a te tuisque Collegis Electoribus, qui pro veſtra fide devotioneque, quam ad Eccleſiam geritis, polliciti eſtis ex ſingulari Dei dono tam ſolemniter, quam frequenter, ad exaltationem authoritatis omnium Generalium Sacrorum Conciliorum toto poſſe conari, & ſingulariter hujus Sacri Concilii Baſilienſis authoritatem ſerioſius ſuſcipere commendatam. Et animadvertere debet tua devotio, quod ſi tu, & alii tui Coelectores Imperii, quod Deus avertat, aliquid in favorem olim EUGENII, qui hanc Sanctam Synodum hoſtiliter continue non deſinit impugnare, attemptarent, non eſſet ſervare fidem determinatam in magna Conſtantienſi Synodo, & veritatem, authoritatem, & juſticiam Eccleſie Catholice hujus Baſilienſis, Conſtanſis, & aliorum Generalium, ipſam Eccleſiam repreſentantium, nec eſſet animarum veſtrarum ſalutem conſervare, aut procurare, ſed totaliter ab his diſcedere, illaque funditus ſubmergere, & perpetuo ſepelire, eſſetque contra tuum, & aliorum Electorum debitum, & pollicitationem, quam publice Nobis dediſtis, que omnia incommoda, tua, tuorumque Coelectorum diligentia, & cura vitari poterunt, ſi, que tam ſolemniter promiſiſtis, proſequemini adimplenda. Quare tuam devotionem hortamur, monemus, & requirimus de tuis ad Nos ſubditis Prelatis, Doctisque Viris Nobiscum laboraturos in vinea Domini mittas, erunt-

ler *Reichs-Tag Theat. Tom. I. cap.* 26. Miſit deinde Fridericus Imperat. Æneam & Procopium Rabenſteinium ad Romanam Curiam, quibus acceſſit Joannes de Lyſura a Moguntino miſſus. Hi, poſtquam Pontifex omnia capita Decreti Francofurtenſis probaſſet, ei obedientiam præſtiterunt. Gobelinus *L. citato pag.* 13. Müllerus *L. citato Tom. I. pag.* 346. *ſeqq.*

(d) *Conventionem in Dominica LÆTARE Nurembergæ celebrandam*) Quid in hoc Nurembergenſi Conventu de negotio Schismatis fruſtra actum ſit, latius exponit Müller *citat. Tom. I. Capit.* 20.

eruntque primi noviſſimi, & noviſſimi primi in hujus ſancti operis merito & premio, desque operam, quantum ab alto conceſſum tibi erit, ut venientibus, & redeuntibus ſecuritas ſit, ne male continuetur, quod peſſime inceptum eſt pridem in prefato Dilectiſſimo Eccleſie Filio Cardinali Archi-Epiſcopo Arelatenſi Legato noſtro de Latere, & Vice-Cancellario, Imperiique Principe, ad Nos cum ſuis Collegis redeunte, & ſub ſalvis conductibus Imperiali, & Venerabilis Roperti Epiſcopi Argentin. in cujus Dominio exceſſus eſt commiſſus, que res tam gravis & enormis eſt, ut ſibi par facta vix, aut nunquam legatur. Speramus tamen in tuo ferventiſſimo zelo juſticie, aliorumque tuorum Collegarum, vos ita in hoc caſu proviſuros, ut de preteritis fiat emenda, & in futuris ſimilia non formidentur: ſuper his autem Dilecto Eccleſie Filio Jacobo de Lyns decretorum Doctore & Cancellario tuo, qui diebus his commoratus Nobiſcum, que oculis vidit, & manibus contrectavit, noſtri ex parte fidem creditivam adhibere velis, tuique auxilii potentiam impartiri, ut hec Sancta Synodus plurimorum Sapientum adjuta conſiliis efficacius intendat ad pacem Eccleſie procurandam, tibique juvanti ad querenda conſilia gaudium ſequatur, donante Deo. Datum Baſilie nonis Decembris, anno Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto.

Illuſt. Hontheim Tom. II. Hiſtor. Pragmat. Trevir. N. DCCCXXII. pag. 406.

CONCILIUM EYSTATTENSE.

Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo, undecima die Menſis Octobris publicata ſunt hæc STATUTA SYNODALIA, ſeptingentis fere Presbyteris & Clericis in Synodo congregatis,

SUB JOANNE MARTINO.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS. AMEN.

JOHANNES, DEI GRATIA, EPISCOPUS EYSTETENSIS, UNIVERSIS SECULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARUM PRELATIS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, CANONICIS, CAPPELLANIS, ALTARISTIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS QUIBUSCUNQUE, BENEFICIATIS, ET NON BENEFICIATIS, PER CIVITATEM ET DIOECESIM NOSTRAM UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUoniam juxta Canonum Sanctorumque Patrum Decreta Epiſcopi per ſingulas ordinati provincias ſubjectos ſibi Sacerdotes, & Presbyteros commiſſaſque plebes in ritu Catholice fidei inſtruere. Illis Eccleſiaſticorum Sacramentorum, atque reliqui Divini cultus normam tradere, eradicare vitia, & virtutes plantare jubentur. Recte officii ſui debitum certe legis deſcriptionem, ac bene vivendi regula conſtituta exequuntur, ut exterminatis undique deviis oves Dominice pura conſcientia unanimes habitent in Domo Domini. Namque, ut ait Propheta, Lex Divina diſponens immaculata convertens animas teſtimonium Domini fidele: ſapientiam preſtat parvulis: qua videlicet, ſi quid deforme fuerit, in moribus, aut a Patrum orthodoxorum deviet inſtitutis, ordinante Canonica Lege veluti reipublice medela ab omnibus fiat alienum. Hac igitur ſalubri commonitione permoti Paſtoralis cure regimen, licet

De Falckenſtein inter Eccleſiæ Eichſtadienſis Statuta impreſſa poſt codicem Diplomaticum Nordgavicum *refert pag.* 49. hæc Statuta ad annum 1435.

Digitized by Google

licet immeriti, ſuſcipientes recenſuimus, ſubjecto Nobis Clero utile quamplurimum fore, ſi juxta occurrentium temporum neceſſitatem honeſtis gubernetur Legibus, quibus veluti expreſſa forma ad regendum animarum curam, plebiumque ſibi commiſſarum efficiantur Inſtructores, pravos devitent abuſus, & bonis moribus vitam ſuam ſtudeant adornare. Imitantes itaque noviſſima *Sacri Baſilienſis Concilii* de celebrandis Epiſcopalibus Synodis diſpoſitionem, de Venerabilis Capituli noſtri, Divinique, & humani juris peritorum conſilio. Ad laudem Omnipotentis Dei, Glorioſiſſime Virginis Marie Genitricis ejus; beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, beatique Willibaldi, egregii Confeſſoris Patroni noſtri, ac omnium Sanctorum, pro felici ſtatu hujus ſancte Aureatenſis, alias Eyſtetenſis Eccleſie, ac Epiſcopalis Sedis, totiusque Cleri, & populi ad ipſam pertinentium laudabili incremento infra ſcripta edidimus Synodalia Statuta, nonnulla in his per bone memorie quondam REYMBOTHONEM, PHILIPPUM, BERTHOLDUM, & ALBERTUM immediatum Predeceſſores noſtros promulgata renovantes, alia, prout Nobis, & memoratis jurisperitis expedire videbatur, adjicimus: quibus tanquam equitati deſervientibus extirpari vitia, reflorere honeſtatem, bonorumque morum, ac Religionis Chriſtiane votivum pervenire ſuccrementum confidimus in Domino. Quapropter vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis in virtute ſancte obedientie firmiter, & diſtricte precipiendo mandamus. Quatenus infraſcripta ſtatuta, & conſtitutiones Synodales per Nos auctoritate noſtra ordinaria editas, & edita, quas etiam tanquam ratas, & approbatas vim legis obtinere volumus, prompto ſuſcipiatis affectu: ac illas de cetero juxta earum tenorem, & continentiam ſub penis in eis contentis omnino obſervare curetis. Alioquin contra transgreſſores propter Divinam, quam merito formidabunt, ultionem, in ſupradictis penis, & aliis remediis juris procedemus. Non tamen intendimus jurisdictioni Decani Eccleſie Cathedralis, ad quem ſicut ex longeva, & antiqua conſuetudine immediata correctio exceſſuum Clericorum civitatis noſtre pertinere dinoſcitur, in aliquo derogare.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

A Summo Numine, a quo omnia procedunt, ſumentes exordium Catholicam Chriſti profitemur fidem, ac eam, quam tenendam docet, atque predicat noſtra univerſalis, & Apoſtolica Eccleſia: firmiter precipientes Nobis ſubjectis Clero, & populo, ut in vera Religione Chriſtiana ambulantes. Sanctam & Individuam Trinitatem, Patrem, & Filium, Sanctumque Spiritum unum Deum cum ſincera adorent cordis puritate. Nec quidquam credant, colant, vel venerentur, quod Romana Eccleſia, aut Patrum orthodoxorum decreta a veritate Catholica cenſeant alienum, atque refutandum. Propter quod ut fidelium populus vulgaris in ipſa Chriſtiana fide rectius vivat, ac plenius inſtruatur, precipimus Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, & aliis, qui predicationis exercent officium, quod tam in ſermonibus, quam confeſſionum auditionibus circa hoc ſpecialiter ſint attenti, ne, quod abſit, error in fide exurgat in populo, quodque in ſingulis Parochialibus Eccleſiis, Dominicalibus, & ſolennibus Feſtivitatum predicationibus ipſi populo materna, ſeu vulgari lingua orationem Dominicam, que incipit: *Pater noſter*: & *Symbolum Apoſtolorum* pronuntient.

Contra Hereticos, & Superſtitiones.

Hinc univerſas hereticorum deteſtamur ſectas, quibuscunque cenſeantur nominibus, preſertim noviſſimorum *Wicleſiſtarum*, *Huſſitarum*, & *Waldenſium* errores, omnesque alias vanas, & ſuperſtitioſas obſervantias, quorum juxta Prophetam dicentem: *Odiſti obſervantes vanitates:* Deo odibilis eſt ſcientia, incantationes, divinationes, ſortilegia, artemque maleficam, & phitoniſſarum quibus decepti homines putant bona provenire ſibi, vel mala poſſe evitari. Ad hunc quoque perducuntur errorem, quod credant certis verbis, ſive ut eorum utamur vocabulo, benedictionibus, aut certis ligaturis, vel obſervantiis curari poſſe languores aut pecora, a morſu ferarum conſervari. Quod quidem peſtiferum genus, cum ut audi-

mus, nimis commune ſit in vulgo, eradicare cupientes ſtatuimus, ut deinceps quicunque Presbyter, aut Clericus talem repererit, cujuscunque ſexus, vel conditionis hominem, ſive Clericum, ſive laicum predictis damnatis erroribus involutum, aut incantationibus demoniacis, vel ſuperſtitionibus vanis qualitercunque utentem. Si in penitentiali foro hoc crimen cognoverit, taliter abſolvendum ad Nos, vel Penitentiarium noſtrum omnino remittat, etiamſi alias pro certis perſonis, in caſibus Epiſcopalibus abſolvendi auctoritatem, quam ad hunc caſum nolumus extendi, a Nobis obtinuerit, & nihilominus, ſiquis infra limites alicujus Parochie de hereſi, aut predictis erroribus, vel una ſuperſtitione publice infamatus fuerit, Plebanus, ſive Rector illius Eccleſie ipſum caritative, & fraterne ammonere debet, ut deſiſtat; quod ſi non deſtiterit, teneatur eundem ſub pena privationis Beneficii infra unius menſis ſpatium Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario Generali illico denuntiare, ut in tales punitione condigna animadvertamus.

Contra Blaſphemos.

Preterea cum ſint nonnulli homines perditi, qui Majeſtati Dei, & in Sanctos ejus publice blaſphemias inferre non vereantur, quam quidem injuriam neque homines ferre decet; ſtatuimus, ut ubicunque tales blaſphemi reperiantur, hi ab Eccleſiarum Rectoribus in predicationibus, & confeſſionibus ſeverius prohibeantur: Eccleſiaſticis penitentiis prout facti, & perſonarum qualitas permittit; quod ſi ſic minime deſiſtant, deferant illos ad Poteſtates, & Rectores ſeculares, ibidem gravioribus penis affligendos: ſuper quo volumus omnino, quod Plebani eosdem Rectores, & poteſtates ſeculares ſerioſe, & conſtanter requirant.

De Predicatione Verbi Dei.

Cum Sacerdotes, quibus a Domino predicandi miniſterium commiſſum eſt, Dominicas oves ſibi creditas Verbi Dei Spirituali alimonia paſcere, & ut in Preceptis Divinis ambulent, edocere debeant. Idcirco eoſdem in ſuis ſermonibus precipimus eſſe cautos, ne verba proferant inutilia, aut vana, & maxime piarum mentium offenſiva, ſed potius Scripturam Sacram veteris, ſeu novi Teſtamenti, ac precipue Evangelium Chriſti plane, & intelligibiliter Dominicis, & aliis ſolennibus diebus populo predicent. Primo textum, prout jacet, vulgariter exponendo ſubjunctis poſtillis, vel per membra declarent, veluti plebis capacitati convenire cognoverint. Et quia repetita notitia Mandatorum Dei multum videtur edificare in populo, ſpecialiter ordinamus, ut Rectores Eccleſiarum Parochialium ad minus ſemel in anno aſſumant materiam decem preceptorum, & illam una cum correctionibus vitiorum convenienter proſequantur. Inducentes cum ſumma diligentia populum ad agendum penitentiam pro peccatis commiſſis, ac propterea ſingulis annis Dominica prima Quadrageſime volumus, quod eidem populo publicent, & pronuntient Conſtitutionem Generalis Concilii, que incipit: *Omnis utriusque ſexus, &c.* & aliis monitis ſalutaribus eos ad confitendum Sacerdotibus, & ſe Deo reconciliandum inducant. Caveant autem omnino Predicatores hujusmodi, ne in ſuis ſermonibus utantur ſcripturis apographis (*a*) ſive non autenticis: & ſiquid forte per ignorantiam proferant, ab Eccleſia, vel a Doctoribus non approbatum: hoc caute ſtudeant revocare, neque ad convitia, vel exprobrationes criminum, vel ad ſuas particulares cauſas expediendas in ambonibus quovismodo deſcendant, ut ubi Dei cauſa agitur, ibi odia, rixe, ſive vindicta non ſeminentur, quem quidem abuſum ſub pena ſuſpenſionis a Divinis, & interdictionis officii predicationis ſpatio trium menſium diſtricte prohibemus.

Tenor vero dicte Conſtitutionis talis eſt.

Omnis (*b*) utriusque ſexus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi penitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere: ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Eu-

(*a*) *lege*: apocryphis (*b*) Lateranenſi Concilio IV. ſub Innocentio III. anni 1215.

Eucharistie Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum. Alioqui & vivens ab ingressu Ecclesie arceatur,& moriens Christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicetur, ne quisquam ex ignorantie cecitate velamen excusationis assumat. Siquis autem alieno Sacerdoti justa de causa sua voluerit peccata confiteri , licentiam prius postulet , & obtineat a proprio Sacerdote cum aliter illum ipse non possit solvere vel ligare. Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumstantias & peccati , quibus prudenter intelligat, quale ei debeat prebere consilium , & cujusmodi remedium adhibere diversis experimentis utendo, ad sanandum egrotum. Caveat autem omnino, ne verbo aut signo , aut alio quovismodo prodat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione persone caute requirat,quoniam qui peccatum penitentiali judicio sibi detectum presumpserit revelare , non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum ad agendum penitentiam perpetuam in arctum Monasterium detrudendum

De Indictione feriarum.

Insuper universis Sacerdotibus Ecclesias Parochiales regentibus, committimus,& mandamus , ut populum sibi subjectum ad condignam feriarum, & jejuniorum observantiam inducant sub obtestatione obedientie infra notatos dies juxta consuetudinem , & observantiam nostrarum civitatis & Diocesis festivandos, & jejunandos precipiendo. Hi ergo dies & festa per anni circulum juxta observantiam Ecclesie nostre feriari solenniter & celebrari debebunt.

Primo Festum Circumcisionis Domini.
Item Festa Epiphanie Domini.
Conversionis Sancti Pauli.
Purificationis Beate Virginis.
Sancti Richardi Confessoris & Regis.
Sancti Matthie Apostoli.
Sancte Walburgis, si extra Quadragesimum cadit.
Annuntiationis Beate Virginis.
Item dies Gloriose Resurrectionis cum tribus diebus sequentibus.
Festum Armorum Christi. Sancti Georgii Martyris.
Sanctorum Philippi & Jacobi Apostolorum , ac Beate Walburgis.
Item Festum Inventionis Sancte Crucis.
Item dies Ascensionis Domini.
Sancti Bonifacii Martyris Archiepiscopi Moguntini.
Festum Penthecostes cum tribus sequentibus.
Festum Corporis Christi. Sanctorum Viti & Crescentie.
Nativitatis Sancti Johannis Baptiste.
Petri & Pauli Apostolorum.
Item Festum Visitationis Marie.
Festum Sancti Willibaldi Patroni nostri.
Sancte Margarethe. Beate Marie Magdalene.
Beati Jacobi Apostoli Majoris.
Sancti Laurentii Martyris.
Item Festum Assumptionis Gloriose Virginis Marie.
Sancti Bartholomei Apostoli.
Festum Nativitatis Gloriose Virginis Marie.
Sancti Matthei Apostoli & Evangeliste.
Festivitas Sancti Michaelis Archangeli.
Item Festum Dedicationis Ecclesie Majoris, decima tertia die Octobris.
Festum Sanctorum Simonis & Jude Apostolorum.
Festivitas omnium Sanctorum.
Sancti Martini Episcopi.
Sancte Catharine Virginis & Martyris.
Sancti Andree Apostoli.
Sancti Sole Confessoris.
Sancti Nicolai Confessoris.
Festum Conceptionis Virginis Marie
Sancti Wunnibaldi Confessoris.

Digitized by Google

Sancti Thome Apoſtoli.
Item Feſtum Nativitatis Chriſti.
Sancti Stephani Prothomar.
Sancti Johannis Apoſtoli & Evangeliſte.
Sanctorum Innocentum.
Sancti Thome Martyris, Epiſcopi Cantuarienſis.

Hi autem Dies in obſervantia jejunii, & abſtinentie teneri debebunt.

Primo Vigilia Mathie Apoſtoli.
Dies Quadrageſime a die Cinerum uſque ad Vigiliam Paſche inclusive abſtinentie,& parſimonie dicati ſunt, demptis
Diebus Dominicis, quibus tamen a carne,& lacte abſtinere opportet.
Item dies Majoris Litanie, & dies Rogationum ſecundum conſuetudinem hactenus obſervatam exhortatorie pronuntientur.
Item Vigilia Pentecoſtes.
Item dies Quatuor Temporum, videlicet feria quarta, feria ſexta,& dies ſabbati in hebdomada Penthecoſtes.
Item Vigilia Sancti Johannis Baptiſte.
Item Vigilia Petri & Pauli Apoſtolorum.
Item Vigilia Sancti Laurentii.
Item Vigilia Beati Jacobi Apoſtoli.
Item Vigilia Aſſumptionis beate Marie Virginis.
Item Vigilia Sancti Bartholomei.
Item dies Quatuor Temporum, videlicet feria quarta, feria ſexta, & dies ſabbati immediate ſuccedentes Feſtum Exaltationis S. Crucis.
Item Vigilia Sancti Matthei Apoſtoli & Evangeliſte.
Vigilia Sanctorum Simonis & Jude.
Vigilia omnium Sanctorum.
Vigilia Sancti Andree Apoſtoli.
Item dies Quatuor Temporum, videlicet feria quarta, feria ſexta,& dies ſabbati immediate ſuccedentes Feſtivitatem Sancte Lucie Virginis & Martyris.
Item Vigilia Sancti Thome Apoſtoli.
Item Vigilia Nativitatis Jeſu Chriſti.

Tempora vero, quibus celebrationes, ſive ſolennitates nuptiarum interdicte ſunt, ſubſequuntur, videlicet:

A prima Dominica Adventus Domini, uſque ad octavas Epiphanie. Deinde a Dominica Septuageſime uſque ad octavas Paſche. Poſtea ab hebdomada Rogationum uſque in Dominicam poſt Feſtum Penthecoſtes. Supraſcriptis temporibus a Sacris Canonibus prohibentur nuptie ſolenniter celebrari.

De Examine Sacerdotum.

Quia vero juxta Prophetam Lex Dei ex ore requiritur Sacerdotum,propter quod ſcientia Divine Scripture his neceſſaria eſt. Idcirco Clericos Nobis ſubditos precipimus ſollicitos, & diligentes eſſe circa ſtudium Sacrarum Literarum, ne veluti ceci cum his, quos ducunt, in foveam cadant; cujus rei gratia volumus: quod deinceps non ſolum, quando ad ſacros Ordines admittuntur, ſed etiam dum Eccleſias ſuſcipiunt regendas de ſcientia, & peritia, & aliis, videlicet vita,& honeſta converſatione,& moribus diligenter examinentur.

De Sacramentis Eccleſie.

Hi igitur, qui preſunt cure animarum, que eſt ars artium: ſciant & ponderent ad id ſe deputatos, quod Chriſti fidelibus juxta inſtitutionem, ritum, & ordinationem univerſalis Eccleſie Eccleſiaſtica miniſtrent Sacramenta, & ne quid in his committant erroris, ſive negligentie, ſed curent diligenter debitas obſervare formas verborum, ac unumquodque Sacramentum cum conſuetis ceremoniis (prout inſtitutum dignoſcitur) legitime conferre & miniſtrare.

De Baptiſmo.

Baptiſmus itaque omnium Sacramentorum janua, cujus ſubſtantia in elemento aque conſiſtit, ſuper baptizando aqua effuſa ſub hac verborum forma conferatur: N. *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: hoc ſpe-

Digitized by Google

ſpecialiter obſervato, quod nulli extra Eccleſiam preter caſum neceſſitatis, propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo haberi acceſſus, baptizentur, niſi fuerint Regum liberi, aut Principum, quibus in hoc deferatur, prout in *Vienenſi Concilio* deſuper edito continetur. Baptiſterium etiam ſemper teneatur clauſum & ſeratum, cujus claves apud Sacerdotes, & non in manibus laicorum, diligenter reſerventur. Et quia propter parvulorum baptizandorum imbecillitatem compatres ſiſti ſolent, nec ex illorum pluralitate contingat in contrahendis poſtea matrimoniis impedimentum oriri: precipimus diſtricte, ut unus duntaxat in baptismate aſſumatur compater, ſeu patrinus. Quodque in ſolemnizandis hujusmodi matrimoniis Rectores Eccleſiarum diligenter perquirant, de impedimentis, occaſione compaternitatis contractis, prohibentes, ne quis filiam Sacerdotis, qui ipſam baptizavit, ducat aliquatenus in uxorem.

De Sacramento Euchariſtie & Officio Miſſe.

Officium Miſſe, in quo Divinum Euchariſtie Sacramentum conficitur, a Presbyteris cum cordis puritate attente, ac devote precipimus celebrari. Ut quando Miſſas (non cantando) legunt, verba extra Secretam & Canonem alta, & intelligili voce proferant, que poſſint a circumſtantibus audiri. Attendant omnino, ne quid de forma conſecrationis tam panis, quam calicis obmittatur, ſed ut integra verba cum conſecrandi intentione proferant; & preſertim ſuper calicem ante, quam elevetur, incipiendo ibi: *Hic eſt enim calix Sanguinis mei* &c. compleatur uſque ibi: *Hec quotiescunque.* Caveant etiam quascunque committere in officio Miſſe negligentias. Quod ſi forte per incuriam aquam loco vini in calicem infundi, & conſecrationis verba deſuper proferri contingat, celebrans ipſe, poſtquam hoc ſenſerit, juxta Doctorum Sacre Scripture doctrinam iterato vinum infundere, ac verba conſecrationis calicis ex integro repetere debet ibi incipiendo: Simili modo, & perficiendo uſque ad illud: *Hec quoticscunque* &c. Deinde Sacramentum ſic conſecratum ſumens complendam legat, Miſſamque ad finem perficiat.

De Sacerdotibus exiſtentibus in peccatis. Ex Concilio PHILIPPI, quondam Epiſcopi.

Statuimus, ut ſi aliquis Clericus, ſive laicus utriusque ſexus, cujuscunque dignitatis, religionis, aut preeminentie exiſtat, auſus ſit preſumptione damnabili publice predicare, vel occulte dicere, credere, vel tenere: quod Sacerdos in peccato mortali exiſtens non poſſit conficere corpus Chriſti, ſeu ſic ligatus ſuos ſubditos ſolvere a peccatis, pro heretico & incredulo habeatur. Unde quantumcunque Sacerdos polluctus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, que purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt. Licite ergo, a quocunque Sacerdote ab Eccleſia tolerato Divina audiantur Myſteria, & illa recipiantur Sacramenta.

De cuſtodia Euchariſtie, & reverentia Sacramentorum.

Ne propter Sacramentorum irreverentiam ira Dei ſæviat in Miniſtros, ſtatuimus, ut Euchariſtia, Chriſma, & Oleum ſanctum ſub diligenti cuſtodia in vaſis mundis, ac nitidis, & lumine continuo ardenti ſerventur, clavibus apud Sacerdotes, & non in manibus campanatorum, & aliarum ſecularium perſonarum ſemper retentis: ad precavendum denique putredinem, & ſumentium horrorem, ipſum Euchariſtie Sacramentum aliquoties in anno, puta, ſingulis menſibus, aut poſt duos ad minus ſecundum locorum exigentiam renovari debebit; cum autem Sacerdos Euchariſtiam, vel Oleum infirmorum ad decumbentem deportaverit, videat, quod ſuperpellicio & ſtola, ſeu orario ſit indutus, ſuperpoſito mundo velamine manifeſte & honeſte ante pectus ſuum, campanella & lumine precedentibus, hec faciat; omnibus etiam vere pœnitentibus & confeſſis, qui ſe Sacerdoti, Euchariſtiam, vel Oleum infirmorum taliter deferenti eundo vel redeundo aſſociaverint, ſi hoc in die fecerint, decem: Si vero de nocte cum lumine proprio vel alieno viginti dies, de injunctis ſibi pœnitentiis preter indulgentias ab aliis conceſſas auctoritate noſtra ordinaria miſericorditer in Domino relaxamus.

De

De eodem, ex Statutis Domini BERTHOLDI.

Cum autem Sacramentum Eucharistie sit excellentius ceteris Sacramentis, & tanquam solus Deus debeat adorari, tenore presentium duximus statuendum, ut, cum Sacerdos cum Sacramento Eucharistie visitat, & procurat infirmum, si totum Sacramentum expenderit, adeo, ut nihil remaneat in conservatorio, seu vase, in reditu Sacerdotis extinguatur candela, & nola aliquatenus non pulsetur, ne fideles vas adorando vacuum idolatrie vitium incidant, vel incurrant, si vero aliquid superfuerit de hujusmodi Sacramento, Sacerdos per semetipsum, vel per Sacerdotem alium, quantumcunque via difficilis fuerit, & extensa, ad Ecclesiam ipsam referat, & deportet. Alioquin hoc non observato preter ultionem Divinam ad arbitrium nostrum gravissime subjaceat ultioni.

De Sacramento Unctionis extreme.

Unctionis extreme Sacramentum pro infirmorum salute institutum debet a Presbyteris cum debitis ceremoniis, & forma conferri, ut dum super egros hec proferunt verba dicentes : *Ungo hos oculos tuos &c.* non putetur hanc substantialem esse formam, sed alia deprecatoria verba, que subjunguntur, videlicet : *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quid quid deliquisti per visum.* Que sic repeti debent in singulis aliis unctionibus membrorum.

De Matrimonio.

Matrimonii nuptiarumque solennitatem merito recommendantes, prohibemus, quecunque matrimonia clandestine contrahi; & ne Clerici Nobis subjecti taliter contractis intersint, aut quovis modo auctorizent; statuentes, ut, dum aliqui matrimonium contrahere velint, hoc proprio Plebano suo insinuare curent. Idemque in Ecclesia Parochiali infra Missarum solennia, Dominica, vel alia die Festiva publicam proclamationem faciat, nominando personas hujusmodi contrahere volentes, admoneatque Parochianos suos, ut si quis consanguinitatis, affinitatis, compaternitatis, vel aliud Canonicum impedimentum inter contrahentes ipsos sciat, aut noverit, hoc infra octo dierum terminum ad audientiam suam deferat, & si quidem Plebanus ipse impedimentum aliquod ex probabili conjectura cognoverit, matrimonium tale nullatenus solennizet, quinimo potius expresse interdicat, & nihilominus si contrahentes ipsi a contractu non resilirent, hoc ad audientiam nostram vel Officialis nostri deferat absque mora. Quod si quisquam Sacerdotum nostrorum matrimonium non premissa proclamatione publica, & termino octo dierum non elapso, veluti superius exprimitur, solennizare presumpserit, sciant se pœnas juris, videlicet suspensionis ab officio per triennium ob hoc incurrisse, ac gravius a Nobis, prout facti qualitas exegerit, puniendos.

De Confessionibus audiendis.

In confessionibus vero audiendis illam precipue diligentiam Sacerdotes observent, ut a confitente peccata usitata, & communia sigillatim, inusitata vero per quasdam circumstantias caute perquirant, ne inexpertis detur materia, quod ante nescierant, perpetrandi; in communiori quoque loco Ecclesie, & suspicione carente sedeant, Sacerdotes cum confessiones audiunt, & in spiritu lenitatis audiant, & instruant confitentem ut de peccatis, quibus Deum offendit, contritionem habeat, & propositum abstinendi. Imo specialiter inhibemus, ne aliquis Sacerdotum in casibus Nobis, & Episcopis reservatis, maxime notoriis aliquem presumat absolvere in foro penitentie, nisi ex speciali commissione nostra, vel Vicarii nostri vices nostras in hac parte gerentis. In satisfactionibus vero injungendis majora majoribus reserventur; in minoribus autem secundum quantitatem culpe, & qualitatem delinquentium se teneant atque regant, aliaque observent, que in constitutione superius posita, que incipit: *Omnis utriusque sexus &c.* clarius exprimuntur. Sciant insuper Sacerdotes, quod juxta doctrinam Canonum infirmis languentibus non est injungenda penitentia, sed tamen innotescenda. Ita quod satisfactionis impossibilitas Domini nostri JESU Christi passione suique pretiosi sanguinis effusione suppleatur.

Insuper statuimus, & de presenti decre-

decreto inhibemus omnibus Curatis, & non Curatis noſtrarum civitatis & Diœceſis, etiam Religioſis, ne de caſibus Epiſcopalibus Nobis & Epiſcopis reſervatis, quos duximus inferius annotandos, intromittere ſe audeant, ſed ad Nos, ſeu noſtros in hac parte vices gerentes remittantur, decernentes, abſolutiones per eos abſque ſpeciali commiſſione noſtra, ſeu Vicarii noſtri in caſibus hujusmodi, preterquam in mortis articulo factas, viribus penitus carere.

Caſus Epiſcopales.

Remittantur itaque ad Nos, ſeu vices noſtas gerentem rebaptizatus, reconfirmatus, & reordinatus.

Item, qui matrimonium per ſponſalia jurata cum alia quoque perſona contraxerit.

Item mulier, que antequam certificatur de morte mariti, cum ſecundo contraxerit.

Item perimens, ſeu negligens prolem propriam.

Item in ſe ſterilitatem, vel abortum quomodolibet procurans.

Item homicida facto, precepto, conſilio, aut auctoritativa exhortatione, ſeu alio quovis modo.

Item ille, cui ſolennis pœnitentia fuerit injungenda.

Item quilibet ſymoniacus. Item uſurarius. Item raptor. Item ſacrilegus.

Item incendiarius. Item latro.

Item Eccleſiam conſecratam Sanguinis vel ſeminis effuſione polluens.

Item quilibet Eccleſie, vel cimiterii, aut Immunitatis, vel Libertatis Eccleſiaſtice violator.

Item quilibet excommunicatus a Canone, vel a conſtitutione.

Item quilibet irregularis. Item Sacerdos proditor confeſſionis.

Item celebrans in Eccleſia interdicta, vel Altari non conſecrato, aut mobili ſine licentia, aut indumentis non ſacris, aut non jejunus.

Item non ordinatus celebrans, vel miniſtrans in ordine, quem non habet.

Item Sacerdos, cujus culpa, vel negligentia aliquid inhoneſti, vel ſcandali circa Sacramentum evenit.

Item Sacerdos notorius fornicator, aut publicus concubinarius.

Item quilibet dejerans, vel veniens contra ſuum juramentum.

Item falſarius literarum & monete.

Item quilibet manus violentas injiciens in Presbyterum, Clericum, matrem, aut patrem ſuum.

Item quilibet conjugatus contrahens matrimonium vivente uxore cum ſecunda, vel intrans religionem, ſeu recipiens ſacrum Ordinem conjuge invita & econtra.

Item conjux, qui vel que in mortem conjugis effectualiter machinatus, vel machinata fuerit.

Item ſcienter coiens cum infideli.

Item coiens cum brutis.

Item promotus per alium, quam proprium Epiſcopum ſine licentia.

Item furtive, vel per ſaltum, vel extra ſtatuta tempora promotus.

Item excommunicatus, vel ſuſpenſus, aut interdictus in ordine ſuo miniſtrans, vel qui taliter ligatus aliquem ſuſcepit ordinem.

Item ſcienter ſepeliens aliquod corpus excommunicati in cimiterio, vel etiam non excommunicati tempore interdicti.

Item abutens quomodolibet Sacramentis Eccleſie, ut, puta, hoſtia, chriſmate, vel alia re ſacra.

Item quilibet ſcienter baptizans prolem propriam, vel illam tenens in baptiſmo, aut confirmatione.

Item omnis hereticus, aut fautor, aut participator heretice pravitatis.

Item quilibet publice criminoſus.

Item quilibet coiens cum Sanctimonialibus.

Item omnes clandeſtine contrahentes.

Forma Abſolutionis.

Hanc vero in foro pœnitentiali obſervare, & tenere debebunt Sacerdotes abſolutionis formam, tanquam ſubſtantialem & breviorem, ut videlicet premiſſa oratione deprecatoria: *Miſereatur*

tui omnipotens Deus &c. dicant : *Dominus noſter Jeſus Chriſtus dignetur te abſolvere, & ego auctoritate, quâ fungor, abſolvo te a vinculo excommunicationis minoris, ſi incidiſti, & a peccatis tuis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Ne pro adminiſtrandis Sacramentis aliquid exigatur.

Volumus & diſtricte precipiendo prohibemus, ne Sacerdotes pro adminiſtrandis Sacramentis, vel pro ſepultura fidelium munera, quantumcunque modica exigant, aut extorqueant a ſuis ſubditis more contrahentium, ipſis autem Sacerdotibus non interdicimus, ut ſi ſubditi eorum poſt Sacramentorum adminiſtrationem a fidelibus introductam nollent obſervare, quin ad hoc officium noſtrum, ſeu Officialis noſtri implorando poſſint iidem ſubditi licite coartari, & prout jus dictaverit compelli.

De Cultu Divino peragendo.

Quia Clerici vocati in ſortem Domini Divino principaliter mancipantur obſequio debent ſervitutis ſue penſum fideliter, diligenterque perſolvere. Quapropter ſubjectis Nobis Clericis precipimus diſtricte, ut Canonicas horas, reliquumque Divinum Officium, diurnum pariter & nocturnum, juxta ordinationem rubrice Breviarii, quo in noſtra Cathedrali utimur Eccleſia per totum anni circulum cantando, & legendo rite & devote perficiant, Conſtitutiones noviter in Baſilienſi Concilio deſuper editas imitando. Volumus tamen, quod poſt ſingulas horas Canonicas dicantur de Beata Virgine An. V. & Collecta. & ſimiliter in tertiis fiat Concluſio cum Collecta de Spiritu Sancto : *Adſit nobis queſumus &c.* prout in antiquis ſtatutis continetur. Itaque ut Clerus noſter in Divino cultu pariformiter ambulet, ordinamus, quod deinceps in quolibet Decanatu Rurali unus ad minus habeatur liber rubrice Breviarii apud dictam Eccleſiam Cathedralem uſitati, ad quem omnes illius Decanatus Clerici recurſum habere poſſint, neque licitum ſit cuiquam ab illo deviare, niſi peculiaria quedam peragerentur Feſta in Cathedrali, aut aliis Eccleſiis. Nam ad illorum obſervantiam reliquas aliter non cenſemus fore aſtrictas. Preterea diſpoſitionem juris in Decretali HONORII Pape ſequendo quorundam abuſivum torporem tollentes, ſtatuimus, quod in qualibet Collegiata Eccleſia ſingulis diebus, ſive Feſtum, ſive ſimplex feria occurrat, Officium Miſſe publicum diei illius collegialiter decantetur, nec obmittatur quovis modo propter Officium anniverſarium defunctorum. Aliter vero facientes, volumus quotidianis diſtributionibus unius hebdomade eſſe privatos, & ad arbitrium noſtrum gravius puniendos. Debent autem Clerici in Collegiatis Eccleſiis, & aliis Parochialibus inſignibus, etiam Altariſte & Capellani, ſuperpelliciati, vel alias ſacris induti veſtibus Divino Officio reverenter intereſſe, ut ſic a ſecularibus diſtincti perſonis, ſpeciali decore domum ſtudeant ornare Dei, & ſuorum Fundatorum, ſeu Patronorum intentionibus juxta eorundem fundationem omnino ſatisfacere.

De Recordatione Fratrum. Statutum antiquum.

Cum ſancta & ſalubris ſit cogitatio pro defunctis exorare, ſtatuimus, & inviolabiliter obſervari mandamus, ut juxta conſuetudinem Cathedralis Eccleſie noſtre omnes & ſinguli cujuslibet Decanatus Confratres annis ſingulis feria ſecunda ante Feſtum Dedicationis ipſius Eccleſie noſtre, omnium Confratrum ſuorum memoriam defunctorum apud aliquem locum ad hoc aptum cum Miſſa, & Vigiliis, & *Placebo* precedenti nocte celebrent ſolenniter & devote.

De Regularibus. Statutum Domini ALBERTI.

Quoniam nonnulli Religioſi contra Deum, & ſuam inſtitutionem multipliciter & notorie excedunt, eorumque Prelati deſides & negligentes in obſervatione regularis diſcipline, ac correctionis exceſſuum exiſtunt, eos per viſcera miſericordie Domini noſtri Jeſu Chriſti requirimus, & exhortamur, ut perſonas regulares ſibi ſubjectas ad obſervantiam regularum ſuarum, & ſtatutorum regularium diligentius inducant, moneant, & alliciant; preſertim, & prout in decreto Sacri Baſilienſis Concilii continetur, ut omnis proprietas ab eis abdicetur, & ne

Digitized by Google

ne quicquam in receptionem eorum in ingreſſu religionis per ſimoniam exigatur. Et ſi opus fuerit, ſtrictius compellant, ut de officio ſibi commiſſo dignam Deo poſſint facere rationem, & ſi ultra prevaricatores ordinis ſui fuerint, aut contemptores, ſeu negligentes, vel remiſſi, pro certo ſe noverint, non ſolum de officio deponendos, ſed alio modo ſecundum regulam ſuam caſtigandos, cum offenſa non ſolum propria, verum etiam aliena, ac ſanguis ſubditorum ſuorum de ſuis manibus requiratur.

Ne Monachi regant Parochias.

Statuimus inſuper diſtrictius prohibentes, ne Monachi, aut quicunque alii Religioſi, ſeu Clerici, & Sacerdotes ſeculares cujuscunque conditionis exiſtant, abſque licentia noſtra ſpeciali, & inſtitutione ac commiſſione regiminis animarum præſumant Parochiales Eccleſias regere, & tenere, alioquin ab ingreſſu Eccleſie, & a Divinis noverint ſe ſuſpenſos, qua ſuſpenſione durante, ſi ſe Divinis ingeſſerint, laqueum irregularitatis non evadent, a quo non niſi per Sedem Apoſtolicam valeant abſolvi.

De vita & honeſtate Clericorum.

Honeſtatem in moribus, veſtiumque decentiam precipimus Clericos noſtros, prout jura diſponunt, omnino obſervare, cum enim, ut Beatus Petrus Apoſtolus ait: *Sit genus electum regale Sacerdotium, debent ſtatus ſui dignitatem exterioribus habitus converſatione oſtendere:* veſtes itaque longas uſque ad talum deferant, precipue autem, dum Divino in Eccleſiis interſunt Officio, coloribus vero prohibitis, hoc eſt, viridi & rubro non utantur, ſed alias juxta patriæ conſuetudinem taliter incedant; ne cuiquam ſcandalo ſint aut deriſioni, fugiant preterea frequentiam tabernarum, abſtinentes a ludo taxillorum, & alearum quocunque, omnisque inhoneſta converſatio mulierum ſit illis prorſus aliena. Quod ſi quisquam in his exceſſiſſe reperiatur, Nos contra tales ad pœnas juris, & alias pro noſtro arbitrio ſeverius infligendas procedemus.

Contra Concubinarios.

Verum, quia Clericis in Sacris conſtitutis Ordinibus indicta eſt continentia, & concubinatus crimen, quo plurimi involuti ſunt a Lege damnatum & vetitum. Nos conſtitutionem novam de publicis concubinariis in *Sacro Baſilienſi Concilio* editam, in noſtris civitate & Diœceſi locum habere volumus, ut deinceps juxta illius tenorem contra Clericos concubinarios, cujuscunque ſint ſtatus aut conditionis, diſtricte procedatur.

De Adulteris & Uſurariis.

Ex Statutis Domini WILHELMI, de publicis criminoſis, & pœnitentia injungenda.

Sunt preterea inter ſeculares homines nonnulli, qui ſe damnatis Lege Divina criminibus publice involvunt, quidam enim in adulterio publico commorantur, alii vero uſurarum ſtudent lucris, quorum vita deteſtabilis ſeveritate quoque pœne Eccleſiaſtice emendanda eſt, & idcirco ſtatuimus, ut ſi in aliqua Parochia reperiantur publici adulteri, vel uſurarii, vel alias Eccleſiaſticis delictis irretiti, Plebanus ſeu Rector Eccleſie illius loci debet eosdem primo ſolus, dehinc ſub atteſtatione aliquorum vicinorum fraterne & caritative admonere, ut a peccatis hujusmodi deſiſtant, quod ſi taliter correcti non deſtiterint, teneantur prefati Plebani, ſeu Rectores infra ſpatium menſis ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis illos ad audientiam noſtram, vel Vicarii noſtri deferre, ut hujusmodi publica peccata cenſura Eccleſiaſtica cohibeamus.

De Libertate Eccleſiaſtica.

Eccleſiaſticam cupientes tueri libertatem, ac noſtris temporibus adaugeri, prohibemus diſtrictiſſime ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione fructuum Beneficii, ne quiſquam Clericus cujuscunque ordinis noſtrarum civitatis & Diœceſis cuiquam ſeculari perſone ſub colore protectionis, aut defenſionis abſque noſtra ſpeciali licentia ſe conſtituat cenſualem, veluti a nonnullis factum noſtris eſt auribus intimatum. Quin imo ſiqui ita ſe cenſuales conſtituiſſent, teneantur ſub eadem pœna infra duorum menſium ſpatium liberatos ſe facere & abſolutos. Neque preſumant Clerici ad quecunque ſecularia & vetita judicia vocati in perſonalibus actionibus, vel ſuper rebus Eccleſiarum aut Beneficiorum ibidem coram judice laico, in contemptum privilegii Clericalis quovis modo contendere, quin

ed by Google

imo citàti taliter debent abſque mora ad Nos, vel noſtrum in Spiritualibus Vicarium ſuper hoc habere recurſum ad impetrandum remiſſionis literas vel aliter, prout expedire cognoverimus, eis prodendum. Hoc autem non obſervantes, ſciant ſe pœnam privationis ſtipendii prebendalis cujuslibet Beneficii, quod obtinent, ad tempus ſpatii ſex menſium mulctandos incurriſſe.

De Captivatoribus Clericorum. Statutum antiquum.

Quia Prelati & Clerus noſtre Diœceſis a nonnullis perditionis filiis multipliciter contra libertatem Eccleſiaſticam aggravantur, & quia nova contra novos morbos oportet antidota preparari, multa deliberatione prehabita, de conſilio & conſenſu Capituli noſtri ſtatuimus, & jam nunc in quoslibet captivatores Clericorum excommunicationis ſententiam promulgamus, ſtatuentes, quod ſi in terminis alicujus Decanatus Prelatum Religioſum aliquem, vel Clericum habentem Sacros Ordines, & pro Clerico ſe gerentem temere captivari, aut captivum detineri conſtiterit, ipſo facto infra terminos illius Decanatus ceſſetur a Divinis, ut ſic tam Nobiles, quam Magnates, quam etiam populares cum plebe contra malefactores hujusmodi ex Divinorum carentia provocati aſſurgant ad liberationem illius, qui auſu ſacrilego detinetur captivus, auxilium præſtaturi. Specialiter autem in omnibus locis illis, in quibus captivatores, & eorum complices noſtre Diœceſis in maleficio ipſis conſilium, & auxilium, vel favorem, vel juvamen preſtantes domicilium obtinent, & ſive de facto, ſive de jure jurisdictionem exercent, ac ubi habent receptaculum, obſervetur diſtrictiſſime interdictum, ita, quod corpora mortuorum ad Eccleſiaſticam ſepulturam nullatenus admittantur, quin imo ſi per violentiam laicalem in Eccleſiis vel cimiteriis fuerint tumulata, ibi non relaxetur aliquo modo ſententia interdicti, niſi prius ejectis illis corporibus, ſic per laicalem violentiam tumulatis. Durante etiam hujusmodi interdicto, Sacerdotes aliud facere non preſumant, niſi quod in diebus Dominicis propoſito ſuis plebibus Verbo Dei, pronuntiatis quoque feſtivis diebus, qui in iſta ſeptimana occurrunt, eos aqua benedicta conſpergant, nullum omnino dicatur officium in aperto: hic ſervetur illa Decretalis: *Alma.* Semel in hebdomada abſque ſigno campanarum clauſis oſtiis cum ſuo tamen Miniſtro pro conficiendo viatico ſub ſilentio Miſſam dicant, prefatum interdictum juxta modum & formam predictos reverenter, & humiliter ſervetur; Decani quoque, & eorum Confratres in aliis locis noſtre Diœceſis requiſiti, predictos ſacrilegos ab omnibus ſuis ſubditis excommunicatos denunciari faciant publice ſingulis diebus Dominicis & feſtivis, quousque ipſe captivus, liber & indemnis cum debita ſatisfactione dimittatur. Quod ſi detentor Clerici per unum menſem Clericum detinuerit captivatum, & eo dimiſſo infra annum a tempore captivitatis Clerici computando, ſatisfactione neglecta non obtinuerit ſe abſolvi, extunc ab omnibus feudis cadat ipſo jure, quo a quibuscunque Eccleſiis noſcitur obtinere: ſalvis aliis pœnis contra tales a jure editis, & ſtatutis, hoc adjecto, quod deinceps nullus Clericorum noſtrorum concordiam & compoſitionem cum quocunque captivatore, aut injuriatore ſuo inire poſſit, per quam dictis captivatori, ſeu injuriatori abſolutionis beneficium ſuis expreſſis expenſis procurare, vel obtinere aſtringatur, ad quem quidem abuſum tollendum ex certa ſcientia ſtatuimus, Clericos in contrarium facientes a perceptione fructuum Beneficiorum ſuorum ſuſpendendos, nec de cetero unquam in conſortium Clericorum noſtrarum civitatis & Diœceſis aſſumendos.

De Spoliantibus Sacerdotes defunctos.

Contra laicos inſuper Patronos, ſeu Advocatos Clericorum, aut quoscunque alios, qui poſt mortem Paſtoris, aut Vicarii ipſum defunctum ſpoliant rebus per eum relictis, excommunicationis ſententiam preſentis ſtatuti vigore promulgamus, ſtatuentes, ut Eccleſia, in qua defunctus taliter Clericus fuerit ſpoliatus, interdicto Eccleſiaſtico ſit ſuppoſita ipſo facto. Nolumus quoque, ut alius Sacerdos Succeſſorum ipſam ante reſtitutionem omnium ablatorum, & ſatisfactionem plenariam, niſi de Noſtra, vel Vicarii noſtri licentia ſpeciali aliquatenus officiare preſumat. Inſuper ſtatuimus, ſive

ſit

ſit Clericus, ſive laicus Patronus, qui defuncto Paſtore, vel Vicario dotem ſpoliaverit, vel Eccleſiam, ſit in pœnam a jure preſentandi ea vice ſuſpenſus, & immediatus Superior Eccleſiam conferat illa vice.

De Prebendis diminutis.

Licet jam dudum jure proviſum ſit, ut Vicariis inſtitutis in Eccleſiis incorporatis talis debeat congrua portio de proventibus illarum aſſignari, de qua honeſte ſuſtentari, jura perſolvere, ac hoſpitalitatem tenere valeant; temporibus tamen noſtri regiminis, recepimus hujus defectus querelas, quod Presbyteri propter inopiam, & Canonice portionis diminutionem cogantur proprias deſerere plebes,& alibi reſidendo ſibi victum querere. Quapropter ne Eccleſie Parochiales debitis defraudentur obſequiis, aut populus in Sacramentorum adminiſtratione negligatur; ſtatuimus diſtricte precipiendo, ut omnes & ſinguli Collatores ſeu Patroni, qui hujusmodi incorporatas poſſident Eccleſias, Vicarios ipſas regentes ad Noſtrum, vel Generalis Vicarii noſtri in Spiritualibus arbitrium ſuper dicta Canonica portione contentos reddant. Alioquin non obſtante promiſſionibus,vel juramentis de non petendo augmentum portionis factis fortaſſe tempore preſentationis, quas etiam preſenti ſtatuto declaramus irritas& inanes, auctoritate noſtra ordinaria juxta locorum, & perſonarum exigentiam ſuperinde curabimus providere; ut vero deinceps in fundandis Beneficiis Eccleſiaſticis ſufficientie dotationis major habeatur certitudo, decernimus, nullum Beneficium de novo confirmandum in noſtris civitate & Dioceſi, niſi redditus aſſignati, ſi ſimplex uſque ad ſummam triginta ſex florenorum de Rheno: vel ſi curatum fuerit Beneficium pro uno Presbytero ad minus quadraginta quinque ſimilium florenorum communi extimatione annuatim ſe extendant.

De Decimis ſolvendis.

Cum decime tributum ſint egentium animarum, quas Dominus in ſignum univerſalis Dominii pro Miniſtris Altaris ſibi retinuit, & Canonice Sanctiones jubeant eas de omnibus fructibus cum integrate perſolvi: Statuimus declarando, quod laici decimas ipſas de agris, pratis, hortis, & arboribus, nec non de omnibus aliis fructibus qualitercunque de terra naſcuntur, Clericis ſeu Parochialibus Eccleſiis, nullis deductis expenſis ſive meſſorum ſit pretium, familie, aut mercenariorum, etiamſi de uno fundo, & uno anno pluribus vicibus creſcant atque proveniant plures fructus, & ſimiliter de animalibus,& aliis licite acquiſitis ſine fraude quilibet tribuant integraliter, & exſolvant. Ad quod faciendum,& abuſum deteſtabilem ruralium tollendum volumus, ut Plebani & Rectores Eccleſiarum in predicationibus publicis, & confeſſionis ſecretis caritative, & perſuaſive populum inducant, declarando, quod ad hujusmodi integralem ſolutionem decimarum ex precepto Eccleſie ſint aſtricti.

De Teſtamentis, & Executionibus Clericorum.

Quia circa Clericorum teſtamenta, & eorum executiones ſepe fraudes committuntur, bonaque relicta per eos ad uſus non deſtinatos,vel alias inutiliter diſpenſantur, Nos, quibus ex officio proviſo circa hec merito incumbit, remedium ponere volentes, ſtatuimus, ut quicumque de executionibus relictorum per Clericos decentes ſe intromittere velit, teneatur infra unius menſis ſpatium de ſua conſtitutione fidei commiſſoria, & executoria ultime voluntatis coram Nobis,vel Vicario noſtro plenam,& idoneam facere fidem, antequam manum apponat ad exequendum, vel relicta bona Clerici defuncti diſpenſandum: Inventarium ſub manu authentica de bonis inventis, & relictis per defunctum omnino conficiat, ac poſt lapſum anni, a tempore mortis teſtatoris computandum, ſimiliter infra unius menſis ſpatium Nobis,aut noſtro Vicario integram de inventis,& diſtributis faciat rationem. Si quis vero aliter, & premiſſis non obſervatis bona cujuscunque Clerici Nobis ſubditi diſpenſare preſumpſerit, noſtro Fiſco in ſummam quinquaginta florenorum de Rheno condemnatus, mulctandusque exiſtat. Preterea cum frequenter diſſenſiones occurrant inter Clericos noviter promotos ad beneficia, & Executores Defunctorum ſuper diſtribuen-

dis fructibus reſtantibus per mortem, cui debeant applicari: proinde Nos Canonum Sanctiones imitando ordinamus hujusmodi inter premiſſos faciendam diviſionem: ut de ſuper exiſtentibus fructibus talis aſſignetur Succeſſoribus in Parochialibus Eccleſiis congrua portio, unde honeſte ſuſtentari valeant uſque ad novorum fructuum perceptionem quocunque tempore anni Rectorem Parochialis Eccleſie decedere contingat, ne occaſione tali populus debito defraudetur obſequio Divino. Quod ſi forte Executores Defuncti, & Rector Eccleſie noviter inſtitutus in hoc concordare non poterint, teneantur iidem omnimode Noſtro, vel Vicarii noſtri deſuper ſtare judicio, & quicquid per Nos, aut eundem noſtrum Vicarium Decretum fuerit, ſub pœna quadraginta Florenorum de Rheno acceptent libere, & exequantur.

De Officio & Juramento Decanorum Ruralium.

Decani Rurales, qui juxta antiquam conſuetudinem per Diœceſin noſtram conſtitutam, debent officium ſuum fideliter exequi, & implere, prout in antiquis ſtatutis continetur. Sic tamen nullus in Decanum ruralem electus ante confirmationem a Nobis, vel Vicario noſtro obtentam Decanatus hujusmodi officium preſumat quovis modo exercere. Similiter nec poſſint Decani, vel Camerarii a fratribus deponi, aut alias libere cedere, niſi renuntiationis, ceſſionis, vel depoſitionis cauſa ſufficiens coram Nobis, vel Vicario noſtro fuerit oſtenſa & deducta. Debet autem Decanus ruralis taliter in Diœceſi noſtra conſtitutus in principio ſue receptionis jurare, vel ſaltem fide data promittere vice & loco juramenti, quod infra ſcriptos articulos ſine fraude & dolo obſervabit. Primo, quod Domino Epiſcopo Eyſtetenſi obediens exiſtat, ejusque mandata, & ſuorum Judicum reverenter accipiat, atque cum benevolentia pro poſſe ſuo efficaciter adimpleat; & juxta officium ſuum fideliter exequatur. Item, quod Conſtitutiones Synodales per Epiſcopos Eyſtetenſes factas, editas, vel approbatas firmiter obſervet, & ab aliis Confratribus ſui Decanatus jubeat inviolabiliter obſervari, illud etiam obſervabunt Decani rurales, ut quandocunque juxta conſuetudinem antiquam Presbyteri, aut Clerici alicujus Decanatus ſemel, aut bis in anno conveniunt, eis non concedant recedendi licentiam, niſi coram omnibus illius Decanatus Clericis hec preſentia Synodalia Statuta publice lecta fuerint, ut ſic per repetitam notitiam ad eorundem obſervantiam efficacius inducantur. Si quid etiam queſtionis & difficultatis magne in Clero illo emerſerit, & precipue de his, qui concubinatus publici, vel aliis enormibus criminibus, puta hereſis, irregularitatis, apoſtaſie, ſimonie, perjurii notorii, & ſimilibus ſunt irretiti, aut alias ſcandalum grave generant in populo, hoc absque mora infra unius menſis ſpatium Noſtris, vel Vicarii noſtri auribus curent intimare, alioquin ſecus negligenter facientes pœna ſuſpenſionis a Divinis, & pecuniaria, videlicet viginti quinque florenorum de Rheno abſque remiſſione mulctabimus.

Quod Parochiales Eccleſias regentes de cauſis matrimonialibus, & aliis cauſis non cognoſcant, nec eas diffiniant. Statutum antiquum.

Ad audientiam noſtram quoque ex fide dignorum relatione pervenit, quod nonnulli Decani, Camerarii, Rectores, Plebani, & Vicarii noſtre Dioceſis in gravem jurisdictionis noſtre detractionem in ſuarum periculum animarum de cauſis matrimonialibus cognoſcere, nec non easdem diffinire non verentur, & his, qui de contractibus matrimonialibus coram ipſis accuſantur, ſeu denutiantur, negantibus dictos contractus ſuper ipſorum negativa publice in ambonibus ſuis corporalia deferunt juramenta, actonbus ſuper his perpetuum ſilentium imponendo, & jurisdictionem noſtram ſibi in hac parte uſurpando, & inſuper ſententias excommunicationis majoris in ſubditos ſuos auctoritate propria fulminare preſumant, nec non perſonaliter ſuſpenſi, & excommunicati, ac in preſentia publice majori excommunicatione excommunicatorum ſcienter ſe Divinis ingerere non erubeſcant, mandata quoque noſtra Vicarii, & Officialis noſtri ipſis injuncta vilipendendo executioni mandare non curant. Et quia quilibet Sacerdos in ſua con-

confecratione ad Sancta Dei Evangelia tacta jurat, quod ſit obediens ſuo Epiſcopo, ad cujus Parochiam extitit ordinatus. Quapropter univerſis & ſingulis Decanis Ruralibus, Camerariis, & aliarum Eccleſiarum Rectoribus Plebanis, Viceplebanis, & Vicariis per totam noſtram Diœceſin conſtitutis ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie diſtrictiſſime ſtatuendo prohibemus, & ſub preſtitis in ipſorum conſecratione juramentis eos ſerioſe requirimus, & in Domino exhortamur, ne de cauſis matrimonialibus uſurarum, decimarum, nec non de omnibus aliis cauſis, & queſtionibus Clericorum, ſeu laicorum, que judicialem indaginem expoſcunt: & quia de jure, aut conſuetudine ad forum noſtrum Eccleſiaſticum pertinere dignoſcuntur, audiant, vel diffiniant, ſed eas audiendas ad Officialem noſtrum, qui pro tunc fuerit, adhibita diligentia transmittant; ſententias etiam excommuncationis majoris in ſubditos ſuos fulminare ſub dicta pœna omnino prohibemus, ſuſpenſi quoque perſonaliter excommunicati per Nos, vel Officialem noſtrum, qui pro tempore fuerit, in contemptum clavium Eccleſie ſe Divinis ingerere non pretendant. Alioquin ipſo facto a jure, & ſecundum Canonicas Sanctiones irregularitatem ſe noverint incurriſſe, a qua non niſi per Summum Pontificem, ſeu ejus Pœnitentiarium abſolutionis Beneficium poterit obtinere. In excommunicatorum inſuper preſentia temere, & ſcienter celebrare ullomodo non preſumant. Alioquin poſt primam celebrationem ab ingreſſu Eccleſie ipſo jure noverint ſe ſuſpenſos, & ſi fuerint ſuſpenſi, & a dicta ſententia ſuſpenſionis per Nos non fuerint abſoluti, ſecundo ſe Divinis ingeſſerint, laqueum irregularitatis ipſo facto ſimiliter a jure non evitabunt. Vobis etiam firmiter damus in mandatis in virtute ſancte obedientie firmiter precipiendo, ut mandata noſtra, & ab Officiali noſtro vobis injuncta per vos executioni debite mandentur. Alioquin quicunque ea temere abſque cauſa rationabili coram Nobis propoſita exequi neglexerit, ab ingreſſu Eccleſie noverit ſe fore per Nos ſuſpenſum. Contra transgreſſores nihilominus in premiſſis, ſeu aliquo premiſſorum preter penas juris pretactas ad privationem Beneficiorum ſuorum, juſtitia mediante, procedemus.

De Queſtionariis & Literis extraneorum Judicum.

Ad obviandum etiam malitiis queſtionariorum, qui ſepe per immoderatam Indulgentiarum promulgationem a fidelibus ſimplicibus eleemoſynas extorquent, & nonnunquam eleemoſynarum collectores falſis literis eosdem decipiunt. Discurrendo turpiter per tabernas, & flagitia perpetrando, prout tempore noſtri regiminis experti ſumus. Nos ſtatuendo prohibemus omnibus & ſingulis Clericis, & Presbyteris curatis, & non curatis, ne de cetero quoscunque queſtionarios, aut eleemoſynarum collectores abſque noſtris ſpecialibus commendatitiis literis ad predicandum, vel indulgentias promulgandum, ſive eleemoſynas colligendum qualitercunque admittant: quin imo etiamſi literas a Nobis obtinuerint ſub nomine alicujus Hoſpitalis, Eccleſie, vel Capelle, & laici conjugati cum talibus mittantur, qui collecturam conduxerunt pro certa ſumma pecuniarum, eosdem pariformiter repellant, niſi oſtendant per autentica documenta, quod Eccleſiarum vel Hoſpitalium ſint familiares jurati. Idem decernimus obſervandum circa mandata citationum, ſeu edicta quorumcunque Judicum extraneorum, delegatorum, aut conſervatorum: ut nullus ex nobis ſubjectis Clericis eadem recipiat, publicet, vel inſinuet, niſi pariformiter ſuper hujusmodi extraneorum Judicum literis a Nobis, vel Vicario noſtro, aut Officiali generali literas, quas vulgo *vidimus*, appellantur, habuerit, quibus intelligat, Nos de premiſſis informatos, ut ſic fraudibus decipientium ſimpliciores viam modis omnibus precindamus.

De Magiſtris fabrice Eccleſiarum.

Hi qui pecunias, aut bona Eccleſiarum ad fabricam deputata adminiſtrant, ſive Clerici, ſive laici exiſtant, cum aliena gerant negotia, debent ſingulis annis inter Paſcha, & Feſtum Aſcenſionis Domini, aut alio competenti tempore de omnibus perceptis, & diſtributis in preſentia Plebani, ſeu Rectoris Eccleſie loci, qui pro

pro tempore fuerit , & aliquorum Parochianorum debitam reddere rationem, ut ſic bona ad fabricam Eccleſiarum deputata,vel ex eleemoſynis fidelium collecta ad neceſſarios uſus , puta edificiorum , ornamentorum,& non alibi omnimodo convertantur. Injungimus inſuper prefatis Adminiſtratoribus , ſive Magiſtri ſint fabrice , aut vocabulo vitrici Eccleſie nuncupentur, quod in ſuo officio fideles exiſtant veluti Deo , cujus res tractant , reddere rationem habeant: quodque attendant circa Domorum Dei edificationes, & ornamentorum defectus, ut juxta facultatum exigentiam debito ſemper tempore reparentur; ſimiliter,quod ſacre veſtes Altarium,& Clericorum munde,ac nitide conſerventur, quas etiam precipimus aliquoties in anno pro ipſorum exigentia,& congruitate lavari. Si vero quiſquam ex prefatis fabrice Magiſtris , aut Eccleſie vitricis negligens repertus fuerit, vel ſingulis annis rationem facere , prout ſepius exprimitur , recuſaret, hunc debeat,& poſſit Plebanus,ſeu Rector Eccleſie, infra cujus limites hoc contingit, per Sacramentorum ſubtractionem , vel alia Eccleſiaſtica pœna conſtringere, & punire, vel ad noſtram, vel Vicarii noſtri audientiam deferre. In his autem, qui hoſpitalibus leproſoriis , vel orphanatrophiis preſunt , tam circa faciendam rationem, quam in aliis eorum adminiſtrationem tangentibus , Statutum *Viennenſis Concilii* (*a*) & juris communis diſpoſitionem in noſtris civitate & Diœceſi precipimus obſervari. (*b*)

Sequitur (c) *de Conciliis Provincialibus & Synodalibus celebrandis poſt annum 1431.*

SAcroſancta Generalis *Synodus Baſilienſis* in Spirtu Sancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repreſentans, ad perpetuam rei memoriam. Pridem hec Sancta Synodus quoddam ſaluberrimum promulgavit decretum pro ſtabilitate,& robore Generalium Conciliorum , *quorum frequens celebratio precipua eſt agri Dominici cultura.* Verum cum ad eandem culturam non dubium ſit pertinere Synodos Epiſcopales, & Concilia Provincialia prout veteres Canones decreverunt frequentari ; Ideo eadem Sancta Synodus antiquos,& laudabiles mores noſtris cupiens temporibus obſervari, ſtatuit, atque precipit, Synodum Epiſcopalem in qualibet Diœceſi poſt octavas Dominice Reſurrectionis, vel alia die ſecundum conſuetudinem Diœceſeos ad minus ſemel in anno ; ubi non eſt conſuetudo , bis annuatim celebrari per Diœceſanum propria in perſona, niſi Canonico impedimento fuerit impeditus, & tunc per Vicarium ad hoc idoneum , que Synodus ſaltem triduo,vel biduo duret,vel prout neceſſarium Epiſcopo viſum fuerit. Prima autem die convenientibus Diœceſano , & omnibus aliis, qui in hujusmodi Synodis intereſſe tenentur, infra Miſſarum ſolennia, vel poſt Diœceſanus, vel alius ejus nomine Verbum Dei proponat , exhortando omnes ad bonos mores ſectandum, abſtinendum a vitiis, & ad ea, que pertinent ad Eccleſiaſticam diſciplinam , & officia ſingulorum, preſertim ut hi, quibus animarum cura commiſſa eſt, diebus Dominicis,& aliis ſolennibus plebem ſubjectam doctrinis,& monitis ſalutaribus inſtruant; Poſtea legantur Statuta Provincialia, & Synodalia , & inter alia aliquis compendioſus tractatus docens, quomodo Sacramenta miniſtrari debeant, & alia utilia pro inſtructione Sacerdotum. Deinde ipſe Diœceſanus de vita & moribus ſubditorum ſolerter inquirat, labem ſimoniace pravitatis , contractus uſurarios concubinatum, fornicationem , & alia quevis crimina, & exceſſus debita correctione cohibeat. Alienationes rerum Eccleſiaſticarum a jure prohibitas revocet , abu-

(*a*) Concilium Viennenſe in Delphinatu Generale vocatur, celebratum anno 1311. & 1312.

(*b*) Inter Statuta Wilhelmi XI. in hac Synodo anni 1447. reſuſcitata, ex Synodo Eyſtettenſi ſub Bertholdo anno 1364. celebrata.

(*c*) Cum Bertholdus Epiſcopus obierit anno 1365. & Synodus Baſilienſis cœperit anno 1431. ad 1438. hinc quæ ſubjiciuntur Synodo Eyſtettenſi a Bertholdo coactæ anno 1364, adjecta ſunt Statutis Eyſtettenſibus a poſteriore Epiſcopo, ex Synodo Baſileenſi excerpta.

abuſus Clericorum & aliorum ſubjectorum, que circa Divinum Officium, delationem debiti habitus defecerint, in melius reformet, & emendet, & quam multa ſcandala ſepe contingunt ex eo, quod *Conſtitutio BONIFACII Pape VIII.* que incipit: *Periculoſo*, edita ſuper clauſura Monialium, non ſervatur: ſtudeat ipſe Diœceſanus, ut omnino juxta ipſius conſtitutionis tenorem executioni demandetur, nec non ut quicunque Religioſi Diœceſano ſubjecti regulas,& conſtitutiones ſuarum religionum, preſertim ut ab eis omnis proprietas abdicetur, inviolabiliter obſervetur, ne etiam in receptione ipſorum ad religionem quidquam per ſimoniam exigatur. Precipua autem in ipſa Synodo Epiſcopi cura ſit inquirere, ac debitis remediis occurrere, ne aliquod dogma hereticum, erroneum, aut ſcandaloſum, piarum aurium offenſivum, ſortilegia, divinationes, incantationes, ſuperſtitiones, & quevis diabolica figmenta Diœceſim ſuam inficiant. Inſtituantur preterea teſtes Synodales, viri graves, providi, & honeſti, legis Dei zelum habentes juxta Diœceſis latitudinem in numero competenti, aut alii eorum probitatem habentes, ubi alii non ſunt ad hoc inſtituti, qui ſi Dioceſano minus idonei videantur eos amovendo, alios prout ei videbitur expedire, inſtituat: hi autem in manibus ipſius Diœceſani, vel ſui Vicarii jurare teneantur, ut tradit Canon *Epiſcopus* in Synodo, qui per anni circulum luſtrantes ipſam Diœceſin, que corrigenda vel reformanda viderint, his, ad quos talia corrigere, vel reformare pertinet, referant, que niſi correcta, vel reformata jam fuerint, ad Synodum ſubſequentem proferant, in qua debitis remediis occurratur, ſed & preter illa, que a teſtibus Synodalibus, vel aliis eorum officium exercentibus Diœceſanus audierit. Inquirat & ipſe diligenter de cunctis ſuorum ſubditorum exceſſibus, & aliter in delinquentes inſurgat correctionis debite diſciplina, ut aliis malignari volentibus tranſeat in exemplum. Celebretur quoque in ſingulis Provinciis ſaltem infra biennium a fine Concilii Generalis,& demum ad minus ſemel de triennio in triennium Provinciale Concilium in loco tuto, in quo tam Archi-Epiſcopus, quam Suffraganei omnes & alii, qui in hujusmodi Conciliis Provincialibus intereſſe tenentur, debite vocati interſint; quod ſi Epiſcopus Canonico fuerit impedimento detentus, Procuratorem ſuum deſtinet non ſolum ad excuſandum,& probandum abſentie cauſas, ſed etiam ad ipſius nomine in Concilio intereſſendum, ſuſcipiendumque, quicquam Concilium duxerit ſtatuendum. Alioquin ipſe Epiſcopus a perceptione medietatis fructuum unius anni ſue Eccleſie, qui per perſonam in ipſo Concilio deputandam in ipſius ſue Eccleſie fabricam effectualiter convertantur, eo ipſo ſit ſuſpenſus. Alii vero venire negligentes, Concilii arbitrio puniantur, aliis juris pœnis in ſuo robore duraturis; Concilio autem generali durante,& per ſex menſes ante, hujusmodi Provincialia Concilia non celebrentur. Porro in hujus inchoatione Concilii ipſe Metropolitanus, vel alius ejus nomine infra Miſſarum ſolennia, vel poſt exhortatorium ſermonem faciat de iis, que ad ſtatum Eccleſiaſticum,& precipue ad Pontificale officium pertinent, ſerioſe memorando, comminandoque ſingulis, quod juxta Prophete ſententiam: ſi eorum culpa cujusvis anima perierit, illius ſanguis de manibus eorum a Deo exigetur. Precipue autem fiat tunc monitio exacta, ut dignis,& bene meritis, quorum vita ſufficienti teſtimonio nota ſit, Ordines & Beneficia ſine ulla ſimoniaca labe conferantur. Et ſuper omnia, ut in animarum cura committenda ſumma diligentia, & matura inquiſitio adhibeatur: & ut bona Eccleſiaſtica nullatenus ad uſus illicitos, quin imo ad honorem Dei, Eccleſiarum conſervationem, habenda ſecundum Sacros Canones precipua cura pauperum,& indigentium laudabiliter convertantur. Scientes, quod de his omnibus apud tribunal eterni Judicis uſque ad minimum quadrantem rationem reddituri ſunt. In quibus quidem Conciliis de corrigendis exceſſibus moribusque ſubditorum reformandis, & precipue qualiter Epiſcopi in conferendis Beneficiis, confirmandis electionibus, miniſtrandis ordinibus, deputandis confeſſoribus, predicando ad populum, & puniendo exceſſus ſubditorum, obſervationeque Epiſcopalium Synodorum, ceterisque ad officium Epiſcopale, ac jurisdictionem,& adminiſtrationem eorum in ſpiritualibus, & temporalibus quodlibet ſpe-

ſpectantibus ſe geſſerint ; & preſertim ſi a ſimoniaca labe manus innoxias ſervent , diligens inquiſitio ſecundum juris communis diſpoſitionem fiat, ut omnes, qui in premiſſis deliquiſſe comperti fuerint, per ipſum Concilium puniantur, & corrigantur. Simili modo de ipſo Metropolitano circa omnia ſupra dicta diligenter inquiratur, cujus exceſſus,& defectus ipſum Concilium eidem ſpecialiter exprimat, ipſum ammonendo, & obſecrando, ut cum aliorum Pater vocetur , & eſſe debeat, a talibus omnino deſiſtat, & nihilominus inquiſitionem de ipſo habitam in ſcriptis redactam ad Romanum Pontificem,vel alium ejus Superiorem, ſi quem habet, ſine mora ttansmittat , ut ab eo punitionem , & reformationem ſuſcipiat condecentem. Inter cetera,ſi que diſcordie, contentiones, & inimicitie inter quoscunque viguerint, que quietem,& tranquillitatem Provincie poſſent perturbare, curet omni ſtudio Sacrum Concilium illa ſedare, & more piorum Patrum ad pacem concordiamque filiorum vigilanter intendat, & ſi inter Regna, Provincias, ſeu Principatus hujusmodi diſcordias ſuſcitari contigerit, mox Sancti Dei Antiſtites Concilia Provinciarum ſuarum ſimul congregari procurent , & ſibi invicem conſilium,& auxilium impendentes cuncta diſcordiarum fomenta amputare ſtudeant, neque alicujus amore,vel odio pretermittant, ſed ad Deum ſolum,& ſalutem populi mentis oculos erigentes ad ſanctum pacis opus, omni tepiditate ſemota, invigilent. Cogitentur inſuper in Provinciali Concilio,quod immediate Generale Concilium ſequens antecedit, omnia, que in eodem Generali Concilio viſa fuerint proſequenda ad Dei Gloriam , & Provincie commodum , ſalutemque populi Chriſtiani. Ibidemque eligantur in numero competenti, qui ad proximum Generale Concilium nomine totius Provincie debeant proficiſci , quibus per ſubſidium, vel alias provideatur, prout,& de jure,& Concilio Provinciali viſum fuerit expedire: ita tamen, quod illi, qui ultra perſonas, ut predictum eſt, deputatas ad ipſum Concilium Generale accedere voluerint, aut eorum Clerus nullatenus propterea graventur. Relegantur in unoquoque Provinciali Concilio, que ſecundum Canonicas Sanctiones in eisdem legi precipiuntur, ut ea & inviolabiliter obſerventur, & transgreſſoribus pœne debite inferantur. Quod ſi Metropolitani, vel Diœceſani predictis terminis in celebrandis Provincialibus, & Epiſcopalibus Synodis, ceſſante legitimo impedimento fuerint negligentes, medietatem omnium fructuum, & obventionum, ratione ſuarum Eccleſiarum ad eos pertinentium fabricæ ipſarum Eccleſiarum applicandam eo ipſo amittant, qui ſi in eadem negligentia per tres proximos menſes perſeveraverint, ab Officiis, & Beneficiis ſint ipſo facto ſuſpenſi, quibus transactis temporibus ſub ante ſcriptis pœnis antiquior in Provincia ordine Epiſcopus ipſius Metropolitani Epiſcopi autem major in dignitate Pontificali in Sacris conſtitutus, niſi ad alios forſan de conſuetudine, vel privilegio pertineat, negligentiam in celebrandis dictis Provincialibus, & Epiſcopalibus Synodis ſupplere teneatur. Jubet inſuper hec Sancta Synodus omnibus Prelatis Religionum, & Ordinum quorumcunque, ad quos celebrare Capitula pertinet, quod illa Statutis temporibus ſub predictis pœnis ſervent, & ſervari faciant, in quibus ſecundum Canonicas Sanctiones , & Religionum Conſtitutiones cum omni ſtudio & diligentia ad veram ſingularum Religionum, & Ordinum reformationem intendant ; ita, ut deinceps in ſingulis Monaſteriis juxta proprias regulas, & conſtitutiones debite regularis fiat obſervantia, & precipue ut tria ſubſtantialia vota omnino ſerventur. Per premiſſa autem hec Sancta Synodus non intendit juribus quorumcunque quomodolibet derogare. Datum *Baſilee* in Seſſione publica &c. &c. VI. Kal. Octobris, anno triceſimo ſexto.

De publicis Concubinariis.

Sacroſancta Synodus Baſilienſis (a) *in Spiritu Sancto legitime congregata, Univerſalem Eccleſiam repreſentans, ad perpetuam rei memoriam.*

Quicunque Clericus, cujuscunque ſtatus, conditionis, dignitatis etiamſi Pontificalis, vel alterius preeminentie exiſtat, qui

(a) Seſſione XX. anni 1435. 23. Januarii cum jam Pontificia auctoritate diſſolutum eſſet Conciliabulum Baſileenſe.

qui poſt hujus conſtitutionis notitiam, quam habere preſumatur per duos menſes poſt publicationem ejusdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium ſuorum Beneficiorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat; nec non & hujusmodi publicum concubinarium, ut primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus Superior monere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat, quod ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit: jubet hec Sancta Synodus, ut ipſum ſuis omnibus Beneficiis omnino privet. Et nihilominus hi publici concubinarii uſque quo cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vite emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, vel officiorum ſint inhabiles, qui, ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis ad predicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut predictum eſt, punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipſos de neglectu, quam in illos de concubinatu modis omnibus digna punitione animadvertant: in Conciliis etiam Provincialibus, & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos etiam per ſuſpenſionem a collatione Beneficiorum, vel alia condigna pœna ſeveriter procedatur. Et ſi hi, quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores propter publicum concubinatum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu & inquiſitione ipſi Summo Pontifici deferantur: eadem diligentia & inquiſitio in quibuscunque Capitulis Generalibus, & Provincialibus quoad ſuos ſervetur pœnis aliis contra predictos, & alios non publicos concubinarios ſtatutis in ſuo robore permanſuris. Publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quam nulla poſſit tergiverſatione celare, notorius eſt; Sed qui mulierem de continentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum Superiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Quia vero in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem Eccleſiaſticam habentes, pecuniarios queſtus a concubinariis percipere non erubeſcunt, patiendo eos, in tali fœditate ſordeſcere; ſub pœna maledictionis eterne precipit, ne deinceps ſub pacto compoſitionis, aut ſpe alicujus queſtus talia quovis modo tolerent, aut diſſimulent, alioquin ultra premiſſam negligentie pœnam duplum ejus, quod propterea acceperint, reſtituere ad pios uſus omnino teneantur, & compellantur. Ipſas autem concubinas, ſeu mulieres ſuſpectas Prelati modis omnibus curent a ſuis ſubditis, etiam per brachii ſecularis auxilium, ſi opus fuerit, penitus arcere: qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud patres ſuos cohabitare non permittant. Jubet inſuper hec Sancta Synodus, ut etiam in predictis Synodis, & Capitulis hec conſtitutio publicetur, & quilibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſionem moneat diligenter. Injungit preterea omnibus ſecularibus viris, etiamſi Regali prefulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum quocunque queſito colore Prelatis, qui ratione officii ſui adverſus ſuos ſubditos pro hujusmodi concubinatu procedunt. Et cum omne fornicationis crimen Lege Divina prohibitum ſit, & ſub peccati mortalis pœna neceſſario evitandum, moneant omnes laicos tam uxoratos, quam ſolutos, ut ſimiliter a concubinatu abſtineant: nimis reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet, & ad mulierem alienam accedit, qui vero, ſi ſolutus eſt, continere nolit, juxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat: pro hujusmodi autem Divini obſervatione precepti hi, ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis, quam aliis Canonicis remediis omni ſtudio laborent.

Sequitur Decretum de excommunicatis vitandis.

Ad vitandum ſcandala, ac multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis ti-

moratis ſtatuit hec Sancta Synodus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel extra, pretextu cujuscunque ſententie, aut cenſure Eccleſiaſtice, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel a jure generaliter promulgate teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujusmodi fuerint in vel contra *perſonam*, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum *certum*, vel *certam* a *Judice publicata*, vel denuntiata *ſpecialiter*, & *expreſſe*, aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, que nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtineri vult juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

De Interdictis ſervandis.

Quoniam ex indiſcreta interdictorum promulgatione multa conſueverunt ſcandala evenire, ſtatuit hec Sancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa, aut locus Eccleſiaſtico ſupponi poſſint interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Dominii, ſeu Rectoris, vel Officialium: propter culpam autem ſeu cauſam alterius cujuscunque private perſone hujusmodi loca interdici nequaquam poſſint auctoritate quacunque ordinaria vel delegata, niſi talis perſona prius fuerit excommunicata, ac denuntiata, ſeu in Eccleſia publicata, ac Domini, ſeu Rectores, vel Officiales ipſorum locorum auctoritate Judicis requiſiti hujusmodi perſonam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfaciendum compulerint, qua etiam poſt biduum ejecta, recedente, vel ſatisfaciente mox Divina reſumi poſſint, quod etiam in pendentibus locum habeat.

De Cultu Divino.

Quomodo Officium Divinum in Eccleſia ſit celebrandum.

Si quis Principem ſeculi rogaturus, habitu honeſto, geſtu decenti, prolatione non precipiti, ſed diſtincta, attentaque mente ſe ipſum, ac verba ſtudet componere: quanto diligentius in ſacro loco omnipotentem oraturus Deum hec omnia facere curabit. Statuit igitur hec Sancta Synodus, ut in cunctis Cathedralibus, ac Collegiatis Eccleſiis horis debitis, ſignis, congrua pulſatione premiſſis Laudes Divine ſingulas horas non curſim, ac feſtinanter, ſed aſiatim & tractim, & cum pauſa decenti preſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmorum debitam faciendo inter ſolenne & feriale officium differentiam reverenter ab omnibus perſolvantur: Horas Canonicas dicturi cum tunica talari, ac ſuperpelliciis mundis ultra medias tibias longis, vel cappis juxta temporum, ac regionum diverſitatem Eccleſiam ingrediantur, non caputia, ſed almutia & birreta tenentes in capite. Qui cum in Choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus, & officium exigunt, non inſimul ac cum aliis confabulantes, ſeu colloquentes, aut literas, ſeu ſcripturas alias ibidem legentes, & cum pſallendi gratia ibidem conveniant, muta & clauſa labia tenere non debent, ſed omnes, preſertim qui majori funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur. Cum dicitur: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, omnes conſurgant. Cum nominatur glorioſum illud nomen JESUS, in quo omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium, & inferorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem, dum hore publice cantantur, legat, vel dicat privatim officium. Quia non ſolum obſequium, quo obnoxius eſt, choro ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat. Super his debite obſervandis, aliisque ad Divini Officii perſecutionem, ac chori diſciplinam ſpectantibus Decanus, vel cui onus incumbit, diligenter invigilet, hinc inde, ne quid inordinate fiat, circumſpiciens; horum autem transgreſſores illius hore, in qua circa predicta exceſſerint, vel alia majori, prout transgreſſionis quantitas exigit, plectantur pœna.

Item, quo tempore quiſquis in Choro eſſe debet.

Qui in Matutinis ante finem Pſalmi: *Venite exultemus.* In aliis horis ante finem primi Pſalmi: in Miſſa ante ultimum *Kyrie eleyſon*, uſque ad finem Divino Officio non

non interfuerit, niſi forte neceſſitate cogente, ac petita & obtenta a Preſidente chori licentia diſcedere oporteat, pro illa hora abſens cenſeatur. Salvis Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi que forte circa hoc artiores exiſtant. Idem in his obſervetur, qui a principio uſque ad finem in proceſſionibus non permanſerint, pro cujus executione deputetur aliquis onus habens, notandi perſonas ſingulas ſtatuto tempore non convenientes, juramento aſtrictus agere fideliter, & nulli parcere. Jubet etiam Sancta Synodus, quod in illis Eccleſiis, in quibus ſingulis horis certe diſtributiones ſtatute non ſunt, omnino etiam de groſſis fructibus, ſi opus ſit, deputentur, & juxta menſuram laboris plus minusve quisque capiat emolumenti, tollens prorſus abuſum illum, quo in una duntaxat hora preſens totius diei diſtributiones uſurpat, & illum, quo Prepoſiti, vel Decani, aut alii Officiales ex hoc ſolum, quod Officiales ſunt, licet actualiter pro utilitate Eccleſie non abſint, quotidianas diſtributiones percipiunt.

Item qualiter Hore Canonice extra Chorum dicende ſunt.

Quoscunque etiam alibi Beneficiatos, ſeu in Sacris conſtitutos, cum ad Horas Canonicas teneantur, admonet hec Sancta Synodus, ſi orationes ſuas Deo acceptas fore cupiunt, ut non in gutture, vel inter dentes ſeu deglutiendo, vel ſincopando dictiones, nec colloquia, vel riſus intermiſcendo, ſed ſive ſoli, ſive aſſociati Divinum diurnum, nocturnumque Officium reverenter, verbisque diſtinctis peragant, ac tali in loco, unde a devotione non retrahantur, ad que ſe diſponere, & preparare debent juxta illud, quod ſcriptum eſt: *Ante orationem prepara animam tuam, ne ſis quaſi, qui temptat Deum.*

De bis, qui tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam.

Quicunque in Eccleſia Beneficiatus preſertim de majoribus Divinorum tempore per Eccleſiam, vel foris circa ipſam deambulando, aut cum aliis colloquendo vagari viſus fuerit, non ſolum illius hore, ſed totius diei preſentiam ipſo facto amittat, qui ſi ſemel correctus non deſiterit, per menſem diſtributionibus careat, vel graviori, ſi pertinacia exegerit, pœne ſubjaceat, ita, ut tandem deſiſtere cogatur: prohibeatur etiam, ne Divina Officia tumultuoſe quorumcunque per Eccleſiam diſcurſus impediant, aut perturbent. Regulares, qui in Conventualibus Eccleſiis circa predicta exceſſerint, gravi pœna Superiorum arbitrio caſtigentur.

De Tabula pendente in Choro.

Ut cuncta in Domo Dei ordinate procedant, & quilibet ſciat, quid ſibi agendum imminet, ſtatuatur tabula aliqua continuo pendens in Choro, in qua, quid per unumquemque ex Canonicis, vel aliis Beneficiatis in ſingulis horis per hebdomadam, aut majus tempus legendum, vel cantandum ſit: qui autem ſecundum quod deſcriptus fuerit, facere per ſe, vel per alium neglexerit, pro qualibet hora diſtributiones unius diei amittat.

De bis, qui in Miſſa non complent Credo, vel cantant cantilenas.

Abuſum aliquarum Eccleſiarum, in quibus *Credo in unum.* quod eſt Symbolum, & Confeſſio Fidei noſtre, non complete uſque ad finem cantatur, aut Prefatio, ſeu Oratio Dominica obmittitur, vel in Eccleſia cantilene ſeculares admiſcentur, ſeu Miſſa etiam privata ſine Miniſtro preter ſecretas orationes ita ſubmiſſa voce dicitur, ut a circumſtantibus audiri non poſſit, abolentes ſtatuimus, ut, qui in his transgreſſor inventus fuerit, a ſuo Superiore debite caſtigetur.

De Pignorantibus Divinum Cultum.

Abuſum etiam illum Cultui Divino manifeſte derogantem, quo nonnulli Eccleſiarum Canonici contrahentes debita ſic ſe Creditoribus obligant, ut niſi ſtatuto tempore ſatisfaciant, a Divinis ceſſetur officiis, abolentes, & obligationem hujusmodi etiamſi jurejurando firmata ſit, ſic irritam decernentes ſtatuimus, ut qui talem illicitum contractum fecerint, trium menſium fructus ipſi Eccleſie applicandos ipſo facto amittant, & quamdiu Divina non reſumpſerint, nullos ex ipſa Eccleſia proventus recipiant.

De tenentibus Capitula tempore Miſſæ majoris.

Prohibet hec Sancta Synodus, ut tempore Miſſe, prelertim diebus ſolennibus Capitula; ſeu actus Capitulares, aut alii contractus per Canonicos non celebrent, niſi forte urgens & evidens ingruerit neceſſitas. Qui vero ad talem horam Capitulum indixerit, a diſtributionibus quotidianis per hebdomadam ſit ſuſpenſus, neque ipſi Canonici pro illa hora ipſas diſtributiones lucrentur.

De Spectaculis in Eccleſiis non faciendis.

Turpem illum abuſum in quibusdam frequentatum Eccleſiis, quo certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo, & veſtibus Pontificalibus more Epiſcoporum benedicunt, alii, ut Reges ac Duces induti, quod *feſtum fatuorum, innocentum, ſeu puerorum* in quibusdam Regionibus nuncupatur, alii larvales & theatrales jocos, alii choreas & tripudia marium & mulierum facientes, homines ad ſpectacula & cachinationes movent; alii commeſſationes & convivia ibidem preparant, hec Sancta Synodus detestans ſtatuit, & jubet tam Ordinariis, quam Eccleſiarum Decanis, & Rectoribus ſub pœna ſuſpentionis omnium proventuum Eccleſiaſticorum trium menſium ſpatio, ne hec & ſimilia ludibria, neque etiam mercantias, ſeu negotiationes nundinarum in Eccleſia, que domus orationis eſſe debet, ac etiam cimiterio exerceri amplius permittatur. Transgreſſores per Cenſuram Eccleſiaſticam, aliaque juris remedia punire non negligant. Omnes autem conſuetudines, ſtatuta, ac privilegia, que his non concordant, circa hec Decreta, niſi forte majores pœnas addicerent, irritas eſſe hec Sancta Synodus decernit.

Datum in Seſſione publica in Eccleſia Majori Baſilienſi ſolemniter celebrata, die Jovis, nona Menſis Junii, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo triceſimo quinto.

Ex impreſſo codice Eyſtaatii in 4to. extante in Collegii Auguſtani S. JEſu Bibliotheca Pluteo F.L.IV.N.13. commodato mihi anno 1759. a P. Bonſchab S. J.

Item extante in Biblioth. Collegii Herbipolenſis S. J. anno 1762. commodato mihi a P. Thoma Grebner.

Anno Chriſti MCCCCXLVII. Non. Februarii

EUGENII Papæ IV. Conceſſio, ut Decreta

Concilii Baſileenſis, ab ALBERTO Rege acceptata, porro in Germania obſerventur, uſque ad futuram modificationem Romæ.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

§. I. AD tranquillitatem, & commoda omnium Chriſti fidelium, & prælertim Nationis Germanicæ, quam Apoſtolica Sedes ſingulari affectione proſequitur, diligenti ſtudio intendentes, ea libenter concedimus, per quæ ipſius Nationis perſonarum quieti, & commoditatibus conſulatur.

§. II. Sane *ad inſtantiam Cariſſimi in Chriſto Filii noſtri, FRIDERICI, Romani Regis*, Illuſtris & Venerabilis Fratris noſtri, THEODORICI Archi-Epiſcopi Maguntinenſis, ac Dilecti Filii nobilis Viri, FRIDERICI, Marchionis Brandenburgenſis, per alias noſtras litteras, nonnulla circa Concilium Conſtantienſe, ejusque Decreta, nec non futuri convocationem Concilii, mentem noſtram concernentia declaravimus, prout in ipſis litteris plenius continetur. Super aliis autem Decretis, Baſileæ editis, & per *claræ memoriæ quondam ALBERTUM Romanum Regem acceptatis*, ex quorum obſervantia, *Natio Germanica præfata, ex pluribus gravaminibus dicitur relevari*; contenti ſumus, volumus, ac decernimus, quod omnia & ſingula, vigore Decretorum hujusmodi, cum ſuis modificationibns acceptato-

Digitized by Google

tatorum, per eos, qui illa acceptarunt, vel acceptantibus in Natione præfata adhæſerunt, uſque in præſentem diem, quomodolibet geſta, vel acta ſunt, cum omnibus inde ſecutis, rata, firma, & inviolabilia perſiſtant, nec inpoſterum a quoquam, quavis authoritate caſſari, annullari, aut irritari, quovis modo valeant, vel revocari; Quodque omnes, & ſinguli, qui uſi ſunt illis, ac in vim dictorum Decretorum, a die acceptationis eorundem, quicquid conſecuti ſunt, ſecuri ſint, & quieti, nec propterea impeti, turbari, aut moleſtari poſſint quomodolibet in futurum.

§. III. Super obſervatione vero, & modificatione decretorum eorundem, cum nonnulli Prælati Nationis præfatæ ex eisdem decretis gravatos ſe fore conqueſti ſint, *cumque in illis Apoſtolicæ Sedi, quæ multum in ſuis juribus, ex ipſis decretis gravata dignoſcitur, recompenſatio præmiſſa ſit*, decrevimus, *Legatum noſtrum cum ſufficienti poteſtate ad partes Germaniæ hujusmodi transmittere*, qui mediantibus Rege, Archi-Epiſcopo, Marchione præfatis, ac aliis ejusdem Nationis Principibus & Prælatis, cum quibus fuerit opus, ſuper obſervantia, & modificatione decretorum hujusmodi, nec non ſuper proviſione Sedi prædictæ faciendis, tractare poterit, & finaliter concordare.

§. IV. Permittentes interim, & indulgentes, quod omnes & ſinguli, qui præfata decreta receperunt, vel recipientibus, ut præmiſſum eſt, adhæſerunt in præfata natione, illis ſimiliter cum modificationibus, quibus recepta ſunt, libere, & licite uti poſſint, quas etiam circa ſingula præmiſſa manuteneri, & defenſari volumus, donec per Legatum hujusmodi, ut prædictum eſt, concordatum fuerit, vel per Concilium, quod ad prædictorum Regis, & Prælatorum, & Principum exhortationem convocare proponimus, *aliter fuerit ordinatum*, non contraventuri, nec contravenientibus conſenſuri quovis modo. Speramus autem, & a certo tenemus dictos Regem, Archi-Epiſcopum, Marchionem, & alios Principes, & Prælatos tanquam devotos ipſius Sedis non paſſuros, medio tempore, Romanam Eccleſiam remanere in ſuis juribus ſpoliatam.

§. V. Hanc autem conceſſionem ad eos, qui declarationi, vel obedientiæ per ſuos Prælatos, vel Superiores Nobis factæ, aut infra ſex menſes faciendæ, ſe opponerent, nullatenus extendi volumus, vel eis opitulari. Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contingerit attemptari. Nulli ergo omnino homini liceat, hanc paginam noſtræ conſtitutionis, permiſſionis, conceſſionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo, Nonis Februarii, Pontificatus noſtri anno ſexto decimo.

Ex Conſtitutionum Imperii Cl. Senckenbergii Collectione Germanica, Parte I. pag. 177.

JACOBI Electoris Trevirenſis, & aliquot Germaniæ Principum Aviſamentum de eo, quod ſibi videtur dirimundo Schiſmati aptiſſimum, (a) *Anno MCCCCXLVII. Menſe Julio.*

ADviſata in facto Pacis Eccleſiæ, in quibus Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps Dominus Jacobus Archi-Epiſcopus Trevirenſis pro ſe, ac Illuſtribus Principibus Dominis T. Archi-Epiſcopo Colonienſi, L. Co-

(a) De his Aviſamentis ita ex *Monſtreleto* Raynaldus *Contin. Annal. Baron. Tom. XVIII. ad annum MCCCCXLVII. N.* 20. " Menſe Julio Trevirenſem Archi-Epiſcopum, " Regis Francorum, Ducis Saxoniæ, & Colonienſis Archi-Epiſcopi, Electorum Impe-

Comite Palatino Rheni, Duce Bavariæ, & Friderico Duce Saxoniæ ſuis Coelectoribus, ſe conformare voluerit Sereniſſimo, & Chriſtianiſſimo Domino Regi Francorum, in modum, qui ſequitur: Primo enim deſiderant ipſa Regia Majeſtas, & præfati Domini quatuor Electores ſui confœderati, quod bona pax, & tranquillitas vigeat inter Viros Eccleſiaſticos ubique per orbem, ex qua ſtatus melius diſponentur, & magna bona univerſæ Chriſtianitatis proveniant, intenduntque efficaciter laborare, quod diviſiones & differentiæ modernis temporibus exiſtentes in Eccleſia Dei primitus ſedentur, & pacificentur, quodque unum Concilium Generale pro bono Eccleſiæ celebretur, in quo magna bona, Deo concedente, procurabuntur; nec non Conciliorum Generalium auctoritas refloreat, & ab omnibus in debita reverentia, & obſervatione habeatur.

Et quoniam hactenus magnæ & pene inextricabiles altercationes intervenerunt inter felicis recordationis EUGENIUM *Papam IV.* & *Concilium Baſileenſe*, ac eos, qui eidem interfuerunt, variique proceſſus, ſententiæ, cenſuræ, privationes, & pœnæ hinc inde occaſione præmiſſorum emanarunt, & adhuc aliqui in *Baſilea*, aliqui in *Laterano* ſe Concilium habere dicunt. Quibus altercationibus finem expedit imponere, ut citius & convenientius pax in Dei Eccleſia haberi, nec non ad pacatam, & fructuoſam celebrationem *unius Concilii Generalis* perveniri poſſit. Conſiderantes Rex & præfati Principes Electores, quod Catholica univerſalis Eccleſia diffuſa per orbem, & communitas fidelium ut plurimum hujusmodi proceſſus, ſententias, cenſuras, privationes, & pœnas &c. &c. hinc inde emanatas, non recepit, nec ratas habuit, licet jam ad informationem de iis habendam magnum tempus effluxerit; volentes inniti ipſe Rex & prædicti Domini Principes Electores authoritati, & obſervationi *ipſius univerſalis Eccleſiæ*, & eam inſequentes, atque efficere ſatagentes, quæ ejusdem Eccleſiæ paci congruunt, ſicuti pacem ipſam proſequi intereſt Principum, & Prælatorum; viſum eſt diſponendum & ordinandum, firmiterque obſervandum, etiam quantum ad Dominum Ducem Sabaudiæ & Dominia ſua, qui diſpoſitioni & ordinationi Regis ſtare promiſit, atque apud omne, ubi opus fuerit, proſequendum, quod ſicut communior Eccleſiæ obſervatio huc uſque habuit, præfati proceſſus, ſententiæ, cenſuræ, privationes & pœnæ occaſione præmiſſorum, & omnium ex eis dependentium (eſto etiam, quod in hujusmodi cenſuris, privationibus &c. aliæ cauſæ adderentur) hinc inde emanatæ, & quæcunque mandata, ordinationes, ſeu dicta, conſcripta, aut quomodolibet acta, ſeu geſta in hujusmodi rerum perſequutione, cujuscunque, vel quorumcunque, adverſus quemcunque vel quoscunque, omniscunque ſtatus, gradus, dignitatis, vel conditionis etiamſi Papalis, Cardinalatus, Archi-Epiſcopalis, Epiſcopalis exiſterent, ſeu quocunque nomine etiam Papæ vel Concilii hæc facta ſint, pro non factis habeantur, quorum omnium tenores hic habeantur pro expreſſis, etiamſi talia ſint, de quibus mentio ſpecialis de verbo ad verbum habenda foret. Eſto etiam, quod talia univerſalem Eccleſiam, & authoritatem Conciliorum univerſalium, aut Sedis Apoſtolicæ concernant quovis modo; omnisque diſſenſio, diviſio, & ſciſſura occaſione horum proveniens penitus auferatur, aut dimittatur, ac ſi nunquam prædicta facta fuiſſent; tractatus pacis, & concordiæ inter præfatum Papam EUGENIUM, & omnes & ſingulos, qui Concilio Baſilienſi interfuerunt, ſeu tanquam eidem Concilio, aut geſtis ejus adhærentes, cum eo, ſeu ipſe cum eis aliquas differentias habuerunt, adviſatus per ipſum Chriſtianiſſimum Dominum Regem Francorum, continuetur & perficiatur. Reſpectu S. D. N. NICOLAI Papæ

" Imperii, tum Ducis Sabaudiæ, & Baſileenſium, atque in iis Cardinalem Arela-
" tenſem, nec non Angliæ & Siciliæ Regum Oratores conveniſſe, ac poſt plura
" colloquia Amedeum adeundum, ut ad pacem ipſum urgerent, decreviſſe, colla-
" tisque cum ipſo & Pſeudo-Cardinalibus ſermonibus, compoſitas concordiæ for-
" mulas, quas Angliæ Regis Oratores Pontifici expoſuêre, indignas prorſus re-
" ſponſo, ipſumque numquam iis ſe aſſenſurum dixiſſe, *refert idem Monſtreletus.*
" Uti vero aliquas admiſerit Nicolaus, alias reſpuerit, atque Amedeus Pſeudo-Pon-
" tificatu ſe abdicaverit, proximo anno dicetur. *Nota Illmi Hontheimii.*

Papæ V. cui per eosdem, qui Concilio Basilienſi, aut geſtis ejus quovis modo adhæſerunt, faverunt, aut obediverunt, & per quoſcunque alios, qui præfato EUGENIO, aut ipſi S. D. N. Papæ NICOLAO contrariati fuerint, omnis honor, reverentia, & obedientia, eisque per ipſum S. D. Papam NICOLAUM omnis honor & paterna dilectio abſque prædictorum recordatione exhibeatur. Quodque deinceps ab appellatione Concilii Generalis tam in Baſilea, quam in Laterano (quæ appellatio non jam unitati Eccleſiæ de cætero proficeret, ſed obeſſet) penitus ceſſetur, ut ſic omni impedimento ſublato ad Concilium Generale, ſicuti præmittitur, habendum, quod ab omnibus Chriſtianis in unanimitate & concordia reputetur, perveniri poſſit.

Non tamen intendunt præfati Domini, quod per prædicta, decretis acceptatis cum ſuis modificationibus tam in Imperio, quam in Regno Franciæ aliquod intelligatur præjudicium generari.

Item, quod unicuique volenti habere literas ſuper prædictis expediantur in forma meliori. Dignum inſuper arbitrantur Regia Majeſtas & Principes Electores præfati, & ad hoc operam cum effectu impendent, quod Patri Domini Ducis Sabaudiæ ſe prædictæ obſervationi communis univerſæ Eccleſiæ diffuſæ per orbem conformanti, & promiſſionem ejuſdem Domini Ducis Filii ſui præfato Chriſtianiſſimo Regi factam, quæ ipſo Patre ſciente, & non contradicente, nec prohibente in dubio facta præſumitur, amplectenti cum effectu, atque pro tanto bono pacis Eccleſiæ omnino nomen & titulum Papatus dimittenti, honor exhibeatur, ac ſtatum honorabilemque proviſionem in Eccleſia habeat, nec non etiam, quod per eum promoti ad dignitates & honores Eccleſiaſticos, qui eos acceptarunt, & ad Beneficia quæcunque, qui ipſorum Beneficiorum poſſeſſionem pacificam habent, in ſua obedientia eadem aſſequantur, & obtineant. Et ſimiliter de iis, qui ſub nomine *Generalis Concilii Baſilienſis* promoti ſunt in eorum obedientia. Officiariis quoque ſuis omnis conſolatio poſſibilis fiat; qui tam in Romana Curia, quam ſub adminiſtratione Domini Patris præfati Ducis Sabaudiæ habebuntur recommiſſi: aliqua tamen ſuper prædictis privationibus & promotionibus, aliquos particulares tangentia, bonum hujus negotii concernentia, intendit Rex aperire & moderare in concluſione hujus concordiæ.

Ultra prædicta ſuper loco & tempore futuri Concilii videbatur prædictis Dominis Principibus Electoribus, quod haberet fieri in uno quinque locorum in Almania nominatorum, ſed Domino Regi Franciæ propter rationes quamplures videtur, & iſta inſtare intendit, quod locus Concilii rebus gerendis accommodus determinetur in ſuo Regno. Verumtamen quantum ad tempus, adviſatum eſt inter ipſum Dominum Regem Francorum & Principes Electores præfatos, quod videtur omnibus ipſis procurandum, ut incipiat illud Concilium *de Kalend. Septemb.* proxime futuris ad annum.

Item inſtabit Dominus Rex Francorum, quod S. D. NICOLAUS Papa V. Concilii Conſtantienſis Decretum: *FREQUENS*, & alia ejus Decreta, ſicut cætera Concilia, Catholicam militantem Eccleſiam repræſentantia, ipſorum poteſtatem, honorem, & eminentiam, ſicut & cæteri Anteceſſores ſui ſuſcipiet, amplectetur, & venerabitur.

Item Dominus Rex Francorum, & quilibet ſuorum conſcederatorum habeat Bullas ſuper indictione futuri Concilii, & ſuſceptione prætacta, ſi obtenta fuerit.

Item ſi Dominus Sabaudiæ, vel Dominus Pater ejus, ſeu quicunque eidem adhærentes, iis pacis & concordiæ mediis, de quibus in præſenti cedula continetur, repugnaverint, aut acquieſcere noluerint, ſeu diſtulerint, quod non ſperatur, & deinceps contra eos, aut eorum aliquos per S. D. N. NICOLAUM Papam procedatur, non confidant, quod de cætero in pacificandis, quantum ad eos, negotiis Rex, & præfati Principes Electores, quomodolibet ſe intromittant; quin immo intendunt omnibus viis & modis juſtis, & rationabilibus præbere auxilium & favorem, proceſſibus & cenſuris, & excommunicationibus contra tales fiendis, maxime poſtquam con-

tenta in præſentibus adviſamentis fuerint per S. D. Papam NICOLAUM concordata.

Item ſupradictis adviſamentis ſupranominatus Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps Dominus JACOBUS, Archi-Epiſcopus Trevirenſis, pro ſe, nec non Venerabilis Joannes de Linſſi, utriuſque Juris Doctor, pro parte Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & Illuſtriſſimi Principis Domini THEODORICI, Archi-Epiſcopi Colonienſis, & Magiſter Henricus Engellard pro parte Illuſtriſſimi & Excelſi Principis Domini FREDERICI, Ducis Saxoniæ, & Sacri Romani Imperii Principum Electorum miſſi Ambaſiatores ad præfatum Chriſtianiſſimum Dominum Regem Francorum pro prædictis Dominis Archi-Epiſcopo Colonienſi, & Duce Saxoniæ in vim literarum credentalium per eos nuperrime exhibitarum præfato Chriſtianiſſimo Domino Regi Francorum ſe conformant, & concurrunt in modum, qui ſequitur: ſcilicet, quod prædictorum adviſamentorum proſequutio fiat diligenter apud Dominum Patrem Domini Ducis Sabaudiæ, & aliis, ubi erit oportunum, ex parte præfati Sereniſſimi & Chriſtianiſſimi Domini noſtri Regis Francorum, concurrentibus in hoc ſecum, & ſe eidem conformantibus præfatis Domino Archi-Epiſcopo Trevirenſi, & Ambaſiatoribus ipſorum duorum Archi-Epiſcopi Colonienſis, & Ducis Saxoniæ, propter multa pericula, quæ intervenire poſſent, ſi pratica & expeditio præmiſſorum protraherentur in longum, dummodo tamen præfatis Dominis Archi-Epiſcopis Trevirenſi & Colonienſi proviſiones neceſſariæ pro eorum, & omnium ſuorum, ut præmittitur, ſecuritate & indemnitate, & literæ deſuper oportunæ S. D. N. NICOLAI ſub motu proprio in forma meliori, ſecundum apunctuata in prædictis cedulis tradantur, & deliberentur. Factum *Bituricis vigeſimo octavo* die Junii, anno Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo.*

Ill. Hontheim Tom. II. N. DCCCXXIV. pag. 409.

Anno Chriſti MCCCCXLVII. Kal. Aprilis *NICOLAI V. Confirmatio, & prolixior Declaratio ſuper Conventione antecedenti, uti & EUGENII Papæ Concordata, quæ hic certis modis confirmantur.*

NICOLAUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

AD Sacram Petri Sedem divina diſpoſitione ſublimati, ſingulis, quæ pro univerſalis Eccleſiæ unione, ac pace, & tranquillitate profutura conſpicimus, Apoſtolicæ providentiæ ſollicitudinem libenter intendimus, & ad felicem illorum proſecutionem, & conſummationem, opem & operam impendimus efficaces.

§. I. Nuper ſiquidem Chariſſimus in Chriſto Filius noſter FRIDERICUS Rex Illuſtris, & nonnulli alii dilecti Filii, Eccleſiaſtici & ſæculares, Principes, inclutæ Nationis Germaniæ ex una; ac Dilectus Filius noſter JOANNES, S. Angeli Diaconus Cardinalis in partibus illis Apoſtolice Sedis de latere Legatus, per Nos ad dictas partes miſſus, ſufficienti deſuper a Nobis & Sede Apoſtolica auctoritate ſuffultus, ex alia partibus; Romanæ, & dictæ Nationis nominibus (*a*) pro ipſius Eccleſiæ unione, pace, & tranquillitate inter Eccleſiam & Nationem prædictam, perpetuo ſolidandis, & conſervandis, diverſa rationabilia, & utilia, ordinationes, ſtatuta, ac partibus ipſis hinc inde approbata, laudata, concluſa, acceptata, & concordata fecerunt, ut illis, pro firmiori eorum ſubſiſtentia (*b*) robur Apoſtolicæ firmitatis adjicere, nec non

(*a*) Goldaſtus Conſt. Imp. Tom. I. pag. 408. legit: *nomine*, pro *nominibus*.
(*b*) Von Andler legit *Subſtantia* Corp. Conſt. Imp. pag. 494.

non auctoritatem potiorem, & decretum interponere dignaremur.

§. II. Nos itaque, qui ſtatuta, ordinationes, & concordata prædicta, per nonnullos ex Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus magnarum maturitatis, authoritatis, & literaturæ viros, diligenter examinari & diſcuti fecimus; eaque rationabilia & ſalubria tam Eccleſiæ, quam Nationi præfatæ fore comperimus; de dictorum, & aliorum Venerabilium Fratrum noſtrorum (c) Eccleſiæ Cardinalium conſilio, & aſſenſu, Apoſtolica authoritate, & ex certa ſcientia approbamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, juxta modum & formam ſubſequentes.

§. III. Placet Nobis ſuper Eccleſiarum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque proviſionibus, juris ſcripti reſervationibus, & *Execrabilis*, ac *ad Regimen* conſtitutionibus modificatis, ut ſequitur: Ad regimen Eccleſiæ Generalis, quanquam immeriti, ſuperna diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris deſideriis, ut debemus, quod per noſtræ diligentiæ ſtudium, ad quarumlibet Eccleſiarum & Monaſteriorum regimina, & alia Beneficia Eccleſiaſtica, juxta Divinum beneplacitum, & noſtræ intentionis affectum, viri aſſumantur idonei, qui præſint, & proſint committendis eis Eccleſiis, Monaſteriis, & Beneficiis prælibatis. Præmiſſorum itaque conſideratione inducti, & ſuadentibus Nobis aliis rationabilibus cauſis, nonnullorum Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales & Epiſcopales Eccleſias, & etiam Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, & Officia, nec non Canonicatus, Præbendas & Eccleſias, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica, cum cura, vel ſine cura, ſecularia & regularia, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamſi ad (d) illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, nunc apud Sedem Apoſtolicam, quocunque modo vacantia & in poſterum vacatura; nec non per depoſitionem, vel privationem, ſeu translationem per Nos, ſeu authoritate noſtra factas, & in antea faciendas ubilibet, nec non, ad quæ aliqui in concordia electi ſive poſtulati fuerint, quorum electio caſſata, ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renuntiatio, & admiſſa authoritate noſtra extiterit; ſeu quorum electorum, vel poſtulatorum, & in antea eligendorum ſeu poſtulandorum electionem caſſari, ſeu poſtulationem repelli, aut renuntiationem admitti per Nos, aut authoritate noſtra continget, apud Sedem prædictam, vel alibi ubicunque, ac etiam per obitum Cardinalium ejusdem Eccleſiæ Romanæ, aut Vicecancellarii, Camerarii (e) ſeptem Notariorum, Auditoris literarum contradictarum, & Apoſtolici Palatii cauſarum Auditorum, Correctorum, centum & unius ſcriptorum literarum Apoſtolicarum, & viginti quatuor Pœnitentiariæ præfatæ ſedis, & viginti quinque Abbreviatorum, nec non verorum commenſalium noſtrorum, & aliorum viginti quatuor Capellanorum ſedis ejusdem, in Epitaphio deſcriptorum & etiam quorumcunque Legatorum, ſeu collectorum, ac in terris Romanæ Eccleſiæ Rectorum, ac Theſaurariorum Deputatorum, ſeu miſſorum hactenus, deputandorum aut mittendorum impoſterum nunc vacantia, & in antea vacatura, ubicunque dictos Legatos, vel Collectores, ſeu Rectores & Theſaurarios, antequam ad Romanam curiam adierint (f) ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis; nec non quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam curiam venientium, ſeu etiam recedentium ab eadem, ſi in locis a dicta curia ultra duas dietas legales non diſtantibus, jam forſan obierint, vel eos in antea ab hac luce tranſire contigerit; ac etiam ſimili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, ſeu recreationis, vel alia quacunque cauſa ad quævis loca ſecedentium, ſi eos, ante-

(c) Goldaſtus & Bullar ponunt *prædictæ Eccleſiæ.*
(d) Andler legit: *in illa.*
(e) (*Aut Officialium dictæ Sedis, quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt, videlicet Vice-Cancellarii, Camerarii*)
(f) Goldaſtus *redierint* legit, nec non Andler & Bullar.

antequam ad dictam curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem curia, ut permittitur (*g*) non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem) jam forsan decesserint, vel imposterum eos contigerit de medio submoveri, etiam nunc per obitum hujusmodi vacantia, vel imposterum vacatura rursus Monasteria, Prioratus, Dignitates, Personatus, Decanatus (*h*), Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteraque Beneficia Ecclesiastica, secularia, & regularia, cum cura, vel sine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint, seu debuerint per electionem, seu quemvis alium modum assumi, quæ promoti per Nos, seu authoritate nostra, ad Patriarchalium, Archi-Episcopalium & Episcopalium Ecclesiarum, nec non Monasteriorum regimina, obtinebant tempore promotionum de ipsis factorum, nunc quocunque modo vacantia, aut imposterum vacatura, nec non etiam per assecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, Personatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Ecclesiarum, aut Beneficiorum aliorum per Nos, seu authoritate nostrarum literarum, immediate collatorum, seu conferendorum imposterum, præterquam si virtute gratiæ expectativæ assecutio fiet, nunc vacantia & in antea vacatura, plena super præmissis omnibus & singulis, cum Fratribus nostris, collatione præhabita, & matura deliberatione secuta, ordinationi, dispositioni, ac provisioni nostræ, de ipsorum fratrum consilio, authoritate Apostolica reservamus. Decernentes exnunc irritum, & inane, si secus super præmissis, & quolibet eorum per quoscunque, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. IV. Item placet Nobis, quod in Metropolitanis & Cathedralibus, etiam immediate non subjectis Ecclesiis & Monasteriis immediate subjectis Sedi Apostolicæ fiant electiones Canonicæ, quæ ad dictam sedem deferantur, quas etiam ad tempus constitutionis, felicis recordationis NICOLAI Papæ III. quæ incipit: *Cupientes &c.* exspectabimus, & elapso dicto termino, si non præsentatæ, vel si præsentatæ minus Canonicæ fuerint, providebimus, & si Canonicæ fuerint, eas confirmabimus, nisi ex rationabili, & evidenti causa (*k*), de dictorum fratrum consilio de digniori & utiliori persona duxerimus providendum, proviso, quod confirmati prædicti, & per Nos (*l*) provisi, Metropolitanis suis, & aliis præstent debita juramenta, & alia, ad quæ de jure tenentur. Et in Monasteriis dictæ sedi immediate non subjectis, & aliis regularibus Beneficiis, super quibus pro confirmatione, vel provisione, ad dictam sedem non consuevit haberi recursus, electi, seu illi, quibus providendum est, pro confirmatione, & provisione hujusmodi ad curiam Romanam venire non tenebuntur. Ipsaque regularia Beneficia sub expectativis gratiis non cadant. Ubi autem pro Monasteriis ad dictam curiam venire, seu mittere consueverint, non aliter confirmabimus, vel providebimus, quam superius de Cathedralibus Ecclesiis est expressum. Et de Monasteriis Monialium non disponemus, nisi sint exempta, & nunc per commissionem ad partes.

§. V. De cæteris vero Dignitatibus & Beneficiis quibuscunque, secularibus & regularibus vacaturis ultra reservationes prædictas (majoribus dignitatibus post Pontificales in Cathedralibus, & principalibus, in Collegiatis Ecclesiis exceptis) de quibus jure ordinario providetur (*m*) per illos inferiores, ad quos alias pertinet; placet etiam Nobis, quod per quamcunque aliam reservationem, gratiam expectativam, aut quamvis aliam dispositionem, sub quacunque verborum forma per Nos, vel authoritate nostra, factam, vel faciendam, non impediamus Nos, quominus de illis, quum vacabunt de *Februarii*, *Aprilis*, *Junii*, *Augusti*, *Octobris & Decembris* mensibus, libere disponatur per illos, ad quos eorum collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio pertinebat, reservatione, aliave quavis dispositione, authoritate nostra factis vel faciendis, non obstantibus quibuscunque. Quoties vero aliquo vacante Beneficio in

Janu-

(*g*) Goldastus ponit *promittitur.*
(*h*) *Decanatus,* omittit Goldastus.
(*i*) Hæc Constitutio sub tit. *De Electione* legitur.
(*k*) Goldastus scribit & Bullar c. l. *ac de.*
(*l*) Goldastus c. l. *per eos.*
(*m*) Goldastus c. l. *provideatur* legit.

Januarii, *Martii*, *Maji*, *Julii*, *Septembris* & *Novembris* menſibus, ſpecialiter diſpoſitioni dictæ ſedis reſervatis non apparuerit (*n*) infra tres menſes, a die notæ vacationis in loco Beneficii, quod alicui de illa (*o*) Apoſtolica authoritate proviſum fuerit, ex tunc & non antea, ordinarius, vel alius ad quem illius diſpoſitio pertinebit, de illo libere diſponere poterit. Et ad finem, ut hæc ordinatio Beneficiorum non reſervatorum per alternos menſes poſſit per dictam Nationem publicari, & omnes, qui ea gaudere voluerint, tempus congruum habeant, eam acceptandi, tunc quoad dictam ſedem a Kalendis *Junii*, proxime futuris, ipſa currere incipiet, & durabit deinceps, niſi in futuro Concilio de conſenſu dictæ nationis aliter fuerit ordinatum.

§. VI. Placet ſimiliter Nobis, quod circa proviſionem dictæ ſedis ordinandam, modus Annatarum hoc modo currat: de Eccleſiis Cathedralibus omnibus & Monaſteriis virorum duntaxat, vacantibus & vacaturis, ſolvantur de fructibus primi anni, a die vacationis, ſummæ pecuniarum in (*p*) Camera Apoſtolica taxatæ, quæ communia ſervitia nuncupantur; & ſi quæ exceſſive taxatæ ſint, retaxentur, & quod provideatur ſpecialiter in gravatis regionibus, ſecundum qualitatem rerum, temporum, & regionum, ne nimium prægraventur: ad quod petentibus dabimus Commiſſarios (*q*) in partibus, qui diligenter inquirant & retaxent. Taxæ autem prædictæ, pro media parte infra annum a die habitæ poſſeſſionis pacificæ, totius vel majoris partis, ſolvantur (*r*) *& pro alia media parte infra annum ſequentem*, & ſi infra annum bis vel pluries vacaverint, ſemel tantum ſolvatur, nec debitum hujusmodi in Succeſſorem in Eccleſia vel Monaſterio tranſeat. De cæteris vero Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, & Beneficiis ſecularibus ac regularibus quibuscunque, quæ authoritate dictæ ſedis conferentur, vel de quibus providebitur (præterquam vigore gratiarum expectativarum, aut cauſa permutationis) ſolvantur annatæ ſeu medii fructus, juxta taxam ſolitam, a tempore poſſeſſionis intra annum, & debitum hujusmodi ſimiliter in ſucceſſorem non tranſeat. Sed de Beneficiis, quæ valorem viginti quatuor florenorum auri de Camera non excedunt, nihil ſolvatur; duretque hæc obſervantia deinceps, niſi eam ſimiliter in futuro Concilio, de ipſius Nationis conſenſu contingat immutari.

§. VII. In aliis autem, quæ per felicis recordationis EUGENIUM *Papam IV.* & jam Prædeceſſorem noſtrum, pro dicta natione uſque tempus futuri Generalis Concilii, permiſſa, conceſſa, indulta & decreta, ac per Nos confirmata fuerunt, in quantum illa concordiæ præſenti non obvient, iſta vice nihil volumus eſſe immutatum. Et per hoc, quod in concordatis hujusmodi, ſive quibusvis aliis eorum occaſione conficiendis literis propter compendioſiorem deſcriptionem Alamania ſpecialiter appellatur, Natio ipſa cenſeri non debet a Germanica Nationediſtincta, ſeu quomodolibet ſeparata.

§. VIII. Et præterea, quia difficile foret, præſentes literas ad ſingula, in quibus de eis forſitan fides facienda fuerit, loca deferri, eadem Apoſtolica authoritate decernimus, quod ipſorum tranſſumpto, Metropolitanorum dictæ Nationis ſigillo munito, tanquam præſentibus, ſi exhiberentur literis, plena fides adhibeatur, & perinde ſtetur, ac ſi dictæ præſentes literæ forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Et inſuper quoque irritum & inane ſit, ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis authoritate, ſcienter vel ignoranter contigit attentari.

§. IX. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, ratificationis, laudationis, acceptationis, commutationis, reſervationis, conſtitutionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ

(*n*) Goldaſtus *apparuerint*, pro *apparuerit* ſcribit.
(*o*) Gold. & Bullar *ille*, pro *illa* legunt.
(*p*) Gold. & Bullar legunt: *in Libris Cameræ Apoſtolicæ.*
(*q*) Gold. *commiſſionem* legit, non vero *Commiſſarios.*
(*r*) *Diverſis litteris notarum comma omittitur à NICOLARTI in praxi Benef. pag. 9.*

apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo. Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Cl. Senckenberg im Teutſchen Reichs-Abſchiede *Tomo I. In Conſtitutionum Imperii Collectione Germanica Parte I. pag.* 181.

Anno Chriſti MCCCCXLVII. V. Februarii

Salvatorium EUGENII IV. circa Conceſſa Germanis.

EUGENIUS EPISCOPUS &c. AD FUTURAM REI MEMORIAM.

DEcet Romani Pontificis prudentiam, quæ per eam juxta qualitatem temporum aguntur, taliter moderari, ut eis Sedi Apoſtolicæ, aut Romanæ Eccleſiæ nullum præjudicium generetur. Sane cum Cariſſimus in Chriſto Filius, FRIDERICUS Rex Romanorum, Illuſtris ac Venerabilis Frater noſter, Archi-Epiſcopus Moguntinus, & Dilectus Filius FRIDERICUS, Marchio Brandenburgenſis, Sacri Imperii Electores, nonnullique alii Nationis Germanicæ Prælati & Principes, quædam petiverint a Nobis fieri, quæ neceſſitas ipſa, & Eccleſiæ utilitas, ut eos ad noſtram, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ unitatem, & obedientiam alliciamus, Nos concedere quodammodo compellit, Nos ad vitandum omne ſcandalum & periculum, quod exinde ſequi poſſet, nolentes aliquid dicere, aut confirmare, vel concedere, quod eſſet contra Sanctorum Patrum doctrinam, vel quod vergeret in præjudicium hujus Sanctæ Apoſtolicæ Sedis, quoniam propter imminentem Nobis ægritudinem non valemus, omnia, per eos petita, & per nos conceſſa, cum ea integritate judicii & conſilii examinare, & ponderare, quæ rerum magnitudo & gravitas requirit, tenore præſentium proteſtamur, quod per quæcumque a Nobis dictis Regi, Archi-Epiſcopo, Marchioni, Prælatis, Principibus, ac Nationi, reſponſa, & reſpondenda, conceſſa, & concedenda, non intendimus in aliquo derogare doctrinæ Sanctorum Patrum, aut præfatæ Sedis privilegiis & authoritati, habentes pro non reſponſis, & non conceſſis, quæcumque talia a Nobis contigerit emanare. Nulli ergo &c. Dat. &c. V. Februar. Anno XVI.

In Conſtitutionum Cl. Senckenbergii Imperii Collectione Germanica Parte I. pag. 178.

Anno Chriſti MCCCCXLVII. VII. Idus Februarii

Bulla EUGENII IV. Papæ ſuper diverſis Indultis, Diſpenſationibus, ac Conceſſionibus, datis FRIDERICO V. Regi Romanorum, & Principibus Germaniæ, qui receſſerant a Neutralitate, & obedientiam ei præſtiterunt.

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

§. I. INter cætera deſideria cordis noſtri filios quoslibet ad Noſtram, & Apoſtolicæ Sedis obedientiam exoptantes... adduci, illa, temporum qualitate penſata, aliquando concedimus, ordinamus, & ſtatuimus, per quæ Chriſti fidelium tranquilitati, & commodis, remotis diſſenſionibus & ſcandalis, conſulatur, & exinde animarum ſalutem valeant adipiſci. Sane cum propter diſſenſionem inter Nos, & eos, *qui Baſileæ ſub nomine Generalis Concilii remanſerant*, dudum

Digitized by Google

dum exortam, *nonnulli Principes tam Eccleſiaſtici, quam Sæculares Nationis Germanicæ in quadam Neutralitate, & animorum ſuſpenſione, a die decima ſeptima menſis Martii, de anno Milleſimo, quadringenteſimo, triceſimo octavo, uſque in præſentem diem ſe tenuerint*, ea mente, ut aſſerunt, ut poſtmodum unanimi conſenſu in Noſtra, & Sedis Apoſtolicæ obedientia & reverentia, paribus greſſibus incedere poſſent: Et Cariſſimus in Chriſto Filius noſter *FRIDERICUS*, *Rex Romanorum*, Illuſtris ac Venerabilis Frater noſter *THEODORICUS*, *Archi-Epiſcopus Maguntinenſis*, & dilectus Filius nobilis Vir *FRIDERICUS*, *Marchio Brandenburgenſis*, *Sacri Imperii Electores*; ac Venerabiles Fratres noſtri, *FRIDERICUS Magdeburgenſis*, *FRIDERICUS Saltzeburgenſis*, & *GERARDUS Bremenſis Archi-Epiſcopi*, ac quidam alii Prælati, & Principes dictæ Nationis, *Nobis debitam obedientiam per ſuos Oratores præſtiterint*, ac Nos ſolum Jesu Christi Vicarium recognoverint, & profeſſi fuerint.

§. II. Nos attentis, quæ dictæ Neutralitatis, & ſuſpenſionis tempore, plurima in ipſa Natione acta, geſta, & facta fuerint, quæ confirmationem, indulgentiam, & diſpenſationem ſuper eis Apoſtolicæ authoritatis requirunt; præfatorum Regis, Archi-Epiſcoporum, Marchionis, cæterorumque Prælatorum & Principum ſupplicationibus inclinati, omnes & ſingulos, tam Metropolitanarum, quam Cathedralium, aliarumque Eccleſiarum, nec non dignitatum, etiam Abbatialium, ac poſt Pontificiales majorum, & in Collegiatis Eccleſiis principalium, & aliorum Beneficiorum, ac Officiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque, etiamſi Eccleſiæ curatæ, Canonicatus, & Præbendæ fuerint; electiones, poſtulationes, confirmationes, collationes, proviſiones, & diſpoſitiones; nec non proceſſus, ſententias, aliaque acta judiciaria, authoritate ordinaria, hujusmodi ſuſpenſionis, & neutralitatis tempore, factas, ſeu facta, quæ omnia & ſingula hic haberi volumus pro ſufficienter expreſſis, ac ea rata & grata habentes, authoritate Apoſtolica, ex certa ſcientia confirmamus.

§. III. Volentes ac etiam ſtatuentes, ut nulli, qui in poſſeſſione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum hujusmodi, quacunque etiam eorum, qui Baſilea poſt translationem & diſſolutionem Concilii, ibidem remanſerunt, authoritate, ea fuerunt aſſecuti, ſuper hujusmodi Eccleſiis, Dignitatibus, Beneficiis & Officiis, ac ſententiis & proceſſionibus (etiamſi in Romana curia vel extra eam lis, cujus ſtatum præſentibus habemus pro expreſſo, indeciſa pendeat, etiamſi ſuper eis, ad ea, vel contra ea, fuerit alteri jus quæſitum, ſeu jus aliqui ſe habere prætenderent) ex nunc in antea, in ipſa curia, vel extra eam, Apoſtolica, vel alia quavis authoritate impeti, aut quomodolibet, ex quavis ratione, vel cauſa, moleſtari poſſint, ſed in ſuis poſſeſſionibus pacifice remaneant.

§. IV. Lites quoque, & cauſas quascunque, ſuper hujusmodi Eccleſiis, Dignitatibus, Beneficiis, & Officiis pendentes (illis duntaxat exceptis, quæ coram ordinariis Judicibus, apud quos, juxta formam dictæ ſuſpenſionis & proteſtationis, exinde ſecutæ, licuit litigare, indeciſæ pendent) ad Nos advocantes, authoritate & ſcientia prædictis extinguimus, & ſuper eis, adverſariis eorum, perpetuum ſilentium imponimus; poſſeſſores vero ipſos, volumus in ſuis Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Beneficiis & Officiis pacifice remanere; quibus omnibus ipſas Eccleſias Monaſteria, Dignitates, Beneficia & Officia, quocunque modo vacaverint, authoritate, & ſcientia præfatis, tenore præſentium conferimus, & providemus de eisdem, ac illis, qui *pallium dictorum, qui Baſilea poſt noſtram translationem, ſub nomine Generalis Concilii remanſerunt, auctoritate receperunt*, ut illo uti poſſint, præſentibus concedimus, & indulgemus. Illis autem, qui non habent, ſine difficultate, & etiam libere concedemus: Illis tantum perſonis exceptis, quæ occaſione privationum, propter noſtram, aut Baſileenſem adhæſionem factarum Beneficia detinent, in quibus habeat locum proviſio, & diſpoſitio ſuper his, quæ contra proteſtationem facta forent per præfatum Regem, & Electores Imperii, conjunctim, vel diviſim promulgata.

§. V.

§. V. Per hoc autem nulli contendentium ſuper titulo & juribus Eccleſiarum Friſing. & Oſilien. volumus aliquod præjudicium afferri, aut etiam generari, ſed liberum ſit unicuique eorum, jus ſuum proſequi, juſtitia mediante.

§. VI. Propterea omnia & ſingula, quæ dictis ſuſpenſione, & proteſtatione durantibus in præjudicium, gravamen, vel læſionem jurisdictionis, juris, vel poſſeſſionis Metropolitanorum, Diœceſanorum, Principatuum, Dominiorum, terrarum, Regis & Electorum, ac Archi-Epiſcoporum prædictorum, nec non aliorum Epiſcoporum, Prælatorum, Collegiorum, Perſonarum, ſeu rerum quarumcunque, contra fœdus proteſtationis & ſuſpenſionis hujusmodi, quomodocunque vergentia, Apoſtolica, vel alia quavis authoritate conceſſa, ac in judicio, vel extra obtenta: Inſuper Eccleſiaſticas cenſuras, mulctas & pœnas, nec non cujuscunque irregularitatis, & inhabilitatis maculas, tam a jure, quam ab homine, propter præmiſſa quomodolibet promulgatas quoque, ſeu infligendas, quoad Regem, Archi-Epiſcopos, & Marchionem præfatos, eorumque Dominia, Clericos, ſubditos, & Vaſallos, & ad eos quoque, qui infra ſex menſes, a dato præſentium computandos, ſe declaraverint pro nobis, aut eidem declarationi adhæſerint; caſſamus, irritamus, & annullamus, nulliusque eſſe decernimus roboris, vel momenti; omnem irregularitatis & infamiæ maculam, ſive notam, per eos, præmiſſorum occaſione contractam, penitus abolentes; at eos reabilitantes, & reſtituentes ad eorum Eccleſias, Beneficia, officia, dignitates, & honores quæcunque, ac in priſtinum ſtatum, & eum, in quo erant ante præmiſſa, reponentes; nec non illis, qui contra ipſos impetratis, conceſſis, vel obtentis, ſeu impetrandis, concedendis, vel obtinendis, quomodolibet niterentur, etiamſi eis, aut eorum alicui jus quæſitum foret, ex certa ſcientia, de poteſtatis plenitudine, perpetuum ſilentium imponentes.

§. VII. Inſuper quascunque obligationes ſuper *annatis*, ſeu *communibus*, & *minutis ſervitiis*, cæterisque juribus, Nobis, & Cameræ Apoſtolicæ, ſeu Collegio Venerabilium Fratrum noſtrorum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, cæterisque Officialibus debitis, ſeu quæ deberi dicerentur, occaſione quarumlibet Metropolitanarum, & Cathedralium Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Officiorum, & Beneficiorum quorumcunque uſque in præſentem diem, remittimus de noſtra liberalitate relaxamus pariter & donamus, eosque, qui in hujusmodi debitis obligati eſſent, ab omni eorum ſolutione abſolvimus, & etiam liberamus.

§. VIII. *Diſpenſationes* præterea quascunque, niſi tales forent, quas hactenus Sedis Apoſtolica concedere non conſuevit, *indulta quoque forum conſcientiæ reſpicientia*, etiam in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, nec non novas pro poſſeſſoribus ſine præjudicio juris quæſiti, ipſa ſuſpenſione durante, vel etiam antea a Nobis, aut ab eis, qui Baſileæ ſub nomine Concilii remanſerunt, aut Legatorum ſuorum, vel alia quavis authoritate obtentas, impetratas, conceſſas, ſeu conceſſa, ac omnia inde ſecuta a die dictæ conceſſionis earundem, eadem authoritate confirmamus, perinde ſi a Nobis impetrata fuiſſent.

§. IX. Super ſententiis autem in Romana curia, vel in Baſilea, ſub nomine Generalis Concilii ante ipſam ſuſpenſionem, vel ea durante, in cauſis, in quibus uterque litigantium extraordinario titulo nititur, latis, quæ executioni nondum ſunt demandatæ; volumus, ſtatuimus, & ordinamus, quod hujusmodi ſententiæ coram judice ordinario tractentur, & quicquid utraque pars vellet producere, pro jure ſuo, coram eo debeat exhibere, qui quidem judex ſummarie ſimpliciter & de plano, ſola facti veritate inſpecta procedens, negotium ipſum unica valeat terminare ſententia, a qua nulli partium appellare liceat, aut provocare, aut reſtitutionem aliquam obtinere: per hoc autem nullatenus præjudicare intendimus eis, qui poſſeſſionem dignitatum, aut Metropolitanarum, Cathedralium & Abbatialium, ſeu Beneficiorum quorumcunque, ordinaria, vel alia authoritate, ſub eadem natione obtinentes, durante neutralitate, vel ſuſpenſione, prædictorum vigore proceſſuum, in Romana curia, vel in Baſilea ſub no-

Digitized by Google

nomine Generalis Concilii obtentorum, aut alias violenter fuerint ſpoliati; ſed tam ſpolia, quam jura eorum, denuo coram judicibus ordinariis cognoſcantur, & ſine debito terminentur.

§. X. Inſuper omnes, & ſingulas, *præfatæ Nationis, aut alterius in ea beneficia vel officia obtinentes*, perſonas Eccleſiaſticas & ſeculares, etiamſi Regalis, Archi-Epiſcopalis, Epiſcopalis, vel alterius dignitatis fuerint, qui poſt diſſolutionem, ſive translationem præfati Concilii, per Nos factam, Congregationi Baſilienſium ſub nomine Generalis Concilii adhæſerunt, obediverunt, aut incorporati fuerunt, qui jam ad noſtram obedientiam ſunt reverſi, vel infra ſex menſes, poſt declarationem pro nobis factam, redierint, ſeu declarationi ipſi adhæſerint; ab omnibus & ſingulis juramentis, perjurii reatu, ac aliis cenſuris & pœnis, ſi quibus tenerentur, aut incurriſſent, inflictis, & in tales promulgatis, aut propterea infligendis; authoritate præfata abſolvimus, & liberamus, ac omnem irregularitatem, inhabilitatis, & infamiæ maculam ſive notam, exinde quandolibet forſan contractam abolemus, & in priſtinum ſtatum reſtituimus, & reponimus, perinde, ac ſi talia minime emanaſſent.

§. XI. Præterea omnes & ſingulas perſonas, Nationis præfatæ, ſive alterius Beneficia in ea, vel Officia, ſicut præmiſſum eſt, obtinentes, quæ ſub declaratione hujusmodi, pro nobis facta, vel facienda continebantur, quæ poſt hujusmodi Concilii translationem, Baſileæ remanſerunt, aut ipſi Congregationi adhæſerunt, faverunt, officiis in eadem præfuerunt, aut in legatione eorum miſſi ſunt quandoque, aut eis crediderunt; ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, aliisque cenſuris & pœnis in eas, per proceſſus noſtros, aut alias inflictis, & promulgatis abſolvimus; cum his, qui ibidem, ſeu a proviſis, ab ipſis, aut eorum authoritate, ſacros Ordines dicto tempore receperant, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare valeant, diſpenſantes.

§. XII. Volumus inſuper, quod ſinguli Metropolitani Nationis ejusdem, actu jam nobis obedientes, vel qui infra ſex menſes, ut præfertur, Nobis, & Apoſtolicæ Sedi debitam obedientiam præbuerint, conſimiles Bullas, ſive Litteras Apoſtolicas habeant, ſuper quibus, petentibus quibuscunque, quoties opus fuerit, ſub eorum ſigillis tranſumpta concedere valeant, eisque in judicio, vel extra, plena fides, ſicut originalibus litteris, per omnia præbeatur. Super Eccleſiis autem *Trevirenſi & Colonienſi*, de quibus in petitionibus Regis, Archi-Epiſcopi Maguntinenſis, & Marchionis, præfatorum, ſpecialis eſt poſitus articulus, per alias noſtras literas deſuper editas, ſpecialiter providimus, prout latius in eis continetur.

§. XIII. Ut autem præmiſſa eo firmius obſerventur, pro Nobis & Succeſſoribus noſtris, Romanis Pontificibus, de Venerabilium Fratrum noſtrorum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, conſilio & aſſenſu pollicemur, omnia & ſingula ſupra dicta, inviolabiliter obſervare, & contra ea, vel ipſorum aliquod in toto, vel in parte, nullo unquam tempore quicquam innovare, & quod nobis licere non patimur, eisdem Succeſſoribus indicamus; decernentes ex nunc *irritum* & inane, ſi ſecus ſuper iis a quoquam, quavis etiam *Apoſtolica auctoritate*, ſcienter, vel ignoranter, contigerit attemptari; quin imo ſi adverſus præmiſſa litteræ aliquæ, aut mandata, ad cujuscumque inſtantiam, vel etiam ſi motu proprio, ſeu ex certa ſcientia, etiam cum derogatoriis clauſulis ſub quacunque verborum forma, a Nobis, ſeu noſtra authoritate, ab alio quovis emanaſſent, ſeu in futurum emanarent, tales ex nunc pro infectis volumus haberi, quodque is, contra quem emanaſſent, aut conceſſæ fuiſſent, aut emanarent, & in futurum concederentur, illis minime obedire teneatur.

§. XIV. Non obſtantibus quibuscunque Conſtitutionibus Apoſtolicis, & *etiam cum Decreto irritante*, quocunque tenore exiſtant, in genere vel in ſpecie, per Nos, ſeu Prædeceſſores noſtros conceſſis, ſeu concedendis privilegiis vel indultis, de quibus ac totis tenoribus eorum, ſpecialis & expreſſa etiam de verbo ad verbum mentio in noſtris litteris foret facienda; nec non quarumcunque Eccleſiarum ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam

juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacunque alia firmitate, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtrarum confirmationis, voluntatis, ſtatuti, advocationis, extinctionis, impoſitionis, collationis, proviſionis, conceſſionis, caſſationis, irritationis, annullationis, conſtitutionis, abolitionis, reabilitationis, reſtitutionis, repoſitionis, remiſſionis, relaxationis, donationis, abſolutionis, liberationis, ordinationis, intentionis, diſpenſationis, pollicitationis, & indicationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo, ſeptimo Idus Februarii, Pontificatus noſtri anno ſexto decimo.

Cl. Senckenbergius in Conſtitutionum Imperii Collectione Germanica. Parte I. pag. 174.

Anno Chriſti MCCCCXLVII. Nonis Februar.

EUGENII Papæ IV. Decretum, quo Archi-Epiſcopos JACOBUM Trevirenſem, & THEODORICUM Colonienſem in ſuos Archi-Epiſcopatus reſtituit.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

AD ea, quæ reductionem ſubditorum omnium, pacem & tranquillitatem fidelium ſpectant, dirigentes aciem mentis noſtræ, illa libenter agimus, ut Sedis Apoſtolicæ benignitas latius diffundatur. Sane Chariſſimus Filius in Chriſto FRIDERICUS, Rex Romanorum Illuſter, ac Venerabilis Frater noſter Archi-Epiſcopus Moguntinus, & Dilectus Filius Nobilis Vir FRIDERICUS Marchio Brandeburgenſis, Sacri Imperii Electores, aliique nonnulli Prælati & Principes Nationis Germanicæ pro bono pacis & concordiæ, & ad tollenda ſcandala Nationis præfatæ, Nobis humiliter ſupplicarunt, prout in Capitulo præſentibus de verbo ad verbum inſerto continetur, ſequitur & eſt talis: " Item omnia & ſin-
" gula per ipſum Dominum EUGENI-
" UM Papam durante animorum ſuſpen-
" ſione prædicta contra & adverſus Re-
" verendiſſimos in Chriſto Patres Domi-
" nos JACOBUM Trevirenſem, &
" THEODORICUM Colonienſem Ar-
" chi-Epiſcopos, Sacri Romani Imperii
" Principes Electores, eorumque Eccle-
" ſias Jura & Domina ex cauſa neutrali-
" tatis, vel alia quacunque cauſa innova-
" ta volentibus ipſis in declaratione pro
" ipſo Domino Eugenio facienda cum
" Regia Majeſtate, & aliis Principibus
" Electoribus concurrere, revocabit,
" caſſabit, & annullabit, ac eos per ſuas
" literas cum Eccleſiis, Dominiis, ac ju-
" ribus hujusmodi in priſtinum ſtatum re-
" ponat in forma neceſſaria & opportuna.
Nos igitur ſperantes, quod hoc cedet ad ſtatum Eccleſiæ, pacem & tranquillitatem Nationis præfatæ in prædictorum Regis, Archi-Epiſcopi, Marchionis, aliorumque Prælatorum & Principum hoc petentium complacentiam, tenore præſentium promittimus bona fide, quod quando ipſi olim Trevirenſis & Colonienſis Archi-Epiſcopi ad gremium noſtrum & Eccleſiæ venientes cum Regia Serenitate, & aliis Electoribus prædictis in declaratione *pro nobis* facienda, ut præfertur, concurrerint, Nobiſque plenam & debitam obedientiam præbuerint, ac pro vero JESU Chriſti Vicario recognoverint, ipſos ad prædictas Eccleſias abſque ulla exceptione aut oppoſitione reſtituemus, ac in priſtinum ſtatum reponemus, juxta tenorem Capituli ſuperius deſcripti. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum. Incarnationis Dominicæ MCCCCXLVII. non. Februar. Pontificatus noſtri ann. XVI. (*a*)

Ill. Hontheim Tom. II. N. DCCCXXIII. pag. 408.

(*a*) Hæc

(e) Hæc reſtitutio fructus fuit illius agnitionis, & concordiæ, de qua in Nota ad literas Synodi Baſilienſis de V. Decemb. anno MCCCCXLVI. actum eſt. Ipſe Æneas Sylvius *de Statu Europæ Cap. LIV.* Prius tamen, inquit, quam obiret (Eugenius IV. qui 23. Februarii anno MCCCCXLVII. defunctus, locum fecit Nicolao V.) Germani, qui poſtquam duos de Pontifice contendere animadvertunt, *Neutralitate* quadem utentes, utrique recuſarunt obedire, deſtinatis Romam Legatis, inter quos & ego unus eram a Friderico Imperatore miſſus, obedientiam ei jam jam morituro reſtituerunt. Ipſe vero Theodoricum Colonienſem, & Jacobum Trevirenſem Archi-Epiſcopos, quos Pontificali dignitate privaverat, mutata ſententia ad priſtinos reduxit honores. *Nota Illmi Hontbemii.*

Anno Chriſti MCCCCXLVIII.

CONCORDATUM inter NICOLAUM V. & FRIDERICUM III.

IN nomine Domini amen Anno a Nativitate eiusdem milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo octavo, die decima ſeptima Menſis Februarii Inter Sanctiſſimum in Chriſto Patrem ac Dominum noſtrum Dominum Nicolaum Divina Providencia Papam Quintum (a) Apoſtolicamque Sedem ac Nacionem Alamanicam. Sanctiſſimi Domini noſtri & Sedis eorundem nominibus, per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem ac Dominum Dominum Johannem Sacro Sancte Romane Eccleſie Cardinalem Legatum ad Nacionem Germanicam de latere miſſum plena in ea parte auctoritate & poteſtate munitum Et pro ipſa Nacione Alamanica per Glorioſiſſimum Principem ac Dominum noſtrum, Dominum Fridericum Romanorum Regem ſemper Auguſtum &c. plurimorum Sacri Romani Imperii Electorum aliorumque eiusdem Nacionis tam Eccleſiaſticorum quam ſeculariorum (b) Principum conſenſibus accedentibus concluſa laudata & acceptata ſunt concordata ſubſcripta, . Sanctiſſimus Dominus noſter Nicolaus Papa Quintus ſuper proviſione Eccleſiarum Beneficiorumque quorumcumque utetur reſervacionibus iuris ſcripti & conſtitutionibus *Execrabilis* & *ad Regimen* modificatis ut ſequitur. Ad Regimen Eccleſie Generalis quamquam immeriti ſuperna diſpoſicione vocati gerimus in noſtris deſiderys ut debemus, quod per noſtre diligencie ſtudium ad quarumlibet Eccleſiarum & Monaſteriorum regimina & alia Beneficia Eccleſiaſtica iuxta Divinum beneplacitum & noſtre intencionis affectum viri aſſumantur ydonei qui preſint & proſint committendis eis Eccletys Monaſterys & Beneficys prelibatis, Premiſſorum itaque conſideracione inducti & ſuadentibus Nobis alys racionabilibus cauſis nonnullorum Predeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum Veſtigiis inherentes omnes Patriarchales Archiepiſcopales Epiſcopales Eccleſias Monaſteria Prioratus Dignitates Perſonatus & officia necnon Canonicatus & Prebendas & Eccleſias ceteraque Beneficia Eccleſiaſtica cum cura uel ſine cura ſecularia & regularia quecumque & qualiacumque fuerint eciam ſi ad illa perſone conſueuerint ſeu debuerint per electionem ſeu quemuis alium modum aſſummi nunc apud Sedem Apoſtolicam quocumque modo vacancia & imposterum vacatura necnon per depoſicionem ſeu priuacionem ſeu translacionem per Nos ſeu auctoritate noſtra factas & inantea faciendas vbilibet necnon ad que aliqui in concordia ſeu diſcordia electi uel poſtulati fuerint, quorum electio caſſata ſeu poſtulacio repulſa uel per eos facta renunciacio & admiſſa auctoritate noſtra extiterit ſeu quorum electorum

(a) Nicolaus V. electus anno 1447. 6. Martii, Obiit A. 1455. ante IX. Kal. Aprilis. Hæc Concordata 17. Februarii anni 1448. in Germaniam miſſa, & publicata fuerunt: an vero acceptata fuerint: alia quæſtio. *V. Bartels Diſſertat. De Concordatis. Neller Diſſert. De Concordatis.*

(b) Secularium. *Senckenberg.*

rum uel poſtulatorum & inantea eligendorum uel poſtulandorum eleccionem caſſari ſeu poſtulacionem repelli aut renunciacionem admitti per Nos aut auctoritate noſtra continget (*c*) apud Sedem predictam uel alibi vbicumque & eciam per obitum Cardinalium eiusdem Eccleſie Romane aut officiatorum dicte Sedis quamdiu ipſa officia actualiter tenebunt videlicet Vicecancellary Camerary ſeptem Notariorum Auditorum literarum contradictarum & Apoſtolici Pallacy cauſarum Auditorum Correctorum Centum & Vnius Scriptorum literarum Apoſtolicarum & vigintiquatuor penitentiarie prelate ſedis & vigintiquinque Abbreviatorum necnon verorum commenſalium noſtrorum & aliorum vigintiquinque Capellanorum ſedis eiusdem, in ephitalio (*d*) deſcriptorum, & eciam quorumcumque Legatorum ſeu collectorum ac in terris Romane Eccleſie Rectorum & Theſaurariorum deputatorum ſeu miſſorum hactenus uel deputandorum aut mittendorum impoſterum (*e*) vacancia & (*f*) in ante vacatura ubicumque dictos Legatos uel Collectores ſeu Rectores aut Theſaurarios antequam ad Romanam Curiam redierint ſeu venerint rebus eximi contigerit ab humanis (*g*) necnon quorumlibet pro quibuscumque negociis ad Romanam Curiam veniencium ſeu eciam recedencium ab eadem, ſi (*b*) in locis a dicta Curia vltra duas dietas legales non diſtantibus iam forſan obierint vel eos inantea ab hac luce tranſire contigerit eciam ſimili modo quorumcumque curialium peregrinacionum infirmitatis ſeu recreacionis uel alia quacumque cauſa ad queuis loca ſecedencium ſi eos antequam ad dictam curiam redierint in locis vltra duas dietas ab eadem Curia ut premittitur non remotis dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem iam forſan deceſſerint uel impoſterum eos contigerit de medio ſubmoueri, & (*i*) nunc per obitum huiusmodi vacancia uel impoſterum vacatura, Rurſus Monaſteria Prioratus & Decanatus Dignitates Perſonatus Adminiſtraciones Officia Canonicatus Prebendas & Eccleſias ceteraque Beneficia Eccleſiaſtica ſecularia & regularia cum cura uel ſine cura quecumque & qualiacumque fuerint eciam ſi ad illa perſone conſueuerint ſeu debuerint per electionem ſeu quemuis alium modum aſſummi que promoti per Nos vel auctoritate noſtra. & (*k*) Patriarchalium Archi-Epiſcopalium & Epiſcopalium Eccleſiarum necnon Monaſteriorum regimina obtinebant tempore promocionum de ipſis factarum nunc quocumque modo vacancia aut impoſterum vacatura necnon eciam que per aſſecucionem pacificam quorumcumque Prioratuum Perſonatuum Officiorum Canonicatuum Prebendarum Eccleſiarum Beneficiorum aliorum per Nos ſeu auctoritate noſtrarum litterarum immediate collatorum ſeu conferendorum impoſterum preterquam ſi virtute gracie exſpectatiue aſſecucio fiat nunc vacancia & inantea vacatura plena ſuper premiſſis omnibus & ſingulis cum Fratribus noſtris collacione prehabita & matura deliberacione ſecuta (*l*) ordinariam diſpoſicionem ac proviſionem noſtre de ipſorum Fratrum conſilio auctoritate Apoſtolica reſervamus decernentes exnunc irritum & inane ſi ſecus ſuper premiſſis & quolibet eorum per quoscumque quavis auctoritate ſcienter uel ignoranter contigerit attemptari. (*m*) Item in Eccleſiis Metropolitanis & Cathedralibus eciam Apoſtolice Sedi inmediate non ſubiectis in Monaſteriis Apoſtolice Sedi inmediate ſubjectis fiant electiones Canonice que ad Sedem Apoſtolicam deferantur quas eciam ad tempus conſtitutum in conſtitutione Nicolai *que incipit Cupientes* Papa expectet, quo facto ſi non fuerint preſentate uel ſi preſentate minus Canonice fuerint, Papa provideat Si vero Canonice fuerint Papa eas confirmet

(*c*) contigerit *Leibnitz.*
(*d*) in Epitaphio *Senckenberg. Ego:* pittacio.
(*e*) nunc *addit Senckenberg.*
(*f*) in antea *Senckenb.*
(*g*) punctum *Senckenb.*
(*h*) eos antequam ad dictam Curiam venerint. *interponit Senckenb.*
(*i*) & etiam nunc *Senckenb. Leibnitz.*
(*k*) *Senckenb.* ad, *pro*: &.
(*l*) ordinationi diſpoſitioni ac proviſioni noſtræ de ipſorum fratrum conſilio auctoritate Apoſtolica reſervamus. *Leibnitz & Senckenb. & videtur melior ſenſus.*
(*m*) *Apud Senckenb. & Leibnitz. inſertur:* §. 3. Item in Eccleſiis Metropolitanis.
(*) Martinus V. addidere limitationem temporis *ad quinquennium. Nota Leibnitz.*

firmet niſi ex cauſa racionabili & euidenti & de Fratrum conſilio de digniori & vtiliori perſona duxerit providendum Prouiſo quod confirmati & prouiſi per Papam nichilominus Metropolitanis & aliis preſtent debita iuramenta & alia ad que de jure tenentur, (*m*) In Monaſteriis que non ſunt inmediate ſubjecta Sedi Apoſtolice necnon in alys Beneficys Regularibus ſuper quibus pro confirmacione ſeu prouiſione non conſueuit haberi recurſus ad Sedem Apoſtolicam non teneantur venire electi ſeu illi quibus providendum eſt, ad Curiam ad habendum confirmacionem uel prouiſionem nec eciam dicta Beneficia Regularia cadant in gracys expectatiuis.

Vbi autem in Monaſterys ad Curiam Romanam venire ſeu mittere conſueuerunt Ibi Papa aliter non confirmet uel prouideat quam ſuperius de Cathedralibus Eccleſys eſt expreſſum. De Monaſteriis Monialium Papa non diſponat niſi ſint exempta & tunc per commiſſionem in partibus, de ceteris Dignitatibus & Beneficys quibuscumque ſecularibus & Regularibus vacaturis (*n*) vltra reſervaciones jam dictas maioribus dignitatibus poſt Pontificiales in Cathedralibus & Principalibus in Collegiatis (*o*) exceptis de quibus iure ordinario prouideatur per illos inferiores ad quos alias pertinet (*p*) Idem Sanctiſſimus Dominus noſter per quamcumq; aliam reſeruacionem graciam expectativam aut quamuis aliam diſpoſicionem ſub quacumque verborum forma per eum aut eius auctoritate factam uel fiendam non impediet quominus de illis cum vacabunt de Menſibus Februarii Aprilis Juny Auguſti Octobris & Decembris libere diſponatur per illos ad quos collacio prouiſio preſentacio electio ſeu alia queuis diſpoſicio pertinebit reſeruacionibus alys a (*q*) premiſſis ac diſpoſicionibus auctoritate eiusdem Domini noſtri Pape factis uel faciendis non obſtantibus quibuscumque Quociens vero aliquo vacante Beneficio de Menſibus Januarii Martii May July Septembris & Novembris ſpecialiter diſpoſicioni Apoſtolice Sedis reſeruatis non apparuerit infra tres menſes a die note vacacionis in loco Beneficy quod alicui de illo Apoſtolica auctoritate fuerit proviſum ex tunc & non antea ordinarius uel alius ad quem illius diſpoſicio pertinebit de illo libere diſponat. (*r*) Item ad finem ut hec ordinacio collacionis Beneficiorum non reſeruatorum per alternos menſes poſſit per Nacionem publicari & omnes qui ipſa gaudere voluerint tempus congruum habeant eandem acceptandi tunc quo ad Apoſtolicam Sedem in Kalendis Juny proxime futuris ipſa currere incipiet durabitque deinceps niſi in futuro Concilio de conſenſu Nacionis aliter fuerit ordinatum. (*s*) Item circa proviſionem Apoſtolice Sedi ordinandam modus annatarum hoc modo currat de Eccleſys Cathedralibus omnibus & Monaſterys virorum dumtaxat vacantibus & vacaturis ſoluentur pro fructibus primi anni a die vacacionis ſumme pecuniarum in libris Camere Apoſtolice taxate que communia ſeruicia nuncupantur Sique vero exceſſiue taxate ſunt, (*t*) retaxentur, & prouideatur ſpecialiter in gravatis regionibus ſecundum qualitatem rerum, temporum, & regionum, ne nimium pregrauentur ad quod Sanctiſſimus Dominus noſter petentibus dabit Commiſſarios in partibus qui diligenter inquirant & retaxent, Taxe autem predicte pro media parte infra Annum a die habite poſſeſſionis pacifice tocius uel maioris partis ſoluantur & pro media parte alia (*u*)

(*m*) §. 4. *Apud Senckenberg & Leibnitz: ſed in duobus originalibus exemplaribus hujus Concordati aſſervatis in Archæo Univerſitatis Colonienſis de anno* 1418, *ubi ſimilis argumenti* §. *inſertus eſt, incipiendo*: De cæteris dignitatibus, *uſque ad*: Quociens vero aliquo vocante. nullum comma, virgula, punctum interpoſita ſunt; uti nec in toto Concordato ullum comma aut punctum eſt: quare a Leibnitzio & Senckenbergio inſertus §. 5. ante *Idem Sanctiſſimus Dominus noſter*, ſolis his deſcriptoribus debetur uti, & commata, puncta, ab his addita.

(*n*) Eccleſiis. *Senckenb.*

(*o*) *In Martini V. Concordatis additur*: nec computantur in turno ſeu vice eorum. *Leibn.*

(*p*) *Apud Senckenberg & Leibnitz*: Item, *habet Leibnitz pro* Idem.

(*q*) aut promiſſis, *Leibnitz pro*: a premiſſis.

(*r*) §. 6. *Leibnitz & Senckenb.*

(*s*) §. 7. *Leibnitzio.*

(*t*) juſte relaxentur. *Leibnitz.*

(*u*) alia *omiſit Senckenb.*

infra ſequentem annum. Et ſi infra annum bis uel pluries vacaverit ſemel tantum ſoluetur nec debitum huiusmodi in Succeſſorem (x) in Eccleſia uel Monaſterio tranſeat. De ceteris Dignitatibus Perſonatibus Officiis & Beneficiis ſecularibus quibuscumque & regularibus que auctoritate Sedis Apoſtolice conferentur uel de quibus prouidebitur preterquam vigore expectatiuarum aut cauſa permutacionis ſoluantur annate ſeu medy fructus juxta taxam ſolitam a tempore poſſeſſionis infra annum & debitum huiusmodi in Succeſſorem in Beneficio non tranſeat, de Beneficiis vero que valorem vigintiquatuor florenorum (y) de Camera non excedunt nihil ſoluatur, curratque hec obſeruancia deinceps niſi eam ſimiliter in futuro Concilio de conſenſu Nacionis immitari (z) contingat (a) In aliis autem que felicis recodacionis Dominum *Eugenium Papam Quartum* (b) pro Nacione prefata uſque ad tempus futuri Generalis Concilii permiſſa conceſſa indulta atque decreta & per memoratum Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam Nicolaum confirmata fuere in quantum illa concordie preſenti non obuiant iſta vice nihil extitit inmutatum. (c) Voluit eciam memoratus Dominus Legatus quod ſuper concordatis preſentibus ſinguli Metropolitani predicte Nacionis petentibus quibuscumque quantum opus eis videbitur ſub ſuis Sigillis tranſſumpta concedere valeant quodque tranſſumptis eisdem in iudicio & extra ſtetur & adhibeatur tamquam huic originali carte per omnia plena fides, per hoc autem quod in concordatis huiusmodi ſiue quibusuis alys eorum occaſione conficiendis litteris propter competenciorem (d) deſcripcionem Alamania ſpecialis appellatur Nacio ipſa cenſeri non debet a Germanica Nacione diſtincta ſeu quomodolibet ſeparata, Ad fidem igitur & robur omnium premiſſorum Nos Fridericus Romanorum Rex & Nos Joannes Cardinalis Legatus ſupradicti cartam preſentem noſtris appenſis mandauimus communiri ſigillis.

Ad Mandatum
DOMINI REGIS
in Conſilio

Pro Copia Originali ſuo, in Archivio Electorali Trevirenſi cum appenſis duobus ſigillis, Friderici Romanorum Regis ſcilicet, & Joannis Cardinalis Legati, adhuc illæſe aſſervato, per omnia congruâ, conſonâ, & collationatâ

(L.S.) *PETRUS DOMINICUS HAACK, Archivarius mpp.*

(x) ſucceſſionem *Leibnitz & Senckenb.*
(z) immutari *Leibn. & Senckenb.*
(b) Ad Eugenii IV. Concordata data Friderico III. & Principibus Germaniæ cum recederent a Neutralitate anno 1446.
(d) *Leibnitz habet:* compendioſiorem.
(y) auri *addit Senckenb. & Leibn.*
(a) §. 8. *Leibnitz & Senckenb.*
(c) §. 9. *Leibn. & Senckenb.*

§§. & numeri, & commata & puncta, quæ Leibnitz & Senckenberg addiderunt, in nullo originali vero de anno 1448. ſunt: ideoque ad ea non reflectendum.

CONCILIUM MOGUNTINUM

Anno Chriſti MCCCCLI. Nicolai V. Papæ V. Friderici III. Regis XII.

THEODORICI, Archi-Epiſcopi Moguntini, STATUTA SYNODALIA.

REverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus, Dominus THEODORICUS (a) Archi-Epiſcopus Moguntinenſis &c. ſuper propoſitis pridem & aviſatis in *Sacra Provinciali Synodo* ad diem Dominicam poſt feſtum Sancti Martini, de anno Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo*, cum continuatione

Digitized by Google

tione dierum ſequentium per ſuam Paternitatem Reverendiſſimam indicta una cum Provincialibus, ſive Suffraganeis, & eorundem Procuratoribus deliberavit, ac in modum infra ſcriptum concluſit.

Primo *Synodus Sancta* acceptat ordinationem, ſive decretum *Sacri Baſilienſis Generalis Concilii* de Provincialibus & Diœceſanis Conciliis celebrandis editum, ac dudum per vocationem noſtram acceptatum, in antea practicari & obſervari precepit, voluitque, quod quoad Miſſas, Letanias & Orationes cum cæremoniis per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem, Dominum NICOLAUM, tituli Sancti Petri ad Vincula Cardinalem, Apoſtolice Sedis per Alemaniam Legatum, jam obſervatum de cetero ipſa Provincialia Concilia celebrentur, & obſerventur, prout & antiquitus ſolitum eſt fieri, & conſuetum fuit, que & in *Libris Statutorum Provinciulum* conſcribi vult, & regiſtrari.

Tenor vero Statuti Baſilienſis Concilii, de quo ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRESENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

PRidem hec Sancta Synodus, quod tam ſaluberrimum promulgavit decretum pro ſtabilitate & robore Generalium Conciliorum, quorum frequens celebratio precipua eſt agri Dominici cultura. Verum cum ad eandem culturam non dubium ſit pertinere Epiſcopales Synodos, & Concilia Provincialia prout veteres Canones decreverunt frequentari: Ideo eadem Sancta Synodus antiquos, & laudabiles mores noſtris cupiens temporibus obſervari ſtatuit, atque precipit Synodum Epiſcopalem in qualibet Dioceſi poſt octavas Dominice Reſurrectionis, vel alia die ſecundum conſuetudinem Dioceſis ad minus ſemel in anno: ubi vero eſt conſuetudo; bis annuatim celebrari per Dioceſanum propria in perſona, niſi canonico impedimento fuerit prepeditus, tunc per Vicarium ydoneum, que Synodus ſaltem biduo, aut triduo duret, vel prout neceſſarium Epiſcopo viſum fuerit. Exprimatur autem dies conveniens Dioceſano, & omnibus aliis, qui in hujuſmodi Synodo intereſſe tenentur, infra Miſſarum ſolennia & poſt, Dioceſanus, vel alius ejus nomine Verbum Dei proponat, exhortando omnes ad bonos mores ſectandum, abſtinendum a viciis, & ea, que pertinent ad Eccleſiaſticam diſciplinam, & officia ſingulorum, & preſertim, ut hi, quibus cura animarum commiſſa eſt, diebus Dominicis, & aliis ſolennitatibus plebem ſubjectam doctrinis & monitis ſalutaribus inſtruant. Poſtea legantur ſtatuta Synodalia & Provincialia, & inter alia alias *compendioſus tractatus* docens, quomodo Sacramenta miniſtrare debeant, & alia utilia pro inſtructione Sacerdotum, deinde ipſe Epiſcopus Dioceſanus de vita, & moribus ſubditorum ſolerter inquirat labem ſimoniace pravitatis, contractus uſurarios, concubinatum, fornicationem, & alia quevis crimina exceſſus debita correctione cohibeat. Alienationes rerum Eccleſiaſticarum a jure prohibitas revocet. Abuſus Clericorum, & aliorum ſubjectorum, qui circa Divinum Officium delatione debiti habitus defecerint, in melius reformet, & emendet. Et quoniam multa ſepe ſcandala contingunt ex eo, quod conſtitutio BONIFACII Pape octavi, que incipit: *Periculoſa*, edita ſuper clauſtris monialium non ſervatur, ſtudeat ipſe Dioceſanus, ut omnino juxta ipſius conſtitutionis tenorem executio demandetur, nec non ut quicunque Religioſi Dioceſano ſubjecti regulas, & conſtitutiones ſuarum religionum, preſertim ut ab eis omnis proprietas abdicetur, & inviolabiliter obſervent, nec etiam in receptione ipſorum ad religionem quicquam per ſimoniacam pravitatem exigatur, precipua autem in ipſa Synodo Epiſcopi cura ſit

(a) Theodoricus Pincerna & Dominus in Erbach, ex Canonico Metropolitico eligitur Archi-Epiſcopus XLVII. anno D. 1434. die SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, Bingii. Obiit Aſchaffenburgi A 1459. Synodum Moguntiæ celebravit ad prolapſos Cleri & populi mores erigendos, a præſente Legato, Sed. Apoſtolicæ Cardinali S. Petri ad Vincula, & confirmante. *Serarius L. V. rerum Moguntiæ pag.* 874.

ſit inquirere, ac debitis remediis occurrere, ne aliquod dogma hereticum erroneum, aut ſcandaloſum, aut piarum aurium offenſivum ſortilegia, divinationes, incantationes, ſuperſtitiones, & quevis diabolica figmenta Dioceſim ſuam inficiant. Inſtituantur preterea teſtes Synodales viri graves, providi & honeſti, legis Dei zelum habentes, juxta Dioceſis latitudinem in numero, aut alii eorum poteſtatem habentes, ubi alii non ſint ad hec inſtituti, qui ſi Dioceſano minus ydonei videantur, eos amovendo, alios prout ei videbitur expedire, inſtituat. Hi autem in manibus ipſius Dioceſani, ſeu ſui Vicarii jurare teneantur ut tradit Canon *Epiſcopus* in Synodo, qui per anni curriculum luſtrantes ipſam Dioceſim, que corrigenda, vel reformanda viderint his, ad quos talia corrigere, vel reformare pertinet, referant, que niſi correcta, vel reformata jam fuerint, ad Synodum ſubſequentem proferant, in qua debitis remediis occurratur, ſed & preter illa, que a teſtibus Synodalibus, vel aliis eorum officium exercentibus Dioceſanus audierit, inquirat, & ipſe diligenter de cunctis ſubditorum ſuorum exceſſibus, & taliter in delinquentes inſurgat correctionis debite diſciplina, ut aliis malignari volentibus tranſeat in exemplum. Celebretur quoque in ſingulis Patrociniis infra biennium a fine Concilii Generalis, deinde ad minus ſemel de triennio in triennium Provinciale Concilium in loco tuto. Quod ſi Epiſcopus Canonico fuerit impedimento detentus, Procuratorem ſuum deſtinet non ſolum ad excuſandum, & approbandum abſentie cauſas, ſed etiam ipſius nomine in Concilio intereſſendum. Alioquin ipſe Epiſcopus a perceptione medietatis fructuum unius anni ſue Eccleſie, qui per perſonam ipſo in Concilio deputandam in ipſius Eccleſie ſue fabricam effectualiter convertantur, eo ipſo ſit ſuſpenſus. Alii vero venire negligentes Concilii arbitrio puniantur, aliis penis juris in ſuo robore duraturis. Concilio autem Generali durante, & per ſex menſes ante, hujusmodi Provincialia Concilia non celebrentur. Porro in hujusmodi inchoatione Concilii Provincialis ipſe Metropolitanus, vel alius ejus nomine infra Miſſarum ſolennia, vel poſt exhortatorium ſermonem faciat ea, que ad Eccleſiaſticum Statutum, & precipue ad Pontificale Officium pertinent, ſerioſe memorando comminandoque ſingulis juxta Prophete ſententiam. *ſi eorum culpa cujusvis anima perierit, ipſius ſanguis de manibus eorum a Domino exigetur.* Precipue autem tunc fiat monitio exacta ut dignis, & bene meritis, quorum vita teſtimonio ſufficienti munita ſit, Ordines, & Beneficia ſine ulla labe ſimoniaca conferantur. Et ſuper omnia, ut in animarum cura committenda ſumma diligenter, & matura inquiſitio adhibeatur. Et ut bona Eccleſiaſtica nullatenus ad uſus illicitos, quinimo ad honorem Dei, Eccleſiarum conſervationem habendo ſecundum Sacros Canones precipuam curam pauperum, & indigentium laudabiliter convertantur, ſcientes, quod de his omnibus apud Tribunal eterni Judicis uſque ad minimum quadrantem rationem reddituri ſunt; In quibus quidem Conciliis de corrigendis exceſſibus moribusque ſubditorum reformandis, & precipue qualiter Epiſcopi in conferendis Beneficiis, confirmandis electionibus, miniſtrandis ordinibus deputandis Confeſſoribus, predicando ad populum, & puniendo exceſſus ſubditorum, obſervationeque Epiſcopalium Synodorum, ceterisque ad Officium Epiſcopale, ac jurisdictionem eorum in Spiritualibus, & temporalibus quomodolibet ſpectantibus ſe geſſerint, & preſertim, an a ſimoniaca labe manus innoxias ſervent, ut omnes, qui in premiſſis deliquiſſe comperti fuerint, per ipſum Concilium corrigantur, & puniantur. Simili modo de ipſo Metropolitano circa omnia predicta diligenter inquiratur, cujus exceſſus, & detectus ipſum Concilium eidem ſpecialiter exprimat ipſum admonendo, & obſecrando, ut cum pater vocetur, & eſſe debeat, a talibus omnino deſiſtat, & nihilominus inquiſitionem de ipſo habitam, & in ſcriptis redactam ad Romanum Pontificem, vel alium ejus Superiorem, ſiquem habet, ſine mora transmittat, ut ab ipſo punitionem, & reformationem ſuſcipiat condecentem. Inter cetera, que diſcordie, contentiones, inimicitie inter quascunque viguerint, que quietem, & tranquillitatem provincie poſſunt perturbare, curet omni ſtudio Sacrum Concili-

um

um illa ſedare, & more piorum Patrum ad pacem concordiamque Filiorum vigilanter intendat. Et ſi inter Regna Provincias, ſeu Principatus hujusmodi diſcordias ſuſcitari contigerit, mox Sancti Dei Antiſtites Concilia Provinciarum ſuarum ſimul congregati procurent, & ſibi invicem Concilium, & auxilium impendentes contra diſcordiarum fomenta amputare ſtudeant, neque hoc alicujus amore, vel odio pretermittent. Sed ad Deum ſolum, & ſalutem populi mentis oculos dirigentes, ad hoc ſanctum pacis opus, omni tepiditate ſemota, invigilent. Cogitentur inſuper in Provinciali Synodo, que immediate Concilium Generale ſubſequens antecedit omnia, que in eodem Generali Concilio viſa fuerint, proſequenda, ad Dei Gloriam, & Provincie commodum, ſalutemque populi Chriſtiani ibidem eligantur in numero competenti, qui ad proximum Generale Concilium vice totius provincie debeant proficiſci, quibus per ſubſidium, vel alias provideatur, prout de jure, & Concilio Provincialium viſum fuerit expedire. Ita, quod illi, qui ultra perſonas, ut predictum eſt, deputatas, ad ipſum Concilium Generale accedere voluerint, aut eorum Clerum nullatenus propterea graventur. Relegantur in unoquoque Provinciali Concilio, que ſecundum Canonicas Sanctiones in ejusdem legi precipiuntur, ut ea violabiliter obſerventur, & transgreſſoribus pene debite inferantur, quod ſi Metropolitani, aut Dioceſanii predictis terminis in celebrandis Provincialibus, & Epiſcopalibus Synodis ceſſante legitimo impedimento negligentes fuerint, medietatem omnium fructuum, & bonorum obvenientium ratione ſuarum Eccleſiarum ad eos pertinentium fabrice ipſarum Eccleſiarum applicandam eo ipſo admittant, qui ſi in eadem negligentia per tres proximos menſes perſeveraverint, ab Officiis, & Beneficiis ſint ipſo facto ſuſpenſi, quibus transactis temporibus ſub anteſcriptis penis antiquior in Provincia ordine Epiſcopus ipſius Metropolitani Epiſcopi, aut major in dignitate poſt Pontificalem in Sacris conſtitutis, niſi ad alios forſan de conſuetudine vel privilegio pertineat negligentiam in celebrandis predictis Provincialibus & Epiſcopalibus Synodis ſupplere teneantur. Jubet inſuper hec Sancta Synodus omnibus Prelatis Religionum & Ordinum quorumcumque, ad quos celebrare Capitula pertinet, quod illa ſtatutis temporibus ſupradictis penis ſervent, & ſervari faciant. In quibus ſecundum Canonicas Sanctiones cum omni ſtudio & diligentia ad veram ſingularum Religionum & Ordinum reformationem intendat, ita ut deinceps in ſingulis Monaſteriis juxta proprias regulas & conſtitutiones debite regularis vigeat obſervantia, & precipue vero tria ſubſtantialia profeſſionis vota omnino obſerventur, per premiſſa autem hec Sancta Synodus non intendit juribus quorumcunque quomodolibet derogare. Datum *Baſilee in Seſſione publica* ejusdem Sancte Synodi in Eccleſia majori Batilienſi ſolenniter celebrata VI. kal. Decembris, Anno a Nativitate Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, tricesimo tertio.*

Ordinavit etiam Libellum utilem & inſtructivum per Sanctum THOMAM: De articulis Fidei & Sacramentis, *editum, in omnibus tam Provincialibus, quam Diœceſanis Synodis legi, & ſingulis Rectoribus Parochialium Eccleſiarum communicari.*

Inſerit hic ſuæ Synodo Libellum S. THOMÆ Aquinatis: De articulis Fidei & Sacramentis Eccleſiæ, *ſcriptum ad Archi-Epiſcopum Panormitanum, cujus initium eſt:* Poſtulavit a me veſtra dilectio, *recenſentur* a PP. Eckharto & Quetif Tom. I. Scriptor. Ord. Prædicator. *pag.* 333: *Inter certa opera S. Thomæ ab antiquiſſimis & coævis Hiſtoriographis enumerata: qui Libellus in multis aliis Synodis Provinciæ Moguntinæ inſertus, Parochis commendatur*, v. g. *Herbipolenſi Synodo anni* 1452. *Extat etiam impreſſus* Tomo XVII. Operum S. Thomæ 5to loco *inter Opuſcula.*

Addidit etiam Sacroſancta Synodus Capitulum: Poſt miſerabilem, *de uſuris illi ſtatuto eſſe annectendum, & inſerendum, & cum eo publicandum,*

Cujus Capituli tenor ſequitur, & eſt talis:

POſt *miſerabilem* & contra Judeos: ad remittendas Chriſtianis uſuras per

Principes & Poteſtates compelli precipimus ſeculares, & donec eis remiſerint Chriſti fidelibus tam in mercimoniis, quam in aliis per excommunicationis ſententiam eis jubemus, communionem omnimodam denegari.

De vicio Concubinatus.

Ceterum Sancta Synodus ſtatuit, quod ante omnia locorum Ordinarii deteſtabile concubinatus vicium a Clero extirpent contra notorios concubinarios per penas juris, & in decretis Sacri Baſilienſ. Concilii, & Statutis Provincialibus contentas procedentes, quodque nihilominus hujusmodi concubinarii publici a perceptione fructuum ſuorum Beneficiorum ipſo facto ſint ſuſpenſi. Quinimo ſpecialiter voluit, ne Prelati Capitula, ſive Collegia ſub pena interdicti eisdem taliter in concubinatu perſeverantibus aliquos fructus adminiſtrent, Concubine vero ipſorum, ſi infra triduum requiſite ſe non elongaverint, & abceſſerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto. Ac nihilominus, ſi in tali peccato perſeveranter deceſſerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura.

Tenor vero Statuti Sacri Baſilienſis Concilii, de quo ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

SACROSANCTA SYNODUS GENERALIS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CELEBRATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRESENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUicunque Clericus, cujuscunque ſtatus, religionis, conditionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius preeminentie exiſtat, qui poſt hujus conſtitutionis noticiam, quam habere preſumatur per duos menſes poſt publicationem ejusdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Dioceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum noticiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium Beneficiorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat, nec non & hujusmodi publicum concubinarium ut primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus Superior monere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat, quod ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit; jubet inſuper hec Sancta Synodus, ut ipſum ſuis omnibus Beneficiis omnino priver. Et nihilominus hi publici concubinarii uſque quo cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum dimiſſionem, manifeſtamque vite emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum ſint inhabiles. Qui ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint ſine ſpe alicujus diſpenſationis ad predicta prorſus inhabiles exiſtant, quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut predictum eſt, punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipſos de neglectu, quam illos pro concubinatu modis omnibus digna punitione animadvertant. In Conciliis etiam Provincialibus, & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos etiam per ſuſpenſionem a collatione Beneficiorum, vel alia condigna pena ſeveriter procedatur. Et ſi hi, quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut Superiores ſuos propter publicum concubinatum reperiantur privatione digni; ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ipſi Summo Pontifici deferantur, eadem diligentia & inquiſitio in quibuscunque Capitulis Generalibus & Provincialibus, quoad ſuos ſervetur penis aliis contra predictos, & alios non publicos concubinarios ſtatutis in ſuo robore permanſuris. Publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, que nulla poſſit tergiverſatione celari, notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum Superiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Quia vero in quibusdam Regionibus nonnulli jurisdictionem Eccleſiaſticam habentes, pecu-

pecuniarios queſtus a concubinariis recipere non erubeſcunt, patiendo eos in tali feditate ſordeſcere, ſub pena maledictionis eterne precepit, ne deinceps ſub pacto, compoſitione, aut ſpe alicujus queſtus talia quovis modo tolerent, aut diſſimulent. Alioquin ultra premiſſam negligentie penam duplum ejus, quod propterea acceperint, reſtituere ad pios uſus omnino teneantur, & compellantur. Ipſas autem concubinas, ſeu mulieres ſuſpectas Prelati modis omnibus curent a ſuis ſubditis etiam per brachii ſeculàris auxilium, ſi opus fuerit, penitus arcere. Qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud parentes ſuos cohabitare permittant. Jubet inſuper hec Sancta Synodus, ut etiam in predictis Synodis, & Capitulis hec conſtitutio publicetur, & quilibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſionem moneat diligenter. Injungit preterea omnibus ſecularibus viris etiamſi Regali prefulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum quocunque queſito colore Prelatis, qui ratione officii ſui adverſus ſuos ſubditos pro concubinatu procedant, & cum omne fornicationis crimen lege Divina prohibitum ſit, & ſub peccati mortalis pena neceſſario evitandum monet omnes laicos tam uxoratos, quam ſolutos, ut ſimiliter a concubinatu abſtineant. Nimis enim reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet, & aliam mulierem accedit. Qui vero ſolutus eſt, qui continere nolit, juxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat, pro hujus autem Divini obſervatione precepti hi, ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis, quam aliis canonicis remediis omni ſtudio laborent.

De mercatoribus diebus Feſtivis.

Circa abuſum Preceptis Divinis contrarium quorundam laicorum, qui Chriſtiana Religione neglecta diebus Dominicis & Feſtivis publice mercatum exercent, & lucris, & cupiditatibus non verentur inſiſtere, providens Sancta Synodus mandat omnibus laicorum Ordinariis, ut ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione Sacramentorum, etiam privatione Eccleſiaſtice ſepulture per Eccleſias Parochiales ſuarum Diœceſium publice prohibeant. Ne de cetero predictis diebus Dominicis & Feſtivis quodcunque publicum mercatum rerum vendibilium, que ad uſum quotidiani victus neceſſarie non ſunt, quovis modo fiant.

De abuſu Queſtionariorum.

Abuſus queſtionariorum, qui quotidie excreſcunt, volentes reprimere mandat Sancta Synodus, ne admittantur queſtionarii ipſi aliter, quam ſecundum formam juxta diſpoſitionem juris cum literis Diœceſanorum. Et ut via malicie eis precludatur, curent locorum Ordinarii in ſuis literis non ſolum formas juris, ſed etiam indulgentias, quas publicare valeant exprimere, ne quicquam aliud, quam in eisdem literis exprimitur, liceat dictis queſtionariis populo proponere.

De Fraternitatibus novis.

Item Sancta Synodus prohibet, ne de cetero admittantur quecunque nove fraternitates, ex quibus veriſimiliter detrahi poſſet honori, ſeu juribus Eccleſiarum Parochialium, quinimo vult, quod jam factis nullus adhibeatur favor, nec indulgentie eis concedantur.

De Interdictis.

Sancta etiam Synodus acceptat conſtitutionem BONIFACII Pape Octavi, incipientem: *Provide*, que Statutis Provincialibus reperitur adjuncta una cum ordinatione in Sacro Baſilienſi Concilio ſuper modo ponendi interdicta facta, quas quidem conſtitutiones & ordinationes vult, & mandat publicari, ac certa ponenda & tenenda interdicta omnino obſervari.

Tenor vero Statuti, de quo ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

PRovide attendentes, quod ut frequentius quamvis non ſine culpa tamen multorum interdicti ſententie proferuntur, quodque ſunt nonnulli judices nimis prompti ad proferendas eaſdem etiam in negociis, ſive cauſis, que plus interdum ex cupiditate, quam caritatis radice perſpicuis indiciis procedere

arguuntur, quodque tempore interdicti Divina organa ſuſpenduntur, & laudes nec Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrantur, ut ſolent, tolluntur mortuis, ſeu minuuntur ſuffragia preſertim per oblationem frequentem hoſtie ſalutaris; adoleſcentes, & parvuli percipientes rarius Sacramenta minus inflammantur, & ſolidantur in fide, fidelium devotio tepeſcit, hereſes pollulant, & multiplicantur pericula animarum: preſentis conſtitutionis providemus edicto, ut nulla provincia, civitas, caſtrum, villa, locus, territorium vel diſtrictus authoritate ordinaria, vel delegata ſupponatur Eccleſiaſtico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujusvis monete, vel pecunie quantitate ſub quacunque occaſione, vel cauſa, ſeu quovis queſito colore pro eo maxime, quod ipſorum Domini Rectores, ſeu Officiales quocunque nomine cenſeantur, aut incole, ſeu habitatores, aut ſingulares perſone ipſorum ſtatutis, vel ſtatuendis, ordinatis, vel ordinandis terminis hujusmodi debitum, ſeu quantitatem non ſolverint hactenus, vel in antea non perſolvant. Nos enim ex tunc decernimus irritum & inane, ſi ſecus hactenus extitit attentatum, vel contigerit attentari, illudque revocamus omnino non obſtantibus quibuscunque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compoſitionibus, ſubmiſſionibus, fidejuſſionibus, conſenſibus, proceſſibus & ſententiis ſuper hoc habitis, vel habendis, juramentotum penalium, temporalium vel ſpiritualium, ſeu multarum, ſeu quacunque alia firmitate vallatis, niſi talis ſuppoſitio interdicti hactenus foret facta, vel in antea fieret de Apoſtolice Sedis licenria ſpeciali, & expreſſa per ipſius Sedis patentes literas apparente.

De interdictis non leviter ponendis, ex Concilio Baſilienſi.

Quoniam ex indiſcreta interdictorum promulgatione multa conſueverunt ſcandala evenire, ſtatuit hec Sancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa, aut locus Eccleſiaſtico ſupponi poſſint interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Dominii, ſeu Rectoris, vel Officialium propter culpam, aut cauſam alterius cujuscunque private perſone: hujusmodi loca nequaquàm interdici poſſint auctoritate quacunque ordinaria, vel delegata, niſi talis perſona prius fuerit excommunicata, & denuntiata, ſeu in Eccleſia publicata, ac Domini, ſeu Rectores, vel Officiales ipſorum locorum auctoritate judicis requiſiti perſonam excommunicatam infra biduum cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfaciendum non compulerint, qua etiam poſt biduum ejecta recedente, vel ſatisfaciente mox Divina reſumi poſſint, quod etiam in precedentibus locum habeat.

Sancta etiam Synodus recipit, laudat, & commendat Bullam ſuper deliberationibus in Capitulo Moguntinenſi in his preſertim, que pretenduntur eſſe gratioſa, faciendis a Sanctiſſimo Domino noſtro Domino *NICOLAO* Papa quinto emanatam. Vultque hec Sancta Synodus, quod in omnibus aliis, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum Provincie Moguntinenſis Capitulis, & ſub penis in eodem contentis obſervetur, fietq; executio contra non obſervantes per Ordinarium loci, vel ejus in Spiritualibus Vicarium, aut alium, cui duxerit id committendum, mandatque hec Sancta Synodus, ut ſinguli ex obſervantibus, vel obſervari volentibus oppoſitores, & non obſervantes ſnb pena ſuſpenſionis a Divinis late ſententie Dioceſano loci denuncient, & nihilominus a majori parte concludatur.

Tenor Bulle, de qua ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

NICOLAUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

INjunctum Nobis deſuper, quo univerſis orbis reſtringimur Eccleſiis, Apoſtolice ſervitutis officium, ſedula Nos perurget inſtantia illarum jugiter intendere profectibus, & ut eliſis ab ejus cujusvis note diſpendiis votive directionis ope fruantur, prout expedire conſpicimus, ſalubriter providere. Cum itaque ſicut Dilectus Filius noſter *Johannes*, Sancti Angeli Diaconus Cardinalis, nuper Nobis expoſuit, in Eccleſia Moguntinenſi, quedam deteſtabilis, & abuſiva, ſi ſic dici meretur, conſuetudo irrepſit, & invaleſcit, quod

quod in occurrentibus pro Eccleſie ipſius tractatibus, & negociis ea, que pluribus etiam majori parte agenda, & amplectenda videntur, paucorum etiam duorum, vel unius contradictione plerumque non ex ratione, aut juris tramite, ſed pro nudo, levique voluntatis libito prodeunte concluſionem, & executionem habere poſſunt, ſicque negotia ipſa, que tam propter Domini temporalia, quibus Eccleſia ipſa Maguntinenſis notabiliter dotata eſt, quam etiam ſiniſtras temporum conditiones plus ſolito quotidie multiplicantur, & ingruunt graviora pro eo, quod omnium conſenſus haberi non poteſt ſepius, vel plus debito periculoſius retardantur, aut penitus remanent impedita. Unde Eccleſia in ſpiritualibus, & temporalibus varia paſſa eſt, & majora non ſine ſcandalorum,& diſcenſionum fomento pati poſſet diſpendia, & etiam detrimenta. Sunt etiam in dicta Eccleſia nonnulli,ut ſuam preſumptionem palliare videantur, & in agendis negociis aliorum concluſionem impedire valeant, negocia ipſa fore gratioſa, cum tamen non ſint, pro nutu contendunt,ſicque iterum paucorum, aut unius contradictione aliorum vota ſuſpenduntur. Nos igitur attendentes, quod premiſſa Canonicis Sanctionibus obviant, ut licet illis ſufficienter proviſum exiſtat, Nos etiam prout ex Paſtorali Nobis incumbit officio, animadverſione debita providere volentes, ut quos Dei timor,& Canonica inſtituta a talibus preſumptionibus retrahere non poſſunt ſaltem Eccleſiaſtica diſciplina coerceat, & compeſcat. Ex premiſſis,& aliis rationabilibus cauſis Nos non immerito moventibus, conſuetudinem predictam tanquam Sacris Canonibus contrariam auctoritate Apoſtolica penitus reprobamus, viribus deſtituimus, abolemus, diſtrictius inhibentes univerſis,& ſingulis ipſius Eccleſie perſonis ſub excommunicationis pena, quam alias ipſo facto incurrant, ne quiſquam ex ipſis pretextu conſuetudinis hujusmodi de cetero in Capitulo, & Conventibus ſuis majori parte, quo minus juxta juris communis diſpoſitionem in agendis, & tractandis concludere, & exequi valeant reſiſtere, ſeu opponere, vel impedire, ſeu impedientibus aſſiſtere, & favere quoquo modo audeat, ſeu preſumat, volentes inſuper, & ſtatuentes auctoritate prefata, quod ſi aliquando ſuper negociis, de quibus agitur, quod ſint gratioſa, vel non, in Capitulo predicte Eccleſie altercatio oriatur, diſcuſſioni, & determinationi majoris partis in Capitulo ſtetur, quodque ea, que ſic per eaſdem duas partes, definita fuerint, determinata, & concluſa partis minoris oppoſitione, ſeu impedimento non obſtante exequantur pena ſub predicta, preterea cupientes, ut inhibitio voluntas ordinatio,& alia premiſſa firmiter,& inviolabiliter obſerventur Venerabili Fratri noſtro Archiepiſcopo Moguntinenſi, ac ejus in Spiritualibus Vicario, & Officiali Generali per hec ſcripta mandamus, quatinus ipſi, vel eorum alter per ſe, vel per alium, ſeu alios premiſſa omnia & ſingula, ubi & quando expedire viderit, auctoritate Apoſtolica ſolenniter publicare, ac omnes & ſingulos, quos excommunicationis ſententiam hujusmodi propter premiſſa incurriſſe conſtiterit tamdiu in dicta Eccleſia, & aliis locis de quibus eis videbitur excommunicatos publice nunciare ſtudeant,& procurent, faciantque ab aliis nunciari, & ut tales ab omnibus artius evitari, donec ipſi excommunicati ſinguli videlicet eorum,quod contra prohibitionem noſtram hujusmodi, & alia premiſſa deinceps quomodolibet modo venire,vel attentare non debeant, ſinguli corporaliter preſtiterint juramenta, & abſolutionis Beneficium a ſententia hujusmodi meruerint obtinere. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo non obſtantibus felicis recordationis BONIFACII Pape octavi Predeceſſoris noſtri, quibus cavetur, ne quis extra ſuam civitatem,vel Dioceſim,niſi in certis exceptis caſibus,& in illis ultra unam diœtam a fine ſue Dioceſis evocetur, ſeu ne Judices a Sede Apoſtolica deputati extra civitatem vel Diœceſim, in quibus deputati fuerint contra quoscunque procedere, ſive alii, vel aliis vices ſuas committere preſumant,ac de duabus dictis in Concilio Generali,& aliis Apoſtolicis conſtitutionibus. Nec non predictis,& aliis Eccleſie predicte ſtatutis, & conſuetudinibus juramento, confirmatione, vel quamcunque alia firmitate roboratis contrariis quibuscunque, aut ſi aliquibus communiter, aut diviſim a dicta ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi,& excommunicari non poſſint per literas

teras Apoſtolicas non facientes plenam,& expreſſam , ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtre reprobationis , deſtitutionis , abolitionis , inhibitionis , voluntatis & ſtatuti infringere,vel auſu temerario contraire , ſiquis autem hoc attentare preſumpſerit , indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus noverit ſe incurſurum. Datum Rome apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominice *Milleſimo, quadringenteſimo , quinquageſimo tertio* , Kal. Decembr. Pontificatus noſtri anno quarto.

Bulla pro executione Caroline.

Sancta Synodus recipit, laudat, & commendat Bullam per Sanctiſſimum Dominum noſtrum, Dominum NICOLAUM Papam quintum pro executione Caroline , & contra diffidatores conceſſam , & per Reverendiſſimum Dominum Cardinalem *Auguſten.* impetratam. Sub cujus tranſumpto , quibus in hac Provincia transmiſſa non eſt , transmittetur. Vultque etiam , precipit , atque mandat hec Sancta Synodus, ut Statutis Provincialibus inſeratur , & executio ejusdem juxta ipſius tenorem omnino fiat.

Tenor vero dicte Caroline, de qua ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

PETRUS, MISERATIONE DIVINA TITULI SANCTI VITALIS , SACROSANCTE ROMANE ECCLESIE PRESBYTER, CARDINALIS, ET EPISCOPUS AUGUSTENN. UNIVERSIS ET SINGULIS, AD QUOS PRESENTES NOSTRE LITERE PERVENERINT, SALUTEM IN DOMINO, ET SUBSCRIPTORUM NOTICIAM INDUBITATAM.

UNiverſitati veſtre notum facimus, quod literas Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri , Domini NICOLAI, Divina providentia Pape quinti ejus vera Bulla plumbea in cordula canapi more Romane Curie impenden. bullatas ſalvas , ſanas, & integras, ac omni ſuſpicionis nota carentes mature vidimus, & in evidens teſtimonium exiſtentie, & veritatis earundem hic de verbo ad verbum tranſumpſimus, & tranſumi, & exemplari fecimus , quorum tenor de verbo ad verbum ſequitur , & eſt talis:

NICOLAUS, SERVUS SERVORUM DEI , VENERABILIBUS FRATRIBUS ARCHI-EPISCOPIS , ET DILECTIS FILIIS ABBATIBUS, PREPOSITIS, PRIORIBUS EXEMPTIS , ET NON EXEMPTIS , CETERISQUE PERSONIS ECCLESIASTICIS QUIBUSCUNQUE PER ALAMANIAM UBILIBET CONSTITUTIS , SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

ENormitas nephandi ſceleris , quod per nonnullos maledictionis filios in partibus Alamanie impudenter , ut intelleximus, perpetratur , mentem noſtram taliter perturbavit, quod niſi cum dolore id vobis ſignificare non poſſumus ; accepimus ſiquidem , quod ipſi maledictionis & iniquitatis Alumni Prelatos, Sacerdotes, Domini , & alias Eccleſiaſticas perſonas diffidare , ac taliter pertractare , ac eos, & illis adherentes invadere, trucidare, capere, bonis expilare , ac expoliare , ac ſeviſſimis ſuppliciis affligere, & quod omnis Lex Divina & humana deteſtatur , incarcerare non formidant , & cum premiſſa perpetrant, ac ſi glorioſum ac laudabile opus feciſſent , inde ſe jactant, & gloriantur, quapropter ad noſtrum ſpectat officium ſuper his oportune providere. Vobis univerſis & ſingulis in virtute ſancte obedientie diſtricte precipiendo mandamus, & quemlibet veſtrum in viſceribus Domini noſtri JESU CHRISTI hortamur , quatinus contra omnes & ſingulos ſacrilegos predictos cujuscunque dignitatis, ſtatus , ordinis, vel condicionis fuerint , etiamſi Ducali, Comitali, vel quavis alia mundana dignitate prefulgeant , juxta conſtitutionem per felicis recordationis MARTINUM Papam quintum, Predeceſſorem noſtrum dudum editam , que *Carolina* vocatur, quam vos, & quemlibet veſtrum expeditam habere , & quater in anno ad minus veſtris in Diœceſibus, & in Eccleſiis coram plebe , & populi multitudine in ambonibus publicari volumus , & mandamus , ne prefati ſacrilegi tyranni ignorantiam pretendere valeant , quovis modo auctoritate noſtra procedatis. Non enim leviter credendum eſt, quosvis orthodoxe fidei cultores , precipue eos, qui de nobili genere procreati exiſtunt, in tante deſperationis labem proſilire , ut agni-

agnitis tot penarum cenſuris, quibus hujusmodi ſacrilegum genus hominum innodatur, atque involvitur, aliquo modo talia ſlagicioſa & enormia crimina velle committere; Inhibeatis nihilominus eadem auctoritate dilectis Filiis nobilibus Viris, Ducibus, Marchionibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Militibus militaribus, Magiſtris civium, Civibus, Conſulibus, Proconſulibus, Communitatibus, & Univerſitatibus civitatum, oppidorum, caſtrorum & locorum quorumcunque ſub penis & cenſuris in eadem conſtitutione contentis, & aliis formidabilibus, prout vobis videbitur, ne dictos ſacrilegos quovis modo recipiant, ſive admittant, ſeu eis auxilium vel favorem preſtent, aut in Civitatibus, Dominiis, caſtris, terris, locis, diſtrictibus eorum ditioni ſubjectis aliquatenus morari permittant recipi, ſive hoſpitari, eis ſalvum conductum, aut aliam defenſionem, ſub quacunque forma ullatenus preſtando, & quia difficile foret hanc noſtre ordinationis & intentionis ſeriem ſub Bulla ad quemlibet veſtrum deſtinare, volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod tranſumpto Bulle hujus noſtre ordinationis & intentionis ſigillo dilecti filii noſtri PETRI, tituli Sancte Romane Eccleſie Presbyteri, Cardinalis Auguſten. nuncupati munito, & per duos autenticos Notarios ſubſcripto, illi prorſus fides in judicio vel extra adhibeatur, ſicut ſi illa Bulla noſtra cuilibet veſtrum mitteremus intercluſam.

Sic erga Venerabiles Fratres, & Dilecti Filii pro Eccleſiaſtica libertate conſervanda pugnetis, quod Beato Thome pluribusque aliis Sanctis Martyribus, qui pro hujusmodi libertate tutanda mori non timuerunt, poſſitis quoad hoc non immerito coequari. Datum Rome apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominice Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo primo. Idus Februarii. Pontificatus noſtri anno quarto. Quia igitur habita collatione diligenti compertum eſt, preſens noſtrum tranſumptum cum originalibus literis per omnia, & in omnibus concordare, & quod nihil depoſitum, appoſitum, ſeu tranſumptum fuerit, neque eſt, quod ſenſum earundem literarum Apoſtolicarum varicaret in aliquo, ſeu mutaret intellectum. Ideo illis auctoritatem noſtram, & decretum interpoſuimus, & preſentibus interponimus. Volentes & ſtatuentes, ut huic noſtro transſumpto ſicuti literis originalibus antedictis in judiciis, & extra ſtetur, credatur, & adhibeatur in omnibus plena fides. In quorum omnium, & ſingulorum fidem robur, & teſtimonium premiſſorum preſentes literas, ſive preſens publicum inſtrumentum hujusmodi noſtri transſumptum, & exemplum in ſe continentes, ſive continens inde fieri, & per Notarios pubpublicos infra ſcriptos curie noſtre juratos ſubſcribi & publicari mandamus, noſtrique ſigilli juſſimus, & fecimus appenſione communiri.

Datum & actum Auguſte Anno a Nativitate Domini Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo primo. Indicione quartadecima. Pontificatus dicti Domini noſtri Pape anno quinto, die vero Martis tertia decima menſis Aprilis, hora veſperarum, vel quaſi in aula noſtra Epiſcopali preſentibus ibidem Venerabili Viro Magiſtro Leonardo in decretis Licentiato, Canonico Majoris Auguſten. & Beate Marie Virginis in Fuchtwangen, noſtre Dioceſis Eccleſiarum Prepoſito, noſtro in Spiritualibus Vicario, & Officiali Generali, Johanne Schott Armigero Caſtellano noſtro in faucibus alpium, Johanne Weſterſteten Armigero noſtre Dioceſis, & provido Viro Johanne Laucher, Cancellario noſtro teſtibus ad premiſſa in teſtimonium evidens vocatis pariter & rogatis.

Et ego Nicolaus Bermir de Torgaw, Clericus Miſſinenſis Dioceſis publicus Sacra Imperiali auctoritate Notarius & curie & Auguſtenn. ſcriba juratus, quia predictis tranſumptioni, collationi, & auctoritatis, ac decreti impoſitioni omnibusque aliis & ſingulis, dum ſic ut premittitur, agerentur, & fierent una cum Notario publico ſubſcripto, & teſtibus ſupra ſcriptis preſens interfui, eaque ſic fieri vidi, & audivi, ideoque de mandato ſupradicti Reverendiſſimi Patris Domini Cardinalis preſens tranſumptum per alium, me aliis tunc prepedito negociis fideliter ſcriptum una cum Notario publico infra ſcripto exinde confeci, ſubſcripſi, publicavi, & in hanc publici inſtrumenti formam redegi, ſignoque, & nomine meis ſolitis, & conſuetis, ac cum rppenſione ſigilli memora-

ti Domini Cardinalis ſignavi rogatus, & requiſitus in fidem,& teſtimonium omnium,& ſingulorum premiſſorum.

Et Udalricus Rulin de Narve,Clericus Auguſtenſis Dioceſis publicus, Sacra Imperiali auctoritate Notarius, cauſarumque curie Auguſtenſis ſcriba juratus, quia preinſertarum literarum Apoſtolicarum transſumptioni, collationi auctoritatis,& decreti interpoſitioni, omnibusque aliis, & ſingulis premiſſis,dum ſic, ut premittitur, agerentur,& fierent una cum Notario & teſtibus ſupraſcriptis preſens interfui, eaque ſic fieri vidi,& audivi. Ideoque de mandato ſupradicti Reverendiſſimi Patris Domini Cardinalis preſens transſumptum per alium, me aliis tunc prepedito negociis fideliter ſcriptum una cum Notario publico preſcripto exinde confeci, ſubſcripſi publicavi,& in hanc publici inſtrumenti formam redegi ſignoque,& nomine meis ſolitis, & conſuetis ſignavi, munivi rogatus, & requiſitus in fidem,& teſtimoninm omnium,& ſingulorum premiſſorum.

De Reformatione Monaſteriorum.

Super vero reformatione Monaſteriorum,& Perſonarum Religioſarum vult omnino Sancta Synodus, quod ordinarii ipſi diligenter invigilent, ac eoſdem Religioſos,& eorum Monaſteria, tam virorum, quam mulierum ad obſervantiam vite,regularis & debite clauſure, & precipue, ne quis ad Monaſteria Monialium extra caſus a jure permiſſos ingrediatur, ipſeque Moniales non egrediantur penis & cenſuris, & remediis juris ſcripti, & conſtitutionum Generalium, & provincialium Conciliorum ad auctoritate Apoſtolica ſpecialiter deſuper editorum effectualiter reſtringant, compellant etiam per depoſitionem, & privationem privilegiorum incorporationum,& unionum, & inhabilitationem ad dignitates & officia.

De Fratribus mendicantibus preſentatis.

Sancta Synodus attendens Apoſtolicam Sedem Fratribus mendicantibus privilegia, & in edificationem Eccleſie conceſſiſſe,& ob hoc in Clementina: *Dudum* fratres preſentandos Epiſcopo, & per eum ad auditionem confeſſionum admittendos vult eſſe ydoneos, & probate vite, & quia illi, qui vota ſolenniá non obſervant, non poſſunt dici probate vite. Unde cum Epiſcopos ad quos ſpectat curam gregis ſui habere, admonitos eſſe convenit, ne alios admittant,quam ut Clementina habet, qualificatos ita, quod eis conſtet per facti evidentiam, aut teſtimonio bonorum hominum eos dignos eſſe, quibus ſibi creditas animas abſolvendas committant, hunc ad finem, ut fratres ipſi religionis ſue obſervantiam citius adaugeant, aut acceptent. Mandat Synodus, quod quisque Epiſcopus Fratribus ordinis mendicantium cum omni caritate regularem obſervantiam perſuadeat, offerendo ad hoc omnem gratiam, & benevolentiam cum comminatione, quod niſi infra competens tempus eis per quemlibet Epiſcopum prefigendum per facti evidentiam regularem vitam ſecundum profeſſionem ſuam ſervare inceperint, & continuaverint, quod tunc poſt lapſum termini iſtius eos tales ydoneos minus probate vite ad audiendum confeſſionem, predicationes,& petitiones, ac alios actus legitimos non admittant. Epiſcopi etiam non patiantur, fratres in terminis longiores moras trahere, ſed operam dent, ut petitione peracta ad ſuos Conventus redeant, niſi eos in audiendis confeſſionibus, & predicatione Verbi Dei diutius morari in aliquo loco judicaverint expedire.

De oſtenſione Euchariſtie.

Propter reverentiam Diviniſſimo Euchariſtie Sacramento exhibendam, & ne populi fidelis devotio ex frequenti ejus viſione tepeſcat, ordinat hec Sancta Synodus, quod deinceps ipſum Sacramentum viſibiliter in Monaſteriis, preterquam in feſto Corporis Chriſti, & per ejus Octavas deferri, & tunc non niſi ſub Divino Officio octave ejusdem oſtendi debeat, etiam occaſione cujuscunque fraternitatis, aut inſtitutionis deſuper facte mandans Ordinariis locorum, ut contra Presbyteros, qui in premiſſis excederet per inflictionem gravium penarum procedant.

De

by Google

De corruptelis & abuſionibus Canonicorum.

Sancta etiam Synodus, quia informata eſt in nonnullis Eccleſiis Provincie Moguntinenſis tam Cathedralibus, quam Collegiatis peſſimas & juri Divino, & poſitivo, ac rationi contrarias vigere, & ex corruptela introductas eſſe conſuetudines, preſertim in nominando perſonas ante vacationem Beneficii, & ſepe puero ſine diſcretione ante quartum decimum annum; habendo minime reſpectum ad Eccleſiam, & Dei cultum, ſed potius ad carnem, vel aliud commodum, aut ſpem ex pacto aliquid etiam in Beneficiis pro ſe, vel ſuis conſequendi, & in exactione pecunie, antequam quis ad poſſeſſionem Prebende admittatur, quod utique ſpem venditionis, & ſimoniace pravitatis habere dinoſcitur, que quidem pecunia, quod pejus eſt, apud quasdam Eccleſias non in Eccleſiam, ſed proprios Canonicorum uſus convertitur, quod utique a vitio ſymoniace pravitatis nunquam excuſari poteſt, in receptione vini bladorum, vel aliarum rerum in exceſſivis annis expectantie, in quibus, quod horrendum eſt, neque quotidiane diſtributiones expectanti tribuuntur, in emancipationem, quam ita appellare ſolent, doctorum & notabilium perſonarum cum receptione multarum pecuniarum in admiſſione ad Capitula eorum, qui latinum congrue fari neſciunt, nec intelligant in eo, quod Canonici ſuis Decanis in licitis & honeſtis obedire, & ad Divina miniſtrare contemnant. Si pro vagabunditate in Eccleſia, vel ante, aut cavillationibus in Choro, vel ſimilibus arguantur non attendant, neque curent, quod ad intereſſendum Divinis Officiis aſtringi ſub ſuſpenſione abſentium comprehendi volunt, ac quod in certo parvo tempore ſub una lectione, Pſalmo, Epiſtola, Evangelio, vel alio preſentias ſe deſerviſſe contendant, & ſtatim ad ſecularia negocia vel laſcivias revertantur, aut eant, quod etiam tempore Divinorum Veſperorum precipue choreas publicas, ſtubas, & alias conventiones laicorum viſitent, & frequentent, illisque, ac ludis diverſis, potationique vinorum apud easdem interſint, & immiſceant: habitum & tonſuram ſtatui ſuo condecentem non deferant, & ſi quandoque vel parvam coronam deferant, per revolutionem crinium, de qua potius gloriari deberent, abſcondunt longos crines, ſeu comam adeo, ut aures videri nequeant, nutriant, demumque, quod dictu audituque mirabile eſt, quod per certa anni tempora circa autumnum precipue cum magis gratiarum actioni dum torcularia vino redundant, inſiſtere deberent, a Divinis ceſſant, & vacantias faciunt, liberique, & ab obedientia pro tali tempore abſoluti eſſe volunt, quando contra Deum & obedientiam preſcribere poſſint: pluraque alia contra Sacros Canones, & Provincialia, Synodaliaque Statuta in Dei offenſam, animarum ſuarum periculum, & ſcandalorum plurimorum agant, ſeque pretextu conſuetudinum, & obſervantiarum excuſare nitantur, cum non attendant corruptelas potius eſſe & vetuſtates errorum, multa denique juramenta illicita a diverſis tam tempore electionis, ſive collationis Beneficiorum preſtantur, ex quibus hi, qui talia recipiunt commoda privata conſequi ſperant, ac etiam via correctionis debite precluditur, & impediuntur ſepe Prelati, ne Eccleſiarum ſuarum utilitatem poſſint procurare. Similiter & a Rectoribus Eccleſiarum, ſive Vicariis eorundem perpetuis ſub ſolvendis annuis penſionibus hujusmodi juramenta illicita extorquentur, quibus obſtantibus propter carentiam neceſſarii victus Eccleſie ipſe divino defraudantur obſequio. Hec itaque Sancta Synodus premiſſa omnia damnat; mandans omnibus & ſingulis locorum Ordinariis, ac etiam Prelatis inferioribus, quibus correctio per Statuta Provincialia conceditur, & injungitur, ut non obſtan. premiſſis damnatis, conſuetudinibus, & obſervantiis, ad quarum continuationem neminem quocunque juramento, cum vinculum iniquitatis non ſit, aſtringi declarat, quatenus ſub excommunicationis, aliisque ſtatutis expreſſis & comprehenſis penis juxta juris, & dictorum ſtatutorum formam circa premiſſa invigilent, caſſent, corrigant, ſtatuant, ordinent, & emendent, quantoties realiter & cum effectu volens hec Sancta Synodus, ut ubi infra ſpacium quinque menſium immediate ſequentium Diœceſani,

ſani, ac inferiores Prelati in & circa premiſſa negligentes, & remiſſi fuerint, Superior immediatus, aut futura Provincialis Synodus corrigat, ſtatuat, ordinet & emendet, ac etiam ad declarationem penarum contra & adverſus Ordinarios locorum, & inferiores Prelatos procedat.

Petit igitur prefatus Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus THEODERICUS Archi-Epiſcopus, totàque Provincialis Synodus Moguntinenſis, quatinus Vos Reverendiſſime in Chriſto Pater, & Domine, Domine *Nicolae* Tituli Petri ad Vincula, Sacro Sancte Ramane Eccleſie Cardinalis, & Apoſtolice Sedis per Alemaniam Legate ſupra ſcriptis, deliberatis, & concluſis robur confirmationis, & approbationis auctoritate Legationis veſtre in forma meliori adjicere dignemini: dantes,& concedentes etiam ſpeciales facultates pro executione in defectum poteſtatis Ordinariorum, cum penarum additionibus, ubi opportunum judicaverit, ut ſperatus reformationis fructus laudabiliter exinde proveniat.

Confirmatio Reverendiſſimi Domini Legati.

Quoniam captas concluſiones per Vos Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Dominum THEODERICUM Archi-Epiſcopum Moguntinenſem conſentientibus Comprovincialibus veſtris legi audivimus, & eas reformationi, quam querimus, judicavimus plurimum profuturas; ipſas, uti petitur, ratas, & gratas habentes, auctoritate Apoſtolica Nobis tradita in Dei nomine confirmamus, & per obedientiam, & ſub penis per Vos ad ſingula Statuta, ubi viſum fuerit adjungendis, precipimus illa obſervari ordinationibus ubilibet per Vos factis hac poteſtate Nobis ad viſitandum, corrigendum,& ſtatuendum, & aliis in Bulla Legationis noſtre contentis ſemper ſalvis, quibus per hanc noſtram confirmationem nequaquam intendimus derogare ſuper his, & earum executione literas decernentes opportunas, reſervantes Sanctiſſimo Domino noſtro Pape ac Nobis legatione duran. poteſtatem addendi, corrigendi, interpretandi, & declarandi, & queque alia faciendi, per que ſancta reformatio, que ſolum quæritur, poterit augeri. Jure Metropolitano Reverendiſſimi Domini Moguntinenſis, & Ordinariorum Provincie ſemper ſalvo. Inſuper ſub ſpe, quod in dictis quinque menſibus, de quibus in fine dictorum concluſorum continetur, effectualis executio eorum per Reverendiſſimum Dominum Moguntinenſem,& Suffraganeos ſuos fieri debeat, ſuſpendimus,& relaxamus omnes,& ſingulas cenſuras,& penas in ordinationibus, & Statutis noſtris ubicunque locorum Provincie Moguntine emanatis poſitas, & comprehenſas quantum ad eos, qui illas,& illa ſimpliciter non aſſumpſerint, aut uti volunt in, & per totam Provinciam Moguntinenſem per dictos quinque Menſes, ita tamen, quod executio dictorum Statutorum Provincialium interim fiat, juxta earundem formam, & tenorem, & ſi illam fieri & obſervari contingeret; volumus dictas cenſuras,& penas noſtras, etiam ex poſt quamdiu obſervaverint, locum habere non debere. Si vero executio non fuerit dictorum Statutorum Provincialium extunc in his, in quibus executio eorundem facta non eſt: volumus penas & cenſuras mandatorum noſtrorum in locis, in quibus publica ſunt; ſibi locum vendicare, ſimiliter in defectum executionis hujusmodi contra alios, quibus hujusmodi mandata noſtra inſinuata non fuerunt, ratione previa proceſſuri.

Poſt premiſſam confirmationem Reverendiſſimus Dominus Legatus publicari fecit Literas Indulgentiarum, quas dedit omnibus Sacerdotibus, qui infra Miſſarum Solennia in principio & in fine in concludendo Collectam ultimam addiderint: Et Famulos tuos N. Papam, & N. Epiſcopum noſtros una cum univerſa Eccleſia Catholica ab omni adverſitate cuſtodi, *quadringenta dierum Indulgentiam pro quolibet die Dominico.*

Item dictus Dominus Legatus ad inſtantiam Reverendiſſimi Domini Moguntinenſis, & Suffraganeorum ſuorum extendit ordinationem & concordiam factas in Synodo Bambergenſi inter Rectores Parochialium Eccleſiarum, & Mendicantes ad totam Provinciam Moguntinenſem, & decrevit literas cuilibet, qui illa habere voluerit in ſpeciali deſuper concedendas.

Sequi-

Sequitur Litera de Fratribus Mendicantibus & Plebanis, ex Synodo Bambergenſi, acceptata pro tota Provincia Mogumtina.

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA, TITULI SANCTI PETRI AD VINCULA SACROSANCTE ROMANE ECCLESIE PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICE SEDIS PER ALEMANNIAM LEGATUS; In Diœcesana BAMBERGENSI Synodo Presidens, universis Christi-Fidelibus ejusdem Diœcesis Salutem in Domino sempiternam.

" QUoniam officio noſtro incumbit, ut undique ea, que pacis ſunt, diligenti ſtudio promoveamus, maxime autem, quando ad id Apoſtolice Sedis ſingularis juſſio accedit. Sane ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum, Dominum NICOLAUM Papam Quintum delato inter Plebanos & Mendicantes oppidi Nürnbergenſis dicte Diœceſis non parvas fore differentias exortas, & Nobis per eundem Sanctiſſimum Dominum noſtrum commiſſo, ut easdem de medio facere curaremus, atque poſt intellecto in hac *Bambergenſi* Diœceſi in plerisque locis ſimiles querelas eſſe, quodque ſcandala plurima in populo ex hoc oriantur, auditis in hac Synodo querelis ſuper hoc & reſponſionibus per hanc noſtram ordinationem de *Synodali conſenſu* de libertate factam, uti ſequitur, providemus. Et quia jam dudum circa publicationem Capituli Concilii Generalis: *Omnis utriusque ſexus*, Statutum Synodale de publicando dictum Capitulum: *Omnis utriusque ſexus* Concilii Generalis per omnes Dominicas Quadrageſime approbantes auctoritate Legationis noſtre, qua fungimur, decernimus, quod publicatio illa in dicto oppido Nürnbergenſi per Deputatos a Domino Epiſcopo Bambergenſi ſimpliciter, ut textus jacet, tantum fiat Inhibentes ſuper eadem auctoritate, ne quisquam cujuscunque conditionis Eccleſiaſtice vel ſecularis infra limites Diœceſis Bambergenſis conſtitutus, exemptus, vel non exemptus quovis modo, directe, vel indirecte, publice, ſeu occulte quenquam ab obſervantia jam dicte conſtitutionis, ac quod ille ſuo Sacerdoti, a quo Sacramentum Euchariſtie recipere tenetur, vel alteri de licentia ejusdem ſaltem ſemel in anno non confiteatur, aut ab intereſſendo Divinis ſaltem diebus Dominicis, & majoribus Feſtivitatibus in ſua Parochiali Eccleſia, aut a ſolutione jurium Parochialium retrahere preſumat. Quinimo volumus, quod quisquis talia fecerit, etiam cujuscunque ordinis, ſeu religionis, exemptus vel non exemptus, ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie, & perceptione Sacramenti Euchariſtie ſententiam incurrat, abſolutionem (preterquam in mortis articulo) Apoſtolice Sedi reſervantes. Et quia Fratres de ordine Mendicantium modo quo in Clementina *Dudum* ponitur, preſentati, & per Epiſcopum admiſſi in caſibus Epiſcopis per reſervationem Pape, aut Epiſcopi non prohibitis eis confitentes veraciter abſolvunt: pari pœna inhibemus, ne quisquam cujuscunque conditionis fuerit Eccleſiaſtice vel ſecularis, exemptus aut non exemptus, poteſtatem abſolvendi eorundem fratrum ſic admiſſorum detrahere directe vel indirecte, publice vel occulte preſumat. Quinimo volumus, quod quisquis talia fecerit, ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie, & Sacramenti Euchariſtie ſententiam incurrat, abſolutionem preterquam in mortis articulo Apoſtolice Sedi reſervantes, & ad finem, ut populus ſciat, qui ſint tales admiſſi, & qui caſus prohibiti ſtatuimus, & dicta auctoritate ordinamus, quod Dominus Bambergenſis Epiſcopus omni anno in prima Dominica Quadrageſime deinceps per principalia loca ſue Diœceſis hanc noſtram ordinationem, & fratres admiſſos per eum, eos ad confeſſionem audiendos nominatim, ac caſus Pape, atque ſibi reſervatos, & in quibus ſibi reſervatis auctoritatem dedit abſolvendi publicationem populo faciendam, diſponere teneatur.

" Prohibemus ſub ſimili ſuſpenſionis late ſententie pena, ne amplius quiſquam ex Fratribus mendicantibus contra Plebanos, aut Plebani qui-

" cunque contra fratres ipſos predicare " preſumant, ſed qui cauſam querele " habuerit, judicem adeat competentem. " Datum Bamberge in Synodo Diœce- " ſana per Nos ibidem in Eccleſia ma- " jori ſolenniter celebrata die *Lune tertia* " *Maji*, *Anno a Nativitate Domini Mille-* " *ſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo pri-* " *mo.* Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto " Patris & Domini noſtri, Domini NI- " COLAI, Divina providentia Pape " quinti, anno quinto.

Statutum de Queſtoribus de novo adjunctum.

Cum Divinorum Officiorum Rectores in Divinis Officiis, & Parochialibus juribus per elemoſinarum queſtores ſepius perturbentur, ſtatuimus, & ordinamus, ut hujusmodi queſtores vigore literarum auctoritate noſtra ipſis conceſſarum, aut in antea concedendarum. In Feſtivitatibus Domini noſtri JESU Chriſti Paſche, Pentecoſtes, Nativitatis Glorioſe Virginis Marie, Purificationis, Annuntiationis, & Aſſumptionis, nec non Eccleſiarum Parochialium Patrociniis, & ipſarum Dedicationum Anniverſariis deinceps ad ſtationes faciendas, aut elemoſinas ipſis Eccleſiis petendas nequaquam admittantur.

De Indulgentiis Feſti Corporis Chriſti.

Indulgentias Feſti Corporis Chriſti a Papa URBANO, MARTINO, & EUGENIO confirmatas, mandamus Vobis omnibus & ſingulis Plebanis, & Divinorum Rectoribus, quatinus indulgentias infra ſcriptas a tribus Romanis Pontificibus ad augmentum devotionis Chriſti fidelium circa venerationem, & reverentiam Venerabiliſſimi Sacramenti Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti per quod ſalvati, & liberati ſumus intereſſentibus Miſſis, & horis Canonicis in Feſto ipſius Sacramenti, & per octavas ejusdem de theſauris ipſius Eccleſie datas, & conceſſas ſingulis annis publicare in Eccleſiis veſtris die Pentecoſtes, & in octava ejusdem ſubditis veſtris non dimittetis, ne tedium generet prolixitas eas ſummatim inſinuetis: ſumma in primis veſperis a tribus Romanis Pontificibus pretactis, quingenti dies indulgentiarum, & ad completorium ſunt ducenti dies, ſumma in matutinis quingenti dies ſunt, ipſo die ſumma in Miſſa totidem, ſcilicet quingenti dies, ſumma in ſecundis veſperis quingenti dies, ſumma vero ad horas ipſo die Corporis Chriſti, ſcilicet primam, tertiam, ſextam, nonam & completorum ſunt mille dies indulgentiarum, ſed qualibet die per octavas ſunt quingenti dies. Quicunque jejunaverit in profeſto Corporis Chriſti, vel qui opus pium aliud de Concilio ſui Sacerdotis fecerit, habebit etiam ducentos dies, exiſtentes in proceſſione ducentos dies. Qui communicant ducentos dies. Quicunque precedit aut ſequitur Sacramentum, quando portatur infirmis cum incenſo lumine, ducentos dies. Qui vero ſine lumine centum dies. Presbyteri celebrantes Miſſam pro pace, ſeu tranquillitate quotiens per octavas fecerint, toties habebunt ducentos dies indulgentiarum. Quapropter exhortamur ſubditos veſtros, ut confiteantur, & preparent ſe contritos, & confeſſos in remiſſionem peccatorum. Datum Anno Domini *milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo.*

Cl. Lunig. Spicil. Eccleſiaſtici Contin. II. pag. 68.

Eadem Synodus fuit excuſa Hagenoæ in 4*to. anno* 1512.

CON-

by Googl

CONCILIUM COLONIENSE PROVINCIALE

Anno Chriſti MCCCCLII. Nicolai V. Papæ VI. Friderici III. Regis XIII.

SUB NICOLAO CUSANO, CARDINALI, LEGATO APOSTOLICO, ET THEODORICO, ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI.

STATUTA in Provinciali Concilio Colonienſi per Dominum NICOLAUM de CUSA Cardinalem, & Legatum de Latere per Alemaniam, comprobante Archi-Epiſcopo Colonienſi THEODERICO.

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA TIT. S. PETRI AD VINCULA SACROSANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, PER ALEMANIAM, ET NONNULLA ALIA REGNA AC PROVINCIAS APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

ADſpirante Divinæ pietatis influxu, & vigore Apoſtolici ſpiritus, qui (*teſte Hieronymo*) Petri Cathedram non deſerit, ſe nunc ad paſcendum Dominicum gregem diligenter convertente, actum eſt, quod Sanctiſſimus Dominus noſter, Dominus NICOLAUS Papa Quintus, oculos ad hanc magnam Provinciam Colonienſem attollens, Nos, licet omnium Sacri Collegii Cardinalium minimum, transmiſerit, ut videamus, qualiter vos Fratres, & Filii ſui dilecti, in via Domini proficiatis: hinc DEO gratias agamus, qui nos ad Divina Myſteria ſolicitanda collegit, ut mutuis conſiliis cuncta in melius dirigantur. Et quoniam nunc adeſtis, Vos Reverendiſſime Domine THEODORICE, Archi-Epiſcope Colonienſis, cum Venerabili Capitulo, ac veſtrorum Comprovincialium vices agentibus, Venerabilibusque Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Canonicis, aliisque religioſis & devotis, doctisque Sacerdotibus & Magiſtris numero copioſo: tempus adeſſe credimus, ut nunc deliberationum communium per plures dies digeſte factarum, fructuoſa definitio ſubſequatur: quæ, ut clarior fiat, præmittendum arbitramur, Nos non velle, per ea, quæ ſtatuemus, Apoſtolicis, aut Legatorum ejus, aut Noſtris antea factis ordinationibus in aliquo detrahere, neque etiam Comprovincialium aut Synodalium Diœceſium Statutis, laudabilibusque conſuetudinibus quibuscunque (quæ per noſtra ſtatim promulganda decreta non corriguntur aut limitantur) derogare, nec etiam auctoritati Apoſtolicæ Sedis, aut ejus Legati, nec Metropolitani, aut ſuorum Coepiſcoporum Comprovincialium, nec juribus, libertatibus, privilegiis, ac exemptionibus præjudicium fieri quovis modo: ſed potius jus uniuscujuslibet, quale habere dinoſcitur, ſalvum eſſe volumus. Ad aliqualem autem Eccleſiaſtici Status reformationem, quouſque Deus majori obſervantiæ commodius tempus conceſſerit, Nos NICOLAUS Cardinalis Legatus &c. ſupradictus huic *Sacro Provinciali Concilio* authoritate Sanctiſſimi Domini noſtri NICOLAI Papæ V. præſidentes, de expreſſo Reverendiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri, Domini THEODORICI, Archi-Epiſcopi præſcripti, Nobis conſedentis, ac ſui Venerabilis Capituli, omniumque Comprovincialium conſenſu, univerſaque Synodo concorditer approbante, ſtatuimus, & ordinamus, ut ſequitur:

Inprimis, quod de cætero de triennio in triennium ſervetur Concilium

Provinciale in ſancta civitate Colonienſi, ſtatim poſt Octavas Dominicæ Reſurrectionis, in forma & ſub pœnis juris communis, cum Litaniis & Solennitatibus nunc adhibitis, ſeu alias congruentibus, videlicet, quod dicatur Miſſa, legantur Litaniæ, & fiat ſermo exhortationis.

Item, quod ſingulis annis in Diœceſibus Suffraganeorum Comprovincialium, ſerventur Concilia Epiſcopalia, ſeu Synodalia per ipſos Suffraganeos, ſeu illos, ad quos de antiqua conſuetudine ſpectat, in quibus corrigenda corrigantur juxta Canonum & Statutorum continentiam.

Inſuper laudamus, & legi mandamus in Synodis Diœceſanorum libellum Sancti Thomæ de Aquino, *De articulis Fidei & Sacramentis Eccleſiæ*, quodque præcipiatur Curatis, ut partem, quæ eſt de Sacramentis, habeant, & ſtudeant diligenter.

Item volumus & mandamus, quod Statuta Provincialia bonæ memoriæ ENGILBERTI, ſeu HENRICI, Archi-Epiſcoporum Colonienſium, cum additionibus aliorum ſubſequentium tam Romanorum, quam Comprovincialium Pontificum, circa tuitionem Eccleſiaſticæ libertatis, & non alias, innoventur, publicentur crebrius, & diſtricte ſerventur.

Item, quod Judæi intra decem menſes, & ab eo tempore in antea per totam Provinciam Colonienſem deferant ſignum, videlicet circulum de filis croceis in veſte extrinſeca ante pectoralia: & hoc quoad maſculos: quodque feminæ deferant duas rigas blavii coloris in peplis, earundem ad inſtar Judæorum in urbe Romana. Et quod nihilominus ſervetur Decretalis: *Poſt miſerabilem, extra de Uſuris.* Ad quæ omnino compellantur, tam per Eccleſiaſticam, quam ſecularem poteſtatem.

Item circa ingreſſum ad Beneficia, & Ordines, ac permutationem Beneficiorum, atque reſidentias Curatorum, ſtatuimus jura & ſtatuta Provincialia & Epiſcopalia obſervari, ac in proxima viſitatione, quam fieri mandamus, corrigenda, abſque diſſimulatione corrigi & emendari.

Inſuper ad reformationem moris Eccleſiaſtici Status, ordinamus, & ſtatuimus, quod Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & alii in minoribus ordinibus conſtituti, de cætero tonſuram deferant Clericalem, atque crines longos, & tamen ſic detonſos, quod auribus patentibus incedant, ita quod ſtatus, & gradus cujuslibet eorundem, diſcerni commode poſſint, & valeant. Et quod veſtes deferant competenter longas, decentes & honeſtas, in lateribus clauſas, juxta morem, & conſuetudinem Diœceſium ſeu locorum.

Item ut ſinguli Diœceſani provideant in ſuis Diœceſibus, ne de cætero Dominicis, & Feſtivis diebus ad honorem Dei indictis, mercatus rerum vendibilium, quæ ad uſum quotidiani victus neceſſariæ non exiſtunt, quomodolibet fiat, niſi in caſibus permiſſis a jure, & præſertim juxta determinatronem Sancti Thomæ de Aquino ſupradicti.

Item abuſum quæſtuariorum, qui quotidie excreſcit, reprimendo mandamus & præcipimus, ne de cætero admittantur, niſi juxta formam juris communis, & tenorem Statutorum Synodalium Diœceſium prædictarum.

Item prohibemus, ne de cætero authoritate quacunque erigantur, admittantur, vel confirmentur aliquæ novæ congregationes virorum, aut mulierum, etiam in communi vita vivere adſpirantium, niſi aliquam regulam per Sedem Apoſtolicam approbatam, expreſſe confiteantur, ſeu acceptent. Mandamus præterea talibus congregationibus jam forſan exiſtentibus, niſi ſic qualificatis, omnem favorem ſubtrahi, nec easdem aliquo privilegio, vel indulto de cætero communiri debere, offerentes nihilominus congregationibus qualificatis ſupra tactis favorem, & auxilium.

Item ſtatuimus, ne de cætero quacunque authoritate admittantur aliquæ novæ fraternitates, ex quibus veriſimiliter detrahi poſſit religioni, & juribus Eccleſiarum, quodque nullæ indulgentiæ talibus concedantur.

Item ſtatuimus, quod quicunque Clericus Beneficiatus, vel in Sacris Ordinibus conſtitutus, qui poſt hujusmodi conſtitutionis notitiam (quam habere præ-

Digitized by Google

præſumatur poſt duos menſes a tempore publicationis, quæ inferius fieri mandatur) fuerit publicus concubinarius in crimine hujusmodi perſeverando, a perceptione fructuum Beneficiorum ſuorum, trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus. Quos Superior ad quem id alias immediate ſpectat, ad fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat. Quodque ſi Superior, ad quem id ſpectat, viderit concubinarium illum metu prædictæ ſuſpenſionis fructuum non retrahi, tunc antequam ad ulteriores juris pœnas eidem infligendas, procedatur: eundem tamen publicum concubinarium Canonice moneat & aviſet, quod niſi intra terminum tunc ſibi præfigendum ceſſet, ad dictas pœnas ſe proceſſurum. Et nihilominus hi publici concubinarii poſt hujusmodi ſuſpenſionem, ac monitionem, & proceſſum, uſquequo cum ipſis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſubceptionem novi tituli quorumcunque Beneficiorum, aut officiorum, Honoris, ſeu Dignitatis Eccleſiaſticorum ſint inhabiles. Quod ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujusmodi concubinatum redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis, ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant, quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, ipſos (ut prædictum eſt) punire neglexerint, eorum Superiores, tam in ipſos de neglectu, quam in illos pro concubinatu, modis omnibus digna punitione animadvertant. Publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poſſet tergiverſatione celari, notorius eſt: ſed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, ac per Superiorem ſuum admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Clerici vero in Sacris non Beneficiati, ubi Beneficiati caderent in ſuſpenſionem fructuum, cadent ſimiliter in ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ: & contra eos procedatur ad graviores pœnas, etiam mulctas.

Item ſtatuimus, quod nullus Officialis, ſeu Judex in aliquo loco interdictum Eccleſiaſticum ponat ſimpliciter, vel ad tempus pro pecuniario debito, juxta conſtitutionem BONIFACII octavi, quæ incipit: *Provide, &c.* niſi pro debito Eccleſiæ, vel Beneficio Eccleſiaſtico, ſimiliter, niſi in reſcripto Apoſtolico aliud expreſſe contineatur. In quo ſiquidem interdicto Eccleſiaſtico, & ceſſu a Divinis, volumus jus commune, atque ſtatuta, tam Provincialia, quam Synodalia ſervari. Nolumus tamen per hoc ſecludere, quin ſi Judices ſeculares, aut Domini temporales in ſubſidium fuerint requiſiti ad compellendum, excommunicatos redire ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ, & propter eorum inobedientiam fuerint excommunicati, & in ea excommunicationis ſententia per annum rebelliter inſorduerint, quod tum adverſus ipſos Judices, ſeu Dominos tales procedi poſſit ad interdictum Eccleſiaſticum, & ceſſationem a Divinis.

Item pro reformatione Monaſteriorum, & Religioſarum perſonarum, ſtatuimus, atque diſtrictius præcipimus, quod deſuper Ordinarii diligenter invigilent, ipſosque Religioſos utriuſque ſexus, juxta tenorem juris communis, & Statutorum Synodalium ſuorum, ad obſervantiam vitæ regularis conſtringant.

Item attendentes Apoſtolicam Sedem Fratribus mendicantibus privilegia in ædificationem Eccleſiæ conceſſiſſe, & ob hoc in Clem. *Dudum &c.* Fratres præſentandos Epiſcopo, & per eum ad audientiam confeſſionis admittendos, vult eſſe idoneos & probatæ vitæ: & quia Epiſcopi, ad quos voto ſolenni ſpectat curam gregis eorum habere, admonitos eſſe convenit, ne admittant alios, quam ut Clementina illa habet, qualificatos: ita quod eis conſtet per facti evidentiam, aut teſtimonio bonorum hominum, eos dignos eſſe, quibus ſibi creditas animas abſolvendi claves committant: Hinc ad finem, ut fratres ipſi religionis ſuæ obſervantiam citius adaugeant, ſeu acceptent, intentionis noſtræ exiſtit, quod quiſque Epiſcopus Suffraganeus Fratribus ordinis Mendicantium cum omni caritate regularem obſervantiam perſuadeat, offerendo ad hoc omnem gratiam, & benevolentiam, cum comminatione, quod niſi intra competens tempus eis, per quemlibet Epiſcopum præfigendum, per facti evidentiam regularem vitam ſecundum pro-

professionem ipsorum servare inceperint, & continuaverint, quod tunc post lapsum terminum eos tales inidoneos minus probatæ vitæ, ad audientiam confessionum, prædicationes, & petitiones, ac alios actus legitimos non admittat. Episcopi etiam non patiantur, fratres in terminis longiores moras trahere: sed operam dent, ut petitione peracta, ad suos Conventus redeant, nisi eos in audiendis confessionibus, & prædicatione Verbi Dei, diutius morari in aliquo loco debere judicaverit.

Item statuimus & ordinamus, quod Visitationes fiant, prout de jure præcipitur: & si Ordinarii in *Visitationibus* suarum Diœcesium, vel alias reperiant concursum populi ad aliquas imagines, cognoverintque informatione summaria recepta, populum amplius ad dispositionem figuræ talis imaginis, quam salva fide expediat, inclinari, quod tunc imaginem tollant, & alias omnino provideant, ne idololatriam committant. Similiter si HOSTIA transformetur in cruentam carnem, seu in sanguinem apparentem, occultetur penitus, & omnino juxta traditionem juris, nec populo quomodolibet publicetur, seu ostendatur, ne seducatur, & quæstuarius accursus populo prohibeatur.

Item ad majorem honorem Sanctissimi *SACRAMENTI* statuimus, quod deinceps ipsum Sanctissimum *SACRAMENTUM*, nullatenus visibiliter in quibuscunque Monstrantiis ponatur, aut deferatur, nisi in Sanctissimo Festo Corporis *CHRISTI* cum suis octavis, & extra hujusmodi Festa cum suis octavis semel in anno in qualibet civitate, aut oppido, seu Parochia, vel ex singulari indulto Ordinarii, aut alias pro pace, vel alia necessitate imminente, & indispositione rempublicam prægravante: & tunc cum summa reverentia, atque devotione: in præmissis tamen laudabilibus consuetudinibus hujus Metropoliticæ, & Cathedralium Ecclesiarum Suffraganeorum ejusdem, semper salvis.

Item cum natura quotidie novas deproperat edere formas, & omnia subjacent mutationi, reservamus Provinciali Synodo proximæ, & sequenti, liberam & absolutam potestatem superius statuta ordinata, & per Nos præcepta, emendandi, corrigendi, reformandi, & commutandi, prout juxta malitiam, atque qualitatem temporis, & subditorum Provinciæ Colonienſis, videbitur expedire.

Cæterum expresse permittimus Metropolitano, & Ordinariis Provinciæ, & Diœcesium prædictarum, ac unicuique Ordinario, Beneficium absolutionis a pœnis, & censuris quibuscunque, tam in præmissis hujus Sanctæ Synodi, quam aliis Provincialibus, & Synodalibus Statutis, contentis, & comprehensis, exceptis Apostolicæ Sedi de jure reservatis.

Item volumus & mandamus, quod per Ordinarios locorum intra mensem omnia suprascripta, per Diœceses singulorum publicentur. Statuimusque insuper & declaramus, quod omnia prædicta Capitula cum suis pœnis, ligent a tempore publicationis Comprovincialium, intra duos menses immediate sequentes, atque per eos, ad quos spectat, post publicationem in delinquentes executioni demandari.

Item in robur omnium decernimus super his opportunas literas, quas tam Nostro, quam Reverendissimi Domini Archi-Episcopi Sigillo volumus communiri.

Aliarum vero literarum, de quibus supra fiat mentio, tenotes de verbo ad verbum sequuntur, & sunt tales videlicet:

Ut Monasticæ personæ, tam exemptæ, quam non exemptæ, regularem vitam juxta regulam Ordinis, quem professæ sunt, vivant: alioquin sint inhabiles & ineligibiles.
&c.

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA TITULI S. PETRI AD VINCULA SACRO-SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, PER ALEMANIAM ET NONNULLA ALIA REGNA, ET PROVINCIAS APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, REVERENDISSIMO AC REVERENDIS IN CHRISTO PATRIBUS, DOMINIS THEODERICO, ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI, AC UNIVERSIS EPISCOPIS PER PROVINCIAM Co-

COLONIENSEM CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUoniam Sanctiſſimus Dominus noſter, Dominus NICOLAUS, Divina providentia Papa Quintus, curam habens, ut univerſalis Eccleſia ſibi commiſſa, in ſuis membris per orbem diffuſis ſalubriter gubernetur, Nos ad hanc Colonienſem, quemadmodum & ad nonnullas alias Alemanicæ Nationis Provincias, pro communi animarum ſalute procuranda, transmiſit, plurimas ad id oportunas nobis tribuens facultates: Nos conſiderantes ad honorem Dei, animarum ipſarum ſalutem, ac populi Chriſtiani gratam conſolationem tendere, ſi omni ſtudio & diligentia procuraverimus, quod perſonæ religioſæ quamcunque regulam per Sedem Apoſtolicam approbatam, tacite vel expreſſe profeſſæ, ſecundum regulam hujusmodi religionis ſuæ vivant, & DEO Altiſſimo reddant vota ſua: conſiderantes etiam, quomodo ob hanc cauſam eisdem Religioſis perſonis, ut in obſervantia regulari Omnipotenti DEO eo liberius & quietius ſervire poſſint & debeant, ab Apoſtolica Sede plurima privilegia & indulta multa conceſſa, pluresque Parochiales Eccleſiæ cum earum fructibus, redditibus, & proventibus illis unitæ, & incorporatæ exiſtunt; quarum quidem religioſarum perſonarum nonnullæ tantis ingratæ beneficiis, ſalutem ſuam miſerabiliter negligentes, dictarum religionum ſuarum regulas & ſtatuta obſervare non curant: quin immo temerarie contradicunt, in grave animarum ſuarum periculum & ſcandalum religionum. Quapropter niſi mores illi pravos & diſſolutam vitam abjecerint, ac ad cor redierint, opera priorum Patrum, in quorum locum ſucceſſerant, devote adimplendo, privilegia ac indulta, atque Eccleſias prædictas juſte merentur amittere, quorum ſi in pertinacia, ſeu incorrigibiles perſeverare præſumpſerint, nequaquam poterunt eſſe digni. Hinc eſt, quod Nos authoritate Apoſtolica, qua in hac parte fungimur, omnibus & ſingulis perſonis religioſis Monaſteriorum quorumcunque tam virorum, quam mulierum, per civitatem, Diœceſin & Provinciam Colonienſem ubilibet conſtitutis, exemptis, & non exemptis, ſub pœna amiſſionis & revocationis omnium & ſingulorum privilegiorum, indultorum, & unionum prædictorum, eis, & eorum Monaſteriis quacunque etiam Apoſtolica authoritate conceſſorum & factorum, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus intra unum annum a die datæ præſentium computandum, regularem vitam juxta regulas & ſtatuta Ordinis, quem (ut præmittitur) profeſſæ ſunt, effectualiter obſervare incipiant, & ſic inceptam, fideliter continuare ſtudeant, ut tenentur. Eadem quoque authoritate ordinamus, decernimus, & declaramus, omnes & ſingulas perſonas religioſas prædictas, per civitatem, Diœceſin, & Provinciam Colonienſem ubilibet conſtitutas, quæ intra dictum annum regularis vitæ obſervantiam animo continuandi effectualiter non inceperint, poſt lapſum ejuſdem anni, in antea ad quamcunque dignitatem fore inhabiles, ac ineligibiles, quodque poſt lapſum duorum annorum, a data præſentium numerandorum, nulla talium perſonarum religioſarum, niſi prius ſaltem per annum integrum immediate præcedentem, regularem tenuerit obſervantiam, ad quamcunque dignitatem eligibilis exiſtat. Mandantes inſuper Vobis Reverendiſſimo ac Reverendis Patribus Dominis, Archi-Epiſcopo, & Epiſcopis præfatis, ac omnibus aliis & ſingulis, ad quos de jure, conſuetudine, vel privilegio electionum & perſonarum, ac Monaſteriorum præfatorum confirmatio pertinet, ne contra ordinationem, decretum, ac declarationem noſtras hujusmodi veniendo, ullam electionem de perſona (ut præfertur) inhabili pro tempore factam quovis modo confirmetis, ſeu confirmare attentetis, ſive præſumant.

Quod ſi ſecus feceritis, aut fecerint, confirmationes easdem ſimili authoritate Apoſtolica ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc decernimus irritas & inanes, nulliusque exiſtere roboris vel momenti. Et ſi forſan intra ipſum primum annum a data præſentium computandum, caſus vacationis alicujus dignitatis occurrerit, ad quam perſona eligeretur, quæ in obſervantia regulari ſui ordinis antea non ſtetiſſet per annum, aut vitam regularem hujus-

modi nondum incepiſſet ſervare, circa illam confirmator agere poterit, prout de juris communis diſpoſitione fuerit faciendum.

Ut igitur hæc noſtra ſancta ordinatio, & charitativa admonitio, ad omnium, quorum intereſt, intererit, vel in futurum intereſſe poterit, publicam deducatur notitiam, Vobis Reverendiſſimo Patri Domino Archi-Epiſcopo, ac etiam Epiſcopis præfatis firmiter præcipimus & mandamus, quatenus has noſtras literas, & in eis contenta, per veſtras Provinciam & Diœceſes, & ubicunque opus eſſe judicaveritis, intra unius menſis ſpatium a tempore receptionis præſentium inſinuare, ac publicare curetis, & ea, quantum ad Vos ſpectat, obſervetis, ac ab aliis omnibus, quorum intereſt, faciatis inviolabiliter obſervari.

Datum *Coloniæ* ſub noſtro ſigillo die tertia menſis Martii, Anno a Nativitate Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo ſecundo*, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, D. NICOLAI, Divina Providentia Papæ quinti, anno quinto.

Authoritate Apoſtolica præcipitur, ut per Provinciam Colonienſem Dominicis diebus ad finem Collectarum Miſſæ oretur nominatim PRO PAPA & *ANTISTITE LOCI.*

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA TIT. S. PETRI AD VINCULA SACRO-SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, PER ALEMANIAM, ET NONNULLA ALIA REGNA, AC PROVINCIAS APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, UNIVERSIS ET SINGULIS, AD QUORUM NOTITIAM PRÆSENTES LITERÆ PERVENERINT, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUoniam dignum eſſe dinoſcitur, ut qui in Sanctorum Patrum veſtigiis, quoad fidem ambulamus, eorundem etiam, quantum ex alto conceditur, ſacras obſervantias imitemur: Apoſtolus autem Paulus, ſciens ſubditorum ſalutem in Deo accepto Præſule plurimum conſervari, præcepit pro Rectoribus & ſublimibus indeſinenter preces effundi: ſic etiam legimus in Apoſtolorum actibus, Eccleſiam ſine intermiſſione pro Beatiſſimo Apoſtolorum Principe Petro oraſſe: unde exſtat conſtitutum, Romani Pontificis nomen inter Sacra debere recitari: Hoc enim Sancti Patres univerſalis Eccleſiæ unitati perutile arbitrati ſunt: verum, ſicut Romanus Pontifex univerſæ Eccleſiæ Catholicæ curam habet, ita in ſolicitudinis partem ſinguli Epiſcopi vocati noſcuntur: Quare etiam convenit, in ſingularum Diœceſibus pro Pontificibus ſingulis orationes effundi: Hoc quidem pro unitatis Eccleſiæ univerſalis, & Diœceſis cujuscunque conſervatione judicamus convenire: idcirco Sacro Colonienſ. Provinciali Concilio, cui authoritate Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini NICOLAI, Divina providentia Papæ quinti, præſidemus, concorditer approbante, ordinamus, quod ex nunc in antea Sacerdos quilibet dictæ Provinciæ ſingulis diebus Dominicis, dum celebraverit, ad finem Collectarum, tam in principio, quam in ultimo Miſſæ adjicere debeat orationem, quæ ſequitur: *Et Famulos tuos N. Papam, & N. Antiſtitem noſtros, una cum univerſa Eccleſia Catholica ab omni adverſitate cuſtodi. Per Dominum &c.* Et ut in Colonienſi Diœceſi Sanctiſſimus Dominus noſter, Dominus NICOLAUS Papa Quintus, ac THEODERICUS nunc Antiſtes, ſic & ipſorum Succeſſores in præſcripta oratione nominandi ſunt. Ut autem omnis Sacerdos ordinationem noſtram hujuſmodi obſervans, ſpiritualis theſauri ſe gaudeat munere refectum, cuilibet Sacerdoti pro qualibet die Dominica, qua dictam orationem Collectis ipſis adjunxerit, ut præfertur, quinquaginta dies de injunctis ſibi pœnitentiis, authoritate noſtræ Legationis, qua fungimur, miſericorditer in Domino relaxamus. Volumus etiam & præcipimus, ordinationem & conceſſionem noſtras hujuſmodi per totam Colonienſem Diœceſin tam regularibus, quam ſecularibus, exemptis & non exemptis Presbyteris, per Officialem ejusdem diligenter publicari. Datum *Coloniæ* ſub ſigillo noſtro die tertia menſis Mar-

Martii, Anno a Nativitate Domini *Millesimo, quadringentesimo, quinquagesimo secundo*, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini NICOLAI, Divina providentia Papæ quinti, anno quinto.

Statuta CONRADI & SIFRIDI Archi-Episcoporum, de regulari observantia, authoritate Apostolica confirmantur, declarantur, & ad exemptos quorumcunque Ordinum extenduntur.

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA TIT. S. PETRI AD VINCULA SACRO-SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, PER ALEMANIAM, ET NONNULLA ALIA REGNA ET PROVINCIAS APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS.

QUoniam Religiones multum a viis Prædecessorum hoc tempore adeo declinaverunt, quod in plerisque Monasteriis non solum monastica vita, sed & regularum scientia periisse dinoscitur: quæ cum in Statutis Provincialibus CONRADI, & Synodalibus SIFRIDI summarie annotentur, & præcipiantur sub excommunicationis latæ sententiæ pœna observari, sitque per Nos Synodo approbante statutum, religiosas personas reformari debere per Ordinarios secundum juris & Statutorum Synodalium formas: hinc ut in Religiosorum notitiam ordinatio Conciliorum præfatorum Archi-Præsulum deducatur, statuta illa de Religiosis Apostolica authoritate innovamus: quorum tenor ex Synodalibus Decretis *SIFRIDI Capit. VII.* sequitur, & est talis: Statuimus, ut nullus Monachus, aut Monialis claustrum suum exeat, per civitates, villas, vel oppida discurrendo, aut in villa Monasterio adjacente comedendo, nisi ex causa rationabili & urgente: & id tunc fiat cum sui Prælati, vel Prælatæ licentia. Quam licentiam volumus, ut Prælatus, vel Prælata non dent, nisi causa examinata, quæ sit evidens, & non possit sine scandalo denegari. Item in oratorio, refectorio, & dormitorio per Monachos continuum semper silentium observetur. In claustris vero illis horis servent silentium, quibus observantia præcipit regularis. In refectorio omnes comedant, & non carnes, nisi in infirmaria. Una sit omnibus coquina & communis cibus, nisi de licentia Abbatis vel Prioris, & ex causa. Speciales cameras & comestiones ibidem districtius inhibemus. Omnes in communi dormitorio dormiant, nisi debiles fuerint, vel infirmi. Divinum Officium, secundum regulam Beati Benedicti, vel Augustini, & institutiones Sanctorum Patrum, celebrent. Item sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipimus, ut omnes Religiosi, & præcipue Sanctimoniales, habitum, peplum, & velum secundum regulam ferant ubicunque fuerint constituti. Cappas, manicas, tunicas, phalas, indumenta, tabbardos, calceos, vel caligas non ferant, nisi Beati Benedicti, & Beati Augustini regulæ congruentes. Quod propter abusum, qui his temporibus in talibus inolevit, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipimus ab omnibus tam Monachis, quam Monialibus firmiter observari. Propria non habeant, nec pecuniam, nisi cui hoc committitur ratione officii vel administrationis sibi commissæ per Abbatem.

Item officia vel administrationes habentes, contractus non ineant, locationes quarumcunque rerum mobilium, vel immobilium non faciant: mutuum aliquatenus non recipiant a quocunque præter scitum Abbatis & Conventus. Et si contra fecerint, sciant contractum hujusmodi non tenere, & se sententiam excommunicationis contra ipsos in hoc casu a Nobis latam in his scriptis, incurrisse. Et hæc eadem extendi volumus ad Prælatos & Canonicos regulares Præmonstratenses, & alios quoslibet Religiosos. Item Abbatibus & Prioribus districte præcipimus, ut omnia & singula, quæ ad regulam & ordinem pertinent, faciant ab omnibus & singulis inviolabiliter observari cum appositione pœnæ, quæ in regula continetur: rebelles vero, & incorrigibiles ad Nos deferentes, ut ipsorum per Nos rebellio compescatur. Item statuimus, ut secundum statutum Concilii Generalis Domini INNOCENTII Papæ tertii, per Abbates, Priores, Præposi-

positos Ordinis Sancti Benedicti nostræ civitatis & Diœcesis, de triennio in triennium commune Capitulum observetur. Cujus Concilii tenorem volumus, ut singuli habeant, ut sciant, qualiter hujusmodi Capitulum servare teneantur. Et quia hujusmodi statutum est negligenter servatum, licet Dominus Conradus, Prædecessor noster antedictus, hoc mandaverit, Nos pœnam adjicimus, & non servantes, excommunicamus in his scriptis. *Usque huc verba Statuti.*

Nos autem pro clariori intellectu ejusdem, volumus excommunicationis pœnas intelligi, in eas personas religiosas ferri, quæ aut communem vitam, aut paupertatem, modo quo supra præcipitur, aut obedientiam, aut stabilitatem in Monasterio, nisi licentia interveniat, aut quæ habitum religionis non deferunt, aut administando sua authoritate contractus faciunt, cujuscunque etiam religionis fuerint. Et quoniam nonnullæ reperiuntur religiones, post constitutionem dictam exortæ & exemptæ, & quæ, licet sint de Provincia Colonienſi, se comprehendi non putant, & periculosam censuram parvipendunt: hinc Nos Apostolica authoritate decernimus, statutum illud in jam dictis per Nos casibus cum sua pœna ad omnes & singulas religiones tam exemptas, quam non exemptas, etiam Cistercienses, ubilibet per Provinciam constitutos extendi: ita tamen, quod non nisi anno revoluto pœna locum sibi vendicet. Præcipimus igitur omnibus religiosis personis, exemptis, & non exemptis, per Provinciam constitutis, ut quanto citius ad reformationem se adaptent, illam recipiant, & continuent. Quod si intra annum non fecerint, eo ipso in pœnam statuti prælibati, & alias juris & regularum suarum pœnas se sciant incidisse. Per hanc tamen annalem pœnæ suspensionem, non credant secum dispensatum, quominus ad votorum suorum observantiam sub pœna peccati mortalis, semper sint adstricti. Datum *Coloniæ* sub nostro sigillo die octavo mensis Martii, anno a Nativitate Domini *Millesimo, quadringentesimo, quinquagesimo secundo*, Pontificatus Sanctissimi in CHRISTO Patris & Domini nostri, Domini NICOLAI, Divina providentia Papæ quinti, anno quinto.

In Statutis Colonienſibus anni 1554. *pag.* 254.

ORDO SYNODI HERBIPOLENSIS

Anno MCCCCLII. celebratæ.

IN Nomine Domini. Amen. Incipit Ordo observatus in Sacra Episcopali Synodo Herbipolensi, de anno a Nativitate ejusdem Millesimo, quadringentesimo, quinquagesimo secundo, die septima mensis Martii, quæ fuit Feria tertia proxima post Dominicam, qua in Ecclesia Dei cantabatur: Reminiscere, *solemniter in Ecclesia Herbipolensi celebrata.*

Inprimis post decantationem Primarum, aliis subsequentibus Horis Canonicis omissis, mox Succentor in Choro Sancti Kiliani Ecclesiæ præfatæ Antiphonam: Veni Sancte Spiritus, *alta voce cantare incepit: qua finita legebatur Versus & Collecta de S. Spiritu.*

Deinde per unum Vicarium Dominicalem Officium Missæ de Festo Annuntiationis Beatæ Virginis Mariæ, adjunctis Collectis in principio & fine de Spiritu Sancto, & de die solemniter decantabatur.

Et post Officium Missæ mox duo Vicarii Litaniam Sanctorum cantabant, & Presbyter, qui Missam præfatam celebravit, cum V. *& Collecta de omnibus Sanctis concluſit. Item sub hujusmodi Officio Missæ; Dominus Episcopus, Decani, cæterique Canonici & Vicarii majoris, in Haugis, & novi Monasterii Ecclesiarum, in Choro Sancti Kiliani præfato, non cappis nigris induti, sed superpelliciati, absque permixtione aliarum personarum, in sedibus suis more solito se locaverunt. Aliis vero ad Synodum vocatis, ut puta Abbatibus, Decanis, Præpositis, Ecclesiarum Parochialium Rectoribus, cæterisque permixtim absque aliqua locatione in superiori parte dicti Chori existentibus. Item ad Offertorium neque Dominus Episcopus, neque cæteræ personæ accedebant propter evitare confusionem, & tumultum. Quibus sic peractis Reverendus in Christo Pater & Dominus, Dominus GOTFRIDUS*

Dei

Dei gratia, Epiſcopus Herbipolenſis, ac Franciæ Orientalis Dux, & dictæ Sacræ Epiſcopalis Synodi tunc Præſidens, ad Sedem ſibi honorifice cum tapetis diſpoſitam, & ornatam in gradu, quo itur de ſuperiori parte Chori præfati ad partem inferiorem, ſe locavit; dorſum verſus ſummum Altare vertendo. Et ſtatim expoſt: *Dominum Anthonium Guntheri, in Decretis Licentiatum, in Promotorem dictæ Sanctæ Synodi elegit, & alta voce eum pro tali nominari, & per medium Johannis Fabri Notarii publici ſubſcripti publicari fecit, qui quidam Promotor officium ſuum inchoans, primo de mandato dicti Domini Epiſcopi, & Præſidentis omnes perſonas laicales ſub excommunicationis pœna de Choro præfato exire juſſit: ex poſt januis ipſius Chori undique clauſis ac cuſtodibus ad eas aſſignatis, Promotor prædictus ordinem in Seſſionibus tribuens, ad latus præfati Reverendi Præſulis dextrum primo, Dominum Vicarium in Pontificalibus, & ſubſequenter Dominos Sanctorum* Burchardi, Stephani, & Jacobi *Scotorum intra & extra muros Herbipolenſium Monaſteriorum. Abbates: Amerbach, Sluchternenſis, Theres, Camberg, Bancz, Rœten, & cæter. Ad latus vero ſiniſtrum in Neivenſtat, Murhart, Swarczach, Auracb, Vracv, Steina, & Feylsdorff, Herbipolenſis Diœceſis Abbates, non tamen mitratos locavit.*

Item *deinde Dominum Decanum Majoris Eccleſiæ de loco ſuo conſueto aſcendere fecit, idem Promotor ad primum ſtallum in ſuperioribus ſedibus verſus gradum, quo deſcenditur ad altare Beatæ Virginis Mariæ, & ad latus ejusdem Decani in mediate Dominum Decanum Eccleſiæ Onolczſpacenſis locavit, & conſequenter ſeniores Canonicos de Choro Domini Decani gradatim deſcendendo, in Choro vero Domini Præpoſiti ſuo modo fecit, & propter abſentiam ipſius Præpoſiti ſeniorem Canonicum ad primum ſtallum in ſuperioribus ſedibus verſus gradum, quo deſcenditur ad altare Sancti Petri locavit, & poſt omnes Canonicos majoris Eccleſiæ in choro Domini Præpoſiti in ſuperioribus ſedibus ſedere fecit Decanos in Oringaw, Moszbach, Smalkaldenſis & Rombilt. Ad pedes vero Domini Epiſcopi in ſuperiori parte gradus Dominos Doctores & Licentiatos ipſius Domini Epiſcopi Conſiliarios locavit. Ad pedes illorum gradatim deſcendendo duos ipſius Synodi Notarios ſubſcriptos. Et poſt hos gradus ante pulpitum chori ponebant ſcamna, in quibus locabantur Præpoſiti in Heidenfeldt, Triſenſtein, Langenczenſis Dominorum Abbatum abſentium Procuratores, nec non Præpoſiti in Koberg, caſtelli Beatæ Virginis Mariæ in Reczbach, & Archi Diaconus Fuldenſis, Priores, & Guardiani Ordinum Mendicantium, ex poſt Decani rurales, Procuratores, & Diffinitores. In aliis vero ordo ſedendo non curabatur, ſed quilibet ſedebat, aut ſtabat, prout ſibi videbatur congruere. Quibus locationibus ſic, ut præmittitur, factis Promotor præfatus palam & publice proteſtabatur, quod* per talis modi locationem nulli jus de novo acquirere, aut quæſitum perdere in ſedendo prointenderet. *Ac ſubſequenter Dominus JOHANNES SCHIMEL - PFENNINGH,* in ſacra Pagina Licentiatus, Prædicator in ſummo, *ex juſſu PROMOTORIS locum, in quo legitur Evangelium diebus non feſtivis, aſcendit, ac Verbum Dei propoſuit, exortando omnes ad bonos mores ſectandum & abſtinendum a viciis. Subſequenter Promotor ſermone finito eundem locum, in quo Prædicator ſuam collationem fecit, mox aſcendit, ac arengam præmiſit hujusmodi ſub tenore:*

Præfatio Promotoris ante Synodum.

REverendi, Venerabiles, Conſcriptique Patres & Domini mei, in Sancta hac Synodo ad mandatum Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri communis, Domini GOTFRIDI, hujus inclitæ Herbipolenſis Eccleſiæ Præſulis in præſentiarum ex debito præſidentis congregati. Idem Reverendiſſimus Pater, & Dominus noſter communis provida meditatione attendens, quod non ideo felices Epiſcopi, ſeu Pontifices quia præſunt. Sed ſi non præſunt, infelices reputari debere remediis ſubjectorum, cum vellet, prout ex paſtorali tenebatur officio invigilare. Inter cæteras ſuæ ſolicitudinis curas id potiſſime ſuæ Dominationis ſpecialius admonebat animum. Quod omne vicium tanto ſceleſtius in ſe crimen habet, quanto qui peccat major habetur. Ita, ut ipſo peccato nonnunquam ob multitudinem impune parcitur. Et in Sacerdotibus, qui ad ferendum vaſa Domini ſanctificati eſſe jubentur, minime toleratur, cum in eorundem infamiam, ſi criminoſi fuerint, omnium pene linguæ acuantur.

Unde a die, qua nobilis iſta Herbipolenſis Eccleſia ſuam dominationem de ſubdito in Prælatum, de diſcipulo in Magiſtrum, & de filio in Patrem elegit, provida ſolicitudine & mediis, quibus potuit publica Cleri ſui flagitia prona admonitione removere ſtuduit. Licet uſque in præſentem diem modicum & quaſi nihil profecerit. Intuetur enim adhuc claro lumine nonnullos Sacerdotes, filios plorationis æternæ, manu ſacrilega, ac ore polluto, priuſquam manus ſuas per veram pœnitentiam, & totalem dimiſſionem ſuſpectarum mulierum, ad quam caritative variis modis per ſuam Paternitatem ſunt requiſiti, non laviſſe, & tamen altare Domini circuire, Miſſas abſque earundem a ſede elongatione dicere, ac Sacramentum, in quo vita conſiſtit, recipere, & ſuis mortuis membris incorporare, immo, ut verius dicam, incarcerare; aliosque ſuæ etiam ditioni ſubjectos, ad munera ſic avaritiæ oculos apertos habere, ut pro pecunia & commiſſis ovibus tondendis, ſeu verius excoriandis non formidant judicis officium aſſumere, jura confundere, lites ſuſcitare, innocentes diffamare, tranſactiones reſcindere, dilationes concedere, veritatem ſupprimere, fovere mendacium, æquitatem vendere, inhiare exactionibus, verſutiis concinnare, verbis & clamoribus pauperibus inſidiari, laqueos tendere, benedicta deturpare, prudenter allegata pervertere, ſimulationes nutrire, fœdera rumpere, matrimonia diſſolvere, fornicationes diſſimilare, adulteria & cætera peccata fovere, ac Sacramenta & abſolutiones vendere, non volentes gratis accepta juxta Evangelicam veritatem gratis dare. Ne igitur ſua Paternitas ob remiſſam correptionem digna circa majores objurgationi conſtituatur. Sed ut quilibet Eccleſiaſticus ſuæ Dominationi ſubjectus ex ſua paterna correptione fieri poſſit & dici, Ductor & Doctor vitæ ſpeculum, oculus cæci pœnitentiæ forma, Sanctitatis exemplum, præco Domini, tuba Evangelii, amicus ſponſi, lingua muti, pes aridi, ſal terræ, lumen Franconiæ, Miniſter Altiſſimi, Vicarius Epiſcopi, immo Epiſcopus Domini, Vos Dominos meos & Patres, Prælatos, & Presbyteros pro communi profectu virium & totius provinciæ ad hanc Sanctam Synodum, & in præſentem horam duxit convocandos, ubi Divino Officio primo & deinde Verbi Dei pabulo per oraculum Venerabilis Magiſtri *JOHANNIS SCHIMELPFENNING, in ſacra Pagina Licentiati*, laudabiliter Deo gratiis peractis Vos refici voluit. Et tertio & ultimo meæ parvitati, ut publicarem Statuta noviſſime in *Sancta Provinciali Moguntinenſi Synodo* concluſa, & promulgata injunxit. *Quorum tenor ſequitur in hunc modum:*

Qua arenga finita mox idem Promotor Statuta Provincialia ſubſequentis tenoris alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit & publicavit.

Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus THEODORICUS, *Archi-Epiſcopus Moguntinus &c. ſuper propoſitis pridem & aviſatis in Sacra Provinciali Synodo ad diem Dominicum poſt feſtum Sancti Martini, de anno Domini* Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo *cum continuatione dierum ſequentium, per ſuam Paternitatem Reverendiſſimam indicta, una cum Comprovincialibus, ſive Suffraganeis, & eorundem Procuratoribus deliberavit, ac in modum infra ſcriptum concluſit.*

Primo Synodus ipſa acceptat Ordinationem ſive Decretum Sacri BASILIENSIS GENERALIS Concilii de Provincialibus & Diœceſanis Conciliis celebrandis editum, ac dudum per Nationem noſtram acceptatum, in antea practicari & obſervari præcipit. Voluitque quod quo ad Miſſas, Letanias, & Orationes cum cæremoniis per Reverendiſſimum in ipſo Patrem & Dominum, Dominum NICOLAUM, titulo *Sancti Petri ad Vincula Cardinalem*, Apoſtolicæ Sedis per Alemaniam Legatum, jam obſervatum de cætero ipſa Provincialia Concilia celebrentur, & obſerventur, prout & antiquitus fieri ſolitum eſt, & conſuetum fuit, quæ & in libris Statutorum Provincialium conſcribi vult, & regiſtrari.

Tenor vero Statuti Sacri Baſilienſis Concilii, de quo ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

SA-

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRESENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

" PRidem hæc Sancta Synodus quod-
" dam ſaluberrimum promulga-
" vit Decretum pro ſtabilitate & robore
" Generalium Conciliorum, quorum
" *frequens celebratio præcipua eſt agri Domi-*
" *nici cultura.* Verum cum ad eandem
" culturam non dubium ſit pertinere
" Epiſcopales Synodos, & Concilia Pro-
" vincialia, prout veteres Canones de-
" creverunt frequentari. . . . . .

Finis: " Datum Baſileæ in Seſſione
" publica ejusdem Sanctæ Synodi, in
" Eccleſia majori Baſilienſi ſolemniter
" celebrata VI. Kalendas Decembris, an-
" no a Nativitate Domini *Milleſimo, qua-*
" *dringenteſimo, triceſimo tercio.*

ACTA POST SYNODUM ANNOR. 1451.- 1452.

Finita Lectione Statutorum præfatorum anni 1452. *Promotor ſæpe fatus de mandato Reverendi in Chriſto Patris, & Domini GODFRIDI Dei gratia Herbipol. Præſulis meritiſſimi, & dictæ Synodi preſidentis, omnes in eadem Synodo conſtitutos in horam ejusdem diei primam convenire juſſit in loco Capitulari Eccleſiæ majoris Herbipol. ac hora prædicta ſupervaniente tractatum Sancti THOMÆ* de *AQUINO præinſertum Statutis Provincialibus* de articulis fidei, & Eccleſiæ Sacramentis *de verbo ad verbum idem Promotor etiam in Domini Epiſcopi præſentia, Abbatibus in dextro, & Canonicis majoris Eccleſiæ in ſiniſtro lateribus ſibi conſedentibus publice legit, & ſeriatim intimavit. Ex poſt Tractatu præfato finito de mandato præfati Reverendi Patris ipſius Sacræ Synodi præſentis omnes, & ſingulos ad eandem Synodum vocatos ad pulſum majoris campane in craſtinum ad Chorum Sancti Kiliani Eccleſiæ majoris Herbipol. pro continuatione Synodi convenire juſſit, & fecit. Die vero octavo menſis Martii, quæ fuit feria quarta poſt Dominicam* Reminiſceré *anni præmentionati de mane hora primarum poſt pulſum majoris campanæ, Succentor Antiphon.* Veni ſancte Spiritus *cantare incepit, ſicut in die præcedenti, & Presbyter pro officio Miſſæ decantandæ indutus Verſ. & Collect.* De Sancto Spiritu *legit, & tandem officium non peculiare, ſed* de ipſa feria *decantavit: omiſſa Sanctorum Letania. Quo finito Dominus Antonius Promotor præfatus poſt ſeſſionem Domini Epiſcopi in ſua ſede facta omnes, & ſingulos Prælatos, ceterosque, ut die heſterna locati fuerunt, ſedere juſſit, & authoritate Domini Præſidentis mandavit, & laicos, uti die præcedenti, ſub excommunicationis pœna de choro abſcedere fecit, tandem januis chori clauſis ad locum ſuum ſicut in præcedenti die ſe convertit, & ſubſequentem arengam præmiſit.*

QUia Reverendi conſcriptique Patres, & Domini mei Prælati, Rectores, & Presbyteri in hac Sancta Synodo congregati, expedit Reverendiſſimo Patri ac Domino noſtro communi, Domino GODFRIDO Nobilis hujus Herbypol. Eccleſiæ Epiſcopo, quatinus ſic reſpiciat in faciem Eccleſiæ ſuæ, ut arripiat judicium manus ejus hodie, & ventilet cornu Syrie, intonet contra Edom, fulminet contra Bethel, contra idola Egypti, contra pingues Samariæ, contra Sacerdotes Baal, contra Paſtores ſeipſos, & non gregem paſcentes, contra Judices & Officiales, qui iniquas condunt leges, contra canes mutos non valentes latrare, contra amphoram Zachariæ, contra vaſa Paſtoris ſtulti, contra ambitionem Simonis Magi, contra tyrannidem ſæculi, & rebellionem clauſtri, contra oppreſſores Sacerdotum, contra denique turbatores Eccleſiæ, & omnes fidei, & morum ſubverſores: ſua enim Dominatio ex debito Paſtoralis officii tenetur, & deinceps vult, de quo vos certos reddit, ſe exhibere benignum humilibus, rigidum ſuperbis, miſericordem pœnitentibus, inflexibilem obſtinatis, Joannem inceſtuoſis, Matthatiam apoſtatis, Pinees fornicatoribus, Helyam ydololatris, mentientibus Petrum, blaſphemantibus Paulum, & negotiantibus Chriſtum, ut ſic ædificare, deſtruere, & evellere ad Domini verbum poſſit, & reddere ſibi plebem pertectam.

Qua-

Quapropter pro continuatione hujus Sanctæ Synodi ſtatuta ſubſequentia per me legi mandavit.

Quia collatione finita, quia tædioſum, & fortaſſe inutile fuiſſet, omnia, & ſingula Statuta Provincialia, & Synodalia legi, Promotor certa ſtatuta decem & ſeptem in numero pro ea vice magis accommoda alta & intelligibili voce legit.

Primum ſtatuimus ad terrorem maleſactorum *de ſcrutinio in ordine faciendo. Secundum*, cum ſit reprehenſione dignum *de Officio Vicarii. Tertium*, nulli Capellani nobilium. *Quartum*, *quia ex ſtatuto Concilii Provincialis. Quintum*, ſuperſtitioſam quarundam perſonarum invidiam, *de majoritate, & obedientia. Sextum*, ſtatuitur contra conſpiratores *de jure jurando. Septimum*, ſtatuitur, ut quicunque defuncto Epiſcopo, *ne ſede vacante aliquid innovetur. Octavum*, ad abolendam de Domo Domini conſuetudinem. *Nonum*, intelleximus, quod nonnulli, *de Teſtamentis. Decimum*, item quicunque Monachus in lapſum carnis, *de Statu Monachorum. Undecimum*, ſtatuitur, quod Clericus, ſive laicus. *Duodecimum*, item prohibemus in virtute ſanctæ obedientiæ, *de Jure Patronatus. Tredecimum*, olim, ut infra limites, *de raptoribus. Quartumdecimum*, ſtatuitur, ut Canonicus, *de injuriis. Quintumdecimum*, ad evitandum ſcandala, & multa pericula. *Sedecimum*, ſi concubinæ. *Decimum ſeptimum*, dudum bonæ memoriæ, *de Sententia excommunicationis.*

Quibus Statutis de verbo ad verbum ſummarium uniuscujusque præmittendo lectis, Promotor ad mandatum Domini Epiſcopi Præſidentis in hunc, qui ſequitur modum, publicavit.

Reverendus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus GOTFRIDUS Dei gratia, Epiſcopus Herbipolen. hujus Sacræ Epiſcopalis Synodi Præſidens, innovat non ſolum jam lecta, ſed & omnia Statuta Synodalia per olim bon. mem. *MANGOLDUM, GODFRIDUM, WOLFRAMUM, JOHANNEM, & JOHANNEM, ac alios Epiſcopos Herbipol.* nec non per ſuam Paternitatem in unum volumen redacta, & illa publicari, atque obſervari, & a quibuslibet Prælatis, ac Eccleſiarum Parochialium Rectoribus civitatis, & Diœceſis Herbipol. infra duorum menſium ſpatium a die præſenti numerandum in ſcriptis recipi vult, & mandat.

Ex poſt dictus Promotor nomine omnium dicto Reverendo Patri ſubjectorum humiliter ſupplicavit, ut cenſuris, & pœnis innodatos occaſione ſtatutorum Synodalium pro hac vice abſolvere dignaretur. Unde idem Dominus Epiſcopus deliberatione præhabita more pii Patris per organum Domini Georgii Hoeloch, decretorum Doctoris in hunc, qui ſequitur, modum reſpondit:

Cum præſens annus Jubilæus propter largiſſimas indulgentias Apoſtolica authoritate conceſſas merito annus gratiæ dicatur & ſit, ideo Reverendus in Chriſto Pater & Dominus, Dominus GOTFRIDUS, Epiſcopus Herbipol. gratiam, quam poteſt ſuis ſubditis ad inſtar Apoſtolicæ Sedis facere, & exhibere volens omnes, & ſingulos ſibi ſubjectos a quibuscunque excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti ſententiis, cenſuris, & quibuslibet aliis pœnis vigore dictorum Synodalium Statutorum generaliter promulgatis, & fulminatis ſine tamen præjudicio juris cujuscunque quæſiti abſolvit, nec non interdictum Eccleſiaſticum, & Divinorum ceſſum per eadem ſtatuta in quæcunque Monaſteria, Eccleſias, Capellas, ſeu alia loca latum relaxat per præſentes, illis duntaxat, qui publici concubinarii ſunt, aut qui bona Eccleſiæ Herbipolenſ. defuncto Epiſcopo occupaverunt, exceptis. Nullam etiam per præmiſſam abſolutionem, & relaxationem ad futura delicta, & exceſſus ſpem impunitatis tribuere intendit, ſed de cætero contra præfata Synodalia ſtatuta delinquentes punire vult juxta excedentium demerita.

Subſequenter contra eleemoſynarum quæſtores de omnium conſenſu, ac novum Statutum ſub tit. De pœn. & remiſ. *ſituandum, dictus Dominus Epiſcopus publicari fecit.*

Cum Divinorum Officiorum Rectores in Divinis Officiis & Parochialibus juribus per eleemoſynarum quæſtores ſæpius turbentur, ſtatuimus, & ordinamus, ut hujusmodi quæſtores vigore litterarum: authoritate noſtra ipſis conceſſarum, aut in antea concedendarum, in feſtivi-

cati-

tatibus Nativitatis Domini noſtri JESU CHRISTI, Paſchæ, Pentecoſtes, Nativitatis glorioſæ Virginis MARIÆ, Purificationis, Annuntiationis, & Aſſumptionis, nec non in Eccleſiarum Parochialium Patrociniis, & ipſarum Dedicationum Anniverſariis, deinceps ad ſtationes faciendas, aut eleemoſynas in ipſis Eccleſiis petendas, nequaquam admittantur.

Tandem contumaciam omnium & ſingulorum abſentium, vocatorum, & præfatæ Synodi intereſſe debentium accuſavit, & eos contumaces reputari, ac proceſſus contra eoſdem in debita forma decerni petivit. Dominus Præſidens legitime vocatos, & abſentes contumaces, prout erant, reputavit, & contra eosdem proceſſus decrevit. Subſequenter futuram Synodum Epiſcopalem de proxime in Eccleſia Cathedrali Herbipolenſi in Feriam tertiam poſt Dominicam, qua in Eccleſia Dei cantabitur Jubilate, *anni Domini Milleſimi, quadringenteſimi, quinquageſimi tertii præfatus Promotor ad juſſum ſæpefati Domini Epiſcopi ſolemniter celebrandam, publice indixit.*

Præterea Synodum ipſam Epiſcopalem ex tunc celebratam Promotor concludi petiit.

Quam Dominus Præſidens pro concluſa habere voluit, & concluſit. Poſtremo ſuper omnibus & ſingulis in hac Sacra Epiſcopali Synodo Herbipolenſi actis, geſtis, publicatis, intimatis, lectis, ſtatutis, ordinatis, & mandatis ſæpefatus Promotor Notarios publicos ſubſcriptos, & eorum quemlibet in meliori forma, qua potuit, & debuit ut ſupra &c. requiſivit. Et tandem benedictionem & licentiam nomine omnium in eadem Synodo exiſtentium humiliter genuflexus, & capite inclinato debita cum inſtantia poſtulavit, quos Reverendus in Chriſto Pater & Dominus, Dominus GOTFRIDUS Epiſcopus & Præſidens ſæpefatus, benedicens in Chriſti nomine licentiavit.

In quorum evidens teſtimonium præmiſſorum Nos GOTFRIDUS, Dei gratia Epiſcopus, & Præſidens præfatus, hunc libellum omnia & ſingula in dicta Synodo acta, geſta, publicata, intimata, lecta, ſtatuta, ordinata, & mandata in ſe continentem fieri, & per Notarios, & quemlibet eorum infra ſcriptos ſubſcribi, & publicari juſſimus & fecimus. Datum & actum anno, diebus, horis & locis ſupra ſcriptis, *Indictione quinta decima, Pontificatus Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini NICOLAI, digna Dei providentia Papæ QUINTI, anno ejus ſexto, & Nativitatis Domini noſtri JEſu Chriſti* Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo ſecundo. *Præſentibus ibidem Honorabilibus Viris Dominis Richardo de Maſpach majoris, Eckario de Milez in Haugis, & Gregorio Ledenther novi Monaſterii dictarum Eccleſiarum Decanis. Johanne Duwer, & Georgio Hohenloch Decretorum Doctoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis pariter, & rogatis.*

Et ego Johannes Fabri, Clericus Maguntin. Diœceſ. publicus Imperiali authoritate Notarius, Reverendique in Chriſto Patris & Domini, Domini GOTFRIDI, Epiſcopi Herbipol. nec non officiorum Vicariatus & Officialatus ejusdem, ipſiusque Curiæ Herbipol. Scriba juratus, quia præmiſſis omnibus & ſingulis in dicta Sacra Epiſcopali Synodo actis, geſtis, dictis, publicatis, intimatis, lectis, ſtatutis, ordinatis, & mandatis, & in proximo præcedenti Libello viginti quinque folia cum dimidio continente, per alium (me certis aliis præpedito negotiis) fideliter conſcripto, dum ſic, ut præmittitur, in dicta Synodo fierent, & agerentur una cum teſtibus ſupra, & Connotario meo a tergo ſcriptis, præſens interfui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Ideoque de præfati Reverendi Patris & Domini, Domini GOTFRIDI Epiſcopi Herbipol. mandato & juſſu præſentem libellum manu mea propria cum Connotario meo a tergo ſubſcripto, ſubſcripſi publicavi, & in banc formam publicam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi rogatus, & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

(L.S.) JOHANNES FABRI.

Et ego Johannes Moler, Clericus Herbipolenſis Diœceſ. publicus ſacra Imperiali authoritate Notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis in dicta Sancta Synodo Epiſcopali Herbipol. actis, dictis, geſtis, publicatis, lectis, intimatis, ſtatutis, ordinatis, & mandatis, ac in præcedenti

Libello viginti quinque cum dimidio foliorum, per alium, me certis negotiis præpedito, fideliter deſcripto, dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum teſtibus & Notario ſupra ſcriptis præſens interfui, eaque ſic fieri, vidi, & audivi; Ideo præſentem Libellum manu mea propria cum Notario prætacto ſubſcripſi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, nomine, & cognomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi rogatus, & requiſitus in fidem, & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

(L.S.) JOHANNES MOLER.

Clariſſimus Lunig Continuatione II. Spicilegii Eccleſiaſtici a pagina 1048. *ad pag.* 1059.

Ex Libro impreſſo in Folio Litera Petri ſine mentione ulla anni & loci. Credo Wurceburgi impreſſum, vel Moguntiæ poſt annum 1470.

CONCILIUM PROVINCIALE MAGDEBURGENSE

Anno Chriſti MCCCCLII. Nicolai V. Papæ VI. Friderici III. Regis XIII.

ANno MCCCCLII. Feria VI. ante Pentecoſten Dominus Cardinalis NICOLAUS DE CUSA, Legatus per Almaniam, venit in Berga, & volens intrare civitatem Magdeburg, multi proſcripti & banniti volebant cum eo intrare, quos conſulatus recuſabat intromittere, & ſic proceſſio rediit; tandem tractantes & conventum fuit, quod illi, qui non eſſent banniti, poſſent crucem ſequi, & *ſic in die Pentecoſtes* de mane ſolenniter cum proceſſione introductus fuit cum Archi-Epiſcopo (*a*) in Infula incedens, & *iſto die ſummam celebravit Miſſam, & convocare fecit Suffraganeos ad Concilium Provinciale celebrandum*, & *duo tantum comparuerunt, ſcilicet Brandeburgenſis* (b), & *Merſeburgenſis* (c), *ubi aliqua Decreta ſtatuta fuerunt rationalia & tempori congruentia, quæ poſt receſſum ſuum toti Clero fuerunt publicata.*

Anonymi Chronicon Magdeburgenſe apud Meibomium Tom. II. Scriptorum Germaniæ pag. 361.

Quomodo Dominus Cardinalis de CUSA in publica Seſſione Magdeburgenſi commiſit Præpoſitis, JOHANNI IN NOVO OPERE, & PAULO AD S. MAURITIUM Monaſteriorum Ordinis Canonicorum Regularium Viſitationem & Reformationem per Provinciam Magdeburgenſem & Maguntinam.

CAPITULUM I.

REverendiſſimus Dominus Cardinalis NICOLAUS *de Cuſa*, Apoſtolicus de latere Legatus, cum ad *Oppidum Halleníe* perveniſſet, ab omni Clero & populo devotiſſime fuit ſuſceptus, cujus notitiam tunc primum ipſe contraxit. Dein in civitatem Diœceſis Metropolitanam Magdeburgenſem deſcendens, omnes Suffraganeos Epiſcopos Magdeburgenſis Provinciæ ad Synodum, per eum celebrandam, convocavit, cum omnibus ſuis majoribus Prælatis, & in dignitate conſtitutis; videlicet *Magdeburgenſem Archiepiſcopum*, *Merſeburgenſem*, *Nuenburgenſem*, *Miſnenſem*, *Brandeburgenſem*, & *Habelburgenſem Epiſcopos*. Omnibus

(*a*) Fridericus Comes de Beichlingen acceſſit ad Cathedram anno 1445. Lunæ poſt Jubilate, mortuus in odore Sanctitatis anno 1464. 11. 9bris. *Lentzen.*

(*b*) Stephanus II. Epiſcopus Brandenburgenſis XII. ſedit ab anno 1422. ad 1459. *Lentzen.*

(*c*) Joannes Boſo Martispurgi electus anno 1433. obiit 1463. *Naucler.*

Digitized by Google

bus in Eccleſia Magdeburgenſi pariter congregatis, Dominus Cardinalis, Archi-Epiſcopus, & Epiſcopi, mitris ſuis infulati, in circuitu ſedebant Sanctuarii, ſinguli in ſedibus ſuis: & retro eos Domini Abbates, Præpoſiti, Priores, Guardiani, Decani, cunctique Prælati alicujus dignitatis Eccleſiæ illius Cathedralis in ſtallis chori ſui ſe collocaverant; reliqui omnes Spirituales, Religioſi, & ſeculares Presbyteri, in navi chori inter ſtallos cantorum pariter ſederunt. Tunc Dominus Cardinalis, in gradibus Sanctuarii ſedens, exorſus eſt dicens: Reverendiſſimi, Venerandi, & Venerabiles Patres; Sanctiſſimus in Chriſto Pater Dominus noſter NICOLAUS *Papa V.* ad Almaniam totam, & ad iſtam me miſit provinciam pro Cleri, & Religioſorum omnium reformatione, eorum *ab erroribus inventis* ad verum ſtatum Chriſtianæ Religionis plenaria reductione. Primo ergo omnium *Ordinem* reformare volumus *Canonicorum Regularium Almi Patris Auguſtini*; ad quem reformandum aſſumere volumus *Patrem* a juventute ſua in regulari obſervantia bene inſtitutum, *Dominum Joannem*, Præpoſitum novi operis, perſonam noſtram deſignans. Quo audito, pro ejus reverentia ſurrexi, & ſuper pedes ſteti. Tunc adjecit: & in ſocium adjungimus ei *Doctorem Paulum*, Præpoſitum ad S. Mauritium Hallis ſui ordinis. Commiſit autem Nobis viſitationem, & reformationem *viginti Monaſteriorum* nondum tunc reformatorum *per Saxoniam, Thuringiam, & Miſniam* ordinis noſtri utriusque ſexus, formam viſitationis, & reformationis eorum in Bulla, ſigillo ſuo firmata, Nobis deſcribens; unum *Provinciale Capitulum* Canonicorum Regularium in Saxonia in Monaſterio Novi operis prope Hallas Magdeburgenſis Diœceſis ſingulis annis in Exaltatione S. Crucis mandans celebrari; ſtatuta Canonica, ſeu conſtitutiones Capituli Generalis de Windeſem, quæ incipiunt: *Quoniam ex præſcripto regulæ &c.* per omnia in eodem Capitulo volens obſervari. Tunc ſi in eiſdem ſtatutis forent aliqua moribus patriæ non congruentia, illa Capitulum illud Provinciale de conſilio Domini Mugdeburgenſis, authoritate Apoſtolica, poſſet immutare. Dedit etiam Nobis plenam authoritatem, omnes & ſingulos, Viſitatores, & Reformatores ſuos recipientes, ab omnibus ſententiis ſuſpenſionis, excommunicationis, & interdicti, a jure, vel ab homine generaliter promulgatis, abſolvendi, & ab omni irregularitatis, inhabilitatis, & infamiæ macula rehabilitandi, & diſpenſandi. Dedit etiam alia multa Nobis privilegia, quæ in libris, Nobis deſuper datis, ſunt expreſſa hujusmodi ſub tenore.

CAPITULUM II.

Bulla Conceſſionis ejusdem, de verbo ad verbum:

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA TIT. S. PETRI AD VINCULA SACRO-SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICÆ SEDIS PER ALEMANNIAM LEGATUS, VENERABILIBUS IN CHRISTO NOBIS DILECTIS PATRIBUS, AC RELIGIOSIS PERSONIS, ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, PRIORIBUS, PRIORISSIS, ORDINIS S. AUGUSTINI CANONICORUM REGULARIUM, PER PROVINCIAM MAGDEBURGENSEM ET MAGUNTINAM, SAXONIAM, ET THURINGIAM UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

Divina pietate Eccleſiam Sanctam miſericorditer reſpiciente actum eſſe, quis poterit dubitare, quod in hoc tempore Sanctiſſimus Dominus noſter, Dominus NICOLAUS *Papa V.* Paſtor vigilantiſſimus eidem Eccleſiæ præfectus extitit; cujus diligentiſſima cura ad hoc indeſinenter attendit, ut oves ſibi creditas in ſalutis viam dirigere poſſit, & in Dei charitate unumquemque pro ſuo debito ardere procuret. Idcirco ſua Sanctitas ad ſacerrimam veſtram religionem oculos attollens, Nobis diſtricte præcepit, atque ſingulariter dedit in mandatis, ut per ſingula commiſſæ Nobis Legationis loca eam ſollicitudinem, quantum ex alto conceditur, adhibeamus, quod omnis, ſiqua exorta videtur, deformitas, a veſtra religione Divina, Apoſtolica viſitatione amoveatur, ſacraque Religio in ſanctis obſervantiis reviviſcat: cumque Nos, permultis etiam aliis occupati negotiis, ad ſingula veſtra loca perſonaliter accedere non valeamus: per alios noſtros Commiſſarios id

ipſum explere compellimur, quod noſtra in perſona facere nequimus. Hinc Venerandos in Chriſto Patres, *Johannem* Novi operis, & Paulum S. Mauritii intra muros oppidi Hallenſis Monaſteriorum Præpoſitos, de quorum fidei integritate, & optimo zelo ad Dei cultum, & religionis obſervantiam, plurimum annuente Domino ſperamus, Apoſtolica authoritate veſtri ordinis Viſitatores deputamus, eoſque ad vos, & ad ſingula veſtra Monaſteria utriusque ſexus, ad viſitationis officium plenarie exercendum, cum omni facultate ad hoc neceſſaria transmittimus. Quibus præcipue dedimus in mandatis, ut ipſi ſolum Deum præ oculis habentes, omni ſiniſtra affectione poſtpoſita, diſpoſitiones, ſtatum, & conditionem omnium, & ſingulorum virorum, tam exemptorum, quam non exemptorum, & perſonarum, & in ipſis, & in ipſorum quolibet degentium, primum a capite incipiendo, dein ad alias perſonas deſcendendo uſque ad ultimam, ſollicite, & diligenter inquirant, & inquiſita debite conſcribant, vel conſcribi faciant; omniaque, & ſingula, quæ a regula, & ſtatutis Capituli de Windeſem, quæ incipiunt: *Quoniam ex præſcripto regulæ &c.* per MARTINUM *Papam V.* approbatis, devia eſſe compererint, emendare procurent. Ubi vero in viſitatione hujusmodi graves exceſſus, & incorrigibiles perſonas eos reperire continget, quod tunc invocato ad hoc auxilio brachii ſecularis, ad extirpationem criminum, & deformitatum omni diligentia adhibita procedant. Volumus etiam, quod omni diligentia hujusmodi Viſitatores invigilent, ut tria ſubſtantialia omnis religionis ſcilicet *paupertas*, *caſtitas*, & *obedientia* exactiſſime obſerventur, & uniformitas habitus, ac morum in veſtro ordine, ubique obſervetur; ita quod nemo Canonicorum Regularium ordinis veſtri utriusque ſexus Profeſſus, niſi forte (*a*) redditus foret, quod ad Sacros Ordines promoveri non poſſet, ſine *Roqueto Romano cum manicis*, deinceps incedere præſumat, omnibus diſpenſationibus in contrarium conceſſis, vel ſtatutis quibuscunque non obſtantibus; quæ omnia tenore præſentium irrita fore decernimus. Siqua vero alia in ſtatutis prænarratis forent expreſſa, quæ propter evidentem cauſam merito forent immutanda, illa diſpoſitioni, & ordinationi Patrum ac Definitorum ordinis veſtri, in Capitulo Provinciali in Novo opere partium Saxoniæ, *in Exaltatione S. Crucis*, ſingulis annis congregatorum, reſervamus. Quod quidem Capitulum Provinciale juxta tenorem ſtatutorum præmiſſorum ſingulis annis in tempore præfato, ab omnibus Monaſteriis veſtris prænominatis, ſub pœnis in *Concilio Magdeburgenſi* de Religioſis informandis, præcipimus, & mandamus diligenter obſervari. Unde & volumus, quod prædicti noſtri Commiſſarii, & Viſitatores nonnullas veſtras ordinationes, & ſtatuta, quæ ad Dei honorem animarumque ſalutem veſtrarum, pro reformatione, introductione obſervari mandamus, vobis omnibus, & ſingulis inſinuent & publicent: & ubi vos per obſervantiam regularem gratiæ Dei capaces invenerint, plenariæ indulgentiæ cum injuncta facili pœnitentia participes eſſe faciant: cum poteſtate vos omnes, & ſingulos a quibuscunque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis, cenſuris & pœnis, ab homine, vel a jure generaliter promulgatis, ſine præjudicio juris cujuscunque abſolvendi, nec non interdictum, occaſione præmiſſorum ab Eccleſia per Statuta Provincialia, vel Synodalia, aut alia quovis modo in Monaſteria, & Eccleſias veſtras latum, relaxandi, vosque ab omni irregularitatis, inhabilitatis, & infamiæ macula, ſi qua ſitis ligati, Divina celebrando, vel eis ſe ingerendo, aut ordines ſuſcipiendo, vel quam alias qualitercunque, contraxiſtis, vel incurriſtis, diſpenſandi, vel rehabilitandi: vobis etiam, ſi in Monaſteria per ſimoniacam pravitatem ingreſſum forſaſſis habuiſtis, ut remanere poſſitis; data quoque & accepta, Monaſteriis, quibus data reperiuntur, ad uſus communis utilitatis, ut remanere poſſint, authoritate Apoſtolica diſpenſandi, aut, ſi opus fuerit, Abbatibus, Prioribus, vel Prioriſſis, & aliis Præſidentibus hujuſmodi viſitandis, ſi alias hoc eorum merita exegerint, in foro conſcientiæ de novo providendi, fructusque male perceptos miſericorditer remittendi, & deſuper quitandi. Volumus etiam, quod dicti noſtri, uti verius Sedis Apoſtolicæ Viſi-

(*a*) *forte:* creditus.

Viſitatores & Nuncii, & eorum quilibet, gaudere valeat omni ſalvo conductu, libertate, privilegiis, a Sede Apoſtolica, & etiam Regia Majeſtate Nobis quomodolibet conceſſis, ita & taliter, quod dicti Viſitatores, & eorum quilibet, in hujusmodi Viſitationis officio ad quemcunque locum declinantes, a nullo omnino hominum, quacumque etiam præfulgeat dignitate, authoritate, vel poteſtate, invadi, ſpoliari, detineri, incarcerari, vel arreſtari valeat, ac poſſit, etiam ratione quorumcunque debitorum, vel quavis alia occaſione ipſis in hujusmodi viſitationis officio conſtitutis. Cumque ipſi propter dictarum provinciarum latitudinem, Monaſteriorumque in eis multitudinem, ac ipſorum etiam Viſitatorum legitimum, vel ex parte rei familiaris, vel alias occupationem, ad hujusmodi explendum viſitationis officium ſingulis annis occurrere non poſſint; ne ipſos Viſitatores, & viſitandos nimium gravari, vel ipſorum Monaſteriorum viſitationes differri, vel penitus impediri contingat: in proximo Capitulo Provinciali, loco & tempore prænarratis celebrando, *Convifitatores*, juxta tenorem ſtatutorum præfatorum, ordinari volumus. Inſuper,& ipſis Viſitatoribus cunctis limites,& terminos deputavimus, & deputamus præſentes, videlicet *Diœceſin Magdeburgenſem, Mersburgenſem, Nuenburgenſem, Brandenburgenſem, Havelbergenſem, Halberſtadienſem, Hildeſienſem, Verdenſem, Saxoniam, ac Thuringiam*: & præcipue *Monaſterium regularium in Erfordia* Maguntinenſis Diœceſis, & *Montis S. Georgii* prope Goslariam Hildeſienſis Diœceſis, prætaxatis Viſitatoribus, *Johanni*, & *Paulo* Præpoſitis, præſentium ſub tenore committimus. Vobis omnibus & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, Prioriſſis, ſingulisque Perſonis Monaſteriorum citatarum Diœceſium, & locorum prædictorum, exemptis, & non exemptis Ordinis S. Auguſtini Canonicorum Regularium utriusque ſexus, authoritate Apoſtolica in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis excommunicationis, quam in ſingulares perſonas, & interdicti, quod in loca, & Monaſteria veſtra ferimus in his ſcriptis: diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus prænominatos Viſitatores, a Nobis Deputatos, ut Apoſtolicos Viſitatores, & Nuncios, cum omni reverentia, & obedientia, quibus Apoſtolicæ Sedi aſtringimini, ſuſcipiatis, & ad ipſorum viſitationis officium in omnibus exequendum libere admittatis; omnium illorum Monaſteriorum veſtrorum, ac perſonarum quarumcunque, a capite uſque ad ultimum, diſpoſicionem, & conditionem plenius manifeſtando, omniaque & ſingula, quæ Viſitatores ipſi ſecundum regulam, & ſtatuta prætaxata fieri,& obſervari mandaverint, vel ordinaverint, reverenter acceptetis & diligenter, ut tenemini, obſervare ſtudeatis. Et ſi ſecus feceritis, quod abſit, tunc ſæpe dictis Viſitatoribus per præſentes committimus, & etiam diſtricte præcipimus, ut vos, & quemlibet veſtrum, in præmiſſis inobedientem, cujuscunque conditionis, vel ſtatus fuerit, poſt trium dierum Canonicam monitionem, ultra pœnam ordinis præmiſſam, in excommunicationis, ac Monaſteria inobedientium, in interdicti Eccleſiaſtici pœnas per Nos, ut præfertur, latas, incidiſſe declarent. Abſolutionem vero omnium,& ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias incurrerint, Nobis,& Sedi Apoſtolicæ tantummodo reſervamus. Inſuper volumus, quod ſemper deinceps de triennio in triennium a Capitulo hujusmodi Provinciali, loco & tempore ſæpe dictis celebrando, duo ex Patribus, vel Fratribus notabiliores, ac in regula & ſtatutis experti, ad Capitulum,& Monaſterium in Windeſem ſe transferentes, dum ipſum Generale Capitulum celebrari contingit, mitti debeant, quos volumus per ipſos Priores,& Definitores debere admitti, eum in finem,ut in Ordine veſtro regularis obſervantiæ uniformitas, & bona concordia teneatur,& foveatur. Datum Magdeburgi noſtro ſub Sigillo, die XXVIII. menſis Julii, anno a Nativitate Domini MCCCCLI. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris Domini noſtri, Domini NICOLAI Divina Providentia Papæ V. anno quinto.

Buſchius de Reformatione Monaſteriorum Lib. IV. C. I.

Apud Leibnitium Brunſwicenſia illuſtrantem Tom. II. pag. 956. *& ſeqq.*

CONCILIUM HERBIPOLENSE

Anno Christi MCCCCLIII. Nicolai V. Papæ VII. Friderici III. Regis XIV.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

Ad Sacram Episcopalem Synodum de anno Domini Millesimo, quadringentesimo, quinquagesimo tertio, *die decima septima mensis Aprilis, quæ erat feria tertia proxima post Dominicam, qua in Ecclesia Dei cantabatur* Misericordia Domini, *in Choro Sancti Kiliani Ecclesiæ Cathedralis Herbipol. celebratam post Abbates Ordinis Sancti Benedicti, Decanos Collegiatarum Ecclesiarum, ac Decanos rurales, Procuratores, & Diffinitores, omnes & singuli Ecclesiarum Parochialium Rectores Diœces. Herbipolens. vocabantur. Et Reverendo in Christo Patre & Domino, Domino GOTFRIDO, Dei gratia, Episcopo Herbipol. ac Franciæ Orientalis Duce, in eadem Synodo Præsidente, post decantationem solennis Missæ de Spiritu Sancto cum Antiph.* Veni Sancte Spiritus, *Letania: & Antiph.* Regina cœli, *sua Dominatio per ipsius Synodi Promotorem sessiones & locationes, aliasque solennitates & cæremonias fieri adimplere eo ordine, forma, & modo jussit, & fecit, quibus in* proxima Synodo Herbipol. *celebrata, superius descripta factæ, & adimpletæ fuerunt. Quibus sessionibus & locationibus, ac cæteris cæremoniis, & præsertim laudabili* sermone ad Clerum *facto, debite præmissis & peractis: tandem ipsius Synodi Promotor locum, in quo legitur Evangelium diebus non festivis, ascendit, ac præmissa primitus arenga tandem omnia & singula* Statuta Provincialia nova, & in proxima Synodo Episcopali Herbipol. *lecta, & supra descripta, uniuscujuscunque Statuti summarium præmittens, publicavit. Quibus finitis omnes ad hanc Synodum vocatos in horam duodecimam dicti diei, & post sonitum majoris campanæ ad præfatum Chorum Sancti KILIANI in religione redire jussit. Quibus tandem post prandium redeuntibus publicata fuerunt* certa Statuta *Provincialia & Episcopalia nondum anno præterito publicata, omisso tractatu Sancti Thomæ de Aquino:* De articulis Fidei, & Ecclesiæ Sacramentis, *quem tamen legi per Decanos rurales in Capitulis eorum, Dominus Episcopus Præsidens præfatus voluit, & mandavit. Præterea proxima die sequenti, videlicet Feria quarta, quæ erat decima octava mensis præfati, post decantationem Missæ de Dominica, Promotor dictæ Synodi recitationem Statutorum Provincialium & Synodalium continuavit, ac tandem novum statutum de collaudatione & approbatione ipsius Sanctæ Synodi publicavit hujusmodi sub tenore.*

EXORDIUM SYNODI anni 1453.

ET si dudum Sacrum Provinciale Concilium Maguntinense universis & singulis Sacerdotibus tam Religiosis, quam sæcularibus cujuscunque ordinis, conditionis, seu status existant, in civitate, Diœcesi, vel Provincia Maguntina degentibus, sub debito juramenti, quod Episcopo in receptione Sacerdotii præstiterunt, ac sub interminatione Divini judicii, ne quis alienum Parochianum, cujus cura sibi non est commissa, necessitatis duntaxat causa excepta, quæ legem non habet, ad confessionem recipere, vel ei aliquod Ecclesiasticum Sacramentum porrigere, nisi petita & desuper obtenta licentia proprii Sacerdotis; provide & districte prohibuerit, nihilominus plures Sacerdotes in & apud oppidum Fuldens. nec non Religiosi de ordinibus Sancti Johannis Hierosolomitanorum, & Beatæ MARIÆ Virginis Teutonicorum alienos Parochianos nostrarum civitatis & DIŒCESIS Herbypol. ad confessionem recipere, ipsosque etiam in casibus Nobis tanquam Episcopo, & quod amplius est, Apostolicæ Sedi reservatis, absolvere nituntur in ipsorum, & sic sibi confitentium grande animarum periculum. Nos ad dicti Sacri Provincialis Concilii uberiorem executionem de hujus sacræ Episcopalis Synodi

di approbatione ſtatuimus & ordinamus, ac univerſis & ſingulis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus noſtrarum civitatis & Diœceſis præfatarum in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte mandamus & præcipimus, ut Chriſti ſideles ipſorum Parochialium Rectorum curæ creditos, & dictis Sacerdotibus in & apud oppidum Fuldenſ. aut Religioſis de ordine Sancti Johannis Hieroſolimitanorum & Theutonicorum, quoad animarum curam non ſubjectos ſub excommunicationis pœna, & iteratis vicibus publice prohibeant, ne de cætero eosdem Sacerdotes etiam quoscunque in & apud Fuldam, ſeu Religioſos de dictis ordinis Sancti Johannis Hyeroſolimitanorum & Theutonicorum pro confeſſionibus ſuis faciendis extra neceſſitatis articulum adeant, aut ipſis, ſive alteri eorum aliquatenus faciant Confeſſionem Sacramentalem, ut ſaltem per confitentium ſubtractionem præfatus compeſcatur periculoſus abuſus.

Conſequenter legebatur Bulla Indulgentiarum de Feſtivitate Corporis Chriſti hujusmodi tenoris:

EUGENIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

" EXcellentiſſimi Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti " Sacramentum, quod appropinquante " Paſſionis ejus hora Dominus ipſe ſigno " præcipui, quo nos dilexit, amoris ſa- " lubriter inſtituit, ejusque commoratione ſacratiſſimam jugi mentis exultatione contemplantes, ad hoc inter " ſingulos hujusmodi mercatos ſanguine " ſpiritualia diſpenſare munera votis expoſcimus, ut illi condignis aſſurgentes " laudibus ſua frequentius ad ipſius venerationem Sacramenti corda dirigant, " & eo, quo corporalis habetur præſentia " Salvatoris, viatico fructus vitæ complectentes æternæ, cœleſtia conſcendant, " ipſum, qui ſe nobis in edulium tribuit, " perpetuo conſpecturi. Sane dudum " piæ memoriæ URBANUS Papa *Quartus* Prædeceſſor noſter ad orthodoxæ " corroborationem, & exaltationem fidei " digne & laudabiliter ſtatuens, ut de " tanto Sacramento præter illam, quæ " dietim in Eccleſia fieret, annuatim ſolennior memoria & ſpecialior haberetur, & ad celebrandum ejus tam excelſum, tamque glorioſum feſtum quintam poſt octavas Pentecoſtes feriam " deſignans, ac Chriſti fideles quoslibet " ad colendum illud donis ſpiritualibus " animare volens, omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui in matutinali " officio feſti ejusdem in Eccleſia, in " qua illud celebraretur, intereſſent centum: qui vero Miſſæ, totidem: & " qui in primis ipſius feſti Veſperis, centum ſimiliter: qui autem in ſecundis, " totidem: Illis vero, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorii " horarum officiis intereſſent ſingulis " octavarum ipſarum diebus, ſimiliter " centum. Et ſubſequenter felicis recordationis MARTINUS Papa *Quintus* etiam Prædeceſſor noſter, fideles " eosdem ad imparcienda pro veneratione Sacramenti hujusmodi potiora reverentiæ & devotionis exercitia firmare " cupiens, ſingulis ex eis vere pœnitentibus & confeſſis, qui & quoties in ipſius Sacramenti profeſto jejunium, vel " loco illius aliud pium juxta ſuorum " conſilia Confeſſorum opus facerent, " etiam centum: & qui præmiſſis in Eccleſiis, in quibus illa celebrari contingeret, officiis, intereſſent, nec non Epiſcopis, & aliis Prelatis Superioribus, " qui dictis officiis libenter intereſſent, " ſed quominus eis in ipſis Eccleſiis intereſſe poſſent, pro ſervandis ſuarum " dignitatum juribus, & alias tunc legitime impeditis, pro Matutinali ducentos, & pro Miſſæ officiis totidem, & " pro qualibet Veſperarum etiam ducentos: reliquarum vero videlicet Primæ, " Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorii " Feſti octuaginta: Rurſus autem in " quibuslibet octavarum diebus pro ſingulis Matutinalium, Miſſarum, & Veſperarum ſimiliter centum, nec non " reliquarum horarum officiorum hujusmodi quadraginta, illis præterea, qui " proceſſiones, in quibus ipſum vivificum " Sacramentum dicto feſto juxta præfatarum ritus Eccleſiarum deferretur, " continuo ſecuti forent, ac cujuslibet " in feſto, & octavarum diebus hujusmodi

" di pro pace & tranquillitate Eccleſiæ " Miſſas devote celebrantibus, pro ſingulis ipſarum, nec non aliis in eodem " Feſto Euchariſtiæ Sacramentum devote ſumentibus, etiam centum, ſingulis annis profecto vice qualibet eis, qui dum Corpus Dominicum communicandis deferretur infirmis, illud cum incenſo luminari præcedendo vel ſequendo venerarentur, ſimiliter centum: & qui tunc illud alias devote ſecuti forent, quinquaginta dies de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer relaxarunt; ac etiam ipſe MARTINUS Prædeceſſor noſter, quod in feſto & diebus octavarum hujusmodi in terris & locis Eccleſiaſtico quavis authoritate ſuppoſitis interdicto pulſatis campanis, januis apertis, & alta voce excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis, ut citius reconciliari ſtuderent admiſſis, & illis, qui cauſam vel occaſionem hujusmodi interdicto dediſſent, altari tunc nullatenus appropinquantibus, Miſſæ & Officia præmiſſa licite celebrari poſſent, auctoritate Apoſtolica duxit concedendum. Nos vero, quos interim ad Summi Apoſtolatus apicem Divina Clementia provexit, & pro frequentiori hujusmodi veneratione Sacramenti ſummis geſtientes affectibus, noſtri partes miniſterii ſalubriter impartiri, nec non relaxationes & conceſſiones prædictas Apoſtolici robore muniminis ipſorum devotioni Fidelium committentes, premiſſis per eundem MARTINUM Prædeceſſorem, ut præfertur, relaxatis diebus alios totidem dies pariformiter ab ipſis fidelibus conſequendos adjicimus per præſentes. Et inſuper univerſos Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, & alios Eccleſiarum Prælatos monemus, & hortamur in Domino, ac eis per Apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, & in remiſſionem peccaminum injungimus, ut per ſe, vel alias eorum ſubjectos, per ſingulas ſuarum civitatum, & Diœceſ. Eccleſias in Dominica Feſtum prædictum proxime præcedente ſalutaribus ad venerationem potiſſime Sacramenti hujusmodi monitis, & exhortationibus præſentium, quarum etiam " tenor inter matutinales feſti, nec non " dierum octavarum hujusmodi lectiones " recitetur, literarum continentiam, & " effectum publicare, & inſinuare pro- " curent, ut ejusdem Sacramenti ſuffra- " gante miſterio ſubditi, & ipſi fideles " Spiritualium gratiarum uberiori fulcian- " tur augmento, & ab illo, qui ſe pro " ipſis immolavit hoſtiam, poſt hujus vi- " tæ curſum ad gloriam perducantur æter- " nam. Verum quia difficile foret, hu- " jusmodi literas ſingulis exhiberi, volu- " mus, & eadem authoritate decernimus, " quod ipſarum tranſumpto manu publi- " ca, & ſigillo alicujus Epiſcopalis, vel " Superioris Eccleſiaſticæ Curiæ munito, " tanquam præfatis, ſi originales exhibe- " rentur, literis plena fides adhibeatur, " & proinde ſtetur, ac ſi originales lite- " ræ forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

" Datum Romæ apud Sanctum Pe- " trum, anno Incarnationis Dominicæ " *Milleſimo quadringenteſimo triceſimo tertio,* " *VII. Kalendas Junii. Pontificatus noſtri* " *anno tertio.*

Subſequenter Dominus Epiſcopus PRÆSIDENS præfatus omnibus Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, ſive civitatis, & Diœceſ. Herbipol. diſtricte injunxit, ut diebus Dominicis populo ſibi credito ad textum recitarent, aut recitari procurarent, publice in ambonibus ſuarum Eccleſiarum Dominicam Orationem, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, & decem Præcepta, voluitque ut iidem Rectores poſt Feſtum Sancti Michaelis proxime venturum tamdiu ſanis extra neceſſitatis articulum Euchariſtiæ denegent Sacramentum, quouſque præfatæ orationes una cum decem Præceptis ad literam recitare faciant.

Tandem contumaciam omnium & ſingulorum abſentium, & ad hanc Synodum vocatorum, dictus Promotor accuſavit, ac proceſſus contra eosdem decerni, & conſequenter ipſam Synodum concludi, humiliter poſtulavit, & obtinuit.

Ultimo *ſuper omnibus & ſingulis in hac ſacra Epiſcopali Synodo Herbipol. actis, geſtis, publicatis, intimatis, lectis, ſtatutis, ordinatis, & mandatis ſæpefatus Promotor Notarium publicum ſubſcriptum, in meliori forma, qua potuit & debuit,*

buit, ut ſupra &c. requiſivit. Et tandem benedictionem & licentiam nomine omnium in eadem Synodo exiſtentium debita cum inſtantia poſtulavit, quo Reverendus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus GOTFRIDUS, Epiſcopus & Præſidens ſæpefatus, benedicens in Chriſti nomine licentiavit, cum cantico: Ite in orbem.

Acta ſunt hæc anno, diebus, horis, & loco ſupra ſcriptis. Indictione prima. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri, Domini NICOLAI digna Dei providentia *Pape V. anno ejus ſeptimo.* Præſentibus ibidem Venerabilibus Viris Dominis Richardo de Maſpach, majoris Eckario de Milcz in Haugis, & Gregorio Ledenther, Novi-Monaſterii Eccleſiarum Decanis. Johanne Duwer, & Georgio Hœloch, Decretorum Doctoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis.

Et ego Johannes Fabri, Clericus Moguntinenſ. Diœceſ. publicus Imperiali authoritate Notarius, Reverendique in Chriſto Patris & Domini, Domini GOTFRIDI, Epiſcopi Herbipol. & Franciæ Orientalis Ducis, nec non officiorum Vicariatus & Officialatus ejusdem, ipſiusque Curiæ Herbipol. Scriba juratus, quia præmiſſis omnibus & ſingulis in dicta ſacra Epiſcopali Synodo actis, geſtis, dictis, publicatis, ſtatutis, & dictis, uti in tribus foliis hanc meam ſcriptionem immediate præcedentibus continentur, dum ſic, ut præmittitur, in dicta Synodo fierent, & agerentur una cum teſtibus ſupra ſcriptis præſens interfui, eaque ſic fieri & agi, vidi & audivi. Ideoque de præfati Reverendique Patris & Domini, Domini GOTFRIDI Epiſcopi mandato & juſſu manu mea propria ſubſcripſi, publicavi, & in hanc formam publicam redegi. Signoque & nomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi rogatus, & requiſitus in fidem, & teſtimonium omnium præmiſſorum.

(L. S.) JOANNES FABRI.

Ex impreſſo codice in folio Litera Petri, ſine nota, anni, & Typographi, probabiliter Herbipoli impreſſo.

Ex quo forte Cl. Lunig Continuatio II. Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 1059. *ad pag.* 1062.

Gotfridus III. de Limburg fit Epiſcopus anno MCCCCXLII. Præfuit annis XII. Moritur anno MCCCCLV. in die Palmarum. Hic primus Ducem ſe ſcripſit Francorum, qui titulus deinde etiam impreſſus fuit monetæ, ideo, quia eundem titulum attentabat Albertus Marchio Brandenburgenſis, & Achilles Francorum.

Cl. Gropp in Collectione noviſſima Scriptorum Wirceburgenſium pag. 828.

EYSTETTENSE CONCILIUM

SUB JOANNE, EPISCOPO EYSTETTENSI,

Anno Chriſti MCCCCLIII. Nicolai V. Papæ VII. Friderici III. Regis XIV.

JOHANNES, (*a*) DEI GRATIA, EPISCOPUS EYSTETTENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS ECCLESIARUM PAROCHIALIUM RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, VICARIIS, SEU LOCA TENENTE EORUNDEM, PER CIVITATEM ET DIOECESIM NOSTRAS UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

VObis omnibus & ſingulis, & cuilibet veſtrum in virtute ſancte obedientie, & ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis diſtricte precipiendo mandamus, quate-

(*a*) Joannes ab Aych, vel de Duba, Magnus Decanus, & Adminiſtrator Archi-Epiſcopatus Pragenſis, Præpoſitus Eccleſiarum S. Nicolai Pragæ, Wiſſebrodi in Bohemia, & Beatæ Virginis Wetzlariæ, Cancellarius Alberti II. Imperatoris, electus fuit Epiſcopus Aichſtadienſis anno 1445. Creatus a Papa PIO II. Cardinalis anno 1462, mortuus anno 1464.

Digitized by Google

quatenus infra ſcriptos articulos, quos ad Dei laudem pro bono regimine cure animarum, & ad ſalutem Chriſti fidelium obſervandos, ordinavimus, in veſtris Eccleſiis juxta modum inferius deſcriptum publicetis, obſervetis, ac a veſtris Parochianis faciatis firmiter obſervari.

Primo quidem veridica relatione percepimus, populum vulgarem in plerisque locis diebus Dominicis & Feſtivis raro intereſſe Divino Officio, Miſſe, & Predicationi Verbi Dei, licet juxta ordinationem & ſtatutum Sancte Matris Eccleſie iisdem diebus intereſſe teneantur, ut ibidem de Divinis preceptis, & Evangelicis doctrinis informentur; Nos volentes huic morbo obviare, & animarum ſaluti conſulere; vobis omnibus, & ſingulis committimus, quatenus plebes & parochianos veſtros, qui ad annos diſcretionis pervenerint, admoneatis eoſdem ſub pœna excommunicationis, ut omnes & ſinguli deinceps ſingulis Dominicis & Feſtivis diebus officio Miſſe integre peragendo interſint, & predicationem verbi Dei in Eccleſiis, ubi predicatur, diligenter audiant, faciendo ob reverentiam digniſſimi Euchariſtie Sacrificii genuflexiones in terram, dum Hoſtia ſalutaris per Presbyterum elevatur, nec a Miſſa hujuſmodi ante benedictionem Sacerdotis, & donec ipſa compleatur, quovis modo recedant, aut alias inhoneſte diſcurrant; ſed cum devotione cordis ibidem Deum exorent pro peccatis; alioquin, ſi quis in hoc negligens repertus fuerit aut rebellis, hunc in confeſſionibus ſevere corrigat, & ſi non emendaverit, eidem Sacramenta Eccleſie & ſepulturam Eccleſiaſticam denegetis, niſi legitimo impedimento, aut rationabili cauſa quis excuſetur. Et volumus nihilominus, ut talem, qui tempore predicationis verbi Dei extra Eccleſiam, & in cimiterio ſtare, contra veſtram prohibitionem non formidat, ad auctoritatem Epiſcopalem mittatis. Nosque etiam contra contemptores hujuſmodi ſaluberrimi precepti per excommunicationis inflictionem procedemus. Inſuper populum vobis commiſſum in ſermonibus veſtris curetis ad hoc inducere, ut proceſſionibus, & aliis actibus, ac ceremoniis Eccleſiaſticis devote interſint, laudesque Omnipotenti Deo cum attentione cordis ac morum gravitate ibidem perſolvant.

Secundo, quia fraterna caritas, ſine qua nemo Deo placere poteſt, in cordibus multorum videtur refrigeſcere in tantum, ut nec conſcientias ſuas de damnis proximo illatis arguant. Idcirco vobis precipimus, ut in ſermonibus ad populum, ac in confeſſionibus ſecretis inter homines dilectionem ordinatam ſervandam doceatis, precipue eos arguendo, quod proximis damna in rebus, ut puta, agris, pratis, ortis, cenſibus, decimis, & aliis quibuſcunque inferant, vel eos defraudant, vel ledunt in perſonis, aut bona fama, vel honore, quorum omnium conſcientias deſuper informetis. Quodque tales curent per ſatisfactionem realem, reconciliationem ſive amicabilem compoſitionem leſis ſatisfacere, & ad hoc eos efficaciter inducant.

Tertio. Quia heu! plura conſideramus eſſe in populo publica peccata, inter que precipue eſt adulterium Divina Lege prohibitum, injungimus vobis, ut hujuſmodi publicos adulteros ſimiliter admoneatis, ut de cetero ab hoc damnabili peccato deſiſtant, ipſosque omnes tam viros, quam mulieres, qui taliter & publice in adulterio commorantur, ad Pœnitentiarium noſtrum abſolvendos remittatis, pœnitentias eisdem injungendo, nec ad Communionem ſacram admittatis, niſi de abſolutione ſua a dicto Pœnitentiario ſcripture teſtimonium habueritis. Inſuper quia luxurie crimen nimis excreſcit, velintque nonnulli excuſationes allegare in peccatis, quaſi ſimplex fornicatio peccatum mortale non exiſtat, hoc precipue mandamus in confeſſionibus ſecretis ſeverius arguendum, ut error iſte omnino extirpetur.

Quarto. Licet alias in Statutis noſtris Synodalibus providerimus contra publicos blaſphemos Sanctorum, ac etiam contra damnatiſſimum Idololatrie peccatum, videlicet incantationes & ſortilegia pythonum & pythoniſſarum, quia tamen, quod dolenter dicimus, adhuc a multis eſt in uſu, quapropter diſtrictiſſime vobis precipimus, quatenus Statuta noſtra Synodalia deſuper edita ſumma cum diligentia practicetis, & nihil-

nihilominus in confeſſionibus de hujusmodi peccatis diligentem inquiſitionem faciatis, & quoſcunque inveneritis viros aut mulieres, ad Pœnitentiarium noſtrum remittatis, nec quemcunque talem ad Communionem ſacram admittatis, niſi prius promiſſionem fecerit loco juramenti, quod de cetero ab hujusmodi incantationibus, ſortilegiis, & aliis ſuperſtitionibus per Eccleſiam reprobatis deſiſtere, nec amplius iisdem uti, vel fidem adhibere velit. Et nihilominus, ſi qui publici blaſphemi per vos reperti forent, vel publice hujuſmodi incantationibus, ſortilegiis, & aliis ſuperſtitionibus, ut premittitur, per Eccleſiam reprobatis utantur, vel eisdem fidem adhibeant: volumus, ut eosdem admoneatis, ut illico a blaſphemiis incantationibus & ſuperſtitionibus predictis prorſus abſtineant, & deſiſtant, nec iisdem amplius utantur, vel fidem adhibeant. Et ſi qui poſt admonitionem veſtram contemptores & delinquentes in premiſſis fuerint reperti, volumus, ut ipſo facto ab omnibus Eccleſiaſticis Sacramentis, & Eccleſiaſtica ſepultura ſint ſuſpenſi, ſuper qua quidem ſuſpenſione ipſi plebano ſine ſpeciali licentia Vicarii noſtri in Spiritualibus nulla penitus ſit attributa facultas diſpenſandi.

Quinto. Cum ſint nonnulli utriusque ſexus homines, qui Sacerdoti in altari exiſtenti in faciem proſpiciant, ipſumque a devotione ſua impediant, & retrahant, ſeque etiam ſuper altaribus appodiant, precipimus vobis, ut Parochianos veſtros ſuper premiſſis ſevere corrigatis, ut talia & ſimilia deinceps non committantur, ipſoſque in diſtantia duorum paſſuum retro Sacerdotem ſtare jubeatis, & quod ſe ſuper altaribus nequaquam appodiant, alioquin omnes transgreſſores, & in hoc delinquentes ad Epiſcopalem auctoritatem remittatis.

Sexto. In pleriſque Eccleſiis ante Diviniſſimum Euchariſtie Sacramentum, lumen continuo ardens non habetur, ne igitur propter ipſius irreverentiam ira Dei ſeviat in miniſtros, vobis diſtricte precipiendo mandamus, ut in antea perpetuis temporibus lumen continuo ardens ante Euchariſtie Sacramentum teneri diſponatis. Et ſiquidem Eccleſie adeo egeant, quod de ſuis facultatibus lumen hujusmodi tenere nequeant, volumus, ut ad hoc opus ſpecialem inter Parochianos veſtros collecturam fieri diſponatis, eoſdem ad contributionem hujusmodi ſerioſius adhortantes. Nosque nihilominus quatenus prædictum lumen continuo ardens in Eccleſiis predictis commodius, & facilius diſponi, & procurari queat, literas indulgentiarum ad hoc habendum per Vicarium noſtrum in Spiritualibus petentibus gratis dare demandabimus.

Septimo. In nonnullis Eccleſiis civitatis, & Diœceſeos noſtrarum inolevit talis conſuetudo, que profecto magis corruptela dicitur, quod viri, & mulieres in ſtationibus ipſarum Eccleſiarum permixtim ſtent, & ſocienter, cum deceat magis exemplo Marie Virginis Genitricis Salvatoris noſtri, & Jo ephi Nutricii ejuſdem de Templo redeuntium quemlibet ſexum in ſuo comitatu, ſeu ordine conſtitui, quam utrumque ſexum ad extinguendum devotionis ardorem, uti ex hoc naturaliter contingere ſolet, taliter commiſceri. Eapropter mandamus vobis, ut Parochianos veſtros ad hoc diligenter admoneatis ſub pena ſuſpenſionis ab Eccleſiaſticis Sacramentis, ut infra brevem terminum per vos eiſdem ſtatuendum cum effectu diſponant, quod ſtationes hujusmodi in navi, ſeu corpore Eccleſiarum ſint communes, & quod viri a mulieribus dividantur, ita quod in latere dextro verſus meridiem viri, & in ſiniſtro verſus ſeptentrionem collocentur virgines, & mulieres, ſive quod in anteriori parte verſus chorum ſtent viri, & in poſteriori juxta diſpoſitionem cujuslibet Eccleſie remaneant mulieres, ſervata tamen diſcretione, ut honorabilibus, alias honeſtioribus perſonis in hujuſmodi ſtationibus juxta earundem qualitatem debitus ſemper deferatur honor.

Octavo. Relatione fide dignorum didicimus, quod vitrici quorundam Eccleſiarum cum pecuniis ad earum fabricam pertinentibus uſurarias exerceant pravitates, ad aliosque uſus privatos mutuare, & convertere non formident, debitaque a creditoribus non exigant. Et rationem ſecundum formam ſtatutorum noſtrorum Synodalium facere negligant, quod profecto in grave diſpendium ip-

ſarum Eccleſiarum,& periculum animarum ipſorum cedere arbitramur. Quamobrem vobis diſtricte precipiendo mandamus , quatenus vitricos veſtrarum Eccieſiarum ſub pena ſuſpenſionis ab omnibus Eccleſiaſticis Sacramentis , & carentie Eccleſiaſtice ſepulture admoneatis, ut a tempore publicationis preſentis noſtri mandati ipſis facte, infra triginta dierum terminum rationem de perceptis, & expoſitis , aliisque debitis juxta tenorem ſtatuti noſtri Synodalis ſpecialiter deſuper editi,cum effectu faciant, & nihilominus facta ratione hujusmodi, ut premittitur, volumus, quod ſub pœna predicta eosdem admoneatis , ut infra hinc & feſtum Nativitatis Chriſti proximum futurum omnia & ſingula debita a creditoribus fabrice effectualiter exigant, & requirant, & de ſingulis pecuniis & debitis ad fabricam pertinentibus ante terminum predictum vos certos reddant. Quodque illico in qualibet Eccleſia truncus ſive cippus fiat, ad quem unam clavem plebani, vitrici vero Eccleſiarum aliam habeant, & ſumma cum cuſtodia teneant, reponanturque ibidem ad eundem omnes pecunie Eccleſiarum numerate, nec quovis modo exponantur, niſi pro ipſarum neceſſitatibus , & de conſenſu claves predictas habentium abſque dolo.

Nono. In quibuſdam Eccleſiis Diœceſis noſtre quidam abuſus excrevit, quod plebiſani (*a*) ejusdem pretextu Presbyteros ad perſonaliter cuſtodiendum pecora cogere non erubeſcunt, quod non parum in opprobrium Cleri, & contemptum Chriſtiane religionis tendere cernimus, cum Sacerdotes populum regentes Paſtores cenſeantur animarum, quocirca vobis diſtricte precipiendo mandamus, ne in antea pecora ad ipſorum Parochianorum coactionem , & importunam inſtantiam perſonaliter quovis modo cuſtodiatis, ſeu cuſtodire preſumatis ; volumus etiam, ut quamprimum ab ipſis requiſiti fueritis, ad id faciendum a Divinis Officiis ceſſetis, donec ipſi plebiſani ab hujusmodi coactionibus & compulſionibus cum effectu deſiſtant, per hoc tamen nolumus, Presbyteros pecora habentes a ſolutione mercedis paſtoris mercenarii pro ſua rata ſeu portione eſſe excuſatos, vel abſolutos.

(*a*) *forte pro* Plebes, *vel* Parochiani.

Decimo. In Sacra Provinciali Synodo Moguntina noviſſime celebrata inter cetera ſtatuta, quoddam ſtatutum de Judeis, & crucis Chriſti inimicis editum fuit, quod incipit: *Licet olim* &c. in quo mandatum ſub ceſſatione Divinorum, & ſubtractionis communionis pœnis, quod Judei ſigna deferre debeant, declarando adjicitur, ſignum illud eſſe debere circulum de filis croceis in veſte extrinſeca ante pectus quoad maſculos ; & due rige flavei coloris in peplis mulierum conformiter ut in urbe Roma, & quia parum eſſet jura condere, niſi eſſent, qui ea executioni demandarent; quocirca vobis diſtricte precipiendo mandamus, quatenus mox viſis preſentibus Officiales, regentes, & Parochianos veſtros moneatis, & requiratis, ut infra terminum triginta dierum a tempore publicationis preſentis noſtri mandati omnibus Judeis & crucis Chriſti inimicis eorum ditioni ſubjectis precipiant, & mandent ſub gravibus pœnis, quatenus quilibet eorum circulum de filis croceis in veſte extrinſeca ante pectus quoad maſculos, & duas rigas flavei coloris in peplis mulierum ipſe fœmine, quemadmodum in ipſo ſtatuto Provinciali continetur, conformiter deferant, alioquin tam contra Officiales regentes, & Parochianos veſtros, ut predicitur, lapſo termino ad ſubtractionem Euchariſtie Sacramenti, nec non denegationem Eccleſiaſtice ſepulture, quam contra Judeos predictos ad excluſionem communionis fidelium, ac alias artius, prout ordo juris dictaverit, procedere curabimus juſtitia mediante.

Undecimo. Abuſus quorundam laicorum preceptis Divinis contrarius vehementer excrevit, qui Chriſtiana Religione neglecta diebus Dominicis & Feſtivis publice mercatum exercent, & lucris , & cupiditatibus non verentur inſiſtere , & quia id prefatum Maguntinenſe damnat, & reprobat, quapropter vobis diſtricte precipiendo mandamus, ut ſub pena ſuſpenſionis a perceptione Sacramentorum , & privatione Eccleſiaſtice ſepulture late ſententie per veſtras Parochias publice prohibeatis omnes utriusque ſexus homines in veſtris Parochiis exiſtentes, ne de cetero predictis diebus Dominicis,& Feſtivis quodcunque publicum mercatum , rerum vendibilium ,

quo

que ad uſum quotidiani victus non ſunt neceſſarie, infra Miſſarum,& Divinorum Officiorum ſolemnia , & potiſſimum ante prandium quovismodo exerceant , ſeu exerceri permittant , alioquin contra permittentes, & transgeſſores ad declarationem dictarum penarum procedere curabimus juſtitia mediante.

Duodecimo. Ad notitiam veſtram deduci voluimus Statutum Synodale noviſſime per Nos editum , quod diſponit de temporibus,quibus celebrationes, ſive ſolenniſationes nuptiarum a jure interdictæ ſunt, cujus quidem ſtatuti tenor ſequitur , & eſt talis . . *A prima Dominica Adventus Domini uſque ad octavas Epiphanie; deinde a Dominica Septuageſime uſque ad octavas Paſche: Poſtea ab ebdomada Rogationum uſque in Dominicam poſt Feſtum Pentecoſtes*, ſupraſcriptis temporibus a Sacris Canonibus prohibentur nuptie ſolenniter celebrari.

Tredecimo. Quod omnibus , qui in caſibus reſervatis ad auctoritatem Epiſcopalem remittuntur , adjungatis , ut ab Officialibus , vel Vicariis in Spiritualibus, aut Pœnitentiariis noſtris, ad quos eos remittitis , ſecum cedulas reportent, per quas , qualiter expediti ſint , vobis conſtare poſſit , nec abſque hujusmodi cedulis aliquem talium abſolvatis , aut etiam ad communionem Sacram admittatis.

Quatuordecimo. Cum Eccleſiaſtica cenſura a nonnullis minus timoratis parvipendatur , ita, quod excommunicati publice denunciati, in diſpendium animarum ſuarum Eccleſias ingredi preſumant, & alias communioni fidelium ſe immiſceant , ut prius precipimus vobis ; & cuilibet veſtrum, ne coram taliter publice denunciatis Divina Officia celebretis. Quinymo tales excommunicatos ab Eccleſiis repellatis; & ſiquidem ab ingreſſu Eccleſie deſiſtere nollent , Officiales, & Dominos temporales locorum ſerioſe requiratis , quod hujusmodi rebelles & excommunicatos puniant , & a ſuis temeritatibus coherceant, alioquin ſiquis ex vobis hujus precepti noſtri contemtor exſtiterit, aut neglector , Nos contra talem ad penas juris irregularitatis, & alias procedemus. Datum in Aula noſtra Epiſcopali *Eyſtettenſi* , feria ſexta infra octavas Corporis Chriſti. Anno Domini *milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo tertio*, ſub noſtri Vicariatus ſigilli impreſſione &c.

Hæc Synodus deſcripta eſt ex Libro Synodali Eyſtettenſi , impreſſa Eyſtadii anno 1484. *in* 4*to.*

Renovata fuit hæc Synodus a Succeſſore Epiſcopo Wilhelmo *de Reichenaw poſt annum* 1464. *additis XVIII. Capitulis.*

SYNODUS CAMINENSIS

Anno Chriſti MCCCCLIV. Nicolai V. Papæ VIII. Friderici III. Regis XV.

SUB HENNINGO XXI. EPISCOPO.

HENNINGUS (*a*) Epiſcopus Caminenſis Synodum conſcripſit in hebdomada poſt Dominicam *Judica* in Arce Gultzow celebratam, cujus acta plena adhuc ſupererant anno MDCXXVI. *Cramero* ſcribente. Compendium dat *De Wujia Cap. XXXVI. Hiſtoriæ Epiſcopatus Caminenſis*, ex hac Epiſtola Synodica: " Ad aures noſtras pervenit, quod " non ſolum minores Clerici, & ſimpli- " cibus beneficiis Beneficiati, ſed, proh " dolor! nonnulli Clericorum Prælati I. " ſuperfluis comeſſationibus, II. & illi- " citis confabulationibus inſudantes fere, " III. medietatem noctis impendunt, IV " in Divino Officio nocturno vix & ra- " ro comparentes, V. & poſtquam do- " mi oraverint, ſyncopando Horas Ca- " nonicas transcurrunt , quaſi nullam " ad Deum haberent intentionem. . . .

Terminariis etiam ſevere interdixit, ne ulterius in ſua Diœceſi terminarent.

Hactenus de Wujia in Hiſt. Epiſc. Caminenſis , editus a Ludewigio Tom. II. Scriptor. Bambergenſium.

Digitized by Google

(a) Henricus IV. ex Stolpen natus, Canonice electus, & Duci Pomeraniæ præſentatus, receptus, & inveſtitus fuit, gubernavit Eccleſiam Caminenſem annos XXVI. Obiit MCCCCLXXII. Anno MCCCCLVI. Dominica poſt Galli & Lulli initium fecit Univerſitatis Grypswaldenſis in ſua Diœceſi ſitæ, præſente Alberto de Sidow Suffraganeo ſuo Gryphis ſylva oriundo: præſentibus Principe Wartislao IX. Stettini & Rugiæ Principe, Domino de Zuina, Archi-Diacono Uzenamenſi, Friderico Zaibou Præpoſito in Verchen, Matthia Wedel Archi-Diacono Stolpenſi, Hermanno Stupwacht Theſaurario Caminenſi, Henrico Buckow Præpoſito, cum toto Clero, & Nobilibus, & Magiſtratu.

Privilegium obtinuerat Dux Wartislaus a Calixto III. Papa, & Friderico III. Auguſto: Epiſcopus Caminenſis perpetuus Cancellarius, & conſervator Univerſitatis eſt.

De Wujia habet Bullam Calixtinam pag. 611.

MOGUNTINA SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCLV. Calliſti III. Papæ I. Friderici III. Regis XVI.

Sancta Synodus Provincialis Maguntine Provincie in & ad oppidum Aſchofenburg Maguntine Diœceſis, per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum THEODERICUM (a) *Archi-Epiſcopum Maguntinum* eidem Preſidentem, ad diem Sanctorum Viti & Modeſti, que erat *quinta decima menſis Junii*, cum continuatione dierum ſequentium, de anno Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo quinto*, ad providendum contra & adverſus quedam pernitioſiſſima dogmata infra Provinciam predictam publice predicata, ex quibus haud dubium plurima ſuborta ſunt ſcandala; aliaque ſalubria ſalutem animarum concernentia ſtatuendo convocata, celebrataque ad infra ſcripta concorditer, & unanimiter devenit, que & inviolabiliter, & ſub penis in eisdem contentis obtervari vult, precipit, atque mandat. Ad perpetuam rei memoriam.

Quamquam ex Sacris Canonibus Sanctorumque Patrum definitionibus, ac Scripturis ſanctis habunde ſatis, & clare conſtet, dogma perverſum illud quo curioſi, quidam vanitatibus ſuis dediti, & inflato ſpiritu ſe juſtos putantes cum perverſiſſimi fuerint, aſſerere auſi ſunt, "nullum Sacerdotem in mortali peccato "conſtitutum alium, ſive Clericum, ſive "laicum peccato mortali, ſcilicet irretitum "ab hujusmodi abſolvere poſſe," a fide recta, ſanaque doctrina deviare, ſitque per bone memorie GERHARDUM Archi-Epiſcopum Maguntin. in Concilio ſuo, quodam ſcilicet in oppido Aſchafenburgenſi tento damnatum anathematizatum, & penitus reprobatum, eo quod ſacre Scripture dicat auctoritas, quod ſive bonus, ſive malus ſit Miniſter, per utrumque tamen Deus effectum gratie confert, non enim, que facta ſunt, coinquinari poſſunt, prout in eodem Statuto Provinciali latius continetur. Quum tamen nonnulli perverſi, prout ex plurimorum fide dignorum teſtimonio compertum, errorem hunc, qui radicitus ſperabatur extinctus, veriti non ſunt denuo ſuſcitare, illumque publice predicare, & exemplo quodam materiali de duobus vinctis & ligatis, quorum alter alterum ſolvere nequit, aſtruere: dignum duxit hec Sancta Synodus fideli populo, quam pernitioſus & gravis ſit error iſte, demonſtrare, illumque ſimiliter damnare: pariformi namque levitate & errore dici poſſet, quod Epiſcopus vel Sacerdos in peccato mortali exiſtens, non ordines conferret, non conficeret, non conſecraret, non baptizaret, ex quo conſequenter ſequeretur omnem collationem Sacramentorum in Eccleſiaſtica Ierarchia dubiam & incertam eſſe, nullumque ſe de certo dicere poſſe baptizatum, ordinatum, vel abſolutum,

(a) Theodoricus Dominus Pincerna de Erbach Archi-Epiſcopus Moguntinus XLVIII. Elector XXXII. electus anno 1434. in octava Petri & Pauli, obiit anno 1459. Aſchaffenburgi.

Digitized by Google

lutum, cum nullus de lege communi ſciat, an Epiſcopus ordinans, vel Sacerdos conſecrans, baptizans, vel abſolvens in peccato mortali ſit, an non, nemo enim ſcit, *an odio, an amore dignus exiſtat.* (a) Unde & hujuſmodi dogma hec Sancta Synodus erroneum & hereticum dicit, & declarat. Nec ſimile illud de materialiter vinctis & ligatis conveniens eſt, cum juxta Canonicas Sanctiones Sacramentorum collatio & exhibitio non in merito eſt Epiſcopi, vel Sacerdotis viſibiliter conferentis, ſed JESU CHRISTI illa inſtituentis, neque Epiſcopus, vel Sacerdos principaliter quicquam agit, ſed columba 1. Spiritus Sanctus, cujus operationem Epiſcopi, vel Sacerdotis ab Eccleſia tolerati malicia, dummodo alias rite procedat, non poteſt impedire, vel prophanare. Certum, quoque prophanos illos in articulo, qui premiſſus eſt, aberrantes funiculum errorum aliorum ſe feciſſe, quo utinam ipſi duntaxat precincti, & illum pro ſe feciſſe, trahentes alios in laqueum peccati mortalis non traxiſſent, plurimos ſcandalizaſſent, diverſosque alios articulos falſos, erroneos, piarum aurium offenſivos aſſeruiſſe, predicaſſe, dogmatizaſſe, ſimili teſtimonio claruit, quod "ſub excommunicationis ſententia non "animam, ſed corpus ſolum liget, ſicque "ad terrorem duntaxat inventa; atque Sa"cerdos beneficiatus pro aliis, quam pro "ſui beneficii fundatoribus orare, vel offi"cia Divina peragere, ſic ut eis proſit, "non poſſit, neque debeat. Quamquam "Clericus ſecularis, ſicut Religioſus ha"bere propria non poſſit, neque habeat. "Et demum, quod ſedum eſt, narrare, "quia Sanctimonialis profeſſa, ſi carnis "temptatione, & humana fragilitate victa, "caſtitatem ſervare nollet, majoris culpe "& facilioris venie eſſet ſi cum Religioſo, "quam cum ſeculari delinqueret," dignum ſimiliter duxit hec Sancta Synodus, & illos falſos & erroneos damnare. Excommunicatio namque major non ſolum a communione fidelium, que corpus reſpicit, ſed & a participatione Sacramentorum, Orationum, & Suffragiorum Eccleſie, aliorumque Divinorum & Spiritualium ſeparat, & juxta Apoſtolum tradit aliquem Sathane: quæ quam periculoſa ſint anime, quiſque ſane mentis intelligit. Et quanquam haud dubie terrori plurimum ſit, & eſſe debeat cuilibet Chriſtiano, medicinalis tamen eſt, cum per illam ad hoc tendat Eccleſia, ut erubeſcens & compunctus peccator rebellis, & contemptor mandatorum, & preceptorum Prelatorum Eccleſie interius ſalvus fiat, reſipiſcat, & ſatisfaciat, ſicque ad unitatem Eccleſie, communionemque fidelium redeat, & revertatur. Aſſerere vero, quod Beneficiatus non pro alio, quam ſui beneficii fundatore orare, vel Officia Divina peragere poſſit aut debeat, eſſet omnem Eccleſie Dei ritum, conſuetudinem, & obſervantiam tollere, ſubvertereque, que & in Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus Eccleſiis, ac Monaſteriis per divos Romanorum Imperatores, Reges, Principes, Prelatos, & pios homines fundatis permittunt, nedum pro illis, ſed & pro aliis, pro quibus voluerint orare, & Divina Officia peragere, Sacrificiaque offerre, Sanctosque Patres non recte Canonem Miſſe, ceteraque plura Divina Officia, qui pro vivis, & defunctis, & in generali pro pluribus orare debere nos inſtruunt, inſtituiſſe, quod, quam impium ſit, & quam erroneum, nemo ſane mentis eſt, qui non intelligat. Beatiſſimi preſertim Hieronymi concurrentibus verbis ſic inquientis: Cum igitur pro centum animabus pſalmus, vel Miſſa dicitur, nil minus quam ſi pro quolibet ipſorum diceretur, accipitur. Dicere autem, quod Clericus ſecularis proprium habere non poſſit, eſt cum Wicleff & Huſs dudum cum eorum doctrina damnatis, portionem ponere, contra quem quidem articulum falſum, & erroneum illumque tenentes Huſſitas tot, & tanta in Sacris Conſtantien. & Baſilienſ. Generalibus Synodis dicta, & allegata, ſacre Scripture teſtimonia ſunt, ut opus non ſit illa de preſenti replicare; ſedum autem illum ultimum articulum, quem repetere nolumus, erroneum eſſe duo vota caſtitatis concurren. ſacrilegiumque, quod dupliciter hinc inde committetur, limpidiſſime declarant. Unde hec Sancta Synodus omnes, & ſingulos premiſſos articulos, pernitioſos, falſos, erroneos, ſeditioſos, ac piarum aurium offenſivos dicit, declarat, damnat, anathematizat, & penitus reprobat, vult-

(a) Eccleſis. IX, 1.

vulque, quod contra eos, qui illos aſſeverare, predicare, & dogmatizare preſumpſerint, aut preſumerent in futurum, tanquam contra, & adverſus hereticos, & a recta fide devios, nec non, & contra receptantes, auxiliantes, & defendentes eoſdem, aut ſalvum conductum eis prebentes tanquam contra, & adverſus receptores, & defenſores hereticorum, & male ſentiențium de fide per Ordinarios, aut Inquiſitores hæretice pravitatis ad executionem penarum adverſus tales in jure ſtatutarum procedi poſſit, procedatur: Sancta Synodus etiam informata, quod in nonnullis civitatibus, & oppidis Provincie Maguntin. Jura Parochialium Eccleſiarum plurimum diminuta ſint, & minuantur indies, talisque devotio prout dignum foret, per populum ad illos, & eorum Rectores minime habeatur, ex eo maxime, quod quidam Fratres Ordinum mendicantium non reformati, neque ſub obſervantia debita viventes predicaverint," quod quilibet Chriſtianus etiam "diebus Dominicis, & feſtivis quatuor Fe"ſtivitatibus, principalibus duntaxat ex"ceptis, libere poſſit ire ad audiendum "Miſſam quo velit, nec obligetur hujus"modi diebus Dominicis, & Feſtivis ſub "pena peccati mortalis ſuam Eccleſiam "Parochialem viſitare ad audiendum Miſ"ſam in eadem, ac quod nullus adſtrictus "ſit ſuo Plebano ſemel in anno confiteri, "vel ab eo licentiam confitendi petere, tanquam ſi decretalis illa Generalis Concilii: *Omnis utriuſque ſexus*, quoad hoc penitus abolita ſit, & extincta: "quodque men"dicantium auctoritas pœnitentialis major "ſit plebanorum, qui etiam mendicantes, "& ſi reformati non ſint, neque ſub & "in obſervantia vivant, ex eo, quod ap"probate regule ſunt, probate vite cen"ſendi ſint, ut ordinarius eos ſibi preſen"tatos admittere teneatur, preterea quod "nullus, poſtquam apud ipſos mendicantes "ſepulturam elegerit, plebano ſuo ad "ultimum vale ſit adſtrictus:" oportunum judicavit hec Sancta Synodus, & in his antidoto poſſibili providere, ſicque in omnibus ſervare temperiem, ut ſic nec Fratribus mendicantibus in ſuis indultis eis in vim & vigore Cle. *Dudum* com peten. derogetur, aut detrahatur. Rectoresque Parochialium Eccleſiarum in debita reverentia, ſuisque juribus, & honeſtis conſuetudinibus conſerventur, & quam ad hoc plurimum deſervire videtur conſtitutio Synodalis per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum NICOLAUM, tituli Sancti Petri ad Vincula Sancte Romane Eccleſie Presbyterum Cardinalem Brixienſem vulgariter nuncupatum, tunc Apoſtolice Sedis per Alamaniam Legatum, in Diœceſana Synodo *Bambergenſi* facta, & edita, & per eundem Reverendiſſimum Dominum Legatum in proxime lapſa Provinciali Synodo Maguntie celebrata, ad Provinciam Maguntin. extenta, & per Reverendiſſimum Dominum THEODERICUM, Archi-Epiſcopum Maguntinum, Sanctamque Synodum tunc acceptata, ideoque & hec Sancta Synodus illam denuo ſuſcipit, acceptat, & innovat, omnibusque *Suffraganeis Provincie Maguntine* precipit, atque mandat, ut illam debite demandent executioni: cujus tenor de verbo ad verbum ſequitur, & *talis eſt*:

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA, TITULI SANCTI PETRI AD VINCULA SACROSANCTE ROMANE ECCLESIE PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICE SEDIS PER ALEMANNIAM LEGATUS; In Diœcesana BAMBERGENSI Synodo Presidens, universis Christi-Fidelibus ejusdem Diœcesi, Salutem in Domino sempiternam.

QUoniam officio noſtro incumbit, ut undique ea, que pacis ſunt, diligenti ſtudio promoveamus, maxime autem, quando ad id Apoſtolice Sedis ſingularis juſſio accedit. Sane ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum, Dominum NICOLAUM *Papam Quintum* de facto inter Plebanos & mendicantes Fratres oppidi Nurenbergenſis dicte Diœceſis non parvas fore differentias exortas, & Nobis per eundem Sanctiſſimum Dominum noſtrum commiſſo, ut easdem de medio facere curaremus, atque poſt hoc intellecto *in hac Bambergenſi Diœceſi* in plerisque locis ſimiles querelas eſſe, quodque ſcandala plurima in populo ex hoc oriantur.

Auditis in hac Synodo querelis ſuper hoc, & reſponſionibus per hanc noſtram ordi-

ordinationem *de Synodali conſenſu* de libertate factam, uti ſequitur, providemus. Et quia jam dudum circa publicationem C. Concilii Generalis (a) *Omnis utriusque ſexus: Statutum Synodale* reperimus, tunc conſequenter ad illud ipſum tale Statutum Synodale de publicando dictum C. *Omnis utriuſque ſexus* Concilii Generalis per omnes Dominicas Quadrageſime approbantes, auctoritate Legationis noſtre, qua fungimur, decernimus, quod publicatio illa *in dicto oppido Nurenbergenſi* per deputandos a Domino Epiſcopo Bambergenſi ſimpliciter, prout textus jacet, tantum fiat. Inhibentes inſuper eadem auctoritate, ne quisquam cujuscumque conditionis Eccleſiaſtice vel ſecularis infra limites Diœceſis Bambergenſis conſtitutus, exemptus, vel non exemptus quovis modo directe vel indirecte, publice vel occulte quemquam ab obſervantia illius jam dicte conſtitutionis, ac quod illi ſuo Sacerdoti, a quo Sacramentum Euchariſtie recipere tenetur, vel alteri de licentia ejusdem ſaltem ſemel in anno non confiteatur, aut ab intereſſendo Divinis ſaltem diebus Dominicis, & majoribus Feſtivitatibus in ſua Parochiali Eccleſia, aut abſolutione jurium Parochialium retrahere preſumat. Quinimo volumus, quod quisquis talia fecerit, etiam cujuscumque ordinis, vel religionis exemptus, vel non exemptus, ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie, ac perceptione Sacramenti Euchariſtie ſententiam incurrat, abſolutionem, preterquam in mortis articulo Apoſtolice Sedi reſervantes. Et, quia Fratres de ordine Mendicantium modo quo *Clem. Dudum* ponitur, preſentati, & per Epiſcopum admiſſi in caſibus ipſis per reſervationem Pape, aut Epiſcopi non prohibitis eis confitentes, veraciter abſolvunt, pari pœna inhibemus, ne quisquam cujuscumque conditionis fuerit, Eccleſiaſtice vel ſecularis, exemptus vel non exemptus, preſentatis abſolvendi eorundem fratrum ſic admiſſorum detrahere directe vel indirecte, publice vel occulte preſumat. Quinimmo volumus, quod quiscunque talia fecerit, ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie, & perceptionis Sacramenti Euchariſtie ſententiam incurrat, abſolutionem preterquam in mortis articulo Apoſtolice Sedi reſervantes. Et ad finem, ut populus ſciat, qui ſint tales admiſſi, & qui caſus prohibiti, ſtatuimus: ac dicta auctoritate ordinamus, quod Dominus Epiſcopus Bambergenſis omni anno in prima Dominica Quadrageſime deinceps per principalia loca totius ſue Diœceſis hanc noſtram ordinationem, & fratres per eum admiſſos ad confeſſionem audiendum, nominatim ac caſus Pape, atque Sibi reſervatos, & in quibus ſibi reſervatis auctoritatem dedit abſolvendi, publicationem populo faciendam, diſponere teneatur, prohibentes ſub ſimili ſuſpenſionis late ſententie pœna, ne amplius quisquam ex Mendicantibus contra Plebanos, & Plebani quicunque contra fratres ipſos predicare preſumat: ſed qui cauſam querele habuerit, judicem adeat competentem. *Datum Bambergæ in Synodo Diœceſana* (b) *per Nos ibidem in majori Eccleſia ſolemniter celebrata. Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo, die Lune, tertia menſis Maji. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini NICOLAI, Divina providentia Pape quinti, anno quinto.*

Preterea hec Sancta Synodus innovat conſtitutionem alias in dicta proxime Maguntie tenta Provinciali Synodo factam, que incipit: *Sacra Synodus intendens, Apoſtolicam Sedem Fratribus Mendicantibus privilegia in edificationem Eccleſie conceſſiſſe. &c.* Vultque, & precipit hec Sancta Synodus, omnibus & ſingulis Epiſcopis Provincie Maguntine, & eorum in Spiritualibus Vicariis, quatenus illam debite demandent executioni. Verum etſi per premiſſa ſatis evidenter appareat, temerariam & iniquam predictorum articulorum fuiſſe predicationem, per quam haud dubie conſtat populum ab obſervantia conſtitutionis: *Omnis utriusque ſexus*, & ab intereſſendo Divinis ſaltem Dominicis & Feſtivis diebus in ſua Parochiali Eccleſia, & abſolutione jurium Parochialium retrahi, quia tamen in cordibus plurimorum tantum virus inflixit, ut uno medicamine difficile ſanari queat, rati ſumus hanc materiam latius, & ſpe-

(a) Lateranenſis anno 1215. Canone 20.
(b) Synodus Bambergæ anno 1451. 3. Maji per Nicolaum Cuſanum.

ſpeciali conſtitutione quoad ſubditos Provincie Maguntine diffinire. Quis enim neſciat, niſi qui penitus ignorans ſit, vel eſſe velit, Sanctorum Canonum, Patrumque voluntatem fuiſſe, idque ab origine naſcentis Eccleſie in morem & conſuetudinem deductum eſſe, quod populus diebus Dominicis & Feſtivis ſolennibus Eccleſiam ſuam Parochialem viſitare, & Officium Miſſe ſolennis, quod hora tertiarum fieri conſuevit & debet, in eadem audire, Rectorique ſuo Parochiali, a quo Sacramenta Eccleſiaſtica recipere tenentur, ſemel in anno confiteri, aut ab eodem licentiam confitendi petere ac obtinere, eique de juribus Parochialibus ex longevis conſuetudinibus introductis ſatisfacere debeat, ac teneatur. Quis enim literatorum ignoret, *Cle. Dudum* plures conditiones in Mendicantibus, qui repreſentantur Ordinariis, ut ad confeſſiones audiendas poſſint admitti, & debeant requirere, inter quas hec precipua eſt, ut probate vite ſint juxta textum, qui non de approbata regula, ſed probata vita mentionem facit, qui & non majorem poteſtatem in abſolvendo dat preſentatis & admiſſis, quam curati habeant, cum ſicuti nec illi, ſic nec iſti in caſibus Sedi Apoſtolice aut Epiſcopo reſervatis, niſi ſpeciali ſint deſuper auctoritate fulciti, abſolvere queant. Precipit igitur hec Sancta Synodus, atque mandat, quod quisque Chriſtianus diebus Dominicis & Feſtivis ſolennibus Eccleſiam ſuam Parochialem viſitet, & integrum officium Miſſe etiam cum Predicatione Verbi Dei in eadem audiat ſub pœna peccati mortalis, quam, niſi juſta cauſa excuſet ipſum, incurrat. Declarat preterea, quod Canon Concilii Generalis: *Omnis utriusque ſexus*, nusquam correctus, ſed obſervandus exiſtat. Ita, quod unusquisque Chriſtianus ſuo Sacerdoti, a quo Sacramentum Eucharistie, recipere teneatur, vel alteri de licentia ejusdem ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur, & ſi alibi ſepulturam elegerit, ad ultimum vale, ubi id longeva conſuetudine maxime ſi illa in contradictorio judicio obtenta ſit, introductum extitit, etiamſi quandoque quibusdam non placuerit, ſuis Rectoribus, ſeu Presbyteris Parochialibus teneatur, ita tamen, quod ſi in exigendo Presbyter parochialis exceſſivus eſſe vellet, Ordinarii judicio ſtetur. Per premiſſa tamen non intendit hec Sancta Synodus prejudicare, privilegio Mendicantium eis in, & per *Cle. Dudum* dato, quin volentes ipſis Fratribus mendicantibus Epiſcopo preſentatis, & per ipſum, aut etiam eo ſine cauſa renitente Apoſtolica auctoritate ſecundum formam dicte Cle. admiſſis quoties, toties confiteri, licite & libere hoc poſsint & valeant, ipſique mendicantes hoc modo qualificati, & admiſſi eos in caſibus ſpecialiter Pape & Epiſcopo non reſervatis vere abſolvant.

Innotuit demum huic Sancte Synodo, de quadam deteſtabili abuſione, que adeo invaluit, qua plerique omnes collationes Beneficiorum, ac nominationes ad eadem habentes nullum nominent, ac nulli Beneficia conferant, niſi ex pacto tacito vel expreſſo, aut ipſo facto pro nominationibus, aut collationibus, alii Beneficia dentur, vel in favorem ſuum dimittantur, quod valde damnabile exiſtit, & Sacris Canonibus contrarium. Unde licet, ut premittitur, contra hec tam per Sacros Canones, ac Statuta Provincialia proviſum exiſtat, hec tamen Sancta Synodus ultra penas predictas juris & ſtatutorum, vult, atque declarat dictas nominationes, & collationes ſic factas, & faciendas eſſe ipſo facto nullas, ac pro illa vice Collationes, & Proviſiones dictorum Beneficiorum ad Ordinarium cenſeri devolutas; mandans ſingulorum locorum Ordinariis, ut pro extirpatione dicte abuſionis, ac exceſſus per ſe, & ſuos invigilent: de dictis Beneficiis ſic devolutis, dum & quando caſus, ut premittitur, devolutionis, & vacationis evenerit providendo, celeriter quoque delinquentes juxta Canonum ſtatuta puniendo, & emendando. Inſuper, cum deformitati veſtium Clericorum, ac Viſitatoribus impedimenta preſtantium, ut provideretur aviſatum ſit, hec Sancta Synodus ſtatuit, & mandat, quod nullus hominum cujuscumque ſtatus, aut conditionis exiſtat, Viſitatores per locorum Ordinarios, aut quarumcunque religionum Prelatos deſtinatos in officio viſitationis in antea quovismodo impediant, ſive impedire preſumant, contrarium facientes, ſi Epiſcopi fuerint, eo ipſo ab ingreſſu Eccleſie ſint ſuſpenſi, reliqui vero per ſententiam excom-

communicationis per Superiores percellantur, quodque ſinguli Ordinarii locorum in ſuis Diœceſibus ſuper habitu Clericorum ubi per Statuta Synodalia proviſum ſufficienter non exiſtat, prout de jure, ac loci opportunitate ipſis viſum fuerit, celeriter per ſua Statuta Synodalia provideant: Poſtremo cum Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus CALIXTUS Divina Providentia Papa tertius, Bullas ſuper electione ſue Sanctitatis ad apicem Summi Pontificatus, ac Sedem Beatiſſimi Petri Principis Apoſtolorum, qui Tituli Sanctorum quatuor Coronatorum Presbyter Cardinalis extitit, Valentinus vulgariter nuncupatus, Reverendiſſimo in Chriſto Patri & Domino, Domino THEODERICO Archi-Epiſcopo Maguntin. & ſuis Suffraganeis transmiſerit, que in hac Sacra Synodo per Nuncium ſue Sanctitatis preſentata ſunt, in quibus ſua Sanctitas deſiderat, ut proceſſiones, & orationes pro ſua Sanctitate fiant, hec Sancta Synodus ſtatuit atque mandat, ut ſinguli Epiſcopi Provincie Moguntine in ſuis Diœceſibus, ac locis inſignibus proceſſiones, & devotiones indicant, & inſtituant in laudem Dei Omnipotentis, ſueque Genitricis, ac totius curie triumphantis, ut Divina clementia ſue Sanctitati manum adjutricem porrigat, qua roborata injunctum ſibi Sedis Apoſtolice Officium ad gloriam ſui nominis, ſalutem, & pacem Populi Chriſtani, extirpationem hereſum, confuſionem, & ſupplantationem infideliſſimi, ac atrociſſimi Turci, exaltationem, & dilatationem fidei Chriſtiane, ac Divini cultus augmentum valeat exercere. Concluſum, decretatum, ac datum Aſchoffenburg ibidem in loco Capitulari, aulaque eſtivali Eccleſie Collegiate Sanctorum Petri & Alexandri, die ſabbati viceſima prima menſis Junii. *Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo quinto*, ſub ſecreto prefati Domini Archi-Epiſcopi preſentibus appenſo.

Deſcripta hæc Synodus ex Libro Synodorum Eyſtettenſium anno 1484. *impreſſo Eyſtadii in* 4to.

WRATISLAVIÆ SYNODUS
Inter Annos MCCCCXLVII. & MCCCCLVI.
Statuta Synodalia Domini PETRI, (a)
Epiſcopi Wratislavienſis.

De Majoritate & Obedientia.

QUam grata, quam favorabilis, quam ſuavis, quam amabilis, quam acceptabilis ſit erga matrem affectio filialis: quam vero execrabilis, damnata, ſceleſtiſſima, ſæviſſima, maledicta, atque pœnalibus exterminanda ſuppliciis, irreverentia filiorum ad matrem: multis docemur exemplis. Et licet multa filios ad maternæ reverentiæ obſervationem efficaciter exhortentur: nonnullæ tamen Perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ Eccleſiam tanquam matrem, & ejus bona tueri, honorare, & defenſare tenentur: dum ſibi quietem, & honorificentiam venantur in favorem ſecularium, matrem ſuam, unde tuitionem recipiunt, perſequuntur: ita ut jam non filii, ſed fratres, & Collegæ ipſorum, quibus dicitur: *Vos ex patre diabolo eſtis:* (b) appellari mereantur. Nos itaque hanc inſolentiam exterminare affectantes, præſenti ſtatuimus decreto: ut nulla Eccleſiaſtica Perſona, exempta, vel non exempta, cujuscunque ſtatus, gradus, aut dignitatis exiſtat, alicui laico cujuscunque præeminentiæ, aut conditionis exiſtat, contra Eccleſias, Eccleſiaſticaſve Perſonas, & eorum bona, quominus

(a) Petrus de Novack, Juris Conſultus, Præpoſitus major Wratislavienſis Eccleſiæ, dicitur electus fuiſſe poſt annum 1447. & 1456. obiiſſe. *Ita Hiſtoire Eccleſiaſtique d'Allemagne, imprimée a Bruxelles chez Francois Foppens an.* 1724. *Tom. II. pag.* 168.

(b) Joannis VIII, 44.

minus ea libere,& quiete poſſidere , immunitatibus Eccleſiaſticis gaudere valeant: conſilium vel favorem , directe vel indirecte, publice vel occulte, aut quovis quæſito ingenio , aut colore ſiniſtro , legitimis cauſis non occurrentibus , impendere præſumat , aut condonare. Si quis autem famæ ſuæ prodigus,& proprii perſequutor honoris, contra tam ſalubre ſtatutum venire præſumpſerit, ultra pœnam Synodalem ab ipſo irremiſſibiliter exigendam, excommunicationis ſententiam incidat ipſo facto: cujus abſolutionem Nobis ſpecialiter reſervamus.

Volumus etiam, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus; ut omnes Clerici noſtræ Diœceſis, tam Noſtros, quam Officialis noſtri, & aliorum Judicum Eccleſiaſticorum noſtræ Diœceſis, proceſſus quoſcunque , ſive mandata, contra quascunque perſonas , ſive ex officio nobili , ſive mercenario , edita & decreta, veneranter ſuſcipiant , & debitæ executioni demandent , ut tenentur : nuntios vero , ſive tabellarios eorundem mandatorum, conſuetis favoribus pertractent : eoſque ne per manus ſiniſtras apprehendi, & in eorum agendis impediri, offendi, & periclitari valeant, quomodolibet aut tardari : ſub umbra ſilentii , abſque omni dolo , & fraude ſalvos recedere faciant , & procurent : ſub pœna decem florenorum Nobis ad cameram noſtram perſolvendorum.

Inſuper volumus,& mandamus, quatenus nullus noſtræ Diœceſis Clericus cujuſcunque ſtatus, gradus , aut conditionis, mandata peregrina, ſine Noſtro, aut noſtri in Spiritualibus Vicarii mandato, & licentia ſpeciali acceptet , executionem eorundem per ſe , vel interpoſitas perſonas faciat , aut fieri procuret , ſeu in Eccleſiis ſuis affigi permittat: ſed nuntios dictorum mandatorum , & portatores , ad Nos , vel noſtrum in Spiritualibus Vicarium remittat cum effectu; ſub pœna Synodali a contra facientibus ſtrictiſſime exigenda.

De Foro competenti.

Paſtoralis ſolicitudinis ſtudio jugiter invigilare convenit , ne quiſquam per vexationes , vel afflictiones indebitas proximum opprimere permittat : ſicque juſticia ordine debito miniſtretur , ut & viris doloſis auferatur nocendi licentia , & ne quies , & tranquillitas Rectorum facile perturbetur. Inoleverunt enim hactenus intolerabilium vexationum abuſus permulti, dum nimium frequenter , & præſertim a remotis finibus noſtræ Diœceſis, interdum in cauſis prophanis , & mere ſecularibus interdum in cauſis feudalibus, interdum propter ceſſiones imaginarias, & ſimulatas, interdum in cauſis non ſolum alibi in judicium deductis, verum etiam calculo definitivæ ſententiæ extinctis , quam plurimum ad noſtrum Wratislavienſe Conſiſtorium, & Judices Commiſſarios, noſtræ Diœceſis , citari , & evocari conſueverunt , atque ita expenſis, & laboribus fatigari. Et nonnunquam commodius arbitrantur , vexationem ſuam gravi damno redimere, quam ſic litium ſubire diſpendia, unde jurisdictiones perturbantur, & odia,ac rancores graviter ſuſcitantur : Nos itaque tanti abuſus habenas conſtringere cupientes : inſuper ſtatuimus & ordinamus,quatenus deinceps nullus Clericus cujuscunque ſtatus, gradus , aut conditionis exiſtat , hujusmodi cauſas , aut aliquam ipſarum in ſe ſuſcipere , nec coram quocunque Judice Eccleſiaſtico noſtræ Diœceſis movere, aut ſuſcitare præſumat. Alioquin contrarium facientes ultra condemnationem expenſarum , pœnam decem florenorum Hungaricalium: Procurator vero, qui onus procurationis in jam dictis cauſis aſſumſerit, & in eis, aut aliqua ipſarum poſtulaverit, aut procuraverit, quinque florenorum pœnam ſe noverit incurriſſe : Nobis ab eisdem, & quolibet ipſorum, ad Cameram noſtram irremiſſibiliter perſolvendorum.

De vita & honeſtate Clericorum.

Quoniam, qui abjectis veſtibus proprio congruentibus ordini, alias ſumere, & in publico portare præſumit, Profeſſoris ordinis illius prærogativa ſe reddit indignum: hac noſtra conſtitutione ſancimus, ut omnes & ſinguli, tam Religioſi, quam ſeculares Clerici, curati & non curati, cujuscunque ſtatus, ordinis, gradus, aut conditionis exiſtant, aut quacunque ſplendeant dignitate, juxta ſuarum dignitatum, ſtatuum, ordinum, & graduum exiſtentiam, habitum proprium, & tonſuram, ac coronam Clericalem, & veſtes

veſtes mediocritatis, obediendo Canonibus deferant. Virgatis quoque & partitis, aut ſcacatis veſtibus, fibulas, vel corrigias auri, vel argenti habentes, aut pannos rubei aut viridis coloris, nec non quadraturis in ora veſtimenti circumferentialiter, & ad apparentiam conſutis non utentur: niſi in præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum per rationabilem cauſam poterint excuſari, ut ſic per decentiam habitus extrinſeci, morum intrinſecam valeant oſtendere honeſtatem. Contrarium facientes, ultra pœnas ſuſpenſionis & inhabilitatis hujusmodi mandati transgreſſoribus, & ſignanter Religioſis, a jure communi inflictas, pœnam Synodalem ſe noverint incurriſſe, Nobis ad Cameram noſtram irremiſſibiliter perſolvendam.

Volumus etiam, ut a crapula & ebrietate abſtineant. Nec tabernatorum aut carnificum officium exerceant. Aut de commerciis, mercantiis, & negotiis quibuscunque, vel officiis ſecularibus clericali honeſtati non convenientibus ſe intromittere audeant. Nec comam aut barbam nutriant. Nec arma offendendi animo deferant: aut tabernas frequentare præſumant. Aleas vero & taxillos penitus non ludant, nec hujusmodi & aliis ludis theatralibus ad vanitatem introductis, aut in ſorte conſtitutis interſint: ſed in omni modeſtia, honeſtate & timore Dei, cum viris timoratis ſuas habeant converſationes. Miſſas & alia Divina Officia in Eccleſiis ſuis devote peragant. Ac in omnibus ſic clericaliter vivant; ut vita, doctrina, & exemplo alios ad bene vivendum provocent & inducant: pœnis ſub præmiſſis, & aliis gravioribus, juxta qualitatem & magnitudinem delicti, a delinquentibus, noſtro officio acerrime exigendis.

De cohabitatione Clericorum & Mulierum.

Quoniam id, quod a Prælatis & Clericis quibuscunque agitur, a ſubditis facile trahitur in exemplum. Ut igitur Clericorum mores reformare, & incontinentiæ vitium tanquam majus (quia proh pudor communius) eliminare valeamus: hac noſtra conſtitutione irrefragabiliter ordinamus, quatenus omnes Clerici, cujuscunque ſtatus, dignitatis, ordinis, aut conditionis exiſtant, concubinas, ſive focarias, aut alias mulieres quascunque de incontinentia ſuſpectas, quas ſecum in dote, & domibus propriis, aut alienis, tenent, fovent, & habent, rejiciant, & deſiſtant, ac eas a domibus propriis, & aliorum penitus dimittant: nec eis amplius converſari, aut eas accedere præſumant; ut ſic a concubinatus ſcelerata fœditate purgati in Domo Domini digne valeant famulari: ſub pœna decem florenorum Nobis ad Cameram noſtram irremiſſibiliter perſolvendorum.

De Inſtitutionibus.

Fama referente accepimus, quomodo nonnulli Clerici, maxime peregrini, de quorum Sacerdotio, vita, & moribus nemini conſtat, non per verum inſtitutionis oſtium, ſed aliunde tanquam fures & latrones, plures Eccleſias & Beneficia Eccleſiaſtica noſtræ Diœceſis, cura & regimine animarum, a Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario non obtenta, intrant, adminiſtrationes de manu laici recipiunt, & jam receptas tenent, ſicque in veſtimentis ovium, lupi rapaces, intrantes ovile, non ut gregem Dominicum ſolatio reficiant, ſed potius ut ſuæ aviditatis ingluvie de lana ovium valeant ſatiari: ſeque de confeſſionibus, abſolutionibus, & aliis, quæ ſunt de cura animarum, intromittunt: unde ſimplices homines decipiuntur, periclitantur animæ, & perſæpe idololatria, ac multa ſceleſtiſſima ſcelera, Divinam Majeſtatem offendentia committuntur. Ne igitur tam periculoſa calliditas per impunitatis licentiam fortius invaleſcat, præſenti conſtitutione ſtatuimus & ordinamus: quatenus omnes & ſinguli Archi-Presbyteri in ſuis ſedibus, omnes Clericos beneficiatos, & præſertim curam habentes animarum, noſtra authoritate ad ſe evocent, de ipſorum Sacerdotio, præſentationibus, inſtitutionibus, & præcipue de cura & regimine animarum, informationem ſufficientem ab eisdem, & quolibet ipſorum recepturi. Et ſi quos non Sacerdotes, vel alias injuſte vel doloſe in paſturam ovium intraſſe repererint, mox detineant, & detineri faciant, Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario ulterius ad Curiam noſtram Wratislavienſ, transmittendos: invocato etiam ad hoc, ſi opus

fuerit, brachio ſeculari, quos tanquam animarum ſeductores ita caſtigare curabimus, ut exemplo illorum addiſcant cæteri, a talibus verſutiis & actibus ſcandaloſis abſtinere.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

Quoniam nonnulli noſtræ Diœceſis, cenſus,& proventus ſuorum Beneficiorum in uſus prophanos diſpergunt : & dum cenſus ſub reemptionis clauſula comparati, reemuntur, pecunias capitales ad ſe recipiunt, dilapidant, & conſumunt. Plures etiam ex pacto iniquitatis, quo Eccleſias, & Beneficia ſua intrant,Patronis ipſorum indulgent, ut certos cenſus ab eorum Beneficiis diſtrahant, & in uſus ſuos beneplacitos convertant, in animarum ſuarum grave periculum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpendia,& gravamen, unde plura Beneficia tanquam exhauſta, inania, & eviſcerata depereunt, & quaſi exulantia a memoria hominum in terram oblivionis relegantur. Nos vero, qui Divinum cultum noſtris temporibus diligimus adaugeri, tantæ malitiæ viam præcludere, & tam jacturoſis diſpendiis occurrere cupientes : inſuper ſtatuimus, & ordinamus, quatenus tam noſtræ majoris,& aliarum Collegiatarum Eccleſiarum Prælati, Canonici, Vicarii, Manſionarii, Altariſtæ, nec non Clerici Beneficiati, Curati, & non Curati, univerſi & ſinguli, per noſtram Wratislavienſ. Diœceſim ubilibet conſtituti, omnia privilegia, ſub quocunque tenore verborum, & quacunque authoritate data, indulta, & conceſſa, ſeorſum, & in una charta, nec non omnes & ſingulos cenſus, reditus, decimas & proventus, ubi & in quibus villis, vel locis, & quibuscunque rebus, ſeu decimis conſiſtant, ad ipſos & eorum Dignitates, Perſonatus, Canonicatus, Præbendas, Officia, & Beneficia curata, & non curata, ad Capellas, ſive Altaria, in limitibus Eccleſiarum ſuarum exiſtentes, tam communiter & collegialiter, quam ſeorſum, & diviſim,& ſingulariter ſpectantes, & ſpectantia: nec non libros, calices, ornamenta, & alia clenodia Eccleſiaſtica, ſimiliter in alia charta ſigillatim determinata, & juxta originales fundationes, erectiones, inſtitutiones, incorporationes,& privilegialium,ac aliarum quarumcunque literarum cenſualium, tam ſub hæreditario, quam ſub reemptione, & aliis quibuscunque titulis datarum, continentias, & tenores fideliter conſcribant:& quilibet ſeorſum pro ſuo intereſſe ſub propriis expenſis conſcribat, & conſcribi faciat, & conſcripta infra duorum menſium ſpatium a die preſentis Synodi continue & immediate ſequente, de Præbendis, Dignitatibus, & Beneficiis quibuscunque, in noſtra Wratislavienſ. & aliis Collegiatis Eccleſiis, Præpoſito & Decano, aut in eorum abſentia immediate duobus Prælatis : de Beneficiis vero extra eaſdem Collegiatas Eccleſias conſtitutis, Archipresbyteris ſedium dent, tradant, præſentent : & quilibet eorum det, tradat, & præſentet integre, & cum effectu Nobis quatenus apud noſtram Wratislavienſ. Eccleſiam, tanquam matrem reponi, & fideliter conſervari valeant, ulterius transmittenda ; ne per amplius ipſi, aut ipſorum aliqui fraudibus in executionem, diſſipationem, dilapidationem, & fundamentalem deſtructionem privilegiorum, cenſuum, redituum, & aliorum bonorum Eccleſiaſticorum machinari : ſed potius hæc omnia præmiſſa auſcultatione originalium per decreti noſtri interpoſitionem conſervari valeant, & adaugeri ; alioquin ſpacio duorum menſium decurſo, ſi ſecus fecerint, ultra pœnam Synodalem, quam contra facientes incurrere volumus ipſo facto ad alias pœnas quantum de jure poterimus procedemus.

Volumus etiam, quatenus ipſi, & quilibet ipſorum cenſus, reditus, & proventus, ſuis Beneficiis non incorporatos, ac Beneficia quæcunque in noſtra Diœceſi de novo erecta, & fundata, nedum per Nos confirmata, infra unius menſis ſpacium, a die præſentis Synodi, incorporari,& confirmari diſponant cum effectu : ne ex eorum deſidioſa negligentia dicta Beneficia non confirmata, & cenſus non incorporatos, tractu temporis aboleri, minui contingat, & fraudari ; alioquin ſi ſecus fecerint, ex tunc dicto termino decurſo, ipſos, & quemlibet ipſorum, ſpiritualium bonorum laniatores,& deſtructores animadverſione condigna caſtigare curabimus, cenſura qua convenit Eccleſiaſtica mediante.

De

De Teſtamentis & ultimis Voluntatibus.

Volumus etiam, ut tam noſtræ majoris, quam etiam aliarum Eccleſiarum Collegiatarum Prælati, Canonici, Cuſtodes, Subcuſtodes, Vicarii, Præcentores, Manſionarii, nec non Clerici habentes Beneficia Eccleſiaſtica, curata & non curata, per noſtram Diœceſin ubilibet conſtituti, omnes & ſinguli, & ſingulariter unusquisque de Beneficio ſuo Eccleſiaſtico, etiamſi dignitas aut perſonatus fuerit, dummodo tamen in taxa communi ad valorem annuum decem marcarum, vel ultra ſe extenderit, unum florenum Hungaricalem: ſi autem in taxa communi ad quinque marcas, vel ultra non tamen ad decem marcas ſe extenderit, annuatim unum medium florenum: ſi vero manſionaria, altare, aut aliud beneficium vel officium fuerit, quod ad quinque marcas in communi taxa ſe non extendat, unum fertonem in ſuo teſtamento teſtari, donare, & aſſignare debeat, & teneatur. Alioquin ſi teſtator Beneficium, ſeu Beneficia, Perſonatus, & Dignitates, ſi quod, vel quæ habet, tacitus in ſuo teſtamento præterierit, extunc dictum teſtamentum, ſi ſic dici meretur, viribus evacuamus, volentes ipſum inteſtatum deceſſiſſe, atque id nullius eſſe roboris vel momenti. Si autem inteſtatus deceſſerit, extunc de omnibus per eum derelictis pro quolibet Beneficio, quod tempore mortis habuit, vi præſentis noſtræ conſtitutionis, modo quo ſupra ante omnia debita portio deducatur, & hinc inde Beneficiis ſuis aſſignetur: aliis conſtitutionibus de teſtamento & ultimis voluntatibus, nec non de peculio Clericorum, tam a jure communi, quam etiam conſuetudinibus editis a noſtris Prædeceſſoribus, & a Nobis huc uſque tentis, & obſervatis, ſemper ſalvis, & in firmitate duraturis. Inſuper mandamus: quatenus omnes & ſinguli Clerici & laici utriusque ſexus, cujuscunque dignitatis, ſtatus, gradus, aut conditionis exiſtant, teſtamenta, & ultimas voluntates, per quascunque perſonas facta, edita, & ordinata, aut in futurum facienda, edenda, & ordinanda, factas, editas, & ordinatas coram Nobis, aut noſtro in hac parte deputato, vel deputando Commiſſario, infra duorum menſium ſpacium, a præſentium inſinuatione continue, & immediate computando, in medium offerant, & producant: de præmiſſis teſtatis, legatis, & aſſignatis, & eorum fideli executione & diſpoſitione juxta teſtamentorum, & inſtrumentorum deſuper editorum continentiam & tenorem, integram & ſufficientem rationem reddituri, ut tenentur. Alioquin ſi ſecus fecerint, extunc dicto termino evoluto, omnia & ſingula teſtata, legata, & donata a præmiſſis teſtamentariis, cenſura qua convenit mediante, integre repetere, voluntatem quoque dictorum teſtamentorum authoritate noſtra ordinaria exequi curabimus, & adimplere: dictorum teſtamentariorum contradictione, negligentia & rebellione non obſtantibus, quos nihilominus pro tanta deſidia & negligentia caſtigare non omittemus.

Statuimus etiam pœnis ſub præmiſſis, ut in qualibet Eccleſia poſt elevationem vivifici Sacramenti Corporis Domini noſtri JESU CHRISTI, in ſumma Miſſa cantetur Antiphona: *Contere Domine fortitudinem inimicorum Eccleſiæ tuæ* &c. cum Verſiculis & Collectis a Nobis deſuper inſtitutis: quatenus propitiationis Agnus precibus noſtris placatus, omnium adverſitatum horrores tranquillet ad pacem ſempiternam.

Inſuper ordinamus, ut quilibet Sacerdos in noſtra Diœceſi conſtitutus, in omnibus ſuis Miſſis iſtas clauſulas in fine ultimæ Collectæ, & in Secreto, ac complenda: *Pacemque tuam*, &c. Et *Famulum tuum Antiſtitem noſtrum, cum omnibus ſuis commiſſis*, &c. adjicere, & imponere non omittat pœnis ſub præmiſſis.

Item ordinamus ſub jam dicta Synodali pœna, ut in qualibet Eccleſia noſtræ Diœceſis, ſingulis diebus mane & ſero pulſetur campana pro pace & unitate Eccleſiæ.

De Sententia Excommunicationis.

Ad vitandum ſcandala, & multa pericula, quæ evenire ſolent conſcientiis timoratis: ſtatuimus & ordinamus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel perceptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel extra prætextu cujuscunque ſententiæ,

tiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſione, aut prohibitione ab homine, vel a jure generaliter, vel ſpecialiter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare: niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſurà hujuſmodi fuerint, in vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, vel certam, a Judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſe: aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, qnod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari: nam tunc ſolum a communione illius abſtineri volumus, juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, aut prohibitos, in aliquo non intendimus relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

De Clandeſtina deſponſatione.

Inſuper mandamus pœnis ſub præmiſſis, quatenus nullus Presbyter in contrahendis matrimoniis aliquas perſonas copulare præſumat bannis non præmiſſis: ſed prius in Eccleſiis publice coram plebis multitudine tria proponat edicta, ut qui voluerit, & valuerit, legitimum imponat impedimentum. Presbyteri etam medio tempore, tam a partibus copulandis, quam etiam ab aliis de impedimentis diligenter inquirant. Et ſi nec per inpoſitionem, nec per inveſtigationem de impedimento conſtiterit, eos copulare non omittant. Si autem per oppoſitionem cujuscunque, aut alias contra copulam in facie Eccleſiæ conſumandam probabilis apparuerit conjectura, mox contractus interdicatur: nec tunc ad conſummandum matrimonium in facie Eccleſiæ admittatur, donec quid fieri debeat, per Nos, aut noſtrum Officialem, ſint edocti. Certificantes eoſdem, quod ſi ſecus fecerint, quod tunc contra eoſdem ad pœnam Synodalem, ac ad alias pœnas vigoroſius procedemus: aliis pœnis, tam in contrahentes, in forma Eccleſiæ, quam etiam copulantes eoſdem, ſemper ſalvis, & in ſui firmitate duraturis: a Nobis nihilominus contra eoſdem exequendis.

De Celebratione Miſſarum.

Quoniam nonnullj Eccleſiarum Rectores magis appetentes otiis effæminari, ac ſceleribus, quam fructuoſis exerceri laboribus: ſeminalis operationis exercitatione poſtpoſita, adeo otiationis enervantur deſidiis, ut vix in Eccleſiis ſuis infra unius hebdomadæ decurſum unam Miſſam: plures etiam Altariſtæ (quod deterius eſt) in ſuis Beneficiis per integrum anni circulum nullam Miſſam celebrent, nec ab aliis ſuo loco diſponunt celebrari: unde creſcit indevotio in fidelium cordibus, ita ut plures a Beneficiorum fundatione, dotatione, & aliis piis cauſis retrahantur, & multa incommoda ſuſcitentur. Nos igitur tanti otii ſterilitatem, quæ pravæ ſobolis ſolet fœcunditate impregnari, excutere, ac Clerum noſtrum a negligentiæ ſomno ſuſcitare affectantes, hac noſtra Synodali conſtitutione ſancimus, ut quilibet Presbyter curatus in ſua Parochiali Eccleſia ſingulis ſeptimanis tres Miſſas ad minus, Altariſta vero Miſſam per ſe, aut alium idoneum Presbyterum, celebrare teneantur, niſi ad plures celebrandas ex fundatione, origine, aut conſuetudine ſint aſtricti, ſub pœna Synodali, a negligentibus ad Cameram noſtram irremiſſibiliter perſolvenda.

Volumus etiam & ordinamus, ut quilibet Clericus in Eccleſia, in qua Beneficiatus exiſtit, ſingulis Dominicis, & aliis diebus, quibus ex ritu inſtitutionis, & obſervantiæ Sanctæ Matris Eccleſiæ ſolennes fieri ſolent Proceſſiones, ipſis Proceſſionibus decenter habituatus interſit propria in perſona: niſi per juſtam abſentiam, aut aliam legitimam cauſam, ad quam probandam ſit adſtrictus, digne valeat excuſari, ſub pœna unius groſſi uſualis, quam negligentem, deſidioſum, ſive abſentem, toties, quoties, incurrere volumus ipſo facto. Prædictam autem pœnam in noſtra Wratislavienſi Eccleſia, & in aliis Collegiatis Eccleſiis per Vice-Decanos: in aliis vero non Collegiatis Eccleſiis per Eccleſiarum Rectores exigi volumus & mandamus, ad alias pœnas nihilominus prout pravitas exegerit delinquentium, authoritate ordinaria proceſſuri. Inſuper ordinamus ſub obedientiæ debito, & pœna Synodali diſtrictius injungenda, quatenus omnes & ſinguli Clerici noſtræ Diœceſis, & præſertim Collegiatarum, &

& aliarum Eccleſiarum Parochialium Rectores, in Miſſarum celebrationibus, in jejuniorum & feſtivitatum obſervationibus, & aliis Divinis Officiis decantandis, in initio, medio, & fine collectarum, in accentibus Epiſtolarum, Evangeliorum, Præfationum, & in aliis cæremonialibus, eundem, quem noſtra Wratislavienſis Eccleſia tenet ritum, morem, & Divinum ordinem, per Nos præſenti anno inſtitutum, & in profuturum inſtituendum habeant, publicent, teneant diligenter & obſervent: ſeque etiam tanquam membra ſuo capiti pari vocis conſonantia, & conſonanti concordia in omnibus coaptent, & conforment: ne ex differentia rituum ſciſſura fidei, aut vacillatio ſimplicium cordibus immittatur.

De Immunitate Eccleſiarum.

Sacrorum *Canonum* veſtigiis adhærere cupientes, ſtatuimus, & ſub pœna Synodali firmiter præcipiendo mandamus: ne quis cujuscunque ſtatus, gradus, ordinis, dignitatis, aut præeminentiæ fuerit, impetratores litterarum noſtrarum, aut Judicum Eccleſiaſticorum noſtræ Diœceſis, ſuper cauſis, negotiis, ſeu quæſtionibus, quæ de jure, aut antiqua conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinere noſcuntur, ad deſiſtendum, vel in foro ſæculari de quæſtionibus hujusmodi litigandum, per captionem nunciorum, proceſſuum, & literarum lacerationem, rerum, & bonorum ablationem, modisque aliis quibuscunque compellat, ſeu compelli faciat, vel procuret: nec per ſe aliosque impediat, quominus coram Judicibus Eccleſiaſticis noſtræ Diœceſis, in præmiſſis cauſis, aut aliqua ipſarum, poſſint libere juſtitiam obtinere. Si quis vero contra præſumpſerit, ultra pœnam Synodalem excommunicationi ſe ipſo facto noverit ſubjacere, cujus abſolutionem Nobis ſpecialiter reſervamus. Inhibentes nihilominus omnibus tam Religioſis, quam ſæcularibus Presbyteris, ne ſic delinquentibus, & jurisdictiones Eccleſiaſticas perturbantibus, munus abſolutionis impendere præſumant, etiamſi authoritatem noſtram in abſolutione meruerint obtinere, niſi hoc eis ſpecialiter concedatur. Sed eos, & quemlibet ipſos tanquam excommunicatos publice vitare, ac eosdem in ſuis ſermonibus coram plebe ſingulis diebus Dominicis denuntiare, ad Nos quoque pro abſolutionis beneficio obtinendo remittere debeant, & teneantur ſub pœna Synodali ab eis poſtulanda.

Volumus etiam, ut hi, qui faciunt, impediunt, vel procurant per ſe, vel per alios quoquomodo, ne ad eos poſſit citatio pervenire: vel quorum domicilia, ſive loca non poſſunt tuto libereve adiri, per citationes januis noſtræ majoris Wratislavienſis Eccleſiæ, aut aliarum vicinarum Eccleſiarum affixas citari valeant, & arcent hujusmodi citationes poſt lapſum termini, quem diſtantia conſiderata locorum citationibus ipſis apponi convenit competentem, ac ſi ad eos perſonaliter perveniſſent: ita ut Judex contra talem procedere poterit, tanquam contra contumacem. *Hæc de Statutis Synodalibus Domini PETRI, Epiſcopi Wratislavienſis.*

Impreſſa fuere Nurembergæ anno 1512. per Hieronym. Holtzel, expenſis Franciſci Kloſe de Wratislavia, recuſa Wratislaviæ anno 1585.

Leguntur etiam apud *Lunig. Continuat. II. Spicilegii Eccleſ. pag.* 1205.

CONCILIUM CONSTANTIENSE

Anno Chriſti MCCCCLXIII. die S. Galli. Pii II. Pp. VI. Friderici III. Cæſ. XXIV.

SUB BURKARDO EPISCOPO.

TITULI.

I. De Summa Trinitate & Fide Catholica. Ad idem.

II. De Officio Decani Rubrica. Ad idem. Ad idem. Ad idem.

Digitized by Google

III. De Renuntiationibus Beneficiorum.
IV. De Temporibus Ordinationum.
V. De Filiis Presbyterorum.
VI. De Clericis peregrinis.
VII. De Majoritate & Obedientia.
VIII. De Judiciis.
IX. De Foro competenti.
Ad idem, ſive Capitulum Libri II. cujus tenor ſcriptus de verbo ad verbum: Ut ecce.
X. De Probationibus.
Ad idem.
XI. De Sententia & re judicata.
XII. De vita & honeſtate Clericorum.
Ad idem.
XIII. De cohabitatione Clericorum & Mulierum. Rubrica.
Baſilienſis Concilii Decretum.
XIV. De Clericis non reſidentibus.
XV. De Præbendis.
XVI. De Portione competenti.
XVII. De Inſtitutione.
Ad idem in Lateranenſi Concilio.
XVIII. De Teſtamentis & ultimis voluntatibus. Ad idem.
XIX. De Parochiis & Parochianis.
Ad idem.
XX. De Regularibus.
Ad idem.
Ad idem.
XXI. Idem de Monialibus.
XXII. De Lulhardis & Beguttis.
XXIII. De cuſtodia Eucharistiæ & Reverentia Sacrorum.
XXIV. De Sponſalibus & Matrimoniis.
XXV. De Judæis.
Ad idem de Judæis.
XXVI. De Adulteris.
XXVII. De Raptoribus.
XXVIII. De Uſuris.
XXIX. De Pœnis.
Ex eadem generali Synodo Baſilienſi: Ad evitanda ſcandala.
Ad idem ex eadem generali Synodo.
Ad idem ex Statuto Henrici Prædeceſſoris noſtri.
XXX. De Magiſtris.
XXXI. De Pœnitentiis & Remiſſionibus.
Ad idem. Ad idem. Idem. Idem.

BURCHARDUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS CONSTANTIENSIS, UNIVERSIS SÆCULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARUM PRÆLATIS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, CANONICIS, CAPPELLANIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS PER CIVITATEM ET DIOECESIM NOSTRAM CONSTANTIENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, PRÆSENTIBUS ET FUTURIS SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

AD firmitatem paſtoralem licet immeriti diſponente Domino aſſumpti, & in vinea Domini Sabaoth ſuper operarios Paterfamilias conſtituti, vellemus libenter in reſiduo dierum noſtrorum noſtre ſollicitudinis ſarculo vicia arcere, & virtutes plantare & nutrire, & qué bonos dehoneſtant mores, quantum in Nobis eſt, reformare. Quoniam autem propter ipſius malitiam nulla lex prodita, etiam quantumcumque perpenſo digeſta conſilio ad humane nature varietatem, & . . . . . ejus dupplicitates videtur ſufficere. Ideo novis morbis ingruentibus nova HUMANE ſalutis antidota preparamus. Nec videtur abſurdum, ſi propter mutationem rerum & temporum varientur ſtatuta hominum. Horum conſideratione inducti, plures Conſtitutiones Synodales felicis recordationis Predeceſſorum noſtrorum in diverſis codicibus diſperſas, quarum alique in oblivionem tranſierunt, &, an vim conſtitutionum habent, a plerisque in dubium vertebatur, & alique propter earum diſpendioſam traditionem confuſionem inducere videbantur, ad communem Cleri, & ſubjectorum noſtrorum fructum & utilitatem in unam compilationem providimus com-

Burchardus hoc nomine de Randeck, Epiſcopus Conſtantienſis, Vir humilis, ſolicitudinis & tranquillitatis ſtudioſiſſimus, optimus Oeconomus, teſte *Bruſchio*. Fit Epiſcopus Conſtantiæ anno MCCCCLXXII. Præfuit tribus annis & aliquot menſibus, obiit MCCCCLXXV. At *Strumpfius*, *Hafnerus*, *Bucelinus*, & *Hubnerus* illum jam anno MCCCCLXII. ſcribunt electum. *Pregizerus in Catalogo Epiſcoporum Conſtantienſium pag.* 457. *Sueviæ & Wittenbergiæ ſacræ.*

Digitized by Google

compendioſius redigendas, quibusdam interdum mutatis, & penis adjectis, & ſuperfluis amputatis, & aliquibus novis adjectis, que a jure & Sacris Generalium & Provincialium Conciliorum ſanxitis fundamentis equitati deſerviunt, & debitam continent honeſtatem, que per vos, & unumquemque... auctoritate noſtra ordinaria precipimus inviolabiliter cuſtodiri. Volentes & preſentibus ſtatuentes auctoritate eadem, ut univerſi Nobis ſubjecti hoc tantum volumine ſeu libello pro Conſtitutionibus noſtris Synodalibus in futurum utantur, quod quidem volumen ſub ſigillo noſtro quilibet Decanus Nobis ſubditus habere teneatur, per eum, ſeu ejus vices gerentem in Capitulo rurali Confratribus ſuis, & aliis, quorum intereſt, ſingulis annis, qualibet excuſatione ceſſante, bis ad minus publicandas.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

Inprimis igitur omnia & ſingula in Sacro *Provinciali Concilio Maguntinenſi* dudum celebrato per recolende memorie quondam Dominum CONRADUM tunc Archi-Epiſcopum, & Metropolitanum loci, tam de Fide Catholica, quam veneratione & memoria Paſſionis Domini noſtri JESU CHRISTI, & ipſius Beatiſſime Matris ſemperque Virginis MARIE, ac reformatione morum provide ſtatuta & ordinata, que hic volumus haberi pro expreſſis, devotiſſime ſuſcipimus, & illa ab omnibus ſubditis noſtris inviolabiliter obſervari mandamus, indulgentiasque plures, ſcilicet quadraginta dierum per Civitatem & Dioceſim noſtras omnibus contritis & confeſſis, qui juxta mentem eorundem ſtatutorum contra hereſes Johannis Wikleff, Johannis Huſs, & Hieronymi de Praga damnatorum operam & efficatiam dederint, ac illis, qui memoriam Paſſionis Domini noſtri JESU CHRISTI, ſeu venerationem Glorioſiſſime Virginis MARIE deinceps egerint, de DEI Omnipotentis miſericordia, auctoritate noſtra ordinaria de injuncta eis penitentia elargimur.

Ad idem.

Quamvis a ſacris Canonibus & Sanctorum Patrum traditionibus contra manifeſtos Sanctorum blasphemos, & damnatum, & abhominabile ydololatriæ ſcelus, videlicet incantationes, ſuperſtitiones, & ſortilegia phytonum & phytoniſſarum in locis diverſis ſufficienter cautum & proviſum exiſtat, quia tamen, quod mentis amaritudine referimus, adhuc vicia talia in multis locis Nobis ſubjectis exiſtunt in uſu, quapropter erroribus & periculis exinde indies conſurgentibus, quantum in Nobis eſt, obviare cupientes, diſtricte ſtatuto preſenti perpetuo duraturo precipimus, ut contra tales Statuta Canonum deſuper edita ſumma cum diligentia ab univerſis Nobis ſubjectis practicentur, & in confeſſionibus de peccatis hujusmodi ſolers fiat inquiſitio, ut tam mares, quam mulieres talia exercentes, a communione Sacramentorum excludantur, ac pro abſolutionibus ad Nos, vel Vicarium noſtrum remittantur. Et nihilominus, ſi qui publici blaſphemi reperti fuerint, vel de ejusmodi incantationibus & ſuperſtitionibus ab Eccleſia reprobatis ſe intromiſerint, vel eisdem fidem adhibuerint, ut ab his infra breve tempus eis ſtatuendum deſiſtant, volumus moneri ſub pena ſuſpenſionis a Divinis & Eccleſiaſtica ſepultura, a qua non niſi per Nos, vel Vicarium noſtrum, aut noſtros Superiores valeant liberari. Hoc etiam ſtatutum noſtrum ſalutiferum, ne quis illius ignorantiam pretendere poſſit, volumus per regentes curam animarum in Cancellis Eccleſiarum ſi & quotiens expedire viſum fuerit, ſolemniter publicari.

De Officio Decani Rubrica.

Indempnitatibus Eccleſiarum & Beneficiorum, que frequenter propter eorum longam vacantiam grandia in ſpiritualibus & temporalibus diſpendia patiuntur, occurrere volentes BURCHARDI olim Epiſcopi Conſtantienſis, Predeceſſoris noſtri veſtigiis inherendo ſtatuimus, ut quilibet Decanus, ſeu vices horum tenens, ſingulis annis ad minus bis, ſcilicet in quibuslibet ſex menſibus ſemel in preſentia Confratrum ſuorum in loco Capitulari congregatorum de omnibus Beneficiis infra Decanatum ſuum vacantibus, curatis & non curatis, que ultra tempus Collatoribus ſeu Patronis eorundem a jure ſtatutum vacaverint: nec

non de ipſis Collatoribus & Patronis, ac eorum nominibus diligentius inquirat, Nobis, ſeu Vicario noſtro in Spiritualibus illa cum ſuorum Patronorum & Collatorum nominibus quamprimum commode poſſit, ſic tamen, quod iſtud ultra duorum menſium ſpatium non differat, poſt inquiſitionem hujusmodi in ſcriptis notificet. Quod ſi facere obmiſerit, penam ſuſpenſionis ab officio Divinorum dicto duorum menſium ſpatio lapſo incurrat, quam etiam penam quilibet Confratrum, qui ſuper premiſſis requiſitus ea Decano ſcienter celaverit, incidat ſimili modo. Verum quia nonnulli pretextu literarum Apoſtolicarum, quas ſe impetraſſe mentiuntur, Eccleſiaſtica Beneficia vacantia propria temeritate in periculum animarum ſuarum occupare preſumunt, ordinamus, ut de cetero quilibet Decanus, ſeu ejus locum tenens, tam eorum, qui infra ſuum Decanatum Eccleſiaſtica Beneficia vigore literarum Apoſtolicarum aſſequuntur, quam etiam Beneficiorum & Patronorum eorundem nomina infra menſis ſpatium a tempore aſſecutionis hujusmodi computandum, Nobis, vel Vicario noſtro reſcribat, ſeu notificet, alioquin ſimilem penam, ut prefertur, dicto menſe lapſo incurrat, tempus autem a jure datum pro conferendis Beneficiis Patronis Eccleſiaſticis ſex menſes, laicis vero quatuor intelligatur.

Ad Idem.

Præterea ſtatuimus & ordinamus, ut quilibet Decanus, ſeu ejus locum tenens infra proximos tres menſes a publicatione preſentium, omnes ſuos Confratres, ceteroſque Presbyteros ſeculares, & Religioſos infra ſuum Decanatum Beneficia Eccleſiaſtica inofficiantes, de quorum titulis, ſeu induciis ſibi non conſtat, ad oſtendendum ſibi inveſtituras, aut inducias Beneficiorum ſuorum moneat, & eos qui infra quindecim dies ammonitionis hujusmodi illas ſibi non oſtenderint, ab inofficiatione Beneficiorum ſuorum auctoritate noſtra in ſcriptis cum inſercione cauſe ſuſpenſionis ſuſpendat, & de cetero nullum infra ſuum Decanatum ad inofficiandum aliquod Beneficium Eccleſiaſticum, niſi ſibi prius oſtenderit inveſtituram, aut inducias ſigillatas, ſcienter toleret, & admittat. Quodſi quempiam talium literas ſuas, ut prefertur, ſibi non oſtendentem, in regimine, & inofficiatione Eccleſiaſtici Beneficii contra premiſſa tolerare preſumpſerit, ipſum, ut ſupra mandatur, non ſuſpendendo, extunc aliis quindecim diebus elapſis ſuſpenſionis ſententiam propter hujusmodi negligentiam ſuam incurrat ipſo facto: ſit etiam forma ſuſpenſionis, quam in ſcriptis Decani ferant: Quia tu monitus, ut titulum, vel inducias tui Beneficii oſtenderes, infra quindecim dierum ſpatium hujusmodi mandato non paruiſti, nec titulum oſtendiſti; ideo auctoritate mihi conceſſa te in his ſcriptis a Divinis ſuſpendo, & ſuſpenſum denuntio. Quam formam etiam in aliis cenſuris infligendis juxta cauſaram exigentiam volumus obſervari.

Ad Idem.

Conſiderantes, quod Decani rurales pro eo conſtituuntur, ut Clericorum honeſtatem, & Confratrum utilitatem procurent, exceſſus eorum referant, mandata noſtra, Vicarii, & Officialis noſtrorum debite exequantur, & ſingula, que a Superioribus mandantur, ad notitiam Confratrum ſuorum deducant: que cum a Decanatibus ſuis abſentes nequeant adimplere, ſtatuimus & ordinamus, ut quilibet Decanus noſtre Dioceſis teneatur reſidentiam facere infra ſuum Decanatum perſonalem, decernentes, ut abſentes a ſuis Decanatibus Decani, niſi infra menſem proximum a publicatione preſentium ad reſidentiam taliter, ſe cum effectu receperint, & etiam illi, qui ſe de cetero a ſuis Decanatibus abſentaverint, animo alibi reſidendi, ſeu domicilium extra Decanatum ſuum conſtituendi, & fovendi in abſentia hujusmodi per unum menſem perſtiterint ab hujusmodi ſuis Decanatibus lapſo menſis ſpatio predicto ſint eo ipſo privati, moxque Camerarius teneatur Confratres Capitulares pro alterius Decani electione convocare, & alium Decanum cum eiſdem eligere. Quod ſi Camerarius infra quindenam poſt lapſum dicti menſis ſpatii facere neglexerit, ſit eo ipſo ab Officio Divinorum ſuſpenſus.

Ad

Ad Idem.

Hac inſuper conſtitutione univerſis, & ſingulis Decanis Nobis ſubjectis precipimus, ut notorios exceſſus, & preſertim illos, quibus Eccleſia ſcandaliſatur quorumcunque infra ſuum Decanatum Beneficiatorum, ſeu aliorum Clericorum infra duos menſes a tempore notitie ſue computandos, Nobis, ſeu Vicario noſtro notificent, & conſcribant. Quod ſi quis facere neglexerit, & hujusmodi ſtatutum executus non fuerit cum effectu propter Omnipotentis Dei miſericordiam, quam incurrit, pena condigna, per Nos, aut noſtrum Vicarium puniatur, & mulctetur. Sunt autem ſcandaloſi exceſſus, furtum manifeſtum, homicidium, fornicatio ſcandaloſa Presbyteri, & adeo notoria, quod nulla poteſt tergiverſatione celari. Item ſi Clericus literatorie excommunicatus publice, & in forma Eccleſie celebraret, vel miniſtraret legendo Evangelium, ſeu Epiſtolam. Item ſi Clericus uſuram manifeſte exerceret. Item ſi Clericus cujuscunque gradus poſt monitionem Decani ſe tabernis, lupanaribus, & actibus illicitis notorie immiſceat, & his ſimiles.

Inſuper ordinamus, ut nullus in Decanum ruralem noſtre Dioceſis electus, aut eligendus, nondum confirmatus officium Decani ante confirmationem ſuam a Nobis, vel Vicario noſtro obtinendam, exercere, aut ſe Decanum nominare, vel ſcribere, vel pro tali gerere quomodolibet preſumat: formam autem juramenti per Decanum quemlibet in ſua confirmatione preſtandi talem eſſe volumus juxta ad Nos deductam, & longeve obſervatam conſuetudinem, ut ſequitur: Primo videlicet jurabit, quod mandata noſtra, Vicarii, & Officialis noſtrorum pro tempore exiſtentium reverenter exequatur, ut Nobis, & eiſdem fidelis erit, quodque officium, ad quod electus eſt, fideliter exercebit abſque dolo, & fraude. Item quod penes ſe habeat ſtatuta Synodalia, & illa in anno quater, vel evidenti ſe dante neceſſitate, vel impedimento, minus bis Contratibus ſuis ad intellectum publicabit, eaque inviolabiliter obſervabit, & ab aliis quantum in eo eſt, obſervare faciat dolo, & fraude ſemotis. Quod inſuper exceſſus Contratrum ſuorum, prout ad ſe ſpectat, corrigere, incorrigibiles vero pro eorum exceſſibus pro quibus deferendi ſunt Nobis, vel Vicario, ſeu Officiali noſtris deferre non tardabit.

Ceterum quamvis ex Predeceſſorum noſtrorum, & etiam noſtra conceſſione diu tolerata, Decanis locorum competat facultas, Eccleſiis per obitum vacantibus ad menſis ſpatium, a die vacationis earundem computandum, per perſonas ydoneas providendi in Divinis & animarum cura, nolumus tamen, quod induciis authoritate noſtra ordinaria ad Eccleſias ipſas, vel alia Beneficia vacantia conceſſis exſpirantibus, ipſi Decani illis perinde providendi abſque noſtra, vel Vicarii noſtri ſpeciali licentia aliquam habeant facultatem, alioquin ſi ſecus per ipſos actum fuerit, decernimus viribus carere.

De Renuntiationibus Beneficiorum.

Univerſis noſtri Epiſcopatus Eccleſiaſticis Perſonis Beneficiatis diſtrictius prohibemus, ne Beneficia noſtrarum civitatis, & Dioceſis debeant aliter, quam in manus noſtras, ſeu Vicarii noſtri, vel Superioris ad hoc poteſtatem habentis dimittere, vel reſignare, aut illa aliis, nulla ſuper hoc a Nobis, vel Vicario noſtro, vel alterius ad hoc poteſtatem habentis licentia relinquere. Quod ſi ſecus actum fuerit, ad hujusmodi reſignata, & dimiſſa Beneficia, per Nos, vel Vicarium noſtrum, niſi forte ex cauſa rationabili tales reſignationes auctoritate noſtra approbarentur, ſeu ratificarentur, quisquam nullatenus inſtituatur.

De temporibus Ordinationum.

Sepe contigit, quod nonnulli Clerici civitatis, & Dioceſis noſtrarum vinculo excommunicationis aſtricti, aut apoſtate, ſeu irregulares, vel ydiote, aut alias ſuſceptione Sacrorum Ordinum indigni, in remotis partibus per alienos Epiſcopos quandoque furtive, & quandoque per ſaltum, & interdum extra ſtatuta tempora, & alias indebite ſe faciunt contra Statuta Sacrorum Canonum promoveri, & deinde ſe a Romano Pontifice, vel alias debite promotos mentientes, in Sacris Ordinibus preſumunt miniſtrare; volentes igitur his pro exe-

cutione juris communis juxta poſſe providere, ſtatuimus, ut nullus civitatis, & Dioceſis noſtrarum Clericus, abſque licentia ſpeciali Noſtra, ſeu Vicarii noſtri ad Sacros Ordines promotus, in ordinibus hujuſmodi in civitate, & Dioceſi noſtris miniſtrare preſumat, ſeu ad executionem ordinum taliter ſuſceptorum per aliquem admittatur, ymo ipſum, & quemlibet ipſorum ſic furtive promotorum ab ingreſſu Eccleſie ſuſpendimus, donec, & quouſque de ordinibus ſuis coram Nobis, vel Vicario noſtro docuerit, & quod admitti debeat, noſtris, ſeu Vicarii noſtri literis patentibus oſtendat. Si quis autem hanc conſtitutionem tranſgredi, & contra illam in ſuſceptis ordinibus non admiſſus, ut predicitur, miniſtrare preſumpſerit, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrat, quam etiam extunc per Decanum,& alios Confratres, apud quos tales moram fecerint, ipſos incurriſſe denuntiari volumus, & publicari.

De Filiis Presbyterorum.

Sacris diſponentibus ordinationibus Filii Sacerdotum in Eccleſiis Patrum miniſtrare, aut eas, aut alia in eiſdem Beneficia Eccleſiaſtica quomodolibet obtinere, & ipſi, & alii illegitime nati, ſeu ex illegitimo coitu procreati, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolice Beneficia curata obtinere prohibentur, & ſi ex diſpenſatione hujusmodi unum curatum obtineant, deinde tanto defectu natalium,quem patiuntur, a ſede prefata, ut duo, vel plura Beneficia ſimilem curam habentia recipere poſſint, & retinere valeant, ſi eis Canonice conferantur, obtineant, tales diſpenſationes, tanquam per ſurreptionem obtente nullius penitus ſint momenti. Quapropter cenſentes, parum fore jura condere, niſi executionibus demandentur; Volumus, & ſtatuimus, ut deinceps Sacerdotum Filii in ſuorum Patrum Eccleſiis in noſtris civitate, & Dioceſi miniſtrare, aut eas, ſeu alia Beneficia in eiſdem quomodolibet obtinere non preſumant, illaque extunc in antea per ipſos taliter contra juris diſpoſitionem occupata, vacare decernimus, & eorum Collatoribus licentiam talia ydoneis conferendi preſentibus aſſignamus, niſi cum ipſis per Sedem Apoſtolicam deſuper fuerit diſpenſatum: eiſdem Clericorum,& aliorum illegitime natis beneficiatis noſtrarum civitatis,& Dioceſis, preſentibus injungentes, ut infra unius menſis ſpatium a publicatione preſentium,de ſuis diſpenſationibus, tam ſuper eo, quod in Eccleſiis Patrum miniſtrare, ſuccedere, & in eis Beneficia obtinere valeant,quam ſuper defectibus ſuis, & pro obtinendis uno,vel pluribus beneficiis, a Sede Apoſtolica obtentis coram Nobis, vel Vicario noſtro doceant, ut animarum periculis, & Eccleſiaſticis beneficiis debite provideatur. Quod ſi ſecus fecerint, contra ipſos ſecundum ordinationes predictas, prout de jure poterimus, procedemus.

De Clericis peregrinis.

Didicimus, quod in civitate,& Dioceſi noſtris plures peregrini, de quorum promotione non conſtat, in Sacris Ordinibus publice miniſtrent, & curam regant animarum, licet literas commendatitias & dimiſſoriales ſuorum Epiſcoporum nunquam oſtendant. Volentes igitur in his providere, ſtatuimus, ut deinceps nullus Clericus peregrinus,ſive religioſus, ſive ſecularis exiſtat, ad executionem ſuorum ordinum infra civitatem,& Dioceſim noſtras in publico admittatur, niſi per literas noſtras, ſeu Vicarii noſtri ſe admittendum fore prius oſtendat. Si quis autem contra hoc ſtatutum per Nos,vel Vicarium noſtrum non admiſſus,ſcienter miniſtrare, & de cura animarum ſe intromittere preſumpſerit, eo ipſo excommunicationis ſententiam incidat, quam etiam ſententiam taliter delinquentes incurriſſe, volumus denuntiari, certificantes quoslibet eorum taliter excommunicatos poſt hujusmodi denuntiationem celebrantes, ſuſpenſionis ſententiam a jure in tales promulgatam incurrere, & exinde notam contrahere irregularitatis.

De Majoritate, & Obedientia.

Statuimus, ut unusquisque Decanus, Rector, Plebanus, Viceplebanus, ſive Curatus Nobis ſubjectus, literas noſtras, ac Vicarii, & Officialis noſtrorum, noſtraque, & eorum mandata reverenter ubique infra limites ſue Parochie recipiat, & ſine dolo ac fraude proxima Dominica die ſequenti diligentius exequa-

quatur, nuntiosque literarum nullo modo prodat, sed pro viribus defendat, secus autem faciens, & constito de eo, puniatur. Volumus etiam & statuimus, ut de executione quorumcunque mandatorum, literarum, & processuum a Nobis, seu Vicario, vel Officiali nostris emissorum, dies, mensis, annus, nomen exequentis, & literæ executionis per Rectores, Plebanos, & Vice-Plebanos apponantur, ut sic videlicet executor scribat a tergo mandati ejusdem propria sua manu : *Executum est hoc mandatum per me N. Plebanum in N. anno infra scripto die tali, mensis talis* : ut de hujusmodi executione legitima fides per hoc habeatur. Alioquin si secus actum fuerit, per Officiales nostros gravius puniatur.

Inhibemus quoque, ne quispiam Clericorum Nobis subjectorum cuicunque Congregationi, Capitulo, aut Conventiculo, in quo quidquam in prejudicium status, & honoris Episcoporum Constantiensium, seu jurium Episcopalium tractetur, interesse dando consilium, auxilium, vel favorem, scienter, & dolose presumat, secus autem facientes, nostram incurrant, ultra penam juris, indignationem.

Et propterea considerantes, quod tum Ecclesiasticus Ordo confunditur, cum unicuique honor debitus non observatur, statuimus & ordinamus, quod de Ecclesiis Collegiatis, Conventualibus, seu Capitularibus antique honestates, & consuetudines approbate, debite observentur, & Prelatis eorundem in assurgendo, & aliis prerogativis debita reverentia & obedientia, cum sint calumpnie (*a*) Ecclesiarum earundem, exhibeantur tam a Canonicis, quam aliis Presbyteris simplicibus Ecclesiarum hujusmodi. Quod si quis transgressor hujus statuti repertus fuerit, in fructibus Prebende sue taliter puniatur, ut discat Superioribus honorem & reverentiam condignos impendere, & exhibere.

De Judiciis.

Quia matrimoniales cum dependentibus, & connexis, per eos, qui potestatem indicandi habent, & Canonum Statuta non ignorant, tractari, & diffiniri debent, statuimus, & in virtute sancte obedientie mandamus, ut deinceps unusquisque Presbyter habens curam animarum, ac subditorum, quorum cohabitatio, vel separata habitatio, vel matrimonia, fama publica, vel veritates erronee (*b*) fuerint. Itaque (*c*) de his an jure subsistere possint, saltem probabile dubium exstiterit, tales postquam hoc sciunt, specifice moneant, ut super his infra duos menses proximos per declarationem decisionis, ut sententiam Judicum super his petant, & aliunde cautam hujusmodi usque ad finem, quantum in eis est, prosequantur, alioquin taliter moniti si hec infra eosdem duos menses facere contempserint, Ecclesiastica Sacramenta eis in vita denegentur, & morientes peccata sua non confesse (*d*) careant Ecclesiastica sepultura. Presbyter autem Curatus, qui taliter monendo non processerit, per Nos vel Vicarium nostrum graviter, & condigne puniatur. Inhibemus quoque omnibus, & singulis subditis nostris Clericis, & laicis, cujuscunque status, aut conditionis existant, ne de excommunicatione, cognitione, vel decisione judiciali quarumcunque causarum matrimonialium aliter, quam per modum salubris consilii se intromittant, aut aliarum quarumlibet, de jure, vel consuetudine ad forum Ecclesiasticum spectantium; secus autem facientes decernimus excommunicationis sententie eo ipso subjacere. Per hoc autem non prohibemus, quominus in cautis, ubi transactiones locum habent, in arbitratores, & viros communes compromitti possit, per que discordiarum materie, & questiones celerius valeant terminari, dummodo talia in fraudem non fiant.

De Foro competenti.

Attendentes, quod laici de Ecclesiasticis negotiis intromittere se non debent, omnibus & singulis Ecclesiasticis Personis per civitatem, & Diocesim nostras constitutis interdicimus, ne quisquam laicorum, Clericum ad judicia laicalia, seu secularia dolose trahat, aut Clerici ad talia se trahi consentiant, vel hujusmodi vetita judicia subeant, seu ibidem ali-

(*a*) *forte*: columnæ (*b*) *error videtur in cod. MS.* (*c*) *addendum videtur*: si.
(*d*) *fors*: confessi

aliquatenus reſpondeant, ſub cauſarum ſuarum ſic motarum, etiamſi in hujusmodi vetitis judiciis pro ipſis indicaretur, proditione & amiſſione: feudalibus tamen cauſis exceptis, quas prout de jure volumus pertractari.

Ad idem ſervetur Capitulum Libri ſecundi, *cujus tenor ſequitur de verbo ad verbum, ut ecce.*

Si diligenti, & infra. Aſſeruiſti (*d*) te uſque ad hec tempora tenuiſſe, quod ſit licitum Clerico renunciare ſaltem in temporalibus juri ſuo, & ſibi laicum judicem conſtituere, preſertim, ubi adverſarii voluntas accedit, ac tenere juramentum ſuper hoc interpoſitum reſpondiſti, immemor conſtitutionis, qua cavetur *Pacto privatorum juri publico minime derogari.* Cum igitur jus hoc in Milevitanenſi & Carthaginenſi (*e*) Conciliis ſpecialiter promulgatum ſit: " Ne " Clerici Clericos relicto ſuo Pontifice " ad judicia publica pertrahant: alio- " quin cauſam perdant, & a communio- " ne habeantur extranei; tam Epiſcopi, " quam Diaconi, ſeu quilibet Clerici in " criminali ſeu in civili negotio, ſi de- " relicto judicio Eccleſiaſtico publicis " judiciis ſe purgare voluerint, etiamſi " pro eis lata ſit ſententia, locum ſuum " amittant, & hoc in criminali actione; " in civilibus vero perdant, quod evi- " cerint, ſi locum ſuum maluerint obti- " nere. Manifeſte patet, quod non ſo- " lum inviti, ſed etiam voluntarii pa- " ciſci non poſſunt, ut ſecularia judicia " ſubeant, cum non ſit Beneficium hoc " *Perſonale*, cui renunciari valeat, ſed " potius toti Collegio Eccleſiaſtico pub- " lice ſit indultum, cui privatorum pa- " cto derogari non poteſt. Nec jura- " mentum licite ſervari potuit, quod " contra Canonica Statuta illicitis pactio- " nibus informatur.

Preterea inhibemus, ne de cetero quecunque Eccleſiaſtica perſona civitatis, & dioceſis noſtrarum Nobis ſubjecta privilegium, auxilium, vel ſubſidium laicale contra Nos, ſive jurisdictionem noſtram ſibi qualitercunque aſſumat, aut invocet, vel ſibi procuret. Contrarium autem facientes eo ipſo excommunicationis ſententie ſubjaceant.

De Probationibus.

Ad obviandum fraudibus quorundam, qui literas de gratia, vel juſtitia a Nobis vel Vicario noſtro, ſeu Officiali impetratas ſignari obtinent ab eisdem, ſicque ſolo ſigno contenti talibus literis pro ſigillatis utuntur. Attendentes, quod ſigna hujusmodi dumtaxat ſpecificant, quod litere, quibus appoſita ſunt per Sigilliferum noſtrum debeant ſigillari, preſenti conſtitutione decernimus omnes literas taliter impetratas, & in futuro obtinendas, nullius fore roboris, efficacie, vel momenti. Eos etiam, qui deinceps talibus literis pro veris, & efficacibus utentur, ſeu recipientes fraudulenter, excommunicationis ſententia hoc ſtatuto innodamus.

Ad Idem.

Quia ſicut didicimus, ſepe propter defectus probationum, cognationum ſpiritualium pericula conſurgunt animarum, eo quod ad *invicem* matrimonii Sacramento conſtrictis interdum cognationum ſpiritualium obſtant impedimenta, que difficulter, vel aliquando vix, vel non probari poſſunt. Hujusmodi periculis cupientes quo ad Nobis ſubjectos obviare, decernimus, & hoc ſtatuto perpetuo ſervari precipimus, ut Eccleſiarum per civitatem, & Dioceſim noſtras Rectores, Plebani, Viceplebani, & ſinguli Curati in baptiſando pueros ſubditorum ſuorum, levantium, & baptiſati nomina in regiſtro communi, quod in ſua Eccleſia habeant, conſcribant, & teſtes quamplures aſſumant: ſimiliter ſubditos ſuos inducant, & informent, ut deinceps in Confirmatione ſuorum puerorum coram Epiſcopo teſtes requirant diſcretos, & honeſtos, qui de Confirmatione, & tentione coram Epiſcopo, ac nomine tenentis, dum opus fuerit, teſtimonium valeant dare, ut facilius impedimenta hujusmodi, & minoribus laboribus, & expenſis valeant opportuno tempore comprobari.

De

(*d*) Innocentii III. De foro competenti Lib. II. Titulo II. Decretalium.
(*e*) Carthaginenſis Concilii Cap. XV. Tomo I. Concil. German. pag. 201. Africanos inter Canones LXXI. Tomo I. Concil. German. pag. 224.

De Sententia, & re judicata.

Intelleximus, quod interdum Eccleſiarum Curatarum,& Dioceſis noſtrarum Rectores, ſeu Plebani cum ſubditis ſuis in cauſis matrimonialibus, tam ſimplicibus; quam impedimentalibus in curiam noſtram Conſtantienſem, ubi expediri debent, adveniant, & tales ſententiis diffinitivis pretendentes ſufficere, quod lectioni ſententiæ intererant partes jubent ſine ſententiis, & literis recedere: ſepius etiam contigit, quod latis hujusmodi ſententiis partes earum ſuis Plebanis,& aliis aſſerunt eas aliter latas eſſe, quam ſunt, & deinde ſecundario curiam noſtram viſitantes variant depoſitiones, & contrarias reportant ſententias. Et quia aliquando propter temporis diuturnitatem de ſententia conſtare non poterit, ex quo non modica pericula evenerunt animarum, ut experientia ſumus edocti: volentes igitur periculis hujusmodi obviare preſenti edicto diſtrictius inhibemus, ne de cetero aliquis Eccleſiarum Rector, ſeu Plebanus premiſſa quomodolibet faciat, decernentes partibus aſſerentibus ſententias pro matrimonio, vel contra matrimonium latas abſque ſententiarum literis debite ſigillatis credi non debere, & nihilominus eaſdem aſſerentes, a Sacramentorum communione excludimus ſalvo mortis articulo, donec, & quousque ſententias hujusmodi ſcriptas, & debite ſigillatas obtineant, Rectores autem, & Plebanos Eccleſiarum, ſi deinde premiſſa perpetraverint, aut etiam quamcunque ſententiam hujusmodi antequam illam ſcriptam, aut ſigillatam videant, publicare preſumpſerint, per integrum menſem ab ingreſſu Eccleſie ſuſpendimus, fructus Eccleſiarum ſuarum aliis per idem tempus cedentes inofficiantibus eaſdem, & ſubditis providentibus reſervantes.

De Vita, & honeſtate Clericorum.

Preſenti inviolabiliter duraturo prohibemus edicto, ne de cetero aliquis Clericus in Sacris Ordinibus conſtitutus, aut Beneficiatus infra civitatem, & Dioceſim noſtras vinum ſub menſura publice vendere, miniſtrando fercula, lectiſternia, & hoſpitium ad modum publici hoſpitis, aut mercationes ad modum laicorum exercere, puta res venales pro lucro captando remiſſius emere, ut carius vendat, ſeu alias illicite mercari per ſe, vel interpoſitam perſonam quomodolibet preſumat: ſi quis autem talia facere preſumpſerit, & ab hujusmodi negotiationibus non reſipuerit, lucrum exinde captatum Fiſco noſtro decernimus applicandum.

Ad Idem.

Quoniam valde iniquum eſt, & peſſimi exempli, ut tempore, quo Divina celebrantur officia, Canonici, & alii Clerici ad Divinum cultum deputati, qui devotiſſime pſalmodie debent intendere, confabulationes aliaque inter ſe habeant colloquia ad Divinum cultum minime ſpectantia: ſtatuimus,& ordinamus, ut Canonici & Clerici, qui tempore Divinorum inter ſe colloquia hujusmodi,ſeu confabulationes in choro habuerint, a preſenciis, & Prebendarum, ſeu Beneficiorum ſuorum corporibus per unum diem irremiſſibiliter ſint ſuſpenſi; & alias ad arbitrium Decani, aut ejus, ad quem ſpectat eorum correctio, puniantur. Qui ſi negligentes fuerint in hujusmodi correctione,eidem ſe pene noverint ſubjacere.

Inſuper inhibemus, ne de cetero Canonici,vel Clerici tempore Divinorum per Eccleſiam cum laicis, vel aliis Clericis ſpaciari, vel deambulare preſumant. Quod ſi contrarium fecerint, preſenciis, & corporibus Prebendarum, & Beneficiorum ſuorum unius diei irremiſſibiliter careant, & alias ad arbitrium Decani, vel ejus,ad quem ſpectat eorum correctio,puniantur. Qui,ſi in hujusmodi correctione fuerint negligentes, eidem ſe pene noverint pari modo ſubjacere.

Rurſus preſenti conſtitutione prout etiam in Provinciali quondam Domini CONRADI Archi-Epiſcopi Maguntini ſanxitum dinoſcitur, volumus, precipimus, & ordinamus, ut Clerici noſtrarum civitatis, & Dioceſis,in civitatibus, & oppidis, preſertim in Eccleſiis veſtes longas Clericali ſtatui decentes non ſubductas de vario, aut ſerico, niſi graduatus, aut Canonicus majoris Eccleſie Conſtan. vel nobilis exiſtat, deferant, non ſericas ab extra, non variatas, aut diviſiatas, nec deſuper ab extra duplicatu-

ris foderatas, ſed manibus ſtrictis,& alias decentibus utantur , non deferant calceos, ſeu ſotulares inhoneſtos, aut indecentes, non conſuticios extra talum, aut roſtratos , vel longis roſtris protenſos. Itinerantibus ex cauſa brevioribus veſtibus uti liceat, coronam vero, & tonſuram ſuo ſtatui, ordini, aut dignitati convenientes juxta Canonum Sanxiones deferant, nec armati incedant, neque gladios,aut cultellos longos portent, & niſi forte contra civitatem , & loca ſua eos pergere contingat, vel de licentia Superioris propter Perſonarum Eccleſie, & rerum ſuarum defenſionem id faciat.

Hujus autem ſtatuti tranſgreſſores ad unius menſis ſpatium a fructibus Beneficiorum ſuorum noverint ſe ſuſpenſos. Quorum fructuum diſpenſationem arbitrio noſtro reſervamus per premiſſa tamen *Colonienſis* : *ubi* de vita, & honeſtate Clericorum &c. Nec non Sacri Generalis *Conſtan.* & *Baſilien. Conciliorum* ordinationibus, & aliis juribus, que de indecentia veſtium tractant , non intendimus derogare.

Item, ut Clericorum maxime Beneficiatorum vita ſit exemplaris, & accepta univerſis Clericis Beneficiatis in ſacris, & Dioceſi noſtra conſtitutis conſtitutione preſenti diſtrictius inhibemus, ne ludis taxillorum, choreis, haſtiludiis torneamentis, & aliis ſpectaculis publicis , & prohibitis interſint, aut talia exerceant, prout penas condignas in contrafacientes facti exigente qualitate auctoritate noſtra infligendas, voluerint evitare.

Et inſuper excogitatis habituum novitatibus contra decentiam Clericalem obviare volentes, preſenti conſtitutione noſtra ſanximus diſtrictius prohibentes , quod deinceps nullus Clericus Religioſus, vel ſecularis noſtrarum civitatis, & Dioceſis mantellos ab una in toto clauſos, & alia partibus in ſcapula nodatos , & uſque ad fimbriam ſciſſos taliter , quod indumenta , que ſub illis geruntur, videri poſſint , ant veſtes , ſeu tunicas ante , & retro plicis conſutas deferre preſumant , ſed ſinguli veſtibus honeſtati Clericali , & cujuslibet ipſorum ordini congruentibus juxta juris,& *Provincialium*, & *Synodalium Statutorum* diſpoſitiones ſint contenti. Quodque comas non nutriant, ſed crines capitis ante,& retro non nimis longas deferant, prout Canonum , & Statutorum predictorum penas, ac noſtram , ac Canonicam ultionem voluerint evitare.

Simili modo precipimus, & mandamus, ut Clerici Beneficiati noſtrarum civitatis, & Dioceſis temporibus Divinorum Eccleſias in, & ſub quibus Beneficiati exiſtunt, abſque ſuperpelliciis non accedant, vel ſubintrent, contrarium facientes vice qualibet trium dierum ſpatio ſtipendiis ſuis Prebendalibus careant , in uſus fabrice convertendis. Quos etiam Decanis, Rectoribus, plebanis,& aliis in Eccleſiis Superioribus reverentiam debitam impendere volumus ſub noſtri gravi indignatione,& pena ſuperius expreſſa.

De Cohabitatione Clericorum, & mulierum rubrica.

Sancta Generalis Synodus *Baſilienſis* reformationem ſtatus Clericalis intendens inter alia conſtitutionem ſalubrem contra Clericos concubinarios edidit, per locorum Ordinarios publicandam, & exequendam, cujus quidem conſtitutionis ignorantiam ne quis pretendere valeat de Clero noſtro, illam preſentibus inſeri, & in ſtatutis noſtris aliis publicari, & diſtrictius volumus obſervari.

Cujus Tenor ſequitur , & eſt iſte:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRESENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

" QUicunque Clericus cujuscunque
" ſtatus, conditionis, religionis ,
" dignitatis , ſi etiam Pontifica-
" lis, vel alterius preeminentie exiſtat ,
" qui poſt hujus conſtitutionis notitiam,
" quam habere preſumatur per duos
" menſes poſt publicationem ejuſdem in
" Eccleſiis Cathedralibus , quam ipſi
" Dioceſani omnino facere teneantur ,
" poſtquam eadem conſtitutio ad eorum
" notitiam pervenerit , fuerit publicus
" concubinarius, a perceptione fructu-
" um omnium Beneficiorum ſuorum
" trium menſium ſpatio ſit ipſo facto
ſuſpen-

" ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabri-
" cam, vel aliam evidentem Eccleſia-
" rum utilitatem, ex quibus hi fructus
" percipiuntur, convertet. Nec non &
" hujusmodi publicum concubinarium,
" comprimum talis eſſe innotuit, mox
" ſuus Superior monere teneatur, ut
" infra breviſſimum terminum concubi-
" nam dimittat. Quodſi non dimiſerit,
" vel dimiſſam, vel aliam publice reaſ-
" ſumpſerit, vult hec Sancta Sonodus,
" ut ipſum omnibus ſuis Beneficiis om-
" nino privet, & nihilominus hi publici
" concubinarii uſquequo cum eis per
" ſuos Superiores poſt ipſarum concubi-
" narum dimiſſionem, manifeſtamque
" vite emendationem fuerit diſpenſatum
" ad ſuſceptionem quorumcumque ho-
" norum, Dignitatum, Beneficiorum,
" vel Officiorum inhabiles exiſtant. Qui
" ſi poſt diſpenſationem recidivo vomi-
" tu ad hujusmodi publicum concubina-
" tum redierint, ſine ſpe alterius diſpen-
" ſationis ad predicta prorſus inhabilis
" cenſeatur. Quod ſi hi, ad quos talium
" correctio pertinet, hos, ut predictum
" eſt, punire neglexerint, eorum Su-
" periores, tam in ipſos de neglectu, quam
" in alios de concubinatu modis omni-
" bus digna punitione animi advertant,
" in Conciliis etiam *Provincialibus* adver-
" ſus tales punire negligentes, vel de
" hoc crimine diffamatos etiam per ſuſ-
" penſionis, ac ablationis Beneficio-
" rum, vel aliam condignam penam
" ſeveriter procedatur. Et ſi hi, quo-
" rum deſtitutio ad ſummum Pontificem
" ſpectat, per *Concilia Provincialia*, aut ſuos
" Superiores propter publicum concu-
" binatum reperiantur, privatione digni
" ſtatuti, cum proceſſu inquiſitionis ipſi
" Summo Pontifici deferantur, eadem
" diligentia & inquiſitione in quibuscun-
" que Capitulis Generalibus & Provin-
" cialibus quoad ſuos ſervetur, penis
" aliis contra predictos, & alios publi-
" cos concubinarios ſtatutis in ſuo robo-
" re permanſuris. Publici autem intel-
" ligendi ſunt non ſolum hi, quorum
" concubinatus per ſententiam, aut con-
" feſſionem in jure factam, ſeu per rei
" evidentiam, que nulla poſſet tergiver-
" ſatione celari, notorius eſt, ſed qui
" mulierem de incontinentia ſuſpectam,
" & infamatam tenet, per ſuum Supe-
" riorem admonitus, cum ipſam non
" dimittit. Quia revera de quibusdam
" Regionibus nonnullam jurisdictionem
" Eccleſiaſticam habentes, pecuniarios
" queſtus a concubinariis percipere non
" erubeſcunt, patientes eos in ſua fedi-
" tate fordere: ſub pena maledictionis
" eterne precipit, ne deinceps ſub pacto
" compoſitionis, aut alia ſpe alicujus
" queſtus talia quovis modo tolerent, aut
" diſſimilent. Alioquin ultra premiſſam
" penam negligentie duplum ejus, quod
" propterea acceperint, reſtituere ad
" pios uſus omnino teneantur, & com-
" pellantur. Epiſcopus autem concu-
" binas, ſeu mulieres ſuſpectas predictis
" modis omnibus curet a ſuis ſubditis,
" etiam per brachii ſecularis auxilium,
" ſi opus fuerit, penitus arcere. Qua-
" rum concubinarum res, que de bonis
" preſumantur habere, Eccleſie in fabri-
" cam, vel in aliam evidentem ipſius
" Eccleſie utilitatem per ipſos Prelatos
" convertantur. Qui etiam ex tali con-
" cubinatu procreatos filios apud patres
" cohabitare non patiantur. Jubet in-
" ſuper *hec Sacroſancta Synodus*, ut etiam
" in predictis Capitulis hec Conſtitutio
" publicetur, & quilibet ſuos ſubditos
" ad ipſarum concubinarum dimiſſio-
" nem moneat diligentius. Injungit
" preterea omnibus ſecularibus viris,
" etiamſi regali prefulgeant dignitate, ne
" ullum qualecunque impedimentum
" quocunque queſito colore Prelatis,
" qui ratione officii ſui adverſus ſuos
" ſubditos pro hujusmodi concubinatu
" procedant, & cum omne fornicationis
" crimen Lege Divina prohibitum ſit,
" & ſub pena peccati mortalis neceſſario
" evitandum, monet omnes laicos tam
" uxoratos, quam ſolutos, ut ſimiliter
" a concubinatu abſtineant. Nimis enim
" reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet,
" & aliam mulierem accedit. Qui vero
" ſolutus ſe continere nolit juxta Apoſtoli
" conſilium *uxorem ducat*. Pro hujus-
" modi autem Divini obſervatione Pre-
" cepti hi, ad quos pertinet, tam ſalu-
" taribus monitis, quam aliis Canonicis
" remediis omni ſtudio laborent.

De Clericis non reſidentibus.

Cum ad hoc ſint Eccleſiaſtica Bene-
ficia deputata, ut in eis ad ſerviendum

Altiſſimo tales aſſumantur, qui per ſe ipſos volunt, & poſſunt eorum curam exercere, ſtatuimus, ut quilibet infra civitatem & Dioceſim noſtras Beneficiatus cujuscunque ſtatus, ordinis, conditionis extiterit, cujus Beneficium reſidentiam perſonalem vel certum ordinem de jure ſtatuto, vel conſuetudine requirit, in illo infra proximum menſem perſonaliter reſidere incipiat, & abinde quamdiu Beneficium hujusmodi obtinuerit, reſidentiam hujuſmodi faciat, ſeque ad ordinem, quem Beneficii onus ſui requirit, juxta tempora obtineat promoveri, transgreſſores vero hujusmodi ſtatuti noſtri per ſuos Superiores ſervato juris ordine priventur, niſi expreſſam ſuper hoc a Nobis, vel Vicario noſtro licentiam obtinere meruerint.

De Prebendis.

Item ſtatuimus, ut quilibet Religioſus infra Dioceſim noſtram Conſtantienſem curam gerens animarum, titulum hujusmodi Beneficii ſui in proximo Capitulo poſt illius aſſecutionem Decano, vel ejus locum tenenti in preſentia fratrum oſtendat, & ſi alium, quam a Nobis, vel Vicario noſtro impetratum, oſtendet, titulo hujusmodi nulla fides adhibeatur, niſi forte Romanus Pontifex illum ſibi conceſſiſſet, & hoc Noſtris, vel Vicarii noſtri literis appareret declaratum. Si quis vero contra premiſſa per Nos, vel Vicarium noſtrum in Spiritualibus venire preſumpſerit, ultra penam juris communis tamdiu a Divinis ſuſpenſus remaneat, quousque hujusmodi ſtatuto noſtro ſtuduerit cum effectu parere, & obedire.

De portione competenti.

Cum non debeat bovis os ligari triturantibus, (*a*) ſacris jubentibus Canonibus, univerſos & ſingulos Prelatos civitatis & Dioceſis noſtrarum in Domino exhortamur, ut Eccleſiarum Parochialium ipſis, & eorum menſis incorporatarum noſtre Dioceſis Vicariis de Prebendis congruis unde decenter ſuſtentari jura Epiſcopalia & Archi-Diaconalia ſolvere, & alia incumbentia onera ſupportare valeant, prout de jure tenentur provideant, alioquin prout de jure conſtringuntur, eis negligentibus ad Prebendarum hujusmodi deputationem ſervatis ſervandis procedere, non obmittemus requiſiti.

De Inſtitutionibus.

Cum in cunctis ſacris Miniſteriis ſint etatis maturitas, gravitas morum, & literarum ſcientia requirenda, preſenti perpetuo prohibemus ſtatuto, ne deinceps aliquis Sacerdos religioſus vel ſecularis infra civitatem, & Dioceſim noſtras quodcunque Eccleſiaſticum Beneficium cum vel ſine cura, abſque inſtitutione, ſeu inveſtitura, aut induciis, ſeu licentia a Nobis, vel Vicario noſtro, aut alias legitime, ac per literas ſigillatas obtentis, & prius Decano, vel ejus locum tenenti oſtenſis regere, aut quomodolibet inofficiare, ſuo vel alieno nomine preſumat, niſi ipſius Beneficii Rector, ſeu Vicarius, vel Cappellanus perſonaliter in eo reſideat, cujus nomine & conſenſu aliquis ut ſervus in Divinis inibi officiet. Secus autem facientem, cum non ſuos fructus faciat, ipſo jure ad reſidendum Fiſco noſtro de fructibus ſic per eum levatis condemnamus, & Fiſco eidem duximus applicandos. Concedimus tamen, ut Beneficio, poſtquam primo vacare cepit, poſſit loci Decanus per ſe, vel alium, quem duxerit eligendum per primum proximum menſem, & non ultra inducias providere, ſervato tamen moderamine ſuperius de officio Decani expreſſo.

Ad idem.

Cum ad extirpandam quorundam deteſtandam cupiditatem in ſacro Lateranensi Concilio prohibitum ſit, ut nullus diverſas dignitates Eccleſiaſticas, aut Parochiales Eccleſias recipiat, & conſequenter ſtatutum, quod recipiens Beneficium, habens curam animarum annexam, ſi prius tale habebat, ſit eo ipſo jure privatus, & ſi forte illud retinere jure contenderit, etiam alio ſpolietur, immo ſi ultra menſem teneat, ambobus ſit privatus, Apoſtolice tamen Sedis diſpenſatione in his ſalva, & alibi canon vicium cupiditatis hujusmodi redarguens tales in curatis Beneficiis plurales, eo quod ſic retenta ad ipſos non ſpectant *de jure*, rem aſſerit contrectare alienam, & ſic furtum committere quodammo-

(*a*) *forte*: triturantis.

dammodo & rapinam non ſine ſuorum, & ſubditorum animarum periculo gravi. Eapropter ut hujusmodi Canones, & Sacrorum Conciliorum Generalium ſanxita debite executioni demandentur locorum Ordinariis per felicis recordationis GREGORII DECIMI in Sacro Generali Concilio eſt preceptum, ut ſubditos ſuos plures dignitates vel Eccleſias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, ſeu perſonatum, aut dignitatem cum alio Beneficio, cui ſimilis cura eſt annexa, ad exhibendam diſpenſationem auctoritate, qua hujusmodi Eccleſias, perſonatus, aut dignitates Canonice tenere ſe aſſerunt, infra tempus arbitrio Ordinariorum ſtatuendum diſtricte compellant. Nos itaque animarum periculis obviare, & ad hoc, ut Eccleſiaſtica Beneficia Canonice poſſideantur, per executionem premiſſorum cupientes providere, hoc preſenti ſtatuto decernimus, ut deinceps a publicatione preſentium, ſic ut prefertur, plura curata obtinentes Beneficia, ac plures dignitates & perſonatus, ſeu perſonatus & dignitatem cum alio beneficio curato de ſuis diſpenſationibus, quarum auctoritate illa tenere ſe pretenderint, nec non titulis ſuis ad eadem infra duorum menſium ſpatium coram Nobis, vel Vicario noſtro in Spiritualibus legitime, & ſub penis juris doceant. Alioquin, ne deficientes in titulis & diſpenſationibus hujusmodi Canonicis occupando injuſte, ipſa Beneficia rem contrectent aiienam, & per conſequens furtum committant, & anime exinde periclitentur. Ipſorum quoque ſanguis de noſtris manibus requiratur, ad executionem premiſſorum ſacrarum conſtitutionum contra ipſos dictis menſibus lapſis effectualiter procedemus.

De Teſtamentis & ultimis voluntatibus.

Quoniam in quibusdam locis noſtrarum civitatis & Dioceſis, ut intellexiimus, corruptela deteſtabilis obſervatur, videlicet, quod tam Clericus, quam laicus in lecto egritudinis conſtitutus ultra certam limitatam & expreſſam ſummam, nec piis locis, neque perſonis Eccleſiaſticis pro anime ſue remedio & ſalute aliqua poſſit ordinare legata, conſiderantes predictam conſuetudinem ſacris Canonibus, ac ſecularibus Legibus obviare, cum omnia jura clament, quod ultima voluntas, & ultimum hominis teſtamentum immobile perſeveret, & nihil ſit, quod hominibus magis debeatur, quam ut ſupreme voluntatis liber ſtylus exiſtat, eandem conſuetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribus inimicam, auctoritate hujus ſalutaris ſanctionis penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut illi, quos jura teſtamentorum non prohibent factionem, etiam in ſanitate vel lecto egritudinis conſtituti legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi a Deo collatis ad pia loca & perſonas Eccleſiaſticas dummodo decenter ſuas legitimas ſanctiones non pretereat, ſit libera facultas, volentes, & precipientes diſtricte, ut univerſi Clerici & laici impedientes defunctorum legata, ſeu ultimas voluntates, per excommunicationis in perſonas, & interdicti in loca ſententias monitione Canonica premiſſa ferendas ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur.

Ad Idem.

Dolenter audivimus, quod fidelium tam Clericorum, quam laicorum teſtamenta, & ultime voluntates maxime pro animarum ſalute, & ad pios uſus, & teſtata in ſuis debitis executionibus, & ordinationibus interdum perverſis aliquibus negligentiis intervenientibus, & obſtantibus in noſtris civitate, & Dioceſi in locis particularibus impediantur & retardentur. Cum itaque ultima voluntas, ſeu ultimum hominis teſtamentum pro lege ſervari debeat, & ſupreme hominis rationalis voluntatis liber ſtilus exiſtat, & noſtro incumbat officio Paſtorali talibus providere, & teſtamenta utroque jure ſuadente defendere, univerſis noſtre jurisdictioni ſubjectis Eccleſiaſticis, & ſecularibus ſub interminatione Divini Judicii, ac excommunicationis ſententia, quam in contrarium facientes ſex dierum monitione premiſſa in his ſcriptis ferimus, ne teſtamenta, ac ultimas fidelium Eccleſiaſticorum, vel ſecularium perſonarum, quas jura a teſtamentorum factionibus non prohibent, voluntates maxime ad uſus pios, & animarum ſalutem ſe extendentes, earumque executiones debi-

tas impediant, negligant, & retardent, nec teſtamentorum, & cauſarum eorundem, ac ipſorum occaſione pro tempore motarum cognitioni ſe intromittant, ſed ad Nos, & Officiales noſtros ordinariam jurisdictionem cauſarum hujusmodi habentes remittant, diſtrictius inhibemus.

De Parochiis, & Parochianis.

Gravis ad Nos querela perduxit, quod nonnulli ſuis juribus, & finibus non contenti Parochianos alienos preſumant recipere temere ad Divina contra Canonicas Sanctiones, & cum predictorum Parochianorum Judices non exiſtant, nec ligandi, nec ſolvendi in eos receperint poteſtatem, ſe temere Judices faciendo in foro penitentiali periculoſe abſolvunt, & ligant pro ſue libito voluntatis, ſicque ipſos, qui proprios ſpernunt Presbyteros minime abſolutos illud ſalutiferum noſtre peregrinationis viaticum, quod non proficit, niſi prius a criminum labe mundatis in animarum ſuarum, & eorum, qui id non dijudicantes indiſcrete recipiunt, conferre periculum non verentur, (*a*) ſicque dicti eorum Sacerdotes, qui curam recipiendo ſuam pro ipſis animabus obligarunt, dum ſibi taliter ſubtrahunt ſtatum ignorantes ipſorum egrotorum non poſſint, quod in eis eſt ſanare, nec *conſolidare infirmum*, *nec alligare confractum*. Et ſic dum curationis neceſſarie non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis uſque ad interemptionem leſio dilatatur, unde Sacerdotes nullam poſſint de ſic pereuntibus animabus ſuperno Judici reddere rationem. Noſtrorum Patrum, qui Eccleſie Sancte Dei, & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos *non licet transgredi* poſuerunt, ſtatuta conſiderantes univerſis Sacerdotibus, tam Religioſis, quam ſecularibus cujuscunque Ordinis, conditionis, vel ſtatus exiſtant in civitate, & Dioceſi noſtris degentibus ſub debito juramenti, quod in receptione ſuorum Ordinum preſtiterunt, ac ſub interminatione Divini Judicii firmiter inhibemus, ne quis *alterius* Parochianum cujus curam per Epiſcopum, vel loci Archidiaconum, ſeu ejus ſuper eo Vicarium commiſſa, aliis exiſtit, preſumat ad confeſſionem recipere excepta neceſſitatis cauſa, que legem non habet, vel ad porrigendum ei Eccleſiaſticum Sacramentum, niſi petita deſuper, & obtenta licentia proprii Sacerdotis, cum certi, & indubitati juris exiſtat, talem a tali crimine abſolvi *non poſſe* aliquatenus, vel ligari, & ex hoc ordine Eccleſie per majores, & Sanctos Patres Divina providentia inſtitutum confundi, quod per univerſos Plebanos ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis coram ſuis plebibus precipimus publicari.

Ad Idem.

Quia veridica relatione intelleximus populum vulgarem in pleriſque locis Nobis ſubjectis diebus Dominicis, & Feſtivis raro intereſſe Divino Officio Miſſe, & predicationi Verbi Dei, licet *juxta ordinationem*, & *Statutum Sancte Matris Eccleſie* eiſdem diebus intereſſe tenentur, ut ibidem de Divinis Preceptis, & Evangelicis doctrinis informetur: Nos volentes huic morbo obviare, & animarum ſaluti conſulere, preſenti volumus, & ordinamus ſtatuto diſtricte univerſis Presbyteris Curatis noſtre Dioceſis mandantes, & exhortantes, quatenus plebes, & Parochianos ſuos, qui ad annos pervenerint diſcretionis, hortentur, & amoneant ſub pena excommunicationis, quatenus deinceps ſingulis Dominicis, & Feſtivis diebus officio Miſſe in ipſis Eccleſiis ſuis intereſſe ſtudeant, & predicationem verbi diligenter audiant, niſi legitimo impedimento, aut cauſa rationabili quis excuſetur, nec ab hujusmodi officio ante benedictionem Sacerdotis, donec compleatur, recedant, vel alias inhoneſte diſcurrant, non faciendo ob reverentiam Diviniſſimi Sacramenti genuflectiones in terram dum Hoſtia ſalutaris per Presbyterum elevatur, cum devotioneque cordis Deum exorent pro peccatis, ſi quis vero negligens, & rebellis in his fuerit, hunc in confeſſione ſevere volumus emendari. Et nihilominus talis, qui tempore predicationis Verbi Dei extra Eccleſiam, & in cimiterio ſtare contra prohibitionem hujusmodi non formidaverit ad auctoritatem noſtram Epiſcopalem remittatur, contemptores hujus ſaluberrimi mandati per excommunicationis inflictionem arceantur. Inſuper Presbyteri Curati in ſermonibus ſuis popu-

(*a*) Canon: *Omnis utriusque ſexus*, XXI. Concil. Lateran. anni MCCXV.

populum eis commiſſum ad hoc inducere curent, ut proceſſionibus & aliis actibus, & ceremoniis Eccleſiaſticis interſint devote laudesque Omnipotenti Deo cum attentione cordis, & morum gravitate ibidem perſolvant.

De Regularibus.

Quoniam nonnulli Religioſi contra Deum, & ſuam conſcientiam multipliciter excedunt, & eorumque Prelati deſides, & negligentes in obſervatione regularium diſcipline, ac correctione exceſſuum exiſtant, eos per viſcera miſericordie Domini noſtri JESU Chriſti requirimus, & hortamur, ut perſonas regulares ſibi ſubjectas ad obſervantiam regule ſue, & ſtatutorum regularium diligentius inducant, moneant, & illiciant, & ſi opus eſt ſtrictius compellant, ut de officio ſibi commiſſo dignam Deo poſſint reddere rationem. Quod ſi ultra ordinis ſui prevaricatores fuerint, aut contemptores, ſeu negligentes, vel remiſſi; pro certo ſe noverint non ſolum ab officio deponendos, ſed & alias ſecundum regulam ſuam caſtigandos cum offenſa non ſolum propria, verum etiam aliena, ac ſanguis ſubditorum ſuorum de ſuis manibus requiratur. Nos etiam eorundem Prelatorum negligentiam favente Domino ſupplebimus juxta Canonicas Sanctiones.

Ad Idem.

Pericuſorum nimium fore conſiderantes, & ſcandaloſum, quod perſone regulares utriusque ſexus extra Monaſteria ſua vagantes in ſeculo moram trahunt, nonnulle etiam ex ipſis religioſis habitu dimiſſo apoſtatare non formidant, excommunicationis, ut ſic ſententiam incurrendo, ſuis ſuperioribus rebellando. Cum itaque periculoſum ſit vagantibus excommunicatis, & apoſtatis in Divinis participare, volumus, univerſis Nobis ſubjectis mandantes, ut omnes, & ſingulos ſic in ſeculo ſuis ſub diſtrictibus vagantes, & commorantes cujuscunque ordinis, vel conditionis fuerint, moneant, & requirant, ut infra menſis ſpatium a die publicationis, & requiſitionis hujusmodi ad ſua Monaſteria redeant, & vota Deo reddant ſuis ſuperioribus juxta ordinem, & regule inſtitutionem obediendo, vel ſaltem infra eundem terminum coram Nobis, vel Vicario noſtro de indultis, ſi que de contrario habeant, legitime doceant, alioquin contra ipſos per Eccleſiaſtice cenſure penas, & prout juſtum fuerit procedemus.

Ad Idem.

Quamvis contra Monachos, & Moniales de ſuis clauſtris propter aliquos enormes exceſſus, aut animi levitate temere fugientes, & in ſeculo per tempora vagantes, & converſantes, & tandem penitentia ductos ad clauſtra ſua humiliter redire volentes certe, & varie pene juxta qualitatem, & quantitatem a Sanctis Patribus ſint ſtatute. Quidam tamen Abbates, & Magiſtratus penis in ſuis regulis contra tales profugos expreſſis non contenti, graviores, & quaſi importabiles penas ipſis in ſui reverſione imponere non verentur, vel quod deterius eſt eaſdem perſonas quantumcumque humiliter poſtulantes ad ſua clauſtra, de quibus exiverant, admittere inhumaniter contradicunt. Cum itaque de jure *non ſint ampliande pene*, ſed levande, & longe *ſecurius ſit de miſericordia quam crudelitate rationem reddere*, cum etiam Dominus per os Prophete ſit pollicitus ſic dicens: *quacunque* (a) *hora peccator converſus fuerit, & ingemuerit omnium iniquitatum ſuarum amplius non recordabitur.* Nos etiam advertentes, quod ubi Pater familias largus diſpenſator exiſtit, non decet famulum eſſe tenacem, ut peccandi materia, occaſio talibus precludarur, provida deliberatione ſtatuimus, & preſenti ſtatuto decernimus, & ordinamus, ut Monaſteriorum Abbates, & Prelati, Abbatiſſe, Prepoſiti, Priores, & Magiſtratus cujuscunque ordinis Nobis ſubjecti Fratribus, & Sororibus modo premiſſo a ſuis Monaſteriis profugientibus, aut in Apoſtaſiam ex quacunque cauſa lapſis deſiderantibus, & querentibus cum humilitate, & devotione regreſſum ſuum miſericordie, quam Mater Eccleſia claudere nulli petenti conſuevit more pii Patris familias, qui filium primo prodigum, & poſtea penitentem (*b*) paterne ſuſcepit, ſtudeat liberaliter aperire, & tales redire volentes, quantumcunque eorum exceſſus graves fuerint vel enormes, juxta cujuslibet ordinis diſciplinam, ſive regulam, & conſuetudinem obſervatam, ſive conditionem recipiant, &

(*a*) Ezechiel XXXIII, 12.

(*b*) Lucæ XV, 22.

& admittant, ita tamen, quod propter eorum exceſſus nec victus, neque veſtitus eis ſubtrahatur, ſed alias regulariter puniantur, ut prefertur, prout ipſi Prelati & Magiſtratus ſententiam ſuſpenſionis a Divinis, quam in contra facientes ſex dierum Canonica monitione premiſſa in his ſcriptis ferimus, voluerint evitare.

Idem de Monialibus.

Sacras Apoſtolicas Conſtitutiones debite executioni demandantes hoc noſtro ſtatuto inhibemus, ne Sanctimoniales cujuscumque ſint ſtatus, religionis, vel ordinis noſtrarum civitatis & Dioceſis, que in ſuis Monaſteriis ſub perpetua clauſura manere jubentur in conſtitutionibus Apoſtolicis antedictis. Ita quod nulle earum religionem tacite vel expreſſe profeſſe quacunque ratione vel cauſa, niſi forte tali morbo evidenti aliquam earum laborare conſtiterit, quod non poſſet cum aliis abſque gravi periculo vel ſcandalo commorari, Monaſteria ipſa egrediendi ſit facultas deinceps abſque licentia Superiorum ſuorum, quam non niſi ex cauſa preexpreſſa, vel inevitabili exigente neceſſitate concedi volumus Monaſteria ſua exeant, prout dictarum conſtitutionum penas, & ultionem Canonicam voluerint evitare. Atque, ut ipſe Sanctimoniales a publicis & mundanis conſpectibus ſeparate Deo liberius ſervire valeant, & laſciviendi oportunitate ſublata corda ſua & corpora in omni ſanctimonia diligentius cuſtodire, univerſis & ſingulis Eccleſiaſticis & ſecularibus perſonis noſtre jurisdictioni ſubjectis interdicimus, & inhibemus, ne abſque rationabili, & manifeſta cauſa, & ſine Superioris, ad quem pertinet, licentia ſpeciali, ipſa Monaſteria Sanctimonialium ſubintrent ſub ſuſpenſionis in Eccleſiaſticas, & excommunicationis in ſeculares perſonas penis, quas trium dierum monitione previa, contra facientes incidere volumus ipſo jure &c.

De Lulhardis.

Quum plures in Dioceſi noſtra *Lulhardi, & Begutte*, etiam in conjugio exiſtentes in ſeculo manentes ſcapularia deferant, & precipue hi, qui *de tertia Regula* ſe fore aſſerunt, & quia ſcapulare vere & approbate religionis ſignum eſſe dinoſcitur, ſi hujusmodi ſcapularia deferentes tamquam laicales perſone, prout ſe fore pretendunt a laicis pertractarentur, non modicum ſcandalum generaret. Volumus,& diſtricte univerſis Decanis ruralibus, Eccleſiarum Rectoribus, & Plebanis per civitatem,& Dioceſim noſtras conſtitutis mandamus, ut omnes,& ſingulos utriusque ſexus ſic ſcapulare deferentes moneant, & requirant, ut infra duorum menſium ſpatium a publicatione preſentium qua auctoritate? an ex regula ſuſcepti ordinis ? an ex privilegio ? ſcapularia hujusmodi deferant, coram Nobis, vel noſtro Vicario doceant, ut ſcandalis obviare, & animarum ipſarum ſaluti providere valeamus. Alioquin ſi ſecus fecerint, & ut prefertur, non docuerint, lapſis dictis menſibus ad excommunicationis ſententiam, & prout de jure poterimus, contra ipſos procedemus.

Preterea quamvis plures ex eiſdem *Lulhardis* validi ſint, & ad laborem utiles, carius tamen de eleemoſyna vivere, quam ſuarum *manuum* (c) *laboribus ſtudeant* manducare ſacra id reprobante ſcriptura, univerſos fideles Nobis ſubjectos in Domino exhortamur, & requirimus, ut tales *Lulhardos validos*, & aptos ad laborem ſuis eleemoſynis paſcere ſe retrahant, ne fautores mali nominentur. Nos enim contra ipſos *Lulhardos* ſi deinceps, qui validi fuerint, eleemoſynam exigere non deſtiterint, cenſura Eccleſiaſtica compeſcere curabimus juſticia mediante.

De Cuſtodia Euchariſtie, & reverentia Sacramentorum.

Ne propter irreverentiam Sacramentorum ira Dei ſeviat in Miniſtros, ſtatuimus, ut Euchariſtia, Chriſma, & Oleum Sanctum ſub diligenti cuſtodia ſervetur. Cum autem Sacerdos Euchariſtiam vel Oleum infirmorum ad decumbentes deportaverit, videat, ut ſuperpellicio, & ſtola, ſeu orario ſit indutus, ſuppoſito mundo velamine, manifeſte & honeſte lumine, ac etiam campanella Euchariſtie Sacramentum precedentibus, hoc faciet, omnibus etiam vere penitentibus & confeſſis, qui Sacerdotem Euchariſtie Sacramentum, vel Oleum infirmorum,

(c) Gen. III, 19. Pſal. CXXVII, 2.

morum, ut ſic deferentem eundo, vel redeundo aſſociaverint, vel ſecuti fuerint, & ſi hoc de die faciunt decem, ſi vero de nocte cum lumine proprio, vel alieno, viginti dies de injunctis eis penitentiis preter indulgentias alias auctoritate Apoſtolica conceſſas auctoritate noſtra ordinaria miſericorditer in Domino relaxamus.

De Sponſalibus, & Matrimoniis.

Quamvis in *Generali Concilio INNOCENTIUS Papa tertius* ſufficienter ſtatuit, ut ne quis Sacerdos clandeſtinis matrimoniis interſit, inhibens nihilominus, ne talia clandeſtina matrimonia contrahantur, quia tamen, quod dolenter referimus, predicta clandeſtina matrimonia ſepius contrahuntur, per que tam grandia ſcandala, quam animarum pericula non modica inſurgunt. Predeceſſorum igitur noſtrorum veſtigiis inherendo prohibemus de cetero clandeſtina matrimonia contrahi juxta conſtitutionem generalem in *Sacro Generali Concilio editam*, que habetur *in Capitulo finali de clandeſtinis deſponſationibus* infra ſcriptam, quam in omnibus Parochialibus Eccleſiis precipimus ſingulis annis per Regentem curam animarum quater publicari. Ne autem conſtitutio predicta cuiquam ſit incognita, eam etiam de verbo ad verbum hic inſeri volumus. *Cujus tenor ſequitur, ut ecce.* (a)

" Cum inhibitio copule conjugalis " ſit in ultimis tribus gradibus revocata, " eam volumus in aliis diſtricte obſervari, " unde Predeceſſorum noſtrorum veſti- " giis inherendo *clandeſtina* matrimonia pe- " nitus inhibemus, prohibentes etiam, " ne quis Sacerdos talibus intereſſe pre- " ſumat: quare ſpecialem quorundam lo- " corum conſuetudinem ad alia generali- " ter prorogando ſtatuimus, ut cum ma- " trimonia in Eccleſiis fuerint contrahen- " da, per Presbyteros publice proponatur " competenti termino prefinito, ut infra " illum, qui voluerint, aut voluerit le- " gitimum impedimentum apponat. Et, " ipſi Presbyteri etiam nihilominus inve- " ſtigent, utrum aliquod impedimentum " obſiſtat. Cum autem apparuerit pro- " babilis conjectura contra copulam con- " trahendam, contractus interdicatur ex- " preſſe, donec quid fieri deceat ſuper " eo, manifeſtis conſtiterit documentis. " Si quis vero hujusmodi clandeſtina ma- " trimonia inire preſumpſerit in gradu " prohibito, etiam ignoranter, ſoboles de " tali conjunctione ſuſcepta prorſus il- " legitima cenſeatur, de parentum igno- " rantia nullum penitus habitura ſubſidi- " um. Cum illi taliter contrahendo non " expertes ſcientie, vel ſaltem affectato- " res ignorantie videantur, pari modo " proles illegitima cenſeatur, ſi ambo " parentes impedimentum ſcientes legi- " timum preter commune interdictum, " etiam in conſpectu Eccleſie contrahere " preſumpſerint. Sane ſi Parochialis Sa- " cerdos tales conjunctiones prohibere " contempſerit, aut quilibet alius regu- " laris, qui eis preſumpſerit intereſſe, " per triennium ab officio ſuſpendatur, " gravius puniendus, ſicut culpe qualitas " poſtulaverit, ſed & his, qui taliter " copulari preſumpſerint, etiam in gradu " conceſſo pena condigna injungatur. Si " quis autem ad impediendam legitimam " copulam malitioſum impedimentum ob- " jecerit, Canonicam non effugiet ultio- " nem. " Hac conſtitutione prohibemus, ne quis Sacerdotum civitatis, & Dioceſis noſtrarum de cetero clandeſtinis matrimoniis interſit. Quod ſi ſecus fecerit, ultra penas Canonicas predictas condigne puniatur. Si autem aliqui ex ipſis ſubditis matrimonium clandeſtine contraxerint, mox poſtquam hoc ſciverint, eos moneat, ut matrimonium per eos contractum in facie Eccleſie infra proximum menſem ſolemniſent, niſi ille menſis infra Dominicam *Invocavit*, & octavam Pentecoſtes forte incideret, tunc enim infra menſem proximum poſt octavas Feſti Pentecoſtes matrimonium in facie Eccleſie ſolemniſare legitimo ceſſante impedimento teneantur. Et ſi id facere contempſerint, ſeu eorum Curatus, ut prefertur, ipſos monere non curaverit, tam curatus, quam contrahentes juxta dictam conſtitutionem, & alias Canonice puniantur.

De Judeis.

Ne Judei de cetero in civitate, & Dioceſi noſtris nutrices, vel ſervientes habeant Chriſtianos, diſtricte inhibemus, quia

(a) Concilium Lateranenſe IV. Generale XIV. anno 1215. Capitulo 51.

quia indignum eſt, quod filii libere filiis famulentur ancille, omnibus ipſorum ſervientibus, & nutricibus precipientes, ut a ſervitiis eorum infra proximum menſem a publicatione preſentium recedant, quos etiam Judei libere dimittere teneantur. Transgreſſores vero hujus ſtatuti animadverſione condigna puniantur. &c.

Ad idem de Judeis.

Quoniam dudum in Sacra *Provinciali* Synodo *Maguntina* (*b*) noviſſime celebrata inter cetera de Judeis, & Crucis Chriſtiane inimicis ſtatutum reperitur, & mandatum ſub ceſſatione Divinorum, & pena ſubtractionis communionis, " quod " Judei ſigna deferre debeant, (*b*) per " que a Chriſtianis diſtingui, & diſcerni " videantur declarando dicit: ſignum hu- " jusmodi tale eſſe debere: circulus vide- " licet de filis croceis in veſte extrinſeca " ante pectus, quo ad mares, & maſcu- " los, & due rige blavii coloris in peplis " mulierum conformiter, ut in Urbe " Romana. " Quod autem parum proſit ſtatuta condere, & eorum executionem negligere: Idcirco conſtitutione preſenti precipimus, & mandamus diſtricte, & univerſis Judeis per civitatem, & Dioceſim noſtras habitantibus ſub penis gravibus expedire viſis mandetur, quatenus hujusmodi ſigna extrinſeca juxta declarationem predictam deferant conformiter, & ad hoc per poteſtatem ſecularem, & Officiales, & Regentes compellantur. Alioquin contra ſecus facientes Officiales, & Regentes ad ſubtractionem Sacramenti Euchariſtie, & contra Judeos ad excluſionem communionis fidelium, & alias prout de jure procedatur.

De Adulteris.

Quedam perſone relicto legitimo thoro non verentur una domo in adulterinis amplexibus manifeſte cohabitare in ſcandalum plurimorum, quorum ſaluti providere volentes omnibus Rectoribus, Plebanis, & Curatis noſtre Dioceſis in virtute ſancte obedientie diſtricte precipiendo mandamus: quatenus omnes, & ſingulos, qui in adulterinis amplexibus inſimul reſidere non verentur, amoveant, requirant, & exhortentur, ut infra quindecim dies abinvicem diſcedant, & ſi mandato hujusmodi obedire contempſerint, & poſt dictos quindecim dies, quod abſit, inſimul cohabitaverint, tales in eorum vita ab Eccleſiaſticis excludantur Sacramentis, & poſt mortem, niſi penitentiam egerint de commiſſis, Eccleſiaſtica careant ſepultura, & nihilominus ad Nos, vel Vicarium noſtrum pro abſolutionis beneficio conſequendo remittantur. Ipſi vero Rectores, Plebani, & Curati, qui eos monere omiſerint, a Nobis, vel Vicario noſtro Canonicam expectare ſe non dubitent ultionem, quibus etiam ſub ſimili comminatione diſtrictius injungimus, ut eorundem rebellium nomina infra alios quindecim dies Nobis vel noſtro Vicario denuntient, ut contra eoſdem ad ulteriores procedere valeamus penas.

De Raptoribus.

Spoliatores ſtratarum, & raptores alios, qui tranſeuntes per vias, & ſtratas publicas viduas, pupillos, & perſonas alias preſertim Eccleſiaſticas eorundem bonis vi ſpoliant, ac eorum violentias, qui perturbationem deſiderande pacis inducunt, tali volumus noſtro feriente gladio correctionis pena mulctari, ut tam ipſi, quam receptantes eos, & ſcienter dantes eis auxilium, vel conſilium ipſo facto ſint anathematis vinculo innodati. Hoc quidem ſtatutum volumus anno quolibet in ſingulis quatuor Feſtivitatibus principalibus, ſi ſermo eodem die ſit, alioquin ſequenti die proxima, dum ſermo fuerit, in quibuslibet Eccleſiis civitate, & Dioceſi noſtris in cancellis publicari.

De Uſuris.

Uſurarios actus Divina, & humana lege ſatis novimus exprobatos, & contra exercentes uſuras noviſſima conſtitutio Concilii *Lugdunenſis* penas ſtatuit exquiſitas, ſed quia queſito novo fenorandi colore nonnulli ſub titulo vendicationis exercent uſuras, qui pecunias mutuant datis induciis, ut ſtatuto die recipiant fruges forte in duplo valore, quos deinde multo ampliori pecunia vendunt. Quidam etiam emendo rem pro certa quantitate venditori dimiſſam ſtatuto termino pro adaucto modo uſurarum quantitate revendunt. His fraudibus obviando prohibe-

(*b*) Concil. Moguntinum anni 1451. ſub Theodorico Archiep.

hibemus , ne quis uſurarium abſolvat , vel publicum ad Eccleſiaſticam recipiat ſepulturam , niſi cautione preſtita de univerſis reſtituendis juxta conſtitutionem Apoſtolicam in Conciliis Lugdunenſibus factam , que habetur *de Uſuris Libro ſexto* &c. Quanquam ſubſcriptam , quam in omnibus Parochialibus Eccleſiis precipimus ſingulis annis per Regentem curam animarum ſemel videlicet Dominica Quadrageſima, qua canitur JUDICA ſolemniter publicari. Ne autem conſtitutio predicta cuiquam ſit incognita , illam volumus hic de verbo ad verbum inſerere , ut ecce. (*a*)

" Quamquam uſurarii manifeſti de " uſuris , quas receperunt , ſatisfieri ex- " preſſa quantitate, vel diſtincte in ulti- " ma voluntate mandaverint. Nihilomi- " nus Eccleſiaſtica ſepultura eis denege- " tur , niſi de uſuris ipſis fuerit , prout " patiuntur facultates eorum plenarie ſa- " tisfactum , vel illis , quibus facienda " eſt reſtitutio , ſi preſto ſint ipſi, aut " aliis, qui poſſunt eis acquirere , vel eis " abſentibus loci Ordinario , aut ejus " vices gerenti,ſive Parochie Rectori (in " qua teſtator habitat) coram aliquibus " fide dignis de ipſa Parochia (quibus " quidem Ordinario, Vicario, aut Rectori " predicto modo cautionem hujusmodi " eorum nomine liceat preſentis conſtitu- " tionis auctoritate recipere : ita quod " illis perinde actio acquiratur) aut ſer- " vo publico, de ipſius Ordinarii manda- " to ydonee de reſtitutione facienda ſit " cautum. " Ceterum ſi receptarum uſurarum quantitas ſit manifeſta : illam ſemper in cautione predicta exprimi volumus. Alioquin aliam recipientes cautionem hujusmodi arbitrio moderandam , ipſe tamen ſcienter non minorem , quam verſimiliter creditur , moderetur : & ſi ſecus fecerit, ad ſatisfactionem reſidui teneatur. Omnes autem Religioſos, & alios , qui manifeſtos uſurarios contra preſentis Sanctionis formam ad Eccleſiaſticam auſi fuerint admittere ſepulturam, pene *Lateranenſis* Concilii contra uſurarios promulgate ſtatuimus ſubjacere. Nullus manifeſtorum uſurariorum teſtamentis interſit , aut eos ad confeſſionem admittat , ſive ipſos abſolvat , niſi de uſuris ſatisfeceſint , vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum preſtent, ut premittitur cautionem ydoneam. Teſtamenta quoque manifeſtorum uſurariorum aliter facta non valeant, ſed ſint irrita ipſo jure. &c.

De Penit.

Sacri Provincialis Concilii antiqui, nec non RUDOLFFI, HEINRICI MART. quorundam Epiſcoporum Predeceſſorum noſtrorum veſtigiis inherendo hac conſtitutione perpetuo valitura ſanximus , ut ſi in antea quecunque Eccleſiaſtica, vel ſecularis perſona cujuscunque ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtat, inſtigante diabolo infra civitatem, & Dioceſim noſtras Clericum,& pro Clerico ſe gerentem interfecerit , vel mutilaverit , aut talem ſine licentia Superioris ipſius Clerici captivaverit, aut detinuerit, eo ipſo in terris, Eccleſiis,& Parochiis totius Decanatus, in quo hujusmodi delicta commiſſa , aut Clericus hujusmodi captus fuerit , ſed non ſolum in illo Decanatu, ſed etiam in quibuscunque aliis Decanatibus , in quibus quempiam talium detineri conſtiterit, & in omnibus locis , in quibus interfector, ſeu mutilator, vel captivator, ſeu ejus complices ipſi conſilium, auxilium, & juvamen preſtantes, domicilium, aut Dominium obtinentes, ſive de facto, ſive de jure jurisdictionem exercuerint, aut obtinuerint, vel moram traxerint, & ad que devenerint. Et quamdiu in eisdem fuerint, & poſt cujuslibet eorum abinde receſſum ad tres dies continuos ipſo facto ceſſetur a Divinis, & ſervetur ſtrictiſſime Eccleſiaſticum interdictum tamdiu & quouſque leſo, Nobis, & Eccleſie fuerit de tanto flagitio ſatisfactum, aut interdictum hujusmodi alias rite fuerit relaxatum. Tales etiam injuriatores tamquam excommunicati eo ipſo a ſingulis arcius evitentur , donec abſolutionis beneficium meruerint legitime obtinere. Ne autem hi juxta premiſſa interdictum ſervare debentes ſe valeant per ignorantiam quomodolibet excuſare , precipimus , ut Rectores, ſeu Plebani Eccleſiarum Parochialium , in quorum Parochiis facinora predicta commiſſa fuerint, ſtatim & infra unius diei ſpatium Decano, ſi preſens infra Decanatum fuerit. Alio-

(*a*) Anno 1274. Concilium Lugdunenſe II. Generale XIV. celebratum ſub Gregorio X.

Alioquin Camerario, ſi Camerarius etiam abeſſet, viciniori Presbytero curato illius Decanatus præſenti rem geſtam referat. Qui Decanus, Camerarius, vicinior Presbyter curatus omnibus ceteris fratribus Decanatus hujusmodi, & etiam Religioſis in eo commorantibus infra biduum proximum hoc idem facinus manifeſtet, ac interdictum per eos, & in toto Decanatu ſervandum fore notificet. Quibus ſuper his fidem plenam, ſicut noſtris literis, volumus adhiberi. Si quis vero Rectorum, ſeu Plebanorum Eccleſiarum Parochialium, aut Decanorum, vel Cameratiorum hoc noſtrum preceptum implere contempſerit, excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrat, a qua non poſſit niſi congrua ſatisfactione previa liberari: per premiſſa tamen conſtitutionibus legalibus & Provincialibus contra ſacrilegos predictos editis, & aliis, que de ipſorum penis tractant, non intendimus derogare, ſed potius in ſuo robore volumus permanere. &c.

Ex eadem Generali Synodo.

Inſuper eadem Sancta Synodus Generalis BASILIENSIS ad vitandum ſcandalum, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis ſtatuit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum amminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque ſententiis, vel extra cujuscunque ſententie, vel cenſure Eccleſiaſtice, aut ſuſpenſionis, vel prohibitionis ab homine vel jure generaliter promulgate teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut Eccleſiaſticum interdictum ſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura Eccleſiaſtica hujusmodi fuerit, vel contra Perſonam, Collegium, aut Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, vel certam a judice promulgata & denuntiata ſpecialiter & expreſſe, aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari, non a communione illius abſtinere vult juxta Canonicas Sanctiones, per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Ad idem ex eadem Generali Synodo.

Quoniam ex indiſcreta interdictorum promulgatione multa conſueverunt ſcandala evenire, ſtatuit hec Sancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa, aut locus Eccleſiaſtico poſſit ſupponi interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Domini, ſeu Rectoris, vel Officialium propter culpam vero, ſeu cauſam alterius cujuscumque private perſone hujusmodi loca interdici nequaquam poſſint auctoritate Ordinaria quacunque, vel Delegata, niſi talis perſona fuerit prius excommunicata, aut denuntiata, ſive in Eccleſia publicata, ac Dominum, ſeu Rectores, ſeu Officiales auctoritate judicis requiſiti hujusmodi perſonam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfactionem compulerint, qua etiam poſt biduum rejecta recedente, vel ſatisfaciente mox Divina reſumi poſſint, etiam in precedentibus ipſa Synodus locum habet, & habere vult. &c.

Ad idem, ex Statutis quondam Domini HEINRICI Epiſcopi, Predeceſſoris noſtri.

Quia hactenus propter Sacri Concilii *Baſilienſis* Statuta de interdicto Eccleſiaſtico Predeceſſoris noſtri ſtatutis per Nos, ut prefertur, acceptatis inſerta dubitarunt nonnulli ſtatutum de *Penis* ex Proceſſuum olim HAINRICI, Epiſcopi Conſtantienſis, quod incipit: *Sacri Provincialis* eſſe ſublatum, & propterea interdictum hujusmodi intra ejusdem ſtatuti ſeriem non fore obſervandum, Nos hujusmodi ambiguitatem tollere volentes, preſenti ſtatuto noſtro decernimus & declaramus ſtatutum predictum per dicta Sacri Concilii ſtatuta minime fuiſſe, aut eſſe ſublatum, ne eadem ſtatuta Concilii hujusmodi ſtatutum, quod etiam Provinciale eſt, & in favorem Eccleſiaſtice libertatis editum tollere, maxime cum idem Generale Concilium per eadem ſtatuta conſtitutionibus Legalibus & Provincialibus contra ſacrilegos, de quibus ſtatutum loquitur, editis non voluerit, nec velit derogare. Eapropter idem ſtatutum ſub penis illius juxta omnem illius tenorem precipimus obſervari.

De

zed by Google

De Magiſtris.

Experientia docti novimus, quod quondam Verbum Dei in Eccleſiis noſtrarum civitatis & Dioceſis ſeminantes Religioſi, & ſeculares Presbyteri interdum rancore moti contra ſe invicem predicare non verentur in populi ſcandalum, & exemplum pernitioſum. Nos conſiderantes, quod ſicut ex indiscreto ſilentio ſepius error poſt ſe relinquitur: Ita, & incauta locutio ſepe errorem inducit. Idcirco preſenti ſtatuto inhibemus, ne quis predicationem in Monaſteriis, aut Eccleſiis noſtrarum civitatis & Dioceſis, ſive Religioſus, ſive ſecularis exiſtat, de cetero contra alium quicquam in cancellis predicet, ſed ſi errorem, hereſim, vel quid aliud contra alterius jus aliquis ex ipſis predicaverit, id Nobis, vel noſtro in Spiritualibus Vicario referatur. Ne ex hujusmodi contentione publica ſcandala in populo, & pericula conſurgant animarum, ſecus facientes penam gravem, & condignam non evadent.

De Penitentiis, & remiſſionibus.

Quia nonnulli religioſi terminis ſuis non contenti, in predicationem animarum in caſibus Sedi Apoſtolice, & Nobis reſervatis in civitate, & Dioceſi noſtris ſubditos noſtros abſolvere preſumpſerint, licet de hoc nullam receperint poteſtatem, preſenti decreto inhibemus, ne deinceps nudo verbo ipſorum religioſorum aſſerentium ſe talem habere poteſtatem, niſi alias de poteſtate hujusmodi fecerint fidem, legitimis documentis credatur, declarantes abſolutiones eorum in caſibus predictis fore nullas, niſi hoc ſpecifice a Sede Apoſtolica, ſeu a Nobis eis ſit conceſſum &c.

Ad idem.

Ubi periculum majus imminet, ibi procul dubio magis eſt conſulendum. Attendentes itaque, quod manifeſta peccata non ſint occulta correctione purganda. Et quod malum ubi oritur, ibi puniri debet, omnibus Penitentiariis noſtris diſtrictius inhibemus, ne quempiam ſuper peccato publico extra tempus quadrageſimale abſolvere quomodolibet preſumant, aut de quocunque publico crimine ſe intromittant. Volentes, quod publicos peccatores poſtqũam caſum publicum fore intellexerint, mox ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum abſolvendos, & deinde inibi puniendos, ubi publice deliquerunt, remittant, ac decernentes abſolutiones per Penitentiarios noſtros ſuper publicis criminibus de cetero fiendas nullius fore roboris, vel momenti, in contrarium conceſſis non obſtantibus quibuscunque.

Ad idem.

Declaramus inſuper, quod Penitentiarii noſtri preſentes, & futuri nullam habeant poteſtatem ſibi ſocios in officio Penitentiarie noſtre aſſumendi, aut vices ſuas alteri committendi, niſi ſpecialiter ad id a Nobis, vel Vicario noſtro habuerint in mandatis.

Idem.

Preterea ordinamus, & preſenti decreto inhibemus, ne quis Penitentiariorum noſtrorum de cetero literas confeſſionis, ſeu confeſſionis teſtimoniales ſibi confitentibus quomodolibet preſumat dare, decernentes literas hujusmodi per eos dandas nullam fidem habere, aut eis fore adhibendum, ſi qui autem literis teſtimonialibus hujuſmodi abſolutionis, ſive in caſibus Epiſcopalibus Nobis reſervatis indiguerint, ſeu alias tales ad ſui cautelam forte pecierint: ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum pro talibus remittantur.

Idem.

Inſuper omnibus Presbyteris curatis, & non curatis noſtrarum civitatis & Dioceſis inhibemus, ne de caſibus Epiſcopalibus Nobis reſervatis, quos duximus inferius annectendos intromittere audeant, ſed ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum omnes infra ſcripti remittantur, decernentes, abſolutionem per eos, abſque ſpeciali conceſſione noſtra, ſeu Vicarii noſtri in caſibus hujusmodi preter quam in mortis articulo factis, viribus penitus carere.

Remittantur itaque ſubſcripti pro abſolutione.

Item rebaptizatus, reconfirmatus, & reordinatus.

Item qui matrimonia poſt ſponſalia jurata cum alia, quam ſponſa contraxerit. &c.

Digitized by Google

Insuper Statuta predicta apud Notarium hujus Synodi nostre recipi volumus per eum fideliter collationata, & ejus manu per nominis appositionem signata, ac per Sigilliferum tunc nostrum pro eorum robore gratis sigillari.

Lecta & rata sunt hec statuta antedicta in Synodo Episcopali tunc solempniter celebrata in Ecclesia majori Constantiensi, anno Domini *Millesimo, quadringentesimo, sexagesimo tertio*, die crastino festi S. Udalrici, que fuit quinta dies Julii, Indictione undecima.

Ex Codice Chartaceo MS. communicato ab amico vero Constantiæ habitante anno 1760.

Sequebantur in eodem MS. Codice

Dubia a Clero proposita, Episcopo

super variis in Synodo præcedente anni 1463. *Resolutionibus una cum Responsionibus Ejusdem Episcopi* BURCHARDI, *quæ cum Conciliares non sint, hic omittuntur.*

Titulus autem horum dubiorum & avisamentorum hic ponitur, ut intelligat Clerus non denegandam sibi ab Episcopo audientiam, si dubia emergentia in Decretis Synodalibus Episcopo reverenter proponat.

REverendissimus Pater & Dominus, Dominus BURCHARDUS, Episcopus Constantiensis, de gratia speciali pro salute Cleri sui cuilibet suæ Diœcesis Decano rurali, & in Collegiatis Ecclesiis majori Prælato dat & concedit auctoritatem ordinariam canonice absolvendi quoslibet Clericos in sacris, & sub eisdem Decanatibus & Collegiis constitutos a fornicationis crimine publico & occulto; sic tamen, quod ipsi Prelati & Decani in suis Ecclesiis absolvendos diligenter sub juramenti debito inquirant, si irregularitatem inciderint, ac tales, quos suspensos & irregulares invenerint, pro absolutione & dispensatione salubrius consequenda ad Vicarium ipsius Revmi Præsulis Constantiensis remittant: & quod hujusmodi gratia ad unum mensem integrum a die celebratæ Synodi anni MCCCCLXIII. computandum, & non amplius perduret. . . . . .

Post lectionem & publicationem itaque Statutorum prædictorum Clerus deliberatione aliquali præhabita certa movit dubia & dedit avisamenta, petendo sibi super his consuli & provideri, sicque Rmus Pater & Dominus, Dominus Episcopus per peritos Synodi Religiosos & Sæculares desuper consultos ad ea generalia & singula Responsa dedit, ut infra.

Tenor itaque dubiorum & avisamentorum Cleri, de quibus supra fit mentio, sequitur de verbo ad verbum.

Dein subjungitur Responsio ad hujusmodi dubia. In fine

Nomine LINCK CONRADUS Substitutus mpp.

SYNODUS EYSTETTENSIS

Anno Christi MCCCCLXV. Paulo II. Pp. II. Friderici Cæs. XXVI.

SUB WILHELMO (a) EPISCOPO.

CANONES XVIII.

I. De Hæreticis superstitiosis.
II. De Sacerdotibus existentibus in peccato mortali.
III. De Matrimonio.
IV. Quid dicatur Clam vel Clandestinum.
V. De Confessionibus audiendis.
VI. De publicis criminosis & pœnitentia injungenda.
VII. Ne pro administrandis Sacramentis aliquid exigatur.

VIII.

(a) Guilelmus, Nobilis a Reichenaw, sedit in Cathedra Eystettensi ab anno 1464. usque ad annum 1496. quo obiit.

Digitized by Google

VIII. De vita & honeſtate Clericorum.
IX. De captivitatibus Clericorum.
X. De Præbendis diminutis.
XI. De Magiſtris Fabricæ Eccleſiarum.
XII. De ſententia Excommunicationis.
XIII. De Renuntiatione.
XIV. De Statu Monachorum.
XV. De Clericis peregrinis.
XVI. De Locationibus Beneficiorum.
XVII. De Excommunicatis propter violentiam Clericorum.
XVIII. De Diſpenſantibus cum exiſtentibus in peccato mortali, ut recipiant Sacramentum.

PRÆFATIO.

WILHELMUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS EYSTETTENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS RECTORIBUS, PLEBANIS, ET VICE-PLEBANIS, ET EORUM LOCA TENENTIBUS, CÆTERISQUE PRESBYTERIS, CAPELLANIS, CURATIS ET NON CURATIS, PER CIVITATEM ET DIOECESIN NOSTRAS UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm Paſtoralis curæ ſit, ſubjectorum moribus condigno remedio obviare, & corpora, quæ languore carent, arte & modis omnibus præſervare; Nos volentes juxta commiſſæ nobis paſtoralis ſolicitudinis officium Clero & Plebi noſtræ Diœceſis paterne conſulere, pro Divini Nominis gloria, & ampliſanda Religione ac virtutibus, retundendaque malitia, de Venerabilis Capituli noſtri, Jurisque peritorum conſilio ad laudem DEI Omnipotentis, Glorioſiſſimæ Virginis MARIÆ, Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, Beatique Willibaldi egregii Confeſſoris & Pontificis, Patroni noſtri, ac omnium Sanctorum pro felici ſtatu hujus Sanctæ Eyſtetenſis Eccleſiæ, ac Epiſcopalis Sedis, totiusque Cleri & populi ad ipſam pertinentium. Statuta *quædam Synodalia felicis memoriæ Domini JOHANNIS immediati Prædeceſſoris noſtri, Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo*, in Synodo pro tunc publicata, prout jam pridem ſimiliter ac per Nos actum eſt, ratificavimus, & nunc præſentibus ratificamus certo moderamine in eisdem obſervato, prout ex infra ſcriptis noſtris ſtatutis intelligetis. Præterea nova quædam edidimus, quæ omnia vim Legis & Præcepti ſub pœnis in eisdem contentis habere, ac diſtricte per vos obſervari volumus. Alioquin eorundem transgreſſores præter Divinam ultionem merito formidandam pœnas prædictas, & alia remedia opportuna exſpectent. Non tamen interdicimus jurisdictioni Decani Eccleſiæ Cathedralis noſtræ, ad quem ſicut ex longæva & antiqua conſuetudine immediata correctio exceſſuum Clericorum civitatis noſtræ pertinere dinoſcitur, in aliquo derogare.

De Hæreticis ſuperſtitioſis.

Etſi univerſas deteſtamur hæreſes, & odimus ſingulas vanas & ſuperſtitioſas ſectas & obſervantias hæreticorum, & Nobis, ac Vicario in Spiritualibus, & Pœnitentiario noſtris omnium & ſingulorum damnatis erroribus involutorum abſolutiones per quoddam Statutum Synodale Prædeceſſorum noſtrorum ſint reſervatæ. Nos tamen conſiderantes propter ipſius ſtatuti nimiam generalitatem, plerosque Presbyteros ſive Confeſſores ipſum nimis generaliter intelligere, & plures, quam ſtatuti intentio eſſe poſſit, ad Sedem Epiſcopalem pro abſolutione mittere. Nos volentes generalitatem reſtringere, & ipſum ſtatutum declarare, præſentibus dicimus & declaramus eos duntaxat, qui ſectas damnatas, ac ea, quæ directe articulis fidei contraria ſunt, credunt, vel ſequuntur, atque alia ſuperſtitioſa pro rebus temporalibus acquirendis, retinendis, vel recuperandis habentes, fidem & ſpem in illis committunt, ad Sedem Epiſcopalem remittendos. Niſi forte in leviоribus tanta eſſet conſuetudo delinquentis, quæ correctionem facilem non reciperet, ex qua in alia majora lapſus ſequi poſſet amplior, ſuper quo arbitrandum conſcientiam Confeſſoris oneramus.

De

De Sacerdotibus exiſtentibus in peccatis mortalibus.

Quanquam ſecundum Sacrorum Canonum declarationes Sacerdotes etiam mortalibus prægravati ſceleribus, Divina conficiunt Sacramenta, quæ pollui non poſſunt. Nulli tamen extra caſum a jure expreſſum in mortali conſtituto peccato, Divina licet celebrare Myſteria, aut alia quævis conferre Sacramenta, Nos volentes quantum poſſumus auſum ſive temeritatem quorundam Sacerdotum, qui publico maculati concubinatu frequenter & quaſi quotidie celebrant, & miniſtrant Sacramenta, impedire, præſenti conſtitutione ordinamus, præcipimus, & ſtatuimus, ne aliquis Sacerdos in publico ſive notorio laborans concubinatu poſt unius menſis ſpatium ab hodie computandum Divina celebret Officia, niſi prius a Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario, aut cui Nos, vel idem Vicarius noſter vices noſtras in ea parte commiſerimus, confeſſus rite fuerit, abſolutus, & ad Noſtrum, vel Vicarii noſtri mandatum, juſſum, & diſpoſitionem concubinam, quam ſic publice tenuit, aut tenet, dimiſerit, ſub pœna carceris, quam volumus contrarium facientes, ipſo facto incurrere, ac alias juxta exceſſus qualitatem graviter puniri.

Et quoniam non eſt noſtræ intentionis, ut hujusmodi publici concubinarii paſſim, & indifferenter quaſi joco occaſione confeſſionalium, aut licentia confitendi a Nobis, vel Vicario noſtro datorum, & emanatorum ab eorum talibus exceſſibus abſolvantur, ne facilitas veniæ incitamentum prebeat delinquendi, præſentibus inhibemus, ne aliquis Sacerdos noſtræ Diœceſis poſt lapſum unius menſis aliquem talem publicum concubinarium, ſive fornicarium occaſione talium confeſſionalium, vel licentia confitendi abſolvat, ſed potius ad Nos, aut noſtrum in Spiritualibus Vicarium remittat. Decernentes irritum, & inane, ſiquid in contrarium factum, aut attentatum fuerit, niſi forte idem Sacerdos abſolvendus Divina, tam neceſſario celebrare debeat, ut abſque gravi ſcandalo populi vacare non poſſit, tunc poterit per quemcunque Sacerdotem abſolvi; ita tamen, ut ad brevem terminum per eundem confeſſorem ſtatuendum ſe Vicario præſentet ad recipiendum pro modo culpæ pœnitentiam ſalutarem, hortantes nihilominus omnes, & ſingulos Confeſſores a talibus publicis concubinariis ex majori auctoritate electos, ut & ipſi circa tales diligenter, & diſcrete vigilent, ne ipſi ſua levitate ſe aliorum criminum faciant participes, ſuper quibus omnibus cujuſcunque conſcientiam diſtricte oneramus.

De Matrimonio.

Matrimonia clandeſtina, ex quibus ſæpius viſum, & expertum, plurima oriri ſcandala, & pericula animarum. Dum hi contrahunt, quibus a jure prohibitum eſt contrahere, prohibere volentes, Nos pœnis juris, noſtras adjicientes, ſtatuimus, ut ſinguli Plebani ſtatim, poſtquam ad ipſorum notitiam, aliquos in aliquo gradu prohibito, vel legitimum habentes impedimentum, quominus contrahere poſſint, clam contraxiſſe pervenerit, eos, qui ita contraxerunt, mox ab ingreſſu Eccleſiæ, tam diu excludant, quouſque iidem contrahentes coram Vicario noſtro recepta pœnitentia, & ſibi per ſuas patentes literas; ac alias per Officialem noſtrum ſuper hujuſmodi impedimento Canonice expediti fuerint remiſſi, ſalvis tamen pœnis juris circa eos, qui etiam extra omne impedimentum clam contrahunt, quibus per præſens noſtrum ſtatutum in nullo volumus derogari.

Quid dicatur Clam, *vel* Clandeſtinum.

Et ne vocabulum *Clam*, ſive *Clandeſtinum* multis, & præſertim in hac materia ignotum cuiquam ambiguitatem generet, præſenti conſtitutione declaramus, id fore, & eſſe clamdeſtinum matrimonium ad præſens cenſendum, quod per verba de præſenti, aut futuro, copula carnali ſubſecuta contrahitur, priuſquam eorum contractus futuri matrimonii per Plebanum ipſorum in loco, vel locis, ubi veriſimiliter notitia haberi poteſt ipſorum contrahentium, & devenerit in cognitionem impedimentorum, fuerit ſecundum ſtatuta Synodalia, & Eccleſiæ publicatus.

De Confeſſionibus audiendis.

In miniſtrandis vero, & conferendis Sacramentis illud ſummopere providendum eſt, ne, ubi ſalus expectatur animarum, ſcandalum generetur, & peccatum nutriatur, propterea præſenti conſtitutione diſtricte prohibemus, ne quivis Sacerdos cujuscumque mulieris ſanæ in ſtuba, ſive camera dotis, vel domus ſuæ confeſſionem audiat, ſed in communiori loco Eccleſiæ, ſuſpitione carente. Neque pueros extra Eccleſiam baptizent, niſi horum, quibus jura permittunt, niſi forte tempore hyemis propter ingens frigus aliud facere neceſſitas cogat. Tunc utique tam ſalubre Sacramentum cum ea reverentia, & diſciplina conferatur, ut etiam propter devotionem aſtantium merito gratia baptizato conferri præſumatur, vel augeri; alioquin contrarium facientes ad arbitrium noſtrum graviter puniemus.

De publicis criminoſis, & pœnitentia injungenda.

Quoniam ſecundum Sacros Canones manifeſta peccata non ſunt occulta correptione corrigenda, præſentibus diſtricte prohibemus, ne de cætero aliquis Confeſſor aliquem manifeſtum criminoſum occulta pœnitentia puniat, ſed manifeſta, ſive crimina ſint levia, ſive magna. Nam, quamvis pœnitentiæ ſint arbitrariæ, illud tamen in ſuo genere locum habere certum eſt, ita, ut circa manifeſtam pœnitentiam in manifeſtis, & circa occultam in occultis ſit arbitrandum: manifeſta etiam occulta pœnitentia corrigere, potius mutare pœnitentiam videtur, quam arbitrari, quod, nedum ſimplicibus, verum & Epiſcopis jure prohibitum apparet, niſi forte peccatoris, vel confeſſi tanta ſit reſiſtentia, ut potius ſe Divinæ correctioni, quam humanæ velit ſubmittere, quem non abjiciendum, ſed cum innoteſcentia periculi, ſive diſcriminis, quibus ſe ingerit, abſolutum jubemus ire dimitti; alioquin hoc non obſervato, ad arbitrium noſtrum gravi ſubjaceat ultioni.

Ne pro adminiſtrandis Sacramentis aliquid exigatur.

Cum nil pro Sacramentis adminiſtrandis exigi, vel extorqueri oportet, Nos volentes ſtatutum vetus de non exigendo aliquid pro adminiſtrandis Sacramentis manu tenere, diſtricte prohibemus, ne aliquis Plebanorum noſtræ diœceſis, & eorum loca tenentes, ex pacto, vel conventione confeſſionales denarios inter ſe, & cooperatorem dividendos conveniant & dividant, ſed ſi Plebanus ipſi ſocio aliquid libere communicare velit, non prohibemus; ſocium tamen, vel cooperatorem de his, quæ ſibi fideles ſponte offerunt, Plebano dandum cogi nolumus, conſuetudine quacunque non obſtante: quoniam ſæpius Plebanos, & Cooperatores propterea deſides, & negligentes in audiendis fidelium confeſſionibus cooperimus. Hortantes nihilominus omnes & ſingulos Confeſſores, ne ſpe alicujus temporalis lucri conſequendi propterea feſtinantius audiant, brevius expediant, quam oportet, ſcientes, quod ſi eorum culpa vel negligentia alios negligant, ipſi ſibi eorum peccata accumulant; quodſi quisquam in his exceſſiſſe reperiatur, Nos contra talem ultra Divinam ultionem, quam incurret, ad graves pœnas pro noſtro arbitrio infligendas procedemus.

De vita & honeſtate Clericorum.

Et quia ſtatutum de honeſtate Clericorum plurimi adeo vilipendunt, ut nedum in Noſtra & communis vulgi præſentia prohibitis utantur veſtibus, verum & circa Divina eas minime deponunt, & alias inhoneſte contra juris diſpoſitionem incedunt; ut itaque Clericorum mores, & actus eorum in melius reformentur, honeſte vivere ſtudeant univerſi, ſtatuimus, ut omnes & ſinguli Clerici per civitatem & Diœceſin noſtras conſtituti tonſuram ſuo ordini, ſtatui, & dignitati convenientem deferant, comam, & crines, ſive pilos ultra nodum colli extenſas non nutriant, ac roſtros calceorum articulum digiti excedentes deponant, alioquin transgreſſores a diſtributionibus quotidianis cum corpore Præbendæ per unum menſem noverint ſe fore ſuſpenſos, omnino ſub prædicta pœna prohibentes, ne aliquis Sacerdotum coram quocunque ſibi miniſtrante, qui præmiſſorum transgreſſor repertus fuerit, & apparet, Divina celebret officia, ſed eum tanquam indig-

num aſtare & miniſtrare prohibeat, quoniam non credimus, talem abſque mortalis peccati culpa poſſe Sacra celebrare, vel Divinis aſtare, quia factis Sacris Canonibus pertinaciter contradicit.

De captivitatibus Clericorum.

Verum cum in terminis alicujus Decanatus Religioſi vel Clerici in Sacris conſtituti captivantur, captivi detinentur; interdictum Eccleſiaſticum ſervari, & a Divinis ceſſare oportet, dubium, quis captivus dicatur, tollere volentes præſentibus pronunciamus, & declaramus; nedum hunc dici debere captivum, qui detentus vinculis ſive carceri mancipatur, ſed etiam eum, qui tentus & coactus permiſit, ſine vel cum pœna ad certum terminum ſe captivatori, aut alteri nomine & vice ipſius ſtatuere, aut liber dimiſſus pœnam certam ſolvere, & debere.

De Præbendis diminutis.

Patroni Beneficiorum cum juris diſpoſitione obligati, Noſtris vero & Prædeceſſorum noſtrorum etiam ſtatutis hortati ſint, ut ad Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione perſonas habiles & idoneas præſentent, nihilominus tamen hujus contrarium fieri, quotidiana docet experientia. Proinde diſtricte prohibemus, ne Vicarius noſter in Spiritualibus aliquem ad quodcunque Beneficium inveſtiat, niſi prius coram eo is, qui præſentatus eſt, vel qui præſentat, ſufficienter docuit, aut alias ſibi legitime conſtans beneficium juxta tenorem ſtatuti Synodalis *de Portione Canonica* diſponens fore, & eſſe dotatum, vel proviſum, & ſic præſentato abſque diminutione debita fuerit portio aſſignata & tradita, niſi is, qui præſentatur, adeo in fructibus Beneficii non ex culpa vel fraude Patroni attenuati, ſit contentus, ut nulla ſibi contra Nos vel Patronum poſſit competere querela vel actio.

De Magiſtris Fabricæ Eccleſiarum.

Statutum de Magiſtris fabricæ Eccleſiarum in ſuo robore permanere omnino jubemus, hoc adjicientes & moderantes, ut ratio de perceptis & expoſitis ab his, a quibus & coram quibus fieri debet, non niſi & ſemper infra Paſcha & Aſcenſionem fiat. Et a Plebano loci receſſus plenus de omnibus perceptis, expoſitis, remanentibus, & debitis Vicario noſtro in ſcriptis mittatur, quem ſi forte aliquis vel aliqui mittere impediant, vel impedire nitantur, is, vel ille ab eorum Plebanis ab ingreſſu Eccleſiæ coerceatur tam diu, quouſque a Nobis, aut Vicario noſtro aliud habuerit in mandatis, vel facto pareat, vel paruerit, nec ipſi Magiſtri, vel Procuratores per ſe, vel cum eorum Plebano alicui ſine Noſtra, aut Vicarii noſtri expreſſa licentia aliquam pecuniæ ſummam mutuent, vel accommodent, niſi ipſe Plebanus, & Vitrici, ſive Magiſtri fabricæ pro accommodatis vel mutuo datis pecuniis velint eſſe principales debitores & ſolutores, quam pecuniam accommodatam vel mutuatam etiam in proxima ex poſt ratione ſub pœna dupli ſine contradictione ſolvere debeant, & teneantur.

De Sententia Excommunicationis.

Ex cauſis pleriſque Nos, noſtrique Vicarius in Spiritualibus, & Officialis mandata ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ emittimus: poſt accuſatam etiam contumaciam trinæ, vel alias ſufficientis admonitionis ad reproducta mandata ſubſcribimus, excommunicatum declaramus, excommunicamus, vel ſuſpendimus: ex quibus nulli dubium manet, ex rigore juris tales, contra quos declaratio, vel poſt contumaciam accuſatam excommunicatio, vel ſuſpenſio ſcribitur; excommunicati ſive ſuſpenſi ſunt judicandi, & cenſendi: quia tamē ſimplices & juris ignari, quamdiu literæ non expediuntur, ſibi de Beneficio abſolutionis non provident, putantes ſe niſi literis expeditis minime ligari; volumus, ut quilibet contumacias accuſans, quam primum ex copia notarii facere poſſit, expediat; contrarium facientes, & literas extradi obmittentes, per Vicarium, & Officialem noſtros in pœna duplicis taxæ Banni, & litterarum puniri ſerioſe jubemus.

De Renuntiatione.

Eccleſiaſticorum Beneficiorum reſignationes, & renuntiationes debite fiant, nullique ad ea, niſi digni, & idonei præſen-

ſententur,& rectè conferantur ; ſtatuimus, ut ſicut eorum reſignationes, ſive renuntiationes, niſi in noſtras,aut Vicarii noſtri, aut alterius ad id de jure,vel conſuetudine poteſtatem habentis manus factæ & admiſſæ, quoad Nos nullæ ſunt, ita nulli,qui ad ea vacantia ex reſignatione alia , quam in manus noſtras , aut Vicarii noſtri, aut cui ad hoc Nos, vel idem Vicarius noſter, vel is poteſtatem ad id modo prædicto habens vices commiſerimus, vel commiſerit, facta præſententur,vel conferantur:certificantes omnes,& ſingulos Beneficiatos præſentes,& futuros noſtrarum civitatis & Diœceſis , quod ſi quis Beneficium Eccleſiaſticum ad inſtitutionem noſtram ſpectans, per ſe, vel alium in manus alicujus Patroni Eccleſiaſtici, vel ſæcularis ex quacunque cauſa ſine noſtra,aut Vicarii noſtri licentia reſignaverit, quod ipſum Beneficium alteri, cui Nobis placuerit, conferemus , aut alias graviter, prout Nobis expedire videbitur, puniemus, hortantes omnes & ſingulos alios, ad quos de jure, vel conſuetudine beneficiorum ſpectat collatio & inſtitutio, ut & ipſi idem faciant & obſervent.

De Clericis peregrinis.

Cum ſit honeſtati contrarium, & a Sanctorum Patrum inſtitutione alienum ſine conſenſu Epiſcopi Clericos aliarum Diœceſium indifferenter in Eccleſiis inſtituere , præſenti edicto omnibus & ſingulis Presbyteris curatis, & non curatis per Diœceſin noſtram conſtitutis diſtrictè prohibemus , ne aliquem alienæ Diœceſeos Presbyterum in Vicarium, Cooperatorem, aut Capellanum in Eccleſia,vel Beneficio ſuo ſine noſtra , aut Vicarii noſtri expreſſa licentia inſtituat , præficiat vel aſſumat, alioquin contrarium facientes ſevere punire non obmittemus.

De Statu Monachorum.

Monachi, quia per villas, & oppida, ſive quaſcunque Eccleſias Parochiales ſinguli de jure communi poni non debent, præcipiendo mandamus omnibus & ſingulis Beneficiatis, & Vicariis Beneficiorum,& Eccleſiarum quarumcunque, ne aliquis Religioſum, ſive Monachum, etiam Canonicum Regularem quemcunque per ſe,& in ſui loco ad quodcunque tempus præficiat vel ponat,neque quemque Miſſas in Eccleſia , vel Capella ſua dicere,vel celebrare permittat ſine noſtra, aut Vicarii noſtri ſpeciali licentia. Prælatum tamen regularem quemcunque , ſi ad aliquem locum diverti contigerit , per ſe, vel Capellanum ſui ordinis, vel ſæcularem celebrare non prohibemus , alioquin aliter facientes pena ſuſpenſionis,aut alia,prout Nobis videbitur, mulctabimus.

De Locationibus Beneficiorum.

Eccleſiarum locationes , niſi ex rationabilibus cauſis, per Rectorem , vel Paſtorem prius Nobis, vel Vicario noſtro expoſitis, fieri omnino prohibemus. Et ut non aliis, quam fide dignis,doctis, & diſcretis, aut Nobis, aut Vicario noſtro præſentatis perſonis, & Presbyteris locentur, ſub pœna decem florenorum diſtrictè præcipiendo jubemus.

De Excommunicatis propter violentiam Clericorum.

Sæpe Clerici, & Presbyteri per laicos ſua culpa offenſi, vel violentati , ne ipſorum culpa coram Superioribus appareat, cum laicis ſcandaloſe ſe componunt: & dum laicis abſolutio aliter , quam ordo juris dictat, denegatur, ſcandalizantur; diſtrictè mandamus, ne aliquis Clericus in ſacris conſtitutis ſe ſponte ſine noſtra, aut Vicarii noſtri, vel Prælati ſui in ipſum jurisdictionem ordinariam de jure,vel conſuetudine habentis licentia cum offenſore ſuo componat vel concordet. Non prohibemus tamen de modo concordiæ inter ſe convenire, quem tamen Nobis, aut Vicario noſtro , vel Prælato ſuo ante acceptationem idem offenſus exponere teneatur. Qui cum per Nos, Vicarium, vel Prælatum aſſumptus & approbatus fuerit, per offenſum accipi poteſt, ut ſic appareat juſte, ſi offenſor in partibus veniat abſolvendus, aut Sedi Apoſtolicæ relinquendus ; horum autem transgreſſores, prout quantitas exigit transgreſſionis pœna plectentur.

De Diſpenſantibus cum exiſtentibus in peccato mortali , ut recipiant Sacramentum.

Quia ad notitiam noſtram pervenit,

nonnullos Sacerdotes noſtræ Diœceſeos curam animarum habentes cum his, quos in caſibus Superiori noſtro, vel Nobis reſervatis abſolvere non poſſunt, diſpenſare, ut ad ſacram Communionem, priusquam ab eis in caſibus a jure permiſſis, aut Superiori noſtro, vel Nobis beneficium abſolutionis conſequuntur, accedant; Nos volentes vetus ſtatutum omnino ſervari, præſenti decreto ſub pœna carceris decem dierum præcipimus, & mandamus, ne aliquis Sacerdotum noſtræ Diœceſeos de cætero aliquem ad Sacram Communionem admittat, niſi prius per eum in caſibus a jure expreſſis vel Superiori noſtro, aut Nobis, vel vices noſtras gerenti a peccatis, & Superiori noſtro, vel Nobis reſervatis ſit rite abſolutus, & abſolutum.... ſe: alioquin pœna prædicta, vel alia pro noſtro arbitrio punire non obmittemus.

Edidimus hanc Synodum ex Libro Synodali impreſſo Eichſtadii in 4to. anno 1484. *a pag. XXVI. ad pag. XXIX.*

SYNODUS DIOECES. MAGDEBURGENSIS

ANNO CHRISTI MCCCCLXVI.

ITem eodem anno ſecunda Feria poſt Lucæ Dominus JOHANNES tenuit Synodum in Eccleſia Magdeburg, . . ubi perſonaliter interfuit cum tribus Abbatibus & multis Prælatis.

Chronicon Anonymi ad hunc annum. *Apud Meibomium Tom. II. Scriptor. Germaniæ.*

SYNODUS PATAVIENSIS

ANNO CHRISTI MCCCCLXX.

Conſtitutiones Synodales Reverendiſſimi Patris ac Domini, Domini UDALRICI, Epiſcopi Patavienſis.

CAPITULA LV.

UDALRICUS, (a) DEI GRATIA, EPISCOPUS PATAVIENSIS, IMPERIALIS CANCELLARIUS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

PAſtoralis noſtri officii debitum, quo Deo permittente prætumus, Nos admonet, quatenus primo ſuper ratione, & cultu Deo omnipotenti debitis jugiter exhibendis, ac Sanctis ejus honoribus impendendis: Secundo ſuper exceſſibus noſtrorum ſubditorum corrigendis, ac moribus eorum reformandis, *ne eorum ſanguis de manibus noſtris* in finali judicio *requiratur*, ſolerter intendamus. Fuiſſemus denique a primaria noſtræ ſublimationis ad Epiſcopalis dignitatis apicem inſtitutione eis intendendo mente devota avidi, impedientibus autem variis mundi, præſertim Diœceſis tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus negotiis inevitabilibus, eis, quibus animo & labore ſtudioſis intendere volebamus, nequaquam operam dare poteramus. Arridentibus autem in præſentiarum tempore ac opera opportunis, quæ omiſimus, accuratiori volumus ſupplere ſolicitudine ac labore; Quare ad præſentes diem & horam noſtros in Chriſto ſincere dilectos Confratres, SEYFRIDUM Præpoſitum, VALENTINUM Decanum, totumque Capitulum, ac ſingulos Abbates, Præpoſitos, Officiales, Præ-

(a) Odalricus III. de Perilluſtri Gente Nusdorff, a Capitulo Salisburgenſi anno 1451. contra voluntatem Friderici III. Imperatoris, electus unanimi voto Epiſcopus LIII. Synodum celebravit hoc anno 1470. pro tuenda & conſervanda Cleri diſciplina. *Ex P. Hanſizio.*

Digitized by Google

Prælatos, Archi-Diaconos, Decanos, Plebanos, Vicarios, Altariſtas, Capellanos, ſociosque Divinorum, inſuper totum Clerum noſtræ Diœceſis convocamus, ad quorum aviſationes & requiſitiones &c. in ſcriptis traditas & aſſignatas, eorumque aſſenſu & conſilio ſubſcripta fecimus, ordinavimus, & concluſimus Statuta, ſeu Conſtitutiones Synodales, volentes, præcipientes, & mandantes diſtricte ſub pœnis obedientiæ, excommunicationis, & aliis inibi contentis ac fulminatis, inviolabiliter obſervari, teneri, ac effectui dari.

I. *De Reverentia Deo & Cultui Divino impendenda.*

Incipientes itaque prius cultum & honorem Dei procurare cupientes, ſtatuimus, volumus, & ordinamus, quatenus ad Eccleſias Dei humilis ſit & devotus ingreſſus, quieta converſatio, Deo inſpicientibus grata, & quæ conſiderantes non ſolum inſtruat, ſed & ædificet, & reficiat. Convenientes ibidem ad nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen, JESU CHRISTI, præcipue dum aguntur Miſſarum ſolemnia, flectant genua cordis, quod vel capitis inclinatione teſtentur. Nullus ibidem ſeditiones excitet, conclamationes, aut inanes converſationes, colloquia, aut fabulas faciat, impetumve committat; ſint ibidem inſuper quæcunque alia, quæ Divinum poſſint turbare Officium, aut oculos Divinæ Majeſtatis offendere, penitus extranea, ne ubi peccatorum venia eſt impetranda, ibi peccatorum detur occaſio, aut deprehendantur peccata committi. Ceſſent igitur in Eccleſiis, earumque cœmiteriis negotiationes præcipue nundinarum, aut fori cujuscunque tumultus.

II.

Inhibemus inſuper, ne pueri noviter baptizati ad altare pro receptione vini ex calice tempore Miſſarum deferantur, aut per celebrantes Miſſas eis vinum ex calice porrigatur, cum ex hoc multi temere credant tales fieri ſcientificos, & malam gerant fidem, qua occaſione pericula animæ oriuntur.

III. *De Pater noſter, Ave Maria, & Veneratione Sanctorum.*

Inſuper committimus ſub pœna obedientiæ omnibus Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, Vicariis eorundem, ac Prædicatoribus univerſis, quatenus omni ſermonis tempore, ſignanter diebus Dominicis, *Pater noſter*, *Ave Maria*, *Symbolum Apoſtolorum*, *decem Præcepta*, ac *formam Baptiſmi* populo ſuo materna lingua ſuis ſubditis diligenter pronuntient, ne ea valeant ignoſcere, vel ignorare: diligenterque alliciant, informent, & inducant, ut diligenter addiſcant, ut Deum valeant etiam ore implorare, & ſalutem animarum ſuarum procurare. Nihilominus eos inducant ad ſuſcipiendum Confirmationis Sacramentum, quod ſalubriter noſcitur a Deo inſtitutum, & effectum facere ſalutarem.

IV. *De Clericis peregrinis.*

Firmiter inhibemus, ne Presbyteri peregrini ignoti, aut extra Diœceſim noſtram ordinati in publico ad Miſſarum ſolemnia celebranda admittantur, niſi per literas teſtimoniales, vel alias Canonice de ipſorum ordinatione Nobis, aut Officialibus noſtris Generalibus prius fiat fides.

V. *De Officio Vicarii.*

Et quia eccleſiarum Plebani, ſive Rectores, & Prælati Monaſteriorum in Eccleſiis ſibi incorporatis ſuis Rectoribus adeo relinquunt exiguam portionem, quod ea nequaquam poſſunt ſuſtentari: nonnulli vero antiquas augent penſiones, ſive abſentias, quod eorum Vicarii minus rationabiles, ac tolerabiles faciunt excogitatis ingeniis exactiones; ſtatuimus, ut ipſis Vicariis ſufficiens, & honeſta portio de proventibus Eccleſiæ aſſignetur; alioquin ipſi Rectores & Prælati, ſi moniti non aſſignaverint, ſuis poterunt Beneficiis privari. Nullus quoque ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, ad curam animarum inſtitutus, Vicariam perpetuam, vel temporalem ſimilis Beneficii aſſumere præſumat.

VI. *De Collectoribus.*

Veridica accipimus relatione, quod hoſpitalia, quibus de gratia permittitur eleemoſyna, in Diœceſi noſtra colligen-

Digitized by

da in tribus diebus Dominicis vel Feſtivis, tales collectiones permittant per Pedellos,& alios nuntios colligere, vel faciant imponi, qui paciſcuntur cum eis pro certa ſumma danda, ſive plus,vel minus colligatur, ex quo ſequuntur multæ fraudes. Aliqui enim, ut plus habere valeant,colligunt oſtiatim, alii bis imponunt collectam, aliis fraudibus inpræſentiarum, quæ fieri ſolent,omiſſis; volumus propterea,quatenus amplius talia hoſpitalia per ſuos nuntios literas noſtras Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, ſeu Vicariis eorundem præſentent, qui eas exequantur juxta earum tenorem. Fiat quoque collectio per Magiſtrum Zeche, vel alium fidum per hujusmodi Rectores aut Vicarios deputandum, quæ collecta ſigilletur,& per eos includetur,ſicut hactenus eſt obſervatum. Nullus ergo amplius oſtiatim habeat colligere, nec admitti debet ad colligendum, niſi Officialis, Archi-Diaconus,aut Diaconus literis noſtris examinatis, ne fraus committatur, ſuas inſuper hujusmodi collectoribus literas aſſignet, ut eſt conſuetudo.

VII.

Non ſine diſplicentia percepimus noſtros Suffraganeos in ordinatione Clericorum, Eccleſiarum conſecratione, & Officiales in literis tradendis ad Suffraganeos, cum examinati ſunt, ac eorum Notarios in ſalariorum expetitione excedere, ſuper quo volumus, ac præſentium conſtitutionum tenore mandamus, quatenus in antea Domini Suffraganei in præmiſſis non excedant, ſed pia moderatione expenſarum, ſumptuum, & aliorum onerum præmiſſa ultra condignum, & æquum minime exigant; Officialis autem in ſuis literis ſicuti citatione ſimplici ſit contentus. Notarius autem de quolibet intitulato duos denarios monetæ currentis; ſimiliter Pedellus, aut Curſor pro ſuo labore in intromittendo duos recipiat, & amplius non petendo.

VIII. *De eodem.*

Inſuper volumus, quod Suffraganei noſtri Profeſſi ordinem, habitum ſuum deferre debeant, ſicuti clara juris diſpoſitio exiſtit, & nullum ad quemcunque gradum, niſi aut noſtris Officialibus, aut cui commiſerimus, fuerint prius præſentati, ordinare præſumant, in quantum noſtram voluerint evitare indignationem.

IX. *De officio Ordinarii.*

Inſuper Sacerdos Parochialis quilibet plebem ſuam doceat diligenter, ut cum in celebratione Miſſarum Hoſtia levatur ſalutaris, quilibet devote flectat genua ſua, vel ſaltem ſe reverenter inclinet; idem faciens, cum eam Presbyter portat ad infirmum, quam in decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine ferat manifeſte, ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & honore, ſemper nola parvula & lumine præcedentibus, niſi locorum repugnet diſtantia, vel temporis qualitas, quatenus ex hoc fides & devotio apud homines augeatur.

X. *De Majoritate & Obedientia.*

Statuimus præterea, ut nulli Clerici, Nobilium Capellani,in Capellis caſtrorum Dominorum ſuorum celebrare præſumant, niſi ante Epiſcopo, vel loci Archi-Diacono, Officiali generali, aut Decano obedientiam faciant manualem, & quod ad Synodos veniant, Statuta inibi, Capitula, Mandata, & Ordinationes, ibidem inſtituta & ordinata recepturi, & ſuis Dominis, ac eorum Caſtrenſibus, ſecundum quod fuerit opportunum, relaturi; cum frequenter Plebani, aut eorum Vicarii, in quorum terminis caſtra conſiſtunt, hoc facere commode non audeant. Quod ſi ſecus facere quisquam præſumpſerit, per ipſos Epiſcopum, Archi-Diaconum, Officialem, aut Decanum condigne puniatur.

XI. *De ſpoliis & captivitate Perſonarum Eccleſiæ.*

Statuimus etiam ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ diſtricte præcipientes, ut ſi quam prædam vel ſpolium rerum Eccleſiaſticarum ad Divinum cultum deputatarum, ſeu etiam Eccleſiaſticam perſonam captivam ad aliquam civitatem, oppidum, villam, ſeu caſtrum adduci contigerit, Sacerdotes & Capellani civitatum, villarum, oppidorum, ſive caſtrorum, poſtquam ſciverint, non exſpectato ſuper eo Superiorum mandato abſtineant a Divinis interim, quousque dicta

dicta perſona captivata, aut res Eccleſiaſticæ prælibatæ in præfatis locis detinentur.

XII. *De his, quæ vi vel metus cauſa fiunt.*

Etiam ſtatuimus, hos, qui abſolutionem, vel quamcunque revocationem ab excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententiis per vim, vel metum extorſerint, quamvis hujusmodi abſolutiones, & revocationes a jure ſint irritæ, excommunicationis ſententiæ ſubjacere. Et quia Clerici, Presbyteri, ac Religioſi nonnulli non attendentes, quantum ſit obedire bonum, quod *victimis* (a) *antefertur*, *& quod peccatum eſt ariolandi nolle acquieſcere*, *& ſcelus idololatriæ non velle obedire*, rerum ſuarum, vel corporum vanum videlicet metum, cum Nobis,ac noſtris & noſtrorum mandatis obedire tenentur, allegantes, quo minus hujusmodi mandata exequantur, ex quo propter contemptum clavium Eccleſiaſticæ diſciplinæ virtus diſſolvitur, Sacræ hujusmodi approbatione Synodi ſtatuimus, ut nulla rerum prædictarum, aut metus corporum, ſubditorum noſtrorum inobedientiam mandata hujusmodi exequi non curantium valeant excuſare: & in tantum, quod ſi metus corporis ſimplici proprio juramento duntaxat, & non legitimis coram Nobis, vel eo, a quo mandatum ſubditus receperit, oſtenſus fuerit documentis, nihilominus cedat loco, in eis autem, quæ in non faciendo conſiſtunt, ut puta, non communicare excommunicatis, vel non celebrare in loco interdicto, & hujusmodi aliis, nec rerum neque corporum,quantuscunque metus prolatus fuerit, excuſat. Cum nullo metu debeat peccatum mortale ex inobedientia committere, ſicut Sanctorum authoritatibus comprobatur.

XIII. *De Fide Inſtrumentorum.*

Placuit noſtræ Sanctæ Synodo, ut nullus ſe publicum Notarium aſſerens in officio tabellionatus aliqualiter admittatur, nec credatur ejus inſtrumento, niſi coram Nobis, aut noſtris Officialibus, vel eorum vicegerentibus de ſuo officio plenam faciet fidem. Quoniam ſæpe ex Notariis incognitis, & imperitis gravia ſolent pericula evenire.

XIV. *De Vita & Honeſtate Clericorum.*

Licet Sacri Canones decreverint ſalubres ſuper victu, habitu, & vita Clericorum conſtitutiones, nihilominus non vanum credimus, ea in noſtris Statutis Synodalibus refricare, quo minus ſimplices valeant ignorare. Statuimus juxta juris communis diſpoſitiones, ut Clerici officia & commercia ſæcularia maxime inhoneſta non exerceant; mimis, joculatoribus, & hiſtrionibus non intendant, tabernas prorſus, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti evitent. Ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis interſint. Coronam & tonſuram habeant congruentes, & ſe in officiis Eccleſiaſticis, & aliis bonis ſtudiis exerceant diligenter, clauſa deferant deſuper indumenta, id eſt, ſuperior veſtis eorum ſit clauſa, nimia brevitate & longitudine non notanda. Pannis rubeis aut viridibus, nec non manicis & ſotularibus conſuticiis, freno ſeu pectoralibus deauratis, aut aliam ſuperfluitatem gerentes non utantur, corrigias auri vel argenti ornatum habentes non ferant, ſicut nec annulos, niſi quibus ex officio competit dignitatis. A crapula & ebrietate omnes Clerici abſtineant, ac alias ſe habeant, teneant, ac regant, puta in circumferentiis veſtium ſericeis diverſorum colorum, atque aliis variis coloribus pellium in habitu, & ſtatu, vita, & honeſtate, ut ſacræ diſponunt conſtitutiones. Quod ſi quicunque Clericorum in ſacris Ordinibus conſtitutus, vel in minoribus Beneficiatus portaverit habitum a ſacris canonibus, aut Nobis inhibitum, ſi monitus fuerit, ultra pœnam inobedientiæ eo ipſo amiſſionem illius habitus incurrat ipſo jure. Et ut hæc conſtitutio noſtra noſtris effectu temporibus non careat, noſtris Archi-Diaconis, Officialibus, & Decanis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus diſtricte, quod per diſtrictam jurisdictionem ſibi commiſſis per ſe, vel alios, vel alium unica monitione duntaxat præmiſſa præcipiant, quatenus infra decendium talem habitum deponant, & nullo amplius tempore reaſſumant, alioquin ipſum habitum eis auferant, etiam violenter, & eum in opus pium convertant de noſtro conſenſu, ſi habi-

(d) I. Regum XV, 22.

habitus notabilis fuerit æſtimationis. Decet enim Sacerdotes & Clericos in domibus ſuis honeſte converſari, cum Diſcipulorum Chriſti in ſuo officio gerant vices, quatenus aliis ſint bonæ vitæ exemplum. Mandamus pœnis ſupradictis, ut ibidem in domibus ſuis honeſte converſentur, moribus inſiſtant gravibus & decentibus, nullas choreas, aut alia inhoneſta conventicula ſæcularium perſonarum admittant, ſi noſtram voluerint evitare ultionem.

XV. *De Inſtitutionibus.*

Quoniam nonnunquam contingit, quod ad vacantem Prælaturam, aut quodcunque beneficium aut officium Eccleſiaſticum regulare vel ſæculare duo vel plures aſſerunt ſibi jus competere, eliguntur, vel inſtituuntur: & alter, qui minore vel nullo jure utitur, ut eum, cujus pinguius vel majus jus eſt acquiſitum, per potentiam vel tædium fatigare, & exhaurire poſſit, attrahit favorem potentium laicorum, vel Advocatorum, quibus, ut eis aſſiſtant & manuteneant, promiſſiones faciunt de juribus & libertatibus Eccleſiaſticis remittendis, ſeu etiam de pecuniis mutuandis; Nos huic morbo occurrere volentes præſentis ſtatuti remedio ſalutari, hujusmodi promiſſores & potentium laicorum attractores, volumus ipſo jure ſententia excommunicationis innodatos eſſe, & nihilominus eos fore inhabiles, ſive ineligibiles ad hujusmodi beneficia & dignitates. Mutuatores etiam pecuniarum talium in hoc caſu volumus carere actionibus pro mutuo hujusmodi repetendo.

XVI. *De Vacatione Prælaturæ, aut Beneficii.*

Quoniam ſæpius relatione plurimorum didicimus, quod nonnulli nobiles, ac poteſtates ſeculares, & eorum Officiales, cum aliquam contigerit vacare Prælaturam, Beneficium vel officium in noſtra Diœceſi, ſtatim gentes, vel famulos ibidem mittant armorum, aut eorum officiales graves faciunt in ipſis Prælaturis, vel beneficiis expenſas: & quod deterius eſt, nonnunquam hi, ad quos collatio, vel præſentatio ſpectat, futurum Paſtorem compellunt eligere, per abuſum poteſtatis ſecularis, vel potentiæ inordinatæ, quem nihilominus non admittunt ad poſſeſſionem, etiam a Superiore confirmatum, aut conſtitutum, donec de certa pecuniæ quantitate concordet cum eisdem, atque eandem perſolvat. Nos hujusmodi damnandæ ambitionis audaciam reprimere cupientes authoritate hujus Sacræ Synodi ſtatuimus, ut nullus quacunque Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeat dignitate, talia de cætero præſumat, per quæ offenditur Eccleſiaſtica libertas, & Eccleſiæ multipliciter aggravantur. Quod ſi ſecus actum fuerit, niſi infra menſem a tempore hujusmodi vacationis, aut extorſionis reſtituerit, aut extortum jam promiſſum remiſerit realiter, & cum effectu, ipſum volumus excommunicationis ſententiæ eo facto ſubjacere, a qua nullatenus abſolvatur, donec reſtituat extorta, & reſcindat promiſſa, in quibus etiam nulla eorundem remiſſio ſibi debet locum vendicare.

XVII. *De Pignoribus.*

Ad omnem dubitationem, ſive quæſtionis materiam amputandum ſtatuimus, ut ſi quis prædium ſuum, cui jus attinet Patronatus, cuicunque obligaverit, indiſtincte jus præſentandi apud ipſum obligantem reſideat, cum tale jus æſtimari non poſſit, & contra in ſortem nequeat computari.

XVIII.

Quia omnia jura clamant, quod ultima voluntas, vel ultimum hominis teſtamentum immobile debet perſeverare, & nihil ſit, quod magis hominibus debeatur, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſalvus exiſtat; authoritate hujusmodi ſtatuimus, ut, ubicunque jura a teſtamentorum prohibent factione, etiam in ſanitate, vel lecto ægritudinis conſtituto legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi collatis juſta, & ad pia loca Perſonas Eccleſiaſticas, & alias quocunque, dummodo contra legitimas non veniant ſanctiones, libera ſit facultas. Volentes, & præcipientes diſtricte, quod per noſtros ſubditos Judices, univerſi Clerici, & laici impedientes defunctorum legata, ſive ultimas voluntates per excommunicationis, interdicti in loca ſen-

ten-

tentias, quindecim dierum Canonica admonitione præmiſſa, ferendas ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur. Et ad quorum executionem, & debitam aggravationem, ſi contumacia eorum exegerit, tempore faciendi ipſi judices prælibati, ad quorum officium teſtamentorum defenſio utroque jure ſuadente dignoſcitur pertinere, tam benevolos ſe exhibeant, & paratos, ne negligentia de eorum manibus in die diſtricti judicii requiratur.

XIX. *De Sepulturis.*

Inſuper ſtatuimus, & ſub pœna ſuſpenſionis præcipimus firmiter, & monemus, ut quilibet Sacerdos noſtræ Diœceſis, cujuscunque dignitatis, eminentiæ, ſtatus, ſeu religionis fuerit, infra octo dies, cauſa legitima ceſſante, poſtquam ei de morte Epiſcopi Patavienſis pro tempore exiſtentis conſtiterit, per ſe vel alium Miſſam pro defunctis dicat in remedium Epiſcopi memorati.

XX. *De Sepulturis, & prævents, & funeralibus.*

Pridie in Synodo noſtra mature deliberatum eſt, qui prævenri in morte dici debeant. Cum autem pro ſepultura, tanquam ſpirituali bono, juxta juris diſpoſitionem nihil exigi debeat, volumus quod pro licentia ſepeliendi prævents per eos, qui hujusmodi dare habent licentiam, nihil temporalis exigatur. Sed quia pro beneficio merito fit beneficium; non prohibemus, quin ipſi, qui licentiam hujusmodi dant, bonis mediis ſine labe ſimoniæ, ac alia pravitate, conſanguineos, aut propinquos ipſius prævenri ſepeliendi inducere poterunt, ad dandam eleemoſynam pro fabrica Eccleſiæ noſtræ Patavienſis, ut unde gratiam receperint, non immerito benevolentiam aut gratitudinem retribuant, ac beneficium recognoſcant.

XXI. *Ne pactiones in Spiritualibus fiant.*

Inhærentes deinde veſtigiis noſtrorum Prædeceſſorum, quatenus pactiones in ſpiritualibus non fiant, diſtrictiſſime inhibemus, ut ſuper defunctorum remediis ante exequias, & ſepulturam defuncti nulla pactio, ſeu conventio intercedat; defuncto autem, ſicut convenit, ſepulto, quidquid ex teſtamentis, vel laudabili conſuetudine Sacerdoti debetur, vel Eccleſiæ convenit, perſolvendum ab hæredibus defuncti, vel ab illis, qui in bonis ipſorum ſuccedunt, petatur & ab eis ad ſolutionem, ſi opus fuerit, per Eccleſiaſticam cenſuram compellantur.

XXII. *Ne Religioſi præſertim mendicantes ſermonem ante prandium faciant.*

Et quia, niſi unicuique ſua jurisdictio reſervetur, Eccleſiaſticus ordo confunditur, inhibemus diſtricte, ne religioſi præſertim mendicantes, quicunque ante prandium contra Clement. *dudum de ſepulturis*, ſermonem faciant ad plebem, niſi ſpecialiter a Nobis, aut alias decenter deſuper fuerit privilegiatus: de quo ipſum Plebanum, vel ejus Vicarium, ubi ſermo fieri debuerit, volumus fieri certiorem.

XXIII. *Ne Religioſi habitum deponant.*

Cum plerique fratres ordinum mendicantium, ac religioſi aliorum ordinum ſuæ religionis habitum abſque cauſa rationabili manifeſte deſerentes, excuſationem in peccatis, exceptionis privilegium, de quo minime apparet, in ſuæ animæ periculum, & plurimorum ſcandalum allegando, ſicque excommunicati a jure exercent ſui ordinis officium, Sacra approbante Synodo ordinamus, ut nullus noſtrorum ſubditorum tales ad ſui officii executionem admittat, niſi habitum ſuæ religionis manifeſte deferat, ſitque laudabilis converſationis, & bone famæ, omnesque tales, cum ſint a jure excommunicati, evitent, faciantque ab aliis arctius evitari, in quantum noſtram voluerint evitare ultionem.

XXIV. *De Parochis, & alienis Parochianis, & juribus Parochialibus.*

Nos Sanctorum Patrum, qui Eccleſiæ Sanctæ Dei, & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes, hujus approbatione Synodi univerſis Sacerdo-

tibus, tam religiosis, quam sæcularibus, cujuscunque ordinis, conditionis, sive status existant, in civitate, Diœcesi nostra Patavienſi degentibus sub debito juramenti, quod Episcopo in receptione Sacerdotii præstiterunt,& sub interminatione Divini Judicii, firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum,vel cujus cura per Nos,vel nostros Officiales, alii est commissa, excepta necessitatis causa, quæ legem non habet, ad confessionem recipere, aut ei aliquod Ecclesiæ Sacramentum porrigere præsumat, non petita desuper & obtenta, aut concessa licentia proprii Sacerdotis. Cum certi,& indubitati juris existat, talem a tali crimine solvi non posse aliquatenus vel ligari, & ex hoc ordinem Ecclesiæ per Majores,& Sanctos Patres Divina providentia institutum confundi, & perturbari. Et hoc præsens statutum per universos Plebanos, seu eorum Vicegerentes singulis quatuor temporibus, & in præcipuis Festivitatibus coram suis Parochianis præcipimus publicari.

XXV. *De Juribus Parochialibus.*

Iterum interrogatio est facta in nostra Sacra Synodo de his, qui non solvunt jura Parochialia, census, testata,& similia debita ad Ecclesias, & pias causas, an a confessione, an a Sacramentis Pœnitentiæ, & Eucharistiæ debeant suspendi? Declaramus, si tales confiteantur se obnoxias,& temerarie, vel sine causa, cum solvere possint, nolle solvere, quia in peccato consistunt, tenendo rem alienam temere, non debent, imo nequeunt absolvi, per consequens, nec communicari. Si vero ex paupertate, vel ob aliam causam rationabilem, quominus solvere possint, aut debeant, proponerent; in tali casu hujusmodi non veniunt repellendi. Videat autem confitens, quam bene in sua conscientia versetur coram Domino Deo, cui omnis conscientia patet, cujus ipse Confessor in hac parte locum tenet, propterea talis bene erit avisandus, ne faciens contra conscientiam ædificet in gehennam.

XXVI. *De Parochis, & Sacerdotibus Curatis.*

Veridica recepimus relatione, quod nonnulli Curati ab Ecclesiis suis se per aliquot dies absentent appropiando civitatibus, negotiorum, vel interdum lasciviæ causa, non attendentes suæ curæ animarum: propterea sæpe inopinati infirmi in agone, aut mulieres prægnantes negliguntur in suarum animarum jacturam. Nos huic morbo providere volentes, ne animæ a Nobis, aut dictis Curatis in novissimo districto judicio requirantur, districte comminando mandamus, quatenus ubi plures sunt Sacerdotes, semper unus apud dotem, & plebem pro infirmis, prægnantibus, & similibus curandis remaneat; si vero unus duntaxat inibi est, per vicinum Sacerdotem,aut alium modum accommodum disponat; ne hujusmodi infirmi, & puerperæ negligantur: secus facientes arctius puniemus,& puniri faciemus.

XXVII. *De Jure Patronatus.*

Ad extirpandam tam detestabilem corruptelam quarundam Ecclesiarum, vel Capellarum, Patronorum, qui Rectoribus earundem defunctis dotem, aut domum & Ecclesiam, vel Capellam rebus mobilibus, & interdum immobilibus in salutis propriæ dispendium, & scandalum plurimorum spoliant: statuimus, ut sive Clericus, vel laicus hoc facere præsumpserit, cujuscunque dignitatis existat, sit a jure præsentandi ea vice suspensus, & Superior immediate ipsam Ecclesiam, vel Capellam conferat: quod si negligens fuerit, iterum Superior eam conferat ipso jure, sitque nihilominus excommunicatus ipso jure, & arctius ab hominibus Christi fidelibus evitetur, donec cum debita satisfactione restituat ablata.

XXVIII. *De Celebratione Missarum.*

Prædecessorum nostrorum docti vestigiis, statuimus, ut nullus Sacerdotum novitiorum illa die, qua primam Missam celebrare voluerit, in exordio publicationis Sanctissimi sui officii oblaturus Deo primitias gratiæ,& salutis sibi collatæ, aliquos ad convivium convocare, aut invitatos habere, vel procurare per se, vel alium ullo modo præsumat, sed ad solum Deum, cujus militiæ est adscriptus, dirigat aciem sui cordis, maxime illa die devotus, curis, & solicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum

zed by Google

minum diſtrahuntur, debeat eſſe exutus, vanitatibus remotus, hiſtrionum curſibus, tumultibus & inſolentiis improborum, qui etiam venire aſſolent non vocati, foro liber.

XXIX. *De Baptiſmo.*

Baptiſmus cum reverentia ſumma celebretur, maxime in diſtinctione, & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus exiſtit, his ſcilicet verbis: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; & quidem ſimul fiat ablutio, & formæ verborum prolatio, dicente Auguſtino: *Accedit verbum ad Elementum; & fit Sacramentum.* Et ad talem ſimultatem ſufficit, ut unum eorum incipiatur, antequam alterum finiatur, ita videlicet, ut ablutio non finiatur, antequam forma verborum incipiatur, & e converſo: doceantque Sacerdotes, tam mares, quam fœminas in neceſſitate debere parvulos baptizare: eadem forma proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptizare. Et ſi Sacerdos ſuper hoc diligenter inquirens debitam formam in baptiſmo invenerit, quod factum eſt, approbet, ſuppleat circa baptizatum, quoad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, ac chriſmate in vertice, quod a laicis eſt omiſſum. Si autem in baptizante debitam formam non invenerit obſervatam, non differat pueros baptizare. Item ſtatuimus, ut in Curatis Eccleſiis Baptiſmus, Chriſma, Oleum, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia clavibus adhibitis obſerventur, ne poſſit ad ea manus temeraria extendi. Pallia quoque, Altare, vaſa, corporalia, & veſtimenta Miniſtrorum munda, & in decentia conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum in ſacris ſordes negligere, quæ dedecent etiam in profanis.

XXX. *Iterum de Baptiſmate.*

In Baptiſmo credimus obſervari debere, quod baptizandus poſt Baptismum debet chrismari, etiam in Baptismo Chrismato. Baptismus quoque debet chrismari in ſabbatho Paſchæ, ubi habetur novum Chrisma & Pentecoſte. Nec debet conſuetudo variari in legitimis, & non legitimis natis: cum parentum peccatum non obſtet ipſis natis. Et in immerſione, vel perfuſione ſervetur conſuetudo hucusque introducta. Nec quæri debet de nomine Patris, præſertim, ubi perſonâ poſſit ſcandalizari, & peccata occulta pandi.

XXXI. *De Decimis.*

Cum decimæ tam prædiales, quam perſonales indiſtincte debeantur, ut authoritates tam veteris, quam novi teſtamenti, & jura clariſſima teſtantur, quas Dominus Deus ſibi in ſignum univerſalis Dominii reſervat ac retinuit, quarum uſum ipſe Dominus Deus Clericis conceſſit, & quia cum male ſolvuntur, homines in Decimas computantur. Nec Dominus locuſtas, ſive alia nociva fructuum, aut plagas ab eisdem amovet, *tollitque Fiſcus, quod non recipit Chriſtus*, ut actu & quotidiano cernimus aſpectu, poteruntque homines ad ſolutionem ſive præſtationem hujusmodi decimarum primo Eccleſiaſtica cenſura compelli, ſive coerceri, ut clari juris eſt. Declaramus omnes & ſingulos prædia poſſidentes, ac detinentes ad prædiales Decimas ſolvendas integre ſine fraude & dolo collectis fructibus, expenſis ſeminibus, ac cenſibus, tributis, ſalariis, ac impenſis minime deductis teneri. Sique in uno agro plures fructus diverſis temporibus, etiam eodem anno proveniunt, de ſingulis ſolvendas fore ac deberi decimales Parochiæ, ubi ſunt ſita prædia, perſonales etiam ſimiliter ſint debitæ & ſolvendæ, ſecundum quod ſervat conſuetudo Parochiæ, ubi quis recipit Eccleſiaſtica Sacramenta, niſi aliis ſpeciali jure competere dignoſcantur. Præterea liquet de croco, canapo, lino, & ſimilibus fructibus decimas ſolvendas fore. Inſuper nedum majores, ſed & minores debentur Eccleſiæ Parochiali, ſive ejus Rectori. Sique aliquibus jure competerent ſpeciali, poſſunt Plebani, & Eccleſiarum Rectores, vel eorum Vicarii ad eas decimas dandum requirere, & niſi de jure hujusmodi informentur, poterunt de jure expetere. De aucis autem, pullisque, ne fiat fraus his, qui percipere habent decimas, ſi quis uno anno non tot habeat aucas, aut gallinas in numero decem, vel ultra, non tamen viginti, debent hujuſmodi aucæ, & gallinæ cum ſequenti anno, vel ſequentibus computari, & denuo juxta numerum ſemper decima perſolvi, dolo

& fraude quibuslibet procul motis. Contra non ſolventes quoscunque adeatur authoritas Judicii & Superiorum.

XXXII. *De Immunitate Privilegiorum Clericalium.*

Et quia privilegia Clericorum & Eccleſiaſticæ libertates per multos heu! ſæculares etiam potentes minime tenentur, ſed multipliciter infringuntur, quatenus eadem & eædem metu pœnæ, ſi non amore Clericalis ordinis teneantur; volumus, ordinamus, ac inviolabiliter obſervari mandamus, quatenus Capitula: *Quanquam de Cenſibus.* & Capit. *Quoniam.* & Cap. ult. *De Immunitate Eccleſiarum.* Lib. 4. ac articuli, qui in cœna Domini de mandato Summorum Pontificum, ſingulariter Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini PAULI II. noviſſime publicati, quæ infra de verbo ad verbum continentur, impoſterum ſingulis quatuor temporibus, ſive Dominico die ſequenti in ambone coram populi multitudine, ſermonis tempore materna lingua diligenter exponantur, & publicentur; ne homines fortaſſis horum jurium ignari ignorantiam prætendere valeant, ac ſententias inibi inflictas, per ignorantiam juris, quæ non excuſat, miſerabiliter incurrant. De *Carolina* autem publicanda melius cenſemus deliberandum.

XXXIII. *De eodem.*

Quia ſacræ ædes in honorem DEI Omnipotentis, & Sanctorum ejus ædificatæ, merito ſunt a fidelibus honorandæ, quatenus ſalubrius gratiam nobis obtineant & ſalutem, ſtatueruntque Summi Pontifices, quod reus criminis fugiens ad Eccleſiam, non eſt ab ea violenter extrahendus, nec inde donari debet ad mortem, vel aliam pœnam corporalem, ſed Rectores Eccleſiarum ſibi obtinere debent membra & vitam; ſuper eo tamen, quod inique fecit, eſt alias legitime puniendus. Niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis inſidiis, ab Eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtita: aut ſi ſub ſpe impunitatis in Eccleſia vel cæmiterio deliquit, quam inſtitutionem volumus arctius ſub excommunicationis pœna ſervari.

XXXIV. *Ne commercia in Eccleſiis fiant.*

Dominus noſter JESUS CHRISTUS voluit domum ſuam habere ſanctificatam, ab ea expellens vendentes, & ementes, quatenus ſæcularia & mundana inibi minime exercerentur. Hoc exemplo permoti diſtricte prohibemus, omnibus & ſingulis Eccleſiarum Plebanis, aut eorum vicegerentibus, ne inſtitutores lebetarii, aut alii in cœmiteriis & porticibus Eccleſiarum commercia ſua vendant, & habeant. Et ne præcones, & alios officiales, ſive quoscunque laicos ad proclamandum, intimandum, ſeu faciendum ſua ſæcularia negotia, edicta, ſeu vocationes, & ſimilia in ſuis Eccleſiis admittant, quod ſi fecerint, eos arctius puniemus. Si vero iidem præcones, officiales, & laici propria auctoritate contra voluntatem Plebanorum, ſive Vicariorum ea fecerint, decernimus eos hac conſtitutione ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpenſos ipſo facto, quod ſi hac ſuſpenſione non obſtante ingreſſi fuerint, debere excommunicari. Item volumus ſervari & publicari Capit. ult. *De Immunitate Eccleſ.* quod etiam infra ponitur, & incipit: *Eos, qui.*

XXXV. *De Regularibus & Monachis.*

Volumus itaque & ordinamus, ac diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus Abbates, Priores, Præpoſiti, & alii Prælati Ordinum S. Benedicti, & Auguſtini Canonicorum Regularium, viſitationes, reformationes, Synodos, ſive Congregationes faciant & obſervent in ſingulis ſuis punctis, & clauſulis Cap. *In ſingulis*, & Cap. *Sequentes*, de ſtatibus Monachorum diſponant, noſtro jure ordinario ſemper ſalvo. Fiat tamen ſemper ſingularis diligentia pro reformatione Monaſteriorum Monialium, & clauſura eorundem. Juxta Cap. *Periculoſa* eo. tit. Lib. 6. reſervatoque Nobis imprimis, quatenus Viſitatores idoneos iſta vice prædictis Monaſteriis viſitandis, & reformandis poſſimus, prout volumus, deputare, mox, ut Nobis arriſerit opportunitas ac facultas: proviſo inſuper, quod hujusmodi Abbates, Priores,

res, Præpoſiti, & alii Prælati Ordinum prædictorum in hujusmodi Viſitationibus, Reformationibus, Synodis, Congregationibus, & aliis indictis & contentis taliter ſe habeant, ut merito a Nobis valeant commendari, ſcituri, quod ſi in eisdem, aut eorum aliquo negligentes, aut remiſſi fuerint, aut aliqui ex ſubditis præmiſſorum rebelles, & inobedientes, contra tales, & eorum quemlibet ad pœnas graviores procedemus juxta canonicas ſanctiones.

XXXVI. *De Religioſis.*

" Papa CLEMENS in Concilio " Viennensi excommunicat ipſo facto " per Sedem Apoſtolicam duntaxat abſolvendos, qui Clericis, aut laicis " Sacramenta Unctionis extremæ, vel " Eucharistiæ miniſtrare, Matrimoniave " ſolemnizare non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, " aut qui excommunicatos a Canone, " præterquam in mortis articulo in caſibus a jure, vel per privilegia Sedis " Apoſtolicæ conceſſis, vel a ſententiis " per Statuta Provincialia aut Synodalia promulgatis, ſeu qui a pœna & " a culpa abſolvere præſumpſerint, ſubjungens, quod tales locorum Ordinarii, poſtquam de hoc eis conſtiterit, " facere debent publice nunciari. Inhibens inſuper eisdem, ne in ſermonibus ſuis Eccleſiarum Prælatis detrahant, aut retrahant laicos ab Eccleſiarum ſuarum frequentia vel acceſſu, ſeu indulgentias pronuntient indiſcretas. *Et infra*: ne etiam in caſibus Sedi Apoſtolicæ, ac locorum Ordinariis reſervatis quemquam abſolvant, aut perſonas Eccleſiaſticas ad loca multum remota conveniant. Ut autem hæc Decreta inconcuſſe ſerventur, mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus Eccleſiarum Rectoribus, eorum Vicariis, ac aliis Presbyteris noſtræ Diœceſis, quatenus præmiſſa in ſuis Eccleſiis ipſos Religioſos facere non permittant, ac deſuper diligenter intendant. Si qui, quos, vel quem invenerint talia facientes, Nobis citius, & ſine mora, aut noſtris Officialibus, Decanis, aut Archi-Diaconis intimare, & notificare procurent, deſuper per Nos contra eos debite providendi juxta dicti Sacri Canonis ſeriem, ac tenorem; ſique alia in derogationem jurium Parochialium attentare præſumpſerint, præſertim in confeſſionibus audiendis, prædicationibus, candelis benedicendis, & aliis juribus exercendis, aviſati curabimus providere de medio opportuno; ſique nonnulli ſe a Nobis juxta Clementinam: *Dudum: de Sepulturis.* licentiam impetraſſe dicerent; talibus niſi habita deſuper notitia literarum noſtrarum non credatur. Abbates & Præpoſiti Canonicorum Regularium poſſunt Monachos ac Religioſos ſuos ab excommunicationis ſententia inflicta a jure pro violenta manuum injectione in alium Religioſum, ſive inciderint ante, vel poſt ingreſſum Religionis, dummodo talis exceſſus non ſit enormis, ſimiliter Novitios, & Hoſpites ſecum habitantes, cum tunc cenſeantur monaſticæ perſonæ, abſolvere. Secus autem, ſi injecerint manus hujusmodi in Clericum ſæcularem. Tunc enim abſolvi habebunt ab Epiſcopo in eo caſu, quo poteſt alios ſimiliter excommunicatos abſolvere. Non autem a qualibet alia excommunicatione Canonis, niſi in jure videatur expreſſum. Succedunt etiam Conventus Religioſorum in adminiſtratione ſpiritualium & temporalium ſuo mortuo Prælato.

XXXVII. *De Veneratione Sanctorum.*

Volumus inſuper, ut Feſta Sanctorum, ſignanter per vacationem laborum non multiplicentur, ſed ſervetur *Breviarium Eccleſiæ noſtræ Patavienſis*, & Feſta Sanctorum uſitatorum, Feſtum inſuper Annuntiationis Mariæ, ac aliorum Feſtorum in jejunio currentium, remittimus ſingulos ad Breviarium memoratum, quod diligenter perlectum dat informationem, quo minus intimatio fieri debeat ad omnes ſingularitates, ſi tamen dubium in eis occurrerit, poteſt fieri recurſus tempore ſuo ad chorum Eccleſiæ noſtræ Patavienſis, ubi clare informabuntur. Habeatur inſuper Feſtum ſecundum Nos *medium*, id eſt, *omnia laudate. Evangeliſtarum, de quatuor Doctoribus*, juxta Capitulum *Glorioſus, de Reliquiis, & veneratione Sanctorum.* Lib. 6.

XXXVIII. *Ne in die Sancti Blasii longa Benedictio dicatur.*

Quoniam in benedictione aquarum *Sancti Blasii*, & *Sancti Stephani* vulgariter nuncupata, errationes & idololatriæ, sive fides perversa sæpius per simplices committuntur, placet & suademus, quod hujusmodi benedictiones omittantur. De thurificationibus autem, quæ circa Nativitatem Domini, & similia Festa in domibus frequenter fiunt, & ab antiquis hucusque factæ sunt, toleramus ea intentione, sicuti Antecessores nostri fideles frequentarunt, ac sancta Mater Ecclesia tolerat,& toleravit hucusque. Inhibentes districte sub obedientia pœnæ, ne dictæ benedictiones aquarum amodo fiant,transgredientes denuntiatos pœna debita volumus per suos Judices fieri.

XXXIX. *De reparandis ædificiis, & structuris Monasteriorum.*

Inhærentes statuto in Synodo Patavienſi tempore fœlicis recordationis nomine LEONARDI Prædecessoris nostri facto, mandamus, statuimus, & ordinamus, quod omnes & singuli Abbates, Abbatissæ, Præpositi, Priores & Priorissæ, Ecclesiarum Parochialium Rectores, Altaristæ, & alii Beneficiati Monasteriorum, Prioratuum, Ecclesiarum,& Beneficiorum aliorum in dicta civitate & Diœcesi nostra Patavienſi curias, dotales, domus, & habitationes eorum ad dicta Beneficia spectantes in ædificiis,& structuris necessitatis conservent, & collapsa reforment, quantocyus commode valuerint. Alioquin Visitatores locorum prædictorum mittendi, aut nostri Officiales, authoritate hujus Sanctæ Synodi taxabunt expensas pro reformatione ædificiorum præmissorum necessarias, arrestabuntque, arrestabimus, aut arrestari faciemus fructus,& obventiones Beneficiorum prædictorum, & illos pro reformatione prædictorum impendi facient, aut Nos faciemus contradictione aliqua non obstante.

XL. *De Historiis celebrandis.*

Similiter adhærentes Synodo in nostra civitate hac Pataviæ anno milleſimo quadringenteſimo triceſimo ſeptimo celebrata declaramus, quod Beneficiati, & Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti non arctentur ad omnes hiſtorias, quas Cathedralis Eccleſia noſtra Patavienſis ex ſingulorum inſtitutione obſervat, decantat, aut ſolemnizat, ſed unusquisque ſatisfacit conformando ſe Breviario Diœceſis noſtræ Patavienſis in dicendis horis Canonicis.

XLI. *De Administratione Sacramentorum, & Veneratione Locorum.*

De adminiſtandis Sacramentis conformiter, & quod Sacramentorum locus cum luminaribus provideatur, & quod campanatores, ac moniales claves non habeant ad Sacramenta, committemus viſitatoribus expedienda, & iſto Synodali ſtatuto eis committimus, quatenus ibi diligenter provideant, & intendant juxta rationem, & Patrum Sanctorum inſtituta. Similiter de miſſalibus & agendis fiat.

XLII. *Ne Corpus Christi ad segetes indigne portetur.*

Dudum in noſtra Diœceſi inolevit corruptela fortaſſis primo ex fidelium devotione, quod nonnullis temporibus almum Corpus Chriſti per campos,& ſegetes ad diverſa loca, etiam ad ignem deportatur: interdum minus devote ibi cavillationes, riſus, fabulationes,& otia committuntur, ubi deberet fieri cultus,& honor Divinus: inſuper orationes, & cantus devotionis, fiunt potius deriſiones,vel irriſiones,& prius enarrata: in pluribus etiam locis leguntur quatuor Evangelia, ad quatuor mundi partes cum ſuis ceremoniis contra fulgura,& tonitrua. Inde ſurgit dubietas multum periculoſa, ac ſi Deus non eſſet ubique præſens,& imploratus, ſive invocatus adeſſet, niſi præmiſſis adhibitis, fitque cultus creaturæ, qui cultus impendi debet Creatori, pluraque alia mala,ex quo non parva ſurgit idololatria, & incauta fides apud vulgares, & ſimplices non ſcientes, hujuſmodi ſuas ceremonias, ac peregrinationes ad laudem, & honorem Dei applicare, ſed potius potationi, vel aliis ceremoniis ibidem corpori Divino impenſis. Eapropter ne, ubi debemus gratiam impetrare, impetremus iram, vel vindictam, ad tollendum omnem ſcrupulum, incautam fidem, ac malas intentiones præſenti Synodali Statuto præcipimus & mandamus, quatenus per amplius hujus-

jusmodi deportationes, Proceſſiones, Evangeliorum, ſive orationum lectiones, ac alia hujusmodi ſimilia, ubi dedecus Deo, fidei præjudicium, ac animarum periculum poſſit evenire, minime fiant. Quod ſi ſecus factum fuerit, tam Plebanos, quam alios Curatos, quam Plebiſanos, & laicos alios debita curabimus pœna ulciſci, ac a noſtris Officialibus, & Archi-Diaconis id fieri faciemus. Et tamen pro conſervandis fructibus ad victum fidelium, quatenus exinde Deus laudetur, & fideles in vita ad Dei honorem & laudem conſerventur, poterunt fieri aliæ devotæ orationes ac imploratio-nes juxta Eccleſiæ Catholicæ morem & inſtituta.

XLIII. *De Præventis.*

Inſuper Synodi immediate prælibatæ morem amplectentes, declaramus apud Plebanos & Eccleſiarum Rectores circa præventorum mortem hunc ſervari modum: quod ſi quis Chriſti fidelis devote circa feſta Paſchæ Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramentum percepit, & ſi dando operam rei licitæ, gratia exempli, ſi feriata die exerceret piſcaturam, amputaret ligna in ſylva, vel eundo per pontem caſu præcipitaretur, aut alias ex permiſſione Divina ſubito dies ſuos clauderet extremos, quod talis non cenſeretur præventus. Si vero talis, etiamſi hujusmodi Sacramenta in Paſcha ſuſcepiſſet, daret operam rei illicitæ, ut ſi daret ſe ad latrocinia, concitaret ſeditionem, vel tumultum, ſive piſcaretur, vel mercaretur die feſtivo, aut ſabbato præter neceſſitatem a Sanctis Patribus, & ab Eccleſia inſtitutum ex contemptu publice ſolveret; aut ſi proſtratus ægritudine recuſaret Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, ac ſacræ Unctionis Sacramenta ſuſcipere. Et tunc ſi tali caſu præcipitaretur, cenſetur præventus, & nequaquam ut is, qui ad feſta Paſchæ negligit recipere prædicta Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, ad Eccleſiaſticam Sepulturam veniet admittendus, cum tales & ſimiles in peccato publico reperiantur decedere mortali, & inde Eccleſiaſtica ſepultura ipſis in majorem cederet damnorum accumulationem.

XLIV. *De Caſibus Epiſcopalibus, Plebanis, aut eorum Vicariis committendis.*

Cæterum, cum nonnulli fontes ſæpius majora reticent peccata, ſolam notam veniendi ad authoritatem Epiſcopalem timentes, volumus itaque talibus & ſimilibus ſalubriter providere. Ex ſtatuto ejusdem Synodi permoti ordinamus, quod Nos, noſter Vicarius generalis, aut Officialis Magiſter fabricæ, aut alius ad hoc deputandus ad omnes perſonas, quæ ſine ſcandalo, aut alias rationabili cauſa remitti tempore Quadrageſimali non poſſunt, auctoritatem ſubdelegabimus, vel ſupra nominati ſubdelegabunt; alias vero perſonas notanter publicos uſurarios, concubinarios, adulteros, ſacrilegos, ſortilegos, incantatores, & incantatrices, dæmonum reſponſa recipientes, ultimas voluntates non fideliter exequentes, & alios publicanos, & his ſimiles ad Nos, & dictos Superiores decernimus remittendos.

XLV. *De Oblatione.*

Clari juris eſt, quod Oblationum nomine, quidquid offertur Eccleſiæ quocunque modo vel in Eccleſia, vel extra, vel in Miſſa, aut extra; ſive in morte, ſive in vita, in immobilibus, vel mobilibus, nec eſt præſcriptibile, niſi per alium Clericum, & quod a ſæcularibus poſſideri non debet, reſtat laicos, qui ſe aſſerunt vitricos, ſeu magiſtros Zeche, nullum jus ſibi a communitate locorum vendicare debere, neque poſſe. Quinimo omnis adminiſtratio ad Paſtorem Eccleſiæ pertinere demonſtratur. Quicunque igitur laicus hujusmodi oblationes per ſingularem poteſtatem, aut ſine Paſtoris Eccleſiæ voluntate obtinet, procul dubio contra Deum, & Sanctorum Patrum nititur ſanctiones. Quinimo & qui accepit, & qui tradit, raptor & ſacrilegus judicatur. Vel Rectorem Eccleſiæ Parochialis principalem, aut ejus Rectorem, aut Vicarium ejus, hujusmodi vitricos, aut magiſtros Zeche, una cum conſilio communitatis Eccleſiæ fore eligendos, ita quod iidem contra juris diſpoſitionem nullum jus in Eccleſiæ bonis valeant vendicare. Quapropter preſenti decreto ſtatuimus, quod in antea magiſtri Zeche hujusmodi, ſive vitrici per Ple-

Plebanum, ſive Rectorem Eccleſiæ, aut ejus vicegerentes, ac Plebiſanos ejus eligi debent, qui prudenter ac diligenter ſuum officium juxta conſuetudinem conſervatam fabricæ fructus, redditus, & proventus Eccleſiæ colligant, exerceant, ac importent, & ea fideliter cum ſcientia Plebani, ejus Vicarii, & vice gerentis, ubi ſaltem arduum fuerit exponendum, exponant, onera fabricæ ſupportent, ſuperexcreſcentia fideliter conſervent, omnique anno cum ipſi Plebano, Rectori Eccleſiæ, aut ejus Vicario viſum fuerit, rationem fidelem faciant, & quidquid ultra expoſita ſuperfuerit, in unam ciſtam una cum Plebano, Vicario, aut ejus vicegerentibus munitam, una cum privilegiis,& literis ipſius Zeche deponant, quam cum tribus clavibus ſerrent, ſive concludant, quarum unam habeat ipſe Plebanus, Rector Eccleſiæ, vel Vicarius, ſecundam ex Magiſtris Zeche, aut vitricus,& etiam unus fidus ex Parochianis, & quia Plebanus, Rector Eccleſiæ, aut ejus Vicarius de ſuis laboribus merito emolumentum recipit, & de Eccleſiæ ſuæ bonis, cum ejus ſponſus, & Proviſor exiſtat antidotum reportat, ne bovis claudatur os triturantis, tertia pars de hujusmodi oblatis conferatur, & aſſignetur, niſi aliud Canonicum impedimentum obſiſtat, quod decreto,& declarationi noſtræ, noſtrorum Officialium, aut Archi-Diaconorum duximus committendum. Inſuper ad oblationes communes,& ſolitas juxta noſtræ Diœceſis,ac Parochiarum conſuetudinem hucusque introductam decrevimus, ipſos Parochianos, ſeu obligatos, ſi præſtare recuſaverint, & contempſerint,per Eccleſiaſticam cenſuram compellendos.

XLVI. *De Capellanis.*

Veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum inhærendo de Capellanis in caſtris, civitatibus, oppidis, ſive villis, ſub Parochiis quibuscunque degentibus ſtatuimus, quod hujusmodi Capellani de juribus Parochialibus nullo modo, aut ingenio ſe intromittant, neque de Benedictionibus nubentium, introductionibus mulierum poſt partum, vel nuptiis, collationibus Sacramentorum, Benedictionibus cereorum, Cinerum, Palmarum, & ſolemnis Baptiſmatis, nec prædicent, aut Feſta indicant, ſive Offertoria ſibi uſurpent; neque Parochianos ipſarum Parochiarum, niſi ſibi prædicta deceant, aut competant, vel aliquid eorum de privilegio ſpeciali, de quo facere fidem coram ſuis Plebanis, aut Vicariis debebunt. Siqui autem Capellani contra prædicta fecerint, præcipimus per eorum Archi-Diaconos, aut Decanos debita pœna, quatenus talibus abſtineant, coerceri.

XLVII. *De Pœnitentiis.*

Fuit dudum in *Synodo una Patavienſi*, & noviſſime per Nos cum conſilio, & aſſenſu *noſtræ Synodi pridem celebratæ* inſtitutum, quod publici, & ſcandaloſi peccatores juxta ejuſdem Synodi tenorem deberent ad Nos, Officiales noſtros, aut alios in eo authoritatem habentes remitti ad majorem informationem & paternam correctionem. In præſentiarum nonnulli conqueruntur tales remitti ſine informatione, ac correctione hujusmodi: ſed quia ars artium eſt cura animarum, præcipimus, quod hujusmodi remiſſi in ſuis confeſſionibus, & caſibus remiſſis diligenter audiantur, prompta correctione,& emendatione informentur, & taliter paterne cum eis agatur, quod ovis errans ad ſuum ducatur ovile. Et quanquam pœnitentiæ ſint arbitrariæ juxta Sanctorum Patrum documenta, & peccata gravia,& ſcandaloſa,ſive publica melius,& fructuoſius, ubi crimen peractum eſt, puniantur; non abs re eſt, ſi puniendi taliter ad domum, & ſuum Plebanum, aut ejus vicegerentem remittantur, tunc puniantur juxta ſuperioris, ſi injungit, præceptum: alias juxta peccatorum quantitatem, & confeſſorum qualitatem. Pro literis autem ſtatuimus recipi debere pro quolibet octo denarios, vel ſi ſcriptura plus exigit, juxta laborum qualitatem, ſuper quo eas tradentium conſcientiam oneramus.

XLVIII. *De Confeſſionibus, & literis confeſſionalium.*

Cum pro Sacramentorum adminiſtratione nihil ſit exigendum, ne ſimoniæ labes incurratur, præcipimus, quod ab Officiali noſtro Patavienſi, & Viennenſi, ſeu alio, cui id committitur, pro literis confeſſionalium Plebanis, Rectoribus Eccleſiarum, aut ſuis Vicariis datis ultra com-

communem consuetudinem nil exigatur, nec idem aut alius, cui id committitur, ut præfertur, in specie mandet, aut præcipiat certam quotam a talibus dari ad fabricam Ecclesiæ nostræ Patavienſis. Sed fideliter quemque bonis inducat informationibus & benevolis, ut ad ipsam Ecclesiam, quæ noscitur Mater omnium Ecclesiarum, & hominum totius Diœcesis, ac ab ejus Pastore, sive Episcopo bona Spiritualia irremunerabilia, ad temporalia minime comparanda recipit, sua temporalia largiatur, quatenus partipem se faciat bonorum operum inibi quotidie peractorum, & peragendorum, & indulgentiarum talibus a Summis Pontificibus, Episcopis Patavienſibus, & aliis Patribus concessarum. Volumus insuper, quod sigillum confessionis caute custodiatur. Alias præcipimus tales, ubicunque inquiri poterunt, pœnis juris sine omni velamine excusationis, & gratia puniri, & Nobis denuntiatos utique taliter punire non omittemus.

XLIX. *Qui circa Pascha non confitentur, nec communicant.*

Versum est in dubium, quomodo agendum sit cum illis, qui ex rebellione circa Festum Paschæ non confitentur & communicant, an debeant publice vocari, & quomodo paccata puniri? Mandamus contra tales taliter procedi. Occulti occulte personaliter per Plebanos suos, aut eorum Vicarios, publici vero, & notorii in ambone sermonis tempore primo generaliter, sique non obediunt, denuo publice vocentur, quatenus se ad confessionem, & communionem infra terminum constituendum præparent, confiteantur & communicent. Si adhuc non obedierint, damus cum præsentibus ipsis Plebanis, seu eorum vicegerentibus facultatem, tales juxta Canonem: *Omnis utriusque sexus, De Pœn. & Rem.* ab ingressu Ecclesiæ arcendi, & Christiana sepultura privandi. Si autem hujusmodi pœnam aliquamdiu sustinuerint, neque confiteri, & communicare voluerint, tales præcipimus sine moræ dispendio nostris Officialibus denuntiari, quos tandem simili præcepto volumus per censuram Ecclesiasticam monitione congrua præmissa ad præmissa cogi, & arctari.

L. *De publicis mulieribus, lictoribus, præconibus.*

Quæritur insuper de mulieribus publicis, lictoribus, & præconibus, usurariis, & similibus notoriis, & scandalosis? Supra est statutum, quod tales in generali concessione authoritatis non veniunt, quare merito sunt omittendi; tunc enim eis dabitur forma, & modus tales puniendi.

LI. *De Excommunicatis.*

Prohibemus districte, ne per aliquem subditorum nostrorum Officialem, Decanum, Archi-Diaconum, Plebanum, Vicarium, aut Vicegerentem, detur excommunicatis, aut ab ingressu Ecclesiæ suspensis, licentia ingrediendi Ecclesiam Divinorum tempore, aut communio fidelium, cum excommunicatus semper secum deferat excommunicationem, nisi prius absolutionem obtineat; celebrans etiam coram excommunnicato, an suspensionem ab executione sui officii incurrat, remittimus eundem ad Canonem Concilii Basilienſis, qui est hujusmodi sub tenore ad evitandum scandalum, & ponitur tenor totus.

LII. *Ne Laici bona, & fructus Ecclesiarum sibi usurpent.*

Quoniam ea, quæ Deo dicata sunt, in humanos usus converti non debent: & laicis etiam religiosis super rebus, & personis Ecclesiæ disponendis nulla est attributa Facultas, quos obsequendi arctat necessitas, non authoritas imperandi; hac constitutione mandamus, quatenus laici, cujuscunque sint præeminentiæ, seu authoritatis, sibi fundos, colonos atque fructus, proventus, vel redditus Beneficiorum quorumcunque ne usurpent, nec ea propria authoritate per Sacerdotes, per se eligendos, ac deputandos inofficient, sive aliquid machinationis in detrimentum Beneficiorum, eorumque pertinentium, quocunque ingenio, sive colore quovis modo faciant. Quod si fecerint, ab eo præcipimus Ecclesiastica censura compesci.

LIII. *De Beneficiis manualibus.*

Abusus quotidianus in nostra Diœcesi irrepsit, & dietim pullulat, ac fortius

creſcit, quod nonnulli, tam ſpirituales, quam ſæculares Miſſas, quas manuales vocant, fundant, erigunt, dotant; ad eas Capellanos ad libitum vocant, recipiunt & applicant, ac eos removent ad ſuæ libitum voluntatis in non parvum præjudicium, jacturam,& detractionem noſtrorum jurium Epiſcopalium, ac contra juris diſpoſitionem, & ordinem rationis. Huic morbo quotidiano obviare, ſicuti noſtra Epiſcopalis authoritas exigit, volentes, hac conſtitutione diſtricte præcipiendo ordinamus, quatenus in antea hujusmodi fundationes, dotationes, & Capellanorum receptiones, & applicationes minime fiant. Si quiſquam ſuæ animæ ſalutem procurare volens tales fundationes, aut dotationes facere voluerit, noſtra authoritate, & ſcientia faciat. Alioquin ſingulos Capellanos, hujusmodi manualia Beneficia recipientes, & inofficiantes, ab ingreſſu Eccleſiæ volumus eſſe ſuſpenſos ipſo facto. Fundata autem ſive modo erecta hujusmodi Beneficia eadem pœna nolumus per quemcunque Sacerdotem inofficiari,niſi noſtra authoritate impetranda, pœna ſub eadem.

LIV. *Ne pactetur de funeribus.*

Item aviſatum eſt, quod Plebanus Sancti Pauli hujus Pataviæ, antequam funera Eccleſiaſticæ tradantur ſepulturæ, de peragendis vigiliis, officio, ſepultura ſeptimi & triceſimi pacíſcatur, ac alia hujusmodi gravamina inferat; item contrahentes matrimonia ad celebranda officia compellat, pro eis recipiendo pecunias ex pacto,etiam a valde pauperibus. Inſuper Sacerdotes, vel eorum corpora infra civitatem defuncta, extraneos, & intraneos, etiam non Beneficiatos, vel ſalariatos intra eandem Eccleſiam, imo alibi eligentes ſepulturam arctat, & ſtringit apud ſe,& ſuam Eccleſiam ſepeliri; Quæ gravamina & alia, ſi quæ ſunt ſimilia, & hactenus contra antiquum morem, ſive conſuetudinem apud Sanctum Paulum per modernum Plebanum, aut ſuos Prædeceſſores introducta, volumus per noſtros Venerabiles Fratres, Capitulum noſtrum Patavienſe, cui idem Plebanus ſubjectus eſt, eradicari & amoveri, quantocyus fieri poterit. Quod ſi factum non fuerit, emendationem noſtra authoritate Epiſcopali adhibebimus ſalutarem.

LV. *Mandatum Domini Præſulis,ut omnes in ſcriptis hanc habeant chartulam cum ſuis tractatulis.*

Concluſio Statutorum.

Omnia præmiſſa ſalutaria Statuta præſentibus, quibus noſtrum eſt appoſitum ſigillum, omnibus Abbatibus, Præpoſitis, Prælatis, Plebanis, Eccleſiarum Rectoribus, Vicariis, Sociis Divinorum, Capellanis, Altariſtis, Presbyteris, Notariis, ac omnibus Nobis ſubditis Clericis in noſtra Diœceſi conſtitutis intimamus, inſinuamus, notificamus & publicamus, ac pro publicatis, intimatis, inſinuatis, & notificatis habere volumus, transgreſſoresque puniri juxta pœnas inibi contentas, ac alias, ſicuti eſt juri conſonum & rationi. Volumusque, & ſub excommunicationis pœna mandamus,quatenus hujusmodi ſtatuta, cum tractatulis inibi colligatis quilibet prædictorum ſibi reſcribat, aut reſcribi faciat, ut ſecundum ea ſe poſſit regulare, & ipſis conformare. Signanter præcipimus ab examinatoribus ad ordines ſervari, quatenus juxta eorum tenorem, ac ſeriem ordinandos ad Sacros Ordines examinent, ac in ipſis ignaros non admittant. Quatenus Sancta Mater, Dei Eccleſia de ſuis filiis literatis, & imbutis gaudere valeat, atque poſſit, aliter non facturi. Datum Pataviæ. &c.

P. Marcus Hanſiz. Germaniæ Sacræ T. I. pag. 553. ad 569. Ex MS. Codice Collegii Canonicorum Regularium in Tyrnſtein Hieronymi primus edidit.

WRA-

Digitized by Google

WRATISLAVIÆ SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCLXXIII. Sixti IV. Pp. III. Friderici III. Reg. XXXIV.

Statuta Synodalia Domini RUDOLPHI (a) *Epiſcopi Wratislavienſ. feliciter incipiunt.*

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Quanquam Reverendi quondam Patres CONRADUS & PETRUS, Epiſcopi Wratislavienſes ſuo modo cum diverſis cæremoniis *Synodos Epiſcopales* celebraverint, etiam in Veſperis de ſero ante Synodum incipiendo maxime propter locationem Prælatorum, Abbatum videlicet & aliorum; Reverendo tamen Patri, Domino RUDOLPHO Epiſcopo Wratislavienſi, Apoſtolicæ Sedis cum poteſtate Legati de Latere, Legato, qui diverſis Generalibus, Nationalibus, Provincialibus, & Diœceſanis Synodis & Conventionibus interfuit, viſum fuit ſufficere, quod Synodus Epiſcopalis ſervaretur, prout ſua Paternitas obſervavit. Quapropter ſua Paternitas hujusmodi modum ac vocationem ad primam ſuæ Paternitatis Synodum, quam emiſit: nec non Conſtitutiones & Ordinationes, quas in Synodis per ſuam Paternitatem celebratis, fecit, & publicavit, in hunc libellum conſcribi, & ad Eccleſias hinc inde diſtribui fecit, ut ſuæ Paternitatis Succeſſores, ſi placeat, hunc modum continuare poſſint. Inprimis igitur ſequitur Forma Citationis per ſuam Paternitatem emiſſæ, quæ tamen in futurum neceſſaria non erit, cum in prima Synodo in fine conſtituerit, quod futuris temporibus ſingulis annis abſque alia convocatione, Synodus debeat obſervari, prout infra continetur.

Citatio ad primam Synodum.

RUDOLPHUS, DEI GRATIA, EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS, SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ CUM POTESTATE LEGATI DE LATERE AD INCLYTA BOHEMIÆ, POLONIÆQUE REGNA, DIVERSASQUE PARTES ALMANIÆ LEGATUS &c. VENERABILIBUS VIRIS, DOMINIS, MAJORIS NOSTRÆ WRATISLAVIENSIS, BEATÆ MARIÆ GLOGOVIÆ MAJORIS, OPPOLIENSIS ET LEGNICENSIS ECCLESIARUM COLLEGIATARUM ARCHI-DIACONIS, IN CHRISTO NOBIS SINCERE DILECTIS, SALUTEM IN DOMINO.

AD Regimen noſtræ Wratislavienſis Eccleſiæ (licet immeriti) DEO annuente, vocati, etſi juxta Sacrorum Canonum, Statutorumque Provincialium Conſtitutiones, Synodum in dicta noſtra Wratislavienſi Diœceſi, ſaltem ſemel in anno, reformandorum morum, ac corrigendorum exceſſuum ſubditorum gratia, celebrare, ſemper cordi Nobis fuerit, votisque hujuscemodi noſtris quam libenter, prout dignum fuiſſet, ſatisfeciſſemus: tamen quantis curis gravibus nimis onuſti, quot fortunis periculisque interea agitati, ac laceſſiti fuerimus, nedum exacti temporis conſideratio edocet, ac conſiderata ſolerter illius tempeſtatis diſcrimina, cum cunctis hujus Patriæ incolis notiſſima manifeſtant, nemoque ſanæ mentis ignorat. Verum licet hujusce tempeſtati turbulentæ

(a) Rudolphus de Rudesheim, natus in Rudesheim, Archi-Diœceſis Moguntinæ vico: Ss. Theol. Doctor, Decanus Wormatienſis, Præpoſitus major Frilingenſis; antea Auditor Rotæ Romanæ, ſubin Epiſcopus Lavantinus, & Nuntius Papæ in Polonia & Bohemia; pervenit ad Epiſcopatum Wratislavienſem poſt annum 1463. Obiit anno 1482. *Hiſtoire Eccleſiaſtique d'Allemagne a Bruxelles chez Foppens Tomo II. pag.* 169.

Digitized by Google

lentæ, nec ſic finis ex alto optatus conceſſus ſit, reſpirareque pauxillum ad præſens vix detur; ne tamen multis craſſantibus locus ſit exemplo, ſanguisque ſubditorum reformandorum de manibus noſtris requiratur, neglecta, ac omiſſa inſtaurare, compenſare, corrigere, ordinare, reformareque, quoad poterimus, authore Domino, cordi Nobis, ac præſentis eſt inſtituti. Habita igitur matura cum Fratribus noſtris, videlicet Venerabili Capitulo Eccleſiæ noſtræ, deliberatione, Synodum Diœceſanam in eadem Eccleſia noſtra decima octava die menſis Octobris proxime futura, celebrandam, univerſo Clero dictæ noſtræ Diœceſis indiximus, ac per præſentes indicimus: quare vobis committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, quatenus univerſos & ſingulos veſtri Archi-Diaconatus Prælatos ſæculares, aut religioſos, Abbates, Priores, quarumcunque Collegiatarum, ac Conventualium Eccleſiarum Præpoſitos, Prælatos, Canonicos, Archi-Presbyteros, ac alios quoscunque, qui de jure aut conſuetudine Synodo hujuſmodi intereſſe tenentur, uno edicto pro tribus peremptorie evocetis, requiratis, ac eiſdem dictam Synodum futuram inſinuetis: hujuſmodi quoque vocationis edictum, ac Synodi inſinuationem in Eccleſia prædicta publice proponentes, ut ad præmiſſorum, ac cujuslibet eorum noticiam veriſimiliter perveniat, ne in præmiſſis & ſubnotatis ignorantiam prætendere, ſeu quomodolibet allegare valeant aliqualem: quos & Nos per præſentes vocamus, ac in virtute ſanctæ obedientiæ requirimus, quatenus præfata die XVIII. dicti menſis Octobris, hoc eſt ipſo die, ac feſtivitate Sancti Lucæ Evangeliſtæ proxime futura, ac duobus diebus immediate ſequentibus, Capitula majoris, & Sanctæ Crucis, Plebani, & omnes Sacerdotes civitatis Wratislaviæ, & ſuburbiorum ejus, nec non omnes Domini Abbates Monaſteriorum totius Diœceſis, propria in perſona, ac duo Prælati ex unoquoque Collegio, ſive Conventu extra civitatem in Diœceſi, ſi commode fieri poterit, aut ſaltem unus Prælatus cum altero Canonico, aut Confratre dicti Collegii, aut Conventus: Archi-Presbyteri vero omnes ſingularum ſedium, cum uno ex Fratribus ſuæ ſedis, ac communibus expenſis Fratrum ejuſdem ſedis, pro dicta Synodo die Sancti Lucæ Evangeliſtæ ſolenniter inchoanda, ac celebranda, in habitu ad hoc decenti in dicta noſtra Wratislavienſi Eccleſia perſonaliter compareant, pro communi utilitate totius noſtræ Diœceſis, Status Eccleſiaſtici, Eccleſiaſticarumve perſonarum reformatione, ac animarum ſalute ſtatuendum, ac ordinandum inibi conſulturi, ſtatuta demum acceptaturi: nec inde ſine ſpeciali noſtra licentia receſſuri, ſub pœna arbitraria, quam Nos hujuſmodi inobedientibus & rebellibus imponemus, & ab eisdem Domino concedente exigemus. Datum Wratislaviæ die ultima menſis Julii, anno Domino MCCCCLXXIII. noſtro ſub ſigillo literam reddet. &c.

Adveniente itaque die Statuta mane pulſatum eſt ad Synodum tribus vicibus cum campana magna, prout decebat: & Dominus Epiſcopus præfatus intrans Eccleſiam, inprimis conſtituit Promotorem Synodi, videlicet Dominum Johannem Hofeman, Licentiatum in Jure Canonico, Eccleſiæ ſuæ Canonicum, & in Spiritualibus Vicarium: cui commiſit, ut Dominos Abbates, Prælatos, Canonicos, Archi-Presbyteros, & alios locaret juxta dignitates eorum, & alias quoad proceſſiones, ſeſſiones, & alia agenda reſpectum haberet, ut ſingula honeſte procederent: Item proponenda proponeret, & interroganda ab Archi-Presbyteris, & aliis interrogaret, & alia faceret, quæ per Promotorem Synodalem fieri conſueverunt. Item deputavit Notarium, videlicet Dominum Arnaſtum Rudiger, Protho-Notarium Cancellariæ ſuæ Paternitatis, ut ſingula in Synodo notanda, & conſcribenda notaret, & conſcriberet. Deinde intravit ſua Paternitas Sacriſtiam cum Miniſtris, Archi-Diacono videlicet, & alio Canonico, & quatuor Vicariis, ipſis aſtantibus ad induendum ſe in Pontificalibus &c. Medio tempore Dominus Promotor locavit Dominos Abbates, & alios Prælatos, qui in futurum locari debent, prout ſequitur: Inprimis in dextro ſtallo Domini Epiſcopi ſervatus eſt locus Epiſcopo: poſt quem, ſi Suffraganeus, ſive Vicarius in Pontificalibus affu-

affuiſſet, locari debuiſſet, & ſi in futurum adeſſet, locari deberet. Conſequenter vero Prælati & Canonici majoris, & poſt illos, ſive ſuperius, ſive inferius, in banccis, prout ſtare potuerunt, Præpoſitus Eccleſiæ Sancti Ægidii, atque Prælati, & Canonici Eccleſiæ S. Crucis. Item Præceptores, ſive Magiſtri de Corpore Chriſti, & Sancto Matthia, & Præpoſitus S. Spiritus. Ex alio vero latere, vel ſtallo ſiniſtro locati fuerunt Domini Abbates infra ſcripti, qui omnes perſonaliter comparuerunt: Lübben, Beatæ MARIÆ ad Arenam: Sancti Vincentii extra civitatem, ſecundum ordinem ipſorum: in Sagano, in Heinrichaw, in Camentz, in Gruſſaw, in Ruda, in Gymelnitz. Et poſt ipſos Prælati & Canonici Eccleſiarum Glogoviæ majoris, Legnicenſis, Niſſenſis, Oppolienſis, Bregenſis, Ratisborienſis, & Glogoviæ ſuperioris: ſive ſuperius, ſive inferius in banccis, prout ſtare potuerunt. Sub Abbatibus vero poſiti fuerunt ſtantes eorum Capellani, tenentes baculos: ante quos Capellanos Abbatum locati fuerunt banci, ſuper quibus locati fuerunt Prælati, & aliqui, qui ſuperflui fuerunt, qui in ſuperioribus locari non potuerunt. In corpore vero Chori ſederunt Archi-Presbyteri, & eorum Socii, & alii Sacerdotes & Clerici, qui interfuerunt. Promotor vero & Notarius ſederunt infra in bancco apud januam Chori ad latus Epiſcopi. Poſt locationem vero factam, & dicta Tertia, Epiſcopus Pontificalibus indutus cum Miniſtris proceſſit ad altare, & ibi inchoavit Antiphonam: *Veni Sancte Spiritus.* Qua finita, per Chorum inceptæ & continuatæ fuerunt Litaniæ per duos ad hoc deputatos, proſtratis omnibus, ſive genua flectentibus, & Epiſcopo ſimiliter genibus flexis ſuper Cathedra incumbente, ac mitra depoſita, uſque ad illud: *Ut Dominum Apoſtolicum* &c. quo dicto Epiſcopus ſurrexit cum Miniſtris, & mitra ſuprapoſita, facie verſa ad Congregationem Synodalem, habens baculum in manu, cantando Letaniam, continuavit illo modo: *Ut Synodum iſtam in tuo nomine congregatam benedicere digneris. Te rogamus &c. Ut Synodum iſtam benedicere & inſpirare digneris. Te rogamus audi nos. Ut Synodum iſtam benedicere, inſpirare, & ſanctificare digneris. &c.* Quibus per Epiſcopum dictis, iterum eo proſtrato, finitæ fuerunt Letaniæ. Quibus finitis Archi-Diaconus clamavit: *Pater noſter.* quo ſub ſilentio dicto, Epiſcopus cum Miniſtris ſurrexit, & ſuprapoſita mitra cum baculo in manu alta voce, quaſi cantando dixit: *Et ne nos inducas in tentationem*, &c. *Memor eſto Domine Congregationis tuæ, quam poſſediſti ab initio. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ: & rege eos &c. Nihil proficiat inimicus in nobis, & filius iniquitatis non nocebit nobis. Eſto nobis Domine turris fortitudinis, a facie inimici. Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos, quemadmodum ſperavimus in te. Domine Deus virtutum converte nos, & oſtende nobis faciem tuam,, & ſalvi erimus. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiſcum &c.* Oremus: *Adſumus Domine Sancte Spiritus, adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo ſpecialiter aggregati, veni ad nos, eſto nobiſcum, & dignare illabi cordibus noſtris: doce nos, quid agamus, quo gradiamur, & oſtende, quid efficere debeamus, ut te auxiliante tibi in omnibus placere valeamus. Eſto ſalus & ſuggeſtor, & effector judiciorum noſtrorum, qui ſolus cum Deo Patre & ejus Filio nomen poſſides glorioſum. Non nos patiaris perturbatores eſſe juſtitiæ, qui ſummam diligis æquitatem, ut in ſiniſtrum nos non ignorantia trahat, non favor inflectat, non acceptio muneris vel perſonæ corrumpat: ſed junge nos tibi efficaciter ſolius tuæ gratiæ dono. ut ſimus in te unum, & in nullo deviemus a vero, qualiter in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis juſticiam, ut hic a te in nullo diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequemur præmia ſempiterna: Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.* Quibus geſtis proceſſio facta eſt per Eccleſiam cum Reſponſorio: *Apparuerunt Apoſtolis* &c. qua completa, incepta, & continuata eſt Miſſa ſolennis de Spiritu Sancto per Epiſcopum cantata: qua finita Epiſcopus exuta caſula, & induta cappa, ſive pluviali cum mitra, portato ante ſe baculo proceſſit ad ſtallum ſuum, & Miniſtri cum luminaribus reverſi ſunt ad Cameram, & eis exutis venerunt ad ſtallos ſuos, ſive loca ſua. Epiſcopo autem conſtituto in ſtallo ſuo, egregius vir, Dominus Andreas Wayner, Canoni-

cus Wratislavienſis, Sacræ Theologiæ Profeſſor, recepit Benedictionem a ſua Paternitate, & fecit ſolennem ſermonem & exhortationem ad Clerum. Quo finito, Vicarius in Spiritualibus, tanquam Promotor, apportavit librum Statutorum Provincialium, & Synodalium, quorum aliqua illa die lecta fuere, quibus lectis, Dominus Epiſcopus pro iſta vice finem impoſuit, & Benedictionem ſolennem dedit ſubſequentem: *Qui diſperſos Iſrael congregat, ipſe vos hic & ubique cuſtodiat, Amen. Et non ſolum vos cuſtodiat, ſed ovium ſuarum idoneos cuſtodes efficiat. Amen. Ut cum ſummo Paſtore CHRISTO de gregum ſuorum paſtione gaudeatis in cælo. Amen.* Quod ipſe &c. Mandavitque omnibus, ut prandio facto omnes convenirent ad domum Epiſcopalem audituri, quæ ſua Paternitas Reverendiſſima ibi proponere, quærere, & tractare vellet &c. Quibus venientibus, inprimis Dominus Epiſcopus quæſivit de defectibus tam inter Eccleſiaſticos, quam Sæculares exiſtentibus: unde tam Domini Abbates, quam alii de Collegiis, atque Archi-Presbyteri multa contra tyrannos, patronos, & alios laicos, propoſuerunt, & conqueſti fuerunt, & aliqui cedulas obtulerunt, & legi fecerunt, quas Dominus Epiſcopus poſt diverſos tractatus & ſermones ad ſe recepit, ut per Conſtitutiones Synodales de novo fiendas, vel per innovationem antiquarum Conſtitutionum Provincialium vel Synodalium, quantum poſſibile eſſet, remedium poneretur: & ſic facta collatione, Dominus Epiſcopus dimiſit eos, & injunxit, ut die ſequenti iterum in Eccleſia convenirent ad continuandam Synodum. Et ita fuit expedita prima dies.

Secunda vero die Synodi iterum convenientibus, Epiſcopo, Abbatibus, & cæteris, locatisque juxta modum diei præcedentis, Dominus Abbas in Arena, quia infulatus, & tunc Præceſſor pro illo anno ante Dominum Abbatem Sancti Vincentii fecit officium: ſi tamen affuiſſet Suffraganeus, ſive Vicarius in Pontificalibus, ille feciſſet. Et iterum ut die præcedenti incepit Antiphonam: *Veni Sancte Spiritus*, deinde dictæ ſunt Letaniæ. Sed quia Dominus Epiſcopus fuit præſens in ſtallo ſuo in Pontificalibus, continuavit Letaniam prout heſterno die, dicendo: *Ut Synodum iſtam* &c. ſi vero Epiſcopus non fuiſſet præſens, celebrans ſive faciens officium continuaſſet, & benedixiſſet, prout Pontifex præcedenti die fecit, ſed in fine Verſiculorum ſubjunxit Collectam, videlicet: *Noſtrorum tibi Domine curvantes genua cordium, quæſumus, ut bonum, quod a nobis a te requiritur, exequamur, ſcilicet ut prompta tecum ſolicitudine gradientes, diſcretionis arduæ ſubtile judicium faciamus, ac miſericordiam diligentes clareamus ſtudiis tibi palcitæ actionis. Amen.* Quibus factis abſque proceſſione inceptum eſt officium ſolenne de Beata Virgine: quo expedito, & Abbate redeunte ad ſtallum, Dominus Epiſcopus aliqua per ſe dixit de utilitate celebrationis Synodorum, & quod neceſſe ſit, quod magnus fructus inde ſequatur tam inter Eccleſiaſticos, quam ſæculares, qui ſaltem timore denuntiationis eorum male agentium in Synodo, aut formidine pœnæ deſiſtent a prava eorum vita. Et quomodo in aliis Regionibus ſingulis annis bina vice Synodus celebretur, ad quam omnes Beneficiati tam curati, quam non curati, exceptis paucis, qui in Eccleſiis dimittuntur pro populo, convenire tenentur. Sed ſua Paternitas dixit ſe non velle in tantum Clerum gravare, ſed duntaxat ſtatuere, quod ſemel in anno celebretur, ad quam Clerus Civitatis, Abbates, & aliqui de Collegiatis Eccleſiis, & Archi-Presbyteri cum ſuis venire teneantur. Deinde ſua Paternitas fecit iterum per Promotorem legi aliquas Conſtitutiones de vita & honeſtate Clericorum, de tonſura, de veſtibus, contra concubinarios, contra ebrioſos, & exiſtentes ſæpius in tabernis. Poſt hoc dedit ſolennem, illo, ut ſequitur modo: *Dominus mentis & linguæ corporalis & ſpiritualis det nobis incrementa gratiæ Sacerdotalis. Amen. Atque vobis ad dextram conſtitutis participium cæleſtis tribuat Regni, Amen. Quod ipſe præſtare dignetur, qui nos ante conſtitutionem mundi prædeſtinatos, & ante finem ſæculi juſtificatos præſcivit, per infinita ſecula ſeculorum. Amen.*

Poſt prandium verò iterum convenientibus omnibus in curia Epiſcopali in ſtuba ſuperiori, Dominus Epiſcopus commiſit Archi-Presbyteris, ut exactam diligentiam faciant, & inquirant de vita Sacerdotum ſub fede ſua: & ubi intellexerint

rint aliquem concubinarium, aut luſorem, aut viſitantem tabernas, aut ebrioſum, &c. quod contra talem procedant, ſuſpendendo a Divinis, & alias prout eis videbitur, ut talis deſiſtat, & ſi deſiſtere non velit, ſuus Archi Presbyter ei præfigat terminum comparendi coram Domino Epiſcopo, vel Vicario ſuo: & quod ipſe Archi-Presbyter ſuam Paternitatem, aut ipſius Vicarium cum plena informatione de hoc aviſet, &c. Item quod Archi-Presbyteri, & omnes alii ſub ſede, habeant advertentiam, cum quis Sacerdos moritur, ne laici, (maxime Patroni) apponant manum ad bona defuncti, ſed quod ipſi ſe intromittant & faciant, prout infra in ſtatuto deſuper facto continetur. Item, quod ſimiliter habeant reſpectum ad uſurarios publicos, ut illis Sacramenta & ſepulturam Eccleſiaſticam non adminiſtrent, niſi reſtituant per uſuram extorta, vel cautionem faciant, quod ipſi ſi convaleſcant, aut hæredes eorum, ſi moriantur, reſtitutionem certarum faciant: & ſuper incertis, vel inveteratis cum Epiſcopo componant, prout etiam in conſtitutione deſuper facta continetur.

Tertia vero die fecit officium Abbas ad Sanctum Vincentium, etiam infulatus, cum Antiphona: *Veni Sancte Spiritus.* & Letaniis, ut ſupra, cum Collecta, poſt Verſiculos, Oremus: *Ad te Domine iterum clamoſis vocibus proclamantes unanimiter poſtulamus, ut reſpectu gratiæ tuæ ſolidati præcones virtutis efficiamur intrepidi, tuumque valeamus verbum cum omni fiducia loqui. Amen.* Et quia Epiſcopus fuit præſens, dixit iterum: *ut Synodum iſtam.* cum Verſiculis & Collecta. Qui ſi non fuiſſet præſens, dixiſſet cantans officium, & cantata fuit Miſſa ſolenniter de Sancto Johanne Patrono ſine Proceſſione. Poſt officium Epiſcopus fecit admonitionem iſtam: " Precibus itaque Deo præmiſſis, " Fraternitatem veſtram Dilectiſſimi Filii " cum pia exhortatione admoneo, & " per Divinum nomen obteſtor, ut ea, " quæ a Nobis de Deo, & ſacris ordini- " bus, vel moribus, diſcreta fuerint, cum " omni pietate ſuſcipiatis, & cum ſum- " ma reverentia perficere ſtudeatis, qua- " tenus ſuperna auxiliante gratia, ea quæ " ad ſalutem noſtram, & Chriſtiani po- " puli Nobis commiſſi pertinere viden- " tur, diligenter & provide tractemus, " ne oves Domini noſtri JESU Chriſti " Nobis commiſſæ (licet indigne) ob " noſtram pereant negligentiam, pro " quibus in die judicii rationem reddituri " ſumus. Deinde vos ſimili obteſtatione " conjuro, vel obſecro, ut nullus ve- " ſtrum in judicio fratrem ſuum, aut per- " ſonam accipiat, aut quolibet favore, " vel munere pulſatus a juſto judicio ſci- " enter avertatur, aut diſcedat: ſed cum " tota pietate fraternæ dilectionis, & cum " Dei timore libenter vobiscum adhibea- " tis ſtudium; quatenus per veſtram do- " ctrinam, & ſacram admonitionem, " peccata, errores, & pravitates filio- " rum veſtrorum, qui ante Nos, vel tem- " pore noſtro, inſtigante diabolo, in " civitate iſta, vel Parochiis veſtris, per- " petrata fuerint, Dei auxiliante miſeri- " cordia, ad correctionis emendationem, " & bonorum executionem perducere " valeamus, & in extremo judicii die, " non de negligentiis, & culpis a Domino " ſicut pigri, & mali ſervi judicemur: ſed " de benefactis, ac recte diſpoſitis præ- " mium æternæ beatitudinis recipere me- " reamur. " Deinde lectæ fuerunt conſtitutiones Synodales, ſive illæ, quæ innovatæ fuerant, quibus factis Epiſcopus mitratus ſtans concluſit Synodum cum illa oratione: *Nulla eſt Domine humanæ conſcientiæ virtus, quæ ſine offenſione poſſit tuæ voluntatis judicia expedire. Et ideoque imperfectum noſtrum viderunt oculi tui, perfectioni deputata quod perfectiore æquitatis fine concludere præoptamus. Te in noſtris principiis occurſorem poſcimus, te quoque in fine judiciorum noſtrorum exceſſibus adeſſe precamur, ſcilicet, ut ignorantiæ parcas, ut errorem indulgeas, ut perfectis votis perfectam operis efficatiam largiaris. Et quia conſcientia remordente tabeſcimus, & ſi qua ignorantia nos traxerit in errorem, aut præceps forſitan voluntus impulerit a juſtitia declinare: ob hoc te poſcimus, te rogamus, ut ſi quid offenſionis in hac Concilii celebritate attraximus, condonante te ſit remiſſibile: ut in eo, quod ſoluturi ſumus aggregatum Concilium, a cunctis primum abſolvamur noſtrorum nexibus delictorum, qualiter & tranſgreſſores venia, & confitentes tibi ſubſequatur remuneratio ſempiterna.* Deinde benedixit hoc modo: *Omnipotens Dei Filius, qui eſt initium & finis, complementum nobis tribuat charitatem. Amen. Et qui vos ad expletionem hujus fecit pervenire*

Syno-

Synodi, absolutos efficiat vos ab omni contagione delicti. Amen. Ut ab omni reatu liberiores effecti absoluti, etiam per donum Sancti Spiritus, felici reditu vestrarum sedium cubilia repetatis illæsi. Amen. Quod ipse. Deinde dictus Episcopus omnibus, qui interfuerunt Synodo, dedit indulgentias pro quolibet die Synodi, authoritate Legationis C. & authoritate Ordinaria XL. dies, in forma Ecclesiæ consueta. Finaliter cantabatur, *Te Deum laudamus.* Et data fuit licentia omnibus ad propria remeandi: Ita tamen, quod unusquisque Archi-Presbyter constitutiones Synodales secum recipiat, & fideliter exequatur, ita ut in furura Synodo de singulis rationem reddere possit.

RUDOLPHI Episcopi Statuta Synodalia in prima Synodo.

INPRIMIS: quod Festum Præsentationis Beatæ Virgnis saltem in Choro, quod usque nunc ab aliquibus duntaxat Ecclesiis servatum est XXI. mensis Novembris, pridie videlicet Festivitatis Beatæ Cæciliæ, per totam Diœcesin servari debeat,& teneri tanquam festum duplex.

Item, quod quando tenentur brevia suffragia, etiam debeant teneri suffragia de Sancto Johanne Evangelista, & de Sancto Vincentio Levita Compatronis, cum Sancto Johanne Baptista in Ecclesia majori Wratislaviensi.

Item,quod in precibus, ubi hactenus dictum est: *Domine salvos fac Principes nostros*, amplius dici, & in libris scribi, vel apponi debeat: *Domine salvum fac Regem, & Principes nostros.*

Item,quod Prædicatores debeant hortari, & informare populum in sermonibus suis, & dum Sacerdos in Missa post memoriam mortuorum dicit: *Nobis* &c. quod alta voce cum concussione pectoris dici debet, quod omnes audientes utriusque sexus similter pectus percutere debeant: pro quo Dominus Episcopus, & Legatus talem dedit indulgentiam, ut quis per talem percussionem pectoris X. dies indulgentiarum in forma Ecclesiæ consequatur, & mereatur. Præterea Dominus Episcopus hortatus est Dominos Abbates tunc præsentes, ut fratres suos in observantia regulari bene instruant, & instituant. Et quod ante omnia tria substantialia regulæ bene observent, quæ voverunt, castitatem, paupertatem, & obedientiam: quæ si bene,& perfecte serventur, veniet, & consequetur omnis honestas, vigilantia,& omne opus perfectum.

Item innovavit omnes constitutiones, tam Generalium, quam Provincialium Conciliorum, atque etiam Episcopalium Synodorum contra Concubinarios: Item contra frequentantes tabernas, & ebriosos Sacerdotes editas, in virtute sanctæ obedientiæ præcipiendo omnibus Archi-Presbyteris omnium sedium totius Diœcesis, ut unusquisque Sacerdotes tales in sua sede existentes moneat, & requirat, ut focarias suas a se repellant, & amplius neque in domo, neque extra quovismodo foveant, aut nutriant. Similiter, ut ebriosi, & frequentantes tabernas, a talibus se abstineant, & sobrie vivant, & nequaquam in tabernis sedeant ad potandum, &c. illos autem,qui post acquisitionem,& monitionem hujusmodi a talibus abstinere nolunt, debebit & tenebitur Archi-Presbyter Domino Episcopo, aut suo Vicario in Spiritualibus denunciare, & in scriptis annotare, ut puniantur. Quodsi Archi-Presbyteri in talibus desides vel negligentes reperiantur, poterit Episcopus,vel ejus Vicarius contra tales procedere,& acriter punire.

Item, quod nullus Curatus audeat intronisare homines alienæ Parochiæ,sine speciali consensu, & commissione proprii Plebani.

Item,quod nullus Plebanus, vel ejus locum tenens audeat intronisare volentes contrahere matrimonium, absque trina proclamatione tribus diebus successive in ambone coram populi multitudine, facta ad hoc,ut habentes impedimenta contrahendi publicentur, & ad solennisandum matrimonium impediantur & prohibeantur.

Item, quod nemo audeat intronisare, contrahere volentes, etiamsi proclamationes debitis temporibus factæ sint, tempore a jure interdicto, nisi super hoc habeant indultum ab Episcopo, aut ejus Vicario in Spiritualibus, aut alio Commissario, cui Dominus Episcopus specialem desuper in scriptis dedisset facultatem.

Item

Item, quoniam, ut experientia docuit, & docet, quod laici (maxime Patroni) poſt mortem Plebanorum, ſe intromittunt de bonis defunctorum, illa rapiendo, diſpergendo, & vane conſumendo: interdixit hoc ſua Paternitas omnibus & ſingulis, cujuscunque ſtatus, vel conditionis exiſtant ſub pœna anathematis; ſed voluit ſua Paternitas, quod Teſtamentarii Sacerdotis defuncti, aut ſi tales non conſtituiſſet, neque haberet, Archi-Presbyter, vel viciniores Plebani, ſive Sacerdotes, de bonis relictis ſe intromittant, & ſingula fideliter conſcribant. Et ſi per laicos impedimentum præſtetur, ſtatim declarentur in ambonibus excommunicati, vigore hujus conſtitutionis Synodalis. Quodſi quis inteſtatus deceſſerit, Archi-Presbyter, vel viciniores Sacerdotes, aut Commiſſarii Domini Epiſcopi, ſi qui ibidem, vel prope ſint, ſtatim verum inventarium omnium relictorum per ipſum faciant, defunctum honeſte ſepeliri exequias, ſeptimum, & triceſimum ſervari procurent: reſiduum autem Epiſcopo, aut Vicario ejus in Spiritualibus mittant, ſive aſſignent &c. & de expoſitis rationem faciant & cætera.

Item innovavit Dominus Epiſcopus ordinationes, & conſtitutiones juris, & Statutorum Provincialium contra uſurarios publicos & notorios, & præcipue, quod non admittantur ad Eccleſiaſtica Sacramenta, neque ad ſepulturam Eccleſiaſticam, niſi deſiſtere velint a receptione hujusmodi uſuræ, & reſtituere male per uſuram recepta, vel componere ſe cum illis, a quibus aliqua per uſuram extorſerunt, vel eorum hæredibus, ſi & in quantum ad ſanitatem redierint, ac quod filii, vel hæredes promittant, quod ſi ipſum contingat decedere, quod ipſi velint ſatisfacere, vel cum eis ſe componere, a quibus per uſuram aliqua extorſerunt, aut cum Epiſcopo, ſi incertum ſit, a quibus uſuram receperint, aut ſi tales non ſuperſint, neque hæredes habeant.

Ultimo inſtituit, & ordinavit ſua R. P. quod in futurum ſingulis annis ſemel in anno, videlicet ſecunda, tertia, & quarta feriis poſt Dominicam *Jubilate* teneri debeat Synodus, incipiendo in anno Domini *Milleſimo quadringenteſimo, ſeptuageſimo quinto*, abſque nova convocatione ipſius Synodi: in qua ſi Dominus Epiſcopus pro tempore non poſſit intereſſe, Vicarius in Pontificalibus, ſi quis fuerit, & in ejus defectum Senior ex Abbatibus Monaſteriorum Sancti Vincentii, & Beatæ Mariæ Virginis in Arena, qui illo anno præcedit, in Stallo Epiſcopi ſedebit, & cum Prælatis Eccleſiæ majoris, & Vicario in Spiritualibus præſidebit, & facta Synodi diriget & ordinabit.

Et tantum de Synodo prima.

Excuſæ hæ Conſtitutiones Nurembergæ anno 1512. per Hieronymum Holtzel litera Petri, recuſæ nitidiori charactere Wratislaviæ anno 1585.

Cl. Lunig Continuat. II. Spicileg. Eccleſ. pag. 1214. tertio recudit hanc Synodum.

WRATISLAVIÆ SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCLXXV. Sixti IV. Papæ V. Friderici III. Imp. XXXVI.

SUB RUDOLPHO EPISCOPO.

ANno Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, ſeptuageſimo quinto*: Feria ſecunda poſt Dominicam *Jubilate*, Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus RUDOLPHUS, Epiſcopus Wratislavienſis, & adhuc Sedis Apoſtolicæ cum poteſtate Legati de Latere Legatus, ex indictione Synodi in alia Synodo facta, *ſecundam Synodum* in propria perſona celebravit: & illos modum, ordinem, & cæremonias ſervavit per tres dies, prout in præcedenti Synodo ſervati fuerunt. Conſtituit autem ſua Paternitas in eadem Synodo Promotorem Synodi Venerabilem Virum, Dominum *Martinum Lindener*, De-

cretorum Doctorem, Canonicum Ecclesiæ majoris Wratislaviensis, qui locavit Prælatos, prout supra. Item Notarium Synodi *Michaelem Blorock*, Prothonotarium Cancellariæ suæ Paternitatis. Collationem vero, sive sermonem ad Clerum prima die iterum fecit Honorabilis Dominus Doctor Wayner, Cancellarius Ecclesiæ Wratislaviensis. Qua finita, Promotor accusavit absentium contumaciam, præcipue Abbatum aliquorum, qui per fratres suos, quos ad Synodum miserunt, excusaverunt se; faciendo proponi impedimenta eorum, cur venire non possent, quæ & Dominus Episcopus admisit. Deinde Dominus Episcopus iterum collaudans celebrationem & continuationem Synodi, narravit, quod plures publici usurarii, qui prius sibi de hoc non formata conscientia indifferenter pecunias mutuarunt, & usuram de illis receperunt cum pacto, quod cum vellent, pecuniæ cum usura sibi restitui deberent, & qui nunc propter inhibitionem in præterita Synodo factam, & privationem Ecclesiasticorum Sacramentorum destitissent, & amplius hujusmodi usuram recipere non vellent, sed inscriptiones legitimas sub titulo reemptionis, prout Ecclesia admittit, consentire vellent: & quædam alia sua Paternitas proposuit, per quæ singulos induxit ad bonam voluntatem ad Synodum veniendi, & illi interessendi.

Secunda vero die post lectas Constitutiones Synodales Domini CONRADI bonæ memoriæ, præfatus Dominus Episcopus publicari fecit Conservatoriam a Serenissimo Rege MATTHIA, per Paternitatem suam impetratam, super tuitione, & defensione ipsius Domini Episcopi, & totius Cleri sui, in privilegiis, libertatibus, juribus, & bonis Ecclesiasticiis, prout sequitur in hæc verba:

MATTHIAS, DEI GRATIA, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ &c. REX: MARCHIO MORAVIÆ: LUCEMBURGENSIS ET SILESIÆ DUX, AC MARCHIO LUSATIÆ &c. &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ILLUSTRIBUS, MAGNIFICIS, NOBILIBUS, ET EGREGIIS PRINCIPIBUS, BARONIBUS, ET CUJUSCUNQUE STATUS HOMINIBUS, IN DIOCESI WRATISLAVIENSI CONSTITUTIS, ET PRÆSERTIM SPECTABILIBUS CAPITANEIS NOSTRIS, TAM IN INFERIORI, QUAM SUPERIORI SILISIA, SALUTEM NOSTRAM REGIAM ET GRATIAM.

NOn sine displicentia querelam Reverendi in Christo Patris, Domini RUDOLPHI, Episcopi Wratislaviensis, Principis nostri, & Apostolicæ Sedis Legati accepimus, multos esse in ipsa Diœcesi sua, qui Dei timore posthabito, nec homines reverentes multa in injuriam Ecclesiastici status moliuntur, juraque spiritualia multipharie defraudare nituntur, contra Sacros Canones & Decreta Ecclesiastica, in præjudicium animarum suarum, & ipsius Episcopi, ac Cleri sui damnum multum grave: & præsertim, quod sint nonnulli, qui villas, allodia, decimas, census, & alia bona, tam mobilia, quam immobilia ipsorum tenent, & violenter spoliant, occupant, & detinent: alii, qui decimas maldratas, fertones Episcopales minime solvunt: alii, qui sacrilegas manus in bona Sacerdotum, qui ab intestato, vel etiam facto testamento decedunt, immittunt: alii, qui sub pallio juris Patronatus Presbyteros in Ecclesiis jam adeptis & possessis simpliciter ejiciunt, vel ad commutandum, cum voluerint, inducunt, & cogunt: alii, qui de testamentis Sacerdotum ipsorum, & legatis ad pias causas, se ingerunt, & ea in proprios usus convertunt, sive sint de bonis eorum mobilibus, sive de censibus sub titulo reemptionis emptis, qui inter mobilia computantur, quamvis alias coram Notario, & testibus rite & legitime facta fuerint. Alii, qui census subditorum suorum, quos viris Ecclesiasticis dare tenentur & deberent, quosve libenter traderent, recipiunt, & subditos ipsos dare, ubi tenentur, prohibent, nullam Ecclesiasticam censuram propterea curantes, modo ipsos, qui talibus censuris involvuntur, potius sustinendo, quam ut de ipsis se exuant admonendo: contra Statuta Provincialia, & Ecclesiasticam libertatem. Alii denique etiam cives in civitatibus, qui census debitos Ecclesiasticis personis denegant, vel magna in parte diminuunt: non admittentes, quod aliquis Ecclesiasticus domum aut alia bona emat: quod si emit, porrigere nolunt. Pluraque alia abusionum, oppressionum, & injuriarum contra ipsos spirituales, genera exercendo. Unde præfatus

ſatus Reverendiſſimus Pater, Dominus RUDOLPHUS Epiſcopus Nobis humiliter ſupplicavit, ut de remedio opportuno, ex noſtra Regia clementia providere dignaremur. Nos igitur, qui nullum ſubditorum noſtrorum injuſte opprimi volumus, & præſertim Eccleſiaſticorum, quibus ex data Nobis Divino munere gratia ſingulariter afficimur, & quos ante omnia protegere debemus, & tenemur, talibus ſupplicationibus inclinati, vobis, & cuilibet veſtrum harum ſerie firmiter præcipimus, & mandamus, quatenus dum & quotiescunque præſentibus fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus, hujusmodi injuriatores, cujuscunque ſtatus aut conditionis exiſtant, ad deſiſtendum a talibus injuriis & oppreſſionibus, & ad ſatisfaciendum pro ablatis, & retardatis, atque ad obſervandum immunitatem Eccleſiaſticam, cogatis. Dictumque Dominum RUDOLPHUM Epiſcopum, & ſuum Clerum, in immunitate Eccleſiaſtica, & ſuis privilegiis manuteneatis, & quilibet veſtrum manuteneat: contrafacientes etiam brachio ſeculari acriter percellendo, gratiæ noſtræ ſub obtentu. Datum in caſtro Rathiborienſi XII. die menſis Martii, anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, ſeptuageſimo quinto. Regnorum noſtrorum anno Hungariæ &c. decimo octavo: Bohemiæ vero ſexto.

Tertia vero die per Promotorem præfatum publicari fecit Conſtitutiones & Ordinationes novas Synodales, ſive innovationes antiquarum Conſtitutionum & Ordinationum Sanctorum Patrum, *quæ ſequuntur, & ſunt tales:*

INprimis ſtatuit, voluit, & ordinavit: quod in qualibet ſede per Archi-Presbyterum, & Seniores eligantur, & conſtituantur aliqui, tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares boni viri, Deum timentes, tanquam teſtes Synodales, qui una cum Archi-Presbytero, vel per ſe ſcrutentur, & inquirant de publicis criminibus, maxime de publicis concubinariis, vel adulteris, de ſortilegis, de Clericis tenentibus vel frequentantibus tabernas, de publicis uſurariis, de perſequentibus Clerum, de rapientibus bona Clericorum, ſive viventium, ſive defunctorum, & his ſimilibus: & illa deferant Archi-Presbytero, ut Archi-Presbyter illa ad Synodum deferre poſſit.

Item inhibuit Clericis, ut non deferant veſtes ante apertas ſine nodis, aut aliis clauſuris, ſub pœna perditionis veſtis, & alia pœna arbitraria, quam Epiſcopus vel Vicarius in Spiritualibus, aut alius Commiſſarius ſuæ Paternitatis, imponere poterit. Voluit etiam, quod Prædicatores verbi Divini contra talem deteſtandum abuſum, & laicos talibus veſtimentis utentes, acriter prædicent: & requirant laicos, ut talibus in antea non utantur. Sartoribus autem ſub pœna privationis Eccleſiaſticorum Sacramentorum, & ſepulturæ inhibeant, ut ultra hujusmodi veſtes non faciant ſine nodis, vel aliis clauſuris: ſed omnino nodos, aut alias clauſuras faciant ſine fraude, ſi vero illi, quibus ſartores nodos, aut alias clauſuras, quibus hujusmodi veſtes claudi poſſint, facient, & illis uti non velint, neque utantur, tales hujusmodi pœnæ, carentiæ Sacramentorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticorum, ſubjaceant.

Item quia diffidantes Clerum in communi vel particulari, ſecundum diſpoſitionem KAROLINÆ, per Sedem Apoſtolicam, & Sacra Generalia Concilia approbatæ, efficiuntur ipſo facto infames, inteſtabiles, & ad omnes actus honorificos, & legitimos inhabiles: Et quoniam mala voluntas eorum captivandi, & ſpoliandi Clericos per hujusmodi diffidationem apparet, ita quod per eos non ſtet, quin omnia mala, quæ poſſent, Clericis inferrent, & cum voluntate, ac propoſito maleficia metiantur: declaravit ſua reverendiſſima Paternitas, tam authoritate Legationis, quam ordinaria, quod tales diffidantes ex ipſa præſentatione, ſive transmiſſione literarum diffidationum efficiantur ipſo facto excommunicati: ita ut ab omnibus ſcientibus illos diffidaſſe Clerum, tanquam excommunicati denunciari, & vitari debebunt, quodque etiam ad civitates, & oppida, etiam ſub ſalvo conductu admitti non debeant: & ſi admittantur, mox, & in continenti a Divinis ceſſari debeat, tamdiu, & quouſque a loco expellantur, aut carceribus mancipentur. Salva ni-

hilominus pœna arbitraria, ipſis tales admittentibus ad civitates, oppida, & alia loca per Epiſcopum, aut ejus in Spiritualibus Vicarium infligenda.

Item cum ſacri liquores cum omni veneratione deferendi ſint, ſtatuit, & ordinavit Dominus Epiſcopus, ut nullus illos audeat deferre, niſi Sacerdos, qui & Stolam conſecratam ſecum habeat, quæ reſervaculum ſacrorum liquorum involvat.

Item, quoniam malus inolevit abuſus, quod Curati, ſive alii Sacerdotes, per Patronos ſuos laicos petere ſolent ab Epiſcopo authoritatem pro ſe, vel ſuis ſubditis, in caſibus Epiſcopalibus.

Item abſentias ab Eccleſiis, ſimiliter & commendas, aut indulta de celebrando in Altaribus portatilibus, præcipue in ſortalitiis; voluit dictus Dominus Epiſcopus, quod talia petere volens, per ſe ipſum, aut alium Sacerdotem, vel in ſcriptis petat, & requirat, & omnino deſuper conceſſiones tales ex cancellaria ſuæ Paternitatis recipiat: alioquin hujusmodi conceſſiones habeantur pro non factis. Ita etiam, ut Epiſcopus, vel Vicarius tales utentes hujusmodi aſſertis conceſſionibus, ſuper quibus ſcripturam ſub ſigillo Epiſcopi, vel Vicarii in Spiritualibus non habent, juxta arbitrium punire poſſit. Præterea innovavit ſua Paternitas antiquorum Patrum ordinationes & ſtatuta: quod nemo videlicet audeat erigere nova oratoria ſine conſenſu Epiſcopi & Plebani, in quorum Diœceſi, & limitibus Parochiæ conſiſtunt: quæ ſi aliter erigantur, habeantur pro locis prophanis, ita etiam, ut impune ab omnibus demoliri poſſint. Et celebrans in eodem abſque ſpeciali licentia, & approbatione Epiſcopi, efficiatur irregularis: etiamſi haberet facultatem in portatili in quocunque loco tuto, & honeſto celebrandi.

Item quod nemo audeat celebrare in Eccleſia polluta, aus alias execrata, neque ſepelire in cœmiterio execrato ante reconciliationem, vel ſine ſpeciali licentia, ſive indulto Epiſcopi in ſcriptis deſuper, & ſub ſigillo deſuper dandis. Cæterum cum unusquiſque Sacerdotum, maxime, qui confeſſiones audire debet, ſcire debeat diſcernere inter lepram, & lepram: in virtute ſanctæ obedientiæ mandavit dictus Dominus Epiſcopus, ut unusquiſque Sacerdos confeſſiones audire volens addiſcere atque ſcire debeat caſus per Epiſcopum Wratislavienſ. pro tempore generaliter, vel ſpecialiter ſibi reſervatos, ita ut caſuales, ad habentes poteſtatem abſolvendi remittere poſſit. Voluit etiam, quod Archi-Presbyteri in hoc adhibere debeant diligentiam, ad ſolicitandum omnes, ut ante Quadrageſimam unusquiſque hujusmodi caſus ſciat, alioquin ab audientia confeſſionis repellatur. Præterea quoniam intellexit ſua Paternitas, quod nonnulli impetrantes petitoria, aut alia indulta ſuper quæſtu faciendo ad annum, aut aliud tempus, in eorum literis expreſſatum, lapſo tempore nihilominus indultis hujusmodi, ſive literis petitoriis utantur, quod ulterius fieri ſua Paternitas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam taliter utentes ipſo facto incurrant, inhibuit. Et nihilominus tales ad reſtitutionem, quæ ſic extorſerunt, pro fabrica Eccleſiæ ſuæ majoris teneantur, & obligati exiſtant. Denique cum ſua Paternitas magnos clamores multorum Curatorum, decimas, fertones, ſive annonas habentium, audivit, quod per piſcinas, quæ quotidie fiunt, & hactenus factæ ſunt, eis in reditibus ſuis plurimum detrahatur, cum tales habentes, & facientes piſcinas, de illis decimam, aut aliud æquivalens dare non velint: declaravit ſua Paternitas, quod omnes illi, qui hujusmodi piſcinas habent, aut facient in futurum, qui aliunde ad ſolutionem decimarum obligati ſunt, decimam, aut aliam quotam ex piſcibus dare tenentur, ac ſi ibi terra culta eſſet. Et quod unusquiſque habens decimas, maldratas, fertones Epiſcopales, aut annonas per cenſuram Eccleſiaſticam, aut privationem Eccleſiaſticorum Sacramentorum hujusmodi decimam, aut aliam quotam condignam extorquere poſſit. Ultimo dictus Dominus Epiſcopus omnibus Prælatis & Canonicis, Collegiatarum Eccleſiarum, nec non Archi-Presbyteris, & ſociis ſuis, quos ſecum habuerunt, & in hujusmodi Synodo interfuerunt, dedit authoritatem confitendi pro ſe, & audiendi, & abſolvendi populum eorum, *uſque ad futuram Synodum.*

modum. Et quod ipſi omnibus abſentibus hujusmodi authoritatem nomine ſuæ Paternitatis dare poſſint. Illis tamen duntaxat, qui contribuere ſint parati, & contribuant pro expenſis, per eos, qui comparuerunt factis, demptis caſibus reſervatis. Et nihilominus ſua Paternitas dedit facultatem Prælatis & Archi-Presbyteris, etiam ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, compellendi omnes ad contribuendum pro expenſis in Synodo per comparentes factis.

Tandem ſua Reverendiſſima Paternitas indixit contributionem generalem, regalem videlicet, pro ſolvenda, & comportanda ſumma per Sereniſſimum Dominum Regem, pro reluitione certorum caſtrorum a ſua Paternitate, & Clero ſuo expetita, quæ judicio omnium denegari non potuiſſet: in qua ſua Paternitas per deputatos ad hoc conſtitutos, Capitulo Eccleſiæ majoris, & aliis Capitulis Eccleſiarum Collegiatarum ſuæ Diœceſis, nec non cuilibet Monaſterio ſpecialem quandam inſtituit, & alias generaliter ſuper reſiduo Clero, ſex groſſos de marca beneficii non taxati, impoſuit. Et Venerabiles Viros, Dominos, *Georgium Freyberg*, & *Martinum Lindener*, Decretorum Doctorem, Canonicos Eccleſiæ Wratislavienſis in collectores deputavit, quibus & ſua Paternitas pollicita eſt, ſe de hujusmodi contributione nequaquam velle intromittere, neque de ea ſibi quicquam uſurpare, ſed permittere, quod omnia, quæ provenire poterunt, fideliter ſublevent, & in uſus deputatos exponant. Cum etiamſi omnia impoſita Clero, plene, & integre ſolvantur, vix medietas ſummæ per Sereniſſimum Dominum Regem impoſitæ, aut parum ultra colligetur, & adhuc reſiduum manebit in humeris ſuæ Paternitatis, quod aliunde ex contributione laicorum ſibi ſubjectorum neceſſe erit extorquere, & ad loca deputata conſignare. Finaliter ſua Paternitas dedit benedictionem, & indulgentias conſuetas.

Et tantum de Synodalibus Statutis Reverendiſſimi Patris Domini RUDOLPHI Epiſcopi Wratislavienſis, Apoſtolicæ Sedis (pro tunc) Legati.

Excuſa primum hæc Synodus anno 1512. Nurembergæ in 4to a pag. XLVI. ad XLIX. typo Hieronymi Höltzel & Litera Petri.

Excuſa 2do Wratislaviæ anno 1585. in 4to nitidiore charactere.

Cl. Lunigius Continuat. II. Spiailegii Eccleſiaſt. pag. 1218. tertio eam recudit.

SYNODUS FRISINGENSIS

Anno Chriſti MCCCCLXXV. Sixti IV. Papæ V. Friderici III. Imp. XXXVI.

SUB SIXTO EPISCOPO. (a)

QUia experientia Magiſtra didicimus ex eo, quod *Decretum Concilii Generalis* de clandeſtina deſponſatione in noſtris civitate & Diœceſi, per abuſum in oblivionem venit, & obſervatum non exiſtit, plures in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis lege Divina, ac Canonica prohibitis, ac cognatione ſpirituali conjuncti matrimonia, verius contubernia contrahere non ſunt veriti in ſuarum animarum periculum, & ſcandalum plurimorum. Nos ex Paſtoralis officii debito animarum ſaluti, quantum in Nobis eſt, proſpicere cupientes, *Sacra Synodo approbante*

(a) Sixtus de Tannberg ex Præpoſito Iſanenſi, & Canonico Friſingenſi, & Plebano Lauffingano anno 1474. electus Epiſcopus Friſingenſis XLVtus, cedente Joanne Tuelbeckio, a Pontifice confirmatus, a Salisburgenſi Avunculo ſuo conſecratus: Obiit anno 1495. 14. Julii. Sedit annos 21, optime meritus de Clero & populo tres Synodos habuit pro Cleri reformatione. Unam hanc *Meichelbeck* ſervavit: ex quo hæc & reliqua edimus.

Digitized by Google

probante ſtatuimus, & ordinamus, ut de cetero nulli Sacerdotes clandeſtinis matrimoniis interſint, ſed contrahere volentes publice in Eccleſiis coram Plebis ſue multitudine ſolemniter copulent; ita tamen, quod ante copulationem hujusmodi ad minus una die Dominica, vel Feſtiva de ambone ſuarum Eccleſiarum infra miſſarum ſolemnia perſonas contrahere volentes nominent, & adhortentur omnes, ut ſi aliquis ſit, qui inter eos, qui matrimonium contrahere proponunt, impedimentum ſciat, quod vel contrahendum impediat, vel etiam dirimat matrimonium jam contractum, publicent, vel denuntient. Et poſt publicationem in ambone, ut præmittitur, factam, per triduum exſpectent, an forſan aliquis comparuerit, qui impedimentum legitimum allegaverit. Et ſi talis legitimum accuſaverit, vel denuntiator veniat, curatus caveat, ne partes copulet, priuſquam de allegato impedimento cognitum fuerit. Quod ſi ſecus factum fuerit, condigna pena illum punire curabimus. Verum ſi nullus contradictor apparuerit, poſt lapſum dicti termini curatus per ſe, aut ſuum ſubſtitutum, partes libere conjungat, ſi aliud Canonicum impedimentum illis non obſiſtat.

Item quia quidam nomine ſolo, & non re Sacerdotes curati, & illorum Vicarii plus lucris temporalibus, quam animarum ſaluti intendunt, magis que ſua, quam que Dei ſunt, querentes, ſibi ſubjectos in remediis, & aliis parochialibus juribus gravant, de ſepultura, & aliis Spiritualibus paciſcuntur, ac ſtatui ſuorum in Divinis cooperatorum detrahentes, illos certo pretio minus debito conveniunt: propter quod etiam Presbyteros indoctos, & minus habiles recipere coguntur, & recipiuntur, Nos huic vitio peſtifero ſuccurrere cupientes, Sacra Synodo approbante ſtatuimus, volumus, & ordinamus, ut prætati curati, eorumque Vicecurati a predictis in futurum deſiſtant realiter & cum effectu. Ac ipſi Parochialibus juribus ſecundum antiquam, & laudabilem Eccleſie conſuetudinem ſint contenti, ac ſuis in Divinis cooperatoribus debita, & conſueta ſalaria ſolvant, ac tales in cooperatores recipiant, de quorum vita, & moribus valeant, & poſſint reſpondere. Certificantes eos, qui in premiſſis culpabiles reperti fuerint, quod canonica illis ultio non deerit, illosque condigne punire curabimus.

Preterea intentionis prefati Reverendiſſimi Patris Domini Preſidentis eſt, ut Decretum Concilii Baſilienſis contra concubinarios editum inviolabiliter obſervetur. Et mandavit monitionem Synodalem fieri XXX. dierum, ut in forma factum exiſtit.

Item voluit Decretum Concilii Generalis, quod habetur in C. *Omnis utriusſexus*, *De Pen. & Rem.* publicari, cujus tenor ſequitur: *Omnis utriusque &c.*

Item teſtes Synodales deputati ſunt, qui juraverunt, nomina teſtium ſequuntur.

Item Viſitatores Monaſteriorum deputati ſunt.

INNOCENTIUS PAPA III.
In Concilio Generali. (a)

OMnis (*b*) utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi penitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens revereuter in Paſcha Euchariſtie Sacramentum, niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum, alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſie arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quiſquam ex ignorantie cecitate velamen excuſationis aſſumat.

§. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua peccata confiteri, licentiam prius poſtulet, vel obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipſe illum non poſſit ſolvere, vel ligare.

§. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, ut more periti medici ſuperfundat

(*a*) Lateranenſi IV. Generali XII. anno 1215.
(*b*) Canone XX.

dat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumſtantias & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat prebere conſilium, & cujusmodi remedium adhibere diverſis experimentis utendo ad ſanandum egrotum.

§. Caveat autem omnino, ne verbo aut ſigno, aut quovis alia modo, prodat aliquatenus poccatorem, ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud absque ulla expreſſione perſone caute requirat, quom, qui peccatum in penitentiali foro ſibi detectum preſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali Officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum perpetuam penitentiam in artum Monaſterium detrudendum.

Viſitatores Monaſteriorum Ordinis Sancti Benedicti deputati ſunt.

Venerabiles Patres Domini Abbates in Tegernſee, & Scheyrn, quibus aſſiſtet Dominus Preſidens per ſe, aut per ſuum Vicarium. Et tempus Viſitationis fiende commiſſum eſt arbitrio Domini Preſidentis.

Viſitatores Monaſteriorum Ordinis Sancti Auguſtini Canonicorum Regularium deputati ſunt.

Venerabiles Patres, Domini Archi-Diaconus in Raylenpuoch, & Prepoſitus in Undenſtorf, quibus Dominus Preſidens per ſe, vel ſuum Vicarium aſſiſtet. Et tempus viſitationis Paternitas ſua R. ſtatuet.

Sequuntur nomina Teſtium Synodalium Deputatorum.

In Decanatu Pämkirchen D. Simon, Plebanus in Saurbach.
In Decanatu Urmperg D. Ulricus Prannth Plebanus in Päng.
In Decanatu Hohenprunn D. Plebanus in Swaben.
In Decanatu Holtzhauſn D. Plebanus in Geroltzpach.
In Decanatu Erding D. Plebanus in Reichenkirichen.
In Decanatu inter Aquas D. Plebanus S. Viti Friſingenſis.
In Decanatu Tonkirchen D. Paulus, Vicarius in Aufkirichen.
In Decanatu Guntzelhoven D. Plebanus in Yſenwang.
In Decanatu Baſſerburgk D. Stephanus, Plebanus in Mittpach.
In Decanatu Moſen: D. Johannes, Plebanus in Pfranpach.
In Decanatu Pruck D. Andreas, Plebanus in Moſack.
In Decanatu Kolbach D. Plebanus in Miterndorff.
In Decanatu Landshut D. Johannes Riederer, Plebanus in Vilslern.
In Decanatu Monacen: D. Leonhardus, Plebanus in Talkirichn.
In Decanatu Newnkirichn: D. Ulricus, Plebanus in Ortlfing.
In Decanatu Zolling D. Plebanus in Artenkirichen.
In Decanatu Volkerſtorf.
In Archi Diaconatu Raytenpuech D. Ludovicus, Plebanus in Peytingau.

Iſti jurarunt juramentum Teſtium Synodalium in Statutis contentum.

Item Collegiatas Eccleſias viſitabit Dominus Preſidens per ſe, aut alium, quem ad hoc deputabit.

Item Decani rurales infra Paſche & Pentecoſtes feſta proxime futura adjunctis ſibi teſtibus Synodalibus viſitabunt Parochias Decanatus ſui. Et ſi neceſſarium videbitur, Dominus Preſidens per aliquem de ſuis hujusmodi viſitationem faciet, adjunctis ſibi Decano, & teſte Synodali. Et Viſitatores recepto juramento a Plebanis, eorum domeſticis Capellanis, & ab aliis honeſtis & gravibus viris Parochiarum querent de infra ſcriptis.

Primo. De vita, ſcientia, & moribus regentis Eccleſiam. Et an bene preſit domui ſue?

Secundo. Quomodo Eccleſia proviſa ſit circa Sacramenta & reſervatoria Sacramentorum?

Tertio. Quomodo proviſa ſit libris, calicibus, patenis, corporalibus, ſacris veſtibus, & ornatibus, & an illa munda teneantur? Et ſi defectus in his ſit, an fabrica Eccleſie ſufficiat ad illa reparanda? Et an ſingulis menſibus viaticum pro infirmis denuo conſecretur?

Quarto. An Eccleſia ſit in debitis? &

Digitized by Google

& an Rector Ecclesie alienaverit, vel obligaverit ad tempus, vel ad vitam bona Ecclesie? & qualem familiam habeat?

Item, an sit tabernarius, lusor, vel alias mali exempli? & an singulis diebus Dominicis legat Missas, & prædicet populo? & an ad hoc aptos libros habeat? & an sit in debitis? & an Missas fundatas, & alias de jure vel consuetudine debitas cum devotione, & honeste persolvat?

Item videatur liber ipsius, quo utitur in conferendis & administrandis Sacramentis. Et examinetur, si sciat formas Sacramentorum?

Item, si Ecclesia regitur per Vicarium, queratur precipue, si Pastor sibi fructus in toto vel in parte reservaverit? aut Ecclesiam cum omnibus fructibus eidem locaverit? & an excessivum censum solvat? & an gravet subditos in recipiendis remediis, vel aliis juribus Parochialibus? & an Cooperatoribus & Capellanis debitum salarium solvat?

Preterea inquiratur de formatis Vicariorum, sociorum Divinorum, & Capellanorum: & si sint de aliena Diocesi, an sint recepti juxta statutum de Clericis peregrinis.

Item queratur de vitricis Ecclesiarum, an singulis annis rationem reddant Plebano, & communitati Parochie? Et an habeant cistam cum tribus clavibus, in quam pecunias fabrice deponant juxta statutum Provinciale? & si non habeant, ut de his provideant? Et quod lumen assidue circa Corpus Dominicum ardeat?

Item queratur, an in Parochia sint usurarii manifesti, vel aliis publicis criminibus irretiti: & de aliis etiam fiat inquisitio, que videntur reformanda?

In premissis, que possunt commode reformare, reforment, & de per se actis, & reformandis, per totum mensem Junii proxime futurum Domino Præsidenti rationem reddant, & majora ad illius, vel Vicarii ejus notitiam deducant.

Avisati sunt singuli Curati, ut vigore quarumcunque literarum a Domino nostro Episcopo, vel suo Vicario emanatarum non absolvant quoscunque in publicis, ac notoriis criminibus constitutos, sed eosdem cum literis suis clausis ad Vicarium transmittant, seriem, & qualitatem hujusmodi notorii criminis in se continentibus.

Preterea iidem Curati cauti sint, ne occulta crimina in hujusmodi suis literis scribant, ne aliquo modo contingat sigillum confessionis aperiri. Preterea omnes notorie criminosos, quorum excessus totam Parochiam scandalisant, & qui alias publicas penitentias egerunt; nihilominus tanquam canes redierunt ad vomitum, & peccata priora: si non sunt persone nobiles, aut mulieres, ad solennem publicam penitentiam peragendam, quam vulgus *carenam* appellat, mittantur.

Item ordinatum est, ut hi, qui ad ordines sunt promovendi, se juxta Nanneten. Concilii Statutum, quod habetur XXIV. Di. in C. *Quando*. Feria quarta ante ipsam ordinationem se ad civitatem Frisingensem conferant, diebus Jovis & Veneris examen subituri. Et eo tempore in civitate Frisingense in commessationibus, & ebrietatibus abstineant. Religiosi vero, qui de consuetudine admittuntur, & statur presentationi suorum superiorum, concessum est, ut die Veneris se presentent. Dominus etiam Presidens hortatus est singulorum ordinum Prelatos, ne indignos, inhabiles, insufficientes, aut in minoribus annis constitutos presentent, prout Omnipotenti Deo de hoc habent reddere rationem. Et si videbitur expedire, Domini Examinatores, etiam sic Presentatos poterunt examinare, & de moribus, & vita illorum inquirere.

Item, quia Curati negligentes sunt, circa collecturam ad fabricam Ecclesie Frisingensis tempore Quadragesimali, & Adventus Domini, intendit Dominus Presidens contra negligentes, prout de jure & secundum formam statuti procedere.

SIXTUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS FRISINGENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS ABBATIBUS, PREPOSITIS, DECANIS KATHEDRALIS, AC COLLEGIATARUM CANONICIS, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM RECTORIBUS, VICARIIS, ALTARISTIS, CAPELLANIS, CETERISQUE

RISQUE PRESBYTERIS, PER CIVITATEM ET DIŒCESIM NOSTRAS FRISINGENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUia Spiritus Sancti gratia nobis cooperante Synodum celebramus, noſtreque intentionis ſit in Nobis ſubditis vitia exſtirpare, virtutes plantare, eosque ad placendum Deo ydoneos Miniſtros efficere, & cum nihil adeo dedecorare Sacerdotalem dignitatem videamus, ſicuti concubinatum manifeſtum. Quare hac Synodali proclama omnes & ſingulos manifeſtos concubinarios noſtrarum civitatis & Dioceſis, & eorum quemlibet monemus, & requirimus, ut infra triginta dierum ſpatium a Dat. preſentium computando, quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem eis, & cuilibet ipſorum pro tertia dilatione, & termino peremptorio aſſignamus, hujusmodi ſuas publicas concubinas a ſe, & ſua converſatione realiter, & cum effectu abiciant, & quilibet eorum a ſe abiciat, neque easdem, aut alias in locum illarum aſſumant, vel aſſumat. Alioquin contra eosdem, & eorum quemlibet nominatim procedemus, & procedere mandabimus ad declarationem penarum juris communis, & in Decreto Concilii Baſilienſis per Nos recepto, & inter Statuta noſtra poſito decretarum & ſtatutarum. Datum *Friſinge* die Jovis, decima nona menſis Januarii, ſub ſigillo Vicariatus, anno Domini &c. LXX. quinto.

R. P. Meichelbeck Hiſt. Friſing. Tom. II. Parte Inſtrum. pag. 292.

CONCILIUM CONSTANTIENSE

Circa annum Chriſti MCCCCLXXVI. Sixti IV. Pp. V. Friderici III. Reg. XXXV.

SUB HERMANNO EPISCOPO.

HERMANNUS, (a) DEI ET APOSTOLICE SEDIS GRATIA, EPISCOPUS CONSTANTIENSIS; UNIVERSO CLERO NOSTRO, TAM IN CIVITATE QUAM DIOECESI NOSTRIS, RELIGIOSO ET SECULARI, SALUTEM ET SINCERAM IN DOMINO CARITATEM.

CUm *pridem tempore* celebrate per Nos *Synodi* Epiſcopalis, nonnulli articuli, ſeu aviſamenta pro parte veſtra porrecti, & quatenus ſuper his ſtatuta, ordinationes, & reſponſiones noſtras facere dignaremur, petitum, & ſerioſius ſupplicatum exiſtat. Quare petitioni veſtre benigne annuentes ad articulos, & aviſamenta ſingulos, & ſingula, per vos, ut prefertur, porrectos, & porrecta de conſilio noſtrorum fidelium juris peritorum, & ſingulariter ad ſingula reſpondendum deliberavimus, atque reſpondemus. Statuentes, & ordinantes, & noſtris Synodalibus conſtitutionibus ſubmiſſa apponentes, & adicientes, ut ſequitur:

I. *Ad Articulum primum*, qui talis eſt, & fuit tenoris. " Item cum varietas " perſolvendi horas Canonicas inducat " aliquo modo errorem, & ſcandalum, " petimus, ut quivis Archi-Diaconus, " Dominis ſui Archi-Diaconatus ſingulis " annis Divinum dirigat ordinem, ad quem

(a) Hermannus de Lato Landenburgo ex Decano ſummæ Ædis eligitur Epiſcopus A. 1475. *judice Bruſchio*, vere religioſus, mitis, munificus in pauperes: ſenio confectus, adlegit Coadjutorem Ludovicum Nobilem a Freiberg, Canonicum: equidem Roma confirmationem quæſivit, ſed ſupplantatus a Coadjutore, ex ejus facti mœrore obiit anno 1477. *Hubnerus* XI. annos ſediſſe narrat contra plurimos, biennium Sedis aſſignantes. *Pregizerus in Suevia ſacra.*

Synodum Epiſcopalem a ſe celebratam dicit hic in Præfatione hujus declarationis Statutorum & Ordinationum, in Synodo editarum. Damus repertas *in codice MS. chartaceo Conſtantienſi.* Synodi Acta & Canones hactenus non potui nanciſci: ſed ex declarationibus quadamtenus deteguntur.

" quem recipiendum ſinguli Sacerdotes " teneantur.

Precipue de Septuageſima, & hiſtoriis imponendis Feſto Annuntiationis Marie &c. Reſpondemus, quia petitio illius articuli expeditionem exigit oneroſam. Cui nunc aliis prepediti curis vacare, & intendere nequivimus. Ideo primo majori deliberatione, que neceſſaria erit, hunc articulum, quoad ejus expeditionem Nobis impoſterum reſervamus.

II. *Ad articulum ſecundum*, ſic ſonantem. " Item cum diſtrictus aliquis ſup" poſitus eſt Eccleſiaſtico interdicto, " ex diſpoſitione ſtatutorum Synodali" um, quod hujusmodi relaxatio inter" dum gratis fiat, ſalvo ſalario ſcripto" ris, reſervamus tamen Domino actio" nem contra eum, qui cauſam, vel occa" ſionem dedit interdicto.

Petitioni, ut licite favorabiliter annuentes ſtatuimus ſic fieri, & ſervari debere.

III. *Super tertio articulo*, qui talis fuit, & eſt. " Item quod de cetero nul" lus citetur ſuper objiciendis ad falſam " relationem vilium perſonarum, que " quemque denuntiant potius ex odii " fomite & livore, quam zelo juſtitie & " correctionis fraterne, ut eſt de diſpoſi" tione juris.

Circa hujusmodi articulum ordinantes, quia in his certa regula tradi non poteſt, Vicario noſtro in Spiritualibus commiſimus, ut in his juxta qualitatem perſonarum, tam deferentium, quam delatarum diſtrictionem, & circumſpectionem habeat diligentem & exactam, ut Clerus noſter faciliter non vexetur.

IV. *Ad quartum* videlicet. " Item, " quod certa, & determinata taxa ſerve" tur circa fornicarios, & prolificatores " non ſcandaloſos, ſicut ab antiquo fuit " libra denariorum.

Servari volumus per Vicarium noſtrum, ut ſupra ad tertium articulum ordinavimus.

V. *Ad quintum articulum.* " Item " quanti ex juris diſpoſitione facienda eſt " inquiſitio per Procuratorem Fiſci, aut " alium ad hoc deputatum, qui talis " Inquiſitor ſit perſona honeſta, & Ec" cleſiaſtica, non laicalis in matrimonio " conſtituta, qui ut ſcandaloſe viſum " eſt, juramenta detulerunt Clericis, " & inſontes per eos puniti fuerunt, & " ſontes impune evaſerunt.

Petitioni annuentes ſtatuimus ſic fieri, & ſervari debere.

VI. *Super ſexto articulo.* " Item con" queruntur ſinguli Rectores & Clerus " univerſus de queſtionariis precipuis, " ſive Sancti (*b*) Epiſcopus Sanctorum " *Valentini*, *Anthonii*, *Bernhardi* &c. quo" modo multivarie per tales graventur, " primum abſurda, & piarum aurium of" fenſiva in cancellis verbum Dei evan" geliſando committunt.

Ordinantes ſtatuimus, ut deinceps non mandetur, queſtores ad ambones Eccleſiarum admitti debere, niſi alias a Sede Apoſtolica ſuper hoc fuerint privilegiati. Et ſervetur *Clementina* : *Abuſionibus de pe. & re.*

VII. *Ad ſeptimum.* " Item quod " per amplius denegant perſolvere quar" tam ipſis Rectoribus, cujus contrarium " hactenus obſervatum fuit.

Volumus a quibuscunque queſtuariis, tamquam in petitione Eccleſie noſtre Conſtantienſis, quartam partem Rectoribus & Plebanis ſolvi.

VIII. *Super octavo.* " Item in præ" cipuis, & majoribus Feſtivitatibus, & " in Dedicationibus, & Patrociniis Eccle" ſiarum ſuas inſtituunt petitiones non " in modicum gravamen Rectorum, " & ipſarum Eccleſiarum, & quadra" geſimali tempore in prejudicium peti" tionis Matricis Eccleſie.

Conſiderantes licitum eſſe, ut petitiones hujusmodi Feſtivitatibus non inſtituantur, volumus queſtores deinde dictis diebus, & Feſtivitatibus a collectione ſequeſtrari, niſi ex Superiori facultate utpote Sedis Apoſtolice ſe ad hoc admitti debere docuerint.

IX. *Ad nonum.* " Item quod fieret " ſtatutum, que feſta Sanctorum debe" rent ſub banno feſtivari. Et videtur " Clero, quod aliqua Feſta Sanctorum " de cetero non feſtivantur ſub banno.

Quia varietas conſuetudinis vix certam

(*b*) *Senſus falſus vel obſcurus.*

by Google

tam ſuper hoc admittat conſtitutionem. Ideo preſentem articulum nunc pertranſimus.

X. *Ad decimum.* " Item quod fieret proviſio circa fratres mendicantes, qui ſuis in cancellis quandoque incaute loquuntur, offendentes Clerum imo non verentur, univerſitates a Sede Apoſtolica approbatas publice offendere, & authoritati eorum detrahere.

Statuimus & ordinamus, ut Religioſi mendicantes noſtræ Dioceſis ſervent Cle. *Dudum.* Et ſi contra eam indomitis linguis, & indiſcrete predicaverint, juxta poſſe noſtrum eos compellemus, & Clero noſtro auxilio erimus.

XI. *Super undecimo.* " Item in nonnullis locis Dioceſis Conſtantienſis authoritate Apoſtolica illuc confluentes, peccataque confitentes, ut veretur preter ritum Eccleſie, & animarum ſalutem abſolvuntur ab his, qui nec vinum, nec oleum vulneribus fauciatis infundere ſciunt, petitur, ut condigni, & viri pro hujusmodi exequendis deputentur, prout in jure cautum eſt.

Ita fieri debere volumus, atque Divino auxilio ordinamus.

XII. *Ad duodecimum.* " Item quod Capellani in Divinis Officiis peragendis ſint auxilio, & adjutorio ſuis Superioribus cantando, legendo &c. Non obſtantibus quibuscunque comprehenſis in dotationibus ſuorum Beneficiorum.

Ordinamus, & ſtatuimus Capellanos ſingulos juxta dotationes, & laudabiles conſuetudines, & jus commune ad cooperandum Plebanis aſtrictos eſſe.

XIII. *Super tredecimo.* " Item de *Lollhardis, & Begutis*, quantum ad Euchariſtie Sacramenti ſuſceptionem ſervetur juris diſpoſitio, quod in menſe dumtaxat ſemel illud ſuſcipiant.

Ita fieri, & ſervari debere volumus.

XIV. *Ad quartum decimum.* Item conqueritur Clerus, quomodo nobiles ipſius Dioceſis minentur ipſis mortem, ſi exequantur mandata Divina.

Quanquam tempora jam ſint periculis plena, tamen juxta poſſe de his providebimus.

XV. *Ad quintum decimum.* " Item eſt Clerus dubius, quis in occultis reſervatis Epiſcopo habeat abſolvere, aut quivis alterius indiſtincte.

Collectorem petitionis matricis hanc facultatem auctoritate noſtra tradere, aut eam a Vicario noſtro, qui illam gratis dabit, recipi volumus.

XVI. *Ad decimum ſextum.* " Item deſiderant Decani rurales, & Prelati Collegiatarum Eccleſiarum, ut facinoroſi, vagabundi, ſeu peregrini Sacerdotes ſint (*) pro ſuis delictis a Decanis ruralibus condigna pena plecti, & puniri.

Non videtur Nobis petitioni annuendum, ſed reſervamus talem facultatem apud Nos & noſtrum Vicarium, diſcretionem tamen juxta exceſſuum qualitatem ſervari volumus.

XVII. *Ad decimum ſeptimum.* " Item conqueruntur Religioſi, Prelati & ſeculares, quod non defendantur, neque teneantur in ſuis juribus, & ſuſtineant ſuis demeritis non exigentibus diffidationes, aliaque intolerabilia ſuorum Monaſteriorum, & Eccleſiarum onera, & nemo ſit illis Adjutor, neque Defenſor in hujusmodi moleſtationibus.

Aſſiſtentiam, & defenſionem eis faciemus Nobis poſſibiles.

XVIII. *Ad decimum octavum.* " Item conqueruntur ſe Prelati gravatos in hoc, quod Dominus noſter Conſtantienſis proviſores faciat certos laicos, & Clericos, qui non ſunt capaces habitus, & profeſſionis Monaſteriorum, quibus diriguntur, dando primas partes ad ſua Monaſteria.

Statuimus ut de cetero non fiant talia de laicis. & perſonis inhabilibus.

XIX. *Ad decimum nonum.* " item cum omnis Monachus ſubjectus ſit Abbati ſuo tamquam ordinario. Conqueruntur Domini Prelati, quod eorum ſubjecti Fratres per Dominum Reverendiſſimum citentur.

Volumus & ſtatuimus, ut Prelati ſuos Monachos corrigant, & emendent, abſque eo, quod a Nobis, aut noſtris Vica-

(*) *Senſus obſcurus.*

Digitized by Google

Vicario,& Officiali citentur. Nisi negligentia Prelatorum aliud suaderet, vel aliquis Monachorum ad querelas aliorum fuerit citatus.

XX. *Ad vicesimum.* " Item conquerun-
" tur Domini Prelati de certis Clericis
" beneficiatis, quod illi non contenti
" corpore suarum Prebendarum eos con-
" veniant super competentia quamquam
" specificato sibi corpore illa sumpserint
" beneficia.

Volumus servari dispositionem juris, cui non habemus derogare.

Ad ultimum. " Item ut statutum
" de Judeis servetur, & stricte observari
" mandetur ex causa urgente.

Ita servari volumus, precipimus,& mandamus.

CONRADUS ARMBROST,
Notarius sp.

Ex Libro MS. Constantia mihi submisso, & communicato.

VESONTIONE CONCILIUM

Anno Christi MCCCCLXXX. Sixti IV. Pp. IX. Friderici III. Reg. XL.

SUB CAROLO (a) DE NOVO CASTRO, ARCHI-EPISCOPO VESONTIONENSI.

I. *Quod Decani rurales debeant comparere in Synodo.*

DEcani Christianitatis (quos rurales vocamus, alii Archi-Presbyteros) compareant in utraque collatione Synodi Vesontionensis cum superpelliciis albis, mundis, & honestis; similiter & Curati, seu eorum Vicarii cum superpelliciis (præsertim in Synodo matutina) diligenterque attendant ad verba sacræ exhortationis, & ad alia, quæ eis dicentur & mandabuntur, nec recedant ab ipsa Synodo absque Nostra, aut Vicarii Generalis nostri licentia.

II. *Qualis debet esse vita Sacerdotis?*

Clerici omnes, qui Christi sunt famuli, sicuti laicos gradu & professione antecedunt, ita scientia, bonorum operum actione, virtute, morum honestate & sanctitate præcellere debent, ut ostendant in semetipsis, qualiter oporteat laicos in Ecclesia Catholica, quæ Domus Dei est, conversari. Vilissimus enim reputandus est, qui alios dignitate & honore præcellit, nisi scientia & sanctitate præstantior sit. Caveant igitur sibi Sacerdotes ab omni luxu profano, fastuoso & carnali tam in vita, quam in cultu, & ab omni specie mali abstineant: decorumque conditionis suæ atque status servent, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, ne occasionem dent adversario maledicendi. Idem renovatum statutum in Synodo anni MDLXXIII.

III. *Clerici compositione exteriori corporis suæ conditionis dignitatem ostendant.*

Clerici omnes & singuli in habitu & incessu suam professionem, religionem, & statum probent, & ostendant: non quærant in vestimentis aut calceamentis decorem: sed aliorum sui status & ordinis, cum quibus vivunt, bonos & simplices mores observent. Sit eorum etiam incessus ornatus & modestus: non modo festinus, modo tardus, ut gravitate itineris mentis maturitatem ostendant: nam incompositio corporis inæqualitatem mentis indicat.

IV. *Ne arma ferant Clerici.*

Non ferant arma, quorum arma sunt orationes & lacrymæ, & quos vitæ sanctimonia tutos & venerabiles reddere debet.

Repetitum statutum in Synodis Vesontionensibus anni 1573. & 1648.

V.

(a) Carolus de Neuchatel, ante Episcopus Bajocensis & Abbas S. Pauli, Vesontione eligitur Archi-Episcopus anno 1462. Vesontionensis ordine LXXXV. cum esset annos natus XXI. Obiit anno 1498. *Histoire Ecclesiastique d'Allemagne T. II. pag.* 195.

Digitized by Google

V. *Clerici caſte vivant, & conſortia ſuſpectarum mulierum fugiant.*

Clerici caſte, continenter & pudice vivant: nam caſtitas ſola eſt, quæ cum fiducia Deo poſſit hominum animas præſentare. Non habeant in domibus ſuis fœminas, quarum vita & converſatio ſuſpecta ſit de incontinentia, ut in conſpectu Omnipotentis Dei puro ac caſto corpore, ac mundo corde miniſtrare valeant.

VI. *Clerici ſpectaculis non interſint, nec ea exhibeant.*

Turpibus & obſcœnis ſpectaculis, aut confabulationibus ne interſint: quia *corrumpunt bonos mores* (b) *colloquia prava.* Minus ergo licebit ſpectacula ipſa exhibere, & hiſtrionum habitu prodire in theatrum, fabulasque recitare ſcenicas.

VII. *In vel prope Eccleſiam neque nundinæ, neque judicia laicorum habeantur.*

Clerici non patiantur in Eccleſiis, aut cœmiteriis ſuis choreas fieri, aut negotiationes mercantium & nundinarum, ſeu etiam judiciorum laicalium ſtrepitus & cauſas teneri.

Hæc ex Statutis Synodi anni 1480. multis pauca excerpta lego in libello, cui titulus: " Statuta & Decreta Syno-
" dalia Biſuntinæ Diœceſis, publicata
" ab anno 1480. ad 1707. juſſu RR.
" D. Franciſci Joſephi de GRAMMONT
" Archi-Epiſcopi Biſuntini, S. R. I.
" Principis. Impreſſa Veſontione
" anno 1707. typis Societatis Typo-
" graphicæ.

(b) I. ad Corinth. XV, 33.

SYNODUS VESONTIONENSIS

Anno Chriſti MCCCCLXXXI. Sixti IV. Papæ X. Friderici III. Imp. XLI.

SUB CAROLO DE NEUCHATEL, ARCHI-EPISC. VESONTIONIS.

Duo Statuta ſequentia excerpta deſcribo.

I. *Ne permittant Curati Queſtas in ſuis Parochiis fieri ſine literis Ordinarii.*

CUrati, ſeu eorum Vicarii non permittant aliquos in ſuis Eccleſiis quæſtus quoscunque facere ſine literis noſtris, aut noſtri Vicarii Generalis. Ne permittant eos verbum Dei prædicare, aut aliud proponere, quam in veris literis Apoſtolicis, aut in literis noſtris ſit expreſſum, niſi tales ſint viri literati, & perſonæ graduatæ notæ, & in literis noſtris nominatæ, & diligenter videant datam literarum noſtrarum, ſi ſit pro anno, in quo accedunt ad Eccleſias eorum, & ſi in eis ſit aliqua ratura, aut alia ſuſpicio. Si quos autem abuſores noverint, illos cum ſuis literis & bonis capiant, arreſtent, & ad Nos ducant fideliter & ſevere.

Renovatum ſtatutum in Synodo Veſontionenſi anni 1647.

II. *Clerici contra Clericos coram Judice ſæculari litigare probibentur.*

Excommunicamus omnes Clericos, qui contra Clericum, ſeu aliam quamcunque Eccleſiaſticam perſonam coram Judice ſæculari litigaverint in perſonalibus actionibus, & eos præcipimus excommunicatos publice nuntiari ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis.

Hæc duo ex plurimis Synodis ab anno 1480. ad 1717. De anno 1482. aſſervavit libellus inſcriptus: " Statuta,
" ſeu Decreta Synodalia Biſuntinæ
" Diœceſis, juſſu D. Franciſci Joſe-
" phi de GRAMMONT, Archi-Epiſc.
" Biſuntini, S. R. I. Principis publi-
" cata. Excuſa Veſontione A. 1707.
" Typis Societatis Typographicæ
" in 8vo.

Digitized by Google

FRISINGENSIS SYNODUS

Anno Christi MCCCCLXXX. Sixti IV. Papæ IX. Friderici III. Imp. XL.

Statuta innovata, & de novo edita in Synodo celebrata per Reverendum in Christo Patrem, & Dominum SIXTUM, Episcopum Eccleſie Frisingenſis, Frisinge diebus Mercurii, & Jovis post Dominicam: MISERICORDIAS DOMINI.

De Vita & honestate Clericorum.

QUia Clericorum est in se ipsis implere Domini voluntatem, & lucere per bonam conversationem, qualiter oporteat alios in domo Domini conversari. *Sacra Synodo approbante* statuimus, volumus, ac mandamus universos Clericos nostre Diocesis, presertim beneficiatos, & in sacris constitutos, honeste, Clericaliter, & devote se exhibere, a crapula, & ebrietate abstinere, indumentaque scissis in oris, seu extremitatibus, ab extra superducta, mitras caudatas penitus dimittere; cingulos, & monilia auro & argento, vel alio metallo excessive splendentia, ad modum laicorum, abjicere penitus & vitare. Vestimenta rubei, aut viridis coloris, deferre Clericos omnino prohibemus. Equalibus colliriis in joppulis, tunicis, sive mantellis, ne alterum respectu alterius in circumferentiis eminentius appareat, utantur. Mitram capiti suppositam, capucium deferant Clerici humeris suis reverenter ipsis in publico deambulantibus. Contra facientes vero, ultra penas juris communis per suspensionem proventuum, Beneficiorum Ecclesiasticorum, fabrice applicandorum secundum quod protervia meruerit, & excessus, artius per Nos, aut Vicarium nostrum puniantur.

Item inhibemus omnibus Clericis supradictis in publico, vel alibi presentibus laicis, tabernas intrare, preterquam in itinere constitutis, vel ex alia causa rationabili. Et omnes ludos inhonestos maxime taxillorum exercere. Contra facientes pena juris communis, vel ad arbitrium nostrum, aut Vicarii nostri puniri volumus & mandamus.

Item statuimus, & in virtute sancte obedientie districte precipiendo mandamus, ut nullus Clericorum cauponem, vel tabernarium hospitem sibi constituat continuum in domo habitationis sue, aut potum venalem negociacionis causa exponat publice, aut vendat. Permittimus tamen domos Prelatis, & Monasteriis pro hospitalitate racionabiliter introducta, & secundum permissum regule, & juris communis, contra facientes vero arbitrio nostro, aut Vicarii nostri artius puniri volumus, & mandamus. Ut etiam Clericus, qui in Domini sortem assumptus est, Divinis officiosius inhiet ministeriis districte inhibemus, & sub obedientie pena mandamus, ne quivis Clericus cujuscunque dignitatis, religionis, aut secularis existat, venationes, & sylvaticas vagationes cum canibus exerceat, penis nihilominus juris contra tales promulgatis in suo robore permansuris.

De Continentia Clericorum.

Volumus concubinatum evitari sub penis, & juxta decretum *Sacri Generalis Basilienſis Concilii*, quas penas una cum penis juris contra inobedientes exequi precipi-

Sixtus de Tannberg in Auroltzmünster illustri sanguine ortus, J. U. D., Canonicus Frisingensis, fit anno 1456, Præpositus Isanensis, anno 1458. Cancellarius Joannis Prædecessoris sui, eodem cedente eligitur 1474. Episcopus Frisingensis ordine XLV. Pridie Idus Januarii *Hattemus Meichelbeck Tom. II. pag.* 262.

Synodum narrat h. a. 1480. ab eodem celebratam & typo vulgatam, sed parum diversam a Synodo 1440. *Idem Meichelbeck pag.* 267.

cipimus,& mandamus, cujus decreti tenor ſequitur per omnia in hec verba:

SACRO-SANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUicunque Clericus cujuscunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius preeminentie exiſtet, qui per hujus conſtitutionis noticiam, quam habere preſumatur, per duos menſes poſt publicationem ejusdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Dioeceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad earum notitiam pervenerit, fuit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium ſuorum Beneficiorum; trium menſium ſpacio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus ſuperior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat. Nec non & hujusmodi publicum concubinarium, ut primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus Superior admonere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat, quod ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit: jubet hec Sacra Synodus, ut ipſum omnibus ſuis beneficiis omnino privet. Et nihilominus hi publici concubinarii uſquequo cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vite emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem, quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſint inhabiles. Qui ſi poſt diſpenſacionem, recidivo vomitu ad hujusmodi concubinatum redierint ſine ſpe alicujus diſpenſacionis ad predicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut predictum eſt, punire neglexerint eorum Superiores tam in ipſos de neglectu, quam in illos pro concubinatu modis omnibus digna punicione animadvertant. In Conciliis etiam Provincialibus, & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem a collatione beneficiorum, vel alia condigna pena feveriter procedatur. Etſi hi quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores, propter publicum concubinatum reperiantur privacione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ipſi ſummo Pontifici deferantur. Eadem diligentia,& inquiſitio in quibuscunque Capitulis Generalibus, & Provincialibus quoad ſuos ſervetur, penis aliis contra predictos,& alios non publicos concubinarios ſtatutis in ſuo robore permanturis; publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, que nulla poſſit tergiverſacione celari, notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum Superiorem ammonitus ipſam cum effectu non dimittit; Quia vero in quibusdam religionibus nonnulli jurisdictionem habentes pecuniarios queſtus a concubinariis percipere non erubeſcunt, patiendo eos in tali feditate ſordeſcere, ſub pena maledictionis eterne precipit, ne deinceps ſub pacto, compoſitione, aut ſpe alicujus queſtus, talia quovis modo tolerent, aut diſſimulent. Alioquin ultra premiſſam negligentia penam, duplum ejus, quod propterea acceperint, reſtituere ad pios uſus omnino tenentur, & compellantur. Ipſas autem concubinas, ſeu mulieres ſuſpectas, Prelati modis omnibus curent a ſuis ſubditis, etiam per brachii ſecularis auxilium, ſi opus fuerit penitus arcere. Qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud patres ſuos cohabitare non permittant. Jubet inſuper hec Sacra Synodus, ut etiam in predictis Synodis, & Capitulis hec conſtitucio publicetur, & qulibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſionem moneat diligenter. Injungit præterea omnibus ſecularibus viris, etiamſi regali præfulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum, quocunque queſito colore Prelatis, qui ratione officii ſui adverſus ſuos ſubditos pro hujusmodi concubinatu procedunt. Et cum omne fornicationis crimen Lege Divina prohibitum ſit, & ſub

pec-

peccati mortalis pena neceſſario evitandum, monet omnes, tam uxoratos, quam ſolutos, ut ſimiliter a concubinatu abſtineant, nimis enim reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet, & aliam mulierem accedit. Qui vero ſolutus eſt, ſi continere nolit, juxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat, pro hujus autem Divini obſervatione precepti, hi ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis, quam aliis Canonicis remediis omni ſtudio laborent.

De Clericis ignotis, & peregrinis.

Quia Paſtorali ſolicitudini incumbit ſubditis providere, ne ab ignotis ſeducantur, quos nonnunquam recepimus retroactis temporibus, reprobos, abjectos, & quod deteſtabilius facineroſos,& inhabiles circa Divina ſe ingeſſiſſe in animarum pericula,& ſcandalum plurimorum. Diſtricte ſub excommunicationis pena precipimus, & mandamus. Univerſis dicte Dioceſis Prelatis, Decanis, & Eccleſiarum Rectoribus, ne de cetero aliquem aliene Dioceſis, ſeu peregrinum ſe pro Presbytero gerentem, vel in ſacris conſtitutum ad ipſorum conſortium, Sacramentorum, & Sacramentalium adminiſtrationes, vel alias regimini cure quoque admittant, niſi deſuper literis noſtris, aut Vicarii noſtri patentibus, aut alias legitimis documentis certificati fuerint.

Ne Clerici Joculatoribus, vagis Scholaribus, & ſimilibus Goliardis largiantur.

Ne Redemptoris noſtri Crucifixi Patrimonium inutiliter expendatur, & in uſus turpes exquiſitis diabolicis ſuaſionibus convertatur, de quo eſt pauperum neceſſitatibus ſuccurrendum. Statuimus & in virtute ſancte obedientie inhibemus, ne Prelati, Religioſi,aut ſeculares, & Clerici quocunque nomine cenſeantur, mimis, joculatoribus, hyſtrionibus, buffonibus, ſeu hominibus artis lubrice, pretextu nuptiarum, milicie, vel alterius ſimilibus cauſe quidquam ſub quocunque modo, ſpecie,aut forma, nec otium in pecunia numerata largiantur.

Ut Clerici perſonaliter reſideant, nec plura Beneficia habeant.

Animarum periculis, que cunctis opibus preferuntur, deſiderantes occurrere, ſtatuimus, volumus, & ſub pena privationis beneficii mandamus, ut omnes habentes Eccleſias, quibus cura animarum dinoſcitur annexa, perſonaliter in eiſdem reſideant. Abſentes infra hinc & Feſtum Purificationis proxime futurum ſe ad reſidenciam corporalem recipiant, aut Nos, ſeu Vicarium noſtrum legitime informent, quare in eiſdem reſidere non debeant,& teneantur. Omnes quoque,& ſinguli compatibilia de jure beneficia retinentes, Nobis, aut noſtro Vicario infra eundem terminum diſpenſationes ſuper hoc obtentas indicent, & oſtendant. Inhibemus quoque ſub eadem pena, ne quisquam Vicariam teneat preter unam, niſi neceſſitatis evidentis cauſa per Nos, aut Vicarum noſtrum aliud fuerit conceſſum, & permiſſum.

Ut Canonici ſuis Prebendis deſerviant.

Quia beneficium datur propter officium, ſtatuimus, quod quicunque Canonicus Eccleſie Cathedralis, vel alterius Collegiate dicte noſtre Dioceſis per ſe, vel per alium officium ſuum, quod exhibere debet in ordine quocunque ſecundum conſuetudinem Eccleſiarum hactenus obſervatam per unam ſeptimanam continuam neglexerit, quacunque cauſa, vel occaſione, decem libras denariorum uſualis monete ad fabricam ejusdem Eccleſie ſolvere teneatur. Si vero minus quam per unam ſeptimanam neglexerit, eandem penam proportionabiliter, & ſecundum ratam temporis perſolvere teneatur. Si vero minus, quam per unam ſeptimanam neglexerit, ut predicitur, ab omni ſtipendio Prebendali Prebende, quam habet in Eccleſia penitus ſit ſuſpenſus, donec ſolverit penam integraliter ſuperius expreſſam. Qui autem tertiam neglexerit ſeptimanam, ad nullum actum Capitularem, nec ad aliquod ſtipendium Prebendale admittatur, donec de pena ſatisfecerit memorata. Nec non ad arbitrium noſtrum

ſtrum alias puniatur, prout viſum fuerit expedire. Nolumus tamen per hanc noſtram ordinationem ſtatutis,& conſuetudinibus earundem Eccleſiarum, quantum ad penas alias contra tales fulminatas, aliquatenus derogari.

De non recipiendis Canonicis, Prebendis non vacantibus.

Ne per receptionem Canonicorum Prebendis non vacantibus, aliene mortis votum turpiter ingeratur; Statuimus, & inhibemus,ut de cetero nullus recipiatur in Canonicum Eccleſie Cathedralis, nec in aliqua Collegiata dicte Dioceſis, niſi prius vacaverit ſtipendium prebendale, quod illi, qui aſſumitur in Canonicum,aſſignetur. Alioquin receptio in contrarium facta nulla ſit ipſo facto, niſi facta fuerit de licentia noſtra ſpeciali.

De Penitentia.

Quoniam nonnulli Sacerdotes regulares, & ſeculares in penitentia frena laxare, & extra terminos ſibi poſitos, authoritatem in caſibus ſuperioribus reſervatis preſumere auſu temerario referuntur; ſub excommunicationis pena inhibemus: ne quiſque Sacerdotum religioſus,vel ſecularis dicte noſtre Dioceſis quemcunque ſibi confitentem in caſibus Sedi Apoſtolice de jure, vel conſuetudine reſervatis abſolvere preſumat, niſi habita ejuſdem ſedis deſuper indulgentia, & mandato ſpeciali. Nec etiam in caſibus ſimiliter de jure, aut conſuetudine Epiſcopo reſervatis, aliquem abſolvere attemptet, preſertim excommunicationis majoris vinculo innodatum, hereticum, judæum, fautores alterius eorundem, laicum predicatorem, aut auditores ejus, ſpoliatorem alicujus dotis, aut Sacerdotis, maxime in agone, aut temerarium occupatorem bonorum Eccleſie, depopulatorem agrorum, vinearum, aut ortorum, inceſtuoſum fornicatorem cum Sanctimoniali, homicidam etiam caſualem, publicantem confeſſionem, peccantem contra naturam, aut cum brutis, ſacrilegum, incantatorem, aut incantatricem, precipue cum Sacramentis, Sacramentalibus vel oſſibus mortuorum, prolis oppreſſorem, etiam a caſu incendiarium, commercia habentem cum Judeis maxime in uſuris, preparantém, propinantem, ementem, aut vendentem venenum, preſertim in machinationem mortis proximi, demonem invocantem, cudentem falſam monetam, utentem ſcienter auro vel argento falſo, cogentem Chriſtianum dare uſuras, blasphemum Chriſti nominis vel Sanctorum, falſum teſtem, coeuntem cum Judea, obligatum ad vagas reſtitutiones: Nec quenquam alium enormibus criminibus irretitum, non habita deſuper a Nobis, aut Vicario noſtro commiſſione ſpeciali & expreſſa, vagarum etenim rerum diſtributionem fiendam Nobis reſervent, ad nosque legitime deducant, quam, ſi ſecus factum per eosdem fuerit, tantundem fabrice Eccleſie noſtre Friſingenſis, quantum diſtribuere contra noſtram prohibitionem preſumpſerint, ſub excommunicationis pena infra duos menſes immediate ſequentes perſolvant.

Item volumus ſub eadem pena omnes Confeſſores abſolvendo uti ad minus illis verbis: *Ego abſolvo te a peccatis tuis, & reſtituo te Sacramentis Eccleſie, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Inhibemus inſuper ſub dicta excommunicationis pena diſtricte precipiendo: ne quisque Sacerdotum ſecularis, vel religioſus noſtre Dioceſis, non habita deſuper Sedis Apoſtolice, Noſtra, aut Vicarii noſtri licentia ſpeciali, ſe intromittat, de diſtributione rerum male acquiſitarum, incertarum, ſeu vagarum.

De Benedictione ſalis, & aſperſorii Dominicis diebus.

Cupientes affectum devotionis augmentari, mandamus in virtute ſancte obedientie, & volumus, omnes Sacerdotes, qui Parochiis preſunt, ſingulis diebus Dominicis aquam & ſal benedicere, ac eoſdem una cum toto Clero ad ipſas Eccleſias ſpectante, horis conſuetis ante Miſſarum ſolennia Eccleſiam proceſſionaliter circuire. Ut autem populus ad hujusmodi proceſſiones invitetur, omnibus vere penitentibus, confeſſis, & contritis ipſam proceſſionem devote ſequentibus ſub fiducia Divine pietatis de theſauro Eccleſie quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitentiis in Domino miſericorditer relaxamus. Quas quidem indulgentias per Recto-

res ſupra dictos extunc volumus publicari.

De annali confeſſione Superiori facienda.

Quia ex paſtorali ſolicitudine incumbit Prelatis, ſubditorum ſuorum vultum intrinſecus agnoſcere ſecundum talentum creditum; ſtatuimus preterea, volumus, & in virtute ſancte obedientie mandamus, ut omnes Abbates, Prepoſiti, Decani, Archi-Diaconi noſtre Dioceſis ſpecialiter non exempti, Nobis, aut Vicario noſtro: omnes vero Sacerdotes inferiores ſuis Decanis, Monachi ſuis Abbatibus, vel Prepoſitis, qui per Prepoſitum ſoliti ſunt gubernari, ſemel in anno omnia peccata ſua confiteantur. Niſi alicui ipſorum de ſpeciali noſtro, aut Vicarii noſtri indulto aliud fuerit conceſſum, ſeu indultum.

De ſymonia, & ne aliquid pro Sacramentis, & Sacramentalibus exigatur.

Diſtricte precipiendo interdicimus, ne quisque Sacerdotum pro reconciliatione penitentium, aut pro adminiſtratione alicujus Sacramenti, vel aliquorum Sacramentalium paciſcatur de ſibi danda pecunia, vel aliquo alio æquivalenti pro eodem. Sed volumus diſpoſitis abſque dilatione pro tempore & loco congruis, eadem adminiſtrari & exhiberi ſecundum ritum Eccleſie. Verum, quia rationis & juris explorati exiſtit, quod ſocii paſſionum ſint pariter & ſocii conſolationum, permittimus expoſt exigi, etiam cum imploratione officii judicis, quantitatem in talibus ex conſuetudine debitam, ad quam laicos hortamur, & quantum de jure eſt, aſtringi, & compelli volumus.

Item inhibemus ſub pena privationis officii, ne aliquis Sacerdotum quenquam notorie delinquentem, accepta pecunia, vel alio commodo temporali, pena condigna corrigere pretermittat.

Item interdicimus, & diſtricte inhibemus, ne quisquam Clericorum cujuscunque ſtatus fuerit, cenſum de aliquo Beneficio, aut pecuniam, vel emolumentum aliud, ex pacto, quoquo nomine anticipande penſionis, vel alio quocunque queſito colore augeat, vel aliquem augere compellat. Contrafacientes tam dantes, quam recipientes, duplum, quod dederint, & receperint, Nobis irremiſſibiliter ſolvere teneantur, & nihilominus juxta arbitrium noſtrum, aut Vicarii noſtri artius punientur.

Item volumus Statutum ſive Decretum *Generalis Concilii Conſtantienſis de Symonia* editum publicari, ut in fine, quoniam contra transgreſſores ejusdem diſtrictius Deo dante procedemus, cujus tenor per omnia ſequitur in hec verba:

MARTINUS &c. &c. Multe contra Symoniacam pravitatem ab olim facte ſunt Conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit extirpari. Nos volentes de cetero, ut poſſumus, attentius providere, Sacro approbante Concilio declaramus, quod ordinati ſymoniace ab executione ſuorum ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electiones aut poſtulationes, confirmationes, & quevis proviſiones ſymoniace, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps facte, nulle ſint ipſo jure. Nullumque per illas jus cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati, aut proviſi faciant fructus ſuos. Sed ad illorum reſtitutionem tanquam inique ablatorum percipientes teneantur. Statuimus inſuper, quod dantes & recipientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, etiamſi Pontificali aut Cardinalatus prefulgeant dignitate.

De uſurariis & eorum penis, nec non preemtionibus.

Uſurarum voraginem deteſtantes inhibemus omnibus Chriſti fidelibus noſtre Dioceſis tam Clericis, quam laicis, ne pecunias ad uſuras mutuent, aut in impignoratione ultra ſortem aliquid ex pacto recipiant, nec preemptiones deteſtabiles faciant, aut alios quoslibet actus uſurarios exerceant. Quod ſi quis contra fecerit, ultra penas juris communis, & *Concilii Provincialis Saltzeburgenſis* ſubjaceat ſolutioni decem librarum denariorum uſualium, irremiſſibiliter ſolvendorum, ad fabricam Eccleſie, aut in uſus pauperum juxta noſtrum, aut noſtro nomine judicantis arbitrium convertendas.

Inhi-

Inhibemus insuper sub excommunicationis pena universis Prelatis, Decanis, Plebanis, & ceteris quibuscunque Religiosis, & Secularibus, ne aliquem dictis criminibus manifeste reum satisfactione non premissa, ad quam tamen eosdem induci volumus modis possibilibus, Ecclesiastice tradant sepulture.

Ne preventi & in enormibus decedentes, aut occisi, Ecclesiastice tradantur sepulture.

Insuper presenti constitutione duximus inhibendum universis Clericis nostre Diœcesis, ne suspensos patibulo, decollatos, vel alias qualitercunque per sententiam morti traditos, in torneamentis, ludis publicis, spectaculis, aut alios occisos vel subito defunctos, qui non eodem anno confessi, vel alias in mortalibus peccatis morte preventi fuerint, vel non receperint Eucharistie Sacramentum, nisi de consilio Sacerdotis duxerint abstinendum, tradere presumant Ecclesiastice sepulture, nisi licentia nostra, aut Vicarii nostri super hoc petita diligentius & obtenta; nihilque pro concessione hujusmodi exigatur, neque recipiatur. Sed duntaxat Notario salarium competens solvatur.

De Eleemosynariis & Questoribus admittendis, vel non.

Abusionibus Questorum viam precludere cupientes, statuimus, volumus, & mandamus, quod hi, qui presunt Ecclesiis, nullum quarumcunque occasione literarum petere, aut colligere eleemosynas permittant, nisi literis eorundem prius diligenter perspectis, & Ordinarii, quibus appareat, quod sue litere sint vere, ac earundem authoritas adhuc duret, seu non extiraverit, quo comperto nulla portione decerpta, exacta, vel requisita ab eisdem pro eleemosyna petenda admittantur, quod si qui contra fecerint, triplum restituere teneantur ad usus, quibus eleemosyne sunt deputate, remissione colligentium minime profutura. Nec Questores propria in persona quicquam proponere populo permittantur. Sed per Plebanos, seu Rectores Ecclesiarum promoveantur, hortantes preterea universos & singulos nostre Diocesis laicos, ne Questores & collectores hujusmodi in eleemosynis colligendis, quoquomodo perturbent, aut impedire presumant. Precipimus insuper & mandamus omnibus Prelatis, Rectoribus, & Vicariis Ecclesiarum sub excommunicationis pena, quod omnes falsos Questores, qui non exhibent per omnia sanas literas, detineant captivos, ipsosque Nobis, aut Vicario nostro transmittant, seu denuntient, quantocius poterint pro demeritis puniendos, taliter, quod exemplis eorum ceteri similia facere pertimescant.

Ne mendicantes sine testimonio literarum suorum Superiorum, & Episcopi admittantur.

Volumus, statuimus, & mandamus, quod Rectores Ecclesiarum nostre Diocesis, fratres mendicantes nequaquam invitent, vel admittant, nisi de proponendo verbum Dei, & audiendis confession. a suis Superioribus licentiam, & ab Ordinario authoritatem Canonice presentationis, examinationis, & admissionis literis authenticis, & patentibus, eisdem sufficienter patefaciant. Volumus quoque Rectores laicis sub excommunicationis pena inhibere, ne alios fratres mendicantes, quam taliter presentatos, & admissos in confessionibus adeant. Ipsi etiam fratres in decedentium, sive recedentium talium presentatorum, & admissorum locum nullum surrogare, aut substituere quoquomodo debeant, nisi prius sit Ordinario presentatus, & per eundem, ut prefertur, admissus. Insuper volumus, & sub excommunicationis pena mandamus: ne quivis administrationem & curam animarum exercens, religiosos quoscunque, etiamsi literas suorum superiorum, ut extra Monasteria sua morari valeant, eisdem ostendant, admittant, nisi habitibus eorum pro religione sua solitis incedant, seque pro religiosis patenter gerant, & ostendant.

De bonis Fabrice Ecclesie, & ratione de eisdem reddenda.

Statuimus, & irrefragabiliter definimus, quod in qualibet Parochia Plebanus assumptis sibi duobus honestioribus subditis suis, quarum quilibet habeat clavem unam, & ipse tertiam, omniaque devotione fidelium, ac fabricam

Eccleſie luminaria, vel ad alias utilitates fuerint deputata, diligenter colligat, & conſervet, & his uſibus impendat, ad quos ſunt deputata. Volumus etiam, quod nec tales ſibi adjuncti, nec alii Procuratores Eccleſiarum qualescunque, de rebus Eccleſie preter ſcitum Plebani quidquam diſponant: ut autem res ipſa ſuſpicione careat, & non detur occaſio ſubtrahendi res Eccleſiarum, volumus, & ſub excommunicationis pena precipimus, quod Plebanus, & aſſumpti ſibi ad hoc officium, ſeu miniſterium exequendum, loci Decano, ſemel in anno plenam teneantur facere rationem, quem hujusmodi rationes ſub pena eadem, tam ſolicite, quam attente ſub bonis teſtimoniis exigere volumus, & recipere, atque authoritate ordinaria ſub memorata pena inhibere Plebanis, & Eccleſiarum Procuratoribus, ne res Eccleſiarum, nomine vaccarum, vulgariter *Immerkue*, aut alias quovis queſito colore ſub ſpecie uſure mutuent, & quolibet locent.

Ne vacantes Eccleſie ſpolientur, & que ablate, eiſdem reſtituantur.

Statuimus, ut nullus Eccleſiaſticus, vel ſecularis cujuscunque ſtatus, vel conditionis fuerit, Eccleſiarum vacantium, aut Clericorum decedentium bona rapiat, diſſipet, aut invadat, quocunque queſito colore: contra faciens, decedens, Eccleſiaſtica careat ſepultura, vivens autem cum tota familia ſua ab ingreſſu Eccleſie arceatur, donec ablata reſtituerit univerſa. Item ſimili pena, carentia ſepulture decedentium, & ingreſſus Eccleſie vivorum, prohibemus laicis, ne de ſepulturis dandis ſe intromittant, nec campanas, aut alia ad Divinum cultum deputata contra voluntatem Plebanorum, quocunque modo, preſertim ad prophana, & religioni Eccleſie adverſa contrectent, aut per Manſionarios Eccleſiarum pertractari mandent, authorizabiliter contra Sacros Canones, nec in Eccleſia, & rebus earundem quidquam ſtatuant, aut quecunque ordinare preſumant.

Ne Clerici exactiones perſolvant.

Quamvis res Eccleſiaſtice non ad alium quam pium uſum, in quem ordinate ſunt, expendi debeant, ſalva Sedis Apoſtolice authoritate, quidam tamen Prelati, & alii Cleriei plus timentes terrenam, quam Divinam offendere Majeſtatem, non verentur laicis Eccleſias, quantum in eis eſt, facere tributarias, & *infra*, ſub excommunicationis pena inhibemus univerſis Prelatis, & Clericis noſtre Dioceſis, ne novam ſteuram, aut quamvis aliam exactionem laicis ſolvere preſumant, non habita ſuper hoc licentia ſuperioris ſpeciali, & expreſſa.

Item inhibemus omnibus Clericis ejuſdem Dioceſis, ſub pena jam dicta, ne aliquis eorum Decano, vel Archidiacono ſine mandato noſtro, aut noſtri Vicarii collectam, aut exactionem ſolvere preſumat.

De Patronis, & Advocatis Eccleſiarum.

Quamvis Patroni, & Advocati ſint in ſubſidium Eccleſiarum admiſſi, ſepe tamen hoc tendit ad noxam, & oppreſſionem, ut inde ſentiant detrimentum, quod ad defenſionem noſcitur inſtitutum, & *infra*, Conſtitutione preſenti ſancimus, & volumus, quod tam Patroni, quam Advocati Eccleſiarum cujuscunque preeminentie, aut ſtatus fuerint, gratia permiſſa, aut antiquis juribus, ipſis & eorum progenitoribus in inſtitutione prima, ſeu cum ipſi ad advocatias a principio per eos, ad quos pertinuit, ſuſcipiebantur, deputatis penitus, & omnino ſtent contenti, & pro poſſe ſuo ſtatum, honorem, & res Eccleſiarum requiſiti fideliter tueantur, & defendant.

Item ſi Patronus plures filios, aut heredes reliquerit, omnes illi ſuccedant in ſtirpem, & in locum defuncti, & nihil plus exigant, extorqueant, vel recipiant, quam ei debebatur; in cujus locum, & jus ſucceſſerunt, & nihilominus ſicut defunctus, Eccleſiam defendere teneantur: ſi quis vero extorſione, aut receptione juris advocatie, modum exceſſerit memoratum, Patronatus occaſione; jure ſuo privetur, & nihilominus ſicut raptor, & ſpoliator Eccleſie puniatur.

Contra Violatores Eccleſiaſticarum Perſonarum.

Volumus, & mandamus Statutum dive

dive memorie GUIDONIS, de latere Legati, per Dioceſin noſtram publicari, quo cavetur, quod quicunque perſonam Eccleſiaſticam vulneraverit, captivaverit, vel occiderit, ipſo facto, ea, que ab Eccleſia nomine feudi jure cenſuali, aut in Emphyteuſin, aut alias quocunque nomine tenuit, perdat penitus & amittat, in utilitatem Eccleſie convertenda. Adidimusque, quod in illa Parochia, in qua Canonicum Eccleſie Cathedralis capi contigerit, vel detineri, vel alium in dignitate, vel Perſonatu, ſeu Clericatu conſtitutum, donec liberetur & abſolvatur, ceſſetur generaliter a Divinis ſalva ſatisfactione eidem debita impendenda.

Ne Clerici citentur ad Judicium Forenſe.

Quia privilegium fori Eccleſie eſt immediate a Jure Divino, contra quod nec conſenſus, nec tolerantia excuſare poteſt, animarum periculis providere volentes, ſtatuimus, & univerſis Chriſti Fidelibus dicte Dioceſis, diſtricte precipiendo mandamus, ne quemquam Clericum, aut Perſonam Eccleſiaſticam, Capitulum vero, & Collegium quodcunque, ad Judicium Forenſe trahant: Judicibusque Forenſibus, ne quenquam eorundem coram ſe experiri cogant. Alioquin tam actor, quam Judex ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrant, in qua ipſos, & eorum quemlibet per ipſorum Plebanos cum in ſcriptis legitime requiſiti fuerint, ſub eadem excommunicationis pena volumus illico excommunicatos publice denuntiari, nunquam ad abſolutionis Beneficium admittendos, donec parti leſe ſuper injuriis & expreſſis taliter irrogatis, caveant, vel ſatisfaciant competenter, ſecundum extimationem, & declarationem legitimas coram Ordinario, aut judice Eccleſie noſtre *Friſingenſ.* rite faciendas. Salva nihilominus exactione penarum in conſtitutionibus aliis ſuper hoc per *Sedem Apoſtolicam*, & *in Concilio Provinciali* promulgatarum.

Ne Clerici citent laicos, cauſa non expreſſa.

Ne quisquam laicus vexetur per inanem citationem laboribus, & expenſis; Statuimus, & precipimus univerſis Judicibus Eccleſiaſticis noſtre Dioceſis, ne laicos quoslibet ad audientiam ſui citent, vel evocent, niſi cauſam citationis nominatim exprimant, & expreſſe, que ad forum pertineat Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine, nec citatum ſuper aliis cauſis, quam in citatorio expreſſis reſpondere compellant.

Ne Judices noſtre Dioceſis excommunicent ſine ſcriptis.

Precipimus ac in virtute ſancte obedientie inhibemus noſtre Dioceſis juris conſultis preſiden. ne quenquam Clericum, vel laicum pro culpa, vel contumacia excommunicent ſine ſcriptis, & monitione canonica non premiſſa.

Ut de cauſis matrimonialibus nemo, quam Judex Eccleſiaſticus diffiniat.

Inhibemus, & ſub pena excommunicationis interdicimus omnibus Chriſti fidelibus Clericis, & laicis noſtre Dioceſis, ut nullus ipſorum contra dictum Salvatoris, & ſacros Canones ſine noſtro, aut Vicarii noſtri juſſu, & mandato ſpeciali, preter Judices Capituli Friſingen. & Archidiaconi in *Kaytenbuech* per Archidiaconatum ibidem, de cauſis matrimonialibus diffiniant, aut cognoſcere preſumant.

Contra clandeſtinas deſponſationes.

Statuimus, & precipimus univerſis Chriſti fidelibus noſtre Dioceſis utriuſque ſexus, ne quiſquam eorum, clandeſtinis deſponſationibus, aut occultis matrimoniis interſit: precipimus inſuper in virtute ſancte obedientie univerſis Eccleſiarum Plebanis, quod poſtquam ipſis conſtiterit pro certo, & probabili fama, aliquos clandeſtine contraxiſſe, ad jura ſua proſequendum coram Eccleſiaſtico Judice per ſubtractionem Sacramentorum, extra tamen neceſſitatis articulum cogere non poſtponant.

Ut Mandata Judicum exequantur.

Quoniam fruſtra forent judiciorum ſtrepitus, & diffinitiones, ſi non fierent eorundem executiones; ſtatuimus, & ſub excommunicationis pena mandamus omnibus & ſingulis noſtris ſubditis, qui

tam Noſtra, quam aliorum noſtrorum Judicum, juſſa, precepta, mandata, ſententias, & proceſſus, cujuscunque continentie aut tenoris fuerint ſibi deſtinata devote recipiant, & fideliter exequantur. Nuntios eorundem benivole acceptent, ad vindictam, vel offenſionem nullatenus prodant, & per proprium ſigillum, ſi habuerint, in ſignum executionis celebrate, literas ipſas una cum ſubſcriptione communiant, & conſignent, ſi quis autem contemptor, vel neglector fuerit in aliquo premiſſorum ad prefatam penam nihilominus parti leſe teneatur ad reſarciendum expenſ. damna, pariter & intereſſe, premiſſa Ordinarii taxa con-vel judicum eorundem, a quibus predicta mandata emanarunt, & hoc quantum fuerit in litem juratum.

De interdicto obſervando.

Quoniam juris apices non omnibus innoteſcunt, ad uberiorem Sacerdotum inſtructionem, & ſalubrem informationem, qualiter Sacerdotes interdicti tempore ſe gerere debeant, & habere, preſenti declaramus ſtatuto, quod interdicti tempore tam ab homine, quam a jure prolati tam ſani, quam infirmi ſunt ad remedium plenarie admittendi, niſi fuerint interdicti, vel excommunicati, vel quorum dolo, culpa, conſilio, favore, aut auxilio, latum extitit interdictum, quibus tantum viaticum & baptisma parvulorum conceduntur. Nullus inungatur, vel tradatur Eccleſiaſtice ſepulture preter Clericos, qui ſervaverunt interdictum, niſi tales ſint, qui nominatim excommunicari, interdicti, vel ſuſpenſi fuerint. Qui vero Clerici non fuerint, hujusmodi ſententiis innodati ſine pulſatione campanarum, ceſſantibus quibuslibet ſolennitatibus, cum ſilentio tumulentur. Inſuper Sacerdotes populum habentes, ſine ſcrupulo conſcientie, ſemel in hebdomada viros & mulieres, poſſunt ad Eccleſias convocare. Nec non ipſis exponere Verbum Dei, mulieres poſt partum non intronizentur cum ſolennitate Pſalmi & Orationum. Nuptie ſic non benedicantur, nec aqua benedicta populus ſolenniter aſpergatur, ſingulis diebus Miſſe in Eccleſiis celebrentur, & alia quevis Divina Officia ſicut prius, ſubmiſſa tantum voce, januis clauſis, omnino quibuslibet excommunicatis & interdictis excluſis, Miniſtris Altaris duntaxat exceptis, & omnibus aliis, niſi ſuper hoc privilegium exhibeant ſpeciale: campanis non pulſatis bini, vel inſimul tres horas Canonicas ſimul legere poſſunt; Ita tamen, quod foris ſeu extra Eccleſiam nullatenus audiantur. In Feſtivitatibus Natalis Domini, Paſche, Pentecoſtes, Aſſumptionis Beate Marie Virginis, a Veſperis Vigiliarum earundem uſque ad Veſperam predictorum dierum incluſive, campane pulſentur, aperiantur Eccleſiarum janue, Divina quoque Officia ſolenniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, qui ſi cauſam dederint interdicto, altari nullatenus appropinquent. Nec in illis Feſtivitatibus corpora ſepeliantur mortuorum, neque vivis & ſanis illis diebus Sacramentum Euchariſtie miniſtretur. Preterea inhibemus, ne in Eccleſia non conſecrata vel a jure, aut ab homine interdicta, vel execrata per humanum injurioſum ſanguinem, aut ſemine polluta, nullatenus Divina celebrentur.

Item Decreta *Sacri Generalis Baſilienſis Concilii*, de interdictis non leviter ponendis, de excommunicatis certo modo non vitandis: per Dioceſin noſtram publicari cupientes, tenores eorundem preſentibus noſtris ſtatutis & conſtitutionibus inſerendum duximus, qui ſequuntur per omnia in hunc modum:

QUoniam & indiſcreta interdictorum promulgatione ſcandala multa conſueverunt evenire: Statuit hec ſancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa, aut locus Eccleſiaſtico ſupponi poſſint interdicto, niſi ex cauſa ſeu culpa ipſorum locorum, aut Domini, ſeu Rectoris, vel Officialium, propter culpam autem, ſeu cauſam alterius cujuscunque private perſone, hujusmodi loca, interdici nequaquam poſſint, authoritate quacunque Ordinaria, vel delegata, niſi talis perſona prius fuerit excommunicata, ac denuntiata, ſeu in Eccleſia publicata, ac Domini, ſeu Rectores, vel Officiales ipſorum locorum authoritate judicis requiſiti, hujusmodi perſonam excommunicatam infra

infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfactionem non compulerint, quâ etiam poſt biduum ejecta, recedente, vel ſatisfaciente mox Divina reſumi poſſint, quod etiam impendentibus locum habeat.

De Excommunicatis certo modo non vitandis.

Ad vitanda ſcandala, ac multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque divis, vel extra, pretextu cujuscunque ſententie, aut cenſure Eccleſ. ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis, ab homine, vel a jure generaliter promulgate teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujusmodi fuerint, in vel contra perſonam, Collegium, aut Univerſitatem, Eccleſiam, vel locum certum a Judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſe, aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtinere vult, juxta Canones ſanctos. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos, non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Ut decimæ cum integritate perſolvantur.

Multi ſecularium interdum in deteſtationem Cleri, temeritate propria decimas, quas omnium Dominus ſolvi precepit, ſubtrahere non verentur in animarum grande periculum. Cunctis preterea Predicatoribus & Confeſſoribus, Religioſis & Secularibus precipimus, & in virtute ſancte obedientie mandamus, quatenus in predicationibus ſubditos ſuos ſtudioſius moneant, & inducant, quod memores ſalutis animarum, decimas ipſas omnium terre naſcentium, ſine diminutione integre, perſonales vero ſecundum laudabilem conſuetudinem perſolvant, ſi penas damnationis eterne voluerint evitare.

De judicio leproſorum.

Licet illorum, qui occulto Dei judicio afferuntur lepre morbo percuſſi, ſeparatio a communione hominum, majoribus gradibus Eccleſie duntaxat ſecundum expertorum medicorum examen ſit credita, frequenti tamen querulantium aſſertione recepimus, plures innocenter ſeparatos, alios ſeparandos, toleratos; preſenti ſtatuto ſub excommunicationis pena inhibemus, quod nullus deinceps dicte Dioceſis Clericus vel laicus quocunque modo vel forma quemquam hominem, ſua temeritate audeat judicare leproſum, vel ab hominum ſeparare communione, ſed univerſis & ſingulis ſub ditione noſtra degentibus, diſtricte precipimus, quod ſuborta fama contra quemquam, qui lepre morbo percuſſus ſit, talem Ordinarii transmittat audientie, tanquam ad Sacerdotem leviticum per ipſum amplius examini medicorum ſubjiciendum pro experimento, an rumori veritas ſuffragetur, hoc tamen niſi ſit caſus adeo indubitatus, qui per tergiverſationem nequeat occultari, puta, cum infirmus aperte profitetur, ſe manum Domini tetigiſſe.

De Obſervantia regulari.

Quia Religioſos, qui per Religionem ſponte aſſumptam Deo dicati ſunt, purioris decet honeſtatis, & vite nitore clarere, ut Deo ſalubrius poſſint famulari. Quapropter preſenti conſtitutione irrefragabiliter duximus ſtatuendum, ut univerſi Abbates, Prepoſiti, Priores, Decani, ceterique Monaſteriorum Profeſſi noſtre Dioceſis, monaſtica & regulari vigeant diſciplina. Regulamque eis a Sanctis Patribus inſtitutam ſecundum quod Sacrorum Statuta Canonum edocent, preſertim tria Ordinis ſubſtantialia, videlicet abdicationem proprietatis, obedientiam, & continentiam, ceremonialiaque religionis, ſecundum ſectam, regulam, & diffinitionem Sanctorum Patrum diligentius ſtudeant in omnibus obſervare. Si quis autem predictorum ſue ſalutis immemor, premiſſorum extiterit violator, ſeu negletor, ſerio ſecundum eandem regulam, & diffinitionem Patrum pena condigna puniatur.

De Monialibus Deo devotis.

Quoniam nedum in viris, ſed etiam in mulieribus Deo devotis vigere debet religio ſancta, & vita monaſtica ſecundum regulam ſue Profeſſionis, & Sanctorum Patrum diffinitiones, imo tanto cautius tenentur Prelati, & alii eis Prefecti vigilare, quanto fragiliores noſcuntur. Statuimus, volumus, & mandamus, quod omnes Prelati quorumcunque Ordinum mendicantium, & non mendicantium, ac alii quicunque Monachi, & non Monachi noſtre Dioceſis, quibus cura Deo devotarum mulierum eſt commiſſa, easdem paterne, pie, & ſolerter ſecundum ſuam Regulam, & Patrum diffinitiones ad obſervantiam regule & vite monaſtice inducant, informent, & compellant juxta officii debitum: diligenter etiam vigilent, ne in receptione ipſarum ad religionem quidquam per ſymoniam exigatur. Negligentes vero, & non reformantes, cujuscunque religionis fuerint, maxime de ordine Sancti Franciſci, qui triplicem regulam, ſive modum ſancte vivendi declaraverint, diſtricta animadverſione per Ordinarium puniantur, inſuper Conſtitutionem BONIFACII Pape VIII. ſuper clauſura Monialium editam, que incipit: *Periculo*, cum effectu executioni demandari volumus & mandamus.

Contra Inventores Sectarum.

Quia nonnunquam ſub ſpecie religionis ſurgunt ſecte, nec non conventiones peſtifere juribus inimice, precipimus, & mandamus cunctis Eccleſiarum Rectoribus dicte Dioceſis, quod omnes viros & mulieres infra terminos ſuarum Parochiarum degentes, ſub ſpecie religionum non approbatarum, & communium in vita accepta a communi vita populorum diſcrepantes requirant, quod infra menſem a ſua requiſitione ipſos informent, cujus religionis ſint, & ſue vite ac ſtatus approbationem. Quodſi non fecerint, ipſos teneant in omni obedientia Parochiali ſicut alios Parochianos, & Ordinario eosdem nihilominus denuntiare non obmittant.

De rebus Eccleſiarum non alienandis.

Quia non omnibus liquent Canones, contra alienationes rerum Monaſteriorum, jurium prohibitiones, publicandum omnino inhibemus omnibus Abbatibus, Prioribus, Prepoſitis, ac aliis Prelatis, tam ſecularibus, quam regularibus, ſub pena privationis adminiſtrationum ipſarum, ne de rebus Eccleſiarum ſuarum, vel Monaſteriorum ſuorum alienationes ſine licentia faciant perpetuas, quocunque titulo gratuito, vel oneroſo. Nec etiam res temporales inſignes, aut notabiles preter juris formam, & licentiam ſecundum eandem obtentam quomodocunque alienare preſumant.

De Baptiſmo.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione, & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus exiſtit, his ſcilicet verbis: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Doceant igitur Sacerdotes, tam mares, quam feminas, in neceſſitate debere parvulos baptizare eadem forma in ſuo idiomate, & quod patres, matres, proprios infantes ſi ſumma neceſſitas exigit, poterunt baptizare, & ſi Sacerdotes ſuper hoc diligenter inquirentes debitam formam in baptiſmo invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa baptizatum, quo unctione olei in pectore, & ſcapulis, & criſmatis in vertice, quod a laicis eſt obmiſſum. Si autem in baptizato debitam formam non invenerint obſervatam, non differant pueros baptizare.

De Euchariſtia & aliorum Sacramentorum Eccleſie cuſtodia.

Item precipiendo mandamus, ut ſecundum Conſtitutionem *Lateranenſis Concilii* Euchariſtia, Criſma, & Oleum Sanctum ſub fideli cuſtodia, & reverentia debita clavibus adhibitis conſerventur, ne poſſit ad illa temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia, & nefanda exercenda. Si vero is, ad quem ſpectat cuſtodia, ea incaute reliquerit, ultra juris communis penas in libra cere eidem Eccleſie ſolvenda, & applicanda puniatur. Et ſi per ejus pigritiam aliquod nefandum inde contigerit, graviori ſubjaceat ultioni, juxta noſtram, aut Vicarii noſtri ordinationem, & delicti quantitatem. Sacramentum etiam Euchariſtie ſingulis menſibus ad minus ſemel renovari precipimus, aut plu-

pluries ſecundum locorum exigentiam, & oportunitatem.

In plerisque etiam Eccleſiis, mappè, palle, corporalia, & alia veſtimenta Divino cultui deputata, tam inculta & immunda relinquuntur, quam interdum quibusdam ſunt horrori, contra ſtatutum Concilii Generalis: univerſis Cuſtodibus, Sacriſtis, & Eccleſiarum Rectoribus, diſtricte precipimus, quatenus omnia veſtimenta, & ornamenta, ac vaſa ſupradicta per ipſos munda & nitida conſerventur, corporaliaque pluries infra annum, juxta caſus exigentiam, per Clericos mundentur. Si quis vero in transgreſſione hujusmodi ſtatuti culpabilis fuerit, uſque ad condignam ſatisfactionem ab officio ſuſpendatur.

Ex Epiſtola EUSEBII Pape.

Conſtituimus, ut Sacrificium Altaris non in ſerico panno, aut intincto quisquam celebrare preſumat, ſed in puro linteo ab Epiſcopo conſecrato terreno ſcilicet lino procreato, atque contexto, ſicut corpus Domini noſtri JESU Chriſti in ſindone linea munda ſepultum fuit. Volumus etiam, & in virtute ſancte obedientie mandamus, ut nullus Divina Miſſarum ſolennia ſine luminibus celebrare preſumat, nec Hoſtiam ante Conſecrationem in altum quoquo modo elevare, ne adorando Hoſtiam non conſecratam populum idolatriam committere contingat.

Item Statutum *Concilii Provincialis Saltzburgenſis* prefentibus noſtris Statutis duximus inſerendum, cujus tenor ſequitur in hec verba: "Item ſtatuimus, ut ſi aliquis Clericus vel laicus utriusque ſexus, cujuscunque dignitatis, religionis, vel ſtatus exiſtat, auſus ſit preſumptione damnabili publice predicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod Sacerdos in mortali peccato exiſtens, non poſſit conficere corpus Chriſti, ſeu ſic ligatus non poſſit ſolvere vel ligare ſuos ſubditos a peccatis, pro heretico & incredulo habeatur. Quem errorem hujus Sacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus, cum Sacre Scripture dicat authoritas, quod ſive bonus, ſive malus fuerit Miniſter, per utrumque Deus effectum gratie confert. Non enim, que Sancta ſunt, coinquinari poſſunt. Nec ipſa Sacramenta propter hominum malitiam prophanari. Unde Sacerdos quantumcunque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, que purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt, dicite ergo a quocunque Sacerdote ab Eccleſia tolerato Divina Myſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta. Damnatione ſimili reprobamus quorundam opinionem erroneam, aſſerentem Epiſcopum Presbyterum, ſeu Sacerdotem curatum non poſſe ſolvere Presbyteros fornicarios a fornicationis reatu propter votum caſtitatis, inhibentes, ne quisquam de cetero predictam opinionem ſub penis predictis docere, tenere, aut dogmatizare quoquomodo preſumat, publice vel occulte. Adicimus quoque, ut nullus in Dioceſi noſtra ad predicandum ſive annuntiandum Verbum Dei admittatur, niſi miſſus ſit, & de miſſione ſua conſtiterit ſufficienter.

De Celebratione Miſſarum, & de Divino Cultu deſignata in Seſſ. XXI. Concilii Baſil.

Predeceſſorum noſtrorum ducti veſtigiis, ſtatuimus inhibentes hujus Sacri approbatione Concilii, ut nullus Sacerdotum novitiorum illa die, qua primam Miſſam celebrare voluerit in exordio, ſeu publicatione ſanct. ſui officii oblaturus, Deo primitias gratie, ac ſalutis ſibi collate aliquos ad convivium invitare, aut invitatos habere, aut procurare per ſe, vel per alium ullo modo preſumat, ſed ad ſolum Deum, cujus militie eſt adſcriptus, dirigat aciem ſui cordis, maxime die illa devotus curis & ſolicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum diſtrahuntur exutus. Remotis vanitatibus hyſtrionum, curſibus, tumultibus, & inſolentiis reproborum, qui etiam ſepe venire aſſolent, non vocati.

Item vult & mandat Reverendiſſimus Dominus noſter in futurum abuſum, quo nonnulli Presbyteri ſuos ſubditos ſibi confitentes etiam in caſibus, quibus non habent poteſtatem abſolvendi, abſolutione non obtenta ad communionem admittunt, & poſt communionem pro abſolutione transmittunt penitus aboleri,

& nullum Chriſti fidelem absque abſolutione in forma Eccleſie ſolita & conſueta admitti.

Item vult & mandat prefatus Reverendiſſimus Dominus noſter, quod de cetero nullus Queſtorum ad collecturam ab Adventu Domini uſque ad octavas Nativitatis Chriſti, & ab hebdomada prima Quadrageſime uſque ad octavas Paſche admittatur, ſed quilibet Plebanorum, ſeu Rectores Eccleſiarum unum de Parochia ſua fidelem conſtituat, qui ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis eleemoſynam pro fabrica Eccleſie Friſingenſis matricis & majoris petat & requirat, ac collecta fideliter Domino Plebano ejusdem loci preſentet, qui Plebanus Decano, & dein Decanus Magiſtro fabrice Eccleſie Friſingenſis prefato ſub bono conſcientie, & diſtricto examine preſentare curent.

Item precipit & mandat prefatus Dominus noſter illum abuſum, quo nonnulli Plebeji quadam aſſumpta audacia ſibi certos dies aliàs non celebres, contra generalem obſervantiam Dioceſis celebres inſtituunt, & turpiter a ſuo toto diſcrepant, ſimiliter penitus aboleri.

Juramentum Teſtium Synodalium.

Ego N. juro, quod amodo & in antea, quid novi, audivi, aut poſtmodum inquiſiturus ſum contra voluntatem Dei, & rectam Chriſtianitatem, in tali Decanatu & Parochia, ad quas deputatus ſum, factum ſit, aut futurum erit, ſi in diebus meis, ad meam devenerit cognitionem quocunque modo pervenerit, ſive ſcivero, aut indicatum mihi fuerit, Synodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium Epiſcopale pertinere, nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam, ullatenus celem vobis Reverendiſſimo Patri, aut Vicario Miſſo, cui hec inquirere jufferitis, quecunque ex hoc interrogatus fuero, ſic me Deus adjuvet, & ille Reliquie Sacrolancte.

De clandeſtina Deſponſatione, & publicandis Nuptiis.

Quia experientia magiſtra didicimus, ex eo, quod Decretum *Concilii Generalis* de clandeſtina deſponſatione in noſtris civitate & Dioceſi per abuſum in oblivionem venit, & obſervatum non exiſtit, plures in gradibus conſanguinitatis & affinitatis Lege Divina, ac Canonica prohibitis, ac cognatione ſpirituali conjuncti, matrimonia verius contubernia contrahere non ſunt veriti, in ſuarum animarum periculum, ac ſcandalum plurimorum; Nos ex paſtoralis officii debito animarum ſaluti, quantum in nobis eſt, proſpicere cupientes, Sacra Synodo approbante ſtatuimus & ordinamus, ut de cetero nulli Sacerdotes clandeſtinis matrimoniis interſint. Sed contrahere volentes publice in Eccleſiis coram plebis ſue multitudine, ſolenniter copulent. Ita tamen, quod ante copulationem hujusmodi ad minus una die Dominica vel Feſtiva de ambone ſuarum Eccleſiarum infra Miſſarum ſolennia, perſonas contrahere volentes, nominent, & adhortentur omnes, ut ſi aliquis ſit, qui inter eos, qui matrimonium contrahere proponunt, impedimentum ſciat, quod vel contrahendum impediat, vel etiam dirimat matrimonium jam tractatum, publicent, vel denuntient. Et poſt publicationem in ambone, ut premittitur, factam per triduum expectent, an forſan aliquis comparuerit, qui impedimentum legitimum allegaverit. Et ſi talis legitimus accuſator vel denuntiator veniat, curatus caveat, ne partes copulet, priusquam de allegato impedimento cognitum fuerit, quod ſi ſecus factum fuerit, condigna pena illum punire curabimus. Verum ſi nullus contradictor apparuerit poſt lapſum dicti termini curatus per ſe, aut ſuum ſubſtitutum partes ipſas libere conjungat, ſi aliud canonicum illis non obſiſtat.

De Curatis gravantibus ſubditos in exactione jurium parochialium.

Item quum quidam nomine ſolo, & non re Sacerdotes curati, & illorum Vicarii plus lucris temporalibus, quam animarum ſaluti intendentes, magisque ſua, quam, que Dei ſunt, querentes, ſibi ſubjectos in remediis, & aliis Parochialibus juribus gravantes de ſepultura, & aliis ſpiritualibus paciſcuntur, ac ſtatui ſuorum in Divinis cooperatorum detrahentes, illos certo pretio minus debito conveniunt, propter quod etiam Presbyte-

Digitized by Google

byteros indoctos, & minus habiles recipere coguntur & recipiunt. Nos huic vitio peſtifero ſuccurrere cupientes Sacra Synodo approbante ſtatuimus, volumus, & ordinamus, ut prefati Curati, eorumque Vice-curati a predictis in futurum deſiſtant realiter, & cum effectu. Ac ipſi Parochialibus juribus ſecundum antiquam & laudabilem Eccleſie conſuetudinem ſint contenti, ac ſuis in Divinis cooperatoribus debita & conſueta ſalaria ſolvant. Ac tales in cooperatores recipiant, de quorum vita & moribus valeant, & poſſint reſpondere, certificantes eos, qui in premiſſis culpabiles reperti fuerint, quod canonica illis ultio non deerit, illosque condigne punire curabimus.

De remittendis ad authoritatem Epiſcopi & ad carenas.

Aviſati ſunt ſinguli Curati, ut vigore quarumcunque literarum a Domino noſtro Epiſcopo, vel ſuo Vicario emanatarum non abſolvant quoscunque in publicis & notoriis criminibus conſtitutos, ſed eosdem cum literis ſuis clauſis ad Vicarium transmittant, ſeriem & qualitatem hujusmodi notorii criminis in ſe continentes. Preterea iidem Curati cauti ſint, ne occulta crimina in hujusmodi ſuis literis ſcribant, ne aliquo modo contingat, ſigillum confeſſionis aperiri. Preterea omnes notorie criminoſos, quorum exceſſus totam Parochiam ſcandalizat, & qui alias publicas penitentias egerunt, nihilominus tanquam canes redierunt ad vomitum, & peccata priora, ſi non ſunt perſone nobiles aut mulieres, ad ſolemnem penitentiam peragendam, quam vulgus carenam appellat, mittantur.

De tempore, quo ordinandi ſe debent preſentare ad examen.

Item ordinatum eſt, ut hi, qui ad ordines ſunt promovendi, ſe juxta *Ravennatenſ. Concilii* Statutum, quod habetur XXIV. *de inc. qu.* feria quarta ante ipſam ordinationem ſe ad civitatem Friſingenſ. conferant, diebus Jovis, & Veneris examen ſubituri. Et eo tempore in civitate Friſingenſi a commeſſationibus, & ebrietatibus abſtineant. Religioſi vero, qui de conſuetudine admittuntur, & ſtatus preſentationi ſuorum Superiorum conceſſum eſt, ut die veneris ſe preſentent. Dominus etiam Preſidens hortatus eſt ſingulorum ordinum Prelatos, ne indignos inhabiles, inſufficientes, aut in minoribus annis conſtitutos preſentent, prout Omnipotenti Deo de hoc habent reddere rationem. Et ſi videbitur expedire, Domini Examinatores, etiam ſic Preſentatos poterunt examinare, & de moribus, & vita illorum inquirere.

Inſtitutio Feſti Conceptionis Genetricis Virginis Marie.

Statuimus, & irrefragabiliter obſervari volumus diem Conceptionis Beatiſſime & intemerate Dei Genetricis Virginis Marie in choro & foro ſolenniter celebrari. Mandamusque omnibus, & ſingulis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, eorumque Vicariis, & cooperatoribus in Divinis, ut populo ſibi credito precipiant feſtum ipſum in choro & foro ſolenniter pronuntient Patres Concilii Baſilienſ. celebrari cunctis fidelibus vere penitentibus, & confeſſis ea die Miſſarum ſolemniis centum, primis autem & ſecundis veſperis totidem, ſermoni verbi Divini de ea feſtivitate interſint, centum quinquaginta dies, conceſſione perpetuis temporibus duratura de injunctis penitentiis elargitos fore. Incitantes populum, ut ſe indulgentiis hujusmodi participem faciat, & feſtum ipſum in honore Glorioſiſſime Genetricis cum debita devotione celebrent.

De Horis Canonicis debito modo legendis ex Concilio Baſilienſi.

Admonet Reverendiſſimus Dominus Preſidens, & hec Sancta Synodus omnes Beneficiatos ſeu in ſacris ordinibus conſtitutos, qui ad horas Canonicas tenentur, ut cogitent orationes ſuas Deo acceptas facere, illasque non in gutture, vel inter dentes, ſeu deglutiendo, vel ſyncopando dictiones, nec colloquia, vel riſus intermiſcendo, ſed ſive ſoli, ſive aſſociati Divinum nocturnum Divinumque Officium reverenter verbisque diſtinctis peragant. Ac tali in loco, ubi a devotione non retrahantur, atque ſe diſponere, & preparare debent. Juxta quod ſcriptum eſt: *Ante orationem* (a) *præpera animam tuam*, ne ſis quaſi temptans Deum.

(a) Eccl. XVIII, 23.

De novis Eccleſiis erigendis.

Hoc preſentis Concilii conſenſu declaramus, ut jure Canonicus Sanctiones nullus in Parochia ſua erigat, vel erigere patiatur novas Eccleſias, vel in campis ſtatuas cum truncis, ad quas pecunie reponantur, niſi Epiſcopus primum lapidem ponat. Cum populus novitate gaudeat, & Matrices Eccleſie debitis fraudentur honoribus, & ſepe numero falſa pro veris in his locis publicari dicuntur. Volentes & mandantes, ut Decani rurales ad Nos, vel Vicarium noſtrum deferant, ubi ſimilia attemptantur, & cum cauſe cognitione, quod juſtum eſt decernemus, non tamen per hoc volumus prohibere, quin ſtatue, vel ex lapide, vel ex ligno in laudem Salvatoris, & Sanctorum ejus dirigi poſſint. Ita tamen, quod illa fiant juxta communem conſuetudinem patrie abſque ligneis Capellis, vel aſſerum conglutinatione ad inſtar Capellarum.

Statutum de cognacione ſpirituali text. eſt in cap. fin. *de cog. ſpir.* lib. VI.

Statuimus, ut unus tantum aſſumatur Patrinus in Sacramento baptiſmatis ad impedimenta matrimonii precavenda juxta Sacrorum Canonum ſcita. Volumus etiam, ut Decani rurales attenti ſint ad informandum Sacerdotes Parochiales, & eorum cooperatores, formas Sacramentorum juxta cartam alias illis miſſam, & officii ſui debitum legaliter exerceant.

De Teſtibus Synodalibus.

Volumus etiam, & admonemus teſtes Synodales, ut juxta juramentum per ſe præſtitum crimina publica, que infra terminos ſibi commiſſos obſervarunt ad notitiam noſtram, & noſtri Vicarii deducant, preſertim crimina ſequentia: concubinatus publici, hereſis, irregularitatis, Apoſtaſie, Simonie, perjurii, uſure, ac alia, que grave generant in populo ſcandalum, alioquin eos tanquam negligentes puniemus.

Ut ſpirituales citati ad judicium ſeculare non comparant.

Item volumus & ordinamus, ac diſtricte in virtute ſancte obedientie mandamus omnibus & ſingulis Dominis, Abbatibus, Prepoſitis, Decanis, Capitulis, & Presbyteris, per civitatem & Dioceſim Friſing. conſtitutis, ut vocati ad judicium ſeculare in cauſis eo non ſpectantibus non compareant, niſi prius ſe judici ſuo ſpirituali illius cauſe ordinario repreſentent, conſilium, & auxilium illius imploraturi: contra rebelles ad penas juris procedetur, juſtitia mediante.

Item ordinamus, ut in cauſis decimarum, & aliis de jure, vel conſuetudine ad forum Eccleſie ſpectantibus nullus trahatur, vel reſpondeat in judicio ſeculari. Alioquin contra judicem trahentem, & reum reſpondentem procedetur, prout de jure per eum, ad quem jurisdictio cauſarum hujusmodi in civitate, & Dioceſi Friſingenſ. ſpectat, & pertinet.

Item ſynodaliter monentur omnes, & ſinguli concubinarii publici, ut infra triginta dies a preſenti monitione ſynodali computandis realiter, & cum effectu concubinas a ſe abjiciant, illasque, neque alias reſumant ſub penis in ſtatuto Synodali contra concubinarios editis contentis, & contra contumaces procedetur, ad penas, in decreto *Concilii Baſilienſis* inter ſtatuta Synodalia recepto contentis prout de jure.

Item quia Plebani negligenter agere dicuntur circa res ad fabricas Eccleſiarum ſpectantes precipimus, & ſtatutum circa hoc editum obſervetur. Et Plebani, qui non habent tertiam clavem, poterunt venire ad Nos, vel Vicarium noſtrum, & dabuntur illis litere opportune.

Item fiat mentio de turnis, & proceſſionibus fiat mentio de mitris, ſeu infulis Prelatorum, & diſponant, quod in proxima Synodo concedente altiſſimo celebranda omnes Prelati pariformes mitras deferant albas juxta juris communis diſpenſationem.

Item volumus Decretum generalis, quod habetur in c. *Omnis utriusque ſexus. de Pen. & Re.* publice cujus tenor ſequitur, renovari.

INNOCENTIUS *Papa III. in Concilio Generali.*

Omnis utriusque ſexus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata, ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti.

Digitized by Google

doti. Et injunctam ſibi penitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtie Sacramentum, niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejus preceptione duxerit abſtinendum. Alioquin,& vivens ab ingreſſu Eccleſie arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quisquam ex ignorantie cecitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua peccata confiteri, licentiam prius poſtulet, vel obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipſe illum non poſſit ſolvere, vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, ut more periti medici ſuperfundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumſtantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat prebere conſilium, & cujusmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum egrotum. Caveat autem omnino, ne verbo aut ſigno, aut quovis alio modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi pro decentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſone caute requirat: quomodo qui peccatum in penitentiali foro ſibi detectum preſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendum perpetuam penitentiam in artum Monaſterium detrudendum.

De publicatione Statutorum, & eorum copia.

Quod hec ſtatuta non tradantur oblivioni, & ne quisquam ignorantiam valeat allegare, ac ut ſubditi poſſint in eis frequentius meditari, ſub excommunicationis pena precipimus, & injungimus omnibus Abbatibus, Prepoſitis, Prelatis, Decanis, ac Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ut tranſcriptionem predictorum Statutorum, & copiam totalem, ac plenam habeant, & bis in anno de verbo ad verbum Abbates,& Prepoſiti, convocatis omnibus Monachis,& Canonicis Regularibus, & Prepoſiti, ſeu Decani Cathedralis, & Collegiatarum Canonicis ſuis in unum collectis, Decani vero ſinguli in Conventu, Collegio, ſeu Capitulo, ſuis Confratribus accerſitis, publicent, & prelegant, in communi. Contra hujus ſtatuti negligentes neglectores, ſeu contemptores inquiſitionem habebimus, diligenter penas exactiſſime proſecuturi.

Cl. Lunig. Continuat. III. Spicilegii Eccleſiaſtici pag. 1056. *& ſeqq.*

SYNODUS TORNACENSIS

Anno Chriſti MCCCCLXXXI. Sixti IV. Papæ XI. Friderici III. Imp. XLII.

SUB FERRICO EPISCOPO ET CARDINALI.

CAPITULA XIII.

FERRICUS (*a*) DE CLUGNIACO, MISERATIONE DIVINA TIT. SANCTI VITALIS SACROS. ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, ET EPISCOPUS TORNACENSIS.

PAſtoralis officii debito,& obligationibus, quibus Divinæ Majeſtati aſtringimur: in quantum poſſumus ſatisfacere deſiderantes, & ea magis, quo ſua pietate,

(*a*) Ferricus a Cluniaco, J. U. D., Ducis Burgundiæ Conſiliarius, anno 1473. Epiſcopus Tornacenſis LXX. electus fuit. Romam ſecedens, a Sixto IV. Cardinalium Collegio adſcribitur anno 1480. titulo S. Vitalis. Tornacum reverſus, in Eccleſia S. Salvatoris Brugis, ſuæ tunc Diœceſis, Synodum celebrat 4. Octobris anno 1481. Romam denuo reverſus obiit anno 1483. non ſine veneni ſuſpicione, ſepultus in S. Maria de Populo.

Digitized by Google

tate, Nos ad Cardinalatus dignitatem vocare placuit. Diſpoſuimus hanc noſtram Synodum Generalem nunc celebrare, ut in ipſa tum exhortationibus, & admonitionibus ſalutaribus, tum ſtatutorum per Prædeceſſores noſtros bonæ memoriæ Epiſcopos Tornacenſes editorum recordatione: tum ipſorum declaratione, & in eiſdem additione, gregi Nobis commiſſo facilius providere, & ipſum ſpiritualiter paſcere valeremus. Et hinc nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſalutariſque doctrinæ, magis vigeret, exceſſuſque corrigerentur, & errores emendarentur. Quæ quidem Prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta robur plenarie firmitatem habere volumus in quantum illa noſtris infraſcriptis, & noſtra illis non contradicant perinde, ac ſi nunc per Nos, ac in noſtra Synodo Generali primitus edita forent, & de verbo ad verbum publicata; mandantes ob hoc,& injungentes Decanis noſtris Chriſtianitatis, ac ſingulis Presbyteris noſtræ Diœceſis, præcipue Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, quatenus veram copiam hujusmodi ſequentium, & publicandorum ſtatutorum infra tres menſes ad tardius habeant; ut illa frequenter legendo melius intelligant, & obſervare ſtudeant, cum quibus, Altiſſimo favente, noſtra proxima in Synodo compareant, & ut moris eſt coram ſe teneant, ad ſummi Paſtoris laudem, & ſtatus Eccleſiaſtici honorem, ut de bono, & ſalubri opere magis commendari poſſint.

Caput I. *De Baptiſmo, & adjacentibus.*

Injungimus Curatis, Vice-Curatis, & aliis Presbyteris noſtræ Diœceſis, quatenus reverenter, ac cum gravitate, & modeſtia Baptiſmi Sacramentum in Eccleſia, & non extra, niſi in caſu neceſſitatis miniſtrent, verba Sacramentalia tractim proferant: Chriſma, Oleum ſanctum, fontes & piſcinas cum omni munditia,& puritate teneant; obſtetrices, & mulieres, quid & qualiter in caſu neceſſitatis circa dictum Sacramentum agendum ſit, inſtruant. Item ordinamus,quod pro levando prolem maſculini ſexus de ſacro fonte ultra duos viros cum una muliere, & pro fœminei ſexus ultra duas mulieres cum uno viro abſque noſtra, ſeu Decani Chriſtianitatis loci licentia non admittant: niſi ipſi levantes in dignitatibus, ſeu ſacris Ordinibus fuerint conſtituti, quo caſu toleramus hujusmodi numerum levantium poſſe excedi: Injungant etiam Presbyteri baptiſantes puerum levantibus, ut ipſi in fidei articulis inſtrui procurent, & ad hoc dicti levantes adſtringantur.

Item inhibemus Decanis noſtris Curatis & Vice-Curatis, cæterisque Presbyteris,& Religioſis noſtræ Diœceſis, ne mulieres, quæ in inceſtu, ſtupro, aut de Presbyteris, vel Religioſis conceperunt; nec etiam Moniales, Hoſpitalarias, Beghinas, & alias Religioſas ad purificationem, ſeu reconciliationem poſt partum recipere, ſeu purificare præſumant abſque noſtra, aut curiæ noſtræ Tornacenſis licentia ſpeciali.

Item etiam ſimiliter inhibemus ipſis Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, Presbyteriſque, & Religioſis dictæ noſtræ Diœceſis, ne mulieres, quæ in adulterio ſeu fornicatione conceperunt, ad purificationem poſt partum abſque ſcitu, & licentia Decani Chriſtianitatis loci admittant.

Item præcipimus Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, Presbyterisque & Religioſis dictæ noſtræ Diœceſis, quatenus in Baptismo inquirant diligenter, & ſciant nomina & cognomina parentum, parvulorum procreatorum, hujusmodique nomina, & cognomina, atque Parochias, in quibus degunt, in ſcriptis redigant, nec non literas conſenſus tam Curiæ noſtræ, quam Decanorum Chriſtianitatis de mulieribus purificandis, fideliter ſemel in anno dictæ Curiæ noſtræ fideliter exhibeant.

Caput II. *De Sacramento Euchariſtiæ.*

Item ſtatuentes ordinamus, ob reverentiam Ss. Sacramenti, ut Sacerdos accedens viſitare infirmos cum Sacramento Euchariſtiæ, aut extremæ Unctionis, faciat lumen ante ſe deferre, ac nolam ſonare, & in habitu decenti publice incedat.

Item injungimus Curatis, & Vice-Curatis, ac aliis Presbyteris, aut altaria, mappas, cortinas, ampullas, & piſcinas, ac veſtes ſacras, ac ornamenta altaris & Eccleſiæ cum omni puritate & munditia conſervent; & ſuper hoc Decani vigilent,

lent, quos negligentes vel culpabiles in præmiſſis invenerint, Curiæ noſtræ referant canonice puniendos.

Caput III. *De Matrimonio.*

Item inhibemus omnibus Curatis, & Vice-Curatis noſtræ Diœceſis, ne de cætero proclamationes bannorum ſuper matrimoniis contrahendis faciant, niſi Dominicis diebus, & aliis Feſtis ſolemnibus per totam Diœceſim Tornacenſem generaliter obſervari ſolitis, & hora ſummæ Miſſæ circa Offertorium, & in ambone Eccleſiæ.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod ſi duo contrahere volentes, ſint diverſarum Parochiarum in eodem Decanatu, Curatus literas ſuas teſtimoniales ſuper bannis proclamatis ſcribat alteri Curato. Si vero dicti contrahentes diverſorum Decanatuum exiſtant, Curatus Decano ſuo ſcribat, & Decanus illas litteras roboratas mittat Decano alterius contrahentium: qui quidem Decanus Curato ſuo ſub eo degenti ſcribat. Et ſi oriundus de noſtra Diœceſi contrahere velit cum perſona alienæ Diœceſis, Curatus ſuas litteras dirigat Decano ſuo, & Decanus illas roboratas mittat Officiali noſtro: pro quibus litteris concedendis Curatus ultra quatuor, & Decanus ultra ſex ſolidos monetæ Regis non recipiant. Si autem perſona alienæ Diœceſis in noſtra Diœceſi matrimonium contrahere voluerit, non admittatur ad hujusmodi matrimonium absque Noſtra, ſeu Curiæ noſtræ licentia ſpeciali.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, cæterisque Presbyteris, ne ſine licentia ſpeciali Curiæ noſtræ ad matrimonii ſolemniſationem admittant illos, quos ſciverint ſponſalia contraxiſſe clandeſtine, vel eorum matrimonium bannis & Eccleſiæ ſolemnitatibus omiſſis, copula carnali conſummaſſe, aut ubi ſciverint oppoſitionem, vel impedimentum interveniſſe. Et quid de præmiſſis ſciverint, per famam, vel alias, Curiæ noſtræ Tornacenſi reſcribant, & denuntient indilate. Etiam ne aliquos ad ſponſalia extra Eccleſiam, vel cœmiterium, aut ad matrimonii ſolemniſationem ante ſolis ortum, vel contrahere volentes ad ſponſalia per verba de præſenti admittere præſumant.

Item inhibemus noſtris Decanis, ne de cauſis ſponſalium matrimonii ſeu divortii, aut aliis ad forum noſtrum Eccleſiaſticum ſpectantibus cognoſcere, vel eas coram ſe tractari facere quoquo modo præſumant.

Item prohibemus ſub pœna excommunicationis omnibus & ſingulis ſubditis noſtris, qui ſunt matrimonialiter copulati, ne absque judicio Eccleſiæ, ſe ab invicem ſeparent, aut ſegregatim vivant, aliquosve contractus, promiſſiones, juramenta, aut vota de ſeorſim manendo, facere, vel inire præſumant. Et quos de præmiſſis Decani vel Curati noverint culpabiles, Curiæ noſtræ referant ſecundum caſus exigentiam.

Caput IV. *De Pœnitentiis & Indulgentiis.*

Item reſervamus Nobis, & Vicariis noſtris abſolutiones a majoribus peccatis: ut puta peccato contra naturam in viris ultra vigeſimum annum: raptu virginis, homicidio, incendio, ſimonia, hæreſi, & apoſtaſia, ſacrilegio ultra 40. ſolidos; inceſtu cum patre, matre, filio, filia, fratre, ſorore, cum religioſis mulieribus profeſſis: Injectione manuum violenta in parentes ex deliberatione facta, ſortilegio, quod fit circa Sacramenta, vel Sacramentalia; oppreſſione parvulorum voluntarie, vel negligenter facta; negligentia parentum in igne & aqua natos perdentium; perjurio ſolemni, & fidei fractione in curia noſtra Tornacenſi, & alibi judicialiter facta; voti ſolemnis transgreſſione; maleficio impediente coitum; procreatione ſterilitatum, vel abortivorum; propinatione veneni; hæreticali, & magna blaſphemia Deo & Sanctis, vel Eccleſiæ, ex animi deliberatione facta; falſificatione literarum noſtræ curiæ; omni excommunicatione, tam a Nobis, quam a Canone lata, & omni peccato his ſimili vel graviori: niſi ſit Sanctæ Sedi Apoſtolicæ de jure reſervatum, in quibus caſibus majorem authoritatem a Nobis non habentibus, excepto in mortis articulo omnimodam abſolvendi interdicimus poteſtatem.

Item ne deinceps hæſitetur, qui caſus Decanis noſtris Chriſtianitatis ſint conceſſi, eorum declarationem hic duximus annotandam: & ſunt hi: videlicet:

pec-

peccatum contra naturam in omni ætate a mulieribus perpetratum, & in viris citra vigesimum annum : Pollutiones in omni ætate: Perjuria, & fidei fractiones extra judicium factæ : votorum non solennium transgressiones. Injectiones manuum in parentes, & in Clericos citra decimum quartum annum, ubi non fuerit gravis læsio, vel deliberatio. Sortilegia, quæ non fiunt circa Sacramenta, vel Sacramentalia. Parvulorum oppressiones casuales. Clandestinæ nuptiæ. Incestus (exceptis, matre, filio, filia, fratre, sorore) stuprum virginis, omnia adulteria, hoc salvo, quod si clandestinæ nuptiæ, incestus, stuprum, & adulteria hujusmodi per duos testes, aut plures, qui iis interfuerint, aut alias per communem famam vel infamiam, probari possint, prius super his Ecclesiæ, vel nostram jurisdictionem exercentibus satisfiat. Injectiones manuum mulierum in Clericum, vel Sacerdotem ubi non est enormis læsio, de qua tamen si probari possit, ut dictum est, prius læso, & Ecclesiæ satisfiat, Sacrilegia de 40 solidis, & infra, dummodo debita fiat restitutio Ecclesiæ de eisdem ; ac omnia peccata eis similia, & inferiora.

Quæ quidem inferiora Rectoribus Parochialium Ecclesiarum dimittuntur, ut puta, inordinati concubitus cum mulieribus, mollities, peccata contra naturam in ætate puerili, in viris usque ad decimum quintum annum, & in mulieribus usque ad vigesimum quartum annum : adulteria ex una parte provenientia damnificationes, & furta dummodo fiat restitutio, quam cito facultas se obtulerit. Levis injectio manuum in parentes. Sortilegia in rebus minimis, & communibus, ubi non est horror, & turpitudo. Stuprum virginis occultum, abortus non procreati, sed casuales, & iis similia.

Item inhibemus omnibus, & singulis Sacerdotibus, ne confessiones mulierum, cum quibus carnaliter peccaverint, vel eas ad peccandum induxerint, audiant ; nisi in magno necessitatis articulo.

Item statuimus, & ordinamus, quod si alicui sit imponenda pœna publica, aut solemnis pœnitentia, talis ad Nos, vel Vicarios nostros remittatur absolvendus.

Item præcipimus omnibus Ecclesiarum Parochialium Rectoribus, ut suos Parochianos sæpe moneant, & inducant, ut frequenter ad confessionem accedant, ad minus semel in anno omnia peccata sua confiteantur suo proprio Sacerdoti, scilicet Rectori Parochialis Ecclesiæ, vel alteri de ejus licentia, qui quidem Rector Parochialis ideo magis *proprius* dicitur esse Sacerdos, quia non solum confessiones audit, sed etiam ministrat Sacramenta : & una cum Corpus Christi reverenter recipiant, & quos sciverint omisisse infra mensem post festum Paschæ quolibet anno, curiæ nostræ referant, vel rescribant absque dissimulatione quacumque.

Item animarum subditorum nostrorum saluti providere cupientes, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui eorum Ecclesiam Tornacensem devote visitaverint, & de bonis eorum dederint, centum & quadraginta dies : Item Benefactoribus pauperum suorum suarum Parochiarum 40 dies. Item omnibus, & singulis quotidie deferentibus funera, seu corpora pauperum de domibus ad Ecclesiam, & qui exequiis intererunt, 30 dies. Item omnibus, & singulis flectentibus genua, & dicentibus *Pater noster*, qui in Missa audierint nominare hoc nomen JESUS, vel hoc nomen MARIA, vel hæc verba: ET VERBUM CARO FACTUM EST, 20 dies. Item comitantibus Presbyterum Corpus Christi, vel extremam Unctionem ad infirmos deferentem, si fuerit de die 20., si fuerit de nocte 40 dies. Item illis, qui devote interfunt processionibus, quæ fiunt in suis Ecclesiis Parochialibus 20 dies. Item qui exequiis, & funeralibus Presbyterorum interfuerint 40 dies. Item qui primæ Missæ Sacerdotis novi interfuerint 40 dies. Item illis, qui ob reverentiam, & honorem Domini nostri JESU Christi, & Ecclesiæ sanctæ, assurgunt Sacerdotibus 20. dies de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus.

Item Statuta Prædecessorum nostrorum insequendo, & ad obviandum fraudibus, quæ in foro pœnitentiali committi possent, statuimus, & ordinamus, quod de cætero Religiosi mendicantes, qui singulis annis ad prædicandum, & confessiones audiendum, per Nos, seu Vicarios nostros admittuntur, litteras admissionis eorum Decanis locorum, ubi præ-

Digitized by Google

prædicare, ſeu confeſſiones audire intendunt, præſentare teneantur, antequam actus confeſſionis & prædicationis exerceant, ut ipſi Decani in prima eorum convocatione nomina dictorum Religioſorum admiſſorum, cum eorum poteſtate facta per ſchedulas, & alias Curatis valeant declarare, alias nullatenus admittantur.

Item revocamus ex nunc omnes & ſingulas facultates per Nos quibusvis perſonis Eccleſiaſticis ſæcularibus, ſeu religioſis, cujuscunque ordinis de abſolvendo ſubditos in caſibus Nobis, vel noſtris Decanis Chriſtianitatis, aut Curatis noſtræ Diœceſis reſervatis & commiſſis, per Nos hactenus conceſſas; volumuſque & præcipimus, quod eisdem facultatibus non utantur, niſi a Nobis ſuper hoc in ſcriptis ſpecialem obtinuerint commiſſionem & facultatem.

Caput V. *De Teſtamentis & Sepulturis.*

Item præcipimus & injungimus Decanis noſtris, quatenus bona mobilia Presbyterorum quorumcunque Nobis ſubditorum in noſtra Diœceſi decedentium ſtatim poſt obitus eorum arreſtent, fideliter inventorient, & ſub ſtricto, & ſecuro arreſto inventoriata teneant, quoadusque eis conſtiterit, an Presbyteri defuncti teſtamentum condiderint, vel ne; ſi autem inteſtati deceſſerint, bona prædicta ſic arreſtata, & inventoriata per dictos Decanos ad majorem utilitatem vendantur; & taliter ſuper hoc Decani diſponant, quatenus ipſi inde gentibus, & officiariis noſtris computum & rationem loco, & tempore debitis reddere poſſint. Si vero teſtamentum condiderint, non relaxent Decani arreſtum, nec manus inde amoveant, quoaduſque eis legitime conſtiterit teſtamentum prædictum, per Nos, ſeu Curiam noſtram fuiſſe & eſſe approbatum: tunc enim, & non citius toleramus bona ipſa recredi executoribus teſtamenti, ſeu aliis per Officialem noſtrum loco ipſorum executorum, vel alterius eorundem, ſi onus hujuſmodi executionis teſtamenti aſſumere recuſaverint ſurrogandis, injungendo Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, quatenus nomina & cognomina eorum, qui in ſuis Parochiis fecerint teſtamenta, ſuis Decanis reſcribant infra menſem poſt obitum teſtatoris, ac etiam nomina & cognomina executorum: qui quidem Decani ſuper hoc Curiam noſtram informent infra menſem ſequentem.

Item, ut executores teſtamentorum, qui per Curiam Tornacenſem approbantur, ſeu eorum loco ſurrogandi infra annum a die obitus teſtatoris coram gentibus, & officiariis noſtris computum & rationem reddere teneantur, vocatis hæredibus teſtatoris, & aliis, qui ad hoc pro ſuo intereſſe erant vocandi, inhibentes dictis executoribus & ſurrogatis, ne hujuſmodi teſtamentorum executionem ſuſcipiant, vel bona teſtatoris apprehendant, donec & quouſque legale, & in fide dignorum præſentia fecerint de dictis bonis inventorium in ſcriptis fideliter redactum.

Item præcipimus omnibus & ſingulis Rectoribus Parochialium Eccleſiarum, quatenus ſuos Parochianos publice moneant, & ſæpius exhortentur, ut teſtamentorum executiones, quas ſuſceperunt diligenter, & fideliter expleant, & præcipue de Legatis factis Eccleſiæ, & piis locis, ac Eccleſiaſticis, pauperibus, aut miſerabilibus perſonis, ſatisfaciant; & quos dicti Rectores ſciverint in præmiſſis remiſſos & negligentes, Curiæ noſtræ nuntient, & ſcribant indilate.

Item inhibemus Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ne Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare præſumant illis, qui extra eorum Parochias ſe dicunt aliud domicilium habere, & ibi fuiſſe confeſſos, niſi ipſis Rectoribus conſtiterit per litteras Rectoris hujuſmodi alterius domicilii ipſos debite fuiſſe confeſſos, & Sacramentum Euchariſtiæ recepiſſe; & ſi tales deceſſerint eorum corpora Eccleſiæ ſepulturæ non tradantur abſque Curiæ noſtræ licentia ſpeciali. Et ſi vivi tali errore per biennium perſeverare præſumpſerint, nomina talium præcipimus per dictos Rectores Curiæ noſtræ reſcribi, ut ſuper hoc, prout decebit, provideatur.

Item prohibemus, ne quis cadaver excommunicati, abortivi, aut alterius ſepultura Eccleſiaſtica indigni ſepelire præſumat, niſi ſub diſtantia viginti

pedum a cœmiterio Eccleſiæ Parochialis.

Item cum ſalus animarum ſit rebus cæteris præferenda, ſtatuimus, ut quilibet pro ſalute animæ ſuæ de rebus & bonis ſuis cauſa ultimæ ſuæ voluntatis teſtari, vel alias diſponere valeat, præſertim ad pios uſus libere, & quiete: in omnes vero, qui contra hujuſmodi ſtatutum noſtrum fecerint, aut venerint directe, tacite, vel expreſſe, clam, vel palam, ſeu auxilium, conſilium præbuerint, & favorem una cum aliis pœnis a jure ſtatutis, excommunicationis ſententiam in his ſcriptis proferimus. Quæ quidem teſtamenta, ſeu teſtamentarias diſpoſitiones, cum de illis per Sacerdotem teſtatoris, vel Scabinos loci, aut alios fide dignos, quos teſtator, vel diſpoſitor elegerit, ſeu qui præſentes fuerint, legitime conſtiterit, defendere intendimus, & tueri, prout de jure, & debitæ executioni demandari facere quolibet impedimento in contrarium præſtito non obſtante.

Item inhibemus dictis Rectoribus, & aliis Presbyteris, ne abſque Noſtra, aut Curiæ noſtræ licentia ſpeciali, Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ corpora, ſeu cadavera uſurariorum, interdictorum, ſeu excommunicatorum quorumcunque, nec illorum, quos per famam, vel alias ſciverint, ſeu dici audierint homicidium notorie perpetraſſe, vel in inceſtu, ſeu adulterio, abjectis ſuis uxoribus, & ſimili fœditate, etiam per plures annos non confitendo, nec ſua Eccleſiaſtica Sacramenta recipientes vixiſſe, niſi eis conſtiterit tales abſolutionis beneficium obtinuiſſe, & per Nos, aut Curiam noſtram litteras inde viſas, & debite examinatas. Similiter nec cadaver, ſive corpus alicujus in Eccleſia, vel cœmiterio polluto inhumare, aut ſepelire præſumant, ſeu permittant.

Caput VI. *De ſervitio Divino, & nonnullis concernentibus Officia Decanorum & Curatorum.*

Item præcipimus Decanis noſtris, ut quoties in eorum Decanatibus contigerit jurisdictionem noſtram Eccleſiaſticam & ſpiritualem, ſeu obſervationem Synodorum ſuarum impediri, vel Eccleſiarum immunitates intringi, aut violari, ſuper hoc mox faciant informationem diligenter, ac ipſam in ſcriptis redactam Curiæ noſtræ immediate transmittant.

Item injungimus dictis Decanis, nec non Curatis & Vice-Curatis, ac Capellanis, cæterisque ſubditis noſtris in vim juramenti per eos præſtiti, quatenus ſignificent, & intiment dictæ Curiæ noſtræ, ſeu Promotori cauſarum ejusdem, clandeſtinas affidationes, nec non crimina, exceſſus, & delicta tam Presbyterorum & Clericorum, quam aliorum, de quorum criminibus, ſeu exceſſibus Eccleſia poteſt, ſeu debet cognoſcere de conſuetudine, vel de jure.

Item inhibemus Decanis noſtris, nec non Curatis, & Vice-Curatis, ac Eccleſiarum Rectoribus & Miniſtris, ne in eorum Eccleſiis aliquem Presbyterum alienæ Diœceſis ad celebrandum Miſſas, ac alia Divina Officia admittant, niſi per litteras noſtras, aut Vicariorum noſtrorum de licentia & gratia noſtris expreſſe conſtiterit; nec dicti Proviſores & Miniſtri talibus Presbyteris, veſtes, calicem, aut alia ornamenta ad celebrandum apta adminiſtrent.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus diligenter inquirant, de & ſuper onere Miſſarum & ſervitii, ad quod Beneficia ſui Decanatus aſtringuntur, & ſummopere vigilent, ne hujuſmodi obſequiis defraudentur, & ubi defectum invenerint, ſtatim hujuſmodi Beneficiorum fructus & bona in & ſub manibus noſtris arreſtent, & de dictis bonis faciant hujusmodi beneficiis deſerviri, & etiam, quod omiſſum fuerit, debite ſuppleri, de reſiduo Nobis, aut Vicariis noſtris tempore & loco reddituri computum & rationem.

Item injungimus Curatis, & non Curatis, cæterisque Presbyteris & Beneficiatis in noſtra Diœceſi, quatenus horas ſuas Canonicas ad uſum Diœceſis debite legant: ipſique Curati, & Eccleſiarum Parochialium Rectores diebus Dominicis & Feſtivis, & aliis diebus, quibus eis incumbit, Miſſas, & alia Divina Officia celebrent, populumque eis commiſſum hortentur, excitent, & inducant diebus Dominicis & Feſtivis Eccleſiam ſuam Parochialem frequentare, & Divina Officia audire, & eisdem intereſſe,

tereſſe, eundemque populum fidei articulis inſtruant, ac crimina & maleficia deteſtentur.

Item quia cum tam de jure, quam vigore Conſtitutionum Provincialium & Synodalium Parochiani diebus Dominicis, & Feſtivis ad audiendum ſervitium Eccleſiæ, & verbum Dei in ſuis Parochialibus Eccleſiis venire debeant, & eis intendere teneantur: inhibemus omnibus & ſingulis Curatis, cæterisque Presbyteris & Religioſis noſtræ Diœceſis, ne dictis diebus Dominicis & Feſtivis, horis decantationum ſummæ Miſſæ & Veſperarum in Capellis extra dictas Eccleſias Parochiales conſtitutis Divina celebrare, ſeu Verbum Dei prædicare præſumant, Rectoribus, ſeu Gubernatoribus dictarum Capellarum, ne hæc fieri permittant.

Item hortentur dicti Curati, & Presbyteri, prout Nos etiam hortamur omnes Chriſti fideles, quatenus cum audient de ſero campanam ſonare, ac pulſare ob reverentiam B. Mariæ Virginis, ter *AVE MARIA* flexis genibus dicant: intimantes eiſdem, quod cuilibet id facienti, & in ſtatu gratiæ exiſtenti, Dominus Papa 20. dies indulgentiarum conceſſit, & Nos 10. eis concedimus.

Item injungant dicti Curati ſuarum Parochiarum Proviſoribus, & Miniſtris tam fabricæ, quam menſæ pauperum, prout etiam eis injungimus, quatenus quolibet anno in præſentia Decani Chriſtianitatis, aut ſaltem Curati rationem, & computum de per eos adminiſtratis faciant, atque reddant: & hujusmodi computa in præſentia Decani Chriſtianitatis loci faciant in archivis, & ciſtis dictarum Eccleſiarum ſecure cuſtodiri, ac reponi.

Item præcipiant, & injungant dicti Curati ſuis Parochianis, ut feſta & ſolemnitates Dei & Sanctorum diligenter obſervent & celebrent, & quos ſciverint in hoc deficere vel errare, dictæ curiæ noſtræ referre non poſtponant.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus diligenter inquirant, & Nos informent infra 4 menſes de & ſuper bonis ad fundationem, & dotationem Capellaniarum, nec non Confraternitatum adhuc non confirmatarum conceſſis & collatis, & qualiter de dictis bonis diſponitur, ut congrue ſuper hoc provideatur: inhibeantque dicti Decani, prout etiam inhibemus, ne in dictis Capellaniis, & Confraternitatibus nondum confirmatis, Miſſæ, vel alia Divina Officia abſque noſtra licentia celebrentur.

Item prohibemus ſub pœna excommunicationis, & pœna per curiam noſtram arbitranda omnibus Presbyteris, Curatis, & non Curatis, ne quis Miſſam bis in die celebret, ſeu celebrare præſumat, niſi illis diebus, quibus per Eccleſiam fieri permiſſum exiſtit.

Item inhibemus ſub pœna excommunicationis omnibus, & ſingulis Presbyteris, ne quis duabus Eccleſiis Parochialibus ſimul, & ſemel, nec alteri Eccleſiæ Parochiali propria dimiſſa deſervire præſumat, abſque noſtra, aut Vicariorum noſtrorum licentia ſpeciali.

Item injungimus dictis Curatis, & Vice-Curatis, quatenus Parochianos ſuos hortentur & moneant, ut Sacramentum confirmationis reverenter ſuſcipiant, & eorum proles hujuſmodi Sacramentum ſuſcipere faciant & procurent, ſuosque Parochianos, verbo doctrina & exemplo, viam ſalutis animarum ſuarum doceant, ac eos hortentur & excitent, ut pueros ſuos ad ſtudium literarum deputent, & præcipue *Pater noſter. Ave Maria.* Articulos fidei, *Confiteor*, *ſeptem Pſalmos*, & alias ſimiles orationes, & Eccleſiæ ſuffragia addiſcere faciant.

Item præcipimus, & injungimus omnibus & ſingulis in noſtra Diœceſi Beneficia obtinentibus, quatenus temporibus ſtatutis, ad ordines, quos Beneficia ſua requirunt, ſe faciant promoveri, & in eiſdem Beneficiis reſidentiam perſonalem, ipſis deſerviendo, niſi ſuper hoc cum eis fuerit legitime diſpenſatum.

Item præcipimus, & mandamus, ne deinceps in noſtra Diœceſi aliquis per Vicarios noſtros ad ſacros Ordines promoveri permittatur: niſi eis debite conſtiterit, quod ipſe promovendus Beneficium Eccleſiaſticum liberum, & non accommodatum, pro ipſius ſuſtentatione valoris annuæ minus trium librarum groſſorum, aut bona patrimonialia totidem valoris ſine fraude, oneribus dedu-

ctis habuerit, quod, seu quæ dictus promovendus solemni juramento non alienare promittet, nisi sibi de aliquo Beneficio, aut titulo competenti debite fuerit provisum.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, Capellanis, cæterisque Presbyteris nostræ Diœcesis, ne amodo celebrent in Altaribus majori, B. Mariæ, & Patroni suarum Ecclesiarum, nisi fuerint consecrata, & alia procurent, quantocius commode fieri poterit consecrari, in quibus dumtaxat, & non in dictis tribus, poterunt interim lapidibus portativis uti consecratis.

Item inhibemus omnibus Curatis, Vice-Curatis, & Ecclesiarum Provisoribus nostræ Diœcesis, ne aliquas Confraternitates, seu Ghildas de novo institui permittant in suis Ecclesiis, nisi prius nostra, vel curiæ nostræ licentia super hoc obtenta, cum consensu Curati loci, quodque illarum convivia, seu commessationes nullatenus in suis Ecclesiis, quæ Domus orationis sunt, non convivorum, fieri, neque cibaria in Ecclesiarum cœmeteriis, sub pœna 20 librarum, quoties id fecerint, præparari permittant.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, & Ecclesiarum Provisoribus, ne indulgentias quascumque in eorum Ecclesiis, seu Capellis admittant, neque publicari, aut Altaribus appendi permittant, nisi de nostra, vel Vicariorum nostrorum licentia speciali literatorie constiterit.

Caput VII. *De Immunitate, & libertatibus Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum.*

Item inhibemus omnibus, & singulis subditis nostris, ne in Ecclesiis, Cœmeteriis, aut locis sacris placita sæcularia teneant, aut exerceant, vel exerceri permittant, ludos quoque joculatorum, & histrionum, vel forum rerum venalium, seu proclamationes edictorum, vel bannorum justitiæ sæcularis fieri tolerent.

Item statuimus, quod ubicumque obsidentur Ecclesiæ, vel Cœmeteria adversus eos, qui causa immunitatis habendæ ibi confugiunt, moneantur obsidentes per locorum Rectores, seu eorum vice-gerentes, ut recedant, & desistant: alioquin dicti obsidentes nuntientur excommunicati, & ibidem cessetur a Divinis.

Item statuimus, quod si Ecclesia, vel Cœmeterium polluatur quovis modo, sic quod reconciliatione indigeat, nisi ille vel illi, qui in hujumodi pollutionis culpa fuerint, infra mensem reconciliationem procuraverint, Parochiani loci infra duos menses sequentes reconciliationem fieri facere, & procurare teneantur, actiones eis contra illum, vel illos, quorum culpa pollutio facta est, super damno & interesse reservata.

Item, quia nonnunquam banniti, exules, & alii malefactores ad immunitatem Ecclesiæ confugientes, solent ibidem minus devote se tenere, & ad longum tamquam in domo privata habitationis suæ perseverare, commessationes, & convivia publice in conspectu omnium cum amicis, persepe cum impudicis mulieribus in Ecclesia tenere, & alta voce cantare, insolentias inhonestas, & rumores facere, tabernam publicam de Ecclesia Dei facientes; ea propter super hoc providere cupientes, districte præcipiendo mandamus omnibus Curatis, & Vice-Curatis nostræ Diœcesis, ne amodo talia permittant, quin immo bannitos, exules & malefactores quoscumque talia perpetrantes, moneant nostra authoritate, ut infra triduum post monitionem sibi factam ab inde recedant, cum intimatione expressa, quod nisi id fecerint cum effectu, per Decanum Christianitatis loci, assumpto secum auxilio brachii sæcularis, si opus est, extrahantur per ipsum ad prisoniam Curiæ nostræ adducendi, ut de eis cognoscat noster Officialis, an immunitate Ecclesiæ sic facientes gaudere debebunt, an non.

Item præcipimus Decanis nostris, & specialiter injungimus, quatenus Presbyteros, & Clericos, quos per Justitiarios laicales captos & detentos sciverint, statim authoritate nostra requirant, ac eos restitui procurent, eosque ad curiam nostram indilate, si pro crimine capti, & restituti fuerint, adducant juxta sua demerita corrigendos, & puniendos. Si vero pro levi delicto causave

ſave civili, vel emenda pecuniaria, capti & reſtituti fuerint, ſub & mediante cautione idonea ad curiam noſtram prædictam certa die ibidem comparituri transmittantur.

Caput VIII. *De Vita & Honeſtate Clericorum.*

Item inhibemus ſub pœnis juris, & aliis per Nos arbitrandis omnibus & ſingulis Presbyteris, Beneficiatis, ac Officiatis, & Religioſis noſtræ Diœceſis, ne veſtes nimium breves, aut in ſpatulis alatas, comam ſeu bireta retroplicata, pileos etiam cùm cornetis, ſeu ſotulares roſtratos indecenter, aut alias veſtes ſtatui Eccleſiaſtico non congruentes geſtare, & ne arma portare, aut tabernas, ſeu taxillorum, aut alios illicitos ludos, aut ſpectacula frequentare, ſeu negotiis ſæcularibus ſe immiſcere, vitamve diſſolutam & inhoneſtam ducere præſumant; ſed a frequentatione tabernarum, & ludorum illicitorum, ac armorum portatione penitus abſtineant; & ſi armati, vel diſſolute veſtiti incedere, vel ſævis aut illicitis actibus ſe immiſcere reperti fuerint, volumus & requirimus eos per laicales juſtitiarios capi, ac Nobis reſtitui pro ſuis demeritis juxta caſuum exigentiam puniendos.

Item præcipimus & mandamus dictis Presbyteris, & Beneficiatis Nobis ſubditis, ne in domibus eorum, vel alibi concubinas teneant, & ſi quas habuerint, eas immediate expellant: injungentes Decanis noſtris, ut quilibet in ſuo Decanatu ſuper hoc diligenter inquirat, & quid invenerit, Nobis, aut Curiæ noſtræ frequenter referat, vel reſcribat, ut contra eos diſtricte, & prout decet, procedatur.

Item injungimus dictis Curatis, Vice-Curatis, & Presbyteris, ut a crapula & ebrietatibus, ac cibariis nimis exquiſitis, aut delicatis abſtineant, & ut convivia, aut converſationes, ſive commeſſationes cum laicis non habeant, præcipue ubi conveniunt mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio aliqualis, ſive nota, alioquin prout decebit, contra eos procedatur.

Caput IX. *De bonis & ædificiis Beneficiorum.*

Item præcipimus Decanis, ut ad futuram rei memoriam, & conſervationem jurium Beneficiorum, quilibet Beneficia ſui Decanatus, & eorum terras, bona, redditus, & pertinentias in ſcriptis particulariter & diſtricte redigat, ac regiſtrum inde faciat, quod vel ejus veram copiam, bene collationatam de triennio in triennium in ſuis compotis reportare non poſtponant.

Item ſi contingat aliquem Curatum, Vice-Curatum, ſeu Capellanum beneficiatum in Diœceſi noſtra, ſententia excommunicationis a jure vel ab homine lata innodari: ſtatuimus & præcipimus, quatenus ſtatim Decanus loci fructus Beneficii excommunicati prædicti arreſtet, & ſub manibus noſtris teneat, faciatque de dictis fructibus Beneficio excommunicati in Divinis deſerviri.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod Abbates & Conventus Monaſteriorum noſtræ Diœceſis, bona hujusmodi Monaſteriorum vendere, alienare, ſeu permutare, aut redditus vitales, ſeu perpetuos ſuper dictis bonis vendere, vel aſſignare, contractusve alios ſuper venditione, ſeu alienatione hujusmodi bonorum facere de cætero non poſſint, niſi pro evidenti utilitate, & de Noſtra, aut Vicariorum noſtrorum licentia ſpeciali. Et ſi tales contractus, quos omnino prohibemus, facere præſumpſerint, pronuntiamus & declaramus illos viribus carere, & effectum, aut executionem ſortiri non debere, immo ex nunc decernimus eoſdem contractus caſſos, irritos, penitus & inanes.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus quilibet in ſuo Decanatu arreſtet, & ſub manibus noſtris gubernari faciat fructus omnium & ſingulorum Beneficiorum Nobis ſubditorum, quorum poſſeſſores in eis reſidentiam non faciunt perſonalem; niſi cum eis ſuper hoc per Nos, aut Vicarios noſtros fuerit litteratorie diſpenſatum, vel ipſi in ſtudio generali, aut loco privilegiato reſideant: & de hujuſmodi privilegio, ac teſtimoniali reſidentiæ legitimæ docuerint, cujus prætextu hujuſmodi fructus ſuos facere poſſint. Ordinantes inſuper,

ut ultra duos menſes in anno Curatus ab ejus Eccleſia Parochiali abſens eſſe non poſſit, quam abſentiam duorum menſium, dum eam ex cauſa rationabili facere voluerit, Decano loci tenebitur intimare, alioquin Eccleſiæ fructus ſuos facere non poſſit pro anno ſuæ abſentiæ memoratæ.

Item injungimus Curatis, Capellanis & Beneficiatis noſtræ Diœceſis, quatenus infra annum, ſuorum Beneficiorum domos, & ædificia ſuſtentent, & debite reparent, & ſi in præmiſſis negligentes fuerint aut remiſſi, Decanus loci hujuſmodi Beneficiorum fructus ſtatim arreſtet, & de dictis fructibus reparationes in hujusmodi ædificiis neceſſarias indilate fieri faciat, & niſi circa præmiſſa Decani vigilaverint, & diligentiam fecerint: volumus & ordinamus, quod hujuſmodi reparationes neceſſariæ propriis ſumptibus & expenſis dictorum Decanorum negligentium fiant, & expleantur.

Item præcipimus, quod quicumque Beneficiati Nobis ſubditi omnia bona & reddditus ſuorum beneficiorum tam in miſſalibus, quam in aliis libris authenticis ſcripto fideliter redigant: & alienata recuperent, inhibentes eiſdem, ne quidquam de dictis bonis vendere, aut alienare, ſeu parentibus conſanguineis, aut aliis perſonis dare, aſſignare, ſeu transferre, nec de dictis bonis quidquam acquirere, niſi ad opus Beneficii poſſint, aut valeant quovis modo, etiam nec in fundis alienis quidquam de hujuſmodi bonis ædificare quoquo modo præſumant; decernentes nullum & invalidum quidquid ſecus factum fuerit.

Item inhibemus quibuscumque Prælatis, Presbyteris, & Beneficiatis Nobis ſubditis, ne libros, calices, veſtes, jocalia, ſeu ornamenta ſuarum Eccleſiarum, & Beneficiorum Divino cultui dedicata vendant, alienent, impignorent, aut alias de eiſdem diſponant, quominus res ipſa Officio Divino in Eccleſiis prædictis applicari valeat.

Item ſtatuimus, quod ſi quis Presbyter terras ſui beneficii ad cenſum ſine fraude conceſſerit, & poſtquam cenſitor per ejus laborem expenſas & induſtriam hujuſmodi terras melioraverit, dictum Presbyterum ante terminum cenſæ contingat decedere, vel reſignare, quod eo caſu ſucceſſor in beneficio decedentis, vel reſignantis hujusmodi cenſum approbare, aut cenſitori meliorationem ipſam arbitrio vel judicio proborum reddere, & refundere teneatur. Et ſi ſuper his oriatur diſcordia, illam per Officialem noſtrum terminari volumus.

Item, quia aliqui abuſus circa regimen beneficiorum noſtræ Diœceſis tam in Divinis Officiis, quam in adminiſtratione bonorum eorundem fieri, & committi poſſent, ex quo Eccleſiarum bona perduntur, & diminuuntur: prohibemus, ne deinceps aliquis Beneficiatus in dicta noſtra Diœceſi bona, terras, redditus, & proventus ſui beneficii Nobis ſubditi ullo modo in emphitheoſim, neque etiam ultra 9. annos, in arrendam, ſeu ad firmam aut locationem dare, nec aliquas terrarum, bonorum, ſeu hæreditagiorum dictorum beneficiorum, ad alia, aut cum aliis facere præſumat, abſque Noſtra, aut Vicariorum, ſeu Officialis noſtrorum licentia & authoritate; quod ſi quis contra fecerit, contractus ipſe nullus ſit, & arbitrarie puniatur.

Item Decanis noſtris Chriſtianitatis diſtricte præcipimus, quatenus debite, & diligenter inquirant, & curiæ noſtræ referant, an per Presbyteros idoneos Nobis ſubditos, ſeu admiſſos, Capellis, & aliis Beneficiis noſtræ Diœceſis non Curatis, Miſſæ, & alia Divina Officia ſecundum inſtitutionem, beneficiorum, & intentionem fundatorum, debite celebrentur: & ſi negligentia comperiatur in his & ſimilibus, volumus debite provideri.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus diligenter inquirant, & curiæ noſtræ referant, ſi in Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, & Hoſpitalibus, & aliis piis locis noſtræ Diæceſis, cultus Divinus debite fiat, & ſi debitus Religioſorum, vel aliarum Eccleſiaſticarum Perſonarum ad hoc determinatus numerus, pro ſervitio Divino, celebrando in eisdem reſideat; inhibentes Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiaſticis, Perſonis quibuscumque, ne tantum de bonis ipſarum Eccleſiarum capiant, aut extorquere præſumant, quod reſiduum hujus-

Digitized by Google

jusmodi bonorum ſufficere nequeat ad ſuſtentationem Religioſorum, & aliarum Perſonarum Eccleſiaſticarum in dictis locis deſervientium, aut ibidem exiſtentium, atque ad reparationes ædificiorum, aliasque neceſſitates ipſis in Eccleſiis & locis incumbentes.

Item injungimus,& præcipimus Decanis noſtris, ne aliquem Presbyterum ad deſerviendum Eccleſiæ Parochiali recipiant, niſi prius eis conſtiterit, per Noſtras, aut Vicariorum patentes literas, dictum Presbyterum Nobis præſentatum, & per Nos admiſſum fuiſſe, volumus etiam fructus Eccleſiæ,cujus ſervitio Presbyter non præſentatus,& admiſſus ſe intruſerit, ſtatim per Decanum loci arreſtari, & ſub manibus noſtris gubernari, ut ibidem tam ad Officium Divinum, quam alias auctoritate noſtra debite provideatur.

Item præcipimus, & injungimus ſub pœna excommunicationis, & anathematiſationis omnibus & ſingulis, qui celaverint, & celant feoda, jura, reditus, & proventus ad Eccleſiam noſtram Tornacenſem & Epiſcopatum noſtrum, ſeu alias Eccleſias, vel Beneficia noſtræ Diœceſis ſpectantia, & pertinentia,& eis, qui ſciverint aliqua de præmiſſis fuiſſe, & eſſe male alienata, aut ſubſtracta,quatenus infra duos menſes, poſtquam præmiſſa ſciverint,Nobis & curiæ noſtræ, referre & revelare non omittant.

Caput X. *De Literarum & Mandatorum noſtrorum,& Curiæ noſtræ executione.*

Item præcipimus, & mandamus Curatis, & Vice-Curatis, Presbyteris, & Notariis Nobis ſubditis, quatenus literas, & mandata curiarum noſtrarum eis directa viriliter,& diligenter exequantur: nec non literas excommunicatorias & aggravatorias, infra ſummæ Miſſæ celebrationem, diebus Dominicis & Feſtivis,alta voce publicent coram populo, ut excommunicati vitari, nec cauſam ignorantiæ prætendere poſſint, injungentes eisdem executoribus, ut quater in anno in dictis Eccleſiis ſuis, dum aderit populi multitudo, regiſtra interdictorum,& excommunicatorum abſque diſſimulatione legant, & publicare non omittant, nec differant, vel poſtponant literarum,& mandatorum prædictorum executiones facere, vel Portitoribus, ſeu Procuratoribus hujusmodi literas reddere, & reſtituere executas, propter minas, inhibitiones, ſeu requeſtas, vel preces Dominorum temporalium, ſeu quarumcunque aliarum perſonarum; & ſi dictarum literarum, & mandatorum Executores videant, aut formident Portitoribus literarum periculum imminere, eos dirigere, & a dicto periculo liberare, quantum in eis fuerit, procurent: ac literas, & mandata ipſis Portitoribus ſtatim reddant executas: ita quod non habeant exſpectare,niſi voluerint.

Item inhibemus omnibus,& ſingulis literarum inhibitoriarum, per Clericos impetratarum Executoribus, ne in executione earum formam ſolitam prætermittant, videlicet, ſi in ipſis literis inhibitoriis contineatur clauſula: *Si pro levi*, vel *ſi pro gravi delicto*, &c.

Advertant Executores, ſi delictum Clerico impoſito grave exiſtat,& eo caſu ſint adeo de dicto Clerico ſecuri,ut quantocius poterunt, ad priſonias curiæ noſtræ adducatur. Et ſi delictum leve fuerit, ipſum Clericum mediante cautione ad certum diem, ad curiam noſtram tranſmittant, ad vel infra quam diem, Executor Officiali noſtro, caſûs Clerico impoſiti declarationem una cum nominibus pro eo cautionem præſtantium, referat, vel reſcribat. Ordinantes inſuper & ſtatuentes, quod Decanus, vel alter quicumque dictarum literarum inhibitoriarum Executor pro ſola executione facta in villa vel oppido, quo dictus Executor reſidebit, ultra duodecim ſolidos monetæ Flandriæ a Clerico exigere non valeat. Et ſi extra villam,vel oppidum pro executione fienda dictum Executorem accedere, aut pluribus diebus vacare contingat, ſit moderato ſalario contentus. Quod ſi ultra juſtum,& moderatum ſalarium exegerit, ipſum etiam Clerico non obſtante, ad reſtitutionem compelli,& acerrime puniri volumus & mandamus.

Item ad obviandum fraudibus, & malitiis, quæ per abuſores ſub umbra falſarum literarum ſæpius contra ſimplices perſonas Nobis ſubditas committuntur,

zed by Google

tur, eas ad adverſa judicia, & loca citando, monendo, ac expenſis & laboribus multipliciter inquietando: ſtatuimus & ordinamus, ne de cætero, quis literas aliarum curiarum in noſtris civitate & Diœceſi exequi præſumat, niſi prius per Officialem noſtrum dictæ literæ viſæ, & per ejus placitum roboratæ fuerint.

Caput XI. *De Sententia excommunicationis, & ceſſu a Divinis.*

Item Prædeceſſorum noſtrorum veſtigia inſequentes tam authoritate Sacrorum Canonum, quam in vim Statutorum, & *Conſtitutionum Provincialium & Synodalium* hactenus editarum, quas & quæ volumus in ſuo robore permanere, nec eis derogare intendimus, excommunicatos publice nuntiari mandamus per Eccleſiarum Rectores, ac alios Presbyteros, omnes & ſingulos utriusque ſexus incendiarios, & Eccleſiarum infractores ſeu violatores.

Item omnes illos & illas, qui contractis ſponſalibus in civitate & Diœceſi Tornacenſi, etiamſi ſuper hoc banni fuerint proclamati, vel ne abſque Noſtra, aut Curiæ noſtræ licentia ſpeciali in aliena Diœceſi matrimonium contrahunt, aut ſolemniſant, & qui præmiſſis ſcienter intereſſe, vel ad hoc conſilium, favorem, & auxilium præbere præſumunt.

Item omnes illos & illas, qui ſcienter in gradu prohibito, vel tempore a jure interdicto matrimonium inſimul contrahunt, ac illos & illas, qui poſt conventiones, vel ſponſalia conſummare præſumunt ſolemnitate Eccleſiæ omiſſa: omnes etiam illos & illas, qui vel quæ ſponſalibus aut matrimonio aliquod impedimentum ficte inveniunt, & confingunt, quominus ad matrimonium procedatur.

Item etiam omnes & ſingulos tam Clericos, quam laicos, qui conjurationes, aut verius conſpirationes communibus eorum expenſis, aut alias faciunt, ad præſtandum impedimenta contra libertates Eccleſiaſticas, & jurisdictionem noſtram ſpiritualem.

Item omnes & ſingulos Dominos temporales, qui ſuis ſubditis inhibent, ne unus alium in foro Eccleſiaſtico trahat, ac conveniri faciat, aut alias directe, vel indirecte jurisdictionem noſtram impediunt.

Item omnes & ſingulos Dominos temporales, qui tallias, ſubſidia, angarias, perangarias, aut alia indebita, & extraordinata onera, viris Eccleſiaſticis inducunt, & imponunt, & eas ab ipſis exigunt & recipiunt, niſi ipſi Eccleſiaſtici ex cauſa hoc liberaliter conceſſerint.

Item omnes & ſingulos Religioſos exemptos, & non exemptos, qui abſque noſtra, aut curiæ noſtræ licentia regimen Eccleſiæ Parochialis Sacramentorum matrimonii, vel alterius adminiſtrationi præſumpſerint, ſe immiſcere.

Item omnes & ſingulos, qui litigando in curia noſtra, vel ad eam quærelando, accedentes impediunt minis, prohibitionibus, aut alias directe, vel indirecte, quominos cauſas ſuas in curia noſtra proſequantur, aut propter hoc eis, vel eorum conſanguineis, vel affinibus moleſtias per ſe, vel per alios inferunt, aut inferri procurant, vel eis auxilium, conſilium, aut favorem præſtant.

Item omnes & ſingulos Presbyteros & Clericos, qui torneamentis, aut haſtilibus, ſive talibus actibus ſe immiſcere præſumunt.

Item omnes & ſingulos, qui ſtatuta fabricant, edunt, & ſervant, ac ſervari faciunt, contra Eccleſiaſticam libertatem, etiam ſtatuimus, & ſcriptores hujusmodi ſtatutorum, nec non laicales juſtitiarios, qui talia faciunt ſtatuta, & illa præcipiunt, & mandant obſervari, & ſecundum ea judicant in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis.

Item excommunicari mandamus omnes illos & illas, qui matrimonialiter conjuncti ab invicem ſe ſeparant, & ſeorſum ſe tenent abſque judicio Eccleſiæ.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes exemptos, & non exemptos, qui etiam interdicti tempore uſurarios publicos, aut excommunicatos ſepeliunt in loco ſacro.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos privilegio Clericali gaudere debentes, qui pro exceſſibus

Digitized by Google

bus & delictis per eos commissis sponte & voluntarie respondent coram laicalibus justitiariis, & se eorum ordinationi submittunt, & ultra hæc ordinamus, dictos Clericos ex officio Curiæ nostræ citari, & canonica punitione gravissime puniri.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & singulos, qui cogunt, & compellunt per captionem, minas, aut alium terrorem Clericos ad deponendum tonsuram, & ad induendum contra eorum voluntatem vestes non clericales, & se submittendum justitiæ sæculari.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & singulos, qui prohibent, vel impediunt, directe vel indirecte, ne victualia, aut alia bona Presbyteris, Religiosis, vel aliis Ecclesiasticis personis vendantur, seu expediantur.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & singulos temporales justiciarios, & alios sæculares, qui in odium jurisdictionis Ecclesiasticæ, Presbyteros, Religiosos, aut alios Ecclesiasticos, quos sciunt judicio Ecclesiæ se submisisse, & ad forum Ecclesiasticum recurrisse, vexant, molestant, vel exleges faciunt, seu alias inquietant quoquo modo.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & singulos, qui aliquem confugientem, vel se tenentem in Ecclesia, vel cœmeterio, aut alio loco sacro causa immunitatis habendæ, capiunt, percutiunt, vulnerant, aut violenter extrahunt, & eos, qui ad hoc auxilium, consilium, & assistentiam præbent.

Item excommunicatos denuntiari mandamus omnes & singulos, qui Nostras, aut Curiæ nostræ, seu Decanorum nostrorum litteras a portitoribus violenter capiunt, lacerant, vel eosdem portitores verberant, percutiunt, aut male tractant; & qui hoc fieri mandant.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & singulos, qui Decanos impediunt, ne libere teneant suas Synodos, & ob hoc testes, seu Scabinos Synodales male tractant; vel eis in odium eorum officiis injuriantur, & qui in hoc eis auxilium, seu consilium præbent, atque favorem.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & singulos, qui cogunt aliquem in locis interdicto suppositis Divina celebrare, & qui interdictos & excommunicatos in Ecclesia ad audiendum Divina evocare præsumunt, & qui excommunicatos prohibent, ne Ecclesia exeant: quod si interdicti, & excommunicati hujusmodi per celebrantem exire moniti non recedant, illico celebrantem a Divinis cessare volumus. Poterunt tamen ii interdicti & excommunicati in Ecclesia interesse, dum in ea prædicabitur verbum Dei: proviso, quod prædicatione facta, statim inchoato servitio Divino recedant.

Item præcipimus, quod in Parochia, in qua Canonicus, Curatus, seu Capellanus infra nostras civitatem & Diœcesim Beneficiatus, vel Presbyter de nostris civitate & Diœcesi oriundus, seu, qui alienæ Diœcesis ad deserviendum Ecclesiæ Parochiali, aut Capellaniæ, per Nos, aut Curiam nostram institutus, verberatus, aut vulneratus fuerit, mox ibidem a Divinis cessetur. Et si Curatum, Capellanum, aut Presbyterum, vel Nostrarum, aut Curiæ nostræ litterarum executorem, seu portitorem interfici contingat, quod absit, præcipimus undique ad unam leucam a loco criminis perpetrati mox cessari a Divinis: & nihilominus occisores singulis diebus festivis, publice in Ecclesiis denuntientur excommunicati.

Item ubicumque portitores litterarum, & mandatorum, aut litteræ, vel mandata Curiæ nostræ, & pariter ubi Presbyteri, aut litterarum Executores capiuntur, & invitis detinentur, tam in loco captionis, quam loco detentionis præcipimus, & mandamus cessari a Divinis: etiam ubi Domini temporales, seu Judices, & Justitiarii sæculares faciunt, aut fieri mandant præcepta & inhibitiones contra jurisdictionem nostram, & ejus consuetudinem hactenus observatam.

Item statuimus, ut si aliqui reperti fuerint, cessationem a Divinis indebite indici procurasse, per Officialem nostrum ad expensas legitimas, & interesse partis condemnentur, & alias gravissime puniantur.

Monemus insuper omnes illos & illas, qui sententiam excommunicationis quavis authoritate latam, per annum &

amplius pertinaciter ſuſtinuerint, corde & animo induratis, quatenus infra duorum menſium ſpatium proximo computandorum abſolutiones ſuas, in forma debita obtineant; alioquin contra ipſos excommunicatos, prout jura volunt, & requirunt canonicæ ſanctiones, canonice procedemus. Curatis vero, & Vice-Curatis dictæ noſtræ Diœceſis diſtricte injungimus, quatenus omnibus & ſingulis Parochianis ſuis, ſicut præmittitur, excommunicatis præſentem noſtram monitionem tam ad eorum proprias perſonas, quam in plebis ſuæ Eccleſiis, diebus Dominicis aut Feſtivis populo inibi ad audiendum Divina congregato, palam & publice notificent, & inſinuent, nec non eoſdem excommunicatos, & quemlibet eorum expreſſe moneant, ut a dicta excommunicationis ſententia ſe abſolvi faciant: monitionem vero hujusmodi, nomina, & cognomina ſuis patentibus litteris infra menſem proximum Curiæ noſtræ omni excuſatione & favore poſtpoſitis ſignificent, ut contra eos, prout juſtum fuerit, procedatur.

Item præcipimus Decanis noſtris Chriſtianitatis, ut quolibet anno reportent in ſcriptis nomina, & cognomina illorum, qui per biennium & ultra, non formidant in excommunicationis ſententia permanere, contra quos tamquam in fide ſuſpectos, niſi pœnituerint, & abſolutionis beneficium meruerint obtinere, procedi volumus & mandamus.

Caput XII. *De Prædicatoribus & Quæſtoribus.*

Item inhibemus Decanis noſtris, ac omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, ne aliquem Religioſum, aut alium ad prædicandum, ſeu confeſſiones ſubditorum noſtrorum audiendum, vel ad deſerviendum Eccleſiæ Parochiali, vel alteri beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico, noſtræ Diœceſis admittant, ſeu admitti permittant, niſi per litteras noſtras, aut Vicariorum noſtrorum conſtiterit, ipſum Nobis præſentatum, & per Nos admiſſum eſſe.

Item præcipimus, quod quæſtuarii, ſive quæſtores, abſque Noſtra, ſeu Vicariorum noſtrorum, aut Curiæ noſtræ ſpeciali licentia, in Eccleſiis, plateis, & vicis negotia ſuarum quæſtarum, exponere, vel verbum Dei prædicare non permittantur, inhibentes Decanis, & quibuſcumque aliis ſubditis noſtris, ne litteras quæſtæ alicui pro caſu quocumque concedant, noſtra Curia prædicta inconſulta; nec permittantur dicti quæſtores ſuas quæſtas exponere diebus ſolemnibus, quibus populus communicare conſuevit, utpote in feſtis Paſchæ, Penteceſtes, omnium Sanctorum, Nativitatis Domini, Dedicationis Eccleſiæ & Patroni loci.

Item ſtatuimus, ut nullus quæſtor admittatur in aliqua Eccleſia, niſi prius ibidem facta quæſta generali pro pauperibus infirmis, & miſerabilibus perſonis illius loci, ſive Parochiæ, quibus de bonis Parochianorum eſt ſubveniendum, & nuntient Presbyteri ſuis Parochianis, diebus feſtivis, quod ex determinatione Concilii Provincialis cuilibet Parochiano, eleemoſynam dictis pauperibus, infirmis & miſerabilibus perſonis eroganti, Epiſcopus loci 40. dies indulgentiarum conceſſit, V. *De Pœnit. & Indulgentiis.*

Caput XIII. *De Convocationibus Decanorum.*

Item cum Decani noſtri Chriſtianitatis convocationem ſuorum Curatorum in aliquibus locis ter, & in aliis quater in anno temporibus minus aptis tenere conſueverint: ſtatuimus & ordinamus, quod a modo dicti Decani noſtri hujusmodi ſuas convocationes teneant, & faciant dumtaxat ter in anno; videlicet: primam inter feſtum Epiphaniæ, & feſtum Purificationis B. Mariæ. Secundam vero inter Dominicam Exaudi, & feſtum Trinitatis. Tertiam vero inter feſtum B. Remigii, & omnium Sanctorum.

Item præcipimus & mandamus, quod omnes Curati, & Vice-Curati Nobis ſubditi, diebus & terminis prædictis in dictis convocationibus, ac locis per dictos Decanos qualibet vice deputandis, perſonaliter compareant, niſi gravi infirmitate, aut alio legitimo impedimento, de quibus litteratorie fidem facere teneantur, quod oppreſſi fuerint: & qui in iis defectuoſi, aut negligentes erunt, per Curiam noſtram tamquam rebelles, &

& inobedientes, puniri volumus & mandamus.

Item quia tam per mortem, quam alias, Eccleſiarum noſtræ Diœceſis Rectores, nonnunquam renovare contingit, volumus & ordinamus, quod ille, vel illi, cui, vel quibus regimen curæ animarum per Nos, aut Vicarios noſtros de novo committitur in proxima convocatione, quæ fiet, poſt hujuſmodi onus ſibi commiſſum, ſtatuta noſtra debite collationata, & per Decanum loci ſignata, adinſtar aliorum Curatorum, & Vice-Curatorum noſtræ Diœceſis, qui anno quolibet poſt feſtum Purificationis glorioſæ Virginis MARIÆ, talia ſtatuta noſtra portare, & Decano noſtro Chriſtianitatis loci, ſub quo erunt, præſentare tenebuntur, ſecum portent, & ſuo Decano oſtendant.

Caput XIV. *De comparitione ad Synodum, & eam tangentibus.*

Item omnibus & ſingulis, qui noſtræ Synodo tenentur intereſſe, ad comparendum in noſtra proxima Synodo feria III. poſt Dominicam *Miſericordia Domini*, anno Domini Milleſimi, quadringenteſimi, octuageſimi tertii tunc currentis in Eccleſia noſtra Tornacenſi, hora ſeptima de mane aſſignamus, ac eis, & eorum cuilibet abſque alia evocatione intimamus, niſi interim aliter auctoritate noſtra fuerit ordinatum.

Item ſtatuimus, ut quicumque canonico impedimento detenti ad Synodum noſtram comparere non valent, Procuratores cum litteris ſuis mittant, ſuſcepturos, quicquid Synodus ipſa rite ſtatuerit. Procuratores autem ſuos ita inſtructos mittant, ut in animas eorum jurare poſſint, quod canonico impedimento ſunt detenti; cujus impedimenti ſpecies, ſive cauſa in ipſo procuratorio exprimatur: alioquin mittentes pro excuſatis non habebuntur.

Item præcipimus, ut venientes ad Synodum honeſte incedant, & in honeſtis hoſpitiis ſe recipiant, ſumptus moderatos faciant, & ne in veniendo, ſtando, aut recedendo nimiam faciant moram, nec recedant abſque licentia; injungentes Decanis noſtris, ut in albis & ſtolis, cæteris autem Presbyteris, ut cum ſuperpelliciis dictæ Synodi celebrationi interſint.

Item præcipimus, ut ſinguli Presbyteri, qui ad Synodum hujuſmodi venire tenentur, Conſtitutiones noſtras Synodales habeant, & ſi contigerit, eiſdem additiones, ſubſtractiones, aut mutationes fieri, ad noſtrarum exemplar corrigant & emendent. Statuentes inſuper, & Eccleſiarum Parochialium Rectoribus diſtricte præcipiendo, & injungendo, ut hujuſmodi conſtitutiones & ſtatuta publicent, & maxime ea, quæ continentur in Capitulo, ſive titulo: *De immunitate Eccleſiarum*, & *De ſententia excommunicationis*, ac in vulgari exponant in Eccleſiis ſuis Parochialibus, quater in anno, videlicet ipſo die Pentecoſtes, in feſto B. Remigii in capite Octobris, in feſto Nativitatis Domini, & Dominica in ramis Palmarum infra Miſſarum ſolemnia immediate poſt Offertorium.

Item revocamus omnes & ſingulas gratias tam ſuper non reſidentiis Beneficiorum, quam aliis quibuſcumque per Nos, aut Vicarios noſtros hactenus, quacumque occaſione, quibuſvis perſonis tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus factas, ac eas, & litteras inde factas caſſamus, & annullamus: niſi expreſſe claulula Synodali revocatione interim forſan facientes non obſtante, in eisdem contineatur.

Poſtremo cupientes ſaluti animarum ſubditorum noſtrorum more pii patris, & boni paſtoris providere, omnibus & ſingulis perſonis utriusque ſexus dictæ noſtræ Diœceſis, ſententiis interdicti & excommunicationis ad inſtantiam, & proſecutionem ſuorum creditorum Noſtræ, vel Curiæ noſtræ Tornacenſis auctoritate ligatis & innodatis, quæ infra feſtum Nativitatis Domini N. J. Chriſti proxime venturi, ſuis creditoribus ſatisfacient, aut cum ipſis concordabunt, ſicque in eorum abſolutione conſentient, de quo officiariis noſtris debite conſtiterit. Volumus, & de gratia ſpeciali indulgemus, eorum ſolutionem a Nobis, ſeu dictis Officiariis noſtris gratis & ſine expenſis pro hac vice obtineant, & aſſequantur: Mandantes omnibus & ſingulis Curatis, & Vice-Curatis noſtræ Diœceſis, quatenus hujusmodi gratiam noſtram in Ec-

cleſiis ſuis Parochialibus, & alibi, ubi opus fuerit, quamprimum & repetitis vicibus, publice legant, notificent, & diligenter inſinuent.

Lecta & publicata fuerunt Statuta Synodalia præſcripta in *Synodo Epiſcopali Tornacenſi* per præfatum Reverendiſſimum in Chriſto Patrem, & Dominum D. Cardinalem Epiſcopum Tornacenſem in ſua Eccleſia S. Salvatoris Brugenſis celebrata. Aſſiſtentibus ſibi R. in Chriſto Patre, Domino Ægidio, Epiſcopo Sarreptano, Suffraganeo, ac DD. ac Magiſtris Ægidio Lapoſtole, Decretorum Doctore, Joanne de Carvin Officiali, Adriano Milot Vicariis dicti Reverendiſſimi Patris, Joanne Pavonis Sigillifero, Paulo de Porta Secretario dictorum Vicariorum, Nicolao Danckart, Jacobo de Vivario Promotoribus, & Ægidio Vandhouven Scriba Curiæ Tornacenſis in Brugis, per me Jacobum Magiſtri Joannis, ejuſdem Reverendiſſimi Domini Cardinalis Secretarium, Feria V. poſt B. Remigii menſis Octobris die IV. Anno Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, octuageſimo primo.* Præſentibus R. R. Patribus, Dominis Philippo S. Petri, Raphael S. Bavonis juxta Gandavum, Waltero S. Petri Oudemburgenſis, Judoco S. Andreæ juxta Brugas S. Benedicti, Philippo de Brimen S. Amandi in Pabula Commendatario, Joanne S. Nicolai juxta Tornacum, Philippo S. Bartholomæi de Echout in Brugis, Antonio de Dulci-Valle S. Auguſtini Ordinum Monaſteriorum Abbatibus; Petro Bogaert S. Donatiani Brugenſis, Joanne de Neuvillette B. Mariæ Curtracenſis Eccleſiarum Collegiatarum Decanis; Adriano de Poictiers S. Petri Inſulenſis, Carolo de Campis ejuſdem S. Petri Thoraltenſis etiam Eccleſiarum Collegiatarum Præpoſitis, Cantore S. Piati Seclinienſis: nec non pluribus aliis Prælatis & Patronis tam Eccleſiaſticis, quam Sæcularibus, ac duodecim Decanis Chriſtianitatis, una cum Curatis, & Vice Curatis ſuorum Decanatuum, & pluribus aliis Beneficiatis Diœceſis Tornacenſis ibidem comparentibus ad præmiſſa vocatis.

Collationatum ad exemplar authenticum in Archivis Epiſcopatus Tornacenſis.

Impreſſum anno 1726. *a D. Le Groux in* Summa Statutorum Synodalium Eccleſiæ Tornacenſis, cum Synopſi vitæ Epiſcoporum L. II. pag. 81.

TREVERICÆ SANCTIONES
Anno Chriſti MCCCCLXXXII. Sixti IV. Pp. XII. Friderici III. Imp. XLIII.
SUB JOANNE II. (a) ARCHI-EPISCOPO.

ANno MCCCCLXXXII. JOANNES Badenſis, Treverorum Metropolita, in urbe ſua ſalutaribus Eccleſiaſticam diſciplinam edictis, formare aggreſſus labefactatas vel avaritia, vel pravi moris licentia Cleri partes reſtituit, multaque præclara ſanciendis rite moribus Decreta publice propoſuit.

CAPITA SANCTIONIS.

I. Ut Werneri Archi-Epiſcopi Decretum, quo liberam Clericis teſtandi poteſtatem fecit, atque ſuper his legaſſent, ita jus fore civit incolume, citumque maneret: ut quibus negotii vel publici, vel privati gerendi cauſa juſte Divinorum munerum in Sacerdotum Collegiis obeundorum vacationes extra ordinem conceſſæ fuiſſent, ni Sigillifero Rhenenſem aureum jure, non amplius, penderent; at minus etiam, ſi Sacerdotii parvitas id expoſceret.

II. Porro, qui in abſentium loca ſubmittantur, ubi ab Officiali judice idoneis eſſe præditi moribus cenſi fuiſſent, aureo dimidiato, vel minore tenerentur pro gradu facultatum Eccleſiæ, cujus officiis ſervituri eſſent.

Addit poſtbæc

III. Qui tabulas matrimoniales, ut bonis honeſtisque rationibus nullo prohibente jungantur, ab Officiali accipiunt, Rectores Eccleſiæ ſuo nequaquam jure fraudent.

IV.

(a) Joannes, Marchio Badenſis, Bernardi Badenſis Filius, eligitur a Capitulo Trevirico anno 1456. Archi-Epiſc. Trevericus.

Digitized by Google

IV. Ut luſtrando expiandoque polluto, violatoque ſacro ſolo pro Aqua Gregoriana, quam dicunt, ſeu reconciliatione, plus aureo pretii monetæ uſitatæ non ſolvatur. In ſubmiſſioris autem faſtigii ſacris ædiculis, ſex duntaxat albi.

V. Ut Frugum primitiæ, proventumque Sacerdotiorum vacantium, quas Archi-Epiſcopus auferre ſolet, poſſeſſoribus, ſi petant, alioquin Eccleſiaſticis viris, nullo autem pacto profanis, elocentur.

VI. Ut pœnitentiæ adminiſtrandæ functio non niſi idoneis hominibus imponatur, & quos vitæ integritas & doctrina ampliſſimis Academiarum teſtimoniis probata commendat.

VII. Ut Cenſor Fiſcalis Eccleſiaſticorum injurias non negligat.

VIII. Ut ipſe Archi Epiſcopus, & ordinis utriuſque Magiſtratus, Eccleſias, Eccleſiaſticorumque fortunas in Trevirenſi, Lotharingico, Barrenſi, & Lutzelburgiorum ſolo ſtrenue, ſummaque fide defendat, ac propugnet: ut intacta ſacra bona relinquat, Clerique cum æquitate jura temperet: judicia tam ſacra, quam profana ab omni fraude & calumnia repurget.

IX. Tribunalia vero ſacra ex inſtituto JACOBI Deceſſoris, utrobique cum Treveris, tum Confluentiæ rectè, ſapienterque ordinata de novo inſpiciat, ac recognoſcat: cum eo tamen, uti ne hæc omnia Nobilium & Militarium Diœceſis privilegiis, aut laudabilibus eorum inſtitutis fraudi ſint, ac detrimento.

In quorum fidem & teſtimonium JOANNES Archiepiſc. binas literas ſcribi, ſigilloque ſuo communiri juſſit, datas in civitate ſua Treverenſi vigeſimo ſeptimo menſis Novembris MCCCCLXXXII.

Has Literas *Encyclicas multi Synodographi in Synodo datas ſcripſerunt: ego malui loqui verbis Broweri & Maſenii.*

Annales Trevirorum Broweri & Maſenii Typo Leodienſi anno 1760. ad h. a. N. CLXIII.

SYNODUS COLONIENSIS

Anno Chriſti MCCCCLXXXIII. Sixti IV. Pp. XIII. Friderici III. Imp. XLIV.

***STATUTA** partim nova, partim antiqua ſuperioribus temporibus in diverſis Synodis promulgata, & pronunciata, auctoritate & mandato Domini HERMANNI ARCHI-EPISCOPI, ac per ejus Officialem Synodaliter edita, innovata, publicata, & firmiter obſervari mandata.*

VEnerabilis, & Egregius Vir Dominus (*a*) Officialis Curiæ Colonienſis innovat omnia & ſingula Statuta Provincialia & Synodalia hujus inſignis Eccleſiæ Colonienſis, nec non alia quæcunque mandata & pronuntiata in diverſis *præteritis Synodis*, hic lecta & publicata, & mandat omnia, & ſingula ille firmiter obſervari ſub pœnis & cenſuris inibi contentis: & præſertim innovat ſtatuta, quorum principia cauſa brevitatis (ex quo ſinguli Chriſtianitatum Decani & Parochialium Eccleſiarum, & Capellarum Rectores Diœceſis Colonienſis eorundem ſtatutorum copiam habere, & illa publicare & obſervare tenentur, prout eis in ſingulis Synodis mandatur) hic legantur, & publicentur in modum infra ſcriptum, & primo ſtatuta quondam Reverendiſſimi Patris ac Domini, D. ENGILBERTI Archi-Epiſcopi Colonienſis, & ſucceſſive ſuorum Succeſſorum.

(*a*) Joannes Meuchen, Præpoſitus Eccleſiæ S. Severini, Archi-Diaconus in Iſerlohn, fuiſſe videtur hoc anno Officialis Curiæ Colonienſis.

Digitized by Google

ENGILBERTI II. (b)

Contra eos, qui manus in Clericos, vel Perſonas Eccleſiaſticas injiciunt temere violentas. Incipiens:

Statuimus, ut ſacrilegi, qui ſuadente Diabolo, Dei timore poſtpoſito manus injiciunt in Clericos &c.

Ejusdem contra raptores, & invaſores bonorum Eccleſiarum &c. incipiens:

Atque ad reprimendum importunam præſumptionem raptorum &c.

Ejusdem. De eodem.

Prædones autem, raptores, & invaſores hujuſmodi & eorum recept. &c.

Ejusdem contra detentores, ſeu ſubtractores decimarum: incipiens:

Item cum ſacrilegi cenſeantur &c.

Ejusdem contra impedientes Eccleſiaſticorum Judicum jurisdictionem, & executionem ſententiarum: incipiens:

Ne vero juriſdictionem Judicum Eccleſiaſticorum, ſive Ordinarii &c.

Ejusdem contra eos, qui Clericos non ſine violenta manuum injectione capiunt, & detinent: incipiens:

Quia vero in tantam veſaniam plerumque prorumpit quorundam &c.

Ejusdem contra occiſores, & mutilatores Clericorum: incipiens:

De occiſoribus, & mutilatoribus Clericorum & Clericos &c.

Ejusdem contra eos, qui minas intulerint Perſonis Eccleſiaſticis de corpore, vel rebus: incipiens:

Volentes item malo antequam eveniat, quantum poſſumus, obviare &c.

Ejusdem contra Clericos, qui mutilant, vel occidunt Clericum: incipiens:

Statuimus etiam, ut Clericus occidens, vel mutilans Clericum &c.

Ejusdem contra Clericos in executionibus ſententiarum remiſſos, & ſententias ipſas modo debito non ſervantes: incipiens:

Hebdomadarii item in Eccleſiis Conventualibus, Plebani &c.

SIFRIDI (c)

De vita, & honeſtate, & officio Clericorum: incipiens:

Ex Concilio Generali ſtatuimus & præcipimus, quod univerſi Clerici &c.

Ejusdem de Clericis cohabitatoribus mulierum & concubinariis: incipiens:

Ex Concilio bonæ memoriæ CONRADI Archi-Epiſcopi &c.

Ejusdem de Sacramento pœnitentiæ, & confeſſionis, & eorum attinentiis: incipiens:

Præcipimus, ut Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum ſubditos &c.

Ejusdem de matrimoniis, & ejus attinentiis: incipiens:

Prohibeant frequenter Sacerdotes omnibus ſubditis ſuis &c.

Ejusdem de ſepulturis, & cœmeteriis: incipiens:

Statuimus, ut nullus excommunicatus, & publice denuntiatus in &c.

Ejusdem de malefactoribus ad Eccleſiam confugientibus: incipiens:

Quia nonnulli homicidia, mutilationes membrorum, & alia &c.

Ejusdem de uſurariis manifeſtis: incipiens:

Statuimus, ut uſurarii manifeſti (quos nos in his ſcriptis excommunicamus) &c.

Ejusdem de Clericis in Eccleſiis, vel Capellis celebrantibus ſine noſtra, vel Archi-Diaconorum licentia: incipiens:

Statuimus, ut nullus Sacerdos, vel Clericus in Eccleſia Parochiali, vel Capella audeat celebrare ſine &c.

Ejusdem de executione mandatorum noſtrorum, & curiæ noſtræ Coloniensis: incipiens:

Præcipimus diſtricte ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ in his ſcriptis, quod Decani &c.

Ejusdem de interdicto Eccleſiaſtico, qualiter ſit obſervandum: incipiens:

Cum plerumque, & communiter circa obſervationem interdictorum, pernicioſe hactenus ſit erratum &c.

WICH.

(b) Anno 1266. Engelbertus II. celebravit Synodum Coloniæ, conſtantem Capitulis XLV. e qua Synodo hæc excerpta hic renovantur. *Vide Tomi noſtri tertii pag.* 617.

(c) Sifridi Colonienſis Archiepiſc. Concilium de anno 1281. *Tomi III. noſtri pag.* 657.

Digitized by Google

WICHBOLDI (*d*)

De Apoſtatis, diſcurſoribus, & vagis Clericis. incipiens:

Quia vero (ut intelleximus) aliqui Clerici, utpote apoſtatæ, diſcurſor. &c.

Ejusdem de Legatis fabricæ Eccleſiæ Colonienſis, & de pœna. Incipiens:

Si quis fabricæ Eccleſiæ Sancti Petri, & Parochiali Eccleſiæ &c.

Ejusdem de manifeſtis uſurariis. Incipiens:

Excommunicamus, & excommunicatos denuntiamus omes uſurarios manifeſtos, & ſingulis &c.

Ejusdem, ne fiat quæſtio in Eccleſia, vel via publica per Concionatores quæſtuarios. Incipiens:

Sacerdotes non permittant Prædicatores quæſtionarios &c.

Ejusdem, ne aliquis detineat Legata fabricæ Eccleſiæ majoris Colon. Incipiens:

Monemns item omnes Sacerdotes, & alios quoſcunque noſtræ &c.

Ejusdem, ut unusquiſque promoveat fabricam majoris Eccleſiæ Colon. Incipiens:

Item præcipimus, & injungimus univerſis Presbyteris Colon. &c.

Ejusdem, de laicis Proviſoribus ſtructurarum Eccleſiaſticarum. Incipiens:

Item ſtatuimus, quod laici Proviſores Parochialium Eccleſiarum &c.

Ejusdem contra falſarios monetarum, & eorum receptatores. Incipiens:

Quia nonnulli in diverſis partibus noſtræ Diœceſis falſas, ſeu &c.

Ejusdem, contra detentores cerocenſus. Incipiens:

Item præcipimus, ut univerſi Eccleſiarum Rectores moneant &c.

Ejusdem, quibus horum ſtatutorum copia neceſſario habenda. Incipiens:

Præcipimus etiam omnibus Decanis Chriſtianitatum, & Plebanis locorum, ut præmiſſorum &c.

HENRICI (*e*)

Contra publicos uſurarios. Incipiens:

Sed & omnes uſurarios uſuras publice exercentes requirimus, & monemus, quatenus ſuæ ſaluti &c.

Ejusdem contra illos, qui faciunt ſtatuta in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, & Epiſcolis jurisdictionis. Incipiens:

Item omnes illos, qui ſtatuta ediderint, vel ſtatuta ſervaverint facta in præjudicium Eccleſiaſticæ &c.

Ejusdem, contra perturbatores jurisdictionis Officialis noſtri &c. Incipiens:

Item omnes illos, qui in Conſiſtorio noſtro, vel alias, dum Officialis noſter, vel alii Officiales &c.

Ejusdem contra Prælatos uſurpantes ſibi jurisdictionem Epiſcopalem. incipiens:

Monemus item omnes, & ſingulos jurisdictionem habentes &c.

Ejusdem, ne alienus ſeu ignotus permittatur celebrare in Eccleſiis. incipiens:

Cum item a jure penitus ſit interdictum, ne quis ad celebrandum &c.

Ejusdem, quod pro clandeſtino matrimonio excommunicatos nullus habet abſolvere, niſi Officialis Colon. Incipiens:

Licet etiam hactenus Sacerdotibus ruralibus & Decanis, ne excommunicatos pro matrimoniis &c.

Ejusdem contra illos, qui temere abſolvunt excommunicatos ab Epiſcopo, ſeu Officiali, & qui adulterant literas, aut monetam. Incipiens:

Cum autem minor in majorem non habeat poteſtatem, diſtrictius &c.

Ejusdem, contra illos, qui truncos erigunt in plateis & oblationes tollunt. Incipiens:

Item cum ex uſurpatione quadam per aliquorum laicorum inſolentias ſit inductum, quod trunci lignei &c.

Ejusdem, quibus diebus Parochiani teneantur venire ad Eccleſiam ſuam Parochialem. Incipiens:

Quia

(*d*) Wichboldus, Archiepiſc. Colon. anno 1300. celebrat Concilium, ex quo hæc excerpta. *Vide Tomum IV. Concil. German. pag.* 37.

(*e*) Henricus, Archiepiſc. Colon. tres Synodos celebravit, unam anno 1306, aliam an. 1307. Diœceſanas, quas vide *Tomo IV. Concil. German. pag.* 99. & 106. Tertiam Provincialem celebravit anno 1310. Statuta XXIX. continentem, deſcriptam *Tomo IV. pag.* 117.

Digitized by Google

Quia vero dubium quibusdam extitit de festis, in quibus Parochiani &c.

Ejusdem, contra Clericos tonsuram Clericalem, & vestes Clericales non deferentes. Incipiens :

Item præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ Decanis Ecclesiarum &c.

Ejusdem, ne quis laicus arrestet, vel detineat bona Clericorum. Incipiens :

Statuimus item & inhibemus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ in his scriptis, ne quis &c.

Ejusdem, ne laici faciant statuta in præjudicium alicujus Ecclesiæ. Incipiens :

Inhibemus etiam laicis universis & singulis, ne quis statuta &c.

WILHELMI (f)

Contra illos, qui officium tabernariorum exercent injuste. Incipiens :

WILHELMUS Dei Gratia &c. Prædecessores nostri bonæ memoriæ, HENRICUS & WALRAMUS, considerantes statum Clericorum &c.

Ejusdem, de usurariis manifestis, & exercentibus contractus dictos Hantgelt. *Incipiens :*

WILHELMUS &c. omnibus, quibus ex privilegio competit, proponere verbum Dei, præcipiendo &c.

Ejusdem, quod homines existentes de loco interdicto non habeant admitti ad Sacramenta Ecclesiastica in loco non interdicto. Incipiens :

WILHELMUS &c. pernicios us quidam, ut intelleximus, in nonnullis nostræ Diœcesis partibus abusus inolevit, quod loco aliquo &c.

Ejusdem, contra injectores manuum in Clericos & Ecclesiasticas personas. Incipiens :

WILHELMUS &c. multiplicata fide dignorum ad Nos perduxit relatio, quod complures scelerati, qui &c.

Ejusdem, ne aliquis assumatur in Capellanum, vel Vicarium sine Episcopali licentia, & quod Rectores de elemosynis retentis fabricæ teneantur satisfacere. Incipiens :

WILHELMUS &c. ad nostrum non sine displicentia pervenit auditum, quod nonnulli Rectores, seu Curati &c.

Ejusdem, Religiosi extra sua Monasteria moram trahant, & contra receptatores eorum. Incipiens :

WILHELMUS &c. vergit quidem in totius religionis opprobrium &c.

Ejusdem, ne Quæstores cum crucibus, vel calicibus admittantur in Parochiis sine licentia data per Episcopum, aut Capitulum. Incipiens :

WILHELMUS &c. meminimus Nos jam dudum, & vicibus multiplicibus &c.

Ejusdem, contra detentores, & subtractores Legatorum fabricæ &c. Incipiens :

WILHELMUS &c. multifariis excitatos clamoribus nos oportet &c.

Ejusdem, ne Religiosi quicunque quæstum publicum faciant, vel male quæsita incerta, alias quam ad fabricam Ecclesiæ Colonensis ordinent. Incipiens :

WILHELMUS &c. etsi de statu cunctarum Ecclesiarum nostræ &c.

Ejusdem, contra exercentes contractus Hantgelt. *Incipiens :*

In Synodali congregatione facta universis Clericis &c. præcipiendo &c.

FRIDERICI (g)

De Presbyteris concubinariis, & focariis ipsorum. Incipiens :

Porro statutum bonæ memoriæ D. CONRADI Prædecessoris &c.

Ejusdem, ut capto aliquo Clerico statim cessetur a Divinis. Incipiens :

Item licet jam dudum certus modus per nostros Prædecessores &c.

Ejusdem contra usurarios & exercentes contractum, qui nuncupatur Hantgelt. *Incipiens :*

Præterea felicis recordationis Domini ALEXANDRI III. constitutionem &c.

Ejus-

(f) Wilhelmus, Archiepisc. Colon. Concilium celebravit anno 1351. in quo Canones XXXV. conditi. *Vide illud Tomo IV. Concil. German. pag. 370. & sequentibus.*

(g) Fridericus de Sarwerden, Archiepisc. Colonienſis, multa Statuta Synodalia edidit inter annos 1370. & 1400, quæ leges omnia *Tomo IV. Concil. German. a pag. 548.*

Digitized by Google

Ejusdem, ne aliquis Sacerdos inebrietur, vel calceos roſtratos deferat. Incipiens:

Præterea, cum ex Decreto Concilii Agathenſis, quod incipit: Ante &c.

Ejusdem, quod matrimonium contrahere volentes debito modo proclamentur. Incipiens:

Item Statutum, ſeu Mandatum piæ memoriæ D. HENRICI Prædeceſſ. &c.

Ejusdem, contra injectores manuum in Clericos, vel minas, vel alias damna Eccleſiis, aut perſonis Eccleſiarum &c. Incipiens:

Item licet ſtatutum, quod incipit: Item cum magnum ſit ſcandalum, dudum per fœlicis recordat. &c.

Ejusdem, quod quilibet tenetur in anno ſemel confiteri, & Sacramentum Euchariſtiæ a proprio accipere Sacerdote. Incipiens:

Item Statutum bonæ memoriæ Domini HENRICI Prædeceſſoris noſtri, ſeu præceptum, quod incipit: Canonum &c.

Ejusdem contra illos, qui in Conſiſtorio Eccleſiaſtico deliquerint contra Officialem, Advocatos, vel Procuratores. Incipiens:

Item Statutum, ſeu mandatum bonæ memoriæ Domini HENRICI Prædeceſſoris noſtri, quod incipit: Item omnes illos &c. Per quod quidem &c.

Ejusdem, quod omnes habeant copiam Statutorum Colonienſium. Incipiens:

Cæterum omnia, & ſingula Statuta Prædeceſſorum noſtrorum uſu, & moribus utentium recepta, & uſitata &c.

Ejusdem, de impedientibus jurisdictionem, de violatoribus immunitatum, & de excommunicatis per annum & amplius, non tumulandis. Incipiens:

FRIDERICUS Dei Gratia &c. Quanquam Sacris Canonibus, & nonnullorum Prædeceſſorum noſtrorum &c.

Ejusdem contra uſurarios, Lombardos ac Hantgelt *capientes. Incipiens:*

FRIDERICUS &c. Univerſis, & ſingulis Chriſtianitatum &c. Quamvis uſurarum voraginem, quæ animas &c.

Item mandat Venerabilis Dominus Officialis Curiæ Colonienſis ſub pœna excommunicationis omnibus, & ſingulis Chriſtianitatum Decanis, & aliis, quibus opus fuerit, ut ipſi hujuſmodi pronunciata recipiant, atque in ſuis Capitulis, Paſtoribus, & Plebanis ſui Decanatus eadem diligenter publicent, ipſisque mandent, & committant, eadem pro poſſe, & noſſe fideliter obſervari ſub pœnis inibi comprehenſis.

Ex editione Statutorum Eccleſiæ Colonienſis facta anno 1554.

CONCILIUM CONSTANTIENSE DIOECESANUM

Anno Chriſti MCCCCLXXXIII. Sixti IV. Pp. XIII. Friderici Imp. XLIV.

SUB OTTONE EPISCOPO LXXI.

OTTO, (a) DEI ET APOSTOLICE SEDIS GRATIA, EPISCOPUS CONSTANTIENSIS; UNIVERSIS SÆCULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARUM PRÆLATIS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS PER CIVITATEM ET DIOECESEM NOSTRAS UBILIBET CONSTITUTIS, PRÆSENTIBUS ET FUTURIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

GUbernator & Rector omnium rerum cœleſtium, & terrenarum æquo moderamine cuncta diſponens in terris, tam in ſpiritualibus, quam ſæcularibus

(a) Otto, Comes a Sonnenberg, ex familia Comitum Truchſeſiorum de Walburg, electus anno 1481, præfuit uſque ad annum 1491. juxta *Chronicon Conſtantienſe Pistorii.*

Digitized by Google

ribus rebus voluit esse legum conditores, ut homines propulsatis vitiis, & insolentiis magis humaniter juxta legem naturæ viverent, & se ipsos recognoscerent, ita quoque justitia roboraretur, vigeret æquitas, & candor innotesceret honestatis taliter, ut appetitus noxius sub juris regula constitutus, alterum non lædat, jus suum unicuique tribuat. Horum itaque consideratione inducti, diversas Constitutiones Synodales Prædecessorum nostrorum, in diversis codicibus dispersas, sub debita modificatione adjiciendum, his aliquas novas, quæ a jure fundantur, æquitati deserviunt, & continent honestatem, in unum colligimus volumen, sive libellum, quas authoritate nostra ordinaria mandamus per vos inviolabiliter observari, volentes, ut universi Nobis subjecti intra scriptis utantur pro Statutis Synodalibus in futurum, atque quilibet Decanus Nobis subjectus habere teneatur ipsum volumen, sive libellum nostro sub sigillo per eum, seu ejus vices gerentem in Capitulo rurali Confratribus suis, & aliis, quorum interest, singulis annis, qualibet excusatione cessante, bis ad minus publicandum.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

Inprimis igitur omnia & singula, in *Sacro Provinciali Concilio Moguntinensi* dudum celebrato, per recolendæ memoriæ quondam Dominum CONRADUM, tunc Archi-Episcopum, & Metropolitanum loci, tam de Fide Catholica, quam veneratione & memoria Passionis Domini nostri JESU CHRISTI, & ipsius Beatissimæ Matris semperque Virginis MARIÆ, ac reformatione morum provide statuta & ordinata, quæ hic volumus haberi pro expressis, devotissime suscipimus, & illa ab omnibus subditis nostris inviolabiliter observari mandamus. Indulgentiasque similes, scilicet quadraginta dierum, per civitatem & Diœcesem nostras omnibus contritis & confessis, qui juxta mentem eorundem statutorum contra hæreses Johannis Wigklaff, Johannis Huss, & Jeronymi de Praga damnatorum, operam & efficaciam dederint; ac illis, qui memoriam Passionis Domini nostri JESU CHRISTI, seu venerationem Glorioſissimæ Virginis MARIÆ deinceps egerint, de DEI Omnipotentis misericordia, authoritate nostra ordinaria de injuncta eis pœnitentia elargimur.

Ad idem, de Blasphematoribus.

Quamvis a Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum traditionibus contra manifestos Sanctorum blasphemos, ac damnatum & abhominabile idololatriæ scelus, videlicet incantationes, superstitiones, & sortilegia phitonum, & phitonissarum, in locis diversis sufficienter cautum & provisum existat; quia tamen, quod mentis amaritudine referimus, adhuc vitia talia in multis locis Nobis subjectis existunt in usu: quapropter erroribus & periculis, exinde indies consurgentibus, quantum in Nobis est, obviare cupientes, districte statuto presenti perpetuo duraturo præcipimus, ut contra tales Statuta canonica desuper edita summa cum diligentia ab universis Nobis subjectis practicentur, & in confessionibus de peccatis hujusmodi solers fiat inquisitio, & tam mares, quam mulieres talia exercentes a communione Sacramentorum excludantur, ac pro absolutione ad Nos, vel Vicarium nostrum remittantur: & nihilominus, si qui publici blasphemi reperti fuerint, vel de hujusmodi incantationibus, vel superstitionibus, ab Ecclesia reprobatis se intromiserint, vel eisdem fides adhibuerint, ut ab his infra breve tempus eis statuendum desistant, volumus moneri sub pœna suspensionis a Divinis, & Ecclesiastica sepultura, a qua non nisi per Nos, vel Vicarium nostrum, aut nostros Superiores valeant liberari & absolvi, hoc etiam statutum nostrum salutiferum, ne quis illius ignorantiam prætendere possit: volumus per regentes curam animarum in cancellis Ecclesiarum, si & quotiens expedire visum fuerit, solenniter publicari.

De officio Decani.

Indemnitatibus Ecclesiarum, & Beneficiorum, quæ frequenter propter eorum longam vacationem grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere volentes, statuimus, ut quilibet Decanus, seu ejus locum

cum tenens, ſingulis annis ad minus bis, ſcilicet in quibuslibet ſex menſibus ſemel in præſentia Confratrum ſuorum, in loco capitulari congregatorum, de omnibus Beneficiis infra Decanatum ſuum vacantibus, Curatis & non Curatis, quæ ultra tempus, Collatoribus, ſeu Patronis eorum a jure ſtatutum vacaverint, nec non de ipſis Collatoribus, & Patronis, ac eorum nominibus diligentius inquirat, Nobis, ſeu Vicario noſtro in Spiritualibus illa cum ſuorum Patronorum, & Collatorum nominibus, quam primum commode poſſit, ſic tamen quoque iſtud ultra duorum menſium ſpatium non differat poſt inquiſitionem hujusmodi, in ſcriptis notificet: quod ſi facere obmiſerit, penam ſuſpenſionis ab officio Divinorum dicto duorum menſium ſpatio lapſo incurrat, quam etiam pœnam quilibet Confratrum, qui ſuper præmiſſis requiſitus, ea Decano ſcienter celaverit, incidat ſimili modo. Verum quia nonnulli prætextu litterarum Apoſtolicarum, quas ſe impetraſſe mentiuntur, Eccleſiaſtica Beneficia vacantia propria temeritate in periculum ſuarum animarum occupare præſumunt; Ordinamus, ut de cetero quilibet Decanus, ſeu ejus locum tenens, tam eorum, qui infra ſuum Decanatum Eccleſiaſtica Beneficia vigore litterarum Apoſtolicarum aſſecuntur, quam etiam Beneficiorum, & Patronorum eorundem nomina infra menſis ſpatium, a tempore aſſecutionis hujusmodi computandum, Nobis, & Vicario noſtro reſcribat, ſeu notificet, alioquin ſimilem pœnam, ut præfertur, dicto menſe lapſo incurrat, tempus autem a jure datum pro conferendis Beneficiis Patronis Eccleſiaſticis ſex menſes, laicis vero quatuor intelligatur.

Ad idem.

Præterea ſtatuimus, & ordinamus, ut quilibet Decanus, ſeu locum ejus tenens, infra proximos tres menſes a publicatione præſentium omnes ſuos Confratres, cæterosque Presbyteros ſæculares & Religioſos infra ſuum Decanatum Beneficia Eccleſiaſtica inofficiantes, de quorum titulis, inveſtituris, ſeu induciis ſibi non conſtat, ad oſtendendum ſibi inveſtituras, titulos, aut inducias Beneficiorum ſuorum authoritate noſtra in ſcriptis cum inſertione cauſæ ſuſpenſionis requirat. Et de cetero nullum infra ſuum Decanatum ad inofficiandum aliquod Beneficium Eccleſiaſticum, niſi prius oſtenderit ſibi titulum, inveſtituram, aut inducias ſigillatas, ſcienter toleret, vel admittat. Quod ſi Decanus quempiam talium litteras ſuas, ut præfertur, ſibi non oſtendentes, in regimine, & inofficiatione Eccleſiaſtici Beneficii contra præmiſſa tolerare præſumpſerit, ipſum, ut ſupra mandatur, non ſuſpendendo; ex tunc aliis quindecim diebus elapſis Decanus ipſe ſuſpenſionis ſententiam propter hujuſmodi negligentiam ſuam incurrat ipſo facto: ſit etiam forma ſuſpenſionis, quam in ſcriptis Decanus ferat: Quia tu monitus, ut titulum, vel inducias tui Beneficii oſtenderes infra quindecim dierum ſpatium; hujusmodi mandato non paruiſti, nec titulum oſtendiſti. Idcirco authoritate mihi conceſſa te in his ſcriptis a Divinis ſuſpendo, & ſuſpenſum denuncio. Quam formam etiam in aliis cenſuris infligendis juxta cauſarum exigentiam volumus obſervari.

Ad idem.

Conſiderantes, quod Decani rurales pro eo conſtituuntur, ut Clericorum honeſtatem, & Confratrum utilitatem procurent, exceſſus eorum referant, mandata noſtra, Vicarii, & Officialis noſtrorum debite exequantur, & ſingula, quæ a Superioribus mandantur, ad notitiam Confratrum ſuorum deducant: quæ tamen a Decanatibus ſuis abſentes nequeant adimplere; Statuimus, & ordinamus, ut quilibet Decanus Diœceſis noſtræ Conſtantienſis teneatur intra ſuum Decanatum facere reſidentiam perſonalem: decernentes, ut abſentes a ſuis Decanatibus Decani, niſi infra menſem proximum a publicatione præſentium ad reſidentiam taliter ſe cum effectu recœperint, & etiam illi, qui ſe de cetero a ſuis Decanatibus abſentaverint, animo alibi reſidendi, ſeu domicilium extra Decanatum ſuum conſtituendi, & fovendi, in abſentia hujuſmodi per unum menſem manſerint, hujuſmodi ſuis Decanatibus lapſo menſis ſpatio prædicto ſint eo ipſo privati, moxque Camerarius teneatur Confratres Capitulares pro electione alterius

Decani convocare, & alium Decanum eiſdem eligere. Quod ſi Camerarius infra quindecim dies poſt lapſum dicti menſis ſpatium facere neglexerit, ſit eo ipſo Officio Divinorum ſuſpenſus.

Ad idem.

Hac inſuper conſtitutione univerſis, & ſingulis Decanis Nobis ſubjectis præcipimus, ut notorios exceſſus, & præſertim illos, quibus Eccleſia ſcandalizatur, quorumcunque infra ſuum Decanatum Beneficiatorum, ſeu aliorum Clericorum, infra duos menſes a tempore notitiæ ſuæ computandum, Nobis, ſeu Vicario noſtro notificent & conſcribant. Quod ſi quis facere neglexerit, & hujuſmodi ſtatutum executum non fuerit cum effectu, præter Omnipotentis DEI indignationem, quam incurrit, pœna condigna per Nos, aut noſtrum Vicarium puniatur & mulctetur. Sunt autem ſcandali exceſſus, furtum manifeſtum, Presbyteri homicidium, fornicatio ſcandaloſa Cleri, & adeo notoria, quæ nulla tergiverſatione celari poteſt. Item ſi Clericus literatorie excommunicatus publice, & in forma Eccleſiæ, celebraret, vel miniſtraret legendo Evangelium, ſeu Epiſtolam. Item ſi Clericus uſuram manifeſte exerceret. Item ſi Clericus cujuſcunque gradus poſt monitionem Decani ſe tabernis, lupanaribus, & actibus illicitis, & litigioſis notorie immiſceat, & his ſimiles.

Ad idem.

Inſuper ordinamus, ut nullus in Decanum ruralem noſtræ Diœceſis electus, aut eligendus, nondum confirmatus, officium Decani ante confirmationem ſuam a Nobis, vel Vicario noſtro obtinendam exercere, aut ſe Decanum nominare vel ſcribere, vel pro tali gerere quomodolibet præſumat. Formam autem juramenti, per Decanum quemlibet in ſua confirmatione præſtandi eſſe volumus juxta ad Nos deductam, & longeve obſervatam conſuetudinem, ut ſequitur: Primo videlicet jurabit, quod mandata noſtra, Vicarii, & Officialis noſtrorum pro tempore exiſtentium reverenter exequatur, ac Nobis & eiſdem fidelis erit. Quodque officium, ad quod fideliter electus eſt, exercebit abſque dolo & fraude. Item, quod penes ſe habeat ſtatuta Synodalia, & illa quater, vel evidenti ſe dante neceſſitate, vel impedimento, ad minus bis in anno Confratribus ſuis ad intellectum publicabit: ea quoque inviolabiliter obſervabit, & ab aliis, quantum in eo eſt, obſervari faciat dolo & fraude ſemotis: quodque inſuper exceſſus Confratrum ſuorum, prout ad ſe ſpectat, corrigere, incorrigibiles vero pro eorum exceſſibus, pro quibus deferendi ſunt, Nobis, vel Vicario, aut Officiali noſtro, deferre non tardabit.

Ad idem.

Ceterum quamvis ex Prædeceſſorum noſtrorum, & etiam noſtra conceſſione diu tolerata, Decanis locorum competat facultas, Eccleſiis per obitum vacantibus ad menſis ſpatium a die vacationis earundem computandum, & perſonas idoneas providendi in Divinis, & animarum curam; nihilominus tamen inducis, authoritate noſtra ordinaria ad Eccleſias ipſas, vel alia Beneficia vacantia conceſſis, exſpirantibus, ipſi Decani illis proinde providendi abſque noſtra, vel Vicarii noſtri ſpeciali licentia, nullam habeant facultatem, alioquin ſi ſecus per ipſos actum fuerit decernimus viribus carere &c.

Ad idem.

Cum autem de conſuetudine legitime præſcripta, Nos in bonis mobilibus, & immobilibus Sacerdotum, ſeu Clericorum Beneficiatorum noſtræ Diœceſis, defectum natalium patientium, poſt mortem eorundem ſuccedere habeamus, mandamus omnibus noſtræ Diœceſis Decanis & Camerariis, ut quam ſtatim ipſis, aut alteri eorundem de morte cujuſvis Presbyteri, aut Clerici Præbendati hujuſmodi natalium defectum patientis conſtiterit, bona per eundem quæcunque ſive mobilia, ſive immobilia ſint, ſub arreſto firmo noſtra authoritate ponant, aut poni faciant, inhibentes omnibus, ne ſupradicta bona diſtrahant, aut alienent, ſeu in uſus ſuos convertant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, admonitione tamen trium dierum prævia: ac Nobis quoque, ſeu noſtro Vicario, aut Sigillifero abſque mora obitum præfatorum Presbyterorum, ſeu Clericorum præbendatorum, cujuslibet eorundem inſinuent & notificent: ſecus facientes ve-

ro

ro volumus fore, & esse ab officiis suis suspensos ipso facto, donec a Nobis, aut Vicario nostro in Spiritualibus absolutionis meruerint Beneficium obtinere.

De Renuntiationibus Beneficiorum.

Universis nostri Episcopatus Ecclesiasticis Personis Beneficiatis districtius prohibemus, ne audeant aliter, quam in manus nostras, seu Vicarii nostri in Spiritualibus, vel Superioris super hoc potestatem habentis, Beneficia sua dimittere & resignare, aut illa alias nulla super hoc a Nobis, seu Vicario nostro, vel ab alio Superiore potestatem habenti, obtenta licentia relinquere. Quod si secus factum fuerit, ad hujusmodi resignata, & dimissa Beneficia, per Nos, seu Vicarium nostrum, nisi forte ex causa rationabili tales resignationes authoritate nostra approbarentur, seu ratificarentur; quisquam nullatenus instituatur.

De temporibus Ordinationum.

Sæpe contingit, quod nonnulli Clerici civitatis & Diœcesis nostrarum vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatæ, seu irregulares, vel idiotæ, vel alias susceptione sacrorum Ordinum indigni, in remotis partibus per alienos Episcopos quandoque furtive, & aliquando per saltum, & interdum extra statuta tempora, & alias indebite se faciunt, contra Statuta sacrorum Canonum promoveri, & deinde se a Romano Pontifice, vel alias promotos fore, mentientes, in sacris Ordinibus præsumunt ministrare; volentes igitur his pro executione juris communis juxta posse providere, statuimus, ut nullus civitatis & Diœcesis Constantiensis Clericus, absque licentia nostra, seu Vicarii nostri ad sacros Ordines promotus, in ordinibus hujusmodi in civitate & Diœcesi nostris ministrare præsumat, seu ad executionem ordinum taliter susceptorum per aliquem admittatur: imo ipsum & quemlibet ipsorum, sic furtive promotum, ab ingressu Ecclesiæ suspendimus, donec & quousque de ordinibus suis coram Nobis, aut Vicario nostro in Spiritualibus legitime docuerit, & quod admitti debeat, nostris, seu Vicarii nostri patentibus literis ostendat. Si quis autem hanc constitutionem transgredi, & contra illam in susceptis ordinibus, non admissus, ut prædicitur, ministrare præsumpserit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, quam etiam extunc per Decanum, & alios Contratres, apud quos tales moram fecerint, ipsos incurrisse, denunciari volumus, & publicari.

De Filiis Presbyterorum.

Sacris disponentibus ordinationibus filii Sacerdotum in Ecclesiis Patrum ministrare, aut eas, seu alia in eisdem Beneficia Ecclesiastica quælibet obtinere; & ipsi & alii illegitime nati, seu ex illegitimo coitu procreati, sine dispensatione Sedis Apostolicæ unum Beneficium Curatum obtinere prohibentur: & si ex dispensatione hujusmodi unum Curatum, deinde, tacito defectu natalium, quem patiuntur, a sede præfata, ut duo vel plura Beneficia similem curam habentia recipere possint, & retinere valeant, & si eis Canonice conferantur, obtineant; talis dispositio tanquam per surreptionem obtenta nullius penitus sit momenti: qua propter censentes parum fore jura condere, nisi executioni demandentur, volumus & statuimus, ut deinceps Sacerdotum filii in suorum Patrum Ecclesiis, in nostris civitate, & Diœcesi ministrare, aut eas, seu alia Beneficia in eisdem quomodolibet obtinere non præsumant, illaque ex nunc in antea per ipsos taliter contra juris dispositionem occupata, vacare decernimus, & eorum Collatoribus licentiam talia idoneis conferendi præsentibus assignamus, nisi cum ipsis per Sedem Apostolicam desuper sit dispensatum: eisdem Presbyterorum filiis, & aliis illegitime natis Beneficiatis nostrarum civitatis & Diœcesis præsentibus injungentes, ut infra unius mensis spatium a publicatione præsentium de suis dispensationibus, tam super eo, quod in Ecclesiis Patrum ministrare, succedere, & in eis Beneficia obtinere valeant, quam super defectibus suis, & pro obtinendis uno vel pluribus Beneficiis a sede prædicta obtentis coram Nobis, vel Vicario nostro doceant; ut animarum periculis obvietur, & Ecclesiasticis Beneficiis debite provideatur: quod si secus fecerint, contra ipsos secundum ordinationes prædictas, prout de jure poterimus, procedemus.

De Clericis peregrinis.

Didicimus, quod in civitate,& Diœceſi Conſtantienſi plures peregrini, de quorum promotione non conſtat, in ſacris Ordinibus publice miniſtrent, & curam regunt animarum licet literas commendatitias,& dimiſſoriales ſuorum Epiſcoporum , vel examen nunquam oſtenderunt: volentes igitur in his providere , ſtatuimus , ut deinceps nullus Clericus peregrinus,ſive ſecularis,vel Religioſus exiſtat, ad executiones ſacrorum Ordinum infra civitatem,& Diœceſim noſtras in publico admittatur, niſi per literas noſtras,aut Vicarii noſtri ſe admittendum fore prius oſtendat: ſi quis autem contra hoc ſtatutum, per Nos, vel Vicarium noſtrum non admiſſus ſcienter miniſtrare , & de cura animarum ſe intromittere præſumpſerit ; eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrat, quam etiam ſententiam taliter delinquentes incurriſſe, volumus denuntiari, certificandum quoslibet, coram taliter excommunicatis, poſt hujuſmodi denuntiationem celebrantes, ſuſpenſionis ſententiam a jure in tales promulgatam incurrere, & exinde notas contrahere irregularitatis.

De Majoritate & Obedientia.

Statuimus, ut unusquisque Decanus, Rector, Plebanus, Vice-Plebanus, ſive Curatus Nobis ſubjectus, litteras noſtras, ac Vicarii, & Officialis noſtrorum, noſtraque & eorum mandata reverenter ubique infra limites ſuæ Parochiæ recipiat , & ſine dolo & fraude proxima Dominica die ſequenti diligenter exequatur , nuntiosque litterarum nullo modo prodat, ſed pro viribus defendat: ſecus autem faciens, & conſtito de eo, puniatur. Volumus etiam, & ſtatuimus , ut in executione quorumcunque mandatorum, litterarum , & proceſſuum a Nobis, vel Vicario, ſeu Officiali noſtris emiſſorum, dies, menſis, annus, nomen Exequentis, & locus executionis per Rectores, Plebanos, & Vice-Plebanos apponantur, ut ſic videlicet Executor ſcribat a tergo mandati ejusdem propria ſua manu: Executum eſt " Mandatum hoc per me N. Plebanum " Eccleſiæ in N. nomen & cognomen " ſuum, ac Eccleſiæ ſuæ nomine exprimendo anno intra ſcripto, die tali, " menſis talis &c." Ut de executione hujusmodi legitima fides per hoc habeatur, alioquin, ſi ſecus actum fuerit, per Officiales noſtros gravius puniatur.

Inhibemus quoque, ne quispiam Clericorum Nobis ſubjectorum, cuicunque Congregationi, Capitulo, aut Conventiculo, in quo quidquam in præjudicium ſtatus, & honoris Epiſcoporum Conſtantienſium, ſeu jurium Epiſcopalium tractatur, intereſſe, dando conſilium, auxilium, vel favorem ſcienter & dolose præſumat, ſecus autem faciens, noſtram incurrat ultra pœnam juris indignationem.

Et præterea conſiderantes , quod tunc Eccleſiaſticus ordo confunditur, cum unicuique honor debitus non obſervatur ; Statuimus, & ordinamus, quod in Eccleſiis Collegiatis, Conventualibus, ſeu Capitularibus antiquæ honeſtates & conſuetudines approbatæ debite obſerventur, & Prælatis eorundem in aſſurgendo , & aliis prærogativis debita reverentia & obedientia, cum ſint columnæ Eccleſiarum earundem, exhibeantur tam a Canonicis, quam aliis ſimplicibus Presbyteris Eccleſiarum hujusmodi. Quod ſi quis hujus ſtatuti transgreſſor repertus fuerit, fructibus Præbendæ ſuæ taliter puniatur, ut diſcat Superioribus honorem & reverentiam condignos impendere , & exhibere.

De Judiciis.

Quia cauſæ matrimoniales cum dependentibus, & connexis, per eos, qui poteſtatem judicandi habent , & Canonum ſtatuta non ignorant, tractari & definiri debent : ſtatuimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus , ut deinceps unusquiſque Presbyter habens curam animarum , ac ſubditos , quorum cohabitatio, ſeu diſcohabitatio , ſeu matrimonia fama publica in veritate vel errore fuerint , ſaque de his, an jure ſubſiſtere poſſint, ſaltem probabile dubium extiterit, tales,poſtquam hoc ſciunt, ſpecifice moneant, ut ſuper his infra duos menſes proximos pro declaratione deciſionum recipienda ad Nos, vel Officialem noſtrum remittant, ut & ſententiam Judicum ſuper his petant , & abinde

inde cauſam hujuſmodi uſque ad finem, quantum in eis eſt, proſequantur. Alioquin taliter moniti, ſi hoc infra eosdem duos menſes facere contemſerint, Eccleſiaſtica Sacramenta eis in vita denegentur, & morientes, peccata ſua non confeſſi, careant Eccleſiaſtica ſepultura. Presbyter autem curatus, qui taliter monendo non proceſſerit, per Nos, vel Vicarium noſtrum graviter & condigne puniatur, volentes, ut quilibet Plebanorum hujusmodi noſtram conſtitutionem ſingulis annis ſemel, aut bis in Eccleſiis eorundem publicet, aut publicari faciat.

Inhibemus quoque omnibus & ſingulis ſubditis noſtris Clericis, & Laicis, cujuscunque ſtatus aut conditionis exiſtant, ne de examinatione, cognitione, vel deciſione judiciali quarumcunque cauſarum matrimonialium aliter, quam per modum ſalubris conſilii ſe intromittant, aut aliarum quarumlibet, de jure, vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum ſpectantium. Secus autem facientes, decernimus excommunicationis ſententiæ eo ipſo ſubjacere. Per hoc autem non prohibemus, quominus in cauſis, ubi tranſactiones locum habent, in arbitratores & viros communes compromitti poſſit, per quæ diſcordiarum materiæ, & quæſtiones celerius valeant terminari, dummodo talia in fraudem non fiant.

De Foro competenti.

Attendentes, quod laici de Eccleſiaſticis negotiis intromittere ſe non debent, omnibus & ſingulis Eccleſiaſticis perſonis per civitatem & Diœceſem noſtras ubilibet conſtitutis interdicimus, ne quiſquam laicorum Clericum ad judicia laicalia, ſeu ſæcularia doloſe trahat, aut Clerici ſe trahi ad talia conſentiant, vel hujuſmodi vetita judicia ſubeant, ſeu ibidem aliquatenus reſpondeant, ſub cauſarum ſuarum ſic motarum, etiam ſi in hujuſmodi vetitis judiciis pro ipſis judicaretur, perditione ſeu amiſſione, feudalibus tamen cauſis exceptis, quas prout de jure volumus tractari.

Ad idem de Foro competenti ſervetur Capitulum Libri ſecundi, cujus tenor ſequitur de verbo ad verbum:

Si diligenti. (& infra) Aſſeruiſti, te uſque ad hæc tempora tenuiſſe, quod ſit licitum Clerico renuntiare, ſaltem in temporalibus cauſis, juri ſuo, & ſibi laicum judicem conſtituere, præſertim ubi adverſarii voluntas acceſſerit, ac tenere juramentum ſuper hoc interpoſitum reſpondiſti, immemor conſtitutionis, qua cavetur, pacto privatorum juri publico minime derogari: cum igitur jus hoc in Millevitanenſi & Carthaginenſi Conciliis ſpecialiter promulgatum ſit, ne Clerici Clericos, relicto ſuo Pontifice, ad judicia publica pertrahant, alioquin cauſam perdant, & a communione habeantur extranei, & tam Epiſcopi, quam Diaconi, ſeu quilibet Clerici in criminali, vel civili negotio, ſi derelicto judicio Eccleſiaſtico publicis judiciis ſe purgare voluerint, etiam ſi pro eis lata ſit ſententia, locum ſuum amittant, & hoc in criminali actione: in civili vero perdant, quod evicerint, ſi locum ſuum maluerint obtinere; manifeſte patet, quod non ſolum inviti, ſed etiam voluntarii paciſci non poſſunt, ut ſæcularia judicia ſubeant, cum ſit beneficium hoc generale, non perſonale, cui renuntiari valeat, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publice ſit indultum, cui privatorum pactio derogare non poteſt: nec juramentum licite ſervari potuit, quod contra Canonica Statuta illicitis pactionibus informatur.

Præterea inhibemus, ne de cætero quæcunque Eccleſiaſtica Perſona civitatis & Diœceſis Conſtantienſis Nobis ſubjecta civilegium, auxilium, vel ſubſidium laicalia contra Nos, ſive juriſdictionem noſtram ſibi qualitercunque aſſumat, aut invocet, vel ſibi procuret, contrarium autem facientes, eo ipſo excommunicationis ſententiæ ſubjaceant.

De Probationibus.

Ad obviandum fraudibus quorumdam, qui literas de gratia, vel juſtitia a Nobis, vel Vicario, ſeu Officiali noſtris impetratas ſignari obtinent, & ſolo ſigno contenti talibus literis pro ſigillatis utuntur, attendendum, quæ ſigna hujuſmodi duntaxat ſignificant, quæ literæ, quibus appoſita ſunt per Sigilliferum noſtrum, debeant expediri; præſenti conſtitutione decernimus, omnes literas taliter impetratas, & in futuro obtinendas nullius fore roboris efficatiæ, vel momenti, eos etiam, qui deinceps talibus literis pro

pro veris,& efficacibus utuntur, ſeu recipient fraudulenter,excommunicationis ſententia hoc ſtatuto innodamus.

Ad idem.

Quia, ſicut didicimus, ſæpe propter defectus probationum cognationum ſpiritualium,pericula conſurgunt animarum: eo quod ad invicem matrimonii Sacramento conſtrictis interdum cognationum ſpiritualium obſtant impedimenta, quæ difficulter , vel aliquando vix, vel non probari poſſunt; hujuſmodi periculis cupientes , quo ad Nobis ſubjectos obviare, decernimus, & hoc ſtatuto perpetuo ſervari præcipimus,ut Eccleſiarum per civitatem & Dioceſim noſtras Rectores, Plebani, Vice-Plebani , & ſinguli Curati in baptizando pueros ſubditorum ſuorum, levantium,& baptizati nomina in regiſtro communi, quod in ſua Eccleſia habeant, conſcribant , & teſtes quam plures aſſumantur. Similiter ſubditos ſuos inducant, & informent, ut deinceps in confirmatione ſuorum puerorum coram Epiſcopo teſtes requirant diſcretos & intelligentes, qui de confirmatione & tentione coram Epiſcopo ac nomine tenentis, dum opus fuerit,teſtimonium valeant dare, & facilius impedimenta hujuſmodi & minoribus laboribus, & expenſis valeant oportuno tempore comprobari.

De Sententia & re judicata.

Intelleximus, quod interdum Eccleſiarum,civitatis & Diœceſis noſtræ Conſtantienſis Rectores, ſeu Plebani cum ſuis ſubditis in cauſis matrimonialibus tam ſimplicibus, quam impedimentorum, in curiam noſtram Conſtantienſem,ubi expediri debeant, adveniant, & latis ſententiis deffinitivis, prætendentes ſufficere, quod lectioni ſententiæ intererant præſentes,jubent ſine literis & ſententiis recedere : ſæpius etiam contigit, quod latis hujuſmodi ſententiis præſentes, coram ſuis Plebanis,& aliis aſſerunt, eas aliter latas eſſe quam ſunt, & deinde ſecundario curiam noſtram viſitantes variant depoſitiones, & contrarias reportant ſententias: & quia alioquin propter temporis diuturnitatem de ſententia conſtare non poterit, ex quo non modica pericula evenerunt animarum, ut experientia ſumus edocti : volentes igitur periculis hujuſmodi obviare, præſenti edicto diſtrictius inhibemus , ne de cetero aliquis Eccleſiarum Rector,ſeu Plebanus præmiſſa quomodolibet faciat, decernentes,partibus aſſerentibus ſententias pro matrimonio, vel contra matrimonium latas, abſque ſententiarum literis debite ſigillatis credi non debere: & nihilominus eoſdem aſſerentes a Sacramentorum communione excludimus,ſalvo mortis articulo; donec & quouſque ſententias hujuſmodi ſcriptas, & debite ſigillatas obtineant. Rectores autem,& Plebanos Eccleſiarum, ſi deinde præmiſſa perpetraverint, aut etiam quamcunque ſententiam hujuſmodi,antequam illam ſcriptam (*) præſumpſerint, per integrum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendimus , fructus Eccleſiarum ſuarum per idem tempus cedent inofficiantibus eaſdem,& ſubditis providentibus reſervantes.

De Vita & honeſtate Clericorum.

Præſenti inviolabiliter duraturo prohibemus edicto , ne de cætero aliquis Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus , aut Beneficiatus infra civitatem & Diœceſim noſtras, vinum ſub menſura publice vendere, miniſtrando fercula, lectiſternia & hoſpitium ad modum publici hoſpitis,aut mercatoris, ad modum laicorum exercere: puta res venales pro lucro captando remiſſius emere, ut carius vendat, ſeu alias illicite mercari per ſe,vel interpoſitam perſonam,quomodolibet præſumat. Si quis autem talia facere præſumpſerit,& ab hujuſmodi negotiationibus non reſipuerit; lucrum exinde captatum Fiſco noſtro decernimus applicandum, atque alias,etiam gravius puniendum juxta exceſſus qualitatem.

Ad idem.

Quoniam valde iniquum eſt, & peſſimi exempli, ut tempore, quo Divina celebrantur officia, Canonici,aut alii Clerici ad Divinum cultum deputati, qui devotiſſimæ pſalmodiæ debent intendere,confabulationes,aliaque inter ſe habeant colloquia ad Divinum cultum minime ſpectantia ; Statuimus & ordinamus, ut Canonici & Clerici, qui tempore Divinorum inter ſe colloquia hujuſmodi , ſeu confabulationes in choro habuerint, a præſentiis, & a Præbendarum, ſeu Beneficiorum ſuo-

(*) Videtur aliquid deſiderari.

ſuorum corporibus per unum diem irremiſſibiliter ſint ſuſpenſi, & alias ad arbitrium Decani, aut ejus, ad quem ſpectat eorum correctio, puniantur, qui ſi negligentes fuerint in hujuſmodi correctione, eidem ſe pœnæ noverint ſubjacere.

Inſuper inhibemus, ne de cætero Canonici vel Clerici tempore Divinorum per Eccleſiam cum laicis, vel aliis Clericis ſpaciari, vel deambulare præſumant: quod ſi contrarium fecerint, præſentiis, ac corporibus Prebendarum, & Beneficiorum ſuorum unius diei careant irremiſſibiliter, & alias ad arbitrium Decani, aut ejus, ad quem ſpectat eorum correctio, puniantur, qui ſi in hujuſmodi correctione fuerint negligentes, eidem pœnæ ſe noverint pari modo ſubjacere.

Ad idem.

Rurſus conſtitutione præſenti, prout etiam in Provinciali Concilio quondam Domini CONRADI Archi-Epiſcopi Moguntini ſancitum dinoſcitur, volumus, præcipimus, & ordinamus, ut Clerici noſtrarum civitatum, & Diœceſis in civitatibus, & oppidis, præſertim in Eccleſiis, veſtes longas ſtatui Clericali decentes, & non ſubductas de vario, aut ſerico, niſi graduatus aut Canonicus majoris Eccleſiæ Conſtantienſis, vel nobilis exiſtant, deferant, non ſericias ab extra, non variatas, aut diviſiatas, nec deſuper ab extra cum plicaturis foderatis, ſed manicis ſtrictis, & alias decentibus utantur: non deferant caltios, ſeu ſotulares inhoneſtos, aut indecentes, non conſuticios extra talum, aut roſtratos, vel longis roſtris protenſos: itinerantibus autem ex cauſa brevioribus veſtibus uti liceat, coronam vero & tonſuram ſuo ſtatui, ordini, aut dignitati convenientem juxta Canonum Sanctiones deferant, nec armati incedant, neque gladios, ſeu cultellos longos portent, niſi forte extra civitatem, vel loca ſua eos pergere contingat, vel de licentia Superioris pro perſonarum Eccleſiæ, & rerum ſuarum defenſione id faciant: diſtrictius inſuper inhibentes, ne mantellos ab ante apertos & ſciſſos, & alias undique clauſos, & circa collum cum magna zona conſtrictos, diploides quoque cum manicis vix cubitum brachiorum tegentibus, collum eorum ab ante & retro nudis apparentibus ad modum laicorum turpiter gerentium: ſed veſtibus honeſtati Clericali congruentibus utantur, prout Canonicam, & noſtram gravem ultionem voluerint evitare. Hujus autem ſtatuti transgreſſores ad unius menſis ſpatium a fructibus Beneficiorum ſuorum noverint ſe ſuſpenſos, quorum fructuum diſpoſitionem arbitrio noſtro reſervamus. Per præmiſſa tamen *Clementinæ:* quam *de vita & honeſtate Clericorum* &c. Nec non *Sacri Generalis Conſtantienſis*, ac etiam *Baſilienſis Conciliorum* ordinationibus, & aliis juribus, quæ de indecentia veſtium tractant, non intendimus derogare.

Item ut Clericorum, maxime Beneficiatorum vita ſit exemplaris, & accepta, univerſis Clericis beneficiatis in Sacris, & noſtra Diœceſi conſtitutis conſtitutione præſenti diſtrictius inhibemus, ne ludis taxillorum, choreis, haſtiludiis, torneamentis, & aliis ſpectaculis publicis & prohibitis interſint, aut talia exerceant, prout pœnas condignas, in contrafacientes facti exigenti qualitate authoritate noſtra infligendas, voluerint evitare.

Inſuper diſtrictius inhibemus Clericis, pro ſacris Ordinibus ſuſcipiendis, itinerantibus, ne in hoſpitiis ludis taxillorum, aut aliis enormibus ſuis turpibus actibus inſiſtant, ſed honeſte & clericaliter vivant: ſecus vero facientes, volumus eſſe a ſuſceptione Ordinum pro qualibet vice ipſo facto ſuſpenſos.

Ad idem.

Et inſuper excogitatis habituum novitatibus contra decentiam Clericalem obviare volentes, præſenti conſtitutione noſtra ſtatuimus, ſancimus, diſtrictius prohibentes, quod deinceps nullus Clericus religioſus, vel ſæcularis noſtrarum civitatis & Diœceſis mantellos ab una in toto clauſos, & alia partibus in ſcapula nudatos, & uſque ad fimbriam ſciſſos taliter, quod indumenta, quæ ſub illis geruntur, videri poſſint, aut veſtes, ſeu tunicas ante & retro plicis conſutas deferre præſumant, ſed ſinguli veſtibus honeſtati Clericali, & cujuslibet Ordini ipſorum congruentibus juxta juris, & Provincialium, & Synodalium Statutorum diſpoſitionem ſint contenti, quodque

comas non nutriant, ſed crines capitis ante & retro non nimis longos deferant, prout Canonum, & Statutorum prædictorum pœnas, & Noſtram, & Canonicam ultionem voluerint evitare.

Simili modo præcipimus, & mandamus, ut Clerici beneficiati noſtræ civitatis & Diœceſis temporibus Divinorum Eccleſias, in & ſub quibus Beneficiati exiſtant, abſque ſuperpelliciis non accedant, vel ſubintrent: contrarium facientes, vice qualibet trium dierum ſpatio ſtipendiis ſuis præbendalibus careant, in uſus fabricæ convertendis, quos etiam Decanis, Rectoribus, Plebanis, & aliis in Eccleſiis Superioribus reverentiam debitam impendere volumus ſub noſtra gravi indignatione, & pœna ſuperius expreſſa.

De cohabitatione Clericorum & Mulierum.

Sancta Generalis Synodus Baſilienſis reformationem Status Clericalis intendens, inter alia conſtitutionem ſalubrem contra Clericos concubinarios edidit, per locorum Ordinarios publicandam, & exequendam. Cujus quidem conſtitutionis ignorantiam, ne quis prætendere valeat de Clero noſtro, illam præſentibus inſeri, cum ſtatutis aliis noſtris publicari, & diſtrictius volumus obſervari, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUicunque Clericus cujuscunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, ſi etiam Pontificalis, vel alterius præeminentiæ exiſtat, qui poſt hujus conſtitutionis notitiam, quam habere præſumatur, per duos menſes poſt publicationem ejusdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium Beneficiorum ſuorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiantur, convertet: nec non & hujusmodi publicum concubinarium, cum primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus Superior monere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat, quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, vel aliam publice reaſſumpſerit, vult hæc Sancta Synodus, ut ipſum omnibus ſuis Beneficiis omnino privet, & nihilominus hi publici concubinarii, uſque cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſint inhabiles: qui ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, ſine ſpe alterius diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum eſt, punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipſos de neglectu, quam in alios de concubinatu modis omnibus digna punitione animadvertant: in Conciliis etiam Provincialibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem, privationem collationum Beneficiorum, vel aliam condignam pœnam ſeveriter procedatur. Et ſi hi, quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores propter publicum concubinatum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ipſi Summo Pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquiſitio in quibuscunque Capitulis Generalibus, & Provincialibus quoad ſuos ſervetur, pœnis aliis contra prædictos, & alios publicos concubinarios ſtatutis in ſuo robore permanſuris. Publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poteſt tergiverſatione celari, notorius eſt, ſed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet: per ſuum Superiorem admonitus, ipſam cum effectu non dimittit. Quia vero in quibusdam Regioni-

gionibus nonnulli jurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus a concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in sua fœditate sordere; sub pœna maledictionis æternæ præcipit, ne deinceps sub pacto compositionis, aut spe alicujus quæstus talia quovis modo tolerent, aut dissimulent, alioquin ultra præmissam pœnam negligentiæ duplum ejus, quod propterea acceperint, restituere ad pios usus omnino teneantur, & compellantur; ipsas autem concubinas, seu mulieres suspectas Prælati modis omnibus curent a suis subditis, etiam per brachii sæcularis auxilium, si opus fuerit, penitus arcere: quarum concubinarum res, quæ de bonis præsumantur habere Ecclesiæ, in fabricam, vel in aliam ipsius Ecclesiæ utilitatem per ipsos Prælatos convertantur, qui etiam ex tali concubinatu procuratos filios apud parentes suos cohabitare non patiantur. Jubet insuper hæc Sancta Synodus, ut etiam in prædictis Capitulis hæc constitutio publicetur, & quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneat diligenter: injungit præterea omnibus sæcularibus viris, etiam si Regali præfulgent dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum quocunque quæsito colore Prælatis, qui robore officii sui adversus suos subditos pro hujusmodi concubinatu procedunt, & cum omne fornicationis crimen Lege Divina prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessario evitandum, monet omnes laicos tam uxoratos, quam solutos, ut similiter a concubinatu abstineant: nimis enim reprehensibilis est, qui uxorem habet, & aliam mulierem accedit, qui vero solutus, si continere noluerit, juxta Apostoli consilium uxorem ducat. Pro hujusmodi autem Divini observatione Præcepti, hi, ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quam aliis Canonicis remediis omni studio laborent.

De Clericis non residentibus.

Cum autem ad hoc sint Ecclesiastica Beneficia deputata, ut in eis ad serviendum Altissimo tales assumantur, qui per se ipsos volunt, & possunt eorum curam exercere; Statuimus, ut quilibet infra civitatem, & Diœcesim nostras Beneficiatus, cujuscunque status, ordinis, vel conditionis extiterit, cujus Beneficium residentiam personalem, vel certum ordinem de jure statuto, vel consuetudine requirat, in illo infra proximum mensem personaliter residere incipiat, & abinde quamdiu Beneficium hujusmodi obtinuerit, talem residentiam faciat, seque ad ordinem, quam onus Beneficii sui requirit, juxta tempora obtineat promoveri: transgressores vero hujus statuti nostri per suos Superiores servato juris ordine priventur, nisi expressam super hoc a Nobis, vel Vicario nostro licentiam obtinere meruerint.

De Præbendis.

Item statuimus, ut quilibet Religiosus infra Diœcesim nostram Constantiensem curam gerens animarum, titulum hujusmodi Beneficii sui in proximo Capitulo post illius assecutionem Decano, vel ejus locum tenenti, in præsentia Fratrum ostendat: & si alium, quam a Nobis, seu Vicario nostro impetratum ostenderit, titulo hujusmodi nulla fides adhibeatur, nisi forte Romanus Pontifex illum sibi concessisset, & hoc nostris, vel Vicarii nostri literis appareret declaratum; si quis vero contra præmissa per Nos, vel Vicarium nostrum in Spiritualibus venire præsumpserit, ultra pœnas juris communis tamdiu a Divinis suspensus remaneat, quousque hujusmodi statuto nostro studuerit cum effectu parere & obedire.

De Portione congrua.

Cum non debeat bonis (*) os ligari triturantibus, sacris jubentibus Canonibus; universos, & singulos Prælatos civitatis, & Diœcesis nostrarum in Domino exhortamur, ut Ecclesiarum Parochias, ipsis, & eorum mensis unitarum, & incorporatarum nostræ Diœcesis, Vicariis de Præbendis congruis, unde decenter sustentari, jura Episcopalia, & Archidiaconalia solvere, hospitalitatem tenere, & alia incumbentia onera supportare valeant, prout de jure tenentur, provideant; alioquin, prout de jure constringuntur, eis negligentibus ad Præbendarum hujusmodi deputationem, servatis servandis procedere non obmittemus.

(*) *forte*: bovis *triturantis.*

De Inſtitutionibus.

Cum in cunctis ſacris Myſteriis ſint ætatis maturitas, gravitas morum, & literarum ſcientia requirendæ, præſenti perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Sacerdos ſæcularis, vel Religioſus infra civitatem, & Diœceſim noſtras quodcunque Eccleſiaſticum Beneficium cum cura, vel ſine cura, abſque inſtitutione, vel inveſtitura, aut induciis, ſeu licentia a Nobis, vel Vicario noſtro, aut alias legitime, ac per literas ſigillatas obtentis, & prius Decano, vel ejus locum tenenti oſtenſis regere, aut quomodolibet inofficiare tuo, vel alieno nomine præſumat, niſi ipſius Beneficii Rector, ſeu Vicarius, vel Capellanus perſonaliter in eo reſideat, cujus nomine & conſenſu aliquis, ut ſocius in Divinis, inibi inofficiet: ſecus autem facientem, cum non ſuos fructus faciet, ipſo jure ad ſpondendum Fiſco noſtro de fructibus, ſic per eum levatis, condemnamus, & Fiſco eidem decernimus applicandos. Concedimus tamen, ut Beneficio, poſtquam primo vacare ceperit, poſſit loci Decanus per ſe, vel alium, quem duxerit eligendum, per primum proximum menſem, & ultra in Divinis providere, ſervato tamen moderamine ſuperius de officio Decani expreſſo.

Cum ad extirpandum quorumdam deteſtandam cupiditatem in Sacro *Lateranenſi Concilio* prohibitum ſit, ut nullus diverſas Eccleſiaſticas dignitates, aut Parochiales Eccleſias recipiat, & conſequenter ſtatutum, quod recipiens Beneficium, habens curam animarum annexam, ſi prius tale habebat, is eo ſit ipſo jure privatus, & ſi forte illud retinere contenderit, etiam alio ſpolietur, imo ſi ultra menſem teneat, ambobus eſt privatus; Apoſtolicæ tamen ſedis diſpenſatione in his ſalva, & alibi Canon vicium cupiditatis hujuſmodi redarguens tales in Curatis Beneficiis plurales, ea, quia ſic retenta ad ipſos non ſpectant de jure rem aſſerit contrectare alienam, & ſic furtum committere quodammodo & rapinam, non ſine ſuarum, & ſubditorum animarum periculo gravi; eapropter ut hujuſmodi Canones, & Sacrorum Conciliorum Generalium ſancita, debitæ executioni demandentur, locorum Ordinariis per fœlicis recordationis GREGORII decimi Decretum in Sacro Generali Concilio eſt præceptum, ut ſubditos ſuos plures dignitates, vel Eccleſias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, ſeu Perſonatum, aut dignitatem cum alio Beneficio, cui ſimilis cura eſt annexa, ad exhibendum diſpenſationem, authoritate hujuſmodi Eccleſias Perſonatus, aut dignitates Canonice tenere ſe aſſerentes, infra tempus arbitrio Ordinariorum ſtatuendum diſtricte compellant; Nos itaque animarum periculis obviare, & hoc, ut Eccleſiaſtica Beneficia canonice poſſideantur, per executionem præmiſſorum cupientes providere, hoc præſenti ſtatuto decernimus; ut deinceps a publicatione præſentium, ſicut præfertur, plura curata obtinentes Beneficia, ac plures dignitates, & Perſonatus, ſeu Perſonatum, & dignitatem cum alio Beneficio curato, de ſuis diſpenſationibus, quarum authoritate illa tenere prætendunt, nec non titulis ſuis ad eadem, infra duorum menſium ſpatium coram Nobis, vel Vicario noſtro in Spiritualibus legitime, & ſub pœnis juris doceant; alioquin, ne deficientibus iis titulis, & diſpenſationibus hujuſmodi Canonicis, occupando injuſte ipſa Beneficia, rem contrectent alienam, & per conſequens furtum committant, & animæ exinde periclitentur, ipſorumque ſanguis de noſtris manibus exigatur, ad executionem præmiſſarum ſacrarum conſtitutionum contra ipſos dictis lapſis menſibus effectualiter procedemus.

Sequitur de Teſtamentis, & ultimis voluntatibus.

Quoniam in quibuſdam locis noſtrarum civitatis, & Diœceſis, ut intelleximus, corruptela deteſtabilis obſervatur, videlicet quod tam Clericus, quam laicus in lecto egritudinis conſtitutus, ultra certam limitatam, & expreſſam ſummam, nec piis locis, nec Perſonis Eccleſiaſticis pro animæ ſuæ remedio, & ſalute, aliqua poſſit ordinare Legata; conſiderantes, prædictam conſuetudinem Sacris Canonibus, & ſæcularibus legibus obviare: cum omnia jura clamant, quod ultima voluntas, & ultimum hominis teſtamentum immobile perſeveret, & nihil ſit, quod hominibus magis debeatur, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſtilus exiſtat, eandem conſuetudinem Deo odibilem, ani-

animabus, & bonis moribus inimicam, authoritate hujus ſalutaris Sanctionis penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes: ut illis, quos jura a teſtamentorum non prohibent factione, etiam in ſanitate, & in lecto ægritudinis conſtitutis, legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi a Deo collatis ad pia loca, & perſonas Eccleſiaſticas, dummodo contra ſuos legitimas non prætereant ſanctiones, libera ſit facultas. Volentes, & præcipientes diſtricte, ut univerſi Clerici, & laici, impedientes defunctorum legata, ſeu voluntates, per excommunicationem in perſonas, & interdicti in loca ſententias, monitione Canonica premiſſa, ferendas, ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur.

Ad idem.

Dolenter audivimus, quod fidelium tam Clericorum, quam laicorum teſtamenta, & ultimæ voluntates maxime pro animarum ſalute, & ad pios uſus legata, & teſtata in ſuis debitis executionibus, ordinationibus, interdum perverſis machinationibus hominum, & quandoque negligentiis intervenientibus, & obſtantibus, in noſtris civitate & Diœceſi in locis pluribus multipliciter impediantur, & retardentur. Cum itaque ultima voluntas, ſeu ultimum hominis teſtamentum pro lege ſervari debeat, & ſupremæ hominis rationabilis voluntatis liber ſtilus exiſtat, & noſtro incumbat officio paſtoralibus providere, & teſtamenta utroque jure ſuadente defendere; univerſis noſtræ jurisdictioni ſubjectis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus ſub interminatione Divini judicii, & excommunicationis ſententia, quam in contrafacientes, ſex dierum monitione prævia, in his ſcriptis ferimus, ne teſtamenta & ultimas fidelium Eccleſiaſticarum, vel ſæcularium perſonarum, quas jura a teſtamentorum factione non prohibent, voluntates, maxime ad uſus pios, & animarum ſalutem ſe extendentes, earumque executiones debitas impediant, negligant, vel retardent, nec de teſtamentorum, & cauſarum, eorundem, ac ipſorum occaſione pro tempore motarum cognitioni ſe intromittant, ſed ad Nos, & Officiales noſtros, ordinariam jurisdictionem cauſarum hujuſmodi habentes, remittant, diſtrictius inhibemus.

De Parochiis & Parochianis.

Gravis ad Nos querela perduxit, quod nonnulli ſuis juribus & finibus non contenti, Parochianos alterius præſumant recipere temere ad Divina, contra Canonicas Sanctiones: & cum dictorum Parochianorum Judices non exiſtant, nec ligandi, nec ſolvendi in eos receperint poteſtatem, ſe tamen judices faciendo, in foro pœnitentiali periculoſe abſolvunt, & ligant pro libito ſuæ voluntatis: ſicque ipſis, qui proprios ſpernunt Sacerdotes, minime abſolutis illud ſalutiferum noſtræ peregrinationis viaticum, quod non proficit, niſi prius a criminum labe mundatis, & in animarum ſuarum, & eorum, qui id non dijudicantes, indiſcrete recipiunt, periculum conferre non verentur: ſicque dicti eorum Sacerdotes, qui curam recipiendo, ſuam pro ipſis animam obligarunt, dum ſibi taliter ſubtrahuntur, ſtatum ignorantes ipſorum ægrotantium non poſſunt, quod in eis eſt, ſanare, nec conſolidare infirmum, nec alligare confractum, & ſic, dum curationis neceſſariæ non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis uſque ad interemptionem læſio dilatatur, unde Sacerdotes nullam poſſunt de ſic pereuntibus animabus ſupremo judici dare rationem; noſtrorum Patrum, qui Eccleſiæ Sanctæ Dei, & perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes, univerſis Sacerdotibus tam religioſis, quam ſæcularibus, cujuscunque ordinis, conditionis, ſive ſtatus exiſtant, in civitate & Diœceſi noſtris degentibus, ſub debito juramento, quod in receptione ſuorum ordinum præſtiterunt, & ſub interminatione Divini judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Epiſcopum, vel loci Archi-Diaconum, ſeu ejus Vicarium ſuper eo alii eſt commiſſa, præſumat, excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet, ad confeſſionem recipere, vel ad porrigendum ei Eccleſiaſticum Sacramentum, niſi petita deſuper & obtenta licentia proprii Sacerdotis: cum certi & indubitati juris exiſtat, talem a tali crimine abſolvi non poſſe aliquatenus, vel ligari, & ex hoc ordinem Eccleſiæ per majores & Sanctos Patres Divina Providentia inſtitutum

confundi: quod per universos Plebanos singulis diebus Dominicis & Festivis coram suis plebibus præcipimus publicari.

Ad idem.

Insuper intelleximus nonnullos incuratos Presbyteros exequias defunctorum contra voluntatem subditorum, duntaxat Dominicis, aut Festivis diebus, neglectis officiis Festorum, seu Dominicarum, Missas defunctorum peragere, eorum commodum temporale magis, quam animarum salutem quærentes; volentes igitur hujusmodi obviare abusibus, inhibemus districte præcipiendo, ne de cetero supradicti incurati præmissa attemptare præsumant, & nisi rationabilis causa subsistat, se officiis Festivitatum conforment celebrando summas Missas de eisdem, prout correctionem, & pœnam condignam, ac nostram gravem evitare voluerint indignationem.

Ad idem.

Quia veridica relatione intelleximus, populum vulgarem in plerisque locis Nobis subjectis diebus Dominicis, & Festivis raro interesse Divino officio Missæ, & prædicationi verbi Dei, licet juxta ordinationes, & Statutum Sanctæ Matris Ecclesiæ eisdem diebus interesse debeant, ut ibidem de Divinis præceptis, & Evangelicis doctrinis informentur; Nos volentes huic morbo obviare, ac animarum saluti consulere, præsenti volumus, & ordinamus statuto, districte universis Presbyteris Curatis nostræ Diœcesis mandando & exhortando, quatenus plebes, & Parochianos suos, qui ad annos pervenerint discretionis, hortentur, & admoneant sub pœna excommunicationis, quatenus deinceps singulis Dominicis, & Festivis diebus officio Missæ in Ecclesiis suis interesse studeant, & prædicationem verbi Dei diligenter audiant, nisi legitimo impedimento, & causa rationabili quis excusetur, nec ab oficio hujusmodi ante benedictionem Sacerdotis, donec compleatur, recedant, vel alias inhoneste discurrant, faciendo ob reverentiam Divinissimi Sacramenti genuflexiones interim, dum Hostia salutaris per Presbyterum elevatur, cum devotioneque cordis Deum exorent pro peccatis. Si quis vero rebellis, & negligens in his fuerit, hunc in confessione severe volumus emendari, & nihilominus talis, qui tempore prædicationis verbi Dei extra Ecclesiam, & in cœmeterio stare, contra prohibitionem hujusmodi non formidaverit, ad authoritatem nostram Episcopalem remittatur, contemptores etiam hujus saluberrimi præcepti per excommunicationis infictionem arceantur. Insuper Presbyteri Curati in sermonibus suis populum eis commissum ad hoc inducere curent, ut processionibus, & aliis actibus, & cæremoniis Ecclesiasticis intersint devote, laudesque omnipotenti Deo cum attentione cordis, & morum gravitate ibidem persolvant.

De Regularibus.

Quoniam nonnulli Religiosi contra Deum, & suam conscientiam multipliciter excedunt, eorumque Prælati desides, & negligentes in observatione regularis disciplinæ, & correctione excessuum existunt; eos per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi requirimus, & hortamur; ut personas regulares sibi subjectas ad observantiam regularum suarum, statutorum regularium diligentius inducant, moneant, & alliciant, & si opus est, strictius compellant, ut de officio sibi commisso dignam Deo possint reddere rationem: quod si ultra prævaricatores ordinis sui fuerint, aut contemptores, vel remissi, pro certo se noverint, non solum ab officio deponendos, sed alias secundum regulam suam castigandos, cum offensa non solum propria, verum etiam aliena, ac sanguis subditorum suorum de suis manibus requiratur, Nos etiam eorundem Prælatorum negligentiam, favente Deo, supplebinus juxta Canonicas Sanctiones.

Ad idem.

Periculosum nimium fore considerantes, & scandalosum, quod personæ regulares utriusque sexus extra Monasteria sua vagantes in sæculo moram trahunt, nonnullæ etiam ex ipsis religionis habitu dimisso apostatare non formidant, excommunicationis sententiam ut sic incurrendo, & suis Superioribus rebellando. Cum itaque periculosum sit talibus sic vagantibus excommunicatis, & apostatis in Divinis participare, volumus, & universis Nobis subjectis Ecclesiasticis personis mandamus, ut omnes & singulos, sic in

sæcu-

fæculo ſuis ſub diſtrictibus vagantes, & commorantes, cujuſcunque ordinis, & conditionis fuerint, moneant, & requirant, ut infra menſis ſpatium a die publicationis,& requiſitionis hujuſmodi ad ſua Monaſteria redeant, & vota ſua Deo reddant, ſuis Superioribus juxta ordinem & regulæ inſtitutionem obediendo, vel ſaltem infra eundem terminum coram Nobis,vel noſtro Vicario de indultis, ſi quæ de contrario habeant, legitime doceant. Alioquin contra ipſos per Eccleſiaſticæ cenſuræ pœnas, & prout juſtum fuerit, procedemus.

Ad idem de Regularibus.

Quamvis contra Monachos, & Moniales de ſuis clauſtris propter aliquos enormes exceſſus, aut animi levitate temere fugientes,& in fæculo per tempora vagantes & converſantes, & tandem pœnitentia ducti ad clauſtra ſua humiliter redire volentes, certæ, & variæ pœnæ juxta qualitatem,& quantitatem excedentium a Sanctis Patribus ſint ſtatutæ; quidam tamen Abbates,& Magiſtratus pœnis in Sacris Canonibus,& regula ſui ordinis contra tales profugos expreſſis non contenti, graviores,& quaſi importabiles pœnas ipſis in ſua reverſione imponere non verentur, vel quod deterius eſt, eaſdem perſonas quantumcunque humiliter poſtulantes, ad ſua clauſtra, de quibus exiverunt, admittere inhumaniter contradicunt. Cum itaque de jure pœnæ ampliandæ non ſint, ſed leviandæ, & longe ſit ſecurius de miſericordia, quam crudelitate reddere rationem, quam etiam Dominus per os Prophetæ ſit pollicitus, ſic dicentis: Peccator quacunque hora converſus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum ſuarum amplius non recordabitur. Nos etiam advertentes, quod ubi Paterfamilias largus diſpenſator exiſtit, nec decet familiam eſſe tenacem; ut peccandi materia,& occaſio talibus præcludatur, provida deliberatione ſtatuimus, & præſenti ſtatuto decernimus, & ordinamus, ut Monaſteriorum Abbates, & Prælati, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Priores, & Magiſtratus cujuſcunque ordinis Nobis ſubjecti, Fratribus, & Sororibus modo præmiſſo a ſuis Monaſteriis profugentibus, aut in apoſtaſiam ex quacunque cauſa lapſis, deſiderantibus, & quærentibus cum humilitate, & devotione regreſſum, ſinum miſericordiæ, quem Mater Eccleſia claudere nulli petenti conſuevit, more pii Patrisfamilias, qui filium primum prodigum, & poſtea pœnitentem, paterne ſuſcepit, ſtudeant liberaliter aperire, & tales redire volentes, quantumcunque eorum exceſſus graviores fuerint, & enormes, juxta cujuſlibet ordinis diſciplinam, ſive regulam,& conſuetudinem obſervatam; ſine contradictione recipiant, & admittant, ita tamen, quod propter eorum exceſſus, nec victus, nec veſtitus eis ſubtrahatur, ſed alias regulariter puniantur, ut præfertur, prout ipſi Prælati, Abbates, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Priores,& Magiſtratus ſententiam ſuſpenſionis a Divinis,quam in contrafacientes,ſex dierum canonica monitione præmiſſa, in his ſcriptis ſerimus, voluerint evitare.

Idem de Monialibus.

Sacras Apoſtolicas conſtitutiones debite executioni demandantes, hoc noſtro ſtatuto inhibemus, ut ſanctimoniales cujuſcunque ſint religionis, vel ordinis, noſtræ civitatis,& Diœceſis, quæ in ſuis Monaſteriis ſub perpetua clauſura manere jubentur in conſtitutionibus Apoſtolicis ante dictis, ita quod nulla earum religionem tacite vel expreſſe profeſſa, quacunque ratione vel cauſa, niſi forte tali morbo evidenti aliquam earum laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque gravi periculo vel ſcandalo commorari, Monaſteria ipſa egrediendi ſit facultas, deinceps abſque licentia Superiorum ſuorum, quam non niſi ex cauſa præexpreſſa, vel inevitabili exigente neceſſitate concedi volumus, Monaſteria ſua exeant, prout dictarum conſtitutionum pœnas, & ultionem Canonicam voluerint evitare: quodque, ut ipſæ Sanctimoniales a publicis & mundanis aſpectibus ſeparatæ, Deo liberius ſervire valeant, & laſciviendi oportunitate ſublata, corda ſua & corpora in omni ſanctimonia diligentius cuſtodire; univerſis & ſingulis Eccleſiaſticis, & Regularibus perſonis, noſtræ jurisdictioni ſubjectis, interdicimus, & prohibemus, ne abſque rationabili & manifeſta cauſa, & ſine Superiorum, ad quem pertinet, licentia ſpeciali ipſa Monaſteria Sanctimonialium ſubintrent ſub pœnis ſuſpenſionis in

Eccle-

Eccleſiaſticas, & excommunicationis in ſæculares perſonas, prout de jure poterimus, contra ipſos procedemus.

De Lolhardis.

Præterea, quamvis plures ex Lolhardis validi ſint, & ad labores utiles, carius tamen de eleemoſyna vivere, quam ſuarum manuum labore ſtudent manducare, Sacra id reprobante ſcriptura. Univerſos Chriſti fideles Nobis ſubjectos in Domino hortamur, & requirimus, ut tales Lolhardos validos & aptos ad laborem, ſuis eleemoſynis paſcere ſe retrahant, ne fautores mali nominentur: Nos enim contra ipſos Lolhardos, ſi deinde, qui validi fuerint, eleemoſynam exigere non deſtiterint, cenſura Eccleſiaſtica compeſcere curabimus juſtitia mediante.

De cuſtodia Euchariſtiæ, & reverentia Sacramentorum.

Ne propter irreverentiam Sacramentorum ira Dei ſæviat in Miniſtros, ſtatuimus, ut Euchariſtia, Chriſma, & Oleum ſanctum ſub fideli cuſtodia ſerventur: cum autem Sacerdos Euchariſtiam, vel Oleum infirmorum ad decumbentem deportaverit, videat, quod ſuperpellitio, ſtola, ſeu orario ſit indutus, ſuppoſito mundo velamine, manifeſte & honeſte, lumine, ac etiam campanella Euchariſtiæ Sacramentum præcedentibus hæc faciet. Omnibus etiam vere pœnitentibus, & confeſſis, qui Sacerdotem Euchariſtiam, vel Oleum infirmorum, ut ſic deferentem eundo, vel redeundo, aſſociaverint, vel ſecuti fuerint, & hoc de die faciunt, decem: ſi vero de nocte, cum lumine proprio vel alieno, viginti dierum de injunctis ſibi pœnitentiis, præter indulgentias ab aliis, & authoritate Apoſtolica conceſſas, authoritate noſtra ordinaria miſericorditer in Domino relaxamus.

Ad idem, de Cuſtodia Euchariſtiæ.

Conſiderantes, quam graviter glorioſus Deus propter Sacramentorum irreverentiam offenditur, ideo quamquam a Prædeceſſoribus noſtris circa Sacramentorum cuſtodiam, & reverentiam ſufficienter ſancitum dinoſcatur, quia tamen, ut quotidiana edocemur experientia, Sacerdotes cum Diviniſſima Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis Sacramenta ad infirmos deportant, incaute cum calopedibus, & ſcandaloſe, & turpiter, capite nudo, aut vix bireto ſuperpoſito, ornatis capillis in mundi conſpectum procedant; diſtricte præſenti ſtatuto inviolabiliter duraturo ſancimus, ut conſtitutio proxime præinſerta firmiter obſervetur, ac quilibet Preſbyter ſic infirmos Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis Sacramentis accedens abſque calopedibus, & capite almutio, ſi ſaltem tali in loco almutia ſolita ſint portari, alioquin caputio Clericali per collum tracto, ut ſola facies nuda appareat, devotionis religionis præcedente lumine, & campanella juxta ejuſdem conſtitutionis tenorem incedat: indulgentias inibi expreſſas Chriſti Fidelibus in Domino elargientes. Si qui vero hanc conſtitutionem noſtram ſervare contempſerint, ſe ultionem noſtram gravem non evaſuros agnoſcant.

De Eccleſiarum Procuratoribus.

Quorumdam fide dignorum didicimus relatione, quod pro fabricis quam plurimarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis Procuratores laici duntaxat conſtituantur, qui ad eorum nutum cum pecuniis, & rebus fabricæ hujuſmodi, abſque Plebanorum ſcitu, & conſenſu propria commoda quærant, ac mercationes, & contractus interdum vitioſos cum illis exerceant, & eas ad alios privatos uſus convertere non formident, nec de per eos perceptis collectis, imburſatis, & geſtis in præſentia Plebanorum, (*) tanquam Procuratorum principalium intereſt, rationem reddere ſtudeant, fabricas Eccleſiarum hujuſmodi, & eorum animas miſerabiliter defraudando, quod profecto periculoſum fore arbitramur. Quam ob rem Eccleſiarum indemnitati, & ſubditorum ſaluti providere cupientes, præſenti conſtitutione ordinamus, ut deinceps cujuslibet Eccleſiæ noſtræ Diœceſis Rector, ſive Plebanus, tanquam principalis, & cum eo duo laici, vel tot, quot fuerint neceſſarii, & opportuni Procuratores conſtituantur, qui quidem laici huhuſmodi Procuratoris officia citra eorum privata commoda fideliter cum ſcitu, & conſenſu Plebani exerceant, ac utilitatem Eccleſiæ promoveant, rationem de ſingulis per eos levatis, collectis, diſtributis, actis, &

(*) *ſupple:* quorum

& factis in præsentia ipsius Rectoris, sive Plebani, tanquam principalis Procuratoris, coram his, qui ad hoc sunt deputati, temporibus consuetis faciendum, prout de hoc in extremo judicio respondere velint. Qui autem hujusmodi nostri statuti rebelles fuerint reperti, per eorum Plebanos, & Pastores monitione prævia excommunicari possint, & debeant, ad quod eisdem Plebanis præsentis statuti vigore liberam damus facultatem.

De Sponsalibus & Matrimoniis.

Quamvis in Generali Concilio INNOCENTIUS Papa tertius sufficienter statuerit, ne quis Sacerdos clandestinis matrimoniis interfit, inhibens nihilominus, ne talia clandestina matrimonia contrahantur: quia, quod tamen dolenter referimus, prædicta clandestina matrimonia sæpius contrahuntur, per quæ tam grandia scandala, quam animarum pericula non modica insurgunt. Prædecessorum igitur nostrorum vestigiis inhærendo prohibemus, de cætero clandestina matrimonia contrahi, juxta constitutionem in Concilio Generali editam, quæ habetur in ea: Si de clandestinis sponsalibus, infra scriptam, quam in omnibus Parochialibus Ecclesiis præcipimus singulis annis per regentem curam animarum quater publicari. Ne autem constitutio prædicta cuiquam sit incognita, eam etiam de verbo ad verbum hic inseri volumus, cujus sequitur tenor, & est talis:

CUm inhibitio copulæ conjugalis sit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus districte observari, unde Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærendo, clandestina matrimonia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus interesse præsumat: quare specialem quorumdam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando, statuimus, ut cum matrimonia fuerint contrahenda, in Ecclesiis per Presbyteros publice proponatur competenti termino præfinito, ut infra illum, qui voluerit, aut valuerit, legitimum impedimentum apponat. Ipsi Presbyteri nihilominus investigent: utrum aliquod impedimentum obsistat, cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse: donec quid fieri debeat super eo manifestis constiterit documentis. Si quis vero hujusmodi clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta, prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium; cum illi taliter contrahendo, non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo proles illegitima censeatur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conspectu Ecclesiæ contrahere præsumpserint. Sane si Parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut etiam quilibet Regularis eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus, si culpæ qualitas postulaverit. Sed & his, qui taliter copulari præsumpserint, etiam in gradu concesso, pœnitentia condigna injungatur. Si quis autem ad impediendum legitimam copulam malitiosum impedimentum objecerit, Canonicam non effugiet ultionem.

Hac constitutione prohibemus, ne quis Sacerdotum civitatis & Diœcesis Constantiensis de cætero clandestinis matrimoniis interfit, quod si secus fecerit, ultra pœnas Canonis prædictas condigne mulctetur; si autem aliqui ex ipsis subditis matrimonium clandestine contraxerint, mox, postquam hoc sciverit, eos moneat: ut matrimonium per eos contractum in facie Ecclesiæ infra proximum mensem solemnizent, nisi ille mensis infra Dominicam *Invocavit*, & octavam Pentecostes forte incideret, tunc enim infra mensem proximum post octavas Pentecostes matrimonium hujusmodi in facie Ecclesiæ solennizare, legitimo cessante impedimento teneantur, & Il id facere contempserint, seu eorum Curatus, ut præfertur, ipsos moneri non curaverit, tam Curatus, quam contrahentes juxta dictam constitutionem, & alias canonice puniantur.

De Judæis.

Ne Judæi de cætero in civitate & Diœcesi nostris nutrices, seu servientes habeant

habeant Chriſtianas, diſtrictius inhibemus: quia indignum eſt, quod filii liberæ filiis famulentur ancillæ: omnibus ipſorum ſervientibus, ac mulieribus præcipientes, ut ſervitiis eorum infra proximum menſem a publicatione præſentium recedant, quas etiam Judæi libere dimittere tenentur, transgreſſores vero hujus ſtatuti, animadverſione condigna puniantur.

Ad idem.

Quoniam dudum in Sacra Provinciali *Synodo Moguntina*, noviſſime celebrata, inter cætera de Judæis, & crucis Chriſti inimicis, ſtatutum reperitur, & mandatum, ſub ceſſione Divinorum, & pœna ſubtractionum Communionis, quod Judæi ſigna deferre debeant, per quæ a Chriſtianis diſtingui, & diſcerni videantur, declarando adjicit ſignum hujusmodi tale eſſe debere: circulum videlicet de filis croceis in veſte extrinſeca ante pectus, quoad mares, & maſculos, & duæ rigæ blavii coloris in peplo mulieres conformiter, ut in urbe Romana. Cum autem parum proſit ſtatuta condere, & eorum executionem negligere, idcirco conſtitutione præſenti præcipimus, & mandamus diſtricte, univerſis Judæis, per civitatem & Diœceſim noſtras habitantibus, ſub pœnis gravibus, expedire viſis mandentur, quatenus hujusmodi ſigna extrinſeca juxta declarationem prædictam deferant conformiter, & ad hoc per Poteſtatem ſæcularem, & Officiales regentes compellantur: alioquin contra ſecus facientes Officiales, & Regentes ad ſubtractionem Sacramenti Euchariſtiæ, & contra Judæos ad excluſionem communionis fidelium, & alias, prout de jure, procedatur.

De Adulteris.

Quædam perſonæ relicto legitimo thoro non verentur, una domo in adulterinis amplexibus manifeſte cohabitare in ſcandalum plurimorum: quorum ſaluti providere volentes, omnibus Rectoribus, Plebanis, & Curatis noſtræ Diœceſis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus omnes & ſingulos, qui in adulterinis amplexibus inſimul reſidere non verentur, amoveant, requirant, & exhortentur, ut infra quindecim dies ab invicem diſcedant: & ſi mandato hujusmodi obedire contemſerint, & poſt dictos quindecim dies, quod abſit, inſimul cohabitaverint; tales in eorum vita ab Eccleſiaſticis excludantur Sacramentis, & poſt mortem, niſi pœnitentiam egerint de commiſſis, Eccleſiaſtica careant ſepultura: & nihilominus ad Nos, vel Vicarium noſtrum pro abſolutionis Beneficio conſequendo remittantur. Ipſi vero Rectores, Plebani, & Curati, qui eos monere omiſerint, a Nobis, vel Vicario noſtro Canonicam exſpectare ſe non dubitent ultionem, quibus etiam ſub ſimili comminatione diſtrictius injungimus, ut eorundem rebellium nomina infra alios quindecim dies Nobis, vel noſtro Vicario denuncient, ut contra eosdem ad ulteriora procedere valeamus.

De Raptoribus.

Spoliatores ſtratarum, ac Raptores alios, qui tranſeuntes per vias, & ſtratas publicas, viduas, pupillos, & perſonas alias, præſertim Eccleſiaſticas, eorum bonis vi ſpoliant: propter eorum violentias, qui perturbationem deſiderandæ pacis inducunt, tali volumus noſtro ferienti correctionis gladio pœna mulctari, ut tam ipſi, quam receptantes eos, & ſcienter dantes eis auxilium, vel favorem, ipſo facto ſint anathematis vinculo innodati. Hoc quidem ſtatutum volumus anno quolibet in ſingulis quatuor feſtivitatibus principalibus, ſi ſermo eodem die fit, alioquin die ſequenti proximo, dum ſermo fuerit, in quibuslibet Eccleſiis civitatis, & Diœceſis noſtrarum in cancellis publicari.

De Uſuris.

Uſurarios actus Divina, & humana lege ſatis novimus exprobratos, & contra exercentes uſuras noviſſima conſtitutio *Concilii Lugdunenſis* pœnas ſtatuit exquiſitas. Sed quia quæſito novo ſerviendi colore nonnulli ſub titulo venditionis exercent uſuras, qui pecunias mutuant datis induciis, ut ſtatuto die recipiant fruges, forte in duplo valore, quos deinde ampliori pecunia vendunt: quidam etiam emendo rem pro certa quantitate venditori dimiſſam; ſtatuto termino pro adaucto numero uſurarum quantitate revendunt:

Digitized by Google

dunt: his fraudibus obviando, prohibemus, ne quis uſurarium abſolvat publicum, vel ad Eccleſiaſticam recipiat ſepulturam, niſi cautione præſtita de univerſis reſtituendis juxta conſtitutionem Apoſtolicam in *Concilio Lugdunenſi* factam, quod habetur: *de Uſuris* Lib. VI. quamque ſubſcriptam, quam in omnibus Parochialibus Eccleſiis præcipimus, ſingulis annis per regentem curam animarum, ſemel videlicet in Dominica Quadrageſimæ, qua canitur: *Judica* &c. ſolenniter publicari. Ne autem conſtitutio prædicta cuique ſit incognita, illam volumus hic de verbo ad verbum inſeri, ut ecce:

QUamquam uſurarii manifeſti de uſuris, quas receperant, ſatisfieri expreſſa quantitate, vel indiſtincte in ultima voluntate mandaverint; nihilominus eis Eccleſiaſtica denegetur ſepultura, niſi de uſuris ipſis fuerit, prout paciuntur facultates eorum, plenarie ſatisfactum, vel illis, quibus eſt facienda reſtitutio, ſi præſto ſint ipſi, vel aliis, qui poſſint eis acquirere, vel eis abſentibus loci Ordinario, aut ejus vices gerenti, ſive Rectori Parochiæ, in qua teſtator habitat, coram aliquibus fide dignis, de ipſa Parochia: quibus quidem ordinario, Vicario, aut Rectori prædicto modo cautionem hujuſmodi eorum nomine liceat præſentis conſtitutionis authoritate recipere; ita quod perinde actio acquiratur, ac ſi publico de ipſius Ordinarii mandato idonee de reſtitutione facienda ſit cautum. Cæterum ſi receptarum uſurarum ſit quantitas manifeſta, illam ſemper in cautione prædicta exprimi volumus. Alioquin aliam recipiens cautionem hujuſmodi, arbitrio moderandam, ipſe tamen ſcienter non minorem, quam veriſimiliter creditur, moderetur, & ſi ſecus fecerit, ad ſatisfactionem reſidui teneatur. Omnes autem religioſos, & alios, qui manifeſtos uſurarios contra præſentis ſanctionis formam ad Eccleſiaſticam auſi fuerint admittere ſepulturam, pœnæ Lateranenſis Concilii contra uſurarios promulgatæ, ſtatuimus ſubjacere. Nullus manifeſtorum uſurariorum teſtamentis interſit, aut eos ad confeſſionem admittat, ſive ipſos abſolvat, niſi de uſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum præſtent, ut præmittitur, idoneam cautionem: teſtamenta quoque manifeſtorum uſurariorum aliter facta non valeant, ſed ſint irrita ipſo jure.

De Pœnis occaſione interdicti.

Sacri Provincialis Concilii antiqui, nec non RUDOLPHI, HENRICI, & MARQUARDI Epiſcoporum, Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, hac conſtitutione perpetuo valitura ſancimus, ut ſi in antea quæcunque Eccleſiaſtica, vel ſæcularis perſona, cujuſcunque dignitatis, ſtatus, vel conditionis exiſtat, inſtigante Diabolo, infra civitatem & Diœceſim noſtras Clericum, & pro Clerico ſe gerentem interfecerit, aut mutulaverit, aut ſine licentia Superioris ipſius Clerici captivaverit, aut detinuerit, eo ipſo in terris, Eccleſiis, Parochiis, totius Decanatus, in quo hujuſmodi delictum commiſſum, aut Clericus hujuſmodi captus fuerit: & non ſolum in illo Decanatu, ſed etiam in quibuſcunque aliis Decanatibus, in quibus quempiam talium detineri conſtiterit, & in omnibus locis, in quibus interfector, ſeu mutilator, aut captor, ſeu ejus complices, ipſi conſilium, auxilium, & juvamen præſtantes, domicilium, aut dominium obtinent, & ſive de facto, ſive de jure juriſdictionem exercuerint, aut obtinuerint, vel moram traxerint: & ad quæ devenerint, & quamdiu in eiſdem fuerint, & poſt cujuslibet ipſorum abinde receſſum ad tres dies continuos ipſo facto ceſſetur a Divinis: & ſervetur ſtrictiſſime Eccleſiaſticum interdictum tamdiu, & quouſque læſo, Nobis, & Eccleſiæ fuerit de tanto flagitio ſatisfactum, aut interdictum hujuſmodi alias fuerit legitime relaxatum. Tales etiam injuriatores, tanquam excommunicati, eo ipſo a ſingulis arcius evitentur, donec abſolutionis Beneficium meruerint legitime obtinere. Ne autem hi juxta præmiſſa interdictum ſervare debentes, ſe valeant per ignorantiam quomodolibet excuſare; præcipimus, ut Rectores, ſeu Plebani Eccleſiarum Parochialium, in quorum Parochiis facinora prædicta commiſſa fuerint, ſtatim, & infra unius diei ſpacium, Decano, ſi præſens in Decanatu fuerit, alioquin Camerario, ſi Camerarius etiam abeſſet, viciniori Presbytero Curato illius Decanatus præſenti, rem geſtam referant: qui Decanus, ſeu Camerarius, aut vicinior Confrater curatus

omnibus cæteris Confratribus Decanatus hujuſmodi, & etiam religioſis in eo commorantibus, infra biduum proximum, hoc idem facinus manifeſtet, ac interdictum per eos, & in toto Decanatu ſervandum fore notificet, quibus ſuper his fidem plenam, ſicut noſtris literis, volumus adhiberi. Si quis vero Rectorum, ſeu Plebanorum Eccleſiarum Parochialium, aut Decanorum, vel Camerariorum, hoc noſtrum præceptum adimplere contempſerit, excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrat, a qua non poſſit, niſi congrua ſatisfactione prævia, liberari. Per præmiſſa Conſtitutionibus legalibus, & Provincialibus contra ſacrilegos prædictos editis, & aliis quæ de ipſorum pœnis tractant, non intendimus derogare, ſed potius eas in ſuo robore volumus permanere.

Ex eadem Generali Synodo Baſilienſi.

Inſuper eadem *Sacroſancta Synodus Baſilienſis* ad vitandum ſcandala, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis ſtatuit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque in judiciis, vel extra, cujuscunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, aut ſuſpenſionis, vel prohibitionis ab homine, vel jure generaliter promulgatæ occaſione teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut Eccleſiaſticum interdictum obſervare; niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura Eccleſiaſtica hujusmodi fuerit vel contra Perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam a judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſe: aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari: nam a communione illius abſtinere vult juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Ad idem, ex eadem Generali Synodo.

Quoniam ex indiſcreta interdictorum promulgatione multa conſueverunt ſcandala evenire, ſtatuit hæc Sancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa, aut locus Eccleſiaſtico poſſit ſupponi interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Domini, ſeu Rectoris, vel Officialium: propter culpam vero, ſeu cauſam alterius cujuscunque privatæ perſonæ, hujusmodi loca interdici nequaquam poſſint authoritate quacunque ordinaria, vel delegata; niſi talis perſona fuerit prius excommunicata, aut denuntiata, ſive in Eccleſia publicata, ac Domini, ſeu Rectores, vel Officiales authoritate judicis requiſiti, hujusmodi perſonam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfaciendum compulerint. Qua etiam poſt biduum ejecta, recedente, vel ſatisfaciente mox Divina reſumi poſſint ..., etiam in præcedentibus locum ipſa Synodus vult habere: per hanc tamen conſtitutionem non volumus eſſe ſublatam conſtitutionem noſtram præmiſſam, quæ incipit: *Sacri Provincialis.*

De Magiſtris.

Experientia docti novimus, quod quidam Verbum Dei in Eccleſiis noſtrarum civitatis, & Diœceſis ſeminantes, Religioſi, & ſæculares Presbyteri, interdum rancore moti, contra ſe invicem prædicare non verentur in populi ſcandalum, & exemplum pernitioſum. Nos conſiderantes, quod ſic ex indiſcreto ſilentio ſæpius error poſt ſe relinquitur, ita ut incauta locutio ſæpius errorem inducit; idcirco præſenti ſtatuto inhibemus, ne quis Prædicantium in Monaſteriis, & Eccleſiis noſtrarum civitatis & Diœceſis, ſive Religioſus, ſive Sæcularis exiſtat, de cætero contra alium quidquam in cancellis prædicet: ſed ſi errorem, hæreſim, vel quid aliud, contra alterius jus, aliquis ex ipſis prædicaverit, id Nobis, vel noſtro Vicario in Spiritualibus referatur, ne ex hujusmodi contemptione publica ſcandala in populo, & pericula conſurgant animarum: ſecus facientes, pœnam gravem & condignam non evadent.

De Pœnitentiis & Remiſſionibus.

Quia nonnulli Religioſi, terminis ſuis non contenti, in perditionem animarum in caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Nobis reſer-

reſervatis, in civitate & Diœceſi noſtris ſubditos noſtros abſolvere præſumunt, licet de hoc nullam recipiunt poteſtatem; præſenti Decreto inhibemus, ne deinceps nudo verbo ipſorum religioſorum aſſerentium, ſe talem habere poteſtatem, niſi alias de poteſtate hujusmodi fecerint fidem legitimis documentis, credatur, declarantes, abſolutiones eorum in caſibus prædictis factas nullas eſſe, niſi hoc ſpecifice a Sede Apoſtolica, ſeu a Nobis eis ſit conceſſum.

Ad idem.

Ubi periculum magis imminet, ibi procul dubio magis eſt conſulendum. Attendentes itaque, quod manifeſta peccata non ſunt occulta correctione punienda, & quod malum, ubi oritur, ibi punire debet; omnibus Pœnitentiariis noſtris diſtrictius inhibemus, ne quempiam ſuper peccato publico extra tempus Quadrageſimale abſolvere quomodolibet præſumant, aut de quocunque publico crimine ſe intromittant; volentes, quod publicos peccatores, poſtquam caſum publicum fore intellexerint, mox ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum abſolvendum, & deinde inibi puniendum, ubi publice deliquit, remittant: ac decernentes, abſolutionem per Pœnitentiarios noſtros ſuper publicis criminibus de cætero fiendam, nullius fore roboris vel momenti: in contrarium conceſſis, non obſtantibus qubuſcunque.

Ad idem.

Declaramus inſuper, quod Pœnitentiarii noſtri præſentes, & futuri nullam habeant poteſtatem, ſibi ſocios in officio Pœnitentiariæ noſtræ aſſumendi, aut vices ſuas alteri committendi, niſi ſpecialiter id a Nobis, vel Vicario noſtro habuerint in mandatis.

Ad idem.

Præterea ordinamus, & præſenti decreto inhibemus, ne quis Pœnitentiariorum noſtrorum de cætero literas confeſſionis teſtimoniales ſibi confitentibus quomodolibet præſumat dare, decernentes, literas hujuſmodi per eos dandas nullam fidem habere, aut eis fore adhibendam. Si quis autem literis teſtimonialibus hujuſmodi abſolutionis, ſive in caſibus Nobis reſervatis indiguerit, ſeu alias tales ad ſui cautelam forſan petierint, ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum pro talibus remittantur.

Ad idem.

Inſuper omnibus Presbyteris Curatis, & non Curatis noſtrarum civitatis & Diœceſis inhibemus, ne de caſibus Epiſcopalibus, Nobis reſervatis, quos duximus inferius annectendos, intromittere audeant, ſed ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum omnes infraſcripti remittantur, decernentes, abſolutionem per eos abſque ſpeciali conceſſione noſtra, ſeu Vicarii noſtri in caſibus hujuſmodi, præter quam in mortis articulo, viribus penitus carere &c.

De Sententia Excommunicationis.

Quoniam excommunicati abſolutos ſe eſſe nonnunquam mentiuntur, ex quorum communione pericula eveniunt animarum; præſenti conſtitutione inhibemus, ne de cætero quiſquam Sacerdos Curatus Nobis ſubjectus, quamcunque perſonam ejus Parochiæ, quam ſemel per noſtras, ſeu Vicarii, vel Officialis noſtri literas excommunicatorias ſigillatas excommunicatam denunciavit: aut contra quam tales literas vidit, & recepit, ultra ad Divina ſua ſcienter admittat, vel coram eo celebret, aut abſolutum credat, vel teneat; niſi abſolutionem ſuam literatorie, & ſigillatam illius ſigillo, qui eum excommunicavit, ſibi prius oſtendat: tranſgreſſores autem ultra pœnam juris, quam incurrunt, pœnam condignam non evadent.

Quamvis contra abſentes, ad hanc Synodum vocatos, ad pœnas juris procedere, eorum contumatia exigente poſſemus; ex cauſis tamen certis Nos moventibus mitius agentes, ſub ſpe, quod in futurum noſtra benignitate attenta reddantur obedientes, pœnarum hujuſmodi effectum duximus ſuſpendendum, & ſuſpendimus per præſentes.

Præterea, ne Clerus noſter cenſuris, & ſententiis Eccleſiaſticis authoritate ordinaria, propter ſtatutorum a Nobis, & noſtris Prædeceſſoribus editorum tranſgreſſionem deinceps damnabiliter illaqueetur; ſententias eaſdem a Nobis, & Prædeceſſoribus noſtris latas, dummodo a

Digitized by Google

jure latæ non ſint, tollimus in his ſcriptis, illos in arbitrarias pœnas per noſtrum Vicarium in tranſgreſſores infligendas commutantes, citra pœnarum juris ſublationem, quibus per hoc nolumus derogare.

Remittantur itaque ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum in ſubſcriptis caſibus pro abſolutionibus.

Item rebaptizatus, reconfirmatus, vel reordinatus.

Item, qui matrimonium poſt ſponſalia jurata cum alia, quam ſponſa contraxerint.

Item mulier, quæ antequam certificaretur de morte mariti, ſecundo contraxerit.

Item ille, qui virginem defloraverit, oppreſſerit, & rapuerit.

Item opprimens, vel negligens propriam prolem.

Item in ſe ſterilitatem, vel abortum quomodolibet procurans.

Item homicidium, facto, præcepto, conſilio, conſenſu, authoritate propria, aut authoritativa exhortatione, vel quovis alio modo commiſſum.

Item inceſtum in tertio, aut proximiori gradu conſanguinitatis, aut affinitatis committens.

Item voti transgreſſores.

Item illi, quibus ſolennis pœnitentia fuerit injungenda.

Item Simoniacus.

Item Uſurarius.

Item Raptor.

Item Sacrilegus.

Item Incendiarius.

Item Latro.

Item Eccleſiam conſecratam ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluens.

Item quilibet Eccleſiæ, vel cœmiterii, aut immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ violator.

Item quilibet excommunicatus a Canone, vel Conſtitutione.

Item quilibet irregularis.

Item Sacerdos proditor confeſſionis.

Item celebrans in Eccleſia interdicta, vel Altari non conſecrato, aut mobili ſine licentia, vel ſine indumento, aut non jejunus.

Item non ordinatus celebrans, vel miniſtrans in ordine, quem non habet.

Item Sacerdos, cujus negligentia vel culpa aliquid inhoneſtum, vel aliquod ſcandalum circa Sacramenta evenit.

Item quilibet dejerans, ſeu veniens contra ſuum juramentum.

Item falſarius litterarum, vel monetæ.

Item quilibet manus violentas injiciens in patrem, vel matrem ſuam.

Item quilibet conjugatus contrahens matrimonium vivente uxore cum ſecunda, vel intrans religionem, vel recipiens ſacrum Ordinem conjuge invita, vel econtra.

Item conjux, qui, & quæ in mortem conjugis effectualiter machinatus, vel machinata fuerit.

Item ſcienter coiens cum infideli.

Item promotus per alium, quam per proprium Epiſcopum ſine licentia.

Item furtive, ſeu per ſaltum, vel extra ſtatuta tempora promotus.

Item excommunicatus, vel ſuſpenſus, aut interdictus in ordine ſuo miniſtrans, vel qui taliter ligatus aliquem ordinem ſuſcepit.

Item ſcienter ſepeliens corpus excommunicati in cœmiterio, vel etiam non excommunicati tempore interdicti.

Item abutens quomodolibet Sacramentis Eccleſiæ, ut puta: Hoſtia, Chriſmate, vel alia re ſacra.

Item omnis adulter, vel adultera, ſaltem publicus, & publica.

Item quilibet ſcienter baptizans propriam prolem, vel illam tenens in Baptiſmo aut Confirmatione.

Item omnis hæreticus, aut fautor, vel participator hæreticæ pravitatis.

Item committens Sodomiticum crimen, aut cum brutis commiſſum. &c.

Item quilibet cum Sanctimonialibus coiens.

Item omnes clandeſtine contrahentes, niſi infra tempus ſtatuti ſupra nominati ſolennizaverint.

Ad

Digitized by Google

Ad ſiniſtræ ſuſpicionis tollendum ambiguum, inhibemus, ne quis Sacerdos, vel Religioſus de cætero confeſſionem mulierum audiat alibi, quam in loco publico, ubi videri poſſit, ſecus &c.

Deſcriptum ex impreſſo in folio Litera Petri ſine mentione anni, loci, aut Typographi, forte Conſtantienſis.

AICHSTADIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCLXXXIV. Sixti IV. Pp. XIV. Friderici III. Imp. XLV.

SUB WILHELMO DE REICHENAW.

WILHELMUS, (a) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS EYSTETTENSIS; UNIVERSIS ET SINGULIS RECTORIBUS, PLEBANIS, ET VICE-PLEBANIS, CURATIS, ET NON CURATIS, PER CIVITATEM ET DIOECESIN NOSTRAS EYSTETTENSES UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm Paſtoralis curæ ſit, ſubjectorum morbis condigno remedio obviare, & corpora, quæ languore carent, arte & modis omnibus præſervare: Nos volentes juxta commiſſæ Nobis Paſtoralis ſollicitudinis officium Clero & Plebi noſtræ Diœceſis paterne conſulere; pro Divini nominis gloria, & amplianda religione, ac virtutibus, retundendaque malitia, de Venerabilis Capituli noſtri, jurisque peritorum conſilio, ad laudem DEI OMNIPOTENTIS, Glorioſiſſimæ MARIÆ Virginis, Beatorum PETRI & PAULI Apoſtolorum, Beatique WILLIBALDI, egregii Confeſſoris & Pontificis, Patroni noſtri, ac omnium Sanctorum, pro felici ſtatu hujus Sanctæ Eyſtettenſis Eccleſiæ, ac Epiſcopalis Sedis, totiuſque Cleri & Populi, ad ipſam pertinentium, STATUTA quædam SYNODALIA felicis memoriæ Domini JOHANNIS, immediati Prædeceſſoris noſtri, anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo ſeptimo, in *Synodo* pro tunc publicata, prout jam pridem ſimiliter, ac per Nos actum eſt, ratificavimus, & nunc præſentibus ratificamus, certo moderamine in eisdem obſervato, prout ex infra ſcriptis noſtris *Statutis* intelligetis. Præterea nova quædam edidimus, quæ omnia vim legis & præcepti, ſub pœnis in eiſdem contentis habere, ac diſtricte per vos obſervari volumus: alioquin eorundem tranſgreſſores, præter Divinam ultionem merito formidandam, pœnas prædictas, & alia remedia opportuna exſpectent. Non tamen intendimus jurisdictioni Decani Eccleſiæ Cathedralis noſtræ, ad quem, ſicut ex longæva & antiqua conſuetudine, immediata correctio exceſſuum Clericorum civitatis noſtræ pertinere dinoſcitur, in aliquo derogare.

De Hæreticis ſuperſtitioſis.

Etſi univerſas deteſtamur hæreſes, & odimus ſingulas vanas, & ſuperſtitioſas ſectas, & obſervantias hæreticorum, & Nobis, ac Vicario in Spiritualibus, & Pœnitentiario noſtris omnium & ſingulorum, damnatis erroribus involutorum, abſolutiones per quoddam *Statutum Synodale* Prædeceſſorum noſtrorum ſint reſervatæ; Nos tamen conſiderantes propter ipſius *Statuti* nimiam generalitatem plerosque Presbyteros, ſive Confeſſores, ipſum nimis generaliter intelligere, & plures, quam *Statuti* intentio eſſe poſſit, ad Sedem Epiſcopalem pro abſolutione mittere; Nos volentes generalitatem reſtringere, & ipſum *Statutum* declarare, præſentibus dicimus, & declaramus, eos duntaxat, qui ſectas damnatas, ac ea, quæ directe articulis fidei

(a) Wilhelmus de Reichenaw, J. U. D., major Præpoſitus Aichſtadienſis Eccleſiæ, eligitur Epiſcopus anno 1464. Obiit 1496.

Digitized by Google

fidei contraria ſunt, credunt, vel ſequuntur, atque alia ſuperſtitioſa pro rebus temporalibus acquirendis, retinendis, vel recuperandis, habentes fidem, & ſpem in illis, committunt, ad Sedem Epiſcopalem remittendos; niſi forte in levioribus tanta eſſet conſuetudo delinquentis, quæ correctionem facilem non reciperet, ex qua in alia majora lapſus ſequi poſſet amplior, ſuper quo arbitrando conſcientiam Confeſſoris oneramus.

De Sacerdotibus exiſtentibus in peccatis mortalibus.

Quanquam ſecundum ſacrorum Canonum declarationes, Sacerdotes, etiam mortalibus prægravati ſceleribus, Divina conficiunt Sacramenta, quæ pollui, non poſſunt; nulli tamen, extra caſum a jure expreſſum, in mortali conſtituto peccato Divina licet celebrare Myſteria, aut alia quævis conferre Sacramenta. Nos volentes, quantum poſſumus, auſum, ſive temeritatem quorundam Sacerdotum, qui publico maculati concubinatu, frequenter, & quaſi quotidie celebrant, & miniſtrant Sacramenta, impedire; præſenti ordinamus conſtitutione, præcipimus, & ſtatuimus, ne aliquis Sacerdos in publico, ſive notorio laborans concubinatu, poſt unius menſis ſpatium, ab hodie computandum, Divina celebret Officia, niſi prius a Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario, aut cui Nos, vel idem Vicarius notter, vices noſtras in ea parte commiſerimus, confeſſus rite fuerit abſolutus, & ad Noſtrum, vel Vicarii noſtri mandatum, juſſum, & diſpoſitionem, concubinam, quam ſic publice tenuit, aut tenet, dimiſerit ſub pœna carceris, quam volumus contrarium facientes, ipſo facto incurrere, ac alias juxta exceſſus qualitatem graviter puniri.

Et quoniam non eſt noſtræ intentionis, ut hujuſmodi publici concubinarii paſſim & indifferenter, quaſi joco, occaſione confeſſionalium, aut licentia confitendi a Nobis, vel Vicario noſtro datorum & emanatorum, ab eorum talibus exceſſibus abſolvantur, ne facilitas veniæ incitamentum præbeat delinquendi; præſentibus inhibemus, ne aliquis Sacerdos noſtræ Diœceſis poſt lapſum unius menſis aliquem talem publicum concubinarium, ſive fornicarium, occaſione talium confeſſionalium, vel licentia confitendi abſolvat, ſed potius ad Nos, aut noſtrum in Spiritualibus Vicarium remittat; decernentes irritum & inane, ſi quid in contrarium factum, aut attemptatum fuerit; niſi forte idem Sacerdos abſolvendus, Divina tam neceſſario celebrare debeat, ut abſque gravi ſcandalo populo vacare non poſſit, tunc poterit per quemcunque Sacerdotem abſolvi, ita tamen, ut ad brevem terminum, per eundem Confeſſorem ſtatuendum, ſe Vicario præſentet, ad recipiendam pro modo culpæ pœnitentiam ſalutarem; hortantes nihilominus omnes & ſingulos Confeſſores a talibus publicis concubinariis ex majori authoritate electos, ut & ipſi circa tales diligenter & diſcrete vigilent, ne ipſi ſua levitate ſe aliorum criminum faciant participes, ſuper quibus omnibus cujuſcunque conſcientiam diſtricte oneramus.

De Matrimonio.

Matrimonia clandeſtina, ex quibus ſæpius viſum eſt, & expertum, plurima oriri ſcandala, & pericula animarum, dum hi contrahunt, quibus a jure prohibitum eſt contrahere, prohibere volentes: Nos pœnis juris noſtras adjicientes, ſtatuimus, ut ſinguli Plebani, ſtatim, poſtquam ad ipſorum notitiam, aliquos in aliquo gradu prohibito, vel legitimum habentes impedimentum, quominus contrahere poſſint, clam contraxiſſe, pervenerit, eos, qui ita contraxerunt, mox ab ingreſſu Eccleſiæ tamdiu excludant, quo uſque iidem contrahentes Vicario noſtro, recepta pœnitentia & emenda (*a*) ſibi per ſuas patentes literas, ac alias per Officialem noſtrum ſuper hujuſmodi impedimento canonice expediti, fuerint remiſſi; ſalvis tamen pœnis juris circa eos, qui etiam extra omne impedimentum clam contrahunt, quibus per præſens noſtrum ſtatutum in nullo volumus derogari.

Quid

(*a*) *Emenda.* Pecuniaria mulcta, compenſatio damni, emendatio, quæ judicis arbitrio irrogatur.

Quid dicatur Clam, vel Clandeſtinum.

Et ne vocabulum Clam, ſive Clandeſtinum, multis & præſertim in hac materia ignotum, cuiquam ambiguitatem generet, præſenti conſtitutione declaramus, id fore & eſſe clandeſtinum matrimonium ad præſens cenſendum, quod per verba de præſenti, aut futuro, copula carnali ſubſecuta, contrahitur, priuſquam eorum contractus futuri matrimonii per Plebanum ipſorum, in loco vel locis, ubi veriſimiliter notitia haberi poteſt ipſorum contrahentium, & deveniri in cognitionem impedimentorum, fuerit ſecundum Statuta Synodalia & Eccleſiæ publicatus.

De Confeſſionibus audiendis.

In miniſtrandis vero & conferendis Sacramentis illud ſummopere providendum eſt, ne ubi ſalus exſpectatur animarum, ſcandalum generetur, & peccatum nutriatur: propterea præſenti conſtitutione diſtricte prohibemus, ne quivis Sacerdos, cujuſcunque mulieris ſanæ in ſtuba, (*b*) ſive camera dotis, (*c*) vel domus ſuæ, confeſſionem audiat, ſed in communiori loco Eccleſiæ ſuſpicione carente; neque pueros extra Eccleſiam baptizent, niſi horum, quibus jura permittunt; niſi forte tempore hyemis, propter ingens frigus aliud facere neceſſitas cogat: tunc utique tam ſalubre Sacramentum cum ea reverentia & diſciplina conferatur, ut etiam propter devotionem aſtantium merito gratia baptizato conferri præſumatur vel augeri; alioquin contrarium facientes, ad arbitrium noſtrum graviter puniemus.

De publicis criminoſis, & pœnitentia injungenda.

Quoniam ſecundum Sacros Canones manifeſta peccata non ſunt occulta; ne de cætero aliquis Confeſſor aliquem manifeſtum criminoſum occulta pœnitentia puniat, ſed manifeſta, ſive crimina ſint levia, ſive magna. Nam quamvis pœnitentiæ ſint arbitrariæ; illud tamen in ſuo genere locum habere certum eſt, ita ut circa manifeſtam pœnitentiam in manifeſtis & circa occultam, in occultis ſit arbitrandum. Manifeſta etiam occulta pœnitentia corrigere, potius pœnitentiam mutare videtur, quam arbitrari: quod nedum ſimplicibus, verum & Epiſcopis jure prohibitum apparet, niſi forte peccatoris, vel confeſſi tanta ſit reſiſtentia, ut potius ſe Divinæ correctioni, quam humanæ velit ſubmittere: quem non abjiciendum, ſed cum innoteſcentia periculi, ſive diſcriminis, quibus ſe ingerit, abſolutum jubemus ire dimitti. Alioquin hoc non obſervato, ad arbitrium noſtrum gravi ſubjaceat ultioni.

Ne quid pro adminiſtrandis Sacramentis exigatur.

Cum nil pro Sacramentis adminiſtrandis exigi, vel extorqueri oporteat: Nos volentes ſtatutum vetus de non exigendo aliquid pro adminiſtrandis Sacramentis manutenere, diſtricte prohibemus, ne aliquis Plebanorum noſtræ Diœceſis, & eorum loca tenentes, ex pacto vel conſuetudine confeſſionales denarios inter ſe, & cooperatorem dividendos conveniant, & dividant: ſed ſi Plebanus ipſi ſocio aliquid libere communicare velit, non prohibemus: ſocium tamen, & cooperatorem de his, quæ ſibi fideles ſponte offerunt, Plebano dandum cogi nolumus, conſuetudine quacunque non obſtante: quoniam ſæpius Plebanos & cooperatores propterea deſides, & negligentes in audiendis fidelium confeſſionibus comperimus: hortantes nihilominus omnes, & ſingulos Confeſſores, ne ſpe alicujus temporalis lucri conſequendi, propterea feſtinantius audiant, breviusve expediant, quam oportet, ſcientes, quod ſi eorum culpa vel negligentia alios negligant, ipſi ſibi eorum peccata accumulent. Quod ſi quis-

(*b*) Hypocauſtum; ſcriptum quoque reperitur: *Stupa. Hiſt. Auſtral. ad an.* 1292, per totam Hyemem aura adeo levis fuit, quod ſtupis bene caruiſſent homines, ſi voluiſſent. Ad ann. 1298. ibidem; extra portam ſtupæ a convicinis & concurrentibus decem in una *ſtupa* ſunt occiſi.

(*c*) *Camera dotis*, la Chambre de la Femme, *Germ.* das Frauen-zimmer, ſive locus, ubi Domina, vel aliæ uxores communiter habitare & verſari ſolent.

quiſquam in his exceſſiſſe reperiatur, Nos contra talem ultra Divinam ultionem, quam incurret, ad graves pœnas, pro noſtro arbitrio, infligendas procedemus.

De vita & honeſtate Clericorum.

Et quia ſtatutum de honeſtate Clericorum plurimi adeo vilipendunt, ut nedum in noſtra, & communis vulgi præſentia prohibitis utantur veſtibus, verum & circa Divina ea minime deponunt, & alias inhoneſte contra juris diſpoſitionem incedunt: ut itaque Clericorum mores, & actus eorum in melius reformentur, honeſte vivere ſtudeant univerſi; ſtatuimus, ut omnes & ſinguli Clerici per civitatem & Diœceſin noſtram conſtituti, tonſuram ſuo ordini, ſtatui, & dignitati convenientem deferant, comam, & crines, ſive pilos, ultra nodum colli extenſos non nutriant, ac roſtros (*d*) calceorum articulum digiti excedentes deponant; alioquin transgreſſores a diſtributionibus quotidianis cum corpore Præbendæ, per unum menſem noverint ſe fore ſuſpenſos: omnino ſub prædicta pœna prohibentes, ne aliquis Sacerdotum, coram quocunque ſibi miniſtrante, qui præmiſſorum transgreſſor repertus fuerit, & apparet, Divina celebret Officia: ſed eum tanquam indignum aſtare, & miniſtrare prohibeat; quoniam non credimus, talem abſque mortalis peccati culpa poſſe Sacra celebrare, vel Divinis aſtare, qui factis ſacris Canonibus contradicit.

De Captivitatibus Clericorum.

Verum cum in terminis alicujus Decanatus Religioſi, vel Clerici, in ſacris conſtituti captivantur, captivi detinentur; interdictum Eccleſiaſticum ſervari, & a Divinis ceſſare oportet: dubium, qui captivus dicatur, tollere volentes, præſentibus pronunciamus & declaramus: nedum hunc dici debere captivum, qui tentus vinculis ſive carceri mancipatur; ſed etiam eum, qui tentus & coactus promiſit ſine, vel cum pœna, ad certum terminum ſe captivatori, aut alteri, nomine & vice ipſius, ſtatuere, aut liber dimiſſus pœnam certam ſolvere & debere.

De Præbendis diminutis.

Patroni Beneficiorum cum juris diſpoſitione obligati, noſtris vero, & Prædeceſſorum noſtrorum etiam ſtatutis hortati ſint, ut ad Beneficia Eccleſiaſtica, ſive diminutione, perſonas habiles, & idoneas præſentent; nihilominus tamen hujus contrarium fieri quotidiana docet experientia. Proinde diſtricte prohibemus, ne Vicarius noſter in Spiritualibus aliquem ad quodcunque Beneficium inveſtiat, niſi prius coram eo is, qui præſentatus eſt, vel qui præſentat, ſufficienter docuit, aut alius ſibi legitime conſtans, Beneficium juxta tenorem Statuti Synodalis de portione Canonica diſponentis, fore & eſſe dotatum, vel proviſum: & ſic præſentato abſque diminutione debita fuerit portio aſſignata, & tradita. Niſi hic, qui præſentatur, adeo in fructibus Beneficii, non ex culpa, vel fraude Patroni, attenuati ſit contentus, ut nulla ſibi contra Nos, vel Patronum poſſit competi querela vel actio.

De Magiſtris fabricæ Eccleſiarum.

Statutum de Magiſtris fabricæ Eccleſiarum in ſuo robore permanere omnino jubemus, hoc adjicientes & moderantes, ut ratio de perceptis & expoſitis ab his, a quibus & coram quibus fieri debet, non niſi, & ſemper infra Paſcha & Aſcenſionem fiat: & a Plebano loci receſſus plenus de omnibus perceptis, expoſitis, remanentibus & debitis, Vicario noſtro in ſcriptis mittatur; quem ſi forte aliquis, vel aliqui mittere impediunt, vel impedire nituntur, is vel ille ab eorum Plebanis ab Eccleſiæ ingreſſu coerceantur tam diu, quoſque a Nobis, Vicario noſtro, aliud habuerit in mandatis, vel facto pareat, vel paruerit. Nec ipſi Magiſtri, vel Procuratores per ſe, vel cum eorum Plebano alicui ſine noſtra, aut Vicarii noſtri expreſſa licentia aliquam pecuniæ ſummam mutuent vel accommodent, niſi ipſi Plebanus, & Vitrici, ſive Magiſtri fabricæ, pro accommodatis, vel mutuo datis pecuniis velint eſſe

(*d*) Roſtros, vel juxta alios communiter Roſtra, quo nomine appellantur acumina calceorum, vel prominentes, & ultra pedum longitudinem proſilientes extremæ calceorum partes.

eſſe principales debitores & ſolutores. Quam pecuniam accommodatam, vel mutuatam, etiam in proxima expoſitione rationum ſub pœna dupli ſine contradictione ſolvere debeant & teneantur.

De Sententia Excommunicationis.

Ex cauſis plerumque Nos, noſtrique Vicarius in Spiritualibus, & Officialis, mandata ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ emittimus: poſt accuſatam etiam contumaciam trinæ vel alius ſufficientis ammonitionis ad reproducta mandata ſubſcribimus, excommunicatum declaramus, excommunicamus & ſuſpendimus. Ex quibus nulli dubium manet, ex rigore juris tales, contra quos declaratio, vel poſt contumaciam accuſatam excommunicatio vel ſuſpenſio ſcribitur, excommunicati ſive ſuſpenſi ſunt judicandi & cenſendi. Quia tamen ſimplices & juris ignari, quamdiu literæ non expediuntur, ſibi de Beneficio abſolutionis non provident, putantes, ſe niſi literis expeditis, minime ligari; volumus, ut quilibet contumacias accuſans, quam primum ex copia Notarii facere poſſit, expediat; at contrarium facientes, & literas extradi obmittentes, per Vicarium & Officialem noſtros in pœna duplicis taxæ, panni vel literarum puniri ſerioſe jubemus.

De Renuntiatione.

Ut Eccleſiaſticorum Beneficiorum reſignationes, & renuntiationes debite fiant, nullique ad ea, niſi digni & idonei præſententur & recte conferantur; ſtatuimus, ut, ſicut eorum reſignationes ſive renuntiationes, niſi in noſtras, vel Vicarii noſtri, aut alterius, ad id de jure vel conſuetudine poteſtatem habentis, manus factæ & admiſſæ, quoad Nos nullæ ſunt; ita nulli, qui ad ea vacantia ex reſignatione alia, quam in manus noſtras, aut Vicarii noſtri, aut cui ad hoc Nos, vel idem Vicarius noſter, vel is poteſtatem ad id modo prædicto habens, vices commiſerimus, vel commiſerit, facta, præſentatur, conferantur: certificantes omnes & ſingulos Beneficiatos, præſentes & futuros noſtrarum civitatis & Diœceſis, quod ſi quis Beneficium Eccleſiaſticum, ad inſtitutionem noſtram ſpectans, per ſe, vel alium in manus alicujus Patroni Eccleſiaſtici, vel ſæcularis ex quacunque cauſa ſine Noſtra, vel Vicarii noſtri licentia reſignaverit; quod ipſum Beneficium alteri, cui Nobis placuerit, conferemus, aut alias graviter, prout Nobis expedire videbitur, puniemus; hortantes omnes & ſingulos alios, ad quos de jure vel conſuetudine Beneficiorum ſpectat collatio & inſtitutio, ut & ipſi idem faciant & obſervent.

De Clericis peregrinis.

Cum ſit honeſtati contrarium, & a Sanctorum Patrum inſtitutione alienum, ſine conſenſu Epiſcopi Clericos aliarum Diœceſium indifferenter in Eccleſiis inſtituere; præſenti edicto omnibus & ſingulis Presbyteris, curatis, & non curatis, per Diœceſim noſtram conſtitutis, diſtricte prohibemus, ne aliquem alienæ Diœceſis Presbyterum in Vicarium, Cooperatorem, & Capellanum in Eccleſia, vel Beneficio ſuo, ſine Noſtra, aut Vicarii noſtri expreſſa licentia, inſtituat, præficiat, vel aſſumat; alioquin contrarium facientes, ſevere punire non obmittemus.

De Statu Monachorum.

Monachi, qui per villas & oppida, ſive quaſcunque Eccleſias Parochiales, ſinguli de jure communi poni non debent, præcipiendo mandamus omnibus & ſingulis Beneficiatis, & Vicariis Beneficiorum, & Eccleſiarum quarumcunque, ne aliquis Religioſum, ſive Monachum, etiam Canonicum regularem quemcunque, pro ſe, & in ſui loco, ad quodcunque tempus præficiat, vel ponat, neque quemquam Miſſas in Eccleſia, vel Capella ſua dicere, ſive celebrare permittat ſine Noſtra, aut Vicarii noſtri ſpeciali licentia. Prælatum tamen regularem quemcunque, ſi ad aliquem locum diverti contigerit, per ſe, vel Capellanum ſui Ordinis, vel ſæcularem celebrare non prohibemus. Alioquin aliter facientes, pœna ſuſpenſionis, aut alia, prout Nobis videbitur, mulctabimus.

De Locationibus Beneficiorum.

Eccleſiarum locationes, niſi ex rationabilibus cauſis, per Rectorem, vel Paſtorem prius Nobis, vel Vicario noſtro

expoſitis, fieri omnino prohibemus; & ut non aliis, quam fide dignis, doctis, & diſcretis, ac Nobis, aut Vicario noſtro præſentatis perſonis, aut Presbyteris locentur, ſub pœna decem florenorum diſtricte præcipientes jubemus.

De Excommunicatis propter violentiam Clericorum.

Sæpe Clerici, & Presbyteri per laicos ſua culpa offenſi, vel violentati, ne ipſorum culpa coram Superioribus appareat, cum laicis ſcandaloſe ſe componunt, & dum laicis abſolutio aliter, quam ordo juris dictat, denegatur, ſcandalizantur; diſtricte mandamus, ne aliquis Clericus, in Sacris conſtitutus, ſe ſponte ſine Noſtra, aut Vicarii noſtri, vel Prælati ſui, in ipſum jurisdictionem ordinariam de jure, vel conſuetudine habentis, licentia, cum offenſore ſuo componat, vel concordet. Non prohibemus tamen, de modo concordiæ inter ſe convenire, quem tamen Nobis, aut Vicario noſtro, vel Prælato ſuo, ante acceptationem offenſus exponere teneatur. Qui cum per Nos, Vicarium, vel Prælatum, aſſumptus, & approbatus fuerit, per offenſum accipi poteſt, ut ſic appareat juſte, ſi offenſor in partibus veniat abſolvendus, vel Sedi Apoſtolicæ relinquendus. Horum autem transgreſſores, prout quantitas exigit, transgreſſionis pœna plectentur.

De Diſpenſantibus cum exiſtentibus in peccato mortali, ut recipiant Sacramentum.

Quia ad notitiam noſtram pervenit, nonnullos Sacerdotes noſtræ Diœceſis, curam animarum habentes, cum his, quos in caſibus Superiori noſtro, vel Nobis reſervatis, abſolvere non poſſunt, diſpenſare, ut ad ſacram Communionem, priuſquam ab eis in caſibus a jure permiſſis, aut Superiori noſtro, vel Nobis beneficium abſolutionis conſequuntur, accedant. Nos volentes vetus ſtatutum omnino ſervari; præſenti decreto ſub pœna carceris decem dierum præcipimus, & mandamus, ne aliquis Sacerdotum noſtræ Diœceſis de cætero aliquem ad ſacram Communionem admittat, niſi prius per eum in caſibus a jure expreſſis, vel Superiori noſtro, vel Nobis, vel vices noſtras gerenti, a peccatis, & Superiori noſtro, vel Nobis reſervatis, ſit rite abſolutus, & abſolutum ſe oſtenderit. Alioquin pœna prædicta, vel alia, pro noſtro arbitrio, punire non obmittemus.

Wilhelmus Epiſcopus hæc ſuæ Diœceſis Statuta imprimi curavit per Matthiam Walcker anno 1484: quam primævam editionem ex Bibliotheca Collegii PP. Soc. Jesu commodatam accepi. Anno 1733. eadem denuo edita fuere per Clar. Joan. Henr. a Falckenſtein, poſt Codicem Diplomatum Antiq. Nordgavienſium. *Francofurti & Lipſiæ.*

SYNODUS SALTZBURGENSIS PROVINCIALIS

Anno Chriſti MCCCCXC. Innocentii VIII. Pp. VI. Friderici III. Imp. LI.

SUB FRIDERICO V. ARCHI-EPISCOPO.

Statuta Provincialia XLVIII. Archi-Diœceſis Saltzburgenſis.

AD honorem, laudem, & gloriam Omnipotentis DEI, Glorioſe Virginis MARIE, totiusque celeſtis Curie triumphantis, & incrementum Fidei Chriſtiane, Nos FRIDERICUS, Dei Gratia, Sancte Saltzeburgenſis Eccleſie Archi-Epiſcopus, Apostolice Sedis Legatus: SIXTUS Frisingensis, GEORGIUS Chiemensis, MATHIAS Seccoviensis Eccleſiarum Epiſcopi, Oratores & Procuratores Ratisponens. Pataviens. Brixinens. Laven-

Digitized by Google

VENTIN. Epiſcoporum, ac Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium, pleno mandato ſuffulti Prælati, & eorum Oratores & Procuratores, in Sancto Concilio Provinciali in Eccleſia Parochiali Sancti Nicolai, oppidi Muldorff, Saltzeburgenſis Diœceſis, decima nona menſis Octobris, anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, nonageſimo celebrato congregati, de conſilio omnium huic Sacro Concilio intereſſentium Conſtitutiones, & Statuta Provincie Saltzeburgenſis ſalubriter condita, & edita ſunt in hunc, qui ſequitur, modum.

De Vita & honeſtate Clericorum.

Quia Clericorum eſt, in ſeipſis implere Domini voluntatem, & lucere per bonam converſationem, qualiter oportet alios in Domo Domini converſari; Sacro Provinciali Concilio approbante, ſtatuimus, volumus, & mandamus, univerſos Clericos Provincie noſtre preſertim Beneficiatos, & in ſacris conſtitutos, honeſte, clericaliter, & devote ſe exhibere, a crapula & ebrietate abſtinere, indumentaque ſciſſa in oris, ſeu extremitatibus ab extra ſuperducta non deferre, mitras caudatas penitus dimittere, cingulos & monilia, auro, argento, vel alio metallo exceſſive ſplendentia, ad modum laicorum abjicere penitus & vitare. Veſtimenta rubei & viridis coloris deferre Clericos omnino prohibemus: equalibus colliriis in joppulis tunicis, ſive mantellis, ne alterum reſpectu alterius circumferentiis eminentius appareat, utantur: mitram ſeu pirreta, capiti ſuppoſitum capucium humeris Clerici reverenter deferant, ipſis in publico deambulantibus. Contrafacientes vero ultra penas juris communis per ſuſpenſionem proventuum Beneficiorum Eccleſiaſticorum, fabrice applicandorum, ſecundum quod protervia demeruit & exceſſus, arctius per Nos, Officialem, Archidiaconos noſtros, aut Ordinarios loci, ſeu eorundem Vicarios & Officiales puniantur.

Item inhibemus omnibus Clericis ſupradictis, in publico, vel alibi, preſentibus laicis tabernas intrare, preterquam in itinere conſtitutis, vel ex alia cauſa rationabili, & omnes ludos inhoneſtos, maxime taxillorum, exercere. Contrafacientes pena juris communis, & ad arbitrium noſtrum, ſeu Superiorum ſuorum, in ipſos juriſdictionem habentium, puniri volumus & mandamus. Item ſtatuimus & in virtute ſancte obedientie diſtricte precipiendo mandamus, ut nullus Clericorum cauponem, vel tabernarium hoſpitem ſibi conſtituat continuum in domo habitationis ſue, aut potum venalem negociationis cauſa publice exponat vel vendat, niſi ex antiqua conſuetudine hactenus obſervata jus publice vendendi vinum habuiſſet. Permittimus tamen domos Prelatis & Monaſteriis, pro hoſpitalitate rationabiliter introductas, & ſecundum permiſſum regule & juris communis: contrafacientes vero arbitrio noſtro, & ſuorum Superiorum, in eos juriſdictionem habentium, puniri volumus, & mandamus. Ut etiam Clerus, qui in Domini ſortem aſſumptus eſt, Divinis officioſus intendat miniſteriis, diſtricte inhibemus, & ſub obedientie pena mandamus; ne quivis Clericus cujuſcunque dignitatis, religionis, aut ſtatus exiſtat, venationes, & ſilvaticas vagationes cum canibus exerçeat: penis nihilominus juris contra tales promulgatis in ſuo robore permanſuris.

De continentia Clericorum.

Volumus concubinatum evitari ſub penis, & juxta Decretum Sacri Generalis Baſil. Concilii, quas penas una cum penis juris contra inobedientes exequi precipimus, & mandamus. Cujus Decreti tenor ſequitur per omnia in hec verba:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM

Fridericus V. Comes Schaumbergius, per Compromiſſarios anno 1489. 19. Decembris electus eſt Archi-Epiſcopus Salisburgenſis XLVtus. Anno 1490. ab Innocentio VIII. Pp. confirmatus, Synodum Provincialem in Eccleſia Parochiali S. Nicolai in oppido Müldorff coegit. Canones LI. indicat *Hanſiz T. II. Germaniæ Sacræ a pag.* 541. *ad* 544. *ex Lunigii Spicilegii Eccleſiaſtici Continuatione III.* Obiit anno 1494. 4. Octobr.

REPRESENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUicunque Clericus cujuſcunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis vel alterius preeminentie exiſtat, &c. (*Vide ſupra pag. 554. ubi Decretum hoc Synodi Baſilienſis expanſum legitur.*)

De Clericis ignotis & peregrinis.

Quia Paſtorali ſolicitudini incumbit, ſubditis providere, ne ab ignotis ſeducantur, quos nonnunquam percepimus, retroactis temporibus reprobos, abjectos, & quod deteſtabilius eſt, facinoroſos, & inhabiles circa Divina, ſe ingeſſiſſe in animarum pericula, & ſcandalum plurimorum; hoc ſacro approbante *Concilio* diſtricte ſub excommunicationis pena precipimus, & mandamus univerſis Provincie noſtre Prelatis, Archidiaconis, Decanis & Eccleſiarum Rectoribus, ne de cetero aliquem aliene Dioceſis, ſeu peregrinum, ſe pro Presbytero gerentem, apud ipſos in conſortium Sacramentorum, & Sacramentalium adminiſtrationes, vel alias regiminis curam quoquomodo admittant, niſi deſuper noſtris, aut loci illius Ordinarii, ſeu ejus Vicarii, vel Officialis patentibus literis, aut alias legitimis documentis certificati fuerint.

Ne Clerici joculatoribus, vagis Scholaribus, & ſimilibus Goliardis largiantur.

Ne Redemptoris noſtri Crucifixi Patrimonium inutiliter expendatur, & in uſus turpes exquiſitis diabolicis ſuaſionibus convertatur, de quo pauperum neceſſitatibus eſt ſuccurrendum; ſtatuimus, & in virtute ſancte obedientie inhibemus, ne Prelati, Religioſi, aut ſeculares, & Clerici, quocunque nomine cenſeantur, mimis, joculatoribus, hiſtrionibus, buffonibus, ſeu hominibus artis lubrice, pretexu nuptiarum, militie, vel alterius ſimilis cauſe, quicquam ſub quocunque modo, ſpecie, aut forma, nec etiam in pecunia numerata largiantur.

Ut Clerici perſonaliter reſideant, nec plura Beneficia habeant.

Animarum periculis, que cunctis opibus preferuntur, deſiderantes occurrere, ſtatuimus, volumus, & ſub pena privationis Beneficii mandamus, ut omnes habentes Eccleſias, quibus cura animarum dinoſcitur annexa, perſonaliter in eiſdem reſideant, abſentes vero infra hinc, & tres menſes proximum futuros, a die publicationis preſentis computandos, ſe ad reſidentiam perſonalem recipiant: aut eorum quilibet ſuum Dioceſanum, aut ejus in Spiritualibus Vicarium, aut Officialem, legitime informet, quare in eiſdem reſidere non debeat, nec teneatur. Omnes quoque & ſinguli incompatibilia de jure Beneficia retinentes, eorundem Ordinariis, aut Vicariis, vel Officialibus ipſorum, infra eundem terminum diſpenſationes ſuper hoc obtentas indicent, & oſtendant. Inhibemus quoque ſub eadem pena, ne quiſquam Vicariam teneat preter unam, niſi neceſſitatis evidentis cauſa aliud per Dioceſanum, aut ejus Vicarium, vel Officialem permiſſum fuerit, & conceſſum.

De Penitentia.

Quoniam nonnulli Sacerdotes regulares & ſeculares in penitentia frena laxare, & extra terminos ſibi poſitos authoritatem in caſibus, ſuperioribus reſervatis, preſumere auſu temerario referuntur; ſub excommunicationis pena hoc approbante ſacro *Concilio Provinciali* inhibemus, ne quiſquam Sacerdotum religioſus, vel ſecularis totius noſtre Saltzburg. Provincie, quemcunque ſibi confitentem in caſibus, Sedi Apoſtolice de jure vel conſuetudine reſervatis, abſolvere preſumat: niſi habito ejusdem Sedis deſuper indulgentia & mandato ſpeciali. Nec etiam in caſibus ſimiliter de jure aut conſuetudine Epiſcopo reſervatis aliquem abſolvere attemptet, preſertim excommunicationis majoris vinculo innodatum, hereticum, Judeum, fautores eorundem, laicum predicatorem, aut auditores ejus, ſpoliatorem alicujus dotis, aut Sacerdotis maxime in agone, aut temerarium occupatorem bonorum Eccleſie, depopulatorem agrorum, vinearum, aut ortorum, inceſtuoſum, fornicatorem cum Sanctimoniali, homicidam etiam caſualem, publicantem confeſſionem, peccantem contra naturam, aut cum brutis, ſacrilegum, incantato-

tatorem, aut incantatricem, precipue cum Sacramentis, Sacramentalibus, vel oſſibus mortuorum, prolis oppreſſorem etiam in caſu, incendiarium, commercia habentem cum Judeis maxime in uſuris, preparantem, propinantem, ementem, aut vendentem venenum, preſertim in machinationem mortis proximi, demonem invocantem, cudentem falſam monetam, utentem ſcienter argento & auro falſo, cogentem Chriſtianum dare uſuram, blaſphemum Chriſti nominis vel Sanctorum, falſum teſtem, coëuntem cum Judea, obligatum ad vagas reſtitutiones, nec quemquam alium enormibus criminibus irretitum, non habita deſuper a Nobis, Metropolitano, vel ſuo Dioceſano, aut eorum in hac parte Vicario commiſſione ſpeciali & expreſſa. Vagarum etenim rerum diſtributionem eorum Ordinariis reſervent, ad ipſosque legitime deducant. Quodſi ſecus factum per eosdem fuerit, tantundem fabrice Eccleſie Kathedralis, ſub qua degunt, quantum diſtribuere contra hujuſmodi prohibitionem preſumpſerint, ſub excommunicationis pena infra duos menſes immediate ſequentes perſolvant.

Inhibemus inſuper ſub dicta excommunicationis pena diſtricte precipiendo, ne quiſquam Sacerdotum ſecularis vel religioſus noſtre Saltzburgenſis Provincie, non habita deſuper Sedis Apoſtolice, aut Ordinarii ſui, vel ejus in hac parte Vicarii, aut Officialis licentia ſpeciali, ſe intromittat de diſtributione rerum male acquiſitarum, incertarum, ſeu vagarum.

Forma Abſolutionis.

Item volumus ſub eadem pena omnes Confeſſores abſolvendo uti ad minus illis verbis: Ego abſolvo te a peccatis tuis, & reſtituo te Sacramentis Eccleſie in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

De benedictione ſalis & aſperſorii Dominicis diebus.

Cupientes affectum devotionis augmentari, mandamus in virtute ſancte obedientie, & volumus, omnes Sacerdotes, qui Parochiis preſunt, ſingulis diebus Dominicis aquam & ſal benedicere, ac eosdem una cum toto Clero ad ipſas Eccleſias ſpectantes horis conſuetis ante Miſſarum ſolennia Eccleſiam perſonaliter circuire. Ut autem populus ad hujuſmodi proceſſiones invitetur, omnibus vere penitentibus, confeſſis, & contritis, ipſam proceſſionem devote ſequentibus, ſub fiducia Divine pietatis de theſauro Eccleſie quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitentiis in Domino miſericorditer relaxamus. Quas quidem indulgentias per Rectores ſupradictos extunc volumus publicari.

De Simonia, & ne aliquid pro Sacramentis & Sacramentalibus exigatur.

Diſtricte precipiendo interdicimus, ne quiſquam Sacerdotum pro reconciliatione penitencium, aut pro adminiſtratione alicujus Sacramenti, vel aliquorum Sacramentalium paciſcatur de ſibi danda pecunia, vel aliquo alio equivalenti pro eodem; ſed volumus diſpoſitis abſque dilatione pro tempore, & loco congruis, eadem adminiſtrari, & exhiberi ſecundum ritum Eccleſie. Verum quia rationis & juris explorati exiſtit, quod ſocii paſſionum ſint pariter & ſocii conſolationum; permittimus expoſt exigi, etiam cum imploratione officii Judicis, quantitatem in talibus ex conſuetudine debitam, ad quam laicos hortamur, & quantum de jure eſt, aſtringi, & compelli volumus.

Item volumus Statutum, ſive Decretum GENERALIS CONCILII CONSTANT. *De Simonia.* editum publicari, ut in fine, quoniam contra tranſgreſſores ejuſdem diſtrictius Deo dante procedemus, cujus tenor per omnia ſequitur in hec verba:

" MARTINUS &c. Multe contra Simo-
" niacam pravitatem ab olim facte ſunt
" conſtitutiones, quibus morbus ille
" non potuit extirpari. Nos volentes de
" cetero, ut poſſumus, attentius provi-
" dere, ſacro approbante Concilio de-
" claramus, quod ordinati ſimoniace ab
" executione ſuorum Ordinum ſint eo
" ipſo ſuſpenſi. Electiones, aut poſtu-
" lationes, confirmationes, aut quevis
" proviſiones ſimoniace Eccleſiarum,
" Monaſteriorum, Dignitatum, Perſo-

natu-

» natuum, Officiorum & Beneficiorum » Eccleſiaſticorum quorumcunque, de- » inceps facte, nulle ſint ipſo jure, nul- » lumque per illas jus cuiquam acqui- » ratur: nec promoti, confirmati, aut » proviſi faciant fructus ſuos, ſed ad il- » lorum reſtitutionem tanquam inique » ablatorum percipientes teneantur. Sta- » tuimus inſuper, quod dantes, & reci- » pientes, ipſo facto ſententiam excom- » municationis incurrant, etiamſi Pon- » tificali, aut Cardinalatus prefulgeant » dignitate.

Item interdicimus, & diſtricte inhibemus, ne quiſquam Clericorum, cujuſcunque ſtatus fuerit, cenſum de aliquo Beneficio, aut pecuniam, vel emolumentum aliud ex pacto, quoquomodo, nomine anticipande abſentie, ſeu penſionis; vel alio quocunque queſito colore augeat, vel aliquem augere compellat. Contrafacientes tam dantes, quam recipientes, duplum quod dederint, vel receperint, Nobis, aut loci Ordinario, ſeu Vicariis noſtris irremiſſibiliter ſolvere teneantur, & nihilominus juxta arbitrium noſtrum artius puniantur.

Item inhibemus ſub pena privationis officii, ne aliquis Sacerdotum quemquam notorie delinquentem, accepta pecunia, vel alio commodo temporali, pena condigna corrigere pretermittat.

De Uſurariis, & eorum penis, nec non preemptionibus.

Uſurarum voraginem deteſtantes, hoc Sacro approbante *Concilio* inhibemus omnibus Chriſti-Fidelibus noſtre Saltzburg. Provincie tam Clericis, quam laicis, ne pecunias ad uſuras mutuent, aut in pignorationem ultra ſortem aliquid ex pacto recipiant, nec preemptiones deteſtabiles faciant, aut alios quoslibet actus uſurarios exerceant. Quodſi quis contrafecerit, ultra penas juris communis & Conciliorum Provincialium Saltzburgenſium, per Predeceſſores noſtros bone memorie celebratorum, ſubjaceat ſolutioni decem librarum denariorum uſualium irremiſſibiliter ad fabricam Eccleſie, ſub qua degunt, aut in uſus pauperum juxta Superioris in hac parte judicantis arbitrium convertendas.

Inhibemus inſuper ſub excommunicationis pena univerſis Prelatis, Archi-Diaconis, Decanis, Plebanis, & ceteris quibuſcunque Religioſis & ſecularibus, ne aliquem dictis criminibus manifeſte reum, ſatisfactione non promiſſa, ad quam tamen eoſdem induci volumus modis poſſibilibus, Eccleſiaſtice tradant ſepulture.

Ne preventi, & in enormibus peccatis decedentes, aut occiſi, Eccleſiaſtice tradantur ſepulture.

Inſuper preſenti conſtitutione duximus inhibendum univerſis Clericis totius Saltzeburgenſis Provincie, ne ſuſpenſos patibulo, decollatos, vel alias qualitercunque per ſententiam morti traditos, in torneamentis, ludis publicis, ſpectaculis, aut alias occiſos, vel ſubito defunctos, qui non eodem anno confeſſi, vel alias in peccatis mortalibus morte preventi fuerint, vel non receperunt Euchariſtie Sacramentum, niſi de conſilio Sacerdotis duxerit abſtinendum, tradere preſumant Eccleſiaſtice ſupulture, niſi de licentia Ordinarii, aut ejus in hac parte Vicarii, vel Officialis ſuper hoc diligentius petita & obtenta, nihilque pro conceſſione hujuſmodi preter conſuetudinem exigatur, ſeu recipiatur.

De Eleemoſinariis & Queſtoribus admittendis, vel non.

Abuſionibus Queſtorum viam precludere cupientes, ſtatuimus, volumus, & mandamus, quod hi, qui preſunt Eccleſiis, nullum, quarumcunque occaſione literarum, etiam poteſtatum ſecularium, petere, aut colligere eleemoſinam permittant, niſi literis eorundem prius diligenter perſpectis, & Ordinarii, quibus appareat, quod ſue litere ſint vere, ac earundem authoritas adhuc duret, ſeu non exſpiraverit; quo comperto, nulla portione recepta, exacta, vel requiſita ab eiſdem, pro eleemoſina petenda admittantur. Quodſi qui contrafecerint, triplum reſtituere teneantur ad uſus, quibus eleemoſinæ ſunt deputate, remiſſione colligentium minime profutura: nec Queſtores, ſeu Collectores propria in perſona quicquam proponere popu-

by Google

populo permittantur, ſed per Plebanos, ſeu Rectores Eccleſiarum promoveantur : hortantes propterea univerſos & ſingulos noſtre Saltzburgenſ. Provincie laicos, ne Queſtores & Collectores hujusmodi in eleemoſinis colligendis quoquo modo perturbent, aut impedire preſumant. Precipimus inſuper,& mandamus omnibus Prelatis, Rectoribus, & Vicariis Eccleſiarum ſub excommunicationis pena, quod omnes falſos Queſtores, qui non exhibent per omnia ſanas litteras, detineant captivos, ipſosque Nobis, aut loci Ordinario, ſeu Vicariis noſtris transmittant, ſeu denuntient, quantotius poterint, pro demeritis puniendos taliter, quod exemplis eorum ceteri ſimilia facere pertimeſcant.

Ne Mendicantes ſine teſtimonio litterarum ſuorum Superiorum, & Epiſcopi admittantur.

Volumus, ſtatuimus, & mandamus, quod Rectores Eccleſiarum noſtre Saltzeburgenſis Provincie, Fratres mendicantes nequaquam invitent, vel admittant ; niſi de proponendo Verbum Dei, & audiendis confeſſionibus a ſuis Superioribus licentiam, & ab Ordinario authoritatem, canonice preſentationis, examinationis, & admiſſionis litteris authenticis, & patentibus habeant. Volumus quoque Rectores laicis ſub excommunicationis pena inhibere, ne alios Fratres mendicantes, quam taliter preſentatos & admiſſos, in confeſſionibus adeant. Ipſi etiam Fratres in decedentium, ſive recedentium talium preſentatorum & admiſſorum locum nullum ſurrogare, aut ſubſtituere quoquomodo debeant, niſi prius ſit Ordinario preſentatus, & per eundem, ut prefertur, admiſſus. Inſuper volumus, & ſub excommunicationis pena mandamus, ne quivis, adminiſtrationem, & curam animarum exercens, Religioſos quoſcunque, etiamſi litteras ſuorum Superiorum, ut extra Monaſteria ſua morari valeant, eiſdem oſtendant, admittant.

De bonis Fabrice Eccleſie, & ratione de eisdem reddenda.

Statuimus, & hoc ſacro approbante *Concilio* irrefragabiliter diffinimus, quod in qualibet Parochia Plebanus, aſſumptis ſibi vitricis Eccleſie, & duobus honeſtioribus ex Parochianis ſuis, quos communitas ibidem ad hoc duxerit eligendos, quorum vitricorum quilibet habeat clavem unam, & ipſe terciam, omnia, que devotione fidelium ad fabricam Eccleſie, luminaria, vel ad alias utilitates fuerint deputata, diligenter colligat, & conſervet, & his uſibus impendat, ad quos ſunt deputata. Volumus etiam, quod nec vitrici, nec tales ſibi adjuncti, nec alii Procuratores Eccleſiarum qualescunque, de rebus Eccleſie preter ſcitum Plebani quicquam diſponant. Ut autem res ipſa ſuſpicione careat, & non detur occaſio ſubtrahendi res Eccleſiarum, volumus, & ſub excommunicationis pena precipimus,quod Plebanus, vitrici, & aſſumpti ſibi ad hoc officium, ſeu miniſterium exequendum, loci Archi Diacono, aut Decano, ſeu communitati ejuſdem Parochie ſemel in anno plenam teneantur facere rationem : quam, vel quas hujuſmodi rationes ſub pena eadem tam ſolicite, quam attente, ſub bonis teſtimoniis exigere volumus, & recipere, atque authoritate Ordinaria, ſub memorata pena, inhibere Plebanis, vitricis, & Eccleſiarum Procuratoribus, ne res Eccleſiarum quovis queſito colore mutuent, ſeu locent.

Ne vacantes Eccleſie ſpolientur, & quod ablata eisdem reſtituantur.

Statuimus, ut nullus Eccleſiaſticus, vel Secularis cujuscunque ſtatus, vel conditionis fuerit, Eccleſiarum vacantium, aut Clericorum decedentium bona rapiat, diſſipet, aut invadat, quocunque queſito colore: contra facientes, decedens Eccleſiaſtica careat ſepultura, vivens autem cum tota familia ſua ab ingreſſu Eccleſie arceatur, donec ablata reſtituerit univerſa : creſcente vero temeritate & contumacia eorundem, majori & artiori pena conſtringantur.

Item ſimili pena carentie ſepulture decedentium, & ingreſſus Eccleſie vivorum, prohibemus laicis, ne de ſepulturis dandis ſe intromittant, nec campanas, aut alia ad Divinum cultum deputata contra voluntatem Plebanorum quocunque modo, preſertim ad prophana & religioni Eccleſie adverſa, con-

trectent, aut per manſionarios Eccleſiarum pertractari mandent authorizabiliter contra Sacros Canones: nec in Eccleſia, & rebus earundem quicquam ſtatuant, aut quecunque ordinare preſumant.

Ne Clerici exactiones perſolvant.

Quamvis res Eccleſiaſtice non ad alium, quam pium uſum, in quem ordinata ſunt, expendi debeant, ſalva Sedis Apoſtolice authoritate; quidam tamen Prelati, & alii Clerici, plus timentes terrenam, quam Divinam offendere Majeſtatem, non verentur laicis Eccleſias, quantum in eis eſt, facere tributarias: & infra ſub excommunicationis pena inhibemus univerſis Prelatis,& Clericis noſtre Saltzeburg. Provincie, ne tallias, ſteuras, ſeu quasvis alias exactiones, laicis ſolvere preſumant, non habita ſuper hoc licentia Superiorum ſpeciali, & expreſſa.

Item inhibemus omnibus Clericis ejuſdem noſtre Provincie ſub pena jam dicta, ne aliquis eorum Decano, vel Archi-Diacono, ſine mandato ſui Ordinarii, ſeu ejus Vicarii, collectam, aut exactionem ſolvere preſumat.

De Patronis & Advocatis Eccleſiarum.

Quamvis Patroni & Advocati ſunt in ſubſidium Eccleſiarum admiſſi; ſepe tamen hoc tendit ad noxam & oppreſſionem, ut inde ſentiant detrimentum, quod ad defenſionem noſcitur inſtitutum: & infra, Conſtitutione preſenti ſancimus, & volumus, quod tam Patroni, quam Advocati Eccleſ., cujuscunque preeminentie, aut ſtatus fuerint, gratia premiſſa, aut antiquis juribus, ipſis, & eorum progenitoribus in inſtitutione prima, ſeu, cum ipſi ad Advocatias a principio per eos, ad quos pertinuit, ſuſcipiebantur, deputatis, penitus & omnino ſtent contenti, & pro poſſe ſuo ſtatum, honorem, & res Eccleſiarum requiſiti fideliter tueantur, & defendant.

Item ſi Patronus plures filios, aut heredes reliquerit, omnes illi ſuccedant in ſtirpem, & in locum defuncti, & nihil plus exigant, extorqueant, vel recipiant, quam ei debebatur, in cujus locum & jus ſucceſſerunt, & nihilominus, ſicut defunctus, Eccleſiam defendere teneantur. Si quis vero in extorſione, aut receptione juris Advocatie modum exceſſerit memoratum occaſione juris Patronatus; jure ſuo privetur, & nihilominus ſicut raptor & ſpoliator Eccleſie puniatur.

Contra Violatores Eccleſiaſticarum Perſonarum.

Volumus, & mandamus, ſtatutum Divine memorie GUIDONIS, Legati de latere per Provinciam noſtram Saltzburgenſ. publicari, quo cavetur, quod quicunque perſonam Eccleſiaſticam vulneraverit, captivaverit, vel occiderit; ipſo facto ea, que ab Eccleſia nomine feudi jure cenſuali, aut in emphiteuſim, aut alias quocunque nomine tenuit, perdat penitus & amittat, in utilitatem Eccleſie convertenda. Adjicimus quoque, quod in illa Parochia, in qua Canonicum Eccleſie Cathedralis capi contigerit, vel detineri, vel alium in dignitate, vel Perſonatu, ſeu Clericatu conſtitutum; donec liberetur, & abſolvatur, ceſſetur generaliter a Divinis, ſalva ſatisfactione eidem debita impendenda.

Ne Clerici citentur ad judicium forenſe.

Quia privilegium fori Eccleſie eſt immediate a jure Divino, contra quod nec conſenſus, nec tolerantia excuſare poteſt; animarum periculis providere volentes, ſtatuimus, & univerſis Chriſti fidelibus per Provinciam noſtram Saltzeburgenſem ubilibet conſtitutis, diſtricte precipiendo mandamus, ne quenquam Clericum, aut perſonam Eccleſiaſticam, Capitulum, aut Collegium quodcunque ad judicium forenſe trahant: Judicibus quoque forenſibus, ne quenquam eorundem coram ſe experiri cogant: alioquin tam actor, quam judex, ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrant: in quo ipſos, & eorum quemlibet, per iplorum Plebanos, dum in ſcriptis legitime requiſiti fuerint, ſub eadem excommunicationis pena volumus illico excommunicatos publice denuntiari, nunquam ad abſolutionis beneficium admittendos, donec parti leſe ſuper expenſis & injuriis, taliter irrogatis, caveant, vel ſatisfaciant competenter,

tenter, ſecundum eſtimationem, & declarationem legittimas coram Ordinario, aut ejus Vicario, rite faciendas: ſalvis nihilominus aliis penarum conſtitutionibus a jure communi, & per Sedem Apoſtolicam, ac in Concilio Provinciali promulgatis.

Ne Clerici citent laicos cauſa non expreſſa.

Ne quisquam laicus vexetur per inanem citationem laboribus & expenſis; ſtatuimus, precipimus, & mandamus univerſis Judicibus Eccleſiaſticis per Provinciam noſtram Saltzeburgenſem ubilibet conſtitutis, ne laicos quoslibet ad audientiam ſui citent, vel evocent, cauſa vocationis nominatim non expreſſa, & que talis ſit, que de jure, vel conſuetudine ad forum pertineat Eccleſiaſticum, nec citatum ſuper aliis cauſis, quam in citatorio expreſſis, reſpondere compellant.

Ne Judices Eccleſiaſtici noſtre Provincie excommunicent ſine ſcriptis.

Precipimus, ac in virtute ſancte obedientie inhibemus omnibus per Provinciam Saltzeburgenſem jurisdictionem preſident., ne quemquam Clericum vel laicum pro culpa, vel contumacia excommunicent ſine ſcriptis, & monitione Canonica non premiſſa.

Ut de cauſis matrimonialibus nemo, quam Judex Eccleſiaſticus diffiniat.

Inhibemus, & ſub pena excommunicationis interdicimus omnibus Chriſti fidelibus, Clericis, & laicis, per Provinciam noſtram Saltzeburgenſ. ubilibet conſtitutis, ut nullus ipſorum contra dictum Salvatoris, & Sacros Canones de cauſis matrimonialibus cognoſcere, concordare, ſeu diffinire qualitercunque preſumat, abſque licentia Ordinarii, ſeu ejus Vicarii, vel Officialis juſſu & mandato ſpeciali.

Contra clandeſtinas deſponſationes.

Statuimus, & precipimus univerſis Chriſti fidelibus, per Provinciam noſtram Saltzeburgenſem conſtitutis, ne quisquam eorum clandeſtinis deſponſationibus, aut occultis matrimoniis interſit. Precipimus inſuper in virtute ſancte obedientie univerſis Eccleſiarum Plebanis, quod poſtquam ipſis conſtiterit pro certo, vel probabili fama, aliquos clandeſtine contraxiſſe; ipſos ſtatim ad publicandum in facie Eccleſie, aut jura ſua perſequendum, coram Eccleſiaſtico Judice per ſubtractionem Sacramentorum, extra tamen neceſſitatis articulum, cogere non poſtponant.

Ut mandata Judicum exequantur.

Quoniam fruſtra forent judiciorum ſtrepitus, & diffinitiones, ſi non fierent eorundem executiones; ſtatuimus, & ſub excommunicationis pena mandamus omnibus & ſingulis, per Provinciam noſtram Saltzeburgenſem conſtitutis, quod tam noſtra, quam aliorum noſtrorum Judicum juſſa, precepta, citationes, mandata, ſententias, & proceſſus cujuscunque continencie, aut tenoris fuerint, ſibi deſtinata devote recipiant, & fideliter exequantur: Nuncios eorundem benevole acceptent, ad vindictam vel offenſionem nullatenus procedant, & per proprium ſigillum, ſi habuerint, in ſignum executionis celebrate, vel cum ſubſcriptione manus proprie muniant, & conſignent. Si quis autem contemptor vel neglector fuerit premiſſorum; ad prefatam penam nihilominus parti leſe teneatur ad reſarciendum expenſas, damna, pariter & intereſſe, premiſſa Ordinarii taxatione, vel Judicum eorundem, a quibus predicta mandata emanarunt, & hoc, quantum fuerit, in litem juratum.

De interdicto obſervando.

Quoniam juris apices non omnibus innoteſcunt; ad uberiorem Sacerdotum inſtructionem & ſalubrem informationem, qualiter Sacerdotes interdicti tempore ſe gerere debeant & habere, præſenti declaramus ſtatuto, quod interdicti tempore tam ab homine, quam a jure prolati, tam ſani, quam infirmi ſunt ad remedium penitentie admittendi, niſi fuerint interdicti, vel excommunicati, vel quorum dolo, culpa, conſilio, favore, aut auxilio latum extitit interdictum: quibus tantum viaticum & baptiſma parvulorum conceduntur: nullus inungatur, vel tradatur Eccleſiaſtice ſepulture, preter Cle-

ricos, qui ſervaverint interdictum, niſi tales ſint, qui nominatim excommunicati, vel ſuſpenſi fuerint. Qui vero Clerici non fuerint hujuſmodi ſententiis innodati, ſine pulſatione campanarum, ceſſantibus quibuslibet ſolemnitatibus, cum ſilentio tumulentur. Inſuper, Sacerdotes, populum habentes ſine ſcrupulo conſcientie, ſemel in ebdomada viros & mulieres poſſunt ad Eccleſias convocare, nec non ipſis exponere verbum Dei. Mulieres poſt partum non intronizentur cum ſolennitate Pſalmi & Orationum: Nuptie ſic non benedicantur: nec aqua benedicta populus ſolenniter aſpergatur. Singulis diebus Miſſe in Eccleſiis celebrentur, & alia quevis Divina Officia, ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, omnino quibuslibet excommunicatis & interdictis excluſis, miniſtris Altaris duntaxat exceptis, & omnibus aliis, niſi ſuper hoc privilegium exhibeant ſpeciale. Campanis non pulſatis, bini vel inſimul legere poſſunt, ita tamen quod foris, ſeu extra Eccleſiam nullatenus audiantur. In Feſtivitatibus Natalis Domini, Paſche, Penthecoſtes, Aſſumptionis Beate Marie Virginis a Veſperis vigiliarum earundem uſque ad Veſperam predictorum dierum incluſive, campane pulſentur, aperiantur Eccleſiarum janue, Divina quoque officia ſolenniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis: qui ſi cauſam dederint interdicto, Altari nullatenus appropinquent. Nec in illis Feſtivitatibus ſepeliantur corpora mortuorum, neque vivis & ſanis illis diebus Sacramentum Euchariſtie miniſtretur. Preterea inhibemus, ne in Eccleſia non conſecrata, vel a jure, aut ab homine interdicta, vel execrata per humanum injurioſum ſanguinem, aut ſemine polluta, nullatenus Divina celebrentur.

Item Decreta Sacri Generalis Baſilienſ. Concilii de interdictis non leviter ponendis, de excommunicatis certo modo non vitandis per provinciam noſtram Saltzeburgenſem publicari cupientes, tenores eorundem preſentibus noſtris ſtatutis & conſtitutionibus inſerendos duximus, qui ſequuntur per omnia in hunc modum.

Quoniam ex indiſcreta interdicto-rum promulgatione ſcandala multa conſueverunt evenire, ſtatuit hec Sancta Sinodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa aut locus, Eccleſiaſtico ſupponi poſſunt interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Dominii, ſeu Rectorum, vel Officialium. Propter culpam autem, ſeu cauſam alterius cujuſcunque private perſone, hujuſmodi loca interdici nequaquam authoritate poſſint quacunque ordinata, vel delegata, niſi talis perſona prius fuerit excommunicata ac denunciata, ſeu in Eccleſia publicata, ac Domini, ſeu Rectores vel Officiales ipſorum locorum auctoritate Judicis requiſiti, hujuſmodi perſonam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfactionem non compulerint: qua etiam poſt biduum ejecta, recedente, vel ſatisfaciente, mox Divina reſumi poſſint, quod etiam in cauſis pendentibus locum habeat.

De Excommunicatis certo modo non vitandis.

Ad vitanda ſcandala, ac multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque Divinis, vel extra, pretextu cujuſcunque ſententie, aut cenſure Eccleſiaſtice, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel a jure generaliter promulgate, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio vel cenſura hujuſmodi fuerint in vel contra perſonam, Collegium, aut Univerſitatem, Eccleſiam, vel locum certum a Judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſe: aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtineri vult juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Ut

Ut decime cum integritate perſolvantur.

Multi ſecularium interdum in deteſtationem Cleri, temeritate propria decimas, quas omnium Dominus ſolvi precepit, ſubtrahere non verentur in animarum grande periculum. Cunctis propterea Predicatoribus & Confeſſoribus, Religioſis & ſecularibus precipimus, & in virtute ſancte obedientie mandamus, quatenus in predicationibus & confeſſionibus ſubditos ſuos ſtudioſius moneant: & indicent, quod memores ſalutis animarum, decimas ipſas omnium terre naſcentium ſine diminutione, integre, perſonales vero ſecundum laudabilem conſuetudinem perſolvant, ſi penas damnationis eterne voluerint evitare.

De Judicio leproſorum.

Licet illorum, qui occulto Dei Judicio alleruntur lepre morbo percuſſi, ſeparatio a communione hominum, majoribus gradibus Eccleſie duntaxat, ſecundum expertorum medicorum examen, ſit credita; frequenti tamen querulantium aſſertione percipimus, plures innocenter ſeparatos, alios ſeparandos, toleratos. Preſenti ſtatuto ſub excommunicationis pena inhibemus, quod nullus deinceps Clericus vel laicus Saltzburgenſ. Provincie quocunque modo, vel forma, quemquam hominem ſua temeritate audeat judicare leproſum, vel ab hominum ſeparare communione. Sed univerſis & ſingulis ſub prefata provincia noſtra degentibus, diſtricte precipimus, quod ſuborta fama contra quemquam, quod lepre morbo percuſſus ſit, talem loci Ordinarii tranſmittat audientie, tanquam ad Sacerdotem Leviticum, per ipſum amplius examini medicorum ſubjiciendum pro experimento, an rumori veritas ſuffragetur: hoc tamen, niſi ſit caſus adeo indubitatus, quod tergiverſatione nequeat occultari, puta cum infirmus aperte profitetur, ſe manum Domini tetigiſſe.

De Obſervantia regulari.

Quia Religioſos, qui per religionem ſponte aſſumptam Deo dicati ſunt, purioris decet honeſtatis & vite nitore clarere, ut Deo ſalubrius poſſint famulari; Quapropter preſenti conſtitutione irrefragabiliter duximus ſtatuendum, ut univerſi Abbates, Præpoſiti, Priores, Decani, cæterique Monaſteriorum Profeſſi in noſtra Saltzeburg. Provincia conſtituti, monaſtica regulari vivant diſciplina, regulamque eis a Sanctis Patribus inſtitutam, ſecundum quod Sacrorum Statuta Canonum edocent, preſertim tria ordinis ſubſtantialia, videlicet abdicationem proprietatis, obedientiam, & continentiam, ceremonialiaque religionis ſecundum ſanctam Regulam & diffinitionem Sanctorum Patrum, diligentius ſtudeant in omnibus obſervare. Si quis autem predictorum ſue ſalutis immemor premiſſorum extiterit violator, ſeu neglector, ſecundum eandem regulam & diffinitionem Patrum, pena condigna puniatur.

De Monialibus Deo devotis.

Quoniam nedum in viris, ſed etiam in mulieribus Deo devotis vigere debet religio ſancta, & vita monaſtica ſecundum regulam ſue profeſſionis, & Sanctorum Patrum diffinitiones: ymmo tanto cautius tenentur Prælati, & alii eis prefecti, vigilare, quanto fragilioris ſexus eſſe noſcuntur. Statuimus, volumus & mandamus, quod omnes Prelati quorumcunque ordinum mendicantium, & non mendicantium, ac alii quicunque Monachi, & non Monachi, noſtre Provincie Saltzburg., quibus cura Deo devotarum mulierum eſt commiſſa, eaſdem paterne, pie, & ſolerter ſecundum ſuam regulam, & Patrum diffinitiones ad obſervantiam regule & monaſtice vite inducant, informent, & compellant juxta officii debitum. Diligenter etiam vigilent, ne in receptione ipſarum ad religionem quicquam per ſimoniam exigatur. Negligentes & non reformantes, cujuſcunque religionis fuerint, maxime de ordine Sancti Franciſci, qui triplicem modum Sancte vivendi declaraverint, diſtricta animadverſione per Ordinarium puniantur. Inſuper conſtitutionem BONIFACII Pape octavi, ſuper clauſura monialium editam, que incipit: Periculoſo. cum effectu executioni demandari volumus & mandamus.

Contra Inventores Sectarum.

Quia nonnunquam ſub ſpecie religionis ſurgunt ſecte, nec non conven-

Digitized by Google

tiones peſtifere, juribus inimice; precipimus & mandamus cunctis Eccleſiarum Rectoribus dicte noſtre provincie, quod omnes viros & mulieres infra terminos ſuarum Parochiarum degentes, ſub ſpecie religionum non approbatarum & communium, in vita accepta a communi vita populorum diſcrepantes, requirant: quod infra menſem a ſua requiſitione ipſos informent, cujus religionis ſint, & ſue vite ſtatus approbationem: quod ſi non fecerint, ipſos teneant in omni obedientia Parochiali, ſicut alios Parochianos, & Ordinariis eoſdem nihilominus denuntiare non obmittant.

De rebus Eccleſiarum non alienandis.

Quia non omnibus liquent Canones contra alienationem rerum Monaſteriorum, jurium prohibitiones publicandum: omnino inhibemus omnibus Abbatibus, Prioribus, Prepoſitis, ac aliis Prelatis, tam ſecularibus, quam regularibus, ſub pena privationis adminiſtrationis ipſorum, ne de rebus Eccleſiarum ſuarum, vel Monaſteriorum ſuorum, alienationes, ſine licentia petita, & obtenta faciant perpetuas, quocunque titulo, gratuito, vel oneroſo. Nec etiam res temporales inſignes, aut notabiles preter juris formam & licentiam ſecundum eandem obtentam quomodocunque alienare preſumant.

De Baptiſmo.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus exiſtit, his ſcilicet verbis: Ego baptiſo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Doceant igitur Sacerdotes tam mares, quam feminas in neceſſitate debere parvulos baptiſare eadem forma in ſuo idiomate: & quod patres & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigit, poterunt baptiſare. Et, ſi Sacerdotes, ſuper hoc diligenter inquirentes, debitam formam in baptiſmo invenerint; quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa baptiſatum quoad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, & chriſmatis in vertice, quod a laicis eſt obmiſſum: ſi autem in baptiſato debitam formam non invenerint obſervatam, non differant pueros baptiſare.

De Euchariſtie, & aliorum Sacramentorum Eccleſie cuſtodia.

Item precipiendo mandamus, ut ſecundum Conſtitutionem Lateranenſis Concilii Euchariſtia, Chriſma, & Oleum ſanctum, ſub fideli cuſtodia, & reverentia debita clavibus adhibitis conſerventur, ne poſſit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, & nephanda exercenda. Si vero is, ad quem ſpectat cuſtodia, ea incaute reliquerit, ultra juris communis penas in libra cere, eidem Eccleſie ſolvenda, & applicanda puniatur. Et ſi per ejus pigriciam aliquid nephandum inde contigerit; graviori ſubjaceat ultioni, juxta noſtram, aut Superioris ſui ordinationem, & delicti quantitatem. Sacramentum etiam Euchariſtie ſingulis menſibus ad minus ſemel renovari precipimus, aut pluries, ſecundum locorum exigentiam & oportunitatem. In plerisque etiam Eccleſiis, mappe, palle, corporalia, & alia veſtimenta, Divino cultui deputata, tam inculta, quam immunda relinquuntur, quod interdum quibusdam ſunt horrori, contra ſtatutum Concilii generalis. Univerſis Cuſtodibus, Sacriſtis, & Eccleſiarum Rectoribus diſtricte precipimus, quatenus omnia veſtimenta, & ornamenta, ac vaſa ſupradicta per ipſos munda, & nitida conſerventur, corporaliaque pluries infra annum juxta caſus exigentiam per Clericos mundentur. Si quis vero in transgreſſione hujuſmodi ſtatuti culpabilis fuerit, uſque ad condignam ſatisfactionem ab officio ſuſpendatur.

Ex EUSEBII Pape Epiſtola LI.

Conſtituimus, ut Sacrificium Altaris non in ſerico panno, aut intincto, quisquam celebrare preſumat; ſed in puro lintheo, ab Epiſcopo conſecrato, terreno ſcilicet lino procreato, atque contexto, ſicut corpus Domini noſtri JESU CHRISTI in ſindone linea, munda, ſepultum fuit. Volumus etiam, & in virtute ſancte obedientie mandamus, ut nullus Divina Miſſarum Solennia ſine luminibus celebrare preſumat, nec Hoſtiam ante conſecrationem in altum quoquomodo elevare, ne adorando Hoſtiam, non conſecratam, populum idololatriam committere contingat.

Item

Digitized by Google

Item Statutum Concilii Provincialis Saltzeburg., per Predeceſſores noſtros editum, preſentibus noſtris ſtatutis duximus inſerendum, cujus tenor ſequitur in hec verba: Item ſtatuimus, quod ſi aliquis Clericus, vel laicus utriusque ſexus cujuscunque dignitatis, religionis, vel ſtatus exiſtat, auſus ſit preſumptione damnabili publice predicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod Sacerdos in mortali exiſtens non poſſit conficere corpus Chriſti: ſeu ſic ligatus, non poſſit ſolvere vel ligare ſuos ſubditos a peccatis, pro heretico & incredulo habeatur. Quem errorem hujus Sacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus, cum Sacre Scripture dicat authoritas, quod ſive bonus, ſive malus fuerit Miniſter, per utrumque Deus effectum gratie confert. Non enim, que Sancta ſunt, coinquinari poſſunt, nec ipſa Sacramenta propter hominum malitiam prophanari. Unde Sacerdos, quantumcunque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, que purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt. Licite ergo a quocunque Sacerdote ab Eccleſia tolerato Divina Myſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta. Damnatione ſimili reprobamus quorundam opinionem erroneam, aſſerentem, Epiſcopum, Presbyterum, ſeu Sacerdotem curatum, non poſſe ſolvere Presbyteros fornicatorios a fornicationis reatu, propter votum caſtitatis: inhibentes, ne quiſquam de cetero predictam opinionem ſub penis predictis docere, tenere, aut dogmatiſare quoquomodo preſumat publice aut occulte. Adjicimus quoque, ut nullus in Provincia noſtra ad predicandum, ſive annuntiandum Verbum Dei admittatur, niſi miſſus ſit, & de miſſione ſua conſtiterit ſufficienter.

Quomodo Divinum Officium in Eccleſia ſit celebrandum.

Item volumus, quod Divinus cultus rite & laudabiliter per omnia peragatur, prout Sacro-Sancta Synodus Baſilienſ. in Seſſione vigeſima prima ſalubriter ſtatuit in hunc, qui ſequitur, modum: Si quis Principem ſeculi rogaturus, habitu honeſto, geſtu decenti, prolatione non precipiti, ſed diſtincta, attenta quoque mente ſeipſum, ac verba ſtudet componere; quanto diligentius ſacro loco omnipotentem oraturus Deum hec omnia facere curabit? Statuit igitur hec Sancta Sinodus, ut in cunctis Cathedralibus, ac Collegiatis Eccleſiis, horis debitis, ſignis, debitis, congrua pulſatione præmiſſa, laudes Divine per ſingulas horas, non curſim ac feſtinanter, ſed affatim & tractim, & cum pauſa decenti, preſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmorum, debite faciendo inter ſolenne ac feriale officium differentiam, reverenter ab omnibus perſolvantur. Horas Canonicas dicturi cum tunica talari ac ſuperpelliciis mundis ultra medias tybias ingrediantur, non capucia, ſed almucias, vel pireta tenentes in capite. Qui cum in choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus & officium exigunt, non inſimul, aut cum aliis confabulantes, ſeu colloquentes, aut literas, ſeu ſcripturas alias legentes. Et cum pſallendi gratia ibidem conveniant, mura ac clauſa labia tenere non debent, ſed omnes, preſertim qui majori funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis, & canticis Deo alacriter modulentur: cum dicitur: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, omnes conſurgant. Cum nominatur glorioſum illud nomen JESUS, in quo omne genu flectitur celeſtium, terreſtrium, & infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem, dum hore in communi publice cantantur, legat, vel dicat privatim officium: Nam non ſolum obſequium, quo obnoxius eſt, choro ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat. Super his debite obſervandis, aliiſque ad Divini Officii proſecutionem, ac chori diſciplinam ſpectantibus, Decanus, vel cui onus incumbit, diligenter invigilet, hinc inde, ne quid inordinate fiat, circumſpiciens. Horum autem tranſgreſſores illius hore, in qua circa predicta exceſſerint, vel alii majori, prout tranſgreſſionis gravitas exigit, plectentur pena.

Quo tempore in Choro quisque debeat eſſe.

Qui in Matutinis ante finem Pſalmi: *Venite exultemus*: in aliis horis ante finem primi Pſalmi: in Miſſa ante ultimum Kyrie eleiſon, uſque in finem Divino Officio non interfuerit, niſi forte neceſſitate

by Google

ſitate cogente, ac petita & obtenta a Præſidente Chori licentia, diſcedere oporteat, pro illa hora abſens cenſeatur, ſalvis Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi que forte circa hoc artiones exiſtant. Idem in his obſervetur, qui a principio uſque ad finem in proceſſionibus non permanſerint: pro cujus executione deputetur aliquis, onus habens notandi perſonas ſingulas, ſtatuto tempore non convenientes, juramento aſtrictus, fideliter agere & nulli parcere.

Jubet etiam hec Sancta Sinodus, quod in illis Eccleſiis, in quibus ſingulis horis certe diſtributiones ſtatute non ſunt, omnino etiam de groſſis fructibus, ſi opus ſit, deputentur, ut juxta menſuram laboris plus minuſve capiat emolumenti, tollens prorſus abuſum illum, quo in una dumtaxat hora preſens totius diei diſtributionem uſurpat: & illum, quo Prepoſiti, vel Decani, aut alii Officiales ex hoc ſolum, quod Officiales ſunt, licet actualiter pro utilitate Eccleſie non abſint; quotidianas diſtributiones percipiunt.

Qualiter Hore Canonice extra Chorum dicende ſunt.

Quoſcunque etiam alibi Beneficiatos, ſeu in Sacris conſtitutos, cum ad horas Canonicas teneantur, admonet hec Sancta Sinodus, ſi orationes ſuas Deo acceptas fore cupiunt, ut non in gutture vel inter dentes, ſeu deglutiendo, ſeu ſincopando dictiones, nec colloquia, vel riſus intermiſcendo; ſed ſive ſoli, ſive aſſociati, Divinum diurnum, nocturnumque Officium, reverenter verbis diſtinctis peragant, ac tali in loco, ut a devotione non retrahantur, ad quam ſe diſponere & preparare debent, juxta id, quod ſcriptum eſt: Ante orationem prepara animam tuam, ne ſis, quaſi qui temptat Deum.

De bis, qui tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam.

Quicumque in Eccleſia Beneficiatus, prelertim de majoribus, Divinorum tempore per Eccleſiam, vel foris circa ipſam deambulando, aut cum aliis colloquendo, vagari viſus fuerit, non ſolum illius hore, ſed totius diei preſentiam ipſo facto amittat. Qui ſi ſemel correctus, non deſtiterit; per menſem, diſtributionibus careat, vel graviori, ſi pertinacia id exegerit, pene ſubjaceat, ita ut tandem deſiſtere cogatur. Prohibeatur etiam, ne Divina Officia tumultuoſi quorumcunque per Eccleſiam diſcurſus impediant, aut perturbent regulares. Qui in conventualibus Eccleſiis circa predicta exceſſerint, gravi pena Superioris arbitrio caſtigentur.

De tabula pendente in Choro.

Ut cuncta in domo Dei ordinate procedant, & quilibet ſciat, quod ſibi agendum immineat, ſtatuatur tabella aliqua continue pendens in Choro, in qua (*ſcriptum ſit*) quid per unumquemque ex Canonicis, vel aliis Beneficiatis, in ſingulis horis per ebdomadam, aut majus tempus legendum, cantandumve ſit. Qui autem ſecundum quod ibi deſcriptus fuerit, facere per ſe, vel alium neglexerit; pro qualibet hora diſtributiones unius diei amittat.

Predeceſſorum noſtrorum ducti veſtigiis, ſtatuimus, inhibentes hujus Sacri approbatione Concilii; ut nullus Sacerdotum noviciorum illa die, qua primam Miſſam celebrare voluerit, in exordio publicationis ſanctiſſimi ſui officii oblaturus Deo primicias, gracie ac ſalutis ſibi collate, aliquos ad convivium invitare, aut invitatos habere, aut procurare per ſe, vel per alium preſumat ullo modo; ſed ad ſolum Deum, cujus milicie eſt adſcriptus, dirigat aciem ſui cordis: maxime die illa devotus, curis & ſolicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum diſtrahuntur, exutus, remotis vanitatibus, hyſtrionum curſibus, tumultibus, & inſolentiis reproborum, qui etiam ſepe veniunt, non vocati.

Item volumus & mandamus, in futurum abuſum, quo nonnulli Presbyteri ſuos ſubditos ſibi confitentes, etiam in caſibus, in quibus non habent poteſtatem abſolvendi, abſolutione non obtenta ad Communionem admittunt, & poſt Communionem pro abſolutione transmittunt, penitus aboleri; & nullum Chriſti fidelem ſine abſolutione in forma Eccleſie ſolita, & conſueta, admitti.

De

De clandeſtina deſponſatione, & publicandis nuptiis.

Quia experientia rerum omnium magiſtra didicimus, ex eo, quod Decretum *Concilii Generalis* de clandeſtina deſponſatione in nonnullis Dioceſibus Provincie noſtre per abuſum in oblivionem venit, & obſervatum non exiſtit, plures in gradibus conſanguinitatis & affinitatis, lege Divina ac Canonica prohibitis, ac cognatione ſpirituali conjuncti, matrimonia, verius contubernia, contrahere non ſunt veriti in ſuarum animarum periculum, ac ſcandalum plurimorum. Nos ex Paſtoralis officii debito animarum ſaluti, quantum in Nobis eſt, proſpicere cupientes, Sacra Synodo approbante, ſtatuimus & ordinamus, ut de cetero nulli Sacerdotes clandeſtinis matrimoniis interſint, ſed contrahere volentes publice, in Eccleſiis, coram plebis ſue multitudine ſolenniter copulent, ita tamen, quod ante copulationem hujusmodi ad minus una die Dominica vel Feſtiva, de ambone ſuarum Eccleſiarum infra Miſſarum ſolennia perſonas contrahere volentes nominent, & adhortentur omnes, ut ſi aliquis ſit, qui inter eos, qui matrimonium contrahere proponunt, impedimentum ſciat, quod vel contrahendum impediat, vel etiam dirimat matrimonium jam contractum, publicent, vel denuntient: & poſt publicationem in ambone, ut premittitur, factam, per triduum expectent, an forſan aliquis comparuerit, qui impedimentum legitimum allegaverit. Et ſi talis legitimus accuſator vel denuntiator veniat, Curatus caveat, ne partes copulet, priusquam de allegato impedimento cognitum fuerit: quod ſi ſecus factum fuerit, condigna pena ſe puniendum ſciat. Verum, ſi nullus contradictor apparuerit, poſt lapſum dicti termini Curatus per ſe, aut ſuum Subſtitutum, partes ipſas libere conjungat, ſi aliud Canonicum impedimentum illis non obſiſtat.

De Curatis, gravantibus ſubditos in exactione jurium Parochialium.

Item, quia quidam nomine ſolo, & non re Sacerdotes curati, & illorum Vicarii plus lucris temporalibus, quam animarum ſaluti intendentes, magisque ſua, quam, que Dei ſunt, querentes, ſibi ſubjectos in remediis, & aliis Parochialibus juribus gravant, de ſepultura, & aliis ſpiritualibus paciſcuntur, ac ſtatui ſuorum in Divinis cooperatorum detrahentes, illos certo pretio minus debito conveniunt, propter quod etiam Presbyteros indoctos, & minus habiles recipere coguntur, & recipiunt. Nos huic vicio peſtifero ſuccurrere cupientes, Sacro *Provinciali* approbante *Concilio* ſtatuimus, volumus, & ordinamus, ut prefati Curati, eorumque Vice-Curati a predictis in futurum deſiſtant realiter & cum effectu, ac ipſi Parochialibus juribus ſecundum antiquam, & laudabilem Eccleſie conſuetudinem ſint contenti, ac ſuis in Divinis cooperatoribus debita & conſueta ſalaria ſolvant, ac tales in cooperatores recipiant, de quorum vita & moribus valeant & poſſint reſpondere, certificantes eos, qui in premiſſis culpabiles reperti fuerint, quod Canonicam ultionem, & condignam penam non evadant.

De remittendis ad auctoritatem Epiſcopi, & ad carrenas.

Aviſati ſint ſinguli Curati, ut vigore quarumcunque litterarum confeſſionalium perſonis privatis conceſſarum, a Nobis, vel Ordinario loci emanatarum, non abſolvant aliquos in publicis & notoriis criminibus conſtitutos, ſed eosdem cum litteris ſuis clauſis ad Nos, & loci Ordinarios, ſeu Vicarios, & Officiales noſtros, publice in loco, ubi publice deliquerunt, pro qualitate criminum puniendos transmittant, ſeriem & qualitatem hujuſmodi notorii criminis in ſe continentibus. Preterea iidem Curati cauti ſint, ne occulta crimina in hujusmodi ſuis litteris ſcribant, ne aliquo modo contingat ſigillum confeſſionis aperiri. Preterea omnes notorie criminoſos, quorum exceſſus totam Parochiam ſcandaliſat, & qui alias publicas penitentias egerunt, nihilominus tanquam canes redierunt ad vomitum, & peccata priora, ſi non ſunt perſone nobiles, aut mulieres, ad ſolemnem penitentiam peragendam (quam vulgus carrenam appellat) mittantur.

De novis Eccleſiis erigendis.

Hoc preſentis *Concilii* conſenſu declaramus, ut juxta Canonicas Sanctiones

nullus in Parochia ſua erigat, vel erigere paciatur novas Eccleſias, vel in campis ſtatuas cum truncis, ad quas pecunie reponantur; niſi Epiſcopus, vel alius de licentia ſua, primum lapidem ponat: cum populus novitate gaudeat, & matrices Eccleſie debitis fraudentur honoribus, & ſepe numero falſa pro veris in his locis publicari dicantur. Volentes, & mandantes, ut Archi-Diaconi, vel Decani rurales ad Nos, vel Vicarium noſtrum, vel alios Superiores ſuos deferant, ubi ſimilia attemptantur, & cum cauſe cognitione, quod juſtum eſt, decernemus. Non tamen per hoc volumus prohibere, quin ſtatue, vel ex lapide, vel ex ligno in laudem Salvatoris, & Sanctorum ejus erigi poſſunt: ita tamen, quod illa fiant juxta communem conſuetudinem Patrie, abſque ligneis capellis, vel afferum conglutinatione adinſtar capellarum.

Volumus etiam, ut Archi-Diaconi, & Decani rurales attenti ſint ad informandum Sacerdotes Parochiales, & eorum cooperatores formas Sacramentorum juxta libros, obſequiales appellatos, de proximo imprimendos, ita ut officium ſuum laudabiliter exercere poſſint.

Ut Spirituales citati ad judicium ſeculare, non compareant.

Item volumus & ordinamus, ac hoc Sacro approbante Concilio Provinciali diſtricte in virtute ſancte obedientie mandamus omnibus & ſingulis Abbatibus, Prepoſitis, Archi-Diaconis, Decanis, Capitulis, & Presbyteris, & Clericis per Provinciam noſtram Saltzeburgenſem ubilibet conſtitutis, ut vocati ad judicium ſeculare in cauſis criminalibus, aut civilibus, ad judicium ſeculare non ſpectantibus, non compareant, niſi prius ſe Judici ſuo ſpirituali, illius cauſe Ordinario, repreſentent conſilium & auxilium illius imploraturi: contra rebelles ad penas juris procedetur juſtitia mediante. Item ordinamus, ut in cauſis decimarum, matrimonialium, & aliis de jure, vel conſuetudine ad forum Eccleſie ſpectantibus, nullus trahatur vel reſpondeat in judicio ſeculari: alioquin contra judicem trahentem, & reum reſpondentem procedatur, prout de jure, per eum, ad quem jurisdictio cauſarum hujusmodi in Provincia noſtra Saltzeburgenſ. ſpectat, & pertinet.

De Notariis publicis.

Placuit noſtro Sacro Concilio, ut nullus ſe publicum Notarium aſſerens ad officium tabellionatus exercendum aliquatenus admittatur, niſi per litteras teſtimoniales, nec credatur eis, niſi per Ordinarium loci, vel ejus Vicarium, ſeu Officialem ſint approbati & admiſſi, cum ſepe a Notariis ignotis, & imperitis gravia ſoleant provenire pericula.

De Prelatis Ordinis Sancti Benedicti.

Statuimus etiam authoritate Sacri Concilii Provincialis, quod Abbates, Priores, & Prelati, Ordinis Sancti Benedicti, Provincie noſtre Saltzeburgenſis Capitula eorum, que multo nunc transacto tempore per eos non ſunt habita, non abſque Divini cultus diminutione, & Monaſteriorum ejusdem Ordinis detrimento, *Quinta decima die Junii de anno Domini &c. Nonageſimo primo, que eſt dies Sancti Viti, proxime futura,* in civitate noſtra Saltzeburg. Capitulum celebrent, & poſtea ſimile proximis tribus annis, ſingulis annis in loco huic rei accommodo, pro augmento Divini cultus, & bona reformatione totius. Ordinis teneant. Et poſtea de triennio in triennium juxta Sacri Baſilienſ. Concilii diſpoſitionem celebrare non omittant, ita tamen, quod in eisdem Capitulis nihil tractent, quod jurisdictionibus Ordinariorum locorum quoquomodo prejudicare poſſit.

Sequuntur varia Adjuncta eidem Concilio, juſſu Patrum.

I.

INNOCENTIUS Papa tercius in Concilio Generali.

" OMnis (*a*) utriuſque ſexus fidelis, " poſtquam ad annos diſcretionis " pervenerit, omnia ſua ſolus peccata " ſaltem ſemel in anno, fideliter confiteatur

(*a*) Anno 1215. ab 11. ad 30. 9bris XII. condidit Capitula vel Canones LXX. Concilium Generale Lateranenſe celebravit: Canon XXI. incipit: *Omnis utriusque ſexus.*

" teatur ſuo proprio Sacerdoti, & in-
" junctam ſibi penitentiam propriis viri-
" bus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens ad
" minus in Paſcha Euchariſtie Sacramen-
" tum, niſi forſan de proprii Sacerdotis
" conſilio, ob aliquam rationabilem cau-
" ſam, ad tempus ab ejus perceptione
" duxerit abſtinendum. Alioquin &
" vivens ab ingreſſu Eccleſie arceatur,
" & moriens Chriſtiana careat ſepultura.
" Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter
" in Eccleſiis publicetur, ne quisquam
" ex ignorantie cecitate velamen excu-
" ſationis aſſumat. Si quis autem alie-
" no Sacerdoti voluerit, juſta de cauſa,
" ſua peccata confiteri, licentiam prius
" poſtulet, & obtineat a proprio Sacer-
" dote; cum aliter ipſe illum non poſſit
" ſolvere, vel ligare. Sacerdos autem
" ſit diſcretus, & cautus, ut more periti
" Medici ſuperfundat vinum & oleum
" vulneribus ſauciati, diligenter inqui-
" rens, & peccatoris circumſtantias, &
" peccati, quibus prudenter intelligat,
" quale debeat prebere conſilium, & cu-
" jusmodi remedium adhibere diverſis
" experimentis utendo, ad ſanandum
" egrotum. Caveat autem omnino, ne
" verbo, aut ſigno, aut quovis alio mo-
" do prodat aliquatenus peccatorem,
" ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit,
" illud abſque ulla expreſſione perſone,
" caute requirat. Quoniam, qui pec-
" catum in penitentiali foro ſibi dete-
" ctum preſumpſerit revelare, non ſo-
" lum a Sacerdotali officio deponendum
" decernimus, verum etiam ad agen-
" dum perpetuam penitentiam in artum
" Monaſterium detrudendum.

Ain iglicher glaubiger Menſch, ſo bald er in den Jaren ſeiner Vernunft kommen iſt, ſoll allain alle ſeine Sünde bevoran einmal im Jahr ſeinem aigen Prieſter getrewlichen peichten, und ſich fleiſſigen, die Pues ime aufgeſezt mit aigen Krefften zu vollbringen, und ſoll wirdiglich empfahen zum mynſten zu Oſteren das Heilig Sacrament des Fronleichnams Jheſu Chriſti. Es ſey dann das er nach Rath ſeines aigen Prieſters etlicher gnugſamer Urſach halben ain Zeit von Empfahung deſſelben Sacraments ſich enthalte, ſunſt ſoll im lebendig Eingang der Kirchen verboten werden, und ſo er ſtirbt, ſoll er Chriſtenlicher Begrepnus mangelen, und beraupt ſein. Demnach zimpt ſich das hailwirtig Geſetze etwe offt in den Kirchen zu offentbahren, das nymant aus Unwiſſenheit Urſach nemen mug ſich deshalben auszureden, und zu entſchuldigen. Ob aber ymandt einen frembden Prieſter redlich Urſach halb ſein Sünd wolt peichten, der ſoll vorhin von dem aigen Prieſter urlaub begehren und erlangen, nachdem er in ſunſt nit mocht entloſen oder entbinden. Der Prieſter ſoll auch beſchaiden, und furſichtig ſein, daß er als ein verſtandig Arzt Ol und Wein in die Wunden des verſerten Krancken ingieſſe, und ſoll fleiſig erfragen die Umbſtend des Sünders und der Sünde, daraus er weislich und gruntlich verſtee, wie er im Rath geben, und was er im Arzney zufugen ſolle, domit er mancherley Erforſchung gebrauchen zu hailen den Krancken. Doch ſoll er ſich vor allen Dingen hueten, das er mit Worten oder Zaichen in kain Weiß mit nichte offenbar den Sünder: dann ob er ains weiſeren Rats bedorft, den ſoll er on alle Vermeldung der Perſon furſichtiglich erfragen: wann wer die Sünde, die im in der Peicht entdeckt und geoffendt ſind, unterſtund zu offenbaren, denſelben erkennen wir nicht allein vom dem Prieſterlichen Ampt zu entſetzen, ſunder auch zu ewiger Buß in ein Cloſter ſtrengs Ordens verſtoſſen zu werden.

(b) Anno 1433. VI. Kalendas Decembris.

II. *Adjunctum Concilii Saltzburg.*

Bulla de Conciliis celebrandis.

SACROSANCTA GENERALIS BASILIENS. SYNODUS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRESENTANS, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

PRidem (*b*) hec Sancta Synodus quoddam ſaluberrimum promulgavit decretum, pro ſtabilitate & robore Generalium Conciliorum, quorum FREQUENS CELE-

CELEBRATIO precipua eſt agri Dominici cultura ; verum cum ad eandem culturam non dubium ſit pertinere, *Epiſcopales Synodos*, & *Concilia Provincialia*, prout veteres Canones decreverunt, frequentare. Ideo eadem Sancta Synodus antiquos & laudabiles mores noſtris cupiens temporibus obſervari, ſtatuit, atque precipit, Synodum Epiſcopalem in qualibet Dioc. poſt octavas Dominicæ Reſurrectionis, vel alia die ſecundum conſuetudines Dioc. ad minus ſemel in anno, ubi non eſt conſuetudo bis annuatim, celebrari per Dioceſanum in propria perſona, niſi Canonico impedimento fuerit impeditus, & tunc per Vicarium, ad hoc ydoneum, que Synodus ſaltem triduo vel biduo duret, vel prout neceſſarium Epiſcopo fuerit viſum. Primo autem die convenientibus Dioceſano, & omnibus aliis, qui in hujuſmodi Synodo intereſſe tenentur, infra Miſſarum ſolemnia vel poſt, Dioceſanus vel alius ejus nomine verbum Dei proponat, exhortando omnes ad bonos mores ſectandum, abſtinendum a viciis, & ad ea, que pertinent ad Eccleſiaſticam diſciplinam, & officia ſingulorum, & preſertim ut hi, quibus animarum cura commiſſa eſt, diebus Dominicis, & aliis ſolennibus plebem ſubjectam doctrinis & monitis ſalutaribus inſtruant : poſtea legantur ſtatuta Provincialia & Synodalia : & inter alia aliquis compendioſus tractatus, docens, quomodo Sacramenta miniſtrari debeant, & alia utilia pro inſtructione Sacerdotum. Deinde ipſe Dioceſanus de vita & moribus ſubditorum ſolerter inquirat, labem ſimoniace pravitatis, contractus uſurarios, concubinatum, fornicationem, & alia quevis crimina & exceſſus debita correctione cohibeat, alienationes rerum Eccleſiaſticarum jure prohibitas revocet, abuſus Clericorum & aliorum ſubjectorum, qui circa Divinum Officium delatione debiti habitus defecerint, in melius reformet & emendet. Et quoniam multa ſcandala ſepius contingunt ex eo, quod conſtitutio BONIFACII Pape octavi, que incipit: Periculoſo. edita ſuper Monialium clauſura, non ſervatur, ſtudeat ipſe Dioceſanus, ut omnino juxta ipſius conſtitutionis tenorem executioni demandetur, nec non ut quicunque religioſi Dioceſano ſubjecti regulas & conſtitutiones ſuarum religionum, preſertim ut ab eis omnis proprietas abdicetur, inviolabiliter obſervent, ne etiam in receptione ipſorum ad religionem quicquam per ſimoniam exigatur. Precipue autem in ipſa Synodo Epiſcopi cura ſit inquirere, ac debitis remediis occurrere, ne aliquod dogma hereticum, erroneum, ac ſcandaloſum, ſeu piarum aurium offenſivum, ſortilegia, divinationes, incantationes, ſuperſtitiones, & quevis diabolica figmenta Dioceſim ſuam inficiant. Inſtituantur preterea teſtes Synodales viri graves, providi, & honeſti, legis Dei zelum habentes, ubi alii ad hoc non ſunt inſtituti, qui ſi Dioceſano minus idonei videantur, eos amovendo, alios, prout videbitur expedire, inſtituat. Hi autem in manibus ipſius Dioceſani, vel ſui Vicarii jurare teneantur, ut tradit *Canon. XXXV. q.* 12. *Epiſcopus* in Synodo : qui per anni circulum luſtrantes ipſam Dioceſim, que corrigenda vel reformanda viderint, his ad quos talia corrigere vel reformare pertinet referant, que niſi correcta vel reformata jam fuerint, ad Synodum perferent ſubſequentem, in qua debitis remediis occurratur. Sed & preter illa, que a teſtibus Synodalibus, vel aliis eorum officium exercentibus Dioceſanus audierit, inquirat ipſe diligenter de cunctis ſuorum ſubditorum exceſſibus, & (*contra*) taliter delinquentes inſurgat correctionis debite diſciplina, ut aliis malignari volentibus tranſeat inde in exemplum. Celebretur quoque in ſingulis Provinciis ſaltem infra biennium a fine Concilii Generalis, & deinde ad minus de triennio in triennium Provinciale Concilium in loco tuto, in quo tam Archi-Epiſcopus, quam Suffraganei omnes, & alii, qui in hujuſmodi Conciliis Provincialibus intereſſe tenentur, debite vocati interſint. Quodſi Epiſcopus Canonico fuerit impedimento detentus, Procuratorem ſuum deſtinet non ſolum ad excuſandum & probandum abſentie cauſas, ſed etiam ipſius nomine in Concilio intereſſendum, ſuſcipiendumque, quidquid Concilium duxerit ſtatuendum; alioquin ipſe Epiſcopus a perceptione medietatis fructuum unius anni ſue Eccleſie, qui per perſonam in ipſo Concilio deputandam in ipſius Eccleſie ſue fabricam effectualiter convertantur, eo ipſo ſit ſuſpen-

penſus : alii vero venire negligentes , Concilii arbitrio puniantur, aliis juris penis in ſuo robore duraturis. Concilio autem Generali durante , & per ſex menſes ante, hujuſmodi Provincialia Concilia non celebrentur. Porro in hujus inchoatione Concilii ipſe Metropolitanus, vel alius ejus nomine infra Miſſarum ſolennia, vel poſt , exhortatorium ſermonem faciat, ea que ad ſtatum Eccleſiaſticum, & precipue ad Pontificale officium pertinent,ſerioſe memorando,comminandoque ſingulis,quod juxta Prophete ſententiam, ſi eorum culpa cujuſvis anima peribit , illius ſanguis de manibus eorum a Domino exigetur. Precipue autem tunc fiat monitio exacta, ut dignis & benemeritis, quorum vita ſufficienti teſtimonio nota ſit, Ordines & Beneficia ſine ulla ſimoniaca labe conferantur, & ſuper omnia , ut in animarum cura committenda ſumma diligentia & matura inquiſitio adhibeatur , & ut bona Eccleſiaſtica nullatenus ad uſus illicitos, quin ymo ad honorem Dei , Eccleſiarum conſervationem, habendo ſecundum Sacros Canones precipuam curam pauperum & indigentium, laudabiliter convertantur, ſcientes, quod de his omnibus apud tribunal eterni judicis uſque ad minimum quadrantem rationem reddituri ſunt. In quibus quidem Conciliis de corrigendis exceſſibus, moribuſque ſubditorum reformandis,& precipue, qualiter Epiſcopi in conferendis Beneficiis, confirmandis electionibus, miniſtrandis ordinibus , deputandis Confeſſoribus, predicando ad populum,& puniendo exceſſus ſubditorum,obſervationeque eorum in Spiritualibus & temporalibus quomodolibet ſpectantibus ſe geſſerint , & preſertim , qui ſimoniaca labe manus innoxias ſervent ,diligens inquiſitio ſecundum juris diſpoſitionem fiat, ut omnes , qui in premiſſis deliquiſſe comperti fuerint, per ipſum Concilium puniantur, & corrigantur. Simili modo de ipſo Metropolitano diligenter inquirantur exceſſus,& defectus de eo Concilio exprimendis, ipſum admonendo , ut cum aliorum Pater vocetur, & eſſe debeat , a talibus omnino deſiſtat. Et nihilominus inquiſitionem de ipſo habitam in ſcriptis redactam ad Romanum Pontificem , vel ejus Superiorem, ſi quem habet , ſine mora tranſmittat, ut ab eo punitionem & reformationem ſuſcipiat condecentem. Inter cetera, ſi que diſcordie, contentiones & inimicitie inter quoſcunque viguerint , que quietem & tranquillitatem Provincie poſſent perturbare , curet omni ſtudio Sacrum Concilium illa ſedare , & more piorum Patrum ad pacem , concordiamque filiorum vigilanter intendat. Et ſi inter Regna, Provincias, ſeu Principatus, hujusmodi diſcordias ſuſcitari contigerit, mox Sancti Dei Antiſtites Concilia Provinciarum ſuarum ſimul congregari procurent, & ſibi invicem conſilium & auxilium impendentes diſcordiarum fomenta amputare ſtudeant: nec hoc alicujus amore, vel odio pretermittant, ſed ad Deum ſolum, & ad ſalutem populi mentis oculos erigentes ad ſanctum pacis opus (omni tepiditate ſemota) invigilent. Cogitentur inſuper in Provinciali Synodo, que immediate generale Concilium ſequens antecedit , omnia , que in eodem generali Concilio viſa fuerint proſequenda ad Dei gloriam , ac Provincie commodum, ſalutemque populi Chriſtiani: ibidemque eligantur in numero competenti , qui ad proximum generale Concilium nomine Provincie debeant proficiſci , quibus per ſubſidium vel alias prouideatur, prout de jure, & de Concilio Provinciali viſum fuerit expedire: ita tamen, quod illi, qui ultra perſonas, ut predictum eſt, deputatas, ad ipſum Concilium generale accedere voluerint, aut eorum Clerus nullatenus propterea gravetur. Relegentur in uno quoque Provinciali Concilio, que ſecundum Canonicas Sanctiones in eisdem legi precipiuntur, ut ea & inviolabiliter obſerventur, & transgreſſoribus pene debite inferantur. Quodſi Metropolitani, vel Dioceſani predictis terminis in celebrandis Provincialibus, & Epiſcopalibus Synodis ceſſante legittimo impedimento fuerint negligentes , medietatem omnium fructuum & obventionum, ratione ſuarum Eccleſiarum ad eos pertinentium, fabrice ipſarum Eccleſiarum applicandam, eo ipſo amittant: qui ſi in eadem negligentia per tres proximos menſes perſeveraverint; ab officiis & beneficiis ſint ipſo facto ſuſpenſi: quibus transactis temporibus ſub ante ſcriptis penis antiquior in Provincia ordine Epiſcopus ipſius Metropolitani Epiſcopi, aut major in digni-

tate poſt Pontificalem in Sacris conſtitutus, niſi ad alios forſan de conſuetudine, vel privilegio pertineat, negligentiam in celebrandis dictis Provincialibus & Epiſcopalibus Synodis ſupplere teneantur. Jubet inſuper hec Sancta Synodus omnibus Prelatis religionum & ordinum quorumcunque, ad quos celebrare Capitula pertinet, quod illa ſtatutis temporibus ſub predictis penis ſervent, & ſervari faciant: in quibus ſecundum Canonicas Sanctiones, & Religionum Conſtitutiones cum omni ſtudio & diligentia ad veram ſingularum Religionum, & Ordinum reformationem intendant, ita ut deinceps in ſingulis Monaſteriis juxta proprias Regulas & Conſtitutiones debita regularis vigeat obſervantia, & precipue tria ſubſtantialia Profeſſionis vota omnino ſerventur. Per premiſſa autem hec Sancta Synodus non intendit juribus quorumcunque quomodolibet derogare. *Datum Baſilee in Seſſione publica, ſexto Kalendas Decembris, anno Domini Milleſimo quadringenteſimo triceſimo tertio.*

Tertium Adjunctum Synodi Salisburg. ex Conſtantienſi Concilio.

Sequitur Confirmatio CAROLINE per MARTINUM Quintum Papam in Latino & vulgari publicanda, ut infra per Statutum anno MCCCCXVIII.

MARTINUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTIS FILIIS, ABBATI, MONASTERII SCOTORUM IN WIENNA, PATAVIENSIS DIOCES. ET AUGUSTENS. AC SALTZEBURG. ECCLESIARUM DECANIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

AD compeſcendos conatus nepharios perverſorum, qui perſonas, & loca Eccleſiaſtica ſuper bonis & juribus ſuis offendere, ac multiplicibus perturbare moleſtiis non verentur, tanto magis per Romanum Pontificem decet de opportuno remedio providere, quanto per amplius turbationes hujusmodi, moleſtie, & in Divine Majeſtatis offenſam, nec non Eccleſiaſtice libertatis redundare diſpendium dinoſcuntur. Dudum ſiquidem cum in diverſis mundi partibus Conſules civitatum, & Rectores, nec non alii, qui poteſtatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent Eccleſiis, ut deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videretur, quam ſub Pharaone fuiſſet, qui legis Divine noticiam non habebat, quique omnibus aliis ſervituti ſubactis, Sacerdotes & poſſeſſiones eorum in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniam miniſtravit. In Concilio Lateranenſi Eccleſie immunitati providendo ſub anathematis diſtrictione prohibitum extitit, ne Conſules, Rectores, aut alii predicti Eccleſias, & viros Eccleſiaſticos talliis, ſeu collectis, vel exactionibus aliis aggravare preſumerent, transgreſſores, & fautores eorum precipiendo anathematis ſententie ſubjacere, donec ſatisfactionem impenderent competentem. Et etiam deinde in Generali Concilio editum fuerit, quod ſi Epiſcopi forte ſimul cum Clericis, etiam ſi tantam neceſſitatem vel utilitatem inſpicerent, ut abſque ulla coactione ad relevandas communes utilitates, vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppeterent facultates, ſubſidia per Eccleſias laicis ducerent concedenda, minime ſuper hoc conſulto Romano Pontifice; conceſſiones, & ſententie, que a talibus, vel de ipſorum mandato forent promulgate, eſſent irrite & inanes, nullo umquam tempore valiture: ac etiam in ipſo Generali Concilio Decretum extitit, illum, qui infra tempus ſui regiminis propter fractionem Conſtitutionum, vel Sanctionum hujusmodi ſuſtineret anathema, tanquam poſt illud non eſſet ad ſatisfactionis debitum compellendus: nec non ipſius Succeſſorem, qui non ſatisfaceret infra menſem, manere Eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum ſuccederet in onere, qui ſubſtitueretur in honore. Poſtmodum vero felicis recordationis HONORIUS Papa tercius, Predeceſſor noſter, attente conſiderans, quod quondam FRIDERICUS ſecundus, olim Romanorum Imperator, tunc ſub obedientia & devotione Sancte Romane Eccleſie perſiſtens, ad laudem ejusdem Eccleſie, & ſacri decus

decus Romani Imperii cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cetero Eccleſie, & Eccleſiaſtice perſone plena vigerent quiete & ſecura libertate gauderent, ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra Eccleſiaſticam diſciplinam, & ſacros Canones ſtatuta ſua confringere, adverſus Eccleſiaſticas perſonas, & Eccleſiaſticam libertatem, edictali lege hujusmodi ſtatuta iniqua irritaverat, & preceperat irrita nunciari, & omnia ſtatuta & conſuetudines, que civitates & loca, Poteſtates vel Conſules, aut quecunque alie perſone contra libertatem Eccleſie, vel perſonas Eccleſiaſticas hujusmodi edere, aut ſervare temptarent, contra Canonicas vel Imperiales Sanctiones, de ipſorum Capitularibus intra duos menſes poſt ipſius legis publicationem penitus abolere facerent, & ſi de cetero talia attemptarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua jurisdictione privatos, nec non locum, ubi talia deinceps preſumpta fuiſſent, banno mille marcharum auri Fiſco Imperiali preceperat ſubjacere: Poteſtates vero, Conſules, Statutarii, & Scriptores ſtatutorum predictorum, nec non Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memorata judicarent; extunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias, & actus legittimos ſtatuerat aliqualiter non tenere: quodque ſi per annum prefatarum conſtitutionum inventi forent contemptores, bona eorum per totum ſuum Imperium mandavit impune ab omnibus occupari, ſalvis nihilominus aliis penis contra tales in eiſdem generalibus Conciliis promulgatis. Et inſuper voluit idem tunc Imperator, quod nulla communitas, vel perſona publica, ſeu privata, collectas, ſeu exactiones, angarias, vel perangarias Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis imponere, ſeu invadere Eccleſiaſtica bona preſumeret: quod ſi ſecus faceret, & requiſita ab Eccleſia, vel Imperio hujusmodi emendare contineret, tripliciter refundetur, & nihilominus banno Imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione debita nullatenus remitteretur. Statuerat inſuper, quod quecunque communitas, vel perſona per annum in excommunicatione propter libertatem Eccleſie violatam perſiſteret, ipſo jure ſimiliter dicto banno Imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali queſtione vel civili ad judicium ſeculare trahere preſumat contra easdem Canonicas Sanctiones, & Conſtitutiones Imperiales: quod ſi ſecus faceret, actor a ſuo jure caderet, & judicatum non teneret, & judex foret extunc judicandi authoritate privatus: quodque judices temporales, qui Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare preſumerent, tertio requiſiti ſuam jurisdictionem amitterent. Conſtitutionem ipſam de conſilio etiam Fratrum ſuorum Sancte Romane Eccleſie Cardinalium, qui tunc erant authoritate Apoſtolica approbans, & confirmans, ipſam mandavit inviolabiliter obſervari, nec non ſtatutarios, & ſcriptores, ac violatores predictos excommunicatos eadem authoritate nunciari. Et deinceps ad audientiam Dive memorie CAROLI Quarti, etiam Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti deducto, quod nonnulle ſingulares perſone in poteſtatibus, & officiis publicis conſtitute, videlicet Duces, Marchiones, Comites, Barones, & alii Domini temporales, nec non Conſules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum Rectores in diverſis Provinciis ejusdem Imperii, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia & iniquas ordinationes, motu proprio, & de facto contra ipſas perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſiarum libertates, ac earum privilegia condiderant, illisque de facto & publice utebantur, contra Canonicas & legitimas Sanctiones: utpote quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferrentur, & ne Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti, ad agendum & teſtificandum in civilibus, & maxime in piis cauſis aliquatenus admitterentur, quodque excommunicati laici, & publice denunciati in civili foro minime repellerentur. Et inſuper predicti Domini temporales, Conſules, & Rectores per ſecularem Poteſtatem res & bona Clericorum occuparent, arreſtarent, & oblationes Chriſti fidelium minue-

minuerent, atque reſtringerent, exactiones & tallias indebitas de bonis, redditibus Eccleſiarum exigerent, & extorquerent, poſſeſſiones Eccleſiarum, & perſonarum earundem devaſtarent incendiis & rapinis: contractus inter Clericos & laicos factos legitime ad libros civitatum, villarum, & locorum predictorum inſcribere, & ſigillare recuſarent, donataque & legata ad fabricas, & Eccleſiarum ſtructuras contra Prelatorum voluntatem, & aliorum, quorum intererat, temere uſurpare preſumerent, ac in fraudem & odium Clericorum de bonis etiam & rebus eorundem Clericorum, que non cauſa negociationum, ſed pro eorum propriis uſibus per eorum terras ducebant, ſeu duci faciebant, thelonium exigere & recipere non verebantur: & confugientes ad Eccleſias, & earum cimiteria inde extrahere, contra Canonicas & Imperiales Sanctiones hujuſmodi preſumpterant, & preſumebant. Idem CAROLUS Imperator, tanquam Chriſtianiſſimus Princeps, volens in premiſſis providere de remedio ſalutari, etiam de quorundam Principum, Ducum, Comitum, Baronum, fideliumque aliorum Sacri Imperii ſepedicti Concilio, & auctoritate Imperiali, quecunque ſtatuta, & conſuetudines predicta, tanquam per Canonicas & civiles Sanctiones expreſſe reprobata, caſſavit, irritavit, & annullavit, ac caſſa, & irrita nulliuſque eſſe voluit roboris vel momenti, precipiens ſub Imperialis banni pena univerſis & ſingulis Principibus & Dominis temporalibus, Conſulibus, Poteſtatibus, ac aliis in officiis publicis in eodem Imperio conſtitutis, quatenus extunc ipſorum ſtatuta & ordinationes ſicut in prejudicium Eccleſiaſtice libertatis edita fuerant, omnino revocarent, & de luce tollerent, quodque ſecundum ea non judicarent amplius, nec ſententias dictarent, aut eiſdem in judicio, vel extra judicium quomodolibet pro ſe contra eandem Eccleſiaſticam libertatem potirentur: pronuntiavit inſuper, & eadem decrevit auctoritate, quodque quicunque laicus cujuſcunque ſtatus, aut conditionis exiſteret, auſu ſacrilego, & proprie temeritatis audacia Sacerdotem, vel Clericum ſecularem, vel religiosum diffidaret, proſcriberet, captivaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret: vel hujuſmodi maleficia perpetrantes ſcienter receptaret, vel eis favorem preſtaret; preter penas a Sacris Canonibus & legalibus Sanctionibus in tales inflictas, eo ipſo redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita, vel conſilia nobilium admitteretur quoviſmodo. Hortans inſuper in Domino, & requirens Eccleſiaſticos Prelatos in illis partibus, in quibus committerentur talia, conſtitutos, ut legem Imperialem hujuſmodi per eorum Eccleſias & Synodos publicarent, ne tranſgreſſores hujuſmodi per ſimulatam ignorantiam ſuam valerent in hac parte maliciam excuſare, prout in conſtitutionibus, & Sanctionibus Conciliorum, & HONORII predictorum, ac Imperialibus prefatis plenius continetur. Cum autem ſicut lamentabili querela Venerabilis Fratris noſtri N. Epiſcopi Friſingi, & dilectorum Filiorum N. Prepoſiti, N. Decani, & Capituli Eccleſie Friſingi, ac Cleri, & Eccleſiarum ac Eccleſiaſticarum Perſonarum civitatis & Dioceſis Friſingi nuper accepimus, nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones & alie ſeculares Poteſtates earundem conſtitutionum & ſanctionum Canonicarum, & legalium forſan ignari, & contra ipſas ab Epiſcopo, Prepoſito, Decano, Capitulo, Clero & Perſonis, ac Eccleſiis & Eccleſiaſticis Perſonis predictis, forſan tallias & gabellas, ac alias exactiones illicitas hactenus extorſerunt, & adhuc extorquere nituntur, ac etiam bona Epiſcopi, Prepoſiti, Decani, Capituli, Cleri, Eccleſiarum, & Perſonarum predictarum invaſerint, arreſtaverint, occupaverint, detinuerint, & ſuis uſibus applicaverint, nec non occupare, invadere, arreſtare, detinere, & eiſdem ſuis uſibus applicare ſimiliter de facto preſumpſerint in animarum ſuarum periculum, nec non Epiſcopi, Prepoſiti, Decani, Capituli, Cleri, Perſonarum & Eccleſiarum predictarum non modicum prejudicium atque damnum. Nos in premiſſis Epiſcopo, Prepoſito, Decano, Capitulo, Clero, Perſonis & Eccleſiis predictis opportune providere volentes, diſcretioni veſtre per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus veſtrum per vos vel alium, ſeu alios, Epiſcopo, Pre-

Prepoſito, Decano, Capitulo, Clero, Perſonis,& Eccleſiis predictis contra quoſcunque tranſgreſſores, & violatores Conſtitutionum, & Sanctionum earundem, cujuſcunque ſtatus,dignitatis,& excellentie fuerint, efficacis defenſionis auxilio aſſiſtentes, non permittatis eos contra Canonicas & legales Conſtitutiones, & Sanctiones hujusmodi indebite moleſtari: nec non easdem Conſtitutiones, ubi & quando expedire videritis, ſolenniter publicantes, faciatis transgreſſores & violatores hujusmodi, ſi & prout juſtum fuerit, ac ubi & quotiens expedierit, tamdiu excommunicatos, aut anathematiſatos publice nunciari; donec ab earundem talliarum, collectarum, impoſitionum, & quarumlibet extorſionum, nec non bonorum Epiſcopi, Prepoſiti, Decani, Capituli, Cleri, perſonarum, & Eccleſiarum predictarum invaſione, arreſtatione, occupatione, detentione, & applicatione omnino deſiſtant, nec non etiam efficaciter reſtituant eisdem Epiſcopo, Prepoſito, Decano, Capitulo, Clero, perſonis, & Eccleſiis predictis occaſione premiſſorum per eos leſis, ſeu gravatis, tallias, gabellas, & exactiones ipſas, ac etiam bona Epiſcopi, Prepoſiti, Decani, Capituli, Cleri, perſonarum & Eccleſiarum earundem arreſtata, occupata, detenta, & applicata ipſis, aut que per ſe, vel alios illo pretextu quomodolibet receperint, imo verius temere & illicite uſurparint, a ſe libere omnino relaxent, ac in manibus veſtris juraverint, quod de cetero talia non committant, & ea committentibus non preſtent auxilium, conſilium, vel favorem: contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, & alia juris oportuna remedia compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Ceterum, ſi forſan hujusmodi transgreſſorum, aut violatorum, vel ea fieri mandantium, ipſisque conſentientium, ſeu dantium in illis per ſe, vel alios, directe vel indirecte, publice vel occulte auxilium, conſilium, vel favorem, preſentia promotionibus, & requiſitionibus per vos de ipſis faciendis, tute, ſecure, vel commode haberi nequiret; Nos vobis monitiones, & requiſitiones hujusmodi, ac citationes quaslibet per edicta publica locis affigenda publicis, de quibus ſit veriſimilis conjectura, quod ad noticiam citatorum, & monitorum hujusmodi pervenire valeant, faciendi plenam & liberam concedimus tenore preſentium poteſtatem. Volentes, quod monitiones, requiſitiones, & citationes hujusmodi perinde ipſos citatos requiſitos, & monitos, ut premittitur, arcent, ac ſi eis facte, & inſinuate preſentialiter, & perſonaliter extitiſſent. Non obſtantibus tam pie memorie BONIFACII Pape octavi, etiam Predeceſſoris noſtri, quibus cavetur, ne aliquis extra civitatem ſuam vel Dioceſim, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam dietam a fine ſue Dioceſis ad judicium evocetur, ſeu ne judices extra civitatem & Dioceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, aut alii, vel aliis vices ſuas committere, ſeu aliquos ultra unam dietam a fine Dioceſis eorundem trahere preſumant: dummodo ultra duas dietas aliquis authoritate preſentium non trahatur, ac de perſonis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, quam aliis Conſtitutionibus Apoſtolicis contrariis quibuscunque. Aut ſi aliquibus communiter, vel diviſim a Sede Apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra certa loca ad judicium evocari non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. *Datum Conſtantie XVII. Kalend. Januarii, Pontificatus noſtri anno primo.*

WEilent Babſt Martinus der fünfft des Namens hat die Bull Privilegia und Freiheit, ſo Weilent Kaiſer Karolus der gros löblicher Gedechtnus der Gaiſtlichkait geben hat, beſtet, darinn die hernachfolgend Mainung begriffen iſt, zu ſtraffen die unbillich Anſuchung der boſen, die Gaiſtlich Stet, und Perſon an iren Guteren und Rechten unterſtehen zu belaidigen, und mit mancherley Beſchwernus betruben. Geburet Uns ſo vil mer daſſelb mit zeitiger Hilff zu fürkommen, ſo vil mer ſoliche Beſchwerung zu Belaidigung Gotlicher Majeſtat, und Gaiſtlicher Freiheit Nachthail, und Schaden raichet. Nun aber vor

langer Zeit, als in vil Landen die Rathe-ren, und Verweser der Stete, und auch ander die gewaltig darinn waren, die Gotzheuser mit so manigfaltigen Pur-den entsiglich beschwerten, also das die Priesterschaft in einen boseren Standt gesezt wardt, dann die unter Pharao-ne was, der doch Gotlicher Gesez nit wissen het, und wiewol der all ander zu dienstlicher Aigenschaft und Unterthä-nigkeit bezwang; jedoch die Priester-schaft mit irer Haben und Gutern bey alter Freihait beleiben lies, und in von dem gemainen Gut ir Notdurfft und Narung raichet. Darumb ward in dem gemainen Concili zu Lateran umb gaist-licher Freihait willen bey strenger Ver-fluchung und Penen gebotten, das die Schepfen, Ratheren, oder ander Herrn der Stett, die Gotzheuser und gaistlich Per-sonen mit Taczen und ander gewaltigen Beschaczungen in kain Weis solten be-schweren, und ward daselbst erfunden und erkant, wer dawieder thete, der solt mit dem grospanigen Fluch behaft sein, als lang Uns er darumb nach billichen Dingen genug thete. Es war auch in der gemainen Kristlichen Sammung des Concili geordent und gesaczt, ob villeicht die Bischoffen mit sampt der Pfaffhait solich Nucz und Notdurft erkanten, also das sie dadurch verstunden, das der Laien Guter nicht genug darzu weren, sich unbezwungenlich darzu ergeben, und denselben Laien von den Gotzheusern und Kirchen ein Hilff erlaubten, oder gunten, doch on des Babsts Rat; so solle dieselben Erlaubnus, und auch die Pen, die dieselbe erlauber wieder die Pfaffhait vielleicht darumb theten, oder thun wurden, gantz kraftlos eitel und on schaden sein. Auch ward in dem gemai-nen Concili gesezt, ob ainer, der in die obgemelt Pen gefallen wer, umb solich ubergreiffen der vorberurten Ordnung, der in der Zeit, so er in vorgemelten Ge-walten und Herschafften was, nicht ge-nug gethan, als oben begriffen ist, son-der die Pen also gelitten het, und so er davon entsezt wurde, mainet er wer nichts mer darumb schuldig, und solt auch zu wiederthuung fürbas nimmer bezwungen werden, so sol sein Nach-kommen ob er darumb nicht genug thet, in ainen Monat mit gaistlichen Pan be-heft sein, als lang er darumb Uns ge-nug thu nach billichen Dingen, dann wol zimlich ist, das am Nachkomm der Eren, auch ein Nachkomm sey der Purde seins Ampts. Nachmalen hat Unser Vorforder Babst Honorius der drit seliger Gedechtnus fleissiglich betracht, das Weilent Friderich der ander, Ro-misch Kaiser die Zeit in Gehorsam und Andacht der Romischen Kirchen wesend, zu Lob derselben, und Eren, und Zier des Romischen Reichs begert, das et-lich Irsal und ungerechte Gesez ausge-reut wurden und vernichtet, damit fur-bas die Gotzheuser und geistlich Perso-nen sich gantzes Gemachs und sicher Frei-hait gefrewen, und der geniessen moch-ten. Er bedacht auch gütlich und recht-lich etlicher Menschen Bosheit, die als uberflussig was, das sie on alle Forcht wieder Gotliche Ordnung geistlichen Personen und Freihaiten zu schaden ge-setz erdachten und machten, die er auch mit Kaiserlicher Macht vernicht hat, und geschaft als kraftlos zu verkunden und gepotten, alle soliche ire Auffsez und Gewonheit, die Stett, Gegent, Potesta-ten, Schepfen, oder ander Person, wie die genant sint, hielten oder prauchten wieder die Freihait der Gotz-heuser, oder gaistlicher Person, die Got-lichen und Kaiserlichen Gesezen wieder-wertig weren, auß iren Recht, Puchern, und Statbuchern, darin die geschrie-ben weren, abzuthun, und gentzlich zu vertilgen inner zwaien Monaten, nach Offnung desselben seins Kaiserlichen Ge-bots: und ob sie darnach ichts dawieder theten, das solt von im selbs nichts und kraftlos, und sie Gerichts und aller Ge-walt entsezt, und darzu die Stett und Land, wo das geschech, des Romischen Reichs kamer tausent Marck Golts ver-fallen, und die Potestaten, Schepfen solicher Gesez-Meister, und Schreiber, und auch die Ratheren derselben Stett, oder Gegent, die nach solichen Gesezen, oder Gewonheiten Recht sprechen, zu Stund erlos und unleumtig sein, und solten auch derselben ir Gericht, und was sie also handelten, kein Kraft haben, und ob geschech, das sie, oder ir etlich ein Jar darwieder theten, und nit ruchten, zu halten, so hat er meniglich geurlaubt, derselben Hab und Gutter in allen Lan-den

den seines Reichs anzufallen, und an Straff zu nemen, und inzuziehen, unaufgehebt ander Pen in dem gemainen Concili darauf gesacht. Auch hat derselb Kaiser gebotten und gesacht, kain Commun, oder Person in grossem stand, oder in klainen Stewer, oder Beschachtung Gotzheuser, und ander gaistlichen Steten und Personen anschlachen, oder ir Hab und Guter anfallen, oder zu ungewohnlicher Arbeit und Hilff ir Person, oder ir Gut noten und beschweren solten. Wer aber darwieder thet, und das nit zuhand, als er darumb eraischet und ermonet wurd, wiederpracht, der solt das mit der Drispild bezalen, und solt darzu in Kaiserlicher Acht und Pann sein, daraus er in kain Weis kommen mocht, als lang Uns er mit gaistlichen Gewalt darvon wurd erlediget. Darnach hat er geordnet, das nymand kain gaistlich Person umb kainerley Sach willen, sie berur Leib oder Gut, für weltlich Gericht solt furwenden, oder laden wieder dieselb gaistlichen und Kai- Gesacht und Freihait: beschech es daruber, so wer der Anklager gefallen von allen seinen Rechten, dasselb Recht kraftlos, und der Richter entsecht seines Gewalts und Gericht. Und auch ob die weltlichen Richter gaistlichen Personen wieder weltlich Person nicht recht thun wolten, so heten, so sie zum drittenmal darumb ersucht wurden, keinen Gewalt mer zu richten. Die egemelten Kaiserlich Gesecz hat der vorgenant Babst Honorius nach rath seiner Brüder der Cardinel, die dan die Zeit waren, mit Bebstlichem Gewalt und Macht bestet, bekreftigt, und gebotten die also unverruckt zu halten, und sonderlich, welich solich obgemelt Gesecz wieder gaistlich Freihait machen, schreiben, und auch die wieder die obberurten Freihait freselich thun fur pennig offentlich zu verkunden und zu halten. Und nachdem wurd furbracht Karols dem vierden seliger Gedechtnus, auch des Romischen Reichs Kaiser, alzeit Merer desselben, wie das etlich weltlich Personen in Gewalten und grossen Ampten wesend, als Herczogen, Marggraffen, Graffen, Freyen und ander weltlich Herrn, und Rathgeben der Stet, Merckt, Dörffer, und auch etlich Gegent Verweser in manigen Provincigen desselben Reichs die Forcht Gottes hindan gesecht, besunder Statut und unrecht Ordnung von aigem Muthwillen gewaltlich wieder gaistlich Person und Freihait der Gotzheuser gemacht hetten, die doch gaistlichen und Kaiserlichen Geseczen und Gepotten wiederwertig weren, und die offenlich prauchten, mit Namen, das kain zeitlich Gut in gaistlicher Person gewaltsam nit geben solt werden in kain Wais, und das kain Priester oder geweichter Man vor Gericht als ain Clager oder als ain Zeuch in weltlichen Sachen, und besonderlich in hailwertigen Handlen nicht aufgenomen, noch gehort solt werden, und auch, das man kainem pannigen Layen, ob er halt in denselbigen Pan offentlich verkundet wer worden, vor weltlichen Gericht nit solt verwerffen noch verwideren. Zu het auch angelangt, wie die egemelten Herren, Schepfen und Amptleut der Gaistlichen Hab und Gutter mit weltlichen aigen Gewalt bekumerten und freselich besessen, und unterweilen verhefteten und verputen, und die Opfer der Kristglaubigen Menschen mindreten, und engten, auch, wie sie Steur und unbillich Beschatzung von der Kirchen und Gotzheuser Gutern und Zinsen gewaltlich nemen und abnoteten, und ire Guter mit Prant und Rauberei wüsteten, und solich Handel so zwischen gaistlichen und weltlichen Personen rechtlich gehandelt wurden, in ir gewonlich Pucher nicht schreiben noch versigelen wolten, und was man zu den Kirchen gebe, oder Schuff, oder zu dem Paue, in freselich inzugen: wider der Prelat und ander, die das berurt, Gunst und Willen, und auch der Pfaffhait zu unlust, von iren Hab und Gutern, die sie nicht durch gewins oder gewerbs willen, sunder zu ir selbs nucz und notdurff durch ihr Stet und Gepiet furten oder schaften zu furen, Maut und Zol von in gewaltiglich aischen und nemen: und die, so in die Kirchen oder Freithof fliehen, daraus ziehen, und nemen freselich wieder gaistliche und Kaiserliche Fraiheit. Darumb hat derselb Karolus, als Kristlicher Furst, das alles zu unterkommen und zuweren, auch mit rath etlicher seiner Fursten, Grafen, Freyen und ander des Heiligen Reichs Getrewen all obgemelt Gesacht

und Gewonhait, als die da gaistlich und weltlich wissenlich verbotten waren, mit Kaiserlichen Gewalt und Macht vernichtet und vertilget, und schuff die fur unkreftig, und fur nicht gehalten zu werden, also das sie kain Kraft und untuchtig sein solten: und gebot bey Kaiserlichen Paun und Acht allen und iglichen Fursten, und weltlichen Herrn, Schepfen, Potestaten, und anderen, die in Gewalten und Ampten desselben Reichs waren, das sie zu Stund dieselben Statut, Gesecht und Ordnung, als die dann gaistlicher Freihait zu schaden erdacht weren, gentzlich wiederrufften und sichtiglich aufheben, und das sie hinfur nicht nach solichen Statuten richten noch urtailen, und die auch nicht prauchen solten, weder in noch auser Rechten in kain Weg fur sie und wieder gaistlich Freihait. Auch gebot und sacht Er in kraft desselben Kaiserlichen Gewalts, welicherlei in welichen Stand und Wesen er wer, mit aigner frefenlicher Durstigkeit und aigner Torschhait Priesteren oder Pfaffen, sie sein weltlich oder Closterlich, abgesaget, aus dem Land versant, oder verpannet, vieng, beraubet, totet, lemet, oder in veneknus neme, oder die, die solich Missethat theten, aufhielt, oder in gunstlich nachschub theten, die solten ze stund zu sampt andern Penen, so in von gaistlich und weltlich Gewalts wegen darumb aufgesecht sein, unleimtig und erlos sein, und in kainem Rat noch Teding der Edelen nimmermer genommen werden in kain weis. Und hat derselbig Kaiser gaistlich Prelat der Land, do solichs beschech, ernstlich ersuchet und ermonet, das sie dits sein Kaiserlich Gebot und Gesecht in iren Kirchen und Pfaflicher Sammung verkunten, und wissentlich machen solten in aller Mas und Form, als die in des Concili, und des Babst Honori, und in vorberurten Kaiserlichen Gesactzen begriffen ist, dadurch das die Ubeltheter mit verdachter Unwissenheit ir Bosheit nicht mechten decken. Wann Wir aber durch eieglich anbringen der gemeiner Priesterschaft vernommen haben, wie etlich Fursten, Herczogen, Grafen, Herren, und ander weltlich Herschaften, vielleicht der vorgemelten geistlicher und Kaiserlichen Gesecht unwissend, sich unterstehend wieder dieselben Gesecht von den Kirchen-Personen techt Stewer, und ander unzimlich Beschactung, und sie mit Zwang und Dranckſal zu haben, und sie darzu noch zu dringen in ubung sein, auch wie sie der Kirchen und gaistlicher Personen Guter angetast, verhest, verhielten, und zu iren aignen nucz und gebrauch, auch aigem Gewalt zuaigen sich unterstehen, zu Verdammus irer Seelen, und der berurten Gaistlichen nicht wenig Nachtheil und Schaden, und dannoch haben Wir Babst Martinus vorgenant furgenommen, gemeine Priesterschaft und Gaistlichkeit, und den Kirchen darinn notdurftiglich furzusehen, darauf gebieten, das der gemelten Geistlichen und Kaiserlichen Gesechten Ubertretter, in was Stand und Wirden sie sein, offenbahrlich, als oft und so vil recht ist, und geburen wirt, fur paunich verkundet werden, als lang und so vil von solichen Stewer, Tachen, Beschwerungen, und anderen Notzwangen, auch der Gaistlichen Guter Vorhaltung, verbieten, oder verheften und Innhabung und zuzuaignen gentzlich abstehen, und wer sie deshalb innen oder entpfangen haben, gentzlich wiedergeben, nichz minder der gantzen Priesterschaft, den Kirchen und gaistlichen Personen, die also von in beschediget und beswaret, Tacz und Stewer, und was irer Guter von in verheft, vorgehalten, ingehebt und in zugeaignet durch sich selbs, oder durch ander von iren wegen genommen frefenlich und unbillicher Weis zugeaignet hetten, von in frey gezelt, und der gentzlich absteen und wiedergeben, und schweren, das hinfur solichs nimmer von in beschehen soll, und den, die solichs thun und handlen wurden, kain hilf, rath noch gunst beweisen: die aber strafenlich darwieder reden, durch gaistlichen Penen und Censurē, und ander Hilff der Rechten zu straffen; furter ob vileicht der solichen Pebstlichen und Kaiserlichen Gesechten Ubertretter, oder die, so denselben hilff, rath und gunst mittailen gegenwertigkeit zumonen und requiriren, sicher und frey nicht wolt stat haben; So geben Wir Babst Martinus den Gaistlichen den Gewalt, das sie solich Citation und Monung der berurten Ubertetter, wo die an gemainen und offenbahrlichen Enden und Stetten, also

das

das ſolich Verkundtnus verſehelich inen zuwiſſen kommen mag, angeſchlagen wirt, gleich als vil Pindt und Kraft hab, als weren ſie in unter Augen, und perſonlich verkundet, on Irrung aller Geſetz, ſo wieder ſolichs alles geordent, geſetzt, und ausgangen iſt.

Quibus temporibus Carolina debeat publicari.

Statuimus, & diſtricte precipiendo hoc Sancto approbante Concilio mandamus, quatenus dicta Conſtitutio Bulle Caroline ſingulis annis perpetuis futuris temporibus in Dominicis quatuor temporum per omnes & ſingulos Plebanos, aut eorundem vicegerentes per noſtram Provinciam nulla excuſatione obſtante publicetur.

Cl. Lunig in Continuat. III. Spicilegii Eccleſiaſt. pag. 770. & ſeqq.

SYNODUS BAMBERGENSIS

Anno Chriſti MCCCCXCI. Innocentii VIII. Pp. VII. Friderici Imp. LII.

Statuta Epiſcopatus Bambergenſis, ut in Synodo Bambergenſi ſub Præſidio HENRICI III. (a) *Epiſcopi confecta, & publicata ſunt.*

HENRICUS, DEI GRATIA ET APOSTOLICÆ SEDIS EPISCOPUS BAMBERGENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS IN CHRISTO NOBIS DEVOTIS, DILECTIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ARCHI-DIACONIS, SCHOLASTICIS, CANTORIBUS, CUSTODIBUS, THESAURARIIS, SUCCENTORIBUS, CANONICIS: COLLEGIIS, CAPITULIS, ET CONVENTIBUS, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM RECTORIBUS, VICARIIS PERPETUIS, CAPELLANIS, PRIMISSARIIS, ALTARISTIS, PRESBYTERIS, CURATIS, ET NON CURATIS, DIACONIS, ET SUBDIACONIS, ET TAM SÆCULARIBUS, QUAM ORDINUM QUORUMCUNQUE REGULARIBUS CLERICIS, TOTIQUE CLERO CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ BAMBERGENSIS, CUJUSCUNQUE ETIAM DIGNITATIS, STATUS, GRADUS, ORDINIS, AC PRÆEMINENTIÆ ET EXCELLENTIÆ EXISTANT, COMMUNITER ET DIVISIM, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

IN hac Synodo noſtra veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum inhærendo, Conſtitutionibus *ſuper Synodo celebranda, in Concilio Baſilienſi* editis ſatisfaciendo, quasdam Conſtitutiones, & Ordinationes, ac certa Statuta, cum quibusdam additionibus, correctionibus, & declarationibus ſimul collectis, veſtræ dirigimus charitati, tenoris ſubſequentis: Vobisque, & veſtrum cuilibet authoritate DEI Omnipotentis mandamus, ut ipſa Statuta in virtute ſanctæ obedientiæ firmiter & fideliter obſervare ſtudeatis. Inhibemus quoque ſub pœna excommunicationis, ne aliquo alio opuſculo præter præſens pro Statutis noſtris Synodalibus utamini quoquo modo. Et primum:

TITULUS I.

De SS. TRINITATE & Fide Catholica.

A Summo imprimis Numine, a quo omnia procedunt, ſumentes exordium, Catholicam Chriſti profitemur Fidem, ac eam, quam tenendam docet, & prædicat Mater noſtra univerſalis & Apoſtolica Eccleſia, præcipientes Clero & populo Nobis ſubjectis: ut in vera religionis Chriſtianæ veritate ambulantes, Sanctam & Individuam Trinitatem, Patrem,

(a) Henricus Gros a Trockau, Epiſc. Bambergenſis XXXVI., anno 1487. 1. Februarii electus, & ab Epiſc. Auguſtano conſecratus fuit. Obiit 39. Maji anno 1501, XIV. anno ſui Epiſcopatus. Præter hanc Synodum condidit *Statuta pro ſuo Officiali & Curia. Apud Ludewig. Tom. I. pag. 1191. Scriptor. Bamberg.*

Digitized by Google

trem, Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum, ſincera adorent cordis puritate: nec quicquam credant, colant, & venerentur, quod Romanæ Eccleſiæ, aut Patrum orthodoxorum Decretis, & a veritate Catholica cenſeatur alienum, atque refutandum.

Propter quod, ut fidelium populus vulgaris in ipſa Chriſtiana Fide rectius vivat, & plenius inſtruatur; præcipimus Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, & aliis quibuscunque, qui prædicationis exercent officium, quod tam in ſermonibus, quam confeſſionum auditionibus circa hoc ſpecialiter ſint attenti, ne, quod abſit, error in fide exurgat in populo: quodque in ſingulis Parochialibus Eccleſiis Dominicis, & Feſtivitatum diebus in prædicationibus ipſi populo orationem Dominicam incipientem: *Pater noſter*! &c. & *Ave Maria*, & Symbolum Apoſtolorum in materna & vulgari lingua, ſecundum quam populo congruerit, fideliter & diligenter pronuntient, & prædicent.

TITULUS II. *De Conſtitutionibus.*

Cum membra ſine capite nihil agant: præſentia Statuta, quæ quævis Capitula, vel Collegia Eccleſiarum noſtrarum civitatis & Diœceſis, etiam de Prælatorum ſuorum conſenſu, ſuper quibusvis arduis, ſtatum Eccleſiarum tangentibus, ordinata, quibus in ipſo actu, ad inſtar tutoris, auctoritas Epiſcopi non acceſſerit; declaramus, & decernimus, non tenere, talia præſentibus irritantes, imo irrita renuntiantes, & de cætero fieri prohibentes.

TITULUS III. *De Præſcriptis & Commiſſionibus.*

Hominum malitiis, juſtitiæque & judiciis per Apoſtolicarum, & aliarum litterarum falſitates, aliasque Deo odibiles adinventiones, Dei timore poſtpoſito, illudentium, obviare volentes, juſtitiam ipſam, vera, juſtaque judicia, quantum cum Deo poſſumus, promovere, & confovere cupientes: univerſis & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Archi-Diaconis, Cantoribus, Cuſtodibus, tam noſtræ Cathedralis, quam Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Eccleſiarum Rectoribus, Plebanis, Vice-Plebanis, Capellanis, Vicariis perpetuis, Altariſtis, Primiſſariis, Presbyteris, Curatis & non Curatis, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis, per civitatem & Diœceſin noſtram Bamberg. conſtitutis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo inhibemus, ne de cætero Abbates, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Cantores, Cuſtodes, & alii deputati, vel in futurum deputandi, etiam a Sede Apoſtolica, aut ejus auctoritate, Executores, & Subexecutores, aut Judices delegati, aut ſubdelegati, litteras quascunque etiam Apoſtolicas de gratia, vel juſtitia, aut commiſſiones per modum ſubdelegationis, ſeu alias ipſis factas, quomodolibet exequi, vel citatorios, aut quoscunque alios proceſſus pœnales decernere, emittere, vel promulgare: Nec Abbates, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Archi-Diaconi, Cantores, Cuſtodes, Canonici, Rectores, Plebani, Capellani, Vicarii perpetui, Altariſtæ, Primiſſarii, cæterique Presbyteri, Clerici, Notarii, & Tabelliones ſupra dicti, litteras hujusmodi, aut quoscunque citatorios, aggravatorios, reaggravatorios, interdicti, vel alios proceſſus pœnales, quavis etiam, præterquam Ordinaria, auctoritate a Nobis, vel Judicibus Nobis ſubjectis, in civitate vel Diœceſi noſtra per quemcunque emiſſos, inſinuare, intimare, publicare, vel exequi præſumant; priusquam de diligenti examinatione litterarum earundem, ac proceſſuum hujusmodi, per Nos, & Vicarium noſtrum in Spiritualibus, aut Commiſſarium generalem, per litteras, aut illius patentes deſuper datas, ſeu confectas litteras, quæ *vidimus* communiter appellantur, fuerint plenius informati. Quicunque autem ex ſupra dictis hujusmodi noſtræ inhibitionis transgreſſor, ſi Beneficiatus fuerit, fructu beneficii, ſeu beneficiorum ſuorum carere debet ad unum annum; ſi autem beneficio caruerit, in Sacris tamen conſtitutus, ſuſpendi debet a Divinis, & in Sacris miniſtrare prohibemus. Notarios vero, qui ipſam præſentem inhibitionem violare præſumpſerint, abſque eo, quod pœna cum hoc condigna mulctentur & puniantur, in civitate & Diœceſi noſtris eorum actus exercere poſtea nullatenus permittemus.

Ex

Ex injuncto Nobis Paſtorali officio compellimur, ut uſum faiſarum litterarum reſtringamus, ne damna inde eveniant, in quantum Nobis a Domino conceditur, extirpare cupientes hac præſenti irrefragili perpetua Conſtitutione & Sanctione, authoritate, qua fungimur, ſtatuimus omnibus & ſingulis noſtræ civitatis & Diœceſis Clericis & perſonis, in quocunque gradu conſtitutis, tam Dignitatibus, Perſonatibus, Prælaturis, Officiis, & Beneficiis Eccleſiaſticis Præſidentibus, & aliis quibuscunque Notariis, & Tabellionibus publicis, præſentibus & futuris, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis, privationis beneficii & officii pœnis, quas quemlibet, qui contra præſentem conſtitutionem & inhibitionem fecerit, aut fieri procuraverit, eo ipſo & de facto incurrere volumus, & eas in eosdem & quemlibet eorum ferimus Dei nomine in ſcriptis, firmiter & diſtricte præcipimus & mandamus, ne aliquis eorum per litteras quascunque etiam Bullatas, ſeu tanquam Apoſtolicas, in Judicem, ſeu Conſervatorem, vel Commiſſarium, aut in Executorem, vel Subexecutorem in gratioſis, vel juſtitiæ negotiis, tanquam delegatus, vel alias fuerit requiſitus, hujusmodi litteras recipiat; ſeu eas exequatur, vel eas exequi faciat, aut procuret, ſeu procedat vigore earundem aliquo modo: & ne aliter Clerus noſtræ civitatis & Diœceſis proceſſus, ſeu mandata ex hujusmodi litteris, & earum authoritate habitos & confectos, ac habita & confecta, ſeu quoscnuque, quascunque, & quæcunque alios, alias, vel alia proceſſus, litteras, & mandata per delegatos, vel ſubdelegatos hujusmodi emanatas, ſeu aliquem earundem recipiat, intimet, vel inſinuet, publicet, vel alias exequatur, tam diu & quousque primitus certificati fuerint per litteras noſtras, aut Vicarii, vel Commiſſarii noſtri litteras, quæ communiter *vidimus*, nuncupantur, quod hujusmodi litteræ per Nos, vel Vicarium noſtrum viſæ, examinatæ, & abſque falſitate juſtæ, legitimæ, & rationabiles fuerint approbatæ. Quod extunc eas reverenter accipiant, & cum omni obedientia exequantur: certificantes inſuper Clerum noſtrum univerſum, quod etiam poſt pœnas & cenſuras Eccleſiaſticas prædictas (*contra*) contradictores quoslibet & rebelles arctius, prout eorundem pertinacitas & temeritas meruerit, procedetur.

TITULUS IV. *De Qualitate præficiendorum.*

Quoniam ſolicite curandum, & providendum eſt de cura animarum & Sacramentorum Eccleſiaſticorum, ne imperiti ad regimen hujusmodi Curæ & Beneficiorum aſſumantur, aut eis præficiantur;

Hac Sacra Synodali approbatione ſtatuimus, & volumus, quod deinceps non ſolum, quando ad Ss. Ordines admittuntur, ſed etiam dum Eccleſias ſuſcipiunt regendas, & Beneficia, Clerici de ſcientia, peritia, moribus, vita honeſta, converſatione & aliis diligenter examinentur: & Clericus noviter ad Sacerdotium promotus, cum aliis Clericis in exercitio regiminis animarum dudum provectis, per biennium commorari debet, circa regimen & curam inſtruendus. Nec infra biennium liceat alicui talium curam alienæ Parochiæ in noſtra Diœceſi regere, niſi id ex cauſa per Nos vel Vicarium noſtrum diſpenſative fuerit indultum. Rectores Eccleſiarum ſuarum Vicarias contra præſens noſtrum ſtatutum concedentes, & curam committentes, ab earundem Eccleſiarum fructuum perceptione, authoritate præſentium ſuſpenſos eſſe volumus ipſo facto tamdiu, donec a Nobis, vel dicto noſtro Vicario reſtitutionem ſuper hoc meruerint obtinere.

TITULUS V. *De S. Unctione.*

Damnamus quorundam errorem, quo in extrema Unctione unus inungit, & alter profert verba Sacramenti: ſub pœna igitur ſuſpenſionis prohibemus, talia de cætero attentari; in omni autem Sacramento conferendo, actum faciens Sacramentalia verba, ad conficiendum & tractandum proferre debet. Item Sacerdos diligenter obſervet, ut Sacramentum extremæ unctionis adminiſtret ſub forma deprecativa, quam Beatus Gregorius hac videlicet forma inſtituit: *Per iſtam unctionem, & piiſſimam ſuam miſericordiam indulgeat tibi DEUS quidquid deliquiſti per viſum*; & ſic de ſingulis membris & locis inungendis. Etiam inſi-

insinuet recipientibus effectum hujus Sacramenti; qui duplex est, unus sanitatis corporalis, & alius sanitatis Spiritualis: & illud Sacramentum tantum adultis, & in periculo mortis constitutis est conferendum. Firmiter similiter præcipiendo statuimus, ut in singulis Ecclesiis & Capellis nostrarum civitatis & Diœcesis, in quibus Sacerdotes populum regunt, & subditos communicare consueverunt, habeatur de cætero oleum infirmorum, ne propter ejus carentiam aliquibus deficiat hujusmodi Sacramentum.

TITULUS VI. *De Clericis peregrinis*

Clericum extra nostram Diœcesim, & ab alio Episcopo promotum, ac alium quemcunque alienæ Diœcesis, nullus Rector, sive Beneficiatus in sua Ecclesia, sive Capella, Divina permittat celebrare officia, seu in Capellanum recipiat, nisi per Nos, aut nostrum in Spiritualibus Vicarium examinatum & admissum, ac de examinatione, admissione & ordinatione ejusdem per nostras, aut dicti Vicarii nostri literas, legitimam fecerit fidem, & conversatio ejus probata fuerit; sub suspensionis pœna præsentibus prohibemus.

TITULUS VII. *De Officio Archi-Diaconi.*

Statuimus, ut nullus omnino Archi-Diaconus curam animarum, instituendo in Parochialibus Ecclesiis, sive Capellis, aut Beneficiis, sine consensu nostro, aut mandato, alicui tribuat: imo cura animarum ac Beneficiorum ordinatio & institutio in Episcopi judicio & potestate maneat. Si quis vero contra hoc (*agere*), aut potestatem, quæ ad Episcopum pertinet, sibi usurpare præsumpserit, ab Ecclesiæ limitibus arceatur. Quam constitutionem volumus ab Archi-Diaconis Ecclesiæ nostræ firmiter observari, ipsis in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandantes; ne curam animarum Pastoribus, vel Vicariis Ecclesiarum, aut Capellarum, sine nostra licentia & consensu committant, aut eos in ipsis instituere (*præsumant*), nec ipsi Pastores & Vicarii institutionem & curam præter nostrum judicium, seu consensum recipiant ab eisdem. Nos etiam, si quid contra præsens statutum & inhibitionem attentatum fuerit; irritamus, & cassamus, ac irritum decernimus & inane, ipsosque rebelles graviter puniri volumus.

TITULUS VIII. *De Officio Sacristæ.*

Officia Sacristæ, vel Ecclesiastici, aut Campanatoris, sive ad Clericos, sive ad laicos eorum receptio pertineat, gratis, & sine omni datione, aut promissione pecuniæ, vel alterius rei temporalis, personis idoneis conferantur, qui velint & possint rite officium hujusmodi adimplere, & de Sacramentis custodiendis, aut clynodiis, ac Ornatu Ecclesiarum conservandis, diligentiaque debita circa singula facienda, præstare debent cautionem, & Plebano ac vitricis obedientiæ & fidelitatis officiorum hujusmodi facere promissionem teneantur. Qui etiam Sacristæ, sive Campanatores ab officiis suis, (*si*) præmissa facere recusaverint, ac alias ex justa causa, per & coram Judice Ecclesiastico discutienda, possint amoveri. Superpelliciis quoque tempore Divinorum, Baptismi, & deportationum Corporis Christi & Sacræ Unctionis ad infirmos, uti debeant, sub pœna privationis hujusmodi suorum officiorum.

TITULUS IX. *De Officio Vicarii.*

Statuimus, ut Rectores Ecclesiarum sufficientem assignent portionem suis Vicariis, de bonis suarum Ecclesiarum & Beneficiorum, ut de iis congruam sustentationem habere, & jura Episcopalia persolvere, ac alia onera incumbentia valeant supportare, alioquin decernimus, dictos Rectores huic nostro statuto non parentes, dictarum Ecclesiarum & Beneficiorum fructibus privandos. Statuendo etiam decernimus providere contra malitiam ipsorum Rectorum, & statuimus, quod ipsi Vicarii mutari non debent passim singulis annis ad voluntatem ipsorum Rectorum, qui hoc propter turpem quæstum facere satagunt; sed tunc demum, cum ipsi Rectores, actu Sacerdotes existentes, in ipsis Ecclesiis per se deservire volunt, vel quando alias ipsi Vicarii ex causis legitimis ab ipsis Ecclesiis sunt removendi. Similiter statuimus, & sub pœna priva-

privationis tertiæ partis fructuum mandamus, ut Plebani & Beneficiati noſtrarum civitatis & Diœceſis domos ſuarum Eccleſiarum competenter reficiant, ac in ædificiis ſolitis manuteneant, ne ipſas ruinam ſeu caſum pati contingat. Cum ſit reprehenſione dignum, ut quis oves proprias, alteri earum curam committendo, deſerat, & alienas regere, præſertim cauſa avaritiæ, præſumat; idcirco diſtricte inhibemus, ne quis Parochialem Eccleſiam obtinens, alienam regere, tanquam mercenarius aliquatenus attentet, niſi ſuper hoc petita & obtenta noſtra, aut Vicarii noſtri licentia ſpeciali. Et nihilominus in literis deſuper per Nos, vel eundem Vicarium editis cauſa contineatur, quare ſuam commode regere non valeat. Contrarium vero facientes, ab Officiis Divinis decernimus ſuſpendendos.

Presbyteris duarum Parochialium Eccleſiarum Vicarias habere omnino prohibemus, qui vero contrarium facere præſumpſerint, prima, quam ipſo facto (*vacare*) decernimus, careant: alterius vero Vicariæ, quam diu primam occupaverint, proventibus per Nos, vel Vicarium noſtrum in Spiritualibus, in utilitatem Fiſci noſtri, & Eccleſiæ, in qua Vicaria eſt, convertendis, eo ipſo ſint privati.

TITULUS X. *De Majoritate, Obedientia.*

Inhibemus, ne de cætero aliqua religioſa ſæcularisve perſona ſe de diſpenſationis, abſolutionis, vel alio quovis actu, ad Nos, ratione dignitatis Pontificalis, vel jurisdictionis, de jure pertinentis, ſeu authoritate, ſive poteſtate aliqua Nobis ſpecialiter reſervata, aliqualiter intromittat, vel eadem auctoritate quovis modo utatur, niſi cui Nos eandem auctoritatem noſtram, ſicuti opportunitas ſuaſerit, in parte, vel etiam generaliter duxerimus committendam, ſub pœna excommunicationis, quam contrafacientes incurrere volumus ipſo facto.

Nulli Capellani Nobilium in Capellis etiam caſtrorum Dominorum ſuorum Divina celebrare debent, niſi antea Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario obedientiam faciant manualem: Et ad Synodum, & Capitula venire debeant, recepturi mandata Eccleſiaſtica, & denunciare ſuis Dominis, & eorum Caſtrenſibus: cum Plebani aliquando hoc facere propter eorum tyrannidem non ſunt auſi. Qui autem ante obedientiam hujusmodi factam Capellas officiaverint, tam diu nuntientur ſuſpenſi & excommunicati, donec pro præmiſſis ſatisfaciant, &, ut dictum eſt, obediant. Superſtitioſam quarundam perſonarum invidiam compeſcere cupientes, qui more Chain dilectione filiali rejecta, & paternali pietate conculcata, non ſolum in Capitulis & Conventionibus pertractandis, capitulariter congregatis, Prælatis ſuis, & Superioribus reverentiam debitam ſubtrahunt, verum etiam ad invicem nonnunquam in verba opprobrioſa & contumelioſa prorumpunt; ex quibus negotia, propter quæ tractanda convenerant, plerumque indiſcuſſa remanere cernuntur: hinc noſtro in perpetuum valituro edicto ſtatuimus, & ordinamus; ut in ſingulis Capitulis & Conventionibus ſervetur reverentia, ac morum gravitas, & honeſtas: ita quod nullus in alterum verbis, vel factis opprobrioſis, vel contumelioſis, vel injurioſis prorumpat: eorumque Capitulis, & Conventionibus præſidentibus, ſub excommunicationis pœna, latæ ſententiæ diſtricte injungentes, ut his, qui contra dictum prohibitionis noſtræ hujusmodi venerint, per unius menſis ſpatium ſine ſpe veniæ fructus ſuarum ſubtrahantur Præbendarum, a quibus ipſos per dicti temporis ſpatium ſuſpenſos manere volumus, & decernimus eo ipſo.

In virtute S. obedientiæ præcipimus univerſis & ſingulis Presbyteris, & Clericis ruralibus noſtræ Diœceſis, quatenus quoties ipſos per ſuos Decanos, & Camerarios, aut alios, ad quos hoc pertineat, ad Capitula ſive Convocationes pro inſinuatione mandatorum noſtrorum, aut Succeſſorum noſtrorum, vel alias convocari contigerit, toties ipſi ad Capitula, & Conventiones hujusmodi ſtudeant convenire; niſi ex rationabili cauſa ſe de abſentia poterint excuſare, in quo caſu alium idoneum Presbyterum loco ſui ad Capitula & Conventiones dirigent ante dicta.

Prohibemus, ne adverſus correctio-

nem Superioris ſui quicunque regularis, vel ſæcularis Clericus præſumat, ſæcularis perſonæ adjutorium aut potentiam invocare; qui autem hoc facere non reformidat, & hujusmodi invocatione uſus fuerit, carcerali cuſtodia tanto tempore concludatur, donec ob præſumptionem hujusmodi, Noſtro, aut Vicarii noſtri pœna arbitrio ſit ſufficienter recompenſata, niſi id ei per Nos admiſſum (*) fuerit. Et ut ab hoc malo temerarii Clerici pœnæ duritia retrahantur, adjicimus, quod talia ſine hujusmodi noſtra licentia præſumentes nullo nunquam tempore in Eccleſia, ſeu Monaſterio, adverſus quam, ſeu quod, ac Prælatum, vel Superiorem, ſeu alium, dictum ſæculare adjutorium, ſive potentiam invocaverint, cujuscunque dignitatis, vel adminiſtrationis officium conſequantur, & alias etiam nihilominus Superioris ſui arbitrio legitime puniantur.

TITULUS XI. *De bis, quæ vi, metusve cauſa fiunt.*

Quia Clerici religioſi nonnulli, non attendentes, quantum ſit obedientiæ bonum, quod victimis anteferatur, & quod peccatum eſt maximum & ſcelus idolatriæ, obedire non velle; amiſſionem ſuarum rerum, & corporis vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandata exequi Prælatorum: qui etiam proſperitatis tempore multa bona receperint, lauteque de patrimonio Crucifixi vixerint, imminente Eccleſiæ neceſſitatis articulo pro honore illius & commoditate adverſitates ſuſtinere detrectent, ex quo autem propter contemptum clavium Eccleſiæ, nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ diſſolvitur, & animas miſerabiliter periclitari contingit; ſtatuimus, ut nulla rerum perditio, aut metus corporis, niſi legitime probatus, ſubditi inobedientiam, mandatum Prælati exequi non curantis, valeat excuſare: adeo, quod ſi metus corporis non ſimplici proprio juramento, ſed legitimis coram eo, a quo mandatum ſubditus recepit, oſtenſus fuerit documentis. Nihilominus loco cedat, ne notam transgreſſionis incurrere videatur. In his autem, quæ in non faciendo conſiſtunt, utpote, cum mandatur, non communicare excommunicatis, non celebrare coram interdictis, ac alia hujusmodi, nullus omnino nec rerum, nec corporis, quomodocunque probatus metus excuſat, cum pro nullo metu quis debeat peccatum mortale committere, quod Sanctorum auctoritatibus comprobatur.

Nos, qui abſolutionem, vel quamcunque revocationem ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis per vim, vel metum extorſerint, cum hoc, quod hujusmodi revocationes ſunt irritæ, ſtatuimus, & publicamus, excommunicationis ſententiæ ſubjacere.

TITULUS XII. *De Judiciis.*

Quidam crudeles homines & perverſi, dum ad forum Eccleſiaſticum in cauſis etiam, in quibus Eccleſia merito habet cognoſcere, ab authoribus evocantur, illius auctoritatis, qua dicitur, qui honorat miſſum, mittentem honorat, immemores exiſtentes, Nuncios Eccleſiaſticorum Judiciorum, & Judicum, citationum, excommunicationis, vel alias judicialis, & jurisdictionis literas deferentes, verbis probroſis, & quandoque diris verberibus ultra comminationes graves, quosdam etiam captivantes, alios interdum ſuis rebus temere publice ſpoliantes, multipliciter afficiunt, & perturbant, ac impediunt citationes, in non modicam Eccleſiaſticæ libertatis contumeliam, & jacturam. Conſiderantes igitur, malitiis hominum non eſſe indulgendum, ſtatuimus, ut reus, nuncios acta judicialia deferentes, per ſe, vel per alium verberans, ſpolians, ſeu captivans, lite etiam non conteſtata, habeatur penitus pro convicto: actor vero in cauſa reconventionis ſimilia perpetrare per ſe, vel per alium non formidans, ſuper inſtituta contra reum actione amplius nullatenus audiatur; & inſuper uterque, atque etiam omnes alii, qui nomine, vel occaſione eorum talia facere præſumpſerint, uſque ad condignam ſatisfactionem læſo & judicibus, ſummaria cognitione ſuper hoc facto præhabita, puniantur.

Generales citationes fieri prohibentes, ſtatuimus, ne quis Judex Eccleſiaſticus, Nobis ſubjectus, in ſuis proceſſibus, videlicet ſub generali clauſula, ita ſcribat: Citetis, quos lator præſentium vobis nominaverit, vel ſimile in effectu.

Nec

(*) *fors*: remiſſum

Nec Sacerdotes talia mandata ſine etiam ſpeciali expreſſione partium, ſeu nominum exequantur; Nos enim talium citationum, & commiſſionum literas decernimus eſſe irritas & nullas.

TITULUS XIII. *De Foro Competenti.*

Præterea nullus Eccleſiaſticam Perſonam in criminali cauſa, vel civili quæſtione, nec alium etiam laicum pro rebus, bonis & poſſeſſionibus Eccleſiarum, ſive perſonali jure, quod vulgo Leibgeding dicitur, quis earundem Eccleſiarum poſſeſſiones, vel bona poſſideat, ſive alio quocunque titulo, trahere præſumat in judicium ſæculare.

Statuimus etiam, ne Judices Eccleſiaſtici de cauſis, quas laici habent ad Invicem, ſe nullatenus intromittant, niſi tales cauſæ ſint, quas ad forum Eccleſiaſticum non ſit dubium pertinere, ne ex hoc ſæculare judicium, quod eſſet valde incongruum, enervetur. Quoniam ex conſtitutione ſupra poſita dubitationes inſurgunt, videlicet, quæ cauſæ ad forum Eccleſiaſticum debeant pertinere, nonnullos caſus ejuſdem præſentibus duximus annotandos.

Imprimis videlicet, omnes invaſores Eccleſiaſticarum rerum, ſeu religioſorum locorum, ſub Eccleſiaſtico Judice conveniuntur.

Item cauſæ ruſticorum & ſervorum Eccleſiæ.

Item cauſæ publice pœnitentium.

Item cauſæ pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum.

Item cauſæ peregrinorum.

Item quando Judex ſecularis juſtitiam reddere negligit.

Item in crimine ſacrilegii.

Item uſurarum.

Item hæreſis, ſimoniæ, excommunicationis, adulterii, matrimonii, dotis, ſuper decimis.

Item cauſa nativitatis, Beneficialis, Juris Patronatus, rapinæ, ratione peccati & voti fracti, pretii deſerviti.

Item ratione juramenti vel fidei dationis.

Item quando pars aliqua fuerit Eccleſiaſtica, etiam ſuper re profana cauſa in foro Eccleſiaſtico terminari debet.

Libertatem Eccleſiaſticam tueri, ac noſtris temporibus adaugeri cupientes; ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam ferimus in his ſcriptis, & privations fructuum Beneficiorum, diſtriſſime inhibemus, ne Clerici ad quæcunque ſæcularia, ac vetita judicia vocati, in Perſonalibus, ac aliis actionibus, ſuper rebus Eccleſiarum, aut Beneficiorum ſuorum, coram judice laico, in contemptum privilegii Clericalis quoviſmodo reſpondeant, ſeu ſe ſubjiciant foro ſæculari;

Quinimo citati, aut vocati debeant abſque mora ad Nos, vel noſtrum in Spiritualibus Vicarium, ſuper hoc habere recurſum, ad impetrandum remiſſionis literas, aut aliter, prout melius expedire cognoverimus, eis providendum. Contrarum facientes acrius decernimus fore puniendos.

TIT. XIV. *De Fide Inſtrumentorum.*

Nonnullæ ſunt Perſonæ in Ss. Ordinibus conſtitutæ & beneficiatæ, officium tabellionis, ſeu Notariatus exercentes, quorum inſtrumenta non ſolum in civitatibus, ſed etiam in Eccleſiaſticis negotiis tanquam publica recipiuntur; licet de authoritate eorum, & de aliis, quæ circa tabellionis conſtitutionem requiruntur, minime Nobis conſtet, quod pernitioſum nimium exiſtit. Nos circa præmiſſa volentes adhibere medelam; ſtatuimus, ut perſonæ, gerentes ſe pro Notariis, ſeu tabellionibus publicis in civitate & in Diœceſi noſtris, in judicio vel extra, in antea nullatenus admittantur, nec eorundem inſtrumenta, tanquam publica recipiantur, niſi prius de authoritate ipſorum & de aliis, quæ circa hoc fuerint neceſſaria, doctum fuerit legitime coram Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario Generali:

Inhibemuſque omnibus ſubditis noſtris, ne inſtrumenta eorundem tanquam publica recipiant, nec iis tanquam publicis inſtrumentis utantur: Et nihilominus eiſdem, pro tabellionibus ſe gerentibus, ut abſtineant ab hujuſmodi inſtrumento-

rum confectione tamdiu, donec de eorum auctoritate & aliis, ut præmittitur, Nobis facta fuerit plena fides: quibus etiam medio tempore tabellionatus officium ad arbitrium noſtrum, ſeu dicti noſtri Vicarii, & ejuſdem arbitrium infligendum interdicimus per præſentes.

TIT. XV. *De Jurejurando.*

Veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum inhærentes, excommunicamus omnes & ſingulos Clericos, Monachos, Canonicos Regulares & ſæculares, qui colligationes, conſpirationes, ſeu confœderationes ullas fecerint, fidei, vel juramenti interpoſita cautione, ſive in electionibus faciendis, ſive pro aliis quibuscunque negotiis, contra Canonicas Sanctiones; niſi intra tres dies poſt habitam hujuſmodi conjurationem, confœderationem, ſeu conſpirationem immediate ſequentes, quos illis pro trina & Canonica monitione aſſignamus, ab omni obligatione ſua ad hoc facta ſe abſolvant, & in hujuſmodi conſpiratione, & ejus occaſione attentata prorſus revocent, & pœnitentiam deſuper recipiant: ex conſpirationibus enim, & obligationibus iſtis ſuboriuntur diſcordiæ venenatæ, Eccleſiaſtica diſciplina diſſolvitur, bona Eccleſiæ diſſipantur, & pericula proveniunt animarum. Volumus ejuſmodi colligationes ſeu confœderationes, ſub quacunque etiam illicita forma factas, neminem obligare.

Quicunque autem inventi fuerint, confœderationes, aut conſpirationes hujuſmodi facientes, etiamſi Monachi fuerint, vel Canonici Regulares, de ſuis Monaſteriis, tanquam membra putrida, excludantur.

TIT. XVI. *De Vita & honeſtate Clericorum.*

Ut Chriſti militia laudibus Divinis deputata, vita, geſtu, moribus & habitu a gente diſcernatur Clericali (*); diſtricte ſub pœna ſuſpenſionis præcipiendo ſtatuimus, ut Prælati, Sacerdotes, & alii Beneficiati, ac in ſacris conſtituti Clerici noſtræ civitatis & Diœceſis, cujuscunque gradus & conditionis exiſtant, habitum deferant brevitate non culpabilem, aut ornatu ſuperfluo, vel colore notabilem. Inhibemusque ſub excommunicationis pœna deteſtabilem uſum, quo veſtes, caligas rubei, gilvi aut viridis coloris portare, aut gemmis, nodis, fibulis, vel aliis ſuperfluitatibus auri & argenti, vel perlis ornare, ſeu calceis roſtratis, vel colleriis cancellatis, aut a tergo fœmineo more nimirum ſuperque in brachiis exciſis, ac diverſorum colorum ſonis, nec non manicis deſuper inciſis, uti præſumunt. Quicunque autem Clericus Nobis ſubjectus partitas veſtes, aut virgatas in publicum abſque cauſa neceſſitatis excuſabili ferre præſumpſerit, executionem pœnarum, ſuſpenſionis & inhabilitatis, a jure conſtitutarum, juxta differentias ſtatus perſonarum, in ſe ſentiet exerceri cum vigore. Similiter ſub pœna excommunicationis præcipimus, ut ſinguli Clerici, cum a quocunque Judice Eccleſiaſtico, vel ſæculari quicquam pro eis, tanquam pro Clericis, fuerit judicandum, quantumcunque veſtibus utantur ſimplicibus, & alia inſignia deferant Clericatus, fugiantur, nec ut Clerici judicentur, niſi pro ſuſceptorum ordinum ſufficientibus, & idoneis probationibus, ſe veros Clericos eſſe, probent. Inſuper etiam ſub excommunicationis pœna præcipimus, mandantes, ut ſinguli Clerici cujuscunque conditionis exiſtant, in ſacris Ordinibus conſtituti, coronam omnino condecentem portent & habeant, quæ debito capitis loco poſita congruam habeat latitudinem, & cooperta non eſt crinibus revolutis. Inhibentes quoque in eadem excommunicationis pœna eiſdem Clericis, in ſacris Ordinibus conſtitutis, ne contra decentiam Clericalis ſtatus de cætero comam, crines & barbam nutriant, ſed radendos deferant decenter.

Uſum tabernarum, præterquam in itinere conſtituti, & ne tabernas in domibus ſuis teneant, ludoſque taxillorum & chartarum, & his ſimiles, in locis publicis, præſertim inter laicos, omnes & ſinguli Clerici in Prælaturis etiam, & in ſacris Ordinibus conſtituti, ſibi hac ſacræ noſtræ Synodi prohitione ſub excommunicationis pœna noverint eſſe interdictos & prohibitos.

TIT.

(*) *forſ:* ſæculari.

TIT. XVII. *De cohabitatione Clericorum, & mulierum.*

Decretum Concilii Baſilienſis.

Quicunque Clericus cujuſcunque ſtatus, conditionis, religionis, & dignitatis, etiamſi Pontificalis vel alterius Præeminentiæ exiſtat, qui poſt hujus conſtitutionis notitiam, quam habere præſumatur per duos menſes, poſt publicationem ejuſdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneatur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium Beneficiorum ſuorum, trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in tabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat. Nec non & hujuſmodi publicum concubinarium, ut primum talem eſſe innotuerit; mox ſuus Superior monere teneatur, ut intra breviſſimum terminum concubinam dimittat. Quod ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit, jubet hæc Sancta Synodus, ut ipſum omnibus ſuis Beneficiis omnino privet: & nihilominus hi publici concubinarii, uſquequo cum eis per ſuos Superiores, poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem, fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum vel officiorum ſint inhabiles: qui ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujuſmodi publicum concubinatum redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis, ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum eſt, punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipſos, pro eorum neglectu, quam in illos pro concubinatu modis omnibus digna punitione animadvertant.

In Conciliis etiam Provincialibus, & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem a collatione Beneficiorum, vel alias condigna pœna ſeveriter procedatur. Et ſi hi, quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores propter publicum concubinatum reperiantur digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ipſi ſummo Pontifici deferantur.

Eadem diligentia & inquiſitio in quibusdam Capitulis generalibus & Provincialibus, quo ad ſuos ſerventur, pœnis aliis contra prædictos, & alios non publicos concubinarios ſtatutis in ſuo robore permanſuris.

Publici autem intelligendi non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, notorius eſt: ſed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum Superiorem admonitus, ipſam cum effectu non dimittit.

Quia vero in quibusdam Regionibus nonnulli jurisdictionem Eccleſiaſticam habentes, pecuniarios quæſtus a concubinariis percipere non erubeſcunt, patiendo eos in tali fœditate ſordeſcere; ſub pœna maledictionis æternæ præcipitur, ne deinceps ſub pacto vel compoſitione, aut ſpe alicujus quæſtus talia quovis modo tolerent, aut diſſimulent: alioquin ultra præmiſſam negligentiæ pœnam duplum ejus, quod propterea acceperint, reſtituere ad pios uſus omnino teneantur, & compellantur.

Ipſas autem concubinas, ſeu mulieres ſuſpectas, Prælati modis omnibus curent a ſubditis ſuis, etiam per brachii ſæcularis auxilium, ſi opus fuerit, penitus arcere, qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud Patres ſuos cohabitare non permittant.

Jubet inſuper hæc Sancta Synodus, ut etiam in prædictis Capitulis hæc conſtitutio publicetur, & quilibet ſuos ſubditos ad concubinarum ſuarum dimiſſionem moneat diligenter. Injungit præterea omnibus ſæcularibus viris, etiamſi præfulgeant Regali dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum, quocunque quæſito colore, qui ratione officii ſui adverſus ſuos ſubditos pro hujusmodi concubinatu procedunt.

Et cum omnino fornicationis crimen Lege Divina prohibitum ſit, & ſub peccati mortalis pœna neceſſario evitandum; monet omnes laicos, tam uxoratos,

quam ſolutos, ut ſimiliter a concubinatu abſtineant : nimis enim reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet & ad mulierem alienam accedit. Qui vero ſolutus eſt, ſi continere non velit, juxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat. Pro hujuſmodi autem obſervatione præcepti, hi, ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis, quam aliis Canonicis remediis, cum omni ſtudio laborent. Cum Clerici concubinarii notorii ſint ipſo jure ab officiis & beneficiis ſuis ſuſpenſi quoad ſe & alios, miniſtrandoque in ſacris Ordinibus ſæpe irregularitatem incurrant, a qua niſi per Sedem Apoſtolicam, poterint liberari; ſi ſuſpenſione hujuſmodi durante, ſe in Divinis immiſceant, in ſuis officiis miniſtrando, ut prius, publiceque concubinas, aut alias de incontinentia ſuſpectas, aut infamatas, aut rixoſas mulieres apud ſe in domibus & habitationibus ſuis tenentes, famam negligunt, vitamque maculant Clericalem; Nos igitur pii patris more, non perſonas, ſed perſonarum vitia deteſtantes, ſacroſque Canones & jura deſuper edita debitæ executioni, ut tenemur, demandare volentes, omnes & ſingulos Clericos noſtrarum civitatis & Diœceſis, cujuscunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis & præeminentiæ fuerint, qui hujusmodi vitio publici concubinatus ſunt involuti, obſecramus, rogamus, requirimus & monemus, eis & eorum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub præſcripti juris & infra ſcriptis pœnis, quas omnes ſingulos, hujusmodi noſtris ſalutaribus monitionibus, requiſitionibus & mandatis non parentes, incidere volumus : diſtricte præcipiendo mandantes, quatenus omnes & ſinguli ſupradicti, qui in præmiſſis culpabiles fuerint, ad præſenſque exiſtunt, aut quod Deus avertat, in futurum erunt, infra triginta dierum ſpatium, & præſentium publicationem eis factam immediate ſequentes, quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem dies pro tertio ac peremptorio termino, ac monitione Canonica, & omnibus dilationibus, eis, & cuilibet ipſorum aſſignamus, dictas concubinas, de incontinentia ſuſpectas, infamatas, & alias rixoſas, ſeu ſcandaloſas mulieres, a domibus & cohabitationibus eorum ſeparent, amoveant, atque dimittant cum effectu. Hujuſmodi mulieres dimiſſas, & ſimiles, ad domos & habitationes ſuas, deinceps non reaſſumant, ſeu quivis eorum reaſſumere præſumat : alioquin dicto monitionis termino elapſo, monitionibus, & requiſitionibus hujusmodi non parentes, ab officiis ſuis & beneficiis ſuſpenſos declarari, declaratosque publice denuntiari facientes. Intimantesque nihilominus eisdem Clericis concubinariis præſentibus & futuris, quod, quicunque hujusmodi ſententias ſuſpenſionis, & pœnas, nec non requiſitionem & monitionem noſtras prædictas contemnere præſumpſerint, in rebellione & contumacia ultra 30. dies prædictos temere perduraverint, quod contra præſumptores eosdem etiam per excommunicationis, & deinde exigente contumacia, rebellione & duritia eorum, ad privationis beneficiorum, & alias graviores pœnas, prout protervitas eorum expoſtulabit, jurisque ac rationis ordo dictaverit, per Nos, aut noſtrum in Spiritualibus Vicarium procedemus, & procedi faciemus.

Ut præſens noſtrum mandatum, quoad omnes Clericos noſtrarum civitatis & Diœceſis, qui in præmiſſis culpabiles exiſtunt, efficaciorem ſortiatur effectum, honorabilem, Nobis in Chriſto ſincere dilectum Decanum Eccleſiæ noſtræ Bambergenſis, &, ipſo Decano abſente, Seniorem pro tempore ejusdem Eccleſiæ, in Domino hortamur, atque obſecramus, rogamus, requirimus, & monemus, quatenus infra definitum triginta dierum ſpatium præſentem hanc publicationem noſtram immediate ſequens, & poſtquam præſens mandatum & publicatio ſibi innotuerit, ad extirpationem prædicti vitii concubinatus, morumque reformationem, juris communis, præſentisque mandati noſtri, nec non omnium & ſingulorum aliorum Statutorum noſtrorum Synodalium, præcedentium & ſequentium, correctionem, emendationem, & executionem, quoad omnes & ſingulos, Clericos, ſuæ correctioni, reformationi, & jurisdictioni, in ea parte immediate ſubjectos, cujuscunque etiam ſtatus, gradus, conditionis, aut præeminentiæ fuerint, prout unumquemque reſpective concernunt, & transgreſſores culpabiles reperientur, cum effectu procedere non omittant.

Alio-

Alioquin ipſius Decani noſtri, vel Senioris prædicti, quod abſit, negligentia in hac parte exigente, ipſoque in correctione vitiorum, & exceſſuum, a jure communi, ac in præſentibus noſtris ſtatutis deſignatorum, atque prohibitorum, in prædicto dierum termino contra, ut præmittitur, ſibi ſubditos minime procedere curante, ſed forſan diſſimulante: eundem præſentibus certificamus, quod tam juxta juris communis, quam præſentis mandati noſtri diſpoſitionem, contra tales vitioſos, atque culpabiles, eidem Decano, ſeu Seniori ſubjectos, ad executionem omnium & ſingulorum ſupra dictorum, contra quoscunque, qui in hac parte culpabiles fuerint, vitiorumque eis prohibitorum extirpationem, morumque reformationem, prout tenemur, per Nos, aut noſtrum in Spiritualibus Vicarium, lapſo prædicto termino, cum effectu procedere curabimus, prout juſtitia exiget, ordoque dictaverit rationis.

Præterea intimatur, inſinuatur, publicatur, ac ad omnium & ſingulorum Rectorum Parochialium, ac Beneficiatorum quorumcunque, per prædictas civitatem & Diœceſin noſtras conſtitutorum, notitiam deducitur, eisque, & cuilibet eorum inhibetur, ne de cætero ipſi, vel eorum aliquis, alicui talium concubinariorum, ſeu hujusmodi mulierem, aut pueros habenti, Eccleſiam, vel Beneficium arrendare, ſeu locare præſumant, aut præſumat.

Inhibemusque ſimiliter prædicto in Spiritualibus Vicario, ac Notario noſtris, ne deinceps talibus commendam, curam animarum, adminiſtrationem, ſive acceſſum concedant, ſeu eosdem admittant, abſque ſpeciali noſtro mandato: ſed prorſus, & omnino amoveant, &, ſi forſan per ignorantiam Eccleſia, vel Beneficium eis, vel alicui eorum arrendaretur, commendaretur, ſeu acceſſus daretur; habita præmiſſorum notitia, ſine omni dilatione amoveri, & per Rectorem alium poni, ipſosque tam locantem, quam locatum, condigna pœna puniri volumus, de quibus omnes & ſingulos præſentibus certificamus.

TIT. XVIII. *De Clericis non reſidentibus, & diſtributionibus quotidianis.*

Inviolabili Conſtitutione prohibemus, ne diſtributiones, quæ ab Eccleſiis quibuscunque noſtrarum civitatis & diœceſis, quæ pro defunctorum anniverſariis in quibuslibet etiam rebus pro tempore largiuntur, aliis perſonis, quam in officiis, ad quæ ipſæ diſtributiones deputatæ ſunt, curaverint perſonaliter intereſſe, juxta cujuslibet ordinationem Eccleſiæ rationabilem, jam factam, vel faciendam, tribuantur. Qui vero aliter de diſtributionibus iſtis quicquid receperit, niſi ipſum infirmitas, ſeu iſta & rationabilis corporis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret, dominium receptarum rerum reſtituere teneatur. Volumusque ea, quæ ſimiliter de diſtributionibus quotidianis, non dandis abſentibus perſonis, cum exceptionibus in jure conſtituta ſunt, firmiter obſervari. Inſuper etiam ſub ſuſpenſionis & privationis fructuum, & Beneficiorum pœna diſtricte inhibemus, ut nullus Beneficiatus noſtrarum civitatis & Diœceſis ab Eccleſia ſua, vel Beneficio ſuo, ad quam, ſeu quod, intitulatus exiſtit, ſe abſentare velit, niſi Noſtra, aut Vicarii noſtri licentia deſuper obtenta; non obſtantibus quibuscunque confirmationibus Beneficiorum, ac aliis forſan in contrarium facientibus.

TIT. XIX. *De Præbendis, & conceſſione earundem.*

Pro communi bono, decore Eccleſiarum, ac cultu Divino augmentando ſtatuimus, ut Præbendarii, aut Beneficiati Parochialium Eccleſiarum ſuis Plebanis & Viceplebanis reverentiam exhibeant, ac in Proceſſionibus, Matutinis, Miſſis, Veſperis & Completoriis, in plenis officiis, & in Feſtis, quæ cum novem lectionibus peraguntur, ſimiliter Dominicis diebus, ſupelliceati interſint; cum per hoc ipſi Præbendarii, Primiſſarii & Beneficiati ab otiis, & aliis illicitis retrahantur, quod ſub pœna ſuſpenſionis per præſentes mandamus & obſervari volumus.

Inſuper inhibendo monemus omnes Rectores Eccleſiarum & Capellarum, ne fru-

fructus ſuarum Eccleſiarum, Vicariarum, Capellarumque & Beneficiorum, redditusque eiſdem antiquitus deputatos, præſumant inantea minorare: quodſi attentare præſumpſerint, id, quod egerint, irritum habeatur, & contra præſumptores, tanquam præſentis ſtatuti tranſgreſſores, per cenſuram Eccleſiaſticam procedi omnino volumus: ſuper quo etiam in inveſtitura concedenda juramantum deſuper deferri mandamus. Statuimus, quod cum aliquis Rector Eccleſiam, aut Vicarius Vicariam adepti fuerint, ſi aliqua pacta, vel juramenta, ſtatuto alicui derogantia aut juri contraria, vel quæcunque alia illicita, in quibuscunque aliis contractibus fuerint interjecta, ea pro non adjectis, ſed irrita habeantur: & talia promittentes & jurantes pro hujuſmodi promiſſionibus temerariis & illicitis juramentis pœnitentiam agere & emendam condignam facere teneantur.

Quoddam ſtatutum Prædeceſſorum noſtrorum in certa ſua ambiguitate reformantes, omnibus & ſingulis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, & officio latæ ſententiæ, quam contrarium facientes volumus incidere ipſo facto, diſtrictius inhibemus, ne Vicarios, quos in ſuis Eccleſiis, etiam Sede Epiſcopali vacante, aut Nobis extra noſtram Diœceſin conſtituto, locare tendant, ſeu regimen curæ animarum, abſque Noſtra, vel Succeſſorum noſtrorum, ſeu tempore vacationis prædictæ Senioris partis Capituli, licentia & permiſſione, permittant quomodolibet exercere: exercentes autem ſimilem pœnam ſimiliter incurrere volumus, & ad graviorem procedemus.

Sub pœna ſuſpenſionis latæ ſententiæ diſtrictiſſime inhibemus, ne aliquis Rector Parochialis Eccleſiæ in hujuſmodi ſua Eccleſia, vel Capellis, ſub limitibus etiam ejuſdem exiſtentibus, aliquem Presbyterum ad officiandum pro alio, ſine noſtra licentia, ad Divina admittat: nec etiam ſub eadem pœna nullus Beneficiatus noſtræ civitatis & Diœceſis Benecium, ad quod intitulatus exiſtit, per alium officiet, niſi id ei per Nos, aut authoritate noſtra, diſpenſative ſit permiſſum.

Quo caſu non per aliquem Religioſum, cujuſcunque etiam religionis exiſtat, ſed per ſæcularem Clericum, officii ſui executionem habentem, ſuppleat vices ſuas: nulluſque ſub eadem pœna Eccleſiam vel Beneficium hujuſmodi etiam confirmatum abſque noſtra ſpeciali licentia regat, ſeu quovis modo officiare præſumat, ſeu ad regendum aliquis ſe intromittat.

Grave nimis eſt & abſurdum, quod quidam Eccleſiarum Prælati, & alii ſæculares, ac Religioſi, Capitulaque & Conventus, cum poſſint viros idoneos ad Eccleſiæ Beneficia & Ordines Sacros præſentare; aſſumere & promovere non verentur indignos, rudes, & ignaros, quibus nec morum honeſtas, nec literarum ſcientia, neque ætatis maturitas ſuffragantur: unde quanta exinde Eccleſiis damna proveniant, nemo ſanæ mentis ignorat, ex hinc etiam ſtatus Eccleſiaſticus deformatur, ſalus animarum negligitur, & alia plura mala & ſcandala exinde ſequuntur.

Volentes igitur huic morbo mederi, præcipimus, ut prætermiſſis indignis, idonei ad Beneficia Eccleſiaſtica & ad Ordines Sacros præſententur, qui Deo & Eccleſiis velint & valeant gratum efficere famulatum: contrarium vero facientes, & prætumentes, pœnis a ſacris Canonibus conſtitutis decernimus juſtitia mediante, puniendos.

Inhibentes ſtrictiſſime Vicario noſtro in Spiritualibus, qui eſt, & qui pro tempore erit, & aliis quibuscunque, ne aliquos ſæculares vel regulares ad Beneficia Eccleſiaſtica, præſertim quibus cura imminet animarum, admittant, ſeu inveſtiant, & ad Sacros Ordines promoveant ſeu promoveri permittant; niſi prius tales de & ſuper ſcientia, moribus & ætate, ac cæteris de jure neceſſariis, diligenter fuerint examinati, & idonei reperti: ſic, quod in omnibus & per omnia diligens cura adhibeatur, ut digni promoveantur, & indigni repellantur; quia melius eſt, paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros: ſi enim cæcus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur. Et ſi ſecus incaute fuerit præſumptum, non ſolum dejiciendus eſt indigne promotus, verum etiam promo-

vens

vens indignum animadverſione condigna puniendus erit.

Quoniam, ut non ambigimus, ex fonte avaritiæ illa provenit enormitas, quod nonnulli Eccleſiarum ac dignitatum Prælati, Abbates, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Commendatores, Decani, Priores, Prioriſſæ, & certæ Perſonæ Eccleſiaſticæ, exempti & non exempti civitatis & Diœceſis noſtrarum, quibus Parochiales Eccleſiæ ſunt incorporatæ, annexæ, ſeu unitæ, & in quibus jus obtinent Patronatus, ſeu Rectorum præſentatio pertinet ad eosdem, de proventibus ipſarum Eccleſiarum tantum percipiunt annuatim, quod Rectores ipſarum Eccleſiarum non poſſunt de reſiduo, ſeu portione eis adſignata commode ſuſtentari, Epiſcopalia jura ſolvere, & alia eis incumbentia onera ſupportare: imo, quod deterius eſt, ad ipſas Eccleſias promoveri, dum vacant, cupientes, non aliter præſentent, ſeu admittant, niſi prius jurent & promittant, vel alias per litteras, ſeu inſtrumenta ſe adſtringant, ſeu obligent, quod de certa portione debeant eſſe contenti, ultra forſan incorporationes, per Sedem Apoſtolicam, aut Prædeceſſores noſtros factas, quæ interdum portio ita exigua eſt, & modica, quod nedum præmiſſa onera ſubire valeant; ſed etiam miſerabiliter ſub tanta laborum & onerum ſarcina in opprobrium Sacerdotalis dignitatis egere coguntur, propter quæ ſæpius contingit, quod non inveniantur perſonæ idoneæ, quæ hujusmodi Eccleſias velint recipere, ſic quod frequenter etiam minus idoneis conferantur, ex quibus pericula imminent animarum.

Nos volentes ſuper præmiſſis, prout Nobis ex noſtro officio incumbit, remedium adhibere, ipſis Vicariis perpetuis onus diei & æſtus portantibus ſalubriter ſubvenire, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub obteſtatione Divini Judicii diſtricte præcipimus, & mandamus vobis omnibus & ſingulis prædictis, quatenus infra trium mentium ſpatium, a publicatione præſentium numerandum, Vicariis ipſis perpetuis, in prædictis Eccleſiis inſtitutis, ſive inſtituendis, congruas portiones non habentibus, de quibus iidem Vicarii congrue ſuſtentari, & Epiſcopalia jura ſolvere, ac alia eis incumbentia onera valeânt ſupportare, quibuscunque impedimentis, pactis, ſeu obligationibus penitus rejectis, & remotis, adſignent, & effectualiter tradant. Quas quidem portiones, ſi forſan intra terminum prædictum aſſignare, & cum effectu tradere neglexerint, aut aliquis eorum neglexerit; Nos ex tunc authoritate noſtra ordinaria, & etiam Apoſtolica, a ſacris Canonibus Nobis tradita, ad hujusmodi adſignationem faciendam in Eccleſiis, & Vicariis, in quibus opportunum fuerit, prout jus dictabit, & ordo exegerit rationis, juſtitia procedemus, & alias negligentias eorum, & cujuslibet ipſorum puniemus, quod cæteris cedet in exemplum: exemtionibus, & aliis privilegiis non obſtantibus quibuscunque.

TIT. XX. *De Inſtitutionibus.*

Statuimus, ut nullus Clericus, ad curam animarum a noſtro Vicario admittatur, niſi prius juraverit obedientiam, & quod nullam in acceptione Beneficii, ad cujus curam eſt præſentatus, commiſerit ſimoniam, quodque bona ejusdem Beneficii non velit alienare, alienata pro poſſe recuperare.

Beneficiorum perpetuorum fundationes, inſtitutiones, & confirmationes, quæ ordinaria authoritate fient, literis, ſeu inſtrumentis publicis, & authenticis conſcribi ſtatuimus, & confirmari. Inſtrumenta quoque & litteras, ſuper quibuſcunque inſtitutionibus, ſeu confirmationibus confecta, & conficienda, omnibus, quorum intereſt, communicari volumus, & mandamus, etiam in ſimplicibus & authenticis copiis ſecundum petentium voluntatem.

TIT. XXI. *Ne Sede vacante aliquid innovetur.*

Statuimus, ut quicunque bona Eccleſiæ, Sede vacante, aut Epiſcopo defuncto, ab eo relicta occupaverit, ipſo facto excommunicationis ſententiam, quam ferimus in his ſcriptis, incurrat, quam Succeſſor inviolabiliter faciens obſervari nullus relaxet, ſine reſtitutione, & ſatisfactione condigna, de Capituli conſenſu & conſilio.

TIT.

TIT. XXII. *Ut Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferantur.*

Cum Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferri debeant, quidam Eccleſiarum Patroni perſonis idoneis prætermiſſis, tales ad ea præſentant, qui portione aliqua debent eſſe contenti, reliquum ſuis uſibus totaliter applicando. Unde, ad hujusmodi malam perniciem extirpandam ſtatuimus, quod ſi tales Clerici ſe de portione debita ſpoliari videntes, ad Nos, vel Vicarium noſtrum non detulerint, ſint ipſo facto ſuſpenſi: & nihilominus eisdem Eccleſiis ſpolientur, & Presbytero idoneo provideatur de ipſis: Si vero ad Nos detulerint quæſtionem, ipſum Patronum per cenſuram Eccleſiaſticam ad hujusmodi moleſtationem compenſari volumus, & mandamus; adjicientes nihilominus, quod, ſi in hoc pertinax Patronus extiterit, ad præſentationem talis Eccleſiæ vel Beneficii nullatenus admittatur.

TIT. XXIII. *De Rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Quia plures Rectores Eccleſiarum Parochialium, ſimplicitate, ac juris ignorantia, in affectione carnali, quam habent in ſuos, ſeducti, redditus & fructus Eccleſiarum ſuarum, ut accepimus, in magna quantitate aliquando vendunt, ſeu alias alienant ad tempus, ſub quibusdam coloribus & figmentis, aſſerentes, ſe velle venditionis pretia in utilitatem Eccleſiarum convertere; & ſic dictum pretium convertunt damnabiliter in utilitates conſanguineorum, vel familiarum ſuarum, aut aliorum, ex quo Eccleſiæ frequenter ſuſtinent detrimenta; hunc igitur contractum decernimus irritum & inanem.

Prohibemus etiam, ut nullus propter debitum, aut fidejuſſoriam obligationem ſingularis perſonæ alicujus Eccleſiæ Eccleſiaſtica bona capiat, vel quæ ad Eccleſiam & Capitulum ipſius Eccleſiæ pertinent. Qui vero contra fecerunt, niſi moniti, intra quindenam, a die monitionis numerandam, bona hujusmodi reſtituerint Eccleſiæ, vel Capitulo, ad quos pertinent, excommunicationis latæ ſententiæ, quam ex nunc ferimus, ſubjacere volumus ipſo facto.

Calices quoque, vaſa, ac alia Eccleſiæ ornamenta, furtim, vel raptim Eccleſiis rapta, vel aliis piis locis, ſub pœna reſtitutionis ablatorum, nullus emat, vendat, vel pignori obliget, vel ad obligationem recipiat. Nullus etiam de cætero, cum Advocatis Eccleſiarum *guerras* habens, bona Eccleſiarum, quarum ipſi Advocati defenſores exiſtunt, prætextu guerrarum hujusmodi ſurripiat, aut Eccleſias ipſas, vel villas earum, & loca incendio vel hoſtilitate devaſtet, aut homines earum ſpoliet ſuis bonis.

Qui vero contra fecerit, ipſo facto excommunicationis ſententiam, quam ferimus in his ſcriptis, incurrat: a qua non valeat abſolvi, niſi prius ablata reſtituat, aut pro damnis ſatisfaciat.

TIT. XXIV. *De Permutatione Beneficiorum.*

Permutationis Beneficiorum nullum inferiorem Epiſcopo, ſeu Nobis, poſſe impartiri authoritatem, de jure declaramus. Et tales permutationes factas ſine noſtra, aut Epiſcopi authoritate, carere viribus declaramus: ipſas, ſi quæ factæ ſint, vel fierent, caſſamus, & irritas nunciamus.

TIT. XXV. *De Teſtamentis, & Executoribus eorundem.*

Hac Sacroſanctæ Synodi authoritate firmiter ſtatuimus, ut unicuique, quem jura non prohibent teſtari, in ſanitate, vel lecto ægritudinis conſtituto, legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi a Deo collatis, circa pia loca, & perſonas Eccleſiaſticas, vel ſæculares, dummodo ſuos hæredes contra ſanctiones legitimas non prætereat, ſit libera voluntas. Reprobamus quamcunque conſtitutionem, vel in contrarium ſtatutum non valere; volentes itaque & præcipientes, ut per univerſos Prælatos, & Judices Eccleſiaſticos, omnes Clerici & Laici impedientes defunctorum legata, ſeu ultimas voluntates, per excommunicationis ſententiam, & alias cenſuras compellantur, ut debitos ſuos ſortiantur effectus.

Intelleximus, quod nonnulli tam religioſi, quam ſæculares Clerici & Laici, Divino timore Dei poſtpoſito, in ſuarum periculum animarum, pecunias, res, & bona

Digitized by Google

bona, quæ per manus eorum ex teſtamentis decedentium deberent in uſus certos, etiam pios diſtribui, ſeu expendi, aliis uſibus applicare non formidant, ac ſæpe negligentias, dolos, & fraudes quam plures circa executionis officium committunt, quandoque nullatenus, quandoque tardius id, quod eis commiſſum eſt, exequendo: Et quod deterius eſt, pecunias, res, & bona ipſa ſibi quandoque uſurpant, & in uſus proprios convertunt: frequenter etiam, quod longe minori pretio, quam alibi vendi poſſent commode, ad exiſtimationem propriam bona ſibi recipiunt, & diſtrahunt; itaque ut plerique non executores, ſed conſumptores, ſive dilapidatores, ſeu ſubtractores appellari potius mereantur. Cum igitur ad noſtrum ſpectet officium, piis ultimis voluntatibus providere, ut ſecundum voluntatem defuncti univerſa procedant, & exequantur: ideo contra præmiſſas fraudes, & dolos, & negligentias, intendimus remediis opportunis providere, prout ad noſtrum Paſtorale ſpectat officium.

Statuimus, ut quicunque de executione relictorum, maxime Clericorum decedentium, ſe intromittere velint, debeant, & teneantur intra unius menſis ſpatium, a tempore obitus defuncti, de legitima ſua conſtitutione fidei commiſſaria, ſive executoria ultimæ voluntatis, nec non teſtamento, ſive defuncti hujusmodi ultima voluntate, coram Nobis, vel Vicario noſtro, plenam & idoneam facere fidem, ac ſe ad executionem ejusdem admitti obtinere: & antequam manus (præterquam ad depoſitionem) apponant ad exequendum, vel relicta bona defuncti diſpenſandum, inventarium, ſub manu authentica, vel, ubi Notarius commode haberi non poterit, coram fide dignis perſonis, de bonis inventis, aut relictis per defunctos omnino conficere, ac poſt lapſum anni, a tempore mortis teſtatoris computandum, ſimiliter unius menſis ſpatium, Nobis, aut Vicario noſtro, & Procuratori Fiſci noſtri, integram de inventis & diſtributis diligentem facere rationem. Si quis vero aliter, & præmiſſis non obſervatis, bona cujuscunque, præſertim Clerici, diſpenſare, aut ſe de executione facienda (*intromittere*) præſumpſerit, talem Fiſco noſtro Epiſcopali in quinquaginta florenorum Rhenanorum ſumma irremiſſibiliter perſolvendorum mulctari, & puniri volumus eo ipſo.

Diſcordias & diſſenſiones, quæ ſæpe inter teſtamentarios defunctorum Beneficiatorum, de & ſuper portione fructuum deſervitorum oriuntur, removere cupientes, ſtatuimus, & ordinamus, quod quicunque Beneficiatus noſtrarum civitatis & Diœceſis Bamberg., qui vixerit uſque ad diem Sancti Jacobi majoris inclusive, etiamſi contingat eum mori eodem die, habere debet omnia ſingula blada Beneficii ſui, videlicet triticum, ſiliginem, & hordeum pro deſervitiis, ut ſibi, & ſuis teſtamentariis perſolvantur, & in uſum defuncti convertantur. Qui autem ad feſtum Sancti Michaelis vixerit, aut eodem die mortuus fuerit, habebit avenam, vinum, aliaque ſeminum genera, & fructus quoſcunque, etiam pullos autumnales. Qui vero uſque ad Sancti Martini, pecuniarum cenſus: Nativitatis Chriſti, encenia: Eſto mihi, pullos, carnes priviales: Paſchæ, ova, ventres agnellorum: Pentecoſtes, encenia: Walpurgis, pecuniarum cenſus.

TIT. XXVI. *De Sepulturis.*

Periculis animarum & ſcandalis obviare volentes, inhibemus, ne ſæcularis, regularisve perſona, cujuscunque ſtatus, vel conditionis exiſtat, quemquam inducat verbis, nutibus, vel ſignis, ut alienam eligat ſepulturam, vel ut electam jam immutet.

Quorundam utriuſque ſexus hominum malitiis, qui in animarum ſuarum ſalutis diſpendium, & ſcandalum plurimorum non ſolum contra prohibitionem Apoſtolicam, ſed etiam in detractionem Rectorum Parochialium Eccleſiarum, & proximi nocumentum, multos verbis, nutibus, ſignis, aliisque ſuaſionibus allectivis, tam in mortis periculo, quam in ſanitate conſtitutos, inducunt, quod omiſſa propria, videlicet eorum Parochialis Eccleſiæ ſepultura, alienam eligant, vel quod electam immutent: ex Paſtoralis officii debito volentes opportune obviare, univerſis Chriſti fidelibus utriusque ſexus, cujuscunque ſtatus, aut conditionis exiſtunt, per noſtras civitatem & Diœceſin conſtitutis, ſub interminatione maledictionis perpetuæ, in virtute ſanctæ

obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis, nec non ſuſpenſionis a perceptione Sacramentorum, diſtrictiſſime prohibemus, ne quiſquam ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias, ad promittendum, quenquam ad hoc inducat perſonam, quod propriam, ſicut præmittitur, ſepulturam dimittat, & alienam eligat, vel quod jam electam immutet. Alioquin quicunque hujus noſtræ prohibitionis violator fuerit, præſentis conſtitutionis edicto pœnis excommunicationis, & ſuſpenſionis hujuſmodi tamdiu ſe noverit innodatum, donec per Nos, aut eum, cui noſtras in hac parte vices commiſerimus, præterquam in mortis articulo, digna pœnitentia & ſatisfactione præcedentibus, fuerit abſolutus.

Quia etiam ordo juris confunditur, ſi jus ſuum unicuique non ſervatur, ſtatuimus ordinando, ut Perſonæ Eccleſiaſticæ tam ſæculares, quam regulares, cujuscunque ordinis, vel ſtatus exiſtant, qui alterius Eccleſiæ Parochianum, per electionem ſepulturæ rite & legitime factam ad ſuam Eccleſiam, vel cimiterium ſuſceperint tumulandum, Rectori ejusdem Parochiæ, de quibuscunque obventionibus, occaſione illius funeris provenientibus, ſecundum Statuta Canonica, quartam partem intra quindenam, poſt ejusdem funeris tumulationem, & dicti Rectoris requiſitionem, integre perſolvere teneantur. Alioquin, ſalvis aliis juris pœnis, omnes, qui in dicta quarta parte ſolvenda in termino prædicto ſe negligentes exhibuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam præcipimus coerceri, tanquam aliena temere, vel de facto detinentes.

TIT. XXVII. *De Parochiis.*

Sane gravis & clamoroſa noſtris auribus inculcatur querela, quod nonnulli ſuis juribus & finibus non contenti, Parochianos alienos præſumunt recipere temere ad Divina, contra Canonicas Sanctiones: & cum dictorum Parochianorum Judices non exiſtant, nec ligandi, nec etiam abſolvendi in eos acceperint poteſtatem, ſe tamen Judices faciendo in foro ſpirituali, periculoſe abſolvunt, & ligant pro ſuo aliquando libitu voluntatis.

Sicque ipſis, qui proprios ſperunt Presbyteros, minime abſolutis, illud ſalutiferum noſtræ peregrinationis viaticum cum labe.... in animarum ſuarum, & eorum, qui non dijudicantes indiſcrete recipiunt, conferre periculum non verentur. Sicque dicti eorum (*Parochi, qui*) ſuam pro ipſis animam obligarunt, dum ſibi taliter ſubtrahuntur, ſtatum ignorantes ipſorum, non poſſunt, quod in eis ægrotum eſt, ſanare, nec conſolidare infirmum, nec alligare confractum: & ſic dum curationis neceſſariæ non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis uſque ad interemptionem læſio dilatatur: unde Sacerdotes nullam poſſint de ſic pereuntibus animabus ſuperno judici reddere rationem. Nos Sanctorum Patrum, qui Eccleſiæ Sanctæ Dei & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes, hujus Sacræ Synodi approbatione, univerſis Sacerdotibus, tam religioſis, quam ſæcularibus cujuscunque ordinis, conditionis ſive ſtatus exiſtant, in civitate & Diœceſi noſtris degentibus, ſub debito juramenti, quod Nobis in receptione Sacerdotii præſtiterunt, ac ſub interminatione Divini Judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum præſumat, excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet, ad confeſſionem recipere, vel ei aliquod Eccleſiaſticum Sacramentum porrigere, niſi petita deſuper & obtenta licentia proprii Sacerdotis, cum certi indubitati juris exiſtat, talem a tali crimine ſolvi non poſſe aliquatenus vel ligari: & ex hoc ordinem Eccleſiæ, per majores & Sanctos Patres, per Divinam providentiam inſtitutum, confundi, *quod* per univerſos Plebanos coram ſuis plebibus præcipimus publicari.

TIT. XXVIII. *De Decimis, primiciis & oblationibus.*

Quia Dominus in ſignum univerſalis Dominii decimas pro miniſtris Altaris retinuit, Canonicaque præterea ſanctio jubeat, eas de omnibus fructibus, cum integritate perſolvi; ſtatuimus, quod laici decimas ipſas de agris, pratis, hortis, & arboribus, nec non de omnibus fructibus, qualitercunque ex terra naſcuntur, Clericis ſeu Parochialibus Eccleſiis, nullis deductis expenſis, ſive meſſorum, ſive familiæ, aut mercenariorum ſit pretium, etiamſi

amſi de uno fundo, & uno anno pluribus vicibus creſcant, atque proveniant plures fructus, & ſimiliter de animalibus, & aliis rebus licite adquiſitis, ſine omni fraude integraliter tribuant & exſolvant.

Volumus igitur, ut Plebani & Rectores Eccleſiarum, & alii Prædicatores in prædicationibus publicis, & confeſſionibus ſecretis, charitative perſuaſioneque bona populum inducant, declarando, quod ad hujusmodi integralem ſolutionem decimarum, ex præcepto Eccleſiæ ſint adſtricti.

Decimas igitur Sacri Canones ſine diminutione, & ſine expenſarum deductione jubent Clericis exſolvi: ideoque mandamus, quatenus ipſis de fructibus ſtatim, poſtquam collecti fuerint, & non deductis expenſis, cum integritate exſolvantur.

Licet omnis Chriſtianus ad Miſſarum ſolennia aliquod munus Deo offerre teneatur, & reducere ad memoriam, quod Deus per Moyſen dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus: in præcipuis tamen Feſtivitatibus, per anni circulum occurrentibus, quas juxta Eccleſie longævam conſuetudinem quatuor fore præ aliis cenſemus: Nativitatis ſcilicet Domini noſtri JESU Chriſti, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, ad oblationes & offertoria omnes & ſingulos noſtros ſubditos in ſuis Parochialibus Eccleſiis Sacerdotibus ſuis Curatis teneri, præſentibus declaramus, ſtatuendo, niſi aliud forſan in quibuſdam Eccleſiis ex longa conſuetudine introductum.

TIT. XXIX. *De Regularibus.*

Clauſtra Monialium omnibus, & maxime Clericis omnino interdicimus, inhibentes ſub privatione honorum Abbatiſſis & Prioriſſis omnium Monaſteriorum noſtrarum civitatis & Diœceſis, ne Monialium aditum Clericis vel laicis præbeant, niſi ex manifeſta & rationabili cauſa, ſine diſpenſatione. Monachi & Moniales quicunque habitum deferant, ſecundum quem profeſſio eorum exigit, congruentem, & de hoc ipſorum Prælati & Prælatæ ſic provideant, ne ipſis ex ipſorum circa hoc commiſſa negligentia debitam pœnam cogamur infligere; ne ipſi Monachi & Moniales habitum ſuum contra præſentis conſtitutionis tenorem illicite deponentes, laqueis ſententiæ Canonis contra tales latæ ſe involvant. Fragilitati ſexus Monialium ex corde compatiendo, magnam tentationis occaſionem removere volentes, univerſis & ſingulis, cujuscunque ſtatus, gradus, ordinis & præeminentiæ exiſtant, Clericis in majoribus ordinibus conſtitutis, ſub ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ & Divinis officiis, & laicis ſub excommunicationis pœnis, diſtrictius inhibemus, ne de cætero alicujus Monaſterii Monialium prædictarum noſtrarum civitatis & Diœceſis, cujuscunque etiam ordinis fuerit, ſepta, videlicet, ambitum, dormitorium, refectorium, domos, quas ipſæ Moniales inhabitant, aut hortos communes, vel ſpeciales introire, aut cum Monialibus ipſis commeſſationes, aut confabulationes ſuſpicioſas in dictis vel aliis Monaſteriorum locis, habere præſumant; niſi ipſis a Nobis, & Vicario noſtro, aut noſtram deſuper authoritatem habente, vel ab eorundem Monaſteriorum viſitatoribus expreſſa ad hoc licentia concedatur.

TIT. XXX. *De Jure Patronatus.*

Statuimus, quod ſi Clericus, ſive laicus Eccleſiæ Patronus, Rectore ejuſdem defuncto, ſpoliat dotem aut domum, ad Beneficium ſpectantem, ſive Eccleſiam; jure præſentandi, eſt ea vice privatus, & Superior illam Eccleſiam vel Beneficium illa vice conferre licite habebit. Statuimus etiam contra Patronos Eccleſiarum, qui bona Clericorum decedentium ſibi uſurpant, ut a Jure Patronatus, & Præſentandi illa vice cadant penitus ipſo facto.

Item prohibemus in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ latæ ſententiæ, & ſub obteſtatione Divini Judicii, ne Sacerdotes & aliæ Eccleſiaſticæ Perſonæ, a Patronis Eccleſiarum, ad Eccleſias Parochiales vacantes, nomine & vice alicujus minoris impuberis, vel alterius ætatem legitimam non habentis, ſe faciant pro veris Rectoribus præſentari: quia ex iſto execrabili abuſu, qui irrepſit, pro dolor! in noſtra Diœceſi, ut accepimus, Eccleſia Dei & animæ fidelium damnabiliter decipiuntur, præter alia mala, quæ ex his

pullulant, & etiam ipſa Eccleſia inficitur ſimoniaca pravitate ; qui quidem ſic inſtituti apud laicos Kirchtrager vulgariter nuncupantur: & qui hactenus præſentati ſic fuerint fraudulenter , eos a ſe abdicent & reſignent, quod ſub prædicta ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ pœna firmiter præcipimus per præſentes.

Si plures Clerici a diverſis Patronis ad Beneficia Eccleſiaſtica Nobis fuerint in diſcordia præſentati, ac unus Patronorum per ſe, aut alium, ſive alios, Clericum ab altero Patrono, ſeu prætendente præſentatum capit, vulnerat, vel occidit: ne tam deteſtabile vitium in noſtra civitate & Diœceſi ultra ſibi locum vendicet, hujus ſacri approbatione Synodalis ſtatuti ſtatuimus, quod, ſi Patronus in præmiſſis,aut eorum aliquo notorie culpabilis repertus fuerit , ipſo facto ſit jure Patronatus , ſi quod illi in dicto Beneficio, ſeu ad ipſum competiit, perpetuo ſpoliatus.

Statuimus etiam inſuper, ut ſi Clericus ad Beneficium Eccleſiaſticum in diſcordia præſentatus , aut alias ſuum captivaverit adverſarium, vel vulneraverit , aut hoc fieri mandaverit , ſeu ſuo nomine factum hoc ratum habuerit, ſit ipſo facto jure ſuo, quod ſibi contra adverſarium competiit , & competere poterat, privatus, ſalvis pœnis , contra tales, & præcipue contra offenſores & occiſores Clericorum quomodolibet promulgatis.

TIT. XXXI. *De Cenſibus.*

Libertatem Eccleſiaſticam tueri, ac prodigalitatem Clericorum noſtrorum prohibere cupientes , ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ , quam ferimus in his ſcriptis, diſtricte inhibemus , ne quiſquam Clericus noſtrarum civitatis & Diœceſis, cujuscunque etiam gradus , ſtatus , ordinis, aut conditionis exiſtat , ſine noſtro conſenſu,etiam ex quacunque cauſa, ſe, aut ſubditos ſuos cuiquam ſæculari perſonæ conſtituat cenſuales, vel ad protegendum ſe ſubmittat ; quin imo ſi cuiquam ſe cenſuales conſtituiſſent ; ſub eadem pœna intra duorum menſium ſpatium liberos, & abſolutos facere teneantur : neque ſub eadem pœna præſumant Beneficiati , ſine hujuſmodi noſtro conſenſu , fructus, redditus ac bona ſuorum Beneficiorum in perpetuum oppignorare , vendere, locare , commutare, aut quovis modo alienare.

TIT. XXXII. *De Conſecratione Eccleſiæ & Altaris.*

Diſtincte inhibendo , ſub excommunicationis pœna, quam ferimus in his ſcriptis, mandamus , ne de cætero in cœmeteriis non conſecratis, vel violatis corpora defunctorum, in communionem decedentium ſine noſtra licentia tumulentur: nec in his locis non conſecratis, vel Eccleſiis,aut Altaribus violatis, ſub eadem pœna,Divina celebrentur officia,niſi ex noſtra permiſſione, aut ſpeciali,aut expreſſa deſuper obtenta licentia.

TIT. XXXIII. *De Celebratione Miſſarum,& Sacramento Euchariſtiæ.*

Sanctiſſimum Chriſti Corpus, quod digna veneratione non ſufficit commendari , cum extra Eccleſiam deportatur , veneratione mandamus ſolita venerari: videlicet, ut Presbyter ſuperpelliciatus cum ſtola circa collum illud reverenter portet ante pectus, niſi loci diſtantia, aut temporis qualitas aliud depoſcat : Clericus vero ſuperpelliciatus ſimiliter, aut honeſtus laicus præcedat cum campanella, aut lumine,tintinnando; id vero audientes , videntes, vel ſcientes fieri, & obviantes, donec Sacerdos tranſeat, genuflectant & dicant,devote ad minus ter orationem Dominicam cum ſalutatione Angelica. Nos tam Presbytero & Clerico, quam ſingulis aliis prædictis , qui pro reverentia tanti Sacramenti genuflectunt , etiam ad infirmum & inde ad Eccleſiam devote ſequentibus vere pœnitentibus & confeſſis , qui orationem & ſalutationem prædictas dixerint, quadraginta dies indulgentiarum, pro qualibet vice de injunctis ſibi pœnitentiis authoritate , qua fungimur, in Domino relaxamus ; Presbyter vero, qui aliter, vel occulte ipſum portare præſumpſerit, præter offenſam Divinam, pœnam exceſſui condignam, a Nobis formidabit.

Felicis recordationis olim URBANUS Papa VI. pio ductus propoſito , omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, Sacro-

Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, quando ad infirmos portatur, & reportatur, devote aſſociantibus, centum dies indulgentiarum miſericorditer in Domino relaxavit, quod in ſermonibus (*quos*) ad populum facere contigerit, Chriſti fidelibus frequentius inſinuare mandamus.

Statuimus inſuper, ut nullus Sacerdos hoc Sacramentum in colopedibus tranſiens tractare præſumat, & cum omni reverentia, cautela & timore illud portet. In nulloque indecenti loco illud ponat, ſed ad Eccleſiam de infirmo ſtudeat reportare.

Item quivis Rector Eccleſiæ hortetur plebem ſuam, ut infirmi tempeſtive, & jejuni Sacramenta percipiant, niſi periculum mortis aliter expoſcat, ſi immineret.

Item, ſi Sacerdos aliquid poſt medium noctis per modum cibi, vel potus ſumpſerit, debet ſequenti die penitus a celebratione Miſſæ abſtinere.

Præcipimusque Miſſas a Presbyteris cum omni cordis puritate, devote, & attente celebrari, verbaque extra Canonem altiori & intelligibili voce proferant, ut poſſint a circumſtantibus audiri: & attendant omnino, ne quid de forma conſecrationis tam panis, quam calicis omittatur, verbaque integra conſecrationis cum intentione perfecta proferant.

Item pueri carentes uſu rationis, qui non poſſunt diſtinguere inter cibum corporalem & ſpiritualem, ad ſumptionem corporis Chriſti, nullatenus admittantur: cum ad ejus ſuſceptionem requiratur devotio actualis.

Incipientibus autem habere diſcretionem, etiam ante perfectam ætatem, puta cum fuerint undecim, duodecim, vel tredecim annorum, & alias, quando in illis ſigna devotionis, diſcretionis, ac fervor, vel deſiderium rationabiliter apparuerint, corpus Dominicum miniſtretur.

Item caveant Sacerdotes, ne Hoſtiam, cum qua celebrandum, tam diu conſervent, quoad incipiat corrumpi, ac in ea ſit aliqua diſpoſitio corruptionis: ex tali enim ſcienter conficiens, peccat graviter propter irreverentiam Sacramenti.

Inſuper & corpus Domini noſtri JESU CHRISTI uſque ad corruptionem ſpecierum panis nullatenus conſervetur, ſed ad minus innovetur ſingulis ſeptimanis, aut quindenis, juxta loci qualitatem: tamen ſuper cuſtodia, & renovatione ipſius Sacramenti curam habens, cuſtoditum ſumere, & loco ſumpti aliud conſecrare, non differat ultra menſem.

Item Sacerdotes ſint cauti, quando præparant calicem, ne vinum omnino ſit acetum factum, vel acetoſum, aut acetum putridum, vel pendulum, ſeu corruptum, & aqua parum apponatur, ut a vino de facili & totaliter abſorbeatur.

Item ſi muſca, aut aranea, aut aliud immundum aliquid in calicem ante conſecrationem ceciderit, effundatur, & abluto calice de novo præparetur: ſi vero aliquid horum poſt conſecrationem acciderit, illud caute capiatur, & diligenter lavetur, & comburatur, ablutioque ſimul cum cineribus ad Sanctuaria in Eccleſia recondatur.

Item, ſi Sacerdos ante conſecrationem corporis Domini percipit, vinum & aquam non eſſe in calice, debet ſtatim apponere, & conſecrare; ſi vero poſt conſecrationem verborum percipit, quod aqua deſit, debet nihilominus procedere, nec debet aquam vino jam conſecrato miſcere, quia ſic ſequeretur corruptio Sacramenti: ſi vero percipit poſt verba conſecrationis, quod vinum non fuerit in calice, ſiquidem hoc percipiat ante conſumtionem corporis Domini, debet depoſita aqua, ſi inibi fuerit, imponere vinum cum alia aqua, & reſumere verba conſecrationis ſanguinis; ſed ſi percipiat poſt ſumptionem corporis, debet apponere aliam hoſtiam iterum ſimul conſecrandam, cum ſanguine, quia ſi diceret ſola verba conſecrationis ſanguinis, non ſervaretur ordo debitus conſecrandi.

Item ſi per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillaverit ſuper tabulam, quæ ſolet eſſe ſub pedibus Sacerdotis celebrantis, lingua lambatur, & tabula radatur, & igne comburatur, & cinis juxta Altare condatur; ſed Sacerdos pœniteat quadraginta diebus.

Si vero ſuper Altare, interpoſita palla, ſtillaverit calix, ſorbeat miniſter, & diebus tribus pœniteat. Si ſuper linteum Altaris, & ad aliud linteum ſtilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat, & linteamina,

Digitized by Google

mina, quæ tetigerit illa ſtilla, tribus vicibus Sacerdos abluat, calice ſuppoſito, & aqua abluitionis ſumatur, & juxta Altare condatur; prædictis autem diebus pœnitentia eſt injungenda: poteſt tamen injungi pœnitentia arbitraria penſatis conditionibus, negotio & cauſa.

Item ſi quis per ebrietatem, voracitatem, vel infirmitatem, Euchariſtiam evomuerit, debet vomitus ille ſumi diligenter, & cremari, & cineres juxta Altare recondi.

Ut Clerici, qui in ſortem Domini exiſtunt vocati, obſequium debitum Deo præſtent, diſtricte ſub excommunicationis pœna, quam in his ſcriptis ferimus, omnibus ſubjectis Nobis Clericis ſæcularibus præcipimus & mandamus, quatenus horas Canonicas, reliquumque Officium Divinum, diurnum pariter & nocturnum juxta ordinationem rubricæ Breviarii, quo in Eccleſia noſtra Bambergenſi utimur, per totum anni circulum legendo dicant & cantando, non tranſcurrendo, ſincophando, extranea & plerumque vana, profana & inhoneſta verba, ſive colloquia varia intermiſcendo, ſed rite & devote, infirmitatis & alia legitima cauſa ſive impedimento ceſſante.

Miſſaſque juxta confirmationes Beneficiorum & anniverſariorum inſtitutionem legere & celebrare, ac anniverſarios obſervare ſtudeant, nec ſe in illis negligentes conſtituant, alias ad prædictam ac acriorem pœnas contra tales mandamus procedi.

Volumus ac diſtricte præcipiendo prohibemus, ne Sacerdotes pro adminiſtrandis Sacramentis, vel pro ſepultura fidelium, munera quantumcunque modica, a ſuis ſubditis exigant aut extorqueant. Ipſis autem Sacerdotibus non interdicimus, ut ſi ſubditi eorum poſt Sacramentorum adminiſtrationem, aut poſt funerum ſepulturam, laudabilem & devotam conſuetudinem, pro hujuſmodi Sacramentorum adminiſtratione a fidelibus introductam, nollent obſervare, . . . ad hoc officium noſtrum, ſeu Vicarii noſtri implorando poſſint iidem ſubditi licite coarctari, &, prout jus dictaverit, conſueta ad perſolvendum compelli.

Ad decorem domus Domini, & ad cultum Divini Officii ampliandum, & ut Chriſti fideles ad Divinorum Officiorum frequentiam, ac etiam devotionem ſalubrius invitentur, ſtatuimus & ordinamus, & nihilominus curatis Sacerdotibus injungimus per præſentes, quod ipſi de cætero in Eccleſis ſuis debitis horis quotidie pulſato campanæ ad hoc ſigno, non in cameris ſuis, aut aliis locis, ut nonnulli ex eis hactenus facere ex accidentia conſueverunt, ſaltem matutinum & veſpertinum officium dicant in iiſdem Eccleſiis, cum fieri poterit, niſi eos neceſſitas, ſeu impedimentum aliquod ab hoc retrahat & excuſet: quia ex ipſo abuſu plures libri Eccleſiarum hujuſmodi furtim aſportantur, & etiam deteriorantur graviter; alioquin ipſi Presbyteri ad hujuſmodi librorum prædictorum & deteriotatorum reſtitutionem tenebuntur, & nihilominus ſuper eo punientur.

Paſtoralis officii noſtri cura ſollicite Nos admonet, ſubditorum noſtrorum ſaluti providere, virtutes plantare, ac vitia & ſcandala removere. Sane dudum multorum ad Nos veridica relatione pervenit, qualiter transactis temporibus, nonnulli noviter Presbyteri ordinati, in decantationibus, aut celebrationibus ſuarum primarum Miſſarum, quas primitias vocant, more ſæcularium nuptiarum, convivia apparaverint, turbamque tam cognatorum, quam aliorum utriuſque ſexus hominum, Clericorum & laicorum ad convivia hujuſmodi invitaverint, propinas receperint, choreas duci, ſtrepitum cum inſtrumentis muſicalibus, & quod plura alia, quæ in dictis ſæcularibus nuptiis vix licite admittuntur, fieri, & exerceri permiſerint: quæ omnia & ſingula Presbyteros ipſos a devotione, quam in prima celebratione Miſſarum habere præſumuntur, magis diſtrahunt, quam conducunt. Nos igitur abuſiones hujusmodi tollere, ipſosque Presbyteros ſic celebrantes, a menſarum curis abſolutos, devotioni, ac Divino officio magis intentos eſſe cupientes, in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus diſtrictiſſime inhibendo, ne deinceps Presbyteri quicunque, cujuscunque ſtatus, ordinis, conditionis, aut dignitatis exiſtant, in aliqua Eccleſiarum, & Monaſteriorum noſtrarum civitatis & Diœceſis, ſuas primitias decantare, aut celebrare volentes, eo die, quo easdem celebrare conſtituunt, & celebrant, ultra decem perſonas virilis ſexus duntaxat, inter quos etiam ſibi ad Altare

mini-

miniſtrantes comprehendi volumus, in prandio, & in cœna ſecum habeat invitatos, propinasque, niſi ad altare oblatas, non recipiat, aut imburſet, neque choreas juxta ſæcularium nuptiarum morem apud ſe coram eo duci, aut fieri faciat, ducat, aut ab aliis fieri permittat, ſub ſuſpenſionis a Divinis officiis pœna, quam contrafacientes incurrere volumus ipſo facto.

Idem in inthroniſationibus Monialium in Monaſteriis Monialium noſtræ Diœceſis, quoad perſonarum invitandarum numerum, & propinas volumus obſervari: ne, cujuscunque conditionis, aut ſtatus exiſtat, in inthroniſatione ſua propinas recipiat, ut ultra numerum prætactum utriusque ſexus homines ſecum invitatos habeat, aut adducat ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis officiis prædicta. Nonnulli, ut plurimorum relatione accepimus, tam Clerici, quam laici, præſertim in certis feſtis, dum in Eccleſia orationi inſiſtere deberent, non verentur in ipſis, earumque cœmiteriis choreas facere, actus diſſolutos exercere, ac etiam interdum canere cantilenas, ſeu confabulationes illicitas facere, ac multas inſolentias perpetrare, ex quibus Eccleſiarum & cœmiteriorum violationes, inhoneſta, variaque delicta quandoque ſequuntur, ac Eccleſiaſticum plerumque perturbatur officium, in Divinæ Majeſtatis offenſam, & aſtantium ſcandalum populorum. In multis etiam Eccleſiis cum vaſis, veſtimentis, & cæteris ornamentis, ad Divinum cultum neceſſariis, indecentibus, penſatis utique earum facultatibus deſervitur: quæ omnia & ſingula præſentibus interdicimus, & firmiter prohibemus.

Inhibemus etiam, ne Plebani, vel Sacerdotes aliqui excommunicatis a Domino Papa, vel Nobis, aut Judice ordinario, ſeu delegato, ante obtentum abſolutionis Beneficium, in feſtivis vel privatis diebus, de cætero introitum Eccleſiæ indulgeant, vel eos recipiant ad Divina, cum ante abſolutionem excommunicationis vinculum non poſſint ad tempus ſuſpendere, ne ſine peccato medio tempore poſſit eis, niſi in certis caſibus, communicari: qui vero contrarium fecerit, ipſo jure ab officio ſit ſuſpenſus.

Inſuper diſtricte præcipimus, ne ullus Presbyter ſine Scholare, ſive miniſtrante, ſibi in Miſſa reſpondente, Miſſam audeat celebrare: in elevatione corporis Dominici campana pulſetur, ut in Nomine JESU omne genu flectatur.

Execrabilis & deteſtanda aliquorum negligentia noſtrum turbavit auditum, quod in plerisque Monaſteriis regularibus ad hoc fundatis, horæ Canonicæ, & alia Divina officia interdum nullatenus, vel ſaltem raro, negligenter, incomplete, & inordinate decantantur, ſeu peraguntur.

Quodque nonnulli Eccleſiarum Miniſtri, modeſtia ordinis Clericalis abjecta, non conſiderantes, quod Beneficium datur propter officium, horas Canonicas dicere, ſeu pſallere negligunt, in Divinæ Majeſtatis offenſam, ac ſcandalum plurimorum. Ne igitur transgreſſores invaleſcant hujusmodi, aliisque veniant in exemplum, diſtrictiſſime præcipiendo mandamus, ut in omnibus & ſingulis Eccleſiis Collegiatis, ac Monaſteriis regularibus virorum & mulierum, Nobis ſubjectorum, ad hoc fundatis & dotatis, ſingulis diebus officium Divinum, diurnum pariter & nocturnum horis debitis, ſolenniter cum nota in ſpiritu humilitatis, devote, rite, ordinate, diſtincte, & laudabiliter pſallatur, & decantetur.

In præmiſſis vero negligentes, culpabiles, inobedientes, ſeu rebelles, cujuscunque fuerint ſtatus, conditionis, ordinis, vel dignitatis, decernimus per cenſuram Eccleſiaſticam, ac ſubtractionem reddituum & proventuum ſuorum, ac alias ſecundum qualitatem delicti graviter puniendos. Et quia Superioris negligentia, quæ, dum ſpem impunitatis permittit, multam peſtilentiam in ſubditos nutrire conſuevit: idcirco omnibus illis, ad quos id pertinet, diſtricte, & in virtute ſanctæ obedientiæ injungimus, & mandamus, ut omni negligentia & injuria penitus relegata, circa reformanda præmiſſa, & eorum ſingula corrigenda ſollicitam curent diligentiam adhibere, alioquin Nos eorum negligentiam, pro ut juſtum fuerit, puniemus.

Cum Sacrorum Canonum ſanxerit authoritas, quod nullus Sacerdos Divina Miſſarum Solemnia debeat in Altari

portatili, vel viatico celebrare : ideo Rectoribus Ecclesiarum, & universis Clericis nostrarum civitatis & Diœcesis, firmiter in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis sententiæ, quam in his scriptis ferimus, pœna præcipiendo mandamus, ne in hujusmodi viaticis altaribus, absque nostro speciali indulto, celebrent, aut alios Presbyteros sæculares, vel regulares patiantur aliquatenus celebrare.

TIT. XXXIV. *De Baptismo.*

Baptismus omnium Sacramentorum janua est; ideo de ejus forma etiam mulieres instruantur, ut tempore necessitatis, quando pueris natis imminet periculum mortis, ipsos valeant, absentibus Presbyteris, rite baptizare. Et dicant sine additione, & diminutione videlicet: N. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen: & est exspectandus totalis partus ab utero: ubi autem periculum mortis timeretur, egressa parte principali, & capite, in quo operationes animæ magis manifestantur, baptizetur infans.

Item pueri, quantocius fieri poterit, baptizentur, ne debilitate morte præventi damnentur. In hyeme aqua calefacta competenter infans baptizari potest. Inhibemus etiam, ne Rectores Divinarum, sicuti, ut accepimus, aliqui facere solent, Dominicis diebus post Pascha usque ad Pentecosten, cum fonte Baptismatis populum aspergere præsumant, sed cum aqua benedicta, ad hoc similiter sicut aliis diebus Dominicis benedicenda, populum fidelem aspergere debeant.

Docere igitur Sacerdotes debent tam mares, quam fœminas in necessitate parvulos baptizare, in forma præscripta in suo idiomate. Et quod patres & matres infantes proprios, si summa necessitas exigit, poterunt baptizare ; & si Sacerdotes super hoc diligentius inquirentes, debitam formam servatam in Baptismate invenerint, quod factum est approbent, supplentes circa Baptizatum quoad unctionem olei in pectore, & in scapulis, & Chrismatis in vertice, quod a laicis est obmissum.

Si autem in Baptismate debitam formam non invenerint observatam, non differant pueros baptizare: si autem de Baptismo alicujus dubitetur, tunc baptizetur sub hac forma: Si es baptizatus, non te baptizo: si non es baptizatus, ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Hæc tamen fiant, sicut in libris continentur.

Sciant etiam Sacerdotes, quod, si laicus (*cum*) baptizat, ex simplicitate, non causa introducendi errorem, dicat: ego te baptizo in nomine Sancti Patris, Sancti Filii, Sancti Spiritus; quod non est rebaptizandus puer, cum quis illud apponit, quod necesse est intelligi : Pater enim est Sanctus: unde in Johanne: Pater Sancte serva eos &c. Filius Sanctus est: unde in Luca: Quod enim ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei. Et Spiritus Sanctus est: unde ibidem: Spiritus Sanctus superveniet in te. Hoc probat Augustinus per hoc, quod dicitur ter Sanctus, & in Isaia, & in Apocalipsi.

Si quod autem aliud interpositum fuerit, non est baptizatus: si autem in fine apposuerit aliquid causa devotionis, & ex simplicitate, non intendens per hoc baptizare, videlicet: Sanctæ Mariæ, & Sancti Johannis, & Sancti Petri &c. baptizatus est. Si autem intendit per hoc baptizare, non est baptizatus.

Item pro Baptismo nihil exigatur, sed, si quid offeratur gratis, accipi, & consuetudo introducta observari potest. Prohibetur etiam per præsentes, ne quis de cætero in aulis & cameris, aut aliis privatis locis, seu domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, quæ ad id sunt deputatæ, aliquos, nisi Principum, quibus valeat in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi; audeat baptizare ; qui autem secus attentare præsumpserit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Nos punietur, quod alii similia attentare non præsumant.

TIT. XXXV. *De Custodia Eucharistiæ.*

Statuimus, ut in Ecclesiis Eucharistia, & Chrisma, nec non aqua Baptismalis, ac singula ad Divinum cultum spectantia, ne ad ea nefanda manus extendi

tendi valeat, ſub fideli cuſtodia, adhibitis clavibus ſolenniter & diligenter conſerventur.

Ordinamus inſuper, ut mulieres ſacra vaſa contingere, & ad altare Sacerdotibus miniſtrare non præſumant. Statuimus, ut vaſa miniſterii, & ſacra veſtimenta, nec non locus Sacramenti, ac Reliquiarum, ac corporalia munda teneantur; cum autem corporalia ſordida fuerint, non niſi per Sacerdotes intra Sacrarium abluantur. Itaque veſtimenta & corporalia vetuſtate conſumpta, ad humanos uſus nullatenus redigantur, ſed incendio tribuantur, & cineres, ut moris eſt, conſerventur.

TIT. XXXVI. *De Reliquiis, & Veneratione Sanctorum.*

Ne in debita veneratione Sanctorum quisquam noſtræ civitatis & Diœceſis a noſtra majori Eccleſia valeat deviare, Feſtivitates per anni circulum per populum Nobis ſubjectum ſolenniter celebrandas, & quæ ab olim ipſa noſtra Eccleſia & populus ſolenniter celebravit, præſentibus duximus annectendas. Mandantes, quatenus feſtivitates ejusmodi, & nullas alias, ſine noſtra ſpeciali auctoritate & licentia populo noſtro celebrandas aliquatenus de cætero indicatis. Feſtum videlicet Nativitatis Domini noſtri JESU CHRISTI, Sancti Stephani Proto-Martyris, Sancti Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, Sanctorum Innocentium, Circumciſionis, Epiphaniæ Domini, Converſionis S. Pauli, Purificationis B. M. Virg., Cathedræ Petri, Mathiæ Apoſtoli, Sanctæ Cunigundis Imperatricis obitus, Annuntiationis B. M. Virginis, Reſurrectionis Dominicæ cum tribus diebus ſequentibus, Sancti Georgii Martyris, Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, Inventionis Sanctæ Crucis, Joannis ante Portam latinam, quæ eſt dies Dedicationis noſtræ Eccleſiæ Bambergenſis, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes cum tribus diebus ſequentibus, Ss. Trinitatis, Corporis Chriſti, S. Viti, Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, Ss. Apoſtolorum Petri & Pauli, Viſitationis B. M. Virg., S. Kiliani, Obitus S. Henrici Imperatoris, S. Mariæ Magdalenæ, S. Jacobi Apoſtoli, S. Petri ad Vincula, S. Laurentii Martyris, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, S. Bartholomæi Apoſtoli, S. Ægidii Confeſſoris, Nativitatis Mariæ, Translationis S. Cunigundis, S. Mathæi Apoſtoli & Evangeliſtæ, Michaelis Archangeli, Translationis S. Ottonis Epiſcopi, S. Dionifii & Sociorum ejus, Ss. Apoſtolorum Simonis & Judæ, omnium Sanctorum, Martini Epiſcopi, Præſentationis B. Mariæ Virg., S. Catharinæ, S. Andreæ Apoſtoli, S. Nicolai Epiſcopi, Conceptionis B. M. Virg., S. Thomæ Apoſtoli, Anniverſarius Dedicationis, & Feſtivitas Patroni cujuslibet Eccleſiæ, dies quoque ſinguli Dominici per anni circulum currentes.

TIT. XXXVII. *De obſervantia Jejuniorum.*

Ad hæc etiam prohibemus, ne quis adultus pariter & diſcretus ordinaria & ſtatuta jejunia, utpote Quadrageſimæ temporis, & Vigiliarum, præſumat infringere, nec non hujusmodi etiam quatuor temporum jejunia, propter votiva & extraordinaria, quis violare præſumat, cum tale damnum tali lucro Deus nolit recompenſare. Reprobamus ſimiliter pravam quorundam conſuetudinem, qui ſextam feriam violant, ſabbatho, quarta feria, vel alio die in hebdomade jejunantes: de cætero hoc fieri diſtricte prohibemus.

Univerſis & ſingulis Eccleſiarum Parochialium, & Divinorum Rectoribus, ac Verbi Divini Prædicatoribus, nec non Curatis per civitatem & Diœceſin noſtras Bambergenſ. ubilibet conſtitutis notificamus, quod dudum, ut accepimus, ſucceſſive ad Illuſtrium Principum Dominorum Georgii & Ottonis, Comitum Palatinorum Rheni, ac Bavariæ Ducum: nec non providorum virorum Magiſtrorum Civium, & Conſulatus oppidi Bamberg.: noſtræ Bambergenſis civitatis & Diœceſis inſtantias, ſeu petitiones, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus, utriusque ſexus hominibus, etiam in hujusmodi noſtra Diœceſi Bambergenſi ſub eorum temporali Domino conſtitutis, ut Quadrageſimalibus, & aliis diebus, quibus butyri, & aliorum lacticiniorum eſus eſt prohibitus, butyro, & aliis lacticiniis veſci, ex certis cauſis tunc expreſſis, ſub certis modis & formis, a

Sancta Apoſtolica Sede inductum ſit & conceſſum. Nos attendentes cauſam & rationes, ob defectum creſcentiæ olei olivarum pro hujusmodi indultis obtentis expoſitas, non minus in civitate & tota Diœceſi noſtra Bambergenſi prædicta, quam in illius partibus militare, deformitatem, & diſparitatem, ſive differentias tollere, cæterorumque ſubditorum noſtrorum, in prædictis indultis non comprehenſorum commoditatibus amplius conſulere volentes, ut omnes in dictis noſtris civitate & Diœceſi conſtituti, unius cultus, quoad præmiſſa, ad parem etiam obſervantiam inclinentur, pridem ſimiliter pro univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, utriusque ſexus hominibus, tam Clericis, quam laicis prædictarum noſtrarum civitatis & Diœceſis Bambergenſis in ſupra dictis indultis conceſſionibus non comprehenſis, ut etiam in Quadrageſimalibus, ac aliis diebus, in quibus butyri, & aliorum lacticiniorum eſus ex præcepto Eccleſiæ, vel conſuetudine eſt prohibitus, butyro, & aliis lacticiniis absque ſcrupulo conſcientiæ, uti, & veſci libere & licite valeant, de conſenſu & voluntate Venerabilium, in Chriſto nobis ſincere dilectorum, Præpoſiti, Decani, & Capituli Eccleſiæ noſtræ Bambergenſis, a dicta Sede Apoſtolica gratioſe indulgeri, & concedi obtinuimus, & impetravimus; ita tamen, quod indultis gratiis, conceſſionibus, & impetrationibus noſtris hujusmodi, uti volentes, tam Clerici, quam laici, ſi in ſingulis eorum bonis ultra valorem ducentorum florenorum Rhenenſium habeant, octo; ſi vero minus, quam ducentorum florenorum, ut præfertur, habeant, quinque denarios monetæ noſtræ uſualis currentis, loco pœnitentiæ ſalutaris, quolibet anno, quo indultis hujusmodi uti voluerint, ad certos truncos, ſive loca per Nos deputandos, ſive deputanda, erogare, & imponere teneantur: qui denarii ſic impoſiti ad laudem Omnipotentis Dei, & Divini cultus augmentum, & non ad alios uſus converti debeant, prout & quemadmodum, in litteris Apoſtolicis, deſuper confectis & emanatis, quas alias in valvis dictæ Eccleſiæ Bambergenſis publicari fecimus, & mandavimus, præſentibusque pro expreſſis haberi volumus, præmiſſa omnia & ſingula latius continentur.

Quæ omnia & ſingula in & ad ſubditorum noſtrorum notitiam deducere volentes: vobis omnibus & ſingulis ſupradictis in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus indulta, & conceſſiones Apoſtolicas, & impetrationes noſtras hujuſmodi in ambonibus Eccleſiarum & Capellarum Veſtrarum, quolibet anno ſingulis Dominicis proximis ante angarios & quatuor tempora, ac quando Eſto mihi, ante carnisbrivium, & Invocavit, in capite jejunii in Eccleſia Dei officia cantantur, diebus ſolenniter, ac diligenter publicetis, ac Chriſti fideles, & populum veſtrum deſuper fideliter informare ſtudeatis.

TIT. XXXVIII. *De Eccleſiis ædificandis.*

Ut Domus, ac Eccleſiæ, & Capellæ ad Omnipotentis Dei, Glorioſiſſimæque Virginis Mariæ, & Sanctorum decorem, gloriam & honorem, ædificatæ, fabricatæ, conſecratæ, illæſæ & illibatæ perpetuo conſerventur; ſub excommunicationis pœna inhibemus, ne quis Eccleſiam, ſeu Capellas, aut muros eorundem, ſeu characteres in eiſdem factos, ſive Altare aliquod temere infringere, vel ſine ſpeciali noſtra licentia rumpere, violare, deſtruere, aut demoliri, vel præmiſſa facere, aut fieri mandare præſumat: contrafacientes ſententiam prædictam, quam in his ſcriptis ferimus, ipſo facto ſubjacere & incurrere volumus: nec ſub eadem pœna quis novam Eccleſiam, ſive Capellam ſine noſtra hujuſmodi licentia, aut Vicarii noſtri, in noſtris civitate & Diœceſi erigere, conſtruere aut ædificare, aut ſigna forſan ſimulare, aut alias facta tanquam vera approbare, ſeu acceptare, aut peregrinis ſigna peregrinationis aſſignare præſumant.

Statuimus, ut Adminiſtratores, Magiſtri fabricæ, vel hi, qui Eccleſiarum bona & pecunias ad fabricam deputatas adminiſtrant, vel quibus commiſſa cura eſt fabricæ, ſive Clerici, ſive laici exiſtant, cum aliena negotia gerant, debeant ſingulis annis inter Paſcha & Feſtum Aſcenſionis Domini, aut alio tempore Plebano pro tempore, & aliis, quorum intereſt, de omnibus & ſingulis perceptis & diſtributis rationem reddere, ut bona & res ad fabricam Eccleſiæ cujuslibet depu-

deputata, vel ex Chriſti fidelium eleemoſynis collecta, ad neceſſarios uſus ædificiorum, & ornamentorum convertantur. Injungimus inſuper prætactis adminiſtratoribus, ſive Magiſtris fabricæ, quod in ſuo officio fideles exiſtant, veluti Deo, cujus res tractant, rationem reddere habent. Quodque attendant circa domorum Dei ædificationes & ornamentorum, ac aliorum defectus, ut juxta earum facultatem & qualitatem decorentur.

Si vero quiſquam ex privatis Magiſtris fabricæ, aut Eccleſiæ vitricis negligens repertus fuerit, vel ſingulis annis, ut ſupra, rationem reddere recuſaverit, hunc debeat & poſſit Plebanus, ſeu Rector Eccleſiæ, intra cujus limites hoc contingit, per Sacramentorum ſubtractionem, aut aliam Eccleſiaſticam pœnam conſtringere, vel ad noſtram aut Vicarii noſtri audientiam deferre: in his autem, quæ hoſpitalibus vel leproſoriis, aut orphanotrophiis præſunt, tam circa reddendam rationem, quam in aliis eorum adminiſtrationem & neceſſitatem tangentibus, ſtatutum Viennenſis Concilii & juris communis diſpoſitionem in noſtris civitate & Diœceſi præcipimus obſervari.

TIT. XXXIX. *De Immunitate Eccleſiarum & Cœmiteriorum.*

Præcipimus, ſub pœna ſuſpenſionis latæ ſententiæ, ut ſi ab aliquibus laicis prædam, ſpolium, ſive rapinam ſpiritualium Perſonarum, ſeu etiam aliquam Eccleſiaſticam Perſonam captivam ad aliquem locum adduci contigerit, Sacerdotes & Capellani eorundem locorum, poſtquam hoc ſciverint, nullo alio exſpectato mandato a Divinis ceſſabunt.

Statuimus etiam pro utilitate ſubditorum noſtrorum, Eccleſiaſticarum videlicet Perſonarum, quod non ſolum in locis, ad quæ dictum ſpolium ſive perſona deducetur; verum etiam in illis locis, in quibus res Eccleſiaſticarum Perſonarum, abſque noſtro, aut Judicis Eccleſiaſtici competentis (mandato ſc.) occupari, arreſtari, detineri, auferri, ſeu diſtrahi, etiam domus earum, ſive quæcunque ædificia, demoliri contigerit, in eiſdem locis ceſſetur ab Officiis Divinorum.

Ad deteſtabilem malignorum audaciam ac inſolentiam, temeritatem compeſcendam, & ut Eccleſiarum libertas obſervetur, ſub excommunicationis pœna, quam ferimus in his ſcriptis, diſtricte præcipiendo inhibemus, ne quis in Eccleſiis, Capellis, ſeu loco Sacro, inſolentias, exclamationes, ſeditionem, impetum, aut tumultum facere, ſeu immunitatem violare, aut Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis Perſonis *Tallias*, collectas, ſive onera imponere, aut ſervituti laicali, aut ditioni ſubmittere, vel ſubjicere, aut ſubjici arctare præſumat: ſed ab omnibus prædictis, quibuslibet aliis illicitis actibus, etiam ſocietatibus, fœdis negotiationibus, nundinis & mercantiis in eis habendis, ſeu faciendis, aut ad alias, ſeu illa confugientibus extrahere, vi depellere, aut amovere ceſſent, & penitus ſe abſtineant; contra vero facientes ultra pœnam prædictam acrius puniri mandamus.

TIT. XL. *De Sponſalibus & Matrimoniis.*

Clandeſtina matrimonia ſub pœna excommunicationis fieri prohibemus, & per Plebanos inhiberi ſub eadem pœna mandamus, ſed in facie Eccleſiæ fiant. Si vero aliqua dubia ſuper matrimoniis, & quibuscunque aliis Sacramentis emerſerint, Sacerdotes ad Nos referant, recepturi conſilium ſalutare. Plebanique in prædicationibus doceant & obſervent hanc formam in matrimonio, quod coram hominibus fide dignis vir dicat mulieri: Recipio te in meam legitimam uxorem: & vice verſa mulier dicat: Recipio te in meum legitimum maritum. Cum multa ex inthroniſatione nubentium temporibus a jure prohibitis cum pompis, & inſolitis actibus ſæcularibus, alias etiam plurima exinde oriuntur ſcandala, quibus obviare cupientes, ſub latæ ſententiæ excommunicationis pœna quibuſcunque Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſeu eorum locum tenentibus, cæteriſque Presbyteris & Beneficiatis noſtrarum civitatis & Diœceſis mandamus, eiſque diſtricte inhibemus, ne deinceps aliquos nubentes temporibus a jure, ſeu conſuetudine prohibitis inthroniſare, ſeu ſic alias etiam alibi, quam in ſuis Parochiis, ut antea, niſi de expreſſa licentia noſtra eis

oſtenſa , aut data inthroniſatos, ad Eccleſiam,vel Divina admittere,aut illis celebrare , vel Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare præſumant; omnemque ſolenniratem & pompam hujuſmodi temporibus in matrimonis fiendam penitus prohibentes. Tempora autem prohibita ſint hæc : a prima Dominica Adventus Domini uſque ad octavas Epiphaniæ Domini incluſive. A Septuageſima uſque ad octavas Paſchæ,ſimiliter incluſive ; in hebdomade Litaniæ majoris,item Feſto S. Marci,nec non a Dominica , qua cantatur: Vocem jucunditatis, quæ proximior eſt ante Feſtum Aſcenſionis Domini & Rogationum,uſque ad octavas Corporis Chriſti etiam incluſive.

Statuimus , ut matrimonium cum reverentia & honore in conſpectu Eccleſiæ celebretur ; ſi autem matrimonium fuerit contrahendum in Eccleſiis publice, per Presbyterum Dominicis & Feſtivis diebus publice proponatur , ut, ſi quod impedimentum matrimonii contrahendi aliqui noverint , infra terminum competentem, ab ipſo Presbytero præfigendum, in facie Eccleſiæ ſine difficultate illud revelent.

Excommunicationis quoque ſententiam in genere proferimus in omnes hujuſmodi impedimentum celantes. Si quis autem , non præmiſſa denuntiatione , clandeſtina & interdicta conjugia inire præſumpſerit, etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta illegitima eſt cenſenda.

Parochialis etiam Sacerdos tales conjunctiones ſi prohibere contempſerit , aut quilibet etiam Regularis , qui eis præſumpſerit intereſſe , per trium dierum ſpatium ab officio ſuſpendatur.

TIT. XLI. *De Cognatione Spirituali.*

Cum in jure inter perſonam baptizatam, & illum, qui eam ſuſcepit, ac inter eandem baptizatam perſonam & ſuſcipientis filios , & uxorem ante ſuſceptionem hujuſmodi carnaliter cognitam ab eodem , nec non inter ſuſcipientem patremque baptizati & matrem, cognatio intercedat ſpiritualis, quæ matrimonium impedit contrahendum & dirimit poſt contractum: hæc quoque jam dicta de ſuſcipiente, ſunt etiam de baptizante cenſenda. Præterea,quia ex confirmatione, ſeu frontis Chriſmatione Spiritualis cognatio eiſdem modis contrahitur, matrimonia ſimiliter impediens contrahenda , & dirimens poſt contracta ; idcirco præſentis ſtatuti , & dicti juris auctoritate hujuſmodi ſpirituales cognatos matimonium invicem contrahere diſtrictius inhibemus.

TIT. XLII. *De Conſanguinitate & Affinitate, ex Concilio Viennenſi.*

Eos, qui Divino timore poſtpoſito, in ſuarum periculum animarum ſcienter, in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis , conſtitutione canonica interdictis , aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur: nec non Religioſos & Moniales , aut Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, matrimonia contrahentes excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere ipſo facto : præcipientes Eccleſiarum Prælatis, ut illos , quos ea conſtiterit taliter contraxiſſe , excommunicatos tamdiu publice nuncient , ſeu a ſuis ſubditis faciant nunciari , donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem , ſeparentur ab invicem, & abſolutionis Beneficium habere mereantur.

TIT. XLIII. *De Simonia.*

Quoniam inter Eccleſiaſtica crimina Simoniaca pravitas primum locum obtinet : ideo eandem hæreſin extirpare volentes ſcripto præſenti excommunicamus omnes & ſingulos vendentes Eccleſiaſtica Sacramenta , videlicet Baptiſma, Euchariſtiam, Unctionem extremam, Pœnitentiam, & alia Sacramenta , nec non Eccleſiaſticam Sepulturam , ſeu Beneficium Eccleſiaſticum : illos ſententia noſtra complectentes, qui aliquid prædictorum negligunt, vel differunt impendere,quouſque pecunia , vel æquivalens pecuniæ detur , aut promittatur , ſeu deſuper quomodolibet pactum fiat. Gratis enim & abſque omni pacto, dona & Sacramenta prædicta debent exhiberi, nec prætextu alicujus quantumcunque longevæ conſuetudinis, imo potius corruptelæ , antequam impendantur , aliquid exigi per-

permittimus vel paciſci; licet eis exhibitis, volumus, prout de jure cautum eſt, conſuetudines antiquas obſervari.

Interdicimus etiam Judicibus Eccleſiaſticis Ordinariis, delegatis arbitris, & compromiſſariis quibuscunque in noſtra civitate & Diœceſi, ne Dei timore poſtpoſito, & legum, & Canonum ſuſpenſionem non curantibus per ſortes & pactiones alias illicitas, de danda ſibi pecunia, vel alia re temporali, vel alia promiſſione quacunque interveniente, ſententias, vel pronunciationes quascunque in cauſis iſtis, quas nobis reſervamus, authoritate quacunque audeant proferre.

Nec dolum, ſeu fraudem contra hujuſmodi ſalutare noſtrum interdictum adinvenire præſumant; alioquin omnes contrafacientes, ſalvis aliis pœnis a jure ſtatutis, excommunicationis ſententiam, quam, ex nunc & in his ſcriptis ferimus, incurrere volumus ipſo facto.

TIT. XLIV. *De Judæis.*

Statuendo præcipimus, ut in univerſis civitate, oppidis, caſtris & villis noſtris gens Judæorum, quam habitare in noſtris Dominiis videmus, etiam utriuſque ſexus, talia ſigna & habitum, quibus, ſeu per quæ, ſine qualibet ambiguitate a Chriſtiano populo diſtinguatur, ſibi eligat, ac ferat manifeſte.

Judæi etiam mancipia Chriſtiana dimittant, alioquin cum omnibus locis, ubi Judæi ſtatuto dicto obedire nolentes, habitare, vel domicilia obtinere noſcuntur, in pœnam Chriſtianorum potentum, tamdiu ceſſent a Divinorum Officiis, donec per Nos prædicta gens miſera, ac perfida ad obſervationem præmiſſorum omnium compellatur. Ipſi autem Judæi per Nos indirecte per ſubtractionem communionis fidelium excommunicationis ſententia compellantur. Si quis vero de gente prædicta in die Paraſceves viſus fuerit in platea, vel per oſtium domus ſuæ proſpicere, vel per feneſtras, ad quod probandum duorum Chriſtianorum ſtabitur juramento, Nobis & Præfecto, vel Advocato loci, ubi hoc fieri continget; in marca argenti pœnæ nomine teneatur, cujus ſolutionem & omnes *defendentes* eum per excommunicationis ſententiam compellemus.

Et ne quis Chriſtianus hujus ſtatuti ignorantiam valeat allegare, univerſis Eccleſiæ Rectoribus, per civitatem & Diœceſin noſtras conſtitutis, in quorum Parochiis Judæos morari contingit, ſub pœna excommunicationis ſententiæ latæ præcipimus firmiter & diſtricte, ut quilibet in ſua Parochia ſingulis diebus Dominicis, ſingulorum quatuor temporum immediate ſequentibus, infra Miſſarum ſolennia publice præfatum noſtrum ſtatutum lingua materna exponere non omittat.

Cum Judæis ſint prohibita, & interdicta mancipia Chriſtiana; volumus & præcipimus, ut Plebani & alii Rectores Eccleſiarum, ubi ſunt domicilia eorum, diebus Dominicis omnes de fide Catholica Judæorum nutrices & ſervientes denuncient excommunicatione ligatos; excommunicatos etiam denuncient omnes alios Chriſtianos, qui apud Judæos pecuniam ſuam locant, ut a Judæis uſuram recipiant, vel ut Judæi eandem mutuent ad uſuram.

Si vero Sacramenta ante domus Judæorum deferri contigerit, ipſi Judæi audito ſonitu prævio, intra domus ſuas ſe recipiant, & feneſtras, ac oſtia ſua claudant; hoc etiam in qualibet die Paraſceves per Rectores Eccleſiarum facere compellantur. Nec præſumant de fide Catholica Judæi cum ſimplicibus diſputare: nec Chriſtianos in Judaiſmum alliciant, aut aliquem auſu temerario circumcidant. Nec filios aut uxores Judæorum ad viam Chriſtianorum venientium, & ſuſcipientium audeant detinere. Nec Chriſtianos infirmos viſitent, vel circa ipſos quovismodo opera medicinæ exerceant.

TIT. XLV. *De Hæreticis.*

Deteſtamur ſectas univerſas, quibuscunque etiam nominibus cenſeantur, omneſque vanas & ſuperſtitioſas obſervantias, divinationes videlicet, & ſortilegia, artemque maleficam & pythoniſſarum, quibus decepti homines putant bona provenire, vel mala poſſe evitari, ad hunc quandoque perducuntur errorem, ut credant, verbis, ſive fictis benedictionibus, aut certis ligaturis, caracteribus & obſervantiis poſſe homines, vel

vel pecora curari, & a languoribus conſervari. Quod quidem peſtiferum genus e vulgo eradicare cupientes, ſtatuimus, ut deinceps, quicunque Presbyter vel Clericus talem reperiat, cujuſcunque conditionis hominem, ſive Clericum, ſive laicum prædictis erroribus involutum, aut præmiſſis vel incantationibus dæmoniacis, vel ſuperſtitionibus magicis qualitercunque utentem, & in pœnitentiali foro hoc crimen cognoverit, ad Nos, ſeu Vicarium, aut Commiſſarium noſtrum, ad abſolvendum remittat: quoniam omnia præmiſſa prohibemus, & niſi de commiſſis ſatisfaciat, & deſiſtat, eum & omnes facientes, conſentientes, & auxiliantes, ipſo facto excommunicationis ſententiæ, quam in his ſcriptis ferimus, innodamus.

Item quod nullus, ſive Clericus, ſive laicus auſus ſit, damnabili præſumptione publice prædicare, vel occulte docere & tenere, quod Sacerdos in peccato mortali exiſtens non poſſit conficere Corpus Chriſti, ſive ſic ligatus ſuos ſubditos a peccatis abſolvere, vel ligare queat. Sic ergo prædicans, docens, & credendo tenens, pro hæretico & incredulo habeatur, quem errorem hujus Sanctæ Synodi approbatione damnamus, anathematizamus & penitus reprobamus; nam quæ Sancta ſunt, inquinari non poſſunt, nec Sacramenta hominum malitia profanantur. Præterea ſive bonus, ſive malus ſit miniſter, per utrumque effectum Deus confert. Licite ergo a quocunque alias idoneo Sacerdote Divina audiantur, & Eccleſiaſtica miniſteria, & Sacramenta recipiantur. Inſuper volumus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut omnes Plebani & Eccleſiarum Rectores, ſeu Vicarii noſtræ Diœceſis, omnes hæreticos, fautores eorum, receptores & credentes eorum opiniones, nec non & defenſores eorum, denuncient ad minus ſemel in anno, excommunicationis ſententiæ ſubjacere, præſertim etiam in hebdomada ſancta, & nihilominus eos omnes, cujuscunque conditionis, aut ſtatus exiſtant, tales eſſe ſcientes, vel ex veriſimili conjectura, aut alia ſuſpicione probabili, ſi eoſdem publice non accuſaverint, ſeu denunciaverint, vel ſi publice non auderent metu perſonæ, aut rerum, aut Plebano, Rectori, ſeu Vicario loci, ex quacunque cauſa ſecure denunciare non poſſent, ad noſtram hoc notitiam non detulerint, tanquam fautores & conſervatores eorum, quos ex nunc excommunicamus in his ſcriptis, volumus prædicto tempore nunciari.

TIT. XLVI. *De Apoſtatis.*

Apoſtatam, habitu ſuo dimiſſo vagantem, cum ipſe excommunicatus ſit ipſo facto, jure nullus admittat quomodolibet ad Divina, imo tanquam excommunicatus vitetur & mandetur ab aliis diſtrictius evitari. Et Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario, ſi commode fieri poterit, præſentetur debita pœna puniendus.

TIT. XLVII. *De Raptoribus.*

Provide Perſonas Eccleſiaſticas in ſuis libertatibus juxta Canonicas Sanctiones, ut noſtrum debitum ad id Nos adſtringit, conſovere volentes, præſenti conſtitutione firmiter prohibemus, ne de cætero quiſquam in Perſonas Eccleſiaſticas manus ſacrilegas mittere, aut ſine noſtra ſpeciali licentia eaſdem capere, vel tenere, aut carcerali cuſtodia mancipare præſumat: & cum tales temerarii præſumptores excommunicati de jure ipſo facto exiſtant, in quos & Nos in his ſcriptis ſententiam excommunicationis ferimus, mandamus eosdem præſumptores in omnibus & ſingulis Eccleſiis noſtrarum civitatis & Diœceſis, quam primum de hujuſmodi facinore eis conſtiterit, excommunicatos denunciari nominatim intra Miſſarum ſolennia, coram plebe, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, nullo ſuper hoc alio mandato exſpectato, tamdiu donec de eorum abſolutione conſtiterit evidenter: & in loco, ubi Clericus detinetur incarceratus, interdictum ſtrictiſſime obſervari, & a Divinis ceſſari volumus. Plebani vero, in quorum Parochiis talia crimina committuntur, quantotius poterint, ad Nos deferant; ut contra ipſos malefactores, ſi eorum protervitas, ac commiſſi criminis qualitas exegerit, arctius procedamus.

Ad noſtram pervenit notitiam, quod nonnulli laici, Advocati, Officiales, Juſtitiarii & alii ſæculares noſtræ Diœceſis, & etiam in terris, & locis aliis noſtræ ditioni ſub-

ſubjectis, Abbates, Præpoſitos, Decanos, Parochialium Eccleſiarum Rectores & Beneficiatos etiam quoſcunque, tam in vita, quam in morte, rebus & bonis ſuis ſpoliare, fructus ſequeſtrare, imo etiam adhuc, ut percipimus, viventes & aliquando agonizantes, vel ipſis mortuis, eorum cadavera, quod abominabile eſt, quandoque ſubtus ſtrata in palea locare, lectos, ſupellectilia, veſtes & res alias eorundem Clericorum auferre, & illa ſibi temere uſurpare, eiſque ab inteſtato, vel teſtatis ſuccedere, ſeu eorum teſtamenta infringere in Dei offenſam, & læſionem immunitatis eccleſiaſticæ, animarum ſuarum periculum, & ſcandalum plurimorum (*præſumant*). Nos igitur eccleſiarum & perſonarum earundem ſollicitam curam habentes contrà auſus talium & conamina, opportunum remedium apponere cupientes, & ut res prædictæ in juribus & libertatibus ſuis non lædantur: ſtatuendo ſtrictiſſime inhibemus omnibus & ſingulis Militibus, militaribus, Advocatis, Capitaneis, Officialibus, oppidorum, caſtrorum & villarum Communitatibus, Sculteris, Conſulibus, Proconſulibus, Judicibus, Præconibus, & aliis laicis, quibuscunque nominibus cenſeantur, noſtræ juriſdictioni ſubjectis, ne de cætero bona, ſeu res perſonarum Eccleſiaſticarum, præſertim Rectorum Parochialium Eccleſiarum, Capellarum, Altarium, ſeu Beneficiatorum quorumcunque & Clericorum ſingulorum, quæ omnino debuerunt, debent, & debebunt eſſe libera in morte & in vita, in vita, vel poſt eorum mortem, ſeu deceſſum, propria voluntate, ſeu potius temeritate tollere, recipere, violentiam inferre, impedire, occupare, ſequeſtrare, vel quovis modo uſurpare, aut ſe de illis intromittere, ſeu ab inteſtato ſuccedere prætendere, aut eorum teſtamenta infringere præſumant, aut quilibet eorum præſumat. Quod ſi quis prædictorum, cujuscunque etiam ſtatus, ut præmittitur, extiterit, præſens noſtrum ſtatutum violaverit, aut contra fecerit; niſi intra triduum, poſt hujusmodi ſacrilegium commiſſum immediate ſequens, reſtitutionem omnium & ſingulorum bonorum & rerum ablatarum, receptarum, occupatarum, uſurpatarumque, ac relaxationem cum effectu fecerit, & curaverit fieri, ſeu de præmiſſis omnibus & ſingulis deſtiterit, excommunicationis ſententiam ipſo facto, quam præſentibus ferimus, elapſis tribus diebus eo ipſo incurrant.

Statuimus, & ſub pœna excommunicationis, quam transgreſſores incurrere volumus, diſtricte, ut ſupra notatum, & præcipiendo mandamus, ut non ſolum in terminis, & locis, in quibus Clericum, ſacros Ordines habentem, & pro Clerico ſe gerentem, contigerit temere captivari, ſed etiam in terminis & locis noſtræ Diœceſis, in quibus quempiam talium detineri conſtiterit, ipſo facto ceſſetur ab officiis Divinorum.

Specialiter autem in omnibus locis illis, in quibus captivatores, & eorum complices in maleficio, ipſis conſilium, auxilium, vel juvamen præſtantes, domicilium obtinent, & ſive de facto, ſive de jure jurisdictionem exercent, aut ubi habent receptaculum, ſervetur ſtrictiſſime Eccleſiaſticum interdictum, ita videlicet, quod corpora mortuorum, ad Eccleſiaſticam ſepulturam nullatenus admittantur; quin imo, ſi per violentiam laicalem in Eccleſiam vel cæmiterium fuerint tumulata, ibi non relaxetur aliquo modo ſententia interdicti, niſi prius ejectis corporibus illis ſic per laicalem violentiam tumulatis.

Statuimus, ut (*nulla*) perſona, quantumcunque nobilitate, aut præeminentia ſtatus præfulgeat, Eccleſias, ſeu Eccleſiaſtica bona, Jurisdictiones, & Vaſallos earum violenter, aut authoritate publica publice occupare, arctare, aut occupando invadere, vel ſcienter occupantibus, ſeu arctantibus auxilium, aut favorem præſtare præſumat; & niſi requiſita intra menſem Eccleſiæ læſæ, aut Prælato ipſius damnum illatum emendaverit, ipſo facto ſit anathematis vinculis innodata.

Quoniam Clericidium abominabilius, deteſtabilius, gravius, & pernitioſius captione quacunque exiſtere dignoſcitur, conſtitutionem, contra Clericorum captivatores ſuperius editam, contra Clericorum occiſores, aut percutientes, nec non ipſos percuſſores Clericos extendentes, volumus, & ſub excommunicationis pœna diſtrictiſſime præcipiendo ſtatuimus, & ordinamus, conſtitutionem ſupradictam contra clericidas

antedictos, & percutientes, nec non manus alias violentas in Clericos injicientes, & etiam in ipsos Clericos percussores, sic extensam usque ad satisfactionem congruam, Deo, nobisque, atque læsis impendendam, per omnia inviolabiliter observari. Spoliatores stratorum, & raptores, qui alias in nostra Diœcesi transeuntes, per vias, aut stratas publicas, viduas, pupillos, Scholares, vel Clericos, ad studium, vel ad Curiam Romanam proficiscentes, ac personas alias earum bonis vi spoliant, ac eorum violentia perturbationes desiderandæ pacis inducunt volentes, præter pœnas, quas eis leges imponunt, tali pœna condigna coercere volumus, ut tam ipsi, quam receptantes eos scienter, & dantes eis ad hoc consilium, auxilium, & favorem, nisi intra tres dies, post commissam rapinam, & spolium hujusmodi, ad cor reversi, res ablatas curaverint personis restituere, aut restitui facere spoliatis, sint excommunicationis pœna, quam ex nunc in ipsos ferimus, innodati.

TIT. XLVIII. *De Usuris.*

Cum tam veteris, quam novi testamenti scriptura usurarum crimen detestetur, igitur ipsius pravitatem & voraginem a nostris subditis juxta Canonum Sanctiones extirpaturi, eas volumus Sanctiones in nostro Episcopatu executioni demandare: universis & singulis Parochialium Ecclesiarum, & aliis Divinorum Rectoribus quibuscunque, in nostris civitate & Diœcesi constitutis, & loca eorum tenentibus, districtius inhibemus, ne manifestos usurarios ad communionem Altaris admittant, nec oblationes eorum accipiant, neque Ecclesiasticæ, si in illo peccato discesserint, eorum corpora tradantur sepulturæ: quæ acceperit, reddere compellendus est, &, donec ad arbitrium nostrum, vel Vicarii nostri satisfecerit, a sui officii executione suspendatur.

Et nihilominus ipse sepeliens talem usurarium, sententiam excommunicationis incidet ipso facto, a qua non, nisi injuriam passo fuerit satisfactum, veniet absolvendus.

Inhibemus quoque, quod nullus manifestorum usurariorum testamentis præsumat interesse, nisi de usuris satisfecerit, seu de satisfaciendo pro suarum virium facultate præstet cautionem.

Inhibemus etiam insuper, ut nulli Sæculares vel Religiosi, cujuscunque fuerint conditionis aut status, usurarios saltem manifestos, vel de usuraria pravitate publice diffamatos, audeant qualitercunque absolvere, sed ipsos ad Nos, seu nostrum in Spiritualibus Vicarium pro absolutione obtinenda remittant; non obstante, si ipsis, vel alicui ex eis forsan per Nos, aut ipsum Vicarium nostrum generaliter sit indultum, quod etiam in casibus Nobis reservatis, Beneficium absolutionis valeant impendere: contritum facientes ab ingressu Ecclesiæ decernimus ipso facto suspensos. Et nihilominus revocamus, & annullamus omnes licentias & indulta quibuscunque personis sæcularibus vel religiosis, per Nos, aut Vicarium nostrum concessas, & concessa, ut in casibus Nobis reservatis absolutionis Beneficium possint, seu valeant impendere qualitercunque

Quia quidem Clerici, per quos Nomen Domini blasphematur, suæ avaritiæ finem non imponentes, usuram tam in pecunia, quam in aliis rebus exercere non verentur, pœnas contra usurarios de jure & alias promulgatas non timentes; ut igitur vitium tam detestabile, & Clericali ordine indignum, per Nos amplius valeat exstirpari, universos & singulos in Clero constitutos, hoc genus usurarum exercentes primo, secundo, tertio, & peremtorie requirimus & monemus, ut intra unius mensis spatium a publicatione præsentium continue sequens, atque currens, omnibus & singulis creditoribus ipsorum, de usuris extortis & receptis ab eisdem, satisfaciant cum effectu, prout ipsorum patiuntur facultates, aut super ipsis amice se componant, & deinceps a detestandis usurarum lucris desistant atque cessent, alioquin ipsos & ipsorum quemlibet, ex nunc excommunicationis vinculo innodamus.

TIT. XLIX. *De crimine falsi.*

Fallarios litterarum, seu Bullarum Summorum Pontificum, ac literarum, ac sigillorum nostrorum, vel Judicum, aut aliorum quorumcunque nostrarum civi-

by Google

civitatis & Diœceſis, & etiam eos, qui ſcienter receptaverint, aut eis præſtiterint, quo minus capiantur, auxilium, conſilium, vel favorem, publice, vel occulte: Ac eos, qui ſcienter falſis litteris, vel ſigillis utuntur, ſeu uſi fuerunt, præſentis conſtitutionis tenore ipſo facto volumus excommunicationis vinculo eſſe innodatos, & cum hoc acrius, ut decet, puniendos.

TIT. L. *De Sortilegiis.*

Omnibus Chriſti fidelibus utriuſque ſexus noſtrarum civitatis & Diœceſis, & præcipue perſonis Eccleſiaſticis ſortilegia, orationes perverſas, incantationes, & alia quælibet maleficia prohibemus. Si qui vero in prædictis forte factis ſe reos cognoverint, ab hujusmodi pravo & perverſo uſu abſtineant de cætero cum effectu. Et infra octo dies a propriis Sacerdotibus quærant & recipiant pœnitentiam de commiſſis: alioquin omnes & ſingulos hujuſmodi pravos & perverſos actus committentes, & de jam commiſſis ſatisfacere negligentes, ac omnes eisdem conſentientes, vel etiam auxiliantes, ipſo facto excommunicationis ſententiæ, quam ferimus in his ſcriptis, volumus innodari.

TIT. LI. *De Clerico percuſſore.*

Ad coercendum inſultus, & rumores per Clericos fiendos, ipſoſque de facili laicos contra ſe provocantes refrænandum, hac noſtra conſtitutione mandamus, ut Clerici noſtrarum civitatis & Diœceſis diſcrete, virtuoſe, pacifice, ac amice, ſine offenſione alicujus vivere, ſeque ab omnibus verbis probroſis, rixoſis, & contumelioſis, & factis illicitis abſtinere ſtudeant; &, ſicut laici, ipſos Clericos offendere, aut lædere non debeant: ſic ſub excommunicationis pœna ipſi Clerici alter alterum, ſeu quempiam alium, etiam laicum, caſibus tamen jure expreſſis exceptis, percutere, offendere, ſeu lædere non debet: quod ſi ſecus quis fecerit, ultra ſententiam prædictam per Nos, vel Vicarium noſtrum mulctari & puniri volumus & mandamus.

TIT. LII. *De Maledicis & Blaſphemis.*

Sunt, ut accepimus, nonnulli perditi, qui Majeſtati Dei, Beatiſſimæ Genitrici ſuæ Mariæ, Sanctiſque ejus publice blaſphemias inferre non verentur, quas quidem injurias ferre, nec audire non decet. Statuimus, quod ubicunque tales blaſphemi recipiantur in confeſſionibus, ad Nos, vel Vicarium noſtrum, ſeu Commiſſarium remittantur; & a Rectoribus Eccleſiarum in prædicationibus ſeverius prohibeantur. Quod ſi publici ſint, nec ab eorum blaſphemia deſiſtant; per eosdem Rectores ad Poteſtates deferantur ſeculares, ibidem gravioribus pœnis affligendi: ſuper quo volumus omnino, quod Plebani & Rectores Poteſtates ſeculares ſerioſe & conſtanter requirant.

TIT. LIII. *De Clerico excommunicato miniſtrante.*

Cum ſcriptum ſit in lege Domini, quod, quicunque non obtemperaſſet Sacerdotibus, is extra caſtra lapidabatur a populo, aut gladio cervice ſubjecta expiabat contemptum: & in primitiva Eccleſia inobedientes ejecti de Eccleſia rapido ore dæmonum trahebantur: multi nomine Sacerdotes cenſuras Eccleſiæ contemnentes, excommunicati & ſuſpenſi a Sacerdotibus & Prælatis ſuis, exigentibus culpis eorum, & immemores, quod Epiſcopis & Prælatis clavium & cœlorum ſit collata poteſtas, attentare ſibi interdicta miniſteria non verentur, contra quos volumus rigorem Eccleſiaſticum exercere.

Statuimus igitur, ut tales, ſine ſpe reſtitutionis, ab officiis deponantur, & infames, & deteſtabiles facti, de cætero ad Beneficia Eccleſiaſtica nullatenus admittantur, niſi per pœnitentiam approbatam & converſionem laudabilem Sedis Apoſtolicæ gratiam meruerint obtinere.

TIT. LIV. *De Privilegiis.*

Sub excommunicationis latæ ſententiæ pœna inhibemus Parochialium Eccleſiarum, & quorumlibet Divinorum Rectoribus noſtrarum civitatis & Diœceſis, ne Quæſtores quoſcunque abſque noſtris literis, ſeu Vicarii noſtri, & illis viſis, ac ſpeciali licentia ad proſecutionem negotii, ſeu quæſtus in Eccleſiis eorum admittant, ſeu promoveant: Nec, quibuscunque etiam utantur privilegiis, in locis interdictis ad celebrationem Miſſarum admittant eoſdem, niſi id eis conceda-

tur de licentia Judicis, qui interdictum posuit, aut Superioris potestatem habentis super eo.

Item ad prædicandum eosdem Quæstores non admittant, nec iidem quæstores admittantur, sed per Sacerdotes Ecclesiarum,& locorum,in quibus requirunt subsidium, hoc duntaxat, quod in eorum literis viderint & cognoverint contineri, publicetur; nec etiam eosdem Quæstores cum novis & singularibus actibus,seu apparatis admittant, nisi præmissa in nostris literis caveantur,ac mentio, & licentia de eis expresse factæ existant.

TIT. LV. *De Quæstoribus.*

Ex Concilio Viennensi districtissime statuendo prohibemus, ne eleemosynarum Quæstores aliqui, nisi Apostolicas, & nostras literas exhibuerint, quomodolibet admittantur, nec permittantur, cum solum competat sibi indulgentias concessas insinuare populo,& charitativa subsidia postulare simpliciter ab eodem; nullatenus ipsi populo prædicare, nec aliud exponere,quam quod in literis continebitur supradictis.

Literas quoque & Apostolicas, & nostras, ne quid fraudis committi valeat per eosdem, antequam Quæstores ipsos admittant, examinent diligenter. Ad hoc cum aliqui ex hujusmodi Quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multe temeritatis audacia & deceptione multiplici animarum indulgentias populo, motu suo proprio, de facto concedant, super votis dispensent, a perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis sibi confitentes absolvant, male ablata incerta, data sibi aliqua pecuniæ quantitate, remittant, tertiam aut quartam partem de pœnitentiis injunctis relaxent, animas tres & plures, parentum vel amicorum illorum, qui eleemosynas illis conferunt, de purgatorio, ut asserunt mendaciter, extrahant, & ad gaudia Paradisi perducant, & Benefactoribus locorum, quorum Quæstores existunt, remissionem plenariam peccatorum indulgeant, & aliqui ex ipsis eos a pœna, & a culpa absolvant; abusus hujusmodi penitus abolentes, & eos per quoscunque Quæstores fieri & attentari, de cætero districtissime inhibemus: & omnia & singula privilegia, si qua super præmissis, vel eorum aliquo sint aliquibus locis, ordinibus, vel personis Quæstorum hujusmodi quoquo modo concessa, authoritate Apostolica, quantum ad præmissa penitus revocamus. Quæstores autem, qui deinceps in præmissis, vel aliquo præmissorum deliquerint, vel alias etiam quibuscunque suis privilegiis abusi fuerint, sic per Nos puniri eosdem volumus, nullo prorsus eisdem Quæstoribus in hac parte privilegio suffragante; quod a suis temerariis ausibus, qui, ut communis habet assertio, nimium excreverunt, pœnæ formidine perpensius compescamus.

TIT. LVI. *De Injuriis.*

Statuimus, ut Canonicus, qui suæ, vel alterius Ecclesiæ Canonicum verbis probrosis afficerit manifeste, per quartam: si vero convitia manifesta dixerit in Prælatum, per mediam partem anni a tractatu & consortio sui Capituli, nec non a perceptione fructuum suæ Præbendæ sit exclusus.

Si quis autem Canonicorum in prædictas personas, etiam citra sanguinis effusionem, manus injecit temere violentas, prædictas pœnas dupliciter patiatur: pro vulnere vero, hujusmodi personis ab aliquo Canonicorum illato, si etiam nulla membri mutilatio ex tali vulnere fuerit subsecuta, per præmissas pœnas quadrupliciter puniatur: & insuper in utroque casu juxta nostrum arbitrium læso satisfaciat competenter, antequam restitutionis Beneficium consequatur. Sed pro temeraria membri mutilatione omni Beneficio Ecclesiastico sit ipso jure privatus. Quæ omnia & singula circa aliorum Clericos beneficiatos, si Personas Ecclesiasticas prædictis modis lædant, seu lædantur ab ipsis, juxta præmissam formam & ordinem sub pœnis hujusmodi præcipimus observari.

TIT. LVII. *De Pœnitentiis & Remissionibus, ac Prædicationibus Verbi Dei.*

Cum Sacerdotes, & quibus prædicandi officium & ministerium commissum est, sive imminet, omnes animas sibi creditas Verbo Dei spirituali alimonia pascere debeant, ut in Præceptis Di-

Divinis bene ambulent; eosdem in ſuis ſermonibus præcipimus eſſe cautos, ne verba proferant inutilia, & maxime piarum aurium offenſiva, ſed potius Scripturam novi videlicet & veteris teſtamenti, ac præcipue Evangelium Chriſti plane & intelligibiliter prædicent, textum ſubjunctis poſtillis exponendo per membra declarent, veluti plebis capacitati convenire & expedire cognoverint: debeantque ſemel in anno aſſumere materiam decem Præceptorum una cum correctionibus vitiorum, & convenienter proſequi.

Caveant autem omnino Prædicatores ipſi, ne in ſuis ſermonibus utantur Scripturis apocryphis, ſive non authenticis, nec ad convitia, vel exprobationes criminum, ſeu verba inutilia, ſcandaloſa, vana, concitativa, detractoria, ſive indiſcreta, aut ad ſuas, vel aliorum particulares cauſas, ſive odia in ambonibus quovis modo prorumpant. Ne ubi cauſa Dei agi debeat, odia, rixæ, ſive vindictæ ibi incitentur, ſeu ſeminentur, quem abuſum ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, & interdictionis officii prædicationis omnino prohibemus.

Caveant & ſimiliter etiam laici, ne eisdem prædicatoribus in ambonibus, ſeu ſermonibus reclamare, ſeu replicare, aut eis impedimenta præſtare præſumant, contra facientes ultra pœnam affligendam, excommunicationis ſententiæ innodamus.

" Inſuper (*) ſub dicta pœna ſu-
" ſpenſionis a Divinis, & interdictionis
" officii Prædicationis, nec non privatio-
" nis Beneficiorum pœna, jam dictis
" Prædicatoribus, & Eccleſiarum Recto-
" ribus, aliisque officia Prædicationis ex-
" ercentibus inhibemus, ne in eorum
" ſermonibus populo quicquam expreſſis,
" ſeu occultis verbis, contra eorum Su-
" periores tam ſpirituales, quam ſæcula-
" res, ex quibus error, odia, inſultatio-
" nes, bella quoque & ſtrages, variaque
" mala inde exoriri poſſent, prædicent,
" ſeu prorumpant, imo etiam eos a ſi-
" milibus diligenter avertant: contra fa-
" cientes pœnam prætactam incurriſſe
" volumus ipſo facto.

Et ne quis per ignorantiam Statuti Generalis Concilii, de confitendis peccatis, & perceptione Euchariſtiæ editi, ſe valeat excuſare: mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ univerſis & ſingulis Eccleſiarum Parochialium, & aliis Divinorum curatis Rectoribus Nobis ſubjectis, ut in ſingulis Dominicis diebus Quadrageſimæ cujuslibet anni, coram populo ſibi ſubdito, hujusmodi ſtatutum ſtudeant publicare in forma videlicet ſubſcripta:

Omnis utriusque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere: Sucipiens reverenter ad minus in Paſcha Sacramentum Euchariſtiæ, niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura.

Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa confiteri peccata, licentiam prius poſtulet & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter illum non poſſit ſolvere, aut ligare.

Monemus quoque & requirimus omnes & ſingulos Sacerdotes noſtrarum civitatis & Diœceſis, ut in auditione confeſſionis quivis eorum diſcretus ſit & cautus, diligenter requirens peccatorum, & peccati circumſtantias, quibus prudenter intellectis, more boni Medici ſanum conſilium præbeant.

Caveant autem omnino Sacerdotes, ne verbo vel ſigno prodant peccatorem; & ſi prudentiori conſilio indiguerint, illud abſque ulla expreſſione caute perquirant: nam qui ex confeſſione peccatum revelare præſumpſerit, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum talem eſſe decernimus; verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum.

(*) Paragraphus hic ab Henrico Epiſc. Bambergenſi in Synodo anni 1491. inſertus non fuit, ſed anno 1534. additus a Wigando Epiſcopo Bambergenſi, qui in celebrata a ſe Synodo hæc Henrici Statuta renovavit, confirmavit, & hoc uno paragrapho auxit. *Lunig Spicil. Eccleſ. T. 2. pag. 101.*

Digitized by Google

Item præſenti edicto ſtatuimus, & diſtrictius inhibemus, ne quis noſtrarum civitatis & Diœceſis ſua peccata confiteri præſumat, per nuncium, ſive ſcripturam, vel etiam abſolutionis beneficium impetrare a peccatis, prout quidam facere conſueverunt contra Canonicas Sanctiones, corporalem etenim requirit præſentiam.

Similiter ſub atteſtatione tremendi judicii, hac edictali conſtitutione inhibemus, ne de cætero quisquam Presbyter plures, quam unam Miſſam, ſalvo privilegio die Nativitatis Chriſti conſtituto, ac caſibus, quibus a jure dici duas permiſſum eſt, una die legere, aut cantare cum Sacrificii celebratione præſumat.

In audiendis etiam confeſſionibus obſervetur, ut peccata uſitata & communia ſigillatim, inuſitata vero per quasdam circumſtantias ante perquirantur, ne inexpertis detur occaſio, & materia perpetrandi, aut innoteſcendi peccata, quæ ante neſciverunt.

In communiori quoque loco Eccleſiæ & ſuſpicione carente pro confeſſionibus audiendis Sacerdotes ſedere debeant, & in ſpiritu lenitatis audiant, & inſtruant confitentem, ut de peccatis, quibus Deum offendit, contritionem habeat, & propoſitum abſtinendi.

Specialiter autem inhibemus, ne aliquis Confeſſorum in caſibus Nobis, & Epiſcopis reſervatis, maxime notoriis, aliquem præſumant abſolvere in foro pœnitentiæ, niſi ex ſpeciali commiſſione noſtra, vel Vicarii noſtri, vices noſtras in hac parte gerentis: in ſatisfactionibus vero injungendis majora majoribus reſerventur, in minoribus autem ſecundum qualitatem culpæ & delinquentium ſe teneant, aliaque obſervent.

Sciant inſuper Sacerdotes, quod juxta doctrinam Canonum infirmis & languentibus non eſt injungenda pœnitentia, ſed tamen innoteſcenda; ita tamen, quod ſatisfactionis impoſſibilitas Domini noſtri JESU CHRISTI Paſſione, ſuique pretioſi ſanguinis effuſione ſuppleatur.

Inſuper ſtatuimus, & præſenti Decreto inhibemus Curatis, & non Curatis, etiam quorumcunque ordinum Religioſis civitatis & Diœceſis noſtrarum Bamberg. prædictarum Presbyteris, ne ſe caſibus Epiſcopalibus, Nobis de jure, vel conſuetudine, & Epiſcopis reſervatis, quos duximus inferius annectendos, intromittere audeant; ſed ad Nos, ſeu noſtros in hac parte vices noſtras gerentes remittant: decernentes, abſolutiones per eos factas absque ſpeciali commiſſione noſtra, ſeu Vicarii noſtri, aut poteſtatem noſtram in his habentis, in caſibus ejusmodi, præterquam in mortis articulo, viribus penitus carere.

Hanc autem formam abſolutionis, tanquam ſubſtantialem, generalem & breviorem Sacerdotes obſervare debebunt, ut videlicet præmiſſa oratione deprecatoria: Miſereatur tui Omnipotens Deus, &c. dicant: Dominus noſter JEſus Chriſtus dignetur te abſolvere: & ego authoritate, qua fungor, abſolvo te (a vinculo excommunicationis minoris, ſi incidiſti) a peccatis tuis, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

TIT. LVIII. *Caſus Epiſcopales.*

Remittatur igitur ad Nos, ſeu vices noſtras gerentes, rebaptizatus, reconfirmatus, reordinatus.

Item, qui poſt ſponſalia jurata, cum alia, quam ſponſa contraxerit.

Item, qui matrimonium clandeſtine, vel contra interdictum Eccleſiaſticum contraxerint.

Item mulier, quæ antequam certificata fuerit de morte mariti, cum ſecundo contraxerit.

Item perimens, ſeu negligens prolem propriam.

Item ſterilitatem & abortum quomodolibet procurans.

Item homicida, facto, præcepto, conſilio, aut authoritativa exhortatione, ſeu alio quovis modo.

Item publice criminoſi.

Item falſi teſtes, oppreſſores liberorum, perjuri, inceſtuoſi.

Item volens mutare vota, ac voti tranſgreſſor.

Item ille, cui ſolennis pœnitentia fuerit injungenda.

Item quilibet Simoniacus, Uſurarius,

Digitized by Google

rius, raptor, Sacrilegus, incendiarius, latro.

Item Eccleſiam conſecratam ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluens.

Item quilibet Eccleſiæ vel Cœmiterii, aut immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ violator.

Item quilibet excommunicatus a Canone, vel conſtitutione.

Item quilibet irregularis.

Item Sacerdos proditor confeſſionis.

Item celebrans in Eccleſia interdicta, vel Altari non conſecrato, aut viatico, vel nobili ſine licentia, aut indumentis non conſecratis, ſeu Sacris: celebrans non jejunus.

Item non ordinatus celebrans, vel miniſtrans in ordine, quem non habet.

Item Sacerdos, cujus culpa, vel negligentia aliquid inhoneſti, vel ſcandali circa Sacramentum evenit.

Item Sacerdos notorius fornicator, aut publicus concubinarius.

Item quilibet perjurus, vel veniens, aut faciens contra ſuum juramentum.

Item blaſphemator Dei, B. Mariæ Virginis & Sanctorum.

Item falſarius literarum & monetæ.

Item quilibet violentas manus injiciens in Presbyterum, Clericum, parentes, aut patrem, ſeu matrem.

Item quilibet conjugatus contrahens matrimonium, vivente uxore, cum ſecunda, vel intrans religionem, ſeu recipiens Sacrum Ordinem, conjuge invita, & contra.

Item conjux, qui vel quæ conjugi effectualiter machinatus fuit mortem.

Item ſcienter coiens cum infideli, aut brutis animalibus.

Item reſtitutiones vagæ, & diſpoſitiones male ablatorum, incertorum & certorum, quando non exiſtant hi, quibus facienda eſt reſtitutio.

Item promotus per alium, quam proprium Epiſcopum, ſine licentia.

Item furtive, vel per factum, vel extra ſtatuta tempora promotus.

Item excommunicatus vel ſuſpenſus, aut interdictus in ordine ſuo adminiſtrans, vel qui taliter ligatus aliquem ſuſcepit ordinem.

Item ſcienter ſepeliens corpus excommunicati in Cœmeterio, vel etiam non excommunicati tempore interdicti.

Item abutens quomodolibet Sacramentis Eccleſiæ, ut puta Hoſtia, Chriſmate vel alia re Sacra.

Item quilibet ſcienter baptizans propriam prolem, vel illam tenens in Baptiſmo aut Confirmatione.

Item omnis hæreticus, aut fautor, aut participator hæreticæ pravitatis.

Item quilibet coiens cum ſanctimoniali, aut ingrediens eorum Monaſteria.

Ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei, ejuſque intactæ Virginis Matris Mariæ, ut Nomen Domini noſtri JESU Chriſti, ut nomen prædictæ Virginis Mariæ condignis laudibus extollatur & veneretur: omnibus & ſingulis ejuſdem Chriſti nominis Profeſſoribus, utriuſque ſexus hominibus, ſive Clericis, ſive laicis, qui ad pulſum ſalutationis Angelicæ: Ave Maria! quem mandamus, ut in ſingulis Monaſteriis, Collegiis & Parochiis noſtrarum civitatis & Diœceſis mane in aurora, & ſerotino tempore cujuslibet diei, campana cum tribus intervallis depulſetur, ipſam B. V. Mariam cum ſalutatione Angelica hujusmodi trina vice repetita duxerint venerari: Seu intra miniſteria, præcipue Miſſarum ſolennia, dum nomen ſcilicet JESU Chriſti, vel etiam prædictæ B. Virginis Mariæ recolitur, legitur, aut cantatur, inclinato capite genua flexerint, aut intra Miſſarum ſolennia imaginem Crucifixi, quam miniſtrans Presbytero celebranti poſt Agnus Dei, collecta & oſculo pacis factis, exhibuerit, & poſtea ad populum converterit oſculandum, devote acceſſerint, & commemorationem Paſſionis Chriſti, vel ejus Stigmata in mente revolverint: Nec non omnibus & ſingulis Presbyteris celebrantibus, in fine Miſſæ cum tali clauſula: Et famulum tuum Epiſcopum noſtrum cum omnibus his commiſſis ab omni adverſitate cuſtodi, & pacem Eccleſiæ noſtris concede temporibus, & in ultima Collecta concludentibus; totiens, quotiens præmiſſa, ſeu aliquid illorum fecerint, vere confeſſis & contritis, pro qualibet

vice

Digitized by Google

vice quadraginta dies indulgentiarum de injuncta eis pœnitentia misericorditer in Domino relaxamus, & elargimur. Has autem indulgentias nostras per omnes & singulos Rectores, Plebanos & Divinorum Rectores prædicari, & promulgari, & a quibuscunque Plebanis præcipimus fideliter custodiri. Mandamus insuper omnibus utriusque sexus hominibus, quod quando Gloria Patri &c. legitur, aut cantatur, caput similiter inclinare debeant.

Ad Evangelium autem, Magnificat, Benedictus, ac Nunc dimittis &c. fixo & erecto pede stare: Salve Regina, Alma Mater & Regina cœli, Antiphonas, genu flectere, & nisi impedimentum aliquod, aut frigus obstiterit, denudato capite devote audire debeant, nec tempore hujusmodi, ac Divinorum, in Ecclesiis & Capellis vagare, aut tractatus habere præsumant.

Et quia plerumque infirmus sua confiteri peccata propter multorum præsentiam erubescit; ideo Sacerdotibus præcipimus, districtissime observare, ut prius familiariter, & secrete audiant confessionem ipsius infirmi, si mortis, aut aliud periculum, vel impedimentum non obstat, & postea ad eum deferant cum devotione & habitu, ac reverentia, ut supra notatum est, condecentibus Eucharistiam salutarem.

Prohibemus etiam, ne quis Sacerdos ab uno sibi confitente de aliorum peccatis, nominibus expressis inquirat.

Et ne Missas, quas pœnitentibus procurandas injunxerit, ipsimet celebrare præsumant.

Noverint autem Presbyteri, fore tria peccata, quæ in satisfactionibus injungendis sunt Domino Apostolico reservata, videlicet in Clericos, vel quoscunque Religiosos injectio manuum violenta enormis, Ecclesiarum vel Religiosorum locorum incendia, & simonia, in ordine constituto celebrata.

Ne Judices sæculares, & Domini temporales, puniendo delicta & crimina, culpis se involvant excessivis, statuimus, ut ultimo deputandis supplicio, si petierint, non debeant pœnitentiæ & Eucharistiæ denegari Sacramenta, & per hoc volumus, & præcipimus, ut præsens statutum per Rectores Ecclesiarum in suis sermonibus, . . . in locis residentiæ, ubi aliqui judicantur, publicetur.

Inhibemus sub excommunicationis pœna, ut corpora eorum, etiam consentientibus Judicibus & sæculari potestate, ac aliorum quorumcunque interemptorum, seu casu quovis fortuito decessorum, absque speciali nostra, seu Vicarii nostri licentia obtenta, a nullo Rectore hujusmodi Ecclesiasticæ tradantur sepulturæ.

TIT. LIX. *De Sententia Excommunicationis, suspensionis, & interdicti. Ex Concilio Viennensi.*

Quicunque laici, vel aliæ Personæ Judices Ecclesiasticos, pro eo, quod sententias excommunicationis, suspensionis & interdicti protulerint, occiderint, ceperint, seu alias in personis & bonis suis, vel suorum gravaverint, seu hoc fieri mandaverint, sive eos, quorum sunt occasione prolatæ: vel easdem sententias observantes, sententialiter excommunicatis communicare nolentes ad communicandum compulerint: nisi hujusmodi mandatum ante hoc male factum revocaverint, & satisfaciant de commissis, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto. Illos etiam excommunicatos decernimus, qui mandato hujusmodi utuntur, vel alias deliquerint in præmissis: Qui si in eadem sententia per duos menses permanserint, nullus præter Papam, eos absolvere possit.

Ex eodem.

Statuimus, quod Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare Divina, vel qui per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum evocari: vel prohibent, ne publice excommunicati, vel interdicti super hoc per illos, qui Missas celebrant, moniti Ecclesias exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt, excommunicati sunt, & per Sedem Apostolicam absolvendi.

Ex

Digitized by Google

Ex eodem.

Item libro ſexto ſtatutum eſt in Conſtitutione BONIFACII VIII. incipiente: *Quoniam ut intellexímus.* ſub titulo: *De Immunitate Eccleſiarum:* Quoniam excommunicati ſunt a jure omnes, qui impediunt ſuper cauſis, quæ ad forum Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine pertinent, a Sede Apoſtolica literas impetrari, vel ſuper hujuſmodi cauſis coram Ordinariis, vel delegatis Judicibus Eccleſiaſticis litigari, & quod non poſſunt abſolvi, niſi ſatisfaciant tam judici, quam parti in his læſis, de injuriis, damnis, expenſis, & etiam intereſſe. Item cavetur, quod Religioſi quicunque non debent extra ſuum ordinem aliquibus perſonis Clericis, vel laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, vel Matrimonia ſolennizare non habita ſuper his licentia Plebani loci: Nec excommunicatos ab homine, vel a jure, nec a pœna, nec a culpa quempiam debent abſolvere; niſi oſtendant ſe de novo privilegiatos ſuper eo, quia ſuper his privilegia, ſi qua habuerint, ſunt caſſata; & ſi ſecus fecerint, ſunt excommunicati, & non poſſunt abſolvi, niſi per Papam.

Item ſtatuendo inhibemus, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne Fratres minores in Eccleſiis ſuis Fratres & Sorores tertiæ Regulæ Sancti Franciſci recipiant tempore interdicti a Divinis, abſque privilegio ſuper hoc obtento. Et præmiſſa notent Plebani diligenter, & in ambonibus Eccleſiarum ſuarum coram plebe publice denuntient. Quia periculoſa interdicta pro penſionibus, & pecuniarum, ac debitorum ſummis contra Conſtitutionem BONIFACII Papæ VIII. qui hujuſmodi interdictum irritat ipſo jure, frequenter & ſæpe feruntur; Nos hujuſmodi interdicta omnia pro pecuniarum debitis, ſeu penſionibus lata vel ferenda, ſive per Legatos Sedis Apoſtolicæ, ſive per quemcunque, declaramus, in virtute ſanctæ prædictæ Conſtitutionis Papalis penitus eſſe nulla: inhibentes omnibus Plebanis, ac Sacerdotibus, omnique Clero, ne hujuſmodi interdicta de cætero curent, vel in periculum animarum ſervent, ſententiaſque & proceſſus, in quosvis talia non obſervantes ob hoc latos vel ferendos, irritos decernentes: omnesque hujuſmodi interdicta impetrantes, tam adverſariis, quam gravatis Eccleſiis ad expenſas, & intereſſe teneri. Permittimus autem, ne Divinum Eccleſiæ ſubtrahatur officium, ut ſi qui debitores hujuſmodi pecuniam penſionum, vel cenſuum Eccleſiarum, & piorum locorum pro eo, quod eos non ſolvunt in excommunicationum, & aggravationum ſententias ſervatis juxta modum curiarum debitis intervallis per tres menſes ſorduerint animo indurato; Judexque, vel Dominus temporalis hujuſmodi excommunicatum per Judicem Eccleſiaſticum excommunicatorem, ad hoc requiſitum in ſubſidium juriſdictionis Eccleſiaſticæ, illum ad redeundum ad Sanctæ Matris Eccleſiæ gremium, & parendum ſua temporali juriſdictione compellere non curaverit; contra Judicem & Dominum temporalem prædictos pro eorum contemptu, & maxime in loco eis ſubjecto, ubi excommunicatus degit, per interdicti ſententias procedatur.

TIT. LX. *Ex Concilio Conſtant.*

Ad evitandum ſcandala & multa pericula, ſubveniendum conſcientiis timoratis, ſtatuimus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel perceptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel extra, prætextu cujuscunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare; niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſuræ fuerint in, vel contra Perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam aut locum certum, vel certam a Judice publicata, vel denunciata ſpecialiter & expreſſe.

Præterea omnes & ſingulas Eccleſiaſticas Perſonas ſæculares, & regulares, exemptas, & non exemptas civitatis & Diœceſis noſtrarum exhortamur in Domino perpenſius, attentiusque monemus, ut excommunicatos majori excommunicatione ab homine, vel a jure notorie, ſeu de quibus legitime conſtiterit, in Divinis officiis vitent, & in locis interdictis civitatis & Diœceſis earundem ſcienter Divinum officium non celebrent: in hoc ad ſui excuſationem nullam affectatam igno-

ignorantiam, quæ eos in his non excuſat, aliqualiter prætendentes, ſi ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis, ac pœnas irregularitatis in Conſtitutionibus BONIFACII VIII. & CLEMENTIS V. Roman. Pontificum, nec non proceſſibus quibusdam Domini JOANNIS Papæ XXII. expreſſas ac latas, in contrarium facientes, voluerint evitare.

Item volumus & mandamus, quod in Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, Aſſumptionis B. M. Virginis, & Corporis Chriſti Feſtivitatibus, prout in BONIFACII Papæ VIII. Conſtitutione continetur, in terris & locis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce Divina officia ſolennia celebrentur, excommunicatis tamen prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, quibus ad reverentiam celebritatis tantæ, ut ex hoc ad humanitatis gratiam, & reconciliationis affectum inclinentur, eo die quolibet participationem indulgemus Divinorum: ſic tamen quod illi, propter quorum exceſſum prolatum eſt interdictum hujusmodi, altari nullatenus appropinquent.

Quidam Parochialium Eccleſiarum Rectores ſimplices, ac juris ignari, cum ceſſatio Divinorum in Eccleſiis indicitur, non ſolum organa ſuſpendunt, ſed etiam Sacramenta & Sacramentalia, quæ a Chriſti fidelibus interdicti tempore ſubtrahuntur, ſibi ſubditis miniſtrare recuſant, (*nullam*) inter Divinorum ceſſationem, & Eccleſiaſticum interdictum differentiam ponentes. Quidam vero interdicti tempore prohibita faciunt, & conceſſis nefciunt gaudere, ex quibus pericula cauſantur animabus, & hujusmodi Rectores in irregularitatis aliquando prolabuntur maculam. Nos ex Paſtoralis officii noſtri debito, quantum poſſibile eſt, præmiſſa remediare cupientes, volumus, & ordinamus, ut propter ceſſationem Divinorum, quotcunque etiam dierum per Nos, aut Judices Nobis ſubjectos, indictam, nulli Sacramenta, ſive ſepultura Eccleſiaſtica, abſque tamen ſolennitate, aliquatenus denegentur, ſed duntaxat organa ſuſpendantur: officia tamen Divina, januis clauſis, ſubmiſſa voce, & abſque campanarum pulſu celebrentur: ſed propter interdictum Eccleſiaſticum in civitatem, oppidum, Parochiam, caſtrum, aut villam ab homine, jure, aut ſtatuto prolatum, non ſolum organa ſuſpendantur, ſed etiam Sacramenta, & Sacramentalia, ac ſepultura Eccleſiaſtica denegentur, infra ſcriptis ſalvis.

Permittitur enim eodem interdicto durante, propter moræ periculum, exhiberi Baptiſmus, & Confirmatio tam pueris, quam adultis, Chriſma die Cœnæ conficitur, Matrimonium contrahitur, ſed in facie Eccleſiæ non ſolennizatur.

Tam ſani, quam infirmi ad pœnitentiam & confeſſionem admittantur, excommunicatis, & cauſam interdicti præſtantibus exceptis, qui tamen cum certis modificationibus aliquando ad confeſſionem admittantur.

Viaticum infirmis & ſanis ad mortem damnatis non denegetur, ſed etiam eisdem patenter, aliis etiam Chriſti fidelibus præſentibus, porrigatur. Clerici decedentes, qui interdictum obſervarunt in cœmiterio abſque campanarum pulſu, ac omnibus ceſſantibus ſolennitatibus tumulentur. Singulisque diebus in Eccleſiis miſſæ celebrentur, ac alia dicantur Divina officia, ſicut prius, januis clauſis & campanis non pulſatis.

In prædictis feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Corporis Chriſti, Aſſumptionis Virginis glorioſæ, Divina officia alta voce, januis apertis, campanisque pulſatis, excommunicatis tamen excluſis, a primis Veſperis uſque ad ſecundas Veſperas incluſive celebrentur, non autem in eisdem quinque diebus, interdicto durante, corpora mortuorum Eccleſiaſticæ tradantur ſepulturæ, aut Sacramenta, alias tempore interdicti miniſtrari prohibita, aliquatenus miniſtrentur: Verbum Dei, ut prius, pulſo etiam præcedente, ſeminatur, interdicto Eccleſiaſtico non obſtante.

Tit. LXI. Caſus Excommunicationis majoris a jure latæ colliguntur, viginti octo ex antiquis.

Cum in multis variis caſibus a jure communi, cujus ignorantia non excuſat, majoris excommunicationis ſententia in excedentes proferatur; ideo ſuccincte enu-

by Google

enumerare curavimus, ut agniti magis evitentur. Et de jure veteri ſunt viginti octo:

I. Cum quis injecit manus violentas in Clericum, etiam in minori Ordine conſtitutum, aut Monachum, etiam non Clericum, utpote converſum, ſive Monialem.

II. Cum quis incidit in hæreſin damnatam.

III. Cum quis defendit hæreticum.

IV. Cum quis dicit, Romanam Eccleſiam non eſſe caput aliarum Eccleſiarum.

V. Cum quis poteſt defendere Clericum a violenta manuum injectione, & non defendit.

VI. Cum quis incarcerat Clericum, & iſte caſus implicatur quaſi proximo.

VII. Eſt contra Conſules, Officiales, & cæteros, angarias, & onera Clericis imponentes.

VIII. Eſt contra ſuccedentes proxime dictis, niſi infra menſem errorem Prædeceſſorum ſuorum purgaverint.

IX. Contra illos, qui ſtatuerunt, aut introduxerunt ſtatuta & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam.

X. Contra illos, qui talia ſtatuta de cætero fecerint.

XI. Qui talia ſtatuta ſcripſerint.

XII. Contra illos, qui talia ſtatuta ſervare fecerint, licet ea non ſtatuerint.

XIII. Contra illos, qui ſecundum illa judicaverint.

XIV. Contra illos, qui judicata conſcripſerint.

XV. Contra incendiarios & fractores Eccleſiarum, vel (*locorum contiguorum*) Eccleſiæ infra limites cœmiterii; alii autem aliter violantes bona Eccleſiarum, ſunt excommunicandi per ſententiam.

XVI. In eo, qui electus eſt in Papam a minori parte, quam a duabus partibus Cardinalium, ſe pro Papa ingerente, & non reſipiſcit.

XVII. Contra illos, qui talem pro Papa tenuerunt.

XVIII. Contra falſificantes per ſe, vel alium literas Papales.

XIX. Contra eum, qui ſcienter utitur literis ſic falſatis.

XX. Contra illum, qui arma bellica facit infidelibus contra Eccleſiam.

XXI. Contra illos, qui in ſtudiis generalibus tractant delocanda hoſpitia Scholarium ante tempus præfinitum.

XXII. Contra Religioſos, leges, aut medicinam in Scholis audientes.

XXIII. Contra Plebanos, Archi-Diaconos, Presbyteros, leges, aut medicinam audientes, niſi infra ſpatium duorum menſium deſtiterint.

XXIV. Contra ſagittarios, baliſtarios, qui his utuntur in bello injuſto.

XXV. Cum quis participat in crimine excommunicato.

XXVI. Cum quis participat ſcienter in Divinis cum excommunicato a Romano Pontifice.

XXVII. Contra illos, qui Romanos, aut alios Chriſtianos in mare navigantes capiunt, aut ſpoliant.

XXVIII. Contra illos, qui innituntur Ordinibus factis a ſchismaticis, & recipientes alienata a ſchismaticis ab Eccleſiis.

De Jure vero ſexti Libri ſunt XXXII.

I. Contra eos, qui tempore electionis Papæ ad conclave eligentium, alicui ſecrete ſcripturam, aut nuntium transmittunt, aut cum aliquo eorum loquuntur.

II. Contra Rectorem, & Officiales civitatis, in qua Summus Pontifex eligi debet, ſi fraudes committant, aut diligentiam eis commiſſam fideliter non faciant.

III. Contra eos, qui gravaverint aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel ejus conſanguineos, vel Eccleſias, ſeu bona pro eo, quod eum, pro quo rogabatur, eligere noluit.

IV. Contra uſurpantes bona Eccleſiarum (*vacantium.*)

V. Contra ſeminantes diſcordiam in electionibus Abbatiſſarum.

VI. Contra (*eum*), qui de regimine urbis Romæ ſe intromittit, niſi ſpecialis intervenit Apoſtolicæ Sedis licentia per ipſius Sedis literas exprimenda.

VII. Contra partem procurantem, Conſervatorem procedere contra formam juris.

VIII. Contra extorquentem per metum abſolutionem.

IX. Contra judicem ſimulantem ſe mulierem in teſtem productam perſonaliter audire.

X. Contra obedientem Imperatori, per Sedem Apoſtolicam depoſito.

XI. Contra compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmiſſionem bonorum & jurium ipſarum Eccleſiarum.

XII. Contra laicos, qui ex contractibus initis ſuper rebus Eccleſiaſticis plus ſibi uſurpant, quam ex natura contractus eis licet.

XIII. Contra Religioſos Mendicantes, ementes eis domos ad habitandum de novo.

XIV. Contra imponentes thelonia, pedagia, & quidagia Clericis.

XV. Contra eos, qui impediunt ſuper cauſis, quæ ad forum Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine pertinent, literas a Sede Apoſtolica impetrari, & ſuper ipſis coram Ordinariis, vel Delegatis Eccleſiaſticis litigari.

XVI. Contra violantes libertatem Clericorum per indirectum.

XVII. Contra Religioſos temere habitum dimittentes, aut ſtudia literarum uſitantes absque Abbatis licentia.

XVIII. Contra Doctores & Magiſtros, qui religioſo habitu ſuo dimiſſo Leges, & Phyſicam audientes, ſcienter docere, aut in Scholis ſuis præſumpſerint retinere.

XIX. Contra tradentes ſcienter ſepulturæ Eccleſiaſticæ hæreticos, aut eorum fautores.

XX. Contra laicos publice vel private diſputantes de Fide Catholica. NB. Sed iſte caſus potius eſt ferendæ ſententiæ, quam latæ.

XXI. Contra Judices laicos, ſuper crimine hæreſis judicantes, aut captos ſuper eodem crimine præcedente impedientes.

XXII. Contra illos, qui Jacobum & Petrum de Columna pro Cardinalibus tenent.

XXIII. Contra eos, qui dictis Jacobo & Petro favorem præbuerunt, vel auxilium.

XXIV. Contra eos, qui per aſſaſſinos aliquem Chriſtianum interfecerint, vel mandaverint, quanquam mors non ſubſequatur, aut tales receptaverint, vel defenſaverint.

XXV. Contra perſonas Eccleſiaſticas, minores Epiſcopis, qui alienigenas ſive non oriundos de territoriis ſuis, in eorum terris conducere domus, ad exercendum fœnus, vel conductas habere, aut alias habitare permittunt: Epiſcopi vero ſuſpenſionis ſententiam incurrunt.

XXVI. Contra concedentes, aut extendentes repreſſalias adverſus perſonas Eccleſiaſticas.

XXVII. Contra inſequentes hoſtiliter aliquem ex Cardinalibus, etiamſi non injecerint manum.

XXVIII. Contra Rectores & Dominos, qui interfectores Cardinalium animadverſione digna non puniunt.

XXIX. Contra lædentes directe, vel indirecte Eccleſiaſticos Judices, propter juriſdictionis exercitium.

XXX. Contra eum, qui propter mortis periculum fuit abſolutus ab excommunicationis ſententia ab aliquo, a quo alias abſolvi non poterat, ſi, ceſſante impedimento, ſe non ſiſtit, cum commode poteſt, ei, a quo alias abſolvi debebat.

XXXI. Contra abſolutos a Sede Apoſtolica, vel delegatis ipſius, qui ſe debent alicujus conſpectui pro ſuſcipienda pœnitentia, aut pro ſatisfaciendo læſo præſentare, & non faciunt.

XXXII. Si quis injicit manus violentas in Novitium, etiam non Clericum, neque Profeſſum.

Ex Clementinis eliciuntur LI.

I. Contra Poſſeſſorem Beneficii, qui in una ſententia definitiva ſuccubuit, quod per triennium non poſſedit, ſi ſequeſtrum per loci Ordinarium fiendum impedit, aut fructus ſequeſtratos occupat.

II. Contra eos, qui defunctorum corpo-

pa

ra in loco interdicto Eccleſiaſticæ tradunt ſepulturæ.

III. Qui publice excommunicatos,

IV. Qui nominatim interdictos,

V. Qui manifeſtos uſurarios ſcienter tradunt Eccleſiaſticæ ſepulturæ in loco etiam non interdicto.

VI. VII. VIII. IX. Contra Religioſos gravantes, vel defraudantes Eccleſias in decimis: 1. Ex eo, cum decimas Eccleſiis debitas abſque cauſa legitima appropriare, ſeu uſurpare præſumunt. 2. Quando aliorum animalia ſuis gregibus immiſcent, ut exinde decima non ſolvatur. 3. Quando animalia emunt, ut venditoribus, aut aliis locent, ut decima ex eis non ſolvatur. 4. Quando de terris, quas tradunt aliis excolendas, decimas ſolvere Eccleſiis non permiſerunt, aut prohibuerunt.

X. Contra Religioſos, adminiſtationem non habentes, qui ſine licentia ſpeciali ſuorum Prælatorum ad curias Principum ſe conferunt, ut ſuis Prælatis, aut Monaſteriis damna inferant.

XI. Contra Monachos, qui intra ſepta Monaſterii, ſine Abbatis licentia, arma tenent.

XII. Contra impedientes Viſitatores Monaſteriorum Monialium.

XIII. Contra mulieres ſectantes, aut de novo aſſumentes ſtatum (*Beguinarum.*)

XIV. Contra Religioſos pro ſtatu (*Beguinarum*) dantes auxilium, conſilium, vel favorem.

XV. Contrahentes ſcienter matrimonium in gradu prohibito conſanguinitatis,

XVI. Vel in gradu affinitatis prohibito,

XVII. Vel cum Moniali.

XVIII. Religioſus contrahens matrimonium,

XIX. Vel Monialis,

XX. Aut Clericus, in Sacris Ordinibus conſtitutus, excommunicatus eſt ipſo jure.

XXI. Inquiſitores hæreticæ pravitatis, & ſubſtituti a talibus Inquiſitoribus, aut ab Epiſcopo, vel ſede vacante, a Capitulo, ad exercendum officium inquiſitionis hæreticæ pravitatis, ſi ex odio, gratia, vel amore, aut propter lucrum, vel commodum temporale, omittunt procedere contra quemque, ubi fuerit procedendum ſuper hujuſmodi pravitate,

XXII. Aut hujuſmodi pravitatem inſonti imponunt,

XXIII. Aut inſontem alio modo vexant ſuper tali crimine; excommunicati ſunt, & per ſolum Papam, præterquam in mortis articulo, veniunt abſolvendi.

XXIV. Inquiſitores hæreticæ pravitatis, aut Commiſſarii, ab eis, aut Epiſcopo, vel ſede vacante, a Capitulo deputati, ſi prætextu officii inquiſitionis illicite pecuniam, aut aliquid aliud extorquent, excommunicati ſunt.

XXV. Si præfati Eccleſiaſtica bona, ob delictum Clericorum Fiſco, etiam Eccleſia ſciente, applicant, ſimiliter excommunicati ſunt.

XXVI. Officiales communitatum facientes ſtatuta ſuper uſuris ſolvendis, non repetendis, aut non reſtituendis:

XXVII. Aut talia ſcribentes,

XXVIII. Aut talia dictantes,

XXIX. Vel judicantes ſecundum illa,

XXX. Vel non delentes illa de libris comitatuum, ſi poſſunt,

XXXI. Vel illa ſervantes, excommunicati ſunt ipſo jure.

XXXII. Religioſi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Unctionis extremæ,

XXXIII. Vel Euchariſtiæ miniſtrare,

XXXIV. Aut matrimonia ſolennizare, non habita ſuper his Presbyteri Parochialis licentia ſpeciali:

XXXV. Aut qui excommunicatos a Canone, præterquam a caſibus a jure expreſſis, vel per privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem,

XXXVI. Vel a ſententiis per ſtatuta Provincialia, aut Synodalia promulgatis,

XXXVII. Seu a pœna & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto, per Sedem duntaxat Apoſtolicam abſolvendi.

Digitized by Google

XXXVIII. Banniens injurioſe Epiſcopum.

XXXIX. Vel qui hujuſmodi bannum fieri mandaverit, aut factum ab aliis ratum habuerit, vel ſocius fuerit in hoc facientis, aut conſilium in hoc dederit, aut favorem, ſeu ſcienter defenſaverit eundem bannientem, ipſo jure eſt excommunicatus, a qua excommunicatione nequeat, niſi per Summum Pontificem, præterquam in mortis articulo, abſolvi.

XL. Religioſi mendicantes, qui domos ad habitandum, vel locum quemcunque de novo recipiunt, aut prius recepta mutant, vel alienant,

XLI. Aut retrahunt aliquos a ſolutione decimarum Eccleſiis debitarum.

XLII. Sibi confitentibus conſcientiam faciant de ſolvendis hujuſmodi decimis; alioquin ſcienter omittentes, tamdiu ab officio prædicationis manent ſuſpenſi, quouſque fecerint, ſi commode facere poſſunt: & ſi medio tempore prædicare præſumpſerint, excommunicati ſunt ipſo facto.

XLIII. Religioſi, aut Clerici ſæculares, qui aliquos ad vovendum, jurandum, aut promittendum inducunt, ut ſepulturam apud eorum Eccleſiam eligant, vel electam alterius non immutent, excommunicati ſunt, & per ſolum Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo, veniunt abſolvendi.

XLIV. Religioſi etiam exempti violantes interdictum Eccleſiaſticum, aut Divinorum ceſſationem, ſervatam per matricem Eccleſiam loci, excommunicati ſunt.

XLV. Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare Divina:

XLVI. Vel qui per præcones faciunt, tunc ad illa audienda populum evocari:

XLVII. Vel qui prohibent, ne publice excommunicati, vel interdicti, ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant, moniti, Eccleſias exeant.

XLVIII. Et ipſi nominatim, qui non exeunt, excommunicati ſunt, & ſolum per Papam abſolvendi.

XLIX. Fratres minores, ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad Divina Fratres vel Sorores tertii Ordinis S. Franciſci, excommunicati ſunt.

L. Aſſerens pertinaciter, quod anima rationalis, ſeu intellectiva, non ſit forma corporis humani, tanquam hæreticus excommunicatus eſt.

LI. Pertinaciter aſſerens, uſuram non eſſe peccatum, tanquam hæreticus excommunicatus eſt.

Hoc quoque ſciendum, quod a jure excommunicati vitandi non ſint, niſi ſecundum formam Conſtitutionis, ſeu Statuti ſupra ſic incipientis: *Ad vitandum ſcandala*, in Tit. *De ſententia excommunicationis.*

De Regulis Juris.

Sanctorum Patrum Regulis & præſentibus Statutis quivis noſter ſubditus regatur in vita, verbis, & factis, ut ſciat & faciat, quod acceptum eſt Omnipotenti DEO, ut, conſummato hujus vitæ curriculo, una Nobiſcum in cœleſti Patria recipere mereantur ſempiterna præmia.

Conſtitutio Concilii Baſilienſis de Synodo per Epiſcopos celebranda.

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS.

PRidem hæc Sancta Synodus quoddam ſaluberrimum promulgavit Decretum pro ſtabilitate & robore Generalium Conciliorum, &c. *Vide eandem hanc Conſtitutionem ſupra in præcedente Concilio Salisburgenſi pag.* 587.

Concluſio.

Hæc quoque noſtra Synodalia Statuta, mandamus in Eccleſia noſtra Bambergenſi per Notarium publicum primo, & deinde, quatenus opus fuerit, per Rectores Parochialium Eccleſiarum, & alios Curatos pro populi ſibi ſubditi oportunitate, in quantum ipſos, ac populum concernunt, in eiſdem noſtris civitate

vitate & Diœceſi, temporibus ac locis convenientibus publicari, ſeu intimari.

Et ut ſecundum veterem conſuetudinem Sancta Epiſcopalis Synodus hactenus feria tertia poſt Dominicam *Exaudi* celebrata exiſtit: ſic ſingulis futuris annis celebrabitur eadem die in Eccleſia noſtra Bambergenſi. Et Clerici, qui in illa intereſſe teneantur, non præſumant ſe abſque noſtra licentia, aut rationabili, & juſta cauſa ab ipſa quomodolibet abſentare. Temerarie vero ſe retrahentes puniri volumus, & præſentibus mandamus: ſi autem forſan locum & diem ejusdem Synodi contigerit mutari, id eiſdem Clericis volumus tempeſtive intimare.

Inſuper volumus, etiam ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo mandamus, quod hæc noſtra Statuta Synodalia in prædictis noſtra civitate & Diœceſi firmiter obſervanda, in noſtra majori Bamberg., nec non in Collegiatis Eccleſiis, & Monaſteriis ſingulis earundem noſtrarum civitatis & Diœceſis, & apud Decanos rurales, ac Eccleſiarum Parochialium Rectores quoscunque, debeant de verbo ad verbum haberi conſcripta in litera correcta, & auſcultata, ita ut ſint per manum Notarii noſtri Fiſci ſubſcripta, ſi de inobedientia noluerint reprehendi; & ſecundum ea in quibuscunque cauſis, & in quacunque inſtantia ſententiari, & definiri debere.

Diſpenſandi tamen ſuper hujusmodi, nec non abſolvendi a ſententiis in prædictis Statutis, & Conſtitutionibus per Nos, ut præmittitur, latis, & ſupra expreſſis, interpretandique, atque mutandi, & corrigendi ea, Nobis, & quibus id commiſerimus, omnimodam reſervamus poteſtatem.

Data in civitate noſtra Bamberg. Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, nonageſimo primo, Feria tertia poſt Dominicam, qua in Eccleſia Dei cantabatur officium *Exaudi*.

Lunig Spicil. Eccleſiaſtici Tomo II. a pag. 75.

SWERINENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXCII. Innocentii VIII. Pp. VIII. Friderici Imp. LIII.

Statuta Synodalia Epiſcopatus Swerinenſis, quæ ab Epiſcopo CONRADO edita anno MCCCCXCII., & iterum anno MDXIX. publicata ſunt.

CONRADUS, (*a*) DEI ET APOSTOLICE SEDIS GRATIA EPISCOPUS SWERINENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS PRESBYTERIS, CLERICIS SECULARIBUS ET RELIGIOSIS, PER NOSTRAM CIVITATEM ET DIOCESIM UBILIBET CONSTITUTIS, PRESENTIBUS ET FUTURIS, CUJUSCUNQUE GRADUS, ORDINIS, STATUS, DIGNITATIS, AUT PREEMINENTIE SINT, VEL FUERINT, IN DOMINO SALUTEM SEMPITERNAM.

AD perpetuam rei memoriam. Ad hoc conſtitutiones, & leges fuerunt & facte ſunt, ut humana coerceatur audacia, & nocendi facultas reformetur.

(*a*) Conradus, cognomento Loſten, Wismaria ortus, atque in utroque Jure doctus (anno 1482.) eligitur in Epiſcopum Suerinenſem: licet ſenio gravis Cathedram adiiſſet, eandem tamen 20. annis tenuit. Multa Eccleſiæ prædia pignore obligata, aut ære gravata alieno redemit, & Eccleſiæ libera reddidit. Obiit anno 1503. pridie Nativitatis D. N. J. C. *Cranz. in Metrop. L. XII. C. 20.*

Conrado ſucceſſit Joannes, cognomento Thuen (*alii*: Comes de Thun) militari genere, non tamen

Digitized by Google

tur. Ad cohibendum igitur humanam audaciam de peccato, conſtitutiones quaſdam, vitiis & concupiſcentiis *in hac noſtra Sancta Synodo* perſpeximus opponendas, veſtigiis tam Divini, quam humani juris inherentes, quibus homines Nobis ſubjecti honeſte vivant, & alterum non ledant, aliis non faciant, quod ſibi fieri non velint, jus ſuum unicuique tribuant, reformentur. Quoniam autem Rex Pacificus pia miſeratione diſpoſuit, ſubjectos ſibi fore pudicos, pacificos, & modeſtos : ideoque Predeceſſorum noſtrorum veſtigiis inherere volentes, conſtitutiones, ſtatuta, ordinationes & mandata infra ſcripta una cum quibuſdam juris conſtitutionibus, Nobis, & Vobis neceſſariis, videlicet bone memorie GUIDONIS Tuſculani quondam Romane Eccleſie Cardinalis, Sancte Sedis Apoſtolice in Germania de latere Legati, ac Reverendiſſimorum Patrum, Dominorum Bremenſis Eccleſie Archi-Epiſcoporum, in hoc Synodali noſtro proceſſu duximus facienda, ſtatuenda, & publicanda, prout tenore preſentium facimus, ſtatuimus, & publicamus : penas tam Eccleſiaſticarum cenſurarum per nonnullos Predeceſſores noſtros in ſubſequentibus articulis appoſitas, & indubie animas plurimorum, contra Superiorum conſtitutiones improvide agentium, illaqueantes, per modum abolitionis, in pecuniarias infraſcriptas, quaſi in eas, que proh dolor hodie a nonnullis magis advertuntur, & que executionem promptiorem recipiunt, commutando. Volentes, & decernentes, ut loco Canonicarum monitionum infra dicenda habeantur : ita quod in eis excedentes parata executione percellantur.

Juxta conſuetudinem Eccleſie noſtre publicamus & notificamus, & in quantum poſſumus, & valemus, omnia & ſingula premiſſa infra ſcripta approbamus, innovamus, & obſervari inviolabiliter mandamus.

I. *Revocatio Confeſſorum & Commiſſariorum in foro penitentie.*

In primis igitur in hac *Sacra Dioceſana Synodo* diligenti deliberatione præhabita, revocamus omnes & ſingulos Confeſſores, & Commiſſarios, ſeculares & Religioſos quoſcunque, etiam exemptos, in foro penitentie per Nos, vel noſtri nomine, aut noſtros Vicarios, Officiales vel Commiſſarios datos, ſeu Deputatos, habentes poteſtatem in genere, vel in ſpecie, quaſcunque perſonas utriuſque ſexus, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis vel conditionis exiſtant, eorum nominibus expreſſis vel non expreſſis, in caſibus quoque modo Nobis reſervatis ſpecialiter expediendi, confeſſiones eorum audiendi, & eis penitentias ſalutares injungendi, vel cum ipſis diſpenſandi. Quorum & cujuslibet ipſorum auctoritatem, facultatem, cujuſcunque tenoris exiſtat, revocamus & irritamus, & ad Nos præſentibus advocamus, & ab eis penitus tollimus & abdicamus, cum interpoſitione decreti, quod, ſi contrarium factum fuerit, nullius ſit roboris vel momenti. Quodque Commiſſarii, in ante per Nos deputandi, teneantur Rectoribus in locis, in quibus deputabuntur, literas noſtras oſtendere & exhibere, & earundem literarum copias tradere. Quodque literis Prioribus vel poſterioribus non credatur, niſi noſtro ſigillo munitis, datumque poſt publicationem noſtram hujuſmodi continentibus. Nec aliter per Rectores Eccleſiarum, Capellarum, vel aliorum piorum locorum, quoviſmodo admittantur, ſed per ipſos noſtra authoritate repellantur. Et ſi preſumptuoſe contra hoc ſe in his geſſerint, hoc publice populo de ambone, & nihilominus Nobis infra unius menſis ſpacium ſignificetur per hujuſmodi Rectores, vel eorum vices gerentes, quodque nullus preter Nos valeat in foro penitentie committere vices noſtras, vel authoritatem abſolvendi, vel diſpenſandi in

tamen amplo natus, ſed illis præditus virtutibus, ut Principibus Magnopolenſibus ſemper eſſet commendatiſſimus. Strenuam in eo operam poſuit, ut Monaſteria tam virorum, quam mulierum, religioſam reduceret ad diſciplinam, & incontinentiam e Clero proſcriberet. Sanctos ejus labores mors, biennio vix exacto ſecuta, interrupit. *Cranz. in Append.*

Joannis in locum ſuffectus eſt Petrus, vir inſignis, virtute & ſcientiis notior, quam natalibus, Epiſcoporum Suerinenſium XXXI., Catholicorum, qui huic Sedi præfuerunt, poſtremus. *Cranz. ibid. Hiſt. Eccl. Germ. Gallice edita typis Bruxellenſib. apud Franc. Foppens.*

in casibus Nobis (ut predicitur) specialiter reservatis, nisi hoc a Nobis singulariter in mandatis receperit.

II. *De Clericis peregrinis sine licentia Prelatorum non admittendis, cum exhortatione ad Prælatos Diocesis de corrigendis excessibus subditorum.*

Item cum Divina disponente Clementia, nostram *Swerinensem* Ecclesiam & Diocesim Deus ipse voluit esse *Cathedralem*, ac quosdam Prelatos (Episcopo inferiores) tanquam ipsius oculos crebro vigilantes etiam preordinaverit, ut tam per ipsius Episcopi quam ipsorum Prelatorum providam circumspectionem, circumspectamque providentiam, dicta nostra Ecclesia & Diocesis salubriter regeretur. Nullus Rectorum Ecclesie, aut Monasteriorum in aliena Diocesi ad Sacros majores Ordines ordinatum, ad officiandum, aut alia Sacramenta ministrandum, aut Missas cantandum, sive Epistolam, aut Evangelium publice legendum, in Capellis, Monasteriis, aut Altaribus celebrandum quovismodo admittat, nisi talis per *Episcopum pro tempore Swerinensem*, aut ejus Officialem, seu saltem Officialem loci illius, immediatam jurisdictionem habentem, admissus fuerit, sub pena *decem marcarum Lubicens.* pro qualibet vice contraria extorquendarum, & in pios usus convertendarum. Volumus etiam, quod Prelati inferiores debitum respectum adhibeant, quod non admittatur, nisi rite ordinatus, & alias vite laudabilis & conversationis honeste existat, nisi prius per Nos, & Capitulum nostrum fuisset concorditer admissus & receptus. Nos igitur Ecclesie, ac Diocesis nostre Swerinensis singulis Prelatis, jurisdictionis, seu regiminis exercitium quomodolibet habentibus, salubriter eos in Domino exhortando, in virtute sancte obedientie precipiendo mandamus, quatenus suorum excessus subditorum sic studeant corrigere, ne desides & remissi, seu in ipsis nimis onerosi videantur; sed misericordiam cum disciplina ante oculos habentes, justitiam exerceant, penam Canonicam (aut pecuniariam, que magis timeatur) delinquentibus infligendo, ne sanguis subditorum de manibus requiratur Prelatorum. Timeantque nostri Prelati (immo penitus abstineant) ne ipsi, vel Officiales sui de casibus Nobis de jure, vel consuetudine specialiter reservatis, puniendo, dispensando, vel absolvendo se quomodolibet intromittant, nec umbram exhibeant in premissis in opere, cum veritas non subsistat in effectu.

III. *Revocatio Commissariorum judicialium cum advocatione causarum.*

Item revocamus, & pro revocatis publicamus omnes & singulos Commissarios judiciales, per Predecessores nostros quacunque auctoritate per civitatem & Diocesim Swerinensem datos & deputatos, sive jam cause pendeant, sive sint inchoande, & sive res sit integra, sive non. Hujusmodi causas sic, ut premittitur, commissas, quarum personas, status & terminos volumus habere pro sufficienter expressis, in eisdem statu & terminis, in quibus existunt, ad Nos & nostrum Consistorium expresse tenore presentium advocamus, & declaramus, quod partes poterunt hujusmodi causas prosequi, & in eo statu, quo ultimo illic remanserunt, coram Nobis resumere.

IV. *Revocatio licentie de non residendo, & quod Beneficiati resideant infra mensem, & deserviant, vel ordinent diligenter Officiantes, & illis satisfaciant.*

Item revocamus & cassamus omnes dispensationes & licentiatoria, per Predecessores nostros factas & facta, quibuscunque nostrarum civitatum & Diocesis contra hec Synodalia Statuta per Nos edita & publicata, de hoc videlicet, quod possint in eadem Ecclesia, seu Capella, Monasterio, vel alio loco, in quo Ecclesiastica Beneficia instaurata sunt, habere unum Beneficium, vel redditus eleemosinales cum una officiatione, aut duas simul officiationes: Ac presentibus statuimus, ordinamus & mandamus, quod quilibet Clericus nostre civitatis & Diocesis Beneficiatus, quocunque Beneficio exigente ex fundatione, vel de consuetudine, generali, vel speciali, seu privilegio, aut alia causa, residentiam, in ipso resideat personaliter,

nec ab ipſo ultra unius menſis ſpacium abſque rationabili cauſa ſe abſentet, ſed ſuo Beneficio hujuſmodi in Divino Officio deſerviat, neque diſpenſationem aliquam de non reſidendo in ipſo Beneficio a quocunque Prelato inferiore, niſi ab illo, qui eandem diſpenſationem ſecundum juris communis diſpenſationem dare & concedere poterit, ſed a Nobis obtineat in caſibus Nobis a jure permiſſis. Ac quivis hujuſmodi Clericus ſimplici Beneficio, eleemoſyna, aut Commenda Beneficiatus reſidentiam jure, Statuto, Fundatione vel conſuetudine, aut alia cauſa, non exigente, infra dictum menſem a die inſtitutionis, & aſſecutionis, ſi per ſe ipſum deſervire non poteſt, ſaltem honeſtum Presbyterum, notum, bone fame, & probum in communione fidelium exiſtentem, loco ſui pro officiante ordinet: Cui officianti per Beneficiatum debet integre ſine ulla diminutione occulta, ſive manifeſta, illud ſalarium ſolvi, quod in hujuſmodi Eccleſia, Capella, vel loco, vel ſaltem in locis vicinis ab antiquo ſolitum eſt ſolvi. Quodque talis officians, etiam diligenter Divino Officio deſerviat, & Miſſas ſecundum fundationem Beneficii, eleemoſyne, Commende, vel Altaris: & ad omne minus ſemel in qualibet ſeptimana ibi Miſſam legat: & ea propter minus, quam ſolvi conſuevit, acceptare vel recipere pro officiatura non preſumat, ſub pena trium florenorum, Nobis irremiſſibiliter exſolvendorum per hujuſmodi ſtatuti tranſgreſſorem.

V. *De Altari portatili non utendo, ac conſecratione, reformatione & reconciliatione locorum ſacrorum.*

Item revocamus, caſſamus, & annullamus omnes & ſingulas permiſſiones & conceſſiones, quibuſcunque perſonis vel locis, per Predeceſſores noſtros, & etiam per Nos datas & conceſſas, de celebrando in Monaſteriis, ſeu Hoſpitalibus, Cenobiis, Baſilicis, Capellis, Altaribus, & locis quibuſcunque, etiam ad conſecrandum deputatis, & nondum conſecratis, in tabulis, ſive viaticis conſecratis. Et inhibemus, ne aliquis celebret, aut faciat celebrari ibidem, ſub pena viginti florenorum Renenſ. Eccleſie noſtre Swerin. applicandorum. Mandamus quoque per Rectores & Proviſores Eccleſiarum, & aliorum locorum hujuſmodi procurari, ut loca non conſecrata conſecrentur, aut violata, ſeu polluta, deſtructa, vel diruta, & reedificatione indigentia reformentur, reparentur, & reconcilientur infra quatuor menſium ſpatium computando a die data preſentium, & in futurum a die peracte deſtructionis, violationis, aut pollutionis. Alioquin Rector hujuſmodi Eccleſie vel loci, vel ejus vicem gerens, dictos Proviſores dicto termino elapſo, infra octo dies proxime tunc ſequentes Nobis inſinuet, ut ad executionem procedere valeamus ſub pena premiſſa.

VI. *Monitio ad reſtaurandum pia loca, & de materialibus eorum non alienandis.*

Item mandamus inſuper, & monemus ſub excommunicationis & dicta viginti florenorum penis illos, ad quos ſpectat reparatio Eccleſiarum, Cimiteriorum, & aliorum piorum locorum. Quatenus hujuſmodi loca, reparatione, circumſeptione, aut melioratione indigentia infra dictorum quatuor menſium ſpacium reparare, & meliorare pro poſſe cum effectu ſatagant. Inhibentes etiam ſub eiſdem penis quibuſcunque utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ne ligna, lapides, & alia ſpectantia ad edificia Eccleſiarum, & aliorum piorum locorum, convertantur, concedantur, deportentur, ſive alienentur ad quoſcunque uſus profanos, abſque ſcitu & voluntate Rectorum & Proviſorum predictorum.

VII. *Inhibitio, ne res Eccleſie, aut locorum piorum alienentur ſine licentia Epiſcopi.*

Item inhibemus, ne aliqua utriusque ſexus perſona Eccleſiaſtica, mundana, vel religioſa, ſine vera & cauſa neceſſaria, & debita juris ſolemnitate ſervata, ac conſenſu eorum, quorum conſenſus jure, vel conſuetudine requiritur, res & bona quecunque (quorumcunque piorum locorum) licite alienare, vel diſtrahere, ſeu occupare, aut ſic alienata, diſtracta, vel occupata ultra unius menſis ſpacium retinere præſumat ſine noſtra licentia ſpeciali ſub pena excommunicationis late ſententie, Canonica monitione

ne

ne premiſſa in ſcriptis, & alia pena pecuniaria proximo ſtatuto contenta.

VIII. *De Oblationibus ſolitis non minuendis.*

Item ad Statuta Synodalia, per Predeceſſores noſtros publicata, declaranda, preſentibus innovando & ſtatuendo adjicimus, ne quecunque utriuſque ſexus Eccleſiaſtice, mundane, aut Religioſe perſone, quocunque colore, adinventione, inductione, mandato, aut conſilio, publice, aut privatim diminuant, ſeu reſtringant ſolitas oblationes, vel numerum perſonarum ab antiquo offerre ſolitarum in exequiis defunctorum, poſt partum mulierum purificatarum introductionibus, nuptiarum ſolenniis, feſtivitatibus, vel aliis temporibus, ſeu actibus, prout in conſtitutionibus Divorum quondam FRIDERICI, & KAROLI Romanorum Imperatorum, ſemper Auguſtorum, plenius continetur, quas hic volumus habere pro ſufficienter inſertis, quas etiam precipimus ſub penis predictis inviolabiliter obſervari.

IX. *Ut Perſone Eccleſiaſtice propria temeritate laicorum, vel Clericorum non relegentur, aut proſcribantur, & de pena contra facientium.*

Item ſimili modo intimatur Advocatis, Rectoribus, Judicibus, Proconſulibus, & Conſulibus, ac Prefectis locorum ſuorum, quodſi deinceps Clericos, Eccleſiaſticas Perſonas, propria temeritate bannire, relegare, aut proſcribere non verebuntur, quod omnes & ſinguli, tam laici, quam Clerici talia preſumentes, aut ea fieri mandantes, ſeu eorum nomine & mandato facta, rata habentes, vel in eis faciendis dantes auxilium, conſilium, vel favorem, excommunicationis majoris ſententiam, per felicis recordationis URBANUM Papam V. latam incurrant, & loca eorum ſint ſuppoſita Eccleſiaſtico interdicto ipſo facto, niſi talia revocaverint. Quodque nullus ab eiſdem ſententiis per alium, quam per Romanum Pontificem poſſit abſolvi. Nec etiam interdictum hujuſmodi per alium relaxari, & penas Divorum Imperatorum FRIDERICI & KAROLI, ut prefertur, non evadant.

X. *Prohibitio, ne quis ſine commiſſione in foro penitentiali, vel contentioſo, in caſibus, vel cauſis reſervatis ſe intromittat.*

Item prohibemus ſub penis excommunicationis ſententiæ (*), ne quis inferior ſine ſpeciali, & expreſſa noſtra commiſſione in foro penitentiali, vel contentioſo de caſibus, vel de cauſis (de jure, conſuetudine, ſtatuto, vel alio quovis modo) Nobis reſervatis ſe intromittat. Nobiſque expreſſe reſervamus cauſam, & cauſas per quecunque alia Predeceſſorum noſtrorum ſtatuta in uſu exiſtentia, aut communi obſervantia Nobis reſervatas, quibus tamen inferiores Prelati legitime non præſcripſerint. Et ſub eadem pena mandamus, quatenus Eccleſiarum Rectores, & alii Confeſſores habeant, & penes ſe conſervent copias caſuum Nobis reſervatorum, & in preſentibus ſtatutis infra expreſſorum.

XI. *Ne quis mandata peregrina exequatur ſine inſertione totius ſue facultatis.*

Item ſtatuimus, & ordinamus, ac ſub excommunicationis ſententia (in his ſcriptis lata) mandamus, quatenus nullus Presbyter, vel Clericus noſtre civitatis, & Dioceſis recipiat, admittat, vel exequatur quecunque mandata, quorumcunque conſervatorum, delegatorum, & ſubdelegatorum, vel eis pareat; niſi tenor literarum (ſue poteſtatis) in eis de verbo ad verbum inſertus, & per Notarium publicum mandata hujuſmodi ſubſcripta, & authentico ſigillo Judicis ſigillata, ac copie eorundem per publicum Notarium auſcultate, & collationate eidem Executori dimittantur. Nec etiam quaſcunque caſſationes, annullationes, aut nullitatum declarationes, contra quoſcunque proceſſus, per quoſcunque Judices, ſive Commiſſarios, Apoſtolica, ordinaria, arbitraria, vel alia quavis auctoritate decretas, ſeu emiſſas, aut contra quaſcunque ſententias, & pronuntiationes diffinitivas, vel interlocutorias, aut mandata, aut decreta judiciaria, & arbitraria ſimiliter admittat, aut exequatur; niſi hujuſmodi Judex ad hoc a Sede Apoſtolica ſpecialem habeat au-

(*) *forte:* ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.

Digitized by Google

thoritatem, quam Nobis prius mandamus oſtendi, aut aliis Prelatis inferioribus exhiberi, ac per Nos, ſeu eoſdem Prelatos exequi mandari.

XII. *Ut non admittatur Queſtor, niſi de licentia doctum fuerit.*

Item ſtatuimus, ordinamus, ac inviolabiliter obſervari precipimus, quod nullus Queſtor, aut nulla perſona Eccleſiaſtica, religioſa, vel mundana, de cetero per Rectores quorumcunque Monaſteriorum, Eccleſiarum, Capellarum, & aliorum locorum piorum admittatur, ad petendum, ſeu colligendum eleemoſynas, & caritativa ſubſidia, pro his locis, vel miſerabilibus perſonis, per noſtram civitatem, & Dioceſim ubilibet; niſi noſtram licentiam, & authoritatem, ac deſuper noſtras patentes literas vice qualibet coram ipſis producat, exceptis Fratribus Predicatorum, Minorum, & aliorum privilegiatorum Ordinum, quos ſuis gaudere volumus, & deſideramus privilegiis.

XIII. *Ut eleemoſynales redditus, nondum confirmati, infra quatuor menſes confirmentur, & ſubtracti redditus infra menſem notificentur.*

Item quod omnes, & ſinguli Presbyteri & Clerici, quibus eleemoſynales redditus (nondum confirmati) pro ſuſtentatione ſunt deputati, eoſdem infra quatuor menſium ſpacium, ne cum tempore, ut ſepius factum eſt, uſus redire poſſint ad prophanos, a Nobis obtineant cum effectu confirmari, ac eos per literas noſtras aſcribi Eccleſiaſtice libertati. Illi vero in quorum Monaſteriis, Eccleſiis, Capellis, vel aliis locis piis, hujuſmodi redditus deputati ſunt pro cultu Divino, vel ſub quorum Parochiis redditus hujuſmodi (etiam nulli loco, vel perſone deputati) ſiti ſunt, vel unde forte ſubducti, ſeu ſubtracti ſunt, infra unius menſis ſpacium poſt dictos quatuor menſes immediate ſequentis, Nobis premiſſa ſub pena ſex florenorum totiens quotiens exſolvendorum, notificare procurent, ut eoſdem redditus ſpirituales confirmemus, ac Perſonis Eccleſiaſticis idoneis, & dignis providere ad deſerviendum eiſdem valeamus.

XIV. *Ne Judices in cauſis ceſſionum quicquam faciant, niſi juramento preſtito, ut infra.*

Item cum laici Clericis ſint, & fuerint oppido infeſti, propter crebras debitorum ceſſiones (quas adverſus eos recipiunt) magis infeſti redduntur. Idcirco mandamus ſic obſervari, quod nullus de cetero Judicum per, & infra civitatem, & Dioceſim noſtram ſuper hujuſmodi ceſſionibus quicquam judicialiter faciat, vel attemptet, citando, vel judicando, niſi tam prius a cedente, quam ceſſionario, formale & corporale recipiat juramentum, ſuper ipſius ceſſionis veritate, & puritate, quod non ſit ſimulata, ſub pena decem florenorum.

XV. *Ut uniformitas in Divinis Officiis obſervetur ad ordinationem Eccleſie Swerinenſis, & quod Beneficiati Eccleſiarum interſint circuitibus feſtivis diebus.*

Item cum incongruum ſit membra a ſuo capite diſcrepare; idcirco precipimus in virtute ſancte obedientie omnibus, & ſingulis noſtrarum civitatis, & Dioceſis Beneficiatis, aliiſque, qui ad dicendum horas Canonicas ex ordine ſuſcepto, vel alia quavis de cauſa ſint obligati, ut in horis Canonicis dicendis, & in Sacramentis Eccleſiaſticis miniſtrandis, feſtivitatibus, & jejuniis obſervandis, & ceteris Eccleſiaſticis ceremoniis, ſeriem, modum, ordinationem, vel ordinarium Eccleſie noſtre Swerinenſis uniformiter teneant & obſervent. Et quod ulteriori ampliorique Divini cultus augmento omnibus, & ſingulis Dominicis, & aliis feſtivis diebus, quibus fit ſolemnis circuitus, in eodem circuitu, & ſtationibus, expoſt conſueto more fiendis cum ſuis Superioribus adſint, & ſe nullo modo abſentent, niſi evidens neceſſitas id expoſcat, alioquin inobedientes totiens quotiens penam unius dimidii floreni, Ordinario loci, & ejus Fiſco applicandi, incurrant.

XVI. *Ut Proviſores Eccleſias, & Cimiteria reforment.*

Inſuper monemus omnes & ſingulos Proviſores Parochialium Eccleſiarum, & Parochianos, quatenus infra ſpacium duo-

duorum menſium a notificatione preſentium immediate proximorum, Cimiteria, ſeu Eccleſias (que indigent reparatione) muris, tectis, ſeu ſepibus circumdent, ne Sacramenta Eccleſiaſtica, vel ornamenta, ſeu mortuorum corpora ibidem ſepulta, pericula gravia, & inhumana per beſtias aliquando patiantur, ſeu dehoneſtationibus officiantur, & alioquin vobis Plebanis circuitum ipſius Cimiterii, & ipſis Parochianis Eccleſiaſticam ſepulturam, donec premiſſa implenda fecerint, inhibemus, ſub pena quinque marcarum Lubicenſ. (totiens, quotiens poſt monitionem noſtram contrarium factum fuerit) Nobis ſolvendarum.

XVII. *De dotibus, & edificiis Eccleſiarum, per eoſdem Proviſores edificandis, & reparandis.*

Item, quia Proviſores, ſive jurati Eccleſiarum hujus Dioceſis oblationes, & legata quecunque ad uſum fabricarum facta, de antiqua conſuetudine ſoli in toto recipiunt, & retinent; Juri & equitati conſonat, ut iidem Proviſores ad Eccleſiarum ſuarum, ac illis accedentium edificiorum, edificationem, & reparationem non immerito teneantur. Cum onus ſuſtinere debeat is, qui commodum recipit. Idcirco ſtatuta quondam Reverendiſſimi Domini GUIDONIS Cardinalis, & in hac Provincia Bremenſ. de latere Legati deſuper edita in hac parte ſpecialiter approbantes, innovantes, & declarantes, dictis Proviſoribus ſolis, ubi Eccleſiarum facultates ad id ſufficient; alioquin etiam Parochianis cujuslibet Parochie univerſis, & ſingulis in virtute Sancte obedientie, & ſub penis in proximo ſtatuto contentis precipimus, & mandamus, eoſque ad hoc de jure teneri decernimus, quatenus intra trium menſium ſpatium, a notificatione preſentium per Ordinarios locorum immediatos, quos hujus ſtatuti Executores, quoties neceſſitas requirit, ſpecialiter deputamus, eis facta, immediate ſequentium, domos ſive Plebanias Rectorum, & Capellanias Capellanorum, ac cuſtodias cuſtodum ad eaſdem Eccleſias ſpectantes in earum neceſſariis, & utilibus edificiis, preſertim in parietibus, tectis, feneſtris, ligneis ac vitreis, nec non portis, ſive clauſuris, phalangis, ſive ſepibus, prout inibi convenientius fieri poterit, edificent, & reforment toties, quoties opus fuerit: quodque domus dotis, ſive Plebania predicta, ſi fundus hoc patiatur, habeat in longitudine quinquaginta, vel circa; & in latitudine triginta pedes ad minus, ſtabulis tamen in his minime computatis. Laquear quoque ſupra ignem in longitudine XXIV. pedum: & quod in ipſa (domo) dotis, ſive Plebania hujusmodi ſint ad minus quatuor feneſtre vitree, ſingule unius ulne in longitudine & latitudine, expenſis Eccleſie a principio illic ponende. Sed ſi Rector Eccleſie, aut ſui illas deſtruxerint, per eum reparande. Et ſimiliter ſint in eadem domo pro Rectore cubile, & eſtuarium ſub clauſuris, & cum feneſtris competentibus, ſimiliter tribus, aut quatuor vitreis, ut ſupra reformandis. Provideatur quoque in curia dotis, ſive Plebanie prefate, de fornace bona, bene cooperta, pro panibus bene fiendis, ac puteo aquarum pro neceſſitate ejuſdem dotis. Si vero dicti Proviſores, ſeu quando Eccleſie facultates hoc ſupportare non poſſunt, ipſi Parochiani, ad hoc a Rectoribus inſtanter requiſiti, ultra dictum tempus trium menſium, temere premiſſa facere diſtulerint, Ordinarii locorum predicti, ad quos Rectores tunc recurrant, ad executionem realem hujuſmodi ſtatuti ſub premiſſis, & aliis eorum arbitrio apponendis penis procedere non poſtponant. Cum enim vili paſtori pecorum quelibet communitas oppidi, aut ville, integram domum facere & reparare non differat; Quare etiam magis Paſtoribus animarum ſuarum domos, non ad ipſos, ſed Eccleſiam, in qua Divina audiunt, ac ſalutarem doctrinam, Sacramentaque Eccleſiaſtica recipiunt, quelibet Parochia edificare, & reparare ad honorem Dei obligatiſſima erit.

XVIII. *Ut vetus Chriſma apud fontem fundatur, & novum ab Archidiacono, ſeu loci Ordinario ſtatim poſt Paſcha ſuſcipiatur.*

Item precipimus, ut Presbyteri Parochiales ſingulis annis in die Paraſceves vetus Criſma, & utrumque oleum ſub fonte baptiſmali effundant, cum ultra ab illo die non debeant uti antiquo Criſmate: ſed ab Archidiacono, ſeu eorum

Ordinario, ſtatim poſt Paſcha novum Chriſma ſuſcipiant, ne quis ſine premiſſo Sacramento decedat. Et pro Chriſmate dando nihil petant, ſive recipiant.

XIX. *Prohibitio, ne quecunque bona Eccleſie impignorentur, dentur &c. ſine licentia Epiſcopi.*

Idem prohibemus, ne quis (cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, ſexus, vel conditionis fuerit) campanas, calices, libros (etiam de libraria, ſeu bibliotheca) veſtimenta, ſeu ornamenta, vel quaſcunque res mobiles, vel immobiles Eccleſie, & maxime Divino cultui deputatas, ſeu deputata, quacunque etiam neceſſitate imminente, preſumat alicui impignorare, dare, vendere, obligare, aut commutare, ſeu ad longum tempus concedere, ſine noſtra licentia ſpeciali. Et ſi quid contra premiſſa a quoquam attemptatum fuerit, decernimus nullum, irritum, & inane, & ſententiam majoris excommunicationis (Canonica monitione premiſſa) incurrere volumus eundem ipſo facto.

XX. *De reverenter portando Sacramentum Euchariſtie, ut infra.*

Item præcipimus, ſtatuimus, & ordinamus, volumuſque, & mandamus, ne venerabile Sacramentum Euchariſtie in capſulis, ſeu locis ſeratis publicis, ad nutum Parochianorum aperiendis, habeatur. Sed in Ciboriis Eccleſiarum (locoque decenti & apto) locatis ſub congrua clauſura, per Plebanum, & non cuſtodem, in ruralibus Eccleſiis reverenter honorificeque cum omni cura recondatur. Et quod Sacerdotes in portatione memorati venerabilis Euchariſtie Sacramenti ad infirmum devote, & humiliter incedant, & ipſum Sacramentum ante pectus cum reverentia, induti ſuperpelliceo albo, aut alias congruenti religione, & ſtola, ſuppoſito panniculo mundo, precedente lumine cereo, & campana portare debebunt, & ſequentibus indulgentias pronuntiare ſolitas & conſuetas, quas etiam eis preſentibus miſericorditer in Domino concedimus, & elargimur, & preſertim per quondam URBANUM Papam ſextum in ſua obedientia conceſſas.

XXI. *De Sacramento Euchariſte frequenter per circuitum non deferendo, nec ſingulis diebus exponendo.*

Item conſimili ſub tenore diſtricte prohibemus, ne Rectores Eccleſiarum, Capellarum, aut aliorum piorum locorum, ſeu eorum vices gerentes de cetero illa levitate utantur, ſcilicet, ut in ſingulis patrociniis, aut aliis feſtivitatibus, quibus ab univerſali Eccleſia hoc non ſoleat obſervari, quovis modo publice per cimiterium deferant, aut in publico cum ſpeciali ritu venerandum, exponant Sacroſanctum Corpus Dominicum adjunctis ſibi vitricis, ſeu proviſoribus Eccleſie laicis; cum in precipuo ipſius Sacramenti teſto, & paucis feſtivitatibus aliis hoc fit ſpecialiter indultum, aut fieri conſuetum. Oppoſitum vero facere, non eſt Sacramentum honorare, ſed in vilipendium ejus conari, propter aſſiduitatem, & nimiam laicorum ad ipſum familiaritatem. Nec non ex prohibitione Legatorum Sedis Apoſtolice, atque noſtra, vobis inhibemus, quod Corpus Dominicum ſingulis diebus in capſa publica, aut alias loco evidenti propter varia pericula non ponatis: niſi hoc Eccleſia veſtra ex indulto, ſive privilegio authentico habeat: quod Nobis intra unius menſis ſpatium mandamus exhiberi ſub pena quatuor florenorum.

XXII. *Ut due ad minus habeantur Hoſtie in qualibet ſeptimana renovande.*

Item precipimus, ut quilibet Rector Eccleſiarum, vel Capellarum habeat in loco honeſto ſub fideli cuſtodia in Eccleſia, vel Capella, duas ad minus Hoſtias, qualibet ſeptimana renovandas, & conſecrandas, ut tempore neceſſitatis infirmis viaticum ſalutis valeat miniſtrare. Nec pixidem vacuam preſumat de infirmis reportare.

XXIII. *Prohibitio de non celebrando nuptias infra tempora hic expreſſa.*

Item prohibemus ſolemnitates nuptiarum fieri ab Adventu Domini uſque ad diem Epiphanie Domini incluſive: & a Septuageſima uſque ad octavas Paſche: à tribus diebus Rogationum ante Aſcenſionem uſque ad Dominicam primam poſt feſtum Pentecoſtes etiam inclu-

cluſive. Et Presbyteris, ac Clericis ſimiliter inhibemus, ne ſe immiſceant temporibus hujusmodi prohibitis ſolemnitatibus nuptiarum ſub pena decem florenorum. Prohibemus etiam omnibus & ſingulis Presbyteris ſub eisdem penis, ne copulationem Matrimonii faciant ſine ſolemnitate. Et ſi ſecus factum fuerit, dictum Matrimonium clandeſtinum reputamus: & ſi fieri poteſt commode, procedat etiam previa denuntiatio propter eos, qui viventibus conjugibus alia Matrimonia nulliter contrahere preſumunt.

XXIV. *Preceptum, ne infra deſignati ad Eccleſiaſticam Sepulturam recipiantur.*

Item precipimus, ut nullum hereticum, uſurarium monitum, ſive prædonem excommunicatum, interdictum, ſe ipſum precipitando, ſtrangulando, vel aliter interficiendo interimentem, blaſphematorem non penitentem, ſeu confiteri nolentem, maxime in feſto Paſche, & in ſuis extremis, ac in mortali peccato notorio decedentem, apoſtatam, Monachum morientem propria habentem abſque ſui Superioris licentia, ſeu morientem in torneamentis, aut duello, raptorem, homicidam, ſpoliatorem bonorum, & rerum Eccleſiaſticarum invaſorem, ſeu Immunitatis Eccleſiarum violatorem, vel decimas perceptas, & ſubductas Eccleſie debitas, non perſolventes, novas exactiones a Clericis exigentes, vel Scriptores, Compoſitores, Statutarios, ſeu quomodolibet ſtatuta facientes contra Eccleſiaſticam libertatem, ad Eccleſiaſticam recipiatis, ſeu admittatis ſepulturam: & facientibus prohibeatis ſub penis ſupraſcriptis.

XXV. *Mandatum ad excitandum populum, ut manus adjutrices fabrice Eccleſie Swerin. porrigat, & porrecta ad ipſam Eccleſiam mittat Nuntio fideli.*

Item mandamus omnibus & ſingulis Eccleſiarum Capellanis, Altariumque Rectoribus, & eorum vices gerentibus, ac Presbyteris, quatenus de cetero ſingulis diebus Dominicis per Quadrageſimam, & Adventum Domini, aliisque temporibus, in proœmio hujus Ordinarii deſignatis, immediate poſt ſermonem ſuis Parochianis publicent indulgentias eidem Eccleſie conceſſas, & poſt dictum proœmium notatas, & eos moveant, & inducant, quod in remiſſionem ſuorum peccaminum pias eleemoſynas, & caritativa ſubſidia elargiantur ad fabricam noſtre Eccleſie Swerin. magna & ſumptuoſa reparatione indigentis; cum quilibet eorum noſtre Dioceſis, & Eccleſie Swerinenſis tanquam matricis cenſeatur, & eſt Parochianus. Quodque ſe participes faciant omnium orationum, & bonorum operum, quæ in eadem Eccleſia nocturnis, diurniſque temporibus continue fiunt, & exercentur, ac indulgentiarum Apoſtolicarum, & aliarum, ad ſtructuram, & fabricam hujuſmodi manus adjutrices porrigentibus conceſſarum: & Nos eis, quotienscunque manus ad hoc porrexerint adjutrices, de Omnipotentis DEI miſericordia, ac Beatorum Petri & Pauli auhoritate confiſi, dummodo confeſſi & contriti fuerint, XI. dies de injunctis eis penitentiis relaxavimus.

XXVI. *Ne Clerici habeant concubinas.*

Item de cohabitatione Clericorum, & mulierum ſic duximus ſtatuendum, ne quis Clericus in civitate, vel Dioceſi noſtra habeat concubinam publice, ſeu famulam, de qua quovis modo ſiniſtra ſuſpicio, infamia, ſeu ſcandalum Clero vel populo poſſit ſuboriri, vel eam ſi habeat, infra menſem a ſe ſeparet: ita quod nec ei in propria domo, vel ipſius concubine, ſive in loco circumvicino cohabitet, neque ad eam accedat, aut concubina ad eum revertatur, ſub pena decem florenorum, Nobis irremiſſibiliter totiens, quotiens de contrario repertum fuerit, ſolvendorum. Preterea ſicut mundiſſima ſunt Sancta Matris Eccleſiæ Sacramenta, ita & miniſtris eorum convenit, ab omni carnis peccato mundiſſimos exiſtere: eapropter, que juris communis, & Sacrorum Conciliorum Canones, Provincialiaque & Synodalia decreta circa vitam, & honeſtatem Clericorum multipliciter, & provide ſtatuerunt, hic pro repetitis, & ſtatutis de novo haberi volumus, pauca tamen & ſignanter ex eiſdem ſtatutis ad memoriam reducendo, cum magis

magis teneri, aut timeri ſolet, quod ſpecialiter injungitur, quam quod generaliter imperatur. Et primum, quod juxta ſtatutum, & diſpoſitionem (pie memorie) prefati Domini GUIDONIS Cardinalis, in iſtis partibus tunc Apoſtolice Sedis Legati, in Provinciali Bremenſi Concilio (eodem Concilio approbante) nemo ambigit factum: Verba ſtatuti ſunt hec: Nemo de cetero publice concubinam teneat: alioquin, niſi ipſam infra menſem a ſe, & ipſius conſortio ſeparet, ita quod in domibus illius, aut propriis, aut aliis quibuscunque, non cohabitet, neque ad illam accedat; extunc omni Beneficio Eccleſiaſtico ſit privatus. Publici vero concubinarii juxta Decretum Sacri Synodalis Concilii Baſilienſis intelligendi ſunt non ſolum hi, de quorum concubinatu per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, (qua nulla tergiverſatione celari poſſit) conſtiterit; verum etiam, qui mulierem de incontinentia infamatam, tenet, & per ſuum Superiorem admonitus ipſam non dimittit: & preter hec notorii concubinarii a jure communi ab executione ſuorum ordinum (& tam beneficio, quam officio) ſunt ſuſpenſi, in quibus, ſi poſtmodum miniſtraverint, irregulares cenſentur.

XXVII. *Ne Clerici utantur fulgidis, & foderatis veſtibus, & qualis erit habitus eorum.*

Item inhibemus univerſis, & ſingulis Presbyteris, & Clericis noſtre civitatis & Dioceſis, ne veſtibus nimis fulgidis, vario, vel ſerico duplicatis, ſeu foderatis (Prelatis, Doctoribus in jure Canonico, Legibus, & Medicinis, Licentiatis, & noſtre Eccleſie Canonicis exceptis) ſe ornent. Nec nimis ſordidis, ſed decentibus, quas Canones ipſis concedunt, utantur. Et ne manicas ad cubitum pendentes, magnas & longas cum ſuperfluitate, colliriaque ultra mentum ſe extendentia; nec veſtes ante & retro, ac in lateribus foderatas & ſciſſas, neque bireta precipua deferant, niſi prout ſtatus eorum exegerit, hoc eſt, quod non deferant graduati bireta alterius coloris, quam eis data ſunt tempore promotionis rubea, aut fuſca. Alii non graduati ſolum nigris utantur ſub pena quatuor florenorum, neque capucia brevia, laicalia, ſive inciſa: neque mitras foderatas, magnas, & rotundas, aut bonneta circumplicata more laicorum, neque annulum publice portent: aut viridis, ſeu rubei coloris veſtitu utantur, pena ſub premiſſa totiens quotiens de contrario repertum fuerit, Ordinariis locorum irremiſſibiliter exſolvenda. Ac Clerici in Sacris conſtituti, cum tonſura rotunda, & corona raſa incedant, barbam, aut comam nullo modo nutriant, in Miniſteriis Divinorum religionem deferant anni temporibus congruentem; neque Presbyteri in togis celebrent, authoritate Apoſtolica Sacri Concilii Conſtantienſis, & Noſtra, inhibemus pena ſub premiſſa.

XXVIII. *Ne Clericus officium negotiationis exerceat, ſed infra ſex dies totaliter ſe abſtineat.*

Item cum Chriſtus ejecerit ementes, & vendentes de Templo, & ſcriptum ſit: Negotiatorem Clericum, quaſi peſtem mortiferam fugere debes; Clericique in Sacris conſtituti non debeant ſe ſecularibus negotiis immiſcere, videlicet emptioni & venditioni, niſi quantum a jure eis permittatur; Statuimus & ordinamus, quod poſt publicationem preſentium infra ſex dies, extunc immediate ſequentes, omnes Presbyteri, & Clerici in Sacris conſtituti, & Beneficiati, a negotiationibus in totum ceſſent. Hoc eſt, quod in magnis maſſis, & gravi quantitate (ut in tunnis, & aliis ſimilibus) non emant, & particulatim, diviſim, aut minuatim vendant, ſub pena trium florenorum Nobis irremiſſibiliter ſolvendorum.

XXIX. *Ne Eccleſiaſtica perſona officium redundans in ſcandalum ordinis Clericalis exerceat.*

Inſuper ſtatuentes, ne Presbyteri, vel Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti noſtre civitatis & Dioceſis, Advocatias, ſeu officia ſecularia, ſive Thelonia (que in ſcandalum ordinis Clericalis redundant) quoque modo directe, aut indirecte regant, vel gubernent per ſe, vel alios cujuscunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, ſeu preeminentie fuerint, ſub

Digitized by Google

ſub pena decem florenorum totiens quotiens Nobis irremiſſibiliter exſolvendorum.

XXX. *Ut abſque alia requiſitione ſervetur interdictum in locis, in quibus fit detentio Clericorum, aut Nuntiorum Apoſtolicorum, vel Ordinariorum.*

Item precipimus, & mandamus, quod ſi in noſtra civitate, vel ipſius Dioceſis oppidis, caſtris, villis, ſeu aliis locis aliquem Prelatum, vel Canonicum noſtre Eccleſie, ſive Dioceſis Presbyterum, ſeu Clericum (verum Clericum reputatum) per Poteſtatem ſecularem incarcerari, ſeu detineri, vel alias occidi contigerit, extunc ſtatim, poſtquam hujusmodi incarceratio, detentio, Presbytericidium, vel Clericidium ex fama publica, ſeu relatione fide dignorum, aut alias veriſimiliter ad veſtram notitiam pervenerit; abſque aliqua alia requiſitione, monitione, & intimatione, ſi Prelatus Dioceſis, vel Canonicus Eccleſie noſtre fuerit, per totam noſtram Diœceſim; ſi Presbyter, vel Clericus, per diſtrictum, in quo occiſus fuerit, vel detentus, ſeu incarceratus, per menſem; In civitate vero, oppidis, ſuburbiisque, aut aliis locis (ipſis contiguis) in qua, ſeu quibus plures Parochiales Eccletie, ſive Monaſteria exiſtunt, ſub qua, vel quibus incarceratio, detentio, Presbytericidium, ſeu Clericidium hujusmodi factum fuerit, tam in civitate, oppidis, ſuburbiis (non obſtante, quod in una Parochia interemptio facta ſit) nihilominus in aliis locis, & ſingulis Eccleſiis, & locis etiam contiguis ſimul & uniformiter, ſeu conjunctim (omni ceſſante mora) Eccleſiaſticum ſervetis interdictum, non reſumendo Divina indifferenter, donec & quouſque pro hujusmodi detentione, incarceratione, ſeu Clericidio facta ſit emenda condigna, niſi aliud a Nobis inde receperitis in mandatis. Idem volumus quoad portatores mandatorum Apoſtolicorum, ſive ad nuntios noſtros, & Ordinariorum, extendi, & obſervari penis ſub premiſſis.

XXXI. *Ut obſervetur Conſtitutio Legati Sedis Apoſtolice, & ceſſetur a Divinis propter ablationem rerum Clericorum, & menſe Epiſcopalis &c.*

Item volumus & precipimus inviolabiliter obſervari Conſtitutionem prefati Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Guidonis, Apoſtolice Sedis Legati, videlicet, quod in quacunque Parochia, ubi bona & res Clericorum violenter ablata, capi, duci, portari, vel detineri, aut etiam per laicos arreſtari contigerit, uſque ad reſtitutionem congruam a Divinis ceſſetur. Idem volumus extendi, & obſervari quoad res, & bona ad menſam noſtram Epiſcopalem, Prelatorum, & Canonicorum Eccletie noſtre, & Dioceſis ſpectantes, & ſpectantia. Adjicientes, quod in Parochiis, & locis, in quibus hujusmodi Canonicorum, Presbyterorum, & Clericorum captivatores, detentores, incarceratores, interfectores, & occiſores, ac bonorum Clericorum, ac menſe noſtre Epiſcopalis predictorum ſpoliatores viſi fuerint, & moram traxerint, quamdiu preſentes fuerint, ſimiliter ceſſetur a Divinis, penis ſub premiſſis.

XXXII. *Ut Monaſteria juxta juris diſpoſitionem & ſequentia regantur.*

Item mandamus vobis Dominis Prepoſitis, Gubernatoribus, & Proviſoribus, ac Abbatiſſis, Prioriſſis, & ceteris Rectoribus Monaſteriorum in virtute ſancte obedientie, & ſub excommunicationis ſententie pena (a qua nullus citra noſtrum conſenſum abſolvere habebit) quatenus veſtra Monaſteria, Moniales, & Perſonas Monaſteriorum ſecundum juris diſpoſitionem, & ſtatutorum noſtrorum Predeceſſorum ordinationem, regatis, & gubernetis, ac ordinetis, quod ipſe perſone ſe ſecundum Canonum Sanctiones, & Statuta predicta regant, & gubernent. Monaſteria ſub firma & diligenti clauſura de cetero habeant, neque facultatem deinceps Profeſſe egrediendi acquirant. Militarium etiam propriorum amicorum tam ſpiritualium, quam ſecularium caſtra, civitates, oppida, curias, aut forum publicum, & nuptiarum ſolemnitates fugiant. Monaſteria ſua non exeant, neque vagentur, niſi ob-

tenta licentia, propter infirmitatem evidentem, & alias rationabiles & evidentes cauſas, ita quod in publico non videantur. Etiam mandamus vobis penis ſub premiſſis, quod nullis Perſonis ſpiritualibus, ſeu ſecularibus, Presbyteris, Capellanis, Officiantibus, Cuſtodibus, aut aliis cum ipſis ſervientibus, ſive exiſtentibus, (quocunque nomine cenſeantur) detur copia, ſive licentia ad eas intrandi, neque colloquia habendi, niſi in ardua legitimitate & preſentia eorum, quorum merito intereſt, de rigore obſervantie. Ut ſi ſint perſone, que neceſſario intrare habuerint ex legitima cauſa, quod tunc colloquia in preſentia Abbatiſſe, Prioriſſe, ſive Superioris fiant, etiam ſub bono teſtimonio: contrarium vero facientes, penis premiſſis, ac aliis a jure ſtatutis, ipſo facto volumus ſubjacere; quia a mundanis & publicis aſpectibus, ut Deo eo liberius ſervire valeant, debent eſſe alienе, ut ſublata laſcivie opportunitate, corda & corpora earum in omni ſanctimonia diligentius cuſtodiant, & ſolum Deum Sponſum earum pre oculis habeant, cui ſe devoverunt. Inſuper mandamus, quod ad Monaſteria non recipiantur ultra numerum perſonarum, quam redditibus & Monaſterii proventibus tolerabilis ſit, ut cetere ſine pecunia nutriri, & ſuſtentari poſſint, quia illa major reputatur cauſa deſtructionis Monaſteriorum. Item in aliis articulis in jure expreſſis volumus & mandamus, quod Prepoſiti, Abbatiſſe, Prioriſſe, Subprioriſſe, aut alii (ad quos ſpectat gubernatio earum) eas informent juxta continentiam Regule, quod debita reformatio apud eas fiat. In quibus omnibus & ſingulis conjunctim & diviſim conſcientias eorum gravamus. Item mandamus, quod nulla Monialium propria habeat, ſed omnia ſint eis communia. Ut igitur ſingula premiſſa Monaſteria, & Moniales reſpicientia, diligentius, & attentius cum omni manſuetudine, & gravitate in finem bonum & concupitum perfici poſſint, ſtatuimus & mandamus ſub pena excommunicationis ſententie, ut quodlibet Monaſterium noſtre Dioceſis habeat verum approbatum, & per Nos confirmatum, Prepoſitum Sacerdotem bone vite, in fama laudabilem, in ſpiritualibus, & temporalibus providum, qui poſſit ſalubriter preeſſe, & prodeſſe in omni ſanctimonia & caſtitate; ut moribus, exemplo, & bono regimine illius per ſingula premiſſa ad ſalutiferum finem vita earum perducatur.

XXXIII. *Prohibitio, ne Clericus contra Dominum Epiſcopum, & Eccleſiam, ac ſuum Prelatum procuret, aut extra judicium prebeat conſilium.*

Item prohibemus, ne aliquis Clericus noſtre civitatis & Dioceſis, alieno nomine, in negociis ſeu cauſis quibuscunque, Nos, & noſtram Eccleſiam tangentibus, contra Nos, & noſtram Eccleſiam, aut Clericus contra ſuum Prelatum, & Canonicos, ſeu Patronum ſuum poſtulet in judicio, vel procuret, niſi in quantum de jure, aut contra Nos, & noſtram Eccleſiam, & Perſonas predictas, prebeat extra judicium, conſilium, auxilium, vel favorem, ſub pena decem florenorum Nobis ſolvendorum.

XXXIV. *Inhibitio, ne Judices peregrinum Notarium admittant ad actus conſcribendum.*

Item inhibemus univerſis & ſingulis Prelatis in veſtra civitate & Dioceſi conſtitutis, cujuscunque ſtatus, gradus, vel ordinis extiterint, ne coram ipſis in actis judicialibus aliquem Notarium de aliena Dioceſi, ſeu ignotum ad ſcribendum in cauſis coram eis pendentibus & penſuris admittant, niſi per Nos, vel eoſdem Prelatos prius electus, & approbatus fuerit. Alias inſtrumentis, per talem Notarium ſine approbatione (in quibuſcunque actibus judicialibus, & extrajudicialibus) confectis, in noſtra civitate & Dioceſi minime fides habeatur.

XXXV. *Inhibitio, ne quis de abſolutionibus caſuum Epiſcopalium ſe intromittat.*

Item inhibemus univerſis & ſingulis Presbyteris, religioſis & ſecularibus quibuscunque noſtre civitatis & Dioceſis, ne quis eorum de abſolutionibus caſuum Epiſcopalium, Nobis a jure, vel conſuetudine reſervatorum, niſi de noſtra licentia ſpeciali abſolvendo, commutando, ſeu diſpenſando quovis modo ſe intromittat. Et ſi qui per noſtram Dioceſim

autho-

Digitized by Google

authoritatem abſolvendi recepiſſent, illam revocamus, & caſſamus, quouſque de novo meruerint obtinere, & notitiam perſonarum, quibus conceſſe ſunt, firmius habeamus. Unde reſervamus Nobis abſolutionem excommunicatorum a Nobis, penitentias ſolemnes injungere, vota commutare: blaſphemiam in Deum & Sanctos committentium, clandeſtine, & contra interdictum Eccleſie contrahentium, perjuria publica committentium, infringentium vota, vel juramenta, ſacrilegorum, inceſtuoſorum, quorumcunque uſurariorum, Sanctimonialium, & aliarum virginum defloratorum, ſeu ſeductorum, aut illarum, ſeu aliarum honeſtarum mulierum violatorum, & oppreſſorum, ſeu in mortem conjugum machinatorum, & abutentium Chriſmate, Euchariſtia, vel re ſacra: Proprios filios ſine neceſſitate baptiſantium, vel ipſos ad Baptiſma, vel Confirmationem tenentium, maleficorum, Symoniam cujuscunque generis committentium. Per ſaltum vel furtive, vel ſymoniace promotorum, aut Symoniacorum propter Beneficium, vel ingreſſum religionis. In Eccleſia, vel loco conſecrato luxuriam committentium. Coeuntium cum Judea, Sarracena, vel Pagana. Abortum in ſe & ſterilitatem, vel in alio procurantium: adulterorum, peccatum contra naturam, ſeu Zodomiticum, cujuscunque generis committentium. Falſum teſtimonium perhibentium. Litteras, vel inſtrumenta quascunque, ſeu quecunque falſificantium. Eccleſiarum, ſeu cimiteriorum immunitates violantium, & ipſa incendentium, & ſpoliantium. Parentes percutientium. Parvulos opprimentium, incantatorum, & augurum, ac divinatorum, intoxicatorum, publicatorum raptorum. Male ablatorum, ſeu legatorum, aut fidei commiſſorum (preſertim in Eccleſiaſticis perſonis, & piis locis, vel pauperibus) cum non appareat, cui reſtitutio ſit fienda; vel ſi nimium diſtant, debitorum imburſatorum, & retentorum. Cum aliis caſibus ſimilibus maxime diſpenſationem Epiſcopalem requirentibus.

XXXVI. *Ut Conjugati in Matrimonio commorari infra menſem debeant.*

Item precipimus & mandamus univerſis & ſingulis utriusque ſexus perſonis laicalibus, quatenus omnes, qui ſponſalia in facie Eccleſie contraxerint (carnali copula non ſubſecuta) ſecundum ſacrorum Canonum Sanctiones infra menſem a data preſentium Matrimonium perficere, & ſe ſecundum Legem (Divinam, & humanam) matrimonialiter pertractare debeant. Si vero aliqui in noſtra civitate & Dioceſi eſſent conſtituti, qui in facie Eccleſie per verba de preſenti Matrimonium contraxerint (carnali copula non ſubſecuta); Mandamus eisdem, quatenus infra menſem (impedimentis juris & facti ceſſantibus) Matrimonium hujusmodi ratum eſſe deſignent, &, prout de jure tenentur, cohabitent. Vel ſi qui ab invicem diſceſſerunt, & ſeorſum habitant, infra eundem terminum reconveniant, ſub pena decem florenorum, irremiſſibiliter Nobis ſolvendorum.

XXXVII. *Prohibitio, ne ad Baptiſmum plures, quam tres Compatres vocentur.*

Item prohibemus (penis ſub premiſſis) univerſis & ſingulis Presbyteris noſtre civitatis & Dioceſis, ne plures Compatres, quam tres in Baptiſmo puerorum admittant, quoniam nonnulli caſus ſunt (ex cognatione ſpirituali procedentes) qui non ſolum impediunt Matrimonium contrahendum, immo dirimunt contractum: propter quorum ignorantiam veriſimiliter timetur, circa Sacramentum Matrimonii diverſas committi negligentias. Ut ergo Sacerdotes (maxime Curati) de quorum ore ſubditi legem requirere habent, ſe & ſuos eo expeditius dirigant; mandamus, ut quilibet Parochialis Presbyter quandam cedulam (caſuum predictorum, nec non cujusdam figure contentivam) quam infra ſubjungimus, habere, & eam intra unius menſis ſpacium in ſua Eccleſia affigere, affixamque continue ibidem tenere debeat, ut ex ea ipſe, & quilibet eam intuens, de caſibus cognationis ſpiritualis informari poſſit. Et hoc ſub pena unius marce Lubicenſis, per Prelatum a Rectore (totiens, quotiens in ejus Eccleſia cedula hujusmodi reperta non fuerit) exigende. Debet etiam pro tempore populum ſibi ſubditum ſepius in predicationibus ſuis informare, & caſus in hujus-

modi cedula expreſſos declarare, ut ſic pericula in futurum evitari poſſint. Cognatio ſpiritualis eſt inter baptiſatum & levantem. Baptiſatum, & filios levantis. Baptiſatum, & conjugem levantis prius cognitam. Conjugem levantis prius cognitam, & parentes levati. Levantem, & parentes levati. Similiter ſentiendum eſt inter baptiſatum, & baptiſantem cum ſuis attinentibus, ut ſupra. Item inter confirmatum, & tenentem ad confirmationem cum ſuis attinentibus, ut ſupra. Et inter confirmatum, & confirmantem cum ſuis attinentibus, ut ſupra.

Arbor de caſibus Cognationis ſpiritualis.

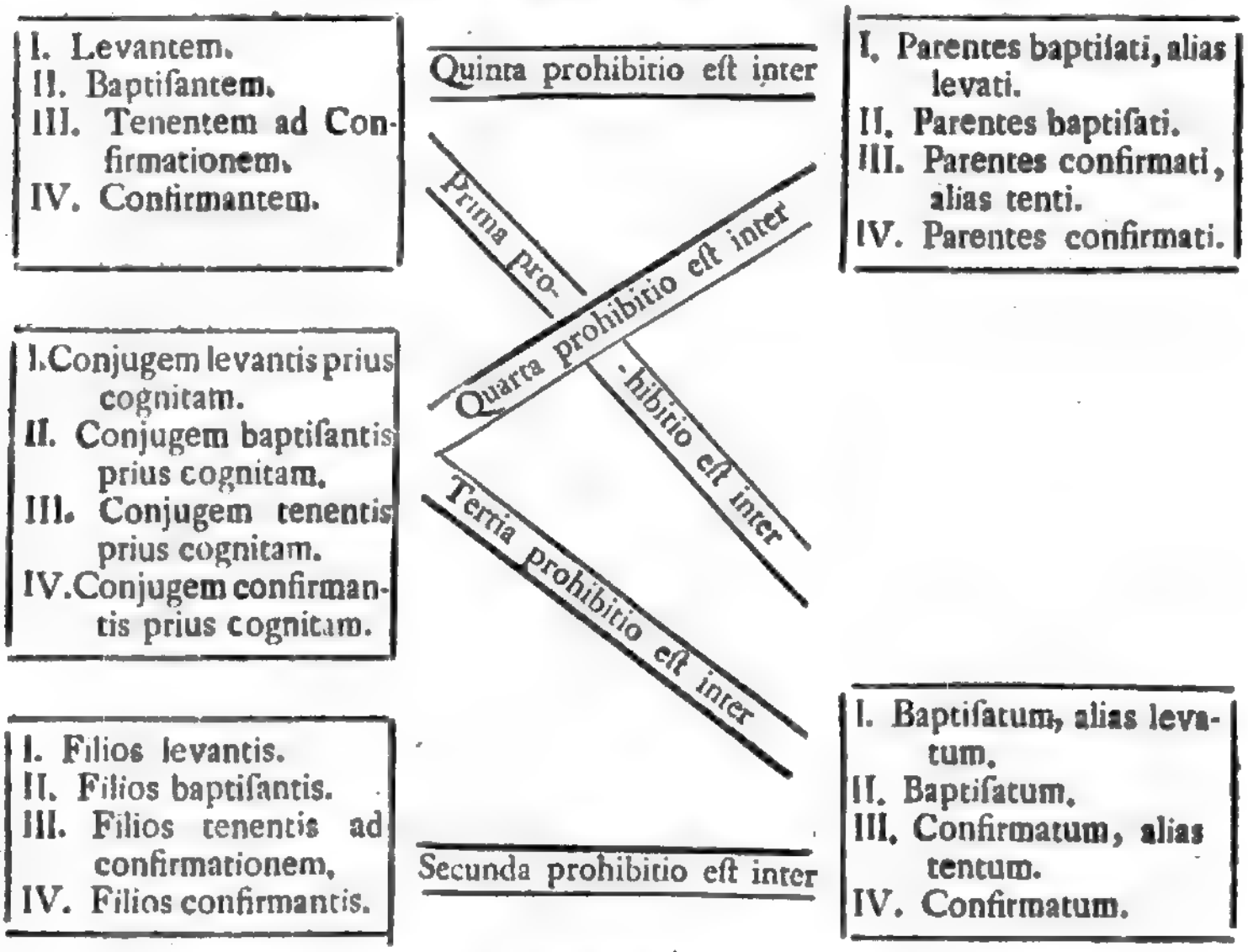

Arbor Cognationis ſpiritualis.

Et ſic prohibitio iſta extendit ſe ad XX. perſonas impediens Matrimonium contrahendum, & dirimens contractum. (*)

XXXVIII. *Mandatum, ut bona ablata menſe Epiſcopali, intra duos menſes reſtituantur.*

Item præcipimus & mandamus, quatenus moneatis omnes & ſingulos (tam Clericos, quam laicos) ut infra duos menſes continuos, bona, res, pecunias, clenodia (in auro & argento) libros quarumcunque facultatum, ad caſtrum Butzow (aut ad Matricem Eccleſiam) ſive ad Capitulum noſtrum ſpectantia, hactenus publice, vel occulte uſurpata, ablata, & aſportata detinentes, Nobis, ſeu Capitulo noſtro intra tres menſes reſtituant, vel ſe nobiſcum amicabiliter ſuper eiſdem componant. Scientes vero Nobis intra eundem terminum per ſe, vel alios notificent. Quam dilationem trium menſium pro Canonica monitione aſſignamus. Alioquin ipſos, & quemlibet eorum rebellem, ſeu rebelles excommunicamus Dei nomine in his ſcriptis. Quos & vos extunc in genere ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis (& quorum nomina ſciveritis in ſpecie) in Eccleſiis veſtris excommunicatos denuncietis, donec abſolutionis Beneficium a Nobis meruerint obtinere.

XXXIX.

(*) Schema iſtud Cognationis Spiritualis a Concilio Tridentino mutatum eſt, aliquibus gradibus abrogatis.

Digitized by Google

XXXIX. *De Capitalibus ſummis ad Beneficia Eccleſiaſtica ſpectantibus reimponendis.*

Item in caſu & eventu, quibus Beneficiorum quorumcunque principalis, ſive capitalis ſumma per quoſcunque cenſuarios & debitores reemi, & exſolvi contigerit, omnibus & ſingulis, ſub excommunicationis pena predicta (nec non viginti florenorum mulcta) exnunc prout extunc, & econtra, quam Canonica monitione premiſſa ferimus Dei nomine in his ſcriptis, diſtricte precipimus & mandamus, ut ſummam principalem reemptam & exſolutam, non ad ſe ſolum recipiant, ſive in detrimentum fructuum Beneficiorum imburſent; Sed ſuis Collatoribus, & eorundem Beneficiorum Proviſoribus tradant, quacunque prorogatione ceſſante reimponendam, ſi locus & tempus affuerit. Et ſi qui ſint Beneficiorum ſuorum reemptas, & exſolutas ſummas principales, & nondum reimpoſitas detinentes (in animarum ſuarum periculum) eiſdem ſub ſimilibus pena, & mulcta mandamus diſtricte, ut intra duos menſes immediate futuros, ſummas principales hujuſmodi (ad ſua Beneficia ſpectantes) Collatoribus, & Proviſoribus Beneficiorum ſuorum tradant, atque etiam de eorum conſenſu (ut premittitur) reimponant; Niſi aliud cautum fuerit in fundatione, tunc faciant juxta tenorem, & voluntatem teſtatoris. Contrarium facientes ſententiiis ipſis, & penis premiſſis ſubjacere volumus, abſolutione Nobis tantummodo reſervata. Et quod unusquiſque Beneficiatus domus, ſive curias ſuorum Beneficiorum ruinoſas, ſive deſtructas, pro neceſſitate decenti, & congrua intra annum reſtauret, & erigat. Alioquin dictorum Beneficiorum Collatoribus, & Patronis dabimus facultatem, ut fructus illorum Beneficiorum recipere, & in utilitatem, & inſtaurationem curiarum, domorum, & edificiorum hujuſmodi convertere poſſint.

Et quod omnes Beneficiati ſuorum Beneficiorum fundationes in Miſſali, aut alio libro ipſius Beneficii deſcriptas intra tres menſes habeant, ad videndum & obſervandum, ad que pretextu fundationis ſint obligati, penis ſub premiſſis. Et ſi qui ſint, qui fundationes ſuas habere non poterint, ad Nos, aut venerabile Capitulum Eccleſie noſtre Swerinenſ. juxta qualitatem Beneficii ſui, ac ipſius collationis pro nova fienda fundatione, aut confirmatione recurſum habeant, ſub tempore dictorum trium menſium, & premiſſis penis. Volumus etiam, quod in omnibus preſentationibus, & inſtitutionibus, ac collationibus Beneficiorum quorumcunque fructus cujuslibet Beneficii determinate exprimantur, ſub pena denegationis, inſtitutionis, & collationis predictarum per illos, ad quos ſpectant.

XL. *Qualiter & quando Proviſores Eccleſiarum reddent computum, & eligi debeant.*

Item quia non ex delatione Curatorum, ſed facti evidentia, & certa experientia accepimus, vitricos, ſeu Proviſores, & Juratos Eccleſiarum quarumdam noſtre Dioceſis laicos in officio ſibi credito minus legitime procedere, eleemoſynas, ſtipes, donaria & legata Eccleſiis (quibus inſerviunt) erogata apud ſe detinere, non in uſum Eccleſie, ſed nonnunquam ſuam proh dolor convertere rationem, & computum de perceptis, & expoſitis male, & inter ſe ipſos, & aliquando nunquam reddere, Curatos & Plebanos ad conſcientiam illorum non admittere, officium illud quaſi hereditario jure occupare, & ad ſuos ſucceſſive transferre, multaque abſurda in eo irreprehenſibiliter vel committere, vel omittere; diſtricte ſub excommunicationis late ſententie, & alia arbitraria pena prohibemus, ne de cetero tale quid ſoli attemptent, ſed Proviſores hujuſmodi in ſingulis Parochiis ſuum Plebanum pro tempore, cum quatuor ad minus ſenioribus, ac diſcretioribus viris de Parochia ad interreſſendum computo hujuſmodi, ad minus ſemel in anno per eos fiendo admittant, ſua portione dictum Plebanum non fraudent, & correctionem, ſi quam viderint, ab eo benigne ſuſcipiant. Et quod in poſterum nullus in Proviſorem novum recipiatur, niſi cum conſilio & conſenſu Parochie, ac Rectoris Eccleſie. Et idem electus juret ſtatim poſt electionem ſuam in manibus Plebani, vice noſtra, & Proviſorum antiquorum, de fideliter, & cum ſana conſcientia iſtud officium exercendo, alias non reputetur Proviſor. Quod ſi oppoſitum com-

pertum fuerit, nec ipſemet Plebanus pro ſuo exceſſu noſtram evadet cenſuram. Dicti vero Proviſores, qui premiſſa per duos annos facere diſtulerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura, & tanquam ſacrilegi erunt cenſendi. Et hanc conſtitutionem perneceſſariam ſingulis diebus Dominicis,quo ad uſque ad omnium (quorum intereſt) notitiam perveniat, mandamus per quemlibet Plebanum loci publicari, ſub penis premiſſis.

XLI. *Ut executiones teſtamentorum,ſive ultimarum voluntatum fiant intra annum.*

Item,quoniam ſecundum juscommune defunctorum pias voluntates dilatas Epiſcoporum decens eſt ſtudio adimpleri. Hinc precipimus & mandamus, quod quicunque ultimarum voluntatum Executores deputati fuerint, vel in futurum deputabuntur, executiones teſtamentorum, ſive voluntatum ultimarum intra annum faciant. Quem terminum eis exnunc, prout extunc, & extunc, prout exnunc abſque alia requiſitione pro executione effectualiter fienda, aſſignamus a tempore obitus teſtatoris, & volumus, quod mandatum noſtrum hujusmodi interpellet ipſo facto pro homine. Quod ſi non fecerint (juſto impedimento ceſſante) Nos ad executionem illorum procedemus. Provideant etiam dicti teſtamentarii, quod de diſpoſitione,ac executione ſua facta vel fienda, regiſtra clara, & vera conficiant. Ita quod ſi requiſiti fuerint, Nobis, vel Ordinariis eorum, approbationem hujusmodi teſtamentorum jure,aut conſuetudine habentibus, reddere poſſint congruam rationem, ſub pena decem florenorum, per Nos,vel dictos Ordinarios exigendorum.

XLII. *Quod Prelati,& Rectores Eccleſiarum habeant Statuta Provincialia & Synodalia, ac ea obſervent, & publicent, & de ſubſidiis non exigendis, nec Eccleſiis cum oneribus, aut penſionibus gravandis per Prelatos Epiſcopo inferiores.*

Inſuper precipimus & mandámus, quod omnes & ſinguli noſtre Swerinenſis Eccleſie, & alii noſtræ Dioceſis Prelati, copias Provincialium Statutorum non habentes, atque noſtrorum, nec non FRIDERICI,& KAROLI Imperatorum, in Concilio Conſtantienſi approbatorum, ac Guidonis & Tuſculani (olim Sancte Romane Eccleſie Cardinalium) in partibus Almanie Legatorum, a Nobis,vel noſtro Commiſſario intra menſem (& Rectores Parochialium Eccleſiarum immediate intra alium menſem ſubſequentem) ſub ſuis expenſis recipiant, & ea fideliter obſervent, & per ipſorum ſubditos obſervari procurent. Ac per Eccleſiarum Rectores in illa parte, qua laicos concernunt, mandamus publice de ambone publicari. Et quod Prelati preſcripti a ſuis inferioribus & ſubditis ſubſidium, decimam, contributionem, ſive exactionem aliquam non petant, exigant, ſeu quovismodo poſtulent, aut extorqueant.

Cum ipſi inferiores Prelati ſubditos ſuos ad ſolutionem illarum decimarum, ſubſidiorum, contributionum, ſive exactionum cogere poſſint. Attento quod realia ſint, & non perſonalia, ſed ſolum in neceſſitate Eccleſie & Dioceſis noſtrarum, & pro ſolutione debitorum earundem, Nobis,& Succeſſoribus noſtris (tanquam Epiſcopis) teneantur, & de jure ſint aſtricti. Neque predicti Prelati, aut eorum Officiales contra diſpoſitionem juris penſiones annuas, in quibuscunque Beneficiis reſervent, & cum Poſſeſſoribus contra tenorem fundationum earundem quovis modo diſpenſent, eo quia de jure non poſſunt. Neque etiam prenominati Prelati,aut eorundem Synodales Commiſſarii Rectoribus in diſtrictibus ſuarum jurisdictionum oneroſi ſint in ſumptibus & expenſis, cum in Synodis preſederint, ipſasque Synodos tempore congruo celebrent. Nec a Rectoribus, ſeu etiam loca tenentibus Eccleſiarum quarumcunque, ex avaritia,ſeu odio pecunias, vel recognitiones quascunque recipiant,ſub pena decem florenorum,Fiſco noſtro applicandorum,totiens,quotiens factum fuerit contrarium.

XLIII. *Denuntiatio excommunicatorum ob non viſitationem Sacroſancte Synodi.*

Item omnes & ſingulos, qui de jure vel conſuetudine huic Sancte Synodo perſonaliter intereſſe debuiſſent, & non licentiatos, vel impeditos juſto impedimento, reputamus contumaces, & declaramus

mus puniendos, seu excommunicandos. Quos etiam exnunc, prout extunc, & econtra, nisi se infra quindenam proxime subsequentem (quam pro Canonica monitione eis assignamus) de hujusmodi contumacia legitime, prout de jure, excusaverint, realiter, & cum effectu coram Nobis (*in*) Butzow (aut nostro in hac parte Commissario) in nostra absentia. Alioquin in his scriptis omnes & singulos, & eorum quemlibet excommunicamus.

XLIV. *De Vita & conversatione Clericorum.*

Item auctoritate Apostolica, & Sacri Concilii Constantien. ac nostra mandamus omnibus, & singulis Presbyteris, & Clericis nostre civitatis & Diocesis, quatenus honeste vivant, & a quibuscunque illicitis, & inhonestis jocis, & ludis, ac dissolutionibus, & presertim taxillorum, & larvarum, precipue in locis sacris tempore Divinorum se abstineant. Tabernas publicas non intrent, nisi in itinere constituti, & necessitatis causa. Ut autem occasionem tanti piaculi abscindamus, inhibemus, quod Clerici tabernas in suis domibus per se, vel per alias personas non teneant. Et cum ebrietas inducat mentis exilium, ac libidinis provocet incentivum, omnes Presbyteri, & Clerici diligenter se abstineant a crapula, ebrietate, & potibus, qui inebriant. Nec se mutuo invitent, obligent, & constringant ad commensuratos haustus, aut ad potus equales. Officiisque Ecclesiasticis, & aliis bonis studiis inhereant, & intendant, sub pena trium florenorum toties, quoties fit contrarium.

XLV. *Qui & qualiter dicere teneantur Horas Canonicas.*

Item ordinamus, statuimus, & mandamus, quod omnes Presbyteri, & in Sacris Ordinibus constituti, & Clerici Beneficiati, qualibet die teneantur dicere horas Canonicas. Et ante quamlibet hujusmodi horarum *Pater noster & Ave Maria*, premittere. Et in eisdem horis omnes versiculos integre, & complete proferre.

XLVI. *Ut Presbyteri, & Clerici tempore Divinorum in Ecclesiis incedant in habitu hic expresso, & in illis religiose versentur.*

Item omnibus, & singulis Prelatis, Canonicis, Beneficiatis, Officiantibus, & quibuscunque Presbyteris, & Clericis nostre Ecclesie, ac aliarum Ecclesiarum civitatis, & Diocesis Swerinens. inhibemus, ne tempore Divinorum in Ecclesiis, seu processionibus cum pileis, aut mitris, nec cum liripipiis (more stole per collum dependentibus) sed cum religione decenti, & biretis, vel malmutiis non nimium pretiosis (in quibus deferre habebunt) incedant. Et ne cum religione, cappa, vel superpellicio in foro, vel in alio loco prophano incedant, vel morentur. Aut in Ecclesiis, vel in Cemiteriis tempore Divinorum evagentur. Et quod in Ecclesia, & Choro temporibus debitis (& presertim Divinorum) esse debeant. Et quod in Ecclesiis, Cemiteriis, processionibus, & conventionibus Ecclesiasticarum Personarum se a colloquiis, confabulationibus & clamoribus, ac quibuslibet dissolutionibus, & Divinorum perturbationibus penitus abstineant. Et Divinorum temporibus legant, cantent, & orent, prout de jure obligantur, sub pena duorum florenorum totiens, quotiens solvendorum.

XLVII. *Que cantica in Missa integre cantari debent, statutum.*

Item statuimus, & mandamus, ut quilibet Sacerdos nostre Diocesis, cum gratia Dei dispositus, Missarum solemnia decantaverit, Gloria in excelsis, Credo, Offertorium, Prefationem cum Pater noster, juxta Sacrorum Canonum sanxiones a principio usque ad finem decanter, nullo abstracto, diminuto, vel resecto: aut aliud responsorium, vel carmen vulgare loco premissorum in organis, aut choro, qui presentes fuerint Clerici resonent. Et in Credo tractatim canterur: Ex Maria Virgine, & Homo factus est, genibus flexis. Alioquin contra transgressores rite procedemus, dantes cum hoc omnibus Presbyteris nostre Diocesis, qui in Missis eorum post Recordare, collectam, A cunctis . . . &c. devote dixerint:

Digitized by Google

rint, Ac pro nobis, & omnibus nobis commiſſis in fine oraverint, Et in fine Miſſe Initium Evangelii ſecundum Joannem, voce ſonora dixerint; Et cum dicitur: Verbum caro factum eſt, genua flexerint; XI. dies indulgentiarum pro qualibet vice de injunctis penitentiis.

XLVIII. *De homicidis, & eorum abſolutione.*

Item de homicidis ſervetur conſuetudo antiqua, videlicet, quod ab ingreſſu Eccleſie, & ſepultura Eccleſiaſtica, donec Epiſcopali auctoritate abſoluti ſint, maneant ſuſpenſi. Adjicimus, quod de abſolutione tali non debet ſtari eorum verbo, ſed ad illam per litteras Epiſcopi, vel ad minus Confeſſoris ipſorum Curato eorum atteſtatio fiat.

XLIX. *De Decimis ſolvendis.*

Item mandamus Parochialium Eccleſiarum, preſertim campeſtrium, ſive ruralium Rectoribus, ac loca eorum tenentibus, ut juxta tenorem mandatorum noſtrorum, decimalium debitis temporibus ſinguli in ſuis Eccleſiis moneant & requirant eorum Parochianos, ut frumenta decimalia (qualiacunque fuerint) in annona & frumentis bene purgatis & mundatis, decimam eorum exſolvant. Alias remittemus eos cenſuris laqueatos, & de aliis remediis cogitabimus. Attento, quod decima jure Divino in mundiſſimo frumento ſolvi debeat.

L. *Fundationes Beneficiorum juxta ſuum tenorem ſunt obſervande.*

Item ſtatuimus & ordinamus, ut unusquisque Beneficiatus noſtre Dioceſis juxta ultimam voluntatem teſtatoris, fundatoris beneficio ſatisfaciat. EX eo quia nemo poſt Papam contra voluntatem teſtatoris diſpenſare poteſt. Videant igitur ſic Beneficiati ex tenore ultime voluntatis, ſi edificia & habitationes (que ruinam minantur, aut patiuntur, aut in totum diruta, ſeu deſtructa ſunt) quod juxta fundationis tenorem reparent, reedificent, aut nova conſtruant ſecundum exigentiam. Mandamus igitur vobis ſic Beneficiatis, ut ſatisfactionem pro Beneficiis veſtris impendatis, ne Patroni conqueri habeant de negligentia. Quia, proh dolor! hodie (*pro*) extorſione fructuum Beneficiórum magna cura adhibetur; pauca autem diligentia pro conſcientia ſervanda, & conſervanda exhibetur.

LI. *Caſus, in quibus fiat reconciliatio Eccleſiarum, aut Cemeteriorum.*

Item propter graves violentias, conflictiones, & injurias enormes, ſeu abſtractiones, ſive propter aliquas alias invaſiones, alicui confugienti pro tuitione ad Eccleſiam, ſive Cemiterium, in quibus quilibet gaudere debet immunitate, ac libertate ob reverentiam Dei, & ejus Sanctorum irrogatas: Etiam ſi quis ciſtas, aut alias capſas cum veſtibus, vel aliis clenodiis in Eccleſiis propter ſecuritatem poſitas (prout quotidie reperitur) cum violentia injurioſe confregerit, aut alias per mala ingenia aperiendo res, veſtes, aut alia incluſa rapiendo deportaverit, ſacrilegium committendo, quibuscunque mediis violenter invadendo; volumus, & ſtatuimus, quod (*is*) in Eccleſia, aut Cemeterio reconciliari omnino debeat, & Nobis pro tali exceſſu, & manifeſta offenſa, condigna ſatisfactio impendi. Eodem modo, qui ſepulchra, aut domos mortuorum violaverit, lapides, ſeu marmora rumpendo, aut corpora ſepulta, ſive reliquias abſtulerit, ſeu contrectaverit, eadem pena reconciliationis percelli debeat.

LII. *De octavis Aſſumptionis Virginis Marie, nec non Sancte Marie Magdalene, & de Feſto Sanctorum Proceſſi & Martiniani.*

Item ſtatuimus, & mandamus ex poſt, & in antea ſuffragium de Beata Maria Magdalena, juxta ordinem antiphonarum in laudibus ejus diei, cum verſiculo: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum, per octavam ipſius dicetur. Et ipſa octava dies propter, & ante diem Beate Marthe anticipetur cum Feſto trium lectionum, cum ultimis tribus reſponſoriis ex hiſtoria iſtius Feſti. Et quod in die ſanctorum Proceſſi & Martiniani Martyrum novem lectiones cum hiſtoria de Martyrybus cum Omelia propria: Egrediente JESU de templo, obſerventur. Ac quod ſub octava Aſſumptionis Glorioſiſſime Vir-

Virginis Marie deinceps,& perpetuis temporibus collecta: Veneranda nobis Domina, hujus diei &c. ad omnes Horas Canonicas devote dicatur, & obſervetur. Sed in ipſa octava in primis Veſperis collecta: Concede nobis queſumus.

LIII. *De Feſto Preſentationis.*

Item ſtatuimus & ordinamus, ut ex poſt, & in antea feſtum Preſentationis Virginis Marie (qualiter oblata, & preſentata eſt in templo) quod feſtum preſentibus de novo per totam noſtram Dioceſim inſtituendum duximus, ſicuti cetera ipſius Dei Genitricis feſta, cum debitis & conſuetis ceremoniis in ſummis feſtis, quanto ſolemnius, aut decentius fieri poteſt etiam cum proceſſionibus ſingulis annis XXI. die menſis Novembris (que eſt profeſtum Beate Cecilie) peragatur, dies quoque illa tota celebris habeatur. Et ab Eccleſiarum Rectoribus Dominica immediate precedente proclametur cum exhortatione; ut Chriſti fideles ſe ab operibus mechanicis per integrum diem illum abſtineant. Hiſtoria ſicut de Nativitate ejusdem, mutatis mutandis, & non aliter ſervetur. Invitatorium: Corde & voce ſimul. In fine: . . . Preſentationem. Nos vero omnibus Chriſti fidelibus, qui ipſius Beate Marie Virginis Preſentationis Feſtum celebraverint (vere penitentibus & contritis) quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitentiis miſericorditer in Domino relaxamus.

LIV. *De Octava Sancti Nicolai Epiſcopi.*

Item volumus & ſtatuimus, quod feſtum Beati Nicolai, quod occurrit in Adventu, per octavam cum ſuffragio celebrari debeat per ordinem Antiphonarum, adinſtar feſti Beati Andree. Et octava dies debet anticipari propter feſtum Beate Lucie, quod habetur pro feſto duplici. Et obſervabitur octava dies cum tribus Lectionibus, & tribus ultimis Reſponſoriis, cum Capitulo: Talis enim decebat. In primis Veſperis ſuper Magnificat antiph.: O Paſtor eterne. Ad Benedictus antiph.: O per omnia laudabilem.

LV. *Quod inferiores Prelati extra territorium non exerceant jurisdictionem contentioſam.*

Item volumus & mandamus, quod Prelati inferiores jurisdictionem habentes, eandem in foro contentioſo extra diſtrictum, ſive territorium eorum non exerceant; nec partes extra diſtrictus eorum citando, & de cauſa cognoſcendo auctoritatem aſſumant. Si contrarium factum fuerit, declaramus tale irritum & inane, & nullius roboris & firmitatis, tanquam factum extra territorium.

LVI. *De Uſurariis non abſolvendis.*

Item univerſis & ſingulis Divinorum Rectoribus, aut eorum loca tenentibns, ſub excommunicationis pena mandamus: quatenus moneatis ſerioſe, & requiratis veſtros Parochianos, tam ſpirituales, quam ſeculares, ut deinceps non recipiant ſub ſola cautione litterarum, vel ſigillorum, aut fide juſſorum annuos redditus pro quacunque ſumma pecunie principali, quia manifeſta uſura eſt. Et ſalva conſcientia hujusmodi redditus uſurarios recipere non poſſunt, imo tenentur ad reſtitutionem. Qua de re precipimus & mandamus, quod nullus veſtrum, tales hujusmodi lucri receptores abſolvat, niſi reſtitutione facta.

LVII. *De mundificatione Ornamentorum Eccleſiaſticorum, que nequaquam alienentur, aut impignorentur, ac de celebratione Miſſarum.*

Item volumus & diſtricte precipimus, quod Altarium, Calicum, Miſſarum, & alia Eccleſiarum ornamenta munde, & nitide, ablutionibus (non quidem per feminas, ſed altaris Miniſtros juxta Sanctiones Canonicas) repetitis, abſque eorum impignoratione, vel alienatione diligenter conſerventur. Et quod Prelatus immediatus deſuper ſepiſſime ſubditorum altaria circumeundo oculum dirigat, etiam mediante inflictione pene, aut mulcte, de qua ſibi ſecundum qualitatem exceſſus videbitur, quodque nullus Presbyter Miſſam celebret ſub ſermone, nec illam dicat, niſi poſtquam tertiam horarum Canonicarum perſolverit, & nequaquam abſque Miniſtro. Et ut abſque ſpeciali licentia Epiſcopi Swerin. in quatuor ma-

Digitized by

joribus & aliis celebribus Feſtivitatibus, ac Dominicis diebus in Capellis extra Parochialem Eccleſiam conſtitutis, in prejudicium Rectoris Parochie, nullatenus a quocunque Presbytero celebretur, ſub pena arbitraria contrafacienti per Ordinarium cujuslibet loci infligenda.

LVIII. *De Dominicis, & aliis Feſtivis diebus celebrandis, & ne in illis Plebani ſe a ſuis Parochiis abſentent.*

Item vobis Divinorum Rectoribus, ſeu Verbi Dei Predicatoribus in civitate & Dioceſi Swerin. ubilibet, in virtute ſancte obedientie diſtricte precipiendo mandamus, quatenus ſtatim poſt ſermonem populum vobis ſubjectum in omnibus ſermonibus veſtris fideliter exhortando, auctoritate noſtra moneatis, & requiratis (& nihilominus veſtris utriusque ſexus Parochianis mandetis) ſub excommunicationis, & aliis penis, per Ordinarios locorum ſecundum qualitatem exceſſuum infligendis; Quatenus in antea Dominicos, & alios celebres dies, quos jus commune, aut vetus obſervantia precipit venerari, devote celebrent, & Eccleſias frequentent, Divinis Officiis, Laudibus, & Orationibus ibidem inſiſtant, ut ea, que aliis diebus circa Divinas laudes, & gratiarum actiones neglexerint, eo plenius tunc poſſint, & valeant (dante Domino) recuperare. Voſque Rectores Parochiarum ruralium, nequaquam Dominicis, & aliis celebribus Feſtivis diebus a veſtris Parochiis ſermones, & Miſſas pretermittendo abſentetis, ſed populum vobis commiſſum Verbo Dei, & ſacrificio veſtro ſpiritualiter reficiatis, ſicque Deo vos dignos reddere, ſibique in perpetuum conregnare poſſitis.

LIX. *De poteſtate Presbyterorum mutuo ſe abſolvendi.*

Item univerſis, & ſingulis Presbyteris Beneficiatis, & non Beneficiatis, ac aliis in ſacris conſtitutis per noſtram civitatem & Dioceſim (preſentibus, & futuris) uſque ad futuram Synodum duntaxat licentiam, & auctoritatem, in Confeſſorem (quotiens voluerint) quemcunque diſcretum Presbyterum, Religioſum, vel ſecularem, eligendi, qui ipſos in calibus, etiam Nobis ſpecialiter reſervatis, in foro conſcientie duntaxat valeat authoritate noſtra abſolvere, & penitentiam eis injungere ſalutarem, concedimus, & indulgemus.

LX. *De anno gratie, & deſervito in Beneficiis.*

Cum in Statutis bone memorie FRIDERICI Epiſcopi Swerin. habeatur de annis gratie, & deſervito, ejus tenorem hic ponemus. Item iſte modus ſervatus in Eccleſia Swerin., quod, qui deceſſerit in die Michaelis poſt Nonam Completam, quando dictum: Deo gratias, habeat annum deſervitum, & annum gratie. Sed per unum annum ſcilicet primum tantummodo habebit burſam. Et ſi habuit expenſas, & familiam, eidem familie remanenti ſimul in curia defuncti dabuntur panes per primum menſem. Sed carebit defunctus ſtipe memoriarum, licet per duos annos habeat tollere fructus, & corpus Prebende.

Item tam Canonici, quam Vicarii mortui, pro annis, quibus percipiunt fructus Beneficiorum ſuorum, deſerviri facient in Beneficiis illis, & omnia onera ſupportabunt. Et ſimilis modus in Collegiatis Eccleſiis hujus Dioceſis poterit obſervari. In ceteris vero Eccleſiis extra Cathedralem Swerin. & Collegiatas Eccleſias predictas, in quibus per hanc Dioceſim Swerin. Beneficia per obitum poſſeſſorum vacare contigerit, ſequendo veſtigia dicti quondam Domini GUIDONIS Legati, & bone memorie HERMANNI, Epiſcopi Swerin., ſic etiam poterit obſervari, quod ſi ſimplicia fuerint, & poſſeſſor poſt horum duodecimam in die Sancti Michaelis moriatur, defunctus habebit annum deſervitum, & ſimiliter annum ſequentem pro anno gratie. Si vero ante duodecimam horam moriatur, unum duntaxat annum videlicet deſervitum habebit. In curatis autem Beneficiis, ſive Parochialibus Eccleſiis, cum earum Rectores curam animarum reſpicere, & exercere, ac perſonaliter in eisdem de jure reſidere teneantur, & familiam alere, ac os bovis triturantis ſcriptura dicat ligari non debere; Defunctus habeat pro ſolutione debitorum, & aliorum onerum, ſive ultime voluntatis fru-

fructus, & omnia emolumenta duntaxat unius totius anni a die obitus inchoandi, & revoluto anno, eodem die terminandi provenientia interim ex dicto Beneficio curato. Et tam in curatis, quam simplicibus Beneficiis, Defuncti, sive eorum Testamentarii interim onera eisdem Beneficiis respective incumbentia, supportabunt per novos Rectores, seu Beneficiatos, vel alias idoneas personas, de eorum consensu inibi ordinandas. Si vero succedentes in Beneficiis voluerint servare constitutionem: Suscepti regiminis, que est Extravagans JOANNIS Pape XXII. propter annum gratie, tunc utique pro rata fructuum, quos percipiunt, deservient, & onera Beneficii supportabunt.

Protestamur etiam, quod per hujusmodi Statutorum publicationem nolumus, nec intendimus, Predecessorum nostrorum, atque GUIDONIS & TUSCULANI (in partibus Almanie Legatorum) Statutis & Constitutionibus in aliquo derogare, quominus in ea parte, qua abolita, revocata, seu moderata non sunt, obtineant sui roboris firmitatem. Immo eadem approbamus, ratificamus, & innovamus, unaque cum Statutis & Constitutionibus hujusmodi publicamus, & per civitatem & Diocesim Swerin. sub in eis expressis penis firmiter observari etiam mandamus.

Hujusmodi Statuta Synodalia & Constitutiones edita, & promulgata fuerunt olim per quondam Dominum CONRADUM, Episcopum Swerin. predictum, sub anno a Nativitate Domini MCCCCXCII. die III. mensis Aprilis. Nunc vero per Nos ADMINISTRATORES (*) Decanum, & Capitulum Ecclesie Swerin. predicte innovata, ratificata, & approbata, ac de novo publicata: prout tenore presentium publicamus. Que huic *communi totius Diocesis Ordinario* inseri fecimus ad laudem Dei, & publicam utilitatem; ne quisquam de illis possit, aut valeat in futurum pretendere ignorantiam, seu quomodolibet allegare. Datum & actum apud Ecclesiam *Swerinensem*, in loco nostro Capitulari, sub anno a Nativitate Domini M. D. XIX. die XII. mensis Januarii.

Cl. Lunig Spicilegii Eccles. Cont. III. in appendice pag. 65.

(*) Decanus & Capitulum Diœcesin Suerinensem eo tempore administrabant ob immaturam ætatem Magni, Principis Mecklenburgensis, qui anno 1516, cum septem duntaxat annorum esset, Petri, Episcopi Successor electus est. Hoc sub Principe Augustana Confessio Suerinensem in Ecclesiam invecta fuit. Conjugem duxit Elisabetham, Friderici I. Daniæ Regis filiam. Obiit anno 1550. *Hist. Eccles. Germ. Bruxellis edita apud Franc. Foppens.*

Constitutiones Synodales THOMÆ,

Episcopi Constantiensis, editæ

Anno Christi MCCCCXCII. Alexandri VI. Pp. I. Friderici Imp. LIII.

THOMAS, (*a*) DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS, ET PRÆPOSITUS CONSTANTIENSIS. UNIVERSIS ET SINGULIS SÆCULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARIUM PRÆLATIS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS, PER NOSTRAM CIVITATEM ET DIOECESIM UBILIBET CONSTITUTIS, PRÆSENTIBUS ET FUTURIS, SALUTEM ET SINCERAM IN DOMINO CARITATEM.

TAmetsi pius omnium Conditor, & Redemptor in sua Sancta Ecclesia militante Sacrum Clericalem Ordinem Divinis suis ministeriis præcipue mancipavit; voluit tamen illum laudabili quidem vita, moribus bonis, clarisque vir-

Digitized by Goog

tutum exemplis, ac dogmate ſancto gregi ſuo Dominico adeo provide præeſſe; ut tandem tam Clerus ipſe, quam ſibi creditus grex, ipſo ſummo bono, perenni gloria feliciter fruerentur. Quam ad rem etiam officii noſtri debito congruit opem ferre, quod equidem nullo munere conducibilius futurum cenſemus, quam ut *Synodales ille* (parvo quidem hactenus, ut verendum eſt, uſu trite) *Conſtitutiones* recenſeantur de cetero obſervande: quas Nos itaque Prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ memoriæ veſtigiis inherentes, *Diverſis ſiquidem diſperſas codicibus*: adauctis nonnullis, prout ſaluti & commodis expedit, in hoc breve compendium congerere: vobisque ſerie ſubſcriptorum communicare, & publicare curavimus, Vos auctoritate noſtra ordinaria in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius requirentes, quatenus hujusmodi Conſtitutionibus deinceps pro ſtatutis Synodalibus uti, illas veſtris mentibus commendare, & omni ſtudio obſervare velitis. Quilibet quoque ex vobis Decanis, in ſibi commiſſis diſtrictibus, easdem Confratribus ſuis communicare, ab eisdem transſcribi facere, atque in ſuis *Ruralibus Capitulis*, ſingulis annis, quotiens *Ruralia Capitula* celebrantur, palam coram totaliter legi facere, & publicare debeat, quavis exceptione ſemota.

§. I. *De Summa Trinitate, & Fide Catholica.*

In primis igitur, omnia & ſingula in Sacro *Provinciali Concilio Moguntinenſi* dudum celebrato per recolendæ memoriæ quondam Dominum CONRADUM tunc Archi-Epiſcopum, & Metropolitanum loci, tam de Fide Catholica, quam veneratione, & memoria Paſſionis Domini noſtri JESU Chriſti, & ipſius Beatiſſimæ Matris, ſemperque Virginis MARIÆ, ac reformatione morum provide ſtatuta, & ordinata, quæ hic volumus haberi pro expreſſis, devotiſſime ſuſcipimus, & illa ab omnibus ſubditis noſtris inviolabiliter obſervari mandamus.

Quamvis a Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum traditionibus, contra manifeſtos Sanctorum blaſphemos, &c. *Vide reliqua in Concilio Conſtantienſi anno* 1483. *celebrato ſub Ottone Epiſcopo, ſupra pag.* 546. *unde §. hic ſub Tit.: De Blaſphematoribus, de verbo ad verbum deſcriptus fuit.*

§. II. *De Officio Decani.*

Indemnitatibus Eccleſiarum, & Beneficiorum, quæ frequenter propter eorum longam vacationem, grandia in ſpiritualibus, & temporalibus diſpendia patiuntur, occurrere volentes, ſtatuimus: ut quilibet Decanus, ſeu ejus locum tenens, ſingulis annis, quotiens Ruralia Capitula celebrantur, in præſentia Confratrum ſuorum, *in loco Capitulari*, congregatorum, de omnibus Beneficiis infra Decanatum ſuum vacantibus Curatis, & non Curatis, quæ ultra tempus, Collatoribus, ſeu Patronis eorum a jure ſtatutum vacaverint, nec non de ipſis Collatoribus, & Patronis, ac eorum nominibus, diligentius inquirat. Nobis, ſeu Vicario noſtro in Spiritualibus illa, cum ſuorum Patronorum, & Collatorum nominibus, quamprimum commode poſſit, ſic tamen, quod iſtud ultra unius menſis ſpacium, a die notitiæ computandum, non differat, poſt inquiſitionem hujusmodi in ſcriptis notificet. Quod ſi facere obmiſerit: penam *duorum florenorum* Renenſium, (*) dicto menſis ſpacio elapſo, incurrat: quam etiam penàm quilibet Confratrum, qui ſuper præmiſſis requiſitus, ea Decano ſcienter celaverit, incidat ſimili modo. Verum quoniam nonnulli prætextu literarum Apoſtolicarum, quas ſe impetraſſe mentiuntur, Eccleſiaſtica Beneficia vacantia propria temeritate in periculum ſuarum

(a) Thomas Ferlower de Cilia J. U. D., Friderici Imp. Orator, Eccleſ. Cathedr. Conſtantienſ. Præpoſitus, ejusdem Eccleſiæ Epiſcopus electus eſt anno 1491. Altero ab electione anno renovavit Statuta Synodalia ab Ottone, Epiſcopo Conſtantienſi, olim anno 1483. promulgata. Obiit anno 1496.

(b) In Conſtitutionibus Synodalibus Ottonis Epiſc. Conſtant. *ſupra pag.* 547. ſtatuitur *Pœna ſuſpenſionis ab officio Divinorum*, quæ hic mutatur in mulctam pecuniariam. Hugo de Hohen Landenberg, Thomæ in Cathedra Conſtantienſi Succeſſor, qui easdem has Conſtitutiones anno 1497. innovavit, pro hac *duorum florenorum* mulcta ſtatuit pœnam *quinque florenorum*.

rum animarum occupare præſumunt; ordinamus; ut de cetero quilibet Decanus, ſeu ejus locum tenens, tam eorum, qui infra ſuum Decanatum Eccleſiaſtica Beneficia, vigore literarum Apoſtolicarum aſſequuntur, quam etiam Beneficiorum, & Patronorum eorumdem nomina, infra menſis ſpacium a tempore aſſecutionis hujusmodi computandum, Nobis, vel Vicario noſtro reſcribat, ſeu notificet; alioquin ſimilem penam duorum florenorum, uti præfertur, dicto menſe lapſo incurrat, tempus autem a jure datum pro conferendis Beneficiis Patronis Eccleſiaſticis *ſex menſes*: laicis vero *quatuor* intelligatur ad præſentandum. *Vide reliqua in Concilio Conſtantienſi anni* 1483. *pag.* 547.

SYNODUS CAMINENSIS

CELEBRATA STARGARDIÆ IN POMERANIA,

SUB BENEDICTO, (*) EPISCOPO CAMINIENSI,

Anno Chriſti MCCCCXCII. Alexandri VI. Pp. I. Friderici III. Imp. LIII.

I.

BENEDICTUS interdicit Clericis, publicas tabernas ne introeant, nec apud ſuſpectas mulieres ſedeant, nec ad ſuſpecta cœnopolia, vel cellas, ſe conferant.

II. Interdicit ebrietate ſub pœna duorum Ungaricorum florenorum, luſu alearum, cartarum, uſu digladiandi, luſuque ſcenicis in veſtibus.

III. Statuit, quæ pœna percutienti, vulneranti, aut interficienti Clericum infligenda: item, quæ Clericis turibus Eccleſiarum, fractoribus feneſtrarum, invaſoribus domorum, aut ſimilem vim aliis inferentibus.

IV. Quomodo captivus Canonicus, aut Clericus tractandus.

V. Cuilibet Eccleſiaſtico Beneficiato in loco ſuæ Eccleſiæ, aut Beneficii reſidendum.

VI. Nemo duarum Eccleſiarum curam ſuſcipiat, niſi forte altera alteri connexa ſit.

VII. Cuilibet Parocho in perſona ſuo officio fungendum.

VIII. Nuptiæ clandeſtinæ prohibentur.

IX. Ne Parochus in aliena Parochia ſponſis benedicat.

X. Concubinarum uſum interdicit, easque eliminandas præcipit.

XI. Reſidentes apud Eccleſiam Cathedralem (Camini) & Collegiatam (Stettini ſub titulo B. V.) & Plebanus Eccleſiarum, qui expenſis propriis vivere coguntur, ex juris ſtatuto, aut conſuetudine poterunt in domibus eorum tenere honeſtam mulierem, non ſuſpectam de incontinentia, non minus quadraginta annorum ætatem habentem. Sed Vicarii Eccleſiarum nullam habeant mulierem, continua converſatione cum eis morantem, niſi fuerit mater, & ſoror: cum Prælatis aut honeſtis viris expenſas teneant, & nullo modo cum focariis ipſorum, niſi ex cauſis in jure expreſſis, ubi diſpenſandi facultatem Epiſcopus ſibi reſervat.

XII. Reprehenditur inſcitia Procuratorum forenſium, qui licet nec Grammaticen, nec Rhetoricam, nec Logicam norint, cauſas tamen agere volunt, partes inter ſe committere, aut inter pocula conciliare. Definit, quæ danda ſint Advocatis & Procuratoribus ſalaria. Præſcribit juramentum ab eis edendum.

(*) Mortuo Romæ, circa annum 1482, Marino (*alii* Maximum nominant) Epiſcopo Caminenſi, Papa Epiſcopatum hunc alicui é Cardinalibus tribuit, cui, cum non placeret Pomeranica Mitra, translata fuit in Benedictum de Waidſtein Eccleſiaſticum, & Doctorem, natione Bohemum. Ab hoc anno 1499. reſignata in manus Ducis Bugislavii. Obiit Benedictus in itinere Romano Oeniponti.

XIII. Confeſſarii, ne vendant abſolutionem, neque pauperes gravent. Dictatur taxa Confeſſariis: item Notariis Conſiſtorii.

XIV. Clerici veſtes congruas induantur juxta diſcrimen ſtatus. Canonici, Prælati, Vicarii ſuis veſtibus diſcriminentur. Calceos roſtratos Clerici non ferant, nec capillos promiſſos.

XV. Teſtamenta ſine Epiſcopi, aut Prælati conſenſu nulla ſint. Nullum ex ordine Mendicantium ad dignitatem Suffraganei, aut Vicarii, elevandum, nec Epiſcopi ſigillum eis committendum. Nullum Mendicantem ex ordine Minorum, ulli ægro extra Monaſterium aſſiſtendi licentiam habere, neque ægro ſæculari ullum Sacramentum adminiſtrare eisdem licere.

XVI. Parochus habeat Catalogum eorum, qui in Paſchate confeſſi ſint.

XVII. Epiſcopus ſtatuit certos dies feſtos per annum celebrandos.

XVIII. Interdicitur iter ad ſacra loca, aut indulgentias quærendas, citra ſpecialem licentiam Epiſcopi.

Hæc Latina feci ex *L. II. Hiſtoriæ Pomeraniæ cap.* 48, Germanice conſcriptæ a Cramero, qui fœdis calumniis hæc Capitula interpolavit, & aſperſit. Utinam exemplar Latinum obtingat, una cum actis & ſtatutis plurium Synodorum Caminenſium, quæ deſiderantur!

TREVERICA SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXCV. Alexandri VI. Pp. III. Maximiliani Imp. II.

SUB JOANNE BADENSI, ARCHI-EPISC.

MENTIO apud BROWERUM.

COntinuata negotiorum publicorum, & Archi-Diœceſis ſerie JOANNES Archi-Epiſcopus ſylveſcere, & variis obſitum jacere vitiorum ſentibus arvi ſacrati cernens ſolum: curam eam imprimis laudabilem & honeſtam ſuſcepit, ut extuſis & evulſis ubique ſuccreſcentibus zizaniis, pravique moris exemplis ſublatis, religionem ab omni labe puram, intactamque ſervaret, & Monaſticæ rei labantem diſciplinam, bene firmis ſalubrium præceptorum adminiculis ſuffulciret.

Synodo hanc ob rem Archi-Diaconis, Abbatibus, & e Clero Primoribus in unum convocatis indicta: qua in Synodo cum cætera non perinde Nobis comperta; quæ de nobiliſſimo Virginum Horreenſium Collegio, quod intra urbis Auguſtæ mœnia eſt, præclare ſancivit, ex ipſo, quod tradidit Sanctimonialibus Diplomate, veriſſime narrabimus.

Browerus & Maſenius Annal. Treviror. LXIX. ad b. a. No. CXXX.

Diploma ipſum *Browerus* non exhibet: referemus illud ex *Illmi Hontbemii Hiſtoria Diplomatica Trevirenſ.*

JOANNES, (*a*) D. G. TREVERENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, S. R. I. PER GALLIAM ET REGNUM ARELATENSE ARCHI-CANCELLARIUS ET PRINCEPS ELECTOR, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUia poſt noſtri Paſtoralis Regiminis ingreſſum fere omnia Sanctimonia-

(*a*) Joannes II. Badenſis poſtulatus fuit ad Cathedram Trevirenſem Archi-Epiſcopalem anno 1456. *Geſta Treverorum* apud *Illmum Hontbemium* hæc memorant de hoc Archi-Epiſcopo: " Tempore ſuo plurima utriusque ſexus Monaſteria, præſertim " Ordinis S. Benedicti, Reformationi ſubjecta ſunt, utpote Lacenſe, Mediolacenſe, " Theologienſe, Schonawe, Tygerſtein, S. Agnetis in Treviri, Inſula juxta Confluentiam, Vallendra, Engelport, & poſt nobilium Dominarum Monaſterii S. " Irminæ in Horreo Trevirenſi." (*Browerus addit* Gronaugiam, & Leram inter Confluentium muros) Similem ſolicitudinem Archi-Præſulum Trevericorum non tantum ante, ſed & poſt Tridentinum Concilium in reformandis & viſitandis Monaſteriis Regularium, deinceps videbimus, ait *Ill. Hontbemius in Hiſtoria Diplomatica Trevirenſi Tomo II. pag.* 497.

Digitized by Google

nialium Monaſteria noſtrarum civitatis & Diœceſis a Monaſtica clauſura, Regularique vita defeciſſe, prô dolor! comperimus; ideo omni cura, ut hujusmodi Monaſteria recludi, reformarique poſſent, ſtuduimus, ut DEO Nobis favente ſucceſſu temporum pleraque ſunt recluſa, & reformata. Nihil enim virginibus, quibus terrenæ nuptiæ viluerunt, quæque terrenos amplexus non deſideraverunt, pro ſuæ virginitatis honore pure & ſine macula cuſtodiendo, regularique vita conſervanda, magis neceſſarium ducimus, quam eas ſub ſtricta clauſura ab hoc nequam ſæculo abſtractas vivere, ubi nihil videant, ſeu audiant, quo purum & pudicum virginitatis pectus inquinari queat.

Nuper igitur ad magis inclyti Monaſterii S. Mariæ in Orreo civitatis noſtræ Treverenſis, quod Glorioſiſſimi & Catholici Regis DAGOBERTI Filia, S. IRMINA, erexit, dotavitque, quodque S. MODOALDUS, tunc Archi-Epiſcopus Treverenſis, conſecravit, in quo nedum jam memorata Irmina, ſed etiam Modeſtia, Anaſtaſia, & aliæ virgines ſancte vixere, antiquitatem, dignitatem, & ſanctitatem oculos noſtros ſpirituales intendentes, conſilio, aſſenſu, & applauſu Venerabilium & Nobilium Præpoſiti, Decani, & Capituli Eccleſiæ noſtræ, pluriumque Abbatum, Prælatorum, Presbyterorum, & Clericorum noſtrorum, Procerum quoque, imo totius populi dictum Monaſterium in Orreo, quod initio ad Regulam S. Benedicti inſtitutum ſub memorata Irmina, & reliquis ſanctis Virginibus viguit: poſtquam ad Regulam S. Auguſtini translatum, noviſſimis temporibus Canoniſſarum ſæcularium Collegium extitit, ad ſuam originem & primam S. Benedicti Regulam, clauſura, habitu, cantu, & aliis cæremoniis, veneranda, religioſaque Joanna, de Baſſa Petra, ante Canoniſſarum Magiſtra, nunc vero in manus noſtras S. Benedicti Regulam Profeſſa, & Abbatiſſa, id flagrantiſſime expoſcente, hodie reducimus, & reformamus per præſentes, volentes, ordinantes, & ſtatuentes, ut inibi perpetuis futuris temporibus hujusmodi regularis vita maneat, vigeat, & conſervetur: quotiescunque Abbatiam vacare contigerit, Sanctimoniales Abbatiſſam Canonice eligant, quam ſic electam Nos, noſtrive Succeſſores, uti ante hac Magiſtram, confirmabimus, Noſtris etiam, & Eccleſiæ noſtræ, viſitandi, rationes audiendi, Patres, ſeu Commiſſarios deputandi, & reliquis ordinariis & temporalibus juribus ſemper ſalvis.

Datum in ſæpe memorata noſtra Treverenſi civitate anno Domini MCCCCXCV. die Mercurii, poſt feſtum S. Brictii (*b*), ſub ſigillo noſtro Pontificali oblongo.

Illnus Hontheimus Hiſtoriæ Diplomaticæ Trevericæ T. II. pag. 497.

(*b*) Dies S. Brictii incidit in XIII. Novembris: Inſcriptio Templi S. Irminæ Treverici dicit XVII. Novembris hujus anni 1495. Monaſterium reformatum fuiſſe ad Regulam S. Benedicti: quæ forte eo anno fuit dies Mercurii poſt Brictii: adeoque Diploma & Synodus reformatoria conveniunt in anno & die: miror autem in toto Diplomate nullam mentionem *Synodi* hujus anni fieri, etſi fiat diſerta mentio aſſenſus & applauſus *Capituli Cathedralis, pluriumque Abbatum, Prælatorum, Presbyterorum, & Clericorum Trevirenſium*, ſub quibus verbis Synodus Diœceſana intelligi poteſt, attamen Synodi nulla explicita mentio eſt.

VARMI-

Digitized by Google

VARMIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXCVII. Alexandri VI. Pp. V. Maximiliani I. Imp. IV.

SUB LUCA EPISC.

LUCAS, DEI GRATIA, EPISCOPUS VARMIENSIS; ARCHI-PRESBYTERIS, ECCLESIARUM PAROCHIALIUM RECTORIBUS, ET CLERICIS, PER NOSTRAM DIOECESIN CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

SAluti, & quieti ſubditorum noſtrorum tam ſæcularium, quam Eccleſiaſticorum intendentes, & veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum fælic. record. inhærentes de conſilio univerſalis noſtri Capituli Varmienſis ſtatuimus ſubſcripta.

I. *De Celebratione Miſſæ.*

Primo, quod nullus Sacerdos extra Eccleſiam Miſſam abſque noſtra, vel Succeſſorum noſtrorum licentia celebrare præſumat.

II.

Item ne quis Sacerdos in Eccleſia, Cœmeterio, a jure vel homine interdicto Divina Officia publice, niſi quatenus a jure permittitur, celebret, mortuos ſepeliat, nubentes benedicat, ſi irregularitatem voluerit evitare.

III.

Item excommunicatus, interdictus ſacris, cui interdictus eſt ingreſſus Eccleſiæ, ſi Divina celebraverit in Eccleſia, ut prius, irregularitatem incurrit.

IV.

Item qui præſente publice excommunicato, aut nominatim interdicto, ſcienter Divina celebraverit, ipſo jure ab ingreſſu Eccleſiæ eſt ſuſpenſus, & ſi ſic ſuſpenſus celelebraverit, irregularitatem incurrit.

V. *De Sepulturis.*

Item ſepelientes ſcienter publice excommunicatos, ſeu nominatim interdictos, vel manifeſtos uſurarios, excommunicati ſunt, exemptione quacunque non obſtante.

VI.

Item prohibemus, ne quis in Eccleſia, vel Cœmeterio ſanguinis, vel ſeminis humani effuſione polluris Divina celebret, aut mortuos ſepeliat, aut in talibus Cœmeteriis, vel Eccleſiis nondum conſecratis circuitus, vel proceſſiones cum Crucibus, aut Reliquiis faciat, donec reconciliata fuerint, vel conſecrata.

VII. *De Chriſmate, & aliis Sacramentis.*

Item ne quis chriſmandos chriſmet, de veteri Chriſmate, ſub pœna depoſitionis.

VIII.

Volumus præterea, quod Sacerdotes Eccleſiarum Parochialium Euchariſtiam in loco mundo teneant, Baptiſterium, & Chriſma, Oleum Sanctum ſub fideli cuſtodia, & clauſura cuſtodiant, corporalia, pallas altaris, vaſa, & veſtimenta miniſteriorum munda conſervent, contrarium facientes arbitrio noſtro mulctabuntur.

IX. *Sacerdos de quolibet Archi-Presbyteratu Frauenburgum pro Chriſmate ferendo mittendus.*

Item ut Sacramentis Eccleſiaſticis debita reverentia exhibeatur, & plures graves negligentiæ compeſcantur, ſtatuimus, ut ſingulis annis de qualibet ſede unus Presbyter pro Chrismate afferendo ad Eccleſiam Varmienſem mittatur, expenſis omnium Eccleſiarum Parochialium de illa ſede, quodque idem Presbyter illud deferat reverenter ad locum inſigniorem dictæ ſedis, ut alii Rectores aliarum Eccleſiarum Parochialium de loco hujusmodi inſigniori per ſe, vel alium Presbyterum ad ſuas Eccleſias decenter id valeant deportare.

X.

Digitized by Google

X. *Alieni Parochiani non communicandi.*

Item, ne quis Parochianum non ſuum ad Sacramenta recipiat, Plebani ſui licentia non obtenta, niſi viator, vel in extrema neceſſitate conſtitutus fuerit.

XI. *De Peregrinis Clericis.*

Item, ne quis Plebanus Presbyterum alterius Diœceſis in Capellanum recipiat, aut publice celebrare permittat, niſi prius per literas noſtras ſe receptum oſtendat.

XII. *De Matrimonio.*

Item prohibemus ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio, ne quis ſolemnizet matrimonia, ſeu copulet, niſi ambo, vel alter ſaltem copulandorum ſit de ſua Parochia, & alter ſit ſibi notus, vel per ſuum Plebanum oſtenſionem habeat; quod nullum ſibi obſiſtat impedimentum Canonicum, quominus matrimonium contrahere poſſit: Hoc adjecto; quod tria banna tribus diebus Dominicis, aut celebribus publice de ambone præmittantur, & nominibus propriis, & cognominibus eorundem expreſſis ſpecificatio fiat.

Sponſalia cum copula carnali.

Contrahentes vero matrimonia per verba de præſenti, vel futuro, carnali copula ſubſecuta, non poſſunt ſe invicem abſolvere, vel ab invicem propria authoritate diſcedere, licet per Sacerdotem matrimonium in Eccleſia non ſit authorizatum, vel ſolenni benedictione roboratum. Debent igitur Rectores Eccleſiarum, dum eis conſtiterit, per confeſſionem, vel alias ipſos inducere, & coërcere, ut ad ſuas conjuges redeant, aut Epiſcopo ſuo nominatim eos denunciare, vel accuſare, ut per ipſum de remedio opportuno provideatur.

XIII.

Item ſtatuimus, quod Parochianorum matrimonia, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum ignorantium, per Sacerdotem Curatum auctorizari non debent, tanquam in fide minime inſtructorum, donec inſtructi fuerint de eisdem.

XIV. *Tempora interdicta ſolemnizandis matrimoniis.*

Item licet omni die poſſit contrahi matrimonium per verba de præſenti, ac etiam ſponſalia de futuro, ſolennitas tamen matrimonii, ſeu conſummatio ejus tribus temporibus anni prohibetur, videlicet Imo. A prima Dominica Adventus Domini, uſque Epiphaniæ incluſive, ſic, quod in craſtino Epiphaniæ uſque ad Septuageſimam excluſive, licite matrimonia conſummantur. Secundum tempus a Septuageſima uſque ad octavam Paſchæ incluſive, ſic, quod feria II. poſt Dominicam Quaſimodo geniti, uſque ad dies Rogationum excluſive licite matrimonia ſolennizentur. 3tium tempus a diebus Rogationum uſque ad Ss. Trinitatis Feſtum incluſive, ſic, quod feria II. poſt Feſtum Ss. Trinitatis, & deinceps uſque ad Adventum Domini licite matrimonia auctorizentur, & conſummentur.

XV. *De frequentatione Eccleſiæ.*

Item ſtatuimus, quod Parochiani, cujuscunque linguæ fuerint, diebus Dominicis, & Feſtivis fideliter ad ſuam Eccleſiam Parochialem confluant, Divina, & prædicationes ad ædificationem fidei audiant, ſi boni Chriſtiani reputari velint.

Pœna negligentiæ.

Negligentes, & remiſſi in præmiſſis per ſuos Rectores moniti, ſi ſe emendare non curaverint, careant Eccleſiaſtica ſepultura.

XVI. *De Pœnitentia.*

Item omnis fidelis, qui ad annos diſcretionis pervenit, debet ſingulis annis omnia peccata ſua confiteri ſuo Curato, & pœnitentiam injunctam peragere, & ad minus in Paſcha recipere Euchariſtiæ Sacramentum, niſi de conſilio ſui Curati duxerit a perceptione abſtinendum.

Qui Eccleſiaſtica ſepultura privandi ſunt.

Alioquin vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens, Eccleſiaſtica, ſive Chriſtiana careat ſepultura. Et non ſolum tales, ſed etiam excommunicati, interdicti, uſurarii manifeſti, & qui ſe

Digitized by Google

ipſos interficiunt, vel in ſuis ſceleribus interficiuntur.

XVII. *Pœna bis in Quadrageſima non confitentis.*

Blaſphemus, impœnitens, & omnes, qui notorie in peccato mortali decedunt, Eccleſiaſtica carere debeant ſepultura: & ſi tales ſepulti ſunt, exhumari debent, & oſſa eorum projici extra ſacra loca, & ſtatutum hoc cum aliis præcedentibus, & ſequentibus, maxime, quæ populum reſpiciunt, ſæpius prædicari debent, ne transgreſſores ignorantiam valeant allegare.

XVIII.

Item, ſi quisquam Parochianorum ante medium Quadrageſimæ confiteri contempſerit, illius confeſſio nihilominus audiri debet, & ſalutaris pœnitentia imponi. Sed pro contemptu tali, ſi gravis fuerit, a perceptione venerabilis Sacramenti ad tempus ſuſpendi, vel remitti poterit, ſicut pro aliis enormibus criminibus, pro quibus de jure foret quis remittendus, vel ſuſpendendus.

XIX. *De Officio Patrinorum.*

Item Patrini filios ſuos ſpirituales, quos de ſacro Fonte levant, inſtruere in fide tenentur. Teutonici igitur, ſive Pruteni, Orationem Dominicam, & Symbolum ignorantes, ac ſacrilegiis, & incantationibus inſiſtentes notorie contra Divinam Legem, tanquam inhabiles ad inſtruendum alios in fide, ad compaternitatem admitti non debent. Ut ergo in his certitudo habeatur, electi in patrinos Orationem Dominicam, & Symbolum coram baptizante privatim dicere teneantur, niſi de ſcientia illorum certa notitia habeatur, ſuper quo conſcientiam Curatorum oneramus.

XX. *Cuique Apoſtolus eligendus.*

Item laudabilem conſuetudinem hactenus ſervatam innovantes præcipimus; quod parentes parvulos ſuos ad eligendum ſibi Apoſtolum pro devotione, & cuſtodia eorundem fideliter inducere debent: alioquin parvuli hoc negligentes, ſeu contemnentes a Sacramento Venerabilis Euchariſtiæ exiſtant alieni.

XXI. *Merces in Cœmiteriis venales non exponendæ.*

Item turpem illum abuſum, quo certis anni temporibus celebribus nonnulli cum mitra, & baculo Paſtorali, ac veſtibus Pontificalibus more Epiſcoporum in Eccleſiis, & extra benedicunt, & cachinationes in Eccleſiis, & extra provocant, & nonnulli mercantias nundinarum in Eccleſiis, & Cœmiteriis venales exponunt, deteſtantes, prohibemus, ne Curati, & ſignanter in civitate, vel oppidis amplius fieri permittant, alioquin quartam partem fructuum Eccleſiarum ſuarum amittant in uſum fabricæ Eccleſiæ Matricis irremiſſibiliter convertendam.

XXII. *De Parochis Curatis.*

Item hortamur in Domino, ut omnes Curati officium ſuum in Miſſis celebrandis, ſermonibus faciendis, confeſſionibus audiendis, maxime in Quadrageſima, Sacramentis miniſtrandis, & ad officium ſpectantibus diligentes ſint, alioquin contra negligentes, quantum de jure poterimus, procedemus.

XXIII.

Item, quod quilibet Beneficiatus, & alias in Sacro Ordine conſtitutus noſtræ Diœceſis, in horis, & officiis legendis, & cantandis Eccleſiæ noſtræ Cathedrali ſe conformet.

XXIV. *Miſſa privata clariori voce dicenda.*

Item abuſum illum, quando in aliquibus Eccleſiis: Credo in unum Deum, quod eſt ſymbolum, & confeſſio fidei noſtræ, non complete cantantur ad finem, aut Præfatio, ſeu oratio Dominica omittitur, vel in Eccleſiis cantilenæ (omiſſo cantu Eccleſiaſtico) admiſcentur, aut privatim Miſſæ, præter ſecretas orationes ita ſubmiſſa voce dicuntur, quod a circumſtantibus audiri non poſſunt, abolentes, ac mandantes, ut in his culpabiles ſe emendent, alioquin inquiſitione diligenti præhabita, ſeveritate debita contra tales procedemus.

XXV. *De Oblationibus.*

Item mandamus, ne quis Sacramentum aliquod ex rancore, vel propter

jura

jura Parochialia non ſoluta, Parochianis deneget, vel eis ingreſſum Eccleſiæ contradicat; ſed contra eos jus, ſi quod habet, proſequatur.

XXVI.

Unde pro declaratione jurium Parochialium, quæ ex oblatione debentur, ad tollendas varias controverſias, & altercationes, ſtatuimus; quod, quicquid de pecuniis, aut quibuscunque rebus ad altare offertur, ſpectare debet ad Rectores Eccleſiarum tantum. Quicquid vero Eccleſiis, aut Capellis offertur, pro medietate ad Rectores, pro altera medietate ad fabricam pertinebit; ſi vero ad imagines poſitas extra, vel intra Eccleſias aliquid oblatum fuerit, ſimiliter dividatur. Oblata vero in truncum, ſive ad tabulam poſt finem Offertorii, fabricæ applicentur.

XXVII. *Judicia cauſarum Eccleſiaſticarum.*

Item, ne quis de cauſis matrimonialibus, & aliis cauſis quibuscunque, ad forum noſtrum ſpectantibus, vel de caſibus Nobis ſpecialiter reſervatis, etiamſi dubium ſit, an ſit caſus reſervatus, ſe nullatenus intromittere præſumat.

XXVIII.

Item prohibemus, ne a ſententiis juris Presbyteri abſolvant, neque contra jura diſpenſent.

XXIX. *Canones pœnitentiales.*

Debent etiam Presbyteri Parochiales ſibi procurare Canones pœnitentiales ſummatim, non, quod omnino ſecundum hujusmodi Canones pœnitentias injungant, ſed ut conſideratis circumſtantiis peccantis, & qualitatibus contritionis, & aliis, pœnitentias hujusmodi minuere valeant, aut augere, ſub pœna ſuſpenſionis ab executione ſacri officii.

XXX.

Volumus eos præterea habere ſummas Sacramentales, ſeu Pœnitentiales, utpote Piſani, vel Angeli, vel conſimiles, ne errent in caſibus.

XXXI. *Caſus excommunicationis ipſo jure.*

Debent etiam Curati comparare ſibi in ſumma caſus, quibus aliquis ſententiam excommunicationis incurrit ipſo jure, & eosdem publicare quolibet anno, ſingulis diebus Dominicis in Adventu, & Quadrageſima in ſermonibus de ambona.

XXXII.

Item inhibemus, ne Presbyteri cauſas Eccleſiaſticas judicent, neque pœnas infligant, ſalvo tamen eo, quod faciunt in foro pœnitentiæ.

XXXIII. *Caſus Epiſcopis reſervati.*

Item abſolutionem caſuum ſequentium Nobis reſervamus: Abſolutiones a ſententia excommunicationis majoris, juris, vel hominis, homicidii cujuslibet, oppreſſionis puerorum, perjurii publice in judicio facti, blaſphematorum Dei, & Sanctorum ejus in publico, ſortilegorum cum invocatione dœmonum, & de quibus alias ſcandalum eſt ortum, incendiariorum, commutationis votorum, male acquiſitorum dimidium fertonem excedentium. Item quorumcunque criminum enormium, pro quibus fuerit ſolennis, & publica pœnitentia imponenda. Item ubicunque eſt arduum, ſeu grave factum, præſertim, ſi ſit difficile, vel ambiguum. Item contrahentium prohibitas nuptias ſcienter. Item violentia Eccleſiæ, vel Cœmiterii, aut aliud ſacrilegium. Item abſolutio Sacerdotum, vel Confeſſorum, qui in his caſibus, ſeu in eorum aliquo, in quo abſolvere non potuerunt, abſolverunt.

De Prædicatione Verbi Dei.

XXXIV. *Orationes poſt Conciones recitentur.*

Item præcipimus in virtute S. obedientiæ omnibus Curatis, ut Parochianis ſuis, & maxime Prutenis, poſt ſermonem, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum, & Confeſſionem lente, & tractim in Prutenico de ambona pronuncient, ut ex fideli recitatione hujusmodi valeant proficere ignorantes. Neſcientes Orationem Dominicam, Symbolum, & Salutationem Angelicam, ſive Teutonici, ſive Pruteni fuerint, a Communione Sacræ Euchariſtiæ omnino ſint alieni.

XXXV.

Item, quod Rectores Eccleſiarum Parochialium habentes Teutonicos, &

Prutenos in Párochia ſua permixtim, ſi ſuppetunt facultates, Capellanum Prutenum habere debent, ut per prædicationem talium Pruteni inſtruantur in fide: & ſi Capellanum Prutenum habere nequiverint, ſuper quo conſcientias Curatorum oneramus, quod ex tunc per ſe, vel per Capellanum Teutonicum fideliter prædicent Verbum Dei, accurate, & cum ſumma diligentia. Si vero Rectorum facultates non ſuppetunt ad tenendum Capellanum Prutenum, vel Teutonicum, ex tunc Curatus Teutonicis per ſe, & Prutenis per interpretem uno contextu prædicet Verbum Dei. Quod ſi oneroſum forte Teutonicis videretur, alternis vicibus Teutonicis, & Prutenis prædicatio fiat, niſi Pruteni linguam Teutonicam ſibi haberent notam. Idem eſt modus ſervandus, ubi Curatus duas Eccleſias Parochiales habet in commiſſis.

XXXVI. *De Jejuniis.*

Item in intimandis jejuniis ſint Curati, & Prædicatores attenti, quod indicta jejunia ab Eccleſia, ſervari præcipiant. Duntaxat non indicta ab Eccleſia, voluntati hominum relinquant, ne ſimplicium conſcientiæ incuria, ſeu ignorantia Sacerdotum percutiantur. Infirmi quoque, debiles, pueri, penuriam patientes, ſenes, pregnantes, parvulos lactantes, & alias honeſto, & gravi labore afflicti non ſunt eo modo, ſicut potentes, robuſti, ſani, & otioſi ad jejunia compellendi;

Eſus carnium, & ovorum, quibus permittendus.

Imo infirmis, cum urgens neceſſitas exigit, ab Epiſcopo ſuo; alioquin, dum ejus copia haberi non poteſt, a Curato ſuo, etiam in Quadrageſima, & alias, dum tamen ſcandala vitentur, eſus ovorum, imo & carnium indulgeri poteſt.

Jejunia indicta.

Indicta jejunia ab Eccleſia ſunt hæc: Quatuor tempora, Quadrageſima tota, ſic, quod die Cœnæ Domini jejunium non ſolvatur, omnium Apoſtolorum Vigiliæ, præter Vigilias Philippi, & Jacobi, & Beati Joannis Evangeliſtæ, Vigilia Nativitatis Domini, Pentecoſtes, Joannis Baptiſtæ, Laurentii, omnium Sanctorum, & Aſſumptionis Beatæ Virginis ex præcepto Eccleſiæ, cæteræ Vigiliæ Virginis Glorioſæ regulariter de conſuetudine, dies Rogationum ſecundum antiquam conſuetudinem, feria ſexta plus ex laudabili conſuetudine, quam ex ſtatuto jejunatur. Adventus Domini ex neceſſitate jejunandus non eſt, niſi ubi fuerit conſuetudo. Item inter Paſcha, & Pentecoſten non eſt jejunandum ex præcepto, diebus Rogationum exceptis, alii dies ex præcepto Eccleſiæ non jejunantur.

XXXVII. *De vita, & honeſtate Clericorum.*

Item prohibemus, ne Clerici tabernas viſitent, niſi viatores fuerint: ebrietates, & ingurgitationes non frequentent, tonſuram, & veſtes Clericales deferant, mercantias, choreas, ludos taxillorum, ſcurrilia verba, & turpia omnino vitent, ſi gaudere voluerint privilegio Clericali.

XXXVIII. *Suſpectæ mulieres removendæ.*

Item, ne quis mulieres ſuſpectas ſecum in domo habeat, aut earum hoſpitia, ſeu conſabulationes frequentet, ne ipſorum Clericorum ex hoc vituperetur miniſterium, & alias ſcandalum generetur.

XXXIX.

Item, quod in Sacris conſtituti, cum ſibi ſervientibus, & aliis quibuscunque fœminis ad forum, Fraternitates, vel alias pedeſtre, vel curru non vadant, cum ex hoc oriatur detractio, & ſcandalum plurimorum, ſub pœna Synodali: & qui tales denunciaverit extra Synodum, & ſecrete, dimidietatem pœnæ habeat irremiſſibiliter ſibi per Nos, aut Officialem noſtrum applicandæ.

De Inventariis.

XL. *De peculio caſtrenſi Clerici libere teſtari poſſunt.*

Item mandamus ſub pœna excoñunicationis, quod promoti ad Eccleſias Parochiales quacunque Authoritate, mox poſt habitam poſſeſſionem debent de omnibus inventis coram notabilioribus Parochiæ inventarium duplicatum facere, quorum unum apud Rectorem, reliquum apud Parochianos maneat, ut, ſi poſt Eccleſias ſuas reſignare pure, aut cauſa permutationis pro ſimplici, vel cura-

curato Beneficio decreverint, hujusmodi Eccleſias eo, vel meliori modo dimittant: abuſum illum, quo Curati cum permutantibus mobilia vendunt, tanquam oneroſum Eccleſiæ deteſtantes.

XLI.

Item Eccleſiarum Rectores, ſi tempore promotionis bona patrimonialia, vel peculium caſtrenſe habuerint, vel etiam poſt arte, ingenio, vel etiam ſucceſſione acquiſierint, non tamen intuitu Eccleſiæ; ſi inventarium congruo tempore fecerint, de his in vita, permutatione, donatione, & teſtamento libere diſponere poterunt, prout eis, & ſaluti eorum melius proſpexerint convenire.

XLII.

Item mandamus, ne quis Beneficiis renunciet, niſi in manus noſtras, neque abſque noſtra licentia ab eis recedat.

XLIII. *De Teſtamentis Clericorum.*

Statuimus tamen, ne Sacerdotum teſtamenta in executione ponantur, donec Nobis præſentata fuerint, aut robur noſtrum illis adjectum fuerit. Volumus autem præſentationem iſtam a tempore defuncti intra unum menſem fieri.

Volumus nihilominus, ne in teſtando obliviſcantur Eccleſiæ ſuæ, tanquam hæredis, neque in legando excedant Sacrorum Canonum conſtitutiones: alioquin reſervamus Nobis, & Succeſſoribus noſtris arbitrium diſponendi de hujusmodi Legatis: & quod teſtamenta fiant, & conſignentur coram honeſtis, & fide dignis perſonis.

XLIV.

Item Rectore Parochialis Eccleſiæ in extremis laborante, etiamſi de bonis inventis, & poſtea acquiſitis inventarium renovavit, & fecit, nihilominus Parochiani, & maxime per Collatores, vel Patronos, deputati inventarium faciant, & bona inventa fideliter cuſtodiant, & conſignent; ut ſacrilegia, furta, detractiones vitentur, ac relicta Succeſſori conſerventur: Speratur enim per hoc ipſis Eccleſiis, & eorum Rectoribus futuris temporibus commodum provenire.

XLV. *Excommunicantur bona Sacerdotum diripientes.*

Item ad majorem cautelam, ne præmiſſa contingant, excommunicamus diripientes bona Sacerdotum, quomodolibet decedentium.

XLVI. *Servientes Parochis poſt mortem illius, ſalarium conventum exigere non poſſunt.*

Item ſtatuimus, & ordinamus, quod Rectores Eccleſiarum Parochialium ſibi ſervientibus utriusque ſexus ſalarium conventum ſingulis annis perſolvant, & ipſi ſervientes ab eis ſingulis annis hujusmodi ſalarium conventum exigant; neque poſt mortem Rectorum in fraudem Succeſſorum aliquod debitum ab eis ſervientibus, prout hactenus actum eſt, confingatur, nec eis ſuffragari debet confeſſio Rectoris defuncti in extremis; cum talis confeſſio plerumque reperitur conficta, & fraudulenta.

XLVII. *De Inventario Parochi conſanguineorum ad ſe receptorum.*

Item Rector Parochialis, colligens apud ſe parentes, vel conſanguineos utriusque ſexus, inventarium facere debet coram fide dignis perſonis, & Parochianis, de quibuscunque bonis per eos introductis; alioquin de bonis poſt mortem Rectoris nihil exigere poterunt, vel debebunt. Idem in famulabus, quas matronas dicimus, volumus obſervari.

XLVIII. *De Mandatorum Executione.*

Item, ut mandata noſtra melius exequantur, ad quorum fidelem executionem juramento Curati ſint adſtricti, ſtatuimus: ut nullus per diem & noctem noſtra mandata, aut Officialium noſtrorum apud ſe retineat, ſed ad locum mittat deputatum, & Nobis, aut Officialibus noſtris fidem faciat per appoſitionem nominis proprii & ſigilli, quod quilibet habere debet, & de die, quo hujusmodi mandatum noſtrum executum fuerit.

XLIX. *De Collectis pro temporum variatione interponendis.*

Item, licet Omnipotens, & Miſericors Deus ſemper a ſuis fidelibus pro ſua

Digitized by Google

gratia,& pietate colendus ſit; eſt tamen plerumque ſpecialiter aliquando pro ſerenitate, aliquando pro pluvia devote exorandus: accidit etiam nonnunquam, quod in una parte noſtræ Diœceſis ſerenitas, & in alia pluvia deſideratur a fidelibus; volumus igitur, quod deinceps quilibet Plebanus noſtræ Diœceſis, debita tamen adhibita diſcretione, quæ mater eſt omnium virtutum, ſingulis annis Miſſas opportunas pro qualitate temporis celebret, collectas imponat, & proceſſiones faciat, populumque, & Clerum ſuæ Parochiæ ad intereſſendum hujusmodi Miſſis,& Proceſſionibus fideliter inducat, ipſumque ad eleemoſynas, jejunia, & orationes, & pietatis opera pro neceſſitatibus occurrentibus impetrandis, vel avertendis invitet, etiamſi mandatum noſtrum ſpeciale ad hoc non fuerit deſtinatum.

L. *De Statutis legendis in Fraternitatibus.*

Item ſtatuimus, quod in qualibet Eccleſia Parochiali, in qua, & quoties Sacerdotes Fraternitates ſuas peregerint, hujusmodi ſtatuta inter eos, ipſis audientibus cum diligentia legant, ſub pœna extinctionis Fraternitatum earundem, quodque Præpoſiti Fraternitatum earundem infra menſem a die peractæ Fraternitatis per ſe, vel ſcripta Nos, aut Officialem noſtrum ſecuraſſe,& certiorem reddidiſſe.

LI. *Pœna Synodalis.*

Item ſtatuta hæc univerſa,& ſingula, præter pœnas a jure alias inflictas, ſub pœna Synodali, videlicet trium marcarum, præcipimus inviolabiliter obſervari.

LII.

Item ſtatuimus, & mandamus, quatenus quilibet Eccleſiæ Parochialis Rector hæc ſtatuta habeat, & in Eccleſia ſua Parochiali loco congruo parieti publice affigat infra ſex menſes a die notificationis præſentium,ſub pœna Synodali.

Lecta & publicata ſunt hæc in Eccleſia Parochiali Heilſperg. anno Domini 1497. die vero 20. Februarii.

In quorum fidem, & evidens teſtimonium, ſecretum noſtrum præſentibus duximus imprimendum.

Ex codice Conſtitutionum Synodalium Diœceſis Warmienſis, impreſſo Brunsbergæ anno 1612, *commodato ab Illmo Dno Zaluski Epiſcopo Kijovienſi.*

WRATISLAVIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXCVII. Alexandri VI. Pp. V. Maximiliani I. Imp. IV.

SUB JOANNE IV. (*a*) EPISC. WRATISLAVIÆ.

***Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus, Dnus JOHANNES** Quartus, Epiſcopus Wratislavienſis, binas duntaxat Synodos celebravit: cauſæ & difficultates in Litteris expreſſæ obſtiterunt. Primam anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, nonageſimo ſexto, poſt Octavas Corporis Chriſti: ubi querelæ Eccleſiaſticorum tantum auditæ, & defectus examinati ſunt. Alteram anno Milleſimo, quadringenteſimo, nonageſimo ſeptimo, die vigeſima ſexta Aprilis, & diebus ſequentibus: in qua poſt multam plurimorum defectuum Reformationem, per ſua ſequentia Statuta condidit.*

***CONSTITUTIONES SYNODALES** Reverendiſſimi Domini JOHANNIS quarti, Epiſcopi Wratislavienſis, conditæ anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, nonageſimo ſeptimo: ultimis diebus Aprilis.*

JOHANNES, DEI GRATIA, EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, CAPITULIS, CONVENTIBUS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS CIVITATIS ET DIOECESIS NOSTRÆ WRATISLAVIENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

QUoniam in hac Synodo, quam Divina favente gratia, Sanctorum Patrum inſtituto, ſolemniter egimus, nonnulla Nobis propoſita ſunt, quæ par-

Digitized by

partim Eccleſiaſticum, partim ſæcularem ſtatum, & communem animarum ſalutem concernunt: nec tamen faciliter potuerunt ſub hac temporis brevitate commode expediri, ob caſuum gravitatem, qui meliorem rerum indaginem, deliberationemque requirunt; Animo concepimus anno ſequenti diebus opportunis aliam iterum Synodum convocare, & in illa Domino concedente, de omnibus ſtatuere, & definire, quæ in præſenti propoſita ſunt, & ad Eccleſiæ ſtatum, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus pertinere videntur. Ne vero ſine omni fructu præſentem Synodum ſoluiſſe videamur; imprimis repetimus & innovamus omnia, tam Provincialia, quam Synodalia Statuta Prædeceſſorum noſtrorum, quondam CONRADI, PETRI, RUDOLPHI, Epiſcoporum Wratislavienſium, in ea maxime parte, qua Eccleſiaſticam Immunitatem, & Clericorum honeſtatem concernunt; Volentes, atque hoc Synodali Decreto mandantes, ea omnia firmiter obſervari: ſub Synodali pœna, & arbitrio noſtro, ſecundum qualitatem negligentiarum, vel exceſſuum infligendis gravioribus pœnis. Quibus adjicimus ſtatuendum:

Obſervatio in Officiis Divinis.

Quod omnes Presbyteri noſtræ Diœceſis ſeculares, in Divinis laudabiliter peragendis officiis, & publice officiandis in Eccleſiis, ſe moribus, & ſignis conſuetis mutuo conforment; nec ſingulares ſibi geſtus, aut ceremonias in eisdem officiis, & præſertim Miſſarum, quæ a communi uſu diſcrepant, aſſumant; in genuflexionibus, vel tunſionibus, aut aliis corporalibus moribus, qui levitatem, vel hypocriſin ſapere, & circumſtantes ſcandalizare poſſent. Per quod nolumus Religioſis in conſuetis ſuorum ordinum ceremoniis, & ritibus, aut alicui Presbyterorum in cordis devotione, & privatis uniuscujusque lectionibus, meditationibus, contemplationibus, orationibus, & ſanctis conſuetudinibus, legem impoſuiſſe.

Item, ut nihil in Sacris Eccleſiæ Officiis admittatur, in quibus maxime ſalutis humanæ Myſterium Chriſti Corpus, & Sanguis pro omnibus vivis, & defunctis offertur, quod oculos Divinæ Majeſtatis offendere, vel homines ad cogitationes illicitas trahere poſſet: ſed omnia cum ſumma reverentia, & decore fiant.

Statuimus, & mandamus, quod Presbyteri omnes, & ſinguli convenientem uniuscujusque dignitati habitum gerant, neque longitudine, neque brevitate, aut colorum varietate reprehenſibilem: qui præſertim colla & crura tegat, ne in Divinis peragendis illorum nuditas, Officialem inhoneſtet, & circumſtantes ſcandalizet, ac propterea celebraturi Miſſam caligati ſint, aut calceis altis, ſive botis, ejusmodi crura tegentibus: ſub pœna unius talenti ceræ, vel alia arbitraria, toties, quoties contraveniſſe conſtiterit, per in Spiritualibus Vicarium noſtrum irremiſſibiliter exigenda & infligenda.

Feſta Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum, & Agnetis.

Item ſtatuimus, quod Feſta Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſub toto triplici: & Beatæ Agnetis Virg. & Martyris, quæ inter cæteras ſpecialiter ab Eccleſia eo honorabilior exiſtit, quod in Canone Miſſæ locum obtinuit, & octava feſti ſui per omnes Eccleſias agitur, ſub duplici officio in noſtræ Diœceſis Eccleſiis obſerventur. Populus tamen laicalis per hoc, ipſa die Sanctæ Agnetis a ſuis laboribus non retrahatur, ſed in ſuis localibus conſuetudinibus relinquatur.

De audiendis Confeſſionibus.

Item facultatem in audiendis confeſſionibus, injungendis pœnitentiis, & abſolutionibus impendendis juxta & ſecundum formam quondam Domini RUDOLPHI editam, & in libello Statutorum ſuorum Synodalium annotatam, & per Nos in principio noſtræ ad hanc Eccleſiam Wratislavien. translationis approbatam, & innovatam, hac Synodalium Conſtitutione iterum repetimus, volentes, ut omnes, tam Religioſi, qui

(a) Joannes de Roth, Sucvus, natus de Vendinger, fuerat Auditor Rotæ, & Epiſcopus Lavantinus, dein anno 1482. Wratislaviæ Epiſc. Coadjutorem anno 1501. Fridericum, Caſimiri Teſchini Ducis Filium, aſſumpſerat: ſed mutata dein mente effecit, ut Coadjutor nominaretur Joannes de Thurzo. Obiit 1506.

qui ad officium audiendarum confeſſionum aſſumpti fuerint, quam Parochiales, ac alii, quibus competit, Presbyteri, illam præ oculis habeant, obſervent, nec contra faciant. Alioquin omni hujusmodi facultate privati exiſtant, nec ſe de audiendis confeſſionibus, & abſolutionibus intromittant, donec, & quouſque aliter duxerimus ſtatuendum.

Declaratio ſuper ſententia excommunicationis, litteris monitionum inſerta.

Super vero conſultatione plurimorum de illis, qui moniti infra certum terminum ſatisfacere de redditibus Eccleſiaſticis, aut aliis quibuscunque rebus, cum clauſula in monitoriis, juxta ſtylum noſtri Conſiſtorii conſueta ſita: Alioquin ex tunc hujusmodi monitionis termino evoluto, ac alias juſtitia exigente, ipſum, ipſam, vel ipſos excommunicamus Dei nomine in his ſcriptis. Quos ſic excommunicatos ſingulis Dominicis diebus publicetis, & denuntietis &c. parere debent. An mox lapſo termino hujusmodi pro excommunicatis haberi debeant? an vero declaratio alia, vel denuntiatio ſit exſpectanda?

Pro informatione ſimplicium, & purificatione conſcientiarum timoratarum ita duximus declarandum: Quod monitione hujusmodi, ſive in faciem monendi, ſive publico edicto per Executorem facta, totus terminus monitionis ſub ſilentio exſpectandus eſt, & ſi poſt lapſum terminum talis, is ad cujus inſtantiam monitio decreta eſt, tacet: nec ultra Executorem, vel alium ſollicitat, præſumendum eſt monitum paruiſſe, aut alias ſatisfeciſſe. Quoniam pro quolibet, quod ſit bonus, & obediens Judici præſumitur, donec conſtiterit de contrario. Si vero ille, qui moneri fecit, cum executione venerit, poſt completum terminum monitionis, & non eſſe paritum aliquo modo conqueritur; monitus pro excommunicato eſt habendus, & denunciandus, quia id habet proceſſus, aut mandatum Judicis, quod continet in ſe latam in ſcriptis ſententiam, & denunciationem mandati. Poteſt ergo quilibet, qui ad ſui favorem monitionem obtinet, prorogare propria ſua voluntate terminum ſolutionis, & in toto a monitorio recedere, anteaquam tranſivit in effectum. Quando autem in effectum tranſivit, hoc eſt, præfixo termino totaliter lapſo, jam noviter excommunicatus eſt, & abſolutione Judicis eget. Si quis vult, ut monitio ſua, termino prorogationis non obſtante, vigorem habeat, & poſt terminum prorogatum monitus pro excommunicato habendus ſit, neceſſe eſt, ut fiat Judicis auctoritate: quia non ex pacto, aut voluntate actoris excommunicatio naſcitur, ſed ex ſententia Judicis.

De Sententia Excommunicationis.

Ad vitandum ſcandala, & multa pericula, quæ venire ſolent conſcientiis timoratis, ſtatuimus, & ordinamus: quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel perceptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel extra, prætextu cujuscunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſione, aut prohibitione ab homine, vel a jure, generaliter, vel ſpecialiter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare: niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujusmodi fuerint in, vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, vel certam, a Judice publicata, vel denunciata ſpecialiter, & expreſſe. Aut ſi aliquem ita notoriæ excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari: Nam tunc ſolum a communione illius abſtinere volumus, juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, aut prohibitos in aliquo, non intendimus relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari &c.

Actum in Synodo, ut ſupra.

Ex codice impreſſo Wratislaviæ anno 1585. *commodato ab Illmo Zaluski Epiſcopo Kijovienſi.*

MO-

Digitized by Google

MOGUNTINA SYNODUS
Anno Chriſti MID. Alexandri VI. Papæ VII. Maximiliani I. Imp. VI.
SUB BERTHOLDO HENNEBERGICO, Archi-Episc.

SYnodum Cleri Moguntini coegit BERTHOLDUS (*a*) anno 1499. in qua peroravit *Greſemundus* (*b*) de dignitate Sacerdotali: " Conſulite, *ajebat*, " quæſo vobis, Patres, conſulite animabus veſtris,& conſcientiæ tranquillitati. " Cogiteris ipſi, quantum ſceleris ſit, " ſacroſanctam Religionem negligi, pollui, violari, tantum honoris gradum " per flagitium inquinare, ſeque tanta " dignitate reddere indignum? Cogitate, tam dicta veſtra, quam facta eſſe " palam, & omnium oculis paſſim expoſita. Cogitate, Deum Opt. Maximumque nihil non videre, eſſe memorem fandi, ac nefandi, juſtum inſuper " in illo die tremendo ac inexorabilem " Judicem futurum. Etenim quis eſt " tam vecors, qui, cum in cœlum ſuſpexerit, aut Deum eſſe non ſentiat; " aut cum Deum eſſe intellexerit, non " intelligat, eum delictis noſtris ad iracundiam concitari, & meritas cuique " pœnas inflicturum? Si enim bonus " eſt Deus; credendum utique eſt, mala " noſtra illi diſplicere. Si Omnipotens; " quid prohibet eum, quo minus iram " ſuam exerceat, & in Nos animadvertat? Si juſtus, nihil relinquet impunitum. Juſtitia enim eſt, reddere unicuique, quod ſuum eſt. Verum cum " idem etiam miſericors ſit; nonne levius, " nonne tolerabilius eſt, miſericordiam " ejus, quam juſtitiam experiri? Quare " poſt habitam de commiſſis pœnitentiam,& ſatisfactionem, poſt confirmatum, deinceps abſtinendi propoſitum, " exorandus eſt nobis Altiſſimus, ut & " præteritorum obliviſcens, & futura ſtabiliens, ultionem, quam juſte paraverat, miſericorditer avertat.

Hæc mentio hujus Synodi apud Serarium, *Rerum Moguntiacarum L. V. in vita Bertholdi. pag.* 880.

Schmidius nil plus Serario habet.

(*a*) Bertholdus, Comes de Henneberg de Rhomheldt, ex majoris Eccleſiæ Moguntinæ Decano eligitur Archi-Epiſcopus 20. Maji anno 1484. Feria V. poſt *Cantate.* Obiit anno 1504. 19. Decembris. Errat Bruſchius, qui anno 1505. fato functum ſcribit.

(*b*) Theodoricus Greſemundus junior, J. U. D. Canonicus & Scholaſticus Collegiatæ S. Stephani.

SYNODUS CAMINENSIS
In Oppido veteris STETTINI (Latine SEDINI) CELEBRATA
Anno Chriſti MD. Alexandri VI. Papæ VIII. Maximiliani I. Imp. VII.
SUB MARTINO (*a*) CARITH, Episcopo.

INDEX STATUTORUM LXI.

Statutum I. Quilibet Clericus ſuo Superiori obediat, & ſubditus eſto.

II. In quavis controverſia penes Officialem & Prælatos ſtet prævention, ſine fraude tamen & dolo. *III.*

(*a*) Martinus Carith, Collbergæ natus, Bugislaum X., Pomeraniæ Ducem, in Palæſtinam comitatus fuerat, jam Doctor, & Collegiatæ Eccleſiæ Collbergenſis Præpoſitus: inde redux, Benedicto Caminenſi Epiſcopo reſignante, illius in locum ſuffectus eſt anno 1499. Obiit anno 1521. 26. Novembris.

Digitized by Google

III. Clerici a politicis negotiis & ſocietatibus abſtineant, puta a torneamentis, venationibus, digladiationibus, læſionibus, luſibus, aleis, mercimoniis, mercatibus, uſuris, & hujusmodi.

IV. Nullus Clericus Procuratoris officio fungatur.

V. Abjiciant concubinas, veſtitus ſplendidos, nec ſumptus in eos faciant: graviterque Epiſcopos reprehendit incontinentiam & luxuriam cœlibum.

VI. Parochi urbani perſonaliter reſideant apud ſuas Eccleſias, iisque præſint.

VII. Eccleſiæ inferiores Matrici ſe accommodent, & conforment.

VIII. Oppidani in Eccleſiis & Monaſteriis cantu, pulſandis campanis, ſe ſe conforment Eccleſiæ Principali.

IX. Imagines non eſſe adorandas.

X. Vinum clarum & probum Sacrificio Miſſæ adhibendum.

XI. Sacellum, cluſam, vel Capellam non eſſe erigenda, niſi Epiſcopo primum lapidem collocante.

XII. Infra menſem cœmiteria, ubi diſturbata fuerint, reſtauranda, & ædificanda.

XIII. Neque in feſto Natalis Domini, neque in Quadrageſima cucullo tectus quis in Eccleſia compareat, (unde multa impudice ſacris in locis tractentur) neque cantus amatorii in Eccleſia tolerentur.

XIV. Non niſi in conſecratis Eccleſiis Sacrificia facienda, cantu Horarum finito.

XV. Nullus Sacerdos, dum Verbum Dei prædicatur, Miſſam celebret.

XVI. Presbyter ſacrificaturus idoneum Miniſtrum, librum, calicem, vaſcula vino & aquæ capiendis, ſibi provideat: ſigillatim calix aureus ſit vel argenteus: non æreus, quia æruginem contrahit: non aurichalceus, quia a cupro ſapit: non ligneus, quia vermibus obnoxius: non vitreus, quia facile frangitur.

XVII. Civitatum Parochi quavis Dominica die ſacrum ipſi faciant.

XVIII. Civitatum Parochi, ſeu eorum Adminiſtratores, nullum mandatum publicent, aut exequendum jubeant, niſi ab Epiſcopo, aut ejus Archi-Diacono, aut ordinario Vicario probatum.

XIX. Iidem Parochi, ne latrones, fures, aut ejusmodi infames homines in ædituos aſſumant.

XX. Ornamenta Eccleſiarum nitida & munda ſerventur.

XXI. Eccleſiæ prædo cenſendus, qui aliquid ad uſum Eccleſiæ deputatum ſurripit, etiam prius, quam in Catalogum Eccleſiæ relatum ſit.

XXII. Nemo audeat, bona Eccleſiaſtica immobilia, vel mobilia, puta: Libros, veſtes, campanas, aut hujusmodi alia, quocunque demum modo abalienare, aut oppignorare.

XXIII. Excommunicentur omnes, quicunque alios a Teſtamentis condendis impediunt.

XXIV. Judices ſæculares de cauſis Teſtamentorum judicium ne ferant.

XXV. Omnia Teſtamentis legata infra annum Ordinario per computum oſtendantur.

XXVI. Quot annis aqua fontis Baptismalis renovetur.

XXVII. Chrisma item quot annis renovandum.

XXVIII. Quomodo Sacramenti arca circumferenda ſit.

XXIX. Sub Paſcha exomologeſis fiat a quovis, & qui intra annum eam exomologeſin haud fecerit, careat ſepultura in cœmiterio Eccleſiæ.

XXX. Quilibet ſuo Parocho confiteatur, & Confeſſarii, Roma quandoque miſſi, nomina eorum, qui iis confeſſi fuerint, annotent, & ordinario Parocho tradere teneantur.

XXXI. Quinam caſus ſint, quorum abſolutio ſoli Epiſcopo reſervata?

XXXII. Confeſſarii nec in tentoriis, nec in ædibus, aut rure, ſed intra Eccleſias tantum confeſſiones audiant.

XXXIII. In confeſſionibus nec pecunia, nec aliquid pecuniæ æquivalens a confitentibus exigatur.

XXXIV. Nullus Sacellanus, ſine ſpeciali conſenſu, acceptetur.

XXXV.

Digitized by Google

XXXV. Nullus quempiam inſtituat ſine ſpeciali mandato Epiſcopi.

XXXVI. Nemo extra Diœceſin ab alieno Epiſcopo ordinetur.

XXXVII. Omnes ordinandi a Prælatis ſuis boni teſtimonii literas afferant.

XXXVIII. Clandeſtinæ promiſſiones vel ſponſiones non permittantur.

XXXIX. Ne laici matrimoniis confirmandis ſe ingerant.

XL. Quivis in Parochia ſua ſepeliatur. Item, quæ perſonæ non debeant in Parochiali cœmiterio humari.

XLI. Eccleſiaſtici congruo habitu veſtium utantur.

XLII. Nemo alteri cedat rem alienam.

XLIII. Ne Abbates ſuo Monaſterio incorporent ullam Eccleſiam citra Epiſcopi mandatum.

XLIV. Terminarii fratres, & Mendicantes, elapſo tempore iis præfixo, ad Cœnobia ſua revertantur.

XLV. Monialibus extra Monaſteria ſpatiari, aut cum ſæcularibus viris confabulari, aut eos nocturno hoſpitio excipere non liceat. Et quoties Præpoſitus iisdem colloquitur, Superiorem pelliceam tunicam induatur.

XLVI. Ne redditus cariori, quam ante factum, pretio emantur, aut venundentur.

XLVII. De Notariis juratis, & eorum officio.

XLVIII. Quousque interdicta in materia pecuniaria extendenda.

XLIX. Nemo Miſſæ ſacrificium faciat in navi.

L. Arca Ss. Sacramenti ſemel duntaxat in anno circumferatur, vel monſtretur.

LI. Nemo Monachus, vel Regularis confeſſiones excipere, aut aliud officium Eccleſiaſticum exercere audeat.

LII. Laicus laicum ne ad Judicium Eccleſiaſticum trahat.

LIII. Cum Chriſtus ipſe Sacerdotalem ſtatum inſtituerit, homines vero Monachorum regulas adinvenerint, hinc Epiſcopus ſtatuit, quod Monachi infimo loco eſſe debeant, & ſupra Monachos Presbyteri.

LIV. De privilegiis Clericorum, & eorum exemptionibus.

LV. Quicunque criminis reus, qui ad Eccleſiam, aut loca ſacra, velut aſylum, confugit, liber ſit, exceptis publicis viarum prædonibus, incendiariis, Eccleſiarum prædonibus, & qui Clericum cæciderint.

LVI. Qua ſolennitate anniverſaria Dedicatæ Eccleſiæ dies celebranda ſit.

LVII. Diem S. Martini futuris temporibus inter feſta numerandum.

LVIII. Quare non ſabbatum ſeptimus hebdomadæ dies, ſed primus feriandus?

LIX. Feriis ſextis non carne, non lacte, non butyro, nec caſeo veſcendum, niſi ægris, peregrinantibus, aut alio privilegio munitis.

LX. De variis Indulgentiis ab Epiſcopo conceſſis.

LXI. Nullus Clericus ſit, qui non ſit certo Superiori ſubjectus.

Hæc Synodi Statuta fuerant, quæ ex Germanico Crameri in Latinum tranſtuli.

Sequitur ſubjecta eisdem ſubſcriptio in hæc verba:

Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, die Lunæ, quinta menſis Octobris, de mandato Reverendi in Chriſto Patris, & Domini, Domini MARTINI, Epiſcopi Caminenſis, Synodum generalem, in oppido Stettini ibidem in Eccleſia Collegiata Beatæ MARIÆ Virginis, in Inſulis celebrantis, lecta & publicata fuerunt hæc ſupra ſcripta Statuta, per commendabilem Virum, Dominum, & Magiſtrum THOMAM HAKER, Beatæ MARIÆ Colbergenſ. & S. Nicolai Grypeswald. Eccleſiarum Canonicum, præfati Domini Epiſcopi Cancellarium, Venerandis Patribus tam Ciſtercienſis, quam Præmonſtratenſis Ordinis Abbatibus baculatis: & Venerabilibus, & commendabilibus viris Cathedralis Camminenſis, quam aliarum Eccleſiarum Collegiatarum Canonicis, & generali tam ſæcularium, quam religioſarum perſonarum Clero, aſtantibus, grata & rata habentibus. In cujus rei teſtimonium ſupradicti Reverendi Patris, & Domini MARTINI Epiſcopi ſigillum præſentibus eſt impreſſum.

Hæc Daniel Cramerus in Chronico Germanico Eccleſiæ Pomeraniæ, anno 1628. *impreſſo Sedini L. II. cap.* 51.

Cujus Lutheranas gloſſas hiſtoriæ aſperſas *Jacobus Gretſerus S. J. Tomo X. novæ editionis* maſculo vigore abſtergit, & inſignes ejus calumnias diluit, in vita S. Brunonis, Pomeranorum Apoſtoli.

SUPPLEMENTUM TOMI V.
CONCILIORUM GERMANIÆ.

CONCILIUM PROVINCIALE MAGDEBURGENSE (*)

AB ALBERTO IV. MAGDEBURGENSI ARCHI-EPISC. CELEBRATUM

INTER ANN. MCCCLXXXIII. ET MCCCCIII.

In quo antecedentia Statuta renovantur, quæ vero his inserta non sunt, antiquantur.

ALBERTUS, DEI GRATIA, SANCTE MAGDEBURGENSIS ECCLESIE ARCHI-EPISCOPUS, UNIVERSIS PRELATIS, CAPITULIS, CONVENTIBUS, CLERO, ET CLERICIS, AC CHRISTI-FIDELIBUS, TAM RELIGIOSIS, QUAM SECULARIBUS, SEXUS UTRIUSQUE, PER NOSTRAM MAGDEBURGENSEM PROVINCIAM UBILIBET CONSTITUTIS, IN DOMINO SALUTEM, AC PRESENS OPUSCULUM GRATANTER ACCEPTARE, LECTIONIS STUDIO FREQUENTI MEMORIE COMMENDARE, ACCEPTATUMQUE DISTRICTIUS EFFECTUALI OBSERVANTIA ADIMPLERE.

Licet a diversis nostris Predecessoribus, Conciliis diversis Provincialibus celebratis, plurima Statuta, & (*Decreta*) Provincialia, per que tam Clericorum, quam laicorum status resplendet adornatus, viciis repulsis, scandalis resecatis, & nocivis quibusque eminus profugatis, edita, & promulgata pervenerunt in lucem: Et quanquam fel. record. BORCHARDUS Predecessor noster novissimus, & tali nomine designatus, omnium Predecessorum suorum, & nostrorum statuta in unum collecta opusculum sub certis rubricis adunasset; tamen modum & formam, quam alii Archiepiscopi in suis Statutis Provincialibus digne servaverant, pretermisit observare, causa congruenti ipsum pro temporis tunc currentis dispositione movente. Nos vero ordinem, & rubricas positas in constitutione Sacre Romane Ecclesie, quam sequi expedit, & summa Reverentia decet venerari, quia ex ipsa sola veritas conspicitur, & que intra se positos valida caritatis compage custodit, sequi volentes; quia turpis est pars, que se toti minime conformat universo, Statuta Provincialia predicti BORCHARDI, & aliorum *Predecessorum* nostrorum, &

(*) Concilium hoc dedimus quidem Tomo IV. præcedente; sed mutilum, ex manco exemplari, in quo vix tertia Statutorum pars, varia insuper omnino truncata reperiebantur. Visum proinde fuit, non abs re futurum, si illud integrum, & in tota sua latitudine excudendum curaremus, prout a *Lunigio ex editione Lipsiensi*, anno 1489. facta, exhibetur; ut Lector Ecclesiæ hujus Metropolitanæ olim tam nobilis Constitutiones in una & imperturbata serie sibi ab oculos positas videat.

Albertus hoc nomine IV. Archi-Episcopus Magdeburgensis, idemque Episcopus Merseburgensis, Comes de Querfurd, sedit in Cathedra Metropolitana ab anno 1383. Obiit 1403. quo anno intermedio Provincialem hanc Synodum celebraverit, ex certorum monumentorum penuria definire non possumus. Adscripta illa fuerat in Tomo præcedente Alberto II. seu potius III. si S. Adalbertum, quem Cranzius etiam Albertum appellat, simul adnumeres. Nunc sequi maluimus Lunigium, qui ex antiquo codice Lipsiensi Constitutiones hanc Alberto IV. tribuit.

Digitized by Google

& que ipſis in hoc preſenti Concilio per Nos edita, de conſenſu, & approbatione Venerabilium Fratrum noſtrorum, & Coepiſcoporum noſtre Provincie, B. Miſnenſis, C. Merſebergenſis, D. Nuenbergenſis, E. Havelbergenſis, F. Brandenburgenſis, adjecimus, aliis Statutis Predeceſſorum noſtrorum immutatis, ac in melius reformatis, aliis etiam penitus reſecatis, prout tempus expoſcit, & cauſarum de novo incumbentium facultas requirit, ordinate ſecundum rubricas, & juxta ordinem in Conſtitutionibus Romane Eccleſie obſervatum, preſenti opuſculo inſcribi fecimus annotatas, ut legentibus Provincie ſubditis, qui ad ipſorum obſervantiam tenentur adſtricti, facilior ſit aditus, & ſtatuta ipſa, cum caſus ipſorum, vel alicujus eorum in dubium venerit, facultas inveniendi. Statuta autem Predeceſſorum noſtrorum quecunque, & cujuscunque tenoris exiſtant, etiam noſtra, preſenti que volumine minime reperiuntur inſerta, & preſentibus annumerata, volumus habere pro caſſatis, & rejectis, nec quemquam de noſtra Provincia ad ipſorum obſervantiam in judiciis, vel extra in actibus ſuis, ſed duntaxat ad ea, que in preſenti volumine continentur, fore obligatum.

STATUTA SYNODALIA.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concilio Magdeburg.

QUe propter ſui exquiſitiſſimam, & probatiſſimam perfectionem, ac clariſſimam, & lucidiſſimam veritatem adjectione, vel declaratione ulla non indiget, ad quam imprimis, tanquam principium, medium, & finem ſalutis omnium, corda, manus, & oculos elevamus, devotis nihil aliud eſt credendum, tenendum, vel docendum, niſi quod Romana credit, tenet, docet Eccleſia, piiſſima, ſanctiſſima, & prudentiſſima Mater noſtra. Ita tamen, ut omnes Prelati articulos fidei principales fideliter ſuos ſubditos doceant, laicos ſimpliciter credere, ſicut Eccleſia, Clericos vero explicite, & diſtincte.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburgenſ.

Inprimis igitur ſtatuimus, ut ſi aliquis Clericus vel laicus, utriusque ſexus, cujuscumque dignitatis, religionis, vel ſtatus exiſtat, auſus ſit, preſumptione damnabili, publice predicare, vel occulte docere, credere, vel tenere, quod Sacerdos, in mortali exiſtens peccato, non poſſit conficere Corpus Chriſti, ſeu ſic ligatus non poſſit ſolvere, vel ligare ſuos ſubditos a peccatis; pro heretico, & incredulo habeatur. Quem errorem hujus Sacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus: cum Sacre Scripture dicat auctoritas, quod ſive bonus, ſive malus ſit miniſter, per utrumque Deus effectum gratie confert. Non enim, que ſancta ſunt, coinquinari poſſunt, nec ipſa Sacramenta poteſt hominum malitia prophanare. Unde Sacerdos, quantumcunque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, que purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt. Licite ergo a quocunque Sacerdote ab Eccleſia tolerato Divina myſteria audiuntur, & alia recipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta.

Rubrica de Conſtitutione.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburgenſ.

Canonum Statuta primum, & demum Conſtitutiones Provinciales, tam a noſtris Predeceſſoribus, quam a Nobis editas, & preſentibus inſertas ab omnibus ſciri, ac inviolabiliter cuſtodiri mandamus ſub obtentu juris & honoris eorum: poſt preſentem enim publicationem ignorans ignorabitur, & negligens negligetur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus, ut preſens libellus de Conſtitutionibus Provincialibus in ſingulis Eccleſiis Kathedralibus ſub ſigillo noſtro, ac deinde in aliis Eccleſiis Collegiatis, & Conventualibus noſtre Provincie, infra tres menſes a preſentium publicatione computandos, ſub ſigillo Dioceſanorum ſine excuſatione qualibet habeatur conſcriptus, & in choro jaceat, ut ſic poſſit patere cuilibet legere, ſeu videre volenti.

Ut autem communis utilitas predictarum conſtitutionum in noticiam luculentam cunctorum deveniat, Venerabilibus Fratribus,& Coepiſcopis noſtris injungimus, & mandamus in virtute ſancte obedientie,quatenus ipſas mox conſcribi faciant & procurent, ac anno quolibet in ſingulis eorum Synodis in toto Clero, ubi ſic commode fieri poterit, alioquin alibi legi faciant, & injungant ſubditis ſuis, ut eas quilibet ſibi procuret, & tenorem earum memorie recommendet, & maxime Archidiaconis, & ſuis ſubditis, ſcil. Decanis ruralibus, Archipresbyteris, & Presbyteris hoc injungant. Nos inſuper de Omnipotentis Dei miſericordia,Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, authoritate, nec non Mauritii & Sociorum ejus, Patroni noſtri, meritis confiſi, omnibus vere penitentibus & confeſſis, qui eas ſibi comparaverint, legerint, aut legi audierint, quotiescunque hoc fecerint, XL. dies de injuncta ſibi penitentia relaxamus.

De Conſtitutionibus FRIDERICI & KAROLI Imperatoris.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Preſenti Statuto, Sacro approbante Concilio, ordinamus, & mandamus diſtricte obſervari, ut quilibet Epiſcopus cum ſuo Capitulo noſtre Provincie, pro ſe, ac ſuis Capitularibus, Prelatis, Religioſis, & ſecularibus, & generaliter pro Clericis ſue civitatis & Dioceſis univerſis, pro temporibus affuturis procurent, & habeant ſine defectu Conſtitutionem felic. record. FREDERICI & KAROLI *quarti* Romani Imperatoris, quam & Nos cum noſtro Capitulo eodem modo ſervare intendimus, & quantum poſſumus, noſtros Succeſſores hortamur ſub Bulla Papali perpetuo durante, ſi ipſam obtinere potuerint, vel ad tempus obtentam in eisdem Conſervatoribus, verius tamen Executoribus, in locis eis congruis, qui in caſibus dicti privilegii,& quemlibet Epiſcopum,& ſuum Capitulum,& Clerum Religioſum,& ſecularem ſue civitatis & Dioceſ. ab injuriis, per quempiam ipſis inferendis defendant, juxta dicti privilegii continenciam, injuriatoribus penas contentas in eodem infligant. Proceſſus contra tales penales ſecundum dictam Karolinam,& uſque ad ſatisfactionem debitam, & quouſque injuriatores ſint a Sede Apoſtolica abſoluti, vel ab aliis, quibus hujusmodi poteſtas dinoſcitur reſervata, qui ſibi ſpecialiter in caſibus dicte Karoline abſolutionem, & interdicti relaxationem reſervaverunt. Volumus etiam, ut quater in anno quilibet Curatus civitatis & Dioceſis noſtre provincie, videlicet Dominicis diebus immediate quatuor tempora ſequentibus, ſuis Parochianis infra Miſſarum ſolennia, pronunciet publicando ſub lingua Teutonica, & ſuos Parochianos ammoneat diligenter, ut ſe caveant, ne in penas dicte Karoline incidant laqueati. Volumus etiam,& mandamus, ut in ſingulis Synodis Epiſcopalibus, Prelatis, & Clericis univerſis ibidem preſentibus dicta Karolina diligenter publicetur, quam preſenti ſtatuto in fine volumus de verbo ad verbum annotari.

Rubrica de Reſcriptis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum ſecundum legitimas Sanctiones Preſes provincie delegatos Principes ad ipſius Preſidis provinciam declinantes,non debeat ex officii debito ſinere amplius facere, quam eorum legatio ſe extendat.

De Proceſſibus Judicum delegatorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Attendentes, quod Judices delegati a Sede Apoſtolica, & a Legatis a latere, vel aliis Legatis, Conſervatores, Deputati gratiarum, Executores, vel ab eis Subdelegati Judices, Subconſervatores, vel Subexecutores Deputati communiter, vel diviſim, poteſtatem eis traditam, & mandatorum ſuorum fines tranſcendant multis modis, & aliquibus fraudibus exquiſitis etiam ſepe Bulle Apoſtolice per nonnullos iniquitatis filios falſificentur, que etiam alias jure ipſo ſunt nulle : & per ſic falſificatas Executores, Judices ſupradicti, earum falſitate minime cognita, que de facili non poteſt, decipiantur. Cum autem proceſſus earum auctoritate fulminati, ſint ipſo jure,& facto nulli, nec

quis

quis ad eorum executionem, taceo obſervantiam, teneatur obligatus, diverſos fulminantes proceſſus, limites ſui mandati excedentes, loca Eccleſiaſtico interdicto, ſeu ceſſationi generali pro rebus mobilibus, vel pro pecuniaria ſumma ſupponentes. Unde Sacro approbante Concilio ſtatuimus, ut nullus Plebanus, ſeu Vicarius, vel quicunque alter Clericus, vel Prelatus citationem, ſeu proceſſum aliquem a Judice delegato Sedis Apoſtolice, vel Subdelegato ipſius, vel a Legato dicte Sedis Apoſtolice, etiam a latere, gratiarum Executoribus, vel Conſervatoribus, vel ab ipſis communiter ſubdelegatis, vel diviſim ſibi directos de citando quemcunque, monendo, vel trahendo ultra unam dietam vulgarem notorie computandam a fine Dioceſis admittant, de quorum authoritate ante omnia debet conſtare, vel aliquatenus exequantur, niſi fuerint per *Vidimus* Dioceſani approbati. Pro quo *Vidimus* Officiales Epiſcopi, vel alius, qui hoc officium habet exercere, non antequam recipiet, quam tres ſolid. denariorum communium, & in illa Dioceſi currentium, contrarium faciens ſit ab ingreſſu Eccleſie ſuſpenſus, quouſque parti ſic indebite exactionate duplum reſtituat. Statuimus etiam reſcripta conſervatoria Papalia, literas gratiarum Legatorum quorumcuuque, & ſubdelegationes a predictis Officialibus, vel aliis, qui hoc officium gerunt per noſtram provinciam, noſtrorum Suffraganeorum debere examinari examinatione diligenti facienda, & ut evitetur omnis falſitas, & corruptela, exhiberi. Si autem contingat, quenquam Plebanum Curatum, ſeu Clericum, etiam in dignitate conſtitutum, in civitatibus, & Dioceſ. noſtre Provincie, per Judices delegatos Sedis Apoſtolice, vel Legatorum ipſorum, Conſervatores gratiarum, Executores, vel ab eis Deputatos, citari, vel vexari pro eo, quod ſine *Vidimus* ſui Dioceſani eorum citationes, & proceſſus alios quoscunque requiſiti ſpreverint recipere, & executionem debite demandare; extunc Epiſcopus, cui dicti Plebani, Curati, & alii Clerici ſubſunt, & in cujus civitatibus & Dioceſ. noſtre provincie ſunt Beneficiati, ipſos totius Cleri ſumptibus, & expenſis defendere non tardabit, cum ad ipſum ſpectat, ut ſuam jurisdictionem tueatur. Nihilominus, ſi Epiſcopus in premiſſis negligens inveniatur, ſubdito, ſi que damna receperit, & expenſas fecerit, ad arbitrium noſtrum, vel noſtri in Spiritualibus Vicarii ſibi plenarie reſtituat, & cum effectu.

Rubrica de Electione.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Item quamvis proviſum ſit Canonice de illis, nondum in Sacribus Ordinibus conſtitutis, quibus de Eccleſiis Parochialibus providetur, & qui tales Parochiales Eccleſias ea de cauſa recipiunt duntaxat, ut eas rebus, & bonis inventis in eisdem mobilibus precipue (taceamus de alienatione rerum immobilium) poſſint ſpoliare, etiam fructus univerſos primi anni, infra quem deberent ad Sacerdotium promoveri, recipiunt, in ſuos uſus convertunt minime promoti, dictas Parochiales Eccleſias ſic ſpoliatas, & defraudatas tacite reſignando, vel expreſſe Patronis eorum, vel Collatoribus. Volumus autem jus, quod in caſu illo providit ad permutantes infra annum, ſi ſint promoti, ſive non, prorogari; ita ut bona inventa in dotibus Eccleſiarum predictarum, apud Eccleſias tales debeant ſine qualibet diminutione ſuis Succeſſoribus remanere, pro eorum ſuſtentatione. In premiſſis vero reperti culpabiles, & delinquentes a perceptione beneficiorum, que obtinent in Provincia noſtra, volumus eſſe ſuſpenſos, nec fructus ipſorum poſſe facere ſuos, nec in utilitatem ſuam debere convertere, donec ablata priori Eccleſie omni cum reſtituant integritate.

Rubrica de ſcrutinio in ordine faciendo.

Albertus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus ad terrorem malefactorum, ut univerſi Epiſcopi Magdeburgenſis Provincie, ac eorum Vicarii, quando volunt, & debent ſuis temporibus Ordines celebrare, committant expreſſe Examinatoribus Clericorum ordinandorum, ſub anathematis interminatione, ut inter cetera perquirenda fideli diligentia perquirant, ſub obtentu honoris percipiendi, a ſingulis ordi-

ordinandis Religioſis cujuscunque ordinis, vel ſecularibus, ut ſi patres, avi, ac progenitores eorum, uſque ad quartam lineam aſcendentes, captivaverint, captivatos detinuerint, occiderint, mutilaverint, proſcripſerint, bannizaverint, diffidaverint Clericum in ſacris Ordinibus conſtitutum, & pro Clerico ſe gerentem, etiamſi in minoribus fuerit conſtitutus, & pro tali ſe gerebat, habitum, & tonſuram deferens; eum, quem in aliquo premiſſorum affectum per aliquem progenitorum ſuorum uſque ad lineam memoratam invenerint, ſi factum illud ſit notorium, vel ſcitum in loco nativitatis ſue, nullatenus admittant. Prelati vero, vel eorum vices gerentes, quorum intereſt inveſtire, vel inſtituere preſentatos, ante inveſtituram, vel inſtitutionem cum ſumma diligentia de his querant, & quos tales invenerint vitio progenitorum laborantes, de quo ſcriptum eſt, nullo modo inſtituant, vel inveſtiant ad aliquod beneficium, vel officium, Eccleſiaſticam etiam dignitatem. Et ſi tales quovis modo per negligentiam Ordinantium fuerint ordinati, vel per propriam taciturnitatem, cum de hoc conſtiterit; ſint ab Ordinibus ſic ſuſceptis ſuſpenſi, & maneant; donec a ſuis Dioceſanis diſpenſationem meruerint obtinere. Inſtituti etiam in Beneficio, vel clauſtris profeſſi, vel Monaſterio oblati, ſint ipſo facto jure, quod habent in Beneficiis, privati: Oblati vero & Profeſſi a dictis clauſtris expellantur, vel ſaltem ſuſpenſi maneant ab Ordinibus ſic ſuſceptis, donec Dioceſani ſui cum eis diſpenſaverint, ipſorum meritis, & laudabili converſatione eorum hoc exigente: & cum Beneficio inſtitutis etiam Dioceſani, prout viderint expedire, habeant plenam poteſtatem in his diſpenſandi; Examinatorès inſuper & Prelati, ac eorum vices gerentes, qui ſecus in premiſſis agere preſumpſerint, in futuro per ſuos Superiores immediatos ſuſpenſionis ſententia percellantur: alias etiam pro tanta negligentia per Dioceſanos ſuos Ordinarios graviter puniendi.

Rubrica de Renunciatione.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Nullus Eccleſiam, vel Beneficium Eccleſiaſticum dimittere, vel recipere preſumat ſine Superioris ſui authoritate, quod ſub pena ſuſpenſionis firmiter inhibemus: etiam quodcunque fuerit, Curatum, vel non Curatum, quod ea de cauſa recepit duntaxat, ut ſub ipſius titulo ad ſacros Ordines, & ad Sacerdotium promoveatur. Nam decens eſt, ut ſicut in recipiendo Beneficia Eccleſiaſtica Canonum Statuta obſervantur, ſic & pari modo in dimittendo & in renunciando Beneficio, ſeu Beneficiis Eccleſiaſticis, debent Canones obſervari.

De Temporibus ordinantium.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Statuimus, quod nullus ad examinationem aliquatenus admittatur, niſi antea confiteatur omnia ſua delicta idoneo Sacerdoti, & quia pauci ſunt, qui ſua delicta, vel ſequelas intelligunt delictorum, ideo per diſcretum Confeſſorem debet inſtrui ordinandus: & talem, ſeu tales Vicarius Epiſcopi, qui ſtatuta Canonum non ignorant, ſeu alios idoneos pro ordinandis, ſecundum ipſorum pluralitatem, vel paucitatem, tempore ordinationis deputabit, etiam in loco, ubi continget ordines celebrari, vel Vicario in Pontificalibus, qui ordines celebrabit, ſi de ejus puritate conſcientie confiſus fuerit, tribuat facultarem, ordinandos in confeſſione expediendi. Et talibus Confeſſoribus injungimus ſub interminatione maledictionis eterne, ut ordinandos, quos invenerunt repellendos in foro ſuo, id eſt, anime, ubi factum eorum eſt occultum, ammoneant, ne quovis modo ad ordinum ſuſceptiones procedant. Si autem caſus eorum non preſtaret eis perpetuum impedimentum, ſed eſſet diſpenſabilis per Epiſcopum ſuum, vel Papam, vel per alios, ſicut per Archiepiſcopum, vel Cardinales certos, in caſibus eis ſpecialiter reſervatis, pro diſpenſatione remittant ad eosdem Superiores obtinenda.

Rubrica de Clericis peregrinis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Nullus in Eccleſia ſua ignotum, ſeu peregrinum, de aliena Dioceſi venientem ad celebrationem Divinorum in publico pre-

preſumat admittere, licet formatas literas ſue ordinationis exhibeat, niſi & oſtendat literas Dioceſis Epiſcopi, vel ejus Vicarii, in cujus Dioceſi ſe petit admitti: in quibus contineatur expreſſe, quod in ejus Dioceſi in Spiritualibus habeat licentiam celebrandi, ne ignoti, & de longinquo venientes, qui frequenter ſunt apoſtate, criminoſi, & irregulares in ſua temeritatis malicia foveantur, & tribuatur audacia Divina prophanandi. Contrarium faciens in una Marca puri, & defedati argenti pro admiſſione qualibet per loci Archidiaconum puniatur. Si vero Archidiaconum non habuerit, tunc per Dioceſanum, vel ejus Vicarium in Spiritualibus, cujuscunque etiam dignitatis fuerit, Abbas, Prepoſitus, vel Decanus, medietatem Archidiaconatus utilitati, vel Dioceſani, ubi non habent Archidiaconum, vel alium Prelatum ejus loci delinquentes, reliquam vero medietatem fabrice Kathedralis Eccleſie convertendam.

Rubrica de Officio Ordinarii.

Albertus Archiep. ex Conc. Magd.

Cum quilibet Archiepiſcopus & Epiſcopus, Canone diſponente, teneatur Dominicis diebus ſingulis, & feſtivitatibus aliis preſertim ſummis, in Eccleſia ſua populo ſibi credito, ſe preſentem exhibere, Miſſam celebrare, verbum Dei proponere, ac indulgentias dare; unde precipimus, quod quilibet Epiſcopus noſtre provincie maxime in ſummis feſtivitatibus, niſi neceſſitate prohibente, vel cauſa rationabili eum excuſante, ſit preſens in Eccleſia ſua Kathedrali, verbum Dei proponat, vel ſe preſente per alium idoneum proponi faciat, & indulgentias populo det, Miſſam in eadem Eccleſia devotius celebrando.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Poſt hec ſtatuimus, ut ſinguli Epiſcoporum noſtre provincie ſuos carceres habeant juxta Eccleſiam Kathedralem pro Clericis duntaxat, & ſpeciales, ita quod nullatenus cum furibus, & aliis ultimo ſupplicio deputatis, vel deputandis, Clerici detineantur incarcerati: in quibus falſarii Clerici, vel Monachi incorrigibiles & Apoſtate, vel alii, qui hoc meruerint, recludantur perpetue, vel ad tempus, prout eorum expoſcunt exceſſus. Ad quod efficacius exequendum alie Eccleſie, ſi opus fuerit, ſubſidium conferant, & juvamen. Epiſcopus tamen cum ſuo Capitulo carcerem procurabit apud Eccleſiam majorem, vel in alio loco congruo, & cuſtodem carceris unum, vel plures, ſecundum quod opus fuerit, ſuis ſumptibus & expenſis, juratos tamen prius, quod fideliter velint preeſſe incarceratis, & eos cuſtodire diligenter, & humaniter tractare, deputabit, & de expenſis nihilominus incarceratis etiam providebit juxta Canonum precepta in veſtitu pariter, & amictu.

Rubrica de Officio Delegati.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Quia frequenter injuriati Clerici, ſeculares, vel Religioſi, facultatibus deſtituti, vel minus idonei, etiamſi eis rerum affluentia fuerit copioſa, vel metu concuſſi, & tali, qui merito cadere debet in conſtantem, contra ſuos injuriatores pro juſtitia conſequenda cum ſatisfactione debita non preſumunt actionem intentare; Statutorum noſtre provincie, etiam Executores in civitatibus, vel Dioceſ. Deputati, ubi Clerico injuriato, vel Religioſo injuria illata eſt, injuriantium potentiam perhorreſcentes contra tales requiſiti per dictos Clericos, vel ex ſuo officio procedere, vel proceſſus fulminare formidant; ne ergo injuriatores, & Clericis ſecularibus, vel Religioſis, injuriam, ſeu violentiam in perſonis eorum, rebus & bonis Eccleſiarum ſuarum, & ſuis juribus, & libertatibus, familia, conſanguineis, nepotibus, vel neptibus inferentes, tranſeant impuniti, & de ſua temeritatis violentia commodum reportent, gloriantes cum illis, qui letantur cum male fecerint; Sacro igitur approbante Concilio, preſenti ſtatuto ordinamus, ut Clerus cujuslibet civitatis & Dioceſis noſtre provincie habeat unum, vel plures Procuratores fiſcales, quos etiam in locis congruis & ſecuris, ubi tyrannorum potentiam non habent formidare, Epiſcopus loci, cum conſenſu ſui Capituli, Prelatorum, & ſanioris

Cleri partis ſue civitatis, & Diocefis deputabit, qui Clericorum ſecularium, & Religioſorum injuriam, ut Promotores curie, cum Clerici injuriati ſeculares vel Religioſi propter inopiam, injuriantium potentiam, ſuam juſtitiam contra injuriantes proſequi non preſumant, dictorum injuriatorum juſtitiam coram Executore loci Karoline, vel Urbanine proſequi feſtinabunt, & requiſiti per injuriatos, vel ſuo officio, illis agere non valentibus, procurent proceſſus, juxta ſtatuta noſtræ provincie, cum ſuis penis contra injuriantes, & uſque ad ſatisfactionem congruam fulminari, & per ſubditos noſtre provincie arctius obſervari. Predicto vero Procuratori fiſcali, ſeu Procuratoribus, Epiſcopus loci, & per quem cum ſuo Clero fuerit, ſeu fuerint deputati, eis de expenſis, quas in proſecutione injuriarum, & pro injuriatis Clericis ſecularibus, vel Religioſis facient, ſi injuriati predicti Procuratori de ſtipendio congruo pro ſuis laboribus, & expenſis ſatisfacere noluerint, ſeu, inopia eos excuſante, non potuerint, providebit.

De Subſidio Juris.

Statutum Borchardi, ex Concil. Hallenſ.

Congruum reputamus, & conſonum equitati, quod Executores ſtatutorum noſtre provincie ſibi debeant neceſſitate, ſeu utilitate exigente, ad invicem ſuffragari; unde preſenti ſtatuto ſancimus, quod quilibet Executor, dum ſuper proceſſibus, & ſententiis, per eum in ſua Dioceſi factis, & habitis, Executorem alterius Dioceſis ſuper eis publicandis, & etiam obſervandis duxerit per ſuas literas requirendum; quod idem requiſitus, occaſione poſtpoſita, niſi in neceſſitate inevitabili ſe excuſare valeat, requiſitionem hujusmodi admittere teneatur.

De Executore negligente, vel denegante juſtitiam.

Borchardus, ex Concil. Hallenſ.

Si Executor in aliqua Dioceſi noſtre provincie deputatus, executionis ſue miniſterium facere negligat, ſeu deneget conquerenti, & potiſſime per Procuratorem fiſcalem requiſitus ad inſtantiam injuriam paſſi, ſeu pro eo; extunc ad Epiſcopum, loci Ordinarium in caſu hojusmodi recurratur, qui Executorem ſuum pro commiſſa negligentia corrigat, & ad faciendum debitam executionem compellat; adjicientes, quod nec per Nos, nec Coepiſcopos noſtros ſententie Executoris rite, & rationabiliter late de facto poſſint, vel debeant revocari, nec eorum officium aliqualiter impediri.

Borchardus, ex Concil. Hallenſ.

Cum Statutorum noſtrorum remediis intendamus contra notorias injurias, & violentias providere, decernimus, quod Executores ſtatutorum hujusmodi ad ea, que judicialem indaginem exigunt, ſe nullatenus intromittant, nec ad talia, que ordinem Judiciarium requirunt, ſuam extendant aliquatenus poteſtatem; quia in talibus juris, & judiciorum ordinem ſervare juxta Canonum inſtituta expedit, & rigorem.

De Exceptionibus, & repulſione Teſtium in cauſa notorietatis.

Borchardus, ex Concil. Hallenſ.

Plerumque tamen id, quod notorium aſſeritur, apud Executorem notorium non habetur, & ad hoc teſtes quandoque producuntur a parte, ut Executori de notorio fides fiat; unde a quibusdam revocatur in dubium, an Executor exceptiones propoſitas contra teſtes productos ad notorium oſtendendum admittere teneatur: & licet ſuper eo Doctores diverſi ſentire diverſimode videantur, quibusdam aſſerentibus hujusmodi exceptiones debere admitti, aliis vero affirmantibus, ipſas in hujusmodi caſu repellendas; Nos tamen decernimus, & declaramus, illi opinioni, favore Eccleſiarum, & Perſonarum Eccleſiaſticarum potius adherendum, que exceptiones tales aſſerit, non eſſe contra teſtes hujusmodi admittendas. Tales namque ad Judicem ordine Judiciario procedentem, non autem, ad Executorem, qui circa notoria intendit, pertinere videntur, niſi exceptiones objecte adeo forent ſufficientes & notorie, quod nulla poſſent tergiverſatione celari, quod diſcreti Executoris arbitrio duximus relinquendum.

Ru-

Rubrica de Majoritate & Obedientia.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Sacro approbante Concilio ſtatuimus, ut nulli Clerici nobilium Capellani, in Capellis caſtrorum Dominorum ſuorum celebrare preſumant, ſeu alia conferre Sacramenta Eccleſiaſtica, niſi ante Epiſcopo loci, ſi dicte Capelle ſubſint Epiſcopo immediate, & ad eas habeat inſtituere, vel alteri Prelato, *Archidiacono*, *Prepoſito*, *Decano rurali*, qui hoc jus obtinet in dicta Capella, manualem obedientiam faciant, & etiam ad Synod. veniant e Capella certis temporibus, & ſtatutis, recepturi & mandata Eccleſiaſtica, & predicaturi ſuis Dominis, & eorum caſtrenſibus, ſecundum quod fuerit opportunum; cum Plebani, in quorum terminis caſtra conſiſtunt, hoc facere frequenter non audeant propter tyrannidem Dominorum. Qui autem ante obedientiam ſic, ut premittitur, preſtitam Prelatis, quibus ſubſunt immediate, Capellas tales officiare preſumpſerint, ſint ipſo facto excommunicati, ac per totum Archidiaconatum, in quo hujusmodi Capelle conſiſtunt, excommunicati nuncientur per Eccleſiarum Rectores tanto tempore, quouſque ſatisfaciant, & obediant, ut eſt dictum.

De bis, que vi & metus cauſa fiunt.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum obedientia potiſſime meritum vite conferat, & victimis prefertur, in quibus aliena caro, ſive in ipſa Deo propria conſecratur; Unde quamplures Plebani Sacerdotes, & Clerici hoc minime attendunt, & cum eis Superiorum mandata dirigimus, etiam pro executione debita facienda requiſiti, tanquam vano metu concuſſi, & talem allegantes, ipſa mandata exequi, ſeu proceſſus etiam debite executioni mandare, in ſuarum animarum periculum contemnunt, penas diverſas Eccleſiaſticas frequenter, & legales aliquando ob hoc miſerabiliter incurrunt laqueati, pro Chriſto, & ipſius ſponſa Matre Eccleſia, cujus ſtipendio, & Chriſti patrimonio laute reficiuntur, ſaginati, ex adverſo aſcendere, ac pro ejus libertatibus conſervandis bellare refugiunt: quapropter Eccleſiaſtica cenſura contemnitur, nervus Eccleſiaſtice diſcipline diſſolvitur, clavium poteſtas ludibrio fit, & vileſcit. Sacri hujus igitur Concilii provida celebratione ſancimus, diffinientes, ut nullus Prelatorum, Plebanorum, Curatorum, ſeu Clericorum noſtre provincie debeat ſe excuſare, quominus requiſitus ad executionem mandatorum ſuorum Prelatorum, Superiorum, & Executorum ſtatutorum procedant, & debite exequantur: & ipſi eadem obſervent, & per ſuos faciant obſervari, etiamſi penas, & cenſuras contineant Eccleſiaſticas, ſeu legales: etiamſi metum corporum, rerum ſuarum temporalium, ſeu majoris partis amiſſionem pro ſua allegant excuſatione in antea; cum revera quisque Prelatus, Plebanus, Curatus & Clericus potiſſime, taceamus de laicis, potius debet omnia mala pati preſentis ſtatus, quam malum inobedientie incurrere, etiamſi per idoneos teſtes coram Superiore, a quo mandata, & proceſſus diriguntur, ſe offerant paratos, ad probandum hujusmodi metum. In his enim, que in non faciendo conſiſtunt, utpote cum mandatur non communicari excommunicatis, non celebrare in locis interdictis, aut coram majoris ſententie excommunicatis, ſeu aliis hujusmodi, nullus omnino, nec rerum, nec corporum, quantumcunque probatus metus, nequaquam poſſit, vel debeat excuſare a talium obſervatione, firmiter, & intrepide exequenda: quia melius eſſet viam veritatis non agnoviſſe, quam ut quis poſt agnitam ab ea diſcedat, ut prophanus, & idololator ſceleratus.

De alienatione judicii mutandi cauſa.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quia plerumque ceſſiones actionum in fraudem fiunt, alie vero pure, & ſimpliciter ex cauſa legitima, vel ex cauſis; ſtatuimus, ut ceſſiones actionum, que juſtis cauſis, vel cauſa procedunt, in preſentia ipſorum Epiſcoporum, vel Judicum, vel Officialium eorum, & de licen-

tia eorundem, ſi cognoſcant legitimas eſſe, fiant. Jurent etiam cedentes, quod non ſimulate, ſed vere cedant, alioquin ſecus factas decernimus non tenere.

Contra impedientes, ne citatio ad eos perveniat.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Et quia quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnam perſonaliter citari non poſſunt, quidam etiam in caſtris habitant, ita quod nulla poteſt propter eorum tyrannidem citatio ad eos pervenire, vel aditus haberi ſecurus; idcirco provida & neceſſaria deliberatione ſtatuimus, ut contra tales citationis edictum apud Parochialem Eccleſiam ipſorum publice & legitime proponatur. Quodſi Parochialis Sacerdos, quod tales citare non poſſit, coram Superiore non ſimplici, vel proprio juramento, ſed juſtis probaverit documentis; in Kathedrali Eccleſia tribus diebus Dominicis continue citentur in ambone, dummodo citandi infra unam dietam ſint a Kathedrali Eccleſia conſtituti, alioquin ad tres quindenas ſolemniter evocentur, & extunc contra hujusmodi, ac ſi perſonaliter citati fuerint, procedatur, ne ex malitia hujusmodi valeant commodum reportare.

Rubrica de foro competenti.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Præterea quidam crudeles homines & perverſi, dum ad forum Eccleſiaſticum in cauſis etiam, de quibus Eccleſia merito habet agnoſcere, ab actoribus evocantur, illius authoritatis, que dicit: Qui honorat Miſſum, mittentem honorat, immemores exiſtentes, Nuntios Eccleſiaſticorum Judicum, citationes, excommunicationes, vel alias judiciales, vel jurisdictionis literas deferentes, verbis quandoque probroſis, & diris verberibus afficientes, quosdam etiam captivantes, vulnerantes, mutilantes, & nonnullos occidentes, alios interdum ſuis rebus temere & publice ſpoliantes, multipliciter afficiunt, & perturbant, & impediunt citationem, & literarum executiones, in non modicam Eccleſiaſticæ libertatis contumeliam & jacturam. Conſiderantes igitur, malitiis hominum non eſſe aliquatenus indulgendum, hoc ſacro approbante Concilio duximus ſtatuendum, ut reus, nuntios acta judicialia deferentes, per ſe, vel per alium verberans, ſpolians, vulnerans, mutilans, occidens, captivans, lite etiam non conteſtata, authoritate hujusmodi Concilii habeatur penitus pro convicto. Actor vero in cauſa reconventionis ſimilia perpetrare per ſe, vel per alium non formidans, ſuper inſtituta contra eum actione amplius nullatenus audiatur, & inſuper uterque, ac omnes alii, qui nomine & actione eorum talia preſumpſerunt, uſque ad condignam ſatisfactionem leſo, & judicibus ſummaria cognitione ſuper hujusmodi forefacto prehabita, percellantur adeo juſtis & gravibus penis, ut alii metu pene a ſimilibus arceantur. Ita etiam, quod ſi tales ſint Clerici, pena contra captivantes Clericos, vulnerantes, mutilantes, verberantes, & occidentes promulgata in Statutis noſtris Provincialibus, & Predeceſſorum noſtrorum huic volumini inſcriptis, uſque ad ſatisfactionem congruam diſtrictius obſervetur, penis etiam a Canonibus, & Legibus talibus inflictis, nihilominus rigoroſe obſervatis.

Præterea hujus approbatione Concilii ſtatuimus, & vobis univerſis & ſingulis Rectoribus Eccleſiarum Parochialium, ſeu vices eorum gerentibus, per noſtram Provinciam conſtitutis, ſub pena ſuſpenſionis Eccleſie ab ingreſſu precipimus, & mandamus, quatenus omnes, tam Clericos, quam laicos in terminis Eccleſiarum conſtitutos, cujuscunque dignitatis, nobilitatis, conditionis, aut ſtatus exiſtant, publice in veſtris Eccleſiis moneatis, ne jurisdictionem Eccleſiaſticam, Nuntios, mandata noſtra, ſeu literas noſtras, vel Judicum noſtrorum, etiam noſtrorum Suffraganeorum, & Judicum quorumcunque noſtre Provincie Eccleſiaſticorum, deferentes verberando, offendendo, vulnerando, mutilando, capiendo, occidendo, ſeu ipſas literas lacerando, vel quocunque alio modo impedire præſumant; alioquin contrarium facientes, ſententiam excommunicationis incurrere volumus

lumus ipſo facto, & excommunicatos a Canone nuntiamus, & ab omnibus arctius evitandos ſingulis diebus Dominicis, accenſis candelis, & pulſatis campanis, cum vobis de hoc per evidentiam facti conſtiterit, etiamſi aliud mandatum noſtrum, Judicum noſtrorum, Suffraganeorum noſtrorum, vel eorum Judicum ſuper hoc non receperitis, in veſtris Eccleſiis publice nuntietis, quousque a ſententiis excommunicationis hujuſmodi per Nos, vel Judices noſtros, ſeu noſtros Suffraganeos, vel eorum Judices, ſi in civitate vel Diœceſi, ſeu altera eorum exceſſus hujusmodi commiſſus reperitur, fuerint legitime abſoluti. Adjicimus inſuper, quod quilibet Epiſcopus in ſua Diœceſi, prout ſibi expedire videbitur, ſuper ſtatutis hujusmodi valeat diſpenſare.

Ut nullus Judex ſecularis quemcunque ſpiritualem judicet.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum laici etiam cujuscunque dignitatis, ſtatus, & preeminentie fuerint, de rebus Eccleſie diſponere non habeant, multo fortius Prelatos, & Clericos, ſeu quemcunque de perſonis Eccleſiaſticis, vel laicum religioſum, alicui religioni dedicatum, etiamſi nondum fuerit tacite profeſſus, vel expreſſe, cum omnes tales ſunt in ſortem Domini electi, & a ſeculari poteſtate, & a judicio tam in criminalibus cauſis, quam civilibus, Chriſti privilegio exempti, punire; unde univerſis Judicibus ſecularibus, per noſtram Provinciam conſtitutis, diſtrictius inhibemus, & mandamus, ne quendam Prelatum tam regularem, quam ſecularem, Clericum, vel laicum Religioſum, contra Eccleſiaſticam libertatem, ad cujuscunque inſtantiam laici, vel Clerici, vel ex ſuo officio ad judicium trahere ſeculare per ſe, vel Procuratorem, etiam ipſum judicare, vel ſententiare preſumant; Actor vero, ſi laicus fuerit, qui hoc procuraverit, cum Judice, ambo ſint ſententia excommunicationis majoris ligati ipſo facto, quos ſic citatos & per Judicem, aut Officialem Epiſcopi in Synodo Epiſcopali, & in propriis eorum Parochiis, ac aliis vicinis ſic excommunicatos, donec parti citanti, & Epiſcopo loci de hujusmodi exceſſu ſatisfactionem preſtiterint, publice faciat denunciare. Clericus vero, qui ſic procuraverit Clericum alium ad ſui, vel alterius inſtantiam, ad judicium evocare ſeculare, ſit Beneficio ſuo meliori, ſi plura obtinet, in natura, in noſtra Provincia ipſo facto privatus: ſi vero unum dumtaxat, eodem etiam ſit ipſo facto privatus: ſi vero nullum Beneficium obtinet, in noſtra Provincia domicilium tamen habens, aliunde veniens, hunc exceſſum committens in noſtra Provincia, propter quem ſe ſubditum noſtre jurisdictioni facit, volumus preſenti conſtitutione eſſe inhabilem ad Beneficium Eccleſiaſticum in noſtra Provincia obtinendum, donec a Nobis, ſi hunc exceſſum commiſerit in noſtra civitate, vel Dioceſi, ſeu a noſtris Suffraganeis, in quorum civitate, vel Dioceſi, vel alterius eorum hujusmodi exceſſus commiſerit, ſatisfactione condigna fuerit cum eo miſericorditer diſpenſatum.

De fide Inſtrumentorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum ex eo, quod plerique adeo rudes & ignari inveniuntur, quod per ſe protocolla facere penitus ignorant, & alii ſe Notarios publicos mentientes, conficere inſtrumenta preſumant, ex quibus incommoda & pericula oriuntur; quibus nos obviare volentes, prohibemus, ne pro Notario publico ſe quisquam gerat, vel quevis inſtrumenta conficiat in noſtra Provincia, vel quisquam eis utatur confectis, antequam de creatione ſua loci Dioceſano, vel ejus Officiali fecerit plenam fidem: contrarium faciens excommunicationem incidat ipſo facto, & inſtrumenta per eum facta ſint irrita ipſo facto, & alias per loci Dioceſanum conficiens cum utentibus ſcienter pœna debita puniatur.

De Jurejurando.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum Legis veteris authoritas, & Evangelica veritas invincibilis precipiat, quod omne verbum debeat ſtare in ore

en by Google

duorum, vel trium; unde prohibemus omnibus ſpiritualibus Judicibus, ne de cetero in judiciis in quantacunque cauſa juramentum deferant deciſorium, adverſa parte volente intentum ſuum per teſtes probare fide dignos, & hoc petente.

De exceptionibus a loco non tuto.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quoniam exceptio de loco non tuto nonnunquam ad fugam ab opponente confingitur, ut ejus ope evitetur judicium, & conquerens defraudetur, quod ſicut experientia docuit, plerumque fieri conſuevit coram Executoribus noſtre Provincie. Quamvis exceptio eadem adeo videatur legitima, quodſi repulſa fuerit, licite valeat appellari. An igitur Executor ſtatutorum exceptionem hujusmodi coram eo propoſitam teneatur admittere, vel repellere, non immerito dubitatur; unde juxta prudentum conſilium, & doctrinam, duximus ſtatuendum, quodſi quis coram Executore locum, ad quem citatus exiſtit, ſibi aſſerit non ſecurum, petens ſibi locum alium tutum,& idoneum aſſignari, quod idem excipiens ad mandatum Executoris debeat exprimere coram eo, quid in illo ſecuro, quem poſtulat, velit proponere vel probare. Et, ſi tale quid exprimere juſſus contumaciter recuſaverit, extunc Executor in negocio propoſito, tali exceptione non obſtante, procedere non obmittat. Si vero aliquid, vel aliqua dixerit exprimendo, Executoris reliquantur arbitrio, an ſuper tali,vel talibus expreſſis ſit exceptio admittenda, & locus alius ſecurus ſuper expreſſis, & propoſitis aſſignandus: nam forſan expreſſa reperientur frivola,vel impertinentia, aut talia, de quibus Executor intromittere non valebit, & ſic per expreſſionem talium facilius poterit opponentium fraudibus obviare. Ita tamen, quodſi fuerit exceptio ſuper loco non tuto probanda coram Executore loci, ubi proponitur,probatio ejus fiat.

De Appellationibus.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quia ſepe contingit, in cauſa appellationum ad Nos a noſtris Suffraganeis appellari, vel ad ipſos a Judicibus eis ſubjectis interpoſitis a ſententiis diffinitis provocari per Superiores: cum omnia ſecundum formam juris attemptata, & abſolvi appellantes,& ipſis revocatis predicti appellantes in deluſionem juris, judicum, & partis appellate, a proſecutione ſue appellationis deſiſtunt. Ne igitur proviſio facta ad remedium, ut experimento didicimus, tendat ad noxam; ſtatuimus, ut ſi infra duos menſes poſt revocationem hujusmodi, ipſi appellantes proſequi appellationes ſuas non curaverint, extunc per inferiores Judices, a quibus appellarunt, in priſtinas ſententias retrudantur, tamdiu eisdem ligati publice nuntientur, quouſque, juſta cauſa ceſſante, ad appellationum ſuarum proſecutionem moram ſuam expiando, redire feſtinent, vel pareant judicatis.

Rubrica de vita & honeſtate Clericorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad hec, quia Clerici vagabundi, qui Ebirhardini dicuntur, quorum vita Deo odibilis eſt, Clericos, & ipſos laicos ſcandalizant,diſcurrendo per terras,in villis, que carent propriis Sacerdotibus, celebrare preſumunt, ſeu quod verius, quantum in ipſis eſt, prophanare Divina Officia; ſtatuimus, ut tales ad mandatum Dioceſani, vel loci Archidiaconi teneantur in cuſtodia carcerali, ad hoc, ſi neceſſe fuerit, invocato auxilio brachii ſecularis, ſalvis nihilominus conſtitutionibus contra tales per Sedem Apoſtolicam promulgatis.

Rubrica contra Clericos militares.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Contra Clericos militares, & preſertim in Sacris conſtitutos, qui Clericali ſcemate derelicto, comam nutriunt, & geſtan-

Digitized by Google

geſtantes habitum laicalem, coram Prelatis ſuis, & in Eccleſiis, in quibus habent beneficia, neque reverenter incedunt; demum poſt tyrocinia, & actus alios militares, quos interdum exercent, habitum priſtinum reſumentes, ad beneficia priora ſe admitti impune deſiderant, ſic terram viis duabus ingredi non verentur; hoc Sacro Concilio approbante, ſtatuimus, ut apoſtatantes hujusmodi, ſi, antequam a ſuis Prelatis, ſive Capitulis evocati, & prius habitis beneficiis fuerint ſpoliati, ad ſuas Eccleſias, ſeu Prebendas redire voluerint, non aliter admittantur, niſi diſcipline clauſtra, vel carcerem tanto tempore ſuſtineant, quanto a ſuis Eccleſiis eos conſtiterit taliter aberraſſe. Ne minus ſatisfactionum prolixitas, quam prevaricationum diuturnitas prorogetur: & ſic reverſi debent ultimum in Capitulo, & in Choro, Proceſſionibus, & aliis actibus locum duntaxat perpetim obtinere.

De cohabitatione Clericorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Attendentes, quod omnibus Dei Miniſtris, & in ejus ſortem ſua Divina providentia electis, & omnibus Religioſis ſit a Sacris Canonibus preceptum, ut non ſolum abſtineant a malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali. Unde quoslibet Canonicos tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum noſtre Provincie, ceterosque Beneficiatos, hortamur, & in viſceribus Chriſti obſecramus, ne ammodo in ſtubis venalibus, & publicis balnea recipiant, ubi ſuſpectarum perſonarum preſentia ſe prebet frequenter ſcandaloſe; ſed in ſtubis ſuarum Eccleſiarum, aut in propriis curiis ſuis, perſonis ſuſpectis balnea ſua faciant longe excluſis: que in ſingulis Eccleſiis noſtre Provincie Cathedralibus, & Collegiatis, ſi non habentur, volumus edificari, vel ſi ſunt defectuoſa, infra menſem reſtaurari, & debitis temporibus calefieri mandamus, & de quindena in quindenam precipimus deputatis conſuetis, & honeſtis miniſtris pro Canonicorum, & Clericorum uſu balneandi. Religioſis univerſis noſtre Provincie in Monaſteriis degentibus, quibus urbium & populi frequentia, locorumque publicorum aditus eſt interdictus, omnino prohibemus preſenti noſtro ſtatuto, ne quis eorum audeat de cetero in ſtuba prefata, extra ſepta Monaſterii ſui, balnea publica ſubire: ſed habeant ſtubas ſuas communes, ut Eccleſie Cathedrales, & Collegiate, in Monaſteriis ſuis, & pro Conventu ſuo, quas eis calefieri jubemus, ac in eis de quindena in quindenam deputatis, etiam conſuetis, & honeſtis miniſtris pro Religioſis balneantibus obſequiis exhibendum. Preſens etiam ſtatutum ad Sanctimoniales noſtre Provincie, prout concernit Religioſos, obſervandum prorogamus, proviſo, quod ſi qui Religioſi, vel Moniales, vel infirmitate ipſorum exigente, pro remedio recuperande, conſervandeque ſanitatis balnea ſubire coguntur, pro eisdem in quolibet Monaſterio parvula ſtubella conſtruatur, & habeatur aptata requiſitis, ut dum opus fuerit, infirmi in ea dumtaxat pro remedio, balnea ſuſcipiant, & nullatenus ſani in eis balneis uti permittantur. Religioſi vero habitantes in Parochiis, vel aliis locis, certis officiis deputati, in curiis ſuis habeant ſtubellas parvulas, in quibus ſeclusis ſuſpectis perſonis, balneis pro munditia, ſeu pro remedio, cum infirmitas hoc expoſcit, perfruantur. Transgreſſores vero hujus ſtatuti ſalutaris, tam ſeculares, quam religioſos, volumus, ſi Canonici ſunt, Eccleſiarum Cathedralium, vel Collegiatarum, vel alii Beneficiati, per ſuos Epiſcopos pena debita emendari; ſi vero Religioſi, vel Moniales, pena graviori, poſt carceralem, per ſuos Prelatos precipimus emendari; ſi autem ipſorum Religioſorum, vel Monialium Prelati pro hujusmodi exceſſibus corrigere neglexerint, Epiſcopus loci ipſorum negligentiam ſeveritate debita ſupplebit contra delinquentes obſervata.

Rubrica de Concubinariis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Attendentes, quod ſcriptum eſt, & dictum, precipue Sacerdotibus, & Clericis univerſis in Sacris conſtitutis: (*) *Sancti eſtote, quia Sanctus ego ſum.* Precipimus hujus Sacri approbatione Concilii,

(*) Levitici XI, 44.

Digitized by Google

cilii, ut Sacerdotes univerſi, & Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti, & alii ſimplices, Dei ſervitio mancipati, ſtudeant caſte vivere & continenter, quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei puro corde valeant, & mundo corpore miniſtrare. Si quis autem Clericorum viſus fuerit deinceps incontinentie vitio laborare, publice concubinam ſecum detinendo, vel alias ſepoſitam in domo nutriendo aliena, fama publica hoc atteſtante, ita, quod vulgariter dicitur, talis eſt concubina ipſius, poſt ammonitionem Canonicam ei per ſuos Prelatos immediatos factam, verbo, vel in ſcriptis, illam prorſus de domo ſua non expulerit, vel a ſe poſite victum & amictum ſubtraxerit, aut ipſius conſortium penitus evitaverit, officio & beneficio ſuo privetur. Si vero nec *ſic* fetorem ſue libidinis curaverit evitare, quia, creſcente contumacia, creſcere debet & pena, anathematis gladio feriatur. Qui vero voluptatibus inhiantes, concubinas uſque ad hec tempora tenuerint publice; ne delictum preteritum tranſeat impunitum, eos ſub tali pena duximus religandos: ut ſi Canonici fuerint, vel Beneficiati in Eccleſia Kathedrali, vel Collegiata, XL. diebus in clauſtris ſuis in quadrageſimali cibo jejunent. Si autem hoc agere contempſerint, Prepoſitis, Decanis, & Capitulis Eccleſiarum ſuarum ſub anathematis pena prohibemus, ne Prebendarum fructus eis miniſtrent, vel ad Chorum, vel ad Conſortium Capituli eos admittant, niſi digna penitentia, de qua premittitur, omni diſpenſatione ſecluſa, incepta, & peracta plenarie. Qui vero ſic ammotas reſumpſerint, decernimus eos Beneficiis eſſe privandos, ſtatuentes, ut illi, ad quorum collationem eorum Beneficia pertinent, ipſis privatis, ea perſonis idoneis aſſignent infra tempus in Lateranenſi Concilio comprehenſum, alioquin proximis Superiorum ſuorum extunc ea ſtudeant aſſignare. Si vero Decani, vel alii eorum Superiorum exceſſum ſcientes, diſſimulare preſumpſerint, ipſos volumus & pronuntiamus a perceptione fructuum ſuorum Beneficiorum non ſolum ſuſpenſos, que obtinent in noſtra Provincia, ſed privatos, fabrice Eccleſie, ubi Prelati ſunt, applicandis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

De Clericis concubinariis ruralibus rigor ſuperius expreſſus ſervetur, quorum Archidiaconi, ſi eos in ſuis iniquitatibus voluerint confovere, vel eorum diſſimulare exceſſus, ſciant ab officio ſe ſuſpendendos, & ſi in preſumptione permanſerint, precipimus eos per Epiſcopos ſuos a dignitatibus removeri, que dignitates per eosdem Epiſcopos, vel alios, ad quos donatio ſpectat, perſonis idoneis infra tempus Lateranenſis Concilii aſſignentur.

De Inſtitutionibus.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quanquam Sacrorum Canonum ſtatutis prohibitum inveniatur diſtricte, ne aliquis Clericus a laico de Beneficio Eccleſiaſtico, in quo jus obtinet Patronatus, inſtitui ſe permittat, vel ſe ipſum de facto inſtituat: vel quisquam talis electus, vel poſtulatus, ad aliquam dignitatem, vel officium ſecularis vel regularis, cujuscunque ordinis, etiam in concordia ſe ipſum intendat, vel procuret intrudi, non ingrediens per oſtium, ſed ut fur per devia aliunde, & non canonice ſubintrans, ſed potius preſentatus Epiſcopo, ab eo, vel loci Archidiacono inveſtituram recipiet, prout ad alterum eorum ſpectare dignoſcitur. Si vero aliquis fuerit electus, vel poſtulatus ad aliquam dignitatem in concordia, vel a ſaniori, & majori parte ſui Capituli, ſeu Conventus, Epiſcopo preſentatus, per ipſum confirmetur, & mandetur inſtitui, electione, vel poſtulatione ipſius tamen prius per diligentem examinationem Canonica reperta, & pronuntiata. Si quis autem electorum, & poſtulatorum ſe in dignitatem intruſerit, ſpiritualia, vel temporalia adminiſtrando in parte, vel in toto; omni jure queſito ſibi per talem preſentationem, electionem, ſeu poſtulationem, ſit ipſo facto privatus, nec de cetero ad illam dignitatem, officium, vel Beneficium aſſumatur. Volumus autem præſens ſtatutum ad Reverendos Patres, Epiſcopos Suffraganeos noſtre Provincie minime extendi.

Alber-

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum frequenter magis a tramite regule,& ſtatutorum obſervantia divertere videntur , qui amplioribus privilegiis perfulgent premuniti , preſertim Hoſpitalarii Fratres de Domo Teutonica , & alii Religioſi Ordinum quorumcunque , ubi laici , licet minus provide Sacerdotibus, & aliis Clericis principiantur, & quanquam eis ſit prohibitum Sanxionibus Canonicis in diverſis, ne ad Eccleſias Parochiales vel Capellas, quas a Sede Apoſtolica, non tamen pleno jure, eis ſubjectas, vel a Dioceſano, vel ſuo Capitulo, ſuis Domibus, vel Monaſteriis obtinuerunt, vel obtinebunt in futurum , unitas & incorporatas, & conſueverunt per ſeculares Clericos regi , & a tanto tempore recte ſunt , de cujus contrario memoria hominum non exiſtit, per ſuos Confratres officiare preſumant, ſed Clericos ſeculares & idoneos Epiſcopo, ſive Archi-Diacono loci , infra tempus debitum preſentent , qui illos inſtituent tanquam perpetuos Vicarios in eisdem, ordinata ipſis portione congrua pro ipſorum victu decenti & amictu, de quo poſſunt etiam large hoſpitalitatem, Epiſcopalia onera ſupportare, & Archi-Diacono ipſorum, vel alteri Prelato ipſius loci integre de ſuo jure annuatim, & debitis temporibus reſpondere : quam portionem debitam & congruam Epiſcopus, vocatis ſupradictis, quibus Eccleſia Parochialis, vel Capella eſt incorporata & unita , & in eorum preſentia ante inſtitutionem preſentati taxabit, & inſtituendo taxatam faciat per predictos Religioſos, & Fratres in ſua preſentia in tutioribus bonis dicte Parochialis Eccleſie, vel Capelle aſſignare. Et jurabunt dicti Fratres pro ſe , & ſuo Conventu exhibito mandato ſuper hoc ſufficienti, quod hujuſmodi portionem dicto inſtituendo per pactum non minuent, vel alias quocunque modo ſibi auferent in parte, vel in toto. Et ſi contingeret ex quacunque cauſa etiam dictam portionem in parte, vel in toto deperire, ipſi aliam coram Ordinario loci, & ad ejus arbitrium in loco deperdite aſſignare, & quod dictum Vicarium ſic inſtituendum non procurabunt ammoveri, vel occaſionem ſibi dent, dictum Beneficium reſignandi & dimittendi, cum talis ſic Epiſcopo, vel Archi-Diacono, vel alteri Prelato preſentatus titulum habeat perpetuum in Beneficio, nec per eos ad libitum ipſorum poſſit vel debeat de predicto Beneficio ammoveri , ad iſta etiam tenentur predicti Religioſi ex juris diſpoſitione & precepto, quacunque eorum exemptione non obſtante.

Albertus Archi Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Preterea ſtatuimus, ne Religioſi, cujuscunque ordinis vel religionis exiſtant, privilegiati fines ſuorum excedant privilegiorum, cum privilegium mereatur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate. Si qui etiam Religioſorum per donationem, vel alium legitimum titulum jura Patronatus aliquorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum acquiſierint, talia Beneficia propria temeritate ſuis uſibus non uſurpent; ſed ipſis vacantibus ad ea Sacerdotes idoneos ſeculares, per quos regi conſueverunt, non Fratres ſui ordinis, vel alterius, preſentent, nec bona ipſarum Eccleſiarum, corporalia vel incorporalia , ſeu libertates quascunque detracta ſuis Monaſteriis, vel domibus, dignitatibus, vel officiis applicare preſumant ; contrarium vero facientes, ſint jure Patronatus, quod habent in predictis Eccleſiis ipſo facto privati. Demum, ſi predicti Religioſi ad Beneficia predicta curata, vel non curata, infra tempus a jure ſtatutum, Dioceſanus loci, vel Archi Diaconus, ubi habet inſtitutionem, vel alius Prelatus quicunque , non preſentaverint talem, per quem , vel quos Eccleſia recta eſt , vel aliud Beneficium, ex quo propter lapſum temporis, & negligentiam ſunt auctoritate preſentis conſtitutionis jure Patronatus, quod ad ipſa Beneficia habuerunt, privati ; volumus jus Patronatus ad Dioceſanum loci ſine omni exceptione fore devolutum. Qui, prout Eccleſie expediat, providum virum ſecularem & idoneum inſtituat, dummodo per talem conſuetum ſit regi, ſive Curatum ſit, ſive non Curatum. Si quas etiam Eccleſias Parochiales, infra quarum limites, grangias, & Monaſteria habuerint, terras, agros, prata, vel vineas, aut alia bona, de quibus de jure decimam ſolvere tenentur,

in decimatione fraudaverint, omnes ipſis ad hoc opem, vel operam dantes, & ipſorum ſervitiis intendentes, decernimus ipſo facto ſententiam excommunicationis incurriſſe. Quicunque vero auſu temerario contra dictam conſtitutionem venerit, cujuscunque ſtatus fuerit, vel conditionis, ipſo facto ſit anathematis ſententia innodatus. Et ſi Clericus fuerit, qui talia commiſerit, opem vel operam, conſilium vel auxilium, predictis vel alicui predictorum adhibuerit perpetrandi, omnibus ſit Beneficiis Eccleſiaſticis & dignitatibus privatus, que obtinet in noſtra Provincia, ad ulteriora percipienda omnino inhabilis & indignus, laicorum etiam contra preſentem noſtram conſtitutionem in aliquo venientium filii & nepotes uſque in quartam generationem, niſi ſufficienter injuriam paſſis ſatisfactum fuerit, ad omnem honorem & dignitates Eccleſiaſticas inhabiles ſint, & eos etiam inhibemus ſub anathematis pena, quam ex nunc in omnes contrarium facientes ferimus, in Eccleſia Dei promoveri.

De Sede vacante.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quoniam in quibusdam Alemaniæ locis Fundatores Eccleſiarum, vel heredes ipſorum poteſtate, in qua hucusque Eccleſia ſuſtinuit, abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum, in quibus jus obtinent Patronatus, ſibi retinentes, ex pacto tamen preſentent Clericos ad easdem; huic vulneri canceroſo, & ſimoniaco cenſure ferrum apponimus, decernentes, ut ex quo conſtiterit, Patronum hujusmodi perpetraſſe flagitium, anathemate feriatur, & ejus terra ponatur ſub Eccleſiaſtico interdicto, donec Eccleſiam liberam ſuo juri dimittat, ſalvo jure Patronatus, quod eis de jure reſervamus, quod poſſint per juris ignorantiam excuſari. Qui vero cupiditate ducti taliter a Patronis preſentationem receperint, officio, beneficioque priventur, nec ad beneficium, vel actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi per Sedem Apoſtolicam ſecum fuerit diſpenſatum. Epiſcopi vero, aut Archi-Diaconi, aut alii Prelati jus inſtituendi habentes, qui talibus ſcienter curam commiſerint animarum, ab inſtitutione Beneficiorum, & collatione perpetuo ſint ſuſpenſi.

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferri debeant, quidam Eccleſiarum Patroni, perſonis idoneis pretermiſſis, tales ad ea preſentent, qui portione, quam talibus dant, debent eſſe contenti, reliquum ſuis uſibus totaliter applicando; unde ad hujusmodi mali pernitiem exſtirpandam ſtatuimus, quod ſi tales Clerici, ſe portione debita ſpoliari videntes, ad Epiſcopum ſuum querelam non detulerint, authoritate hujus Concilii ſint ipſo jure ſuſpenſi: & nihilominus eisdem Eccleſiis priventur per Epiſcopum, & de Plebano idoneo provideatur ipſis Eccleſiis, vel aliis Beneficiis: ſi vero ad Superiorem hanc detulerint queſtionem, ipſe Patronum per cenſuram Eccleſiaſticam ab hujusmodi moleſtatione compescat. Adjiciendo nihilominus, quod ſi in hoc pertinax Patronus extiterit, ad preſentationem Eccleſie talis, cum proxime vacaverit, pro illa vice dumtaxat jure preſentandi ſit privatus, & Epiſcopus ea vice Patronatus jure fungatur.

De rebus Eccleſie non alienandis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Interdicimus, ne in dignitate conſtituti, & adminiſtrationem habentes Adminiſtratores perpetui, ſeu temporales Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum etiam Monialium, & alii Beneficiati, quicunque de rebus ad eorum dignitates, adminiſtrationem, ſeu beneficia pertinentibus, potiſſime mobilibus, etiam juribus corporalibus alienare quocunque modo alienationis titulo preſumant. Verbo autem alienationis, venditionis, donationis, obligationis, permutationis, vel in emphyteuſim, ſicut in quibusdam Eccleſiis, & Monaſteriis fieri conſuevit, perpetuum contractum volumus comprehendi: nec etiam ad vitam amplius vendere preſumant, ut nunc communiter

ter conſueverunt, habito etiam conſenſu omnium de Collegio, ſeu Monaſterio; niſi *Dioceſani* conſenſus, in qualibèt tali venditione requiſitus, accedat, & fuerit obtentus. Et ſi quid contra premiſſa fuerit, vel alterum ipſorum attemptatum, & factum, ex nunc irritum decernimus & inane. Foreſta quoque nemorum ſecari, & piſcinas evacuari non faciant, ſine fratrum conſilio & aſſenſu: ſi fecerint, in uſum Monaſterii, ſeu Eccleſie, pretium committatur. Abbas vero, vel Officiati cujuscunque Monaſterii, ſi de rebus Eccleſie quicquam citra formam Canonicam alienare preſumpſerint, etiam ad dignitatem ſuam diviſim, vel conjunctim pertinentibus, ipſum Superior, cum id certis claruerit argumentis, a ſuo in continenti deponas officio, nec de cetero ad dignitatem aliquam, vel vel adminiſtrationem admittatur, niſi ſecum ſit per loci Epiſcopum miſericorditer diſpenſatum: authoritate preſentis Concilii decernentes, ut in mutuo contrahendo, nec non obligatione, Sacri Canones obſerventur, qui eos creditores tantum appellant, qui probant mutuum in utilitatem Eccleſie cecidiſſe.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ceterum nonnulli Eccleſiarum Advocati ſpe defenſionis earum in Advocatos ea conditione primo aſſumpti, quod de certis ſtipendiis & ſervitiis ſpontanee deputatis eisdem, ipſarum Eccleſiarum jura, poſſeſſiones, & homines defendere debeant, facti ſunt ex defenſoribus offenſores: eo, quod tam immoderatis exactionibus & ſervitiis angarient homines, quod non poſſint propriis Dominis perſolvere cenſus ſuos, aliasque illicite dividentes Advocatias in partes, inferioribus ſuis eas in grave ipſarum Eccleſiarum diſpendium inpheodare preſumant. Quia privilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate; ſtatuimus, quod ſponte aſſignatis ſibi primo ſtipendiis & ſervitiis ſint contenti, prout coram Imperio eſt obtentum, ſententia Principis approbante; alias & Eccleſiarum jura, poſſeſſiones, & homines defendant, & protegant, ut tenentur: nihil aliud in eorum poteſtatibus, juribus, & poſſeſſionibus, & hominibus uſurpantes, reintegrent Advocatias, quas in partes dilaceraſſe, & inferioribus inpheodaſſe noſcuntur; pheodatarii vero eas taliter occupatas dimittant. Quod ſi non fecerint infra menſem moniti per Ordinarios, vel alios ſuos inferiores; ipſe Advocatus, & pheodatarius ſuus ad id faciendum per excommunicationis, & interdicti ſententias compellantur. Demum ſtatuimus, ut ſi quis Eccleſiarum, vel Clericorum bona, ſive homines, temere invaſerit, ſpoliis, incendiis, vel rapinis, aut tollendi pignoris occaſione aliqua, quam contra alicujus Eccleſie Advocatum ſe proponit habere, ſecundum ſtatuta edita contra invaſores rerum & perſonarum Eccleſiaſticarum, contra tales procedatur, & uſque ad ſatisfactionem condignam obſerventur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Hac Conſtitutione ſanximus, cunctos Eccleſiarum Advocatos, infra Provincie terminos conſtitutos, cujuscunque preeminentie ſint, aut ſtatus, eisdem debere juribus eſſe contentos, que ipſis, ſeu eorum anteceſſoribus fuerint conceſſa tempore, quo Advocatiam unius ſuſceperint, & Eccleſias, quarum Advocati exiſtunt, defenſare ſtudeant, & manutenere pro poſſe.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Inſuper ſtatuimus, ne perſona quantumcunque nobilitate, aut preeminentie ſtatu prefulgeat, Eccleſias, aut Eccleſiaſtica bona, jura, jurisdictiones, civitates, oppida, caſtra, villas, diſtrictus, predia, vaſallos, litones, ſervos, & alios ſubditos quoscunque eorum, violenter, auctoritate propria occupare, aut occupando invadere, vel ſcienter occupantibus Eccleſias, aut bona Eccleſiaſtica predicta preſumant preſtare quomodolibet per ſe, vel per alium, aut alios, conſilium, auxilium, & favorem. Et niſi requiſitus infra menſem Eccleſie leſe, aut Prelato ipſius damnum illatum emendaverit, ipſo facto anathematis vinculo ſit innodatus, nec abſolvatur per ſuum Epiſcopum, niſi ſatisfecerit, & cautione preſtita Epiſcopo ſuo de ſimilibus impoſterum non committendis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Hoc ſacro approbante Concilio diſtrictius inhibemus, ne aliquis Epiſcopus, vel Prelatus, Capitulum, vel Conventus, aliqua bona immobilia ſub pignoribus, que vulgariter *Underpandynghe* dicuntur, ponant, aut obligent quibuscunque perſonis contractum alienationis rerum Eccleſie perpetuum roborandum, ſine expreſſo conſenſu Epiſcopi, & juris ſolennitatibus, que in rerum hujusmodi alienatione requiruntur; alioquin factum ipſum decernimus irritum, & inane. Et Epiſcopos, qui hoc fecerint, ab ingreſſu Eccleſie ſuſpendi, alios vero Prelatos ab officio & beneficio, perſonas vero alias excommunicationis ſententiis ipſo facto decernimus ſubjacere. Et mandantes nihilominus volumus hujusmodi contractus alienationis factos, etiam cum quibuscunque, cum contra juris ordinem, & preceptum ſint celebrati, eſſe irritos, & ipſo jure nullos, nec Eccleſias, Monaſteria, Beneficia quecunque ad ipſorum obſervantiam fore obligata. Mandamus ſucceſſoribus contrahentium, ut omni diligentia adhibita ſtudeant bona Eccleſiarum ſuarum, Monaſteriorum, ſeu Beneficiorum ſic de facto alienata ad jus ipſarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, ſeu Beneficiorum ſuorum revocare, in ſortem computatis fructibus, quos dictorum bonorum detentores perceperunt, invocato ad hoc, ſi opus eſt, Superiorum ſuorum adjutorio & ſuccurſu. In premiſſis vero negligentes, volumus etiam pro tanta negligentia, ſi convicti fuerint, ab ingreſſu Eccleſie ſuſpendi, inferiores vero a ſuis adminiſtrationibus, ſeu beneficiis per ſuos Superiores ſuſpendendos.

Item de rebus Eccleſie, & ornatu nulli private perſone obligandum aliqua concedantur, & ſi aliquibus ſunt conceſſa, illa infra menſem redimere, & Eccleſie reſtituere compellantur.

Item ſtatuimus, ut proventus fabrice uni vel duabus perſonis fide dignis in ſingulis Eccleſiis committantur, qui eos ad opus Eccleſie convertant utiliter, & ſinguli juſtam de ipſis, & certam Capitulo reddant rationem, & ne iidem redditus dividantur, vel ad expenſas meſſis, vel autumni, ſeu extraordinaria onera convertantur. Obvenientia etiam de Prebendis ſuſpenſorum, & tempore ſuſpenſionis, & aliorum Beneficiatorum ad uſum fabrice convertantur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Et quoniam pauci ſunt in ſingulis Eccleſiis, qui predia & redditus Eccleſie plene cognoſcant, niſi illi, qui officia forſitan habuerunt, & multa, vel aliqua propter negligentiam officiatorum, & ſtatum temporis inequalem, ex eo ſunt perdita vel diſtracta; ſtatuimus, quod predia, & redditus Eccleſiarum, jura corporalia, vel incorporalia, jurisdictiones, libertates, & ſervitutes quecunque Eccleſiarum, Monaſteriorum communes dignitatum, beneficiorum & officiorum, etiam laicorum, que Eccleſie ſpecialiter obſequuntur, in duobus libris conſcribantur, & quibus terminis redditus premiſſorum ſunt emovendi, & colligendi, ac quibus uſibus exponendi: quorum unus ponatur in loco Eccleſie, vel Monaſterii tuto & tali, ubi tamen quilibet de Eccleſia vel Monaſterio, cujus intereſt, pro ſuo intereſſe poſſit tempore, cum ſibi incumbit, ratione ſue dignitatis, Beneficii, vel officii congruum habere acceſſum. Alius vero liber reſervetur in loco Eccleſie vel Monaſterii, ubi privilegia & clenodia alia reſervantur, tutiori.

Rubrica de emptione & venditione.

Nullus etiam predam aliquam ſcienter emere, vel retinere preſumat; alioquin, niſi ipſam ſtatim reſtituat, excommunicationis ſententia percellatur.

Rubrica de pignoribus.

Borchardus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Hallenſi.

Deteſtanda quorundam temeritas, qui in ſua cauſa jus ſibi dicere contra Sanctiones legitimas moliuntur, nonnunquam perſonis Eccleſiaſticis exhibet ſe moleſtam, quoniam aliquid ipſis contra Perſonas Eccleſiaſticas habere proponunt, licet perſone predicte Eccleſiaſtice paratas ſe exhibent ſtare juri coram ſuo Judice Eccleſiaſtico competente; nihilominus tamen iidem temerarii impignorationes,

nes, que vulgo *Pandynghe* dicuntur, frequenter in rebus & bonis ad Beneficia dictarum Ecclesiasticarum Personarum spectantibus, vel in personis ipsorum committere non verentur, unde non modica damna & injurie, cum tediis variis, bonis Ecclesiarum, Ecclesiasticarum Personarum, villis, & villanis, & subditis eorum, fraudibus exquisitis, inferuntur. Attendentes igitur, quod premisse invasiones, que, ut eorum verbis utamur, *Pandynghe* vocantur, de cetero conniventibus oculis dissimulare non debemus; unde provida deliberatione *Sacri Concilii auctoritate* sanximus, quod quicunque Nobilis, Baro, Comes, Vasallus, seu singularis persona, ipsorum Advocati, vel Officiati, aut alia quecunque persona, eorum nomine, hujusmodi *Pändinghe* fecerint, fieri mandaverint, ratum habuerint, consilium, seu auxilium prestiterint, si persona fuerit singularis, ipsam excommunicationis sententie volumus ipso facto subjacere; si requisitus per Executorem ex officio suo, vel ad instantiam injuriam passi, infra *quindecim dies*, res Persone Ecclesiastice, si ad ipsam nomine Ecclesie pertineant, vel nomine suo proprio, non restituerit integraliter & cum effectu, damna resarciant cum satisfactione de injuriis, premissa occasione illatis Persone Ecclesiastice, seu ejus hominibus, & subditis, vel ad arbitrium Executoris, infra quindecim dies sibi assignatos, contumaciter adimplere neglexerit, volumus in loco domicilii ipsius strictissimum servari interdictum lapsis quindecim diebus predictis, & cum contigerit ipsum ad alia loca pervenire nostre Provincie, & quamdiu moram traxerit in aliqua Parochia extra locum sui domicilii, in eadem Parochia, & in ejus presentia strictissimum ratione illius Parochie servabitur interdictum. Si vero Proconsules, Consules, Rectores civitatis, oppidi, castri, vel ville in premissis culpabiles reperti fuerint, per se, vel per alios hujusmodi *Pandinghe* fecerint, vel fieri mandaverint, persone singulares hoc facientes, vel mandantes, eo ipso sunt excommunicati, loca vero eorum, si intra quindecim dies requisiti per Executorem ex officio suo, vel ad instanciam injuriam passi, non satisfecerint, prout supra est expressum, Ecclesiastico subjecti sunt interdicto.

Borchardus Archi-Episcopus, ex Concil. Hallensi.

Contingit interdum, quod Rectores, seu majores civitatis, aut oppidi alicujus contra Dominos suos, ad quos civitas, aut oppidum spectare dignoscitur, spiritu rebellionis assumpti, civitatem, vel oppidum alterius Domini ditioni subjiciunt & submittunt, ad hoc etiam sibi constituentes, in signum, & recognitionem submissionis, de certa summa pecunie annuam pensionem: quod plerumque ex ea causa se facere dolose pretendunt, ut tam in rebus, quam in personis tuitionis, & defensionis presidio tueantur; unde igitur ex presumptione hujusmodi veris Dominis damna gravia inferuntur, ipsique presumptores occasione hujusmodi fraudulenta a consuetis Dominorum suorum servitiis se subducunt, ut debite fidelitatis vinculum dissolvatur, & dissensiones exinde, & scandala suscitentur; unde statuimus & sanximus, quod quicunque submissiones hujusmodi in civitatibus, oppidis, castris, jurisdictionibus, juribus, aut quibuscunque ad Ecclesiam alienam nostre provincie spectantibus, quocunque colore quesito, facere presumpserint, perpetuo sint in . . . & pheudis, si que a quibusvis Ecclesiis Magdeburg. Provincie obtinuerint, ipso facto privati. Et singulares persone, si que talia fecerint, aut rata habuerint, aut ad ea prestiterint consilium, auxilium, aut favorem, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, & si civitas, oppidum, castrum, vel villa fuerit, quod taliter alieno Domino est submissum, Ecclesiastico subjaceat interdicto.

Borchardus Archi-Episcopus, ex Concil. Hallens.

Insuper & is, qui submissionem causa illicita, aut alicujus utilitatis, aut commodi temporalis cupiditate seductus, aut appetitu dominandi presumptuose deceptus, vel ad hoc quavis alia causa allectus, ad se receperit, a tali submissione infra mensem omnino recedere, atque infra eundem mensem, quidquid ad eum hujusmodi submissionis occasione quocunque modo pervenit, totaliter restituere teneatur, alioquin excommunicationis sententiam incidet ipso facto: vo-

lumus autem, quod hoc ſtatutum locum non habeat in precedentibus, ſed in futuris.

Sequitur de Teſtamentis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Clericus de proventibus anni gratie, vel alias de rebus, intuitu Eccleſie, aut Beneficiorum ſuorum acquiſitis, concubine ſue, vel filiis ex fornicatione genitis, quidquam penitus non relinquat: quodſi fecerit, legatum non teneatur, & quod taliter eſt relictum, Eccleſie applicetur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad abolendam de Domo Domini conſuetudinem, & potius corruptelam, ſeu temeritatem, qua Clerici *qui* ſignum pudicitie deberent oſtendere laicis, quibus ſunt poſiti in exemplum, in argumentum ſue finalis impenitentie, fructus Prebendarum ſuarum concubinis, vel ſpuriis ſuis legant in ultima voluntate, rigor Eccleſiaſticus debet exerceri; quare ſub anathematis vinculo prohibemus, ne de cetero Clerici gratie annis abutentes, cum de rebus Eccleſie nullum poſſint condere teſtamentum, fructus Beneficiorum, etiam Eccleſiaſticorum, ſpuriis & concubinis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire preſumpſerint, in ſignum ſue perditionis Eccleſiaſtica careant ſepultura, & quibus taliter fructus legant, eis careant ipſo jure: qui autem teſtamentum tale poſt mortem defuncti manutenere volunt, & per quorum manus perſonis illis fructus Prebende fuerint miniſtrati, Eccleſia ipſius manutenentis, vel miniſtrantis ſit ſuppoſita interdicto.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad hec quia quedam in quibusdam partibus conſuetudo, immo corruptela deteſtabils obſervatur, videlicet, quod tam Clericus, quam laicus in lecto egritudinis conſtitutus, ultra quinque ſolidos uſualis monete, vel aliam ſummam, juxta illius loci conſuetudinem limitatam, nec piis locis, nec perſonis Eccleſiaſticis pro anime ſue remedio, & ſalute aliqua poſſit ordinare, & donare legata; conſiderantes, predictam conſuetudinem, & Sacris Canonibus, & ſecularibus legibus obviare, & cum omnia jura clament, quod ultima voluntas, vel ultimum hominis teſtamentum immobile perleveret, & nihil ſit, quod hominibus magis debeatur, quam ut ſupreme voluntatis liber ſtylus exiſtat; eandem conſuetudinem Deo odibilem, animabus, & bonis moribus inimicam, auctoritate hujus Sacri Concilii penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut ubicunque jura a teſtamentorum non prohibent factione, & in ſanitate, vel in lecto egritudinis conſtituto legandi, donandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi collatis circa pia loca, & perſonas Eccleſiaſticas, dummodo ſuos legitimos non pretereat heredes, libera ſit facultas: volentes & precipientes diſtricte, ut per locorum Epiſcopos, & ceteros Prelatos, jurisdictionem habentes, univerſi Clerici & laici impedientes defunctorum legata, ſeu ultimas voluntates, per excommunicationis in perſonas, & interdicti in loca ſententias, octo dierum monitione premiſſa ferendas, ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur. Ad quarum executiones, & debitas aggravationes, precedente tempore faciendas Epiſcopi & Prelati, ad quos teſtamentorum defenſio, utroque jure ſuadente, dignoſcitur pertinere, tam benevolos ſe exhibeant & paratos, ne hujusmodi negligentia de eorum manibus in die diſtricti judicii requiratur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus, & a cunctis precipimus immobiliter obſervari, ut manufideles ad exequendas ultimas decedentium voluntates electi, antequam de rebus, ſeu bonis defuncti ſe aliquatenus intromittant, inventarium faciant ſub fidedignorum teſtimonio de eiſdem, ac infra annum cuncta diſponant ſecundum placita defunctorum, atque per locorum Dioceſ. diſtrictiſſime compellantur. Clericos vero, & laicos hoc ſtatutum ſalutare violantes in toto, vel in parte, volumus penis Canonum, & legum fore ſubjectos, quibus in premiſſis delinquentes tenentur aſtricti, & notam infamie incurrere ipſo facto.

Ra-

Rubrica de Sepulturis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg

Cum Sacris Canonibus ſit conſonum, ubi quis vivus receperit Eccleſiaſtica Sacramenta , quod ibi etiam mortuus requieſcat ; omnibus Chriſti fidelibus, qui ſepulti fuerint in ſuis Eccleſiis, Parochiis, Dei Omnipotentis miſericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, & Beati Mauritii Patroni noſtri, & Sociorum ejus confiſi, in relevamen ſuorum peccaminum XL. dies indulgentiarum de injuncta ſibi penitentia miſericorditer relaxamus.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad noſtrum pervenit auditum, plurimos noſtrorum ſubditorum, & maxime, qui Rectores ſunt Eccleſiarum,& Curati Parochialium , quod quidam Domini temporales, Duces, Comites , Barones, Vaſalli, civitatum, oppidorum , caſtrorum,& villarum Poteſtates, Advocati , Rectores, Proconſules , Conſules, Altermanni, ſeu Vitrici Eccleſiarum Parochialium , & Capellarum, Campanarum Eccleſie,& ornatus dominium ſibi adſcribentes , in damnationem ſuarum animarum,& Eccleſiaſtice libertatis derogationem, ſuam poteſtatem ad eis prohibita extendentes, tempore interdicti in ſolennitatibus Eccleſie majoribus, in Kalend. eorum,ſeu nuptiis divitum, & potentum, cum funera traduntur ſepulture, vel eorum peraguntur exequie, vel cum anniverſaria fiunt, vel memorie Defunctorum, campanas pulſare, & alias ſolennitates facere, ornatum Eccleſie exponere , ac ſi Eccleſia,& Cimiterium ejus nullo Eccleſiaſtico ſubjaceret interdicto : etiam tempore interdicti diebus ſolennibus, Palmarum, Paſche, Aſcenſionis, Pentecoſtes, & aliis Feſtivitatibus , in quibus ſtatuit Eccleſia Proceſſiones fieri ſolennes , & obſervat in locis non interdictis : laici hujusmodi Proceſſiones eis vetitas cum Crucibus, vexillis, & Reliquiis facere preſumunt, etiam tempore interdicti , Sacerdotum ſibi officium aſſumentes, claves Eccleſie contemnendo ; unde preſenti ſtatuto ſanximus, ut nullus Dux,Comes, vel Baro , vel quicunque alius laicus, preſumat , tempore interdicti hujusmodi proceſſiones mandare , ut fiant , facere per ſe, vel intereſſe: transgreſſores hujus ſtatuti, & contrarium facientes, volumus ſententia excommunicationis majoris ex facto eſſe ligatos, & loca, in quibus hujusmodi proceſſiones fiunt , ſubjacere interdicto , donec Epiſcopo loci ſatisfaciant de tanto temeritatis exceſſu, & caveant ſibi idonee,nec de cetero conſimilia attemptent. Cum laicis nulla ſit attributa facultas de rebus Eccleſie diſponendi, quibus manet perpetua obligatio Eccleſie obſequendi : quia nonnulli Principes, & Barones noſtre Provincie, ac alii temporales Domini in caſtris, oppidis, & villis, ſeu communitatibus eis ſubjectis, nec non Proconſules, & Rectores hereticis, & ipſis penitus interdictis jure Divino pariter & Canonico, ſe abſtinere, ut tenentur, non formidant: ſtatuta ſuper modo offerendi, & funerum exequias peragendi in ſuis civitatibus, caſtris, oppidis, & villis ſtatuerunt in ſuarum animarum periculum & damnationem, primo, ut defunctorum exequie nonniſi certis diebus poſſint peragi in ſeptimana, nam in pulſibus, Miſſis, & quod certe Miſſe celebrantur pro animabus eorum, & non plures , ac etiam quotiens Offertorium fieri debet ad Miſſas predictas, & quod unico pulſu omnibus peragendum in uno die, vel diebus per eos ſtatutis in ſeptimana ſufficiunt, in Eccleſiis, in quibus defunctorum anniverſaria, vel memorie quecunque peraguntur. Sacro igitur approbante Concilio ſtatuimus & ordinamus, ut quicunque Nobiles, Barones, & perſone ſingulares in civitatibus, oppidis, caſtris, villis, ſeu civitatum, oppidorum, caſtrorum, aut villarum Proconſules, Conſules, Rectores, aut alio quocunque nomine cenſeantur, per ſe, vel per alios hujusmodi ſtatuta fecerint, vel facta ſervaverint, niſi infra menſem poſt requiſitionem eis factam per Executorem ſtatutorum illius Dioceſ. ubi talia facta fuerint, & ſervata predicta ſtatuta, ſi ſic dici merentur, cum verius ſint corruptele,& laquei animarum, ab earum obſervatione penitus deſtiterint, ipſis tamen de libris Capitularibus ſuis,prius omnino deletis , & caveant Executores idonee, quod talia Statuta de cetero non ſtatuant, nec edita & ſtatuta obſervent ; contrarium

Digitized by Google

rium facientes perſone ſingulares, poſt lapſum dicti menſis excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, loca vero, in quibus hujusmodi ſtatuta edi & ſervari contigerit, Eccleſiaſtico poſt menſem predictum ſubjaceant interdicto.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Deſiderantes Divinum cultum non minui, ſed augeri, & Miniſtros Eccleſiarum in Divinis Officiis peragendis nullatenus impediri, ſtatuimus, quod Rectores Eccleſiarum, quibus celebratio Divinorum, & cura populi eſt commiſſa, ad pulſandum, vel pulſari faciendum pro conventione populi ad Divinorum auditionem, & ad talia, que ſalutem reſpiciunt animarum, liberam, quacunque eis hora placita & congrua, habeant poteſtatem, nec a tali libertate, a quocunque poſſint vel debeant prohiberi, cum indignum valde ſit, ut talia ex arbitrio pendeant alieno, ut videlicet per quemquam laicum, vel laicos certa forma, aut hora minus congrua imponatur. Si quis autem contrarium hujus ſtatuti attemptare preſumpſerit, prohibitionem, aut impedimentum aliquod inferendo, niſi, monitus per Rectorem Eccleſie ceſſaverit infra menſem, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrat. Non obſtante, ſi quid conſuetudine in contrarium allegetur, que cum Eccleſiis ſit oneroſa, merito eſt reprobanda juxta Canonum Sanctiones.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Nos Sanctorum Patrum, qui Eccleſie Sancte Dei, & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, Statuta conſiderantes, hujus Sacri approbatione Concilii univerſis Sacerdotibus tam Religioſis, quam ſecularibus cujuscunque ordinis, conditionis, ſive ſtatus exiſtant, in civitatibus, Dioceſi, vel Provincia Magdeburg. degentibus, ſub debito juramenti, quod Epiſcopo in receptione Sacerdotii preſtiterunt, & ſub interminatione Divini Judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Epiſcopum, vel loci Archidiaconum, ſeu ejus ſuper eo Vicarium alii eſt commiſſa, preſumat excepta neceſſitatis cauſa, que legem non habet, ad confeſſionem recipere, vel ad porrigendum ei aliquod Eccleſiaſticum Sacramentum, niſi petita, & obtenta deſuper licentia proprii Sacerdotis: cum certi, & indubitati juris exiſtat, talem a tali aliqualiter ſolvi non poſſe, vel ligari, & ex hoc ordinem Eccleſie per majores, & Sanctos Patres inſtitutum timendum eſt confundi: quod per univerſos Plebanos ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis coram ſuis Parochialibus precipimus publicari.

Borchardus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Hallenſi.

Inſuper ſtatuimus, quod Clerici Parochialium Proviſores, vel vitrici, qui Altermanni in vulgari vocabulo nuncupantur, de rebus Eccleſiarum, que recipiunt & expendunt, ad requiſitionem Rectoris Eccleſie, quem ad hanc in virtute ſancte obedientie duximus adſtringendum, bis in anno in preſentia ipſius Rectoris, & quorundam aliorum de Parochiis honeſtorum virorum, rationem reddere teneantur, ut & de predictorum conſilio & conſenſu res Eccleſiarum ad uſus earundem congruos, & decentes utiliter convertantur, ac pariter Nos, & aliorum locorum Epiſcopi, quibus Eccleſiarum cura & ſolicitudo imminet, ſuper rebus Eccleſiarum per Rectores ipſos ſuper hoc requiſitos poſſimus apertius informari.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum Sanctorum Imaginibus propter illorum reverentiam, quos figurant, locus dignior debeatur; ob hoc preſenti ſtatuto prohibemus, ne in civitatibus, oppidis, caſtris, vel villis, vel eorum plateis, ſive in viis ante civitatem, oppida, caſtra, vel villas, etiam in locis aliis quibuscunque, nemo de cetero preſumat Imaginem Sancte Crucis erigere, ſive alias imagines pictas, incorporeas, ſeu corporeas, in aliqua materia, ſub tectura, vel ſine tectura, & oratoria facere ſub quocunque colore, cum homines ſepe per tales imagines, & Cruces ad idololatriam alliciantur committendam, ſine Dioceſani, vel ejus Vicarii in Spiritualibus conſenſu expreſſo. Etiam prohibemus ſub anathematis vinculo, vitricis Eccleſiarum, ſeu Altermannis, ne de cetu fidelium eleemoſynas petituri, manibus

nibus ſuis Sanctorum Imagines, vel Reliquias cum tabulis, vel preter tabulas ſecum delatas, circuire diebus feſtivis, & celebribus de cetero preſumant, diebus Dedicationis, ac Patroni ipſius Eccleſie dumtaxat exceptis, & tunc demum poſt Offertorium majoris Miſſe; cum iſta omnia ex avaritie radice procedere videntur indubie, & ipſorum Plebanorum, ſeu Curatorum, & Capellarum Rectoribus damna non modica inferant, & ſuo jure defraudant: cum omnes oblationes facte in Parochia, vel infra limites ipſius, in loco quocunque, etiam ſpeciei cujuscunque, Plebano Eccleſie pertinent, & de jure communi debentur. Etiam prohibemus laicis quibuscunque, preſertim Vitricis Eccleſiarum, & Altermannis; ne de cetero in Eccleſiis Parochialibus, etiam Capellis, vel ante in cimiteriis preſumant imagines ponere, & Offertorium factum coram eisdem recipere, quocunque queſito colore; etiamſi ad hoc Plebani, Curati, vel Capellarum Rectorum expreſſus accedat conſenſus: cum tales ſint a Canonibus condemnati. Etiam ſi que tales imagines jam temporibus retroactis poſite in locis predictis; illas volumus infra menſem per Vitricos Eccleſiarum, ſeu Capellarum demoliri, & oblata coram talibus imaginibus volumus Plebano, ſeu Curato, vel Rectori Capelle pro medietate ad uſum ſuum preſentari, reliquam medietatem volumus Fiſco Dioceſ. loci integre applicari. Et ſuper premiſſis volumus per Officiales Epiſcoporum noſtre Provincie diligenti executione invigilare.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Licet jure communi preceptum ſit & mandatum; ut quilibet Chriſti fidelis utriusque ſexus debeat & teneatur ſingulis diebus Dominicis, anni cujuslibet, & aliis diebus ſolennibus Miſſam integram in ſua Parochia, & majorem, ſeu Parochialem integre audire, & Verbum Dei, ad quod quemlibet noſtre Provincie Curatum predicandum ſuis ſubditis per ſe, vel alium idoneum nomine ſuo, eosque ad audiendum obligamus.

De Statu Monachorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus inſuper, ut in ſingulis Monaſteriis facte Monialium feneſtre parlatorie, que ad loquendum ſunt deputate, & precipue, per quas habent confiteri, duplicata habeant ferramenta, nec alicui virorum permittatur, Moniales viſitare potiſſime Monaſterium ingrediendo, ſed cum opus fuerit, parentes admittantur & Medici; cum aliqua fuerit gravi infirmitate detenta, & ei ſuffragio Medici ſit opus; tunc tantum Medicus cum laudabili teſtimonio, Prepoſito preſente, durante infirmitate, quotiens opus fuerit, egrotam viſitabit. Nec alicui Moniali noſtre Provincie liceat clauſuram ſui Monaſterii egredi, pro quacunque cauſa, ſine licentia ſui Dioceſani Epiſcopi; etiamſi fuerit exempta, niſi in cauſa Decretalis: Indemnitatibus, Bonifacii octavi.

Prohibemus etiam, ne de cetero Moniales noſtre Provincie in Monaſteriis, vel Eccleſiis ſuis ſub quocunque colore, in memoriam alicujus Sancti, vel preſumpte conſuetudinis, in ſuo proprio habitu, vel alieno, ludos facere preſumant, ſine larvis, cum larvis: nec etiam per extraneos ludos aliquos, ſeu ſpectacula quecunque fieri permittant. Similiter prohibemus, & vel in viſceribus JESU CHRISTI obſecramus, ne tempore oblationis Sanctimonialium, & cum veſtiuntur, vel quocunque alio tempore, comeſſationes, ſeu choree fieri in Monaſterio permittantur, nec aliquo tempore ſecularibus perſonis, quantumcunque Monialibus propinque ſint mulieres, vel puelle, infra clauſtra & ſepta Monialium pernoctandi hoſpitium prebeatur. Etiam ipſe Moniales in licitis & honeſtis ſuis Prepoſitis, & Prelatis obediant reverenter, nec alicui, preter Epiſcopi ſui, vel ejus Vicarii in Spiritualibus licentiam requiſitam & obtentam, ſua peccata confiteri preſumant; Nihilominus unicuique Prepoſito Sanctimonialium noſtre Provincie diſtricte precipimus, ut clauſtra eis commiſſa fideliter ſervent ſub clauſura: portas, per quas conſuevit fieri acceſſus ad eas, ab extra claudant firmibus ſeris, & clavibus, apud ſe diligenti cuſtodia reſervatis, nec

cuiquam aperiant, nisi in casibus superius expressis. Si autem Abbatissa, sive Priorissa, vel Prepositus, contra premissa fecerint in parte, vel in toto, presens statutum violando; Abbatissam, Priorissam volumus ab officio, seu sua dignitate cecidisse ipso facto, Prepositum ab ingressu Ecclesie suspendi; donec a suo Dioces. vel ejus Vicario in Spiritualibus meruerit relaxationis beneficium obtinere. Nota, si non placet ista pena adjiciatur, quod Abbatissa debet deponi, & Prepositus per suum Dioces. debet suspendi.

Albertus Archi Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Compaternitatem a Monachis & Monialibus contrahi districtius prohibemus, statuentes, ut, si aliqua claustra Monialium ad inopiam tantam devenerint, quod ibi de proventibus Monasterii sustentari non possint, & ab amicis panis, vinum, denarii, vel aliquid hujusmodi mittatur eisdem, non ipse Moniales hoc recipiant, sed Abbatisse, vel Magistre sue id significent, ut de ejus arbitrio eque, secundum Deum, & observantiam Regule, de talibus disponat, & ita, quod in communes usus convertantur, & distribuantur unicuique, prout opus est. Istud statutum etiam a Monachis volumus observari.

Albertus Archi Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Prohibemus etiam Monialibus, statuentes, ut sacri Canones jam prohibuerunt, ne aliqua Monialis de cetero Professa, vel non Professa, aliquod artificium, vel manuum suarum opus exerceat causa lucri, seu negotii cujuscunque, nec pursas, cyrothecas, vel alia similia faciat, etiam amicis, nec aliis, ut gratis tribuat, vel impendat. Nam non decet viam Dei agnovisse, & post agnitam optimam partem deseruisse, nisi paupertatis defectus ipsas ad laborandum, redditibus Monasterii destructis, districtius compelleret, & amicorum suffragio destitutas.

Albertus Archi Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad hec, quia juvencularum Reginarum (*) lapsus frequens, & evidens, statum religionis deformat, & plurimos scandalizat; statuimus, ut nulla de cetero in earum numerum admittatur, nisi quadragesimum etatis sue annum excesserit, & probata a pennis existat, sexagenarium numerum, quem scripsit Apostolus, talibus assumendis, propter fragilitatem nostri temporis ad quadragesimum numerum restringens.

Albertus Archi-Episcopus, ex Conc. Magdeburg.

Sub pena etiam anathematis prohibemus; ne Clericus vel Religiosus quispiam introeat in domum earundem: sed, si quis ex justa causa & honesta cuique earum loqui voluerit, hoc in Ecclesia sub bono testimonio faciat manifeste, ne sinistra contra ipsos suspicio oriatur: alioquin gravi subjaceat ultioni, quam talibus per Diocesanum loci precipimus infligendam.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Sectam & habitum, nec non conventicula suspicione mali non vacua *Bobechardorum*, clamantium per plateas & vicos civitatum, oppidorum, & villarum hoc vulgare: *Brot durch Got*; nec non quaslibet alias singularitates a Sancta Dei Ecclesia non receptas colentium reprobamus, mandantes sub pena suspensionis universis Prelatis per civitatem, Dioces. & Provinciam Magdeburg. constitutis, ut tales *Bobechardos*, & Vicarios publice tribus Dominicis diebus & festivis ammoneant, quos & Nos presentibus ammonemus, ut, hujusmodi singularitatibus derelictis, se teneant, sicut alii Christiani, & quod non predicent in cavernis, & in aliis locis publicis, & cum Beguinis se conformantibus eisdem moribus, habitu, & incessu. Alioquin extunc ipsos extra terminos suarum Parochiarum per excommunicationis sententiam, authoritate hujus Concilii, repellere non obmittant, denuntientque vicinis Sacerdotibus, ut tales sic repulsos in suis Parochiis non admittant. Idem de Beguinis pestiferis duximus statuendum.

Rubri-

(*) *forte*: Beginarum.

Digitized by Google

Rubrica de Capellis Monachorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Firmiter prohibemus preſentis Concilii authoritate; ne Epiſcopi, vel Archi-Epiſcopi conceſſionibus Eccleſiarum, que fiunt Hoſpitalariis, vel aliis Religioſis, cujuslibet approbationis conſenſum ullo modo exhibeant, donantes eis Parochiales Eccleſias, Capellas viventes incorporantes, ſeu quevis alia Beneficia; niſi requiſito prius & habito conſenſu Capituli Eccleſie Cathedralis. Aliter conceſſionis hujus donationes, uniones, incorporationes, ſive factas, ſive de cetero faciendas, vires non decernimus habere.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concilio Magdeburg.

Quia plerumque Religioſi, & preſertim de ordinibus Mendicantium, jam derelictis ſuis Monaſteriis, aliqui in apoſtaſia, alii vero habitum ſue religionis deferentes, alii de conſenſu Superiorum ſui ordinis, alii propter eorum ſcitum & conſenſum, cum ſint terminarii, certis locis deputati, regimen Parochialium Eccleſiarum ſuſcipiunt, curam populi gerentes, ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrando, baptizantes, matrimonia celebrantes, corpore Chriſti & ſanguine ſacroſanctis eos reficientes preter Archi-Diaconi, & precipue Dioceſani loci conſenſum & authoritatem, alii Curatorum ipſorum de conſenſu, alii populi de conſenſu Parochialis. Cum igitur predicti Religioſi, precipue Mendicantes, regimen populi ſuſcipere, & exercere, & Sacramenta miniſtrare prohibeantur; quapropter preſentis ſtatuti authoritate, Sacro Concilio approbante, prohibemus; ne predicti Religioſi, & preſertim Mendicantes, preſumant de cetero regimen alicujus Parochialis Eccleſie ſuſcipere, & curam gerere. In contrarium facientes, niſi infra quindecim dies, moniti per Dioceſanum, vel ejus Vicarium in Spiritualibus deſtiterint, ſententiam excommunicationis ipſos & quemlibet eorum volumus incurrere ipſo facto, & ab officio, quod authoritate Clementine debent exequi in Dioceſ. certa, & civitate, volumus eſſe privatos, nec de cetero ad illud officium exercendum in noſtra Provincia per quemquam Curatorum admittendos.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad exſtirpandam deteſtabilem corruptelam, & abuſum quorumlibet Patronorum noſtre Provincie ſpiritualium, ſeu ſecularium, quam quidam eorum hucusque temeritate propria, in derogationem Eccleſiaſtice libertatis, & animarum ſuarum grave diſpendium obſervare preſumpſerunt, & obſervarunt, domos, curias, habitationes, & dotes Eccleſiarum, precipue Parochialium, Capellarum, & aliorum Beneficiorum ſpoliando, mobilibus rebus inventis in dictis domibus, curiis, habitationibus Eccleſiarum predictarum Parochialium Capellarum, & aliorum Beneficiorum, aut in aliis locis quibuscunque, Plebanis, Curatis, Capellanis, ſeu Altariſtis, aut aliis Beneficiatis defunctis, vel nondum defunctis, ſed in agone conſtitutis, omni Dei timore poſtpoſito, ſpoliantes, & res ſpoliatas hujusmodi abducunt, & frequenter temporibus retroactis abduxerunt, ſuisque uſibus applicant; preſenti noſtro ſtatuto, ſacro approbante Concilio, reprobamus, & condemnamus cum ſuis preſumptoribus, ſicut a jure dignoſcitur reprobata. Et maxime cum tales res preſumantur, intuitu Eccleſiarum acquiſite, potiſſime mobiles, de immobilibus non heſitantibus, & debeant futuris Plebanis, ſeu Curatis, & eorum uſibus, quamdiu fuerint Plebani, ſeu Curati, remanere: poſt mortem vero eorum, ſeu receſſum, ſi dictas Parochiales Eccleſias dimiſerint permutando, vel ſimpliciter renuntiando, nihilominus res acquiſite per dictos Curatos etiam mobiles, & intuitu Eccleſiarum dictarum, ſicut ſacra Canonum precipit authoritas, apud Eccleſias dimittent, relinquentes uſibus Succeſſorum ſuorum; qui ſicut & ſui Predeceſſores in eisdem viventes, & conſtituti in ſanitate cenſentur uſufructuarii in rebus predictis; Infirmantes vero ad mortem, & in morte uſurarii dumtaxat a jure ſunt conſtituti; preſenti ergo conſtitutione ſanximus, ut non ſolum Patroni Eccleſiarum, Capellarum, & Bene-

ficiorum ſeculares, ſpirituales, vel regulares, Advocati, Officiati, Dominorum temporalium, potiſſime Eccleſiaſticorum, ſeu quicunque alius, vel alii, nomine ſuo proprio, ſeu alieno, deinde & in antea curias, & dotes, domos, allodia Eccleſiarum Parochialium, Capellarum, ſeu quorumcunque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, & alias res quaſcunque apud quoſcunque etiam exiſtentes preſumpſerint, etiam ſub quocunque colore ſpoliare, & ad ſe recipere, Plebanis, Curatis, Capellanis, & quibuslibet aliis Beneficiatis defunctis, vel adhuc laborantibus in agone, res mobiles, ſeu immobiles abducere de eisdem, vel a creditoribus eorum monere, vel ſaltem arreſtare, arreſtatas ammonere, & detinere; ſpoliatores tales ipſo facto cum eorum complicibus, in facto ſpoliationis, detentionis eis auxilium prebentibus, ſententia excommunicationis majoris preſenti ſtatuto, & authoritate fore decernimus ligatos. Adjicientes etiam, ſi tales ſpoliatores, arreſtatores, uſurpatores, & detentores per Archi-Diaconum loci, vel Succeſſorem in Beneficio hujusmodi requiſiti, res ſpoliatas de predictis curiis, dotibus, domibus Eccleſiarum, vel aliorum locorum, ubi fuerint recondite, infra quindecim dies poſt requiſitionem, dictis ſpoliatoribus factam verbo, vel in ſcriptis per Archi-Diaconum loci, vel in Beneficio Succeſſorem, integre, & ſine omni diminutione reportaverint, reſtituerint, ſeu procuraverint reſtitui, & reportari, & reportent, & reſtituant. Plebanis curatis, & aliis Beneficiatis in Parochiis, ubi tales fuerint viſi, & quamdiu moram fecerint in eisdem, extra domicilium eorum proficiſcentes, & in eorum preſentia, & precipue in loco domicilii eorum ſtrictiſſimum ſervetur interdictum, quod nullatenus per Executorem loci, & noſtrorum ſtatutorum, relaxetur, niſi omnibus ablatis, ſpoliatis, & abductis integre & plene Eccleſiis, Capellis, ſeu Beneficiis aliis reſtitutis, & reportatis: nihilominus Beneficiatis ſucceſſoribus in dictis Beneficiis ſatisfactione exhibita, congrua, & decenti, ad arbitrium Executoris ſtatutorum loci de tante temeritatis auſu, & preſumptione.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quia plerique Eccleſiarum Patroni, qui etiam aliquotiens a jure Advocati nuncupantur, ſuis terminis non contenti, ultra penſionem & redditus, ſeu proventus ab antiquo eis, a primeva fundatione deputatos nova jura ſibi in dictis Eccleſiis, & earum bonis vendicantes, diripiunt, & uſurpant ſibi bona & res dictarum Eccleſiarum; propter quod ſpiritualia, que ſine temporalibus conſiſtere non poſſunt, dictis Eccleſiis ſubtrahuntur: hoc Sacro approbante Concilio ſtatuimus; ut hujuſmodi Patroni, ſive Advocati, in premiſſis delinquentes, per Executorem loci, ex officio ſtatutorum, vel ad inſtantiam partis injuriam paſſe, & pro Eccleſia, ſeu Monaſterio requiſiti, a vendicatione indebita novorum jurium, ſervitiorum, & exactione qualibet infra XV. dies penitus deſiſtant, & bona Eccleſiarum direpta & uſurpata, ut premiſſum eſt, integraliter, & cum effectu Eccleſiis, Monaſteriis, quecunque fuerint, & earum perſonis reſtituant, ac de injuriis, ac preſumptis violentiis, ad arbitrium dicti Executoris, dictis Eccleſiis, Monaſteriis, & earum perſonis ipſorum nomine ſatisfaciant; alioquin diripientes, uſurpantes, vendicantes, exactionantes, extorquentes, & retinentes ejusmodi nova jura, ſeu bona, extunc ipſo facto a jure advocatie, ſeu Patronatus volumus, & decernimus cecidiſſe, & ad eorum heredes proximiores, deſcendentes in recta linea, ſi ſint; illis vero deficientibus, & aſcendentes ſimiliter in recta linea; illis etiam deficientibus, ad loci Dioceſ. fore devolutum, & non ſolum jus Patronatus, ſed & omne jus, quod predicti delinquentes in dictis Eccleſiis, & Monaſteriis, & earum bonis pretendebant ſe habere. Idem contra Patronos Eccleſiarum, qui bona Clericorum decedentium ſibi uſurpant, contra ſtatuta Lugdunen. Concilii, ut a jure Patronatus, & preſentandi cadant, & nihilominus expreſſas ſuperius, & in preſenti ſtatuto, ſi requiſiti fuerint, ut premiſſum eſt, per Executorem res, & bona decedentium Clericorum inventa & ablata, infra terminum ſuperius expreſſum non reſtituerint, & de injuriis ſatisfecerint juxta formam ſuperius expreſſam, volumus & decernimus incurrere ipſo facto. Hoc ſtatu-

ſtatutum per locorum Ordinarios diſtrictiſſime, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, decernimus exequendum.

Rubrica de Conſecratione Eccleſie vel Altaris.

Borchardus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Hallenſ.

Et quia Eccleſiarum reconciliatio dubitari conſuevit a multis; preſentis Concilii authoritate declaramus; quod Eccleſia violata per alium, quam Epiſcopum, reconciliari non poteſt, eaque ſub Epiſcopatus ordine nonniſi Epiſcopo valeat demandari.

Rubrica de Celebratione Miſſarum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Preſentis Concilii authoritate ordinamus, ſtatuentes; ne de cetero quisquam Clericorum, ſeu Religioſorum preſumat illa die, qua Miſſam ſuam primam celebrat, conviviis & commeſſationibus, choreis, & aliis ludibriis exhilarari per ſe, vel per ſuos invitatos: & duntaxat invitandorum numerum ad decem ſcutellas reſtringat. Nullatenus, etiam joculatores, fiſtulatores, ac quoſcunque hiſtriones, vel mimos admittat, ne ejus mens, que pro illo tempore potiſſime Deo dedicata, aliis, quam Divine contemplationi devotius intendat.

Rubrica de Baptiſmo, & ejus effectu.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur maxime in diſtinctione, & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus conſiſtit, hiſce verbis: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Doceant etiam Sacerdotes, tam mares, quam feminas in neceſſitate debere parvulos baptizare, eadem forma in ſuo idiomate ſervata: & quod patres, & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, ita quod alios habere non poſſint, potuerint baptizare. Et ſi Sacerdotes, ſuper hoc diligentius inquirentes, debitam formam ſervatam in baptiſmate inveniant, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa baptizatum quoad unctionem olei in pectore, & in ſcapulis, & Criſmatis in vertice, quod a laicis eſt obmiſſum, & fieri non poteſt. Si autem in baptiſmate debitam formam non invenerint obſervatam, debent eos baptizare denuo, & alia circa hoc neceſſaria adimplere.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum autem contingat, infirmos Sacra Unctione perungi in extremis, attendant Sacerdotes, quod formam verborum ſcriptam in libris Agendorum ſuorum debite, & perfecte exprimant, & cum devotione; ſicut & in Sacra Dominici Corporis conſecratione fieri Chriſtus inſtituit, & Eccleſia videtur attentius obſervare: & ſimili modo formam obſervent, & verba debite exprimant, aliis Sacramentis appropriata.

De cuſtodia Euchariſtie.

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus, ut in cunctis noſtre Provincie Eccleſiis, & Monaſteriis Baptiſmus, Chriſma, Oleum, Euchariſtia ſub fideli cuſtodia clavibus adhibitis obſerentur, ne poſſit ad illa manus temeraria extendi: palle quoque, Altaris vaſa, corporalia, & veſtimenta miniſtrorum munda, & nitida conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum, in ſacris ſordes negligere, que dedecent & in prophanis.

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quia Sacerdotes & Campanarii, qui Sacerdotibus ad Altare circa baptiſmum, deportationem olei, & Corporis Domini ad infirmos aſſiſtunt, & juxta quod officium eorum requirit, miniſtrant; ſuper veſtimenta ſua ſuperpelliciis Sacerdotes, & Campanarii camiſiis albis utuntur, diſtricte precipimus obſervari. Quas quidam camiſias Campanariorum, & ſuperpellicia Sacerdotum populus cujuslibet Parochie, vel vitrici, aut altermanni ipſorum nomine, quando & quotiens neceſſe fue-

rit, de eleemoſynis , que ad fabricam elargientur , procurabunt. Altermanni, ſeu vitrici Eccleſiarum predictarum in predictis reperti negligentes per Archidiaconos ſuos digna pena corrigantur : Approbatione totius Concilii ſtatuentes, ut Sacerdotes,qui poſt publicationem hujus ſtatuti ſuperpellicium pro ſe, & camifiam, pro ſuo campanario non habuerint, & portaverint in Eccleſiis ſuis in Divinis, & cum Sacramenta detulerint ad infirmos,attamen ipſos in Eccleſia miniſtrare contingat, per Officialem Epiſcopi principalem digna pena emendentur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quia felicis recordat. URBANUS *Papa ſextus* ſalubriter providit gravi abuſioni, qua plerique Sacerdotes, ſeculares, & Religioſi exempti , & non exempti , & precipue Mendicantium ordinum Fratres, in Eccleſiis ſuis, & Monaſteriis tempore generalis,vel ſpecialis interdicti,conſueverunt Corpus Chriſti in patulo exponere,& in Altari , vel alio loco in vaſe perſpicuo; ita & laici , quibus tempore interdicti Divinorum participatio omnino eſt interdicta , niſi in certis caſibus,& per conſequens viſio Corporis Chriſti ; ne quod una via prohibitum eſſe dignoſcitur, per aliam eque illicitam lucri cauſa conceſſum,& queſtus videatur : & hujusmodi abuſionem committentes, tam Clericos ſeculares, quam Religioſos ordinum quorumcunque exemptos,& non exemptos, & precipue mendicantium ordinum Fratres, vinculo excommunicationis conſtrinxit; ne ergo Clerici ſeculares, & regulares exempti & non exempti, precipue Fratres mendicantes in noſtra Provincia degentes, ignorantiam pretendentes , que non poteſt eſſe, niſi craſſa, vel ſupina, predicti ſtatuti penam incurrant laqueati; volumus, & mandamus predictum ſtatutum URBANI ſexti in ſingulis Synodis noſtris, ac Fratrum & Epiſcoporum noſtre Provincie legi,& publicari, ut metu pene ipſius abuſum predictum de noſtra Provincia profugatum extirpemus. Injungentes predictis Fratribus, & Coepiſcopis noſtre Provincie cum ſuis Executoribus, Canonumque,& eorum Officialibus, ut, quoſcunque culpabiles invenerint in premiſſis in ſuis civitatibus & Dioceſibus , ſeculares, vel religioſos, exemptos & non exemptos, etiam mendicantium ordinum Fratres, faciant penam conſtitutionis predicte denunciare incidiſſe , & ab omnibus arctius evitari, donec Dioceſano loci, in cujus civitate,vel Dioceſ. hujusmodi exceſſus committere preſumpſerunt, ſatisfaciant, & ſe doceant legitime abſolutos.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburgenſ.

Inſuper Sacra approbatione Concilii ſtatuimus, & ordinamus, & precipimus preſentis Statuti authoritate diſtrictius obſervari, ne quiſquam Parochialis Presbyter in ruralibus , ſeu in villis Beneficiatus amplius preſumat, ſicut in civitatibus, & oppidis ſolus Divina Officia peragere, & preſertim Miſſam cantare, vel legere,ſine ſocio Clerico, ſeu adjutore,vel laico ſcienti honeſto, ſecundum quod hoc Canones dudum ſtatuerunt. Predictis vero campanariis, ſicut premiſſum eſt, ad officium eorum aſſumptis nullatenus ornatus Eccleſie cuſtodiendus committatur , niſi ipſi de cuſtodia ejus fideli Plebanis, & Altermannis Eccleſie cautionem idoneam preſtiterint de dicto ornatu fideliter , & munde cuſtodiendo , & quod depoſito ipſorum officio, velint ipſum Altermannis, & Plebanis integre reſtituere cum inventario ſuper hoc facto,& eis tradito ornatu cum prædicto, quod inventarium in traditione, & commiſſione ornatus ſingulis campanariis confici volumus duplicatum, unum tradendum campanario aſſumpto, alium, ſeu correſpondentem Plebanus, ſeu Curatus ſibi reſervent fideliter cuſtodiendo. Et cum dictus campanarius amotus fuerit; Plebano,& vitricis predicte Eccleſie ornatum ſibi preſentatum , & diligenter cuſtoditum, munde, & integre reſtituat cum inventario ſuo Succeſſori ſub premiſſo pacto committendum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus , ut dictum Sacramentum Euchariſtie,quod ſumma dignum eſt veneratione inter Sacramenta, & Sanctiſſimum, cum ad infirmum defertur, Presbyter nullatenus incedat in calopediis, ſed tantum calceatus,& habitu decenti ſuperpellicio indutus , deferens deſuper ſtolam,

lam, corpuſque Dominicum decenter ante pectus ſuum portet, luminaribus, cereis ardentibus, una vel pluribus, ante latis cum campanula continuo reſonante, in mappa cerea, vel alia decenti, & munda. Quod dum Chriſti fideles, cum ſic defertur ad infirmum, ſequi hortamur Presbyterum deferentem, ſequentes humiliter, & devote ad infirmum, & de infirmo redeuntem ad Eccleſiam, XL. dierum de penitentia eis injuncta relaxata, ante fores Eccleſie pronuntiatione Presbyteri noſtra authoritate recepturi, quam omnibus vere confeſſis, & contritis dandam, & pronunciandam, preſentibus concedimus, & indulgemus, & de quolibet infirmo viſitato. Si autem contingeret, quod nulla Euchariſtia, viſitatis infirmis, in pixide remaneret ad Eccleſiam reportanda, extunc ante oſtium infirmi viſitati, candelis extinctis, campana ceſſante a pulſu, Presbyter ibidem pronunciatis indulgentiis pixidem ad Eccleſiam reportet ſine ſolennitate, populum licentiando, ne idololatria quevis per populum committatur improviſe.

De obſervatione Jejunii.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburgenſ.

Ad hec etiam prohibemus, ne quis adultus pariter, & diſcretus, ordinaria & ſtatuta jejunia, ut quadrageſimale, quatuor temporum, & Vigiliarum preſumat infringere, nec hujusmodi neceſſaria jejunia pretextu votivi, & extraordinarii jejunii violare; cum tale damnum tali lucro Deus nolit compenſari. Inherentes *priori Concilio* pravam conſuetudinem quorundam reprobamus, qui ſextam feriam violant, ſabbatho, vel quarta feria, vel die in hebdomade jejunantes. Hoc de cetero fieri ſacra authoritate Concilii firmiter prohibemus, & preſertim illa jejunia ſuperſtitioſa, quibus Deum temptare videntur, vel alias machinantur in malum, ut ſic jejunent, ut die jejunii tribus buccellis panis, & totidem cereviſie, vel aque pro die naturali ſint contenti, vel alio modo ſuperſtitioſe jejunent uſque ad viſionem ſyderum more gentilium, vel Judeorum. Hec & hujusmodi cum Religioni Chriſtiane ſint inimica, Sacri Concilii approbatione de cetero fieri prohibemus, injungentes Confeſſoribus, tam ſecularibus, quam religioſis de ordine mendicantium preſentatis & admiſſis, ut confitentes ſibi ab hujusmodi jejuniis ſuperſtitioſis retrahant, diſtrictius eis inhibentes, ne talia de cetero faciant, ſed Eccleſie jejunia, que mature congruunt, & Deo ſunt accepta, cum omni ſinceritate obſervent.

Rubrica de Eccleſiis edificandis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Prohibemus etiam, ut Religioſi, vel quilibet alii Eccleſias de novo fundare, vel fundatas transferre, ſine Epiſcopi Dioceſ. licentia, & ſine primarii lapidis benedictione preſumant: aliter fundata Eccleſia dirruatur, & is, qui fundat, ſi Clericus exiſtat, vel Monachus, ab offitio ſuſpendatur, alia pena nihilominus juxta Superiorum arbitrium puniendus: ſi laicus fuerit, uſque ad ſatisfactionem condignam excommunicationis vinculo innodetur. Item Altaria ſuperflua per Eccleſias Parochiales omnia tollantur, nec Altare, nec aliquid de novo fiat, niſi Epiſcopo permittente, nec tunc etiam, niſi eidem Altari tantum in proventibus aſſignetur, ut ſaltem luminaria, & ornatum correquiſitum ultra victum miniſtri habeant competenter.

Hoc preſentis ſtatuti authoritate declarantes, quod Epiſcopus primarium lapidem benedicere, & in fundamento locare propria in perſona teneatur, nec benedictonem lapidum, ſeu poſitionem eorundem alii debet, quam Epiſcopo demandari.

Rubrica de Immunitate Eccleſiarum, & Cimiteriorum.

Albertus Archi-Epicopus, ex Concil. Magdeburg.

Excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui dedicatas Deo Eccleſias auſu ſacrilego prophanantes, faciunt munitiones de ipſis, ad infirmandum eas perfodiant cimiteria, oſſibus mortuorum ejectis: omnes quoque adhibentes

tes opem, vel operam, consilium, vel juvamen decernimus excommunicationis sententie subjacere : Ecclesias etiam taliter prophanatas,& nihilominus omnia illa loca, in quibus actores, aut opem, consilium opportunum, aut prestantes juvamen, habent domicilia, vel receptacula, subjicimus extunc Ecclesiastico interdicto. In graviorem etiam penam subtrahantur eorum familie Sacramenta, & Ecclesiastica sepultura, donec cum debita satisfactione munitio destruatur. Preterea, quia quidam a Personis Ecclesiasticis contra libertatem eorum, & approbatam consuetudinem,ex antiquis obtentam temporibus, ab eis pedagia, & theolonia interdum extorquent injuste, tales ad abstinendum ab hujusmodi angariis, & ad restituendum sic extorta injuste, per Ordinarios suos, monitione premissa,per Ecclesiasticam coganturcensuram.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ad hoc, Sacro approbante Concilio, irritamus, & irrita nuntiamus omnia statuta & consuetudines, que civitates, vel loca, Potestates, Consules, vel quecunque alie persone contra libertates Ecclesie, ac personas Ecclesiasticas edere, vel servare adversus Canonicas Sanxiones presumpserunt, & eadem a suis Capitularibus mandamus infra duos menses post hujusmodi publicationem statuti penitus aboleri, & si similia de cetero acceptaverint, ipso jure decernimus esse nulla. Potestas vero, ac omnes Statutarii ipsorum locorum, ea pro statutis observantes, & qui, secundum statuta & consuetudines memoratas, judicaverint,extunc inhabiles sint omnem in Ecclesia Dei legitimum ad actum, salvis nihilominus penis aliis contra tales in generali Concilio promulgatis.

Item statuimus, ut quecunque civitas, vel communitas, persona publica, vel privata, collectas, sive exactiones, angarias, sive perangarias, Ecclesiis, vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis imponant, vel bona Ecclesiastica invadere presumant, quadruplum refundant, si requisiti contempserint emendare.

Jurisdictionem Ecclesiasticam, preterquam per vias a Canonibus indultas, nullus attemptet aliquatenus impedire, & Ecclesiarum, vel aliorum locorum emunitatem de jure & consuetudine obtentam infligere, aut aliqualiter violare presumat.

Novas etiam actiones, que vulgo *Ingbelt* nominantur, vel alio nomine, nulla civitatum instituat, & ab institutis post hujusmodi edicti publicationem infra mensem desistat : nec mensuras rerum venialium ab antiquo servatas, & a fidelibus approbatas minuere, vel immutare presumat. De servis & mancipiis Ecclesiarum in civitatibus residentibus, & post eorundem servorum mortem Ecclesie debita jura, quarum servi fuerant, recipere minime prohibeantur.

Insuper statuimus, ut persona, quacunque nobilitate aut preeminentia status prefulgeat, Ecclesiasticas personas, aut Ecclesiastica bona, jura, jurisdictiones, & vasallos eorum violenter, aut authoritate propria publica occupare, vel occupando invadere, vel scienter occupantibus Ecclesias, & bona predicta prestare presumat quomodolibet per se, vel per alium, aut alios, consilium, auxilium, vel favorem; & nisi infra XV. dies Ecclesie lese, aut Prelato ipsius damnum illatum emendaverit, ipso facto sit anathematis vinculo innodatus. Decedentium etiam Clericorum peculium occupare, vel occupatum tenere, omnibus laicis sub anathematis pena ex nunc, prout ex tunc in ipsos lata, districtius inhibemus.

De Sponsalibus & Matrimonio.

Albertus Archi-Episcopus, ex Conc. Magdeburg.

Matrimonium, statuimus, ut cum omni reverentia & honore in conspectu Ecclesie celebretur : & cum matrimonium fuerit contrahendum, per Presbyteros proprios, seu eorum vices gerentes, tribus diebus Dominicis in Ecclesiis, aut aliis Festivis diebus a se distantibus, publice proponatur ; ut, si quod impedimentum matrimonii contrahendi noverint aliqui, illis infra terminum competentem ab ipsis Presbyteris prefigendum in facie Ecclesie, sine difficultate revelent; excommunicationis sententia quoque in genere proferatur in omnes hujus-

hujusmodi impedimentum celantes, a qua ſine ſatisfactione debita nullatenus abſolvantur: & ſi qui tempore hujus denuntiationis preſentes fuerint, & impedimentum celaverint, poſtmodum, nec ad accuſationem, nec ad teſtimonium contra ipſum matrimonium admittantur, niſi tales in caſus, qui matrimonium dirimunt ſic contractum, vel probati, matrimonium nullum reddant,& conjunctos omnino ſeparandos.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum Sacramentum matrimonii ſit magnum ſignificatione, & inſtitutione primum, & omni reverentia,& celebritate dignum; volentes igitur ejus nobilitatem, ſignificationem,& celebritatem omnibus Chriſti fidelibus, cujuscunque conditionis, ſtatus, aut ſexus fuerint, attentius commendare; Sacro igitur approbante Concilio ſtatuimus, ne quis laicus, etiam cujuscunque ſtatus, preeminentie, vel nobilitatis fuerit, preſumat, aliquos matrimonialiter copulare *in domibus*, *vel extra etiam* in Eccleſia; cum laicis Sacramentorum adminiſtratio penitus ſit interdicta. Sed cum aliqui fuerint *deſponſati* per parentes,vel propinquiores,defunctis parentibus, vel viventibus parentibus, de eorum conſenſu; vel ſe ipſos deſponſaverunt, ſponſalia contrahendo per verba de futuro, vel matrimonium de preſenti; nihilominus per Curatos ſuos, qui ſunt ipſorum *proprii Sacerdotes*, & immediati, tribus diebus Dominicis in Eccleſiis Parochialibus, aut aliis Feſtivis diebus tribus a ſe diſtantibus per edictum publice proponantur infra Miſſarum ſolemnia coram Chriſti fidelibus, & Parochianis, qui illo tempore tenentur in Parochiis ſuis propriis eſſe congregati, ut, ſi quis,vel qui ſint, qui inter deſponſatos de futuro, vel de preſenti, aut deſponſandos aliquod impedimentum noverint, propter quod matrimonio jungi non poſſint, vel matrimonio jam juncti ſimul remanere, illud infra tempus proclamationis per Curatum contrahere volentibus prefigendum in facie Eccleſie,& ipſis contrahere volentibus,& conſanguineis ipſorum omni ſtudio adhibito, & ſine difficultate revelent. Excommunicationis quoque ſententia in genere proferatur in omnibus hujusmodi impedimentum celantibus, a qua ſine ſatisfactione debita nullatenus abſolvantur. Et ſi qui tempore hujusmodi denuntiationis preſentes fuerint, & impedimentum celaverint, poſtmodum nec ad accuſationem, nec ad teſtimonium, ſive in Eccleſia, ſive extra in alio loco contra ipſum matrimonium admittantur. Laicos vero perſonas matrimonio copulantes, volumus excommunicationis majoris ſententie eſſe ſubjectos, etiamſi trina proclamatio publica in Eccleſia diſtinctis diebus debito preceſſerit intervallo: conjunctos vero, vel ſe conjungentes preter alias penas ipſis a jure Canonico, & eorum filiis procreandis, vel procreatis inflictas, volumus a participatione Sacramentorum penitus eſſe excluſos. Et ſi contigerit, ipſos, vel aliquos eorum ante reconciliationem obtentam a ſuo Epiſcopo duntaxat, vel ſuo Vicario in Spiritualibus, cui ipſam duximus reſervandam, ex hoc ſeculo migrari, Eccleſiaſtica careant ſepultura, nec diſpenſetur ſuper hoc per Epiſcopum ſuum, niſi evidens,& rationabilis cauſa diſpenſationem inducat,& expoſcat: & preſens ſtatutum volumus celebre per Curatos noſtre Provincie quater in anno, qualibet die Dominica poſt quatuor tempora infra Miſſarum ſolemnia Parochianis ſuis adunatis verbo Dei propoſito, & Feſtivis diebus indictis, ſicut tenentur, fideliter publicari.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Item adjicientes ordinamus, quod Decani & Capitula Eccleſiarum noſtre Provincie,tam Kathedralium, quam Collegiatarum, Abbates, Prepoſiti, & alii Prelati Religioſorum, ac ipſorum Conventus, preſens ſtatutum violantes, & numerum perſonarum idonearum obmittentes ad literarum ſtudia deſtinare privilegiata, pro quolibet anno ſummam, quam ſuis ſtudentibus taxatam, & quam eis miniſtrare tenentur,Epiſcopo loci,ſine qualibet excuſatione ſolvent pro emenda, niſi evidens Eccleſie ſue, ſeu Conventus paupertas ipſos, & de hoc per Epiſcopum cognito poſſit excuſare. Prepoſiti vero rurales, Plebani & Curati, quorum Beneficia valent, eorum ſupportatis one-

ribus, in ſtudio eis triginta florenorum auri miniſtrare, vel amplius, ſi ipſi per triennium ad minus in ſtudiis privilegiatis in Theologia, vel in jure Canonico ſtudere contempſerint, niſi antequam eorum Beneficia fuerint adepta, jam per tantum tempus, ut preſcriptum eſt, in ſtudiis privilegiatis jam profecti ſtuduerunt, vel alia cauſa rationabilis ipſos poſſit excuſare, de qua tamen ſuo Epiſcopo fidem faciant, creditivam ſummam, quam de ſuis Beneficiis annuatim poſſint habere, & in ſtudio deberent expendere cum profectu, Epiſcopo loci ſolvent integraliter pro emenda.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Inſuper adjicimus ſtatuentes, ne quis Canonicus Eccleſiarum noſtre Provincie Kathedralium, ſecularium, vel Collegiatarum, in antea emancipetur, ſtallum in Choro, locum & vocem in Capitulo habeat, ſeu debeat obtinere; niſi prius vitam ſuam per biennium continuum, & integrum cauſa ſtudii duntaxat manens in ſtudio privilegiato, & proficiens bonis moribus, & actibus probaverit virtuoſis.

Rubrica de cognatione Spirituali.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Juxta Canonum ſtatuta ſervetur in Baptiſmo conferendo, & in confirmatione, quod duo duntaxat teneant puerum in baptiſmo, & fiant compatres, & unus vel duo ad majus.

Rubrica de Magiſtris.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Recolentes altis cum ſuſpiriis, Eccleſiam noſtram Metropoliticam, aliaſque Eccleſias Kathedrales, Collegiatas, Religioſorum Monaſteria, Prepoſituras rurales, Plebanos, Parochiales Eccleſias, ceteraque quam plurima Beneficia noſtre Provincie virorum literatorum non ſolum decore inclito, ſed eorum auxilio, & conſilio deſtituras, qui fidem Sacroſanctam, Eccleſiarum libertates, jura, & perſonarum privilegia antiqua tanquam milites rempublicam armata militia ſunt potentes defenſare; unde, Sacro approbante Concilio, ſtatuimus, & ordinamus, ut pro quolibet tempore affuturo Decanus, & Capitulum Eccleſie noſtre Metropolitane deputet, & habeat habiles, ad proficiendum in ſtudio privilegiato de gremio Capituli noſtri, ſeu alias de Eccleſia unum in Sacra pagina proficientem, alium in jure Canonico, & tertium in legibus. Eccleſie vero alie Kathedrales duos, unum in Theologia, reliquum in jure Canonico, vel in legibus proficientes: Eccleſie vero Collegiate & Monaſteria unum in Theologia, ſeu in jure Canonico proficientem, quibus Prebendarum ſuarum corpora, juxta Canonum precepta ad triennium integre miniſtrabunt, & ſi predicti ſtudentes de Eccleſiis Kathedralibus noſtre Provincie, & Collegiatis non habeant ab Eccleſia ratione dignitatis, perſonarum, vel officiorum, ſi quas obtinent, & ultra corpus ſue Prebende, unde poſſint in ſtudio victum habere decentem, & amictum, & libros neceſſarios comparare; volumus eis ſubveniri per Decanos, & Capitula eorum ad valorem corporis Prebendarum ſuarum de communi: Abbates vero, Prepoſiti, & alii Prelati Religioſorum, ſuis Religioſis, taxatis ipſorum Prebendis, cum omnibus obventionibus ſuis ſummam taxatam in ſtudio permanentibus pro quolibet anno miniſtrabunt, & ultra, illam equivalentem ſummam de communi miniſtrare ſtudentibus predictis idoneis non obmittant; ſed tamen Prelati, & conventus bona ſint indiſtincta. Si vero diſtincta, Prelatus de portione addenda quartam de redditibus ſue dignitatis ſtudenti; Conventus vero tres particulas de ſuis bonis miniſtrabunt. Prepoſiti vero rurales, Plebani, ſeu Curati, qui verbo, & exemplo ſuis ſubditis reſidentibus continue preeſſe tenentur, qui annuatim pro ſubſidio ſtudii ſui poſſint in abſentia XXX. floren. habere de ſuis Beneficiis predictis, ad minus per triennium in ſtudio juris Canonici, vel Theologie debent permanere. Si qui autem de predictis Prepoſitis Ruralibus, Plebanis, Curatis, vel aliis Beneficiatis in dignitatibus conſtituti, Eccleſiarum Kathedralium, & Collegiatarum Canonici, Monaſteriorum Religioſi, habiles & idonei, velint

velint uſque ad Magiſterium, ſeu Doctoratum in aliqua ſcientiarum predictarum in ſtudio remanere, illis omnino volumus per ſuos Epiſcopos licentiam largam impertiri, proviſo quod tempore ſtudii ipſorum, Beneficiis ſuis predictis fideliter, viris idoneis ad hoc aſſumptis per Superiorem, ad quem hoc ſpectare dignoſcitur, provideatur. Si qui autem Canonicorum, tam Kathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, ſeu Religioſi, habiles tamen & idonei, velint uſque ad Magiſterium, ſeu Doctoratum in aliqua ſcientiarum predictarum in ſtudio remanere; illis volumus omnino, ac, ſi Canonici ſunt, per ſuos Decanos, & Capitula, ſi vero Religioſi, per ſuos Prelatos, & Conventum largam licentiam decernimus concedendam, & nihilominus ipſis, & cuilibet ipſorum debent corpora ſuarum Prebendarum duplicata cum moderatione preſcripta pro quolibet anno integre, & ſine defectu miniſtrari.

Rubrica de Judeis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum gens Judaica Crucis Chriſti, & noſtre Religionis inimica, ut rei evidentia multis ſignis edocuit, & ſcripturarum ſanctarum teſtimonia veritatis: Cum ergo noſtre religionis profeſſio, que pro inimicis, doctrina Evangelica inſtructa, docet exorare, ipſos ſuſtinet, in memoriam Dominice Paſſionis, & humanitatis duntaxat intuitu patienter tolerando: quia etiam ſicut gentiles, & Pagani, lumine vultus ſui refulgent inſigniti; non tamen ſic tolerandi ſunt, ut privilegia habeant, propriam legem, & religionem, Chriſtum Dominum noſtrum maledicendi, blaſphemandi, & contumeliis diverſis affoiendi; unde Sacro approbante Concilio ſtatuimus, & diſtrictius precipimus obſervari, ut Judei, intra Provinciam noſtram moram facientes, de cetero ſub penis infra notatis, Canones contra eos ſcriptos, qualiter ſe habere debeant in ſeptimana Dominice Paſſionis, penitus obſervent, per totum illud tempus domos ſuas, & feneſtras clauſas teneant, nec de domibus ſuis in publicum prodeant, etiam ſuas Synagogas viſitando. Sed antea de ſibi neceſſariis pro illo tempore pro victu, & in aliis provideant, ne Chriſtianis Sacratiſſime Paſſionis memoriam exhibentibus, & lamentationis ſigna preſentantibus illis diebus ab eodem populo Judeorum illudatur. Judeos vero contrarium facientes volumus per locorum Ordinarios penis pecuniariis graviter mulctari, &, eorum rebellione exigente, ſi in premiſſis culpabiles reperti fuerint, contra eos brachium invocari ſeculare.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Inſuper diſtricte precipiendo preſentis Concilii approbatione mandamus, ne per Principes noſtre Provincie, Comites, Barones, per ſe, vel per alios Chriſtianos, dictis Judeis ſeculares dignitates, officia publica, vel privata de cetero regenda committantur; cum valde ſit indecens, filium libere, filio ancille ſubeſſe debere & famulari, & ſi que commiſſa ſunt, quod abſit, infra XV. dies poſt publicationem preſentium, per committentes tales dignitates, officia publica, vel occulta, revocentur, que & nos preſenti Concilio revocamus. Quod ſi non fecerint; per locorum Dioceſanos committentes debeant excommunicari directe, Judei pecuniaria ſumma mulctari, juxta ipſorum facultatum poſſibilitatem; quam ſi non curaverint, participatio Chriſtianorum juxta Canonum documenta penitus ſubtrahatur. Revocamus, caſſamus, & tollimus omnia privilegia libertatis, in quibus eis conceſſum eſt, & contra veritatem Evangelicam, & de tali igitur preceptum; ne rem furtivam eis in pignus datam teneantur Domino ſuo requirenti, gratis, & ſine omni ſolutione reſtituere: cum hoc non liceat Chriſtiano, nec licere debet Chriſti, & ejus Crucis, & noſtre religionis inimico; Judei vero renuentes, & contradicentes res furtivas Dominis ſuis gratis reſtituere, cum ipſis furibus communicare videntur in furto, ſimiliter in ſpolio, & in preda.

Medietas bonorum ſuorum, que poſſident, ſit confiſcata, & ſine omni juris auxilio, Fiſco Ordinarii ſit applicata: inſuper ſicut Canones precipiunt, nullus Judeus noſtre Provincie Chriſtianos maſculum,

culum, vel feminam in domibus ſuis in ſervitio teneat, vel extra, vel in menſa, nec in *ſtuba Judeorum*, & eis propria, vel ſua, aut in publica communicet, ſeu commercium cum eiſdem habeat in cibo, vel in potu, nullatenus eorum munera, etiamſi ſint eſculenta, vel poculenta, recipiat, attendens illud Prophete: Quod ignis deſcendit de celo,& tabernacula eorum combuſſit, qui libenter munera ceperunt, & potiſſime a Chriſti inimicis, & ſuis. Inhibemus & univerſis Chriſti fidelibus noſtre Provincie, ne aliquo tempore infirmantes, ſeu ſani, judeos medicos ad ſe advocent, nec medicamina, vel conſilia quovis modo ab eis recipiant: contrarium facientes per locorum Ordinarios ſanos volumus excommunicari Chriſtianos, infirmos vero in premiſſis culpabiles repertos, ſi ab illa infirmitate deceſſerint, niſi digne penituerint, & abjurarint Judeorum conſilia in medicinam, ſimiliter etiam ſani,ſi in hoc delicto deceſſerint, penitentia digna non premiſſa, & cum ſatisfactione debita Ordinario exhibita pro tante temeritatis exceſſu,etiam careant Eccleſiaſtica ſepultura.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Item,cum in Sacro Concilio Romanorum Pontificum, olim ſacratiſſime ſit ſancitum, ne Judeis ſub alendo puerorum obtentu, nec pro ſervitio, nec pro qualibet alia re, Chriſtiana mancipia habere in domibus ſuis permittatur, eo quod execrentur Chriſtianos, qui cum preſumpſerint habitare cum ipſis, per continuam converſationem, & aſſiduam familiaritatem, & ſuam ſuperſtitionem, & perfidiam execrabilem incontinentium poſſint ſimplicium Chriſtianorum animos de facili inclinare. Nos, qui Dei injurias graviter portamus, hujus Canonis authoritate ſtatuimus; ut omnes Chriſtiani noſtre provincie ſub quocunque pretextu Judeorum domibus inhabitantes, infra XV. dies, poſt publicationem hujus ſtatuti, de Judeorum domibus, nunquam poſtmodum reverſuri, recedant. Nullatenus etiam Judeorum pueros lacte ſuo nutriant, vel alia ſervitia preſtent, cum omne participium Chriſtianis habendum cum Judeis ſtrictiſſime ſit interdictum, ut ſacri Canones publice declamant precipiendo. Alioquin Chriſtiani contrarium facientes per ſententiam excommunicationis percellantur, & alii Chriſtiani tamdiu a Judeorum familiaritate,& commercio arceantur, quamdiu hujusmodi Chriſtianos preſumpſerint in ſuis domibus retinere.

Rubrica de Hereticis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Univerſos Canones,ac Statuta,prout a ſancta Matre Eccleſia ſunt edita a Spiritu Sancto docente, qui univerſum Corpus Eccleſie ſuo affiatu regit, & vivificat, que etiam,Domino JESU Chriſto ad Patrem ſuum intercedente, a Catholicis regulis, conſtitutis,& veritate declinare non poſſit, ipſo atteſtante, qui dicit: (a) *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua;* ſacri approbatione Concilii, ut tenemur adſtricti, & tanquam vere fidei Zelatores, precipimus, & mandamus, in omnibus ſuis Capitulis, & articulis diſtrictius, omni metu ceſſante, & potentium, terrore obſervari, & potiſſime per Confratres noſtros,& eorum Vicarios in Spiritualibus, ad quos hoc principaliter pertinet; ut ipſi diligenti ſtudio per ſe, & per ſuos Vicarios, ſicut & Nos intendimus, ſollicita cura,& toto conatu invigilent, ut hereticos, & ſchiſmaticos repertos in ſuis civitatibus, & Dioceſibus penitus exterminent, frequenter ſcrutinium contra eos repertos obſervent, eis penas debitas infligendo, etiam, ſi opus eſt,ut fieri debeat, pro executione ultimata brachio ad hoc invocato ſeculari.

Rubrica de Schiſmaticis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum igitur veteri teſtamento omne genus augurii, auruſpicum,maleficii,& incantationis ſub pena corporis fuit populo Judaico prohibitum,& interdictum pro tanto,quia de quo legis preceptum continens: DOMINUMDeum tuum ſolum adorabis,& ab ipſo poſtules auxilium,& in ipſo omnia

(a) Lucæ XXII, 32.

omnia tua consilia permaneant. Unde omnes augurium facientes, masculos, & feminas, fitones,& fitonissas, aurusspices, maleficos, incantatores, presenti statuto, approbante Concilio, excommunicamus, & volumus eos ad Nos, & in nostra civitate, & Dioceſi, vel ad nostrum Vicarium in Spiritualibus, cum penituerint, remitti absolvendos. Inhibentes strictissime sub interminatione Divini judicii, ne quis Religiosus Curatus, vel Sacerdos aliquis in isto casu,vel consimili, eos sub confidentia aliqua absolvere presumat: injungentes omnibus Curatis per nostram Provinciam constitutis, ut in suis Parochiis non permittant hujusmodi homines habitare, sed diligenti inquisitione prehabita, cum tales invenerint, nuntient Vicario Episcopi, & cooperentur, ut de suis Parochiis expellantur, cum tales reperti fuerint, pena eis debita pro modo culpe prius inflicta. Si autem aliqui tales reperti fuerint, & vere,non simulate,ad gremium sancte Matris Ecclesie redire voluerint, signa penitentie ostendentes; abjuratis sceleribus prioribus commissis, recipiantur a proprio Curato, & absolutione obtenta per Diocesanum, vel suum Vicarium in Spiritualibus, quibus reservata est, vel alterum ipsorum. Nihilominus, quia Deum creatorem temptantes sponte per idolatriam offenderunt, diebus Dominicis nudis pedibus, cum processio fit per Cimiterium, Dominicalem Crucem, vel vexillum antecedant, capuccio abjecto, cincturam nudam propriam in collo portantes: processione intrante,ante fores Ecclesie maneant, & post omnes primo introeant. Attendentes chorum illi sic stantes nudis pedibus, non longe retro Presbyterum, sine capuccio, cingulum tenentes in collo, totam Missam, in signum vere penitentie audiant, & conversorum defenſores, receptatores, credentes horum simili pena volumus emendari.

Rubrica de Apostatis.

Borchardus Archi-Episcopus, ex Concil. Hallensi.

Contingit aliquotiens, quod nonnulli Clerici vinculo excommunicationis astricti, vel prophani, vel irregulares, seu aliter ad Divinorum celebrationem indigni, Dioceſim, in qua de his notitia habetur, fugientes, ad Dioces. aliam se transferunt fraudulenter; ut sic debitas suorum excessuum penas evitent, & Divinis se ibidem ingerant officiis, aut ea celebrent, sicut prius: non verentes in his suam ledere conscientiam, nec Divinam offendere Majestatem. Cum itaque non sit malitiis indulgendum; precipimus statuentes, quod Executor in ea Dioceſi, in qua predicta sunt notoria, vel hujus notitiam de eisdem talibus, in quorum Dioces. dicti presumptores se receperint, denuntiare per suas literas teneatur, ut ipsi tales excommunicatos faciant excommunicatos, & ab omnibus arctius evitandos publice nuntiari,& ut in suis locis pro posse eorum, nullatenus stare,vel morari permittant, ne forte in sua rebellione, & inobedientia,ac delicto notorio ipsos fovere cum aliquorum scandalo videantur; invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Rubrica de Raptoribus.

Albertus Archi-Episcopus, ex Conc. Magdeburg.

Cum igitur seculares Potestates,Barones, Nobiles, Vasalli, Advocati, Officiati civitatum, oppidorum, villarum Rectores,vel alii persone singulares, ausu sacrilego, diabolico instinctu seducti, non solum Viris Ecclesiasticis,& universis militie Clericali adscriptis oppido sunt infesti, ipsos occidere, vulnerare, mutilare, captivare, captivos retinere, & non solum ipsos, sed ipsorum familiam utriusque sexus cum eis habitantem, vel alibi pro eis,& in eorum odium, contra Ecclesiasticam libertatem,non verentur, sui status,& honoris prodigi, & sceleratis nequitiores; volentes eorum malitiis obviare,& a tante temeritatis ausu penarum acerbitate prohibere, sacri approbatione Concilii sanximus, ut quicunque Principum, Comitum, Baronum, Nobilium, per se,vel per alias personas, ipsorum Advocati, Vasallini, vel Officiati, civitatum, oppidorum, villarum, & castrorum Rectores, etiam per se, seu per alias personas,mandantes,ratum habentes, consilium, vel favorem, dans vel dantes

in premiſſis, Abbatem, Prepoſitum, Decanum, Priorem, Archidiaconum, ſeu quemlibet alium, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ſeculari, vel religioſa, Canonicum Eccleſie Kathedralis, vel Collegiate, Plebanum Curatum, Presbyterum, Monachum cujuslibet ordinis, etiam Fratrem ordinum Mendicantium, ſeu Clericum in Sacris conſtitutum, & quemlibet alium Clericum clericaliter viventem, habitum & tonſuram deferentem clericalem, occiderit, vulneraverit, mutilaverit, captivaverit, captivum detinuerit, vel eorum conſanguineos, aut alios eorum familares, cum eis, vel alibi habitantes ſexus utriuſque, in ipſorum odium, diſplicentiam, & pro eis, vel alias, propria temeritate; ut in terminis Archidiaconatus illius, & per totum illius Archidiaconatum, ubi aliquem de predictis perſonis, ſeu Clericum ſecularem, vel religioſum ordinis cujuscunque, in ſacris Ordinibus conſtitutum, vel ſimplicem, & pro Clerico ſe gerentem, etiam novitium, vel converſum ordinis cujuslibet, habitum ſui ordinis deferentem, & ſub obedientia conſtitutum, occidi, vulnerari, mutilari, capi, vel detineri conſtiterit, eo ipſo ſervetur ſtrictiſſimum interdictum. Adjicientes, ut non ſolum in Archidiaconatu, in quo hujusmodi exceſſus fiunt, ſeu ubi committentur in futurum; ſed etiam in omnibus locis noſtre Provincie, in quibus predictorum Clericorum, & Religioſorum occiſores, vulneratores, mutilatores, captivatores, vel detinentes eos captivos, & eorum complices, qui eis hujusmodi maleficium, & exceſſum mandaverint, ratum habuerint, conſilium, aut auxilium preſtiterint, ſeu domicilium, jurisdictionem, de facto, vel de jure obtinuerunt: & illis quoque locis, ubi tales receptaculum habuerint infra noſtram Provinciam, ſervetur ſtrictiſſimum interdictum: ita videlicet, quod corpora mortuorum ad ſepulturam Eccleſiaſticam nullatenus admittantur. Et ſi forte in Eccleſiis, vel Cimiteriis per abuſum laicalis potentie hujusmodi corpora ſepulta fuerint, niſi prius ejectis inde corporibus, nullatenus relaxetur, & Clericis captivis, vulneratis, mutilatis, vel eorum conſanguineis, neporibus, vel neptibus, vel aliis eorum familiaribus, ſexus utriuſque, priſtine libertati reſtitutis, cum debita ſatisfactione ipſis, & Epiſcopo loci factis, exhibita cum plena reſtitutione ablatorum, ſi que eis ablata ſunt, vel rebus ſuis ſunt ſpoliati. Si autem occiſi fuerint, vel in captivitate, vel vulneribus mortui, tunc etiam interdictum nullatenus relaxetur, niſi per occiſores, vel in quorum captivitate mortui ſunt, amicis, & Epiſcopo loci, & Beneficio, ſatisfactio ſit ſecundum Canonicas traditiones exhibita, & cum effectu. Adjicimus etiam, ut non ſolum in terminis Archi Diaconatus, & in quo Prelatum, ſeu Religioſum aliquem, Canonicum, Plebanum, Curatum, Clericum ſacros Ordines habentem, vel ſimplicem, & pro Clerico ſe gerentem, temere occidi, vulnerari, mutilari, captivari, captivum detineri contingat, ſeu eorum conſanguineos, vel familiam ſexus utriusque; ſed in terminis Archi-Diaconatus, in quo quemquam talium detineri conſtiterit, vel eorum conſanguineos, & familiam pro eis, & in ipſorum odium, ſtrictiſſimum ſervetur interdictum, ut ſic tam Nobiles, quam Magnates, quam etiam populares cum plebe, contra malefactores hujusmodi ex Divinorum carentia provocati, conſurgant ad liberationem illius, vel illorum, qui auſu ſacrilego detinentur captivi, vel captivis auxilium preſtituri. Nihilominus tamen occiſores, mutilatores, vulneratores, captivatores, & Clericos in captivitate detinentes, volumus ad Sedem Apoſtolicam, pro abſolutione obtinenda, remitti: & eos, ſi in Parochiis, in quibus habitaverint, viſi fuerint, moram fecerint, & in Parochiis Archi-Diaconatus illius, & eos in propriis Parochiis, & in omnibus Parochiis, ubi maleficium perpetraverint, Archi-Diaconos illius per Curatos ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis publicari, & nuntiari ſententia excommunicationis majoris, Canone: *Si quis ſuadente Diabolo*, fore ligatos: nec predicti Curati ab executione hujus ſtatuti diebus predictis ceſſare preſumant, niſi de abſolutione Apoſtolica predictis malefactoribus impenſa, approbatione Vicarii Dioceſ. in Spiritualibus interpoſita, fuerint certificati: quam approbationem predictus Vicarius facere non preſumat, niſi predicti malefactores, ultra aliam ſatisfactionem exhibitam,

bitam, vel exhibendam, idonee caveant predicto Vicario, quod talia de cetero facere non presumant. Et istum ultimum articulum non solum de occisoribus, vulneratoribus, mutilatoribus, captivatoribus, & detentoribus Clericorum in captivitate, volumus observari, sed etiam de prestantibus consilium, auxilium, & favorem; cum tales juris authoritas pari pena constringit, & cum de hoc fuerint convicti.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Nos igitur statuto precedenti ipsa duximus adjungendum, firmiter statuentes, quod si temerarii captivatores Clericorum aliquos de familia sua habuerint Clericos consiliarios & scriptores, iidem statim se detrahant a communione eorum non solum in Divinis, sed etiam in mensa, aut in aliis, quibus excommunicato quomodolibet communicatur illicite, nec consiliis eorum intersint, nisi forte tractatum haberent cum eis de procuranda liberatione eorum, quam, si infra duos menses procurare non poterint, sub pena excommunicationis late sententie precipimus, quod extunc non solum a consilio & scribendo se abstrahant, sed omnino ab eis recedant: quam si iidem Clerici per unum mensem sustinuerint, extunc periculum suorum Beneficiorum incurrant ita, quod ipsorum Beneficia aliis conferri valeant, nec non inhabiles ad alia capienda ex tali mora reddantur in nostra Provincia. Advocati, qui patrocinium, vel defensionem assumpserint quorumlibet Clericorum detentorum, aut etiam in occulto eis dederint consilium, vel literas excusationum dictaverint, vel scripserint, aut literas quascunque a Superioribus impetraverint, quibus a liberatione Clerici, vel refusione damnorum de satisfactione Ecclesie quoquo modo de facto valeat colerare, nisi prius Clericum dimiserint, ablata restituerint, aut Ecclesie satisfecerint de offensa, excommunicationis sententia innodamus.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Preterea cum Predecessorum nostrorum statutum per penas contra captivatores Clericorum predictas ad hoc non Ecclesiis, nec Ecclesiasticis personis sufficienter provisum existat, considerantes, quod pro delicto sacri Canones interdum punire precipiunt totam terram, & ad quartam generationem filii puniuntur; Nos de similibus ad similia procedere cupientes, provida deliberatione hujus Concilii Predecessorum nostrorum statutis duximus admittendum, irrefragabiliter statuentes, ut non solum eorum filii, qui Canonicos, & in minoribus Ordinibus constitutos, & ceteros Clericos pro Clericis se gerentes, ac alias personas Ecclesiasticas captivare, detinere, occidere, mutilare, ac lethalibus nimis atrocibus vulneribus, quibus per medicorum nequit industriam subveniri, vulnerare presumunt; sed omnis eorum sacrilegorum utriusque sexus ab ipsis descendens posteritas usque ad quartam generationem, nec ad sacros Ordines, nec ad aliqua Beneficia Ecclesiastica, nec in Claustris, nec Cenobiis, cujuscunque Ordinis nostre Provincie admittatur: quod si contrarium factum fuerit, ex malitia & ignorantia ordinatos ab executione Ordinum perpetuo volumus esse suspensos; receptos vero ad Beneficia Ecclesiastica secularium Ecclesiarum pro non receptis haberi decernimus ipso facto; sed ne personis in Monasteriis, sive claustris receptis detur via ad secularem habitum redeundi; tales quidem in suis Monasteriis ita volumus remanere, quod in Conventu ultimi reputentur, & nunquam ad officia, vel ad aliquas dignitates assumantur; de illis autem personis, que in Ecclesiis Conventualibus, aut Monasteriis ante hoc nimirum statutum inveniuntur promote, authoritate hujus Concilii districte precipimus observari, ut si parentes ipsorum aliquid commiserint premissorum, predicte persone ob hujusmodi suorum parentum delictum, nunquam ad personatus, vel dignitates aliquas assumantur; sed in suis gradibus persistentes ad ulteriores efficiantur inhabiles & indigni ipso facto, omnibus aliis penis contra ordinantes, presentantes, & recipientes personas hujusmodi in priori Concilio constitutis, in suo robore duraturis.

Alber-

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Verum quia in *Concilio anteriori* ſtatuitur omnes penas contra occiſores, captivatores ibidem ſtatutas inviolabiliter obſervandas, donec captum liberum, & ſolutum dimitti contingat preſtita ſatisfactione debita, & condigna; pari ratione, & nunc duximus ſtatuendum, quod niſi mutilato, percuſſo, ſeu vulnerato fuerit per emendam condignam, & ſatisfactionem debitam ſatisfactum, nequaquam ceſſandum ab executione, ſeu obſervatione penarum percuſſoribus, ſeu vulneratoribus ſuperius inflictarum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Similiter volumus Advocati, Capitanei, Abbatis, Prepoſiti, Archidiaconi, Canonici, vel Rectoris alicujus Eccleſie, aut Clerici cujuscunque ſufficere pro executione facienda inſinuationem, quam ſuper hoc forma defert promulgata.

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Statuimus etiam, ut nullus manufidelis amicus, vel aliquis habens poteſtatem rerum captivati promittat, vel det aliquam pro liberatione ipſius, vel dando ſe interponat, vel alias aliquam cautionem faciat: quodſi contra Statutum hujus ſacri Concilii quiſquis in caſu hujusmodi inventus fuerit, alicui dediſſe, vel promiſiſſe; in tanto Dioceſano pene nomine teneatur aſtrictus. Adjicientes, quod ſi detentor Clerici per unum menſem Clericum detinuerit captivatum, aut, eo dimiſſo, infra annum a tempore captivitatis Clerici computandum, ſatisfactione neglecta, non obtinuerit ſe abſolvi; extunc ab omnibus feudis cadat ipſo jure, que a quibuscunque Eccleſiis noſcitur obtinere. Hec omnia contra captivatores Epiſcoporum multo fortius volumus obſervari, eo adjecto, quod Epiſcopo captivato Clerici a familia captivatoris ſtatim recedere teneantur: quod captivatores tales ipſo facto non ſolum a juris cadant perpetuo pheudo, que captivitatis tempore, a quibuscunque Eccleſiis obtinebant, verum etiam ipſo facto cum omni poſteritate fiant inhabiles, & in eternum ad pheuda quelibet a quibuscunque Eccleſiis aſſequenda, aut bona eorum quelibet, que habuerunt captivitatis tempore propriata, Eccleſie applicentur. Etiam hi, qui pheuda eis duxerint concedenda, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrant. Quodſi proximi Domini feudorum pheuda illa, in quibus caſibus premiſſis Epiſcoporum, vel Clericorum captivatores ceciderunt, infra menſem unum vel duos concedere, vel ad ſe neglexerint revocare, extunc pheudorum ipſorum collatio ad Superiorem proximum devolvatur, id quod de occiſoribus, & mutilatoribus Clericorum multo fortius volumus obſervari.

URBANUS AD PERPETUAM REI MEMORIAM &c.

Quia, ſicut diſplicenter recepimus, nonnulli diverſarum partium Principes, Marchiones, Duces, Comites, Barones, & alii Nobiles, nec non Poteſtates, Capitanei, Ballivi, Scabini, Advocati, Rectores, Judices, & Conſules, aliique Officiales, & Conſiliarii civitatum, & oppidorum, caſtrorum, aliorum locorum, aliique laici, & laicales perſone Dominium, ſeu jurisdictionem in temporalibus habentes, nec non ipſarum civitatum communia, ad oppidorum, terrarum, & aliorum locorum univerſitates non attendentes, quod laicis in Clericos, & Perſonas Eccleſiaſticas nulla eſt attributa poteſtas, ipſos Clericos, & Perſonas Eccleſiaſticas, etiam interdum in dignitatibus conſtitutos temeritate propria bannire, ſeu relegare, aut proſcribere non verentur; Nos adverſus temeritatem hujusmodi remedium apponere cupientes, omnes, & ſingulos talia preſumentes, aut ea fieri mandantes, ſeu eorum nomine, vel mandato facta rata habentes, vel in eis faciendis dantes conſilium, auxilium, vel favorem, cujuscunque preeminentie, dignitatis, ſtatus, vel conditionis exiſtant, ſi ſingulares perſone fuerint, eorum videlicet ſingulos, vel ſi communia, vel univerſitates conſtiterint, omnes & ſingulos eorundem communium, & univerſitatum Poteſtates, Capitaneos, Ballivos, Scabinos, Advocatos, Rectores, Judices, Conſules, & Officiales, quocunque nomine cenſeantur, & Conſiliarios, & privatas perſo-

perſonas, que hujus ſacrilegii principaliores preſtatores exiſtunt, excommunicationis ſententias incurrere, nec non quemlibet eorundem communium, ſeu univerſitatum, ac illas illorum Principum, Marchionum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium, & Majorum quorumcunque laicorum, & laicarum perſonarum tanta preſumentium: in quibus talia fierent, civitates, oppida, terras, caſtra, & alia loca Eccleſiaſtico interdicto ſubjacere volumus ipſo facto, nec ipſis ſententiis per alium, quam Papam Romanum poterit, preterquam in mortis articulo, abſolvi, nec interdictum hujusmodi per alium etiam relaxari; non obſtante, ſi aliquibus communiter, vel diviſim a Sede Apoſtolica ſit indultum, quod excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & de eorum propriis nominibus, in quibuscunque conſtitutionibus, privilegiis, & literis Apoſtolicis contentis, de quibus etiam plenam, & expreſſam in dictis literis fieri oporteat mentionem. Nulli ergo &c.

Datum Rome IV. idus Decemb. noſtri Pontificatus anno VI. URBANI V.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburgenſ.

Conſiderantes, quod Clericorum quorumcunque, precipue in dignitate conſtitutorum, ſive Religioſi fuerint, ſive ſeculares, occiſoribus, mutilatoribus, tanti criminis attenta enormitate nondum ſit ſufficiens pena per conſtitutiones Predeceſſorum noſtrorum, & noſtras inflicta; ſacro approbante Concilio, preſenti ſtatuto ordinamus, & adjicimus, quod ultra alias penas, emendas, & ſatisfactiones, predicti occiſores & mutilatores, & eorum quilibet, debet tribus diebus Dominicis, ſe continue ſequentibus, nudis pedibus, & corpore, tantum femoralia habens, in Eccleſia Kathedrali, civitatis & Dioceſis illius, in qua Clericum occidit, ſeu mutilavit, proceſſionem illa hora, qua fit in dicta Eccleſia, nudus & diſcalceatus, deferens rotam parvulam in dorſo, & virgam in qualibet manu, antecedere continue; donec circuitu facto, proceſſio Eccleſiam ingreditur, & ante illam januam, per quam proceſſio ingreditur, ſubſiſtet, & duobus ultimis Prelatis, vel Canonicis in proceſſione, & cuilibet eorum, unam virgam preſentabit ad manum, & in ſignum vere penitentie petet ſe cum predictis virgis emendari; qui, receptis virgis predictis, ipſum leviter pro qualibet vice caſtigatum emendabunt: ſi autem eſſet Curatus alicujus Parochialis Eccleſie, ſeu Canonicus Eccleſie Collegiate, vel Religioſus alicujus Monaſterii, ultra emendam premiſſam, quam quilibet talis facinoroſus facere tenetur, & debet in Eccleſia Kathedrali, & illa peracta in eadem Eccleſia ſimilem faciat, & tribus diebus Dominicis ante proceſſionem, & obſervata ſimili forma in Beneficio occiſi, vel mutilati nobiliori, ſi plura obtinet, & ſecularis fuerit: ſi vero Religioſus, in Monaſterio ſuo ſervetur talis modus & forma. Nolumus etiam iſtam emendam per quemquam debere remitti venerabilem Fratrem noſtre Provincie Epiſcopum, nec predictos facinoroſos ad communionem Chriſti fidelium recipi & admitti, niſi emendam preſcriptam in forma ſua obſervent, ultra alias emendas, & penitentias predictis injunctas a Lege, vel a Canone facinoroſis. Et hujusmodi conſtitutionem volumus diſtrictius obſervari ab illis, qui Plebanos, ſeu Curatos occidunt, vel mutilant, vulnerant, captivant, vel detinent captivatos, & ſimiliter per Vaſallos, & omnes ſubditos Eccleſiarum, & Monaſteriorum in premiſſis delinquentes.

Rubrica de Uſuris.

Albertus Archi Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Contra Uſurarios juxta Statutum *Lateranenſ. Concilii* procedatur, ut ſi notorius fuerit ipſorum exceſſus, ſine diſtinctione aliqua Eccleſiaſtica careant ſepultura. Nihilominus ipſorum heredes ad reſtituendum uſuras per cenſuram Eccleſiaſticam compellendi. Si quis autem tales ſepelire preſumpſerit, ſuis Beneficiis ſpolietur. Excommunicationis ſententia ſingulis diebus Dominicis ſolemnibus proferatur in omnes, quicunque uſuras de cetero preſumpſerint exercere: hoc priori Concilio adjungentes, ut ſi non notorii uſurarii, demum in egritudine conſtituti, abſolvi deſiderent, nullatenus audi-

audientur, nisi primitus satisfaciant, vel heredes suos tales habeant, quod pro eis satisfaciant, in quantum possibile fuerit de usuris.

Sacri Concilii approbatione ordinamus, statuentes, ut in usurarios omnes cunctis diebus Dominicis & Festivis per locorum Plebanos, & eorum Vicarios authoritate nostra excommunicationis sententia proferatur; ita, ut qui publice exercent usuras, aut qui coram Ecclesia de usura convicti fuerint, aut confessi, aut qui per juratos villarum pro usurariis publice sunt proclamati, excommunicentur solenniter nominati. Qui vero de usure vitio sola sunt suspicione notabiles, nisi, datis sibi super hoc a Prelatis, Plebanis, seu Vicariis certis terminis, se de hujusmodi vitio legitime coram Ecclesia expurgaverint, & debitores usurarum, & fidejussores datos, forsitan super eis absolverint simpliciter & publice ab usuris, excommunicentur similiter nominatim cum eis, qui solvunt usuras, nec accusant, post communicationem factam eisdem infra mensem. Ab usurariis autem manifestis juxta Lateranense Concilium nullus omnino oblationes recipiat, nec ad communionem admittantur altaris, & si in hoc peccato decesserint, non recipiantur ad Ecclesiasticam sepulturam. Qui autem contra premissa fecerit, eosque recepit, restituere compellatur, & donec secundum sui Episcopi, vel ejus in Spiritualibus Vicarii arbitrium satisfecerit, ab officii sui maneat suspensus executione. Tales, si resipiscere non curaverint a peccato, deinde post restitutionem, que male extorserunt per usurariam pravitatem, si ad restitutionem omnium eorum suffecerint facultates: vel si in toto solvendo non fuerint, prius restituta ea, ad quam suffecerint, portione, de reddendo residuo fortuitu tempore sufficientem cautionem adhibeant eis, vel eorum heredibus, si existant, ex quibus extorserunt usuras: alioquin pauperibus, vel piis locis juxta ordinationem suorum Episcoporum, vel ipsis in Spiritualibus satisfactione idonea, prestita cautione ab eisdem suis Episcopis, vel eorum Vicariis in Spiritualibus absolutionis Beneficium consequantur. Nos enim solum predictis absolutionem talium duximus committendam, ne per quorundam Sacerdotum simplicitatem, & per malitiam aliorum, qui contra restitutionem hujusmodi proprium questum querunt, non salutem animarum, vel commodum proximorum, quibus est merito restitutio facienda, contra usurarios aliquid incongruum statuatur. Quod si usurarii prescripti, spe finalis penitentie, & absolutionis extreme claves Ecclesie sani contempserint, & temere sustinuerint anathema, seque in extremis absolvi petierint; juxta provisionem statuti Lateranensis Concilii non statim sub proprio juramento est eis absolutio impendenda, nisi prius male cuncta extorta restituant, dummodo in bonis mobilibus & immobilibus tantum habeant, quod restituere valeant universa: vel saltem refundant, in quantum ipsorum facultates se extendunt, & de reliquo refundendo & satisfaciendo Ecclesie, sanitate recepta, & copia rerum nacta, dederint fidejussores idoneos, consanguineos, & affines. Quod si fidejussores tales non exstiterint, & in eis appareant vere penitentie signa, recepto sub forma prescripta proprio Sacramento, admittantur ad Penitentie, & Eucharistie Sacramentum: sed in penam tam diuturni contemptus clavium ad terrorem aliorum negetur eis extrema Unctio, & Ecclesiastica sepultura, nisi forte, suadente causa legitima, hoc a Nobis eis ex gratia contigerit indulgeri: ad que etiam duo ultima consequenda non sufficient proprium juramentum, & penitentie signa premissa, cum pater & mater male acquisita restituere sint parati, sed forsitan fidei contradicunt, vel properantibus nolunt per premissas exponere cautiones, vel cum uxor pro marito, vel e converso maritus pro uxore similia facere detractant: adjicientes, quod si usurarii manifesti per mensem unum temere in excommunicatione duraverint, ex tunc uxoribus & filiis, ac propriis ipsorum mancipiis Divina & Sacramenta Eucharistie subtrahantur, Baptismate parvulorum, & penitentia morientium exceptis, servientibus aliis & ancillis conductitiis, & colonis eorum excommunicationis gladio feriendis.

Preterea, cum delicta privilegium emunitatis non habeant, & delinquentem pena, non dignitas merito comitetur, statuimus, ut quilibet, sive Miles, sive Mini-

Miniſterialis noſter exiſtat, ſeu ex quocunque privilegio, ſive preſcriptione refulſerit ſuper uſuris, ceſſante in hoc crimine omni privilegio, ſub officio Fratrum noſtrorum Epiſcoporum noſtre Provincie conveniri debeat, cum privilegium mereatur amittere, qui ſui honoris & fori tam viliter abutitur poteſtate, nihilominus & hoc contra captivatores, ſpoliatores Eccleſiarum, & Clericorum, Miniſteriales ſint, vel alias gaudeant privilegio, & contra fidejuſſores datos ab uſurariis, volumus obſervari, videlicet, quod per noſtros Officiales, vel noſtrorum fratrum Coepiſcoporum, valeant coarctari.

Rubrica de Crimine falſi.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburgenſ.

Et quia plerique Falſarii literis Apoſtolicis, & aliorum Prelatorum teſtimoniis aſſerunt ſe munitos, hoc Sanctum decrevit Concilium, ne tales, qualiacunque ſcripta deferunt, a Clericis, vel a quibuscunque aliis perſonis recipiantur in Eccleſiis, vel in domo; niſi prius ipſorum litere per Epiſcopum Dioceſis, ſi ejus copia poſſit haberi, alioquin ejus in Spiritualibus Vicarios examinate fuerint diligenter, & niſi ipſius Epiſcopi, vel Vicarii literis teſtimonialibus ſint muniti, & hoc ideo, quia per Sacerdotes ſimplices non poſſit de facili literarum veritas, vel falſitas indagari. Sane quecunque perſona Eccleſiaſtica ultra hanc formam, tales receperit, ipſo jure ab officio & beneficio per triennium ſit ſuſpenſa, alia pena nihilominus juxta Superiorum arbitrium punienda. Iſtud quoque preſentis authoritate Concilii huic Capitulo duximus admittendum, ut ſi tales, ſine dictis literis teſtimonialibus petitiones ſuas preſumpſerint promovere; Plebani civitatum, ac villarum, ac alii, ad quos veniunt, eos cum rebus eorum (*per*) ſeculare judicium, ſi alias detineri non poſſint, non dubitent occupare, Dioceſano, ſeu Archi-Diacono preſentandos.

Rubrica de Sortilegiis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Excommunicamus, & anathematizamus omnes ſortilegos, firmiter prohibentes, ne ab alio, quam ſuo Epiſcopo, niſi forſan in mortis articulo, abſolvantur, & hanc excommunicationis ſententiam ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis per Sacerdotes in eorum Eccleſiis, & Capitulis precipimus publicari.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Cum ſcriptum ſit in Lege Domini, quod quicunque non obtemperaſſet Sacerdotibus, extra caſtra poſitus dilapidabatur a populo, aut gladio cervici ſubjecta expiabat contemptum, & in preſentia Eccleſie inobedientes cuncti de Eccleſia rapido ore demonum trahebantur. Multi, nomine Sacerdotes, cenſuram Eccleſie contemnentes, excommunicati, vel ſuſpenſi a Prelatis ſuis, exigentibus culpis eorum, immemores, quod Epiſcopis, & Prelatis clavium Celorum ſit collata poteſtas, attemptare ſibi interdicta miniſteria non verentur, contra quos volumus rigorem Eccleſiaſticum exercere; ſtatuimus igitur, ut tales ſine ſpe reſtitutionis ab officiis deponantur, & infames, ac deteſtabiles facti, de cetero ad Beneficia Eccleſiaſtica nullatenus admittantur, niſi per penitentiam approbatam, & converſationem laudabilem Sedis Apoſtolilce gratiam meruerint obtinere.

Rubrica de Privilegiis, & Exceſſibus Privilegiatorum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Preterea ſtatuimus, ne Religioſi cujuscunque ordinis, vel religionis exiſtant privilegiati, fines excedant ſuorum privilegiorum, cum privilegium mereatur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate. Si qui etiam Religioſorum per donationem, vel alium legitimum titulum, jura Patronatus aliquorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum acquiſierint, talia Beneficia propria temeritate ſuis uſibus non uſurpent, ſed, ipſis vacantibus, ad ea Sacerdotes idoneos, per quos regi conſueverint, & ſunt recte, pervertent, nulla bona, detractis predictis Beneficiis, uſibus ſuis reſervent, Abbatie, Prioratui, Conventui, ſeu aliquibus officiis applicando.

Digitized by Google

Sed Ordinarius inſtitutionem exacta diligentia faciet inſtituti, ad preſentationem dictorum Religioſorum, vel quem ipſe ex officio ſuo inſtituerit, Beneficia ad ipſum devoluta ex negligentia dictorum Religioſorum, de temporalibus ad dictum Beneficium, juribus corporalibus, & incorporalibus integre faciat reſponderi; alioquin elapſo tempore a jure ſtatuto, Ordinarius loci, prout Eccleſie expediat, providum virum inſtituat in curatum. Si quas etiam Eccleſias Parochiales, & in eorum limitibus grangia, & Monaſteria habuerint, terras, agros, prata, & vineas, aut alia bona, de quibus jure decimam ſolvere tenentur, & decimationem defraudaverint; omnes, ipſis ad hoc opem, vel operam dantes, vel ipſorum ſervitiis intendentes, decernimus ipſo facto excommunicationis ſententiam incurriſſe. Quicunque vero auſu temerario contra predictam conſtitutionem venerit, cujuscunque ſtatus fuerit, vel conditionis, ipſo facto ſit anathematis vinculo innodatus. Et, ſi Clericus fuerit, qui talia commiſerit, aut opem, vel operam, conſilium, auxilium predictis, vel alicui predictorum exhibuerit perpetrandi, omnibus ſit Beneficiis Eccleſiaſticis, & dignitatibus privatus, & ad ulteriora percipienda omnino inhabilis, & indignus. Laicorum etiam contra preſentem noſtram conſtitutionem in aliquo venientium filii, & nepotes, uſque in quartam generationem, niſi ſufficienter injuriam paſſo ſatisfactum fuerit, ad omnem honorem, & dignitates Eccleſiaſticas inhabiles ſint, & eos etiam inhibemus, ſub anathematis pena, quam exnunc in omnes contrarium facientes ferimus, in Eccleſia Dei ulterius promoveri. Et quia de Canonicis, & Clericis conviciatoribus, & percuſſoribus per Predeceſſorum noſtrorum Concilia, ſeu Statuta, nulla certa forma vel pena, preter eam, que jure communi comprehendi invenitur, expreſſa; Nos attendentes, quod plus timeri ſolet, quod ſpecialiter alicui precipitur, quam generaliter imperatur; approbatione totius Concilii neceſſario duximus ſtatuendum: ut Canonicus, qui ſue, vel alterius Eccleſie Canonicum verbis probroſis afficit manifeſte, per quartam: ſi vero convicia manifeſta dixerit in Prelatum, per mediam partem anni a tractatu, & conſortio ſui Capituli, nec non a percep-

tione fructuum ſue Prebende penitus ſit excluſus. Si quis autem Canonicorum in predictas perſonas, etiam citra ſanguinis effuſionem, manus injecerit temere violentas, penas predictas dupliciter patiatur: pro vulnere vero hujusmodi perſonis ab aliquo Canonicorum illato, ſi etiam nullius membri mutilatio ex tali vulnere fuerit ſecuta, ſine omni remiſſione quadrupliciter puniatur, & inſuper in utroque caſu, juxta ſui Dioceſ. arbitrium, leſo ſatisfacere competenter debet, antequam reſtitutionis Beneficium aſſequatur; ſed pro temeraria membri mutilatione omni Beneficio Eccleſiaſtico ipſo jure ſit privatus. Que omnia, & ſingula circa alios Clericos Beneficiatos, ſi Perſonas Eccleſiaſticas predictis modis ledant, ſeu ledantur ab ipſis, juxta premiſſam formam, & ordinem ſub penis eiſdem obſervari mandamus, ſalvis tamen aliis penis, in ſacris Canonibus contra temerarios violentarum manuum in Clericos injectores expreſſis, ſalvis etiam aliis juribus, que vim repellere permittunt.

Rubrica de Penis.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Statuentes preſenti conſtitutione, ut ſi quando contigerit perſonam Eccleſiaſticam, vel ejus familiam domeſticam captivari, & ad aliquam civitatem, oppidum, caſtrum, villam, captum duci, & in dicta civitate, oppido, caſtro vel villa captivum detineri, in vinculis incarceratum, vel alias quocunque modo, aut infra terminos ipſorum in aliquo loco, ſeu res ipſarum ſpiritualium Perſonarum abduci, vel abducta detineri; Sacerdotes, vel Capellani civitatis, oppidi, caſtri, ville, cujuscunque eminentie, vel ſtatus fuerint, exempti, preſentis noſtre conſtitutionis vigore & authoritate, non exempti vero in ſubſidium juris, quos etiam requirimus per preſentes, poſtquam ſic ſciverint, & ad eorum notitiam devenerint, & quouſque predicte perſone Eccleſiaſtice, vel eorum familie, conſanguinei, vel nepotes eorum, bona ſic in prædam, vel ſpolium abducta detineant, non exſpectato ſuper eo Superioris mandato, ceſſent a Divinis, ſtrictiſſimum Eccleſiaſticum ſervantes interdictum: & nihilominus

minus predicti Sacerdotes, Capellani dicte civitatis, oppidi, caſtri, ville, preſentis conſtitutionis authoritate in unum congregati adeant, & requirant Dominos civitatis, oppidi, caſtri, vel ville, ne predictas perſonas Eccleſiaſticas aliunde ad bona ſua adductas, ſeu eorum familiam, ipſorum nepotes & neptes cum ſuis rebus captivos detineri permittant, nec aliunde ad loca alia deduci ulteriora, ſeu ipſorum bona & res quecunque; ſed mox perſonis predictis priſtine redditis libertati, ipſis etiam ipſorum bona integraliter reſtituant. Quod ſi dicti Domini temporales civitatis, oppidi, caſtri, ville, vel alterius loci, ſeu alie Poteſtates temporales adimplere contempſerint requiſite; volumus ipſas ſententia excommunicationis majoris, & quemlibet eorum fore ligatum, & tamdiu excommunicatos denuntiari, & loca predicta, in quibus viſi fuerint, & moram traxerint, & in eorum preſentia, quamdiu ibi fuerint, eſſe ſuppoſita Eccleſiaſtico interdicto: nec abſolvantur a predictis ſententiis, nec interdum relaxetur, niſi ad arbitrium Executoris loci perſonis leſis plenarie ſatisfaciant, maxime puellis & mulieribus, quas corruperunt, & quibus abuſi ſunt, & pro tante temeritatis exceſſu penam patientur, ſicut occiſores & mutilatores Clericorum, incedentes ante crucem nudi & diſcalceati, ſecundum quod occiſores Clericorum, vel mutilatores, ultra omnes alias penas, eis inflictas, facere tenentur aſtricti: nec iſtam penam per quemquam Venerabilium Fratrum noſtrorum, Coepiſcoporum noſtre Provincie, nec per Archi-Epiſcopum nolumus remitti.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Ex multorum querelis recepimus noſtrorum ſubditorum, qui & ipſi, quod dolenter referimus, experientia didicimus evidenti, quomodo Mendicantium ordinum Fratres ſue inſtitutionis, & profeſſionis obſervantie facti immemores, ſoli incedere in campis, in civitatibus, & villis nunc pedeſtres, nunc in equis, nunc in curribus: alii ſine habitu, aliquando ſue profeſſionis habitum deferentes, preſumunt, & Curatis noſtre Provincie, quibus deputati terminarii, ad ſupportandum cum eis ipſorum onera in confeſſionibus, eorum ſubditis, dummodo tamen preſentati fuerint, audiendo, jam facti ſunt in gravamen. Et cum ſolum in Adventum Domini uſque ad diem Circumciſionis Domini incluſive, & per Quadrageſimam uſque ad octavam Paſche, & per feſtum Pentecoſtes, ac Aſſumptionis B. Marie Virginis deberent in locis, ubi terminarii deputati ſunt, in verbo Dei requiſiti proponendo, & licentiati dumtaxat per Curatos in confeſſionibus audiendis preſtare ſubſidium, ſuis ſanctis moribus populum ad profectum incitare ſalutis; Nunc vero, privilegiis eis conceſſis ab univerſali Eccleſia, preſumptuoſe abutentes, fere per totum annum in locis, ubi terminarii deputati ſunt, & in domibus ſuis frequenter ſoli cum mulieribus, quas ipſorum *Martas* (ut eorum verbis utamur) habitare non verentur, ex quibus ſcandala plurima frequenter oriuntur in populo: nunc Medicorum officium exercentes, nunc ſe artifices in diverſis artibus & artificiis mentientes, victum per tales abuſus querentes, &, quod deterius eſt, in ſtubis communibus inter populares balneare non verentur. Volentes igitur predictorum Mendicantium Fratres ordinum, & preſertim terminarios, terminis ſuorum privilegiorum eſſe contentos, nec ipſos debere preſumere, que ſuam profeſſionem dedecent, & ſcandalum ponunt in populo; unde, Sacro approbante Concilio, ſtatuto preſenti ordinamus, ſtatuentes, & prohibentes, ne quis Mendicantium ordinum Frater de cetero preſumat ſolus, etiam in habitu ſue profeſſionis, & nullatenus habitu depoſito, Monaſterium ſuum egrediendo, per quevis loca noſtre Provincie incedere, vel morari, preſertim in domibus, & in locis, ubi ſunt terminarii deputati, extra tempora preſcripta: nec Medicorum officium, aut aliud quodcunque artificium aſſumere, & exercere, quod ſue religioni non congruit: nec balnea recipere in ſtubis communibus, & inter populares, ubi frequenter ſuſpectarum mulierum ſe prebet copioſa preſentia. Si qui vero Religioſi hoc ſalutare ſtatutum violantes, preſumpſerint ſoli in civitatibus, caſtris, villis, vel per alia loca noſtre Provincie incedere, ſine ſocio ſui ordinis, habitu ſue profeſſionis depoſito, vel delato, vel incedentes in

calopediis, Medicorum officium, vel aliud officium, quod ſue religioni non congruit, preſumpſerint exercere, ſeu in locis, ubi ſunt terminarii, & extra tempora preſcripta, & eis conceſſa, habitare, vel balnea publica adire, & balneare in eisdem; volumus per Curatos, in quorum Parochiis ſunt deputati, ad ſuos Superiores, & ad manendum amplius in ſuis clauſtris remitti, & de cetero eos pro terminariis minime ſuſtineri. Si autem predictorum Mendicantium ordinum Fratribus ſic ſolis, ipſorum habitu depoſito, vel delato repertis, vel in ſtubis communibus balneantibus, injuria illata fuerit; volumus eis per Executorem ſtatutorum noſtrorum noſtre Provincie, ſi injuriati fuerint, ſubveniri minime, nec ipſos ad predicandum Verbum Dei in Eccleſiis noſtre Provincie, vel ad audiendum confeſſiones, vel ad petendum charitativa ſubſidia a populo noſtre Provincie, per Plebanos & Curatos admitti.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Hoc ſacro approbante Concilio ſtatuimus, ut ſi quis in hoc Sacrilegii genus irrepſerit, quod Archi-Epiſcopum, vel Epiſcopum noſtre Provincie fuerit hoſtiliter inſecutus, vel percuſſerit, aut ceperit, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium dederit, vel favorem, aut poſtea acceptaverit, vel defenſaverit eundem: ſicut reus criminis leſe Majeſtatis perpetuo ſit infamis, diffidatus nihilominus, & bannitus, ſit inteſtabilis: dentur cuncta ejus edificia in ruinam, & ut perpetuam notam infamie perpetua ruina teſtetur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere, nullus in judicio reſpondere teneatur. Quicquid etiam in bonis reperitur ipſius, ipſi Eccleſie, cujus eſt Epiſcopus, applicetur, ut ex illis nihil transmittat ad poſteros; ſed potius cum ipſo quodammodo damnentur & ſua. Si que vero feuda, Officium, vel Beneficium Spirituale, aut temporale ab aliquibus Eccleſiis obtinet, ſit eis ipſo jure privatus, que ſic libere ad Eccleſias convertantur, quod Eccleſiarum Rectores de ipſis pro ſua voluntate diſponant. Quodſi qui predictorum filios habens, vel nepotes, per rectam lineam deſcendentes, Beneficiatos, quivis Beneficio ſit eo ipſo privatus. Nulli preterea talium filiorum, atque nepotum, per virilem ſexum deſcendentium, ab eiſdem alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris Eccleſiaſtici, vel mundani. Et ut magis famoſa eis ſit infamia, ab omnibus actibus legitimis repellatur. Volumus etiam, & preſenti ſtatuto adjicimus, ut in executione predicta, ſicut ex injectione manuum violenta ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat, & tam inſecutor, quam ſupradicti alii, tanti mali participes, quamdiu in ſua contumacia perduraverint, ſingulis diebus Dominicis, & Feſtivis pulſatis campanis, & candelis accenſis per omnes loci illius Eccleſias, in quo tantum fuerit facinus perpetratum, nec non civitatis, Dioceſis, vicinarum, excommunicati publice nuntientur, nec ab alio, quam a Provinciali Concilio, vel Summo Pontifice poſſint abſolutionem, preterquam in mortis articulo obtinere. Cum autem primo fuerint abſolvendi, primo ſufficienter, & idonee caveant, quod inferende pene parebunt, & auxiliante Domino penitentiam peragent injungendam. Deinde per omnes illius loci Eccleſias principales, vicinorumque locorum, diebus Dominicis, & ſolennibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & virgas, ſeu fertilas ferentes in manibus, cum quibus per eaſdem Eccleſias publice ſuſtinentur, ituri poſtmodum ad Sedem Apoſtolicam, ibidem acturi penitentiam per annum integrum: nec inde poſtmodum reverſuri, abſque dicti Archi-Epiſcopi, vel Epiſcopi leſi, vel ſic offenſi, & Eccleſie ſue licentia ſpirituali. Ceterum cum tales gratiam reconciliationis meruerint, Beneficio abſolutionis obtento, indulgeatur licentia, ut ſuam, & ſuorum injuriam proſequantur, & debitorum illorum, que contracta fuerunt, poſt abſolutionem acquiſitam, repetitio non negetur. Preterea precipimus, ut Preſides Provinciarum, Domini, ſeu Rectores, Schulteti, & alii temporales civitatum, oppidorum, caſtrorum, villarum, & aliorum locorum, contra preſumptores predictos preſentis ſtatuti tenorem diſtricte obſervent, & faciant obſervari. Quod ſi non fecerint, tam ipſi, quam Officiales Epiſcoporum, infra menſem, poſtquam res ad ipſorum notitiam pervenerit, eo ipſo ſententiam excom-

excommunicationis incurrant ; civitates vero,& univerſitates alie, que talia preſumentes receptaverint, vel in his conſilium, vel auxilium dederint, vel infra menſem taliter ſaltem delinquentes, prout tanti facinoris enormitas exegerit , & facultas eis affuerit, non duxerint puniendos, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto.

Borchardus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Hallenſi.

Ut autem penas premiſſas contra captivatores, vel detentores Perſonarum Eccleſiaſticarum noſtre Provincie, hoc Concilio generaliter promulgatas mitigare , remittere , interpretari, declarare , vel etiam ampliare, prout facti qualitas exegerit, valeamus; tam Nobis, quam cuilibet Fratrum Coepiſcoporum noſtrorum, in ſua Dioceſi libera ſit facultas , penis prioribus ſuper Archi-Epiſcopi, vel Epiſcopi captivitate, ſeu detentione ſtatutis immutatis, niſi ſuper hoc omnium noſtrum accedente communi conſilio, & conſenſu.

Albertus Archi-Epiſcopus , ex Concil. Magdeburg.

Cum non ſolum Clerici , ſed etiam ipſorum familia utriuſque ſexus, ſint, & eſſe debeant a ſecularium quorumcunque Judicum judicio,& Poteſtatum ſecularium poteſtate,invaſione,oppreſſione,& in jure exempti; hoc tamen multe ſeculares perſone, Poteſtates, Advocati, Ballivi, civitatum, caſtrorum, oppidorum, & villarum Rectores, per ſe, vel alium , vel alios, Curatorum, Plebanorum, & aliorum Clericorum familiares, vel ancillas , vel eorum conſanguineas cum eis habitantes, vel alibi moram trahentes, in ipſorum Clericorum odium invadere per ſe , vel per ſubmiſſas perſonas, verberare, vulnerare, captivas ducere , & eis abductis & captivis detentis abuti non verentur, ipſas etiam rebus ſuis ſpoliantes, & exactionantes. Attendentes, quod hujusmodi injurias, vel libertatis Eccleſiaſticarum perſonarum violationem, non debemus ſub aliqua diſſimulatione ſuſtinere ; Eapropter preſentis conſtitutionis authoritate , ſacri approbatione Concilii, ſtatuimus , ut quecunque ſingularis perſona premiſſas perſonas , vel eorum aliquam verberaverit, vulneraverit, captivas duxerit, mutilaverit, eis abuſus fuerit, rebus ſuis ſpoliaverit, vel exactionaverit, ſit ipſo facto excommunicationis ſententia innodatus: & nihilominus ubi domicilia habuerit, vel moram traxerit, & in ejus preſentia, ſervetur ſtrictiſſimum interdictum , quouſque hujusmodi perſonas, & preſertim mulieres, puellas, ſeu virgines, quibus abuſus eſt, priſtine reſtituerit libertati, ac etiam rebus earum integre reſtitutis, atque ſatisfactio de injuriis eis illatis, ad arbitrium Executoris Dioceſis, ubi predicta committi contiget.

Borchardus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Hallenſ.

Inſuper & is, qui ſubmiſſione tam illicita, aut alicujus utilitatis, aut commodi temporalis cupiditate ſeductus , aut appetitu dominandi preſumptuoſe deceptus, vel ad hoc quavis alia cauſa allectus, ad ſe receperit a tali ſubmiſſione infra menſem , non recedere, atque infra eundem menſem, quicquid ad eum hujusmodi ſubmiſſionis occaſione, quocunque modo pervenit, vero Domino loci , in cujus injuriam eſt receptum, totaliter reſtituere teneatur; alioquin excommunicationis ſententiam incidat ipſo facto.

Rubrica de Confeſſionibus & Penitentia.

Albertus Archi Epicopus, ex Concil. Magdeburg.

In Confeſſionibus audiendis maximam adhibeant diligentiam Sacerdotes, ita, ut a penitente uſitata peccata, & omnia ſigillatim, inuſitata vero tantum per quasdam circumlocutiones caute perquirant , ne inexpertis detur materia, quod ante neſcierant: ne verbo aut ſigno, vel aliquo modo prodant aliquatenus peccatorem ; ſed ſi prudentiori conſilio indiguerint, illud abſque omni expreſſione perſone caute perquirant: quoniam qui peccatum in penitentiali judicio ſibi detectum preſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio decernimus deponendum, verum etiam ad agendum penitentiam in artum Monaſterium detrudendum. Verum quia quidam Confeſſores, etſi perſonam confitentis non exprimant, circumlocutionibus tamen

tamen confitentium peccata, & circumſtantias ſub quodam generalitatis involucro indirecte publicant confitentem; Concilium proxime celebratum clarius elucidando ſtatuimus, ut nullus Sacerdos expreſſa religione, conditione, ſeu ſtatu, alicujus peccatum recitet confitentis, immo nec peccati qualitas, locus, vel vicinia perpetrati facinoris indicetur, aut ſpecificatione peccati humana fragilitas ad perpetrandum ſimilia provocetur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Et quia plerumque infirmos ſua confiteri peccata propter multorum preſentiam erubeſcere contingit, illud a Sacerdotibus precipimus diſtrictiſſime obſervari, ut ipſi familiariter, & ſecrete audiant confeſſionem, ſi mortis periculum non ſubſiſtat, & poſtea ad eum deferant cum devotione, habitu, & reverentia condecenti hoſtiam ſalutarem.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Prohibemus etiam, ne quis Sacerdos ab uno ſibi confitente de aliorum peccatis, nominibus expreſſis, inquirat, & ne Miſſas, quas penitenti procurandas injunxerit, ipſemet celebrare preſumat, & ne pro vivis fiat aliquod tricenarium, vel annuale.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quamvis Eccleſia toleret, quod de conniventia proprii Sacerdotis ſubditi Presbyterorum & Plebanorum, pro majori conſilio adipiſcendo, religioſis quibusdam confiteantur interdum; volumus tamen, immo ſacri Concilii authoritate, ſub pena excommunicationis late ſententie inhibemus omnibus Religioſis, ne ſubditis Plebanorum, maxime autem Beguinis, Vagerdinis, & incluſis, aut aliis perſonis hujusmodi communicent Corpus Domini, aut alia porrigant Eccleſiaſtica Sacramenta, parvulis, vel adultis. Hoc etiam ſub eadem pena Religioſis omnibus firmiter inhibentes, ut cum proceſſiones, & ſtationes ſolennes, quas obſervat Eccleſia generalis ex inſtitutione Eccleſie, & magne authoritatis, & multe opitulationis exiſtant, utpote in quibus Dominus honoratur votis communibus, & placatur; ne populum abſtrahant ab eiſdem, predicationes tunc ipſis inſtaurando: immo in predicationibus ſedulo proponant eiſdem, quod totaliter tenentur intereſſe feſtivitatibus, & quod peccent ſe ab hujusmodi Proceſſionibus abſtrahendo. Eidem populo exponant, quod Matricem Eccleſiam in precipuis feſtivitatibus tenentur accedere, ac illam ſua preſentia honorare, a qua Sacramentorum gratia in eos, quaſi ex fundamentali gurgite influit & deſcendit: ipſique tunc abſtineant ab omnibus allectivis, quibus abſtrahi poſſet populus, quominus ad ſolennitatem veniat ſue matris. Interdicimus etiam omnibus religioſis mendicantibus, ne ipſi preſumant de cetero novas facere adinventiones in Proceſſionibus & aliis, nec Dominicis diebus, & aliis feſtivis circuitum faciant proceſſionaliter per ambitus, cimiteria, & Eccleſias, ſecum reliquias deferentes, niſi diebus Dedicationis Eccleſiarum ſuarum, nec cereos in die Purificationis populo ſolenniter benedicant, nec ramos, palmas, ſeu frondes in die Palmarum, neque herbas, vel alios fructus in die Aſſumptionis B. Marie Virginis, vel alio quocunque die, premiſſa vel conſimilia de cetero facere preſumant. Requirimus igitur omnes Fratres & Coepiſcopos noſtre Provincie, & ipſorum Officiales, ut diligenti cura invigilent, ut Mendicantium ordinum Fratres in premiſſis culpabiles repertos, ab hujusmodi exceſſibus ſupra modum exquiſitis, & a jure non permiſſis, ceſſare compeſcant, & Epiſcopo loci de tante temeritatis exceſſu ſatisfacere per diſtrictionem Eccleſiaſticam compellant, Executore ſtatutorum loci hoc efficiente.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

In furto, uſura, rapina, & fraude ante omnia injungant penitentibus, ut ſi poſſint, ablata reſtituant: alias nulla valebit eis ſatisfactio ad ſalutem, cum non dimittatur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Concil. Magdeburg.

Sunt autem tria peccata, que in ſatisfactio-

tisfactionibus injungendis sunt Domino Apostolico reservanda, scilicet: in Clericos, vel alias personas, vel alios quoscunque Religiosos injectio manuum violenta, Ecclesiarum, vel Religiosorum locorum incendia, & Symonia in ordine perpetrata. In aliis peccatis minoribus secundum quantitatem culpe, & pluralitatem confitentis, rationabilem satisfactionem temperent Sacerdotes.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg

Statuimus, quod Sacerdotes in satisfactionibus injungendis, in religione sedentibus, ac majoribus majora reservent, utpote homicidia, sacrilegia, incendia, peccatum contra naturam, concubitum personarum conventualium in sacris Ordinibus constitutarum: incestus, videlicet cum consanguinea, vel affine, vel cum ea, que votum castitatis emisit: injectiones manuum in parentes, oppressiones parvulorum, negligentiam parentum in ignem vel aquam natos amittentium, Beneficiatorum perjuriam, solennes fidei fractiones, votorum transgressores, Symoniam, adulteria, hereses, apostasias, maleficia eorum, qui maleficiunt conjuges, ne possint coire, vel qui procurant sterilitatem mulierum, vel abortum: falsarios, qui sigilla, literas, vel monetam falsificant. In hujusmodi peccatis, & similibus detentos mittant Sacerdotes ad Episcopos absolvendos, nec absolvant, preterquam in mortis periculo, absque loci Episcopi licentia speciali. Declarantes, quod illi, quibus hanc duximus committendam, potestatem illam aliis personis non habeant committendi. In dubio autem consulant Episcopum, vel ejus vices gerentem, vel alios sapientes, quorum consilio penitentem absolvant, vel transmittant ad alium absolvendum.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Quia Clerici quidam & laici, vinculo excommunicationis astricti, fiducia finalis penitentie & absolutionis extreme claves Ecclesie contemnunt tempore sanitatis; Hujus Sacri Concilii authoritate statuimus, ut tales in extremis ad reconciliationis Beneficium nullatenus admittantur duntaxat sub proprio juramento, nisi idoneam cautionem prestent, quod sive moriantur, sive convalescant, per se, vel per suos, in quantum ipsis est possibile, satisfaciant de commisso.

Rubrica de Sententia Excommunicationis.

Albertus Archi Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Si Episcopus aliquem excommunicat certa de causa, denuntiet vicinis Episcopis per suas patentes literas, ut excommunicatum faciant denuntiari, & vitari: ex tunc sine aliqua difficultate vicini Episcopi excommunicatum faciant publice nuntiari, & in Diocesibus suis arctius evitari. Si vero Episcopi in hoc fuerint negligentes, vel excommunicatis communicaverint; tamdiu Kathedralium Ecclesiarum Canonici sibi non communicent, quamdiu huic salubri statuto presumpserint obviare.

Rubrica de Verborum significationibus.

Albertus Archi-Episcopus, ex Concil. Magdeburg.

Parum enim esset malitiis hominum occurrere per bonorum jurium sanciones; nisi quibus date, ad ipsorum observantiam, prout sui status concernunt decorem, justo modo compellantur; Sacro igitur approbante Concilio ordinamus, quod licet Statuta Provincialia presentis opusculi sint ab omnibus subditis nostre Provincie debita reverentia, & observantia amplectenda; tamen non omnia omnibus communiter precepta videntur, sed aliqua Prelatis, aliqua Canonicis secularibus, aliqua Curatis, & Plebanis, aliqua vero Religiosis sexus utriusque. Quapropter volumus & precipimus, ut Plebani, & Curati Statuta presentis opusculi habeant, & frequenter perlegant, que specialiter eis loquuntur, ad mensem semel cum diligentia perlegant, & memorie sue commendent; ne penas ipsorum incurrant laqueati. Etiam statuta presentis opusculi habeant, & perlegant Monachi, & ipsorum Prelati, & quique regulares statuta ipsos concernentia, per qne vita & status sue

Digitized by Google

Profeſſionis conſervatur in decore. Volumus, ſingulis ſeptimanis, & feriis ſextis ipſis congregatis, in unum lectione diligenti recitari, & iſtum modum precipue volumus per Prepoſitos Sanctimonialium, & per ipſas Moniales obſervari, ut ſemel in ſeptimana, videlicet feriis ſextis hora Capitulari, ipſis in unum congregatis, ſtatuta, que de emendatione ſtatus ipſarum in preſenti opuſculo conſcripta videntur, ipſe habeant, & perlegant ſtudio diligenti, & obſervent, ne improvide penis eorum laqueentur.

Albertus Archi-Epiſcopus, ex Conc. Magdeburg.

Cum in aliquo Statuto Sedis Apoſtolice, ejus Legati, vel noſtre Provincie Judicum dicte ſedis Executorum, & Conſervatorum, proceſſibus, vel Ordinariorum mandatis ponitur iſta oratio: Supponimus civitatem, oppidum, caſtrum, villam, vel aliquem locum Eccleſiaſtico, vel ſtrictiſſimo interdicto. Vel iſta oratio: Ceſſetis per civitatem, oppidum, caſtrum, villam, vel alium locum a Divinis, vel penitus a Divinis: iſte orationes parem vim habent, & tunc per totam civitatem, & ejus ſuburbia debet ſervari ſtrictiſſimum interdictum: & exempti, quacunque exemptione non obſtante, tenentur ad ipſius obſervationem, & tunc eſt interdictum generale, & comprehendit omnes Eccleſias civitatis &c.

Cum vero in aliquo ſtatuto predictorum dicitur: Eccleſiam talem, Monaſterium, vel Capellam ſupponimus diſtrictiſſimo interdicto; tunc ſolum illa Eccleſia eſt interdicta, & in illo interdicto non habet locum Capitulum, Alma mater; quia eſt interdictum ſpeciale. Idem eſſet, ſi in aliquo ſtatuto, vel proceſſu diceretur: interdicimus, ſeu ſupponimus Eccleſiaſtico interdicto civitatis, caſtri, vel ville Eccleſiam: tunc in tali Eccleſia eſt interdictum ſpeciale.

Item ſi diceretur in aliquo ſtatuto, proceſſibus, ſeu mandato: Volumus per civitatem, oppidum, caſtrum, vel villam, & mandamus ceſſari a ſolenniis Divinorum: vel dicitur ſic: Ceſſetis in Eccleſia Sancti Martini a ſolenniis Divinorum; & in hoc caſu omnia Divina Officia peraguntur, ſicut prius, legendo, & Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrantur, non prohibitis ſanis, & infirmis, ut prius, ſed ſolum tunc ceſſatur a cantu, & ab organis.

Regule Juris.

Omne ſtatutum preſentis opuſculi, aut continet mandatum, aut conſilium.

Statutum, continens mandatum, ſeu preceptum, obligat omnes ſubditos noſtre Provincie, quibus dirigitur ſub pena peccati.

Statutum, continens conſilium, licet transgreſſor penam non meretur, tamen perfectius viveret, ipſum adimplendo. Sicut diverſi ſunt ſtatus hominum noſtre Provincie, ita opportunum fuit, diverſa ſtatuta edere, quibus mali retrahantur a noxiis, & boni dirigantur, vel miniſtrentur ad opera virtutis.

Omne ſtatutum continens preceptum preſentis noſtri opuſculi, ſive affirmativum, ſive negativum, ligat, & conſtringit ſubditos noſtre Provincie, quibus dirigitur, ſecundum ſuam limitationem & adjectas conditiones.

Sanctorum Patrum regulis, & ſtatutis Chriſtianus regatur in vita, verbis, & factis, ut ſciat, & faciat, quod acceptum eſt Omnipotenti Deo, qui vivit, & regnat per omnia ſecula ſeculorum.

Cl. Lunig in Continuat. II. Spicilegii Eccleſ. pag. 270. & ſequentibus.

JOAN-

JOANNIS XXIII. Papæ Mandatum ad Magiſtratum Luneburgenſem, ut Curiam Luneburgenſi in urbe ſitam reſtitui faciant HENRICO Verdenſi Epiſcopo, aut ejus Procuratori. Ex Concilio Conſtantienſi.

Anno Chriſti MCCCCXV. Joannis XXIII. Pp. V. Sigismundi Regis VI.

JOHANNES EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTIS FILIIS PROCONSULIBUS, ET CONSULIBUS OPPIDI LUNEBORGENSIS, VERDENSIS DIOCESIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

AD ea, que Apoſtolice Fidei augmentum reſpiciunt, libenter, prout ex debito Paſtoralis officii tenemur, intendimus, & ut Chriſti fideles in fide perſeverare, & a tramite fidei deviantes redire valeant, ſolicitudinis noſtre partes libenter impendimus, illasque perſonis, quas Nobis, & Sancte Romane Eccleſie devotas eſſe conſpicimus, ducimus committendas.

Sane ad audienciam noſtram fide dignorum inſinuacione pervenit; quod nonnulli *in Dioceſi Verdenſi* moram trahentes, poſt & contra generale Concilium Piſanum: in quo Angelus Corario, Gregorius XII. & Petrus de Luna, Benedictus XIII. tunc in eorum obedienciis nuncupati, ac inſimul de Papatu contendentes, notorii ſchiſmatici, & pertinaces heretici ſentencialiter declarati fuerant: eidem Angelo notorie adherere, & favere, nec non quandam Curiam *ad Epiſcopalem menſam Verdenſem* juſto titulo pertinentem, & in oppido Luneborgenſi dicte Dioceſis conſiſtentem, in fomentum ſchismatis detinere & occupare preſumpſerint, & preſumant. Nos igitur, qui orthodoxe fidei cultum augeri, & eidem fidei pertinaciter reſiſtentibus obviare, quantum cum Deo poſſumus, intenſis deſideriis affectamus, diſcretionem veſtram, de qua in Domino fiduciam gerimus ſpecialem, rogamus, & hortamur attente, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus poſt receptionem preſencium dictos detentores, & occupatores perſonaliter accedentes, ipſos auctoritate Apoſtolica moneatis, & mandetis eisdem, ut poſt ſex dies, monitionem & mandatum hujusmodi immediate ſequentes, prefatam Curiam cum omnibus juribus & pertinenciis ſuis Venerabili Fratri noſtro HENRICO, *Epiſcopo Verdenſi*, ſponte & libere dimittant, ipſumque ad eandem Curiam abſque impedimento quolibet admittant: alioquin detentores & occupatores prefati excommunicacionis ſententiam eo ipſo incurrant: quodque ſi eandem excommunicacionis ſententiam per alios ſex dies animo ſuſtinuerint indurato; vobis ſub pena excommunicacionis, quam ferimus in his ſcriptis, trina tamen Canonica monitione premiſſa, precipimus & mandamus, quatenus infra alios ſex dies ex tunc immediate ſequentes, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino prefigimus & aſſignamus, ipſos occupatores & detentores brachio ſeculari ab eadem Curia auctoritate prefata amoveatis, dictumque *Epiſcopum*, vel Procuratorem ſuum ejus nomine, ad Curie, nec non jurium & pertinentiarum predictarum corporalem poſſeſſionem auctoritate prefata admittere ſtudeatis, contradictores diſtrictione, qua convenit, compeſcendo, preces, & mandatum hujusmodi taliter impleturi, quod devotorum filiorum affectum habere dignemini erga matrem, & nos devocionem veſtram dignis attollere laudibus, & congruis graciarum actionibus proſequi valeamus. Datum Conſtantie VII. Id. Februarii, Pontificatus noſtri anno quinto.

Jo. Langhe.

Preſentata eſt hæc Bulla Conſulibus in Luneborgh ipſis in loco conſulariter congregatis, per Magiſtrum Nicolaum Poppen, Officialem Curie Verdenſis, anno Domini M. CCCCXV. die Veneris, XXVI. menſis Aprilis, hora nona vel quaſi &c.

Item eadem quaſi hora in mei Lippoldi de Wendebortfelde, alias dicti Bödeker, Notarii publici, & teſtium, videlicet Lamberti de Langhen, & Bernardi de Bornum, laicorum, Osnabrugenſis & Hildenſemenſis Diœceſium, preſencia perſonaliter coram prefatis Conſulibus conſtituto honorabili viro Domino Borchardo de Monte, Priore Monaſterii Sancti Michaelis, Conrado de Elttorp Advocato, nec non quibusdam pretenſis familiaribus Ulrici de Albek, videlicet Johanne Haſſone, & Ulrico Swevo, occupatoribus &c. Curie Epiſcopalis in Luneborg, prefati Conſules preſentem Bullam legi, & inſinuari fecerunt, ipſisque copiam exinde dederunt, requirentes & mandantes, prout in Bulla continetur.

Communicavit Cl. ab Erath, Naſſovico-Dillenburgenſis Conſiliarius.

Concilium Conſtantienſe mandat Conſulibus, & Scabinis oppidi Lunebergenſis, ut HENRICO Verdenſi Epiſcopo, jam cum ULRICO Anteceſſore conciliato, faciant omnia bona Verdenſis Eccleſiæ reſtitui.

Anno Chriſti MCCCCXVII. Apoſtolica Sede vacante. Sigismundi Regis VIII.

SACROSANCTA ET GENERALIS SYNODUS CONSTANTIENSIS, DILECTIS ECCLESIE FILIIS, SCABINIS, ET CONSULIBUS OPPIDI LUNEBURGENSIS, VERDENSIS DIOCESIS, SALUTEM, ET DEI OMNIPOTENTIS BENEDICTIONEM.

ETſi propter univerſalis Eccleſie ſciſſuram jam diu, quod dolenter referimus, vigentem, eciam in particularibus diverſis Eccleſiis per contendentes ad invicem fuerit ſuborta diviſio, adeo, quod in plerisque partibus una Eccleſia duos aut tres habeat incumbentes; Nos qui ad ipſius univerſalis Eccleſie reparacionem convenimus, tribus obedienciis conjunctis in unum, Deo auſpice, ſedaverimus ſciſſuram hujusmodi, decens eſt, ut ipſarum particularium, maxime Cathedralium Eccleſiarum, diviſionem cum omni ſolicitudine, quantum Nobis poſſibile fuerit, etiam reparemus, & earum ſpecialius, ad quarum reparationem noſtrorum Decretorum tenore hactenus editorum dignoſcimur obligati. Sane cum nuper, dum pro parte Venerabilis Fratris noſtri, Angeli, Epiſcopi, Sancte Romane Eccleſie Cardinalis, tunc Gregorii XII. in ſua obedientia nuncupati, ceſſio juris, ſi quod ſibi in Papatu competebat, fieri deberet, prout & demum facta fuit, declaravimus, & in publica Seſſione pronuntiari fecimus, quod ubi duo, vel plures in eodem titulo ex diverſis obedientiis concurrerent, cum debita manſuetudine, & rationabili equitate, utriusque obedientie honore, quantum fieri poſſet, ſalvo, ſuper hoc provideremus modo & tempore opportunis, compertumque ſit, quod alias ad Eccleſiam *Verdenſem* Venerabilis Frater *Ulricus*, per dictum Angelum dudum ante ceſſionem ipſam, ac Venerabilis Frater *Henricus*, ſucceſſive per ALEXANDRUM Papam V. in ſua obedientia nuncupatum, promoti eſſent, & alter civitatem cum magna parte Dioceſis, alter vero etiam aliquam partem Dioceſis obtinerent, cujus tandem occaſione hoc ſacro incepto Concilio fuerat inter eos coram Judicibus per ſacrum Concilium ad hoc deputatis, queſtionis materia ſuſcitata, & aliquamdiu inter eos diſceptatum. Et quoniam nuper idem Dominus *Ulricus* per Venerabilem Fratrem noſtrum *Everhardum*, Archi-Epiſcopum Salzeburgenſem, ad quem ipſius Eccleſie diſpoſitio de antiqua conſuetudine dicitur pertinere, ad Eccleſiam *Seccovienſem* tunc

Digitized by Google

tunc vacantem aſſumptus eſt, & ipſius poſſeſſionem pacifice adeptus. Nos deſiderantes, quantum nobis ex alto conceditur, hujusmodi *Verdenſis*, & aliarum Eccleſiarum ſciſſuram & diviſionem reparare, nec non Decreta predicta, ac reſervationem & declarationem hujusmodi ad debitum effectum, prout tenemur, deducere; Univerſitatem veſtram rogamus attente, & hortamur in Domino, quatenus ut fideles filii Matri leſe ſuccurrentes, commoditate data, modis honeſtis, quibus expediet, quantum in vobis fuerit, ut ipſa Eccleſia *Verdenſis* jurium, bonorumque & caſtrorum ſuorum integritate gaudere, & deperdita recuperare, ipſeque Dominus *Henricus* ejus plenâ & pacifica poſſeſſione gaudere, & perfrui valeat cum effectu, operam veſtris adhibere efficacem, ex hoc ultra hujus ſeculi laudem & gloriam, que inde vobis uberrime provenient, meritum ab eo, qui bonorum omnium largiſluus retributor eſt, uberrime recepturi, Nosque ex hoc votis veſtris, ſi que vobis grata poterimus, tenacius aſtringemur.

Datum *Conſtancie* XIV. Kal. Octob. Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, decimo ſeptimo, Apoſtolica Sede vacante.

Jo. Langhe.

Ineditum communicavit Cl. ab Erath, Nuſſovico-Dillenburgenſis Conſiliarius.

CONCORDATA inter MARTINUM V. Roman. Pontificem,

ET

Nationis Germanicæ Procuratores, Ambaſiatores inita: Miſſa in duplici Exemplari authentico ad Univerſitatem Colonienſem.

Anno Chriſti MCCCCXVIII. Martini V. Pp. I. Sigismundi Regis IX.

UNiverſis & ſingulis JOHANNES miſeratione Divina Epiſcopus Oſtienſis Sancte Romane Eccleſie Cardinalis & Vice-Cancellarius ſalutem in Domino & preſentibus fidem indubiam adhibere Si juxta laudabilem antiquorum ſententiam & providum ſapientum conſilium dignum eſt ea que majorum conſultiſſima providentia in ſubditorum gratiam & commoda geruntur ſcripture teſtimonio redigere dignum per conſequens eſt & rationi conſentaneum ut adeo nota fiat eorum veritas (*a*) quod inde nec deſit pacifices (*b*) opportuna proviſio Nec uſquam perverſis ſub ignorantia variandi ſupina facilitas relinquatur Cum itaque nuper inter Sanctiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum (*c*) Dominum MARTINUM Divina providentia Papam quintum & Reverendos Patres Prelatos nec non egregios & circumſpectos Viros Ambaſiatores (*d*) Procuratores Doctores & Magiſtros ceterosque venerabilem nationem Germanicam in Generali Conſtantienſi Concilio repreſentantes & facientes nonnulla Capitula concordata & ab utraque parte ſponte ſuſcepta nec non de dicti Domini noſtri Pape mandato & libro Cancellarie Sancte Romane Eccleſie in quo Romanorum Pontificum conſtitutiones & ordinationes ſolent conſcribi ad futuram rei certitudinem Nos operam dando prout ad noſtrum ſpectat officium die XV. menſis Aprilis Pontificatus dicti Domini noſtri Pape anno primo conſcripta fuerunt ac de particulari mandato in audientia contradictoriarum (*e*) die ſecunda menſis Maji anno quo ſupra lecta & publicata adjecto, quod ſub noſtra-

(*a*) *Aliud exemplar habet*: veracitas
(*b*) pacifica
(*c*) noſtrum
(*d*) Ambaxiatores
(*e*) contradictarum

rum literarum teſtimonio indigens quisque ſibi teſtimonium ſumere valeat in toto vel in parte qua indiget earundem Nos ad Venerabilium Nuntiorum Univerſitatis ſtudii Colonienſis inſtantiam Capitula hujusmodi ſic ut prefertur concordata & ſponte ſuſcepta ex integro ex libro predicto de verbo ad verbum fideliter conſcribi & preſentibus adnotari fecimus quorum tenor ſequitur in hunc modum

Statuimus ut (*f*) deinceps numerus Cardinalium Sancte Romane Eccleſie adeo ſit moderatus quod non ſit gravis ecclefie qui de omnibus partibus Chriſtianitatis proportionabiliter quantum fieri poterit aſſumantur (*g*) ut notitia cauſarum & negotiorum in Eccleſia emergentium facilius haberi (*b*) poſſit & equalitas regionum in honoribus Eccleſiaſticis obſervetur ſic tamen quod numerum XXIV. non excedant niſi pro honore Nationum que Cardinales non habent unus vel duo pro ſemel de conſilio & conſenſu Cardinalium aſſumendi viderentur Sint autem viri in ſcientia moribus & rerum experientia excellentes Doctores in Theologia aut in jure Canonico vel civili preter admodum paucos qui de ſtirpe Regia vel Ducali aut magni Principis oriundi exiſtant In quibus competens literatura ſufficiat non fratres aut nepotes ex fratre vel ſorore alicujus Cardinalis viventis nec de uno ordine Mendicantium ultra unum non corpore vitiati nec alicujus criminis vel infamie nota reſperſi nec fiat eorum electio per auricularia vota ſolummodo ſed etiam cum conſilio Cardinalium collegialiter ſicut in promotione Epiſcoporum fieri conſuevit qui modus etiam obſervetur quando aliquis ex Cardinalibus in Epiſcopum aſſumetur

De Proviſione Eccleſiarum Monaſteriorum Prioratuum Dignitatum (*i*) *& aliorum Beneficiorum.*

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa MARTINUS quintus ſuper proviſionibus Eccleſiarum Monaſteriorum & Beneficiorum quorumcunque utetur reſervationibus juris ſcripti & (*k*) Conſtitutionis *Execrabilis* & *Ad regimen* modificate ut ſequitur Ad regimen Eccleſie Generalis quamquam immeriti ſupina (*l*) diſpoſitione vocati gerimus in noſtris deſideriis ut debemus quod per noſtre diligentie ſtudium ad quorumlibet Eccleſiarum & Monaſteriorum regimen & alia Beneficia Eccleſiaſtica juxta Divinum beneplacitum & noſtre intentionis affectum viri aſſumantur idonei qui preſint & proſint committendis eis Eccleſiis Monaſteriis & Beneficiis prelibatis Premiſſorum namque conſideratione inducti & ſuadentibus Nobis aliis rationabilibus cauſis nonnullorum Predeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inherentes (*m*) omnes Patriarchales Archi-Epiſcopales Epiſcopales Eccleſias Monaſteria Prioratus Dignitates Perſonatus & Officia nec non Canonicatus & Prebendas & Eccleſias ceteraque Beneficia Eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura ſecularia & regularia quecunque & qualiacunque fuerint etiamſi ad illa perſone conſueverint ſeu debuerint per electionem ſeu quemvis alium modum aſſumi nunc apud Sedem Apoſtolicam quocunque modo vacantia aut impoſterum vacatura nec non per depoſitionem vel privationem ſeu translationem per Nos ſeu authoritate noſtra factas & in antea faciendas ubilibet nec non ad que aliqui in concordia ſeu diſcordia electi vel poſtulati fuerint quorum electio caſſata ſeu poſtulata (*n*) repulſa vel per eos facta renuntiatio & admiſſa authoritate noſtra extiterit ſeu quorum electorum vel poſtulatorum repelli aut renuntiationem admitti per Nos aut authoritate noſtra continget (*o*) apud ſedem predictam vel alibi ubicunque & etiam per obitum Cardinalis ejusdem Eccleſie Romane ac Officiariorum dicte ſedis quamdiu ipſa officia actualiter tenebuntur videlicet Vice-Cancellarii Camerarii ſeptem Notariorum Auditorum literarum contradictarum & Apoſtolici Palatii cauſarum auditorum correctorum centum & unius ſcriptorum Literarum Apoſtolicarum &

XXIV

(*f*) De numero & qualitate Cardinalium
(*g*) aſſumatur
(*b*) poterit
(*i*) Dignitarum *omiſſum.*
(*k*) conſtitutionibus
(*l*) ſuperna
(*m*) inherendo
(*n*) poſtulatio
(*o*) contingit

XXIV Primarie (p) prefate Sedis & XXV Abbreviatorum nec non verorum (q) commenſalium noſtrorum & aliorum XXV. Capellanorum ſedis ejusdem in Pithaphio (r) deſcriptorum & etiam quorumcunque Legatorum ſeu Collectorum ac (s) in terris Eccleſie Romane (t) Procuratorum & Theſaurariorum Deputatorum ſeu Miſſorum hactenus vel Deputandorum ac mittendorum in poſterum vacantia & in antea vacatura ubicunque dictos Legatos vel Collectores ſeu (u) Procuratores aut Theſaurarios antequam ad Romanam curiam redierint ſeu venerint rebus eximi contigerit ab humanis nec non quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam Curiam venientium vel etiam recedentium ab eadem ſi in locis (x) a dicta Curia ultra duas dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint, vel eos in antea tranſire de hac luce contigerit & etiam ſimili modo quorumcunque curialium peregrinationis infirmitatis aut recreationis ſeu alia quacunque cauſa ad quevis loca ſecedentium ſi eos antequam ad dictam curiam redierint in locis ultra duas dietas ab eadem curia ut premittitur non remotis dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem jam forſitan deceſſerint vel inpoſterum eos contigerit de medio ſubmoveri nunc per obitum hujusmodi vacantia vel inpoſterum vacatura rurſus Monaſteria Prioratus Decanatus Dignitates Perſonatus Adminiſtrationes Officia Canonicatus Prebendas & Eccleſias ceteraque Beneficia Eccleſiaſtica ſecularia & regularia cum cura vel ſine cura quecunque & qualiacunque fuerint etiam ſi ad illa perſone conſueverint ſeu debuerint per electionem ſeu quemvis alium modum aſſumi que promoti per Nos vel authoritate noſtra ad Patriarchalium Archi-Epiſcopalium & Epiſcopalium Eccleſiarum nec non Monaſteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipſis factarum nunc quocunque modo vacantia ſeu in poſterum vacatura nec non etiam que per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum Perſonatuum Officiorum Canonicatuum Prebendarum Eccleſiarum aut Beneficiorum aliorum per Nos aut authoritate literarum noſtrarum immediate collatorum ſeu conferendorum in poſterum preterquam ſi virtute gratie expectative aſſecutio fiat nunc vacantia & in antea vacatura plena ſuper premiſſis omnibus & ſingulis cum fratribus noſtris collatione prehabita & matura deliberatione ſecuta ordinationi diſpoſitioni ac proviſioni noſtre uſque ad quinquennium de ipſorum fratrum conſilio authoritate Apoſtolica reſervamus Decernentes exnunc irritum & inane ſi ſecus ſuper premiſſis & quolibet eorum per quascunque quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attemptari Non obſtantibus quibuscunque conſtitutionibus a Predeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus editis quatenus obſiſtere poſſent ſuperius enarratis articulis vel alicui ſeu aliquibus eorum dicto quinquennio durante Nulli igitur &c.

In Eccleſiis Cathedralibus & etiam Monaſteriis Apoſtolice Sedi immediate ſubjectis fiant electiones Canonice que ad Sedem Apoſtolicam deferantur quas etiam ad tempus conſtitutum in Conſtitutionibus NICOLAI III. que incipit *Cupientes* Papa exſpectet quo facto ſi non fuerint preſentate vel ſi preſentate minus Canonice fuerint Papa eas confirmet niſi ex cauſa rationabili & evidenti & de fratrum conſilio de digniori & utiliori perſona duxerit providendum proviſoque (y) confirmati & proviſi per Papam nihilominus Metropolitanis & aliis preſtent debita juramenta & alia ad que de jure tenentur

In Monaſteriis que non ſunt immediate ſubjecta Sedi Apoſtolice nec non in aliis Beneficiis regularibus ſuper quibus pro confirmatione ſeu proviſione non conſuevit haberi recurſus ad Sedem Apoſtolicam non teneantur venire electi ſeu illi quibus providendum eſt ad curiam ad habendam confirmationem ſeu proviſionem nec etiam dicta Beneficia regularia cadant in gratiis exſpectativis Ubi autem in Monaſteriis ad curiam Romanam

(p) Pœnitentiarii (q) Vicariorum
(r) (*Credo idem ſignificari, quod* Pittacio, *catalogo*) (s) Matris Eccleſiæ
(t) Rectorum, *non* Procuratorum (u) Rectores, *non* Procuratores
(x) ad eam Curiam (y) proviſo quod

nam pro confirmatione venire vel mittere consueverunt Ibi Papa non aliter confirmet aut provideat quam superius de Ecclesiis Cathedralibus est expressum (z) De Monasteriis Monialium Papa non disponet nisi sint exempta & tunc per commissionem in partibus &c.

De ceteris Dignitatibus & Beneficiis quibuscunque secularibus & Regularibus vacaturis ultra reservationes jam dictas majoribus dignitatibus post Pontificalem in Cathedralibus & principalibus in Collegiatis Ecclesiis exceptis de quibus jure ordinario provideatur per illos inferiores ad quos alias pertinet nec computentur in turno seu vice eorum Idem Dominus noster Papa declarat quod per quamcunque aliam reservationem gratiam exspectativam aut quamvis aliam dispositionem sub quacunque verborum forma per eum aut ejus authoritate factam vel faciendam non velit neque vult neque intendebat nec intendit facere aut fieri quominus de media parte illarum & illorum cum vacabunt alternis vicibus libere disponatur per illos ad quos collatio provisio presentatio electio aut quevis alia dispositio pertinebit (a) prout ad ipsos spectabit de consuetudine vel de jure Itaque (b) cum de una dignitate personatu officio vel beneficio ex illis ad electionem provisionem collationem seu quamvis aliam dispositionem alicujus spectantem fuerit authoritate Apostolica provisum aut alias dispositum ille ad cujus electionem collationem vel quamvis dispositionem primo loco pertinebit de alio immediate postea vacaturo provideat aut disponat prout ad eum pertinebit & ita consequenter de singulis hujusmodi dignitatibus personatibus officiis & beneficiis vacaturis authoritate ejusdem Domini nostri Pape (c) & aliorum predictorum alternatis vicibus disponatur reservationibus aut aliis a premissis dispositionibus authoritate ejusdem Domini nostre Pape factis vel faciendis non obstantibus quibuscunque Quotiens vero aliquo vacante beneficio cadente in vice & gratia expectativa non apparuerit infra tres menses a die note vacationis in loco beneficii quod alicui de illo secundum predictas ordinationes fuerit Apostolica authoritate provisum Ordinarius vel alius ad quem illius dispositio pertinebit de illo libere disponat nec sibi in sua vice computetur beneficia etiam que per simplicem renuntiationem aut permutationem vacaverint neutri parti computentur

Sanctissimus Dominus noster Papa MARTINUS quintus ad exaltationem Fidei Catholice & spiritualem profectum populi Christiani de consensu & beneplacito Nationis Germanice statuit ordinat & decernit quod deinceps in Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis Nationis Germanice ejusdem sexta pars Canonicatuum & Prebendarum sit pro Doctoribus aut Licentiatis in sacra pagina aut altero Jurium vel in Theologia & Baccalaureis formatis aut Magistris in Medicina qui per biennium seu Magistris in artibus qui per quinquennium post Magisterium in Theologia aut altero Jurium studuerunt in studio generali sic videlicet quod ubicunque non fuerit saltem sexta pars Canonicorum prebendatorum in Metropolitana vel Cathedrali Ecclesia taliter graduatorum ibi quecunque (d) deinceps vacaverint Canonicatus & Prebenda quacunque etiam Apostolica vel alia auctoritate nonnisi taliter graduatis conferatur quousque dicta sexta pars compleatur taliter graduatis Si tamen infra mensem a tempore vacationis cujuslibet Prebende numerandum (e) repertus fuerit taliter graduatus & alias idoneus qui per se vel Procuratorem voluerit acceptare

Rr (f) postmodum continuetur ut ad minus dictus numerus sexte partis Canonicorum taliter ut premittitur graduatorum in ipsis Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis habeatur ubi autem soli consueverunt Illustres aut de Comitum & Baronum genere vel ex utroque paren-

(z) Caput III. De (a) prout *omissum* (b) ita quod
(c) factis vel faciendis non obstantibus quibuscunque, *cætera omissa usque ad verbum* Quotiens. (d) quomodocunque (e) numerandi
(f) *Cl. Leibnitz legit*: qui postmodum continetur, *stella interposita, quæ dubiam lectionem significat: tolerabilior foret hæc*, qui postmodum continuetur, *sed* To *qui non respondet Abbreviationi.*

Google

parente militares in Canonicos admitti taliter graduati qui acceptare voluerint ſi taliter Nobiles ut premittitur fuerint in illis Eccleſiis ceteris etiam Nobilibus alternatim uſque ad dictum numerum proferantur

Item quod in aliis Collegiatis Eccleſiis ejusdem Nationis ſimiliter ſexta pars Canonicatuum & Prebendarum deinceps premiſſo modo conferatur ſic ut premittitur graduatis aut ſaltim in medicina vel in artibus Magiſtris vel Licentiatis aut in Theologia vel altero jurium & (*g*) Baccalaureis examinis (*b*) per rigorem

Item quod Parochiales Eccleſie habentes coi ext. (*i*) que ſecundum famam publicam attendatur duo milia communicantium vel plures (*k*) deinceps non conferantur etiam Apoſtolica vel quacunque alia authoritate niſi Doctoribus aut Licentiatis in ſacra pagina aut jure Canonico vel civili vel Baccalariis in Theologia formatis ſi tamen infra menſem a die vacationis Eccleſie numerandum reperiatur taliter graduatus qui per ſe vel Procuratorem ſuum voluerit acceptare decernentes irritum & inane ſi ſecus in premiſſis tam circa Canonicatus & Prebendas quam Parochiales Eccleſias vel eorum aliquod a quoquam quavis authoritate etiam Apoſtolica fuerit attemptatum ſalvis ſemper laudabilibus conſuetudinibus & ſtatutis Eccleſiarum que premiſſis non adverſantur In contrarium autem facientibus non obſtantibus quibuscunque

Item quatenus predicta ordinatio pluribus proſit & humane ambitioni frenum imponat ordinat ſtatuit & decernit idem Dominus noſter Papa quod (*l*) vigore preſentis conſtitutionis ſeu ordinationis nemo graduatorum poſſit ultra unum Beneficium Eccleſiaſticum adipiſci

Item vult quod in pari data ad eandem collationem graduatus non graduato preferatur prerogativis & diligentia non obſtantibus quibuscunque

Item quod Vicarie ad certa chori officia in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis deputata non conferantur etiam authoritate Apoſtolica niſi talibus qui hujusmodi officia cantando legendo & alias ſciverint & potuerint perſonaliter adimplere

De Annatis

De Eccleſiis & Monaſteriis virorum duntaxat vacantibus & vacaturis ſolventur pro fructibus primi anni a die vacationis ſumme pecuniarum in libris Camere Apoſtolice taxate que communia ſervitia nuncupantur Si que vero exceſſive taxate ſunt juſte retaxentur & provideatur ſpecialiter in gravatis (*m*) regionibus ſecundum qualitatem rerum temporum & regionum ne nimium pregraventur ad quod dabuntur Commiſſarii qui diligenter inquirant & retaxent Taxe autem predicte pro media parte infra annum a die habite poſſeſſionis pacifice totius vel (*n*) majoris partis ſolventur & pro media parte alia infra ſequentem annum & ſi infra illud tempus bis vel pluries vacaverint (*o*) ſemel tantum ſolvetur nec debitum hujusmodi in Succeſſorem in Eccleſia vel Monaſterio tranſeat De ceteris autem Dignitatibus Perſonatibus Officiis & Beneficiis ſecularibus & regularibus que authoritate Sedis Apoſtolice conferentur vel providebitur (*p*) de eisdem preterquam vigore gratiarum expectativarum (*q*) aut cauſa permutationis ſolvatur annata ſeu medii fructus juxta taxam ſolitam tempore unionis (*r*) infra annum & debitum hujusmodi in Succeſſorem in Beneficio non tranſeat De Beneficiis vero que valorem XXIIII. fl. de Camera non excedunt nihil ſolvatur debitis omnibus preteriti temporis uſque ad Aſſumptionem Domini noſtri communium ſervitiorum & annatarum pro medietate relaxatis ſolventibus aliam medietatem infra ſex menſes a die publicationis

De

(*g*) & *omiſſum.* (*b*) examinatis
(*i*) *Cl. Leibnitz legit*: anni extimationem, *mihi videtur*: communi exiſtimatione
(*k*) plebis (*l*) qui (*m*) gravatorum
(*n*) amplioris (*o*) vacaverit (*p*) providebuntur
(*q*) expectantiarum (*r*) immiſſionis

De cauſis tractandis in Romana Curia vel non

Sanctiſſimus Dominus noſter Papa Martinus quintus ſtatuit & ordinat quod nulle cauſe in Romana Curia committantur niſi que de jure & natura cauſe in Romana Curia tractari debebunt & quod cauſe que ad forum Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine non pertinent per Romanam Curiam etiam pretextu eruceſignationis laicorum extra tempus paſſagii generalis non recipiantur de illis cognoſcendo in Curia vel extra committendo niſi (*s*) de conſenſu partium que vero ad forum Eccleſiaſticum pertinent & de jure ſunt per appellationem aut alias ad Romanam Curiam devolute ac de ſui natura in eadem tractande tractentur in ea cetere committantur in partibus niſi forſan pro cauſe & perſonarum qualitate in commiſſione exprimenda illas tractari in Curia expediret (*t*) pro juſticia conſequenda vel de partium conſenſu in Curia tractarentur

De Commendis

Ordinat Dominus noſter Papa quod in poſterum Monaſteria aut magni Prioratus Conventuales his temporibus ultra X Religioſos & officia clauſtralia dignitates majores poſt Pontificalem in Cathedralibus ſue Eccleſie Parochiales nulli Prelato etiam Cardinali dentur in commendam date autem & dati quamprimum commendatariis loco illarum de equivalenti providebitur poſt pacificam poſſeſſionem adeptam illas dimittant una etiam Eccleſia Metropolitana uni Cardinali vel Patriarche concedi poterit proviſionem alias ſufficientem (*u*) non habenti

De Symonia

Ut autem conſiderata malitia aliquorum temporum proxime preteritorum quibus labes Symoniaca tam in Ordinibus quam Beneficiis Eccleſiaſticis tunc conferendis & percipiendis ac Religionibus ingrediendis fuit heu nimium frequentata leſis in hoc conſcientiis ad puriorem adminiſtrationem & perceptionem (*x*) Sacramentorum Eccleſiaſticorum ſalubriter conſulatur omnibus & ſingulis Patriarchis Archi-Epiſcopis Epiſcopis Abbatibus Abbatiſſis ceterisque Prelatis nec non Clericis ac perſonis Eccleſiaſticis Religioſis & ſecularibus utriusque ſexus ut quilibet eorum infra tres menſes poſt publicationem aut inſinuationem preſentium ſibi aut in Dioceſi ubi domicilium habuerint (*y*) aliquem in ſacra pagina vel in jure Canonico Doctorem aut Licentiatum vel Baccalarium formatum ubi talis commode reperiri poterit vel ubi talis reperiretur (*z*) Rectorem aut alias intelligentem Sacerdotem diſcretum ac bone fame Curatum vel non Curatum eligere valeat Confeſſorem qui infra predictum tempus quantocius commode fieri poterit ejus confeſſione audita ipſam perſonam confitentem a ſuis peccatis & a quibuscunque excommunicationum ſuſpenſionum & interdicti aliisque ſententiis cenſurarum (*a*) atque penis quas forſan propter ſimoniacam (*b*) in ordine vel Beneficio Eccleſiaſtico religionis ingreſſum aut alias qualitercunque active vel paſſive commiſſam uſque ad tempus publicationis predicte dinoſcitur incurriſſe in foro conſcientie duntaxat abſolvere nec non ſecum ſuper irregularitate pro eo quod hujusmodi ſententiis aut earum aliqua ligata forſan Miſſas vel alia Divina Officia celebraſſe aut ſe illis immiſcuiſſe cenſebitur uſque ad tempus predictum contracta ipſaque propter premiſſa aut eorum aliquod a ſuorum ordinis vel officii executione ſuſpenſa quod in illis nihilominus miniſtrare illa exercere adepta Beneficia vel ſtatum in quo eſt retinere & ad ulteriora promoveri poſſit in dicto foro valeat diſpenſare ac eidem Beneficia que obtinet ob hoc forſitan vacantia vel vacatura ſi & poſtquam dimiſerit reconferre onimemque inhabilitatis irregularitatis nec non infamie maculam ſive notam atque aliam labem per eam occaſione predicta uſque ad tempus predictum contractam in eodem foro totaliter abolere fructus quoque Beneficiorum Eccleſiaſticorum quos forſitan indebite perceperit & quos per-

(*s*) nec de conſenſu (*t*) expedietur (*u*) *male apud Leibnitz* officientem
(*x*) præceptorum, *Senckenb. erronee.* (*y*) factum, *legerem* fixum, *ſi conjecturæ locus eſſet.*
(*z*) Lectorem (*a*) cenſuris (*b*) Simoniam

tized by Google

percipere potuiſſet (c) ac quicquam occaſione predicta fuerit refundendum dummodo perſona ipſa ad refuſionem faciendam deducto ne egeat in ſtatu in quo tunc fuerit aut alias abſque nota vel ſcandalo ſufficiens non fuerit in dicto foro remittere ac eam de his quittare & liberare tenore preſentium nunc (d) indulgemus conſtitutionibus Apoſtolicis & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuscunque

Inſuper ad vitandum ſcandala & multa pericula ſubveniendique conſcientiis timoratis omnibus Chriſti fidelibus tenore preſentium (e) nunc indulgemus quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione vel receptione aut aliis quibuscunque Divinis vel extra pretextu cujuscunque ſententie aut cenſure Eccleſiaſtice a jure vel homine generaliter promulgate teneatur abſtinere vel aliquem vitare aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare niſi ſententia vel cenſura hujusmodi fuerit in vel contra perſonam Collegium Univerſitatem Eccleſiam communitatem aut locum certam aut certum a Judice publicata vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe conſtitutionibus Apoſtolicis & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuscunque ſalvo ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum ſententiam latam a Can. adeo notorie conſtiterit incidiſſe quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari nec aliquo juris ſuffragio excuſari nam a communione illius licet denuntiatus non fuerit volumus abſtineri juxta Canonicas ſanctiones.

De Diſpenſationibus

Ordinat etiam Dominus noſter (f) quod ad Eccleſias Cathedrales Monaſteria Prioratus Conventuales aut Parochiales Eccleſias ſuper defectu etatis ultra triennium nullatenus diſpenſetis (g) niſi forte in Eccleſiis Cathedralibus ex ardua & evidenti cauſa de conſilio Cardinalium ſeu majoris partis eorum videretur aliter diſpenſandum

Item Dominus noſter in gravibus & arduis caſibus ſine conſilio Cardinalium non intendit diſpenſare

De proviſione Pape & Cardinalium.

Romano Pontifici & Sancte Romane Eccleſie Cardinalibus pro illorum ſuſtentatione rebus Romane Eccleſie ſtantibus ut ſunt non videtur aliter poſſe provideri quam hucusque factum eſt ſcilicet per beneficia & communia ſervitia que *vacantie* nuncupantur (h) verum circa beneficiorum qualitatem taliter duximus providendum quod nulli Cardinalium Monaſterium Prioratus conventualis ultra numerum X Religioſorum ſecundum moderna tempora habere conſueti nulla major dignitas poſt Pontificalem in Cathedralibus aut Parochialibus (i) Eccleſia nullum officium clauſtrale nullum Xenodochium Hoſpitale Elemoſinarium ſeu Leprofaria in titulum vel adminiſtrationem conferantur & ſi que talia nunc obtinent quamprimum Papa loco illorum de alio equivalenti providebit illa dimittere teneantur ſicut ſuperius de Commendis eſt dictum

De Indulgentiis

Cavebit Dominus noſter Papa in futurum nimiam indulgentiarum effuſionem ne vileſcant & in preteritum conceſſas ab obitu GREG. XI. adinſtar alterius indulgentie revocat & annullat

Item Sanctiſſimus Dominus noſter & *inclita Natio Germanorum* conſenſerunt & proteſtati ſunt quod omnia & ſingula ſupradicta durare & tollerari debeant *uſque ad quinquennium dumtaxat* a data preſentium numerando Conſtitut. Apoſtol. Regulis Cancell. factis & fiendis & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuscunque Quodque per obſervantiam eorum nullum jus novum Romano Pontifici aut alicui alteri Eccleſie vel perſone acquiratur ſeu prejudicium generetur ſed lapſo dicto quinquennio quelibet Eccleſia & perſona pre-

(c) potuiſſent ut quotquot occaſione predicta
(d) miſericorditer, *loco*: nunc
(e) miſericorditer, *pro*: nunc
(f) quod, *abeſt*.
(g) diſpenſare, *Cl. Leibn.*
(h) unde, *pro*: verum
(i) Parochialis *habet unum exemplar.*

Digitized by Google

predicta liberam facultatem habeat utendi quolibet jure ſuo non obſtantibus (k) ſupradictis Et quod (l) Capitula predicta & quodlibet eorum dentur cuilibet ea habere volenti communiter aut diviſim in autentica forma ſub ſigillo Domini (m) Vice-Cancellarii cum ſubſcriptione Notarii ſic quod fidem faciant exhibita ubicumque (n)

Hec itaque Univerſitati veſtre tenore preſentium firmiter atteſtando (o) easdem noſtras preſentes literas in horum fidem & teſtimonium prefatorum conceſſimus noſtri ſigilli munimine roboratas Datum Conſtant. Provincie Magunt. in domo habitationis noſtre anno quo ſupra die III. menſis Maji Pontificis (p) Domini noſtri Pape anno primo.

(L.S.) LOBENXIUS

Ex Archæi Univerſitatis Colonienſis gemino exemplari authentico, ſigillo cereo rubro munito, & integerrimo, aſſervato N. 44. & 79. inedito, ſumma diligentia collationato a me *Joſ. Hartzheim* 1762. 27. Junii.

Contuli & utrunque Exemplar cum Senckenbergiano coævo, ex Archæo Monaſtico deſcripto exemplari, quod legitur in dem 1. Theil des Teutſchen Reichs-Abſchieds: habet hic *Commata, Puncta, Enumerationes Paragraphorum, Capitum*, quibus exemplaria Colonienſia omnino carent.

(k) omnibus (l) que, *pro*: quod (m) Domini *omittit Leibn.*
(n) pro toto autem non ſolvantur niſi duodecim groſſi Turonenſes: *addit Senckenberg. & Leibn. ſed nec primum nec ſecundum Exemplar Colonienſe hæc habet.*
(o) atteſtantes (p) Pontificatus

SIGISMUNDUS Rex Capitulo Verdenſi mandat: ut HENRICO ab HOYA Epiſcopo obedientiam præſtet, & bonorum omnium poſſeſſionem concedat.

Anno Chriſti MCCCCXVIII. Martini V. Pp. I. Sigismundi Regis VIII.

SIGISMUNDUS &c. HONORABILIBUS, EGREGIIS, ET DISCRETIS, DECANO, CAPITULO, AC UNIVERSO CLERO CIVITATIS ET DIOCESEOS VERDENSIS, NOSTRIS ET SACRI IMPERII DEVOTIS FIDELIBUS DILECTIS, GRATIAM &c.

HOnorabiles &c. Quoniam, ut experientia, optima rerum magiſtra, de ſe nuntiare & teſtari poterit, propriis noſtris poſtpoſitis negotiis jam aliquorum annorum retroactis ad hoc ſolum, ut ſciſſuram templorum domus Dei, quantum Nobis ex alto concederetur, ſedare, ac ad reparationem quietis ſtatus univerſalis Eccleſiæ militantis intendere poſſemus, ſtudia noſtra flagrantibus, atque ſummis deſideriis convertimus, tandem miſericors & miſerator Dominus, neſciens continere, in ira miſericordias ſuas, tempore, quo exigentibus erroribus noſtris majora ſupplicia merebamur, argumentum ſalvationis oſtendit, factumque eſt eo annuente, qui omnium bonorum largitor eſt munificus, ut tres hucusque obedientiæ propemodum diviſæ, conjunctæ ſint in unum. Reſtat, ut particularium Eccleſiarum conquaſſatio, & ſciſſura ſublevetur. Et quoniam jam pridem inter Venerabiles HENRICUM DE HOYA (a) ex una, & ULRICUM (b) occaſio-

(a) Henricus de Hoya ab Alexandro V. proviſus de Eccleſia Verdenſi. Renuntiat 1426.
(b) Ulricus Albanenſis ab Gregorio XII. proviſus de Eccleſia Verdenſi: poſtea promotus ab Salisburgenſi Archi-Epiſcopo ob Sigismundi Cæſaris inſtantiam ad Epiſcopatum Seccovienſem.

Digitized by Google

caſione Eccleſiæ Verdenſis, quam quilibet eorum ad ſe prætendebat pertinere, aliquamdiu fuerat materia quæſtionis ventilata. Tandem quia nuper idem Ulricus ad noſtram inſtantiam ad Eccleſiam Seccovienſem, tunc vacantem, aſſumptus, & promotus eſt, & illam in præſentiarum pacifice tenet, & poſſidet. Sic hujusmodi diſſenſionum acerbitas demonſtratur mitigata, & juxta hujus Sacri Concilii Decreta amplius unici Paſtoris, & Patris animarum veſtrarum, videlicet ipſius HENRICI, eſtis cuſtodiæ relicti, & commiſſi. Quocirca Univerſitatem veſtram attente rogamus, & hortamur in Domino, quatenus eidem Henrico, ut unico animarum veſtrarum Cuſtodi, & Paſtori, obedientiam debitam, & devotam exhibeatis, & ipſum ad plenam & pacificam poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ, tam in Spiritualibus, quam etiam in temporalibus admittatis, & ab aliis admitti procuretis, ac alias ſibi pro ipſius Eccleſie jurium diſtractorum recuperatione, ut fideles filii, fructuoſe aſſiſtatis. Nobis in hoc ultra meritum a Deo conſequendum ſingulariſſimam complacentiam oſtenſuri. Datum *Conſtantiæ* XXIII. die Septemb. Regnorum noſtrorum anno Hungariæ &c. XXXI. Romanorum vero octavo.

Ineditum communicavit Cl. ab Erath, Naſſovico Dillenburgicus Conſiliarius.

SIGISMUNDI Imperat. Mandatum

Ad WILHELMUM, Ducem Brunsw. Luneb.

Ut Caſtrum Verdenſe de Rodenburg HENRICO Epiſcopo reſtituat.

Anno Chriſti MCCCCXVIII. Martini V. Pp. I. Sigismundi Reg. VIII.

ILLUSTRIS PRINCEPS, AVUNCULE NOSTER CHARISSIME!

MUltorum aſſertione didicimus, quamvis vix credamus, jam aliquibus elapſis temporibus Caſtrum de *Rodenburg* ad Eccleſiam Verdenſem nullo medio pertinens, per gentes felicis recordationis *Henrici*, Genitoris tui, *Ducis Luneburgenſis*, *Avunculi* noſtri, nocturno tempore fuiſſe invaſum, & uſurpatum, & per ipſum tuum Genitorem, quamdiu vitam agebat in humanis, fuiſſe occupatum & detentum, teque in ipſius Caſtri poſſeſſionem ſucceſſiſſe, & ipſum hodie occupatum detinere. Et quia hic ad iſtud Concilium (noſtris multifariis incumbentibus Nobis negotiis poſtpoſitis) intentione & deſiderio inter alia convenimus, ut poſt unionem habitam jam (*Laudes Altiſſimo*) in capite, tribus obedientiis in unum conjunctis, evidentem operam & diligentiam ad hoc impenderemus, ut ſingulæ Eccleſiæ ab earum oppreſſionibus liberarentur. Et quoniam, Avuncule dilecte, prout noſti, teſtimonio Veritatis inſtruimur, ut demus Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & Deo, quæ ſunt Dei, nec decet Nos illos impugnare, quos tenemur tueri, & defendere, cumque, ut Nobis ſuggeritur, tu ipſius Eccleſie Vaſallus, & ſibi juramento fidelitatis adſtrictus, dignoſceris, decet claræ memoriæ Progenitorum tuorum inhærendo veſtigiis, ipſius Eccleſiæ bona non ſolum non invadere, ſed ipſam etiam pro poſſe tuo ab ipſius oppreſſionibus relevare. Quapropter te rogamus attente, & requirimus, ut ipſum Caſtrum cum attinentiis ſuis ipſi Eccleſiæ Verdenſi, & Henrico moderno ipſius Eccleſiæ Epiſcopo, & Paſtori abſque contradictione reſtituas, & relaxes, Deo in hoc debitum impendens, & Nobis complacentiam ſingularem oſtenſurus. Quoniam intentionis noſtræ, & ipſi Henrico Epiſcopo pro ipſius Caſtri recuperatione pro viribus noſtris aſſiſtere, & favere. Datum *Conſtantiæ* d. XXIII. Sept. Regnorum noſtrorum anno Hungariæ &c. XXXI. Romanorum vero VIII.

Ineditum communicavit Clar. ab Erath, Naſſovico-Dillenburgicus Conſiliarius.

SIGISMUNDUS Imp. ULRICO olim Verdenſi, nunc Seccovienſi Epiſcopo, ultimi anni redditus Verdenſis Diœceſis exſolvendos mandat Conſulibus, & Magiſtratui Lunenburgenſi. Conſtantiæ A. 1418.

Anno Chriſti MCCCCXVIII. Martini V. Pp. I. Sigismundi Reg. VIII.

WIr SIGMUND von Gotes Gnaden Romiſcher Kung, zu allen zyten Merer des Richs, und zu Ungern, Dalmacien, Croatien &c. Küng, Embieten den erſamen Burgermeiſtern, Ratmannen, und Bürgern der ſtat zu Lünemburg, unſern und des Richs lieben Getruen, unſer Gnad, und alles Gut.

Erſamen lieben Getreuen, wann der erwirdig *Ulrich*, Biſchoff zu Sekow, *unſer Fürſt*, Rate, und lieber Andechtiger, durch ſiner ſunderlicher Redlikeit und Vernunfte willen, die er an im hat, dem Stifft zu *Sekow* kürtzlich fürgeſetzet iſt, und wann er Biſchoff zu Verden bis uf die zyt derſelben Fürſetzung gewezt iſt, alſo das im als eym *Biſchoff zu Verden*, deſſelben Biſtums Tzinſe, Rente, Zehenden, und Nucze, die dann von diſem vergangenen Jare erſchinen ſind, von Rechts wegen, und billich gefallen, und werden ſollen, dorumb begeren Wir, und bitten euch ouch mit ſunderlichem und ernſtlichem Fliſſe, das ir günſtlich und ernſtlich dortzu tun und beholffen ſin wollet, das ſolich itzigen Tzinſe, Rente, Tzehenden und Nutze, dem vorgenanten *Ulrich*, und ſinen Botten, dem, oder den er dann das befilhet, gentzlich gericht, betzahlet, und geantwott werden, und das ir ouch nicht geſtattet, das in, oder die ſinen yemand, wer die ſin, doran hindern oder irren in kein Wis, als Wir des beſunder und gantz zuverſiht und getruen zu euch haben, wenn doran tut ir uns dankneme und beſunder anneme Lieb und Wolgefallen. *Geben zu Coſtentz des nechſten Sampſtags nach Sant Franciſci tag, unſerer Riche des Ungriſchen &c. in dem XXXI. und des Romiſchen in dem achten Jaren.*

P. D. Frideric. March. Brandenb. &c.

Johannes Kirchen.

Ineditum communicavit Clar. ab Erath, Naſſovico-Dillenburgenſis Conſiliarius.

SIGISMUNDI, Regis Romanorum,

Ad Luneburgenſem Senatum,

Ut Caſtrum Rodenburg, ab Henrico Duce Luneburgenſi occupatum, reſtitui faciant HENRICO Verdenſi Epiſcopo.

Anno Chriſti MCCCCXVIII. Martini V. Pp. I. Sigismundi Reg. VIII.

SIGISMUNDUS, DEI GRATIA, ROMANORUM REX SEMPER AUGUSTUS, AC HUNGARIE, DALMACIE, CROATIE &c. REX.

HOnorabiles, & Circumſpecti, Fideles Dilecti. Cum quilibet ex talento, in hoc fluctuanti ſeculo ſibi credito, in diſtricto extremi judicii examine, ubi teſte Scriptura judicabimur, Deo teſti, atque Judici ſit exactam redditurus rationem, Nobis debitum reputamus, ut poſteaquam ad univerſalis Eccleſie, quam luſtris

Digitized by Google

ſtris jam labentibus octo faſtuoſorum defedavit impunitas, reparationem, & ſolida, & quodammodo infallibilia, tribus obedientiis per mundi climata ſparſis, Deo directore, conjunctis in *unum*, ſunt poſita fundamenta; ad hoc ut particulares etiam Eccleſie ab earum violentiis, & oppreſſionibus liberentur, aciem conſiderationis noſtre convertamus. Equidem occaſione Eccleſie *Verdenſis*, jam pridem inter Venerabiles *Henricum*, modernum Epiſcopum ex una, & *Ulricum*, nunc *Seccovienſem* Epiſcopum parte ex altera, fuit aliquamdiu queſtionis ventilata materia. Sed quia idem *Ulricus* tandem ad Eccleſiam Seccovienſem, tunc Paſtoris ſolatio deſtitutam, per Venerabilem . . *Archi-Epiſcopum Saltzburgenſem*, *noſtre interceſſionis intuitu*, aſſumptus, & promotus eſt, hujusmodi diſſentio in ſe ipſam reſoluta & mitigata dignoſcitur. Et quoniam multorum fide dignorum teſtimonio reperimus, hujusmodi inter eos in hoc Sacro Concilio durante lite, ipſum Henricum poſſeſſione peculiaris ſui Caſtri in *Rodenburg*, ad ipſam Eccleſiam *Verdenſem* ſimpliciter titulo directi Dominii, a tempore, quo in contrarium non extitit viventium memoria, pertinentis, per bone memorie Illuſtrem *Henricum, Ducem Luneburgenſem*, fuiſſe nocturno tempore ſpoliatum, & hujusmodi ſpoliationem per ejus heredes, hucusque non abſque Divine Majeſtatis offenſa continuari. Quapropter Univerſitatem veſtram rogamus ſeriose & attente, ut ipſum *Henricum* amplius, tanquam unicum animarum veſtrarum Patrem, & Paſtorem debitis & reverentia, & honoribus venerantes, ſibi ut ad plenam & pacificam ipſius Eccleſie jurium, & pertinentiarum omnium poſſeſſionem realiter & integraliter perveniat, ipſumque Caſtrum, & alia ipſius Eccleſie jura, ut aſſeritur, diſtracta, & deperdita recuperare valeat, noſtre conſiderationis intuitu, fructuoſis veſtris auxiliis, & conſiliis aſſiſtatis, veſtris votis, ubi expediet, Nos per hoc fortius aſtringentes. Noſtre enim omnino intentionis eſt, ipſi *Henrico*, ut ipſius Eccleſie, Sponſe ſue, lacrimabilis ſciſſura reparetur, pro viribus adherere. *Datum Conſtantie viceſimo tertio die menſis Decembris, Regnorum noſtrorum anno Hungarie &c. Triceſimo primo, Romanorum vero octavo.*

Ad Mandatum Domini Regis

JOHANNES DE STRIGONIO, Præpoſitus, & Vice-Cancellarius.

Ineditum communicavit Cl. ab Erath, Naſſovico-Dillenburgicus Conſiliarius.

LEODIENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCXXIV. Martini V. Pp. VII. Sigismundi Reg. XIV.

JOANNES DE HEYNSBERCH, (*a*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, EPISCOPUS LEODIENSIS, DUX BULLION. ET COMES LOSSENS. UNIVERSIS ET SINGULIS PRÆSENTES ORDINATIONES VISURIS, ET AUDITURIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm Nos alias una cum Venerabili Capitulo noſtro Leodienſi nonnullas ordinationes fecerimus pro communi bono, & evidenti utilitate reipublicæ, & ſubditorum noſtrorum, nec non ſtatuta, ſeu moderationes per recolend. Memoriæ Dominum ADULPHUM *de Marcka*, quondam Epiſcopum Leodienſem, Prædeceſſorem noſtrum, pro & ſuper reformatione ſtatus, & Officiatorum Curiæ noſtræ Leodienſis, & aliarum Curiarum Spiritualium, Nobis ſubjectarum

(*a*) Joannes de Heinsberg ex Canonico S. Lamberti, & Archi-Diacono Hannoniæ eligitur Epiſcopus anno 1419. Reſignavit Cathedram Ludovico Borbonio anno 1456.

ſtarum, dudum edita renovaverimus, & mandaverimus inviolabiliter obſervari; Quia tamen contra fraudes & abuſus, qui, & que ab Officiatis a multis retroactis temporibus committebantur, & de die in diem committuntur, non fuit, nec eſt per ſtatuta, & moderationes antedictas ſufficienter, & plene proviſum, & novis ſupervenientibus morbis nova convenit antidota præparari, & quæ noviter emergunt, novo indigent auxilio; idcirco pro communi utilitate noſtrorum ſubditorum, & convenientium reformatione abuſuum predictorum, & ſtatus dictarum Curiarum, ad predictas moderationes prælibati quondam Domini ADULPHI pridem publicatas adjicimus, & fecimus ordinationes, & ſtatuta predicta, quas per omnes & ſingulos Notarios, & Procuratores curias prædictas frequentantes, præſentes, & futuros mandamus, & præcipimus ſub pœnis infra ſcriptis inviolabiter obſervari.

In primis, ſiquidem cum temporibus retro præteritis quamplures nedum Clerici idiotæ, & experti, ſed etiam laici penitus illiterati, latinumque congrue loqui neſcientes, alii autem turpis, & inhoneſtæ vitæ, tabernasque publice, continueque frequentantes, ac alii de criminibus, & publice vitiis diffamati, Notariatus, & Procurationis officia indifferenter exercuerunt in Curia noſtra prædicta, & de die in diem exercere, fraudesque quamplures in hujusmodi officiis committere, nec non Curiam noſtram ſub nequitiis, & fraudibus fama publica atteſtante, diffamare conſueverunt in ſubditorum noſtrorum damnum non modicum, & gravamen; Idcirco Nos volentes præmiſſis obviare, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero nullus admittetur ad exercendum officium Notariatus, vel Procurationis in Curia noſtra, vel aliis Curiis prædictis, qui ſit illiteratus, aut latinum competenter loqui non ſciat, aut ſit malæ famæ, vel de aliquo gravi crimine diffamatus, aut etiam communiter, & publice tabernas frequentantes. Inhibemus univerſis & ſingulis Procuratoribus ſub pœna decem florenorum Rhenenſium Fiſco Curiæ noſtræ applicantes, ne deinceps aliquis Officium Procurationis inter partes in dicta Curia noſtra exercere præſumat in Spiritualibus, vel aliis gravibus, & magnis cauſis, aut illis, qui judiciarium ordinem in ipſis obſervari requirunt, & quæ valorem decem floren. Rhenenſium excedunt, niſi prius per Officialem noſtrum fuerit diligenter examinatus, ac approbatus, ac ad exercendum hujusmodi Procurationis officium in cauſis prædictis admiſſus, ipſiusque nomen ad exercendum Procurationis officium in cauſis prædictis fuerit in loco publico per dictum Officialem noſtrum deputatum, ſcriptum, & annotatum.

Quodque Notarii nullum ad expeditiones cauſarum predictarum in Procuratorem admittant, niſi fuerit de infra ſcriptis, & nominatis ſupradictis; & hoc idem mandamus in Curiis Spiritualibus Capituli, Præpoſiti, & Archi-Diaconorum prædictorum fieri, & obſervari.

Item cum Procuratores, & Notarii Curiæ prædictæ, Dominis, & Advocatis ejusdem Curiæ, veluti Patronis cauſarum, & partium, in judiciis merito deferre debeant, hinc eſt, quod omnibus Curiæ noſtræ Procuratoribus, & Notariis inhibemus, ne quis deinceps loca, & ſedes Advocatorum in dicta Curia pro tempore, quo Officialis noſter, vel vices ejus gerens, ibidem pro tribunali ad jura reddenda ſedent, ſubintrare, vel occupare, ſeu ſtare, vel ſedere præſumat ſub pœna quatuor groſſorum veterum, Fiſco Curiæ noſtræ applicantes, quam contrarium facientes, toties, quoties incurrere volumus ipſo facto.

Item ſub pœna conſimili, &, ut præfertur, applicantes, prohibemus univerſis Procuratoribus prædictis, ne deinceps abſque mandato, vel licentia Officialis noſtri, vel vices gerentis, præſumant, aut attentent in judicio cauſas, ſeu allegationes pro partibus ſuis, ſeu aliqua ipſarum, preſentibus vel inconſultis Advocatis earundem proponere. Cum hoc ad Advocatorum officium ſpectare dignoſcatur, & per id inſipientiæ Procurator. conſulatur, ac honeſtati judicii prædicti Officialis noſtri provideatur.

Item ſub prædicta pœna quatuor groſſorum veterum, ut præſcribitur, applicandorum, inhibemus omnibus & ſingulis Notariis, ac Procuratoribus dictæ

Cu

Curiæ noſtræ, ne deinceps aliquis ipſorum pro confectione, & dictamine, & ſcriptura literarum, monitorum, vel inhibitorum a Curia noſtra prædicta emittendarum, ultra quadraginta ſolidos communis pegamenti Leodienſis recipere præſumat.

Item ad vitandum fraudes, quæ in literis excommunicatoriis, aggravatoriisque, & reaggravatoriis, & ipſarum executionum ſæpiſſime commiſſæ ſunt, ſtatuimus & ordinamus, quod exnunc in antea per noſtrum Officialem deputetur unus Notarius, qui nomina citatorum contumacium, & monitorum, ac literas monitorias, ſeu contumaciales deſuper emanatas, nec non primas aggravationes reſignare habeat, & de reſignatione citatorum, & monitorum, ac literarum contumacialium, & primarum aggravationum prædictarum, ſimul ſex duntaxat denarios monetæ communiter in Civitate Leodienſi currentis, ratione officii ſui hujusmodi recipiat: inhibemusque ſub prædicta pœna quatuor groſſorum veterum, ut præſcribitur, applicandorum, ne deinceps aliquis Notarius Curiæ noſtræ ſignet aliquas literas ſecundas, aut ulteriores aggravationes, niſi viderit, & conſtiterit ſibi, predictas literas contumaciales per Notarium prædictum eſſe regratiatas, & de hoc in ſignaturis ſuis teneantur facere mentionem.

Item committimus Officiali noſtro Leodienſi, quod de perſonis, & ſtatibus Notariorum, & Procuratorum dictæ Curiæ noſtræ toties, quoties ſibi videbitur expediens, ſe informet, & inquirat: & quæ circa ipſos, & eorum officia invenerit corrigenda, & informanda, corrigat, & reformet, prout ſecundum qualitates, & circumſtantias perſonarum, & exceſſuum videbitur eidem expedire, taliter faciat, quod Curia noſtra prædicta in melius reformetur, & ſubditi noſtri per Officiatos ejusdem Curiæ noſtræ non graventur. Cæterum inhibemus omnibus Notariis, & Procuratoribus Curiæ noſtræ prædictæ, pro, vel ſuper convitiis, ſeu injuriis verbalibus eis per Advocatos, Notarios, aut Procuratores hujusmodi illatis, vel factis, ipſos coram alio judice, quam coram Nobis, aut Officiali noſtro impedire, vel ad judicium trahere præſumant: alioquin contrarium facientes, pœnam decem florenor. Rhenenſium Fiſco Curiæ noſtræ applicantes, toties, quoties fecerint, incurrant ipſo facto, quia non eſt rationi conſonum, ut predicti ſuper convitiis, vel rixis verbalibus hujusmodi forenſes judices adeant cum Nos, & Officialis noſter parati ſumus eis ſemper miniſtrare juſtitiæ complementum; & inſuper præcipimus omnibus Procuratoribus Curiarum predictarum ſub pœna privationis officii ſui perpetuæ, nec non decem floren. Rhenenſ. auri, Fiſco Curiæ noſtræ applicantes, quatenus de ſingulis pecuniis per ipſos a partibus pro deductione cauſarum ſuarum receptis, tradere teneantur eisdem partibus receſſum, ſeu ſcedulam ſua manu propria ſcriptam, aut ſubſcriptam, continentem ſummam, ſeu quantitatem hujusmodi pecuniarum: & nihilominus toties, quoties requiſiti fuerint, vel ſaltem in fine cauſæ teneantur, partibus ſuis aſſignare in ſcriptis, & rationem reddere, ubi, & apud quos, aut qualiter hujusmodi pecunias conſumpſerunt, & expenderunt.

Item ſtatuimus, quod partes in Curia noſtra prædicta litigantes, ſeu Procuratores ipſarum, in principio cujuslibet cauſæ conveniant ad invicem de Notario communi, qui acta totius cauſæ a principio uſque ad finem conſcribat: & ſi in unum Notarium convenire nequierint, tunc per judicem deputetur Notarius communis, qui acta cauſæ conſcribat, ne liceat ipſum per unam partium, ſeu Procuratorem ejus, invita, vel contradicente parte altera mutare, ſeu alium Notarium abſque Decreto, & ante Judicem aſſumere, ſub pœna duorum florenorum Rhenenſium Fiſco Curiæ noſtræ, toties, quoties ſecus factum fuerit, applicantes, ſalvo tamen & excepto, quod una partium hujusmodi poterit in reſcriptionibus partium, & teſtium auditione adjungere ſuis expenſis alium Notarium, ſi velit.

Item præcipimus omnibus Notariis Curiæ noſtræ ſub pena decem florenor. Rhenenſium auri, Fiſco Curiæ noſtræ applicantes, ne pro ſcripturis, vel ſalariis ipſorum in cauſis a Sede Apoſtolica in noſtra Diœceſi Leodienſi delegatis, plus reci-

recipere præſumant, quam per ſtatuta, & moderationes noſtras, & Curiæ noſtræ prædictæ, in cauſis ordinaria authoritate coram Nobis, aut Officiali noſtro ventilatis recipere permiſſum eſt, alioquin id, quod ultra hoc receperint, omnino reſtituere teneantur, & pœnam prædictam incurrant ipſo facto.

Item ſtatuimus, quod per Officialem noſtrum deputetur unus fidelis, & juratus Procurator, qui contra ſtatuta, & moderationes, ac ordinationes noſtras prædictas venientes, denuntiet Officiali noſtro Leodienſi, qui contra ipſos ſimpliciter, ac ſummarie, & de plano ſine proceſſu aliquo judiciali procedat, & per quemlibet transgreſſorem pœnas præſcriptas ſolvi faciat, & compellat, prædictusque denuntians a quolibet transgreſſore convicto quatuor Baddragenſ. communis pagamenti Leodienſis habeat pro ſuo ſalario, & ſi idem denuntiator negligens fuerit, deponatur, & loco ejus, vel ipſo mortuo, alius fidelis ſurrogetur. In quorum omnium robur, & teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus literis duximus appendi. Sub anno a Nativitate Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, viceſimo quarto, Menſis Octobris die viceſima.*

Cl. Lunig Spicilegii Eccleſiaſtici Continuat. III. pag. 1085.

Impreſſa fuit hæc Joannis Heinsbergii Conſtitutio Pariſiis anno 1518. *pag.* 38, 39, 40, 41. *ex Chalcographia Jacobi Badii, expenſis honeſti viri Guillelmi Vorſtermanni, Bibliopolæ Antverpienſis.*

Monaſterio Quedlinburgenſi, Diœceſis Halberſtadenſis, a Concilio Baſileenſi datur facultas poſt abitum Excommunicatorum ſtatim Divina publice celebrandi.

Anno Chriſti MCCCCXXXIII. Eugenii IV. Pp. III. Sigismundi Reg. XXIV.

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, in SPIRITU S. LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, Dilectis Eccleſiæ Filiis, Clero, et Univerſitati, ſeu Communitati QUEDELINGBURGENSI, Halberstad. Diœc., Salutem et Omnipotentis DEI Benedictionem!

SInceræ devotionis affectus, quem ad univerſalem Eccleſiam gerere confitebamini, promeretur, ut votis illis, præſertim quæ in Divini cultus augmentum, & animarum veſtrarum ſalutem cedere dignoſcuntur, quantum Nobis ex alto conceditur, favorabiliter annuamus. Cum igitur Nobis pro parte veſtra expoſitum extiterit, quod ſæpe contingit, oppidum veſtrum ex eo, quod perſonæ excommunicatæ, & quibus Eccleſiæ eſt interdictus ingreſſus, ad ipſum oppidum declinant, & in eo aliquamdiu perſeverando moram trahunt, Eccleſiaſtico ſubjici & ſupponi interdicto, propter quod vos, & alios, ipſum oppidum inhabitantes, etiam poſt dictarum perſonarum excommunicatarum receſſum per certos dies ſubſequentes ceſſare oportet a Divinis, in Divini cultus detrimentum, ac Chriſti fidelium præjudicium, & periculum animarum. Quare Nobis pro parte veſtra fuit humiliter ſupplicatum, ut vobis ſuper his de remedio providere dignaremur. Nos igitur veſtris devotis in hac parte ſupplicationibus inclinati, ut quotiescunque hujusmodi perſonas excommunicatas, ſeu interdictas a jure, ut ab homine, quavis etiam auctoritate ad veſtrum oppidum declinare contigerit, mox poſt receſſum earum extra oppidum hujusmodi abſque cujusvis moræ intervallo, oppidi alicujus alterius ſuper hoc licentia minime requiſita in ſingulis Eccleſiis, Monaſteriis, & Capellis ipſius oppidi in ibi pro tempore confluentium, & degentium præſentia, apertis januis, & campanis pulſatis, excommunicatis tamen & interdictis excluſis, Miſſas, & alia Divina Officia publice, ſolenniter, & alta voce reſume-

re,

Digitized by Googl

re, & celebrare, ac quæcunque alia Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare libere, & licite valeat, dummodo vos, aut confluentes, ſeu degentes ipſi cauſam hujusmodi non dederitis, & dederint interdicto, nec id vos ſpecialiter interdici contigerit, vobis, & veſtrum cuilibet indulgemus non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, nec non *Statutis Provincialibus*, & *Synodalibus*, *cæterisque* quibuscunque. Datum in *Baſilea* XIII. Cal. Decembr. Anno a Nativitate Domini *Milleſimo, quadringenteſimo, triceſimo tertio.*

Ineditum communicavit Clar. ab Erath, Conſiliarius Naſſovico Dillenburgicus.

Conſervatorium Eccleſiæ S. SERVATII

Quedlingburgenſis, ex Originali emendatum.

Anno Chriſti MCCCCXXXIV. Eugenii IV. Pp. IV. Sigismundi Regis XXV.

SACRO SANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU S. LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, DILECTIS ECCLESIÆ FILIIS - - PRÆPOSITO B. MARIÆ ERFFORDIENSIS, MAGUNTINÆ DIOCESEOS, ET S. NICOLAI MAGDEBURGENSIS, AC B. MARIÆ HALBERSTADENS. ECCLESIARUM DECANI, SALUTEM ET OMNIPOTENTIS DEI BENEDICTIONEM.

AD compeſcendos conatus nepharios perverſorum, qui perſonas, & loca Eccleſiaſtica ſuper bonis, & juribus ſuis offendere, & multiplicibus perturbare moleſtiis non verentur, tanto magis decet per Nos oportuno remedio providere, quanto per amplius turbationes hujusmodi, & moleſtiæ in Divinæ Majeſtatis offenſam, nec non Eccleſiaſticæ libertatis redundare diſpendium dinoſcuntur. Dudum ſiquidem, cum in diverſis mundi partibus Conſules civitatum, & Rectores, nec non alii, qui poteſtatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent Eccleſiis, ut deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videretur, quam ſub Pharaone fuiſſet, qui Legis Divinæ notitiam non habebat, quique omnibus aliis ſervituti ſubactis, Sacerdotes & poſſeſſiones eorum in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniam miniſtravit. *In Concilio Lateranenſ.* Eccleſiæ immunitati providendo ſub anathematis diſtrictione prohibitum extitit, ne Conſules, Rectores, aut alii prædicti Eccleſias, & Viros Eccleſiaſticos talliis, ſeu collectis, aut exactionibus aliis aggravare præſumerent, transgreſſores, & fautores eorum præcipiendo anathematis ſententiæ ſubjacere, donec ſatisfactionem impenderent competentem. Et etiam deinde in generali Concilio editum fuerit, quod ſi Epiſcopi forte ſimul cum Clericis, etiam ſi tantam neceſſitatem, vel utilitatem inſpicerent, ut abſque ulla coactione ad relevandas communes utilitates, vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppeterent facultates ſubſidia per Eccleſias laicis ducerent concedenda, minime ſuper hoc conſulto Romano Pontifice, conceſſiones & ſententiæ, quæ a talibus, vel de ipſorum mandato forent promulgatæ, eſſent irritæ & inanes, nullo unquam tempore valituræ: Ac etiam in ipſo generali Concilio Decretum extitit, illum, qui infra tempus ſui regiminis propter fractionem Conſtitutionum vel Sanctionum hujusmodi ſuſtineret anathema, tanquam poſt illud non eſſet ad ſatisfactionis debitum compellendus, nec non ipſius ſucceſſorem, qui non ſatisfaceret infra menſes, manere Eccleſiaſtica Cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum ſuccederet in onere, qui ſubſtitueretur in honores; Poſtmodum vero felicis recordationis HONORIUS Papa III. attente conſiderans, quod quondam FREDERICUS Secundus, olim Romanorum Imperator, tunc ſub obedientia & devotione S. Ro-

manæ Eccleſiæ perſiſtens ad laudem ejusdem Eccleſiæ, & ſacri decus Romani Imperii cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cætero Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ plena vigerent quiete, & ſecura libertate gauderent, ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo habundaverat, ut non dubitaret contra Eccleſiaſticam diſciplinam, & Sacros Canones ſtatuta ſua confingere adverſus Eccleſiaſticas perſonas, & Eccleſiaſticam libertatem, edictali lege hujusmodi ſtatuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita nunciari, & omnia ſtatuta, & conſuetudines, quæ civitates, & loca, Poteſtates, vel Conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ contra libertatem Eccleſiæ, vel perſonas Eccleſiaſticas hujusmodi edere, aut ſervare temptarent contra Canonicas, vel Imperiales Sanctiones, de ipſorum Capitularibus infra duos menſes poſt ipſius legis publicationem penitus aboleri facerent, & ſi de cetero talia attemptarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua jurisdictione privatos, nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuiſſent, Banno mille marcharum auri Fiſco Imperiali præceperat ſubjacere, Poteſtates vero, Conſules, Statutarii, & Scriptores ſtatutorum prædictorum, nec non Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memorata judicarent, ex tunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias, & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter non tenere. Quodque ſi per annum præfatarum Conſtitutionum inventi forent contemptores, bona eorum per totum ſuum Imperium mandavit impune ab omnibus occupari, ſalvis nihilominus aliis pœnis contra tales in eisdem generalibus Conciliis promulgatis. Et inſuper voluit idem tunc IMPERATOR, quod nulla Communitas, vel perſona publica ſeu privata collectas, exactiones, angarias, vel perangarias Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis hujusmodi imponere, ſeu invadere Eccleſiaſtica bona præſumeret, quod ſi ſecus faceret, & requiſita ab Eccleſia, vel Imperio hujusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus Banno Imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione debita nullatenus remitteretur. Statuerat inſuper, quod quæcunque Communitas, vel perſona per annum in excommunicatione propter libertatem Eccleſiæ violatam perſiſteret, ipſo jure ſimiliter dicto Banno Imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam in Criminali quæſtione vel Civili ad Judicium ſeculare trahere preſumeret contra easdem Canonicas Sanctiones, & Conſtitutiones Imperiales, quod ſi ſecus faceret, actor a ſuo jure caderet, & judicatum non teneret, & Judex ex tunc foret judicandi auctoritate privatus. Quodque Judices temporales, qui Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare preſumerent, tertio requiſiti jurisdictionem ſuam amitterent, Conſtitutionem ipſam de conſilio etiam Fratrum ſuorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, qui tunc erant, auctoritate Apoſtolica approbans, & confirmans, ipſam mandavit inviolabiliter obſervari, nec non Statutarios, & Scriptores, ac violatores prædictos excommunicatos eadem auctoritate nunciari. Et deinde ad audientiam Divinæ memoriæ KAROLI Quarti etiam Roman. Imperatoris ſemper Auguſti deducto, quod nonnullæ ſeculares perſonæ, in Poteſtatibus, & officiis publicis conſtitutæ, videlicet Duces, Marchiones, Comites, Barones, Milites, & alii Domini temporales, nec non Conſules civitatum, opidorum, villarum, & locorum Rectores in diverſis Provinciis ejusdem Imperii, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia, & iniquas ordinationes motu proprio, & de facto contra ipſas perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſiarum libertates, & eorum privilegia condiderant, illisque de facto, & publice utebantur contra Canonicas & Legales Sanctiones, utpote quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferrentur, & ne Clerici, in ſacris Ordinibus conſtituti, ad agendum, & teſtificandum in Civilibus, & maxime in piis cauſis aliquatenus admitterentur, quodque excommunicati laici, & publice denunciati in Civili foro minime repellerentur; Et inſuper prædicti Domini temporales, Conſules, & Rectores per ſecularem Poteſtatem res & bona Clericorum occuparent, arreſtarent, & oblationes Chriſti fidelium minuerent, atque reſtrin-

reſtringerent, exactiones, & tallias indebitas de bonis & reditibus Eccleſiarum exigerent, & extorquerent, poſſeſſiones Eccleſiarum, & perſonarum earundem devaſtarent incendiis & rapinis. Contractus inter Clericos & laicos legitime factos ad libros civitatum, villarum, & locorum prædictorum inſcribere, & ſigillare recuſarent, donataque & legata ad fabricas, & Eccleſiarum ſtructuras contra Prælatorum voluntatem, & aliorum, quorum intererat, temere uſurpare præſumerent, ac in fraudem & odium Clericorum, de bonis etiam & rebus eorundem Clericorum, quæ non cauſa negotiationum, ſed pro eorum propriis uſibus per eorum terras ducebant, ſeu duci faciebant, theolonium exigere, & recipere non verebantur, & confugientes ad Eccleſias, & eorum cimiteria, inde extrahere contra Canonicas & Imperiales Sanctiones hujusmodi præſumſerant, & præſumebant. Idem CAROLUS Imperator, tanquam Chriſtianiſſimus Princeps, volens in præmiſſis providere de remedio ſalutari, etiam de quorundam Ducum, Principum, Comitum, Baronum, Militum, Fideliumque aliorum Sacri Imperii ſæpe dicti conſilio, auctoritate Imperiali, quæcunque ſtatuta ac conſuetudines prædicta, tanquam per Canonicas & Civiles Sanctiones expreſſe reprobata, caſſavit, irritavit, & annulavit, ac caſſa, irrita, nulliusque eſſe voluit roboris, vel momenti præcipiens ſub Imperialis Banni pœna univerſis & ſingulis Principibus, & Dominis temporalibus, Conſulibus, Poteſtatibus, & aliis in officiis publicis in eodem imperio conſtitutis, quatinus ex tunc ipſorum ſtatuta, & ordinationes, ſicut in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, edita fuerant, omnino revocarent, & de luce tollerent, quodque ſecundum ea non judicarent amplius, nec ſententias dictarent, aut de eisdem in judicio, vel extra judicium quodlibet pro ſe, & contra Eccleſiaſticam libertatem eandem potirentur. Pronunciavit inſuper, & eadem decrevit auctoritate, quod quicunque laicus, cujuscunque ſtatus, aut conditionis exiſteret, auſu ſacrilego, & propriæ temeritatis audacia Sacerdotem, vel Clericum ſecularem, vel Religioſum diffidaret, proſcriberet, ſpoliaret, captivaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, vel hujusmodi maleficia perpetrantes ſcienter receptaret, vel eis favorem præſtaret, præter pœnas a ſacris Canonibus, & legalibus ſanctionibus in tales inflictas, eo ipſo redderetur infamis, & omni honore privatus, nec ad placita vel conſilia Nobilium admitteretur quovis modo; Hortans inſuper in Domino, & requirens Eccleſiaſticos Prælatos in illis partibus, in quibus committerentur talia, conſtitutos, ut legem Imperialem hujusmodi per eorum *Eccleſias*, & *Synodos* publicarent, ne transgreſſores hujusmodi per ſimulatam ignorantiam ſuam valerent in hac parte malitiam excuſare, prout in *Conſtitutionibus*, & *Sanctionibus Conciliorum*, & *Honorii* prædictorum, ac *Imperialibus* præfatis plenius continetur. Cum autem ſicut lamentabili querela dilectarum Eccleſiæ Filiarum Abbatiſſæ, & Capituli ſecularis Eccleſiæ *Quedlingborgen.* Rom. Eccleſiæ immediate ſubjectæ, nec non univerſorum perpetuorum Beneficiatorum, & Perſonarum Eccleſiaſticarum in eadem, aliisque Eccleſiis, & Monaſteriis eidem ſubjectis *Halberſtad. Dioceſeos* nuper accepimus, nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones, Communitates, & alii ſeculares poteſtates earundem Conſtitutionum, & Sanctionum Canonicarum, & legalium forſan ignari contra ipſas ab Abbatiſſa, & Capitulo, Beneficiatis, & perſonis prædictis communiter, vel diviſim forſan tallias, & gabellas, ac alias exactiones illicitas hactenus extorſerint, & adhuc extorquere nitantur, ac etiam bona *Abbatiſſæ*, Capituli, Perſonarum, & Beneficiatorum prædictorum invaſerint, arreſtaverint, occupaverint, detinuerint, & ſuis uſibus applicuerint, nec non occupare, invadere, arreſtare, detinere, ac eadem ſuis uſibus applicare ſimiliter de facto præſumant, in animarum ſuarum periculum, nec non prædictorum Abbatiſſæ, Capituli, Beneficiatorum, & Perſonarum non modicum præjudicium, atque damnum, Nos ipſis Abbatiſſæ, Capitulo, Beneficiatis, & perſonis de oportuno remedio providere volentes, diſcretioni veſtræ per hæc noſtra ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatinus Vos, vel duo, aut unus veſtrum per Vos, vel alium, ſeu alios Abbatiſſæ, Capitulo, Beneficiatis, & perſonis predictis contra quoscunque

transgreſſores, & violatores Conſtitutionum, & Sanctionum eorundum, cujuscunque gradus, dignitatis, & excellentiæ fuerint, efficacis defenſionis auxilio aſſiſtentes, non permittatis eos contra Canonicas, & legales Sanctiones, & Conſtitutiones hujusmodi indebite moleſtari, nec non easdem Conſtitutiones, & Sanctiones, ubi & quando expedire videritis, ſolemniter publicantes, faciatis transgreſſores, & violatores hujusmodi, ſi & prout juſtum fuerit, aut ubi & quoties expedieret, tam diu excommunicatos, aut anathematizatos publice nunciari, donec ab earundem talliarum, collectarum, impoſitionum, & quarumlibet extorſionum, nec non bonorum Abbatiſſæ, Capituli, Beneficiatorum, & perſonarum prædictarum hujusmodi invaſione, arreſtatione, occupatione, defenſione, & applicatione omnino deſiſtant, nec non etiam efficaciter reſtituant eiſdem Abbatiſſæ, Capitulo, Beneficiatis, & perſonis occaſione præmiſſorum per eos communiter, vel diviſim læſis, ſeu gravatis, tallias, gabellas, & exactiones ipſas, ac etiam bona prædictorum Abbatiſſæ, Capituli, Beneficiatorum, & Perſonarum arreſtata, occupata, detenta, & applicata, ipſis, aut quæ per ſe, vel alios illo prætextu quomodolibet receperint, imo verius uſurpaverint temere & illicite, a ſe libere omnino relaxent, ac in manibus veſtris juraverint, quod de cætero talia non committant, & ea committentibus non præſtent auxilium, conſilium, vel favorem, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, & alia juris oportuna remedia compeſcendo, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Cæterum ſi forſan hujusmodi transgreſſorum, & violatorum, vel ea fieri mandantium, ipſisque conſentientium, ſeu illis per ſe, vel alium, ſeu alios dantium, directe vel indirecte, publice vel occulte auxilium, conſilium, vel favorem præſentia.. pro monitionibus, & requiſitionibus per vos de ipſis fiendis tute, ſecure, vel commode haberi nequiret, Nos vobis monitiones, & requiſitiones hujusmodi, ac citationes quaslibet per edicta publica in locis affigenda publicis, de quibus ſit veriſimilis conjectura, quod ad notitiam dictorum citatorum, & monitorum pervenire valeant, faciendi plenam & liberam concedimus tenore præſentium facultatem; Volentes, quod monitiones, requiſitiones, & citationes hujusmodi perinde ipſos citatos, requiſitos, & monitos, ut præmittitur, arctent, ac ſi factæ, & inſinuatæ præſentialiter, & perſonaliter extitiſſent. Non obſtantibus piæ memoriæ *BONIFACII Papæ VIII.* quibus cavetur, ne aliquis extra ſuam civitatem, vel Dioceſin, niſi in certis exceptis caſibus, & in ultra unam diætam a fine ſuæ Dioceſeos ad judicium evocetur. Seu ne Judices extra civitatem, vel Dioceſin, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere; aut alii, vel aliis vices ſuas committere, ſeu aliquos ultra unam dietam a fine Dioceſeos eorundem trahere præſumant, dummodo ultra duas dietas aliquis auctoritate præſentium non trahatur, ac de perſonis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, quam aliis Conſtitutionibus Apoſtolicis contrariis quibuscunque, aut ſi aliquibus communiter vel diviſim a Sede Apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra certa loca ad Judicium evocari non poſſint per litteras non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Dat. *Baſileæ* VIII. Kal. Novembris, anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, triceſimo quarto.

S. deficit. C. de Bionis.

Ineditum communicavit Cl. ab Erath, Naſſovico-Dillenburgenſis Conſiliarius.

Literæ

Literæ THEODORICI Archi-Epiſcopi Colonienſis, & Adminiſtratoris Eccleſiæ Paderbornenſis, ad Concilium Baſileenſe, pro impetranda conjunctione Eccleſiæ Paderbornenſis, cum Metropolitana Colonienſi.

Anno Chriſti MCCCCXXXIV. Eugenii IV. Pp. IV. Sigismundi Regis XXV.

REVERENDISSIMIS, REVERENDISQUE PATRIBUS, ET VENERABILIBUS DOMINIS, IN SACRO-SANCTA BASILIENSI SYNODO CONGREGATIS, DOMINIS, ET AMICIS PERCARISSIMIS, SACRO-SANCTÆ BASILEENSI SYNODO IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATÆ, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANTI, THEODORICUS, DEI GRATIA, ARCHI-EPISCOPUS COLONIENSIS, SACRI ROMANI IMPERII PRINCEPS ELECTOR, ET PER ITALIAM VICE-CANCELLARIUS, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, REVERENTIAM DEBITAM ET DEVOTAM.

REverendiſſimi, Reverendi Patres, propter diuturnos guerrarum turbines, quos inteſtina clade obice a longa ætate Eccleſia Paderbornenſis pertulerat, cum deſperatis rebus illi undique præſidia defeciſſent, ac crudeli congreſſu decertaret cum antiſtite Clerus, laic. vero vulgus voto diviſo diſperſum partibus hinc inde faveret ; pernicioſa adeo terræ, & Diœceſi illi plaga accrevit, quod invaſa ſeditione intranea, tellus etiam ab cæteris pro libito vaſtaretur. Unde mutuis jaculis membrorum,& capitis univerſa corporis armonia tabeſcens adeo ſterneretur, ut pene careret incolis patria, & incendiorum voragine domiciliis deſtituta ea tempeſtate non ſolum civilibus,& ſuburbanis, ſed nec ſacris ædibus parceretur ; nihil enim Rmi Rdique Patres, contuentibus patriam occurrebat, quam deſert. - & - ruinarum veſtigia, vepres, & arva latiſſima cultura omni orbata ; videbantur enim ſe primo - - quandam vaſtiſſimam Trojam, aut Babylonis reliquias in ipſis - - - Cum vero Capitulum prædictum Paderbornenſe longo certamine contra Præſulem feſſum fortunam meliorem timeret illius, qui magnificum Ducem Montenſem Fratrem, & inclitos multos favoribus attraxerat opportunis, quamvis pœnitudine ſera finale ſibi,& patriæ excidium metuens, creſcente illi dietim calamitatum procella, ad me, & Colonienſem Eccleſiam veluti prout tunc proficiebatur ad fiduciam anchoram ſuppliciter recurrebat, patriæ me tutorem contra domeſticos hoſtes inſtantiſſime poſtularet. Verum licet eo tempore gravibus æmulis, & guerris Colonienſis Eccleſia vexaretur, nec commode rebus propriis intentus alienis poteram otiari, diuturna repulſa ipſorum inſtantiam repellebam, ut tandem cum nihil inviolatum rapinis adeſſet, quod raptoribus, & hoſtibus exteris, & intraneis in ſpolium occurrere poſſet, coacti penuria, & fame armati,& proceres loca meæ Diœceſis eis vicina rap. - - incurſibus moleſtabantur, unde ratus fore utilius vicinam patriam protegere, quietam,& pacificam facere, quam inimicam ſufferre, aut exterminio dare, & metuens, ne favore guerræ laſſati in magnificum Ducem Montenſem Fratrem electi eorum mihi tunc,& Colonienſi Eccleſiæ adverſantem intenderent, ſic quod juncta illi Paderbornenſis patria me, & Eccleſiam meam fortius perturbaret, indefeſſis Capituli, & patriæ inſtantiis inclinatus tutoris officium ſumpſi, rebus Eccleſiæ illius,& patriæ publicis, & privatis ſinceritate amica intendens, adverſum enim eis Ducem WILHELMUM, ut præfertur, eorum electum ex ferociſſimo hoſte placatum faciens, pacem cum eo illis emi viginti trium millium precio florenorum de ære Colonienſis Eccleſiæ exhauſto, vicinosque Principes,& Dominos, Eccleſiæ, & patriæ Paderbornenſi moleſtos, qui fines eorum depopulabantur jugiter, muneribus,& donis permaximis, ac fœderibus, ſanctionibus adeo mihi devinxi, quod ab eo tempore optima & ſecura

ſecura pace fruatur, niſi quod ipſi ſæpe pact. infractis etiam ſponte infringant, quam ſemper laboribus, & impenſis per me,& meos reintegrare oportet. Interea priusquam ingenio, & ſolertia mea adverſantia ſingula pactata fuiſſent, videns Capitulum prælibatum multo proficere, quod me tutore pace optima potiretur, dubitans,ne per novi proviſionem antiſtitis ab illa rebus mutatis diſcederet, per multa temporis intervalla me ſimul cum opidanis, & militaribus accuratiſſime profligavit, ut darem conſenſum, quod per Pontificem maximum tunc JOHANNEM XXIII. illa mihi Eccleſia ex tutore adminiſtrationis titulo traderetur ad vitam. Cumque per ſpectabiles nuncios ſuos Capitulum prædictum aſſentiente patria impetraſſet mihi non roganti, non ſatagenti,non operam danti,adminiſtrationis prædictæ Bullas allatas per ſuos alacriter tradiderunt, & exercitui pro patria eorum tuenda præſidentem deductum obviis Crucibus, & ſacris Reliquiis cum juramento obire, & fidelitatem præſtantes, a quibus militia, & patria nullo modo diſcederet, tanquam Patrem patriæ in Paſtorem,& Dominum receperunt. Tanta quoque voluptate unusquiſque ſtatus refectus eſt, propter habundantiam pacis, quæ eis cotidie concreſcebat, quod unionem illam,quam cum Colonienſi Eccleſia ad vitam meam contraxerat, brevi ſpatio vitæ hominis deficere ambigens, firmum tractatum facerent, & conſenſum darent per literas Capituli ſigillo munitas manendi apud Eccleſiam Colonienſem uniri, & . . . . ab obitu meo annis centum complendis abſque Epiſcopo proprio optantes hæc Apoſtolica,& Concilii Conſtantienſis auctoritatie firmari; dicebant enim a certo . . eis impoſſibile fore proprium ſuſtentare Epiſcopum, allodiis deſtructis, & munimentis Epiſcopalis menſæ, aut deperditis, aut pignoribus permaximis obligatis, quæ ſi redimerentur in integrum, non manerent Epiſcopo pro ſumptibus ad numerum ſex florenorum annuatim, unde oporteret cum egeſtate fore mendicum, niſi vellet ſubditorum, & vicinorum rapinis inſiſtere, unde tam fructuoſa pax facile poſſet infringi, & hæc omnia ipſi JOHANNI tunc Romano Pontifici, ac ſacro demum Conſtantienſi Concilio, ac invictiſſimo Principi Domino meo Gratioſiſſimo Imperatori moderno, tunc Romanorum Regi, per Capituli literas apertiſſime profitentes per ſuos inſtanter orarunt, quatenus me Adminiſtratore, ut ſupra ſcribitur, potirentur. Neque quidem tempore mei introitus ad adminiſtrationem prædictam caſtrum erat, aut municipium aliquod Epiſcopalis menſæ, quod non foret ſuper denario uno in quindecim denariis pignoribus obligatum. Ulterius,ut mea ad eos pietas magis clareſceret, octo millia florenorum de Camera Archiepiſcopali tradita expoſita manualiter tradidi Capitulo memorato, antiquum debitum quitando, quo olim mea illi tenebantur Eccleſia, pollicentibus literis, & ſigillis ſub jurejurando, dictam ſummam ſolum ad redemptionem bonorum Epiſcopalis menſæ, vel partis ipſorum exponere, licet demum juramenti immemores in proprios illos uſus vertiſſent; nec hoc tacentibus, quod pro reiſis, & expeditionibus multiplicibus, & armatorum ſtipendiis, ſine quorum potentia patriam tutari non poteram, ſummam ultra triginta millium florenorum, præmiſſis exceptis de Camera Eccleſiæ Colonienſis ad Capituli inſtantias expendidi voventis literis, & ſigillis, ſe ſummam prædictam Eccleſiæ meæ fideliter, & integraliter ſoluturos. Ejus promiſſi gratia, quia ego caſtrorum Capitaneis, & cuſtodibus juramento eis dari ſueto juxta conſuetudinem Paderbornenſis Eccleſiæ,de non reſignando fortalitiis de manu Eccleſiæ Colonienſis, niſi debito illi prius ſoluto, addidi, accuſor veluti illicitorum, & inſuetorum juramentorum prædictis Officialibus, adinventor. Ad hoc Rdi Patres me fides Eccleſiæ meæ promiſſa coegit, ne ipſius retento theſauro conſpiratores me a patria propulſiſſent. Impingunt mihi Rmi Patres prætenſis querelis, quod Paderbornenſem Eccleſiam incorporari perpetuo Colonienſi Eccleſiæ impetraverim, quod eſt potius ad ipſorum acta præterita retorquendum; felicis enim memoriæ MARTINUS Papa V. examinato diligentius Eccleſiæ ſtatu & viſo, quod non ſolum poſſent ammodo cum honeſtate ſuſtentare Epiſcopum, ac quod debitis Colonienſis Eccleſiæ difficilius ſatisfaceret, & intellecto Capituli, & Patriæ voto de ſtando apud Colonienſem Eccleſiam annis centum, providit prudenter,

denter & decrevit ſagaciter melius fore dictam Eccleſiam Paderbornenſem Colonienſi uniri, & incorporari, quam centum annorum curriculo miniſtrari; tollebat enim inde ſtatum ambiguum Eccleſiæ memoratæ, & illam fortiori capiti adjungebat, ut ſic paci ejusdem perpetuo provideret. Incorporationem illam, Rmi Patres, digeſte & mature Summus Pontifex declaravit: Militia & oppida & Barones, Prælati, & de Clero pars ſanior Paderbornenſis Eccleſiæ per ſuas literas acceptarunt, Sereniſſimus Dominus meus Imperator illi adhæſit, & regalia mihi, & Eccleſiæ Colonienſi conceſſit; per veram & realem poſſeſſionem dicta incorporatio ſuum eſt ſortita effectum, nec ſub clauſula generali revocatoria, per Dominum EUGENIUM Papam facta, intelligitur annullata; quod ſi quorundam prætumptio, qui nomine Capituli Paderbornenſis callide pacem illius Eccleſiæ perturbare nituntur, incorporationem prædictam moleſte ſufferant, nihil, Patres ampliſſimi, profecto, quam juſtitia, quam pax, quam honeſtas Reipub. illos ad iracundiam concitaruat: priſcos enim Antiſtites, quos captivare, maximisque dare convitiis aſſuebant, potentia debiles nulla obedientia venerantes, quorum ſimiles habere affectant ad illicita, ut communis foret Clerico, & laico galea & rapina, & homicidio pollutam geſtare coronam liceret. Quæ quia deteſtatus ad religionis illas metas conabar abducere, coram veſtro ſanctiſſimo cœtu virtutem, & mei famam honoris deturpare procurant. Idcirco veſtram ſanctiſſimam concionem deploro humiliter, filialiter, & devote, quorum ſuper præmiſſis & omnibus ſtatum meum, & Eccleſiæ meæ concernentibus honor. Albertum Varentrap, Official. Colonienſ. Decretorum, Henricum de Erpell, S. Severini Colonienſ. Legum, Tilmannum de Lins, S. Florini Confluentiæ Præpoſitos, Decretorum Doctores, & ſtrenuos ac nobiles Viros, Rolmannum de Dadenberg Militem, ac Johannem de Gunenberg, Dominum in Landtscron, Ambaſſiatores, & Conſiliarios meos Baſileæ exiſtentes, benigne, & favorabiliter audire dignemini, ſcriptis, & actis Sanctam Synodum informaturos: ſuppliciter deprecando, quatenus dignetur Synodus Sancta me, & Colonienſem Eccleſiam noſtris conſervare in juribus, & auditis, & examinatis per eos Præpoſitis litigiorum occluſis ambagibus adverſariis ſilentium imp. . . . . ac ad obediendum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ inſtitutis, & mihi inducere; difficile enim Nobiles & Militia Colonienſis Eccleſiæ, qui pro reformando Paderborn. Eccleſiam vitam expoſuere & bona, jam rebus integris ære expoſito, & jure Eccleſiæ privarentur, unde poſſent acerbiora ſcandala, & diſcordiæ eminere. Valeat juſta ſanctiſſima Congregatio, cui me, & Eccleſiam meam filialem recommendo. Datum in caſtro meo Poppelstorp, menſis Maji die quinta, ſub ſigillo, anno Domini MCCCCXXXIV.

Ex Annalibus Paderbornenſibus Parte II. Lib. XVI. pag. 583.

Literæ Paderbornenſium ad Concilium Baſileenſe, quibus oſtendunt æquum non eſſe, ut Eccleſia Paderbornenſis Colonienſi uniatur.

Anno Chriſti MCCCCXXXIV. Eugenii IV. Pp. IV. Sigismundi Regis XXIV.

REverendiſſimi Patres & Domini, pro brevi, & ſummaria informatione veſtrarum Reverendiſſimarum Paternitatum, qui in materia cujusdam aſſertæ unionis & incorporationis de Eccleſia Paderbornenſi Eccleſiæ Colonienſi, ut dicitur, factæ, mandaſtis cauſas aſſignari, quare hujusmodi aſſerta unio, ſive incorporatio fieri, ſeu effectum ſortiri non debeat, cum omni humilitate damus, & exhibemus infra ſcripta, quibus viſis V. R. Paternitatibus clare conſtabit,

& luculenter apparebit, dictam prætenſam unionem & incorporationem, ſi qua ſit, merito revocandam, caſſandam, annullandam, & irritandam fore, ac revocari, caſſari, annullari, & irritari cum omnibus inde ſecutis, & attentatis debere. Ex primo dicimus, proponimus, & proteſtamur, quod per præſentem & quamcunque aliam comparitionem, ſive actum per nos factam, ſeu factum, vel in antea quomodolibet faciendam, ſeu faciendum, non intendimus, neque volumus ab appellatione pro parte Dominorum Præpoſiti, Decani, & Capituli, atque perſonarum Eccleſiæ Paderbornenſis, ac aliorum ipſis adhærentium, ab ipſa prætenſa unione & incorporatione ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam male informatum, ſed melius informandum interpoſita reſilire.... Primo iſta unio prætenſa, ſi qua eſt, expedita eſt cameraliter, & non in Conſiſtorio Sanctiſſimi Domini noſtri, in quo tales cauſæ conſueverunt tractari, parte vocata, & audita, & quod pejus eſt, nondum potuit haberi copia ipſius unionis de Regiſtr. Eſt autem hæc prætenſa unio facta, Capitulo Eccleſiæ Paderbornenſis, & aliis, quorum intererat, ad hoc non vocatis, neque conſentientibus, imo penitus ignorantibus. Item cum Eccleſia Paderborn. ſit Provinciæ Mogunt. debebat vocari etiam Capitulum Mogunt. nec ſufficit aſſenſus Domini Archi-Epiſcopi Mogunt. ſine aſſenſu ſui Capituli.

Præterea per ſexingentos annos, & ultra Eccleſia Cathedralis, prout hodie eſt, bene & ſufficienter dotata ad ſuſtentandum Epiſcopum, & Paſtorem ſuum proprium habuit, prout habuit proprium ſuum territorium, propriam Diœceſim, oppida murata multa, atque caſtra, fortalitia diverſa, & pluralitatem villarum munitarum, & etiam militiam, & diverſa Dominia, atque quamplures Comites, & Barones, ac plures Milites, & multos Militares, & alios Nobiles ſub ſe, & etiam plura loca murata, & munita popularia, & adeo fortia, quod hodie ſi non eſſet conſtituta Sedes Epiſcopalis in civitate Paderbornenſi, merito deberet hodie, ſi non eſſet ibidem, conſtitui, erigi, & collocari. Non ergo debet ſupprimi tam ſolennis Cathedralis Eccleſia contra mentem & intentionem Regum, Imperatorum, & Reginarum, qui eam fundarunt, & dotarunt. Inſuper ex antiquis ſtatutis ejusdem Eccleſiæ Paderbornenſis, & privilegiis a centum annis, & ultra, in ea nullus receptus fuit, aut etiam admittitur in Canonicum Capitularem ejusdem Eccleſiæ, vel ad aliquam dignitatem in eadem, niſi fuerit, aut ſit de Baronum, aut Nobili, aut ſaltem de Militari genere procreatus ex utroque parente, aut alias vir maturus, Doctor, vel Licentiatus in jure Canonico, vel Civili, ſeu Magiſter in ſacra Theologia.

Eſt præterea Eccleſia Paderbornenſis in civitate Paderbornenſi conſtituta in loco bene ſolemni, & populoſo, forti, murato, & bene munito, nec ſubeſt aliqua rationabilis cauſa, quare debeat ſupprimi, & Eccleſiæ Colonienſi uniri; Non enim propter paupertatem Eccleſiæ Colonienſis, quæ valet annuatim C millia, nec propter paupertatem Eccleſiæ Paderbornenſis, cum ſit ſufficienter dotata, & multos habuit Epiſcopos nobiles & illuſtres, quos notabiliter, & ſolenniter ſuſtentavit. Eſt etiam abſurdum quid, quod tam notabilis Eccleſia, prout fuit & eſt præſens Paderbornenſis Eccleſia, ad preces unius duntaxat, & ex aſſumpta occaſione, ſcilicet de conſenſu alterius, deberet ſic ſupprimi, & extingui, & in Collegiatam redigi, ſedesque Cathedralis ita deleri, ſeu caſſari, & ejusdem Eccleſiæ honor alteri Eccleſiæ ſine maxima neceſſitate applicari: & illud cum diſſimulatione ſic tranſiri, utique nullatenus apud rationabiles & manſuetos quovis modo debet admitti, neque per quempiam rationabiliter tolerari.

Et deinde, quia in eadem Bulla, ſeu ejus impetratione aſſeritur, ſuggeſtum fuiſſe, Eccleſiam Paderbornenſem fore in redditibus, & proventibus annuis adeo deſtitutam, & depauperatam, quod ejus redditus, & proventus annui ultra quadringentos florenos auri de Camera annuatim ſe non extendant, quod veritate caret, quinimo ejus redditus, & proventus annui prædictam taxam in duplo, & ultra annuatim excedunt, ſalva alienatione, & impignoratione quorundam caſtrorum, locorum, & reddituum annuorum, quam R. Pater Dominus THEODORICUS modernus Archi-Epiſcopus Colonienſis, tanquam Adminiſtrator,

tor, & Commendatarius Eccleſie Paderborn. prætextu cujusdam prætenſæ Commendæ, per quondam Dominum JOHANNEM Papam XXIII. ceſſæ & factæ, fecit, & alienavit, ſeu impignoravit, abſque requiſitione, & conſenſu Capituli Eccleſiæ Padeborn., imo ut præſumitur, contra ejus juramentum per eum Eccleſiæ, & Capitulo Paderborn. in ſua admiſſione Adminiſtrationis ratione commendæ prædictæ præſtitum, ejus reverentia tamen ſemper ſalva, & ſic utique ex falſa ſuggeſtione de annuo valore ipſius Eccleſiæ Paderborn., & ultra dimidium juſti & veri, imo ad duplum ejus. Quare merito hujusmodi unio prætenſa, ſi qua ſit, reſcindi, ſeu tolli & annullari, aut revocari jure, & æquitate ſuadente debet.

Inſuper deſcendendo ad ſpeciem idem Dominus THEODORICUS Archi-Epiſcopus, poſtquam fuit præfectus Adminiſtrator Eccleſiæ Paderborn. inſigne caſtrum cum oppido Dringhenberg murato, & munito inter alia oppida, & caſtra ejusdem Eccleſiæ, & in quo pro tempore Epiſcopi Padeborn. pro majori parte temporis conſueverunt facere veram perſonalem reſidentiam, pro & ex eo, cum fuerit, & ſit cum pleno Dominio, & proprietate Eccleſiæ Padeborn., & pro tempore Epiſcopi Padeborn. ipſius in ſpiritualibus, & temporalibus, præfatus vero Dominus THEODERICUS Archi-Epiſcopus idem caſtrum cum oppido, & ejus diſtrictu, etiam abſque requiſitione Capituli, & eo non conſentiente, impignoravit pro magna pecuniarum quantitate jam ante plures annos, & fortaſſis, niſi ſuper hoc per Dominum noſtrum Papam provideatur conſulte, etiam in perpetua alienatione caſtrum, & oppidum prædicta remanebunt, fertur enim in publicum, quod ipſe Dominus Archi-Epiſcopus armigerum, in quem tranſtulit hujusmodi caſtrum cum oppido, ſtrinxerit ad inſolitum juramentum, ut puta, jurare fidelitatem Eccleſiæ Colonienſi, & ejus pro tempore Archi-Epiſcopo, nihil enim penitus exprimens in hoc de fidelitate Eccleſiæ Padeborn., aut illius pro tempore Epiſcopo, & Capitulo.

Item eſt aliud caſtrum notabile muratum, munitum, & forte, appellatum Caſtrum *To den Nygbenhuſe*, ſive *ad Novam Domum*, in quo etiam idem Dominus pro tempore Epiſcopus Pad. ſuam conſuevit facere perſonalem reſidentiam propter vicinitatem ejus cum civitate, & Eccleſia Pad. quod etiam caſtrum irrequiſito Capitulo, & eo inconſulto impignoravit, ſeu alienavit, etiam cum ſimili conſtrinxione juramenti, ut fertur. Conſiderent modo R. P. V. ſi idem Dominus THEODORICUS Archi-Epiſcopus ſervaverit bene contenta in Bulla commendæ ſuæ, aut ultimæ videlicet unionis prætenſæ de non alienando ab Eccleſia Pad. immobilia, & ſtabilia, aut etiam mobilia precioſa, ut ipſe Dominus THEODORICUS Archi-Epiſcopus ponderaverit verba juramenti ſui ſolemniter præſtiti, fidelis eſſe Eccleſiæ Padeb. ubi per ultimam Bullam videtur intendere, quod Domina ſupprimatur, & ex ea conſtituatur ancilla. Patet ergo, etiam per præmiſſa, quod culpa ipſius Domini Archi-Epiſcopi Eccleſiæ Padeb. eſt in fructibus diminuta. Placeat ergo Reverendiſſimi Patres, ſuper præmiſſis recipere informationes, & illis receptis, fideliter, ſicuti firmiter ſperamus, referre Sanctiſſimo Domino noſtro, ut Eccleſia Padeb. maneat, in ſtatu ſuo, & compellatur Dominus Archi-Epiſcopus, ut caſtra, & oppida per eum ſine conſenſu Capituli impignorata redimat, & Eccleſiæ reſtituat.

Item dicitur contineri in dicta prætenſa Bulla aſſertæ unionis, & ſuppreſſionis Cathedræ, & Eccleſiæ Padeborn. eandem eſſe taxatam in Apoſtolica Camera ad centum florenos auri de Camera, & ejus redditus menſæ Epiſcopalis aſcendere ad quadringentos ſimiles florenos ad mulcendum Principem, ut annueret unioni, & ſuppreſſioni, & dolo ſe tacuit ille, qui non habuit ignorare, ex quo præfuit Adminiſtrator Eccleſiæ Paderbornenſis quindecim annis & ultra, quod ipſa Eccleſia Paderbornenſis abundabat tot, & tantis caſtris, & oppidis muratis, atque munitionibus & villis, & etiam habundavit, & habundat multitudine Nobilium, & armatorum Vaſallorum ejusdem Eccleſiæ, & ſub qua etiam revera plures magni Nobiles, imo Duces, Landgravius Haſſiæ, & quam plures Comites, & Barones eidem Eccleſiæ

Paderbornenſi juramento fidelitatis aſtricti ſunt jure Vaſallano, ratione caſtrorum, & bonorum, quæ poſſidet intra, & extra Diœceſin Paderbornenſem.

Et ut de his tangatur exemplum, nam immediatus Prædeceſſor ipſius Domini moderni Archi-Epiſcopi Colonienſis, quondam FRIDERICUS tunc Archi-Epiſcopus Colonienſis, cauſante temporis malitia, aut ſuadentibus adverſis eventibus, odioque, & rancore per eum contra Eccleſiam Paderbornenſem præconceptis, captata ſibi temporis opportunitate, prout putabat, animo invadendi Eccleſiam Paderbornenſem, ac ſubditos ejusdem Eccleſiæ damnificandi, idem quondam Dominus Archiepiſcopus congregavit ſibi validum exercitum armatorum forte in numero M. & V. c. Equitum, & etiam CCCC. Baliſtariorum cum alia Comitiva eis hoſtiliter intravit Diœceſin Paderbornenſem, quærens ſubditos Eccleſiæ Paderbornenſis, & eorum bona invadere, & eorum oppida, caſtra, & villas incendio concremare, & ſpolia atque captivos abducere, quæ ſubito percipiens tunc electus Eccleſiæ Paderbornenſis cum ejus Vaſallis, & ſubditis in continenti ſe aggregarunt, quærentes modum reſiſtendi, & cum Adjutorio Dei reſiſtendo adverſariis dictam multitudinem Armatorum dicti quondam Archi-Epiſcopi quaſi totam, ſeu majorem partem in ſua Diœceſi Paderbornenſi detinuerunt captivam, ita quod ipſe tunc quondam Dominus FREDERICUS Archi-Epiſcopus cum paucis perſonaliter vix evaſit, de quibus etiam debet recordari ipſe Dominus THEODORICUS modernus Archi-Epiſcopus Colonienſis, ſi ſaltem tunc fuit in patria, cum hæc res geſta ſit circa ſpacium viginti annorum, vel modicum ultra, & plures adhuc ſuperſtites ſunt in humanis, qui eidem conflictui interfuerunt. Non ergo debuit impetrans in prætenſa unione ſuggerere Romano Pontifici Eccleſiam Paderbornenſem fore ita exilem cum revera Diœceſis Paderbornenſis in fructibus ſuperhabundet, prout notum eſt omnibus de patria ejusdem Diœceſis, & quam pluribus aliis de partibus circumvicinis exiſtentibus.

Et forte quærens hujusmodi unionem, & ſuppreſſionem Cathedralis Eccleſiæ, voluit bona, caſtra, & oppida ejus diſtrahere, ſeu impignorare, ut poſſet eam exilem dicere, & citius ſuppreſſionem Eccleſiæ Cathedralis obtinere.

Item, & ex eo merito revocanda, caſſanda, irritanda, & annullanda eſt eadem unio, ſeu incorporatio prætenſa, quia facta eſt citra, & præter conſenſum, & aſſenſum Dominorum, Præpoſiti, Decani, & Capituli ipſius Eccleſiæ Paderbornenſis, imo eis neſcientibus & ignorantibus, & adhoc minime requiſitis, & ſimili modo præter conſenſum Dominorum Decani, & Capituli ipſius Eccleſiæ Moguntinenſis, cui Eccleſia Paderb. jure Metropolitico eſt ſubjecta, imo eiſdem etiam ignorantibus, neſcientibus, & irrequiſitis fuit, & eſt obtenta, de quorum tamen omnium, & ſingulorum per eandem prætenſam unionem agitur præjudicio, detrimento, gravamine, & deſtitutione, & depreſſione perpetuis Eccleſiæ Paderbornenſis.

Item nec etiam ea de cauſa prætenſa incorporatio, ſive unio locum ſibi vendicare habet, quod ipſa Eccleſia Paderbornenſis ad tantam devenerit depreſſionem, & inopiam, quod ipſa pro Paſtoris, & Epiſcopi ſuſtentatione ipſius, etiam decenti, & competenti non ſufficiat. Abſit hoc dicere, cum ipſa Eccleſia Paderbornenſis habeat ſolemnem civitatem, & in ſe ipſa, etiam a primæva ejus fundatione ſit Eccleſia ſolemniſſima adinſtar aliarum Eccleſiarum Cathedralium per partes Alemanniæ, non ſolum in ſtructura, & fabrica, ſed imo etiam copioſa multitudine Beneficiatorum in eadem, & cum congruentibus redditibus, habet enim Eccleſia Paderbornenſis poſt principalem dignitatem, videlicet Paſtoralem, omnes alias in ordine Dignitates, & Prælatos inferiores adinſtar aliarum Eccleſiarum Cathedralium, & imo VIII. Archidiaconos, & totidem ſedes Archidiaconales per Diœceſin, & XXIV. Canonicos majoribus Præbendis Præbendatos, qui omnes ſunt Nobiles, vel Militares, ex utroque parente, vel ad majus Doctores, vel Licentiati in jure, vel ſacra pagina, & maturi viri, & copioſum numerum perpetuorum Vicariorum, & Beneficiatorum ultra XL, nec non alios Miniſtros quam plures in eadem Eccleſia Divinis Officiis inter-

zed by Google

intereſſentes, ipſique Eccleſiæ ſervientes.

Eſt etiam ipſa Civitas Paderbornenſis adeo inſignis, quod in ea ultra dictam Eccleſiam Cathedralem fuit, & eſt quædam alia ſolemnis Collegiata Eccleſia fæcularis, habens etiam Prælatos ſuos, & Canonicos, & perpetuos Vicarios in numero condecenti, & congruo, & congrua ſuſtentatione annuorum redituum beneficialiter expeditos, & ultra in eadem Civitate Paderbornenſi ſunt plures Eccleſiæ Parochiales curatæ, & ſolemnia Monaſteria, atque Conventus diverſorum ordinum, etiam intra muros ejusdem civitatis, ac fuit, & eſt eadem civitas Paderbornenſis, tam magna & populoſa, potens ac fortis, quod una de ſolemnioribus civitatibus, & oppidis totius Alamanniæ reputatur, quam Eccleſia Paderbornenſis, & Epiſcopus ratione ipſius cum mero, & mixto Imperio in Spiritualibus, & temporalibus poſſidet, & habet pleno jure.

Habet etiam ſupradicta Eccleſia Paderbornenſis, & Epiſcopus ejus pro tempore exiſtens nomine ipſius plurima & inſignia oppida, caſtra, & fortalitia in numero ultra XXX, & quam plures alias munitiones, villas, & villagia, quod faſtidium audientibus, ſi ſingulariter nominarentur, procul dubio generaret, in quibus, vel majori parte Eccleſia Paderbornenſis, & Epiſcopus nomine ipſius habet merum, & mixtum Imperium, & nomine Eccleſiæ ea omnia, & ſingula, ſeu omnes, & ſingulas, vel majorem partem eorundem tenet, & poſſidet cum jurisdictione ſpirituali, & temporali pleno jure, nec alium recognoſcunt, etiam Dominum temporalem, quam Epiſcopum Paderbornenſem pro tempore exiſtentem.

Item ſunt etiam inter hæc oppida plura, & tam ſolemnia, & inſignia ad Eccleſiam Paderbornenſem ſpectantia in numero ultra tria vel quatuor, quod congruenter, & optime ſufficerent pro Cathedrali Eccleſia in eisdem de novo fundanda & erigenda, imo plures civitates, in quibus jam ſedes Cathedralis fundata eſt, eis æquiparare non poſſent. Nam ſi licitum eſſet, ac neceſſitas, & cauſa rationabilis hoc exigerent, quod Eccleſia Paderbornenſis, ſive Epiſcopus cum conſenſu Capituli áliquod ipſorum vendere, & alienare vellent, & poſſent alicui alteri Archi-Epiſcopo, vel alteri Principi, ſeu Domino temporali circumvicino, tantam pro eo poſſent habere pecuniæ ſummam, quod cum eisdem pecuniis novi reditus, & proventus annui ſine dubio poſſent emi & comparari, qui pro unius Epiſcopi, vel etiam Archi-Epiſcopi ſuſtentatione congruenti, & competenti ſufficerent habunde.

Item ultra præfatas Eccleſias ſcilicet Cathedralem, & Collegiatam in civitate Paderbornenſi, in Diœceſi fuerunt, & ſunt aliæ ſolemnes Collegiatæ Eccleſiæ ad minus in numero tres, vel quatuor habentes, ſalvis vacationum temporibus aliquæ ex eis Præpoſitos, Præpoſituras, Dignitates principales in eisdem exiſtentes, Decanos, & Decanatus, Scholaſticos, & Scholaſtrias, & alias dignitates inferiores, & officia in eisdem, & in qualibet earum, etiam quam plures Canonicos Capitulares, & totidem Præbendas Canonicales, & Vicarias perpetuas, & Beneficia perpetua in magno numero, quarum una eſt in oppido Hervordenſi, una in oppido Huxarienſi, & alia in Bilveldenſi.

Item ſunt etiam in dicta civitate & Diœceſi Paderbornenſi, quam plura Monaſteria regularia & fæcularia, virorum & mulierum diverſorum ordinum, ut puta Sancti Benedicti, Ciſtercienſis, Canonicorum Regularium, Canonicorum fæcularium, ordinis Mendicantium, etiam Monialium, quorum aliqua etiam ſunt regularia, ac ſolemniter, & opulente per Romanorum Imperatores fundata, erecta, & dotata, quæ etiam in recitando tædium generaret, & faſtidium in ſpecie nominari.

Item habet eadem Eccleſia, & Epiſcopus pro tempore exiſtens, ſub ſe, & ejus Dominio quam plures Comites, Nobiles, Barones, ac innumerabiles Militares eundem Epiſcopum pro Domino ſpirituali, & temporali duntaxat recognoſcentes, & ab eo tenentes bona feudalia, ac Empheteotica, ac ſibi propterea aſtricti juramento fidelitatis.

Item habet Eccleſia Paderbornenſis quam plures potentes Principes, Comites, Barones, & terrarum Dominos feudum ab eo tenentes, & recipientes, &

eum etiam recognoſcunt pro Domino temporali.

Item habet Eccleſia Paderbornenſis largam & latiſſimam Diœceſin extenſam per proprium ipſius Eccleſiæ Patrimonium, & Dominium, ſeu territorium temporale ſuperius expreſſum, nec non per territoria quam plurimorum Principum, Comitum, Nobilium, & Dominorum temporalium, videlicet Ducum Brunsyicenſium, & Luneburgenſium, Comitum de Waldeg, Comitum de Ravensberg, ac Comitum de Swalenberg, Comitatum de Sterneberg, Comitatum de Redberg, & Comitatum de Pirmunt, nec non territoria Dominorum Baronum de Lippia, Baronum de Büren, Baronum de Schœnenberg, in quibus etiam Comitatibus, & territoriis ſunt quam plura ſolemniſſima, populoſa, murata, fortia, & inſignia oppida, Diœceſis Paderbornenſis exiſtentia, quorum quodlibet habundanter, & peroportune ſufficeret pro Cathedrali Eccleſia, & Epiſcopali Sede, imo etiam Archi-Epiſcopali de novo ibidem fundanda, & erigenda.

Eſt etiam prædicta Eccleſia Paderbornenſis in omnibus Dominiis, bonis temporalibus, reditibus, proventibus, & territoriis, nec non poteſtate temporali ſolemnior, amplior, & uberior, & magis excellens, ſecluſis Archi Epiſcopalibus Eccleſiis, quam aliqua Cathedralium Eccleſiarum, & Diœceſ. circumvicinarum, & antiquarum, videlicet Hildeſemenſis, Osnabrugenſis, Mindenſis, & Verdenſis, quæ omnes tamen habent & tenent ſuos Prælatos Epiſcopos, & Paſtores. Quare merito & ſæpedicta Eccleſia Paderbornenſis manebit in ſuo ſtatu, libertate, honore, & conſuetudine, ac jure, & privilegiis, quas jam ultra ſeptingentos annos ſalva vacationis tempore habuit, tenuit, & pacifice præſcripſit, & poſſedit.

Concluditur ergo tam ad ſcripta Capitulorum Moguntinenſium, & Paderbornenſium Eccleſiarum, & etiam æquitate & ratione ſuadente, & etiam ut obvietur ſcandalis, periculis, & diſcordiis, atque guerris, & ne incendia, homicidia multifarie, & multimode ſequantur, poſtquam V. P. R. receperunt ſummariam informationem de veritate eorum, quæ ſuperius dicta ſunt, ſaltem ſummariam, & pro ſummaria informatione per paucos, qui in Curia Romana poterint haberi, & etiam per copioſam multitudinem teſtium in partibus, ſi expedit, ubi veritas habundat, & eſt in luce, de habundantia Eccleſiæ Paderbornenſis tam in Vaſallis, quam in Nobilibus, & armatis, atque aliis ſubditis, & reditibus, ac opulentia oppidorum notabilium, atque caſtrorum, & villarum multitudine, & amplitudine diſtrictus in hujusmodi Diœceſi, tunc utique his habitis Sanctiſſimo Domino noſtro eſt ſumme perſuadendum, ut caſſet, ſeu irritet, ſeu revocet ipſam prætenſam unionem, & applicationem, ac ſuppreſſionem Cathedralis Eccleſiæ Paderbornenſis, ex quo nondum ſortita eſt effectum, neque aliquo modo poterit effectum conſequi, niſi cum maximo diſpendio, pro eo, quod a maximo uſque ad minimum, & nullo medio quodammodo prætermiſſo reclamant, & ſe opponunt, expreſſe dicentes: Vivat Eccleſia Paderbornenſis, in libertatibus ſuis ab antiquo adductis, & introductis illæſa, & gaudeat amodo ſuo proprio Prælato, prout a ſeptingentis annis citra gaudere conſuevit. Et ſic pariformiter etiam tollatur commenda prædicta ab ipſa Eccleſia Paderbornenſi, quæ ſatis diu duravit, & ipſi Eccleſiæ per alienationem ſatis oneroſa fuit, & amplius ipſius Eccleſiæ Paderbornenſis eſſet deſtructio. Et quæ Commenda, ſi ipſius data bene inſpicetur, quæ eſt data Friburgi, Conſtantienſis Diœceſis, Yd. April. Anno quinto, ubi tunc ipſe Dominus JOHANNES XXIII. fuerat in motu & fuga de Concilio Conſtantienſi, & ſic illa litera, & plures aliæ etiam exorbitantiſſimæ tranſiverunt abſque deliberatione, & ſine conſilio, ymo præter ſcitum Dominorum Cardinalium, & fortaſſe prædicta Commenda etiam ſine deliberatione ipſius olim Domini JOHANNIS, prout conſtat adhuc antiquis multis curialibus, qualiter literæ Friburgi, & in aliis locis, tempore, quo fuit in motu & fuga ipſe Dominus JOHANNES, tranſiverunt, etiam ipſa Commenda tranſivit. Et maxime tollatur ipſa Commenda, cum ipſe Archi Epiſcopus Colonienſis potens & habundans ſit, & ſic aſtringi non poſſet amplius ad fidelitatem Eccleſiæ Paderbornenſis, tanquam Adminiſtrator, niſi cum juramento ſuo,

contra

contra quod videtur voviſſe in prioribus alienationibus, & in ſuppreſſione ejusdem Eccleſiæ ultimo quæſitæ. Ergo tollatur, & detur Capitulo Eccleſiæ Paderbornenſis amodo licentia & poteſtas eligendi de gremio ejusdem concorditer proprium Prælatum, ac Dominum Eccleſiæ, civitati, Capitulo, & Diœceſi, utilem & idoneum, qui multo melius cognoſcitur in gremio Eccleſiæ, quam extra, cum ipſa Eccleſia de gratia Dei habundat Nobilibus, & literatis inter ſe, & eo concorditer electo, requirat hac vice confirmationem a Sede Apoſtolica; cum revera eorum Metropolitanus ex inordinato conſenſu per eum, ut dicitur, dato, ſi eum dedit, videatur ſe reddidiſſe indignum ad dandam confirmationem electioni, & præmiſſa fiant cum mandato pœnali Apoſtolico ad ipſum Dominum Archi-Epiſcopum Colonienſem, ut amplius deſiſtat ab inceptis, tam in Commenda, quam in unione præmiſſis, ſeque amodo nullatenus de aliqua ex eis quovis modo impediat, remanendo in metis Eccleſiæ, & Diœceſis ſuæ propriæ Colonienſis. Tunc ponetur Eccleſia, civitas, & Diœceſis Paderbornenſis, & tota illa patria in pacis tranquillitate, quam Deus unicuique deſideranti concedat ubique.

His primum ad Patres Concilii transmiſſis, ſubjunxere mox alias Paderbornenſes ad Concilium literas, quibus multo plenius accuratiusque ſtatum Paderbornenſis Eccleſiæ explicant, unice ſolliciti, ne veterem illum Epiſcopatum Paderbornenſem, a Carolo Magno conditum, & tot exinde Cæſarum, ac Regum privilegiis exornatum, tot poſſeſſionibus bonorum, tot urbibus, oppidis, caſtris, Collegiis Canonicorum, & Cœnobiis Monachorum, & Monialium, Parochiis, Vaſallorum, & Nobilium multitudine, etiam ſupra Osnabrugenſem, Mindenſem, Hildeſimenſem, & Verdenſem Epiſcopatus Carolinos accumulatum, quam latiſſima Regione Diœceſis, & jurisdictione per tot circum Comitatus explicatum, ſero tandem poſt ſeptingentos annos extingui paterentur.

REVERENDISSIMI PATRES, pro brevi ſummaria informatione pro cauta ſequenti, ſic quod ex hujusmodi brevi informatione in Curia detur via ad concedendam pleniorem habendam in partibus, & magis certam ad obviandum, & providendum periculis, & ſcandalis, quæ obmiſſis remediis poſſent veriſimiliter evenire, quodſi & in quantum in Romana Curia infra ſcripti Articuli ita exacte, & ſpecifice non poſſent deduci.

Et recipiatur conſideratio prima in præſenti in primo Articulo. Si enim ipſa Eccleſia Paderbornenſis a centum annis proxime præteritis citra fuiſſet, & eſſet Collegiata, qui, & quantus labor, & qualis neceſſitas expediret, obtinere, ut erigeretur in Eccleſiam Cathedralem ſolemnem, prout ipſa eadem Eccleſia Paderbornenſis per ſexingentos annos & ultra fuit Cathedralis uſque in præſens, & habens omni tempore præterito ceſſantibus vacationum ipſius temporibus Paſtorem ſuum proprium, proprium territorium, propriam Diœceſin, propria oppida murata multa, atque caſtra, & fortalitia diverſa, tacendo de pluralitate villarum munitarum, & etiam militum, & diverſa Dominia, atque quam plures Comites & Barones, ac plures milites, & multos militares, & alios Nobiles ſub ſe, & etiam quam plura loca, murata, & munita popularia adeo fortia, quod hodie ſi non eſſet conſtituta Sedes Epiſcopalis in dicta Civitate Paderbornenſi, poſſet hodierno tempore licite Sedes Epiſcopalis conſtitui, erigi, & collocari de novo infra eandem Diœceſin in aliis diverſis locis inſignibus.

Nunquid ſi de novo ex caſu præmiſſo de ipſa, ſi foret Collegiata, deberet erigi in Cathedralem, & in ea collocari Sedes ſive Cathedra, & in illa creari Præſul, prout a ſeptingentis annis citra fuit, & ceſſantibus infra ſcriptis, etiam ad ipſius erectionem requirerentur varii labores, variæ interceſſiones, majores preces, ſupplicationes, & mandata, ut puta, quod pro tempore Imperator, ac Reges, Duces, Comites, & Barones ſcriberent ad Sanctiſſimum Romanum Pontificem, exprimendo cauſas, & neceſſitates propter quas peterent exaudiri, & ſic fieri, ut de Collegiata efficiatur Cathedralis, & erigeretur Cathedra, & in illa crearetur, & præficeretur Præſul, & quod per exhortationes hujusmodi ſcriptorum ipſe Romanus Pontifex induceretur ad conſulendum ejus ſacrum Collegium

gium Dominorum Cardinalium, an expediret ita rationabiliter fieri, & non eſt dubium, quin apud ipſam Eccleſiam Paderbornenſem a primæva ejus erectione in Cathedralem ita factum fuerit & exiſtat.

Claret enim hodie apud eandem, quia ex antiquis ſtatutis ejusdem Eccleſiæ, etiam approbatis a centum annis, & ultra, in ea nullus repertus fuerit, aut etiam admittitur in Canonicum Capitularem ejusdem Eccleſie, vel ad aliquam dignitatem in eadem, niſi fuerit, vel ſit Baronum, aut Nobili, aut ſaltem de militari genere procreatus ex utroque parente, aut alias vir maturus, Doctor, vel Licentiatus in jure Canonico vel Civili, ſeu Magiſter in Sacra Theologia, alias dignus, & idoneus ad Præbendam, vel dignitatem ſub eadem Cathedra, & in eadem Eccleſia habendam.

A contrario autem ſenſu deberet concurrere multo major labor, neceſſitas, ſcriptura, & deprecatio major ad Romanum Pontificem, & ad ejus cœtum Dominorum Cardinalium, ut talis honorabilis Eccleſia Cathedralis ita ſolemniter erecta, notabiliter dotata, & præpollens Vaſallis, Dominio, Baronibus & Nobilibus, ac Militaribus, nec non diverſis oppidis, caſtris, atque fortalitiis muratis, & quæ hæc præſcripſit ſex vicibus præſcriptionum, quæ currit contra Romanam Eccleſiam, videlicet ſpatio centum annorum, ad ſepties centum annorum ſpatio habuerit Cathedram, & ceſſantibus vacationum temporibus pro tempore Epiſcopum, & præmiſſa ſingula in præſenti articulo ſuperius expreſſata, prout eſt præſens Paderbornenſis Eccleſia, quod contra hujusmodi præſcriptiones eadem Paderbornenſis Eccleſia ad preces unius duntaxat, & ex aſſumpta occaſione, ſcilicet conſenſu alterius, deberet ſic ſupprimi, & extingui, & in Collegiatam redigi, & ſedes Cathedralis deleri ſeu caſſari, & ejusdem Eccleſiæ honor alteri Eccleſiæ ſine maxima neceſſitate applicari, & illud cum diſſimulatione tranſire, utique nullatenus apud rationabiles & manſuetos quovismodo debet admitti, aut per quempiam rationabiliter tolerari.

Ad propoſitum ipſius informationis, & pro brevi ſummario dicitur, quod longiſſima præſcriptione, & in memoria hominum non exiſtit de contrario, quod ipſa Eccleſia Paderbornenſis, & ejus Cathedra conſtituta fuit, & eſt in civitate, loco bene ſolemni, atque populoſo, forti, murato, & bene munito, ita quod a nemine dici poteſt, eam conſtitutam in rure, ſed in loco populoſo, munito, murato, forti atque apto, & ſatis amplo.

Item habuit, & habet etiam eadem Eccleſia Paderbornenſis univerſa, quæ conſueverunt habere intra ſe communiter ſingulæ aliæ Eccleſiæ Cathedrales per Alamanniam, tam in dignitatibus, quam Canonicatibus prædictis, quam etiam perpetuis Vicariis.

Habuit etiam, & habet eadem Eccleſia Paderbornenſis, ceſſantibus ſaltem vacationum temporibus, poſt Epiſcopum, Præpoſitum & Præpoſituram, Decanatum & Decanum, Scholaſtriam & Scholaſticum, Cantorem & Cantoriam, Theſaurariam & Theſaurarium, Camerarium & Cameratiam, ac diverſos Archidiaconatus ſedium, diverſas ſedes per Diœceſin, & totidem Archidiaconos, & quilibet ſuam jurisdictionem juxta diſtincta loca & Diœceſin, videlicet ſedes Archidiaconi Horhuſen, ſedes Archidiaconi Wartbergenſis, ſedes Archidiaconi Huxarienſis, ſedes Archidiaconi Steinhemenſis, ſedes Archidiaconi Lemegen, ſedes Archidiaconi Bracklen, & plures Archidiaconatus, & ſedes Archidiaconales in Civitate & Diœceſi Paderbornenſi prædictis, & quam plures alios Canonicos Capitulares ejusdem Eccleſiæ, & totidem Præbendas Canonicales, & Capitulares, & ubi in ſingulis ejusdem perſonis requiritur, quod ſingulariter ſinguli ſint nobiles ex utroque parente, aut ſaltem minus militares ex utroque parente, ſeu ſaltem alias viri maturi ætate, vita, moribus, & ſcientia, videlicet Doctores, Magiſtri, aut Licentiati, aut in ſtudiis approbati privilegiatis, alias nullus in præmiſſis admittitur ad dignitates, aut Præbendas Eccleſiæ ejusdem.

Item in eadem Eccleſia ultra præmiſſas dignitates, & Præbendas Canonicales ſunt in numero XL & ultra perpetui Vicarii, & Beneficiati, & Clerici ſæculares, & totidem perpetua Beneficia Eccleſiaſtica a ſe invicem diſtincta eorum quod-

quodlibet ab alio , & quorum quodlibet nutrit ſuum Poſſeſſorem ſatis congruenter , ut ſerviatur eidem Eccleſiæ more conſueto in Divinis Officiis , & in horis conſuetis in cantando & legendo , ſicut moris eſt , & ultra prædicta quam plures miniſtri, & ſervitores Clerici diverſorum officiorum.

Item ultra præmiſſa etiam a tempore præſcirpto ut ſupra, intra muros ejusdem civitatis fuit,& eſt quædam notabilis ſolemnis Collegiata Eccleſia,appellata Eccleſia Ss. Petri,& Andreæ Paderbornenſis, in vulgari autem appellata to Buſtorp , habens ſalvis vacationum temporibus Præpoſitum & Præpoſituram,dignitatem principalem in eadem, ac Decanum & Decanatum , Scholaſticum & Scholaſtriam , Cantorem & Cantoriam, Theſaurarium & Theſaurariam , & in eadem dignitates, & officia,& quam plures Canonicos, Præbendatos,& totidem Præbendas Canonicales, & ultra prædictos,& prædicta perpetuos Vicarios, & perpetua Beneficia in multitudine copioſa, ita quod eſt ſolemnis Collegiata Eccleſia, etiam ſub multitudine Beneficiorum continua ſingulis temporibus conſuetis cum ſolemnitate, ſicut Cathedralis Eccleſia , Divina celebrans officia, & horas nocturnales, & diurnales juxta temporum intervalla.

Item ultra præfatas Eccleſias, Cathedralem ſcilicet,& Collegiatam Ss. Petri & Andreæ , in ipſa Diœceſi Paderbornenſi fuerunt, & ſunt etiam diverſæ Eccleſiæ aliæ Collegiatæ ad minus quatuor , una videlicet Ss. Johannnis & Dioniſii Hervord. Paderborn. Diœceſis habens ſalvis vacationum temporibus Præpoſitum & Præpoſituram dignitatem principalem in eadem, ac Decanum & Decanatum,Præpoſitum & Præpoſituram , Scholaſticum & Scholaſtriam, ac alios in dignitatibus, & officiis conſtitutos , & plures Canonicos Capitulares,& totidem Præbendas Canonicales , & Vicarios perpetuos, ac Beneficia perpetua in magno numero & conſtituta in magno loco, & murato, & bene munito oppido Hervordenſi, bene populoſo , & de quo oppido natus fuit quondam bonæ memoriæ Dominus Hermannus Duvers, Apoſtolicæ Sedis Prothonotarius,qui ſi viveret, de ſupradictis, & infra dicendis relationem facere poſſet debitam.

Item etiam in eodem oppido inſigni & bene notabili fuit,& eſt quoddam aliud notabile, & inſigne Collegium, vocatum communiter & appellatum S. Puſinnæ , duplici conſideratione. In una conſideratione habet Abbatiſſam & Canonicas ſæculares, revera tamen religioſe viventes in bona multitudine,& ad illud Collegium non recipiuntur, niſi mulieres illuſtres, & Ducum, Comitum, Baronum , Militum , & ad minus Militarium genere procreatæ: prout hodierno tempore Abbatiſſa ejusdem Collegii eſt nata Comitiſſa, & ſoror carnalis unius magni Comitis, videlicet Comitis de Waldeghe. Eſt etiam pro menſa Abbatiſſæ ejusdem, & menſa Abbatiſſali ab antiquo, prout hodie, valde ſufficienter proviſum & opulente. Eſt etiam ſufficienter aliis Canonicabus,vel Canoniſſis in eodem Collegio habitantibus, quantum ad Præbendas Canonicales, ſufficienter proviſum.

Item in ſecunda parte ejusdem Collegii ſunt Canonici ſæculares, Capitulum cum ipſis Abbatiſſa, Canonicabus & Canoniſſis repræſentantes vel facientes , & de communi utilitate,& commodo ipſius Collegii tractantes , inſimul commune Capitulum facientes: & vacant in horis Canonicis Divinis Officiis cantando, & legendo , ſicut cæteræ Eccleſiæ Collegiatæ , ac eis , & unicuique pro Beneficio ſuo, & ſecundum ejus ſtatum ſufficienter eſt proviſum apud eundem locum, & in eodem Collegio, ſive Eccleſia, ſecundum ejus ſtatum deſervientes.

Item a ſupradictis temporibus citra in Diœceſi Paderbornenſi fuit , eſſeque conſuevit , & hodie eſt quoddam aliud ſolemne oppidum muratum, inſigne munitum, forte , atque valde populoſum, appellatum communiter,& vocatum oppidum Huxarienſe , & in illo eſt etiam alia ſolemnis Collegiata Eccleſia, vocata Collegiata Eccleſia S. Petri Huxarienſ. Paderbornenſis Diœceſis , habens ſalvis vacationum temporibus Præpoſitum & Præpoſituram , dignitatem Principalem in eadem, Decanum & Decanatum , & in eadem Eccleſia cæteras Dignitates & officia inferiora, & quam plures Canonicos Capitulares ejusdem Eccleſiæ, & totidem Præbendas Canonicales, & plures perpetuas Vicarias & perpetua Beneficia in eadem , & notabile Collegium repræ-

ſentans, & horis Canonicis, & Divinis, temporibus conſuetis vacans, ſicut cæteræ Eccleſiæ Collegiatæ.

Item a dicto tempore citra in præfata Diœceſi Paderbornenſi fuit, erat, & eſt quoddam aliud inſigne, & notabile oppidum, etiam muratum, magnum & forte, appellatum communiter oppidum Bileveldе, Paderbornenſis Diœceſis, habens ſibi multum populum, & eſt locus inſignis, habens etiam intra ſe ſolemnem Collegiatam Eccleſiam, appellatam communiter & vocatam Eccleſiam Ss. Mariæ & Georgii Paderbornenſis Diœceſis, habens etiam pro tempore Decanum & Decanatum in eadem Eccleſia dignitatem principalem, & cæteras inferiores dignitates, & officia, & plures Canonicos Capitulares, & totidem Præbendas Canonicales, ac etiam diverſas perpetuas Vicarias, & perpetua Beneficia, ita quod etiam eadem Eccleſia repræſentat ſolemnem Eccleſiam Collegiatam, & perſonæ ejusdem etiam vacant Divinis Officiis, & horis Canonicis temporibus conſuetis, prout in cæteris Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis ſolitum eſt fieri, de quo etiam oppido natus fuit quondam Dominus Johannes Bileveldenſis, dum vixit, Auditor cauſarum Palatii Apoſtolici, multo tempore notabilis Curteſanus.

Deinde quod etiam non taceatur, ſed aliquid dicatur de Ordinibus & Monaſteriis per civitatem & Diœceſin Paderbornenſem in diverſis locis conſtitutis, & ſituatis, & lege Diœceſis Paderbornenſis fruentibus, dicitur, quod quaſi ſinguli ordines in eadem Diœceſi Paderbornenſi reperiuntur infra eandem Diœceſin Monaſteria habentes.

Ordo enim Ciſtertienſis habet Monaſteria diverſa ad minus tria, & inter illa unum ſolemne Monaſterium appellatum Herdehus, bene opulentum, & in magno numero fratrum & converſorum, exiſtens adeo inſigne, quod ejusdem Monaſterii in Herdehus pro tempore Abbas conſuevit reputari ſaltem, quoad partes illas, & circumvicinas, Pater Abbas in ordine hujusmodi, ut puta, quod conſuevit viſitare, alia Monaſteria ſui ordinis.

Aliud Monaſterium in Breydelar communiter appellatum.

Item aliud quoddam Monaſterium Monialium ejusdem ordinis . . Monaſterium in Beringhuſen communiter appellatum.

Item aliud Monaſterium ejusdem ordinis, appellatum Almelhusborn, Paderbornenſis Diœceſis, Ordinis Ciſtertienſis, verſus Saxoniam, in Diœceſi Paderbornenſi, & ſit a confinatione eijusdem Monaſterii ad contrarium ſitum, ejuſdem Diœceſis Paderbornenſis . . . fere uſque ad oppoſitam partem ejuſdem Diœceſis, quaſi tres dietæ vulgares, & longe.

Item quam plura etiam Monaſteria Ordinis Sancti Benedicti, in & ſub eadem Diœceſi, etiam notabilia, & bene dotata, & in numero ad minus ſex, quorum unum infra civitatem Paderbornenſem, appellatum Monaſterium Ss. Petri & Pauli, Abdinchove nuncupatum, Ordinis Sancti Benedicti, ſatis ſolemne, habens Abbatem, Priorem, & Conventum, & eſt Monaſterium opulentum, & ſatis notabile viventium ſub regula.

Item unum aliud Monaſterium notabile, & inſigne, regale, vocatum communiter, & appellatum Corbeja, per Karolum Magnum erectum, dotatum, & fundatum, Ordinis Sancti Benedicti, Paderbornenſis Diœceſis, & eſt ſolemniſſimum Monaſterium, tam in dotatione, quam fundatione, & non ſolum Regale; verum etiam Imperiale, & eſt Monaſterium ab antiquiſſimo tempore, & adeo ſolemne, quod ab antiquo Abbas pro tempore ejuſdem Monaſterii conſuevit habere ſub ſe, prout hodierna die habet, etiam mero & mixto Imperio notabiliſſima oppida, & caſtra quam plura, etiam Paderbornenſis Diœceſis, & idem Abbas pro tempore conſuevit eſſe de curia Romanorum Imperatorum, & curiam ejus ſequi, ſerviens in aliquo ſolemni officio, habens etiam ſub ſe aliqua Monaſteria ejusdem ordinis, Paderbornenſis Diœceſis, & etiam extra ab illo dependentia. Et ut veritas dicatur, qui in impetratione prætenſæ unionis Eccleſiæ Paderbornenſis ad Colonienſem taxatam ad centum florenos duntaxat non expreſſit, quanquam forte ſcivit, quod ipſum Monaſterium Corbejenſe, ſeu illius Abbatia, quæ eſt ſub lege Epiſcopi, & Eccleſiæ Paderbor-

bornenſis , ſeu in ejus Diœceſi ſita , taxatum reperitur in Camera Apoſtolica ad florenos quadringentos de Camera.

Item aliud Monaſterium ejusdem ordinis , vocatum communiter, & appellatum Monaſterium S. Petri, ſitum in oppido notabili , murato & munito , & Helmeshuſen nuncupato, habens Abbatiam & Conventum &c. ut ſupra.

Item unum aliud Monaſterium, vocatum communiter,& appellatum Monaſterium in Monſter, Paderbornenſis Diœceſis, habens Abbatem & magnum Conventum, ut ſupra.

Item unum aliud Monaſterium ordinis & Diœceſis prædictorum , vocatum communiter, & appellatum Monaſterium in Wlechtorp,habens Abbatem & Conventum, ut ſupra.

Item unum aliud Monaſterium ordinis, & Diœceſis prædictorum, vocatum communiter, & appellatum Monte Martis , habens Præpoſitum pro tempore tanquam caput, & Superiorem, & plures Conventuales.

Sequuntur nomina Monaſteriorum, & Eccleſiarum Collegiatarum Canonicarum ſæcularium, videlicet Abbatiſſæ Hervord. Heriſienis, Schildeſche. De Conventibus Monaſteriorum Conventualium, ut puta Canonicorum Regularium, ordinis Mendicantium diverſorum ordinum in civitate & Diœceſi Paderbornenſi, tædium generaret referre.

Item de quam pluribus Monaſteriis Monialium diverſorum ordinum, copioſe, & diffuſe per civitatem & Diœceſin Paderbornenſem prædictas conſiſtentibus , in recitando tædium generaret audientibus, quorum aliqua opulentiſſime fundata exiſtunt tam in civitate, quam oppidis dictæ Diœceſis.

Sequuntur Parochiales Eccleſiæ in civitate & Diœceſi Paderbornenſi conſtitutæ. Eccleſiæ Parochiales ſitæ, & conſtitutæ in civitate & tota Diœceſi Paderbornenſi plures centenarias in numero continent, quarum quatuor ſolemnes in ipſa civitate Paderbornenſi exiſtunt notabiles & bonæ: quatuor in magno oppido Hervordenſi bonæ & notabiles : duæ in oppido magno Lemegen: duæ in oppido Bilveldenſi : quatuor in magno oppido Warburgen,intra & extra : duæ in oppido magno Huxarienſi: duæ in magno oppido, intra & extra Monte Martis. Aliqua vero fuerunt,& ſunt diſperſim, hinc inde ſub conſideratione oppidorum, caſtrorum, & villarum in ipſa Diœceſi late ſitarum , quarum Eccleſiarum Parochialium, aliquæ earum quælibet,ſi non habet plura millia communicantium , tunc ad omne minus habet mille communicantes in conſideratione dictorum oppidorum, villis,& villagiis diverſis locis dictæ Diœceſis & ſituat.

Et ſi placeret aliquæ earum nominari in ſpecie, ſequuntur nomina earum, quæ omnes,& plures aliæ hic in Romana curia ſpecifice nominari non poſſunt. Sunt ſub lege Eccleſiæ Paderbornenſis & Diœceſis ejusdem, & quælibet earum ſit in ſedibus Archidiaconalibus , ſecundum ſua confinia , prout etiam hoc ſuperius tactum eſt.

Sequuntur nomina Comitatuum, & Baroniarum,ſitarum in Diœceſi Paderbornenſi, quorum aliqui Comitatus , etiam pleno jure,tam temporali, quam Spirituali ad Epiſcopum Paderbornenſem pro tempore exiſtentem,& Paderbornenſ. Eccleſiam ſpectant. Et primo antiquus Comitatus inſignis, notabilis , Comitatus Warbergenſis , de quo tactum eſt ſupra, qui etiam antiquo tempore poſt ipſius Eccleſiæ Paderbornenſis primævam fundationem, poſt quondam bonæ memoriæ mortem Dedoconis, ipſius Comitatus ultimi Comitis , qui cum pura devotione ipſi Eccleſiæ Paderbornenſi contulit,& donavit.

Item Comitatus Swalenberg, quem Eccleſia Paderbornenſis poſt ejus primævam fundationem cum totali ejus diſtrictu pacifice,& quiete habuit.

Item magnus Comitatus Waldeck , cujus etiam totum Dominium,modico excepto,ſub lege Eccleſiæ Paderbornenſis in Spiritualibus regitur.

Item pariformiter notabilis Comitatus Ravensberg, qui ut ſupra immediate dictum eſt de Comitatu Waldeck, etiam vivit ſub lege in Spiritualibus Eccleſiæ Paderbornenſis.

Item Comitatus Sternebergh, cujus bonam partem Paderbornenſis Eccleſia,

& ejus Epiſcopus pro tempore exiſtens, in temporalibus Dominus eſt.

Item Comitatus Redberg, & magna pars Comitatus Everſtein, ac ſimiliter magna pars Comitatus Pairmunt, Humberg, & territoria, & diſtrictus dictorum Comitatuum, ſub lege Eccleſiæ, & Diœceſis Paderbornenſis vivunt.

Item eſt & alius Comitatus, appellatus Comitatus Spegelberch, & eſt pro majori parte Diœceſis Paderbornenſis, & ſub lege Diœceſis pro tempore Epiſcopi Paderbornenſis cum ſuo diſtrictu pro majori parte.

Et hi Comites . . . ſupradictorum Comitatuum ſunt Vaſalli Eccleſiæ Paderbornenſis, & ſervire tenentur ad ipſius Eccleſiæ requeſtam.

Sequuntur nomina Baroniarum: primo magna Baronia Lippenſis, quæ in magnis oppidis, villagiis, & poteſtate, ac dando, veniat æquiparando magno Comitatui, cujus Baroniæ diſtrictus, præterquam oppidum Lippenſ. in ſpiritualibus ſubeſt Epiſcopo, & Eccleſiæ Paderbornenſi.

Baroniæ de Buren de mero jure ſpectant ad Eccleſiam Paderbornenſem, & per ipſam Eccleſiam Paderbornenſem poſt ejus primam fundationem acquiſitæ ſunt ſub lege Diœceſis Eccleſiæ Paderbornenſis.

Item Baronia Schœnenberg pro ejus majori parte Paderbornenſis Diœceſis.

Item Baronia Padberg etiam Diœceſis Paderbornenſis.

Et hi omnes & ſupradicti Barones ſunt Vaſalli Eccleſiæ Paderbornenſis, & ſervire tenentur ad ipſius Eccleſiæ Paderbornenſis requeſtam.

Eſt etiam ſciendum, quod plures Duces, in aliis Diœceſibus conſtituti, Landgravii Haſſiæ, ad fidelitatem & homagium præſtandum Epiſcopo Paderbornenſi pro tempore exiſtenti, ſunt aſtricti Eccleſiæ Paderbornenſi, dum in periculis & neceſſitatibus conſtitueretur, requiſiti ad ſubveniendum.

Sequuntur nomina civitatum & oppidorum, quæ ad Eccleſiam Paderbornenſem ſpectant tam in temporalibus, quam ſpiritualibus pleno jure. Et primo civitas Paderbornenſis, quæ in Alemannia notabilis inter alias civitates exiſtit, & inſignis, fortiſſima, murata, & bene munita, habens in ſe Eccleſiam Paderbornenſem, ut Dominam, & Magiſtram, aliam magnam Collegiatam Eccleſiam notabilem, & alia Monaſteria virorum, & mulierum diverſorum Ordinum, & IV. magnas Parochiales Eccleſias, de quibus ſupra, magnam, præpollentem, divitem, populoſam, unitiſſimam in hac materia unionis prætenſæ cum Capitulo Eccleſiæ, Paderbornenſibus reclamantibus & renitentibus a majori uſque ad minimum contra dictam prætenſam unionem, & potius mori parati ſunt, quam perdere ſtatum & libertatem Matris & Dominæ ſuæ Eccleſiæ Paderbornenſis.

Deinde duo oppida Warberg, Diœceſis Paderbornenſis, in ſe contigua per muros diſtincta, unum videlicet oppidum novum, & aliud oppidum antiquum cum ejus caſtro, & duobus ſuburbiis, magna, fortia, inſignia, murata, populoſa, & bene munita, in quibus ſunt IV. Parochiales Eccleſiæ ab intra & extra, prout ſupra, & alias in ipſis bene viginti quatuor Beneficia ſine cura pro Clericis inibi deſervientibus, & antiquitus conſuevit eſſe Comitatus magnus, &, ut præmittitur, ex donatione devenit ad Eccleſiam Paderbornenſem.

Et ad quæ oppida nùper de menſe Octobris proxime præterito, dum Reverendus in Chriſto Pater, Dominus THEODORICUS Archi-epiſcopus Colonienſis cauſa, ut animum ſuum darent, & ſe inclinarent ad dictam prætenſam unionem, dum hæc attemptata forent, per aliquos ex Conſiliariis Domini THEODORICI præfati in theatro, vel in domo conſulari dicti novi oppidi Warberg exiſten. Etiam ibi aliquibus Magiſtris civium, & Conſulibus aliorum oppidorum ad ipſam Eccleſiam Paderbornenſem ſpectantium infra dicendorum, & aliis hominibus in numero & multitudine copioſa, & dum præſtare deberent aſſenſum, & conſenſum ad hujusmodi unionem fiendam Eccleſiæ Paderbornenſi ad Colonienſem, unanimiter, una voce, & uno animo, a majori uſque ad minimum male contenti dixerunt, & acclamarunt: Vivat Eccleſia Paderbornenſis, & ejus libertas. Et adeo idem oppidum eſt inſigne, quod ſufficeret pro erectione unius Cathedræ Epiſcopalis, & habet duos Magiſtros civium, & duos Conſulatus, unumquodque ipſorum per ſe.

Item

Item unum aliud oppidum insigne, pulchrum, muratum, & notabile, ac populosum, munitum, appellatum oppidum Bracle, Paderbornensis Diœcesis, & in eodem est una de sedibus Archi-Diaconalibus, sedes Bracien in Ecclesia Paderbornensi nuncupata, & habet unam solemnissimam Parochialem Ecclesiam, præpollentem, & notabilem, & plura alia Beneficia in eadem Ecclesia, Clericis sæcularibus assignari consueta in titulum Beneficii. Et est oppidum adeo insigne, & notabile, quod in eodem moneta cudi consuevit, de voluntate tamem Episcopi Paderbornensis pro tempore existentis; Est etiam idem oppidum adeo insigne, quod Cathedra Episcopalis de novo institui, & erigi posset.

Item unum aliud notabile, insigne oppidum muratum, & bene munitum, magnum, & populosum, vocatum, & appellatum Borgentrick, habens unam solemnem Ecclesiam, & Parochianos multitudine copiosa, & opulentum, & fulcitum in victualibus inter cætera oppida illarum partium, & propter amœnitatem & ubertatem illorum trium oppidorum prædictorum vocatur patria illorum districtu, patria Lilii, id est Lilienland.

Item unum aliud notabile, insigne, pulchrum, munitum, ac populosum, & bene munitum oppidum, vocatum communiter & appellatum Nyhem, Paderbornensis Diœcesis, habens solemnem Parochialem Ecclesiam adinstar dictorum oppidorum ut supra, de quo olim oriundus fuit quondam bonæ memoriæ Magister Theodoricus Nyhem inter præsidentes in Cancellaria Domini nostri, unus de Majoribus, & toti Curiæ tempore suo notus.

Item unum aliud oppidum, ut supra, non minus insigne, quam oppida, de quibus dictum est, vocatum communiter & appellatum oppidum Stenhem, Paderbornensis Diœcesis, in quo etiam est una de sedibus Archi-Diaconalibus, ut supra.

Item est unum aliud oppidum, ut supra, insigne, muratum, & munitum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Soltkotten, Paderbornensis Diœcesis, & inibi est vena salis, & decoquitur sal pro usu illius patriæ.

Item unum aliud oppidum solemne, & insigne, ut supra, vocatum, & communiter appellatum Lechtenowe cum castro suo, Paderbornensis Diœcesis, notabile adinstar prædictorum oppidorum.

Item unum aliud oppidum insigne, ut supra, vocatum communiter & appellatum oppidum Bûren cum castro suo, Paderbornensis Diœcesis, etiam multum notabile adinstar oppidorum prædictorum.

Item unum aliud oppidum cum castro suo, ut immediate supra, vocatum communiter, & appellatum Peckelsen, notabile, muratum, & insigne, ut supra, Paderbornensis Diœcesis.

Item unum aliud oppidum, vocatum Levenowe cum castro suo, Paderbornensis Diœcesis.

Item unum aliud notabile oppidum, vocatum, & appellatum Lude cum castro, Paderbornensis Diœcesis, & est Baronia, & spectat in temporalibus & spiritualibus, ut supra, ad Paderbornensem Diœcesin.

Item unum aliud oppidum, vocatum & appllatum Dringhenberg cum castro, murato, & bene munito, ut supra, & est adeo notabile, quod Episcopi Paderbornenses in eo aliquando consueverunt facere residentiam personalem.

Item unum aliud oppidum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Beverunghen cum castro, ut supra, Paderbornensis Diœcesis.

Item unum aliud oppidum, vocatum, & communiter appellatum oppidum Cleneberg, Paderbornensis Diœcesis, muratum, & munitum, ut supra.

Item unum aliud oppidum cum castro, vocatum communiter, & appellatum oppidum Wunnenberg, Paderbornensis Diœcesis, muratum & munitum, de quo oriundus etiam fuit quondam bonæ memoriæ Dominus & Magister Fridericus Deys, Decanus Ecclesiæ Paderbornensis, & Sacri Palatii Apostolici causarum Auditor, & cæteræ curiæ tempore suo bene notus.

Item unum aliud oppidum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Bredenborne.

Item unum aliud oppidum, vocatum & communiter appellatum Vorde cum

caſtro, Paderbornenſis Diœceſis, ut ſupra.

Item unum aliud oppidum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Gerden, Paderbornenſis Diœceſis, forte, ut ſupra.

Item unum aliud oppidum, vocatum & communiter appellatum Wilbodeſſen, Paderbornenſis Diœceſis, ut ſupra.

Et eſt ſciendum, quod omnia oppida ſupra deſcripta ſic pleno jure ad Eccleſiam Paderbornenſem ſpectantia, ſint notabilia oppida, murata, munita, & fortia, populoſa, & habundantia ſecundum majus & minus, habentia magnum populum, Magiſtros civium, Conſules juratos, & conſilium, & magnam communitatem.

Item eſt unum aliud oppidum, vocatum, & communiter appellatum oppidum Drendeborg cum ſuo caſtro, Paderbornenſis Diœceſis, quod pro medietate ſpectat ad Epiſcopum & Eccleſiam Paderbornenſem, munitum & forte.

Item eſt unum aliud oppidum, ut ſupra, vocatum & communiter appellatum oppidum Helmershuſen cum ſuo caſtro, Paderbornenſis Diœceſis, cujus certa pars tam oppidi, quam caſtri ad Epiſcopum Paderbornenſem, pro tempore exiſtentem, & Eccleſiam ſpectat.

Sequuntur caſtra, quæ pleno jure ſpectant ad Epiſcopum pro tempore exiſtentem, & Eccleſiam Paderbornenſem.

Et primo caſtrum Nyehus, Paderbornenſis Diœceſis, inſigne, forte, muratum, & bene munitum, bene ſituantum, & in eodem caſtro conſuevit eſſe Reſidentia Epiſcoporum Eccleſiæ Paderbornenſis, pro tempore exiſtentium, quod prædictus Reverendus Dominus THEODORICUS Archi-Epiſcopus Paderbor. inpignorando ad manus dedit alienas.

Item unum aliud caſtrum, forte & muratum, Paderbornenſis Diœceſis, vocatum Lippeſpringhe cum ejus ſuburbio.

Item unum aliud caſtrum, forte & muratum, vocatum communiter, & appellatum caſtrum Dregborg, Paderbornenſis Diœceſis, ut ſupra.

Et eſt advertendum, quod memoratus Dominus THEODORICUS Archi-Epiſcopus Colonienſis, duo meliora caſtra ſuperius deſcripta, unum videlicet oppidum cum caſtro ſuo Dringheberg nuncupatum, & aliud etiam inſigne caſtrum ſupraſcriptum Nyehus appellatum, & de quibus Epiſcopus Paderbornenſis, pro tempore exiſtens, reſidentiam perſonalem facere conſuevit, impignorando dedit ad manus alienas, ita & taliter, quod prædicta duo caſtra, notabilia & inſignia, una cum prædicto oppido non ſunt in poſſe, nec poteſtate Capituli Eccleſiæ Paderbornenſis.

Sequuntur oppida inſignia, & notabilia, quæ ad Eccleſiam Paderbornenſem non ſpectant, ſed tantum eidem ſubſunt ſub lege Diœceſana. Et primo oppidum Hervorden, de quo modicum tactum eſt in titulo de Collegiatis Eccleſiis, Paderbornenſis Diœceſis. Nam idem oppidum eſt oppidum ſolemne, Imperiale, muratum, munitum, & inſigne, ac populoſum & præpollens, non recognoſcens alium Dominum, niſi Romanum Regem: unde, ut ſupra dictum eſt, habet in ſe duo Collegia, duos Conventus, & plures Parochiales Eccleſias, & plura Monaſteria Monialium: & idem oppidum valde ſufficeret propter ejus amœnitatem, & ubertatem, & divitias pro Cathedra Epiſcopali nova erigenda.

Item eſt unum aliud oppidum in Comitatu Ravensburgenſi, de quo ſupra, ſitum, ſolemne, inſigne, muratum, & munitum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Bilveld, Paderbornenſis Diœceſis, habens in ſe, ut præmittitur, unam notabilem Collegiatam Eccleſiam, de qua ſupra, quod ſufficeret pro Cathedra Epiſcopali nova erigenda.

Item unum aliud oppidum inſigne, muratum, & bene munitum, ut ſupra, vocatum communiter, & appellatum oppidum Lemegen, in quo etiam ſunt, ut præmittitur, duæ Parochiales Eccleſiæ notabiles, ſitum in Dominio magnæ Baroniæ Lippienſis, & adeo notabile, & magnum, & divitiis, ac ſtructura præpollens, quod etiam ſufficeret pro Cathedra Epiſcopali inibi erigenda.

Item eſt unum aliud oppidum inſigne, & notabile, forte, populoſum, & famoſum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Mons Martis, in quo etiam eſt unum notabile Monaſterium Ordinis Sancti Benedicti, de quo oppido oriundus eſt Venerabilis Vir Magiſter Johannes de Monte Martis, Decretorum Doctor, & Literarum Apoſtolicarum Scrip-

Scriptor, & Abbreviator, quod etiam ſufficeret pro erectione unius novæ Cathedræ Epiſcopalis.

Item unum aliud oppidum pulchrum, forte, bene muratum, & bene munitum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Huxarienſe, Paderbornenſis Diœceſis, habens in ſe notabile Collegium Canonicorum ſæcularium, & alia Monaſteria tam virorum, quam mulierum, & duas notabiles Parochiales Eccleſias. Eſt etiam in eo ſedes Archi-Diaconalis in Eccleſia Paderbornenſi, vocata communiter ſedes Huxarienſis, adeo inſigne, quod ad inſtar aliorum oppidorum etiam poſſet inſtitui de novo ſedes Epiſcopalis.

Item eſt unum aliud oppidum notabile, & inſigne, populoſum, valde muratum, & bene munitum, vocatum communiter, & appellatum oppidum Corbecke, in Comitatu Comitis de Waldeck ſitum, & eſt adeo tale, taliter inſigne, quod in eo etiam poſſit ſedes Epiſcopalis de novo collocari.

Sunt & quamplura alia magna, & parva oppida & caſtra, villæ & villagia, numero & multitudine copioſa, de quibus hic nihil tangitur, ne faſtidium generetur, quæ omnes ſubjacent legi Eccleſiæ Paderbornenſis, & Epiſcopo pro tempore exiſtenti.

Confinia Diœceſis Paderbornenſis. Imprimis ut recipiatur conſideratio confiniorum Civitatis, Eccleſiæ, & Diœceſis Paderbornenſis reſpective ad alias civitates, & Diœceſes eidem confines, dicitur, confinat enim Diœceſis Paderbornenſis in una parte ad Diœceſin Hildeſimenſem, ſub qua & Epiſcopus, Civitàs, & Eccleſia Hildeſimenſis, & conſiderative Eccleſia Paderbornenſis plus habet de caſtris, & oppidis muratis, atque munitionibus, ac de latitudine Patriæ & Diœceſis, quam habet Eccleſia, Civitas, & Diœceſis Hildeſimenſis.

Item confinat etiam eadem Diœceſis Paderbornenſis alteri Diœceſi, appellatæ Diœceſi Mindenſi, habens pro tempore Epiſcopum, Eccleſiam, Civitatem, & Diœceſin. Et ipſa Eccleſia, Civitas, & Diœceſis Paderbornenſis etiam præeminet in oppidis, caſtris, & munitionibus, atque in latitudine & longitudine ultra Diœceſin & civitatem Mindenſem, immo, ut veritas dicatur, nunc Eccleſia, civitas, & Diœceſis Paderbornenſis in oppidis, caſtris, munitionibus, longitudine, & latitudine cuilibet Diœceſi proxime dictis - - - videlicet Hildeſimenſi, & Mindenſi prævalet, & præeminet.

Item confinat etiam Diœceſis Paderbornenſis ab alio ſitu cum Diœceſi Osnabrugenſi, quæ Diœceſis etiam pro tempore habet Epiſcopum, civitatem, & Diœceſin, & revera civitas, Eccleſia, & Diœceſis Paderbornenſis in oppidis muratis, caſtris, & munitionibus præeminet, quo ad Diœceſin, Eccleſiam, & civitatem.

Item confinat etiam ab alia parte ad Diœceſin Paderbornenſem quædam alia Diœceſis, appellata communiter Monaſterienſis, habens civitatem, Eccleſiam, & Diœceſin ſolemnes, & pro tempore Epiſcopum, & revera Eccleſia, civitas, & Diœceſis Paderbornenſis in oppidis, caſtris, & munitionibus, præeminet Eccleſiæ & Diœceſi Monaſterienſi.

Tantum hæ literæ ad priores pondus attulere, ut nemo exinde Patrum conjunctionem Paderbornenſis Eccleſiæ cum Colonienſi probaret. Anno demum 1444. Theodoricus Archi-Epiſcopus, acri cum Suſatenſibus bello implicitus, cum adverteret, quantum ſibi in utramque partem acceſſurum eſſet, ſi Paderbornenſes aut hoſtes, aut amicos haberet, cum illis redire in gratiam voluit, & omne jus, quod a Pontifice ſibi datum obtendebat, ultro remiſit, ſuamque ceſſionem publicis Tabulis conſignavit. Tabulas has exhibet *Schatenus in Annal. Paderb. Tom. II.* ex quo etiam, quæ ad cauſam hanc Paderbornenſem, in Concilio Baſileenſi agitatam, pertinent, deprompſimus.

Com-

Digitized by Google

Compendioſa Enarratio,

Quomodo Bohemi vocati, productique ſint ad Baſileenſem Synodum Oecumenicam, & quid illic egerint. (*)

CUm Bohemi in erroribus ſuis perſiſterent, & primitivam, ac Apoſtolicam Eccleſiam jactantes, a Romana Sede pertinacius eviarent, exulceratis nimirum illorum animis ob Johannis Huſſi, & Hieronymi Pragenſis exuſtionem, miſſus eſt in Germaniam Legatus Julianus Cardinalis, titulo Sancti Angeli, ut expeditionem appararet in rebelles Bohemos, quam Romana conſuetudo cruciatam appellat. Putabat enim Romanus Pontifex, hanc gentem a Germanis facile poſſe ſuperari. Verum res aliter evenit: nam noſtris ſæpius in fugam verſis, tantum vicinis omnibus terrorem incuſſerunt, ut nihil aliud quam pacem optaret Germania. Rebus itaque non ſuccedentibus, cum ſemper Bohemi ſuperiores eſſent, quamquam a novo jam Pontifice EUGENIO ſententia anathematis damnati; optimum factu viſum eſt, ſi Baſileam, ubi nuper indictum erat Concilium, vocarentur. Quare Cardinalis Julianus eo loci præmiſit Johannem Polemarium Pontificii Juris Doctorem, Sacrique Palatii Auditorem, & Johannem de Raguſio, Theologiæ Profeſſorem, Ordinis Prædicatorum, tum Procuratorem generalem, qui poſtea Epiſcopus Argenſis factus, etiam in Cardinalium numerum meruit recipi, titulum Sancti Sixti indeptus. Qui cum Baſileam veniſſent Anno MCCCCXXXI. menſe Auguſto, vocarunt literis ad Concilium Johannem Mulbrunæ Abbatem, & Johannem Gelhuſium, ejusdem Cœnobii Monachum. Nam hoc nomen propter dexteritatem ingenii, ac regionum, ac rerum experientiam imprimis opus erat ad obeundas legationes. Abbas aliis negotiis diſtentus non venit: Johannem tamen morbo paulo ante vexatum, & adhuc valetudine non ſatis confirmata Baſileam miſit; Quo non multis poſt diebus Julianus quoque pervenit, ut promiſerat. Is ſtatim Johannem Gelhuſium, & Hammanum Offenburgium, Conſulem Baſileenſem, primum ad SIGISMUNDUM Cæſarem, Feldkirchii tum agentem, deinde ad FRIDERICUM Ducem Auſtriæ mittit, pro componendo bello, quod huic erat cum PHILIPPO Duce Burgundiæ. Fiebat hoc, ut reddita pace tuto liceret Baſileam venire non ſolum proceribus Eccleſiaſticis, ſed & mercatoribus, atque adeo omnia, quæ ad victum pertinent, importare; Hanc legationem obeuntes, literas acceperunt a Sancta Synodo, SIGISMUNDO Cæſari reddendas, quibus Bohemi, Moravi ad Concilium vocabantur: has ille mox in Bohemiam perferendas curavit. At cum in Italiam proficiſceretur, Imperialem a Pontifice coronam ſuſcepturus, Protectorem interim velut Vicarium Sacro Concilio dedit WILHELMUM Bavariæ Ducem. Porro cum Synodus monita fuiſſet, noſtros conditiones pacis a Bohemis accipere velle poſt fœdam illam fugam; arbitrans, hoc ignominioſum eſſe, miſit Johannem Niderium Ordinis Prædicatorum Theologum, & Johannem Gelhuſium, qui commodum redierant, ut vicinum Bohemis populum conſolarentur, & Moravos Bohemosque ad Concilium ante vocatos, ad veniendum ſedulo urgerent. Hi tertio Kalendas Novemb. Baſilea diſcedentes, Monachium verſus (id eſt, oppidum Bavariæ) iter inſtituerunt. Ubi cum primum WILHELMUM Ducem, & hujus Fratrem ERNESTUM, atque ERNESTI Filium ALBERTUM ſalutaſſent, & mandata legationis ſuæ expoſuiſſent; ipſumque WILHELMUM monuiſſent, ut quamprimum Baſileam veniret, quod ei tutela Concilii commiſſa eſſet a Cæſare; mox FRIDERICUM Marchionem Brandeburgii, JOHANNEM Ducem Bavariæ, & Senatum Nurenbergenſem, ac alios Principes & Dominos, partim literis

(*) Ex rerum expetendarum faſciculo, quem M. Ortwinus Gratius non ſatis fideliter & prudenter congeſſit, deſumpta. Refertur ead. narratio in *Editione Conciliorum Regia Tomo XXX.* & ab *Harduino, Concil. Tomo VIII.*

teris Synodalibus, partim etiam ore ſuo ſunt adhortati, ut nullo pacto fœdus cum Bohemis inirent, quod Eccleſiæ nocere poſſet; adfuturum mox auxilium: Rogabantque nomine Concilii, ut, ſi Bohemi Legatos ſuos Baſileam mittere vellent, deducerent eos per ſuam quique regionem ſalvos. Omnes ſe hoc facturos receperunt. De vocatis Bohemis dici non poteſt, quam gaviſi fuerint omnes, præſertim laici, cum etiam lacrymas emitterent affectus vehementiſſimi teſtes. Deinde cum Senatum Nurenbergenſem conſuluiſſent, de mittendis in Bohemiam literis Synodalibus, viſum eſt melius eſſe, ſi prius ſciſcitarentur ab Egrentibus, num aliquid ad Superiores Concilii literas Bohemi reſpondiſſent, quas ipſi perferendas curaſſent. Egrenſes per literas moniti, tabellarium illum Nurenburgam miſerunt, qui literas Concilii in Bohemiam ante pertulerat. Is retulit, quanta cum reverentia literas accepiſſet Conſul majoris Civitatis Pragenſis, & quibus ipſe præmiis fuiſſet donatus. Unde ſpem Legati conceperunt rem bene proceſſuram. Itaque conſilio Senatus Nurenbergenſis uſi, & aliorum, præſertim Abbatis Sancti Ægidii, Albertique Paſtoris apud Sanctum Sebaldum, & Conradi Cuonhoferii, remiſerunt ad Egrenſes tabellarium illum, & ſuis privatim, & Concilii literis oneratum: neque enim commodior erat ratio, literas in Bohemiam mittendi; Multum porro laboratum eſt in hac re, cum ab Egrenſibus ipſis, tum a FRIDERICO Marchione Brandeburgenſi, & JOHANNE Duce Bavariæ, & a Senatu Nurenbergenſi; tantopere cupiebant hi inter Chriſtianos pacem inſtaurari. Exempla literarum, quibus Sacra Synodus Bohemos denuo invitat, & alias item exhortatorias, ac literas Oratorum ad eosdem, & ad hos Pragenſium reſpondentes cauſa brevitatis omiſimus. Porro Bohemi non per omnia noſtris fidentes, in literis petebant, ut Oratores Concilii cum Principibus vicinis ad Egram venirent: ſuos illic quoque adfuturos, ut de commeatu, ſeu publica fide danda, quem ſalvum conductum appellant, & aliis rebus tractaretur. Decretus fuit ei Conventui dies Dominicus, qui Paſcha proxime ſequebatur. Erat is menſis Aprilis dies vigeſimus ſeptimus. Itaque venerunt Egram Oratores Sacri Concilii, Henricus, Abbas Sancti Ægidii Nurenbergenſis, Johannes Nider, Theologiæ Profeſſor, ac Prior Domus Prædicatorum apud Baſileam, Fridericus de Parſpergo, Decanus Ratisponenſis, Juris Pontificii peritus; Magiſter Henricus Toegius, Canonicus Magdeburgenſis, Theologus, Albertus, Paſtor apud Sanctum Sebaldum Nurenbergæ, & Johannes Gelhuſius, Cœnobita Mulbrunenſis, cum Illuſtribus Principibus FRIDERICO, Marchione Brandeburgii, & JOHANNE, Bavariæ Duce, ac aliis Proceribus, fere cum ducentis & quinquaginta equis. Verum de Bohemis nullus aderat, quod Bilſenenſes, & Dominus Suanbergius ſalvum conductum non miſiſſent. Id cum ex literis intellexiſſent, effecerunt, ut ab Egrenſibus, & Elenbogenſibus Nuntii Bohemorum Nicolaus Humpoltzius, Secretarius majoris civitatis Pragenſis, & Matthias Clumpezanus, Prætectus Pieſtenſis, producerentur, veneruntque Egram cum decem & novem equis octavo die menſis Maji. Poſtridie apud Marchionem Henricus Toegius eleganti oratione Bohemorum Nuntios ſalutavit, Evangelicum illud uſurpans, declaransque: *Pax vobis.* Mox ipſi propoſuerunt, quam atrocibus injuriis a nobis fuiſſent hactenus affecti, eamque rem extitiſſe cauſam tot utrimque cladium. Gaudere ſe, quod tandem ſpes affulſit, ut audirentur aliquando; deinde de commeatu præſtando diſputatum eſt. Obſides poſtulant Bohemi, non quosvis, ſed Principes & Nobiles. Id cum noſtris non placeret, & res ita differretur, cœpit vulgus apud Egram clamare, quo minus cum Bohemis procederet concordia, per Eccleſiaſticos ſtare & Principes. proinde pientiſſimi Principes FRIDERICUS, Marchio Brandeburgenſis, & JOHANNES, Bavariæ Dux, ſuapte ſponte ſe obligarunt. Hoc idem paulo poſt rogante Synodo fecit Protector Concilii WILHELMUS, Dux Bavariæ, item ipſa Synodus, & Sigismundus Cæſar. Præterea promiſſio facta eſt, hoc idem omnes Principes & civitates præſtituros, per quorum ditionem eſſent profecturi Bohemi, atque adeo civitatem ipſam Baſileenſem. Quæ de commeatu di-

diplomata paulo poſt ſunt Pragam miſſa. poſtulatum & hoc eſt a Bohemis, ut ipſe Cæſar præſens adeſſet in Synodo, quam fieri poſſet, plene congregata. Conventus Egrenſis duravit dies viginti unum. In quo etiam fuerunt Ornatiſſimi Viri Petrus Volkamer, Conſul Nurenbergenſis, & Conradus Cuonhofer, juſſu, ſumptuque civitatis ſuæ. Verum Bohemi, quanquam audiſſent, noſtros miranda pollicentes, adhuc non plane fidebant; quare elegerunt duos Nuntios Nicolaum Humpoltzium, & Johannnem Zaczenſem, qui Baſileam irent, & cuncta diligenter explorarent. Hos Conradus, Epiſcopus Ratisponenſis, & Conradus Seglawer, Decanus Eiſtettenſis, Carelspurgum uſque, ubi Marchio Badenſis degebat, deduxerunt, in hoc a Synodo paulo ante emiſſi, ut expiſcarentur, an eſſent venturi Bohemorum Legati. In comitatu vero erant e noſtris Abbas Eberacenſis, & cæteri Nuntii Sacri Concilii. Cum Biberacum veniſſent, quidam infeliciter curioſus ex altero Bohemorum Nuntio quæſivit, undenam eſſet. Reſpondit is, ſe Zaczenſem eſſe. Illic (inquit ille) ſunt execrabiles hæretici, & peſſimi homines &c. Qui propter hujusmodi convicium, veluti violator publicæ fidei, ſtatim in carcerem raptus eſt, plus pœnæ depenſurus, niſi ipſi Nuntii Bohemorum, & Abbas Eberacenſis precibus hominem liberaſſent. Cum veniſſent Baſileam, vino & piſcibus fuerunt a Senatu donati. Manſerunt illic dies quinque & dimidiatum. Decimo Octobris die venerunt ad Synodum, quæ convenerat apud Prædicatores. Hi Nuntii, cum domum fuiſſent reverſi cum Diplomatibus Concilii, indicaſſentque, quæ viderant, rem videlicet agi ſerio, nec ſubeſſe dolum; delecti ſunt Oratores ad Concilium mittendi de Regno Bohemiæ & Marchionatu Moraviæ, Joannes de Krainitz, Jacobus de Wurczieſſonitz, Beneſius de Makrowitz, Joannes Velwar de Praga, Matthias de Clumpezan, Laurinus de Hradiſſe, Gregorius de Curia, Nicolaus Scriba Pragenſis, Magiſter Joannes de Roccizano, Magiſter Petrus Payne de Anglia, Procopius Ductor Exercitus Taboritarum, Nicolaus de Peletznnau, Marcoldus de Zbraslavitz, Martinus de Chrudim, & Petrus Zaczenſis. Qui cum in tuſca conveniſſent, illinc per noſtros in Chambiam ſunt producti cum triginta duobus equis per nobiles viros Hinskoverum, Pflugium, Pavelſtorferum, Fridericum Præpotitum Ratisponenſem, & alios: ubi Conradus Ratispoponenſis Epiſcopus ſubſtiterat; ex Chambia Suenckendorphium itum eſt. Atque cum jam Nurenbergæ eſſent vicini, Matthias Clumpezanus Prætectus Pieſtenſis vexillum protulit: cujus una pars Crucifixi imaginem depictam, altera calicem Euchariſtiæ figura ſuperpoſita, ſicque Nurenbergam ingreſſi ſunt. Verum cum a noſtris moniti eſſent, id poſtea nuſquam fecerunt. Nurenbergenſes, præter vinarium, atque piſcarium munus, etiam viginti duo Equites conceſſerunt, qui illos Ulmam comitarentur. Ex Nurenberga Albertus, Marchionis filius, in Guntzenhuſium produxit, Oringenſis Comitis Miniſtri Nordlingam, & poſtero die Ulmam; Ulmenſis porro Biberacum, & Sulgoviam uſque: inde exceptos Jacobus Truchſes de Walpurgo Eques auratus Stockacum produxit: Satellites Ducis Bavariæ Wilhelmi Schaffhuſium poſt deduxerunt: illic naves ingreſſi quarta die Januarii Baſileam venerunt. Porro nono die ejusdem menſis, cum Synodum acceſſiſſent, habuit orationem Julianus Cardinalis, de eo, quod, quidquid ubiam dubiorum eſt, id auctoritate Concilii definiri debeat; quandoquidem omnes mortales judicio Sanctæ Matris Eccleſiæ, quam Generale Concilium repræſentat, ſe ſubmittere tenentur. Quæ quidem oratio non omnibus Bohemis probabatur. Habuit & Roccizanus orationem nomine Bohemorum, diem poſtulans, quo audirentur. Is fuit deſtinatus decimo ſexto ejus menſis, quo die Joannes Roccizanus pauca præfatus, primum articulum de Communione ſub utraque ſpecie proponere cœpit, uſque in tertium diem, ſemper ante meridiem. Deinde Wenceslaus Taborita, ſecundum articulum de corrigendis, & eliminandis peccatis publicis in medium protulit per bidui ſpatium. Poſt quem Udalricus Presbyter orphanorum, tertium articulum de libera prædicatione Verbi Dei duobus item diebus propoſuit. Poſtremo Petrus Payne Anglus de quarto articulo, qui erat de civili Do-

Dominio Clericorum, per tres dies diſſeruit. Fecerunt autem copiam ſuarum diſputationum Sacro Concilio in ſcriptis, & gratias egerunt, quod auditi fuiſſent. Poſterioresque tres ſatis inciviliter in noſtros invexerunt, Joannem Wiclephum, & Joannem Huſſum a doctrina laudantes, nihil veriti, Doctores Evangelicos vocare, quos pridem Eccleſia damnarat. Exigebat res, ut Bohemis aliquid reſponderetur. Itaque ſurgens Joannes de Raguſio, Theologiæ Profeſſor, Ordinis Prædicatorum Procurator generalis, petiit clara voce in medio Sacræ Congregationis poteſtatem ſibi dari, ut reſponderet privato nomine ad primum Bohemorum articulum. Aſſentit Synodus. Octoque diebus reſpondit horis ante meridianis. Antequam inciperet reſpondere, Joannes, Abbas Ciſtercienſis, orationem ad Bohemos habuit, ut ſe ſubmitterent determinationi Sanctæ Matris Eccleſiæ, quam id Sacrum Concilium repræſentaret. Ea res Bohemos non parum offendit: inter reſpondendum Joannes Raguſinus, Theologorum iſtorum more, quos Scholaſticos hodie vocant, crebro hæreſeos, & hæreticorum vocabulum habebat in ore. Non poterat hoc tandem ferre Procopius Bohemus, quin ſurgens cum ſtomacho, de hac injuria apud Sanctam Synodum conqueſtus eſt. Conterraneus (inquit) iſte noſter injuria nos afficit, hæreticos nos ſubinde vocans. Ad hoc Raguſinus: Quia (inquit) conterraneus veſter ſum lingua, ac natione, propterea tam avide cupio vos ad Matrem Eccleſiæ redire. Erat is gente Dalmata. Conſtat autem Dalmatas in Bohemiam transgreſſos, ab occupata Regione nomen accepiſſe, parumque abfuit, quin ob eam offenſionem Baſilea abirent: vixque placari poterant. Quidam etiam ex Bohemis nolebant Raguſinum ad finem uſque diſputantem audire. Deinde reſpondit ad ſecundum articulum inſignis Theologus Ægidius Carlerius, Decanus Eccleſiæ Cameracenſis, per quatuor dies. Ad tertium articulum Henricus, cognomento Frigidum ferrum, Theologus Ordinis Prædicatorum, dies tres.

Ad quartum poſtremo Reſpondit Joannes Polemarius, Auditor cauſarum Sacri Palatii, tribus item diebus, afficiebatque Bohemos tædio noſtrorum (ut illis videbatur) prolixitas. Quanquam vero noſtri tam accurate reſpondiſſent, nihilominus illi ſuos articulos adhuc pertinaciter defendebant: præſertim primum, adeo ut Joannes Roccizanus reſponſiones Raguſini ſex diebus fortiter impugnaret. Porro cum diſputatio pareret diſputationem, & non videretur, hoc pacto pax & concordia facile coitura, tentatum eſt aliud remedium ab Illuſtri Bavariæ Principe WILHELMO, Protectore Sacri Concilii, videlicet ut omiſſis diſputationibus res amice componeretur. Utrinque deputati ſunt aliquot de concordia tractaturi: qui cum undecimo Martii die conveniſſent, & juſſi eſſent dicere ſententiam ſuam, qui a parte Concilii erant, optimum, inquiunt, ſibi videri, ſi illi nobiſcum unirentur, & unum corpus efficerentur: quod corpus tum omnes diverſitates opinionum, ſive ſectarum concordare, & declarare poſſet, atque definire, quid in ſingulis agendum foret, ſive credendum. Bohemi cum aliquamdiu deliberaſſent, ajebant, hanc viam non videri ſatis aptam, niſi prius quatuor illi articuli exactius eſſent declarati, ita ut aut nos cum ipſis, aut ipſi nobiſcum ſentirent, alioquin rem ridiculam futuram, ſi jam uniti, in articulorum rurſus deciſione diſcreparent. Reſponſum eſt hic a noſtris, ſi rite unirentur, invocato Spiritu Sancto, nequaquam eos in hujusmodi deciſione erraturos, quando quilibet Chriſtianus tali definitioni credere debeat. Quod ſi hoc facere vellent, adamantinam plane coalituram utrimque concordiam. Verum ſurdis (quod ajunt) fabula canebatur, ſed & alii tres adverſum reſponſiones datas pertinaciter diſputabant. Id temporis Julianus Cardinalis Concilii Præſidens, talem ad Oratores Bohemorum habuit orationem: Audivit (inquit) hæc Sancta Synodus per decem dies cum magna patientia quatuor veſtrorum articulorum propoſitiones. Et in fine ſubjunxit: Propoſuiſtis (inquit) proximis diebus quatuor articulos, ſed audimus præter hos quatuor multa vos alia habere dogmata peregrina, in quibus a nobis diſſentitis. Neceſſarium eſt, ſi veſtra unitas, & perfecta fraternitas inter nos ſequi debet, ut omnia in hoc Sacro

Concilio propalentur, quatenus per gratiam Spiritus Sancti, qui pacis & veritatis eſt auctor, debita, ac ſalubris proviſio fieri poſſit. Nec ex levibus conjecturis ita accepimus. Partim enim a fide dignis perſonis audivimus, partim quidam, qui hic ſunt, propriis oculis in Bohemia viderunt, partim etiam ex veſtra relatione perpendimus. Magiſter enim Nicolaus ſecundo loco proponens, allegavit inter alia Johannem Wickleff Evangelicum Doctorem. Si illum creditis Evangelicum eſſe, conſequens eſt, ut dicta ejus authentica reputetis: ſi vero non ita putatis, æquum eſſet, ut hoc nobis innoteſcat. De iis igitur, & quibusdam aliis vos rogamus, ut nos certificare velitis, quid credatis, & quam ſuper his fidem adhibeatis. Nec ſic requirimus, ut motiva, & rationes veſtras nunc explicetis; ſed ſatis nobis nunc eſt, ut ad ſingulos articulos nobis reſpondeatis per verbum: Credimus, aut, non credimus. Quod ſi feceritis, ut ſperamus, tunc aperte cognoſcemus, vos cupere, ut bonam de vobis æſtimationem capiamus. Si quid autem eſt, de quo velitis per nos certificari, interrogate audacter, & confeſtim vobis reſpondebimus. Parati enim ſumus, (juxta Beati Petri doctrinam) unicuique poſcenti reddere rationem de ea, quæ in nobis eſt, fide. Ad hoc paucis reſponderunt Oratores Bohemorum, veniſſe ſe tantum, ut quatuor illos articulos proponerent, non tam ſuo, quam publico totius Regni Bohemici nomine. Nec aliud dixerunt. Quare rurſus Illuſtris conſilii Protector WILHELMUS, quatuor viris utrimque adſcitis, de re pacifice tranſigenda tractavit. Ex quorum Concilio decrevit Sancta Synodus inſignem Legationem cum Oratoribus Bohemorum Pragam mittere, ubi ad diem Sacratiſſimæ Trinitatis populus eſſet conventurus. Neque enim conditiones concordiæ, quas offerebant noſtri volebant accipere; ſed abire feſtinabant. Itaque decimo quarto Aprilis die, Philibertus, Conſtantienſis in Normannia Antiſtes, Petrus, Auguſtenſis Epiſcopus, Johannes Polemarius, Archidiaconus Barcinonenſis, juris Pontificii Profeſſor, Fridericus Parſperger, Præpoſitus Ratisponenſis, Ægidius Carlerius, Decanus Cameracenſis, Alexander Sparur, Juris Conſultus, Anglus, Thomas Haſelbachius, Theologus Viennenſis, Henricus Tocgius, Canonicus Magdeburgenſis, Theologus, Martinus Bernerius, Decanus Turonenſis, & Johannes Gelhuſius, Mulbrunnenſis Monachus, juſſu Concilii cum Oratoribus Bohemorum Pragam ſunt profecti. Longum eſſet narrare, quantum honoris fuerit impenſum noſtris cum paſſim in itinere, tum ab ipſis Bohemis, præſertim a Pragenſibus. Cæterum cum Pragæ conveniſſet ad præfixum diem ingens multitudo Bohemorum, ex Clericis, Magnatibus, & plebeiis, adhortati ſunt eos noſtri, quod etiam ante ſæpe fecerant, ut primum Eccleſiaſticam unitatem amplecterentur: deinde ſi qua dubia eſſent, melius ea ſic diſcuti poſſe. Non placebat hoc Bohemis, quin volebant quatuor illorum articulorum inprimis habere declarationem. Quam ſi poſſent obtinere, promittebant ſe pacem & concordiam amplexuros. Cum noſtri viderent, rem aliter agi non poſſe, petierunt articulos illos in certa forma ſibi dari, quos ad Synodum miſerunt per tres Bohemorum Oratores. Declarationem vero poſtea Sacra Synodus in Bohemiam miſit, in publico Regni Conventu populo promulgandam, Legatis Philiberto, Conſtantienſi Epiſcopo, Joanne Polemario, Henrico Tocgio, & Martino Bernerio: qui juſſi ſunt hoc Bohemis referre nomine Concilii: Quod ſi trium illorum articulorum declarationem, & pacem Eccleſiaſticam ſuſcipere vellent, invenire poſſe rationem, qua de quarto articulo, hoc eſt, de communione ſub utraque ſpecie, res per concordiam tranſigeretur. Propoſuerunt autem apud Pragam in publico Nobilium, & plebeiorum Conventu declarationes trium articulorum in forma ſequenti:

Quoniam circa Doctrinam veritatis ſic ſobrie, & caute incedendum eſt, maxime a Sacro Generali Concilio, ut veritas declaretur, verbis ſic ordinate conceptis, ut nulli ſit in futurum offendiculum, ubi poſſit impingere, & habere occaſionem erroris, & (ut verbis utamur Beati Iſidori) ne aliquid per obſcuritatem in captione contineat. Circa materiam de cohibitione, & correptione peccatorum, in qua poſuiſtis articulum

lum ſub iis verbis: Omnia peccata mortalia, & præſertim publica, per eos, quorum intereſt, rationabiliter, & ſecundum Legem Dei cohibeantur, corrigantur, & eliminentur. Ecce verbum: per eos, quorum intereſt, nimis eſt generale, & poſſet eſſe offendiculum. Et juxta ſcripturæ ſententiam non debemus ponere offendiculum ante cæcum: & claudendæ ſunt foſſæ, ne bos vicini ibi lædatur; omnis talis occaſio tollenda eſt. Dicimus ergo, quod ſecundum Scripturæ Sacræ ſententiam, Sanctorumque Documenta Doctorum, ſic Catholice eſt tenendum: Quod omnia peccata mortalia, præſertim publica, quantum rationabiliter fieri poteſt, ſecundum Legem Dei, & Sanctorum Patrum inſtituta, ſunt cohibenda, corripienda, & eliminanda. Poteſtas autem puniendi criminoſos, non ad privatas perſonas, ſed ad eos tantummodo pertinet, qui jurisdictionem habent in eos fori, diſtinctione juris, & juſtitiæ ordine obſervatis.

Circa materiam de prædicatione Verbi Dei, in qua poſuiſtis articulum hoc tenore: Quod Verbum Dei a Sacerdotibus Domini, & Levitis idoneis libere, ac fideliter prædicetur. Ne ex verbo, Libere, ſumeretur occaſio vagæ, & diſpendioſæ libertatis, quam nec vos, ut ſæpe dixiſtis, intenditis, circumſtantionandum eſt. Dicimusque, quod ſecundum Scripturæ Sacræ ſententiam, Sanctorumque documenta Doctorum, ſic Catholice eſt tenendum: Quod Verbum Dei a Sacerdotibus Domini, & Levitis ad hoc idoneis, & per Superiores, ad quos pertinet, approbatis, & miſſis, libere, non tamen paſſim, ſed ordinate, & fideliter prædicetur, ſalva auctoritate Pontificis, qui eſt Præordinator in cunctis, juxta Sanctorum Patrum inſtituta.

Circa materiam articuli ultimi ſub his verbis expreſſi: Non licet Clero Chriſti tempore Legis gratiæ ſuper bonis temporalibus ſæculariter dominari; Meminimus, quod, dum in ſacro Concilio ſuper hoc diſputatio ageretur publica & ſolemnis, ille, qui ad diſputandum per Sacrum Concilium exſtitit deputatus, duas concluſiones poſuit ſub his verbis: Prima, quod Clerici non Religioſi, ſeu qui voto ſe ad hoc non obligarunt, licite poſſunt habere, & poſſidere quæcunque bona temporalia, hæreditates paternas, aut aliorum, ſi eis relinquantur, & alia bona juſte acquiſita ex cauſa donationis, vel alterius liciti contractus, vel arte licita. Secunda, quod Eccleſia poteſt licite habere, & poſſidere bona temporalia mobilia & immobilia, domos, prædia, villas, oppida, caſtra, & civitates, & in eis habere privatum, & civile Dominium. Ille ſiquidem ex veſtris Ambaſiatoribus, qui diſputabat, conceſſit eaſdem, dicens illas ſenſui ſui articuli bene intellecto non contradicere, cum ipſe articulum ſuum intellexerit de Dominio civili formaliter intellecto. Ex quo, & aliis poſſet intelligi, quod verba: Sæculariter dominari, in præinſerto articulo expoſita, ad aliquem ſpecialem dominantem modum, & uſum videantur referri.

Sed quoniam doctrina Eccleſiæ non eſt verbis ambiguis pertractanda, ſed plane; propterea id, quod ſecundum Legem Dei, & Sanctorum documenta Doctorum Catholice tenendum eſt, duximus exprimendum: Videlicet præmiſſas duas concluſiones eſſe veras, quodque Eccleſiaſtici viri bona Eccleſiæ, quorum ſunt Adminiſtratores, debent fideliter adminiſtrare, juxta Sanctorum Patrum ſalubria inſtituta: Ipſaque bona Eccleſiæ ab aliis, quam ab his, quibus adminiſtratio Canonice eſt commiſſa, uſurpari ſine ſacrilegii reatu non poſſunt.

Sacrum Concilium circa materias dictorum trium articulorum curavit, ſemota omni ambiguitate, ſecundum veritatem Evangelicæ doctrinæ veros ſenſus exponere. Verum ſi circa ipſas materias aliquid dubietatis adhuc reſtat, juxta informationes, quas in Sacro Concilio accepimus, parati ſumus, ſuper illis prima veritate (quæ Deus eſt) largiente vobis declarare veritatem. Si declarationem dictorum trium articulorum, quæ veritati Sacræ Scripturæ innititur, ſuſcipitis, & amplectimini, prout tenemini; ac unitatem puram, ſimplicem, & perfectam realiter, & cum effectu vultis habere; ſuper libertate Communionis Sacratiſſimæ Euchariſtiæ ſub duplici ſpecie, quam poſtulatis, & deſideratis, quamque ſine licentia Sanctæ Matris Eccleſiæ, licite non poteſtis habere, Nos habemus poteſtatem a ſacro generali Concilio, certo modo tractandi, & vo-

biscum concludendi: ſperamus taliter, ut manſuri litis merito conſolati.

His explicatis, quia Domini Bohemi habita ſua deliberatione, dixerunt, ſe nolle ſuper prædictis dare reſponſum, niſi prius, ſuper materia Communionis quid eſſet eis offerendum, audirent, opus fuit, explicationem rei ita facere; quæ facta fuit, & in ſcriptis tradita ſub forma ſequenti:

IN Nomine Domini, & Salvatoris noſtri JESU CHRISTI, de cujus Sacratiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento tractaturi ſumus, ut ipſe, qui hoc ſacratiſſimum Sacramentum inſtituit, quod eſt unitatis & pacis, illud in nobis effici faciat, quod deſignat, ut videlicet ſimus unum in ipſo Domino JESU Capite noſtro: & ut ipſe conterat verſutias Diaboli, qui ſua maligna aſtutia ex Sacramento pacis & unitatis occaſionem bellorum ingeſſit; ut dum de modo communicandi Chriſtiani contendunt, communionis fructu priventur. Unde Beatus Auguſtinus in ſermone de infantibus, in Decretis de Conſecratione diſtinctione 2da. "Quia paſſus: Ita Dominus "noſter Jeſus Chriſtus nos ſanctificavit; "nos ad ſe pertinere voluit, myſterium "pacis, & unitatis noſtræ in menſa conſe"cravit. Qui accipit myſterium unitatis, "& non tenet vinculum pacis, non my"ſterium accipit pro ſe, ſed teſtimonium "contra ſe. Hoc ante omnia duximus præmittendum; quod conſuetudo generalis Eccleſiæ (quam etiam Patres veſtri, & vos ipſi olim obſervaſtis) per longiſſima tempora hoc habuit, & habet, quod non conficientes ſub ſpecie panis tantum communicant; quam conſuetudinem ab Eccleſia, & Sanctis Patribus rationabiliter introductam, & diutiſſime obſervatam, non licet reprobare, aut ſine Eccleſiæ auctoritate pro libitu immutare. Igitur dictam conſuetudinem immutando, aſſumere uſum communicandi populum ſub utraque ſpecie, abſque auctoritate Sanctæ Matris Eccleſiæ licitum non eſt, ſed illicitum.

Sancta vero Mater Eccleſia, ſuadentibus cauſis rationabilibus, facultatem communicandi populum ſub utraque ſpecie poteſt concedere, & largiri. Et talis Communio, quæ ſine auctoritate Eccleſiæ attentata, eſſet illicita, cum de auctoritate & licentia ſanctæ Matris fiet, erit licita, ſi alia non impediant. Si alia non impediant, propterea diximus: Quoniam (ut ait Apoſtolus) *Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit.* Unde Beatus Iſidorus, & habetur de Conſecratione Diſtinctione 2da: "Qui ſcelerate vivunt, & in Ec"cleſia communicare non deſinunt, pu"tantes, ſe tali communione mundari, "diſcant nihil ad emundationem proficere "ſibi. Et Auguſtinus eadem diſtinctione: "Et ſancta malis nocere poſſunt, bonis "ſunt ad ſalutem, malis ad judicium. Sunt ad hoc plures auctoritates: etenim inter primos communicantes Apoſtolus Judas fuit: ſed quia indigne ſuſcepit, proditionis peccatum habens in corde, ſibi nihil profuit: quin imo ex tunc diabolus in eum exercuit poteſtatem. Ratio hoc magna demonſtrat. Quis veſtrûm Dominum ſuum in hoſpitium ſuſcepturus, non cum omni cura domum ſuam ſtuderet mundare pariter & ornare, ut ipſum Dominum poſſet honeſte ſuſcipere? Suſcepturus igitur Dominum noſtrum, & Salvatorem in hoſpitio animæ, debet illam animam diligenter ornare, & mundare, mundare per Sacramentum Pœnitentiæ, cum amaritudine, & contritione cordis, peccata ſua humiliter, pure, & integre veraciter confitendo, & ſuſcipiendo ſatisfactionem debitam, & pœnitentiam ſalutarem; ornare vero purpura ſanctæ devotionis, ut ſic corde purgato, & fervore devotionis ornato, accedat ad Diviniſſimum Sacramentum, in quo Deus eſt, mundum reconcilians ſibi. Admonet igitur, exhortatur, & præcipit Sancta Synodus, ut omnes Sacerdotes exhortentur diligenter, & moneant populum, & omne ſtudium, & ſolicitudinem adhibeant, ut nullus ad tam ſacratiſſimum Sacramentum, niſi debite præparatus, accedat, cum magna reverentia, & devotione; ne quod pro animæ ſalute ſuſcipitur, in judicium condemnationis redundet, dum ſuſcipitur indigne.

Præterea dicunt Doctores, quod dicta conſuetudo communicandi populum ſub ſpecie panis tantum, ab Eccleſia, & Sanctis Patribus fuit rationabiliter introducta propter rationabiles cauſas, ſpecialiter propter duo pericula, ſcili-

by Google

ſcilicet erroris, & irreverentiæ. Erroris: fuit enim error Neſtorii, credentium, quod ſub ſpecie panis ſit ſola caro Chriſti, & ſub ſpecie vini ſolus ſanguis Chriſti, quod eſt error. Nam veritas eſt, quod ſub qualibet ſpecie eſt totus Chriſtus vivus & integer, caro, ſanguis, anima, & Divinitas. Et ſub ſpecie panis eſt totus Chriſtus vivus & integer; & ſub ſpecie vini non eſt tantum ſanguis, ſed totus Chriſtus vivus & integer. Quoniam (ut ait Apoſtolus) *Chriſtus reſurgens ex mortuis, jam non moritur.* Semel ergo tantum mortuus eſt, jam non moritur, nec ſanguis a corpore ſeparatur. Ut igitur huic errori obviaretur, & magis imprimeretur fidelium mentibus, quod ſub qualibet ſpecie eſt totus Chriſtus, dum non ſolum verbo, ſed etiam ipſo ſigno indicaretur, viſum fuit utile eſſe ſub una ſpecie miniſtrari. Efficacius enim imprimitur, quando cum doctrina verbali ſenſuale aliud ſignum concurrit. Ideo Sacramenta & Sacrificia inſtituta ſunt, ideo & Dominus noſter JESUS CHRISTUS in parabolis loquebatur; & ſapientes in parabolis loquuntur, ut dum cum doctrina ſua ſimilitudo repræſentativa concurrit, efficacius mentibus imprimatur. Secundum periculum eſt irreverentiæ: etenim quamvis omnia Sacramenta cum magna reverentia ſint tractanda, iſtud tamen Diviniſſimum Sacramentum ſuper omnia alia cum maxima, & ſumma reverentia tractandum eſt. Alia ſiquidem Sacramenta ſunt vaſa gratiæ Divinæ, non tamen per ea realem Domini noſtri JESU Chriſti præſentiam obtinemus: in hoc vero Sacratiſſimo Sacramento Dominus noſter JESUS Chriſtus ſub alia quidem forma, in propria vero ſubſtantia eſt nobiſcum: ideo tractandum eſt cum omni ſtudio, & cautela, ne aliquid contingat, quod cedat in irreverentiam ipſius Sacramenti. Et cum in calice ſit ſub ſpecie liquida, multa poſſunt contingere, quæ cederent in irreverentiam ipſius Sacratiſſimi Sacramenti, tam ex parte miniſtrantis, quam ex parte ſuſcipientis, quam etiam ex parte ſpeciei vini, quæ eſt magis ad alterationem ſuſcipiendam diſpoſita, quam ſpecies panis. Vos qui practicaſtis, per experientiam noſtis. Nam Doctores de hoc multa dicunt, & nobis a fide dignis multa relata ſunt: quæ cum audivimus, exhorruerunt pili corporum noſtrorum, & animi noſtri nimio terrore concuſſi ſunt. Dictum eſt nobis, accidiſſe, quod cum Sacerdos ad infirmum Sacramentum ſub duplici ſpecie detuliſſet, quando infirmo voluit de calice miniſtrare, nihil ibi reperit, totum, dum per viam agitando veniret, diſtillaverit. Et alibi, cum mane diei Dominicæ miniſtraretur, quod ex præcedente die fuerat reſervatum, talis alteratio facta erat, ut qui ſuſcipiebat, ferre non valens emiſerit. Heu! caſus horrendi, & non ſine magna cordis amaritudine referendi! & multa alia hujusmodi relata ſunt. Et quiſque volens prudenter advertere, poterit, quanta poſſint accidere, cogitare. At vero, quam ſint hæc gravia, ex decreti ſententia poteritis intelligere, *de Conſecratione Diſtinctione* 11*ma*: "Si quid per negligentiam de ſanguine "ſtillaverit in terram, lingua lambatur, ta"bula radatur: ſi non fuerit tabula, ut "non conculcetur ſanguis, locus radatur, "& igne conſumatur, & cinis in Altari re"condatur, & Sacerdos quadraginta die"bus pœniteat. Si ſuper linteum Altaris, "& ad aliud ſtilla pervenerit, quatuor "diebus pœniteat; ſi uſque ad tertium, "octo diebus pœniteat: ſi uſque ad quar"tum, viginti diebus pœniteat: & linte"mina, quæ tetigerit ſtilla, tribus vicibus "Miniſter abluat, calice ſubter poſito; & "aqua ablutionis ſumatur, & juxta Alta"re recondatur.". Præterea audivimus, ſæpe contingere, quod Sacramentum in calice non ſufficit multitudini communicantium: & tunc fit noviter conſecratio calicis tantum, & a Presbytero non communicante: quod eſt a Sanctorum Patrum doctrina plurimum alienum. Et etiam dicitur, quod aliqui interdum vinum non conſecratum pro conſecrato miniſtrant; quod maximum periculum eſt.

Fiet igitur iſto modo, quod vobis ſuſcipientibus Eccleſiaſticam unitatem, & pacem realiter, & cum effectu, & in omnibus aliis, quam in uſu communionis utriusque ſpeciei, fidei & ritui univerſalis Eccleſiæ vos conformantibus: vos, qui talem uſum habetis, communicabitis ſub duplici ſpecie, cum auctoritate Eccleſiæ. Et articulus ille in Sacro Concilio diſcutietur ad plenum, & videbitis, quid

quid circa illum articulum pro veritate Catholica ſit tenendum, & agendum pro utilitate, & ſalute popuh Chriſtiani. Et omnibus mature & digeſte pertractatis, nihilominus ſi perſeverantes in deſiderio veſtro hoc veſtri Ambaſiatores poſtulaverint, Sacrum Concilium Sacerdotibus veſtris communicandi ſub utraque ſpecie populum veſtrum, eos videlicet, qui in annis diſcretionis conſtituti, reverenter, & devote poſtulaverint, auctoritatem, & facultatem in Domino largietur: hoc ſemper obſervato, quod Sacerdotes ſic communicantibus ſemper dicant, quod ipſi debent firmiter credere, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie vini ſanguis tantum: ſed ſub qualibet ſpecie eſt integer totus Chriſtus.

Hactenus decretum Sacri Concilii retulimus. Ad dubia autem, & quæſtiones Bohemorum, quas Magiſtri, & Sacerdotes poſtea movebant, ſic reſponderunt Oratores Sacri Concilii.

Primo dixerunt, quod non eſt intentio Sacri Concilii, permittere communionem ſub duplici ſpecie permiſſione tolerantiæ, vel ſicut Judæis fuit permiſſus libellus repudii: quia cum Sacrum Concilium viſcera maternæ caritatis exhibere dictis Bohemis, & Moravis intendat, non eſt intentionis Concilii permittere tali permiſſione, quæ peccatum non excludat; ſed taliter elargiri, ut auctoritate Domini noſtri JESU Chriſti, & Eccleſiæ veræ Sponſæ ſit licita, & digne ſumentibus utilis, & ſalutaris.

De punitione Peccatorum.

Item, cum circa materiam de punitione peccatorum fuiſſet per dictos Bohemorum Magiſtros, & Sacerdotes dictum, quod ex Scripturis ſacris habetur, quod interdum Deus excitat corda privatarum perſonarum ad correptionem, & punitionem peccatorum: & ſic videretur licere inferioribus, corrigere ſuos Superiores & punire.

Reſponderunt, & oſtendentes textum Sancti Auguſtini in Decretis XXXIII. " Qui percutit malos in eo, quod mali " ſunt, & habet cauſam interfectionis, " Miniſter Dei eſt: qui vero ſine aliqua " publica adminiſtratione maleficum, fu" rem, ſacrilegum, adulterum, perju" rum, vel quemlibet criminoſum inter" fecerit, aut trucidaverit, vel membris de" bilitaverit, velut homicida judicabitur: " & tanto acrius, quanto non ſibi a DEO " conceſſam poteſtatem abuſive uſurpare " non timuit." Et certe moleſtius ſuſciperet iſta civitas, ſi aliquis privatus attentaret punire unum criminoſum, & erigeret furcam in platea, & ibi eum ſuſpenderet; quam ſi unus homo interficeret unum hominem in rixa, & per inſidias. Et alios textus Beati Ambroſii & Hieronymi eidem concordes, etiam allegarunt. Dixerunt, quod nemo dubitat, quod lex Dei ſancte, & debite poſita eſt: & in ea legitur ſimpliciter: *Non furtum facies.* Et tamen mandato Dei Iſraël adſportarunt bona Ægyptiorum, quæ receperant commodata. Item in eadem Lege ſcribitur ſimpliciter: *Non occides.* Ex quo Beatus Auguſtinus libro 1. de Civit. Dei, probat, quod nemini licet occidere ſeipſum. Et cum facit inſtantiam de Samſone, reſpondet, & dicit hæc verba: Cum autem Deus jubet, ſeſeque jubere ſine ullis ambagibus intimat, quis obedientiam in crimen vocet? quis obſequium pietatis accuſet? Hic in propoſito verba Sancti Auguſtini habeatis pro reſponſo. Sed videat quiſque, ſi Deus jubet, & ſe jubere ſine ambagibus intimat, & probet ſpiritus, ſi ex Deo ſint. Sed de talibus non eſt lex danda, nec eſt multum agitandum. Nam per hoc facile inſurget occaſio faciendi ſeditiones, & inferioribus inſurgendi contra ſuperiores. Et quando aliquis furatus eſſet, vel interfeciſſet, & diceret, quod Spiritu Dei motus eſt, certe, niſi de hoc bene conſtaret, puniretur.

Dixerunt denuo, quod aliqui ſint caſus, in quibus laici habent poteſtatem in Clericos.

Fuit reſponſum, quod certi ſint caſus in jure, in quibus laici habent poteſtatem ſuper Clericos, & etiam aliquando ſuper Cardinales. Nam ſi mortuo Papa Cardinales non vellent intrare Conclave ad electionem Papæ faciendam, Rex, Princeps, vel alius Dominus, ſeu Poteſtas ſæcularis poteſt eos compellere. Sed in illis caſibus jam ille non eſt privata perſona, ſed auctoritate juris utitur juris-

jurisdictione. Similiter est intelligendum de aliis casibus in jure expressis.

Dixerunt ulterius, quod nullum jus fori habet justitiam, nisi jus poli illud approbaverit.

Fuit responsum, quod nullum jus fori habet justitiam, si sit contra Legem Dei, quia Lex Dei est regula omnium legum: sed exigitur magna peritia in applicando regulam ad regulatum. Nam interdum alicui videtur, quod sit tortuositas in regulato, & non est, sed est defectus in applicando, quia non applicatur debito modo regula ad regulatum.

De Prædicatione Verbi.

Circa articulum de Prædicatione Verbi Dei fuit motum, quod interdum aliquis Prælatus ex sua invidia, vel malitia, sine causa rationabili, bonum & idoneum Prædicatorem, bene & Catholice prædicantem, inhibet prædicare.

Fuit responsum, quod satis intellexerant, quod abusio Prælatorum inordinate agentium magnam occasionem præstitit his turbationibus, & quod in eorum partibus nunquam audiverunt tales querelas. Sed Prælati favent bonis Prædicatoribus, & eos ad prædicandum excitant precibus, favoribus, & honoribus. In talibus autem casibus jam sunt a jure prædicta remedia. Quando aliquis prohibetur uti jure suo, habet remedium appellandi, & si bene confidit, quod sit appellatio justa, utatur jure suo, omni violentia brachii utriusque, spiritualis videlicet & sæcularis, semota. Nam exitus causæ declarabit, si ipse habebat justam causam appellandi. Tunc declarabitur superiorem male prohibuisse, & appellantem juste fecisse. Et superior injuste prohibens debet corripi. Si autem juste fuerit prohibitus, & ipse sua temeritate superioris justum mandatum sprevit, dignum est, quod ipse digna animadversione puniatur.

De Dominio sæculari apud Clericos.

Circa quartum articulum fuit motum, an liceat Prælatis Ecclesiasticis actus sæcularis Dominii in propria persona exercere.

Fuit responsum, quod si per verbum: Actus sæcularis Dominii, intelligantur actus, quos unus sæcularis Dominus posset agere, seu exercere: sicut sunt vendere, impignorare, infeudare, modis & formis jure ordinatis; Aliqui sunt, quos non licet in propria persona exercere, sed debent habere Oeconomum, Vice Dominum, vel Procuratorem, qui hæc exerceat, de quibus actibus jure cavetur in Rubrica: Ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant, & aliis in rebus.

Fuit motum, an illa Potestas coactiva, quæ debet exerceri per Oeconomum &c. sit apud Prælatum Ecclesiæ.

Dictus Johannes Polemair respondit, quod hæc quæstio præsupponit aliam; de qua sunt diversæ opiniones inter Doctores, apud quem sit Dominium Ecclesiæ. Et ulterius, an actiones sint in persona tutoris, vel procuratoris, vel licet non sint in earum persona, tamen per constitutionem actoris, vel procuratoris, cujus exercitium ipsarum demandant ipsi actori, vel procuratori, & alias intricationes, de quibus non est opus ad præsens agere. Sed cum multum instaretur, dicere opinionem suam, dixit: Quod si etiam otium haberent, & liberet solatiari in disputando daret optionem arguenti. Sed magis esset opinio sua, quod Dominium rerum Ecclesiæ est apud Christum, & Prælati, & alii Ecclesiastici sunt Canonici Administratores admitar tutorum: sed ampliorem habent potestatem, seu administrationem, quam tutores. Et constituendo Oeconomum, seu Vice-Dominum &c. eorum constitutione debita facta, Oeconomus, seu Vice Dominus, habet illam potestatem coactivam, seu exercitium jurisdictionis.

Item circa quartum articulum, pro declaratione primæ conclusionis, est concordatum, quod verba: Juste acquisita, in ipsa posita, omnia in eadem contenta determinant.

Item circa secundam conclusionem, cum sacri Canones, & Doctores Sancti sic loquantur: Bona Ecclesiæ, res Ecclesiæ, facultates Ecclesiæ, & inter Doctores variæ sint opiniones, apud quem sit ipsarum rerum Dominium, prout notat *Glossa in Cap. Expedit.* 12. *Quæst.* 1. Ad

nullam illarum opinionum intendunt aliquem coarctare, nec aliquam illarum opinionum excludere, ſed ſit unicuique facultas illam, quæ ſibi melior videbitur, probabiliter ſuſtinere.

Dixerunt præterea dicti Bohemi, quod ipſi tenent, quod Clerici, aut viri Eccleſiaſtici rerum temporalium Eccleſiæ ſunt Adminiſtratores, & non Domini, ad modum loquendi Scripturæ, Doctorum Sanctorum, & Canonum.

Item Bohemi dicunt, quod in omnibus emergentiis ſtare volunt dictamini judicii, ex unanimi conſenſu in Egra compactati. Hunc in modum noſtri Bohemis reſponderunt.

Tandem poſt multos tractatus ultro citroque habitos, inita eſt concordia, & manuum ſtipulatione firmata: promiſeruntque ſe Bohemi declarationem trium articulorum, ac pacem, & Eccleſiaſticam unitatem accipere. Factum eſt id anno Milleſimo, quadringenteſimo, trigeſimo octavo, circa Feſtum Martini. Conventum eſt poſtea, cum a Legatis Sacri Concilii, tum ab Oratoribus Bohemorum, ut quæ reliqua erant, componerentur: primum Ratisponæ, deinde apud Brunnam, Diœceſis Olmutzenſis, item apud Albam Regalem in Hungaria, coram SIGISMUNDO Cæſare. Verum nullibi res tota confici potuit: nunc enim erat conſulenda Synodus, nunc alia ſunt exorta impedimenta. Poſtremo apud Iglaviam, oppidum Moraviæ, concordia inſtrumentis, ac ſigillis roborata eſt, Compactata vocant, V. die menſis Julii, Cæſare præſente.

Petitiones Bohemorum,

Poſtremo propoſitæ in Baſileenſi Synodo anno MCCCCXXXVIII. Menſe Novembri.

REVERENDISSIMIS IN CHRISTO PATRIBUS, ET DOMINIS NOBIS GRATIOSIS.

NOs Oratores Regni Bohemiæ humiliter, & quanta poſſumus affectione ſupplicamus, quatenus propter pacis & concordiæ initæ perpetuam conſervationem, & omnium, quæ in compactatis ſunt, felicem ac firmam conſervationem dignemini nobis dare, concedere, & de veſtra clementia elargiri, cum effectuali exſecutione omnes & ſingulas poſtulationes infra ſcriptas.

Primo & ante omnia petimus & ſupplicamus, quatenus pro tollendis univerſis litibus, jurgiis, & diſſenſionibus in populo noſtro, ex diverſitate communionis indubitanter, & infallibiliter ſequentibus: & infinitis malis, quæ nec dicere ſufficimus, ſicut ea concepimus, prorſus auferendis, & abolendis, dignemini clementer pro veſtra bonitate & liberalitate Regno noſtro Bohemiæ, & Marchionatui Moraviæ dare, concedere, & demandare uniformem & unanimem omnibus & ſingulis ſub utraque ſpecie Sacræ Euchariſtiæ Communionem, videlicet Archi-Epiſcopo Pragenſi, nec non Epiſcopis Linthomislienſi, Olmuzenſi, & aliis Prælatis ſingulis Regni, & Marchionatus, curam animarum habentibus, & eorum Vicariis, nec non & plebibus eorum ſingulis, & ſubjectis: & hoc ſecundum ea, quæ in mandato Bullæ Legatorum, & in Compactatis nomine Sacri Concilii ſunt inſerta in Cap. *Pro firmitate*: ubi ſic dicitur: Et omnia alia fient, quæ pro obſervatione dictæ pacis & unitatis neceſſaria fuerint, & opportuna. Nam hoc facto ex veſtro beneficio Regnum totum, ſupra quam dici poteſt, conſolabitur, & in dilectione fraterna firmabitur: ex quibus uniformis ſubjectio, & obedientia Sacroſanctæ Eccleſiæ perpetuo tribuetur.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus pro amputanda falſa ſuſpicione, & vacillatione multorum, putantium, quod ſacrum Concilium præfatam Communionem ſub utraque ſpecie Nobis conceſſam, ad tempus duntaxat concederet, non utilem & ſalutarem, ſed ut libellum repudii, dignemini juxta illud Capitulum, in Compactatis poſitum: Primo dixerunt, quod non eſt intentionis ſacri Concilii &c. Nobis, & veſtræ conceſſioni ſalubriter, & mature providere, & illud Capitulum una cum aliis ipſum munus Legatorum veſtrorum conſequentibus,

bus, Bullis literarum veſtrarum firmare, & perpetuare.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus pro conſolatione obedientiæ, & totius ordinis Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & pro finali Compactatorum defenſione & obſervatione, & bono & optimo in ſpiritualibus regimine, dignemini nobis providere cum effectu de bono, & legitimo Paſtore, Archi-Epiſcopis, & aliis Epiſcopis, qui nobis pro regno magis idonei, & magis grati, & accepti viderentur ad illa officia ſalubriter exſequenda.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus veſtræ Paternitates pro tuenda imposterum inclyta fama Regni, & Marchionatus, pro oſtendenda, & manifeſtanda noſtra innocentia, pro eo, quod communicaverunt, & communicant, & communicabunt ſub utraque ſpecie, dignentur dare, & ordinare, & deſtinare literas Sacri Concilii in modo, & forma magis oſtenſioni accommoda, & congrua, ad omnes Principes, tam ſæculares, quam ſpirituales, civitates, & communitates juxta compactata. Et hoc iidem Domini Legati nobis facere obligantur.

Item ſupplicamus, ut in diſcuſſione in materia communionis Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie, de ejus præcepto a Domino ad omnes fideles, non procedatur aliter, niſi ſecundum judicem in Egra compactatum, hoc eſt, ſecundum Legem Divinam, praxim Chriſti, & Apoſtolorum ejus, Concilia generalia, & ſecundum ſententias Sanctorum Doctorum, veraciter ſe in Lege Dei fundantium.

Item ſupplicamus, quatenus Paternitates veſtræ, conſiderata magna affectione populi noſtri, velint dare nobis deſideratam libertatem communicandi parvulos Sacra Euchariſtia. Nam ſi iſte uſus communicandi, quem Regnum noſtrum, pie motum, magnorum Sanctorum Doctorum ſcripturis, & exemplis inductum, ut Catholicum ſuſcepit, & a multis annis effectualiter exercuit, aboletur, certe magnum, & intolerabile ſcandalum in populo oriretur, immo animus eorum plurimum ex hoc implacabiliter perturbaretur.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus ex eiſdem cauſis veſtræ Paternitates dignentur permittere ad minus Evangelia, Epiſtolas, & Symbolum in vulgari in Miſſis, & Eccleſiis coram populo ad excitandam devotionem libertari, legi, & decantari. Nam in noſtro Linguagio Slavico ex indulto Eccleſiæ, olim ab antiquo in vulgari ſuo exercetur, etiam in noſtro Regno.

Item ſupplicamus in nomine ejusdem Regni, & almæ Univerſitatis Pragenſis, quatenus erga ipſius Univerſitatis deſideratam reformationem, veſtræ Paternitates dignentur curam adhibere, & operam dare ſolicitam, ut juxta modum, & formam aliarum Univerſitatum taliter per Eccleſiam reformatarum, Præbendæ, & Collationes Beneficiorum aliquorum Eccleſiarum Cathedralium, & Parochialium, eidem Univerſitati annectantur, conferantur, & incorporentur, ut per hoc Univerſitas augeatur, & promoveatur.

Item ſupplicamus ut ſupra, quantum ſufficimus, ſalva ſemper paterna reverentia, ex compactatis veſtras Paternitates requirimus, & inſtanter monemus, quatenus ad illam cunctis piis mentibus deſideratam, & Chriſtiani Religioni ſumme neceſſariam, & opportunam totius Eccleſiæ reformationem dignetur veſtra Paternitas toto ſtudio invigilare, & effectualiter inſudare pro exſtirpatione omnium malorum publicorum, in capite & in membris, prout Regno noſtro frequenter promittitis in compactatis, & prout articulus noſter quartus, de eliminatione omnium peccatorum publicorum, hoc manifeſte exigit, & requirit.

Reſponſiones ſequentes ordinatæ fuerunt, ſed non datæ.

Prima petitio videtur inniti obligationi, tanquam ex compactatis Sacrum Concilium hoc facere teneatur, ex illo Capitulo, quod incipit: Pro firmitate, & obſervantia pacis, & ſequitur: Per dictos Legatos ſacri Concilii dabitur omnis firma, & procurabitur Bulla Concilii, & mandata ipſius ſacri Concilii ad omnes Principes, & communitates circumſtantes, & alia, quæ neceſſaria fuerint, &

opportuna. Pro parte vero dictorum Regni & Marchionatus, dabuntur literæ cum sigillis firmis, ac munimentis opportunis: proclamabitur pax, & servari mandabitur: & omnia alia fient, quæ pro observatione dictæ pacis,& unitatis necessaria fuerint & opportuna. Sed certe ex illo Capitulo, neque competit jus sacro Concilio faciendi Bohemis, quod pro bono pacis & unitatis teneantur dimittere usum communionis sub duplici specie: cum promiserint omnia facere, quæ pro observatione pacis,& unitatis fuerint opportuna. Hoc esset valde opportunum observationi pacis, ut ipsi in hoc, sicut & in cæteris, se conformarent usui omnium aliorum vicinorum, & totius Ecclesiæ Latinæ. Neque contra ipsis Bohemis competit jus ad petendum, quod sacrum Concilium compellat omnes de Regno ad communicandum sub utraque specie, tanquam hoc esset opportunum observantiæ pacis. Quia cum super hac materia jam sit in dictis compactatis specialis, & certa dispositio, generalis, clara, quæ subsequitur, non se refert ad illa; maximeque, quia hoc contrariatur ei, de quo in ipsis compactatis specialiter agitur, scilicet de libertatione, cui contrariatur coactio. Nam & in libertatione concedenda, dicitur de illis personis, quæ in annis discretionis constitutæ, reverenter & devote postulaverint. Et si devotioni, & postulationi cujuslibet est relinquendum, non est ad hoc aliquis compellendus,secundum ipsorum compactatorum seriem, & tenorem. Et alias hoc de se manifestum est, quod illa verba non dant jus talia postulandi. Quod vero ad libertationem concedendam, de qua continetur in compactatis, sacrum Concilium intendit omnino servare ipsa compactata,& ab ipsis in nullo deficere. Ex quorum tenore manifeste apparet, quod declaratio istius Articuli, an sit de præcepto, præcedere debet ipsam libertationem. Sicut ergo sacrum Concilium in omnibus se offert, compactata adimplere, ita & ipsi Domini Bohemi facere tenentur.

Ad secundam petitionem respondetur, quod omnia, quæ sacrum Concilium tenebatur ratificare, jam ratificavit, & super hoc literas suas dedit. Illa non tenetur ratificare: quoniam pacta, & conventiones a Legatis sacri Concilii nomine ipsius facta habent ratificationis causam: Non autem responsa: quorum aliqua per omnes, aliqua per unum tantum ex ipsis facta fuerunt, ad interrogationes quorundam Magistrorum. Unde tam res ipsa, quam modus agendi, manifeste ostendunt, quod ad ratificandum sacrum Concilium non tenetur. Verum quantum ad illum punctum, qui in illa petitione specialiter exprimitur,non quia tenetur ratificare, sed pro consolatione populi Bohemici, & tollenda occasione aliis detrahendi, dicit sacrum Concilium: quod sicut consuetudinem laudabilem ab Ecclesia universaliter observatam, de communicando populum sub specie panis, absque auctoritate Ecclesiæ nemo debet immutare, ita postquam ab Ecclesia usus Communionis sub utraque specie aliquibus permittitur, talis permissio non est sicut de libello repudii,vel quæ peccatum non excludat, cum tales, qui ex licentia & auctoritate Ecclesiæ sic communicant, transgressores Ecclesiæ institutionis, vel consuetudinis dici non possint; dum tamen concessionis terminos non excedant. Erit igitur talis Communio auctoritate Ecclesiæ concessa illis, quibus concessa fuerit licita, & digne sumentibus utilis, & salutaris.

Ad tertiam petitionem respondetur, quod justum & rationabile est, ut Ecclesiæ Pragensi de legitimo, idoneo, & utili provideatur Pastore. Sed quoniam verba expresserunt Magistrum Johannem de Roccozana, de quo non est rationabile, ut ad illam dignitatem promoveatur, cum ad impediendum, perturbandum, & disrumpendum pacem & unitatem, post firmata compacta, fuerit multipliciter machinatus. Et non diu est, quod a civitate Pragensi Serenissimo Domino Imperatore insalutato clam & furtive recessit: & jam prodire, & apparere incipiant, quæ post talem recessum, & ante in perturbationem pacis fuerit machinatus; cum ad Pontificem maxime pertineat unitatem & pacem amare, & ad eas alios provocare verbo pariter, & exemplo; ideo melius videtur, hoc pro præsenti suspendere, ut habita meliori deliberatione, & diligentia, cum Serenissimo Domino Imperatore possit eidem Ecclesiæ utiliter provideri.

Ad

Ad quartam petitionem reſpondetur, quod ex tota ſerie compactatorum, ſacrum Concilium non tenetur aliquas literas ad Principes, & Communitates circumſtantes dirigere; niſi juxta præinſertum Capitulum, quod incipit: In firmitate. Illas promptum eſt facere, & dirigere, juxta ſeriem ipſius in forma rationabili & honeſta.

Ad quintam petitionem reſpondetur, quod illa eſt intentio & voluntas Sacri Concilii, quod in diſcuſſione & deciſione Spiritu Sancto Auctore facienda in materia Communionis Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie, & de ejus præcepto a Domino ad omnes Fideles, ut verbis eisdem utamur, quæ in ipſa petitione continentur, non procedetur aliter, niſi ſecundum Legem Divinam, praxim Chriſti, & Apoſtolorum ejus, Concilia Generalia, & ſecundum ſententias Sanctorum Doctorum veraciter ſe in Lege Dei fundantium. Et ita debent ſperare, & credere omnes fideles, quod ille, qui Eccleſiæ ſuæ promiſit ſui aſſiſtentiam infallibilem, & Spiritum Sanctum cum Eccleſia in æternum manſurum, Salvator noſter JEſus Chriſtus, nullo modo permittit, quod ab ipſa Eccleſia aliqua deciſio fiat circa materiam talem, quæ eſſet contraria ſuperius memoratis. Sed debent firmiter credere omnes Chriſticolæ, quod Spiritus Sanctus per os Eccleſiæ docet Fideles omnem veritatem neceſſariam ad ſalutem: & ita debent firmiter credere, & nullatenus dubitare.

Ad ſextam petitionem de Communione parvulorum reſpondetur, quod Communio parvulorum per compactata expreſſe excluditur: cum ſolum ibi de illis loquuntur, prout ex tunc qui talem uſum hactenus habuerunt, & ad ultimum de illis, qui in annis diſcretionis conſtituti, hoc reverenter poſtulaverint, & devote.

Ad ſeptimam petitionem, quod illa eſt de directo contra compactata, & ipſorum Bohemorum promiſſionem, per quam tenentur ſe conformare ritibus Eccleſiæ. Cæterum autem eſt, quod ritus Eccleſiæ hoc non habet, neque in ipſa Pragenſi Eccleſia ante iſta diſturbia hoc fiebat. Unde juſtum & rationabile foret, quod confirmarent ſe ritibus Eccleſiæ, & in hoc, & in omnibus aliis compactata efficaciter adimplerent, & tunc poſſent honeſtius a Sacro Concilio petere, & rationabilius ſperare.

Ad Octavam, gratiſſimum eſt ſacro Concilio, quod Univerſitas Studii Pragenſis reformetur & reparetur: & ideo ſuper hoc faciet commiſſionem Legato ſuo, ut circa reformationem & reparationem Univerſitatis operam & ſtudium præbeat: ordinando de aliquo certo numero Præbendarum in aliquibus Eccleſiis civitatis Pragenſis, quod ad eas aſſumi habeant dictæ Univerſitatis Doctores, & Magiſtri, ſecundum ordinationem rationabiliter faciendam.

Ad nonam & ultimam petitionem reſpondetur, quod hoc Sacrum Concilium a ſuo exordio ſtudium, & operam circa deſideratam reformationem Eccleſiæ præbuit, & præbere, Deo auctore, intendit, multaque ſuper hoc Decreta edidit. Sed inimico humani generis procurante multa impedimenta circa hoc habuit: nihilominus in ſpe non deficit, nec per Dei gratiam in ſtudio deficiet & labore. Multa ſiquidem ſuper hoc aviſata ſunt, & concepta, quæ ubi, Deo largiente, opportunitas fiet, ad exſecutionem ponenda erunt ad Dei gloriam, & Eccleſiæ reformationem, honeſtatem, & decorem accommoda. Sed quoniam (ut Sapiens ait) *omni negotio tempus & opportunitas eſt*, omnia ſunt cum Sapientia ſuaviter, & opportune diſponenda: ne ea, quæ, ſi opportune fierent, poſſent eſſe multum accommoda, importunitas minus utilia reddat.

SUM-

Digitized by Google

SUMMA
CONCILIORUM BASILEENSIS, FLORENTINI, LATERANENSIS, LAUSANENSIS, &c. (*)

Auctore Auguſtino Patritio, Canonico Senenſi, juſſu FRANCISCI PICCOLOMINEI, Cardinalis Senenſis, Anno reparatæ ſalutis humanæ MCCCCLXXX. conſcripta.

PRÆFATIO.

CUm ad ſedandum diuturnum, & pernitioſiſſimum ſchisma, quod Eccleſiam Dei per annos circiter XL. non ſine gravi Reipublicæ Chriſtianæ detrimento vexaverat, *Generale Concilium Conſtantiæ* in Germania legitime congregatum eſſet, procurante SIGISMUNDO Cæſare, & Præſidente ab initio *JOHANNE XXIII. Pontifice Maximo*; tandem unio & pax reperta eſt, & omnis ſeditio ſublata. Poſt mortem namque Gregorii XI. Romani Pontificis, cum Urbanus VI. Romæ illi ſubſtitutus eſſet anno ſalutis MCCCLXXVII. nonnulli Cardinales, ſeceſſione facta, quod dicerent illum per tumultum & impreſſionem Romanorum extortum eſſe, poſt tres menſes Robertum, Cardinalem Gebennenſem, in Romanum Pontificem apud Fundos (Johanne Reginæ præſidio) conſecrarunt, Clementem VII. eum appellantes. Urbano deinde Romæ fatis functo, Bonifacius VIII. ſucceſſit, & illi Innocentius VI., & paulo poſt Innocentio Gregorius XII. Clementi autem Antipapæ, poſt annos XVI. Avenioni decedenti, Petrus de Luna ſubrogatus eſt, Benedictus XIII. nominatus: qui per tempora Concilii Conſtantienſis, & etiam diu poſtea in ſua pertinacia perſeveravit. Cardinales utriusque Pontificis, Gregorii ſcilicet & Benedicti, cum illis abrogationem Pontificatus, quam pro unione Eccleſiæ in electione juraverant, perſuadere non poſſent, communi conſilio Piſanam Synodum celebrarunt. In qua Gregorio, & Benedicto exauctoratis, Alexandrum V. Romanum Pontificem legitimum dixerunt. Sed cum Gregorius, & Benedictus Decreta Concilii Piſani ſpernentes, dignitatem retinere conarentur, & pro duobus tres viderentur eſſe Romani Pontifices: ſtatutum eſt aliud Concilium celebrari oportere poſt triennium in loco ab Alexandro, vel ejus Succeſſore nominando. Verum extincto infra annum Alexandro, Balthaſar Coſſa Bononiæ a Senatu ei ſubrogatus eſt, Johannes XXIII. nominatus; qui inſtante tempore indicti Concilii, illud Romæ juſſit conveniri. Bulla interim (ut ajunt) procurans, ne Concilium, quod timebat, rite celebrari poſſet. Pulſus deinde Johannes præter opinionem Roma a Ladislao, Rege Neapolitano, Florentiam conceſſit: ubi petente Sigismundo Cæſare, & urgentibus Cardinalibus, Generale Concilium Conſtantiæ in Germania, indixit ad Kalendas Novembris anno ſalutis MCCCCXIV. in quo Concilio Gregorius per Procuratores Pontificatu ſe abdicavit. Johannes de fuga retractus, ac privatus eſt: Benedictus etiam exauctoratus, & damnatus. Et communi omnium Patrum ſententia Martinus V. Romanus Pontifex appellatus, quem omnes Chriſtiani, aliis poſthabitis, ut Chriſti Vicarium ſuſceperunt unicum & verum. Hæc Sancta Synodus Con-

(*) Summam hanc, ſeu Hiſtoricam Epitomen Auguſtini Patritii, Harduinus *Tomo IX. Conciliorum* inſeruit, quam ex ipſo integram damus, recenſendo ſimul, quæ Concilio Baſilea Ferrariam, ac deinde Florentiam translato, geſta ſunt: adeo enim utriusque Concilii res inter ſe connexæ ſunt; ut aliæ ab aliis, quin hiſtoriæ ſeries abrumpatur, ſeparari non poſſint. Cur acta ipſa Concilii Baſileenſis omiſerimus, in Digreſſione referemus.

Digitized by Google

Conſtantienſis inter alia multa, quæ ſanctiſſime ſtatuit ad confirmandam unionem fidelium, ad extirpandas hæreſes, quæ pluribus in locis invaleſcebant, & præſertim apud Bohemos: ad emendandos mores, & Clericorum vitam, Decretum illud promulgavit, quod *FREQUENS* appellatur: quo ſancitum eſt, ut quinquennio poſt finem Conſtantienſis Concilii, aliud Concilium celebraretur; & illo finito, aliud per ſeptennium, & deinde ſingulo quoque decennio conveniant Præſules ad Concilium Generale: locum autem futuri Concilii voluit ſemper nominari per menſem ante diſſolutionem præſentis a Romano Pontifice, approbante & conſentiente Concilio. Quod ſi Pontifex non adeſſet, voluit ab ipſo Concilio. Prædicti autem temporis prorogationem omnino prohibuit; abbreviationem ex cauſa conceſſit; locum vero Concilii ſemel nominatum a nullo voluit poſſe mutari: neque a Pontifice maximo, niſi urgentibus neceſſitatibus, bellorum vi, peſtis,& hujusmodi. Ex tunc de conſilio ſacri Senatus, ad votum Nationis Italiæ, Papia urbs nominata eſt pro futuro Concilio poſt quinquennium: & adventante fine quinquennii Martinus Pontifex anno VI. ſui Pontificatus Apoſtolicos ſacros Nuntios, qui vice ſua Concilio præſiderent, Petrum Archi-Epiſcopum Cretenſem, Jacobum Epiſcopum Spoletanum, Petrum Abbatem Roſacium, ac Leonardum Florentinum, Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum, Papiam transmiſit, cum plena poteſtate omnia tractandi, & agendi, quæ rebus recte conficiendis eſſent opportuna, & Concilium ipſum (ſi res ita exigeret) ad aliam ipſius nationis urbem transmutandi: ſedemque poſt ſeptennium pro alio Concilio ſtatuendi ſecundum Decreta Conſtantienſis Synodi. Verum cum ſæviente peſte Patres Papia pellerentur, communi conſenſu Senas Concilium transferre placuit. Convenerunt igitur undique Patres cum Apoſtolicis Legatis Synodum perficientes, ad annum ſalutis MCCCCXXIV. ibique poſt multa, quæ utiliter ſanxerunt, Baſilea urbs Germaniæ ſupra Rhenum pro futuro Concilio ad ſeptennium eſt nominata, Pontificis Martini anno VII. Præſidentibus ipſius Concilii Senenſis, & omnibus Nationibus pari voto decernentibus. Appetente termino, quo Baſileæ Concilium celebrari oportebat, Martinus Pontifex cum adverſa valetudine premeretur, anno ſalutis MCCCCXXXI, Pontifici vero ſui XIV Kalendas Februarii, Julianum Cæſarinum Cardinalem Sancti Angeli, Legatum Apoſtolicum, qui nomine ſuo, & S. R. E. Baſileenſi Synodo præſideret, præmiſit; cum plena poteſtate omnia agendi, tractandi, & concludendi, quæ ad reformationem Eccleſiaſtici ſtatus, ad hæreſes ubique exſtirpandas, ad reductionem Orientalis Eccleſiæ, ad conſervationem Eccleſiaſticæ poteſtatis, & ad communem omnium Chriſtianorum utilitatem, tranquillitatem,& pacem neceſſaria, & opportuna viderentur, ac de omnibus cognoſcendi, ſtatuendi, & concernendi cum conſenſu, & conſilio Patrum Sacri Concilii.

I.

Principium Concilii Baſileenſis.

QUarto igitur nonas Martii ejusdem anni, quo die ſecundum Decreta Conſtantienſis Synodi, inchoari oportebat Concilium Baſileenſe, Alexander Abbas Virziliacenſis (*), Ordinis Sancti Benedicti, Eduenſis Diœceſis, vir doctrina clarus, convocatis Canonicis, & Collegio Eccleſiæ Baſileenſis, ac plurimis aliis viris virtute præditis: Viri Fratres (inquit) noſtis, quod nudius tertius anni ſeptem completi ſunt a fine Concilii Senenſis; & ſecundum illius, & Sanctæ Conſtantienſis Synodi Decretum heri Baſileenſe Concilium in hac veſtra urbe erat incipiendum; ad quod Prælatos omnes, quorum intereſt, abſque alia vocatione ſub pœnis juris venire oportebat. Adſum ego obedientiæ filius, paratus alios, qui venturi ſunt ad Concilium, exſpectare, & nobiſcum interim, & cum his, qui venerint, omnia agere, quæ pro ſalute Chriſtianæ plebis in Concilio tractari conſueverunt, præſertim pro reductione Huſſitarum ad viam ſalutis, pro cenſura morum Eccleſiaſticorum,tam in capite, quam in membris, & pro pace, & quiete omnium Chriſtianorum: rogans vos omnes, ut locum aliquem

(*) Vezeliacenſis.

quem idoneum, & horam congruam ſtatuere velitis, & rebus gerendis Concilii nomine mecum incumbere : proteſtans , per me non ſtare, quin Decreta Sanctorum Conciliorum impleantur.

II.

Confirmatur Legatio Cardinali Cæſarini ab Eugenio.

Inter hæc MARTINUS Pontifex Romæ moritur eodem anno, & EUGENIUS IV. ei ſubrogatus, Juliano Cardinali Sancti Angeli,pridie Kalendas Junii injunxit, ut rebus Bohemicis confectis , Baſileam ad Concilium ſe conferret : ibique ſi Præſules juſto numero conveniſſe cerneret , ſicut Martinus ſtatuerat , Apoſtolicæ Sedis nomine præſideret ſecundum Conſtantienſis Synodi Decreta. Julianus autem Cardinalis Legatus , acceptis mandatis ab Eugenio, cum occupatus adhuc eſſet in expeditione Bohemica: (Martinus enim ei injunxerat, ut ſi Baſileæ congregatos Patres non inveniret, rebus Bohemicis incumberet:) ſuos Nuntios miſit Baſileam, qui nomine ſuo Concilio præſiderent , quoad ipſe commode poſſet venire: neque multo poſt ipſe ſecutus eſt , & Baſileæ Concilium inchoavit.

III.

SESSIO PRIMA

Concilii Baſileenſis.

Anno ſalutis MCCCCXXXI. ſeptimo idus Decembris, cum jam ſupra tres menſes Patres, qui aderant, Baſileæ una cum Legato Apoſtolico de rebus gerendis conſultaſſent, primam Seſſionem publice tenendam ad XIX. Kalendas Januarii ſtatuerunt ; idque publico edicto palam nunciarunt. Præcipiebat enim omnibus, quos Conciliis intereſſe more majorum oporteret , Apoſtolici Legati Præſidentis, & Concilii nomine , ut ſub pœnis juris die dicta in Cathedrali Baſilica convenirent. Ut autem ſtatuta dies advenit , congregati ſunt Patres in Baſilica civitatis , & Perhibertus , Epiſcopus Conſtantienſis, rem Divinam celebravit, Spiritus Sancti gratiam expoſtulans; tum aliis ſupplicationibus,& precibus rite peractis, Legatus Apoſtolicus , Pontificali habitu præſidens , circumſtantibus aliis Prælatis, mitra alba , pluvialique ornatis, concionem præclaram habuit : ſingulos exhortatus ad ea ſtatuendum , quæ Deo grata, & Reipublicæ Chriſtianæ ſalutaria eſſe cognoſcerent. Deinde Conſtantienſis Præſul , ut ſuggeſtum aſcendit, Sacroſanctæ Baſileenſis Synodi nomine Decretum Conſtantienſis Concilii, quod *FREQUENS* appellant, de Conciliis Generalibus frequentandis perlegit. Tum recenſuit , ut Papienſe Concilium per Conſtantienſe fuerit indictum, & deinde Senas translatum. Inde Decreta Concilii Senenſis recitavit, quibus Baſileenſis Synodus poſt ſeptennium indicebatur. Poſtremo approbationem primam Martini V. Pontificis Maximi , & facultatem præſidendi in Concilio Baſileenſi Juliano Cardinali Sancti Angeli datam; & deinde Eugenii IV. publicis documentis omnibus oſtendit.

Demum Decreta infra ſcripta, legesque a Concilio ſanciendas rogavit. In primis Concilium Baſileenſe congregatum Canonice, ac legitime conveniſſe ex auctoritate Conſtantienſis & Senenſis Conciliorum, & Martini V., & Eugenii IV. Romanorum Pontificum approbatione , & decreto; in eoque præſidere Apoſtolicæ Sedis Legatum : proinde Generale Concilium ab omnibus eſſe cenſendum, omnesque,qui ex lege Generalia Concilia obnoxii ſicut adire , huc venire oportere. Verſari autem debere hanc Sanctam Synodum totis viribus imprimis ad exſtirpandas hæreſes ex Eccleſia Dei , quæ multis in locis pullulant : tum ad pacandos Chriſtianorum animos , ſedandasque fidelium contentiones; poſtremo ad mores, vitamque Clericorum , & populi Chriſtiani ubique reſtituendos , emendandosque: licere omnibus, qui in Synodo eſſent, libere loqui, proponere,& conſulere de omnibus rebus,ad utilitatem publicam ſpectantibus.

Decretum Toletani Concilii de modeſtia,& gravitate ſervandis in ſeſſionibus, & deliberationibus Concilii comprobandum. In eo continetur, in ſacris Seſſionibus nemini licere clamoroſis , aut inconcinnis vocibus perſtrepere , ſalibus vanis, immodeſtis riſibus, obſtinatis diſcepta-

Digitized by Google

ceptationibus, jurgiis, contumeliis, aut ineptis contentionibus Concilium perturbare: irrisores, perturbatoresque homines ejiciendos esse: prænominationes, aut prælationes in sedibus, aut titulos in rebus gerendis cuivis adscriptos, nemini nocere, aut prodesse: nemini jus, aut dignitatem quoquomodo addere, aut demere; sed unumquemque in pristino statu conditioneque, qua ad concilium venerat, permanere. Decretum Constantiensis Concilii, quo impedientes, aut quoquomodo molestantes eos, qui veniunt, morantur, aut redeuntes a Concilio gravissimis pœnis coercent, illis ipsis, quibus mulctantur excommunicati singulis annis in Cœna Domini, approbantur, & decernuntur in illos, qui quovis pacto perturbare, impedire, protogare, seu dissolvere conarentur Basileense Concilium (*) graviter animadvertentur. Omnes, qui in Concilio intersunt, omnium suorum Beneficiorum fructus integre, ac si in ipsis Beneficiis residerent, percipere oportere. Postremo quosdam Deputatos Scribas Concilii, qui acta publica annotarent, alios, qui Scribarum scripta emendarent, alios, qui Concilii negotia promoverent: alios vero, qui pro meritis & dignitate cuique locum, & sedem in concionibus assignarent. His omnibus communi Patrum consensu legitime decretis, atque firmatis, prima Sessio soluta est.

IV.

Dissolutio Concilii Basileensis ab Eugenio.

Dum hæc Basileæ aguntur, Eugenius Pontifex Maximus, Romæ ad XV. Kalendarum Januarii, sui Pontificii anno primo, ex sententia sacri Senatus, auctoritate Apostolica Concilium Basileense dissolvit: Legatum suum Cardinalem Julianum revocat, & aliud Concilium Bononiæ, post annum cum dimidio celebrandum publice indicit: cui per se ipsum cum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus præesse pollicetur. Tum decennio post finem Bononiensis Concilii, aliam Synodum Avenione congregandam publicis edictis decernit. Vocatque ex eo tempore per Apostolicas literas omnes, quos Generalibus Conciliis interesse Sanctorum Patrum decreta volunt. Causas autem hujusmodi dissolutionis, & revocationis has esse disseminavit: Patres parvo numero, non supra decem, Basileæ convenisse; quamvis tempus præscriptum septennii ante octo menses esset elapsum: neque videri æquum, a tam paucis Episcopis universæ Ecclesiæ leges præscribi. Rigere hyemale tempus; neque verisimile esse, illos, qui nondum venerunt, in posterum venturos: bellum exortum esse inter (**) Joannem Burgundiæ, & Fridericum Austriæ Duces: omnemque circa Basileam regionem ex bello vexari: proinde non posse Patres illic tuto congregari: multos convenire non posse, paucos non esse idoneos tam multis & magnis rebus agendis. Jam pridem sub Martino Pontifice tractatum fuisse de unione Orientalis Ecclesiæ cum Occidentali: Joannem Palæologum Imperatorem, & Joseph Patriarchan Constantinopolitanum Oratores ad se Romam misisse, qui executionem conventorum cum Martino, nomine Ecclesiæ Græcanæ exposcerent. Expedire admodum reipublicæ hanc Græcorum, & Latinorum unionem: nihil utilius salubriusque hoc tempore fieri posse: illis Basileam adire non facile esse: & ex tribus Italiæ civitatibus oblatis Roma, Bononia, & Ancona, Bononiam elegisse. Non esse tantam occasionem omittendam, neque ullo modo spernendam tot populorum salutem. Non posse rursus vocari Patres ad Concilium Basileæ sine temporis prorogatione; interea diem Græcis promissam adventare: eodem tempore duobus locis congregari Ecclesiam non licere: neque, si id fieret, posse utrobique esse Synodum Generalem: & bis convenire laboriosum omnibus & plerisque impossibile. Audiisse præterea, Patres, qui Basileæ essent, hæreticos Bohemos, publice ac legitime damnatos Constantiensis, ac Senensis Conciliorum auctoritate, nunc iterum ad disputandum, & contendendum super damnatis Articulis provocasse, in dedecus & contemptum Apostolicæ Sedis, Sacrorum Conciliorum, Sanctorum Patrum Decretorum, & Imperialium Legum, jubentium, damnatos hæreticos non audiri. Ad hæc adjungi adversam valetudinem, qua in principio sui Pontificatus correptus sit: non facile esse cor-

(*) *manca sunt.* (**) Philippum

pori per morbum confracto, tantum itineris conficere; & res magnas, quæ imminerent, præsentia Pontificis, & sacri Senatus admodum indigere. Fore, si ad annum cum dimidio res differatur, ut recuperata valetudine ad locum viciniorem, & ipse cum Romana Curia accedat, & tempore magis opportuno Orientales, & Occidentales conveniant frequentiores. Adesse prætereaque plures alias causas, quæ hoc fieri suadeant, quas literis explicare non esset tutum, neque reipublicæ expedire, omnibus esse notas: eas venturas in lucem cum tempus fuerit. Hæc, & multa alia Apostolicus omnibus Christianis manifestavit Eugenius, eademque utriusque ordinis Principibus præscripsit, jussitque Basilea Patres discedere, & ad Bononiense Concilium se omnes præparare.

V.

Literæ Basileensium contra dissolutionem Concilii.

Patres autem, qui Basileæ convenerant, his auditis, Literas & Epistolas per universum Christianum orbem pridie Kalendarum Februarii, anno salutis MCCCCXXXII. datas, disseminarunt: asserentes vago rumore se accepisse, vulgo ferri, Basileense Concilium dissolutum esse. Falsos esse hos rumores, neque a quopiam admittendos. Convenisse omnes Patres Basileæ ex omni orbe Christiano; constituisseque Generale Concilium auctoritate Constantiensis, & Senensis Synodorum, Martini V., & Eugenii IV. Romanorum Pontificum; adesse Apostolicæ Sedis Legatum, cum plena potestate, omnia rite servata. Non esse credendum, Eugenium Pontificem, virum integerrimum & sanctum, tot majorum & suis Decretis velle obviare, ac Spiritus Sancti opera velle impedire: Se autem in publica Sessione statuisse, in Concilio Basileæ legitime congregato perseverare; neque ante inde discedere, quam omnia, propter quæ convenerunt, Deo benevolente recte componantur. Proinde monere, orareque omnes, ut ad Concilium veniant, quorum interest; eique pro utilitate publica votis & opere, omnique studio & diligentia faveant. Titulus autem Literarum Concilii hujusmodi erat: Sacrosancta Generalis Basileensis Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, & universalem Ecclesiam repræsentans, &c. Dilecto Ecclesiæ Filio N. Salutem & Omnipotentis Dei benedictionem.

VI.

SESSIO SECUNDA.

Ad XV. Kalendas Martias deinde convenerunt secundo Patres in publica Sessione, & hæc communi consensu statuerunt: Sacrosanctam Synodum Basileensem, auctoritate Constantiensis & Senensis Conciliorum, jubenteque Apostolica Sede indictam, Canonice Basileæ congregatam, atque inchoatam esse. Decretum Constantiensis Concilii, quo declaratur, Generalia Concilia legitime congregata, a Christo Domino immediate potestatem habere, eique unumquemque obedire oportere, etiamsi Romanus Pontifex sit, in his, quæ pertinent ad fidem, & ad generalem Ecclesiæ reformationem, approbatum, instauratumque. Aliud Decretum etiam innovatum, quo Synodus Constantiensis statuit, non parentes Conciliis rite convocatis, gravi pœna mulctandos, etsi sit Romanus Pontifex. Basileensem Synodum legitime in Spiritu Sancto congregatam a nullo, neque etiam a Pontifice Maximo, dissolvi, prærogari, transferrive posse, sine expresso ipsius Concilii assensu. Patres in Concilio residentes, aut alios quoslibet ad Concilium pertinentes, non posse a quoquam, etiam a Romano Pontifice revocari, citari, aut quovis modo molestari, non assentiente Concilio: Neminem ad Concilium proficisci volentem impediri, aut retardari debere: Pœnas & censuras a quovis Judice, & a Pontifice Maximo contra tales irrogatas nullas esse: Neminem licere ante finem Concilii discedere sine venia Præsidentium Concilii: tunc autem recedentes, dimittant alium, qui vices suas gerat. Postremo additi sunt Promotores duo Sacri Concilii, & Notarius unus, & secundæ Sessioni finis datus est.

VII.

Digitized by Google

VII.

Bohemi invitantur ad Concilium.

Inter hæc, cum Synodus cum binis literis Bohemos ad reconciliationem, & concordiam provocaſſet ; tandem nuntios duos ad eos delegavit Johannem Nider Prædicatorum , & Johannem Mulubrum Ciſtercienſium Ordinum Profeſſores : qui cum non auderent Bohemiam ingredi , in hanc ſententiam ex Nurimberga ſcripſerunt Nonis Januarii MCCCCXXXII. Sacroſanctam Baſileenſem Synodum inter alias curas, quibus aſſidue pro ſalute fidelium urgetur, nulla magis ſollicitari, quam pro reductione,& reconciliatione Bohemorum : ferre iniquo animo tantam inter Chriſtiani nominis viros diſſenſionem, tam crudeles, & inexpiabiles inimicitias,tot animarum Chriſti Sanguine redemptarum jacturam. Monere igitur, orare, & obſecrare , ut depoſita jam tandem feritate, cogitare , quæ pacis ſunt , & unire ſe reliquo Chriſtianæ Reipublicæ corpori velint. Proinde deſignent Legatos ſuos ad Concilium cum plena poteſtate ; inventuros ſanctam Synodum optime ad reconciliationem animatam , modo ipſi ſalutares conditiones honeſtasque afferant. Ut autem tuto ad Concilium proficiſci poſſint, miſſuros ſe ad eos fidem publicam, ſi velint, nomine Baſileenſis Synodi , & aliorum, quos deſideraverint. Mittant & ipſi publicam fidem , ut & noſtri ad eos poſſint commeare. His acceptis , Pragenſes cives (ea enim civitas Regni caput eſt) literis reſponderunt, accepiſſe ſe ſacri Concilii, & ſuas epiſtolas gratiſſimo animo: quandoquidem caritatis,& benevolentiæ plenæ eſſent , altricesque pacis & unionis : ſed quoniam ea , de quibus in illis agebatur, ſpectarent ad univerſum Regnum ; ſe non potuiſſe inconſultis aliis Provincialibus Concilio reſpondere. Indixiſſe igitur conventum totius Regni ad Idus Februarii Pragæ. Orare, ut Nurimbergæ aliquamdiu præſtolari velint : futurum, ut brevi bonam Procerum,& popularium Bohemiæ mentem cognoſcant. Interim Patribus, qui Baſileæ ſunt, cauſam, cur non reſcripſerint , nuntient, mittantque fidem publicam , quam ultro fuerant polliciti. Crebris hinc inde literis datis, tamdiu Bohemi ſtatuunt , Egræ, (urbe haud longe a Nurimberga) cum Oratoribus Concilii convenire , ubi tractaturi de modo conveniendi cum Concilio , & de fide publica pro Legatis ſuis conficienda.

VIII.

Congregatio Eccleſiæ Gallicanæ Bituris.

Interea Galliarum Prælati, dum contrariis Romani Pontificis , & Baſileenſis Concilii mandatis vexantur , hinc a Patribus vocantur ad Synodum , inde jubentur Bononiæ ad tempus convenire : juſſu Regis ad tertium Kalendarum Februarii Bituris congregantur : ibique Eccleſia Gallicana communi conſenſu declarat, Concilium Baſileæ legitime eſſe congregatum, neque inde poſſe,aut debere quoquomodo transferri : & non modo utile eſſe , & conveniens, Concilium non diſſolvi, ſed neceſſario Baſileæ eſſe perficiendum propter res Bohemicas. Bohemos hæreticos multitudine & ferocitate inſuperabiles eſſe, ſæpeque noſtros milites & nemine proſequente ab eorum facie fugiſſe: vocatos ad Concilium ſub ſpe reconciliationis, & pacis jam conditiones accepiſſe, & Legatos deſignaſſe : ſi veniant , & unionem recipiant , nihil felicius poſſe deſiderari, magnasque eſſe habendas Deo & Concilio gratias. Si enim in ſua perfidia pertinaciter perſeverent , facile ab univerſali Eccleſia poſſe decerni, quo pacto ſunt coercendi ; & ipſis auferri querelam illam, quam ſuper Catholicis inculcant, ſe inauditos fuiſſe damnatos. Nimis perniciosiſſimum eſſe Eccleſiæ Dei , permittere hanc hæreſin diutius vivere, quæ jam pluribus in locis non ſine gravi periculo ſerpere incipiat. Si transferatur Concilium; Bohemos non venturos, prædicaturosque ubique, Eccleſiam Dei ab eorum facie fugiſſe. Pro inde Galliæ Prælatos Concilium adire debere , & Legatos mittere ad Eugenium Pontificem , rogaturos pro Reipublicæ Chriſtianæ commodo , ut Concilii diſſolutionem revocet, ſinatque Baſileæ Synodum eſſe , in qua ſalubriter a Patribus incepta poſſint abſolvi. Delegatus eſt Eccleſiæ Gallicanæ Legatus ad Pontificem, Archi-Epiſcopus Lugdunenſis, qui

hæc omnia Patribus, qui Baſileæ erant, literis nunciavit; eosque exhortatus eſt, ut cum Summo Pontifice, qui Caput Eccleſiæ eſſet, modeſte agerent. His auditis Patres Concilii literis Gallorum Regi, quod hoc fieri procuraverit, gratias agunt: orant, det operam, quamprimum Galliarum Prælati petant Concilium, ipſeque legationem inſignem mittat: Futurum, ſi hoc fiat, ut Synodus tantis Patribus aucta, & tanti Regis judicio approbata, tuto conſulere Reipublicæ poſſit. Idem Conſultoribus Regis, idem plerisque aliis, qui apud Regem auctoritate & gratia valebant, ſcribunt. Lugdunenſem autem Præſulem, quod eum hujus Decreti auctorem putabant, maximis efferunt laudibus: illumque vehementer exhortantur, ut dimiſſa legatione ad urbem, quam inutilem arbitrabantur, Concilium quamprimum adeat: ita videri Spiritui Sancto, & ſibi, magis expedire utilitati Eccleſiæ, quod auctoritate ſua exemploque alii Prælati Concilium certatim ſint petituri.

IX.

SESSIO TERTIA.

Tertia inter hæc Seſſio publica Baſileæ celebratur anno ſalutis MCCCCXXXII, pridie Kalendarum Maji, in qua hæc communi conſenſu decernuntur. Concilium Baſileenſe legitime in Spiritu Sancto congregatum ad perniciosiſſimam Bohemorum hæreſim, quæ armis opprimi non poteſt, Concilio exſtirpandam; & bellorum rabiem ſedandam, quæ Chriſtianos Principes vexat; ac etiam Chriſtianorum normam, moresque collapſos in melius reſtituendos; non poſſe a quopiam diſſolvi aut prohiberi: diſſolutionem Concilii Baſileenſis ab Eugenio Pontifice factam, nullam eſſe ac irritam: Patres in Concilio Baſileæ perſeverare oportere, uſque ad conſummationem rerum, pro quibus ſunt congregati: Eugenium Pontificem Maximum literis & nuntiis ſæpe requiſitum, ut ad Concilium veniat, aut Legatos ſuos mittat, utque diſſolutionem Concilii revocet; hæc facere recuſantem rurſus publico edicto ad Concilium vocandum, monendumque, ut diſſolutionem revocet intra trimeſtre tempus: Cardinales etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ intra dictum terminum vocandos, quoniam ad tantas res conficiendas, Pontificis præſentia, & Cardinalium perneceſſariæ ſint. Quod ſi intra præſcriptum tempus Pontifex & Cardinales venire neglexerint; daturos operam Patres Concilii, ne quid ob eorum culpam detrimenti respublica patiatur. Cardinalem ſacræ Crucis ab hoc edicto immunem eſſe voluerunt, quod is in tractanda pace inter Angliæ & Galliæ Reges eſſet occupatus. Hæc eadem mandaverunt notificari Romano Pontifici, & Cardinalibus per quoscunque ejusdem ordinis Principes, ac per omnes, cujuscunque dignitatis eſſent. Quod ſi ad eos tuto accedi non poſſet, voluerunt ſatis eſſe, in urbibus vicinis Sutrio, Viterpio, Senis, id publicari. Et ſi id fieri commode non poſſet, legitimam eſſe vocationem in Cathedrali Baſileenſi Eccleſia factam. Omnes & alios Prælatos quoscunque, ſecundum Sanctorum Patrum conſtitutiones venire ad Generale Concilium oportere, pari ratione vocandos, citandosque. His decretis, atque firmatis, dimiſſa Concio hujus diei eſt.

X.

SESSIO QUARTA.

Neque multo poſt ad XII. Kalend. Julii IVta Seſſio eſt celebrata, in qua ad conſulendum indemnitati Cardinalium, qui ad Concilium veniſſent, aliosque provocandum ad veniendum, ſtatutum eſt, vacante Sede Apoſtolica, durante Concilio electionem Summi Pontificis futuri nullibi fieri poſſe, niſi in ipſo Concilio, alibi factam irritam eſſe, ac nullam. Electores, Electum, & in eum conſentientes, fidelium communione privatos, atque ab omnibus dignitatibus, a nullo alio, niſi a Sancta Synodo poſſe abſolvi: Prælatos, Principesque omnes utriusque Ordinis, Eccleſiaſticos & ſæculares, ac omnes alios, quos ex lege Conciliis intereſſe oportet, abſolutos a juramentis eſſe, quibus Summo Pontifici, alterive forſitan obligarentur, ne ad Concilium venirent; pœnas, cenſuras, mulctas, ſeu privationes dignitatum, beneficiorumve propter hanc rem in quemlibet attentatas, etiam a Summo Pontifice, irrita eſſe & vana: Concilium Baſileenſe plumbea Bulla

in

in ſuis literis more Romanæ Curiæ uti debere, cui ex uno latere Spiritus Sancti immiſſio in columbæ forma, in altero literæ hujusmodi: Sacroſancta Generalis Synodus Baſileenſis, ſint ſculptæ: Pontificem Romanum, dum Concilium Baſileæ ſedet, neminem, quamdiu a Concilio ipſe abeſt, ad dignitatem Cardinalatus ſublimare poſſe: aſſumptos contra hujus Decreti auctoritatem, non modo illa, ſed omnibus aliis dignitatibus & honoribus, quibus forſitan antea ornati erant, eſſe privatos: Ut Cardinales, aut eos honorantes, aut ita eos appellantes excommunicatos eſſe; Præfecturam adminiſtrationemque civitatis Avenionenſis, & Veneſini Comitatus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinent, Alphonſo Cardinali Sancto Euſtachii committendam pro pace & quiete illorum populorum, quod Præfectum ab Eugenio Pontifice miſſum recipere nollent, illeque in eos jam arma pararet. Poſt hæc, cum apud Egram inter Oratores Concilii, & Nuntios Bohemorum de forma, ſub qua fide publica a Concilio, & Sigismundo Cæſare exigebant, conveniſſet, Synodus in hac Seſſione illam publico edicto firmavit; & Johannem Mulubrum ad Cæſarem miſit, ut ejus etiam nomine publica fides Bohemis daretur. Ipſos autem Bohemos dulciſſimis atque humaniſſimis literis hortatus eſt ad unionem & pacem. Et dum concordiæ hujusmodi tractatus penderent, induciæ utrimque ſtatutæ, decretum inhibitionis, ne vacante Sede Apoſtolica, Concilio durante ad electionem alibi procedatur: Cardinalibus per literas Concilii nuntiatur, tempusque decernendum in Concilio Lugdunenſi ſtatutum ad intrandum Conclave poſt mortem Pontificis ad novum ſubrogandum, prorogatum eſt ad quadraginta dies; ut Cardinales, qui procul abeſſent, convenire ad electionem in Concilio commode poſſent: Hortatur, rogat, jubetque Synodus, ne Cardinales, Pontificis morte contingente, contra decretum electionem faciant, ne Eccleſiam Dei ſcindant, ne lacerent inconſutilem Chriſti tunicam, minaturque transgreſſoribus acerrimas pœnas, ac demum Divinam ultionem: Carolo Francorum Regi decretum & inhibitionem Cardinalibus miſſam literis indicat; rogatque magnis affectibus, ut Concilii ſtatutis faveat, compeſcatque renuentes: nullumque pro Romano Pontifice cognoſcat aliter electum: idem Senatui, populoque Romano præſcribunt: monentque, ut æquo animo ferant pro utilitate Reipublicæ Chriſtianæ, Romanam Curiam tantisper abeſſe.

XI.

SESSIO QUINTA.

Fit deinde quinta Seſſio, in qua Judices in cauſa Fidei decernuntur Papienſis, & Ratisponenſis Epiſcopi, & Abbas Ciſtercienſis cum plena poteſtate cognoſcendi, & omnia agendi uſque ad ſententiam definitivam, quæ Concilio reſervatur. Ordinatur deinde Procurator in cauſis fidei vir Theologiæ peritiſſimus: cui tamen inhibetur, ut nullam cauſam fidei agat, niſi prius examinatam per Deputatos fidei. Statuuntur in aliis cauſis, quæ ad Concilium ſpectant, alii Judices: Petragoricenſis, Auguſtenſis, & Parmenſis Epiſcopi, cum poteſtate perficiendi rectum judicium. Reſervatur tamen Concilio cognitio cauſarum Cathedralium Eccleſiarum: tum ne temere cauſæ a Judicibus admittantur; deputantur præcognitores cauſarum Julianus Cardinalis Sancti Angeli, Legatus Apoſtolicus, Dominicus Sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis Firmanus, & quilibet præſidens Concilii. Tum Epiſcopus Gebennenſis, & Henricus cauſarum Palatii Auditor, cum poteſtate declarandi, ac ſtatuendi, quæ cauſæ, & quo ordine ſint admittendæ, & finiendæ. Horum Magiſtratuum & Judicum poteſtatem trimeſtrem eſſe voluerunt. Statuitur etiam, ne quis ex his, qui in Concilio ſunt, eruntve, aut iter ad illud acceperunt, trahi poſſit in cauſam ex Concilio a quocunque Judice, etiam a Summo Pontifice: In Concilio tamen omnibus juſtitiam adminiſtrari oportere. Henricus Hecel, Auditor Sacri Palatii, Judex ordinarius conſtituitur cum poteſtate Auditoris Cameræ, & Titianus Laudicenſis Soldanus more Romanæ Curiæ. Datur facultas Congregationi Generali, ut alios Magiſtratus opportunos poſſit creare. Adduntur aliis Notariis, & Scribis Concilii quinque, qui geſta

Concilii ſcribant: inter hos Petrus de Noxeto. Et finis ſit quintæ Seſſioni.

XII.

SESSIO SEXTA.

Anno ſalutis MCCCCXXXII. VIII. Idus Septembris Seſſio ſexta celebrata eſt, in ea præſidente Epiſcopo Conſtantienſi, qui rem Divinam celebravit. Adfuerunt Julianus Cardinalis Sancti Angeli, Legatus Apoſtolicus, Cardinalis Placentinus, & Dominicus Firmanus cum XXXII. Prælatis, pluviali, & mitra ornatis. Sacris cærimoniis rite peractis, Promotores Concilii retulerunt Patribus, Eugenium Pontificem, & Cardinales Romanæ Eccleſiæ legitime ad Concilium vocatos ſecundum Decreta tertiæ Seſſionis, & Pontificem requiſitum, ut diſſolutionem Concilii revocaret intra præfixum tempus, non paruiſſe. Proinde petere, ut contumaces cenſerentur, damnarenturque. Quod cum Patres legitime declarare vellent, palamque Eugenius, aut ejus Procuratores, tertio requiſiti, non reſponderent; Tarentinus & Coloſſenſis Archi-Epiſcopus, ac Magalonenſis Epiſcopus, Oratores Eugenii Pontificis, qui aderant, cum poteſtatem in hujusmodi cauſa reſpondendi, non poſſent oſtendere, impetraverunt, ut ſuper declaratione contumaciæ aliquamdiu ſuperſederetur. Tum cum peteretur declaratio contra XVII. Cardinales citatos, complures aſſurrexerunt aſſerentes, ſe mandatum habere ad eorum excuſationem. Synodus commiſit Friſingenſem & Baſileenſem Epiſcopos, ut mandata & excuſationes examinarent, omniaque Patribus deinde referrent. Gerardus Landrianus Epiſcopus Laudenſis, ad Regem Angliæ per Concilium Legatus, qui luculentiſſima oratione coram Rege diſſeruit de legitima Concilii Baſileenſis congregatione, de Conciliorum ſumma auctoritate, & poteſtate, de cauſis neceſſariis congregati Concilii pro extirpanda perniciosiſſima Bohemorum hæreſi, pro emendatione morum Cleri, & populi Chriſtiani, ac pro ſedandis Principum animis, & generali pace procuranda; demum hortatur, ut Legatos ad Concilium mittat, & Regni Prælatos, oratque, ut pacem cum hoſtibus ſuis amplectatur.

XIII.

Defenſio Eugenii per Legatos.

Poſt hac audiuntur Baſileæ in Conventu publico Legati Eugenii Pontificis, XI. Kalend. Septembris, Andreas Coloſſenſis, & Johannes Tarentinus Archi-Epiſcopi. Et Coloſſenſis quidem, qui primo auditus eſt, hæreſes omnes a principio Eccleſiæ naſcentis recenſuit. Ex his duas in orbe Chriſtiano adhuc ſuper exſtare admodum pernicioſas Græcorum & Huſſitarum, quas nullo pacto exſtirpari poſſe contendit, niſi prius Catholici ſint inter ſe concordes; Apoſtoli Pauli ad Corinth. præceptum crebro referens: *Non ſit ſchiſma in corpore.* Græcos ſub Martino Pontifice cepiſſe agere de reconciliatione & unione cum Latinis, & nunc proſequi: ab Eugenio, ſi ipſi ſchiſmata non faciant, facile converſuros. Non eſſe deſerendam nobilem ac doctam gentem, & de Eccleſia Dei optime meritam: Hortari, obſecrareque, ut Summum Pontificem, Eccleſiæ Caput, & Petri verum Succeſſorem honorent, venerentur: caveantque, ne, dum Bohemos Eccleſiæ reconciliari ſtudeant, ſe ipſos perdant, & majorem, periculoſioremque faciant ſciſſuram. Morum emendationem nullam fieri poſſe, qua maxime Clerus & populus indigent, niſi Pontifex concurrat, ſtatuatque: illum nihil magis cupere, dummodo rite id fiat. Pacem autem, propter quam Concilium congregatum dicunt, nullo modo illos poſſe procurare inter alios, qui inter ſe diſſentiunt. Proinde hortatur, ut Pontifici Romano ſe reconcilient, ut ſchiſmata in corpore Eccleſiæ non faciant.

XIV.

Oratio Tarentini Epiſcopi pro Eugenio.

At Joannes Tarentinus Præſul, poſt hæc ad VII. Kalend. Septembris, dicendi facultatem nactus, longo & docto ſermone cauſam Eugenii peroravit in frequentiſſimo Patrum conventu. Principio Romani Pontificis pleniſſimam, atque abſolutam poteſtatem ab ipſo Salvatore noſtro Jeſu Chriſto conceſſam probat multis argumentis & auctoritatibus. Tum Eugenium

nium quartum Pontificem Maximum, ſummis laudibus effert: aſſerit illum, principio Baſileenſe Concilium a Senenſi Synodo, & Martino V. indictum confirmaſſe: ſed poſtea cum pauci præſcripto tempore ad Concilium adventarent Oratores Concilii, & nova convocatio peteretur, ac locus omnino tutus a violentia hæreticorum, bellorumque tempeſtatibus non videretur; Pontificem Concilium Bononiam tranſtuliſſe: tum, quia multis Principibus & Prælatis locus ille aptior eſſet ad conveniendum, tum maxime perſonæ Pontificis, qui ob adverſam valetudinem Alpes tranſcendere, & tam longo itinere ſe committere ſine aperto vitæ diſcrimine nullo modo poſſet, cujus certe præſentia cum ſacro Senatu & Romana Curia magnam acceſſionem & auctoritatem rebus gerendis eſſet allatura: Unionem præterea Græcorum, quibus Baſileæ nullo modo convenire placeret propter difficultatem itineris, idoneam caulam eſſe transferendi Concilii: Huſſitarum vocationem ad Concilium, tanquam ad Communionem Spiritus Sancti, & ad examinandas rurſus damnatas opiniones, indignam eſſe, & contra honorem Apoſtolicæ Sedis ac Sacrorum Conciliorum Conſtantienſis, & Senenſis, quorum decreta de fide in dubium revocari videantur, ſi ad diſputationem rurſus admittantur: Plures alias ſupereſſe legitimas cauſas transferendi Concilii, quæ tuto aperiri in præſentia non poſſent: Cæterum Romanum Pontificem ex plenitudine poteſtatis legitime poſſe diſſolvere, & pro arbitrio ſuo transferre: Baſileenſe autem Concilium, ſive aliud, non poſſe judicare primam ſedem, cui omnes ſubſunt; Neque Pontificem Romanum ſubeſſe judicio Eccleſiæ, niſi in cauſis fidei, quando a tota in fide diſſentiret: Proinde Baſileenſe non potuiſſe vocare ad Concilium Eugenium Pontificem, & ab iniuriis cœpiſſe; multosque illuc confluxiſſe rerum novarum cupidos poſt exortam ſeditionem, qui in unione pace Domini quieſcebant: non eſſe hoc judicium charitatis & pietatis Chriſtianæ: impium eſſe & injuſtum, hominis unius cauſa quantumvis magni ac digni, Romanum Pontificem injuriis laceſſiri, & ad cauſam dicendam vocari, qui a ſolo Deo eſt dijudicandus: Marcellinum Epiſcopum Romanum de idololatria convictum, & ſe ſponte Concilii ſententiæ ſubmittentem, ſanctam Synodum liberum dimiſiſſe, dixiſſeque, Romani Pontificis Judicium Deo tantum eſſe reſervatum: Eugenium hortari, atque obteſtari Patres, ut ab injuriis temperent, injuſtum judicium remittant, paci, unioni, cenſuræ morum, inſtaurationi Eccleſiaſticæ libertatis omni ſtudio ſecum incumbant. Statuiſſe ſe, & velle omnino, ut Generale Concilium celebretur, cui intereſſe & præeſſe ex officio cupiat: mores, ſtatum, vitamque ſuam omnem ab ineunte ætate cenſuræ Patrum libere permittere, ut reliqui corrigi, emendarique facilius poſſint: Concilium non prius diſſoluturum, quam morum generalis cenſura, Principum reconciliatio, exſtirpatio damnatarum hæreſum ſint plene abſoluta, ut Chriſtianus populus mundus & concors in hoſtes fidei communibus viribus poſſit inſurgere: duo eſſe, quæ Baſileenſes præcipue damnent: loci dominationem, & temporis prorogationem: Placere Eugenio, ut Baſileenſes locum eligant, quem velint ex civitatibus Romanæ Eccleſiæ ſubjectis: Pontificem locum iſtum pro tempore Concilii libere dimiſſurum in poteſtate Patrum: Prorogationem autem omnem tollere, quam primum illi locum nominaverint: Concilium ibi incipiendum, ad quod ſtatim Pontifex cum Romana Curia ſe transferret: injuriarum vero in Pontificem & offenſarum oblivionem, & in futurum ſecuritatem, ac libertatem polliceri: Bohemorum reductionem extra Germaniam facilius, quam in Germania; & præſente Pontifice, quam abſente, fieri poſſe; illosque ſi reconciliari velint, non recuſaturos loci mutationem: Neque Græcorum unionem propter Bohemos eſſe ſpernendam, qui Germaniam petituri nullo modo ſint: Placere, quod ſi judicent, Bohemorum converſionem & Germanorum cenſuram extra Provinciam perfici non poſſe, quod Cardinalis Sancti Angeli, Apoſtolicus Legatus ſimul cum pluribus, qui Baſileæ congregati ſunt, ad ea negotia perficienda ibi permaneant, & illis confectis ad Concilium properent: Æquas eſſe has Eugenii conditiones, honeſta & ſancta Pontificis deſideria accipienda grato animo;

mo; & curandum, ne qui concordiæ, unitatis, & cenſuræ auctores videri velint, diſcidii, ſeditionis, & corruptionis fautores nutritoresque videantur.

XV.

Refutatio Baſileenſium contra Legatos Papæ.

Ad hoc reſponſum eſt Patrum nomine, Sanctam Synodum Baſileenſem ſummo mœrore, ingentique triſtitia affici, quod pro neceſſitate Chriſtianæ Reipublicæ, in Spiritu Sancto congregatæ, tam acriter impugnetur, ab his præſertim, ad quos protectio defenſioque Conciliorum ſpectaret. Proinde hortari eos cum Apoſtolo ad Epheſios, ne Spiritum Sanctum contriſtent; id eſt, ne Spiritus Sancti opera impediant. Hæreſes perniciosiſſimas plerisque in locis indies invaleſcere, bella per totum orbem Chriſtianum deſævire, mores ubique corruptos, collapſosque eſſe, ac vitia omnia in præcipiti ſtare. His omnibus detrimentis per Generale Concilium obviandum, jamque optima fundamenta jacta eſſe, ita ut ſpes pulcherrima omnibus data ſit rei bene gerendæ. Hæc nunc, qui impediat, procul dubio Spiritum Sanctum contriſtare: quod quidem peccatum ſine venia eſſe conſtat. Patres Concilii nihil pejus odiſſe, quam ſchismata: nihil vehementius deteſtari, quam diviſiones; neque quicquam diligentius curare, quam quæ ſunt unionis & pacis. Superfluum eſſe, eos monere, ne ſit ſchisma in corpore: eam cohortationem ad Eugenium convenientius pertinere, qui a Concilio, quod duæ Synodi conſtituere, duo Summi Pontifices approbavere, decrevereque, ipſe ſeceſſerit, ſciſſuramque fecerit: & ſæpe multum requiſitus, & rogatus, ut univerſali ſe Eccleſiæ conjungeret, recuſaverit. Patres Baſileæ convenisſe non ſponte, non propria auctoritate, non temere, ſed Conciliorum, & Romanorum Pontificum decreto & auctoritate. Quod autem Baſileenſes declaraverint diſſolutionem Concilii ab Eugenio factam, nullam eſſe, & irritam, non eſſe novum; & licuiſſe Concilio ex Decreto Synodi Conſtantienſis, quæ ſtatuit Pontificem Romanum non poſſe diſſolvere Concilium Generale invitis Patribus: & Johannem XXIII. a Concilio Conſtantienſi receſſiſſe, quod nihil aliud fuerit, quam quantum in ipſo erat, Generale Concilium diſſolvere: Permanſiſſe tamen Patres Conſtantiæ, & declaraſſe, Concilium propterea non eſſe diſſolutum. Quod ſeditiones & ſcandala neceſſario ſecutura ſint, ſi perſeveraverint Batileæ Patres: nulla eorum culpa id eventurum, qui ſeceſſionem ipſi non fecerint, ſed ſecedentem reprehendant. Eugenium meminiſſe debere Salvatoris ſententiæ, quæ ait, ſcandala neceſſario evenire, & comminationis in eum, per quem venit ſcandalum. Facile eſſe Romano Pontifici contentionem omnem, omnemque diſcordiam ſedare: Non armis, non pecunia, non violentia aliqua opus eſſe, aut periculo. Tollat Concilii revocationem, uniat ſe univerſali Eccleſiæ, cujus eſt caput, & omnia tuta, omnia quieta erunt: Neque futurum eſt dedecori Pontifici Maximo, ſi pro tempore, rebus & cauſis, ſententiam mutet pro ſalute Reipublicæ Chriſtianæ, cui omnia debeat. Græcorum autem reconciliationem ſemper fuiſſe cordi Patribus, omniaque ſemper & cogitaſſe & egiſſe, quæ ad rem illam navandam conducere poſſe rati ſunt. Sed Provinciam atque curam hanc cum plerisque aliis honoris cauſa dimiſiſſe Summo Pontifici, a quo tamen pro reverentia deſpectum, pro honore contumeliam, pro obſequiis odium reportaſſent. Orare nunc Patres Coloſſenſem Archi-Epiſcopum, ut Concilii nomine Legationem ad Græcos ſumat: & qui cauſam hanc ſæpius egerit, eam nunc tandem reſumat, abſolvatque: Patres commeatum & omnia opportuna ei plene ſuppeditaturos: Eugenio reverentiam & honorem, ut Romano Pontifici, & Eccleſiæ capiti ſe ſemper exhibituros, ſi ille ab Eccleſiæ corpore, extra quam non eſt ſalus, non diſcedat. Quod ſi contempſerit, Pauli Apoſtoli exemplo, qui in faciem Petro palam reſtitit, non tacituros Patres, & Eccleſiam Dei omni ſtudio, quoad vita ſuppeteret, acriter defenſuros. Græcos vero, ſi reconciliationem cupiant, cum parati ſint Bononiam petere, non recuſaturos & Baſileam proficiſci, qui alias & Lugdunum & Conſtantiam ad Concilia protecti ſunt. Peſtiferas hæreſes tolli non poſſe, niſi prius

prius tollatur diſſenſio, veriſſimum eſſe; ſed hoc ad illum ſpectare, qui ſeditionem intulit, qui ſe ab univerſali Eccleſia alienavit, qui Sacrorum Conciliorum ſecreta ſcindit. Patres nihil aliud jam per annum magis curaſſe, quam ut Pontifex veritati & rationi acquieſceret, Concilio adhæreret, ut par eſt, & Decreta Conſtantienſis Synodi ſervaret: quæ ſi non ſervantur, fruſtra agi de reductione Bohemorum, quorum dogma in illo potiſſimum Concilio ſit damnatum: Libenter audire Patres oblationem Eugenii Pontificis de cenſura ſuſcipienda; libentius viſuros effectum; Ordinem alium nullum ſcire, niſi qui in Concilio Conſtantienſi, cui & jam ipſe interfuit, ſit datus. Agendas eſſe Deo immortali gratias immenſas pro virtutibus, quibus Eugenium decoratum dicunt, & orandum, ut hoc, quod deeſt, ut ſcilicet univerſali Eccleſiæ ſe coaptet, Divina benignitate addatur. Tum ad ea, quæ per Tarentinum dicta ſunt, in hanc ferme ſententiam eſt reſponſum: Non latere Sanctam Synodum, quæ de poteſtate & auctoritate Summi Pontificis Tarentinus dixiſſet; ſed illa aperte profiteri, & curare, ut & alii profiteantur: & tamen dicere, Romanum Pontificem oportere, Synodi Baſileenſis, & cujusvis alterius legitime congregatæ, mandatis, atque ſtatutis plene obtemperare in his, quæ ad fidem, extirpationemque ſchismatis, & morum cenſuram pertinent. Secundum Decreta Conſtantienſis Concilii non fuiſſe inconveniens, illum, qui tam multa de poteſtate primæ ſedis dixiſſet, & aliquid dicere de poteſtate & dignitate Catholicæ Eccleſiæ, quam Concilium in Spiritu Sancto legitime congregatum repræſentare conſtat: & quæ ſine ruga & macula exiſtens, ſecundum omnium Sanctorum Doctorum ſententias errare non poteſt: quod privilegium nulli alteri creaturarum a Deo conceſſum eſt. Conciliorum autem generalium dignitatem non fuiſſe tacendam, quæ eadem eſt, quæ & Eccleſiæ Catholicæ, quam repræſentant: quorum poteſtas (ut Conſtantienſis Synodus diffinivit) immediate a Chriſto eſt. Horum directorem, atque operatorem Spiritum Sanctum Paracletum eſſe, ut in Apoſtolorum actibus ſcribitur: *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis*, cujus opera irreprehenſibilia ſunt: non eſſe dicendum, Concilium aliquod legitime congregatum invalidum eſſe, aut aliquo modo errare poſſe. Quod ſi de omnibus Conciliis, & de tota fide Catholica, quæ Conciliorum auctoritate probata eſt, dubitari poſſet: firmam ac ſtabilem eſſe Conciliorum auctoritatem, & poteſtatem etiam exercere in Romanos Pontifices; quorum plerosque non recte vadentes exauctoraverit, atque dejecerit: Pontifices Romanos ſæpe erraſſe, & ab Eccleſia damnatos eſſe; nunquam autem univerſalem Eccleſiam erraſſe, aut fuiſſe damnatam a Pontifice. Itaque Pontificem Romanum tantum aliis ſingularibus perſonis cujusvis dignitatis præſtare, quantum univerſalis Eccleſia privatis. Et quamvis in univerſali Eccleſia primus & major ſit, non tamen majorem eſſe ipſa Eccleſia, in qua ſit. Tum multa addita ſunt, quæ univerſalis Eccleſiæ, & Sacrorum Conciliorum auctoritatem comprobarent. Deinde reliquis Tarentini propoſitionibus reſponſum. Conſtare, ſi Concilium Baſileenſe (ut fatebantur) Senenſis Concilii, & Martini auctoritate indictum eſſet, & ab Eugenio confirmatum, legitime congregatum eſſe, neque potuiſſe, aut debuiſſe diſſolvi ab Eugenio: cauſasque diſſolutionis, quas oſtenderat, frivolas eſſe, ac nullas. Si parvo numero Patres Baſileæ convenerant, oportuiſſe Pontificem (ut a Concilio petebatur) Prælatos omnes monere, & hortari, ut illuc irent, non autem revocare, qui jam veniſſent. Si propterea Bononiam Concilium tranſtuliſſet poſt annum cum dimidio, quod Concilio intereſſe cuperet, cum in præſentia valetudine impediretur; & hoc nihil eſſe: non enim conſtare Pontifici, ſi poſt annum cum dimidio liber ab adverſa valetudine, aut ſi omnino vivus erit. Et quamvis Pontificis præſentia Concilio, & rebus gerendis multum prodeſſet, magis tamen nocere Eccleſiæ tantam dilationem & perturbationem Concilii, cum Eccleſiæ diſcrimina moram non patiantur. Concilia præterea Generalia magna ex parte celebrata eſſe abſente Romano Pontifice: ſatis eſſe, ſi ea ſua auctoritate, & per Apoſtolicos Legatos celebrentur; Diſſolutionem matura delibera-

tione factam esse nullo modo videri, quæ inconsultis Patribus Concilii, ad quos spectaret, facta esset; damnarique ab omnibus bonis, etiam qui apud Pontificem in Romana Curia versarentur. Basileam propter Bohemorum vicinitatem tutam non esse, falso Pontifici renunciatum esse: distare enim Basileam a Praga Bohemorum Regia XV. dierum itinere: intermedios esse Principes, ac populos potentissimos, Regiones tutissimas, & hæreticis impenetrabiles: urbem præterea ipsam Basileensem opere & natura munitissimam esse, & populo fideli strenuoque refertam, vicina omnia loca pacatissima, & tuta; situm omnibus Nationibus accommodum, Italicis, Germanicis, Gallicis, in quorum finibus esset Basilea. Non esse tantæ audaciæ & temeritatis Patres, quod Basileæ persevarent, si periculum imminere cognoscerent. Quod autem Bohemorum vocationem ad Concilium tantopere damnarent, alterentque illam honori Apostolicæ Sedis, & Sacrorum Conciliorum Constantiensis, & Senensis esse adversam, mirum videri. Non enim vocari Hussitas ad simul decernendum, sed instruendum; ut qui suis erroribus, aut superstitionibus jam fatigati, reconciliari Catholicis cupere videantur: nullibi apud Sanctam Scripturam vetitum esse orantes instruere, atque edocere: quin immo hoc proprium esse Episcoporum, & Sacerdotum officium, secundum Apostolum, exhortari omnes in sana doctrina, & eos, qui contradicunt, arguere. Futurum, si Bohemi reconcilientur, ut Romani Pontificis, & Conciliorum auctoritatem & sententiam venerentur, & servent. Quod si putant, hæreticos semel damnatos non oportere amplius audiri, quod falsum est; cur nunc vocari ab Eugenio Græcos, quorum perversa dogmata non semel tantum, aut iterum, sed sæpius sint a Summis Pontificibus, & universali Ecclesia damnata: Nunc autem non modo propter eos Concilium Bononiæ indictum esse, sed & legitime congregatum Basileæ dissolvi? Non esse minus pernicioſam Bohemorum hæresim, quam Græcorum; immo tanto periculosiorem, quanto viciniorem: cujus veneno nisi occurratur, propinqui populi facile inficiantur: & sæpe in sacris Conciliis damnatarum hæresum disputationes esse repetitas, atque iterum damnatas. Neque verum videri, Bohemos alibi potius, quam in Germania esse audiendos, si sint audiendi. Nam, ut ait Beatus Thomas; Sicut in loco, ubi nota non est hæresis, disputare periculosum est; ita ubi est nota, & Catholici ab aliis instantur, necessarium differendo rem declarare. Neque propter hoc poni in dubium fideles, qui firmiores & certiores redduntur, videntes Patres non detractare certamen disputationis cum Bohemis: quos non aliter judicaturos, quam Constantiensis Synodus judicasset, non dubitant. Patres autem non paruisse Pontifici Concilium dissolventi; tum, quod placere Deo magis, quam hominibus voluissent; tum, quod illa dissolutio nulla esset: nec licuisse Pontifici, Patres legitime, & ex mandato Ecclesiæ congregatos, sua auctoritate dissolvere; sed ipsum Concilio Generali inobedientem, secundum Decreta Constantiensis Synodi acriter mulctandum: ex quibus etiam dissolutionem, aut prorogationem Generalis Concilii Romano Pontifici prohibitam esse constat. Neque licere Romano Pontifici, ut arbitrantur, Decreta Majorum, quæ pro utilitate publica summa cum maturitate edita sunt, pro suo arbitrio abrogare. Unde Gregorius: "Si " ea (inquit) destruerem, quæ Antecessores mei statuerunt, non constructor, sed eversor essem. Et iterum: " Absit a me, ut statuta majorum cum Sacerdotibus meis infringam. Et Gelasius: Confidimus, quod jam nullus " Christianus ignoret uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis " Ecclesiæ probavit assensus, nullam " magis exequi sedem præ cæteris oportere, quam primam, quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate " confirmat, & continua moderatione " custodit. Et Zosimus: Contra statuta " Patrum concedere aliquid, vel mutare, " nec hujus quidem sedis potest auctoritas: apud nos non inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cujus Decretis " Patres sanxerunt reverentiam. Et " Leo: Ideo permittente Domino Pastores sumus hominum effecti, ut quod " Patres nostri sive in sanctis Canonibus, " sive in mundanis affixere legibus, excede-

" cedere minime debeamus." Ex Concilio Chalcedonenſi: "A ſanctis Patribus "uſque nunc prolatas regulas tenere con- "ſtituimus." His, & multis auctoritatibus patere, Pontificem Decreta Conſtantienſis Concilii abrogare non potuiſſe, & proinde diſſolutionem Concilii Baſileenſis nullam eſſe. Et cum conſtat ex Decretis dicti Concilii, Pontificem oportere Generalis Synodi dictis auſcultare, atque parere; Patres merito monuiſſe, & in judicium vocaſſe Eugenium, non obtemperantem, & manifeſte ſcandalizantem Eccleſiam. Quod autem dicerent, unius hominis cauſa, quantumvis digni, iniquum eſſe Romanum Pontificem vexari, id Patres intelligere, de Domino Cardinali Firmano. Quantum ad illud attinet, non potuiſſe ſacrum Concilium oppreſſo juſtitiam denegare; qui publico conſeſſu Patribus expoſuiſſet, contra juſtitiam, & honeſtatem, & in maximum honoris ac ſtatus ſui detrimentum, & publicum ſcandalum ſe a ſacro Senatu, & ab Eugenio Pontifice ſumma injuria fuiſſe affectum. Oſtendiſſe ſcedulam Romani Pontificis Martini V. & XI. Cardinalium manu ſubſcriptam, in qua ipſe cum aliis tribus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales creati fuerant, addita conditione, ut ſi ante obitum Martini Pontificis non publicarentur, pro publicatis haberentur: & eos oportere ab aliis Cardinalibus admitti, etiam ad electionem futuri Pontificis: & in omnibus aliis rebus haberi, & tractari, ut veros & publicatos Cardinales. Tamen poſt obitum Martini ipſum Firmanum, cum adhuc publicatus non eſſet, inſtantiſſime efflagitaſſe a Collegio Cardinalium, ut ad electionem admitteretur, & ſervarentur promiſſa, adque jusjurandi obligationem excommunicationis pœna tenerentur; Cardinales ejus poſtulata ſpreviſſe, atque ad electionem proceſſiſſe, Eugeniumque deinde electum, non modo juſtitiam ſuper eum adminiſtrare ei noluiſſe, ſed urbe eum fugaſſe, & omni tam patrimoniali, quam Eccleſiaſtico privaſſe. Quin & Cardinales aliquos ante introitum Conclavis proteſtatos fuiſſe, Dominicum Firmanum, ut Cardinalem admittendum. Rem hanc non parvam eſſe, & dignam Concilii cognitione; ut in futura electione omnibus pateat, qui ad electionem ſummi Pontificis ſint admittendi. Nihil feciſſe Patres contra juris ordinem, & tamen paratos eſſe omnibus volentibus rationem reddere. Quod autem dicunt illum, qui Romanæ Eccleſiæ privilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum Capite traditum detrahit, in hæreſim labi; idein & Patres aſſerere: ſed tanto magis illum eſſe hæreticum, qui univerſalis Eccleſiæ, in qua & ipſam Romam eſſe conſtat, auctoritatem imminuit, quanto publica privatis præcellunt: & unumquemque cenſendum eſſe hæreticum, qui Concilium Generale Conſtantienſe non repræſentare Eccleſiam Catholicam putat, aut in his, quæ ad fidem, ſeu ad bonos mores attinent, poſſe errare. Pacem autem & unionem illum fruſtra ſuadere, qui bellum infert, qui ſeditionem facit, verum eſſe. Ceſſet Eugenius a diſſipatione Concilii, uniat ſe Eccleſiæ, & omnium erit finis. Quod ſi Concilium ipſe petat, futurum; ut omnes illum cum honore & reverentia ſuſcipiant benigne, ejusque pedes, ut Chriſti Vicarii, humiliter oſculentur. De prorogatione autem futuri Concilii tollenda, & de loco per Patres nominando ex terris Italiæ Romanæ Eccleſiæ ſubjectis, Patres conſiderare; nihil aliud ea innuere, quam Eugenium Pontificem non modo non reputare Baſileæ Concilium Generale eſſe, ſed ne quidem velle omnino in futurum eſſe.

Proinde cum Concilium Baſileæ legitime congregatum eſſe conſtet, oportere Pontificem ſententiam mutare pro ſalute animæ ſuæ & Eccleſiæ univerſalis quiete; diſſolutionem tollere, Concilium recognoſcere, & illi tota mente cohærere. Patres tolerare non poſſe, ut Decretum Conſtantienſis Synodi, quod Frequens appellatur, ullo modo reſcindatur: quod ſi fieret, præter alia incommoda, quæ inde Reipublicæ Chriſtianæ ſequerentur, videretur Eccleſiam errare potuiſſe, quæ decreta minus utilia ediditſet, cum ſtatuiſſet Pontificem Concilio, non autem Concilium Pontifici parere oportere. Pontificis præterea invaletudinem non ſatis eſſe cauſæ, ad Concilium transferendum. Illum, ſi Bononiam, non multo difficilius & Baſileam petere poſſe: neque, ſi Concilio non interſit, propterea reipublicæ conſuli non poſſe.

poſſe. Bohemos ad hæc conveniſſe apud Egram cum Oratoribus Concilii, jamque ſe itineri accinxiſſe, ut Baſileam veniant. Futurum, ſi transferat Concilium, ut ſibi illuſum putent, jactentque ubique vicinos populos illorum ſententiam ſecuturos; putantes ideo Patres recellisſe; quoniam nil haberent, quod ad eorum argumentationes reſpondere poſſent: neque utile aut honeſtum eſſe, patres ſimul cum Legato ſine Concilii nomine agere cum Bohemis Baſileæ, aut cenſuram Germaniæ Provinciæ tractare; quoniam Bohemi ad Concilium tantum ſunt vocati, & ſine auctoritate Concilii nihil omnino proficeretur. Quod autem Pontifex in Italiam Concilium transferre velit, mirari admodum Patres, cum tota Italia acri bello vexetur: Eccleſiæ oppida, ac civitates factionibus, civilibus odiis, & omnium rerum ſumma penuria laborare; neque Bohemos ullo pacto Italiam petituros, quos Baſileam deduci oporteat, maximorum Principum Germaniæ, qui hoc onus ſuſceperunt, fide & pollicitatione: Baſileæ autem e contra omnia tuta, omnia commoda, omnia quieta, & rerum omnium ſummam abundantiam & copiam. Eſſe & aliam cauſam urgentem, quæ non permittat Patres diſſolutioni conſentire: quia ſi fieret diſſolutio, Concilium Baſileæ nullum eſſet ultra, & aliud fortaſſe non fieret: & ſi fieret, nullos ad illud conventuros, qui viderent pro arbitrio Pontificis Concilium diſſolvendum, & maxime in Italia. Quod ſi Pontifex promittat, non diſſoluturum Concilium ante rerum omnium confectionem, non oportere multum illi credere: quoniam ſi duorum Conciliorum & duorum ſummorum Pontificum Decreto diſſolvit Baſileenſe Concilium, facilius diſſolvet & aliud unius tantum auctoritate congregatum. Quod ſi Eugenius ipſe non diſſolvat, poſſe accidere, ut ille moriatur, & ejus Succeſſor ſuo exemplo Concilium diſſolvat. Intelligere omnes, quorſum iſta tendant. Nihil aliud Eugenium quærere, niſi Concilii integram diſſipationem, & Decretorum Concilii Conſtantienſis abrogationem. Proinde orare, atque obſecrare Patres Eugenium Pontificem, ut dimiſſa diſſolutione ſe univerſali Eccleſiæ, cujus caput eſt, adhærere, & coaptare velit, & Concilii negotia (ut ex officio tenetur) omni ſtudio promovere. Quod ſi fecerit, Patres ejus monita libenter ſuſcepturos, oſculaturosque ejus beatos pedes, ut Petri Apoſtolorum Principis veri Succeſſoris & Chriſti Salvatoris Vicarii. Alioquin daturos operam, ne quid propter ejus receſſionem detrimenti Reſpublica Chriſtiana patiatur.

XVI.

Inſtitutio quatuor Deputationum, & ordo rerum gerendarum.

Inter hæc Patres, ut rebus in Concilio gerendis certus daretur ordo, utque dispartitis oneribus communi labore & conſilio omnia agerentur, hæc ſtatuerunt. In primis conciliationes omnes diviſere in quatuor conventus, quas ſacras deputationes appellarunt diverſis nominibus: nam unam fidei, alteram pacis, tertiam reformationis, ultimam communem appellabant. Has conſtare pari numero, ex quatuor Nationibus: (in totidem enim Latinam Eccleſiam diviſerunt) & ex omni Ordine: ita ut quisque conventus Cardinales, Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Magiſtros, Doctores, & inferioris viros Ordinis contineret. Quemque Conventum Magiſtratus ſuos habere, Præſidentem, Promotorem, Scribam, Apparitorem ſive Nuncium. Præſidentis Magiſtratum menſtruum eſſe: alios perpetuos: loca deſignari, ubi deputatio ter in hebdomada conveniat, Lunæ, Mercurii & Sabbathi. Non licere conventuales juramento adſtringi, ut ſecreta ſint, quæ apud eos tradentur: ſed licere unicuique conferre cæteris Conciliaribus de his, quæ geruntur: Sententias tamen ſingulorum, cum ita Magiſtratibus expedire videatur ſub perjurii pœna non revelandas. Duodecim Virorum Collegium, quorum Magiſtratus menſtruus erit, ex quatuor Conventibus inſtitui, ternos ex ſingulo quoque conventu: finito menſe, cum alii ſubrogandi ſunt, quatuor ex antiquis remanere, qui octo de novo ſubrogatos inſtruant. Hos etiam ter in hebdomada convenire oportere: aliis tamen horis quosque quatuor Conventus;

ventus; quorum officium esse, negotia ad Conventus referenda prius discutere, eaque vel respuere, vel ad hunc, vel illum Conventum remittere, ut res exigit, si(†) Præsidentem singulis mensibus inter se constituent. Hujus Collegii Præsidenti potestatem esse, quatuor Conventus advocare, cum opus fuerit. Si quispiam Conventus, aut vir singularis, Collegio duodecim virorum, aliquid pro utilitate publica revelaverit, sub jurisjurandi religione occultum ejus nomen teneri, si id revelans exegerit. De his, quæ in Conventibus primum proponentur, nihil ea die decerni, nisi urgeat necessitas, sed ad aliam reservari. Ut interim quisque de re statuenda consultius posset deliberare. Nemini licere sententiam dicere in Conventibus, nisi super re a Præsidente proposita: si quid aliud proposuerit, ea die nihil omnino de ea re agatur, sed ad alium Conventum differretur, nisi forte aliter Præsidenti expedire videatur. Quemlibet tamen, antequam inter Patres Concilii conscribatur, juramento obligandum, quod sententias libere & secundum Deum, & pro utilitate tantum publica ferat; statuta communi consilio in uno ex Conventibus ad alios tres Conventus per unum aliquem deferri cum causis, quæ ita statuere suaserunt. Si vero duæ sint variæ sententiæ, quamvis altera alteram numero superet, deferri per duos ex unaquaque opinione cum argumentis utriusque, (*) & omnium judiciis cognitis, quid optimum sit, decerni possit. Primo tamen illum Conventum consuli oportere, ad quem res ipsa spectat, de qua agitur in Generali Conventu: Præsidentem Concilii nihil ad Patres referre, nisi quod primum a quatuor Conventibus sit deliberatum, aut saltem a duobus, nisi aliquid immerserit novi, quod differri non possit. Singulis sextis feriis Generalem Conventum haberi. Quod si is dies impeditus fuerit, transferri ad sequentem diem: Præsidentem Concilii tabellam habere, in qua per ordinem annotata sint, quæ in Generali Conventu sunt pertractanda, & à gravioribus semper sit incipiendum. In sententiis dicendis non reiteranda, quæ jam a primis sunt dicta, sed in illorum sententias pedibus eundum; nisi qui addere, demere, seu aliquid omnino afferre voluerint; Si in concione (**) aliquid super re proposita dixerint, se velle maturius rem domi considerare, differendum ad aliam concionem. Pridie, quam Generalis Conventus habeatur, quatuor Deputationum Præfectos, Præsidentem Concilii adire oportere, & in suis Conventibus meditata, aut Decreta aperire: in quibus, si omnes communi consensu, aut tres saltem Conventus consentiant, posse de illis ad Concilium referri. Licebit tamen unicuique alterius sententiæ ante relationem profiteri, quid sentiat, & cur aliter sentiat. Quod si videbit aliorum animos movere, poterit res differri, & rursus de ea in quatuor Conventibus agi: sin minus, tribus Conventibus adstipulantibus ad Concilium referetur. Conciliares omnes ad suos Conventus per proprios Magistratus convocandos summa diligentia, ita ut nullus negligatur: qui autem statuta hora non adfuerint, aut non dimisso Conventu sine Præsidentis venia discesserint, Præsidentis arbitrio mulctandos. Idem agendum in Conventibus & Sessionibus publicis contra eos, qui non venerint, vel supplicationibus, & rerum Divinarum celebrationibus non interfuerint. Antequam Conventus publici, seu particulares dimittantur, per Scribas Conventus palam recitanda omnia meditata, sive decreta in concione. Et si quid per Scribas erratum esset, illico emendandum. Episcopos, Abbates, inferioris ordinis viros, sive eorum Oratores, sine bona venia Præsidentis Concilii, & quatuor Deputationum, e Concilio recedere non oportere. Si duo ex Præsidentibus Conventuum cum generali Præsidente concurrant, satis esse ad commeatum concedendum. Inferiores Abbatibus, a suo Conventu, & ejus Præsidente satis sit veniam impetrasse. Quatuor viros eligi oportere, a singulis Conventibus unum, qui orationum inter Sacra agendarum curam gerant; easque viris idoneis demandent, auscultentque, antequam agantur; ne quid inepti, aut absurdi in tanto consessu proferatur. Præterea ut Patres Divino numini acceptiores, probabilioresque hominibus, quibus leges laturi erant, merito fierent; utque non solum

[†] *forte*: ipsi

(*) *forsan*: ut

(**) *forte*: aliqui

verbo, ſed etiam exemplo ad bene, rectèque vivendum alios hortarentur, hæc ab ipſis ſervanda ſanxerunt. Unumquemque conciliarem vitam agere oportere caſtam, quietam, ac omni labe mundam; ita ut exemplo Chriſtianis omnibus eſſe poſſit. Sacerdotes ſæpe rem Divinam facere, alios ſæpe confiteri: in ſupplicationibus, piisque eleemoſynis frequentes eſſe. Singulis cunctis feriis ad impetrandum Spiritum Sanctum publice & privatim Divina celebrari. Oblationes Deo inter Miſſarum ſolemnia fieri; orandamque aſſiduo Divinam Clementiam pro pace & unione Eccleſiæ. Conventus omnes, atque Collegia, antequam tractare aliquid incipiant, rei Divinæ communiter intereſſe, quæ in loco ſuæ concionis celebretur. Interea tacitos contemplationi intentos eſſe. Sexta feria omnes jejunent: qui id non poterit, eleemoſynis ſatisfaciendum. In cibo & potu modeſtia, ſobrietateque ſemper utendum: pretioſitatem, multitudinem, varietatemque epularum vitandam. Inter edendum ſecundum ſtatuta Toletani Concilii ſemper aliquid ex ſacris libris audiendum, menſamque benedicendam, & ſumpto cibo gratias Deo agendum. Sodalitia, conſortiaque turpia fugienda, & mulierum contubernia conſuetudoque omnis vitanda. Detractione, murmuratione, contentione pertinaci, jurgiis, ac illiberali ſcurrilitate abſtinendum. In via cum modeſtia & gravitate incedendum; Choreas, ludos, ac publica ſpectacula non adeunda; Veſtibus utendum modeſtis, ſecundum Canonum Sacrorum inſtituta, talaribus, non apertis, non ſericeis, non variatis, neque limbis pelliceis ullo modo ornatis: colore vero neque rubeo, neque viridi aperto. Annulos non geſtandos, niſi quibus ex lege licet, & illi unico contenti erunt. Aurum, argentumque ſingulis non addendum. Caligis ſoleatis non utendum. Tonſuram, quam coronam dicunt, pro gradus condecentia tondendam. Capillosque, qui aures non tegant. Equorum mularumve fræna, phalerasque nullo auro, argento, ſerico, coloreve rubeo, ſeu viridi ornanda, neque calcaribus deauratis, nec argenteis utendum. In familiis Prælatorum temperamentum modumque ſervandum, numero, ornatu, moribus, habituque: anteambulones Cardinalium, quos Scutiferos vocant, ſupra decem non præmittendos: Patriarchis octo, Archi-Epiſcopis ſex, Epiſcopis quatuor. Sic veſtibus, ſupra genu non utantur; non diverſi coloribus, non arte laceris, aut pictis acu, coloreve, non ornatis auro, argentove: monilia, torques, catenulasve ad collum non ferant, gladio, niſi forte palmari, non accingantur. Alea non ludant, aves venaticas ante Dominos non deferant, modeſtiaque in omnibus utantur; ut ſacrorum Sacerdotum, non autem ſæcularium Principum familiæ videantur. Sacris initiatos, aut Sacerdotia obtinentes, Clericorum habitum gerere oportere. Religioſos vero ac Monachos habitum ſui Ordinis; Religioſos Monachos, ſive Mendicantes, cum primum ad Concilium veniunt, Prælatis ſuis ſiſtendos, qui non paruerint, carceri mancipandos. In concionibus publicis & privatis modeſte loquendum, neminem convitiis, aut maledictis taxandum. Sententias libere, & ad publicam tantum utilitatem ſecundum præſtitum juramentum proferendas. Silentium ſervandum, audiendumque concionantem benigne & attente. Charitatem, pacem, & unitatem cum omnibus ſervanda. Patrum privatas ſententias non revelandas: & ita agendum, ut Sanctorum Patrum veri imitatores merito nuncupari poſſint. Præſidentes crebro hæc in concionibus publicis & privatis recenſeri curent, dentque operam Magiſtratus, ut omnia diligenter ſerventur. Acta ſunt hæc in Generali Congregatione, uſque ad VIII. Idus Novembris anni MCCCCXXXII.

XVII.

SESSIO SEPTIMA.

Pontificis Electionem in Concilio eſſe faciendam.

Nec multo poſt ſeptima Seſſio publice celebrata eſt, & Decretum, ſi contigerit Eugenium mori, durante Concilio Baſileenſi, de electione Summi Pontificis in Concilio facienda poſt ſexaginta dies innovatum: additumque, ſi Cardinales contra fecerint, illorum Sacerdotia omnia illico vacare, omnique dignitate

nitate, & Eccleſiaſtico cenſu privatos eſſe: licereque Ordinariis, quæ illi tenuerant, alteri conferre.

XVIII.

SESSIO OCTAVA.

Prorogatur terminus Eugenio ad ſexaginta dies.

Ad XV. deinde Kalendarum Januarii in Octava publica Seſſione ſolemni ritu ſtatutum eſt, terminum, Eugenio Pontifici perſcriptum, intra quod diſſolutionem Concilii Baſileenſis, & convocationem Bononienſis Synodi abrogare mandabatur, ad ſexaginta dies prorogari. Quod ſi juxta hoc tempus non paruerit, neque plene Concilio adhæſerit, ex lege contra illum agendum, ut Spiritus Sanctus inſpiraverit. Cardinalibus præterea, & cæteris Prælatis, omnibusque Curiam Romanam ſequentibus, ſub pœna privationis omnium beneficiorum, officiorumque, & dignitatum mandatum, ut intra viginti dies, ſexaginta prædictos proxime ſequentes, ab obſequiis & curia Eugenii Concilio non obtemperantis diſcedant: ſeque, qui ex lege tenentur, quam primum conferant Baſileam ad Concilium Generale. Alii autem vel petant Concilium, ſi velint, vel ad Sacerdotia ſua divertantur. Decretum eſt, durante Concilio Baſilienſi nemini licere, neque Pontifici Romano, neque etiam Cæſari aliud Concilium convocare, ſive celebrare. Accedentes ad quempiam locum ſub nomine Generalis Concilii, ſchismaticos habendos, privatosque cenſeri omni dignitate, & Sacerdotio. Statutum etiam, ne quis Sacerdotia Conciliarium impetrare poſſit: neque ea etiam a Romano Pontifice ultro oblata accipere. Transgreſſores, ut ſchismaticos mulctandos; prohibitum quoque, ne liceat Pontifici Maximo Romanæ Eccleſiæ agrum minuere, ſive ejus partem quoquo modo alienare. Audiverant enim Patres, Eugenium oppida aliqua Eccleſiæ ad emendos Principum favores vendere ſtatuiſſe. Hæc ubi firmata ſunt, ejus diei Seſſio diſſoluta eſt.

XIX.

SESSIO NONA.

Eugenii ſententiæ contra Conciliares revocantur.

Celebratur paulo poſt alia Seſſio, nona numero, XI. Kalend. Februarii, anno ſalutis MCCCCXXXIII. In qua proceſſus & ſententiæ omnes latæ, ſeu ferendæ per Eugenium Pontificem contra Sigismundum Cæſarem, vel Wilhelmum Ducem Bavariæ, Concilii defenſorem a Cæſare inſtitutum, aliosve quoscunque Concilii ſequaces, irritæ & vanæ decernuntur, prohibeturque omnibus Chriſticolis, ne quis in ea re Eugenio pareat.

XX.

SESSIO DECIMA.

Accuſatur contumacia Eugenii Pontificis.

Poſt quindecim dies, decima Seſſio celebrata eſt: in qua confirmatur Decretum in octava Seſſione editum; quod proviſiones Eccleſiarum Cathedralium, & omnium Beneficiorum per Pontificem Eugenium factæ in favorem diſſolutionis Concilii ſint nullæ & inanes: quodque judicium, an ob eam rem factæ ſint, ad Concilium pertineat. Accuſatur deinde contumacia Eugenii Pontificis per Promotores Concilii: & inſtanter petitur declarari, judicarique contumax; miſſis duobus Epiſcopis ad portas Eccleſiæ, ad requirendum, an Eugenius Pontifex adeſſet, aut quispiam alius pro eo. Cum nemo compareret, commiſſum eſt quibusdam Prælatis, ut proceſſum rei diligenter conſiderarent, & omnia deinde Patribus referrent in prima Seſſione.

XXI.

Tractatus concordiæ inter Eugenium Pontificem & Concilium Baſileenſe.

Inter hæc varii tractatus habentur pro rebus componendis inter Eugenium Pontificem, & Patres Concilii. Julianus Cardinalis, Legatus Apoſtolicus, longiſſimis literis hortatus Eugenium, ut diſſolutionem

Digitized by Google

nem Concilii tollat, tantam occasionem reconciliandorum Bohemorum non spernat. Ipse Concilium petat, administrationem agri Ecclesiæ Romanæ Vicariis credat: si non potest, bonam partem Sacri Senatus mittat. Probat multis argumentis Concilium Basileæ legitime convenisse; nec posse a Pontificibus dissolvi invitis Patribus: dicit se juste potuisse convocare Prælatos ad Concilium, & non fecisse præter commissionem, sed ex officio; cum oporteat judicem reos ad judicium vocare, antequam damnentur: abrogandam igitur dissolutionem Concilii, si seditiones & mala infinita velit evitare. Sigismundus Cæsar per Legatos suos idem monet: Bohemos nulla alia via, nisi per Concilium Basileense reduci posse, neque melius consuli saluti fidelium, paci, & quieti Ecclesiæ Dei, quam per revocationem dissolutionis Concilii Basileensis. Græcorum unionem non tanti esse, ut propter eam Bohemi sint spernendi; Græcos annis infinitis in sua opinione perdurasse, & sibi tantum damno esse, neque timendum, ut aliquid ab eis innovetur. Non esse periculum, in prorogando tractatu in eis. Cum Bohemis autem moram omnem esse pernicioſam: sævire Bohemiæ virus circa præcordia, omniaque circumcirca venenosis opinionibus inficere, cæde, ferro, ignique omnia vastare: Fore, si nunc Concilium dissolvatur, ad quod vocati non inviti veniunt, ut sibi illusum putent; aut nostros ab eorum facie fugisse, quod eorum opinionibus respondere non potuerint, vicinosque hac occasione quam plures in illorum sententias transituros, & jam nonnullos incepisse, ut Magdeburgenses, Wormatienses, Bambergenses, Patavienses, & alios plerosque, qui contra Clerum suum insurrexerunt. Proinde orare, monere, hortari, ut Concilium esse sinat, illique omni studio faveat. Quod si non fecerit, sciat Cæsarem Concilii auctoritatem, quam ita expedire Reipublicæ Christianæ putet, pro viribus defensurum.

XXII.

Responsum Eugenii Pontificis.

Ad hæc respondit Pontifex, Cæsarem oportere Romani Pontificis, & Sanctorum Conciliorum Decreta reverenter susscipere, & ea implere; non autem de illis judicare, quorum judicium ad Sedem Apostolicam tantum spectet. Ebredunensis Archi-Episcopus, Cæsaris nomine Eugenium adit, multaque de concordia agit: conscribuntur conditiones quædam, quæ ad Patres per Cæsarem missæ non recipiuntur.

XXIII.

Legatio Bohemorum ad Concilium.

Bohemorum Legati interim Basileam ingrediuntur ad quartum idus Januarii, susceptique sunt a Patribus magna lætitia: & Julianus Cardinalis Legatus orationem habuit luculentissimam, aptissimamque ad concordiam & amicitiam. Erant Bohemorum Legati admodum duodecim, ex nobilitate, Sacerdotio, & plebe pari numero. Inter hos (*) Rochezana hæresiarcha, qui etiam Legatione Universitatis Pragensis fungebatur. Dissensionum capita, quibus ab universali Ecclesia dissident, quatuor erant, quæ ipsi sanctissimas veritates suæ genti pro salute fidelium revelatas asseverabant. Primum erat, Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie, panis scilicet & vini omnibus Christi fidelibus administrandum. Alterum, Verbum Dei libere, & sine impedimento ordinate a Sacerdotibus prædicandum. Tertium, Clero non licere bonis Ecclesiæ donatis civiliter dominari. Postremo, omnia peccata mortalia, publica præsertim, & ordinationes Legi Dei contrarias in quolibet statu rite, & rationabiliter per eos, ad quos spectet, prohibendas, ac destruendas.

XXIV.

Defensio Eugenii Pontificis per Legatos.

Legati deinde Eugenii Pontificis sub fide publica Basileam petunt: Johannes Mella Protonotarius Apostolicus, & Episcopus Cervienſis, ac duo Abbates. Ii ad VIII. circiter idus Martii in magno Patrum consessu, data copia fandi legationem suam exposuerunt in hanc sententiam ferme: Eugenium Pontificem Maximum, Ecclesiæ universalis Caput & Rectorem, JESU Christi Vicarium, & verum

(*) Rockysana.

Google

rum Beati Petri Succeſſorem, de plenitudine poteſtatis legitime potuiſſe Concilium Baſileenſe diſſolvere, & transferre : neque propterea Sanctionibus Conſtantienſis Concilii, ut multi falſo calumniantur, (quas tamen niſi ad fidem tantum ſpectent, Romanum Pontificem & moderari, & omnino tollere poſſe manifeſtum eſt,) contraveniſſe : quod etſi multis auctoritatibus & rationibus aſſeruiſſent, hoc tamen uno argumento rem comprobare annixi ſunt. Decretum de Conciliis præſcripto tempore celebrandis communi conſilio Patrum ſancitum fuiſſe : illud tacito etiam conſenſu omnium abrogatum videri, quoniam ſtatuto tempore Patres non affuerint, quos ſine vocatione adeſſe oportebat. Non igitur Eugenium, ſed Eccleſiam, Conſtantienſe Decretum antiquaſſe. Placere tamen Eugenio pacis & concordiæ cupido, pro quiete populorum, pro ovium ſuarum conſolatione aliquid etiam de jure ſuo cedere; Patribusque, quantum cum DEO, & honore Sedis Apoſtolicæ liceat, gerere morem. Orare tamen Patres (ſi fieri poteſt) ut translationem Concilii ad Civitatem Bononienſem æquo animo ferant, quam Pontifex pro utilitate tantum Reipublicæ Chriſtianæ, & ad nullius injuriam fecerit. In quo loco non ſine magno univerſalis Eccleſiæ commodo, & honore (ut ſperat) tum tota curia Romana, & Germanica Eccleſia cupit intereſſe. Polliceri Eugenium Decreta omnia per eum contra Patres publice,& privatim promulgata quamprimum abrogare ; ſi & ipſi ſua in Pontificem,& ſuos edita revocent. Si Bohemi Bononiam petere recuſent, concedere Eugenium, ut Baſileæ Patres Concilii nomine inter præſcribendum tempus cum eis agant : & ſi interim de reconciliandis Principum animis agere velint, Pontificem laudaturum, dummodo elapſo termino Bononiam ad Concilium quamprimum ſe conferant. Quod ſi Bononia pro loco Concilii omnino non placet, indulgere Eugenium, ut locus alius per Patres,& Legatos ſuos eligatur in Italia, præſcriptis legibus, ubi Concilium celebretur, vel inceptum Baſileæ abſolvatur. Si vero hæc Pontificis poſtulata æqua non videantur, placere Eugenio, ut Prælati duodecim e numero Patrum eligantur, neutri parti ſuſpecti, qui ſimul cum Legatis Electorum Imperii, Regum, & Principum de his cognoſcant ; & ſi judicaverint Concilium in Germania omnino eſſe oportere, placere, ut a ſuis Legatis cum conſilio Patrum locus alius propinquus, ſive remotus a Baſilea, pro Concilio Generali eligatur, ubi de univerſali cenſura,ac inſtauratione morum Chriſtiani populi agi poſſit. De reconciliatione autem Bohemorum & procuratione pacis agi poſſe in Concilio Baſileenſi, ut dictum eſt. Quod ſi Pontifex emendationem, ac cenſuram morum univerſalis Eccleſiæ fieri cupit in loco communi conſilio deligendo, non videri a ratione alienum: cum huic cenſuræ non modo curia, ſed ipſe perſonam ſuam ſubeſſe velit: ea tamen lege, ut nihil aliud decerni a Concilio poſſit, niſi adſit numerus ſeptuaginta Epiſcoporum. Non enim juſtum videri, ut minor Prælatorum numerus legem præſcribat toti Eccleſiæ. Placere etiam,ut nova Prælatorum convocatio fiat ad Concilium in loco deligendo celebrandum, ſive malint continuandum, nomine Romani Pontificis, & Sacri Concilii ad certum tempus : Interim vero Baſileæ a Concilio vacare rebus Bohemicis, & paci univerſali. Rogare igitur Pontificem Maximum, obſecrare, atque obteſtari Patres per viſcera miſericordiæ JESU Chriſti, ut dimiſſis contentionibus atque diſcordiis has leges, quæ ex juſto & æquo conſcriptæ ſunt, ſuſcipere velint; neque permittant, ut qui pro aliorum reconciliatione, unione, & cenſura conveniſſe ſe dicunt, diſcidia, contentiones, & confuſiones fovere videantur. Hæc ad VIII. idus Martii acta ſunt, anno Domini Milleſimo,quadringenteſimo trigeſimo tertio.

XXV.

SESSIO UNDECIMA.

Ad IV. deinde Kalendas Maji undecima Seſſio habetur, in qua publice decernitur, Romanum Pontificem oportere ſemper Conciliis Generalibus intereſſe per ſe, vel per Legatum Apoſtolicum duarum partium Sacri Senatus ſuffragiis deſignatum: oportereque omnes Prælatos, qui ſecundum Sanctorum Patrum inſtituta Sacris Conciliis intereſſe coguntur, ſine alia vocatione Concilium legitime indictum

adire; quod ſi neglexerint, poſt quatuor menſes a die indicti Concilii, adminiſtratio omnium dignitatum & officiorum eis ſit interdicta, & adminiſtratio pro tunc Romani Pontificatus Generali Concilio cedit. Si vero per alios duos menſes in contumacia perſeveraverint, etiam Romanus Pontifex, a Concilio Magiſtratibus, ac Sacerdotiis abrogentur: licere unicuique per Sanctorum Patrum conſtitutiones obnoxio Concilia Generalia adire, etiam prohibente Romano Pontifice: & præſertim Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, quibus veniam Concilii petendi Pontifici negare poteſtas non ſit. Nemini omnino licere, neque etiam Summo Pontifici Concilium rite congregatum prorogare, transferre, diſſolvere, niſi de communi conſilio Patrum, quod per duas partes ſingulorum Conventuum, deinde Generalis Congregationis, poſtremoque publicæ Seſſionis debeat approbari. Decretum Conſtantienſis Synodi de Conciliis celebrandis ſingulis decenniis, declarat ita intelligendum, ut finito decennio quamprimum facultatem eſſe Concilium aliud celebrandi. Quod ſi in ipſo principio alterius decennii Patres non adfuerint, non propterea auferri Patribus facultatem conveniendi ad Concilium, ſed curandum, ut quamprimum conveniant. Romanum Pontificem, ſive ejus Legatum, Archi-Epiſcopum Provinciæ, ac Prælatos, a loco nominato intra quatuor dierum iter commorantes, ante viginti dies tempus inchoandi Concilii prævenire oportere, atque ibi ea, quæ ad Concilii celebrationem ſpectant parare. Die deinde præſcripto rem Divinam facere, Spiritus Sancti illuminationem poſtulantes, & Concilium rite inchoare. Non tamen licere Patribus quidquam ardui ſtatuere, niſi condecens Prælatorum numerus adſit: ſi autem locus pro Concilio nominatus bello, peſte, ſeu aliis gravibus moleſtiis ſecundum Decreta Concilii Conſtantienſis impeditus eſſet; & Pontifex de conſilio Sacri Senatus alium locum legitime non mutaret; licere Sacro Senatui locum ipſum nominare, ſi duæ Senatus partes convenerint, (*) juraverint prius, ſe id pro utilitate Reipublicæ, & ex cauſis legitimis agere: quemlibet ex Electoribus Summi Pontificis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ante electionem, cum celebranda erit, jurejurando promittere oportere, omnia hæc obſervare ſine dolo malo, ſi ad Pontificatum eligatur: & electus idem promittat, idque mox publice profiteatur. Pontificem Romanum hujus Decreti prævaricatorem, ſeu publico, ac notorio crimine Eccleſiam perturbantem, judicio Generalis Concilii emendandum. Hanc profeſſionem in literis aſſumptionis Summi Pontificis inſcribendam: prohibitiones & mandata per Eugenium Pontificem, aut quemlibet alium quibusvis fa-fa&a, ne Concilium Baſileenſe petant, nulla & irrita eſſe.

(*) *forte:* & juraverint.

XXVI.

Coronatio Sigismundi Cæſaris.

Inter hæc Sigismundus Cæſar, cum Senis in Tuſcia eſſet, Oratores ſuos Maticonem Comitem, & Gaſparem Slichium Cancellarium ſuum Romam ad Eugenium mittit: per quos conditionibus quibusdam hinc inde ſuſceptis, ſtatuta eſt dies circa idus Junias, qua Cæſar a Pontifice Maximo coronari deberet. Et Cæſar quidem, ut convenerat, cum domeſtica familia tantum, Romam petiit, juramenta conſueta præſtitit; & per ſe, & per Legatos privilegia donationum agri Eccleſiæ confirmavit, atque inſtauravit. Juravit in verba Eugenii Pontificis: & Coronationis Sacris rite peractis Senas reverſus eſt, anno ſalutis milleſimo, quadringenteſimo trigeſimo tertio. Carolus autem Rex Franciæ per ea tempora Legatos ſuos viros primarios Baſileam ad Concilium miſit.

XXVII.

Defenſio Curialium Eugenii Pontificis, & conteſtatio inter Legatos Avenionenſes.

Eugenius vero, cum ſui Curiales quotidie novis Baſileenſibus edictis terrerentur, publico Decreto ſtatuit, non licere ordinariis, aut aliis quibuscumque, curiales in Sacerdotiis aut officiis ſuis aliquo modo moleſtare, privare, ſive cenſuris, pœniſve mulctare: contra facientes extra ſacra poſuit, & eorum geſta irrita

Digitized by Google

rita fecit. Præfecturam Avenionenſis urbis, & Comitatus Venaiſſini, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinent, demandaverat Eugenius Pontifex Petro de Fuxo, Cardinali Epiſcopo Albanenſi: Patres in ejus odium annitentibus Provincialibus, antequam Petrus Magiſtratum iniret, illo abrogato, Alphonſum Cardinalem Sancti Euſtachii in Provinciam miſerant, Petrus autem cum Fratribus ſuis viris nobilitate & potentia claris, & plerisque ejus Regionis Epiſcopis, ac Proceribus bellum Alphonſo, & Avenioni infert. Baſileenſes contra hunc & ejus ſocios cenſuris Eccleſiaſticis agunt, eisque ſacra interdicunt.

XXVIII.

Concordia Eugenii cum Concilio.

Inſtante per Legatos Sigismundo Cæſare paulo ante, & Electoribus Imperii adnitentibus, Eugenius Pontifex ad XVI. Kalend. Martii publico edicto tandem decrevit, Concilium Generale Baſileæ per Legatos Apoſtolicos illuc transmittendos, celebrandum eſſe. Interim placere, ut Patres illic congregati reductioni Bohemorum, & paci univerſali inter Chriſtianos operam darent: mandatque omnibus, quos ſecundum majorum Decreta Conciliis intereſſe oporteret, ut intra trimeſtre Baſileam ad Concilium Generale petant. Tum ad ipsas Kalendas Martias Legatos ad Concilium, (de latere vocant) Cardinales quatuor deſignat, qui ſuo & Apoſtolicæ Sedis nomine Concilio præſint; Jordanum Urſinum Epiſcopum Sabinenſem, Petrum de Fuxo Epiſcopum Albanenſem, Nicolaum Sanctæ Crucis, & Angeloctum Sancti Marci, Presbyteros Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Hos jubet, ut ſimul cum Patribus intendant exſtirpationi hæreſum, paci & quieti populi Chriſtiani, augmento, & honori, & commodo Catholicæ fidei, & Chriſtianæ Reipublicæ, cenſuræ, ac reformationi totius Cleri, & Eccleſiaſtici ſtatus, unioni Orientalis Eccleſiæ, conſervationi Romanæ Sedis, & Eccleſiaſticæ libertatis, cum plena poteſtate de omnibus ſtatuendi, & decernendi cum conſilio Patrum Concilii. Sed cum propter adventum Sigismundi Cæſaris, qui Romam ſuſcipiendæ Imperialis Coronæ gratia properabat, deſignati Legati Baſileam petere tunc non poſſent, ne Concilium fruſtra ſedere videretur, ſtatuit Pontifex, ut Johannes Molla, Protonotarius, cum Archi-Epiſcopo Tarentino, & aliis Collegis ſuis, quos prius Baſileam legaverat, quoad Legati Cardinales venirent, illorum ſubirent vices, ipſique abſentium legatione fungerentur. Patribus vero in Concilio Baſileæ congregatis mandat, ut illos ad præſidentiam admittant, honorentque ut Sedis Apoſtolicæ Legatos: & ſummis affectibus hortatur ad rerum proſecutionem cum charitate, & pace pro ſalute Reipublicæ Chriſtianæ, & Divini nominis honore & gloria. Poſtremo addit aliis ſuis Legatis Julianum Cæſarinum Cardinalem Sancti Angeli, qui nunc Baſileæ erat, jubetque cum aliis præſidere.

XXIX.

Refutatio concordiæ per Baſileenſes.

Ad octavo idus Majas anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo tertio, his Baſileæ acceptis, diu multumque ſuper conditionibus, ſingulisque verbis literarum Apoſtolicarum a Patribus conſultatum eſt: tandem communi conſilio in hanc ſententiam reſponſum: Sacrum Concilium Baſileenſe, cum ſemper ſperaſſet, Eugenium longa Patrum tolerantia, ac manſuetudine delinitum iri, ac jam tandem a vexatione Synodi ceſſaturum, abrogaturumque perniciosam populo Chriſtiano diſſolutionem, & Concilio integre ſe conjuncturum; nunc non ſine magno animi dolore aperte cognoſcere obſtinatam illius mentem, & genuinum in Sanctam Synodum odium: qui toties rogatus, toties interpellatus, etiam ſummorum Principum precibus, & totius Eccleſiæ, toties legitime requiſitus ac monitus, peſtiferam diſſolutionem non revocaverit: ſed nullo modo in delatis per Oratores ſuos conditionibus, Concilium eſſe voluit. In literis autem, ac Decreto ad decimo ſextum Kalend. Martii editis, etſi Baſileæ per Legatos ſuos certis conditionibus celebrari velit, non tamen profitetur Concilium hactenus Baſileæ fuiſſe, ſed celebrandum ſtatuit, neque diſ-

ſolutionem injuſte factam revocat. Proinde Eugenium non paruiſſe monito & mandatis Eccleſiæ, ut par erat: & propterea Patres non poſſe ſuſcipere conditiones oblatas, aut Decretum de novo Concilio Baſileæ celebrando, ſive Legatos ad Concilii præſidentiam: quoniam facere viderentur Baſileæ Concilium hactenus legitime non fuiſſe, ac ſe fuiſſe ſchiſmaticos ac rebelles, qui temere & ſine auctoritate conveniſſent. Quod autem Legatis ſuis det auctoritatem præſidendi in Concilio, & omnia ſtatuendi, ac decernendi cum conſilio Patrum; hoc ferri nullo modo poſſe: quia ſi Patres conſulendi tantum poteſtatem haberent, poſſent Legati etiam contra Patrum conſilia decernere. Statuere autem, ac decernere in Concilio, proprie ad Patres ſpectare, ad Pontificem autem Romanum laudare & conſulere. Præterea non dari poteſtatem Legatis, agendi de emendatione, ac reformatione capitis Eccleſiæ: ſine qua ne cætera quidem membra recte curari poſſunt. Colluſionis igitur hæc eſſe manifeſta judicia (*) non reconciliationis. Profiteatur Pontifex, Concilium Baſileæ eſſe, & hactenus fuiſſe, ejus Decreta probet, ac ſuſcipiat: diſſolutionem revocet, uniat ſe Eccleſiæ, ut tenetur: inventurum Sanctam Synodum Baſileenſem nihil prætermiſſuram ex his, quæ ad honorem, augmentum, & reverentiam ſuæ Sanctitatis, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ pertinent. Quod ſi in ſua pertinacia perſeveraverit, Patres daturos operam, ne quid detrimenti Eccleſia Dei, pro cujus defenſione vitam profundere ſtatuerent, ob ejus contumaciam patiatur. Per hæc tempora Legati Johannis Regis Cypri, & Philippi Burgundorum Ducis, Concilium periverunt, ut nomine Dominorum ſuorum Reipublicæ intereſſent: & pax Italiæ, quæ multo tempore fuerat agitata, tandem confecta eſt ad VI. Kalendas Martias ejusdem anni.

XXX.

SESSIO DUODECIMA.

Prorogatur terminus Eugenio.

Ad III. deinde Idus Julii Seſſio XII. publice celebratur, qua Patres cum dies Eugenio bis præſcripta ad quartum primo, tum ad tertium menſem, ut diſſolutionem revocaret, Concilioque Baſileenſi integre conſentiret, jam pertranſiſſet, & ipſe illorum monitis non pareret, iterum precibus Sigismundi Cæſaris coacti terminum ipſum ad ſexaginta alios dies prorogant: ſtatuuntque, niſi præfixo tempore Eugenius diſſolutionem revocaverit, profiteatur Baſileæ Concilium legitime conveniſſe, & hactenus legitime ſedere; oportereque ad finem uſque gerendarum rerum perſeverare, & illi integre pleneque ſe conjunxerit: ut abſque alio Decreto, aliaque monitione ſuſpenſus ſit ab omni adminiſtratione, ſeu jurisdictione Summi Pontificatus: ipſiusque Romanæ Eccleſiæ adminiſtratio plene, atque integre ad Concilium ſpectet: & quidquid poſt id tempus egerit, ſtatueritve Eugenius, irritum eſſe ac vanum; Mandat Curialibus omnibus, & Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ut eo termino elapſo, niſi Eugenius interim paruerit, a Romana curia ſtatim intra viginti dies diſcedant, petantque Concilium, qui Conciliis intereſſe ex lege obnoxii ſunt: alii autem ad ſua quique municipia divertant. Non obtemperantes Sacerdotiis, dignitatibus, muneribusque omnibus privant, lites præterea, cauſas omnes, omniaque judicia ad ſe advocant: inhibentque curiæ judicibus omnibus poſt ipſum terminum omnem jurisdictionem, & gerenda omnia per eos irritant, & nulla faciunt. Tum ut Electiones Prælatorum, Eccleſiarum, & Monaſteriorum rite fiant, hæc ſtatuunt: Electiones Eccleſiarum, ac Monaſteriorum ſecundum Patrum antiqua inſtituta per Collegia legitime fiant. Neque liceat Romano Pontifici, Eccleſiis, ac dignitatibus, quibus per electionem provideri fas eſt, aliter providere, niſi urgens & legitima inſtet cauſa, quæ in literis Apoſtolicis exprimatur. Ordinatio tamen Eccleſiarum, ac Sacerdotum in Imperio Romanæ Eccleſiæ plene ad Pontificem ſpectet. Quod Decretum integre ſervare, Romani Pontifices in electione jurabunt. Electores Prælatorum, antequam ad electionem conveniant, rem Divinam ſolemni faciant ritu, in qua Spiritus Sancti efflagitent inſpirationem. Tum ſcelera & peccata per confeſſionem & Sacræ Euchariſtiæ perceptionem expient: & demum, ubi Sacra-

[*] *forte:* Indicia.

cramento se adstrinxerint, electionem se facturos secundum Deum,& pro Ecclesiæ honore & commodo; neque ullo pacto in eos consensuros, qui per corruptiones,aut sordes id ambierint, ad electionem Canonice faciendam procedant. Electio fiat in virum legitimæ ætatis, doctrina, & probitate clarum, & secundum majorum Decreta idoneum. Electiones præter has leges non rite factas, aut per simoniacam labem, irritas esse & nullas; Electores extra sacra positos, & jure eligendi privatos. Perperam electos non prius posse absolvi, quam Ecclesias, quas sortiti per sordes fuerant, libere dimittant. Nemini licere, etsi Principes sint cujuscumque dignitatis, ad aliorum preces cujuspiam electionem apud Collegia procurare. Neque licere ipsis Electoribus cuipiam in eligendo gerere morem; sed oportere ipsas electiones liberas esse, & omnino voluntarias. Archi-Præsules, aut alii, ad quos Prælatorum confirmatio spectat, summa diligentia electiones examinent; & pro meritis legitime vel approbent, vel infringant; neque quidquam ad confirmationem accipiant. Scribis pro labore tantum modeste satisfiat. Prævaricatores hujus legis jure confirmationis careant, subjicianturque anathemati; a quo, nisi a Romano Pontifice non absolvantur; & confirmatio per sordes facta omnino nulla sit; sed neque ipsi Romano Pontifici licere quidquam pro confirmatione exigere. Daturum namque operam Sacrum Concilium,ut commoditati, necessitatique Pontificis & Cardinalium opportune consulatur. Quod si non fecerit, nolle hoc Decretum Romanæ Ecclesiæ præjudicare: & sic finis datus est huic Sessioni.

XXXI.

SESSIO DECIMA TERTIA.

Prorogatur terminus Eugenio ad triginta dies.

Habita deinde est decima tertia Sessio Idibus Septembris: in qua rogante per suos Legatos Sigismundo Cæsare, terminus Eugenio prorogatus est ad triginta dies, supra sexaginta præscriptos iisdem legibus: promisitque Cæsar se prorogationem ultra non petiturum: & si interea temporis Eugenius Concilio non satisfecerit, se omnia executurum, quæ Patres decreverint. Decretum est, non licere Pontifici Romano aliquo pacto contra Conciliares, cujuscunque status, aut gradus sint,quidquam agere; dignitatibus, Sacerdotiis, muneribusve privare,excommunicare, mulctare, seu quocunque modo damnare: privationes, pœnas, mulctas, censurasve a die dissolutionis per Eugenium factæ nullas esse, atque vanas.

XXXII.

Pontifex revocat omnia gesta Basileensia.

At Eugenius Pontifex his cognitis, asserens Basileæ congregatos omnia inique, omnia temere, aut variis passionibus affectos agere atque statuere; & non reformationem, quam prædicant Ecclesiæ, sed deformationem; non unitatem fidelium, sed scissuram; non pacem Christiani populi, sed bella & discordias in Ecclesia Dei assiduo procurare; & hæreses non modo veteres, ut jactitant, non exstirpare, sed novas indies nutrire, ac fovere: de plenitudine potestatis Apostolici Pontificatus,Sacro Cardinalium Senatu comprobante, gesta, acta, dicta, Decretaque omnia contra Romanum Pontificem, Apostolicæ Sedis auctoritatem, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, seu quemlibet ex Curialibus Romanæ curiæ sancita,& omnia alia per illos statuta, quæ non pertinent directe ad illa tria, pro quibus Concilium fuit congregatum, & de quibus per literas Apostolicas facultas non datur, publico Decreto revocat, irritat, & annullat: & expresse Decretum illud, quo jubent(*) Cardinales, aliique curiales intra XX dies post terminum Pontifici assignatum, ab Eugenio & Romana Curia discedere; gravissimisque censuris illigat quoslibet, cujuscunque sunt dignitatis, Cæsareæ etiam, Regalis, seu Cardinalaris, & inferioris, si dicti decreti prætextu curiales suos quoquo modo vexare præsumpserint. Scribit præterea Pontifex ad Christiani Orbis Principes pro sua defensione in hanc ferme sententiam: Nihil magis cordi sibi semper fuisse, quam Ecclesiæ Dei unionem & pacem, & propterea se omnia egisse, & multa etiam, quæ sibi non expediebant, Basileensibus con-

(*) *lege:* jubentur

conceſſiſſe , ne a quibusdam Cardinalibus, qui illuc confugerant, ſchiſma,quod jam imminet , pernicioſum fieret ; ſed nullo pacto placare illos potuiſſe , qui ſciſſuram facere , & Jeſu Chriſti Vicarium peſſundare niterentur. Statuiſſe ſe in bono malum vincere , & tandem conceſſiſſe Baſileæ eſſe ; non tamen iniquas mentes deſtitiſſe, quin omni ſtudio curarent, multis confictis criminibus ſe Pontificia poteſtate deturbare. Proinde ne illorum falſis calumniis plebes ſeducantur, innocentiam ſuam , & adverſariorum nequitiam ante oculos omnium ponere ſtatuiſſe. Objicere illos Romanum Pontificem Concilium Baſileenſe injuſte diſſolviſſe , quod ſine conſenſu Concilii ſibi non licebat , in ſcandalum & maximam Eccleſiæ perturbationem. Ad hæc reſpondere: Nunquam mentis ſuæ fuiſſe Concilium penitus diſſolvendi , impediendique in hoc Decreta Conſtantienſis & Senenſis Conciliorum , ne fieret Concilium , neve hæreſum exſtirpatio, cenſura morum & Chriſtiani populi pacificatio procuraretur: ab initioque ſui Pontificatus poteſtatem dediſſe Juliano Cardinali Sancti Angeli in Concilio præſidendi. Sed cum deinde per Joannem Pulcripatris, nomine eorum , qui Baſileæ erant, didiciſſet , Baſileæ Prælatos non conveniſſe , neque facile poſſe convenire , niſi longo poſt tempore, non omnino diſſolviſſe Concilium, ſed illud Bononiam tranſtuliſſe, ut commodius , celerius , meliusque reipublicæ conſuleret; menſes jam octo tunc effluxiſſe, quo Concilium inchoari oportebat, & Epiſcopos tantum tres & alios Prælatos quosdam numero non ſupra decem conveniſſe , Principum legationes , Profeſſores Sacræ Theologiæ, ſive Canonici civilisque Juris nullos affuiſſe , qui ardua negotia poſſent diſcutere : locum præterea tutum tunc minime fuiſſe, tum propter Bohemorum propinquam potentiam, tum propter bella, quæ inter Philippum Burgundiæ , & Fridericum Auſtriæ Duces imminebant: quibus de cauſis non ut Eccleſiam perturbaret, quod obtrectatores calumniantur , Baſileenſem Synodum diſſolviſſe,& Bononiam tranſtuliſſe, quod ſtatutum fuiſſet ex conſilio & aſſenſu ſacri Senatus, & illorum maxime Cardinalium, qui nunc Baſileam convenientes , mutationem damnant. Affuiſſe & aliam cauſam non contemnendam transferendi Bononiam Concilii,quod Sigismundus Cæſar tunc in Italia eſſet, quem ſperaſſet Bononiam ad celebrandum Concilium facile ſecum perduci potuiſſe. Quod ſi per Baſileenſes licuiſſet, Synodum celebratam (*) fuiſſe magno numero Prælatorum, & Principum, ac ſumma totius Eccleſiæ Dei auctoritate & laude. Mirari vehementer Cardinales illos, qui hæc quotidie ſibi inculcabant , quique hujus translationis auctores fuere , nunc eam damnare; cum ipſi potiſſimum a ſe, tunc gravi morbo laborante eam mutationem extorſerint; eo maxime argumento, quod in electione ſua juraſſe dicerent, illic Concilium celebrandum , ubi major pars Cardinalium cenſeretur. Quin & licuiſſe Romano Pontifici,& ſacro Senatui, Concilium ea cauſa transferre , neminem ſanæ mentis negare poſſe: Non enim potuiſſe Synodum Conſtantienſem Romani Pontificis poteſtatem, auctoritatemque arctare, quam a Chriſto Domino accepit: cum conſtet, Synodum Pontifici eſſe inferiorem in omnibus, præter quam in his, quæ ad fidei fundamenta ſpectant, & ad perturbationem manifeſtam univerſalis Eccleſiæ. In cæteris autem licere Romano Pontifici Prædeceſſorum ſuorum,& Sacrorum Conciliorum Statuta , Decreta, & Ordinationes pro tempore, proque commoditate reipublicæ moderari, emendare, commutare, & omnia tollere , ſi expedire putaverit. Contra quam opinionem qui ſentiant , & Vicarii JESU Chriſti manus ligare conentur, non procul eſſe ab hæreſi, & manifeſto Sacrilegio. Diſſolutionem igitur, ſive translationem Concilii ad hæreſim non pertinere , neque ex ea univerſalem Eccleſiam potuiſſe perturbari; cum non ob aliam cauſam mutatio facta ſit , niſi ut tractanda pro utilitate Eccleſiæ , quæ Baſileæ negligebantur , celerius, maturiusque abſolverentur. Accuſare præterea Baſileenſes Romanum Pontificem, quod Sacro Concilio pure & ſimpliciter non adhæreat , neque tollat pernicioſam diſſolutionem ; cum ſumma Synodus ſemper modeſtia & manſuetudine in Pontificem ſit uſa. Ad hæc, diſſolutionem & mutationem Concilii non fuiſſe pernicioſam Eccleſiæ Dei manifeſtum eſſe:

(*) *forte:* celebrandam.

esse: quia quæ tractari in Concilio Basileæ oportebat, & propter loci indispositionem & temporis non tractabantur, melius, celerius, commodiusque, & cum majori auctoritate potuissent tractari Bononiæ præsente Romano Pontifice, si paruissent; Ecclesiam vero non potuisse ea mutatione perturbari, quæ nulla ibi congregata erat; cum ad eam diem non ultra decem Prælatos convenissent: qui certe repræsentare universalem Ecclesiam non poterant. Mansuetudinem autem & modestiam Basileensium in se omnibus esse notam: qui contra omnia jura Divina & humana ausi essent, administrationem Summi Pontificis inrerdicere, nisi eorum insaniis auscultaverit. Persistentes vero in congregatione post translationem Concilii rite factam, sine auctoritate Apostolica Concilium non feciss: Quamvis ipsi falso jactitent, se Synodum celebrare auctoritate Constantiensis & Senensis Conciliorum, ac Martini V. & Eugenii IV. Romanorum Pontificum: quoniam ipse auctoritates illas Conciliorum & Pontificum legitime & Canonice revocaverit. Nec Concilium ullum Generale constare posse, non suffultum auctoritate Romani Pontificis. Postulare igitur Basileenses rem indignam, sacrilegam, & hæreticam, cum exigunt a Pontifice declarari, Basileæ continuo fuisse Concilium, cum post dissolutionem Canonicam non fuerit; neque eorum gesta statutaque digna esse comprobari, quæ fere omnia contra Divina & humana jura acta sunt: & ita injusta & inepta, ut etiam, si Canonice statuta essent, irritanda reprehendendaque merito viderentur. Inaudita quippe temeritate ausos illos esse, unum ex suis complicibus Cardinalem Sancti Eustachii, Avenionensi civitati, quæ ad Romanam Ecclesiam sine contradictione spectat, præficere: quamvis Romanus Pontifex eam Provinciam alteri prius demandasset: unde bella & cædes multas esse subsecutas, quamvis adulterinus tandem Legatus sit ejectus. Romanæ Curiæ munera, atque officia omnia inter se pro eorum libidine divisisse. Præsidentes sibi ipsis statuisse, designatos a Sede Apostolica spreviss, causarum privatarum Auditores, judicesque constituisse, quod nunquam altero Romano Pontifice Canonice sedente visum est, cum in Generalibus Conciliis rebus publicis, non privatis, sit incumbendum: Vice-Cancellariatus officium sibi erexisse: generalia & publica Consistoria, & alia, quæ Romano tantum Pontifici attributa sunt, temere sibi præsumpsisse: omniaque tandem egisse, ac si Apostolica Sedes vacaret; seu omnis Pontificalis, ac Beati Petri potestas, quam apud se Romanum Pontificem esse constat, apud Conciliares esset, quod asserere nefas atque hæreticum. Beneficia præterea, & Sacerdotia temeraria auctoritate contulisse; jura Pontificalia, privilegiaque occupasse, & quod in Romanis Pontificibus damnarunt, administrationes Monasteriorum sæcularibus Clericis demandasse. Ut nuper officium Generalis Humiliatorum, ejus ordinis caput, & principale Monasterium sæculari Clerico commendarunt, cui supra centum Monasteria parent: omnia tandem illos facere, ut numerum Prælatorum, qui suæ insaniæ faveant, augere possint. Postremo sacrilega temeritate ausos esse Romanum Pontificem, & Sacrum Senatum, ad causam dicendam citare, minarique, nisi eorum superbissimis edictis pareatur, Pontificalem sibi potestatem, & Cardinalem dignitatem abrogandam. Hanc esse mansuetudinem, hanc modestiam Basileensium, hanc Ecclesiæ reformationem, has exstirpationes hæresum, has pacis & quietis procurationes, pro quibus congregati essent. Quæ omnia, quoniam approbare recusaret, cum negaret Basileæ Concilium esse, interdictionem Pontificatus minari: animam prius vitamque dimissurum, quam Romanæ Ecclesiæ dignitatem auctoritatemque occupari, minuive permittat. Placere tamen, ut omnes norint, sibi nihil antiquius esse, quam Concilii Canonicam celebrationem profiteri: atque indulgere, Basileæ Concilium continuo fuisse, si prius illi omnia acta, gesta, statuta & intentata contra Romanum Pontificem, Apostolicam Sedem, ejusque Majestatem, privilegia, libertatem atque auctoritatem, contraque Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & alios Pontificem sequentes, revocaverint, atque deleverint: & Legatos Apostolicos, ut par est, admiserint ad Concilii præsidentiam. Quod autem tantopere accusant, se Legatis suis potestatem dedisse, omnia in Concilio statuendi nomine Apostolicæ Sedis cum consilio Sanctæ Synodi;

di; viderique Synodum ex judice conſultorem fieri, privarique ſtatuendi poteſtate; & ſecundum hanc normam Legatos ſtatuere poſſe, etiam quæ Concilio non placerent: mirari ſe tantam inter tot jurisperitos juris ignorantiam: cum conſtet, inſtitutiones, decretaque omnia in Conciliis Generalibus ſtatui promulgarique a Romano Pontifice, vel ejus Legato, conſentiente, ſeu approbante ſacro Concilio: ſicque in veteribus Conciliis, ſic nuper Conſtantiæ, Senisque ſervatum: neque aliquid a Patribus ſtatuendum ſine auctoritate Pontificis; cum Romanus Pontifex ſupra omnia Concilia ſit, niſi in his, quæ ad fidem Catholicam proprie ſpectant, ſive ad perturbationem manifeſtam univerſalis Eccleſiæ, in quibus Generalis Concilii auctoritas ſequenda eſt. Non auferre Pontificem Canonicam poteſtatem, ſed ſuam ſibi præſervare: falli autem, errare, ac decipi Baſileenſes, qui ſe in omnibus Romano Pontifici Superiores eſſe putent, ut eorum geſta præ ſe ferunt: quod quidem hæreticum, & profanum eſſe conſtat. Quod autem nonnulli ita humanis paſſionibus ſuccumbant, ut audeant Canonicam electionem ſuam ad Summum Apoſtolatum in dubium revocare, non poſſe ſatis mirari illorum perfidam temeritatem; cum illi ipſi, qui maxime calumniantur, ſe in Sede Beati Petri collocaverint, conſecraverint, coronaverint, ac pluribus annis, ut legitimum Chriſti Vicarium adoraverint. Proinde orare obſecrareque Chriſtianos Principes, ut Baſileenſes in viam reducere curent, illisque perſuadeant Concilium canonice, & cum auctoritate primæ Sedis celebrare; & unionem, non ſciſſuram nutrire; aut ſi in ſua pertinacia perſiſtere maluerint, ab eis recedant; neque permittant Eccleſiam, Dei Beneficio unitam, ab impiis lacerari. Scripſit etiam aliis literis agens gratias compluribus Principibus, quod per Oratores ſuos Romanæ Eccleſiæ auctoritatem tutati ſint: oratque ut perſeverent, ut cum Sigismundo Cæſare unioni intendant.

XXXIII.

SESSIO DECIMA QUARTA.

Adventus Sigismundi Baſileam.

Poſt hæc cum V. Idus Octobris Dominica luce Patres in Baſileam convenisſent, ſuſpenſionis ſententiam in Eugenium rite laturi, repente nuntiatur Sigismundum Cæſarem jam in urbem ingreſſum eſſe, & ad Templum properare. Effundunt ſe illi obviam Patres, & magna lætitia ad publicum conſeſſum deducunt. Differturque negotium ob adventum Cæſaris ad octavum diem. Et cum dies Eugenio dicta, deinde ſæpius prorogata eſſet, tandem ſeptimo idus Novembris in publica Seſſione XIV. aſſiſtente Cæſare Sigismundo, Imperiali paludamento, Corona, Sceptro, aureo pomo, nudoque enſe, atque aliis Imperialibus Inſignibus ornato, legitime ſancitum eſt, adnitente Cæſare, terminum Eugenio ſæpius prorogatum ad nonageſimum rurſus diem differri. Ita tamen, ut niſi interea ſub certis expreſſis conditionibus Concilio adhæſerit, interdictam ſibi omnem Pontificalem adminiſtrationem cognoſceret, & alia omnia exequenda fore, quæ in Decreto duodecimæ Seſſionis continentur.

XXXIV.

Pontifex tandem Concilio reconciliatur.

Eugenius interea aſſiduis Cæſaris perſuaſionibus pulſus cum Patribus in hanc ſententiam convenit: Baſileenſes omnia contra Eugenium, Apoſtolicam Sedem, Cardinales Romanæ Eccleſiæ, & Pontificis ſectatores, acta revocarent, ejusque Præſidentes admitterent: Eugenius vero profiteretur Concilium Baſileæ eſſe, & hactenus legitime fuiſſe, & omnia contra Concilium & Conciliares quoslibet Decreta, Statutaque, maxime contra non citatos, aut defenſos legitime, pariter revocaret: Concilioque plene adhæreret.

XXXV.

Digitized by Google

XXXV.

SESSIO DECIMA QUINTA.

De Synodis celebrandis.

Decima quinta Seſſio celebratur, qua legitime ſtatuitur, Synodos Epiſcopales ſingulis annis per Diœceſes fieri oportere poſt octavas Reſurrectionis Domini, niſi alia temporis conſuetudo ſit: in quibus Clerus ad miniſtranda Sacra inſtruatur, emendetur Eccleſiaſtica diſciplina, & populi mores, ut ſaluti fidelium conſulatur: deliganturque teſtes Synodales, viri graves & boni, qui geſta Cleri & populi clam perquirentes ad Synodum futuram referant: ſimili modo Concilia Provincialia ſingulis trienniis ſaltem celebrentur, ubi Diœceſani Epiſcopi de adminiſtratione Eccleſiæ, de ſacris Ordinibus rite conferendis, de committendis Beneficiis, & animarum cura idoneis miniſtris, deque ſymoniaca labe penitus effugienda moneantur: inſtruanturque præcipue, ne novas opiniones, aut damnatas hæreſes in ſuis Diœceſibus ſerpere permittant. Et ſi Metropolitanus in aliquo emendandus eſſet, per Concilium in charitate moneatur; quod ſi non ſatisfecerit, de eo referatur ad Summum Pontificem, vel ad alium Superiorem, ſi quem habet. Epiſcopi vero, ſive etiam Metropolitanus negligentes Synodum congregare, ſive ad Synodum venire, media parte fructuum unius anni, ultra juris pœnas mulctentur, quæ in reparatione Eccleſiæ ſuæ per alios convertantur. Intendant præcipue Epiſcopales & Provinciales Synodi ad componendas ſeditiones, inimicitias, & bella Provincialium, & vicinorum. Dum autem Concilium Generale ſedet, hujusmodi Concilia non fiant.

XXXVI.

Legatio Pontificis pro Præſidentia Concilii.

Deſignaverat, ut diximus, Eugenius quatuor Cardinales Legatos Apoſtolicos ad Concilium. Hos rurſus confirmat cum plena poteſtate Apoſtolicæ Sedis nomine in Concilio præſidendi; & omnia, quæ ad generalem reformationem, ſive cenſuram Eccleſiæ in capite & in membris, ad exſtirpationem hæreſum, & ad pacem Chriſtiani populi ſpectant, ſtatuendi, & decernendi, deliberatione & approbatione ſacri Concilii. Et quoniam Cardinales ipſi non poterant ſtatim ad Concilium ſe conferre, ne res diutius differretur, eis ſubrogavit cum pari poteſtate Archi-Epiſcopum Tarentinum, Epiſcopum Paduanum, Abbatem ſanctæ Juſtinæ, ſuos Oratores: quibus addidit Julianum Cardinalem Sancti Angeli, qui in Concilio tunc erat. Ingreſſi igitur Baſileam Tarentinus, Paduanus, Abbas Sanctæ Juſtinæ, XII. Kalend. Februarii, anno ſalutis MCCCCXXXIV. & benigne ſuſcepti, ubi in publica Congregatione mandata Apoſtolica expoſuerunt, literas, Apoſtolica Bulla ſignatas, Patribus reddidere. In his Eugenius Pontifex de conſilio Sacri Senatus declarat, confirmatque Concilium Baſileenſe pro emendatione, reformationeque Eccleſiæ in capite & in membris, pro exſtirpatione hæreſum, proque Chriſtianæ plebis reconciliatione, & pace legitime congregatum, a ſuo principio Canonice ſemper continuatum fuiſſe, omniaque ad ea, pro quibus convenerunt ſpectantia Decreta, & decernenda, rata firmaque eſſe oportere, perinde ac ſi nulla diſſolutio facta eſſet. Quinimo diſſolutionem ipſam abrogat, irritatque, & Sacro Baſileenſi Concilio pure & ſimpliciter adhæret; pollicetur deinceps Concilio in omnibus fauturum; literas omnes, & omnia contra Concilium, Conciliaresve, Decreta, ſtatutave revocat, & annullat. Proceſſus, cenſuras, & mulctas quaslibet contra quemlibet ex Conciliaribus non legitime citatis, aut non legitime detenſis, & præſertim contra Cardinales de Cypro, Sancti Sixti, & Firmanum latas inflictasque, irritas, & nullas eſſe decernit, omniaque in priſtinum ſtatum reſtituit.

XXXVII.

SESSIO DECIMA SEXTA.

Declaratur Eugenius plene adhæſiſſe Concilio.

Fit igitur XVI. publica Seſſio, in qua peractis ex more ſacris, decernitur Eugenium Pontificem integre mandatis Con-

Concilii paruiſſe, ac publice, & ſimpliciter adhæſiſſe.

XXXVIII.

SESSIO DECIMA SEPTIMA.

Legati Eugenii decernuntur Præſidentes Concilii cum quibusdam legibus.

Ad VI. Kalend. Majas in publica Seſſione XVII. ſtatuit Sancta Synodus Nicolaum Sanctæ Crucis Presbyterum, Julianum Sancti Angeli Diaconum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Joannem Tarentinum, Petrum Paduanum Præſules, & Ludovicum Abbatem Sanctæ Juſtinæ, Apoſtolicos Legatos, tantum ad Præſidentiam Concilii Apoſtolicæ Sedis nomine eſſe admittendos: hac tamen lege, ut nullam jurisdictionem coactivam haberent, atque omnia in procedendo per Concilium ſtatuto, conſuetoque a Patribus ordine ſervarentur. Tum Decretum eſt, nullam publicam congregationem extra ordinem fieri oportere, cum ſingulis ſextis feriis ordinaria ſit habenda; ſi autem ingruerit neceſſitas aliter faciendi, prius per tres Conventus ſtatuatur; & tum ex illorum Decreto Præſidentes Concilii Generalem Conventum indicent. Quod ſi neglexerint, alter e Promotoribus Concilii, vel unus ex Deputatis id agat, Conventum indictum non legitime (ut dictum eſt) nemini licere adire. Idem ſervare oportere in publica Seſſione; meditata, deliberataque in publica congregatione mox per primum ex Præſidentibus approbanda, ſtatuendaque, etiam ſi alii Collegæ abſint. Quod ſi forte recuſaverit, alius de Collegis ſtatuat: & ſi nullus ex Præſidentibus id agere voluerit, ſive ad Conventum non venerit, primus e Prælatis illo die Præſidentis officio fungatur. Geſta inſuper omnia ſtatutaque per Synodum, Sacri Concilii Bulla ſignanda decernendaque Concilii Baſileenſis nomine.

XXXIX.

SESSIO DECIMA OCTAVA.

Duo Decreta Conſtantienſis Concilii innovantur.

Neque multo poſt ad III. ſcilicet Kalend. Julii in XVIII. publica Seſſione duo Conſtantienſis Concilii Decreta renovata ſunt: Concilium ſcilicet Generale immediate poteſtatem habere a Chriſto, cui quilibet obedire teneatur, etiamſi ſit Romanus Pontifex, in his præſertim, quæ ad fidem pertinent, ad emendationem Eccleſiæ, & ad Chriſtianorum pacem: Alterum non parentes Concilio, puniendos eſſe, etiamſi ſit Romanus Pontifex.

XL.

Conventio Græcorum Legatorum cum Baſileenſibus pro unione.

Venerant Baſileam Legati Græcorum, Johannis Palæologi Imperatoris, & Joſephi Patriarchæ Conſtantinopolitani, Demetrius Palæologus, Iſodorus Abbas Sancti Demetrii, & Johannes Diſſipatus (*) acturi cum Patribus de ordine & modo concordandi in Sacro Generali Concilio cum Latinis. Et tandem poſt multa in hanc ſententiam convenerunt: Quoniam Græci aſſererent, Baſileam ſe commode non poſſe accedere, placere, ut Patres locum aliquem deligant pro Concilio celebrando, in Calabria, ſive Anconam in Piceno, ſive aliam quampiam urbem Maritimam Italiæ, aut etiam Mediterraneam, ut Mediolanum, Bononiam, & aliam quam velint: extra Italiam vero Budam in Hungaria, & Viennam in Auſtria, & etiam, ſi malint, in Sabaudiam. Venturos ad illud Concilium Imperatorem, & Patriarcham Conſtantinopolitanum cum aliis Patriarchis, & Prælatis Græcis, cum Legatis Principum Chriſtianorum Orientalis Eccleſiæ: Legatos Concilii mittendos Conſtantinopolim cum aureis nummis octo millibus; quibus Prælati Orientales conſtanter deducantur; mittendas etiam triremes quatuor;

(*) *pro* Dishypatus.

tuor ; duas quidem cum ccc. Militibus, quæ Portum Byzancii ſervent ; & duas grandiores , quibus Græci deducantur in Italiam: duas item alias majores apud Conſtantinopolim deducendas pro vectura Græcorum : aureos deinde quindecim mille Imperatori dandos, quibus ſibi ſuisque omnibus Græcis uſque ad numerum ſeptingentorum victum paret uſque ad portum ultimum Italiæ. Quamdiu autem Græci in continenti fuerint, ſive in Concilio, ſive in itinere, victum honeſtum a Concilio habeant: Legati Concilii quamprimum Conſtantinopolim cum triremibus petant, pecunias præſcriptas deferant : & præterea auri millia decem, quibus conducantur Milites pro præſidio urbis in abſentia Imperatoris: Milites & terreſtres, & Claſſiarii in verba Imperatoris jurent : Legati quamprimum appulerint, portum, quo ſint Græci applicaturi, & locum Concilii nominent ; curent tamen, ſi poſſunt illis perſuadere, ut veniant Baſileam ; Interea Patres Baſileæ in Concilio perſeverabunt ; quoad Græci in Italiam venerint: & intra menſem , poſtquam illi appulerint, locum dictum pro Concilio petent. Hæc omnia Synodus legitime ſtatuat, & Bulla ſignet. Item confirmet ſuis literis ſummus Pontifex , quæ ubi per Oratores Græcos cum plena poteſtate accepta fuerunt, Sancta Synodus omnia ſancivit in publica XIX. Seſſione, ſeptimo Idus Septembris MCCCCXXXIV.

XLI.

SESSIO DECIMA NONA.

Firmantur Conventa cum Græcis.

In eadem Seſſione ſtatuit Sancta Synodus in re Judæorum & Neophytorum hujusmodi Decreta : Eccleſiarum Prælatos per ſuas Diœceſes, ac Provincias ſacrarum literarum Doctores inſtituere oportere , qui certis diebus ſingulis annis publice non tantum noſtræ religionis hominibus, infidelibus etiam cujuscumque ſectæ, qui inter Chriſtianos habitant, fidem Chriſtianam explicent , errores illorum aperiant, & argumenta confirment, cum omni modeſtia & charitate : ipſos infideles utriusque ſexus ſub interdictione conſortii, commerciique Chriſtianorum cogendos, ut ad conciones hujusmodi veniant. Inſtituendos præterea, ſecundum Viennenſis Concilii Decreta, in publicis Gymnaſiis quatuor linguarum Doctores, Græcæ ſcilicet, Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldææ, ut facilius harum linguarum infideles populi ad rectam fidem converti poſſint. Nulli infidelium licere ſervitiis Chriſtianorum uti ; neque licere Chriſtianis infidelium celebritatibus , conviviis, balneisve intereſſe, aut eis arctius quoquo modo converſari: non eſſe utendum eorum opera in medicinis, in contractibus, in mercimoniis, aut alia quavis cauſa: Magiſtratibus autem, aut publicis officiis nullo modo præficiendos : ſacram ſupellectilem, vaſa, libros, veſtes, & alia hujusmodi , ſive etiam fundos, aut alia Eccleſiarum bona pignori non accipiant , neque emant; quod ſi fecerint, rem & pecuniam perdant. Habitum utique deferant præcipuum , & a Chriſtianorum habitu omnino differentem : coganturque in urbibus & oppidis gregatim ſimulque inter ſe habitare , & procul ab Eccleſiis , ut minus commercii cum Chriſtianis illis ſit. Si qui ad fidem Chriſti convertantur, fortunas ſuas omnes, ut prius, poſſideant. Quod ſi ex uſuris, illicitoque quæſtu comparatæ ſunt , ſi ſuperſtant, notique ſunt, quibus ablatæ fuerunt, illis reſtituantur; ſin autem inveniri non poſſunt , quoniam ad pios uſus ſunt convertendæ, decernit Sancta piiſſimum eſſe , fidelibus converſis eas elargiri , vetantque illos ſuper his quempiam vexari. Eccleſiarum autem Præſules , aliosque ditiores quoslibet hortatur , monetque Sancta Synodus , ut pauperes converſos juvent , alant , & ab omni injuria tueantur : ſtatuitque, ut illius civitatis cives cenſeantur, ubi per Baptiſmum ſunt regenerati : inſtruendos præterea eſſe hujusmodi converſos in fide orthodoxa per Sacerdotes, & illos, qui a ſacro Fonte levarunt : neque permittendum , ut cum infidelibus converſentur. Matrimonia ab illis ineunda eſſe cum antiquis Chriſtianis : neque indulgendum, ut novitii multum inter ſe commercii habeant: ne forte mutua familiaritate in errores labantur antiquos : cogendosque omnino ritus, & obſervationes antiquæ legis dimittere, & Catholicos noſtros complecti: transfugas , de-

fertores, ſive apoſtatas acriter puniendos, & eorum protectores mulctandos, ut hæreſum fautores.

XLII.

Tractatus de unione Græcorum.

Et quoniam de Græcorum cum Latinis conventione agendum eſt, id altius aliquantulum repetamus. A Martino quinto Romæ Eccleſiæ Præſidenti agi cœptum de unione Orientalis Eccleſiæ cum Latina, & jam per Oratores utrimque miſſos deventum erat ad quasdam conditiones, quibus mediantibus Imperator & Patriarcha Conſtantinopolitani, cum Patriarcha Armenorum, Imperatore Trapezuntiorum, & aliis Prælatis, ac Legatis Principum Eccleſiæ Orientalis uſque ad numerum ſeptingentorum hominum ad Generale Concilium in Italiam unionis cauſa celebrandum, adnavigare promiſerant. Martino interea e vita ſubtracto, cum ei Eugenius ſucceſſiſſet, qui Cardinalis huic negotio intentus admodum videbatur, hujusmodi tractatus a Græcis inſtauratus eſt. Venerunt igitur Romam a principio Pontificatus Eugenii Græcorum Legati, qui poſt multas diſceptationes de commodiori modo unionis perficiendæ, tandem præſente etiam Sigismundo Cæſare, & probante, cum Eugenio convenerunt; mittendos eſſe a Sede Apoſtolica Legatos cum multitudine congrua Doctorum, qui Conſtantinopolim Orientales omnes convocarent, ibique de unione agerent in Generali Concilio Apoſtolicæ Sedis nomine. Quæ cum Orientalibus renuntiata eſſent, & omnibus admodum placerent, Johannes tum Palæologus Imperator, & Joſeph Patriarcha Conſtantinopolitanus legationibus Baſileenſium provocati, ſuos illuc Oratores miſerunt: qui tandem cum Patribus legibus, quas ſupra narravimus, convenere: Baſileenſes vero, ut præſcriptum erat, ad Eugenium pro confirmatione Conventorum miſerunt; qui rei novitate non parum commotus, quamvis alteram ſententiam commodiorem, utilioremque putaret: tamen, ut Baſileenſes non perturbaret, rem confirmavit. Poſthæc Legati, quos prius Eugenius miſerat in Græciam, Romam revertuntur, referunt placere Orientali Eccleſiæ, ut Latini Conſtantinopolim mittantur ſecundum ſententiam Pontificis: orareque, ut illa ſententia firmetur, reſque quamprimum exſecutioni mandetur. Reſpondet Pontifex, tam diverſas eorundem ſententias ſe non parum mirari, alios jam Legatos Baſileam petiiſſe, conveniſſeque cum Patribus de modo veniendi ad Concilium cum Latinis; ſeque pro pace & quiete Eccleſiæ conventiones eas confirmaſſe; quamquam prior ſententia ſibi potior videretur. Proinde ſi ipſis etiam magis placeret, Baſileam peterent, & eam Patribus ſuadere conarentur. Iverunt Baſileam Græci, ſed Patres a ſententia dimovere nullo pacto valuerunt. Pontifex autem, ne ſententiarum variatio ſibi poſſet adſcribi, Legatos ſuos Conſtantinopolim miſit, omnia, ut geſta erant, narraturos, polliciturosque, Pontificem cum univerſa Romana Curia Concilium petiturum, ſi in ea Italiæ parte fieri contingat, quo commode poſſit ſe transferre. At Græcorum Legati ſententiam a Pontifice approbatam ſuſcipientes, Patres orabant, ut locum eligerent Græcis & Pontifici accommodatum; cum putarent, ſine præſentia Pontificis Romani nihil omnino firmi de unione tranſigi poſſe. Redierunt inter hæc & Legati, quos Concilium miſerat Conſtantinopolim, & ſæpius hinc inde miſſæ ſunt legationes: nihilque magis cupere videbantur Græci, quam cum Latinis convenire: rogabantque maxima inſtantia, ut quamprimum conventa exſecutioni mandarentur. Nec multo poſt quemdam e ſuis Baſileam miſerunt Græcorum nomine, aſſerentem Orientalis Eccleſiæ Prælatos, Principesque omnes præſto eſſe ad ſtatutam diem Italiam petere ad generale Concilium. Proinde ſe miſſum eſſe, ut Baſileenſes hortaretur, moneretque conventa quamprimum adimplerent: cognoſceret, an locus pro Concilio deſignandus eſſet ex nominatis, & commodus Summo Pontifici: ſine cujus præſentia Græci non putarent aliquid boni agi poſſe. Demum ut videret, an triremes, quibus Græci eſſent advehendi, ſatis ſolidæ ac firmæ eſſent: verum audire ſeſe a nonnullis ſuſurrari, Patres ſtatuiſſe, Avenionem pro futuro Concilio deli-

deligere: mirari ſe horum ſententiam, qui tam aperte a conventis diſcedere cogitent: non laturos iſta Græcos æquo animo, neque ullo pacto e Græcia diſceſſuros, niſi prius noverint locum unum ex nominatis, in conventibus, eſſe delectum. Proinde orare, ut conventa ſervent; quod ſi non fecerint aperte Orientalium nomine proteſtari, per illos non ſtare, quin pacta non ſerventur, ut unio fiat; ſed per Baſileenſes, qui a conventis diſcedant. Verum cum videret, Patres ſtatuiſſe omnino ſe Avenionem eligere, iterum palam proteſtatus eſt, Græcos Avenionem nequaquam venturos; ſe vero iturum ad Pontificem, & eadem apud eum teſtaturum, & omnibus demonſtraturum, per Græcos non ſtare, quin fiat unio. Tamen Patres, quamvis multa ultro citroque acta, dictaque eſſent, Avenionem pro Concilio, in quo Græci cum Latinis convenirent, publico Decreto delegerunt. Quod neque Romanus Pontifex, neque Græcorum Legati ſuſceperunt: afferentes Avenionem in conventionibus non comprehendi, neque Græcis eſſe opportunam, cum per multa maria & maximos ſinus ſit illuc e Græcia eundum. Habere ſe domi continuos hoſtes potentiſſimos Turcas: neque poſſe longius abeſſe ſine præſenti & magno periculo: ſervandas eſſe conventiones publico Patrum Decreto jam pridem initas; & Græcos ad locum tam remotum nullo modo venturos. Eugenium vero Pontificem propter adverſam valetudinem, propter res novas, & periculum Provinciarum Eccleſiæ, Italia excedere minime poſſe; Florentiam Hetruriæ urbem pro Concilio cupere ſibi, ut Græcis accommodam, & Imperator quidem Conſtantinopolitanus ſuis literis aurea Bulla ſignatis promiſit, & juravit, ſe omnino cum Patriarcha, & ad Concilium venturum, ſoluturumque e patria ante Kalend. Junias anni ſalutis trigeſimi ſexti ſupra mille & quadringentos, ſi Baſileenſes perfecerint omnia, quæ cum ſuis Legatis convenerant. Cæſar vero omni ſtudio hortari Patres, ne ante Baſilea diſcederent, quam Eccleſiæ reformationem, & Bohemorum reconciliationem abſolverent: ſperare ſe, & Pontifici, & Græcis poſſe perſuadere, ut Baſileam ad Concilium petant. Eugenius autem Pontifex his auditis Legatos ſuos de latere Nicolaum Sanctæ Crucis, & Joannem Sancti Petri ad Vincula cum plena poteſtate ad Concilium miſit, ut locus pro futuro Concilio communi omnium conſenſu eligeretur: qui ſumma diligentia, & multis rationibus hortati ſunt Patres ad ſervandas conventiones cum Græcis initas. Cogitaverant Baſileenſes indulgentias certo modo publicare his, qui pecunias contribuiſſent, pro conducendis Græcis, petebantque, ut Pontifex confirmaret. Legati ad hæc reſpondebant, Pontifici non videri reipublicæ expedire has indulgentiarum elargitiones, quæ contemptum inducerent, & neceſſitati non ſatisfacerent: quod paulo ante in aliis rebus perſpicuum fuerat: tamen ſi Patribus ita videretur, conceſſurum ſe indulgentias ritu & more Romanæ Eccleſiæ. Verum ſi convenire cum Pontifice vellent de loco Concilii, offerre Pontificem aureorum ſexaginta millia pro conducendis Græcis, quantam ſummam indulgentiæ nunquam conficerent. Julianus autem Cardinalis Sancti Angeli poſt hæc, qui Apoſtolicæ Sedis nomine Concilio præſidebat, cum quædam alia tractari contra Romanam Eccleſiam cognoſceret, publice in Generali Conventu Patres obſecravit, atque obteſtatus eſt, ne quid amplius ſtatuere, deliberareque velint, quod ad Romanam Eccleſiam, Summum Pontificem, ejusque privilegia, auctoritatem, Majeſtatemque, aut Sacrum Senatum ſpectaret, niſi prius ipſe audiretur. Cum in Sacra Conſtantinopolitana Synodo cautum ſit, ſi qua controverſia in Conciliis Generalibus de Romana Eccleſia oriatur, oportere cum omni reverentia ſuper ea re ſciſcitari Romanum Pontificem, ejusque ſolutionem ſuſcipere: proinde ſi quid contra agatur, proteſtari ſe nullo pacto ei rei conſenſurum.

XLIII.

SESSIO VIGESIMA,

In qua multa decreta ſunt.

Ad XI. Kalend. Februarii anni ſalutis MCCCCXXXV. vigeſima Seſſio publice celebratur. In qua ſolemni ritu ſtatuitur: nemini ex Clero, cujuscunque ſta-

tus, ordinis, dignitatisve ſit, quoquomodo licere, publice concubinas tenere; publicos concubinarios poſt duos menſes ab hujus Decreti conſtitutione, ſi perſeveraverint in ſcelere, omnium Beneficiorum ſuorum fructibus per tres menſes privandos: quorum pretium in inſtauratione, ornatuque Beneficiorum noxii exponantur: & niſi moniti deinde a ſuis Præſulibus e veſtigio concubinas denuo ejecerint, ſive aliam quoquomodo ſuperinduxerint, omnibus Beneficiis, dignitatibus, & honoribus privandos, neque ultra ad ea admittendos, niſi poſt manifeſtam vitæ morumque emendationem. Quod ſi rurſus redierint ad vomitum, perpetuo fore inhabiles ad quæque munera Eccleſiaſtica. Præſules autem, minoresve dignitates, qui hujusmodi noxios ex officio punire neglexerint, a majoribus Antiſtitibus, Archi-Epiſcopis, Patriarchis, ſive a Conciliis Provincialibus, Synodalibusve, acriter puniendos. Publicos vero concubinarios non ſolum illos cenſendos eſſe, quorum ſcelus per ſententiam, aut confeſſionem in Judicio factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poteſt tergiverſatione celari, manifeſtum eſt; ſed omnes etiam, qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, infamatam domi habent, & moniti per Superiorem non ſtatim dimittunt. Præſides autem, qui per ſordes ſpe quæſtus concubinarios hujusmodi punire negligunt, ultra alias pœnas negligentibus infligendas, duplum ejus, quod acceperint, ad pios uſus exſolvere cogantur: concubinas vero ipſas, niſi ſponte a Clericis diſceſſerint, per auxilium etiam brachii ſæcularis, ſi opus ſit, expellendas: neque permittendum filios ex hujusmodi concubinatu procreatos apud parentes enutriri. Hunc Canonem juſſit Sancta Synodus ubique per Eccleſiarum Prælatos publicari: hortataque eſt Chriſtiani nominis omnes homines, cujuscunque ſint dignitatis, a concubinatu tanquam a capitali peccato abſtinere. Declaratum præterea atque ſancitum eſt in eadem Seſſione; neminem a communione alicujus in quibusvis Sacris abſtinere oportere, niſi excommunicatio, ſuſpenſio, interdictio, ſeu quævis alia cenſura in hominem, Collegium, Univerſitatem, ſeu locum certum & expreſſum ſint lata: aut ſi aliquem ita manifeſte in excommunicationis ſententiam incidiſſe conſtiterit, quod nulla ſe poſſit juſta excuſatione tueri: & ne Sacris interdici vulgo omnibus liceat, quod ſæpius & ſine urgenti cauſa fieri contingit; ſtatuit Sancta Synodus, nemini omnino licere, civitatibus, oppidis, villis, aut quibusvis locis Sacra interdicere, illave quovis modo Eccleſiaſtico interdicto ſupponere, niſi ex culpa ipſorum locorum, aut Principis, Domini, Magiſtratusve ipſorum. Ob culpam autem, aut cauſam privati hominis, Sacra nullo modo interdicantur: niſi forte Magiſtratus quempiam excommunicatum requiſiti infra biduum a Fidelium conſortio non ejecerint, quo rejecto Sacra reſumantur. Nemini etiam licere decrevit ſuper eodem gravamine, aut eadem interlocutoria, vim definitivam non habente, ſecundo appellare. Appellantes vero a diffinitiva, frivole vel injuſte, ultra condemnationem expenſarum, & damnorum, & intereſſe, aureis XV. eſſe mulctandos, qui adverſario cedant.

XLIV.

Controverſia de tollendis Annatis.

Actum eſt deinde diu, & acriter inter Patres diſputatum, de tollenda conſuetudine ſolutionis annatarum Cameræ Apoſtolicæ. Ita enim appellant medios fructus unius anni, quos pro novis Beneficiis acceptis Pontificis ærario inferunt. Et tandem cum inter quatuor Collegia jam conveniſſent, ſtatuiſſentque, Decretum legitime ſanciendum, Archi-Epiſcopus Tarentinus, & Epiſcopus Paduanus, Legati Apoſtolici, Pontificis nomine proteſtati ſunt: rem iniquam eſſe inaudito Pontifice tantum præjudicii, tantum detrimenti Romanæ Eccleſiæ inferri, & annatarum, & minutorum ſolutiones jam pridem a Romanis Pontificibus introductas, ab univerſo Clero ſuſceptas, a pluribus generalibus Synodis non violatas, injuſte nunc aufferri. His non modo Pontificem ali, ſed & ſacrum Senatum, ac Romanæ Curiæ Miniſtros fere omnes. Quod ſi tollantur, dignitatem Pontificiam ſine viribus ruituram; Curiales omnes Pontificem relicturos. Unde

Unde præterea Legationes per universum Orbem Christianum ob utilitatem Reipublicæ crebro mittendæ sustentabuntur? Unde ejectis suis sedibus Principibus, aut Prælatis subvenietur? Unde hæreticis, & aliis hostibus fidei obsistetur? Non tanti esse Romanæ Ecclesiæ patrimonium, atque provincias, ut a Tyrannis suis sumptibus defendi possint. Supersedendum igitur ab hoc Decreto, aut prius cum consensu Pontificis indemnitati Ecclesiæ Romanæ consulendum. Hanc Legatorum sententiam complures probi viri Ecclesiarum Prælati laudarunt: sed Patres asserentes necessitati Ecclesiæ Romanæ opportune se consulturos, postquam Decretum sancitum, susceptumque esset pari consensu, Juliano Cardinali Sancti Angeli, uno ex Legatis concludente, decretum sanciendum statuunt: aliis Legatis cum suis frustra reclamando.

XLV.

SESSIO VIGESIMA PRIMA.

Nemini licere, quidquam pro collatione Beneficiorum accipere.

In publica igitur vigesima prima Sessione, quæ habita est III. Idus Junii ejusdem anni solemni ritu Patres in hanc sententiam Decretum sanciverunt: nemini omnino licere, neque in Curia Romana, neque alibi uspiam, pro confirmatione electionum, postulationum, admissionum, præsentationum, provisionum, collatione, seu quavis concessione, aut dispositione quarumcunque Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, dignitatum, seu cujusvis Ecclesiastici beneficii, aut officii, ordinis, sacræ Benedictionis, aut Pallii, imposterum quidquam penitus antea vel post exigere ratione litterarum, vel sigilli, annatarum, communium, & munitorum servitiorum, primorum fructuum, aut sub quocunque alio nomine, prætextu cujusvis consuetudinis, privilegii, aut statuti, quovis quæsito colore: Scriptoribus tantum, Abbreviatoribus, & Registratoribus pro ipsorum labore congrue satisfacto. Hujus sacri Canonis transgressores, eadem pœna plectendos, qua Simoniaci puniuntur; ut Sacerdotiis, dignitatibusque hac via acquisitis omnino careant. Promissiones autem sub quibusvis censuris & juramentis pro hujusmodi solutionibus factas, nullas esse, atque irritas. Quod si Romanus Pontifex hujus sacræ legis prævaricator fuerit, Concilio deferatur; reliqui per Superiores digna pœna plectantur. Ecclesiasticorum Beneficiorum quorumcunque non violentos possessores, qui cum titulo colorato per triennium pacifice possederunt, a nemine perturbari posse, etiam ratione juris noviter impetrati; nisi forte quispiam legitimo casu impeditus, jure suo prius uti non potuerit: quod juxta (*) biennium Concilii Sanctionem prius, quibus potest, significare oportet, & pro viribus de jure suo experiri. Præsules diligenter perquirere oportere, an quispiam sine titulo Sacerdotia obtineat: eos abjiciendos, seu, si utiles videbuntur, & sine dolo factum sit, nova collatione confirmari poterunt. Et ut Divinæ, Sacræque ceremoniæ agantur rite sancteque, statuit sancta Synodus in laudibus Divinis hæc servari: Sacerdotum Collegia in Templis suis, statutis, consuetisque horis, post data signa convenire oportere: Divinas laudes canere, voce, gestu, prolationeque condecenti: ut distincte proferentes intelligi facile possint. Ita tamen, ut differentia sit inter solemne Officium & feriale. Dum sacra fiunt, dicunturve, talari tunica utantur Sacerdotes, & super eam lineam vestem, quam superpelliceum vocant, sive habitus ad sacrum ministerium pro Ecclesiarum consuetudine deputatos habeant; caputiis in Ecclesia non utantur, sed almutiis aut birretis. In choro quisque loco suo sedens, aut stans gravitatem servet. Laudes Deo cum aliis modeste canat, cum Gloria Patri in fine Psalmorum dicitur, reverenter assurgat, genu flectatq; cum Jesu Salvatoris nostri nomen recitatur. Inter Psallendum alias res non agat, non risui, confabulationiq; indulgeat; privatas litteras non legat; sed neque privatas laudes psallat in choro. Assistat denique sacris non solum corpore, sed & mente, atque animo toto. Transgressores a Prælatis suis debite puniantur. Non venientes autem statutis terminis ad sacras laudes, aut ante finem sine legitima causa, ac non impetrata venia discedentes, per-

(*) *Forte:* intra biennium juxta Concilii Sanctionem.

perinde haberi, acſi non veniſſent. Diſtributiones autem, quas quotidianas appellant, pro labore ac aſſiduitate venientium, & in Eccleſia ſervientium, eſſe erogandas, etiam ex portione majori, quam dicunt maſſam, ſive fructus groſſos: conſtitutione illarum Eccleſiarum prorſus damnata, in quibus una hora ſervientes integram totius diei portionem accipiunt. Initiati Sacris, quive Beneficia ſacra obtinent, cum obnoxii ſint, ubicumque degant, Divinas laudes quotidie Deo recitare, ſi in Divinis cum multitudine & choro non interſunt, laudes Divinas, nocturnasque ſoli, ſive cum ſocio devote, diſtincteque ac integre perſolvant: non verba degluttiantur, truncenturve. Non inter orandum aliis confabulationibus, ſive actionibus quibuslibet ſe immiſceant: ſed tanquam cum Deo loquentes, loco convenienti, ore pariter ac mente orent. Dum Divina aguntur, ſi quis Sacerdotum illis relictis, per Eccleſiam, ſeu forum deambulet, ſeu ad alia negotia divertat, diſtributione integra totius diei mulctetur; ſi monitus id iterum egerit, menſtrua diſtributione careat: ſi vero pertinaciter perſeveraverit, mulctetur graviori pœna; propellanturque tumultus omnes ab Eccleſia, dum ſacra fiunt. Tabula in loco publico aſſidue affigatur, in qua per hebdomadas deſcriptum ſit, quid quemque in ſacris operari oporteat; negligens in ſuo munere integra diſtributione mulctetur. Illarum Eccleſiarum abuſum, in quibus in ſacrificio ſolemnis Miſſæ ſymbolum fidei, præfatio, ſive Oratio Dominica inchoata cantilena non perficiuntur, aut omnino ſine cantu dicuntur, damnavit, atque abolevit: Vetuitque inter Miſſarum ſolemnia cantilenas vulgari ſermone conditas cantari; & in privatis Miſſis juſſit omnia pronunciari alta, & intelligibili voce, præter ea, quæ ſecreta nuncupantur. Prohibuit etiam ſub graviore cenſura, ne cui liceret Divinum cultum pignori opponere. Conſuevere namque nonnulla Canonicorum Collegia propter æs alienum ſe obligare, ut niſi ſtatuto tempore ſatisfacerent, Divina exercere non poſſent. Hujusmodi obligationem, etiam cum juramento, irritam Synodus decrevit, & prævaricatores trium menſium fructibus privavit, qui in Eccleſiæ reparationem converti debent. Vetuit etiam, ne, dum Miſſarum ſolemnia peraguntur, celebrentur a Canonicis Capitula, aut aliqui actus Capitulares, niſi urgente neceſſitate: transgreſſores ejus diei diſtributione privandos. Demum gravioribus pœnis ſancivit, nemini licere, quod multis in locis frequentabatur, ſcenas, jocos, fabulas, repræſentationes, larvas, ſeu aliquas fictiones Epiſcoporum, Regum, Principum, & ſimilia in Eccleſiis, aut earum Cœmeteriis quoquomodo celebrare: aut permittere in his locis mercaturas, negotiationes, ſive nundinas fieri: locorum Præſules ſub cenſuris Eccleſiaſticis hæc puniant.

XLVI.

Legatio Eugenii ad Concilium de multis rebus.

Hæc igitur ſancita ſunt ad III., ut diximus, Idus Junii, anni trigeſimi quinti ſupra mille & quadringentos: quo tempore Eugenius Pontifex Florentiæ agens Concilii Legatos de pluribus rebus, & maxime de obſervandis Decretis ſuſcepit. Remiſitque ad Concilium ſuos Legatos, per quos in hanc ſententiam reſpondit: Eugenium Pontificem, Græcorum reductionem, ad quam eum hortarentur, ardentiſſime ſemper deſideraſſe, & multum in ea re deſudaſſe Conſtantiæ, & etiam Romæ, dum in minoribus eſſet, vivente Martino Pontifice. Poſtquam vero ad Apoſtolatum perveniſſet, multos ſcire, quæ egerit ad hanc rem navandam. Nunc vehementer lætari, quod Concilio res facilis videatur, cum plerique a principio rem a Pontifice propoſitam, antiquam filacteriam, & cantilenam appellarent. Quod autem de indulgentiis concedendis pecuniarum gratia pro Græcorum reductione petitur, Pontifici non videri expediens, aut utile Reipublicæ; tum ne videantur lucri cauſa concedi; tum, quia, ſi indulgentiæ jam conceſſæ ſuſpendantur, Inſulas Cypri & Rhodi fortiſſima Chriſtianorum propugnacula, in diſcrimine neceſſario remanſuras. Et ſi promulgatis indulgentiis Græci aliquo forte casu impediti ad Concilium non venerint, omnes Concilium & Papam damnaturos, tamquam

quam ſubtili ingenio pecunias a Fidelibus extorqueant. Exſpectandam prius certitudinem de adventu Græcorum; & tum daturum operam Eugenium cum Concilio per indulgentias, aut alias commodiores vias, ut pecuniæ inveniantur. Pontificem cum miſſurum ad Concilium viros ſacrarum litterarum ſcientia claros, qui cum Græcis poſſint diſſerere: & etiam, ſi detur, ut in loco congruo ſibi Concilium celebretur, venturum Pontificem cum univerſa Romana Curia. Interim vero deputaturum aliquos, qui in ejus rei diſputatione aſſiduo ſe exerceant. Quoad obſervantiam vero Decretorum Concilii, Eugenium Pontificem reſpondere, ſe Concilii Decreta ſemper ſuſcepiſſe, & obſervaſſe. Si vero in quibusdam privatis rebus aliter aliquando ſit factum, id ex cauſa eſſe factum: non propterea non obſervata Decreta dici debere. Cauſas autem in Curiam Romanam non ſuſcipere perturbationis, aut ſcandali alicujus gratia. Sed cum conſueverit ſemper Apoſtolica Sedes miniſtrare omnibus juſtitiam petentibus, non poſſe id exigentes rejicere. Curaturum tamen Romanum Pontificem, ut lites, quam brevius fieri poterit, excidantur. Sed mirari complures, quod Concilium pro maximis (ut ajunt,) congregatum, ita indiſtincte rebus privatis incumbat, cauſasque etiam minimas admittat; & aliquando, quæ in Curia Romana agitantur, ad ſe attrahat, non ſine partis alterius damno. Dictum autem contra Scriptores, & Abbreviatores emanatum, non illos comprehendere, qui tunc in Concilio erant, ſed contra diſceſſuros: propterea non eſſe contra Concilium. Quantum autem attinet ad Decretum annatarum non parum mirari Pontificem, & Curiales omnes, tantam rem cum tanto Romanæ Eccleſiæ, & totius Curiæ præjudicio & damno Patres tractaviſſe, & tam repente irrequiſitis partibus ſtatuiſſe; cum præſertim earum uſus ab antiquis & ſanctis Patribus inventus, per longa tempora ab omnibus ſit obſervatus. Conſiderandum prius fuiſſe, unde Romanus Pontifex oneri reipublicæ poſſet ſatisfacere; unde Prælatis ejectis ſubvenire; unde Legationes per univerſum Chriſtianorum Orbem mittere; unde denique alerentur Curiales, ſi annatarum, & minutorum ſervitiorum uſus tolleretur. Et ſtatuendum prius modum, per quem his neceſſitatibus ſubveniretur, Pontificem non ſpreturum annatarum abolitionem.

XLVII.

Literæ Græcorum pro loco Concilii.

Dum hæc aguntur, literæ ab Imperatore, & Patriarcha Conſtantinopolitanis mittuntur, rogantes, Concilium pro unione decerni in loco littorali, ſibi & Pontifici accommodato.

XLVIII.

Monetur Eugenius, ut revocet, quæ contra Concilii Decreta fecerat.

Interim Baſileæ multæ fiunt querimoniæ, Eugenium Pontificem Decreta Concilii non ſervare. Conveniunt igitur ſingulatim quatuor deputationes, & tandem ſtatuunt, monendum eſſe Eugenium, ut revocet omnia, quæ contra Decreta Concilii, & maxime ſpectantia ad Generalem Reformationem in capite & membris quoquomodo attentaſſet, intra certum tempus, & præſertim in cauſa Graſſenſi: alioquin Patres daturos operam ſecundum Decreta Concilii, ne quid interea detrimenti reſpublica patiatur. Hæc antequam publico Decreto ſancirentur, Tarentinus & Paduanus Præſules, Apoſtolicæ Sedis nomine in Concilio præſidentes, multis rationibus intercedere & prohibere conati ſunt, aſſerentes, nihil a Pontifice contra Decreta Concilii innovatum. Quod ſi aliquid particulariter ſit factum, licuiſſe Pontifici, ex cauſa diſpenſare, neque propterea cenſendum, actum eſſe contra Decreta. Nunc vero tam aperte inſurgentibus Patribus contra Pontificem, nihil aliud eſſe, quam ſchisma introducere: inventurum enim Pontificem viam, qua ſe ſuosque tueatur: & ſi (*) Concilium, quod propter unionem Bohemorum, & reformationem morum coactum dicunt, cauſam futuram diſſidii ac ſcandali. Ita ut neque Græci, neque Bohemi, ab his, qui inter ſe diſcordias nutriunt, unionem poſſint ſperare. Orare igitur, atque ob-

(*) *forte:* ſic

fecrare, ut deputationum deliberata non fuſcipiant: abſtineantque omnino ab injurioſis Decretis, & Romanam Sedem, Chriſtianorum Caput, non impugnent. Quod ſi quid cupiant ab Eugenio, mittant Oratores, impetraturos procul dubio quidquid honeſte petierint: ſin autem in ſententiam deputationum deſcendere eis omnino eſſet animus, Apoſtolicæ Sedis nomine prohibere, ne id fiat, publiceque proteſtari, & contradicere: ſeque cum ſuis nullo modo ei Decreto conſentire.

XLIX.

Excommunicantur Veneti propter Aquilejæ Principatum.

Agitata eſt inter hoc tempus cauſa inter rempublicam Venetorum, & Ludovicum Patriarcham Aquilejienſem ſuper principatum Aquilejenſem, quem Veneti jam pridem occuparant. Et tandem lata eſt ſententia contra Venetos ad IX. Kalendas Januarii MCCCCXXXV., in qua Dux, Conſiliarii, Procuratores, Advocati, Communitas, Nobiles, loca tenentes, & alii Venetorum obnoxii, declarantur excommunicationis, Anathematis, & interdicti ſententias incurriſſe: neque prius abſolvi, aut reconciliari Eccleſiæ debere, quam civitates, oppida, terras, villas, & loca omnia pleno jure Patriarchæ Aquilejenſi reſtituiſſent integre & pacifice.

L.

SESSIO VIGESIMA SECUNDA.

Damnatur libellus Auguſtini, Epiſcopi Nazareni.

Et circa idem tempus cujusdam Auguſtini Romani Epiſcopi Nazareni libellum, qui de Sacramento unitatis Chriſti, & Eccleſiæ ſuæ, ac de Chriſto integro intitulatur, cum pluribus aliis tractatibus, Sancta Synodus damnavit, ac reprobavit, tanquam falſam & hæreticam doctrinam continentem, in publica Seſſione celebrata Idibus Octobris MCCCCXXXV.

LI.

SESSIO VIGESIMA TERTIA.

In qua multa decernuntur.

Celebrata eſt poſt hæc XXIII. Seſſio publice: in qua circa electionem Pontificis Romani, & ejus adminiſtrationem, hæc legitime ſunt decreta IX. Kalendas Aprilis MCCCCXXXVI. Cum Apoſtolica Sedes vacare contigerit, S. R. E. Cardinales, qui præſentes ſunt in loco, ubi electio eſt celebranda, decima die, poſtquam Sedes vacaverit, in ſacellum aliquod Conclavi proximum ſimul conveniant. Tum præeunte Cruce, Sancti Spiritus inſpirationem exorantes, præcinentibus Cantoribus Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, locum conclavis petant. Intrent locum ipſum Cardinales, duobus tantum Miniſtris quilibet ſociatus; aderunt, & duo Clerici cærimoniarum, quorum alter ſit Notarius. Camerarius primum, & poſt, ſcrutetur locum, videatque, ut omnia bene ſint clauſa: undique ſcrutetur & Cardinalium cubicula, nihilque omnino quod eſui, potuive ſit, niſi medicinalia, dimittat. Exiens deinde ſingulis portis cuſtodias fideles diligenteſque ſtatuat. Cibos Cardinalium, cum ad eos deferuntur, intro adſpiciat, neque admittat, niſi quæ ad modeſtiam ſunt. Sequenti die re Divina peracta cuncti Cardinales ſacram Euchariſtiam communicabunt. Tum tactis ſacris Evangeliis Deum atteſtantes, ſub juſjurandi religione promittant, ſe nullum in Romanum Pontificem electuros, niſi quem utilem, & tanto munere dignum putabunt: neque ullo pacto in illum conſenſuros, qui prece, præmio, ſeu minis, per ſe, vel per alium Pontificatum ambierit. In ſcedula, qua Cardinalium vota exarantur, ultra tres Cardinales non ponantur; ſi quis autem quartum addere voluerit, extra Collegium aliquem nominet. Eodem die nunquam niſi ſemel ſcrutinium fiat. Poſt Miſſam lectis ſcedulis, niſi duæ Collegii partes in unum quempiam convenerint, comburantur ſcedulæ: nec prius ad quempiam acceſſus fiat, quam ſexies ſcrutinium ſit legitime tentatum. Interim cogitent Cardinales, quantam rem tractent; & ita agant, ne Dei indignationem, & mortalium accuſatio-

Digitized by Google

ſationem incurrant. Electus in Pontificem Romanum Canonice per Collegium, ſi eſt intus, ſive per aliquem Cardinalium, ſi eſt extra Conclave, coram Notario, & decem teſtibus requiratur, ut electioni conſentiat. Quod niſi intra integrum diem fecerit, electio nulla, atque irrita ſit. Conſentientem ſtatim Cardinales omnes venerentur, & ut Romanum Pontificem adorent, neque ultra de ejus Pontificatu cuipiam liceat dubitare. Tum publice profitebitur, & Deum Omnipotentem, Sanctamque Trinitatem teſtabitur, atque promittet, ſe quoad vixerit, Sanctam Fidem Catholicam amplexurum, ac perpetuo defenſurum ſecundum traditionem Apoſtolorum, & Generalium Sanctorum octo Conciliorum: videlicet Nicæni, Conſtantinopolitani, Epheſini, Chalcedonenſis; ſecundi, & iterum tertii Conſtantinopolitani, ſecundi item Nicæni, & rurſus quarti Conſtantinopolitani; tum etiam Lateranenſis, Viennenſis, Conſtantienſis, & Baſileenſis. Ritum præterea ſervaturum Eccleſiæ jam traditum; Catholicam fidem, etiam ſi mortis periculum immineat, protecturum: daturumque operam, quantum fieri poterit, ad exſtirpationem hæreſum, morum reformationem, & pacem populo Chriſtiano procurandam. Juret etiam celebrationem Conciliorum, confirmationem, electionem ſe ſervaturum, ſecundum Decreta Baſileenſis Concilii. Quod votum manu ſua conſcriptum ſuper ſacram aram publice deponat, ipſumque deinde in publico primo conſiſtorio palam repetat. Quæ profeſſio ac promiſſio, ut recens ſemper firmaque in Pontificis mente permaneat, ſtatuit Sancta Synodus, quot annis in die ſuæ incoronationis votum id per unum ex Patribus inter Miſſarum ſolemnia publice recitari, cum exhortatione vehementi ad præſtandum, quod DEO teſte, univerſali Eccleſiæ promiſſum erat; monendumque Pontificem, ne ſibi, aut ſuis Eccleſiæ pecunias acquirat, ne perſonarum acceptor quoquomodo ſit. Non carni, non ſanguini, non præmiis, non gratiæ, ſed meritis & virtutibus honores, ac dignitates conferat. pro meritis unumquemque tractet, & unicuique reddat, quod ſuum eſt. Quot annis poſt coronationis ſolemnitatem Pontifex cum patribus per octo dies continuos agat de his, quæ ad Rempublicam tantum ſpectant; recenſeanturque, quæ provinciæ, qui populi a Turcis, Saracenis, aliisve fidei hoſtibus vexentur; in qua Orbis Chriſtiani parte ſchisma, hæreſis, vel prava aliqua ſuperſtitio invaleſcat: ubinam Eccleſiaſticorum mores, aut Divinus cultus collabantur: ubi tyrannides, ubi publica ſcelera, ubi odia, ubi aperta bella inter Principes populosve Chriſtiano nomine ſæviant: hæc omnia tollere, emendare, periculisve imminentibus providere omni ſtudio curet. Familiam deinde ſuam Pontifex, moxque reliquos omnes Curiales inſtruat, ordinet, & ita in moribus emendet, ut omnibus aliis Chriſtianis exemplo eſſe poſſint. Simoniæ, libidinumque ſordes omnes procul pellat; juſtitiam recta lance, ac mundis manibus adminiſtrari curet: nec permittat, ut quicquam præter conſtitutum quoquomodo extorqueatur. Clerum Romanum in primis reformet, & circa Divinum cultum, & circa mores. Tum etiam populum, qui ſibi peculiaris eſt, verbo & exemplo ad virtutem exerceat. Cardinales vero ipſos cogat demendatas ſibi in urbe parochias & cultu, & ſtructura reparare. Satuatque Epiſcopum quempiam virtute clarum, qui vice ſua Epiſcopalem in urbe gerat curam. De adminiſtratione deinde provinciarum cum patribus agat, ut recte, benigne, pacificeque gubernentur: non Tyranni, aut Domini, ſed optimi patris more, ut optimos decet Sacerdotes: curetque omni ſtudio, ut factiones ſeditionesque omnes ex urbibus, locisque Eccleſiæ, & earum nomina prorſus tollantur. provinciis ac civitatibus Eccleſiæ præficiat Cardinales, aut Prælatos, virtute, integritate, experientiaque præſtantes: eosque intra biennium aut triennium ad plus finire Magiſtratum cogat: quibus Cenſores poſtea conſtituat, qui ſubditorum querelis auditis, Præfectos ipſos aut abſolvant, aut damnent. In majoribus autem rebus omnia ad Pontificem deferant, qui unumquemque pro meritis tractet. Perveſtiget & crebro Pontifex, an provinciarum Præfecti, ſive etiam civitatum Vicarii, ſeu Feudatarii aliquid injuſti aut inconſueti oneris ſubditis imponant: an dure, inſolenter, avareque ſe gerant: neque ſinat populos, quos Vicariis credidit, tyrannice regi, cum

ſui benigne gubernentur. Statuta Provincialia, quæ ſalubria ſunt & honeſta, ſervari jubeat: quæ autem ad factiones, aut inſolentias pertinent, ſubvertat. Intra annum ſuæ coronationis Provinciarum ac civitatum ſuarum Legatos ad ſe vocet, ab eisque inquirat ſtatum, & neceſſitates populorum, conſulatque utilitati, & commodo eorum paterno amore. Idem ſingulis bienniis repetere non erit inutile. Inter cætera, quæ Præfecti Provinciarum, civitatum, arcium, Vicarii, Feudatarii, aliique Magiſtratus, tum urbani, quam externi, jurare ſolent in principio ſuæ inſtitutionis, hoc addatur: quod ſede vacante, Provincias, civitates, oppida, & cætera, tenebunt nomine Sacri Senatus Cardinalium, eique plene obtemperabunt. Ne carni potius, quam ſpiritui ſatisfacere Romani Pontifices videantur; nemini impoſterum licere, quempiam ex ſua cognatione, ſive affinitate uſque ad tertium gradum in Ducem, Marchionem, Comitem, Feudatarium, ſive Vicarium locorum Romanæ Eccleſiæ aſſumere, illisve Legationes, Præfecturas Provinciarum, civitatum, ſive Arcium, alios-ve Magiſtratus committere: neque eorum quempiam rei militari quoquomodo præficiat. Pontifici hæc molienti Cardinales omnes adverſentur: omnia autem contra hoc decretum acta a Succeſſore quamprimum irrita fiant. Redditus, cenſus, vectigaliaque omnia Romanæ Eccleſiæ undecumque venientia, ſecundum inſtitutionem Nicolai IV. ad ſacrum Senatum pro medietate pertinere. Neque licere Pontifici, Præfectos, aut aliquos Magiſtratus creare ſine conſilio, & aſſenſu Senatus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ. Cardinales oportere Provinciarum Eccleſiæ ſolertem gerere curam, ſubditorumque paci, tranquillitati, & commodo omni ſtudio ſimul cum Pontifice incumbere: diligentiori tamen cura erga Romanam ipſam urbem, Romani Pontificis præcipuam ſedem, & tot Chriſti Sanctorum venerandum receptaculum. Pro reparatione igitur Eccleſiarum, mœnium, viarum, pontiumque, ac pro ſecuritate commeantium peregrinorum, pecuniæ aliquæ ſtatuantur, ex vectigalibus ipſius urbis, quæ in eos uſus fideliter (*) exponantur; ut Servi ſervorum Dei officium, quod profitetur, impleatur. Pontifex benignum, facilemque in audiendo ſe præbeat, pauperibus præſertim atque oppreſſis; eorumque neceſſitatibus opportune, quantum licet, conſulat. In ſingulas hebdomadas unum ſaltem diem audientiæ publicæ ſtatuat, audiatque omnes æquo animo; quod ſi per valetudinem non licet, quempiam virum auctoritate, & dignitate clarum ſubſtituat, qui ſuo nomine audiat & referat. Vice Cancellario, Pœnitentiario, Camerarioque, atque aliis curiæ Officialibus mandet, ut pauperes mature & ſine præmio, aut ſolutione aliqua expediant. Diebus Feſtivis & Dominicis ad Miſſam in publicum prodeat Pontifex, & re Divina peracta audiat ſupplices. Octavo quoque die, vel ſaltem bis in menſe publica conſiſtoria celebret; in quibus cauſas majores audiat, Eccleſiarum ſcilicet Cathedralium, Monaſteriorum, ac Principum. Minores autem cauſas per Vice-Cancellarium agat, neque ſe illis occupet gravioribus rebus neceſſarium. Pontifici non licere ſine conſilio & aſſenſu Patrum graviora negotia tractare aut finire, fidei ſacras deciſiones, Canonizationes Sanctorum, erectiones, ſeu oppreſſiones, diviſiones, ſubjectionesve Eccleſiarum Cathedralium, Monaſteriorum; tum promotiones Cardinalium, confirmationes, ac proviſiones Eccleſiarum Cathedralium, ſive Monaſteriorum; privationes, ſive translationes Abbatum, Epiſcoporum, ſive ſuperiorum; legum, & ſtatutorum conſtitutiones, Legationes de latere, commiſſiones Vicariorum, ſeu Nunciorum cum poteſtate Legati de latere, novas religionis inſtitutiones, & hujusmodi alia. Tum ne ſacer Cardinalium Ordo nimia numeroſitate Eccleſiæ ſit gravis, aut vileſcat multitudine, ſtatuit ſancta Synodus, ut numerum viginti quatuor nullomodo excedant; utque omnibus nationibus, atque Provinciis fidelium ſatisfaciat, curandum, ut ex omnibus, quantum fieri poteſt, pro regionum proportione aſſumantur. Ita tamen, ut de una natione ultra tertiam partem aſſumi nullomodo poſſint ad eam dignitatem, neque ex una civitate, aut Diœceſi, præter unum. Quod ſi nunc ſupra tertiam partem ex aliqua natione Cardinales inveniantur, neque amplius ex eadem aſſumendum, quoad infra tertiam

(*) *forte:* expendantur

tiam partem venerint. Assumendos præterea esse ad tantum fastigium viros scientia, moribus, ac rerum experientia claros, non minores XXX. annorum, Professoresque sacrarum litterarum, sive divini aut humani juris rigorosa examinatione probatos. Viginti quatuor Cardinalium Senatus tertia, aut quarta saltem pars ex Professoribus sacrarum literarum constet. Poterunt tamen in hoc numero aliqui filii, fratres, aut nepotes Regum, aut magnorum Principum admitti, sed admodum pauci: in quibus, si probitas, & morum gravitas aderit, mediocris litteratura sat erit. Nepotes ex fratre, vel sorore Pontificis, aut alicujus Cardinalis viventis, nullo modo ad Cardinalatum admittantur. Poterunt tamen huic numero duo adjungi, etiamsi professionis gradus non habeant, si sanctitate vitæ, aut præclara virtute sint præditi: & etiam aliquis ex Græcis, si ad unionem venerint. Cardinalium electio per vota auricularia nequaquam fiat, sed viva omnium voce, ac per subscriptionem propriæ manus majoris Patris Cardinalium in Collegio factam: fiant etiam super ea Apostolicæ literæ cum subscriptione Cardinalium. Cardinales novi, cum susceperint insignia suæ dignitatis, in consistorio, si sint præsentes, absentes vero in manibus alicujus Episcopi, cui id munus demandatum erit, publice jurejurando promittent, se deinceps futuros fideles Beato Petro, Romanæ Ecclesiæ, Summo Pontifici, & ejus legitimis Successoribus: daturos operam pro viribus defensioni fidei, exstirpationi hæresum, emendationi morum, paci & quieti populi Christiani. Non consensuros alienationi bonorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sive aliarum quarumcunque Ecclesiarum, nisi in quantum jura permittunt: sed potius omni studio invigilaturos recuperationi, & augmento rerum Ecclesiasticarum. Romano Pontifici non suasuros, nisi quæ secundum Deum esse cognoscent, neque in contrariis votum suum daturos, seu ullo modo subscripturos. Mandata Apostolica fideliter executuros, & Divinum cultum in titulo sibi commisso, & aliis suis Ecclesiis, pro viribus curaturos. Decima pars proventuum, quos Cardinales ex vectigalibus Romanæ Ecclesiæ percipiunt, reparationi templorum, & celebrationi Divini cultus titulorum Cardinalium attribuatur. Constituatque præterea quisque Cardinalis in suo titulo Sacerdotium unum perpetuum cum opportuno proventu: quod si vivens, aut moriens quis non instituerit, tantum ex ejus bonis titulo remaneat obligatum, ut pro decimis & Sacerdotio satisfiat. Cujus Decreti Executor erit senior Cardinalium sui ordinis. Quilibet Cardinalis, per se, si præsens erit; sin minus, per Vicarium titulum suum, & Parochias sibi commissas singulis annis visitet, agatque diligenter Visitatoris officium. Et ut dispartitis oneribus, atque Provinciis omnia facilius diligentiusque curentur, Episcopi Cardinales diligenter inquirant, in quibusnam Regionibus hæreses pullulent, errores in fide nutriantur, aut vanæ exerceantur superstitiones. Presbyteri vero perveștigent, ubinam mores, & Divinus cultus, mandatorumque & legis observantia collabantur, negliganturque. Diaconi autem sedulo explorent, qui Reges, qui Principes, aut populi, & quamobrem seditiones bellaque inter se gerant, ac omnia Pontifici referant: curentque cum eo omnium necessitatibus, & calamitatibus, quantum pro viribus possunt, providere. Si Cardinales viderint Romanum Pontificem non bene vadentem, aut negligentem Pastoralem curam, & quæ Pontifici sunt indigna, facientem; sigillatim primo, & cum debita reverentia, & absque arbitris illum moneant, aperiantque ejus errata. Sin minus eis auscultaverit, in Collegio, adhibitis etiam aliquibus claris Prælatis id aperte agant, prædicantque, nisi se emendaverit, ejus gesta ad proximum Concilium se delaturos. Neque in hoc odium Pontificis curent, dum publicæ saluti consulant, modo cum caritate & reverentia omnia faciant. Idem etiam Pontifex in Cardinalibus faciat: & ita inter se gerant, ut pater in filios, & filii in patrem, sine æmulatione & rancore. Prælatos insignes, atque viros præclaros ad Curiam venientes, Cardinales benigne suscipiant: atque eorum negotia apud Pontificem, quantum per honestatem licet, promoveant, sine spe præmii, aut lucri. Neque particulari affectu quicquam persuadeant Pontifici, seu decernant contra justitiam, aut honestatem,

etiam ratione Patriæ, aut Principum ſuorum, ſed ut Judices collaterales ſine ulla perſonarum acceptione Reipublicæ conſulant & honori Romanæ Eccleſiæ. Gravitatem ſimul & benignitatem ſervent Cardinales dignitati eorum condecentem. In ſuos, aut bene meritos, (*) & pauperes ita munifices ſint, ut de nimia affectione reprehendi non poſſint: neve ita eos opibus, ac Beneficiis Eccleſiaſticis cumulent, ut obloquendi occaſionem aliis præbeant. Excedentes in his Pontifex corrigat, & emendet. Pontificis, & Cardinalium familia, menſa, veſtis, ſupellexque omnis, neque faſtu, neque pompa, neque numero invidiam plebi contrahant: ſed cum modeſtia & honeſtate omnia moderentur, ut aliis exemplo bene vivendi, non autem ſcandalo eſſe poſſint. Romanus Pontifex Gregorii Sanctionem in Concilio Generali editam ſervet. Habeat ſiquidem cubiculi ſui Miniſtros ex Clericis, aut Monachis viros probos atque honeſtos in teſtimonium ſuæ converſationis. Oportet enim exemplum etiam dare his, qui foris ſunt, juxta ſententiam Paſchalis Pontificis, qui ait: " Epiſcopi lectioni & orationi vacent: " & ſemper Presbyteros, & Diaconos, aut " alios boni teſtimonii Clericos habeant." Cardinalibus cauſæ tum Eccleſiarum Cathedralium, Monaſteriorum, Principum, & majoris ponderis committantur: in aliis non occupentur, ſed in Auditorio Rotæ expediantur. Pontifex, atque etiam Cardinales non mittant familiares ſuos ad promotos, ſive confirmatos, quaſi munera pro nuncio accepturos; quod hactenus factum eſt. Neque Pontifex quidquam ex bonis Cardinalis defuncti ratione annuli, (ut dicunt) accipiat. Et quamvis in alia Seſſione abolita reſervatione Eccleſiarum, Monaſteriorum, ac Dignitatum electivarum, ſtatutum ſit, Romanum Pontificem contra hujusmodi electiones canonice factas, nihil intentare poſſe, niſi ex magna, rationabili, evidenti cauſa in litteris Apoſtolicis exprimenda: quia tamen non pauca præter hujus legis mentem acta ſunt: ſtatuit Sancta Synodus, electiones fieri rite, & ſine aliquo impedimento. Quod ſi forte aliqua electio tandem canonice facta aſſeratur Provinciæ, aut populo perturbationem afferre; Summus Pontifex, ſi rem periculoſam cognoverit, audita parte ac defenſa, de conſenſu majoris partis Senatus, cum ſubſcriptione propriæ manus, rejecta ſcandaloſa electione ad Capitulum illam remittat: infra tempus juris mandans, ut ad aliam electionem magis utilem procedant. Reſervationes item omnes quorumcumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum per Romanos Pontifices, quandocunque quovis pacto factas, revocat Sancta Synodus, & annullat tanquam inutiles, & Eccleſiis oneroſas; præter eas tantum, quæ in corpore juris expreſſe continentur, & quæ in Provinciis, vel locis Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubjectis, fieri placuerit. Has quidem firmas, ratasque eſſe vult. His omnibus communi conſenſu rite firmatis, atque decretis in publica Seſſione, confeſſus hujus diei ſolutus eſt.

(*) *forte:* aut.

LII.

SESSIO VIGESIMA QUARTA.

Alia deinde Seſſio publica vigeſima quarta, haud multo poſt habita eſt ad XVIII. Kalendas Maji anni ejusdem: in qua primum tempus, in quo Græci Italiam petere debebant ſecundum priores conventiones elapſum, prorogabatur ad totum menſem Maji anni ſequentis. Tum decreta eſt Græcis ad Oecumenicum Concilium venturis publica fides, ut ſalvi venire ac redire in patriam poſſent: permiſſumque eis uſque ad numerum ſeptingentorum hominum, ut libere in Concilio & alibi loqui, & diſſerere de fide, & opiniones ſuas rationibus & auctoritatibus adſtruere poſſint; quos ſancta Synodus ſalvos in patriam reducere ſuis ſumptibus promiſit, etiamſi unio non ſequatur. Indulgentiarum vero Decretum ſancitum eſt, quamvis toties a Pontifice improbatum. Conceſſum eſt enim his, qui tantam pecuniarum ſummam pro unione Græcorum conferrent, quantam integra hebdomada cum tota familia pro victu ſuo aſſumerent, ſemel in vita, & in articulo mortis plena indulgentia omnium peccatorum, atque eadem omnino, quæ anno Jubilæi Romæ conceditur, aut proficiſcentibus in

in ſubſidium terræ ſanctæ ; aut ſi per annum ſingulis ſextis feriis, vel aliis diebus, ſi religione, aut alia re impediti ea die non poſſent, jejunarent, & preces quasdam effunderent: data eorum Confeſſoribus plena poteſtate abſolvendi omnes a quibuscunque exceſſibus , ſive cenſuris, ac diſpenſandi, etiam cum Clericis ab irregularitate occulta, præterquam occaſione bigamiæ , ſive voluntarii homicidii ; diſpenſandi etiam cum votis omnibus peregrinationis, ſive abſtinentiæ; & ab omni turpi quæſtu , uſura, ſive raptu: dummodo expenſæ, quæ in peregrinatione faciendæ erant, & male parta, ſi propriis perſonis reſtitui non poſſint , in hoc Græcorum negotium ſecundum Confeſſoris æſtimationem convertantur; abſolvendi etiam eos , qui ad hoſtes fidei prohibita adduxiſſent , ſi lucrum inde ſumptum huc conferant. Has autem indulgentias per biennium durare voluerunt. In hac vero publica Seſſione (ut ajunt) tres tantum & viginti infulati interfuerunt. X. Epiſcopi: & reclamantibus Legatis Apoſtolicis , ac ne hujusmodi Decretum indulgentiarum ederetur , fruſtra intercedentibus.

LIII.

SESSIO VIGESIMA QUINTA.

De Communicatione ſub utraque ſpecie.

Publica deinde Seſſio vigeſima quinta habita eſt Baſileæ ad decimum Kalendas Januarii, anni a Nativitate Domini trigeſimi ſeptimi ſupra mille & quadringentos : in qua communi conſenſu decretum & declaratum eſt : Communionem ſub utraque ſpecie, quoad non conficientes, & rem Divinam non operantes, non eſſe neceſſariam, neque de præcepto Salvatoris: ſpectareque ad Eccleſiam Chriſti ordinare, ac ſtatuere, quonam pacto non conficientes oporteat de Chriſti Sacramento communicare. Et cum ſub qualibet ſpecie, panis ſcilicet & vini, totus, atque integer Chriſtus ſit , obſervantes tamen Eccleſiæ Romanæ conſuetudinem, & ſub una ſpecie tantum communicantes, laudandos eſſe : neque illos ferendos, qui antiquum Eccleſiæ Latinæ ritum, a ſanctis Patribus non ſine urgenti cauſa approbatum, temere auderent permutare , cum pro firma & ſtabili lege ſit habendus.

LIV.

Contentio inter Patres de loco eligendo pro futuro Concilio cum Græcis.

Magna per hoc tempus inter Patres Concilii diſſenſio orta eſt, ingensque & periculoſa ſeditio. Nominaverat ſiquidem major pars Patrum pro loco Oecumenici Concilii cum Græcis celebrandi Avenionem, Baſileam, & Sabaudiam , Præſidentibus Concilii, & Legatis Apoſtolicis fruſtra reclamantibus: advenerunt & Legati Græcorum, qui acriter conquerebantur, conventa non ſervari , quando Avenio & Baſilea in Decreto concordiæ nominatæ non eſſent. Dure autem nimis agi ſecum, ſi Sabaudiam Græcos petere velint , quoniam ſit in Decreto : cum Græci ad ultimum dixerint Sabaudiam, quaſi aliis deficientibus; & cum etiam intelligerent pro Sabaudia , aliquem Italiæ locum Duci Sabaudiæ ſubjectum. Græcorum Imperatorem & Patriarcham , plerosque alios Prælatos, & proceres eſſe annis, & valetudine graves, neque illos poſſe Alpes ſuperare, ut Sabaudiam petant; neque etiam ob iter longum eis eſſe facile, aut tutum, petere Avenionem , Turcis eorum urbem aſſidue infeſtantibus. Tandem bonorum opera, diſſidentes his legibus in concordiam tunc venere publico conſenſu: ſi Avenionenſes intra dies XXX. promiſſum mutuum ſeptuaginta millium aureorum numerata pecunia non ſolverint ; & inter alios XII. dies ſe id integre perfeciſſe, Patres legitime non docuerint, Concilium poſſe & teneri procedere ad electionem alterius loci. Appetente hujus termini fine , Avenionenſes paratam pecuniam habere ſe affirmant : ſed antequam mutuum faciant , petunt, ut publico Concilii Decreto firma electio de Avenione fiat: portus vicinus nominetur : decimæ ſtatuantur , quarum pecuniæ ſimul cum his, quæ ex indulgentiis provenient , occaſione mutui ſibi obligentur. Negabantur hæc ; quod

Digitized by Google

quod præter conventa eſſent. Tandem elapſo termino XXX. & XII. deinde dierum, Præſidentes Concilii, & Legati Apoſtolici convocant Patres ad novam loci electionem, quando Avenionenſis nominatio eſſet exſpirata. Secedit magna pars Patrum, quæ Pontifici erat infenſa, & Concilium in Italia nullo pacto volebat: hæc factio ex vili plebe magna ex parte conſtabat; quamvis Ducem haberent Cardinalem Arelatenſem, & nonnullos alios Prælatos. In alia parte, Sanctæ Sabinæ, qui & Sancti Angeli dicitur, Sancti Petri ad Vincula Cardinales erant, & plerique alii digni Prælati, numero tamen longe ſuperabantur. Præſidentes per illos, qui conventa ſervare, & novam electionem procedere volebant, cum alii vocati non venirent, primo in deputationibus, tum in Generali Congregatione legitime concludunt, Florentiam & Utinum in Forojulii, ponendam in manu Concilii: ſeu quemcumque alium locum tutum, in Decreto conventionis contentum, Summo Pontifici, & Græcis accommodum, eſſe eligendum pro Concilio: illum videlicet, qui citius paraverit, & expediverit pecunias, triremes, & alia opportuna: aſſerunt hoc ſibi licere, etiam majori parte Concilii contradicente. Quod cum ipſa major pars non velit convenire ad electionem, ut ex communi Decreto tenebatur; & terminus ſit jam elapſus, urgeatque neceſſitas locum eligendi, cum jam finis menſis Aprilis inſtet, & per totum ſequentem Menſem Maji oporteat ſecundum conventionem & fidem Græcis datam, naves Conſtantinopolim appuliſſe, omne jus Concilii reſtet in eos, qui Decretum Concilii exſequi, & Reipublicæ conſulere velint: ſicut ſi in electione Epiſcopi intra tempus major pars Collegii eligere non vellet, minor poteſt eligere, & tota Capituli poteſtas in volentibus eligere permanet. At pars adverſa aſſerens, nihil decerni poſſe ſine conſenſu majoris partis, acrius irritata, Præſidente Cardinali Arelatenſi concludit, Avenionenſium poſtulata eſſe admittenda. Neque his contenta, publicam Seſſionem indicit, ut Decretum firmet. Legati vero Apoſtolici, & qui Pontificis dignitatem tuebantur, concordiam quærentes, hortantur Patres, ut ſuæ ſententiæ, quæ reipublicæ utiliſſima eſſet, vellent acquieſcere; ſin minus communi Decreto Avenio, ſive Sabaudia pro Concilio eligeretur, hac conditione, ut, ſi adhibita omni diligentia, per Patres Græci non vellent ea loca acceptare, ut proteſtati erant, tum alius locus eligeretur, Græcis & Pontifici accommodus: quod ſi etiam hoc non placeret, mitterentur Legati ex Concilio Conſtantinopolim, qui Græcos ad quamcumque Latinorum terram poſſent, ſive ad quam vellent, omnino deducerent; ita, ut non tam locorum utilitas, quam Græcorum ſalus quæri videretur, neve ob aliquorum paſſiones Latinæ Eccleſiæ fides inanis redargueretur. His tamen omnibus neglectis atque ſpretis, adverſæ factionis capita Clericos undique cogunt: veniunt turmatim ex vicinis oppidis & civitatibus Sacerdotes, & qui etiam in urbe Patribus ſerviebant; plerique & in Eccleſia togati convenientes juſſa præſtabant ſuffragia.

LV.

SESSIO VIGESIMA SEXTA.

In qua per ſeditionem duo contraria Decreta ſtatuuntur.

Celebratur igitur XXVI. Seſſio magna frequentia, majorique diſſenſione Nonis Maji anni ſalutis MCCCCXXXVII. in qua ſedentibus ſeorſim factionibus, a Præſidentibus Concilii, & Legatis Apoſtolicis Florentia & Utinum decernuntur, ut ſupra concluſum fuerat: portus autem nominantur Venetiæ, Arimini, Ravennæ, quem malint Græci. Decimas non ante eſſe imponendas ſtatuitur, quam Græci portum Italiæ appulerint unum de nominatis. Ne ſi forte aliquo fato impediti non venerint, illuſum ſibi Clerus conqueratur. Concilium interim Baſileæ perſeverare oportere. Legatos Conſtantinopolim mittendos, qui hæc Græcis nuntient, dentque operam, ſi poſſunt, omni ſtudio, ut Græcos Baſileam perducant. Altera factio, quæ multitudine & numero ſe tuebatur, eodem die & eodem loco decernit, Avenionenſium poſtulata eſſe admittenda, Avenionem & Sabaudi-

am

am pro futuro Concilio ſtatuit. Portum illis viciniorem nominat: decimas & indulgentias decernit Avenionenſibus concedendas. Duobus igitur Decretis omnino contrariis, & eadem Seſſione editis creſcit in dies ſeditio: & cum Baſileenſes, (ſic enim factionem Pontifici adverſam appello) non permitterent, ut Concilii ſigno decretum adverſæ factionis ſignaretur; Præſidentes facto novo Decreto, ſtatuerunt Bullam Concilii Cardinali Sancti Petri ad Vincula, Archi-Epiſcopo Panormitano, & Epiſcopo Burgenſi eſſe credendam, qui litteras Decretorum ab ipſis factorum ſignarent, & debitæ exſecutioni mandarent. Quorum poſtea opera, & Bulla munitæ ſunt litteræ, & Arca, in qua Bulla ſervabatur, ad Sacrarium Sancti Leonardi eſt translata. Unde major & periculoſior tumultus poſtea exortus eſt, & tandem Arca ipſa multitudinis violentia ad priſtinum locum reducta. Eugenius autem Pontifex, qui tum Bononiæ erat, inſtantibus Græcorum Legatis, nominationem Florentiæ & Utini pro Oecumenico Concilio approbavit, & confirmavit ad IV. Kalend. Junii ejusdem anni.

LVI.

Legatio Baſileenſium ad Venayſinos.

Baſileenſes vero, ut rem Avenionenſem ſibi curæ eſſe oſtenderent, Legatos ad Comitatum Venayſinum mittunt, qui Concilii nomine petant, Venayſinos commeatu & aliis ad victum opportunis Avenionenſes juvare, ſi Concilium illuc transferatur. Provinciales facto Conventu communi conſenſu reſpondent, jucundo animo ſe audire Concilii adventum ad Avenionenſem urbem; cum maxime intelligant, id fieri Romano Pontifice, & Sacro Senatu benevolentibus. Se autem & Patres ſuos ſemper fuiſſe, & eſſe fideles ſubditos Romanæ Eccleſiæ, & in ejus ſemper poteſtate futuros. Proinde ſi Romani Pontificis, & ſacri Senatus voluntatem aperte cognoverint, in nulla re Concilio defuturos. Et cum jam promiſerint Avenionenſibus quartam partem frumenti & vini unius anni ex tota Provincia mutuo concedere, nunc paratos eſſe in gratiam Patrum Concilii, partem illam dono dare, ſi id gratum futurum eſſe ſciant Summo Pontifici.

LVII.

SESSIO VIGESIMA SEPTIMA.

In qua citatur Eugenius ad Concilium intra ſexaginta dies.

Creſcente in dies ſeditione, cum Baſileenſes audiſſent Eugenium adverſariorum Decreta confirmaſſe, acrius irritati contra ipſum hujusmodi edictum decernunt, prohibente tamen, & proteſtante Juliano Cardinale Sanctæ Sabinæ, Præſidente Concilii, & conquerente, quod ſuper defenſione Pontificis non audiretur: quem & Cardinalis Sancti Petri ad Vincula, & plerique optimi Patres ſequebantur: quibus etiam dilatatio ad tertiam diem denegata eſt, & præter ordinem eodem die generalis Congregatio, & publica Seſſio eſt habita: Eugenium Pontificem, quem ex officio par erat alios monere, & ſua auctoritate cogere ad obſervandum Sacri Concilii leges, præcipuum eſſe, ſemperque fuiſſe omnium Decretorum ac Statutorum Concilii prævaricatorem, contemptoremque. Hunc Patres litteris, Nuntiis, Legationibus perſæpe rogaſſe, ac monuiſſe, ut electionem Prælatorum per Collegia Canonica fieri ſineret: ut confirmationes Eccleſiarum, collationes Eccleſiaſticorum Beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſiones ſine pecuniis, gratisque faceret, cæteraque alia impleret, quæ Sancta Synodus ſervanda ſtatuiſſet: cum ex declaratione Sacri Concilii Conſtantienſis oporteat Romanum Pontificem in his, quæ ad reformationem morum Eccleſiæ pertinent tam in Capite, quam in membris, ſtatutis Concilii obtemperare: Eugenium tamen, etſi alias monitus, promiſit Concilii Decreta obſervare, nunc tamen Eccleſiam Dei publice perturbare. Electiones Prælatorum Canonice factas infringere, translationes Eccleſiarum, etiam invitis Prælatis, contra Patrum Decreta agitare, Concilio parentes pœnis & cenſuris injuſte afficere, dignitatibus, & beneficiis privare, pecuniarum graves ſummas ex collationi-

bus Beneficiorum, ac conceſſionibus gratiarum per ſimoniacam labem extorquere in animarum Chriſti fidelium perditionem, Eccleſiarum Chriſtiani orbis ruinam, & omnium Provinciarum expilationem; Beneficia vero & dignitates non tam bene meritis, quam ſanguine & amicitia junctis conferre, ſive his, quibus magni Principum favores, munera, ſeu ſpecialis gratia ſuffragantur. Inde fieri, ut indigni plerumque aſſumantur. Appellationes præterea a Concilio factas paſſim admittere, & contra ejus declarationes ſententias ferre. Excommunicatos a Concilio ſine aliqua ſatisfactione abſolvere, ardua & graviora negotia etiam ſine legitimo conſenſu ſacri Senatus plerumqtue tractare, Eccleſiæ Romanæ patrimonium dilapidare: urbem Prænefte Burganum, & pleraque alia Eccleſiæ loca per Milites ſuos ſine cauſa evertiſſe, impedimenta etiam complura intuliſſe, ne unionis cum Græcis tractatus inceptus abſolvi poſſet; indulgentias plenarias multis conceſſiſſe in præjudicium indulgentiarum per Concilium conceſſarum. Juramentum, quod in ſua Electione ad Pontificatum præſtitiſſet, aperte violaſſe, & perjurii crimen temere incurriſſe: Eccleſiæ Romanæ agros, urbes, & loca complura alienaſſe, alia ſua culpa perdidiſſe: dediſſeque occaſionem, ut cædes, incendia, direptionesque multæ factæ ſint: & denique obſtaculo atque impedimento eſſe, ne Reipublicæ neceſſitati per Concilium conſuli poſſit. Proinde cum hæc publica ſint Pontificis geſta, quibus univerſalis Eccleſia perturbatur, non amplius eſſe diſſimulandum. Igitur Sanctam Synodum diem Eugenio dicere, utque intra ſexageſimum diem ad cauſam dicendam Baſileæ compareat, monere: quod ſi non fecerit, daturum operam Concilium, ne quid detrimenti ob ejus contumaciam Reſpublica Chriſtiana patiatur. Jubere etiam omnes Romanæ Eccleſiæ Cardinales intra eundem terminum in vim præſtiti juramenti, & ſub pœna amiſſionis omnium Beneficiorum ſuorum Baſileam ſe ad Concilium transferre, Reipublicæ conſulturos. Hæc ſancita ſunt Baſileæ in publica Seſſione pridie Kalendas Auguſti anni MCCCCXXXVIII. non tamen ſine magna contentione.

LVIII.

SESSIO VIGESIMA OCTAVA.

Irritatur Creatio Cardinalis ab Eugenio facti.

Nec multo deinde poſt, ad VIII. ſcilicet Kalend. Octobris ejusdem anni, cum didiciſſent Baſileenſes, Eugenium Pontificem ſacro Senatui adſcripſiſſe Johannem Patriarcham Alexandrinum contra eorum ſtatuta; alia duo Decreta jam pridem edita inſtaurantur: primum, Pontifici Romano a Generali Concilio abſenti non licere novos Cardinales creare ſedente Concilio. Alterum, de numero & qualitate creandorum tum publico Decreto ſanxerunt. Aſſumptionem Patriarchæ ad Cardinalatum nullam eſſe atque irritam: juſſitque Eugenium, illam, ut temere factam, revocare. Facta ſunt hæc in publica XXVIII. Seſſione.

LIX.

SESSIO VIGESIMA NONA.

Revocatur Decretum de Florentia & Utino.

Poſtridie ejus die ſtimulante factione Baſileenſium publica Seſſio habita eſt, in qua prævalente factione, Decretum Florentiæ & Utini per Præſidentes Concilii revocatum eſt & irritum factum: declaratumque, litteras ſuper ea re ſigno Concilii confectas adulterinas eſſe, & nullius momenti, ſive valoris, neque his fidem adhibendam: tum ſtatutum in eadem Seſſione, nemini unquam licere, neque etiam Pontifici Maximo, civitatem Avenionenſem, Comitatum Venayſinum, & ſubjectum in ea regione agrum Romanæ Eccleſiæ quoquomodo alienare. Quod ſi forte temere ab aliquo fiat, id irritum eſſe & inane. Civitatem ipſam Avenionenſem, agrumque prædictum, & incolas omnes ſub protectione ac tutela eſſe Sacri Concilii: perturbantes, vexantesque, aut quovis pacto illos moleſtantes, excommunicatos eſſe: Eccleſiæ etiam prærogativa gaudere oportere Epiſcopum Alba-

Digitized by Google

Albanenſem Cardinalem de Fuxo, Legatum Apoſtolicum, ejus Provinciæ Præfectum, quando & civitas, & Legatus optime de ſacro Concilio ſint meriti: & hæc ad VIII. Kalendas ſunt acta.

LX.

Baſileenſes litteris Cæſarem in ſententiam trahere conantur.

Dicta fuerat dies Eugenio Pontifici, & citatio in eum decreta magna Patrum ſeditione, ut diximus: Cum Baſileenſis factio numero prævaleret, plerique tamen Prælatorum & Legatorum Principum, qui (*) erant, & præſertim Hiſpani, adverſa ſentiebant: neque putabant reipublicæ expedire hujusmodi cum Pontifice concertationem. Baſileenſes vero, ut Sigismundum Cæſarem in ſuam traherent ſententiam, litteris ſuis diligentiſſime nuntiant, triremes ſe jam miſiſſe Conſtantinopolim, ut Græcos advehant, ad unionem navandam: verum Eugenium Pontificem, ſuosque ſectatores rem admodum interturbare: Archi-Epiſcopum Tarentinum litteras Concilii nomine ſuper electione Florentiæ & Utini falſo ſignaſſe. Patres vero, ut reipublicæ conſulerent, Eugenium in cauſam vocaſſe: dixiſſeque ei diem, ut prævaricatori & contemptori Concilii Decretorum, perturbatorique manifeſte Eccleſiæ Dei. Proinde orare Cæſaris Majeſtatem, ut ſuo auxilio, ſuaque auctoritate ſacrum Concilium tueri velit. Ad ea Cæſar reſpondet, moleſtiſſimo ſe animo audire has novas ſeditiones inter Pontificem & Conciiium exoriri; hortari ut maturius in tanta re ſe gerant, neque ea agant, quæ diviſionem, & ſchiſmata ſint paritura; quo nihil rebus gerendis perniciosius evenire poteſt. Inveniſſe eos Eccleſiam Dei pacificam, & longo magnoque ſuo labore unitam. Meminiſſe debere Patres ſuæ profeſſionis, cum prædicent ſe ideo conveniſſe, ut Chriſtiani populi mores emendent, hæreſes pellant, & diffidentium animos componant: cavendum ne contrarios effectus pariant; ut qui Græcos ſe unituros pollicentur, Latinos ſæpe ipſos ſcindant. Conſuluiſſe ſe ſuper hac re Imperii Principes: omnium eſſe ſententiam ſuperſederi oportere ſuper proceſſu contra Pontificem; exquirendaque prius Regum, atque Principum conſilia: & quorum poſtea eſſent auxilia imploraturi, prius cognoſcerent, ſententias. Interim curandum, ut Principum opera ſeditio componatur. Si Patres hoc fecerint, daturum operam Cæſarem, ut Concilii Decreta ſerventur. Sin minus, ſe cum Regnis, ac Principibus ſuis Romano Pontifici non defuturum, ejusque dignitatem adverſus perperam impugnantes tutaturum. Hæc eadem paulo poſt, & Legati Principum electorum Conciiio iterarunt.

LXI.

Baſileenſes Eugenium contumacem declarant.

At Baſileenſes in eorum pertinacia perleverantes, ſpretis Cæſaris & Principum conſiliis, elapſo termino contumacem Eugenium declarant. Secedunt Hiſpaniarum Regis Legati; aperteque aſſerunt, ſe Regis ſui, Prælatorum ac Principum ſuæ nationis nomine, ei declarationi non conſentire: proteſtarique, ſi proinde ſchiſma aliquod oriatur, Hiſpanicæ nationi adſcribendum non eſſe. Eugenius autem his perceptis perverſorum hominum temeritati obviare cupiens, & per litteras ſuas Baſileenſium objecta diluit, & plenitudine poteſtatis, & de conſilio ſacri Senatus, Baſileenſem Synodum perperam ſe gerentem, ac nutrientem ſchiſmata diſſolvit: Patresque ſub gravibus pœnis & cenſuris juſſit abire, & novum inducit Concilium in civitatem Ferrarienſem: ad quod omnes Eccleſiarum Prælatos convocavit, multa afferens, cur ita facere reipublicæ expediret.

LXII.

SESSIO TRICESIMA.

Revocantur Eugenii geſta contra Concilium, & damnatur Ferrarienſis Synodus.

Hæc, ubi Baſileæ cognita ſunt, acrior ſeditio exoritur: conveniunt partes turmatim, hi præſertim, qui Pontifici adverſabantur, & poſt multas conſultationes publicam celebrarunt Seſſionem (**)

XXX.

(*) *forte:* aderant. (**) *Diſſentit ab actis Concilii in ordine & numero Seſſionum.*

XXX. IV. Idus Octobris ejusdem anni ; ubi Statuta,atque Decreta omnia Eugenii contra Concilium Basileense revocant , irritant & annullant : dissolutionem Basileensis Concilii , censuras, ac pœnas in non discedentes latas , indictionem Ferrariensis Synodi , ac Prælatorum illuc convocationem damnant, nulliusque esse momenti statuunt. Et, cum Concilium supra Pontificem potestatem habere affirment, monent Pontificem , nisi intra quatuor menses resipuerit, & omnia contra Concilium, conciliaresve statuta revocet , a Papali administratione secundum Decretum in XI. Sessione editum ipso facto esse suspensum , ipsamque Summi Pontificatus administrationem ad sacrum Concilium devolvi. Quod si per duos menses post interdictionem Pontificatus in sua pertinacia perseveraverit , procedendum esse contra Eugenium , etiam ad privationem Pontificatus. Cardinalibus & aliis Prælatis omnibus, qui in Romana Curia apud Eugenium essent, mandant, ut ad Basileense Concilium se conferant ; alii ad sua quique Beneficia revertantur, sub privatione omnium Beneficiorum ac dignitatum: prohibent quempiam, cujuscumque sit dignitatis aut ordinis , etsi Cardinalaris , aut inferioris dignitatis, a Concilio discedere, prætextu dissolutionis,aut mandati Eugenii Pontificis. Jubentque omnes ad Concilium indictum , aut indicendum properare, & rem publicam ita tractare, ac si nulla dissolutio Concilii facta fuisset a Pontifice : Qui impedimento,aut molestiæ essent venientibus ad Concilium indictum, aut indicendum, seu ad illud Legatos, nunciosve mittentes, excommunicatos esse, etiamsi Imperator , Rex, aliusve Princeps sit,sive Cardinalis, Patriarcha, Archi-Episcopus, Episcopus; Universitates, Collegiaque Sacris sint interdicta. Pontificem vero ipsum magnis edictis prohibent, ne deinceps quidquam agat contra Concilium Basileense, Conciliaresve , neve in suis cœptis contra Concilium perseveret. Impetrationes , sive collationes Beneficiorum Conciliarium factas in Curia Romana per Pontificem, aut alias per viam privationis, cassat,atque irritat. Fautores, sive adjutores ad possessiones talium Beneficiorum consequendas excommunicat. Ordinarios , sive Collegia hujusmodi admittentes, sive literis Apostolicis parentes in hac re , censuris gravissimis ligat, quas decernit a nemine solvi posse, nisi a Concilio. Jubetque hujus Decreti paginam præ foribus Basilicæ Basileensis affigi, ut nullus ejus rei ignorantia possit excusari.

LXIII.

Divisio Christianorum in varias obedientias.

Dividitur Christianus Orbis his variis edictis. Alphonsus Rex Aragonum, qui Eugenio propter Regnum Neapolitanum erat infensus, Basileensis Decreta laudat, & probat. Amedeus Sabaudiæ Dux Legatos ad Eugenium mittit, rem Basileensium protegens : quibus Eugenius rei seriem diligentissime pandit, ostenditque multis rationibus, Basileenses non recte ambulare , & divisiones, scissurasque in Ecclesia quærere. In Concilio autem non suffragiis legitimis, & consuetis uti, sed multitudinem conductam convocare , ut numero vincant. Proinde ut necessitati Ecclesiæ consuleret, Concilium Ferrariam transtulisse , quod & Græci , qui aderant, & reliqui Latini approbarent , laudarentque. Placere tamen Pontifici , ut Dux operas suas interponeret pro honesta concordia inter se , & Basileenses : pollicerique illis commissorum impunitatem , si Basilea discedant; & futuros in omnibus salvos , si Ferrariam ad legitimum Concilium velint proficisci. Et Basileenses quidem litteris, & Nunciis apud Cæsarem , & alios Principes per se gesta in Eugenium justificare conantur : illumque affirmant, publice, & enormiter Ecclesiam Christi perturbare. Idem & Pontifex contra illos agit: alter alterum accusat, reprehendit, damnat : hic excommunicat, illi absolvunt : illi decernunt, iste abrogat : isti Basileæ, iste Ferrariæ Prælatos advocat. Quisque per se agit , & curat,ut alterius gesta injusta,sua Sancta videantur.

LXIV.

Legati ad Græcos per partem Concilii Eugenio Papæ faventem.

Cum pars Concilii, quæ Præsidentes & Legatos Apostolicos sequebatur, in

in ſeditione (ut diximus,) Florentiam, & Utinum pro Concilio Oecumenico ſtatuiſſent, & approbantibus, petentibusque Legatis Græcorum, Eugenius id confirmaſſet, decreti ſunt ab ea parte Legati Concilii nomine ad Græcorum Principes, Dinienſis, & Portugallenſis Epiſcopi: qui menſe Junii Bononiam peterent, ubi Romanus Pontifex erat. Poſtquam omnia per Pontificem intellexerunt, ad Græcos in Italiam conducendos una cum Epiſcopo Coronenſi, Pontificis Oratore, Venetias profecti ſunt: ubi conſcenſa triremi, Cretam primum circa Idus Auguſti appulerunt. Ibi conſcriptis trecentis Balliſtariis, quos ad præſidium urbis Conſtantinopolitanæ, abſente Imperatore, conduxerunt; tertio Nonas Septembris Conſtantinopolim adnavigarunt: qui ab Imperatore & Patriarcha ſuſcepti, & auditi, eis perſuaſerunt, ut ſe ad navigationem pararent, ad Concilium in Italia celebrandum. Ornabantur igitur Conſtantinopoli triremes tres, una Major, duæ minores. Archi-Epiſcopus Tarentaſienſis, ac Nicolaus de Cuſa, Natione Germanus, qui poſtea fuit Cardinalis Sancti Petri ad Vincula, ex Creta alias triremes tres majores paulo poſt adduxerunt, quibus Pontificis nomine Græci erant traducendi. Dum Græci ſe ad transfretationem accingunt, ecce quinto Nonas Octobris Avenionenſes triremes appellunt, Præfectis Viſenſi, & Lauſanenſi Epiſcopis; quorum adventus eo viſus eſt Græcis ineptior, quo aperte per Legatos Baſileæ proteſtati fuerant, ſe Avenionem nullo modo venturos. Ii, ubi data eſt copia fandi, Concilii Baſileenſis, ac multorum Principum litteras Imperatori primum reddiderunt: tum Concilii nomine, cujus ſe Legatos eſſe profitebantur, in vim præſtiti juramenti expoſtulant Græcos, ut Baſileam, Sabaudiam, ſive Avenionem, ad Concilium ſe quamprimum conferant. Oſtendunt Monitorium in Eugenium Pontificem editum: afferuntque, ſi in ejus triremibus navigare pergant, prius Eugenium a Concilio Pontificali dignitate dejectum iri, quam ad eum perveniant, atque eo pacto fruſtra illos ituros; cum exauctoratus Eugenius Concilium dare non poterit. Dinienſem, & Portugallenſem Præſules non eſſe Concilii veros Legatos, ſed adulterinos, & præter Patrum Decreta miſſos; quod & litteris Concilii approbabant. Niſi ad unum de nominatis locis ſe conferrent, Principes omnes, quorum litteras attulerant, ſimul cum Baſileenſi Concilio eis futuros hoſtes; daturosque operam, ut aliud Concilium celebrari non poſſit. Sin autem ſecum navigarent, Concilium, & Principes fauturos eis contra Turcas; decreturosque generalem expeditionem & cruciatam in hoſtes. Eadem & Patriarchæ Conſtantinopolitano retulerunt; qui ubi criminationes Eugenii ex Monitorio audire cœpit, Avenionenſes ſilere juſſit, & ab ſe dimiſit. Sed cum Legati Papæ, Dinienſis, & Portugallenſis, objecta omnia & difficultates Avenionenſium diſſolviſſent, Imperator, & Patriarcha ſe cum eis in Italiam navigaturos promiſerunt: multisque verbis hortati ſunt Avenionenſes, ut depoſitis odiis & diſſenſionibus ſimul Venetias vellent petere; ubi de loco Concilii commodiori eſſet diſceptandum. Illi vero indignati, minarum pleni ſolutis ancoris Peram petunt, & poſt quindecim dies quarto Nonas Novembris in Patriam revertuntur. Græci vero cum Imperatore, Patriarcha, & aliis Patribus ad VII. Kalend. Decembris cum novem triremibus iter ingreſſi ſunt. Venetiasque tandem appulerunt ad VI. Idus Februarii. Quod, cum Baſileæ renuntiatum eſſet, illos ſcilicet e Græcia ſolviſſe cum Legatis Papæ, variæ inter Patres ſententiæ, multæque contentiones agitabantur. At Julianus Cardinalis, Legatus Apoſtolicus, convocatis Patribus, longa & ardenti oratione primum hortatur Patres, ut dimiſſis odiis atque contentionibus, Græcis jam jam Latinorum terras appetentibus obviam irent; & quos tantopere abſentes optaverant, nunc præſentes non ſpernerent: mitterent Legatos ſuos, qui eos (ſi poſſent) Baſileam, Avenionem, Sabaudiamve perducere curarent. Quod ſi non perſuaderent, agerent cum eis de loco Concilii, ita ut Græcos non propter locum, ſed locum propter Græcos amare videantur; Eugenio Pontifici reconciliarentur, ne venientibus Græcis ludibrio eſſent; ut qui aliorum concordiam quærerent, inter ſe diviſi reperirentur. Placere Eugenio, ut Sigismundi Cæſaris arbitrio cuncta componantur. Nefas eſſe Patribus, talem arbitrum recu-

recuſare, cum Cæſar præcipuus ſemper auctor, fautorque Concilii fuerit. Tollatur a Patribus Monitorium, tollet & Eugenius translationem Concilii, promittetque Decretorum Concilii obſervationem, ſi talia fuerint, quæ & reformationi, & honori Sedis Apoſtolicæ conſulant. Sed obſtinatis animis fruſtra narrabatur fabula. Perſtant in ſententia Baſileenſes, &, niſi in loco a ſe delecto, non videntur paſſuri Concilium celebrari.

LXV.

Albertus Sigismundo Cæſare defuncto ſubſtituitur.

Moritur inter hæc Sigismundus Cæſar ad V. Idus Maji, ſalutis anno MCCCCXXXVIII. eique deinde in Imperio, & Regnis ſubrogatur Albertus, Dux Auſtriæ, ejus gener; & Principes Electores Imperii Legatos ad Eugenium mittunt, qui Ferrariæ cum Græcis jam Oecumenicum inchoaverat Concilium. Summa Legationis hæc erat, ut Pontifex pro unione & pace Eccleſiæ pateretur alium locum eligi pro Oecumenico Concilio, nihil amplius contra Baſileenſes innovaret. Ad ea reſpondit Pontifex, quamvis Concilium legitime Ferrariæ inchoatum eſſet, & a Græcis approbatum, non expediret rebus gerendis, & utilitati publicæ illud transferre; velle tamen exſpectare Alberti novi Cæſaris Legatos, & aliorum quamplurimorum Regum, ac Principum Chriſtiani orbis, quos propediem ad ſe venturos cognoviſſet; quorum conſilio & auctoritate ſtatuiſſet ſe rem hanc pertractare: rogare autem Principes Electores, ut interim in aliquo Germanicæ Nationis loco convenirent cum Cæſare ad conventum celebrandum, ad quem ipſe Legatos ſuos mitteret; qui optimam ejus mentem ad pacem & unionem Eccleſiæ, efficacem & diligentem operam ad unionem cum Græcis navandam, juſtitiam, innocentiamque ſuam in adminiſtratione Pontificatus, & Baſileenſium injurias, ac falſas calumnias omnibus plane oſtenderent; cum plena tamen poteſtate Cæſaris, & Principum arbitrio conveniendi cum Patribus, qui Baſileæ remanſerant; ſive etiam, ſi reipublicæ conducere videatur, alium locum nominandi pro Concilio univerſali. Quantum autem ad Baſileenſes attineret, quamvis ab eis quotidie injuſte multipliciter vexaretur, impetaturque, placere tamen, ut contra eos judicia ſuſpendantur, ſi & ipſi interim quieſcant. Quod ſi non fecerint, proteſtari coram Deo, & hominibus, per ſe non ſtare, quin pax & unitas in Eccleſia Dei perſeveret.

LXVI.

SESSIO TRIGESIMA PRIMA.

Eugenius ab adminiſtratione Pontificatus ſuſpenditur.

Baſileenſes vero poſt hæc, cum audirent Ferrarienſe Concilium in dies augeri, ad IX. Kalend. Februarii publicam Seſſionem (ut conſueverant) tenent, anno ſalutis MCCCCXXXVIII. in qua quidem Seſſione trigeſima prima ſecundum Decreta Conſtantienſis Synodi, quæ jubet Romanos Pontifices diſſolventes, aut transferentes Concilia Generalia ſine Patrum communi conſenſu, niſi intra quartum menſem reſipuerint, & diſſolutionem revocaverint, ſuſpendendos eſſe ab adminiſtratione Papali; & poſt duos alios menſes, ſi in pertinacia perſeveraverint, privandos omni Pontificis dignitate; Eugenium IV. Romanum Pontificem, ut manifeſtum contumacem, & in aperta rebellione perſeverantem, ac notorie incorrigibiliterque Dei Eccleſiam ſcandalizantem, ab omni adminiſtratione Papatus ſuſpenderunt: comminatique ſunt, ſe ad ulteriora proceſſuros, ſi opus fuerit, absque alia vocatione. Adminiſtrationem autem omnem Pontificatus, tam in Spiritualibus, quam in temporalibus, ad ſanctam Synodum ſpectare declaraverunt. Decernentes irritum & inane, quidquid deinceps ageretur ab Eugenio. Principes omnes Chriſtianos monent, hortanturque, Prælatos autem Eccleſiarum, cujuscumque dignitatis aut ordinis Vicarios, Feudatarios, Vaſallosque omnes Eccleſiæ Romanæ jubent, ut Eugenio minime pareant durante ſuſpenſione: eosque omnes per id tempus

ab

ab omni juramento, quo illi tenerentur, abſolvunt: mandant præterea omnibus Cardinalibus, aliisque Prælatis quibuscumque, atque aliis Officialibus, & quibusvis Romanam Curiam ſequentibus, ſub pœna excommunicationis, & privationis omnium Beneficiorum, ut intra quadraginta dies ab ipſo Eugenio, & Romana Curia diſcedant. Cardinales autem, & alii Prælati, qui ſecundum ſanctorum Patrum Decreta petere Concilia, ſunt obnoxii, Batileam ad Concilium ſe conferant; alii ad ſua quique Beneficia divertant, vel ad Concilium ipſi veniant. Cauſas omnes, quæ in Romana (*) agitantur, Eccleſiaſticas, Spirituales, profanas, civiles, criminales, ſive mixtas ad ſe advocant: inhibentque Judicibus omnibus, Auditoribus, & Commiſſariis Romanæ Curiæ, cujuscumque ſint dignitatis, aut ordinis, ne quoquomodo in eis cauſis procedant: decernentes irritum & inane, ſi ſecus a quopiam fieret: & transgreſſores hujus Decreti excommunicationis ſententia innodarunt, a qua niſi per Synodum poſſint abſolvi. Tum ſtatuunt cauſas omnes ultra quatuor diætas a Romana curia diſtantes, præter majores, quæ ſacris Patrum Decretis exprimuntur; & cauſas electionum Eccleſiarum vel Monaſteriorum, deinceps in Provinciis propriis apud ordinarios judices eſſe cognoſcendas, finiendasque: neque licere cuique appellare, niſi ad judicem immediate ſuperiorem; neque etiam ad Pontificem Maximum, niſi ſit immediatus Superior: & tum Pontifex cauſam ipſam per reſcriptum ad Provinciam ipſam utque ad finem litis remittat: niſi forte propter defectum juſtitiæ, aut juſtum metum aliter facere cogatur: & tunc in propinquis Provinciis cauſa poterit committi. Ab hoc Decreto exemerunt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Officialesque omnes Romanæ curiæ in curia commorantes tantum, quoad Concilium aliud ſtatuerit: Voluerunt cauſas omnes, quæ in Romana Curia vertuntur (ut dictum eſt) ad Concilium eſſe advocatas, neque licere de eis quoquo modo agi apud Papam, aut apud Conventiculum Ferrarienſe, (ita enim appellabant Ferrarienſe Concilium:) & ut dignitates, Beneficiaque Eccleſiaſtica idoneis, ac bene meritis conferrentur, minuerenturque lites & ambitiones, hujusmodi Decreta ſtatuerunt. Primum, quoniam gratiæ exſpectativæ ad Beneficia Eccleſiaſtica confuſionem Eccleſiis generant, miniſtros plerumque minus idoneos afferunt, occaſionem optandæ mortis inferunt, lites & contentiones augent, ex quibus Provinciæ & Eccleſiæ pecuniis exhauriuntur; anguſtias, ſollicitudinesque exſpectantibus litigantibusque præparant: ac fraudes, dolos, circumventionesque infinitas pariunt, ordinem Eccleſiaſticum perturbant, & ordinariorum collatorum jurisdictionem confundunt: (**) ſtatuere, non licere deinceps Romano Pontifici, gratias exſpectativas, ſive nominationes ad Beneficia quoquomodo concedere; conceſſas autem, quarum proceſſus non ſunt expediti, nullas eſſe: alias ratas haberi, quoad aliter a Concilio ſit deliberatum. Reſervationes etiam particulares Beneficiorum, tam per ſuminum Pontificem, quam per Legatos ejus factas, irritas eſſe & caſſas. Licere tamen Romanis futuris Pontificibus, tempore ſui Pontificatus de uno Beneficio tantum ad collationem, in qua fuerint decem Beneficia, & de duobus, ubi fuerint quinquaginta, & ultra pro arbitrio ſuo honeſte diſponere. Ita tamen, ut in eodem Collegio duas Præbendas non conferat: ſalvumque eſſe perpetuo Romano Pontifici jus præventionis in collatione Beneficiorum. In conferendis autem Beneficiis Eccleſiaſticis hunc modum ſervari voluerunt. Primum, ut ſaluti animarum, Doctrinæque Eccleſiæ conſulatur. Prima Præbenda, quæ in Cathedralibus Eccleſiis vacabit, conferatur alicui Magiſtro, vel Licentiato, vel Baccalaureo formato in Theologia, qui per decennium in publicis Gymnaſiis ſtuduerit, & reſidentiæ, lecturæ, ac prædicationis onus voluerit ſubire. In omnibus autem Collegiis Canonicorum tertia pars Præbendarum ad minus conferatur doctrinarum Profeſſoribus; quos graduatos appellant. Ita ut prima vacatura conferatur graduato, duæ ſequentes aliis; tum alia iterum graduato; & ſic deinceps, his videlicet: Magiſtris, Licentiatis, & Baccalaureis formatis in Theologia, qui per decennium in publicis

(*) *forte:* Curia agitantur

(**) *forte:* ſtatuunt

licis Gymnasiis studuerint; Doctoribus, Licentiatisve in altero jurium, sive in Medicina, qui per septem annos; Magistris, sive Licentiatis in artibus, qui per quinquennium: & si nobiles ex utroque parente, & ex antiquo genere fuerint, sat erit, ut annis sex in Theologia studuerint, & in altero jurium annis tribus. Qui autem ex prædictis alias præbendas duas, sive alia Beneficia obtinerent, propter quæ in alio residere non possent, hos non esse connumerandos in dicta tertia graduatorum, præsertim si ea Beneficia sunt census ducentorum aureorum. In parochialibus vero Ecclesiis per civitates & oppida etiam, ut superius, graduati assumantur, qui minus per triennium in publicis Gymnasiis studuerint. Hujusmodi autem graduati, qui ad Beneficia promoveri cupiunt, nomen suum per tempus Quadragesimæ singulis annis dent ordinariis Collatoribus: quod si non fecerint, collatio in alios per Ordinarios facta rata erit: si vero contra hujusmodi Decretum collatio aliqua, sive præsentatio Beneficiorum fiet, nulla sit omnino, & cassa. His solemni ritu decretis ad IX. Kalend. Februarii (ut diximus) ne provinciæ Romanæ Ecclesiæ sine Rectore & Administratore remansisse viderentur, interdicto Pontificatu Eugenio, aliud duodecim virorum Collegium statuerunt, quod curam administrandarum provinciarum susciperet, ternos ex qualibet Natione. Hi Legatos duos de latere statim constituerunt: Cardinalem Sancti Petri ad Vincula, qui favore Alphonsi, Regis Aragonum & Siciliæ, urbem Romam, & Vicinas Ecclesiæ Romanæ provincias: & Valramum postulatum Trajectensem, qui Bononiam, quam Nicolaus Piccinius per id tempus occupaverat, & exarchatum, favore Philippi Ducis Mediolani, cui carissimus erat, administrarent. Basileenses siquidem plurimum in Rege Aragonum, & Duce Mediolani confidebant; qui & Concilio dediti, & Eugenio infensissimi videbantur. Sed Cardinale & postulato provincias recusantibus, petente Duce Cardinalis Ursinus Legatus declaratur. Verum forma juramenti, quam Basileenses ex Legato exigebant, Duci non placebat, & Cardinalis illis diebus est vita subtractus: Dux vero Cardinales Sanctæ Crucis, & Sanctæ Sabinæ Legatos decerni petebat, viros Basileensibus minime gratos. Tandem post multos tractatus Philippus Dux, qui suspensionem Eugenii summo studio expostulaverat, nunc aperte Basileensibus ostendit, non sibi placere, ulterius contra Eugenium procedi: hortabaturque Patres, ut tertium Generale Concilium fieri paterentur in una ex suis civitatibus, vel alibi in Italia, ubi opportunius videretur. Julianus autem Cardinalis Sanctæ Sabinæ, Sancti Angeli appellatus, ut vidit Basileenses in proposito Pontificem deponendi obstinatos, Basilea discessit V. Idus Januarii. Et Patres concione advocata, Ludovicum, Cardinalem Arelatensem, qui unicus tunc Cardinalis in Concilio supererat, Præsidentem creant cum plena potestate: & Classis præfectus Nicolaus cum Legatis Basileensium e Græcia reversus, Magistratu se abdicavit, redditis vexillis & sceptro. Tum dicta est dies Archi-Episcopo Tarentasiensi, quod contra Concilium Basileense egisset, torturæ exposuisset Heraldum Ducis Sabaudiæ per Concilium in Græciam missum: vocati sunt ad causam dicendam, quamvis absentes, Dinienses, & Portugallensis Episcopi, ac Nicolaus de Cusa, quod falso se appellassent Concilii Legatos.

LXVII.

SESSIO PRIMA

Principium Concilii Ferrariensis.

Inter hæc convenerant jam Ferrariæ Patres complures Concilii celebrandi gratia: & Nicolaus Sanctæ Crucis Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, Eugenii Pontificis nomine Concilio Præsidens, primam publicam Sessionem solemni more habuit, quarto Idus Januarii, anno salutis MCCCCXXXVIII. in qua hæc communi consensu decreta, statutaque sunt: Eugenium Pontificem ob causas justas & necessarias, atque urgentes, ad removenda impedimenta, quæ unioni cum Græcis tractandæ interponebantur, propellendumque imminens schisma, de consilio sacri Senatus, approbantibus, laudantibusque Prælatis Romanæ curiæ magno numero, transtulisse Basileensem Synodum

dum Ferrariam; eam translationem legitimam & Canonicam esse; ac proinde Ferrariense Concilium Oecumenicum legitime congregatum esse; oportereque illud incumbere unioni navandæ cum Græcis, consummationique rerum illarum, quæ Basileæ inceptæ, nondum finitæ essent: neque propter hanc translationem, quæ ob publicam utilitatem manifeste facta esset, Eugenium Pontificem comprehendi Decretis octavæ & undecimæ Sessionis Concilii Basileensis. Congregationem illorum, qui post translatum Concilium Basileæ pertinaciter remanserunt, sive quamcumque aliam præter Ferrariæ legitime congregatam, non esse Concilium Generale, neque auctoritatem illam (*) potestatemve habere: omniaque per Basileenses gesta actaque post translationem, irrita esse & nulla; nisi forte pro reductione Bohemorum aliquid egerint utile, quod sacrum Ferrariense Concilium laudabit, probabitque: omnes, qui in verba olim Basileensis Concilii juravêrint, absolutos liberatosque esse ab eo juramento. Nemini omnino licere ex Conciliariis Concilii Ferrariensis, cujuscumque sint gradus aut ordinis, molestare; seu quoquo modo etiam in Beneficiis, aut dignitatibus vexare, quamdiu in Concilio, sive in curia Romani Pontificis perseverabunt. Molestatores, etiamsi Cardinales, aut inferioris dignitatis sint, excommunicatos esse, Collegia & Universitates sacris interdicta: & nisi intra tres dies a molestatione cessaverint, sive Beneficio, aut dignitate per se pulsos non restituerint, ipsos cum omni dignitate, etiamsi Episcopali & supra, omnique Beneficio Ecclesiastico ipso facto esse privatos. Eos etiam, qui Conciliarium, sive Curialium hujusmodi Beneficia, sibi a quovis collata acceptaverint, excommuniactos item esse, omnique honore & Beneficio privatos, inhabilesque ad futura. Demum convocaverunt omnes ad Generale Concilium Ferrariense, quos ad Concilia secundum sacras leges venire oportet. Venerant jam Græci Venetias ad VI. Idus Februarii, & Eugenius Pontifex paulo post Ferrariam se contulit ad Concilium, ubi ad XV. Kalend. Martii celebrata publica Sessione secunda, hæc approbante Concilio decrevit.

LXVIII.

SESSIO SECUNDA

Concilii Ferrariensis, in qua Basileenses damnantur.

Basileæ post translationem Concilii legitime & necessarie factam, sub nomine Generalis Concilii remanentes, quoniam sanctissimam Græcorum unionem omni studio perturbant, audentque sua temeritate Romanum Pontificem inique judicare, omnes & singulos, etiamsi Cardinales, Patriarchæ, Archi-Episcopi, Episcopi, & minoris dignitatis sint, cujuscumque ordinis, excommunicatos esse, ac Beneficiis, dignitatibusque omnibus privatos esse, & ad futura inhabiles, omnia eorum gesta, decretaque a tempore translationis, tam contra hujusmodi translationem, quam contra Conciliares Ferrarienses, Curialesve Summi Pontificis, irrita & nulla esse. Prælatos omnes cujuscumque gradus & dignitatis in vim præstiti juramenti Apostolicæ Sedi discedere oportere e Basilea intra triginta dies; alioquin pœnis supradictis subjectos esse: Magistratus, civesque Basileenses, nisi infra prædictum tempus remanentes ejecerint, in eadem esse censura: neminique licere mercimoniis, aut alia quavis re Basileam, nisi paruerint, juvare: contra hanc legem aliquid Basileam importantes, impune ab omnibus spolientur, diripianturque: sint ejus bona primi occupantis. Si tamen quispiam ante triginta dies resipuerit, discesseritque, impunitas sit ei concessa, & omnium injuriarum remissio.

LXIX.

Dux Bavariæ Bellum infert Basileensibus.

Hæc ubi decreta sunt, & per provincias Basileæ vicinas litteris Pontificis divulgata, plures Basileam petentes, aut hinc inde Concilii gratia transcurrentes sunt capti: & Stephanus Dux Bavariæ, & alii nonnulli bellum Basileensibus nunciarunt. Græcorum Imperator Basileensibus ex Venetiis scripsit, se in Italiam venisse, ut impleret promissa pro unione: & cum ipsi non satisfecerint conventis, se pro Oecumenico Concilio celebran-

(*) *lege:* ullam

Digitized by Google

lebrando Ferrariam petiturum : hortaturque Patres, ut illuc ad Concilium se conferant. Rex Franciæ promittit se fauturum nominationi Basileensium pro Oecumenico Concilio. Rex Hispaniæ, & Electores Imperii, qui Francofordiæ congregati, Albertum Austriæ Ducem, ac Regem Hungariæ & Bohemiæ, Imperatorem designaverant ad XV. Kalend. Aprilis; hortantur Patres, ut a processu contra Eugenium supersedeant. Sed Ludovicus, Proto-Notarius Romanus, multis argumentationibus omnium objecta, & præsertim Græcorum diluens, hortatur, ut processum maturent.

LXX.

SESSIO TERTIA
Concilii Ferrariensis.

Græci autem Nonis Martii Ferrariam ingressi sunt, & V. Idus Aprilis anni MCCCCXXXVIII. tertia Sessio publica Ferrariæ celebrata est : in qua Pontifex approbante Imperatore Græcorum, Patriarcha Constantinopolitano, Legatisque aliorum Patriarcharum Orientis, ac cæteris Patribus, qui Ferrariæ convenerant, declaravit Ferrariæ celebrari, & legitime congregatum esse Oecumenicum & Generale Concilium pro unione cum Græcis facienda, & ad alia perficienda, quæ Basileæ erant incœpta.

LXXI.

Principes & Legati frustra orant, ut ab omni processu contra Eugenium supersedeatur.

Appetebat jam terminus duorum mensium post suspensionem Eugenii a Basileensibus factam : post quem secundum Decreta Constantiensis Synodi privandus erat Pontificatu, si Concilio non satisfaceret : dies erat ad IX. Kalendas Aprilis. Quare Regum Hispaniæ Legati simul cum Oratore Ducis Mediolani, qui etiam nomine Alphonsi, Regis Aragonum, petebat, Patres hortabantur, rogabantque, ut ad diem octuagesimum judicium contra Eugenium differrent : alioquin nomine suorum Principum protestari, quod ei non consentirent, quoniam vereantur inde schisma oriturum : ex prorogatione autem fieri posse, ut concordia inter Papam & Concilium inveniatur. Archi-Episcopus Mediolanensis, qui se Primatem Italiæ appellabat, idem asserebat suo & provinciæ suæ nomine. Quin & Ludovicus, Proto Notarius Romanus, qui nuper Eugenii acerrimus impugnator erat, instigaveratque Patres ad procedendum contra eum, nunc etiam sententiam differendi probabat. Sed cum res in longam disceptationem venisset, statuerunt tandem Patres procedendum esse ; & ut maturius tantam rem aggredi viderentur, faciliusque ejus aditus pateret ad dejiciendum Pontificatu Eugenium, tamquam male de fide sentientem : ut qui in confictis contra eum criminibus non multum confiderent ; communi consensu tria (ut ajunt) firmant fundamenta, quas veritates fidei appellant, declarantque ab omnibus esse tenendas, ut a sacro Constantiensi Synodo manifestatas : Romanos Pontifices Concilia Generalia legitime congregata dissolvere, prorogare, seu transferre minime posse sine majoris partis Conciliarium assensu : Concilium Generale habere potestatem immediate a Christo, cui etiam Romanus Pontifex obnoxius est : eumque in his, quæ ad fidem Catholicam, extirpationem hæresium, ac schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ, tam in capite, quam in membris pertinent, Concilio obedire oportere. Romanum Pontificem non posse immutare ea, quæ spectant ad universalem Statum Ecclesiæ. Hæc qui non tenent, male de orthodoxa fide sentire.

LXXII.

SESSIO TRICESIMA
SECUNDA BASILEENSIS
Contra Ferrariense Concilium, & ejus Sequaces.

Celebratur igitur post hæc publica Sessio XXXII. ad IX. Kalend. Aprilis, anni MCCCCXXXVIII. In qua decernuntur litteræ Concilii nomine ad Christianos Principes : quibus Basileensium gesta circa nominationem Concilii pro Avenione, Basilea, & Sabaudia, completorumque omnium promissorum in Concordatis cum Græcis narrantur, probanturque.

turque. Et econtra improbatur, damnatur electio per minorem partem facta de Florentia & Utino, Decretum illud falsum asseritur, & nullum, neque etiam secundum in eo contenta ab Eugenio servatum. Tum asseritur per Eugenium impeditum fuisse, quo minus Basileenses in tempore Constantinopolim petere potuerint; & ejus opera Græcos seductos ad locum Concilii per se nominatum non venisse, ut eos ad locum sibi placitum duceret; neque aliud quærere Eugenium, nisi ut Conciliis potestatem auferat supra Romanos Pontifices. Gesta omnia, Sessionesque, & Decreta in Ferrarienti Concilio, quod Conventiculum Schismaticorum appellabant, irrita esse & nulla, neminemque illis obedire oportere. Tum omnes, qui a die suspensionis Eugenii in ejus Curia perseveraverunt, omnesque, qui Ferrariense (ut ajebant) Conventiculum adierant, ad judicium vocant, intra XXX. dies responsuros, cur pœna in Sessione XXIX. decreta puniri non debeant. Declarant deinde molestantes, vexantesque quoquo modo Basileense Concilium, vel ad illud accedentes, recedentesque, pœnas, & censuras incurrisse in prima Sessione contentas; etiam si quis id egerit Eugenii Pontificis, Ferrariensiumve mandato, quod nullam potestatem habere affirmant. Postbac Concilii Procuratores accusationes Eugenii, causidicorum more, capitibus centum & quinquaginta, ut res atrocior videretur, Patribus proponunt: quas testibus, & publicis documentis se asserunt probaturos. Summa erat Eugenium IV. Romanum Pontificem pertinacem ac rebellem, violatorem ac perversorem Sacrorum Conciliorum esse, inemendabilem, atque incorrigibilem, & perjurum, qui per eum in sua assumptione solemniter jurata non servaverit; schismaticum, ac schismata nutrientem, qui stante Concilio Generali Basileensi aliud Conventiculum sub nomine Generalis Concilii erexerit Ferrariæ; pacis & unionis Ecclesiæ, ac sanctorum operum, propter quæ Sancta Basileensis Synodus congregata esset, turbatorem, ac impeditorem; de fide orthodoxa male sentientem, abnegantemque Articulum Symboli: Unam Sanctam Ecclesiam Catholicam; quorum (*) Sanctorum Conciliorum Decretis, quæ Sanctam Ecclesiam repræsentant, non obtemperet: Bonorum ac jurium Romanæ Ecclesiæ depopulatorem, dilapidatoremque, qui ejus provincias alienaverit, destruxeritque: Simoniacum manifestum, ac notorium; qui nullis Ecclesiastica Beneficia sine pecuniis concedat: & denique aperte atque enormiter scandalizantem universalem Ecclesiam Dei in omnibus suis gestis, ac dictis. Quare justo judicio, ut tanta dignitate prorsus indignum, esse rejiciendum a Pontificali dignitate, & ab universali Ecclesia, & ut putridum membrum abscindendum. At alia ex parte Franciæ, Hispaniæque Reges litteris & Nunciis orabant Patres, ut in judicio contra Eugenium superfederent, putantes mitiori medicina languenti Ecclesiæ succurrendum. Et Rex quidem Anglorum acerbissimis litteris Patres increpavit, quod auderent Romanum Pontificem judicare; asserens Antichristi tempora eos introducere; & exhortans, ut a processibus cessarent; & in litterarum superscriptione Basileensem Congregationem, non autem Concilium appellavit. Et Rex Portugalliæ secundum Decreta quorumdam Romanorum Pontificum petebat a Basileensi Concilio sibi decerni expeditionem contra Saracenos, qui Regnum Granatæ occupant: promittens, quoniam provincia sub Rege Hispaniæ esset, omnia, quæ cœperit ex hostibus, Hispaniæ Regi se redditurum, si ille expensas pecunias restitueret. Quod ne fieret, Oratores Regis Hispaniæ impedierunt: asserentes id cedere in apertum præjudicium & dedecus sui Regis, qui sæpe cum infidelibus prospere decertasset.

LXXIII.

Germaniæ Principes Neutralitatem instituunt per sex menses.

Convenerunt Francofordiæ Electores Imperii post mortem Sigismundi Cæsaris ad novum Cæsarem subrogandum, ut dictum est: qui cum varia in dies edicta Romani Pontificis, & Basileensium cernerent, communi consensu XV. Kalend. Aprilis ejusdem anni, sta-

(*) *forte:* quoniam

tiunt ſe, Provincialesque omnia Decreta alterius partis contra alteram partem non ſuſcipere: Venerarique & Eugenium pontificem, & Concilium Baſileenſe: velleque uſque ad ſextum menſem deliberare, cujus parti ſit adhærendum. Interea tamen proteſtari ſe non diſcedere ab obedientia & reverentia Sedis Apoſtolicæ. Prælatos autem Eccleſiarum populos ſibi commiſſos jure ordinario gubernaturos. Hoc principium fuit Neutralitatis Germanicæ, quæ prætextu Concordiæ per ſex menſes inſtituta, ſupra ſex annos perduravit, ab Eugenio, & Baſileenſibus reprobata. Nemini enim parebant, cum cenſuræ imponebantur: & quod ab altero non poterant impetrare, ab altero petebant. Cauſa autem fuit Germanorum Neutralitas, ut Felici deinde Antipapæ a multis non obediretur, cum Germani illum non ſuſciperent, & Eugenium non negarent.

LXXIV.

Legatio Electorum pro ſuperſedendo in judicio contra Eugenium.

Advenerunt poſthæc Electorum Legati Baſileam, qui multis argumentis ſuadebant ſuperſedendum eſſe a proceſſu contra Pontificem: id etiam affirmabat Mediolani Ducis Legatus. Sed Baſileenſes auctore præſertim Cardinale Arelatenſe maturandum putant. Statuunt igitur Generalem Conventum celebrare, ut Eugenii accuſationem & articulos probent: Primores Nationum rem differendam putant: Præſidens cum popularibus negant id utile ad ſummam: Prælati Hiſpanicæ nationis aſſerunt ſe probationi criminationum Eugenii non aſſenſuros: & Panormitanus Præſul, qui alias accelerationum judicii perſuadere conſueverat, nunc ſuperſedendum omnino cenſebat: affirmabatque Italicis & Hiſpanicis non conſentientibus, quaſi media parte Concilii, nihil ab aliis ſtatui poſſe: quod a Gallicis & Germanicis non admittebatur; cum dicerent eos nullo modo eſſe non modo pares, ſed vix quartam partem. Quibus reſpondebat Panormitanus, non Prælatos, quibus illi maxime abundarent, non habere poteſtatem ſtatuendi in Conciliis; & proinde ſe eſſe eis æquales, cum non eſſent inferiores numero Prælatorum. Fit tandem Congregatio generalis ad IV. Kalendas Majas, in qua cum proponeretur, an admittendæ eſſent criminationes Eugenii, Oratores Regum Hiſpaniæ & Aragoniæ, Ducisque Mediolani, & Barchinonenſis Epiſcopi nomine Eccleſiæ Hiſpanienſis, Archi-Epiſcopus Mediolanenſis nomine Italiæ, cujus ſe Primatem appellabat, intercedunt, prohibentque, ne id fiat. Quod ſi fiat, atteſtantur neque ſe, neque Principes ſuos conſenſuros. Sed cum his non moverentur alii, jamque Decretum admiſſionis Articulorum jubente Præſidente legeretur, omnes ſupradicti e concione diceſſerunt. Patriarcha vero Aquilejenſis multa contra Mediolanenſem diſſeruit: aſſerens Primatum Eccleſiæ Italiæ ad ſe poſt Romanam Sedem ſpectare. Admiſſæ ſunt criminationes, & ſtatutum, ut intra triginta dies teſtibus approbarentur, & contumacem eſſe Eugenium. Declarati ſunt & contumaces Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & alii, qui Ferrariæ convenerint, quod Decreto trigeſimæ ſecundæ Seſſionis intra ſtatutum tempus non paruiſſent: & paucis poſt diebus admiſſi ſunt teſtes jurati viginti duo ad probandum Eugenii criminationes. Majo menſe ſequenti Ludovicus Protonotarius Romanus ex legatione ad Ducem Sabaudiæ rediit: retulitque Ducem ipſum Patribus deditiſſimum eſſe, faterique Baſileæ eſſe legitiſſimum Concilium, Ferrariæ autem minime; proinde miſſurum ad eos Prælatos Provinciæ ſuæ. Petere deinde, ut proviſionem de Eccleſia Tarantaſienſi factam ab Eugenio poſt ſuſpenſionem ſuam in perſonam cujusdam Joannis de Arcis, irritam declararent, Eccleſiæque illi de alio provideant.

LXXV.

Sexdecim virorum Magiſtratus pro conferendis Beneficiis.

Factus eſt etiam alius Magiſtratus ſexdecim virorum ſuper Beneficiis vacantibus, non electivis tamen, conferendis, qui menſtruus erat Magiſtratus. Hos tamen ſervare oportebat ordinem in trigeſima prima Seſſione præſcriptum.

Sta-

Statuerunt etiam alios Magiſtratus, qui pœnitentiariam regerent in Concilio. Albertus vero novus Cæſar Legatos ſuos in Concilio juſſit eſſe Epiſcopum Lubecenſem & Georgium Viſchel, qui Sigismundi legatione prius erant functi; approbavitque Concilium Baſileenſe, & fidem publicam a Sigismundo Patribus datam, ſecuritatemque innovavit: juſſitque Conciliares omnes per totam Germaniam ſalvos eſſe. Patres illi pecunias conceſſerunt ex indulgentiis in Auſtria collectas, pro Græcorum adventu. Sed cum a Legatis Baſileenſium peteretur a Cæſare, ut juberet Decreta Concilii contra Eugenium per Germaniam obſervari; reſponſum eſt, eos præſtolari oportere conventum ad feſtum Divæ Margaritæ indictum, in quo Cæſar cum Principibus ſtatueret, quod agendum eſſet pro utilitate publica.

LXXVI.

Legatio Electorum Baſileam.

Miſerant, ut diximus, Principes Electores ad Eugenium Legatos, ut permitteret tertium locum nominari in Germania pro Generali Concilio, reſponſumque fuerat, velle Eugenium exſpectare Legatos novi Cæſaris, & aliorum Principum, qui brevi affuturi erant, & ex eorum conſilio omnia agere: placereque ſibi, ut interim Conventus aliquis in Germania celebraretur, ad quem ipſe eſſet Legatos ſuos miſſurus, in quo de modo concordiæ, & pacis Eccleſiæ tractaretur: qui ſi judicaret expedire reipublicæ, quod alius locus eligeretur pro Concilio, id conceſſurum ſe pollicebatur. Principes igitur Legatos ipſos ad ſe reverſos cum his mandatis Baſileam mittunt: orantes, ut proceſſum contra Papam tamdiu prorogent, quoad ipſi convenire, & concordiam tractare poſſint. Eliguntur quinquaginta viri, qui hæc diſcutiant, videantque, quid agendum. Primores ſtatuunt ad tres menſes ſuperſedendum a toto proceſſu, nec omnino aliquid contra Eugenium interim faciendum. Alii vero auctore Cardinali Arelatenſi multis argumentis & approbationibus uſi, cenſent ſuperſedendum quidem a ſententia depoſitionis ad id tempus: ſed interim neceſſe eſt, ut teſtium depoſitione criminationes Eugenii approbentur, ne diutius de ſua innocentia gloriari poſſit Eugenius; neve Patres falſam calumniam ei ingeſſiſſe arguantur. Interim vero poſſe per Principes de concordia agi, faciliusque Eugenium Concilii poteſtati ſe ſubmiſſurum, cum cognoverit crimina ſua probata eſſe.

LXXVII.

Legatio Regis Franciæ Baſileam pro Eugenio Pontifice.

Julio menſe Dominicus Cardinalis Tarraconenſis, tituli Sancti Joannis & Pauli, Baſileam ad Concilium venit: benigne a Patribus ſuſceptus eſt. Et Rex Franciæ celebrato Bituris Provincialium ſuorum Conventu, Oratores ſuos Baſileam miſit, orans iterum Patres, ut a proceſſu contra Eugenium ceſſarent; promittens ſe operam daturum pro concordia & pace. Sed quoniam non præſcribebatur tempus, reſponſum eſt dilationem continuo fieri.

LXXVIII.

Damnantur ſequentes Eugenium.

Sequenti menſe vocantur rurſus in judicium ſequentes Curiam Eugenii, Ferrariæ commorantes ſub ſpecie Concilii, & qui Baſileenſe Concilium quoquo modo impedirent, vel Legationibus Eugenii fungerentur contra Concilium: & paulo poſt in Generali Congregatione declaratur, eos incidiſſe in pœnas contra eos ſtatutas.

LXXIX.

Accuſatio Beati Bernardini Senenſis.

Per hoc tempus, deferente quodam Bartholomæo ex Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini, actum eſt de cultu tabellæ Nominis JESU; quem frater Bernardinus Senenſis, qui poſtea inter Sanctos relatus eſt, introduxerat. Et cum a multis reprobaretur cultus ille, & Arelatenſis Cardinalis aſſereret, Bernardino a Martino Pontifice fuiſſe prohibitum, ne id ultra faceret, affirmatum eſt, poſt prohibitionem ſemper ab eo cultu abſti-

nuiſſe Bernardinum, & res indiſcuſſa eſt & dimiſſa.

LXXX.

Conventus Nurimburgenſis ſuper rebus Eccleſiæ.

Celebratus eſt Conventus Nurimbergæ ad diem dictum : & cum Baſileenſes Legati rogarentur ab Oratoribus Cæſaris & Principum, ut permitterent Patres, ſuorum Principum arbitrio, & interventione pacem componi inter ſe, & Pontificem : multis argumentis reſponderunt, id neque fieri poſſe, neque juſtum videri; quoniam non liceret ſæculares Principes de rebus Eccleſiaſticis judicare, neque eſſe utile reipublicæ, ut Principes videantur legem præſcribere Concilio Generali, & Romano Pontifici. Volebant enim Principes, ut ad alium Conventum ad feſtum Sancti Galli celebrandum, Legati Pontificis & Baſileenſium cum plena poteſtate concordandi adeſſent. Quod omnino a Baſileenſibus negatum eſt; quamvis aſſererent Principes non Judicis, ſed Mediatorum & Procuratorum pacis officio functuros.

LXXXI.

Proceſſus contra Eugenium.

His peractis adveniente tempore conceſſo ad probandas Eugenii criminationes, alia concertatio exorta eſt: cum hi, quibus commiſſum erat, ut Eugenium ad judicium vocarent reſponſurum contra producta, & probata, procedere in cauſa ſtatuerunt, adducuntur litteræ Principum, petentes, ne id fiat. Et Dux quidem Mediolani gravitſime litteris conqueſtus, quod Patres in gratiam Principum abſtinere nollent a judicio contra Eugenium. Tandem declarat, ſe non conſenſurum eorum judicio; & ſi Eugenium Pontificatu ejiciant, aliumve ſubrogent, ſe omni ſtudio totis viribus adverſaturum, atque alios Principes inducturum in ſuam ſententiam. Præter hæc Hiſpaniæ, Aragonum, & Navarræ Regum Legati, ac etiam Ducis Mediolani, Principum ſuorum nomine, & Mediolanenſis Præſul Italiæ, & Barchinonenſis Hiſpanicæ Eccleſiæ, Cardinalis vero Tarraconenſis proprio nomine interceſſionem fecerunt: proteſtatique ſunt, neque ſe, neque Principes, Provincialesve ſuos in eam rem conſentire. Spretis tamen his omnibus, judiciali ritu ſervato, vocatus eſt Eugenius per edictum ad contradicendum productis XVII. Kalendas Novembris ejusdem anni, affirmantibus Patribus poſſe ſuperſedere a ſententia contra Eugenium : a cognitione autem cauſæ, & completione proceſſus cum honore Concilii non poſſe.

LXXXII.

Alius Conventus Nurimbergenſis, in quo Legati Eugenii & Baſileenſium interfuerunt.

Inter hæc Baſileenſium Oratores Nurimbergam petunt ad ſecundum Conventum, quo & Pontificis Legati prius convenerant, Cardinalis Sanctæ Crucis, Archi Epiſcopus Tarentinus, & alii quidam : inter quos Joannes de Turrecremata, Ordinis Prædicatorum, qui poſtea Sancti Sixti, & Nicolaus Cuſa, qui Sancti Petri ad Vincula Cardinales fuere, annumerabantur. Excepti ſunt Baſileenſes publica pompa: multis Principibus & Clero obviam effuſo, ut Legati de latere procedebant; præcedebat Crux Aquilejenſem Patriarcham, qui Princeps erat Legationis. Is ad templum Sancti Sebaldi deſcendens, populo benedixit, & quinque annorum indulgentias elargitus eſt. Sed cum ad concordiæ tractatus deventum eſſet, videreturque Principibus optimum eſſe, ſi tertius eligeretur locus, in quo & Baſileenſes, & Ferrarienſes cum Græcis, & Pontifice convenirent, facerentque Concilium Generale: poſt multas allegationes Baſileenſium, qui aſſerebant, id neque utile futurum, neque juſtum; tandem reſponderunt ſuper ea re poteſtatem non habere : petere tamen reſponſum ſuper pridem poſtulatis a Principibus, ut ſcilicet Decreta Concilii ſuſciperent, ea per Provinciam facerent ſervare; curarentque, ut Baſileæ congregati ſalvi eſſent. Reſponſum eſt, Cæſarem, & Principes per ſuos Legatos, mox Patribus aperituros eorum ſententias.

LXXXIII.

Digitized by Google

LXXXIII.

Regis Franciæ consilium pro pace Ecclesiæ.

Legati vero Francorum Regis, qui Patribus suaserant, ut a judicando Pontifice supersederent, petierantque pragmaticæ Sanctionis confirmationem, quam Ecclesia Gallicana Bituris sancierat, requisiti quæ media pacis haberent, hæc proposuerunt: placere Regi & Prælatis, ut Patres persisterent in sententia alterius ex tribus locis nominatis pro Oecumenico Concilio, Basilea, Avenione, & Sabaudia, si Pontifex & Græci induci possent ad probandum. Et quamquam Galliarum Prælati eis non conducere arbitrarentur Romanam Curiam Avenioni esse; tamen pro utilitate publica, id æquo animo ad aliquod tempus laturos: tum si loca nominata Pontifici & Græcis non placerent, obsecrare Patres Regem, ut plurima nominent loca, quorum aliqua etiam in Galliis sint, e quibus sint nonnulla, quæ merito recusari non possint. Interea selectionem pro Concilio, si volunt Pontifici tamquam collitiganti concedere, concedant Græcis, quibus ut facilius unioni assentiant, omni studio sit blandiendum. Et quamvis secundum Decreta Constantiensis, & Basileensis etiam Synodi, in Galliis sit celebrandum proximum Concilium, placere tamen Regi & Prælatis juri suo pro hac vice cedere; ita ut ibi celebretur Concilium, ubi pax & concordia Ecclesiæ facilius possit inveniri: hac tamen lege, ut proximum deinde Concilium in Gallia celebretur.

LXXXIV.

Cæsaris & Principum Responsum.

Tertio Nonas Septembris hujus anni Legati Cæsaris & Principum Germaniæ Basileam ingressi benigne suscipiuntur: quorum Legationis hæc summa fuit: fateri Germanos Concilium Generale esse, velleque Cæsarem omnes ibi congregatos, conciliaresque omnes esse salvos: Sententiam neutralitatis Prælatos, Principes, populosque omnes approbasse, susceptisseque; ac venerari simul eodem tenore & sacrum Concilium, & Eugenium Summum Pontificem. Pro quiete autem, & concordia contendentium videri Cæsari & Principibus, ut Basileenses & Ferrarienses in tertio quodam loco pro Generali Concilio conveniant, quem Patres de consilio Cæsaris nominassent aptum rebus gerendis: ostendentes nullum esse remedium tantis malis, nisi tertium locum. Et obsecrantes multis maximisque precibus, ut hoc efficerent: quorum petitiones & Regis Franciæ Legati confirmabant, asserebantque idem cupere & orare Gallorum Regem. Cum res acriter urgeretur, qui a dissolutione Concilii abhorrebant, legem fieri procurant, non licere de dissolutione, sive translatione agere, nisi prius per XII. virorum magistratum legitime probatum, & in quatuor conventibus omnibus convocatis statutum fuerit: ita ut nisi conveniente multitudine omni, de ea re non agatur. Accesserunt ad petitionem Germanorum & Gallorum, etiam Oratores Hispaniæ, Aragoniæ, Navarræ, Portgalliæque Regum, & Ducis Mediolani, qui omnes in sententiam Cæsaris ire profitebantur. Diu igitur multumque inter Patres, quibus demandata erat hæc Provincia, & Legatos disputatum est per continuos duos menses, sæpeque hinc inde pacis conditiones præscriptæ. Sed cum viderentur nimis duræ a Patribus imponi, Legati in hanc formam leges conscripsere: Patres eligent Concilii auctoritate pro loco Oecumenici, & Generalis Concilii, Argentinam, Constantiam, Moguntiam: hanc electionem Cæsar intra mensem, & cæteri Reges Eugenio Pontifici, Græcisque, significent: qui etiam intra alium mensem unum ex nominatis locis litteris publicis approbent; & intra tertium mensem, unum scilicet ab approbatione loci, de eorum electione Basileenses reddant certiores. Et mox post approbatum locum a Pontifice congregatio Ferrarienſis omnino cesset; Basileenses vero, ut primum certiores redditi fuerint de acceptatione loci, publico Decreto statuant ibi Concilium celebrandum. Si locus ille novo accidente infortunio incommodus fiat ante Concilii inchoationem, alius e nominatis assumatur. Si post inchoationem Concilium sibi provideat, Pontifex per se vel suos Legatos, & Græci intra duos menses a die approbationis loci: Basi-

Digitized by Google

Baſileenſes vero intra eundem terminum a die notitiæ approbationis, ad nominatum locum ſe conferant Concilii gratia ; ſitque ibi poſt illos duos menſes Generale Concilium indiſſolubile, niſi a ſeipſo. Nihil tamen in Concilio agi poſſe, niſi poſt illos duos menſes, & quindecim dies. Præſidentes Concilii Pontificis nomine, ut in Baſileenſi, ſuſcipiantur. Modum procedendi in eo Concilio Patres ſibi ſtatuent, ut expedire videbitur. Ut primum Pontifex locum acceptabit, profitebitur Decreta Conſtantienſis Concilii de Poteſtate Conciliorum. Quod cum primum Patres Baſileæ per litteras publicas Eugenii cognoverint, mox ſuſpenſio ipſius Pontificis tollatur. Pœnæ & cenſuræ hinc inde caſſentur, annullenturque. Quod ſi nec Pontifex, nec Græci locum aliquem ex nominatis acceptaverint, Patres unum pro ſuo arbitrio accipiant, & intra duos menſes illuc transferant Concilium : non tamen ante quintum menſem a prima nominatione quidquam ſtatuatur a Concilio. Avenionenſibus ex pecuniis indulgentiarum, aut aliunde, ſatisfiet pro pecuniis ſacro Concilio mutuatis, & eorum damnis : ageturque de proviſione facienda Apoſtolicæ Sedi, ejusque Prælatis ob remotas annatas. Cæſar & Principes Imperii fidem publicam Patribus Concilii dabunt, locumque pro Concilio nominandum tutabuntur, & ab omni violentia defendent ; dabuntque operam, ut rerum omnium copia ſecuritasque integra omni ex parte abundet : & aliquem ex proceribus Defenſorem, Protectoremq; Concilii conſtituent. Has tamen Legatorum conditiones pacis Baſileenſes ſuſcipere noluerunt : multa illis addentes, multa dementes ; ut omnem Pontificis poteſtatem omnino enervarent ; illud maxime aſſerentes, Eugenium nullo modo poſſe inclinari, ut poteſtatem Eccleſiæ confiteatur : qui nuper etiam inconſultis Principibus, qui ei faverunt, tranſtulit congregationem ſuam e Ferraria Florentiam : non eſſe id ſignum volentis conſentire Concilium celebrare in Germania, qui a Germania longius (*) abſceſſerint. Tandem promiſerunt, ſe miſſuros Legatos ad novam diætam cum plena poteſtate, facturosque omnia, quæ utilia eſſe Catholicæ fidei putarent.

(*) *forte:* abſceſſerit

LXXXV.

SESSIO QUARTA.

Ferrarienſe Concilium Florentiam transfertur.

Eugenius inter hæc, cum Ferrariæ annonæ caritate, & etiam peſte Patres premerentur, quarto Idus Januarii ejusdem anni Concilium ex voluntate Patrum, & ſacri Senatus Florentiam tranſtulit proſequendum, ut Ferrariæ erat inceptum, quod actum eſt in quarta publica Seſſione.

LXXXVI.

Mittuntur Legati per Baſileenſes ad Conventum Francofordienſem.

Menſe Martio Anni MCCCCXXXIX. peſtis Baſileæ ſerpere cœpit, & Patres plenariam indulgentiam in ea perſeverantia morientibus conceſſerunt. Miſerunt Oratores aliquos in Britanniam, qui Principibus populisque ejus Provinciæ ſuaderent, ut Baſileenſium Decreta ſuſciperent, exigerentque pecunias ex indulgentiis collectas. Et cum inſtaret tempus indicti a Principibus Germaniæ conventus, qui ex Francofordia translatus fuerat Moguntiam, Baſileenſes Legatos illuc deſignant cum plena poteſtate, datis tantum clam mandatis, quouſque Principibus complacerent. Princeps hujus Legationis fuit Ludovicus ex Ducibus de Dech. Patriarcha Aquilejenſis, cum poteſtate & inſignibus Legati de Latere. Data eſt præterea Patriarchæ, & aliis Collegis, etiam ſeparatis poteſtas multa concedendi, quæ ad Pontificatum ſpectant : confeſſionale, altare portatile, diſpenſationes ſuper irregularitate, inhabilitatione, defectu natalium, & plura hujusmodi, quæ nunc primum Legatis ſunt conceſſa, ſed deinceps ampliora. Proviſiones plurium Eccleſiarum factæ ſunt hoc menſe Baſileæ, & præſertim Eccleſiæ Groſſetanæ, in perſonam fratris Nicolai de Sancto Geminiano, qui tamen non obtinuit : ſtatutumque, ut qui ab Eugenio Beneficia obtinuerant, eis a Concilio non darentur, niſi coram Baſileam peterent, & Eugenii collationi penitus reſigna-

Digitized by Google

reſignarent. Venerunt Maguntiam Oratores Concilii: ubi cum Legatis Cæſaris, Cardinalis Sancti Petri ad Vincula, Trevirenſis, Colonienſis, & Maguntinus, Principes Electores, & Archi-Epiſcopi aderant. Tum Pataviensis, Lubecenſis, & Auguſtenſis Epiſcopi, præter hos, qui Cæſaris erant Legati, Turonenſis Archi-præſul, & Trecenſis Epiſcopi Gallorum, Conchenſis Hiſpanorum, Albigauenſis Mediolanenſis Oratores, & aliorum Principum Germaniæ Legati complures. Legati Baſileenſes ſæpius cum Principibus, & Legatis Cæſaris, ac Regum convenientes, acriter petitionibus Principum reſiſtebant: & producentes Patrum mandata, quæ plumbea Bulla munita erant, ea prævaricari non poſſe afferebant. Petebant inſuper Concilii Decreta a Cæſare, & a Principibus ſuſcipi. At Principes & Legati Cæſaris paci, & quieti ſtudentes inſtabant, ut a judicio contra Pontificem ſuperſederent: permitterentque Patres Concilium transferri, ut dictum erat. Diſceptatio per plures dies tractata eſt, & nihil tandem a Baſileenſibus potuit obtineri: cum affirmarent judicium contra Eugenium aſſidue poteſtatem Eccleſiæ labefactantem, ſuſpendi non poſſe: & Concilium a petitis conditionibus non eſſe transmutandum. Nicolaus de Cuſa Eugenii cauſam tutabatur, ubique prædicans Baſileæ non eſſe Concilium Generale.

LXXXVII.

De judicio Veſtfaliæ.

Poſt hoc tempus Albertus Cæſar Patres litteris hortatur, ut cauſam quandam profanam ad judicium Veſtfaliæ, quod vetitum & ſecretum appellant, remitterent. Judicium hoc a Carolo Magno inſtitutum ajunt: quod deinde Cæſares tanti fecerunt, ut raro, vel nunquam ab illo ad ſe provocantes admiſerint. In eo etiam non vocati damnantur. Ponitur in medio chordula, cum de aliquo noxio refertur: ſi necandus videtur, tangunt omnes, qui accuſatum ſuſpendio dignum putant, digito funem: & ne damnatus ſit omnino inſcius, per unum aliquem ex Judicibus, qui incogniti ſunt, cum obvius datur virga leniter percutitur, vel ex eo audit hujusmodi verba: *Et alibi ita bonus comeditur panis, ut hic.* Poſt hoc, ubicunque damnatus repertus fuerit, ſuſpenditur. Neque poſſunt ii Judices evitari, cum non cognoſcantur. Quod genus judicii a Carolo ideo inventum ajunt, ut Saxonum gentem barbaram tunc ac perferocem, cædibus & latrociniis aſſuetam, ac crebro rebellantem in officio contineret. Gens fera, & idolis dedita, neque fidem, neque jusjurandum colebat, & ideo graviore fræno coercenda videbatur.

LXXXVIII.

Octo Concluſiones Fidei contra Eugenium.

Inter hæc Patres, qui Baſileæ erant, veriti, ne criminationes Eugenio objectæ (*) ſatis viderentur ad dejiciendum illum Pontificatu, Concluſiones octo per Sacræ Theologiæ Profeſſores excuſſerunt; quibus aſſerebatur Eugenium hæreticum, atque in hæreſi relapſum eſſe: has octo concluſiones veritates Catholicæ Fidei affirmantes. Poteſtatem Generalis Concilii ſupra Romanum Pontificem, & quemlibet alium eſſe. Pontifici non licere diſſolvere Generale Concilium præter ejus conſenſum. Has duas veritates eſſe Fidei Catholicæ: quas, qui negaverit, aut eis contrafecerit pertinaciter, hæreticum cenſendum. Diſſolutionem Concilii Baſileenſis primo per Eugenium factam contra primas veritates eſſe: Eugenium monitum a Concilio, errores ſuos primæ diſſolutionis revocaſſe: ſecundam diſſolutionem ab Eugenio factam, ſi contra ſe, ſuosque procederetur, manifeſtum eſſe errorem fidei: ſecundam diſſolutionem hujusmodi ab Eugenio factam, pertinaciam ejus poſt accuſatam contumaciam apertam, & erectionem alterius Congregationis ſub nomine Concilii Generalis, durante adhuc Baſileenſi Synodo, contra primas veritates eſſe. Has igitur concluſiones multis argumentis munitas ad Legatos ſuos Maguntiam miſerunt. Poſt hæc inſtantibus Legatis Baſileenſium, Conventus Germanorum acceptavit, ſuſcepitque omnia Baſileenſis Concilii Decreta, præter ea, quæ ad judicium contra Papam

(*) *forte:* non ſatis

pam quoquo modo ſpectarent: & in plerisque aliis limitationes, & exceptiones aliquas præſcripſerunt a Concilio deinde ſtatuendas. Facta ſunt hæc Maguntiæ VII. Kalendas Aprilis, anno ſalutis MCCCCXXXIX. Poſtremo cum multis diebus pro rebus componendis fruſtra diſceptatum eſſet, Baſileenſes Legati affirmarunt, ſi Cæſar, & Principes, cæterique Regum Legati promitterent, caverentque Concilium transferendum iisdem legibus, conſuetudinibus, atque ordinationibus continuandum fore, quibus Baſileæ hactenus celebratum eſt; ſique ei intra terminum præfigendum Eugenius non profiteretur fidei veritates, neque adimpleret Concilii mandata, vellent illum deſerere, & Patribus aſſiſtere, ſervareque judicium; ſperare Patres omnia, quæ Principes peterent impleturos. Ad ea per Conchenſem Epiſcopum reſponſum eſt: primum a Pontifice non poſſe concedi; quoniam non liceret illi præjudicium facere omnibus Epiſcopis, quibus a Baſileenſibus fit injuria; cum inferioris ordinis viri voces habeant in Concilio, quod ſolum ad Epiſcopos ſpectat. Alterum vero Principes nunquam conceſſuros, ut qui nihil magis cupiant, quam a judicio contra Pontificem abſtineri. Tandem rebus infectis Baſileenſium Legati domum reverſi ſunt.

LXXXIX.

Legati Eugenii ad Conventum Maguntinum.

Diſcedentibus Maguntia Baſileenſibus, Legati Eugenii adventarunt, qui Conventa Nurimbergæ adimpleri poſtulabant: afferentes ſupremam Eccleſiæ poteſtatem in ſolo Romano Pontifice eſſe, celebrarique Florentiæ Generale Concilium. Quod ſi Principes ſecundum promiſſa non facerent, non ſtare per Pontificem, quin fiat concordia. Baſileæ vero interim menſe Aprili inter multa alia privata, electus per Capitulum Eccleſiæ Andegavenſis, quem & litteris ſuis Rex Franciæ commendabat, confirmatus eſt, rejecto Guilelmo de Stotovilla, cui Eugenius Eccleſiam illam demandaverat. Sed is poſtea non modo Andegavenſem Eccleſiam obtinuit, ſed & Cardinalis factus eſt, & ad Rotomagenſem longo poſt tempore eſt translatus.

XC.

Concertatio Patrum pro octo veritatibus concludendis.

Menſe Aprili magnæ acerrimæque inter Patres contentiones actæ ſunt; cum illi octo veritates legitimo Decreto approbare vellent; Legati vero omnium Principum aperte contradicerent: atque ita incenſi ſunt contendentes, ut cum Promotores Concilii Arelatenſem Cardinalem, ut primum Præſidentem peterent, ut veritates illas ex more concluderet; Panormitanus Præſul, cum aliter perſuadere non poſſet, ſeceſſione facta duxerit (*) ſe cum aliis Prælatis Oratorum, qui majorem partem Prælatorum complectebantur, concluſere (**) non eſſe concludendum; & afferentes omne jus Concilii apud eos eſſe; quoniam inferiores non haberent poteſtatem ineundi ſuffragia in Conciliis Generalibus, & maxime in rebus fidei, neque vocem habere, niſi conſultivam tantum: atque in tantum excanduit, ut colluviem illam copiſtarum Concilium appellaverit: affirmaveritque flagitium fieri ab Arelatenſi, qui cum tribus Epiſcopis titularibus contra omnes Concilii Prælatos vellet ſtatuere. Tandem inſtante Arelatenſi & quibusdam ex ſuis, ferventeque multitudine, tres tantum primæ concluſiones in generali Congregatione ſunt approbatæ. Sed non minor deinde concertatio fuit, cum in publica Seſſione ſolemni Decreto illa ſancire voluerunt. Fidei Procurator Cardinalem Arelatenſem monet, ut ex debito officii, quod Concilio præſideret, & quia Cardinalis eſſet, Seſſionem indiceret pro veritatibus Fidei decretandis. Ad quæ Arelatenſis reſpondit; merito ſe, aliosque Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, vitam etiam pro fidei defenſione exponere oportere, quod rubrum Galerum ejus dignitatis inſigne deſignaret, & in litteris Apoſtolicis ſui Cardinalatus clare eſſet expreſſum; indixitque in diem alteram Seſſionem. Reclamantibus autem Legatis Cæſaris, & aliorum Principum, affirmantibusque, ſe huic rei nullo modo conſentire

(*) *forte:* dixerit (**) *forte:* concludere

ſentire poſſe; neque bene agere Patres, qui Principibus pro pace Eccleſiæ laborantibus ſuperſedendo morem gerere nollent; Reſpondit Arelatenſis Patres Baſileæ convenisſe in nomine Chriſti, non autem in nomine Principum; ac proinde Chriſti voluntatem, non rrincipum, impleri oportere.

XCI.

SESSIO TRIGESIMA TERTIA.

Tres primæ Veritates approbantur.

Illuceſcente igitur die, quæ fuit decima ſeptima Kalendarum Junii, anno ſalutis MCCCCXXXIX. habita eſt publica Seſſio ex more; in qua tres illæ primæ concluſiones; videlicet, Concilium Generale legitime congregatum eſſe ſupra Papam; illudque non poſſe a quocunque, neque etiam a Romano Pontifice diſſolvi, prorogari, aut transferri, & pertinaciter has veritates impugnantes eſſe hæreticos: approbatæ ſunt, declaratumque eas eſſe Fidei Catholicæ veritates ab omnibus affirmandas. Principum Legati, præſertim Lubecenſis Epiſcopus Cæſaris, & Archi-Epiſcopus Turonenſis Francorum Regis Oratores nomine proprio Patrum ſententiam approbarunt; excuſaveruntque, quod Seſſioni non interfuiſſent, ne Principum mandatis contrairent. Majo deinde menſe in Baſileenſes uniti ſunt Epiſcopi tres, & alii complures ex Sabaudienſis Ducis provinciis: reverſi ſunt ex Britannia Baſileenſes Oratores, qui dicerent, Brittonum Ducem Concilii Decreta omnia pie ſuſcepiſſe, præterquam Eugenii Pontificis ſuſpenſionem. Decimo deinde Kalendas Junii in Generali Congregatione Legati Cæſaris, ac Principum omnium Germaniæ, Regum Franciæ, Hiſpaniæ, Aragoniæ, & aliorum multis precibus, ſuaſionibus, & argumentationibus Patres rogabant, ut Maguntiæ meditata pro pace Eccleſiæ ſuſciperent, proceſſum contra Eugenium differrent, & in tertium Concilii locum conſentirent. Quod ſi forte Pontifex, aut Patres Principum conſtituta pro pace non ſequerentur, affirmabant Cæſarem cum Regibus & Principibus non acceptandi pacis conſtituta partes non ſecuturum; ſed omni ſtudio daturum operam, ne ob eorum contentiones res Chriſtiana detrimentum patiatur. Super his petitionibus cum diu multumque diſceptatum eſſet, auctore Cardinale Arelatenſi, tandem Concilii nomine reſponſum datum eſt in Generali Congregatione Idibus Junii, ejusdem anni, redactum in ſcriptis ſub Bulla Concilii. In eo reſponſo affirmabant Patres multis argumentis, aſſertionibus, auctoritatibus, & exemplis, neque ſibi licere, neque utile eſſe Reipublicæ Chriſtianæ, ut a judicio contra Eugenium ſuperſederetur, utve mutatio aliqua Concilii fieret, quod petebant Principes: quoniam nihil aliud eſſe mutare, quam diſſolvere Concilium: & judicium contra Eugenium juſte, & neceſſarie inceptum fruſtrari. Neceſſe enim eſſe Patribus, pro fidei orthodoxæ firmitate, & tuitione veritates fidei tueri, judicium perficere, & usque ad mortem in ſententia perſeverare: neque ullo modo puritatem fidei Catholicæ poſſe perſiſtere, ſi homo unus mortalis poſſit univerſalem Eccleſiam, fidemque Catholicam pro ſuo arbitrio vexare, & in Eccleſia tyrannice dominari. Proinde laudare Patres Principum pietatem, qui pacem Eccleſiæ omni ſtudio procurent, eorumque meditata in partem ſuſcipere meliorem: ſed neque illos ægre ferre oportere, ſi aliter faciendum Patribus videatur, cum judicium harum rerum ad eos pertineat: neque poſſe conqueri Principes de dilatione proceſſus; cum jam per duos annos eorum gratia res ſit dilata. Principum igitur precibus, ſuaſionibusque omiſſis, judicium contra Eugenium perficere Baſileenſes ſtatuunt: aſſerentes nullam aliam eſſe commodiorem ad pacem Eccleſiæ viam, quam libertatem Eccleſiæ reſtituere, quæ ab uno mortali quidem homine injuſte occupatur: actum eſſe de Fide Catholica, de religione, de moribus, de diſciplina Clericali, ſi unus pro ſuo arbitrio cuncta moderari, verſari, ſtatuere, evertere valeat: Generalia Concilia, quæ ſtabilitatem religionis, puritatemque fidei ſemper produxerunt, fruſtra congregari, ſi ab uno diſſolvi, prorogari, transferrive poſſint. Quo argumento Romanum

Pontificem, ſi hæreticus ſit, ſi ſchismaticus, ſi Eccleſiam manifeſte perturbet, non poſſe ad ſanitatem reduci, non poſſe emendari, qui arma promptiſſima habeat ad judicium Eccleſiæ fugiendum: diſſolutionem, prorogationem, translationemve Conciliorum: atque ita neceſſe Eccleſiam perire, ſi incidat in malum Paſtorem, ut interdum evenit. Moriendum igitur prius eſſe, quam Eccleſiaſticam libertatem deſerendam. Coacta igitur concione his, quibus demandata res erat, jubent, ut omnia ad judicium conficiendum parent: & communi conſenſu quinque alias concluſiones, quas veritates fidei appellabant, jam Legatis ſilentibus approbant, IX. Kalend. Julii ejusdem anni: ac publico edicto citari ſtatuunt Eugenium Pontificem ad ſententiam audiendum, ad VII. Kalendas ejusdem menſis. Quod edictum in valvis Baſileenſium Baſilicæ affigi mandant.

XCII.

SESSIO TRIGESIMA QUARTA.

Eugenius Pontificatu privatur.

Fit igitur Concurſus ad Baſileam VII. Kalendas Julii: ubi celebratis ex more Sacris Seſſio XXXIV. habetur: in qua infulati Præſules XXXIX. interfuere inter Epiſcopos & Abbates, inferioris autem Ordinis non minus trecentis. Vocatus per duos Epiſcopos Eugenius iterum: & non comparens, contumax judicatus eſt. Tum ſententia in eum fertur in hanc formam: Sancta Synodus Baſileenſis, in Spiritu Sancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentans, ſedens pro Tribunali, pronuntiat, decernit, & declarat in his ſcriptis, Gabrielem prius nominatum Eugenium Papam IV. fuiſſe, & eſſe notorium & manifeſtum contumacem, mandatis, ſeu præceptis univerſalis Eccleſiæ inobedientem, & in aperta rebellione perſiſtentem: violatorem aſſiduum, & contemptorem Sacrorum Canonum Synodalium, pacis & unitatis Eccleſiæ perturbatorem notorium, univerſalis Eccleſiæ ſcandalizatorem notorium, ſimoniacum, perjurum, incorrigibilem, ſchismaticum, a fide devium, pertinacem hæreticum, dilapidatorem jurium, & bonorum Eccleſiæ, inutilem, damnoſum adminiſtratorem Pontificatus Romani, omni titulo, gradu, honore & dignitate ſe reddidiſſe indignum: quem propterea eadem Sancta Synodus a Papatu, & Romano Pontificatu jure privatum eſſe declarat, & pronunciat: ac ipſum ab eisdem amovet, deponit, privat, & abjicit: decernendo etiam ad executionem aliarum juris pœnarum, ad quas condemnatus eſſet, eſſe procedendum. Abſolvuntur propter hæc omnes a juramentis illi præſtitis: prohibeturque, ne quis ultra eum Pontificem nominet ſub graviſſimis pœnis, neve ullo pacto illi obtemperet, ut Romano Pontifici. Abrogato Eugenio, Baſileenſes iterum eadem die conveniunt, decernunt Legatos per orbem Chriſtianum mittendos, qui dejectionem Eugenii, & cur ſit ejectus, omnibus aperiant, jubeantque hujusmodi Decretum ab omnibus ſuſcipi. Et cum de novo ſubrogando Pontifice variæ eſſent Patrum ſententiæ, (*) non propter peſtem, quæ Baſileæ graſſabatur, non exſpectandum conſtitutum tempus ſexaginta dierum plerique arbitrabantur, tandem differendum eſſe, ſtatutum eſt. Paulo poſt literæ Regis Francorum Patribus redditæ ſunt, in quibus acriter conquerebatur Rex, Patres non modo non annuiſſe ejus precibus & exhortationibus, ut in judicio contra Eugenium ſuperſederetur; ſed & graviora contra eum egiſſe (non tamen adhuc privationem audierat) quod non ſolum ſibi, ſed & multis aliis principibus magnæ eſſet admirationi, cum pacem Eccleſiæ, quam Principes tantopere quærerent, Patres reſpuere viderentur: obſecrabat igitur ſummis precibus, ne ulterius procederetur. Ad ea Baſileenſes reſponderunt: Regem paulo poſt per ſuos Legatos cognicurum, quid in hac re actum ſit: Non dubitare Patres, quin omnia in meliorem partem ſuſcipiat Chriſtianiſſimus Rex, quoniam pax Eccleſiæ non aliter cum Deo poſſit convenientius inveniri, quam ſi debitæ libertati reddatur: rogare Regem, ut Regni Prælatos ad conſulendum Reipubli-

(*) *forte*: & propter

publicæ Chriſtianæ mittat. Poſt hæc publicis litteris approbatas veritates, & quinque concluſiones, quæ Eugenium hæreticum annotabant, divulgant.

XCIII.

SESSIO QUINTA FLORENTINA

In qua Græci cum Latinis uniuntur.

Inter hæc Eugenius Florentiæ Concilium agens, incumbensque unioni Græcorum, poſtquam diu multumque inter Græcos & Latinos diſceptatum eſt, communi Latinorum & Græcorum conſenſu in publica Seſſione ſuper veritatibus fidei, in hanc ſententiam definivit: Spiritum Sanctum ex Patre & Filio æternaliter eſſe, & eſſentiam ſuam, ſuumque eſſe ſubſiſtens neceſſarie ſimul ex Patre & Filio, & ex utroque æternaliter, tamquam ab uno principio & unica ſpiratione procedere; verbaque illa in profeſſione fidei, FILIOQUE veritatis gratia declarandæ neceſſario fuiſſe appoſita. Sacerdotes in azymo, ſive fermentato pane triticeo, verum Chriſti Corpus conficere oportere ſecundum Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem. Vere pœnitentes, ſi ante vitam (*) fuerint defuncti, quique digne pro commiſſis culpis ſatisfecerint, eorum animas pœnis purgatorii poſt mortem purgari, ſi deceſſerint in Chriſti charitate; prodeſſeque eis, ut ab his pœnis leventur, fidelium vivorum ſuffragia, Miſſarum ſancta Sacrificia, orationes, eleemoſynas, & alia opera pietatis. Illorum animas, qui poſt ſuſceptum baptiſma nullam peccati maculam incurrerunt; illorumque autem animas, quæ poſt mortem, ut diximus, in purgatorio, vel in vita per pœnitentiam ſunt purgatæ, mox in cœlum aſſumi & intueri clare ipſum Deum trinum & unum ſicuti eſt: pro meritorum tamen diverſitate, aliam alia perfectius. Illorum autem animas, quæ in actuali peccato mortali, vel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendos. Romanum deinde Pontificem, ſanctamque Apoſtolicam Sedem in univerſo orbe terrarum Primatum obtinere, ipſumque Romanum Pontificem Succeſſorem eſſe Beati Petri principis Apoſtolorum, & verum JESU Chriſti Vicarium, totius Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem, ipſique in Beato Petro paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino JESU Chriſto plenam poteſtatem traditam. Demum ſecundum ſacrorum Canonum antiquas inſtitutiones Patriarcham Conſtantinopolitanum ſecundum locum obtinere poſt Romanum Pontificem, tertium vero Alexandrinum, quartum Antiochenum, & quintum Hieroſolymitanum. Acta ſunt hæc Florentiæ in publica Seſſione Oecumenici Concilii, Nonis Julii, anno ſalutis MCCCCXXXIX. Cui Decreto Joannes Palæologus Græcorum Imperator, aliorumque trium Patriarcharum Legati (nam Patriarcha Conſtantinopolitanus, paulo ante Florentiæ diem obierat) manu propria ſe ſubſcripſerunt; & ſimul plures alii Prælati Græcorum. Dicebant enim Græci Spiritum Sanctum procedere a Patre per Filium, non autem a Patre & Filio: ſacrificium vero Altaris in fermentato pane tantum offerendum: animas decedentium mox, aut cælum, aut infernum petere. Purgatorii locum nullum eſſe, & ideo vanum pro Defunctis orare. Contendebant etiam nonnulli, Conſtantinopolitanam Eccleſiam primatum inter omnes habere.

(*) *Hæc minus bene Patricius expreſſit.*

XCIV.

SESSIO TRIGESIMA QUINTA.

Statuitur perſeverandum eſſe in Concilio Baſileæ uſque in finem.

At Baſileenſes dejecto ſuis Decretis Eugenio a Pontificatu, magis magisque in dies angebantur, cum peſtis domi admodum ſæviret; & Eugenius eos foris acriter impugnaret, præſertim unione Græcorum confecta: crebras igitur agunt conciones, diſcutiuntque quid agendum. Erant, qui cenſebant optimum factum (**) eſſe, ſi auctoritate Concilii, aliqui Cardinales crearentur. Sed re in aliud tempus dilata, ubi aliquos novos Magiſtratus delegerunt, aliam publicam Seſſionem tri-

(**) *forte*: factu.

Digitized by Google

geſimam quintam celebrarunt Idibus Julii: in qua communi conſenſu decernunt dejecto obſtaculo adverſi Pontificis, oportere Patres conſtanter perſeverare in Concilio uſque ad perfectionem operum ſuſceptorum: neque diſſolvi Concilium per receſſum cujuscunque viri cujusvis ordinis, ſed perfectis operibus, propter quæ congregata eſt ſancta Synodus, ſuffragio & conſenſu duarum partium Conciliarium diſſolvendam Synodum, & non aliter: interim vero incumbendum omni ſtudio electioni futuri Pontificis, & talem eligendum, qui digne Romanæ Eccleſiæ præeſſe poſſit: tempus vero electionis ad ſexageſimum diem poſt Eugenii ejectionem ſecundum Statuta Seſſionis. Et ut facilius in ſuam ſententiam alios traherent, decernunt omnibus, qui Eugenium, ſive Ferrarienſem Congregationem ſecuti fuerant, licere intra terminum prædictum dierum ſexaginta relictis illis, Concilii Baſileenſis partes ſequi: quibus omnibus impunitas promittebatur, & defenſio ab adverſariis. Undecimo deinde Kalendas Auguſti, cum acrius peſtis graſſaretur, Arelatenſis conſilium erat, ceſſandum a conventione, & actibus Conciliaribus uſque ad finem Septembris; differendamque novi Pontificis electionem ad Kalendas Novembris. Patres re in diſcuſſionem deducta, ſtatuunt ſatius eſſe mori Baſileæ, quam videre, (ut ajunt) Eccleſiæ Dei ruinam; fore enim, ſi actus Conciliares dimittantur, ut mox diſſolvatur Synodus, omnia remaneant interrupta: perſeverandum potius, & Dei miſericordiam exſpectandam. Rebus ita firmatis Legatos deligunt ad Conventum Francofordienſem per Electores Imperii circa Kalendas Auguſti celebrandum: alios ad Synodum Provincialem Maguntiam ad ſolemnitatem Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis: alios ad Cæſarem, alios ad Regem Hiſpaniæ, alios ad Conventum Bituricenſem a Rege Franciæ indictum: & pridie Kalendas Auguſti publico Decreto gratias exſpectativas, nominationesque quibuscumque ad Beneficia conceſſa revocant & annullant. Qua die quidam Jacobus Medicus, qui Eremitæ habitu Baſileam petierat, articulos triginta attulit erroneos: quos extraxiſſe ſe dixerat, ex libro animæ ſimplicis: quibus Eugenius faveret, qui etiam poſt depoſitionem judices ſuper ea re conſtituiſſet, Venetiarum & Tarraconenſium Epiſcopos, coerceretque errores illos impugnantes.

XCV.

Legati Baſileenſes non admittuntur a Conventu Maguntino perſequi contra Eugenium Pontificem.

Baſileenſium Legati Maguntiam ad conventum petentes, edicta privationis Eugenii in Valvis Baſilearum Argentinæ, Spiræ, Wormatiæque affixerunt: quod cum etiam Maguntiæ feciſſent, deleta ſunt edicta, prohibitique, ne ultra illa uſpiam affigerent. Aderant Maguntiæ Maguntinus Præſul, & Electus Trevirenſis, & aliorum Electorum Oratores, conſultoresque: qui adhibitis Legatis Baſileenſium in conventu aſſerunt, quoniam Patres, qui Baſileæ eſſent, noluiſſent admittere media pacis & unionis, prædicarentque ſe juſte privaſſe Eugenium Pontificem Pontificatu; & ille tamen omnia ageret, quæ alii Romani Pontifices feciſſent; habereturque a multis pro Romano Pontifice; & utrimque varia in dies contrariaque edicta emanarent; eſſetque eis res iſta tenebroſa aqua ſub nubibus aeris, neque de tam difficillima re determinare valerent; ſua probabili dubitatione penſata, ſtatuerunt neutri parti adhærere; ut alias inter Principes Germaniæ ſtatutum erat. Et quoniam ipſi peterent exſecutionem ſententiæ contra Eugenium in Germania, reſponderunt ſe non poſſe id concedere, quoniam alteri adhæſiſſe viderentur: & ne cenſurarum, aliarumve pœnarum per Baſileenſes indictarum timore cogi poſſint, Principes nomine totius Germaniæ provocare ab illis ad proxime futurum Concilium Generale, ad Sanctiſſimum Dominum Eugenium Pontificem Romanum, Sedem Apoſtolicam, vel alios, ad quos de jure ſpectaret. Poſthæc Legati Baſileenſes longo ſermone multisque argumentis explicant judicii contra Eugenium feriem: probantque illum juſte legitimeque eſſe tanta auctoritate dejectum: ac monent, hortanturque Principes, ut Concilii ſententiam ſuſcipiant, exſequanturque. Tum multa dicunt

cunt in neutralitatem, affirmantque nullo modo licere illis in ea ſuſpenſione animorum permanere: nullumque dubium amplius apud eos remanere poſſe, re tam dilucide, tam clare, aperta & probata. Reſponſum tandem eſt rem eſſe arduam, & non modo Electores Imperii, ſed & totum Imperium ſpectantem: proinde cum Cæſar, & cæteri Principes abſint, non poſſe eis tunc aperte reſponderi: indictum eſſe alium Conventum, brevi futurum: ibi conventuros Principes majori frequentia, & conſultaturos de rebus ſuis, & convenientius judicaturos: miſſuros deinde ſuos Legatos Baſileam. Idem reſponſum eſt a Synodo Maguntina. Postulabant magna inſtantia Baſileenſes Legati, ne Maguntinus & alii, qui cum eo erant, appellarent Eugenium Sanctiſſimum Dominum noſtrum. Sed eis reſponſurum (*) eſt, unicum verbum non debere impedire pacem Eccleſiæ. Hæc omnia per Oratores relata ſunt Patribus, cum Septembri menſe vacui Baſileam rediiſſent.

XCVI.

SESSIO TRIGESIMA SEXTA.

Declaratur Beatam Virginem ſine peccato originali conceptam fuiſſe.

Poſt hæc Baſileenſes quæſtionem de Conceptione Beatæ Mariæ Vinginis, an in peccato originali facta eſſet, more humani generis; an ſine peccato potius eſſet generata: per annos plures agitatam, tandem dirimere ſtatuunt. Rebus igitur diligenter examinatis, publicam Seſſionem celebrant trigeſimam ſextam ad XV. Kalendas Octobris ejusdem anni, in qua ſolemni more declarant Glorioſam Virginem Mariam, Dei Genitricem, præveniente & operante Divini muneris gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubjacuiſſe originali peccato, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali & actuali culpa, ſanctam atque immaculatam: & hanc doctrinam ab omnibus approbandam, tenendamque judicant, ſtatuentes nulli omnino deinceps licere in contrarium aliquid prædicare, ſeu aſſerere. Cujus Feſtivitatem ſexto Idus Decembris celebrandam more Romanæ Eccleſiæ comprobarunt: curaruntque hanc celebritatem omnibus divulgandam: & Officium Eccleſiaſticum per Joannem de Segobia editum laudant, cantandumque per Eccleſias proponunt, adjunctis indulgentiis.

XCVII.

SESSIO SEXTA FLORENTINA.

Baſileenſes cum ſuis veritatibus fidei damnantur.

Cum hæc Baſileæ aguntur, Pontifex illorum in ſe geſta cognoſcens, re cum Patribus communicata ſextam Seſſionem publicam Florentiæ celebrat, in qua veritates fidei a Baſileenſibus declaratas damnat, easque aſſerit præter mentem Conſtantienſis Synodi eſſe interpretatos Baſileenſes. Tum affirmat totius orbis dæmonia ad Latrocinium Baſileenſe confluxiſſe, ut ad complendam iniquitatem, abominationem deſolationis in Dei Eccleſia ponant. Decretum contra illos Ferrariæ decimo quinto Kalendas Martii editum innovat: declaratque Concilio Florentino approbante, omnes, cujuscunque ſint dignitatis, etiamſi Cardinales, Patriarchæ, Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, aut cujuscunque ordinis inferioris, qui Baſileæ poſt revocatum Concilium remanſerint, interfuerintque actionibus Conciliariis, excommunicatos eſſe, & privatos omni dignitate, honore & Beneficio; atque cum Core, Datan & Abiron, ut ſchiſmaticos & rebelles æterno judicio eſſe perdendos, & eorum omnia acta, geſta, ſtatuta, atque decreta, maxime in duabus ultimis Seſſionibus, contra veritatum ſuarum approbationem & temerariam diſpoſitionem caſſat, revocat & annullat, ut pernitioſa, & a nullam habentibus, poteſtatem temere condita: illosque omnes hæreticos cenſendos eſſe, atque ſchiſmaticos puniendos, ultra ſtatutas pœnas cum omnibus ſuis fautoribus, & ſectatoribus æterno judicio, ut qui confuſionem, atque ſciſſuram in Eccleſia Dei, & Principatu Eccleſiaſtici ordinis pone-

(*) *puto*: reſponſum.

Digitized by Google

ponere conentur. Hac ubi Baſileæ nuntiata ſunt, magna moleſtia Patres affecerunt, videntes Eugenium, quem ſuis edictis perterritum putabant, tam acriter contra ſe inſurgere. Unde adhibitis doctioribus viris Apologiam contra ejus (ut appellabant) invectivam componunt: conanturque multis argumentis affirmare, veritates a ſe profeſſas veras eſſe, & juſte meritoque ſe dejeciſſe Pontificatu Eugenium. Sed cum a multis deinde peteretur, ut Eugenii Decretum, quod *Moyſes* incipiebat, ut libellus hæreticus publico conſenſu damnaretur, magnæ ſunt adhibitæ contentiones. Joannes Segobius vir acer & doctus multis argumentis affirmabat rem eſſe magni diſcriminis, ſi ſcriptura illa hæretica cenſeretur. Maximam eſſe multitudinem, qui Eugenium, ut Pontificem colerent, neque aſſentirent ejus depoſitioni. Tum in congregatione illa Florentina affuiſſe Cardinales omnes, magnamque Prælatorum multitudinem, cum fuit editum Decretum: omnes igitur damnari, atque hæreticos cenſeri oportere, ſi ejus Seſſionis Decreta hæretica cenſeantur: periculoſumque nimis, ſi duæ futuræ obedientiæ, Eugenii ſcilicet, & novi Pontificis, hæreſim ſibi invicem objiciant. Tandem quamvis Arelatenſi aliter videretur, res in aliud tempus dilata eſt, & litteræ pragmaticæ Sanctionis ſub Bulla Concilii Gallicis data.

XCVIII.

Prælati Sabaudiæ ad Concilium pro electione novi Pontificis accedunt, litteræque Cæſareæ.

Menſe deinde Octobri cum ſubrogandi Pontificis tempus a Baſileenſibus præfixum adeſſet, plures a vicinis locis, & maxime e Sabaudienſi principatu Baſileam ad Concilium acceſſerunt; ut Tarentinenſis Archi-Epiſcopus, Bellicenſis & (*) Hypporegienſis Epiſcopi, & plerique alii. Litteræ a Cæſare Patribus traditæ ſunt, qui acriter conquerebatur, illos ſuas & Principum preces tam aperte ſprevisſe, proceſſiſſeque contra Eugenium invitis Principibus: orare, ut ſaltem a nova electione ſuperſederent; miſſurum propediem Oratores, qui pacem procurarent. Arelatenſis vero Cardinalis properandum dicebat, neque amplius differendum, ſive exſpectandum Conventus Germanorum: apud quos ſemper diæta diætam pareret. Conſulendum Eccleſiæ, & puritati fidei, auctoritatique Generalium Conciliorum, neque quempiam timendum; ſe paratum eſſe & vitam ponere pro defendenda Eccleſia, quam tantopere Gabriel, olim Eugenius, impugnaret. Pridie igitur Octobris tres deliguntur, Abbas Scotus, Joannes Segobius, & Thomas Corcellus, Electores Summi Pontificis, communi omnium conſenſu: data eis poteſtate, ut ſingulos vel binos collegas cooptare poſſent, qui ſimul Electorum numerum deligerent: ſtatutum enim a principio fuerat, addendos eſſe Cardinalibus in electione Pontificis alios triginta duos, octo ſcilicet ex unaquaque natione; quam tamen Electorum electionem ſecretam tenerent, quoad in publica concione eſſet legenda. Arelatenſis Cardinalis conventus, ſive deputationes adiens conquerebatur, ſibi injuſte adſcribi, quod multitudo ex Sabaudia ad novam electionem ſua opera adveniſſet, quaſi eorum ſuffragiis uti vellet ad electionem, cum procuraret condemnationem libelli, *Moyſes*: dicebat Concilium convocaſſe omnes circumvicinos ad electionem & defenſionem Concilii, alios venire noluiſſe: Sabaudienſes vero Principis ſui pietate illectos veniſſe. De libello autem, quæ ſibi utilia viſa fuiſſent, dixiſſe. Dolere autem, quod non plene de ſe confiderent Patres. Quod cum conſuetum eſſet, Præſidentes Cardinales ab omnibus deputationibus admitti in conſultationibus, ipſe ut canis ſpretus in deligendis Electoribus admiſſus non ſit, officia ſua in defenſionem Concilii commemorans; converſus tandem ad imaginem Crucifixi magno juramento juravit, ſe nullum cupere Pontificem, niſi per quem conſervaretur Eccleſiæ ſtatus: oportereque eligi virum potentem, ut per ſe ipſum poſſet ſe ſuſtentare. Alioquin actum eſſe de Eccleſia. Cum vero Patres, quæ ad electionem Pontificis (ut ajebant) rite faciendam omnia prius paranda ſtatuerent, publicam Seſſionem XXXVII. celebrarunt IX. Kalend. Novembris

(*) Eporedienſis.

vembris ejusdem anni: in qua communi consilia hæc statuta sunt.

XCIX.

SESSIO TRIGESIMA SEPTIMA.

Ordinationes pro Electione novi Pontificis.

Ut libere pureque electioni Summi Pontificis per Concilium celebrandæ intendi possit, statuit Sancta Synodus protestationes omnes, quæ sinceritati electionis hujusce, sive generali obedientiæ Summis Pontificibus debitæ quoquo modo obviare possent; conventiones præterea, pactiones, promissiones, obligationes, juramenta, condictaque omnia per quemvis hominem facta, cujuscunque ordinis, status, aut dignitatis, etiam si Imperialis, Regalis, Cardinalaris, Patriarchalis, Archi-Episcopalis, Ducalis, seu inferioris ordinis sint, nullas esse & irritas; omnes & singulos hujusmodi occasione forsitan ligatos absolvens, & liberans. Tum Decreta omnia prius edita pro electione Summi Pontificis instaurans, & servanda decernens, Ecclesiæ Romanæ per depositionem olim Eugenii vacanti, providendum per Sacram Synodum hac vice duntaxat, statuit per hunc modum: Ludovicum tituli Sanctæ Cæciliæ Cardinalem Arelatensem una cum aliis S. R. E. Cardinalibus, qui ante finitam electionem Basileam advenerint, & electioni interesse voluerint, & cum aliis ex Patribus in Sacerdotio, vel Diaconatu constitutis ad numerum triginta duorum per Concilium eligendis plenam potestatem habere eligendi Pontificem Romanum pro hac vice duntaxat: & illum, quem prædicti omnes, vel saltem duæ partes illorum nominaverint, Romanum Pontificem censendum esse ab omnibus, ac adorandum ut Christi Vicarium, & Beati Petri Successorem. Pridie, quam intraturi sint in Conclave, Electores a Deputatis nominentur: & die statuta convenientes omnes cum Patribus in Basilea ad publicam Sessionem celebrandam re Divina perfecta, omnes communicent de Sacramento Altaris: tum juramento se adstringant, ut in XXIII. Sessione est institutum. Conclave deinde intrabunt consuetis cærimoniis, & omnia alia servabunt, quæ a Sanctis Patribus, & Summis Pontificibus sunt constituta. Electo communi consensu per aliquos ex Electoribus, præsente tabellione publico, & saltem decem testibus, offeratur electio: petaturque ab eo, ut intra diem naturalem vel annuat, vel recuset: alioquin nullam esse. Si electus in urbe fuerit tempore electionis, non exibunt ex conclavi Electores, quoad cognoverint illum consensisse: quodsi non consenserit, alium eligant, antequam inde discedant. Si vero electus extra urbem fuerit, post electionem exibunt. Sed si electus non consenserit, post triduum statim revertentur ad Conclave, cum id cognoverint. Si quis Electorum electioni interesse non potuerit, sive noluerit, alius per suos Collegas constituatur, qui omnia statuta servet. Horum Magistratus finis sit, cum electio Summi Pontificis per consensum electi fuerit consummata. Et ut calumniari a nullo hæc electio possit, Sancta Synodus omnes & singulos Conciliares, eorumque sequaces, ab omnibus censuris quomodocumque latis absolvit; innovatque Clementis V. constitutionem de Electoribus Romani Pontificis, & supplet omnes defectus: derogans pro hac vice omnibus Decretis & Constitutionibus Generalium Conciliorum, Summorum Pontificum, juris communis, quæ aliquo modo hanc electionem possent perturbare. Electus in Romanum Pontificem, si consenserit electioni, non prius aliquid agat ardui, quam Basileæ consecretur, coroneturque: & maxime jurejurando prius profiteatur Catholicam Fidem secundum traditionem Apostolorum, & Generalium Conciliorum, octo præsertim generali consensu laudatorum: videlicet Nicæni, Constantinopolitani primi, Ephesini primi, Chalcedonensis, Constantinopolitani secundi & tertii, Nicæni secundi, & iterum quarti Constantinopolitani, tum Lateranensis, Lugdunensis, Viennensis, Constantiensis, & Basileensis: promittatque illam fidem illibatam servare, & usque ad sanguinis effusionem tueri. Juret etiam servare Decreta Constantiensis, & Basileensis Conciliorum. Statuit præterea, nemini omnino licere bona

electi in Summum Pontificem, sive Electorum, quovis modo diripere, aut auferre, aut clam, sive palam subripere: non obstante abusu per multa tempora servato, de diripiendis domibus Electorum, quem Synodus damnat, & declarat omnes contra facientes incurrere pœnas a jure statutas. Demum statuit justitium indicendum a die, qua intrabunt Conclave Electores, usque ad publicationem factæ electionis: nullique licere judicia tractare, nisi apud Auditorem Cameræ Apostolicæ. His in publica Sessione decretis tres viri Electores Electorum designati, quartum sibi adsciscunt Christianum de Gretz, Germanum Theologum: qui simul juncti viginti octo alios coelegerunt ex omnibus Nationibus pari numero, inter quos fuerunt Episcopi XII., & alii Abbates, & viri magna præditi doctrina, qui omnes Sacerdotalis Ordinis censebantur. Locus conclavis in prætorio urbis est constructus, & cellulæ sorte divisæ, annuente maxime Arelatensi.

C.

SESSIO TRIGESIMA OCTAVA.

Damnatur libellus MOYSES, *& alia statuuntur ad electionem.*

Tertio deinde Kalendas Novembris, cum Aquensis Episcopus, unus ex Electoribus, interesse electioni recusasset, alius est ei suffectus, Episcopus scilicet Massiliensis: & Sessio publica consuetis cæremoniis est habita, assistente omni Clero urbis cum sacra pompa. Rem Divinam fecit Cardinalis Arelatensis, qui Electores omnes communicavit: communicavit etiam Clericos cærimoniarum, & complures e servitoribus Electorum, qui Conclave intraturi erant. Dum celebrata ex more publica Sessione xxxviii. primum allegatis multis rationibus & auctoritatibus tres veritates superius declaratas affirmant: Argumenta adversa Eugenii refutant, & tandem libellum *Moyses* damnant, ac reprobant: ejusque doctrinam ut hæreticam evitari jubent: ac omnibus mandant sub gravissimis censuris, & pœnis, ne quis illi libello ullo modo pareat, sive in aliqua parte cedat. Tum statuunt Collegia Ecclesiarum, sive Monasteriorum, cum de electione Prælatorum suorum est agendum, non obligari ad vocandum absentes Coelectores, si ultra duorum dierum itinere absentes fuerint: nisi forte ex privilegio, sive ex consuetudine aliquos extra Collegium illius Ecclesiæ, vel Monasterii electioni interesse oportuerit. Majores Prælatos, ad quos spectat electiones confirmare, authoritate Concilii posse supplere defectus circa formam electionis commissos, dummodo electiones a parte majori Capituli factæ sint, & a prius juratis, & communicatis, & vocatis vocandis: quod servandum esse voluerunt etiam in postulationibus. Demum viginti octo nominatos a quatuor Electoribus confirmant, & probant, eisque omnibus rursum plenam potestatem concedunt Pontificem eligendi. Alios etiam Magistratus, Ministrosque ad hoc opus decernunt: Ludovicum Lausanensem Episcopum, Vice-Camerarium, Bellicensem, & Grossetanum Episcopos: Sancti Michaelis de Clusa, Tammenensem, & Abundantiæ, Gebennensis Diœcesis Abbates, & quatuor alios Doctores conclavis custodes: tum Æneam Senensem, Canonicum Tridentinum, (qui fuit deinde Pius Papa II.) & Michaelem Brunonem, Belvacensem Canonicum, Clericos cærimoniarum, ac Notarios: Hugonem Berardum Promotorem, Petrum de Atrio Soldanum, & alios quosdam. His omnibus publico Decreto firmatis, Arelatensis primum, & tum alii Electores juramentum, ut alias conceptum erat, præstiterunt. Inde & Custodes conclavis idem fecerunt, jurantes servare, quæ ad eorum officia spectabant. Deinde cantantes, *Te Deum laudamus*, præcedentibus minoribus Patribus & Cruce; post eos subsequebantur Arelatensis, & alii Electores: sicque ab Ecclesia in prætorum urbis, ubi ornatum erat Conclave, pervenerunt, quod prius a Custodibus, & Vice-Camerario provisum, & omnibus purgatum, evacuatumque. Ingressi sunt Electores Hymnum cantantes, *Veni Creator Spiritus*. Ingressi sunt eadem die Conclave Electores, & magna civium manus armata foris observabat, ut libere possent

poſſent eligere. Intraverunt cum Electoribus Clerici cærimoniarum, & ſervitores Electorum: Cardinalis duobus fuit contentus, alii uno tantum. Poſtridie vero, antequam ſuffragia inirent, Arelatenſis Cardinalis multis verbis hortatus eſt Collegas ſuos, ut in Pontificem eligerent virum quempiam genere & divitiis potentem, qui neceſſitati Eccleſiæ providere poſſet; alioquin omnia fruſtra ceſſura; opus eſſe magna & præſenti pecunia ad quadraginta millia nummorum; & tali Pontifice, qui in ſuo Imperio Patres ſuſciperet, & ab adverſariis tueri poſſit. Scrutinium factum eſt more conſueto: conſcribebantur in cedulis nomina eligentis, & Electorum: nominabant enim duos, aut tres, nonnulli unum tantum. Quater ad ineunda ſuffragia convenere, ſingulo quoque die ſemel; & cum in unum duæ partes non conveniſſent, quinta tandem die, quæ fuit pridie Nonas Novembris, compertum eſt, Amedæum, Sabaudiæ Ducem, viginti duobus ad Pontificatum vocari, & ſecundum Synodalia inſtituta electum eſſe in Pontificem Romanum. Arelatenſis ſeptem illos, qui Amedæum non elegerant, hortatur, ut etiam ipſi Amedæum eligerent: qui reſpondentes ſatis eſſe, ſi electionem laudarent, aliam electionem facere recuſarunt. Perfecta electione intromiſſi ſunt Cuſtodes, & alii nonnulli viri præclari; in quorum conſpectu Arelatenſis nomine Collegarum retulit omnia, quæ geſta erant, & rurſum omnium nomine elegit Amedæum, Sabaudiæ Ducem, in Romanum Pontificem. Rogatque Clericos cærimoniarum, tabelliones præſentes, ut inde publica conficiant inſtrumenta. Demum publicata electione Electores omnes egreſſi e Conclavi deducente Clero cum pompa Eccleſiam petierunt, ubi rurſus publicatur.

CI.

Mors Alberti Cæſaris.

Inter hæc Albertus Cæſar moritur ſexto Kalend. Novembris hujus anni Milleſimi quadringenteſimi trigeſimi noni. Et Electores Imperii fidem publicam Baſileenſibus innovant, quam ob mortem Cæſaris evanuiſſe Patres putabant. Patres vero interim Lubecenſi Eccleſiæ vacanti Paſtorem dant, & Gratianopolitanæ titularem: tum caſſata proviſione facta de Eccleſia Cenomanenſi per Eugenium, Guillelmum Maleſtrictum illi præficiunt. Eccleſiæ vero Aquileenſi, quæ per mortem Ludovici Ducis vacaverat, Epiſcopum Tridentinum Georgium præficiunt, reſervata ſibi Tridentina Eccleſia, quoad poſſeſſionem Aquilejenſis obtineret. Convenerant interea Germani Principes Francofordiæ ad Conventum celebrandum. Ubi mature rebus diſcuſſis, aſſerentes Generale Concilium Baſileenſe, ac Eugenium IV. Romanum Pontificem contraria inter ſe quotidie Decreta, Edictaque conſtituentes, & alter alterum excommunicantes, ac etiam exauctorantes, & de Summo Pontificatu in Eccleſia acriter decertantes, ſe omnino dubios reddidiſſe; ita ut non poſſint diſcernere, quisnam ſit major, quisve magis innitatur veritati; venerari ſe Patres Baſileæ congregatos ut Generale Concilium, venerari pariter & Sanctiſſimum Dominum Eugenium Romanum Pontificem, Sanctamque Sedem Apoſtolicam profeſſi ſunt. Proinde Neutralitatem in tanto rerum turbine complecti ſtatuiſſe, nullique contendentium adhærere. Decreta neutrius partis, quæ contra alteram facerent, neque permittere, ut in Provinciam publicentur: aganturque potius omnia per Ordinarios, ut jura ſtatuerunt. In his autem, quæ ad pœnitentiam, & forum conſcientiæ concernunt, licere unicuique adire, quem maluerit. Hæc tamdiu per Provinciales ſervanda eſſe, donec pax Eccleſiæ reddatur, cui daturos ſe operam omnes pollicentur.

CII.

SESSIO SEPTIMA FLORENTINA.

Armeni Eccleſiæ Latinæ uniuntur, & Cardinales creantur.

Eugenius autem Pontifex, ut electionem Amedæi in Antipapam a Baſileenſibus factam accepit, Romanæ Eccleſiæ, ſuæque auctoritati rectius conſulturus, Cardinales creat numero decem & ſeptem viros doctrina & prudentia claros. Tum advenientibus Armenorum Legatis, qui ad unionem cum reliquis Orien-

Orientalibus vocati erant, & eorum intellectis erroribus contra fidei noſtræ puritatem, per multos dies eorum ſententias diſcuti, & per viros ſacræ doctrinæ peritiſſimos confutari, aperirique veras & Catholicas juſſit. Inde celebrata publica Seſſione VII. Florentiæ X. Kalend. Decembris, ſolemni more, quid ab eis profitendum eſſet, præſcripſit, eosque edocuit Catholicam Fidem in hanc ſententiam: Symbolum Conſtantinopolitani Concilii cum additione *Filioque* tenendum, illudque ſingulis Dominicis diebus, & ſolemnibus in Eccleſiis clare recitandum; definitionem Chalcedonenſis Concilii de duabus naturis in una perſona Chriſti, & ſexti Concilii de duabus Chriſti voluntatibus & operibus amplectandam; Chalcedonenſem Synodum, & Leonem Pontificem Summum recte de duabus naturis in una perſona Chriſti ſenſiſſe contra Eutychis, & Neſtorii falſum dogma: Synodos nominatas, & præterea Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, aliasque univerſales auctoritate Romani Pontificis confirmatas reverenter ſuſcipiendas. Septem Sacramentorum Eccleſiæ formam acceptandam: Baptismi ſcilicet, Confirmationis, Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii, ſecundum Romanæ Eccleſiæ ritum. In oblatione Calicis, in Sacrificio aquæ pauxillum vino admiſcendum. Formulam Fidei ab Athanaſio conceptam, quæ incipit: *Quicunque vult ſalvus eſſe*, firmiter credendam: unionem cum Græcis nuper factam amplectendam, in qua Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere, Sacramentum Altaris in pane triticeo abſque fermento, ſive azymo: pœnas purgatorii eſſe, & leniri fidelium ſuffragiis eſt declaratum: Romanum Pontificem ſupremum eſſe in Eccleſia Dei, & plenitudinem poteſtatis a Chriſto habere. Armenos oportere ſe conformare conſuetudini Romanæ Eccleſiæ in celebrandis his ſolemnitatibus: Annuntiationis Beatæ Virginis; Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ, Nativitatis Chriſti, Circumciſionis, Epiphaniæ, Purificationis, quæ aliis diebus ab illis celebrabantur; quæ omnia ab Armenis reverenter ſuſcepta ſunt.

CIII.

SESSIO TRIGESIMA NONA.

Confirmatur Amedæi electio in Romanum Pontificem.

Baſileenſes electionem a ſe factam de Amedæo Duce ad Pontificatum, quam primum litteris & nunciis per orbem Chriſtianum promulgare curant; illam ut ſanctam, ac Eccleſiæ Dei perneceſſariam laudantes. Tum coacta publica Seſſione XXXIX. XV. Kalend. Decembris ſolemni ritu electionem prædictam laudant, & probant, jubentque Amedæum ipſum legitime electum in Romanum Pontificem ab omnibus venerari. Deinde Legatos numero XXV. ad Amedæum legant, qui Concilii nomine electionem nuntient; & conſenſum exigant. Tertio Nonas Decembris Princeps Legationis Cardinalis Arelatenſis erat, quem ſequebantur Epiſcopi ſeptem, Abbates tres, & XIV. Doctores. Aderant eis, & Baſileenſis civitatis Nuntii, & Nobiles complures, qui cum equitibus ſupra ducentos Amedeum petierunt. Erat is Ripaliæ, ubi in placido nemore Monaſterium conſtruxerat: ibique cum decem aliis nobilibus viris habitum geſtabat Eremiticum, vocabaturque militum Sancti Mauritii Decanus. Huc cum perveniſſent Legati ad XIII. Kalendas Januarias, proceſſit eis obviam Amedæus cum Clero & ſociis ſuis præcedente Cruce. Deinde cum Legati cauſam ſui adventus expoſuiſſent, ne brevitate terminus coarctaretur, neque conſenſum expoſtularunt, neque Concilii litteras reddiderunt, petieruntque ad alium diem audiri: ſtatuta eſt dies tertia ad audiendos Legatos. Interim per Conſiliarios Ducis, inter conſultandum objectæ ſunt Legatis nonnullæ difficultates: Particulam quamdam juramenti removeri, ſeu ad eorum ſenſum declarari cupiebant. Tum electum produci in habitu Eremitico, cum ſua barba, & nomen Amedæi non mutari. Ad particulam juramenti reſponſum eſt, nihil per Legatos addi minuive poſſe, quod id ad Concilium ſpectaret. Ut primum electus conſenſerit,

Digitized by Google

ſerit, oportere habitum Pontificalem ſuſcipere, per quem poſſeſſio Pontificatus oſtendi videtur. Nomen autem ex antiquiſſima inſtitutione omnino mutandum: Quod etiam Chriſtus Dominus in Beato Petro fecerit. Et quoniam Amedæi nomen religione præ ſe ferret, daturos operam Legatos, ut in Catalogo Pontificum adſcribatur, eoque in poſterum uti poſſint Pontifices. De barba, cum conſentire non videretur, permiſſa eſt ei ad tempus. Præſcripta igitur hora admiſſi ſunt Legati, qui electionem Concilii nomine in ſcriptis obtulerunt; adhibitisque teſtibus conſenſum efflagitarunt, multisque argumentis, ut Eccleſiæ morem gereret, ſuaſerunt. Poſt aliquam conſultationem, cum ſemel atque iterum dilationem peteret, neque concederetur; genuflexus & junctis manibus dixit ſe conſentire electioni in eum factæ, & aſſumpto nomine Felicis V. juramento ſe conſtrinxit, ut exigebatur: & acceptis Pontificalibus indumentis benedictionem ab Arelatenſi, & annulum piſcatoris accepit, & ab omnibus ſalutatus, adoratusque eſt, ut Romanus Pontifex. Poſtridie Ripaliæ ſolitudine eductus Felix, Tonuntum Pontificali pompa perducitur, ubi Pontificalia tractare cœpit: & in Vigilia Nativitatis Chriſti cum Veſperis intereſſet ſacris veſtibus ornatus, & barba ſua videretur multis res nova, & religioni noſtræ minime quadrans, amicorum ſuaſu barbam raſit. In die autem Epiphaniæ celebratis Sacris, Arelatenſis orationem habuit, in qua multa diſſeruit de virtutibus & nobiliſſimo genere electi: aſſerens Amedæum & Sabaudiæ domum originem ducere a Beroldo Saxoniæ Duce, Nepote Othonis III. Cæſaris. Tum vero Provinciæ nomine rogavit Felicem, ut cum in adminiſtratione univerſalis Eccleſiæ jam eſſet occupatus, avitum Imperium Filiis delegaret, qui aderant. Quibus dictis Felix, Ludovicum Filium primogenitum Sabaudiæ Ducem creat: Philippum vero ſecundo natum Comitem Gebennarum: Amedæum Nepotem Principem Pedemontium, Niciæ, & Vercellarum: Humbertum vero Germanum, Comitem Montis Rotundi. Interim ne, qui apud Eugenium erant, difficiliores redderentur ad ſentiendum cum Felice, ſtatuerunt illum majora Curiæ Romanæ officia nemini concedere, ſed per Vicarios adminiſtrarentur. Statutum eſt etiam, ut in ſcribendis ad Concilium litteris Felix nomen ſuum poſtponeret, ita ut ſcriberet: Sacroſanctæ Baſileenſi Synodo, &c. Felix Epiſcopus Servus Servorum Dei, &c. Poſt hæc Felix litteras ſuæ electionis ad omnes Principes transmiſit, aſſerens non ob divitias, aut potentiam Eccleſiæ, quæ parvæ nunc eſſent, & ipſe ſatis abundaret, propriasque, atque avitas pro animi quiete dimiſiſſet, Pontificatum accepiſſe; ſed ut Eccleſiæ Dei ſubveniret, & vocationi Sancti Spiritus non contradiceret, ſexaginta ultra annos, ſorteuique ſenectæ, dimiſſa pace & quiete, quam elegerat, labores immenſos ſuſcepiſſe. Menſe autem denique Januarii quadrageſimi ſupra mille & quadringentos, Baſileenſes Petrum Dignienſem, & Antonium Portugallenſem Epiſcopos dignitate Sacerdotiisque privarunt, quod falſo apud Conſtantinopolim Concilii Legatos ſe dixiſſent.

CIV.

Conventus Francofordiæ, in quo Fridericus Cæſar eligitur, & reſponſum Baſileenſibus datum.

Convenerant Francofordiæ Principes Germaniæ ad novum Cæſarem Alberto nuper ſubroganduin: ad quos Baſileenſes Legatos ſuos miſerunt, curaturos, ut dimiſſa neutralitate Felicem in Romanum Pontificem ſuſciperent; omnibusque monſtraturos, & Eugenium juſto judicio Pontificatu eſſe dejectum, & Felicem legitime ſubſtitutum. Fridericus, Dux Auſtriæ, quarto Nonas Februarii, anno ſalutis MCCCCXL. Francofordiæ Cæſar dictus eſt: & Legatis Baſileenſium datum reſponſum Cæſaris novi, & Principum nomine, non poſſe Principes diſcedere ab his, quæ prius ſtatuerunt, nec velle Provinciam ſcindere: ſed daturos operam omni ſtudio ad pacem & quietem Eccleſiæ procurandam.

CV.

Eliguntur quatuor Cardinales a Felice Antipapa.

Interea Baſileenſes, ut Felix, quem ſibi præfecerant Pontificem, auguſtiori

cultu Baſileam petere poſſet ad Coronam Pontificatus ſuſcipiendam, illi indulgent, ut novos Cardinales creare poſſit quoscumque velit, etiam præter Decreta vigeſimæ quartæ Seſſionis. Et paulo poſt menſe Aprili, quatuor ab eo aſſumptos approbant, & confirmant: quorum nomina hæc ſunt: Ludovicus Lauſanenſis, Bartholomæus Novarienſis Epiſcopi: Valramus Trajectenſis electus,& Alphonſus Carillo Protonotarius a Felice deſignatus. Deſignantur & alii Legati a Baſileenſibus & Felice in Galliam ad Bituricenſem Conventum: datis mandatis, ut Baſileenſium geſta de abrogatione Eugenii & Felicis ſubſtitutione, tutarentur. Curarent, ut Felici omnes parerent, darentque operam, ne alius locus pro tertio Concilio decerneretur.

CVI.

SESSIO QUADRAGESIMA.

Confirmatur Felix, & damnatur Eugenius.

Tum celebrata quadrageſima publica Seſſione ad IV. Kalendas Martias, promulgant Felicem electioni de ſe factæ legitime conſenſiſſe: demum ſtatuunt illi, ut vero & legitimo Romano Pontifici, ac Chriſti Vicario ab omnibus parendum: ejus rebelles,aut ei non obtemperantes ut Summo Pontifici, ſacros viros cujusvis dignitatis,aut ordinis excommunicant, Sacerdotiisque privant: profanos mulctis Concilii, aut ipſius Felicis reſervant. Parentes autem Eugenio omnes damnant, excommunicant, privant. Deinde cum ageretur de proviſione Pontifici & Cardinalibus & curiæ Officialibus facienda loco annatarum; multique urgerent homines Germanicæ nationis, & Gymnaſii Pariſienſis Legati, cum plerisque aliis Gallorum nomine interceſſerunt, obſtiteruntque, quominus id fieret, antequam Provinciales de ea re redderentur certiores. Litteræ Felicis poſt hæc, quibus legationem & præſidentiam Concilii Cardinali Arelatenſi demandaverat, cum lectæ in concione non placerent, deletæ ſunt, & ex regiſtris abraſæ, & rurſus aliis verbis conceſſæ. Carthuſienſes vero Monachi, cum (*) Lauſanenſem magno numero ad Capitulum conveniſſent, Felicem ut Romanum Pontificem venerati ſunt. Quod tamen Italici, & alii Provinciarum Monachi ejusdem ordinis non probaverunt, ſed Eugenium ſunt ſecuti.

CVII.

Legatio Baſileenſium in Poloniam.

Miſerant Baſileenſes Legatos ſuos in Poloniam, ut Regem & Provinciam ad ſe traherent. Sbigneus Cracovienſis Epiſcopus auctoritate & gratia apud Regem potentiſſimus ad eos inclinare videbatur, aſtute tamen, & prudenter rem gerebat: ita ut aſſumptus ab Eugenio poſt depoſitionem ad Cardinalatus dignitatem, non conſenſerit, & Felici aperte non adhæſerit: quin & rerum ipſe Baſileenſium acta laudabat, non tamen Felici profitebatur ſe obtemperaturum. Nuntiatur inter hæc Baſileæ, Felicem, quem Pontificem creaverant, ad Concilium properare. Erat jam nuper orta contentio inter Patres de jurisdictione Concilii præſente Pontifice, quonam modo eſſet exercenda, quæ his diebus gravius exagitata eſt: tandem in hanc ſententiam convenerunt. Auditorem Cameræ Concilii nomine, ut hactenus fecit, ſolum jurisdictionem habere in omnes & ſingulos Concilio incorporatos, incorporandosve: ſic enim appellabant Concilio adſcriptos: non licere tamen Auditori pro re Criminali contra quempiam agere ex Conciliariis, niſi de conſilio quatuor Prælatorum, ſi reus fuerit Prælatus; ſeu quatuor aliorum Patrum, ſi fuerit ordinis inferioris. Qui conſultores ſingulis menſibus a Patribus deſignabuntur, in re tamen graviori, & ubi fugæ periculum appareret, licere auditori reum coarctare, & tradere cuſtodibus; ſed quamprimum rem conſultoribus aperire, & exſequi pro eorum conſilio. Hoc judicium ſervandum eſſe non ſolum in conciliares omnes, & eorum familias, ſed etiam in Legatos Principum, & ſuas familias, quamdiu in Concilio erunt. Pontificis autem, & Romanæ Curiæ Officiales quoscumque, non prius in Concilio admittendos ad exercitium ſuorum

(*) Lauſanam.

rum Magiſtratuum, quam jurejurando promittant, ſe Auditoris jurisdictionem nullo modo impedituros, nihilque omnino ſe acturos contra Conciliares injuſſu Auditoris, ſeu Concilii. Venit tandem Felix Baſileam ad VIII. Kalendas Julias anni ſalutis MCCCCXL. Pontificatusque pompa ſuſceptus eſt.

CVIII.

SESSIO OCTAVA FLORENTINA.

Poſt receſſum Græcorum Amedæus Antipapa cum ſuis damnatur.

Florentiæ inter hæc Eugenius Pontifex coacta publica Seſſione octava, approbante ſacro Oecumenico Concilio, judiciali ordine per debita intervalla prius ſervato, ad X. Kalendas Aprilis, Amedæum Antipapam, ut hæreticum & ſchismaticum, Electores, fautores, ſequacesque ſuos omnes monet, niſi infra quinquaginta dies reſipuerint, & ad gratiam Apoſtolicæ Sedis rebellione dimiſſa ſupplices confugerint, incurſuros pœnas contra hæreticos, ſchismaticos, ac reos in crimine læſæ Majeſtatis a jure promulgatas, ſtatuitque, & declaravit, niſi intra tempus paruerint abſque alio judicio, elapſo termino, mox in pœnas omnes incidiſſe. Pollicetur tamen ſupplicibus intra tempus veniam & gratiam ſe daturum.

CIX.

SESSIO QUADRAGESIMA PRIMA.

Eugenii Decreta irritantur.

Quæ ut Baſileæ nuntiata ſunt, poſt aliquot menſes, X. Kalendas Auguſti Patres in publica Seſſione quadrageſima prima Eugenii ſententias, decretaque irrita, nullaque eſſe cenſuerunt. Publico Decreto ex more edito ſtatuerant prius, ut inter Patres & Felicem in rebus gerendis concordia eſſet. Petitiones, quas ſupplicationes appellant, ſi in eis Sacro Concilio ſupplicaretur, per Concilii Præſidentes; ſi Pontifici, per Felicem, aut ſuos Referendarios ſubſcriberentur, cum ejus nomine: & illæ quidem ſub Bulla Concilii, hæ Felicis ſigno expedirentur. Nec multo poſt circumvicini Proceres, & Albertus, Bavariæ Dux, Felicem ut Romanum Pontificem venerati ſunt: & Fridericus novus Cæſar fidem publicam Patribus, qui Baſileæ erant, innovavit: addens unumquemque ſalvum eſſe & incolumem eſſe velle Baſileæ, etiam ſi eſſet Papalis dignitatis.

CX.

Coronatio Felicis Antipapæ.

Ad IX. deinde Kalend. Auguſti magna Procerum, ac populorum frequentia Felix publice coronatur pompa magnificentiſſima: & quoniam Cardinales numero paucos habebat, nec tantæ celebritati poterant ſufficere, adſciti ſunt octo Epiſcopi, qui Cardinalium munera implerent. Coronatus eſt in ſuggeſtu præ foribus templi ex materia excitato, & conſecratus in Romanum Pontificem, Cardinale Arelatenſe vicem Oſtienſis Epiſcopi gerente. Regium diadema, quo eſt coronatus, triginta millia nummorum pretium ſuperare ajebant. Tum data omnibus plenaria indulgentia, ſolemni pompa ad Monaſterium Prædicatorum profecti ſunt. Præcedebant Curialium, & Procerum familiæ, tum Nobiles, & Militares: inde Barones, Comites, & Marchiones. Hos ſequebatur Dux Sabaudiæ cum ſuis Conſiliariis, deinde tibicines, tympaniſtæ, & hiſtrionum turba: Clerus urbis cum ſacra pompa ſubſequebatur, laudes Deo canentes. Poſt quos Vexilla, & nobiles Papæ familiares cum quatuor Capellis ſequebantur, quibus proximi erant Præfectorum navalium loco milites Ripaliæ cum eremitico habitu, & barba, qui collegæ fuerant Felicis. Poſt hos deferebatur arcula cum Sacra Euchariſtia, quam ſequebantur Cardinales, & Epiſcopi Cardinalium loca implentes. Felix deinde Pontificali habitu ornatus, equo vehebatur albo, quem fræno ducebant Marchio de Roteling, & Comes de Vinsperg. Poſtridie vero in publica Congregatione Dux Sabaudiæ, & Comes Gebennenſis gratias Patribus egerunt pro honore eorum genitori impenſo, & in patriam reverſi ſunt. Celebravit mox Felix publicum conſiſtorium;

Digitized by Google

ſtorium; in quo primum actum eſt de pace procuranda inter Ludovicum patrem, & filium, Duces Bavariæ; tum per Stephanum Novarienſem, & Æneam Senenſem petitum eſt Pallium Patriarchatus Aquilejenſis Alexandro Tridentino Epiſcopo: & poſtremo Felix profeſſionem ac juramentum in electione ſua præſtitum publice innovavit. Auguſto menſe ſubſequenti Stephanus Bajoariæ Dux cum duobus filiis Baſileam veniens, Felicem ut Romanum pontificem venerantur: & Robertus, Stephani dicti filius, Argentinenſi Eccleſiæ præficitur, vacanti per ceſſionem Conradi de Busnau.

CXI.

SESSIO QUADRAGESIMA SECUNDA.

De quinto & decimo Denario.

Cum ſæpe multumque diſceptatum eſſet inter patres de proviſione Pontifici, Cardinalibus, & Officialibus curiæ, loco annatarum facienda: tandem coacta publica Seſſione quadrageſima ſecunda ſolemni ritu ſtatutum eſt Decreto irrefragabili, non obſtantibus quibuscumque aliis Decretis, quoniam ex Patrimonio Eccleſiæ Romanæ Felix nihil perciperet, & tamen pro utilitate reipublicæ cogeretur magnas ſubire impenſas; licere Felici exigere uſque ad quinquennium decimum denarium omnium cenſuum ac reddituum unius anni quorumcumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum in poſterum vacaturorum: cogendosque eſſe omnes ad perſolvendum, etiam cum cenſuris & pœnis. Beneficia tamen Germanicæ nationis, quæ cenſum quinque marcarum argenti non ſuperant, ab hoc Decreto immunia eſſe. Acta ſunt hæc Baſileæ in publica Seſſione, pridie nonas Auguſti ejusdem anni.

CXII.

Conventus Bituricenſis in quo Rex Galliæ ſe pro Eugenio Pontifice declarat.

Convocaverat Rex Franciæ Conventum Prælatorum, ac procerum ſuorum Bituris, ut ſuper diviſione Eccleſiæ cum eis deliberaret. Convenerant jam illic Patriarcha Antiochenus, Pariſienſis Eccleſiæ Præſul, Malleacenſis, Bitterenſis, Agathenſis, Montis Albani, & Apamiarum Epiſcopi. Tum ſupervenerunt Viennenſis Archi Epiſcopus, & Remenſis Regni Cancellarius una cum Pictavienſi & Magalonenſi Epiſcopis. Aderant Oratores Concilii, & Felicis, aderant etiam Eugenii Legati, quorum Princeps erat Joannes de Turrecremata, nuper in Cardinalem creatus. Habitæ ſunt variæ altercationes, diſputationesque cum unaquaque pars magnis auctoribus ſe tueretur. Adveniente tandem Rege ad conventum cum Prælatorum & procerum multitudine, auditæ ſunt Legationes Eugenii & Baſileenſium. Legationum ſumma erat. Aſſerebant Legati Eugenii Romanum Pontificem Monarchicam poteſtatem in Eccleſia habere, ſicut Regem in Regno: neque judicio Eccleſiæ ſubeſſe, niſi in hæreſi manifeſta: neque poſſe a quopiam corrigi Romanum etiam Pontificem peccantem, quoniam ſolum Deum haberet judicem, eſſetque hæreticum aliter ſentire. Hoc multis Sanctorum patrum auctoritatibus firmabant: Baſileenſes traditiones hæreticas eſſe, & reipublicæ pernitioſiſſimas: quæ ſi admitterentur, non Pontifices, non Reges, non Principes aliquos tutos eſſe in ſtatu. Eugenium virum ſanctiſſimum, atque integerrimum non potuiſſe, neque debuiſſe a Baſileenſibus judicari. At contra Baſileenſium Legati multis argumentis, multisque rationibus & auctoritatibus & probare, & oſtendere conati ſunt, Generale Concilium ſupremam poteſtatem in terris habere, & Eugenium merito & legitime Pontificatu dejectum, ſubſtitutumque Felicem. Proinde orare Regem, ut Baſileenſis Concilii Sancta juſtaque Decreta ſuſciperet, Felicemque verum Chriſti Vicarium veneraretur. His auditis Rex, re mature cum ſuis diſcuſſa, tandem quarto Nonas Septembris in magna Prælatorum ac Principum corona, Legatis Baſileenſium in hanc formam reſpondit, Claromontenſi Epiſcopo Regis nomine lingua Gallicana loquente: Gallorum Regem, ut Chriſtianiſſimum Principem decet, qui ſemper faviſſet dignitati Generalium Conciliorum, & Baſilienſium inprimis, quo ſemper

per Legatos ſuos habuiſſet, tuliſſe mœſtiſſimo animo ſeditiones & diſcordias inter Patres & Pontificem exortas: monuiſſe, rogaſſeque ſumma diligentia Patres litteris & nuntiis, ut a judicio contra Eugenium ſuperſederent: illos vero ſpretis Regis precibus, non modo ſuperſediſſe, ſed illum dejeciſſe Pontificatu, & alium ſubrogaſſe: Regiam Majeſtatem in hac re nihil ſtatuere voluiſſe ſine conſilio Prælatorum, & Procerum Regni: Et propterea Conventum Bituris indixiſſe. Nunc vero ex conſilio Conventus ſtatuiſſe Regem perſeverare in obedientia Eugenii Pontificis, nec alium recognoſcere Romanum Pontificem, quam Eugenium: cui ſupplicabit, ut intra annum Generale Concilium in Galliis celebret ad ſciſſionem Eccleſiæ tollendam. Rogare autem ipſos Legatos, ut dicant Regio nomine Patribus, qui Baſileæ eſſent, & Domino Sabaudiæ (ſic enim Felicem appellabat) ut dimiſſis cenſuris, & comminationibus, ad ea, quæ pacis eſſent, intenderent, neque ullo modo Regni ſui Clericos judiciis infeſtarent. Dominum Sabaudiæ ſanguine Regi eſſe conjunctum: non placere Regi, ut a quopiam injuriæ ei irrogentur, ſed in hac re, quoniam ad fidem pertinet, nihil præter juſtitiam audere Regem: ſperare tamen conſanguineum ſuum ſolita ſua prudentia rem hanc tractaturum. Hoc accepto reſponſo Baſileenſes ad ſuos reverſi ſunt, animo ſatis mœſto: adſcribentes hanc Regis ſententiam ob Regis Renati cauſam emanaſſe: ut qui cuperet Eugenium in Regno Neapolitano Renati partes contra Alphonſum tueri: ob hanc rem, & Regem ipſum, & Carolum Andegaviæ Ducem Renati fratrem Eugenio aſſiſtere ſtatuiſſe. Hæc ubi IX. Kalend. Octobris Patribus, & Amedæo renunciata ſunt, omnium mentes mœrore occupavit.

CXIII.

Litteræ adhærentium Felici, & Baſileenſibus.

Menſe deinde Octobris Baſileenſes litteras Regis Aragonum acceperunt; in quibus ille Sacroſanctam Synodum, repræſentantem univerſalem Eccleſiam appellabat. Eliſabeth quoque Regina Hungariæ Sigismundi Cæſaris relicta Felici Papæ V. litteras dederat, in Romanum Pontificem recognoſcens illum. Idem fecit Albertus Bajoariæ Dux, qui electus in Regem Bohemiæ Regnum recuſavit: & Albertus Auſtriæ, Friderici Cæſaris Germanus, qui ambo Felicem Pontificem ſunt profeſſi. Quarto deinde Idus Octobris, cum Patres diſpenſaſſent Decreto XXIII. Seſſionis ſuper creatione Cardinalium, indulſerunt Felici, ut quos utiles eſſe judicaret, crearet novos Cardinales: qui mox de conſilio aliorum Cardinalium octo novos creavit, quorum unus illegitimus erat. Eorum nomina hæc ſunt: Alexander Patriarcha Aquilejenſis Tridentinus, Otho Dertuſenſis, Georgius Vicenſis, Franciſcus Gebennenſis, Bernardus Aquenſis, Joannes Argentinenſis Epiſcopi, Joannes Friſingenſis Vicarius, & Joannes de Segobia Presbyteri Cardinales omnes. Horum tituli hi fuere: Patriarchæ Aquilejenſis, Sancti Laurentii in Damaſo: Dertuſienſis, Sanctæ Potentianæ: Vicenſis, Sanctæ Anaſtaſiæ: Gebennenſis, Sancti Marcelli: Aquenſis, Sanctorum Nerei & Achillei: Argentinenſis, Sancti Sixti: Joannis Friſingenſis, Sancti Martini in montibus: Joannis de Segobia, Sancti Calixti. Deinceps cum jam Cardinales numero ſatis honeſto eſſe viderentur, proviſiones Eccleſiarum, quæ per Concilium prius fiebant, Felici, & Cardinalibus ſuis ſunt permiſſæ. Inſtituit præterea Felix juſtitiæ Concilium, quod octavo quoque die voluit in Capella publica reſidere, ac jus dicere. Erant ad hoc deſcripti cum Vice Cancellario quinque alii Cardinales, & octo ex Patribus, qui communi conſenſu commiſſiones juſtitiæ ſubſcriberent. Inſtituit etiam fieri publicum conſiſtorium ſemel in menſe, & in Romana Curia ſemper eſſe ſtudium generale, & Patres quibusdam doctis viris in mandatis dederunt, ut geſta Conſtantienſis Concilii diſperſa colligerent, Bulla Baſileenſis Synodi munienda: quæ omnia perfecta ſunt. Poſt hæc, ut Galliarum Prælatos ſibi conciliaret Felix, ſex alios Cardinales creavit pridie Idus Novembris, Dionyſium Patriarcham Antiochenum Pariſienſem Epiſcopum, Amedæum Lugdunenſem, Philippum Turonenſem, Nicolaum Panormitanum Archi-Epiſcopos: tum Joannem Nannetenſem,

Digitized by Google

& Gerardum Caſtrenſem, Regis Franciæ Confeſſorem, Epiſcopos, abſentes omnes; & paulo poſt deſignati ſunt Legati in Germaniam, Alexander Sancti Laurentii in Damaſo, Joannes Sancti Martini, & Joannes Sancti Calixti, cum pluribus aliis, cum ampliſſima poteſtate omnia agendi & concedendi Cæſari, ac principibus, modo ipſos traherent ad partes ſuas. Audierant enim Cæſarem Conventum Generalem omnibus Regibus, & principibus indixiſſe Maguntiæ ad purificationem Beatæ Virginis; & alium provincialibus ſuis prius Nurimbergæ ad feſtum Sancti Andreæ, ut in eo præconſultaret, quid in diſſenſione Eccleſiæ eſſet agendum. Magna igitur cura inerat Baſileenſibus Cæſarem præveniendi, & eum in ſententiam ſuam deducendi. Inter hæc longa Epiſtola Chriſtianæ plebi perſuadere conantur, actum eſſe de Republica Chriſtiana, deque diſciplina Catholicæ fidei, ſi patiantur auctoritatem ſacrorum Conciliorum per ignaviam opprimi: Oſtendunt multis argumentis ſupremam Conciliorum auctoritatem, Eugenii juſtam dejectionem, & Felicis neceſſariam, legitimamque ſubrogationem. Tandem hortantur, rogant, jubent, omnes Decreta Baſileenſis Concilii ſuſcipere, Felicem venerari ut Romanum Pontificem, & ab adverſariorum favore omnino diſcedere: aſſeruntque neutralitatem nullo modo ſuſtinendam.

CXIV.

Gymnaſia, quæ cum Baſileenſibus ſenſerunt.

Per hoc tempus pariſienſis ſchola inſtantibus Baſileenſibus Concilio Baſileenſi ſe adhærere profeſſa eſt, & plurima Germaniæ Gymnaſia, ut Viennenſe, Erfordienſe, Colonienſe, & etiam Cracovienſe in Polonia: quæ omnia ſuis ſcriptis declararunt ſupremam eſſe poteſtatem apud Generale Concilium Baſileenſe, cui etiam Papa obedire teneretur. Panormitanus Epiſcopus, qui aberat, Baſileam reverſus menſe Februario anno ſalutis MCCCCXLI. rubeum capellum, antequam urbem ingrederetur, accepravit; & facta reverentia Felici, ut Romano Pontifici, litteras Regis Aragonum produxit Patribus: quibus Rex illum Generalem ſuum Procuratorem in omnibus conſtituebat, mandabatque, ut nomine ſuo Baſileenſi Concilio ſemper adhæreret. Jamque tractare incipiebant, quibusnam legibus Alphonſus Felicem in Romanum Pontificem ſuſciperet. Et Dux Britanniæ litteris gratias egit Patribus, quod Epiſcopum Nannetenſem cognatum ſuum Cardinalem creaſſent: ſtatutumque eſt per hoc tempus, ne Abbates ex ordine Canonicorum regularium rochetis uterentur ad differentiam Epiſcoporum.

CXV.

Quid egerit Baſileenſium Legatio Nurimbergam petens.

Legati Baſileenſium interea Nurembergam petentes, inter eundum plures e Ducibus Bajoariæ in ſententiam ſuam pertraxerunt; quin & Archi-Epiſcopus Saltzburgenſis, quem Patavienſis & Ratisbonenſis Epiſcopi ſequebantur, eorum partes ſe probaturum pollicebatur. Idem & Marchio Brandeburgenſis promittebat. Venerunt tandem Nurimbergam; & cum peterent a Conſulatu urbis ſuſcipi Concilii Decreta, reſponſum eſt, quoniam ea civitas ad Imperium immediate ſpectaret, decere, ut ſententiam Cæſaris ſequerentur. Tandem cum litteris Cæſaris renuntiatum eſſet, Cæſarem Nurimbergam non venturum, ſed quamprimum perituram Maguntiam ad indictum Conventum, Legatorum Baſileenſium pars Baſileam rediit: Cardinalis vero Sancti Calixti cum aliquibus ex Collegis Maguntiam properarunt, cum præſertim intellexiſſent Eugenii Legatos Joannem Carvajalem, Nicolaum Cuſam, & Jacobum de Ferraria illuc acceſſiſſe. Baſileæ interea nunciatur Alphonſum Regem mandaſſe, ne in ſuis Regnis quispiam Baſileenſium edictis pareret: quod Panormitanus falſum eſſe affirmabat; aſſerens Regem non juſſiſſe, ut Concilio non pareretur, ſed ad tollendas ſeditiones juſſiſſe, non executioni mandanda edicta ſine litteris Regiis.

CXVI.

Præſidentia Felicis in Concilio, & aliqua Decreta.

Et cum Arelatenſis & Sancti Martini in montibus Cardinales abeſſent, qui

Præ-

Præſidentes Concilii erant, & ob contentionem nullus eſſet legitimus Præſidens ſubrogatus, ipſe Felix, quem Papam appellabant, extra ordinem, & præter conſuetudinem Baſileenſi Concilio præſedit in Generali Conventu, & concluſiones nomine Concilii fecit complures. Primum, ut Præſidens Concilii eſſet ſemper primus Prælatus, qui adeſſet: Tum, ut litteris Collatorum Beneficiorum quorumcumque non ſtaretur, niſi ante datam collationem tantum effluxiſſet temporis, quo veriſſime notitia obitus prius poſſidentis collatori potuerit fieri. Inde ne collationes de eodem Beneficio, eodem tempore, eodemque modo factæ cuipiam ſuffragarentur. Deinde, ne litteris collatorum de Beneficiis collatis in præjudicium proviſorum Apoſtolicorum ſtetur, niſi probetur collatio per inſtrumentum publicum a Notario ſubſcriptum. Statutum dein eſt, Doctoribus, Nobilibusve, ſi Beneficia obtinerent cenſus trecentarum librarum, non eſſe concedendas diſpenſationes ad duo incompatibilia: inferioribus autem, ſi ducentarum: ad duas autem parochiales, vel dignitates majores poſt Pontificales vel principales, in Collegiatis Eccleſiis nemini omnino dandam diſpenſationem. Item Doctores, ſeu Nobiles non poſſe obtinere ultra duas Præbendas in Metropolitanis, in Cathedralibus tres, in Collegiatis autem quatuor: inferiores, unam, duas, tres, pro portione ſupradicta. Beneficia ſimplicia primi non habeant ſupra octo, ſecundi ultra tres; Licentiati in Theologia, vel altero jurium legitime, & Officiales Romanæ Curiæ Pontificali ſervientes, Doctoribus & Nobilibus comparentur. Commendæ inſuper Cardinalibus, ſi cenſus ſex millium librarum habuerint, non dentur: neque ullo modo ſupra dictam ſummam permittantur habere, niſi in uno Beneficio major ſumma comprehenderetur. Patriarchis ſi quatuor, Archi-Epiſcopis ſi tria, Epiſcopis & Protonotariis ſi duo, Abbatibus ſi mille tantum poſſederint, commendæ non dentur. Statutum eſt etiam, ne ordinationes in Concilio temere fierent, ut conſueverant. Delectique ſunt quidam, qui ordinandos examinarent, probarentque certis conditionibus: Felici autem inſtanti, ut reſervationes ſibi concederentur in Provincia Sabaudiæ, quibus Romanus Pontifex in Provinciis Eccleſiæ uteretur, non eſt conceſſum.

CXVII.

Geſta Legatorum Baſileenſium in diæta Maguntina.

Maguntiæ interea Joannes Segobienſis, Cardinalis Sancti Calixti appellatus, cum reliquis Legatis Baſileenſibus Principum adventum exſpectans, ut Legatus de Latere, jurisdictionem exercere, & inſignia deferre ceperat, jamque Baſilicam Maguntinam petens crucem præ ſe tulerat: aberat tunc Maguntinus. Templi igitur præſides, & aliarum Eccleſiarum Prælati, Joannem adeuntes orant, ne ultra eorum Eccleſias ut Legatus ingrediatur: Maguntinum Præſulem cum aliis Germaniæ Principibus unitos eſſe; ſtatuiſſeque nihil admittere, quod alteri e contendentibus poſſet præjudicare. Illos profiteri Baſileæ Concilium eſſe, & Eugenium Romanæ Eccle- Summum Pontificem: domi tantiſper ſe contineret, quo adventaret Maguntinus. Advenerunt tandem Maguntinus & Trevirenſis circa Idus Februarii, & paulo poſt Legati Cæſaris, & alii complures. Segobius autem cognoſcens aliquorum relatu Electores ad Eugenium inclinare, & præſertim Maguntinum, Baſileenſibus ſcripſit, ut alios Legatos viros claros adjungerent. Et cum deinde per plures dies expoſtulaſſet, ut Concilii nomine audiretur, tandem Principum nomine in hanc ſententiam reſponſum eſt: Principes nullo pacto diſceſſuros ab unione, quam juraverant, ſtatuiſſeque juramentum ſervare, etiam contra dubium conſcientiæ. Audituros illum, ut Concilii Oratorem, ſi crucem, & Cardinalis habitum domi relinquat, quoniam pro Cardinali, aut Legato eum non haberent. Idem ſe facturos, ſi quis Cardinalium ab Eugenio creatorum poſt ſuſpenſionem advenerit. Hæc cum duriora Segobienſi viderentur, reſpondit injuſſu Concilii & Felicis ea non admiſſarum: præſertim cum peterent, ne inter loquendum Eugenium hæreticum, aut ſchiſmaticum appellaret; quoniam non

non ob aliam cauſam venerant, niſi ut juſtitiam Concilii, & Eugenii manifeſta ſcelera oſtenderent. Paulo poſt Cardinalis Arelatenſis ut Legatus de Latere, una cum Joanne Friſingenſi, quem appellabant Sancti Martini Cardinalem, Maguntiam venit. Principes Joannem Lyſuram ad eum mittunt: aſſerunt ſe Arelatenſem honoraturos, ut verum Cardinalem, ſi legationis inſignia ponat: auditurosque eum æquo animo, & alios, ſi ille crucem, alii habitum Cardinalis domi dimittant. Ingens per multos dies contentio habita eſt ſuper ea re, cum Baſileenſes nullo modo cedere vellent. Tandem cum Principes ſe conventum translaturos ad alium locum prædicerent, niſi acquieſcerent; cives & Magiſtratus Maguntini Baſileenſibus prædixerunt, niſi voluntati Principum acquieſcerent, ſe fidem publicam revocaturos, niſi intra octo dies ab eorum urbe diſcederent. His auditis Baſileenſes Legati, cum cernerent Principum animos fixos eſſe, & cives nos paſſuros, ut Principum voluntas violetur, ne cauſam ſuam indefenſam dimittant, cedere ſtatuunt. Igitur IX. Kalendas Aprilis, Cardinalis Arelatenſis cruce domi relicta cum aliquibus ex collegis & familiis ſuorum Cardinalium, quos etiam domi dimiſerat, ad locum congregationis venit: ubi multa primum ipſe, & plura Thomas de Corcellis ejus Collega, dixit de poteſtate ſuprema Conciliorum, de recto Concilii judicio contra Eugenium, & de legitima & neceſſaria electione Felicis. Poſtridie vero auditi Eugenii Legati ſunt: & Joannes Carvajal apologiam his verbis ſumens: *Ejice ancillam & filium ejus; quia non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ.* Multa & miranda dixit contra adverſarios, cujus orationem ſuſcipiens Nicolaus Cuſa, ejus collega non minora eſt proſecutus, adverſariorum dicta proſternens, ſuorum confirmans; & demum atteſtans, Amedæum Papatum, quem plurimis annis ſub ovina pelle aucupaverat, tandem ab Electoribus emiſſe, & Venetis promiſiſſe XII. millia equitum, ſi dimiſſo Eugenio ſecum ſentirent. Depoſitionem autem Eugenii ab Epiſcopis tantum ſeptem factam fuiſſe; cum puri Epiſcopi depoſitio a paucioribus XII. rite fieri non poſſit. Auditi ſunt Eugeniani non ſine magno Principum applauſu; cum viſi eſſent optime adverſariorum objecta repuliſſe: Summa ſententiarum Eugenianorum hæc fuit.

CXVIII.

Aſſertiones Eugenianorum pro auctoritate Pontificis.

Fidem orthodoxam unam habere Eccleſiam Catholicam & Apoſtolicam in remiſſionem peccatorum, in qua de neceſſitate ſalutis eſt eſſe: hujus Caput, & Pontificem Summum, eſſe Eugenium, quem omnis Eccleſia per univerſum orbem diffuſa, ut talem venerata eſt, & nunc major pars veneratur. Qui igitur cum Eugenio Eccleſiæ Capite non eſt, extra Eccleſiam eſt, neque ab Eccleſia factum putandum eſt, quod a quibusdam Baſileæ eſt factum, cum major pars Eccleſiæ id non probet. Claves præterea Eccleſiæ ſoli Petro & Succeſſoribus datæ; cui dictum eſt, *Tibi dabo claves regni cœlorum*, & iterum, *Paſce oves meas.* Eccleſiæ Monarchiam, niſi in Petro ſolo fuiſſet fundata, deletam fuiſſe, ſi quiſque Apoſtolorum peculiares habuiſſet oves. Papam Petri Succeſſorem nonniſi in cauſa hæreſis a quopiam eſſe judicandum, ſed propria poteſtate ſe ipſum judicaturum. Papam diſpenſare poſſe juri Divino & humano, ſuper quæ poteſtatem habet. Papam omnibus Chriſtianis præeſſe, & ita Concilio Generali, ut illi poteſtatem tribuat. Generale Concilium non habere poteſtatem immediate a Chriſto, ſed a Beato Petro, & ejus Succeſſoribus. Pontificis Summi geſta non eſſe ferienda gladio ovium ſuarum. Legibus & Statutis omnibus, & Generalium Conciliorum Papam poſſe contravenire legitime. Hæc verba: *Quæcunque alligaveris ſuper terram, &c.* non eſſe diſpoſitiva, aut clavium collocativa. Summum Eccleſiæ tribunal, & in terris ſupremum Judicium apud Papam ſolum eſſe. Nemini licere Summo Pontifici dicere, cur ita facis? cujus eſt de medio tollere omnes inſolentias, & perturbationes pacis Eccleſiæ. Exercitium clavium in plenitudine poteſtatis in terris Papæ tantum competere; qui omnia poteſt in terris. Generale Concilium veluti

ed by Google

veluti arenam ſterilem eſſe, niſi a Papa fecundetur. Cum igitur his & multis aſſertionibus Baſileenſes gravius urgerentur, & una tantum dies eis aſſignaretur ad reſpondendum, quæ vellent; viſum eſt, ut Segobienſis hanc provinciam ſumeret; qui doctrina & elocutione valeret, & ſeries rerum argumentationesque omnes in Concilio jam pluribus annis factas optime calleret. Igitur dimiſſo domi Cardinalari habitu, ut privatus, concionem petiit: ubi poſtquam plurima pro cauſa Baſileenſium dixiſſet, & cur habitum dimiſerat, adverſariorum dicta diſſolvere conatus eſt: longumque tractatum exhibuit in XII. libros diviſum, quos parcellas appellabat: in quibus infinitis argumentationibus, rationibus, Sanctorum patrum ſententiis, dictisque tam veteris, quam novi teſtamenti comprobare conatus eſt, ſummam poteſtatem in terris eſſe apud Generalia Concilia, quibus etiam Papam oporteat obedire: tum Baſileenſe Concilium legitimum, & nullo modo ab Eugenio potuiſſe diſſolvi, etiam de plenitudine poteſtatis: neque verum eſſe, quod per partialem concluſionem ſeipſum diſſolverit. Deinde Eugenium juſte depoſitum eſſe, & Felicem legitime ſubrogatum. Demum oportere omnes Felici, ut vero Pontifici obedire. Poſtremo veritates a Concilio approbatas multis rationibus confirmavit, & legitime Eugenium fuiſſe declaratum hæreticum. Contra hæc ſequenti die late diſſeruerunt Carvajal & Cuſa; affirmantes, Baſileenſes non potuiſſe judicare Eugenium, & eorum veritates, quas tantopere extollerent, eſſe falſas fatuitates; eorum omnia geſta, ut iniqua & fatua damnantes, & irridentes. Baſileenſes vero poſt hæc audiri petentes, non ſunt amplius admiſſi. Et congregati (quamvis Trevirenſis diſceſſiſſet) ſimul convenientes cum Legatis Cæſaris, & Francorum Regis, in hanc ſententiam convenere. Pro pace Eccleſiæ eſſe congregandum Generale Concilium in alio loco extra Baſileam & Florentiam. Cæſarem cum aliorum Principum aſſiſtentia contendentes interpellaturum, ut ad Concilium veniant concordiæ cauſa. Si contendentes, vel alteri eorum locum eligere noluerint, Cæſarem electurum. Nominataque ſunt loca ſex in Germania, & totidem in Gallia: ſi placeret per Decretum, ut Oratores nomine Cæſaris, & Regum, & Principum ad Eugenium mitterentur menſe Novembris ſuper ea re: qui etiam idem Amedæo per aliquem ex ſuis Prælatis ſignificarent: Conciliumque Generale omnino inchoandum Kalendis Auguſti anni MCCCCXLII. Cæſarem, Reges, ac Principes daturos operam, ut Prælati, & alii ex ſuis provinciis Concilium petant: & finis datus eſt conventui. Hæc omnia Cæſari relata ſunt, quem etiam Viennæ morantem pars Legatorum Baſileenſium & Eugenii Legati adierunt, quiſque cauſam ſuam agentes. Reſpondit Cæſar, ſe alium conventum indixiſſe Francofordiæ ad Feſtum Martini; ubi de conſilio Principum vellet ſtatuere, quid ſit agendum. Albertus Cæſaris Germanus profeſſus eſt ſe cum Felice ſentire, illumque uſque ad mortem ſequi velle. His finis fuit Maguntinæ Diætæ, quæ more Germanico Francofordienſem diætam peperit. Baſileenſes vero, cum fandi locus amplius datus non eſſet, longam apologiam contra Eugenianorum dicta ſcripſerunt, diſſeminaruntque.

CXIX.

Ordinis Minorum Germaniæ Fratres Felicem ſuſcipiunt.

Menſe deinde Julio ejusdem anni MCCCCXLI. Epiſcopus, Clerusque Eccleſiæ Selesvicenſis, & Miniſter Ordinis Minorum, provinciæ Germaniæ, per procuratores in verba Felicis jurarunt. Illumque ut Romanum Pontificem venerati ſunt. Erat jam pridem diſſenſio inter Fratres ejusdem ordinis, cum hi, qui obſervantiam regulæ profitebantur, Prælatis Conventualium ſubeſſe nollent, & jam a Conſtantienſi Synodo ab illorum juriſdictione fuerant liberati. Annuebat Felix, annitentibus maxime civibus Baſileenſibus, ut in Monaſteriis ejusdem ordinis, in quibus major, ſaniorve pars Obſervantibus conſentirent, ejectis Prælatis Conventualium ab Obſervantibus regerentur. Inſtabat igitur Martinus Nurimbergenſis Miniſtri nomine, rogans, ne in provincia ordo divideretur: non

eſſe concedendam Obſervantibus exemptionem, & varias in eorum ordine Prælaturas. Re diu inter Patres agitata, nihil tandem ſtatutum eſt. Per hoc tempus a quodam Petro Reginaldo ex Obſervantibus Theologo inſigni, Patribus propoſitum eſt, videri ſibi declarandum, omnes homines adultos ſub pœna damnationis æternæ obligari, ſcire explicite decem præcepta legis. Diu ſuper ea re diſceptatum eſt : ſed cum ardua nimis videretur, & non neceſſaria, indefinita dimiſſa eſt.

CXX.

Conturbatio Patrum de oratione Panormitani.

In celebritate Pentecoſtes, cum Felix rem Divinam faceret, Panormitanus ſermonem habuit, in quo cum de auctoritate Concilii & Papæ loqueretur, aſſeruit Papam eſſe majorem Generali Concilio : neque recte agi a patribus, quod nomen Pontificis nomini Concilii poſtponerent, quoniam ipſe eſſet Caput Concilii & Epiſcopus univerſalis Eccleſiæ : ſed hanc prærogativam habere Pontificem in rebus alienis, in factis autem propriis ita Papam ſubeſſe Concilio, ut etiam pro quocumque peccato mortali notorio Eccleſiam perturbante poſſet a Concilio judicari. In alienis judicium ad eum omnino pertinere, ad quem etiam definitiones fidei ſpectarent, etiam præſenti Generali Concilio. Hæc Panormitani verba multorum patrum animos admodum perturbarunt, putantes ea aperte contra Conſtantienſis Synodi doctrinam eſſe, & in favorem Eugenii. Monitus ſuper his Panormitanus, coram Felice & Cardinalibus ſuis ſe multis verbis purgavit : oſtendens prius, quæ & quanta feciſſet pro auctoritate & defenſione Sacri Concilii : ſe ea verba protuliſſe ardore quodam ſermonis, & non ea intentione, qua multi acceperant; ſed neque ita eſſe interpretanda. Proinde acciperent ejus bonam mentem, qui auctoritati Conciliorum faviſſet ſemper, faveretque quoad viveret.

CXXI.

Relatio Baſileenſium Legatorum ex Polonia.

Circa hoc tempus Legati Baſileenſes in Poloniam miſſi ad procurandam obedientiam Concilio & Felici, reverſi ſunt : & inter multa retulerunt Cracovienſe Gymnaſium in ſententiam Baſileenſium veniſſe, ejusque ſcripta longa ſerie attulerunt : Prælatos autem & proceres regni varias habere opiniones : ad ſummam, ſi Concilium & Felix Regi tradant titulum Regni Hungariæ in ſuis litteris, ſique principibus libere dimittant pecunias, quas habent in poteſtate, ex indulgentiis, Græcorum cauſa collectas, forſan, ut Poloni Concilio & Felici ſe parituros profiteantur. Hæc cum admittenda non viderentur, litteræ ſupervenerunt, quæ novam ſpem facerent, Regem ſcilicet Poloniæ in Concilio procerum ſtatuiſſe, ſuperſedere velle in rebus Eccleſiæ uſque ad plenam veritatis cognitionem. Interim vero prohibuiſſe, ne quis litteris mandatisve Eugenii pareret, ſub pœna proſcriptionis : utque de pecuniis provenientibus ex denario Sancti Petri Cantori Cracovienſi interim reſponderetur. Nec minor erat ſpes de obedientia Britanniæ, quam opera Nannetenſis Epiſcopi, quem Cardinalem fecerant, & alterius magnæ auctoritatis viri, quem promoturum ad eandem dignitatem pollicebantur, impleri putabant. Et cum pluribus in locis magis obtemperaretur litteris Concilii, quam Felicis, ſtatuerunt litteras proviſionum Eccleſiaſticarum & Beneficiorum ſub nomine Concilii expediri, vel ſub nomine utriusque, ut magis impetranti placeret.

CXXII.

De Celebritate Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis.

Diſceptatum fuerat jam per longum tempus inter Patres de celebritate Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis inſtituenda, cum prima inſtitutio a Bonifacio IX. facta ſchiſmatis tempore, non fuiſſet ſuſcepta ab hominibus alterius obedientiæ : ſed cum de formula Decreti non convenirent, res diu dilata eſt. Tandem cum Æneas Senenſis formulam quamdam confeciſſet, quæ omnibus æque ſatisfaceret, placuit in publica Seſſione firmari Decretum. Verum alia exorta eſt contentio. Videbatur plerisque probis viris De-

Decretum promulgandum esse Felicis nomine, quem Papam putabant, sacro approbante Concilio: quod observatum dicerent in antiquis Conciliis, vel saltem addendum, Papa Felice præsidente, ut Senis fuerat observatum in ultimo Concilio de præsidentibus Martini Pontificis: quæ cum aliis non placerent, annuente Felice, dimissa sunt.

CXXIII.

SESSIO QUADRAGESIMA TERTIA.

Instituitur celebratio Visitationis.

Celebrata est Sessio quadragesima tertia Kalendis Julii anno Christi Millesimo quadringentesimo quadragesimo primo: in qua solemni ritu decretum, atque sancitum est, Festivitatem Visitationis Beatæ Mariæ ab omnibus Christi fidelicus pia religione celebrandam quot annis Sexta Nonas Julii, ad honorem Genitricis Dei: concessaque est omnibus, qui matutinis, processioni, sermoni, Missarum solemniis, primis aut secundis vesperis interfuerint, pro unoquoque officiorum prædictorum centum dierum indulgentia de injunctis pœnitentiis. Augusto mense hujus anni inter alios incorporatus est Basileensi Concilio Bartholomæus Cornetanus. Per quod tempus Alphonsus Rex per Legatos a Patribus petebat, ut decima universalis super Clerum imponeretur pro defensione Insulæ Rhodi, quæ a Turcis infestaretur: daturumque se operam, ut in suis regnis facile exigeretur. Quod cum Patribus non videretur propter contentionem Ecclesiæ; petebat saltem, ut in provinciis Sabaudiæ, & ipsius Regis tantum imponeretur: quod etiam non est admissum.

CXXIV.

Tractatus Philippi Ducis Mediolani cum Antipapa de obedientia præstanda.

Tractaverat jam pridem Philippus Mediolanensis Dux per suos Nuntios de obedientia Felici præstanda. Hunc tractatum nunc Felix ab amicis præmonitus vehementius prosequebatur, ut antequam Cæsar Francofordiæ cum Principibus conveniret, perficeretur. Petebat Philippus, quoniam grave sibi periculum immineret, si primus ex Italicis Felicem susciperet, tredecim millia aureorum in stipendium singulo quoque mense, pro quatuor millibus equitum, & aliquorum mensium stipendia in principio: & hoc tam pro sua defensione, quam pro recuperatione Provinciarum Romanæ Ecclesiæ. Promittebat se in manus Felicis positurum Bononiensem civitatem, & alia quædam addebat. Aderat Secretarius & Nicolai Piccinini Clarissimi exercitus Ducis, qui a Felice repetebat expensas factas pro expugnatione Bononiæ, si illam cuperet obtinere: neque erat parva summa. Habiti sunt varii tractatus, missique ultro citroque nuntii, & litteræ. Hortabantur sui Cardinales & Amici Felicem, ut conditiones, quas posset, amplecteretur: quoniam si Mediolanensem in partes suas traheret, haberet etiam Alphonsum Regem, & magnam Italiæ partem: quos procul dubio & Germani, & alii deinde sequerentur. His exhortationibus impulsus Felix, circa Kalendas Septembris, pollicitus est Mediolanensi stipendii nomine aureorum quinquaginta millia, intra tres hebdomadas post prædictam obedientiam & Bononiam consignatam: cum alia quinquaginta millia ex reditibus Bononiæ, & aliorum locorum competentibus terminis persolvenda. Missus cum his mandatis Felicis Vice-camerarius diu verbis ductus, & nunc ad Marchionem Ferrariensem, quasi Ducis arbitrum, nunc Mediolanum remissus: tandem mense Januario Basileam rediit facta spe, post decem dies Ducem missurum insignem legationem ad obedientiam Felici præstandam: sed vana fuit omnis hæc spes: nunquam enim postea Legati Basileæ comparuerunt.

CXXV.

De Divisione quinti, & decimi denarii.

Contentio non parva exorta est per hoc tempus inter Felicem, & suos Cardinales pro divisione quinti & decimi denarii. Petebant Cardinales dimidiam partem secundum Decretum XXIII. Sessionis, & Nicolai IVti. Felix vero id non esse

Digitized by Google

esse æquum dicebat, quoniam is graves expensas pro Ecclesia subiret, nec ex reditibus Ecclesiæ Romanæ quidquam acciperet : ex quinto autem denario nihil, nisi ex Sabaudiæ provinciis proveniret. Officiales Curiæ, & ipsi suam ratam petebant, asserentes pro eorum sustentatione eam legem esse introductam. Res diu disputata est, & quia graviora incumbebant, indecisa. Dimissa fuit & altera disceptatio eodem ferme tempore, quæ tandem meliorem finem est sortita. Postulaverat Felix a Patribus, ut quoniam aliunde ex Pontificatu nihil omnino accipiebat ad onera supportanda, concedere Concilii nomine, licere Felici Ecclesiam unam, Monasterium unum, & unum aliud Beneficium in provinciis Sabaudiæ tamdiu obtinere, quoad majorem partem agri Romanæ Ecclesiæ recuperaret. Diu multumque super hac re disputatum est, & tandem non sine maxima contentione annitentibus amicis concessum. Decretum est etiam Felicem uti posse reservationibus in XXXI. Sessione statutis. Et cum multæ querelæ contra Scriptores litterarum Apostolicarum ob excessivas taxas haberentur, actum est diu de moderatione: nihil tamen conclusum, cum assererent se Joannis XXI. taxas non superare. Mense deinde Octobri litteræ allatæ sunt Patribus a Rege Alphonso, qui in sex Regnis suis plenam Concilio obedientiam exhibebat, pollicebaturque etiam majora, si Legatus aliquis ad eum mitteretur. Designatus est igitur Legatus de latere Joannes Segobiensis, quem appellabant Cardinalem Sancti Calixti, per totam Italiam, Insulasque adjacentes ad manifestandam Concilii justitiam & veritatem, ad procurandam obedientiam Felici, & ad tractandam pacem inter Alphonsum, & Renatum Reges. Pridie Kalendas Novembris Oratores Electi Pragensis, & Ulrici Rosenbergii Gubernatoris Regni Bohemiæ, majorisque partis hujus Regni in Generali Congregatione Felicem, ut Romanum Pontificem, venerati sunt, eique plenam obedientiam præstiterunt, petentes tamen suppliciter, ut Ulrico contra hæreticos assidue decertanti, atque minus potenti supperias mitteret. Ad quod responsum, missuros Patres Legatos ad Conventum Francofordiensem, rogaturos Cæsarem, & Principes, ut de pecuniis indulgentiarum Ulrico subveniatur. Neque multo post Nuncius Episcopi Cracovienſis Sbignei, quem Felix Cardinalem declaraverat, nomine Episcopi Felici publice obedientiam præstitit; egitque gratias pro demandata illi dignitate, quam prius non suscepisset oblatam, ut reipublicæ melius posset consulere. Post hæc cum Patres pecuniis indigerent, actæ sunt causæ repetundarum contra quæstores, exactoresque, ac præfectos ærarii Concilii, vocatique sunt omnes ad causam dicendam, reddendamque rationem administratorum. Et paulo post cum Soldanus Felicis quosdam ex Patribus conscriptis carceri mancipasset, exorto tumultu civitas interdicta est a Patribus, quod libertatem Concilii non servaret: & tandem iisdem annitentibus concordia secuta, Soldanusque debita pœna mulctatus.

CXXVI.

Provisio Ecclesiæ Saltzburgensis.

Per hæc tempora provisiones plures Ecclesiarum factæ sunt in plerisque locis; vacante Ecclesia Saltzburgensi in Germania divite & nobili, Federicus ejus Ecclesiæ Decanus a Capitulo electus est : cujus nomine Legatus missus, a Concilio confirmationem exposcebat. Et cum Patres vellent Felicem cum suo Senatu confirmationem decernere, ut in verba Felicis juraret, renuit ille; affirmavitque se non ad Felicem, sed ad Concilium missum, neque quidquam agere posse cum Felice. Disceptata diu est res, & tandem Concilii nomine omnia sunt gesta, & mox circa Idus Januarii Pallium Saltzburgensis electi per Stephanum de Novaria Advocatum, & Procuratorem petitum, & per Cardinalem Sancti Sixti jubente Felice traditum. Principio anni subsequentis MCCCCXLII. graves contentiones habitæ sunt inter Patres ex privatis causis. Joannes Baccleſtein, vir primarius, & magna doctrina clarus, præposituram Ecclesiæ Herbipolensis a Patribus obtinuerat; quamvis Philippus Trevirensis Archi Episcopus Germanus eandem ab Eugenio post ejus suspensionem a Basileensibus factam antea impetrasset.

traſſet. Agebat cauſam Joannes contra Philippum in Concilio: Felix hortabatur Joannem, ut aliquantisper differret, quoad res Eccleſiæ in Germania componerentur. Magnam eſſe Treverenſis auctoritatem & potentiam inter Principes Electores, eſſeque valde periculoſum tantum virum hoc tempore irritari. At Joannes privata publicis præponens, Felice inſcio non prius quievit, quam ſententia pro ſe a Vercellenſi Epiſcopo ferretur. Tum Joannes, ut jura ſua plenius firmaret, novam proviſionem a Concilio ſuper ea re petebat. Hinc acrior contentio, cum multi Joanni faverent, plurimi vero propter ſcandalum rem differendam putarent. Deputationes pacis & fidei reſiſtebant, aliæ acriter urgebant: ita ut in Generali Congregatione querelæ, tumultus, ſtrepitus clamoresque perſæpe fierent ſupra omnem modeſtiam. Nec minor diſſenſio fuit in cauſa Decanatus Oſcenſis, ita ut quidam clamoroſis vocibus ante oculos præſidentis dicere auſus ſit, quod vellet, nolletve, concluderet in ſuam ſententiam. (*) Hæc parva fuit contentio in demembratione Orioli oppidi ab Eccleſia Carthaginenſi in Hiſpania, & erectione Eccleſiæ Oriolenſis in Cathedralem, inſtante Alphonſo Rege, in cujus Regno erat Oriolum. Multumque temporis in hujusmodi contentionibus fruſtra conſumebatur, ita ut plerumque publicæ contentiones privatæ fierent. Interea temporis Felix operam dabat, ut Legatus in Italiam quamprimum proficiſceretur. Et Nichodio de Metone, Comitatus Niciæ Gubernatori, qui forte tum Baſileæ erat, mandat, ut triremem inſtruat, qua Legatus ad Kalendas Martias in Italiam transvehi poſſit. Tum factis inſtructionibus per Æneam Senenſem, quem ſecretis præfecerat Felix, pridie Kalendas Februarii, de eis ad quatuor Conventus referretur. Sed (**) profecto Legati profectio ad Italiam dilata eſt, quod prius mittenda videbatur ad Duces Burgundiæ, Borbonii, & Sabaudiæ, qui Nivernis conveniebant.

CXXVII.

Relatio a Tridentino de geſtis in Auſtria.

Alexander Tridentinus Præſul, quem Cardinalem & Patriarcham Aquileienſem appellabant, Cæſari ſanguine junctus, illius ſalutandi gratia in Auſtriam profectus eſt: quem Cæſar ſine rubeo pileo venire juſſum honorifice ſuſcepit. Sed cum paulo poſt Julianus Cardinalis Sancti Angeli, Eugenii Pontificis Legatus, Cæſarem adiret, reſumpſit pileum etiam Alexander, ne illi cedere videretur; & ut ipſe Tridentinus Baſileam ſcripſit, juſſus eſt intrare ad curiam Cæſaris Julianus ſine inſigniis legationis: quæ ſi prætuliſſet, parati erant nobiles quidam, Tridentini cognati, ea vi aufferre. Et quidam Nicolaus Ordinis Minorum Monachus, his diebus Baſileam venit cum litteris Caſimiri Magni, Ducis Lituaniæ, & Ruſſiæ, cujus nomine Baſileenſi Concilio obedientiam, ac reverentiam præſtitit. Reddidit quoque litteras Epiſcopi Vilnenſis ejusdem provinciæ; in quibus ille profitebatur auctoritatem Concilii Baſileenſis, & narrabat Iſidorum Abbatem unum ex tribus Oratoribus Græcorum, qui Baſileam venerant, ut Archi-Epiſcopum & Cardinalem Eugenii nomine Legatum in Provincia nuper acceſſiſſe; quem ipſe ut talem minime ſuſcipere voluiſſet, quonjam ſciret, Eugenium juſte a Concilio Baſileenſi damnatum eſſe. Per id tempus Eccleſia Curienſis commendata eſt a Felice & Patribus Alexandro Tridentino, quoad obtineret poſſeſſionem Eccleſiæ Aquilejenſis.

CXXVIII.

Relatio exploratorum de inclinatione Principum erga Eugenium Pontificem.

Dum hæc Baſileæ geruntur, circa Kalendas Martias Archi-Diaconus Metenſis, & Auditor Cameræ, qui per Patres miſſi fuerant in Germaniam ad explorandos Principum animos, revertuntur; renunciant majorem Principum partem inclinatam eſſe ad Eugenium, jamque

(*) *lege:* nec parva. (**) *forte:* vox ea, *profecto*, redundat.

jamque missas esse ad illum in Italiam conditiones, quibus Eugenium aperte sint susceperturi. Gravi animo tulisse Principes, quod Basileenses nullum ex nominatis locis pro Concilio acceptaverint. Videri sibi, ut quamprimum mittantur Legati ad Conventum Francofordiensem, cum plena potestate omnia agendi, quæ Principibus placeant. Quæ, ubi renunciata sunt, omnium animos male affecerunt: fiunt igitur variæ consultationes, variæque in medium afferuntur sententiæ. Et cum quidam ex consultoribus Felici diceret, optimum (*) si crebræ Legationes ad Reges & Principes mitterentur, ut alias statutum fuerat; Respondit Felix, se satis gravatum esse inutilibus expensis: Legationes quidem multis misisse, ex quibus nullum videret fructum: satius sibi videri, si locum pro futuro Concilio ipse quamprimum nominaret, ut Principes, qui ad eam rem potestatem nullam haberent, præveniret. Paucis post diebus, cum Felix Patribus in Concilio obtulisset se omnia facturum, quæ Concilio viderentur pro pace Ecclesiæ, salva tamen Ecclesiæ auctoritate, visum est mittendos Legatos ad Cæsarem de pace tractaturos. Designati sunt Legati a Felice Bartholomæus Episcopus Cornetanus, & Nicolaus Anici, qui Synodalem Epistolam ad Cæsarem instruendum, & pacem suadendam deferrent. Hanc Epistolam Concilii nomine prius confecit Panormitanus: quæ, quamvis laudata coram eo, tamen non placuit. Hortante autem Arelatensi Cardinale Æneas Senensis aliam formulam edidit: quæ ab omnibus, & etiam ab ipso Panormitano probata: in ea narrabantur distincte & plane magnifica Basileensium gesta, causæ dissensionum inter Patres, & Eugenium, Eugenii injuriæ, & contemptus in Concilium, assiduaque opera ad Concilii eversionem; ejus manifesta & enormia in Ecclesiam peccata, justum Basileensis Concilii judicium contra eum, & Canonica, necessariaque Felicis electio. Et hortabatur deinde Cæsarem ad cognoscendam, amplectendamque Concilii justitiam, exercendamque adversariorum iniquam pertinaciam. Demum Concilium nihil magis cupere, quam pacem Ecclesiæ; sed eam pacem, quæ justitiæ, quæ veritati, quæ honestati, quæ fidei orthodoxæ adversaria non esset. Conveniendum prius in unam fidem, honorandam Christi sponsam, servanda Constantiensis Synodi sancta Decreta, & sacra Basileensis Concilii, quod omnes Prælati, Principesque venerati sunt, salubria instituta: mox pacem affuturam sine aliqua difficultate. Felicem Pontificem, Patresque omnia facturos, quæ cum Deo poterunt, ut pax Ecclesiæ reddatur. Cum his mandatis profecti sunt Cornetanus, & Nicolaus Amici, Nonis Aprilis. Deinde cum fama esset Cæsarem Francofordiam ad Conventum adventare, actum est inter Patres de insigni Legatione illuc mittenda. Recusabant novi Cardinales eam provinciam propter molestiam Maguntiæ susceptam, ne cogerentur rursus habitum dimittere: sed affirmante Felice, & plerisque aliis, oportere illos ire, etiam si habitus dimittendi essent, pro defensione veritatis, & justitiæ Concilii, tandem designati sunt Legati Cardinales Arelatensis, & Panormitanus, & Joannes Segobiensis Cardinales vocati, qui mense Maji secundo Rheno iter acceperunt in celebritate Pentecostes, (**) XII. Kalendas Julii.

(*) *forte*: optimum fore, si.

CXXIX.

SESSIO DECIMA FLORENTINA.

In qua Concilium Lateranum transfertur.

Florentiæ inter hæc Eugenius decimam Sessionem celebrat VI. Kalendas Maji anni salutis MCCCCXLII., in qua asserens Zare Jacob, magni Regis Æthiopiæ, quem Presbyterum Joannem vocant, Legatum ad Concilium Oecumenicum orthodoxæ fidei suscipiendæ gratia properare, Concilium ipsum, ut majorem auctoritatem etiam ex loco susciperet, Romam approbante ipso Concilio transtulit, prosequendum in Basilica Lateranensi, propria & prima sede Summi Pontificis, XV. die post ejus ad urbem reditum. Huic translationi addit & plures causas, loci reverentiam, & commoditatem, rerum omnium copiam, tum occa-

(**) *Scribendum*: XIII. Kal. Jun. eo quippe anno Pascha Kal. April.

occaſionem componendarum Provinciarum Eccleſiæ, & pacis & quietis Italiæ, ceterarumque Regionum procurandæ. Quæ omnia Baſileenſes in pejorem partem ſumentes, prædicabant Eugenium Romam Concilium tranſtuliſſe, ne compelleretur ad aliud Concilium in Germania pro voluntate Principum celebrandum, quoniam nullo pacto vellet Concilium extra Italiam: tum ut oſtenderet ſe ſummum habere Imperium ſupra Concilium, quod de loco ad locum pro ſuo arbitrio transferret, ut fecerat ex Baſilea Ferrariam, ex Ferraria Florentiam, & inde demum Romam: quæ omnia tenderent ad enervationem auctoritatis Eccleſiæ, & Conciliorum. Conventus interea Francofordienſis magna Principum frequentia celebrabatur, cui Fridericus Cæſar præerat. Et Patres interim Baſileæ Divinis ſupplicationibus per omnia templa intendebant, ut res ſuæ proſpere ſuccederent. Felix autem ſtatuit, ut dum Conventus ille ſederet, nihil Baſileæ de gravioribus cauſis ageretur, ne aliquo modo Principum animi poſſint irritari.

CXXX.

SESSIO QUADRAGESIMA QUARTA.

Decreta pro tuitione Baſileenſium.

Dum hæc fiunt, non ſine gravi contentione agitur inter Patres de ſanciendo Decreto pro tuitione Conciliarium. Diu diſceptata fuit formula Decreti, cum Robertus Adimarus, Volaterranus Epiſcopus, a Concilio Archi-Epiſcopatum Florentinum obtinuerat: & Rondenenſis Epiſcopus, & alii quidam pro defenſione Apoſtolicæ auctoritatis ſe opponerent: concluſum tandem eſt Decretum ſanciendum, & Seſſio publica quadrageſima quarta habita eſt quinto Idus Auguſti, ſumma Decreti hæc fuit. Omnia in favorem, ac defenſionem Concilii deſcriptorum, deſcribendorumve Statuta, ac Decreta in ſuperioribus Seſſionibus firma & rata eſſe: & propterea omnes quoquo modo vexantes Conciliares, eorumve Sacerdotia, ac Beneficia cujuscumque qualitatis impetrantes, acceptantes, ſeu occupantes ultra excommunicationis, privationisque omnium Beneficiorum ſuorum cenſuras, decem marcarum auri mulctam incurrere ſingulares perſonas: Collegia vero & Univerſitates triginta marcarum: quarum tertiam partem Cameræ Apoſtolicæ, alteram partem offenſo, tertiam vero loci Principi vel Magiſtratui: vel ubi hi non fuerint, præcipuo fautori & defenſori: horum Beneficiorum Collatores, niſi requiſiti a Conciliariis intra duos menſes, & XII. dies ejectis occupatoribus Conciliares reſtituerint, easdem pœnas incurrere; & pleraque alia in hanc ſententiam.

CXXXI.

Geſta in Francofordienſi Conventu.

Baſileenſes Legati interim (ut ad Francofordienſem Conventum revertamur) ſexto Kalendas Junii, Francofordiam navibus appulerunt: ſuſceptique ſunt a civibus perbenigne, non tamen ut Legati Apoſtolici, juſſique ſunt inſignia legationis domi dimittere. Eadem die Fridericus Cæſar Francofordiam ingreſſus eſt cum Maguntino, Colonienſi, Trevirenſi, Comite Palatino, & Duce Saxoniæ Electoribus, & aliis plerisque Principibus. Qui vetuit Baſileenſes ſibi honoris gratia obviam dari. Poſt aliquot dies Baſileenſes Cæſarem adierunt: redditisque litteris Concilii & Felicis, cauſam ſuam Panormitano orante commendant; orantes, ut juſtitiam libertatemque Eccleſiæ, cujus erat Protector, tueri vellet. Cæſar reſpondit, ſe nihil magis cupere, quam Eccleſiæ pacem dare: & propterea Conventum Principum indixiſſe. Verum oportere eos paucis diebus præſtolari, quoad ex Aquisgrano, quo ſuſcipiendæ primæ coronæ gratia iturus ſit, revertatur. Interim poſſe Baſileenſes & adverſarios jura ſua exponere his, quos ipſe ſuo & Principum nomine ad hoc opus conſtituerit; ne in ſuo reditu collitigantes oporteat audire. Arelatenſis Cardinalis, ubi Cæſari gratias egit, obtulit ſe comitem itineris Cæſari; aſſerens ſe, ut Arelatenſem Archi-Epiſcopum, Principem Imperii eſſe, pertinereque ad ſe Coronam Cæſari imponere, quod Prædeceſſor ſuus Arelatenſis alias feciſſet. Poſtridie Eugenii Pontificis Legati

gati Joannes Carvajal, Nicolaus Cuſa, & Jacobus Ferrarienſis Cæſarem, ut Baſileæ congregatos expelleret, ut ſuſpenſionem tolleret animorum, ut obedientiam reſtitueret Eugenio indubitato Pontifici, ubi eum in Templo Divi Franciſci adiere, poſt redditas litteras hortati ſunt: & quem, ut Romanum Pontificem venerati erant omnes populi, nunc velit eundem venerentur. Aderat unus ex Baſileenſibus Oratoribus, cum hæc dicerentur, qui Cæſarem rogabat, Collegas ſuos prius audiret, quam adverſariis reſponderet. Negabat Carvajal audiendos eſſe damnatos ac ſchismaticos: quod ſi vellent audiri, veniret Segobius ille, ut nuper, & Monachus cum ſuo habitu, & eis libenter reſponderent. Cæſar vero, ubi eis reſpondit ſe ſuper his deliberaturum, poſtridie Aquisgranum contendit, quem Arelatenſis ſecutus eſt. Conſtituerat Auguſtenſem & Chimenſem Epiſcopos, Marchionem de Rothelingen, & Thomam Hiſſelbachium Theologum, qui contendentium propoſitiones, & jura audirent, referrentque: & cum his Principes alios ſuo quiſque nomine duos, unumve adjunxerant: qui ſtatuta die Baſileenſes primo audirent. Ii tribus diebus Panormitano perorante cauſam ſuam egerunt. Panormitanus juris utriusque peritorum ſui temporis excellentiſſimus, explicata primum longa narratione ſerie rerum, multis argumentationibus, & infinita jurium allegatione conatus eſt probare, Concilium Baſileæ legitime permanere, Romanum Pontificem Concilio obedire oportere, neque poſſe illud diſſolvere, ſeu transferre: Baſileenſe Concilium non eſſe ſua ſponte diſſolutum, nec ab Eugenio potuiſſe diſſolvi; Ferrarienſem congregationem non eſſe Concilium Generale, Eugenium legitime a Concilio eſſe privatum Pontificali dignitate, & Felicem canonice, ſancteque illi ſubrogatum: oportere Chriſtianos omnes de neceſſitate ſalutis Felici obedire, ut Chriſti Vicario. Deinde adverſariorum objecta, & libellum quemdam Eugenii, *Etiamſi non dubitemus*, appellatum, multis rationibus refellere niſus eſt. Auditi ſunt Baſileenſes ſine arbitris per tres dies. Deinde ſunt admiſſi Eugeniani eodem modo: qui Nicolao Cuſa agente primum aſſeruerunt, iniquum fuiſſe, damnatos Amedæiſtas audiri; tum explicata ſerie rerum geſtarum, oſtendit Eugenium rite & neceſſario Concilium tranſtuliſſe, Conciliumque eam translationem per Decretum Præſidentium, & ſuorum ſequacium, apud quos poteſtas remanſerat, eligendi locum ſtatuiſſe: judicium contra Eugenium injuſtum fuiſſe, criminationes omnes falſas, electum Baſileenſem, electoresque inhabiles: Baſileæ nullum Concilium eſſe, Florentinum Concilium Oecumenicum eſſe & ſanctum, Baſileenſis fructum ſchiſma, diviſionem, & abominationem in Eccleſia Dei: Florentinæ Synodi Græcorum, Armeniorum, Jacobitarum, Heberorum unionem & converſionem. Proinde ejiciendos Baſileenſes cum ſuo idolo, relegandosque in ultimas terras; & Eugenium Summum Sanctumque Pontificem, ut Chriſti verum Vicarium, venerandum, adorandumque: neque aures dandas Baſileenſium ſermoni, qui fumus eſſet caligine plenus, oculos ſtolidorum obtenebrans, nihil in ſe habens veritatis. Has contendentium contradictiones Auditores in ſcriptis petierunt, ut fidelius, pleniusque Cæſari, & Principibus omnia poſſent referre: quod & factum eſt. Audierunt Baſileenſes Legati, quinque ex Principibus Electoribus conjuraſſe, ut Eugenio certis legibus omnino obedientia redderetur. Quare, ut huic rei obviarent, ſummo ſtudio curarunt ab eis audiri; quod nunquam conſequi potuerunt: qui etiam audita relatione dictorum a contendentibus magis urgebant, ut Eugenius ſuſciperetur. Voluit Cæſar leges illas cognoſcere, utque alii Principes, & Prælati eas examinarent. Quas, ut Baſileenſes etiam cognoverunt, Cæſarem adeuntes, magnis exſecrationibus damnabant: orabantque, ut nullo pacto admitterentur. Res in Senatu Principum diſcuſſa prætermiſſa eſt: ſed poſt multas diſputationes, multaque conſilia tandem Cæſar de conſilio Principum ſtatuit, aliud Concilium indubitatum eſſe celebrandum, mittendos eſſe Nuncios ſuper ea re Baſileam ad Patres, & Florentiam ad Eugenium Pontificem; interim Germanis in ſua ſuſpenſione animorum manendum. Quæ cum Baſileenſes Legati audiſſent: conquerebantur, quod Cæſar & Principes factioſi viderentur, non indifferentes, cum Nuncios ad Eugenium, non autem ad Felicem mittere ſtatuiſſent.

Cæſar

Cæſar placatis Baſileenſibus, dicens ſe æqua lance rem tractaturum, illos remiſit. Qui Baſileam reverſi Kalendis Septembris, Patribus retulerunt, quæ Francofordiæ geſta erant.

CXXXII.

Decreta in Conventu Francofordienſi.

Cæſar vero, ut pax interim in provincia ſervaretur, publico edicto vetuit quempiam in ſuis Beneficiis occaſione ſchismatis quoquo modo vexari, ſed unumquemque in ſua poſſeſſione eſſe defendendum: contra facientes, ut hoſtes Reipublicæ habendos. Tum volentibus Principibus leges compoſitæ ſunt, quæ Eugenio Pontifici pro pace offerrentur: dataque regula, quam Legati Eugenium, & alios adituri ſervarent, in hunc ferme modum: Legati Cæſaris & Principum Tridenti omnes convenient ad feſtivitatem Sancti Galli: venerabuntur Eugenium, cum ad eum pervenerint, ut Romanum Pontificem: excuſabunt Cæſarem & Principes, cauſamque explicabunt, cur tamdiu in neutralitate perſeveraverint. Deinde dicent, Cæſaris & Principum ſententiam eſſe, non poſſe melius dari pacem Eccleſiæ, quam per indubitatum Generale Concilium. Proinde orare Sanctitatem ſuam, velit Generale Concilium indicere in uno ex his locis: Ratisbonæ, Treviri, Meti, Auguſtæ, Conſtantiæ, & ſi malit Tridenti, quod intra annum celebretur. Quod ſi Rex Franciæ inſtabit in Galliis celebrandum fore, ſuadeant Pontifici, convenientius fieri in Germania, ubi pax eſt & quies; decereque, ut ubi ſciſſio facta eſt, ibi fiat unio. Modum procedendi in Concilio, ipſi Concilio eſſe relinquendum. Quod ſi Pontifex nolit Concilium indicere, concedat Cæſari, ut jure Advocatiæ Concilium poſſit convocare. Si Pontifex de criminationibus ſibi adſcriptis apud Legatos ſe excuſet, neque admittatur, neque reſpuatur excuſatio: apud Pontificem non exſpectent ſupra menſem; & reſponſum Pontificis in ſcriptis referant. Jurabunt Legati, antequam proficiſcantur, nihil omnino a Pontifice ſe petituros, aut acceptaturos etiam ultro oblatum; non Sacerdotia, non dignitates, non gratias aliquas. Idem apud Concilium Baſileenſe facient. Felici autem non exhibebunt reverentiam, ut Pontifici: ſed per intermedias perſonas ſecum agent. Referant deinde omnia Legati Cæſari, & Principibus, qui ad feſtum Purificationis Nurimbergæ convenient, & deliberabunt. Hæc acta ſunt in magno Conventu Francofordienſi a Cæſare & Principibus, & alia dieta Nurimbergæ indicta.

CXXXIII.

Legatio Cæſaris ad Baſileenſes.

Hæc ubi Baſileæ per Legatos, qui redierant, innotuere, non parvo mœrore afficiebantur Patres, cum putaſſent Principes facile potuiſſe adduci in ſuam ſententiam. Deſignavit Cæſar Sylveſtrum Chimenſem, Thomam Haſelbachium, & alios, ſuo & Principum nomine Legatos Baſileæ. Et ipſe XVIII. Kalendas Octobris Baſileam appropinquans, quamvis a Cardinalibus, & multis ex Patribus, qui obviam proceſſerunt, rogaretur in urbem intraret, recuſavit: rogavitque, ut ſuos Legatos exaudirent. Qui Patribus expoſuerunt, Cæſarem & Principes rogare, ut pro pace & quiete univerſalis Eccleſiæ vellent vota ſua conferre, ut modis congruis Generale indubitatum Concilium intra annum congregaretur in loco, ſuæ Majeſtati & Principibus grato, & rebus gerendis accommodo. Super hac petitione diu multumque diſceptatum eſt coram Felice, & coram Patribus, multæque difficultates demonſtratæ. Et cum tandem de transferendo Concilio convenirent, magnæ tamen contentiones habebantur de modo rerum gerendarum. Videbatur multis nihil reſpondendum, antequam Cæſar urbem intraret: illeque non prius urbem ingreſſurum ſe dicebat, niſi prius reſponderetur. Magna moleſtia acceperant Felix & Patres, Principes quosdam, & ipſum etiam Cæſarem, Eugenio ſcribere tanquam Romano Pontifici. Conquerebantur, non ſervari ab eis æquitatem, quam promiſerant; cum Felicem non appellarent Pontificem, neque eum venerarentur; ſed neque miſerint ad eum Legatos: videri illos publice profiteri, Baſileenſe Concilium injuſtum eſſe, & Eugenium non recte privatum.

tum. Quæ cum apud Cæſarem Baſileenſium Nuncii conquererentur, reſponſum eſt per Gaſparem Silichium, Cæſarem promptiſſimum eſſe ad pacem procurandam: ſed quæ de nominatione Eugenii dicerent, immutari non poſſe; cum per Conventum Francofordienſem ſtatutum ita ſit. Poſt multas tandem conſultationes, contentionesque tandem ex communi Patrum decreto, Cæſaris Legatis in hanc ſententiam reſponſum eſt: Sanctam Synodum Baſileenſem, quamvis legitime congregata, nullibi majori commoditate, ſecuritateque eſſe poſſit; ſitque Patribus valde periculoſum & grave locum mutare: tamen pacis deſiderio, utque Cæſari & Principibus gratificetur, paratam eſſe ad locum ejusdem nationis rebus gerendis accommodum, ac Regiæ Majeſtati gratum, ſua propria auctoritate modis congruis ſe ipſam transferre, ſi ſecuritates opportunæ ordinentur. Rogare Cæſarem, ut ipſe Concilio interſit, vel aliquem ex Principibus ſuo loco ſubſtituat, qui auctoritate & potentia Concilium tueatur. Hortatur Reges & Principes, ut per ſe, vel Legatos conveniant. Prælatos, & alios, quos Conciliis intereſſe oportet, illuc mittant: utque tanti labores irriti non ſint, promittat Imperator, & Principes futuro Concilio integre parituros; ſuſcepturos, ſervaturosque omnia ejus Decreta, etiamſi non eo venerint adverſarii: Baſileenſes loca pro futuro Concilio nominaturos rebus gerendis accommoda: ex quibus Cæſar pro ſuo arbitrio unum eliget: quem Patres habitis ſecuritatibus opportunis Decreto ſolemni firmabunt; tempore conveniente illuc ſe transferent.

His peractis Cæſar tertio Idus Novembris Baſileam ſolemni pompa ingreditur: quem honoris gratia Patres omnes, & Cardinales Felicis deduxerunt: Arelatenſis & Tridentinus Cæſari utrimque aſſiſtebant: cæteri Cardinales præcedebant: ſequebantur Dux Brunswicenſis, & Comes Gebennarum; deinde Prælati. Petierunt primo Cathedralem Eccleſiam, ubi facta oratione ad prætorium acceſſit. poſtridie a Cardinalibus ac primoribus patrum domi viſitatus eſt: multaque ab eis audivit, ut Eccleſiæ auctoritatem & juſtitiam tueri vellet. Altero deinde die ipſe Felicem viſitare ſtatuit; ita tamen, ut eum adorare ut papam non videretur. Sub crepuſculo igitur veſpertino cum paucis Felicis domum nudo capite adiit; & in Camera, quam papalem appellant, ſubſtitit cum ſuis. Illuc e cubiculo egreſſus Felix cum novem ſuis Cardinalibus præcedente cruce advenit. Erat indutus Felix magna clamyde purpurea, albis almerinis pellibus ſubſtrata: quem Cæſar modeſta reverentia excepit; & per Epiſcopum Chimenſem ſe excuſavit, quod non exhiberet ei reverentiam Romano pontifici debitam, ut paci aptior eſſet. Hortatusque eſt Felicem, & ſuos Cardinales, ut ad pacem Eccleſiæ dandam omnino ſe diſponerent, quam ipſe totis viribus proſequeretur: cum tamen Chimenſis, ne illum Pontificalibus titulis unquam appellaret, *Clementem Benignitatem tuam* dicebat, non ſanctitatem, aut beatitudinem. Felix autem pontificalibus verbis uſus benigne Cæſari reſpondens, egit ei gratias pro viſitatione; aſſerens, ſe omnia in partem accipere meliorem; & ſe, Cardinalesque ſuos ad pacem Eccleſiæ paratiſſimos eſſe: ſe autem non accepiſſe Pontificatum ambitionis gratia, quoniam omnibus rebus abundaret; ſed ut Eccleſiam Dei afflictam conſolaretur. Proinde orare Cæſarem, ut juſtitiam & auctoritatem Eccleſiæ pro officio ſuo omni ſtudio tueretur. Multis præterea hinc inde dictis Cæſar domum rediit: & inde ſequenti die Baſilea diſceſſit.

CXXXIV.

Felix Antipapa Lauſanam petiit.

Paucis poſt diebus & Felix ipſe valetudinis gratia, ut ajebat, diſcedens, Lauſanam rediit cum parte Cardinalium ſuorum, atque aliorum Officialium: majorem autem partem Baſileæ dimiſit; pollicitus, transacta hyeme ſe ad Concilium redituram. Convenitque tandem per hoc tempus inter Felicem & Cardinales de quinto denario, poſt multas & varias diſceptationes.

Ex Scotia inter hæc afferuntur litteræ menſe Octobri; in quibus Jacobus Comes de Dongliis Concilio ſe parere profitebatur; mittebatque nuntium ſuum Guillelmum Archi-Diaconum Tindaliæ, qui patribus nuntiaret, Regni Scotiæ

Præ-

Digitized by Google

Prælatos, opera quorundam Episcoporum ab Eugenio post privationem suam Promotorum, Provincialem Synodum celebrasse, damnasseque & excommunicasse Basileenses & Felicem; privasseque omnes illis adhærentes omni Sacerdotio & dignitate, & præsertim Filium suum Episcopum Aberdonensem, qui eam Ecclesiam a Concilio & a Felice obtinuisset: se vero cum suis restitisse quantum potuisset: orare Patres, ut auxilio sint, mittantque suos nuntios cum censuris & litteris defensionis.

Decembri mense Ferdinandus Dux Calabriæ, Alfonsi Regis Aragonum, Filius, nuntium Basileam misit, qui suo nomine obedientiam, reverentiamque Concilio exhiberet, in omnibus, quæ Patri suo contraria non essent. Sed cum nuntius illum Ducem Calabriæ appellasset, Raymundus Episcopus Sisterciensis, nomine Renati Regis protestatus est, illum non esse Ducem Calabriæ; quoniam Regnum Neapolitanum spectaret ad Renatum, non autem ad Alfonsum occupatorem: & Ducatus Calabriæ ad Joannem Renati Filium: Ferdinandum spurium esse, & nihil ad eum de Regno Siciliæ. Hæc redarguit Panormitanus: multumque redarguens Sistaricensem, quod sine mandato Renati ea faceret, quæ facere non posset: præterea quod impugnaret Alphonsum & Filium Concilii fautores, & tueretur adversarii amicum.

Post hæc quinto Kalendas Januarias, Thomas Reatinus, nomine Francisci Sfortiæ, fortissimi exercitus clarissimi Imperatoris, Basileam venit; qui primo fuerat Lausanæ cum Felice. Hic cum coram Patribus multa in Eugenium invectus esset, tandem quatuor Francisci nomine pollicebatur: Quod urbem Romam, & Ecclesiæ provincias intra duos menses recuperaret, Felicique adsignaret: Quod ipsum Eugenium captivum traderet in manus Felicis: Quod confœderatæ, sociæque Italiæ civitates, Venetiæ, Florentia, & Genua, obedientiam Felici præstarent: & tandem post mensem Junii bellum inferret cuicumque Felix imperasset, & contra socias civitates, quibus usque ad illud tempus tantum esset obnoxius; interim vero aliis quibuscumque. Petere autem eadem privilegia sibi confirmari, quæ Eugenius sibi quondam concessisset: ut vexillifer Ecclesiæ Romanæ esset: ut stipendium tredecim millium aureorum susciperet singulo quoque mense pro quatuor millibus equitum, & mille peditibus: ut Tudertum, Assisium, Tuscanella, & alia tria oppida sibi confirmarentur. Fidejussores promissorum pollicebatur mercatores Gebennæ commorantes. Hinc facta est magna spes Patribus & Felici rei bene gerendæ: ita ut parum deinde curarent Conventum Nurimbergensem.

CXXXV.

Contentio de privatis causis.

Per hoc tempus causæ nonnullæ privatæ actæ sunt, non sine magna Patrum contentione. Curiensis Episcopus translatus fuerat ad Ecclesiam Constantiensem, reservata sibi priori Ecclesia Curiensi. Patres Concilii Curiensem Ecclesiam commendaverant Tridentino, quoad Aquilejensis Ecclesiæ possessionem consequeretur. Aquilejensis igitur Constantiensem impugnabat, qui nullo modo cessurus videbatur. Quidam ex Principibus hortabatur Patres, ne quid statuerent contra Constantiensem, quoniam esset contra Principum unionem. Erat & altera contentio Joannis Baccheistein pro Herbipolensi Præpositura; qui nullo modo induci poterat ad differendum judicium; quamvis Arelatensis & primores ex Patribus id magna cura suaderent. Aderat tempus mittendi legationem ad Conventum Nurimburgensem: multæ difficultates in ea ortæ sunt. Primum de numero & qualitate Legatorum; tum de commissione, postremo de viatico. Tandem convenerunt, ut Aquilejensis cum potestate Legati de Latere iret: & alii nonnulli ad Cæsarem, Reges Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæ; Duces Austriæ, & alios Principes plerosque. Erat Aquilejensis, patruus Cæsaris & Regis Poloniæ: curabatque, quoniam etiam id Regnum putaret ad eum pertinere, cujus partem possidebat; quod non est admissum: cum dicerent Patres, exstare Ladislaum, posthumum Alberti Regis Filium, quamvis infantem. Viaticum Felix iple supplevit.

Agitata est, & alia contentio inter Patres, ut Præsidentes Concilii, non unus tan-

tantum eſſet, ſed quatuor ; ex qualibet natione unus: quod adnitente Felice ac Arelatenſi Cardinali, admiſſum non eſt: maxime cum intelligerent, duos pro natione Italica & Hiſpanica, futuros ex ditione Regis Aragonum. Et Jacobus Sirif(*) Trevirenſis Epiſcopus, circa Idus Martias anni hujus MCCCCXLIII. Felicem Lauſanam adiit, multaque illi pollicitus eſt : ita ut bonam ſpem omnes de ea reconcepiſſent.

CXXXVI.

Dilatio diætæ Nurembergenſis: & Eugenii Pontificis reſponſum Legatis Cæſaris.

Venerat tempus præſcriptum Conventus Nurimbergenſis: nonnulli Oratores Cæſaris & Principum illic convenientes, ſtatuerunt aliam Generalem diætam poſt ſex menſes celebrandam per Cæſarem & Principes ; cum tunc a contendentibus reſponſa non haberent Regi accomoda; & eſſet Cæſar occupatus adeundæ tutelæ patruelis Ladislai gratia; huic rei non poſſet intendere. Eugenius autem Legatis Cæſaris poſt multas conſultationes de conſilio Patrum in hanc ſententiam reſponderat. Mirari ſe Cæſarem & Principes petere Generale Concilium indubitatum celebrari ; cum ipſe ſacram Oecumenicam Synodum auctoritate Apoſtolica , & omnium Patriarcharum orbis Chriſtiani inſtitutam celebret, mirabilium rerum effectricem : quam ſi in dubium revocare velint , nihil aliud eſſe, quam fidem Catholicam oppugnare, & Dei ordinationi reſiſtere. Optare ſe, ſi qui tali errore tenerentur , ratione inſtruantur ; rejectisque ſtultis ac perfidis Baſileenſium dogmatibus, doctrinam Apoſtolicæ Sedis, quam Chriſtus fidei Matrem & Magiſtram inſtituit, ſuſciperent. Poſſe igitur in ea Synodo magno Prælatorum numero congregata , recte conſuli & commode , ſi quid reſtat ; & dubia aperiri, ſi qua ſint. Tamen ut Cæſari & Principibus morem gerat; quamprimum Romæ fuerit , ubi apud Lateranum Generale Concilium tranſtulerat, convocaturum Prælatos majori numero ; tractaturumque cum eis, an expediat aliud Concilium celebrari: & qui admittendi, quive repellendi ſint in eo Concilio, & quo ordine res gerendæ; ut pernicioſis violentiis, quæ noſtro tempore emerſerunt, obvietur. Miſſurum ſe tamen ſuos Legatos, qui de iis cum Cæſare & Principibus agant : quamquam non videat, quid cum eis recte agi poſſit, niſi animi ſuſpenſionem depoſuerint , quam Chriſti fides ignorat ; revertanturque ad priſtinam Apoſtolicæ Sedis reverentiam, qua una re pacem Eccleſiæ darent. Quod ſi fecerint, concurrentibus aliis Regibus & Principibus, qui in tentationibus ſolidi permanſerunt, libenter ſe aliud Concilium celebraturum.

CXXXVII.

Cauſæ privatæ.

Hoc anno MCCCCXLIII. pauca digna memoria acta ſunt, cum Felix a Concilio procul eſſet: propter quod multum priſtinæ auctoritatis amiſſum videbatur. Cauſæ privatæ quamplures ſunt agitatæ ſumma nonnunquam contentione. Inter quas præcipuæ fuere, cauſa Præpoſituræ Herbipolenſis, de qua ſupra dictum : cauſa ſpolii contra Nicolaum de Mentone: & cauſa Philippi Hibernici ſuper revocatione ſententiæ contra eum latæ in Romana Curia per Cardinalem Firmanum.

Majo menſe litteræ ex Britannia allatæ ſunt a Franciſco Duce , qui ſpem faciebat, ſi mitteret in provinciam Legationem, coacturum Clerum ſuum, & deliberaturum ſuper rebus Eccleſiæ. Quod Baſileenſes impigre fecerunt : & Felix multum conquerebatur; quod cum Patres cenſuiſſent ante ſuam electionem per ſe ipſos inſignes Legationes mittere : nunc nihil facerent: ſe autem filiorum ſuorum hæreditatem conſumpſiſſe. Et cum rogaretur , ut Baſileam rediret auctoritatis augendæ cauſa; reſpondit experientia didiciſſe, longe ſe melius rempublicam Lauſanæ regere, quam Baſileæ ; quoniam multi illum Lauſanam adirent , qui Baſileam non venirent.

CXXXVIII.

Damnatio quarumdam aſſertionum Mendicantium.

Philippus Hibernicus, cum obtinere a Patribus non poſſet ſententiæ articulorum damnatorum revocationem, inſtare cœpit,

(*) de Syrck.

cœpit, ut regiſtrarentur litteræ quædam Decretæ a Concilio, pridie Idus Februarii, anni MCCCCXLIV. quæ Mendicantium aſſertiones quasdam damnabant; ut omnibus exemplum poſſet exhiberi. Quod poſt multas contradictiones Mendicantium tandem conceſſum eſt. Sententia Synodalis Decreti erat hujusmodi: Aſſertionem Mendicantium, qui ajunt Parochianos non teneri de jure Dominicis diebus & ſolemnibus Miſſas in propriis Parochialibus Eccleſiis audire, ſed ubi pro eorum devotione maluerint, prætermiſſis ſuis Parochiis; & hanc libertatem non poſſe eis adimi a Synodalibus conſtitutionibus: quodque Parochiani ſuis Curatis illis diebus non tenentur ad oblationem faciendam; ſed in voluntate dantis ſit, cui velit eam dare; falſam eſſe. Eodem modo falſas eſſe etiam has eorum aſſertiones: Obnoxium quavis cauſa faciendi Miſſas celebrari pro vivis & defunctis, non ſatisfacere debito ſuo, ſi per curatum Sacerdotem id fieri curet, quoniam ratione curæ ad id ſit obligatus. Decimarum ſolutionem, etſi de præcepto ſit, non tamen de præcepto eſſe, cui ſit ſolvenda: liberum igitur eſſe omnibus, cui velint eas ſolvere, vel in opera pietatis pro arbitrio impendere. Morientes in habitu & profeſſione Ordinis Minorum ultra annum non paſſuros in pœnis purgatorii: quoniam Beatus Franciſcus ex Divino privilegio quotannis ad purgatorium deſcendat, Profeſſoresque omnes ſui ordinis adducat ſecum ad cœlum. Fratres Mendicantes, etiam non præſentatos Ordinariis, omnium confeſſiones poſſe audire; illosque, qui apud eos ſint confeſſi, non obligari, etiam ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, nec petere confitendi veniam. Epiſcopos Diœceſanos etiam in ſuis Synodis non poſſe ſibi reſervare abſolutiones aliquorum criminum præter caſus in jure expreſſos. Has omnes opiniones ſancta Synodus per ſuas litteras damnat, declaratque eſſe erroneas; quæ maxime prædicabantur a Mendicantibus in Taurinenſi & Aſtenſi Diœceſibus.

CXXXIX.

Varia geſta Baſileenſium.

Menſe Junio hujus anni actum eſt per Patres ſumma diligentia de pace inter Suicenſes & Turegienſes: & demum approbata eſt forma novi Officii Viſitationis Beatæ Mariæ, quam ex multis Thomas de Corcellis compoſuit. Sequenti menſe Duces Stetenenſis, & Pomeraniæ per litteras & nuntios obedientiam exhibuerunt Baſileenſibus & Felici: & Patres litteras complures hinc inde acceperunt, varia afferentes. Erant, qui ſcriberent, Ludovicum Patriarcham Aquilejenſem Eugenii nomine cum Alphonſo Rege apud Terracinam conveniſſe, ut eum Eugenio reconciliaret. Tridentinus autem, quem Cardinalem & Patriarcham appellabant, Legatus ad Cæſarem miſſus, multa ſcripſit ex Vienna; affirmans ſe apud Cæſarem, & alios ſemper uſum fuiſſe inſigniis & auctoritate Legationis. Et quod Julianus Cardinalis, qui illuc venerat, ut Eugenii Legatus, non fuiſſet permiſſus uti inſigniis: qui latebat, neque audebat in publicum exire, ab omnibusque reputaretur ut hæreſiarcha. Et quod inter alios Joannes Trunt, & Æneas Senenſis graviter contra eum diſputaſſent: & multa hujusmodi.

CXL.

Cæſar hortatur Principes ad conſentiendum novo Concilio.

Fridericus autem Cæſar, ut vidit deſiderio ſuo non ſatisfieri, neque ab Eugenio, neque a Baſileenſibus; litteras ad Reges & Principes dedit Kalendis Junii datas; in quibus hortabatur omnes, ut conſentirent celebrationi Generalis Concilii; quod ipſe exemplo Conſtantini, Marciani, Valentiniani, Theodoſii, & aliorum Catholicorum Cæſarum, ad ſchiſma tollendum, de eorundem conſilio indicere ſtatuerat. Rogabat omnes, ut Legatos mitterent ad conventum Nurimbergæ indictum ad Sancti Martini celebritatem, conſulturos de modo & ordine Concilii. Vacaverat Friſingenſis Eccleſia Auguſto menſe. Cæſar Patres rogat, ut eam Henrico Slicho Secretarii ſui Germano concedant. Conſueviſſe Romanos Pontifices ſemper de ea Eccleſia pro voluntate Ducum Auſtriæ providere, cujus agri & oppida ſint ſub eorum Imperio. Paulo poſt electio ſuper ea Eccleſia in perſonam Joannis Cardinalis, ut aje-

Digitized by Google

bant, Sancti Martini, qui Canonicus & Præpositus illi erat, Patribus præsentatur. Fit igitur Patrum divisio ; cum illi suo Cardinali , alii Cæsari morem gerendum putarent. Ii justitiam & Synodalia Decreta servanda ajebant, confirmandamque electionem. Illi in tanta universalis Ecclesiæ necessitate Cæsarem, qui multum conferre potest ad utilitatem Ecclesiæ , non exasperandum : curandumque , ne quod a Patribus denegatur , petatur ab eo, qui libenter concedat. Disceptatum est de hac re per multum tempus adnitente maxime Arelatensi, ut Cæsari gratificaretur, vel saltem differretur res. Impellente tamen multitudine confirmatio decreta est: & deinde repertum est, Henricum provisionem habuisse ab Eugenio pridie, quam electio fieret de Joanne : quo jure se defendens Henricus, Ecclesiæ illius oppida & jura, quæ erant in Austria, possidebat. Joannes autem favore Alberti Bavariæ Ducis Monachii, cujus erat consanguineus, Ecclesiam ipsam tenebat. Antonius de Rosellis, jure consultissimus, sui temporis, multa pro jure Henrici scripsit.

CXLI.

Leges Concordiæ inter Alphonsum & Felicem : Item Leges Concordiæ inter Alphonsum & Eugenium.

Alphonsus interea Rex Ludovicum Cascutam ad Felicem miserat , cum litteris IV. Idus Aprilis Neapoli datis, ut certis legibus cum Felice conveniret. Eæ ferme erant hujusmodi : Adoptionem Joannæ Reginæ de Alphonso in filium factam confirmet : Feudum Regni Siciliæ citra Pharum sub formula per Alphonsum mittenda concedat : pecunias omnes , de quibus convenerat, exsolvat, cum obedientia Alphonsi nomine exhibebitur : patrimonium Beati Petri , agrum omnem Ecclesiæ recuperabit Alphonsus, perpetuoque, & ipse, & Ferdinandus filius ea defendent, tuebunturque , ut Ecclesiæ Romanæ Protectores & Defensores. Terracinam accipiet Alphonsus pro trecentis millibus aureis nomine pœnæ, quam incurrerat Eugenius, ob inducias contra se violatas per Patriarcham Alexandrinum. Alphonsus his completis, nomine suo & fratrum suorum obedientiam Felici præstabit : Prælatos e Regnis suis magno numero ad Concilium mittet ubicunque fuerit, pro tuitione Synodi Basileensis & Felicis: procurabitque, quantum in eo erit, ut idem faciat Rex Hispaniarum, & Dux Mediolanensis; Rex ex proventibus provinciarum Ecclesiæ tertiam partem Felici, tertiam Cardinalibus ejus concedet, reliquum sibi reservabit: deductis tamen prius expensis in illis recuperandis factis. Licere tamen Regi, antequam hæc concludantur, immutare quæ voluerit , & etiam cum alio rem suam agere.

Et per idem tempus Aquilejensis Patriarcha cum litteris Eugenii , Senis datis pridie Idus ejusdem anni , Terracinam ad Regem contendit; qui tandem cum Rege convenit. Et pridie Idus Junii his ferme legibus concordia facta est : Inter Eugenium Papam & Alphonsum Regem pax perpetua esto , injuriarum, inimicitiarumque omnium oblivio. Rex Eugenium, ut summum & verum Pontificem adorato : neque permittito illum clam palamve offendi: eadem sit lex cum Cardinalibus, populis, subditis, sequentibusque Eugenium: Rex si quid contra libertatem Ecclesiasticam vel ipsum Eugenium jam statuerat in suis Regnis , id omne revocato : annonam commeatusque omnis generis libere ut importentur Romæ , permittito, & curato : Eugenius Regem, suosque minime offendito: illumque a censuris omnibus & pœnis absolvito per se, vel per Legatum : De Regno Siciliæ citra Pharum investito secundum formam per Romanos Pontifices servari consuetam, cum clausula , *non obstante, quod vi illud occupaverit :* illumque Regni Corona donato : Beneventanam & Terracinam urbes permittito Alphonso nomine perpetui Vicariatus, sub censu duorum accipitrum: absolvitoque Regem ab omni pecuniarum summa , quam deberet Apostolicæ Cameræ ex quacunque causa. His perfectis , Alphonsus in verba Eugenii jurato : præstato illi homagium: restituitoque Ecclesiæ Romanæ oppida , civitatem Ducalem, Sancti Felicis, Fresolensem, & alia quæ occupat : mittito contra Turcas triremes sex, sex mensibus regiis sumptibus

tibus militaturas : Item mittito contra Franciſcum Sfortiam ad recuperandam Marchiam Anconitanam, & alia Eccleſiæ loca , equitum quatuor millia, & mille pedites ; quibus Eugenius Ducem pro ſuo arbitrio conſtituet : quæ omnia intra terminum trium menſium per Eugenium componenda erunt. Non ſervanti Conventa mulcta erat ducentorum millium aureorum ; & tamen omnia firma eſſe oportere. Hæc ut Eugenio relata, mox approbata, firmataque ſunt. Et Alphonſus ſexto die poſt conditionum concordiæ deſcriptionem, ad XII. Kalendas Julias, ut cognovit Eugenium omnia confirmaſſe, litteris ſuis per omnes Regnorum ſuorum provincias teſtificatus eſt , ſe poſt longam conſultationem, cum in rebus Eccleſiæ dubius admodum fuiſſet , revelante Divina gratia cognoviſſe, Eugenium eſſe ſummum & verum Romanum Pontificem, ac Chriſti indubitatum Vicarium , illumque & non alium pro tali eſſe adorandum : tum leges, editaque omnia in ſuis Regnis contra Eugenium, & pro Concilio Baſileenſi contra ejus voluntatem, irrita eſſe, & omnino revocata ; licereque unicuique Romanam curiam adire. Hoc edicto publicato Eugenius paulo poſt Regem ſupplicantem abſolvit ; atque reſtituit in priſtinum ſtatum omnes cujuscunque ordinis & ſtatus , qui Baſileenſibus auſcultantes, & Regi contra Apoſtolica ſua mandata faviſſent, uſque ad Kalend. Julii anni præſentis , & per duos menſes proxime ſequentes ; vetuitque, quæ hoc tempore egiſſent, eis in judicio vel extra quoquomodo impingi. Quoad Beneficia Eccleſiaſtica, vetuit hoc intelligi pro his, qui poſt Kalendas Julias Baſileæ remanſiſſent, vel Baſileenſibus adhærerent, neque ullo pacto comprehendi in hac deliberatione, qui ab Amedæo Cardinales ſunt profanati : quibus , ſi id merentur, & humiliter veniam poſtularent, alio modo provideretur.

CXLII.

Alphonſus Regni ſui Legatos ex Baſilea avocat.

Aperuit hæc omnia Alphonſus clam ſuis litteris Panormitano, Dertuſenſi, & Vicenſi Cardinalibus Felicis ; monens eos , ut ſi cuperent rem gratam Regi facere , diſcederent quamprimum Baſilea , & in Italiam, vel ad ſuas Eccleſias proficiſcerentur : non poſſe hoc tempore eos quidquam agere Regi acceptius. Proinde ſecundas litteras non exſpectarent. Erant hi tres Regis ſubditi, & in ejus Regnis poſſidebant Beneficia. Qui cognita Regis voluntate poſt multas conſultationes, lamentationesque cum ſuis Collegis, aſſerentes ſe in fide Concilii & Felicis ſemper manſuros, & nunquam adoraturos Eugenium ; defenſurosque auctoritatem ſacrorum Conciliorum, ac profeſſam doctrinam ; tandem pridie Nonas Auguſti e Baſilea diſceſſerunt : Panormitanus dimiſſis inſigniis Cardinalibus Italiam petit. Reliqui ad Eccleſias ſuas reverſi ſunt. Hos mox ſunt ſecuti reliqui fere omnes, qui ex Regnis Alphonſi Baſileæ erant. Grave per hoc tempus exortum eſt bellum inter Auſtriæ Principes, & Baſileenſes cives, & eorum ſocios, quod tandem Patres ſumma diligentia & labore compreſſerunt. Appetebat tempus indicti Conventus Nurimbergæ ; in quo Cæſarem cum Principibus & Regum Legatis ſtatuere oportebat de modo Concilii convocandi. Ad hunc Conventum poſt multas deliberationes tandem a Felice deſignati , Lauſanenſis Epiſcopus , Vice-Camerarius , & Epiſcopus Taurinenſis Auditor Cameræ, & alii nonnulli, qui acceptis mandatis a Patribus Nurimbergam profecti, Cæſaris & Principum Legatos tantum invenerunt : qui aſſerentes, Principes hoc tempore occupatos eſſe , Conventum ad S. Georgii Feſtum diſtulerunt. Interim Alphonſus Rex, Veneti, Florentini, & Senenſes, & reliqui ex Italia , Cæſari litteris ſuadere conantur, ut Concilium Lateranenſe celebrari permittat , illucque jubeat ire Prælatos.

CXLIII.

Creatio novorum Cardinalium a Felice.

Duxerat ſecum Felix, cum Baſilea diſceſſit, quatuor ſuos Cardinales : Aquilejenſem, Sancti Sixti, Sancti Marcelli, & de Varambone. Horum duo mortui nuper erant ; Sancti Sixti, & Sancti Marcelli : Aquilejenſis apud Cæſarem Viennam diverterat , unicus tantum aderat Felici.

Felici. Igitur inſtabat Felix apud Patres, ne ſolus omnino videretur, utque Sacra publice poſſet celebrare, Decretum pro celebratione & creatione Cardinalium pro ea vice relaxarent, permitterentque, ut quinque Cardinales deligeret. Acta eſt hæc res magna Patrum contentione, & tandem poſt multos dies relaxatum decretum. Et Felix Cardinales quidem quinque creavit, ſed duos tantum publicavit, Joannem Tarantaſienſem, & Ludovicum Vicenſem Præſules, Aprili menſe anni ſequentis: & cum Patres multis exhortationibus inſtarent, ut Felix Baſileam rediret, quod a principio pollicitus erat; tamen auditis ejus argumentationibus, quibus oſtendebat ſatius eſſe morari Gebennis, quam Baſileæ, deſtiterunt; & maxime cum bella in ea Regione recrudeſcerent. Hæc acta ſunt ad annum quadrageſimum tertium ſupra mille & quadringentos, cætera non habentur.

CXLIV.

Finis Concilii Baſileenſis narrationis.

Quæ hactenus de rebus geſtis Baſileenſis Synodi perſcripſimus, ex longa hiſtoria, & maximis duobus codicibus excerpſimus; nihil omnino prætermittentes rerum publicarum, ſed ſummarie omnia atque integra fide ſumus proſecuti. Hos quidem codices ipſi Baſileæ vidimus, magna diligentia, ut Sibyllarum libros a civibus ſervatos: quorum exemplum a Reverendiſſimo Domino Cardinali Sancti Marci, rerum Eccleſiaſticarum diligentiſſimo perſcrutatore, nuper habuimus. Horum Scriptor & Auctor fuerat Joannes Segobienſis, natione Hiſpanus, qui deinde a Baſileenſibus Cardinalis Sancti Calixti eſt appellatus. Vir quidem magno ingenio, & multa doctrina præditus, Theologica præſertim, & qui in ſua pertinacia uſque ad extremum vitæ ſuæ, etiam diſſoluta illa multitudine, ſemper permanſit, Camerariatus officium geſſit. Habui & primam hujus Synodi partem collectam a piæ memoriæ Dominico, Cardinali Firmano, qui tamdiu Concilio interfuit, quamdiu manſit concordia cum Eugenio Pontifice. Etſi Concilium adierit, ut rubeum Capellum Cardinalaris dignitatis, quod Eugenius negabat, a Concilio obtineret: reconciliatus tandem Eugenio, ſeditioſos dimiſit, rediitque ad ſuum Principem, & Paſtorem.

CXLV.

Epilogus Concilii Baſileenſis, & ordo rerum.

Baſileenſe Concilium originem & auctoritatem primam traxit a Sacroſancta Synodo Conſtantienſi. Ibi enim (ut a principio commemoravimus) ſtatutum fuerat, ut quinquennio poſt ejus Synodi finem aliud Concilium Papiæ celebraretur, & aliud deinde poſt ſeptennium. Sed cum ſtatuto tempore Patres Papiæ conveniſſent, peſte fugati Concilium Senas tranſtulerunt, ubi Baſileenſe Concilium poſt ſeptennium legitime fuit indictum. Adveniente ſeptennii fine Martinus V. Pontifex Maximus Julianum Cæſarinum, Cardinalem Sancti Angeli, Legatum Apoſtolicum in Germaniam miſit, datis mandatis, ut ſi Patres Baſileæ conveniſſent, Apoſtolicæ Sedis nomine Concilio præſideret, anno MCCCCXXXI. ſed cum eodem anno vita functus eſſet ipſe Martinus, Eugenius IV. illi Canonice ſuffectus, Juliano præſidenti in Concilio poteſtatem confirmavit, inſtauravitque. A duobus igitur ſacris Conciliis Conſtantienſi, & Senenſi, totidemque Summis Pontificibus, Martino V. & Eugenio IV. initium, auctoritatemque habuit Concilium Baſileenſe. Verum cum a principio pauci numero conveniſſent, & quædam contra Romani Pontificis auctoritatem, & poteſtatem moliri viderentur, Eugenius primo anno Concilium diſſolvere conatus non prævaluit: cum quo annis circiter quatuor acriter decertavit: tandem Sigismundi Cæſaris opera Patribus reconciliatus, per annos ferme quinque in concordia manſit, per quod tempus multa ſalubria & optima Decreta ſunt condita. Sed cum nimis multa arrogarent ſibi Patres, & in omnibus Concilium Romano Pontifice majus eſſe contenderent; illumque affirmarent oportere Decreta omnia Concilii ſuſcipere, & obſervare; ſeditio & diſcordia priore longe major, & perniciosior eſt orta. Et Patres quidem ita in Eugenium

nium eorum Decreta non ſuſcipientem excanduerunt, ut illum in jus vocare, eique diem dicere tanquam reo non dubitarint. Quorum ſeveritatem, ut perfringeret Eugenius, Baſileenſe Concilium de plenitudine poteſtatis iterum diſſolvit, illudque tranſtulit Ferrariam: aſt illi in ſua pertinacia perſiſtentes, Eugenium poſt quatuor menſes, cum ipſe judicio ſe non ſiſteret, adminiſtratione Pontificatus ſuſpenderunt. Et demum reclamantibus Regum & Principum Legatis, ſuis furioſis edictis, quantum in eis fuit, Summo Pontificatu dejecerunt, illique ſubrogarunt Amedæum, Sabaudiæ Ducem, quem Felicem V. nominarunt. Sed pauci admodum eorum ſtultitiam ſunt ſecuti; quamvis a principio maximos habere viderentur fautores, quorum præcipui erant Alphonſus, Rex Aragonum, & Philippus, Dux Mediolani. Sedit hæc Synodus Baſileenſis annis circiter decem & octo, varia forma: anno namque XXXI. ſupra MCCCC. ſub principio Eugenii incœpit, & tandem finem habuit per ceſſionem Felicis de Pontificatu, factam Nicolao V. Pontifici Maximo. Quod factum eſt XI. Kalendas Julii MCCCCXLIX. Interim vero, qui Baſileæ remanſerant, quamvis ab Eugenio, & Oecumenico Concilio Florentino, quo ex Ferraria propter peſtem translata eſt Synodus, damnati & excommunicati eſſent, nunquam tamen Concilii nomen dimiſerunt, aut deſiterunt ab exſecratione, & inſecutione contra Eugenium. Poſt IMAM cum Eugenio reconciliationem hoc Concilium ſatis frequens fuit, ita ut aliquando Prælati circiter centum infulati adeſſent, inter quos XI. Cardinales Romanæ Eccleſiæ connumerabantur, multaque ſancta & optima inſtituta ſunt edita. Sed creſcente indies diſſenſione, cum Apoſtolicæ Sedis dignitatem omnino proſternere conarentur, optimus quisque diſceſſit: ita ut cum judicium contra Eugenium intentarent, vix viginti, aut triginta ad ſummum infulati adeſſent, & in ejus depoſitione ſeptem tantum Epiſcopi interfuerunt. Admittebantur ſiquidem ad definitiones, & ſancienda decreta, non modo Epiſcopi, & Abbates, ſed Theologiæ, Jurisque utriusque, & aliarum doctrinarum Profeſſores, quos Graduatos appellant: tum Eccleſiarum Canonici, & parochialium Rectores, jurati tamen omnes: ita ut non minoris eſſet auctoritatis ſimplicis Canonici, quam Epiſcopi cujuspiam ſanctiſſimi ſuffragium: cum numero, non dignitate, expenderentur ſententiæ, contra antiquorum Conciliorum conſuetudinem: in quibus (ut ajunt) ſoli Epiſcopi & Abbates vocem deliberativam habebant, alii vero conſultivam tantum. Hoc autem ordine res in Concilio gerebatur. Multitudo omnis in quatuor Nationes primum diſtincta erat; Italicam, Gallicam, Germanicam, & Hiſpanienſem. Ex his Nationibus pari ex unaquaque numero quatuor Conventus (quas ſacras Deputationes appellabant) conſtituebantur: ita ut XX. intereſſent Itali, totidem eſſent Galli, Germani, Hiſpani. Inter hos proportione, quantum fieri poterat, etiam pari numero, cum aderant Cardinales, Patriarchæ, Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Magiſtri, Doctores connumerabantur. Hæc quatuor Collegia diverſa ac propria habebant tribunalia, variisque nominibus cenſebantur. Prima erat fidei deputatio, altera pacis, tertia reformationis, ultima de communibus. Tria enim erant, propter quæ Patres Concilium celebrare ſe profitebantur: ut hæreſes extirparent, ut pacem procurarent inter Chriſtianos Principes, & populi Chriſtiani, & præſertim Clericorum mores & vitam emendarent, & (ut eorum verbo utar) reformarent. Erant cuique Conventui proprii Magiſtratus. Præſidens, qui concionem advocaret, negotia proponeret, & ſecundum majoris partis ſententias concluderet. Promotor, qui tanquam Curator publicus ingereret negotia, inſtaretque, ut abſolverentur. Scriba, qui geſta, decretaque publicis documentis annotaret. Lictor, ſive apparitor, qui Conventus nomine Patres convocaret, & edicta proponeret. Conveniebant hæc Collegia ter in hebdomada, iisdem horis in propriis PRÆTORIIS, ubi re confecta Divina rebus gerendis operam dabant. Ex quatuor deinde Conventibus, ſive ſacris Deputationibus XII. virorum collegium creabatur, qui appellabantur duodecim Deputati; eligebantur enim terni ex unoquoque Conventu viri doctrina, & experientia clari. Ad

hos primum negotia deferebantur ; qui rebus digeſtis vel reſpuebant, vel ſi admittenda videbantur, ad Collegium, cui competebant, remittebant. Erat his poteſtas, cum aliquid grave inſtaret, convocare quatuor Conventus, etiam extra ordinem: quæ a duodecim virorum Collegio ad quempiam ex quatuor Conventibus remittebantur, in concione per Præſidentem illius Conventus proponebantur: neque licebat prima die de propoſitis quidquam decernere, niſi res neceſſariam celeritatem manifeſte exigeret. Quod major pars ſtatuiſſet, ad alios tres Conventus deferebatur: & ſi ita minori parti videretur, etiam deferebatur eorum ſententia cum rationibus, & argumentationibus utriusque partis. Quod per tres Conventus approbatum erat, ad Præſidentem Concilii publicis documentis deferebatur, qui ſtatuto die in Generali Congregatione de ea re referebat. Neque licebat (*) præcedenti de aliqua re agere cum Patribus in Generali Conventu, niſi prius de ea deliberatum, ſive, ut ajunt, concluſum fuiſſet per quatuor, aut ſaltem tres ſpeciales Conventus, ſive Deputationes. Demum ubi quippiam a Patribus approbatum erat in generali, in formam Decreti redactum in publica Seſſione ſolemni ritu ſtatuebatur. Differebat autem Generalis Congregatio a publica Seſſione, quod in illa, quæ octavo quoque die frequentabatur, res ſtatuendæ, approbabantur hoc modo: ubi in ſacris Deputationibus aliquid decernendum judicabatur a majori parte ; Præſidentes illorum quisque in ſuo Conventu illud firmabat his verbis: In Nomine Sanctæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ego concludo in talem ſententiam. Idem fiebat deinde in Generali Congregatione, ubi præſidens Concilii præſidentium Deputationum vota cognoverat, concludebatque nomine totius Concilii. Oportebat tamen illi ex lege concludere ſecundum Præſidentium vota, & non aliter: quod ſi noluiſſet, alius, qui juxta illum ſederet, per Promotorem Concilii rogabatur. Et ſi ille etiam recuſaſſet, alius, & deinde alius, quoad inveniretur unus, qui concluderet. His peractis, cum temporis opportunitas aderat, publica Seſſio indicebatur.

(*) *forte*: Præſidenti.

CXLVI.

Quo ordine publica Seſſio in Concilio celebraretur.

Conveniebant ſtatuta die Patres omnes ad Baſilicam civitatis, & nonnunquam Clerus cum ſacra pompa: ubi re Divina per aliquem ex Prælatis facta, Præſules, Abbatesque omnes, ſacras veſtes & albas Infulas ſumebant. Præſidens autem Concilii mitra & veſte ſacra pretioſiori ornatus, in pontificali ſede ad Altare ſedens, ad patres faciem convertebat, cui Diaconus & Subdiaconus in ſacris veſtibus, ut celebraturo adſtabant. Patres infulati hinc inde in ſubſelliis chori ſedebant. Legati vero Regum & Principum in medio ante faciem Præſidentis humilioribus ſedibus. Poſt eos ſedebant Generales ordinum, Magiſtri, Doctores, graduatique omnes, & alii Sacerdotes, ſuo quisque ordine. Cum Patres aliquantisper ſediſſent, ſilentio facto, Diaconus dicebat, *Orate:* quo dicto omnes ſe proſternebant ad orationem. Et mox iterum exclamans dicebat, *Erigite vos.* Omnibus igitur ſurgentibus, ſtantibusque nudis capitibus, præſidens alta voce orationem de Spiritu Sancto dicebat, quæ incipit: *Adſumus Domine Sancte Spiritus &c.* qua finita Cantores Antiphonam cantabant: *Exaudi nos Deus &c.* Verſ. *Salvum me fac, Gloria Patri &c.* Tum iterum Diaconus exclamabat ſecundo: *Orate.* Et cum flexis genibus aliquantulum oraſſent, iterum dicebat: *Erigite vos.* Stantibus iterum omnibus, aliam orationem ſubjungebat Præſidens, dicens: *Mentibus noſtris quæſumus Domine &c.* His peractis iterum omnes genu flectebant; & duo ante Altare ſtantes, cantabant Litaniam. Cum autem perventum eſſet ad locum illum, ubi dicitur: *Ut Dominum Apoſtolicum, &c.* Tunc ſurgens Præſidens cum mitra, Benedicebat Patres, dicens: *Ut hanc Synodum & omnes Gradus Eccleſiaſticos benedicere digneris:* iterum addebat, *Benedicere & regere:* tertio. *Benedicere, regere & conſervare digneris.* Chorus reſpondebat ſemper, *Te rogamus audi nos.* Cum omnibus iterum procumbentibus Litania perficiebatur. Deinde Præſidens ſtans dicebat: *Oremus.* & Diaconus, *Flectamus genua:* Subdiaconus vero, *Levate* ſubjungebat. Et iterum Præſidens alte ora-

orabat dicens, *Da quæſumus Eccleſiæ tuæ miſericors Deus &c.* Deinde Diaconus petita benedictione cum incenſo, & luminaribus ad ornatum pulpitum accedens, Evangelium cantabat pro arbitrio Præſidentis, conforme rebus, quæ tunc tractabantur. Finito Evangelio omnes iterum ſedebant : & Præſidens orationem ad Patres habebat, cauſas aſſignans, cur Decreta eſſent ſancienda. Hortabaturque omnes ad bene reipublicæ conſulendum. Poſt ſermonem mox Præſidens genu flexus Hymnum incipiebat, *Veni creator Spiritus*, quem alternatim chorus & Patres cantabant. Quo finito Præſidens cantabat : *Emitte ſpiritum tuum &c.* Reſp. *Et renovabis &c.* Oremus : *Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus, &c.* demum duo cantatores dicebant : *Benedicamus Domino, &c.* Poſtremo his omnibus completis, reliquis omnibus ſedentibus unus, aut duo Prælati cum mitra ſuggeſtum aſcendentes Decreta legebant: quibus perlectis interrogabant Præſidentes, an placerent. Præſidens Concilii pro toto Concilio, alii pro ſuis conventibus reſpondebant, Placet. Aderant Scribæ, qui rogati omnia annotabant, ut lecta erant, & in actis publicis redigebant. Tum depoſitis ſacris veſtibus, dimiſſo Senatu, domum revertebantur, & Seſſio finita erat. Decretum in ſcriptis redactum, Concilii Bulla muniebatur. Quæ autem a Scribis Concilii notabantur, non prius edebantur, quam a Correctoribus, quibus ea provincia demandata erat, emendarentur. Erant in Concilio & alii plerique Magiſtratus ordinarii, Promotores Concilii & Deputationum, qui a Patribus exſecutionem & confectionem negotiorum aſſiduo expetebant : ſedium diſtributores, qui quo quemque loco ſedere oportebat, dijudicabant : Procuratores & Advocati Concilii, qui cauſas publicas agebant ; Judices & Procurator in cauſis fidei, qui ea tantum procurabant, quæ ad fidem pertinerent. Erant & Judices aliarum cauſarum complures, & Auditores Rotæ appellati. Præcognitores etiam cauſarum inſtituebantur, qui cenſerent, quæ privatæ cauſæ eſſent admittendæ, & quo ordine cognoſcendæ. Erat præterea Auditor ſacri Palatii, cum poteſtate Auditoris Cameræ, plenam jurisdictionem exercens in omnes Conciliares. Soldanus etiam aderat tanquam Prætor & Exſecutor Auditoris : & denique Magiſtratus omnes, qui in Romana Curia eſſe ſolent.

Finit Summarium Concilii Baſileenſis, editum per Auguſtinum Patricium, Canonicum Senenſem, juſſu Franciſci Piccolominei Cardinalis Senenſis, Anno ſalutis MCCCCLXXX.

Apologia EUGENII Papæ IV.

Sive de Summi Pontificis & Generalis Concilii poteſtate, ad Baſileenſium Oratorem, in Florentina Synodo (*) reſponſio, viva voce exhibita

PER JOANNEM A TURRECREMATA DOMINICANUM, TUNC SACRI APOSTOLICI PALATII MAGISTRUM, AC POSTEA SANCTI XYSTI PRESBYTERUM CARDINALEM.

SUMMARIUM.

I. Apoſtolica Sedes hæreſes non fovet, ſed deſtruit.

II. Romano Pontifici Jure Divino Caput omnes inclinant.

PRÆFATIO.

NOraſtis, credo, ſuperiori die, pro veſtra ſapientia & humanitate, Reverendiſſimi Patres, Sanctiſſimam & religioſam intentionem Sanctiſſimi Domini noſtri, & celeberrimum ejus deſiderium. Optat enim Sanctiſſimus Dominus noſter ſicut pius Pater, utpote qui in Cathedra ſedet, quæ nullam unquam hæreſim fovet, ſed omnes hæreſes deſtruit, naſcentes errores de medio populi

(*) Excuſa fuit Venetiis in 4to. anno 1563. opera F. Camilli Campegii Theologi Papienſis, ab Harduino inſerta Tomo IX. Conciliorum.

puli Chriſtiani evellere. Vult nihilominus hoc cum omni pace & caritate, quantum fieri poterit, adimpleri, ea gravitate ſervata, quam Sanctitatis ſuæ circumſpectio materiam fidei novit, pro ſingularitate Celſitudinis ſuæ exigere. Inſtituit propterea ejus Sanctitas de controverſia ſuper reprobatione quorundam errorum Baſileenſium inter Deputatos orta, coram prudentiſſimis Circumſpectionibus veſtris, pro utraque parte agitari rationes; & hoc maxime circa propoſitionem primam inter tres illas, quas Baſileenſes intelleximus, declaraſſe veritates eſſe fidei Catholicæ, cujus tenor eſt:

Veritas de poteſtate Concilii Generalis, univerſalem Eccleſiam repræſentantis, ſupra Papam, & quemlibet alterum, declarata per Conſtantienſe, & hoc Baſileenſe Generalia Concilia, eſt veritas fidei Catholicæ.

Audiviſtis jam heri ſapientiſſimum virum, & celeberrimum Patrem, Dominum meum ſingulariſſimum, qui more ſuo ſapientiſſime & ampliſſime partem illam fulſit, quam gratia illuſtrioris veritatis habendæ defendendam ſuſcepit. Utinam tam pro ampliore claritate veritatis, quam pro ſublimitate auditorum, alius, quam ego, inſtitutus fuiſſet dignitate & auctoritate major, perſpicacior ingenio, & locupletior ſapientia; qui tantæ rerum amplitudini ſatisfaciens, dictis per eundem Clariſſimum & Reverendiſſimum Patrem & Dominum plena reſponſa dediſſet. Verum quia ejus mandatis me parere oportet, cui omnes jure Divino caput inclinant, Reſponſionem hanc de ejus confiſus auxilio, cujus Vicariatum defendimus, & principatus honorem cum omni humilitate & reverentia, & ſub omnimoda correctione Sanctiſſimi Domini noſtri, & ſupportatione pia omnium Reverendiſſimorum Patrum, & Dominorum hic exiſtentium, rem ipſam mihi deputatam aggredior. Diſtinxit autem præfatus Dominus (ſi bene teneo) actum ſuum in tres articulos principales: in primis enim arbitratus, quod illa prima propoſitio Baſileenſium, parum ante commemorata, non poſſet tangi tactu reprobationis & condemnationis, & niſi pariter Decretum Conſtantienſe de poteſtate Concilii ſuper Papam tangeretur; induxit primo loco auctoritates multas, & rationes pro veritate præfati Decreti Conſtantienſis, de auctoritate Concilii univerſalis ſupra Papam: Secundo viſus eſt per rationes plures perſuadere, quod prædicta prima propoſitio Baſileenſium non debeat tangi; Tertio ejus prudentia ſtuduit argumenta ſolvere, quæ fiebant ab aliquibus Patribus inter Deputatos; Quod non poſſent aliæ duæ propoſitiones damnari, nec veritas translationis factæ per Sanctiſſimum Dominum noſtrum de Baſilea ad Ferrariam habere firmitatem, præfata illa propoſitione non damnata. Circa primum conſideravit Dominus proponens quinque partes in Decreto illo Conſtantienſi edito de poteſtate Conciliorum, ſecundum quas primum articulum ſuum in quinque partes ſubdiſtinxit. Prima pars illius Decreti Conſtantienſis eſt: quod ipſa Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, & Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam repræſentat. Pro hujus partis probatione inducta eſt Epiſtola illa Domini Martini, quam, approbante univerſo Concilio Conſtantienſi editam, ad Germaniæ Prælatos direxit, in qua inter cætera interrogatoria, quæ fienda inſtituit captis hæreticis ſuſpectis de erroribus damnatæ memoriæ Joan. Wichlef, & Joan. Huſs, jubetur, ut hæreticus talis interrogetur, utrum credat, teneat, & aſſerat, quod quodlibet Concilium Generale, & etiam Conſtantienſe univerſalem Eccleſiam repræſentet.

Reſponſio ad primum Articulum.

SUMMARIUM.

I. Concilium ab eo congregatum, qui indubitatus Pontifex non eſt, legitimum dici non poteſt.

II. Congregatio per Joannem XXIII. facta Conſtantiæ, non conſentientibus aliis duabus obedientiis; nec Synodum legitimam conſtituit, nec univerſalem Eccleſiam repræſentavit.

III. Veritas illa Catholica non fuit, cui aliæ duæ obedientiæ contradixerunt.

IV. Concilium Generale univerſalem Eccleſiam repræſentare non dicitur, ſi integrum & plenarium non eſt.

V. Integrum & plenarium Concilium quando vere exiſtat.

VI.

VI. Congregatio nulla Canonica, Romano Pontifice excluſo, univerſalem Eccleſiam repræſentare poteſt.

VII. Definire, quod Decretum illud Conſtantienſe, ad veritatem Fidei Catholicæ pertineat, temerarium & ſcandaloſum eſt.

VIII. Concilium Generale, legitima Apoſtolica auctoritate congregatum, habere poteſtatem a Chriſto immediate, non eſt veritas Catholicæ Fidei.

IX. Papa indubitato in Concilio perſonaliter exiſtente, Synodus conſtituentis, aut definientis nomine utitur; ſed Pontifex Sacro approbante Concilio univerſo decernit.

X. Quomodo Synodus ſtatuat, definiat, pronunciet, & condemnet.

XI. Sine Papæ auctoritate nec Concilium congregari, nec quidpiam in eo determinari poteſt.

XII. Papa legitimus, Eccleſiæ Catholicæ Caput eſt, & ſupremam in illa auctoritatem habet.

XIII. Concilium univerſale poteſtatem habere a Chriſto immediate, falſum eſt,

XIV. Et repugnat articulo fidei: Credo unam Sanctam Eccleſiam.

XV. Nulli Congregationi Synodali Eccleſiæ, Fidelium omnium Regimen immediate commiſit.

XVI. Petro ſoli, & Succeſſoribus univerſaliter & indiſtincte dixit Dominus: Paſce oves meas.

XVII. Eccleſiæ Regimen Monarchicum, & Regale, a Chriſto inſtitutum eſt.

XVIII. Species Regiminis politiæ Eccleſiaſticæ immutabilis eſt.

XIX. Eccleſiaſtica Hierarchia, ad exemplar cæleſtis formata eſt.

XX. Nulla poteſtas a Chriſto Eccleſiæ, aut Generali Concilio tribuitur, quæ Romano Pontifice mediante non conferatur. Qui Hierarcha & primus eſt in tota Hierarchia.

XXI. Conciliorum univerſalium auctoritas, & quoad convocationem, & quoad actorum robur & firmitatem, ab Apoſtolicæ Sedis auctoritate immediate dependet.

XXII. Jurisdictionis poteſtatem a Chriſto immediate Apoſtoli alii non acceperunt, ſed mediante Petro.

XXIII. Apoſtolis aliis Chriſtus immediate ſubditos non dedit.

XXIV. Nec illis Chriſtum populos immediate diviſiſſe leginus.

XXV. Nec poteſtatem aliquam, etiam limitatam, contuliſſe.

XXVI. Dato, quod Apoſtoli jurisdictionis poteſtatem, ſicut Ordinis, a Chriſto immediate receperint; non tamen concedendum eſt, quod alii Prælati Eccleſiæ eandem poteſtatem nunc immediate a Chriſto ſuſcipiant.

XXVII. Jurisdictionis poteſtatem, mediante Romano Pontifice, Chriſti in terris Vicario, Prælati Eccleſiæ accipiunt.

XXVIII. Papa Princeps & Monarcha eſt in Eccleſiæ Principatu.

XXIX. Eſt primus in ordine Prælatorum Eccleſiæ, & in eo reſidet plenitudo poteſtatis.

XXX. Romana Eccleſia aliarum Eccleſiarum Caput eſt.

XXXI. Ad unitatem Eccleſiæ requiritur, quod omnium Prælatorum poteſtas jurisdictionis a Romano Pontifice derivetur.

XXXII. Dato, quod Eccleſiæ Prælati jurisdictionis poteſtatem a Chriſto immediate ſuſciperent, non tamen ſequitur, quod Concilium univerſale a Chriſto immediate auctoritatem habeat, cui etiam Papa obedire teneatur.

XXXIII. Cum Matth. XVI. Chriſtus dicit: dic Eccleſiæ, non univerſalem Eccleſiam diſperſam, aut in Concilio congregatam, ſed Prælatum principaliter intendit.

XXXIV. Fraternæ correctionis præceptum, nec impoſſibile, nec difficile eſt.

XXXV. Totalitas Eccleſiæ multiplex.

XXXVI. Quando, & quomodo Papa fraterne corrigendus ſit.

XXXVII. Ligandi & ſolvendi poteſtas, quomodo Epiſcopis & Sacerdotibus omnibus intelligatur collata.

XXXVIII. In Concilio, qua poteſtate Patres decreta condant.

XXXIX. Spiritum Sanctum Paſtores poſuiſſe, ut regerent, quomodo intelligatur.

XL. Claves Eccleſiæ quomodo Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus Chriſtus dederit.

XLI. Auguſtini locus XXIV. Qu. I. Cap. Quodcunque, de Petro claves accipiente, & Eccleſiam ſignificante, explicatur.

XLII. Non Petro tantum, ut ſingulari perſonæ, data eſt clavium auctoritas, ſed in eo Succeſſoribus ejus, & univerſis Prælatis in Eccleſia Dei futuris, quos in partem ſolicitudinis ſuæ vocaret.

XLIII. Paſce oves meas, non tantum Petro, ſed ejus Succeſſoribus, & aliis in partem ſolicitudinis ejus evocandis, dictum eſt.

Digitized by Google

XLIV. Novatianorum error eſt, dicere, apud Sacerdotes nullam eſſe abſolvendi facultatem.

XLV. Hæretici & Schismatici nec ligare, nec ſolvere poſſunt.

XLVI. Univerſale Concilium poteſtatis auctoritate, Romano Pontifice ſuperius eſſe, non ſenſit Auguſtinus.

XLVII. Judicium per Papam & Patres univerſæ Eccleſiæ ſimul habitum, in quo differat cum paucis per Papam facto.

XLVIII. Dei & Papæ conſiſtorium idem eſt, ſicut Epiſcopi & ejus Vicarii: ideo nullum majus tribunal in terris invenitur.

XLIX De Judiciaria poteſtate Apoſtolis, Epiſcopis, & Presbyteris omnibus a Chriſto tradita, Hieronymi ſententia explicatur.

L. Non omnia Eccleſiæ membra claves habent, ſed Epiſcopi & Presbyteri.

LI. Claves ſecundum plenitudinem poteſtatis Eccleſiæ accepit in Petro, cujus Romanus Pontifex Succeſſor eſt.

LII. Chriſtus donavit Apoſtolis, ut ipſi Petræ vocarentur.

LIII. Parem Apoſtolos omnes poteſtatem cum Petro a Chriſto accepiſſe, quomodo intelligatur.

LIV. Pro omnibus & præ omnibus claves Petrus, non veluti Procurator & Syndicus accepit.

LV. Petrus, & ejus Succeſſores in poteſtate jurisdictionis ceteris omnibus, etiam ſimul junctis, antecellunt.

LVI. Caput & Princeps aliis influens, in toto corpore Eccleſiæ Petrus conſtitutus eſt.

LVII. Ex verbis octavæ Synodi, non habetur, Concilium a Deo immediate poteſtatem accepiſſe, aut illi convenire, quod Dominus Matth. XVIII. dicit: Ubi fuerint duo vel tres congregati, *&c.*

LVIII. Impoſſibilitas errandi in fide, quomodo Conciliis, & quomodo Papæ conveniat.

LIX. Homo confirmatus in gratia, Romano Pontifice non confirmato, poteſtate præſtantior non eſt.

LX. Beatæ Virgini, quamvis Apoſtolis omnibus digniori, claves Regni Cælorum non commiſit Deus.

LXI. An quilibet etiam Papa in his, quæ ſunt fidei, univerſali Concilio obedire teneatur.

LXII. Concilii generalis & univerſalis Eccleſiæ Decreta, ad fidem expreſſe ſpectantia, Papa amplecti & recipere tenetur.

LXIII. Concilia univerſalia non habent privilegium in Judicio Fidei non errandi.

LXIV. Decreto Generalis Concilii de Fide definienti, per Apoſtolicam Sedem probato, & confirmato, etiam Papa obedire tenetur.

LXV. Si Apoſtolica Sedes, aut Eccleſia Romana Synodo contradicit, definitioni Apoſtolicæ Sedis, potius quam Decreto cujuscunque Synodalis Congregationis, parendum eſt.

LXVI. Eccleſia Romana errare non poteſt.

LXVII. Solo Papa, Patribus univerſim in Concilio de Fide definientibus contradicente, judicio potius Synodi, quam ſolius Papæ ſtandum eſſet.

LXVIII. Ubi de Fide agitur, Papa Epiſcoporum judicium requirere tenetur.

LXIX. Synodus quandoque major eſt Papa.

LXX. Declarationibus de Fide ab univerſa Synodo, per aperta Sanctæ Scripturæ, aut Sanctorum Patrum teſtimonia unanimiter factis, ſi Papa obedire renuit, veluti hæreticus Concilio ſubditur.

LXXI. Papa in Canonem latæ ſententiæ incidere poteſt.

LXXII. Concilium ſupra Papam Catholicum nullam poteſtatem habet.

LXXIII. Papa in caſu hæreſis Concilio ſubditur.

LXXIV. Decretum Conſtantienſe, quod quilibet etiam Papa, Concilio Generali in his, quæ pertinent ad extirpationem ſchismatis, obedire teneatur, non loquitur univerſaliter, ſed de illo tempore tantum.

LXXV. In caſu univerſalis Reformationis, Papa de honeſtate, non autem de neceſſitate, Concilio obedire tenetur.

LXXVI. Decretum Concilii neceſſitatem coercitivam, ſeu coactionem importans reſpectu Papæ, Scripturis, & Patribus repugnat.

LXXVII. Concilium Generale extra caſum hæreſis, Papam indubitatum nec deponere, nec judicare poteſt.

LXXVIII. Diſpenſator Papa eſt a Chriſto ſuper Eccleſiam conſtitutus.

LXXIX. Inferior Superiorem non judicat.

LXXX. Romano Pontifice ſolus Deus Superior eſt, cujus & ſervus eſt.

LXXXI. Papæ judicium ſibi Deus reſervavit.

LXXXII. Papa per ſingularem Clavium prærogativam, totius Eccleſiæ Fundamentum eſt.

LXXXIII. Papa univerſalis Eccleſiæ Paſtor & Rector a Chriſto in Petro conſtitutus eſt.

LXXXIV.

Digitized by Google

LXXXIV. Grex Paſtorem non corrigit.

LXXXV. Romanus Pontifex in orbem univerſum Primatum tenet, Petri Succeſſor, Eccleſiæ totius Caput, Fidelium Pater, Doctor, Paſtor, Rector, in Petro a Chriſto inſtitutus eſt.

LXXXVI. Papa per mortale peccatum non definit eſſe Superior.

LXXXVII. Cur ex ſola pertinacia in hæreſi a jurisdictionis Superioritate quis cadat.

LXXXVIII. Paſtores mali, recte tamen docentes, abjiciendi non ſunt.

LXXXIX. Veritas Fidei Catholicæ non eſt, quæ Sedis Apoſtolicæ determinationi contradicit.

XC. Papa deponendus non eſt, etſi imminente neceſſitate reformationis Eccleſiæ, Concilio reformare volenti ſe opponat.

XCI. Incorrigibilitas in Papa Eccleſiam ſcandalizante, non ſemper depoſitionis cauſa ſufficiens eſt.

XCII. Papa tantum pro hæreſi ſtricte ſumpta, judicari poteſt, & aliter dicere, error eſt.

XCIII. Papæ contra Eccleſiæ univerſalis ſtatutum facienti obediendum non eſt, ſed reſiſtendum. Non tamen ob id a Concilio ille judicandus eſt.

XCIV. Papa volens deponere ſimul omnes Epiſcopos, aut ſimilia facere, quæ a veritate, aut Sanctorum Patrum ſententiis ſunt devia, aut contra ſtatutum univerſalis Eccleſiæ agere tentans, ſuſtinendus non eſt.

Decimus imprimis, quod pars hujus Decreti non poteſt habere rationem, veritatis Catholicæ Fidei; Primo quia, ut exploratiſſimum eſt, quod D. Balthaſar in ſua obedientia, Joannes XXIII. vocatus, cujus auctoritate Congregatio illa facta eſt, & legitima eſſe deſcribitur; fuerit Summus Pontifex in Eccleſia, verus Chriſti Vicarius, Caput Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ, non habet eam certitudinem indubitatam apud omnium fidelium animos, qualem veritas Catholicæ Fidei importat. Nihil enim certius fide, ait Gregorius ſuper Ezech. & ut etiam ait Auguſtinus: Nihil eſt certius homini ſua fide. Secundo, quia quod obedientia præfati Joannis XXIII., quæ Conſtantiæ congregata, præfatum Decretum ante unionem Eccleſiæ edidit, ſola præter alias obedientias legitimam Synodum univerſalem conſtitueret, & Chriſti univerſalem Eccleſiam repræſentaret, non habet certitudinem Catholicæ fidei, ut manifeſtum eſt. Tertio, quia illud non poteſt habere rationem veritatis Catholicæ, cui in ipſa unione Eccleſiæ duæ aliæ obedientiæ, Gregorii ſcilicet, & Benedicti apertiſſime, in plena congregatione contradixerunt, & eorum contradictio fuit acceptata. Contradixit imprimis Dominus Gregorius in ſua obedientia vocatus, verum Romanum Pontificem verbo & ſcripto ſe aſſerens, parti illius Decreti, in qua dicitur, quod Congregatio Patrum, quæ ſub obedientia Joannis Conſtantiæ convenerat; ſi legitime congregata eſſet, Generale Concilium faceret, Eccleſiam Catholicam repræſentans. Quare, ut clariſſimum eſt ex geſtis illius Concilii, mittens idem Dominus Gregorius poſt Oratores ſuos ad Conſtantiam, committit eis, videlicet Domino Cardinali Sancti Sixti, & Domino Joanni, Clerico Patriarchæ Conſtantinopolitano, & Domino Archi-Epiſcopo Trevirenſi, & Domino Comiti Palatino, & Domino Carolo de Malateſtis, auctoritatem, Congregationem ipſam Conſtantiæ, in quantum per Serenitatem Regiam, & non per Balthazarem ſe nuncupari facientem Joannem XXIII. vocatam, vice ſua convocandi, & auctorizandi in Generale Concilium, remota tamen omnimode dicti Balthaſaris præſidentia, & præſentia ab eisdem, &c. Verba ſunt formalia Bullæ datæ auctoritatis præfatis Oratoribus, quæ inſerta eſt geſtis præfati Concilii. Quod autem hæc verba & geſta Domini Gregorii præfato Decreto Conſtantienſi contradicant, manifeſtum eſt. Contradixit præterea eidem Decreto obedientia Dominorum Regum & Principum, qui Petro de Luna, Benedicto XIII. nuncupato, tanquam vero Summo Pontifici adhærebant. Nam ex geſtis ejusdem Concilii patet, pro eo quod tenebant præfatos Patres Conſtantiæ congregatos non facere Concilium univerſale, nec Eccleſiam Catholicam repræſentare, voluerunt, juxta compactata in Narbona cum bonæ memoriæ Domino Imperatore Sigismundo, ut nova fieret Eccleſiæ per eos Concilii convocatio, ſicut & factum eſt. Ex qua hora tantum, cum jam omnes tres obedientiæ

ſimul eſſent, habita eſt certitudo, & fides apud omnes, univerſale Concilium Conſtantiæ celebrari, & Eccleſiam repræſentare Catholicam. Quare cum fuerit dubium tempore ſchismatis, apud quos vera Eccleſia eſſet, quam ſuper Cathedram Petri Hier. dicit eſſe fundatam, in cap. Quoniam vetus oriens. & in Sedis Apoſtolicæ radice Auguſtinus dicit conſtitutam, in cap. Pudenda. XXIV. quæſt. I. non poteſt dici ad veritatem Catholicæ fidei pertinere congregationem illam ſub obedientia dicti Joan. XXIII. Conſtantiæ congregatam pro tempore illo, quo præfatum Decretum de poteſtate Conciliorum edidit, Concilium facere Generale, & Eccleſiam Catholicam repræſentare, ſine inſupportabili ſcandalo aliarum obedientiarum. Unde quod Dominus Martinus dicit in Epiſtola allegata per Reverendiſſimum Dominum meum, referendum eſt non ad tempus ſchismatis, pro quo ſola obedientia Joannis Conſtantiæ conveniens, Decretum illud edidit, ſed ad tempus, in quo omnes obedientiæ pro unione Eccleſiæ facienda, ſimul convenerant. Eſt præterea hic conſiderandum, quod dictum Domini Martini, in quo ait, Concilium Generale Eccleſiam univerſalem repræſentare, accipiendum eſt de Concilio integro, ſive plenario, quod id dicitur eſſe ex Decretis Concilii Antiocheni, & ex Diſt. XVII. per totum, in quo auctoritate & aſſenſu Romanus Pontifex affuerit. Cum enim dicat Auguſtinus, in ſermone quodam Apoſtolorum Petri & Pauli, quod ſolus Petrus, cui ſuccedit Romanus Pontifex in plenitudine poteſtatis, inter Apoſtolos totius Eccleſiæ geſtet perſonam; Nulla congregatio, Canonico Romano Pontifice excluſo, dicenda eſt univerſalem Eccleſiam repræſentare. Quare Beatiſſimus Cyprianus in Epiſtola, quam ad lapſos ſcribit, qui a Romano Pontifice ſegregati, nomen Eccleſiæ ſibi adſcribere præſumpſerant, ita dicit: "Dominus "noſter, cujus præcepta intueri debe- "mus, & ſervare, Epiſcopi honorem, "& Eccleſiæ ſuæ rationem diſponens, in "Evangelio ſic loquitur, & dicit Petro: "Tu es Petrus, & ſuper hanc petram "ædificabo Eccleſiam meam. Infra: "Cum hoc ita Divina Lege fundatum "ſit, miror quosdam audaci temeritate "ſic mihi ſcribere voluiſſe, ut Eccleſiæ "nomine litteras facerent, cum Eccle- "ſia in Epiſcopo, & Clero, & omnibus "Statibus ſit conſtituta. Hæc Cyprianus &c.

Qua parte ſic illuſtrata, non eſſet jam opus, cæteras præfati Decreti partes tangere, quoniam demonſtrato non eſſe veritatem Catholicæ fidei, immo nec opinionem communem omnium fidelium: Patres Conſtantiæ ſub obedientia dicti Joannis XXIII. congregatos pro tempore, quo declaratio illa de poteſtate Conciliorum ſupra Papam emanavit, fuiſſe Concilium univerſale, aut Eccleſiam repræſentare Catholicam, illico ruit omnis auctoritas & firmitas factæ declarationis: quoniam juxta Beati Auguſtini ſententiam ad Hieronymum, ſi dubitatio, aut falſitas ad Scripturas Sanctas admiſſa fuerit, nil perfecto in eis remaneret auctoritatis. Nihilominus ut ad omnia, quæ tacta ſunt per Dominum arguentem, plena detur reſponſio, ad alias etiam partes præfati Decreti, conſideratione noſtra tendamus. Dicitur autem in ſecunda parte prædicti Decreti, quod Synodus ipſa habet poteſtatem immediate a Chriſto, cui quilibet cujuscumque dignitatis, etiam ſi Papalis exiſtat, obedire tenetur. Hæc autem declaratio cum ex ipſa verborum forma, accipienda veniat de congregatione illa Patrum tempore ſchismatis Conſtantiæ, ſub obedientia dicti Joannis XXIII. congregata: clariſſimum eſt ex jam dictis, quod nullo modo poteſt habere rationem veritatis fidei Catholicæ, nec communis opinionis omnium Catholicorum. Quoniam quidquid ſit de fide, aut opinione Patrum, qui præfatam declarationem ediderunt, Patres tamen & Principes aliarum duarum obedientiarum, ſcilicet Gregorii & Benedicti, nec tenuerunt pro tunc, nec ad huc viventes tenent, quod congregatio illa Patrum, tempore ſchiſmatis ſub Joanne dicto XXIII. Conſtantiæ celebrata, poteſtatem a Chriſto haberet immediate, cui quilibet cujuscunque dignitatis exiſteret, obedire teneretur. Quibus rebus ſic exiſtentibus, temeraria plane nimis & ſcandaloſa præſumtio eſt, definire, Decretum illud Conſtantiæ in hac parte ad veritatem Catholicæ fidei pertinere. Temeraria quidem

diffi-

diffinitio, quæ nec auctoritate, nec ratione certa probari poteſt; ſcandaloſa vero, quoniam ſicut per primam partem Decreti, duæ aliæ obedientiæ concluduntur fuiſſe ſchiſmaticæ, per cap. Scire debes. VII. quæſt. I. &c. Non vos. XXIII. quæſt. V. & per cap. Pudenda. & cap. Schisma, XXIV. quæſt. I. Ita per ſecundam partem de hæreſi convincuntur infectæ per cap. Si qui Presbyteri. diſtinct. LXXXI. & cap. Arrecta: & cap. Alienus, XXIV. quæſt. I. Viſo jam & clariſſime demonſtrato, partem illam Decreti Conſtantienſis, dicentem Synodum habere poteſtatem immediate a Chriſto, nullo modo dicendam eſſe ad veritatem fidei Catholicæ pertinere, intelligendo illam de congregatione illa, quæ Conſtantiæ tempore ſchiſmatis ſub dicto Joanne XXIII. convenit: reliquum eſt oſtendere, quod etiam accipiendo partem illam de Synodo univerſali legitima & indubitata, Apoſtolica auctoritate congregata, non ſit veritas fidei Catholicæ, quod talis poteſtatem immediate habeat a Chriſto, cui &c. Quod multipliciter oſtenditur: & primo ex geſtis & declarationibus fidei in ipſo Conſtantienſi Concilio, facta unione Eccleſiæ, concluſis: legimus enim in primis in geſtis præfati Concilii, quod cum Dominus Martinus electus fuit in Romanum Pontificem, amplius Synodus non eſt uſa nomine conſtituentis, aut diſſinientis: ſed ipſe Dominus Martinus omnia Synodo approbante ſtatuiſſe, & diffiniviſſe deſcribitur, morem in hoc ſecutus Prædeceſſorum ſuorum: qui ſive in materia fidei, ſive in materia ſchiſmatis, ſive reformationis Eccleſiæ, ſoli in Conciliis univerſalibus auctoritate propria ſtatuiſſe & ſententiaſſe leguntur, ſicut ipſorum Conciliorum geſta in Decretalibus, Clementinis, & Extravagantibus incluſa, clariſſima luce demonſtrant. Quod plane minime per tam glorioſos & doctos Romanos Pontifices attentatum fuiſſet, nec ab ipſis univerſalibus Conciliis permiſſum; ſi eſſet veritas Catholicæ fidei, quod Concilium univerſale non a Papa, ſed immediate a Chriſto auctoritatem haberet in his, quæ ſunt fidei & ſchiſmatis, & reformationis Eccleſiæ: & potiſſimum cum illa infallibilitate judicii & ſuperioritate, quam ajunt, auctoritatis. Si enim Eccleſiaſtici cap. XI. in Sacra Scriptura ipſe Spiritus Sanctus, in medio ſenum prohibet addiſcentem loqui: quanto magis prohibitum eſſe credimus, utpote omni reprehenſione digniſſimum, ut quis judicio, auctoritate, & poteſtate inferior, in medio congregationis Senum totius Eccleſiæ, diffiniendi & ſtatuendi ſibi aſſumat ſuperioritatem & principatum? Cum autem blaſphemum eſſet dicere, Apoſtolicam Sedem contra Divinam prohibitionem, hunc in Eccleſia tanto tempore ſibi uſurpaſſe ſtatuendi & diffiniendi auctoritatis principatum, quæ ut in cap. Arrecta, XXIV. quæſt. I. per Dei Omnipotentis gratiam a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam errare probatur; ex ipſa practica Concilii univerſalis apertiſſime colligitur, quod ſacra ipſa Synodus Conſtantienſis ex omni parte Chriſtianitatis collecta, non tenuit, ſicut nec tenendum eſt, ad veritatem fidei Catholicæ pertinere, quod exiſtente in Eccleſia uno & indubitato Romano Pontifice Synodus univerſalis poteſtatem immediate habeat a Chriſto. Si vero dicatur, quod etiam Synodus legitur ſtatuere & diffinire, ſententiare & condemnare, ſicut patet ex multis Capitulis in Decreto: Reſpondetur primo, quod hoc legitur factum, quando Papa non fuit perſonaliter Conciliis univerſalibus præſens. Secundo, quod hoc facit ipſa Synodus non auctoritate, quam immediate ſuſcipiat a Chriſto, ſed auctoritate Romani Pontificis, ut dicit Sanctus Thomas: cujus verba in Tractatu contra impugnantes religionem, ſunt, quæ ſequuntur: "Sancti Patres in Concilio congregati, nihil ſtatuere potuiſſent, niſi auctoritate Romani Pontificis interveniente: ſine qua etiam Concilium congregari non poteſt." Hæc Sanctus Thomas: ubi nota, quod Sanctus iſte vult, quod auctoritas Papæ non ſolum reſpiciat convocationem; ſed quod Patribus congregatis poteſtatem tribuit diffiniendi & ſtatuendi. Præterea hoc idem notari videtur in cap. His ita videtur, XXV. quæſt. I. ubi dicitur, quod ſummæ Sedis Pontifices Canonibus a ſe vel ab aliis ſua auctoritate conditis, reverentiam exhibent, & eis ſe humiliando, ipſos cuſtodiunt, ut aliis obſervandos exhibeant. Et manifeſtum eſt, quod de canonibus univerſalium Conciliorum loquatur. Cæterum ex hoc ipſo, quod Synodus univerſalis auctoritate Romani

Pontificis canones condit, ipſe Romanus Pontifex, utpote totius Reipublicæ Chriſtianæ Princeps, conditor dicitur canonum, ut ex eodem cap. colligitur. Ceterum quod Synodus univerſalis abſente Papa auctoritate ejuſdem Romani Pontificis principaliter diffiniat, & ſententiet, accipitur manifeſte ex Concilio Chalcedonenſi: in quo Sancti Patres congregati in ſententia data contra Dioſcorum, ita dicunt: "Sanctiſſimus & Beatiſſimus Archi-Epiſcopus magnæ ſenioris Romæ Leo, per nos & per præſentem Synodum nudavit eum, tam Epiſcopatus dignitate, quam etiam omni Sacerdotali officio, ſimulque eum alienavit a miniſterio Sacroſancto." Clarum eſt autem, quod Papa in hoc loco non niſi rationem ſive habitudinem principii influentis auctoritatem ipſi Synodo importare poteſt. Unde in Epiſtola, quam ſuper condemnatione ejusdem Dioſcori præfati Patres Imperatoribus Valentiniano & Marciano ſcribunt, ita, juxta translationem, quæ habetur in libro Iſidori Summorum Pontificum, dicunt: "Magna Synodus ſecundum Dei gratiam & veſtræ pietatis Sanctionem congregata in Chalcedonenſi civitate, &c." Sequitur: "Nos igitur confidentes & univerſo orbi factæ tempeſtatis cauſam inquirentes, hujusmodi rei auctorem comperimus Dioſcorum Epiſcopum: quapropter & quia damnatus jam erat a Sedis Apoſtolicæ Epiſcopo Leone, cujus auctoritate fulti, & nos omnes conſona voce damnamus." Præterea quod pars Decreti Conſtantienſis dicens Synodum immediate habere a Chriſto poteſtatem &c. non contineat unitatem fidei Catholicæ, manifeſte oſtendunt duo articuli fidei in ipſa Synodo Conſtantienſi diffiniti, quæ omnia habentur in Epiſtola Decretali Domini Martini, quam univerſo approbante Concilio editam Prælatis Alemaniæ contra errores Wicleviſtarum, & Joan. Huſs direxit. Primus eſt, quod Papa ſit Caput Eccleſiæ Catholicæ. Secundus, qui inter interrogatoria fienda hæreticis continetur, eſt, quod Papa canonice electus habeat auctoritatem ſupremam in Eccleſia. Quod autem primus articulus præfato Decreto contradicat, patet manifeſte, quoniam ex hac propoſitione Chriſtianæ fidei, quod Papa eſt Caput Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ, habetur, quod habitudo Papæ ad univerſam Eccleſiam, & per conſequens ad univerſale Concilium illam repræſentans, ſit habitudo capitis ad corpus: ſed ſic eſt, quod corpus non niſi mediante capite recipit influxum virtutis ſenſus, & motus, ut communis habet doctrina. Unde Beatus Iſidorus Libro X. etymologiarum dicit: prima pars corporis caput eſt, datumque eſt illi hoc nomen, eo quod ſenſus & nervi inde initium capiant, atque ex eo omnis vigendi cauſa oriatur. Ergo cum hoc articulo ſive diffinitione fidei, quod Papa ſit Caput Eccleſiæ Sanctæ Catholicæ, non poteſt ſtare, quod Synodus corpus Eccleſiæ repræſentans, non mediante Papa, ſed immediate a Chriſto poteſtatem regitivam & motivam ſuſcipiat. Conſequentia notiſſima eſt, & notum antecedens per proceſſum. Quod vero ſecundus Articulus præfato Decreto etiam contradicat, patet manifeſte: quoniam ſi a cunctis fidelibus indubitata fide credendum eſt, quod Papa canonice electus habeat ſupremam poteſtatem in Eccleſia Dei, de neceſſitate ſequitur, quod Concilium univerſale non habeat poteſtatem immediate a Chriſto, cui ipſe Papa obedire tenetur: cum obedientiam inferiores ex ordine ſuperioribus tantum debeant, ut in cap. Si obedientiam. diſt. XCIII. & cap. In his omnibus, diſt. XXI. Si vero quis contentionis amator dicat, quod hoc, quod Papa dicitur habere ſupremam poteſtatem in Eccleſia, non ſit ſimpliciter accipiendum reſpectu univerſalis Eccleſiæ, ſed reſpectu tantum ſingulorum Prælatorum in Eccleſia, animadvertat, ne volens vitare unum errorem, altero involvatur. Cum enim ex ſuperiori articulo convincamur credere, quod Papa ſit caput totius corporis Eccleſiæ, quia Eccleſiæ Sanctæ Catholicæ; & caput præſtantius ſit virtute & poteſtate toto corpore; neceſſe eſt, nos credere, quod Papa habeat ſimpliciter poſt Chriſtum, cujus Vicarius eſt, ſupremam poteſtatem in tota Eccleſia, non tantum reſpectu ſingulorum, ſed etiam reſpectu totius corporis Eccleſiæ. quare in cap. Nolite orare. diſt. XI. dicit Julianus (*) Papa, & in cap. Baſilicas. de conſecrat. diſt. I. Gelaſius Papa, quod in Apoſtolica Sede Dominus totius Eccleſiæ poſuit principatum. Am-

(*) *pro:* Julius.

Amplius conformando hanc rationem oſtenditur multipliciter ex aliis, quod pars Decreti, videlicet, quod Synodus univerſalis immediate habeat poteſtatem a Chriſto, non contineat veritatem. Poteſtas, quam dicitur Synodus immediate habere a Chriſto, aut eſt eadem cum poteſtate papali, aut eſt alia ab illa. Non poteſt dici, quod ſit eadem, nec quod ſit alia ab illa: Ergo fictitium eſt dicere, quod veritas fidei Catholicæ ſit, quod Synodus habeat poteſtatem immediate a Chriſto. Conſequentia eſt manifeſta: & major ex ſufficiente diviſione: minor vero pro utraque ſui parte ſic probatur. Quod enim non poſſit dici primum, videlicet quod poteſtas data Synodo, ſit eadem cum poteſtate papali, patet, quia tunc nulla ſuperioritas attendi poſſet in Synodo reſpectu papæ. Decretum autem dicit, quod Synodus habet poteſtatem immediate a Chriſto, cui etiam Papa obedire tenetur. Si enim par in parem ratione paritatis poteſtatis, non habet Imperium; multo minus Synodus in Papam, ſi eadem ſit poteſtas utriusque. Quod vero non poſſit dici ſecundum, videlicet, quod ſit alia poteſtas, & maxime ſuprema a poteſtate papali, patet: tum primo, quia repugnat ſupradictis duobus articulis, quos ad veritatem fidei Catholicæ pertinere, Sacra Conſtantienſi Synodo approbante, Dominus Martinus Conſtantiæ declaravit: quorum primus eſt, quod Papa ſit caput Eccleſiæ ſanctæ Catholicæ: ſecundus, quod habeat ſupremam poteſtatem in Eccleſia Dei. Quod autem per ſuperabundantiam dicitur in unoquoque genere, tantum unum eſt. Tum ſecundo, quia pluralitas principatuum non eſt bona: XII. Metaphyſicæ. Quod autem bonum non eſt, non eſt credendum a Chriſto in Eccleſia ſua inſtitutum eſſe. Tum tertio, quia talis poteſtas ſuprema, alia a poteſtate Papæ, dari non poteſt; quia ut inquit Beatus Cyprianus in Epiſtola ad quinque Presbyteros: " Deus unus eſt & Chriſtus unus, & una Eccleſia, & Cathedra una ſuper Petrum voce Domini fundata; aliud Altare conſtrui, aut Sacerdotium novum fieri præter unum Altare, & unum Sacrificium, non poteſt. Quisquis alibi collegerit, ſpargit; adulterium eſt, impium eſt, ſacrilegium eſt, quodcunque humano furore conſtituitur, ut diſpoſitio Divina violetur." Præterea Concilium univerſale habere aliam ſupremam poteſtatem immediate a Chriſto, a poteſtate Romani Pontificis, videtur eſſe contra articulum fidei: Credo unam Sanctam Eccleſiam. Ergo pars illa Decreti dicentis, Synodum immediate habere poteſtatem a Chriſto, cui &c. magis dicenda eſt continere errorem, quam veritatem fidei Catholicæ. Conſequentia nota eſt; antecedens autem oſtenditur ex eo, quod unitas Eccleſiæ attendenda eſt neceſſario inter alia ex ordine ad unam ſupremam poteſtatem regitivam reſpectu totius boni communis; legitur enim Canticorum IV. de Eccleſia, quod terribilis eſt, ut caſtrorum acies ordinata in unum, ut deducit S. Thomas in IV. diſt. XXIV. oportet eſſe aliquod univerſale Regimen ſuper particularia Regimina; quia in omnibus virtutibus & artibus, ut dicitur in primo Ethicorum, eſt ordo ſecundum ordinem finium: bonum autem commune eſt divinius, quam bonum ſpeciale: & ideo ſupra poteſtatem regitivam, quæ communicat bonum ſpeciale, oportet eſſe poteſtatem regitivam univerſalem reſpectu boni communis: alias non poſſet eſſe colligatio ad unum. Et ideo cum Eccleſiæ ſit unum corpus, primæ Cor. XII. oportet, ſi iſta unitas debeat ſervari, quod ſit aliqua poteſtas Regitiva reſpectu totius Eccleſiæ ſupra poteſtatem Epiſcopalem, qua unaquæque ſpecialis Eccleſia regitur: & hæc eſt poteſtas Papæ, qui caput eſt, & rector totius Eccleſiæ. Unde Gloſſ. ſuper illud Matth. XVI. Tibi dabo claves regni Cœlorum: dicit, quod adeo ſpecialiter ligandi & ſolvendi poteſtatem Chriſtus Petro conceſſit, ut ad unitatem nos invitaret; ideo enim eum Principem Apoſtolorum conſtituit, ut Eccleſia unum principalem Chriſti Vicarium haberet, ad quem diverſa membra Eccleſiæ recurrerent, ſi forte inter ſe diſſentirent. Quod ſi diverſa capita eſſent in Eccleſia, unitatis vincula rumperentur. Cypr. in Epiſtola ad Magnum dicit: "Dominus inſinuans nobis unitatem de Divina auctoritate venientem, ponit, & dicit: Ego & Pater unum ſumus: ad quam unitatem redigens Eccleſiam ſuam, denuo dicit: Et erit unus grex,

grex,& unus Paſtor." Quare Sanctus Thomas tam in IV. diſt. XXIV. quam in Tractatu de erroribus Græcorum, dicit, quod qui hanc ſupremam poteſtatem negant in Romano Pontifice, ſchismatici dicuntur, quaſi diviſores Eccleſiaſticæ unitatis. Sed ponere, quod Synodus univerſalis habeat ſupremam poteſtatem datam a Chriſto immediate,aliam a poteſtate ſuprema Romani Pontificis, eſt unitatem præfatæ Eccleſiæ ſcindere ; tum ponendo dualitatem ſupremarum poteſtatum, cui quilibet fidelis teneatur obedire, manifeſte eſt rumpere ordinem, & colligationem totius corporis Eccleſiæ ad unam ſupremam poteſtatem Ducis & Paſtoris totius multitudinis Chriſtianæ. Quocirca Beatus Cyprianus in Epiſtola de unitate Eccleſiæ, ad Novatianum loquens, ita ait: "Quis ergo ſic ſceleratus & perfidus ? quis ſic diſcordiæ furore veſanus? ut aut credat ſcindi poſſe, aut audeat ſcindere unitatem Dei, veſtem Domini, Eccleſiam Chriſti ? Monet ipſe in Evangelio ſuo, & docet, dicens: Et erunt unus grex, & unus Paſtor : & eſſe poſſe in uno loco aliquis exiſtimat, aut multos Paſtores, aut greges plures ?" Et Beatus Gregorius concordans in Epiſtola ad Ruſticum Monachum, ut habetur in cap. In apibus VII. qu. I. ita dicit: "In apibus Princeps unus, grues unam ſequuntur ordine litterato, Imperator unus, Judex unius provinciæ : Roma autem condita duos fratres ſimul Reges habere non potuit." & cur hæc omnia ? Certe quia, ut ait Beatus Auguſtinus in libro primo de nuptiis & concupiſcentia : Natura Principum amat ſingularitatem, & omnis poteſtas impatiens eſt conſortis. XXIII. Qu. VII. Quod autem.

Item arguitur ſic: Nulli congregationi Synodali Eccleſiæ Chriſtus commiſit immediate Regimen omnium fidelium : ergo nulli congregationi Synodali Eccleſiæ Chriſtus dedit poteſtatem immediate, cui omnis fidelis cujuscunque dignitatis exiſtat, obedire teneatur. Conſequentia patet ; quoniam auctoritas regendi, & jubendi majorum, eſt tantum reſpectu inferiorum. In majoribus ſiquidem eſt regendi jubendique poteſtas, in minoribus obſequendi neceſſitas, in §. In his omnibus. diſt XXI. Antecedens probatur: quoniam ſoli Petro,& ſolis Succeſſoribus ejus, ait Dominus univerſaliter, & indiſtincte: Paſce oves meas. Joan. XXI. Super quo verbo dicit Theophilus, & habetur in Gloſ. Quod finito prandio, commiſſionem ovium mundi Petro commendat, non alii. Item Chryſoſtomus ſuper eodem verbo, & habetur in eadem Gloſ. ita dicit: "Præteriens alios, ſcilicet Apoſtolos, Petro de talibus loquitur: "Eximius enim erat Apoſtolorum Petrus, & os Diſcipulorum,& vertex Collegii : unde & negatione deleta, committit ei Prælationem Fratrum. Si diligis me, præſide fratribus, & ferventem amorem, quem per omnia demonſtraſti, & animam,quam dixiſti poſiturum te eſſe pro me, hanc da pro ovibus meis." Ecce quod uni tantum, ſcilicet Chriſti Vicario, omnium fidelium Regiminis cura committitur. Ecce quod unus tantum totius Chriſtianæ Reipublicæ Princeps a Chriſto conſtituitur : cui ergo dubium, quod ſoli iſti Chriſtus immediate poteſtatem tribuit, cui quilibet fidelis obedire tenetur ? Præterea confirmando hanc rationem, ad idem arguitur ſic: Eccleſiæ regimen conſtitutum eſt a Chriſto Monarchicum, ſive regale. Ergo ſuprema poteſtas, & ſupremus principatus,non multitudini alicui, ſed uni tantum in Eccleſia a Chriſto collata eſt. Conſequentia patet, quoniam ut colligitur ex III. Polit. in hoc diſtinguitur Regnum, ſive Principatus Regalis, ab aliis ſpeciebus regiminis, videlicet ab Ariſtocratia, & Democratia, quoniam in Regno principatus & poteſtas ſuprema eſt apud unum: in Ariſtocratia eſt apud paucos : in Democratia vero apud multos. Unde Sanctus Thomas in IV. Sententiarum diſt. XXIV. dicit, quod in Regno tota poteſtatis plenitudo reſidet apud unum : in Ariſtocratia vero non apud unum, ſed apud plures. Antecedens vero patet auctoritate & ratione. Auctoritate patet per illud Iſa. IX. Super ſolium David, & ſuper Regnum ejus ſedebit. Gloſſ. id eſt, Eccleſiam. Præterea ex illo colligitur, quod in Evangelio Eccleſia Regni nomine ſæpe numero deſcribitur, noſtro Salvatore dicente : Simile eſt regnum, &c. Ratione vero probatur ſic, ut Sanctus Thomas probat Lib. IV. contra Gentiles cap. LXXVI. ita enim dicit : " Nulli dubium eſſe debet, quin regimen " Eccleſiæ ſit optime ordinatum, utpote

per

" per eum disposítum, per quem Reges " regnant, & legum conditores justa de- " cernunt. Optimum autem regimen " multitudinis est, quod regatur per unum: " quod patet ex fine regiminis, qui est " pax; Pax enim & unitas subditorum, " est finis regentis: unitatis autem causa " congruentior est unus, quam multi. " Manifestum est ergo regimen Ecclesiæ " sic esse disposítum, ut unus toti Eccle- " siæ præsit." Hæc Sanctus Thomas. Et notandum, quod hac ratione Sancti Thomæ ostenditur, Ecclesiæ regimen Regale esse, sive Monarchicum, non solum respectu Christi, sed etiam respectu sui Vicarii. Quare Beatus Hieronymus, in Epistola, quam ad Eustochium de regula vivendi in Monasteriis dicitur scripsisse, dicit: Quod piscatori Petro a Christo totius mundi Monarchiæ est traditus Principatus. Item hac ratione Beatus Gelasius in generali Decreto de Ecclesiasticis Statutis ad omnes Episcopos scribens, ait: " Conveniens est, ut totum corpus Ecclesiæ in hac observatione concordet, quam illic vigere videt, ubi Dominus totius Ecclesiæ posuit Principatum." Dicere autem, quod Synodus aliquam habuerit a Christo immediate potestatem suprema, cui quilibet fidelis obedire tenetur, est dicere, quod non in uno, sed in multitudine Christus Ecclesiæ suæ Principatum collocavit. Si quis vero vellet dicere, quod licet regulariter Ecclesiæ Principatus in uno locatus sit, nihilominus tempore Concilii universalis, Principatus Ecclesiæ multitudini committitur: dicendum, quod hoc nullo modo stare potest. Tum primo, quia species regiminis politiæ Ecclesiæ, non immutabilis permaneret, sed multiplicem pateretur varietatem & corruptionem, contra illud Dan. VII. Potestas ejus, potestas æterna, quæ non auferetur, & Regnum ejus non corrumpetur: & Joan. X. Erit unum ovile, & unus Pastor. Tum secundo, quia cum, ut dictum est, Regimen Monarchicum, quo multitudo tota regitur per unum, sit optimum, & species principalior inter omnes species politiæ: si tempore celebrationis Conciliorum, Ecclesiæ regimen a Monarchia transiret in Aristocratiam, vel Democratiam, profecto descenderet a perfectione sua. Tum tertio, quia cum istæ tres species regiminis ex opposito distinguantur, simul esse in uno principatu non possunt, dicente Aristotele III. Politicorum: " Necesse est dominans, aut unum esse, aut paucos, aut multos." Si Synodo existente, Ecclesiæ principatus supremus esset apud multos, necesse est dicere, quod congregata Synodo, & Ecclesia defineret esse Regnum, & Romanus Pontifex desineret esse princeps Ecclesiæ, & plenitudinem habere potestatis: quæ omnia sunt inconvenientissima, & absurda. Præterea, quod pars illa Decreti dicens, Synodum habere potestatem immediate a Christo &c. non sit veritas Fidei Catholicæ, sicut luculenter ostenditur, & præsupponitur imprimis cum Beatissimo Dionysio libro de Ecclesiastica Hierarchia: Quod Ecclesia nostra sit ad modum Hierarchiæ a Christo disposita. Secundo præsupponitur cum eodem, quod Hierarchia nostra formata sit ad exemplar, sive similitudinem Hierarchiæ cælestis; unde etiam Moysi a Domino dictum est, Exod. XXV. Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte. Præterea Sanctus Joannes dicit Apoc. XXI. Se vidisse civitatem sanctam Hierusalem novam descendentem de cælo, scilicet exemplariter, ut Doctores exponunt. Quare Beatus Ambrosius dicit: Quod Ecclesia est imago cælestium. Et Beatus Bernardus Lib. III. ad Eugenium Papam, clarissime inducit. Sed sic est, quod in Angelica Hierarchia nulla potestas ad actus hierarchicos perficiendos tribuitur desuper a Deo personæ, aut ordini, aut toti Hierarchiæ, quæ non tribuatur mediante primo illius Hierarchiæ, ut patet ex ipsa doctrina Beati Dionysii. Ait enim: " Ecclesiæ Hierarchiæ Lex Divinitatis sanctissima est per prima media in Divinissimam reducere lucem, ergo pari modo nulla potestas a Christo, ipsi Ecclesiasticæ Hierarchiæ, aut universali Concilio illam repræsentanti tribuitur, quæ non conferatur mediante Romano Pontifice, qui est Hierarcha, & primus in tota Hierarchia. Quare manifestum videtur, quod cum veritate Catholicæ Fidei, tam ex Scriptura Sancta, quam ex Sanctorum Patrum traditione habemus, quod Romanus Pontifex Caput sit Ecclesiæ Sanctæ Catholicæ, & Hierarcha Ecclesiasticæ Hierarchiæ; & cum nostra Hierarchia ad similitudinem

& exemplar cæleſtis formata ſit, non poſſit ſtare, quod exiſtente unico & indubitato Rom. Pontifice in Eccleſia Concilium univerſale habeat poteſtatem a Chriſto immediate, cui quilibet fidelis, cujuscumque dignitatis exſiſtat, obedire teneatur. Amplius hoc idem ſic probatur. Nihil quod in auctoritate ſua dependet immediate ab auctoritate Apoſtolicæ Sedis, eſt dicendum, habere immediate poteſtatem a Chriſto, cui etiam Papa obedire tenetur: ſed auctoritas univerſalium Conciliorum dependet immediate ab auctoritate Apoſtolicæ Sedis: Ergo Concilia univerſalia non ſunt dicenda immediate a Chriſto poteſtatem habere, cui, &c. Conſequentia patet: Major nota ex terminis eſt; Minor patet ex diſt. XVII. per totum: unde in cap. Regula, dicitur, quod nec ullum eſt ratum, aut unquam erit Concilium, quod Romanæ Eccleſiæ non fuerit auctoritate fulcitum. Et quod hæc dependentia non ſolum accipienda ſit reſpectu convocationis, aut congregationis Conciliorum, ſicut quidam dicere voluerunt, ſed etiam quantum ad robur & firmitatem omnium actitatorum in eisdem, patet ex cap. Conſidimus. XXV. quæſt. I. ubi Gelaſius Papa, Apoſtolicam Sedem, unamquamque Synodum dicit ſua auctoritate confirmare; & extra de Elect. in cap. Significaſti, dicit Paſchalis papa, quod omnia Concilia per Eccleſiæ Romanæ auctoritatem & facta ſunt, & robur acceperunt. Ecce quam clare loquitur text. iſte, quod per Papam, & per conſequens non immediate a Chriſto, Concilia ipſa univerſalia robur accipiant. Ex quibus omnibus ſic breviter & luculenter demonſtratur, quod declaratio illa Conſtantiæ facta, dicens, quod Synodus univerſalis immediate habeat a Chriſto poteſtatem; non contineat veritatem Fidei Catholicæ. Jam ad auctoritates & rationes accedamus, per quas Dominus arguens pro parte adverſa, nixus eſt probare declarationem præfatam veram eſſe. Verum quia in hac argumentationis parte, principalior articulus reſidet præſentis difficultatis, & examinis; tria præmittam per ordinem circa hunc articulum, antequam præfatis inductis auctoritatibus & rationibus formaliter reſpondeatur. Primo quidem oſtendam, quod id, quod præſuppoſuit præfatus Dominus, videlicet, quod Apoſtoli alii, a Petro receperunt immediate a Chriſto poteſtatem jurisdictionis, non ſit uſquequaque probabile. Secundo oſtendam, quod dato, quod hoc eſſet verum de Apoſtolis, non tamen ita eſſet dicendum de Epiſcopis, & Curatis, videlicet, quod ſuſcipiant poteſtatem jurisdictionis immediate a Chriſto. Tertio oſtendam, quod dato, quod hoc etiam eſſet verum, non probatur, aut ſequitur ex hoc, quod ſit veritas Catholicæ Fidei, quod Synodus univerſalis habeat poteſtatem immediate a Chriſto, cui quilibet fidelis obedire tenetur. Primum vero, quod Apoſtoli alii a Petro, non immediate poteſtatem jurisdictionis acceperunt, auctoritate & ratione multipliciter declaratur. Auctoritate primo Beati Anacleti, qui ut habetur in cap. Sacroſancta. Diſt. XXII. dicit: "Inter Apoſtolos quædam fuit diſcretio: & licet omnes Apoſtoli eſſent, Petro tamen a Domino conceſſum eſt, ut reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & Cephas, id eſt, Caput, & Principatum teneret Apoſtolatus." Cum autem nomine capitis & principii, origo deſignatur poteſtatis, non videtur poſſe dici Beatus Petrus caput, & principium tenere Apoſtolatus, niſi ab eo poteſtas derivaretur jurisdictionis in Apoſtolos cæteros. Secunda auctoritas eſt Beati Cypriani in Epiſtola, quæ de unitate Eccleſiæ inſcribitur ad Novatianum, & habetur in cap. Loquitur Dominus, XXIV. Quæſt. I. "Loquitur Dominus ad Petrum: " Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & " ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam " meam: ſuper unum ædificat Eccleſiam: " & quamvis Apoſtolis omnibus poſt Reſurrectionem ſuam, parem, id eſt, communem poteſtatem tribuat, & dicat: " Sicut me miſit Pater, & ego mitto vos: " Accipite Spiritum Sanctum; tamen ut " unitatem manifeſtaret, unitatis ejusdem " originem ab uno incipientem ſua au- " ctoritate diſpoſuit. Hoc erant utique " cæteri Apoſtoli, quod Petrus: pari " conſortio præditi & honoris, & pote- " ſtatis: (Gloſſ. in ordine & dignitate " conſecrationis, non in adminiſtrationis " plenitudine) ſed exordium ab unitate " proficiſcitur, ut Eccleſia Chriſti una " eſſe demonſtretur." Hæc Cyprianus. Ubi cum ait, quod Chriſtus ut Eccleſiæ uni-

unitatem manifeſtaret, poteſtatis originem ab uno incipientem diſpoſuerit, manifeſte dat intelligi, quod ſolus unus, ſcilicet Petrus, ſuper quem unum fundatam dicit Eccleſiam, a Chriſto immediate poteſtatem ſuſceperit jurisdictionis, alii vero Apoſtoli mediante ipſo Petro: plane ut videtur, ſi immediate omnes Apoſtoli poteſtatem jurisdictionis recepiſſent a Chriſto, origo poteſtatis non incepiſſet in Eccleſia ab uno Apoſtolorum, cum data fuiſſet ſimul, & immediate omnibus. Tertia auctoritas eſt Beatiſſimi Auguſtini, qui ſuper Joan. Homil. CXIV. dicit ſic: "Petrus Apoſtolus propter Apoſtolatus ſui Primatum, gerebat Figuratam generalitate Eccleſiæ perſonam. Quod enim ad ipſum proprium pertinet, natura unus homo erat, gratia unus Chriſtianus, abundantiore gratia unus idemque primus Apoſtolus. Sed quando ei dictum eſt: Tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcunque ligaveris, &c. univerſam ſignificabat Eccleſiam." Et infra: "Eccleſia ergo, quæ fundatur in Chriſto, claves ab eo Regni Cælorum accepit in Petro, id eſt, poteſtatem ſolvendi, ligandique peccata. "Sed videtur, quod hoc quod ſoli Petro attribuitur, ratione primatus non eſſet verum, ſi alii Apoſtoli cum Petro immediate poteſtatem jurisdictionis recepiſſent a Chriſto; Quia dato illo, Eccleſia non in ſolo Petro, ſed etiam in aliis Apoſtolis claves recepiſſe diceretur.

Quarta auctoritas eſt Beatiſſimi Leonis, qui (ut habetur in cap. Ita Dominus, diſt. XIX.) ita dicit: "Hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro omnium Apoſtolorum ſummo principaliter collocaret, ut ab ipſo quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet: ut extorrem ſe miniſterii intelligeret eſſe Divini, qui auſus fuiſſet a Petri ſoliditate recedere.

Quinta auctoritas eſt ejusdem in ſermone tertio ordinationis ſuæ, ita dicentis: "Multo dignius ad Beatiſſimi Petri gloriam contemplandam, aciem mentis attollere, & hunc diem in illius potiſſimum veneratione celebrare, qui ab ipſo omni charismatum fonte, ita copioſis eſt irrigationibus inundatus, ut cum multa ſolus acceperit, nihil in quemquam ſine ejus participatione tranſierit. Et infra: De toto mundo unus Petrus eligitur, qui & univerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur; ut quamvis in populo Dei multi ſint Sacerdotes, multique Paſtores; omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus: magnum & mirabile, dilectiſſimi, huic viro conſortium potentiæ ſuæ tribuit Divina dignatio, & ſi quid cum eo commune ceteris voluit eſſe principibus, nunquam niſi per ipſum, dedit, quidquid aliis non negavit." Ecce quam clara luce Leo iſte, irrefragabilis auctoritatis inter Patres Eccleſiæ, dicit, quod quidquid commune Chriſtus cum Petro ceteris voluit eſſe Principibus, videlicet Apoſtolis, nonniſi per Petrum dedit: quid donabile eſſet, per hominem aliis non negavit: & ita manifeſte habetur, quod cæteri Apoſtoli non immediate a Chriſto jurisdictionem acceperunt, ſed mediante Petro Beatiſſimo Apoſtolo eorum Principe. Conſequenter hoc idem ratione probatur, & primo ſic: Ab eo, a quo quis non habet ſubditum, ab illo non habet aliquam poteſtatem jurisdictionis: ſed alii Apoſtoli non habuerunt immediate ſubditos a Chriſto: ergo ipſi non habuerunt poteſtatem jurisdictionis immediate a Chriſto. Conſequentia patet. Major etiam: cum nullus ligare, aut abſolvere poſſit, niſi ſubditum; cum a non ſuo judice ligari nullus valeat, nec abſolvi, de pœnit. & remiſſionibus, cap. Omnis. Nam poteſtas jurisdictionis, qua aliquis poteſt abſolvere & ligare, dicitur relative ad ſubditum. Relativa autem, ut habet doctrina Ariſtotelis in prædicamentis, poſita ſe ponunt, & perempta ſe perimunt. Unde ſicut, ſi non eſt ſervus, non eſt Dominus, propter quod (ſecundum Auguſtin. lib. de Trinitate) Deus non fuit Dominus quouſque habuit creaturam ſuam; ita ſi non eſt ſubditus, non eſt Prælatus, nec judex, qui poſſit eum judicare. Rom. XIV. *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? ſuo Domino aut ſtat, aut cadit.* Minor vero probatur, quia ſi Chriſtus dediſſet aliis a Petro ſubditos, aut omnes dediſſet, aut aliquos; non eſt dicendum primum, quod dediſſet omnes, tum quia (ut dictum eſt) pluralitas prin-

cipatuum non eſt bona , ut dicitur XII. Metaphyſices : & ideo ſic concluditur ibidem , unus ergo Princeps. Tum ſecundo, quia tunc ovile Chriſti non eſſet unum, nec unus ovium Paſtor, ſed plures, contra illud Joan. X. Erit unum ovile, & unus Paſtor. Præterea ſecundum non eſt dicendum ; cum nullibi legatur Chriſtum Apoſtolis populos immediate diviſiſſe , nec facile eſt fingere quos ſ. ſubditos , quibus ſ. prælatis ſubjecerit. Item ſecundo , ratione arguitur ſic : Si Chriſtus dediſſet Apoſtolis immediate poteſtatem jurisdictionis, aut dediſſet plenam & omnimodam ſicut Petro, aut particulariter limitatam, aut coarctatam : ſed neutram , ergo nullam. Conſequentia bona. Major patet ex ſufficienti diviſione. Minor quoad primam partem patet. Primo quia, ut dicit Beatus Cyrillus in libro Theſaurorum, nulli alii, quam Petro Chriſtus, quod ſuum eſt, plenum commiſit, ſed ipſi ſoli dedit. Secundo , quoniam ſi aliis Apoſtolis data fuiſſet poteſtas in ea plenitudine , qua Petro data eſt , Petrus nec major, nec ſuperior, nec Princeps , nec caput fuiſſet Apoſtolorum : ſed omnes jurisdictionis auctoritate pares fuiſſent : quod eſt erroneum. Ut enim Sanctus Anacletus inquit , in cap. Sacroſancta. diſt. XXII. Inter Apoſtolos quædam fuit diſcretio ; licet enim omnes Apoſtoli eſſent, Petro tamen a Domino conceſſum eſt, ut reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & Cephas, id eſt, Caput, & principatum teneret Apoſtolatus. Secunda vero pars minoris quæ dicit , quod etiam Chriſtus non dedit Apoſtolis poteſtatem aliquam limitatam, & coarctatam, patet: quoniam nullibi in Evangeliis Chriſtus legitur aliquam talem poteſtatis limitationem Apoſtolis indulſiſſe ; nec poſſibile eſt fingere certitudinem talis limitationis. De talibus autem , quæ facta eſſe dicuntur , maxime circa Apoſtolos , de clavibus Eccleſiæ , nihil videtur aſſerendum , quod de ſcripturis ſanctis non habeat teſtimonium explicite vel implicite, quod in hac parte non datur. Et hoc de primo puncto brevitatis cauſa ſufficiat: in quo oſtendendum erat, non eſſe uſquequaque probabile , Apoſtolos alios a Petro, poteſtatem jurisdictionis immediate ſuſcepiſſe a Chriſto.

Reliquum eſt jam oſtendere ſecundum. Quod dato, quod Apoſtoli immediate a Chriſto poteſtatem jurisdictionis , ſicut ordinis receperint, non tamen concedendum ſit , ſed omnino negandum , quod alii Prælati Eccleſiæ, nunc ſuſcipiant poteſtatem jurisdictionis a Chriſto immediate ; non enim ſequitur : Apoſtoli , qui primi fuerunt lapides ædificii Eccleſiæ, habuerunt immediate poteſtatem a Chriſto; ergo & alii Prælati Succeſſores illorum, nunc ab ipſo immediate ſuſcipiunt. Sicut exempliariter non ſequitur: ſi Deus inſtitutione mundi immediate fecit cœlos, & Elementa , & alias partes principales mundi, ſicut prima individua ſpecierum; quod in propagatione rerum inſtitutarum illa fiant immediate a Deo, quæ fuerunt ſecundum ſpeciem facta immediate in mundi conſtitutione. Immo fiunt multa mediante virtute cœleſti, & mediantibus aliis cauſis ſecundis : ſol enim & homo generant hominem, dicit Ariſt. II. Phyſ. Quod autem Prælati Eccleſiæ non immediate a Chriſto poteſtatem ſuſcipiant jurisdictionis, ſed mediante Romano Pontifice, ejus Generali Vicario, multipliciter oſtenditur. Et primo quidem hoc manifeſtum redditur omnibus illis auctoritatibus, & rationibus ſuperius inductis, quibus oſtenſum eſt, Apoſtolos non a Chriſto immediate , ſed mediante Petro Eccleſiæ Principe ab eo conſtituto , poteſtatem jurisdictionis ſuſcepiſſe: cum eam habitudinem , quam habuit Petrus, poſtquam fuit Papa ad Apoſtolos & primitivam Eccleſiam , habeat Papa ad omnes Prælatos Eccleſiæ & ad omnes Eccleſias : cum ſuccedat Petro in eadem plenitudine poteſtatis. Quod probatum eſt de Petro reſpectu Apoſtolorum, & Diſcipulorum Chriſti, probatum relinquitur de quolibet Succeſſore ſuo legitimo Rom. Pontif. reſpectu omnium Prælatorum Eccleſiæ. Præterea in ſpeciali, auctoritate videtur oſtendi manifeſte, primo per illud, quod habetur in cap. Omnes, diſt. XXII. ubi ſic dicit Nicolaus Papa: Omnes ſive Patriarchæ cujuslibet apicem , ſive Metropol. Primatus, aut Epiſcopatuum Cathedras, vel Eccleſiarum, ſive cujuscunque ordinis dignitatem inſtituit Romana Eccleſia. Ad idem ſecundo eſt Auctoritas Beati Clementis , qui , ut habetur in cap. In illis. diſt. LXXX. dicit: quod in illis civitatibus, in quibus olim apud Ethnicos

nicos primi flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Episcoporum primates atque Patriarchas, Beatus Petrus poni præcepit, qui reliquorum Episcoporum causas & majora negotia in fide, id est, fideliter (ut ait Glossa) agitarent: in illis autem, in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erant eorum Archiflamines; quos tamen minores esse tenebant, quam memoratos primates, Archi-Episcopos institui præcepit. In singulis vero reliquis civitatibus singulos, & non plures Episcopos constitui præcepit, qui Episcoporum tantum vocabula sortirentur: quoniam nec inter ipsos Apostolos par fuit institutio, sed unus præfuit omnibus. Manifestum est autem, quod hæc fundamentalis dependentia, dignitatis, ordinis, & gradus cæterarum Ecclesiarum, ab Ecclesia Romana intelligi sane non possit, nisi per hoc, quod cæterarum jurisdictionis auctoritas intelligatur ab Apostolica Sede derivata. Quare Sanctus Thomas in fine secundi Sententiarum dicit: Quod sicut se habet potestas Dei ad omnem potestatem creatam, sic etiam se habet potestas Imperatoris ad potestatem Proconsulis, sic se habet potestas Papæ ad omnem potestatem in Ecclesia. Quia ab ipso Papa gradus dignitatum diversi in Ecclesia disponuntur & ordinantur: unde ejus potestas est quoddam Ecclesiæ fundamentum, ut patet Matth. XVI. Hæc Sanctus Thomas. Tertio auctoritate hoc ipsum ostenditur, per illud quod habetur in cap. Decreto. II. Quæst. VII. ubi Beatus Gregorius ita dicit: "Quod Sancta Romana Ecclesia vices suas ita aliis impartitur Ecclesiis, ut in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis." Item eadem sententia ponitur in cap. Sequ. ubi Vigilius Papa ita dicit: "Ecclesia Romana, quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis." Præterea hoc idem ratione probatur sic: In omni principatu potestas jurisdictionis derivatur ad quamcumque personam illius principatus a Monarcha, sive principe illius principatus: sed Papa est princeps, sive Monarcha in sacro Ecclesiæ principatu: ergo sequitur, quod potestas jurisdictionis omnium inferiorum prælatorum derivatur a Papa. Consequentia bona: Major patet ex sententia Dionysii, qui tam in Eccles. quam cælesti Hierarchia docet, ab ipso Hierarcha ad omnes Hierarchiæ personas descendere irradiationis profluxum. Minor vero, quod solus Papa sit princeps & Monarcha totius Ecclesiastici principatus, superius inductis auctoritatibus ostensum est; in quibus Sancti Patres ipsum, & Ecclesiæ totius principem, & Caput prædicant, & attestantur. Dicit etiam Chrysost. super Actus Apostolorum: Quod Petrus a filio super omnes, qui filii sunt, accepit potestatem, non ut Moyses in gente una, sed in universo orbe: & Theophyl. super illud Lucæ XXII. Tu aliquando conversus confirma fratres tuos; dicit, quod Petrus obtinuit, ut esset Antistes mundi. Item in Ecclesiastico Officio legitur ei Christus dixisse: Super plebem meam principem te constitui. Præterea secundo sic confirmatur idem ratione, & primo: In unoquoque ordine, in quo maxime residet plenitudo virtutis, sive potestatis, originaliter dependet virtus omnium sequentium in illo ordine. Sed Romanus Pont. est primus in ordine Prælatorum Ecclesiæ, & in quo solo residet plenitudo Ecclesiasticæ potestatis; Ergo sequitur, quod potestas omnium sequentium Prælatorum Ecclesiæ, dependeat, & derivetur ab ipso Romano Pontifice. Consequentia est bona; Major colligitur ex Sententia Arist. II. Metaph. Minor est Canon Concilii Constantinopolitani, dicentis: "Veneramur secundum Scripturas, & Canonum diffinitiones, Sanctissimum antiquæ Romæ Episcopum primum esse, & maximum omnium Episcoporum." Item in Concilio Chalcedonensi acclamatum legitur a tota Synodo Papæ Leoni: "Leo Sanctissimus Apostolicus, & Oecumenicus, & universalis Patriarcha, per multos annos vivat." Confirmatur hoc argumentum per illud Beati Isidori, qui, ut dicitur in cap. In novo. dist. XXI. ita dicit: In novo testamento post Christum Dominum a Petro cœpit Sacerdotalis Ordo: & causam subjungens, ait: Quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia datus est, dicente Domino ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Item tertio sic idem confirmando: Inter habentia ordinem secundum influentiam, omnia, quæ

aliis influunt, virtutem influendi recipiunt a primo illius ordinis; ſed ordo, qui eſt inter Romanam Eccleſiam, & alias Eccleſias; ſive inter Romanum Pontificem, & Prælatos cæteros; eſt ſecundum influentiam, prout unus movet alium ad actus hierarchicos; ergo poteſtas jurisdictionis omnium Prælatorum Eccleſiæ derivatur a Romano Pontifice. Conſequentia eſt bona: Major patet ex commento primæ propoſitionis de cauſis. Cauſa enim ſecunda virtutem cauſandi habet a prima. Minor vero patet auctoritate Beatiſſimi Cypriani, qui ut in cap. Loquitur. XXIV. Quæſt. I. Eccleſias particulares ad Eccleſiam Romanam comparat, ſicut radios ad ſolem, fluvios ad fontem, ſicut ramos ad radicem. Quare dicit Petrus Ravennas, quod ſtipiti rami, quod Capiti membra, quod ſoli radii, quod fonti rivuli, hoc Apoſtolicæ Sedis reverentiæ debent omnes Eccleſiæ, quas ubique terrarum Religio Chriſtiana fundavit. Quarto ſic confirmatur eadem ratio: Omnia membra a capite accipiunt immediate derivationem virtutis, ſenſus, & motus ſui regiminis, ſed Eccleſia Romana eſt Caput cæterarum Eccleſiarum: Ergo cæteræ Eccleſiæ, & earum Prælati, poteſtatis ſuæ originem ſuſcipiunt a Romana Eccleſia, ſive a Rom. Pontifice. Conſequentia eſt bona: Major patet, quoniam, ut ſuperius habitum eſt ex ſententia Iſidori, ex eo datum eſt Capiti hoc nomen, quod ſenſus omnes & nervi inde initium capiant, atque ex eo omnis vigendi cauſa oriatur. Minor vero ponitur in cap. Sacroſancta. diſt. XXII. ubi Sanctus Anacletus ait: Quod Apoſtolica Sedes (Caput & cardo ſcilicet omnium Eccleſiarum) eſt a Domino, & non ab alio conſtituta: & ſicut cardine oſtium regitur, ſic hujusmodi Apoſtolicæ Sedis auctoritate, omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur. Quinto ſic: quilibet fidelis tenetur credere unam eſſe Sanctam Eccleſiam Catholicam: Sed ad unitatem Eccleſiæ requiritur, quod omnium Prælatorum poteſtas jurisdictionis derivetur a Romano Pontifice; Ergo neceſſe eſt, quod quilibet fidelis hoc credat & teneat. Conſequentia bona: Major patet, cum ſit Articulus fidei, & dicatur Canticorum VI. Una eſt columba mea, una eſt perfecta. Dicit Gloſſa: id eſt, Eccleſia. Minor probatur: quoniam unitas Eccleſiæ, ut habetur a Beato Cypriano in Epiſtola de unitate Eccleſiæ, & habetur in cap. Loquitur. XXIV. quæſt. I. neceſſario attenditur in ordine ad unam fontalem originem totius poteſtatis Eccleſiaſticæ, quam eſſe dicit Apoſtolicam Sedem, ſive Romanum Pontificem, ſuper quem fundatam eſſe, dicit Eccleſiam. Unde ait: Eccleſia Dei luce perfuſa, per totum orbem radios ſuos porrigit: unum tamen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur; radios ſuos per univerſam terram copia ubertatis extendit, profluentes largitur rivos, latius expandit; unum tamen caput eſt, & una origo, & una mater fecunditatis copioſa. Hæc ille. Item Sanctus Thomas contra gentes Lib. IV. cap. LXXVI. dicit: Soli Petro promiſit: Tibi dabo claves Regni cælorum: ut oſtenderetur poteſtas clavium per eum ad alios derivanda, ad conſervandam Eccleſiæ unitatem. Ex quibus manifeſte colligitur, pertinere ad unitatem Eccleſiæ, quod a Romano Pontifice omnium aliorum Prælatorum derivetur auctoritas: quæ erat minor probanda.

Sexto arguitur confirmando præcedentem rationem ſic: teſte Beato Dionyſio, X. cæleſtis Hierarchiæ, omnes Hierarchiæ ſunt etiam connexæ, & ordines ipſi cujuslibet Hierarchiæ ſunt etiam connexi. Hæc autem connexio, ſecundum ejusdem Divini Doctoris doctrinam, ut Sanctus Thomas & Albertus declarant, non tantum attenditur per relationem ad unum ultimum finem, ſecundum quem omnis Hierarchiæ finis eſt ſimilitudo, & unitas ad Deum; ſed ſecundum ea, quæ ſunt de eſſentia Hierarchiæ, ſcilicet ſecundum ordinem, ſcientiam, & actionem. Secundum ordinem quidem, in quantum in omnibus Hierarchiis invenitur diſtinctio per primum, medium, & ultimum. Secundum ſcientiam vero, in quantum irradiatio extenditur, procedendo a primo uſque ad ultimos. Secundum actionem autem, in quantum primi habent actionem Hierarchicam in medios, & per medium in ultimos; Sed Eccleſia noſtra a Deo eſt ad inſtar Hierarchiæ diſpoſita, & formata; Ergo neceſſe eſt, niſi Hierarchiam noſtram inconvenientiſſime aſſerere inconnexam vellemus, poteſtatem Eccle-

ecclesiasticam a primo nostræ Hierarchiæ, qui est Romanus Pontif., in omnes inferiores procedere, & derivari. Processus patet. Hujus autem connexionis Hierarchiæ nostræ duo sunt evidentissima testimonia: primum est, quod qui a Beati Petri societate, & connexione Apostolicæ Sedis segregatur, non potest absolvi a peccatis. Secundum est, quod talis existens, si Prælatus sit, ipsa potestate Ecclesiastica denudatur. De primo habetur in gloss. Matth. XVI. quod Petrus ideo specialiter claves Regni cælorum, & principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quod quicumque ab unitate fidei, & societate Petri, quovis modo segregantur, nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam Regni cælestis ingredi possunt. De secundo habetur in cap. Factus, & in cap. Novatianus. VII. quæst. I. & in cap. Dicimus. XXIV. quæst. I. quæ omnia sunt Beatissimi Cypriani testimonia. Supersedeo autem multis aliis, quæ induci possent, maxime ex institutionibus, confirmationibus, mutationibus, translationibus, & depositionibus, quas circa Ecclesias, & earum Prælatos, Sedes Apostolica jure ordinario facere solita est, quas facere minime liceret, nisi earum jurisdictionis auctoritas ab ipsa Apostolica Sede, modo supradicto dependeret: quod pro observanda brevitate sermonis, tantum de isto secundo puncto dixisse sufficiat.

Duobus jam punctis luculenter expressis, venio ad tertium, in quo dicendum institui, quod etiam dato, licet non concesso, quod præsuppositum, & fundamentum Reverendissimi Patris Domini arguentis verum esset, videlicet, quod Ecclesiæ Prælati potestatem jurisdictionis a Christo immediate reciperent, sicut Papa, non tamen ex hoc habetur, quod Decretum prætatum Constantiense in illa parte contineat veritatem fidei Catholicæ; Primo, quia dato, quod quilibet Apostolorum, & nunc quilibet Ecclesiæ Prælatus, potestatem jurisdictionis immediate a Christo habuisset, non tamen ex hoc habetur, quod tota Ecclesiæ communitas collegialiter talem a Christo potestatem immediate accepisset. Secundo dato, quod Apostoli tunc, & nunc Ecclesiæ Prælati immediate a Christo potestatem suscepissent, non habetur, quod Decretum illud Constantiense contineat veritatem, dicens, quod Concilium universale habet potestatem immediate a Christo, cui etiam Papa obedire tenetur. Qui enim Apostolos dicit cum Petro, & Prælatos cæteros cum Papa a Christo immediate jurisdictionis potestatem suscipere, debet animadvertere, si errorem Indorum & Armenorum, & quondam Græcorum, Valdensium, Pauperum de Lugduno, & novissime Bohemorum vitare vult; quod non æqualem omnes Apostoli cum Petro, nec Prælati cum ejus Successore Romano Pontifice, suscipiunt potestatem. Solus quidem Papa inter eos tamquam caput totius corporis Ecclesiæ suscipit: & ideo ipse solus in toto corpore Ecclesiæ plenitudinem potestatis accepit; cæteris, ut supra habitum est, in partem tantum solhicitudinis evocatis, ut ait Beatus Gregorius in cap. Decreto. II. quæst. VII. In cujus testimonium, cum soli Petro potestas a Christo promittitur, dicitur: Tibi dabo claves Regni Cœlorum: & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis. Matth. XVI. Cum Apostolis vero alia forma servatur, dicitur enim: Quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo. In cœlo uno dicit, non in cœlis sicut Petro dixerat, ait Origines, & inducitur in Glossa continua: quia non sunt tantæ perfectionis sicut Petrus: Quare sicut in corpore naturali, cui Apostolus ipsum Ecclesiæ corpus simile esse dicit, ad Rom. XII. nulla aliorum membrorum multitudo adæquat virtutem capitis; etiam si mille manus, mille pedes, mille oculi, & sic de aliis particularibus membris, in corpore aggregarentur. Ita in corpore mystico Ecclesiæ nulla membrorum Ecclesiæ multitudo adæquare potest virtutem, & amplitudinem potestatis capitis Ecclesiæ, scilicet Romani Pontificis. Quo ergo jure Prælati Ecclesiæ congregati, majores potestate, aut superiores Romano Pont. Capite & principe totius Ecclesiæ, dicendi sint, non invenio. Quo circa inter veritates Catholicæ fidei, nullo modo annumerandum venit, nisi aliunde apertiori testimonio Sacræ Scripturæ, aut Sanctorum Patrum fuerit roboratum.

ratum. Dicit enim Hieronymus ad Demetriadem Virginem : Quod de Scripturis Sanctis Auctoritate non habetur , eadem facilitate contemnitur, qua probatur.

Tribus jam punctis breviter expeditis, venio quarto loco ad respondendum auctoritatibus , & rationibus inductis per Patrem & Dominum arguentem , pro hac parte Decreti Constantiensis, quæ dicit, quod Concilium universale potestatem habet immediate a Christo , cui &c. Prima auctoritas inducta fuit illa Matth. XVI. ubi Christus ait : Si peccaverit in te frater tuus , corripe eum inter te & ipsum solum &c. Sequitur: Si te non audierit, dic Ecclesiæ: & si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus : Quod per Ly Ecclesiam, non solus Prælatus, sed Ecclesia ipsa universalis accipienda sit, patet per Glo. ordinariam , quæ in eo loco sic habet : Vel dic Ecclesiæ, id est , toti Ecclesiæ. Ad istam auctoritatem, in qua maxime adversa pars fundamentum facere videtur, respondurus , duo faciam. Primo ostendam , quod in auctoritate Christi per Ecclesiam, cui tanquam judici, fratris nostri peccatum post admonitionem denuntiari præcipitur, ex sensu litterali , non universalis Ecclesia, nec Concilium universale, sed Prælatus intelligendus sit. Secundo ostendam , quod dato, quod quandoque ad Concilium universale auctoritas illa per aliquos applicetur ; ex hoc tamen nulla superioritas in Concilio arguitur supra Papam. Primum autem, videlicet, quod in dicta auctoritate , per Ecclesiam, cui tamquam judici, delinquentis fratris peccatum denunciari præcipitur, non sit accipienda ex ipsa principali intentione Legislatoris, universalis Ecclesia, nec dispersa per orbem , nec conciliariter congregata, clarissime ostenditur ; supposito primo cum omnibus Doctoribus Sacræ Scripturæ, quod correctio fraterna , de qua in præfata auctoritate a Christo datur generalis doctrina, cadat sub præcepto. Quo præsupposito , clarissimum est primo, auctoritatem prædictam de Ecclesia universali per orbem dispersa , non posse accipi ex ipsa impossibilitate adimplendi. Ait enim Hieronymus : Anathema sit, qui Deum dixerit aliquod impossibile præcepisse. Secundo, hoc idem patet de Ecclesia conciliariter congregata, tum ex ipsa raritate Conciliorum universalium ; tum ex eo, quod Synodorum congregandarum auctoritas , non in cujuslibet est potestate , sed solum Romani Pontificis, ut distinctione decima septima habetur : tum propter ipsam oneris insupportabilem gravitatem, qua populus Christianus gravaretur, si pro adimplendo præcepto de correctione fraterna, teneretur venire ad Concilium universale, etiam actu congregatum. Tanta autem gravitas repugnat suavitati Legis Christi, qui ait Deuteronom. XXX. " Mandatum hoc, " quod ego præcipio tibi hodie, non est " supra te, nec procul positum, nec in " cœlo situm , ut possis dicere, quis " nostrum ad cœlum valet conscendere, " ut deferat illud ad nos, ut audiamus, " & opere compleamus ? neque trans " mare positum, ut causeris , & dicas , " quis ex nobis transfretare poterit , & " illud ad nos deferre, ut possimus au- " dire & facere , quod præceptum est ? " sed juxta te est valde." Gloss. interlin. Mandata Dei moderata & temperata sunt humanis viribus: & Matth. II. dicit ipse Legislator : Jugum enim meum suave est: & onus meum leve. Plane non leve esset præceptum Domini de correctione fraterna , si fidelis quilibet id adimpleturus, ad universale Concilium actu existens venire esset obnoxius, ad quod procul dubio obnoxius esset, si per Ecclesiam , cui denunciandum est delinquentis fratris peccatum, non Prælatus, sed Synodus universalis ex ipsa intentione litteralis sensus accipienda veniret. Quare manifestum videtur, non esse de intentione Legislatoris Salvatoris nostri Dei, per Ecclesiam in prædicta auctoritate, designari universalem Ecclesiam , nec Concilium universale; sed Prælatum præsidentem, secundum eum intelligendi modum , quo Philosophus IX. Ethicorum dicit, quod civitas est id, quod principale est in ea. Quod etiam multiplici testimonio roboratur. Primo ex eo manifeste colligitur , quod Christus non universali Ecclesiæ, nec alicui Synodo universali , sed tantum Apostolis ipsis, & eorum Successoribus Ecclesiæ Prælatis ait : Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis super terram, erunt

ligata

ligata & in cælo : ubi gloſſ. Hieronymi ait : Hanc poteſtatem tribuit Apoſtolis. Secundo patet ex gloſſ. Origenis, qui, ut habetur in gloſſ. continua ponderans illud: Quæcunque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo, non dixit in cælis, ſicut Petro, ſed in cælo uno, quia non ſunt tantæ perfectionis, ſicut Petrus. Tertio patet ex auctoritate Beatiſſimi Chryſoſtomi, qui ſuper Matthæum, ut habetur in gloſſ. continua, exponit : Dic Eccleſiæ: id eſt, his, qui Eccleſiæ præſunt. Quarto auctoritate Beati Thomæ, qui & in quarto diſt. XIX. & in Secunda II. quæſt. XXXIV. in materia de correctione fraterna exponit: Dic Eccleſiæ, id eſt, Prælato in judicio præſidenti. Quinto auctoritate Alberti Magni ſuper Matth. qui ait ſic in forma: Dic Eccleſiæ, hoc eſt, Prælato in Conventu, & Synodo; ita quod Ly, Synodo, ſicut Ly, Conventu, in ablativo ponitur. Unde ſubjungit: Si Eccleſiam non audierit, ut ſecundum arbitrium Prælati corrigatur, ſit tibi quaſi Ethnicus & Publicanus. Sexto, ad idem eſt Dominus Hugo Cardinalis, primus Poſtillator Bibliæ, qui juxta duas gloſſ., quæ ponuntur in gloſſ. continua, quarum una dicit: Dic Eccleſiæ, id eſt, his, qui Eccleſiæ præſident: & alia dicit, dic Eccleſiæ, id eſt, toti Eccleſiæ, ut majorem erubeſcentiam habeat, dicit ſuper Matth. ſic: Si privata perſona corrigit, ſic exponendum eſt, dic Eccleſiæ, id eſt, coram Prælato Eccleſiæ eum convince per teſtes, quos noluit audire corripientes, & hoc juxta primam gloſſ., ſi vero Prælatus corripit, ſenſus eſt: Dic Eccleſiæ, id eſt, coram Eccleſia illum excommunica, id eſt, coram congregatione Fidelium. Eandem ſententiam perſequitur Magiſter Nicolaus Gorram ſuper Matth. Septimo ad idem communis eſt expoſitor litteralis Magiſter Nicolaus de Lyra: qui expoſuit ſuper Matth. Dic Eccleſiæ, id eſt, Prælato. Octavo ad idem eſt gloſſa Decret. in cap. Si peccaverit. II. q. I. quæ eum ſimiliter exponit: Dic Eccleſiæ, id eſt, Sacerdoti. Nono patet teſtimonio Innocentii Papæ, qui in cap. Novit. extra de judiciis, de Paſtore, & Prælato univerſalis Eccleſiæ, ſcilicet de Romano Pontifice illam exponit. Decimo patet ex practica & conſuetudine obſervata a Sanctis, & ab univerſitate fidelium, & ab ipſo naſcentis Eccleſiæ exordio. Manifeſtum eſt autem, quod practica obſervata in Eccleſia Dei circa obſervantiam præcepti de correctione fraterna ſemper fuit, & eſt, denuntiare Prælato, & non univerſali Eccleſiæ, ſive diſperſæ, ſive congregatæ, fratris errantis peccatum. Cum ergo conſuetudo obſervantiæ ſit interpres legis, & ut dicit Auguſtinus libro de Mendacio, ex factis Sanctorum colligamus, quid in ſcripturis ſentire debeamus: manifeſtum eſt, quod verus ac proprius, ac principalis intellectus præfatæ auctoritatis ſit, & per Ly, Eccleſia, cui tamquam judici denunciatio fienda eſt, Prælatus Eccleſiæ intelligendus veniat, & non univerſalis Eccleſiæ Synodus. Ad argumentum autem, quod quidam Profeſſores adverſæ partis contra hoc faciunt: videlicet, quod cum Chriſtus in hoc loco Petro loqueretur, qui futurus erat Prælatus Eccleſiæ, & nemo remittatur ad ſe ipſum per Eccleſiam, cum dicitur, dic Eccleſiæ, non intelligendus ſit Prælatus, ſed univerſalis Eccleſia eo modo, quo haberi poteſt, ſcilicet Synodaliter congregata, reſponſio eſt manifeſta. Dicitur enim primo, quod hæc doctrina data a Chriſto de correctione fraterna, generalis eſt, omnes fideles reſpiciens, & non ſolum Petrum, licet ad ipſum ſpecialiter vice omnium directus ſit ſermo Domini, in ſignum principatus ſui ſuper alios. Et ita Chriſtus tam ſubditos, quam Prælatos, ad obſervantiam hujusmodi præcepti obligare voluit. Verum, ut ſuperius commemoratum eſt, ex ſententia Domini Hugonis Cardinalis ſuper Matth. exponentis juxta duas Gloſ. ordinarias dupliciter hunc textum, alia eſt intelligentia hujus nominis Eccleſiæ, quando privata perſona corrigit, & alia, quando publica perſona. Nam ſi privata perſona corrigit, tunc eſt ſenſus: Dic Eccleſiæ, id eſt, Prælato, ſi vero publica perſona corrigit, tunc eſt ſenſus: Dic Eccleſiæ, id eſt, coram congregatione eum objurga; ut ſic, quemadmodum ait Gloſſ. Majorem erubeſcentiam patiatur: vel coram congregatione eum excommunica, ut ſic, quemadmodum ait Hieronymus, multorum deteſtationi habitus opprobriis ſalvetur, qui pudore ſalvari non potuit. Sed cum hoc modo Prælatum remitti ad Eccleſiam, non ſit remitti ad Superiorem, ſive ad Judicem, ut de ſe patet; Manifeſtum eſt, quod ratio ex adverſo

in nullo probat intentum. Præterea ratio præfata non procedit: quoniam non videtur inconveniens, quod quis remittatur ad ſeipſum ſecundum aliam & aliam habitudinem conſideratum. Prælatus enim, ait Sanctus Thomas in IV. Diſtinct. XIX. IV. II. dupliciter poteſt conſiderari: aut ſecundum quod in judicio præſidet, & ſic Prælato, inquit, eſt dicere Eccleſiæ: aut extra judicium exiſtens, & ſic dicere Prælato, non eſt dicere Eccleſiæ: per quem modum perſona in Prælatione conſtituta, poteſt a ſe, ut eſt privata, remitti ad ſe, ut eſt perſona publica: & tunc dicere Eccleſiæ, nihil aliud eſt, quam exire in actum judicii. quomodo Beatus Gregorius ſcribens Joanni Patriarchæ Conſtantinopolitanenſ. ſuper uſurpatione vocabuli univerſalis Eccleſiæ, Epiſtola CCLXV. oſtendit, ſic dicens: "Nos quidem in quibus talis tantaque per auſum nefarium culpa committitur, ſervamus, quod præcipit Veritas dicens: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipſum; ſi autem te non audierit, dic Eccleſiæ: ſi vero Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Ego itaque per reſponſales meos ſemel & bis, verbis humilibus, hoc, quod in tota Eccleſia peccatum corripere ſtatui, per me ſcribo: quidquid humiliter facere debui, non obmiſi: ſi in mea correctione deſpiciar, reſtat, ut Eccleſiam debeam adhibere." Hæc Gregorius: ubi Eccleſiam adire, vel adhibere, eſt cenſuram Eccleſiaſticam apponere, ſicut fecit, non convocando ſuper hoc aliquod Concilium univerſale. Præterea hoc modo ait Nicolaus Papa, ſicut habetur in cap. Præcipue: ubi ita dicit Regi Lothario: "Ceterum cave, ne quando nobis, ſecundum præceptum Domini, duos vel tres teſtes adhibeamus, immo vero hoc ſanctæ Eccleſiæ dicamus, &, quod non optamus, de cetero cunctis fiat Ethnicus, & Publicanus." Quod vero ibi per Eccleſiam, non alium Judicem, quam ſeipſum intelligat, patet ex Gloſſ. quæ in eo loco dicit: Sic ergo in cauſa denunciationis, idem poteſt eſſe Judex, accuſator & teſtis: & extra de Simonia. cap. Licet. Ceterum ipſe Beatus Petrus, in cujus perſona hæc Conſtitutio Divina primo emanavit, abſque hoc, quod univerſali Eccleſiæ diceret, aut univerſale Concilium convocaret, Ananiam & Saphiram ejus conjugem ſua auctoritate damnavit. Nimirum plane foret periculoſum aſſerere, Beatum Petrum, alioſque Sanctos Patres transgreſſores exſtitiſſe Divini præcepti, qui ad correctionem peccatorum, absque denunciando univerſali Eccleſiæ ſua auctoritate proceſſerunt. Amplius, ſi cum dicitur, ſi in te peccaverit frater tuus &c. dic Eccleſiæ, ſemper recurſus habendus eſſet ad aliquem alium; immo nunquam Papa, aut alius Prælatus veniret judicaturus eum, qui in ipſum peccaret: quod eſt inconvenientiſſimum, & ab omni ratione & veritate ſeparatum. Ad confirmationem autem inducta eſt Gloſſa ordinaria per Patrem & Dominum Arguentem, qui ait: Vel dic toti Eccleſiæ: licet etiam ex ſuperioribus in reſponſione præcedentis argumenti pateat copioſe ſatis reſponſio ejus; nihilominus dicitur, quod Gloſſ. in nullo deſervit propoſito partis ſuæ, quin immo omnino ejus infirmat intentionem, ſi Gloſſ. bene videatur. Gloſſ. autem ita dicit: Vel dic toti Eccleſiæ, ut majorem erubeſcentiam patiatur: poſt hæc omnia, ſequatur excommunicatio, quæ fieri debet per os Eccleſiæ, id eſt, per Sacerdotem, quo excommunicante tota Eccleſia cum eo operatur. Hæc Gloſſa, in qua Gloſſ. tria veniunt ponderanda: primo, quod cum ait, vel dic toti Eccleſiæ, per totam Eccleſiam non eſt accipienda univerſalis Eccleſia: quia, ut ſuperius oſtenſum eſt, fidelibus in diverſis regionibus orbis conſtitutis, adimplere hoc eſſet impoſſibile, ſed illa totalitas Eccleſiæ accipienda eſt valde ſtricte. Quandoque enim pro collegio Cardinalium, quandoque pro congregatione una conventuali, quandoque pro congregatione una capitulari, quandoque pro congregatione una Synodali, aut Provinciali, quandoque pro congregatione unius parvæ familiæ. Sic enim accommodata locutione quandoque nomine univerſæ Eccleſiæ Sacra Scriptura utitur, ſicut Apoſt. ad Rom. ultimo ait: Salutat vos Cajus hoſpes meus, & univerſa Eccleſia. Ubi per univerſam Eccleſiam, ſolam provinciam Caji intelligit, ut ait Gloſſ. Secundum conſiderandum eſt in prædicta Gloſſ. quod dicendum eſſe toti Eccleſiæ, dicit, ut majorem erubeſcentiam patiatur, in quo nihil auctoritatis attribuit communitati. Quocirca manifeſtum, quod remitti

mitti Prælatum hoc modo ad communitatem, non eſt remitti ad ſuperiorem. Tertio ponderandum eſt, quod ait: "Et " poſt hæc ſequatur excommunicatio, " quæ fieri debet per os Eccleſiæ, id eſt, " per Sacerdotem." Ubi manifeſte innuit, quod non apud communitatem, ſed apud Prælatum, qui os & vertex eſt Eccleſiæ, ſit auctoritas judicii: quo excommunicante, ſive uniente, tota illa Eccleſia, quæ eſt corpus ejus, cujus conſenſu & approbatione in contumacem fratrem Prælatus ſententiam condemnationis profert, dicitur cum eo operari. Et hoc de primo, quod erat dicendum juxta auctoritatem illam. Secundo dicitur, quod & ſi aliquando prædicta auctoritas ad Concilium univerſale Apoſtolica auctoritate fultum applicetur, aut ad Concilium univerſale Sede vacante, non tamen propter hoc habetur intentio arguentis; videlicet, quod univerſalis Synodus ſupra Papam, unicam & indubitatam judicii poteſtatem haberet; & quod Papa extra caſum hæreſis, veniat Eccleſiæ denunciandus. Si vero dicatur, quod Papa frater noſter eſt: ergo videtur, quod ad eum ſe extendat auctoritas præfata, quæ ait: Si peccaverit in te frater tuus, &c. dicendum, quod Papa cum hoc, quod eſt frater noſter, & naturæ conformitate, & fidei religione, eſt etiam Princeps & Caput totius Eccleſiæ univerſalis, ſupremam habens poteſtatem in Eccleſia. Ratio primi, ſcilicet, quia frater noſter, extendit ſe ad eum auctoritas in ea parte, in qua ſimplex tangitur correctio fraterna, prout eſt actus charitatis, videlicet pro ut dicit quamdam caritativam admonitionem, quæ poteſt eſſe inferioris ad ſuperiorem, ſicut & ipſe caritatis affectus: ratione vero ſecundi, videlicet, quod Princeps & Paſtor, ſupremam poteſtatem Eccleſiæ habens, totius gregis Dominici eſt; non extendit ſe ad eum auctoritas præfata in eâ parte, in qua contra non ſuſcipientem correctionem fraternam jubetur Eccleſiæ denunciationem fieri, & correctionem juſtitiæ per coarctationem pœnæ exhiberi. Quoniam cum hoc genere correctionis nemo corrigendus veniat, niſi a ſuperiore, ad illos tantum ſe extendit Chriſti inſtitutio, qui ſuperiorem habent in terris, cujusmodi non eſt Papa, quem Chriſtus utpote Vicarium ejus ſupremum omnibus fidelibus, ſive diſperſis, ſive in unum convenientibus præeſſe voluit; & ideo peccata illius ſolo ſuo reſervavit judicio. De hoc plurima inferius dicenda venient, ideo pro nunc dixiſſe de iſta auctoritate ſufficiat.

Secunda Auctoritas inducta eſt illa Joan. XX. ubi Chriſtus ait Apoſtolis: Accipite Spiritum Sanctum, & quorum remiſeritis peccata, remittentur eis. Super quo verbo Beatus Gregorius in Homilia, ut deducit Sanctus Thomas in Gloſſ. continua, ita dicit de Apoſtolis: " Principatum ſuperni judicii ſortiuntur, " ut vice Dei quibusdam peccata reti- " neant, quibusdam relaxent: quorum " nunc in Eccleſia Epiſcopi locum re- " nent, & ſolvendi atque ligandi auctoritatem ſuſcipiunt, qui gradum regi- " minis ſortiuntur." Ad iſtam auctoritatem reſpondetur, ut Sanctus Thomas reſpondet in IV. Sententiarum, ad quam dicit Diſt. XIX. quod ad abſolutionem a peccato requiritur duplex poteſtas, ſcilicet poteſtas ordinis, & poteſtas jurisdictionis. Prima quidem poteſtas adæquatur in omnibus Sacerdotibus, non autem ſecunda; & ubi Dominus Joan. XX. dedit omnibus Apoſtolis communiter poteſtatem remittendi peccata, intelligitur de poteſtate, quæ conſequitur ordinem. Unde & Sacerdotibus, quando ordinantur, illa verba dicuntur: ſed Petro dedit ſingulariter poteſtatem remittendi peccata, Matth. XVI. ut intelligatur, quod ipſe præ aliis habet poteſtatem jurisdictionis. Hæc ibi Sanctus Thomas. Secundo in eodem IV. Sententiar. Diſt. XXIV. ad eandem auctoritatem reſpondens ait, "quod quamvis omnibus Apoſtolis data ſit communiter poteſtas ligandi, & ſolvendi, tamen, ut in hac poteſtate ordo aliquis ſignificaretur, primo ſoli Petro data eſt, ut oſtendatur, quod ab eo in alios debeat iſta poteſtas deſcendere. Propter quod etiam ei dixit ſingulariter Chriſtus: Confirma fratres tuos, & paſce oves meas, id eſt, loco mei, ut dicit Chryſoſtomus, Præpoſitus & Caput eſto fratrum tuorum; ut ipſi te in loco meo aſſumentes, ubique terrarum te in throno tuo ſedentem prædicent, & confirment." Hæc Sanctus Thomas. Ad idem eſt ſententia Alberti Magni, & Bonaventuræ. Ex qua reſponſione cum duo colligamus, Primo, quod auctoritas illa inducta Joan. XX. de poteſtate ordinis, accipienda ſit, quæ

æqualis eſt in omnibus Sacerdotibus. Secundo, quod poteſtas jurisdictionis, quæ non eſt communis omnibus, nec æqualis in omnibus, in quibus eſt, a Petro, in quo ſolo per plenitudinem fuit, in alios derivata eſt. Patet, quod ex auctoritate illa non probatur quoquo modo veritas Decreti Conſtantienſis, nec quoad immediationem poteſtatis jurisdictionis a Chriſto, nec quoad ſuperioritatem Conciliorum ſupra Papam.

Tertia auctoritas inducta in ordine per præfatum Dominum arguentem eſt illa Actor. XV. Placuit Apoſtolis & Senioribus cum omni Eccleſia, eligere viros ex illis, & mittere Antiochiam. Et infra: Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hoc neceſſario, ut &c. Ex hac auctoritate arguit Dominus opponens, quod Apoſtoli & Seniores fecerunt Decreta. Ad hanc auctoritatem reſpondetur, quod in nullo probat Decretum præfatum veritatem continere. Primo quidem, quia licet aliquo modo concedatur, quod patres in Concilio exiſtentes, ſimul concurrant cum Papa in condendo Canones, ſicut hic de Apoſtolis cum Petro legitur; nihilominus principatus decretandi, ſive auctoritas principalis competit Romano Pontifici, utpote qui Princeps eſt totius Reipublicæ Chriſtianæ. Unde Gloſſ. Hieronymi ſuper illo paſſu, & habetur in Epiſtola XXII. ejusdem ad Auguſtinum, commemorato, qualiter Jacobus & omnes presbyteri in ſententiam petri tranſierant, inquit ſic: " Non debent hæc moleſta eſſe " lectori, ſed mihi, & illi utilia, ut probe- " mus ante, Apoſtolum Paulum non " ignoraſſe, Petrum principem eſſe hu- " jus Decreti, legem poſt Evangelium " non eſſe ſervandam." Ecce quod Hieronymus Decreti illius, quod in illa Synodo Apoſtoli & Seniores feciſſe dicuntur, principem petrum appellat. Id quod ſequitur: Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis, non arguit aliquam jurisdictionem datam immediate a Chriſto, ſive a Spiritu Sancto toti Collegio Apoſtolorum; ſed bene arguit datam inſpirationem ad intelligendam veritatem. Unde Venerabilis Beda in Gloſſ. ita dicit: Placuit Spiritui Sancto, qui arbiter ſuæ poteſtatis, ubi vult ſpirat, ubi vult loquitur: & nobis, non ſolum voluntate humana, ſed inſtinctu Spiritus Sancti. Hæc Gloſſ. Ex quibus verbis nihil habetur, niſi quod Petrus, & alii Apoſtoli, & Seniores in ſententiam illius Canonis, delege poſt Evangelium non ſervanda, inſtinctu Spiritus Sancti, ſive Spiritu Sancto inſpirante, & docente convenerant. Planum eſt autem, quod hujusmodi aſſiſtentia, qua Spiritus Sanctus ſanctis congregationibus aſſiſtit inſpirando, & docendo quid agendum ſit, non abſtulit a Petro tunc, nec nunc ab ejus Succeſſoribus Romanis Pontificibus ſuperioritatem, & præſidentiam ſuper Synodum, non unitatem Eccleſiæ, non connexionem totius corporis Eccleſiæ ad unum caput, Chriſti Vicarium: præcipue cum dicat Chryſoſtomus, quod Petrus erat vertex Collegii, & caput Apoſtolici chori. Et ita patet, quod auctoritas inducta non probat veritatem præfati Decreti Conſtantienſis.

Quarta auctoritas eſt illa, quæ Actor. XX. habetur. Attendite vobis & univerſo gregi, in quo poſuit vos Spiritus Sanctus regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Ad iſtam auctoritatem dicitur, quod ex ea non probatur intentum arguentis. Et primo quidem, quoniam ſi ex hoc, quod dicitur, quod Chriſtus poſuerit Presbyteros illos, ad quos ſermo Pauli dirigebatur, regere Eccleſiam ſuam, arguatur, quod tales acceperint a Chriſto regimen immediate, ſive poteſtatem jurisdictionis; conſequentia nullas vires habet, immo ſic arguens committit fallaciam figuræ dictionis, mutando quid in quale. Unde & Apoſtolus cum ait ad Rom. XIII. Non eſt poteſtas, niſi a Deo: immediate ſubjungit: Quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt. Stat ergo, quod omnis poteſtas a Deo ſit, & tamen, quod non immediate ſingulis conferatur a Deo, ſicut Joan. primo dicitur: Omnia per ipſum facta ſunt. Et nihilominus multa non immediate, ſed mediantibus cauſis ſecundis a Deo fiunt. Præterea ſecundo, ſi ex prædicta auctoritate arguens velit inferre, quod alii Apoſtoli, ſive Prælati habeant poteſtatem regiminis Eccleſiæ, aut Superiorem Petro, aut æqualem; negabitur conſequentia. Quoniam cum dicat Apoſtolus ad Rom. XIII. quod omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: & ſubjungat: Quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt: Oportet, quod prælatio attendatur ſecundum aſcenſum & deſcenſum,

ſum, non ſecundum æqualitatem. Quare neceſſe erit, ut arguit Dominus Cardinalis Bonavent. in IV. ſecundum rectum ordinem Eccleſiæ, quod ſuprema poteſtas regiminis & plenitudo jurisdictionis, ſtet in uno primo & ſupremo, in quo ſolo ſicut in primo, & in ſimpliciſſimo in illo genere, eſt ſtatus omnis Prælationis Eccleſiaſticæ. Quocirca cum alii a Petro dicuntur, aut Principes, aut Rectores Eccleſiæ, aut Paſtores gregis Dominici, non eſt intelligendum, quod aut tales immediate conſtituti ſunt a Chriſto, aut quod vocati ſunt in plenitudinem poteſtatis: ſed accipiendum eſt mediate, & ſecundum eam partem ſolicitudinis, ad quam per ſupremum Paſtorem in Eccleſia ſanctam Romanum Pontificem, vocati ſunt. Unde Gloſſ. ſuper illud primæ Petri V. Paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei, dicit ſic: ſicut Dominus Petrum totius gregis curam habere juſſit: ita Petrus ſequentibus Eccleſiæ Paſtoribus jure mandat, ut quisquis, qui ſecum eſt, gregem Domini ſollicita gubernatione tueatur.

Quinta auctoritas eſt illa, quæ habetur in cap. Firmiter, extra de Summa Trinit. §. Unam ſanctam. ubi dicitur, Et eſt diffinitio in Concilio univerſali facta, quod Jeſus Chriſtus conceſſit claves Eccleſiæ Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, ubi Joan. Andr. dicit, quod non ſoli Petro Chriſtus claves conceſſit, ſed & cæteris Apoſtolis. Ad hanc auctoritatem reſpondetur, & primo ad hoc, quod non ideo claves dicuntur Eccleſiæ, quod communitati totius Eccleſiæ datæ ſint, ita quod ſingillatim, ſive collegialiter omnes fideles, claves a Chriſto ſuſceperint, cum teſte Beato Ambroſio lib. de pœnit. & habetur a Magiſtro ſententiarum in IV. Diſt. XVIII. Jus hoc ſolvendi & ligandi, ſolis Sacerdotibus competat. Sed dicuntur eſſe Eccleſiæ triplici ratione: Primo, quia claves iſtæ datæ ſunt potioribus partibus Eccleſiæ, ſicut ait Hieronymus, quod datæ ſunt Eccleſiæ in Epiſcopis & Presbyteris. Solitum eſt autem, ut patet nono Ethic. ut communitas dicatur, id quod principaliſſimum eſt in ea. Secundo dicuntur claves Eccleſiæ, quia poteſtatis,(*) quæ non poteſt perpetuari in uno, aut pluribus ſingularibus ſuppoſitis alicujus multitudinis, ſed tantum per ſucceſſionem, conſuevit ſæpe nominari & dici poteſtas communitatis, licet omnibus de communitate talis(**) conveniat poteſtas; ſicut eſt in privilegio perpetuo dato dignitati alicujus Eccleſiæ: & ita eſt de poteſtate clavium Eccleſiæ data in Epiſcopis & Presbyteris. Tertio ideo dicuntur claves Eccleſiæ, quia ad bonum totius Eccleſiæ, a Chriſto, Petro, & ejus Succeſſoribus donatæ ſunt: ſicut etiam Sacramenta Eccleſiæ eſſe dicuntur, quia ad ejus utilitatem inſtituta, licet collatio Sacramentorum non ad totam communitatem, ſed ad Miniſtros ſolos Eccleſiæ pertineat. Præterea ad id, quod conſequenter in auctoritate ponitur, videlicet, quod Chriſtus Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus claves conceſſit, reſpondetur, quod verum eſt, & etiam quod Joan. Andr. in Gloſſ. loquitur: ſed ex hoc nihil auctoritatis inducitur pro veritate Decreti Conſtantienſis. Primo, quia quod dicitur, quod Chriſtus omnibus Apoſtolis & Succeſſoribus claves conceſſit, intelligendum eſt, ut patet ex ſuperius inductis, Petro per ſe & immediate, aliis vero Apoſtolis mediante Petro. Secundo, quia quamvis non ſolus Petrus accepit claves, ſolus tamen, ut ſæpe ex dictis Sanctorum commemoratum eſt, in plenitudine ſuſcepit, utpote aliorum princeps & caput. Ob quam prærogativam ſolus Petrus cum clavibus depingitur, ſolus Petrus de collatione clavium a Chriſto ſibi facta in Eccleſia, inter cæteros præcipue commendatur.

Sexta auctoritas inducta per Dominum & Patrem opponentem, fuit illa extra de pœnitent. & remiſſ. in cap. Nova: ubi dicitur, quod Apoſtolis omnibus Deus claves commiſit. Ad iſtam auctoritatem patet per jam dicta reſponſio: per has enim & hujusmodi auctoritates, ſicut jam probatum eſt, nec habetur, quod alii Apoſtoli a Petro, immediate a Chriſto ſuſceperint poteſtatem jurisdictionis, nec quod, ſi ſuſceperint, Superiorem aut æqualem cum Petro eorum principe poteſtatem habuerint.

Septima auctoritas inducta, eſt illa Auguſtini ſuper Joan. & habetur in cap. Quodcumque. XXIV. quæſt. prima. Ubi dicit Auguſtinus, quod ſi hoc, ſcilicet, quodcunque ligaveris ſuper terram, tantum Petro dictum eſt, non hoc facit Eccleſia. Si autem in Eccleſia fit, utique quæ in terra ligantur & in cœlo: &

(*) *forte*: poteſtas.

(**) *addendum videtur*: non

quæ ſoluta ſunt in terra, ſoluta ſunt in cœlo. Et ſequitur : Si ergo in Eccleſia ſit Petrus, quando claves accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificavit. Ad illam auctoritatem dicendum, quod nihil ex ea favoris, ſeu virtutis Decreto Conſtantienſi præſtatur. Quoniam non eſt ea intelligentia Auguſtini in hoc loco, quam quidam prætendunt: videlicet quod Beatus Petrus ita nomine Eccleſiæ, ut tanquam Syndicus ejus, aut procurator, ſive vices gerens, a Chriſto claves accepit, cum ipſe princeps, Caput, & Rector totius univerſalis Eccleſiæ in collatione clavium conſtitutus eſſe dicatur. Non autem ſtant hæc duo ſimul : quod Petrus in ſuſceptione clavium a Chriſto, fuerit Syndicus Eccleſiæ, ſive quod procuratorio nomine illas ſuſceperit: & quod ſit per claves illas princeps, Caput, & Rector Eccleſiæ a Chriſto conſtitutus. Cæterum hæc intelligentia, ex eo aliena a fide omnino judicanda eſt, quia Papa non Eccleſiæ Vicarius, ſed Chriſti, non Eccleſiæ vices, ſed Chriſti gerit in terris. Non ab Eccleſia poteſtatem ſuſcepit, ſed a Chriſto ſuper Eccleſiam, quam gubernandam, regendamque ſuſcepit. Præterea, quod dicitur, quod Petrus, quando claves accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificavit, non eſt ita accipiendum, quaſi voluerit Auguſtinus, quod univerſo corpori Eccleſiæ, in omnibus ejus membris datæ ſunt claves: cum in ſolis Epiſcopis & Presbyteris, teſtibus Beato Ambroſio, & Hieronymo illas ſuſceperit. Sed hæc ſana & vera Beatiſſimi Auguſtini intelligentia, quod non Petro tantum, ut ſingulari perſonæ, data ſit auctoritas clavium; quoniam, ut Auguſtinus optime arguit, ſi tantum Petro data fuiſſet, jam nec abſolutio, nec ligatio, nec aliqua reconciliatio fieret in Eccleſia. Cum ergo in veritate ita fiat, ſequitur, quod non tantum Petro data ſit, ſed etiam data ſit in eo Succeſſoribus ejus, & univerſis Prælatis futuris in Eccleſia Dei, quos in partem vocaret ſolicitudinis ſuæ. Unde data eſt ei poteſtas clavium, ut ſignanti & repræſentanti univerſos Prælatos futuros in Eccleſia Dei, manentes in unitate corporis Chriſti, ſive in ſocietate Petri. Et hoc eſt ipſum Petrum cum claves accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificaſſe : ut patet ex ipſamet littera bene conſiderata. Unde Dominus Archi Diaconus in roſario ſuo, hunc locum ad iſtam intelligentiam exponens, ita dicit: Si hoc tantum Petro dictum eſt, ſcilicet ut ejus perſonam non transgrediatur, non hoc facit Eccleſia J. ejus auctoritas. Hæc ille. Plane hæc eſt vera intelligentia, hoc eſt veraciter Auguſtini argumentum, ſicut iſte Clariſſimus Doctor exponit; ſi poteſtas data eſſet ſoli Petro, ita quod ejus perſonam non transgrederetur, profecto auctoritas ligandi & ſolvendi in Eccleſia non eſſet. Præterea quod ex iſta auctoritate non ſequatur aliquid pro veritate Decreti Conſtantienſis, patet ex ipſa Gloſſ. ordinaria, quæ ita habet in hoc loco: Argumentum, quod ſententia totius Eccleſiæ præferenda ſit Romanæ, ſi in aliquo ſibi contradicant. Argumentum Diſtinct. XCIII. legimus. Sed contrarium, inquit, credo, argumentum: infra eadem. Hæc eſt fides, niſi erraret Romana Eccleſia, quod non credo poſſe fieri, quia Deus non permitteret: cap. Arrecta. & cap. Pudenda. Hæc Gloſſ. & hoc de auctoritate iſta.

Octava auctoritas inducta eſt ejusdem Aug. ſuper Pſalm., ubi ita dicit: Sunt quædam, quæ dicuntur ad Petrum, quæ licet proprie ad eum pertinere videantur; non tamen habent intellectum, niſi cum referuntur ad Eccleſiam, cujus ille agnoſcitur in figura geſſiſſe perſonam, propter primatum, quem in Diſcipulos habuit. Ad iſtam patet reſponſio, ex reſponſione data ad ſuperiorem auctoritatem. Verum enim eſt, ut ait Auguſtinus, quod cum claves Petrus recepiſſe dicitur, licet veraciter hoc dicatur, nihilominus cum intellectu ad Eccleſiam accipiendum eſt, id eſt, ad omnes Succeſſores ejus, & alios futuros in Eccleſia Prælatos, ſicut ſæpe commemoratum eſt. Ex hoc autem non poteſt argui, quod aliquis in Eccleſia, aut tota ipſa Eccleſia poteſtate clavium major, aut ſuperior fuerit ipſo Petro; quod etiam ex eo patet, quod Auguſtinus in eadem auctoritate dicit, quod Petrus habuerit inter Diſcipulos primatum.

Nona eſt auctoritas Auguſtini, qui in lib. de agone Chriſtiano ita dicit: Non enim ſine cauſa inter omnes Apoſtolos hujus Eccleſiæ perſonam ſuſtinuit Petrus; huic

huic enim claves Regni cælorum datæ ſunt: & cum dicitur : Petre amas me? paſce oves meas, ad omnes dicitur. Ad iſtam auctoritatem eadem eſt reſponſio, quæ ad ſuperiores aſſignata eſt, quoniam eandem, cum illis ſententiam importare videtur. Id enim, quod primo dicitur, quod cum Petro claves datæ ſunt, Eccleſiæ datæ ſunt; Jam in ſuperioribus dictum eſt, qualiter accipiendum ſit: videlicet, quod Eccleſiæ non in multitudine fidelium, ſed in Epiſcopis & Presbyteris datæ ſint. Unde dicit Ambroſius, quod in Petro claves omnes Sacerdotes recipimus. Quod vero ſecundo in auctoritate dicit Auguſtinus, quod cum dictum eſt Petro : paſce oves meas, ad omnes dictum ſit; non ita accipiendum eſt, quod omnibus fidelibus Chriſtus commiſerit curam paſtoralem Eccleſiæ, maxime cum dicat Apoſtolus ad Rom. XII. Dedit quidem Deus quosdam paſtores. Quosdam quidem dixit, non omnes, ſed intelligentia eſt Auguſtini, quod Ly omnes, ſolum diſtribuat pro Paſtoribus in Eccleſia, Succeſſoribus Petri, & aliis evocandis in partem ſolicitudinis ejus: quod manifeſte Auguſtinus oſtendit in ſermone quodam, qui ſermo incipit : Apoſtolum Petrum primum omnium Apoſtolorum, in quo tractans præfatum verbum, paſce oves meas, ita inquit; per ſingula enim dicebat Petro Dominus Jeſus dicenti, Amo te : paſce agnos meos, paſce oviculas meas. In uno Petro figurabatur unitas omnium paſtorum. Hæc Auguſt. Præterea licet cura paſtoralis multis aliis Prælatis, quam Petro commiſſa ſit, non tamen, ut ſæpe repetitum eſt, in ea plenitudine & univerſalitate, qua Petro: qui ita univerſaliter totius gregis Domini paſtor a Chriſto eſt conſtitutus, ut non ſit dicendus quis Chriſtianus, nec Chriſti agnus, ſeu fidelium hominum conventus, qui dicit ſe non eſſe ſub cura hujus paſtoris, ut Sanctus Thomas ait ſuper Joan. in cap. ultimo.

Decima auctoritas inducta, eſt ejusdem Beatiſſ. Auguſt. qui in lib. II. quæſt. novi & veteris teſtamenti, ſic loquitur: Dominus noſter Jeſus Diſcipulos ſuos ante paſſionem ſuam, ſicut noſtis, elegit, quos appellavit Apoſtolos: inter hos pæne ubique Petrus ſolus totius Eccleſiæ meruit geſtare perſonam: & propterea audire meruit: Tibi dabo claves Regni cælorum. Et ſequitur: Has autem claves non homo unus, ſed unitas accepit Eccleſiæ. Ad iſtam auctoritatem reſpondetur, quod non intendit Auguſtinus negare, Petrum claves accepiſſe, cum Petro a Chriſto dictum ſit: Tibi dabo claves Regni cælorum, Matth. XVI. & Joan. XXI. paſce oves meas, & ipſe Aug. ipſum dicat & Apoſtolorum Principem, & totius Eccleſiæ Caput appellet. Sed ideo dictum eſt, quod non unus, quia non unus ſolus ſingulariter, ita quod non alii in eo ſuſceperint, plane in eo etiam Eccleſiæ poſteritas in Prælatis ſuis claves accepit, eo modo, quo ſæpe commemoratum eſt. Pro cujus auctoritatis, & multarum ſimilium Auguſtini plena intelligentia ſciendum eſt, quod duo errores inter alios emanaverunt circa claves Eccleſiæ, quos veluti pernitioſiſſimos Beatus Auguſtinus pervigili ſtudio eradicare curavit.

Primus error fuit Novatianorum, ut dicit Sanctus Thomas in III. parte, quæſt. LXXIV. articul. X. qui negabant pœnitentiam lapſis poſt baptiſmum, dicentes, apud Sacerdotes nullam tales abſolvendi a peccatis eſſe facultatem. Iſtum errorem tangit Auguſtinus & impugnat primo libro de vera & falſa pœnitentia, ubi in cap. III. in principio ita dicit : Sunt quidam, qui credant uſque in baptiſmum pœnitentiam proficere, ſed poſtea peccantibus caſſam perſeverare. Item in principio capituli IV. dicit: Adhuc ſunt, qui reclamant, non eſſe peccatorum remiſſionem baptizatis per pœnitentiam. Ad quem errorem penitus eradicandum, Beatus Auguſtinus, utpote acutiſſimus argumentator viſus eſt ſemper oſtendere, quod non ſoli perſonæ Petri claves datæ ſunt, ſed cum Petro datæ ſunt Eccleſiæ, id eſt, toti poſteritati Eccleſiæ in prælatis. Unde in cap. V. præfati libri inducens contra præfatos hæreticos illud Joan. XX. quod Chriſtus ait Apoſtolis: Accipite Spiritum Sanctum, & quorum remiſeritis peccata, remittentur eis: dicit ſic: Scimus autem & primos Patres, & in omni tempore Eccleſiam Dei ſemper uſque ad ſeptuageſies ſepties, quod eſt, ſemper, peccata dimittere; quam poteſtatem iſti ab Eccleſia auferre conantur.

Præ-

Præterea de iſtorum perverſorum hominum errore apertiſſime loquens, eumque fortiſſime expugnans, in libro de Agone Chriſtiano cap. XXXI. ſic dicit: " Nec eos audiamus, qui negant Eccle" ſiam Dei omnia peccata poſſe dimit" tere. Itaque miſeri dum in petra Pe" trum non intelligunt, & nolunt cre" dere claves Regni Cœlorum eſſe datas " Eccleſiæ, ipſi eas de manibus amiſerunt. Hæc Auguſtinus. Agit etiam contra hos hæreticos Novatianos Sacerdotes parem congreſſum Beatus Ambroſius libro ſuo de pœnitentia: cujus verba brevitatis cauſa pertranſeo. Secundus error fuit eorum, qui in hæreſi & in ſchiſmate conſtitutos, & ita ab univerſitate Eccleſiæ ſeparatos, aſſerunt poſſe ligare & ſolvere, qui error eſt communiter omnium ſchiſmaticorum. Contra quem errorem dicit Beatus Cyprianus in quadam Epiſtola, & habetur VII. quæſt. I. cap. Novatianus. Qui nec unitatem, inquit, Spiritus, nec conventionis pacem obſervat, & ſe ab Eccleſiæ vinculo, atque Sacerdotum Collegio ſeparat, nec Epiſcopi poteſtatem habere poteſt, nec honorem. Item multa hujusmodi ſunt in cap. Dicimus, & in cap. Pudenda. & in cap. Schiſma. XXIV. quæſt. I. ubi maxime ad notitiam hujus rei conſiderandum venit illud, quod Cyprianus ponit in Epiſtola ad Jovinianum (*) ita dicens: " Cla" mat Dominus, ut qui ſitit, veniat, & " bibat de fluminibus aquæ vivæ, quæ " de ejus ventre fluxerunt. Quo ventu" rus eſt, qui ſitit? Utrumne ad hære" ticos, ubi fons, & fluvius aquæ vitalis " omnino non eſt? An ad Eccleſiam, quæ " una eſt, & ſuper unum, qui & cla" ves ejus accepit, & Domini voce fun" data eſt? Hæc eſt una, quæ tenet & " poſſidet omnem ſponſi ſui & Domini " poteſtatem. Hæc ille. Beatiſſimus præterea Auguſtinus libro de pœnit. Superius commemorato, contra præfatum errorem loquens, & unitatem Eccleſiæ ad uſum clavium oſtendens, ita dicit: " Nemo pœnitere digne poteſt, quem " non ſuſtineat unitas Eccleſiæ, ideoque " non petat Sacerdotes ab unitate Ec" cleſiæ diverſos. Ad deſtruendum ergo errorem hunc ſecundum, videlicet quod ab Eccleſiæ unitate diviſi poteſtatem habeant clavium jurisdictionis; dixit in auctoritate inducta, quod non unus, ſed unitas claves acceperat; oſtendens per hoc neceſſariam eſſe unitatem Eccleſiæ, ad habendam communionem poteſtatis Eccleſiaſticæ. Et quod hæc fuerit Auguſtini intentio, patet, quoniam poſt illa verba inducta per Dominum arguentem, quæ habentur in ſermone Apoſtolorum Petri & Pauli, qui incipit: Iſtum nobis diem: ita ſubjungit: Huic ergo Petri excellentia commendatur, quoniam ipſius univerſitatis & unitatis Eccleſiæ figuram geſſit. Hæc Auguſtinus. Plane Petrus univerſitatis Eccleſiæ in prælatis figuram geſſit: & hoc contra primum errorem, qui a Sacerdotibus præſentis temporis clavium poteſtatem auferebat. Geſſit præterea figuram unitatis Eccleſiæ contra errorem ſecundum, dicentium, ab Eccleſia diviſos uſum poteſtatis clavium retinere. Et ita patet, quod Beatiſſimi Auguſtini dicta, optime conſiderata, non probant ea, quæ Baſileenſes adſtruunt de poteſtate Concilii, univerſalis Eccleſiam repræſentantis, ſed illa magis infirmant.

Undecima auctoritas inducta eſt illa Auguſtini de doctrina Chriſtiana. Has igitur claves dedit Eccleſiæ ſuæ, ut quæ ſoluta eſſent in terra, ſoluta eſſent in cœlo. Ad iſtam auctoritatem ex dictis ita plene patet reſponſio, ut ſuperfluum ſit, ad eam aliquid dicere.

Duodecima auctoritas inducta, eſt illa ejusdem Auguſt. in Epiſtola ad Glorium & Eleuſium Epiſcopos Donatiſtarum, ad quos ita, poſt multa alia, loquitur: " Ecce putemus illos Epiſcopos, qui Ro" mæ judicaverunt non bonos judices " fuiſſe: reſtabat adhuc plenarium Eccle" ſiæ univerſalis Concilium, ubi etiam " cum ipſis judicibus cauſa poſſet agita" ri; & ſi male judicaſſe convicti eſſent, " eorum ſententiæ ſolverentur. Ad iſtam auctoritatem, quæ partis adverſæ videtur Achilles, reſpondetur, quod per eam nullo modo probatur Decretum Conſtantienſe in parte illa, de qua loquitur, continere veritatem: Tum primo, quia per illa verba, non eſt intentio Auguſtini dicere, quod univerſale Concilium poteſtatis auctoritate ſuperius ſit Romano Pon-

(*) *pro*: Jubaianum.

Pontifice. Primo, quia in eadem Epiſtola, ſicut etiam in libro de unico Baptismo, profitetur, quod in Romana Eccleſia Apoſtolicæ Cathedræ ſemper viguit principatus. Quod verum non eſſet, ſi ſuperior Cathedra, quam ſit Apoſtolica, alia in Eccleſia daretur. Secundo, quia idem Auguſtinus, ut inducitur in cap. Pudenda. ſecundo, & (*) lib. quæſt. I. dicit, quod cum Eccleſia, (**) nulla eſſe poteſt, ea ſit, quæ in Apoſtolicæ Sedis radice per ſucceſſionem Epiſcoporum conſtituta eſt. Quomodo autem Auguſtinus Apoſtolicam Sedem diceret radicem fundamentalem Eccleſiæ, ſi illius Sedis auctoritas ad aliquam aliam altioris poteſtatis, & principatus reſolvenda veniret; cum natura radicis, aut ultimi fundamenti, ſive primi principii hoc non patiatur, ſicut ex primo poſteriorum habetur. Quod autem dicit Auguſtinus, quod reſtabat adhuc plenarium Eccleſiæ univerſalis Concilium; non dicit ratione ſuperioritatis principatus, aut poteſtatis, quæ major ſit in plenario Concilio, quam in Apoſtolica Sede: ſed ratione amplioris & majoris examinis habendi judicii, quale ſperabatur in plenario Patrum totius Eccleſiæ Concilio, ſecundum illud: Ubi conſilia multa, ibi ſalus. Proverb. XI. Quod vero iſta fuerit Auguſtini intelligentia, patet ex verbis Epiſtolæ, & ex illis, quæ de iſta materia commemorat in libro de unico Baptiſmo. Dicit enim ſic in præſenti Epiſtola ad Glorium, & Eleuſium: Sed jam tamen, quaſi haberent, quod dicerent, malos Judices ſe eſſe perpeſſos; quæ vox eſt omnium malorum litigatorum, cum fuerint etiam manifeſtiſſima veritate ſuperati: quaſi non adhuc eis dici poſſit, & juſtiſſime dici: Ecce putemus illos Epiſcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos judices fuiſſe, reſtabat adhuc plenarium Eccleſiæ univerſalis Concilium, ubi etiam cum ipſis judicibus cauſa poſſit agitari. Et hoc eo, quia, ut in libro de unico Baptismo idem Auguſtinus dicit, majores accuſatorum Epiſcopi (***) Siciliani, qui innocens erat judicatus, querebanturque Imperatori, quod non plene fuerat illud judicium Romæ examinatum, atque depromptum. Quam ob cauſam dicebat Beatus Auguſtinus, quod præfati Epiſcopi, qui judicium Papæ dicebant, licet falſo, minus plene examinatum; quod antequam ſchisma facerent, ſe ab Eccleſia Romana ſeparantes, debuiſſent, ſi amatores erant unitatis Eccleſiæ, judicium exſpectaſſe plenarii Concilii univerſæ Eccleſiæ, in quo cum ipſo Papa diſcuſſio fieret. Nulli autem dubium eſt, quod judicium habitum per Papam & Patres univerſæ Eccleſiæ ſimul, majus æſtimetur auctoritate reputationis, gravitate examinis, & plenitudine diſcuſſionis, quam judicium habitum per Papam cum paucis, licet non majus dicendum ſit ſuperioritate poteſtatis. Quod autem conſequenter dicit Auguſtinus, quod ſi male judicaſſe convicti eſſent, eorum ſententia ſolveretur; non ita accipiendum eſt, quod auctoritate Concilii plenarii, tamquam ſuperioris judicii poteſtate, ſententia Papæ diſſolveretur, cum majus tribunal, ſive judicium alterius haberi non poſſit in terris, quam ſit Vicarii JEſu Chriſti. Idem quidem eſt Conſiſtorium Dei & papæ, ſicut Epiſcopi & Vicarii ejus. Unde Gloſſ. ſuper illud Matthæi XVI. Tibi dabo claves Regni Cælorum: dicit: Vide quantam poteſtatem habeat petra, ſuper quam ædificatur Eccleſia, ut etiam judicia ejus maneant firma, quaſi Deo judicante per eam. Et ideo in cap. Patet. IX. quæſt. III. dicit Nicolaus Papa, judicium Apoſtolicæ Sedis, cujus profecto auctoritate majus non eſt judicium, a nemine fore retractandum, nec de ejus cuiquam liceat judicare Judici. Quod ergo dicit Auguſtinus: quod ſi male judicaſſe convicti eſſent, eorum ſententiæ diſſolverentur; exponendum eſt, id eſt, nullæ, aut caſſæ, aut diſſolutæ eſſe jure oſtenderetur: quia, ut ait, regula juris, quæ contra jus fiunt, debent pro infectis haberi; extra de regulis juris in ſexto: & hoc modo ponitur illud de cap. Multis. Diſt. XVII. Veſtrum Conventiculum, vel Conciliabulum caſſatur, id eſt, ipſo jure caſſum eſt. Ita hic Auguſtinus hoc accipere videtur, cum ait: Si male judicaſſe convicti eſſent, eorum ſententiæ diſſolverentur, id eſt, ipſo jure nullæ, ſive nullius firmitatis eſſe oſten-

(*) *Deſideratur aliquid.* (**) *Manca ſunt hæc.* (***) *pro*: Cæciliani.

oſtenderentur. Vel accipiendum eſt verbum illud, quod auctoritate vel ipſius Papæ, cujus auctoritate plenarium Concilium congregatur, & ſententiæ firmantur, deberent diſſolvi, vel declarari nullæ eſſe. Quomodo legimus factum Diſtinct. XVII. cap. Huic etiam: ubi Synodo congregata ſuper criminibus, quibus impetebatur Symmachus Papa, Patres Epiſcopi ibidem congregati auctoritate ipſius Symmachi, ſententiarunt ipſum Symmachum immunem eſſe. Præterea ſimile legimus de Beato Gregor. qui ait: ut habetur II. quæſt. VII. cap. Si quis nos ſuper his arguere voluerit, vel extra auctoritatem nos facere contenderit, veniat ad Sedem Apoſtolicam; & ibi ante confeſſionem Beati Petri, mecum juſte decertet; quatenus ibi unus ex nobis ſententiam ſuſcipiat ſuam. Clariſſimum eſt autem, quod ſententia danda per Apoſtolicam Sedem, ſive contra Papam, ſive pro eo, nonniſi auctoritate Papæ ſeden. a quo ejus thronus auctoritatem ſuſcipit, danda veniret. Et ita patet, quod ex auctoritate illa Auguſtini in nullo probatur veritas Conſtantienſis Decreti.

Tertia decima auctoritas inducta, eſt illa Hieronymi, quæ habetur in Gloſſ. ſuper illud Matth. XVI. Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis,&c. ubi ſic dicit: "Habent quidam "eandem judiciariam poteſtatem alii Apo- " ſtoli, quibus poſt Reſurrectionem Do- " minus ait: Accipite Spiritum Sanctum, " & quorum remiſeritis peccata, remiſſa " erunt: & quorum retinueritis, retenta " ſunt. Habet etiam omnis Eccleſia in " Epiſcopis, & Presbyteris." Ad iſtam auctoritatem, patet ex ſuperioribus plene reſponſio. Ex ea enim non habetur aliquid pro veritate Decreti dicentis, quod Synodus poteſtatem habet immediate a Chriſto, cui etiam Papa obedire teneatur: maxime ſi id, quod ſequitur in auctoritate Hieronymi, producatur in medium. Ait enim Hieronymus poſt ante poſita verba ſic: Sed ideo ſpecialiter Petrus eam accepit, ut omnes intelligant, quod quicumque ab unitate fidei, & ſocietate ejus ſe ſeparaverint, nec peccatis ſolvi, nec cælum poſſunt ingredi. Ecce quam manifeſte Beatus Hieronymus docet, quod Petrus ſpecialius poteſtatem clavium, quam omnis Eccleſia, acceperit. Secundo, quod omnes ita dependent a Petro, ut quicumque ab ejus ſocietate, & fidei unitate ſe ſeparaverit, nec vinculis abſolvi poſſit, nec ingredi cælum.

Quarta decima auctoritas eſt illa ejusdem Hieronymi, & ponitur in cap. Omnibus conſideratis, XXIV. quæſt. I. ubi ſic ait: de domo Eccleſiæ loquens: " Hæc domus etiam claves accepit, " & poteſtatem ligandi, & ſolvendi: " hanc domum, ſi quis corrigentem, cor- " ripientemve contempſerit, ſit tibi " tamquam ethnicus & publicanus." Ad iſtam auctoritatem reſpondetur, quod per eam in nullo probatur intentum arguentis. Primo quidem, quia domus Eccleſiæ non ita dicitur habere claves, quod in omnibus ſuis membris diſperſis aut ſimul congregatis eas habeat; ſed tantum juxta ejusdem Doctoris ſuperius poſitam auctoritatem, in Epiſcopis & Presbyteris eas habet, in quibus dicitur contemni aut venerari. Ex cujus glorioſiſſimi Doctoris ſententia ſatis manifeſtum eſt, quam alienum ſit a Patrum doctrina, quod Conventus copiſtarum, advocatorum & ſæcularium hominum claves dicatur habere regni cœlorum; & quod cum illorum Conventus judicium contemnitur, univerſalis Eccleſia contemni dicatur. Secundo, quia licet domus Eccleſiæ claves accepit eo modo, quo dictum eſt, ſcilicet in Epiſcopis & Presbyteris; nihilominus ſpecialius, quia in plenitudine poteſtatis eas accepit in Petro, cujus Succeſſor eſt Romanus Pontifex: in cujus contemptu, utpote Principis ipſius Eccleſiæ, maxime Eccleſia ipſa contemni dicitur: Quoniam Petrus, ut ait Auguſtinus, totius Eccleſiæ figuram, ſive perſonam geſſit: & ut dicit Ambroſius libro de Arca Noe: Senioris nomine, de quo pendent cæteri, domus omnis ſignificatur, qui Romanus Pontif. cum pro eo, quod Caput & Rector totius domus exiſtat, ſuperiorum, extra caſum hæreſis non habeat, non poteſt proprie dici in alio caſu Eccleſiam corrigentem, aut corripientem contemnere: hujusmodi enim contemptus proprie non eſt, niſi inferiorum reſpectu ſuperiorum. Quare manifeſtum eſt, quod

auctoritas illa nullam ſuperioritatem arguit Concilii univerſalis ſupra Papam.

Auctoritas quinta decima inducta, eſt ejusdem Hieronymi, qui ſuper Joelem Prophetam tertio ita dixiſſe fertur: Petra, inquit, Chriſtus eſt, qui donavit Apoſtolis ſuis, ut ipſi quoque vocarentur petræ, dicens: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Ad hanc auctoritatem reſpondetur, quod ex ea non habetur in aliquo propoſitum arguentis; quoniam licet Chriſtus donaverit Apoſtolis, ut ipſi quoque vocarentur Petræ, hoc tamen præcipue Petro donavit, cui ſpecialiter ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; & in quo omnes alii Apoſtoli, primo nomine Petro ſumpſerunt. Quare recte poſt Chriſtum fundamentum fundamentorum, ac petra petrarum, ac totius Eccleſiæ firmamentum Petrus aſſeritur. Unde Leo Papa in ſermone tertio Conſecrationis, dicit: quod in Petro fortitudo invenitur, & Divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Et ideo Beatus Ambroſius, & habetur in cap. Fidelior, diſtinct. L. dicit: Eo Petra dicitur, quia primus in nationibus Fidei fundamenta poſuerit, & tamquam ſaxum immobile totius corporis Chriſtianitatis compagem, molemque contineat, cui ob hanc ſingularitatem nominis Petræ fertur dixiſſe Paulus Petro, mortis inſtante hora, ut Beatus Dionyſius teſtatur, pax tecum, fundamentum Eccleſiarum, & Paſtor ovium. Patet ergo, quod ex eo, quod cæteris Apoſtolis ſuo modo nomen petræ, aut fundamenti in Petro Chriſtus donaverit, non habetur, quod Synodus univerſalis a Chriſto immediate poteſtatem ſuſcipiat, cui ipſe Papa obedire teneatur.

Auctoritas ſexta decima inducta per Dominum arguentem, eſt illa Cypriani in cap. Loquitur Dominus, XXIV. quæſt. I. ubi ita ait: Quamvis Deus omnibus Apoſtolis poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat & dicat: Sicut miſit me Pater: & ego mitto vos: Accipite Spiritum Sanctum: & infra: hoc utique ceteri erant Apoſtoli, quod Petrus fuit, peri conſortio prædiți & honoris & poteſtatis. Ad iſtam auctoritatem facilis patet reſponſio, primo per Gloſſam ejusdem capituli: dicit enim ibi Gloſſ. quod iſta paritas accipienda ſit in ordine & dignitate conſecratione, non in adminiſtrationis plenitudine: in hoc enim Petrus ſuperior fuit, & major utpote Apoſtolorum Princeps, & totius Eccleſiæ Caput. Ut enim ait Beatus Clemens, & habetur in cap. In illis, diſtinct. LXXX. Inter Apoſtolos non fuit par inſtitutio, ſed unus præfuit omnibus. Secundo reſpondetur, quod paritas in hoc loco non dicit æqualitatem, ſed ſimilitudinem: unde exponendum eſt, parem, id eſt, ſimilem aut communem; Quomodo loquitur Beatiſſimus Leo Papa in Epiſtola ad Anaſtaſium Teſſalonicenſem Epiſcopum: Inter Beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris, fuit quædam diſcretio poteſtatis. Tertio reſpondetur, quod dato, ſed non conceſſo, quod ceteri Apoſtoli cum Petro pari poteſtate jurisdictionis prædiți fuiſſent, non habetur ex hoc, quod Synodus univerſalis a Chriſto immediate poteſtatem ſuſciperet, cui Papa obedire teneretur; par enim in parem poteſtatem non habet, nec Principatum.

Decima ſeptima auctoritas fuit Alexandri Papæ in cap. Audivimus. XXIV. quæſt. I. ſic dicentis. Unde cum Dominus daret omnibus diſcipulis parem ligandi, ac ſolvendi poteſtatem, Petro pro omnibus, & præ omnibus claves Regni Cœlorum ſe daturum promiſit, dicens: Tibi dabo claves Regni Cœlorum. Quicumque ergo ab unitate Eccleſiæ, quæ per Petrum intelligitur, fuerit alienus, exſecrare non poteſt, conſecrare non valet, excommunicationis vel reconciliationis poteſtatem non habet. Ad iſtam auctoritatem dicitur, quod non agit contra, ſed plurimum confirmat, quod nullo modo poteſt ſtare cum veritate pars illius Decreti dicentis, quod Synodus habet immediate poteſtatem a Chriſto, cui etiam Papa obedire tenetur. Quod ſic oſtenditur: quod enim primo dicitur, quod parem poteſtatem Dominus Apoſtolis dedit, accipiendum eſt, ut proxime dictum eſt ad auctoritatem præcedentem; aut quod ſermo ſit de poteſtate ordinis, quæ, ut ſuperius ex Sancto Thoma, in quarto, diſt. XIX & diſt. XXIV. commemoratum eſt, æqualiter fuit illa data omnibus. Quod vero conſequenter dicitur,

citur, quod Chriſtus Petro ſe daturum promiſerat claves pro omnibus & præ omnibus, manifeſtum declarat partem illius Decreti Conſtantienſis non continere veritatem. Nam in eo, quod dicit, quod Petro præ omnibus datæ ſunt claves: datur intelligi, quod Petrus & per conſequens ejus Succeſſor, in poteſtate jurisdictionis ſuperior & major omnibus fuerit etiam ſimul junctis. In eo vero quod dicit, quod pro omnibus & præ omnibus poteſtatem accepit, manifeſte deſignatur, quod alii Chriſti Diſcipuli, & eorum Succeſſores poteſtatem jurisdictionis non acceperint, niſi per Petrum, & ita non immediate a Chriſto. Ubi conſiderandum eſt, quod cum dicitur Petrus ſuſcepiſſe pro omnibus & præ omnibus poteſtatem, non eſt intelligendum ipſum pro omnibus accepiſſe ad modum, quo unus procurator nomine aliquorum aliquod donum, ſicut caſtrum, aut principatum accepit a principe. Sed intelligendum eſt, ad modum, quo dicimus, ſolem accepiſſe lumen a Deo præ omnibus, quia in majori plenitudine quam cæteræ ſtellæ: pro omnibus, quia in eo ordine, ut ab ipſo ſicut a fonte in cæteras ſtellas lumen deſcendat. Et ſimile eſt de capite, quod pro omnibus & præ omnibus membris virtutem recepit. Præ omnibus quidem, quia in ſolo capite eſt plenitudo ſenſuum. Pro omnibus quidem, quia ab ipſo cetera membra ſenſum motus, & regiminis ſuſcipiunt. Ita eſt de Petro, qui non tantum auctoritate præ omnibus aliis donatus eſt, ſed etiam caput & princeps, aliis influens in toto corpore Eccleſiæ conſtitutus eſt, ut apertiſſime ſuperius ex doctrina Sanctorum oſtenſum eſt. Præterea hujus rei cauſa, videlicet quod Petrus in Eccleſia non tantum fuit prælatus ſuperior cæteris amplitudine poteſtatis, ſed etiam caput influentia virtutis, dicitur conſequenter, quod unitas Eccleſiæ per Petrum intelligitur. Sane unitas corporis in uno capite deſignatur & exercitus in uno duce: propter quod optime dicitur in cap. Non vos. XXIII. quæſt. V. quisquis ab Apoſtolicis diviſus eſt ſedibus, in ſchiſmate eum eſſe, non dubium eſt. Quare optime concludit; quod quicumque ab unitate, quæ per Petrum intelligitur, fuerit alienus, ligandi & ſolvendi poteſtate privatur, avelle radium a ſolis corpore, inquit Cyprianus in Epiſtola de Unitate Eccleſiæ, & habetur in cap. Loquitur, XXIV. quæſt. I. diviſionem unitas non capit: ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit: a fonte præſcinde rivum, præciſus areſcit. Ex quibus omnibus clare ſatis oſtenditur, ex prædicta authoritate non probari propoſitum Domini arguentis.

Decima octava, &, ſi bene retinui, ultima auctoritas, eſt illa octavæ Synodi, quæ dicitur ſic in condemnatione Photii dixiſſe: Hæc autem nolentem intelligere Photium, ut bene ageret, ſed inobedientem & reſiſtentem huic univerſali Synodo, repulimus, & anathematizavimus, atque a Catholica tota & Apoſtolica Eccleſia fecimus alienum, per datam nobis poteſtatem a Spiritu Sancto, a Chriſto, & magno Pontifice noſtro, & Deo Liberatore, & Salvatore cunctorum: Et poſtea ſubditur: nullus ergo ſtudeat eorum, qui Chriſtiano vocabulo digni ſunt, quique regimen Paſtorale ſortiti ſunt, contrarium quidquam agere hujus ſanctæ & univerſalis Synodi, ac per hæc inveniatur Deo contradicens, & illius Concilii judicium ſpernens. Dicit enim Paulus magnus Apoſtolus: Qui ſpernit nos, non ſpernit hominem, ſed Deum unum, qui dedit Spiritum Sanctum in nobis. Quis enim neſciat, quod in medio hujus & univerſalis Synodi fuerit incircumſcriptibilis, & incomprehenſus Deus, qui ait: Ubi duo vel tres ſunt congregati in nomine meo, ſum in medio eorum. Ex iſtis contentis in hac auctoritate arguit præfatus Dominus; Primo, quod Synodus habeat immediate a Deo poteſtatem. Secundo, Concilio univerſali competat illud Matth. XVIII. Ubi duo vel tres congregati fuerint, &c. Ad iſtam auctoritatem breviter reſpondetur, quod parum habet difficultatis: tum quia non ita habetur in originali, ſicut inducitur per arguentem: ſed ſic habetur: per datam nobis poteſtatem in Spiritu Sancto, a primo & magno Pontifice noſtro, Deo Liberatore & Salvatore cunctorum. In quibus verbis Synodus videtur per magnum Pontificem, Papam intelligere: tum ſecundo dato, quod ſic ſe haberet auctoritas, ſicut allegata eſt; non ſequitur id, quod arguitur: nam ad primam partem reſpondetur negando

gando conſequentiam. Ex verbis enim illis Patrum in Synodo congregatorum, non ſequitur, quod Synodus ipſa immediate a Chriſto poteſtatem habuerit: immo ut ſæpe repetitum eſt, in hac argumentandi forma, committitur fallacia figuræ dictionis. Sane ſi hæc argumentatio locum haberet, cum juxta Apoſtolum Rom XIII. non ſit poteſtas niſi a Deo, quilibet qui poteſtatem aliquam haberet, poſſet dici illam habere immediate a Deo: & ita nedum ab ipſa Eccleſia, ſed ab ipſo univerſo, id quod optimum eſt, ſcilicet ordo tolleretur. Ad ſecundam partem reſpondetur, quod illa & ſimilia verba Chriſti optime competunt Conciliis univerſalibus ſimilibus, qualia fuerunt illa VIII. Concilia, Apoſtolica auctoritate fulta & roborata, quæ debitam reverentiam & caritatem obſervarunt ſemper ad Sedem Apoſtolicam; ſed illa verba non competunt perverſis & malignis Synodalibus, ſicut patet de multis, ſcilicet Ariminenſi, & Epheſina ſecunda, & ita de aliis quibuscumque, quæ fuerint ab Apoſtolicæ Sedis ſocietate, & caritate diviſæ. Verum ex eo, quod univerſali Synodo competat illud verbum: Ubi duo vel plures congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum ſum: non arguitur, quod Synodus immediate habeat poteſtatem a Chriſto jurisdictionis, ſicut manifeſtum eſt. Alias omnis congregatio quorumcumque fidelium, ſive magna, ſive parva, in Chriſti nomine conveniens, poteſtatem jurisdictionis haberet immediate a Chriſto: quod ab omni ratione alienum eſt.

Ultimo quantum ad iſtum articulum, reſpondendum eſt, ad rationem illam ſupradictam, pro Eccleſia univerſali, ex parte impoſſibilitatis errandi in fide. Arguebatur autem ſic: Eccleſia univerſalis nunquam legitur erraſſe, nec errare in futurum poteſt. Sed Romanus Pont. a fide erraſſe legitur, ut in cap. Anaſtaſius, diſt. XIX. & poteſt errare, ut de ſe patet: ergo videtur, quod univerſalis Eccleſia, & per conſequens univerſale Concilium illam repræſentans, auctoritate ſuperior ſit Romano Pontifice. Ad iſtam rationem reſpondetur breviter primo ad antecedens, quod Eccleſia univerſalis, quæ errare non poteſt, non dicit congregationem diſtinctam, aut ſeparatam a Romano Pontifice; cum illa dicatur collectio omnium fidelium, de Conſecr. dic. Prima. in cap. Eccleſia. Secundo ad conſequentiam dicitur negando illam. Hæc enim argumentatio nulla eſt: Eccleſia univerſalis non poteſt errare in fide, Papa vero ſic. Ergo illa eſt major poteſtate jurisdictionis, ſive poteſtate clavium (de qua majoritate eſt præſens ſermo) ipſo Romano Pontifice. Quod ex eo manifeſtum eſt: quoniam iſtæ gratiæ gratis datæ diſtinctæ ſunt: videlicet non errare in fide, & poteſtas clavium: & una non arguit illam de neceſſitate, ſicut planum eſt. Alias quilibet in gratia confirmatus potior eſſet auctoritate Romano Pontifice non confirmato, quod eſſet abſurdum. Eſt autem multum animadvertendum, pro ſolutione multarum hujusmodi rationum, illud quod ſcribitur, extra de pœnitentiis & re. in cap. Novar. quod licet Beatiſſima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit univerſis Apoſtolis, non tamen illi, ſed iſtis, Deus claves regni cælorum commiſit. Ecce, quod licet Beatiſſima Virgo Maria, Mater Dei, Sponſa Chriſti, Regina mundi, & Angelorum Domina, gratia plena, & in fide ſemper immobilis fuerit; non tamen arguitur inde, quod potior fuerit poteſtate clavium, ipſo Petro. Tertio ratio facta etiam non procedit, eo quod licet univerſalis Eccleſia privilegium habeat non errandi in fide, hoc tamen privilegium univerſa Concilia non habent, cum multa eorum erraſſe legamus: Cum a doctrina Apoſtolicæ Sedis, in qua ſemper immaculata Chriſtianæ fidei eſt religio ſervata, declinaverunt: immo ſi alicujus auctoritatis eſſet ratio facta, clare concluderet in oppoſitum: cum Apoſtolica Sedes juxta illud Lucæ XXII. Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & juxta Sanctorum Patrum doctrinam, exponentium hunc locum, privilegium habeat a Chriſto, utpote tribunal Chriſti in terris, in judicio fidei non errandi: quod Concilia univerſalia ab Apoſtolica Sede ſeparata, non habent. Et hæc de omnibus auctoritatibus, & rationibus factis per Reverendiſſimum Patrem Dominum Cardinalem, pro ſecunda parte Decreti facti Conſtantiæ, per obedientiam dicti Joannis XXIV. dixiſſe ſufficit.

Tertia pars Decreti, quam præfatus

Dominus arguens tetigit tertio loco, eſt illa, ubi dicitur, quod quilibet cujuscumque dignitatis, etiamſi papalis exiſtat, tenetur obedire Synodo univerſali in iis, quæ pertinent ad fidem. Dicebat prædictus Dominus, quod Decretum illud in hac parte nullam difficultatem habet, & quod omnes in ejus ſententia concordare videntur. Ad cujus probationem induxit capitulum: Si Papa.. diſt. XL. de hac parte præfati Decreti, cum omni tamen correctione Sanctiſſimi Domini noſtri loquendo, cujus auctoritati & judicio omnia dicta mea ſubjicio, non videtur mihi ſimpliciter & indiſtincte aſſerendum, Decretum illud Conſtantiæ editum in hac parte veritatem non continere fidei Catholicæ. Cujus ratio eſt, quoniam illa propoſitio multiplicem habeat intelligentiam; in quarum una, poteſt Decretum illud continere veritatem, & in alia non. Poteſt autem pars illa Decreti primo modo ſic intelligi, quod quilibet Catholicus, etiam papa, tenetur obedire, id eſt, amplecti, & recipere ea, quæ Synodus juſſerit, quæ manifeſte ad fidem pertinent, utpote in Sacra Scriptura expreſſa, aut per Eccleſiam univerſalem, aut per Apoſtolicam Sedem jam diffinita. Et in hoc ſenſu Decretum illud in hac parte continet veritatem. Sed quod in hoc caſu teneatur Papa obedire Synodo, non ex aliqua ſuperioritate poteſtatis, quæ ſit in Synodo ſupra Papam, quia in talibus ad fidem pertinentibus obedire tenetur, nedum Synodo, ſed Apoſtolicæ Sedi talia docenti, quæ nullam habet ſuperioritatem reſpectu Papæ. Sed obedientia & reverentia iſta attenditur ratione materiæ fidei, quæ auctoritatem ſupremam habet ex parte Spiritus Sancti, a quo eſt omnis veritas, ut dicit Ambroſius, a quocumque dicatur: quomodo loquitur Apoſtolus ad Romanos decimo: Non omnes obediunt Evangelio. Secundo modo pars illa Decreti poteſt habere hunc ſenſum: quod ſcilicet Papa teneatur ſtare & obedire diffinitionibus univerſalis Concilii in iis, quæ ad fidem pertinere, ipſa Synodus diffinierit. In quo ſenſu non videtur, quod ita ſimpliciter & indiſtincte loquendo, pars illa Decreti contineat veritatem Catholicæ fidei. Quoniam cum Concilia univerſalia non habeant hoc privilegium in judicio fidei non errandi, quia quandoque, ut ſuperius dictum eſt, leguntur erraſſe, ſicut manifeſtum eſt de Synodo univerſali ſecunda Epheſina: nullo modo videtur aſſerendum, quod ſit veritas Catholicæ fidei, quod ita indiſtincte & ſimpliciter quilibet fidelis, etiam Papa, tenetur obedire Synodo univerſali in his, quæ pertinent ad fidem, j. quæ ipſa Synodus judicaverit, aut diffinierit ad fidem pertinere. Nec hoc probat capitulum, ſi Papa, inductum ex adverſo. Quare neceſſario ſenſus iſte diſtinguendus eſt: quoniam aut Synodus univerſalis aliquid diffinivit de fide, Apoſtolica Sede probante & confirmante, quæ ut habetur in cap. Omnes. diſt. XXII. Mater fidei appellatur; & tunc dicendum videtur, quod Decretum illud contineat veritatem: videlicet, quod tali diffinitioni & determinationi fidei, quam univerſalis Synodus modo aſſignato fecerit, quilibet fidelis tenetur, etiam Papa obedire. In quo caſu optime venit illud, quod Beatus Gregorius ait, & habetur in cap. Sicut, diſtinct. XV. " Sicut ſancti Evangelii " libros quatuor, ſic & quatuor Concilia, & " venerari me fateor, & hæc tota devotio- " ne amplector, integerrima approbatione " cuſtodio: quia in his velut in quadro " lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, " & cujuslibet vitæ, atque communis " actionis norma exiſtit. Quæ dum uni- " verſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & " non illa deſtruit, quisquis præſumpſe- " rit abſolvere, quos ligant, aut ligare, " quos abſolvunt, id eſt, judicare Catholi- " cos, quos illa hæreticos judicat, aut e " converſo." Si vero contingat, quod Synodus aliquid diffiniat, cui Apoſtolica Sedes, ſive Romana Eccleſia contradicat, ſicut factum eſt de univerſali Synodo Epheſina ſecunda, tunc manifeſtum eſt, quod magis obediendum eſt diffinitioni Apoſtolicæ Sedis, quam diffinitioni cujuscunque Synodalis Congregationis. Unde Glo. in cap. Quodcumque. XXIV. qu. I. dicit: Credo, quod ſententiæ totius Eccleſiæ, præferenda ſit ſententia Romanæ Eccleſiæ, ſi in aliquo ſibi contradicant: Art. Hæc eſt fides, ſi Papa beatiſſime. Eadem cauſa & quæſtione. Niſi erraret Romana Eccleſia, quod non credo poſſe fieri, quia Deus non permitteret. Art. eodem cap. Pudenda. Hæc

Glo.

Glo. Hoc etiam confirmatur omnium illorum Patrum teſtimoniis, qui Apoſtolicæ Sedis privilegium, non errandi in judicio fidei, eſſe teſtantur: de quibus jam aliqua commemorata ſunt ſupra. Præterea, quod hæc conſideratio habenda ſit in diffinitionibus fidei factis per Synodos quascumque, oſtendit Beatiſſimus Leo Papa in Epiſtola, quam ad Nicetam Aquilegienſem Epiſcopum ſcribit, de quibusdam Clericis Pelagiana & Cæleſtiana hæreſibus ſuſpectis, ut errores ſuos cogantur deteſtari: ubi ſic inter alia dicit: "Damnent apertis profeſſionibus ſuis "ſuperbi erroris auctores, & quidquid "in doctrina eorum univerſalis Eccleſia "exhorruit, deteſtentur: omniaque Sy"nodalia, quæ ad exciſionem hæreſeos "Apoſtolicæ Sedis confirmavit auctori"tas, amplecti ſe, & in omnibus appro"bare, plenis & apertis ac propria manu "ſubſcriptis proteſtationibus eloquantur. Hæc ille. Ecce quod non inquit ſimpliciter, illos debere omnes Synodales deciſiones illius hæreſeos amplecti; ſed eas tantum, quas Apoſtolicæ Sedis confirmavit auctoritas. Si vero caſus talis contingeret, quod Patres univerſi in Synodo univerſali convenientes unanimiter aliquam diffinitionem fidei facerent, cui ſola perſona Papæ contradiceret, dicerem judicio meo, quod Synodo ſtandum eſſet, & non perſonæ Papæ. Judicium enim tantorum Patrum univerſalis unius Synodi, in materia fidei, merito præferendum videtur judicio unius hominis. In quo caſu optime venit illa Gloſſ. quæ habetur in cap. Anaſtaſius, diſtinct. XIX, quod ubi de fide agitur, Papa tenetur requirere Concilium Epiſcoporum: quod intelligendum eſt, quando caſus eſt valde dubius, & Synodus convocari poterit: & tunc Synodus major eſt Papa, non quidem poteſtate jurisdictionis, ſed auctoritate diſcretivi judicii, & amplitudine cognitionis. Ut enim habet Gloſſ. in cap. Multi. diſt. XL. Pars illa, quæ juſtiori ratione utitur, major dicitur; licet ſit minor, ſcilicet alio reſpectu. XXXI. diſt. cap. Nicæna. Ubi autem ita eveniret, quod talibus, quæ ad fidem pertinere tota Synodus per apertiſſima teſtimonia Sacræ Scripturæ, aut Sanctorum Patrum doctrinam unanimiter declararet; Papa acquieſcere, obedire, & ſtare nollet, ſed contumaciter contradiceret; talibus aperte ad fidem Catholicam pertinere declaratis, jam utpote hæreticus ſubjectus veniret Concilio, ſicut & quilibet alius a fide devius. Cum enim per hæreſim a Papatu cadat, factus eſt, ut ait Sanctus Thomas in quarto, omni fideli minor: & idem habetur in Gloſſ. in cap. Acacius, (*) el. primo, ubi ſic dicit: Hic eſt caſus, in quo Papa in Canonem latæ ſententiæ incidit. Nec obviat regula illa, quia par parem ſolvere, aut ligare non poteſt: quia ſi Papa hæreticus eſt, in eo, quod hæreticus, minor eſt quolibet Catholico. Et ad iſtum caſum facit cap. Si Papa, inductum ex adverſo, & non ad alium, ſicut ex ipſo text. patet. Dicit enim ſic: "Si Papa ſuæ & fraternæ ſalutis negli"gens deprehenditur, inutilis & remiſſus "in piis operibus, & inſuper a bono ta"citurnus, quod magis officit ſibi, & "omnibus, &c. Hujus culpas iſthic hic "redarguere præſumit mortalium nullus, "quia cunctos ipſe judicaturus, a ne"mine eſt judicandus, niſi deprehen"datur a fide devius." Hæc ibi. Et intelligitur, ut dicit Gloſſ. incorrigibiliter. Quod Capitulum cum loquatur de Papa, cum jam per hæreſim notoriam & contumaciter defenſam, ſit ipſo jure Pontificatu privatus, quia remota fide, per quam fit prima connexio hominis ad Corpus Chriſti, membrum Eccleſiæ eſſe deſinit; manifeſte demonſtratur, quod ex eo nulla ſuperioritas poteſtatis arguitur in Concilio univerſali ſupra Papam Catholicum ſive fidelem: ſicut nec ex hoc, quod juxta Glo. jam dictam in cap. Acacius. Papa Papam in caſu hæreſis ligare poteſt, ſequitur, quod Papa unus Superior ſit poteſtate Prædeceſſore, aut Succeſſore ſuo vero Catholico exiſtente.

Quarta pars Decreti tacta per præfatum Patrem & Dominum opponentem quarto loco, eſt illa, in qua dicitur, quod quilibet fidelis cujuscumque dignitatis, etiam ſi Papalis exiſtat; tenetur obedire univerſali Synodo in his, quæ pertinent ad exſtirpationem ſchiſmatis. Induxit autem idem Dominus pro hac parte Capitulum, ſi duo contra fas, diſt. LXXIX. Circa quam partem primo confiderandum eſt,

(*) *forte:* Gel. *pro* Gelaſ.

eſt, quod Decretum Conſtantiæ editum, non loquitur de ſchiſmate quocumque, ſed tantum de ſchiſmate, illo tempore currente, quo decretum eſt. Nam ſic ait: & in his, quæ ad exſtirpationem præſentis ſchiſmatis. Quam periculoſum autem & ſcandaloſum ſit, ſecundum hunc ſenſum, quem forma hujus Decreti prætendit, dicere, quod ſit veritas Catholicæ fidei, quod quilibet fidelis in pertinentibus ad exſtirpationem illius ſchiſmatis, aut in quacumque alia re tenebatur obedire illi congregationi, quæ ſub Joanne XXIII. dicto tempore ſchiſmatis Conſtantiæ ſub nomine Generalis Concilii convenit, patet manifeſte, & in ſuperioribus perſpicue oſtenſum eſt. Quare aliis prætermiſſis teſtimoniis, videndum eſt, quid veritatis contineat præfatum Decretum, accipiendo illud de alio quocumque ſchiſmate & de quarumcumque alia univerſali Synodo. Videtur autem reſpondendum, quod decretum illud in illa parte veritatem continet in eo caſu in quo loquitur cap. Si duo contra fas, inductum per Reverendum Patrem & Dominum diſt. LXXIX. Ubi tex. loquitur, quando duo contra fas, id eſt, illicite, temeritate concertantium fuerint ordinati. Quod Capitulum locum habet, quando neuter eorum eſt Canonice, ſive ut ait. Glo. electus a duabus partibus; ad quem caſum referenda eſt intelligentia Decreti Conſtantienſis, quod incipit, Frequens. Sed in caſu quo unus Canonice eſt electus & per univerſalem Eccleſiam per multos annos indubitatus habitus & veneratus pro tali; & eo ſuperſtite, alius per nonnullos inthronizatur, non videtur eſſe veritas Catholicæ fidei, immo falſitas, quod Papa, qui verus & indubitatus eſt, obedire tenetur univerſali Synodo, quæ pro exſtirpando ſchiſmate vellet diſponere de diſpoſitione ejus. Plane ſi hæc conſuetudo introduceretur, innumera ſchiſmata naſcerentur in Eccleſia: nullusque ſuam dignitatem ſervaret illæſam, & perverſis hominibus occaſio præberetur audaciæ, & temeritatis plurimæ ad elevandum idola in Eccleſia: ut hac occaſione deponendus ille veniret, quem quilibet Princeps aut communitas gratum non haberet. In quo conſiderandum eſt, quod Beatiſſ. Cyprianus dicit in Epiſtola ad Cornelium de quinque Presbyteris, qui tenebant cum Novatiano intruſo. "Quod ſi ita res eſt, frater, ut nequiſſimorum timeatur audacia, ut quod mali jure atque æquitate non poſſunt, temeritate ac deſperatione perficiant; actum eſt de Epiſcopatus vigore, & de Eccleſiæ gubernandæ ſublimi: ac Divina poteſtate, nec Chriſtiani ultra aut durare, aut eſſe poſſumus, ſi ad hoc ventum eſt, ut perditorum minas atque inſidias pertimeſcamus." Et in alia quadam Epiſtola, ſic dicit: "Quid? " quia honorem Cathedræ Sacerdotalis " Novatianus uſurpat, numquid idcirco " nos Cathedræ renunciare debemus? Et " quia Novatianus altare collocare, & Sa" crificia offerre contra fas nititur, ab " altari & ſacrificiis ceſſare nos oportet, " ne paria & ſimilia cum illo celebrare " videamur? Vanum prorſus & ſtultum, " ut quia Novatianus extra Eccleſiam " vindicat ſibi veritatis imaginem, relin" quat Eccleſia veritatem." Hæc Cyprianus. In caſu ergo, quod univerſalis Eccleſia pro ſchismate hujusmodi tollendo congregaretur, non utique deberet procedere ad deponendum verum & indubitatum habitum Rom. Pontificem, & quem nullo jure conſtat a Papatu cecidiſſe; ſed ad perſequendos eos perditos homines, qui per novi idoli erectionem ſchisma introducere in Eccleſiam, tanta temeritate præſumunt. Et hoc de quarta parte illius Decreti dixiſſe ſufficiat.

Quinta pars Decreti tacta per præfatum Dominum opponentem eſt, quod quilibet fidelis cujuscunque ſtatus & dignitatis, etiam ſi Papalis exſiſtat, tenetur obedire univerſali Synodo, in his, quæ pertinent ad generalem reformationem Eccleſiæ, in capite, & in membris. Licet autem idem Dominus dixerit, opus eſſe, ut hoc Decretum in hac parte declaretur, pro eo, quod aliqui illud extendebant, amplius & extenſius intelligant, quam accipiendum eſſe videretur; nihilominus tres induxit caſus, ſi bene retinui, in quibus dixit Gloſſ. & Doct. aliquos ante Conſtantienſe Concilium fuiſſe illius ſententiæ & doctrinæ: in quibus videtur, quod Decretum illud ſit verum. Primus eſt, quando eſſet neceſſitas reformandi Eccleſiam, & Concilium eſſet congregatum ad hoc, & ipſe nollet facere reformationem. Quia in hoc caſu videretur, quod nollet, quod Eccleſia eſſet pul-

pulchra, & ita decoloraret Eccleſiam. Secundus caſus, quando ſcandalizat Eccleſiam ſua mala vita: quia ex hoc daretur occaſio credendi aliis, multa non eſſe peccata. Pro quo caſu induxit Gloſſ. cap. Si Papa. Tertius, quando vellet facere contra univerſalem ſtatum Eccleſiæ: quod tamen non poteſt facere, ut dicunt Doctores in cap. Sicut, diſtinct. XV. & cap. Si illa, XXV. quæſt. I. Unde Archi-Diaconus & Innocentius dicunt, quod ſi vellet facere contra univerſalem ſtatum Eccleſiæ, non eſſet ſuſtinendus. Ad iſtam partem in paucis reſpondetur, dicendo, quod Ly, tenetur obedire, intelligeretur de honeſtate, non de neceſſitate: & ſic Decretum verum eſſet juxta Gloſſ. in cap. Confidimus. XXV. quæſt. I. niſi ſequeretur in alio ſequenti Decreto, quod quicumque, cujuscumque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi Papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus, aut præceptis hujus Sanctæ Synodi, & cujuscumque alterius factis, vel fiendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur. Hic enim tenor, & hæc forma Decreti neceſſitatem coercitivam, & coactionem important. Propter quam cauſam omnino videtur impoſſibile, Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum ſententiis conſideratis, videre, quod hæc pars Decreti ſit veritas Catholicæ fidei: videlicet, quod Papa teneatur hoc modo obedire Decretis, ſeu Statutis quibuscumque, cujuscumque Synodi univerſalis, ad generalem reformationem pertinentibus univerſalis Eccleſiæ in Capite, & in membris: ita quod Papa illa non obſervans per Concilium univerſale poſſet puniri, ſive judicari, aut deponi: quoniam ex ſuperioribus, tam ex reprobatione aliarum partium præfati Decreti juxta intelligentiam, quam de eo Baſileenſes recipiunt, quam ex his, quæ de primatu Romani Pontificis dicta ſunt, & de Conciliorum dependentia a Sede Apoſtolica, manifeſtum videtur, ut etiam eſt communis doctrina Theologorum & Juriſtarum, quod extra caſum hæreſis, in quo, ut dictum eſt: " Papa a Papa-" tu cadit, cadens a petra fidei, uni-" verſalis Synodus non poſſit Rom. Pon-" tificem verum & indubitatum prædicto " modo judicare., propter non obſer-" vantiam quorumcunque Statutorum, " ſeu Decretorum univerſalis Concilii, " ſive propter quodcumque aliud crimen " a crimine hæreſis." Oppoſitum enim dicere, facile eſt oſtendere, repugnare Sacræ Scripturæ & Sanctorum Patrum doctrinis. Primo quidem repugnare videtur ſacræ Scripturæ illi, quæ habetur, Matth. XXIV. & Luc. XII. ubi Chriſtus Petro loquens ait: Quis putas eſt fidelis Diſpenſator & ſervus prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam? Gloſſ. id eſt, Eccleſiam. Dicit autem Ambroſius, Lib. V. de Trinitate, quod ſervus iſte ſuper Eccleſiam a Chriſto conſtitutus, eſt Petrus, & per conſequens ejus Succeſſor. Unde in Eccleſiaſtico Officio, Chriſtus legitur Petro dixiſſe: Super plebem meam Principem te conſtitui. Quod autem huic Scripturæ Sanctæ contradicat pars illa Decreti, patet manifeſte: quia hæc Scriptura dicit, Romanum Pontificem poteſtate ſibi a Deo tradita, eſſe ſuper Eccleſiam Principem conſtitutum: Decretum vero dicit, Concilium univerſale, Eccleſiam repræſentans, per poteſtatem a Deo immediate habitam, eſſe ſupra Romanum Pontificem, & poſſe illum judicare. Notum eſt autem, quod inferior judicare non poteſt Superiorem, ad Rom. XIV. " Tu quis es, qui judicas " ſervum alienum? ſuo Domino ſtat, " aut cadit." Et I. Cor. IV. "Qui autem " judicat, me Dominus eſt." Et in cap. Inferior. diſtinct. XXI. dicit textus, quod inferior ſedes, nec abſolvere, nec ligare poteſt potiorem: ſola potior eſt, quæ inferiorem convenienter abſolvit, aut ligat. Cum ergo ſolus Deus Superior ſit Romano Pont., cum illius ſolius ſervus ſit, & Vicarius; videtur, quod ad ſolum Deum Dominum ejus pertineat ejus judicium in hoc caſu. Quod etiam ex ſequentibus in præfata auctoritate videtur manifeſte colligi: ait enim ſic Salvator noſter: " Quod ſi dixerit ſervus ille in " corde ſuo: moram facit Dominus me-" us venire: & cœperit percutere ſervos " & ancillas, & edere & bibere, & ine-" briari." Glo. id eſt, ad vitia incitare, & conſcientiam infirmorum pravo exemplo, vel verbo laniare: ſequitur: "Veniet " Dominus ſervi illius in die, qua non " ſperat, & hora, qua neſcit," Glo. Judicii vel mortis: & dividet eum a conſortio fide-

fidelium, partemque ejus cum infidelibus ponet. Hoc ibi. Ecce quam manifeſte Salvator noſter, ſibi ſoli reſervat judicium ſervi ſui delinquentis, quem conſtituerat ſuper familiam ſuam. Hoc eſt, quod dicit Symmachus Papa, Concilio Generali Romæ Præſidens, in quo, teſte Fratre Martino in Chronica, ducenti viginti Epiſcopi convenerant. Dicit autem ſic, ut in cap. Aliorum. IX. quæſt. III. Aliorum hominum cauſas Deus per homines voluit terminari: ſed ſedis iſtius Præſulem ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio. Præterea pars illa Decreti contradicit Scripturæ ſanctæ illi Matth. XVI. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Ergo non poteſt dici continere veritatem, ſed magis errorem: conſequentia patet, & antecedens deducitur ſic: In hac auctoritate Beatus Petrus, non ſolum præ omnibus ſingulari prærogativa clavium donatus eſt, ut ait Glo. ordinaria, ſed etiam totius Eccleſiæ futurum pronunciabatur fundamentum. Unde in Commentario Hieronymus, & ponitur in Glo. Secundum metaphoram petræ, recte dicitur ei: Eccleſiam meam ædificabo ſuper te: & iterum Glo. vide quam poteſtatem habet petra, ſuper quam ædificatur Eccleſia, ut etiam judicia ejus maneant firma, quaſi Deo judicante per eam. Sed manifeſtum eſt, quod iſta duo repugnant: Pontif. Romanum fundamentum eſſe Eccleſiæ per ſingularem prærogativam principatus clavium, & ipſum eſſe ſubditum univerſali Concilio Eccleſiam repræſentanti. Dicit enim Propheta Iſaias in C. X. & habetur in C. Inferior. diſt. XXI. "Numquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea, aut exaltabitur ſerra contra eum, qui trahit eam?" & ſequitur in præfato cap. Inferior. His itaque ex Divina Scriptura commemoratis, ſole clarius exhibuimus, non poſſe quemquam, qui minoris auctoritatis eſt, eum, qui majoris poteſtatis eſt, judiciis ſuis addicere. Ceterum arguitur ſic: Pars illa Decreti contradicit Scripturæ illi ſanctæ Joan. ultimo: Petre, paſce oves meas. Ergo illa non poteſt continere veritatem Fidei Catholicæ, ſed errorem magis. Conſequentia patet: antecedens deducitur ſic: Per hanc Salvatoris inſtitutionem Petrus, cui ſuccedit Romanus Pont. conſtitutus eſt univerſalis Eccleſiæ Paſtor & Rector. Unde Beatus Chryſoſtomus ſuper Act. Apoſtol. Petrus a filio ſuper omnes, qui filii ſunt, poteſtatem accepit; Non ut Moyſes in gente una, ſed in univerſo orbe, dicente Domino ipſi Petro: PASCE OVES MEAS: inter oves iſtas & illas non diſtinguens, ſed univerſas oves ſuas ejus curæ commendat. Et Beatus Gregorius ad Imperatorem Mauricium: Cunctis Evangelium ſcientibus liquet, quod voce Dominica Sancto, & omnium Apoſtolorum principi Petro totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt: ipſi quippe dicitur: Petre amas me, paſce oves meas. Sed manifeſtum eſt, quod iſta repugnent ad invicem, quod Romanus Pontifex ſit PASTOR totius gregis Dominici, Rector, Gubernator: ET quod ipſe grex, aut univerſalis Synodus gregem ipſum repræſentans, poteſtatem habeat a Chriſto immediate judicandi, & puniendi PASTOREM ipſum, ſi gregis ſui transgrediatur inſtituta. Ratio enim PASTORIS, & ratio gregis, iſta ſimul ſtare non patiuntur. Ad PASTORIS enim rationem pertinet cura regendi oves. Ovium vero eſt obedire PASTORI. Unde Joan. X. Oves meæ vocem meam audiunt. Et Beatus Auguſtinus in De verbis Domini, homil. LXII. "Animad-
" vertit caritas veſtra: Dictum eſt Petro
" a Domino per interrogationem, Dili-
" gis me? cui reſpondit ille: Tu ſcis,
" quia amo te: hoc ſecundo, hoc ter-
" tio, & ad ſingula verba reſpondens,
" dicebat Dominus: Paſce agnos meos.
" Commendat Petro Chriſtus agnos ſuos
" paſcendos, qui paſcebat & Petrum.
" Et infra: pertineat ergo ad nos cura,
" ad oves obedientia: ad nos vigilantia
" paſtoralis, ad vos humilitas gregis."
Hæc Auguſtinus. Nulli ergo dubium, cum contra rationem paſtoris ſit, ut oves, aut grex poteſtate ſuperior ſit ipſo paſtore, quod contra inſtitutionem Chriſti, qua Rom. Pontifex conſtitutus eſt Paſtor, & Rector totius gregis Dominici, ſit pars prædicti Decreti. Quamobrem dicitur in cap. Oves. II. quæſt. VII. Oves, quæ ſuo PASTORI commiſſæ ſunt, eum nec reprehendere, niſi a fide exorbitaverit, nec ullatenus accuſare poſſunt: quia facta Paſtorum, oris gladio ferienda non ſunt, quamquam reprehendenda recte videantur. Idem habetur VI. quæſt. I.

Oves.

Oves. Oves paſtorem ſuum non reprehendant, ſcilicet imperioſe. Et ſequitur ratio, quia non eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum. Præterea quod pars illa Decreti non poſſet dici continere veritatem fidei Catholicæ, patet, quoniam contradicit Decreto hujus univerſalis & œcumenicæ Synodi Florentinæ; in qua Orientali & Occidentali Eccleſiis convenientibus, Præſidente Sanctiſſimo ac Beatiſſimo Domino noſtro Eugenio Papa IV. Divina & Apoſtolica auctoritate diffinitum eſt, Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere Primatum, & ipſum Pontificem Rom. Succeſſorem eſſe Beati Petri, principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totius Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exſiſtere, & ipſi in Beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi Eccleſiam univerſalem, a Domino JESU CHRISTO plenam poteſtatem traditam eſſe. Plane hæc ſimul ſtare non poſſunt, ut Romanus Pontifex primus ſit totius orbis, & tamen univerſali Concilio, orbem repræſentanti, ſit ſubjectus. Quod princeps ſit Apoſtolorum, ſeu plebis Chriſtianæ, & illorum Concilio ſubditus ſit. Quod ſit Vicarius Chriſti præſentialis immediate ab eo conſtitutus, & alteri, quam Chriſto ſubditus ſit. Quod ſit Caput totius corporis Eccleſiæ, & a Concilio corpus Eccleſiæ repræſentante veniat judicandus, & regendus. Quod ſit Pater omnium Chriſtianorum, & ſub pœna damnationis (*) damnatorum, de conſilio filiorum ſuorum parere teneatur mandatis. Quod ſit Doctor omnium fidelium, & Synodo univerſali, Collegio Diſcipulorum ſuorum veniat inferior. Quod plenam a Chriſto poteſtatem acceperit paſcendi, regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam; & quod Concilium univerſale Eccleſiam repræſentans ſuperius ſit illo poteſtate regiminis, & gubernationis. Plane hunc locum optime reſpicit dictum ſapientiſſimi Salomonis, qui Prov. XXX. dicit: per tria movetur: Gloſſ. interlin. inquietatur terra Gloſſ. id eſt, Eccleſia: & quartum ſuſtinere non poteſt: per ſervum cum regnum cœperit. Quod tunc videtur contingere, cum inferiores ſuperiores reprehendere, & corrigere, & quos Deus exaltavit dignitate principatus, humiliare præſumunt. Ubi compleri videtur, quod dicitur Eccleſiaſt. X. Vidi ſervos in equis,. Gloſſ. interlin. in dignitate: Principes autem ambulantes, quaſi ſervos. Nec poteſt dici, quod Papa per peccatum mortale deſinat eſſe ſuperior: quoniam hoc falſum eſt & erroneum. Unde in Concilio Conſtantienſi, ut patet in Epiſtola decretali Domini Martini, ſuper erroribus Wiclef, & Joannis Huſs ſequentes errores ſunt condemnati. "Nemo gerit vicem Chriſti, vel Petri, niſi "ſequatur eum in moribus. Item alius: "Papa non eſt manifeſtus, & verus "Succeſſor principis Apoſtolorum Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro. Item alius: "Cardinales non ſunt veri & "manifeſti Succeſſores Collegii aliorum "Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint "more Apoſtolorum, ſervantes mandata "& conſilia Domini noſtri Jeſu Chriſti." Per ſolum quidem crimen hæreſis pertinaciter defenſum, quis cadit a ſuperioritate jurisdictionis, & poteſtatis. Et cum quæritur, unde hujus differentiæ inter crimen hæreſis, & alia peccata habetur fundamentum; Reſpondetur breviter pro nunc, quod de Sacra Scriptura, & ex Jure Canonico, & ex ipſa ratione. Ex Scriptura quidem, nam de aliis criminibus ait Dominus Matth. XXIII. Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi: Quæcumque dixerint vobis, facite, & ſervate, ſecundum opera eorum nolite facere. Ecce, quod Dominus non abjiciendos dicit malos paſtores, qui doctrinam bonam habent, vitam vero malam. Item ad Rom. XIII. dicit Apoſtolus: Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Gloſſ. bonis vel malis. Et I. Pet. II. Subditi eſtote Dominis veſtris, non tantum bonis, ſed & dyſcolis. De crimine vero hæreſeos, quod illud faciat Prælatum cadere ab auctoritate jurisdictionis, & per conſequens a Papatu, qui principatum jurisdictionis importat, colligitur primo ſecundum quorumdam veterum expoſitionem ex illo Deuteron. XVII. Non poteris alterius gentis, quam ſcilicet Chriſtianæ, hominem regere facere, qui non ſit frater tuus, ſcilicet fidei religione.

(*) damnatorum *videtur redundare.*

Præterea dicit Salvator Matth. X. Qui negaverit me coram hominibus, negabo eum coram Patre meo. Item Joan. III. Qui non credit, jam judicatus eſt. Item Joan. ſecundæ I. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domo veſtra, nec Ave dixeritis ei. Qui enim dixerit Ave, communicat ejus operibus malignis. Ex quibus manifeſta differentia inter hæreſis crimen & alia. Ceterum ex Jure Canonico hujus differentiæ capitur fundamentum, ſicut ſuperius oſtenſum eſt in multis Capitulis inductis ad oſtendendum, quod hæretici poteſtate privantur jurisdictionis. Ratione etiam non caret hæc differentia, quoniam cum fides ſit prima connexio, qua quis connectitur Corpori Chriſti, ſitque primus lapis ædificii ſpiritualis; impoſſibile videtur, quod quis habeat rationem capitis, qui non habet rationem membri. Ecce quam clara differentia ex ipſa Scriptura ſancta colligitur inter crimen hæreſis, & alia peccata in ipſis Paſtoribus Eccleſiæ. Et ideo non mirum, ſi Doctores eruditi tam Theologi, quam Juriſtæ, magnam inter illa differentiam faciant. Amplius arguitur ſic contra præfatam partem Decreti: illa non videtur poſſe dici continere veritatem Catholicæ fidei, quæ determinationi Apoſtolicæ Sedis contradicit: ſed illa eſt hujusmodi; ergo non veritatem, ſed magis errorem continere dicenda eſt. Major patet ex illo Hieronymi in cap. Hæc eſt fides, Papa Beatiſſime. XXIV. qu. I. Minor vero patet in decretali illa: Unam Sanctam: quam fecit Bonifacius VIII. cujus ſunt verba, quæ ſequuntur: " Si " deviat terrena poteſtas, judicatur a " ſpirituali: ſi deviat ſpiritualis, judica- " tur minor a ſuo Superiore; ſi vero ſu- " prema, a Deo ſolo poteſt judicari." Hæc ibi. Alia plurima facile eſt inducere contra hanc partem Decreti, contra quam manifeſte ſunt Hugo de S. Victore, Sanctus Thomas, Albertus magnus, Alex. de Ales, Alvarus, & alii plurimi in facultate Theologica Magiſtri, quorum dicta pertranſeo brevitatis cauſa. Quibus ſic habitis, venio ad caſus poſitos per Dominum arguentem. Prmus caſus aſſignatus eſt, videlicet quomodo imminente neceſſitate reformationis Eccleſiæ, & actu exiſtente Concilio, Papa nollet facere reformationem, non ſufficit ad depoſitionem Papæ, cum talis negligentia, aut mala voluntas non dejiciat eum a ſuperioritate poteſtatis, niſi iſta mala voluntas talis eſſet, quæ manifeſte oriretur ex aliquo errore in fide Catholica: ut puta, quia non crederet Eccleſiam ſanctam eſſe, contra illud, quod de ea ait Spiritus Sanctus: Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te: Cant. IV. aut quod non crederet, quod ſanctitas vitæ requiratur in ſuſcipientibus ordines ſacros, & promovendis ad Eccleſiaſticas dignitates de neceſſitate præcepti, etſi non de neceſſitate Sacramenti: contra illud Levit. XXI. Homo de ſemine Aaron, qui habuerit maculam, non offeret panes coram Domino, nec accedet ad miniſterium ejus. Ubi per maculam in Gloſ. omne vitium intelligitur. Juxta quem ſenſum intelligendi ſunt Doctores, ſi qui illum caſum propoſuerunt: ſic dico, quia nullum talem, qui alicujus eſſet nominis, talia docentem ego legi. De ſecundo autem caſu, quando ſcilicet ſcandalizat incorrigibiliter Eccleſiam, dico, quod iſta incorrigibilitas malæ vitæ, qua talis ſcandalizat Eccleſiam, poteſt dupliciter intelligi: uno modo in continuatione criminis, puta, quia monitus non curat deſiſtere, ſeu abſtinere a peccatis: alio modo poteſt incorrigibilitas illa in defenſione criminis, ut ſi pertinaciter defenderet aliqua non eſſe peccata, ſicut ſimoniam, ſicut avaritiam, ſicut promotionem indignorum; ita quod crimina prohibita jure Divino, laudaret aut defenderet tamquam licita. Primo modo loquendo de incorrigibilitate, caſus ille juxta ſuperius dicta non habet veritatem; ſecundo autem modo intelligendo, locum haberet, quia jam hæreticus eſſe, ſentiens male pertinaciter de Lege & Scriptura ſancta, convincitur. Et ad Glo., quæ allegatur in cap. Si Papa, dico, quod multa ſunt, propter quæ illa Glo. nullum doctum, ſeu gravem virum debeat movere, immo parum, aut nihil eſt curandum de illa. Tum primo, quia Glo. illa nulla firmatur ratione; nec hoc, quod inducit: Si peccaverit in te frater tuus: pro opinione ſua, ſicut in reſponſione ad primam auctoritatem eſt oſtenſum. Tum ſecundo, quia Gloſſ. illa eſt manifeſte contra tex. unius Summi

mi Pontificis, & Martyris, qui multo præſtantioris eſt auctoritatis, quam Hugutio unquam fuit. Tum tertio, quia eſt contra alios multos tex. ſacrorum Canonum, ſicut patet de Capitulo. Nemo judicabit primam ſedem: &c. Aliorum hominum cauſas: &c. Cuncta novit Eccleſia. IX. quæſt. III. cap. Ejecti. diſt. LXXX. Quarto, quia contraria eſt multis aliis Gloſſ. & maxime in cap. Si quis pecuniam, LXXIX. quæ vult, quod tantum pro hæreſi ſtricte ſumpta Papa poſſet judicari, ſcilicet ſi peccat contra articulos fidei. Quinto, quia eſt contra clariores Doctores in jure Divino, quorum aliqui ſuperius nominati ſunt, quibus merito in hac parte credendum eſt, & ſecurius creditur eis, quam Hugutioni. Inter quos Dominus Alvarus, maximus Doctor in utroque jure, ponit expreſſe in libro de hæreſibus, rubrica XXXII, quod error eſt, quod Papa poſſit judicari extra caſum hæreſis a Concilio Generali. De tertio vero caſu, quando ſcilicet vult facere contra univerſalem ſtatum Eccleſiæ; dicitur, quod in iſto caſu, licet Papæ non eſſet obediendum, ſed reſiſtendum; non tamen venit propterea a Concilio judicandus. Aliud enim eſt non obedire, quod poteſt facere inferior, cum aliquid contra Divinam legem a ſuperiore præcipitur. Ut enim dicitur Act. V. Obedire oportet Deo magis, quam hominibus. De quo in cap. Qui reſiſtit. & in cap. Si is, qui præeſt. II. quæſt. III. Aliud eſt reſiſtere, cum a ſuperiore aliquid dicitur, quod a veritate, aut a Sanctorum Patrum ſententiis ſit devium, ſicut Paulus reſtitit Petro, quia non ad veritatem Evangelii ambulabat, ad Galat. II. Aut cum contra ſtatum univerſalis Eccleſiæ generaliter agere attentaret, ſicut ſi vellet deponere ſimul omnes Epiſcopos, ac ſimilia, ex quibus patenter univerſa turbaretur Eccleſia. Et hoc modo dicunt Hoſti. & Inno. & Archi-Diaconus, quod non eſſet Papa ſuſtinendus, id eſt, non permittendus hoc facere, ſed ei, cum omni tamen humilitate & reverentia, reſiſtendum eſſet. Non autem dicunt, quod in hoc caſu deponendus eſſet, cum ipſi cum antiquis Doctoribus Theologis concordantes, dicunt Papam propter ſolum crimen hæreſis poſſe ab Eccleſia judicari. Aliud eſt judicare, & hoc non eſt niſi Superioris, ut ante dictum eſt; Qui autem judicat me, Dominus eſt. I. Cor. IV. Et patet ita, quod nullus illorum trium caſuum ſufficiat, ut Papa poſſit ſubjacere judicio univerſalis Concilii; & ratio eſt, quæ ſuperius aſſignata eſt: videlicet quod propter nullum aliud crimen venit ſub judicio quorumcumque inferiorum. Quare cum quamdiu Catholicus eſt, verus Summus Pontifex ſit, dicunt Doctores, quod ſemper in honore habendus eſt. Unde Auguſtinus lib. IX. veteris & novi Teſtamenti dicit ſic: " Nonne ſciens David, Divinam eſſe " traditionem in officio ordinis regalis, idcirco Saul in eadem adhuc tra- " ditione poſitum honorificat, ne Deo " injuriam facere videatur, qui his or- " dinibus honorem decrevit? Dei enim " imaginem habet Rex, ſicut & Epiſco- " pus Chriſti. Quamdiu ergo in eadem " traditione eſt, honorandus eſt, vel " propter ſe, vel propter ordinem. " Unde Apoſtolus inquit: Poteſtati- " bus ſublimioribus ſubditi eſtote. Non " enim eſt poteſtas, niſi a Deo." Hæc Auguſtinus. Ex quibus omnibus patet, quod Decretum illud per Patres obedientiæ Joan. XXIII. dicti, Conſtantiæ editum, juxta intelligentiam, quam de eo practicant verbis & factis Baſileenſ. ſecundum quam profecutus ſum iſtam reſponſionem, non contineat veritatem fidei Catholicæ, immo errorem & impietatem. Quare præſumptio maxima & exſecrabilis temeritas fuit, tali intelligentia data, diffinire, decretum illud veritatem eſſe Catholicæ fidei. Animadverteſſent utinam pro eorum ſalute illud, quod Auguſtinus dicit in libro de Eccleſiaſticis (*) dignitatibus in fine, ubi ſic ait; Si quis ſcripturas præter eas, quas Catholica Eccleſia recepit, vel in auctoritate habendas eſſe, (**) vel fuerit veneratus, Anathema ſit. Et hæc dicta ſufficiant pro primo articulo propoſitionis factæ per Patrem & Dominum arguentem.

Reſponſio ad ſecundum Articulum.

SUMMARIUM.

I. Concilium Conſtantienſe nunquam decrevit; Concilium eſſe ſupra Papam.

(*) *pro*: dogmatibus, *ſed verius ex Conc. Toletano I. pag.* 993. *E.* (**) *manca ſententia.*

II. Patres Conſtantiæ congregati recta intentione procedebant.

III. Petierunt confirmationem ſuorum Decretorum a Romano Pontifice, quem Concilio ſuperiorem confeſſi ſunt.

IV. Baſileenſium propoſitio, abſque offenſa Concilii Conſtantienſis, merito veluti hæretica condemnatur.

V. Conſtantienſi Decreto de Superioritate Concilii ſæpe contradixerunt Patres.

VI. Joannes XXIII. renunciavit juri Papatus, ſi aliquod habebat.

VII. Et pro hæreſi ſpecialiter fuit a Concilio judicatus.

VIII. Concilium Generale, præſertim Sede vacante, poteſt facere Decreta Reformationis, pertinentia tam ad Caput, quam ad membra.

IX. Romanus Pontifex legibus quoad vim coactivam non ſubjicitur.

X. Legis ratio duo includit juxta Sanctum Thomam.

XI. Concilia in Eccleſiæ Romanæ aut Summi Pontificis præjudicium non poſſunt leges ſtatuere.

XII. Princeps, quomodo ſolutus ſit legibus.

XIII. Rex a Deo tantum puniendus eſt.

XIV. Baſileenſe Concilium legitime convocatum, & continuatum eſſe, quomodo intelligitur.

XV. Concilium legitime incboatum, & continuatum, errare poteſt in ſuis diffinitionibus.

XVI. Concilium Epheſinum ſecundum, & Aquisgranum (*) legitime incboata, & continuata, tandem erraverunt.

XVII. Concilia plenaria priora a poſterioribus plerumque emendantur.

XVIII. Baſileenſes non obſervaſſe, quæ Eugenio Pontifici Max. promiſerant, oſtenditur.

XIX. Papæ præſidentes noluerunt recipere.

XX. Præſidentibus Apoſtolicæ Sedis non conſentientibus nulla eſt Concilii diffinitio.

XXI. Quomodo Præſidentes Decretis Concilii ſubſcribunt.

XXII. Non errare, non eſt privilegium Conciliorum Generalium.

XXIII. Baſileenſium Decreta nunquam approbavit Eugenius IV.

XXIV. Conciliorum Decreta a Romano Pont. neceſſario confirmari debent.

XXV. Quamvis poteſtas Papæ in Concilio ſit incluſa, neceſſe eſt tamen, ut ejus Decreta ab Apoſtolica Sede expreſſe confirmentur.

XXVI. Concilium potius includitur in Papa, quam econverſo.

SEquitur ſecundus Articulus propoſitionis factæ per Dominum opponentem: in quo nixus eſt duplici via perſuadere, quod propoſitio illa prima Baſileenſium de poteſtate univerſalis Concilii ſupra Papam, quam veritatem Catholicæ fidei vocant, quæ ſuperius poſita eſt, non condemnaretur. Et prima via ſumpta fuit ex parte Patrum, qui Decretum illud Conſtantiæ ediderunt; Secunda ex parte eorum fratrum, qui illud Baſileæ renovarunt. Circa primam viam, prima ratio, ſi bene mente tenui, fuit, quia non poterat condemnari ſine offenſa & ſcandalo Concilii Conſtantienſis, quod Decretum præfatum de poteſtate Concilii univerſalis ſupra Papam edidit.

Ad iſtam rationem reſpondetur, quod ſalva pace nunquam Concilium univerſale Conſtantienſe tale Decretum edidit. Unde ex hac parte dicimus, Baſileenſes falſum dixiſſe in propoſitione illa prima, præſupponendo, quod Conſtantiæ per univerſale Concilium, univerſalem Eccleſiam repræſentans, fuerit illa ſuperioritas poteſtatis Concilii ſupra Papam declarata. Cum enim ſolum pro tempore, quo tres obedientiæ fuerunt ſimul, congregatio illa fuerit indubitata, Synodus Generalis credita; & non a tribus obedientiis decretum illud, ſed ab una tantum fuerit editum, ut ſæpe in exordio præſentis reſponſionis commemoratum eſt, manifeſte falſum eſt, quod præſupponitur. Quod etiam ex alio colligitur; nam tota Synodus ex tribus obedientiis aggregata, ſtatuto ſuo deſignare videtur, præfatum Decretum nunquam de mente ſua proceſſiſſe. Unde in Seſſione XXXVI. ita dicitur: Sacroſancta Conſtantienſis Synodus &c. ſtatuit, decrevit, quod futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de proximo aſſumendus, cum hoc Sacro Concilio, vel Deputandis per ſingulas Nationes, debeat reformare Eccleſiam in capite Romanæ Curiæ, ſecundum æquitatem & bonum regimen Eccleſiæ, antequam hoc ſacrum Concilium diſſolvatur, ſupra mate-

(*) *Aquisgranenſe.*

Digitized by Google

materiis articulorum alias per Nationes in reformatorio oblatorum, qui ſequuntur : Primo de numero, qualitate, & natione Dominorum Cardinalium : & infra in XIII. articulo dicitur : propter quæ & quomodo Papa poſſet corrigi, vel deponi. Ex quo inſtituto manifeſte datur intelligi, quod Synodus illa hoc decernens, non prius inſtituerit, aut decreverit, quod Papa non obediens etiam incorrigibiliter ſtatutis, mandatis, & ordinationibus Concilii univerſalis, ex omnibus obedientiis Chriſtianitatis collecti, in pertinentibus ad fidem, & exſtirpationem ſchismatis, reformationem in Capite, & in membris, veniret per Concilium correctione pœnali puniendus, & maxime pœna depoſitionis : & præcipue eo conſiderato, quod nullus videatur poſſe dari caſus, qui non contineatur in prædictis. Secundo arguebatur per eundem Dominum arguentem ſic : Dato, ſicut verum eſt, quod Decretum illud factum fuiſſet ab una obedientia tantum, nihilominus in illa erat major pars Eccleſiæ. Unde non videtur cautum, quod Decretum illud a tot populis factum, condemnaretur ut hæreticum. Ad hoc licet plurima poſſent dici tam circa præſuppoſitum, quam circa conſequentiam, reſpondetur breviter ſic.

Primo, quod non tractatur hic, neque eſt de mente Sanctiſſimi Domini noſtri, quod Decretum illud Conſtantiæ factum per obedientiam Joannis XXIII. condemnetur ut hæreticum : quoniam arbitratur Sanctiſſimus Dominus noſter pro illorum Patrum reverentia, religione, & integritate, non alium ſenſum habuiſſe in illo Decreto, quidquid verba ejus in ſono litteræ prætendant, quam Sancti Patres habuerunt ; ſicut colligi poteſt ex reverentia, obedientia, & profeſſione humilitatis oſtenſis per eos Domino Martino Romano Pontifici electo per eos, qui mox, ut creatus fuit, Cathedram ſumpſit judicii ſupremi : ipſe quidem diffinivit, ſtatuit ſingula, Concilio Sacro approbante.

Præterea ipſi recognoſcentes Decretorum ſuorum firmitatem ab Apoſtolica Sede pendere, confirmationem eorum a præfato Romano Pontifice humiliter poſtularunt : per quæ omnia recte ponderata profitebantur Romanum Pontificem ſuperiorem Synodo, non inferiorem.

Sed tractatur nunc, quod prima illa Baſileenſium propoſitio una cum aliis duabus, in quibus omnes conveniunt, pariter damnetur, ſicut jure damnanda eſt : cum manifeſtum ſit illam ad eorum intelligentiam, quam verbis factisque docent & practicant, alienam eſſe a Scripturæ ſanctæ, & a ſanctorum Patrum doctrina. Et hoc poteſt optime fieri, absque offenſa Decreti Conſtantiæ facti bene intellecti, & abſque ſcandalo decretantium illud : quoniam planum eſt, quod una & eadem propoſitio multiplicem habens intelligentiam, ſecundum unam intelligentiam poſſit eſſe vera, & ſecundum aliam ſit hæretica : ſicut exempla plurima dari poſſent, in quibus quia nota ſunt, & brevitatis cauſa, ſuperſedeo. Secundo reſpondetur, quod Domini & Patres de obedientia Joannis XXIII. ita debent honorem ſuum zelare in defenſione præfati Decreti, quod non velint alias duas obedientias ſchiſmaticas & hæreticas declarare ; quoniam hic error pejor eſſet priore : quod tamen, ut ſuperius oſtenſum eſt, difficillimum eſt obſervare, niſi Decretum illud ad aliam trahatur intelligentiam, quam verba in ſuperficie prætendunt, & quam Baſileenſes prædicarunt : alias non videbantur, ſalva pace, obſervare illud, quod Dominus præcepit : Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.

Tertio arguit Dominus opponens, quod licet ab una obedientia tantum fuerit factum præfatum Decretum, nihilominus cum poſt nulla facta fuerit reclamatio per alias obedientias, videtur approbatum fuiſſe. Reſpondetur, negando, quod nulla fuerit facta reclamatio, immo multiplex. Tum primo, quando primo factum eſt, contradictum & reclamatum eſt, tam per Prælatos & aliquos Dominos Cardinales, qui, ut in geſtis ejusdem Concilii patet, ſe abſentarunt a Seſſione illa : quam per multos doctos viros, ſicut a fide dignis, qui interfuerunt, refertur. Tum ſecundo contradictum eſt per eum, quem obedientia illa pro Romano Pontifice venerabatur, & cujus auctoritate congregatio illa legitime adunata dicebatur, ſcilicet

cet Joannem XXIII. dictum, qui Decreta illa facta erronea esse sæpe professus est, ut Dominus Dynensis ab ejus ore in oppido Schaphusensi prope Constantiam audivit. Tertio contradictum est per duas obedientias alias, scilicet Gregorii & Benedicti, quæ, ut superius ostensum est in principio præsentis responsionis, manifeste verbis & factis contradixerunt opinioni dicentium, eos, qui de obedientia prætati Joannis XXIII. Constantiæ ante convenerant, Concilium Generale facere, Ecclesiam Christi repræsentare, habere potestatem immediate a Christo, cui &c. Tum quarto manifestum testimonium hujus reclamationis, sive non acceptationis colligi videtur ex eo, quod numquam amplius convenientibus omnibus obedientiis simul, fuerunt illa Decreta repetita, nec confirmata: sed statutum fuit, ut jam dictum est, quod per Papam & per Concilium deberet declarari, per quæ, & quomodo Papa possit corrigi vel deponi.

Quarto arguit Dominus opponens, quod si illud decretum non fuit verum, Joannes XXIII. non potuit deponi, maxime cum, ut ex sententia ejus patet, non fuit depositus pro hæresi, sed juxta Glossam Can. Si Papa, scilicet, quia moribus suis pravis scandalizabat incorrigibiliter Ecclesiam. Nec potest dici, inquit, quod postmodum Florentiæ approbavit depositionem suam & electionem Martini: quia talis approbatio non poterat facere Martinum Papam. Ad istam rationem, dimissis multis aliis, quæ possent dici, respondetur negando consequentiam, & hoc duplici ratione.

Tum primo quia ipse, ut patet per instrumenta, quæ includuntur in gestis hujusmodi Concilii, renunciavit juri Papatus, si aliquod habebat. Et quod dicitur, quod approbatio sua nihil juris contulit Domino Martino, negatur; dicendo, quod approbatio non fuit talis, qualis dicitur esse per Dominum arguentem: sed talis fuit, ut Reverendissimus Placentinus, & alii Domini Cardinales nuper in præsentiarum dixerunt, quod videlicet postquam liberatus a carceribus venisset Florentiam ad Dominum Martinum, approbavit renunciationem suam, quam fecit in carcere, profitens illam publice, non metu, non sophistice, sed veraciter & libere fecisse.

Secundo consequentia non valet: quoniam in casu hæresis, de qua iste accusatus fuit, & testes inducti, universale Concilium potest Papam judicare, sicut dictum est: unde negatur, quod non pro hæresi, sed pro aliis criminibus Joannes ille fuerit judicatus. Unde, sicut patet ex gestis illius Concilii, in sententia suspensionis ejusdem facta in Sessione decima, vocatur notorius hæreticus, & incorrigibilis. Sed licet hoc in sententia condemnationis non exprimatur specialiter: nihilominus in eadem sententia dicitur, quod propter illa crimina tunc ibi nominata, & alia crimina, in processu dictæ causæ contra eum deducta, & contenta, tamquam indignum & inutilem, & damnosum sancta Synodus privat.

Quinto arguit Dominus opponens, & præsupponit, quod, ut patet est gestis illius Concilii, inter Patres deputatos obedientiæ Joannis XXIII. & Patres de obedientia Benedicti, fuerunt compactata Narbonæ quædam Capitula, inter quæ fuit unum, scilicet primum, de convocatione fienda per Prælatos utriusque obedientiæ. Aliud vero Capitulum fuit, quod est secundum in ordine, quod dicta congregatio & constitutio Concilii fienda per dictos Dominos, fieret generaliter pro extirpatione schismatis, & hæresis, & pro sancta unione Ecclesiæ, & pro reformatione universalis Ecclesiæ in Capite & in membris &c. Ex istis elicit præfatus Reverendissimus Dominus, quod Concilium habeat potestatem in reformatione capitis facienda: & per consequens videtur, quod omnium illorum Patrum fuit hæc fides, quod Concilium haberet hanc potestatem. Ad istam rationem, dimisso, quod ex convocatione illa nova, & institutione Concilii, arguatur manifeste non esse creditum apud omnes, veritatem esse fidei Catholicæ, Patres convenientes Constantiæ, quando fecerunt Decreta, de quibus est sermo, facere Concilium generale, aut universalem Ecclesiam repræsentare: Respondetur, quod per Caput illud secundum, quod, ut in eodem continetur, factum est, ut deferretur honori Concilii Constantiensis, & sub certis conditionibus, non arguitur aliquid contra dicta.

Non

Non enim negatur, quod Concilium universale, & maxime Sede vacante, possit facere Decreta Reformationis pertinentia tam ad Caput Ecclesiæ, quam ad membra. Sed hoc negatur, quod posset facere leges indifferenter habentes vim coactivam contra Caput ejus, Romanum scilicet Pontificem. Pro quo notandum est, quod ut ait Sanctus Thomas in prima II. quæst. XCVI. articulo quinto, ubi quærit, utrum omnes subjiciantur legi: quod lex de ratione sui duo habet: videlicet, quod est regula humanorum actuum, & quod habet vim coactivam. Quantum ad primum, Concilium universale potest facere Decreta, & Instituta, quæ respiciant tam caput, quam membra, etiam instituta, quæ respiciant ipsa universalia Concilia: quantum vero ad secundum, scilicet vim coactivam, judicium condemnationis inferendi transgressionibus legum, non potest; cum inferior hujusmodi legem non possit imponere superiori: & ideo dicitur extra de Elect. cap. Significasti. quod Romanæ Ecclesiæ nulla Concilia legem præfixerint. Quod etiam in præjudicium Romani Pontificis nihil instituere possint, testatur Innocentius tertius in can. Innotuit, extra de Elect. ubi dicit, quod Canon Lateranensis Concilii ab Alexandro Papa prædecessore suo editus, nullum potuit Successori suo præjudicium generare, cum non habeat imperium par in parem. Quamobrem Sanctus Thomas præfato articulo, in responsione ad tertium dicit, quod Princeps dicitur solutus legibus; non quidem quantum ad vim directivam, debet enim legibus vivere: sed quantum ad vim coactivam, quia nullus potest in ipsum judicium condemnationis inferre, si contra legem agat. Unde super illud Psalmi: *Tibi soli peccavi*, dicit Glossa: "Rex est omnibus "superior: ideo a Deo tantum, qui major est, puniendus est. Si quis de "populo erraverit, & Deo (*) peccaverit & Regi: Rex vero non habet "hominem, qui sua facta dijudicet: "ideo ait, Tibi soli peccavi." Hæc Glossa: & hæc de rationibus inductis ex parte Patrum de obedientia Joannis XXIII. & gestorum Concilii Constantiensis dixisse sufficiat.

Jam ad argumenta, quæ egit præfatus Dominus opponens ex parte Concilii Basileensis, tendamus, licet ex multis eorum, quia dispensative per modum tolerantiæ ad preces Regum & Principum Apostolica Sedes fecit, ut schismatis tolleretur occasio, & Bohemorum tractatus ex dilatione non susciperet impedimentum, argumenta sumpta parum debeant habere virtutis. Argumentum est autem inprimis, si bene retinui, sic: Concilium Basileense fuit legitime inchoatum, quia auctoritate & Martini, & præsentis Sanctissimi Domini nostri, & hoc pro reformatione in capite & in membris: fuitque legitime continuatum, ut in Bulla annullationis, dissolutionis, sive translationis ejusdem Concilii Sanctissimi Domini nostri attestatur: & præfatum Concilium fecit illas declarationes de potestate Concilii universalis, sicut est manifestum: ergo videtur Decretum illud esse verum: alias Concilium illud non fuit legitime continuatum: errare enim non stat cum legitima continuatione.

Ad istam rationem respondetur, quod Concilium legitime continuari, potest intelligi duobus modis: uno modo quia continuatur ejus potestas instituentis, & non est evacuatum auctoritate, sed habet processum legitima potestate fulcitum; alio modo potest intelligi legitime continuari, non per respectum ad auctoritatem dictam, sed ad materiam processus, ita quod omnis declaratio facta per tale Concilium fuerit vera. Omnis ejus constitutio sancta, est sententia justa. Capiendo autem hoc secundo modo legitimam continuationem, conceditur consequentia, & negatur antecedens. Licet enim Sanctissimus Dominus noster declaraverit Concilium illud legitime continuatum, quia non fuerat intentionis Sanctitatis suæ, quod Concilium illud evacuaretur virtute sua, si causæ, propter quas illud transtulerat, non essent veræ, aut tantæ gravitatis, sicut ejus Sanctitas agnovit: non tamen concessit eis, nec declaravit, eos in omnibus, quæ dixerant, definierant, aut constituerant, bene, sancte, justeque feciſſe. Capiendo autem primo modo legitimam continuationem Concilii, con-

(*) *forte*: peccavit.

ceditur Antecedens, & negatur conſequentia. Stat enim cum hoc modo legitimationis proceſſus Concilii, error aliquis in concluſionibus: ſicut patet de ſecunda Synodo Epheſina: quæ ſicut fuit legitima auctoritate inchoata, ita etiam continuata, quæ tamen graviſſime erravit. Præterea Concilium Aquisgrani celebratum legitime fuit, & continuatum, de quo in can. Placuit, XXXVI. quæſt. II. & tamen ejus definitioni præponitur ſententia Hieronymi, ut in eodem loco colligitur, & habetur in Gloſſa in can. de Libellis, diſtinct. XX. Præterea dicit Auguſtinus contra Donatiſtas loquens, libro primo de unico Baptismo, plenaria Concilia ſæpe priora poſterioribus emendari. Præterea interrogentur Patres Baſileenſes, utrum dicant verum apud omnes indubitatum in hoc, quod Synodus univerſalis Conſtantienſis feciſſet illas declarationes. Et plane, ſi veritatem loquuntur, dicturi ſunt contra diffinitionem eorum, cum manifeſtum ſit per unam ſolam obedientiam illas factas eſſe. Non ergo erit inconveniens, quod Concilium Baſileenſe, licet dicatur fuiſſe legitime continuatum, ſcilicet quoad proceſſum ejus, habeat in eis, quæ declaravit, aut inſtituit, aliquid emendandum, & corrigendum.

Secundo arguebat idem Dominus opponens ſic, confirmando rationem præmiſſam: Concilium Baſileenſe fuit univerſale & indubitatum, & renovavit hoc Decretum, facta revocatione diſſolutionis: ergo ſequitur, quod illud ſit verum. Ad iſtam rationem reſpondetur primo ad antecedens, quod attento quod conditiones & promiſſiones Domino noſtro factæ, ut diſſolutionem, ſive translationem revocaret, non fuerunt ei obſervatæ, maxime quod ſui Præſidentes non fuerunt recepti juxta diſpoſitionem, & juxta morem antiquorum Conciliorum, non videtur omnino indubitatum fuiſſe illud Concilium; immo apud multos doctos omnino vacuum auctoritate judicatum eſt: cum Præſidentes Papæ juxta formam a Romano Pontifice datam, noluerit recipere; ſed contra omnem modum & rationem, corpus ſine ordine dependentiæ ad caput ſibi a Chriſto ſuperpoſitum, poteſtate propria voluit procedere.

Secundo dicitur, quod non videtur verum, quod Concilium Baſileenſe renovaverit Decretum illud Conſtantienſe, immo Decretum fecerit novum: quod patet ex eo, quod forma unius multum differt & littera & intelligentia ab alio, ſicut patet intuenti illas, quas ſuperſedeo proſequi brevitatis cauſa.

Tertio Præſidentes omnes, quibus in ſolidum auctoritas data erat, non conſenſerunt, immo contradixerunt, & proteſtati ſunt eo modo meliore, quo potuerunt, licet aliqui eorum non ut Præſidentes, ſed ut particulares perſonæ, quaſi violenter, cum aliter non reciperentur ad præſidentiam, in renovatione illa conſenſerint.

Sed quærebat Dominus arguens: Unde habetur, quod ſi Concilium vult aliquid diffinire, & Præſidentes nolunt conſentire, quod diffinitio ſit nulla, cum hoc videatur valde mirabile? Ad hoc reſpondetur, quod hoc colligitur primo ex Chalcedonenſi Concilio, in cujus geſtis in actione ſexta, ut habetur in libro Pontificum Iſidori, ita dicitur: "In omnibus Synodis apocriſarii Apoſtolici decretas ſententias primo, propter ſummam auctoritatem ejusdem Sanctæ Sedis, confirmabant, & ſubſcribebant, quia aliter nullum robur habebant: unde ſcriptum eſt: Paſchaſius Epiſcopus, vice Domini mei Beatiſſimi atque Apoſtolici univerſalis Eccleſiæ Papæ urbis Romæ Leonis, Synodo præſidens ſtatui, conſenſi, & ſubſcripſi: ſimiliter reliqui fecerunt." Hæc ibi. Secundo colligitur ex diſtinct. XVII. quæſt. Per totum, & præcipue in Can. Regula. ubi habetur, nullum ratum eſſe Concilium, quod non fuerit Apoſtolica auctoritate fulcitum. Clarum eſt, quod ea, quæ fiunt Præſidentibus Papæ contradicentibus, non poſſunt dici fulta auctoritate Apoſtolica. Secundo reſpondetur ad conſequentiam, negando illam: aſſignata eſt ratio negationis in ſuperioribus, pro eo ſcilicet, quod non errare, non reperitur privilegium eſſe generaliter univerſalium Conciliorum, etiam indubitatorum, niſi cum ita univerſali conſenſu in eisdem cuncta ſint diffinita, quod Apoſtolicæ Sedis conſenſus, & approbatio intervenerint. Exempla etiam aſſignata ſunt de ſecunda

Syno-

Synodo Epheſina univerſali & indubitata. Tertio arguebatur per eundem Dominum opponentem ſic: Sanctiſſimus Dominus noſter approbaſſe videtur illud Concilium per Bullas ſuas: ergo videtur, quod diffinita per illud ſunt approbata per Apoſtolicam Sedem, & per conſequens vera ſunt: aut Apoſtolica Sedes erravit cum illo.

Ad hoc reſpondetur, ſicut idem Sanctiſſimus Dominus noſter pro ſe tunc reſpondit, quod approbavit progreſſum illius, ſicut dictum eſt, non autem Decreta ejus: quod ſapientiſſime factum eſt. Quis enim, niſi imprudentiſſimus approbaret Decreta aliqua, antequam illa videret, examinaret, atque plene & integre ponderaret, ſi quid in eis minus rectum, minus verum, aut minus expediens contineatur? Aut ſi quid ineptum, aut ſi quid diminutum, aut ſuperfluum ſit? Quomodo dicitur feciſſe Papa Clemens, ut Joannes Andreas ponit in principio Clementinarum, de conſtitutionibus factis in Concilio Viennenſi: Quæ quia, ut inquit, aliquæ earum erant ineptæ, aliquæ prolixæ, aliquæ defectivæ compoſitæ, aliquæ etiam non expediebant, fecit illas Clemens recenſeri per peritiores: qui alias illarum in toto reſervarunt, aliquas in totum relecarunt, aliquas mutarunt quoad verba, mente ſervata, aliquibus vero earum, quibusdam detractis quoad verba, & quoad mentem aliqua ſunt addita. Præterea ſi approbando proceſſum Concilii Sanctiſſimus Dominus noſter approbaſſet Decreta illius Concilii; cur tanto ſtudio, & tam repetitis vicibus laborarunt Baſileenſes per Orateres ſuos, ut Sanctiſſimus Dominus noſter approbaret & confirmaret eorum Decreta, quod hucusque habere non potuerunt?

Sed quærebat Dominus arguens, unde reperitur, quod neceſſe eſt accipere, aut habere a Romano Pontifice, ſive Apoſtolica Sede confirmationem Decretorum factorum per Concilia univerſalia, cum in univerſali Concilio intelligatur eſſe auctoritas Papæ? Ad hoc reſpondetur, quod hujusmodi neceſſitas confirmandi Decreta Conciliorum per Papam, colligitur primo ex auctoritate ſacræ Scripturæ, ſecundo ex evidentia rationis, tertio ex practica obſervata ſacrorum Conciliorum præſtantiſſimorum. Ex ſacra Scriptura quidem colligitur Deuter. XVII. ubi Dominus ait: "Si difficile & ambiguum apud te judi-" cium perſpexeris: (dicit Gloſſa interli-" nearis, hoc quoque in Eccleſia obſer-" vandum eſt:) & judicum inter portas " tuas videris verba variari; ſurge & " aſcende ad locum, (Gloſſa prima: " Eccleſiam) quem elegit Dominus De-" us tuus: veniesque ad Sacerdotes Le-" vitici generis, (Gloſſa prima: legiti-" mos) & ad Judicem, (Gloſſa prima: " Pontificem) qui fuerit illo tempore, " quæresque ab iis, qui indicabunt tibi " judicii veritatem. Et facies, quodcum-" que dixerint, qui præſunt loco, quem " elegit Dominus, & docuerint te juxta " legem ejus, ſequerisque ſententiam " eorum, nec declinabis ad dextram, ne-" que ad ſiniſtram. Qui autem ſuper-" bierit nolens obedire Sacerdotis impe-" rio, qui eo tempore miniſtrat Domi-" no Deo tuo, & Decreto judicis, mo-" rietur homo ille." Ubi licet dubiorum difficilium diſcuſſionem & indagationem veritatis, Deus conventui Sacerdotum attribuat: imperium tamen & diffinitivum judicium, cui ſub pœna mortis obediendum eſt, uni ſoli, ſcilicet ſummo Sacerdoti attribuit. Unde manifeſte patet, quod robur & auctoritas, & vis coactiva Decretorum univerſalium Conciliorum, ab uno ſcilicet ſummo Sacerdote dependet. Præterea præcipitur Moyſi, qui poteſtate, ut ait Bernardus Libro de conſideratione ad Eugenium Papam, fuit figura Romani Pontificis: Eſto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, ut oſtendas eis ceremonias, & ritum colendi Deum. Exodi XVIII. Ceterum Chriſtus cum aliis Apoſtolis imperaverit, ut laxarent retia ſua, tantummodo Petro inquit: Duc in altum. Luc. IV. hoc eſt in profundum diſputationum, ut ait Gloſſa Ambroſii, & habetur in Can. non turbatur, XXIV. quæſt. I. Quomodo autem hæc Divina inſtitutio integra ſervaretur, qua Summo Eccleſiæ Pontifici Divinitas tam ſingulariter injunxit ſummarum cauſarum & difficilium quæſtionum in Eccleſia judicium; ſi Patrum in Synodis convenientium Decreta, & Canones, & ſententiæ, quæ communiter de rebus maximis pro-

feruntur, non consensu & approbatione firmarentur Summi Pontificis? Suffragatur præterea ad hoc ratio evidens; lex enim non habet vigorem & virtutem coactivam, nisi ex Principis auctoritate, aut auctoritate ejus, in quo principatus totius communitatis est collocatus. Istud est clarissimum apud omnia jura. Sed Romanus Pontifex est Princeps Ecclesiæ, & Principatus totius Ecclesiæ collocatus est ab ipso summo omnium principe Christo Salvatore nostro in Apostolica Sede, ut in Can. Basilicas, & de consecrat. quæst. I. ergo necessario firmitas, robur, & auctoritas Decretorum Conciliorum dependet a Romano Pontifice, sive ab Apostolica Sede, sicut habetur expresse in Can. Confidimus, XXV. quæst. I, & extra de Elect. cap. Significasti. Facit etiam ad hoc ratio Beatissimi Thomæ in II. II. quæst. I. artic. ultimo, quam sumit ex unitate fidei; sic una fides debet esse totius Ecclesiæ secundum illud, primæ Corinth. primo: Idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: quæ videtur servari non posse, nisi quæstio fidei de fide exorta determinaretur per unum, qui toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur. Et ideo concludit, quod ad solam auctoritatem Romani Pontificis pertineat nova editio Symboli. Hæc Sanctus Thomas. Ex quibus patet, quanta necessitas sit, ut Canones Conciliorum, & maxime fidem respicientes, per eum, qui universali Ecclesiæ præsidet, confirmentur. Fundatur præterea hoc ipsum in practica antiquorum Conciliorum, Nicæni scilicet, & Chalcedonensis: in quibus Patres convenientes omnia diffinita & constituta per eos, miserunt ad Apostolicam Sedem, rogantes, illa per Romanum Pontificem confirmari: sicut patet de Patribus Nicænæ Synodi, ex Epistola ejusdem Synodi missa ad Papam Sylvestrum, quæ habetur in gestis ejus: & de Patribus Chalcedonensis Synodi ex Epistola ejusdem missa super hoc ad Leonem Papam, quas pro brevitate tenenda hic interserere non curavi. Hoc præterea observatum in Concilio Constantiensi legimus, in quo licet Papa Martinus fuerit præsens, & fortassis primus omnibus assensum dedisset, nihilominus factus Pontifex, in fine omnium rogatus est, ut omnia Apostolicæ Sedis auctoritate roboraret, quod sub certa forma fecit, ut patet in gestis ejusdem Concilii.

Quod vero dicebatur per Dominum arguentem, videri hoc non esse necessarium, quia, ut inquit, in Concilio universali potestas Papæ includitur. Respondetur primo, quod hæc locutio proprie loquendo non videtur mihi accipienda, quod potestas Papæ sit inclusa in Concilio universali ad eorum sensum, quem prætendunt illi, qui dicunt Concilium omnia posse, quæ Papa, & majora. Dicunt enim, quod Concilium dicit quid aggregatum ex potestatibus particularibus, quarum una sit potestas Papæ, ita quod Concilium dicat, unum totum comprehendens omnes istas intra se potestates. Inde arguentes, quod cum totum majus sit sua parte, Concilium sit majus Papa. Sed revera non ita accipienda est ratio Concilii, sicut isti imaginantur. Cum autem Romanus Pontifex, utpote Caput Ecclesiæ, plenitudinem & totalitatem habeat potestatis, & ab ipso omnis potestas jurisdictionis aliorum Prælatorum derivetur, ut superius multipliciter est ostensum: potestas Papæ non potest comparari ad potestates particulares aliorum Prælatorum, sicut pars totius comparatur ad alias compartes, ex quibus illud totum resultat; sed ut totum comprehendens virtute quidquid potestatis est in illis: sicut dicit Boetius, quod superior virtus comprehendit in se inferiores; & Beatus Dionysius libro V. Ecclesiasticæ Hierarchiæ dicit: quod Hierarchici ordinis virtus in omnibus capitur sanctitatis totalitatibus; unde omnes Episcopi congregati cum Papa, quoad potestatem jurisdictionis, non videntur dicere plus potestatis, quam Papa solus. Omnes præterea Rectores, Officiales Regis, simul convenientes cum Rege, non dicunt plus jurisdictionis, quam Rex solus, sicut Sanctus Thomas inquit, quod omnes creaturæ & Deus considerata simul, non portant plus bonitatis, quam Deus solus. Et ideo non est ita dicendum, sicut ex adverso intelligitur, quod potestas Papæ includatur in Concilio. Immo fortassis magis proprie diceretur e converso, scilicet quod potestas totius Concilii comprehendatur in Papa, sicut derivatum & dependens comprehendi-

tur

tur in eo , a quo dependet & emanat. Dicimus enim , quod omnium membrorum virtus continetur in capite , & omnium inferiorum poteſtas in Principe. Secundo reſpondetur , quod ad hunc ſenſum poteſt dici , quod in univerſali Synodo includitur poteſtas Papæ : quia ſi rationem Concilii univerſalis habet , neceſſario conſenſus Papæ includitur, & auctoritas ad earum rerum perſecutionem, ad quas Synodus ordinata eſt. Sed ex hoc modo comprehenſionis poteſtatis Papæ in Concilio, non ſequitur,quod concluſa per Patres Synodi non egeant confirmatione Principis Eccleſiæ. Et hæc de ſecundo Articulo pro mea mediocritate dicta ſufficiant. De tertio autem articulo, quia cum non fuerit opus loqui , nihil reſpondi: ideo in hac recollectione reſponſionis meæ ſuperſedeo: per totum omnia per me dicta ſubjiciens correctioni & emendationi Sanctiſſimi Domini noſtri Eugenii Papæ quarti, veriſſimi Chriſti Vicarii, & Principis univerſæ Eccleſiæ: cujus ſanctitatis mandato hanc reſponſionem in præſentia Beatitudinis ſuæ, & Reverendiſſimorum Patrum Dominorum Cardinalium, fereque omnium Prælatorum hujus ſanctæ Synodi Oecumenicæ, multorumque aliorum Patrum, Magiſtrorum, & Doctorum , ſatis ex tempore factam, nunc parum copioſius & extenſius collegi. Sitque ipſe Deus omnis boni fontalis origo pro aſſiſtentia gratiæ ſuæ in ſæcula benedictus. Amen.

Explicit Reſponſio facta per Magiſtrum Joannem a Turrecremata , Sacri & Apoſtolici Palatii Magiſtrum , Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCXXXIX.

FELICIS V. Anti-Papæ Bulla , qua uſurpatæ dignitati renuntiat. (*)

FELIX EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUas ob cauſas evocati & emoti curam Apoſtolici regiminis ſuſcepimus, toti ſæpe numero manifeſtavimus orbi. Quamquam enim imparitatem noſtrarum virium ad ſuſtinendam hujusmodi oneris gravitatem ſentiremus; nihilominus, ubi univerſalis Eccleſiæ Baſileæ , in Spiritu Sancto legitime congregatæ, pias exhortationes ſimul ac ſanctas miſſiones accepimus , quibus ad ſuccurrendum auctoritati Eccleſiæ ſuppreſſæ nimium inceſſanter commonebamur, concaluit introrſum cor noſtrum pietate, quæ ad omnia valet , & caritate, quæ omnia ſuſtinet, animum fraudulosum congeminantibus, atque confidentes in illo , qui omnia poteſt, & de cujus agebatur negotio , tranquillam ſolitudinem reliquimus, laborioſum & immenſum opus aggrediendo. Namque immortali Deo nihil placentius offerri exiſtimamus poſſe , quam conatus noſtros in obſequium Eccleſiæ, grandibus & inſuetis oppugnationibus conturbatæ. Quid nempe condignum reddi poteſt ab homine illi inclytæ matri noſtræ,cujus in gremio fidelis quisque ſalutem conſequitur, propter quam unigenitus Filius Dei, Deus noſter, & Dominus Jeſus Chriſtus de ſinu Patris ad terras deſcenderat, & proprium ſanguinem effundere dignatus eſt. Cumque ipſam videremus tantis perplexam anxietatibus , ut nullus mortalium ab exhibitione poſſibilis auxilii deberet excuſari , profecto cogente fide, excitante devotione, ſpe denique in finem optime ducendarum rerum freti , perſonam, operas, facultatesque noſtras ex integro devovimus.

Aderat namque tempus, quo ab omnibus vehemens debebat reſtingui incendium, & tanto validiore, fortiorique præſidio opus erat, quanto Sacrorum Conciliorum Generalium auctoritas fortius agitata , non modo fluctuaret , ſed quaſi conculcata, proſtrataque jaceret. Non enim exciderat a memoria noſtra Sacri Conſtantienſis Concilii nulla unquam oblivione delenda definitio, quæ videlicet Sancta Synodus,in Spiritu Sancto legitime congregata, Concilium Generale faciens, Eccleſiamque Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem immediate a Chriſto habet, cui qui-

(*) Relata a Cl. Dominico Manſi in Supplemento Conciliorum Tomo V. ex Martene Vet. Monum. T. V.

libet, cujuscumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur, in his, quæ pertinent ad fidem, exſtirpationemque ſchismatis, & ad generalem reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & membris. Satis etiam & recenter editum Decretum Sacri Concilii Baſileenſis audiebamus, hanc veritatem reſumendo confirmans, conſpiciebamus non minus eandem ab Eccleſia Catholica ſuſceptam, & practicatam eſſe.

Proinde ſatagentes graviſſimis & abhorrendis periculis poſſe tenus obviare, ac oſtendere cunctis fidelibus rectitudinem noſtræ, Deo inſpirante, voluntatis, quod non caducorum futiliumque bonorum, ſed communis ſalutis affectu commoti, eamdem Sedem Apoſtolicam teneremus; non præeſſe, ſed prodeſſe cupientes, in Sancta Synodo Baſileenſi perſonaliter comparere voluimus, ſubireque communes pro ſalute publica labores.

Cumque nobis in temporis proceſſu luculenter exploratum foret, diſſenſionis & differentiæ materiam in Eccleſia Sancta Dei magis ac magis obdurari; dubitantes, ne a quovis hominum de ſcandalo notari poſſemus; oblationes multas & grandes Regibus ac Principibus orbis deſtinare curavimus; ex quibus quidem animadvertere potuerunt, nos propria non quærere, ſed quæ JESU CHRISTI, ac publicam pacem; neque unquam a formis, modisque, a Patribus, dum ſchismata vigerent, pro unitatis & pacis obtentu traditis & practicatis divertere, liberiori apertoque animo ſemper acquievi omnibus & ſingulis, quæ ad ſerenitatem, redintegrationemque Eccleſiæ judicata fuerant quomodolibet opportuna: atque longe ferventiori ſtudio laboravimus & invigilavimus per noſtrarum ceſſionis, & renunciationis medium, diſſectos, diſtantes animos Chriſti fidelium counire, quam in ſede potentiæ, manente ſchismate diutius immorari. Non enim ignoramus ſchismatis incommoda mortifera. Scimus etiam Chriſtianam religionem a pacis Auctore fundatam, ſine pacis vinculo damnoſæ confuſioni ſubjacere. Cumque pax omnium rerum tranquillitas ſit, & ea nihil gratius ſoleat audiri, nihil deſiderabilius concupiſci, nihil poſtremo melius inveniri; debito filialis aſtringebamur pietatis, ipſi Matri Eccleſiæ luctuoſæ venuſtatem, jucunditatem, integritatem, unionem, & pacem extrema poſſibilitate curare; quantumque pro hujusmodi excelſi & deſideratiſſimi boni conſecutione perſeveranter & indefeſſe laboravimus apud ipſos Reges, & Principes, ceterosque fideles, & noſtris accuratiſſimis diligentiis, multipliciumque litterarum tenoribus totus fere cognovit orbis.

Nunc igitur, ut ſemper conſtituti ſub ineffabili, incomprehenſibilique providentia Dei omnia diſponentis & dirigentis in melius, poſt acerrimos continuosque labores, quos ſolius veritatis manifeſtandæ, auctoritatisque Generalium Conciliorum conſervandæ gratia voluimus amplecti, maxime poſt cariſſimorum in Chriſto Filiorum Francorum, Angliæ, & Siciliæ Regum, nec non Delphini Viennenſis, Primogeniti Francorum Regis Illuſtriſſimi, ſupplices, frequentesque inſtantias, quarum ſaluberrimis ſuaſionibus intentas ſemper commendavimus aures noſtras, omnes cogitatus per orbem diſperſos in arcem unice conſiderationis reducimus: deſiderantes namque toto corde, in hoc dierum noſtrorum reſiduo, beatam pacem in Eccleſia Dei diſſeminari, quæ veluti a noſtris egreſſa manibus in corda omnium fidelium dilabatur, ſinceritatem noſtræ intentionis per ævum reſtauratam, exemplo Domini noſtri JEſu Chriſti, qui ſic dilexit Eccleſiam, ut pro ea non modo formam ſervi acciperet, ſed traderet ſemetipſum; In hac Sancta Synodo Lauſannenſi, in Spiritu legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentante, pure, libere, ſimpliciter, ſincere, & realiter cum effectu; in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Papatui, ejusdem oneri, honori, dignitati, titulo, & poſſeſſioni cedimus, & renuntiamus per præſentes, ſperantes, quod in futurum præfati, ceterique Reges, ac Principes, Prælati, & alii Catholici, quibus hujusmodi noſtram renuntiationem acceptiſſimam fore judicamus, auctoritatem Sacrorum Conciliorum Generalium, eaque tuebuntur, & defendent: quodque univerſalis Eccleſia, pro cujus dignitate, ſupereminentia, & auctoritate totis viribus pugnavimus, nos

apud

apud clementiam primi & æterni Paſtoris, noſtræ hujus pacificæ humilitatis contemplatione, ſuis devotionibus, jugibusque orationibus commendabit. Datum Lauſannæ VII. Idus Aprilis, anno a Nativitate Domini MCCCCXLIX. Pontificatus noſtri anno nono.

Sacroſancta Generalis Synodus Lauſannenſis, in Spiritu Sancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

MUltis ab annis circumſpicientes Eccleſiam Catholicam graviſſimis impedimentis & conturbationibus infeſtari, tum conſurgentibus erroribus, tum moribus depravatis, tum (proh dolor) invaleſcente ſchiſmate, quo mentes Chriſti fidelium paulo momento huc & illuc impulſæ nutantes, incertæque vagabantur, accuratiſſimis ſtudiis invigilavimus, prominentibus periculis, graſſantibus malis in virtute Sancti Spiritus obviare, & pro noſtra poſſibilitate conſulere publicæ ſaluti: in idem tempus deveneramus, permittente Deo, quo non modo perniciosa erroris alicujus audacia, vel promulganda diſciplina virtutum, vel inter diſſidentes Principes populosque firmanda concordia videretur: verum operæ pretium fuit, authoritatem Eccleſiæ univerſalis inſolentius oppugnatam viribus accumulatis, & extremis defenſare, atque tanto fortius incumbere continuo glorioſoque certamini, quanto ex tanta offenſa oppreſſaque veritate judicavimus, populum Chriſtianum in ſcandalum irreparabile collapſurum, nobis ipſis perſuadentibus, nullo unquam convenientiore fructuoſiorique labore detineri poſſe, quam tanta in tempeſtate fluctuanti Eccleſiæ, mitigatis fluctibus turbulentis ſuccurrendo, anchoram firmam unius veritatis, unius confeſſionis, unius pacis in Domino jacientes; ut quemadmodum una fides eſt, unum baptiſma, unus Deus & Dominus noſter JESUS Chriſtus, ita unanimitatem, integritatem, & pacem una ſancta Catholica confiteretur Eccleſia, in hacque ſua peregrinatione terrena, cujus finis eſt tranquilla æternitas, & æterna tranquillitas, perſuavi ſerenitate frueretur ſaluti cunctarum animarum accommoda.

Is ſane finis a noſtrorum laborum initio ante oculos verſabatur: hoc inibi perſeveranter continuimus propoſitum, ad id ipſum noſtri ſemper efferbuere cogitatus, & actiones omnes uſquequaque direximus, prout ex Decretis, reſponſionibus, epiſtolis, legationibus, mandatis, patientia, longanimitateque noſtris nulli Chriſtianæ nationi arbitramur incognitum: quantusque fuerit cum tunc Sanctiſſimo Domino Felice Papa V. noſter ad pacem affectus, quantisque congratulationibus oblata media unionis non ſolum ſuſceperimus, verum etiam declaraverimus neceſſariam eſſe pacem (auctoritate tamen Eccleſiæ juxta diffinitionem ſacri Conſtantienſis Concilii illibata permanente) maxime perſenſerunt chariſſimorum Eccleſiæ Filiorum Francorum, Angliæ, & Siciliæ Regum, nec non Delphini Viennenſis Primogeniti Francorum Regis Illuſtrium, complurimis in dictis ſolemnes Oratores. Sed & noviſſime in diebus illis Sanctiſſimi Domini, tunc Felicis Papæ V. præclaram ingentemque ſanctimoniam iidem ipſi perceperunt, dum pro Eccleſiæ univerſalis integra pacificatione, quieteque finali obtinenda, pure, libere, ſimpliciter, & ſincere, realiter & cum effectu ceſſit & renunciavit Papatui, volens exemplo Domini noſtri Jeſu Chriſti, cujus vices gerebat in terris, ſemetipſum dejicere, ut Eccleſiam in ſummo tranquillitatis culmine collocaret, atque ſuæ humilitatis admirabili remedio populum Chriſtianum ſervaret claritate pacis, inſignis utique pietate viri laudibus altiſſimis extollendi, cujus inclyta virtus nec oblivione eorum, qui nunc ſunt, neque reticentia futurorum poterit ſepeliri. Eſt etiam excellentiſſimum e cælo demiſſum munus ſuſcipiendum cum omni promptitudine & alacritate animorum: propter quod in ſempiternum agendæ ſunt, habendæque gratiæ clementiſſimo Domino Deo noſtro, qui Eccleſiam ſuam ſanctam tanta noſtris temporibus felicitate donavit; ut exſtirpata caligine, beata pax oriens ex alto, corda omnium fidelium

um illuſtrando lætificet. Surſum propterea noſtræ mentis oculos pia devotione ſublevantes , attentaque meditatione penſantes Sapientiam illam æternam pertingentem a fine uſque ad fines , & diſponentem omnia ſuaviter, apertiſſimam viam ad abundantiam plenitudinemque tranquillæ unionis oſtendiſſe, boni quidem ſupereminentis & incomparabilis , quod longa exſpectatione cupivimus; nihil jam profecto nobis agendum ſupereſſe arbitramur , quam ut cum recta voluntate præfati Domini Felicis concurrentes, pacem ipſam deſideratiſſimam, pro qua omne noſtri temporis curriculum elaboratum eſt, in una tandem animorum , atque principatus conſenſione complectamur. Fuit namque pax ſemper noſtræ intentionis unicus finis, & terminus noſtræ ſolicitudinis, requies amœnitas pacis exiſtit, noſtri porro certaminis pacem præpotentem opulentam victoriam eſſe protemur.

Deſiderantes itaque de unico Paſtore uni ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ providere , cujus ſolicito ſanctoque miniſterio populus Chriſtianus feliciter gubernari, atque pacificis & ſalutiferis ſemper adaugeri valeat incrementis , complurimis ſuadentibus & urgentibus cauſis,& præſertim dilectione dandæ unionis & pacis in Eccleſia ſancta Dei, in perſonam dilectiſſimi Eccleſiæ filii Thomæ, in ſua obedientia Nicolai V. nominati,noſtra vota contulimus, ſperantes, ipſum ea facturum, quæ Summus Pontifex facere tenetur: fida quoque relatione intelligentes eandem credere & tenere veritatem pro conſervanda ,manutenendaque ſacrorum auctoritate Conciliorum,in Sacroſancta Synodo Conſtantienſi definitam,& declaratam, ac in ſacro Baſileenſi Concilio renovatam , nec non a Prælatis, Regibus & Principibus , univerſalibusque orbis ſuſceptam, prædicatam, & dogmatizatam, videlicet, quod Generalis Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata , Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans,poteſtatem immediate habet a Chriſto, cui quilibet, cujuscumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat , obedire tenetur in iis, quæ pertinent ad fidem , exſtirpationem ſchiſmatis, & ad generalem reformationem Eccleſiæ Dei in capite & in membris, & quod quicumque, cujuscumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat , qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus & præceptis hujus ſanctæ Synodi,& cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis, ſeu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit , condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur, & debite puniatur , etiam ad alia juris ſubſidia, ſi opus fuerit, recurrendo. (Falſum omnino eſt eorum principium, quo Pontificem non ambiguum ſubjici Synodo interpretantur , nam de ambiguo tantum ſanctio intelligenda fuit.)

Ad laudem igitur Dei Omnipotentis, ſalutem, pacem & conſolationem omnium Chriſti fidelium ſancta hæc Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentans, matura, unanimi, concordique deliberatione præhabita in ſuis ſacris deputationibus, votis dilectiſſimorum Eccleſiæ Filiorum Ludovici Sanctæ Cæciliæ Arelatenſis. Ludovici tit. S. Suſannæ de Warambone, Georgii tit. S. Mariæ Transtyberim Vienenſis vulgariter nuncupati , Joannis tit. S. Callixti, Joannis tit. S. Stephani in Cœliomonte de Arciis, Bartholomæi tit. S. Marci Cornetani vulgariter nuncupati , & Guillelmi tit. S. Marcelli, S. R. E. Presbyterorum Cardinalium : ac Venerabilium nec non dilectorum Eccleſiæ Filiorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Electorum, Abbatum, Ducum, Divini & humanis juris Magiſtrorum , & Doctorum, ac omnium & ſingulorum eidem ſanctæ Synodo incorporatorum, præfatum dilectiſſimum Eccleſiæ Filium Thomam in ſummum elegit Pontificem, nomine, quo nunc appellatur, Nicolaum V. appellandum, utque pro Summo Pontifice habeatur, præſentis Decreti tenore ex certa ſcientia ſtatuit,& ordinat,& decernit,juribus, Decretis & ordinationibus , etiam ſacri Baſileenſis Concilii quibuscumque non obſtantibus , quibus quoad hujusmodi actus celebrationem volumus eſſe derogatum, ſupplentes omnes & ſingulos defectus, ſi qui interveniant in præmiſſis , etſi tales forent, de quibus deberet præſentibus fieri mentio ſpecialis. Mandat propterea, jubet, ac præcipit hæc ſancta Synodus omnibus & ſingulis Chriſticolis, quatenus eidem tanquam unico, vero & indubitato Summo Pontifici obediant , pareant

pareant, & intendant. Datum Lauſannæ in Seſſione noſtra publica, in majori Eccleſia Lauſannenſi ſolemniter celebrata XIII. Kal. Maji, anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo nono.

Raynaldus ad annum jam dictum ubi Decretum, quod ſequitur, etiam refert.

Sacroſancta Generalis Synodus Lauſannenſis, in Spiritu Sancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

SAnctorum Eccleſiæ operum finem, atque terminum pacem eſſe, docet Regius Propheta, teſtimonium perhibens, Deum, qui ſeras confortat portarum Eccleſiæ, fines ejus poſuiſſe pacem. Ad hanc autem in populo Chriſtiano procurandam, & firmandam, hæc Sancta Synodus ab initio ſui congregata ſolicitudine continua laboravit, ut quemadmodum una fides eſt, unum baptisma, unus Deus, unum Eccleſiæ Caput Dominus noſter JEſus Chriſtus, ita & in ea præſideat unicus & indubitatus Chriſti Vicarius, unus Paſtor, unus Pontifex Summus: qui in æternam ſalutem cunctos fideles dirigat ſalutarium exemplo actionum, & ſanctarum odore virtutum: quam utique pacem in perſona Sanctiſſimi Domini Nicolai Papæ V. operante Altiſſimo, his diebus ſalutis donatam Eccleſiæ conſpiciens eadem Synodus tempus acceptabile arbitratur tam felici, tamque optato fine ſuas claudere actiones. Quocirca perſiſtens in nominatione loci pro futuro celebrando Concilio, facta per ipſam in Decreto Translationis ſuæ a Baſilea in hanc civitatem, juſtis & manifeſtis cauſis ad ipſum ſuadentibus, fine impoſito celebrationi ſuæ, præſenti Decreto ſemetipſam diſſolvit, & diſſolutam eſſe decernit, omnibusque & ſingulis in ea conſiſtentibus ad propria remeandi licentiam impartitur ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Datum Lauſannæ, in Seſſione noſtra publica, in majori Eccleſia Lauſannenſi ſolemniter celebrata VII. Kal. Maji, anno a Nativitate Domini MCCCCXLIX.

Indultum Concilii Baſileenſis datum Nobilibus Schwichelte pro tempore interdicti.

Anno Chriſti MCCCCXXXV. Eugenii IV. Papæ IV. Sigismundi Reg. XXIV.

SACRO-SANCTA GENERALIS SYNODUS BASILEÆ, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, DILECTIS ECCLESIÆ FILIIS, NOBILIBUS CONRADO ET FRATRIBUS SCHWICHELTE, HILDESEMENSIS DIOECESEOS, ET EORUM UXORIBUS, ET NATIS UTRIUSQUE SEXUS, IN PRÆSENTIARUM EXISTENTIBUS, SALUTEM ET OMNIPOTENTIS DEI BENEDICTIONEM.

SInceræ devotionis affectus, quem ad univerſalem Eccleſiam gerere comprobamini, promeretur, ut votis veſtris, illis præſertim, quæ in Divini cultus augmentum, & animarum veſtrarum ſalutem cedere dinoſcuntur, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Hinc eſt, quod Nos devotis veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati, ut quotiens vos ad loca Eccleſiaſtico ſuppoſita quavis auctoritate interdicto declinare continget; Clerus locorum hujusmodi, alicujus alterius ſuper hoc licentia minime requiſita, in ſingulis Eccleſiis, Monaſteriis & Capellis, in veſtri & cujuslibet veſtrum, & veſtrarum familiarum, ac aſſiſtentium vobiscum preſentia, clauſis tamen januis, & campanis

minime pulſatis, excommunicatis quoque, & interdictis excluſis, Miſſas, & alia Divina Officia publice, ſolemniter, ſumiſſa voce, reſumere, & celebrare, ac quecunque alia Eccleſiaſtica Sacramenta, & Sacramentalia miniſtrare libere & licite valeat, (dummodo vos, vel Clerus, & alii prædicti cauſam hujusmodi non dederitis interdicto, nec id ſpecialiter interdici contigerit vobis, & eisdem) Clero auctoritate noſtra, tenore præſentium indulgemus; non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non Statutis Provincialibus, & Synodalibus in contrarium facientibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ conceſſionis, voluntatis, & indulti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & univerſalis Eccleſiæ ſe noverit incurſurum.

Datum Baſileæ ſecundo Kalendarum Januarii, anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, triceſimo quinto.

Communicavit Cl. D. ab Erath, Conſiliarius Naſſovico Dillenburgicus.

Pactum Præpoſitorum in variis Canoniis

Halberſtadenſis Diœceſis, de tuenda Immunitate ab Eugenio PP. conceſſa, collato ære & auro uſque ad finem motæ litis.

Anno Chriſti MCCCCXXXV. Eugenii IV. Pp. V. Sigismundi Reg. XXVI.

Wir Hermannus, Probſt, und Capittel zum Caldenborn, Johannes Probſt, und Capittel zu St. Johannis vor Halberſtad, Hermannus Probſt, und Capittel auff St. Georgenperge vhor Goslar, Johannes Probſt, und Capittel zu der Sultzen vor Hildesheim, Johann Probſt, und Capittel zu Schenningen, Johann Probſt, und Capittel zu Hamersleben, bekennen uffenbar in dieſem brieve vor uns, und unſere Nachkommelinge, und elſs wenn (*) das wir auff das Privilegium, das unſern Orden in teutſchen Landen von unſerm heiligen Vather dem Babſte Eugenio gegeben iſt, vollſtendig und unverborgen bliebe, uns voreyniget haben in dieſſe Wiſſe:

Wehr es, das die Priorey von Wyndeſſen und von Wittenberg, adder erer einer beſunder, adder die von ohn darzu geſetzt werden, unſer einen ahnlangen, von macht wegen Briffes des heiligen Concilii zu Baſell, whu die zu kommen, die ſollen ſich mit rechte wehren, und deme ſollen und wollen wir alle beſtendig und behulfflich ſeyn mit liebe und mit gute, bis zum ende der ſachen.

Und bienahmen, ſo ſolden und wolden wir Probſt und Capittel vorbenumet unſer itzlicher legen und bereden ahn Pfennigen und Goldes zur Austrag der Sache, einer ſo viel, als der andere, zu glichem Teyll, wann des von uns geſchieth, wert us von denen jennen, die alſo angelanget, von den erſcheinen Prioribus, adder ore einer waden (**) one allerley hinderniſs und inſage: Aber wir Johann, Probſt, und Capittel zu Hamersleben, Regeler, und unſere Nachkomelinge in dem Stiffte zu Halberſtadt, ſollen und wollen in dieſer Sache halb ſo vihll legen, und dem alſo der vorſchreben Probſt und Capittel ehrbenohmet, vor uns, und unſere Capittel, und unſere Nachkomelinge, unſer Ingeſiegel ahn dieſes Briff wislichen laſſen hengen.

Nach der Geburth Chriſti verzenhundert Jar, darnach in dem funff und dreiſſigſten Jare, in der Dominiken: *Exurge, quare.*

Ineditum communicavit Clar. ab Erath, Conſiliarius Naſſovico Dillenburgicus.

(*) i. e. quemcunque.

(**) *Corruptus videtur hic locus.*

Con-

Digitized by Google

Conſervatorium Concilii Baſileenſis pro Confraternitate Capellæ S. Gertrudis Brunſwic. Anni 1435.

S. SANCTA GENERALIS SYNODUS BASIL... IN SPIRITU S. LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRESENTANS, Dilectis Ecclesiæ Filiis, Abbati Monasterii S. EGIDII BRUNSVICENSIUM, HALBERSTADIENSIUM Diœcesis, et Præposito Sanctorum Simonis et Judæ GOSLARIENSIUM, ac Decano B. Mariæ HAMBURGENSIUM, BREMENSIUM, HILDESHEIMENSIUM, et dictæ HALBERSTADIENSIS Diœcesis Ecclesiarum, Salutem et Omnipotentis DEI Benedictionem!

AD compeſcendos conatus nepharios perverſorum, qui perſonas, & loca Eccleſiaſtica ſuper bonis,& juribus ſuis offendere, ac multiplicibus perturbare moleſtiis non verentur, tanto magis per ſacrum decet Generale Concilium, oportuno remedio providere (*) &c. - - - - Cum autem, ſicut lamentabili querela dilectorum Eccleſiæ Filiorum, *Præpoſiti,& Sacerdotum in Capella St. Gertrudis Brunſvicenſium*, Hildeſienſis Diœceſis, pro Divinis Officiis inibi celebrandis, convenire ſolitorum, nuper accepimus, nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones & aliæ ſeculares poteſtates, earundum conſtitutionum, & Sanctionum Canonicarum, & legalium forſan ignari, contra ipſas a Præpoſito, & Sacerdotibus prædictis communiter vel diviſim, tallias, gabellas, & alias exactiones illicitas, hactenus extorſerint, & adhuc extorquere nitantur, ac etiam bona Præpoſiti, & Sacerdotum prædictorum communiter, vel diviſim invaſerint, arreſtaverint, occupaverint, detinuerint,& ſuis uſibus applicaverint &c. - - - tranſgreſſores, & violatores hujusmodi tamdiu excommunicatos, & anathematizatos publice nunciari faciatis, donec ab earundem talliarum, collectarum, impoſitionum, & quarumlibet extorſionum - - omnino deſiſtunt - - - Dat. Baſileæ II. Id. Jul. anno a Nativitate Domini Milleſimo quadringenteſimo triceſimo quinto.

Ineditum communicavit Cl. ab Erath, Naſſovico-Dillenburgicus Conſiliarius.

(*) Omiſſus hic eſt introitus, ſecundum formulam, conſuetus.

SALISBURGENSE CONCILIUM

Anno Chriſti MCCCCLI. Nicolai V. Papæ IV. Friderici Cæſaris XII.

SUB NICOLAO CUSANO, LEGATO APOSTOLICO.

NICOLAUS de CUSA, Cardinalis Legatus Sedis Apoſtolicæ, a Nicolao V., quum Salisburgum veniſſet, ibidem Concilio Provinciali præſedit anno MCCCCLI. menſe Februario: cujus Concilii, quum Hiſtorici Salisburgenſes haud meminerint, id tamen diſcimus ex geminis litteris, primum iis, quas idem Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis per Alemanniam Legatus, in eodem Concilio dedit:

SAcro, *inquit*, Saltzburgenſi Provinciali Concilio, cui auctoritate Sanctiſſimi Domini noſtri NICOLAI Divina providentia Papæ V. præſidemus, concorditer approbante, ordinamus, quod ex nunc in antea Sacerdos quilibet ſingulis diebus Dominicis, dum celebrat, ad finem Collectarum tam in principio, quam in ultimo Miſſæ adjicere debeat Orationem, quæ ſequitur: *Et Famulos tuos N. Papam, ac N. Antiſtitem noſtrum, una cum univerſali Eccleſia Catholica ab omni adverſitate cuſtodi. Per Dominum noſtrum &c.* Et ut in Saltzburgenſi Diœceſi dictus San-

Digitized by Google

ctiſſimus Dominus noſter, Dominus NICOLAUS Papa V. & FRIDERICUS (*) nunc Antiſtes, ipſorumque Succeſſores in præſcripta Oratione nominandi ſint: ſic & in ſingulis Diœceſibus Provinciæ præfatæ nomen Epiſcopi Diœceſis cujuscunque cum Romani Pontificis nomine modo præmiſſo debet recitari. Ut autem omnis Sacerdos ordinationem noſtram hujusmodi obſervans, ſpiritualis theſauri ſe gaudeat munere refectum, cuilibet tali Sacerdoti pro qualibet die Dominica, qua dictam orationem collectis ipſis adjunxerit, ut præfertur, quinquaginta dies de injunctis ſibi pœnitentiis, auctoritate Legationis noſtræ, qua fungimur, miſericorditer in Domino relaxamus. Demum ſtatuit hanc ordinationem infra unius menſis ſpatium poſt receptionem ejusdem per totam Provinciam Saltzburgenſem, & per ſingulas ejus Diœceſes, tam Regularibus, quam ſecularibus, exemptis, & non exemptis Presbyteris publicari. Datum *Saltzburgæ die octava menſis Februarii, anno MCCCCLI. Pontificatus NICOLAI Quinti anno IV.*

Hæc Ordinatio, quamvis in Synodo concepta, & perſcripta, poſt duos primum menſes, id eſt, tertia decima Aprilis, Archi-Epiſcopo reddita eſt, cum mandato, uti ad Suffraganeos transmitteretur.

Quare Fridericus earundem literarum copiam, ſeu apographum ad Leonardum Patavienſem transmiſit: quemadmodum contenta in eadem copia alias, dum ſua Paternitas Reverenda hic Saltzburgæ Sacro Provinciali Saltzburgenſi præſideret Concilio, unanimi ſunt voto concluſa. Hortatur Patavienſem, ea, quæ continentur, per Diœceſin publicari. Datum Saltzburgæ XIV. menſis Aprilis anno MCCCCLI.

Sed aliud inſigne in eodem Concilio conſtituendum erat, nempe Reformatio Diſciplinæ Regularis per Provinciam Salisburgenſem: eademque die octava Februarii, quando Cardinalis Synodo præſidebat, perſcripſit ea de re mandatum ad Archi-Epiſcopum, & Suffraganeos ſequentis tenoris:

Archi-Epiſcopo Saltzburgenſi, & Suffraganeis &c.

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA, TIT. S. PETRI AD VINCULA SACRO-SANCTÆ ROM. ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICÆ SEDIS PER ALEMANNIAM LEGATUS. REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI DOMINO FRIDERICO, ARCHI-EPISCOPO ECCLESIÆ SALTZBURGENSIS, AC UNIVERSIS EPISCOPIS PER SALTZBURGENSEM PROVINCIAM CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUoniam Sanctiſſimus Dominus noſter, Dominus Nicolaus Divina providentia Papa quintus, curam habens, ut univerſalis Eccleſia ſibi commiſſa in ſuis membris per orbem diffuſis ſalubriter gubernetur, nos ad hanc Saltzburgenſem, quemadmodum & ad alias Almanicæ Nationis Provincias pro communi animarum ſalute procuranda transmiſit, plurimos ad id opportunas nobis tribuens facultates: Nos conſiderantes ad honorem Dei, animarum ipſarum ſalutem, ac populi Chriſtiani gratam conſolacionem tendere, ſi omni ſtudio, & diligentia procuraverimus, quod perſonæ religioſæ, quamcunque regulam per Sedem Apoſtolicam approbatam tacite vel expreſſe profeſſæ, ſecundum regulam hujusmodi religionis ſuæ vivant, & Deo Altiſſimo reddant vota ſua: conſiderantes etiam, quomodo ob hanc cauſam eiſdem religioſis perſonis, ut in obſervantia regulari Omnipotenti Deo eo liberius & quiecius ſervire poſſint, & debeant, ab Apoſtolica Sede privilegia, & indulta multa, pluresque Parochiales Eccleſiæ cum fructibus, redditibus, & proventibus illis unitæ, & incorporatæ exiſtunt. Quarum quidem religioſarum perſonarum nonnullæ, tantis ingratæ beneficiis, ſalutem ſuam miſerabiliter negligentes, dictarum religionum ſuarum regulas & ſtatuta obſervare non curant, quinymo nonnunquam contradicunt in grave animarum ſuarum periculum & ſcandalum religionum. Quapropter niſi illi mores pra-

(*) Fridericus h. n. IV., Dynaſta de Emerberg Dapifer, & Archimagirus, ſeu coquinæ Palatinæ Præfectus, ex Decano Salisburgenſis Metropolitici Capituli eligitur Archi-Epiſcopus XL. Salisburgenſis anno 1441., a Concilio Baſileenſi contra æmulum electum confirmatus; hinc ſtetit ſemper pro Concilio Baſileenſi.

pravos, & diſſolutam vitam abjecerint, ac ad cor redierint, opera priorum Patrum, in quorum locum, & ſtatutum ſucceſſerunt, devote adimplendo, privilegia, indulta, atque Eccleſias prædictas juſte merentur amittere; quorum, ſi in pertinacia incorrigibiles perſeverare præſumpſerint, nequaquam poterunt eſſe digni. Hinc eſt, quod Nos auctoritate Apoſtolica, qua in hac parte fungimur, omnibus, & ſingulis perſonis religioſis Monaſteriorum quorumcunque, tam virorum, quam mulierum in prædicta Provincia Saltzburgenſi ubilibet conſtitutis, exemptis & non exemptis, ſub pena amiſſionis, & revocationis omnium & ſingulorum privilegiorum, indultorum & unionum prædictarum, eis, & eorum Monaſteriis, atque locis quibuscunque, etiam Apoſtolica auctoritate factarum, & conceſſarum, diſtricte precipiendo mandamus, quatenus infra unum annum a die datarum præſencium computandum, regularem vitam juxta regulas & ſtatuta ordinis, quem, ut premittitur, profeſſæ ſunt, effectualiter obſervare incipiant, & ſic inceptam fideliter continuare ſtudeant, & teneantur. Eademque auctoritate declaramus, decernimus, & ordinamus, omnes & ſingulas perſonas religioſas predictas, per Saltzburgenſem Provinciam ubilibet conſtitutas, quæ infra annum predictum hujusmodi obſervanciam regularem non inceperint, poſt elapſum ejusdem anni in antea ad quamcunque dignitatem fore inabiles, ac ineligibiles: quodque poſt lapſum duorum annorum a datis præſentium numerandum, nulla talium perſonarum religioſarum, niſi prius ſaltem per annum integrum immediate precedentem regularem tenuerit obſervanciam, ad quamcunque dignitatem eligibilis exiſtat: Mandantes inſuper Archi-Epiſcopo, & Epiſcopis predictis, ac omnibus aliis & ſingulis, ad quos de jure, vel conſuetudine; vel privilegio, electio perſonarum, & Monaſteriorum præfatorum confirmatio pertinet, ne contra declarationem, decretum, ac ordinationem noſtras hujusmodi veniendo ullam electionem de perſona, ut prefertur, inhabili pro tempore factam, quovis modo confirmare attemptent, ſive preſumant. Quod ſi ſecus fecerint, confirmationes easdem ſimili auctoritate Apoſtolica ex nunc, pro ex tunc, ex tunc, prout ex nunc decernimus irritas & inanes, nulliusque exiſtere roboris vel momenti. Quod ſi forſitan infra ipſum primum annum, a data preſentium computandum, caſus vacationis alicujus dignitatis occurrerit, ad quam perſona eligeretur, que in obſervancia regulari ſui ordinis non ſtetiſſet antea per annum, ac vitam regularem hujusmodi nondum incepiſſet ſervare, circa illam confirmator agere poterit, prout de juris communis diſpoſitione fuerit faciendum. Ut ergo hæc noſtra facta ordinatio, & caritativa admonitio ad omnium, ad quorum intereſt, intererit, vel in futurum intereſſe poterit, publicam deducatur notitiam; vobis Reverendiſſimo, & Reverendis Patribus, Archi-Epiſcopo, & Epiſcopis Provinciæ Saltzburgenſis ſupradictæ firmiter precepimus, & mandamus, quatenus has noſtras literas, ac omnia, & ſingula in eis contenta, per veſtras Diœceſes, & ubicunque opus eſſe judicaveritis, infra unius menſis ſpatium a tempore receptionis præſentium, inſinuare, ac publicare curetis: & ea, quantum ad vos ſpectat, obſervetis, ac ab aliis omnibus, quorum intereſt, faciatis inviolabiliter obſervari. Datum & actum Saltzburgæ, die octava Februarii, anno a Nativitate Domini MCCCCLI. Pontificatus prefati Sanctiſſimi Domini noſtri NICOLAI Divina providentia Papæ quinti anno IV.

Abſoluto Concilio, Cardinalis Viennam ſe contulit, nominavitque Viſitatores Monaſteriorum, editis eam ob rem litteris publicis, quæ ſic habent:

NICOLAUS, MISERATIONE DIVINA, TIT. S. PETRI AD VINCULA, SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS PER ALMANNIAM, VENERABILIBUS IN CHRISTO NOBIS DILECTIS PATRIBUS, ET RELIGIOSIS PERSONIS, ABBATIBUS, ABBATISSIS, ATQUE CONVENTIBUS ORDINIS S. BENEDICTI, PER PROVINCIAM SALTZBURGENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

Divina pietate Eccleſiam ſuam miſericorditer reſpiciente, actum eſt, (quis poterit dubitare?) quod hoc in tempore Sanctiſſimus Dominus noſter, Domi-

nus Nicolaus Papa quintus, Paſtor vigilantiſſimus eidem Eccleſiæ Præfectus exiſtit, cujus diligentiſſima cura ad hoc indeſinenter attendit, ut oves ſibi creditas in ſalutis viam dirigere poſſit, & in Dei caritate unumquemque pro ſuo debito ardere ſe procuret. Idcirco ſua Sanctitas ad ſacerrimam veſtram religionem oculos attollens, nobis diſtricte præcepit, atque ſingulariter dedit in mandatis, ut per ſimilia commiſſæ Nobis Legationis loca eam ſolicitudinem, quantum ex alto datur, adhiberemus, qua omnes, ſi qua exorta reperitur, deformitas a veſtra religione devia, Apoſtolica viſitatione amoveatur, ſacraque religio in ſanctis obſervantiis reviviſcat. Sed quia Nos per multis negotiis aliis occupati ad ſingula loca veſtra perſonaliter accedere non valemus, per alios noſtros Commiſſarios idipſum explere compellimur, quod noſtra in in perſona facere nequimus. Hinc Venerandos in Chriſto Patres veſtri ordinis, Martinum ad Scotos, & Laurentium Celle Mariæ Abbates, nec non Stephanum in Medlico Priorem, Monaſteriorum Patavienſis Diœceſis, de quorum trium fidei integritate, ac optimo zelo, ad Dei cultum, & religioſam obſervantiam plurimum in Domino ſperamus, Apoſtolica auctoritate Viſitatores deputavimus, & per preſentes deputamus, eosque ad vos, & ſingula veſtra Monaſteria ad viſitationis officium plenarie exercendum cum omni facultate ad hoc neceſſaria transmittimus. Quibus præcipue dedimus, atque etiam harum ſerie damus in mandatis, ut ipſi ſolum Deum præ oculis habentes, omni ſiniſtra affectione poſtpoſita, diſpoſitionem ſtatuum, & conditiones omnium & ſingulorum Monaſteriorum, Priorum, ac perſonarum in ipſis, & ipſorum quolibet degentium, primo ab Abbate incipiendo, demum ad alias perſonas deſcendendo, uſque ad ultimam, ſolicite & diligenter inquirant, & inquiſita debite conſcribant, ſeu conſcribi faciant; omnia quoque & ſingula, quæ ſtatutis, & regula dicti ordinis devia eſſe conſpexerint, aut compererint, emendari procurent. Ubi vero in viſitatione hujusmodi graves exceſſus, & incorrigibiles perſonas eos reperire contingeret, quod tunc advocato ad hoc brachio ſeculari ad exſtirpationem criminum & difformitatum omni diligentia adhibita procedant, & nihilominus nobis exceſſus hujusmodi, & facti qualitatem cum ſuis circumſtantiis quantotius ſuis literis referre ſtudeant: ut Nos omni opportuno remedio, ſi opus fuerit, occurramus. Volumus autem, quod omni diligentia invigilent, quod tria ſubſtantialia omnis Religionis, ſcilicet paupertas, caſtitas, & obedientia, & exactiſſime obſerventur; & eſus carnium nequaquam, nec Abbati, nec Abbatiſſæ, nec Monachis, ſeu Monialibus indulgeatur, niſi eo modo, quo Regula S. Benedicti per eos profeſſa, ipſis permittit eundem; omnibus diſpenſationibus in contrarium, per quemcunque Viſitatorem conceſſis, non obſtantibus; quas omnes, cum ſint contra Regulam, preſencium tenore irritas eſſe decernimus. Inſuper volumus, quod prædicti noſtri Commiſſarii & Viſitatores nonnulla noſtra ordinationes & ſtatuta, quæ ad Dei honorem, animarum veſtrarum ſalutem, pro reformationis introductione ſervari mandavimus, vobis omnibus & ſingulis ſupradictis inſinuent, ac publicent; & ubi vos per obſervantiam Regularem gratia Dei capaces eſſe viderint, plenariæ indulgentiæ cum certa pœnitentia facili participes faciant, ac omnia alia, ac ſingula, quæ ipſos agere, & in hujusmodi viſitatione exercere contigerit, primo in ſcriptis diligenter redacta, nobis examinanda, & Apoſtolicæ Sedi deferenda citius transmittere non poſtponant. Quocirca vobis omnibus Abbatibus, Abbatiſſis, ſingulisque perſonis ordinis S. Benedicti antedictis, per Saltzburgenſem Provinciam ubilibet conſtitutis, dicta auctoritate Apoſtolica, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis excommunicationis, quam in ſingulares perſonas: & interdicti, quam in loca & Monaſteria veſtra, latis ſententiis ferimus in his ſcriptis, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus prænominatos Abbates, & Priorem, a nobis Viſitatores Deputatos, uti Apoſtolicos Viſitatores & Nuntios, cum omni reverentia & obedientia, quibus Apoſtolicæ Sedi afficimini, ſuſcipiatis, & ad ipſorum viſitationis officium in omnibus exequendum libere admittatis, omnem illis veſtrorum Monaſteriorum, & perſonarum quarumcunque, a capite uſque ad ultimam, diſpoſitionem & conditionem plenius manifeſtando: ac omnia, & ſingula,

gula, quæ Viſitatores ipſi ſecundum regulam & ſtatuta ordinis veſtri fieri, & obſervari mandaverint, ſeu ordinaverint, reverenter acceptetis, & ſtudeatis diligenter, ut tenemini, etiam obſervare. Et ſi ſecus feceritis, quod abſit, ex tunc ſæpe dictis Viſitatoribus per præſentes committimus, & etiam diſtricte præcipimus, ut vos, & quemlibet veſtrum in præmiſſis inobedientem, cujuscunque conditionis, ſeu ſtatus fuerit, poſt trium dierum Canonicam monitionem, ultra pœnas ordinis, præmiſſam excommunicationem, ac Monaſteria inobedientium interdicti Eccleſiaſtici, per nos, ut præfertur in ſcriptis literis, ſententias incidiſſe declarent. Abſolutionem vero omnium & ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias incurrerint, Nobis, & Apoſtolicæ Sedi tantummodo reſervamus. Dat. Wiennæ, Patav. Diœceſ., die tertia menſis Martii, anno a Nativitate Domini MCCCCLI. noſtro ſub ſigillo. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini NICOLAI, Divina providentia Papæ quinti anno IV.

Proceſſum Viſitationis deſcripſit unus de Viſitatoribus, Martinus, Scotorum Abbas, in Dialogo. Quem *V.C. Hieronymus Pez edidit Tom. II. Script. Auſtr. a column.* 637. Initium factum a Monaſterio Gotwicenſi: a quo Viſitatis per Auſtriam reliquis, tranſiere in Stiriam, & Carinthiam: inde Salisburgum, demum in Bavariam per Monaſteria facile duo ſupra quinquaginta utriusque ſexus. Cæterum idem Martinus pro Stephano, Mellicenſium Priore, ſupra nominato, ſcribit, Viſitatorem tertium fuiſſe Joannem Slitpacher, Profeſſum in Mellico; qui nempe Stephano de Spanberg in Abbatem Mellicenſem electo, ſuffectus fuerat.

P. Marcus Hanſiz S.J. Germaniæ Sacræ Tomo II.

NICOLAI Papæ V. Confirmatio & Approbatio Statutorum Synodalium & Curiæ Leodienſis, Anni 1451.

NICOLAUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

IN Apoſtolicæ Dignitatis ſpecula, licet immeriti, diſponente Domino conſtituti, ad univerſos noſtræ vigilantiæ creditos, tanquam univerſalis Dominici gregis Paſtor, commiſſæ nobis ſpeculationis aciem, quantum nobis ex alto permittitur, extendentes, manus operarias libenter apponimus; ut inter fideles quoslibet, præſertim ſub quavis jurisdictione Eccleſiaſtica degentes, ita dirigatur juſtitia, & illius vigeat cultus; quod abuſibus repreſſis, & moribus reprobis extirpatis, plantentur & ſuccrescant bonæ ac virtuoſæ actiones, præmium boni ſentiant, malique pro demeritis condigne puniantur: illaque rurſus Apoſtolici muniminis ampliori adminiculo communimus, quæ præmiſſorum conſideratione percipimus conſultius proceſſiſſe. Sane pro parte dilectorum filiorum Decanorum, & Capitulorum ſecundariarum Eccleſiarum Leod. nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dudum Venerabilis frater noſter Johannes, Epiſcopus Leodienſ.(*) propriorum & dilectorum filiorum majoris Leodienſ., cui etiam tunc præerat Eccleſiæ; Præpoſiti, ſingulorumque Archi Diaconorum & Capituli Officialis in ſua Leodienſ. ſeu quavis eorundem filiorum Curiæ forisque Deputatis bene agendi, & non inquietandi, nec gravandi ejus ſubditos, normam, remediumque dare, & adhibere volens, nonnulla per bonæ memoriæ Adolphum Epiſcopum Leodienſ. Prædeceſſorem ſuum, ex tempore, quo ipſe dictæ dignoſcitur Eccleſiæ præfuiſſe, contra abuſus Officiatorum hujusmodi, & exceſſus edita: nec non Synodalia Statuta innovando & confirmando, quamplurima alia ſtatuta, conſideratione majoris, & aliorum Capitulorum hujusmodi, atque Cleri civitatis & Diœceſis Leodienſ. de conſilio etiam & conſenſu majoris Capituli hujusmodi provide edidit: in eisque voluit, ſtatuit, & ordinavit, quod licentia teſtandi alicui Beneficiato, ſeu Presbytero ab Epiſcopo conceſſa,

(*) *Multa in his, quæ ſequuntur, mutila & manca ſunt.*

ceſſa, per ceſſum vel deceſſum ejusdem Epiſcopi exſpirare non deberet: & quod de bonis mobilibus Beneficiati, ſeu Presbyteri absque tali licentia, ſeu ab inteſtato defuncti, inventarium confici, illaque ſolutis exequiis, atque debitis ſuæ diſpoſitioni cedere deberent: ac deductis oneribus realibus, Beneficiorum viceſimus denarius valoris ipſorum Beneficiorum pro abſentia atque ratione Beneficii, ſi cum cura, unum Scutum vetus; ſi vero ſine cura foret, quatuor groſſi veteres, & non ultra, pro placet reciperetur, & ſemel tantum de valore Beneficii docere deberet; nihilque abuſive pro placet, & abſentia, ac tantum duo groſſi antiqui pro ſuis regiſtrationibus reciperentur. Quodque unicuiq; Canonico alicujus dictarum ſecundariarum Eccleſiarum abſentiam ratione Beneficiorum ſuorum aliorum pro tempore petenti, & viceſimum, de quo præfertur, denarium annis ſingulis ante Feſtum Sancti Lamberti offerenti, abſentia concedi deberet: & quod fructus Beneficiorum, in quibus Rectores reſiderent, non ſub ficto colore abſentiæ, nec etiam illorum Beneficiorum, a quibus Rectores eſſent abſentes, dummodo Beneficiis ipſis laudabiliter deſerviretur, aliquatenus arreſtarentur: alioquin ſi ſecus attemptari, ac ad excommunicationem, ſuſpenſionem vel interdictum contra Rectorem aliquem procedi contingeret, arreſtum tolleretur, & Rectori abſolutio impenderetur, ipſique ſuper his literæ darentur ubique gratis: nec non expenſæ, in quibus forte propter arreſtum, ſeu proceſſum hujusmodi Collector vel Procurator condemnatus foret, ſtatim per illum ſolvi, ſeu deponi in judicio deberent. Collector quoque fructuum Beneficiorum, quorum Rectores perſonaliter reſiderent, ſub ficto colore abſentiæ talium Rectorum arreſtari non procuraret, & quod ipſe in abſentia Rectorum Beneficiis in Divinis laudabiliter deſerviri facere, eorumque onera, etiam realia ſupportare, ac diminutos negligentia ſua eorundem Beneficiorum fructus reaugmentare deberet. Quodque ſi licentia abeſſendi arreſtationem præcederet, pro ipſa arreſtatione, ſeu illius literis Collector nihil; & ſi eam licentia ipſa ſequeretur, quo caſu arreſtum ſublatum foret, pro ea, ſeu illius literis Collector ipſe, ſive Subcollector duos groſſos duntaxat percipere deberet: ac quod de Synodo & exceſſibus Synodalibus, Fiſcaliumque examinationibus, & inſtitutionibus Procuratorum ac Sententiariorum, Articulatorum, Copiatorum, Notariorum, ac Fiſcalium, & non Fiſcalium Procuratorum ſalario & ſcripturis, ac hominibus volentibus cedere bonis, prout de his omnibus in Synodalibus præfatis omnibus, aut ſuæ curiæ Leodienſ. Statutis, dictique Adolphi moderationibus, nec non pace Tongrenſ. & aliunde proviſum ac ordinatum foret, ſervaretur: quodque Articulator propter diverſos exceſſus contra unam perſonam diverſos proceſſus facere non deberet, ſtaretque Articulator ipſe pro juramento & reſponſione ad articulos unius exceſſus ſalario, prout de illo, ut præfertur, ordinatum eſt: exceſſuum vero plurium, juxta Decretum Judicis, contentus, & quod excommunicatus propter contumaciam pro ipſa contumacia non ultra valorem ſex groſſorum Turonenſium; ſi vero Presbyter eſſet, duodecim groſſorum ſummam: excommunicatus vero per annum & amplius Judicis arbitrio plecteretur; quodque pro definitiva ſententia ſignanda & ſigillanda, viceſimus denarius condemnationis, vel abſolutionis: pro interlocutoria autem duo groſſi & non ultra reciperentur: & quod non eſſent, niſi quindecim Procuratores negotiorum curiæ in Leodienſi, & tantum unus Procurator in qualibet curia Præpoſiti, & Archi-Diaconorum prædictorum. At quod nullus eorum eſſet Sigillifer vel Notarius Curiæ illius, cujus foret Procurator, ſuoque eſſet quivis officio contentus. Quodque deſervitor pro licentia deſerviendi Beneficio nihil ſolvere deberet; & quod nullus ſuper exceſſibus ad Leodienſis, vel alicujus Archi-Diacon. curiam citaretur, niſi articuli exceſſuum cum citatione mitterentur, vel ex tenore citationis hujusmodi citatus inſtrui poſſet, ſuper quibus in judicio conveniretur: ac quod non caperetur, nec incarceraretur aliquis citatus ad Leodienſem civitatem, juri ſtare, ſeque defendere volens; niſi crimen confeſſus, vel in illo comprehenſus, ſeu convictus de eo eſſet: nec Beneficiatus aliquis in Beneficio ſuo reſidens, pro quocunque crimine caperetur, de quo convictus

victus non foret, neque ipsius Beneficii fructus arrestarentur. Quodque Executores literarum monitorialium sub sigillis suis executiones illarum, ac modum & formam, diemque & horam executionum hujusmodi, una cum personarum designatione speciali, rescribere tenerentur. Et ne pro resignationibus Beneficiorum admittendis, ac institutionibus, seu admissionibus aliquid reciperetur; sed pro trium proclamationum, seu institutionum, seu admissionum literarum, duodecim grossi, cum uno grosso pro audientia recipi possint. Quodque in Visitationibus, quas Archi-Diaconi per se, vel suos facerent Visitatores, taliter se haberent, quod nihil contra Canonicas Sanctiones, seu Synodales Constitutiones aliquatenus facerent, aut fieri permitterent; sed quæ sibi licita forent, his duntaxat contenti essent, nihil penitus curialitatis, seu procurationis nomine a provisoribus mensæ Sancti Spiritus, aut fabricæ Altaristis, appenditiis non separatis, seu filiabus Ecclesiarum, Capellis, hospitalibusve recipientes: nec reus aliquis super excessu in causam tractus componere volens, ad jurandum compelli deberet, neque ratione alicujus juramenti per eum non præstiti, aliquid exigi ab eodem: quodque literæ statutorum nuncupatæ per practicos expertos dictari, & signeto Officialitatis signari deberent. Nec occasione litis, super Beneficio per biennium pacifice possesso, movendæ illius fructus subtrahi, vel arrestari deberent. Neque ejus Rectori absentia denegari: & quod in singulis aliis a Berckens., Tongrens., Trajectens., & Sancti Trudonis Conciliis non esset, nisi unus Officialis foraneus, & unus Archi-Diaconus foraneus. Quodque super matrimoniis, seu sponsalibus contractis, nulli concordiam aliquam facere, vel tractare, seu fieri procurare, aut concordiis talibus interesse præsumerent: sed sententia desuper judicis competens exspectaretur, nec aliquis litigans habentem Procuratorem legitimum citare facere præsumeret ad aliquem actum, neque absque expressa commissione Judicis Notarius aliquis responsiones ad positiones faciendas, sive testes producendos extra Curiam Leodiensem audiret, reciperet, vel examinaret: & quod absque evidenti necessitate alicui Presbytero de Servitura duarum Ecclesiarum Parochialium non condependentium non committeretur. Habentes autem plura Beneficia, & illis simul deservientes, propterea non vexarentur, nec quidquam exigeretur, vel reciperetur ab eisdem, dummodo satisfacere possint, & cum effectu satisfacerent Beneficiorum oneri eorundem. Quodque Placet concessum Curato residenti pro Coadjutore, atque absenti pro Defervitore, post eorum obitum esset duraturum, neque ad festum Sancti Joannis Baptistæ extunc immediate sequens: nullique Rectori alicujus Beneficii, seu Altaris, licentiam petenti fructus Beneficii, vel Altaris hujusmodi in augmentum convertente(*) licentia ipsa denegaretur, & quod Placet gratis concederetur defervitori; Rectori quoque propter executiones mandatorum in Beneficio residere non audenti, abessendi licentia daretur gratis: & ne quis in eadem Curia simul & semel Judex & Sigillifer, seu Vicarius & componens, aut eorum aliquis conjugatus esset: neque Decani rurales Christianitatum nuncupati, sub colore visitationis ficto, vel illius remissionis, de quartis Capellis per ipsos non personaliter visitatis, aliquas pecunias annuas reciperent, sed de visitatis per eos Capellis tantum quarta parte illius, quod Archi Diaconis pro visitatione integræ Ecclesiæ deberetur pro ipsarum Capellarum visitatione, & eadem etiam parte pro Cathedratico & obsonio; nec non octava parte eorundem fructuum pro Placet & absentia, ac proclamationibus, & admissionibus ratione Capellarum earundem contentari deberent. Et eorum quilibet in suo Concilio salvis privilegiis Apostolicis, & aliis conditionibus tunc adjectis personaliter residere. Et ne Sigillifer Leodiensis pro deliberatione Chrismatis, vel Olei sacri sive infirmorum, neque pro illorum ministratione Decani rurales præfati quidquam reciperent, vel etiam exigerent præter & contra Synodalia Statuta, nec etiam eorum deliberatio alicui Decano denegaretur propter deportationem, vel executionem Ecclesiasticorum mandatorum. Et ne Archi-Diaconi, & Decani Christianitatum causarum eis intentarum decisionem, & definitivam sententiam:

(*) *forte:* convertendi.

Nec Officialis Leodienſis per appellationes per eum devolutas, neque ultra ſemel ſimplicis querelæ coram ſe intentatas cauſas aliquas committere præſumerent, nec etiam pro præſentatione ad aliquem ſacrum ordinem, ſive illius literis ultra ſex groſſi reciperentur. Quodque Curatus reſcribens Decano, ſive Vice-Decano, prout moris eſt, deberet ſemel in anno duntaxat, & non amplius reſcribere, Beneficiorum infra Parochiam ſuam conſiſtentium, ſuorumque Rectorum, & etiam deſervitorum, ac etiam excommunicatorum per annum & amplius nomina, & cognomina, una cum valore annuo Beneficiorum eorundem. Nec deberet ex officio talis ſic reſcribens citari ſuper ulteriori reſcriptione: & quod nullus Presbyter ſuper incontinentiis citaretur, niſi mulier nominata in Citatorio, cum qua diceretur incontinens, eſſet primo ad Synodum provocata, plerisque aliis variis & diverſis etiam tunc adjectis, quæ omnia & ſingula idem Joannes, Epiſcopus Leodienſis, etiam voluit, & ſub certis pœnis mandavit inviolabiliter obſervari, prout in literis ſuper his confectis, & per ipſum Joannem, Epiſcopum Leodienſem, anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo ſexto, die quarta Junii conceſſit, ſuoque, & majoris Capituli Leodienſis hujusmodi ſigillis ſignatis dicitur plenius contineri. Quare pro parte iporum Decanorum, & Capitulorum ſecundariarum Eccleſiarum fuit Nobis humiliter ſupplicatum, ut præfatis, & aliis in dictis literis contentis pro eorum ſubſiſtentia firmiori, robur Apoſtolicæ confirmationis adjicere, ex benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur hujusmodi ſupplicationibus inclinati, ſtatuta prædicta, & illa in præfatis literis contenta, rata, & grata habentes, illa ex certa licentia (*) authoritate Apoſtolica confirmamus, & approbamus, ac præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſupplentes omnes defectus, ſi qui forſan intervenerint in eisdem, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæterisque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, approbationis, communitionis, & ſuppletionis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo primo, quarto decimo Calendas Novembris, Pontificatus noſtri anno quinto.

Lünig Continuat. III. Spicil. Eccleſiaſt. pag. 1093.

(*) ſcientia.

CAMINENSIS SYNODUS

Anno Chriſti MCCCCLIV. Nicolai V. Pp. VIII. Friderici III. Reg. XV.

HENNINGHUS, DEI GRATIA, EPISCOPUS CAMINENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, ET DECANIS, ARCHI-DIACONIS, SCHOLASTICIS, CANTORIBUS TAM CATHEDRALIUM, QUAM COLLEGIATARUM CAMINENSIUM, PAROCHIALIUM ECCLESIARUM RECTORIBUS, VICE-RECTORIBUS, AC LOCUM EORUNDEM TENENTIBUS, CAPELLANIS, VICARIIS, SUBSTITUTIS, ET CLERICIS BENEFICIATIS, ET NON BENEFICIATIS, OMNIBUSQUE ALIIS ET SINGULIS, CUJUSCUNQUE STATUS, GRADUS, ORDINIS, AUT CONDITIONIS FUERINT, IN DIŒCESI NOSTRA UBILIBET CONSTITUTIS, QUOSCUNQUE INFRA SCRIPTUM TANGIT NEGOTIUM, SEU TANGERE POTERIT QUOMODOLIBET IN FUTURUM, SALUTEM, ET SINCERAM IN DOMINO KARITATEM.

INjuncta nobis Creatore ab Altiſſimo omnium rerum, & conditore, ſollicitudine Paſtoralis curæ, ſubjectarum (*) remediis nos invigilare opportune, earundem

Pag. 437. hujus Tomi Epitomen hujus Synodi ex Cramero excerptam retulimus: nunc integram damus, qualis a Cl. Lunigio edita fuit.

(*) *fors addendum*: ovium.

ized by Google

dem periculis obviare, ac difformitates removere compellit. Sanum eſt, quod de ſanctа noſtra Synodo de anno Domini MCDLIV. ipſo die Beatæ Mariæ Magdalenæ in Eccleſia noſtra Kathedrali Caminenſi cum noſtris Prælatis celebrata, multi defectus, abuſiones, & difformitates ad noſtram audientiam deducti fuerunt, præcipue de Clericis, tam Religioſis, quam ſæcularibus: qualiter, quod dolenter eſt audiendum, ipſi contra Sacroſanctas Canonicas Sanxiones delinquunt, & exorbitant, a veritatis tramite valde recedentes. Quapropter DEI adjutorio, ac de Prælatorum noſtrorum conſilio ad obviandum difformitatibus hujusmodi, ac ad providendum futuris periculis, ordinationes infra ſcriptas fecimus, quas ab omnibus noſtris Diœceſanis inviolabiliter volumus obſervari. Illis tamen Statutis Synodalibus, quæ per Prædeceſſores noſtros piæ memoriæ ordinata ſunt, nequaquam derogando, neque in eis aliquid immutando, niſi inferius duxerimus aliter diſponendum. Sed illa potius amplectendo, & approbando, eis ordinationes, & ſtatuta noſtra hujusmodi duximus addenda pariter, & annectenda &c.

Inprimis volumus, ſtatuimus, & ordinamus, quod de cetero nullus Clericorum, & ſignanter Curati, publicas & ſuſpectas intrare præſumant tabernas cum laicis, ubi & in quibus plurima ſcandala, & crimina, videlicet homicidia, furta, perjuria, convitia, & luxuriæ committuntur: Clerus cum ſuis Parochianis coequales bibunt hauſtus, ſuas oves paſtorali cura ſibi commiſſas ſeducunt, & in profundum inferni demergunt, aliis iter devium & lubricum, ac extreme præbentes pernicioſum.

Secundo refertur de dictis Curatis, quod in Vigiliis, & Profeſtis Sanctorum cum ſuis Parochianis, ac etiam extraneis aliis uſque ad medium noctis crapulantur, & gurgitant, eſculenta & potulenta ſaturiantes, & ſic æſtuati in continenti Miſſarum ſolemnia omiſſis Horis Canonicis, in Divini nominis offenſam, celebrant. Si qui tales in præmiſſis de cetero culpabiles reperti fuerint, privabimus Beneficiis, & eosdem ſine & absque alia monitione præmiſſa ab officio ſuſpendemus.

Rurſum præcipimus omnibus Presbyteris, & Clericis noſtræ Diœceſis, ne de cetero ad hauſtus æquales bibant, neque unus alium ad bibendum taliter, vel ultra modum honeſtum incitet, quovis quæſito colore: alioquin contrarium facientes, totiens, quotiens in his deliquerint, pœna duorum florenorum Rinenſium volumus puniri.

Inſuper ad aures noſtras pervenit, quod non ſolum minores Clerici, & ſimplicibus Beneficiis Beneficiati, ſed proh dolor! nonnulli Eccleſiarum Prælati ſuperfluis commeſſationibus, & illicitis confabulationibus inſudantes, fere medietatem noctis expendunt, in Divino officio raro, vel vix comparentes. Et poſtquam tales domi oraverint, ſincopando Horas Canonicas transcurrunt, quaſi nullam habeant ad Dominum intentionem.

Ceterum ſunt nonnulli plures, & etiam alii, qui quater in anno Miſſarum ſolennia vix celebrant; & quod deterius, intereſſe contempnunt, & ſi Divinis interſunt, Chorum exeunt, laicorum confabulationes ſic commiſcentes, prohibemus de cetero talia fieri. Contrarium vero facientes, pœna ſuſpenſionis volumus puniri, ut eo ferventius, eoque devotius Divino cultui ineſſe ſtudeant.

Præterea, ut refertur, ſunt nonnulli, curam animarum habentes & vices gerentes earundem, qui mandata ordinaria exequi contemnunt, timorem temporalem plus, quam Dei affectantes, perjurium & infamiam exinde incurrentes. Tales & conſimiles ab omni honore & officio ſuſpendimus, ac privabimus Beneficio, juxta ſacroſanctiſſimas Sanxiones Canonicas.

Inſuper nonnullorum Prælatorum noſtrorum frequens & aſſiduus clamor auribus noſtris intonuit, quatenus nulli Presbyteri & Clerici pacis æmuli, Dei timore, ac etiam omni humano honore poſtpoſito, majoris excommunicationis ſententiæ pœnas non formidantes, ſtatuta Prælatorum eorum minime decenter, interdum clam, & quandoque palam & publice, contra utriusque juris diſpoſitionem, Prælatis ſuis detrahunt, convitia & diſſenſiones, ac ſcandala inter Prælatos, & minores Clericos, nec non inter Præ-

latos, Clericos, & laicos, inſtinctu diabolico ſuas zizanias ſeminant, bonum pacis & concordiam inter illos eradicant, & evellunt, & faciunt, uti ſæpius viſum eſt, tam laicos, quam Clericos contra ſuos Superiores & Prælatos inſurgere & inſultare.

Monemus & requirimus talia perpetrantes & facientes, ac illis adhærentes, nec non conſilium, auxilium, aut favorem ad id præſtantes, ſub pœna a jure contra tales malefactores promulgata, quatenus mox & in continenti poſt publicationem præſentis noſtri ſtatuti a talibus deſiſtant. Et artius prohibemus, ne in antea talia vel conſimilia committantur, taliumque ſcelerum patratores juxta Canonicas ſanxiones ſerioſius puniemus, & impune nullatenus evadent.

Prohibemus inſuper, quod nemo Clericorum vel laicorum de quæſtionum apicibus tractet, aut diſputet in publico inter laicos Chriſtianos, aut infideles, Judæos, Schiſmaticos, ſeu Paganos, aut quoscunque alios, videlicet de Sancta Trinitate, aut Filii in Divinis incarnatione, aut de pretioſiſſimo Sacramento Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti, nec in præſentia laicorum, nec de indulgentiis a Sancta Sede Apoſtolica & Romana Eccleſia indultis; niſi tunc Clerici tales fuerint, quibus permiſſum eſſet, & a talibus, quibus permiſſum eſt, talia tempore & loco congruis ad evitandum ſchiſmata & ſcandala, quæ ex his aliquando in populo conſueverant venire.

Item de Religioſis noſtræ Diœceſis graves accepimus querelas, videlicet quod nonnulli tam Mendicantium, quam Prædicatorum, nec non Militiarium S. Johannis Ordinis Fratres pauci ſub regulari obſervantia vivunt. Quidam de ipſis, ut dicitur excommunicatos & interdictos, tam a jure, quam ab homine ad Divina admittunt. Aliqui etiam ipſorum Religioſorum nocturno tempore abjecto habitu loca ſuſpecta ſubintrant. Similiter & in die non bini, juxta regulas ordinis eorum, ſed unus ſolus hinc inde vagatur, indecenter platheas transcurrendo, & abuſiones varias alias faciunt, & committunt. Et ſi aliquotiens ſuper his per Nos, ac Prælatos noſtros corripiantur, minime advertunt, ſed confiſi de privilegiis ſuis pertranſeunt impunes. Quatenus omnes & ſingulos Priores, & Sub-Priores, Cuſtodes, Ghardianos, & alios quocunque nomine cenſeantur, dictorum ordinum Superiores hortamur, requirimus, & monemus, quatenus infra unius menſis ſpatium a die publicationem præſentium immediate ſequente, præmiſſarum abuſionum, & difformitatum reos juxta diſciplinam eorum ordinum corrigant, & correctioni condigne ſubjiciant; alioquin ſi Superiores hujusmodi in præmiſſis negligentes, & remiſſos invenerimus, dicto tempore monitionis elapſo, culpabiles, & reos juxta Canonicas Sanxiones puniemus, juſtitia mediante. Et ſicut de Monialibus in Prædeceſſorum noſtrorum ſtatutis proviſum eſt, ita præcipimus obſervari.

Item, ut ſupra diximus, ſtatuta a Prædeceſſoribus noſtris, & præſertim a Johanne Frederico, & Sifrido condita, inviolabiliter præcipimus obſervari, & ſpecialiter de Mendicantibus, ſimiliter de Procuratoribus, de Notariis, de ceſſionibus, & ad obſervanda decrevimus: ne laicus laicum ad judicium ſpirituale trahere audeat, vel præſumat, niſi in caſibus a jure permiſſis, vel de conſenſu partium; alioquin tam Judex, quam Actor in quatuor marcas argenti debeat puniri. Et ſi contingeret, quod laicus laicum citet, ex tunc Judex in citatorio teneatur, & debeat exprimere cauſam, oſtendendo, quomodo illa cauſa ad forum Eccleſiaſticum dignoſcitur pertinere, & hoc pœna ſub eadem.

Item ſtatuimus, quod nullus Clericus Clericum, aut perſonam trahat coram aliquo Judice in vim ceſſionis in cauſam, niſi talis ceſſio ſit vera, & non ſimulata, & pure propter Deum facta. Et jurabunt cedens, & ceſſionarius coram Judice, coram quo actus ceſſionis agitur: videlicet, quod nullum emolumentum, ſeu commodum ex ceſſione ad ipſum cedentem deferatur. Et ſi ſecus factum fuerit, cedens perdet cauſam, & ceſſionarius cedet ab inſtituta actione, & cum hoc ceſſionarius pœna quatuor marcarum argenti puri per eundem Judicem punatur, & ſi Judex hoc juramentum prætermiſit, eadem pœna ſe ſenſerit puniendum.

Item

Item ſtatuimus, quod teſtamenta, ſeu ultimæ voluntates Presbyterorum, & Clericorum noſtræ Diœceſis ſemper maneant in ſua firmitate, non obſtante, quod hujusmodi teſtamento, vel ultimæ voluntati publica non interfuit perſona; dummodo tamen ibidem tres vel quatuor perſonæ idoneæ interfuerint præſentes: omnesque hujusmodi teſtamentum impedientes, cujuscunque ſtatus, vel conditionis fuerint, niſi infra octo dies a tempore præfati impedimenti continue computandos deſiſterent, pœnam decem marcarum argenti puri ſe noverint incurſuros.

Item ſtatuimus, quod nullus decedens in teſtamento ſeu ultima ejus voluntate (*) Epiſcopum & Prælatum loci, in quo recognoverit tale teſtamentum, ſit de facto nullum, & inofficioſum. Statuta inſuper de teſtamentis, & de tempore executionis eorundem a Nobis, qualiter a Prædeceſſoribus noſtris condita, volumus & præcipimus inconcuſſe obſervari.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod tam Presbyteri, quam Clerici noſtræ Diœceſis veſtes illaudabiles infra menſem deponant, & unusquisque in veſtibus deferendis ſe Archidiacono ſuo, ſeu Prælato loci, ſecundum decentiam ſtatus ſui conformet. In contrarium facientes, pœna duarum marcarum argenti puri mulctentur.

Item inſuper præcipimus, quod nullus Presbyterorum, aut Clericorum differat biretum, ac cum tali in Platheis incedat, niſi fuerit Prælatus, vel Doctor, aut Magiſter tali inſignio decoratus, vel ſub pœna duorum florenorum Rinenſium, totiens, quotiens contrarium factum fuerit, Nobis, vel Prælato loci irremiſſibiliter ſolvendorum.

Rurſum præcipimus, ſtatuimus, & ordinamus, quod nullus Clericus & Presbyter in domo habitationis ſuæ habeat mulierem ſuſpectam, vel infamatam, aut talem habere audeat, vel præſumat; ſed eas habentes infra duodecim dierum ſpatium a notificatione præſentium a ſe removeant, & dimittant, neque iterato recipere procurent, ſub pœna decem marcarum argenti puri pro una medietate nobis, & pro altera medietate Prælato loci applicandarum: niſi ex juſtis & rationabilibus cauſis hujusmodi a Nobis tolererur.

Inſuper gravem conſpicimus, & inauditam Dei offenſam, & in publicum ſcandalum in Clero exoriri ex hoc, quod Presbyteri mulieres habent, cum quibus, timore Dei poſtpoſito, continue converſantur, in collationibus ſcilicet in una menſa comedentes, tanquam legitime viventes, ſe perpetuo ſimul manſuros colligantes, ſe ſic habentes, ut, quos diabolus conjunxit, homo ſeparare non poſſit, procreantque animalia gradientia ſuper terram, & poſt perpetrata crimina, & ſcandala hujusmodi tam mulieres, quam triobolæ ad eorum domus cum clavibus propriis accedentes, & recedentes permittunt (**) palam & publice, Patrimonium JESU Chriſti in meretricio conſumentes. Quare deſuper providendum ſtatuimus, ac ſub pœna decem marcarum argenti puri firmiter præcipimus, ne talia, vel conſimilia de cetero quomodolibet committantur. Contrarium vero facientes dictam decem marcarum pœnam minime evadent.

Item Statuta Prædeceſſorum noſtrorum de creatione & officio Notariorum edita volumus obſervari. Contrarium vero facientes pœna pecuniaria arbitraria decrevimus præſentandos. Et prout de ordinibus, ordinandis, examinationibus & qualitate ordinandorum proviſum eſt, ita obſervetur, niſi quod examinatores ſine . . . . . ſed ſolum dictamine conſcientiæ examinabunt. Adjicimus tamen, ne dolus vel fraus in literis Archidiaconorum examinatoribus præſentandis committatur: quatenus quilibet Archidiaconus tam tempore examinationis ad locum ſui Archidiaconatus ſe transferat, ad menſem vel modicum citra, & ordinandorum qualitatem in ſuo diſtrictu juxta noſtra ſtatuta inquirat, & ſic pro eo cum propriæ ſuæ manus appoſitione ſcribat, etiam Officiales Archidiaconatuum Archidiaconis in remotis partibus conſtitutis id facere teneantur.

Volumus inſuper & mandamus, quatenus Cancellarius noſter, ſive Notarius neminem intitulet, ſive inſcribat, niſi finito examine: & tunc ordinandos examinatores unanimiter præſentabunt. Neque etiam aliquem poſtea ſecrete inſcri-

(*) *Manca ſunt.* (**) *forte:* permittuntur.

bant, ſub pœna decem florenorum pro una medietate Nobis, & pro altera medietate Examinatoribus irremiſſibiliter applicandorum.

Rurſum de Feſtis in noſtra Diœceſi tenendis, ut pariformiter in Domo Dei ambulemus, ſic duximus ſtatuendum. Quia alias equidem Feſtum S. Annæ ante Feſtum Natalis Domini mandavimus celebrari, tamen, quia conſpicimus illud tempus ineptum, propter certarum ceremoniarum illo ſancto tempore obſervandarum turbationem, decrevimus, ut per amplius ſequente die poſt Jacobi ab omnibus celebretur, ſicut antiquitus Kalendario eſt annotatum.

Inſuper volumus, quod Feſtum S. Fauſtini in ſecundis Veſperis ſeptem Fratrum ab omnibus imponatur.

Item de Feſto S. Joannis Baptiſtæ, Eccleſiæ & totius noſtræ Diœceſis noſtræ Patroni, aliquæ, ad Dei & ipſius majorem laudem ſanctæ ſunt ordinationes, quas ab omnibus noſtræ Diœceſis uniformiter volumus obſervari, hoc ordine infra ſcripto. Ad Completorium Capitulum: *Dedi te in lucem gentium.* Hymnus: *O nimis felix.* V. *Juſtus ut palma florebit.* Antiphona: ſuper *Nunc dimittis; Pro eo quod non credidiſti:* V. ante Collectam: *Ipſe præibit ante ipſum in ſpiritu & virtute Heliæ, parare Domino plebem perfectam.* Collecta: *Quæſumus omnipotens Deus, ut viarum illarum imitari rectitudinem, quam beatus Baptiſta Joannes mundo in deſerto prædicando edocuit. Illuminа &c.* Ad Primam: *O nimis felix*, cum concluſione. Ad Tertiam: *Serta ter denis*, cum concluſione. Ad Sextam: *Hinc potens noſtri*, cum concluſ. Ad Nonam: *Ut pius mundi*, cum conel. Ad Miſſam: *Credo*, dicitur, quia non Martyrii, ſeu Nativitatis gaudia celebrantur. Ita per totam octavam ad horas ſervabitur, niſi venerit in octava Corporis Chriſti: quia tunc ad horas, ut dictum eſt, de Corpore Chriſti ſervabitur. In die Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli horæ ſervantur ad Completorium, ad Primam, & Hymnus, & ad alias horas, ſicut in die Joannis Baptiſtæ.

Item ſtatuimus, præcipimus & ordinamus, quod in Feſto Viſitationis Virginis Mariæ hiſtoria, *Ecce venit ſaliens*, pariformiter in omnibus Eccleſiis noſtræ Diœceſis ſub debito obedientiæ obſervetur.

Item ſi aliquem Canonicum Eccleſiæ Cathedralis, aut alium quemcunque Archidiaconum vel Prælatum in Eccleſiaſtica (*) conſtitutum capi, aut captum detineri contigerit, ſine noſtra, ac Capituli noſtræ Eccleſiæ licentia ſpeciali; extunc ipſo facto omnes & ſingulas Parochias, in quibus capiens, aut capientes hujusmodi, ſeu id fieri mandantes, reſidentiam aut propria habuerint, nec non totum Archidiaconatum, aut Præpoſituram, vel diſtrictum, in quibus captivus detinetur, uſque ad integram libertatem captivati, ſeu detenti, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto, ſimiliter ſi aliquem Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ, aut quemcunque alium Clericum, vel Sacerdotem ſine noſtra, aut forteſſis Præpoſiti, vel ſui Archidiaconi, qui in eundem jurisdictionem habere dinoſcitur,(**) licentia ſpeciali capi contigerit, aut captum detineri, in illa Parochia, in qua capitur, & in qua captivus detinetur, ac in illa & in illis, in qua vel in quibus hujusmodi captivantes, vel detinentes reſidentiam aut propria habeant, vel habuerint, uſque ad integram libertatem ipſius captivati, vel detenti penitus ceſſatur a Divinis. Quod quidem interdictum, & quam ceſſationem Divinorum ferimus Dei nomine in his ſcriptis, volentes exnunc, ut quicunque Clericus vel Presbyter ſupradictam captivitatem, vel detentionem ipſorum Prælatorum, Archidiaconorum, Canonicorum, Presbyterorum, & Clericorum ſciverit, aut fortaſſis apud quem hujusmodi captivatio, vel detentio aliquo modo notoria, aut manifeſta fuerit, & interdictum Eccleſiaſticum, aut ceſſationem Divinorum juxta tenorem prædicti noſtri ſtatuti non ſervaverit, aut forteſſe contumaciter, vel ignoranter obſervare recuſaverit, aut diſtulerit, præter alias pœnas ſibi a jure communi inflictas, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat. Quam quidem ſententiam in eundem extunc, ut exnunc, prout extunc ferimus in Dei nomine in his ſcriptis: & tanquam infamis & profanus ab omnibus habeatur, & evitetur, & hujusmodi etiam ſtatuta infra menſem a publicatione præſentium in ſingulis

(*) *Supple*: dignitate. (**) *Supple*: ſine

lis Ecclesiis Parochialibus per Plebanos earundem, & deinde in singulis quatuor temporibus anni sub pœna Synodali, videlicet decem marcarum argenti puri, præcipimus publicari.

Item licet inclitæ memoriæ *Carolus IV.* Rom. Imp. & semper Augustus, in favorem totius ordinis Clericalis, Sacra Imperiali decreverit, statuerit, & pronuntiaverit authoritate, quod quicunque laicus, cujuscunque status, aut conditionis extiterit, qui ausu saerilego, & propriæ temeritatis audacia Sacerdotem, vel Clericum secularem, vel religiosum diffidanter præscripserit, captivaverit, spoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere detinuerit, vel hujusmodi perpetrantes scienter receptaverit, aut eis favorem præstiterit, præter pœnas a Sacris Canonibus Legalibus, & Sanxionibus in tales inflictas, eo ipso reddatur infamis, & omni honore privatus, nec ad placita vel consilia bonorum hominum admittatur quovis modo. Nonnulli tamen iniquitatis Alumpni nostræ Diœcesis prædictæ, inclitæ Sanctæ Constitutionis CAROLINÆ immemores, aut fortassis crasse & supine eandem ignorantes, supradicta crimina de die in diem etiam publice committere non verentur. Nos igitur hujusmodi constitutionem Carolinam, tanquam sanctam & rationabilem, recipientes, sub pœna Synodali præcipimus, ut hujusmodi constitutio saltem in parte prædicta singulis annis in quatuor Festivitatibus principalioribus de ambone publicetur. Statuentes etiam ex nunc, ut quicunque Clericus, aut laicus prædictos actus nepharios in supradicta constitutione veritos, seu prohibitos, aut eorum aliquem commiserit, aut aliquem Presbyterum, vel Clericum de loco suæ residentiæ directe vel indirecte, per minas, aut per quamcunque violentiam fugaverit, aut expulerit, vel hujusmodi committenti, vel committentibus consilium, aut auxilium, aut favorem, directe, vel indirecte præstiterit, præter pœnas a Sacris Canonibus, & legalibus Sanxionibus, & præsertim per prædictam constitutionem Carolinam in tales inflictas, ipso facto excommunicationis sententiam, & ultra hoc, si Clericus fuerit, etiam privationem omnium Beneficiorum incurrat, quam in talem, aut in tales ferimus Dei nomine in his scriptis.

Quoniam ex indiscreta interdictorum promulgatione multa contigerunt pericula evenire; quapropter statuimus, quod de cetero in causa prophana pro debito pecuniario nullo modo feratur interdictum, neque generale, neque speciale, neque etiam cessatio Divinorum; nisi ex tunc in contumaciam partis, quia sic juxta nostram dispositionem licitum est promulgari. Et non feratur leviter, sicut sæpissime contingit, nisi magna exigente contumacia: & cum dilationibus ac intervallis spatiosis, sine & absque clausulis, ubi propria habuerit, & ad duos vel tres dies post ejus recessum &c. promulgetur. Et si secus factum fuerit, sit ipso facto, quoad clausulas hujusmodi irritum & inane: ac Executor ad illam clausularum executionem jure teneatur; in causis autem Ecclesiasticorum reddituum interdictum ferri, non tamen leviter, licitum est, quia tales sunt causæ spirituales.

Item præcipimus, ac sub pœna quatuor marcarum argenti puri mandamus, quatenus infra hinc & Festum omnium Sanctorum proximum quilibet Presbyter, aut Clericus in Diœcesi nostra Beneficiatus, literas fundationum & confirmationum Beneficii sui in carta pargamenti in fine libri Missalis ad Beneficium hujusmodi pertinentis conscribat, easque conscriptas, registratas, ac in fine libri dicti alligatas, debite custodiat, ad tollendum dissensiones, quæ aliquando super jure patronatus Beneficiorum oriuntur, ac ad evitanda animarum pericula, quæ in eo, quando Beneficia juxta eorum fundationis tenorem non debite, aut . . . gubernantur, ... potestque facilius haberi aditus ad Missalia hujusmodi, quam ad fundationis, & confirmationis Beneficiorum literas originales. Et si quis plura Beneficia habuerit, omnium eorum fundationes, & confirmationes conscribere, registrare, ac modo præmisso alligare debeat, & teneatur, pœna sub præmissa.

Item volumus, statuimus, & ordinamus, quod quilibet Plebanus nostræ Diœcesis habeat librum bene ligatum, in quo nomina excommunicatorum, & aggravatorum &c. & interdictorum diligenter

Digitized by Google

genter conſcribat, ut ſucceſſori ſuo, ſi ab Eccleſia aliquo modo receſſerit, poſſit de excommunicatis, aggravatis, & interdictis evidenter conſtare, ne excuſationem, excommunicatos, & interdictos evitandi aliqualem valeat allegare. Remiſſos in his, duobus florenis Rinenſibus volumus puniri.

Volumus inſuper, & mandamus, quatenus quilibet Archi-Diaconus, ſeu Prælatus jurisdictionem habens Eccleſiaſticam, infra hinc & proxime inſtans feſtum Nativitatis Glorioſæ Virginis MARIÆ excluſive, dicta noſtra Statuta ſigillo noſtro roborata, aut a noſtro Officiali principali ſigillo officii ſui ſigillata recipiat, & in dicto ſuo diſtrictu publicet, ſeu faciat publicari, & hoc ſub pœna decem marcarum argenti, fabricæ Eccleſiæ noſtræ Caminenſis irremiſſibiliter applicandarum. Facta autem ſic publicatione per Prælatum loci, præcipimus omnibus Eccleſiarum Rectoribus noſtræ Diœceſis, ſaltem in civitatibus & oppidis conſtitutis, quatenus ipſi, & quilibet eorum a Prælato ſuo infra menſem poſt hæc dicta noſtra ſtatuta ſigillo ejusdem Prælati, aut ſui Officialis ſigillata recipiat pœna ſub præmiſſa.

Cl. Lünig in Continuatione Continuationis III. Spicilegii Eccleſ. pag. 7.

SALTZBURGI CONCILIUM PROVINCIALE

Anno Chriſti MCCCCLVI. Calliſti III. Pp. II. Friderici Imp. XVII.

Synodi hujus meminit Chronicon MS. Bibliothecæ Cæſareæ ad annum MCCCCLVI: his verbis: *Calixtus III. vexavit Clerum Diœceſis Saltzburgenſis ad dandam decimam contra Turcos. Synodus Saltzburgæ decrevit, ſtandum eſſe determinationi Nationis Teutonicæ.* Verum aliæ quoque cauſæ ad eam Synodum relatæ ſunt, quarum copiam præbet alius Codex MS. Miſſæ fuerant e Diœceſibus Salisburgenſis Provinciæ conqueſtiones variæ, poſtulationes, interrogationes, informationes; quæ omnia Italico vocabulo *Aviſamenta* vocantur: quæ hic inſerimus, quoniam alia Concilii hujus acta deſiderantur. *Hanſiz. Tom. II. Germ. Sacræ pag. 495.*

Aviſamenta in Sacro Concilio Provinciali Salzeburgenſi porrecta, de anno 1456, *Dominica Jubilate, quæ fuit* 18. *Aprilis, recto ordine ſequuntur.*

Aviſamenta Domini Epiſcopi Seccovienſis.

REverendus in Chriſto Pater & Dominus, Dominus Epiſcopus Seccoviensis ſacro Concilio exponit, gravi cum querela; quomodo quidam Fratres Ordinis Minorum Beati Franciſci de obſervantia nuncupati, nuper ad Diœceſin ſuam venientes, quendam fundum a laicali poteſtate recipiendo, quoddam Clauſtrum ſui ordinis ibidem de novo, propria temeritate in contemptum ſuæ poteſtatis ordinariæ, ipſius conſenſu ad id non accedente, ac in graviſſimum præjudicium & jacturam Parochialis Eccleſiæ, ſub cujus limitibus dictus fundus ſitus eſt; aliarum quoque Eccleſiarum Parochialium circumjacentium detrimentum non modicum conſtruere nituntur, velut hodie ædificare non ceſſant. Eſtque locus ipſe in ſolitudine poſitus, ubi ipſi fratres neque officium prædicationis, ſuper quo idem ordo originaliter inſtitutus eſt, nec victus neceſſitatem malitia vagationis devitata, habere poſſunt. Quare petit præfatus Reverendus Pater humillima cum inſtantia, per ſacram Synodum ſibi & Clero ſuæ Diœceſis provideri opportune, ut dicti Fratres ita coherceantur, quod ab opere hujusmodi ſtructuræ ceſſantes, in antea talia attemptare non præſumant; talis quoque reſiſtentia adhibeatur fratribus eisdem, qua ordo Beati Petri in honore & quiete priſtino conſervetur.

Fertur namque dictos fratres etiam in

in aliis locis , & civitatibus Provinciæ Salzeburgenſis fundos & loca ipſis pro clauſtris ſui ordinis placentia, non requiſitis ordinariis locorum eorundem, contra Canonica inſtituta occupando recepiſſe. Et ſi forte præfati fratres quocunque indulto Apoſtolico fundos recipiendi , & clauſtra ſui ordinis, ut præmiſſum eſt , propria auctoritate ubicunque erigendi ſe prætenderent munitos (velut præfatus Epiſcopus ex quadam miſſiva ſuperiorum fratrum prædictorum ſibi transmiſſa ipſos ad ipſum habere accepit: quamvis ſuam paratus eſt ſacræ Synodo ad legendum exhibere) & ſi ſit, quod tunc ipſa ſacra Synodus apud Apoſtolicam Sedem, vel revocationem hujusmodi indulti procuret, aut alio modo provideat, ne Eccleſiæ Parochiales Provinciæ Saltzburgenſis ita enormiter ledantur. Timor namque vehemens eſt, per tolerantiam talium novarum Religionum in longum extinctionem Cleri ſecularis ſequi poſſe.

Literæ Parochorum circa Krems commorantium, ad Epiſcopum Patavienſem.

REverendiſſime Pater, & Domine Gratioſiſſime! Humillimis ſubjectionibus, ac omni reverentia, & obedientia præmiſſis. Nos ſubſequentes Plebani Andreas in Læwbs , Conradus in Gobolzburg, Servatius in Hadersdorff, Thomas in Czebnig, Paulus in Schaimberg, Joannes in Lengeveld, Petrus in Schiltarn, Gabriel in Streznig, Thomas in Geresdorff, & Joannes Plebanus in Gozdorff , ceterique Eccleſiarum Provincialium Rectores , Vicegerentes, & Altariſtæ per diſtrictum circumferentialiter circa Krems commorantes , veſtræ R. P. notum facimus, quomodo iſti Capiſtrani, ſcilicet Fratres Minores de Obſervantia ad noſtras Eccleſias vicini in foro Læwbs ligneum conſtruxerunt Oratorium, de facto prædicant; & ut timetur, confeſſionibus ſuis Plebiſanos noſtros a nobis averſuri: quod noſtris Eccleſiis, & nobis in maximum cedet præjudicium; quoniam nec de grano, neque de guttula vini in decimis gaudemus; ſed ſolum fructibus cotidianis, & culturis, de quibus quaſi quilibet ſuo collatori cenſualis exiſtit. Et unde V. R. P. ac Principi jura Epiſcopalia, & ſteuras præſtare tenemur. Immo Fabrica Eccleſiæ Patavienſ., & omnes pauperes, & ſtructure notabiliter ſentient detrimentum. Quare omnes prædicti R. P. V. Capellani ad vos tanquam gratioſiſſimum noſtrum &c. revertentes, eandem humillime in Domino deprecantes, ut iſtis novis inſtitutionibus, maxime præjudicialibus, noſtris Eccleſiis, & nobis obſtare dignentur gratioſiſſime cum effectu , in eo ſalutem populo, & proviſionem nobis, & commodum paterne oſtendetis &c. Harum omnium noſtrorum Secretis ſubinpreſſis teſtimonio literarum. Datum in Levbs, ſeptima Maji MCCCCLVI.

Adviſamenta ex parte Reverendiſſimi in Chriſti Patris, & Domini, Domini TYBOLDI, Epiſcopi Laventin., totiusque Cleri ſibi commiſſi.

REverendiſſime Pater! Præpoſitus S. Andreæ, Eccleſiæ Laventin. Archi-Diaconus, nimis gravatum ſe fore credit per ſuum Ordinarium, ſibi in latere conſtitutum , in cura animarum Plebanis, ac Vicariis compenſanda, qui ſibi ex jure Archi-Diaconatus ſui hujusmodi curam animarum dare adſcribit.

Item declaretur, qui caſus ſint ipſi Archi-Diacono a jure, vel conſuetudine reſervati.

Item quid agendum ſit de plebe in Lavenmund, Laventin. Diœceſ., quæ ſe alias in proxima viſitatione Commiſſariorum Domini Epiſcopi Laventin. reddidit contumacem ad juramenta præſtanda ſuper inquiſitionem viciorum, ac aliorum extirpandorum.

Item ex parte Eccleſiæ Parochialis S. Joannis in Gorgig, Saltzeburgenſ. Diœceſ., quæ eſt de Præſentatione V. R. P. & de collatione Rev. Patris Domini Epiſcopi Laventin. Diœceſ. An dicta Eccleſia S. Joannis in Gorgig ſubjaceat Diœceſano, & quis ejusdem Eccleſiæ Vicariis habeat dare curam animarum, & cognoſcere de cauſis?

Item quid agendum ſit cum Plebano in Muta prope Mærenberg, Laventin. Diœceſ., qui contumaciter ſe abſentare præſumpſit? &c.

Item de publicis remittendis, quantum quis pro Archi-Diacono ſolvere debeat? & qualiter immitti debeant ceteris cauſis, & an ad ſuum Plebanum, ſeu ipſius locum tenentem, pro injungenda pecunia ſint iterum remittendi?

Item de feſto S. Mathiæ Ap. quando in anno biſſextili ſit celebrandum?

Item laicalis poteſtas uſurpare conatur jurisdictionem ſpiritualem, omnino ſuppeditandam, contra jus commune: præſertim de decimis, quæ debentur de jure communi, & Divino Eccleſiæ, ſe intromittunt, judicando de eis: cum tamen incapaces hujusmodi jurisdictionum exiſtant.

Item cauſas dotis, donationis propter nuptias, & ſimiles, non permittunt tractari in foro Eccleſiaſtico, & omnino Judicem Eccleſiaſticum excludere conantur: cum tamen in hujusmodi cauſis locus ſit preventioni; cauſam ſubjungentes, quod majori modo contrahitur ſub ſpecie dotis, & donationis propter nuptias ſub obligatione jurium forenſium, vulgariter, Land-Gericht, & propter non ſolutionem in termino promiſſo dotis, vel donationis propter nuptias, ut præfertur, prætendunt ſolum ſtare arbitrio Judicum forenſium.

Item de peculio Clericorum, & de rebus relictis per Rectores, Presbyteros, & Clericos poſt eorum mortem, laici ſe intromittunt, & de illis diſponunt, non obſtantibus privilegiis, & libertatibus Eccleſiaſticis, & per hæc privilegia, & libertates Eccleſiaſticæ ſuppeditantur.

Item excommunicati, & denunciati non verentur intrare Eccleſias, ſtantes ſcienter ultra annum in eorum protervitate, & excommunicatione, tanquam ſuſpecti de hæreſi. Et poſtquam Ordinarii loci juxta juris exigentiam contra eosdem proceſſum juris inſtaurare volunt, imponunt minas multum formidabiles, quæ in conſtantem virum metu concurrente cadere poſſunt. Per hoc vilipenduntur privilegia, & Eccleſiaſticæ libertates, & magna pericula, & gravamina Eccleſiis proveniunt ex iſtis.

Item laicalis poteſtas in civitatibus majoribus decernit ſtatuta, quod nullus Clericorum prædium cujuscunque conditionis onerare, & in remedium animæ ſuæ diſponere poteſt.

Inſuper & redditus legitime poſſeſſos contra juris diſpoſitionem, quo cavetur, quod nullus Clericorum, cujuscunque conditionis exiſtat, res Eccleſiarum laicali poteſtate ſubmittere debet ſub pœnis maximis, & merito formidabilibus, de quo in Capitulo hoc conſuetiſſimo: De rebus Eccleſiæ non alienandis. Lib. VI.

Item manifeſtos uſurarios absque ſatisfactione condigna, per ipſos, vel eorum hæredes facta, Religioſi ordinum Mendicantium Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere non verentur. Ex quo oritur contra Clerum maxima ſuſpicio. Quia laici dicunt: tales Religioſi ſunt tantæ devotionis & intelligentiæ, qui ſi hujusmodi uſurarii non eſſent ſepeliendi, nunquam eos ſepelirent.

Hinc Patres hujus ſacri Concilii accuſati ſunt de correctione Breviarii Salzeburgenſ. & Patavienſ. Eccleſiarum, maxime de Sabbato Sancto Paſchæ, ubi cavetur, quod pueri poſt baptiſmum non lactentur, quousque procurentur in Corpore & Sanguine Chriſti.

Item ſunt nonnulli Epiſcopi, Abbates, Præpoſiti, Monaſteria, Collegia, Nobiles & aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ, & ſeculares, habentes infra limites parochialium Eccleſiarum decimas unam, duas, vel tertiam partes, vel etiam omnem decimam eis incorporatam, vel aliis debitam. Hi, poſtquam novales decimæ in eisdem Eccleſiis de jure Rectoribus Eccleſiarum debite fieri contingunt, novales decimas hujusmodi contra juris diſpoſitionem in animarum ſuarum periculum, & damnationem contra voluntatem Rectoris violenter rapiunt, & accipiunt. Dignetur igitur hæc ſacra Provincialis Synodus ſuper his de opportuno remedio ſalubriter providere. Nam plures etiam ſententiæ diffinitivæ contra recipientes, & rapientes decimas novales hujusmodi in conſiſtorio Salzeburgenſi factæ ſunt. Quibus tamen aliqui Nobiles, & Prælati nunquam parere curaverunt, prout non curant de præſenti. &c.

Item ſunt nonnulli laici, accipientes decimas, & omnia novalia etiam appro-

propriantes, & manu violenta detinentes.

Item accuſatur Synodus ex parte quorundam laicorum, qui abſque ſcitu & conſenſu ſuorum accedunt curiam Romanam, & ibidem a Cardinalibus impetrant indulgentias ad filiales Eccleſias in damnum maximum jurium Parochialium & matricum Eccleſiarum: & eædem indulgentiæ ita exorbitantes ſunt, quod non ſolum conceſſa ſunt in diebus feſtivis, ſed etiam in diebus feriatis. Poſtquam vero laici prædicti literas hujusmodi ad partes iſtas attulerint, petunt ab Ordinariis easdem confirmari; qui Domini Ordinarii, etiam abſque ſcitu & conſenſu Plebanorum in gravamen & jacturam Eccleſiarum Parochialium confirmant.

Provideatur igitur, quid Plebanis in his ſit faciendum, qui quodammodo perplexi ſunt inter duo adverſa, tum quia tenentur Eccleſias ſuas indempnes ſervare, tum etiam quia tenentur ordinariæ auctoritati obedire.

Item provideatur, quomodo Mendicantes debeant audire confeſſiones. Et an quilibet fidelis teneatur quolibet anno ad minimum ſemel confiteri ſuo Plebano juxta tit. *Omnis utriusque &c.* & plura alia, quæ concluſa ſunt *in Synodo Provinciali Maguntina*, petuntur hic concludi.

Item Plebani gravantur per Mendicantes, quia ſine licentia communicant populum; immo dicunt, quod non ſint oves Plebanis commiſſæ, ſed ſunt oves Epiſcopi.

Item Clerici gravantur, quod violenter trahuntur ad forum vetitum; immo prohibentur, ne aliquem citent ad Judicium Spirituale, pro rebus Eccleſiaſticis, ut ſuper decimis, teſtamentis, & in cauſis rationabilibus. Immo aliqui Clerici ſponte ſe ſubmittunt jurisdictioni ſeculari abſque licentia ſuorum Superiorum.

Item de agris & pratis de novo excultis laici propriis motibus, & violenter privant Plebanos decimis contra jus commune.

Item Judices & Præfecti, precones, & cæteri laici violenter aufferunt bona relicta per Presbyteros, & Clericos Beneficiatos; immo conſanguinei eorum pretendunt & volunt talium eſſe hæredes, & ſic impediunt teſtamenta, & ultimam eorum voluntatem: quamvis de Elemoſyna, & Beneficiis ſint acquiſita.

Item, quando Clericus Beneficiatus moritur, ſtatim laici intromittunt ſe de poſſeſſione Beneficii, & bonis per talem relictis, a quibus oportet poſtea emere poſſeſſionem. Et contingit pluries, quod poſſeſſio traditur non habenti juſtum titulum &c.

Item ſeculares Advocati gravant Eccleſias augendo advocatias diverſis modis, puta venaticis canibus, vecturis & laboribus variis: & idem faciunt alii Nobiles & Principes, & eorum locum tenentes.

Item Nobiles compellunt Eccleſiarum colonos ad labores ſuos, vulgariter Scharwerche, ut in meſſe, in feno, & in foſſis.

Idem volunt habere a Plebanis, & eorum colonis.

Item laici proprio motu ſe intromittunt de rebus temporalibus Eccleſiarum, facientes de illis rationem; cum ſæpius non vocantes ad hoc ſuum Plebanum, vendunt ad placitum res Eccleſiarum, conſtruunt & deſtruunt Eccleſias.

Item abſque ſcitu Plebani aufferunt ciſtas, ad quas etiam ſoli habent claves. Inſtituunt & deſtituunt ad voluntatem ſuam Campanatores & Magiſtros Scholarum; placeat vel diſpliceat Plebanis. Item acceptant anniverſariam Defunctorum, & ſoli deputant Plebano, & ſuis Sacerdotibus ſtipendia, ſicut ipſis laicis placet: & ſi non vult Plebanus conſentire, remittunt ad alias Eccleſias, puta Monaſteria vel Hoſpitalia, quæ ipſi regunt. Etiam inſtituunt prædia Eccleſiarum & deſtituunt. Et ſi Plebanus aliquem inſtituit, ipſi eundem non admittunt, niſi placeat eis.

Item Principes gravant Clericos per Venatores.

Item Nobiles quoque inhibent Plebanis, ne prædicent, niſi ad eorum voluntatem, & faciunt eos exſpectare, quousque ſurgant de ſomno.

Item volunt, quod Prebyteri eorum tabernas intrent. Quod ſi non fecerint, dampna & gravamina eis inferunt.

Item de certis prædiis non volunt dare decimam.

Item laici uſurpant ſibi prædia, ſuper quibus Eccleſiæ ſunt fundatæ.

Item provideatur contra Collectores, ne amplius admittantur per Ordinarios locorum: quia nimium gravant Plebanum. Et quidam ipſorum aſcendunt ambonem, & decipiunt populum in ſuis prædicationibus, & indulgentiis. Etiam portant ſecum Reliquias, cum quibus ſtant publice in Eccleſiis, quando populus dicit Offertorium.

Item fiat Executio Karoline.

Item provideatur, quod Sacramentum Euchariſtiæ non fiat nimis commune, quia feriis quintis per certos defertur publice cum proceſſione per Eccleſias, & circuitus in Eccleſiis, absque licentia Superiorum. Et hoc idem fit a Religioſis feriis quintis, per hoc attrahentes ſibi populum, & impedientes jura parochialia.

Item provideatur de laicis contra Clericos auctoritate ſua arreſtantibus bona, fructus, redditus, & proventus Clericorum, & Clericos, militantibus vulgariter *Wandelut*.

Item de laicis, qui auctoritate ſua capiunt Clericos, & Presbyteros preſentant Epiſcopo.

Adviſamenta Ratisbonenſia.

ITem provideatur contra laicos diffidantes Clericos, ducentes eosdem in Bohemiam, cremantes corpora & bona eorum.

Item tales cogunt Clericos ad dandum pecuniam pro ſecuritate eorum.

Item quomodo cum ditionibus laicis poſt reconciliationem ad terram reverſis agendum ſit?

Item provideatur ſpecialiter in Diœceſi Ratisbonenſi contra hoc, quod Clerici coguntur ad damnationem pecuniæ, vulgariter Abting, ad Bohemiam; quod cottidianum eſt propter inimicos diffidantes generaliter omnem Clerum.

Item Clerici, qui provocant conſanguineos ſuos, & alios laicos ad diffidandum Clero; & quomodo agendum ſit cum Clericis, qui per ſe faciunt tales diffidationes, & intrant Bohemiam; cum fuerint reverſi.

Item, an concepta in Concilio Provinciali Moguntino ſint acceptanda?

Item de jurisdictione Reverendiſſimi Domini Salzeburg., quod plures ad eandem Curiam, & etiam Romam trahuntur ſolum pro hoc, ut propter diſtantiam fatigent collitigantes ad concordandum cum eisdem: & arreſtacionibus a Sede Salzeburgenſi emanantibus.

Item fiat proviſio, ut matrimonium poſſit licite contrahi, & conſummari, & nuptiæ ſolemniter celebrari temporibus a jure interdictis, puta in LXXma &c. ut fit alio tempore Domini.

Item quidam Religioſi præſertim Ciſtercienſis Ordinis in Capellis ſibi ſubjectis, extra ſepta Monaſteriorum ſitis, prædicant, feſta indicunt, ſolempnes Benedictiones in Mitris faciunt, publicas Miſſas decantant tempore, quo publica Miſſa diebus Dominicis & Feſtivis in Eccleſiis Parochialibus peragitur: per hoc Parochianos a ſuo Paſtore & Eccleſia Matrice retrahendo, prætendendo, prædicta ſibi vigore exemptionis, conſuetudinis, & privilegiorum licere, cum tamen curam animarum minime habeant.

Item mortuos ſepeliunt, Parochianos alienos in caſibus Epiſcopis reſervatis abſolvunt, Sacramentum Euchariſtiæ & alia contra Clem. Religioſi adminiſtrant omnia, prætendentes ſibi ex privilegiis licere; quæ tamen oſtendere recuſant: novas Capellas abſque licentia Ordinariorum erigunt in locis non exemptis, & offertoria ibidem obvenientia uſurpant.

Item petitur moderari ſtatutum de tabernariis quoad pœnam ſuſpenſionis ab officio: cum ex hoc plures incurrant irregularitatem, tempore hujus ſuſpenſionis ſe Divinis, ut prius, ingerentes.

Item petitur declarari, quotiens criminarii debeant in anno admitti a Plebanis; cum multum præjudicent Curatis, & eorum ſociis, & cum prætendant ſe exemptos, qualiter prohiberi debent ab eorum exceſſibus, cum nimis difficile foret ſemper ad Sedem Ap. recurri.

Advi-

Adviſamenta, quæ reſpiciunt Diœceſim Salzburgenſem.

SAcerdos ſecularis obmiſſis trina oratione & quindecim gradibus, incipiat matutinas, continuando omnes horas Canonicas ſecundum Rubricam Salzburgenſ. paucis mutatis: 1mo. Ad ſummum Feſtum, ad primam, ad Completorium, immediate poſt Symbolum dicatur Verſus cum Collecta ad binas partes uſque ibi: *Sacerdotes.* De Sanctis trium lectionum oret ſine precibus. Capitulum poſt Primam ſecundum chorum demptis quinque pſalmis, ſcilicet: *Verba mea &c.* In Adventu & Quadrageſima ſuffragia de Patronis ſub una Antiphona, ſcilicet ad Veſperas: *Fulgebunt juſti:* & ad Matutinum: *Corpora Sanctorum:* & una Collecta, in qua nominentur Patroni, ſcilicet *Rupertus, Virgilius, & Martinus*, una cum aliis ſuffragiis conſuetis. Intra Paſcha & Pentecoſten diebus Dominicis in Matutinis ad quemlibet nocturnum tres pſalmos cum una Antiphona. Ad primam: *Deus in nomine &c.* cum reliquis: quod hoc tempus in omnibus Diœceſibus privilegiatum eſt præ aliis temporibus. quocunque etiam die dicuntur VII. pſalmi ad horas; eodem die dicatur Letania, aliis vero diebus neque VII. pſalmi, neque Letania.

Orare cottidie curſum & vigilias mortuorum, ſtet in arbitrio cujuslibet volentis orare ex devocione, ſed nullus ad hujusmodi ſit ex debito aſtrictus.

Item ſemel in ſeptimana, quando commode fieri poterit, horæ de Patronis teneantur, ut in aliis Diœceſ. fit.

Item præcipitur in quodam ſtatuto Provinciali, feſta SS. Rudberti, Virgilii, & Auguſtini celebrari. Petitur relaxatio de feſto Translationis S. Virgilii; quod non poteſt commode celebrari propter occupationes vindemiarum, propter quod plures ſcandalizantur.

Item fiat proviſio de remediis mortuorum, ne Plebiſani nimium graventur.

Adviſamenta Cleri Stiriæ inferioris.

PRimo Sereniſſimus Dominus noſter Imperator nos communem Clerum beneficum in ſuis terris & Dominiis conſtitutum, variis & continuis exactionibus ſuarum ſteurarum ſolet aggravare, conando nos redigere in continuam ſervitutem, contra Eccleſiaſticam libertatem, qua minime uti valemus. Petit Clerus humillime, ut provideatur contra futura ſimilia, ſive per ſcripta Reverendiſſimi Domini noſtri Archi-Epiſcopi, vel alio modo; aut per convocationem Cleri, prout proxime factum eſt. Paratus enim eſſet idem Clerus potius ſuſtinere ſpolia, vel alia mala, quam ita redigi ad continuam ſervitutem: attento, quod ſi in Eccleſiis ſpolia committentur, ceſſaretur a Divinis tam diu, quousque ſpolia reſtituerentur, vel alia fierent. Gravatur etiam Clerus curatus in variis, & plurimis articulis per Monachos Mendicantes, ut ſequitur.

Primo ſolent nobis Eccleſiarum Parochialium Rectoribus populum nobis commiſſum abſtrahere, precipue in propiciationibus, recipiendo de eisdem propiciationibus Vigiliarum, Exequiarum, Miſſarum, & diverſorum officiorum minus, quam ſolito recipi ſolet in Parochiis noſtris, contra laudabilem Eccleſiarum noſtrarum conſuetudinem hactenus obſervatam; puta vix terciam partem, & ſic populus propter minorem ſolutionem ad ipſos affluit, nobis in grave præjudicium.

Item ſolent plerique Mendicantium, Priores, & Guardiani in ſuis clauſtris Benedictiones facere ſolemnes, videlicet in diebus feſtivis Purificat. Gloriosæ Virginis Candelarum: in die Palmarum, ipſarum Palmarum: in die Reſurrectionis Dominicæ carnium, etiam in domibus Plebiſanorum: item in die S. Stephani Proto-Martyris, ſalis & aquæ Benedictiones celebrare ſolemnes.

Idem in die Paraſceves ornare Sepulchrum Domini, imponentes ibi Sacramentum Euchariſtiæ, candelis plurimis accenſis, canentes quoque Pſalterium uſque ad diem Paſchæ; quæ omnia inſignia ſunt Parochialia, & ſolummodo ad Eccleſias Parochiales videntur pertinere.

Item in diebus Feſtivis & Dominicis ſolent de mane hora inconſueta prædicare, & alios actus exercere; ita quod populus in diebus Dominicis, & maximis Feſtivitatibus præcipue ſermo-

nem audire, & ad officia, quæ in ſuis peraguntur Parochiis, frequenter venire negligitur in animarum ſuarum diſpendium, & nobis Rectoribus maximum præjudicium.

Item prædicti Monachi, gaudentes privilegio audiendi confeſſionem, populum inducunt, ut apud eos Confeſſores ſuos eligant; etſi in loco habeantur ſufficientes, & bene docti Presbyteri ſæculares, ad quos pertinent, imo peritiores, quam ſint ipſi Monachi. Et etſi ibi non eſt multitudo populi, ita quod Plebanus cum ſuis optime ſufficiunt plebi ſuæ. Præſumitur enim, ut verum eſt, quod Monachi in audiendis confeſſionibus plebem ad ſe alliciant, & ipſis Miſſas, & alia apud eos peragenda in pœnam injungunt; abſolventes etiam quoscunque caſuales publicos & occultos, qui ex hoc in ſuis ſceleribus eo temerarius perſiſtunt in maximam damnationem animarum plebis.

Item ſunt certa clauſtra Mendicantium, habentia in Eccleſiis ſuis non tantum unam, ſed duas, aut plures campanas, quas cotidie ad officium compulſant, ſicut in Eccleſiis Parochialibus fieri ſolet; nec a talibus volunt abſtinere. Dixit enim quidam Prior Ordinis Heremitarum S. Auguſtini in Rackerſpurg: Si Plebanus in duabus campanis ſuis diſplicentiam habet, ipſe vellet addere terciam.

Adviſamenta Archi-Diaconi & Cleri Archi-Diaconatus Karinthiæ inferioris, Salzburgenſis Diœceſis.

PRimo quidem provideatur per Sacrum Concilium, quod Clerus, & Eccleſiaſticæ perſonæ juxta Lateran. & generalis Conciliorum, ac Imperialium Sanctionum Statuta ab omni ſteurarum ſæcularium impoſitione immunes exiſtant, & debita potiantur libertate.

Inhibendum quoque eſſet ipſis Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis ſub pœnis & cenſuris formidabilibus, ne ſteuras & exactiones hujusmodi ſub cujuscunque contractus colore ſine expreſſo Romani Pontificis aſſenſu poteſtati temporali largiantur.

Item, quod ſtatuta venerandæ memoriæ Domini PILIGRINI, ſub titulo: *Ne Clerici in foro vetito conveniantur.* Et felic. recordat. Domini EBERHARDI, ſub titulo: *De foro competenti*, ſituata, olim S. Salzeb. Eccleſiæ Archi-Epiſcoporum in ſuis Provincialibus Conciliis edita, diſtrictius obſervari mandentur.

Item, quod declaretur per Sacram Synodum, qua die poſt feſtum Kathedræ S. Petri feſtum S. Mathiæ Apoſtoli anno biſſextili ſit celebrandum, ne ex diverſa ejus celebratione, veluti ſæpius contigit, ſcandalum generetur in populo.

Item, quod unus tantum Patrinus juxta Canonica inſtituta ad levandum de ſacro fonte puerum admittatur: inhibeatur quoque Archi-Diaconibus, Decanis, & cæteris Presbyteris curatis, ne contra hujusmodi ſtatutum diſpenſent ſecundum favorem, & ſuæ libitum voluntatis.

Item, quod hi, qui ad auctoritatem Superiorum mittendi ſunt, literas ſui Curati Presbyteri, qualitatem & circumſtantias culpæ, propter quam Superiorem requirere tenentur, continentes requirant, & Superiori præſentent. Ipſe quoque Superior literas abſolutionis eidem Curato transmittat; quod &, ſi is, qui Superioris auctoritatem adiit, publice delinquendo plebem ſcandaliſavit, Superior eundem ſuo Curato remittat publice puniendum, modum pœnæ ſibi injungendæ ſcriptotenus declarando.

Item, quod Fratres ordinum Mendicantium in oppidis & civitatibus Provinciæ Salzburgenſis degentes in ſuis Prædicationibus, Parochialium Eccleſiarum Rectoribus non derogent, aut detrahant; eaque hora, & maxime diebus Dominicis, & feſtivis, qua in Eccleſiis Parochialibus Divina peraguntur Miſſarum ſolemnia, & populo Dei verbum prædicatur, prædicationibus ſuis, & prolongatione officiorum Divinorum populum a frequentatione & viſitatione ſuæ Parochialis Eccleſiæ non retrahant, ac retardent.

Item, quod Archi-Diaconi, Decani, & Provincialium Eccleſiarum Rectores, cæterique Presbyteri curati ab eis, qui pro delictis ſuis eorum auctoritatem requirere tenentur, pecunias non exigant; ſed beneficium abſolutionis pro Deo, uti juſtum eſt, gratis impertiantur, Presbyte-

byterosque delinquentes condigna pœna caſtigent, cum ex præmiſſis interdum grandia ſcandala viſa ſunt exoriri.

Item, quod ab Eccleſiis pro Chriſmate pecunia non exigatur, ſive oblata requiratur.

Item, quod de Baptismo baſthardis, & ſpuriis, ac aliis illegitime natis conferendo pecunia non exigatur.

Item, quod teſtamenta obſerventur.

Adviſamentum de Archidiaconatu Stiriæ Marchiæ ſuperioris.

EXponitur pro parte Cleri Archidiaconatus Stiriæ Marchiæ ſuperioris, qualiter quædam Monaſteria ejusdem Archidiaconatus longe poſt eorum fundationem quasdam Eccleſias tunc rectas per Presbyteros ſeculares, ſuis Monaſteriis incorporaverunt, quorum Prælati, quanquam de hujusmodi Eccleſiis maximum habeant emolumentum, nolunt tamen obligari ad hujusmodi onera Eccleſiarum, nec compati Clero dicti Archidiaconatus in ſteura & contributionibus, ipſi Clero impoſitis, ſecundum quod Rectores olim earundem Eccleſiarum contribuere conſueverunt, aſſerentes ſe alias contribuere oportere occaſione ſuorum Monaſteriorum de ſingulis redditibus eorundem.

Supplicat Clerus prædictus, quatenus attento, quod præfati Prælati ab hujusmodi Eccleſiis habeant emolumentum, merito ſubeunt onus; ipſis provideri de remedio opportuno: quod niſi fiat, continget propter nonnullas Eccleſias noviter in nova civitate, & alibi incorporatas, dictum Clerum multipliciter aggravari, & quod tandem decem, aut modico plures Plebani intolerabilem ſteuram perſolvent, quæ in dies & annos non minorantur, imo potius augmentantur.

Adviſamenta Generalia totam Provinciam reſpicientia.

PRimo a Sancto Concilio petitur declarari, de quibus Epiſcopalibus caſibus, & quomodo Curatus ſe debeat intromittere; maxime autem de dampnabili divinatione, ſuperſtitionis & incantationis uſu.

Item provideatur, ut fiat liber agendarum pro adminiſtratione Sacrorum, & omni benedictione in Eccleſiis Parochialibus fienda; ſecundum cujus modum & formam, omnes per totam Provinciam operari debent.

Item fiat proviſio de minutis decimis, de quibus Parochiani duntaxat tertiam partem ſuis Curatis porrigunt, imo non ſemper tertiam, ſed plerumque eandem dare omnino recuſant, contra Provincialia alias edita ſtatuta, & juris communis diſpoſitionem.

Item hoc ipſum fiat de decimis novalibus, ut & iſtæ ſecundum communis, & ſtatutorum Provincialium ordinationem Curatis tribuantur. Habentes enim duas partes decimarum, duas etiam partes novalium in gravamen ſuarum animarum ſibi inburſare non verentur.

Item provideatur, ut Curatis de collectis ſuarum Eccleſiarum tertia pars cedat, hujusmodi namque collectæ, ut plurimum in detrimentum vergunt Curatis; quia in ſummis Feſtivitatibus ad offerendum obligati, ſi ad tabulam vitricorum quidquam porrexerint, ſe æſtimant etiam offertorium expleviſſe.

Item petitur declarari, in quibus Curatus a Parochianis ſuis habeat ex poſteris decimam perſonalem juxta conſuetudinem civitatis Salzburgenſis.

Item ſi ſecundum Conſtitutionem S. Matris Eccleſiæ ad Feſta Paſchalia rite & legitime confeſſum, & communicatum infra ejusdem anni ſpacium, caſu, ruina, vel quovis alio modo, abſque tamen finali confeſſione, & Sacramentorum proviſione mori contingat; an tali inrequiſito Superiore concedenda ſit Eccleſiaſtica ſepultura? Vel an pro ea remittendum ſit ad Superiorem? Et an talis, vel quis alter, & quo caſu dici debeat prævenus.

Item petitur ſecundum priorum Decreta Conciliorum Provincialium, & Epiſcopalium dari mandata contra debitores Eccleſiarum, ut ipſi earundem debita ab eis mutuata ſub alicujus pœnæ incurſu pro certo termino exſolvere compellantur.

Item

Item concedatur mandatum Curatis ad reddendum, alienandum, & tollendum vaccas a fabrica locatas, ſive vaccas perpetuas, vulgariter Ymmerkue, ut pecuniæ exinde collectæ uſui Eccleſiarum applicentur.

Item, quid agendum ſit in Provincia de vectoribus currium Dominicis & aliis Feſtivis diebus, cum vecturis ſuis propria domicilia eorum exeuntibus, & molitoribus eisdem diebus molentibus, ceterisque publice laborantibus in illis diebus, de quibus ſuis Plebanis indubitanter conſtat.

Item idem petitur, quid de inſtitoribus & carnificibus, præfatis Feſtivitatum diebus, tempore Divini cultus, ſua mercimonia venundantibus in Parochia, cujus Plebiſani exiſtunt, & extra tempus nundinarum & Dedicationum; quia ſecus in his & inſtitoribus advenis foret, qui forte ſumptuum neceſſitate coguntur.

Item petitur etiam decerni, ſeu declarari, qua pœna plectendi ſint diebus Dominicis & cæteris Feſtivitatibus ad fores Eccleſiarum, & in cimiteriis tempore ſermonum, & Divinorum cultuum ſtantes ſibi mutuo confabulando, & quibus modis, & ordine de hac abuſione ſint reducendi.

Item dignetur Sacra Synodus iſtam mirabilem, imo revera inſanam conſuetudinem immutare, & delere, qua in quibusdam Parochiis die Reſurrectionis Dominicæ mane venerabile Sacramentum manibus Presbyteri euntis, vel equitantis, adjuncta ſibi plebe, ſine reverentia & devotione, modo quodam ridiculo clamoribus & cantibus inſolitis per circuitum tum Parochiæ defertur. In quibusdam vero locis hæc peracto prandio non majori reverentia ſolita ſunt.

Item hoc ipſum petitur de plerumque mirabili conſuetudine, qua iſtud pretioſiſſimum Sacramentum ſingulis Dominicis diebus a Feſto Aſcenſionis, ſeu Penthecoſtes, uſque ad Feſtum S. Laurentii, vel Jacobi, in cimiteriis Eccleſiarum ſepiſſime modica, vel pene nulla devotione circumducitur, lectis ibidem cum certis collectis, verſus quatuor partes mundi, quatuor initiis Evangeliorum, non ſub una, ſed ſub diverſa forma.

Cæterum inſtantius petitur inhiberi iſtam præ cæteris periculoſiorem conſuetudinem, potius autem abuſionem, ſeu corruptelam, per quam Presbyteri quantumcunque ab Eccleſiis longi, quotiescunque in die, vel ſeptimana tonitrua, fulmina, corruſcationes vel venti inſurgunt, unde tempeſtatem, vel grandinem timent imminere, illud ſalutare Sacramentum foras ad cimiterium irreverenter efferunt; quanquam etiam vix edituus, vel juvenis campanam bajolans adeſt, & vulgus advertere non curans, inſtat labori. Unde certe pericula gravia ſunt exorta. Compertum namque eſt, quod ex hujusmodi tempeſtatum, & ventorum invaleſcentia, tecta Eccleſiarum, & turrium confracta ceciderunt, & Presbyteri caſu horum tacti ſemimortui inventi ſunt, Venerabili Sacramento cum vaſe in terram proſtrato.

Quibus tempeſtatibus caucius & melius creditur provideri, ſi per idem præfatum anni tempus continuum expletis Divinorum Myſteriis cottidie omnium Eccleſiarum campanæ tangerentur, & unusquisque hominum bonæ rationis, ubicunque conſtitutus, his auditis, pro pace, ac tranquillitate, ac republica ſecundum ſibi datam gratiam oraret; pro quo etiam tempore & Sacerdos loci legeret dicta initia Evangeliorum quatuor, vel unum cum collectis aptis, ſecundum Decreta, & determinacionem iſtius Sacratiſſimi Concilii.

Eapropter hoc Sanctiſſimum Concilium ſtatuat, & exponat, quibus tempore & caſu, extra tamen caſum morte laborantium, iſtud Venerabiliſſimum Sacramentum a loco ſuo ſacro communis ipſius repoſitionis debeat, & licite poſſit amoveri: ut puta in articulo mortis, inundatione aquarum, gwerrarum, ignis, peſtis conginnarie, ſeu alterius mali communis, vel reipublicæ.

Item deinde hoc ſacratiſſimum Concilium compeſcat plurima feſta incognitorum Sanctorum, ut quintas ferias Paſchæ, Penthecoſtes, Nativitatis proximas, & ſextam feriam immediatam poſt feſtum Aſcenſionis Domini, feſta Beatorum Ottonis, Colomanni, & plerumque aliorum: quæ quidem feſta multi laici, & vetule amplius, quam Dominicos, & alios dies feſtos ab Eccleſia indictos, plurimum ſuperſtitioſe colunt, & feſtivant.

Unde

Unde ſimplices feſta S. Matris Eccleſiæ minus curant feſtivare.

Item fiat declaratio, quomodo colligentium ad Eccleſias, Capellas, Monaſteria, & Hoſpitalia, indulgentiæ vulgo interpretandæ ſint & inſinuandæ; cum literis indulgentiarum communi ſtilo inſeratur: quicunque cauſa devotionis illuc confluxerint, & pias manus porrexerint adjutrices &c. indulgentiam, & gratiam conſequantur. Certum eſt autem, quod multi elemoſynam dant, qui Eccleſias, ſeu loca illa nunquam videbunt.

Item tales Collectores emunt, & mercantur collecturas ab Eccleſiis, quamque per decem, vel XIII. libras denn. & per annum XL. ſive L. accumulant, dantque I. libram denn. pro litera per Diœceſin exhortatoria, virtute cujus pro ſuo commodo multo amplius pecunias recolligunt, multaque facinora & ſcandala committunt, bibunt, noctuque ludunt, & blasphemant, in tabernis per noctes integras vane & turpiter conſumentes, quod ad Dei cultum & honorem fideles porrexerunt. Ecce qualis fraus.

Item compellantur omnes Curarii gerere ſolicitudinem circa plebem ſuam, examinando in confeſſione, & informando diebus feſtivis Dominicalem orationem. Multi enim in hac oratione errant, ymo penitus ignorant.

Item provideat Sancta Synodus, ut pauperes peregrini continue de loco in locum diſcurrentes, & ſimiliter vagi ſcholares cum retibus, vel ſine, diſcurrentes, & quodammodo diſcredere facientes, multique alii truffatores, & terrarum exploratores foras ejiciantur, & in Provincia iſta nullatenus ita diſcurrere, & mendicare permittantur.

Item inhibeatur Curatis, ne Sanctum Oleum infirmorum, ſeu cathecuminorum, extra locum ſacrum in non ſacro, ut puta, camera, vel coquina, faciant conſervari, neque ipſum poteſtati tradant laicali ad cuſtodiendum, vel rurſus ad Eccleſias deferendum, quod tamen in nonnullis Parochiis conſuevit obſervari.

Hucusque relationes ad Synodum Salisburgenſem. Circa illas, quid ſtatutum fuerit, non conſtat, cum ipſa Concilii acta non reperiantur.

PII Papæ II. Bulla Retractionum eorum,

quæ dudum in minoribus adhuc agens, pro Concilio Baſileenſi, & contra Eugenium Summum Pontificem ſcripſit: data Anno Chriſti MCCCCLXIII.

Ex Apographo, quod in Bibliotheca Collegii S. J. Pariſienſis aſſervatur, & tranſumptum dicitur ex Bibliotheca Joannis Mariæ Jaghaſem, Romæ. (*)

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTIS FILIIS, RECTORI, ET UNIVERSITATI SCHOLÆ COLONIENSIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

IN minoribus agentes, nondum ſacris Ordinibus initiati, cum Baſileæ inter eos verſaremur, qui ſe generale Concilium facere, & univerſalem Eccleſiam repræſentare ajebant, dialogorum quemdam libellum ad vos ſcripſimus, in quo de auctoritate Concilii Generalis, ac de geſtis Baſileenſium, & Eugenii Papæ contradictione, ea probavimus, vel damnavimus, quæ probanda, vel damnanda cenſuimus: quantum capiebamus, tantum defendimus, aut oppugnavimus: nihil mentiti ſumus, nihil ad gratiam, nihil ad odium retulimus. Exiſtimavimus bene agere, & recta incedere via, nec mentis noſtræ aliud erat objectum, quam publica utilitas, & amor veri. Sed quis non errat mortalis? Sapientem, inquiunt Philoſophi, nunquam errare? Verum eſt. At quis ſapiens, niſi bonus? Quis bonus, niſi ſolus Deus? *Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt, qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.* Inquit Propheta Regius. Declinavimus & nos, ab utero matris, erravimus in invio, & non in via: ambulavimus in tenebris,

Digitized by Google

& procul a vera luce receſſimus: nec nobis tantum erravimus, alios quoque in præcipitium traximus, & cæcis ducatum præbentes cæci, cum illis in foveam recidimus. Forſitan & aliquos ex vobis ſcripta noſtra decepere, & de via deduxerunt, quorum ſanguinem, ſi de manibus noſtris requiſierit Dominus, non habemus, quod reſpondere poſſimus, niſi nos, ut homines, peccaviſſe: qui arbitrantes rectum iter oſtendere, obliquum monſtravimus. In miſericordia tantum Dei ſpes noſtra ſita eſt, quæ ſuper omnia opera ejus elucet. Sed haud quaquam ſatis fuerit Divinam miſericordiam implorare, & dicere: Parce Domine, parce peccatis noſtris; niſi pro viribus vulnera, quæ inflixímus, veritate curare adnitamur: & ſicut eſt in fabulis, ſagitta, quæ vulneravit, afferat opem; ſive ut canit Eccleſia: Medelam inde ferat hoſtis, unde læſerat. Mortem quidam prius ſibi conſciverint, quam videri velint aliquando male ſenſiſſe: & nonnulli, ne vel ad horam videantur erraſſe, ſemper errant: & dum vel minimam tolerare honoris jacturam nequeunt, totum abjiciunt, & perpetua notantur infamia, & in peſſimas prolabuntur hæreſes: qui ne appareant inconſtantes, pertinaces efficiuntur. Superbiſſimi hoc ajunt, qui videri Dii, non homines volunt: quales Conſtantiæ combuſti ſunt noſtra ætate in magno Conventu Hieronymus, & Joannes Hæreſiarchæ. Nos homines ſumus, & ut homines erravimus, neque imus inficias, multa, quæ diximus, ſcripſimus, egimus, damnari poſſe: verum non ut Arius, Eutiches, Macedonius, aut Neſtorius, & alia blasphemorum turba, ex animo damnatam viam elegimus: ſeducti peccavimus, ut Paulus, & ignoranter perſecuti fuimus Eccleſiam Dei, & Romanam, primamque Sedem. Propter quod proſtrati ante oculos Divinæ pietatis ſupplices oramus: *Delicta juventutis meæ & ignorantias ne memineris*, &c. Pudet erroris, pœnitet male feciſſe, & male dictorum, ſcriptorumque vehementer pœnitet: plus ſcripto, quam facto nocuimus. Sed quid agamus? Scriptum & ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum. Non ſunt in poteſtate noſtra ſcripta, quæ in multas inciderunt manus, & vulgo leguntur. Utinam latuiſſent, quæ ſunt edita. Nam ſi futuro in ſæculo manſerint, & aut in malignas mentes inciderint aut incautas, fortaſſe ſcandalum parient. Qui hæc ſcripſit, inquient, in Beati tandem Petri Cathedra ſedit, & Chriſti Salvatoris Vicariatum geſſit. Ita ſcripſit Æneas, qui poſtea Summum Pontificatum adeptus, Pius IIdus appellatus eſt, nec invenitur mutaſſe propoſitum. Qui eum elegerunt, & in Summo Apoſtolatus vertice collocarunt, ab iis ſcripta ejus approbata videntur. Verendum eſt, ne talia noſtris aliquando Succeſſoribus objiciantur: & quæ fuerunt Æneæ, dicantur Pii, atque ab ea Sede auctoritatem vindicent, adverſus quam ignoranter latraverunt. Cogimur igitur, dilecti Filii, Beatum Auguſtinum imitari, qui cum aliqua in ſuis voluminibus erronea inveniſſet, retractationes edidit. Humilis & probatiſſimi vir ingenii, qui ſuas ineptias verecunde confiteri, ac corrigere, quam impudenter defendere maluit. Idem & nos faciemus: confitebimur ingenue ignorantias noſtras, ne per ea, quæ ſcripſimus juvenes, error irrepat, qui poſſit in futurum Apoſtolicam Sanctam Sedem oppugnare. Nam ſi quem decuit unquam Romani, primique throni eminentiam, & gloriam defendere, ac extollere, nos illi ſumus, quos ſine illius meritis pius & miſericors Deus ſola diſpenſatione ſua ad Beati Petri ſolium, & dilectiſſimi filii ſui Domini noſtri JEſu Chriſti Vicariatum evocavit. Quibus ex rebus Dilectiones veſtras hortamur, & in Domino commonemus, ne prioribus illis ſcriptis inhæreatis, aut fidem ullam præſtetis, quæ ſupremam Apoſtolicæ Sedis auctoritatem quovis pacto elidunt, aut aliquid adſtruunt, quod Sacroſancta Romana non amplectitur Eccleſia. Suadete omnibus, ut id ſolium præ cæteris venerentur, in quo Salvator Dominus ſuos Vicarios collocavit, & quod Beati Apoſtoli Petrus & Paulus ſuo ſanguine dicaverunt: nec putetis Divinam providentiam, quæ cuncta gubernat, & nihil negligit eorum, quæ creavit, inordinatam reliquiſſe militantem Eccleſiam: quæ cum ſit Sponſa Chriſti, profecto a Deo eſt, & ordinem habet, dicente Apoſtolo: *Quæ ſunt a Deo, ordinata eſſe.* Requirit autem ordo, ut inferiora a ſuperioribus gubernentur, & ad unum tandem perveniatur, tanquam Principem, & moderatorem cunctorum, quæ

infra

infra ſe ſunt. Sicut grues unam ſequuntur, & in apibus unus eſt Rex ; ita & in Eccleſia militante, quæ inſtar triumphantis habet, unus eſt omnium moderator & arbiter JESU CHRISTI Vicarius, a quo tanquam Capite omnis in ſubjecta membra poteſtas, & auctoritas derivatur, quæ a Chriſto Domino Deo noſtro ſine medio in ipſum influit. Nec profecto in alium, tanquam ſui exercitus Ducem, ſupremam auctoritatem Chriſtus principaliter derivaſſet, quam in ſuum Vicarium, qui primus fuit Petrus, cui commiſſam novimus Dominici gregis curam. Nec duos, pluresve Petros Evangeliſtæ commemorant: nec duos, aut plures inſtituit Dominus, qui ſuum locum tanquam capita tenerent æqualia : ſed unum conſtituit, ut Verticem, ac Ducem, & Paſtorem univerſi gregis, Simonem Petrum, dicens: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlo, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo.* Et *paſce oves meas.* Quæ nulli alteri ſeorſum dicta leguntur, niſi Petro, ut in Petro unitas & ſumma contineretur auctoritas. Nec alius a petra dictus eſt Petrus, niſi Simon : ut intelligeremus, unicum eſſe veræ & ſolidæ petræ, id eſt, Chriſti, (ut Paulus exponit) locum tenentem Simonem Petrum, qui ſolus pro Domino in periculo conſtituto exemit gladium. Petrus igitur, & Succeſſores ejus Romani Pontifices Primatum in Eccleſia tenuerunt; & nos hodie quamvis indigni, ſola Domini voluntate digni, tenemus: & quicunque Romanæ ſecundum Canonicas Sanctiones præficitur Eccleſiæ, quamprimum electus eſt in ſacro Collegio, ſupremam a Deo poteſtatem ſine medio conſequitur, & per ordinem in omnem diffundit Eccleſiam, cujus peccata Divino judicio punienda relinquuntur. Si quid adverſus hanc doctrinam inveneritis aut in Dialogis, aut in Epiſtolis noſtris, quæ plures a nobis ſunt editæ, aut in aliis opuſculis noſtris (multa enim ſcripſimus adhuc juvenes) reſpuite, atque contemnite : ſequimini, quæ nunc dicimus, & ſeni magis, quam juveni credite: nec privatum hominem pluris facite, quam Pontificem: Æneam rejicite, Pium recipite. Illud gentile nomen parentes indidere naſcenti, hoc Chriſtianum in Apoſtolatu ſuſcepimus. Dicent fortaſſe aliqui, cum Pontificatu hanc nobis opinionem advenisſe, & cum dignitate mutatam eſſe ſententiam. Haud ita eſt, longe aliter actum. Audite, filii, converſationem noſtram: brevis narratio erit, quæ vobis, quantum ad rem attinet, veritatem aperiet, & objectioni faciet ſatis. Anno ſalutis primo & trigeſimo ſupra Milleſimum quadringenteſimum, cum Dominico Capranica, quem Martinus quintus in ſecreto Conſiſtorio Cardinalem creaverat, Eugenius quartus ſpreverat, Baſileam petivimus, ibique Concilium inchoatum invenimus; verum ab Eugenio revocatum: quamvis congregati noluerant obedire, aſſerentes jam inceptum Concilium, ſine conſenſu Patrum, qui conveniſſent, haud quaquam potuiſſe diſſolvi. Julianus aderat Sancti Angeli Cardinalis, natione Romanus, moribus & doctrina conſpicuus. Is, cum cæteris præſtaret, audita Eugenii revocatione, præſidentiam dimiſit, tanquam Summo Pontifici vellet obedire: ſed cum augeſceret in dies, Eugenio vel invito, Concilium, & multi ex diverſis Regionibus Epiſcopi, & Regum Legati adventarent, Cardinales quoque ex Romana Curia profugi in dies nonnulli concurrerent, præſidentiam reſumpſit, & auctoritatem Concilii mirum in modum extollens, Eminentiam primæ Sedis ſupprimere cœpit. Venientes Eugenii Legatos, & poteſtatem Romanorum Præſulum magnificantes, apparenter confutavit : & cum eſſet facundiſſimus, facile perſuaſit auditoribus, quæ cupiebat. Cardinales ex urbe profecti, Eugenio infenſi, vitam ejus, moresque carpebant. Accedebant in horas catervatim novi Curiales, qui (ut eſt omnis multitudo maledica & inimica Principi) Eugenii nomen modis omnibus lacerabant. Nos, qui ex patria juvenes, non ex urbe illuc migraveramus, & nova tum primum avis ex Senenſi Gymnaſio evolaveramus, rudes, & inexperti, vera eſſe arbitrabamur, quæcunque dicebantur; nec putabamus mentiri alios, qui neſciremus ipſi mentiri ; atque, ut eſt innatum homini, tetra & horrenda crimina odio habebamus : nec Eugenium diligere poteramus, quem tot tantique teſtes indignum Pontificio dicerent. Aderant Legati Pariſienſis Scholæ, cujus eſt

fama percelebris: adfuerunt & aliquando veſtri, & aliorum Studiorum Germanicæ Nationis Oratores: & uno cuncti ore Concilii Generalis auctoritatem ad cœlum efferebant. De poteſtate Romani Pontificis pauci erant, qui loqui præſumerent: omnes, qui publice loquebantur, prurientes auribus, mulitudini applaudebant. Acceſſit & ipſius Eugenii conſenſus, qui diſſolutionem Concilii a ſe factam revocavit, & progreſſum ejus approbavit, cum reconciliata Synodus Eugenio videretur, & pax Eccleſiæ data. Præterita enim omnia per ſuas (*) literas Concilii Patres Eugenio ſe ſe remiſſuros, & pedes ejus tanquam Beati Petri exoſculaturos promiſerant, ſi revocata diſſolutione, Concilio curſum permitteret, atque illi cohæreret. Novæ interceſſere diſcordiæ, tum aliis de rebus, tum potiſſime ſuper translatione Concilii Græcorum cauſa in alium locum. Eugenius in Italia non ſine ratione Concilium petebat: popularitas Synodalis tranſire montes horrebat, & in Avenione, aut in Sabaudia locum deſiderabat. Adiverunt per id temporis duo viri ex Italia Baſileenſe Concilium: Nicolaus Panormitanus Archi-Epiſcopus, & Ludovicus Pontanus, Apoſtolicæ Sedis Notarius, Alphonſi magni Regis Oratores: qui velut duo orbis ſidera, ceu Pontificii juris, & totius civilis ſapientiæ duo præcipua lumina & clariſſima cenſebantur. Hi dictis ſcriptisque Concilii geſta probabant, Eugenii facta damnabant: nec erant, qui aut vellet, aut auderet dicta eorum refellere. Quid ageremus? Audire potuimus, non diſcere? Rude nimis ingenium eſt, quod per ſingulos dies audita & inculcata non capit. Quales Magiſtri ſunt, tales diſcipuli evadere ſolent. Paucos invenias Ariſtoteles, qui Platonica norint deſtruere dogmata. *Non eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum*, inquit Dominus, nec nos Magiſtrum potuimus ſuperare. Julianus nobis, & Nicolaus, & Ludovicus, & alii complures fuere Magiſtri: Schola, Baſileenſis Conventus, in quo raro aliquis Eugenii cauſam defendit. Adverſus Concilii dignitatem mutire aliquid, crimen hæreſis fuit. Una omnium vox Concilium Eugenio præferebat: de Sedis Apoſtolicæ præcellentia aut ſilentium, aut contemptus. Concilium, Concilium cuncta ſonabant. Didicimus ergo, quæ audivimus, & poſt aliquot annos exiſtimantes nos aliquid eſſe, diximus, ut eſt apud Satyricum: *Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam?* (**) puduit ſemper diſcipulum agere, ſubtraximus ferulæ manum, cœpimus loqui, & Magiſtri perſonam induimus. Scripſimus Epiſtolas & opuſcula: hoc omnibus paſſim datur: docti & indocti ſcribunt: & quæ ſcripſit ipſe, nemo contemnit, niſi editionis fervorem tempus extinxerit. Nobis placebant ſcripta noſtra more Poetarum, qui poëmata ſua tanquam filios amant. Nec Baſileæ quemquam inveniebamus, qui ea damnaret: probant enim ſimilia ſimiles. Applaudebamus nobis ipſis, & in editionibus noſtris gloriabamur: & quanquam poſtea Eugenius Concilium in Italiam tranſtulerit, & cum Græcis Ferrariæ, ac demum Florentiæ convenerit: quamquam Julianus Sancti Angeli, & Joannes Sancti Petri Cardinales, quibus plurimum credebamus, ad Eugenium defeciſſent: quamquam pauciſſimi in fide Baſileenſi remaniſſent; noluimus tamen cedere, exiſtimantes cunctos, qui abibant, metu recedere, ne bona temporalia perderent: & cum nihil haberemus, quod nobis auferri poſſet, perſeverandum putavimus, ne partem, quæ verior Nobis apparebat, relinquentes, detrimentum animæ faceremus. Manſimus igitur Baſileæ, quoad Eugenio, ut credidimus, juſto judicio depoſito, Amedeus Sabaudienſis ſuffectus eſt, & Felix quintus appellatus: quem non ut idolum (quod erat) (***) ſed tanquam verum Chriſti Vicarium venerati fuimus, nihil adhæc ſiniſtri putantes interceſſiſſe. At cum Fridericus Romanorum Rex Aquisgrani coronatus, domum repetens, Baſilea tranſitum feciſſet; rogatusque Felicem, illic præſentem accedere, nullo pacto perſuaderi potuiſſet, ut honorem ei tanquam Romano Pontifici exhiberet, aut publice cum eo verba miſceret: tum primum conſideravimus, poſſibile eſſe, quod partem erroneam ſequeremur; quando Rex Imperator Romanorum futurus, in tanto negotio dubius eſſet, & ad Eugenium inclinaret magis. Multum & ſæpe inter nos ipſos cogitavimus, qui eſſet modus inveniendi verum. Nunquam enim volentes erravimus. Rogati in familiam Friderici tranſire, non renuimus. Erat tunc ille cum tota fere Germa-

(*) *al.* duas. (**) Juvenalis. (***) *Nota: teſtimonium de Amedæo.*

Germania neutralis. Concilium Basileæ dicebant esse Germani, & idolum ejus respuebant: Eugenium Christi Vicarium appellabant, & Concilium ab eo celebratum recusabant: nec Eugenio, nec Basileensibus plene obediebant. Placuit ad neutrales transire, ut verum apud eos liberius audiremus; & si recedendum esset ab uno extremorum, per aliquod medium transiremus ad alterum: & eorum judicium spectaremus, qui non essent affecti causæ. Mansimus in Aula Friderici pluribus annis, illic varias audivimus opiniones. Neutralitatem idcirco Teutones induerant, ut concordia facilius inveniretur: non ex consilio Solonis, qui tumultuante civitate extorrem fecit eum, qui sine parte remansit. Multa inter neutrales didicimus, quæ nos antea latebant. Eugenium falso de multis accusatum invenimus: Cardinales, qui Basileam venerant, ob privatas inimicitias bono & sancto viro notam inurere voluisse: qui tamen cuncti postea ad eum redierunt, & veniam errati petierunt. Forte per id tempus Julianus Sancti Angeli Cardinalis, cujus supra meminimus, ex Hungaria, quæ sibi decreta contra Turcas fuerat provincia, Flavianum venit (quæ hodie Vienna dicitur) præcipuum Austriæ columen. Sæpe cum eo sermonem pro veteri consuetudine miscuimus, sæpe de rebus Basileensibus disputavimus. Tuebamur antiquam sententiam, ille novam defendebat: extollebamus generalis Concilii auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis potestatem magnopere collaudabat: dicebamus Concilium Basileense jure perseverasse, quamvis Eugenius præsidentes revocasset, & hoc ejus factum accusabamus; ille dissolutum, seu translatum rite Concilium affirmabat, & Basileensium opera multis modis detestabatur: Basileæque non Synodum Ecclesiæ, sed Satanæ, & ministrorum ejus Synagogam remansisse dicebat. Diutina fuit inter nos concertatio, verum modesta & caritate plena. Ad extremum cum suis scriptis, dictisque Cardinalem vinceremus, premeremusque vehementer, subridens ille, Tu, inquit, Æneа, tabellis obsignatis agis mecum: & quoniam aliquando sensimus, ut dicis, idcirco & hodie idem putas debere sentire, & addictos priori sententiæ censes. Verum propterea non sumus liberi, quia mutare sententiam usque ad mortem possumus. Cur enim non liceat omni tempore, relicto falso, verum amplecti? Fateor me dixisse, & scripsisse, quæ refers, verum a vero remotum errasse. At tu, qui, ut ais, me Doctore Basileensibus credere adductus es, errantem olim sectatus es, cur modo non sequeris recta monentem? Præsumpsi de me ipso, dum essem Basileæ, nimis; quamvis deceptus decepi, & credens prodesse, nocui, in medio Ecclesiæ docens, quæ non didici: cæcus erravi, & in tenebris ambulavi: reliqui tandem Ecclesiam malignantium, & cum impiis fedère recusavi. Revelavit Dominus oculos meos, & considéravi mirabilia de lege sua. Cognovi priorem errorem, & quantum a vero procul abiissent Basileenses, plane intellexi. Adii Romanam Curiam, & Eugenio, cui (*) fuissem rebellis, submisi cervicem: a quo misericordiam consecutus, ad unionem Græcorum navavi operam: & illis Romanæ Ecclesiæ reconciliatis, adversus impios Turcas Legationem accepi. Castigans castigavit me Dominus, & morti non tradidit me, sed humiliatum exaltavit, quia cognito in errore non perseveravi; sed mox in viam redii, & ex Magistro factus discipulus, ex magno parvus, expurgato veteri fermento, novum hominem indui, & vere matris lacte nutritus ad fontem veri perveni, quem Sancti Doctores ostendunt Græci & Latini: quorum una vox est, salvari non posse, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ non tenet unitatem: omnesque illas virtutes mancas esse ei, qui Summo Pontifici obedire recusat, quamvis in sacco & cinere jacens, dies & noctes jejunet, & oret, & in cæteris videatur legem implere: quia melior est obedientia, quam victimæ, & omnis anima potestatibus sublimioribus subjecta est: & Romanum Præsulem in Ecclesiæ vertice constitutum esse constat, a quo nullam ex ovibus Christi exemptam novimus. Ego ad ovile redii, qui diu erraveram extra caulas, & Pastoris Eugenii vocem audivi. Tu, si sapias, idem facies. Hæserunt pectori nostro verba viri, (**) quæ sæpe ad Nos repetiit non sine caritate ardenti & amore singulari. Interea ex diversis Regionibus homines doctis-

(*) *al.* cum (**) *al.* vitæ.

doctiſſimi Cæſarem adierunt, quibuscum placidos de eisdem rebus miſcuimus ſermones, ſemper ad verum intenti, cujus eſt natura hominis avida. Multum profuit Nobis Joannes Carvaialis, Apoſtolici Palatii Auditor, natione Hiſpanus, qui Juliano defuncto in titulo Cardinalatus ac legatione ſucceſſit: quo cum ſæpe de Concilio Baſileenſium amice diſputavimus. Nemo doctus ad Imperatorem venit, quem de his rebus in colloquium non adduceremus. Cumque Cæſar ad unionem Eccleſiæ procurandam in Nurimberga ſuæ nationis conventum inſtituiſſet, decreviſſetque Summum Pontificem adhortari, ut Conſtantiæ novum Concilium indiceret, legatumq; mitteret, ac Baſileenſes pariter induceret, ut eo ſe transferrent, ut ibi pax Eccleſiæ redderetur; primi Baſileenſes recuſavere. Quod audiens Thomas Aſſelbachius, ex Germania inſignis Theologus: Nunc, inquit, ſcio Baſileenſes Spiritum Sanctum non habere ductorem, quando tam æquam Imperatoris legem effugiunt. Idem multi alii dixere viri doctiſſimi & opinione Sanctitatis illuſtres. Quibus conſideratis caligo tandem ab oculis noſtris cecidit, quæ velut aranearum tela verum cernere impediebat. Recognovimus errorem noſtrum, venimus Romam, Baſileenſe dogma rejecimus, Eugenio Pontifici Maximo caput ſubmiſimus & reconciliati Eccleſiæ Romanæ, doctrinam ejus imbuimus, & illud Hieronymi diximus: Ego nullum præmium, (*) niſi Chriſtum ſequens, Beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri communione conſocior. Super illam fundatam Eccleſiam ſcio. Quicunque extra hanc domum agnum Dominicum comederit, profanus eſt: ſi quis in Arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio. Eramusque adhuc pene laici, quando ad Eugenii obedientiam redivimus. Ex Baſilea Clericali tantum charactere inſigniti receſſimus, nec unquam ſacros imbuimus ordines, niſi poſt veritatem cognitam, Baſileenſi cæcitate relicta. In Auſtria minores ordines ac Sub-Diaconatum & Diaconatum recepimus: in urbe ad Presbyteratum pervenimus. Hæc eſt converſatio noſtra, per hos gradus e tenebris ad lucem migravimus. Ad quam rem non parum luminis nobis attulit Thomas Sarazanus, (**) Theologicæ ſapientiæ celebratus ac acutiſſimus interpres, qui poſtea in ſummo collocatus Apoſtolatu, Nicolai Vti nomen accepit. His Authoribus unam Eccleſiam Catholicam & Apoſtolicam eſſe didicimus matrem omnium fidelium, extra quam non invenitur ſalus, ſponſam Chriſti immaculatam, in qua omnes, qui militant, finem ſibi proponunt vitam æternam. Idcirco enim in Eccleſia militanti laborant homines, & cum dæmonibus tanquam hoſtibus pugnant, ut pacem tandem aſſequantur, & cum JESU Magiſtro ac legifero ſuo in cœleſti Jeruſalem triumphare ac regnare poſſint. Hic finis Chriſtiano proponitur, huc omnes Eccleſiæ militantis conatus, omnes lehes, omnes regulæ tendunt. Et quoniam Eccleſia quidam exercitus eſt Deo militans, terribilis ut caſtrorum acies ordinata dicitur: uni procul dubio Imperatori ſubjecta, ad cujus nutum cuncta referuntur. Cumque pius ac maximus & optimus Deus in ſuo Sanguine fundaverit Eccleſiam, eamque voluerit ad finem uſque ſæculi perdurare, quis non dixerit in ea id regimen inſtitutum eſſe, quod optimum cenſeretur? At vero inter genera gubernationum communis Philoſophorum ſententia eſt, præſtare Monarchiam: & Romani, quorum toto micuit orbe dignitas, quamvis ejectis Regibus duos annuos Conſules elegerunt, & modo tribunos addidere, modo alios Magiſtratus invenere: in adverſis tamen caſibus, bellisque gravioribus ad unum aliquem recurrerunt virtute & authoritate præſtantem, quem Dictatorem appellaverunt, cujus dicto non liceret adverſari: & quanquam Dictaturam ab initio temporaneam inſtituerunt, in Julio tamen & Succeſſoribus ejus perpetua effecta eſt. Nec unquam Romana res admirabilior aut celſior fuit, quam ſub Auguſto Cæſare, quando jam clauſis Jani portis totus fere orbis ſub unius hominis gubernatione quievit. Quo tempore natus mundi Salvator Monarchicum regimen cæteris prætuliſſe videtur gubernationibus. Idem probat totius fere orbis conſuetudo, cujus maximam partem gubernant Reges, ſive Chriſtianos intueamur, ſive barbaros. Et quamvis civitates aliquot reperiantur, quæ cum maxime ſerviant, liberas ſeſe

(*) *al.* prævium. (**) Sarzanus, *legit Platina.*

by Google

ſeſe vocitant ſine Rege viventes, non poſſunt tamen effugere, quin unum præferant aliis, eique tanquam capiti pro tempore obediant. Quid plura? Cœleſtis aula Nos admonet. Quid illa pulchrius? quid ordinatius? quid majus aut durabilius? quid melius aut beatius? Quamvis in ea & Angelorum diverſi ſint ordines & Sanctorum Spirituum innumerabiles chori, unus eſt tamen omnium Rex æternus Deus, qui condidit univerſa, & nihil negligit eorum, quæ condidit: cujus Filius unigenitus Chriſtus JESUS, cum pro noſtra ſalute veniſſet in hunc mundum, ſervili accepta forma, Eccleſiam, de qua loquimur, in Cruce patiens ſuo ſanguine acquiſivit; & in ea uſque in diem Aſcenſionis corporaliter præſedit, & tanquam Dux verus & Imperator cuncta in finem ſuum direxit. Et cum aſcendiſſet in cœlum, eum indubitanter ſui gregis Paſtorem reliquit, cui dixerat: *Paſce oves meas. Et Tibi dabo claves Regni Cœlorum.* Neque enim dixit & non fecit, qui ſolus eſt verax. Grex Chriſti Eccleſia eſt, Paſtor primus ipſe Chriſtus fuit, & Paſtor bonus, qui poſuit animam ſuam pro ovibus ſuis. Secundus Paſtor Petrus exſtitit, ab ipſo Domino inſtitutus, atque omni poteſtate donatus, quæ ad bene gerendum commiſſas oves neceſſaria ducitur. Alioqui Chriſtus, qui ſapientia Patris eſt, & omnino ſapienter egit, Eccleſiæ ſuæ haud ſufficienter providiſſet: quod eſt nefarium aſſerere. Et quamvis plures per orbem Eccleſiæ inſtitutæ fuerint, & plures Epiſcopi, id eſt, plures greges & ovilia plura, & Paſtores plures, omnes tamen ſub uno Paſtore, & in uno grege, atque ovili continebantur, ſicut & hodie continentur: quia unus eſt Chriſti thalamus, una Sponſa, unum ovile & unus Paſtor, & omnium Epiſcoporum unus Epiſcopus Romanus Præſul, Beati Petri Succeſſor, & JESU Chriſti Vicarius. Petrus enim in Antiochia primum ſedit, deinde Romam venit: unde cum perſecutionem fugiens vellet abire, a Domino prohibitus eſt, & hic glorioſo Martyrio vitam finivit, Succeſſore Clemente ſubſtituto. Atque ita in hanc uſque diem ſervatum eſt, ut qui Romæ ſederit antiſtes rite inſtitutus per legitimum electionis tramitem, tanquam Aaron vocatus a Domino, hunc omnes Chriſtianæ plebes omnes populi, omnes Reges, omnes Clerici, omnes Epiſcopi tanquam JESU Chriſti Vicarium, & Beati Petri Succeſſorem, univerſalis Eccleſiæ Caput, ac Rectorem & Ducem venerati ſint. Inter quos plurimi pro Chriſti nomine aſperrimos (*) perpeſſi cruciatus, & morte mulctati, Coronam Martyrii ſuſceperunt. Plurimi Confeſſores egregii, vita, moribus, & Doctrina fulgentes, quamvis ſine ſanguinis effuſione, non tamen ſine periculis & labore, ac voluntate parata pro conſervanda ſacri Evangelii authoritate moriendi, ad cœleſtem gloriam pervenere: ut Gregorii, Damaſi, Leones, Innocentii, Bonifacii, Benedicti & alia nomina, inter quæ tertius claruit Eugenius, ex Monaſterio Sancti Anaſtaſii ad ſummum Sacerdotium evocatus: ad quem divus Bernardus, Monachorum Pater, non minus doctrinæ fulgore, quam vitæ ſanctimonia illuſtris, inter multa hujusmodi verba conſcripſit: " Indagemus, inquit, " adhuc diligentius, quid ſis, quam ge- " ras videlicet perſonam pro tempore in " Eccleſia Dei. Tu es Sacerdos magnus, tu " Summus Pontifex, tu princeps Epiſco- " porum, Tu hæres Apoſtolorum, tu pri- " matu Abel, gubernatu Noe, patriar- " chatu Abraham, ordine Melchiſedech, " dignitate Aaron, authoritate Moyſes, " judicatu Samuel, poteſtate Petrus, " unctione Chriſtus. Tu es, cui claves " traditæ, cui oves creditæ ſunt. Sunt & " alii quidem cœli Janitores & gregum " paſtores; ſed tu tanto glorioſius, quan- " to & differentius utrumque præ illis " nomen hæreditaſti. Habent illi aſſigna- " tos ſibi greges, ſinguli ſingulos, tibi " univerſi crediti uni ſumus: nec modo " ovium, ſed & paſtorum, tu unus om- " nium paſtor." Hæc Bernardus ad Eugenium tertium ſcribit, cui ſupremam & omnimodam in Eccleſia poteſtatem concedit. Quod ille de tertio teſtatur Eugenio, hoc Nos de quarto & omnibus aliis Romanis Pontificibus profitemur, quia dignitatis eſt authoritas. Liquet igitur, unum in Eccleſia caput eſſe & unum principem, quia pax populi ex uno Rectore dependet, & pluralitas principum diſcordiam parit. Chriſtus Eccleſiæ ſuæ in ultimo teſtamento pacem reliquit, & pacem multis verbis commendavit.

(*) *al.* acerrimos.

davit. Dedit ergo & regimen pacis amicum, id eſt Monarchicum, ſed Beato Petro & Succeſſoribus ejus adminiſtrari cuncta præcipiens clavibus illi commiſſis, & cura gregis demandata. Hæc Nos de Romani Pontificis authoritate & poteſtate ſentimus, cui & congregare Generalia Concilia & diſſolvere datum eſt. Qui etſi filius eſt propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur: & ſicuti filiationis cauſa (*) venerari debet Eccleſiam tanquam Matrem, ita & prælationis cauſa præfertur ei, ut Paſtor gregi, Princeps populo, Rector familiæ. Cum his & Generalis Concilii authoritatem & poteſtatem complectimur, quemadmodum & ævo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus univerſalis, declaratum definitumque eſt. Veneramur enim Conſtantienſe Concilium, & cuncta, quæ præceſſerunt, a Romanis Pontificibus noſtris prædeceſſoribus approbata: inter quæ nullum invenimus unquam fuiſſe ratum, quod ſtante Romano indubitate præſule, abſque ipſius authoritate convenerit: quia non eſt corpus Eccleſiæ ſine capite, & omnis ex capite defluit in membra poteſtas. Hæc noſtra ſententia eſt, filii, hæc credimus & profitemur: hæc jam ſenes & in Apoſtolatus apice conſtituti pro veritate aſſerimus. Si quæ vel vobis, vel aliis conſcripſimus aliquando, quæ huic doctrinæ repugnent, illa tanquam erronea & juvenilis animi parum penſata judicio, revocamus, atque omnino reſpuimus.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, ſexto Calendas Majas, Anno MCCCCLXIII.

(*) *al.* Sicut propter generationis cauſam.

SYNODUS PADERBORNENSIS

Anno Chriſti MCCCCLXV. Pauli II. Papæ II. Friderici Imp. XXVI.

SIMON Epiſcopus, (*) poſtquam bellum Haſſicum fuit compoſitum, quietiori animo Sacra, civiliaque in priſtinum ſtatum reponenda ſumpſit: inſpectaque Diœceſi prima illi cura fuit, de idoneis Sacerdotibus Parochiis imponendis. Eam in rem SYNODUM Cleri convocavit, in qua mores Parochorum & Cleri, qui per bella ſuperiorum temporum, & abſentiam Theodorici Adminiſtratoris, (**) multum corrupti erant, emendandos ſuſcepit.

P. Schaten. Annal. Paderborn. Parte II. L. XVIII. pag. 696.

(*) Simon ex Comitibus de Lippia, Bernardi VI. Comitis Lippienſis frater, concordibus ſuffragiis Paderbornenſium Epiſcopus electus fuit anno 1463. menſe Februario. Præfuit Diœceſi in annum trigeſimum ſextum. Defunctus 1498. Nonis Martii. *Schaten. pag.* 691. & 779.

(**) Theodoricus, Comes de Mœrſa, Archi-Epiſcopus Colonienſis, Anno 1416. Eccleſiam Paderbornenſem titulo Adminiſtratoris gubernandam ſuſcepit, rexitque uſque ad annum 1463. quo obiit. In Cathedrali Paderbornenſi Succeſſorem habuit Simonem, quem diximus, ex ſorore nepotem. *Ibid. pag.* 526. & 688.

SYNODUS OSNABRUGENSIS

Anno Chriſti MCCCCLXVI. Pauli II. Papæ III. Friderici Imp. XXVII.

CONRADUS DIEPHOLTIUS (*) Epiſcopus, celebrem Osnabrugi hoc anno Synodum habuit, in qua præter cætera, quæ in ea præclare ſtatuta ſunt, damnantur ab Epiſcopis clandeſtina Matrimonia: omnique uſu Sacrorum interdicuntur, quotquot ſecus Matrimonium contraxerint, ſicut id præter alios retulit Godeſchal-

Digitized by Google

deſchalcus Howenius, celebris per id tempus Osnabrugi ex familia D. Auguſtini Theologiæ Profeſſor, & Orator ad populum, Scriptorque libris clarus.

Schatenus L. cit. pag. 698.

(*) Conradus a Diepholt, ex Præpoſito Osnabrugenſi creatus Epiſcopus, per annos ſeptem & viginti Eccleſiam ſuam rara virtutis commendatione gubernavit, omniaque Epiſcopatus ſui Monaſteria ad veterem diſciplinam reduxit: vivere deſiit 1482.

Schaten. pag. 744.

Statutum RUDOLPHI, Epiſcopi Wratislavienſis. De Caſibus reſervatis Papæ, Epiſcopo, Vicariis, Altariſtis, Manſionariis Eccleſiæ Cathedralis, & Canonicis S. Ægidii.

Editum Anno Chriſti MCCCCLXXI. Sixti IV. Pp. I. Friderici Imp. XXXII.

RUDOLPHUS, DEI GRATIA, EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS MAJORIS, ET ALIARUM COLLEGIATARUM CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRARUM ECCLESIARUM PRÆLATIS, CANONICIS, ET VICARIIS, PAROCHIALIUM ECCLESIARUM RECTORIBUS, PERPETUIS VICARIIS, ALTARISTIS, ET MANSIONARIIS, IPSORUMQUE LOCA TENENTIBUS: NEC NON MONASTERIORUM QUORUMCUNQUE ORDINUM, SEU RELIGIONUM, ETIAM MENDICANTIUM, TAM EXEMPTORUM, QUAM NON EXEMPTORUM ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, PRIORIBUS, GUARDIANIS, CÆTERISQUE RELIGIOSIS, QUIBUS A JURE, PRIVILEGIO, AUT INDULTO, CONCESSIONE, VEL ADMISSIONE NOSTRIS, CONCESSA EST FACULTAS AUDIENDI CONFESSIONES, SIVE ECCLESIASTICARUM, SIVE RELIGIOSARUM, SIVE SECULARIUM PERSONARUM: SALUTEM IN DOMINO.

CUm ſit ars artium cura animarum, & inter lepram & lepram ſcire diſcernere, valdeque expediat ad coercendum malos, & ad eorum audaciam confringendam, ne in futuris denuo ad ea, quæ commiſerunt, praviora peccata prolabantur, ut in majoribus criminibus non paſſim ab omnibus abſolvantur, ſed ad Superiores remittantur. Hinc eſt, quod ſacri Canones, ſanctique Patres, plures caſus magis enormium, & graviſſimorum peccatorum, ſoli Apoſtolicæ Sedi, plures ſolis pontificibus reſervaverunt: Statuentes, ut inferioris gradus Eccleſiaſtici neminem in talibus caſibus auderent abſolvere, & animas eorum decipere, ſed quod illos hujusmodi criminibus irretitos, ad Superiores remittere tenerentur. Hinc eſt, quod Nos RUDOLPHUS Epiſcopus præfatus, cupientes, quod unusquiſque Eccleſiaſticus in Diœceſi & civitate noſtra conſtitutus, ſciat, in quibus caſibus reſervatis ei liceat abſolvere, & in quibus ad alios Superiores remittere teneatur & debeat: prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, ſubſcripta duximus ordinanda, atque publicanda, ut ad notitiam totius Cleri, civitatis & Diœceſis noſtræ devenire, & unusquiſque ſe ſecundum hæc regere ſciat.

In primis prohibemus ſub interminatione DIVINI JUDICII, & excommunicationis pœna omnibus & ſingulis, cujuscunque ſtatus, gradus, præeminentiæ, vel conditionis exiſtant, tam religioſis, quam aliis Sacerdotibus, ne quis aliquem abſolvere præſumat in caſu, vel caſibus, tam de jure, quam vigore Bullæ per Sanctiſſimum Dominum noſtrum, contra & adverſus hæreticos, & eis adhærentes, publicatæ, Apoſtolicæ Sedi reſervatis, & præcipue in caſibus hæreſis, & adhærentiæ hæreticorum, & qui eis arma, ſal, ſpecies, plumbum, equos, & alia prohibita adduxiſſent. In incendio

Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum locorum: in violenta, & enormi manuum injectione in Clericum, maxime Sacerdotem: in Presbytericidio, parricidio, uxoricidio: in simoniaca pravitate, in ordine vel Beneficio commissa: in Apostasia temeraria & notoria. Ac si quis Romipetam scienter, ut eum in peregrinatione sua impediret, cepisset, aut taliter læsisset, quod peregrinationem suam adimplere non posset: in votis ingrediendi religionem, vel servandi continentiam, & in similibus in jure expressis, Apostolicæ Sedi specialiter reservatis, nisi quis hoc ab Apostolica Sede, aut a Nobis tanquam ipsius & Sanctissimi Domini nostri Summi Pontificis cum potestate Legati de latere Legato specialiter, & ex certa nostra scientia habeat in mandatis, ac nisi mortis articulo: servatis tamen tunc modis & formis in jure, ac dicta Bulla expressatis, videlicet recepta primitus ab incendiario, sacrilego, homicida, percussore Clerici, raptore & similibus, promissione vel cautione sufficienti de satisfaciendo ipsi læso intra certum terminum per se, vel suos hæredes &c. Ab hæretico vero, fautore, receptatore, aut adhærente hujusmodi, abjuratione solenni erroris aut fautoriæ, qui tamen nihilominus perpetuo carebunt Ecclesiastica sepultura: & contrarium faciens, sepeliendo videlicet talem, ipso facto excommunicatus est, &c.

Simili modo prohibemus omnibus & singulis, etiam illis, quibus dedimus, ac in futurum dabimus authoritatem absolvendi in casibus Episcopo reservatis: ne quis aliquem excommunicatione majori innodatum, & denuntiatum, aut alias notorium, neque usurarium publicum vel occultum, qui ultra valorem duorum florenorum per usurariam pravitatem acquisivit, absolvat: neque super male acquisitis per usurariam pravitatem, aut ex fructibus Beneficiorum male perceptis concordet: neque super votis quibuscunque dispenset, aut ea in alia pietatis opera commutet, nisi quis ab Apostolica Sede, aut a Nobis tanquam Legato, vel Ordinario desuper habeat facultatem.

Hos enim casus Nobis, aut in Spiritualibus Vicario nostro reservamus, salva tamen in hoc Officialis nostri in absolvendis, quos in foro contentioso ligavit, absolvendi facultate sibi per Nos attributa.

Præterea omnibus & singulis supradictis, modo, quo supra, inhibemus, ne in casibus infra scriptis aliquem absolvant, sed in illis delinquentes ad duos Pœnitentiarios majores, qui nunc sunt, aut in futuro erunt in Ecclesia nostra Wratislaviensi, remittant, quos Nobis & dictis Pœnitentiariis reservamus: blasphemorum videlicet Dei & Sanctorum, blasphemia tali, quæ ex temeritate & proposito fiat, & plurimum scandaliset. Incendiariorum villarum, domorum, & possessionum Christi fidelium, diffidatorum Ecclesiasticarum personarum, effractorum, & spoliatorum Ecclesiarum: atque sacrilegorum, libros, calices, & alias res Ecclesiasticas, vel alias subtrahentium. Item publicorum prædonum & raptorum: Item homicidarum, qui temerarie Catholicos homines occiderunt, & qui consilium vel auxilium ad hoc dederunt, & præstiterunt. Item opprimentium liberos proprios. Item omnium perjurorum cum læsione patris, seu proximi. Item violatorum Ecclesiarum, aut cœmiteriorum. Dignum enim est, quod in hujusmodi gravibus casibus delinquentes, saltem pro reverentia, quæ ad Ecclesiam majorem Matricem omnium totius Diœcesis Ecclesiarum haberi debet, & in partem pœnitentiæ satisfactionis ad eandem Ecclesiam majorem, & Pœnitentiarios majores in ea constitutos, pro absolutione recursum habeant, & per omnes illuc remittantur. Eandem tamen potestatem, in hujusmodi & infra scriptis casibus absolvendi, omnibus Prælatis, & Canonicis Ecclesiæ nostræ, confessiones audientibus, præsentibus concedimus, & elargimur.

In cæteris vero casibus Episcopo reservatis, quorum non modici sunt, excedentes & delinquentes, utpote violatores virginum, stupratores monialium, incestuosos, qui cum consanguineis, aut affinibus carnaliter excesserunt: Sodomitas, sortilegos, ac Divinatores, & eos, qui pro sortilegiis & divinationibus eos accedunt, & divinationes exquirunt: violatores simplicium votorum pro excessu in hoc commisso, absque totali absolutione a voto, aut commutatione, pro-

ut

ut ſupra. Uſurarios occultos, qui non ultra duos florenos ex uſura acquiſierunt: maleficos. Contrahentes matrimonium clandeſtine, aut contra interdictum Eccleſiæ. Item falſificantes literas & ſigilla interiorum a Papa. Item falſificantes monetam. Item non dantes rectam menſuram, & alios in quibuscunque caſibus Epiſcopo reſervatis excedentes: exceptis duntaxat caſibus ſupra enarratis, & pro majoribus Pœnitentiariis reſervatis. Vicarii, Altariſtæ, & Manſionarii Eccleſiæ noſtræ, eorumque ſubſtituti: nec non Canonici Eccleſiæ Sancti Egidii, dum tamen omnes prædicti in Eccleſia noſtra, & non alibi, confeſſiones audiant: nec non & ii, ſive Religioſi, ſive ſeculares Eccleſiaſtici ſint, quibus abſolvendi in caſibus Epiſcopalibus facultatem dedimus, & in futurum dabimus, abſolvere poſſint; dummodo in aliis ſupra poſitis caſibus delinquentes ad Sedem Apoſtolicam, aut Nos, ſive Vicarium noſtrum in Spiritualibus, aut Pœnitentiarios majores, ut præmittitur, remittant: Quodſi non fecerint, etiam in illis ultimis caſibus abſolvendi eis adimimus, ſive tollimus facultatem. Reliqui vero Sacerdotes, ſive Curati, ſive Religioſi, aut alii, qui non ſunt Vicarii, Altariſtæ, aut Manſionarii Eccleſiæ noſtræ, ſive eorum ſubſtituti, & quibus non dedimus ſpecialiter facultatem abſolvendi in caſibus Epiſcopalibus; etiam in prædictis ultimis caſibus, abſolvere non poterunt, nec debebunt: ſed excedentes in talibus, ſicuti in aliis ſuperioribus & gravioribus caſibus, ad habentes hujusmodi facultatem remittere tenebuntur.

In quibus omnibus, ut vos omnes rite agatis, conſcientias veſtras oneramus per præſentes, quas uſque ad revocationem, vel limitationem aliam per Nos in ſcriptis faciendis durare, & ſingulis annis in principio, aut ſaltem ante medium Quadrageſimæ in ſingulis Eccleſiis in ambonibus publicari volumus: ut nullus, ſive Eccleſiaſticus, ſive ſecularis, dictorum caſuum ignorantiam prætendere poſſit. Datum Wratislaviæ, *quarta menſis Februarii*: Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo primo. Noſtro minori ſub ſigillo præſentibus appreſſo.

Hæc de caſibus per Dominum RUDOLPHUM Epiſcopum Wratislavienſem reſervatis. Plures enim alii caſus, in quibus confitentes ad Epiſcopum, & in quibus de jure communi ad Papam remittuntur, *in Synodalibus Statutis* Domini CONRADI Epiſcopi Wratislavienſis una cum Canonibus Pœnitentialibus habentur, quos quilibet Sacerdos (juxta præfatorum Statutorum tenorem) ſcire, alias in eo vix Sacerdotis nomen conſtabit, ipſaque Statuta in Eccleſia ſua habere, publicare, diſtrictequae obſervare tenetur.

Impreſſit Nurenbergæ A. 1512. *Hieronymus Höltzel Litera Petri. Recuſi iidem caſus Wratislaviæ in* 4to. *pag.* 128. *& ſeqq.*

Caſuum reſervatorum a Rudolpho Epiſc. Wratislavienſi meminit *Petrus Georgiſch T. III. Regeſti Diplomatici ad annum* 1471. *Tomo III. n.* 6.

Brevis Synopſis aliquarum SYNODORUM HAVELBERGENSIUM ad Sæculum XV. potiſſima ex parte pertinentium.

Finiendus jam erat hic Tomus, cum ad manum venit Cl. V. Georgii Gothofredi Kuſteri, Gymn. Fridr. Rectoris &c. *Bibliotheca Hiſtorica Brandenburgica.* Reperi in hac brevem indiculum Statutorum Synodalium Havelbergenſium a diverſis Epiſcopis Sæculi XIV. & XV. editorum, quæ Joannes Epiſcopus Havelbergenſis unum in faſciculum collegit, & præmiſſa Præfatione Clero ſuæ Diœceſis obſervanda commendavit. Eadem, ut dicto in libro reperi, paucis ſolummodo indicata hic adnecto: integra producturus in Supplemento generali, ubi illa expanſa, amicorum favore & opera, accepero.

Digitized by Google

JOHANNES, DEI ET APOSTOLICE SEDIS GRATIA, ECCLESIE HAVELBERGENN. EPISCOPUS, UNIVERSIS ET SINGULIS PRELATIS, CAPITULIS, Ecclesiarum Parochialium RECTORIBUS, seu eorum loca tenentibus, ALTARISTIS, ac CLERICIS tam Religiosis quam Secularibus, per Civitatem et Diocesin nostram HAVELBERGENN. ubilibet constitutis, Salutem in Domino sempiternam.

REx magnificus, qui facit mirabilia magna solus, ex alto prospiciens, atque sinum tue pietatis aperiens, Ecclesie *Havelbergenn.* Nos protecit, & super solium Pastoralis dignitatis licet immeritos, sua tamen, ac Sancte Sedis Apostolice gratia sublimavit. Idcirco ex injuncti Nobis officii debito subditorum utilitati provideri cupientes, sententias aliquorum Canonum, quas pro morum correptione, & Cleri nostri reformatione volumus pro statutis Synodalibus de cetero haberi, teneri, & observari, de consensu Prelatorum nostrorum plano & brevi stilo, ut facilius possint memorie commendari: in unum duximus redigendas. Et ut ipsa statuta ad singulorum veniant noticiam clariorem: omnibus & singulis supradictis in virtute sancte obedientie districte precipiendo mandamus: Quatinus ipsa mox scribant, aut scribi procurent: Et singuli Parochialium Ecclesiarum Rectores, seu Vicerectores copias ipsorum statutorum comparent, & in armariis sive vestibulis Ecclesiarum patenter habeantur. Nam lapsis tribus mensibus nemo per ignorantiam eorundem se poterit tueri. Aliis siquidem statutis a Predecessoribus nostris editis in suo robore duraturis.

Et pro declaratione infra scriptorum notandum, quod non est estimandum, quod statuta Episcoporum in eorum obitu exspirent, sive vigorem habere desinant: imo perpetua sunt & vigorosa manent, etiam post obitum . . . Ideo defuncto Episcopo ejus statuta, etiam cum suis penis, si que adjecte fuerint, indubitanter vigorem obtinent, donec abrogata fuerint, aut revocata, & non egent aliqua confirmatione Successoris, ex juribus supra allegatis. Et pro tanto non est verecundum Successori, imo honestati & rationi consentaneum, si Antecessorum suorum statuta, aut ex eis aliqua etiam sub eorum nominibus faciat interdum recitari, imo hoc fieri expedit. Et dum visum fuerit, potest propter ignorantes ea innovare . . Ita in plerisque Diocesibus visum est observari.

Et quamvis etiam inferior legem Superioris non possit tollere vel mutare, intellige, abrogando in totum; tamen supplere & extendere, etiam cum pœnarum adjectione, bene potest. Etiam stante prostitutione Superioris quandoque inferior contra illam dispensat. - - Unde & in Diocesi Havelbergenn. successu temporis per diversos Episcopos inveniuntur condita diversa talia statuta, prout ipsa sunt inferius annotata.

Primo sunt ibi STATUTA Domini BORCHARDI, quondam Episcopi *Havelbergenn.* Ibi inter cetera ipse primo per modum Epilogi sub brevitate recolligit statuta Provincialia, deinde specialiter providet contra Curatos & non Curatos absentantes se a suis Beneficiis, & officia debita non exercentes: & mandat eis sub pena excommunicationis late sententie, ut infra mensem redeant. Deinde contra habentes plura Beneficia, etiam specialiter invehitur, comminando privationem, nisi infra mensem ostendant dispensationem cum eis factam. Deinde etiam statuit de locantibus, & conducentibus Beneficia. Et vult ibi, quod quilibet locans recipiat tertiam partem a conductore secundum formam Registri usualis. Alioquin tam locans, quam conducens sententiam excommunicationis ipso facto incurrit, si locans excedit illam quantitatem. Idem etiam sub eisdem penis statuit, quod nullus debet officiare, nisi habeat ab Episcopo accessum, & sit approbatus.

Sequitur STATUTUM TIDERICI de spoliatoribus, in quo excommunicat spoliatores, incendiarios, venditores, emptores, vel detentores rerum & bonorum Ecclesie, & Capituli *HAVELBERGENN.* & per loca eorum mandat cessare a Divinis, & Ecclesiasticam sepulturam, quamvis pœniteant, eis negare, donec specialiter fuit impetrata. *Dat. & actum anno* 1327. *in crastino undecim Millium Virginum.*

Sequitur STATUTUM BORCHARDI, de contrahendis Matrimoniis, de mutationibus denariorum offerendorum, &

& de invaſoribus Eccleſiarum. *Datum* 1362. *in die Sebaſtiani Martyris.*

Sequitur STATUTUM TIDERICI, in quo prohibet ludibria larvarum, & alias abuſiones in Eccleſiis fieri, ſub pena excommunicationis, & per Rectores Eccleſiarum mandat prohiberi. *Datum Wiſtogk anno* 1376. *in die Luce Evangeliſtæ, in Synodo.*

Regule jam ſequuntur bone tradite pro Plebanis, a quodam (*) Domino *REYVERO Epiſcopo Havelbergenn. Inc.* Populum vobis commiſſum edificate, & inſtruite verbo & exemplo. *Fin.* Has conſtitutiones omnes habere, & ſub pena Synodali duarum Marcarum argenti fideliter reſervate.

Ad viſitandum Chorum & Altare Plebano Eccleſie. *BORCHARDI STATUTUM, datum Wiſtogk anno Domini* 1390. *Feria quarta poſt Nicolai.*

Sequuntur alia *STATUTA SYNODALIA*, tempore quondam domini *CONRADI* Predeceſſoris noſtri, Epiſcopi *HAVELBERGENN.* in Synodo publicata. Et primo de vita & honeſtate Clericorum, de cohabitatione Clericorum & mulierum, de ebrietate, de Capellanis Nobilium, de ſpoliis, de raptoribus, de ſortilegio, de uſuris, de clauſuris Monialium, de die Dominico, de Baptismo & ejus effectu, de cuſtodia Euchariſtie, de Sponſalibus & Matrimoniis, de Pœnitentiis & Remiſſionibus.

Sequuntur STATUTA SYNODALIA Reverendi Patris, Domini WEDEGONIS, Epiſcopi Havelbergenn. de fructibus Beneficiorum, quibus debentur, & quando dicuntur deſerviti: de teſtamentis, & bonis inteſtatorum Clericorum, de excommunicatis abſolvendis in mortis articulo, & eorum ſepultura. *Dat. Wiſtogk anno Domini* 1464. *ſecunda Feria poſt Dominicam: Miſericordia Domini.*

De Altariſtis & Officiantibus. *Datum Wiſtogk in publica Synodo, celebrata anno Domini* 1464. *ſecunda Feria ut ante*, de non abutendis cantu & organis, & ludis tollendis.

STATUTUM de anno Gracie. *Dat. Wiſtogk in publica Synodo, celebrata anno Domini* 1471. *Feria ſecunda poſt Dominicam: Miſericordia Domini.*

De Horis Canonicis, & aliis Divinis, decenter & debite ſolvendis. *Dat. Wiſtogk anno LXXXIIII. in die Nativit. Joban. Baptiſte.*

Ex Decretis Concilii Baſileen. de modo orandi verſus. *Dat. Wiſtogk in publica Synodo anno Domini* 1486. *Feria ſecunda poſt Miſericordia Domini.*

Sequuntur STATUTA SYNODALIA Rev. Patris & Domini BUSSONIS Epiſc. Havelburg. in Synodo publica, in Eccl. B. Marie Virg. Wiſtogken. per eum celebrata, anno 1488. *Feria ſecunda poſt Cantate.*

CONSTITUTIONES WEDEGONIS, Epiſcopi Havelberg., confirmatæ ab ERNESTO Archi-Epiſc. Magdeb. Nos vero Erneſtus Archi-Epiſcopus, & Primas antedictus, qui ſupplicum votis, preſertim, que honorem Dei, libertatemque Eccleſiaſticam reſpiciunt, ſemper annuimus, hujusmodi ſupplicationibus paterne inclinati, Conſtitutiones præfati WEDEGONIS, Anteceſſoris veſtri, gratas & ratas habemus. Ipſasque auctoritate noſtra ordinaria, ac Metropolitica, & tenore præſentium approbamus, & confirmamus, ac quatenus opus eſt, innovamus. *Datum in Caſtro noſtro Gebichenſtein, ſub anno Domini Milleſimo quadringenteſimo nonageſimo.*

Sequuntur STATUTA SYNODALIA Reverendi in Chriſto Patris & Domini, Dn. OTTONIS, Epiſcopi Havelberg.

STATUTUM de Teſtamentis, *in publica Synodo publicatum anno Domini* 1496. *Feria tercia poſt Cantate.*

STATUTUM de Concubinariis, *ex Concilio Baſileen. in Seſſione XX.*

Sequitur Aviſamentum de concubinariis non abſolvendis quibuscunque, aſt eorum periculis quam plurimis.

Sequuntur varia pericula correlarie dictis jam conſonantia.

Sequitur aliud periculum nedum Sacerdotum, ſed omnium concubinariorum quoad contritionem & confeſſionem.

Sequitur Exhortatio de concubinis abjiciendis, & concubinariorum abjectionibus invalidis.

Finit: O igitur mi Confeſſor, hec modica auſcultanter velim animadvertas, &

(*) *puto:* quondam.

Digitized by Google

& concubinarios ad firmum propoſitum abjiciendi concubinam, ut nullius peccati mortalis periculum ſit in mora, efficaciter inducas, antequam abſolvas. Alius tu cecus cecum ad infernum ducis, teque ſecum precipitas. Vale.

Biblioth. Hiſtorica Brandeburgica a pag. 129.

DIGRESSIO AD SÆCULUM XV.

CAPUT I.

Præmittuntur aliqua de Conciliis univerſim.

PRiusquam ea, quæ ad Sæculum XV. pertinent, in hac Digreſſione tractanda ſuſcipiam; præmittenda quædam duxi, quæ ad veram Conciliorum Eccleſiæ Catholicæ ideam in Lectorum animis efformandam, tum etiam ad eorundem authoritatem a quorundam calumniis vindicandam, augendamque æſtimationem videbantur profutura.

Ex eo tempore, quo in hoc Synodorum Germaniæ colligendarum ſtudio verſatus ſum, non Catholicorum tantum pervolutavi volumina, ut cum Catholicis Catholice ſemper & ſentirem, & ſcriberem; ſed plurium etiam Acatholicorum iſthoc de argumento ſcribentium libros diſcuſſi; ut, quam ipſi quoque opinionem de Synodis animo concepiſſent, qua illas notione conſignarent, a quo, aut a quibus indicendas, quas perſonas, cujusve conditionis, dignitatis & auctoritatis homines ad eas convocandos putarent, quo in numero earum ſententias, dogmata, Canones haberent, cæteraque huc pertinentia, ipſorummet ex verbis intelligerem.

Atque illud ingenue fateor, non potuiſſe me non mirari, cum cernerem, DD. Proteſtantium non paucos, eosque doctrina præſtantes, in antiquorum Conciliorum monumentis undique conquirendis, in iisdem e pulvere, quo obſorduerant, extrahendis in lucem, in illis ſua criſi, & animadverſionum adnotatione illuſtrandis, in concinnanda demum ipſorum hiſtoria, tam ſedulam operam & collocaſſe hactenus, & adhucdum collocare. Fecerunt hoc præter complures alios David Chytræus, Joan. Albert. Fabricius, Sal. Gesner, Joachim. Hildebrandus: & comprimis Joan. Chriſtian. Lunigius in Spicilegio Eccleſiaſtico: cujus viri induſtriæ in Synodis Germanicarum Eccleſiarum colligendis quantum in hoc opere debeamus, non uno loco teſtati ſumus: Fecit adhuc recentiſſime Clar. Chriſtian. Wilh. Franciſc. Walchius Theol. Doct. & Prof. Ord. in univerſit. Göttingenſi, qui anno 1759. typis Lipſienſibus Librum edidit, Germanico idiomate conſcriptum, ſub titulo: *Idea completæ Hiſtoriæ Conciliorum Eccleſiaſticorum.*

Quivis facile ſibi perſuaſerit, aliam his viris fuiſſe & eſſe mentem, multoque nobiliora de Conciliis ſenſa, quam olim fuerint Martino Luthero. Hic ſub initium ſuæ ab Eccleſia ſeceſſionis nihil quidem urſit vehementius, aut majore contentione poſtulavit, quam ut pro cauſa ſua decidenda Generale totius Eccleſiæ Concilium convocaretur. Eadem vox & poſtulatio fuit Lutheri diſcipulorum, in Comitiis Auguſtanis, Norimburgenſibus, Spirenſibus, Ratisbonenſibus, aliisque, Generalem ad Synodum provocantium. Sed quam ſeria hæc illis & ſincera fuerit appellatio, paulo poſt res ipſa docuit. Concilium conclamabant, quam diu ob graviſſimas, quas illi convocando obſtare viderant, difficultates nullum Concilum eſſe futurum putaverant. Aſt ubi demum a Cæſare apud Pontificem ſerio rem agi: ubi Synodum ab hoc indictam, fixum illi celebrandæ tempus & locum, ubi Epiſcopos ac Principum Catholicorum Legatos confluere Tridentum audivere, ſubito vela vertebant, cauſæque ſuæ, quam prædamnatam ſciverant, diffiſi, Epiſcoporum congregandorum illud tribunal ſubterfugere, Concilium, ne inciperetur, impedire, cœptum diſſolvere, & cum neutrum poſſent, omnium animos adverſus ſententias ibidem ferendas præoccupare, earundem vim & robur enervare, verbis, ſcriptis, modis omnibus adnitebantur. (*a*)

Lutherus arrepto mox calamo librum de Conciliis conſcripſit, non alium præfixum habens ſuæ ſcriptioni ſcopum, quam ut Conciliorum plane omnium inanitatem oſtenderet, omnemque illis auctoritatem abrogaret: nulla illi tum particularium, tum Oecumenicorum, nulla recentium & antiquorum reverentia: parique contemptu, quo cætera, etiam Nicænum primum, imo ipſum Hieroſolymitanum, ab Apoſtolis celebratum, explodit. Omnia, dicit, errori fuiſſe

[*a*] *Bellarm. L. de Concil. in Præfat.*

fuiſſe obnoxia, nec errare tantum potuiſſe, ſed re ipſa erraviſſe.

De Hieroſolymitano, a quo ordimur, ſcribens, indignatur Ss. Apoſtolis, quod a ſanguine & ſuffocatis decreverint abſtinendum: gravibusque verbis exaggerat, quanta futura eſſet illa calamitas, non veſci capreis, leporibus, anſeribus, turdis; non lucanicis, aliisque farciminibus, jusculis item ſanguine vel liquido rinctis, vel coagulato fartis. Tam gravis hæc viſa Luthero fuit jactura, ut hinc concluderet: non eſſe Apoſtolico Decreto parendum. Unde rurſum concluſit: Ergo liberum eſt nobis, alia Concilia relinquere: & ſic liberi ſumus ab omnibus Conciliis. (*b*) Quaſi vero, propterea, quia non tenemur ea lege, quæ non pro omni, ſed pro aliquo tantum tempore lata fuerat, jam nullis aliis Conciliorum legibus teneamur.

Multo vehementius in Synodum Nicænam I. Oecumenicam, cujus tanta ſemper fuit in univerſa Eccleſia æſtimatio, ejusque in Canones inſurgit. *Hi omnes*, inquit, *articuli ficuum, ſtramen, lignum, ſtipulæ fuerunt.* Ait infra: *de illis ligneis articulis reliquiæ manſerunt, quaſi aliqui titiones, nempe articulus de Feſto Paſchatis.* (c)

Omitto alia ejusdem furfuris, cenſurasque, quibus tum eandem hanc, tum alias deinde Synodos proſcindit. Unum hoc adjeciſſe ſufficiat, quod Concilia univerſim omnia non pluris, imo etiam minoris æſtimet, quam inſtitutionem Parochi alicujus aut Ludimagiſtri, catechiſi pueros imbuentis. *Putasne*, inquit, *adeo eſſe tenue, aut anguſtum officium Parochi, aut Ludimoderatoris, ut non poſſit aliqua ex parte conferri ad Concilia? Dicam & quiddam amplius: majus lumen accedit doctrinæ Chriſtianæ ex Catechiſmo puerili, quam ex omnibus Conciliis.* Et infra: *Quid opus eſt verbis? etiamſi omnium Synodorum Decreta poſſent per infundibulum demitti in tuum corpus; tamen nondum eſſes Chriſtianus, quia nimis parum conferunt.* Rurſum alibi: (d) *Hoc*, inquit, *capite Evangelium: quia neque Papæ, neque Conciliis, neque ulli hominum commiſſum eſt, ut concludat, quid ſit fides. Ideo debeo dicere: Papa, tu concluſiſti cum Conciliis; nunc ego habeo judicium, an acceptare queam, nec ne.* En quam vili apud Lutherum loco fuerint Concilia.

Mitius ſcribunt præſenti hoc ſæculo, ſtiloque magis temperato utuntur DD. Proteſtantes: non ligneos, non ſtramineos Synodorum Canones, non ſtipulas vocant. Norunt viri prudentes, quantum inſulſa ſcommata, quæ familiaria quondam Luthero fuerant, moderni ævi noſtri, politioribus longe moribus exculti, magisque ad humanitatem compoſiti palato deſipiant: & tantum abeſt, ut Conciliorum reliquias tanquam titiones averſentur; ut multo potius in illis ubique inveſtigandis indefeſſo ſtudio laborent, de inventis gaudeant, easdemque multo ære publicam emittant in lucem.

Neſcio tamen, an juſtum ſuæ operæ pretium, dignumque tam nobili labore fructum reportent: Immo dubito vehementer, annon hac ipſa ſua induſtria ad Eccleſiæ Chriſtianæ Concilia deformanda potius, quam illuſtranda collimet. Nam pervolutanti mihi eorum ſcripta & libros, plurima ubique incurrunt in oculos, quæ palam faciunt, quod vilem nimis ideam, ac non multo meliorem, quam Lutherus, de ſacris hiſce conventibus & ipſi animis imbiberint, & aliis inſtillare laborent: Ideam, inquam, plane novam, veris veræ Chriſti Eccleſiæ filiis ante Wicleffi, Huſſi, Lutheri tempora nunquam cognitam, ac talem, quæ Conciliorum Eccleſiaſticorum dignitati minime congruat, eorundem vero auctoritatem penitus ſubvertat.

Non abs re proinde futurum exiſtimem, nec Lectoribus injucundum, ſi, quid Catholici, quid vicißim DD. Proteſtantes de Conciliis ſentiant, paucis exponam; ut ex ea utriusque doctrinæ comparatione, pro qua parte ſtet veritas, & utra alteri præferenda ſit, clarius eluceſcat.

§. I.

Definitio Conciliorum ex mente Catholicorum.

COncilii nomen, ſi in ſua latitudine accipiatur ea vox, non Catholicorum duntaxat, ſed etiam eorum, qui a Catholica Eccleſia defecerunt, conventibus commune eſt. Neque enim a Catholicis tantum celebrata fuere Concilia: habuerunt jam olim in Oriente ſuos Conventus, Synodos, Concilia Acacciani, Ariani, Donatiſtæ &c. habuerunt poſterioribus Sæculis Huſſitæ in Bohemia, Lutherani in Germania, Calviniani in Hollandia. Verum non idem vocis hujus apud Catholicos, Acatholicosque uſus eſt & ſignificatio. Catholicis quidem idem hodie denotat illa vox, quod per eam denotatum fuerat in primo Eccleſiæ principio, ipſoque tempore Apoſtolorum. Concilium dicunt eſſe Conventum legitimum præcipuorum Ec-

(*b*) *Luth. Tom. VII. Oper. Germ. in L. de Conciliis & Eccleſ. pag. 225. &c. Edit. Jenenſ. anno 1598.* (*c*) *Ibid. pag. 236.*

(*d*) *Luth. Præf. art. a Leone X. damnatorum. Art. 115. apud Maxim. Sandæum de Synodo Holl. pag. 349.*

Digitized by Google

Eccleſiæ Præſulum, ad deliberandum & ſtatuendum de iis, quæ ad fidem, & mores, & Eccleſiæ diſciplinam pertinent. Qua ſua deſcriptione ſimul & res indicant, quæ Eccleſiaſticis in Conciliis tractandæ ſunt, & perſonas, ex quibus illa componuntur. Nimirum Regni Comitiorum naturam Eccleſiaſtica imitantur Concilia: & ſicut illa ex ſolis Optimatibus, jus ſuffragii habentibus, coaleſcunt; ita hæc ex Eccleſiarum Præſulibus, pari jure, & ſententiæ dicendæ auctoritate munitis conſtituuntur.

Dividunt Catholici Concilia in Oecumenica, ſive Generalia, quæ Summo Pontifice, totius orbis Epiſcopos convocante, eodemque vel per ſemetipſum, vel per Legatos præſidente, celebrantur: in Nationalia, ad quæ Archi-Epiſcopi omnes & Epiſcopi, totius regni, vel nationis conveniunt, Præſide Patriarcha vel Primate: In Provincialia, ad quæ unius Provinciæ Epiſcopi ſub præſidio Metropolitani, vel Archi-Epiſcopi evocantur: demum in Diœceſana, in quibus unius Diœceſis Clerus ſuo ſub Epiſcopo congregatur, Presbyteri præſertim, qui curam animarum gerunt. Quanquam hæc, ut Cardin. Gotti obſervat, Concilii vix mereantur nomen; eo quod, præter Epiſcopum nullus illis ſoleat intereſſe, qui jus habeat ſuffragii, aut ſententiæ dicendæ.

Porro Concilium, ut legitimum ſit, debet legitime convocari, legitime celebrari, ac denique auctoritate legitima confirmari. Legitima erit Concilii convocatio, ſi hæc fiat a legitimo Superiore, eos omnes ad Synodum convocante, qui ferendi in illa ſuffragii jus habent. Legitima erit celebratio, ſi 1*mo*. Acephalum non fuerit, non deſtitutum ſuo capite. 2. Si convocati vel omnes, vel tanto, ac talium numero eidem interſint, ut ipſorum univerſitas repræſentari intelligatur. 3. Si libera fuerint eorum ſuffragia, qui ſtatuendi, definiendi, decidendi jure gaudent. 4. Si in habendis conſultationibus, dicendisque ſententiis juſtus ordo teneatur. Legitima poſtremo erit Concilii confirmatio, ſi quæ in illo deciſa ac definita ſunt, ab eo, a quo debent, rata habeantur, ejusdemque accedente auctoritate comprobentur: quæ quidem confirmantis auctoritas quanto major fuerit, tanto plus etiam roboris, firmitatisque Concilii Decretis afferet: perque ipſam hanc confirmationem, & ſubſequentem Eccleſiæ acceptationem ſanari etiam quadam ratione poſſunt defectus, ſi qui vel in Synodi convocatione, vel in ejusdem celebratione intercurrerint.

Hæc genuina veri Eccleſiaſtici Concilii idea eſt, quam Eccleſia Catholica a primorum ſæculorum Synodis, immo ab ipſis SS. Chriſti Apoſtolis accepit: hanc illa ſemper hucusque tenuit: ad hujus ideæ normam Concilia ſua celebravit hactenus, & celebrat: Conventusque omnes alios, qui contra hanc normam fuerant inſtituti, ceu Synodos ſpurias, adulterinas, omni robore auctoritatis deſtitutas, unanimi conſenſu ex verorum numero Conciliorum expunxit, reprobavit, damnavit.

§. II.

Definitio Conciliorum ſecundum Proteſtantes.

VIdimus, quid de Conciliis Catholici ſentiant: videre nunc lubeat, quam illorum imaginem conceperint DD. Proteſtantes, quave ſub definitione nobis eadem repræſentent. Quam ex Catholicorum ſententia dedimus, non unius eſt, ſed omnium: ſic enim & non aliter, quantum ad rei ſignificandæ ſubſtantiam pertinet, Eccleſiaſticas Synodos Scriptores Catholici ſemper & ubique deſcribunt. Non par ſententiarum unitas a DD. Proteſtantibus exſpectanda eſt. Ut in cæteris, quæ ad fidem referuntur, ſuis ſunt opinionibus diviſi; ſic in hac etiam doctrina de Synodis a ſe invicem diſcordes, aliter alii, nimirum pro ſuo ſinguli arbitrio ſentiunt, loquuntur, & ſcribunt. In explicandis Conciliis particularibus, ſive Nationalia illa ſint, ſive Provincialia, ſive Diœceſana, plerisque eorum nobiscum convenit; at ubi de Generalibus, & Oecumenicis agitur, mirum, quam diverſas abeant in vias.

Lutherus *L. de Conciliis & Eccleſia*, Oecumenici nomen magnis & Univerſalibus Conciliis inditum ſcribit a magno & univerſali Monarcha, Imperatore ſcilicet, omnium Regionum Epiſcopos congregante. *Ut æſtimem*, (e) inquit, *ſecundum ſtultitiam meam, quod magna Concilia & univerſalia iſtud inde ſortita ſint nomen, quod Epiſcopi a Monarcha, magno Capite & univerſali ex omnibus Regionibus fuerint convocati.*

Sibrandus Lubbertus Calvinianus econtra non ab univerſalitate Dominii, quod reſideat in Monarcha convocante, ſed ab univerſalitate convocatorum non Clericorum duntaxat, ſed & Laicorum, univerſalia dici Concilia voluit. In indice opuſculi, quod contra Emin. Cardinalis Bellarmini librum de Conciliis edidit, hæc lego: *Concilium Univerſale ſic dicitur, quod omnes Chriſtianos, tam Clericos, quam Laicos complectatur.* L. 1. C. 1. ſic habet: *Concilium, vel Synodus Univerſalis ſignificat congregationem, vel Conventum omnium fidelium.* L. 2. C. 2. pag. 46. *Non eſt*

[e] *Operum German. Tom. VII. pag. 224. L. de Concil. & Eccleſ.*

eſt univerſale, quod unam tantum ſpeciem, nempe Clericos, complectitur, & alteram ſpeciem, nempe Laicos excludit. Hæc Lubbertus.

Sed nec ipſi Luthero diu placuit ſua definitio: cum enim *l. cit.* dixiſſet, Synodos Oecumenicas ex omnium Regionum Epiſcopis fuiſſe conflatas; paulo poſt *eod. lib* diverſum penitus ſchema, non alibi, quam ſuo natum in cerebro, ſuisque in Pontificem odiis accommodum depingit. Ait, ſi unquam alias, tum ſuo illo tempore, quo iſta ſcripſerat, Synodum, quam maxime expetendam, lamentaturque dein, quod eandem impetrare eousque non potuerit. Sed quam Synodum, aut qualem? Talem, ſcilicet, ad quam non omnes Epiſcopi, Abbates, Monachi, Doctores, ac reliqua, ut loquitur, furfuris inutilis fæx conveniat; Horum in locum exquirendos toto orbe viros profunde doctos, atque in Scriptura cumprimis verſatos, eosque inter etiam Laicos, (nam horum quoque intereſſe) Joanni Schwarzenbergio ſimiles, ſuæ nimirum factionis homines, trecentos ut ſumminum, pari enim ferme numero Patres Nicænam primam ad Synodum confluxiſſe. In ea Synodo Pontificis hæreſim, imo abominationem per capita ſingula palam eſſe recenſendam: in ea Synodo debere Pontificem non ſolum omni tyrannide, poteſtateque præcepta condendi ſeſe abdicare; ſed Luthero inſuper, ejusque aſſeclis aſſentiri, & una cum ipſis profiteri, quod bona opera, etiam illa, quæ ex Dei mandato fiunt, ad juſtitiam, ad abolenda peccata, ad gratiam Dei impetrandam, nihil conferant, ſed ſola fides in Chriſtum, &c.: In ea denique Synodo debere Pontificem omnes ſuas Bullas, Decreta, Libros de Indulgentiis, de Purgatorio, de vita Clauſtrali, de cultu Sanctorum, de Peregrinationibus, cæterisque omnibus, ut ait, innumeris mendaciis & idololatriis, reprobare, damnare, comburere. . . præcipue autem ementitam omnem ſui Primatus prærogativam a ſe abalienare. Iſtam enimvero graviſſimam omnino, ac dignam præcellenti, rigido, prævalidoque Concilio cauſam dicit. Ad hæc evincenda conniti debere Imperatorem, Regesque: ac Pontificem, ſi ſponte ſua cedere non vellet, vi cogendum. Tale Concilium, non aliud, exoptandum eſſe. Quodſi Monarchæ cæteri ad hujus normæ Synodum Oecumenicam celebrandam conſpirare non vellent, poſſe tamen Nationalem inſtitui in Germania a Carolo Cæſare, Principibusque Germanis: Ubi vero iſtam quoque ſperare non poſſet; illud ſibi futurum eſſe ſolatio, ſi parvulos pueros Epiſcopali ſub larva incedentes videat, cogitetque, Deum ex ludicris hiſce Epiſcopunculis veros aliquando Epiſcopos eſſe ſuſcitaturum, &c. (*f*) En nobilem, dignam Authore ſuo, veræ, Chriſtianæ, & NB. liberæ, qualem DD. Proteſtantes tantis olim clamoribus poſtulaverunt, Synodi ideam.

Præterire hic ego non poſſum, quin aliam adhuc afferam Concilii ſpeciem, anno 1533. a Sereniſſimo Duce Saxoniæ, Joanne Friderico, cæterorum Principum Proteſtantium nomine, Pontificio, Cæſareoque Legatis propoſitam. Fervebat tunc maxime, urgebaturque a Cæſare apud Pontificem Concilii convocandi negotium. Miſſus ea de cauſa in Germaniam Rangonius a Clemente VII. Papa Legatus: additus huic fuit a Cæſare Orator Lambertus Briardus, Conſilii Belgici Præſes. Hi primo apud Joannem Fridericum Saxoniæ Ducem, tanquam Proteſtantium Principem, officio fungentes, quæ in mandatis acceperant, expoſuere. Octo Capita erant, quæ Synodi convocandæ conditiones complectebantur, æquiſſimas omnes, & pro tollendo tandem ſchismate, paceque reſtauranda, neceſſarias.

I. *Ut Concilium ſit liberum, celebreturque more ab Eccleſia uſurpato uſque ab initio Univerſalium Conciliorum.*

II. *Ut ii, qui ſunt interfuturi Concilio, ſe illi obtemperaturos polliceantur.*

III. *Ut ii, qui legitima cauſa, ne adſint, excuſantur, legitimos Procuratores mittant.*

IV. *Ut interea in controverſiis fidei nihil innovetur in Germania.*

V. *Ut locus decernatur: ſecus enim omnia fruſtra parari. Proponi a Pontifice Mantuam, Bononiam, ac Placentiam: quarum ſingulæ tutæ ſunt, capaces, fertilesque ac Cælo ſalubri: atque Germaniæ propinquiores, quam cæteris transmontanis Nationibus, Synodo interfuturis.*

VI. *Ut ſi quis Chriſtianorum Principum operi tam Religioſo abſque juſta cauſa defuerit; non idcirco omittatur, ſed cum reliquis in ipſum conſpirantibus promoveatur.*

VII. *Ut, ſi quis Sacrum hujusmodi Cœtum impedire, ſeu poſtea ejus Decreta violare tentaverit, reliqui cunctis ſuis viribus Pontifici pro Concilio tuendo adſint:*

VIII. *Pontifex vero ſexto menſe, poſtquam de ceteris memoratis capitibus propitium reſponſum acceperit, Concilium indicat, poſt annum cogendum: quo ſpatio opus eſt, tum urbi deſtinatæ rebus opportunis inſtruendæ, tum quo ii præſto ſint, qui e tam longinquis regionibus advocantur.* (g)

Capita hæc ſimul omnia a Sereniſſimo Duce Saxoniæ cum ceteris Proteſtantibus Principibus, Schmalkaldæ propterea congre-

(*f*) *Luther. l. cit. pag.* 262.

(g) *Pallavic. Hiſt. Conc. Trid. L. III. c.* 13.

gregatis, communicata ſunt. Reddita demum ſcripto reſponſa. Horum ſumma fuit: Non poſſe ſe primæ ac ſecundæ conditioni conſentire: in iis enim ex una parte haberi, Concilium liberum futurum; ex altera vero Concilium depoſci Pontificiæ auctoritati ſubjectum, cui ab omnibus eſſet obtemperandum. *Sed mira excuſatio*, inquit Emin. Cardinalis Pallavicinus: *nam in articulis modo recitatis, ne nominatur quidem Romanus Pontifex: dicitur ſolum, Concilium celebrandum more ab Eccleſia uſurpato a primis uſque Univerſalibus Conciliis. Neque ſermo ibi eſt de obligatione obtemperandi Pontifici, ſed Concilio.* Verum ex hac ipſa excuſatione intelligebatur ſatis, DD. Proteſtantes agnoſcere, & vel nolentes confiteri, quod tamen modis omnibus impugnabant, & adhucdum impugnant, eam antiquiſſimam fuiſſe in Eccleſia Chriſti conſuetudinem jam ab initio Oecumenicorum Conciliorum, ut illis Romanus Pontifex præſideret. Repudiato igitur Concilio vero, & ex antiquiſſimo Eccleſiæ more celebrando, aliam quandam Synodum ſibi dare petivere: talem, ſcilicet, *in qua ſacræ literæ prævalerent, & quæ Romanorum Pontificum, aut Scholaſticorum auctoritati minime ſubderetur.* Novum Synodi genus, & cui ſimile in Eccleſia Dei nunquam viſum fuit, nunquam auditum! Nam omnem appello antiquitatem, omnemque Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ hiſtoriam, indeque vel unicum Synodi ejuscemodi exemplum mihi depromptum velim, in quo fidei Quæſtiones ita ex ſolius Scripturæ Sacræ oraculis fuerint deciſæ, ut nulla Romanorum Pontificum, nulla Epiſcoporum ceterorum, Doctorumque haberetur ratio; nulla auctoritas ipſorum ſententiis & interpretationibus tribueretur. Quid hoc aliud erat, quam velle Concilium, & non velle? Mira enimvero res: Lutherus Scholarum Doctoribus, interpretibusque Divinarum literarum, quod ſupra vidimus, tantum putavit eſſe deferendum, ut eruditiſſimos omnes ex omni Regione voluerit ad Concilium evocari; Lutheri autem diſcipuli, ipſo adhuc Magiſtro vivente, omnem illis auctoritatem derogatam volunt. Stat ſua, ſteritque ſemper inconcuſſa in Conciliis omnibus, quæ ad hanc uſque diem in Eccleſia Chriſti celebrata fuerunt, Scripturæ Sacræ auctoritas: illamque pari reverentia & Pontifices, & Doctores Scholaſtici apud Catholicos venerari debent, & venerantur. Immo, ut Emin. Pallavicinus ait: *Si quidquam Pontifex contra ſacras literas doceret, deſineret eſſe Pontifex: & Scholaſtici, qui hoc ipſum auderent, Scholaſticorum nomen amitterent. Utrique vero proferuntur in Conciliis, tanquam meri Scripturarum interpretes in obſcuris locis: ſed illic abſque erroris periculo, ibi ut erroribus obnoxii. Dixi: IN OBSCURIS LOCIS; ſiquidem in iis, quæ per ſe patent, variasque interpretationes minime patiuntur, non requiritur, neque convocatur Concilium; ut ex iis omnibus conſtat, quæ ab Eccleſiæ primordio, vel per ipſos Apoſtolos celebrata ſunt. At Lutherani per eam ſpecioſam loquendi formam volebant, ut in effatis Divinæ Scripturæ, non adeo apertis, explicationes ex ipſorum libidine antehaberentur declarationibus Interpretis legitimi, atque a Deo conſtituti, tum Sacrorum Doctorum commentationibus, a peculiari* quidem *ipſorum lumine profectis, qui* tamen *communem Eccleſiæ ſenſum enuntiant.* (g)

Sed quo modo demum DD. Proteſtantes ex Scriptura Sacra hoc ipſum probare, & evincere potuiſſent, quod ſuæ iſtæ explanationes, vel omnino novæ, vel jam olim reprobatæ, anteferendæ eſſent contrariis Catholicorum Pontificum, Epiſcoporum, Doctorum interpretationibus, quas ab Apoſtolis traditas, a SS. Patribus conſervatas, communi fidelium conſenſu ſtabilitas, S. Chriſti Eccleſia ſemper tenuit, & adhucdum tenet? Ex nullis iſtud Divini Verbi teſtimoniis oſtendere potuerunt hactenus, nec unquam deinceps poterunt. Fruſtra igitur Scripturam Sacram, unicum in ſua cauſa judicem in Concilio ſibi dandum appellarunt, fruſtra ad illam etiamnum proteſtando provocant.

Sed lubeat adhuc alias quasdam Synodorum definitiones a Proteſtantium Theologis audire. Primus ſit Joachimus Hildebrandus, Theol. & SS. Antiquitatum in Acad. Julia Profeſſor. Hic Concilia quadrifariam dividit, atque Catholicorum fere ad morem ita deſcribit: (b) *Ego exiſtimo eſſe Concilium Oecumenicum, in quo Patriarchæ cum ſelectis ſuarum Regionum Epiſcopis conveniunt, aliisque viris doctis, qui in Provincialibus Synodis inſtructi, mentem ſuarum Eccleſiarum in Concilio exponunt.* Subdit: *Primis enim IV. Sæculis totus orbis Chriſtianus diviſus eſt in IV. Patriarchatus. Primus erat Romanus: ſecundus Alexandrinus: tertius Conſtantinopolitanus: quartus Antiochenus. His ex Decreto Synodi Nicænæ adjectus eſt Patriarcha Hieroſolymitanus, in honorem urbis: ut ita ſub quinque Verticibus, h.e. Patriarchis, olim Eccleſia fuerit conſtituta. Eſt igitur Concilium Oecumenicum, in quo ſunt hi V. Vertices, vel ipſi, vel per Legatos, & præcipui Epiſcopi ex Regionibus, ut hi tamen eſſent inſtructi a ſuis Eccleſiis.* Et infra: (i) *Nationale definitur, in quo Metropolitani, & Epiſcopi unius Regni aut Nationis conveniunt, & in his talibus præſidem agit unus de V. Patriar-*

(g) *Pallav. l. cit.* (b) *Hildebrand. in Præam. Hiſt. Concil. pag.* 3. (i) *pag.* 5.

triarchis, vel in Occidente unus de Primatibus. Provincialia ſunt, in quibus conveniunt Epiſcopi unius Provinciæ: & in his præſes eſt Metropolitanus. Diœceſana ſunt, in quibus Presbyteri unius tantum Diœceſeos conveniunt, & in his præſidem agit Epiſcopus. Quo modo, quave ratione cum hac ſua definitione componenda ſit, aut ad quam Conciliorum claſſem referenda Synodus Dordracena, quam a Proteſtantibus anno 1618. celebratam laudat, (*i*) ipſe Hildebrandus viderit.

Alter ſit Cl. Walchius, qui in prævio ſuo adparatu ad Hiſtor. Concil. hanc definitionem exhibet: *Per Congregationes Eccleſiaſticas, quas Latini Concilia, Græci Synodos appellant, intelligimus ſolennes Conventus idoneorum membrorum ex diverſis Chriſtianis communitatibus, quorum finis eſt, de rebus, ad utilitatem Eccleſiæ pertinentibus, communi deliberatione ferre ſententiam.* (k)

In animadverſione I. quam ſubjicit, aliam affert definitionem Buddei, qui dicit, *Concilium eſſe cœtum perſonarum capacium ad judicandum de rebus, quæ Chriſtianam attinent ad fidem: ut per controverſiarum exortarum compoſitionem, per emendationem vitæ, per Eccleſiaſticæ diſciplinæ obſervationem commune Eccleſiæ bonum promoveatur.* Differre ſe dicit Walchius a Buddeo, ceterisque modernis Scholarum Proteſtantium Doctoribus, quod hi ſimpliciter homines, ad ferendum de rebus fidei judicium capaces; ipſe vero non *capaces* tantum, ſed inſuper *ex diverſis Chriſtianis communitatibus congregatos* velit, ut legitimum, verumque ex illis conflari Concilium poſſit. Quam illimitata ſit, & indefinita utraque definitio, nemo non videt. Sed nolo perſtringere ea, quæ diſplicent, cum Polemicum non agam. Modo id mihi ſatis eſt, quod oſtenderim, quam diverſæ ſint in Conciliis deſcribendis Proteſtantium opiniones, quantumque a ſe ipſis diſſideant.

§. III.

Cui competat jus Concilia convocandi.

CUm DD. Proteſtantes de particularibus Synodis Catholicorum idem fere nobiscum ſentiant; de Generalibus duntaxat & Oecumenicis agemus. Tria præcipue, ut paulo ante adnotavimus, ex Catholicorum ſententia ad legitimi Concilii Oecumenici ſubſtantiam pertinent. Primum, ut ad illud Epiſcopi ex orbe univerſo convocentur a Romano Pontifice, aut ex hujus ſaltem voluntate & conſenſu. Alterum, ut eodem vel per ſemetipſum, vel per Legatos præſidente celebretur. Tertium, ut, quæ Epiſcoporum ſuffragiis in Synodalibus conſultationibus Decreta ſunt, ejusdem Summi Pontificis auctoritate & approbatione ſtabiliantur. Nullum tribus hiſce e Capitibus DD. Proteſtantibus placet. Cum ex una parte Romanum Pontificem tanquam Chriſti Domini in terris Vicarium, Sancti Petri Succeſſorem, & ſupremum Eccleſiæ Caput, agnoſcere non velint; ad illum toto iſto jure, Concilia convocandi, eisdem præſidendi, eadem ſua confirmatione roborandi exuendum conſpirant: cum inſuper ex altera parte veros nec Epiſcopos habeant, nec Sacerdotes; quascunque perſonas alias, dummodo capaci ad conſultandum de fidei rebus judicio valeant, Epiſcoporum in locum, etiam cum pleno ſuffragii ferendi jure ſubſtituunt: ſicque Patrum illas Congregationes, quas Eccleſia Sanctiſſimas ſemper habuit, in Conventus mere profanos ſuo ex arbitratu transmutant. Ut proinde mirum non ſit, quod omnem etiam Synodis omnibus auctoritatem, & infallibilitatis prærogativam abnegantes, easdem æque ac alia quævis politica comitia erroribus faciant obnoxia. Sed ſingula ſingulatim inſpiciamus.

Catholicorum hæc fere omnium ſemper fuit ſententia, quod ſicuti politica indicere Comitia juris eſt ſæcularis, & ad Principes ſæculares pertinet; ita Comitia Eccleſiaſtica, ſive Synodos convocare poteſtatis ſit Eccleſiaſticæ, nec ad alios pertineat, quam ad Eccleſiarum Antiſtites. Diœceſanas proinde Synodos congregandas dicimus a Diœceſis Epiſcopo: Provinciales a Metropolitano, Nationales a Primate vel Patriarcha: Synodos demum Univerſales, ſeu Oecumenicas cogendas eſſe a Romano Pontifice, qui Chriſti in terris Vicarius eſt, Epiſcopus Epiſcoporum, fidelium omnium, totiusque Eccleſiæ per orbem diffuſæ ſupremum Caput & Rector.

Adverſatur his DD. Proteſtantium, non concors tamen opinio. Ac de ſuis quidem Conventibus, verbique Miniſtrorum Synodis, quam præclaram ipſimet exiſtimationem habeant, luculenter ex Witakero Calviniſta Anglo oſtendit Hugo Grotius, celebre Proteſtantes inter Theologos nomen, qui ex Witakero hæc refert: (l) *In Epiſcoporum ipſa congregatione* [Anglicorum videlicet, & Batavicorum Superintendentium] *non magis ſacrum aliquid eſſe, quam in congregatione aliorum hominum. Ut autem Principis eſt, edictis ſuis Duces convocare, & milites ſuos, ut de bello deliberent: & jurisperitos ſuos, ut de jure inquirant; ſic ejusdem etiam eſt, Epiſcopos ſuos congregare, ut*

(*i*) *Hildebr. pag.* 339.
(*k*) *Walch. Idea Hiſt. Concil. in appar. præv. §.* 2.
(*l*) *In piet. Ordin. pag.* 44.

ut de religione conſultent. Epiſcopi cum literas & mandata a Principe hac de re acceperunt, debent hac auctoritate coacti convenire. Hoc ergo æque politicum eſt, atque alios hominum ordines cogere. Quod tam viles Synodos ſuas cenſeant, nihilque in eis agnoſcant, quod profanum non ſit, facile permittent Catholici, nunquam tamen permiſſuri, ut eadem labes aſpergatur Sacroſanctis Conciliis, quæ in Eccleſia Catholica vel celebrata ſunt hactenus, vel porro deinceps celebrabuntur.

Quin ipſimet DD. Proteſtantes non obſcure fatentur, quod plus aliquid noſtris Synodis deferendum putent. Nationales certe, Provinciales, imo & Diœceſanas, ex edicto aut convocatione Principis ſæcularis politicas eſſe dicendas non putant. Nam Calvinus, (m) *Quantum ad Synodos convocandas*, ait, *hoc erat Metropolitæ cujusque officium, ut Provincialem Synodum ſtatis temporibus cogeret.* Eandem in ſententiam ſcribunt Centuriatores. [n] *Habebant ſinguli Metropolitani poteſtatem, convocandi Synodos ex Epiſcopis ſuæ Provinciæ.* Parem auctoritatem Particulares Synodos congregandi, Epiſcopis tribuunt Hildebrandus, Walchius, &c. Aſt ubi de Oecumenicis Conciliis ſermo eſt; neſcio, quibus præoccupationibus incitati, horum indicendorum omne jus a poteſtate Eccleſiaſtica ad ſæcularem transferunt: ſummoque Pontifici, ad quem illud præcipue pertinet, abjudicatum, Imperatori, invito licet ac reluctanti tranſcribunt. Iſtud autem, quo doctrinæ nexu faciant, non video. Nam ſi Epiſcopi ſit, Clerum Diœceſanum: ſi Archi-Epiſcopi aut Metropolitani, ſuæ Provinciæ Epiſcopos: Si demum Primatis vel Patriarchæ ſit, totius nationis vel Regni Archi-Epiſcopos una cum Epiſcopis ad ſe pro Synodo celebranda evocare; annon inde legitima conſecutione deducitur, quod Patriarchas ipſos, Archi-Epiſcopos, cæterosque Eccleſiarum Antiſtites omnes in Oecumenicum & univerſale Concilium congregare, pertineat ad Pontificem Maximum, ad Patriarcham Oecumenicum, ad Archi-Epiſcopum univerſalem, ad Paſtorem Paſtorum, totiusque Eccleſiæ caput? Et vero, cuinam alteri tribuendum ſit illud jus, totius Eccleſiæ gregem convocandi, quam illi, cui totius gregis paſcendi, docendi, regendique commiſſa eſt cura? Hæc autem nonne Petro, & in Petro ejusdem Succeſſoribus demandata fuit a Chriſto, cum diceret: *Paſce oves meas?* Quomodo autem paſcere poterit, ſi nullo jure valeat paſcendas, docendasq; convocare? Oſtendant Proteſtantes, an, ubi, cui omnium Principum ſæcularium, Regum, Imperatorum idem a Chriſto Salvatore dictum fuerit. Omitto ne prolixior ſim, alia Scripturæ teſtimonia.

Miror, Sibrandum Lubbertum Concilia Generalia convocandi jus Romano Pontifici abrogare tam fidenter ex eo, quod, ut ait, [o] *Nullus in tota Sacra Scriptura ſit locus, ex quo id doceri poſſit*: Addit: *Unde apparet, hanc opinionem ex S. Scriptura hauſtam non eſſe. Quod vero extra Sacram Scripturam aſſeritur, id non recipimus; etiamſi mille Papæ illud aſſererent.* Atque ipſe tamen, dum capite ſequente aſſerit, jus hoc ad Imperatorem pertinere; Nullum ex tota Sacra Scriptura poteſt, vel audet afferre verbulum, quo aſſertum hoc ſuum probet: & hanc nihilominus ſententiam recipit, licet manifeſte appareat, *illam ex Scriptura hauſtam non eſſe.* Adeo parum is ſibi conſtans eſt, ſuique memor.

Idem Sibrandus (quod & alii Proteſtantium Scriptores faciunt) multam vim certis in factis ponit. Ex hiſtoriis Eccleſiæ Orientalis ingentem coacervat narrationum, rerumque geſtarum farraginem, ut inde oſtendat, quæ Conſtantinus Magnus, quæ Theodoſius, aliique Imperatores pro Conciliis Generalibus cogendis fecerint. Verum hæc Catholicorum nemo negat. Non de facto, ſed de jure quæritur. Scimus, priſcos Imperatores, pro ſua in Eccleſiam pietate, pacisque in illa reſtaurandæ ſtudio, multam in cogendis Synodis impendiſſe induſtriam, opem etiam ſuam, ſumptumque non modicum contuliſſe. Scimus, ab ipſis, miſſis per Provincias literis, Epiſcopos fuiſſe evocatos. Scimus ab iisdem aptum Concilio habendo locum, tempusque, quo convenire debeant, deſignatum: ac proinde tum ob hæc, tum ob alia complura Synodorum convocatarum, imo & promotarum laudem illis non exiguam eſſe tribuendam. Verum, hæc ipſa, quæ commemoravimus, an ita geſta ſunt, ut nulla Pontificum Romanorum interveniret auctoritas, nulla approbatio, nullus conſenſus? Immo Sancta iſta ſtudia, concordiæ, unitatisque in Eccleſiam per Synodos Oecumenicas reducendæ annon ex Pontificum voluntate, rogatu etiam, & obſecratione ſuſcepta ſunt ab Imperatoribus, quorum ope & auxiliis Romani Pontifices, ad exequenda ea, quæ ex auctoritate commiſſæ ſibi a Chriſto ſupremæ jurisdictionis Eccleſiaſticæ decreverant, maxime indigebant. Non tam amplum illis, ac tam opulentum fuit ærarium, quod neceſſario ſumptui tantas ad res perficiendas, ad cogendos tot hominum remotiſſimis e terris accerſendorum conventus, ad Præſules, & eorundem comitatum, tanto tempore alendos ſuſtentandosque ſufficeret. Non poterant locum, Impe-

(m) *Calvin. L. IV. Inſtit. C. VII. §. 8.*
(o) *Sibrand. de Concil. L. III. C. III.*

(n) *Cent. IV. C. VII. pag. 300.*

Imperatorum poteſtati ſubjectum, Synodo celebrandæ deſignare, & ſine bona eorundem venia, per Epiſcopos, eorumque comites occupare. Non poterant iisdem, per Regiones ab Ethnicis & Barbaris gentibus habitatas profecturis, tutum præſtare commeatum & ſecuritatem itineris, non vecturas & jumenta providere. Non poterant Antiſtites jam infectos hæreſi, contumacesque & refractarios, ut ſe Concilio ſiſterent, vi compellere, & ne in ſeditionem ac tumultus prorumperent, Synodumque diſturbarent, in officio continere. Neceſſarium proinde Romanis Pontificibus fuit, ad implorandam ab Imperatoribus opem confugere, ut hi tum Regiæ Majeſtatis potentia rebellium audaciam frangerent, tum etiam ſuæ munificentia liberalitatis, alia, quæ dixi, obſtacula removerent. Atque unum hoc, nihil amplius, ex omnibus, quæ tam operoſe Proteſtantibus a Scriptoribus congeſta ſunt, extundi poteſt. Cæterum, quod neque a Romanis Pontificibus neglecta, neque ab ipſis Imperatoribus non agnita & honorata fuerit Vicariorum Chriſti in Conciliis convocandis prima Jurisdictio Spiritualis; antiquiſſima monumenta tum Pontificum, tum Conciliorum Oecumenicorum, tum Imperatorum evincunt: quæ afferre cum pro noſtro inſtituto nimis prolixum foret; Lectorem ad quatuor purpuratos, de Turrecremata (*p*), Bellarminum (*q*), Pallavicinum (*r*), & Gotti (*s*) remittimus. Inveniet apud hos, quid Pontifices, quid Concilia, quid Imperatores ipſi, de Synodorum indicendarum jure, deque ſuprema Succeſſorum Petri poteſtate Eccleſiaſtica ſenſerint.

Unum duntaxat, alterumq; Regum & Imperatorum adnectam teſtimonium. Ineunte Sæculo VI., ipſo nimirum A. DI. Theodoricus Italiæ Rex Synodum Romæ convocaverat adverſus Symmachum Papam, quem Schismatici multorum criminum reum dixerant. Ipſo mox Synodi initio, Epiſcopi, ut Romani Pontificis in Conciliis cogendis tuerentur jura, coram Theodorico teſtati ſunt palam, ut in Synodi actis legitur, non Regem, ſed *ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare: ſcientes, quia ejus Sedi primum Petri Apoſtoli meritum, vel Principatus; deinde ſecuta juſſionem Domini Conciliorum venerandorum auctoritas ei ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem: nec antedictæ Sedis Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicio in propoſitione ſimili, forma aliqua teſtaretur.* Contra hæc ab Epiſcopis objecta nihil excepit Theodoricus; *Sed*, ut eadem Acta loquuntur, *Potentiſſimus Princeps, ipſum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe, ſignificavit.* Cumque Epiſcopi Theodorici dictis non acquieſcerent, Literas ipſas toti Concilio exhibere neceſſum fuit. *Unde a Manſuetudine ejus paginæ poſtulatæ ſunt, quas ab eo directas conſtabat; basque dari Sacerdotibus ſine tarditate conſtituit.* Deinde *Sereniſſimus Rex (Deo aſpirante) reſpondit: In Synodali eſſe arbitrio, in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe, præter reverentiam, de Eccleſiaſticis negotiis pertinere: committens etiam poteſtati Pontificum, ut, ſive propoſitum vellent audire negotium, ſive nollent; quod magis putarent utile, deliberarent: dummodo Venerandi proviſione Concilii, pax in civitate Romana Chriſtianis omnibus redderetur.* (*t*) Hæc Theodoricus Oſtrogothus in Synodo Romana: ex quibus patet, quam pervulgata iſto Sæculo non apud Epiſcopos tantum, ſed apud Principes etiam Sæculares ea fuerit opinio, auctoritatem Synodi congregandæ, regendæque, non ad alium, quam ad Romanum Pontificem pertinere.

Juvat his addere Regum Francorum, Imperatorumque de eadem auctoritate ſententiam. Hi L. 6. ſuorum Capitularium cap. 381. omnibus Sacerdotibus notum faciunt, quod *Auctoritas Eccleſiaſtica atque Canonica docet, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrare.* Et in additione 4. C. 24. ita ſtatuunt: *Nullus Epiſcopus, niſi canonice vocatus, & in legitima Synodo, ſuo tempore, Apoſtolica auctoritate convocata, cui juſſione Domini, & meritis Beati Petri Apoſtoli, ſingularis congregandorum Conciliorum auctoritas, & Sanctorum Canonum, ac Venerandorum Patrum Decretis multipliciter privata tradita eſt poteſtas, ſuper quibuslibet criminibus pulſetur, id eſt, judicetur, audiatur, vel impetatur. Sin aliter præſumptum a quibuslibet fuerit, in vanum deducatur, quod egerint: nec inter Eccleſiaſtica ullo modo reputabitur, nec ullas habebit vires, quidquid ei obviaverit; quoniam eadem Sedes, teſtante Veritatis voce, primum Primatum obtinuit. Nec prima diceretur, ſi aliam ſuper ſe haberet; quæ etiam caput eſt omnium Eccleſiarum, a qua omnes ſumpſere Originem. Primatum enim, non Synodalibus, aut aliquibus commentis meruit inſtitutis; ſed Domino largiente, qui ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam . . . quibus ſi aliquis ſuperbo ſpiritu obviaverit præceptionibus; non exeat impunitus, ſed gradus ſui periculo ſubjacebit.* [u]

(*p*) *L. 3. Summ. Eccleſ. C. 6.*
(*q*) *L. 1. de Concil. C. XII. & XIII.*
(*r*) *Hiſt. Conc. Trid. L. 6. C. IV.*
(*s*) *Colloq. II. Claſſ. de Rom. Pontif. coll. III.*
(*t*) *Harduin. Tom. II. Concil. col. 967.*
(*u*) *Capitularia Reg. Francorum. L. cit.*

His expenſis judicet Lector, jurene, an injuria Sibrandus Lubbertus Romanum Pontificem occupari alieni juris, ejusdemque reſtituendi reum poſtulet, cum ſcribit: *Reſtituat igitur Papa Imperatori Univerſalia Concilia convocandi poteſtatem, & fateatur, ſe contra primitivæ Eccleſiæ conſuetudinem feciſſe, quod hanc auctoritatem ſibi vendicaverit?* (x)

Illud equidem verum eſſe fatemur, quod Conſtantius, Imperator Arianus, plus auctoritatis in Conciliis cogendis, moderandisque & ipſe ſibi arrogaverit, & ab Arianis Epiſcopis tributum acceperit: ſed, ut ab ipſis Proteſtantibus appellantur, Hæretici erant, quorum commune id eſſe ſtudium ſolet; ut, ubi poſſunt, Supremi Pontificis jurisdictioni detrahant, & prærogativas illi ſoli debitas, Principibus ſæcularibus largiantur. Audiamus S. Athanaſium, teſtem coævum, & qui iſtis in Synodis maxime exagitabatur, de his Arianorum Epiſcoporum Conciliabulis loquentem: *Obtendit* (Conſtantius) *in ſpeciem Epiſcoporum judicium; ſed interim facit, quod illi volupe eſt. Verum ne ita quidem latere poteſt; quum in proximo ſit, quod ejus vafritiem patefaciat. Nam ſi iſtud eſt judicium Epiſcoporum; quid cum eo commune habet Imperator? Sin contra iſta minis Cæſaris conflantur; quid opus eſt hominibus, titulo Epiſcopis? Quando a condito ævo auditum eſt, quando judicium Eccleſiæ authoritatem ſuam ab Imperatore accepit? . . . Plurimæ antehac Synodi fuere: multa judicia habita ſunt; ſed neque Patres iſtiusmodi res Principi perſuadere conati ſunt: nec Princeps ſe in rebus Eccleſiaſticis curioſum præbuit. Paulus Apoſtolus habebat amicos in Cæſaris domo, & per eos ſalutabat in literis Philippenſes; non tamen eos in judicio ſocios aſſumpſit. Nunc autem novum quoddam ſpectaculum ab Ariana hæreſi editur: Convenerunt enim in unum hæretici & Conſtantius Imperator; ut ille quidem ſub prætextu Epiſcoporum ſua poteſtate adverſus eos, quos velit, utatur: & tamen in perſecutione movenda perſecutor non appelletur; illi vero ſuccincti Principis poteſtate faciant inſidias, quibus volunt.* &c. Præterire hic ego non debeo, quæ idem S. Athanaſius in eadem Epiſtola narrat, a Liberio papa dicta fuiſſe Euſebio Eunucho, quem Conſtantius Romam miſerat ad Liberium Arianorum in partes pertrahendum: qui inter cætera hæc Eunucho repoſuit: *Quodſi omnino Imperator curam ſuam pro Eccleſiaſtica pace interponere quærit, ... fiat Eccleſiaſtica Synodus longe a Palatio, ubi nec Imperator præſto eſt, nec Comes ſe ingerit, nec Judex minatur, & ubi ſolus timor DEI ſufficit & Apoſtolorum inſtitutio: ut eo in loco ante omnia Eccleſiaſtica fides aſſeratur, quemadmodum a Patribus definitum eſt in Niceno Concilio: iique, qui Arianicæ ſententiæ ſunt, ejiciantur, & eorum hæreſis anathemate damnetur: . . . Non enim fieri poteſt, ut locum in Synodo habeant, qui fide impii ſunt.* Subjungit demum: *Hæc a Patribus didicimus: hæc renuntia Imperatori, ſiquidem ea ipſa & illi utilia ſunt, & Eccleſiam ædificant.*

Hæc Athanaſii, qui Concilio Nicæno ipſe interfuit, hæc Liberii Athanaſio coævi ſententia fuit: unde liquet, quas Principibus ſæcularibus partes in Conciliis celebrandis olim Eccleſia cenſuerit eſſe tribuendas. Atque eadem adhuc hodie mens eſt Catholicorum. Nec verentur illi magnopere, ne in eos detorqueatur, non verecundum ſatis Lutheri convitium, quo Catholicos univerſim omnes, propter Pontificiæ dignitatis defendendæ ſtudium, aſſentatores Papæ & paraſitos compellavit. Non enim probro id nobis ducimus, ſi in Chriſti Vicario Chriſtum ipſum revereamur: ſi Principibus ſæcularibus contra jus omne & fas non obtrudamus, quæ ipſi non ambiunt: ſi demum fideliter utrimque reddamus & quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo.

§. IV.

Ad quem pertineat Conciliis præſidere?

Quæſtio hæc cum præcedenti connexa eſt, iisdemque principiis decidenda: ad eundem enim pertinet, judicibus præſidere, ad quem pertinet, illos convocare. Jus hoc utrumque in Conciliis convocandis, regendisque Laicæ Imperatorum poteſtati tribuunt Proteſtantes: cum hoc tamen diſcrimine, quod licet Oecumenicorum iſtud Regimen Cæſarum auctoritati adſcribant; Catholicas tamen Synodos Nationales, Provinciales, Diœceſanasque, uti convocandas, ſic gubernandas etiam Primatibus, Metropolitanis, & Epiſcopis Catholicis relinquant, ſuas vero omnes profanas faciant, Laicisque, quibus ſubſunt, Magiſtratibus ſubjiciant.

Non una tamen ſemper fuit omnium iſthac in re, circa ſuas etiam Synodos ſententia. Nota ſunt, quæ olim Gomariſtas inter & Arminianos circa Nationalem Synodum Hollandicam, Dordraci celebrandam, exarſerunt diſſidia. Gomariſtæ, cum Calvino ſentientes, licet quoad tumul-

tus

(x) *Sibrand. Lubbert. de Concil. L. I. C. IV.*

tus compeſcendos, Statutorumque Synodalium executionem procurandam, urgendamque, Synodi præſidium Statibus Hollandicis permittendum ducerent; minime tamen fidei, doctrinæque cauſas tractandi, definiendique poteſtatem iisdem eſſe concedendam arbitrabantur. Arminiani econtra, quamvis & ipſi ſe Calvini profiterentur diſcipulos, utrumque illud jus, & Synodum auctoritate politica tuendi, & ſimul quæſtiones fidei decernendi, plena manu Ordinum Statibus obtulerunt, malo tamen ſuo; Nam qui ab Ordinibus fuerant deputati, oblata hac ſibi facultate non ſegniter uſi, Arminianos ipſos, una cum ſuis dogmatibus damnarunt, proſcripſerunt. Sed de his ſatis.

Catholicos audiamus. Horum, ſi paucos, quibus, quod eſt heterocliton, ſapit, excipias, hæc una vox eſt, & concors ſententia, quod ſicut Diœceſana Concilia Epiſcopus, Provincialia Archi-Epiſcopus, Nationalia Primas, aut Patriarcha præſidendo moderatur; ita Conciliis Oecumenicis, ex tota Eccleſia congregatis præeſſe, eademque ſuprema poteſtate regere, gubernare, Romano competat Pontifici, tanquam Capiti Eccleſiarum omnium, & Patriarchæ univerſali. Hanc auctoritatis prærogativam in Antiſtite Romano Catholici ſemper agnoverunt, & adhucdum reverentur. Hæc a Chriſto Domino Principi Apoſtolorum Petro tradita, ab hoc in Hieroſolymitano Concilio ipſo facto declarata, a Petri Succeſſoribus Romanæ Sedis Epiſcopis perpetuo uſu in Oecumenicis præſertim Synodis uſque ad hæc noſtra tempora conſervata fuit: adeo, ut, quod S. Damaſus Papa ante annos plus mille ducentos aſſeruit, idem adhuc hodie dicere liceat: *Nulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt ſulta Apoſtolica auctoritate*, aut quæ fuerint Romani Pontificis præſidio deſtituta.

Præſidere porro in Conciliis idem eſt, quod ſupremi Judicis partes agere, omnes congregatorum actiones præfixum dirigere ad finem, regulas, modumque, quibus ſe cæteri conforment, præſcribere, tractanda proponere, poſtulare & colligere ſuffragia, atque inſtar Myſtici Capitis, totum Concilii corpus moderari [y]. Ea vero præſidendi ratione Synodos Oecumenicas omnes a Romanis Pontificibus, vel per ſemetipſos, vel per ſubſtitutos a ſe Legatos gubernatas ſemper fuiſſe, longa inductione ex ipſarummet Synodorum actis & hiſtoriis probari poteſt.

Excipio Conſtantinopolitanum I., quod ſecundum inter Oecumenica obtinet locum. Huic nec ipſe Papa, nec ejus Legati præſederunt. Sed Nationale id ſolum fuit, quia ex Orientalibus tantum Epiſcopis coactum: nec ante Oecumenici ſortitum eſt nomen, quam a Damaſo Papa probatum, confirmatumque, & ab Eccleſia Occidentali receptum fuit, ſicque, licet in ſua celebratione Oecumenicum non fuerit; Univerſalis tamen Concilii titulum ac prærogativas accepit: idque vel ex eo magis, quod Conſtantinopolitanum illud, unum quodammodo reputetur cum Concilio Romano, anno ſequente ſub Damaſo, præſentibus Orientalium Legatis habito, in quo a Romano Pontifice, cæterisque, qui aderant ex Occidente Epiſcopis, hujus Conſtantinopolitanæ Synodi Symbolum communi aſſenſu probatum & confirmatum fuit. Atque ſub eo proſpectu Conciliis Oecumenicis adnumeratur, retento etiam a Conſtantinopoli nomine, quia hac in urbe inchoatum, Romæ demum accedente totius Eccleſiæ acceptatione honoratum ſimul, penitusque conſummatum fuit.

Conſtantinopolitano item II. Vigilius Papa nec ipſe, nec ejus Legati præfuerunt. Verſabatur is quidem eo tempore in Oriente, ſæpe etiam, multumque, miſſis quoque honorificentiſſimis ad eum & ab Imperatore Juſtiniano, & ab ipſa Synodo, multorum Epiſcoporum, imo & Patriarcharum Legationibus, præſidere ut vellet, rogabatur; non voluit tamen, tum propter vim, quam Orientalium quorundam machinationibus paſſus jam fuerat; tum quod majorem timeret. Ipſam tamen Synodum ſua auctoritate confirmavit.

Ad cætera quod attinet, ea Romani Pontificis non caruiſſe præſidio, oſtenditur imprimis ex omnibus, quæ in Occidente celebrata ſunt. Nec loquor de illis, quæ Romæ in Laterano, ſed quæ in Gallia, quæ in Germania coacta fuerunt apud Potentiſſimos Imperatores & Reges, Epiſcopis ac Prælatis, magno numero, iisque ampliſſimis, religioſiſſimisque ſimul confluentibus. Quis credat, univerſos hos unquam fuiſſe conſenſuros, ut Romanæ Sedis Epiſcopus ſupremam ejuscemodi, Generalibus Conciliis præſidendi, auctoritatem ſupra omnium aliarum Eccleſiarum Paſtores ſibi arrogaret, uſurparetque ipſo facto; ſi non jam antea perſuaſum illis fuiſſet, penitusque manifeſtum, quod jus illud ab ipſomet Chriſto Domino fuerit Petro conceſſum, & ab hoc in omnes ejusdem Succeſſores derivatum? Nullusne tot inter Præſules, peritiſſimos non minus, quam Sedium ſuarum dignitatis ac prærogativarum tuendarum ſtudioſiſſimos, nullus, inquam, fuiſſet, qui in prima, altera-ve Synodo ſub Romani Antiſtitis præſidio celebrata, reclamaret? Nullus, qui ipſum ambitus reum diceret, aut occupati alieni juris, præſumptæque in Eccleſiam Univerſam

(y) *Beyerlinck Tract. de Synod. Dordrac. C. VIII.*

ſam tyrannidis accuſaret ? Non Imperatores ipſi, non Reges obſtitiſſent ? non jus iſtud præſidii, ſi quidem hoc ad ipſos, quod Proteſtantes volunt, ulla ratione pertinuiſſet, detractum Pontifici, ſibi vendicaſſent ?

Ubinam autem, accuſationis ejuscemodi, aut exceptionis unquam oppoſitæ memoria, in Conciliorum iſtorum actis conſignata reperitur? Noverant nimirum Sapientiſſimi Principes, non eſſe ſe Succeſſores Petri, quem Chriſtus ſuum eſſe voluit in terris Vicarium. Noverant, non Tiberio Imperatori, ſed Petro, &, qui in Petri Sede ſecuturi eſſent, Epiſcopis, Chriſtiani gregis paſcendi commiſſam fuiſſe curam. Noverant, nulli Principum terrenorum, Regum, aut Cæſarum, ſed Petro dictum fuiſſe a Domino: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* A Petro proinde, ejusque in Romana Cathedra poſteris, veram Chriſti doctrinam, de qua in Conciliis præcipue agitur, expetendam eſſe: ad hos pertinere, paſcua ſana & ſalubria a noxiis diſtinguere, quæ vera ſint fidei dogmata, quæ ſpuria, declarare: Veritates ab erroribus, hæreſibusque diſcernere. Horum eſſe, tectos ovina pelle lupos detegere, & ne in probarum ovicularum perniciem ſæviant, a Chriſti grege arcere, latoque anathemate ex Eccleſia proſcribere, profligare. Noverant denique, Poteſtatibus ſæcularibus curam Reipublicæ ſæcularis, temporalem Provinciarum ipſis ſubjectarum ſalutem, felicitatemque promovendam, adminiſtrandam politicis in tribunalibus juſtitiam eſſe a Deo ſupremo omnium Domino demandatam; Regimen vero Spirituale fidelium, ſolicitudinemque eorum omnium, quæ ad Religionem, ad Fidem, ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, Chriſti Vicario, Eccleſiarum omnium Capiti, fuiſſe reſervatam.

Et annon eadem hæc, ut de Orientalibus quoque Conciliis loquamur, apertiſſime declararunt Auguſtiſſimi Imperatores, qui poſt diuturnas, quas Eccleſia ab Ethnicis Principibus perpeſſa eſt, perſecutiones, Chriſtianam primi complexi ſunt fidem, eandemque non minus auctoritate ſuæ Majeſtatis, quam armorum potentia defenderunt.

Interfuerunt illi quidem Conciliis, ſed ut eadem tueretur, tumultibusque ac turbis Auguſta ſua præſentia vel impeditis, vel compreſſis Congregatorum Patrum paci, ſecuritatique conſulerent; Munus autem ſupremi judicis in controverſis fidei, morum, diſciplinæque Eccleſiaſticæ quæſtionibus, quod ad Concilii Præſidem præcipue pertinet, non tantum non arrogarunt ſibi, ſed penitus refugerunt.

Interfuit Nicæno I. Conſtantinus, & quo animo interfuerit, luculentiſſimis ipſe tum factis, tum verbis declaravit. Quanquam enim Orientem, Occidentemque ſuo teneret Imperio; in Epiſcoporum tamen iſta Synodo, tanquam in altiore ſæcularibus tribunali, aurea quidem, humiliore tamen infra Epiſcopos conſidere voluit in ſella, immo non ante conſidere, quam Epiſcopi innuerent. (z) Tum Oratione habita profeſſus eſt palam: *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem dedit, de nobis quoque judicandi: & ideo nos a vobis recte judicamur: Vos autem non poteſtis ab hominibus judicari.* [a] Demum ubi Synodo ſubſcribendum, poſt omnium Epiſcoporum nomina, ſuum ipſe conſignavit; cum tamen Legatorum S. Silveſtri Rom. Pontificis ſubſcriptio primo poſita loco reperiatur. En quantum magnus ille Imperator abfuerit ab eo, ut hac in Synodo ſupremi Judicis partes ſibi tribuendas putaverit.

Concilio Epheſino I. pro Imperatoribus Theodoſio & Valentiniano Legatus interfuit Candidianus: ſed qua fuerit voluntate miſſus, aut quod ſubeundum illi in iſta Synodo munus fuerit demandatum, non aliunde certius poteſt intelligi, quam ex ipſa Epiſtola ab Auguſtis ad Synodum data. *Candidianum*, inquiunt, *præclariſſimum Sacrorum domeſticorum Comitem, ad Sacram veſtram Synodum ire juſſimus; ſed ea lege & conditione, ut cum quæſtionibus & controverſiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat; NEFAS EST ENIM, QUI SANCTISSIMORUM EPISCOPORUM CATALOGO ADSCRIPTUS NON EST, ILLUM ECCLESIASTICIS NEGOTIIS ET CONSULTATIONIBUS SE SE IMMISCERE: Verum, ut Monachos, & Seculares, & cæteros denique omnes, qui hujus ſpectandi cauſa, vel eo nunc confluxerunt, vel in poſterum forte confluent, ab eadem illa civitate modis omnibus ſubmoveat:* &c. (b) Verba tam manifeſta ſunt, ut interprete non indigeant.

Chalcedonenſi interfuit Martianus, quin & ſublimiore ſupra omnes Epiſcopos loco conſedit; Præſidem tamen, cauſarumque Eccleſiaſticarum Judicem non fuiſſe, tum S. Leo Magnus, qui ſuos per Legatos præfuit, tum ipſa Synodus, tum Pulcheria Auguſta docent, ut Pallavicinus oſtendit. " S. Leo Magnus Epiſt. 40. ad idem " Concilium de ſuis Legatis hæc habet: *In " bis, qui a Sede Apoſtolica directi ſunt, ne " Synodo Veſtra Fraternitas exiſtimet præſi- " dere.* Ipſi vero Legati, qui, ut apparet, " omnium primi ſemper & loquuntur & ſub-

(z) *Theodoret. L. I. Hiſt. C. 7. & Euſeb. L. 3. Vit. Conſtantini.*
(a) *Ruffin. L. 10. C. 2.* (b) *Vide Harduin. Tom. I. Concilior. col.*

" ſubſcribunt, Actione tertia in hanc ſen-
" tentiam verba faciunt: *Sanctiſſimus ac Bea-*
" *tiſſimus Archi-Epiſcopus magnæ & ſenioris*
" *Romæ, Leo, per nos & per præſentem San-*
" *ctam Synodum, una cum ter Beatiſſimo &*
" *omni laude digno Beato Petro Apoſtolo, qui*
" *eſt Petra & crepido Eccleſiæ Catholicæ, &*
" *ille, qui eſt rectæ Fidei fundamentum, nu-*
" *davit Dioſcorum tam Epiſcopatus dignitate,*
" *quam etiam & ab omni Sacerdotali aliena-*
" *vit Miniſterio.* Ita illius Concilii Acta
" pronuntiant, ſcripſiſſe ac dixiſſe absque
" ulla cujuspiam contradictione Pontificem
" ejusque Legatos. Poſtea Synodus ipſa, in
" Epiſtola, quam ad Leonem ſcripſit, his
" utitur verbis: *Tu quidem, ſicut membris ca-*
" *put, præeras in iis, qui tuum tenebant or-*
" *dinem, benevolentiam præferens; Impera-*
" *tores vero, ad ornandum decentiſſime præſi-*
" *debant.* Alia igitur præſidendi ratio ha-
" bebatur Romano Pontifici, alia Imperato-
" ri: illa interior & tanquam Capitis mem-
" bra moderantis; hæc exterior, & tanquam
" coronæ, frontem exornantis. Sed tandem
" rem totam reponamus in iis, quæ de hoc
" ſcribit Pulcheria Auguſta, cui omnis au-
" ctoritas, totumque regimen innitebatur.
" Habetur ipſius Epiſtola ad S. Leonem,
" quæ de mittendis Epiſcopis ita loquitur:
" *Et illic facto Concilio & de Catholica con-*
" *feſſione, & de his Epiſcopis, qui ſe ſe ante*
" *hoc ſegregavere, ſicut Fides & Chriſtiana*
" *pietas exigit, te auctore decernant.*" (c)
Duplex hic proponitur, de quo ab Epiſcopis tractandum eſſet, negotium: Fidei nimirum confeſſio, & de Epiſcopis contumacibus judicium: utrumque autem non ex Marciani Imperatoris, qui cum Pulcheria Synodo intererat, ſed ex Romani Pontificis auctoritate a Concilio peragendum declaratur.

Rurſum Conſtantinopolitano III. interfuit, primamque oblatam ſibi in eo ſedem tenuit Conſtantinus IV. Sed judicem non egit, nullam tulit ſententiam, ultimus omnium ſubſcripſit, non definiens, ſed conſentiens. (d)

Conſtantinopolitano demum IV. interfuit Baſilius. Quam parum autem ad ſe pertinere putaverit, Eccleſiaſticis cauſis, fideique quæſtionibus dijudicandis immiſceri, prolixa, quam ſub Synodi finem ad Patres habuit Oratione manifeſtum fecit. In hac enim aperte profitetur, *Non datum* eſſe Laicis *ſecundum Canonem, dicendi quidquam penitus de Eccleſiaſticis cauſis: Opus enim hoc*, ait, *Pontificum, & Sacerdotum eſt.* (e) Copioſius infra eandem ſuam proſequitur ſententiam: *De vobis autem Laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui abſolute converſamini, quid amplius dicam, non habeo; quam quia nullo modo vobis licet de Eccleſiaſticis cauſis ſermonem movere, neque penitus reſiſtere integritati Eccleſiæ, & Univerſali Synodo adverſari. Hoc enim inveſtigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum eſt, qui Regiminis officium ſortiti ſunt: qui ſanctificandi, qui ligandi & ſolvendi poteſtatem habent: qui Eccleſiaſticas & Cæleſtes adepti ſunt claves; non noſtrum, qui paſci debemus, qui ſanctificari, qui ligari, vel a ligamento ſolvi egemus. Quantæcunque enim religionis & ſapientiæ Laicus exiſtat, vel etiam ſi univerſa virtute interius polleat; donec laicus eſt, ovis vocari non deſinet: rurſusque quantacunque Epiſcopus ſit irreverentia, & (f) religioſitate plenus, & nudus omni virtute; donec Antiſtes eſt, & veritatis verbum recte prædicaverit, Paſtoris mentionis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio eſt, in ordine ovium conſtitutis, Paſtores verborum ſubtilitate diſcutiendi, & ea, quæ ſuper nos ſunt, quærendi, & ambiendi? Oportet nos, cum timore & fide ſincera hos adire, & a facie eorum vereri, cum ſint Miniſtri Domini Omnipotentis, & hujusmodi formam poſſideant: & nihil amplius, quam ea, quæ ſunt noſtri ordinis requirere.* Subjungit: *Nunc autem videmus, adeo multos mutitia in inſaniam accendi, ut obliviſcentes proprii ordinis, &, quod pedes ſint, minime cogitantes, legem ponere velint oculis, non ut natura ſe habet, ſed ut ipſi cupiunt.* &c. Hæc Baſilius Imp. in Synodo Oecumenica Conſtantinopolitana IV. cujus verbis nec addere quidquam volui, nec demere.

Unum adhuc ex hujus Sancti Concilii Actis adjicio: Cum abſolutis omnibus, eorum, qui intererant, ſignanda eſſent nomina, rogareturque Baſilius a Legatis Hadriani Papæ, qui, ut ex actis omnibus, atque ex ipſa ſubſcriptione eſt evidens, Synodo præſederunt, ut primus ipſe cum Conſtantino & Leone, Fratribus, ſubſcriberet; repoſuit, voluiſſe quidem ſe poſt omnes ſubſcribere Epiſcopos, ut olim Conſtantinus Magnus, Theodoſius, & Marcianus fecerant; *Sed quoniam*, inquiebat, *poſtulat præferri nos Sanctitas Veſtra, ſubſcribam poſt ſubſcriptionem omnium Sanctiſſimorum Vicariorum*, intellige, *Patriarcharum.* Quod re ipſa fecit. Primi itaque

(c) *Pallavic. Hiſtor. Concil. Trident. L. 6. c. 4.*
(d) *Bellarm. L. I. de Concil. & Eccl. C. XIX.*
(e) *In Allocutione Baſilii Imp. ad Synod. Conſtantinop. IV. in Collect. Reg. Harduini Tom. V. col. 920.*
(f) *forte*: irreligioſitate

itaque ſui ſubſcriptione nominis Synodum hanc munivere, qui eidem præfuerunt, Hadriani Romani Pontificis Legati, Donatus Epiſcopus Oſtienſis, Stephanus Epiſcopus Nepeſinus, & Marinus Romanæ Eccleſiæ Diaconus. Donati Oſtienſis hæc forma fuit: *Ego Donatus, Gratia DEI Epiſcopus Sanctæ Oſtienſis Eccleſiæ, Locum obtinens Domini mei Hadriani Summi Pontificis, & Univerſalis Papæ, omnia, quæ ſuperius leguntur, huic Sanctæ & univerſali Synodo præſidens, uſque ad voluntatem ejusdem eximii Præſulis pronulgavi, & manu propria ſubſcripſi.* Iisdem verbis, eodemque verborum ordine uſi ſunt Stephanus Ep. Nepeſinus, & Marinus Diaconus. Hos Papæ Legatos in ſubſcribentium ſerie ſecutus eſt Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus, in hæc verba: *Ignatius, Miſericordia DEI Epiſcopus Conſtantinopoleos, novæ Romæ, Sanctam hanc & Univerſalem Synodum ſuſcipiens; & omnibus, quæ ab ea judicata & ſcripta ſunt, concordans, & definiens, ſubſcripſi manu propria.* Parem ſubſcribendi normam tenuere Legati & Vicarii Patriarcharum Alexandrini, Antiocheni, & Hieroſolymitani. Poſt horum denique ſententiam, Baſilius Imperator, ſuum, Fratrumque nomen ſubjunxit, verum *non definiens*, ſed *Synodum ſuſcipiens*, & *omnibus, quæ ab ipſa definita ſunt, concordans.* En verba: *Baſilius, Conſtantinus, & Leo, perpetui Auguſti, in Chriſto fideles Principes Romanorum, & magni Imperatores, Sanctam hanc & Univerſalem Synodum ſuſcipientes, & omnibus, quæ ab ipſa definita & ſcripta ſunt, concordantes, ſubſcripſi manu propria.* (g)

Videbor forſitan hæc deduxiſſe paulo prolixius; ſed id eo conſilio factum, ut inde dijudicare quisque poſſit, majorne ſit adhibenda fides Scriptoribus quibusdam Proteſtantibus, qui jus hoc, Conciliis Oecumenicis præſidendi, cum plena auctoritate Sententiæ ferendæ, decidendæque, proprium Imperatoribus ſemper fuiſſe contendunt; an vero credendum ſit potius Imperatoribus ipſis, qui ſuam ea de re mentem, dictis, ſcriptis, factisque tam manifeſtis declararunt, ut de eorundem vero ac genuino ſenſu dubitare non alius poſſit, quam is, qui plena in meridie voluerit cæcutire.

Conſtantius equidem Imperator jus iſtud arrogavit ſibi, & uſurpavit, ut Concilia non convocaret ſolum, ſed & præſidendo regeret; neſcio tamen, an ejus iſta uſurpatione DD. Proteſtantes gloriari magnopere aut poſſint, aut velint: conſtat enim, illum Arianæ hæreſis fautorem fuiſſe manifeſtum, & Catholicorum, Antiſtitum præſertim, perſecutorem acerrimum. Audiamus, quæ de aſſumpta hac ab ipſo auctoritate ſcribit S. Athanaſius: *Quis*, ait, *videns illum, iis, qui Epiſcopi putantur, præfici, in Eccleſiaſticisque judiciis præſidere, non jure dicat, hanc eſſe illam a Daniele prædictam abominationem deſolationis.* (h) Ex quibus infert Emin. Cardin. Gotti: *Erat ergo Athanaſii ævo veris Catholicis abominationem deſolationis videre, Imperatorem* [intueri] *quaſi Epiſcoporum Caput, Concilio in Eccleſiaſticis negotiis Præſidentem.* [i] Nunquam certe ita ſcripturus fuiſſet Athanaſius, vir ſanctiſſimus æque, ac doctiſſimus; ſi cauſas Eccleſiaſticas ſumma poteſtate in Synodis moderandi jus ad Imperatores ſemper pertinuiſſet.

Miror proinde, Jacobum Arminium, (ut Maximil. Sandæus refert) in ſuis, quas de Conciliis publicæ diſputationi exponendas vulgaverat, Theſibus ſcripſiſſe: " Jus convo-
" candi Concilia: iisque præſidere, & poſt
" litigantium acta, & propoſitiones, de qui-
" buscunque fidei articulis ſententiam ferre
" deciſivam & definitivam, cui omnibus fi-
" delibus obtemperandum ſit, ſemper obti-
" nuiſſe & obtinere Imperatorem." Interfuit ipſi diſputationi Petrus Cudſemius, qui cum ex eadem hac, quam impugnandam aſſumpſerat, theſi inferret: (k) *Ergo tibi in hac principali controverſia, an penes vos, an vero penes Pontificios ſit DEI Eccleſia; Imperatoris noſtri judicio ſtandum eſt: ſequus non modo rebellis es, & contumax; ſed ex propria confeſſione, etiam infidelis*; Argumentum hoc riſu excepit, & riſu diſſolvit Arminius: cui poſtea inſuſurravit Gomarus: *Tu protuliſti quædam odioſa, quædam falſa.*

Magis miror Sibrandum Lubbertum. Hic in ſuo, quem contra Emin. Cardinalem Bellarminum ſcripſerat libello *de Conciliis*, labore improbo, vaniſſimoque ſatigavit ſeſe, ingentemque congeſſit hiſtoricarum laciniarum farraginem, ut oſtenderet, Imperatorum iſtud jus eſſe & munus, ut Conciliis & ipſi præſint, & de Sacris ſententiam ferant. (l) Sed dubito vehementer, num quæ ſcripſit, vera eſſe, non dicam aliis, ſed vel ſibimet ipſi perſuaſerit. Nam cum famoſa illa inter Gomariſtas, ſeu Rigidos Calvinianos, & Arminianos, ſeu molles Calviniſtas ferveret controverſia, agereturque de Synodo propterea convocanda, in qua plenum jus, ut ſupra meminimus & præſidendi, & fidei quæſtiones decidendi, Ordinibus

(g) *Harduin. ibid. col. 923.* (h) *S. Athanaſ. in Epiſt. ad Solitar. vitam agentes. n. 77.*
(i) *Card. Gotti in Colloqq. Theologice Polem. 2dæ claſſ. Colloq. III. de Pontif. auctorit. in Conc.*
(k) *Petrus Cudſemius in Tractatu de deſperata Calvini cauſa c. 8. apud Maximil. Sandæum de Syn. Holland. L. II. c. VIII.*
(l) *Sibrand. Lubbert. de Concil. L. II. c. 4. & 5.*

bus Hollandiæ deferendum Arminiani contendebant ; Lubbertus Gomariſtarum partes ſecutus , quanquam Synodum cogere , coactam politico præſidio tueri ad Principes pertinere putaret ; auctoritatem tamen de fidei artículis ſtatuendi ipſorum a foro alienam ſcripſit. *Sint ſane*, inquit , *Ordines cuſtodes utriusque tabulæ ; ſed quia cuſtodes ſunt, quod alienum eſt, ſibi arrogare non debent. Eſt autem alienum de Prophetiis judicare.* Rurſum alibi contra Hugonem Grotium, Arminianorum Patronum, ſcribens, ait, *Nunquam in Eccleſia eam poteſtatem in Magiſtratu ſeculari eſſe agnitam , neque ab Ordinibus eſſe uſurpandam* : (*m*) Eamque ſententiam ex Gomariſtarum ſenſu toto capite longa oratione pertractat: nimirum, judicium de controverſis fidei quæſtionibus non ad Magiſtratus, ullamve Poteſtatem politicam , ſed ad Miniſtros Eccleſiæ pertinere. Horum , utpote ſervorum DEI, & Paſtorum Dominici Gregis , ut Gomariſtæ loquuntur , eſſe , Eccleſiaſtica curare: conceſſa ipſis a Chriſto poteſtate, gladio Divini Verbi, falſæ doctrinæ , & Eccleſiarum diſſidiis obviam ire, atque univerſim de Eccleſiaſticis rebus omnibus ex norma Verbi Dei judicare.

Revocat igitur Lubbertus , quæ antea aſſeruerat, poteſtatemque de fidei dogmatis decidendi, quam tanto molimine Imperatoribus aſſerere conabatur , nunc illis penitus abjudicatam , Eccleſiæ Miniſtris tranſcribit. Cui jam obſecro Lubberto habenda fides? An Genevæ ſcribenti contra Bellarminum & Catholicos? An vero eidem in confiniis Germaniæ inferioris contra Hugonem Grotium & Calvinianos Gomariſtas decertanti? Quid mirum , ſi multis Proteſtantium Doctoribus circa unum idemque dogma inter ſe ſe non conveniat, cum etiam unus idemque a ſemetipſo diſſentiat , & ſubito album dicat, quod paulo ante ceu nigrum averſabatur ? Sed hoc , ut ex omnium Sæculorum hiſtoria patet , illis commune eſt omnibus, quicunque ductu privati ſpiritus decepti, a Petri Sancta Sede , ab Eccleſia Romano-Catholica, defecerunt, in qua ſola, certa, conſtans, perpetua & inconcuſſa veritatis regula invenitur.

§. V.

De Conciliorum auctoritate, & infallibilitate.

QUam exiguam Conciliis quibuscunque auctoritatem , & ab erroris periculo ſecuritatem ineſſe putaverit Lutherus, jam ſupra vidimus. Nihilo plus ipſis tribuit Calvinus. Multa is quidem laude Epiſcoporum iſtas Congregationes, pro fide ſtabilienda inſtitutas, commendat, illarumque definitiones magno loco habendas aſſerit : *Nos certe*, inquit, *libenter concedimus, ſi quo de dogmate intercidat diſceptatio, nullum eſſe, nec melius, nec certius remedium; quam ſi verorum Epiſcoporum Synodus conveniat , ubi controverſum dogma excutiatur. Multo enim plus ponderis habebit ejusmodi definitio , in quam communiter Eccleſiarum Paſtores , invocato Chriſti Spiritu conſenſerint ; quam ſi quisque ſeorſum domi conceptam populo traderet , vel pauci homines privatim eam conficerent.* (n) His ipſis tamen definitionibus, ſine prævio examine integram adhibendam eſſe fidem, non cenſet. Paulo enim ante dixerat: *Quoties Concilii alicujus Decretum profertur, expendi primum diligenter velim , quo tempore habitum ſit , qua de cauſa habitum , & quo conſilio , quales homines interfuerint : deinde illud ipſum, de quo agitur, ad Scripturæ amuſſim examinari ; idque in eum modum , ut Concilii definitio pondus ſuum habeat , ſitque inſtar præjudicii , neque tamen examen, quod dixi, impediat.* (o) Cujuslibet igitur examini Venerabilium iſtarum Synodorum acta ſubmittit, Patrumque ſententias tanta maturitate, deliberatione, ſtudioque latas, & fidelium omnium aſſenſu probatas, ipſe ſingulorum hominum , virorum , mulierum criſi dijudicandas , ventilandas pro libitu , explodendasque exponit.

Quid facilius, quam ut naſutus quisque, petulansque cavillator vel in tempore, quo habitum Concilium fuit , vel in occaſione ejusdem & cauſa , aliisque circumſtantiis, vel in perſonarum , quæ eidem interfuerant, genio, indole, doctrina, vita, moribusque inveniat aliquid, aut inveniſſe ſe putet, quod carpat, quod audaci cenſura perſtringat, ac damnet ? Præſertim ubi viderit, quod Calvinus ipſe ſuo præceſſerit exemplo , atque ad Synodorum omnium Decreta, geſtaque libere cavillanda prætulerit facem ? Nam, quanquam profiteatur , ſe priora quatuor Oecumenica Concilia venerari , eadem tamen graviſſima cenſura notat. *In ipſis*, inquit, *purioribus quoque & antiquioribus Conciliis eſt, quod jure deſideres : vel quod eruditi viri multa non proſpiciebant : vel quod gravioribus occupatos nonnulla ſubterfugiebant : vel quod ſimpliciter ut homines falli poterant: vel quod nimio adfectu plerumque præcipites ferebantur.* (p) Hæc nimirum eſt illa reverentia, quam Sanctiſſimis iſtis Conciliis Calvinus defert : quod eorundem Patres vel modi-

(*m*) *Lubbert. in Refutat. Pietat. Holland. pag.* 145. *apud Sandæum l. cit.*
(*n*) *Calvin. L. IV. Inſtitut. c.* 9. §. 13.
(*o*) *Calv. loc. cit.* §. 8.
(*p*) *Ibid. c.* 8. §. 9.

modicæ prudentiæ in proſpiciendo, vel negligentiæ in animadvertendo, vel erroris in judicando, vel demum vitioſi cujusdam affectus, quo impulſi a vero, rectoque deviaverint, reos arguat. Atque hoc uno eodemque cuneo, quo *puriora* illa, ut ait, & *antiquiora* Concilia aggreditur, omnium plane Synodorum auctoritatem convellit: præ quibus tamen ad diſcutiendam dogmatis alicujus veritatem nullum eſſe nec melius, nec certius remedium, ipſe agnoſcit & fatetur. Hæc eadem illa via eſſe videtur, de qua ad Canonum omnium & Conciliorum robur infirmandum inventa Lutherus tantopere lætatur & gaudet. *Via nobis facta eſt*, inquit, *enervandi authoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum geſtis, & judicandi eorum Decreta, & confidenter confitendi, quidquid verum videtur, ſive probatum fuerit, ſive reprobatum a quocunque Concilio.* (q) Vias autem tam malas excogitare, easdemque ſequendas aliis oſtendere, quid hoc aliud eſt, quam omnem deprehendendi erroris, veritatisque inveniendæ modum vaferrimo conſilio, ut nihil acrius dicam, adimere? Nam ſi ea ipſa, quæ omnium aſſenſu optima ſunt, certiſſimaque ad veram, germanam, & incorruptam Chriſti doctrinam inveſtigandam adjumenta, ſi hæc, inquam, non debilia tantum & nuanca, ſed omnino dicantur erronea; quid demum ſupererit, in quo ſalutis æternæ, quæ non niſi in vera fide, & in vera Chriſti Eccleſia obtineri poteſt, adipiſcendæ ſpem collocemus?

Alia longe, multo ſanctior eſt illa reverentia, qua veri veræ Chriſti Eccleſiæ filii Sanctas Synodos, Oecumenicas præſertim, olim ſuſceperunt, & venerati ſunt. S. Gregorius M. in ſua ad Secundinum Servum Dei, incluſum, Epiſtola ſcribit, hanc ſuo tempore viguiſſe conſuetudinem, ut tam Romanæ Eccleſiæ Pontifex, quam aliarum Patriarchalium Sedium Antiſtites, mox ab Ordinatione ſua, datis ad Patriarchas cæteros literis profiterentur, ſe quatuor priora Concilia & cum reverentia complecti, & eorundem Canones perpetuo obſervaturos. " Unde idem Apoſtolicus (S. Gregorius " Papa) ut Bernaldus, antiquus Auctor, apud " Gretſerum (r) ſcribit, in exordio Ordi- " nationis ſuæ, miſſa Synodica Patriarchis, " ita profeſſus eſt de eisdem Conciliis:

Sicut, inquit; *Sancti Evangelii IV. Libros, ſic IV. Concilia ſuſcipere & venerari me fateor: Nicænum ſcilicet, Conſtantinopolitanum primum, Epheſinum primum, Chalcedonenſe: quia in his, velut in quadrato lapide, Sanctæ fidei ſtructura conſurgit. Et cujuslibet vitæ atque actionis exiſtat, quisquis eorum ſoliditatem non tenet, etiamſi lapis eſſe videatur; tamen extra ædificium jacet. Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo Epiſtola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur: & Theodorus, perſonam Mediatoris DEI & hominum in duabus ſubſtantiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur. Scripta quoque Theodorici,* (s) *per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, auſu invidentiæ prolata refutantur. Cunctas vero perſonas, quas præfata Veneranda Concilia reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector: quia, dum univerſali conſenſu ſunt conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quisquis præſumit, aut ſolvere, quos ligant; aut ligare, quos ſolvunt. Quisquis ergo aliud ſapit; anathema ſit.* Hæc S. Gregorius.

Addit Bernaldus: " Nequaquam autem " illorum IV. Conciliorum excellentiam ita " prædicare debemus, ut reliquorum auctoritati in hoc quoquo modo præſcribamus: " illorum, inquam, quæ eodem modo & " univerſaliter inſtituta, & Apoſtolica au- " ctoritate confirmata non dubitamus. Nam " quia antiquitus Patriarchæ illa quatuor " tantummodo in ſuis Synodicis ſe venerari " proteſtati ſunt; nullatenus hoc in con- " temptum reliquorum hujusmodi Conci- " liorum feciſſe credendi ſunt: ſed ideo po- " tius, quia nondum alia habuerunt. Si " enim jam habuiſſent, procul dubio non " magis illa, quam iſta IV. contemnerent, " utpote quæ non minus authentica & uni- " verſalia, & Catholicæ profeſſioni neceſſa- " ria proſpicerent. Unde B. Gregorius " Papa quintum Concilium, poſt illa IV. con- " gregatum, in ſua Synodica adjecit: quod " de Sexto facere non potuit; quia illud " nondum inſtitutum, ſed ſub XVI. Succes- " ſore ſuo poſtea inſtituendum (t) longe " præceſſit." Hæc Bernaldus Presbyter Eccleſiæ Conſtantienſis, quem Gretſerus eundem putat, qui a Trithemio Bernoldus appellatur. (u) Claruit Sæculo XI.

Parem reverentiam jam diu ante S. Gregorium I. Papam, Oecumenicis exhibendam Synodis ſuo judicio declaravit S. Ambroſius, Mediolanenſium Antiſtes: qui de Nicæna loquens (hæc enim & Conſtantinopolitana I. ejus ævo tantum celebratæ fuerant) dignam hanc Ambroſiana fortitudine protulit ſen-

(q) *Lutheri Propoſitio 29. a Leone X. damnata.*
(r) *Gretſeri Operum Tom. VI. edit. Ratisbon. pag. 524.* (s) *Theodoreti.*
(t) *Obiit S. Greg. Magn. anno DCIV.: Concilium autem VI. cœptum fuit A. DCLXXX., finitum DCLXXXI. ſub Agathone III. PP. qui S. Gregorii Succeſſor fuit XVtus: ſed a S. Leone II., Succeſſore XVI. confirmatum.*
(u) *Gretſer. Tomo VI. Ratibon. edit. pag. 23.*

ſententiam: *Sequor*, ait, *tractatum Nicæni Concilii, a quo me nec mors, nec gladius poterit ſeparare.* (x) Alibi Concilii hujus traditam ſcripturæ interpretationem *Hæreditaria ſignacula* vocat, *nullius auſi temeritate violanda.* (y)

Nec minore Synodos has loco habuit S. Auguſtinus, Ambroſio coævus. Hic plenariorum Conciliorum auctoritatem dicit eſſe in Eccleſia ſaluberrimam. (z) Saluberrimam, inquam, quia ad omnem dubitationem tollendam, fidemque firmandam, & efficaciſſima eſt, & ſecuriſſima: Quamvis enim alio loco moneat, *tutum non eſſe, in ea progredi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in Regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata ſunt;* Mox tamen ſubjungit: *Id autem ſit cura ſecuræ vocis aſſerere, quod in gubernatione Domini DEI noſtri Univerſalis Eccleſiæ conſenſione roboratum eſt.* (a) Ita vero conſenſio totius Eccleſiæ nullibi certius invenitur, nullibi præſtatur ſolennius, quam in Concilio Generali & Oecumenico, ubi Eccleſiarum omnium particularium Paſtores, Præſulesque cum ſuo Capite in DEI nomine congregati, illa, de quibus controverſia inciderit, invocato Sancto Spiritu, diligenti, maturaque adhibita deliberatione, diſcutiunt, & ſecundum ea, quæ vel in Verbo DEI ſcripto revelata, vel a Patribus tradita ſunt, ſuam ferunt ſententiam, collatisque ſuffragiis, quid tanquam fidei dogma tenendum, quid ceu erroneum damnandum ſit, definiunt.

Horum itaque, quos dixi, aliorumque, quos afferre nimis prolixum foret, Sanctiſſimorum Patrum, & Eccleſiæ Doctorum veſtigiis nos Catholici adhuc hodie inhæremus, & una cum ipſis non prima ſolum quatuor, ſed cætera etiam, quæcunque ſecutis deinde temporibus, uſque ad hanc noſtram ætatem in Chriſti Eccleſia legitime celebrata fuere Concilia Oecumenica, legitimaque, id eſt, Romani Pontificis auctoritate confirmata, omni cum veneratione complectimur: eadem Sanctorum inſtar Evangeliorum reveremur: quæ in iis definita ſunt fidei dogmata, prompto intellectus obſequio credimus: qui in eisdem damnati ſunt errores, uno omnes aſſenſu damnamus, & reprobamus.

DEI nimirum verbo nixi, ejusdemque, qui nec falli poteſt, nec fallere, certiſſima promiſſione freti, Catholicam hanc profitemur ſententiam, quod Concilia, ea, qua dixi, ratione celebrata, in ſtatuenda, fidei non ſolum, ſed & morum doctrina, errare non poſſint, nec in errorem inducere: utraque enim, tam illa, quæ credenda docet, quam altera, quæ mores format, eſt ad ſalutarem ovium Chriſti paſtum neceſſaria. Aſſertionis hujus noſtræ fundamentum cum Bellarmino, aliisque ex ipſiusmet Chriſti Servatoris noſtri Oraculis petimus. Nam Imo. apud Matthæum ait: *Ubi ſunt duo vel tres congregati ſunt in nomine meo,* (b) *illic ſum in medio eorum.* Quod eo loco de Eccleſia, deque Congregatione Eccleſiaſtica loquatur, ipſe ſententiarum ſe invicem conſequentium nexus probat. Sermo enim erat de homine, qui privatam correctionem ab uno, & coram uno, vel coram duobus aut tribus teſtibus factam reſpuit. De hoc Chriſtus inquit: *Quod ſi non audierit; dic Eccleſiæ. Si autem Eccleſiam non audierit; ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Ne quis vero præſumat, Eccleſiam, aut Prælatorum Eccleſiæ Congregationem parvi facere; mox addit: *Amen dico vobis: quæcunque alligaveritis ſuper terram; erunt ligata & in Cælo: & quæcunque ſolveritis ſuper terram; erunt ſoluta & in Cælo.* Rurſus, ut Apoſtolos, eorumq; Succeſſores ad fiduciam Divinæ opis, in ejusmodi Congregationibus & Eccleſiaſticis Conventibus, certo certius, ſi modo eam peterent, adfuturæ excitaret; ſubjungit: *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in Cælis eſt.* Demum ut oſtenderet, quo loco habenda ſint Prælatorum congregatorum Decreta; ſemetipſum in medio eorum adſtiturum promiſit, ſuaque præſentia ipſorum actiones & judicia, ne a veritate deflectant, eſſe dirigenda. *Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo; ibi ſum in medio eorum.* " Quorum " Verborum, inquit Bellarminus, hæc ſen- " tentia eſt: Si duo vel tres congregati in " nomine meo, obtinent ſemper, quod petunt " a Deo, nimirum ſapientiam & lumen, " quod ſufficit eis ad cognoſcenda ea, quæ " ipſis neceſſaria ſunt; quanto magis Epi- " ſcopi omnes congregati in nomine meo, " ſemper obtinebunt, quod juſte petunt, id " eſt, Sapientiam & lumen, ad judicanda " ea, quæ ad totam Eccleſiam dirigendam " pertinent?" (c)

Hunc verum, genuinum, ac germanum eſſe ſenſum Verborum Chriſti, multiplici tum Conciliorum, tum Patrum teſtimonio oſtendi poteſt: Pari enim ratione interpretandi, parique argumentatione uſus eſt S. Cyrillus, qui de Patribus Nicææ congregatis lo-

(x) *S. Ambroſ. Epiſt.* 30. (y) *Epiſt.* 60.
(z) *S. Auguſtin. Epiſt.* 118. *c.* 1. *ad Januar.*
(a) *S. Auguſtin. contra Donatiſt. de Bapt. L.* 7. *c.* 53.
(b) *Matth.* 18. (c) *Bellarm. De Concilior. Auctorit. L. II. c.* 11.

loquens ait: *Quibus ſane Chriſtus adſedit, qui dixit: ubi fuerint duo vel tres congregati &c.* (*d*) Idem fere legitur in Concilii Chalcedonenſis Epiſt. ad Leonem. Idem in VI. Synodo Act. 17. Idem in Epiſt. Cœleſtini ad Concilium Epheſinum I., ubi ex laudatis Chriſti Domini verbis ſic arguit: *Quod ſi numero tam exiguo Spiritus Sanctus non deeſt; quanto magis par eſt credere, illum minime defuturum, ubi tanta Sanctorum multitudo convenerit?* Eandem in ſententiam, immo iisdem pene verbis ſcribit S. Gregorius: *Si ergo adeſſe dignabitur, ubi duo vel tres fuerint; quanto magis non deerit, ubi plures convenerint Sacerdotes?* (*e*) Æſtimet proinde æquus Lector, an credendum ſit potius Calvino, qui, ut Bellarminus ait, non adeo magni facit hoc teſtimonium; an vero tot Conciliis, Patribusque, doctrina non minus, quam Sanctitate clariſſimis habenda ſit fides, qui iisdem hisce Chriſti verbis maximum ineſſe pondus unanimi conſenſu exiſtimant, deductaque inde a minori ad majus argumentatione, Conciliorum præſertim Oecumenicorum ab errore ſecuritatem dilucide evinci volunt?

Hæc ab errore ſecuritas Catholicarum Synodorum, multo certius ſtabilitur ex altera Chriſti promiſſione apud Joannem: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* [f] Quod non ſolis Apoſtolis, ſed horum etiam Succeſſoribus ea fuerit facta promiſſio, eruitur ex aliis Domini verbis, quæ apud eundem Evangeliſtam pollicendo præmiſerat. *Ego*, inquit, *rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum, Spiritum veritatis.* (g) Nimirum hunc Sanctum Spiritum veritatis a Patre dandum promiſit primum quidem Apoſtolis, ut cum ipſis maneret, quamdiu in vita ſuperſtites ejusdem ope indigerent: tum vero ſimul eundem a Patre dandum promiſit Apoſtolorum Succeſſoribus, quos idem Spiritus Sanctus poſiturus erat Epiſcopos, regere Eccleſiam DEI, ut cum his quoque perpetuis deinceps temporibus permaneret, eosdem dirigeret, veritatem doceret, quam hi in alios docendo transfunderent. Jam vero quandonam hæc Spiritus Sancti Doctrina vel olim Apoſtolis fuit, vel eorum ſucceſſoribus adhuc dum eſt magis neceſſaria, quam in publica Synodo? quod tempus aptius, quis opportunior ad veritatem docendam locus, quam in Concilio Generali, ubi Epiſcopi omnes veritatis indagendæ cauſa congregantur?

Sancti Apoſtoli profecto in Hieroſolymitana ſua Synodo tantum fiduciæ in hac Chriſti Domini promiſſione poſuerunt, ut cum dicenda jam eſſet de propoſita quæſtione ſententia, fidenter ac ſine hæſitatione pronuntiarint: *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis, &c.* Quo declararunt, Concilii ſententiam non tam ab hominibus fuiſſe conceptam, quam a Spiritu Sancto dictatam, ac proinde ceu veriſſimam, atque ab omni erroris periculo exemptam ab univerſa Eccleſia recipiendum eſſe: prout illam reipſa etiam, non ab his tantum, qui Concilio intererant, ſed a cæteris etiam, quibus eadem ex Concilii Decreto nuntiata fuerat, cum inſigni reverentia gaudioque receptam fuiſſe, ipſa Apoſtolorum acta teſtantur. *Tunc placuit Apoſtolis & Senioribus cum omni Eccleſia eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Judam, qui cognominabatur Barſabas, & Silam, viros primos in Fratribus, ſcribentes per manus eorum. . . . . Illi ergo dimiſſi, deſcenderunt Antiochiam, & congregata multitudine tradiderunt Epiſtolam. Quam cum legiſſent, gaviſi ſunt ſuper conſolatione. Judas autem & Silas, & ipſi cum eſſent Prophetæ, verbo plurimo conſolati ſunt Fratres, & confirmaverunt. Facto autem ibi aliquanto tempore, dimiſſi ſunt cum pace a Fratribus, ad eos, qui miſerant eos.* (h) En primæ hujus ac celeberrimæ Synodi finem. Nulla ibi mentio examinis, quale a Calvino de Synodorum Decretis inſtituendum præſcribitur, neque ab aliis, neque ab Antiochenis ipſis ſuſcepti, apud quos tamen primum ea mota controverſia fuit, Synodoque data occaſio. Solum de gaudio legitur, de conſolatione, quam univerſi fideles ex eo perceperant, quod cauſa tam gravis, tanta contentione, imo *ſeditione* (i) antea agitata, per Synodi ſententiam, ab Apoſtolis, Spiritu Sancto, ex Chriſti promiſſione ipſos dirigente pronuntiatam, feliciſſime deciſa eſſet, penitusque finita.

Cum igitur hæc ipſa Synodus prototypon ſit ac norma, cui Synodi omnes aliæ debeant conformari: cum in hac DEUS evidens ac manifeſtum dare nobis voluerit argumentum illius opis ac directionis, qua Eccleſiæ ſuæ Epiſcopis in Concilio legitimo congregatis eſſet adſtiturus, eorundemque deliberationes ac ſententias moderaturus, ut nihil quod moribus eſſet inimicum, aut a veritate alienum docerent, aut docendum ſtatuerent: cum denique in hujus Apoſtolicæ Synodi promulgatione, cæteris fidelibus facta, exhibere nobis voluerit exemplum, qua animi reverentia, qua intellectus voluntatisque promptitudine Conciliorum dogmata, Canones, Decreta ſuſcipere deberemus; tum

(*d*) *S. Cyrill. in expoſit. Symb. Nicæni.*
(*e*) *S. Gregor. L. 7. Epiſt. 106.*
(*f*) *Joann. 16. v. 13.*
(*g*) *Joann. 14. v. 16.*
(*h*) *Act. Apoſtol. c. 15. v. 22.*
(*i*) *Ibid. v. 2.*

tum certe mirari magnopere non poterunt Proteſtantes, ſi quemadmodum Apoſtoli ſui Concilii definitiones, ipſiusmet Spiritus Sancti compellarunt; ita pariter cæterorum Synodorum Patres eadem nuncupatione ſuas definitiones honorandas putent, parique reverentia a fidelibus excipiendas, obſervandasque contendant.

Fecerunt hoc ipſimet Proteſtantes, eadem verborum Domini, quæ ſupra attulimus, auctoritate nixi, non eodem tamen nobiscum jure fulti. Excipiebant Arminiani in Hollandia contra inimicam cauſæ ſuæ Synodum Dordracenam, contendentes, illam falli poſſe, erroribusque eſſe obnoxiam; ac proin ejusdem ſententias, definitiones ac Decreta, non eam obtinere vim, ſuas ut conſcientias adſtringerent. Sed hoc unum illis fuit reſponſi loco datum a Gomariſtis: *Chriſtus promittendo Apoſtolis Spiritum veritatis, ſimul promiſit Eccleſiæ ſuæ, cum ipſa ſe futurum uſque ad conſummationem ſæculi, & eſſe in medio duorum, vel trium, qui congregati ſint in nomine ſuo.* Ex his, quæ veriſſima ſunt, ac plane Catholica, inferebant: *Cum Paſtores ex pluribus Regionibus convenirent, ad definiendum juxta Verbum DEI doctrinam in Eccleſiis edocendam; par erat, firma fide ſuaderi, JESUM Chriſtum, juxta ſponſionem ſuam in medio eorum eſſe.* (k) En quam belle ſuum illum conventum, quem ex ipſorum voce Synodum hucusque appellavimus, infallibilem probent. Illum, inquam, conventum, qui ad nullam veræ Synodi claſſem reduci poteſt. Quo enim nomine eundem compellabimus? An Synodum Oecumenicam dicemus? Sed hoc ipſi non volunt. An Nationalem? Ubi Primas igitur? Ubi Patriarcha? An Provincialem? Ubi Archi-Epiſcopus & ſubjecti eidem Suffraganei? An Diœceſanam? cujus autem Diœceſis? & ubi ejusdem Epiſcopus, ex Apoſtolica, veraque ordinatione ſuccedens? Immo ubi Sacerdos, ubi Parochus ab Epiſcopo conſecratus? Atque hunc tamen Conventum Chriſti aſſiſtentis præſidio honoratum, ac proinde ab omni erroneæ definitionis periculo alienum volunt: [quem enim alium in finem Chriſtus adſit in medio eorum, qui ad Synodum convenerunt; niſi, ut eorundem conſultationes moderetur, dirigat ſuffragia, ne a veritate exorbitent?] iſtamque ab errore immunitatem firma fide credendum dicunt; cum tamen e diverſo doceant, Synodos Catholicorum, etiam antiquiſſimas, ſanctiſſimas, celeberrimas, legitime & convocatas & celebratas, legitimas ab Eccleſia univerſa ſemper agnitas, has, inquam, non errare tantum potuiſſe, ſed re ipſa erraviſſe? Illorum nimirum Concilia Chriſtus deſeruerit, eadem hallucinari turpiter, varioque errore a ſana fidei, morumve doctrina deviare permiſerit, qui in Eccleſia, ab ipſo inſtituta, & per Apoſtolos propagata, conſtanti ſemper fidelitate permanſerunt; aliorum vero conventus ab errore defenderit, & adhuc dum defendet, qui ab hac Chriſti Eccleſia, in qua ſola veritas invenitur, defecerunt?

Sed nihil iſta Proteſtantium vana dicteria nos movent. Quam certi ſumus, ipſam fallere non poſſe Veritatem, quæ dixit: *Ubi duo vel tres congregati ſunt in nomine meo, illic ſum in medio eorum*: Et: *Ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi*: Et rurſus: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*; tam certi pariter ſumus, propter ipſam harum Chriſti promiſſionum auctoritatem, Synodos Oecumenicas, quas Sancta Eccleſia legitimas agnovit, habuit, acceptavit, in fidei ac morum doctrina, quam fidelibus omnibus tenendam proponunt, aut falli, aut fallere nunquam poſſe. Scimus enim, quod DEUS, ſicuti eſt in loquendo veraciſſimus, ita fideliſſimus ſit in adimplendo, quæ promiſit. Hinc Conſtantinus Imperator, ut Sozomenus narrat, finita Nicæna I. Synodo *ad Alexandrinam ſcripſit Eccleſiam, hortatus, uti omni diſſidio ac ſimultate depoſita, in fide a Concilio edita conſentirent: Eam enim nihil aliud eſſe, quam DEI ſententiam, conſenſu tot, tantorumque Epiſcoporum per Spiritum Sanctum ſtabilitam, & poſt accuratam inquiſitionem, atque adeo exploratam diſceptationem rerum omnium in controverſia poſitarum, comprobatam.* (l)

§. VI.

De Conciliorum confirmatione.

Atque hanc doctrinæ in Conciliis definitæ veritatem minime fallibilem multo firmius tenemus & credimus, multo fidentius aſſerimus tunc, ubi ad congregatorum in Synodo Patrum ſententias Romani Pontificis conſenſus acceſſerit, quo ea, quæ ab Epiſcopis in Synodo definita ſunt, rata habeat, comprobet, ſuoque judicio cum illis conſpirante confirmet. Hæc enim Pontificis confirmatio veluti ſigillum eſt, quo de legitima Synodorum authentia, certiſſimaque definitionum in illis conditarum veritate ſecuri reddimur: Hæc facit, ut ea, quæ in Conciliis ex Spiritus Sancti directione decreta ſunt, licet ſecundum ſe veriſſima ſint, etiam quoad nos veriſſima fiant: facit, inquam, ut eorundem veritas ex Pontificis oraculo, tanquam indicio, ab ipſomet Chriſto Domino deſignato, nobis innoteſcat: Hæc demum confirmatio ſanat, ſi quis forte defectus in Concilii convocatione, celebratione, cæterisque, quæ ad perfectam integritatem deſiderabantur, irrepſerit.

Singu-

(k) *Synod. Delph. inter acta Dordrac. Seſſ. 26.*

(l) *Sozoman. L. I. Hiſt. Eccleſ. cap. ult.*

Singulare iſtud Conciliorum confirmandorum privilegium collatum Romanis Epiſcopis in Petro fuit, cum huic eſt facta promiſſio, quod ejusdem fides non eſſet defectura. Eodem enim illo tempore, quo Chriſtus Petro dixerat : *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua;* ſimul addidit: *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* (*m*) Privilegium hoc Romanorum Pontificum ſicut ab Eccleſia univerſa agnitum ſemper fuit, ita pariter illud perpetuo uſu a primis uſque Conciliis non particularibus tantum, ſed & generalibus fuiſſe comprobatum, tum Sanctorum Patrum monumenta, tum ipſarummet Synodorum etiam antiquiſſimarum acta teſtantur.

Magnum Sardicæ anno CCCXLVII. celebrabatur Concilium in cauſa S. Athanaſii, & plurium Epiſcoporum, ab Euſebianis, pro Ariana perfidia ſtantibus, iniquiſſime læſorum. Patres intererant plures, quam trecenti, ut ipſe S. Athanaſius [*n*] narrat. Hi in Synodica ſua ad Julium Romanum Pontificem data iſthæc in verba ſcribunt : *Hoc enim optimum & congruentiſſimum eſſe videbitur, ſi ad Caput, id eſt, ad Petri Apoſtoli Sedem de ſingulis quibusque Provinciis Domini referant Sacerdotes.* (o)

Contra exorientem hæreſim Pelagianam ſub Innocentio I. Papa duo Provincialia coacta fuere Concilia, Carthaginenſe nimirum anno CCCCXVI., in quo congregati Patres Pelagii, & Cœleſtii ejus diſcipuli errores anathemate damnandos judicarunt: nec diu poſt in Numidia Milevitanum. Huic S. Auguſtinus interfuit, ac ad imitationem Synodi Carthaginenſis, parem cum cæteris Patribus adverſus eosdem errores tulit ſententiam. Utraque Synodus, diſcuſſo negotio, quidquid in ea cauſa geſtum fuerat, ad Innocentium Papam remiſit, ut ipſe ſua auctoritate firmaret, quod Epiſcopi de hac hæreſi, ejusque Magiſtris cenſuiſſent Retulerunt, inquit Marca (*p*), ad Papam Innocentium, ut ipſe ſummo jure decernat. *Cenſuimus*, ajunt Carthaginenſes, *hujusmodi perſuaſionis auctores Pelagium & Cœleſtium anathematizari oportere.* Definiunt, ait Pagi, quid agendum videatur, ſed non pronuntiant. Id ſummæ Sedi reſervant, cujus auctoritas per univerſam Eccleſiam expanſa porrigitur. (*q*) Docent hoc ipſa Synodi verba : *Hoc itaque geſtum, Domine Frater, Sanctæ Charitati tuæ intimandum duximus, ut Statutis noſtræ mediocritatis, etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur auctoritas pro tuenda ſalute multorum, & quorundam etiam perverſitate corrigenda.* (r)

Eandem fere in ſententiam ſcribunt, parique cum reverentia ad Apoſtolicam recurrunt Sedem Patres Concilii Milevitani. Suam his verbis Synodicam ordiuntur : *Quia Te Dominus gratiæ ſuæ præcipuo munere in Sede Apoſtolica collocavit, talemque noſtris temporibus præſtitit ; ut nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus, quam ea Tu poſſis vel faſtidioſe vel negligenter accipere ; magnus periculis infirmorum membrorum Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris.* Poſt hæc hæreſin Pelagianam exponunt : dein ſubjungunt: *Hæc inſinuantes Apoſtolico pectori tuo, non habemus opus multa dicere, & tantam impietatem verbis exaggerare; cum procul dubio te iſta permoveant, ut ab eis corrigendis, ne latius ſerpant, multosque contaminent, vel potius interimant, dum ſub nomine Chriſti, a gratia Chriſti penitus alienant, omnino diſſimulare non poſſis.* Tum quibusdam de Pelagio & Cœleſtio interjectis : *Sed arbitramur, adjuvante Miſericordia Domini DEI noſtri JESU Chriſti, qui Te & regere conſulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis tuæ, de claro Scripturarum lumine depromptæ, facilius eos, qui tam perverſa, & pernicioſa ſentiunt, eſſe ceſſuros ; ut de correctione potius eorum gratulemur, quam contriſtemur interitu, Domine Beatiſſime.* &c. . . . *Hæc ad Sanctitatem Tuam de Concilio Numidiæ ſcripta direximus, imitantes Carthaginenſem Eccleſiam, & Carthaginenſis Provinciæ Coepiſcopos noſtros, quos ad Sedem Apoſtolicam, quam beatus illuſtras, de hac cauſa ſcripſiſſe comperimus.* &c. (s)

His Epiſcoporum literis prolixa ad utramque Synodum Epiſtola reſpondit Innocentius, VI. Kal. Februar. anno CCCCXVII. Laudat Patres diverſis in qualibet Epiſtola elogiis tum ob zelum in erroribus ex Eccleſia Dei profligandis, tum ob reverentiam exhibitam Sanctæ Sedi, eam conſulendo, omniaque ad ejus judicium referendo. Laudat, quod quæſtionem diſcuſſerint, hæreſim damnarint, a ſententia tamen promulganda abſtinuerint, utpote, quæ Sedis Apoſtolicæ Decreto fuerit roboranda, ut omnes adſtringeret. Demum hæc duo ſtatuit: primum quidem, in Epiſtola ad Carthaginenſes, impium dogma condemnat, illique adhærentes ab Eccleſia removendos decernit: *Quisquis ergo huic aſſentiens videtur eſſe ſententiæ, quod dicat, adjutorio nobis non opus eſſe*

(*m*) *Lucæ* 22. *v.* 32. (*n*) *S. Athanaſ. in Exord. Apologiæ ſuæ ſecundæ.*
(*o*) *Synod. Conc. Sardicenſ. apud S. Hilar. in Fragmentis.*
(*p*) *Marca in Diſſert. de Veter. Collect. Canon. cap.* 14.
(*q*) *Franc. Pagi in Breviar. Roman. Pontif. Tom. I.*
(*r*) *Conc. Carthaginenſ. apud Harduin. Tom. I. Concil.*
(*s*) *Synodica Concil. Milevit. apud Harduin. Conc. T. I. Eſt Epiſt.* 92. *inter Auguſtinian.*

esse Divino, inimicum se Catholicæ Fidei, & DEI beneficiis profitetur, ingratum. Nec nostra communione sunt digni, quam prædicando taliter polluerunt. . . . Separetur ergo a sano corpore vulnus insanum, removetoque morbi sævientis afflatu, cautius, quæ sunt sincera perdurent, & grex purior ab hac mali pecoris contagione purgetur. &c. (t) In altera vero Epistola ad Milevitanos, Hæresiarchas ipsos suis expressos nominibus, a fidelium communione separat, donec resipiscant. *Quare Pelagium, Cœlestiumque, id est, inventores vocum novarum, quæ (sicut dixit Apostolus* (u)*) ædificationis nihilum, sed magis vanissimas consuevcrunt parare* (x) *quæstiones, Ecclesiastica communione privari, Apostolici vigoris auctoritate censemus; donec resipiscant a Diaboli laqueis, a quo captivi tenentur, secundum ipsius voluntatem: eosque interim Dominico ovili non recipi, quod ipsi perversæ viæ secuti tramitem, deserere voluerunt. Abscindendi sunt enim, qui nos conturbant, & volunt convertere Evangelium Christi.* (y) *Simul autem præcipimus, ut quicunque id pertinacia simili defensare nituntur, par eos vindicta constringat; Non solum enim, qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, digni sunt morte:* (z) *quia non multum interesse arbitror inter committentis animum, & consentientis favorem. Addo & amplius: plerumque delisci errare, cui nemo consentit. Hæc igitur, Fratres Carissimi, in supra dictos maneat fixa sententia: Absint Atrus Domini: careant duntaxat custodia Pastorali, ne duarum ovium dira contagia serpant forsitan per vulgus incautum.* &c. [a] Hæc de Provincialibus Synodis exempli solum causa memorasse sufficiat. Plura qui volet, Synodographos ipsos adeat.

Quod Oecumenicis etiam Conciliis confirmandis Romani Pontifices suam impenderint auctoritatem, certissimis pariter argumentis evincitur. Ad Nicænum I. quod attinet, legitur quidem in omnibus fere Conciliorum collectionibus ejusdem Synodica pro confirmatione impetranda ad S. Sylvestrum data, hujus item ad Synodi Patres responsoria; sed vario utraque tum stili, tum notæ temporis, quo data scribitur, vitio laborat, ideoque plenam hodie apud eruditos fidem non invenit. De Constantinopolitana I., quæ secunda est inter Oecumenicas, a Damaso Pontifice Rom. probata, testatur Photius, qui dum illustriores Constantinopolitani hujus Concilii recensuit Episcopos, hæc subjungit: *Quibus haud multo post & Damasus Episcopus Romæ, eadem confirmans, atque sentiens accessit.* (b) Idem declarat Epistola Synodica, anno sequente nimirum CCCLXXXII. ab Orientalibus Episcopis, Constantinopoli denuo congregatis data ad Damasum Papam, cæterosque Ecclesiarum Antistites, Romana in Synodo collectos. Hæc illi præfixa inscriptio apud Harduinum: *Dominis Honoratissimis, & Reverendissimis Fratribus, & Collegis* (c), *Damaso, Ambrosio, Brittoni, Valeriano, Ascholio, Aemilio, Basilio, & reliquis Sanctis Episcopis, in magna urbe Roma congregatis, Sancta Synodus Orthodoxorum Episcoporum, qui in magna urbe Constantinopoli convenerunt, in Domino salutem.* Ita in Epistola excusant Patres, quod suarum Ecclesiarum impediti necessitatibus, & longiore Constantinopoli mora detenti ad Synodum Romæ indictam nec anno præterito, nec præsenti potuerint convenire, Romani Pontificis auctoritatem agnoscentes, qui pro suo eosdem jure ad Concilium evocaverat. Addunt: *Quod proximum erat, tum ad res constituendas, tum ad vestram erga nos benevolentiam declarandam, Reverendissimos, Honorandissimosque Fratres & Collegas nostros Episcopos, Cyriacum, Eusebium, & Priscianum exoravimus, ut proficiscendi ad vos laborem libenter susciperent: per quos & pacifica, unitatemque spectans voluntas nostra, & incensum sanæ fidei studium patefiat.* Tum ejusdem fidei, quam inter Arianorum Principum persecutiones, Judicumque crudelitatem hactenus defenderint, & adhuc dum tueantur, ac teneant, rationem reddunt, eamque ulterius pernoscendam scribunt tum ex Tomo Synodi Antiochenæ [d], tum ex eo, *qui superiore anno Constantinopoli a Synodo* [e] *Universali est editus, ubi,* inquiunt, *& fidei confessionem uberius exposuimus, & in recens adinventas hæreses anathematis sententiam perscripsi-*

(t) *Rescript. Innocentii PP. ad Conc. Carthag. apud Harduin. Tom. I.*
(u) 1. *Tim.* 1.
(x) *MS.* parere.
(y) *Gal.* 1. 7. & 5. 12.
(z) *Rom.* 1.
(a) *Rescript. Innocent. PP. ad Concil. Milevitan. apud Harduin. l. cit.*
(b) *Phot. Lib. de VII. Synodis ad Michaelem Imp.*
(c) *Franc. Pagi in Breviar. Roman. Pontif. legit:* Dominis Carissimis, & Religiosissimis Fratribus, & Comministris, &c.
(d) *Anni* 378.
(e) *Nondum probata a Damaso & ab Episcopis Occidentalibus acceptata tunc fuerat Synodus hæc Constantinopolitana; Universalem tamen appellant, quia a totius Orientis Episcopis celebrata.*

ſcripſimus. Præter hæc, quæ in fidei cauſa geſta, ſignificant cætera, quæ eadem in Synodo Conſtantinopolitana peracta ſunt. Demum, ut eadem Damaſus cum congregatis tunc in Romana Synodo Epiſcopis rata habeat, rogant: *Quibus tanquam legitime & Canonice apud nos conſtitutis, Veſtram quoque Reverentiam gratulari obſecramus, intercedente Spiritali caritate & Domini timore, humanum omnem affectum coercente, Eccleſiarumque ædificationem pluris faciente, quam privatum erga unumquemque voluntatem & gratiam. Sic enim & fidei doctrina conſonante, & Chriſtiana in nobis caritate confirmata, deſinemus illud dicere, quod ab Apoſtolis damnatum eſt:* Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ (*f*). *Atque omnes nos Chriſti eſſe oſtendentes, qui in nobis diviſus non eſt, indiſcerptum, DEO favente, corpus Eccleſiæ conſervabimus, & ad Domini tribunal cum fiducia comparebimus.* His acceptis & expenſis, auditaque Epiſcoporum Orientalium relatione S. Damaſus Synodum probavit. Atque ex hoc tempore eadem, tanquam per Sedem Apoſtolicam confirmata, magnam ubique venerationem habuit.

Animadvertendum hic tamen, Damaſum Papam ſua iſta probatione non omnia prorſus ac ſingula hujus Concilii geſta, ſtatutaque fuiſſe complexum; ſed ea duntaxat, quæ ad fidem pertinent: puta Symbolum, cæteraque, quæ contra Macedonium fuere definita. Canones enim, in eo Concilio editi, non tantum ab Apoſtolica Sede recepti non ſunt; ſed ne quidem Libris Synodicis ab Eccleſia Rom. inſerti. Conſtat ex Concilio Chalcedonenſi, in quo Act. XVI. Legatus Sedis Apoſtolicæ, Lucentius, Epiſcopus Eſculanus, eosdem hos appellat *Canones non conſcriptos*, id eſt, ab Eccleſia non probatos. Et quanquam Codex Eccleſiæ Orientalis, in quem iidem relati ſunt, Canone I. ejusdem Concilii Chalcedonenſis fuerit receptus; reclamarum tamen eſt a Legatis Apoſtolicis, quod *Canones illi in Synodicis non habeantur.* Quin & poſt Concilium Chalcedonenſe Romani affirmarunt Pontifices, Canones hos ab Eccleſia non admitti. Sufficiat unius Sancti Gregorii Magni teſtimonium: qui licet fuerit ſolemniſſime profeſſus, ſe *quatuor prima Concilia*, (inter quæ Conſtantinopolitanum I. de quo loquimur, ſecundum locum habet) *tanquam quatuor DEI Evangelia venerari*; in Epiſtola tamen ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum Patriarchas data aperte teſtatur: *Romana Eccleſia Canones hujus Synodi non accepit: in hoc autem eandem Synodum accepit, quod eſt per eam contra Macedonium definitum.* (g) Canon certe tertius (plures enim non fuere [*b*]) quo decernitur, quod *Conſtantinopolitanus Epiſcopus habeat honoris Primatum poſt Romanum Epiſcopum*, auctoritatem in Eccleſia non obtinuit ante Synodum Lateranenſem IV., in qua demum ſub Innocentio III. Papa, primus poſt Romanam Sedem locus Conſtantinopolitanæ Cathedræ delatus fuit. Vtus ejus Concilii Canon ſic habet: *Antiqua Patriarchalium Sedium Privilegia renovantes, Sacra Univerſali Synodo approbante, ſancimus, ut poſt Romanam Eccleſiam, quæ diſponente Domino, ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet Principatum, utpote Mater univerſorum Chriſti Fidelium & Magiſtra; Conſtantinopolitana primum, Alexandria ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum obtineant; ſervata cuilibet propria dignitate.*

Tertia inter Oecumenicas numeratur Synodus Epheſina, anno CCCCXXXI. congregata adverſus novam hæreſin Neſtorii, Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui adorandum Incarnationis myſterium, & veræ Genitricis DEI titulum, quam Beatiſſimæ MARIÆ Virgini Catholica ſemper tribuit Eccleſia, ſuis blaſphemiis pertinaciter impugnavit. Conſtituta Synodo Epheſi inchoandæ ab Imperatoribus fuerat ipſa dies Pentecoſtes, quæ eo anno in ſeptimam Junii incidit; ſed non ante vigeſimam ſecundam ejusdem menſis Epiſcopi convenere. Duas proinde jam modo Synodos ante Oecumenicam Epheſinam Celeſtinus Papa contra hanc Neſtorii impietatem Romæ celebraverat: primam anno CCCCXXX. ſub initium menſis Auguſti (*i*). In hac lata eſt in Neſtorium ſententia excommunicationis & depoſitionis ab Epiſcopali dignitate & gradu; niſi intra decimum a denuntiatione facta diem, perfidiam ſuam erroresque ſcripta confeſſione condemnet. Reſtituti quoque in Eccleſiæ communionem, qui propter fidem a Neſtorio ejecti fuerant. Damnati ſunt Pelagiani, ut qui ſocietate erroris cum Neſtorio jungerentur; eadem cum ipſo percellerentur ſententia. Denique ex eo Concilio ſeptem a Celeſtino Pontifice ſcriptæ ſunt epiſtolæ: (*k*) Ad Neſtorium, ut ejuratis erroribus redeat ad pœnitentiam: Ad Clerum populumque Conſtantinopolitanum, ut conſtantes in fide per-

(*f*) 1. *Cor.* 1.
(*g*) *S. Gregor. M. L. VI. Epiſt.* 31.
(*b*) *Vide Natal. Alexandr. in Hiſt. Eccleſ. Sæculi IV. Diſſert. XXXVIII. art. I.*
(*i*) *Pagi in Breviario Roman. Pontif. T. I. in S. Celeſtino. n. XV.*
(*k*) *Recitantur hæ literæ apud Harduin. Tom. I. Concilior. in parte I. Conc. Epheſini a Cap. VIII.*

permanerent : Ad Joannem Antiochenum , Rufum Theſſalonicenſem , Juvenalem Hieroſolymitanum , Flavium Philippenſem Epiſcopos , ut cauſam fidei ſtrenue tueantur : Demum ad Cyrillum Alexandrinum , egregium Eccleſiæ Dei Defenſorem , & a multis jam palmis varia ab hæreſi reportatis celeberrimum. Huic Sedis Apoſtolicæ vices hoc in negotio ſuſtinendas, & exequendam ſuam ac Synodi Romanæ ſententiam Celeſtinus demandavit. *Auctoritate igitur tecum* , inquit , *noſtræ ſedis adſcita , vice noſtra uſus, hanc exequeris diſtricto vigore ſententiam : ut aut infra decem dies ab hujus conventionis die numerandos , pravas prædicationes ſuas ſcripta profeſſione condemnet, & hanc ſe de Nativitate Chriſti DEI noſtri fidem tenere confirmet , quam & Romana, & tuæ Sanctitatis Eccleſia, & univerſalis devotio tenet ; Aut ſi hoc non fecerit , mox Sanctitas tua , illi Eccleſiæ proviſura , a noſtro eum corpore modis omnibus ſciat eſſe removendum, qui nec in ſe medentium curam voluit admittere , & in perditionem tam ſuam, quam omnium ſibi creditorum male peſtifer feſtinavit.* Addit : *Eadem autem ſcripſimus & ad ſanctos Fratres & Coepiſcopos noſtros, Joannem, Rufum, Juvenalem, & Flavianum , ut nota ſit de eo noſtra , immo Chriſti noſtri Divina ſententia.* (*l*)

Alteram Synodum coegit Celeſtinus , poſtquam *Sacram* Imperatorum , qua Metropolitani omnes ad Concilium Epheſinum Oecumenicum vocabantur , acceperat, anno CCCCXXXI. quo ſub initium Maji Occidentales Epiſcopos Romam accivit. Hi illic congregati, ut ajunt Patres Epheſini in ſua ad Imperatores relatione, & rectam de fide ſententiam magno conſenſu prædicarunt, & eos , qui diverſa ſentirent , alienos eſſe penitus a Sacerdotio , Clero, graduque definierunt. (*m*) Eadem in Synodo delecti Legati , qui Epheſino in Concilio Celeſtini præſentiam ſupplerent , Arcadius & Projectus Epiſcopi , & Philippus Presbyter Romanus , his inſtructi mandatis, ut & Pontificis in Concilio tenerent locum, & communicatis cum Cyrillo conſiliis , latam jam modo ſententiam adverſus Neſtorium exequendam urgerent, ſimulque Oecumenicæ hujus Synodi Decretis Apoſtolicæ auctoritatis pondus adderent. Quod re ipſa præſtitum ab illis fuiſſe , manifeſta ejusdem ſanctæ Synodi monumenta evincunt.

Cum enim non ante Legati perveniſſent ad Synodum, quam prima Actione jam finita : in qua Neſtorius, diſcuſſis ejusdem erroribus ac damnatis, Concilii totius conſenſu, anathematis ſententia percuſſus, Epiſcopi dignitate privatus , atque ab univerſo Sacerdotum omnium conſortio excluſus fuit ; mox in altera Actione, poſtquam literas Celeſtini & ad Synodum, & ad Cyrillum publice prælegendas obtuliſſent; omnium, quæ eo uſque geſta fuiſſent, ſeriem ſibi exhiberi petierunt: *Quo*, ajebant, *juxta Beati Papæ noſtri , præſentisque hujus Sancti cœtus ſententiam , nos quoque CONFIRMEMUS.*

Exhibitis Actis, perlectisque, Actione tertia, *Philippus Presbyter* [ut ipſius Synodi verbis utar] *& Legatus Apoſtolicæ Sedis dixit:* " Ex Actorum lectione cognovimus , " quæ in Neſtorium conſtituta ſunt in ſancto " veſtro Concilio. In quibus Commentariis intelleximus omnia Canonice , & ex " Eccleſiaſtica diſciplina judicata eſſe. Ac " nunc quoque petimus a corona veſtra , " quamvis ſupervacaneum ſit, ut quæ in veſtra Synodo lecta ſunt, rurſum nobis etiam eadem legantur ; ut ſequentes formulam Sanctiſſimi Papæ Celeſtini, qui hanc " curam nobis commiſit , & veſtræ etiam " Sanctitatis, judicia veſtra CONFIRMARE " poſſimus.

Aſſenſit Synodus. Prætermiſſis cæteris , recitata denuo fulminis in Neſtorium Decreti ſententia. Ex hac excerpo, quæ ſequentur , cum ſingularem Congregatorum Patrum (plures ducentis erant) erga Romanum Pontificem indicent reverentiam , Sedisque Apoſtolicæ primatum non obſcure ſignificent: *Coacti*, inquiunt, *per ſacros Canones, & Epiſtolam Sanctiſſimi Patris noſtri , & Comminiſtri Celeſtini, Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi, lachrymis ſubinde perfuſi , ad lugubrem hanc contra eum* (Neſtorium) *ſententiam neceſſario venimus. Igitur Dominus noſter JESUS Chriſtus blaſphemis illius vocibus impetitus, per Sanctiſſimam hanc Synodum eundem Neſtorium Epiſcopali dignitate privatum, & ab univerſo Sacerdotum conſortio & cœtu alienum eſſe definivit.*

Mox ſecuta Legatorum confirmatio : Ac primo quidem loco *Philippus Presbyter & Apoſtolicæ Sedis Legatus dixit:* " Nulli dubium , immo ſæculis omnibus notum eſt , " quod Sanctus, Beatiſſimusque Petrus Apoſtolorum Princeps & Caput , fideique columna , & Eccleſiæ Catholicæ fundamentum , a Domino noſtro JESU Chriſto , " Salvatore humani generis, ac Redemptore,

(*l*) *Epiſt. Celeſtini Papæ ad Cyrillum Archi-Epiſc. Alexandrin. apud Harduin. Tom. I. Conc.*
(*m*) *Pagi Loc. cit. n. XXIII.*

" re, claves Regni accepit, ſolvendique, ac " ligandi peccata poteſtas ipſi data eſt: qui " ad hoc uſque tempus, & ſemper in ſuis " Succeſſoribus vivit, & judicium exercet. " Hujus itaque ſecundum ordinem Succeſſor, " & locum tenens, Sanctus, Beatiſſimusque " Papa noſter Celeſtinus Epiſcopus, nos ip- " ſius præſentiam ſupplentes, ad hanc ſanctam " Synodum miſit: Quam quidem Synodum " convenire juſſerunt humaniſſimi, Chri- " ſtianiſſimique Imperatores, memoria reti- " nentes, & perpetuo cuſtodientes fidem " Catholicam: qui & Apoſtolicam doctri- " nam a piiſſimis, humaniſſimisque ſanctæ " memoriæ avis & Patribus ipſorum tradi- " tam ſibi hucusque cuſtodierunt, & cuſtodi- " unt. Synodum ergo, ut ſupra diximus, " indixerunt, id unum ſpectantes ac ſata- " gentes, ut fides Catholica, a ſæculis ha- " ctenus conſervata, ſic perpetuo immota " perſeveret. Neſtorius itaque novæ per- " verſitatis auctor, atque malorum caput, " ſicut e Synodalibus actis accepimus, voca- " tus, ac admonitus ſecundum Patrum De- " creta, videlicet ſecundum Canonum diſci- " plinam, judicio ſe ſiſtere contemſit; " cum tamen, ut ſpirituali remedio ſanita- " tem reciperet, tanto ſancto cœtui ultro ſe " ſe offerre debuiſſet: ſed cauteriatam ha- " bens conſcientiam, quamvis legitime, & " ſecundum Canonum diſciplinam, ut ante " dixi, commonefactus, ad ſanctam hanc " Synodum accedere recuſavit: neque ter- " minum tantum ab Apoſtolica Sede ſibi con- " ceſſum, ſed alia præterea multa tempo- " rum intervalla fluere permiſit. FIRMUM " ergo eſt juxta omnium Eccleſiarum Decre- " tum (nam Orientalis & Occidentalis Ec- " cleſiæ Sacerdotes, vel per ſe, vel certe " per ſuos Legatos, Sacerdotali huic con- " feſſui interſunt) quod in ipſum pronun- " tiatum eſt, qui impio ore & hoſtili ſpiri- " tu blaſphemas voces depromere contra " Dominum noſtrum JESUM Chriſtum non " eſt veritus. Propterea Patrum Sanctiones " ſecuta præſens ſancta Synodus, adverſus " impium, temerariumque Neſtorium lata " ſententia definivit, ut is, qui emendatio- " nem ſprevit, cum eo partem habeat, de " quo ſcriptum eſt: *Et Epiſcopatum ejus ac-* " *cipiat alter.* (n) Quamobrem intelligat Neſtorius, ſe a communione Sacerdotii Eccle- ſiæ Catholicæ alienum eſſe.

Arcadius Reverentiſſimus Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus dixit: " Ingentem " luctum &c. Et quoniam ipſe ſua ſponte " ſe ipſum a nobis alienum exſulemque red- " didit; propterea nos etiam ſecuti ſanctiones " jam inde ab initio traditas a Sanctis Apoſto- " lis & ab Eccleſia [hoc enim docuerunt, quod " a Domino noſtro JESU Chriſto accepe- " rant] nec non ſecuti formam Celeſtini San- " ctiſſimi Papæ Apoſtolicæ Sedis, qui nos " dignatus eſt hujus negotii exſecutores ſuos " mittere, & ſanctæ Synodi Decreta; Cog- " noſcat Neſtorius ſe Epiſcopali dignitate " exutum, atque a tota Eccleſia, & com- " munione omnium Sacerdotum alienum " eſſe.

Projectus Epiſcopus, & Eccleſiæ Romanæ Legatus dixit: " Clariſſime ab eorum lectio- " ne &c. Cum igitur contra fidem Evan- " gelicam, Apoſtolicamque doctrinam, quæ " per univerſam ubique Eccleſiam Catholi- " cam confirmata eſt, ſuæ hæreſeos perver- " ſitatem invehere auſus fuerit; propterea " & ego quoque auctoritate Legationis Apo- " ſtolicæ Sedis, una cum Fratribus ſenten- " tiæ executor exiſtens, definio memoratum " Neſtorium, veritatis inimicum, fideique " corruptorem, tanquam iis, de quibus ac- " cuſatus eſt, obnoxium, a gradu Epiſco- " palis honoris, & ab omnium præterea " Sacerdotum orthodoxorum communione " remotum eſſe.

Collaudarunt factum Cyrillus, univerſaque Synodus, &, quæ commiſſa ipſis ex Celeſtini mandato fuerat, ſententiæ, in utraque Synodo Romana & Epheſina latæ executionem, numeris omnibus impleram, gratulati ſunt. Rogarunt præterea Patres, ut quæ ſua oratione jam definierunt, verbisque confirmaverant, manu etiam, & nominum ſubſcriptione corroborarent. Lubet ipſa verba adſcribere, ut Synodalia decreta confirmandi privilegium, quod Romanis Pontificibus Proteſtantes negant, ex ipſo hujus Synodi uſu certius oſtendatur.

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ dixit: " Quæ Arcadius & Projectus Sanctiſſimi, pi- " iſſimique Epiſcopi, nec non Philippus " Religioſiſſimus Romanæ Eccleſiæ Presby- " ter, depoſuerunt, perſpicue ſancta Syno- " dus percepit. Depoſuerunt enim, ſup- " plentes locum Sedis Apoſtolicæ, totiusque " Synodi, Sanctiſſimorum, Deoque dile- " ctiſſimorum Occidentalium Epiſcoporum. " Quare cum ea, quæ a Celeſtino ſanctiſſi- " mo, Deoque dilectiſſimo Epiſcopo defini- " ta jam fuerant, exſecuti ſint; ſanctæque " Synodi, quæ in hac Epheſiorum Metro- " poli convenit, ſententiæ, contra hæreti- " cum Neſtorium latæ, adſtipulati ſint; con- " ſequens eſt, ut eorum quæ heſterno, ho- " diernoque die acta ſunt, commentarii Su- " perioribus attexantur, ipſorumque pietati " offerantur; quo propria obſignatione, ut " moris eſt, plenam faciant ac manifeſtam " cum omnibus nobis Canonicam aſſenſio- " nem.

Arca-

(n) *Act.* 1. *ex Pſal.* 108.

Arcadius Reverentiſſimus Epiſcopus, & Romanæ Eccleſiæ Legatus dixit: " Juxta ſanctæ hujus Synodi acta, non poſſumus eorum doctrinam noſtris ſubſcriptionibus non CONFIRMARE.

Sancta Synodus dixit: " Cum Arcadius & Projectus Reverentiſſimi, Religioſiſſimique Epiſcopi & Legati, & Philippus Presbyter, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, conſentanea ſint locuti; conſequens eſt, ut promiſſis ſuis ſatisfacientes etiam ſubſcribendo ACTA CONFIRMENT. Proinde actorum Commentarii ipſis exhibeantur.

Interpretatio depoſitionis.

" Philippus Presbyter, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, commentariis ſubſcripſi.

" Arcadius Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, ſententiæ in Neſtorium, ſchiſmatis & hæreſis, omnisque blaſphemiæ & impietatis auctorem pronuntiaræ, ſubſcripſi.

" Projectus Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, juſto ſanctæ hujus & Oecumenicæ Synodi judicio, prout ex actis edocti ſumus, per omnia aſſentiens, impii Neſtorii depoſitioni ſubſcripſi.

Satis, opinor, ex his prudens quisque videt, Celeſtinum Papam ea, quæ Epheſi contra Neſtorii hæreſin, atque adverſus ipſum hæreſiarcham acta ſunt, non tantum per Legatos, petente etiam Synodo, confirmaſſe; ſed per eosdem etiam, quæ primum ipſe Romæ cum Occidentalibus definierat, & in Epheſina Synodo definienda præſcripſerat, in hæreſi damnanda, in ejusdem auctore Neſtorio a dignitate Epiſcopali dejiciendo, & ab Eccleſia univerſa proſcribendo, fuiſſe exſecutum.

Sed pauca adhuc ex aliorum Conciliorum Oecumenicorum actis delibemus. Quartæ Oecumenicæ Synodi Epiſcopos ejusdem confirmationem a S. Leone Papa petiviſſe, oſtendit eorum Synodica, in qua geſtorum omnium enarratione præmiſſa ſubjungunt: *Rogamus igitur, & tuis Decretis noſtrum bonora judicium: & ſicut nos capiti in bonis adjecimus conſonantiam; ſic & Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat.* Addunt: *Omnem vobis geſtorum vim inſinuavimus ad comprobationem noſtræ ſinceritatis, & ad eorum, quæ a nobis geſtaque ſunt, firmitatem & conſonantiam.* Satisfecit Synodi petitis Leo, confirmavitque ampliſſime, ſed ea duntaxat, quæ in fidei cauſa fuere definita: non Canones, quorum ultimo (vigeſimo octavo) conſtantiſſime contradixit. Conditus is Canon fuit, abſentibus Legatis Romanæ Sedis, & iisdem reclamantibus a Synodo probatus. Confirmare per illum voluerunt Patres Patriarchatus dignitatem & jura Sedi Conſtantinopolitanæ, primamque prærogativam, poſt Romanam Cathedram Petri. Nitebantur Canone III. Concilii Conſtantinopolitani I., jam dudum reprobato, & falſo aſſerebant, Romanam Sedem, jure illo Primatus, quem in univerſam Eccleſiam obtinet, non aliunde, quam ex accepto a Patribus privilegio potiri: pari proinde prærogativa donandam eſſe Sedem Conſtantinopolitanam, eo quod nova Roma æqualibus cum antiqua, Regii throni, Senatusque honoribus præfulgeat. Hæc, cum Synodi Nicænæ ſanctis definitionibus adverſarentur; ſanctus Pontifex perpetuo repudiavit. Duas & de confirmatione eorum, quæ Chalcedone in cauſa fidei definita ſunt, & de reprobatione dicti Canonis vigeſimi octavi, literas dedit. Primas ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, mox poſt reditum Legatorum, qui Chalcedonenſem ad Oecumenicam Roma miſſi fuerant: ſed has Anatolius, eo quod in iisdem ob prenſatum ſuprenæ dignitatis honorem non leviter coargueretur, ne ſuum ambitum proderet, callide occultavit. Alteras proinde, omnibus Epiſcopis, qui Chalcedonenſi Synodo interfuere, inſcriptas, exaravit, easque ut illorum ad manus certius pervenirent, ad ipſum direxit Imperatorem, eundem rogans, ut pro ſuo, quo erga fidem Catholicam ferveret, amore, ad Epiſcopos perferri curaret. Poſtremas has, cum ad ea, quæ tractamus, ſtabilienda multum ſerviant, ex Harduino [o] integras damus.

Leo Epiſcopus Sanctæ Synodo apud Chalcedonem habitæ.

OMnem quidem Fraternitatem veſtram noſſe non ambigo, definitiones ſanctæ Synodi, quæ ob confirmationem fidei in Chalcedonenſi civitate celebrata eſt, toto corde me fuiſſe complexum: quia nulla finebat ratio, ut, qui unitatem Catholicæ fidei dolebam ab hæreticis fuiſſe turbatam, non exſultanter in integrum rediiſſe gauderem. Hoc autem non ſolum ex ipſo beatiſſimæ conſenſionis affectu, ſed etiam ex epiſtolis meis, quas poſt reditum meorum ad Conſtantinopolitanæ urbis Antiſtitem dedi, potuiſſetis agnoſcere, ſi vobis reſponſionem Sedis

(o) *Harduin. Conc. Tom. II. Synodi Chalcedon. Part. III. col.* 687.

Digitized by Google

Apoſtolicæ manifeſtare voluiſſet. (p) *Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quæ in Synodo Chalcedonenſi per unanimitatem veſtram de fide ſtatuta ſunt, approbem; hæc ad omnes Fratres, & Coepiſcopos noſtros, qui prædicto Concilio interfuerunt, ſcripta direxi, quæ Glorioſiſſimus & Clementiſſimus Princeps, ſicut poposci, in notitiam veſtram mittere pro Catholicæ fidei amore dignabitur: ut & fraterna univerſitas, & omnium fidelium corda cognoſcant, me non ſolum per Fratres, qui vicem meam exſecuti ſunt, ſed etiam per approbationem geſtorum Synodalium propriam vobiſcum iniiſſe ſententiam, in ſola videlicet fidei cauſa (quod ſæpe dicendum eſt) propter quam Generale Concilium & ex præcepto Chriſtianorum Principum, & ex conſenſu Apoſtolicæ Sedis placuit congregari: damnatis hæreticis, qui ſi corrigi voluiſſent, nulla penitus reſideret de vera Domini noſtri JESU Chriſti incarnatione dubitatio. Unde, ſi quis unquam auſus fuerit vel Neſtorii perfidiam tueri, vel Eutychetis ac Dioſcori impium dogma defendere, a Catholicorum communione reſecetur: nec habeat ejus corporis participationem, cujus abnegat veritatem. De cuſtodiendis quoque ſanctorum Patrum ſtatutis, quæ in Synodo Nicæna inviolabilibus ſunt fixa Decretis, obſervantiam veſtræ Sanctitatis admoneo; ut jura Eccleſiarum, ſicut ab illis trecentis decem & octo Patribus Divinitus inſpiratis ſunt ordinata, permaneant. Nihil alienum improbus ambitus concupiſcat, nec per alterius imminutionem ſuum aliquis quærat augmentum. Quantumlibet enim extortis aſſentationibus ſeſe inſtruat vanitatis elatio, & appetitus ſuos Conciliorum æſtimet nomine roborandos; infirmum atque irritum erit, quidquid a prædictorum Patrum Canonibus diſcreparit. Quorum Regulis Apoſtolica Sedes quam reverenter utatur, ſcriptorum meorum, quibus Conſtantinopolitani Antiſtitis conatus repuli, poterit Sanctitas veſtra lectione cognoſcere, & me, auxiliante Domino noſtro, & Catholicæ fidei, & Paternarum traditionum eſſe cuſtodem. Data XII. Kalendas Aprilis, Opilione viro clariſſimo Conſule.* (q)

Canones reliquos, præter vigeſimum octavum, a ſancto Leone tacite fuiſſe probatos, & ab Eccleſia receptos aſſerit cum aliis Natalis Alexander: negat Bellarminus.

Cæterum, quanta fuerit Græcorum erga ſanctum Leonem, ultimum, quem diximus, Canonem reprobantem, reverentia; colligi ex eo poteſt, quod ipſimet hunc Canonem ſuis in codicibus expunxerint.

Synodum Vtam Vigilius Papa, licet eidem adverſatus antea fuerit, tandem tamen ratam habuit & confirmavit, non ſolum in ſua ad Eutychium epiſtola, quam aliqui cum P. Garnerio tanquam alienum a Vigilio partum rejiciunt, Natalis autem Alexander ceu verum ipſius ac genuinum opus defendit; ſed etiam in opuſculo, quod *Conſtitutum* inſcripſit, & Conſtantinopolim ad Imperatorem & Epiſcopos miſit: in hoc famoſa tria Capitula prolixo, eruditoque commentario explanat, eademque, prout damnata a Synodo fuerant, & ipſe refutat, anathematizat ac damnat. *Prædicta igitur*, ita concludit, *tria impia Capitula anathematizamus, atque damnamus: id eſt, Epiſtolam, quæ dicitur Ibæ ad Marim Perſam, in qua nefandæ ſuperius deſignatæ blaſphemiæ continentur: & impium Theodorum Mopſueſtenum cum nefandis ejus conſcriptis, & quæ impie Theodoritus* (r) *conſcripſit. Et quicunque ea quoquo tempore crediderit, accipienda vel deferenda, aut conatus fuerit aliquando, præſentem damnationem reſolvere, pari anathemate condemnamus. . . Quæcunque vero ſive meo nomine, ſive quorumlibet pro defenſione memoratorum trium Capitulorum prolata fuerint, vel ubicunque reperta, præſentis noſtri pleniſſimi conſtituti auctoritate vacuamus. Data VII. Kalendarum Martiarum, Imperante Domino Juſtiniano perpetuo Auguſto, anno XXVII. Et poſt Conſulatum Baſilii Viri Clariſſimi anno XIII.* (s) *Conſtantinopolim.* (t)

Unum his adhuc addam pulcherrimum plane monumentum confirmationis, quam Vitæ Synodi Patres, data ad Agathonem Pontificem Synodica petiverunt, & ab hujus, ante quam literæ afferrentur, defuncti Succeſſore S. Leone II. impetrarunt. *Maximi morbi*, ita Synodicam ſuam Conſtantinopolitani Patres ordiuntur, *majoribus indigent auxiliis: atque idcirco Chriſtus verus Deus noſter, virtus vere rerum omnium conditrix & gubernatrix, ſapientem dedit medicum, veſtram a DEO honoratam Sanctitatem, contagia*

(p) al. *Sed quia in eisdem literis ea, quæ per occaſionem Synodi male ſunt attentata, reprehenderam; maluit prædictus Antiſtes meam gratulationem tacere, quam ſuum ambitum publicare.*
(q) *Anno CCCCLIII.*
(r) *Theodoretus*
(s) *Anno Chriſti DLIV.*
(t) *Ex Harduino Conc. Tomo III. col. 244.*

gia hæreticæ luis fortiter propulſantem remediis Orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Eccleſiæ largientem. Itaque tibi, ut primæ Sedis Antiſtiti univerſalis Eccleſiæ, quid agendum ſit, relinquimus, ſtanti ſuper firmam fidei petram, libenter acquieſcentes veræ confeſſionis literis a veſtra Paterna Beatitudine ad Piiſſimum Imperatorem miſſis: quas ut a ſummo Apoſtolorum vertice Divine perſcriptas agnoſcimus: per quas exortam nuper multiplicis erroris ſectam depulimus, Conſtantino nobis ad decernendum hortatore. . . . . Inde fundamenta execrandæ eorum hæreſeos prorſus convellentes, eosque armis Spiritualibus, Paternisque aggredientes, & linguas eorum, ne inter ſe accommodate loquerentur, confundentes, extructam ab iis impiiſſimæ hæreſis turrim ſubruimus: ac ipſos, ut lapſos circa fidem ac peccatores, in matutinis extra caſtra atriorum Dei, ut Davidice loquamur, anathematibus interfecimus, ex ſententia per ſacras Literas veſtras prius lata. &c. Et infra: *Orthodoxæ fidei ſplendidam lucem vobiſcum clare prædicavimus. Quam ut iterum per honorabilia veſtra reſcripta CONFIRMETIS, veſtram oramus Paternam Sanctitatem. &c.* (u)

Alias dein præter has Synodicas comperta Agathonis morte, ad S. Leonem dedit Conſtantinus Imperator, per Legatos Romanæ Sedis transferendas. Quibus acceptis Pontifex eadem, qua Imperatori reſpondit, epiſtola, Synodum confirmavit: *Sancta igitur*, inquit, *univerſalis & magna ſexta Synodus, quam nutu Dei Veſtra Clementia ſedule convocavit, & cui pro Dei miniſterio præfuit, Apoſtolicam in omnibus regulam, & probabilium Patrum doctrinam ſequta eſt: & quia definitionem rectæ fidei, ut dictum eſt, pleniſſime prædicavit, quam & Apoſtolica Sedes Beati Petri Apoſtoli, cujus licet impares, miniſterio fungimur, veneranter ſuſcepit; idcirco & nos, & per noſtrum officium hæc veneranda Sedes Apoſtolica concorditer ac unanimiter his, quæ definita ſunt ab ea, conſentit, & Beati Petri auctoritate confirmat, ſicut ſupra ſolidam Petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adeptis firmitatem. Propterea ſicut ſuſcepimus, atque firmiter prædicamus Sancta quinque univerſalia Concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, Chalcedonenſe & Conſtantinopolitanum, quæ & omnis Chriſti Eccleſia approbat & ſequitur; ita & quod nuper in Regia urbe pio Veſtræ Serenitatis annſu celebratum eſt, Sanctum ſextum Concilium, ut eorum pediſſequum, & ea interpretans, pari veneratione atque cenſura ſuſcipimus: & hoc cum eis digne commemorari, tanquam una & æquali DEI gratia congregatum decernimus.*

En quam dilucide ſanctus Pontifex in diplomate hoc ſuo explanet, quid ſit Synodos Apoſtolica Romanæ Sedis auctoritate confirmari.

Iſta ſi legiſſet *Joachimus Hildebrandus Theol. & Ss. Antiquit. in Academia Julia Profeſſor*; aut ſi ſingula verba expendiſſet accuratius & rationis juſta ſtatera ponderaſſet; non arbitror eum fuiſſe ſcripturum tam audacter: *Quod Pontifex auctoriſaverit Concilia, id falſiſſimum eſt.* (x) Nam quæ major, obſecro, conferri Synodo poteſt auctoritas, quam ſi Pontifex, Summum in terris Eccleſiæ Caput, non iis ſolummodo, quæ in Synodo circa fidem definita ſunt, ſuum præſtet aſſenſum; ſed inſuper, eandem confirmando, declaret, quod *Apoſtolicam in omnibus ſecuta ſit regulam, ac Ss. Patrum doctrinam*: quod *definitionem fidei recte prædicaverit*: quod proinde inconcuſſam *ab ipſo Domino adepta ſit firmitatem*? Si præterea, diligenti maturaque deliberatione & conſultatione præmiſſa, profiteatur aperte, quod *ſicuti ſuſcipit* priora *Concilia univerſalia Nicænum I. Conſtantinopolitanum I. Epheſinum I. Chalcedonenſe, Conſtantinopolitanum* alterum; *quæ & omnis Chriſti Eccleſia approbat & ſequitur*; ita illam, de cujus confirmatione agitur Synodum, tanquam prioribus conſentaneam, ac veræ fidei interpretem, *pari veneratione ſuſcipiat*, & amplectatur? Si demum pro ſuprema Apoſtolicæ Sedis poteſtate ac jure *decernat*, hanc ipſam, quam probat, Synodum, primis iſtis Sanctiſſimis Conciliis *admumerandam* eſſe, illamque eodem auctoritatis loco habendam, eadem reverentia ab omnibus Chriſti fidelibus obſervandam, ejusdem dogmatis tanquam veriſſimis, certiſſimis, atque ab omni erroris ſuſpicione remotis adhærendum jubeat. Si iſtud non eſt *auctoriſare* Concilia, ut Hildebrandina phraſi utar, doceant DD. Proteſtantes, quid per eam vocem aut ipſi intelligant, aut a nobis intelligi velint?

Fatetur tamen Hildebrandus, Synodis ex iſta Romani Pontificis approbatione, non omnino nihil auctoritatis adveniſſe. *Erat*, inquit, *hæc confirmatio Conciliorum plenius firmamentum: erat obligatio ad obediendum Concilio.* Immovero erat illa, & etiamnum eſt Conciliorum *firmamentum* omnino pleniſſimum, maximumque, quo nullum plenius majusve addi Synodo poteſt: Erat & etiamnum eſt *obligatio*, non uni tantum Eccleſiæ, ſed tori fidelium omnium, qui per totum ter-

(u) *Harduin. Tom. III. Concil. col.* 1438.
(x) *Joach. Hildebr. Hiſtor. Concil. in proœmio. pag.* 11.

terrarum orbem diſperſi ſunt, univerſitati impoſita, ad credenda firmiter illa fidei dogmata, quæ in Concilio ſic confirmato fuerunt definita: ad hæreſes, erroresque omnes reprobandos, damnandosque, qui in eodem lato a Patribus anathemate fuere condemnati. Sed firmamentum tam ſolidum Synodis addere, obligatione tam univerſali omnes, quotquot uſpiam ſunt, fideles ad obtemperandum earundem Decretis adſtringere, annon iſtud eſt Synodos *auctoriſare?*

Veriſſimum igitur eſt, licet Hildebrandus millies dicat, id eſſe *falſiſſimum*, *quod Pontifex auctoriſaverit Concilia.* Quidquid enim illa auctoritatis, firmitatis ac venerationis, ſive particularia, ſive oecumenica, in Eccleſia obtinent, iſtud a Romani Pontificis adprobatione acceperunt. *Sicut id, quod prima Sedes non probaverat, ſtare non potuit*, inquit Gelaſius Papa, *ſic quod illa cenſuit judicandum, Eccleſia tota ſuſcepit.* Nullum unquam a Catholica, quamdiu ſtetit, Chriſti Eccleſia probatum fuit Concilium; quod antea fuerat a Romano Pontifice damnatum: nec ullum unquam fuit a Catholica Chriſti Eccleſia reprobatum; quod antea fuerat ab Apoſtolica Sede receptum. Hujus ſanctæ Sedis Synodos vel confirmantis, vel repudiantis ſententiam, ſuo ſemper aſſenſu judicioque ſecutus eſt Orbis Chriſtianus. Quidquid poſt celebrata Concilia Catholicos inter Epiſcopos adhuc fervebat diſcordiæ, aut ambiguæ dubitationis, iſtud Sedis hujus, Romani, inquam, Pontificis Synodi acta confirmantis definitione compoſitum fuit, penitusque ſopitum.

Illuſtre rei hujus monumentum nobis exhibet Sanctus Auguſtinus. Dum Pelagii impia hæreſis propagari cœpiſſet, duo in Oriente eam ob cauſam celebrata fuere Concilia: Alterum Hieroſolymis, alterum Dioſpoli. Ex utroque nullo læſus anathemate evaſit Pelagius, tum Joannis Epiſcopi Hieroſolymitani, quo amico utebatur, favore, tum fraude etiam ſua. Suſpicati dolum Epiſcopi, qui in Africa regebant Eccleſias, ubi Cœleſtius Pelagii diſcipulus idem pravæ doctrinæ virus diffundebat, Synodo indicta, primum in urbe Carthaginenſi, tum rurſus in Milevitana convenere. Cauſa diligenter excuſſa, utraque in Synodo peſſimum dogma dignum anathemate cenſuerunt Sententias igitur ſuas, quod ſupra modo meminimus, Romam ad Innocentium I. Pontificem perſcripſere, rogantes, ut quod ipſi judicaſſent, ſua is auctoritate roboraret. Annuit Pontifex, illorumque contra Pelagianos errores judicium ac cenſuras Apoſtolico Diplomate confirmavit. Vix Decretum iſtud allatum in Africam fuit, cum Sanctus Auguſtinus toto illud animo complexus; quidquid id eſſet controverſiæ, quod circa Pelagii doctrinam tam diu ventilatum fuerit, ſolo hoc Romani Pontificis Epiſcoporum ſententias probantis judicio feliciter diremptum, penitusque finitum pronuntiat. *Jam enim*, inquit, *de hac cauſa duo Concilia* (Africana) *miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam: Inde etiam reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt; Utinam aliquando finiatur error.* (y)

Et en quam firmiter hac Apoſtolicæ Sedis ſententia tanquam minime fallibili, certiſſimæque & indubitatæ veritatis, ſtandum putaverit vir Sanctus. Cum Julianus Epiſcopus Eclanenſis, Pelagii, ejusque errorum fautor præcipuus ac Patronus, non tantum, quam ab illo propinatam imbiberat hæreſin, ejurare non vellet; ſed contumaciter pergeret eandem propugnare; ideo præſertim, quod illam a nullo adhuc dum Orientis Epiſcopo condemnatam diceret; Sanctus Auguſtinus, non ſegnior vindex Apoſtolicæ auctoritatis, quam Catholicæ veritatis, acri calamo hominis pertinaciam adortus, *An ideo*, inquit, *contemnendos putas, quia Occidentalis Eccleſiæ ſunt omnes, nec ullus eſt in eis commemoratus a nobis Epiſcopus? Quid ergo faciemus, cum illi Græci ſint, nos Latini? Puto, tibi eam partem orbis ſufficere debere, in qua primum Apoſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſiſſimo Martyrio coronari: cui Eccleſiæ Præſidentem Beatum Innocentium ſi audire voluiſſes, jam tunc periculoſam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit Vir ille Sanctus Africanis reſpondere Concilius, niſi quod antiquitus Apoſtolica Sedes & Romana cum ceteris tenet perſeveranter Eccleſia?* [z] Non aliud eleganti hac ſua ſententia docere voluit Sanctus Doctor, quam fruſtra exſpectari a Juliano Epiſcoporum Orientalium, adeoque Univerſalis Eccleſiæ judicium & conſenſum, quo ad errores repudiandos compelleretur: *Sufficere* illi *debere*, quod eos illa jam damnaſſet Eccleſia, *in qua primum Apoſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſiſſimo Martyrio coronari.* Hæc autem non alia eſt, quam Romana, illa, inquam, Eccleſia, quæ ſuper Petrum, cujus nunquam defectura eſſet fides, ædificata fuit, & *adverſus* quam *portas inferi nunquam eſſe prævalituras* Chriſtus ipſe Divino ſuo Oraculo promiſit. Hujus proinde Eccleſiæ Præſul Innocentius ex Auguſtini ſententia, in ſua Carthaginenſis & Milevitani Conciliorum confirmatione, aliud Africanis reſpondere Eccleſiis non potuit, niſi quod antiquitus & Romana ipſa, & cæteræ ſimul Eccleſiæ

(y) *Sermone* 131. *alias* 2. *de verbis Apoſt. C.* 10.
(z) *S. Auguſtin. L. I. contra Julian. C.* 4.

ſiæ tenuere. Quod idem plane eſt, ac ſi dixiſſet, Innocentium, Petri in Romana Sede Succeſſorem in ſuo ad Africana Concilia diplomate non potuiſſe, niſi veram & antiquam, & Catholicam, id eſt, Univerſalem Eccleſiæ doctrinam exhibere: & quod inde conſequitur, non potuiſſe in *dogmatico* judicio errorem propinare.

Eodem argumento, quo S. Auguſtinus, ipſisque ejusdem verbis, moderno etiam ævo noſtro, occaſione Clementinæ Conſtitutionis *Unigenitus*, uſus eſt Illuſtriſſimus de Fenelon, Cameracenſis Archi-Epiſcopus, non apud Gallos tantum, ſed omnes apud Catholicos a ſummæ eruditionis laude celeberrimus. *S. Auguſtinus*, ait, *paucis verbis . . Pelagianorum objectiones rejolvit. De hac cauſa, inquit S Doctor, duo peculiaria Africæ Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam. Inde reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt. Nihil clarius. Procul a nobis cuncta vanæ ſubtilitates. Ante ea reſcripta, quæ Roma venerunt, duo Africana Concilia cauſam minime finiebant; Aſt ea finita fuit eo ipſo momento, quo Romana reſcripta venerunt: eo ipſo momento judicium evaſit, juxta ipſos Novatores, infallibile, finale, ſupremum, & irrevocabile.* (a)

En conſtantem ſemper ſibi, a primis Eccleſiæ Sæculis uſque ad hæc noſtra tempora productam, non in rationis humanæ argutiis, quæ fallunt: ſed in DEI verbo, ut ſupra vidimus, fundatam Eccleſiæ Catholicæ doctrinam, qua Conciliorum a Romano Pontifice probatorum *infallibilitas*, atque ab omni erroris ſuſpicione ſecuritas, & olim a vera Chriſti Eccleſia defenſa fuit, & adhucdum defenditur.

Hinc eadem, quæ olim, etiamnum hodie eſt Catholicis omnibus erga Synodos a Romana Sede confirmatas, earundemque dogmata & Canones reverentia. Hinc tanta aſſiduitate & ſolertia omnes, ſanæ, incorruptæ, & in vera Chriſti Eccleſia conſervatæ ſemper doctrinæ ſtudioſi, in Synodis pervolvendis, revolvendisque etiamnum verſantur: norunt, hi, poſt ſacros Scripturarum codices, & Sancta Chriſti Evangelia, hos puriſſimos eſſe fontes, unde ſecuriſſime veræ fidei ſalutisque ſcientiam hauriant. Ex Synodorum enim lectione diſcimus, pretioſum a vili ſeparare, veritatem ab errore diſcernere: ex hac convincimur, & veluti ad oculum nobis demonſtratum videmus, quod una & eadem fides, quæ a primis Eccleſiæ principiis ab ipſomet Chriſto Domino revelata, ab Apoſtolis Chriſti propagata, ab horum Succeſſoribus, Orthodoxis Epiſcopis, tanquam Apoſtolicæ doctrinæ cuſtodibus prædicata olim fuit; eadem, inquam, fides, nullo vel ullius dogmatis apice mutato, adhuc in Catholica noſtra, vera Chriſti Eccleſia, prædicetur: quod eadem hodie, quæ olim, morum Sanctitas, vitamque recte ordinandi regulæ commendentur.

Multa quidem adverſus hæc Acatholicorum non pauci de Conciliorum inter ſe, ut ajunt, pugnantium diſſenſu, de Pontificum erroribus, aliaque ejuscemodi, obganniunt: ſed illorum iſtæ næniæ, jam centies refutatæ, nihil nos pungunt: immo a prudentioribus etiam Proteſtantibus, qui in Conciliis verſati ſunt diligentius, & propoſita in eisdem, conſtanterque propugnata Catholicorum dogmata profundius rimati, tanquam inanes nugæ exploduntur. Unicum hanc in rem afferam Hugonem Grotium, non infimi apud Proteſtantes ſubſellii virum, ſacri profanique juris peritiſſimum, qui ſua ſententia hanc de Conciliis diſſertationem concludet. De traditione, quæ ex antiquorum conſenſione deſumenda eſt, loquens, manifeſte confitetur hunc doctrinæ conſenſum non alibi certius, quam in Conciliis Univerſalibus, atque apud Epiſcopos Romanæ Eccleſiæ, quam DEUS errare non ſinat, inveniri. *Conſenſus autem iſtius*, inquit, *qui in veterum Scriptis, maximeque in Conciliis univerſalibus apparet, cuſtodes quidem ſunt Epiſcopi omnes; ſed* (Notent hæc Proteſtantes) *auctoritatis ad veritatem, unitatemque retinendam, præcipue Epiſcopus Romanus: quem Eccleſiæ aliæ, ad vitanda ex rebus dubiis ſchismata, conſulere, ex quo Apoſtoli in terris vivere deſierunt, ſunt ſolitæ. Et hinc eſt, quod Eccleſia Romana ab antiquis dicitur aliarum Eccleſiarum Magiſtra. Hanc viam iniit Hieronymus in Quæſtione de Hypoſtaſibus: hanc Afri Epiſcopi in Quæſtione de Gratia: hanc alii viri, ingenio, eruditione, & pietate præſtantes.* Subjungit his, quod rurſum adverti velim: *Corrumpi quidem mores Romæ & alibi paſſus eſt DEUS; at doctrina, illis ipſis malis moribus contraria, DEO ita res dirigente, corrupta non eſt.* (b) Catholico hæc e calamo fluxiſſe crederem; niſi ſcripta a Grotio ſcirem. Sed hominem veritatis amantem ſic ſcribere veritas ipſa coegit. Nullas certe vir hic eruditus, & non male oculatus, contradictiones, non dogmata inter ſe pugnantia in Conciliis (Catholicis nimirum, & probatis) inve-

(a) *Illuſtr. de Fenelon Archi-Ep. Camerac. in ſuo Mandato Paſtor. anno* 1714.
(b) *Hug. Grot. Rivet. Apologet. diſcuſſ. apud Emin. Cardin. Gotti de vera Chriſti Eccleſ. Tom. I.*

invenit; ſed merum *conſenſum*: non Romanæ Eccleſiæ Pontifices erroris cujuspiam, quem docuerint, reprehendit: ſed eosdem communis doctrinæ & univerſalis, in quam cæteræ Eccleſiæ omnes una aſſenſione conſpirarint, fideliſſimos cuſtodes laudat.

Aſt, bona DD. Proteſtantium pace, denuo virum hunc diſſerentem audiamus. Alibi de eodem Traditionum argumento ſcribens, ſic ait: *Traditionis autem dignoſcendæ Regulas eas agnoſco, quas conſignavit Vincentius Lirinenſis, approbantibus Catholicis, & Proteſtantium multis. . . .* (Summa Vincentii Regularum hæc eſt: Ut id teneamus, quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt.) *Judicium autem traditionis, quod quidem omnium generum hominibus conveniat, nullum aut a DEO datum, aut ab hominibus repertum, aut reperiri poſſe melius arbitror; quam quod eſt a Concilio Univerſali: neque aut hactenus eveniſſe, aut eventurum, ut in Concilio univerſali, id eſt, a ſelectis undique Epiſcopis & Doctoribus aliquid pronuntietur, & ab omni Eccleſia recipiatur, in quo periclitetur populi ſalus.* Tum Rivetum, contra quem pugnat, alloquitur: *Si D. Rivetus mihi viam & tutiorem, & certiorem monſtrare poteſt, monſtret. Nam dicere: Nos habemus Verbum DEI, & verum ſenſum & Spiritum ejus, commune eſt omnibus.* (c)

Finio & ego cum Grotio: *Si* DD. Proteſtantes *viam & tutiorem & certiorem monſtrare poſſint*; eam oro, ut ſibi, mihique deſignent. *Dicere: Nos habemus Verbum DEI & verum ſenſum & Spiritum ejus, commune eſt omnibus*; ſed nemini tutum. Nam, ut ait, Vincentius Lirinenſis, quem citat & ſequitur Grotius, *Scripturam Sacram pro ipſa ſua altitudine, non uno eodemque ſenſu univerſi accipiunt, ſed ejusdem eloquia aliter atque aliter, alius atque alius interpretatur: ac pene quot homines ſunt, tot illinc ſententiæ erui poſſe videntur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit, aliter Arius. .* [addo: aliter Lutherus, aliter Calvinus, aliter Zwinglius &c.] *Atque idcirco multum neceſſe eſt, propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetiæ & Apoſtolicæ interpretationis linea ſecundum Eccleſiaſtici & Catholici ſenſus normam dirigatur.* His ſummam adnectit, de qua ſupra dixeram: *In ipſa item Catholica Eccleſia magnopere curandum eſt, ut id teneamus, quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt.* (d)

Iſtud quod Catholici teneamus, ipſa tot Conciliorum loquuntur volumina, non ea ſolum, quæ labore noſtro Coloniæ edidimus, & adhuc dum, Deo favente, edemus: ſed quæ ante nos tum hic Coloniæ a Laur. Surio, & Sever. Binio, tum in Gallia a Merlinio, PP. Sirmondo, Labbeo, Coſſartio, & Harduino: in Italia a Coleto & Manſio: in Hiſpania a Garſia Loaiſa: in Anglia a Spelmanno & Wilkinio: in Hungaria a Carolo Peterfey, & aliis alibi hactenus evulgata ſunt.

Iſtud quod Catholici teneamus, hoc ipſum eſt, de quo gaudemus, de quo gloriamur & gratulamur nobis: in eoque ſpem firmam æternæ ſalutis, in Dei Verbo ac promiſſione fundatam, reponimus.

Videant DD. Proteſtantes, an parem ſpem, ſimili promiſſione Divina nixam, in privato, quem ſibi fingunt, Scripturæ ſenſu, Spirituque, quem olim quoque ſuo pro libitu Ariani, Sabelliani, Macedoniani, cæterique ab univerſalis Chriſti corpore ſejuncti, quos ipſi hæreticos appellant, ſecuti ſunt, valeant collocare. Utinam idem nobiscum aliquando ſapiant, utinam nobiscum, *id, quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt, teneant*; ut nobiscum etiam, quod unice optamus, æternam ſalutem conſequantur!

CAPUT II.

De Synodis Conſtantienſi & Baſileenſi prætermiſſis: de celebrioribus hujus Sæculi XV. Scriptoribus Canoniſtis Germanis, ac de variarum Sectarum erroribus in eodem Sæculo per Germaniam diſſeminatis.

§. I.

De Synodis Conſtantienſi & Baſileenſi prætermiſſis.

OMnia inter Concilia, quæ ad hoc uſque ſæculum in Germania celebrata ſunt, duo hæc, Conſtantienſe & Baſileenſe fuere celeberrima, ſive perſonarum, quæ eo convenere, dignitatem & frequentiam; ſive rerum, quæ in illis geſtæ ſunt, magnitudinem ſpectes: videbanturque huic Germanicarum Synodorum collectioni inſerenda tanto magis, quod utrumque Sigismundo, Germanorum

(c) *Hug. Grot. Vot. pro pace Eccleſ. Apud eund. Cardin. Gotti Lib. cit.*
(d) *Vincent. Lirinenſ. Commonit. n. 2.*

rum Imperatore, urgente a Romano Pontifice, ad urbem Germaniæ, propter graſſantes in Germania hæreſes, convocatum: Conſtantienſe inſuper, eodem Imperatore præſente, celebratum, ejusdem auctoritate & potentia protectum, ac demum impenſarum magna vi, ſuſceptis etiam ab ipſo graviſſimis in Galliam, Angliam, Hiſpaniam itineribus promotum fuerit.

Utrumque tamen ex Eruditorum conſilio prætermiſimus. Varia fuere, quæ ad id impulerunt. Præcipua, ut ingenue fatear, cauſa fuit, ipſa cujuslibet hujuslibet hujus Concilii vaſtiſſima moles. Nam Clar. von der Hardt ex ſolius Concilii Conſtantienſis actis octo implevit Tomorum volumina, neque tamen nactus eſt univerſa, quæ in eodem geſta ſunt. Nec minor forſitan moles exſurgeret, ſi, quæ Baſileæ fuere diſceptata, ſecundum ſuam latitudinem eſſent evulganda. Addi inſuper Baſileenſibus actis deberent Ferrarienſia, ac dein Florentina, cum ob rerum ſe invicem tangentium ſeriem, nexumque, alia ſine aliis intelligi vix poſſint. Quæ omnia ſi collectioni huic, per ſe ſatis amplæ, adjicerentur, opus hoc multorum admodum Tomorum acceſſione, non ſine magno & Bibliopolæ & emptorum ſumptu augeretur. Multa præterea Conſtantiæ, multa item Baſileæ non conciliariter, ac contra receptam Eccleſiaſticis in Synodis normam, inſtitutis præter Epiſcoporum congregationes nationum Conſultationibus, aliisque ejuscemodi, geſta ſunt, unde nec omnia Romanis a Pontificibus probari meruere. Utriusque tamen Synodi brevem dedimus Synopſin, & Conſtantienſis quidem Diarium in ipſo hujus Tomi corpore, Baſileenſis vero epitomen Hiſtoricam in Supplemento.

Addere his lubet ex Harduino Obſervationem P. Philippi Labbe, una cum judicio Clar. Viri Lucæ Holſteinii de Concilio Baſileenſi, an editioni Conciliorum Generalium inferendum ſit.

Obſervatio Philippi Labbe, Societatis Jeſu.

Auctor vitæ Eminentiſſimi S. R. E. Cardinalis Franciſci de Rupe Fucaldi, extremo capite IX. libri primi, eum, cum Romæ anno MDCIX. degeret, illua Eccleſiæ communiter contuliſſe aſſerit, quod pars Baſileenſis Concilii poſt ſchiſma habita, & in vetuſtis editionibus vano quodam offenſionum metu hactenus conſervata, ut deinceps expungeretur, Pontifici & Cardinalibus auctor fuerit. Certe in editione G. L. Romana Conciliorum Generalium, quæ ab anno MDCVIII. inchoata, anno demum MDCXII. perfecta omnibus ſuis numeris atque abſoluta eſt, non ſolum extrema illa pars Concilii Baſileenſis deeſt, ſed & prima deſideratur, adeoque & ipſe titulus. Diſputatum quoque fuiſſe acerrime, & eos, qui excudendum, cum cæteris cenſebant Baſileenſe Concilium, perviciſſe diſces ex ſequenti ad lectorem admonitione: quæ niſi interceſſiſſet Cardinalis Rupe Fucaldus apud Pontificem, & purpuratos Patres, a Curatoribus illius editionis fuerat pro more in reliquis uſitato præfigenda. Eam uti ad me Roma fuit transmiſſa, tecum lector communicabimus.

De Concilio Baſileenſi, cum cæteris Conciliis Generalibus edendo in lucem Romæ, vel non edendo, in utramque partem admonitio ad lectorem, ex Schedis V. C. Lucæ Holſtenii Hamburgenſis, Sancti Petri in Vaticano Canonici, ad nos transmiſſa.

BAſileenſe Concilium non immerito rejiciendum eſt a numero Generalium Conciliorum: quamvis enim legitime inchoatum fuerit, tamen progreſſum & exitum illegitimum ſine dubitatione habuit. Primum, quoniam ab Eugenio IV. Summo Pontifice decretum eſt, ut Ferrariam transferretur, quod Imperator & Patriarcha Græcorum, & cæteri Epiſcopi Græci nollent ad Baſileam uſque iter ſuſcipere.

Deinde, quia poſt diſceſſum Legati Apoſtolici manſit Concilium acephalum; cum Summus Pontifex, neque per ſe, neque per Legatos ei præfuerit. Eſt autem regula Eccleſiaſtica, ut ſine Summo Pontifice Generalia Concilia celebrari non poſſint; cujus regulæ meminit Julius primus in Epiſtola ad Epiſcopos Orientales, apud Socratem, Lib. II. cap. XIII. & Sozomenum Lib. III. cap. IX. atque ex ea regula in Concilio Chalcedonenſi Act. I. jubetur Dioſcorus non ſedere inter Epiſcopos, quod Synodum facere auſus ſit ſine auctoritate Apoſtolicæ Sedis, quod nunquam licuit, neque factum eſt. Et in Concilio Nicæno ſecundo Act. VI. reprobatur Concilium quoddam Conſtantinopolitanum, quod ſine conſenſu Romani Pontificis actum fuiſſet.

Tertio, Quia in Concilio Baſileenſi præter morem omnium legitimorum Conciliorum ob Epiſcoporum paucitatem admiſſi ſunt ad vocem etiam deciſivam plurimi minores Sacerdotes. Id quod ex Æneæ Sylvio Lib. I. de Concilio Baſileenſi cognoſci poteſt, ubi ſcribit, Archi-Epiſcopo Panormitano reclaman-

te & contradicere. inferiorum multitudinem in Concilio illo prævaluiſſe; de qua re ſic loquitur, eodem referente Sylvio, Ludovicus Cardinalis Arelatenſis, qui in eo Concilio contra voluntatem Summi Pontificis præſidebat; Epiſcopi, inquit, quos ſolos Panormitanus habere vult vocem, videtis, quam pauci nobiſcum ſunt: & illi ipſi, qui præſentes adſunt, haud quaquam virtute valent perrumpere iniquitatem. At ipſi inferiores ipſi ſunt, qui juſtitiam, qui veritatem, qui denique ipſum Deum præ oculis habuerunt, habendaque his gratia eſt, quod tales ſe Dei Eccleſiæ præſtiterunt. Et paulo ſuperius: " Ubi nunc, inquit, Concilium, ſi ſoli Epiſcopi, ſolique Cardinales " vocem habuiſſent ? At vetera Concilia Generalia omnia ſolos Epiſcopos majoresque Prælatos ad vocem admiſerunt : hinc eſt illa vox Concilii IV. Generalis Act. I. " Mitte foras ſuperfluos: Concilium Epiſcoporum eſt.

Quarto, quia eodem tempore Concilium Generale habebatur Ferrariæ, ac paulo poſt Florentiæ, ubi Summus Pontifex præſidebat, aderantque Epiſcopi Græci & Latini in magno numero, atque una cum ipſis Imperator Græcus, & Orator Imperatoris Latini: & cum unum tantum Generale Concilium uno tempore haberi poſſit, facile eſt judicare, utrum e duobus Concilium Generale legitimum eſſet.

Quinto, Quia tam ſæva peſtis eo tempore Baſileæ graſſata eſt, Æneæ Sylvio teſte, in ſecundo libro de Concilio Baſileenſi, & tam multi Patres vel extincti ſunt, vel inde abire coacti, ut Chriſtus ipſe de Cælo pro Vicario ſuo pugnare videretur. Concilium enim illud in id potiſſimum incumbebat, ut Eugenium Pontificem in ordinem redigeret, vel de ſolio deturbaret.

Sexto, Quia Felix V. Antipapa, quem Baſileenſe Concilium Eugenio IV. Summo Pontifici legitime creato oppoſuerat, veritate tandem aliquando agnita, Pontificatu ſe abdicavit: atque hoc ipſum Concilium, a quo creatus fuerat, primus ipſe damnavit, ſeque Nicolao V. Eugenii Succeſſori ſubjecit.

Septimo, Quia Concilium ipſum Baſileenſe Lauſanam poſtea translatum, depoſita contentione cum eodem Nicolao Pontifice in gratiam rediit, ut ex Epiſtola Nicolai poſt finem Concilii adjecta, intelligi poteſt. Qui Nicolaus nulla ejus Concilii Decreta de fide vel moribus confirmavit, ſed ſolum ad lites evitandas & conſervandam pacem indulſit, ut qui Beneficia Eccleſiaſtica a Felice Antipapa acceperant, ea licite retinere poſſent: atque alia id genus, quæ ad Beneficia vel cenſuras Eccleſiaſticas pertinebant, rata eſſe voluit.

Poſtremo, quia Synodus Lateranenſis ſub Leone X. Seſſ. II. Baſileenſe Concilium aperte reprobavit, dum illud non Concilium Eccleſiæ, ſed Conciliabulum ſive Conventiculum appellandum cenſuit.

His igitur de cauſis Concilium Baſileenſe locum inter Generalia Concilia habere minime debuit. Quia tamen in omnibus editionibus hactenus impreſſum fuit, ne quis forte quereretur in hac editione fuiſſe prætermiſſam, viſum eſt illi locum, quem ſibi quodammodo præſcripſerat, reſervare: quemadmodum in ipſis ſacris Bibliis, & in ſanctorum Patrum voluminibus, apocrypha nonnulla, quæ ab antiquis temporibus inſerta feruntur, notari videmus, non auferri.

Hæc Luc. Holſteinius.

§. II.

De Scriptoribus, præcipue Canoniſtis, Germanis, qui Sæculo XV. floruerunt.

GOBELINUS PERSONA, in Paderbornenſi Diœceſi natus (locum incompertum ſcribit *Schaten. in Annal. Paderb. pag.* 530) a primis annis literis operam dedit inter ſuos: profectus in Italiam, politioribus ſtudiis, Canonici præſertim juris, ætatem præclare excoluit. Multos dein annos cum Theoderico Niemio, populari ſuo, in Curia Romana transegit, Pontificibus & Cardinalibus familiaris. Sacerdotio Ornatus anno 1386., in Patriam rediit. Primum Capellam SS. Trinitatis Paderbornenſi in urbe rexit, Conciones ſimul dixit in Templo forenſi. Conſtitutus a Wilhelmo Epiſcopo Paderbornenſi, cauſarum Eccleſiaſticarum Judex, cum Cleri emendationem urgeret vehementius, & Eccleſiæ libertatem contra Magiſtratus Urbani edicta acrius defenderet; multis injuriis vexatus, Bilefeldiam ſeceſſit. Hic Collegii Canonicorum Decanus electus, eam dignitatem uſque ad annum 1416. tenuit. Tandem negotiorum pertæſus, ad Bodecenſe Cœnobium ſe contulit, ibidemque inter Religioſos, ſanctæque vitæ Sacerdotes, reliquam ætatem exegit. *Schaten. L. cit.*

Scripſit Hiſtoriam ab orbe condito, per ſex ætates diviſam, eamque ad annum 1418. produxit, quo & ſcribere & vivere deſiit.

Titulum operi dedit: *Cosmodromium.* Francofordenſibus id typis excuſum anno 1599. Recuſum Helmſtadii A. 1688.

HENRICUS HASSUS, vel de Langenſtein, Theologicæ Licentiæ gradum obtinuit in Univerſitate Pariſina. Dein Canonicorum Wormatienſium Collegio adſcriptus, Viennenſi in Univerſitate ſacram ſcientiam docuit,

Her-

Hermannus von der Hardt Tomo II. rerum Concilii Conſtantienſis profert Opusculum, in quo Henricus, de quo agimus, ſcribitur Vice-Cancellarius Academiæ Pariſienſis. Hic operi præfixus eſt titulus: *Henrici de Langenſtein de Haſſia Germani, Theologi illo tempore & Vice-Cancellarii Academiæ Pariſienſis, qui fata Concilii Conſtantienſis vidit & ſuperavit, Conſilium pacis de unione ac reformatione Eccleſiæ in Concilio univerſali quærenda.* Ex antiquiſſimo codice MS. Academiæ Helmſtadienſis.

Scripſit præterea I. *Tractatum de Antichriſto & Schismate.* II. *De inſtructione Sacerdotis.* III. *Tractatum de Horis Canonicis.* IV. *Tractatum contra Wicleffiſtas.* V. *Contra fratrem Telesphorum.* VI. *De Canonicis Regularibus.* VII. *Librum de contractibus & ordine cenſuum* inter opera Gerſonis relatum *Trithemius de Scriptor. Eccleſiaſt.*

HENRICUS DE HASSIA, Eremita Auguſtinianus, ſcripſit *Tractatum de clavibus Eccleſiæ & Indulgentiis.* Putant aliqui eum tranſiiſſe ad Cartuſiam. Obiit anno MDXVII. Sunt, qui judicent, eundem eſſe cum præcedenti. *Dupinius in nova Bibliotheca nil decidit.* Negat Petrejus in Biblioth. Carthuſiana pag. 131.

NICOLAUS DE DUNCKELSPIEL, Suevus, Rector Univerſitatis Viennenſis in Auſtria: interfuit Conventibus Conſtantienſi, & Baſileenſi: ſcripſit I. *De tribus partibus pœnitentiæ.* II. *De ſeptem peccatis mortalibus. Trithemius de Script. Eccleſ.*

HENRICUS KALTEISEN, Germanus, Patria Confluentinus, Ordinis Prædicatorum Theologus eximius, Fidei apud Colonienſes Quæſitor, deinde Palatii Apoſtolici Magiſter, tandem Nidroſienſis in Norwegia Archi-Epiſcopus creatus. Obiit Confluentiæ, ibidemque ſepultus anno 1465. in Eccleſia ſui ordinis.

Diſſertatio ejus Triduana: *De libera Verbi DEI prædicatione, non omnibus concedenda*, dicta in Concilio Baſileenſi contra Bohemos Huſſitas, extat apud Synodographos, *Binium*, *Labbe*, *Harduinum.*

Scripſit præterea *Tractatum, quomodo, qui præſunt, ſe debeant habere, quando mala exorta perſeverant.* Ubi multa recenſet de Eccleſiæ regimine contra Schismaticos.

Natalis Alexand. Hiſt. Eccleſiaſt. Tomo VIII. Echard & Quetif Tom. I. Script. Ordinis Prædicatorum.

THEODORICUS A NIEM. Patriam habuit oppidum Niehemium in Diœceſi Paderbornenſi, uti Paderbornenſes ipſi ſcribunt in ſuis ad Martinum V. Literis, ubi eum inter Illuſtres ſuæ Diœceſis Viros numerant, oppido Niehemio oriundum. Falluntur proinde, qui eum equeſtri Niemiorum familia apud Osnabrugenſes natum volunt. Literis domi excultus, in Italiam abiit, ſeptemque ſupra quadraginta annos in Curia Romana ſub quinque Pontificibus: Gregorio XI, Urbano VI, Bonifacio IX, Innocentio VII, & Gregorio XII. verſatus fuit, inter Abbreviatores literarum Apoſtolicarum adſcriptus. Sacerdotium obtinuit Lucæ. Qui cum *Crantzio* eundem Ottoni Brunswicenſi in Cathedra Verdenſi ſubrogatum, ac dein ad Metropolitanam Cameracenſem translatum ſcribunt, fidem apud eruditos non inveniunt. Recte *Schaten* in Annalibus Paderb. Parte II. L. XVI. pag. 531. eum Romæ privatam ſemper vitam coluiſſe opinatur. Obiit Conſtantiæ, tempore Concilii anno 1416.

Hiſtoriam annorum XXXVIII. complexus fuit Libris quatuor. Horum tres priores agunt *de Schismate* ſuorum temporum: Quartus inſcribitur *Nemus unionis.* His quintum addidit *De vita Joannis XXIII. Papæ*, uſque ad ejus depoſitionem a Pontificatu in Concilio Conſtantienſi. Acerbus in Pontifices, & mores Romanorum Scriptor, Quales plerumque eſſe ſolent, inquit *Schaten*, qui vel cum Platina læſi, vel ſperatis honoribus potiti non ſunt.

P. Henricus Schutz S. J. in *Commentariis ſuis Criticis* editis A. 1761. nititur evincere, Theoderico Niemo, univerſa hæc opera falſo fuiſſe adſcripta.

Cæterum Natalis Alexander de Theodorico hoc noſtro ſcribit, quod Pontificem quidem tempore ſchismatis Romæ vel Avenione ſedentes acerrime infectetur, ac diſcerpat; Hæreſeon tamen ac ſchismatis hoſtem infenſiſſimum ſe prodat.

JOANNES WIMPHELINGUS, Sletſtadienſis, Eccleſiæ Spirenſis Presbyter: hujus honorifice meminit Paulus Langius in Chronico Citizenſi. Floruit apud Nemetes anno circiter 1494. Præter alia ſcripſit

Epitomen Imperatorum, & Rerum in Germania geſtarum.

NICOLAUS SIMON DE HARLEM Carmelita. Floruit extremo Sæculo XV. Obiit Sæculi ſequentis anno XI. Scripſit

I. *Commentarios in IIdum Decretalium.*
II. *Tractatum de Poteſtate Papæ, Imperatoris, & Concilii Generalis.*

HENRICUS COSFELDIUS, Ordinis Carthuſiani, Prior domus S. MARIÆ prope montem Sanctæ Gertrudis in Hollandia. Præter multa, quæ ad Theologiam & Aſceſin pertinent, ſcripſit

Digitized by Google

I. *De tribus Votis Religioſorum ſubſtantialibus.*
II. *Contra vitium proprietatis.*
III. *De inſtitutione Novitiorum.*
IV. *De tribus cuſtodiis Monaſticis.*

Petrejus in Biblioth. Carthuſian.

HERMANNUS DE CAMPO, Mariæ (Marienheid) Ordinis Ciſtercienſis. Floruit & ſcripſit circa annum 1440.

I. *Tractatum de poteſtate Papæ & Concilii.*
II. *Tractatum de Schismate & Neutralitate.*
III. *De vocibus definitivis in Concilio Generali.*

Dupin. Tom. XII. Nov. Bibl. pag. 119.

JOANNES ERNESTUS, Doctor Univerſitatis Heidelbergenſis ſcripſit

Tractatum de Auctoritate Concilii.

Dupin. Tom. cit. nov. Bibl. pag. 117.

BARTHOLOMÆUS, Ruræmundanæ Carthuſiæ Prior, Patria Trajectenſis ad Moſam. Præter plura Aſcetica, ſcripſit

De auctoritate Concilii ſupra Papam.

Obiit Coloniæ Anno 1446. IV. Id. Junii.

JOANNES DE RODE, Trevir, poſt lauream Doctoris in Univerſitate Heidelbergenſi obtentam, renuntiatis, quæ tenebat, Beneficiis Carthuſianum prope Treviros amplexus eſt inſtitutum. Inde ob vitæ perfectioris famam, ad Clerum aliorum Ordinum reformandum, per Archi-Epiſcopum Trevirenſem, probante Martino V. Papa, extractus, celebri Monaſterio Sancti Matthiæ prope Treviros Abbas præficitur. Huic viro prima tribuuntur celeberrimæ Congregationis Burſfeldenſis initia, cujus & caput ſcribitur.

Librum ſcripſit *Conſtitutionum*, & *de Qualitatibus Abbatum.*

Brower. in Annal. Trevir. Tom. II. &
Dupin. Tom. XII. Biblioth. novæ AA. Eccleſiaſt.

NICOLAUS CUSANUS, ortum & nomen accepit ab obſcuro olim Diœceſis Trevirenſis pago *Cuſa*, Berncaſtello ex altera Moſellæ ripa oppoſito. Quam paupere e familia, piſcatore Patre natus, tam divite præditus ingenio fuerat, & rerum maximarum capaci, quod ſua etiam ſolertia ita perpolivit; ut linguam Hebraicam, Græcam, Latinam complecteretur, ac vix ullum vel Mathematicis in diſciplinis, vel in Hiſtoriarum notitia, vel in juris prudentia, vel in ſacrarum peritia literarum parem ſua ætate reperiret. Confluentiæ Canonicorum adſcriptus Collegio, ob eminentes dotes Eccleſiæ ad S. Florinum Decanus electus, tres *de concordantia Catholica* libros, ab ſe elaboratos, Patribus Baſileæ congregatis obtulit. His aliquantulum adhæſerat, dein vero, cum eorum conſilia novum in ſchisma videret inclinare, ad Eugenii Papæ partes ſe tranſtulit, eumque contra Baſileenſes omni ſtudio defendit, *Eugeniarum partium Hercules* ab Ænea Sylvio appellatus. A Nicolao V. Eugenii Succeſſore Eccleſiæ Romanæ Cardinalis, dein Brixinenſis etiam Eccleſiæ Epiſcopus creatus, maximis Apoſtolicæ Sedis Legationibus in Germania, Gallia, Anglia præclariſſime perfunctus eſt. Amplum in Cuſano ſuo ad Moſellam natali ſolo, cum decoro templo erexit Noſocomium, quod honeſtis auctum Sacerdotiis, largis opibus ad pauperum miſerias ſublevandas cumulavit, addita Bibliotheca veterum librorum Græci, Latinique Sermonis, in omni genere diſciplinarum lauta & exquiſita. Par ſtudium liberalitatis exercuit erga Daventrienſes, excitato apud hos Seminario, conſtitutisque vectigalibus, unde ſuſtentari in optimarum artium ſtudiis Moſellani Adoleſcentuli non pauci poſſent. Obiit Tuderti in Umbria pridie Idus Auguſti anno 1464. Corpus Romam delatum, in Eccleſia S. Petri ad Vincula conditum, cor vero ad Cuſanum, quod diximus, Noſocomium deportatum, ibidem in æde ſacra marmoreo lapide tectum eſt. Vir fuit integritate vitæ atque innocentia prorſus admirabili, in maximæ famæ ac dignitatis luce tanta ſemper animi moderatione uſus, ut obſcuro ſe loco, ac piſcatore Patre natum eſſe, ignorari non vellet.

Scripſit I. *De Concordantia Catholica Libros tres.*
II. *De docta Ignorantia Libros tres* ad Cardinalem Julianum Cæſarinum, eorumque *Apologiam.*
III. *Excitationum Libros decem.*
IV. *Cribrationis Alcorani Libros tres.*
V. *Idiotæ de Sapientia Libros quatuor.*

Aliaque opera tribus Tomis comprehenſa.

DIONYSIUS RICKELIUS, hoc nomen ſortitus ab Hasbaniæ pago, in quo natus fuit, Carthuſiam Ruræmondanam uti admirabili pietate vitæ, ſic & ſcribendi induſtria illuſtravit, Doctoris extatici nomen promeritus: obiit Ruræmundæ 1471. cum magna opinione Sanctitatis. Longum operum Catalogum, quæ pro omni hominum genere erudiendo elucubravit, exhibet *Petreius in Biblioth. Carthuſiana.*

Excerpo ſequentia, quæ huc pertinent:

I.

itized by Google

I. *De Auctoritate Summi Pontificis & Concilii Generalis Libri III.*

II. *De vita & regimine Præſulum Lib. I.*

III. *De vita & regimine Archi-Diaconorum. L. I.*

IV. *Contra pluralitatem Beneficiorum L. I.*

V. *De Simonia Lib. II.*

VI. *De vita Canonicorum L. I.*

VII. *De vita & regimine curam animarum habentium.*

Impreſſa Coloniæ Tomo I. Operum minorum anno 1432. Typo Joannis Soler. Commentarios edidit in omnes Sacræ Scripturæ Libros, aliaque quam plurima Opera Aſcetica & moralia.

JOANNES NIEDER, Ordinis Prædicatorum, Theologicis Scientiis Viennæ in Auſtria, dein Coloniæ excultus, Baſileæ Fratrum conventum rexit eo tempore, cum Baſileenſe celebraretur Concilium. Solertem Concilii Patribus navavit operam, variis perfunctus Legationibus, præſertim in cauſa Bohemorum ad Eccleſiam reducendorum.

Edidit I. *Tractatum de decem Præceptis.*

II. *Manuale Confeſſorum ad inſtructionem Parochorum.*

III. *De Contractibus Mercatorum.*

IV. *Epiſtolas duas ad Bohemos Tom. XII. Concilior. inſertas.*

V. *De Reformatione Religioſorum Libr. III.*

Præter complura alia.

Echard & Quetif. in Script. Ord. Prædicatorum.

HENRICUS A GORCOMIO, Natione Batavus, poſtquam Laurea Doctoris donatus fuiſſet Pariſiis, anno 1419. Coloniam venit, rem literariam ibidem promoturus. Celebre Gymnaſium, quod ab ejus Succeſſore Gerardo Terſtege a Monte Domini Montanum appellatum eſt, primus rexit ab anno 1420. ad 1431. A Præpoſito Collegii Metropolitani Colonienſis Univerſitatis Pro-Cancellarius ob doctrinæ præſtantiam nuncupatus fuit. Scripſit præter permulta alia

I. *Tractatum de Cærimoniis Eccleſiaſticis.*

II. *De celebritate Feſtorum.*

III. *Concluſiones & concordantias Bibliorum ac Canonum in Libros Magiſtri Sententiarum, additis ad Diſtinctiones ſingulas Summariis, itemque erroribus Magiſtri, Pariſiis & in Anglia damnatis.*

IV. *Conſultationes de temerario judicio Huſſitarum circa poteſtatem Papæ.*

Natal. Alexand. Hiſt. Eccleſ. T. VIII. Hartzheim Biblioth. Colon.

HENRICUS DE WERLIS, Ordinis FF. Minorum Sancti Franciſci Conventualium, in Univerſitate Colonienſi Ss. Theologiæ Doctor. Durante Concilio Baſileenſi ſcripſit

Tractatum *de poteſtate Eccleſiaſtica & Concilii Generalis.*

Dupin T. XII. Bibl. novæ AA. Eccleſ. pag. 118.

HENRICUS INSTITORIS, Germanus, Ord. Prædicatorum, vir ſua ætate Clariſſimus, Theologiæ Magiſter & Profeſſor. Magno exarſit fidei religionisque tuendæ ſtudio. Ab Innocentio VIII. datis anno 1484 literis, cum Jacobo Sprengero per quinque Provincias Metropolitanas Germaniæ Moguntinam, Colonienſem, Trevirenſem, Salisburgenſem, & Bremenſem fidei Quæſitor conſtitutus, ſui auctoritatem officii egregie ſuſtinuit. Plura ſcripſit. Huc pertinent

I. *Tractatulus adverſus errores D. Antonii Roſelli J. U. D. de plenaria poteſtate Pontificum.*

II. *Clypeus defenſionis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ contra Pikardos & Waldenſes.*

III. *Malleus maleficarum per Henricum Inſtitoris, & Jacobum Sprengerum, Ord. Prædicat.*

Quetif in Script. Ord. Prædicat.

NICASIUS DE VOERDA, ſeu VORDANUS, Mechliniæ in Belgio natus, quarto ætatis ſuæ anno lumen oculorum amiſit: ſed cæcitatis hoc damnum ingens diſcendi ardor, memoriæ tenacitas, & interna mentis perſpicacia ad orbis admirationem compenſavit. Solo ex auditu tantum ſcientiarum aſſecutus fuit, ut Lovanii primum Magiſter Artium creatus, nec diu poſt ibidem Licentiam in Theologica Facultate adeptus, demum & Coloniæ Canonici Doctor Juris fuerit renuntiatus, ac mox Canones Pontificum, Legesque Cæſareas pari facundia, famaque publice explanaverit. Apoſtolica indulgente Sede Sacerdos conſecratus excepit audivitque confitentes, Sermones ad populum dixit; tantum ad Aram non celebravit. Scriptor Chronici Colonienſis ad annum Chriſti 1489. teſtatur, illum ſe & pro Concione dicentem, & Collationes habentem, cum admiratione audiviſſe. Vivere deſiit anno 1492., in Æde Metropolitana Colonienſi ſepultus.

Excepti illius ex ore ſunt, editique in lucem

Digitized by Google

I. *Caſus longi ſuper inſtitutis.* In fine legitur: *Opus lecturæ magiſtraliſſimum.* Huic operi adjuncta

II. *Arbor actionum utiliſſima Domini & Magiſtri Nicaſii Mechlinienſis de Værda, cæci a quarto anno Nativitatis ſuæ, attamen LL. AA. & Juris Canonici Profeſſoris Clariſſimi, & Sacræ Theologiæ Licentiati.*

III. *Enarrationes in Libros IV. Inſtitutionum Juris Civilis.* Hæ primum Coloniæ impreſſæ Anno 1493. Recuſæ Francofurti 1513. Lipſiæ 1541. Lugduni 1566. ibidemque iterum 1579.

Eiſengrein. Cratepolius, Trithemius, Middendorpius L. V. de Academiis. Annales Facult. Artium Univerſit. Colonienſ.

§. III.

De erroribus variarum Sectarum, Sæculo XV. per Germaniam diſſeminatis.

INter omnes Europæ Provincias ſolius Germaniæ iſtud hoc Sæculo fatum fuit, ut diverſiſſimorum errorum fœda colluvies undique in eam confluceret, magnamque ejus partem atrociter devaſtaret. Non deerant quidem aliis etiam in Regionibus homines, qui vertigine quadam abrepti, vel damnata jam pridem, vel recenter excogitata prava dogmata diſpergerent, & cum aliis ore, calamoque communicarent. Fecit hoc Joannes Parvus in Gallia, fecit Auguſtinus de Roma in Italia, fecit Petrus de Osma in Hiſpania. Sed quæ ab his ſparſa fuerunt mala ſemina, in ipſo mox ortu ſuo ita ſuffocata ſunt penitus: ut nunquam denuo repullulaverint, nec in grave Eccleſiæ damnum ſeſe diffuderint. Una cum ſuis authoribus eorundem errores pariter interierunt, omnisque illorum memoria conſopita eſt. Cum econtra, qui in Germaniam noſtram hoc infelici Sæculo vel aliunde invecti, vel in ea nati ſunt, tam firmam continuo, tanquam in parato ſolo, fixerint ſedem, brevique intervallo temporis, adeo propagati ſint, ut eradicari vix poſſent, & etiamnum adhuc in plurimarum animarum æternam perniciem, & in graviſſimam Eccleſiarum Germanicarum, totiusque Chriſtianæ Reipublicæ calamitatem graſſentur.

Primo loco hos inter numerari merito debent dogmata Wicleffi, quæ ex Anglia in Germaniam transportata, & ab Huſſo excepta ſunt.

Quanta pertinacia fuerint eadem tum ab hoc, tum ab ejusdem ſequacibus defenſa, quantum ſanguinis pro illis tuendis ab Huſſitis, quantum ex adverſo pro eorundem exſtirpatione a Catholicis profuſum ſit, Annales eorum temporum ad horrorem poſteritatis commemorant. Sed non de his tractabo prolixius hoc loco. Cum enim ex Huſſi erroribus multos Lutherus, multos Calvinus adoptaverint, viſum eſt, futurum opportunius, ſi quæ dicenda de his eſſent, ſequentem in Tomum reſerventur; ut commodius tota rerum inter ſe connexarum ſeries uno ordine pertexatur.

Eodem fere tempore, quo Huſſitica tempeſtas erupit Pragæ, novis etiam erroribus turbari cœpit Belgium. Duobus ab auctoribus natum, auctumque eſt malum. Alter homo laicus fuit, *Ægidius Cantoris*: alter Ord. B. V. de Monte Carmelo, Sacerdos gradu, officio Concionator, *Wilhelmus de Hildernieſſen.* Uterque Belga. Ab his ſimul eandem in hæreſin conſpirantibus nova condita ſecta eſt, quam *Hominum intelligentiæ* appellabant, melius *Inſipientiæ* nuncupaſſent. Vix ſua ſpargere dogmata Bruxellenſi in villa cœperant, cum Petrus de Alliaco Archi-Epiſcopus Cameracenſis, pro ſuo in Religionem ſtudio, errorum Auctores ad Conventum S. Quintini, Fratrum Prædicatorum, Diœceſis Noviomenſis, evocavit, cauſaque ibidem coram ejusdem Conventus Priore, qui fidei Quæſitor fuerat, inſtituta, hæc comperta ſunt errorum capita, quæ docuerunt.

Aſſerebat Ægidius, I. *Se eſſe Salvatorem hominum, qui per ipſum viſuri eſſent Chriſtum, ſicut per Chriſtum Patrem.*

II. *Diabolum & omnes homines finaliter eſſe ſalvandos: ac tunc Luciferum, non ſuperbum, ſed humillimum* eſſe futurum.

III. *Actus carnalis copulæ Paradiſi delectationes* vocabat homo ſpurciſſimus, eosque *ſine peccato exerceri* docebat.

IV. *Omnes actus nefarios ad Divinam referendos eſſe voluntatem.*

V. *Tempus veteris legis tempus fuiſſe Patris: tempus novæ legis, Filii: tempus vero proximum, Spiritus Sancti, quod tempus Eliæ appellabat, quo reconciliabuntur Scripturæ; ut quæ prius tanquam vera habebantur, jam refutentur; ſicut & Catholicæ veritates, quæ conſueverunt prædicari de paupertate, continentia, obedientia, quarum oppoſitum hoc tempore Spiritus Sancti prædicandum eſſet.*

Hinc *Afflatum Spiritus Sancti etiam in rebus inhoneſtis jactitabat: Orationes, jejunia, Eccleſiæ præcepta, caſtitatem & continentiam ſummopere oderat, nullam eſſe omnino in mundo virginem effutiens, præter unam, cui* Sapientiæ *nomen.*

De

De purgatorio autem & inferno ſingulari & ficto modo loquebatur.

Mirabatur, quod aliquis ſignaret ſe ſigno Crucis, & dicebat: Eſtis & vos adhuc benedicendi?

His Ægidii fatuitatibus ſua addidit deliria Fr. Wilhelmus:

I. *Qui dicunt ſe habere velle, nihil dicunt. Deus enim totum facit: & omnia ſive bona, ſive mala, fiunt voluntate Divina.*

II. *Quod nullus homo purus in via actibus ſuis meretur aliquid vitæ æternæ; ſed Chriſtus ſolum, qui in cruce omnia meruit.* Ideoque *illud, quod homo agit, non cedit ſibi ad meritum, vel demeritum, nec ad ſalvationem, aut damnationem: ſed paſſio Chriſti ſatisfecit pro omnibus.*

III. *Quod homo exterior non maculat interiorem: nec homo interior unquam damnabitur.*

IV. *Quod Presbyteri, audientes confeſſiones, non remittunt peccata, ſed Chriſtus: ex eo, quod peccator non poteſt remittere peccata.*

V. *Quod Deus eſt ubique, in lapide, in membris hominis, & in inferno, ſicut in Sacramento Altaris.*

VI. *Quod Reſurrectio amplius non ſit futura, quia jam facta in Chriſto, eo quod ſumus Chriſti membra, & non ſurrexit caput ſine membris.*

Hos aliosque errores a ſe aſſertos fuiſſe, coram Petro de Alliaco confeſſus eſt Wilhelmus, eosque ſolenniter & voce & ſcripto ejuravit: ac dein etiam Cameraci ac Bruxellis publice revocavit Anno 1411. Acta ipſa videri poſſunt apud *Du Pleſſis Tom. I. Part. 2. pag.* 201.

Vix ea profligata e Belgio hæreſis fuerat, cum antiqua ADAMITARUM obſcæniſſima peſtis, quæ ſecundum Eccleſiæ Sæculum ſua modo ſpurcitia inquinaverat, denuo ab inferis reſuſcitata, & a Pikardo quodam in Bohemiam Wikleffi jam erroribus infectam illata fuit. *Harbſfeldius C. 4. Hiſtoriæ Wikleffianæ* eam ſectam ex ipſa Wikleffi ſchola prodiiſſe ſcribit. De novis Sæculi XV. Adamitis, qui antiquos ſua fœditate ſuperabant, ita ſcribit Æneas Sylvius: *Pikardus quidam ex Gallia Belgica tranſmiſſo Rheno per Germaniam in Bohemiam penetravit: qui præſtigiis quibusdam fidem ſibi concilians, brevi tempore non parvam mulierum, virorumque plebem ad ſe traxit, quos nudos incedere jubens, Adamitas vocavit, & occupata inſula quadam, amne Luſinicio cincta, Filium Dei ſe dixit, & Adam vocari. Connubia eis promiſcua fuere. Nefas tamen injuſſu Adæ mulierem cognoſcere. . . . . Ajebat, cæteros homines ſervos eſſe, ſe vero, & qui ex eis naſcerentur, liberos. Ex iis quadraginta viri inſula exiere, & intrantes vicinas villas, evaginatis gladiis ſuper ducentos agreſtes interfecere, quos Diaboli filios aſſerebant. Ziska, iis auditis, quamvis ſceleratus, ſcelus tamen exhorruit. Habet enim hoc natura hominum, ut aliena magis, quam ſua quisque vitia perhorreſcat. . . Direxit igitur in eos exercitum, expugnataque Inſula, Adamitas omnes gladio delevit, duobus tantum reſervatis, ex quibus gentis ſuperſtitionem cognoſceret.* Addit Æneas Sylvius: *Audivi & ego ex Ulrico Roſenſi præſtanti Regulo, cum agerem in Bohemia, fuiſſe apud ſe viros ac mulieres ejus ſectæ captivos. . . . quos cum anno elapſo igni tradidiſſet, videntes, conſtantesque incendia pertuliſſe.* (e) Nimirum *Diabolus, qui ſemper fuit, & erit DEI ſimia, etiam ſuos Martyres habere voluit,* ut Floremundus Remundus ait, *eoque illorum animos, quos ab Eccleſiæ unitate ſeduxit, ſpecie quadam magnanimitatis armat, quæ veræ conſtantiæ ponderibus appenſa atque examinata, nihil minus, quam veras notas illius habet: ut quæ ex infernalibus hauſta fontibus, brutalitas potius, aut furor, vel inſania, quam magnanimitas dicenda ſit.* (f)

Natalis Alexander eandem hanc execrandam hæreſin Sæculo XVI. revixiſſe ſcribit, Auctore *Adamo Paſtoris*, qui Chriſtum inſuper merum hominem profeſſus, eum natura Deum eſſe, cum Photino negabat. Matrimonium damnabat, quaſi per ſe malum. Fuere & alii, Secta Anabaptiſtæ, qui quod nuditatem Adami æmulari geſtirent, Adamitarum nomen mutuati ſunt. De his Lindanus, Ruremondenſium Epiſcopus, eo in Libro, quem *Dubitantium* inſcripſit, Dialogo II. *Tales*, inquit, *fanaticos vidit Amſtelodamus noſtra: Hos loco honeſtiſſimo natos, & rebus lautis opulentiſſimos, vidit nudos diſcurſitare noſtra Hollandia anno* 1535. *Horum quidam tam fuere inſani capitis, ut conſcenſis arboribus, nudi cæleſtem panem fruſtra exſpectantes, in terram deciderint ſemineces.* (g)

Affi-

(e) *Æneas Sylvius in Hiſt. Bohemica cap. 41. apud Cardin. Gotti Tom. II. Verit. Religion. Chriſt. cap. XXVII.*
(f) *Floremundus Remundus L. 7. C. 6. num. 6. Hiſt. Hæreſ. apud Gotti Lib. cit. cap. CVI.*
(g) *Nat. Alexand. Tom. VIII. Hiſt. Eccleſ. Cap. II. Art. III.*

Affinis Adamitarum impuræ fœci fuit Secta FOSSARIORUM, quæ ſub hujus Sæculi finem ac ſequentis initium in Bohemia pariter erupit, ut Joannes Trithemius narrat. *His temporibus*, inquit, *multiplicati fuerunt hæretici in Bohemia, qui vulgo Foſſarii nominantur, propterea quod in foſſis & occultis ſpeluncis nocte conveniunt, turpitudinem ſine differentia perſonarum, more beſtiarum exercentes. Eccleſiam DEI & Miniſtros ejus contemnunt, Sacramenta irrident, infinitos ſcaturientes errores. Creſcit autem hoc nefandiſſimum genus hominum, & nimis in modum quotidie augetur, in tantum, quod anno prænotato* (h) *numerus eorum major novemdecim millibus fuit inventus. Sed & nobiles, atque potentes quamplures in Regno Bohemiæ ad eos turpiſſimos hæreticos declinarunt: e quibus Chriſtophorus nomine, vir nobilis & dives, quadraginta florenorum millia inter eosdem hæreticos pro eleemoſyna diſtribuens unus ex eis factus eſt. . . . Apoſtolorum ſe profitentur imitatores, homines ſine Deo, ſine corde, Diabolo pleni. Sunt autem homines aſtutiſſimi, & in ſua ſecta mirabiliter docendo, diſputando & defendendo periti, in tantum, quod non facile a quolibet rationibus diſceptando poterunt ſuperari. Nullus tam craſſi intellectus reperitur, qui tamen uſum rationis habeat liberum, qui non mox, ac ſectam fuerit profeſſus, in ea defendenda rationibus, ut eis videtur, doctiſſimus evadat. Sed ne quis rem alicujus miraculi exiſtimet; cauſam tantæ mutationis dicemus: ut omnes non Deum, ſed malignum Spiritum, in illis operantem, intelligant. Quicunque in illam ſecretam intromitti prudentiæ ſocietatem exoptat, primum aliquo celebrante Catholico Sacerdote Eccleſiam ingreditur, & ſtans in angulo, vel ſecreto aliquo loco per totam Miſſam verba quædam contumelioſa (quæ nos propter infirmos exprimere non decet) contra Sacramenta loquitur ſub ſilentio, cum intentione ſibi a docente propoſita. Quibus poſt finem Miſſæ completis, muſca magni corporis advolat, & pennarum ſtrepitu ſignificans, ſe adeſſe præſentem, oris introitum petit: ac vero mox ac ille os ſuum aperierit, ingreditur illa, & homo ſpiritu diabolico impletur, efficiturque in ea ſecta doctus, & mirabiliter aſtutus. Verum ipſi muſcam illam non Dæmonem, ſed Spiritum Sanctum eſſe confirmant, qui in eos, ut veros Apoſtolorum imitatores, ſicut in die Pentecoſtes in illos quondam deſcendens, eruditos faciat & conſtantes. Et revera non conſtantes; ſed pertinaces fiunt: nec ullis tormentorum generibus a ſuis erroribus ad rectam fidem reduci unquam potuerunt.* Hæc Trithemius Auctor coævus, (i) ex quo Natalis Alexander, (k) & alii.

Foſſarios propter turpitudinis ſocietatem Adamitis adjunximus: ordine tamen temporis illos præceſſit Hæreſiarcha novus in Germania. Fuit is JOANNES Ruchard (alii Burchardum appellant) DE WESALIA ſuperiore, celebri ad Rhenum oppido, Diœceſis Trevirenſis. Hunc Doctoris in Academia Erfurtenſi inſignitum honoribus, Wormatienſes Divini Verbi præconem adoptaverant. Sed officio peſſime functus, dictis, ſcriptisque in errores tentavit inducere, quos veritatem docere debuiſſet. Novem præcipua fuere ejus errorum capita, ex Waldenſium, Begardorum, Marſilii Patavini damnatis opinionibus, atque ex Græcorum etiam hæreſi deprompta. Ex his male conſarcinatis fidei ſuæ Syſtema procudit. Articulos ipſos ex Trithemio ejusdem temporis Scriptore dabimus.

Primus Articulus, quem prædicaſſe ferebatur, fuit; Quod Prælati Eccleſiæ non haberent auctoritatem condendi, vel aliquid addendi ad ea, quæ Chriſtus & Apoſtoli dixere: Nec Summi Pontifices talem poteſtatem a Chriſto acceperunt.

Secundus Articulus: Nulli hominum, quantumcunque ſancto, docto, vel erudito, licet verba Chriſti, & Evangelium exponere: & quod Sacra Scriptura non ſit per Sanctos Patres eo ſpiritu interpretata, quo primitus tradita fuit & inſtituta.

Tertius Articulus fuit contra Papam, & auctoritatem clavium Sanctæ Matris Eccleſiæ, quia dixit: Indulgentias nihil aliud eſſe, quam pias fraudes, & deceptiones Chriſtianorum, eosque ſtultos eſſe & fatuos, qui pro indulgentiis Romam pergerent, quas domi, ſi modo eſſent vere contriti de peccatis ſuis cum emendandi propoſito, invenire potuiſſent.

Quartus Articulus ex primo: quod mandata Eccleſiæ, Papæ, & aliorum Prælatorum non obligent ad mortale peccatum, pro eo, quod non habeant auctoritatem legis condendæ.

Quintus Articulus: Quod non ſit, nec unquam fuerit originale peccatum, nec parvulos in originali concipi, neque propterea damnari: ſe quoque nunquam originali ſubjacuiſſe peccato.

Sextus Articulus fuit: Quod omnes Presbyteri realiter ſint Epiſcopi, & Papæ, ſoloque nomine, & hominum inſtitutione differant: Quodque Papæ, Epiſcopi, Sacerdotes nihil homi-

(b) 1501.
(i) *Trithem. in Chron. Sponheim.*
(k) *Nat. Alex. Hiſt. Eccleſ. Tom. VIII. C. II. art. VIII.*

hominibus conferant ad ſalutem ; ſed fide, concordia, & pace ſalvari poſſe ſine Sacerdotibus.

Septimus Articulus: Jejunium, cum non ſit a Chriſto inſtitutum, non obligat nos ad jejunandum: Eccleſia enim obligare non poteſt nolentem in eo, quod Chriſtus non præcepit, cum non habeat auctoritatem, Canones & Leges condendi, ut in primo Articulo.

Octavus Articulus: Quod extrema unctio non ſit Sacramentum, quia non per Chriſtum, ſed per homines ſit inſtituta, ſed ſit oleum, & manet oleum, ſicut antea fuit.

Nonus Articulus fuit: Cum nusquam legatur, quod Spiritus Sanctus procedat a Filio, in Sacra Scriptura, ſed potius contrarium; potius eſt credere cum Græcis Sapientibus, Spiritum Sanctum a Patre tantum, & non a Filio procedere, quia Filius hoc dixit.

Alios quoque plures Articulos erroneos prædicaſſe perhibetur, ſicut de Horis Canonicis non dicendis: de non ſervandis feſtis: de continentia Clericorum non ſervanda. De benedictionibus rerum inanimatarum in Eccleſia, herbarum, luminum, aquæ, vaſorum, veſtium, & ſimilium non curandis: & alios multos.

Dogmata tam perverſa cum non ſine gravi Germaniæ perturbatione ſpargerentur in vulgus ; Diethenus Archi-Epiſcopus Moguntinus Joannem Burchardum Weſalienſem Moguntiam poſtulavit : convocatisque ex Academia Heidelbergenſi, Colonienſi, ac ſua in Concilium eruditiſſimis Viris & Doctoribus, Joannem hæreſis convictum damnavit, juſſitque palam hæreſes, quas docuerat, revocare. Tum vero conſcripti ab illo libri publice in ignem conjecti & exuſti ſunt, ipſe autem in Cœnobium Auguſtinianum pœnitentiæ cauſa relegatus, incluſusque, haud multo poſt mœrore contabuit. (*l*) Hujus prædamnati hominis libri fontes fuere, unde Lutherus, ut ipſe faſſus eſt, dogmata ſua hauſit. (*m*)

Eodem fere tempore (*n*) & alius quidam impoſtor fuit in Franconia, homo tympanotriba & pecorum paſtor. Finxit hic Beatiſſimam Virginem ſibi fuiſſe oblatam, ab illaque ſe in mandatis accepiſſe, ut publice depravatam Cleri & populi vitam reprehenderet. Is igitur hominum cœtus collegit, nactusque Sectatores, nunc in templis, nunc ex feneſtris ædium, qua erat facundia, peroravit ad populum: Sacerdotes, Religioſosque vocavit in invidiam : Epiſcopis minime obtemperandum docuit, eo quod his nulla tributa eſſet a DEO poteſtas: Non ſolvendas eſſe decimas, non cenſus, non vectigalia, quia DEUS uti Clerum, ſic ejus etiam temporis nobilitatem execraretur. Omnes aquas & nemora libera eſſe, omnibusque communia. Aliaque hujusmodi, grata vulgo, decantabat, tanto populi concurſu, ut, Nauclero teſte, quodam die ſupra triginta millia hominum ad hunc armentarium, novum, ut vocabant, vatem audiendum confluxerint. Quia rudis literarum erat, adſtitiſſe illi a tergo ferunt fugitivum Monachum, & Concionis argumenta ſuggeſſiſſe, quæ ille facunda ſua audacia ad plebem declamaret. Ea hominis veſania cum apertam in reipublicæ perturbationem vergeret; Rudolphus Herbipolenſis Epiſcopus, novum hunc Prophetam curavit captivum abripi. Mox adverſus eum ex Legum præſcriptis actum, lataque a Judicibus ſententia in rogum conjectus fuit. (*o*)

Pari ſupplicio ſub Sæculi ſequentis initium atrociſſimæ hæreſeos, graviſſimarumq; blasphemiarum pœnas exſolvit HERMANNUS RUISSVICH, natione Batavus. Cum varios jam ante commentus fuiſſet errores, eosque evulgaſſet, palinodia cantata, perpetuo fuit carcere damnatus anno Sæculi XV. nonageſimo nono. Inde elapſus, priſtinam ad inſaniam rediit, pejoresque multo, quam ante blasphemias evomuit. Comprehenſus propterea Hagæ anno 1512. hæreſesque ſuas coram Fidei Cenſoribus confeſſus, Sæcularis Magiſtratus poteſtati traditus, vivusque exuſtus fuit. Errorum ejus hæc ſumma fuit:

I. *Angelos a DEO non eſſe creatos.*

II. *Animæ & corporis eundem eſſe interitum.*

III. *Nullum eſſe infernum.*

IV. *Materiam, ex qua elementa facta ſunt, non eſſe a Deo factam, ſed ipſi coæternam eſſe.*

V. *Stultum & ſimplicem fuiſſe Chriſtum, phantaſticum ac ſeductorem hominum, qui univerſum mundum damnaverit, & neminem ſalvum fecerit.*

VI. *Quæcunque Chriſtus geſſit, contra rationem eſſe, & humano generi nocere: ac proinde ipſum Omnipotentis Dei Filium non eſſe.*

VII. *Moyſen a Deo modo viſibili Legem non accepiſſe, nec facie ad faciem cum eo locutum.*

VIII. *Fidem noſtram fabuloſam eſſe, fatuam Scripturam, ficta tum novi, tum veteris Teſtamenti Biblia.*

(*l*) *Trithem. ubi ſupra. Servarius L. I. c.* 34. *in Mogunt. & L.* 5. *in Diethero. Raynald. in Hiſt. Eccleſ.*

(*m*) *Schaten. Annal. Paderb. Part. II. L. XVIII. ad annum* 1467.

(*n*) *Anno* 1476.

(*o*) *Schaten. L. cit. ex Nauclero Gener. L. & Trithem. Chron. Sponheim.*

Digitized by Google

IX. *Falſum eſſe Evangelium ex eo dicebat, quod qui potuit creare mundum ſine Incarnatione; eundem quoque ſine Incarnatione ſalvare potuerit.*

Articulos hosce cum fateretur, addidit homo impiiſſimus, ſe Chriſtianum natum eſſe; ſed a Chriſtiana Religione deſciviſſe, quod eam inſanam, Chriſtianosque omnes amentiſſimos judicaret. Ita *Emin. Cardin. Gotti* (p), & *Natalis Alex.* (q) ex *Bernardo Luxemburgo* & *Prateolo.* Præluſit impius iſte Riuswichius modernis Sæculi noſtri Deiſtis, totique incredulorum, fidem omnem revelatam negantium, turbæ, qui permultos admodum, nimium credulos, corrupto hoc ævo inveniunt Sectatores.

(p) *Verit. Relig. Chriſt. Cap. CVII. §. II.*
(q) *Hiſt. Eccleſ. Tom. VIII. Cap. II. Art. IX.*

FINIS DIGRESSIONIS SÆCULI XV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google